AUGUSTINUS
BARBOSA,
I. V. D. LUSITANUS,
EPISCOPUS UGENTINUS,
DE OFFICIO
ET POTESTATE EPISCOPI.

AUGUSTINI BARBOSÆ,
I. V. D. LUSITANI,
PROTONOTARII APOSTOLICI,

OLIM S. CONGREGATIONIS INDICIS CONSULTORIS,
& insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurarii majoris;
NUNC VERO EPISCOPI UGENTINI,
& à Consiliis D. PHILIPPI IV. *Hispaniarum Regis Catholici,*

PASTORALIS SOLICITUDINIS,
SIVE
DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI,
TRIPARTITA DESCRIPTIO.

Nunc ultimùm ab ipso Auctore recognita, variis resolutionibus exornata, & multis Doctorum citationibus, aliisque accessionibus illustrata.

Quæ toto hoc Opere contineantur, sequens pagina indicabit.

LUGDUNI,
Sumptibus LAURENTII ARNAUD, PETRI BORDE; JOANNIS, & PETRI ARNAUD.

M. DC. LXXIX.
CUM PRIVILEGIO REGIS.

PARTE PRIMA CONTINENTUR

INDICULI NONNULLI.

Episcoporum institutio, electio, consecratio, munus, Patriarchalium Sedium erectio, & Archiepiscopalis præstantia.

PARTE SECUNDA

Omnia quæ ad Episcopi potestatem, tam quoad Sacramenta, & Ordines conferendos, quàm quoad dispensationes elargiendas pertinent.

INDEX RERUM, ET VERBORUM.

PARTE TERTIA

Quicquid ad casuum reservationem, residentiam Episcopalem, beneficiorum collationem, Ecclesiarum visitationem, Vicarij constitutionem, monitoriorum concessionem, denique ad totius jurisdictionis exercitium, etiam in Regulares, & Exemptos, eorumque Conservatores pertinet.

FORMULARIUM EPISCOPALE.

BULLÆ, CONSTITUTIONES, ET DECRETA SUMMORUM PONTIFICUM.

MARIÆ
VITÆ EXORDIO, CURSU,
DECESSU, UNICO PRIMÆVÆ
SANCTITATIS EXEMPLO;
OMNIPOTENTIS DEI MATRI,
SPONSÆ, FILIÆ GRATISSIMÆ;
ANTE PARTUM, IN PARTU,
POST PARTUM PURISSIMÆ;
IPSIUS DEI VERÆ MATRI,
MYSTICÆ VIVENTIUM,
ADOPTIVÆ MORTALIUM;
TER SANCTÆ, TER GRATÆ,
TER VIRGINI, TER MATRI,
VIMARANENSIS ECCLESIÆ,
SUA AB OLIVA, QUAM MIRE EDIDIT,
PATRONÆ PACIFICÆ,

AUGUSTINUS BARBOSA, VIMARANENSIS,
& ejusdem Ecclesiæ Thesaurarius major, D.D.

PROSPHONETICON AUCTORIS

DOMINÆ DEIPARÆ VIMARANENSI,

Quæ vulgò dicitur ab Oliva.

LÆTA mihi signanda dies adamante perennis,
Insolito jubare exoritur, ter maxima Virgo,
Virgo Dei genitrix, qua te tuus ille minorum,
Ut minimus VIMARANE *tua* AVGVSTINVS *in Urbe*
Altus, & ipse tua sub tegmine adultus OLIVÆ.
Hinc ubi Mavortem superans, patrioque recingent
Robore pacipotens toto caput extulit orbe
Religio, tester Dominam, agnoscamque pusillo
Munere. Pacis ego in regno, mea pacis adoro
Numina, vos dulces veneror, mea cura, penates.
Primævos Vimarane suos extollat honores,
Iactet Hyperboreis crevisse ab origine Gothis
Mœnia, Lusiadumque olim ditionis habenas
Bellig eratractasse manu, primumque parentis
Ex utero cæpisse sinu, qui lucida prima
Sceptra tulit Lusis, serosque subinde nepotes,
Imperiumque patens latè dedit, hoste repulso:
Qui quoque post uno victos certamine Reges
Quinque simul, monstrante Polo, vexilla salutis,
Stemma Dei quinas referens ex ordine plagas
Obtinuit. Nullis sophia, & pietate secundum
Decantet Damasum, & tanto se jactet alumno,
Qui quondam summo Petri in temone resedit,
Et securè piam tumido egit in aquore cymbam.
Torquatus sit in ore frequens, Iacobe, tibi ingens
Assecla, qui tecum terras penetravit Iberas:
Et vicina tenax sacri monimenta sepulchri,
Commemoret pietas Gualteri, nobile bustum
Gualteri, qui signiferi cœlestis amicum
Francisci texit latus, & vestigia pressit,
Suspiciat. Mille inde canat miracula rerum:
Omnia jure suo celebret, miretur, honoret
Magna: quid hæc tamen ad speciem immortalis Olivam
Pacis, humo quàm sit, VIRGO, *tibi* VIMARANE *sacra res,*
Arenti penetrante solum (mirabile) ligno,
Surgere jussisti? Testis domus aurea, quam Rex
Lusitanorum hoc Ioannes nomine Primus
Condidit, ac multos, qui sanctum altare ministros
Excolerent, modulisque alternis Sacra referrent
Carmina, constituit, censuque & honore beavit.
Testis OLIVA *sacrâ qua omnes complectitur umbrâ.*
Unde vetus famam peperit, nomenque per Orbem
Servat adhuc templum: Pacis quod dicere templum
Iure queas: veniam unde suis, pacémque vocata
Æthercam divina Parens partitur alumnis.
Fabula narratur Tritonida nomen Athenis
Imposuisse, sibi propriasque dicasse virenti,
Cùm quatiens terram frondescere fecit Oliva.
Luce migrans nox evanescat: inania cedant
Historia figmenta, & OLIVÆ *cedat Oliva;*
Palladis illa, MARIÆ *hæc; hæc sacra, illa profana:*
Illa quidem ficta, vera hæc mihi pacis imago:
O felix una ante alias VIMARANIS OLIVA,
O umbras una ante alias spatiosior Umbra,
Qua procul à patria, Ausoniisque moratus in oris
Attingor, foveórque. Alma novus incola Roma
Vix ex mense recens vocor ad tua limina, & ultrò
Qui magnas sacræ adis opes tuear que, tegamque
Eligor. Agnosco munus, memorique rependo
Munere, non quia me veterique, novoque levari
Mancipio, nexuque putem: sed ut inde fateri
Me vinctum incipiam. Ergo tui Regina clientis
Accipere hos sacros ne dedignere labores.

AD

AD LECTOREM.

PRÆTER illud commune desiderium, quo omnes Catholicæ, & Romanæ pietatis effusi vbique terrarum riuuli in fontem, caputque nostrum confluendi ferimur; nihilominus mei Olyssipone discessus, Romámque appulsus, eius Curiæ formam, praximque addiscendi, librorum notitiam comparandi, meosque edendi in lucem singulare studium in causa fuit. Subinde igitur quandam Pontificij Juris vniversi brevem æquè, ac dilucidam interpretationem, in tres Tomos divisam, typis mandare decrevi. Itaque Illustrissimi D. Cardinalis MILLINI gratia adiutus, qui quem omnes litterarum studiosi patronum semper, & auctorem experti sunt, in me solita benignitate vsus, hanc editionem ita protegere, & promovere cœpit, vt omnia quàm brevissimè volumina discuti, recognosci, & approbari fecerit, atque etiam, ne quid ad impressionem prosequendam mihi deesset, idem Dominus meus à felic. mem. PAVLO V. Thesaurarij Majoris insignis Ecclesiæ Vimaranensis patriæ meæ dignitatem, cùm adhuc recens (vix enim mensem peregeram) in Urbe essem, mihi obtinuit. Quanquam verò officio residendi, amore Patriæ, propinquorum, & amicorum litteris, & potissimùm controuersia, quæ mihi illthic coorta est, vehementer abduceret: tamen quoad mei hujusmodi labores publicarentur, remanere constitui, veritus ne si infecta re proficiscerer, potiùs meo inserviendi commodo, quàm libros excudendi causa venisse Romam viderer. Quamobrem noctu in eorum lucubratione, dieque ad prælum assiduus fui. Quamvis autem illa Pontificij iuris exire in lucem priùs debuisset; tamen quòd hoc *De Officio, & potestate Episcopi* Opus esset exiguum, & ab amicis, quòd materia in foro Ecclesiastico trita & agitabilis foret, flagitatum, brevi illud absolvi; totum quidem, vt ex lectione manifestum erit, in hac Curia elaboratum. Quæ cùm ita sint, si quid fortè defecerit, id certè & ætati meæ non adeò prolixæ, & celeritati, qua excusum est, ignoscendum; omninò quidem in Jure, quod promisi, Canonico, & cæteris, quæ annorum maturitate, studiorum accessione, & huius Curiæ praxi provectior edidero, compensandum. Quæ de Collectaneis super Iure Canonico edendis promisi, opere iam complevi. Ad Collectanea in Jus Civile vniversum, animum applicans, duos priores Tomos in Codicem Justiniani in lucem edidi, sed modò in hac Matritensi Curia negotiorum mole præpeditus, studiis vacare non potui, nec vt in reliquos Juris Civilis Tomos vltimam manum imponerem, tempus aderat; si quod verò inter negotiandum supererat, in hoc Tractatu revidendo consumpsi, eumque variis resolutionibus, & Doctorum citationibus illustravi: quibus, bone Lector, fruere, & me tui amantem redama. Vale.

Imprimatur

Imprimatur. Si videbitur Reverend. P. M. Sacri Palatij Apostol.
A. Episc. Hieracensis, Vicesg.

EGo Marcus Antonius Perilius V. I. D. ad Reverendissimi P. F. Nicolai Ridolfij Ordinis Prædicatorum S. Apostolici Palatij Magistri mandatum, præsens Opus, cui titulus, *Pastoralis sollicitudinis*, sive de *Officio & Potestate Episcopi* tripartita descriptio, auctore Augustino Barbosa I. V. D. Lusitano, &c. relegi, & in eo nihil deprehendi Catholicæ Religioni, aut bonis moribus adversans, quin potius proba omnia, veluti à probo viro elaborata, ipsius Domini Augustini nominis celebritatem, & doctrinam insignem magis commendant ad publicam omnium vtilitatem.

MARCVS ANTON. PERILIVS, qui suprà.

Imprimatur. F. Vincentius Martinellus, Soc. Reverend. P. F. Nicolai Ridolfij Ordin. Prædicar. S. Apost. Palat. Magistri.

Imprimatur. Si videbitur Reverend. P. Magistro S. Palatij Apost.
A. Episc. Bellicastrens. Vicesg.

EGo Melchior Lotterius I. V. D. de mandato R. P. F. Nicolai Ridolfij S. Apostolici Palatij Magistri perlegi hasce Additiones ad Tractatum *De Officio Episcopi*, compositas per D. Augustinum Barbosam I. V. D. Lusitanum, ejusdem Tractatus auctorem, nihilque in eis reperi quod bonis moribus, aut Fidei Catholicæ adverseтur, vnde & typis publicis excudi posse censeo. In quorum fidem me propria manu subscripsi. Romæ pridie Kalend. Maij 1618.

MELCHIOR LOTTERIUS.

Imprimatur. Fr. Nicolaus Ridolfius Ordinis Prædicatorum, Sacri Apost. Palatij Magister.

AUGVSTINI BARBOSÆ, *De Officio, & Potestate Episcopi Tractatus* jam antea impressus, nunc verò plus quàm tertia parte auctus, cùm in illo omnia sana sint, & nihil quod à fide discrepet habeat, in commune bonum & commodum in lucem prodibit, & ita sentimus. Lugduni 17. Martij 1641.

Fr. CL. COCHET, Magister & Prior Præd. Lugdun.
Fr. IOANNES TESTE-FORT, S. Theologiæ Doctor.

Summa Privilegij Regis Christianissimi.

LUDOVICVS XIV. Dei gratiâ Galliarum, & Navarræ Rex Christianissimus, singulari Privilegio sanxit, ne quis per vniversos Regnorum suorum fines, intra decem annos à die finitæ impressionis computandos imprimat, seu typis excudendos curet, & venales habeat Libros, iam editos, quàm edendos, *D. D. Augustini Barbosæ Lusitani, I. V. D. Episcopi Ugentini*, &c. præter PHILIPPVM BORDE Bibliopolam Lugdunensem, aut illos quibus ipsemet concesserit: Prohibuit insuper eadem auctoritate Regia omnibus suis subditis eosdem libros extra Regni sui limites imprimendos curare, vel quempiam vbicumque fuerit, ad id agendum impellere ac instigare, sine consensu dicti PHILIPPI BORDE. Idque omne sub confiscatione librorum, aliisque pœnis contra delinquentes expressis, vti latiùs patet in litteris datis Parisiis, die 6. Februarij 1668.

Ex mandato Regis Signatum DENIS.

Hæc vltima editio desiit excudi die 13. *Ianuarij* 1679.

INDICU

INDICULUS

Eorum, qui de re pertinente ad dignitatem, officium & potestatem Episcopi, tractârunt.

APHORISMATA Episcopalia scripsit *Scipio de Rubeis.*
de sacra Auctoritate Episcoporum *Ioan. Filesacus.*
de Causis Episcoporum majoribus, & rerum capitalium ad Papam deferendis, *Lælius Iordanus.*
de Consecratione Episcopi. *Stanislaus Socolvius.*
de Dignitate Episcoporum *Troylus Malvetius, & Iacobus Simancas.*
Enchiridion Episcoporum edidit *Bartholomæus Gavantus.*
de Episcopis, & ministris Ecclesiasticis egit *Alphonsus Madrigal.*
de Erectione Episcopatuum in Belgio *Arnoldus Alalvensis.*
de Examine Episcoporum *Hieronymus Venero, & Leyva.*
de Fuga Episcopi, seu Episcoporum speculum, *Rutilius Benzonius.*
de Institutione Episcopi, seu Canone Episcopali, *Petr. Blesensis.*
de Iure Abbatum, cæterorumque Prælatorum, tam sæcularium, quàm Regularium Episcopis inferiorum, *Ascanius Tamburinus tribus Tomis.*
de Iurisdictione Episcopi *Franciscus Vargas.*
de Iurisdictionis Episcopalis defensione *Antonius de Pratis.*
de Officio Episcopi *Guibertus de Tornaco.*
de Officio, & potestate Episcopi. *Ioannes Bertachinus, & Bartholomæus Ugolinus.*
de Officio, & potestate Vicarij Episcopi *Iacobus Sbrozzius.*
de Optimo Episcopo per Dialogos disseruit *Ioannes Baptista Signius.*
de Ordine, jurisdictione, & residentia Episcoporum, *Antonius Paganus.*
de Pensionibus Episcoporum, *Camillus Cautius.*
de Potestate Episcoporum, Abbatum, aliorumque Prælatorum, præsertim Regularium, necnon Abbatissarum, *Fr. Steph. Dalvin.*
de Potestate Episcoporum circa inquirenda, & punienda crimina in suis Diœcesibus commissa, *Ioseph. Vela.*
de Præcellentia Episcopalis dignitatis, *Mauritius de Alzedo.*
Praxim Episcopalem ediderunt *Paulus Piasecius, & Thomas Zerolà.*
de Residentia Episcoporum *Thom. Caietan. Barth. Carranza, Hieron. Gigas, Iac. Naclantus, Dominic. Soto, & Ambrosius Catharinus.*
de Statu, & munere Episcopali, *Lælius Zechius.*
de Statutis Episcoporum, *Henric. Botthaus.*
de Episcopis Titularibus, *Hieronymus Vielmius.*

CATALOGUS AUCTORUM:

Qui in hoc Opere citantur.

A

GILLEBERT. *Abbas.*
Thomas *Aëtius.*
Adrianus Papa.
Benedictus *Ægidius*, Lusit.
Matthæus de *Afflictis.*
Michaël *Aggia.*
Petrus *Alagona* Societ. Iesu.
Alordus *Alarvensis.*
Ioannes Hieronymus *Albanus.*
Albornoz.
Arnoldus *Albertinus.*
Aloysius de *Albertis.*
Albertus Magnus.
Andreas *Alciatus.*
Franciscus *Aleozer.*
Petrus de *Aleozer.*
Sylvester *Aldobrandinus.*
Bernardus *Aldrete.*
Ioannes *Aldrete*, Societ. Iesu.
Iacobus *Alemannus.*
Alexander de *Ales.*
Clemens *Alexandrinus.*
Dionysius *Alexanrdinus.*
Alexander ab Alexandro.
Guillelmus *Alotus.*
Bernardinus *Alphanus.*
Balthasar *Altamiranus.*
Marius *Alteriis.*
Iacobus *Alvaretus.*
Alphonsus *Alvarez Guerrero.*
Blasius *Alvarez Mirabel.*
Didacus *Alvarez.*
Emmanuel *Alvarez*, Lusitan. Societ. Iesu.
Stephanus d'*Alvin.*
Mauritius de *Alzedo.*
Marcus Antonius de *Amatis.*
Franciscus de *Amaya.*
Alexander *Ambrosius.*
Ovidius de *Amicis.*
Ioannes de *Anania.*
Petrus *Ancharanus.*
Ioannes *Andreas.*
Martinus *Andreas.*
Bartholomæus ab *Angelo.*
Balthazar ab *Angelis.*
Ludovicus ab *Angelis*, Lusit.
Antonius *Angelus*, Gratus.
Iosephus *Angles.*
Christophorus *Anguianus.*
Fabius de *Anna.*
Vincentius de *Anna.*
Michaël *Añinon.*
A ba *Antiquus.*
S. Antoninus Archiep. Florent.
Donat. *Antonius de Marinis.*
Marius *Antonius* Macerat.
Ioannes Baptista *Antonuccius.*
Matthæus *Apicella.*
Petrus *Apono.*
S. Thomas *Aquinas.*
Franciscus de *Araujo.*
Archidiaconus Bononiensis.
Ioannes de *Ardinzone.*
Iacobus de *Arena.*
Angelus *Aretinus.*
Franciscus *Aretinus.*
Cæsar *Angelus.*
Gonzalus *Argote de Molina.*
Ioannes de *Arias.*
Augustinus *Ariminensis.*
Nicolaus *Ariminensis.*
Henricus *Arnaldus.*
Leo *Alatius.*
Didacus de *Arroyo.*
Ioannes Baptista *Asinius.*
S. *Asterius.*
S. *Athanasius.*
Petrus Nuñez de *Avendaño.*
Stephanus *Aufrerius.*
Prosper de *Augustino.*
S. Augustinus.
Antonius *Augustinus.*
Stephanus de *Avila* Soc. Iesu.
Philippus *Aureolus.*
Balthasar *Ayala.*
Martinus de *Ayala.*
Iacobus *Ayrer.*
Alphonsus *Azevedo.*
Petrus *Aznarius.*
Ioannes Azorius Societ. Iesu.
Martin. *Azpilcueta* Navarrus.

B

Gaspar *Baëza.*
Ioannes *Balboa.*
Franciscus *Balduinus.*
Octavianus *Bammacarius.*
Dominicus *Bañes.*
Ioan. *Baptista* Lupus.
Andreas *Barbatia.*
Ioan. *Baptista* Asinius.
Arias *Barbosa*, Lusitan.
Emmanuel *Barbosa*, Lusitan.
Simon Vaz *Barbosa*, Lusitan.
Petrus *Barbosa*, Lusitan.
Eguinarius *Baro.*
Cæsar *Baronius*, Cardinalis.
Redemptor *Barauzanus.*
Ioannes de *Barros*, Lusitan.
Aloys. *Barzius.*
Cæsar *Barsilius.*
S. *Basilius.*
Albertus *Bassanus.*
Ludovicus de *Bavia.*
Martinus *Becanus.*
Franciscus *Becius.*
Venerabilis *Beda.*
Ludovicus de *Beia*, Lusit.
Ægidius *Bellamera.*
Petrus de *Bellapertica.*
Robertus *Bellarminus*, Card.
Bartholomæus *Bellencinus.*
Ioannes Maria *Belletus.*
Belloch.
Nicolaus *Bellonius.*
Antonius Petrus *Bellonus.*
Petrus *Belluga.*
Laurentius *Bellus.*
Oliverius *Beltraminus.*
Petrus *Beltrandus.*
Iacobus de *Belviso.*
Iac. *Benechendorff.*
Guillelmus *Benedictus.*
Rofredus *Beneventanus.*
Cornelius *Benincasius.*
Petrus *Benintendis.*
Iacobus *Bennius.*
Rutilius *Benzonius.*
Philippus *Bergomas.*
Bermondus.
Ioannes Baptista *Bernardinus.*
S. Bernardus.
Oliver. *Bernart.*
Augustinus *Beroius.*
Ioannes *Bertachinus.*
Paulinus *Berti*, Lucensis.
Petrus *Bellonus.*

Stephanus

Stephanus Bertrandus.
Bernardinus de Bessa.
Petrus Antonius Beuser.
Antonius Biaggius,
Petrus de Biaxio.
Gabriel Biel.
Camillus Biletta.
Petrus Bimius.
Laurentius Biminis.
Laurentius de Binnis.
Petrus Binsfeld.
Fructuosus Bisbe.
Franciscus Blancus.
Marcus Antonius Blancus.
Baptista de S. Blasio.
Petrus Blesensis.
Andreas Bobadilla.
Castillus Bobadilla.
Hieronymus Boccrus.
Virgilius Boccacius.
Nicolaus Boerius.
Hieronymus Bœkelius.
Petrus Bollus.
Albertus Bolognetus.
Ludovicus Bologninus.
Bened. Bommathæus.
Martinus Bonacina.
Hippolytus Bonacosa.
Homobonus de Bonis.
Sigismundus à Bononia.
Marcellus Bonus.
Ioannes Borchols.
Camillus Borrellus.
Ignarius Borace.
Ægidius Bossius.
Iacobus Bossius.
Ioandes Angelus Bossius.
Henricus Botseus.
Ioannes Botterus.
Cæsar Botton.
Boverius
Thomas Bozius.
Ioannes Brachaus.
Sebastianus Brantius.
Henricus Brenlaus.
Barnabas Brissonius.
Bernardinus de Britto, Lusit.
Didacus de Britto, Lusit.
Ioannes Briz Martinez.
Ioannes Branellus.
Conradus Brunus.
Matthæus Brunus.
Vincentius Brunus.
Hieronymus Buccaronius.
Guillelmus Budæus.
Matthæus Boratius.
Antonius Burgos.
Franciscus Bursatus.
Ioannes Bursatus.
Bernardus Basso.
Antonius Butrius,
Iacobus de Butrigariis.
Abrahamus Bzovius.

C

Ioannes Baptista Caballinus.
Gaspar Caballinus.
Petrus Caballus.
Georgius de Cabedo, Lusitan.
Petrus Cabrera.
Ioannes Baptista Caccialupus.
Octavianus Cacheranus.
Boschius Cadecha.
Bartholomæus Capola.
Sebastianus Casar, Lusitan.
Hieronymus Cagnolus.
Franciscus de Caldas Pereira.
Eduardus Caldeira.
Gaspar Calderius.
Ioannes Caldertnus.
Ambrosius Calepinus.
Iac. Calidonius.
Michaël Calidonius.
Marcellus Callaca.
Vitalis de Cambanis.
Ioannes Hieronymus Campanile.
Thomas Campanella.
Ioannes Campegius.
Thomas Canagus.
Antonius de Canario.
Henricus Canisius.
Petrus Canisius.
Melchior Cano.
Benedictus Canophilus.
Didacus Cantera.
Claudius Cantiuncula.
Marcus Antonius Capella.
Ioannes Franciscus Capiblancus.
Ioannes de Capistrano.
Benedictus Capra.
Iulius Cæsar Capuccius.
Antonius Capycius.
Hieronymus Carrancia.
Ludovicus Carbo.
Hieron. Cardanus.
Horatius Carpanus.
Alphonsus Carranza.
Ludovicus Carrerius.
Gaspar Carrillo de Villerpando.
Ioannes de Carthagena.
Prosper Caravita.
Thom. Carlevalius.
Vincentius Carocius.
Bartholomæus Carranza.
Franc. Carpius.
Camill. Carosius.
Alexander Carrerius.
Martinus Carrillo.
Bartholomæus Carthagena.
Martinus de Cavarlho, Lusit.
Ioannes Baptista Casalis.
Casarub.
Iacobus Castellanus.
Franciscus del Castillo.
Gaspar Casalius, Lusit.
Guillelmus Cassadorus.
Bartholomæus Chassaneus.
Alexander Chassaneus.
Ludovicus de Casanase.
Restaurus Casanate.
Didacus de Castejon.
Lucas Castellinus.
Didacus de Castillo.
Ferdinandus de Castillo.
Ioannes del Castillo.
Alphonsus de Castro.
Mendez à Castro.
Paulus de Castro.
Ferdinandus de Castro Palao, Societ. Iesu.
Ambrosius Catharinus.
Catechismus Pij V.
Borgninus Cavalcanus.
Horatius Cavalcanus.
Iacobus Cavalerius. Card.
Camillus Cautius.
Camillus Celsus.
Cornelius Cencius.
Ludovicus Cencius.
Hieronymus Cenedo.
Petrus Cenedo.
Ioannes Cephalus.
Ioannes Ludovicus de la Cerda.
Hieronymus Cevallos.
Matthæus Cherianus.
Domitius Chamerota.
Flaminius Chartarius.
Balthasar Chauatius.
Flavius Cherubinus.
Laërtius Cherubinus.
Laurentius Chircovius.
Renatus Chopinus.
Petrus Chrysologus.
Ioannes Chrysostomus.
Paulus Christinaus.
Ioan. Bapt. Ciarlinius.
Paulus Ciera.
Michaël Cifuentes.
Paulus de Citadinis.
Iulius Clarus.
Angelus Clavasius.
Christophorus Clavius. Soc. Iesu.
Ascanius Clemens.
Iodoc. Clicthoveus.
S. Ioannes Climacus.

Barbosa de Episcop.

Ioannes Baptista *Coccinus.*
Iodocus *Coccius.*
Erasmus à *Cochier.*
Ioannes *Cochier.*
Antonius *Coëlho*, Lusitanus.
Mathias *Colerius.*
Bernardus *Comensis.*
Felicianus *Comensis.*
Paulus *Comitolus.*
Bernardus *Compostellanus.*
Franciscus *Connanus.*
Iacobus *Concinattus.*
Ioannes Baptista *Confettius.*
Ægidius *Coninck*, Societ. Iesu.
Franciscus *Concius.*
Cæsar *Contardus.*
Felix *Contelorius.*
Antonius *Contius.*
Ioannes *Copus.*
Franciscus *Coquetius.*
Antonius Maria *Coratius.*
Petrus Michaël *Corbonel.*
Aurelius *Corbulus.*
Antonius *Corduba de Lara.*
Barnabas *Cornazanus.*
Petrus Philippus *Corneus.*
Ioannes *Corrasius.*
Antonius *Correa*, Lusitanus.
Ludouicus *Correa.* Lusit.
Antonius *Corsetus.*
Emmanuel de *Costa*, Lusitan.
Ioannes Baptista *Costa.*
Ioannes Martinus à *Costa*, Lusitanus.
Iosephus à *Costa.*
Sebastianus *Costa*, Lusitanus.
Stephanus *Costa.*
Catellianus *Cotta.*
Didacus *Couarruuias, y Leyua.*
Didacus de *Couto*, Lusitanus.
Michaël *Crassus.*
Aymon *Cranetta.*
Crescentius.
Petrus *Crespetius.*
Ioannes *Crotus.*
Hieron. à *Cruce.*
Ludouicus à *Cruce*, Lusit.
Ioannes de la *Cruz.*
Marcus Antonius *Cuchus.*
Iacobus *Cujacius.*
Raphaël *Cumanus.*
Iosephus *Cumia.*
Rodericus à *Cunha*, Lusit. Primas Hispaniarum.
Laurentius *Cupers.*
Rodulphus *Cupers.*
Alphonsus *Curiel.*
Rochus de *Curte.*
Franciscus *Curtius.*
Quintus *Curtius.*

Marius *Cutellus.*
S. Cyprianus.

D

Stephanus *Dalvin.*
Andreas *Dalerius.*
S. Ioannes *Damascenus.*
Iodocus *Damhouderus.*
Petrus *Damianus.*
Augustinus *Davila.*
Tiberius *Decianus.*
Decisiones Rotæ.
Philippus *Decius.*
Antonius *Delre.*
Claud. *Deodatus.*
Paulus *Diaconus.*
Bernardus *Diaz.*
Blasius Flores *Diaz* de Mena.
Petr. *Diez* Noguerol.
Ioannes *Dilectus.*
Marcellus *Donatus.*
Hugo *Donellus.*
Directorium Inquisitorum.
Iuniperus à *Drepano.*
Ioannes *Driedonius.*
Leonardus *Duardus.*
Franciscus *Duarenus.*
Petrus *Dueñas.*
Guillelmus *Durandus.*
Ioannes Stephanus *Durantes.*
Andreas *Duvallius.*

E

Paulus *Eleazarius.*
Episc. de *Elna.*
Henricus *Enriquez.* Lus. Soc. Iesu.
Petrus *Enriquez.*
Boëtius *Epo.*
Petr. da la *Esclara*, Guevara.
Ioan. de *Escobar à Corro.*
Petrus Muñez *de Escobar.*
Gaspar *Estacius*, Lusit.
Nicolaus *Everardus.*
Augustinus *Eugubinus.*
Andreas ab *Exea.*
Nicolaus *Emericus.*

F

Antonius *Faber.*
Iacobus *Faber.*
Ioannes *Faber.*
Philippus *Faber.*
Anton. *Fabricius.*
Andreas *Fachinaus.*
Stephanus *Fagundez*, Lusitan. Societ. Iesu.
Ioannes *Fajardus.*
Æneas de *Falconibus.*
Ludouicus *Falconius.*

Martinus de *Fano.*
Emman. *Faria, y Sosa*, Lusit.
Prosper *Farinacius.*
Franciscus *Felicianus.*
Hector *Felicius.*
Ioan. Franc. *Fetentilius.*
Antonius *Fernandez*, Lusit.
Benedictus *Fernandez*, Lusit. Societ. Iesu.
Hieronymus *Fernandez* de Ottero.
Baptista *Ferrariensis.*
Ioannes Petrus de *Ferrariis.*
Ioannes *Ferrarius.*
Franc. *Ferrer.*
Maurus *Ferrer.*
Æmilius *Ferretus.*
Ioannes Baptista *Ferretus.*
Iulius Camillus *Ferretus.*
Ioannes *Ferus.*
Michaël *Ferrus.*
Nicolaus *Festasius.*
Marsilius *Ficinius.*
Seraphinus de *Freitas.* Lusit.
Emmanuel *Figueira*, Lusit.
Ioannes *Filesacus.*
Vincentius *Filliucius.*
Ioannes Donatus à *Fina.*
Lactantius *Finellus.*
Ioannes Baptista *Finus.*
Lactantius *Firmianus.*
Lucas *Floronus.*
Lucius *Florus.*
Lazarus *Fænatius.*
Ioannes Petrus *Fontanella.*
Stephanus *Forcatulus.*
Franciscus *Foreiro*, Lusit.
Martinus *Fornarius.*
Valentinus *Forster.*
Augustinus *Fortunius.*
Baptista *Fragoso*, Lusit.
Lauretus de *Franchis.*
Vincentius de *Franchis.*
Marcellus *Francolinus.*
Philippus *Francus.*
Valentinus *Francus.*
Paulus *Fraxinellus.*
Martinus *Freccia.*
Anton. de *Fuertes.*
Raphaël *Fulgosius.*
Bartholomæus *Fumus*, Armilla.
Vincentius *Fusarius.*
Paulus *Fuscus.*

G

Antonius *Gabriel.*
Hieronymus *Gabriel.*
Stephanus de *Gaëta.*
Ioannes *Gagnaus.*

Andreas

Catalogus Auctorum.

Andreas *Gail.*
Franciscus *Galetus.*
Leander *Galganetus.*
Petrus *Galleratius.*
Camillus *Gallinus.*
Æmil. *Gallus.*
Antonius *Gama*, Lusit.
Horatius *Gambacurta.*
Petrus Andreas *Gambara.*
Barthol. *Gavantus.*
Gammachaus.
Henricus *Gandavensis.*
Didacus *Garcia* de Trasmiera.
Fortunius *Garcia.*
Franciscus *Garcia.*
Gregorius *Garcia.*
Ioannes *Garcia.*
Martinus *Garcia.*
Nicolaus *Garcia.*
Stephanus *Garibai.*
Aulus *Gellius.*
Ioannes *Geminianus.*
Dominicus de *S. Geminiano.*
Nellus de *S. Geminiano.*
Cornel. *Gemma.*
Genebrardus.
Nicolaus *Genoa.*
Marcus Antonius *Genuensis.*
Franciscus *Georgius.*
Anastasius *Germonius.*
Franciscus *Ghislerius.*
Hieronymus *Giach.*
Hieronymus *Gigas.*
Giovagnonus, Lusit.
Bartholomæus *Gipsius.*
Garcia *Gironda.*
Marius *Giurba.*
Octauius *Glorisius.*
Damianus *Goes.*
Antonius *Gomez.*
Balthasar *Gomesius* de Amescua.
Emmanuel *Gomez Cardoso*, Lusitan.
Ludovicus *Gomez*, Episcopus Sarn.
Michaël *Gomez* de Arellano.
Sebastianus *Gomez de Figueiredo*, Lusit.
Remigius de *Gonni.*
Franciscus *Gonzaga.*
Hieronymus *Gonzales.*
Iosephus *Gonzales.*
Antonius de *Gouvea*, Lusit.
Antonius *Goveanus*, Lusit.
Ludovicus de *Graffiis.*
Donatus *Grammaticus.*
Thomas *Grammaticus.*
Barbosa de Episcop.

Ludovicus *Granada.*
Iacobus *Granado.*
Paulus *Granutius.*
Achilles de *Graffis.*
Carolus de *Graffis.*
Iacobus de *Graffis.*
Ioannes de *Graffis.*
Michaël *Graffus.*
Stephanus *Gratianus.*
Hieronymus *Gratus.*
Nicolaus Antonius *Gravatius.*
Gregorius XV.
Petrus de *Gregorio.*
Petrus *Gregorius Tholosanus.*
Iacobus *Gresserus.*
Bernardus *Greuaus.*
Paulus *Grillandus.*
Grslenzonius.
Paulus *Grysaldus.*
Iacobus *Gualterus.*
Sebastianus *Guazzinus.*
Antonius *Guevara.*
Guido *Papa.*
Cosmas *Guimier.*
Ioannes *Gutierres.*
Guzman.

H

Dionysius *Halicarnassaus.*
Franciscus *Hallier.*
Ioannes *Harprecht.*
Henricus *Henriquez.* Lusit.
Franciscus *Herculanus.*
Antonius *Heringius.*
Ioannes de *Herrera.*
Ioannes Hieronymus de *Hencavolano.*
S. Hieronymus.
Alphonsus *Hojeda.*
Signorolus de *Homodeis.*
Antonius *Honcala.*
Vincentius *Hondedaus.*
Ioannes *Honorius.*
Stanislaus *Hosius.*
Hostiensis, Gardin.
Bartholomæus *Humada.*
Gaspar *Hurtado.*

I

Dominicus *Iacobatius.*
Petrus *Iacobus* à Montepessulann.
Cornelius *Iansenius.*
Peregrinus *Iunninus.*
Thomas de *Iesu Maria.*
Iulius Cæsar *Imbrianus.*
Alexander de *Imola.*
Ioannes de *Imola.*
Ioannes de *Indagine.*
Nicolaus *Intrigliol.*
Lælius *Iordanus.*
Andreas *Isernia.*
S. Isidorus, Hispal.
Aurelius de *Istria.*
Marius *Italia.*

K

Melchior *Kling.*

L

Imola *Laderchius.*
Lancellotus Conradus.
Lancellotus Gallia.
Ioannes Paulus *Lancellotus.*
Robertus *Lanchus.*
Hieronymus *Lanchus.*
Bernardus de *Landriano.*
Iulius *Landrinus.*
Iasredus *Lanfrancus.*
Lapus Abbas.
Cornelius à *Lapide.*
Camill. de *Laratha.*
Ioannes Baptista de *Larrea.*
Ignatius *Lassarte.*
Martinus *Laudensis.*
Paulus *Laudensis.*
Iulius *Laurerius.*
Hieronymus *Laurentius.*
Valentinus *Laurentius.*
Paulus *Layman.*
Ioannes Baptista *Luzanus.*
Petrus Antonius *Lazarius.*
Bartholomæus à *Ledesma.*
Martinus de *Ledesma.*
Petrus *Ledesma.*
Leo Imp.
Benedictus *Leo.*
Hieronymus *Leo.*
Ioannes Franciscus *Leo.*
Alphonsus de *Leone.*
Basilius Pontius de *Leon.*
Ioannes Baptista *Leonellus.*
Paulus *Leon.*
Leonardus *Lessius.*
Petrus *Lenarder.*
Ioannes *Leuriel.*
Ioannes Baptista *Lezana.*
Andreas *Libanius.*
Ioannes de *Lignano.*
Iacobus *Linius.*
Iustus *Lipsius.*
Hieronymus *Llamus.*
Garcia de *Loaysa.*

** 3 Athanasius

Athanasius de *Lobera*.
Eudoxius *Locatellus*.
Umbertus *Locutus*.
Petrus *Lombardus*, Magister sentent.
Ioannes de *Londris*.
Franciscus *Longus à Coriolano*.
Augustinus *Lopez*.
Didacus *Lopez de Stunica*.
Gregorius *Lopez Madera*.
Lopez de Texeda.
Gregorius *Lopez de Toüar*.
Ignatius *Lopez de Salzedo*.
Ludovicus *Lopez*.
Petrus de *Lorca*, Societ. Iesu.
Iodochus *Lorichius*.
Ioannes *Lorinus*, Societ. Iesu.
Melchior *Lotterius*.
Franciscus *Lucanus* de Parma.
Ioan. de *Lucena*. Soc. Iesu.
Iosepus *Ludovicus*.
Ioannes de *Lugo*, Societ. Iesu.
Ioannes Baptista *Lupus*.
Ambrosius *Luius*.
Horatius *Lutius*.
Stephanus de *Lycio*.

M

Maccabrun.
Iacobus *Machado*.
Carolus *Macignus*.
Iulius Cæsar *Madius*.
Alphonsus *Madrigal*.
Cosmus *Magallanicus*, Lusitanus Societ. Iesu.
Petr. Dominicus *Mugdalenus*.
Hierunymus *Mugius*.
Hieronymus *Magonius*.
Simon *Maiolus*.
Ioannes *Maior*.
Ioannes *Madderus*.
Ioannes *Maldonatus*. Lusitan. Societ. Iesu.
Petrus *Malferitus*.
Thomas à *Malvendu*.
Thomas *Malvetius*.
Troilus *Malvetius*.
Celsus *Mancinus*.
Vincentius *Mancinus*.
Hieronymus *Manfredus*.
Guillelmus de *Mandageto*.
Iacobus *Mandelus*.
Quintilianus *Mandosius*.
Victorinus *Mansus*.
Franciscus *Mantica*, Cardin.
Marcus *Mantua*.
Paulus *Manutius*.
Ioannes Petrus *Maphaus*, Societ. Iesu.
Robertus *Maranta*.
Carolus *Maranta*.
Christophorus *Marcellus*.
Ioannes Baptista *Marchesanus*.
Philip. *Marchinus*.
Franciscus *Marcus*.
Hercules *Marescottus*.
Ioannes *Maria Bellesus*.
Ioannes *Maria Monticellus*.
Iuannes *Maria Novarius*.
Ioannes *Maria Politianus*.
Ioannes de *Martena*.
Thomas de *Marino*.
Ludouicus *Marinus*.
Petrus *Marisius*, Lusit.
Ioannes *Marquez*.
Antonius de *Marinis*.
Hippolytus de *Marsiliis*.
Marcus Antonius *Marsilius Columna*.
Marta.
Gregorius *Martinez*.
Petrus Ludovicus *Martinez*.
Martinus Martini.
Alderanus *Mascardus*.
Iosephus *Mascardus*.
Antonius *Massa* Galesius.
Ioan. Antonius *Massobrius*.
Garcia *Mastrillo*.
Angelus *Matheacius*.
Matthæus *Mathesilanus*.
Ioannes *Matienzo*.
Iac. Ant. de *Mauro*.
Pyrrhus *Maurus*.
Ioannes *Mauritius*.
Marcellus de *Mauro*.
Rabanus *Maurus*.
Philippus *Maynardus*.
Iason de *Mayno*.
Franciscus *Medices*.
Sebastianus *Medices*.
Bartholomæus *Medina*.
Ioannes de *Medina*.
Michaël *Medina*.
Marcellus *Megala*.
Pomponius *Mela*.
Memoriale Clericorum.
Ferdinandus de *Menchaca*.
Emmanuel *Mendez de Castro*, Lusit.
Gonzalus *Mendez de Vasconcellos y Cabedo*, Lusit.
Alphonsus de *Mendoza*.
Ferdinandus de *Mendoza*.
Franciscus de *Mendoza*, Lusitanus Societ. Iesu.
Franciscus *Menesius*.
Iacobus *Menochius*.
Thomas de *Mercato*.
Didacus *Merlanes*.
Mercurialis *Merlinus*.
Marinus *Mersennus*.
Gaudentius *Merula*.
Georgius *Merulus*.
Martinus *Mesnartius*.
Ludovicus *Messia*.
Ioannes *Metina*.
Petrus *Mexia*.
Ioannes *Moreno*.
Thomas *Mieres*.
Franciscus *Milanensis*.
Nicolaus *Milis*.
Ludovicus *Miranda*.
Balthazar *Mogollon*.
Ioannes *Mohedanus*.
Vincentius *Moles*.
Andreas *Molfesius*.
Ioannes Petrus *Molfesius*.
Franciscus *Molinus*.
Ludovicus *Molina* Theolog.
Ludovicus *Molina* Iurisconf.
Antonius *Monachus*.
Ioannes *Monachus*.
Petrus *Moncada*.
Ioannes Petrus *Moneta*.
Henricus *Monroy*.
Dominicus *Montagnolus*.
Fabianus de *Monte*.
Hieronymus de *Monte*.
Montealegre.
Nicolaus de *Monte Celso*.
Paulus de *Montepico*.
Martinus *Monter à Cueva*.
Gabriel *Monterozo Alvarado*.
Ludovicus *Montesinus*.
Sebastianus *Monticulus*.
Ioannes *Monsolinus*.
Hieronymus *Montinus*.
Ambrosius *Morales*.
Petrus Augustinus *Morla*.
Augustinus *Morlanes*.
Isidorus *Mosconius*.
Didacus de la *Motta*.
Emmanuel de *Moura*.
Petrus *Mozzius*.
Aloysius *Mondella*.
Didacus *Murillo*.
Franciscus *Munus de Escobar*.
Bernardinus *Muscatellus*.
Marius *Muta*.
Dynus Muxellanus.

N

Sebastianus *Nevius*.
Antonius *Naldus*.

Alphon

Alphonsus *Narbona.*
Ioannes *Narbona.*
Didacus *Narbona.*
Gregorius *Natta.*
Marcus Antonius *Natta.*
Petrus *Navarra.*
Petrus Fernandez *Navarrette.*
Iacobus *Nauclantus.*
Ioannes *Nauclerus.*
S.Gregorius. *Nazianzenus.*
Alphonsus à *Neapoli.*
Ælius Antonius *Nebrissa.*
Antonius *Negusantius.*
Nepos de Monte Albano.
Ioannes *Nevisanus.*
Alexander de *Nevo.*
S.Gregorius *Nicenus.*
Ioannes *Nicolaus.*
Nicolaus Notarius S. Bernardi.
Ioannes *Nider.*
Niger Cyriacus.
Petrus Diez *Noguerol.*
Ioannes Antonius *Novarius.*
Ioannes Maria *Novar.*
Baldus *Novellus.*
Iacobus *Novellus.*
Didacus *Nuñez.*
Duardus *Nuñez.*

O

Odofredus.
Ioannes Martinus de *Olano.*
Antonius *Olibanus.*
Hieronymus *Onuphrius.*
Ambrosius de *Opizzonibus.*
Lanfrancus de *Oriano.*
Nicolaus *Orlandianus.*
Sebastianus *Orozco.*
Ioannes *Orozco.*
Abrahamus *Ortelius.*
Ioannes Gaspar *Ortigas.*
Franciscus *Ortiz*, Lusit.
Hieronymus *Osorius*, Lusit.
Ioannes *Osalora.*
Franciscus *Othomanus.*
Hernandus de *Oxea.*

P

Christophorus de *Pace.*
Gondisaluus Soares de *Pace.*
Marcus Salon de *Pace.*
Fulvius *Pacianus.*
Statilius *Pacificus.*
Anton. Meneses de *Padilla.*
Balthasar *Paez*, Lusit.
Antonius *Paganus.*
Laurentius de *Palacio.*
Michaël de *Palacio.*
Gabriel *Paleothus*, Cardin.
Alphons. *Paleothus.*
Petrus *Paludanus.*
Iosephus *Pamphilus.*
S. Raymundus de *Peñafort.*
Guido *Pancirola.*
Abbas *Panormitanus.*
Onuphrius *Panuinus.*
Ioannes *Panonius.*
Flaminius *Parisius.*
Petrus Paulus *Parisius.*
Philippus *Paschalius.*
Francisc. *Patritius*, Senens.
Ioannes Franciscus *Pavinus.*
Ioannes Baptista *Paulitan.*
Hieronymus *Paulus.*
Dionysius *Paulus Lopys.*
Ferdinandus *Paez*, Lusit.
Petrus *Pechius.*
Achilles *Pedrocha.*
Gaspar. *Pegado*, Lusit.
Ludovicus *Peguera.*
Laurent. de *Peirinis.*
Melchior *Pelaez.*
Alvarus *Pelagius*, Lusit.
Theodorus *Peltan.*
Isidorus *Pelusiota.*
Franciscus *Penia.*
Lucas de *Peña.*
Guillelmus *Peraldus.*
Gabriel *Peanotus.*
Petrus *Peralta.*
Marc. Ant. *Peregrinus.*
Benedictus *Pereira*, Lusitanus Societ. Iesu.
Gabriel *Pereira de Castro*, Lusitan.
Antonius *Perez.*
Didacus *Perez.*
Ildephonsus *Perez de Lara.*
Achilles *Personalis.*
Franciscus *Personalis.*
Gaspar *Perusinus.*
Baldus de *Perusio.*
Petrus de *Perusio.*
Alexander *Pesantius.*
Antonius de *Petra.*
Petrus de *Petra.*
Petrus Antonius à *Petra.*
Petrus Geraldus de *Petra sancta.*
Franciscus *Petrarcha.*
Melchior *Phœbos*, Lusit.
Phanucius de *Phanutiis.*
Hieron. *Pharaonius.*
Cosmas *Philiarchus.*
Bartholomæus *Philippus*, Lus.
Anton. *Piaggius.*
Paulus *Piasecius.*
Antonius *Pichardus.*
Gregorius *Pictor.*
Ioan. *Picus Mirandula.*
Albertus *Pighius.*
Ioan. *Pineda*, Societ. Iesu.
Arias *Pinellus*, Lusit.
Benedictus *Pinellus*, Lusit.
Hector *Pinto*, Lusit.
Franciscus de *Pisa.*
Andreas *Piscarus*, Castaldus.
Ferdinandus *Pizarro.*
Francisc. de *Pitigianis.*
Thaddæus *Piso.*
Petrus *Plaza.*
Franciscus *Plaaeta.*
Ioan. *Platea.*
Baptista *Platina.*
Hieronymus *Plato.*
Ioannes Baptista *Plotus.*
Nicolaus *Plovaus.*
Plutarchus.
Gregorius *Polachus.*
Reginaldus *Polo.*
Lancelotus *Polytus.*
Ludovicus *Poas.*
Arnaldus *Pontanus.*
Baptista *Pontanus:*
Iacobus *Pontanus.*
Amadæus à *Ponte.*
Ioan. Franciscus à *Ponte.*
Ioannes à *Ponte.*
Ludovicus de la *Puente.*
Oldradus de *Ponte.*
Laurent. à *Portel.*
Christophorus *Portius.*
Iacobus *portio.*
Iacobus *Portius Imola.*
Philippus *Portio.*
Hieronymus *Portolet.*
Ioannes Bapt. *Possevinus.*
Ludovicus *Postius.*
Anton. de *Pratis.*
Simon de *Pratis.*
Gabriel *Prateolus.*
Francisc. de *Prato.*
Philippus *Probus.*
Dominicus de *Puteonibus.*
Adrianus *Pulvaus.*
Ioan. Franciscus *Purpuratus.*
Paris de *Puteo.*
Iacobus *Puteus.*

Q

Didacus *Quantera.*
Stephanus *Quaranta.*
Antonius de *Quebedo y Hosos.*
Georgius de *Quebedo.*

Laurentius

Laurentius *Surius.*
Petrus *Sutor.*
Æneas *Sylvius.*
Franciscus *Sylvius.*

T

Ascanius *Tamburinus.*
Adamus *Tannerus.*
Carolus *Tapia.*
Franciscus *Tarapha.*
Theodulphus.
Antonius *Thesaurus.*
Gaspar Antonius *Thesaurus.*
Capella *Tolosana.*
Thomas de *Thomassetis.*
Ioan. Bapt. *Thoro.*
Michaël *Timotheus.*
Andreas *Tiraquellus.*
Franciscus *Titelmannus.*
Franciscus *Toletus*, Soc. Iesu.
Guilbertus de *Tornaco.*
Augustinus *Torniel.*
Gabriel del *Toro.*
Franciscus *Torreblanca.*
Ioannes de *Torres.*
Ludouicus de *Torres.*
Raphaël de la *Torre.*
Alexander *Trentacinquius.*
Thomas *Triuisanus.*
Augustinus *Triumphus*, dictus de Acona.
Albertus *Trotius.*
Ioan. Ægidius *Trotius.*
Alexander *Taramini.*
Ioan. de *Turrecremata.*
Horatius *Turselinus.*
Aloysius *Turrianus*, Soc. Iesu.
Franciscus *Turrianus.*
Vincentius *Turturettus.*
Franciscus *Turzanus.*
Dominicus *Tuschus.* Cardin.

V

Alvarus *Valascus*, Lusit.
Gaspar *Valascus*, Lusit.
Thomas *Valascus*, Lusit.
Rodericus *Velasquez de Avendaño.*
Ioannes de *Valboa.*
Iacobus *Valdesius.*
Gregorius de *Valentia*, Soc. Iesu.
Melchior de *Valentia.*
Bartholomæus *Valentinus.*
Ioannes Bapt. *Valenzuela.*
Pierius *Valerianus.*
Franciscus *Valeriola.*
Ioannes *Valerus.*
Laurentius *Valla.*
Emmanuel de *Valle*, Lusit.
Rolandus à *Valle.*
Franciscus *Vallesius.*
Sebastianus *Vantius.*
Franciscus *Vargas.*
Thomas Tamayo de *Vargas.*
Antonius de *Vasconsellos*, Lusitanus, Societ. Iesu.
Petrus Alphonsus de *Vasconsellos*, Lusit.
Ioannes *Vasaus.*
Gabriel *Vasquez*, Societ. Iesu.
Baldus de *Vbaldis.*
Petrus de *Vbaldis.*
Bartholomæus de *Vecchis.*
Alphonsus à *Vega.*
Franciscus de *Vega.*
Ioannes *Vela.*
Ioseph *Vela.*
Ludovic. *Velasquez* de Avendaño.
Antonius de *Venales.*
Daniel *Venatorius.*
Hieronymus *Venero, y Leyva.*
Alphonsus à *Veracruce.*
Paulus Æmilius *Verallus.*
Roch. *Veronensis.*
Octavius *Vestrius.*
Bartholomæus *Vgolinus.*
Zanebinus *Vgolinus.*
Mathias *Vgonius.*
Hugo de *S. Victore.*
Andreas *Victorellus.*
Franciscus *Victoria.*
Petrus *Victorius.*
Hieronymus *Vielmius.*
Blasius *Viegas*, Lusit.
Augustinus *Vigianus.*
Ambrosius *Vignate.*
Henricus *Villalobos.*
Alphonsus *Villadiego.*
Gonzalus *Villadiego.*
Alphonsus *Villagut.*
Ioannes Bapt. *Villalobos.*
Ignatius del *Villar.*
Alphonsus de *Villegas.*
Thomas à *Vio*, Card. Caietan.
Polydorus *Virgilius.*
Ioannes *Vischis.*
Martinus Alphonsus *Vivaldus.*
Ioan. Bapt. *Vivianus.*
Iulianus *Vivianus.*
Franciscus *Vivius.*
Raphaël *Volaterranus.*
Martinus *Vrantius.*
Marcellus *Vulpe.*
Octavianus *Vulpellius.*

VV

Thomas *Waldensis.*
Stephanus *Weyms.*
Hieronymus *Wellerus.*
Matthæus *Wesembecius.*
Wiggers.

X

Sebastianus *Ximenes.*
Rodericus *Xuares.*

Y

Hieronymus *Yepes.*
Didacus de *Ypis.*

Z

Franciscus *Zabarella*, dictus *Cardinalis.*
Zapata.
Silvester *Zachias.*
Paulus *Zachias.*
Melchior *Zambranus.*
Michaël *Zanardus.*
Basilius *Zanchinus.*
Ioannes *Zangerus.*
Lælius *Zechius.*
Hieronymus de *Zenetinis.*
Zenzilinus.
Thomas *Zerola.*
Franciscus *Zypæus.*

SERIES

SERIES TITULORUM, CAPITUM, ET GLOSSARUM,

Quæ in prima Parte continentur.

TITVLVS PRIMVS.

TITVLVS II.

TITVLVS III.

TITVLVS IV.

SYLLABUS

SYLLABUS

Omnium Allegationum, quæ in secunda & tertia Parte continentur,

Iuxta ordinem primarum litterarum cujusque vocabuli digestus.

Prior numerus Partem, posterior ejusdem Partis Paginam designat.

Concursus

tem

RECENSIO

RECENSIO

Locorum, quæ ex Iure Pontificio & Cæſareo, Concilijs Aurelianenſi, & Tridentino, Bullis item & Conſtitutionibus Apoſtolicis, necnon Ordinationibus Regiis Luſitanorum, declarantur.

Prior numerus Partem, poſterior paginam notat, tertius eſt marginalis.

EX IVRE PONTIFICIO.

Ex Decreto.

Ex Decretalibus.

Ex VI. Decretalium.

Ex Clementinis.

Ex Extrauagantibus.

EX IVRE CÆSAREO.

Ex Digeftis.

Ex Codice.

Ex Concilio Aurelian.

Ex Concilio Trident.

SESSIO IV.

SESSIO V.

SESSIO VI.

SESSIO VII.

SESSIO

Recensio locorum Iuris Canon. &c.

Ex Bullis, & Constitutionibus Apostolicis.

Bullas & Constitutiones Pontificum in fine Operis inuenies.

Ex Ordinationibus Regiis Lusitaniæ.

SYLLOGE

Decisionum Sacræ Rotæ Romanæ, & Congregationis Cardinalium.

Ex Decisionibus Sacræ Rotæ Romanæ.

ABVLEN. Canonicatus Pœnit.17.Aprilis 1589.	3.127.2	*Mantica.*
Adiacen. Beneficij, 15. Aprilis 1622.	3.296.24	*Coccino.*
Alexandrina Beneficij, 15. Aprilis 1625.	3.279.5	*Merlino.*
Aliphana Iurispatr. 4. Iulij 1629.	3.244.30	*Ghislerio.*
Andrian. Achidiaconatus, 5.Decembr. 1625.	3.146.62	*Merlino.*
Aquilana Capellaniæ, 26.Martij 1629.	2.292 44	*Merlino.*
Arboren. Spolij, 17. Iunij 1614.	3.507.35	*Manzanedo.*
Asculana Plebaniæ, 17. Ianvarij 1604.	3.221.9	*Merlino.*
Assisien. Beneficij, 11. Maij 1607.	3.296. 30	*Marquemontio.*
Asten. Fructuum, 15. Martij 1613.	3.100.172	*Manzanedo.*
Astoricen. Prioratus, 18. Decembr. 1598.	3. 153.105	*Seraphino.*
Archidiaconatus, 6. Novembr. 1602.	3.156.116	*Lancellotto.*
Residentiæ, 6. Iunij 1616.	3. 98.153.& 154	*Coccino.*
Aversana Parochialis, 12.Martij 1562.	3.164.187	*Oradino.*
Barbastren. Canonicatus, 26. Ianvarij 1616.	3.98. 154	*Durano.*
Barcinon. Parochialis, 29. Novembr. 1613. & 26. Ianuarij 1615. 3. 190. 95		*Buratto.*
Vicariæ, 9. Febr. 1624.	3.218. 51	*Merlino.*
Fructuum, 4. Iulij 1607.	3.513.5	*Iusto.*
Beneventana Paroch. 13. Junii 1590.	3.194.103	*Oradino.*
Beneficii, 15. Nouembr. 1597.	3. 153 101	*Seraphino.*
Bergomen. Capellaniæ, 18. Maii 1629.	3.247. 64	*Merlino.*
Bononien. Paroch. 24. Nouembr. 1595.	3.256.158	*Litta.*
Canonicatus, 28. Iunii 1610.	3. 253.119	*Coccino.*
Beneuen. 13. Nouembr. 1617.	3.201.10	
Bracaren. Beneficii, 3. Martii 1603.	3.255.140	*Ludouisio.*
nouissimè refertur in collectione decisionum per Beltramin, decis. 94.		
Fructuum, 18. Aprilis 1625.	3.514.9	*Buratto.*
Brixien. locationis, 5. Decembr. 1594.	3.382.49	*Penia.*
Brundusina Gabellæ.	2.236.7	*Penia.*
Burgen. Abbatiæ, 19. Nouembr. 1588.	3.156.116	*Penia.*
Beneficii, 22. Maii 1603.	3.157.120	*Litta.*
Reductionis beneficiorum, 15. Nouemb 1610.	3.217	*Ludouisio.*
nouissimè refertur in collectione decisionum per Beltramin. decis. 483.		
Abbatiæ de Salas, 14. Maii 1614.	3.277.32	*Vbaldo.*

Leodien. Canonicatus, 28. Junij 1621.	2.266.34	*Remboldo.*
Lucana beneficij, 4. Nouembr. 1579.	3.202.18	*Seraphino.*
Optionis domus, 23. Janvarii 1607.	3.131.12	*Manzanedo.*
Dismembrationis, 18. Nouembr. 1600.	3.220.1	*Iusto.*
Iurispatr. de Podiis, 15. Martii 1621.	3.248.65	*Coccino.*
& 18. Maii 1628.	3.237.30	*Dunozetto.*
Maceraten. hæreditatis, 4 Junii 1590.	3.296.26	*Pamphilio.*
Maioricensis Canonicatus, 15. Nouembr. 1593.	3.127.2	*Millino.*
Mediolanensis Iurispatr. 23. Janvarii 1596.	3.257.162	*Mantica.*
Præpositurae, 16. Martii 1590.	3.243.19	*Bubalo.*
Dismembrationis, 28. Janvarii 1595.	3.220.19	*Seraphino.*
Fructuum, 9. Martii 1592.	3.513.5	*Orano.*
Melfitensis legati pii, 24. Janvarii 1629.	3.159.141	*Dunozetto.*
Metensis professionis, 2. Junii 1636.	3.445.9	*Carrillo.*
Monopolitana hebdomadæ, 1. Julii 1613.	3.159.41	*Manzanedo.*
Neapolitana Rectoriæ, 19. Decembr. 1609.	3.246.49	*Ortembergo.*
Nepesina Canonicatus, 25. Februarii 1613.	3.190.92	*Merlino.*
Novariensis decimarum, 15. April. 1611. nouissimè refertur in collectione decisionum apud Beltramin. decis. 519.	3.337.34	*Ludouisio.*
Nullius, seu Squillacensis iurisdictionis, 4. Maii 1616.		*Andrea.*
Oriolen. præcedentiæ, 10. Martii 1600.	3.302.36	*Litta.*
Canonicatus, 11. Janvarii 1619.	3.482.12	*Remboldo.*
Ovetensis mercedis, 12. Decembr. 1605.	2.189.13	*Coccino.*
Pacen. decimarum, 12. Febr. 1608.	3.337.34	*Sacrato.*
Palatina fructuum, 16. Febr. 1580.	3.513.5	*Lancellotto.*
Pampilonensis celebrationis Missæ, 7. Februarii 1594.	3.281.21	*Mantica.*
Juris visitandi, 15. Decembr. 1623.	3.267.20	*Merlino.*
Papiensis residentiæ, 10. Martii 1603.	3.96.138	*Ortembergo.*
Fructuum, 21. Febr. 1622.	3.513.5	*Remboldo.*
Beneficii, 10. Aprilis 1617.	3.86.45	*Andrea.*
Parmensis Transactionis, 20. Decembr. 1657.	3.409.17	*Durano.*
Perusina beneficii, 4. Julii 1608.	3.213.3	*Penia.*
Pistoriensis Parochialis, ... Febr. 1623.	3.189.91	*Merlino.*
Placentina Paroch. de Malpartita, 28. Junii 1585.	3.171.5.18	*Seraphino.*
Salarii, 7. Maii 1608.	3.191.97	*Penia.*
Thesaurariæ, 25. Maii, & 16. Novembr. 1609.	3.156.116	*Ortembergo.*
Decimarum person. de Trugillo, 18. Martii 1616.	3.345.36	*Buratto.*
Archipresbyteratus, 4. Julij 1614.	3.194.104	*Pamphilio iun.*
Præpositurae, 26. April. 1627. & 4. Decembr. 1628.	3.220.1	*Pirouano.*
Reatina, 9. Maii 1609.	2.320.26	
Reginensis Paroch. 7. Octobr. 1589.	3.255.140	*Blanchetto.*
Romana Iurispatr. 8 Julii 1584.	3.237.63	*Seraphino.*
Capellaniæ, 23. Janvarii 1589.	2.284.43	*Pamphilio.*
& 29. Nouembr. 1628. & 19. April. 1630.	3.277.33	*Pirouano.*
Computorum, 10. April. 1630.	3.325.36	*Merlino.*
Præcedentiæ, 24. Maii 1600.	3.302.35	*Lancellotto.*
Clericatus S. Petri, 27. Nouembr. 1602.	3.157.126	*Pamphilio.*
Beneficiatus, 22. Maii 1623.	3.281.22	*Coccino.*

Donatio

Donationis de Mongellis, 14. Ianvarii 1636.	3.409.31	*Carillo.*
Rhotomagensis, 13. Iulii 1601.	2.334.56	
Salamantina del Pedroso, 25. December. 1567.	3.92.105	*Seraphino.*
Beneficii, 4. Febr. 1630.	3.255.143	*Ghislerio.*
Parochialis de Geraris, 1. Decembr. 1578.	3.141.10	*Bravo.*
Beneficiorum Salmant. & Abulen. 9. Iunii 1599.	3.245.35	*Penia.*
Segobiensis Canon. 24. Nouembr. 1588.	3.148.73	*Plato.*
Seguntina Archid. 19. Martii 1601.	3.154.107	*Lancellotto.*
Spoletana beneficii, 28. Maii 1590.	3.255.137	*Blanchetto.*
Salmonensis, 4. Maii 1612.	3.84.36	*Cantucio.*
& 14. Maii 1610.	ibid.	*Lancellotto.*
Theatin. Iurisd. 4. Maii 1612.	1.37.7	*Coccino.*
Abbatiæ S. Ioannis in Venere, 11. Septembr. 1621.	3.556.29	
Tiburtin. Parochialis, 27. Iunii 1629.	3.199.27	*Pirouano.*
Tirassonensis Capellaniæ, 9. Iunii 1603.	2.289.30	*Sacrato.*
Toletana beneficii, 12. Octobr. 1579.	3.219.13	*Seraphino.*
Canonicatus, 10. Decembr. 1608.	2.107.29	*Marquemontio.*
Matrimonii, 10. Decembr. 1625.	2.359.72	*Merlino.*
Tud.n. Parochialis, 7. Nouembr. 1611.	3.245.35	*Vbaldo.*
Tudertina Parochialis, 21. April. 1595.	ibid. 40	*Penia.*
Valentina de Sariua, 3. Ianvarii 1590.	2.280.11	*Bubalo.*
Vallisoletana Decanatus, 10. Decembr. 1600.	2.172.98	*Millino.*
Venetiarum nullitatis contractus, 13. Nouembr. 1602.	3.381.43	*Pamphilio.*
Verdunensis Decanatus, 9. Martij 1580.	3.153.102	*Lancellotto.*
Vicensis Parochialis Castri Terriolæ, 14. Ianvarii 1611.	3.171.6	*Manzanedo.*
Matrimonii, 11. Martii 1624.	2.366.123. & 127	*Dunozetto.*
& 23. Iunii 1636.	2.238.41	*Merlino.*
Visensis hæreditatis, 24. Maii 1629.	3.504.22	*Pirouano.*
Viterbiensis & Tuscanensis Vicarii, 3. Martii 1617.	3.118.125	*Cavalerio.*
Ulysbonensis Iuris conferendi, 13. Iunii 1607.	3.181.31	*Lancellotto.*
Concursus, 1. Iunii 1611.	ibid. 32	*Coccino.*
& 1. Iunii 1615.	ibid.	*Remboldo.*
Quartenarii, 15. Ianvarii 1624.		*Coccino.*
Urgellensis Canon. 7. Maii 1583.	3.156.116	*Blanchetto.*
Zamoren. Capellaniæ, 12. Iunii 1589.	3.97.149	*Mantica.*
Beneficii de Morales, 30. Maii 1586.	3.257.162	*Orano.*

Ex sacra Congregatione Cardinalium.

AGrigentina terræ nouæ, 4. April. 1615.	3.211.28
Ameliensis, 4. Ianvarii 1608.	2.436.63
Cameracensis, 9. Februarii 1608.	2.334.57
Conuersana, 27. Iunii 1626.	3.221.9
Cusentina, 1. Martii 1614.	3.302.37
Feretrana, 13. April. 1630.	2.452.25
17. August. 1617.	3.68.164
Ferrariensis, 17. Iulii 1609.	3.298.2
Foglinensis, 22. Novembr. 1619.	3.344.30

Hydruntin.

Auctoris Opera quæ adhuc luci commissa.

Dictionarium Lusitanico-Latinum, impressum Bracharæ Augustæ, apud Fructuosum Laurentium de Basto, 1611.

Remissiones Doctorum in varia loca Concilij Trident. Ulyssipone, apud Petrum Crasbeck, 1618. & deinde alibi.

Castigationes, & additamenta ad annotationes Parentis in Ordinationes Regias Lusitanorum, Ulyssipone, apud Petrum Crasbeck, 1620.

Remissiones Doctorum de Dictionibus, & Clausulis, Romæ, apud hæredes Bartholomeæi Zannetti, 1621.

Pastoralis sollicitudinis, siue de Officio, & Potestate Episcopi tripartita descriptio. Romæ, apud impressores R. Cameræ Apostol. 1623. deinde Parisiis, Venetiis, & accuratiùs Lugduni, apud Laurentium Durand, 1628. & deinde adhuc accuratiùs apud eundem Laurentium Durand, 1641. & nunc postremò cum multis addit. Lugd. apud Philip. Borde, Laurentium Arnaud, & Claudium Rigaud, 1656.

Collectanea Doctorum, tam veterum, quam recentiorum, in Ius Pontificium vniuersum, in quatuor Tomos diuisa, apud Impressores R. Cameræ Apost. 1626 & 1629. postea accuratiùs quinque Tomis Lugduni, apud Laurentium Durand, 1637. & deinde de nouo excusa cum sexto Tomo Lugd. apud Philip. Borde, Laurent. Arnaud, & Claud. Rigaud. 1656.

Selecta Iuris Canonici interpretationes, addenda Collectaneis Doctorum super quinque priores Decretalium libros, Romæ apud Franciscum Corbelletum, 1626. & deinde Lugduni, apud Hæred. Prost, Borde, & Arnaud, 1648.

Varia Iuris tractationes, in quibus continentur quinque Tractatus Legales, iuxta seriem Alphabeticam breui methodo dispositi: videlicet,

I. De Axiomatibus Iuris vsufrequentibus.

II. De appellatiua verborum vtriusque Iuris significatione.

III. De locis communibus argumentorum Iuris.

IV. De clausulis vsufrequentibus.

V. De dictionibus vsufrequentibus, Lugduni apud Laurentium Durand 1631. & deinde accuratiùs ibid. apud Philip. Borde, Laurent. Arnaud, & Claud. Rigaud, 1651.

Allegatio Iuris in propria causa Bracharensi regressus, siue ingressus ad Thesaurariam, Romæ apud Franciscum Caballum 1631.

Pastoralis sollicitudinis, siue de officio, & potestate Parochi, tripartita descriptio. Romæ apud Guillelmum Facciottum, 1632. postea auctiùs & accuratiùs Lugduni apud Laurent. Durand, 1634. nunc denuo defæcatiùs & auctiùs apud eundem, & Laurentium Arnaud, 1640. & adhuc recentius excusum Lugd. apud Borde, Arnaud & Rigaud 1655.

De Canonicis, & Dignitatibus Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum, earumque officio, tam in Choro, quàm in Capitulo, Romæ apud Francisc. Corbelletum, 1632. postea accuratiùs & auctiùs Lugd. apud Laurent. Durand, 1634. & tandem pariter defæcatum & auctum, apud eundem, & Laurentium Arnaud, 1640. & apud Hæred. Prost, Borde, Arnaud 1648.

Tractatus de Iure Ecclesiastico vniuerso, in quo de Personis, Locis, & Rebus Ecclesiasticis plenissimè agitur. Lugduni apud Laurentium Durand, 1634. & denuo nouiter excusus accuratiùs Lugduni apud Borde, Arnaud, & Rigaud 1650.

Collectanea Doctorum qui in suis operibus varia loca Conc. Trid. incidenter tractarunt. Lugduni apud Laurentium Durand, 1640. & accuratius apud eundem 1646. & adhuc apud Philip. Borde, Laurent. Arnaud, & Claud. Rigaud, 1651.

Collectanea Bullarij, aliarúmve Summorum Pontificum Constitutionum, necnon præcipuarum Decisionum, quæ ab Apostolica Sede, & Sacris Congregationibus S. R. E. Cardinalium Romæ celebratis vsque ad annum 1633, emanarunt. Lugd. apud Laurent. Durand, 1634. & deinde sub titulo Summæ Apostolicarum decisionum in fol. Lugd. apud Hæred. P. Prost, Borde & Arnaud, 1645.

Praxis exigendi pensiones, contra calumniantes & differentes illas soluere, cui accesserunt vota aliquot decisiua Canonica, primùm Barcinone apud Gabrielem Nogues, 1635. postea Lugduni apud Laurentium Durand, 1636. & deinde accuratiùs apud Philip. Borde, Laurent. Arnaud, & Claud. Rigaud 1653.

Votorum decisiuorum Tom. II. Lugd. apud Hæredes P. Prost, Philippum Borde & Laurent. Arnaud, 1647. & accuratiùs apud dict. Philip. Borde, Laurent. Arnaud, & Claud. Rigaud 1653.

Collectanea Doct. in Ius Ciuile vniuersum, in duos Tomos diuisa.

I. Tom. continet Collectanea in tres priores Codicis libros, editi nouiss. apud Hæredes Prost, Philip. Borde, & Laurent. Arnaud 1648.

II. Tom, Collectanea in quartum & quintum eiusdem Codicis libros, Lugd. apud Gabrielem Boissat, 1637. & 1638. & accuratiùs Lugd. apud Borde, Arnaud & Rigaud, 1650.

AVGVSTINI

AUGUSTINI BARBOSÆ, V.I.D. LUSITANI, DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI,

PARS PRIMA.

In qua de Episcoporum institutione, electione, consecratione, munere, Patriarchalium Sedium erectione, & Archiepiscopali præstantia.

TITULUS PRIMUS.

De institutione Episcopalis officij, Episcoporum nominis significatione, & Etymologia, Electione, confirmatione, & consecratione, Episcopalium graduum, ac omnium Episcopatuum diuisione.

CAPUT PRIMUM.

De Episcopalis officij institutione.

SUMMARIUM.

1 *Medicus cœlestis Christus Dominus in terras venit curanda infirmitatis nostra gratia.*

2 *Christus Dominus salutis nostra prabens se medicum sanctissima vita sua exemplo pati, ac omnes virtutes amplecti nos docuit.*

3 *Populus in lege veteri in duos ordines sapienter distributus fuit, quorum vnus ciuilibus officiis, alius verò diuino cultui inseruiret.*

4 *Officia vbi sunt peculiaria, & certa administrationes ad tuendam pacem, & concordiam, potestas aliqua vniuersalis pracedere debet, qua cæteras omnes negat.*

5 *Vniuersalis Ecclesia potestatem, summámque auctoritatem Dominus noster in sancto Petrò Apostolorum principe collocauit.*

6 *Episcoporum institutio, & successio perpetua in Ecclesia à Christo Domino instituta fuit.*

7 *Petro eius Vicario dedit Christus Dominus ius, & potestatem instituendi, & creandi omnium Ecclesiarum Episcopos.*

8 *Episcopos esse de Iure diuino institutos, qui teneant, ostenditur.*

9 *Episcopi aliam habent potestatem Ordinis, alteram iurisdictionis.*

10 *Ordinis potestas in Episcopis, qua sit, ostenditur.*

11 *Iurisdictionis potestas in Episcopis qua dicatur? ostenditur.*

12 *Episcopus solus consecratus cognoscit de illis, qua pertinent ad dignitatem Episcopalem, de aliis verò, qua ad simplicem iurisdictionem spectant, cognoscit electus & confirmatus, licet nondum consecratus.*

13 *Excommunicare potest subditos de Iure communi Episcopus electus, & confirmatus.*

14 *Beneficia conferre potest Episcopus electus, & confirmatus.*

15 *Lex diœcesana, & lex iurisdictionis qua dicantur, ostenditur.*

16 *Dispensatio est de lege iurisdictionis.*

17 *Canonica Episcopalis est de lege diœcesana.*

18 *Iurisdictionis potestas quamuis à Deo Episcopis sit concessa, voluit tamen vt in illa submissi essent Petro.*

19 *Apostolos omnes respectu consecrationis, & Ordinis licèt Dominus pares fecerit, non tamen respectu iurisdictionis æquales constituit.*

20 *Papa iurisdictio in tota Ecclesia est iure diuino à Christo Domino instituta, & ab eo immediatè acceptaa*

Cap. in nouo, dist. 21. declaratur, ibid.

certa, cæterorum verò omnium Episcoporum iurisdictio est ab ipso etiam instituta, sed à Romano Pont. tanquam eius Vicario, in eos deriuata.

21 *Papa cùm eligitur, supposita legitimæ electionis conditione, accipit à Christo Domino immediatè iurisdictionem.*

22 *Episcopus cùm eligitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipsius, electio & confirmatio non est veluti conditio sine qua Episcopus iurisdictionem à Deo non acciperet, sed est id per quod Romanus Pontifex dat ei iurisdictionem in ea prouincia, cui præficit.*

23 *Iurisdictio non est necessaria coniuncta vt naturalis proprietas cum consecratione Episcopali.*

24 *Episcopalis dignitas, eiusque iurisdictio vt ordinaria, & ex officio, considerata saltem in generali, est instituta à Christo Domino.*

25 *Episcopali Monarchia in Ecclesia per Dominum instituta, vt eam regeret, non potest tota ipsa Ecclesia ipsum regiminis modum mutare.*

26 *Episcopalis iurisdictio, sicut etiam munus ipsum Episcopale, si sumatur in particulari, non est de Iure diuino, nec ab eo habet certos iurisdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeant.*

27 *Papa solus per se, vel per alios sua auctoritate, & consensu creat, & transfert Episcopos, diœceses diuidit, erigit, minuit, sublimat, ac deprimit.*

28 *Papa potest extendere, vel limitare ipsam iurisdictionem Episcopali muneri Iure diuino cohærentem intrinsecè, vel ordinariam, & quasi ex natura rei.*

29 *Episcopi vbi probetur quod successerint Apostolis, ostenditur.*

30 *Papa non potest ex toto, vel ex aliqua parte aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, quæ sancti Apostoli condiderunt.*

31 *Apostoli, vt tenet probabilior sententia, immediatè habuerunt à Christo Domino potestatem æqualem in totum orbem, & ad omnes actus, quos etiam ipse Petrus agere poterat, quamuis eius dispositioni, vt capitis, & Ordinarij eorum, subordinata.*

32 *Episcopi impropriè, videlicet per quandam similitudinem, & proportionem, dicuntur Apostolis succedere.*

33 *Apostolorum dignitas, & iurisdictio personalis erat, vtpote eis propter necessitatem illius temporis, & primæ fundationis Ecclesiæ speciali priuilegio à Christo Domino commissa.*

34 *Episcopi Apostolis succedere dicuntur respectu Ordinis sacri Episcopalis.*

35 *Inter successionem, quæ fit Petro, & eam quæ fit Apostolis, discrimen constituitur.*

36 *Episcoporum iurisdictio in particulari immediatè est à Summo Pontifice.*

1 QVEMADMODVM amans ac peritus medicus non satis habet singulari industria, & labore medicamenta temperasse, quæ valetudini ægroti operam ferant; sed etiam illi vult assistere, vt eum instruat quo pacto pharmacum ei sit sumendum, quæ victus ratio ei sit obseruanda, quod genus ciborum sectandum, quod fugiendum, quæ suscipiendæ corporis exercitationes, cæteraque huiusmodi, quibus medicinæ vis adiuuetur, quæ alioquin inutilis, aut fortè noxia redderetur. Sic cœlestis noster Medicus, cùm prospiceret medicinæ vtilitatem, si ipse in terras non venisset, eamque vulneribus, plagisque nostris homo factus non applicasset, magna ex parte inutilem euasuram, propter ingenium hominis durum, morosum, & contumax, voluit pro eximia pietate sua exemplum sanctissimæ vitæ suæ cum medicina coniungere, vt ab vtroque mundus perfectam salutem adipisceretur, sicut dicit S. Leo serm. 1. de Natiuit. *nisi esset verus Deus, non afferret remedium; nisi esset verus homo, non præberet exemplum.* Et S. August serm. de tempore, *vt non solùm doctrinæ auxilio & gratia, sed etiam exemplo suo ad studium sanctitatis ascenderet, vt nos non solùm præcipientem Dominum, sed etiam exemplo suo ad virtutis fastigia prouocantem maiori alacritate sequeremur.* Quod ipsum per Oseam *cap. 11.* est expressum, cùm ait: *Et ego quasi nutritius Ephraim, portabam eos in brachiis meis, & nescierunt quod curarem eos. In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis: & ero eis quasi exaltans iugum super maxillas eorum, & declinaui ad eum vt vesceretur.*

Voluit igitur Dominus IESVS, ac Redemptor noster in hunc mundum veniens se Auctorem, Doctorem, ac Medicum salutis nostræ præbere, ac Sanctissimæ vitæ suæ exemplo nos docere modò patientiam, modò sobrietatem, modò constantiam, tum fortitudinem, tum prudentiam, synceritatem, iustitiam, zelum Dei, & despicientiam humanarum rerum, omniumque maximè charitatem, cæteras denique omnes virtutes amplecti, vt in Ecclesia Catholica ab eodem instituta exemplar perfectissimum haberet, quod cæteri tam Præsules, quàm subditi imitarentur. Hincque sæpè ipsemet sancto ore suo in sacro Euangelio Ioan. 10. id monet dicens: *Ego sum pastor bonus. Ego cognosco oues meas, & cognoscunt me meæ. Ego animam meam pono pro ouibus meis.* Et Ioan. 13. *Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego facio, sic & vos faciatis.* Eum denique sensum sæpè inculcarunt Sancti viri, dicentes omnem Domini nostri actionem, nostram esse instructionem, eumque nobis reliquisse exemplum, vt sequamur vestigia eius. Et S. Greg. *homil. 17. in Euang.* ait: *Ipsa acta Domini præcepta esse, qui dum aliquid tacitus facit, quid agere debeam, innotescit.* Omnis enim illius actio, nostra debet esse instructio, *cap. Deus omnipotens, §. cuius exemplo monemur, 2. q. 1. cap. significasti,* vbi Abb. *num. 1. ad fin. versicul. nota 4. de elect.* Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 33. n. 43.* 2

Quemadmodum etiam Lege veteri sapienter Populus in duos ordines distributus fuit, quorum alter ciuilibus officiis, rebúsque familiaribus, seu publicis administrandis inseruiret, alter esset diuino cultui, Sacrificiis, cæterisque actibus religiosis deditus. Sic etiam idem mediator Dei, & hominum homo CHRISTVS IESVS tempore gratiæ eandem rationem conseruauit, quamuis sublimioribus mysteriis sociatam, ac mediis longè præstantioribus, ac venerabilioribus munitam, voluitque hos, qui diuino cultui dicandi erant, per Episcopum sacro, & spirituali quasi connubio deuinctum, solemnibus cæremoniis, legitimaque manuum impositione initiati, ac veluti prolem Ecclesiasticam propagari, quæ in sanctæ ipsius Ecclesiæ successione perpetuò seruiret. 3

Sed quia necesse est vbi peculiaria officia sunt, & certæ administrationes ad communem vtilitatem institutæ, potestatem aliquam vniuersalem præcellere, quæ cæteras omnes regat, & ex qua cæteræ pendeant ad tuendam pacem, concordiam, & vnitatem, vt asserunt D. Thom. *contra Gentes lib. 4. c. 76. in fine,* Aug. de Ancona *de potestate Ecclesiæ, q. 71. artic. 4.* Igitur † cùm vniuersalis Ecclesiæ corpus vnum sit, hanc vniuersalem, summamque auctoritatem Dominus noster IESVS CHRISTVS in S. Petro Apostolorum Principe collocauit, hunc Vicarium suum in terris reliquit, ac post eum successores eius in Pontificatu, & gubernatione Ecclesiæ suæ, itavt in eo plenitudo omnis potestatis in Ecclesiâ vigeret, & perpetuò constans permaneret, quam ipse aliis Ecclesiasticis gradibus communicaret, ac distribueret, prout indicaret populorum vtilitati, fideliumque ædificationi conducere. S. Leo *epist. 54. ad Anastas. In nouo Testamento* (inquit Anaclet. Papa *epist. 2. ad Episcopos Italiæ,* relatus *c. in nouo, 21. dist.*) *post* CHRISTVM *Dominum à Petro Sacerdotalis* 4

cerdotalis cœpit Ordo, qui ei ipsi primò Pontificatus in Ecclesia Christi datus est, Domino dicente ad eum: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt aduersus eam, & tibi dabo claues Regni Cœlorum. Hic ergo ligandi ac soluendi potestatem primus suscepit à Domino, primusque ad Fidem populum virtute suæ prædicationis adduxit. Cæteri verò Apostoli cum eodem pari consortio honorem, & potestatem acceperunt, ipsumque Principem eorum esse voluerunt, qui etiam iubente Domino in toto Orbe dispersi Euangelium prædicauerunt. Ipsisque quoque decedentibus in locum eorum successerunt Episcopi. Hæc Anaclet. *in dict. can. in nouo*, & ideò Christus creando plures Apostolos, instituit formam creandi plures Episcopos Apostolorum successores. Henriq. *in summ. lib. 6. . 5. §. 5. in com. lit. B.*

6 Quam quidem Episcoporum institutionem, & successionem perpetuam in Ecclesia à Christo Domino institutam fuisse, solent sacri Doctores deducere tum ex verbis eiusdem dicentis Matth. cap. 28. in fine, *Ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi*; tum ex Apostol. Paulo *ad Ephes. 4.* dum ait: *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & cognitionis Filij Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi.* Vnde manifestum est, sic Christum Ecclesiam instituisse, vt esset vsque in sæculum duratura, secundùm illud Isai. 9. *Super solium Dauid, & super regnum eius sedebit, vt confirmet illud, & corroboret in iudicio, & iustitia, amodo, & vsque in sempiternum.* Patet ergo quod ita illos, qui tunc erant in ministerio, constituit, vt etiam eorum potestas deriuaretur ad posteros, vtilitati Ecclesiæ, vsque ad sæculi finem, facit text. *in cap. quodcunque, 24. quæst. 1.* vbi dicitur, quod *quando Petrus Claues accepit, Ecclesiam sanctam significauit; quia scilicet non tantum pro se, sed etiam pro omnibus successoribus vsque ad finem sæculi duratura est Ecclesia.*

7 Sapienter igitur ne vnquam in Ecclesia Ministri deessent, dignitas, & auctoritas, quæ Episcopalis dicitur, ab ipsa sapientia Christo Iesu instituta est, & eo ipso quod Petrum sibi Vicarium substituit; ipse dedit ius, & potestatem instituendi, & creandi omnium Ecclesiarum Episcopos, quibus tum inferiores Ministri, tum ipsi etiam Sacerdotes parerent: sicut etiam in bellis gerendis omnibus militiæ ordinibus dux vnus præficitur, ita Sacerdotum vnus Princeps consecratur, cæteris Sacerdotibus potestate superior; isque appellatur Episcopus, qui hanc ob causam non solùm veste vtitur cum aliis Ecclesiasticis ministris communi, sed aliis etiam ornamentis, quæ maiorem eius auctoritatem ostendunt aliis in functionibus, ad quas simplex Sacerdotum potestas minimè extenditur. Vnde sumitur intellectus *in c. in nouo, dist. 21.* ibi; *à Petro Sacerdotalis cœpit Ordo*; illud enim non loquitur de Ordine minorum Sacerdotum, id est, Presbyterorum; constat enim Apostolos in vltima cœna simul omnes ordinatos Sacerdotes; sed loquitur de Ordine maiorum Sacerdotum, id est, Episcoporum, qui à Petro dicitur incœpisse; nam solus Petrus à Christo fuit Episcopus ordinatus, cæteri autem Apostoli à Petro Episcopalem consecrationem acceperunt. Ita Turrecr. *in sum. de Ecclesia, lib. 2. cap. 32.* Cardin. Bellarm. *lib. 1. de Roman. Pont. c. 23. vers. nihil ergo.* Henriq. *in summ. lib. 10. . 4. § 2. & seqq.* Cùm ergo pateat, vt ex modò dictis apparet, non Ecclesiam, sed ipsum Christum Episcopos instituisse, & ius ac potestatem instituendi, & creandi eos Petro eius Vicario, & successoribus

8 in posterum dedisse, non potest dubitari, quin † illi sint iure diuino instituti; vt per text. *in d. c. in nouo, & in c. videntes, 12. quæst. 1.* probant Mai. *in 4. dist. 27. quæst. 7. concl. 1. & dist. 24. quæst. 3. concl. 2.* Duen. *reg. 71. vers. fallit in dignitate.* Greg. Lopez *l. 1. gloss. 3. & l. 17. gloss. 2. tit. 5. p. 1.* Barbat. *in tract. de præstantia Cardin. quæst. 1.* Gig. *de pensionib. quæst. 2. n. 3.* Couarr. *in reg. possessor. part. § 9. à n. 6.* Suar. *tom. 4. de Pœnit. part. 2. disp. 25. sect. 1. à num. 7.* Card. Bellarm. *de controuersiis Christianæ Fidei, tom. 2. controuers. 3. generali, lib. 4. de Romano Pontif. n. 25.* Valentia *tom. 4. disp. 7. q. 10. puncto 2. pag. 2.* Camill. Borell. *in summa omnium decis. tit. 6. à n. 1.* Henriq. *in summa, lib. 9. c. 5. § 5.* Azor *instit. moral. part. 2. lib. 3. c. 30. quæst. 15.* Guillelm. Redoan. *de simon. c. 18. num. 4.* Didac. de Araujo *de Sacramentis de Episcopatu, num. 1. & 51.* me citato *in hoc loco.* Mant. de Alzedo *de præcellentia Episcopalis dignit. p. 1. c. 1. à princip. & c. 8. num. 3.* qui sub distinctione hanc quæstionem dirimunt, vt infrà ostendetur.

Verùm vt Episcopalis auctoritatis origo, & succes- 9
sio faciliùs percipiatur, sciendum est in Episcopis aliam esse potestatem ordinis, aliam iurisdictionis.
† Ordinis ea est potestas, vt sciat, & possit omnia Sa- 10
cramenta conferre, Chrisma consecrare, Prædicationis munus exercere; alios ordinare, ad Eucharistiam sumendam præparare, & Sacerdotes creare. Finis verò vnus est illis cum Sacerdotibus communis, qui est Sanctissimæ Eucharistiæ consecratio, & offerre Domino verum Sacrificium, in quo vniuersi Presbyteri pares sunt, quandoquidem eorum auctoritas à Deo ipso dependet. Episcopalis tamen Ordinis potestas ad hunc Eucharistiæ consecrandæ, & offerendæ finem non ita proximè ordinatur, ac Sacerdotium, sed remotiùs, quatenus hoc perficit, & potestatem consecrandi per Sacerdotum institutionem confert: vnde ad potestatem Episcopalis Ordinis tria propriè, & insolidum pertinere, scilicet ordinare, consecrare, & confirmare, tradit gloss. *verb. de talibus, in c. transmissam, de elect.* refertur in Pontif. Romano *in rub. de consecrat. Episcopi.* Verùm consecrare Ecclesias, & Calices, quamuis annexum sit Ordini Episcopali, cùm tamen sit Sacramentale, potest à Papa Sacerdoti committi, Henriq. *dict. cap. 5. § 6. in com. lit. K.* Sacramenta verò, quæ ex sola potestate Ordinis conferuntur, non possunt ministrari ab vllo, qui Ordinem ad illa requisitum non habeat, nec Summus Pontif. potest Episcopo prohibere ne Ordines validè conferat, quia circa Ordinis potestatem, quam præhabet Episcopus, vel Papa ordinans, habent se vt instrumentum liberum, sed ab alio motum, nempe à Christo, & ea potestas pendet à Papa consecrante in fieri tantum; quam Ordinis potestatem immediatè à Deo Episcopi accipiunt, nam respectu illius omnes Apostolos pares fecit, ac in hoc illos æqualiter ordinauit, ita vt nullatenus quæ Ordinis Episcopalis esse dixi, possint inferiori Prælato, qui Episcopus non sit, nec consuetudine, aliove iure speciali competere, Abb. *in cap. accedentibus, de excess. Prælat. post num. 2.* vbi Add. Alex. de Neuo clarioribus id explicat verbis, & succurrit text. *in c. quanto, de consuet. & in cap. aqua, de consecr. Ecclesiæ, vel altaris.*

Iurisdictionis autem potestas ad mysticum fide- 11
lium corpus spectat, quibus toto Orbe terrarum diffusis, oportuit pro locorum amplitudine, Regnorumque frequentia illis assignari Antistites, ac Præfectos, quorum alij maiorem, alij minorem iurisdictionis potestatem ad leges condendas haberent, prout necessitas, aut vtilitas postulare videbatur. Potestas hæc iurisdictionis diuidi solet in illam, quæ pertinet ad dignitatem Episcopalem, cuius meminit text. *in d. c. accedentibus*, scilicet *cognoscere de causis matrimonialibus, publicas iniungere pœnitentias, atque Indulgentias concedere*; & in illam quæ dicitur simplicis iurisdictionis, nempe, *iudicare, excommunicare, corrigere, iuramenta recipere à vassallis, confirmare, inuestire, beneficia conferre, instituere*, cæteraque his similia, quæ sua

12 quæque loco explicabo. † Inter vnam, & alteram iu-
risdictionis diuisionem illa est differentia, quod de
illis, quæ pertinent ad dignitatem Episcopalem, solus
ipse Episcopus consecratus cognoscit, exceptis Indul-
gentiis, quas electus Episcopus ante consecrationem
concedere potest, vt dixit D. Thom. *in 4 sent. dist. 25.*
art. 2. & dist. 20. q. 1. art 4. versic. ad secundam quæstio-
nem, sequuntur Sot. *ibi dist. 21. q. 1. art. 4. versic. hinc*
fit. August. de Ancona *de potestate Ecclesiæ q. 21.* Syl-
uest. *verb. Indulgentia, num. 13.* Vgolin. *de potest.*
Episcopi, cap. 41. in princ. num. 1. De illis verò, quæ
ad simplicem iurisdictionem spectant, cognoscit ele-
ctus, & confirmatus, licèt nondum sit in Episcopum
consecratus, Rebuff. *de pacificis possess. num. 243.* quia
exercitium iurisdictionis acta acquiritur per confir-
mationem, Cosin. *in pragm. sanct. titul. de collation.*
13 *verb. nominationes, pag. 186.* & ideò † poterit subdi-
tos de Iure communi excommunicare. Nauar. *in man.*
14 *cap. 27. num. 5.* † & beneficia conferre. Cosin. *d. tit.*
de collation. verb. iurisdictio, pag. 181. Rebuff. *d. tit.*
de pacificis possess. num. 251. Gonzal. *ad reg. 8. Can-*
cell. §. 4. proxm. num. 27. Vbi verò apud Sedem Apo-
stolicam promouetur, litteras dictæ Sedis promotio-
nem, consecrationemque continentes habere de-
bet; alioquin ad suam Ecclesiam accedere, vel bono-
rum Ecclesiasticorum administrationem accipere, aut
iurisdictionem aliquam exercere non potest, à nemi-
neque absque huiusmodi litterarum ostensione recipi,
obedientiave ei præstari, atque audiri debet. Vgolin.
de potestate Episcopi cap. 2. §. 1.

15 Bimembris etiam (vt ad rem redeamus) ponitur
distinctio Episcopalis auctoritatis, putà legis Diœce-
sanæ. & legis iurisdictionis, à *gloss. a. in cap. dilectus,*
de officio Ordin. asserente in illis consistere totum ius,
& potestatem Episcoporum. De definitione vtriusque
legis Diœcesanæ, & iurisdictionis, variè olim fuit à
Doctoribus elaboratum, aliis asserentibus quod illa
consistat in recipiendo, hæc verò in dando, seu confe-
rendo: aliis aliter opinantibus, vt videre est apud
Bertachin. *tract. de Episcopo, lib. 4. p. 2. n. 80. cum seqq.*
Boter. *tract. de synodo, p. 1. num. 61. cum seq. & p. 2.*
à num. 4. Cuch. *instit. Iuris Canon. lib. 1. tit. 12. vers.*
hæc iura. Dan. Venator *in analysi Iuris Pontificii, lib. 1.*
tit. 31. num. 2. Fr. Emman. *qq. Regular. tom. 2. q. 63. art. 2.*
Azor. *instit. mor. part. 2. lib. 3. cap. 32. quæst. 1.* Zerola *in*
praxi Episcop. p. 2. verb. Iura Episcopalia. Ex quorum
dictis illa est verior definitio, quod lex diœcesana sit
ad quam spectat perceptio cathedratici, pars oblatio-
num, charitatiuum subsidium, ac denique cætera om-
nia, à quibus monasteria Iure communi sunt exempta:
lex verò iurisdictionis est, quæ obedientiam, subie-
ctionem, reuerentiam, institutionem, correctionem,
reformationem, iurisdictionem, pœnitentiæ indictio-
nem, causarum audientiam; Sacramentorum collatio-
16 nem, eaque omnia complectitur, in quibus † monaste-
ria, diœcesana Iure communi subiacent; vnde dis-
pensationem esse de lege iurisdictionis, per *c. ex trans-*
missa, de translat. Prel. & gloss. *in Clem. 1. de rescript.*
resoluit Paul. Borgas. *de irregular. p. 2. rub. an dispen-*
17 *satio sit de lege diœcesana; num. 4.* † Idem est dicen-
dum de Canonica Episcopali, Petr. Vbald. *de Canon.*
Episcop. cap. 1. n. 4. & c. 4. q. 5. Lap. de Castell. *de Ca-*
non. port. num. 5.

18 Potestas hæc iurisdictionis Episcopalis, qualiscun-
que sit, quamuis à Deo Episcopis sit concessa, voluit,
tamen, vt in illa submissi essent Petro, tanquam capi-
ti, & sæpè ad hoc designandum Petro multa dixit
singulariter, & separatim, sed aliis Apostolis loquutus
est coniunctim, & generaliter; vnde ad Petrum, vt in
Euangelio habetur *Matth. 16.* sic loquutus est: *Tu es*
Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam
meam, & Ioan. 21. *Pasce oues meas*, non semel, sed ter.
Pro sua fide specialiter orauit etiam; hinc etiam Chri-
stus Dominus in singulari dixit, Ioan. 10. *Fiet vnum*
ouile, & vnus Pastor; & sic voluit vnum esse Pasto-
rem, non plures. Sed hanc potestatem pascendi con-
tulit Petro, dum dixit, *Pasce oues meas*: & sic fecit
eum Pastorem, & non plures loco sui; ipse enim erat,
& est verus Pastor, & Pontifex, vt de ipso dicit Ioan.
Ego sum Pastor bonus; alij namque Apostoli fuerunt
coadiuuantes, & cooperantes; & ideò dicitur, quod
Papa fuit assumptus in plenitudinem potestatis, alij in
partem sollicitudinis, *cap. ad honorem, de auctor. & vsu*
pallij. Vnde licèt omnes Apostolos fecerit pares respe-
ctu consecrationis, & Ordinis, non tamen eos æquales
fecit respectu iurisdictionis: in illa enim Petrus præ-
fuit omnibus, vt notat gloss. *in d. c. in nouo, & in c. loqui-*
tur 24. 1. † Et quidem, quamuis spiritualis, sacra & di- 19
uina potestas sit, hoc est, à Christo Domino instituta,
non à Repub. vt temporalis gubernandi potestas, sed
à Romano Pontifice Christi Vicario, & Petri succes-
sore Episcopis datur, & ab eo manat ac pendet, itaut
inter ipsum, & cæteros Episcopos hoc differat, quod
iurisdictio Romani Pontificis in totam Ecclesiam est
Iure diuino à Christo Domino instituta, & ab eo im-
mediatè accepta, ex resolutis per Henriq. *in sum. lib. 3.*
de Pœnit. cap. 5. §. 5. & Card. Bellarm. *lib. 4. de summo*
Pont. cap. 23. ac Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcep-*
ta, p. 2. lib. 7. cap. 1. n. 25. † Cæterorum verò omnium 20
Episcoporum iurisdictio est à Christo Domino insti-
tuta, sed à Romano Pontifice tanquam Christi Vica-
rio, & summo, ac primo totius Ecclesiæ Pastore suscep-
pta, & ab eo veluti è fonte, Christi præcepto in illos
deriuata; & hinc est, vt summi Pontificis iurisdictio-
nem nulla humana potestas, aut ex toto abrogare, aut
ex parte minuere, restringere, mutare, variareve pos-
sit; at Episcoporum iurisdictionem Romanus Ponti-
fex Iure potest tollere, minuere, mutare, restringere,
aut variare, prout maiorem, minoremve illis Faculta-
tem concedit, vt docent S. Thom. *2. 2. q. 184. art. 6.*
ad 1. & quæst. 39. art. 3. Iordan. *de maioribus Episcopi*
causis ad Papam deferendis, cap. 7. num. 8. & 9. Bannez
2. 2. quæst. 1. art. 10. puncto 2. dub. 5. conclus. 5. Fagun-
dez *d. c. 1. n. 25.*

Ratio autem cur iurisdictio cuiuslibet Romani 21
Pontificis dicatur accepta proximè à Christo, & non
iurisdictio alicuius alterius Episcopi, illa est, quia cùm
Romanus Pont. eligitur, ei iurisdictionem electores
non dant, quia nemo dat quod non habet: sed dat ei
immediatè Christus Dominus, supposita ea cõditione
electionis legitimæ, cùm electio tantum sit veluti cõ-
ditio, sine qua Romanus Pontifex à Deo iurisdictio-
nem non acciperet: sed † cùm aliquis Episcopus eli- 22
gitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio
auctoritate ipsius; electio, & confirmatio non est ve-
luti conditio, sine qua Episcopus iurisdictionem à Deo
non acciperet, sed est id perquod Romanus Pontifex
dat ei iurisdictionem in ea prouincia, cui præficitur.
Henriq. *d. c. 5. §. 6.* Hæc verò iurisdictio non est necessa-
riò coniuncta, vt naturalis proprietas cum consecra-
tione Episcopali, vt videre licet † in Episcopo titula- 23
ri, qui nullius diœcesis est Ordinarius Pastor; & in
Episcopis, qui cum licentia Papæ renunciarunt digni-
tati, aut ob crimen priuati sunt Episcopatu; quia vt
suprà dicebamus, potest Romanus Pontifex Episcopa-
lis iurisdictionis plenitudinem ex ordinatione diuina
apud se radicatam habens, & à se tanquam à capite
in aliquem pro aliquo loco deriuatam coarctare, vel
illi nullam demandare.

Quamuis igitur Episcopalis dignitas, eiusque iuris- 24
dictio, vt Ordinaria, & ex officio considerata, saltem in
generali sit instituta à Christo Domino ad effectum,
vt Petrus, & Successores Ecclesiam eius per Episcopos
gubernarent, vt constat ex verbis Pauli *ad Ephes. 4.* &
1. ad Corinth. cap. 12. dicentis posuisse Christum in
Ecclesia Pastores, id est Episcopos, & post Hieron. &
alios

alios exponit Suar. tom. 4. de Pœnit. p. 2. disp. 25. sect. 1. à
n. 7. & ex loco Actorum 20. ibi, posuit vos Spiritus San-
ctus Episcopos regere Ecclesiam; quem locum in idem
adducit Concil. Trid. sess. 23. cap. 4. Cardin. Bellarm. d.
lib. 4. de Romano Pontifice, c. 15. Suar. d. loco, vbi id etiam
probat ex auctoritate plurimorum Patrum, & ex ratio-
ne perfectæ Monarchiæ in Ecclesia per Christum do-
minum institutæ, inde meritò ex omnium consensu
25 resoluens † non posse totam etiam Ecclesiam hunc
modum regiminis mutare, quod etiam post alios ob-
seruauerat Couar. in reg. peccatum, part. 2. §. 9. num. 6.
26 † Tamen si Episcopalis iurisdictio, sicut etiam munus
ipsum Episcopale, sumatur in particulari, prout scili-
cet in hoc, vel illo subiecto, respectu horum, vel illo-
rum subditorum collocatur, non est de Iure diuino,
nec ab eo habet certos iurisdictionis gradus, qui auge-
ri, vel minui nequeant; sed totum pendet à Summo
Pontifice, per quē idem munus immediatè habetur in
particulari, & à quo ipsius iurisdictio immediatè con-
ceditur, & deriuatur, vt post D. Thom. pluribus in lo-
cis, & alios plures Theologos resoluunt Cou. vbi pro-
ximè, Soar. d. sect. 1. n. 10. cum seqq. Card. Bellar. d. lib. 4.
c. 24. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 10. punct. 2. col. 1.
Hæc quidem verissima resolutio primò probatur in
cap. ita Dominus, 19. dist. & in cap. quoties 24. q. 1. & ex
aliis pluribus adductis per Doctores suprà citatos. Se-
cundò probatur ex eo, quia ipse Romanus Pontifex so-
lus est, qui per se, vel per alios sua auctoritate & con-
sensu creat, & transfert Episcopos, vt constat ex vsu
Ecclesiæ Romanæ, & ex tit. de translat. Episcopi; ipse
27 est, qui diœceses diuidit, erigit, auget, minuit, subli-
mat, & deprimit, siue in totum, siue in parte, coarctan-
do scilicet territorium, vt vltra eundem Ecclesiæ vsum
constat ex D. Bernard. epist. 141. ad Mediolanen-
ses, dum inquit, potest Romana Ecclesia nouos ordinare
Episcopatus, vbi hactenus non fuerunt; potest eos qui
sunt deprimere, alios sublimare, prout ratio sibi dictaue-
rit, ita vt de Episcopis Archiepiscopos creare liceat, & è
conuerso, si necesse visum fuerit, subscribunt Card. Bel-
larm. d. cap. 24. col. 2. prope finem. Suar. d. num. 10. col. 2.
is tantus vir insignis sacræ Theologiæ in Conimbri-
censi Academia Magister, die 25. Sept. anno Dñi 1617.
Vlyssipone in domo professa sancti Rochi Societ. Iesu,
in qua ille erat, vitam cum morte feliciter commuta-
uit, vt refert Benedict. Ægid. in tract. de priuileg. honest.
art. 11. num. 14.
28 Deinde potest ipse Summus Pontifex extendere, vel
limitare ipsam etiam iurisdictionem Episcopali mu-
neri Iure diuino cohærentem intrinsecè, vt ordinariam
& quasi ex natura rei, dum scilicet postulat intrinsecè
officium Pastoris animarum, & gubernatoris in spiri-
tualibus, ad quod Episcopus assumitur, respectu eorum,
quorum fit Episcopus prout satis constat ab experien-
tia; tum in his, quæ pertinent ad forum externum, vi-
delicet in dispensationibus circa vota, & impedimenta
ad contrahendum matrimonium, aut ad Ordines sus-
cipiendos, & similia, vel in absolutionibus à censuris,
aut in concessionibus Indulgentiarum: tum etiam in
his, quæ spectant ad forum internum, videlicet in re-
seruatione casuum conscientiæ; quæ quidem omnia,
cùm non fiant nisi per extensionem, vel limitationem
Episcopalis iurisdictionis, vt patet; & nihilominus fiāt
per Summum Pōtificem, signum præbent manifestum
eam ab eo immediatè in particulari pendere, & deri-
uari, & non à Iure diuino; aliter enim si ab hoc im-
mediatè procederet, neutrum prædictorum ex propria
dispensatione posset Summus Pontifex, iuxta regulam
cap. sunt quidam 25. q. 1. prout benè argumentantur
Card. Bellarm. & Suar. vbi proximè, & constat ex his,
quæ circa eandem regulam prosequuntur D. Thom.
1. 2. q. 97. art. 4. ad 3. Syluest. verb. Papa, q. 16. Almain.
de potestate Ecclesiæ cap. 13. & alij plures, vt per Couar.
de sponsal. p. 2. c. 6. §. 9. n. 4. Azor. instit. mor. p. 2. lib. 6.
c. 17. quæst. 7. & lib. 4. c. 18. q. 2. & lib. 5. c. 3. à princip.
Sed insurget aliquis objiciendo, quod Episcopi suc- 29
cesserunt in locum Apostolorum, iuxta text. in d. cap. in
nouo, vers. ipsis, & Concil. Trid. sess. 23. cap. 4. in med.
Can. lib. 6. de locis Theolog. cap. 8. ad decim. Bellar. d.
lib. 4. cap. 25. Suar. in d. sect. 1. num. 12. & ante eos do-
cuerat Augustin. in Ps. 43. dum exponens illud, pro
patribus tuis nati sunt tibi filij, inquit, Patres missi sunt
Apostoli, pro Apostolis filij nati sunt tibi, constituti sunt
Episcopi, habetur in cap. quorum vices, 68. dist. At iuris-
dictio Apostolorum, vt infrà ostendetur, est immediatè
à Iure diuino positiuo: igitur ab eodem immediatè, &
absque vlla limitatione concessa debet censeri potestas
Episcoporum, & per consequens independens à Sum-
mo Pontifice, prout aliàs iurisdictio cæterorum, qui
post eum legitimè vocati fuerint ad Summum Ponti-
ficatum, independens ab eo Summo Pontifice, & im-
mediatè à Christo accepta probatur ex illa maximè
ratione, quia succedunt Petro, qui immediatè à Chri-
sto Domino eandem iurisdictionem habuit. Confir-
matur difficultas, quia † non potest Summus Pontifex 30
ex toto, vel ex aliqua parte, aliquid eorum mutare, ab-
rogare, & tollere, quæ sancti Apostoli condiderunt, vt
probat text. in c. sunt quidam, 25. q. 1. ibi, Vbi verò aper-
tè Apostoli Domini, & eos secuti sancti Patres sententia-
liter aliquid definierunt, ibi non nouam legem Romanus
Pontifex, sed potiùs quod prædicatum est, vsque ad ani-
mam, & sanguinem confirmare debet: & in cap. contra
statuta, & in c. omnis quod, ead. causa, & quæst. & in cap.
super eo, de bigamis, vbi ait Lucius III. cum bigamis
contra Apostolum dispensare non licet: idem dicit In-
noc. III. in cap. nuper, & in cap. à nobis, eod. tit. At iuris-
dictio Episcopis competens est illa, quam Apostoli à
Christo Domino receperunt, & habuerunt, cum eis suc-
cesserint: ergo Iure diuino, & independenter à Summo
Pontifice illis esse tributam videbatur dicendum.
Pro responsione tamen supradictæ obiectionis faten- 31
dum est cum probabiliori, & receptiori sententia, om-
nes Apostolos immediatè habuisse à Christo Domino
potestatem, quæ quidem licèt ex ipsa Christi institu-
tione esset Petri, vt capitis, & Ordinarij eorum, etiam
Principis, & Pastoris dispositioni subordinata, ad hoc,
vt Conciliū conuocaret, & alia obiret Præsidentis offi-
cia, vt post alios resoluunt Sot. in 4. dist. 20. q. 1. art. 2.
col. 5. post med. Cou. in d. reg. peccatum, p. 2. §. 9. n. 5. vers.
quarto, sic intelligentes illud Ioan. 21. Pasce oues meas,
prout etiam procedunt text. in cap. in illis, in fine, 80.
dist. & in d. c. ita Dominus, & in c. sacrosancta, vers. in-
ter, 22. dist. Tamen huiusmodi potestas sic ad Petrum
subordinata, Apostolis à Christo Domino concessa, in
nihilo secundùm se erat potestati eiusdem Petri inæ-
qualis, sed potiùs absque ulla limitatione æqualis in
totum Orbem, & ad omnes actus, quos Petrus agere
poterat, idque non solùm quoad Ordinem, & dignita-
tem consecrationis, vt suprà dicebamus, & existima-
runt gloss. verb. pari, in d. c. in nouo, & glos. verb. Petrus,
in c. loquitur, 24. q. 1. & gloss. vlt. in c. in illis; sed etiam
quoad iurisdictionem, & potestatem administrandi,
cùm eius etiam functiones sint de essentia muneris
Apostolici, & propterea non sit dubium easdem conti-
neri in ea summa potestate, cum qua Christus missus
est à Patre, ac eam omnem, quoad erat possibile, com-
municasse, & concessisse omnibus Apostolis, vt constat
Ioan. 20. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos: prout ex
his & aliis fundamentis resoluunt plures, vt per Sot.
d. art. 2. maximè col. 4. in fine, cum seqq. Cou. d. vers. quar-
tò, Bellar. d. lib. 4. c. 22. in fine, & c. 23. & constat etiam
ex Iuribus sic absolutè, & absque vlla vtriusque pote-
statis distinctione loquentibus, & proinde sic distinctè
intelligendis in d. c. in nouo, ibi: Pari consortio, & in d.
c. loquitur, ibi, parem potestatem: & ibi, pari consortio.
Hæc itaque omnia circa Ordinis, & iurisdictionis 32
potestatem parem Petro, & absque vlla limitatione in

Apostolis fatemur, sed non inde sequitur idem fore dicendum in aliis Episcopis, quamuis dicantur Apostolis succedere. Nam in primis hæc successio non est propria eo modo, quo vnus, v.g. Rex succedit in omnibus ad antecessorem pertinentibus: neque enim eis successerunt in dignitate Apostolatus, nec in facultate vtendi iurisdictione sua, prædicandi, & fundandi Ecclesias in toto orbe, quam ipsi Apostoli immediatè habebant à Christo Domino, vt habetur *Marc.vltim.* & *Matth.vlt.* Nec in dono linguarum, & miraculorum, nec in potestate scribendi libros Canonicos. Deinde si Apostolis propriè succederent, planè hæc successio in omnibus Episcopis reperiretur; consequens autem hoc non est verum, vt patet de Tito, & Timotheo, & aliis, qui vtpote iam creati Episcopi quo tempore adhuc viuebant Apostoli, non possunt dici illis successisse, quia scilicet propriè non succeditur nisi præcedenti, & non existenti.

33 Licèt tamen supponeremus hanc successionem propriè dari ex parte Episcoporum, tamen quod attinet ad iurisdictionem, de qua sermo noster est, non aderat ex parte decedentium Apostolorum aliquid, in quo ab Episcopis succedi posset. Apostolorum enim dignitas, & iurisdictio personalis erat, vtpote eis propter necessitatem illius temporis, & primæ fundationis Ecclesiæ speciali priuilegio à Christo Domino commissa, non vt perpetuò in Ecclesia, quà talis, duraret, sed vt cum Apostolorum personis extingueretur, prout solent priuilegia personalia iuxta vulgares regulas extingui, nisi quatenus per auctoritatem, & concessionem Summi Pontificis in vim humanæ iurisdictionis postmodùm concederetur, prout ab eo dependenter conceditur. Quibus rationibus prædictam obiectionem de successione Episcoporum soluunt eleganter Sot. *d. col.5. in fine*, Suar. *d.num.*12. Cardin. Bellarm. *d.c.*25. & ante eos censuerant plures, vt per Couarr. eosdem sequutum *d.* §.9. *num.*6.

34 Ex quibus clariùs colliges Iura suprà allegata ad probandam Episcoporum successionem, cum Suar. & Bellarm. *vbi proximè*, intelligenda, & referenda esse ad aliam successionem, quæ scilicet fit respectu Ordinis sacri Episcopalis, vel ad aliam, quæ fit solùm impropriè, videlicet per quandam similitudinem & proportionem, quia nimirum Episcopi post Summum Pontificem sunt Ordinarij Principes Ecclesiæ, sicut Apostoli ex priuilegio fuerunt sub Christo, & postmodum sub Petro: prout etiam ob similem proportionem dicuntur Presbyteri succedere septuaginta duobus discipulis, ex Anacleto *epist.*2. & ex Beda *in cap.*20. *Luca*, cùm tamen constet, Presbyteros non potuisse propriè succedere illis Discipulis respectu Presbyteratus, siquidem hi non fuerunt Presbyteri, nec vllum Ordinem, aut iurisdictionem à Christo susceperunt, immò postea eorum aliqui, videlicet Philippus, & Stephanus, & alij ab Apostolis Diaconi ordinati fuerunt, *Actor.*6.

35 Neque obstat comparatio suprà adducta de successione, per quam Summi Pontifices Petro succedunt: ex cuius fundamento, & ratione probatur, eos suam certam, & illimitabilem iurisdictionem accipere immediatè à Iure diuino, prout Petrus eandem acceperat ab eodem; quia respondetur ex mente Soti *d.col.5.ante finem*, & ex verbis Card. Bellarm. *d.cap.25.col.2. post principium*, magnum esse discrimen inter successionem, quæ fit Petro, & eam quæ fit Apostolis, propter quod de illa ad hanc argui non potest: cùm enim Pastoralis Petri dignitas fuerit ei non solùm tanquam Apostolo, sed tanquam Christi Vicario tradita, & instituta ab eodem Christo Domino tanquam ordinaria, & perpetuò mansura in Ecclesia, iuxta illud, *super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues Regni Cælorum*, iuncta explicatione Sot. *d.col. 5. ante fin.* & aliorum quos refert Couar. *d. n.*6. consequitur quod dum Romanus Pontifex succedit Petro, succedit eidem vt Christi Vicario, & Pastori Ordinario totius Ecclesiæ, & per consequens quod ab illo immediatè habet iurisdictionem, à quo eam habuit Petrus: contrà verò in Episcopis respectu Apostolorum dicendum est, iuxta supradicta, quia nec ex parte Episcoporum datur propria, sed tantùm similitudinaria successio, nec ex parte Apostolorum superfuit aliqua iurisdictio ordinaria, in qua possent Episcopi succedere, cùm tota fuerit delegata, & à Christo Apostolis data ex personali priuilegio in Ecclesia perpetuò non duraturo, iuxta suprà resoluta, & resoluit Azor. *d.p.2.lib.3.c.30. q.13.vers.dices.* Ex quibus patet responsio sicut ad confirmationem prædictæ obiectionis suprà relatam.

36 Constat igitur ex hucusque dictis, Episcopos habere suam iurisdictionem in particulari immediatè à Summo Pontifice, & ab eo dependentem, proindeque eorum potestatem iudiciariam extendi, vel limitari ad plures, vel pauciores effectus.

CAPUT II.

Episcopus quid significet, & quibus appelletur nominibus? & de eius dignitate, vita, & moribus.

SUMMARIUM.

1 *Episcopus apud Ethnicos veteres fuit nomen Magistratus, cuius erat panis, & cæterarum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere.*

2 *Episcopus Græcè dictus est qui Latinè dicitur speculator, vel superintendens, eo quòd illius præcipuum munus sit gregis sibi commissi mores, & vitam explorare, & inspicere.*

3 *Summi Sacerdotes vocantur Episcopi, ad differentiam simplicium Sacerdotum.*

4 *Pontifices tantùm, aliquando verò Summi Pontifices nominantur Episcopi, cùm ipsi Ecclesiasticos Ordines distribuant & disponant, & præordinatores sint in cunctis.*

5 *Præsules dicuntur Episcopi, quia in Concilio præsident.*

6 *Antistites appellantur Episcopi, quia ante alios stantes præeminent populo.*

7 *Sanctissimi vocantur Episcopi, quia alios Sanctos efficere debent.*

8 *Legati Christi nonnunquam appellantur Episcopi.*

9 *Pastores Episcopi non impropriè dicuntur, sicut & subditi eorum similitudine oues appellantur.*

10 *Fratres vocat Episcopos Summus Pontifex, quasi sibi æquales; Cardinales verò, & Reges filios.*

11 *Episcopatu ipso nulla maior dignitas est in Ecclesia, & ideò Summus Pontifex hoc nomine non dedignatur, cum aliquando vel Vrbis Romanæ, vel Catholicæ Ecclesiæ Episcopum seipsum appellet.*

12 *Illustres, & personæ egregiæ appellantur Episcopi.*

13 *Præco Episcopus dicitur, vt annunciet populo scelera aliorum.*

14 *Sal terræ etiam dicitur Episcopus, vt condiat aliorum mores sapientissimis institutis, ac præceptis.*

15 *Lucerna super candelabrum posita ideo appellatur Episcopus, vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radiis.*

16 *Angeli dicuntur Episcopi, quia mittuntur vt nuntij prædicaturi verbum Dei.*

17 *Ducis officium habet Episcopus, vt rectum iter subditis ostendat.*

18 *Medici appellantur Episcopi, vt sciant attemperare vinum oleo in curandis vulneribus.*

19 *Episcopum quem esse oporteat à Christo Domino, ostenditur in Euangelio.*

20 *Item ab Apostolo multis in locis.*

21 *Episcorum custodem, mediatorem Dei, & hominum esse dicit beatus Clemens Petri successor.*

22 *Episcopum virum diuinum, ac diuino nomine afflatum dicit Dionysius Areopagita.*

23 *Episcopum esse dicit Ignatius, qui omni principatui & potestati supereminet, & quoad homini licet, imitator Christi veri Dei, princeps Sacerdotum, Imaginem Dei referens.*

24 *Episcopus quot nominibus significetur, Nazianzenus, & sacer Basilius ostendunt.*

25 *Episcopi dignitas, potestas, & iurisdictio ex institutione Diuina presbyteratui supereminet.*

1 EPISCOPI nomen Græcum est, & apud Ethnicos veteres fuit nomen Magistratus cuius erat panis, & cæteratum rerum ad cibum, & victum pertinentium curam habere, & ideò Arcadius Iureconsultus recensens munera personalia *in l. munerum 2. §. Irenarcha, ff. de munerib. & honoribus*, sic ait: *Episcopi, qui præsunt pani, & cæteris venalibus rebus, quæ ciuitatum populis ad quotidianum victum vsui sunt, personalibus muneribus funguntur.* Et Cicero scribit *lib. 7. ad Atticum, epist.* 10 *Vult me Pompeius esse, quem tota hæc campana, & maritima ora habeat ἐπίσκοπον, ad quem delectus, & summa negotij referatur.*

2 Hodie verò vocabulum istud factum est quodammodò proprium Christianæ religionis, & veteri penè sensu obscurato, translatum à profano ciuili Magistratu ad sacros Ecclesiæ Præsules, & Antistites, eo quòd illorum præcipuum munus sit gregis sibi commissi mores, & vitam explorare, & inspicere; & ideò Episcopus Græcè dictus est, qui Latinè dicitur Speculator. *c. cleros, §. Episcopus, 21. dist.* vel superintendens, *c. qui Episcopatum 8. quæst. 1.* Ita hanc Episcopi etymologiam referunt Hieron. Gig. *in tract. de residentia Episcoporum, c. 1. à num.* 1. Anastas. Germon. *de Sacrorum immunit. lib. 3. c.* . Durand. *in rationali diuinorum, lib. 2. c. 11. à num. 1.* Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificij, lib. 1. c. 4.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. c. 27. q. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 42. num.* 18. Duard. *in Bullam Cœnæ Domini, lib. 1. c. 5. quæst. 2. num. 1.* Francisc. de Mendosa *lib. 1. Regum, c. 7. sect. 2.* Magalaes *in epist. ad Timoth. cap. 3. sect. 1. n. 2.* Sebast Cæsar *in relect. de Ecclesiastica Hierarchia, p. 1. disp. 6. § 1. ex n. 1.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 9. n.* 106. Acuño *in commentar. ad c. clericos, n. 7. dist. 21.* me citato *in hoc loco* Alzed. *de præstantia Episcop. dignitat. p. 1. c. 9. n. 2.* Vnde D. Ambros. *de dignitate Sacerdotali c. 5.* Episcopum dici putat quasi superinspectorem, idróque & in solio eum in Ecclesia editiori residere, & vt ipse cunctos respicit, ita & cunctorum oculi ipsum respiciant. Speculator item dictus, teste Augustin. *lib. 1. de Ciuit. Dei, cap. 9.* quasi populorum, quibus præpositus est, obseruator, custos, & præfectus, qui speculetur, & prospiciat populorum subditorum mores, & vitam. Hinc & Vrbanus Papa *in epist.* ait, *Sedes Episcopis in Ecclesiis erectæ indicant speculatorem, & potestatem iudicandi & soluendi, atque ligandi à Domino eis concessā.*

3 *Summi Sacerdotes* vocantur Episcopi ratione Ordinis, *in c. 1. § per frontis, de sacra Vnctione, in c. vlt. 3. q. 1. & in c. videntes 12. q. 1.* & aliis relatis per Azor. *d. cap. 27. quæst. 1. vers. quæres.* Ioseph. Ludou. *Perusin. decis. 74. num. 11.* Pacian. *de probat. lib. 2. c. 28. num.* 8. Redoan. *de simon. tom. 2. part. 1. cap. 24. num.* 3. Zerol. *p. 2. verb. Episcopus, num.* 13. Alzed. *d. p. 1. cap. 9. num. 7.* Ad differentiam simplicium Sacerdotum, quia licèt sex sint, quæ communiter ad omnes pertinent Sacerdotes, videlicet catechizare, baptizare, prædicare, conficere, soluere, ac ligare; tamen ad Episcopum specialiter spectant, scilicet clericos ordinare, virgines benedicere, Pontifices consecrare, manus imponere, Basilicas dedicare, degradandos deponere, Synodos celebrare, Chrisma conficere, vestes, & vasa sacrare, in fronte chrismare, & benedictionem solemnem ante pacem dare, *c. perlectis, vers. ad Episcopum, 25. dist. c. quamvis, 68. dist.* Summi etiam dicuntur Episcopi, quia vltra eos nullus est Ordo, *c. de his, c. manus, de consec. dist. 5.* Nam Episcopatus est maior Ordo quàm sit in Ecclesia Dei, gloss. *verb. Episcopus, in proœm. lib. 6.* gl. *verb. de Episcopis, in c. quia periculosum, de sent. excom. eod. lib.* Chasson. *in catal. gloria mundi, p. 4. consid. 25.* Hoieda *de incompat. benef. p. 1. n. 5.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p. 1. c. 8. n. 23.*

4 *Pontifices* etiam appellantur *in c. Pontifices, 7. q. 1. & in c. Messana, de elect. & in d. c. quia periculosum*, ibi, *Pontificalis offi ij, de sentent. excom. in 6.* & Isid. *in d. c. cleros, vers. Pontifex*, vocat eos maximos Pontifices, hoc est, maximos Sacerdotes: Filesac. *de sacra Episc. auctor. c. 9. §. 5. in fine*, Alzed. *d. part. 1. c. 9. num.* 8. ipsi namque efficiunt Sacerdotes, atque Leuitas, ipsi officia, & Ecclesiasticos Ordines distribuunt, & disponunt, & præordinatores sunt in cunctis: ipsi quod vnusquisque facere debet ostendunt, Durand. *d. c. 11. n. 3.* Azor. *vbi proximè.*

5 *Præsules* dicuntur, quoniam in Concilio præsident, *c. quod translationem, de temper. ordin.* Durand. *d. c. 11. num* 4. Sebast. Cæsar *d. disp. 6. § 1. num. 4.* Vel quasi præ aliis solientes, Ignat. Bocace *in tract. de la etymologia de nomine Papa & Pontifex, c. 7. pag.* 85. & Prælati, cùm præsint vniuerso populo sibi commisso ratione diuinorum, & peccati, Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 6. n. 8. cum seqq.*

6 *Antistites* etiam nominantur, quia ante alios stantes præeminent populo, vel ab ἀντὶ, quod est *contra*, quoniam hæreticis contradicunt, vt Pastores lupis, Durand. *d. c. 11. n. 5.* Viuian. *in praxi Iurispat. lib. 3. c. 1. num. 10.*

7 *Sanctissimi* vocantur *in auth. de Sanctissimis Episcopis, collat. 9. & in Clem. 1. § nec super, de pœnis.* Pacian. *d. c. 28. num.* 12. Nam qui alios Sanctos efficere debet, necesse est, vt sit Sanctissimus; & maxima sanctitate præfulgere debet is, qui velut sol quidam sanctitatis, in omnes alios tanquam sydera quædam sanctitatis suæ radios emittere tenetur. Hinc rectè *Eccles. 2.* dicitur, *Ab immundo quis mundabitur?* cui simile est illud Greg. *Mor. lib. 7. Manus sordida aliam non lauat, & oculus plenus puluere, maculam non considerat: ita mundus debet esse, qui vult aliena corrigere*, Alzed. *d. p. 1. cap. 11. num. 7.*

8 *Legati Christi* nonnunquam appellantur, prout *in cap. accusatio quoque, in fine, 2. q. 7. & in d. Clem. 1.* Specul. *in tit. de legatis, § 1.* Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificij, lib. 1. c. 28. paulò post princip.* Pacian. *d. c. 28. n. 12.* Sebast. Cæsar *d. disp. 6. § 1. n. 4.* Agia *de exhib. auxil. fund.* 3. me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p. 1. c. 9. n. 20.*

9 *Pastores* Episcopi non impropriè dicuntur, sicut & subditi eorum similitudine oues appellantur ab ipso Christo Domino *Ioan.* 11. & 12. & ibi omnes sacri interpretes; neque verò secundùm illam abusiuam significationem, qua Dominus gregis pastor dicitur, vt Iacob filij ad Pharaonem dixerunt, *Pastores sumus*, quia per famulos ducebant gregem, & fœtu, lanáque fruebantur: sed potiùs officio, & cura, quam bonus Pastor per seipsum, non vt mercenarius debet exhibere, vigiliásque perferre, vt Episcopi nomen sonat, idest, Speculator, vt suprà diximus: & vt *pascere* sonat, idest, per prata Scripturæ gregem deducere, eiúsque fontibus potare, atque oleo scabiem inungere, docendo verbo, bonorumque operum exemplo, vbi Dominici prædicatione, ac Sacramentorum administratione, vt Pastoris officij esse proprium docet, & monet, & sæpiùs inculcat Concil. Trident. *sess. 6. de reformat. c. 1. & sess. 23. de reformat. c. 1.* prosequitur Sot. *de instit. lib. 10. q. 3. art. 1. ad med.* Fusc. *de visitat. lib. 1. c. 4. à num. 23. & lib. 1. cap. 33. numer.* 20. Faciunt multa, quæ de pascendi verbo in prædicta Christi Domini

auctoritate explicat Cardin. Bellarmin. tom. 1. de Roman. Pont. lib. 3. cap. 15 In cuius officij Paſtoralis ſignum Baculum paſtorale dari Epiſcopis notiſſimum eſt. & explicat text in cap. vnico, in fine, de ſacra Vnct. Durand in rationali diuin. lib. 3. c. 15. Guido de Pancirola in theſauro variarum lect. lib. 1. c. 19. melius Durantus de ritibus Eccleſiæ lib. 2. c. 9. à n. 36. Apud quos videbis rationem, & veritatem illius hiſtoriæ, cuius meminit text. in c. vnico. Quare ſcilicet Romanus Pontifex Baculo non vtatur, cùm tamen primus ſit, & ſupremus Paſtor vniuerſalis Eccleſiæ, vt eruditè comprobat Bonif. VIII. in Extrauag. vnam ſanctam, de maiorit. & obed. inter communes.

10 Fratres vocat Epiſcopos Summus Pontifex, quaſi ſibi æquales; Cardinales verò, & Reges filios, cap. quàm grauis 6. de crimine falſi, Felin. in proœm. Decretal. n. 1. Dec. in cap. cùm venerabilis, n. 2. de except. Coſm. in pragmat. titul. num. Cardinal. gloſſ. Cardinales, Sot. in 4. ſent. diſt. 21. q. 1. art. 4. col. 2. in fine. Lancel. in templo omn. ind. lib. 2. c. 5. n. 6. Alzed. part. 1. c. 8. n. 27. Nam
11 † cùm nulla maior dignitas ſit in Eccleſia ipſo Epiſcopatu, cap. 1. de priuileg. cap. ven. de præbend. cum citatis ſup. n. 3. in fine, Summus ipſe Pontifex hoc nomine non dedignatur; aliquando enim vel Vrbis Romanæ, vel Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopum ſeipſum appellat, c. ſi Epiſcopus 2. q. 9. cap. tranſmarinos, cap. Aphros, 98. diſt. Gambarupt. de caſibus reſeruatis cap. 1. n. 7. & 8.

12 Illuſtres dicuntur, Bart. in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure, Angel. conſ. 276. Punctus talis, Card. Tuſc. tom. 3. lit. E, concl. 237. n. 8. Scip. de Rubeis in aphoriſm. Epiſc. verb. dignitas, num. 3. Quamvis Bald. in l. ad ſimilitudinem, C. de Epiſcop. & cler. velit Epiſcopum eſſe ſimilem illuſtri perſonæ, non tamen eſſe illuſtrem. Vocantur etiam perſonæ egregiæ, ad quod ſi teſtes eſſe velint, mitti debet inſtrumentum, vt in domibus ſuis teſtimonium reddant, ſi velint, gloſſ. in l. ad egregias, ff. de iureiur. Azor. d. c. 17. quæſt. 1. propè finem. Dicuntur etiam (vt ait Clemens V. in Clement. 1. §. pen. de pœnis,) Sanctiſſimi, ſpirituales patres, fratres, & Coëpiſcopi Papæ, & columnæ comprobantes Eccleſiæ, c. 1. 3. quæſt. 8. c. accuſatio 2. quæſt. 7. Vnde à ſacris Canonibus Reuerendiſſimi appellantur in c. perlatum, 88. diſt. & in c. 1. 7. quæſt. 1. & in cap. generaliter, 16. quæſt. 1. Alzed. d. part. 1. c. 10. num. 24. perfectiores namque cenſentur Fratribus religioſis propter regendi officium, ait idem Clemens V. in Clem. exiuit, de verb. ſignific. Sed & ipſi quoque debent ſe nimis honorare, & qui poſteriores ſunt ordine, aliis in ſedendo, & ſubſcribendo, ac cæteris actibus loco cedere, vt ſtatuit Greg. Papa in c. fin. 17. diſtinct. ſe quoque inuicem diligere, inuicem adiuuare, non autem perſequi, aut nocere, vel ab alterius adiutorio ſubtrahere debere, ſacri Canones admonent, vt in epiſt. Clem. ad Iacobum fratrem Domini, & in Concil. Arelat. c. 13. & in epiſt. Alex. Papa. Dicuntur quoque perſona magna. Cephal. conſ. 1. num. 57. lib. 1. tom. 1. Excelſa, conſ. 2. num. 8. eod. lib. 1. Eminentiſſimi, Fileſac. de ſacra Epiſcop. auctor. cap. 9. pag. 171. Vnde quamvis ſint titulares, vocantur de iure Hiſpaniæ Señoria, l. 18. tit. 1. lib. 4 noua Recop. vbi Narbona gloſſ. 11. Garc. de nobilit. gloſ. 38. §. 3. num. 55. Valenzuel. conſ. 12. n. 95. tom. 1. & ſunt Regij Conciliarij, l. 4. tit. 4. lib. 2. noua Recop. Pallad. differ. 10. n. 27. Bobadil. in ſua politica, lib. 2. c. 17. n. 10.

13 Præco etiam Epiſcopus dicitur, vt annunciet populo ſcelera eorum, prout Iſai. dixit cap. 58. relatus in cap. ſi rector, 43. diſt.

14 Sal terræ, Matth. vt condiat aliorum mores ſapientiſſimis inſtitutis, ac præceptis, Alzed. d. p. 1. c. 9. n. 31.

15 Lucerna ſuper candelabrum poſita, Matth. eod. c. 5. vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radiis.

16 Angeli dicuntur, Luca 9. qui mittuntur, vt nuncij prædicaturi verbum Dei, Alzed. d. part. 1. c. 9. n. 23.

17 Habet officium ducis, vt rectum iter ſubditis oſtendat, ne (quod verendum eſt) cæcus cæco ducatum præbeat, atque ambo in foueam cadant, c. poſt tranſlationem, verſ. item ſi quis, de renunt. c. cùm ſit, de ætate, & qualit. Alzed. d. p. 1. c. 9. 55.

Medici, vt norint attemperare vinum oleo in curan- 18
dis vulneribus, c. diſciplina, diſt. 45. Alzed. d. c. 9. n. 54.

Milites, Cuſtodes, Leones, Angeli, & aliis, quæ à S. Gregorio Nazianzeno connumerantur in carmine ad Epiſcopos, vt ſuæ inſuperabili poteſtate dæmonum impetus infringant.

Dicuntur denique fundamentum, columna, Pater, 19
Doctor Eccleſiæ, oculus & miniſter Dei, lapis Sanctuarij, & lux mundi. Garc. d. gloſ. 48. §. 3. num. 55. Fileſac. d. tract. cap. 1. §. 2. pag. 3. Aggia de exhibendis auxil. fundam. 3. Mar. Alter. de cenſur. tom. 1. lib. 5. cap. 1. diſt. 17. col. 1. lit. E. Vnde Epiſcopus eſt perſona excelſa. Cephal. conſ. 2. num. 7. lib. 1. tom. 1. & egregia, l. ad perſonas, ff. de iureiur. Menoch. de arbitr. caſu 70. numer. 5. Gambar. de officio Legati lib. 1 num. 3. & ſpectabilis, Greg. Lop. l. 3. tit. 14. part. 4. & l. 11. tit. 5 part. 3. Ioan. Garc. de nobilit. gloſ. 48. §. 3. numer. 51. à Ponte tom. 1 conſ. 14. numer. 26. & Clariſſimos, l. ad ſimilitudinem, C. de Epiſcop. & Cler. Valenz. conſ. 82. n. 63. tom. 1. ac proinde Magnates & proceres Regni ſunt, & totius Regni, & Reip. præcipuæ membra. Greg. Lop. l. 6. titul. 9. part. 2. Mar. Alter. de cenſur. lib. 5. tom. 1. cap. 1. diſp. 12. col. 1. lit. E. qui cùm antiquitus reſidentiam facerent circa perſonam Regiam cum Magnatibus Regni, conſulendi gratiâ, vt colligitur ex l. 19. tit. 3. lib. 1. Ordin. verſ. y entonces, ideo in Hiſpania Regis conſiliarij dicuntur, apud nos del Conſejo de ſu Mageſtad, l. 31. tit. 3. lib. 2. ordin. ibi, Pero ſi fuere Obiſpo, l. 4. tit. 4. lib. 2. noua Recop. Ioan. Garc. de nobilit. gloſ. 9. num. 49. Pallador. de different. differ. 10. n. 27. Bobadil. in ſua politica, lib. 2. c. 17. numer. 10. & 15. c. 18. numer. 61. quod idem obſeruatur in Regno Neapolitano, Fab. de Anna conſ. 122. num. 30. Et an & quando vocati à Rege teneantur ire, vide Selu. de benefic. p. 3. quæſt. 3. n. 12. Guillelm. Benedict. in c. Raynutius, verb. & vxorem nomine Adelaſiam, deciſ. 2. num. 50. Auil. ad c. 1. prætorum, gloſſ. mandamientos, numer. 9. & 10. Azeued. l. 3. tit. 3. lib. 4. noua Recop. Lancel. in templo omn. indic. lib. 1. cap. 2. de Rege, §. 3. de magnitudine Regali, Ioan. Garc. de nobilit. gloſſ. 9. num. 48. Bobadil. d. lib. 2. cap. 18. numer. 61. Et in ſumma quot ſunt neceſſitates hominum, tot ferè nomina attributa ſunt Epiſcopis ex eadem ſimilitudine, vt nouerint ſe totidem officia obtinere, quæ ne ſingula proſequamur, cùm ſe in omnes ferè cauſas, actiones, tempora, perſonas, ac diœceſis ſuæ neceſſitates effundant, infra commodioribus locis tractabimus.

Epiſcopum igitur Summus ipſe Pontifex Chriſtus 20
Dominus Ioan. 10. eum eſſe dicit, qui ſit ille bonus Paſtor ouium, qui intret per oſtium, quod oſtium Chriſtus eſt, & non aliunde, cui oſtiarius Spiritus ſanctus aperiat, qui cognoſcat oues ſuas, & cognoſcant eum oues eius; nominatim vocet eas, & vocem eius audiant, dux earum ſit, vadat ante eas, & oues eum ſequantur, quia vocem eius ex frequenti doctrina, & verbi prædicatione cognoſcunt: qui non modò mercedem fluxam, & caducam non reſpiciat, non modò laboribus non defatigetur, non modò opibus, & facultatibus ſuis non parcat, honoremque ſuum non quærat, lupis non cedat, aut oues non deſerat; non modò infamiam, paupertatem, exilium, carcerem non metuat; ſed vitam etiam ipſam, atque animam (ſi ita opus ſit) libenter, & promptè pro ouibus ſuis donet, atque profundat. Matth. 5. Qui ſit ſal illud terræ, condiendo, & ab omni labe conſeruando omni Chriſtiano populo comparatum, Ioan. 8. Qui ſit lux mundi, Lucerna ſuper candelabrum poſita, quæ omnia immunda purget, ſterilia fœcundet, errantia illuſtret, mœſta exhilaret, latentia prodat, ac in lucem proferat. Qui ſit illa ciuitas inexpugnabilis in monte poſita, vndequaque illuſtris,

&

& quæ obscurari nullo modo possit, *Matth.* 5. Oculus vniuersi, quo sano, & simplici, totum corpus sit lucidum, quo deprauato, & lippiente, futurum sit tenebrosum. *Matth.* 6. Qui claues Regni cœlestis habeat, vt cui aperiat apertum sit, cui claudat perpetuò sit obseratum; qui potestate ligandi, & soluendi sit præditus, vt quodcunque ligauerit super terram, sit ligatum in cœlis, & quodcunque soluerit in terris, sit solutum & in cœlis: quorum detinuerit peccata, detenta sint: quorum dimiserit, dimissa sint. *Ioan.* 20. quem qui audit, Christum audit, quem qui spernit, Christum & qui misit eum, Deum Patrem spernit, & conculcat, *Luca* 10. Qui fidelis sit seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam, vt det illi cibum tempore opportuno, *Matth.* 24. Qui sit operarius messis eius, vt fructum afferat, & fructus eius maneat, *Ioan.* 15. Qui de mundo non sit, sicut & Christus de mundo non est, *Ioan.* 17.

20 Hunc eundem Paulus hominem dicit esse ex hominibus assumptum, pro hominibus constitutum in his, quæ sunt ad Deum, vt offerat dona, & sacrificia pro peccatis, qui condolere possit iis, qui ignorant, & errant, vt qui & ipse circundatus est infirmitate, & propterea debet orare atque offerre, quemadmodum pro populo, ita etiam pro semetipso pro peccatis: qui non sumat sibi eum honorem, sed vocetur tanquam Aaron. 1. *Paralipom.* 23. Nam & Christus non semetipsum clarificauit, vt Pontifex fieret, sed qui loquutus est ad eum, *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Psalm. 2. *Tu es Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech*, Psalm. 109. Qui sit minister, & adiutor Dei, ac dispensator ministeriorum eius, Apost. 1. *ad Corinth.* 4. Sapientibus, & insipientibus debitor, idem *ad Roman.* 1. cui datum est ministerium reconciliationis, & posuit Deus verbum reconciliationis in ore eius: qui legatione fungatur pro Christo, tanquam Deo exhortante per os eius, 2. *Corinth* 5.

21 Illum etiam Clemens Petri successor *Const. Apost. lib.* 2. *cap.* 30. omnis sacræ scientiæ custodem esse dicit, mediatorem Dei, & hominum, in eo quod ad eum facit ministerio doctorem pietatis, secundùm Deum parentem nostrum, qui per aquam, & spiritum regeneret nos in ius adoptionis filiorum Dei, Principem & Ducem populi Dei, Regem, atque Dynastam, Θεὸν ἐπίγειον, hoc est, *terrestrem Deum*, post Deum, cui à nobis primus debeatur honos; de eo enim, & illis similibus scriptum esse docet, Psal. 18. *Ego dixi, Dij estis, & filij Altissimi omnes vos.* Et illud Exod. 20. *Diis non maledices.* Qui primus in omnibus locum teneat, diuini honoris, quantum homini fas est, particeps; vniuersi Cleri caput, totius autem populi, in his quæ sunt ad Deum, Princeps.

22 Item Dionysius Areopagita *de cœlesti hierarchia, c.* 1. Episcopum dicit esse virum diuinum, diuino numine afflatum, qui omni sacra disciplina sit præditus, perficiens ea quæ perficiuntur, omnémque Sacerdotalem doctrinam complexus; tradens item sacra pro cuiusque eorum dignitate, qui scienter, & integrè præditi sunt Sacerdotum perfectione, atque virtute, & in quo omnis, quæ eum attingit, hierarchia purè absoluitur, & cognoscitur.

23 Diuus verò Ignatius Ioannis discipulus *in epist. ad Smirnenses*, definiens Episcopum, esse dicit qui omni principatui, & potestati supereminet, & quoad homini licet, imitator Christi veri Dei, princeps Sacerdotum imaginem Dei referens, Dei quidem propter principatum, Christi verò propter Sacerdotium. Nec enim Rege quisquam præstantior, aut quisquam similis ei in rebus creatis; nec Episcopo quicquam maius in Ecclesia, qui Deo consecratus est pro totius mundi salute: quem qui honorat, à Deo honorabitur; qui ignominia afficit, à Deo punietur, sine quo nihil faciendum præter earum rerum, quæ ad Ecclesiam spectant, neque baptizandum, neque offerendum, neque sacrificium immolandum, neque oblationem celebrandam, neque coniugij vnitatem faciendam, vt coniugium sit secundùm Deum, non secundùm carnem. Qui vbi comparet, ibi omnis sit Christiani populi multitudo; quemadmodum vbi Christus, ibi omnis astat exercitus cœlestis veluti Imperatori potestatis diuinæ, omnisque intellectualis naturæ gubernatori, dispensatorique, quem vereri oportet vt Christum. Sic enim nobis præcipiunt diuini Apostoli. Cui qui non obtemperet, ille sine Deo est, piaculis expers, Christum spernens, eiusque ordinationi resistens, sine quo nulla est Ecclesia, nulla Sanctorum congregatio; absque cuius auctoritate qui agit, fotis est, inquinatam habet conscientiam, infideli deterior: qui enim Christi sunt, Episcopi sunt; qui verò ab illo declinant, & cum impiis communionem amplectuntur, hi cum illis excidentur; nec enim Christi agricultura sunt; sed diaboli semen. Sacerdotium enim est omnium bonorum, quæ in homine sunt, supremus apex; qui aduersùs illum facit, non hominem ignominia afficit, sed Deum, & Christum Iesum primogenitum, qui natura solus est primus, & Summus Sacerdos. Laici enim Diaconis, Diaconi Presbyteris, Presbyteri Episcopis, Episcopus Christo, vt ipse Patri subiicitur.

Pulcherrimè Nazianz. in *Apologetico primo, & oratione de laudibus Athanasij, in funere item parentis, & in exhortatione ad Episcopos*, atque sacer Basilius 24
in epist. 61. eundem Episcopum depingentes, illum appellare solent Angelum Dei, candelabrum in Ecclesia Christi, Sacerdotem incruenta sacrificia offerentem, illustrem animarum custodem, magni Dei figmentum in manibus suis portantem; Deum, hominibus conciliantem, immortalis vitæ Doctorem, magnam vocem, & tubam sermonum Regalium, viuificantem virtutem, columnam, & firmamentum in domo Dei, scopulum eminentem, qui omnes fluctus errorum, & persequutionum excipiat, frangat, & à populo Dei arceat, terrorem hæreticorum, custodem patriarum legum, omnis nouitatis hostem, securim pertam scindentem, linguam flumini irriganti similem, cordis profunditatem, fulgur celeritatis, sacri consilij apicem, sermonum mysticorum interpretem, ignem malæ, & vitiosæ materiæ purgantem, ventilabrum quo à grauibus dogmatibus leuia discernuntur, gladium vitij radices excindentem, percutientibus adharentem, dissidentibus omnia iungentem, magnetem veteris vitæ, & doctrinæ exemplum, ad quem item omnes necessitatum suarum nominibus confugientes, eum coniugis moderatorem, monachi legislatorem, simplicis itineris ducem, speculationi deditum Theologum, hilaris frenum, calamitosi consolatorem, canitiei baculum, iuuentutis magistrum, pauperis suppeditatorem, diuitis dispensatorem, viduæ patronum, pupilli patrem, peregrini hospitem, fratris fratrum amatorem, ægrotantis medicum, sanæ valetudinis custodem appellant. Nam, vt ipse Saluator ait *Matth.* 5. Episcopus est velut ciuitas quædam suprà montem posita, ad quam omnes in angustiis, tum corporis, tum animæ constituti confugere, & velut fons quidam publicus, vnde omnes sitientes bibere, & vt communis quædam medicamentorum omnium apotheca, vnde ægri omnes membrorum suorum remedia expetere debeant, à quo cæci lumen, paruoli doctrinam, dubij consilium, inopes subsidium, viduæ protectionem, & variis tentationibus, ac scrupulis, & tribulationibus pressi medicinam pariter, & auxilium quærere debent.

Ex quibus colliges, quàm magna sit Episcoporum dignitas, potestas, & iurisdictio; quos Presbyteris superiores esse ex institutione diuina definiuit Concilium Trident. *sess.* 23. *c.* 4. *& can.* 6. *&* 7. & contra antiquos, & nostræ ætatis hæreticos latè comprobat Cardin. Bellarm. *controu. Cathol. tom.* 1. *libro de Clericis*, 25

cap.

cap. 14. & ante eum Petr. Sot. *de sacram. Ordinis, dist. 1, lect. 2.* Castr. *aduersus hæreses, verb. Episcopus,* & alij, de quibus Henriq. *in summ. lib. 10. c. 7. §. 2. liter. M.* Suar. *tom. 4. de pœnit. dist. 25. sect. 1. à n. 4.* Magolacs *in epist. 1. ad Timoth. c. 3. sect. 1.* vbi Sotomaior *super verb. fidelis sermo, pag. 508.* Sebast. Cæsar *in relect. de Eccles. Hierarch. part. 1. disp. 6. §. 1. n. 12.* Non obstat text. *in cap. olim, 95. dist.* D. Hieronymi, in hæc verba, *olim idem erat Presbyter, qui & Episcopus*; quia respondetur secundùm D. Thom. tantummodò D. Hieron. dicere nomina Episcoporum, & Presbyterorum, Apostolorum tempore incœpisse, non verò rem, seu dignitatem ipsam Episcopalem; vel quod primo tempore omnes Presbyteri simul essent Episcopi, & postea ad schisma vitandum aliqui in Presbyteratum solum, alij in Episcopos cœperint ordinari: sequitur Turrecr. *de potestate Ecclesiæ lib. 1. cap. 78. cum seqq.* Vel respondetur, quod magis placet Bellarmino *vbi proximè obiect. 6.* nunquam D. Hieron. negasse Episcopos Presbyteris quoad Ordinis potestatem esse superiores, vt Aërius negabat, & alij negant hæretici, sed solùm egisse de potestate iurisdictionis, & regiminis, vt deducitur ex verbis *dict. c. olim,* ibi, *vnus de Presbyteris supponeretur omnibus*: & quia constat ex c. *legimus, 93. distinct.* intentum Hieronymi esse refellere audaciam Diaconorum, qui se Presbyteris superiores esse contendebant, & in alia illud adducit argumentum, quod in Ecclesia primitiua nomen Episcoporum, & Presbyterorum non erat distinctum, & ad Presbyteros, & Episcopos pertinebat Ecclesiarum regimen secundùm diuersas functiones, de quibus c. seq. Diaconorum verò munus solum erat mensis ministrare, non profanis quidem, & communis, vt impiè Lutherus, & inconsideratè Caietan. tradunt: sed Altari assistendo Sacerdoti celebranti, & sacram Eucharistiam fidelibus distribuendo, vt meliùs contra eos comprobat Pigh. *lib. 2. c. 4. vers. neque est,* Bellarm. *vbi proximè, cap. 13.* Quod verò realiter distinctus esset ex Christi institutione vterque gradus, nunquam negauit D. Hieronymus, quod si in aliquo minùs tribuit iurisdictioni Episcoporum, quàm postea declarauit Ecclesia in re illis temporibus non admodum perspicua, non ideò dicendum est cum Aërio, vel hæreticis sensisse, vt contra Mich. de Medina benè aduertit Bellarmin. *vbi proximè,* & ante eum latè Pigh. *d. lib. 2. c. 9.* vide dicta *infrà alleg. 2. n. 9.*

CAPUT III.

De Episcoporum electione.

SUMMARIUM.

1 *Apostoli auctoritate accepta à Christo Domino, in sui locum Episcopos elegerunt & crearunt.*
2 *Episcopis, quos crearunt Apostoli, vita functis, totum ius eligendi, & creandi Episcopos ad Romanum Pontificem peruenit, tanquam ad successorem Petri.*
3 *Papa secundùm varia tempora ac varias temporum occurrentes circumstantias diuersis personis ius eligendi Episcopos concessit, vel permisit.*
4 *Episcoporum electiones primis Ecclesiæ temporibus totius Cleri, & populi auctoritate fiebant.*
5 *Electiones Episcoporum aliquando Clero, & populo dabantur, vt tam hi, quàm illi Episcopum nominarent, & eligerent; aliquando verò, vt Clerus eligeret, populus verò consentiret.*
6 *Principes sæculares aliquando auctoritate propria electionem, & nominationem Episcoporum faciebant; aliquando verò ipsa Romana Ecclesia potestatem eis eligendi, & nominandi Episcopos concedebat.*
7 *Hispaniarum Regibus à Romano Pontifice priuilegium fuit indultum eligendi, & nominandi Episcopos.*
8 *Principibus aliquando concessum fuit, vt electio à Clericis facta valida non esset, nisi Principis accedat consensus.*
9 *Eligendi Episcopos potestas laicis concessa, vel permissa, quoad populos & sæculares Principes abrogata noscitur optimis rationibus.*
10 *Eligendi Episcopos abrogata laicis potestate, illa penes omnes Clericos, & Religiosos remansit, vt hi, ea postea Clerici à Religiosis sint separati.*
11 *Eligendi demum Episcopos potestas ad solum Collegium in Collegiatis, & ad solum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit.*
12 *Papæ electio licèt olim fieri non posset à solis Cardinalibus, sed adhibere oporteret Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi consensum, postea tota ad solum Cardinalium Collegium redacta fuit.*
13 *Papam soli Cardinales eligunt, non Concilium generale, si tempore quo fuerit Congregatum, Apostolica Sedes vacauerit.*
14 *Gratiani Canones in decreto inserti nullam habent iuris auctoritatem.*
15 *Auctor* cap. si de electione, *non constat quis fuerit. Canonici eligunt Ecclesiæ viduatæ Pastore, Sede vacante, sepulto mortuo Episcopo, non prius. ibid.*
16 *Eligendi Episcoporum potestas non omnibus Clericis Cathedralium, sed solum eorum Canonicis, seu Capitulo facta est.*
17 *Canonici propriè dicuntur, qui de Capitulo sunt.*
18 *Dignitates, quæ de communi mensa præbendam non habent, licèt habeant stallum in choro, vocem non habent nec in Capitulo, nec in Episcopi electione.*
19 *Episcoporum ad electionem Canonici, qui in pupillari ætate existunt, vocandi non sunt.*
20 *Pupillus ad emphyteusim quare possit nominare, ostenditur.*
21 *Furiosi eligere non possunt.*
22 *Canonicus dum in Subdiaconatus Ordine constitutus non est, nec vocem habet in Capitulo, nec eligere potest, cum declarationibus ibi positis.*
23 *Canonici supernumerarij, item suspensi, vel excommunicati, an possint eligere? remissiuè.*
24 *Canonici Cleri os Ecclesiarum inferiorum, vel alios extraneos ad colligendum an possint admittere, sub distinctione resoluitur.*
25 *Consuetudo specialis inducere, & efficere potest, vt Clerici aliarum Ecclesiarum, vel alias extranei, cum ipsis ad colligendum admittantur.*
26 *Laici ius eligendi Episcoporum consuetudine acquirere non possunt.*
27 *Consuetudo eligendi Episcopos ad Capitulum, & ad Canonicos spectans durauit vsque ad tempora Bonifacij VIII. & Clement. V.*
28 *Electionis canonicæ consuetudo solùm in Germania seruatur.*
29 *Reges Hispaniæ, & Lusitaniæ nominandi, & præsentandi Episcopos in Ecclesiis Cathedralibus quod ius habeant, ostenditur.*
Regibus Franciæ ius nominandi Episcopos indulto Pontificis est concessum, ibid.
30 *Hispaniæ Reges à Carolo Magno priuilegium nominandi ad Ecclesias Cathedrales non acceperunt.*
31 *Eligendi, seu nominandi ius super Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & aliis Principibus, in generalibus derogationibus non comprehenditur.*
32 *Iuspatronatus ad Reges, & alios Principes spectans non comprehenditur in reseruationibus, quæ per Regulas Cancellariæ facta sunt.*
33 *Lusitaniæ Reges in Cathedralibus eligendi Episcopos iuspatronatus, & priuilegium obtinuerunt, quia vel Ecclesias dotarunt, fundarunt, aut ab hostium potestate liberatas eruerunt, vel propriis redditibus auxerunt.*

34 Cap. nobis 23. de iurepatron. *declaratur.*
Rex Hispaniarum sub mortali tenetur nominare ad Episcopatus non dignum, sed digniorem. ibid.
35 *Electionem Episcoporum ad populum iure diuino pertinere, falso contendunt huius tempestatis hæretici, & n.38.*
36 *Respondetur ad fundamenta hæreticorum, & n.39.*
37 *Episcopi sibi eligere, vel nominare successores non possunt, nisi quatenus ex concessione Pontificis eis fuerit specialiter permissum, & n.40.*
41 *Successores Diuus Augustinus, ac Beatus Valerius sibi elegerunt ex concessione Romani Pontificis, vt aliqui putarunt: vel meliùs secundùm alios sibi successores non elegerunt, sed potius personas à se propositas Clerus, & populus per acclamationem consentiens elegit.*
42 *Potestas assumendi Episcopos ad solum Pontificem lege diuina immediatè pertinet, vel ad eos quibus concesserit.*
43 *Clemens an Diui Petri successor extitisset, ostenditur.*
44 *Qualitates quæ in eo requiruntur, qui est eligendus Episcopus, referuntur.*
45 *Laicus non potest in Episcopum eligi.*
46 *Dispensatio propter merita personarum cum laïcis, & neophytis, vt possent Episcopi fieri.*
47 *Religiosus in Episcopum eligi potest.*
48 *Episcopus nullus inuitis dari debet subditis.*

1 APOSTOLI auctoritate accepta à Christo
Domino in sui locum Episcopos elegerunt,
& crearunt: nam singuli eorum idoneos
præfecerunt Ecclesiarum Pastores, qui in
cap. quorum vices, 68. dist. dicuntur Apostolorum lo-
cum tenere, Petr. Gregor. *syntagm. iuris p. 2. lib. 15.*
c.12.n.7. dum ait ius eligendi Episcopos primùm pe-
2 nes Apostolos fuisse. † Deinde verò primis illis Epis-
copis, quos creauerunt Apostoli, vita functis, totum
ius eligendi, & creandi Episcopos ad Romanum Pon-
tificem pertinuit, tanquam ad successorem Petri, cui
data est à Christo Domino summa potestas in totam
Ecclesiam, prout dicitur *in cap. omnes, 21. dist.* Semper
enim, & omni tempore prouisio omnium beneficio-
rum, & Ecclesiarum, etiamsi Cathedrales, Metropo-
litanæ, aut Primatiales sint, ad Summum Pontificem
pertinuit, & vsque in hanc diem pertinet: tum ex
plenissima illa potestate à Christo Domino data Petro,
& Successoribus, vt in eodem proposito expendit Pon-
tifex *in c.1. 22. dist.* tum quia, licèt fateri oporteat Epis-
copalem dignitatem lege Diuina fuisse institutam di-
stinctam à Presbyteris inferioribus, vt definit Con-
cil. Tridentin. *sess.23.c.4. & can.6. & 7.* vt dixi suprà
c.2.n.25. diuisio tamen plebium, & diœcesum, ac ere-
ctio, & distinctio beneficiorum ab Apostolis, eorum-
que Successoribus, atque ita ab Ecclesia, & iure Eccle-
siastico facta noscitur, vt probant text. *in d.c.2. 22. dist.*
& in c.1. cum seq. 80. dist. & ostendam infrà *c.7.*
3 Postea verò secundùm varia tempora diuersi modi
in electionibus Episcoporum ab ipsis Summis Ponti-
ficibus fuerunt præscripti, & iuxta varias temporum
occurrentes circumstantias variis personis ius eligendi
Episcopos ab eisdem Pontificibus concessum, siue
permissum reperitur: tangit Petr. Greg. *d. lib. 15. c. 12.*
n.7. cum seqq.
4 Primis enim illis temporibus totius Cleri, & popu-
li auctoritate electiones Episcoporum fiebant, vt con-
stat ex auctoritate antiquissimorum Pontificum: nam
Anacletus Pontifex V. à Petro, qui circa annum cen-
tesimum Christi Romanæ præfuit Ecclesiæ, hoc satis
decidit, vt refertur *in c. vlt. 79. dist.* dum ait, *erectionem,*
(sic enim legendum est, non *electionem*, cum Petr. Gre-
gor. *ad Decretal. tract. de elect. cap. 5. n. 2.*) *Summorum*
Sacerdotum sibi Dominus reseruauit, licèt electionem bo-
nis Sacerdotibus, & spiritualibus populis concessisset, con-
sonant sequentes Pontifices, Stephanus I. *in cap. nosce:*
ibi, *conuocato Clero, & populo* Cœlestinus I. *in cap.*
cleri, Leo I. *in cap. vota, cum seqq. 63. dist.* & est opti-
mum Concilij Tolet. decretum *in c. vlt. §. sed nec, 51.*
dist. qui mos, & consuetudo ex D. Pauli iuuatur aucto-
ritate *1. ad Timoth. 3.* dum in ordinatione Episcopo-
rum requirit, vt habeant bonum testimonium, etiam
ab eis, qui foris sunt. Item D. Hieron. relatus *in cap.*
licet 8. q. 1. ibi, *& populi præsentia,* iuncto ibi, *ne qua*
postmodùm retractatio cuiquam, ne quis scrupulus resi-
deret, & Gratian. *in c. qui longè, in fine:* ibi, *tunc enim*
in Ecclesia Dei ritè præficietur Antistes, cum populus
pariter in eum acclamauerit, quem clerus communi voto
elegit, 63. dist. explicat benè Petr. Gregor. *d. cap. 5. n. 10.*
& 16. vbi rei historiam latè prosequitur, eandemque
resolutionem agnoscunt Francisc. Bursat. *cons. 126. à*
n. 8. tom. 2. Azor. *institut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 17. q. 3.*
Viuian. *in praxi Iurispatron. part. 1. lib. 3. c. 1. n. 25.* Iul.
Lauor. *variar. lucub. tom. 1. tit. 4. c. 15. n. 1.* Salgado *de*
protect. Regia, tom. 2. part. 3. cap. 10. n. 230. me citato *in*
hoc loco, Maurit. de Alzedo *de præcellent. Episcop. dig-*
nit. part. 1. c. 3. num. 1. rectè aduertentes † non parifor- 5
miter, sed diuersimodè electionem Clero, & populo
datam esse; aliquando verò Clero, & populo pariter
datam fuisse, ita vt tam hi, quàm illi Episcopum no-
minarint, designarint, & elegerint, *c. Episcopo,* ibi,
post electionem Cleri, & populi, c. lectis, ibi, *Clerum, &*
plebem eiusdem Ecclesiæ elegisse, 63. dist. c. factus, ibi, *de*
plebis, quæ tunc adfuit, suffragio, 7. q. 1. Deinde verò in
melius hoc more reformato, constitutum est, vt Clerus
eligat, populus verò consentiat, & optima ratione, vt
docuit Stephanus Papa *in d. c. nosce, 63. dist.* ibi, *Sacer-*
dotum quippe electio est, & fidelis populi consensus ad-
hibendus, quia docendus est populus, non sequendus; op-
timus text. *in d. c. vota, eadem dist.* vbi vota ciuium te-
stimonio populorum expẽduntur, & Clero electio da-
tur, & refert Cyprian. *lib. 5. epist. 2.* Cornelium Papam
electum fuisse à pluribus Episcopis, adhibito testimo-
nio, & suffragio totius Cleri, & populi. Non obstat
quod *in can. 1. Apostolor.* legitur, *Episcopum à duobus,*
aut à tribus Episcopis ordinandum, quia non de electio-
ne, sed de consecratione Episcoporum interpretandum
est, & in eo canone verbum χειροτονεῖν, non electio-
nem, sed *consecrationem* significat. Ita Vincent. Capot.
variarum publici, & priuati iuris disputationum lib...
c. 3. in princip.
Circa præsumptam auctoritatem Principum sæcu- 6
larium in electionibus Episcoporum similem reperies
varietatem: nam aliquando vel ipsi auctoritate propria
electionem, & nominationem faciebant, vt de Con-
stantio Canstantini Magni filio, & aliis ante Valen-
tinianum, ex Nicephor. Euseb. Socrat. & Theodor. ex-
plicat Petr. Greg. *d. c. 5. n. 5.* Aliquando verò ipsa Ro-
mana Ecclesia aliquibus fecit potestatem eligendi, &
nominandi Episcopos, atque etiam Romanum Ponti-
ficem, vt de Adriano Pontifice constat, qui Carolo
Magno † hoc priuilegium indulsit remunerationis 7
ergò, ob insignia beneficia ab eo in ipsam Sedem Apo-
stolicam prolata, quæ referuntur *in c. Adrianus, 2. 63.*
dist. & in c. hinc est, 16. q. 1. primum Pipinum illud ius
ex concessione Zachariæ Summi Pontif. habuisse, re-
ferunt Lup. Ferrar. Abbas à consiliis Calui Imper. Vin-
cent. Capot. *d. tract. c. 5.* quod postea Carolo Magno, &
Imperatoribus Germaniæ attributum est: tandem con-
cordatis inter Leonem X. Pont. Max. & Franciscum
Primum Francorum Regem initis, electiones sublatæ
sunt, & ius nominationis in Episcopatibus, monaste-
riis, & aliis Sacerdotiis, exceptis quibusdam, Regibus
Galliæ attributum est. † Hispaniarum etiam Regibus 8
in d. c. cùm longè, id concessum reperitur, ibi, *quoscun-*
que regalis potestas elegerit: vnde Duar. *de sacris Ec-*
clesiæ ministeriis, lib. 3. c. 11. conatur deducere ius rega-
liæ, quo fruuntur Galliarum Reges in prouisionibus
beneficio-

beneficiorum, in ipso iure commoni habere fundamentum; sed omnino falsum est tum ex *cap. nobis 25. de iurepatronat.* ibi, *non electioni faciendæ, sed iam factæ honestiùs præstatur assensus*: tum quia secundùm posteriora tempora, in quibus hæc potestas laicis omnino adempta est, multò magis falsum apparet, vt statim dicemus. Aliquando verò Principibus concessum est, vt electio à Clericis facta valida non sit, nisi Principis accederet consensus, *c. quia agitur*, ibi, *totius Concilij inito consensu, & Serenissimi Principis voluntate*, consonant *d. c. nobis, d. c. electis, c. Abbatem 18. q. 2.* text. optimus *in c. quod sicut 28. in princip.* ibi, *debet principi præsentari*, & *c. de elect. c. cum terra 14.* ibi, *auribus Patriarchæ, vel principis exprimendas, eodem tit.* Eiusque rei ratio prima ad dissensiones inter ipsos Clericos auertendas, aliquando in partes diuidi, & hos vnum, illos alium eligere solitos, mox & quamque partem suum electum defendentem: sed & potest esse, quia multæ possunt occurrere causæ, ob quas non expediat, sed in Reipublicæ damnum cedat electio, veluti si electus sit ex aduersariis, vel Regni hostibus, vt latè explicat Petr. Greg. *d. c. 5. n. 21.*

9 Verùm huiusmodi potestas laicis concessa, vel permissa, quoad populos, & seculares Principes abrogata nescitur: quoad populos ex *cap. non est permittendum 63. dist.* & ex antiquissimo Sardicensi Concilio habito sub Iulio I. circa annum Salutis Dominicæ CCCXL. refertur *in cap. Osius 2. de elect.* vbi eam reddit rationem, ne ad clamorem populi fiat electio; quia manifestum est, potuisse plures eorum, qui syncceram fidem non habent, pretio, & mercede corrumpi, iunctis multis, quæ de vulgi leuitate, & incoostantia, & vanis populi vocibus non audiendis, per text. *in l. Decurionum, C. de pœnis & in l. ad bestias, in princip. ff. eod. tit.* cum similibus, latè prosequuntur Petr. Greg. *d. c. 5. à n. 18.* & ex Platone, & aliis Philosophis Marc. Mant. *sing. 194.* Facit etiam ratio, quia præsentia, & acclamatio populi libertatem tollit, vt probat *l. si priuatus, ff. qui & à quibus*, cessante verò libertate, cessat & est irrita electio, *cap. vbi periculum, §. cæterum, de elect. lib. 6.* Et ex eadem ratione iam apparet iustissimè sacris Canonibus reuocatum esse priuilegium illud Principibus secularibus concessum eligendi Episcopos, aut ne valeat electio sine eorum consensu, quia scilicet per importunationem, & metum facta censetur, vt probat text. elegans *in cap. 1. & 2. c. si quis per ordinationem 63. dist.* contrariaque damnatur consuetudo *in cap. cum terra 14. in cap. quisquis 43. & in cap. Massana 56. de elect.* Ex quibus tertia generalis & communis tam Principibus, quàm aliis laicis colligitur ratio, quia ius hoc eligendi Episcopos, spirituale est, quod subinde non cadit in laicum, cui nulla dispensandi de rebus Ecclesiasticis competit potestas, *cap. benè quidem 96. distinct. cap. Ecclesia, de constitut. cap. vlt. de rebus Ecclesiæ*, cum vulgaribus. Duplici præterea ex capite priuilegium hoc Principibus secularibus adeptum esse notat idem Petr. Gregor. *d. cap. 5. num. 16.* vel quia iidem Principes sponte sua ei renunciarunt, vt de Valentiniano probat text. *in cap. Valentinianus 63. dist.* vel quia concessa sibi potestate abutentes pro arbitrij temeritate indignos promouere, dignos vexare, & eiicere cœperunt, eòque facto priuilegium amittere voluerunt, iuxta regulam text. *in cap. priuilegium 11. q. 3. & in cap. tuarum 11. de priuilegiis, & in cap. contingit 2. de sentent. excommunicat. & in l. qui sine 40.* ibi, *videntur abuti*, iuncta gloss. *ff. de negotiis gestis*, cum aliis citatis per Cardin. Tusch. *practicar. conclus. tom. 6. lit. P, concl. 754.* & per P. Soar. *de legibus lib. 8. cap. 36. principio.* Vnde Constat non bene dixisse Hispanos & Gallos nonnullos Doctores, Regem scilicet posse Episcopum seditiosum de regno expellere; id enim expresse contradicit Romanorum Pontificum decretis *in cap. olim, de iniur. & .5 Clem. 1. de pœnis, & in cap. nouerit, de sent. excom.* & latè probat Marta *de iurisd. part. 2. cap. 34. num. 14. cum seqq.* vbi *num. 48. in fine*, concludit quod caueant Principes seculares expellere, vel parum honorare Episcopos, si volunt eorum Regna, & status longo tempore possidere. Et licèt aliqui ex præcitatis Doctoribus hoc temperare velint, vt scilicet Rex non cum potestate iurisdictionali, sed œconomica & politica posset expellere à confinibus suorum Regnorum Episcopos, & Ecclesiasticas personas perturbatores, & seditiones ac conspirationes iocitantes in perniciem Reip. & boni communis status regni, & Regis, ex quorum numero videntur esse Corset. *de potest. Reg. q. 81.* Greg. *l. 57. glos. 2. tit. 6. part. 1.* Guillelm. *in c. Raynutius, verb. & vxorem, decis. 2. n. 156. 246. & 269.* Oliban. *in decis. fiscal. c. 12. n. 2.* Arend. *de exeq. mand. lib. 6. c. 6. n. 12.* Castald. *de Imper. q. 110. priuil. 36.* Ioan. Garc. *de nobilit. glos. 9. n. 33.* Ceuall. *in discursu ad Regem, n. 56.* Bobad. *in polit. lib. 2. cap. 19. n. 32. & cap. 18. n. 62.* Ioseph. Sesse *de inhibit. cap. 8. §. 3. n. 98.* Giurba *cons. 49. n. 16.* plures per me *in collect. ad l. qui unque, C. de Episcop. & cleric.* nihilominus semper in his negotiis magna consilij maturitate, & non ex leui causa procedendum.

10 Abrogata sic laicis prædicta potestate eligendi Episcopos primùm eam penes omnes Clericos, & Religiosos diœcesis remansisse, per text. *in d. c. obeuntibus 63. dist.* scribunt Borsar. *d. cons. 124. num. 6. ad finem*, Petr. Gregor. *d. tract. de elect. c. 6. num. 1. & 2.* Azor. *d. quæst. 3. vers. qua quidem.* Deinde verò Clerici à Religiosis sunt separati, vt prædicti Doctores asserunt, & constitutum est vt Religiosos suorum Abbatum, Priorum, seu Præpositorum, Canonici verò suorum Episcoporum faciant electionem, vt constat ex *d. cap. 1. & ex d. cap. cum terra, & per totum tit. de elect.*

11 Nouè autem hæc eligendi Episcopos potestas ad solum Collegium in Collegiatis, & solum Capitolum io Cathedralibus redacta fuit, *cap. congregatio, vlt. 16. q. 7. & cap. cùm Ecclesia 3. de causa possess. & propr. cap. cùm terra 14. vers. statuentes, cap. cùm inter, vers. quia verò, cap. audiuis, cap. quia propter, c. in Genesi, cap. congregato, & per totum de elect.* gloss. *verb. deuoluetur, in cap. quamquam 18. eod. tit. in 6.* Bertachin. *de Episcopo lib. 1. p. 3. à princ.* Petr. Gregor. *de elect. c. 6. num. 9.* Duar. *de sacris Ecclesiæ minist. lib. 5. c. 1.* Guillelm. Mandagotius *de elect. nonorum Prælat. cap. 1.* Cotras. *de Sacerdotio part. 4. cap. 1. à n. 28.* Petr. de Biaxio *in director. elect. part. 1. cap. 2. cum seqq.* Læl. Zech. *de Repub. Ecclesiast. cap. 24.* quod de Canonicis inscribit, *vers. secundò.* Nicol. Garc. *de benef. p. 5. c. 4. à n. 6.* & optimo simili confirmat Gratian. *in c. sacrorum, 63. dist.*

12 Licèt enim ex Decreto Nicolai II. Pont. relato *in cap. in nomine Domini, 23. dist.* electio Romani Pont. fieri non posset à Cardinalibus, sed adhibere oporteret Clericos cardinales, & totius Cleri, & populi consensum: deinde tamen tota Pontificis electio ad solum Collegiom Cardinalium redacta est, *cap. licèt 9. de elect. cap. vbi periculum, eod. tit. in 6. Clem. ne Romani, eod. tit.* Cardin. Turrect. *de potestate Ecclesiæ, lib. 2. c. 43.* Card. Bellar. *tom. 1. de Clericis, lib. 1. c. 9. cum seqq.* Card. Paleot. *de consultationibus Sacri Palatij, par. 1. 3. quæst. 4. §. & eo magis*, latè Bursat. *d. cons. 126. num. 6. & 7. à princip. & cons. 108. à princip.* & omoinò à *num. 18.* notabiliter amplians post Iocobat. Seloam, & alios etiam † ad casum, in quo Apostolica Sedes vacat 13 tempore quo generale Concilium fuerit congregatum: adhuc enim non ad ipsum Concilium, sed ad solos Cardinales, eorumque Collegium pertinere electionem ibi comprobat, & de facto seruatum fuisse in electione Maximi Pontif. Leonis X. tempore vltimi Lateranensis Concilij, attestatur. Hæ igitur constitutiones statuentes vt soli Canonici Cathedralium suos eligant Episcopos, omnium sunt nouissimæ, & ideò super hoc nihil statutum reperiri potest Nicano Concilio

cùm sit antiquissimum, quod aliàs *septima Synodus*
solet appellari, celebratum circa annum salutis Chri-
stianæ 780. & verba illa quæ referuntur *in cap. sa-*
crorum, 63. dist. in vers. ex constitutionibus, vsque ad
finem, non sunt alicuius Pont. aut Concilij, sed Gra-
14 tiani, † quæ subinde nullam habent iuris auctorita-
tem, Ccned. *ad Decretum collect. 16. num. 8. & col-*
lect. 48. n. 1. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 1. q. 6. art. 2.*
15 † Nec etiam ex *cap. 1 de elect.* vllum firmum capi po-
test argumentum quoad temporum computationem:
minimè enim constat, quisnam Pontifex illius fuerit
auctor: vulgò Lucio Papæ tribuitur, sed ab aliis Pio,
vel Gregorio, vel Alexandro, vt constat ex Antonio
Augustino *in notis ad Collect. 1. Decretalium, sub eod.*
tit. vbi similiter testatur in libris Conciliorum verba
illa non inuenisse.

Eligunt Canonici Ecclesiæ viduatæ Pastore, Sede
vacante, sepulto mortuo Episcopo, non priùs, *cap. bo-*
na 2. de elect. infra tres menses à die vacationis, *cap. ne*
pro defectu, cap. cum in cunctis, de elect. c. postquam, 50.
dist. Congregatis illis in Ecclesia, vel alibi in ciuitate,
loco idoneo, *cap. cùm terra, cap. quod sicut, de elect.* ab-
sentibus Canonicis, veluti in actu alio capitolari vo-
catis, cum tempore & dilatione ad veniendum suffi-
ciente secundùm loci intercapedinem, *cap. 1. de di-*
lat. cautione adhibita, ne nimium protogetur electio,
cùm periculum est in mora, *cap. cùm inter, cap. ne pro*
defectu, de elect. dummodo fiat in prouincia, vel extra,
& commodè vocari, & venire facilè possint, non aliter,
gloss. *in cap. iam in Ecclesiis, de præbend. in 6.* gloss. *in*
cap. quod sicut, §. si autem, de elect. In ciuitate citantur,
vel vocantur Canonici per campanæ pulsationem;
extra ciuitatem per litteras, vel per nuncium, gloss. &
Doctores *in cap. causam, & in c. Cumana, de elect.* Du-
plexque fit citatio, prima vt adsint certo loco ad ele-
ctionem faciendam, altera vt ad electionem veniant,
& quamuis absentes commodè venire non possint, ta-
men vocari debent, *cap. quod sicut, § si autem, & c. cùm*
inter vniuersos, de elect. quia absens iusto impedimen-
to, vel non legitimo, consentientibus aliis Canonicis,
potest vocis suffragium aliis committere per litteras,
cap. scriptum, cum gloss. cap. quia propter, de elect. si com-
mittat vni de Capitulo, *d. cap. quia propter*; non enim
alteri potest inuitis præsentibus Canonicis, *cap. consti-*
tutus, de appellat. nec etiam per litteras ipse vocem, vt
dicunt, seu suffragium fert absens, *cap. si quis iusto, de*
elect. in 6. Colliguntur ex Petro Greg. *syntagm. iuris*
p. 2. lib. 15. c. 12. n. 19.
16 Potestas hæc eligendi Episcopum non omnibus
Clericis Cathedralium, sed solùm earum Canonicis,
seu Capitulo facta est; & ideo soli Canonici qui vo-
cem habent in Capitulo, non autem Capellani, vel
perpetui beneficiarij, qui de Capitulo non sunt, semo-
ta speciali consuetudine, ad Episcoporum electiones
admittendi sunt, notauit gloss. *verb. consuetudinem*, per
text. *ibi in cap. Cumana, 50. de elect.* quam ibi sequun-
tur omnes, & comprobatur ex text. *in cap. cùm Eccle-*
siis, de præb. in 6. Petr. de Biaxio *d. part. 1. cap. 2. à n. 2.*
Firmian. *de Episcopo, part. 3. à num. 2.* & post Abb.
in cap. scriptum, num. 4. de elect. Zech. *d. cap. 23. de Ca-*
17 *nonicis, n. 4. vers. septimò*; nam constat † plures Cle-
ricos in Ecclesiis Cathedralibus reperiri, qui de Ca-
pitulo non sunt, nec vocem in eo habent, & à Cano-
nicis tam nomine, quàm ad effectus Iuris distinguun-
tur; qui enim de Capitulo sunt, Canonici propriè
dicuntur, cæteri communi nomine beneficiatij, vel
Capellani, & assisij, & mansionarij, quasi assidui, &
perpetuò manentes in choro, vt per text. *ibi* notauit
gloss. *verb. assisios in cap. ven. de clericis non resid.* expli-
cat benè Alberic. *in Diction. eodem verb.* Mant. *ob-*
serv. 67. Selua *de benefic. part. 2. quæst. 2. num. 47.* Zech.
18 *d. cap. de Canonicis, num. 2.* quod etiam apparet † in Di-
gnitatibus, quæ de communi mensa præbendam non

habent, & ideo licèt stallum habeant in choro, vocem
non habent in Capitulo, nec consequenter in huius-
modi Episcoporum electionibus, vt post Abb. *in c. 1.*
n. 11. de elect. & in d. c. scriptum, n. 4. notat idem Zech.
vbi proximè.

Vnde sequitur ad hanc Episcoporum electionem 19
non omnes Canonicos esse vocandos, sed illos tantùm,
qui vocem habent in Capitulo, & ad Communes con-
gregationes solent, & debent vocari, in eisque interes-
se, vt aptè loquitur Pontifex *in dict. cap. quia propter*,
ibi, *qui debent*, &c. vt scilicet significaret aliquos esse
Canonicos de eadem Ecclesia, qui vocandi non sunt,
veluti si in pupillari ætate existant (scilicet ex Summi
Pontificis dispensatione promoti, vt explicant ex aliis
Selu. *de benefic. part. 3. quæst. 22. num. 26.*) non enim
debent ideo admitti ad electionem propter iudicij,
& discretionis defectum, vt decidit text. *in cap. ex eo,*
32. de elect. in 6. notant omnes *ibi*, & latè Biax. *dict.*
part. 1. cap. 16. Petr. Gregor. *cap. 8.* Mandagot. *cap. 7.*
Corras. *num. 14. citatis locis.* Ex generali autem ratio-
ne text. *in eod. cap. ex eo*, non sine difficultate transit
resolutio, quam praxi receptam testatur noster Gam.
Lusit. decis. 14. & de rigore veram comprobat Cald.
Pereira *de nomin. emphyt. quæst. 4. à num. 7. & in l. si*
curatorem, verb. cùm non absimilis, num. 34. sequitur
Benedict. Ægid. *in repet. l. 1. C. de sacros. Eccles. art. 1.*
§. 2. num. 19. cum seqq. quod † pupillus ad emphyteu- 20
sim nominare potest: obstare enim videbatur idem
defectus iudicij, nisi dicas nominationem emphyteu-
sis esse quid facti, quod non tantam exposcit iudicij
maturitatem, sicut Episcoporum electio. Similiter
etiam ex eadem ratione † furiosos eligere non posse 21
resoluunt omnes *in eod. cap. ex eo*, post gloss. *ibi, verb.*
discretionem, Petr. Greg. *num. 2.* Biax. *cap. 15.* Manda-
got. *proximè citatis locis.* Est etiam aliud optimum
eiusdem doctrinæ exemplum † de Canonico, qui ma- 22
ior, & mentis compos, in Sacris tamen, saltem Sub-
diaconatus Ordine constitutus non est: quod enim
vocem non habeat in Capitulo, nec eligere possit, de-
cidit text. *in Clem. 2. de ætate, & qualit.* consonat Con-
cil. Trid. *sess. 22. de reformat. cap. 4.* notant vltra Or-
dinarios Biax. *d. part. 1. cap. 17.* Firmian. *d. p. 3. num. 17.*
Corras. *d. cap. 3. num. 15.* Rebuff. *de nomin. c. 8. num. 3.*
Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 11. quæst. 20.* Fr. Em-
man. *quæst. Regular. tom. 2. q. 51. art. 5.* Nicol. Garc. *de*
benefic. part. 3. cap. 4. à n. 24. optimè Monета *de distri-*
but. quotid. part. 2. quæst. 20. n. 2. cum seqq. vbi *n. 5. cum*
gloss. verb. concedatur. & verb. nullo modo, in d. Clem. 2.
resoluit Clericum non Subdiaconum non esse expe-
ctandum, quamuis velit primis temporibus promoue-
ri, si immineat tempus electionis, & *num. 6. cum gloss.*
verb. constitutus, vers. fortius quæro, in ead. Clem. 2. tenet
Ordinem Subdiaconatus requiri in clerico, non tem-
pore vacationis, sed tempore electionis, & *num. 6.*
ex text. *in dict. Clem. 2. § illi verò*, iuncta interpreta-
tione glossæ *ibi* communiter receptæ *in verb. ex tunc,*
& in verb. nullo modo, tenet Subdiaconum Canoni-
cum, qui non promouetur intra annum ad Ordinem
superiorem requisitum, amittere vocem in Capitulo,
donec ad illum requisitum fuerit promotus. † De Ca- 23
nonicis supernumerariis disputant gloss. *verb. vltra*
numerum, in cap. cùm M. de constitut. vbi Felin. *n. 23.*
Firmian. *à n. 21.* Biax. *c. 17.* cum quo resolue distin-
guendo, vt *ibi* per eum. De suspensis etiam, & excom-
municatis dubium non est per text. *in d. cap. cùm dile-*
ctus, de consuetud. resoluunt gloss. *verb. maiores, in cap.*
vnic. ne Sede vacante, lib. 6. Doctor. *in c. illa quotidia-*
na, de elect. Monet. *d. q. 20. num. 10. & 11.*

Vtrùm autem possint Canonici Clericos Ecclesia- 24
rum inferiorum, vel alios extraneos ad coëligendum
admittere, ita vt electio facta cum eis valida sit? Quæ-
stio est non dissimulanda, in qua resoluendum est
cùm communi sic distinguendo, an scilicet Canonici

velint extraneis tribuere ius coëligendi in perpetuum? vel vtrùm vacante Ecclesia pro illa vice velint tantummodo eos admittere? Primum censent illicitum per text. *in c. constitutis 47. de elect.* vbi expressè decidit text. friuolam esse rationem illorum, qui dicebant vocem, quam de iure non habent in electionibus, sibi concessam fuisse ab eis, ad quos ius eligendi de iure spectabat: deinde, quia talis concessio in perpetuum continet speciem alienationis, & mutat Ecclesiæ statum, quod fieri non potest à Capitulo sine Superioris auctoritate, & solemnitatibus requisitis in alienationibus rerum Ecclesiasticarum, de quibus *in cap. sine exceptione, 12. q. 2. & in cap. nulli, de rebus Ecclesiæ non alienandis, & in cap. 1. † per totum, de his quæ fiunt à Prælatis.* Secundo verò casu, vt scilicet pro illa vice admittantur extranei, licitum esse probant per text. *in cap. cùm Vvinton. 25. vers. nos igitur*, vbi notauit Abb. *n. 3. de elect. & in cap. scriptum 40. vers. etsi partes*, vbi etiam notauit Abb. *num. 3. eod. tit.* sequuntur Firmian. *d. parte 3. q. 3. num. 4.* Lambertin. *de iurepatronat. part. 1. lib. 2. quæst. 3. princ. art. 17. à n. 3.* Villagut. *in tract. de rebus Ecclesiæ malè alienatis recuperandis, cap. 48. num. 20. cum seqq.* Petr. Gregor. *syntagm. Iuris part. 2. lib. 15. cap. 12. num. 22. in princ.* Quod tamen intelliges de extraneis, quibus ius commune non resistit, sed habiles sunt, & capaces, quamuis ius commune hoc ius eis non tribuat, notat Abbas *in d. cap. cùm Vvinton. num. 3.* & exemplum patet in laicis per text. *in cap. Massana, de elect.* prosequitur plenè Villagut. *d. c. 48. à princ.* ac etiam in suspensis, & excommunicatis, iuxta *d. c. cùm dilectus*, & tandem hoc expressè decidit in Clericis sacrum Ordinem non habentibus text. *in d. Clem. 2. in princip.*

25 Vtrùm etiam consuetudo specialis inducere, & efficere possit, vt Clerici aliarum Ecclesiarum, vel alias extranei, cum ipsis ad coëligendum admittantur? In quo dubio vera est sententia affirmatiua, quam approbat text. *in d. c. cùm dilectus, vers. mandamus, de consuetudine, & in c. cùm Ecclesia*, ibi, *nisi alibi secus obtineat de consuetudine speciali, de causa possessionis, & proprietatis.* Ratio est, quia legibus Canonicis, & à Summo Pontifice, ad quem lege diuina omnium Ecclesiarum prouisio pertinebat, ita fuit statutum, & satis probat *d. cap. cùm Ecclesia*: ibi, *secundùm statuta Canonica*, constat autem ea, quæ legibus Canonicis sunt statuta, contraria consuetudine limitari, vel in totum posse abrogari, iuxta text. *in cap. vlt. de consuetudine*, cum similibus. Aduerte tamen cum Abb. *num. 45. ad finem*, & Rip. *num. 112.* post gloss. *verb. consuetudine, in dict. cap. cùm Ecclesia*, & eodem Abb. *in d. cap. cùm dilectus, n. 21. vers. in gloss. fin.* consuetudinem hanc propriam non esse consuetudinem, sed veriùs præscriptionem, ad quam præscriptionem, seu consuetudinem impropriam quadraginta annos esse necessarios, iuxta generalem regulam in hac materia, de qua *in c. illud, & in cap. ad aures, de præscript. & in c. 1. & 2. eodem tit. lib. 6.* notauit post Abb. Firmian. *de Episcopo part. 3. c. 6.* licèt inaduertenter agens de text. *in d. cap. cùm dilectus*, asserat decem annos sufficere, Molin. *de primog. lib. 2. c. 6. n. 58.* eo fundamento, quia de sola agitur consuetudine interpretatiua, quod falsum est, cùm appareat consuetudinem hanc esse iuri communi contrariam, & consequenter quadraginta annos esse necessarios.

26 Intellige non procedere in laicis, quia ius eligendi Episcopum in laicum non cadit, vt decidit text. *in cap. sacrosancta, § 1. vers. attendentes, de elect.* & ideo rationabilis non potest censeri consuetudo hæc, cum sit contra Ecclesiasticam libertatem, & in grauem Ecclesiarum perniciem cederet, iuxta text. *in cap. 1. de consuetudine*, ex qua ratione hanc, de qua agimus, consuetudinem improbant Pontifices *in cap. cùm terra 14. & in cap. quisquis 43. & in cap. Massana, 50. de elect.* & vltra ordinarios explicant Firmian. *d. lib. 1. de Episcop. part. 3. q. 60. lib. 2. p. 1. q. 31.* Biax. *d. p. 2. n. 12.* Balboa *de præscript. 1. p. quinta, n. 7. & q. 10. n. 4.* Selu. *de benefic. part. 2. q. 23. n. 12. & 21.*

Consuetudo hæc eligendi Episcopos ad Capitulum, & ad Canonicos spectans durauit vsque ad tempora 27
Bonifacij VIII. & Clementis V. vt constat ex titulis *de electione, in 6. & in Clementinis*, & nunc citato Viuian. *d. cap. 1. num. 34.* Lauor. *d. cap. 15. num. 22.* Verùm vt tollerentur discordiæ magnæ, quæ quotidie oriebantur in electionibus à Capitulo, & Canonicis factis, vt notat Lancellot. *in suis Institut. Canon. titul. qui eligere, eligive possunt, in princip.* Ideò postea cœpit Romanus Pontifex sibi reseruare Ecclesias Patriarchales, Archiepiscopales, & Episcopales, *Extrauag. Ad regimen, de præbend.* addita clausula ibi, *nunc apud Sedem vacantes, vel in futurum vacaturas*, quæ reseruatio postea facta fuit simpliciter, & generaliter quoad omnes Ecclesias Episcopales, tam apud Sedem Apostolicam, quàm extra Curiam, *in regula 2. Cancellariæ*, quæ nunc est 3. in nouissimis regulis S.D.N. Gregorij XV. exceptis Regnis Galliæ, Hispaniæ, Poloniæ, Siciliæ, atque Lusitaniæ, in quibus Summorum Pontificum concessione vel consuetudo tolerata est, vel potestas nominandi Episcopos eorum Regibus data est, vt infrà ostendemus: omnes enim ea potiti facultate, solumque † in Germania veterem consuetu- 28
dinem canonicæ electionis seruari testatur Axor. *d. q. 3.* & me citato *in hoc loco*, Lauot. *d. c. 15. n. 21.* Paul Laiman. *de Prælat. Eccles. elect. cap. 15. q. 161.* D. Roder. à Cunha *ad cap. 2. n. 8. dist. 22. & in historia Ecclesiast. Episcoporum Portugalensis ciuitatis c. 15. fol. 147* quamuis Concil. Trid. *sess. 24. de reformat. c. 1.* nihil pro præsenti temporum ratione duxit innouandum, sed omnes tamen, & singulos, qui ad promotionem præficiendorum quodcunque ius obtineant, hortatur & monet, vt bonos Pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoueri studeant, quosque digniores, & Ecclesiæ magis vtiles iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curent.

Optimis quidem rationibus defendi potest ius illud, 29
quo Hispaniarum, & Lusitaniæ Reges potiuntur in Ecclesiis Cathedralibus nominandi, seu præsentandi Episcopos ad easdem quocunque modo vacantes. Probatur; quia, vt suprà dictum est, ius prouidendi Ecclesias Cathedrales ad Summum Pontificem spectat, vel ad eos, quibus ipse Pontifex permiserit: constat autem ex antiquissimis temporibus, quæ omnium hominum memoriam excedunt, Hispaniæ, & Lusitaniæ Regibus hoc ius nominandi ad Ecclesias Cathedrales esse permissum: ergo de iure isto nemini videtur dubitandum. Maior ex dictis manifestissima est. Minor constat primò ex *cap. cùm longè, 63. dist.* & ex *gloss. 1.* per text. *ibi in cap. principali, eadem distinct.* deinde, quia simile priuilegium concessum reperitur Carolo Magno, & reliquis post eum Galliarum successoribus, *in cap. Adrianus 2. 63. dist.* vbi rationes huius concessionis narrat Pontifex, alias etiam ponit text. *in cap. vota, § principalibus, eadem dist.* vt scilicet Ecclesia muniant aduersùs hæreticos, eiusque hostes, à quibus concussa nonnunquam periclitabatur. Facit & alia ratio, quæ maximè conuenit nostris Hispaniarum, & Lusitaniæ Regibus, quos constat Regna, & Ecclesias à Maurorum manibus, & potestate eruisse, vt meminit *gloss. penult. in d. cap. Adrianus, in fine*, & quia Ecclesias ipsas maxima ex parte erexerint, & amplissimis redditibus exornarunt, vt latissimè prosequuntur Thom. Boz. *de signis Ecclesiæ lib. 20. signo 87. cap. 6.* Valdes *de dignitate Regum, Regnorumque Hispaniæ, cap. 21.* Vnde non solùm ex singulari priuilegio Romani Pontificis Adriani VI. cuius meminerunt Mariana *lib. 26. cap. 5. tom. 2.* Ægid. Gonzalez de Auila *en la historia de Salmanca lib. 3. cap. 18.*

Nicol.

Nicol Garcia *de benefic. part. 5. cap. 1. num.* 218. D. Acuña *ad d. cap. cùm longè, num.* 1. Alzed. *d. cap. 3. num.* 8. sed etiam ex generali Iuris communis concessione, qua construentibus, aut dotantibus Ecclesias conceditur potestas præsentandi ad easdem, videtur hoc ius Principibus Hispaniæ, & Lusitaniæ competere, vt voluit Archidiacon. *in cap. electio,* 12. *dist.* & post Bald. & alios Palat. *in introduct. rub. de donat. inter virum, & vxorem, num.* 24. Couar. *in reg. possessor, 2. part.* §. 20. *à num.* 5. & alios, quos refert Cened. *ad Decretum collect.* 64. *num.* 1. quibus adde Camill. Borell. *de præstantia Regis Catholici, cap.* 50. *a num.* 4. Azeued. *ad leg. 1. tit. 6. lib. 1. noua recopilat.* Quintanad. *Ecclesiast. lib. 1. cap. 5. num.* 4. Bobadil. *in sua politica, lib. 2. cap.* 18. *num.* 215. Anton. de Fuertes *Canonic. lect. lib. 2. c. 28. cum seqq.* Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 15. num.* 32. & de Ecclesiis Cathedralibus nostræ Lusitaniæ Cabed. *de patronat. Regiæ Coronæ, cap. 37. num. 2. & per totum,* quibus ius præsentandi competere cœpit à tempore Regis Alphonsi V. ex Gabr. Pereira *de manu Regia, tom. 1. pag. 234. n. 76. ad fin.* quem citat D. Acuña *ad d. cap. cùm longè, num. 1. & ad c. 2. num. 8. dist. 23. & in historia Eccles. Episcoporum Portugalens. c. 15. fol.* 147. Facit tandem ratio, quia maximè interest vniuersæ Reipublicæ, vt qui eliguntur ad Episcopatus Regni, aut Principis, inimici, aut suspecti non sint propter periculum seditionis, & ne Regni pandantur consilia, vt post alios aduertit Borell. *vbi proximè,* Cabed. *d. c. 37. n.* 5. Regibus Franciæ idem ius nominandi Episcopos Summi Pont. indultu concessum esse tradunt Guillelm. Benedict. *in c. Raynutius, de testam. verb. & vxorem nomine Adelasiam, decis. 2. ex n.* 88. Rebuff. *in concord. tit. de nomin. Reg. ad Prælat. in gloss. vacantibus, pag.* 94. Petr. Greg. *in tit. de elect. c. 5. num.* 23. Renat. Chopin. *de domanio Franciæ, lib. 2. titul. 10. & de sacra polit. lib. 1. titul. 7. ex num.* 22. Boët Eppo *de Iure sacro, lib. 1. tit. de Regularib. ex n.* 26. Lotter. *vbi suprà.*

30 Non obstat si dixeris illi priuilegio concesso Carolo Magno renunciasse Ludouicum, vt refertur *in cap. ego Ludouicus, ead. dist.* 63. & latè explicat Petr. Greg. *d. tit. de elect. c. 6. à num.* 9. & consequenter ei esse renunciatum ex parte Regum Hispaniæ, quos non aliunde, quàm à Carolo ius hoc deriuare contendunt scriptores varij, Ferrant. Grassal. & alij, quos refert Borell. *d. c. 50. n.* 34. Quia respondetur verú non esse Hispaniæ Reges à Carolo ius hoc accepisse, vt diligenter comprobat Couar. *d. §. 10. n. 6.* & Borell. *d. c. 50. n.* 35. atque etiam Cened. *ad Decretum collect. 51. n.* 3. Quo supposito nollum restat argumentum, quo quis valeat affirmare Reges Hispaniæ huic priuilegio renunciasse. Deinde satis probabile est, quod Cened. *d. collect.* 64. astruere nititur, videlicet quod Ludouicus solùm renunciauit priuilegio eligendi Romanum Pontificem, non ita quoad nominationem Episcoporum, & Archiepiscoporum, & *ibi* latè prosequitur, vide apud eum.

31 Nec etiam obstat resolutio, quam suprà probauimus, quod iustissimè Ecclesia, & ex iustis rationibus priuilegium concessum laïcis, & Principibus secularibus abrogauit *in d. cap.* 2. incip. *Adrianus, 63. dist.* Quia respondetur in his generalibus derogationibus non contineri, sed potius exceptum censeri ius nominandi, & eligendi super Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & aliis Principibus, imò ex eisdem rationibus inuiolabiliter eis esse seruandum, vt iubet Conc. Trid. *sess. 25. de reform. c. 9. vers. exceptis patronatibus,* notat in specie Azeued. *dict. tit. 6. l. 1. n.* 4. † Sicut
32 etiam receptum est non comprehendi idem ius in reseruationibus, quæ per Regulas Cancellariæ factæ sunt de omnibus Ecclesiis Cathedralibus pro Summo Pontifice, eiusque dispositione; nam exceptum esse iuspatronatus ad Reges, & alios Principes spectans, resoluunt Rebuff. *in praxi benefic. part. 3. signatura, n. 61. cum seqq.* Lambertin. *de iurepatron. lib. 2. part. 3. q. 9. art.* 11.

Couarr. *pract. c. 36. n. 2.* & alij, de quibus Cened. *ad Decretal. collect. 79. num.* 2. quibus adde Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 24. à n.* 153. Cabed. *de patronatibus Regiæ Coronæ, c. 10. n. 3. & cap. 35. n.* 7. & plures alios, quos refert Nicol. Garc. *de benefic. part. 5. cap. 1. n.* 219.

Nec denique obstant fundamenta, quibus aliqui 33
non vulgaris eruditionis viri contendebant minimè in Ecclesiis Cathedralibus, sicut nec in collegiatis admittendum esse iuspatronatus, auctoritate text. *in cap. nobis 25. de iurepatronat.* Viuian. *in praxi iurispatronat. part. 1. lib. 3. cap.* 1. & quia iuspatronatus ex fundatione, constructione, vel dotatione acquiritur; contendunt autem nostræ Lusitaniæ Reges non construxisse, non fundasse, & non dotasse Ecclesias Cathedrales illius Regni, sed constare populi pietate, Prælatorum auctoritate, vel Principum liberalitate absque iurispatronatus reseruatione erectas, & constructas esse ab antiquissimis temporibus. Facilis enim est solutio, constare potiùs ipsis Regibus Alphonso I. & successoribus, qui eas è Maurorum potestate eripuerunt, de nouo erectas, & locupletissimis redditibus fuisse exornatas, & exinde ius nominandi, seu præsentandi ad easdem semper retinuisse: deinde iuspatronatus non sola fundatione, & dotatione acquiri, sed aliis etiam modis à iure approbatis, præcipuè Romani Pontificis priuilegio, & Ecclesiæ concessione, quam Regibus nostris factam fuisse ob egregia merita in Ecclesiam collata non est dubium, ex *d. l. c. cùm longè,* & aliis, de quibus suprà, atque etiam ex præscriptione, & consuetudine, iuxta text. *in cap. cura pastoralis 11. de iurepatr. & in d. cap. cùm Ecclesia,* ibi, *nisi secus alibi obtineat de consuetudine speciali:* præcipuè si præscriptio, vel consuetudo fuerit immemorialis, quia vim tituli, & priuilegij Romani Pontificis habere noscitur, ex reg. text. *in cap. super quibusdam, §. prætereà, de verb. significat.* Ex dictis autem constat, Hispaniarum, & Lusitaniæ Reges omnibus his rationibus esse munitos, quia vel Ecclesias dotarunt, & fundarunt, vel ab hostium potestate ereptas reædificarunt, vel propriis reditibus auxerunt, vel Ecclesiasticos redditus propriis expensis à Sede Apostolica impetrarunt: quapropter iustissimè meruerunt hoc Sedis Apostolicæ priuilegium, vt ad easdem Prælatos nominare, aut præsentare valeant: constat etiam ex tempore antiquissimo, quod omnium memoriam excedit, ita vsu, & consuetudine semper obseruatum fuisse. Text. verò *in d. cap. nobis,* contra-
rium non probat; non enim negat † in Ecclesiis Col- 34
legiatis ex fundatione iuspatronatus acquiri, sed solùm ait honestius electioni factæ consentire patronos, quàm faciendæ, atque ita modum præscribit honestiorem in patronatu Ecclesiæ Collegiatæ, sicut & non excludit legitimam præscriptionem, aut consuetudinem, vel Romani Pontificis priuilegium.

Et sic Rex noster sub peccati mortalis pœna nominare tenetur ad Episcopatus non dignum, sed digniorem ex propositis à Consiliariis suis, vel saltem perquirere tenetur à suo Confessario, & ab aliis piis, & eruditis viris, quis sit dignior, vt fecisse Philippum II. compertum est. Ita Fr. Emman. *in sum. tom. 4. c. 67. de los Obispos, n.* 26. Mauritr. Alzed. *de præcellent. Epis. dignit. c. 3. n. 13. & 14. p.* 1.

Ex quibus omnibus consequens est, falsam omnino 35
esse hæreticorum huius tempestatis sententiam, qui contendunt electionem Episcoporum ad populum Iure diuino pertinere: nam, vt suprà ostendimus, ex lege diuina, & Christi Domini institutione prouisio omnium Ecclesiarum ad Summum Pontificem, velut Ecclesiæ capiti pertinet, ex testimonio, & auctoritate text. *in d. c. 1. 22. dist.* deinde ostenditur ratione, quia ex eadem lege diuina constat Episcopos pastores esse, populum verò oues, *Ioan. vltim.* & sæpè alibi: ouibus autem minimè conuenit pascere, regere, seu docere; sed regi, & pasci, quod in hoc proposito bene docuit

Cœlestinus *in cap. docendus, 62. dist. cap. nosce, in fine, 63. dist.* ibi: *docendus est populus, non sequendus.* Confirmatur etiam ex auctoritate Apost. *ad Hebr. 5.* dum scribit neminem debere sibi assumere honorem, nisi vocetur à Deo tanquam Aaron: constat autem à Moyse iussu Dei electum fuisse Aaron absque populi multitudine, *cap. 5. cum seqq.* sicut etiam idem Moyses alios ministros solus legitur elegisse *Exod. cap. 18.* qui vt præcedens Christi Domini Vicarius, Pontificis successoria Vicarij eiusdem formam quandam præsignificauit. Coonfirmatur deinde ex variis rationibus, propter quas hanc potestatem iustissimè populo, & laicis interdixit Ecclesia, quas suprà retulimus, & constat ex *d. c. 2. de elect. c. 2. c. non est permittendum, 63. dist.* cum aliis quæ repetere non oportet: ex quibus ita contra Luthecum, Caluinum, & alios eorum sectatores, latè comprobat Card. Bellar. *d. lib. 1. de clericis, c. 7. per totum*, & esse constantem, & veram omnium Catholicorum sententiam testatur Azor. *d. p. 2. lib. 3. c. 28. q. 4.*

36 Leuissima sunt fundamenta, quibus prædicti hæretici mouentur, & ea ad tria principalia reducam, pro cæteris remitto Lectorem ad Card. Bellar. qui omnia, & singula latissimè prosequitur *citato loco.*

Primum est ex Apostolorum exemplo, qui *Act. 1.* non soli, sed cum tota Ecclesia elegerunt Mathiam, & Barnabam, vt ex illis vnum Dominus assumeret, super quem caderet sors. Et *Act. 6.* vbi de multitudine credentium dicitur, *elegerant Stephanum.* Respondetur enim cum Chrysost. *ad idem cap. 1.* vtrumque illud ex Diui Petri concessione, non ex necessitate factum fuisse. Deinde quod minimè probatur de lege Diuina esse, quod aliquando ab Apostolis, vel eorum successoribus factum legimus, vt circa præceptum excommunicationis in materia *cap. sunt Apostoli, 11. q. 3.* iam alibi diximus: licèt per contrarium rectè sequatur, de lege Diuina non esse, vt populus eligat, vel quid simile faciat, quando probatur contrarium aliquando factum ab ipsis Apostolis; hoc enim posterius directè offenderet legem Diuinam, si ipsa talem præscriberet formam, & ea omissa actus corrueret, illud prius non ita, quia ex concessione ipsius Pontificis ad quem pertinet, fieri potuit, vt illis casibus factum fuisse aduertimus, & deducitur ex ipso Beato Luca *ad cap. 6.* ibi, *conuocantes autem duodecim multitudinem discipulorum dixerunt*, &c. quæ verba probant non ex necessitate, sed ex concessione, & permissu Apostolorum plebem interfuisse, aduertit Card. Bellar. *dict. c. 7. vers. quartum argumentum.*

37 *Secundum* argumentum deducunt ex Conciliorum, & antiquorum Pontificum auctoritate, à quibus planè probatur mos ille, vt Episcopus à populo, & Clero simul eligatur, vt constat ex *cap. nullus, 23. dist. c. quanto, cap. plebs, cum seqq. 63. dist.* & aliis de quibus suprà. Sed omissa illa solutione, quod in illis Iuribus non electio datur populo, sed eius testimonium, & votum, seu postulatio exigitur, vt ex *cap. vota*, & aliis, *eadem dist.* suprà notauimus: facilè respondetur concedendo totum, quod scilicet ex Summi Pontificis, & Ecclesiæ concessione à principio Clerus, & populus eligebant Episcopos, sicut & hodie ex permisso eiusdem Pontificis idem faciunt Hispaniarum, & Galliæ Reges, vt dictum est, minimè verò inde sequitur ad eosdem laicos, vel sæculares Principes id pertinere ex lege Diuina, quod est intentum, neque consequenter sequitur, non potuisse eundem Summum Pontificem eandem potestatem laïcis abrogare, ex rationibus, quas suprà notauimus.

38 *Tertium* argumentum desumunt ex auctoritate Cypriani, quam integram ex *lib. 1. epist. 4.* refert Bellarm. *argum. 7.* & *ex epist. 68.* Azor. *quæst. 4. dicto loco*, vbi disertis verbis videtur docere, ex ipsa Diuina lege descendere, vt plebs habeat potestatem vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi. Nam respondetur dupliciter, primò Cypriani auctoritatem non concludere hunc morem descendere ex iure, & præcepto diuinæ legis, sed ab exemplo, & facto, quod tam in lege veteri, quàm Euangelica reperitur: quod verò aliquando sic factum sit, non infert necessarium esse quod sic semper fiat, vt diximus. Deinde verba, quæ ex Cypriano refert Azor. clarè significant solùm exigi in Episcoporum electionibus præsentiam, & testimonium plebis; sed non inde sequitur electionem tribui eidem plebi ad ferendũ suffragium per modum iudicij, & auctoritatis, vt ei tribuunt hæretici. Et omnia supradicta confirmabis ex Trident. *sess. 23. can. 7. & 8.* vbi damnat eorum errorem, qui docebant Ordines collatos sine populi, aut potestatis sæcularis consensu, aut vocatione, irritos esse, & alterum eorum qui dicebant Episcopos, qui auctoritate Romani Pontificia assumuntur, non esse legitimos, & veros Episcopos: atque ita apertè ostendunt damnari ibi hæresim, quam impugnamus, dicentium ad populum Episcoporum electionem pertinere, & Episcopos sine populi auctoritate à Romano Pontif. assumptos veros Episcopos non esse, vt vltra citatos ex eodem decreto post alios notauit Henriq. *in sum. lib. 6. cap. 5. §. 5. iuncto comm. eo lit. D.*

Vnde etiam consequens fit, longè à veritate alienam videri solutionem eorum, qui dicunt non pugnare cum lege diuina, vt singuli Episcopi sibi eligant, seu nominent successorem, & consequenter eum eligere potuisse, nisi à Sede Petri, seu lege Ecclesiastica aliter esset prouisum, quod tenuerunt Ledesm. *in 2. 4. q. 20. art. 4. pag. 313. conclus. 2. 3. & 4.* Azor. *dict. cap. 28. quæst. 5.* idque probat, quia nulla lex diuina reperitur, quæ prohibeat Episcopum eligere successorem. Deinde confirmat exemplo Beati Petri, qui Clementem sibi successorem designauit, vt refertur *in cap. si Petrus 9. quæst. 1.* & Valerij, qui Beatum Augustinum coadiutorem, & successorem sibi elegit, vt refert Beatus Paulinus relatus *in cap. nunc autem 7. quæst. 1.* & pleniùs idem Augustinus *epist. 120.* vbi etiam narrat de Seuero Mileuitano Episcopo, quod similiter successorem sibi designauit, exultatque gaudio ipse Augustinus, quòd operâ suâ populus cum pace illum acceperit, & de seipso commemorat modum, quo sibi post mortem nominauit successorem Heradium, seu Heraclium, vt monet Lositanos noster Frater Ludouicus ab Angelis ex eadem familia Augostiniana, *in vita eiusdem Augustini, lib. 4. cap. 16.* post mortem autem dixit Augustinus ne de illo fieret, quod de se factum dolet, quòd viuo Valerio in Episcopatu factus fuerat coadiutor, seu Coëpiscopus, nesciens esse prohibitum in Nicæna Synodo, quod benè aduertit Possidonius *in vita Augustini, cap. 8.* & clarè fatetur ipse Augustinus *d. epist. 110.* quod diligenter aduerte prò intellectu *d. cap. nunc autem*, & concordat cum text. *in cap. quoniam, de officio Ordinarij.* Quod tamen inferunt non esse facturos tot sanctos Patres si legi diuinæ repugnaret, sed potiùs pro ea vsque ad vitam & sanguinem pugnarent, iuxta text. *in c. sunt quidam, 25. quæst. 1.* 39

Sed conuincitur istorum resolutio ex omnibus supradictis: resoluimus enim secundùm legem diuinam potestatem eligendi Episcopos, & prouidendi in Ecclesiis Cathedralibus, ad Summum Pontificem pertinere, vel ad illos tantùm, quibus ipse Pontifex permiserit: vnde non est regula affirmatiua statuenda, quod Episcopi successorem sibi nominare possent, si lex Canonica non prohiberet, vt illi constituunt, sed contraria negatiua, quod successorem nominare non possunt, nisi quatenus concessione Pontificis eis fuerit specialiter permissum, vt de Zacharia Pontifice dicitur *in princip. 8. quæst. 8.* vbi ex verbis Zachariæ Papæ conijcitur, quibus Bonifacio Monguntino Archiepiscopo permisit adiutorem sibi statuere, qui defuncto in plenitudinem potestatis succederet, & integra Zachariæ epistola refertur *in cap. peruenit 7. quæst. 1.* Et ex hac 40

ratione

ratione dici poteſt antiquiſſimo illo Antiocheno Concilio celebrato circa annum Domini CCLXIV. ſtrictiſſimè prohiberi ne quis Epiſcopus, etiamſi in extremis ſit conſtitutus, nominet, vel deſignet ſucceſſorem, ſed ſeruetur ius Eccleſiaſticum, vt eligatur dignus cum Synodo, iudicio Epiſcoporum, & electione clericorum: quibus verbis oſtendit non contineri ibi nouam prohibitionem, ſed iam antea ab Eccleſia, Summoque eius Capite Romano Pontifice hanc poteſtatem eligendi datam eſſe Clero.

41 Ad illud verò de Beato Valerio, Diuo Auguſtino, atque aliis, qui ſibi ſucceſſores elegerunt, reſpondent multi ſimiliter ex conceſſione Romani Pontificis factum fuiſſe, quod innuit Frat. Lud. ab Angel. *d. loco*, ibi: *Beatus Valerius facultatem obtinuit, vt eum ſibi coadiutorem haberet*; ſed diuinatio eſt, cùm ex dictis planum ſit ſine aliqua Papæ auctoritate factum, & ideò Auguſtinum doluiſſe. Meliùs igitur reſpondebis conſtare ex *d. epiſt. 110.* Diuum Auguſt. neque ipſum, neque Valerium, neque Seuerum ſibi ſolos ſucceſſores elegiſſe, ſed potiùs Clero, & populo propoſuiſſe perſonas, quas tanto munere dignas iudicabant, populumque & clerum per acclamationẽ conſenſiſſe, eoque modo elegiſſe iuxta formam, & modum illis temporibus ab ipſo Summo Pontifice permiſſum, de quo ſuprà. Quod quidem non prohiberi in dictis Conciliis patet ex ipſorum verbis, quæ referuntur *in cap. Epiſcopo 1. & 28. q. 1.* ibi enim poſtquam conſtituunt non licere Epiſcopo in vita ſibi ſucceſſorem conſtituere, addunt limitationem, niſi cum conſilio, & iudicio Epiſcoporum, & clericorum, qui poſt obitum poteſtatem haberent eligendi: conſonat *c. pleriique, eadem cauſa, & quæſt. ibi, ſed populi gratificatio pro populi habeatur aſſenſu*, quibus ſignificant improbari morem, vt ſolus Epiſcopus ſucceſſorem ſibi eligeret, non verò ſi populi accederet conſenſus: hæc videtur etiam ratio, quare Beatus Auguſtinus *in dict. epiſt.* ſæpè ac ſæpiùs repetit deſignationi Heraclij, quem ſibi ſucceſſorem nominauit, poſt obitum populum multis repetitis vicibus acclamaſſe: quare exultat, populum Mileuitanum cum pace accepiſſe ſucceſſorem, quem ſibi Seuerus deſignauit.

42 Ad illud verò, quo præcipuè mouentur, quod nulla lex Diuina reperitur, quæ Epiſcopis prohibeat ſucceſſorem deſignare: reſpondetur, conſtare lege Diuina hanc poteſtatem aſſumendi Epiſcopos ad ſolum Pontificem immediatè pertinere, vel ad eos quibus conceſſerit, vt iam comprobauimus, ac ſubinde ne hoc poſſint Epiſcopi, non oportet dare legem, quæ prohibeat, ſed vt poſſint, oportet dare legem, quæ id concedat, iuxta naturam edicti permiſſorij, de quo Doctores per text. ibi, *in l. eum Prætor, verſ. iudicem, ff. de iudiciis, & in l. necnon 28. in princip. verſ. quod eis, ff. ex quibus cauſis maiores.*

43 Ex facto autem, & exemplo Diui Petri inſiſtitur eſt argumentum; quia Beatus Petrus à Chriſto Domino, & ante, & poſt mortem familiariſſimè inſtructus ita erat, & Spiritu ſancto plenus, vt in electione Clementis minimè falli potuerit, non ita autem certum erat omnes alios Petri ſucceſſores tales futuros, vnde de Petro ad alios non rectè infertur: deinde ex ipſa hiſtoria, quam refert text. *in d. cap. ſi Petrus, cum ſeqq. quæſt. 1.* conſtat Petrum non ſolum elegiſſe Clementem, ſed in præſentia totius Eccleſiæ, & ita de conſenſu plebis, & Cleri. Tertiò quia Clemens ipſe cernens exemplum hoc perniciosum fore, vt oſtenderet Pontificem non debere ſibi ſucceſſorem eligere, Papatui renuntiauit, Petroque immediatè ſucceſſit Linus, & deinde Cletus, & poſt ipſos Clemens, vt notauit gloſſ. *in d. cap. ſi Petrus*, & Cardin. Turrecremat. ibi, & *de poteſtate Eccleſiæ lib. 2. cap. 51. verſ. nec obeſt*, proſequitur latiſſimè Card. Iacobat. *de Conciliis lib. 10. art. 7. in ſolut. 11. argument. pag. 734.* Ioan. Driedonius *de libertate lib. 1. cap. 3. ad finem.* Quamuis poſt alios

contradicant Mendoza *quæſt. quarta ſcholaſtica, §. 9. verſ. quarto*, Onufr. Panuin. *de Primatu Petri p. 3. c. 2. diſſuaſione 1. pag. 211.*

De qualitatibus autem, quæ in eo requiruntur, qui eſt eligendus Epiſcopus, & qui eligi poſſint Epiſcopi, & qui minime, reſtat pertractare. Primùm igitur de multis, quæ in Epiſcopo deſiderantur, loquitur Apoſt. *ad Timoth. & ad Tit.* prout in antecedenti cap. iuxta Canonicas ſanctiones expoſuimus, & infr. *tit. 2.* per 17. gloſſas pleniùs explicabimus; & interim hac de re vide Guillelm. Roſſæ. *de Rege excommunicando c. 8.* Bernardin. Roſſignol. *de diſciplina Chriſtianæ perfectionis lib. 5. cap. 2. & 5. eſt Epiſcopi.* Anton. de Venales *de dignit. Sacerdot. cap. 1. §. 1.* Ioan. Marian. *lib. 3. de Rege, c. 1. ad finem, & c. 2. per tot.* Sotomaior. *in comment. epiſt. 1. ad Timoth. c. 3. per tot.* Hoc autem in loco de iis tantùm agemus, quæ aut facienda impediunt, aut irritari faciunt electionem, vel ſaltem animaduertenda ſunt in ipſa electione Epiſcopi facienda. 44

Requiritur ergo primò in Epiſcopo eligendo, vt iis qualitatibus præditus ſit, quæ in Presbytero quoque ſimplici neceſſariò exiguntur, quas quidem vidèbimus *alleg. 10. n. 24. & ſeqq.* Sed ſupra illos, & cæteros clericos requiritur in Epiſcopo ætas triginta annorum completorum, vt *alleg. 1. n. 26. cum ſeqq.* oſtendemus; in ea namque ætate Chriſtum (cuius Vicarius Epiſcopus conſtituitur) & baptizatum fuiſſe, & prædicaſſe legimus *in cap. Presbyter, 78. diſt.* quamuis olim quinquaginta annorum eligendus eſſet, vt tradit Clemens Papa *in Conſtitutionibus Apoſt.* Secundò attendendum, vt ſit legitimo matrimonio natus, vt infrà explicabimus *d. alleg. 1. num. 32. cum ſeqq.* & quod non ſit bigamus, nec neophytus, vt dicemus *tit. 2. gloſſ. 4. & 17.* quæ etſi in cæteris Clericis requirantur, plus tamen in Epiſcopis attenduntur. Tertiò, quod in ſacro Presbyteratus Ordine antea ſaltem ſex menſium ſpatio fuerit conſtitutus, vt ſtatuit Concil. Trid. *ſeſſ. 22. de reformat. cap. 2.* vt dictum extat *d. alleg. 1. n. 36.* Quartò Doctor, aut Licentiatus in Sacra Theologia, vel Iure Canonico eſſe debet, Conc. Trid. *d. cap. 2.* iuxta ea, quæ exponemus *d. alleg. 1. n. 24. cum ſeqq.* & cuius vita prior ac omnis ætas à puerilibus exordiis Eccleſiaſticè, ac laudabiliter acta teſtimonium præbeat, *cap. miramur, verſ. meritò, 61. diſt.* Concil. Trid. *ſeſſ. 6. de reformat. c. 1.* & denique cauendum eſt, ne ex iis ſit, qui aliqua ex cauſa ab omni electione penitus excluduntur. Quamuis enim ex quocumque loco, & natione ſint Epiſcopi eligendi, vbi aliàs idonei reperiantur, Sot. *de Iuſtit. lib. 3. q. 6. art. 2.* Petr. Nauar. *de reſtit. lib. 2. cap. 2. num. 165. cum ſeqq.* nihilominus tamen bonum commodius, ac vtilius erit, ſi Epiſcoporum electio fiat de Regno, de eadem natione, & lingua, ſi idonei adſint, arg. *c. bonæ, el 2. §. intelleximus, de poſtul. Præl.* Camil. Borel. *de præſt. Regis Cathol. cap. 51. & in ſum. deciſ. tom. 1. tit. 6. num. 2.* multis probat D. Marius Cutell. *in codice legum Siculorum, ad leg. Martini, cap. 66. & vltim. nota 70. à num. 1. pag. 61 c.* vbi plures refert. 45

Ex his colligitur, laicum non poſſe in Epiſcopum eligi, vt habetur *in cap. hoc ad nos, 59. diſt. & in cap. miramur, & in cap. ſtatuimus, §. iis omnibus, 6. diſt. & in c. exigunt 12. quæſt. 7. Miſerum eſt enim*, inquit Innoc. Papa, *in cap. miſerum, 61. diſt. eum fieri magiſtrum, qui nunquam fuit diſcipulus, eumque ſummum fieri Sacerdotem, qui in nullo gradu vnquam obſequutus fuerit Sacerdoti.* Et Cœleſt. *Quid*, inquit, *proderit per ſingula ſtipendia clericos militaſſe, & omnem egiſſe in Dominicis caſtris ætatem, ſi ii, qui futuri ſunt Sacerdotes ex laicis requirantur, qui vacantes ſeculo omnem Eccleſiaſticum Ordinem neſciunt, &c. in cap. quid proderit, 61. diſt.* qui iterum ait, *Sacerdotium non debere inter cætera miniſteria in hoc vilius reputari, vt quod diſſiciliùs impletur, facilius imbuatur.* Verùm cùm S. Nicolaus Laicus fuerit in Epiſcopum electus, & S. Seuerus ex lanificio fuerit 46

in Archiepiscopum assumptus, & S. Ambrosius etiam ex neophyto fuerit Mediolanensis Archiepiscopus factus, & plures alij sanctissimi viri, dicit Gratianus *in d. §. iis omnibus*, quod cùm quilibet laicus ex merito suæ perfectionis clericalem vitam transcendit, vt prædictis Sanctis contigit, eius potest rata haberi electio, *cap. Osius, cum seqq. 61. dist.* Vnde Ambrosius de sua electione dicebat: *Neophytus prohibetur ordinari, ne extollatur in superbiam; sed si non deest humilitas competens Sacerdotio, vbi causa non heret, vitium non imputatur: itaque ordinationem meam Occidentales Episcopi iudicio, Orientales etiam exemplo probarunt*, vt *in cap. Neophytus, eadem 6. dist.* Martinus namque Turon. Episcopus, & Augustinus Hippon. & alij ex neophytis fuerunt Episcopi constituti. Vide quæ dicemus infrà *dict. gloss. 17.* Concilium verò Aurelian. *cap. 9.* de laicis ad Episcopatum assumendis sic statuit, dicens: *Nullus ex laicis absque annua conuersatione præmissa Episcopus ordinetur, ita vt intra anni ipsius spatium à doctis, & probatis viris, disciplinis, & regulis spiritualibus plenius instruatur, aut cùm supplenda est cleri alis penuria, præmissa sex mensium conuersatione.* Concordat *auth. de sanctissimis Episcopis, §. damus autem licentiam.* Qui verò meretur assumi Episcopus, non est ordinandus, nisi primò fuerit Ostiarius, deinde Lector, postea Exorcista, inde Acolytus, demum verò Subdiaconus, deinde Diaconus, postea Presbyter, vt Caius Pont. constituit, teste Damaso: in neophytis verò est constitutum, vt qui in infirmitate positus suscipere Baptismum distulerit, Presbyter non ordinetur, *in c. 1. 57. distinct.* vnde nec facilè erit Episcopus eligendus, sicut *dict. gloss. 7.* innuimus.

46 Dispensatur ergo cum laicis, & neophytis, vt possint Episcopi fieri, propter merita personarum, & Ecclesiarum vtilitatem, vel necessitatem, *cap. cùm nobis, in fine, de elect.* quibus de causis etiam cum illegitimè nato dispensatur, *cap. tali coniugio 1. q. 7. c. innotuit, vers. quamuis, de elect.* & cum eo qui sit minoris ætatis, nec adeò eminentis scientiæ, arg. *dict. cap. cùm à nobis*, ita & cum bigamo, vel cum eo, qui non castè vixit, si tamen longam postea continentiam seruasse probetur, *cap. prius in nam, 28. dist.* & dispensatus simpliciter ad Dignitates, non intelligitur etiam ad Episcopatum dispensatus, secundum Host. & Panorm. *in cap. cùm Vulturor. de electione*, & ea quæ dicentur *alleg. 1. n. 8.* sed habens filios non est Episcopus eligendus, quoniam per filios Prælatorum Ecclesiastica solet periclitari substantia, vt ait Pelag. *in cap. Syracusanis, 28. dist.* & nos latiùs dicemus *tit. 2. gloss. 9. n. 30.*

47 Potest etiam Religiosus in Episcopum eligi, *cap. pen. in fine, de vita, & honest. clericor.* Camill. Borell. *in sum. decis. tom. 1. tit. 6. num. 2.* declarando iuxta ea, quæ dicemus *cap. seq. num. 11. cum seqq.* Verùm si aliquis vouerit Religionem, non poterit Episcopatum acceptare antequam sit Religionem ingressus, nisi dispensetur in voto, *cap. per tuas, de voto*, & dicemus infrà *allegat. 53. num. 25.* Qui verò ob crimen commissum Episcopatui renuncians Religionem intrauit, non poterit amplius in Episcopum eligi, *c. hoc neonaonam 7. q. 1. cap. post translationem, de renunciat.* Secus si non propter crimen id fecerit. Potest autem eligi in Episcopum Religiosus etiam in nouitiatu existens, & nondum professus, quamuis Abbas eligi non nisi professus valeat, *c. nullus Religiosus, de elect. lib. 6.*

48 Illud quoque est in electione Episcopi obseruandũ, vt nullus inuitis detur Episcopus subditis, vt dicitur *in cap. nullus, 61. dist. & in cap. fin. 63. dist.* nec emeritis ciuibus, qui conciuium suorum benemerentes testimonium, in his Ecclesiis extranei, & ignoti non proponendi, vt Cœlestinus Papa constituit *in cap. nec emeritis, 61. dist.* Nec tamen ex loco ipso, vel præstantioris gradus est eligendus, qui vitæ meritis non præcellat: *Quoniam apud Deum*, inquit Gregor. *non gradus elegantior, sed vita melioris actio comprobatur.* Nec est eligendus in Episcopum qui Principi sæculari nimis fauorabilis dignoscatur, ex Nicolai Papæ decreto *in cap. porrò*, vbi gloss. *63. dist.* nec ille, qui suspectus Principi fuerit, Xuar. *alleg. 8. num. 14.* Cabed. *de patronat. Regiæ coronæ cap. 37. num. 5.* Et plura hac in re attendenda, præcipuè circa qualitatem personarum, ex iis, quæ in antecedenti *cap.* diximus, & latissimè infrà *tit. 2. de munere Episcopali*, explicabimus. Quomodo autem fabricandus sit processus, & inquisitiones super promouendis ad regimina Ecclesiarum Cathedralium? Vide *cap. 4. num. 4.*

CAPUT IV.

De confirmatione, qua Episcopus electus confirmatur.

SUMMARIUM.

1 *Electus Episcopus intra tres menses post consensum electionis de se celebratæ præstitum confirmationem electionis ipsius petere debet.*

2 *Menses quando sunt numerandi à die alicuius actus, computantur secundùm quod occurrunt in Kalendario.*

3 *Electus si intra tres menses confirmationem non petat, ius quod ex electione acquirit, amittit.*

4 *Electionis confirmationem an petens amicus mandato, electum à pœna excuset, ostenditur.*

5 *Electus à Superiore, cui subijcitur, confirmationem, aut secundùm alios à Sede Apostol. de iure antiquo petere debet.*

6 *Electionis Episcoporum confirmatio iuxta formam iuris iam ab aula recessit.*

7 *Episcopus confirmatus, quamuis nondum consecratus, quæ agere possit.*

8 *Collatio facta à Summo Pontifice ad Episcopalem dignitatem, habet vim electionis, nominationis, & confirmationis.*

9 *Episcopus si velit ea quæ sunt iurisdictionis exercere, debet obtinere litteras Apostolicas, sine quibus nec admitti, & recipi tanquam Episcopus, nec possessionem Ecclesiæ sibi collatæ consequi potest.*

10 *Capitulum an possit Episcopo contradicente administrare Episcopatum, tanquam sedes vacet, eo quòd litteræ prouisionis intra tempus assignatum non fuerunt ostensæ, remissiuè.*

11 *Monachus licèt efficiatur Episcopus, non tamen desinit esse Monachus.*

12 *Monachus factus Episcopus, à tribus votis substantialibus non est solutus.*

13 Cap. 1. 18. quæst. 1. *declaratur.*

14 *Monachus factus Episcopus an sit solutus à ieiuniis Religionis, ostenditur.*

15 *Monachus factus Episcopus ab onere recitandi Officium propriæ religionis liberatur.*

16 *Regulares ex Prædicatorum Ordine ad Episcopalem dignitatem assumpti, tenentur ante consecrationem libros, & bona Ordini relinquere.*

17 *Habitum Monasticum non amittit Monachus factus Episcopus.*

Generalis, Prouincialis, seu alius Prælatus inferior, si ad Episcopatum præsentatur, & acceptat, statim vacat Prælatura. ibid.

18 *Monachus Episcopus factus renuntians Episcopatui, an teneatur ad Monasterium reuerti, ostenditur.*

QVICVMQVE ab alio, quàm à Superiore in Episcopum electus fuerit, debet postquam præsentauerit electionis de se factæ consensum, à Superiore suo confirmari, *cap. postquam, cap. nihil est,*

est, de elect. Petr. Greg. *syntagm. Iuris part.* 2. *lib.* 17. *cap.* 13. *à num.* 1. Consensus autem intra mensem à præsentatione electoris præstandus est, aliàs elapso mense redditur electio nulla, ne scilicet diu differatur Ecclesiarum prouisio, vt dicitur *in c. quàm sit, eod. tit. in* 6. Menoch. *de arbitr. c.* 477. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 5. *num.* 50. Massob. *in praxi habendi concursum, requis.* 1. *dub.* 2. *num.* 11. *secundùm Rom. impress.* Maur. Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. part.* 1. *c.* 3. *num.* 55. Quare etiam statutum est in eodem *cap. quàm sit*, vt infra tres menses à consensu præstito petatur confirmatio, & obseruant Menoch. *de arbitr. casu* 477. Azor *instit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 29. *quæst.* 16. & citat
2 infrà *alleg.* 1. *num.* 37. *cum sequentib.* † Qui quidem tres menses computari debent prout in Kalendario occurrunt: quando enim lex, vel statutum concedens mensem disponit à quo tempore mensis incipit, vt à die electionis, vel à die per iudicem assignanda, tunc accipitur mensis secundùm quod occurrit in Kalendario, & quod ex vno mense deficit, accipitur de sequenti, gloss. *verb. mensem, in d. cap. quàm sit*, Menoch. *de arbitr. casu* 50. *num.* 21. Sanch. *de matrim. lib.* 2. *disp.* 24. *n.* 15. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 11. *n.* 7. Nicol. Garcia *de benef. p.* 10. *c.* 2. *num.* 42. *& seqq.*

3 Si intra prædictos tres menses electus Episcopus confirmationem non petat, ius, si quod ex electione acquisierat, amittit, & electio penitus est inanis, etiamsi postea consensum præstet electus, vt notat
4 gloss. per tex. *ibi in d. cap. quàm sit.* † Satis tamen erit si electi amicus eius nomine confirmationem petat sine mandato, modò electus ratum habeat infra illos tres menses, gloss. *verb. petere*, ibi, *sed pone quod amicus, in dict. cap. quàm sit.* Tiraq. *de pœnis temper. causa* 22. *numer.* 37. Azor. *dict. cap.* 25. *quæst.* 11. quia ratihabitio omnino fieri debet intra terminum datum ad acceptandum, Cou. *variar. lib.* 3. *c.* 16. *n.* 5.

5 Confirmare autem electos non solum Romanus Pontif. verùm etiam Patriarcha, vel Metropolitanus de Iure communi potest, *cap. quoniam* 100. *dist. cap. cùm dilectus* 32. *de elect. c. cupientes, in princip.* per locum ab speciali, *eod. tit. lib.* 6. Biax. *in direct. elect. par.* 3. *cap.* 33. *numer.* 6. Cottas. *de Sacerdot. part.* 2. *cap.* 4. *à num.* 3. Selu. *de benefic. part.* 2. *quæst.* 22. *num.* 1. Mandagot. *de electione noui Prælati, cap.* 65. Petr. Gregor. *ad tit. de electione, cap.* 19. *à num.* 10. Paul. Layman. *de Ecclesiast. Præl. elect. cap.* 162. & ideo olim in partibus Hispaniæ confirmationem huiusmodi per Archiepiscopum Toletanum fieri solere attestatur Filesac. *de sacra Episcop. auctorit. cap.* 7. §. 6. *fol.* 77. Mariana *en la historia general de España, lib.* 6. *cap.* 17. *vers. la segunda cosa*, Ioan. Moreno *de Patriarch. origine, exercit.* 32. *fol.* 276. Sed eodem Iure attento huiusmodi confirmationem à Sede Apostolica esse petendam, probat tex. *in c. cùm Ecclesia Sutrina*, ibi, *petentes ipsam electionem à Sede Apostolica confirmari, de causa possess. & propriet.* & resoluunt Franc. Leo *dict. part.* 1. *cap.* 3. *n.* 5. Maurit. Alzed. *d. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 56. Nihilominus tamen primum verius; & pro responsione Card. Imol. & Rip. *n.* 6. ac Rebuf. *num.* 12. *in eod. cap. cùm Ecclesia Sutrina*, aduertunt ibi duplici ratione potuisse confirmationem peti à Sede Apostolica, vel quia Ecclesia Sutrina, quæ propè Romam esse noscitur, immediatè subiecta est eidem Romanæ Ecclesiæ, & Apostolicæ Sedi; vel quia generaliter licitum est etiam in Ecclesiis, quæ alium habent immediatum Superiorem, omisso medio ad Sedem Apostolicam recurrere, & ab eadem petere confirmationem, iuxta text. *in cap. per principalem* 9. *quæst.* 3. iuncta plenissima potestate, quam in beneficialibus habet Romanus Pontifex, ex tex. *in c.* 2. *de præb. in* 6. & ideo cum omnibus Ordinariis concurrit Marta *de iurisd. p.* 3. *cap.* 21. *à n.* 15. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 1. *à num.* 32. *&* §. 2. *per totum.*

Si quis autem diuina fuisset inspiratione manifestè electus Episcopus, non egeret confirmatione, quia quæ Spiritu sancto aguntur, non sunt sub lege, *cap. nisi cùm pridem, de renuntiat.* Bertachin. *de Episcop. vbi de eius confirmatione.* Sed si quia simpliciter ad clamorem populi eligeretur, & de diuina inspiratione nihil appareat, nullo modo est confirmandus, nec habendus Episcopus, quia potuit populum pretio, vel mercede corrumpere, vt dicitur *in cap. Osius, de elect.* Nec quisquam per ambitum ad Episcopalem honorem est permittendus accedere, *cap. nullus itaque* 1. *quæst.* 1. Confirmans autem debet de electi vita, & moribus, ac qualitatibus requisitis diligenter inquirere, vt habetur *in c. de Petro,* 46. *dist. & in cap.* 2. *& in cap. cùm a nobis, de elect.* Quod si aliqua ei antequam confirmetur, crimina obiiciantur, purgare se debet cum requisito numero Episcoporum, vt traditum est in Concil. Carthag IV. relato *in c. Illud,* 23. *dist.* quando verò electus postulat confirmari cum alio, quomodo sit procedendum, declaratur in Constit. Bonifacij VIII. relata *in c. fin. de elect. lib.* 6.

Hæc pauca de confirmatione aduertisse sufficiat; 6
electio enim Episcoporum, & confirmatio iuxta formam Iuris Pontificij iam ab aula recessit, tum ex *reg.* 2. aliàs 3. *Cancellariæ*, quæ Sedi Apostolicæ reseruat prouisionem omnium Cathedralium, tum ex priuilegiis Summorum Pontificum aliquibus Regibus, & Principibus nominandi Episcopos concessis, & ideo vbicunque Reges huiusmodi (quales esse constat Hispaniæ, Galliæ, Lusitaniæ, Siciliæ, Italiæ, Sardiniæ, & Poloniæ) nominant Episcopos, & designant, ac offerunt, Romanus Pontifex eos instituit, Azor. *dict. c.* 29. *quæst.* 1. *in fine.* Et si qui Episcopi in Germania à Collegijs Canonicorum eliguntur, Romani Pontificis auctoritate confirmantur, Azor. *d. c.* 29. *quæst.* 2.

Sic etiam quamuis Iure communi Episcopus post- 7
quam fuerit Canonica institutione confirmatus, habeat ea quæ sunt iurisdictionis (veluti excommunicare, suspendere, interdicere, visitare, corrigere, punire, Synodum conuocare, beneficia conferre, Ecclesias minores coniungere, annectere, diuidere, voti, & iurisiurandi vincula soluere, quorundam peccatorum absolutiones sibi reseruare,) vt probant *cap. ex transmissa, cap. nosti, & cap. qualiter, de elect. cap. inter corporalia, de translat. Episcopi*, Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resolut.* 136. Petr. Gregor. *syntagm. Iuris part.* 2. *lib.* 17. *capit.* 7. *numer.* 7. Vgolin. *dict. part.* 1. *cap.* 1. § 3. *num.* 2. Francisc. Leo *part.* 2. *cap.* 1. *num.* 3. Maurit. Alzed. *d. part.* 1. *c.* 3. *c. n.* 59. Azor. *d. c.* 29. *quæst.* 5. vbi *quæst.* 6. re-
soluit † collationem factam à Summo Pontifice ad 8
Episcopalem dignitatem habere vim electionis, nominationis, designationis, præsentationis, institutionis, &
confirmationis. † Tamen de Iure nouo, quod habetur 9
in Extrauag. iniunctæ, de elect. inter communes, opus est vt Episcopus, si velit ea, quæ sunt iurisdictionis exercere, obtineat litteras Apostolicas, sine quibus nec admitti, & recipi tanquam Episcopus, nec possessionem Ecclesiæ sibi collatæ consequi potest. D. Barbos. *in l. diuortio, in princ. part.* 2. *num.* 50. *ff. solut. matrim.* Flamin. *de resignat. lib.* 8. *quæst.* 5. *num.* 13. Azor. *d. c.* 29. *quæst.* 9. *vers. cæterùm*, latè Azeued. *consil.* 14. *per tot.* & præcipuè *à n.* 15. vbi resoluit collationes ante litterarum receptionem nullas esse, & in prouisione Episcopatuum Hispaniæ refert quod Rex nominationem à se factam mittit Papæ, & ipse Papa confirmat, & nominatio, & confirmatio ipsi Regi, & eius Consilio mittitur, & ibidem prouisus se præsentat, fidelitatemque præstat Regi & Regno, & recipit litteras, & non antè, quas cum mandato Regio præsentat in Capitulo suæ Ecclesiæ, & possessionem capit per se, vel per alium suo nomine; aliter enim Capitulum illum non reciperet ad administrandum, & conferendum beneficia. Illius tamen Extrauag. dispositio limitatur in Cardinalibus; quia ea non obstante, poterunt conferre, & iurisdictionem exercere ante captam possessionem, & ostensionem litterarum,

vt reſoluit Bellencin. *de charitatiuo ſubſidio q.66.n.26.* & fuiſſe deciſum *In vna Burgenſi Canonicatus 3. Iunij* 1583. coram *Illuſtriſſ. Lancellotto*, refert Gonzal. *ad reg.8.Cancell.gloſſ.24.n.7.*

10 Quæſtio eſt admodum controuerſa, an Capitulum iure debeat, vel ſaltem poſſit Epiſcopo contradicente, adminiſtrare Epiſcopatum, tanquam ſedes vacet, eo quòd litteræ prouiſoriæ non oſtendantur, iuxta clauſulam in eis inſertam, intra ſex menſes à die datæ Breuis Apoſtol. de more concedi ſoliti ad capiendam poſſeſſionem Epiſcopis apud Sedem Apoſtol. promotis Ad vtramque partem latiſſimè diſputat Nau. *in cap. accepta, de reſtit. ſpoliat. oppoſit.2.n.12.* quem vide. Illud hîc aduertendum duxi, electum ſcilicet, & confirmatum in Epiſcopum, & nondum conſecratum, repelli poſſe ab Epiſcopatu, ſi ante conſecrationem fiat inhabilis, vt tenent Ioan. Andr. Anton. Card. & Imola *in cap. ex parte, de clerico ægrot.* quos refert, & ſequitur Nauarr. *in c. ſi quando, except.10.n.13. de reſcript.* Vnde idem *in Man. c.27.n.57. verſ. octauò*, reſoluit percutientem Epiſcopum electum, & confirmatum, ſed nondum conſecratum, non incurrere excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, etiamſi iam adeptus ſit Epiſcopatus poſſeſſionem.

11 Monachus licèt efficiatur Epiſcopus, non tamen deſinit eſſe Monachus, & verus Religioſus. Hoſt. *in cap. clericis, il 2. de vita, & honeſt. cleri.* Nouar. *in cap. 1. n.18. de teſtam.* Surd. *de alim. tit.8. priuil.79.n.10.* Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 3. cap. 16.* Lezana *in ſum.*
12 *quæſt. Regular. cap.17. à princip.* † Sed permanet Religioſus & inde incapax dominij, & paupertatis adſtrictus voto, vt tenent gloſ. *in cap. ſtatutum 18. quæſt.1. & verb. Mendicantium, in cap. quorundam, de elect. in 6.* Cou. *in c.1. n.18. de teſtam.* Pelag. *de planctu Eccleſ. lib.2.c.24.* Læl. Zech. *de Republ. Eccleſ. tit. de Regularib. c.3.n.14.* Petr. Rebuff. *conſ. 4. per tot.* Stephan. Durant. *quæſt. Iur. q.10.* Nicol. Garc. *de benef. part.7.c.10.n.89.* Aloyſ. Ric. *in praxi rerum fori eccleſ. deciſ.596. in 1. edit. alias reſolut. 523. num.2. in 2. edit. tom.3. ſuæ praxis, reſol.18.n.1. & 2.* Marta *tom.2. de ſucceſſ. legali, p.4.q.1. art.4.n.13.* Laurent. de Franchis *in controuerſ. inter Epiſcop. & Relig. q.112.* Cened. *de paup. Relig. dub. 14. n.30. & ex n.31.* Laurent. de Peirinis *de Relig. ſubdito, tom.1. q.1. c.10. §. vnic.* Lezana *d.c.17.n.5.* Hieron. Roder. *in compend. qq. Regul. reſol.60 n.9.* Campan. *in diuerſ. iuris Canon. rub.12.c.11.* Gregor. XV. *deciſ.109.n.3.* Rota *deciſ.87.n.2. tom.2. recentior* Molin. *de primog. lib.2.c.10. n.28.* Capic. *deciſion.200.* Fulu. Pacian. *conſ. 132.n. 24. cum ſeqq.* Surd. *d. priuil.73.n.9.* Carol. Tapia *in auth. ingreſſi, verb. ſua, c.6. num.85. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Fab. de Anna *conſ.45. ex n. 84.* Gabr. Pereira *Luſitan. deciſ.75. n.1.* Thad. Piſo *lib. 1. var. c.8. num.38.* Ioan. Harprechtus ad Iul. Clar. *in §. teſtamentum, q.38.* Mar. Cutell. *in tract. de donat. tom. 1. tractat. 1. diſc. 1. part. 3. n.135. & 150.* Ex Theologis D. Thom. *2.2.q.185. art.8.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 12. c.7. quæſtion. 2.* Fr. Emman. *qq. Regul. tom.2. quæſt.58. art.3.* Sanch. *in præcepta Decalogi lib.6. cap. 6. à princip.* vbi plures refert DD. Lopez de Texeda *tom. 1. lib.2. tractat. 1. controu.1. n.3.* Barthol. à S. Fauſto *in theſauro Religioſorum lib.6. q.188. cum ſeqq.* Molin. *de Iuſtit. tom.1. diſput.140.* Ioan. de la Cruz *de ſtatu Relig. lib.1.c.2. dub 4.* Ægid. de Coninch *diſp. 27. dub.1. n.200.* Ferdin. de Caſtro *in opere*
13 *morali, tract. 6. diſp.2. puncto 8. ex num.3.* Cuius ſententiæ ex communiter cum S. Thoma *dict. art.8.* redditur ratio, quia cùm ſtatus Religioſus tribus illis paupertatis, & caſtitatis, & obedientiæ conſtans votis; *cap. inter Monaſterium, de ſtatu Monach.* ad perfectionem pertineat, quaſi quædam via in perfectionem tendendi, & Epiſcopalis ſtatus ſit perfectior, vt ad perfectionem pertinens, tanquam quoddam perfectionis magiſterium; hinc eſt, quod illius perfectio non ſupprimitur, aut ſupplantatur per iſtius adeptionem, ſed potiùs conſeruatur, cuſtoditur, & validatur. Et ideo ſi carnis peccato commaculetur, aut altero inobedientiæ (eo quòd obedientia, quam antea præſtare cogebatur Superiori Regulari, commutata eſt in ſupremum Pontificem) peccabit non tantùm vt cæteri, ſed inſuper tanquam voti tranſgreſſor, Barthol. à S. Fauſto *d. lib.7. q.23.* Sanch. *d. lib.6. n.1. & ſeqq.* Ego ipſe *in collect. ad cap. ſtatutum 18. quæſt. 1. num. 9. cum ſeqq.* Lezana *d. cap 17. num. 3. & 4.* atque ita ſi poſtremum de paupertate tranſgrediatur; non tamen ita, & taliter cùm Monachus erat, ſed longè aliter; cùm factus Epiſcopus oporteat pro ſuo, & familiæ victu expendere, vt infrà *part. 3. alleg. 114. n. 11. cum ſeqq.* Quam quidem exemptionem ab obedientia Prælatorum Regularium locum habere à die confirmationis, docent Leſſ. *de iuſtit. lib.2. cap.40. dub.14. num.113.* Sanch. *d. cap 6. num.32.* adducentes tex. *in cap vnic. 18. quæſt. 1.* habentem, cum per electionem Canonicam liberari à iugo regulæ, debere intelligi de confirmata, à Papa, & ſic Epiſcopum Religioſum teneri tria eſſentialia vota ſub lethalis culpæ reatu obſeruare, reſoluunt Fulu. Pacian. *conſ.132. à n.24.* Fab. de Anna *conſ.45. à n. 2. vol.1.* Quamuis quidam ab obedientiæ, & paupertatis votis eſſe ſolutum exiſtimauerint Charond. *lib.7. reſponſ. cap.127.* Ænæ. Robert. *lib.4. rerum iudic. cap 3.* Stephan. Durant. *dict. quæſtion. 10. in fine.*

Non obſtat tex. *in cap. 1. 18. quæſt. 1.* vbi ita habetur: *Statutum eſt, vt Monachus, quem electio canonica à iugo regulæ monaſticæ abſoluit, & ſacra Ordinatio è Monacho Epiſcopum fecit*, &c. quia reſpondetur cum D. Thom. *d. quæſt.185. art.8. & quæſt.88. artic.11 ad 3.* 14
† procedere in clauſura, ſilentio, vigilia, ieiuniis, abſtinentiis, & aliis ſimilibus vitæ aſperitatibus; non verò in illis Religionis obſeruantiis, quæ neque Pontificium munus impediunt, neque dedecent dignitatem, ſed magis iuuant vitam perfectam, qualia ſunt ſupradicta tria ſubſtantialia vota, ſequuntur Azor. *d. quæſt. 4.* Capic. *deciſ.200. n.5.* Lezana *d.c.17. n.8.* Cened. *de paupert. Relig. dub.44.* Sanch. *dict. c.6. n.8.* & ſic ille text. non intelligitur de nexu principali Religionis, profeſſione, ſeu obligatione ſeruandi tria eſſentialia vota; cùm tendant ad muneris noue iniuncti exactiorem perfectionem, ſed de Religionis obſeruantiis, quæ munus Pontificale, eiuſque exercitium impediunt: nam ſi non impedirent, obſeruari deberent, Vaſquez *in opuſc. de reddit. cap. 2. dub. 1.* Azorius *dict. lib.12. cap.7. quæſt.4.* Cened. *dict. dub. 44. ex n.15.* Sanchez *dict. lib.6. c.6. ex n.16.* Barthol. à S. Fauſto *dict. lib.6. q.194.* Diana *moral. reſolut. part. 3. tr. 2. reſolut. 50. verſ. ſed quæret aliquis*, Franc. de Souſa *in libello de la obligacion conque quedan los Religioſos Obiſpos, n.47. cum ſequentib.* Laurent. de Franchis *vbi ſupra, q.114.* quod extenditur ad Epiſcopum titularem, & ad illum qui Epiſcopatui renuntiauit. Ratio eſt, quia iſti omnes legitimè diſpenſati ſunt, & exempti ratione dignitatis Epiſcopalis ab huiuſmodi obſeruantiis; dum ergo perſeuerauerit iſta dignitas, perſeuerat diſpenſatio. Ita Sanchez *dict. lib. 6. cap. 6. à n.16.* Lezana *in ſumm. qq. Regular. c.17. n.8. prope fin.* Ideóque reſpectu obligationis legalis exemptum iudicari ab omnibus, quibus antea adſtringebatur ex vi regulæ, & ſtatutorum, reſoluunt Sot. *de iuſtit. lib. 10. quæſt.5. art.8. verſ. de tertio verò*, Couarruu. *poſt dict. n.18.* Gregor. de Valent. ſuper D. Thom. *diſp.10. q. 3. puncto 8. verſ. fin.* Fr. Emman. *d. art.3.* Sanchez *d. cap.6. n.17.* ob quod in ſpecie defluxerunt ad eam ſtatuendam concluſionem, vt attenta vi coactiua, non autem directiua, cenſeatur deobligatus à ieiuniis, & prohibitione eſus carnium in quibuſdam Religionibus conſtitutis, quod inſuper ſcripſit Gloſ. *in cap. de Monachis, 16. quæſt.1.* & fatetur Alphonſ. Aluarez Guer. *in c.12. in ſpec. iur. Pont.* Nau. *conſ.6. ſub tit. de donat. in nouis.* Et conſequenter facultatem vniuerſis Chriſti fidelibus conceſſam *in cap. vlt. de obſeruat. ieiun.* edendi

edendi carnes in die Natalis Domini occurrente sub die Veneris, vel Sabbati (exceptis his, qui ex voto, aut Regulari obseruantia carnes comedere nequeunt, vt ex eo deducunt Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 3. quæst. 45. artic. 3. & 4.* Beja *responsorum casuum conscientia p. 2. casu 6.* Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 4. c. 11. n. 59. & lib. 6. num. 20.* Alzed. *d. part. 1. cap. 5. num. 81.*) extenduntad huiusmodi Episcopos, qui obstricti sunt ieiunare ex regulæ obseruantia, nempe ex regularis obseruantiæ legalis debito, vt explicat Sot. *loco proximè citato.* Si verò ratione regulæ, Constitutionisve abstinere à carnibus semper, vel per aliquod tempus debebat, cùm hoc pastoralem dignitatem, & munus non deceat, ab ea lege solutum esse credit Azor. *d. q. 4. prope finem*, vbi cum Archid. *in c. 2. de Monachis, 16. q. 1.* & Abb *in cap. Clerici officia, num. 18. de vita & honest. cleric.* sentit, quod quando citra aliorum offensionem ab esu carnium se continere nequeat, eas edere debet: quod si omnis aliorum offensio procul absit, vesci eis non tenetur. Vnde post Sancb. *d. lib. 6. cap. 6. num. 15.* aduertit Lezana *d. summ. quæst. Regul. cap. 17. numer. 10.* vota alia solemnia, præter tria generalia, quæ solent in aliquibus Religionibus emitti, quale est Minimorum de vita quadragesimali, & Patrum Societatis de obediendo specialiter summo Pontif. circa Missiones, non obligare Religiosos assumptos ad Episcopatum, quia illa vota emittuntur vt annexa, & accessoria Regulæ, quam profitentur Religiosi, & ad perfectionem illius: cùm ergo tales assumpti maneant liberi ab obligatione regulæ (nisi solùm secundùm decentiam, vt dictum est) imò etiam manebunt liberi ab huiusmodi votis, præsertim quia credendum est solum ea emisisse Religiosum pro tempore, quo est sub iugo Religionis.

15 Ab onere recitandi officium propriæ Religionis liberatur, cùm regere Ecclesiam debeat iuxta morem, & vsum Clericorum, quibus præest: sic Abb. *in dict. cap. clerici officia*, Laur. de Franchis *quæst. 115.* Sanch. *dict. cap. 6. num. 25.* Azor. *dict. quæst. 4. in fine*, Vgulin. *d. part. 1. cap. 3. n. 1.* Fr. Emman. *in sum. tom. 4. cap. 68. num. 9.* Alzed. *d. part. 1. cap. 5. num. 117.* Anton. Diana *moral. resolut. p. 1. tr. 2. de dub. Regular.* Gauant. *in comment. in rub. Breuiarij, tom. 2. sect. 5. c. 5. tit. 2. n. 2.* Lezana *in d. sum. quæst. Regul. c. 17. n. 11.* Turrecrem. *in sum. 91. dist. c. 22.* vbi dicit fuisse secum dispensatum ab Eugenio Papa, vt post Cardinalatum liceret sibi in posterum continuare recitationem Officij suæ Religionis Prædicatorum, refert Fusc. *de Visit. lib. 2. c. 15. n. 81.*

16 An Episcopus possit tunc nouam formam recitandi Horas Canonicas in suo Episcopatu inducere? Respondet negatiuè Nauar. *de oratione, & horis can. c. 11. n. 26. cum seqq.* Et omnibus Regularibus ex Prædicatorum Ordine ad Archiepiscopatus, & alias Prælaturas Ecclesiasticas assumptis mandat Clemens IV. ne consecrationis munus quoquo modo recipiant antequam libros, & bona omnia, quæ tempore promotionis retinent, contingentia tamen Ordinem memoratum, Prioribus, & Conuentibus, de quibus assumpti fuerunt, integrè resignauerint, nisi fortè iidem Priores de consensu ipsorum Conuentum vsum illorum ad certum tempus eis duxerint concedendum: alioquin eo ipso ab executione Pontificalis ministerij nouerint se suspensos, referunt Confect. *in collect. priuil. Mendic. fol. 15.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 88. art. 6.* Alzed. *de præcellent. Episc. dignit. q. 1. c. 3. n. 3.*

17 Monasticum habitum non amittit, immò illum gestare tenetur ex præcepto, quia obligatio portandi illum non est ex solo mandato regulæ, sed ex iure *in d. c. clerici officia, in fine*, Boët. *decision. 158. n. 5.* Alphons. Aluarez Guerrero *citato loco*, Cou. *in comm. de Regular. tom. 4. num. 27.* Azor. *d. quæst. 4. vers. verum*, Henriq. *lib. 10. c. 32. n. 5. & c. 33. in fine*, Less. *de Iustit. lib. 2. c. 40. dub. 14. num. 113.* Sancb. *d. lib. 6. cap. 6. n. 22.* Fr. Emman. *tom. 1. q. 58. articul. 3.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro relig. lib. 6. q. 199.* Ioan. de la Cruz *d. lib. 1. c. 2. dub. 4. vers. secundò sequitur*, Ferdinand. de Castro Palao *in opere morali, tr. 6. disput. 2. punct. 8. num. 3. vers. probo*, Franc. de Sousa *in lib. de la obligacion. conque quedan los Religiosos Obispos, num. 39. cum seqq.* Lezana *d. c. 17. num. 9.* Vsus verò Italiæ, & totius Orbis admittit huiusmod Episcopum, etiam titularem posse incedere non in habitu, & vestitu, vt antea dum monachus erat, incedebat; sed eo modo, quo alius quiuis Episcopus, retento tantùm colore vestium Religionis, atque ideo cum birreto clericali, & cum mantelleto eiusdem coloris Religionis; Rochetum verò portare minimè potest, sed cottam, nempe superpelliceum. superimponit in actibus capiendis Ecclesiasticis: Cæremon. Clementis VIII. *lib. 1. cap. 1. part. 3.* Fr. Emman. *in sum. tom. 4. c. 6 n. 6.* Vgolin. *de officio Episcopi part. 1. cap. 3. num. 6.* Alzed. *d. part. 1. cap. 5. num. 80.* Lezana *d. c. 17. n. 9.* Quod si præfatus Antistes aliis quàm Religionis vestibus indui audeat, assumendo illam albam & candidam vestem, quæ ab Episcopis exteriùs defertur, excommunicationis vinculo subiaceret, de qua *in c. 1. ne clerici, vel mon. lib. 6.* vt resoluunt Card. *in Clem. 2. §. sed & tales, de vita & honest. cleric.* Ias. *in authent. ingressi, C. de sacros. Eccles.* Selu. *verb. religio 7. quæst. 11.* Surd. *de alim. tit. 8. priuil. 72. n. 10.* Maiol. *de irreg. lib. 2. cap. 1. num. 13.* Sed probabilius est eam non incurrere, vt tenent Couar. *dict. num. 18.* Azor. *vbi proximè*, Tap. *in auth. ingressi. verb. sua, cap. 6. num. 61. C. de sacros. Eccles.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 2. quæst. 58. art. 3.* Sanctarel. *de apostas. cap. 2. num. 15.* Bonacin *de censur. extra Bull. Cœna, disp. 2. q. 8. puncto 6. num. 17.* Sanch. *d. c. 6. n. 23.* Barthol à S. Fausto *d. lib. 6. quæst. 200.* Diana *part. 3. tr. 2. resol. 50. ante fin.* Franc. de Sousa *vbi suprà, n. 44. cum seqq.* peccabit tamen grauiter, vt opinatur Fusc. *de visitat. lib. 2. c. 15. post n. 11.* me citato Alzed. *d. part. 1. cap. 5. n. 74.* Generalis, Prouincialis, seu alius Prælatus inferior, si ad Episcopatum præsentetur, & acceptat, statim vacat Prælatura, secundùm Fr. Emm. *in summ. tom. 4. c. 67. n. 33.* Maurit. Alzed. *d. p. 1. c. 3. n. 40.* sed vide infrà *alleg. 57. num. 73. prope finem.*

Verùm si alicui ex prædictis contingat renuntiare Episcopatui, quibusdam visum est illum debere ad monasterium reuerti; quia vt suprà diximus, adhuc permanent monasticæ vitæ, & obligationis vincula, & onera, quæ Episcopi munus neque impediunt, neque dedecent: tum quia sic fecisse multos perhibetur, vt nostris temporibus fecit eximiæ sanctitatis vir Dominus Fr. Bartholom. à Martyribus, qui deposito Pontificio munere, & renunciato Bracharensi Archiepiscopatu, ad pristinum Dominicanæ Religionis statum se contulit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit, multis clarus miraculis: immò & hoc ipsum fecit Cœlestinus Pontifex Romanus hoc nomine Quintus, qui Pontificatu deposito, ad pristinum etiam suæ religionis statum se retulit. Et ita Episcopum Monachum qui munus Pontificium deponit, teneri ad monasterium redire, videntur tenere Abulens. *c. 30. Num. q. 10.* Maiol. *lib. 3. de irreg. c. 6. n. 7.* Aragon *2. 2. q. 88. art. 11.* Pacian. *cons. 132. n. 60. vol. 1.* Alzed. *d. part. 1. c. 5. n. 84. cum seqq.* vbi pro hac opinione me citat, cum contrariam veriorem dicam. At verius existimo ad id non teneri, sed manere in perpetuum exemptum sicut prius, prout melioribus rationibus tuentur Imol. *in Clem. 1. n. 2. de elect.* Feder. de Senis *cons. 38. n. 2. & cons. 19. à n. 3.* Barthol. à S. Fausto *d. lib. 6. quæst. 207.* Henriq. *lib. 10. cap. 32. §. 4.* Fr. Emman. *tom. 3. q. 52. art. 26.* Sanch. *dict. c. 6. n. 26.* vbi *n. 30.* contrarium resoluit si ex propria culpa depositus degradaretur, Emman. Sà *in aphor. verb. Episcopus, n. 11.* Villalob. *in summ. part. 2. tract. 35. diffic. 45. n. 2.* Paul. Layman. *in Theologia moral. lib. 4. tract. 5. c. 1. de statu Relig. n. 9.* Laurent. de Peitinis *in formular. Regul. lit. G, cap. 6. num. 7.* Ideò si huiusmodi Episcopo, Episcopatu 18

renunciato

renunciaio, haud ſibi neceſſe eſſet redire ad clauſtrum, non propterea exiſtimandus erit apoſtata, vt conſuluit Nauar. *conſ.6.num 31. ſub tit.de donation.in nouis*, & reſoluit Emm. Sà *in aphoriſmis, verb. Epiſcopus*, & ſi ex Apoſtolica conceſſione redierit, inhabilis profectò eſſet ad Dignitates, & officia Religionis, iuxta *Conſtit. 45. Pauli IV.* incipit, *In ſacra*, quæ pœnas addit aduerſùs eos, qui illum eligere non omitterent: refert me citato *in hoc loco*, Maurit. Alzed. *d.part.1 cap. 3.n.41.* Quaranu. *in ſumm. Bullarij, verb. electio*, Laurent. de Peirinis *tom.1.priuileg. Minimor. Conſt. 6. Sixti IV. §. 32.num.44.* Lezana *in ſum. quæſt. Regul.c.17. num.21.* idem Laurent. de Peirin *d. lit. G, num. 4.* notat quod iſta Conſtitutio Pauli IV. quatenus dicit, quod non poſſint Epiſcopi Regulares huiuſmodi ex Apoſtolica conceſſione ad Religionem redeuntes ad eius Dignitates, etiamſi obtinuiſſent ad hoc facultatē à Sede Apoſt. eligi, loquitur de his, qui dictam facultatem eo tempore iam obtinuerant, ac proinde dictas facultates præteritas caſſat: vnde tenet idem P. de Peirinis *citato loco, n.3.* quod Epiſcopus Regularis, ſi Epiſcopatu renuntiato, aut etiam retento, ſed cum ſolo titulo, impetret à Papa priuilegium, vt poſſit habere cellam, & victum in ſua Religione, & frui omnibus gratiis, & priuilegiis illius, non poteſt tamen prædicta impetratione frui ſine licentia Prælatorum dictæ Religionis: Fr. Emman. *in ſum.tom.4. . 6 .n. 10.* Pottel. *in addit. ad dubia Regul. verb. Epiſcopus, n.15.* & expreſſiùs idem Laurent. de Peirinis *in Conſtit.4 Sixti IV. §.10.* Prælati autem, qui debent hanc licentiam concedere, ſunt ſoli Generales, ita ſtatuit Calixt. III. vt refert Fr. Emman. *qq. Regul. tom.1. q.3 1.n.5.* vbi addit quod ſi dicti Epiſcopi abſque prædicta licentia ſe immiſceant Capitulis Generalibus, aut Prouincialibus Ordinis, ſunt ipſo facto excommunicati, tam ipſi admiſſi, quàm admittentes.

CAPUT V.

De conſecratione Epiſopi.

SUMMARIUM.

1 *Conſecrationis munus Epiſcopi ſuſcipere tenentur infra tres menſes à die confirmationis, ſub pœna amiſſionis fructuum, &c.*

2 *Confirmationis tempus, à cuius die currit trimeſtre ad conſecrandum, numeratur à tempore, quo nominati proponuntur Summo Pontifici.*

3 *Epiſcopi quomodo eligantur, & confirmentur, qui ad liberam Papæ diſpoſitionem ſpectans? oſtenditur.*

4 *Proceſſus ſuper vita, genere, moribus, & ſcientia eligendorum in Epiſcopos, quomodo formandus, oſtenditur.*

5 *Conſecrandus in Epiſcopum debet eſſe qui per omnes Eccleſiaſticos gradus tranſierit.*

6 *Conſecrari debet Epiſcopus de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, atque omnium conſenſu creatus.*

7 *Examen Fidei, & ſalutis principia debet promouendus in Epiſcopum non ignorare.*

8 *Epiſcopi pedes quare calceantur, & interioribus quibuſdam tunicis induatur, oſtenditur.*

9 *Actiones, & ſigna ſacra quæ in conſecratione Epiſcopi fiunt, quid ſignificent, oſtenditur.*

10 *Vngitur in capite is, qui in Epiſcopum conſecratur, vt declaretur eum eſſe caput, & Principem Eccleſiæ ſuæ.*

11 *Reges cur in humero, & non in capite vnguntur? oſtenditur.*

12 *Vngitur in manibus Epiſcopus, vt ſciat dignitatem non propter otium, ſed propter negotium ſuſcipere.*

13 *Baculus in Epiſcoporum manibus quid ſignificet, oſtenditur.*

14 *Summus Pontifex quare Baculo non vtatur? oſtenditur.*

15 *Annulus ſacer nouo Epiſcopo traditur, vt Sanctam Eccleſiam ſponſam ſuam intemerata fide ornatus cuſtodiat.*

16 *Euangeliorum liber quare nouo Præſuli tradatur? oſtenditur.*

17 *Panis, & vini oblatio in conſecratione noui Præſulis quid ſignificet? oſtenditur.*

18 *Mitra in Epiſcopo ſcientiam vtriuſque Teſtamenti deſignat.*

19 *Papa in ſignum Imperij vtitur Corona Imperiali, & in ſignum Pontificis vtitur Mitra.*

20 *Chirothecis nouus Prælatus manus operit, vt neſciat ſiniſtra ſua, quid faciat eius dextera.*

21 *Epiſcopus poſt conſecrationem collocatur in editiori ſupra omnes loco, vt ita cunctos reſpiciat, & cunctorum oculi in eum reſpiciant.*

Electus, & canonicè confirmatus Epi- 1
ſcopus, licet aſſequatur plenam adminiſtrationem omnium, quæ ad iuriſdictionem pertinent cum mero imperio, *cap. tranſmiſſam 15. de elect.* non tamen antè conſequitur poteſtatem actiuæ conſecrationis, quàm ipſe ſit perfectè, & abſolutè conſecratus, id eſt, tota ſolennitate confirmationis conſummata, *c. quod ſicut, §. ſuper eo, eod.tit.de elect.* Lotter. *de re benef. lib.1. quæſt.27. num.7. & 8.* quod quidem conſecrationis munus tenetur ſuſcipere infra tres menſes à die confirmationis, ſub pœna amiſſionis fructuum, etiamſi ſit S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalis: & ſi intra tres alios menſes id non impleuerit, ad reſtituendos perceptos fructus tenetur, prout conſtitutum olim fuerat in Chalcedon. Concilio relato *in cap. quoniam, 100. diſt.75.* & nouiter in Concil. Trid. *ſeſſ.23. de reform. cap.2.* de quo plures citati Doctores *alleg.1. n. 39.* quibus adde Camil. *in ſum. deciſ. tom.1. tit.6. num. 11.* Alphonſ. Aluarez Guerrero *in ſpeculo iuris Pontificij, cap.10. paulò poſt princ. pag.31.* A qua reſtitutione deobligatur, ſi ex graui infirmitate, vel ex alia rationabili cauſa conſecrationem poſt tres menſes diſtuliſſet, *d.c. quoniam, diſt.75.* Vgolin. *de offi io Epiſcopi, c.2. in princ. n.2. verſ. excipitur.* Elapſis autem ſex menſibus, ſi ex propria negligentia non ſit conſecratus, Epiſcopatu ipſo iure ſpoliatus manet, Concil. Trid. *d. loco.* Petr. Greg. *ſyntagm. Iuris p.2. lib.17. t.14. n.6.* vbi hoſtilitatem, ſeu diſcordiam circa electionem, aut confirmationem pro iuſto reputat impedimento.

Trimeſtre prædictum, intra quod conſecrationis 2
munus tenentur accipere Epiſcopi electi à Regibus, vel Principibus in ſuis Regnis, & Dominationibus priuilegium habentibus illos nominandi, currit à die, quo proponuntur Summo Pontifici, & eos, ſi idoneè ſint electi, confirmat, vt oſtendimus infrà *alleg.5. n.40. & 41.*
Ad Epiſcopatus verò, qui ad liberam Papæ diſpoſitio- 3
nem ſpectant, eliguntur Epiſcopi cùm in Conſiſtorio præconizantur, confirmantur verò quando alia die in eodem Conſiſtorio, fabricato priùs proceſſu ſuper vita, & moribus promouendi, expeditur cedula, quam in Vrbe vocant Conſiſtorialem, quæ habet vim ſupplicationis in Dataria expeditæ, ſuper qua litteræ Apoſtolicæ ſub plumbo expediuntur.

Fabricantur proceſſus, & inquiſitiones ſuper pro- 4
mouendis ad regimina Eccleſiarum Cathedralium, prout habetur in Bulla Greg. XIV. incip. *Onus Apoſtolicæ, dat. Romæ MDXC. die 1. Maij*, quam refert Quaranta *verb. electio, pag. 309. Primò* ſuper ætate, cùm debeat trigeſimum ſuæ ætatis annum compleuiſſe, *cap. cùm in cunctis, §. præſenti decreto, de elect.* & dixi *d. alleg.1. n.26.* ac *ibi* relatis adde Antòn. Auguſtin. *in epit. iuris Pontif. veteris, lib. 4. titul. 10. Secundò* ſuper legitimis natalibus, Concil. Trid. *ſeſſ.7. de reformat. cap.1.* dixi etiam *d. alleg.1. num. 32.* & an ſit ex Catholicis

parentibus

patentibus creatus, vt *in Bulla Gregorij XIV. Tertiò* an antea sex mensibus fuerit in sacro Ordine constitutus, Concil. Trid. *sess. 22. de reformat. c. 2.* dixi eadem *alleg. 1. à num. 36. Quartò*, si antea in Vniuersitate studiorum Magister, siue Doctor, aut Licentiatus in sacra Theologia, vel Iure Canonico, aut publico alicuius Academiæ testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur, Concil. *d. cap. 2. sess. 22. de reformat.* dictum est *d. alleg. 1. à num. 24. Quintò*, an sit bonæ vocis, conditionis, & famæ, non rixosus, & non criminosus. *Sextò*, an in rebus gerendis pro Episcopatus administratione sit aptus, cùm sit onus Angelicis humeris formidandum, Concil. Tridentin. *sess. 9. de reform. c. 1. post princip.* quæ omnia inuenies in dicta Bulla, vbi habetur vtile esse ad huiusmodi inquisitionem faciliùs, ac pleniùs perficiendam, si Prælatus qui eam facturus est, vel à promouendo, vel ab alio aliquo confici curet schedulam, in qua sint ordine descripta nomen promouendi, cognomen, parentes, ætas, ordo, gradus, professio, functio, si quam is fortè exercuit, loca in quibus aut Theologiæ, vel Iuri Canonico operam dedit, aut longo tempore versatus fuit, denique amici, ac familiares, qui tam ipsum, quàm parentes eius intimè norint. Quod si promouendus documentum aliquod exhibere voluerit, vnde ipsius gradus, dignitas, sacri Ordines, functio, officia, muneraque, aut aliquod huiusmodi comprobatur, admittendum, ac processui inserendum erit, modò documentum publicum, seu authenticum fuerit. Illud quoque prohibendum censet, ac expressè prohibet, ne ad testimonium dicendum de Fide Catholica, vita, moribus, doctrina, atque aptitudine ad regendum Ecclesiam quilibet homines admittantur, sed viri tantùm graues, pij, prudentes, docti, qui de qualitatibus promouendorum rectum iudicium ferre valeant, & sincerum, ac fidele testimonium dare velint. Proinde tam cognati, ac nimium familiares, quàm inimici, atque æmuli excludendi erunt. Hæc in dicta Bulla, vbi etiam *in vers. quod autem*, agit quomodo facienda sit inquisitio, & processus Regularium, cùm ad Ecclesias Cathedrales promouendi fuerint: cuius typum ad maiorem rei certitudinem ad longum hic ita subijciemus.

Circa personas, ad quas spectat dictos Processus conficere.

SI Processus Inquisitionis conficiendus sit extra Romanam Curiam, hoc munus spectat ad Legatos Sedis Apostolicæ, vel ad Nuncios Prouinciarum in locis, in quibus commorantur; si non adsint Legati, neque Nuncij, spectat ad Ordinarios personarum promouendarum, & ipsis deficientibus, ad Ordinarios viciniores, qui ordo gradatim seruandus est, nec quisquam debet sibi hoc munus arrogare præter ordinem supradictum, nisi Romano Pontifici per speciale mandatum alicui alteri illud demandare placuerit. Quo casu apparere debet de mandato speciali in principio Processus.

Si aliquis ex Prælatis, ad quem ordine supradicto spectat processum conficere, consanguinitate, vel affinitate vsque ad tertium gradum inclusiuè promouendum contingat, ille excludatur ab hoc munere, quod eo casu deferatur ad illum, qui proximè sequitur, seruato eodem ordine, & gradu.

Si quis etiam sit legitimè impeditus, vt per seipsum Processum conficere non possit, & ea adimplere, quæ continentur in §. inferiùs scripto, qui incipit, *Quicunque profecturus est*, ea cura transferatur eodem ordine, & gradu ad alium Prælatum viciniorem Prælato impedito.

Si Processus sit conficiendus in Romana Curia, videndum est, an Ecclesia, vel Monasterium, cui est prouidendum, sit ad nominationem, vel præsentationem Imperatoris, vel alicuius Regis, aut Principis; quo casu munus conficiendi Processum in Curia spectat ad Cardinalem, qui apud Pontificem, & Sedem Apostolicam est Protector illius Prouinciæ, in qua sita est Ecclesia, vel Monasterium.

Quod si Ecclesia, vel Monasterium non sit ad nominationem, aut præsentationem, vt præmittitur, Processus conficiendus erit per Cardinalem à Romano Pontifice deligendum, qui de huiusmodi deputatione curabit aliquid apparere, vel saltem vigore suæ assertionis aliquid narrari à Notario in principio Processus.

Quando contingat Processum confici debere de qualitatibus Archiepiscopi, vel Episcopi extra Romanam Curiam degentis, qui ab vna ad alteram Ecclesiam sit transferendus, hoc munus, deficiente Legato, vel Nuntio Apostolico illius Prouinciæ, vel Regni, vbi sita est Ecclesia, à qua aliquis transferendus erit, spectat ad Metropolitanum, si persona transferenda est Episcopus; si verò est Metropolitanus, spectat ad Episcopum suffraganeum antiquiorem residentem.

Si Prælatus inquirens ob locorum distantiam non posset commodè per se ipsum testes examinare super aliquo articulo, vtputa super legitimis natalibus, ætate, aut aliquo eiusmodi, licebit ei partem illam alteri personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ subdelegare, non autem vniuersam inquisitionem.

Quoad Processus conficiendos pro habenda informatione status Ecclesiarum, vel Monasteriorum, quibus prouidendum erit, hoc etiam conficere debent iidem Prælati, qui Processum de qualitatibus promouendorum confecturi sunt. Si verò contingat in alia Prouincia, vel Regno esse Ecclesiam, & in alia promouendum, tunc Prælatus inquirens poterit subdelegare Episcopo, qui erit vicinior ipsi Ecclesiæ, vel Monasterio, munus conficiendi Processum super statu dictæ Ecclesiæ, vel Monastrij.

Quomodo conficiendi sint Processus, vt dici possint, & videantur confecti per viam Inquisitionis?

QVicumque confecturus est Processum Inquisitionis in qualitates promouendi, etiamsi sit Legatus, non per suos Vicarios, Auditores, vel alios Ministros, sed per seipsum id munus exercere debet, licèt possit ab huiusmodi personis, vel aliis viris peritis adiuuari. Hæc autem in specie seruanda sunt.

Non recipiantur testes à promouendo, vel pro parte sua inducti, neque articuli ab ipso, vel nomine suo producti; sed Prælatus inquirens interrogatoria, seu articulos per seipsum formatos habeat, & super eis examinet testes, quos de rebus inquirendis sincerum, & fidele testimonium daturos esse existimet: ipse ex officio suo secretò vocari mandet, & secretò examinet: ipsemet recipiat in manibus suis singulorum testium iuramentum, quod ab Episcopis præstetur tacto pectore, à cæteris verò inferioribus, cuiuscunque qualitatis sint, tactis sacris Scripturis, & ita respectiuè referat Notarius Processum scripturus, qui etiam asserat, testem fuisse ex officio vocatum, & examinatum à Prælato inquirente: insuper Prælatus ipse testes interroget super vnoquoque articulo; ipsorum autem testium dicta vnà cum reliquis hoc negotium tangentibus scribat aliquis Notarius publicus, & qui debebit etiam iam dicta testium, quàm scripturas, & documenta producenda, vt inferiùs dicetur, in Processum, & in publicum instrumentum reducere. Articuli autem & interrogatoria inferiùs describentur.

Circa

renunciaio, haud sibi necesse esset redire ad claustrum, non propterea existimandus erit apostata, vt consuluit Nauar. *cons.6.num.11. sub tit.de donation.in nonis*, & resoluit Emm. Sà *in aphorismis, verb. Episcopus*, & si ex Apostolica concessione redierit, inhabilis profectò esset ad Dignitates, & officia Religionis, iuxta *Constit.* 45. *Pauli IV.* incipit, *In sacra*, quæ pœnas addit aduersùs eos, qui illum eligere non omiserent: refert me citato *in hoc loco*, Maurit. Alzed. *d.part.1.cap. 3.n.41.* Quarant. *in summ. Bullarij, verb. electio*, Laurent. de Peirinis *tom.1.priuileg. Minimor. Const. 6. Sixti IV. §. 12.num.44.* Lexana *in sum. quæst. Regul.c.17. num.21.* idem Laurent. de Peirin *d. lit. G, num. 4.* notat quod illa Constitutio Pauli IV. quatenus dicit; quod non possint Episcopi Regulares huiusmodi ex Apostolica concessione ad Religionem redeuntes ad eius Dignitates, etiamsi obtinuissent ad hoc facultatē à Sede Apost. eligi, loquitur de his, qui dictam facultatem eo tempore iam obtinuerant, ac proinde dictas facultates præteritas cassat: vnde tenet idem P. de Peitinis *citato loco, n.3.* quod Episcopus Regularis, si Episcopatu renuntiato, aut etiam retento, sed cum solo titulo, impetret à Papa priuilegium, vt possit habere cellam, & victum in sua Religione, & frui omnibus gratiis, & priuilegiis illius, non potest tamen prædicta impetratione frui sine licentia Prælatorum dictæ Religionis: Fr. Emman. *in sum.tom.4. . 6 . n.* 10. Portel. *in addit. ad dubia Regul. verb. Episcopus, n.15.* & expressiùs idem Laurent. de Peirinis *in Constit.4 Sixti IV. §.* 10. Prælati autem, qui debent hanc licentiam concedere, sunt soli Generales, ita statuit Calixt. III. vt refert Fr. Emman. *qq. Regul.tom.1. q.34. n.5.* vbi addit quod si dicti Episcopi absque prædicta licentia se immisceant Capitulis Generalibus, aut Prouincialibus Ordinis, sunt ipso facto excommunicati, tam ipsi admissi, quàm admittentes.

CAPUT V.

De consecratione Episcopi.

SUMMARIUM.

1 *Consecrationis munus Episcopi suscipere tenentur infra tres menses à die confirmationis, sub pœna amissionis fructuum, &c.*

2 *Confirmationis tempus, à cuius die currit trimestre ad consecrandum, numeratur à tempore, quo nominati proponuntur Summo Pontifici.*

3 *Episcopi quomodo eligantur, & confirmentur, qui ad liberam Papæ dispositionem spectant? ostenditur.*

4 *Processus super vita, genere, moribus, & scientia eligendorum in Episcopos, quomodo formandus, ostenditur.*

5 *Consecrandus in Episcopum debet esse qui per omnes Ecclesiasticos gradus transierit.*

6 *Consecrari debet Episcopus de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, atque omnium consensu creatus.*

7 *Examen Fidei, & salutis principia debet promouendus in Episcopum non ignorare.*

8 *Episcopi pedes quare calceantur, & interioribus quibusdam tunicis induatur, ostenditur.*

9 *Actiones, & signa sacra quæ in consecratione Episcopi fiunt, quid significent, ostenditur.*

10 *Vngitur in capite is, qui in Episcopum consecratur, vt declaretur eum esse caput, & Principem Ecclesiæ suæ.*

11 *Reges cur in humero, & non in capite vngantur? ostenditur.*

12 *Vngitur in manibus Episcopus, vt sciat dignitatem non propter otium, sed propter negotium suscipere.*

13 *Baculus in Episcoporum manibus quid significet, ostenditur.*

14 *Summus Pontifex quare Baculo non vtatur? ostenditur.*

15 *Annulus sacer nouo Episcopo traditur, vt Sanctam Ecclesiam sponsam suam intemeratam fide ornatus custodiat.*

16 *Euangeliorum liber quare nouo Præsuli tradatur? ostenditur.*

17 *Panis, & vini oblatio in consecratione noui Præsulis quid significet? ostenditur.*

18 *Mitra in Episcopo scientiam vtriusque Testamenti designat.*

19 *Papa in signum Imperij vtitur Corona Imperiali, & in signum Pontificis vtitur Mitra.*

20 *Chirothecis nouus Prælatus manus operit, vt nesciat sinistra sua, quid faciat eius dextera.*

21 *Episcopus post consecrationem collocatur in editiori supra omnes loco, vt ita cunctos respiciat, & cunctorum oculi in eum respiciant.*

ELECTVS, & canonicè confirmatus Epi- 1
scopus, licet assequatur plenam administrationem omnium, quæ ad iurisdictionem pertinent cum mero imperio, *cap. transmissam 15. de elect.* non tamen antè consequitur potestatem actiuæ consecrationis, quàm ipse sit perfectè, & absolutè consecratus, id est, tota solennitate confirmationis consummata, *c. quod sicut, §. super eo, eod.tit.de elect.* Lotter. *de re benef.lib.1.quæst.27.num.7. & 8.* quod quidem consecrationis munus tenetur suscipere infra tres menses à die confirmationis, sub pœna amissionis fructuum, etiamsi sit S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis: & si intra tres alios menses id non impleuerit, ad restituendos perceptos fructus tenetur, prout constitutum olim fuerat in Chalcedon. Concilio relato *in cap. quoniam*, 100. *dist.* 75. & nouiter in Concil. Trid. *sess.23.de reform.cap.2.* de quo plures citani Doctores *alleg.1. n.* 39. quibus adde Camil. *in sum. decis.tom.1.tit.6. num.* 11. Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificij, cap.10.paulò post princ.pag.31.* A qua restitutione deobligatur, si ex graui infirmitate, vel ex alia rationabili causa consecrationem post tres menses distulisset, *d.c.quoniam, dist.75.* Vgolin. *de offi io Episcopi, c.2. in princ.n.2. vers. excipitur.* Elapsis autem sex mensibus, si ex propria negligentia non sit consecratus, Episcopatu ipso iure spoliatus manet, Concil. Trid. *d.loco.* Petr. Greg. *syntagm. Iuris p.2.lib.17.c.14. n.6.* vbi hostilitatem, seu discordiam circa electionem, aut confirmationem pro iusto reputat impedimento.

Trimestre prædictum, intra quod consecrationis 2
munus tenentur accipere Episcopi electi à Regibus, vel Principibus in suis Regnis, & Dominationibus priuilegium habentibus illos nominandi, currit à die, quo proponitur Summo Pontifici, & eos, si idoneè sint electi, confirmat, vt ostendimus infrà *alleg.1.n.40. & 41.*
Ad Episcopatus verò, qui ad liberam Papæ dispositio- 3
nem spectant, eliguntur Episcopi cùm in Consistorio præconizantur, confirmantur verò quando alia die in eodem Consistorio, fabricato priùs processu super vita, & moribus promouendi, expeditur cedula, quam in Vrbe vocant Consistorialem, quæ habet vim supplicationis in Dataria expeditæ, super qua litteræ Apostolicæ sub plumbo expediuntur.

Fabricantur processus, & inquisitiones super pro- 4
mouendis ad regimina Ecclesiarum Cathedralium, prout habetur in Bulla Greg. XIV. incip. *Onus Apostolica, dat. Romæ MDXC. die 1. Maij*, quam refert Quaranta *verb. electio, pag.* 309. *Primò* super ætate, cùm debeat trigesimum suæ ætatis annum compleuisse, *cap. cùm in cunctis, §. præsenti decreto, de elect.* & dixi *d.alleg.1.n.26.* ac *ibi* relatis adde Antòn. Augustin. *in epit. iuris Pontif.veteris, lib. 4. titul.* 10. *Secundò* super legitimis natalibus, Concil. Trid. *sess.7.de reformat.cap.1.* dixi etiam *d.alleg.1. num.* 32. & an sit ex Catholicis parentibus

parentibus creatus, vt *in Bulla Gregorij XIV. Tertiò* an antea sex mensibus fuerit in sacro Ordine constitutus, Concil. Trid. *sess. 22. de reformat. c. 2.* dixi eadem *alleg. 1. à num. 36. Quartò*, si antea in Vniuersitate studiorum Magister, siue Doctor, aut Licentiatus in sacra Theologia, vel Iure Canonico, aut publico alicuius Academiæ testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur, Concil. *d. cap. 2. sess. 22. de reformat.* dictum est *d. alleg. 1. à num. 24. Quintò*, an sit bonæ vocis, conditionis, & famæ, non rixosus, & non criminosus. *Sextò*, an in rebus gerendis pro Episcopatus administratione sit aptus, cùm sit onus Angelicis humeris formidandum, Concil. Tridentin. *sess. 9. de reform. c. 1. post princip.* quæ omnia inuenies in dicta Bulla, vbi habetur vtile esse ad huiusmodi inquisitionem faciliùs, ac pleniùs perficiendam, si Prælatus qui eam facturus est, vel à promouendo, vel ab alio aliquo confici curet schedulam, in qua sint ordine descriptá nomen promouendi, cognomen, parentes, ætas, ordo, gradus, professio, functio, si quam is fortè exercuit, loca in quibus aut Theologiæ, vel Iuri Canonico operam dedit, aut longo tempore versatus fuit, denique amici, ac familiares, qui tam ipsum, quàm parentes eius intimè norint. Quod si promouendus documentum aliquod exhibere voluerit, vnde ipsius gradus, dignitas, sacri Ordines, functio, officia, munetaque, aut aliquod huiusmodi comprobatur, admittendum, ac processui inserendum erit, modò documentum publicum, seu authenticum fuerit. Illud quoque prohibendum censet, ac expresè prohibet, ne ad testimonium dicendum de Fide Catholica, vita, moribus, doctrina, atque aptitudine ad regendam Ecclesiam quilibet homines admittantur, sed viri tantùm graues, pij, prudentes, docti, qui de qualitatibus promouendorum rectum iudicium ferre valeant, & sincerum, ac fidele testimonium dare velint. Proinde tam cognati, ac nimium familiares, quàm inimici, atque æmuli excludendi erunt. Hæc in dicta Bulla, vbi etiam *in vers. quod autem*, agit quomodo facienda sit inquisitio, & processus Regularium, cùm ad Ecclesias Cathedrales promouendi fuerint: cuius typum ad maiorem rei certitudinem ad longum hic ita subjiciemus.

Circa personas, ad quas spectat dictos Processus conficere.

SI Processus Inquisitionis conficiendus sit extra Romanam Curiam, hoc munus spectat ad Legatos Sedis Apostolicæ, vel ad Nuncios Prouinciarum in locis, in quibus commorantur: si non adsint Legati, neque Nuncij, spectat ad Ordinarios personarum promouendarum, & ipsis deficientibus, ad Ordinarios viciniores, qui ordo gradatim seruandus est, nec quisquam debet sibi hoc munus arrogare præter ordinem supradictum, nisi Romano Pontifici per speciale mandatum alicui alteri illud demandare placuerit. Quo casu apparere debet de mandato speciali in principio Processus.

Si aliquis ex Prælatis, ad quem ordine supradicto spectat processum conficere, consanguinitate, vel affinitate vsque ad tertium gradum inclusiuè promouendum contingat, ille excludatur ab hoc munere, quod eo casu defertur ad illum, qui proximè sequitur, seruato eodem ordine, & gradu.

Si quis etiam sit legitimè impeditus, vt per seipsum Processum conficere non possit, & ea adimplere, quæ continentur in §. inferiùs scripto, qui incipit, *Quicumque confecturus est*, ea cura transferatur eodem ordine, & gradu ad alium Prælatum viciniorem Prælato impedito.

Si Processus sit conficiendus in Romana Curia, videndum est, an Ecclesia, vel Monasterium, cui est prouidendum, sit ad nominationem, vel præsentationem Imperatoris, vel alicuius Regis, aut Principis; quo casu munus conficiendi Processum in Curia spectat ad Cardinalem, qui apud Pontificem, & Sedem Apostolicam est Protector illius Prouinciæ, in qua sita est Ecclesia, vel Monasterium.

Quod si Ecclesia, vel Monasterium non sit ad nominationem, aut præsentationem, vt præmittitur, Processus conficiendus erit per Cardinalem à Romano Pontifice deligendum, qui de huiusmodi deputatione curabit aliquid apparere, vel saltem vigore suæ assertionis aliquid narrari à Notario in principio Processus.

Quando contingat Processum confici debere de qualitatibus Archiepiscopi, vel Episcopi extra Romanam Curiam degentis, qui ab vna ad alteram Ecclesiam sit transferendus, hoc munus, deficiente Legato, vel Nuntio Apostolico illius Prouinciæ, vel Regni, vbi sita est Ecclesia, à qua aliquis transferendus erit, spectat ad Metropolitanum, si persona transferenda est Episcopus; si verò est Metropolitanus, spectat ad Episcopum suffraganeum antiquiorem residentem.

Si Prælatus inquirens ob locorum distantiam non posset commodè per se ipsum testes examinare super aliquo articulo, vtpote super legitimis natalibus, æt te, aut aliquo eiusmodi, licebit ei partem illam alicui personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ subdelegare, non autem vniuersam inquisitionem.

Quoad Processus conficiendos pro habenda informatione status Ecclesiarum, vel Monasteriorum, quibus prouidendum erit, hoc etiam conficere debent idem Prælati, qui Processum de qualitatibus promouendorum confecturi sunt. Si verò contingat in alia Prouincia, vel Regno esse Ecclesiam, & in alia promouendum, tunc Prælatus inquirens poterit subdelegare Episcopo, qui erit vicinior ipsi Ecclesiæ, vel Monasterio, munus conficiendi Processum super statu dictæ Ecclesiæ, vel Monastrij.

Quomodo conficiendi sint Processus, vt dici possint, & videantur confecti per viam Inquisitionis?

QVicumque confecturus est Processum Inquisitionis in qualitates promouendi, etiamsi sit Legatus, non per suos Vicarios, Auditores, vel alios Ministros, sed per seipsum id munus exercere debet, licèt possit ab huiusmodi personis, vel aliis viris peritis adiuuari. Hæc autem in specie seruanda sunt.

Non recipiantur testes à promouendo, vel pro parte sua inducti, neque articuli ab ipso, vel nomine suo producti; sed Prælatus inquirens interrogatoria, seu articulos per seipsum formatos habeat, & super eis examinet testes, quos de rebus inquirendis sincerum, & fidele testimonium daturos esse existimet: ipse ex officio suo secretò vocari mandet, & secretò examinet: ipsemet recipiat in manibus suis singulorum testium iuramentum, quod ab Episcopis præstetur tacto pectore, à cæteris verò inferioribus, cuiuscunque qualitatis sint, tactis sacris Scripturis, & ita respectiuè referat Notarius Processum scripturus, qui etiam asserat, testem fuisse ex officio vocatum, & examinatum à Prælato inquirente: insuper Prælatus ipse testes interroget super vnoquoque articulo; ipsorum autem testium dicta vnà cum reliquis hoc negotium tangentibus scribat aliquis Notarius publicus, & qui debebit etiam tam dicta testium, quàm scripturas, & documenta producenda, vt inferiùs dicetur, in Processum, & in publicum instrumentum reducere. Articuli autem & interrogatoria inferiùs describentur.

Circa

Circa qualitates teſtium vocandorum, & examinandorum quoad perſonam promouendi.

TEſtes ſint viri graues, pij, prudentes, docti, & qui de qualitatibus promouendorum rectum iudicium ferre valeant, ſincerúmque, ac fidele teſtimonium veriſimiliter ſint daturi, præſertim verò huiuſmodi qualitates eſſe debent in teſtibus, qui interrogandi erunt de fide Catholica, vita, moribus, doctrina, & aptitudine promouendi ad regendam Eccleſiam: ſcire enim debent ipſi teſtes, quæ requiruntur in eo, qui recturus eſt Eccleſiam Cathedralem, ad hoc vt ſit idoneus ad alios docendum, aptus ad illam gubernandam, & dignus qui ad eam promoueatur.

Non ſunt recipiendi in teſtes cognati, vel nimium familiares, aut inimici, ſiue æmuli perſonæ promouendæ.

In inueſtigandis teſtium qualitatibus adhibenda eſt diligentia per Prælatum inquirentem, vt cognoſcere poſſit quàm ſint erga promouendum affecti, atque inde conijcere, vtrùm ex affectu, an ex veritate teſtimonium dicant.

Si aliquando Prælato inquirenti ita expedire videbitur, teſtibus ad memoriam reducet vim iuramenti, & grauitatem periurij, admonebitque ipſos reos futuros apud Deum eorum omnium, quorum vel committendo, vel omittendo rei erunt, qui promouebuntur, ſi vel falſa narrando, vel reticendo vera, cauſa erunt, vt homines indigni, vel minùs idonei Eccleſiis præficiantur.

Quomodo Prælatus inquirens procedere poſſit per viam inquiſitionis, quando non habet notitiam perſonæ promouendæ?

SI contingat Prælatum inquirentem non habere ſufficientem notitiam perſonæ promouendæ, ad hoc, vt poſſit deligere, & vocare teſtes ex officio, abſque ſcientia ipſius promouendi, & ſecretò, poterit curare, vt ipſe promouendus, vel aliquis alius det ei ſchedulam, in qua ſint ordine deſcripta nomen dicti promouendi, cognomen, patria, ætas, parentes, ordo, gradus, profeſſio, functio, ſi quam is fortè exercuit, loca in quibus Theologiæ, vel iuri Canonico operam dederit, aut longo tempore verſatus fuerit, amici, & familiares, aliæve perſonæ, quæ tam ipſum, quàm parentes eius intimè norint.

Cùm autem huiuſmodi ſchedula petenda ſit tantummodo ad habendam quandam extraiudicialem notitiam eorum, quæ Prælatum inquirentem ſcire oportet pro inquiſitione facienda, non debebit ipſa ſchedula inſeri proceſſui, neque de ea aliqua mentio in dicto proceſſu fieri, ſed ad partem ſeruari, donec inquiſitio perficiatur, & ea perfecta, poterit lacerari, ſi Prælato videbitur.

Interrogatoria, quæ neceſſaria ſunt ad inquirendum in omnes qualitates, quæ in promouendis requiruntur?

PRimò, an teſtis cognoſcat promouendum, quomodo, à quo tempore citra, an ſit ipſius conſanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, æmulus, vel odioſus?

2. An ſciat in qua ciuitate, vel loco, & Diœceſi promouendus ſit natus, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

3. An ſciat ipſum natum eſſe ex legitimo matrimonio, atque honeſtis, & Catholicis parentibus, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

4. An ſciat cuius ætatis ſit, præſertim an expleuerit annum 30. & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

5. An ſciat eum eſſe in ſacris Ordinibus conſtitutum, quibus, à quo tempore citra, præſertim an ante ſex menſes, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

6. An ſciat eum eſſe in Eccleſiaſticis functionibus, & in exercitio Ordinum ſusceptorum diu verſatum, in ſuſceptione Sacramentorum frequentem, & deuotum, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

7. An ſciat eum ſemper catholicè vixiſſe, & in fidei puritate permanſiſſe, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

8. An ſciat eum præditum eſſe innocentia vitæ, boniſque moribus, an ſit bonæ conuerſationis & famæ, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

9. An ſciat eum eſſe virum grauem, prudentem, & vſu rerum præſtantem, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

10. An ſciat eum aliquo gradu in Iure canonico, vel in ſacra Theologia inſignitum eſſe, quibus in locis, quanto tempore, & quo fructu ipſi Theologiæ, vel Iuri Canonico operam dederit, & an verè ea doctrina polleat, quæ in Epiſcopo requiritur ad hoc, vt poſſit alios docere, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

11. An ſciat eum aliquo munere aliquando functum eſſe, vel circa curam animarum, aut regimen alterius Eccleſiæ ſe exercuiſſe, & quomodo in eis ſe geſſerit, tam quoad doctrinam, quàm quoad prudentiam, integritatem, & mores, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

12 An ſciat eum aliquando publicum aliquod ſcandalum dediſſe circa fidem, & mores, ſiue doctrinam, vel aliquo corporis, aut animi vitio, aliove Canonico impedimento teneri, quominus poſſit ad Eccleſiam Cathedralem promoueri, & quæ ſit cauſa ſcientiæ?

13. An eum idoneum exiſtimet ad bene regendam Eccleſiam Cathedralem, & præſertim eam, ad quam ipſe eſt promouendus; an dignum, qui ad illam promoueatur, & an ipſius promotionem eidem Eccleſiæ vtilem, & proficuam futuram eſſe cenſeat, & quare ita exiſtimet. Depoſitiones teſtium ſeriatim, & per extenſum ſcribantur: neque præciſæ affirmationes, ſeu negationes tantummodò admittantur?

Quæ requirantur ad perfectam inquiſitionem, præter ea quæ ex teſtibus habebuntur?

QVoad ſacros Ordines petendæ ſunt à promouendo, & proceſſui inſerendæ originales Bullæ, vel litteræ teſtimoniales collationum ipſorum Ordinum, vel ſaltem earum exemplaria in forma authentica, præſertim ſi teſtes in ſufficienti numero non depoſuerint, ſe non modò vidiſſe eum cantantem Epiſtolam, & Euangelium, vel celebrantem, ſed etiam legiſſe dictas bullas, vel litteras teſtimoniales, vel interfuiſſe collationibus Ordinum ei collatorum.

Quoad gradum ſimiliter inſerendum eſt proceſſui priuilegium originale, vel eius exemplar in authentica forma.

Si Prælato inquirenti, vel promouendo videbitur, proceſſui etiam adiungantur aliqua Breuia, Litteræ patentes, vel aliæ ſcripturæ, aut publica documenta, quibus maior, aut melior probatio habeatur de natalibus & functionibus promouendi, vel aliud eiuſmodi: præſertim ſi teſtes circa ea ſufficienter, & plenè non depoſuerint, recipiantur, & adiungantur.

Si fortè promouendus nullum habet gradum in Sacra Theologia, vel in iure Canonico, neceſſe eſt, vt præter probationem aliunde habendam circa eius doctrinam, iuxta præinſertum decimum interrogatorium, pro parte promouendi exhibeatur publicum alicuius Academiæ teſtimonium, quo idoneus eſſe declaretur ad alios docendos, quæ populum Chriſtianum ſcire oportet. Perſona promouendi enuntietur hac nota, videlicet, ſi ſit Prælatus, admodum R.P. ſi verò non ſit, R.N. N. Promouendus nunquam vocetur Electus, neque ipſe ſe talem vel nominet, vel ſcribat, niſi vbi præceſſerit electio Capituli, aut Conuentus.

Quid

Quid seruandum quoad probationem doctrinæ, quando promouendi orti sunt in prouinciis, in quibus non sunt Vniuersitates studiorum, neque consuetum est suscipi gradum aliquem?

IN huiusmodi locis, & personis sufficiet, si testimonio virorum grauium, & sacræ Theologiæ, vel Iuris Canonici peritorum constet promouendos ea scientia Theologiæ, vel Canonum verè pollere, vt idonei sint ad ea docenda, quæ populum Christianum scire oportet, ac muneris sibi iniungendi necessitati valeant satisfacere: ideò formandum erit interrogatorium ad hunc sensum, iuxta quod si testes deposuerint, se de scientia promouendorum certos redditos esse ex eo quod prædictos promouendos speciem suæ doctrinæ publicè, vel priuatim dedisse cognouerit, hoc modo sufficiens causa scientiæ dici poterit, aliàs non plenè probabunt doctrinam ad mentem supradictæ Constitutionis Gregorij XIV.

Quid seruandum si promouendus sit Regularis?

OMnia, quæ seruari debent in promouendo ad Ecclesiam Cathedralem, si sit sæcularis, seruanda etiam sunt si sit Regularis.

Sed quia Regulares non solent, vt plurimum suscipere insignia Doctoratus in Vniuersitatibus studiorum, necesse est iuxta decretum Concilij Tridentini, vt promouendus Regularis à suis Superioribus Regularibus testimonium habeat sufficientiæ doctrinæ, & quod sit aptus ad alios docendos. Nomine autem Superiorum intelligendi sunt dumtaxat qui nullum sui Ordinis Superiorem agnoscunt, siue ij cuiusvis Ordinis Abbates, Magistri, Ministri, aut Præpositi generales, vel quarumlibet Congregationum Præsidentes, siue Definitores, aut Visitatores Capitulum generale repræsentantes, siue alij quocumque vocabulo nuncupentur, & in eorum absentia ipsorum Vicarij, seu commissarij Generales, vel in Romana Curia Procuratores Generales Ordinum, aut Congregationum succedunt.

Animaduertendum tamen, quod præter suprascripta Superiorum testimonia est etiam aliunde inquirendum in huiusmodi Regularium doctrinam, quemadmodum dictum est de sæculari, qui habet suæ doctrinæ testimonium à publica aliqua Academia.

Quid seruandum in translatione alicuius Episcopi ad alteram Ecclesiam?

SEruanda est eadem forma inquirendi ex officio, quæ superiùs dicta est.

Si Episcopus transferendus promotus fuit post publicationem Concilij Tridentini, & constat in processo tunc temporis confecto plenè probata esse omnia requisita, sufficiet inquirere, & testes examinare super infrascriptis articulis: si verò non constet de huiusmodi probatione in totum, vel in partem, expediens erit testes examinare super omnibus articulis superiùs descriptis, vel saltem super illis, de quorum probatione non constiterit, & præterea super articulis sequentibus erunt vtroque casu omnino examinandi testes, & de contentis in eis facienda inquisitio ex officio, videlicet:

1. An testis cognoscat Episcopum transferendum, quomodo, à quo tempore citra, an sit ipsius consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, inimicus, æmulus, vel odiosus?
2. An sciat ipsum consecrationis munus suscepisse, & quæ sit causa scientiæ?
3. An sciat per quot annos fuerit Episcopus illius Ecclesiæ, & quæ sit causa scientiæ?

4. An sciat eum in sua Ecclesia, & diœcesi assiduè resedisse?
5. An sciat eum diligenter, & sæpè dictam suam Ecclesiam, & Diœcesim visitasse, opportunè omnibus necessitatibus occurrisse, & prouidisse, eiusque decreta, & mandata debitæ executioni demandari curasse, & quæ sit causa scientiæ?
6. An sciat eum sæpè solemniter celebrasse, Ordinationes iuxta necessitatum exigentiam habuisse, confirmationis sacramentum ministrasse, cæteraque Pontificalia exercuisse, & quæ sit causa scientiæ?
7. An sciat eum pietatis, charitatis, & prudentiæ in gubernando specimen dedisse, ac verbo, & exemplo profecisse, & quæ sit causa scientiæ?
8. An sciat eum prudenter vbilibet, & diligenter se gessisse in defendendis, conseruandis, & tegendis iurisdictionibus spirituali, & temporali, iuribus, ac bonis omnibus suæ Ecclesiæ, & quæ sit causa scientiæ?
9. An sciat verè ea doctrina ipsum ad præsens pollere, quæ in Episcopo requiritur, adhuc vt possit alios docere, & quæ sit causa scientiæ?
10. An dignum eum existimet, qui transferatur ad Ecclesiam N. & an censeat eius translationem fore ipsi Ecclesiæ N. vtilem, proficuam, & quare ita existimet, & censeat?

Quid seruandum circa inquisitionem faciendam in qualitates eorum, qui in Consistorio promouendi sunt, vel confirmandi ad dignitates Abbatiales, & Prioratus, & regimina Monasteriorum, vel alias Regularium Præfecturas?

EAdem omnia seruanda sunt, quæ dictum est seruari debere in promouendis ad Ecclesias Cathedrales, præsertim quando præter curam, & regimen Monachorum annexa est monasterio iurisdictio spiritualis, vel temporalis in populum.

Ideò super eisdem interrogatoriis examinandi sunt testes, mutatis tamen mutandis, respectu Ecclesiæ Cathedralis, & respectu Monasterij, vel dignitatis regularis.

Addatur interrogatorium circa professionem Ordinis, & tempus à quo eam emisit: circa verò ætatem sufficiat interrogare, & scire, cuius ætatis sit, non restringendo se ad trigesimum annum expletum; postea enim videbitur, an in huiusmodi promouendo adsit ætas legitima respectu dignitatis ad quam promoueri debet.

Quoad doctrinam, cùm promouendi ad huiusmodi dignitates regulares non sint per Concilia generalia adstricti ad gradum Doctoratus, siue licentiæ, vel ad publicæ Academiæ testimonium, & nihilominus æquum sit, vt ea doctrina polleant, qua onus sibi imponendum sustinere valeant, Prælati inquirentes studiosè, ac diligenter inquirere debebunt super doctrina eiusmodi personarum iuxta modum, & formam superiùs notatam, vt Romanus Pontifex habita informatione, quænam sit promouendi doctrina, iudicare possit, an sit talis, qualem dignitas illa exigit, & requirit.

Circa fidei professionem emittendam à promouendis, tam ad Ecclesias Cathedrales, quam ad dignitates Regulares.

FIdei professio debet emitti in manibus Prælati, ad quem inquisitio (seruato ordine superiùs dicto) pertinet, à quo si promouendus longè distet, poterit idem Prælatus subdelegare receptionem dictæ professionis Ordinario, cui promouendus vicinior erit.

Prælatus recipet professionem fidei à promouendo, præsente Notario publico, ac testibus: ipse autem

promouendus eam emittet genibus flexis ante Prælatum, & in fine tangendo ambabus manibus sacrosancta Euangelia, & spondendo, vouendo, & iurando, prout in forma, ea deosculabitur.

Profitens duobus in locis, in quibus nomen, & cognomen suum exprimendum erit, ea duntaxat sua propria manu subscribet.

Prælatus propriæ etiam manus subscriptione in fine exemplaris dictæ professionis testabitur, eam à se receptam fuisse sub hac forma, Ego N. fidei professionem iuxta suprascriptam formam à R.P.D.N. in manibus meis ad verbum emissam recepi, & ita testor manu propria.

Demùm Notarius, qui præsens fuit publico instrumento, in calce eiusdem exemplaris immediatè post subscriptionem Prælati inquirentis per extensum fidem faciet de prædictæ professionis emissione, ac receptione præsentibus testibus, quorum nomina, & cognomina exprimet.

Maximè cauendum est, vt exemplaria professionis fidei transmittantur absque mendis, ne lesibus quidem, cùm nec in minimis liceat immutare formam à Sede Apostolica præscriptam, nimisque non modò notarij scribentis, sed etiam præcipuè Prælati inquirentis incuria circa hoc notetur in Sacro Consistorio, quando in eo fit relatio processus, & mendorum in professione fidei repertorum, cum necesse sit ea etiam nominatim referre; ideò expediens erit ad tollendam occasionem errorum prouenientium ex incuria scribentis, vt vbique imprimantur exemplaria iuxta formam Romæ impressam, & maxima diligentia adhibeatur, ne mendosè imprimantur, cùm verò transmittenda sunt instrumenta professionis fidei, hæc ipsa subscribantur à profitente, & à Prælato inquirente, & in eisdem Notarius extendat instrumentum, prout dictum est.

Interrogatoria pro habenda informatione statu Ecclesiæ.

PRimò inquiretur, in qua Prouincia sita sit Ciuitas N. cuius situs, qualitatis, & magnitudinis sit, quot constetur domibus, & à quot Christi fidelibus inhabitetur, cuius dominio in temporalibus subiaceat, & quæ sit causa scientiæ?

2. An sciat in illa Ciuitate esse Ecclesiam Cathedralem, vel Metropolitanam, sub qua inuocatione, cuius structuræ, & qualitatis, an aliqua reparatione indigeat, & quæ sit causa scientiæ?

3. Si est Ecclesia Archiepiscopalis, an sciat quot Episcopos suffraganeos habeat, & qui sint: si est Episcopalis, an sciat cui Archiepiscopo sit suffraganea, & quæ sit causa scientiæ?

4. Quot & quales sint in dicta Ecclesia dignitates, Canonicatus, & alia beneficia Ecclesiastica, quis sit numerus omnium Presbyterorum, & Clericorum ibi in diuinis inseruientium, quæ sit dignitas maior post Pontificalem, quales sint redditus dignitatum, Canonicatuum, & aliorum beneficiorum, & an adsint præbendæ Theologalis, & Pœnitentiaria, & quæ sit causa scientiæ?

5. An in ea cura animarum exerceatur, per quem, an sit in ea fons Baptismalis, & quæ sit causa scientiæ.

6. An habeat Sacrarium sufficienter instructum sacra supellectili, cæterisque rebus ad diuinum cultum, & etiam ad Pontificalia exercenda necessarijs, chorum, organum, campanile cum campanis, & cœmeterium, & quæ sit causa scientiæ?

7. An sint in ea corpora, vel aliquæ insignes Reliquiæ Sanctorum, quomodo asseruentur, & quæ sit causa scientiæ?

8. An habeat domum pro Archiepiscopi, vel Episcopi habitatione, vbi & qualem, quantum distet ab Ecclesia, & an reparatione indigeat, & quæ sit causa scientiæ?

9. An sciat verum valorem redditituum mensæ Archiepiscopalis, vel Episcopalis, ad quam summam annuatim ascendant, in quibus consistant, an sint aliqua pensione onerati, ad cuius, vel quorum fauorem dicta pensio sit reseruata, & quæ sit causa scientiæ.

10. Quot existant in illa ciuitate Ecclesiæ Parochiales, & an vnaquæque habeat fontem Baptismalem, quot item in illa existant Collegiatæ, quot Monasteria virorum, & mulierum, quot Confraternitates, & Hospitalia, & an ibi sit Mons Pietatis, & quæ sit causa scientiæ?

11. Quantum sit ampla Diœcesis, quot, & quæ loca complectatur, & quæ sit causa scientiæ?

12. An in ea erectum sit Seminarium, quot in eo pueri alantur, & quæ sit causa scientiæ?

13. An ipsa Ecclesia vacet, quomodo, à quo tempore citra, & quæ sit causa scientiæ.

De statu Ecclesiarum, quæ sunt in partibus Infidelium, quantum fieri poterit, diligens examen instituatur, neque admittantur Tituli in Prouinciali non descripti, vel qui in Scripturis Sacri Collegij non reperiuntur.

Interrogatoria pro habenda informatione status alicuius Monasterij.

PRimò, in qua Prouincia, & Diœcesi sit monasterium, & quæ sit causa scientiæ?

2. Cuius ordinis sit, & quæ sit causa scientiæ?

3. Quis sit numerus Monachorum, & quis eos tanquam caput regere consueuerit, & quæ sit causa scientiæ?

4. Sub qua inuocatione sit Ecclesia ipsius Monasterij, cuius structuræ, & qualitatis, an indigeat reparatione, & quæ sit causa scientiæ?

5. Qui sint redditus mensæ Abbatialis, vel Prioralis, qui redditus mensæ Conuentualis, & quæ sit causa scientiæ?

6. An Monasterium habeat aliquam iurisdictionem temporalem, aut spiritualem, quam, & in quos, & quæ sit causa scientiæ?

7. An habeat curam animarum, per quem hæc exerceatur, & quæ sit causa scientiæ?

8. An vacet, quomodo, & à quo tempore citra, & quæ sit causa scientiæ?

Quid agendum perfecta Inquisitione?

CVm totum examen, seu inquisitio de persona promouenda, & informatio de statu Ecclesiæ, seu monasterij perfecta fuerint, Notarius eas, vnà cum scripturis, & documentis publicis, & authenticis, ac Professione Fidei in instrumentum publicum rediget.

Si processus Inquisitionis confectus fuerit extra Rom. Cur. Prælatus qui eam confecerit, ad Pontificem clausum, & obsignatum transmittet, si Ecclesia, vel Monasteria non sint ad nominationem, vel præsentationem Imperatoris, vel alicuius Regis; si verò de huiusmodi nominatione, vel præsentatione, transmitter processum ad Cardinalem illius Regni, vel Prouinciæ protectorem, in qua est Ecclesia, vel Monasterium prouidendum.

Ipse autem Prælatus, vel per litteras separatas, simul tamen cum processu mittendas, vel per subscriptionem huiusmodi processus significabit, quanta fides testibus examinatis, eorumque dictis, & scripturis productis suo iudicio habenda sit; simul etiam quid de promouendo ipse sentiat.

Processus sic formatus, & transmissus primùm à Cardinale, cui illum in Consistorio referendi munus incumbet; deinde à tribus Cardinalibus Prioribus Ordinum

Ordinum subscribetur, & postea fiet relatio in Consistorio.

Cardinalis relator monere debet promovendum, si præsens in Curia sit, ut juxta Concilium Lateranense novissimè celebratum, omnes Cardinales, vel majorem partem Collegii adeat, antequam Ecclesia, vel Monasterium proponatur, ut quæ à referente Collega sunt audituri, oculata fide quantum ad personam ipsius promovendi attinet, cognoscere possint.

Postquam prædictis expeditis de commissione consecrandi constiterit consecratori, sive per litteras Apostolicas, si sit extra Curiam, sive per mandatum à Camera Apostolica emanatum in ipsa Curia, sive per commissionem vivæ vocis oraculo à Summo Pontifice consecratori factam, si consecrator ipse sit Cardinalis, alioquin ei non debet credi, Dominica die, ut dixi *d. alleg. 1. à n. 42.* vel festiva, si Summus Pontifex hoc specialiter indulserit, ut habetur in Pontificali, Episcopalis fiet consecratio: nam hodie qui à Papa eliguntur, solent de ejusdem mandato in Curia, aut extra eam ab alio consecrari, ut habetur in Cæremoniali: attento verò Jure communi consecratio Episcoporum fieri debet à Metropolitano electi, cuius futurus est suffraganeus, *cap. Episcopi 24. distinct.* Petr. Gregor. *syntagm. iuris part. 2. lib. 17. cap. 14. n. 7.* Sed si fuerit ipse Metropolitanus impeditus, id alteri Episcopo committere potest, *cap. quod sedem, de officio Ordin.* Metropolitanus autem ab omnibus provinciæ Episcopis congregatis in Sede Metropoleos est ordinandus, ut Anicetus Papa decreuit *in cap. 1. 66. dist. & in cap. si Archiepiscopus, cum seqq. de tempor. ordinat.* Petr. Gregor. *d. cap. 14. num. 8.*

In ipsa quoque Ecclesia, ad quam fuit electus, est consecrandus Episcopus, si id commodè fieri poterit, aut saltem in provincia ipsa, secundùm Concil. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 2.* Less. *de iustit. lib. 2. cap. 34. num. 103.* Ugolin. *de officio Episc. cap. 2. in princ. n. 4.* nisi in Curia Romana moretur electus, ut probari videtur *in cap. quod sicut, de elect.*

Fieri autem debet cujuslibet Episcopi consecratio à tribus Episcopis, & non paucioribus, ut habetur *in cap. 1. & in cap. Comprovinciales, 54. dist. & in cap. porro, 66. dist. & in d. cap. si Archiepiscopus, & in c. nec Episcopi, de tempor. ordinat.* alias nulla est consecratio, etiamsi à duobus fieret, *c. Chorepiscopi, in fine 68. dist.* Sylvest. *in sum. verb. consecratio 2. in princ.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 2. cap. 30. quæst. 3. vers. quæres item,* Ægid. de Coninch. *disp. 20. dub. 9. concl. 5.* Layman. *in sum. Theolog. moralis, lib. 5. tract. 9. c. 5. num. 1. vers. nota,* Sebast. Cæs. *in relect. de Ecclesiast. hierarchia part. 1. disp. 6. §. 2. num. 8.* Trium enim Episcoporum præsentia requiritur, ratione, & exemplo. Ratione, ne tantum beneficium videatur furtivè præstitum, ut pro illo pariter preces ad Deum effundant. Et exemplo, quia & Jacobus frater Domini à Petro, Jacobo, & Joanne Apostolis ordinatus fuit, *cap. porrò, 66. dist.* ubi sic dicitur: *Porrò Hierosolymitanus primus Archiepiscopus Iacobus, qui Iustus dicebatur, & secundum carnem frater Domini nuncupatus est, à Petro, Iacobo, & Ioanne ordinatus est, successoribus suis formam dantibus, videlicet ut minus, quàm à tribus Episcopis Episcopus non ordinetur,* referunt Durant. *in rationali divinor. lib. 3. cap. 11. n. 7. & 9.* Ant. August. *in Epitome iuris Pontificii veteris, lib. 4. tit. 17.* aliud verò est in terris noviter ad Fidem conversis, aut aliis, in quibus penuria esset Episcoporum, tunc dispensat summus Pont. sicut dispensavit Gregor. Papa cum Augustino Anglorum Episcopo, cujus dispensationis pars habetur *in c. pit 80. distinct.* Authoritate enim Summi Pont. concedi potest ut unus Episcopus in istis de causis Episcopum consecret, eo quòd non Christus Dominus, sed Apostoli constituerunt, ut Episcopus à tribus Episcopis consecraretur, Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 30. q. 3.* Ægid. de Coninch. *de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 20. dub. 9. concl. 5.* Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib. 5. tract. 9. c. 1. n. 1. vers. nota,* Sebast. Cæsar *d. disp. 1. §. 2. n. 8.* Sed non potest Papa concedere simplici Sacerdoti consecrare Episcopum. Coninch. *de Sacram. disp. 20. dub. 9. n. 86.* Alzedo *de praeminentia Episc. dignit. p. 2. c. 5 n. 8. in princ.* Circa processum verò in ordinatione Episcopali primitivæ Ecclesiæ eleganter Alphons. Alvarez Guerrero *in speculo iuris Pontificii, c. 1. vol. 8. vers. quod authoritatibus,* in hæc verba: *Petrus fuit solus Episcopus à Christo factus ante Ascensionem, post Spiritus sancti autem missionem, sive ipsa prima die Dominica, sive alia, solus Petrus fecit Ioannem Episcopum, deinde Petrus consecrato Ioanne fecit Iacobum Zebedai, quibus tribus factis, tunc ordinavit Petrus quod deinceps ordinaretur Episcopus à tribus Episcopis,* ut in d. c. porrò, *licèt tunc propter paucitatem Episcoporum, quando Apostoli fuerunt, non potuerit hæc forma semper servari: ideò Paulus solus Timotheum, & Titum ordinavit Episcopos, qui separatus a Barnaba non habebat in societate sua Episcopos, nisi quos postea fecit. Ratio autem quare filii Zebedai fuerunt priùs a Petro in Episcopos ordinati, est quia illi post Petrum fuerunt maiores, & honorabiliores, & hos cum Petro Christus præ cæteris præferebat, ut patuit in Transfiguratione, in suscitatione filiæ Archisynagogi, in oratione in Horto.* Matth. 9. 16. 17. Chrysost. super illud, *Assumpsit* IESUS *Petrum, Iacobum, & Ioannem,* dixit: *Hos assumpsit, quia aliis potiores erant.* Hæc Alphons. Alvarez Guerrero *dicto lo o.*

Deducitur postea consecrandus in veste, & ornamento Presbyterali, atque Sacerdotali: neque enim in primæva Ecclesia licuit quemquam Episcopum creari, qui non per omnes Ecclesiasticos gradus transiefit, qui non per multos annos functiones omnium Ordinum exercuerit, Anton. August. *in epitome iuris Pontificii veteris, lib. 4. tit. 3.* Unde Cyprianus Cornelium sic laudat. *Non iste,* inquit, *ad Episcopatum subitò pervenit, sed per omnia Ecclesiastica officia promotus, & in divinis administrationibus Dominum sæpe promeritus, ad Sacerdotii sublime fastigium cunctis religionis gradibus ascendit; nec, ut quidam, vim fecit ut Episcopus fieret, sed ipse vim passus est, ut Episcopatum coactus acciperet. Quis autem ille est* (inquit Gregor. *in apologetico primo*) *qui veritatis Antistitem, & propugnatorem unius diecula spatio, veluti simulacrum ex argilla fingat? illum, inquam, qui cum Angelorum classe, & ordine futurus est, qui cum Archangelis Deum celebrabit, qui ad supremum Altare sacrificia transmittet, simulque cum Christo Sacerdotio fungetur; qui figmentum instaurabit, imaginemque creatori sistet, & superno mundo opificem aget: & quod maius est, dicam. Deus erit, & alios Deos efficiet?* Quod quidem observandum maximè est, ne ad Episcopalem dignitatem promoveatur nisi qui Ecclesiasticorum graduum muneribus, in illisque magno exemplo, & vitæ integritate perfunctus sit, ne ei eveniat quod idem Gregor. Nazianz. *in laudibus Athanasii,* dicit: *Discipuli simul, Magistrique pietatis designantur: alios ante purgant, quàm ipsi purgati fuerint: heri sacrilegi, hodie Sacerdotes: heri extra Sancta, hodie Sanctorum arbitrii, & Antistites:* veteres vitio, pietate rudes: & (quod gratiæ ac favoris humani, non spiritus opus est) qui cùm cætera omnia violenter persuaserint, ad extremum ipsam quoque pietatem tyrannide premunt: quorum non mores dignitati, sed dignitas moribus fidem astruit, ordine admodum præpostero: qui denique plura pro suis, quàm pro populi ignorantiis sacrificia debeant. Hinc etiam Nicolaus I. *ep. 8. 1. ad Michaëlem Imper.* damnat plurimùm Photium, qui laicus Constantinopolitanum affectabat Primatum. *Pridem,* inquit, *auditor esse debuit, & deinde institutor: sed hic docere priùs elegit, & deinde cœpit doceri; priùs sanctificare curavit, ac deinde sanctificari, priùs illuminare voluit, & postea illuminari.*

6 Cùm, vt inquit Cyprian. *lib.4. epist.* x. de clericorum omnium testimonio, de plebis, quæ adest, suffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum virorum collegio, loco, & gradu Cathedræ Sacerdotalis vacante, Dei voluntate, atque omnium consensione creari, & consecrari debeat Episcopus, ideo senior Episcoporum assistentium versus ad consecratorem sic dicit: *Reuerendissime Pater, postulat Sacra Mater Ecclesia Catholica, vt hunc præsentem Presbyterum ad onus Episcopatus subleuetis.* Illud apertè declarantes, neque Reges, neque Principes, neque Plebem, aut Ciuitatis Magistratum, sed Hierarchicam ordinationem, atque benedictionem Episcopum constituere, illorum testimonium tantum huius auctoritatem esse.

7 Deinde cum, vt inquit Gregor. *in laudibus Athanasij, absurdum sit, & insolitum Doctorem, & Antistitem salutis principia ignorare, ideo ad examen Fidei, quod tanquam fundamentum, & basis totius ædificij est, promouendus sese confert, fitque inquisitio an doctrinam Veteris, & Noui testamenti, cuius Magister, & interpres esse debet, rectè norit? Et num prudentiam suam, quantum illius capax est natura, diuinæ Scripturæ sensibus accommodare velit?* Hæc dum sanctè professus fuerit, proponitur illi vniuersæ Fidei summa, eorum præsertim capitum, quibus vniuersa Religio Christiana continetur, Summæ scilicet, ac diuinissimæ Trinitatis confessio, Incarnationis, salutisque nostræ œconomia, spes vitæ, & resurrectionis futuræ, Sanctorum communio, ac vnius sanctæ, Catholicæ, & Apostolicæ auctoritatis. Interrogatur num ea, quæ ex diuinis Scripturis legit, & intelligit, plebem, cui ordinandus est, & verbis, & exemplis docere velit? Num traditiones Orthodoxorum Patrum, ac Decretales Sanctæ, & Apostolicæ Sedis constitutiones veneranter suscipere, docere, ac seruare? Num B. Petro Apostolo, cui à Deo data est potestas ligandi ac soluendi, eiusque Vicario Domino nostro, suisque Successoribus Romanis Pontificibus fidem, subiectionem, & obedientiam secundùm Canonicam auctoritatem per omnia exhibere? Num mores ab omni malo temperare, & quantum poterit, Domino adiuuante, ad omne bonum commutare, castitatem, & sobrietatem cum Dei auxilio custodire, & docere, Diuinis insuper negotiis mancipari, & à terrenis negotiis, vel lucris turpibus alienus esse, ne scilicet oculos, qui moderandis gressibus præsunt, cura pulueris obscuret? Num humilitatem, & patientiam in seipsu custodire, & alios similiter docere velit? pauperibus item, & peregrinis, omnibusque indigentibus, propter nomen Domini affabilis, & misericors esse? Quæ omnia vbi ille sanctè, & bona fide seruaturum se quantum humana fert conditio, promiserit, summa eius oneris, quod subeundum est, ad oculos illi, tanquam in compendium ponitur; Episcopum oportere iudicare, interpretari, consecrare, ordinare, offerre, baptizare, & confirmare. Ex quibus apparet in hac consecratione Episcopos nullum votum emittere, neque se ad aliquid obligare, nisi ad ea, quæ tenentur ratione Sacerdotij: iurant tamen fidelitatem Sedi Apost. & se honoraturos Legatos de latere, & Ecclesiam suam indemnem habere, *cap. ego N. de iureiur.* Vgolin. *de offic. Episcopi part.1. cap.* 1. §. 1. *in princ.* Alxed. *d. par.* 1. *c.* 4. *n.* 18.

8 Fidei absoluto examine, augustiore ordinandus induitur habitu. Calceantur pedes ad annunciandum Euangelium pacis, vt eat, non stet, laboret, non otiosus delitescat. Induitur interioribus quibusdam tunicis, interioris, & occultæ deuotionis, innocentiæ, & integritatis perfectionem denotantibus, cuius solus Deus puratarum animarum vnicus sponsus inspector est, & cuius suauitatem illi solùm norunt, qui experiuntur: intus enim est qui iudicat, intus quod iudicatur: internorum cura in externorum nimia occupatione non minuatur. Induitur item Dalmatica latas manicas habente: oportet enim Episcopum, vt inquit Apost. *ad Titum* 1. sicut Dei dispensatorem hospitalem esse, benignum, liberalem, de quo dicatur illud, dispersit, dedit pauperibus: dispensationis autem huius, inquit Chrysostomus, modus est, si Ecclesiasticæ facultates neque redundent, neque temporibus necessariis desint.

9 Postquam ordinandus sic vestitus, & ornatus fuerit, ad eas operationes accedit, quæ verè sanctæ sunt, Sanctosque efficiunt; quæ ex antiquissima, & Apostolica traditione, sacris primùm signis, & actionibus, deinde mysticis vnctionibus continentur. Actiones, & signa sacra à Dionysio tantorum mysteriorum Diuino interprete, hæc numerantur; genuflexio ad Altare, manuum impositio, Crucis obsignatio, benedictio, & precatio: vnguntur postea caput eius, & manus cum certis deprecationibus. Neque verò frustrà, aut sine causa tam prolixis, tam frequenter repetitis precibus hic ipse, qui consecratur, Deo omnium bonorum auctori, & largitori commendatur. *Plus enim*, inquit Chrysost. *in cap.* 1. *ad Titum, serm.* 1. *eiusdem precibus indiget, quàm cæteri omnes; nam quantò est celsior dignitas, tantò Sacerdotis maiora sunt pericula.*

10 Vngitur in capite primùm is, qui consecratur, vt auctoritas, & dignitas eius declaretur, eum scilicet esse caput, & principem Ecclesiæ suæ, quomodo vir vxoris suæ caput dictus est: & vt ostendatur eum esse Vicarium Christi, eiúsque dignitatem, & auctoritatem gerere, qui est super omnia, & quem constituit Deus caput super omnem Ecclesiam. Ideò † Reges non iam 11 in capite, sed in humero vnguntur: primùm vt is proprius honor sit illius, quem Deus constituit excelsum super omnes Reges terræ, & quem oleo lætitiæ excellentiùs, & augustiùs vnxit præ consortibus suis. Deinde vt ostendatur quod primò ante omnes Reges, & Principes persona capitis Pontificali officio repræsentetur. Vngitur tamen & Rex in humero, vt neque ipse plane excludatur à repræsentatione eiusdem capitis; nam & huius principatus, vt dicit Isai. 6. fuit super humerum eius, & vt sciat se esse ministrum ad portandam Crucem IESV CHRISTI, laudem bonorum, vindictam autem malorum, Apost. *ad Rom.* 13.

12 Deinde in manibus vngitur, primum propter officium, & ministerium eius, vt se sciat dignitatem non propter otium, sed propter negotium suscipere, vt sciat ex illo se numero operariorum esse debere, qui sustinent pondus diei, & æstus: deinde vt illis manibus adsit virtus Spiritus sancti, eas teneat, & dirigat, cum illis laboret, & operetur, vt quidquid benedixerit, benedicatur; quidquid sanctificauerit, sanctificetur. Deniùm vnguntur manus eius, vt operentur bonum, ad omnes quidem, sed maximè domesticos Fidei, vt manus suas mittat ad fortiora, vt panem otiosus non comedat, vt manus eius distillent myrrham, vt sit beatus seruus ille, quem cum venerit Dominus, inuenerit vigilantem, & operantem. Materia autem & forma constat hoc Sacramentum; nam impositio manuum trium Episcoporum est materia qua Episcopus consecratur: at verba illa, *Accipe Spiritum sanctum*, forma sunt huius Sacramenti. Ita Henriq. *in sum. lib.* 10. *c.* 6. §. 3. Vasq. *in 3. part. tom. 3. disputat.* 240. *cap.* 5. *n.* 58. Layman. *lib.* 5. *tractat.* 9. *cap.* 5. *num.* 1. Sebast. Cæsar *dict. part.* 1. *disput.* 6. §. 2. *num.* 2. & 3. *ubi num.* 4. subdit quod cæteræ solemnitates substantiales non sunt, sed tantùm quædam cæremoniæ ad maiorem reuerentiam, prout de Missa dicunt Henriq. *d. lib.* 10. *c.* 34. §. 3. Sebast. Cæsar *d.* §. 2. *num.* 13.

13 Peracto consecrationis Sacramento, consecratus iam ad spiritualem œconomiam, sanctæque prolis gubernationem se confert. Armatur igitur, & instruitur, accipitque regendæ, & gubernandæ familiæ instrumenta, ac gubernacula. Traditur in primis in manus noui Antistitis consecratus baculus, auctoritatis scilicet, & disciplinæ insigne, sustentaculum imbecillitatis

cilitatis humanæ, vt sit in coërcendis vitiis piè sæuiens, iudicium sine ira tenens, in fouendis virtutibus auditorum animos demulcens, in tranquillitate seueritatis censuram non deserens, vt reuocet errantes, regat iustos, pungat & stimulet ignauos & inertes, repellat nocentes, ac iuxta Ezechiel. *c.* 34. attrahat vagum, sustentet languidum, stimulet pigrum, portet in humeris suis exemplo principis Pastorum ægrum, & debilem, *vt increduli*, inquit Bernard. *lib.* 3. *de consider. conuertantur ad Fidem, conuersi non auertantur, auersi reuertantur, peruersi ordinentur ad rectitudinem, subuersi ad veritatem reuocentur, subuersores conuincantur, vt vel emendentur ipsi, si fieri potest, vel si non, perdant auctoritatem facultatémque alios subuertendi. Negligenter pascens toties commendatum Dominicum gregem*, inquit Magnus Leo, *conuincitur Summum non amare Pastorem.* Quod verò Baculus est acutus in fine, rectus in medio, & retortus in summo, designat quod Pontifex debet pungere pigros, regere debiles sui rectitudine, & colligere vagos. Hieronym. Vielmius *de Episcopis titularibus p.* 2. *fol.* 13. Moscon. *in tract. de maiest. militantis Eccles. part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 8. *vers. item baculus*, Barthol. Gauant. *in comment. rubric. Missal. & Breu. tom.* 1. *part.* 2. *tit.* 1. *num.* 7. *& part.* 5. *tit.* 3. §. 3. Tambuein. *de iure Abbatum tom.* 1. *disp.* 20. *quæst.* 1. *num.* 4. *& q.* 2. *in fine.* Durant. *in rationali diuinorum, lib.* 3. *c.* 15. *nu-*
14 *mer.* 4. vbi *numer.* 5. dicit, quod † Romanus Pontifex Baculo non vtitur, tum propter historiam, tum propter mysticam rationem, *c. vnic. in fin. de sacra Vnctione.* Historia est, quoniam Beatus Petrus Apostolus Martialem discipulum suum, quem Dominus inter Discipulos constituit, cùm dixit, *nisi efficiamini sicut paruulus iste, non intrabitis*, &c. misit, eum quibusdam aliis ad prædicandum Germanis, in qua via ad vigiori diætas defuncto Fronto collega eius, rediit ad annunciandum hoc Petro, cui Petrus, accipe hunc Baculum, & tangens illum dic: *Surge in nomine Domini, & prædica*; ille verò in quadragesimo die à tempore mortis illius tetigit eum, & surrexit, & prædicauit: & ita Petrus Baculum à se remouit, & subditis dedit, nec recuperauit. Innocentius verò Papa III. scripsit in Ecclesiæ speculo, quod Beatus Petrus misit Baculum suum Euchario primo Treuirorum Episcopo, quem vnà cum Valerio, & Materno ad prædicandum Euangelium genti Teutonicæ destinauit, cui successit in Episcopatu Maternus, qui per Baculum Petri de morte fuerat suscitatus, quem Baculum vsque hodie cum magna veneratione Ecclesia Treuerensis seruat, & ideo Papa in illa Diœcesi vtitur Baculo, & non alibi. Hæc Durant. *vbi proximè*, & me citato *in hoc loco*, refert Alzedo *de præcellent. Episcop. dignit. p.* 1. *c.* 13. *n.* 70. Hieronym. Venero *de exam. Episcop. lib.* 4. *c.* 20. *n.* 21.

15 Verùm cùm hoc regimen non tam timoris, quàm amoris sit, non tam seueritatis, quàm charitatis; nam & Christus Dominus dilexit Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea, Ioan. *vlt.* & tum quem Vicarium loco sui relicturus erat, priusquam illi desponderet, ter interrogauit, num se diligeret, & propter se sponsam suam? quod cùm ille summa asseueratione ter professus fuisset, tunc demùm illud audiuit: *Pasce oues meas, pasce agnos meos*: cuius igitur amoris, & charitatis symbolum sacer Consecrator nouo sponso tribuit consecratum annulum, Fidei scilicet signaculum, quatenus sponsam Dei, sanctam videlicet Ecclesiam, intemerata fide ornatus illibatè custodiat, Durant. *d. lib.* 3. *c.* 14.

16 Hinc Consecrator nouo Præsuli Euangeliorum librum tradit. *Accipe*, inquit, *Euangelium, & vade, prædica populo tibi commisso. Potens est enim Deus vt augeat tibi gratiam suam.* Quasi diceret: Ne putes in Paulo, & Petro, Tito, & Timotheo, Chrysostomo, & Augustino monus, & functionem Apostolicam desiisse: ne putes cœlestem illam benedictionem, & auxilium æterni Patris sublatum esse, quo illi subnixi, profecti annunciauerunt Euangelium vniuerso mundo: potens est Deus etiam tibi dare gratiam suam, ac per te similia operari. *Etsi enim illi plus omnibus*, inquit Bernardus *lib.* 2. *de considerat. laborauerunt, non tamen totum elaborauerunt, & tibi adhuc locus relictus est. Neque te illud tantopere terreat, quod sublimibus humanæ sapientiæ verbis careas, quod serius ad sacrarum litterarum lectionem accesseris, quod nunquam Cathedram Doctoris conscenderis. Aude, & fac aliquid. Potens est enim Deus tibi augere gratiam suam. Nihil agentem impossibile est bene operari. Melius serò, quàm nunquam: nam & vndecimæ operarij diurnum acceperunt denarium*, Matth. 20.

Postea accipiens nouus Pontifex à suo Consecratore, ac reliquis assistentibus osculum pacis, recedit ab altari, ac deinceps eo tempore, quo populus Christianus dona, & munera ad Altare Dei, more veteri, eoque laudatissimo, offerre solet, ipse quoque suo Consecratori, tanquam spirituali Patri munera offert: sunt autem ea, ex antiquissima Melchiadis Pontificis institutione, panis, & vinum, quibus duæ anteferuntur faces. Offert panem & vinum, vel vt ostendat se in eius Sacerdotis functionem, & munus succedere, cui sine omni in futurum pœnitentia iurauit Dominus eum esse Sacerdotem secundùm ordinem Melchisedech: vel, vt quidem ego iudico, ad designandam paupertatem Episcoporum primitiuæ illius Ecclesiæ, in qua summæ opes, summæ diuitiæ panis, & vinum fuerunt. Dantur autem hæc munera clara luce, & amplius duabus facibus accensis, ne quid inter hæc leuia munera speciosius colore, pondere pretiosius (scitis quid intelligam) subrepat ac subiiciatur. Malè enim agitur, cùm ea quæ virtuti, & pietati debentur, asino onusto auro conferuntur. Assumitur demùm sacer Antistes à suis collegis in communionem, & participationem orationis, ac mysticæ mensæ. 17

Cœlesti mysterio refectus, Mitra armatur deinde nouus Præsul, eiusque capiti imponitur sacra Cydaris, bicornisque galea cum Patris Omnipotentis inuocatione, cuius præclara est bonitas, & virtus immensa, totiúsque decoris ornamentum. Mitra hæc scientiam vtriusque Testamenti designat. Duo namque illius cornua duo sunt Testamenta, anterius nouum, posterius vetus, quæ duo Episcopus memoriter debet scire, *c. Episcopus* 23. *quæst.* 1. & illis tanquam duplici cornu Fidei inimicos ferire. Hieron. Vielmius *de Episcopis titularibus part.* 2. *fol.* 13. His cornibus armatus Petrus Neroni, Liberius Constantio, Ambrosius Theodosio, Basilius Valentino, Chrysostomus Arcadio, Leo Genserico, atque Attilæ, aliique quamplurimi restiterunt, terribilésque apparuerunt. Illud quoque notandum est, quod † Romanus Pontifex in signum imperij vtitur regno, id est Corona Imperiali; & in signum Pontificij vtitur Mitra: sed Mitra semper vtitur, & vbique; regno verò non semper, neque vbique, quia Pontificis auctoritas prior est, & dignior, & diffusior imperiali potestate, Durant. *in rationali diuinorum, lib.* 3. *c.* 13. *num.* 8. In signum ergo Ordinis Episcopus habet Mitram, & Baculum, quæ eius commissionis arma sunt, vt dixit *gloss. vltim. ad fin. in c. disciplina* 43. *dist.* & in signum administrationis, subiectus curæ habet cathedram, Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 9. *à num.* 97. Hinc quando prædicat Episcopus, cùm causam Dei agat, & alleget, minis id facit, & ideò Baculum, & Mitram assumit; quando verò offert in Altari, quia tunc causam populi apud Deum precibus agit, & allegat, ideò vt humilitatem ostendat, in conspectu Dei omnipotentis deponit indicia, & insignia altitudinis, & terroris, Baculum scilicet, & Mitram, quemadmodum videmus *in dict. c. disciplina*, de Moysa, qui quando Dei causam apud populum allegauit, gladiis vsus est; quando verò apud Deum causam populi precibus, 18 19

& humilitate rem totam conficit, vide Turrec. *num.* 2. Præpos. *n.* 11. & Acuña *in d. disciplina, num.* 12.

20 Quia nihil tam inglorium, dicebat Bernard. *epist.* 126. quàm Episcopum gloriæ cupidum deprehendi, ideò nouus Prælatus manus operit chirothecis, vt nesciat sinistra sua, quid faciat eius dextera, & quandoque eas velat chirothecis, & quandoque denudat, quia bona opera interdum ad vitandam vanam gloriam occultantur, & interdum ad ædificandum proximos propalantur, Durant. *d. lib.* 3. *c.* 22.

21 Deinde collocatur Episcopus, idest inspector omnium, in editiori supra omnes loco, inquit Ambros. *de dignitate Sacerdotali cap.* 6. vt ita cunctos respiciat, & cunctorum oculi in eum respiciant. Cuius loci consideratio, inquit Bernard. *lib.* 2. *de considerat.* facit honoris contemptorem in bonore etiam ipso. In alto positum, non altum sapere difficile est, & omnino inusitatum; sed quantò inusitatius, tantò gloriosius: timor de adepta iam altitudine tædere magis facit, quàm placere ipsam altitudinem. Nulla splendidior gemma in omni præcipuè ornatu Pontificis ipsa humilitate; quo enim celsior cæteris, eo humilitate apparet illustrior, & seipso. Blanditur Cathedra, specula est, non domus: qui eleuauit, deiicere potest. Consideras gradum, & casum metue: consideras fastigium dignitatis, & vide faciem abyssi deorsum: occupare enim locum, & non facere fructum, nec loco expedit, nec personæ.

22 Postquam in sua sede sic collocatus fuerit Pastor, prorumpit vniuersa Ecclesia in laudes, & confessionem Omnipotentis Dei, in quas omnis humana actio, & institutum meritò desinere debet. Ducitur per templum nouus Antistes, vt omnibus innotescat; commendatur Summo Pastori, & Rectori omnium Deo, vt quem Ecclesiæ suæ præesse voluit, propitius respiciat, det illi verbo, & exemplo quibus præest, proficere, & ad vitam vnà cum grege sibi credito, sempiternam peruenire. *Quamtumlibet enim fuerit peritus gubernandi*, inquit Chrysost. *serm.* 1. *ad Tit. nisi inter huiuscemodi gubernacula gratiam habeat, & pacem quæ à Deo est, & nauiculam simul, & nauigantes procella inuoluet, mergétque profundo.*

23 Consecratus Episcopus extra Ecclesiam suam, proficisci quamprimùm tenetur ad suam diœcesim, & officium sibi commissum suscipere, & si in Romana Curia fuerit electus, non debet proficisci sine litteris Apost. *extrauag. iniunctum, de elect.* inter communes, sicut & Prælatis cæteris præcipitur. Cùm verò ciuitatem suam ingreditur, est à Clero, & populo honorificè suscipiendus, & ad Ecclesiam deducendus. Specul. *in titul. de legat. arg. cap. omnes qui, & cap. Episcopi* 7. *q.* 1. Episcopi enim pro Christo legatione funguntur in terris, vt ait Apostol. & habetur *in d. cap. omnes qui, & in cap. accusatio quoque* 2. *q.* 7. *& in c. nono,* 21. *dist.* cum similibus: quare sicut eodem Christo Hierosolymam ingredienti cunctus cum ramis Palmarum occurrit populus, *Matth.* 21. & Christi legatus honorificè est suscipiendus, cui & monachi quoque cum Clero tenentur occurrere, secundùm Bald. *l. fin. C. de bon. quæ lib.* de qua solemnitate & forma suscipiendi nouum Episcopum, vide in Pontificali Episcoporum.

Alia circa tempus, & locum in quo sit huiusmodi consecratio celebranda, dicam infrà *alleg.* 1. *n.* 38. *cum seqq.* Post plures huius tractatus impressiones nouissimè ad manus nostras peruenit Panoplia Episcopalis, continens de sacro Episcoporum ornatu libros septem, Auctore Andrea du Sausay, in quorum primo de Mitræ Episcopalis antiquitate, in secundo de virga Episcopali, vel Pastorali Baculo, in tertio de annulo Episcopali, in quarto de Episcopali Cruce pastorali, in quinto de chirothecis Episcoporum, in sexto de Dalmatica, & Tunicella, in septimo de compagis, & sandaliis Pontificum.

Voluit Dominus IESVS pro sua summa pietate me indignum Presbyterum ad hanc supremam euehere dignitatem, nam die 23. Februarij 1648. quæ tunc erat Dominica Quinquagesimæ, in qua Ego vt Præfectus Congregationis Sacerdotum existentis in Collegio Imperiali Societatis IESV Madritensis, decantabam Missam maiorem in Ecclesia dicti Collegij in solita festiuitate Iubilæi quadraginta horarum, Dominus noster Rex Philippus IV. consultationem à supremo Consilio Italiæ transmissam de Episcopatu Vgentino tunc vacante, informante Reuerendissimo & doctissimo, ac Religiosissimo P. M. Fr. Ioanne Martinez eius Confessario, in mei fauorem expediuit, & subscripsit. Deinde Feria quinta Cinerum, die 26. eiusdem mensis excellentissimus D. Emmanuel de Fonseca & Zuniga, Comes Montis Regalis, Præses dicti supremi Consilij nominationem huiusmodi notam fecit, & vt pro impetranda illius prouisione à Sede Apost. Romam venirem. Tenor autem litterarum à D. Rege hac de re Sanctissimo D. Papæ directarum talis est.

Muy santo Padre. En mi Reyno de Napoles ha vacado la Iglesia y Obispado de Vgento por muerte del Obispo Don Geronimo de Martino su vltimo posseedor, y tocandome la presentacion y nominacion por ser de mi patronazgo Real, e eligido y nombrado al Dotor Don Agustin Barbosa, por la buena relacion que tengo de su virtud, grandes letras, y vida exemplar, y esperar que mediante esto sera pro el la dicha Iglesia bien regida y administrada, como lo entendera V. Santitad del Cardenal Albornoz; muy humilmente supplico à V. Beatitud, que dandole entera fé y credito en lo que de mi parte dixere cerca desto, tenga por bien de proueer à mi presentacion al dicho Dotor Don Agustin Barbosa à la dicha Iglesia de Vgento, y mandarle despachar la Bulas, y demas recaudos necessarios en la forma que conuenga en la gratificacion que hubiere lugar, que yo recibiere en ello singular fauor y gracia de V. B. cuya muy santa persona nuestro Señor guarde de al prospero y felice regimento de sa vniuersal Iglesia. De Madrid à 4. de Iulio de 1648. Don Felipe por la gracia de Dios Rey de Castilla, &c.

EL REY.

ZARATE Secret.

Die 14. mensis Octobris à Madritensi Curia cum Regiis litteris nominationem de me factam continentibus, Romam Petiui, & die prima Ianuarij incipientis anni 1649. ad hanc Romanam Curiam saluus & incolumis perueni: die verò sabbati decima eiusdem mensis Ianuarij Eminentissimus D. meus Card. Albornotius me cum prædictis Regiis litteris Sanctissimo D. N. Innocentio X. præsentauit, & postmodum die 9. Februarij tremendum, sed optatissimum examen subiui coram eodem Sanctissimo D. N. præsentibus Eminentissimis, & Reuerendiss. DD. Cardinalibus Barberino Roche, Carrafa, Espeda, Ginette, Lugo, Cornaro, Carpegna, Verospio, Iustiniano, examinantibus, & interrogantibus aliquibus Curiæ Prælatis, ac Reuerendissimis Patribus: quod examen, Deo gratias quotidie referre non cesso, feliciter peregi. Postmodum die 12. eiusdem mensis fuit factus processus coram Eminentissimo D. Card. Matthæo Regni Neapolitani Protectore. Et die prima Martij sequentis fuit facta præconizatio in Consistorio per Eminentissimum D. meum Card. de la Cueua, loco dicti Eminentissimi D. Card. Matthæi infirmi. Et in alio Consistorio sequenti, quod factum fuit die Lunæ 22. eiusdem Martij facta propositio per eundum D. meum Card. de la Cueua, & eodem die accepi habitum Prælaritium, & Rochettum de manu Sanctissimi D. N. Innocentij X. & Eminentissimos DD. Cardinales, ac nonnullos Curiæ Prælatos de more solito inuisere

coepi

cœpi: & demum die quinta mensis Aprilis, secunda feria infra octauam Paschæ, in Ecclesia Beatissimæ Virginis de Populo monasterij Ordinis S. Augustini Congregationis Lombardiæ Episcopalis consecrationis munus accepi à dicto Eminentissimo D. meo Card. de la Cueua, magno hominum concursu, & summa literarum iubilatione & gaudio; & die 17. eiusdem mensis iter ad Episcopatum prosequutus, spero intra quindecim dierum spatium, faxit Deus, illuc appellere, & quia Pastoralem literam ad populum, & Clerum meæ diœcesis scripsi, eam hic inserere operæ pretium duxi, tenoris sequentis, videlicet,

AUGUSTINUS BARBOSA,

DEI, ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA

Episcopus Ugentinus, à Consiliis D. PHILIPPI IV. Hispaniarum Regis Catholici:

Clero, & Populo Diœcesis salutem.

GRATIÆ suæ addidit Dominus nouam gratiam, cùm dignatus est me de subdito Prælatum, de oue facere Pastorem. [a] Neque enim exiguæ gratiæ loco haberi debet, statui excubitorem super gregem Christi, & præfici animabus pretioso Agni immaculati sanguine, tanquam litro pro eis appenso redemptis, vt de captiuitate, qua miserè genus humanum tenebatur eductæ, in veram, perfectamque filiorum Dei libertatem assererentur. Nihil eo munere sublimius reperiri inter homines potest, cùm sit participatio quædam infinitæ illius dignitatis, qua Christus assertor generis nostri in salutis humanæ concreditam sibi curam incubuit. Quia enim, vt optatus ex pretij annumeratione per illum facta sequatur effectus, subiungenda est eius, quod contribuendum per nos est, applicatio; ad hanc autem impellendi, & vrgendi sunt fideles sensibilibus monitis, quæ à Christo post eius in Cœlos digressum non sunt expectanda, sufficit sibi, subrogauitque Subpræfectos, & Rectores ipsi magno Pastori, & Episcopo, animarum nostrarum succentiuos, per quos pro Christo, ac eius intra cuiusque modulum vicaria potestate dirigerentur fideles, & ad finem suum, ac fructuum Christi meritis debitorum participationem feliciter pertingerent. Qua nulla potest cogitari inter homines occupatio, aut cura sublimior, eamque Chrysostomus, [b] Gregorius Theologus, [c] ac Gregorius Magnus [d] iustis de Sacerdotio tractationibus, non dubitarunt diuinam, idest supra sortis humanæ conditionem dicere. Isidori Pelusiotæ [e] viri & Sanctissimi, & doctissimi vox est: *Episcopus, & nomen, & res ipsa, cum diuinum quiddam sit, atque omni alio munere, ac dignitate præstantius, paucis quibusdam conuenit.* His ergo paucis annumeratum me videns, homo mihi curiæ supellectilis, ac tenuitatis conscius, meritò agnosco (vt præmittebam) collatam mihi esse gratiam pro gratia; tanti nimirum muneris decus pro qualicumque aptatione ad illud, quam mihi pro sua benignitate præinditam, nullis eam prolicientibus meritis meis, diues in misericordia Deus voluerat. Multis tamen me periculis, muneris sublimitati admensis obnoxium deprehendo, cùm non de vna solùm anima, sed de tot animarum gregibus rationem redditurus, Vgentinæ Ecclesiæ gubernaculo præpositus, ad Deum pro peccatis alienis intercessor venio, apud quem de propriis securus non sum. [f] Ad vigilias super gregem Domini vocor, ad excubias admoueor inter lupos imminentes ouili Dominico, illud rapere, ac dispergere tentantes; cui si per dormitantis incuriam aliquid decedat, oscitantis excubitoris damnum fiet, imminutionem illam rei suæ, & quodcunque in grege dispendium ei vni adscripturo Domino, cui totius curæ molem commisit. Dormiebant Apostoli, instante Domini passione: vnum tamen Petrum Dominus arguit, dicens, *Simon dormis?* [g] Aliorum enim somnus Petro imputatur, quippe qui in tanto fidei, rerumque omnium discrimine, non vigilare modò, sed alios etiam ad vigilandum cohortari debuisset. [h] Haud secus igitur præpositi cuique particulari gregi Pastores, quorum est ex munere omnibus, quos rectioni suæ obnoxios habent, inuigilare, si vel altè stertant, vel semisopiti damna ouibus rationalibus semper impendentia non aduertant, reposcetur ab eis dispendij ratio seuerissimè: ita vt bono oneri, hoc est, de grauissimorum Patrum sententia, duro, prægraui, ac humanis humeris propè importabili, se supposuisse videri debeant. Agnosco pondus impositi muneris, nec diffiteor imbecillitatem meam. Quare per Christi charitatem periclitanti mihi orationis vestræ manum tendite vos, qui in virtutum littore statis. [i] Accingar ego sanè pro viribus è Cœlo communicatis, nec partem vllam solicitudinis desiderari à me patiar, cum bono Deo Subiungimini & vos studio meo, & curæ curam subnectite. In hoc operis enim genere cassi sunt nisus præpositi, nisi eos subditorum docilitas dictis audiens prompta voluntate secundet. Cooperamini igitur mihi charissimi, & desideratissimi, vt ego indignus, & infirmus non deplorem cum Gregorio [k] quòd susceperim nauem vetustam, & vehementer confractam, in quam vndique fluctus intrant, in eaque [...]lida tempestate quassata putridæ tabulæ naufragium sonant. Operabor & ego in Domino,

[a] Petr. Cellens. ad Abbatem Melismensem nouè electam epist. 34. apud R. P. Theophil. Raynaud. in dissert. de bono crimine, sect. 2. punct. 4. pag. 360.

[b] libris suis de Sacerdotio, siue Episcop.

[c] Apologia de fuga sua.

[d] in pastorali.

[e] lib. 2. epist. 125.

[f] Greg. epist. 24 lib. 1. ad Episcop. Constantin. apud me de officio, & potest. Episcopi, p. 2. tit. 2 glos. 2. n. 1

[g] Matth. 14.

[h] Chrysost. lib. 5. & 6. de Sacerd. apud me d. gl. 2. n. 6.

[i] Greg. epist. 7. ad [...] nast. Episc. Ant. apud me d. gl. 2. n. 21.

[k] Epist. 4. ad Ioan. Episc. Const. apud me d. gl. 2. n. 9.

no, vt diuina ope, & auxilio efficiamini firmissimum Ecclesiasticæ soliditatis ouile, ne aliquis ex vobis errabundus lupina rapacitate foris inueniatur deuorandus. Nomen enim & munus Pastoris magnam solicitudinem pro commissis ouibus deposcit, [l] Quam sicut in meo Pastorali codice pro communi commodo exaratam habeo, ita laborioso studio pro vestra salute adhibendam spero, vt his freti animi, corporisque subsidiis, vno ore, & voto vnico honorificemus Deum & Sponsum Ecclesiæ nostræ IESVM, quem etiam atque etiam rogare vobis maximè curæ sit, vt humilem simul & vtilem in iniuncto me faciat ministerio perseuerare; humilem vera de me sentiendo, vtilem recta ad vos dirigendo, quatenus ad nostram vtilitatem illud inspiret cordi, hoc ministret ori. [m]

l Bernard ad Eugen lib. 3. apud me d. tit. 2. gl. 6. n. 15.

m Guerrie. in ser. de Rogat. apud R. P. Th. Rayn. vbi suprà, sup. 4. puncto 7. propos. pag. 517.

CAPUT V.

De Episcopalium graduum diuisione.

SUMMARIUM.

1 *Administrationis genus in Ecclesia militanti instar triumphantis Ecclesiæ fuit inductum.*
2 *Honoris, seu potestatis nonnulli gradus inter ipsos Episcopos à tempore Apostolorum distincti reperiuntur, per quos alij aliis Superiores efficiuntur.*
3 *Papa vniuersalis, seu Oecumenicus Episcopus dicitur.*
4 *Ordo nullus Episcopali maior, vel æqualis reperitur.*
5 Cap. primæ Sedis, in fine, & cap. ecce, in princ. 99. dist. *declarantur.*
6 *Patriarchæ, & Primates idem sunt, ac nulla inter eos datur differentia, licet diuersa sint nomina, secundum vnam sententiam.*
7 *Primates, vt verior tenet sententia, licet Patriarchæ possint appellari, non tamen omnes Primates verè sunt Patriarchæ, nec idem habent officium, eandémve authoritatem.*
8 *Patriarchæ propriè quatuor sunt, videlicet Antiochenus, Constantinopolitanus, Alexandrinus, & Hierosolymitanus; quia repræsentant quatuor Euangelistas in Ecclesia Dei.*
9 *Patriarchæ dicti sunt quasi Patres Patrum, seu Principes Episcoporum.*
10 *Archiepiscopi dicuntur quasi Principes Episcoporum.*
11 *Prouincia, cui præest Archiepiscopus, quas sub se debeat habere ciuitates, & Episcopos, ostenditur.*
12 *Metropolitanus, & Archiepiscopus idem sunt.*
13 *Suffraganei lege Metropolitana Archiepiscopis sunt subiecti, non ita eorum subditi, exceptis casibus iure speciatim expressis.*
14 *Prælati Ecclesiarum Episcoporum nomine nuncupantur, quia præcipuum eorum munus est pro subditorum spirituali salute diligenter inuigilare.*
15 *Titulares Episcopi dicuntur, qui solum titulum Ecclesiarum habent, populo tamen carent, & Clero Christiano, atque etiam facultatibus.*
16 *Titulares Episcopatus quare hodie conferantur, ratio assignatur.*
17 *Titulares Episcopi dantur frequentiùs à Romano Pontifice velut coadiutores Episcopis infirmis, senibus, aut alia simili ratione impeditis.*
18 *Titulares Episcopi, & qui Episcopatui renunciarunt sine expressa proprij Episcopi licentia, nullum ad Ordines possunt promouere, etiamsi in loco nullius Diœcesis sedem eligant.*
19 *Titulares Episcopi, qui à sedibus suis proteruiá inimicorum expulsi sunt, ac subinde subditos habent, & Diœcesim cum Christiano populo & Clero, cùm iurisdictionem teneant, ea in aliena Diœcesi in subditos suos vti possunt, ac eis Ordines conferre.*
20 *Titulares Episcopi an ad Concilium vocandi sint, & admittendi, ostenditur.*
21 *Chorepiscopi dicuntur à χώρα, Græcè pagus, seu villa, quasi in pagis, & in villis ad Episcopalia munia obeunda essent constituendi.*
22 *Chorepiscopi potestas qualis fuerat, ostenditur.*
23 *Prælationum, & dignitatum gradus ex Ecclesiæ institutione, & ab ipso iure humano processerunt.*
24 *Prælationes Primatuum, & Archiepiscoporum ad ius diuinum esse referendas qui teneant, ostenditur.*
25 Cap. 1. 99. dist. *declaratur.*
26 *Decima respectu congruæ sustentationis ad legis Diuinæ debitum referuntur, respectu quota ad consuetudinem.*

ADMINISTRATIONIS genus in Ecclesia militanti instar triumphantis Ecclesiæ esse inductum ostendunt sacri Doctores, quæ cum variis Ordinibus distincta sit, Archangelorum scilicet, Thronorum, Principatuum, reliquorumque Cœlestium spirituum, similis Ordinum distinctio in militanti Ecclesia conueniebat, vt hæc Ecclesiastica Hierarchia, quatenus posset, illius cœlestis imaginem referret. Quemadmodum enim in sæculari ordine sunt multæ Vniuersitates, ac Collegia, quorum alia in aliis insunt: nam ex multis hominibus, exempli gratia, constat domus; ex multis domibus fit vicus; ex multis vicis conflatur ciuitas; ex pluribus ciuitatibus constituuntur Regna, & ex regnis Monarchia, Arist. *Polit. lib. 1. cap. 1. & 2.* adeò quod vnaquæque Vniuersitas suos habeat præfectos seu potestates, quibus obtemperat: ita olim ad spiritualem fidelium gubernationem Parochiæ institutæ sunt; ex multis Parochiis plerisque in locis Plebanatus, siue Archipresbyteratus; multis verò Archipresbyteris, plebiumque Rectoribus Episcopi præfecti fuerunt, Episcopis Archiepiscopi, Archiepiscopis Patriarchæ; Patriarchis denique Papalis dignitas, tanquam Ordinum eminentissima præposita fuit, atque in graduum omnium posita fastigio, vt suprema illius in omnem gregem Christianum, cunctosque eius gradus ac Ordines potestas haberetur. 1

Vnde à tempore Apostolorum quamuis omnes Episcopi in iis, quæ sunt Ordinis, parem receperint potestatem, & in hunc sensum vera sit sententia D. Hieron. de qua *in c. legimus, vers. si auctoritas 93. dist.* nonnulli tamen honoris, seu potestatis gradus inter ipsos Episcopos distincti reperiuntur, per quos alij aliis Superiores efficiuntur, de quibus Gratian. *in princip. & per totam* 21. *dist.* Nam S. Isid. *lib. 7. etymolog. c. 12.* hæc scripsit verba, videlicet: *Ordo Episcoporum quadripartitus est, id est, in Patriarchis, Archiepiscopis, Metropolitanis, atque Episcopis,* vt refert Gratian. *in c. cleros, verb. Ordo,* 21. *dist.* intelligendo de gradu Episcopali, non autem de Ordine, quia Episcopalis Ordo vnus tantùm est, vt constat ex Anacleto Papa *in epist. 3. in c. 3. in vers. Episcoporum verò,* explicant Turrec. *in d. c. cleros, num. 14. in paruo libello de dignitate Episcoporum cap. 4.* tetigit Cuch. *in instit. maior. lib. 2. tit. 6. in princ. & lib. 7. ante num. 1.* Præterea gradus quatuor constituit Episcopalis dignitas, quorum primus est in Patriarchis, secundus in Archiepiscopis, tertius in Metropolitanis, & quartus in Episcopis: vel potiùs secundùm alios, Primus est Romani Pontificis. Secundus Primatuum, & Patriarcharum. Tertius Archiepiscoporum. Quartus eorum, qui simpliciter Episcopi dicuntur; & ex his alij titulares, alij item Chorepiscopi. Petr. Gregor. *syntag. iuris lib. 15. c. 2. n. 8.* Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificij, c. 8. pag. 25.* me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. p. 1. c. 8. n. 1. cum seqq.* 2

De

3 De primo, scilicet Summo Pontifice, quod Episco-
pus sit, constat ex iis, quæ notat glos. *in verb. Episcopus*
in proœm. Sexti: tum quia licet aliæ dignitates in Ec-
clesia sint quoad jurisdictionem Episcopali majores,
4 † nullus tamen Ordo Episcopali major, vel æqualis
reperitur: notat glos. *in verb. pari*, text. *ibi in cap. in*
novo, 21. dist. & docent Sot. *in 4. dist. 24. quæst. 2. art. 4.*
concl. 2. Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 7. §. 2. & c. 25. §. 1.* me
citato *in hoc loco* novissime post hæc impressa visus
Mich. Ferrus *de præced. Eccl. q. 13. n. 6.* Vnde jure opti-
mo Summus Pontifex Vniversalis, seu Oecumenicus
Episcopus dicitur, ut antiquissimam Chalcedonensem
Synodum Beato Leoni acclamasse testatur D. Thom.
quem refert *addit. ad c. ecce 99. dist.* & explicant Tur-
recr. *de potestate Ecclesiæ lib. 1. c. 17. ad 5.* Bellarmin. *in*
controvers. Cathol. lib. 1. cap. 31. vers. 15. Mich. Ferrus
d. tract. de præced. Ecclesiast. quæst. 32. n. 31. & alii, ex
quibus confirmant Alphons. Mendosa *in quodlib. quæst.*
9. 4. Scholast. §. 3. Petr. Gregor. *d. cap. 2. à num. 9. &*
c. 9. & cap. 3. in princip. cum quo notabis rectè in hunc
sensum Panepiscopum dici posse Romanum Pontifi-
cem, id est, Summum & omnium præcipuum inspecto-
rem: licèt enim Dionysius Areopagita hoc referat ad
CHRISTVM Dominum, verum, & Summum Sacerdo-
tem, qui pro omnium salute se Patri obtulit in sacrifi-
cium, huicque de omnibus cura est: non tamen imme-
ritò Romano Pontifici Summo ejus Vicario, ut tali
potest applicari secundùm tantæ dignitatis mensuram.
5 Non obstat text. *in c. primæ Sedis, in fine 99. dist.*
ubi prohibetur ne quisquam, etiam Romanus Ponti-
fex se universalem Pontificem, aut Summum Sacerdo-
tem appellet, juncto *c. ecce, in princip. ead. dist.* ubi
Beatus Gregorius ait superbam esse appellationem,
qua Romanus Pontifex dicitur universalis Papa, ideo-
que petit, & jubet ne sic amplius appelletur. Quia
ad primum ex *d. c. primæ Sedis*, facilè responderi po-
test ultra illius verba non esse Concilii Africani, sed
Gratiani, verba non agere de Romano Pontifice, sed
de Primatibus, seu Patriarchis. Ad auctoritatem verò
Gregorii respondetur, humilitatis causa recusasse illud
nomen, ad convincendam contumaciam Ioannis
Constantinopolitani Episcopi, qui superbo illo titulo
se cognominabat: sed generaliùs respondebis cum
D. Thom. Turrecr. Cardin. Bellarm. & aliis, quos re-
fert Mendosa *dicto loco*, intelligi posse universalis
Episcopi appellationem, vel quòd solus sit omnium
Christianarum urbium specialis, & immediatus Epis-
copus, itaut reliqui excludantur, & sint ipsius Vicarii;
aut quod sit generalis Episcopus omnium, & supra
omnes, neque particulares singularium urbium Epis-
copos excludat: primo modo intelligitur auctoritas
Gregorii, & constat tum ex originali *lib. 7. indict. 1.*
epist. 30. tum ex *d. cap. ecce*, ibi: quia vobis subtrahi-
tur, quod alteri plusquam ratio exigit, præbetur: non
ergo vetat universalem Episcopum se appellari, nisi
quatenus particularium Episcoporum potestatem sub-
trahit: in posteriori verò sensu antiquissima est, & ve-
rissima appellatio, tum ex dictis, tum *ex reg. c. cuncta*
per mundum 9. q. 3. cum vulgaribus.
6 Secundo loco ponuntur Patriarchæ, seu Primates,
utrosque enim eosdem esse, & nullam inter eos dari
differentiam, licèt diversa sint nomina, probat text.
in cap. 1. & 2. 69. dist. & in cap. duo simul, de officio Or-
din. unde glos. *in cap. coram, de in integ. restit.* auctori-
tate *d. c. 1.* notavit inter Primates, & Patriarchas non
dari realem differentiam, sed vocalem, ut etiam com-
probant Chassan. *in catalogo p. 4. consid. 9. in princ.* Lan-
7 cel. *de instit. canon. lib. 1. tit. 5. in princ.* Verùm † licèt
Primates quodammodo Patriarchæ possint appellari,
non tamen omnes Primates verè sunt Patriarchæ,
nec idem habent officium, eandemve auctoritatem:
8 sed propriè Patriarchas esse quatuor, videlicet † An-
tiochenum, Constantinopolitanum, Alexandrinum,
Hierosolymitanum, relatos *in c. antiqua, de privileg.*
asserit Gonzal. *ad reg 8. Cancell. glos. 41. n. 12.* quia re-
præsentant quatuor Evangelistas in Ecclesia Dei, *cap.*
scriptum 40. de elect. quibus postea superadditi, &
creati fuerunt alii à Summis Pontificibus, de quibus
Gonzal. *d. gloss. 41. num 14.* Alii autem Patriarchæ sunt
minùs principales, qui cum Primates propriè appel-
lentur, minus propriè Patriarchæ nominantur, quales
sunt in *Italia* Aquileiensis, in *Anglia* Cantuariensis,
& Bituricensis, in *Gallia* Gradensis, & Lugdunensis,
in *Hispania* Toletanus, & Bracharensis, de quibus suo
loco agemus. Et in his Patriarchis minus principalibus
procedit, quod fertur inter Primates Patriarchas nul-
lam esse differentiam, sed verbalem tantùm, ut per
Gig. *de residentia Episcop. c. 18. n. 5.* Gonzal. *d. gloss. 41.*
n. 13. Azor. *d. c. 35. q. 2.* Bouer. *censura paranet. p. 1. c. 10.*
pag. 493. vers. quæro, Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles.*
hierarchia, disp. 4. §. 1. n. 2. ad fin. Illustriss. D. Acuña
de primatu Ecclesiæ Brachar. c. 3. à princ.
Patriarchæ ideò post Summum Pontificem secun- 9
dum locum obtinent, quia dicti sunt quasi patres Pa-
trum, seu Principes Episcoporum, juxta text. *in cap.*
Cleros, vers. Patriarchas, 21. dist. notant Anton. August.
in epit. veteris Iuris Pontif. tom. 1. lib. 2. de Patriarchis,
& Primat. Zachar. Bouer. *in censura paranetica, p. 2.*
lib. 3. c. 10. Iacob. Hermond. *adversus Salmas. hæreti-*
cum, lib. 2. cap. 6. & 7. Illustriss. D Acuña *in catal. Por-*
tugalens. Præsulum, part. 1. cap. 6. & de primatu Ecclesiæ
Brachar. cap. 1. num. 1. Petr. Gregor. *syntagm. juris*
lib. 15. c. 2. num. 11. Fusch. *de visit. lib. 1. cap. 2. à num. 9.*
Læl. Zech. *de Republ. Eccles. tit. de statu Reverendiss.*
Patriarcharum, num. 1. Gambar. *tract. de Legat. lib. 2.*
num. 11. Sigism. Scacc. *de appell. q. 8. à num. 99.* Gonzal.
dict. gloss. 41. num. 11. Modern. *de sacra Episcoporum*
auctoritate, c. 9. §. 6. & alii citati infrà *tit. 3. cap. 1. n. 28.*
Tertio loco ponuntur Archiepiscopi, qui sic dicun- 10
tur, quasi principes Episcoporum, docente Isid. *in dict.*
cap. Cleros, vers. Archiepiscopus, 21. dist. Homobon. de
Bonis *de humanæ vitæ statibus part. 1. cap. 6. versic. hi*
dicuntur, Galgan. *de Iure publico lib. 3. tit. 18. num. 1.*
Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 33. quæst. 1. in prin-*
cip. Sebast. Cæsar *in relect. de Eccles. hierarch. part. 1.*
disp. 5. §. 1. Paul. Layman. *de Prælator. Eccles. elect.*
cap. 14. quæst. 151. novissimè Mich. Ferrus *de præcedent.*
Prælat. Eccles. q. 4. num. 1. quia scilicet quemadmo-
dum Primates pluribus præsunt provinciis, seu Ar-
chiepiscopis, ita Archiepiscopi pluribus præsunt Dicœ-
cesibus, seu Episcopis, qui Suffraganei dicuntur. Vnde
Summus Pontifex Pelagius II. *epist. 1.* omnibus Epis-
copis, relatus *in cap. scitote 6. q. 3.* asserit Provinciam 11
esse, cui præest Archiepiscopus, quæ habet sub se de-
cem, aut undecim civitates, & totidem Episcopos, no-
tavit Rebuff. *in concord. tit. de collation. §. 1. verb. Me-*
tropolitana. Sed meliùs Petr. Gregor. *syntagm. lib. 15.*
c. 11. n. 3. tenet ex aliis hanc Constitutionem perpe-
tuam non fuisse, sed nutu Principum, annorumque cur-
riculo numerum Episcoporum fuisse constitutum in
unaquaque Provincia, prout singulis magis expedire
videbatur. Vnde † Metropolitanum non a numero ci- 12
vitatum, ut Isidor. dicebat *in d. c. Cleros*, sed à matrice
civitate appellari observant Covar. *pract. cap. 19. n. 2.*
& Forcatul. *dial. 61. n. 4.* quos refert, & sequitur Dio-
nys. Paul. *de vera quatuor Patriarchal. Sedium erect.*
cap. 1. num. 23. Gambar. *de offic. Legati de latere, lib. 2.*
tit. de variis Ordinariorum nomin. n. 34. & seq. Hinc
colliges, quod Metropolitanus, & Archiepiscopus idem
sunt, ut deduci potest ex text. *in cap. pastoralis, in princ.*
de offic. Ordin. & in Extravag. Salvator, de præb. inter
comm. ubi etiam habetur, quod Metropolitana Eccle-
sia est grandioris honoris, & tituli suffraganea, quæ est
sub jurisdictione, potestate, & subjectione Archiepis-
copi, & Capituli Ecclesiæ Metropolitanæ, Imol. Za-
barel. & Vital. *in Clem. Archiepiscopi, de privileg.* &
in

in terminis quod Metropolitanus, & Archiepiscopus idem sint, expresse docent Batt. *in l. vnica, num. 2. de Metropoli Beryto, num. 2. lib. 11.* Gomez *in repet. cap. 1. num. 20. de Constit. in 6.* Panorm. *de officio, & potest. Capituli sede vacante, praelud. 6. num. 14.* Raban. Maur. *de instit. Cleric. lib. 1. cap. 5. de ordine tripartito Episcoporum*, Petr. Gregor. *syntag. part. 2. lib. 15. cap. 21. à num. 2.* Monet. *de conservator. cap. 5. à num. 43.* Mich. Petrus *d. c. 4. num. 2.* bene Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium er ct. c. 1. n. 23. cum seqq.* Sunt tamen aliqui Archiepiscopi, qui non sunt Metropolitani, Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 33. quaest. 1.* Homobon. *d. cap. 6. vers. si diminutio*, inter alios & Rosanen. & Lucianen. nullum habent Suffraganeum.

13 Ex quibus jam apparet, quoad potestatem iurisdictionis Archiepiscopos Primatibus esse inferiores, Episcopis verò superiores: iam praecedunt veteres Episcopos honore, Gemin. *in cap. singula, il 2. 9. q. 3.* & sunt personae magis priuilegiatae, *cap. seruatis, & cap. igitur, 25. quaest. 2.* quorum praestantia aliquando appellatur Archiepiscopalis dignitas, *cap. fin. de purgat. canon.* nonnunquam auctoritas Metropolitana, *cap. fin. 51. dist. cap. sollicitudinem, de appellat.* probat etiam text. *in cap. 1. 80. dist. c. 1. 99. dist. de offic. Legati, cap. ad reprimendam, cap. duo simul, c. pastoralis, de officio Ordin.* cum aliis, quibus habetur Suffraganeos lege Metropolitana Archiepiscopis esse subjectos, non ita eorum subditos, exceptis casibus specialiter iure expressis, de quibus, huiusque dignitatis privilegiis agunt scribentes *in d. cap. pastoralis*, plenè Rusaeus *in tract. de praeminentia Archiepiscop. dignitatis*, Stephan. Quaranta *in tract. de praestantia Archiepiscopi, & ejus auctoritate in suffraganeos, eiusque subditos, & in tota prouincia, & in sum. Bullar. verb. Archiepiscopi auctoritas*, Lael. Zech. *tit. de statu Reuerendiss. Archiepiscoporum*, Mar. Anton. Genuens. *in praxi Archiepiscopali Neapolitana, cap. 70. per totum, in nouiss. edit.* Petr. Greg. *d. c. 11.* Henriq. *in summ. lib. 11. c. 30. cum seq.* Chassan *in catalogo gloria mundi, part. 4. consid 20. cum seqq.* Azor. *instit. moral. part. 2 lib. 3. c. 34. quaest. 9. cum seqq.* qui omnes, praecipuè Lael. Zech. benè notant Archiepiscopos in propria Dioecesi Episcopalem iurisdictionem exercere, in aliis verò Suffraganeorum Metropolitanicam, neutram tamen posse exercere antequam pallium recipiant, de quo *in cap. significasti, de elect. & in c. nisi specialis, de auctor. & usu pallii, & in cap. antiqua, de priuileg.* & latiùs dicemus *infrà tit. 4.* Et quod Archiepiscopus sit iudex Ordinarius omnium Episcoporum suae prouinciae, tradunt Anastas. Germon. *de sacr. immun. lib. 3. c. 7. num. 33. & 44.* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. c. 71. num. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gl. 42. n. 16* & plures, quos citat Monet. *de commutat. vltim. volunt. cap. 5. num. 280.*

14 Quarto deinde loco Episcopi ponuntur, quos Presbyteris diuina ordinatione superiores, suprà *c. 2. n. 16.* diximus, ubi etiam ostendimus eorum nomen deduci à verbo Graeco *ἐπισκοπεῖν*, quod attendere, inuigilare, seu speculari significat; & meritò Ecclesiarum Praelati Episcoporum nomine nuncupantur, quia praecipuum eorum munus est pro subditorum spirituali salute diligenter inuigilare, iuxta illud Actor. 20. *Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos posuit Spiritus sanctus regere Ecclesiam Dei.* Vt scilicet excessus corrigant, moresque in melius reforment, ne subditorum sanguis de manibus Praelatorum requiratur, ut ait text. *in c. irrefragabili, in princ.* iuncto *c. inter caetera, de officio Ordin.* Vnde *primò* habet officium ducis, *c. post translationem, de renunt.* ut rectum iter subdito ostendat, ne ambo in foueam cadant, *c. aqua ipsis, 38. dist. c. cum sit, de aetate, & qualit.* *Secundò*, habet officium magistri, cùm regimen animarum sit ars artium, *c. pen. de aetate, & qual.* *Tertiò*, habet officium praefecti vigilum, ut sic caueat à negligentia, cùm pretiosissimae omnium animae sint ei commissae, & culpa eius sit si oues ai ferantur, & ipse nesciat, *c. pen. de reg. iur. l. 2. ff. de offic. praef. vig.* *Quartò*, habet officium militis armati, cuius tamen arma sunt lachrymae, & orationes, *c. 1. & 2. 23. q. 8.* *Quintò* habet officium gladiatoris, cuius mucro est excommunicatio, *c. visis 16. q. 2.* *Sextò* agricolae, ut euellat, dissipet, & plantet, *c. solita, vers. potuisses, de maior.* *Septimò* correctoris, *c. transmissam, de elect. cap. qualiter 1. de accusat.* ut sic corrigat peccantes: sunt etiam Episcopi Legati CHRISTI, & eius Locumtenentes. Vnde Petrus Apostolus dixit, *Zacchaeum vobis ordinaui Episcopum, quem quasi Christi locum seruantem, honorare debetis, obedientes ei ad salutem vestram:* quod S. Clemens retulit *lib. 3. recognitionum.* Idem Clem. *epist. 3. Omnis Pontifex Sacro Chrismate perunctus, & in Ciuitate constitutus, charus, & pretiosus hominibus oppidò esse debet, quem quasi Christi locum tenentem honorare omnes debent.* S. Anacletus *epist. 2. & 3. Episcopi à Christo missi sunt, & eius funguntur legatione; & Apostolis decedentibus, in eorum locum successere Episcopi.* Euaristus Papa *epist. 2. Sacerdotes vice Christi legatione funguntur in Ecclesia: & sic ut ei sua est coniuncta sponsa, hoc est Ecclesia, sic Episcopi iunguntur Ecclesiae vnicuique pro portione sua.* Eusebius Papa *epist. 3. Caput Ecclesiae Christus est, Christi autem Vicarij, Sacerdotes* (id est Episcopi) *sunt, qui vice Christi legatione funguntur in Ecclesia. sunt item Angeli, & oculi Domini, claues Ecclesiae, atque columna.* Vnde S. Dionys. *lib. 2. de Ecclesiast. hierarchia, cap. 7. pag. 3. Diuinus Antistes, ut scripta diuina testantur, interpres est Diuinorum iudiciorum, Angelus enim est Domini Dei rerum omnium praepotentis.* Sanctus Clemens *epist. 1. Petrus Apostolus Episcopos claues Ecclesiae, & oculos Domini esse dicebat.* Pius Papa, *Episcopi à Deo sunt iudicandi, qui eos sibi oculos elegit.* Clemens V. *in Clem. 1. § nec super, de poenis, Episcopi spirituales sunt patres, nostrique fratres, & Coepiscopi, columna comprobantur Ecclesiae.* Et S. Gregor. *ad Mauric. August. lib. 4. epist. 75. Quid ergo mirum si illos vestra pietas dignatur honorare, id est, Episcopos, quibus in suo eloquio honorem tribuens, eos aut Angelos, aut Deos ipsos etiam appellat Deus,* Idem Clemens *lib. 2. Constit. Apostolicarum cap. 30. Episcopus est post Deum Pater vester, is Princeps, & Dux, & Rex vester, deinde is terrenus Deus, post Deum, cui à vobis honor debetur.* S. Ignat. *epistol. 7. Ego dico, honorate Deum auctorem omnium, & Dominum Episcopum tanquam Principem Sacerdotum, imaginem Dei ferentem, principatum quidem secundùm Deum, Sacerdotium verò secundùm Christum.* Prosper Aquitan. *lib. 2. de vita actiua, & contemplatiua, c. 2.* sic ait: *Episcopi per Dei gratiam fiunt Diuinae voluntatis iudices, Ecclesiarum Christi post Apostolos fundatores, fideles populi duces, veritatis adsertores, praua doctrinae hostes, omnibus bonis amabiles, & malè sibi conscijs etiam ipso visu terribiles, vindices oppressorum, Patres in Fide Catholica regeneratorum, Praedicatores caelestium praemiorum, exempla bonorum operum, documenta virtutum, & forma fidelium. Ipsi sunt Ecclesiae Decus, in quibus amplius fulget Ecclesia: ipsi columnae firmissimae, quibus in Christo fundatis innititur omnis multitudo credentium: ipsi portae ciuitatis aeternae, per quas omnes, qui credunt, ingrediuntur ad Christum: ipsi ianitores, quibus data sunt claues regni Caelorum: ipsi etiam dispensatores regiae domus, quorum arbitrio in aula Regis aeterni diuiduntur gradus, & officia singulorum.* Haec lubenter ex Prosper. descripserunt Concil. Paris. *lib. 1. c. 4. & lib. 3. c. 9.* & Concil. Aquisgran. II. sub Lud. Pio *p. 1. c. 5.*

Vt igitur commodiùs Episcopi pro subditorum salute inuigilare possent, singulis singulae Dioeceses distinctae fuerunt, quae sub se plures Parochos continent; itaut quemadmodum omnes Orbis Ecclesiae uni subsunt Romano Pontifici, & plures Prouinciae, & Archiepiscopi suo Primati, & plures Episcopi suo 15

Metropoli

Metropolitano : ita suo Episcopo plures subessent Pa-
rochi , vt omnia cum ordine , & sine confusione ad
laudem Dei, & Ecclesiæ ædificationem fierent , & ne
Clerici, cæterique fideles acephali , id est, sine capite
essent, vt bene explicat Concil. Trident *sess.14.de re-*
form.c.7.& sess.14.etiam de reform.c.13.in fine. Prose-
quitur Petr. Greg.*d.lib.15.c.12.n.32.* & alij quos re-
fert Henriq. *d.lib.10.c.32.*

15 Ex his autem Episcopis aliquos diximus titulares
esse, quia scilicet solum titulum Ecclesiarum habent,
populo tamen carent,& Clero Christiano, atque etiam
facultatibus , & ideo nullatenentes dicuntur , secun-
dùm Iacobat. *de Conciliis lib.1.pag.70.& 84.*& Man-
dos. *lib.1. reg.26. Cancel. de beneficiis vacantibus per*
promotionem, q.4. n. 5. quales sint illi, qui assumuntur
ad titulum Ecclesiarum, & Prouinciarum , quæ à Sar-
racenis , vel aliis infidelibus occupantur , de quibus
agit text. *in Clem.in plerisque , de elect.* commemorans
incommoda quæ proueniunt ex istorum prouisioni-
bus. Et quod Papa possit constituere Episcopatus in
terris infidelium , per doctrinam Baldi , & Angeli *in*
l. id quod,ff. de legatis 1. resoluunt Alphons. Aluarez
Guerrero *in specul. iuris Pontificij c. 31. pag. 77. cum*
seqq. Valenzuel.*cons.26.n.32.tom.1.*Mautit. de Alzed.
de precellent. Episcop. dignit. p.1. cap. 3. num. 43. &
latè Ego ipse *infrà hac parte 1. tit.3.cap.2. num 47.* &
quamuis hos Episcopos sine causa esse in Ecclesia libe-
re scripserit Can.*de locis theologicis lib. 5.c.2.pag.293.*
illosque aliquibus minus honorificis epithetis soleant
alij afficere , cùm aliquando dicantur portatiles , seu
commodatitij, vt refert Ioan. Quintin.*in rep.c.de mul-*
ta,n.50.de prabend. nonnunquam appellentur ambula-
torij , portatiui , & mobiles , vt refert Petr. Gregor.
syntagm.Iuris lib.15.c. 12. de Episcopis , num.44. nec
defuerint qui assererent illos propriè non esse Episco-
pos , sed abusiuè, vt constat ex adductis à Mandos. *d.*
n.5.& Ludou.Gomez *in reg.de annali professore,q.57.*
accedit etiam ;& ex libro qui inscribitur , *Piorum cly-*
peus,n.34.art.3. Attamen verè Episcopi sunt,& vt ta-
les ab omnibus Catholicis honorandi, vt tetigit Ioan.
Quintin. *in repet. c. de multa, n.44.de preb.* itaut con-
trarium cum pertinacia asserere,esse hæreticum aduer-
tat Paul. Grysald. *in decis. Catholica Fidei, verb. Epi-*
scopus, n.10.& sic meliùs eorum necessitatem contra
nostræ tempestatis hæreticos explicat Pet. Bollus *in*
16 *Oecocomia Canonica, classe 3. c.2. §. 4.* † Finis autem
principalis , quo eiusmodi titulares Episcopatus con-
ferri & acceptari debent, ille esse debet , vt benè mo-
net Petr.Greg. *d.c.12.n.45.*vt eò vbi sunt prouisi, pro-
ficiscantur , & experiantur , si ex grege Dominico
oues aliquas,vel vnam pristinæ saluti restituant,exem-
plo boni pastoris : vel qui ibi sunt fideles , in fide , &
religione sollicitè conseruent, aut nutriant , vt sanctè,
nec sine fructu fecisse Bartholomæum Bononiensem
declaratum Armeniæ Archiepiscopum , ex Turriano
refert Bollus *vbi proximè :* qui quidem Bartholomæus
Ordinis Prædicatorum in Catalogo Beatorum Epis-
copatus Bononiensis relatus est, vt apparet *in fine* Ar-
chiepiscopalis Bononiensis Illustrissimi Archiepiscopi
Gabrielis Paleothi S.R.E. Cardinalis, vbi refert di-
ctum Beatum Bartholomæum floruisse anno Domini
17 MCCCXXXV. † Nec minus iusta causa est institu-
tionis horum titularium Episcoporum , quam probat
ipse Bollus , & apud nos frequentior est, vt scilicet
dentur à Romano Pontifice velut coadiutores Episco-
pis infirmis , senibus , aut alia simili ratione impeditis,
vt deducitur ex text.*in c.pastoralis,& in c.peristi,& in c.*
non autem 7.q.1.& in c.ex parte, de cleric. ægrotante.

18 Vndequamuis propriam Diœcesim non habeant vbi
nomine proprio functiones Episcopales exerceant,non
tamen debent debito Episcopali honore fraudari : in-
dignum namque est quod accidens pecuniæ magis,
quam substantia Ordinis Episcopalis habeatur,arg.text.
in cap. accessorium , de regulis iuris in 6. cum ibi nota-
tis. Dicebat enim S. Hieronym. *in epist. ad Euagrium*
Episcopum, quod potentia diuitiarum , aut paupertatis
humilitas sublimiorem , vel inferiorem Episcopum
non facit, vt habetur *in c.legimus in Isaia, vers.vbicun-*
que,93.dist vbi notabiliter gloss. *in verb.eiusdem meriti,*
dicebat quod viri sapientes,periti , ac discreti ita sen-
tiant ; idiotæ verò , ac vulgares homines solent con-
temnere Episcopos absque magnis redditibus : vide
Petr. Aoch. *in Clem.in plerisque,num.5.de elect.* Aluar.
Pelag. *de planctu Ecclesiæ lib. 2. c. 17.* Mandos. *dict.*
quæst. 4. n. 2. De his titularibus Episcopis tractatum
edidit Hieronymus Vielmius,& aliqua tradit Alphons.
Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificij, cap. 31.*
His proximi sunt Episcopi , qui loco Episcopatus re-
nuntiarunt , de quibus *in c.1.de ordinatis ab Episco-*
po qui Episcopatui renunciauit, de quibus *infr.alleg.4°.*
n.1. Conueniunt autem omnes.quod nullus potest alie-
nos subditos sine expressa proprij Episcopi licentia ad
Ordines promouere, etiamsi in loco nullius Diœcesis
sedem sibi eligant, vt obuians fraudibus decidit Conc.
Trid.*sess.14.de reform.c.2.*& dixi *infr.p.2.alleg.6.*
Huiusmodi titulares , qui à sedibus suis proternia 19
inimicorum expulsi sunt, ac subinde subditos habent,
& Diœcesim cum Christiano populo , & Clero , ad
quam tamen propter persequentium metum accedere
non possunt , de quibus text. *in Clement. 1. de foro*
competenti, ab illis, de quibus egimus *supr.ex num.15.*
differunt, quia iurisdictionem retinent , eaque in alie-
na Diœcesi in subditos suos vti possunt , eisque Ordi-
nes conferre ; petita , quamuis non obtenta , licentia
Diœcesini, iuxta d ff.entiam eiusdem Clem. notat Ia-
cobat. *de Conciliis lib.1.p. 70.* hinc resoluens quæstio-
nem difficilem , † an omnes Episcopi ad Concilium 20
vocandi sint , & admittendi etiam titulares ? Quamuis
enim partem negatiuam in aliis , quos nullatenentes
appellat , sequantur Doctores communiter , vt per
Can.*d.loco,*Ban.*2.2.q.1.art.10. notab.2.pag.mihi 101.*
quem refert Cened. *ad Decretal.collect.108.num.3.* &
controuertant alij, de quibus Iacobat.*dict.tract. lib.2.*
*pag.85.*ea ratione, quia secundùm multos hoc magis
Ordinis potestatem respicit,quàm iurisdictionis, quod
falsum puto ex modò relatis , cessat tamen difficultas
in expulsis à suis sedibus, de quibus proximè , quia &
Ordinem , & iurisdictionem retinent Episcopalem,
subindeque nulla est ratio. quare excludi debeant. De
quo tamen vide *inf.alleg.63.sub n.1.*

Vltimo tandem loco diximus ab aliquibus inter 21
Episcopos poni Chorepiscopos , qui mouentur eo ar-
gumento , quia Subdiaconatum , & minores Ordines
conferebant , aliaque exercebant munera solis Episco-
pis propria,vt probat text.*in c.quamuis,68.dist.* & apud
Antiochenum Concilium *can.10.*relatum *tom. 1. Con-*
*cil.pag.mihi 322.*vbi etiam legitur Chorepiscopos ma-
nuum impositionem Episcoporum percepisse , & vt
Episcopos consecrari solitos , scribuntque sic di-
ctos à χωρα , quod Græcè pagum , seu villam , aut
locum significat , quasi in pagis , & in villis , & loco
Episcoporum, atque eorum Vicarij sint constituti ad
Episcopalia munia obeunda , quales dicunt hodie esse
Episcopos titulares,de quibus proximè. Ita Petr. Greg.
dict.c.12.à num.46. Illesc.*in histor.Pontific. lib.2.cap.6.*
Alzed.*d.p.1.c.3.n.48.*Pet.Sot. *lect. 1. de singulorum or-*
din.officiis, vers.illud etiam. † Verùm non de omnibus 22
hoc verum esse, sed de aliquibus , qui consecrationem
Episcopalem accipiebant.verum agnoscit Cardin.Bel-
larm.*in controuers.Catholi. tom.1.controuers.5.de cleri-*
cis,lib.1.c.27. sed obstat,quod si Episcopi sunt ,cur non
Diaconatum,& reliqua Episcopalia munia exercere pos-
sunt, vel in locis sibi deputatis , vel saltem consentien-
te Episcopo Diœcesano , exequontur ; quod tamen
prohibet *d. c.quamuis ?* Deinde si Episcopi sunt, quo-
modo in pagis, & villis constituuntur,contra regulam
text.

text. *in c. 1. de priuileg. & in cap. illud, & in cap. Episcopi, 80. dist.* quibus probatur solum maioribus Ciuitatibus esse præficiendos. Obstat tandem *cap. Chorepiscopi, ead. dist.* 68. vbi Damasus Papa Chorepiscoporum institutionem improbat vt prauam, & Sacris Canonibus, & Scripturæ contrariam, quia in illis nullum habent fundamentum, sed potiùs constat solos duos gradus maiorum, & minorum Sacerdotum Christum Dominum instituisse: vnde cum Synodo Neocæsarcensi sic liceat colligere. CHRISTVS Dominus solos duos gradus, Episcoporum scilices, & Presbyterorum instituit: Chorepiscopi non sunt Episcopi, vt ipsa nominis etymologia sonat, quia loco sunt Episcoporum: ergo vt Presbyteri sint oportet; quod si despiciunt esse Presbyteri, nihil sunt: nam tertius Ordo nec Sacris Litteris, nec Pontificis Canonibus reperitur. Quare concludendum est, Chorepiscopos ex Ecclesiæ institutione nihil aliud fuisse, quàm Presbyteros, quibus crederentur res præcipuæ temporales, & cura pauperum, & eleemosynarum, & aliqua ministeria Episcopalia, veluti vt conferrent minores Ordines, inter quos erat Subdiaconatus illis primis temporibus, *c. erubescant, 32. dist. c. miramur, de seruis non ordinandis,* & dixi *p. 2. allegat. 14. in princ.* & sic postea eorum ambitione crescente gerebant se pro Episcopis, suoque officio non contenti audebant maiores Ordines, & omnia Episcopalia exercere, & aliquando consecrationem, quæ Episcoporum est propria, extorquebant; & ideò meritò eorum Ordo ab Ecclesia damnatus est *in d. cap. Chorepiscopi*, vt post antiquiores explicat Conrad. Brun. *de Ceremoniis lib. 1. c. 4.* Carranz. *in summa Conc. in Damasi epistol. 4. pag. mihi 77.* Bullus *vbi suprà*, & latè post multos, quos refert, Henriq. *in sum. lib. 10. c. 23. § 2.*

23 Prædictos omnes Episcoporum gradus, quamuis quoad Ordinis potestatem ipso iure Diuino instituti differant, vt suprà *cap. 1.* probauimus, quoad tamen prælationum, & dignitatum gradus ex Ecclesiæ institutione, & ab ipso iure humano processisse probant text. *in c. in illis, & in cap. nulli. 99. dist.* vbi primatuum institutio refertur ad Apostolos, & eorum successores. Nam certum est omnem potestatum regiminis, seu iurisdictionis immediatè prouenire ab ipsa Ecclesia, & saltem quoad modum, & inter singulos inferiores distributionem à Romano Pontifice pendere, & consequenter ab humano iure, *cap. ita Dominus, 19. dist. cap. quoties 24. q. 1.* explicat Suar. *tom. 4. disp. 25. sect. 1. à n. 4. & præcipuè n. 10.* Igitur quamuis fateri oporteat istos Prælatos quoad Episcopalem Ordinem, qui apud omnes vnus est, iuris Diuini esse, quoad potestatem tamen iurisdictionis, seu regiminis, per quam distinguuntur, iuris esse humani, vt bene explicant Francisc. Bursat. *consl. 125. n. 45. vol. 1.* Onuphr. Panuin. *de Primatu Petri p. 3. dissuas. 6. pag. 243.*

24 Verùm huiusmodi maiores prælationes Primatuum,
& Archiepiscoporum ad Ius Diuinum esse referen-
das contendunt Rusæus *dict. tract. in præfat. in princip.*
Pigh. *de Ecclesiast. hierarch. lib. 3. c. 1.* Henriq. *d. lib. 10.*
c. 30. in princ. Duen. *reg. 72. limit. 2.* Pro quibus facit au-
25 ctoritas text † *in c. 1. 99. distinct.* ibi, *diuina, & Ecclesia-*
stica leges poni, & esse iusserunt, cum alijs quæ ex D. Paul.
ad Ephes. 4. tradit Pigh. *de diuersitate ministrorum in Ec-*
clesia Dei, refertur *in c. cum ex iniuncto, de hæreticis.*

26 Prima tamen opinione, vti veriori retenta, Bursat. *d. cons. 125. à num. 16.* respondet ad prædictas auctoritates, quibus probari videtur harum dignitatum institutionem ad legem diuinam esse referendam, vt scilicet loquantur de lege Diuina latissimè sumpta, iuxta quatuor modos, quos ibi explicat, secundùm primum prout dicitur de lege Canonica, vt *in c. nimis, de iureiurando, & cap. in scripturis, 19. dist.* Verùm meliùs considerabis in Patriarchis, seu Primatibus duo distincta reperiri, Episcopalem scilicet Ordinem omnibus communem, ex ipsius CHRISTI institutione, & regimen Prælationis ex Apostolorum ordinatione: non impropriè igitur Patriarchas leges Diuinæ poni iusserunt, si Ordinis potestatem respicias, atque sollicitudinem Episcopalem, quæ omnibus Episcopis communis est; atque etiam Ecclesiasticæ, quatenus ad prælationem spectat. Neque nouum est quod idem nomen Primatis ex eadem ratione iuxta diuersos respectus diuersimodè accipiatur, scilicet respectu legis Diuinæ quoad Episcopatus Ordinem, respectu Ecclesiasticæ quoad prælationem, sicut videmus *in cap. in aliquibus, §. ille quippe, de decimis*, quia decimæ respectu congruæ sustentationis ad legis Diuinæ debitum referuntur, respectu quotæ ad consuetudinem, vt post Couarr. *lib. 1. var. cap. 17. num. 1.* testatur tenere Theologos omnes, Gutier. *Canon. lib. 2. cap. 21. num. 9.* & sub prædicta distinctione docent Zerol. *in praxi Episcop. p. 1. verb. decima, in princ.* Antonius Fernandez Lusitan. *in examine Theologiæ moralis, p. 1. ad 7. præceptum Decalogi, cap. 13. §. 3.* Malderus *de iustitia, & religione tractat. 10. tit. de decimis, dub. 2. §. contraria nihilominus*, Moneta *de decimis c. 1. q. 2. n. 27.*

Post Summum Pontificem, triplicem ordinem 27
Episcoporum suprà constituimus, *primò* Patriarcharum, de quorum præcedentia inter se infrà egimus hac *p. 1. tit. 3. c. 1. à princ.* & ex professo Mich. Ferrus *de præcedent. & prælat. Eccles. q. 33. per tot. Secundò* Archiepiscoporum, *tertiò* Episcoporum; illi enim præferuntur qui fuerint Primates, seu Patriarchæ; Ferrus *d. tract. q. 4. n. 7.* sed si fuerint simpliciter Archiepiscopi, clarior & dignior ille erit, qui maiori Patriarchæ subditus fuerit; & inter Archiepiscopos Primates, seu eiusdem Patriarcæ subditos, præcedet ille qui aliquod priuilegium, exemptionem, dignitatem, seu officium præter Archiepiscopatum habuerit: tandem data iterum paritate recurrendum erit *primò* ad antiquitatem promotionis: *secundò*, ad gradum: *tertiò*, ad virtutem: *quartò*, ad nobilitatem; ita Mich. Ferrus *d. tract. q. 4. n. 18. & 19.*

Inter ipsos autem Episcopos ordo prioritatis, & 28
ordinationis, seu consecrationis erit obseruandus, Cæ???. Roman. *lib. 1. cap. 31. §. in sessione verò*, citati *hac ead. p. 1. tit. 3. cap. 8. num. 66.* & nouissimè Ferrus *d. tract. q. 2. n. 6.* vbi subdit, quod etsi alter Episcopus sit prior in data, & in consecratione posterior, alter verò in consecratione prior, & in data posterior, hic erit præferendus. Nec prælationis qualitatem infert quod vnus maiorem habeat diœcesim, & maiorem iurisdictionem, seu vberiores fructus, *cap. legimus, 93. dist.* ibi, *potentia diuitiarum, & paupertatis humilitas, vel sublimiorem, vel inferiorem Episcopum non facit,* &c. *cap. sicut, 76. dist.* vbi quod parua ciuitas prærogatiuam Regni non minuit, Decian. *Resp. 19. num. 107. cum seqq. vol. 3.* Ferrus *d. tract. quæst. 9. num. 21. & q. 27. num. 9.* Minúsque de præcedentia habenda ratio in Concilio, si Episcopus simul sit alicuius Regis consiliarius; nam sedere debet in loco proprio, & non debet cæteros antiquiores in Senatu præcedere, Vincent. de Franchis *decis. 138. n. 5.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr. 12. cap. 12. num. 11.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 203. num. 3. in fine*, D. Contelor. *de præcedentia num. 20. cum seqq.* Ferrus *d. quæst. 27. num. 10.*

Limita *primò* in Episcopo existente intra suam diœ- 29
cesim, quia in omnibus actionibus, quas ibi exercet, præcedit omnes Episcopos consecratione priores, & etiam Archiepiscopos, vt colligitur ex Cærem. Romano *lib. 1. cap. 3. fol. 40.* vbi Episcopus proprius thurificatur ante Archiepiscopum & Episcopum hospites, quando omnes præsentes sunt in Vesperis, & Missa solemni; nam quisque in suo territorio maior est altero, gloss. *verb. potest, in l. apud, ff. de manumiss.* Boët. *tract. de authorit. magni Concil. num. 54.* Besold. *dissert. de præced. c. 3. n. 5.* Ferrus *d. tract. q. 4. numero 6.*

Limita

30 Limita *secundò* eo casu, quo coocurrant duo Episcopi, quorom vnus sit titularis tantùm, Cleroque carens, & sit prior in consecratione, alter autem habeat populum & clerum, & sit iunior; nam tuoc hic posterior erit præponendus, quia licèt antiquitati deferatur io præcedentiis, hoc inter pares intelligitur, non autem vbi modernior est dignior; ita illustriss. D. Acuña *in cap.7.num.1.dist.18.* Ferrus *d.tract. quæst.* 27. *num.*7. vbi *num.* 8. subdit inter Episcopos titulares tantùm pro prærogatiua danda inspiciendum, ao quis sit exemptus, vel an habeat illud officium, seu dignitatem præter Episcopatum, vel sit subditus maiori Archiepiscopo, & Patriarchæ, vel sit Doctor, virtute clarus, aut oobilis: quamuis Menoch. *cons.* 52. *num.* 69. existimet Episcopum titularem antiquiorem tempore præcedere Episcopum aliàs diuissimum.

31 Limita *tertiò* in Episcopo habente officium in Curia Romana, qui cæteris antiquioribus Episcopis præfertur, vt consuluit Menoch. *consil.* 1?6. *num.* 14.

CAPUT VII.

De Episcopatuum, & Diæcesum diuisione.

SUMMARIUM.

1 *Episcopatuum diuisio qualiter à Diuo Petro sancita fuerat? ostenditur.*

2 *Prælatorum Ecclesiasticorum gradus ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum, & Archiflaminum Diuum Petrum ordinasse, qui teneant, ostenditur.*

3 *Prælatorum Ecclesiasticorum gradus ad Cœlestis Hierarchiæ similitudinem institutos fuisse, verior tenet sententia.*

4 Cap. in illis, 80. dist. & cap. 1. 99. dist. *declarantur.*

5 *Romæ deiecto summo idololatriæ pontificatu, subrogatum est caput totius terrestris Sanctitatis, Summus scilicet Christianæ Religionis Pontifex.*

6 *Flamines à quibus, & ad quid instituti? remissiuè.*

7 *Diœceses, & Parochiæ olim à Summis Pontificibus, præsertim à Dionysio I. distinctæ fuerunt.*

8 *Diœcesis quid sit? ostenditur.*

9 *Diœcesis vna non est in duas diuidenda.*

10 *Diœcesum fines, de quibus constat, præscribi non possunt.*

11 *Diœcesum fines qualiter probentur, ostenditur.*

12 *Episcopi in maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus sunt præficiendi.*

13 *Parochi, seu Plebani in Castellis, & modicis Ciuitatibus ab Episcopis ponuntur.*

14 *Plebani non omnes sunt Parochi, sed illi tantùm, qui maius habent beneficium.*

15 *Parochiarum diuisio à Dionysio Pont. incœpit.*

16 *Ciuitatis ad substantiam requiritur, quod habeat Episcopum, secundùm vnam sententiam, cuius contrarium ponitur* num. 17. *& sub distinctione resoluitur* num. 18.

1 VT meliùs quæ vniuerso Christiano populo opus suot, prouiderentur, & vt perturbatio omnis, & confusio tolleretur, vtque cum ex fidelibus aliquis crearetur Episcopus, illicò sciret quatenus facultas sua, iurisdictioque extenderetur, rectè Diuus Petrus vrbes, & loca pro singulis Prælationis, & dignitatum gradibus constituit, itavt iis, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum Flamines, & prima iudiciaria potestas, scilicet Rectores Prouinciarum, Proconsules, eorumque Legati, præessent Patriarchæ, seu Primates: in iis verò in quibus erant Archiflamines, essent Archiepiscopi: in singulis verò reliquis ciuitatibus præessent Episcopi, vt referunt Clemens Papa *in cap. in illis, 80. dist.* & Anacletus in *cap.1.99. dist.* † Vnde ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum, & Archiflaminum, Diuum Pe- 2
trum ordinasse Ecclesiasticorum Prælatorum gradus existimant Petr. Gregor. *syntagm. iuris lib.15.c.12.n.1.* Henriq. *in sum. lib.10.c.10. in princ.* nouissimè me citato *in hoc loco*, Mich. Ferrus *de præcedem. Eccles. c.27.n.1.* & sic huiusmodi diuisionem vsque ab exordio nascentis Ecclesiæ inductam fuisse per constitutionem locorum, & assignationem Diœcesum, iuxta antiquam partitionem factam ab istis ethnicis Principibus, tenent Petr. Gregor. *de benefic c.4. sub n.5.* Lotter. *de re benefic. lib.1. quæst.10. num.7.* & agnouit Rota *in Conchensi decimarum del Infantado, 7. Febr.1610.* coram *Martino Andrea.*

Verùm huiusmodi Ecclesiasticorum Prælatorum 3
gradus ad Cœlestis Hierarchiæ similitudinem institutos fuisse, magis pium, & Christianæ Religioni consentaneum est vt dicamus: quemadmodum enim in triumphante Ecclesia sunt Angeli, Throni, Principatus: ita congruentissimo ordine in militante ministrorum Ecclesiasticorum officia distinguuntur per Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & cæteros gradus, de quibus *in cap. Cleros, 21. dist.* comprobant Rutæ. *in tract. de præeminentia Archiep. dignitatis, in præfat. à princ.* Pigh. *de Eccles. hierarchia lib.3. cap.1.* † Auctoritatem verò
Clementis, & Anacleti in præcitatis Iuribus meliùs 4
explicabis, si dicas Diuum Petrum ad aboleodam idolorum memoriam ordinasse, vt in illis locis, in quibus impiè eorum Flamines sacra faciebant, eisdem nominibus, diuerso tamen, sanctoque Sacerdotio, veri & Sancti Sacerdotes veri Dei constituerentur: sicut † Romæ 5
deiecto summo idololatriæ Pontificatu, subrogatum est caput totius terrestris sanctitatis, Summus scilicet Christianæ Religionis Pontifex, vt eleganter ait D. Ambros. relatus *in cap. Beati, 2. q.7.* & Leo Pontifex *in sermone 2. de Natali Petri.* † Quid autem fuerint Fla- 6
mines, à quibus, & ad quid instituti? Vide apud Alexand. ab Alexandro *dierum genialium lib.6.c.12.* & Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum, lib.4. cap.24.*

Est igitur *primò* sciendum, olim à Summis Ponti- 7
ficibus, præsertim verò Dionysio I. vt habetur *in c.1. 13. q.1.* & *in eius vita* Platina existimauit, fuisse Diœceses, & Parochias distinctas, & vnicuique gregi proprios assignatos pastores, & inferiorum Ecclesiarum Rectores, vt dicitur *in cap. pastoralis, de iis quæ fiunt à Prælatis*, qui suorum ouium singuli curam haberent, vt inquit Concil. Trid. *sess.14. de reformat. cap.9.* & cum Dionysio videtur transire Rota *in Theatina iurisdictionis, 4. Maij 1612.* coram *R. D. meo Coccino Decano.* Vnde malè sentiunt, qui partitionem, & assignationem Diœcesum attribuuot Magno Constantino, quos reprobat post Baron. Spondan. *in an. 675. numer. 2.* Quare cùm Episcopus noo habeat Diœcesim ex se, aut ab alio inferiori se ab ipso Summo Pont. non poterit auctoritate sua illam minuere, aut dismembrare constitueodo territorium distinctum à proprio territorio: nam id solùm pertinet ad Papam ex speciali eius priuilegio, Host. *in cap. cùm contingat, numer. 1. de foro comp.* vbi Ioan. Andr. *sub num. 4. vers. alij dicunt.* Butr. *sub num. 11. vers. si quæritur*, quos refert, & sequitur *d. lib.1. q.10. num.* 17. ab arbitrio enim Summi Pont. pendet mutatio Diœcesum, qui multorum annorum euolutione ducti non semel nouas Ecclesias Cathedrales constituerunt, mutarunt, & alterarunt, Petr. Greg. *syntagm. iuris lib.15. cap.12. numer.4.* Lotter. *d. quæst. 10. numer. 17. & 18.* vbi *à numer.* 19. disserit ex quibus causis Summi Pont. dismembrationes istas, nouasque erectiones Cathedralium facere possint: & *quæst. 11. à numer.* 30. ait cauendum esse à glos. *in verb. diuisiones, in cap. lege Imperatorum, 20. dist.* quæ pronuntiauit Papam inuito Episcopo non posse diuidere Episcopatum, præterquam ex causa.

8 Diœcesis autem est ciuitas, & territorium vbi Episcopus iurisdictionem habet in spiritualibus, *Clem. vnic. de suppl. neglig. Prælat.* Diœcesis enim dicitur vbi est Episcopus, & Episcopatus, *cap. cum pro vtilitate 16. q. 1.* gloss. *verb. Presbyteri, in Clem. 1. de priuileg* dicta à verbo Græco latinè quasi administratio, vel secundum aliquos, diuisio, quia fines Episcopatuum diuiduntur, vt *in c. vnico 10. q. 3. & in c. prouincia, & ibi glos. 99. dist.*

9 *Secundò* est sciendum, quod vna Diœcesis non est in duas diuidenda, *c. vnic. vlt. dist. c. 1. 10. dist. c. quoniam, de offic. Ordin.* facilius enim duæ inuicem vniuntur, quàm vna in duas diuidatur: quomodo autem diuidantur Diœceses inter Episcopum hæreticum conuersum, & eum qui ei fuerat substitutus, docet Concil. Africanum, de quo *in c. 1. de paroch.*

10 *Tertiò*, quod fines Diœcesum, vel Parochiarum, de quibus constat, præscribi non possunt, *c. licet, cum seq. 11. q. 3. c. super eo, de paroch.* glos. *in c. præterea 2. de transf.* Parlad. *lib. 1. rerum quotid. c. 1. §. 17. num. 3.* Hieron. de Monte *de finibus regundis c. 107. num. 1.* Menoch. *consil. 147. num. 44.* Marta *de iurisdict. p. 1. cap. 16. num. 2.* vbi *n. 1.* post Abb. *in c. super eo, n. 6. de paroch.* dicit quòd vnus Episcopus cum titulo, vel si tantum effluxerit quod non sit memoria hominum, poterit Episcopale ius præscribere in Ecclesiis alterius Diœcesis, etiam in alieno territorio, & exemplificat in Episcopo Fesulano, qui in ciuitate Florentiæ habet Ecclesiam sibi subiectam cum toto illius Parochiæ populo. Si verò non sint certi huiusmodi limites præscribuntur spatio triginta annorum, *cap. 1. cum seqq. 11. q. 3.* quod intra limites tantùm eiusdem prouinciæ locum habet: sed si Episcopus locum alterius Diœcesis conuertat ad Fidei Catholicæ vnionem, eum præscribit spatio trium annorum, nisi intra hunc terminum repetatur, *cap. 1. de præscrips.* Balb. *de præscript. 1. p. quarta, q. 1. in fine,* Cou. *in reg. possessor, p. 2. §. 11. n. 8.* Menoch. *Illustr. c. 72. n. 6.*

11 *Quartò*, quod probentur fines Diœcesum per libros antiquos, *cap. cùm causam, de probat.* Duen. *reg. 157.* Valasc. *de iure emphyt. quæst. 5. num. 16.* Mascard. *concl. 396.* & alij citati per me *in collect. ad d. cap. cùm causam, num. 3. cum seqq.* & per testes, *d. c. cùm causam,* etiamsi sint de auditu, Mascard. *concl. 395.* Farin. *in praxi crimin. p. 2. quæst. 69. num. 130.* Cald. Pereira *de empt. c. 21. n. 15.* & etiamsi sint regulares, dummodò rationem dicti sui afferant. Mascard. *d. concl. 395. n. 3. & concl. 369. n. 21.* Farin. *d. p. 2. q. 70. n. 186.* & per famam, *d. c. cum causa,* Hieron. de Monte *cap. 55. n. 10. & c. 66. n. 1.* Aluar. *alleg. 6. n. 9. & 10.* Mascard. *concl. 396.* & per alia media, de quibus egi *in collect. ad d. c. cùm causam.*

Quintò, quod Diœcesum fines, & diuisiones, si contingat dominia, aut regna temporalia mutari, non sint immutandæ: neque enim Ecclesias Dei per discordias Regum diuisionis aliqua pati damna necesse est, vt dicit Nicol. Papa *in cap. hac quippe, in fine 3. q. 6. & in c. 1. 99. dist.*

Sextò, quod præcepit Carthagin. Concil. *in cap. placuit 2. q. 1.* vt nullus Episcopus alienas plebes vsurpet, nec aliquis Episcoporum supergrediatur in Diœcesi collegam suum.

12 *Septimò*, quod statuit Anacletus Papa *in cap. Episcopi, cum seqq. 80. dist.* & habetur *in cap. 1. de priuileg.* ne Episcopi in castellis, nec in modicis ciuitatibus constituerentur; ad honorabilem verò locum Episcopus est titulandus, & nominandus, ne vilescat nomen Episcopi, vt inquit Præfatus Pontifex Anacletus. Leo quoque Summus Pont. relatus *in cap. illud 3. quæst. 2. Episcopalia*, inquit, *gubernacula non nisi in maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus oportet*
13 *præsidere*: nam † in castellis, & modicis ciuitatibus ab Episcopis ponuntur Presbyteri, quos Parochos dicimus, seu Plebanos, de quorum officio vide multa, quæ tradunt Lælius Zecch. *de Republ. Ecclesiast. cap. 27. cum seqq.* Lotter. *d. quæst. 11. à num. 34.* Boll. *in Oeconomia Canonica, classe 2. cap. 1. §. 1.* Petr. Gregor. *d. lib. 15. cap. 24.* bene aduertens *à num. 12.* † Plebanos 14
Parochos esse, non tamen omnes, sed illos, qui maius habent beneficium, in quo sunt capellæ, & deducitur ex text. *in cap. 2. ne clerici, vel monachi in 6.* licèt Abb. & alij *in c. cum ab Ecclesiarum, de officio Ordin.* vtrumque id esse, & non differre existiment. Tituli verò, seu Ecclesiæ, in quibus Parochi ponuntur,
dicuntur parochiæ, † quarum diuisionem tam in Vrbe, quàm in Orbe actu se fecisse, auctor est Dionysius Pontifex *in cap. 1. 13. quæst. 1.* de quo meminit text. *in cap. pastoralis, in princ. de his, quæ fiunt à Prælat.* & latè explicant Polydor. Virgil. *de inuentor. rerum, lib. 4. cap. 9.* Nauar. *in c. placuit, à num. 3. de pœnit. dist. 6.* & multi apud Cened. *ad Decretal. & collect. 104. n. 5.* quibus pro ratione adde Suar. *de Religione tom. 1. tract. de decimis, lib. 1. c. 21. à n. 4.* 15

Octauò, quod Diœceses Episcopatuum non distinguuntur iuxta terminos dominij temporalis, sed plerumque vna diœcesis sese extendit intra fines alterius dominij, gloss. *verb. Diœcesis, in Clem. Romani, de elect.* Hieron. de Monte *de finibus regund. q. 75. n. 9.* Seraphin. *decis. 1341. n. 10.*

Hinc opportunè quæris, an ad substantiam, & 16
esse ciuitatis requiratur, quod habeat Episcopum? Et prima facie videbatur affirmatiuè respondendum, per tex. *in d. cap. in illis,* vbi præcipitur, vt in maximis, & maioribus Ciuitatibus Primates, & Archiepiscopi ponantur, per singulas verò alias Episcopi: consonat *cap. 1. de officio Ordin.* ibi, *singularum Vrbium;* ex quibus in terris Christianorum solas illas dici ciuitates, quæ habent Episcopum, dicit Bald. *in l. ex hoc iure, num. 12. ff. de iustit.* & de iure Canonico verum esse profitetur Alciat. *in d. cap. 1. de officio Ordin. num. 1. vers. aut loquimur de iure Canonico,* & de vsu Italiæ testatur Bart. *in l. vltim. num. 3. vers. iam in vsu, ff. de collegiis illicitis, & in extrauag. qui sint rebelles, verb. Lombardia,* sequuntur Rebuff. *in concord. tit. de collation. §. volumus, verb. in Ciuitatibus,* Card. Tusch. *pract. conclus. tom. 1. litt. C, conclus. 280. num. 15.* & alij, quos refert Cened. *ad Decretal. collect. 101. num. 1.* me citato *in hoc loco* Alzed. *p. 1. c. 6. n. 1.*

Verùm contrarium, imò non requiri ad substan- 17
tiam, & esse ciuitatis, quod habeat Episcopum, probatur à Doctoribus communiter *in d. cap. 1. de priuileg.* vt post Abb. concludit ibi Dec. *num. 8.* qui pro sua opinione illum text. dupliciter inducunt. *Primò* dum de maioribus Ciuitatibus loquitur, ac subinde in modicis, seu paruis contrarium apponit: *secundò*, dum decidit in Ciuitatibus ponendos esse, videtur supponere iam antea fuisse Ciuitates, in quibus ponuntur: *tertiò*, & fortiùs probatur ex *d. c. Episcopi, 80. dist.* dum prohibet ne in castellis, & modicis ciuitatibus Episcopi constituantur, sicque apertè probat dari modicas Ciuitates, quæ Episcopum non habent: *quartò* ostenditur, quia si ad esse, & substantiam Ciuitatis requireretur Episcopus, sequeretur, quod si ob delictum, vel aëris intemperiem, vel aliam causam ciuitas priuaretur Episcopo, desineret esse Ciuitas, iuxta generalem regulam tex. *in l. Iulianus, §. si rem, ff. ad exhibendum,* cum similibus; & tamen sine Episcopo priuata adhuc Ciuitas remanet, vt in casu notabili Ciuitatis, quæ proprium occidit Episcopum, probat text. *in c. ita nos, 23. q. 2.*

In hac Doctorum contrarietate, vt certa ab in- 18
certis separentur, aduertendum est, quod vel quæritur de iure gentium, & certum est eo attento Vrbes sine Episcopis fuisse, quos deinde in lege Euangelica ordinatos esse constat ex *cap. Vrbes, 80. dist.* Aut quæritur de iure ciuili, & dicendum est quoad priui-

legia

legia, Principis secularis requiri ac sufficere auctoritatem, vt sub distinctione resolvunt Rebuff. *in concord. tit. de collat.* §. *statuimus* 2. *verb. in Ciuitatibus*, Castr. *in d. c.* 1. *de priuileg. n.* 7. Abb. *n.* 2. Dec. *à num.* 1°. Duenh. *reg.* 32. Aut quæritur de Iure Canonico, & verior est contra Bald. & Aciat. ac alios post illus adductos.

19 Qua opinione retenta non obstat text. *in d. cap. in illis*; tripliciter enim respondet Dec. *in dict. cap.* 1. *à num.* 13. Duo intellectus sunt principaliores. Primus quod ad rationem boni regiminis pertineat, quod Ciuitas habeat Episcopum, idque solum revera concludere ibi testatur. Alter verò, quod sensus eorum sic negatiuus, quod Episcopi non ponantur in illis, sed in solis Ciuitatibus, atque ita quod sine Ciuitate Episcopus esse non potest: vnde quando nouus erigitur Episcopatus, villa, vel oppidum, in quo erigendus est, prius Ciuitatis honore decoratur, vt optimè probat text. *in d. Extrau. Saluator, vers. volentes, de prabendis, inter commun.* & post Bart. notat Petr. Greg. *rei benefic. cap.* 17. *num.* 2. non tamen è conuerso sequitur, quod Ciuitas non possit esse sine Episcopo, imò contrarium concludunt prædicta fundamenta. Aut tandem de consuetudine quæritur, & fatemur ex testimonio Bart. & aliorum in locis supra relatis, Ciuitates dici omnes, & solas illas, quæ habent Episcopum, vel habuerunt; & sic intelliguntur quæ docent manifestum signum demonstrationis quod sit Ciuitas, esse illud, quod habeat Episcopum, secundùm Dec. *in d. c.* 1. *n.* 12.

20 Hucusque egimus de diuisione Diœcesum, & creatione nouorum Episcopatuum, nunc verò superest vt aliquid dicamus de translatione Cathedralium Ecclesiarum ex vno loco in alium, quæ plures extant, & domestica nostri Portugaliæ Regni exempla comprobant; in eo enim ex antiqua Egitaniensi ciuitate ad Guardiam, & ex Syluensi ad Faraonensem translatæ Episcopales Sedes fuerunt: quæ quidem translationes sine Papæ auctoritate fieri non possunt, *cap.* 1. *de translat. Episc.* ibi, *& sedium commutationes*, &c. *c. vnic. de excessib. Pralat. lib.* 6. Lotter. *d. lib.* 1. *quast.* 12. *num.* 38. nec aliter fit quàm ex causis à Iure approbatis, de quibus latè agit Lap. *alleg.* 68., *&* Mandos. *de signatura gratia*, §. *translationes, in* 2. *col. vers. translatio Ecclesia*, Rebuff *in prax. tit. de translat. Episcop. n.* 4. *cum seqq.* per quam sanè translationem remanet destructus prior status respectu loci, Lap. *d. alleg.* 68. vbi Add. *in verb. chorus, vers. vltimus status Ecclesia*, in tantum vt non sit necessaria aliqua eius execratio, seu prophanatio ædificij: nam illa consecratio, quæ priùs adiacebat, ceu simplex accidens, simul deficit, vt bene considerat Vgolin. *de offi io Episcopi c.* 26. *sub n.* 4. *in* 2. *argument. vers. post remò consecratio*; nisi fortè prima Ecclesia vetius dimissa, quàm translata videri posset, Lap. *ibidem, sub eod. n.* 3. quod fieri intelligitur cùm non transfertur titulus, sed prior Ecclesia dumtaxar secundæ pro commodiori seruitio circa diuina subiicitur, quo casu retinetur in prima Presbyter, in quo repræsentatur semper imago quædam antiqui status. Lap. *sub eod. n.* 3. Lotter. *d. q.* 12. *à n* 41.

Huic capiti subsequenter annectendam duximus nouam Episcopatuum omnium totius Orbis Christiani notitiam, quam variarum Nationum in Vrbe existentium Collegio consulentes, multis additis Episcopatibus, aliisque nouiter in Archiepiscopalem dignitatem euectis, non sine magno labore in moderniorem redegimus statum, paternaque eorum vocabula summa diligentia inuestigauimus. Illud maximè in præsentiarum aduertendum duximus, nostræ intentionis non esse in Archiepiscopatuum vniuscuiusque Regni, ac Suffraganeorum ordine disponendo antiquioribus aliquod præiudicium inferre, cùm horum aliqua inuestigandi veri gratiâ ex alieno iudicio scripserimus. 25

EPISCOPATUUM OMNIUM TOTIUS ORBIS NOVA, ET EXACTA NOTITIA.

Episcopatus, qui à sex antiquioribus S. R. E. Presbyt. Cardinalibus optantur.

Ostiensis.	*Ostia.*	

Decano Sacri Collegij Illustr. D. Card. pertinens, cui de nouo vnitus est Vellitern. vulgò *Velletri.*

Portuensis.	*Porto.*	vniti.
S. Rufinæ.	*S. Rufina.*	
Tusculan.	*Frascati.*	
Sabinensis.	*Sabina.*	
Prænestinus.	*Polestrina.*	
Albanensis.	*Albano.*	

Episcopatus, qui sunt sub Romano Pontifice, & non sunt in alterius Prouincia constituti.

IN SABINA.

Tiburtinus.	*Tiuoli.*
Farfensis.	*Farfa.*

est Abbas Ordinis S. Benedicti, Ordinarius, & exemptus.

IN LATIO ET CAMPANIA.

Aragninus.	*Agnani.*
Segninus.	*Segni.*
Tarentinus.	*Tarentio.*
Alatrinus.	*Alatri.*
Verulanus.	*Veruli.*
Soranus.	*Sora.*
Fundanus.	*Fondi.*
Caietanus.	*Gaieta.*
Terracinensis.	*Terracina.*
Subiacensis.	*Subiaco.*

IN TUSCIA.

Hortanus.	*Orti.*	vniti.
Ciuitatis Castellanæ.	*Ciuita Castellana.*	
Nepesinus.	*Nepi.*	vniti.
Sutrinus.	*Sutri.*	
Viterbiensis.	*Viterbo.*	vniti æquè.
Toscanensis.	*Toscanella.*	
Volaterranus.	*Volterra.*	
Castrensis.	*Castro.*	
Ciuitatis Plebis.	*Ciuita de la Plebe.*	
Montis Falisci.	*Monte Fiascone.*	vniti.
Cornetanus.	*Corneto.*	
Lucanus.	*Luca.*	
Lunen. Sarzanen.	*Luna & Sarzana.*	
Politianensis.	*Montepulciano.*	
Balneoregiensis.	*Bagnarea.*	
Vrbevetanus.	*Orvieto.*	
Perusinus.	*Peruggia.*	
Ciuitatis Castelli.	*Ciuita di Castello.*	

IN UMBRIA INFERIORI.

Spoletanus.	*Spoleto.*
Assisiensis.	*Assisi.*
Fulginatensis.	*Foligno.*

Nucerinus.	*Nocere.*
Reatinus.	*Rieti.*
Tuderdinus.	*Todi.*
Amerinus.	*Ameria.*
Narnienſis.	*Narni.*
Interamnenſis.	*Terni.*

IN UMBRA SUPERIORI.

Camerinenſis.	*Camerino.*
Æſinus.	*Ieſi.*
Fanenſis.	*Fane.*

IN PISCENO, SIVE MARCHIA
Anconitana.

Auximanus.	*Oſimo.*	
Aſculanus.	*Aſcoli.*	
Anconitanus.	*Acona.*	
Lauretanus.	*Loreto.*	vniti.
Recanatenſis.	*Recanate.*	

Lauretanam Ecleſiam in Epiſcopalem erexit Sixtus V. *conſtit.* 21. incip. *Pro excellenti.*

Sunt & alij Epiſcopatus exempti in aliis Prouinciis, qui ſub Archiepiſcopis, ad quorum Concilia Prouincialia ire tenentur, collocabuntur.

Archiepiſcopatus cum ſuis ſuffraganeis.
IN TUSCIA, CORSICA, ET LIGURIA.
Archiepiſcopatus Piſanus.
PISA.
Epiſcopatus Suffraganei.

Adiacenſis.	*Aiazzo.*	
Alterienſis.	*Alteria.*	In Corſica.
Sagonenſis.	*Sagona.*	

Archiepiſcopatus Florentinus.
FIORENZA.
Epiſcopatus Suffraganei.

Feſulanus.	*Fiſole.*
Piſtorienſis.	*Piſtoria.*
Cortonenſis.	*Cortona.*
Aretinus.	*Arezzo.*
Collenſis.	*Colle.*
Burgi S. Sepulchri.	*Burgo S. Sepolcro.*
S. Miniatis.	*S. Miniato.*

Archiepiſcopatus Senenſis.
SIENA.

De Epiſcopali in Archiepiſcopalem erectus fuit à Pio II. *ſua Conſtit.* 3. incip. *Triumphans*, eſt in Bullar. nouo *tom.* 1. *pag.* 315.

Epiſcopatus Suffraganei.

Suanenſis.	*Suana.*
Cluſinus.	*Chiuſe.*
Groſſetanus.	*Groſſeto.*
Maſſanus.	*Maſſa.*
Ilcinenſis.	*Montalcino.*
Pientinus.	*Pienza.*

Archiepiſcopatus Genuenſis.
GENOA.
Epiſcopatus Suffraganei.

Bobienſis.	*Bobio.*	
Albinganenſis.	*Albenga.*	
Naulenſis.	*Noli.*	
Nebienſis.	*Nebbio.*	
Marianenſis.	*Mariano.*	In Corſica.
Accienſis.	*Acci.*	

Archiepiſcopatus Taurinenſis.
TORINO.
Epiſcopatus Suffraganei.

Montis-Regalis.	*Mondoui.*

Caſſalenſis.	*Caſſalo.*
Saluciarum.	*Saluzzo.*
Foſſanenſis.	*Foſſano.*

Archiepiſcopatus Mediolanenſis.
MILANO.
Epiſcopatus Suffraganei.

Bergomenſis.	*Bergamo.*
Albenſis.	*Alba.*
Vercellenſis.	*Vercelli.*
Cremonenſis.	*Cremona.*
Saonenſis.	*Sauona.*
Untimilenſis.	*Vintimilia.*
Aquenſis.	*Aichqui.*
Brixienſis.	*Breſcia.*
Nouarienſis.	*Nouara.*
Aſtenſis.	*Aſte.*
Laudenſis.	*Lodi.*
Alexandrinus.	*Aleſſandria.*
Tortonenſis.	*Tortona.*
Ipporrigienſis.	*Iurea.*
Viglieuanenſis.	*Vigeuano.*

eſt ad Reg. præſentationem.

Papienſis.	*Pauia.*

eſt exemptus.

IN PROVINCIA MARCHIÆ.
Anconitanæ.
Archiepiſcopatus Firmanus.

FERMO.

De Epiſcopali in Archiepiſcopalem erectus fuit à Sixto V. *in ſua Conſtitut.* 95. incip. *Vniuerſi*, 9. *Kal. Iunij* 1595. eſt in Bullar. nouo *tom.* 2. *pag.* 363.

Epiſcopatus Suffraganei.

Maceratenſis.	*Macerata.*	vniti.
Tolentinus.	*Tolentino.*	

Hæc vltima Eccleſia de Collegiata in Epiſcopalem erecta fuit, & Maceratenſi vnita a Sixto V. *ſua Conſtitut.* incip. *Super vniuerſas*, *Id. Decembris* 1586. eſt in Bullar. nouo *tom.* 2. *pag.* 564.

Ripanus. *Ripatranſona.*

in Epiſcopalem erexit idem Sixtus V. *Conſtitut.* 2. incip. *Illius*, 5. *Kal. Auguſti* 1571. in Appendice.

Montis Alti. *Montalto.*

in Epiſcopalem erexit idem Sixtus V. *Conſtit.* 48. incip. *ſuper vniuerſas*, 8. *Kal. Dec.* 1586.

S. Seuerini. *S. Seuerino.*

in Epiſcopalem erexit idem Sixtus V. *Conſtit.* 49. incip. *Suprema*, 6. *Kal. Decemb.* 1586.

IN UMBRIA SUPERIORI,
Flaminea, ſiue Romandiola.
Archiepiſcopatus Vrbinatenſis.
URBINO.
Epiſcopatus Suffraganei.

Piſaurienſis.	*Peſaro.*
Eugubinus.	*Agubbio.*
Forofempronien.	*Foſſombrono.*
Senogallienſis.	*Senegaglia.*
Callienſis.	*Cagli.*
Feretranus.	*Montefeltro.*
Urbanienſis.	*Vrbania.*

Primùm Caſteldurante. Ex Abbatiali Eccleſia exempta, & Ordinariam iuriſdictionem habente in Epiſcopalem erexit S. D. N. Urbanus Papa VIII. de anno 1635.

Archiepiſcopatus Rauennatenſis.
RAVENNA.
Epiſcopatus Suffraganei.

Adrienſis.	*Adria.*

Comaclen

Comaclenſis. *Comachio.*
Foroliuienſis. *Forli.*
Foropopilienſis. *Forlimpopolo.*
Ceſenatenſis. *Ceſena.*
Sarſinatenſis. *Sarſina.*
Fauentinus. *Faenza.*
Britonorienſis. *Bertinoro.*
Ferrarienſis. *Ferrara.*
Ariminenſis. *Rimini.*

Hos duos vltimos Epiſcopatus ab immediata ſubiectione Sedis Apoſtolicæ Clemens VIII. in ſua Bulla confirmationis erectionis Eccleſiæ Bononienſis, & reſtitutionis nonnullarum Eccleſiarum Cathedralium Prouinciæ Rauennatenſis, ſub *die* 18. *Kal. Ianuarij* 1605. liberauit, & Suffraganeos pronunciauit,
Imolenſem. *Imola.*
Ceruienſem. *Ceruia.*

Idem Clemens VIII. in prædicta Bulla huiuſmodi duos Epiſcopatus, quos Gregorius XIII. Bononienſi Prouinciæ Suffraganeos pronunciauerat, huic demum reſtituit.
Galeacenſis. *Galiata.*

Abbas priuilegio Sedis Apoſtolicæ Ordinarius, & exemptus.

IN ÆMILIA.

Archiepiſcopatus Bononienſis.

Ex Epiſcopali Sede ad Archiepiſcopalem euexit Greg. XIII. anno 1586. eamque Rauennati detraxit cum aliquibus Suffraganeis huic attributis.

BOLOGNA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Placentinus. *Placenza.*
Parmenſis. *Parma.*
Rhegienſis. *Reggio.*
Mutinenſis. *Modena.*
Cremenſis. *Crema.*
Burgi S. Domini, *Burgo S. Domino.*

Inter Parmam & Placentiam ſita eſt hæc Ciuitas ad Ducem Parmenſem pertinens, quam Epiſcopali honore auxit Clemens VIII. & huic Eccleſiæ in dicta Bulla Suffraganeum conſtituit.

IN SARDINIA INSULA.

Archiepiſcopatus Calaritanus.

CALLARI.

Nullum habet hodie Suffraganeum.

Archiepiſcopatus Turritanus.

TORRI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Alguarenſis. *Alguer.*
Boſſenenſis. *Boſſa.*
Ampurienſis. *Ampurias.*

Archiepiſcopatus Arborenſis.

ARBOREA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Vſſelleoſis. *Ales.*

IN DALMATIA, FORO-JULIO, Venetiis, & Lombardia.

Patriarchatus Aquileienſis.

AQVILEIA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Mantuanus. *Mantoua.*
Comenſis. *Como.*
Tridentinus. *Trento.*
Veronenſis. *Verona.*
Patauinus. *Padoüa.*
Vicentinus. *Vicenza.*
Taruiſanus. *Treuiſi.*
Concordienſis. *Concordia.*
Cenitenſis. *Ceneda.*
Feltrenſis. *Feltro.*
Bellunenſis. *Ciuida de Belluno.*
Poleoſis. *Pola.*
Parentinus. *Parenzo.*
Tergeſtinus. *Trieſte.*
Juſtinopolitanus. *Capo de Iſtria.*
Guaſtalenſis. *Guaſtala.*

Eſt Abbas priuilegio Sedis Apoſt. Ordinarius, & exemptus.

Archiepiſcopatus Corcirienſis.

CORFV.

Epiſcopatus Suffraganei.

Cephalonienſis. *Ceſalonia.*
Zacynthienſis. *Zante.*

IN ISTRIA SUPER MARE.

Patriarchatus Gradenſis.

GRADO.

Gradum Vrbem temporibus Caroli Magni Metropolico honore auctam ſcribunt Eginharius & Rheginus, demum propter cœli inclementiam Gradu relicto, Eugenij IV. beneficio Venetorum vrbs clariſſima Patriarchatum hunc adepta eſt anno 1450.

Epiſcopatus Suffraganei.

Cledienſis. *Chiozza.*
Ciuitatis nouæ, ſiue Æmonienſis. *Citta nuona.*
Torcellanus. *Torcello.*
Caprulienſis. *Caurli.*
Mauranus. *Murano.*

IN CANDIA INSULA.

Archiepiſcopatus Cretenſis.

CANDIA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Caneen, ſiue
Argienſis. *La Canea.*
Rettimenſis. *Rettimo.*
Sittienſis. *Sittia.* } vniti.
Hierapetrenſis. *Hierapetra.* }
Cheronenſis. *Cheroneſſo.*
Mellipotenenſis. *Molipetamo.*
Archadienſis. *Archadia.*
Ciſſamonenſis, ſiue
Sicchimenſis. *Sicchimo.*

IN REGNO NEAPOLITANO, in Terra Laboris.

Archiepiſcopatus Neapolitanus.

NAPOLI.

Epiſcopatus Suffraganei.

Puteolanus. *Pozzulo.*
Nolanus. *Nola.*
Acerrarum. *la Cerra.*
qui eſt ad Regiam præſentationem.
Iſclanus. *Iſchia.*
Auerſanus. *Auerſa.*
eſt exemptus à iuriſdictione Archiepiſcopali.

Archiepiſcopatus Capuanus.

CAPVA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Theanenſis. *Theano.*
Caluenſis. *Calui.*
Caſertanus. *Caſerta.*
Caiacenſis. *Cajazzo.*

Carinolensis. *Carinola.*
Iserniensis. *Isernia.*
Suessanus. *Sessa.*
Aquinatensis. *Aquino.*
Cassinensis. *Montecasino.*

Episcopus Cassin. est Abbas Ordinis S. Benedicti illius loci, priuilegio Ioan. XXII. exemptus.

Archiepiscopatus Salernitanus.

est ad Regiam præsentationem.

SALERNO.

Episcopatus Suffraganei.

Campaniensis. *Campagna.*
Caputaquensis. *Capaccio.*
Policastrensis. *Policastro.*
Nuscanus. *Nusco.*
Acernensis. *Acerno.*
Sarnensis. *Sarno.*
Marsicensis. *Marsico.*
Cauensis. *la Cava.*

est exemptus.

Archiepiscopatus Amalphitan.

AMALPHI.

Episcopatus Suffraganei.

Litterensis. *Lettere.*
Scalensis. *Scala.*
Capretanus. *Capri.*
Minorensis. *Minori.*
Ravellensis. *Ravello.*

est exemptus, & vnitus cum Scalensi per Clementem VIII.

Archiepiscopatus Surrentinus.

SVRRENTO.

Episcopatus Suffraganei.

Vicanus. *Vico Equense.*
Massalubensis. *Massa.*
Castelli maris. *Castelli à mare.*

Archiepiscopatus Beneventanus.

BENEVENTANO.

Episcopatus Suffraganei.

Asculanus. *Ascoli.*
Thelesinus. *Telese.*
S. Agathæ Gottorum. *S. Agatha.*
Montis Viridis. *Monte Verde.*
Aliphanus. *Alife.*
Montis Marani. *Monte Marano.*
Avellinus. *Avellino.* } antiq.
Frisentinus. *Fricento.* }
Triuicanus. *Trivico.*
Ariancnsis. *Ariano.*

est ad Regiam præsentationem.

Boianensis. *Boiano.*
Bouinensis. *Bouino.*
Lesinensis. *Lesina.*
Vulturatiensis. *Volterara.*
Larinensis. *Larino.*
Thermularum. *Termoli.*
S. Seueri. *S. Seuero.*
Guardiensis. *la Guardia Alferes.*
Lucerinus. *Lucera de Pagani.*
Troianus. *Troia.*

est exemptus.

Archiepiscopatus Lancianensis.

LANCIANO.

A Pio IV. ex Episcopatu ad Archiepiscopatum erectus fuit, est ad regiam præsentationem, & nullum habet Suffraganeum.

Patriarchatus Theatinus.

Ex Episcopali Sede ad Archiepiscop. erigitur à Clement. VII. an. 1526.

CIVITA DE CHIETI.

Episcopatus Suffraganei.

Ortonensis. *Ortona.* } vniti.
Camplensis. *Campli.* }

Hi verè sunt Suffraganei, sequentes verò prætendunt se exemptos.

Ciuitatis Pinnæ *Ciuita di Penna.*
cui vnitus est Atriensis. *Atri.*
Aquilanus. *Aquila.*

est ad Regiam præsentationem.

Valuensis. *Valua.* } vniti.
Sulmonensis. *Sulmona.* }
Aprutinus. *Terano.*
Ciuitatis Ducalis. *Ciuita Ducale.*

IN APULIA.

Archiepiscopatus Compsanus.

CONZA.

Episcopatus Suffraganei.

Muranus. *Muro.*
Satrianensis. *Satriano.* } vniti.
Campaniensis. *Campania.* }
Laquedonensis. *Lacedognia.*
S. Angeli Lombardorum. *S. Angeli di Lombardi.*
Bifaciensis. *Biffacia.*

Archiepiscopatus Acherontinus, cui Matheranensis est vnitus, sunt ad Regiam præsentationem.

ACERENZA, ET MATERA.

Venusinus. *Venosa.*
Anglonensis. *Anglona.*

Nunc translatus ad Tursim, vnde dictus Turcensis.

Potentinus. *Potenza.*

est ad Regiam præsentationem.

Grauinensis. *Granina.*
Tricaricensis. *Tricarico.*

Archiepiscopatus Tarentinus est ad Regiam præsentationem.

TARENTO.

Episcopatus Suffraganei.

Montulensis. *Montula.*

est ad Regiam præsentationem.

Castellanatensis. *Castellaneto.*
Oritanus. *Oria.*

est ad Regiam præsentationem, nunc vnitus Brundusino Archiepiscopatui.

Archiepiscopatus Brundusinus, qui est ad Regiam præsentationem.

BRINDISI.

Episcopatus Suffraganei.

Hostunensis. *Ostuni.*
Neritonensis. *Nardo.*

est exemptus.

Monopolitanus. *Monopoli.*

est exemptus, & ad Regiam præsentationem.

Archiepiscopatus Hydruntinus.

est ad Regiam præsentationem.

OTRANTO.

Episcopatus Suffraganei.

Castrensis. *Castro.*
Gallipolitanus. *Gallipoli.*

est ad Regiam præsentationem.

Ugentinus.

Ugentinus. *Vgento.*
est ad Regiam præsentationem.
Lyciensis. *Lecce.*
Alessanensis. *Alessano.*

Archiepiscopatus Barensis.
BARI.
Episcopatus Suffraganei.

Bituntinus. *Bitonto.*
Melphitensis. *Malfetta.*
exemptus, vt asseritur.
Iuuenacensis. *Giouenazzo.*
est ad Regiam præsentationem.
Rubensis. *Ruuo.*
Polignanensis. *Polignano.*
Minerbiensis. *Mondoruino.*
Conuersanus. *Conuersano.*
Birettensis. *Bitetto.*
Andriensis. *Andri.*
Vigiliensis. *Bisceglia.*

Archiepiscopatus Tranensis.
TRANI.
Episcopatus Suffraganei.

Montis Pilosi. *Montepiloso.*
Rapollensis. *Rapollo.*
cui est vnitus Melphensis sub Archiepiscopo Sypontino.

Archiepiscopatus Sypontinus.
MANFREDONIA.
Episcopatus Suffraganei.

Vestanus. *Veste.*
Melphensis. *Melfi.*
Est exemptus, cui vnitus est Rapollensis sub Archiepisc. Tranensi.

Archiepiscopatus Nazarenus.
NAZARETH.

Est titularis, habet Ecclesiam in Castro Barol Tranensis Diœcesis, sub inuocatione S. Mariæ Nazareth, cum Capitulo, Cannonicis, Dignitatibus, & Clero, intus dictam Ecclesiam habet iurisdictionem, & vtitur insignibus Archiepiscopalibus.

IN CALABRIA.

Archiepiscopatus Rheginensis.
est ad Regiam præsentationem.
REGGIO.
Episcopatus Suffraganei.

Neocastrensis. *Nicastro.*
Cathacensis. *Catanzaro.*
Cotronensis. *Cotrona.*
est ad Regiam præsentationem.
Tropiensis. *Tropia.*
est ad Regiam præsentationem.
Oppidensis. *Oppido.*
Bouensis. *Boue.*
Hieracensis. *Geraci.*
Squillacensis. *Squillace.*
Castri Maris. *Castell' à mare.*
Nicoterensis. *Nicotera.*
est exemptus ab Archiepiscop. iurisdictione.

Archiepiscopatus Cusentinus.
COSENZA.
Episcopatus Suffraganei.

Maturanensis. *Martorana.*
Cassanensis. *Cassano.*
est exemptus, & ad Regiam præsentationem.
Melitensis. *Melito.*
est exemptus.
S. Marci. *S. Marco.*
est exemptus.

Archiepiscopatus Rossanensis.
ROSSANO.
Nullum habet suffraganeum.

Bisignanensis. *Besignano.*
est exemptus.

Archiepiscopatus S. Seuerina.
SAN SEVERINO.
Episcopatus Suffraganei.

Vmbriatiensis. *Vmbriatico.*
Strongulensis. *Strongoli.*
Insulanus. *l'Isola.*
Cariatensis. *Cariati.*
Bellicastrensis. *Belcastro*

IN SICILIA.

Archiepiscopatus Panormitanus.
PALERMO.
Episcopatus Suffraganei.

Agrigentinus. *Gorgente.*
Mazarensis. *Mazara.*
Mileuitanus. *Malta.*

Archiepiscopatus Montisrealis.
MONREALE.
Episcopatus Suffraganei.

Syracusanus. *Syracusa.*
Cataniensis. *Catania.*

Archiepiscopatus Messanensis.
MESSINA.
Episcopatus Suffraganei.

Cephalucensis. *Cefalu.*
Pactensis. *Patti.*
Liparensis. *Lipari.*
est in Regno Neapol. ad Regiam præsentationem.

IN SCLAVONIA.

Archiepiscopatus Antiuarensis.
ANTIVARI.
Episcopatus Suffraganei.

Stephanensis. *Stefani.* } vniti.
Bondonensis. *Benda.* }
Albanensis. *Albano.*
Alexiensis. *Alessio.*
Scutarensis, vel Scordensis. *Scutari.*
Sepatensis, seu Sardanensis. *Sepata.*
qui omnes sunt in Albania.
Prozrinensis. *Prisrina.*
Sardicensis. *Soffia.*
qui duo sunt in Seruia.
Buduanensis. *Buda.*
Dulcinensis. *Dulcigno.*
Driuastrensis. *Deriuaste.*
Suacinensis. *Suacino.*
Bullastrensis. *Bolastro.*
Serbiensis. *Serbia.*
qui sex vltimi hodie Pastore carent.

Archiepiscopatus Ragusin.
RAGVSI.
Episcopatus Suffraganei.

Stagnensis. *Stagno.*
Mercanensis. *Mercana.*
Trebinensis. *Trebigne.*
Rusonensis. *Risano.*
Corzolensis. *Corzola.*
Cattarensis. *Cattaro.*
olim sub Archiepiscopatu Barensi in Apulia.
Carzalensis. *Cazzola.*
hodie caret Pastore.

Archiepiſcopatus Spalatrenſis.
SPALATRÓ.
Epiſcopatus Suffraganei.

Barenſis.	*Leſina.*
Tiagurienſis.	*Trau.*
Sibenicenſis.	*Sibenico.*
ſunt in ditione Venetorum.	
Segnienſis.	*Segna.*
in ditione Imperatoris.	
Scardonenſis.	*Scardona.*
Boſnenſis.	*Boſna.*
Samadienſis.	*Semedereno.*
Modrſſienſis.	*Modruſſa.*
Corbanienſis.	*Corbaua.*
Damnenſis.	*Dummoet,*
Macorenſis.	*Macarſa.*

ſex vltimi ſunt ſub ditione Turcarum, & Modriſſienſis ac Damnenſis ad præſens carent Paſtore.

Archiepiſcopatus Iadrenſis.
ZARA.
Epiſcopatus Suffraganei.

Arbenſis.	*Arbe.*
Vegliaenſis.	*Veglia.*
Auxarenſis.	*Oſſaro.*
Nonenſis.	*None.*

Omnes ſub ditione Venetorum.

Archiepiſcopatus Dirachienſis.
DVRAZZO.

Epiſcopatus Suffraganei ſunt Bendenſis, Crotenſis, Liſienſis, & Canonienſis, qui omnes carent Paſtore, præter Metropolitanum. Extabant & alij Epiſcopatus in hac Prouincia, qui ob tyrannidem Turcicam ſunt hodie ſuppreſſi.

IN POLONIA.

Archiepiſcopatus Gneſnenſis eſt Legatus Apoſtolicus natus, & Poloniæ Primas.
GENIEZNO.
Epiſcopatus Suffraganei.

Vratiſlavienſis, *in Sileſia.* *Vvroclavv.*
Uladiſlavienſis, *in Criavia.* *Vvlocavv.*
Lubuſſenſis, *in Marchionatu Brandeburg.* *Lubuſa.*
Vilnenſis, *in Lithuania.* *Vilna.*
Mednicenſis, *in Smogitia.* *Zmudz.*
Ploeenſis, *in Maſovia.* *Plocko.*
Cracovienſis, *in Polonia.* *Krakovv.*
Poſnanienſis, *in Podolia minori.* *Poznan.*
Camenecenſis, *in Podolia maiori.* *Kamienz.*
Veodenſis, *in Livonia.* *Venda.*

Archiepiſcopatus Leopolienſis in Ruſſia.
LUVOVV.
Epiſcopatus Suffraganei.

Camenenſis, *in Pomerania.*
Culmenſis, *in Pruſſia.* *Chelmno.*
Varmienſis, *ibid.* *Vvarmia.*
Uvlodomicienſis. *Vvlodzimirz.*
Luceocicoſis. *Lucko.*
Polocenſis. *Polok.*
Præmiſtienſis, *in Ruſſia.* *Pozemiſl.*
Kiouienſis, *ibid.* *Kijovv.*
Chelmenſis, *ibid.* *Chelm.*
Piſcenſis. *Pinsko.*

Ex his Leopolienſis, Præmiſſienſis, & Chelmenſis Epiſcopi erant Græci ſchiſmatici, quos ipſi Ruſſi vocabant *Vladicas*, qui an. 1596. in communionem Eccleſiæ Romanæ à Clemente VIII. ſunt recepti, vt patet ex profeſſione Fidei ab ipſis emiſſa.

Poſteaquam Limani ſeſe cum Polonis penitus coniunxere, atque in vnum Reipubl. corpus coaluere, anno 1578. in Comitiis Lublinenſibus inter Regni Poloniæ Senatores, primi ſunt Antiſtites nominati: atque iſto ordine ad ferenda ſuffragia collocati: Primùm illi duo Archiepiſcopi, Gneſnenſis, & Leopolienſis, & poſtea ſequuntur Epiſcopi tredecim, de quibus ſupra dictum eſt.

Cracovienſis.		Præmiſtienſis.
Uladiſlavienſis.	} altern.	Mednicenſis.
Vilnenſis.		Culmenſis.
Poſnanicoſis.		Chelmenſis.
Polocenſis.	} altern.	Kiovienſis.
Varmienſis.		Camcoecenſis.

IN SCOTIA.

Olim nullus erat Archiepiſcopatus in Scotia, ſed Epiſcopatus omnes D. Papæ in ſpiritualibus ſuberant. Poſtea à Sixto IV. ibi celebres duo Archiepiſcopatus inſtituti fuerunt.

Archiepiſcopatus Andreopolitanus, Primas.
SAINT ANOROVVES.
Epiſcopatus Suffraganei.

Dunckeldenſis.	*Dunkeld.*
Aberdonenſis.	*Aberdon.*
Moravienſis.	*Meray.*
Dumblanenſis.	*Dumblane.*
Brechinenſis.	*Brechin.*
Roſſenſis.	*Roſſe.*
Cathanenſis.	*Cathnes.*
Orcadenſis.	*Orkney.*

Archiepiſcopatus Glaſcoenſis.
GLASCO.
Epiſcopatus Suffraganei.

Candidæ caſæ, ſiue Gallouidiæ.	*Quinth horn*, vel *Gallovvay.*
Liſmorienſis, ſiue Argadiæ.	*Argyle.*
Inſularum, ſiue Sodorenſis.	*Of the Iſles.*

IN UNGARIA.

Archiepiſcopatus Strigonienſis ad Danubium fluuium, Ungaricè Eſtergam, *Germanicè* Gran.

Archiepiſcopus Strigonienſis eſt Legatus Apoſtolicus natus, & regni Ungariæ Primas, ſummuſque Cancellarius, & Secretarius, qui Regem ſolet inungere, & coronare.

Epiſcopatus Suffraganei.

Agrienenſis.	Ungaricè.	*Egher.*
	Germanicè.	*Erla.*
Nitrienſis	Ung.	*Nitra.*
	Germ.	*Neutra.*
Vacienſis.	Ung.	*Vacz.*
	Germ.	*Vvatzen.*
Laurienſis.	Ung.	*Gyor.*
	Germ.	*Raab.*
ad Danubium fluuium.		
Quinqueeccleſienſis.	Vng.	*Pets.*
	Germ.	*Tunfkirchen.*
ad Drauum fluuium.		
Vrſprimienſis.	Ung.	*Vrſprin.*
	Germ.	*Vveiſprun.*

eſt Cancellarius Reginæ, quam coronare ſolet.

Archiepiſco

Archiepiscopatus Colocensis, Vngaricè.
Colosa.
Episcopatus Suffraganei.

Zabragiensis. Ung. *Zabrag.*
Germ. *Agram*, ad Sauum fluuium in Regno Sclauoniæ versus Croatiam.

Varadensis.	Ung.	*Varad.*
	Germ.	*Grossvvardein.*
Chianadiensis.	Ung.	*Chianad.*
Sirmiensis.	Ung.	*Szerem.*
Bosnensis.	Ung.	*Boszna.*

in Regno Bosniæ.
Transsiluaniæ, siue Albæ Iuliæ, in Transsiluania, Vng. *Feiernar Erdelyen.* Germ. *Vveissemburg in Sibenburgen.*
Cibiniensis, siue Hermanstadensis in Transsiluania, Ung. *Sbern.* Germ. *Hermanstad.* Verùm nescio an hic sit distinctus à Superiori, nam communiter vocatur Episcopus Transsiluaniæ vnus, & alter.
Timniensis. Ung. *Tinnini.*
in Regno Bosniæ.

IN BRITANNIA.
Archiepiscopatus Cantuariensis, totius Angliæ Primas est.
CANTVRBERY.
Episcopatus Suffraganei.

Londinensis.	*London.*	
Vvintoniensis.	*Vvinchester.*	
Eliensis.	*Ely.*	
Lincolniensis.	*Lincolne.*	
Lichfeldiensis.	*Linchfield.*	vniti.
Conuentriensis.	*Conuentry.*	
Salisburiensis.	*Salisbury.*	
Bathoniensis.	*Bathe.*	antiq.
Vvellensis.	*Vvelles.*	
Exoniensis.	*Exceter.*	
Nordouicensis.	*Norvvich.*	
Vigorniensis.	*Vvorceter.*	
Herefordiensis.	*Herefordd.*	
Chicestrensis.	*Chichester.*	
Roffensis.	*Rochester.*	
Oxouiensis.	*Oxford.*	
Glocestrensis.	*Glocester.*	
Petriburgensis.	*Peterborough.*	
Bristoliensis.	*Bristol.*	
S. Dauidis.	*S. Dauids.*	
Landaffensis.	*Landaff.*	
Bangoriensis.	*Bangor.*	
Assaphensis.	*S. Asaph.*	

Archiepiscopatus Eboracensis.
YORCH.
Episcopatus Suffraganei.

Dunelmensis.	*Durham.*
Carleolensis.	*Carlila.*
Castrensis.	*Chester.*

IN ALEMANIA.
Archiepiscopatus Moguntinus.
MAINTZ.
Episcopatus Suffraganei.

Eistatensis.	*Aichster.*
Herbipolensis.	*Virtzburg.*
Constantiensis.	*Costnitz.*
Curiensis.	*Cur.*
Argentinensis.	*Strasburg.*
Spirensis.	*Speyer.*
Vvormatiensis.	*Vvormbs.*
Verdensis.	*Verdun.*

Hildeshemensis in Vvestphalia. *Hildesheim.*
Paderbonensis, ibid. *Paderborn.*

Halberstadiensis.	*Halberstat.*
Augustanus.	*Augspurg.*
Bambergensis.	*Bamberg.*

est exemptus.
Misnensis. *Meissen.*
est exemptus.

Archiepiscopatus Pragensis in Boemia.
Vrbs Regia.
PRAG.
Episcopatus Suffraganei.

Olonensis in Morauia. *Olmuntz.*
Vratislauiensis in Silesia. *Breslau.*

Archiepiscopatus Coloniensis.
COLN.
Episcopatus Suffraganei.

Leodiensis.	*Luttigh.*
Monasteriensis.	*Munster.*
Mindensis.	*Minden.*
Osnaburgensis.	*Oznaburg.*

Archiepiscopatus Bremensis.
BREMEN.
Episcopatus Suffraganei.

Baldicensis, nunc suppressus. *Bard-Vvick.*

Sluieensis.	*Slevvich.*
Raseburgensis.	*Razemburg.*
Lubicensis.	*Lubeck.*

Rigensis, siue Liuoniensis. *Riche.*
Cui olim Metropoli Episcopatus sequentes in Liuonia fuerunt Suffraganei, Renaliensis, Curiensis, siue Gerladensis, Oiselensis, Deptensis, siue Topatensis, Curomensis, & alij in Prussia, qui nunc subsunt Gnesnensi Archiepiscopo.

Archiepiscopatus Magdeburgensis.
MAGDEBVRG.
Episcopatus Suffraganei.

Hauelburgensis.	*Hauelburg.*
Brandeburgensis.	*Brandeburg.*
Merseburgensis.	*Mersburg.*

Ciczensis, siue Naumburgensis in Misnia. *Cicz Naumburg.*

Archiepiscopatus Salseburgensis.
SALSBVRG.
Episcopatus Suffraganei.

Ratisponensis, exemptus. *Regenspurg.*

Passauiensis.	*Passau.*
Frizingensis.	*Freisingen.*
Brizinensis.	*Brixen.*
Gurgensis.	*Gurckh.*
Lauantinus.	*Lauant.*
Secouiensis.	*Seckauvv.*
Chiemensis.	*Chiemse.*

Nouæ ciuitatis in Austria. *Neistadt.*
Viennensis, ibid. *Vvien.*
Qui duo vltimi à Paulo II. circa ann. 1648. instituti fuerunt, petente Federico III. Imper.

Archiepiscopatus Treuerensis.
TRIER.
Episcopatus Suffraganei.

Metensis.	*Mets.*
Tullensis.	*Toul.*
Verdunensis.	*Verdun.*

IN BURGUNDIA.
Archiepiscopatus Tarentasiensis.
TARENTAISE.
Episcopatus Suffraganei.

Seduensis.	*Sedun.*
Augustanus.	*Ostes.*

Archiepisc.

Archiepiſcopatus Biſuntinus.
BEZANÇON.
Epiſcopatus Suffraganei.

Baſileenſis.	*Baſle.*
Lauſanenſis.	*Loſanne.*
Bellicenſis.	*Belley en Breſſe.*

IN SUETIA.

Archiepiſcopatus Vpſallenſis.
UPSHOLM.
Epiſcopatus Suffraganei.

Scarenſis, ſeu Scaranenſis.	*Schar.*
Lincopenſis.	
Stiranienſis.	*Strengns.*
Aloënſis.	
Agarienſis.	
Abduenſis.	

Archiepiſcopatus Nidroſienſis in Noraegia.
Epiſcopatus Suffraganei.

Bergenſis.	*Bergen.*
Strauagienſis.	*Straffanger.*
Hamarienſis.	*Hamar.*
Anſloënſis.	*Anſlo.*
Holanenſis.	*Holan.*
Horeadenſis.	
Sodrenſis.	
Gronelandenſis, inſul.	*Groenlandt.*
Scalholtanus in Iſland.	*Scalholt.*
Hemetenſis.	
Eaënſis.	

IN BELGIO.

Poſtquàm è Belgio in Hiſpanias diſceſſerat Carolus Cæſar, de nouiſque Epiſcopatibus per Belgium erigendis cogitari cœperat, vt hac ratione Fides Catholica & animarum ſalus extra periculum conſtitueretur, Philippus Rex eius filius parentis intentum exequitur, & facta diſtributione Prouinciarum in Diœceſes, locisque pro Epiſcopatibus, & Eccleſiis Cathedralibus cum dote deſignatis, mittitur Romam anno 1558. Franciſcus Sonnius ad Summum Pontif. Paulum IV. qui inter omnes Eccleſias in Belgio erectas tres eſſe voluit Metropolitanas, ſeu Archiepiſcopales, Cameracenſem, Ultraiectenſem, quæ antiquitus fuerant Cathedrales, & Melchlinienſem planè nouam, quam etiam primatialem eſſe voluit: refert Arnoldus Hauenſius in tract. de erectione nouorum in Belgio Archiepiſcopatuum.

Archiepiſcopatus Cameracenſis.
CAMBRAY.
Epiſcopatus Suffraganei.

Atrebatenſis, in Arteſia.	*Arras en Artois.*	antiq.
Tornacenſis apud Neruios. ad fluuium Scaldim.	*Tournay.*	antiq.
Namurcenſis ad Moſam fluu.	*Namur.*	noui.
Audomarenſis in Arteſia.	*S. Omer.*	noui.

Archiepiſcopatus Vltrajectenſis ad oſtia Rheni.

UTRECHT.

Harlemenſis, apud Hollandos.	*Harlem.*
Dauentrienſis, apud Tranſylu.	*Deuenter.*
Leouardienſis, apud Friſios.	*Leeuvvarden.*
Grœningenſis, apud eoſdem.	*Groningue.*
Middelburgenſis apud Zeland.	*Middelbourg.*

Hæ ciuitates vnà cum Ultraiecto hodie ab Hæreticis poſſidentur.

Archiepiſcopatus Melchlinienſis.
MECCHELEN.
Epiſcopatus Suffraganei.

Antuerpienſis in Brabantia ad Scaldim fluuium.
Anvers.
Gandauenſis in Flandria, ad Scaldim fluuium.
Gant.

Brugenſis in Flandria.	*Bruges.*
Iprenſis, ibid.	*Ipres.*
Boleoducenſis in Brabantia.	*Bolduc.*

Rutemundenſis, in Geldria ad Moſam fluu.
Ruremonde.

IN HIBERNIA.

Archiepiſcopatus Ardmachanus.
ARDMACHA.
Epiſcopatus Suffraganei.

Medenſis.	*Midhe.*	
Kylmorenſis.	*Cillrhor.*	
Cluanenſis.	*Cluainer.*	
Ardachadenſis.	*Ardach.*	
Clocharenſis.	*Clochar.*	
Rapotenſis.	*Rathbogh.*	
Derenſis.	*Doire.*	
Dunenſis.	*Dun.*	vniti.
Conorenſis.	*Conaire.*	vniti.
Dromorenſis.	*Drommor.*	

Archiepiſcopatus Dublinienſis.

Ita dictus à ciuitate, quæ olim vulgò Duibhilinn, ſeu Ath Chliath Dubhlinen dicebatur, nunc verò Baile atha Cliath. Eſt Metropolis Regni quoad temporale: huius Archiepiſcopus ex priuilegio ſe Primatem Regni facit, qui titulus Ardmachano ex antiquitate, & prima fundatione competit.

Epiſcopatus Suffraganei.

Kylldarenſis.	*Cilldara.*
Fearnenſis.	*Fearna.*
Lochlenſis.	*Lochdalachan.*
Oſorienſis.	*Oſrudhe.*

Archiepiſcopatus Caſilenſis.
CASIL.
Epiſcopatus Suffraganei.

Limorenſis, dictus etiam Uvaterfotienſis.
Limor, & Port-laigre.

Culainenſis, dictus Coreagenſis.	*Cluaine, Corcach.*	
Roſſenſis.	*Roſſ.*	
Ardfeartenſis.	*Ardfearta.*	vniti.
Acadenenſis.	*Achade.*	vniti.
Limiricenſis.	*Luimneach.*	
Laonenſis.	*Cilldalnagh.*	
Imilicenſis.	*Imile.*	
Finibricenſis.	*Finibre.*	
Finuarenſis.	*Cill-Fiouurach.*	

Fuit olim in hac Prouincia Epiſcopatus celebris Iniſcatenſis: ſed iam diuiſus partim Laonenſi, partim Ardfeartenſi adhæret.

Archiepiſcopatus Tuamenſis.
TVAIM.
Epiſcopatus Suffraganei.

Duacenſis.	*Cill mich Duach.*
Cluanfeartenſis.	*Cluaim Feart.*
Mayonenſis.	*Maidgheo.*
Elinenſis.	*Oil-Finn.*
Achacloenſis.	*Achaidgheo.*
Aladenſis.	*Cill-Ala.*

IN FRANCIA.

Archiepiscopatus Lugdunensis.

LYON.

Episcopatus Suffraganei.

Educensis, siue Augustodunensis.	*Autun.*
Matisconensis.	*Mascon.*
Cabillonensis.	*Chalon sur Saosne.*
Lingonensis.	*Langres.*

Archiepiscopatus Parisiensis.

Fuit à Gregorio XV. in Archiepisc. dignitatem euectus de anno 1622.

PARIS.

Episcopatus Suffraganei.

Carnotensis.	*Chartres.*
Aurelianensis.	*Orleans.*
Meldensis.	*Meaux.*

Archiepiscopatus Senonensis.

SENS.

Episcopatus Suffraganei.

Niuernensis.	*Nevers.*
Antisiodorensis.	*Auxerre.*
Trecensis.	*Troyes en Champagne.*

Archiepiscopatus Burdegalensis.

BOVRDEAVX.

Episcopatus Suffraganei.

Pictauiensis.	*Poictiers.*
Santonensis.	*Xaintes.*
Engolismensis.	*Angoulesme.*
Petracoriensis.	*Perigueux.*
Condomensis.	*Condon.*
Malleacensis.	*Mallezed.*
Agennensis.	*Agen.*
Lucionensis.	*Luçon.*
Sarlatensis.	*Sarlat.*

Archiep. Arelatensis in Prouincia Prouincia.

ARLES.

Episcopatus Suffraganei.

Massiliensis.	*Marseille.*
Arausicensis.	*Orange.*
Tricastinensis.	*Tricastin.*
Tolonensis.	*Tolon.*

Archiepiscopatus Aquensis.

AIX.

Episcopatus Suffraganei.

Aptensis.	*Apt.*
Regensis.	*Riez.*
Forojuliensis.	*Frejuls.*
Vapincensis.	*Gap.*
Sistariensis.	*Sisteron.*

Archiepiscopatus Viennensis.

VIENNE.

Episcopatus Suffraganei.

Valentinus.	*Valence.*
Viuariensis.	*Vivarais.*

Nam Albensi, Helviorum Urbe, à Croco Alemannorum Rege euersa, Sedes inde Viuarium est translata.

Dianus.	*Die.*
Gratianopolitanus.	*Greneble.*
Mauriancensis.	*Maurienne.*
Gebennensis, siue Genevensis.	*Geneve.*

Geneva à Novatoribus anno 1535. occupata, Sedes hodie Episcopi est Annessium Sabaudiæ oppidum.

Archiepiscopatus Ebredunensis.

EMBRVN.

Episcopatus Suffraganei.

Dignensis.	*Digne.*
Niciensis.	*Nice.*
Grassensis.	*Grasse.*

Olim Antinopolitanus dicebatur, sed postea Grassum Prouinciæ Urbem tertio inde milliari translatus est, vnde Grassiensis.

Glandeuensis.	*Glandesve.*
Senetensis.	*Senez.*
Venciensis.	*Saint Paul de Vence.*

Archiepiscopatus Avenionensis.

AVIGNON.

Ciuitatem hanc Avenionensem Ioanna Caroli Calabriæ Ducis filia cessit Clementi VII. Summo Pont. ad compensationem tributi Romanæ Sedi per annos multos non soluti.

Episcopatus Suffraganei.

Carpentoractensis.	*Carpentras.*
Vasionensis.	*Vaison.*
Cabellicensis, siue Cabellionensis.	*Cavaillon de Comtat.*

IN CAMPANIA.

Archiepiscopatus Rhemensis.

RHEIMS.

Episcopatus Suffraganei.

Suessionensis.	*Soissons.*
Cathalonensis.	*Challons sur Marne.*
Siluanectensis.	*Senlis.*
Tornacensis.	*Tournay.*
Ambianensis.	*Amiens.*
Morinensis.	*Terona.*
Nouionensis.	*Noyon.*
Belluacensis.	*Beauvais.*
Laudunensis.	*Laon.*
Atrebatensis.	*Artois.*

Archiepiscop. Rothomagensis in Normannia.

ROÜAN.

Episcopatus Suffraganei.

Baiocensis.	*Bayeux.*
Abrincensis.	*Avranches.*
Ebriacensis.	*Evreux.*
Sagiensis.	*Sais.*
Lexouiensis.	*Lisieux.*
Constantiensis.	*Coutances.*

IN BRITANNIA.

Archiepiscopatus Turonensis.

TOVRS.

Episcopatus Suffraganei.

Cenomanensis.	*Mans.*
Redonensis.	*Rennes.*
Andegauensis.	*Angers.*
Nannetensis.	*Nantes.*
Corisopitensis.	*Cornoailles.*
Venetensis.	*Vennes.*
Maclouiensis.	*S. Malo.*
Briocensis.	*S. Briu.*
Trecorensis.	*Triguer.*
Leonensis.	*S. Paul de Leon.*
Dolensis.	*Doles.*

Archiepiscopatus Bituricensis, in Ducatu Aquitaniæ.

BOVRGES.

Episcopatus Suffraganei.

Claromontensis.	*Clermont en Auvergne.*

Ruthenen

Ruthenensis.	*Rodez.*
Cadurcensis.	*Cabors.*
Lemouicensis.	*Limoges.*
Mimatensis.	*Mende de Gniuauldan.*
Albiensis.	*Alby.*
Castrensis.	*Castres.*
Vabrensis.	*Vauvres.*
Tutellensis.	*Tulles.*
S. Flori.	*Saint Flour.*
Aniciensis.	*le Puy en Auvergne.*

est exemptus.

IN VASCONIA.

Archiepiscopatus Auxitanus.

AVX.

Episcopatus Suffraganei.

Aquenensis.	*Aqs.*
Lectoratensis.	*Letoure.*
Conuenensis.	*S. Bertrand de Cominges.*
Conseranus.	*S. Leger de Conserans.*
Bigorieensis, vel Taruiensis.	*Tarbe.*
Olorensis.	*Oleron en Bearn.*
Lascarensis.	*Lescar en Bearn.*
Vasatensis.	*Vasas.*
Baionensis.	*Baione.*
Adurensis.	*Aire en Armignac.*

IN GOTHIA.

Archiepiscopatus Narbonensis.

NARBONNE.

Episcopatus Suffraganei.

Carcassonensis.	*Carcassonne.*
Britercensis.	*Besiers.*
Agathensis.	*Agde.*
Ledouensis.	*Lodeve.*
Nemausensis.	*Nismes.*
Vticensis.	*Vsez.*
S. Pontij Tomeriarum.	*S. Pont.*
Alectensis.	*Alex.*
Montis Pessulani.	*Montpelier.*

Ex insula Magalona an. 1536. ad Montem Pessulum translata est Paulo III. probante.

Archiepiscopatus Tolosanus.

TOLOSE.

Episcopatus Suffraganei.

Mirapiscensis.	*Mirepoix.*
Montalbanensis.	*Montauban.*
Vaurensis.	*Vaure.*
Riuensis.	*Rieux.*
Lomberiensis.	*Lombes.*
S. Pauli.	*Saint Paul.*
Appamiarum.	*Appames.*

IN HISPANIA.

In Catalonia.

Archiepiscopatus Tarraconensis.

TARRAGONA.

Episcopatus Suffraganei.

Barcinonensis.	*Barcelona.*
Gerundensis.	*Gerona.*
Illerdensis.	*Lerida.*
Elnensis.	*Elna.*
Vicensis.	*Vich.*
Vrgellensis.	*Vrgell.*
Dertusensis.	*Tortosa.*
Solsonensis.	*Solsona.*

IN REGNO VALENTIÆ.

Archiepiscopatus Valentinus.

Institutus ab Innocent. VIII. de anno 1492.

VALENCIA.

Episcopatus Suffraganei.

Segobricensis.	*Segorbe.*
Oriolensis. à Paulo III.	*Origuela.*
Maioricensis. in Insula.	*Mallorca.*

IN ARAGONIA.

Archiepiscopatus Cæsaraugustanus,

institutus à Ioanne XXII.

SARAGOÇA.

Episcopatus Suffraganei.

Oscensis.	*Huesca.*
Iacensis.	*Iaca.*
Terulensis.	*Teruel.*
Tyrasonensis.	*Tiraçona.*
Barbastrensis.	*Barbastro.*
Albarracinensis.	*Albarracin.*

IN REGNO GRANATÆ.

Archiepiscopatus Granatensis.

institutus ab Alexand. VI.

GRANADA.

Episcopatus Suffraganei.

Malcitanus.	*Malaga.*
Almeriensis.	*Almeria.*

Archiepiscopatus Hispalensis.

SEVILLA.

Episcopatus Suffraganei.

Cadicensis.	*Cadix.*
Guadicensis.	*Guadix.*
Canariensis. Insula.	*Canaria.*

IN CASTELLA NOVA.

Archiepiscopatus Toletanus.

TOLEDO.

Episcopatus Suffraganei.

Cordubensis.	*Corduba.*	
Segobiensis.	*Segobia.*	
Carthaginensis.	*Cartagena.*	vniti.
Murcensis.	*Murcia.*	
Seguntinus.	*Segnença.*	
Oxomensis.	*Osma.*	
Conchensis.	*Cuenca.*	
Giennensis.	*Iaen.*	
Abulensis.	*Auila.*	
Vallisoletanus.	*Valladolid.*	

IN CASTELLA VETERI.

Archiepiscopatus Burgensis,

institutus à Gregor. XIII.

BVRGOS.

Episcopatus Suffraganei.

Pampilonensis.	*Pamplona.*	
Calagurritanus.	*Calahorra.*	vniti.
Calceatensis.	*Calsada.*	
Palentinus.	*Palencia.*	

IN GALLICIA.

Archiepiscopatus Compostellanus,

institutus à Calixto II. an. 1124.

COMPOSTELLA.

Episcopatus Suffraganei.

Salamantinus.	*Salamanca.*
Placentinus.	*Placencia.*
Lucensis.	*Lugo.*
Asturicensis.	*Astorga.*
Zamorensis.	*Zamora.*
Auriensis.	*Orense.*
Pacensis.	*Tui.*

Mondonien

Mondonienſis.	*Mondeñedo.*
Curienſis.	*Ceria.*
Ciuitatenſis.	*Ciudad Rodrigo.*
Legionenſis.	*Leon.*
Ouetenſis.	*Ouiedo.*

Hi duo vltimi ſunt exempti.

IN LUSITANIA.

Archiepiſcopatus Bracharenſis.
Hiſpaniarum Primas.
BRAGA.

Olim in diuiſione Eccleſiarum Hiſpaniæ de tempore magni Conſtantini, Bracharenſis Eccleſia in Metropolitanam erecta fuit, vt habetur in hiſtoria generali Hiſpaniæ *p.1.c.143.verſ.à los treinta años*, Morenos de Vargas *in hiſtor. Emeritenſ.lib.2.cap.11* Illuſtr. D. Rod. à Cuña *in hiſtor. Eccleſiaſt. Archiep. Bracharenſ.p.1 c 8.n.2.* vbi *n.3.* refert in illa diuiſione aſſignatos fuiſſe in ſuffraganeos, Auſturicenſem, Tudenſem, Lucenſem, Conimbricenſem, & Iſtriæ Flauiæ, Poritonienſem, aliàs Ouetenſem, Viſenſem, Lamecenſem, Egitanienſem, & Aurienſem Epiſcopos. Poſteà verò regnante Theodomiro in Concilio Lucenſi *de an.569.* ſolum ſex Eccleſiæ in Suffraganeos Bracharenſi aſſignatæ fuerunt, videlicet Conimbricenſis, Viſenſis, Lamecenſis, Egitanienſis, Portugalenſis; & Dumenſis. Deinde varietate temporum nonnunquam immutati fuerunt huiuſmodi Suffraganei, qui modo ſunt qui ſequuntur, ex eodem D. Acunha *in d.hiſt.p.1.c.57.n.2.*

Epiſcopatus Suffraganei.

Portugalenſis.	*Porto.*
Viſenſis.	*Viſen.*
Conimbricenſis.	*Coimbra.*
Mirandenſis.	*Miranda.*

à Paulo III. inſtitutus de anno 1545. regnante in Portugalia Ioanne III. vt refert Illuſtriſſ. D. Acuña *d.p.2.c.79.n.5.*

Archiepiſcopatus Vliſbonenſis.
LISBONA.

A Bonifacio IX. ad Archiepiſcopalem dignitatem euectus regnante Ioanne Primo Portugaliæ Rege, *de an.13 0.* vt refert Illuſtr. & Reuerend. D. meus Roderic. à Cuña *in hiſtoria Eccleſiaſt. Archiepiſc. Bracharenſ. p.2.c.57.n.6.* Aſſerens tunc in Suffraganeos ei fuiſſe aſſignatos Ebotenſem, Egitanienſem, & Lamecenſem Epiſcopatus: nam prius Emeritenſi, deinde Bracharenſi Metropolitanis dum eſſet Epiſcopatus, ſuffraganeus extitit, vt per eundem D.Rodet. à Cuoha *in hiſtoria Eccleſ. Epiſcoporum Portugalenſium, c.23. pag.218.* modò ſuffraganei ſunt qui ſequuntur.

Epiſcopatus Suffraganeus.

Egitanenſis.	*Guarda.*
Lamecenſis.	*Lamego.*
Lerienſis	*Leirea.*
Portalegrenſis.	*Portalegre.*
Septenſis.	*Ceuta.*

in Berberia erectus ab Eugenio IV. ſed exemptus, & immediatè ſubiectus Sedi Apoſt. poſtmodùm per Sixtum IV. de anno 1475. fuit in ſuffraganeum Bracharenſi Eccleſiæ deſignatus, vt refert Illuſtr.Dom. à Cuña *in hiſtor. Eccleſ. Archiepiſc.Brachar.cap.59.n.7. & 9.* Denique Uliſbonenſi Metropolitanæ deſignatus Suffraganeus reperitur.

Fonchalenſis. *Funchal.*
in inſula Materiæ.
Angrenſis. *Angra.*
in inſula Tertia.
Congenſis. *Congo.*
in Æthiopia.
Capitis viridis. *Cabouerde.*
in eadem, & ciuitate S.Iacobi.

Aug. Barboſa de Epiſcop. Pars I.

S. Thomæ. *S.Thomas.*
in Guinea.
Braſilienſis. *Brazil.*
in ciuitate, quæ dicitur *Baja de todos los Sanctos.*

Archiepiſcopatus Elborenſis.
EVORA.

Ex Epiſcopali ad Archiepiſcopalem dignitatem euectus à Paulo III. inſtante Henrico Cardinale, primo Archiepiſcopo, vt refert Illuſtr. D.Acuña *in hiſtor. Eccleſ. Archiep. Bachar.p.1.lib.2.c.6.n.75. in princ.*

Archiepiſcopatus Suffraganei.

Syluenſis, ſiue
Faraonenſis. } *Faro.*

Hic Epiſcopatus olim erat in ciuitate Syluenſi, deinde ab ea ob intemperiem aëris ad ciuitatem Faraonenſem tranſlatus tempore Epiſcopi D. Alphonſi de Caſtelobianco, modò dicitur Faraonenſis, & aliquando Algarhienſis à Regno denominatur, vt refert Illuſtriſſ. D. Acunha *in hiſtoria Eccleſ. Archiepiſcop. Bracharenſ.p.2.c.61.n.6.*

Tingitanus. *Tangere.*

Hic Epiſcopatus licèt ſit Alborenſi Archiepiſcopo ſuffraganeus, attamen Septenſi ſub Uliſbonenſi vnitus eſt, & ſic Septenſis, & Tingitanus ab vno tantùm reguntur Epiſcopo.

Eluenſis. *Eluas.*

in Epiſcopalem erexit Pius V. regnante Sebaſtiano Portugaliæ Rege, vt refert illuſtr. D. Rod. à Cuña *in hiſtor. Archi p.Bracharenſ.p.2. c.106. n.9.* Conſtit.incip. *Super cunctos,5. Idus Iunij 1575.*

IN INDIA ORIENTALI.

Archiepiſcopatus Goenſis.
Indiarum Primas inſtitutus à Paulo III.
GOA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Coccinenſis. *Cochin.*
Malacenſis. *Malaca.*
Sinenſis, {
Machienſis. { *China.*
ſic etiam dictus, quia habet Sedem in ciuitate Machao.
Iaponenſis. *Iapon.*
inſtitutus à Sixto V. & habet Sedem in ciuitate Nangaſachi.
Malahanenſis, *Malaham.*
in Regno de Malaos.
Meliapotenſis. *Meliapor.*
S. Thomæ. *S.Thomas.*

Archiepiſcopatus Angamalenſis.
ANGAMALA.

Inſtitutus fuit à Paulo V. *de anno 1607.*& alio nomine Granganorenſis appellatur, vulgò *Graganor*; & aliquando eius Archiepiſcopatus denominatur Archiepiſcopus Chriſtianorum S.Thomæ, cui in Suffraganeos deſignari debebunt Epiſcopi, qui in illis partibus ventura tempeſtate inſtituendi erunt.

IN INDIA OCCIDENTALI.

Archiepiſcopatus Mexicanus.
inſtitutus à Paulo III. *de anno 1547.* & in hac ciuitate reſidet prorex, & Cancellaria Regia.
MEXICO.

Epiſcopatus Suffraganei.

Tlazcalenſis, ſiue
Angelopolitanus. *Tlazcala.*
ſic dictus quia habet Eccleſiam Cathedralem in ciuitate Angelorum, vulgò *La puebla de los Angelos.*
Mechoacanenſis. *Mechoacam.*

E Antique

Antiquerenſis. *Antequere.*
Guadalaxarenſis. *Guadalaxara.*
eſt in Prouincia nouæ Galleciæ.
Guatimalenſis. *Guatimala.*
eſt in ciuitate S. Iacobi Equitum, & in ea reſidet Audientia illius Prouinciæ.
Iucatanenſis. *Iucatan.*
eſt in ciuitate Emeritenſi Prouinciæ Iucatanenſis.
Chiappenſis. *Chiappa.*
Trixillenſis. *Trixillo.*
eſt in Prouincia de Honduras.
Veræ pacis. *Verapaz.*
Nicaraguenſis. *Nicaragua.*

Archiepiſcopatus S. Dominici.

Inſtitutus à Paulo III. *de anno* 1545. cui vnita fuit Eccleſia ciuitatis de la Vega, nunc ſuppreſſa, hic reſidet Regia Audientia.

SANTO DOMINGO.

Epiſcopatus Suffraganei.

S.Ioannis de Portu diuite. *S.Iuan de Portorico.*
S.Iacobi in Cuba. *Santiago de Cuba.*
eſt in inſula Cuba, in qua adeſt magnus portus S.Chriſtophori de Habaoa.
Venenzolanus. *Venezuela.*
Iamaicenſis. *Iamaica.*

IN REGNO PERVANO.

Archiepiſcopatus Limenſis, ſiue ciuitatis Regum.

inſtitutus à Paulo III.

LIMA.

In hac ciuitate reſidet Regia Audientia.

Epiſcopatus Suffraganei.

Cuſcenſis. *Cuzco.*
Quitenſis. *Quito.*
à Paulo III.
Panamanenſ. *Panama.*
in hac ciuitate reſidet Regia Audientia.
Chilenſis. *Chile.*
in hac ciuitate reſidet Regia Audientia.
Imperialis. *Imperial Ciudad.*
hac vrbe deſtructa ceſſauit.
Arequipenſis. *Arequipa.*
à Paulo V.
Guamanganenſis. *Guamanga.*
Trugillenſis. *Truxillo.*
ab eodem.

IN PROVINCIA DE LAS CHARCAS.

Archiepiſcopatus Pletenſis, ſiue Argentinus.

Inſtitutus à Paulo V. hic eſt Regia Audientia.

CHARCAS, ò PLATA.

Epiſcopatus Suffraganei.

Pacenſis. *de la Paz.*
à Paulo V. dicebatur olim Chaquiago.
Barracenſis. *Barranza.*
ab eodem, eſt in Prouincia S.Crucis de la Sierra.
S.Iacobi Eſterenſis. *Santiago del Eſtero.*
Eſt in Prouincia de Tucuman.
Bonorum aërum, ſiue Fluminis argentei, *Bueno ayres, o Rio de la Plata.*

IN NOVO REGNO GRANATENSI.

Archiepiſcopatus S. Fidei.

In hac ciuitate reſidet Regia Audientia.

SANTA FE DE BOGOTA.

Epiſcopatus Suffragan ei.

Popayanenſis. *Popayan.*
Carthaginenſis. *Cartagena.*
S.Marthæ. *Santa Marta.*

IN INSVLIS PHILIPPINIS.

Archiepiſcopatus Manilanus.

MANILA.

In hac ciuitate reſidet Regia Audientia.

Epiſcopatus Suffraganei.

Segouiæ nouæ. *Segouea naeua, in inſula Luzonie.*
Nominis Ieſu. *El nombre de Ieſus.*
in Prouincia de Zebu.
Carcerenſis. *Caceres.*
in Prouincia de Gamarines.

Poſt hæc ſcripta nouiſſimè prodiit tractatus *de Iure Indiarum, tom.2.* à doctiſſimo D. Ioanne de Solorzano in lucem editus, vbi *de Indica gubernatione* pleniſſimè tractat, & *lib.3.c.4.num.6.* agens de Eccleſiis Cathedralibus illarum partium, ita loquitur. *Atque in huac planè modum; eo quo hec ſcribimus, tempore ſex Metropolitanæ Eccleſiæ, & triginta duæ eiſdem Suffraganeæ erectæ ſunt, videlicet in inſulis, quas vocant de Barlaucato Archiepiſcopalis Inſula Hiſpaniola, aliàs ſancti Dominici, qua Suffraganeas habet Cubienſem, Portus diuitis, Caraquenſem, ſiue de Venenzuela, & Abbatialem de Iamaica. In nouo Regno Granatenſi Archiepiſcopalis S. Fidei de Bogota, quæ ſuffraganeas habet Carthagiaenſem, S.Marthæ, & Popaianenſem. In prouinciis nouæ Hiſpaniæ Archiepiſcopalis Mexicana, quæ ſuffraganeas habet Tiazcalenſem, ſiue de la Puebla de los Angelos, Guaiacenſem, ſiue Antiquaria, Mechoacanenſem, Tucatanan, Guathemalenſem, Chiapenſem, Nicaraguenſem, nouæ Gallecia, ſiue de Guadalaiara, nouæ Calabria, Hondurenſem, ſiue Sancti Saluatoris. In latiſſimis Peruanis Prouinciis Archiepiſcopalis Limana, aliàs de los Reyes, quæ Suffraganeas habet Panamenſem, Quitenſem, Truxillanam, Guamanguenſem, Arequipenſem, Cuzquenſem; & in prouinciis de Chile duas alias, quæ appellantur Sancti Iacobi, & Conceptionis: nam alia quæ ibidem erecta fuit, & dicebatur Imperialis, Vrbe deſtructa, ceſſauit. In eiſdem Prouinciis Peruanis Superioribus, vulgò de Arriba, Archiepiſcopalis Argentina, aliàs de los Charcas, vel de la Plata, quæ Suffraganeas habet Pacenſem, ſiue de la Paz, Tucumanenſem, Sancta Crucis de la Sierra, aliàs de la Barranza, Fluminis argentei, aliàs Rio de la Plata, o Buenos ayres, & Paraguara. In Inſulis Philippinis, quæ vltra vndecim mille eſſe referuntur, Archiepiſcopalis de Manila, quæ Suffraganeas habet, Eccleſiam nouæ Segouiæ Inſulæ Luzonis, Sancti nominis Ieſu in Inſula de Zebu, & Carcerenſem in Prouincia de Camarines earundem Inſularum. Quæ omnes Eccleſiæ ducentas dignitates, trecentum, & octoginta Canonicatus, totidémque Portionarios habere comperiuntur, vltra alios Capellanos, Parochos, Beneficiarios, Miniſtros, & quos vix cenſere poſſimus, & alias minores Eccleſias, quæ ſeptuaginta millium numeram excedere dicuntur.* Hactenus D. Ioan. de Solorzano.

* RENTAS.

TITULUS

TITULUS SECUNDUS.

De Episcopali munere, seu de qualitatibus ad illud rectè obeundum requisitis.

QUALEM oporteat eum esse, qui in Episcopum est ordinandus, quibusve qualitatibus Episcopale munus rectè obire possit, inuestigandum est, Apostoli regulam sequendo, qui in huiusmodi re, 1. *ad Timoth.* 3. ita scribit: *Fidelis sermo: Si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Oportet ergo Episcopum irreprehensibilem esse, vnius vxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, Doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sed suæ domui benè præpositum: filios habentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit? Non neophytum, ne in superbiam elatus, in iudicium incidat diaboli*, &c. Quæ quidem qualitates requisitæ in Episcopo sequentibus versibus continentur, relatis per Hostiens. *in sum. de temporibus ordinat.* §. *& cui* 7. *in fine*, & per D. Acuña *in commentar. ad cap. omnes* 6. *num.* 1. *dist.* 38.

Primum præcipitur, quod sit sine crimine Præsul,
Monogamus, sobrius, prudens, ornatus, & hospes,
Castæ docens, non percussor, non litigiosus,
Non cupidus, bene dispositus, non neophytusve,
Talis Apostolica quod præsit, regula iussit.

GLOSSA PRIMA.

Si quis Episcopatum desiderat.

SUMMARIUM.

1 *Episcopalis sublimitas nullis potest comparationibus adæquari.*
2 *Sacerdotium summa est omnium honorum.*
3 *Sacerdos Angeli nomen habet.*
4 *Constantinus Magnus, & Valentinus Imper. Episcopos in veneratione habuerunt.*
5 *Episcopo nihil in sæculo sublimius, & excellentius reperiri potest.*
6 *Episcopatus dignitatem qui adipisci vult, debet prius cogitare, quæ facultates suppetant, & difficultates officiant.*
7 *Prælaturis contra temerè se ingerentes inuehuntur SS. Bernardus, & Gregorius.*
8 *Episcopatus appetentes ratione honorum, & sufficientia honorum, illicitè faciunt.*
9 *Episcopatum optans non propter officij dignitatem, sed propter annexum laborem, bonum opus desiderat.*
10 *Episcopi ambientes alios Episcopatus, eo fine, vt possint suis cognatis, & familiaribus prouidere, grauiter peccant, quod intellige vt ibi.*
11 *Prælaturæ acceptatio procedere debet ex quadam intima stimulatione solicitante nos æmulari fraternam salutem.*
12 *Episcopus nemo læto animo crearetur, si pericula, & supplicia ei proposita consideret, & n.* 13.
14 *S. Bruno Archiepiscopatum Rheginensem sponte oblatum recusauit.*
15 *Nazianzenus è patria discessit, ne ad Episcopalem dignitatem ascendere cogeretur.*
16 *S. Ambrosius noctu secessit, ac se occultauit, ne fieret Episcopus.*
17 *S. Ephrem furorem simulauit, ne fieret Episcopus.*
18 *S. Goaris incurabilem morbum impetrauit à Domino, ne vocaretur in Episcopum.*
19 *S. Gregorius Magnus ad Pontificatum electus infirmitatis suæ conscius fugam iniit.*
20 *S. Ammonius ne ad Episcopalem consecrationem adduceretur, auriculam sibi amputauit, linguamque sibi rescissurum esse adiurans, si adhuc instarent.*
21 *S. Franciscus noluit fieri Sacerdos, qui tantam, vt decet, non putauit animæ suæ esse puritatem.*
22 *S. Augustinus Episcopatum inuitus suscepit, & tempore Ordinationis suæ vbertim lachrymatus est.*
23 *Nilamonius à Domino petiit, vt potius eum mori pateretur, quàm Episcopum creari.*
24 *Ioannes Hurtado Dominicanus Archiepiscopatum Toletanum ab Imperatore Carolo V. sibi oblatum lachrymis, ac omni denique conatu reiecit.*
25 *Ludouicus Granatensis Dominicanus cum in Archiepiscop. Bracharensem nominaretur, grauiter obstitit.*
26 *Bartholomæus à Martyribus Superiorum iussu coactus Archiepiscopatum Bacharen. inuitus suscepit, quo postea renunciato, in monasterium sui Ordinis se recepit, vbi vitam cum morte feliciter commutauit.*
27 *Consolatione eget, qui Episcopale onus inuitus suscipit.*

NE quisquam pronus sit ad Episcopatum 1
desiderandum, declarat Apostolus in citatis verbis, qualem oporteat esse Episcopum, quatenus Episcopatum nemo affectet, nisi virtutibus supradictis ornetur. *Honor enim*, vt asserit Sanctus Ambrosius *de dignitate Sacerdotum cap.* 1. *& sublimitas Episcopalis nullis poterit comparationibus adæquari: si Regum fulgori compares, & Principum diademati, longè erit inferius, quàm si plumbi metallum ad auri fulgorem compares.* Et S. Chrysost. *lib.* 3. *de Sacerdot* & Nazianz. *in orat.* 17. *ad ciues Nazianz.* hoc ipsum affirmant his verbis: *Quantum cœlum terra pretiosius est, quantumque anima corpori, spiritus carni, diuina humanis præstant; tantum Episcoporum principatus omnia ciuilia regna, & potestates antecellit, & quanta est differentia inter Solem, & Lunam,*

tanta inter Sacerdotium, & imperium, c. ſolita, de maiorit. & obed. Idem Chryſoſt *in Iſai.homil. 4. & 5.* ad hoc propoſitum ſic ait: *Alij ſunt termini Regni, alij Sacerdotij; ſed hoc ideo eſt maior: nam Regi corpora commiſſa ſunt, Sacerdoti anima.* Ac ruſum: *Expende modum poteſtatis vtrique traditæ, & videbis Sacerdotem multò ſublimius Rege ſedentē. Admirandus videtur thronus Regius; ſed rerum terrenarum adminiſtrationem ſortitus eſt. Sacerdotis thronus in cælis collocatus, de cæleſtibus negotiis habet pronuntiandi auctoritatem, cùm Sacerdotium à ſupernis deſcendat, eiuſque vinculum animam contingat, atque ad cœlos vſque perducat.* Et S.
2 Ignatius *in epiſtola ad Smirnenſes,* ſcripſit † Sacerdotium ſummam eſſe honorum, qui in hominibus conſtant. S. Ephrem *tom. 1. ſerm. de Sacerdotio,* exclamat Sacerdotium eſſe miraculum ſtupendum, poteſtatem ineffabilem, venerandum miniſterium, cœlum attingere, cum Angelis verſari. Et S. Gregor. Nazianz. *apolog. 1.* ſic ait: *Mediatorem inter Deum, & hominem agere, vt opinor, Sacerdotis munus eſt.* Et Gregorius Nyſſen. *lib. de vita Moyſis,* probat ex diuina Scriptura Sacerdotium non rem humanam eſſe, ſed diuinam. Vnde dicit
3 S. Thom. *3. part. q. 22. art. 1. ad 1.* † Sacerdos in quantum eſt medius inter Deum, & populum, Angeli nomen habet. Et S. Chryſoſt. *hom. 2. in 2. ad Timoth. An ignoras quid ſit Sacerdos? Angelus vtique Domini eſt. Non ex ſeipſo loquitur: ſi deſpicis, non illum deſpicis, ſed Deum, qui illum ordinauit.* Et S. Hieronym. *in epiſt. ad Nepotianum de vita clericorum,* inter Regem & Epiſcopum hoc ponit diſcriminis, quòd ille nolentibus præeſt, hic volentibus: ille terrorem ſubit, hic ſeruitutem demit, ille corpora cuſtodit ad mortem, hic animas ſeruat ad vitam.

4 Vnde ab ipſo Eccleſiæ naſcentis exordio Principes Catholici verbis, & factis ſemper oſtenderunt quantum Epiſcopis tribuendum eſſet, in omnibus ſe illis inferiores profitentes. Ac primùm Conſtantinus ille Magnus ingreſſus locum in quo Epiſcopi conuenerant ad Concilium Nicænum celebrandum, in medio conuentu erectus conſtitit: ac cùm parua quædam ſella ex auro fabricata illi eſſet loco poſita, non prius conſidit, quàm Epiſcopi ad id annuiſſent, vt eſt apud Euſeb. *lib. 3. de vita eiuſdem, cap. 10.* Nec ſolùm Epiſcopos vt Patres, imò verò, vt Dei Prophetas omnino honorificè reuerebatur, vt idem Euſeb. in eadem hiſtoria memoriæ prodidit, *lib. 3. cap. 12.* Item Valentinus Imper. virtutibus, & rebus geſtis vbique clarus, ipſos Epiſcopos in ſumma veneratione ſcribitur habuiſſe, *lib. 7. tripartita hiſtoria, cap. 8.* In noſtris Hiſpaniarum Regnis, & vbicumque Religio Catholica viget, Epiſcopi reuerenter, & honorificè ab omnibus coluntur, à Dynaſtis etiam, & Principibus, qui quo magis pij, & orthodoxi ſunt, eo magis Epiſcopos honorare ſolent.

5 Hinc S. Ambroſ. *lib. de dignit. Sacerdot. cap. 3.* profitetur nihil in ſæculo ſublimius Epiſcopis reperiri poſſe, & nihil eſſe Epiſcopo excellentius: & *in cap. 6.* ait Epiſcopum oculorum in corpore, id eſt in Eccleſia, officium voluntarium accepiſſe, vt reliquum per ipſum corpus ducatum lucis haberet. Dionyſ. Areopag. *c. 7. Eccleſiaſt. hierarchia, p. 3.* eum ex Scripturis diuinis diuinum Antiſtitem, & iudiciorum diuinorum interpretem vocat. Angelus enim eſt, inquit, Domini Dei rerum omnium præpotentis. S. Gregor. Nazianz. *in apolog. 1. de fuga,* ita ait: *Quis ille eſt, qui virtutis Antiſtitem, ac propugnatorem vnius diecula ſpatio, velut ſimulacrum ex argilla fingit; illum, inquam, qui cum Angelorum claſſe, atque ordine futurus eſt, qui cum Archangelis Deum celebrat, qui ad ſupremum Altare Sacrificia tranſmittit, ſimulque cum Chriſto Sacerdotio fungitur, qui figmentum inſtaurabit, imaginemque creatori ſiſtet, & ſuperno mundo opificem aget; & vt quod maius eſt dicam, Deus erit, aliosque Deos efficiet.*

6 Diligenter igitur, qui ad hoc dignitatum culmen aſcendere, eiuſque munus ſubire curat, cogitare debet, quæque tum facultates ſuppetant, tum difficultates officiant, ne fortè cùm exiguæ ſtaturæ ſit, gigantum induat arma, quæ tum in curſu, tum in prælio impedimento ſint, cùm in his permulti decipiantur, ea tentantes, quæ ſunt ſupra vires. Ideò S. Nazianz. *in orat. de moder. in diſp. adhib.* de his loquens dicebat: *Quid in cœlum peruolas cùm pedes ſis? quid turrim extruis, cùm iis rebus careas, quæ ad eam perficiendam requiruntur? quid ipſe quoque manu aquam metiris, & cœlum palmo, terramque omnem pugillo, elementa magna, & huiuſmodi, vt ea creator ſolus demetiri poſſit? Si enim tunc primum,* inquit Bernardus, *haſitare incipias, id quidem ſerò: ante iuxta conſilium Saluatoris,* Lucæ 14. *ſediſſe debueras, ante æſtimaſſe opus, metiri vires, ponderaſſe ſapientiam, merita comparaſſe, ſumptus computaſſe virtutum.* Quis enim ſanus, & ſobrius, cùm perſpexerit vix ſe ferendis oneribus ſuis ſufficere, aliena quoque onera libenti animo ſuſcipiat? quis cùm vix reddendis domeſticis rationibus ſuis ſe parem agnoſcat, in publicis, vel alienis ſponte operam profiteatur? Quiſnam æger, ſuorumque vulnerum curandorum non ſatis peritus, alterius morbis mederi aggrediatur? Quid enim indignius eſt? quid maiore pœna dignum, quàm in conſpectu Dei, & Angelorum eius, in conſpectu Eccleſiæ vniuerſæ, id ſe ſcire profiteri quod ignores, id velle quod nolles, id poſſe quod nullo modo poſſis? Non tunc igitur hæc talia cogitanda ſunt, dum iam diuino adſtamus Altari, ſed tunc dum ambitiosè diſcurrimus, penſamus cœlum, & terram, modò optatis potiamur. Neque enim erit adeò deſperatus, & perditus animus, qui ſi maieſtatem, & amplitudinem earum rerum ſecum diligentiùs conſiderarit, & expenderit, non concidat, qui ſe dare præcipitem velit, qui ſententiam futuri iudicis, quam veluti manu ſua ſubſcribit, non exhorreſcat, ne illud exaudiat, Neſcitis quid petatis, *Matth. 20.* Tardè, cunctanterque eundum ad Prælationes, ad dignitates, opportunè ex ſponſæ modeſtia colligitur, cui non ſemel dictum, *Veni, in amoris Cantico cap. 5. Veni,* inquit Sponſus, *de Libano Sponſa mea, veni de Libano, veni, coronaberis.* Vides vt idem verbum ingeminet, vt Sponſæ morem indicet, ægrè itura ad culmina, ad coronas. Scitè Gilleb. Abbas *ſerm. 29. in Cantic. Vide,* inquit, *ſi non moroſè egreditur de Libano quæ toties vocatur: & forſitan ſponſa mora feſtinationem noſtram ſugillat, & arguit, qui nimis prompti, & parum prouidi, vires noſtras minus penſantes feſtinamus ingredi in labores prælationis, in ſollicitudinum moleſtias, & materiam lapſus, nec expectantes vel ſemel vocari, vltrò nobis ipſi honorem ſumimus, vocationem vel præuenientes, vel arte procurantes.*

Vnde S. Bernardus *in ſerm. ſuper Cant.* contra eos, 7
qui ſe ingerunt Prælaturis, ita dicit: *Miror audaciam plurimorum, quos videmus de ſuis vineis non colligere niſi ſpinas, & tribulos, vineis tamen Dominicis etiam ſe ingerere non vereri. Fures ſunt, & latrones, non cuſtodes, nec cultores.* Væ (inquit Gregor. *in epiſt. 126. lib. 7.*) *qui culmen regiminis non ad officium portandi oneris ſuſcipit, ſed ad appetitum gloriæ, & tranſitorij honoris. Væ qui dux Chriſtianæ militiæ fieri ſuſtinet, nondum veteranus miles, id eſt diu exercitatus in omnium victoria. Epiſcopus eſt aurora oriens, quando de nouo venit, non vt præſit, ſed vt proſit.*

Prædicti igitur Prælaturis temerè ſe ingerentes, 8
illaſque ambientes, rudes tamen, & imperiti, aut corruptis, & deprauatis moribus, ſi in Epiſcopos eligantur, magis oberunt, quàm proderunt. Sic etiam ratione honorum, & ſufficientiæ bonorum Epiſcopatus apparentes illicitè fariunt, cùm pertineat ad cupiditatem, & ambitionem: vnde contra Phariſæos Dominus dicit, Amantes primos accubitus in cœnis, & primas cathedras in Synagogis, ſalutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. Sic denique ad celſitudinem

ordinem gradus appetere Episcopatum, præsumptuosum est. Vnde Dominus arguit Discipulos *Matth. 20.* primatum quærentes, dicens, *Scitis quia Princeps gentium dominatur eorum*, vbi Chrysostom. *hom. 66.* ait per hoc ostendere, quod gentile est primatus cupere. Et idem hom. 35. in hæc verba, *Opus quidem desiderare bonum, bonum est: primatum autem honoris concupiscere, vanitas est: Primatus enim fugientem se desiderat, desiderantem se horret.*

9 Verùm si quis Episcopatum optet, non propter officij dignitatem, sed propter annexum laborem, qui est ordinatus ad honorem Dei, & proximi salutem, bonum opus desiderat; sic enim hunc Apostoli locum interpretantur D. Thom. 2. 2. *quæst. 185. art. 1.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 28. quæst. 2.* late Claud. Iaius *in speculo Prof. l. 1. sub rub. de eo qui Episcopatum appetit, & ad Prælaturam moueri procurat, an peccet, necne?* Alphons. Aluarez Guerrero *in speculo iuris Pontificij, cap. 4. post princip.* me citato *in hoc loco*, Maurit. Alzed. *de precell. Episcop. dignitat. part. 1. cap. 3. num. 33.* Ideò quivis Episcopatum licitè cupit, non propter dignitatem, sed propter administrationem, quia optat prodesse, & non præesse. Vnde Apostol. non dicit, qui Episcopatum desiderat, bonum desiderium habet, sed *bonum opus*, scilicet vtilitatem plebis.

10 Hinc etiam Nauar. *de orat. misc. el. 22. num. 2.* asserit grauiter peccare Episcopos ambientes alios Episcopatus, ad quos libera multorum beneficiorum collatio pertinebat, vt per ea possent suis cognatis, & familiaribus prouidere. Barthol. Medina *in sum. lib. 1. cap. 16. §. 2.* idem ferè resoluit. At Homobon. *de examine Eccles. part. 3. tract. 15. c. 7. q. 24. resol. 1.* quem videtur sequi Diana *resol. mor. p. 4. tract. 4. resol. 100.* tenet Episcopum, qui propter bona temporalia, vel ambitum alium pinguiorem Episcopatum procurat, peccare venialiter. At idem Nauarr. *cons. 17. num. 7. sub tit. de sentent. excom. in nouis*, resoluit absque peccato, etiam veniali posse appeti Episcopatum ab illo qui est eo dignus, dummodo principaliter appetatur, vt prosit, licèt minus principaliter appeteretur ob honorem, & fructus eius, & ex Petro Nauar. Iacob. de Graff. Toler. & aliis comprobat Homobon. de Bonis *de humana vita statibus, part. 1. c. 6. versic. quando autem.* Quamuis Episcopatum ambire propter bona temporalia sit delictum, tamen oblatus citra culpam potest suscipi, Mosla *in emporio iuris part. 1. tit. 2. de iurisd. omn. iudic. p. 5. n. 29. in princ.* Pro quorum maiori luce optimè distinguit Lezana *in sum. quæst. Regul. part. 1. cap. 17. num. 22.* his verbis: *Primò enim indignus Episcopatu, vel quia illiteratus, vel vitiosus est, Episcopatum desiderans grauissimè peccat mortaliter, quia appetit id quod non potest sine peccato mortali administrare.* Tolet. *in sum. lib. 1. c. 3. §. prima est. Secundò qui dignus est, & appetit Episcopatum propter redditus temporales, tanquam finem, etiam mortaliter peccat. Ratio est non solùm quia peruersè vult rem spiritualem, & superioris ordinis esse medium in ordine ad rem temporalem, & inferioris ordinis; sed etiam quia sic faciens, & ex vi talis ordinationis paratus est, si necesse fuerit, dignitatem Episcopalem negligere, si bona temporalia non obtineret.* Sot. *lib. 10. de Iustit. q. 2. art. 1.* Syluest. *verb. Episcopatus, §. 4. Tertiò, qui appeteret Episcopatum, quamvis dignus, propter redditus, aut commoda temporalia, non tanquam finem ipsius Episcopatus, sed tanquam finem ipsius appetitionis, saltem secundarium, etsi non peccaret mortaliter, cùm non appeteret spiritualia propter temporalia, ad minus tamen peccaret venialiter, quia tale desiderium ambitionis, auaritiæ, vel præsumptionis esset.* Valentia *tom. 3. disp. 10. q. 1. punct. 2. concl. 3. §. nihilominus tamen. Quartò, qui etsi dignus efficaciter appeteret Episcopatum, non propter malum aliquem, aut inordinatum finem, sed propter salutem animarum procurandam, adhuc peccaret, eo quod magno periculo salutis, quale in administratione Episcopatus occurrit, se objicere, præsumptuosum & temerarium est,* &c. Hactenus Lezana.

Vtrùm autem Prælatus Religionis possit subditum obligare ad acceptandum Episcopatum, solet ab aliquibus dubitari? Ego tamen non posse, verius sentio, quia Religiosus tenetur obedire Prælato in iis quæ sunt secundùm regulam: at fieri Episcopum, non est secundùm regulam, nec ad regularem vitam pertinet, immò ab illa eximit; & prorsus contra rationem est, posse Prælatum in subdito præcipere, per quod ille ab eius obedientia eximitur. Tum quia potestas, quam habet Prælatus Religionis, ordinatur per se ad commune bonum Religionis, aut bonum particulare subditi; nec ex vi officij habet communi Ecclesiæ necessitati prouidere. Sed Episcopatus non ordinatur ex se ad bonum religionis, aut subditi, sed ad bonum commune Ecclesiæ: ergo. Nec obstat quod S. Thom. 2. 2. *quæst. 185. art. 2.* docet Religiosum teneri obedire Prælato obliganti ad acceptandum Episcopatum, quia ibi nomine Prælati intelligi Pontificem, respondet Sot. *de Iust. lib. 10. q. 2. art. 2.* 11

Acceptatio Prælaturæ (vt inquit S. Bernard. *serm. 58. super Cant.*) *procedere debet ex quadam intima stimulatione sollicitante nos æmulari fraternam salutem, æmulari decorem domus Domini, incrementa lucrorum eius, incrementa frugum iustitiæ eius, laudem, & gloriam eius, vt euellat, & destruat, ædificet & plantet.* Volens igitur Dominus ascensurus ad Patrem, Vicarium in terris constituere, & Petrum vniuersæ Ecclesiæ Pastorem præficere, dicit illi: *Simon Ioannis, diligis me plus his? dixit ei: Etiam Domine, tu scis, quia amo te. Dixit ei: Pasce agnos meos. Dicit ei iterum: Simon diligis me? ait illi, etiam Domine, tu scis quia amo te. Dixit ei iterum: Pasce agnos meos. Dixit ei tertiò, Petre amas me? contristatus est Petrus, quia dicit ei tertiò, amas me, & dixit ei: Domine tu omnia nosti, tu scis, quia amo te. Dixit ei: Pasce oues meas.* Quem locum Bernard. *super Cant. ser. 76.* sic interpretatur. *Non otiosè toties repetitum est Petro, amas me, in commissione ouium, & ego quidem id significatum perinde puto, ac si illi dixisset Iesus: Nisi testimonium tibi perhibente conscientia quod me ames, & valdè perfectéque ames, hoc est plusquam tua, plusquàm tuos, & plusquàm te, vt huius repetitionis meæ numerus impleatur, nequaquam suscipias curam hanc, nec te intromittas de omnibus meis pro quibus sanguis vtique meus fusus est.* Hinc etiam Modern. quidam in *annot. super Ioan. ibi, Pasce agnos meos,* sic ait: *Qui ex loco gloriantur sibi commissum gregem Domini, eos primùm oportet meminisse à Petro ter exactum amorem erga Christum, neque quemlibet amorem, sed ardẽtiorem cæteris. Deinde ter item commissam illi curam gregis, illud nimirum significatum est, non esse idoneum Sacerdotio, nisi qui neglectis omnibus nihil amet, nisi Christum, hoc est veritatem, innocentiam, pietatem. Nihil magis requirit in Pastore, quàm amorem. Oues Christi decere potest & malus Pastor, & qui eas odit, & rapit; pascere autem non potest, nisi qui diligit. Doctos multos, & nobiles facile est reperire Pastores, amatores Ecclesiæ paucos. Hos potissimum elegit ad Ecclesias Iesus, qui potissimùm diligunt; diligit Ioannem, elegit Petrum, diligit sibi cariorem, elegit Ecclesiæ vtiliorem: diligit innocentem, elegit lapsum, vt qui ipse pœnituerit, facilius pœnitenti indulgeat, ac benignius nouerit misereri, qui secum misericorditer actum meminerit. Ter igitur interrogat, repetit, inculcat, an se deligat, vt ei declaret quanta sollicitudine, desiderioque expeteret quod toties interrogaret, simulque omnes admoneret ardentissimum sui amorem in Pastore requiri; maximè enim quæritur, quod maximè desideratur. Ter exigit amorem à Petro Iesus, nec quemlibet amorem, sed ardentiorem, quàm aliorum Apostolorum sit, priusquam gregis sui curam illi committat; cui namque plus com-* 12

mittitur, plus & ab eo exigitur. Contriſtatus poſt tertiam interrogationem Petrus eſt, non ex eo, quòd amorem ſuum non crederet, quem ſciebat falli non poſſe, ſed quod non tantum amorem in ſe ipſo Chriſtus eſſe intelligeret, quantum habere ſe crederet, unde reſpondit, Domine tu omnia noſti. Tu ſcis quia amo te: *quaſi diceret, Ego falli poſſum, qui amare me dico: Tu qui omnia noſti, ſcis num verum ſit quod dico. Certè vt ſcis, te à me amari, ego verò neſcio an tantum à me ameris, quantum amari à me velis. Cui tandem dicit IESVS,* Paſce oues meas: *quaſi diceret, Interrogatio mea Petre non amoris in me tui dubitatio, ſed manifeſtatio eſt, vt nouerint omnes, me tibi paſcendas oues meas non fuiſſe daturum, niſi à te mirificè amari certò ſcirem. Noui namque neminem eas paſcere poſſe, qui me non vehementer amet. Rapere quidem poteſt mercenarius, fur, & latro, paſcere verò non poteſt, niſi qui animam ſuam pro eis ponere paratus ſit. Propterea qui dixi tibi: Paſce agnos meos, dico pariter, Paſce oues meas. Iidem enim ſunt agni mei & oues meæ: ſicut ego quoque & agnus ſum, & ouis. Agnus, qui verè Paſcha immolatus peccatum mundi tulit. Ouis, quæ ad occiſionem ducta non aperuit os ſuum.*

12 Quamobrem rectè S. Gregor. Nazianz. *lib. 3. & 6. de Sacerdot.* ſcripſit: *Nemo ſapiens læto animo creatur Epiſcopus, ſi quis pericula, & ſupplicia ei propoſita conſiderat; atque adeò ſtultus videri poteſt, ac reprehenſione dignus, qui cum viam ingredi poſſit complanatam, & expeditam, ſponte ſe in locum anguſtum, periculoſumque redegerit.* Quod S. Chryſoſt. *ad Hebr. homil. 34.* latè proſequitur, inter cætera dicens: *Miror ſi poteſt ſaluari aliquis Rectorum, poſt tantam enim comminationem, quam negligentiæ videmus illatam, video aliquos etiam concurrere, & præcipitare ſemetipſos in tantam molem, ac difficultatem regiminis.* Quò etiam ſpectat, quod Petrarcha dicit *de remedio vtriuſque fortunæ, lib. 1. dialog. 170. O vertigo morum peſſima, ad quod olim compelli conſueuerunt, & deberent cogi homines, inde nunc retrahi non poſſunt.*

13 Hoc idem etiam D. Bernardus *ad Epiſcopum London. epiſt. 24.* elegantibus, & horrendis proſequitur verbis, dum ait: *Curritur ad Eccleſiaſticas curas, tanquam ſine curis iam quiſque victurus ſit, cùm ad curas peruenerit. Et qui nondum has curas experti ſunt, videntes alios, qui iam humeros ſubmiſerunt huic ſarcinæ, non ſolum non gemere tanquam ſub onere, ſed inſuper appetere plus onerari, non deterrentur periculis, quæ cupiditate cæcati non vident. Quæ inſania eſt? Vbi timor Dei? vbi mortis memoria? vbi gehennæ metus, & terribilis expectatio illa iudicij? Quò aſcendis miſer? vt ab altiori gradu ſit caſus grauior: neque enim paulatim decides, ſed tanquam fulgur in impetu vehementi (quaſi alter Satanas) ſubitò deiicieris. Non cum tanta alacritate currerent ad honores, ſi eſſe ſentirent & onera, grauari profectò metuerent; nec cum tanto labore, & periculo dignitates affectarent: affectant autem, quia ſola attenditur gloria, non pœna. Væ tibi Epiſcope, quia peccata populi comedis, ac ſi propria tibi minus ſufficere viderentur. Dic mihi quantum deſudas, vt gemitibus, orationibus, pœnitentia, prædicatione, &c. diluas peccata illorum, quorum bona comedis? Venies miſer ante tribunal Chriſti, & audietur grauis querela populorum, accuſatio dura eorum, quorum vixeris ſtipendiis, neque dilueris peccata, quibus factus es dux cæcus, & fraudulentus mediator. Quid tibi inſipiens delicia ſapiunt, quid diuitiæ illæ oblectant oculos, quibus mercaris tam graue iudicium, tam duræ temetipſum obligans rationi? Vniuerſa quidem vſque ad quadrantem nouiſſimum exigeris?* Vnde idem Bernard *epiſt. 8.* cuidam Brunoni docto viro conſulenti, an acceptaret electionem Archiepiſcopatus Colonienſis, omnino recuſauit dare ei conſilium, ſed ſolùm dixit ſe oraturum pro eo; quia tamen ipſe nihilominus acceptauerat, ſequenti epiſtola terret cum electione Sauli, & Iudæ: ſuper omnia commendat ei humilitatem. Et D. Gregor. dicebat quod nulla cura eum magis ſollicitabat, quàm cum ad conſecrandum Epiſcopum eius expectabatur arbitrium.

14 Cùm profectò tot ac tanta in Epiſcopo requirat noſter Apoſtolus, & muneris eius, ac officij ratio tam multa poſtulet, quiſque ſibi meritò timere debet ne dicam exhorreſcere, cùm tantum munus aſſumit; quæ cauſa multis ſanè ac magnis in Eccleſia Dei viris fuit id muneris refugiendi.

Sanctum igitur Brunonem Ordinis Carthuſiani Patriarcham inſignem ab eremo Romam accerſitum ab Vrban. II. Pont. Max. cum eum diu ante coluiſſet, & eius opera in Concilijs celebrandis vſus fuiſſet vſque ad Concilium Placentinum, Archiepiſcopatum Rheginenſem totius Calabriæ Metropolim ſponte oblatum recuſaſſe, & ſolitudinem iteratò adiiſſe, eiuſdem vitæ acta ab innumeris præclaris exarata ſcriptoribus apertiſſimè teſtantur. Petr. Sutor *de vita Carth. tract. 5. c. 3.* Laurent. Sur. *de probatis Sanctorum vitis, tom. 5. die 6. Octobris, §. 12.* Meleager Pennimalli *in vita S. Brunonis, tr. 1. c. 10. pag.* 8. Cardin. Cæſar Baron. *annal. Eccleſiæ tom. 11. ann. 1092. pag. 633.*

15 Nazianzenus etiam è patria diſceſſit, ne ad eum honoris gradum aſcendere cogeretur.

16 S. Ambroſius noctu ſeceſſit, & ſe occultauit.

17 S. Ephrem Syrus cùm intellexiſſet, ſe ad Epiſcopatum electum, tantiſper furorem ſimulauit, donec alius electus eſſet. Sozom. *lib. 3. hiſtoriæ Eccleſ. c. 15.*

18 S. Goarus Presbyter incurabilem morbum impetrauit à Domino, cùm à Sigeberto Rege ad Treuirenſem Epiſcopatum vocaretur. Surius *in eius vita.*

19 S. Gregorius Magnus ad Pontificatum electus, infirmitatis ſuæ conſcius fugam iniit, & inter ſyluarum ſaltus, & cauernarum latibula fulgidæ columnæ indicio agnitus capitur, ita ducitur, & Pontifex conſecratur. Ioan Diaconus *in eius vita, lib. 1. cap. 44.* Card. Bellarm. *annal. Eccl. 8. An* 590.

20 S. Ammonius Eremita ad Epiſcopalem conſecrationem adducendus, cum diſſuadere non poſſet, dexteram ſibi auriculam amputauit, & cum adhuc inſtarent, linguam quoque ſibi reſciſſurum eſſe adiurauit, & ita eum reliquerunt. Nicephor. *lib. 11. Eccleſiaſt. hiſt. c. 37.* Pallad. *hiſtoria Lauſiaca c. 12.*

S. etiam Malachias cùm ad Archiepiſcopale onus vocaretur, & compelleretur, omnibus quibus potuit modis renuit; anathema verò minitantibus ni pareat, tandem humeros ſubmiſit, dicens: *Ad mortem me ducitis, ſed obedio ſpe martyrij.* Sur. *in eius vita, tom. 6. die 3. Nouembr.* Sbroz. *de officio vicarij in proœm.* Marc. Anton. Genuenſ. *in man. Paſtorum, c. 1.*

21 S. Franciſcus vidit Angelum cum phiala lucida in manu limpidiſſimo liquore plena ſibi miſſum dicentem: *Vide Franciſce, quicunque vult fieri Sacerdos, & Sacramenta adminiſtrare, ita purus eſſe debet in anima, ſicut liquor iſte:* noluit vir Sanctus fieri Sacerdos, qui tantam animæ ſuæ non putauit eſſe puritatem.

22 S. Auguſtinus notus ob virtutem, & doctrinam cùm adhuc laicus eſſet, ab eis tantum Eccleſiis, quæ non haberent Epiſcopos, ſuam abſtinebat præſentiam: manu iniecta à populo Epiſcopus ordinandus infertur, qui vbertim lachrymatus eſt, conſiderans quàm magna ſuæ vitæ pericula de gubernatione Eccleſiæ impenderent, ita Poſſidonius *in eius vita, cap. 4.* & teſtatur ipſe Auguſt. *epiſt. 147.*

23 Nilamonius Monachus cùm rogatus eſſet, vt aſſenſum præberet electioni de ſe factæ in Epiſcopum, reſpondit, vt per diem expectarent, vt interea ſua componeret: tranſacto tempore adhuc requiſitus, vt tandem Epiſcopatum acceptaret, ait, Sinite me prius Deum paululum alloqui: in oratione autem poſitus à Domino petiit, vt potiùs eum mori pateretur, quàm Epiſcopum creari, & antequam ab oratione bonus Pater ſurgeret, Deo ſpiritum reddidit, & mortuus eſt:

referunt

referunt Niceph. *lib.* 3. *c.* 17. nouissimè Ioan. Baptist. Fino *de regulis iuris vespertinæ homilia, homil.* 5. *fine,* Sozom. *lib.* 8. *Ecclesiast. histor. cap.* 19.

S. Bernardus bis, aut ter Episcopatum sibi vltro oblatum respuit.

S. Bonauentura semel quantum potuit, refutauit; sed postea tandem Romani Pontific. iussu coactus recepit. S. Augustinus *epist.* 204. asserit quod multi, quia nolebant accipere Episcopatum, perducebantur, includebantur, & custodiebantur; & Sancti quamplurimi hoc Episcopale munus vel recusarunt, vel inuiti susceperunt; quorum creberrima in vitis Sanctorum apud Surium *lib.* 1. extant exempla, & hac ætate multos non defuisse nouit parens meus, ex quibus duos tantùm attingam, qui cùm Ecclesiarum omnium ferè aliarum opulentissimarum, ac nobilissimarum gubernacula constantissimè recusauerint, multorum putarunt esse aliorum instar.

24 Quorum vnus fuit Ioannes Hurtado Dominicanus, cui cum Archiepiscopatum Toletanum Carolus Quintus Imperator secretò designasset, eique tum precibus, tum lachrymis, ac omni denique conatu obsistenti inducias Imperator ad melius deliberandum indulsisset, perstitit vir egregius constantissimè in priori proposito; cuius animi magnitudinem, stabilemque omnino sententiam, ac minimè fucatam, sed Deo addictam Imperator admiratus, iussit illum tuto animo esse, quem iam libertate donabat: tunc ille summa perfusus lætitia, nouum munus à Cæsare postulauit, vt scilicet nemini, se viuente, quod ab eo gestum fuerat, patefaceret. Quod Cæsar fidelissimè præstitit, sed eo vita deinde functo, aliis minimè occultandum, ad reliquorum exemplum esse putauit, referunt Hernandus del Castillo *in historia generali S. Dominici, p.* 1. *lib.* 2. *c.* 26. *fol.* 202. Ludouic. Muñoz *en la vida del Padre Fray Luis de Granada, lib.* 1. *c.* 11. *fol.* 37.

25 Alter fuit pius ille Ludouicus Granatensis eiusdem Dominicani Ordinis alumnus: is cùm à Catharina Portugaliæ Regina, & gubernatrice, eiusdemque Caroli Imper. sorore in Archiepiscopum Bracharensem, & Hispaniarum Primatem nominaretur, grauiter obstitit, ab eaque summis precibus impetrauit, vt illum a tanto onere liberaret, facta promissione, quod ad illud rectè obeundum, insignis, & probatæ vitæ viri eiusdem Ordinis sibi notitiam daret: obtulit †

26 Fr. Bartholomæum à Martyribus qui Superiorum iussu coactus, postquam semel quantum potuit refutauit, Archiepiscopatum suscepit, statimque totis viribus, & instanter Summum Pontif. supplicauit, vt sibi resignandi licentiam concederet, qua obtenta Episcopatui renunciauit, reseruata sibi tenuissima pensione, qua in Monasterium à se constructum eiusdem Ordinis se recepit, vbi feliciter vitam cum morte commutauit, moltis clarus miraculis: historiam narrat Ludouic. Muñoz *dict. lib.* 1. *c.* 11. & 12.

27 Gregor. igitur *epist.* 45. *lib.* 4. cogens quendam Marianum Monachum omnino renitentem suscipere Episcopatum, scribit cuidam, quod consoletur eum; quia, ait, cuiuslibet officij valde onerosa est nouitas, præsertim quia post longa quietis otia eius procul dubio nouitas perturbabitur. Ideo peto vt cùm venerit, tempestatum sæcularium procellas fugiens, semper apud vestram mentem portum quietis inueniat. Confido in Domino quod ad interiora illum euacuabit, & ad exteriora gerenda consortabit. Et *epist.* 4. *lib.* 6. *ad Episcopum Constant.* qui dixerat se infirmum ad tantum onus, respondet: *Prima virtus est cognitio infirmitatis, atque ex hoc colligimus vos bene posse susceptum ministerium implere, quia hoc cognoscitis. Ille omnibus infirmior, qui suam non cognoscit infirmitatem.* Et *epistol.* 5. eundem exhortatur ad tolerandum onus Pastorale, afferens illud: *Si Christus pro omnibus mortuus est, restat vt qui viuunt, non sibi viuant,* &c. Et quia ille scripserat in epistolis suis, quod semper anhelabat ad mentis tranquillitatem, & quietem, & ad fugiendam cogitationum perturbationem, respondet, *quod Pastor non potest funditus repellere perturbationem cogitationum, & curarum terrenarum, quia scriptum est, quod etiam gigantes gemunt sub aquis,* idest populis: dicit tamen *quod huic curæ modus ponendus est, ne nimis excrescat, quia boni Pastores afflante Spiritu sancto inter medias turmas populorum, & negotiorum non obruuntur, neque caput mentis submittunt: ambulant per siccum in medio mari, & impletur in eis* illud Isa. 45. *Cùm transieris per aquas, tecum ero, & flumina non operient te.* Et quantum ad periculum officij Pastoralis, & securitatem solitudinis, respondet, *quod vbique est periculum, & sola Dei gratia saluat. Nam Loth in peruersa ciuitate fuit iustus, & in monte peccauit.* Quid enim paradiso iucundius? Quid cœlo securius? & tamen homo ex paradiso, & Angelus de cœlo peccando cecidit, refertur *in cap. qualibet,* 40. *dist. Nusquam enim est securitas,* inquit Bernard. *nec in cœlo, nec in paradiso, multò minus in mundo: in cœlo enim Angelus sub potentia dignitatis, in paradiso Adam de loco voluptatis, in mundo Iudas de schola Saluatoris. Tuti tandem erimus à malis omnibus, si Deo nostra omnia committamus.* Hinc Cassiodorus: *Nihil potest esse securius, quàm illi omnia committere, qui nouit suis cultoribus congruè profutura præstare.* Et Regius Propheta Psal. 56. *Clamabo,* inquit, *ad Deum altissimum, Deum qui benefecit mihi.* Quod autem beneficium Dauidi sit collatum, Chaldaica docet translatio dicens: *Clamabo ad Deum, qui præcepit aranea, vt conficeret in ore speluncæ telam ad defensionem meam.* Sanè cùm in spelunca moraretur Dauid, Saul eum non vidit, quandoquidem araneæ tela Dauidem texerat. O admiranda Dei protectio! In hoc certè admiratur D. Paulinus, quod qui secum Deum habet, araneæ tela sibi fortissimus est murus, & antemurale: vbi è contra illum, qui sine Deo est, fortissima mœnia, etiam adamantinus paries, minus quàm araneæ tela defendunt.

Verè ita est, locus sanctitatem non conciliat, nec sanctitatis neglector loci sanctitate excusatur: nemo sibi de loco blandiatur. Samaritana Messiam cognouit ad fontem, quem Iudæus in Templo cognoscere noluit: hinc illud S. Hieronymi *epist.* 4. quæ est de viuendi forma. *Quid,* inquit, *Samaritana vilius? non solum ipsa credidit, & post sex viros, vnum inuenit Dominum, Messiamque cognouit ad fontem, quem in templo populus ignorabat, sed & auctor fit salutis multorum.* Et S. Chrysost. *homil.* 4. *ad populum Antiochenum,* hoc his verbis monitum offert, *Licèt in Paradiso sis, ne confidas, etenim in Paradiso erat Adam, & postquam Deum irritauit, nihil profuit Paradisus: in fornace erant isti tres pueri, & postquam bona egerunt, nihil officit fornax. In Paradiso erat Adam, & quia securus erat, supplantatus fuit: fimo insidebat Iob, & quia vigilabat, superauit: atqui quanto paradisus fimo melior? sed nihil loci virtus inhabitanti profuit.* 28

GLOS. II.

Bonum opus desiderat.

SUMMARIUM.

1 *Episcopi munus non tam honor, quàm onus est.*
2 *Seruus suorum subditorum dicitur Prælatus.*
3 *Imperium, & principatus nihil aliud est præter merum laborem.*
4 *Episcopus ministerio, & labori inseruire debet. Episcopatus munus quod. ibid.*

5 *Sanctus Paulus Apostolus non Episcopatus cupiditatem, sed honestum illius munus atque opus laudare voluit.*

6 *Episcopi non ad propria commoda, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocati sunt.*

7 *Sanctus Gregorius onus suum multis depingit lachrymis.*

8 *Amos Abbas Patriarcha ordinatus, sibi magnum onus & intolerabile iniunctum esse profitetur.*

9 *Sanctus Gregorius deplorat infirmitatem suam, cum Episcopus fit, & n. 10. 11. & 12.*

13 *Sanctus Bernardus grauius, & periculosius periculum cum ad Episcopatum promouetur, deplorat.*

14 *Episcopus nemo sapiens lato creatur animo.*

15 *Episcopatus est onus animarum infirmarum.*

16 *Episcopalis officij onus est pelagus laborum, & abyssus ærumnarum.*

17 *Pastor circa oues debet assimilari gallinæ circa pullos.*

18 *Episcopatus officio nihil est damnabilius apud Deum si perfunctoriè agatur, & si vt decet, nihil periculosius.*

19 *Sanctus Gregorius Episcopale onus timens cum amicis vbertim lachrymatus est, & n. 20.*

21 *Homo natus ad labores, & dolores.*

22 *Patientiam sicut in electis operatur tribulatio, ita in reprobis, & damnandis tribulatio parit pusillanimitatem, pusillanimitas perturbationem, perturbatio desperationem.*

23 *Onus Christi leue est, quod portantem non grauat, sed leuat.*

24 *Fortis vir non est, cui non crescat animus in ipsa rerum difficultate.*

25 *Humilis an sit ille, qui superno motus arbitrio, vt debeat præesse intelligit, & tamen ex humilitate præesse contemnit.*

26 *Prodesse qui potest non debet Episcopatum renuere.*

27 *Ecclesiæ gubernacula, periculum peccati timens, suscipere refugiens, sui tantummodo habet considerationem, & non quod in commune omnibus expedit.*

28 *Virtutibus pollens coactus ad regimen veniat, virtutibus verò vacuus, nec coactus accedat.*

5 OPus dixit, non imperium, non dominationem, non dignitatem (quamuis sit præclara dignitas) laborem, non delicias, opus per quod humilitate decrescat, non intumescat fastigio, vt habet Hieron. *ad Ocean.* Onerant enim dignitates, & onus ferre debet, qui fertur ad culmina, & magis qui sese obtrudit. Scitè Petrus Blesensis epist. 191. *Sciebam*, inquit, *omnem honorem huius sæculi esse impedimentum graue, & quoddam peremptorium salutis æternæ.* Et Senec. *c. 2. de breuitate vitæ. Est inter onus, & honorem non tam allusio vocis, quàm rei ipsius expressa veritas:* & S. Isidor. lib. 1. c. 25. *Honor ex onere venit, an potius ex honore onus.* Inter vocem *Honos, & onus*, allusionem, siue paranomasiam notant Rutil. Lup. lib. 1. *de Paranomasia*, Beda *in figura 9. de Paranomasia*, & Ioan. Andr. *in cap. ad aures, de reb. Eccles. & in cap. si religiosus, de elect. lib. 6. super gloss. vers. obtenta*, dicit quod *Honor* scribitur cum aspiratione, quia omnes aspirant ad honores; dictio autem Onus scribitur sine aspiratione, quia pauci aspirant ad onera. Hinc Isai. 9. vers. 6. *Factus est principatus super humerum eius.* Appositè Oleaster noster hic: *Dicitur principatus super humerum eius, quia illi fuit potius oneri, quàm honori, solent enim serui onera super humeros gestare.* Et *in annot. morali*, ita scribit: *Fuit principatus super humerum eius. Putant vsque hodie insensati filij Adam, Imperia, Regna, & Principatus huius sæculi honores esse, non onera; quos puer noster arguit, qui suum principatum quasi graue onus super humerum gerit.* Vnde rectè a Patribus definitum est, Episcopi munus non tam honorem esse, quàm onus, nec tam principatum, quàm ministerium, nec tam dominium, quàm liberam, & ingenuam seruitutem; sic enim noster Apostol. ait 1. ad Corinth. 9. *Cùm liber essem ex omnibus, omnium me seruum feci, vt omnes facerem saluos.* Et Origen. *in Psalm. hom. 7. Qui vocatur ad Episcopatum, non ad principatum vocatur, sed ad seruitutem totius Ecclesiæ.*

Seruus ideò suorum subditorum dicitur Prælatus; 2 nam D. Bernard *super illa verba Hierem. vt euellas, & destruas*, &c. sic ait: *Quid horum fastum sonat? Rusticani magis sudoris schemate quodam labor spiritualis expressus est.* Et sequitur: *Disce Prælate non tam ad imperitandum, quàm ad factitandum, quod tempus requirit. Disce sarculo tibi opus esse, non sceptro, vt opus facias Prophetæ: & quidem non ille regnaturus ascendit, sed extirpaturus. Putasne & tu inuenias aliquid elaborandum in agro Domini tui? Et plurimum, non planè totum quiuere emundare Propheta, quando ergo libet gloriari, vbi otiari non licet? Ne putet igitur Prælatus gradum illum, vt vacet obtinuisse, sed vt in obsequium Dei, & proximi labores.* Attributa est dignitas in opus ministerij, ait Apostolus: in opus ministerij, id est, in ministerium operosum. Propterea Pastores appellantur Prælati, vt vigilent, & ita laborent, ac si Pastores reuera essent. Hanc seruitutis conditionem Ethnici etiam Principes fassi fuerunt: etenim Rex ille Macedonum Antigonus Principem filium alloquens, vt Plutarchus refert, ait: *Scito regnum nostrum esse splendidam seruitutem.* Satis sciunt Principes † imperium, & 3 principatum aliud esse nihil præter merum laborem. Hinc etiam seruum se agnoscebat Alexander, qui (vt Arianus Philosophus *lib. 8. de rebus Alexandri* scribit.) suis dixit, *Plus vigilare quàm vos me certò scio, vt ipsi quietos somnos capere possetis.* Seruum etiam se nouit Cæsar, de quo Seneca *lib. de breuitate vitæ*, ait: *Omnium domos illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delicias illius industria, omnium vacationem illius occupatio.*

Labori ergo, ac ministerio, & seruituti inseruire 4 debet Episcopus, quod Bernard. *in epist. ad Roman. hom. 11.* admonet, dum dicit: *In omnibus exemplo Apostoli honorificabitis ministerium vestrum: ministerium, inquam, non dominium; ipsum quidem honorificabitis, non vos: nam qui quærit quæ sua sunt, se cupit honorari, non ministerium.* Et S. Chrysost. sic ait: *Differentia dignitatis facta est inter Sanctos, vt vnus sit Episcopus, alius minister: contumacia verò carnis coegit, & peruersitas mundi, & operatio inimici, vt honores videantur esse, sed reuera non sunt nisi ministeria.* Et D. Hieronym *epist. 2. ad Nepotianum*, loquens de Clerico, ita inquit: *Clericus, qui seruit Ecclesiæ, interpretetur primò vocabulum suum, vt nominis definitione prolata, nitatur esse quod dicitur. Ita Episcopus vt respondeat nomini, quod gerit, totus in eo esse debet, vt vigilet, vt pascat, vt exploret, ac quod vulgò dicitur, superintendat gregi Christi.* Operarius dicitur, *Matth. 10.* Est opus bonum Episcopatus, quia omnibus benè operari debet. *Bonum existimandum est id solum*, inquit Gregor. Nyssen. *in orat. de mortuis, quod omnibus semper & vbique prodest, nulli nullibi nunquam obest, & non mutatur.* Episcopatus munus, opus Apostolus vocat, ne ludum esse quis existimet, aut animi oblectationem: id quod expendebat S. Isidorus Pelusiota *lib. 3. epist. 216. Opus est*, inquit, *hæc res, vir optime, non ludus, atque animi oblectatio, cura, non luxus, munus, non imperium.* Iuo Carnotensis *epist. 17.* Episcopatum ita describit: *Quid est Episcopatus, nisi cruciatus; quid aliud est hic honor, nisi onus? quid est hæc sublimitas, nisi naufragiosa tempestas? vnde si inuenta honesta occasione huic honori te subtraheres, & tibi soli vacares, nullo impediente, stadium vitæ percurrens, ad brauium supernæ vocationis expeditius peruenires. Assume ergo tibi*

pennas

pennas columbæ, & auolabis à molestiis, & requiesces, & habitabis in solitudine mentis.

5 Non igitur Episcopatus cupiditatem, sed honestum illius munus, atque opus laudare noster Apostolus voluit, opus autem rem difficilem, quæve fieri vix vllo modo possit, appellant non solùm eruditi viri, verùm etiam in hanc ipsam significationem Sacris Litteris ita scriptum est: *Virum fidelem inuenire opus est.* Opus negotium est, non otium; animi sollicitudo, non delectatio; munus publicum, cuius ratio redditur, non magistratus, in quem inquiri non licet: paterna quædam cura, & gubernatio, non tyranni imperium: principatus, qui prudentiâ; non potestas, quæ temerè, nulloque consilio regatur. Ego sanè verò Episcopatus officium, atque opus eximiè laudo, quoniam diuinum est: eum autem, qui illius assequendi cupiditate ardet, non planè laudo, neque illum benè agere censeo, quia non intimis animi sensibus ali, sed omnino eiici eiusmodi cupiditas debet. Si quis Episcopatum *desiderat*, secum cogitet ad quot, & quàm magnos labores vocetur: deinde videat diligenter, an eos sustinere rectè ipse possit: tum pericula animaduertat, quoniam aduersarij, & apertè, & occultè eum oppugnant: neque mente sola reputet, quanta sit illa dignitas, verùm etiam quot se mortis periculis obiiciat; nec delectationem contempletur, nec in otio se fore putet, sed dispiciat, quæ insidiæ, quæ curæ, & solicitudines sibi parentur; sciatque omnino si quis in illo dignitatis gradus sit collocatus, eum ideo Episcopum creatum esse, vt legitimè ipse certet, non vt otiosus voluptatem capiat; qui enim solum honorem adeptus est, cæteraque omnia, quæ ad Episcopum pertinent, officia neglexit, ex ea quidem re in maximam reprehensionem incidet.

6 Sciant denique Episcopi, se non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse. Pastores sunt non sui, sed gregis curam habentes. Episcopi sunt ad regendam Ecclesiam Dei, in qua posuit eos Spiritus sanctus. Pastores sunt opus naturæ attendentes, non dignitatem; laborem, non delitias, non crescere fastigio, sed humilitate decrescere, vt fiant serui, & ministri hominum propter Christum, vt intermissa Rachelis decora facie intrent ad Liam oculis lippam; de Monte cum Moyse descendant ad campos, & de otio contemplationis ad laborem actionis. Hæres es, & Vicarius Petri. ô Episcope! fac opus Euangelistæ, & Pastoris; non erubescas Euangelium, si erubescendum non credis Pastoris Officium. Insta importunè, opportunè, ministerium tuum imple. Ministerium tuum plus oneris habet, quàm honoris. Si affectas honorem, mercenarius es: si onus amplecteris, potens est Dominus augere gratiam suam, vt lucra ex lucris, & ex profectibus profectus accedant. Quod si abhorreas onus, & insufficientem te reputes, sera querela est, priùs sedisse debueras, & æstimasse opus; sarcinulam ponderasse, & computasse virtutum sumptus, & dignitati meritum comparasse.

Quàm verò deceat ab honoribus abhorrere, & dignitates fugere, docuit exemplo suo Christus, qui cum à Discipulis Ioannis diligenter quæreretur, vt qui magna de eo à suo Magistro inaudierant, quo eo vti Magistro & Doctore possent, dixit illis humilis Saluator: *Quid quæritis?* Quæ loquendi formula acutè à glossa ordinaria premitur, quod nempe potiùs dixerit, quid quæritis, quàm quem quæritis. *Quid non, quem: ne se videatur ostendere.* Ne videretur sese sponte obtrudere ad honores: at contra cùm proditoriè ad supplicia, ad Crucem, ad mortem, dixit, *Quem quæritis*, non quid, vt se videretur ostendere, vt suo exemplo doceret honores defugiendos esse, Cruces, Passiones oblatas æquè suscipiendas, animo & alacri, & libenti adeundas. Plerique contra obtrudunt se ad honores: aspera quæque, ac quæ aliqua humilitate adspersa sunt, omni conatu excutiunt, & fugiunt.

Hos iure damnat, vel dignitatis nomine abhorrens sponsa, quæ dum ad coronas toties vocatur, & morosè egreditur, ad honores potiùs trahi, quàm ire se velle præ se fert; nam in amoris Cantico cap. 4. sic eam sponsus alloquitur. *Veni de Libano, veni, coronaberis de capite Amana.* Quæ verba vtiliter expendit Gillebertus *serm.* 29. dum ait: *Vide si non morosè egreditur de Libano, quæ toties vocatur; mora tamen hæc non est contumacia, sed cautelæ, & forsitan sponsæ mora festinationem nostram sugillat, & arguit, qui nimis prompti, & parum prouidi vires nostras minus pensantes festinamus ingredi in labores Prælationis, in solicitudinum molestias, & materiam lapsus, nec expectantes vel semel vocari, vltrò nobis ipsi honorem sumimus, vocationem vel præuenientes, vel arte procurantes.* Hoc ipso honore minùs digni, dum nimis sollicitè quærunt, culmine magis digni futuri, si fugerint. Qui ad Episcopale culmen traheretur S. Anselmus, ipse suis verbis significauit *lib.* 3. *epist.* 1. ait enim: *Quod ignorare nequiuerunt illi, qui eo die vultum meum inspexerunt, quàndo me Episcopi, Abbates, aliique Primates ad Ecclesiam trahentes, & contradicentem rapuerunt: itavt dubium videri posset, vtrùm sanum insani, an insanum traherent sani: nisi quia illi canebant, & ego magis mortuo, quàm viuenti colore similis, stupore & dolore pallebam: & illi, qui posteà ipsa die me insitatè lugentem, dolore rationem superante, cùm intentè mihi licuit cogitare, & vestram dilectionem, & onus, quod meæ imbecillitati imponebatur, de longè audientes accurrerunt, & videntes me, aut animam, aut sensum amissurum, timuerunt, & hoc timore aqua benedicta me aspergentes, eam mihi potandam porrexerunt.* Meliores Præsides haberemus, si eos huius notæ haberemus, & huius mentis. Verè ille, *Benè imperant, qui non libenter imperant.*

7 Vnde Greg. *ex regist. lib.* 1. *epist.* 5. his verbis depingit onus suum: *Sub colore Episcopatus ad sæculum sum reductus, & in pastorali cura tantis terræ curis inseruio, quantis me in vita laica nequaquam deseruiisse reminiscor. Alta enim quietis meæ gaudia perdidi, & intus corruens ascendisse videor exterius, vnde me a conditoris mei facie expulsum deploro. Conabar namque extra mundum, extra carnem fieri, cuncta phantasmata corporis ab oculis mentis abigere, & non solùm vocibus, sed medullis cordis ad Dei speciem anhelans dicebam: Tibi dixi, cor meum quæsiuit vultum tuum: vultum tuum Domine requiram, nihil in hoc mundo appetens, nihil pertimescens. Videbar mihi in quodam rerum vertice stare, itavt in me plerè impletum crederem quod per* Esai. 54. *Dominus promittit, sustollam te super altitudines terræ (super altitudines enim terræ sustollitur, qui ipsa quæ alta, & gloriosa præsentis sæculi videntur, per mentis despectum calcat.) A quo vertice corrui in timores, & pauores, impulsus turbine huius tentationis; quia etsi mihi nihil timeo, eis tamen, qui mihi commissi sunt, multum formido. Vndique causarum fluctibus quatior, ac deprimor tempestatibus, itavt rectè dicam: Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. Redire ad cor desidero post causas, sed vanis ab eo cogitationum tumultibus inclusus, redire non possum, itavt obedire nequeam voci Prophetæ,* Esai. 46. *Redite præuaricatores ad cor: sed stultis pressus cogitationibus, solummodò exclamare compellor: Cor meum dereliquit me. Et paucis interiectis: Sed quis inter tot terrenas curas valeat Dei mysteria prædicare, cùm mihi difficile sit saltem recolere? Pressus enim in hoc honore negotiorum sæcularium tumultu, ex eis me esse video, de quibus scriptum est: Deiecisti eos dum alleuarentur; quia dum foris videntur surgere, intus cadunt, similes fumo, qui ascendendo deficit, & sese dilatando euanescit.* Ideò scriptum est Psalmo 36. *deficientes*

quemadmodùmſumus deficient. Et illud Pſalm. 82. *Deus m eus pone illos vt rotam: rota enim in anterioribus corruens, in poſterioribus eleuatur; quia quantò eleuantur in bonis præſentis vitæ, tantò in æternis corruunt. Et quamvis aliqui ſint, qui ſic exteriores prouentus regere ſciunt, vt per eos nequaquam interiùs corruant, ſed mihi hæc difficilia ſunt, quia & valdè oneroſa: & quod mens ſponte non recipit, congruè non diſponit.*

S. Antonin. *in ſum. part. 3. tit. 20. cap.* . §. 1. & ante Ioan. Monach. *in prato ſpirituali. in cap. 194.* vt refert Cardin. Cæſar Baron. *tom. 6. Annalium Eccleſ. an. 461. num. 6.* narrat quod cùm deſcendiſſet Abbas Amos in Hieroſolymam, & Patriarcha ordinatus eſſet, venerunt omnes Monaſteriorum Eremi Abbates, vt adorarent eum, inter quos affui & ego cum Abbate meo, cœpitque Patriarcha dicere Patribus: *Orate pro me Patres; nam magnum onus, & intolerabile mihi iniunctum eſt, Sacerdotiique dignitas me terret immodicè; Petri enim, & Pauli, & ſimilium eſt regere rationabiles animas. Ego infelix peccator ſum. Plus autem quàm cætera timeo ordinationum ſarcinam. Nam inueni ſcriptum, quod beatiſſimus, & æqualis Angelis Papa Leo per quadraginta dies perſeuerarit ad ſepulchrum Apoſtoli Petri, vigiliis, & orationibus inſiſtens, petenſque ab Apoſtolo, vt pro ſe apud Deum intercederet, vt dimitterentur ſibi peccata ſua. Impletiſque diebus quadraginta apparuit ei Petrus Apoſtolus, dicens: Oraui pro te, & dimiſſa ſunt tibi peccata, præterquam impoſitionis manuum, hoc enim à te ſolùm requiritur, ſiue benè, ſiue fortaſſe aliter egeris.*

9 Idem Gregor. *epiſt. 4. ad Ioan. Epiſcopum Conſtantinop.* deplorat, quod indignus, & infirmus ſuſcepit nauem vetuſtam, & vehementer confractam, in quam vndique fluctus intrant, & quotidiana ac valida tempeſtate quaſſatæ, & putridæ tabulæ naufragium ſonant.

10 Idem *epiſt. 6. ad Patr.* ſic ait: *Dum in contemplatione dulcedinis altè deſcribitis, ruina mea mihi gemitum renouaſtis: quoniam audiui quid intùs perdidi, dum foris ad culmen regiminis immeritus aſcendi. Tanto autem me percuſſum mœrere agnoſcite, vt vix loqui ſuffi iam, oculos enim mentis meæ doloris tenebræ obſident. Triſte eſt quicquid aſpicio, quicquid delectabile creditur, cordi meo lamentabile apparet: penſo enim qualiter ab alto quietis meæ culmine corruens, ibi deiectus ſum, & pro culpis meis in occupationis exilium à facie dominantis miſſus, quaſi deſtituta vidua vocibus cum Propheta* Pſalm. 68. *dico, qui conſolabatur me, longè receſſit à me.*

11 Idem *epiſt. 7. ad Anaſtaſ. Epiſcopum Antiochenum. Depreſſus ſum vſque ad terram ſuperpoſito onere, itavt mentis rectitudinem funditus perdens, contemplationiſque aciem amittens, per experimentum dicam cum Propheta,* Pſalm. 118. *Incuruatus ſum, & humiliatus ſum vſquequaque: tanta quippe occupationum onera deprimunt, vt ad ſuperna animus nullatenus erigatur; multis enim cauſarum fluctibus quatior, & tumultuoſa vitæ tempeſtatibus affligor. Periclitanti igitur mihi orationis veſtræ manum tendite vos, qui in virtutum littore ſtatis. Quod verò me os Domini, quod lucernam dicitis, quod multis prodeſſe perhibetis, hoc mihi ad iniquitatum mearum cumulum accedit, vt cùm vendicari in me iniquitas debuit, laudes pro vindicta recipiam.*

12 Idem *epiſt. 24. lib. 1. ad Epiſcopum Conſtantinop. Conſideranti mihi, quod impar meritis, atque toto animo renitens, Paſtoralis curæ pondera portare compulſus ſum, caligo mœroris occurrit, & triſte cor nihil aliud niſi eas, quæ videre nihil ſinunt, tenebras videt. Nam quis Antiſtes ad Dominum, niſi pro delictis populi interceſſor eligitur? Qua igitur fiducia ad Deum pro peccatis alienis interceſſor venio, apud quem de propriis ſecurus non ſum?* &c.

13 Exclamat etiam D. Bernardus grauiori, & periculoſiori debito adſtrictus, his verbis: *Quid ego infelix? quò me vertam neſcio, ſi tantum theſaurum, ſi pretioſum depoſitum iſtud, quod ſibi Chriſtus ſanguine proprio pretioſius iudicauit, contigerit negligentiùs cuſtodire: ſi ſtillantem in Cruce Domini ſanguinem collegiſſem, & eſſet appoſitus penes me in vaſe vitreo, quod & portari ſæpiùs oporteret, quid animi habiturus eſſem in diſcrimine tanto? Et certè id ſeruandum accepi, pro quo mercator non inſipiens, ipſa vtique Sapientia, ſanguinem illum dedit; ſed & habeo theſaurum iſtum in vaſis fictilibus, & quibus multò plura, quàm vitreis imminere pericula videantur. Accedit ſanè ad ſolicitudinis cumulum pondus timoris, quòd cùm & meam, & proximi conſcientiam ſeruare neceſſe ſit, neutra mihi ſatis eſt nota. Vtraque abyſſus eſt imperſcrutabilis. Vtraque mihi non eſt, & nihilominus exigitur à me vtriuſque cuſtodia, & clamatur: Cuſtos qui de nocte, Cuſtos qui de nocte? Non eſt mihi dicere cum Caim: Nunquid cuſtos fratris mei ſum ego? Sed eſt fateri humiliter cum Propheta, quia niſi Dominus cuſtodierit Ciuitatem, fruſtra vigilat qui cuſtodit eam.*

Vnde S. Gregorius Nazianz. *in Apologia* ſcripſit: 14
Nemo ſapiens læto animo creatur Epiſcopus, ſi quis pericula, & ſupplicia ei propoſita conſideret, atque adeò ſtultus videri poteſt, ac reprehenſione dignus, qui cùm viam ingredi poſſit complanatam, & expeditam, ſponte ſe in locum anguſtum, periculoſumque redegerit. Quod S. Chryſoſtom *ad Hebr. homil. 34.* latè proſequitur, inter cætera dicens: *Miror ſi poteſt ſaluari aliquis Rectorum; poſt tantam enim comminationem, quam negligentia videmus illatam, video aliquos etiam concurrere, & præcipitare ſemetipſos in tantam molem, ac difficultatem regiminis.* Quò etiam ſpectat, quod dicit Petrarcha *de remedio vtriuſque fortunæ, lib. 1. dialog. 107. O vertigo morum peſſima, ad quod olim conſueuerant, & deberent cogi homines, inde nunc retrahi non poſſunt.*

Et S. Bernard. *ad Renaldum Abbatem epiſt. 73. Onus* 15
animarum eſt infirmarum; nam quæ ſana ſunt, portari non indigent, ac per hoc nec onus ſunt: igitur ægros moribus exhortando, increpando, agis opus tuum, & portando ſanas, quod ſanando portas. Si quis verò ita ſanus eſt, vt magis iuuet te, quàm iuuetur à te, huius te parem, non patrem cognoſcas; tamen in ſanis minùs lucraris, quia tua tibi præmia minus: in infirmis autem in tantum magis lucraris, in quantum magis grauaris.

Et ipſe Chryſoſtom. *lib. 3. & 6. de Sacerdot.* Onus 16
Epiſcopalis officij vocat pelagus laborum, & abyſſum ærumnarum; quia ſicut aliis præſtant Epiſcopi dignitate, ſic partes eorum ſunt plus aliis cernere, & plus aliis laborare. In quantis ergo periculis verſabitur, qui non de vna ſolùm anima, ſed de tot animarum gregibus rationem redditurus eſt? Dormiebant quidem Apoſtoli cæteri inſtante Domini Paſſione; vnum tamen Petrum Dominus arguit, dicens Matth. 14. *Simon dormis?* Aliorum enim ſomnus Petro imputatur, quippe qui in tanto Fidei, rerumque omnium diſcrimine non vigilare modò, ſed alios etiam ad vigilandum cohortari debuiſſet.

Paſtor circa oues debet aſſimilari gallinæ circa pul- 17
los: quia, vt dicit Auguſt. ſuper *Pſalm. 58. Gallina ſuper omnes aues materna charitate circa pullos ſollicitatur, itavt tota ægrotet ex labore, raueſcit vox, fit hiſpidum totum corpus, demittuntur alæ, laxantur plumæ, &c. ita omni conatu contendere debet Epiſcopus eſſe illa Euangelica gallina, ſolicita, & anxia, vt ſub alas colligat, foueatque pullos ſuos.* Eius eſt ſatagere, moliri, in omn[illegible] vertere, quoties affulget ſpes aliqua pertrahendi hominem ad Chriſtum, ſubmittendo ſe ad vocem cum Paulo conuertendum, vndequaque occaſiones arripiendo excitandæ, propagandæque pietatis.

Item S. Auguſtinus, Doctorum Eccleſiæ antesi- 18
gnanus

gnanus *in cap. ante omnia*, 40. *dist.* dicit nihil esse miserius, tristius, & damnabilius apud Deum Episcopatus officio, si perfunctoriè agatur: & si vt decet, nihil periculosius. Et Sanctus Vincentius *in serm. 7. Dominica 1. post Octauam Pascha*, miratur quomodo Episcopi possunt cum gaudio viuere, cogitando tantum onus, quod supra se portant: nam à circulo Lunæ vsque ad centrum terræ non est perfecta securitas, ait Fulgentius: in aëre non, quia ibi dæmones insidiantes; in terra non, quia ibi homines malignantes; in mari non, quia ibi ventus, & tempestates; in inferno non, quia ibi sunt tortores animas cruciantes. Ergo suprà Lunam quære securitatem, quia circa Lunam minimè reperies.

19 Hinc S. Gregorius *lib. 1. epist. 24. ad Constantinop.* onus Episcopale timens, sic eos alloquitur: *Quod me ad Episcopatus Ordinem cognoscitis peruenisse, si me diligitis, plangite: quia hic huius mundi tantæ sunt occupationes, vt per Episcopatus Ordinem penè ab amore Dei me videam esse separatum, quod incessanter defleo, atque vt pro me Dominum exoretis, rogo.*

20 Idem *in epist. 30. ad Ioan. Patric.* sic ait: *Gemo quotidie occupationibus pressus, & respirare non valeo. Ecce quò me patrocinia vestra perduxerunt; sed vos, qui adhuc valetis, huius mundi occupationes fugite, quia quantò in eo quisque profecerit, tantò, vt video, ab amore Dei amplius decrescit.*

21 Verùm homo natus est ad labores, & dolores (quoniam tu laborem, & dolorem consideras) labor in actionibus, dolor in passionibus est. Ad vtrumque se paratum dicebat Dauid, ad labores actionum, cum dicebat Psalm. 118. *paratus sum, & non sum conturbatus, vt custodiam mandata tua*: ad dolores verò passionum, dicens: *Ego in flagella paratus sum.* Psalm. 27. *Nemo ex filiis Adæ viuit sine labore, & sine dolore*, neque illi de quibus Propheta dicit: *In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur*: nam sequitur, *Tenuit eos superbia* (grauis enim labor est superbia) *operti sunt iniquitate, & impietate sua*; & hæc grauia flagella sunt, quià non est gaudere impiis, dicit Dominus. Quod si neque laboris anxietatem, neque flagelli sentiunt læsionem, ipsa iam insensibilitas vehementiam indicat passionis. Sudat pauper in opere foris, anxiùs laborat diues in cogitatione intus. Igitur, inquit D. Bernard *tom. 1. fol. 164. teneamus obedientiam in laboribus, patientiam in doloribus: sciant gentes quoniam homines sumus, id est nati ad labores actionum, & dolores passionum.* Vtilis nobis labor est, quo virtutes nutriuntur, vt B. Isaias Abbas *Orat. 16. Labor*, inquit, *secundum Deum ad virtutem auxilio est, desidia vitiorum est mater, moderati corporis labores in excolendis virtutibus prosunt, & inertia pullulant vitia.* Nulli se libentius virtutes credunt, quàm labori, nulli se vitia facilius committunt, quàm desidiæ. Præmitti labor quieti debet. *Nam ad requiem*, verba sunt Sancti Petri Damiani *opusc. 13. c. 8. non nisi per labores, & certamina peruenitur, quomodo quis ad requiem perueniet, qui necdum ad certamina ipsa, quæ in medio sunt constituta, descendit? Quo enim pacto quis valeat aulam ingredi regiam, si eam, quæ præ foribus est, nondum transiuit arenam? qui propaginare non didicit, qui palmitum sarmenta non secuit, qui glebas sarculis nunquam fregit, qui vomeribus noualia non sulcauit, quomodo excussis paleis in horreo frumenta recondere, aut plenis musto canalibus poterit amouere.*

22 Bernardus *epist. 32.* consolans quendam Abbatem in tribulatione constitutum, dicit quod sicut in electis tribulatio operatur patientiam, &c. (vt dicit Apost. *ad Rom. 5.*) ita è conuerso in reprobis, & damnandis tribulatio parit pusillanimitatem, pusillanimitas perturbationem, perturbatio desperationem. Igitur non vincaris à malo, sed spem tuam fortiter in Deo fige, & rei finem longanimiter expecta.

23 Item *epist. 72. ad Abb. Afniacen. O verè leue onus Christi, quod portantem non grauat, sed leuat. Quid eo leuius onere, quod non solùm non onerat, sed & portat omnem, cui portandum imponitur? Est onus exonerans, sicut pennæ auium, quæ ferunt à quibus feruntur. Virtus*, ait idem *epist. 126. ad Episcopum Aquitaniæ, in pace acquiritur, in pressura probatur, in victoria approbatur.* Vir profectò ille est, qui contra bisormes fortunæ euentus vniformi mentis constantia militat præmunitus, ait Tullius: è contra maximum indicium malæ mentis est fluctuatio, & inter simulationem virtutum, & amorem vitiorum assidua iactatio, ait Seneca *in Prouerbiis. Quid horres* (inquit Augustinus *Psalm. 62.*) *labores? An nescis, quia fornax mundus, ignis tribulatio, aurum electi, palea iniqui, aurifex Deus? Ardeat palea, purgatur aurum; palea vertitur in cineres, aurum purgatur à sordibus: quod vult ergò* (inquit) *artifex facio, vbi me ponis tolero, iubeor tolerare, nouit ille purgare: ardeat, & fulgeat palea ad incendendum me, & quasi consumendum; sed tamen illa tandem vertetur in cineres, & ego sordibus carebo; subiecta ergo esto Deo anima mea, quia ab ipso patientia mea.*

24 *Legi*, ait Bernard. *ad Eugenium Papam, apud quemdam sapientem, non est vir fortis, cui non crescat animus in ipsa rerum difficultate; ego autem dico, quod fideli homini magis est inter flagella fidendum, & quamuis non succedant ad votum, quæ secundùm Deum conamur, Deo flagellante nos, nunquid ideo non debet homo facere quod tenetur, quia Deus facit quod vult? Igitur, etsi videamus multa mala, non est deponendus animus, sed semper speranda sunt meliora: nunquam enim magna bona mortalibus prouenerunt, quæ non præcesserint magna mala. Itaque etiam in ipso malorum, & calamitatum diluuio, in latitudine cordis, & fiducia ambulandum est; alioquin vbi libertas filiorum Dei, vbi spiritus ille, de quo Apost. ait* ad Rom. 8. *Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore*, &c. *Animus igitur, qui solum Deum præ oculis habet, & facit quod in se est, cur agitabitur scrupulis? cur tristitiis euiscerabitur? cur spiritu pusillanimitatis constringetur?* in Psalm. 54. *vbi nos habemus, iacta super Dominum curam tuam, iuxta Hebræum habetur, proiice onus tuum in Dominum, id est, fidenti animo onera curarum, ac tristitiarum tuarum in Domino proiice. Quod si ante pastorales curas, & molestias fruebaris otio contemplationis, memento verbi Augustini sic dicentis. Nec otia vestra necessitatibus Ecclesiæ præponatis; cui si parturienti nulli boni ministrare vellent, quomodo nasceremini, non inueniretis. Manebas fortè in monte, leuatis manibus orans cum Moyse: iussit Dominus, vt descendas in campum cum Iosue pugnaturus cum Amalechitis, non deponas animum, quia neque in monte absque timore viuendum est, nec in medio Amalechitarum diffidendum, nam Loth inter Sodomitas fuit Sanctus, & in monte solus agens fuit incestuosus.*

25 Humilis nescio an sit ille, qui superni nutus arbitrio, vt debeat præesse, intelligit, & tamen ex humilitate præesse contemnit; diuinis enim dispositionibus subditus, atque à vitio obstinationis alienus, cùm sibi regiminis culmen imperatur, si iam donis præuentus est, quibus & aliis prosit, & ex corde debet fugere, & inuitus obedire. Hieremias à Domino mittitur ad prædicandum, & tamen ne mitti debeat, humiliter reluctatur, dicens, *Ah Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum?* Esaias Domino quærenti, quem mitteret, vltrò se obtulit, *Ecce ego, mitte me*; in vtroque hoc subtiliter est intuendum, quia & is qui recusauit, plenè non restitit; & is qui mitti voluit, ante per Altaris calculum se purgatum vidit: ne aut non purgatus adire quisque mysteria sacra audeat: aut quem superna gratia eligit, sub humilitatis specie superbè contradicat. Quia verò difficile admodum est purgatum se quemlibet posse cognoscere, prædicationis officium

tutius

tutius declinatur, nec tamen declinari, vt diximus, pertinaciter debet, cùm ad ſuſcipiendum hoc ſuperna voluntas agnoſcitur. Quod Moyſes vtrumque mito opere expleuit, qui præeſſe tantæ multitudini & noluit, & obediuit. Superbus enim fortaſſe eſſet, ſi ducatum plebis innumeræ ſine trepidatione ſuſciperet: & rurſum ſuperbus exiſteret, ſi auctoris imperio obedire recuſauerit. Hinc etiam quique præcipites colligant eum quanta culpa ex appetitu proprio cæteris præferri non metuunt, ſi ſancti Viri plebeium ducatum ſuſcipere, Deo etiam iubente, timuerunt. Opus quidem deſiderare bonum, bonum eſt; primatum autem honoris concupiſcere, vanitas eſt. Primatus enim fugientem ſe deſiderat, deſiderantem ſe onerat. Et ſicut is, qui inuitatus renuit, quæſitus refugit, ſacris eſt Altaribus admouendus: ſic qui vltro ambit, vel importunè ſe ingerit, eſt proculdubio repellendus. *Deiecisti eos, cùm eleuarentur*, in Pſalm. Cùm eleuatur deiicitur, qui honoribus proficit, & moribus cadit. Improbè igitur ſatis præeſſe affectat, quibus prodeſſe non curat, & quorum non zelat ſalutem, ſubiectionem nimia ambitione ſibi vendicat. Væ illi qui præeſt, & non prodeſt: ſed væ grauius illi, ſi quia præeſſe metuit, prodeſſe refugit. Sancti viri non præeſſe gaudent hominibus, ſed prodeſſe, itavt poteſtas eis magis ſit oneris, quàm honoris. Sunt quidam, qui ſciunt, & poſſunt, & volunt præeſſe: quidam qui ſciunt, & poſſunt, ſed nolunt: quidam qui nec ſciunt, nec poſſunt, ſed volunt: quidam qui nec ſciunt, nec poſſunt, nec volunt. Scire, poſſe, & velle, charitatis eſt, vel ſuperbiæ; ſcire, & poſſe, & nolle, humilitatis eſt, vel inertiæ; nec ſcire, nec poſſe, nec velle, diſcretionis eſt, & prouidentiæ. Qui enim ſciunt & poſſunt, & volunt præeſſe, ſi velint prodeſſe, charitatis eſt, alioquin ſuperbiæ. Qui ſciunt, poſſunt, & nolunt, humilitatis eſt quod renuunt, inertiæ verò cùm ſciunt, & omnino deſiſtunt. Qui autem nec ſciunt, nec poſſunt, ſed volunt, cupiditatis videtur, quod volunt: ſtultitiæ ſi velint. Qui nec ſciunt, nec poſſunt, nec volunt, prudenter agunt. Summa enim diſcretio eſt nolle quod non poſſis, fugere quod neſcis.

26 De hoc Gregor. *in Paſtorali part. 1. cap. 5.* pulchrè loquitur in hunc modum: *Qui habet dona Dei, vt poſſit eſſe Paſtor, ſi vocatus, ſuſcipere renuit, plerumque ipſa dona ſibi auferuntur; quia non pro ſe tantùm, ſed etiam pro aliis acceperat. Vnde Dominus dicens:* Si diligis me, paſce oues meas, *clarè docuit, quod ſi teſtimonium dilectionis ſua eſt ſuſcipere onus paſtorale, quiſquis virtutibus pollens ipſum ſuſcipere renuit, Paſtorem ſummum conuincitur non amare.* Vnde idem Gregor. *lib. 6. epiſt. 5. ad Cyriacum Patriarcham Conſtantinopolitanum*, ita ſcribit: *Et Paſtori ſanctæ Eccleſiæ dicitur: Simon Ioannes, amas me? Paſce oues meas. Ex quibus verbis colligitur, quia ſi is, qui valet, omnipotentis Dei oues renuit paſcere, oſtendit ſe Paſtorem ſummum minimè amare. Nam qui propriam quietem communi vtilitati præfert, non poteſt dicere, mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum, cum Apoſt.* ad Philipp. 1. *& vbi erit illud eiuſdem* ad Rom. 14. *nemo ſibi viuit, & nemo ſibi moritur: & illud eiuſdem* 1. ad Corinth. 10. *non quæres, quod mihi vtile eſt, ſed quod multi ſalui fiant? & illud denique* 2. ad Corinth. 5. *vt qui viuunt, iam non ſibi viuant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt?*

27 Illud intuere, dicit Clem. *epiſt. 1. ad Iacob. in princ.* quia ſi periculum peccati timens ſuſcipere refugis Eccleſiæ gubernacula; certus eſto, quia amplius peccas, quàm ſi populum Dei, velut in fluctibus poſitum, & periclitantem, cùm iuuare poſſis, ſubterfugis, tui tantummodò habens conſiderationem, & non quod in commune omnibus expedit, prouidens. *Vir Eccleſiaſticus*, refert Iſidor. *lib. 3. de ſummo bono, cap. 37. & crucifigi mundo per mortificationem propriæ carnis debet, diſpenſationem Eccleſiaſtici Ordinis, ſi ex Dei voluntate prouenerit, nolens quidem, ſed humilis gubernandam ſuſcipiat.* Multis intercipit Satanas fraudibus eos, qui ſenſus, & vitæ vtilitate præſtantes, præeſſe, & prodeſſe aliis nolunt. Et dum eis regimen animarum imponitur, renuunt, conſultius arbitrantes otioſam vitam degere, quàm lucris animarum inſiſtere. Quod tamen decepti agunt per argumentum diaboli fallentis eos per ſpeciem boni, vt dum illos paſtorali officio retrahit, nequaquam proficiant eis qui eorum verbis, atque exemplis inſtrui poterant.

Vnde ait Gregor. *lib. 1. Paſtoralis, cap. 9. Virtutibus* 28
pollens coactus ad regimen veniat: virtutibus vacuus, nec coactus accedat. Illi ſi omninò renititur, caueat ne acceptam pecuniam in ſudario ligans, de eius occultatione iudicetur, &c. Iſte cum regimen appetit, attendat ne per exemplum bonum operis Phariſæorum more ad ingreſſum regni tendentibus obſtaculum fiat, qui iuxta ſummi Magiſtri vocem, Matth. 23. *nec ipſi intrant, nec alios intrare permittunt. Conſiderandum quoque eſt, quia cum cauſam populi electus Præſul ſuſcipit, quaſi ad ægrum Medicus accedit. Si ergo adhuc in eius opere paſſiones viuunt, qua præſumptione percuſſum mederi properat, qui in facie vulnus portat.*

GLOS. III.

Oportet enim Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non ſolùm mortifero vitio, ſed illius ſuſpicione prorſus carere debet.*
2 *Epiſcopi eſt non ſolùm turpia vitare, ſed virtutis ſuæ præſtantia multitudinem erudire.*
3 *Exempla potius, quàm verba homines malunt.*
4 *Irreprehenſibiles eſſe conuenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis.*
5 *Gradus quanto altior eſt, tanto ruina grauior. Præſules, Superioreſque maiori reprehenſione digni futuri, ſi peccauerint, quo maioris fuerint dignitatis, ibid.*
6 *Ducatum hominum ſuſcipere non debet, qui neſcit homines bene viuendo præire.*
7 *Superhumerale in Epiſcopis quid ſignificet? oſtenditur.*
8 *Mali non curant reſpicere meliores.*
9 *Irreprehenſibilis ideo requiritur Epiſcopus, vt virtutes omnes in eo comprehendantur.*
10 *Principes ſunt inſtar lucentium gemmarum.*
11 *Declaratur illud Euangelii, Matth. 5.* Vos eſtis ſal terræ, *&c.*
12 *Agens omne agit ſibi ſimile.*
13 *Manus ſordida aliam non lauat.*
14 *Charitas vbi eſt, ibi & Sanctitas.*
15 *Epiſcopus debet ad exemplum viuendi pertrahi.*
16 *Exemplar probitatis ſuæ Epiſcopus præbere debet.*
17 *Epiſcopalis adminiſtrationis finis eſt populos commiſſos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere.*
18 *Superiorum vita, & exemplum magis quàm omne aliud ad pietatem, & Dei cultum aſſiduè inſtruit.*
19 *Sacerdotalis dignitas cùm aliis videatur dignitatibus eminere, ita quiſquis ea ornatus eſt, cunctis ſe imitandum debet oſtendere.*
20 *Apoſtolus cur in præſenti loquatur tantùm de Epiſcopis & Diaconis, non verò Sacerdotibus, oſtenditur.*
21 *Paſtorum bonorum exempla quemadmodum tam potenter ad virtutem nos alliciunt, ita contrà malorum longè potentius ad malum trahunt.*

22 *Principes*

22 *Principes plus corrumpunt exemplo, quàm peccato nocent.*

23 *Principis vita censura est ad quam dirigimur, ad quam conuertimur.*

24 *Prælatus peccans tot mortibus dignus est, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittit.*

25 *Pastor cum per abrupta graditur, ad præcipitia grex sequitur.*

26 *Pastoribus subesse malis nihil aliud est, nisi vt plebs populanda prædonibus permaneat, & inde sumat interitum, vnde protectionis debuit habere subsidiũ.*

27 *Princeps debet esse Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ.*

28 *Episcopi sunt astra cæli, quorum vita inter peccata & errores hominum, quasi inter noctis tenebras lucet.*

29 *Dignum, an verò digniorem ad pastorale munus eligere teneamur? ostenditur,* & n. 30. 31. & 32.

33 *Cardinales an peccato commaculentur, restitutionique vinciantur, qui non impediunt nominatum, si alterum digniorem arbitrentur, ostenditur.*

1 EPISCOPVS cùm omnes curæ suæ subiectos doctrina & exemplo expurgare ac perficere debeat, oportet eum non solùm mortifero, sed illius etiam suspicione carere; nam, vt ait Gregor. Naz. *in apolog.* 1. *cuius vita despicitur, fieri vix potest, vt etiam prædicatio non contemnatur*, affirmatque non sufficere illi, qui alios ad virtutem erudire parat, vt se ab omni peccati labe purum conseruet, nisi alios longè antecellat virtute, & ibi
2 Elias Cretensis, inquit, *quod † Antistitis est non solùm turpia vitare, sed virtutis suæ præsentia multitudinem erudire; qui*, vt ait D. Hieronym. scribens *Oceano epist.* 83. *futurus Pastor Ecclesiæ talis eligitur, ad cuius comparationem rectè grex cæteri nominentur.* Et dicit Isidor. *lib. 3. de summo bono, c. 42. Qui præficitur ad regimen, aliter erga disciplinam subditorum præstare se debet, vt non solùm auctoritate, verùm etiam humilitate clarescat, sed tamen ita erit in eos virtus humilitatis, ne dissoluatur vita subditorum in vitiis, atque ita auctoritas adsit potestatis, ne per tumorem cordis, seueritas existat immoderationi*. Summa igitur Episcopalium virtutum ad vitæ integritatem, atque innocentiam est re-
3 ferenda: cùm † homines malint potius exempla, quàm verba, vt inquit Lactant. *lib. 3. diuin. inst.* quia, vt admonet August. *ad Pastores tom. 10. Episcopus honestè, & vt Christianum Antistitem decet, viuat, caueatque ne suo exemplo subditis noceat* Et Abimelech Rex cum ligna cæderet, & portaret, dicebat suis Iudic. 9. *quod me vidistis facere, citò facite.* Quod & Saluator ipse præcepit *Matth. 5.* dicens: *Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est.* Episcoporum enim vita norma atque exemplum est subditorum, *c. cum pastoris 2. quæst. 7. c. miramur, 61. dist.* Concil. Trident. *sess. 6. de reform. c. 1. in princ.* ibi, *integritas enim Præsidum salus est subditorum.* Gamb. *de officio legati lib. 2. n. 50.* Sot. *de instit. lib. 30. quæst. 1. art. 1. fol* 4. Ioan. Filesac. *de sacra Episc. auctor. c. 1. §. 1. in fine, fol. 2.* vnde colligi potest quantùm distare debet Pastor à grege, dum istos homines, & illos plusquam homines, idest lucem hominum Dominus voluit appellari. Et ita sine crimine eos esse oportet, vt hunc Apostoli locum intelligit glossa ordinaria, vel sine notabili defectu, & integræ famæ, prout interpretatur Nicol. de Lyra, vt illud possint dicere cum Christo Matth. 11. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde*: & Ioan. 13. *Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* Et illud Apost. 1. ad Corinth. 4. *Imitatores mei estote, quemadmodum ego Christi. Nam si Pastor*, inquit Gregor. *1. part. Pastoralis, c. 2. per abrupta graditur, grex profectò ad præcipitia sequetur*: aut quo præsumptione percussum mederi properat, qui in facie vulnus portat, tantùmque debet actionem populi actio transcendere Præsulis, quantum distare solet à grege vita Pastoris. Qui enim loci sui necessitate exigitur summa dicere, eadem necessitate compellitur summa monstrare; ne subditi in exemplo eius, qui præest, quasi in obstaculo itineris offendant. Sacerdotes namque vocamur, quòd ideò præsumus, vt sacrum ducatum fidelibus præbeamus; *nullique illicitum videtur*, inquit Ambros. *de dignitate Sacerdotali, c. 6. quod ab Episcopo quasi licitum pertractatur.*

Hinc in Sacerdoribus ordinandis, quæ sunt à Patribus præscripta, & diffinita, cogitetis; quia sicut est caput Ecclesiæ Christus, Christi autem Vicarij Sacerdotes, sic & in eligendis his curam oportet esse perspicuam. Irreprehensibiles enim esse conuenit, quos præesse necesse est corrigendis, nec quidquam illi deesse personæ, penes quam est religionis summa, & substantia disciplinæ. Æstimet quis pretium Dominici gregis, vt sciat quod meritum constituendi deceat esse pastoris, ex Anselmo, & aliis refert Ant. Aug. *in epit. iuris Pontif. vet. lib. 4. tit. 5. c. 11.* Et S. Hieron. *ad cap. 3. Michææ*, ita dicit: *Reuera, qui ad hoc eliguntur, vt cæteris præsint, sicut præordinantur dignitate, sic præminere debent sanctitate. Prouidendum igitur*, ait idem Ambr. *vbi proximè, c. 2. dum agit de sublimitate Episcopali, ne sit honor sublimis, & vita deformis: ne sit deifica professio, & illicita actio, ne sit religiosus amictus, & irreligiosus prouectus: ne sit gradus excelsus, & deformis excessus; quia sicut nihil esse dicimus Episcopo excellentius, sic nihil est miserabilius, si de sancta vita Episcopus periclitetur, si Sacerdos in crimine teneatur. Nam quantò gradus altior est, tantò ruina grauior: honor grandis grandiori debet solicitudine circumuallari. Ideò igitur prærogatiua honoris monstratur, vt merita congrua requirantur.* 4

Præsules igitur, Superioresque maiori reprehensione digni futuri, si peccauerint, quo maioris ipsi dignitatis fuerint. Eua peccauit, peccauit post ipsam & Adam, sed priùs Deus ambos insequens ad auram post meridiem ambulans, Adam vocauit, dicens: *Vbi es? Genes. 3. 9.* Cur prius non vocat quæ peccauerat prior? an vt innueret Superiores magis esse apud Deum reprehensibiles, si peccent. Ita B. Dionys. Carthus. *in Genes. Vocauit*, inquit, *Deus magis Adam, quàm Euam, quoniam principaliter fuit ad insiduandum, quod Superiores dum peccant, specialiter fiant reprehensibiles apud Deum.* Quàm sit periculosum cæteris præesse, in alios tenere imperium, ex Christi fuga, cùm eum vellent Regem constituere, ita colligebat B. Laurent. Iustinianus *lib. de regimine Prælat. c. 1. Humilitatis magister, & forma, Dominus videlicet Iesus, sciens humanam infirmitatem ignorantiæ caligine obuolutam semper alta capere, & potius præesse, quàm subesse ambire, seruis suis, ac fidelibus vniuersis indicauit, quàm periculosum sit Principum regimen, quamque Prælatorum onus graue; nam irruentibus turbis, & vt ipsum sibi in Regem præficerent ad se venientibus, delitescendo fugit, seque ab eorum aspectibus occultauit, non quidem vt honoris Magistratum formidaret, sed vt in illo discerent cæteri quanta sit in prælatione anxietas, quàm laboriosum pondus, quantúmue periculum manifestum.* 5

Non debet hominum ducatum suscipere, qui nescit homines bene viuendo præire, ne qui ad hoc eligitur, vt aliorum culpas corrigat, quæ & resecare debuit, ipse committat. Imò locus regiminis cùm regendus offertur, in se priùs necesse est, vt quisque discutiat, si loco vita congruat, si ab onere actio non dissentiat, ne iustus omnium rector, eius post in tribulatione preces non audiat, qui ipsa quoque eius, de quo tribulatio oritur, exordia honoris ignorat. Pastor ergo debet ille fieri, qui cunctis passionibus moriens, iam spiritualiter viuit, qui prospera mundi postponit, qui nulla aduersa pertimescit, qui sola interna 6

deſiderat: cuius intentioni benè congruens, nec omnino per imbecillitatem corpus, nec valdè per contumaciam repugnat ſpiritus: qui ad aliena capienda non ducitur, ſed propria largitur: qui per pietatis viſcera citiùs ad ignoſcendum flectitur; ſed nunquam pluſquam decet ignoſcens, ab arce rectitudinis inclinatur: qui nulla illicita perpetrat, ſed ab aliis perpetrata, vt propria deplorat: qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, ſicque in bonis proximi, ſicut in ſuis profectibus lætatur: qui ſe ita imitabilem cæteris in cunctis quæ agit, inſinuat, vt inter eos non habeat, quod ſaltem de tranſactis mens erubeſcat, qui ſic ſtudet viuere, vt proximorum quoque corda arentia doctrinæ valeat fluentis irrigare: qui orationis vſu & experimento iam didicit, quod obtinere à Domino, quæ propoſuerit, poſſit.

7 Audi Prælate illud Brunonis *in Exod. ſuper verba illa, Superhumerale, &c.* vbi ait: *Reſpice Epiſcope ad onus, quod portas, reſpice ad ſuperhumerale. Vides ibi aurum, da operam & ſtudium ſapientiæ. Vides ibi hyacinthum, intuere cœlum, & contemplare Deum. Vides ibi purpuram, ſerua iuſtitiam. Vides ibi coccum bis tinctum, tingat te, ſi neceſſe fuerit, pro Dei & proximi dilectione ſanguis Martyrij. Vides ibi byſſum retortam, carnem doma, macera, & affige, vt & ſpiritui ſeruiat, ſemperque candidior, & mundior fiat: ſit autem ſuperhumerale opere polymito, multiſque coloribus variato, quatenus in pulchritudine exteriori, qualis interius eſſe debeat, faciliùs Epiſcopus intelligere valeat.*

8 *Heu me* (exclamabat quidam Sanctus Præſul) *quia nondum excitatus à ſomno terrenarum affectionum cum Samuele, neque cœleſti carbone purgatus cum Eſaia, neque lingua à Deo tactus cum Equitia Monacho* (de quo refert Greg. *in dialog. lib. 4. cap. 4.* quod ſenſit ſibi à Deo tentari linguam, vt ſe deinceps non poſſet continere) *cùm nihil horum haberem, in magiſtrum populorum datus ſum. Praui*, ait Greg. *non curant reſpicere meliores, quos imitentur, & quorum comparatione nihil ſunt: ſed peiores, quorum comparatione aliquid ſibi eſſe videntur.*

9 Irreprehenſibilem eſſe Epiſcopum requirit Apoſtolus, vt hoc vno ſermone, teſte S. Hieronym. *epiſt. 83. ad Oceanum cap. 4.* virtutes omnes comprehenderet, & in hoc penè rem contra naturam exigit. Si enim omne peccatum, etiam in verbo otioſo reprehenſione dignum eſt, quis eſt qui abſque peccato verſetur in hoc mundo? Vnde S. Hieronym. *lib. 1. aduerſus Pelagium, cap. 8. Primum quod dixit, irreprehenſibilis, aut nullus, aut rarus; quis eſt enim, qui non, quaſi in pulchro corpore, aut naeuum, aut verrucam habeat?* S. Chryſoſt. *homil. 10. in 1. Timothei*, ibi, *irreprehenſibilem. Hoc vnico verbo*, ait, *genus omne virtutis expreſſit.* Itaque qui ſibi vel leuis culpæ conſcius eſt, malè profectò facit eam rem appetens, qua indignum ſe per opera fecit. Non enim decet eiuſmodi regere, ſed potiùs regi. Eum quippe qui regendos alios ſuſcipit, tanta decet gloria virtutis excellere, vt inſtar Solis cæteros veluti ſtellarum igniculos in ſuo fulgore obſcuret. Debet huiuſmodi vitam habere immaculatam, atque compoſitam, vt in illum omnes, & in eius vitam, velut in exemplar aliquod excellens intueantur. Non ideò abſque ratione Apoſtolus huiuſmodi monitis vtitur, quia parcerat plurimos eius rei deſiderio allici, idcircò illum tanta diligentia pingit, vt qui ſe ad eam rem præparare vellent, ad quantam virtutis celſitudinem ſibi euadendum eſſet, agnoſcerent.

10 Vnde Plutarchus *lib. de doctrina Principum. Sunt Principes*, inquit, *tam Sacri, quàm profani inſtar lucentium gemmarum; atque adeò ſi quis in illis naeuus apparet, detractioni patet, & calumniæ.* Et Clemens *lib. 2. Conſtit. c. 11. O Epiſcope, ſtude munditia operum excellere, agnoſcens locum, & dignitatem tuam, tanquam locum Dei obtinens, eo quòd præes omnibus, Dominis, Sacerdotibus, Regibus, Principibus, Patribus, Filiis, Magiſtris, atque ſubditis ſimul omnibus.*

Ideò virtutum omnium abſolutionem ab Epiſcopis Apoſtolorum ſucceſſoribus iure ſuo poſtulat Saluator noſter Matth. 5. *Vos eſtis Sal terræ*, vt ſicut Sal inſipidis ſaporem rebus dat, eaſque ne corrumpantur, conſeruat; ita & vos inſulſos homines ſapientia, & virtute condiatis docendo veritatem, & exemplo bonis in moribus conſummando. *Ibid. Vos eſtis lux mundi*, vt eum doctrina, & probitate veſtra illuſtretis. Deinde, *Non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita*, cui ſcilicet vos ſimiles eſtis. Itaque neque latebras ſceleribus quærere poteſtis, neque vt veritatem non doceatis, vos abſcondere, & occultare. Poſtremò: *Neque accendunt lucernam, & ponunt eam ſub modio, ſed ſuper Candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo ſunt.* Accendi vos oportet vt lucernas, non ut lateatis, ſed doctrina, & ſanctitate luceatis. 11

Conſtat ita eſſe naturâ comparatum, vt omne agens agat ſibi ſimile; homo enim generat hominem, equus equum, & ignis ignem, quod non ſolùm in iis, quæ a natura; ſed in iis etiam, quæ ab arte efficiuntur, videre eſt; pictor enim eſſe debet, qui alium pictorem faciat, & Philoſophus, qui Philoſophum, & muſicus, qui muſicum: quiſquis ergo alios ſanctos efficere debet, ſanctiſſimus vt ſit neceſſe eſt, cùm nemo aliis dare poſſit, quod ipſe non habeat. Neque vulgari aliqua, ſed eximia atque excellenti ſanctitate opus eſt, vt alios tui ſimiles efficias. Semper enim effectus in cauſa ſua eminentior, atque fortior eſt: vt fulgor ipſe ſyderum, qui à ſole dimanat, longè ſplendidior in ipſo ſole, quam in aſtris eſt. Ergo maxima ſanctitate fulgere debet is, qui velut Sol quidam ſanctitatis, in omnes alios tanquam ſydera quædam ſanctitatis ſuæ radios emittere debet, quique tanta fulgeat ſanctitate, vt de eius plenitudine omnes accipiant. Vnde cùm in lege veteri *Num. 19.* Dominus aquas expiationis, & cineres vaccæ rufæ ad purificationem hominum deſignaſſet, munus tamen hoc mundis hominibus commiſit: vt ſic mundus luſtraret immundum, & ita demùm emundaretur. Vides ergo quomodò mundum eſſe oportet, qui aliorum ſordes debeat expiare. Rectè enim Eccleſiaſtic. *c. 24.* ait: *Ab immundo quis mundabitur?* Cui ſimile eſt illud Gregor. *mor. lib. 7.* † *Manus ſordida aliam non lauat, & oculus plenus puluere, maculam non conſiderat; ita mundus debet eſſe, qui vult aliena corrigere.* Nihil enim eſt, vel ad perniciem Eccleſiæ nocentius, vel ad decorem monſtruoſius, vel ad publicam ſalutem infenſius, quàm ſi is, qui omnes dignitate præit, moribus, & vita ſubſit. Quam quidem indignitatem appoſitiſſimis verbis D. Bernardus *ad Eugenium* teſtatur hoc modo: *Monſtruoſa*, inquit, *res eſt gradus, & animus infimus: ſedes prima, & vita ima: lingua magniloqua, & manus otioſa: ſermo multus, & fructus nullus: vultus grauis, & actus leuis: caput canum, & cor vanum: facies rugoſa, & lingua nugoſa: ingens auctoritas, & nutans ſtabilitas.* 12 13

Sanctitas Epiſcopi præſertim conſiſtit in charitate, quia vbi charitas eſt, ibi & ſanctitas omnis, ac vitæ puritas eſt, adeò vt quantum quiſque habeat charitatis, tantundem habeat & virtutis. Ait enim Bernard. *ſuper Cant. Quantitas vniuſcuiuſque animæ æſtimatur ex menſura charitatis, quam habet, vt verbi gratia, quæ multum charitatis habeat, magna ſit; quæ parum, parua; quæ verò nullam, nihil omnino ſit, dicente noſtro Apoſt. 1. ad Cor. 13. Si charitatem non habuero, nihil ſum:* quod manifeſte patet in Euangelio Ioan. 21. Volens enim Dominus conſtituere Petrum Vicarium, priùs interrogauit eum ter: Diligis me? & deinde ei dixit: Paſce oues meas, & Chryſoſt. *de Sacerdot. lib. 2.* inquit, *Certè Chriſtus prodigiis, & miraculis poſthabitis, quæ ab Apoſtolis edenda eſſent, oſtendit his verbis: In hoc cognoſcent homines quod diſcipuli mei eritis, ſi charitatem inter vos mutuam habueritis.* Ioan. 13. 14

Ille,

15 *Ille*, inquit Gregor. *in pastor. lib. 1. c. 10. & 11. modis omnibus debet ad exemplũ viuendi pertrahi, qui cunctis carnis passionibus moriens, iam spiritualiter viuit, qui prospera mundi postposuit, qui nulla aduersa pertimescit, qui sola æterna concupiscit, cuius intentioni bene congruens, nec omnino per imbecillitatem corpus, nec valde per contumeliam spiritus repugnat. Ille nihilominus ad dignitatem pastoralis officij debet prouehi, qui ad aliena cupienda non ducitur, sed propria largitur, qui per pietatis viscera citiùs ad ignoscendum flectitur, sed non plus, quàm decet, ignoscens, ab arte rectitudinis inclinatur. Qui nulla illicita perpetrat, sed perpetrata ab aliis, vt propria deplorat. Qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, sicque in bonis proximi, sicut in suis profectibus lætatur. Ad dignitatem Pontificalis excellentiæ rectè peruenit, qui ita se imitabilem cæteris in cunctis, quæ agit, insinuat, vt inter eos non habeat, quod saltem de transactis erubescat. Qui sic studet viuere, vt proximorum quoque corda arentia doctrina valeat fluentis rigare. Qui orationis vsu experimento iam didicit, quod obtinere à Domino, quæ poposcerit, possit, &c. Qua mente apud Dominum intercessionis locum pro populo arripit, qui familiarem se eius gratia esse per vitæ meritum nescit? aut ab eo quomodo aliis veniam postulat, vtrum sibi sit placatus ignorans? Qua in re est adhuc aliud solicitius formidandum, ne qui placare iram posse creditur, hanc ipse ex reatu proprio mereatur. Cuncti liquidò nouimus, quia cùm is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Qui ergo adhuc desideriis terrenis astringitur, caueat ne districti iram iudicis grauiùs accendens, dum loco delectatur gloriæ, fiat subditis auctor ruinæ. Solerter ergo quisque metiatur, ne locum regiminis assumere audeat, si adhuc in se vitium damnabiliter regnat, ne is quem crimen deprauat proprium, intercessor fieri audeat pro culpis aliorum.*

Prodat igitur ita se publicè Episcopus, vt quæcumque populo inciderint, siue sint res iucundæ, aut aduersæ, siue lætæ, aut tristes, seu morbi, lues publica, persecutio, damna, vel rei familiaris, vel honoris, ac status, aliique humanæ vitæ casus, & denique quicquid graue contigerit, de quo dubitari possit, quæ ratio ineunda, quæve cautio adhibenda sit, tunc vnusquisque possit in Præsulem suum oculos conücere, ab eoque veram in omnibus petere disciplinam, rectamque rerum gerendarum rationem; ob id enim docet noster Apost. 1. *ad Timoth. 4.* his verbis: *esto exemplum fidelium, in verbo, in conuersatione, in charitate, in Fide, in castitate.* & S. Petrus 1. *cap. 5. Forma facti gregis ex animo.* Ieiunia aliis qui indicit, defungi illis ipsemet debet; qui vult alios largiri pauperibus, vult celebrari Missas, iniurias condonari, vitari ignauiam, & murmurationem, leges vetantes luxum seruari, ipse præire debet, ipse idem iuris in se, familiamque suam statuere, exemplo deoique suo præcepta omnia sancire, & confirmare. Ex his intelligi potest, oportere, ipsummet, cuius est præcipere populis opera bona, atque à malis & prauis illos reuocare, harum omnium actionum quasi curriculo esse perfunctum, vt ordinis locique sui muneri respondeat, quod admonet D. Hieron. *ad Nepotianum epist. 2.* his verbis: *Non confundant opera tua sermonem tuum, ne cùm in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet intra se dicere possit; cur ergo hæc, quæ dicis, ipse non facis? delicatus magister est, qui pleno ventre disputat de ieiuniis.* Et idem *ad Secundum: Ignominia, & confusio est Iesum crucifixum, pauperem, & esurientem fartis prædicare corporibus, & ieiuniorum doctrinam rubentes buccas, tumentiaque ora proferre.*

16 Exemplar probitatis suæ (vt suprà dicebam) Episcopus præbere debet, quia homines, vt loquit Lactantius *loco suprà relato*, malunt potius exempla, quàm verba; quia loqui facile est, præstare verò difficile: quamoque alterum altero difficilius est, tantò vtilius, atque præstantius. Vnde grauissimè, & prudentissimè Senec. dicit: *Eum elige Doctorem, quem magis admireris cùm videris, quàm cum audieris.* Talis ergo debet esse Episcopi vita, quam D. Hieronym. depinxit his verbis: *Ea debet esse conuersatio, & eruditio Pontificis, vt omnes motus, & gressus, & vniuersa eius opera notabilia sint. Veritatem mente concipiat, & eam toto habitu resonet, & ornatu: vt quicquid agit, quicquid loquitur, doctrina sit populorum.* Virtutis enim species pulcherrima est, & quæ ipsa per se homines non solùm ad amorem, sed etiam ad imitationem sui trahat; finis igitur Episcopalis administrationis alius non est, quàm commissos populos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere, atque Moysis exemplo è tenebris Ægypti, idest huiusseculi caligine eripere, vt ad cœlestem promissionis terram traducantur. Vnde bene D. Ephr. *tom. 1. tract. de vita spirituali, cap. 37. Nihil*, inquit, *æquè animum hominis ducit ad salutem, iunioresque ad laborandum incendit, quàm si Doctorem re ipsa, & exemplo ad virtutem cohortatorem inuenerint.*

Hinc D. Cyprianus Cornelium Pontificem laudat, quòd exemplo suo populum sibi subiectum ad Fidei confessionem incitauerit. *Cum procedis*, inquit, *ad gloriam, multos feceris gloriæ comites, & confessorem populum suaseris fieri, dum primus paratus es pro omnibus confiteri.* 17

Hinc etiam dicitur *in cap. 1. Concil. Trident. de reform. sess. 22. Nihil est quod magis ad pietatem, & Dei cultum assiduè instruat, quàm superiorum vita, & exemplum*, &c. adeò vt non alia breuior, non efficacior via ad populi mores corrigeodos sit, quàm probi Principis vita, sicut nullius pestilentiæ, neque citiùs corripiat, neque latiùs serpat contagium, quàm improbi. Sic etiam S. Isidor. relatus *in cap. 5. 21. dist.* ait, quod *Episcopi dicantur Pontifices, & viam sequantur, eo quòd viatoribus Christianis verbo & exemplo partem faciunt, viamque sternunt salutis.* Germon. *de sacror. immun. lib. 3. cap. 8.* & quæ Episcopus aliis præcipit, debet prius in se ipso exequi; nam vulgatum est illud, *patere legem, quam ipse tuleris, cap. cùm omnes, de constitut.* Et de S. Ludouico Episcopo Tholosano scribitur, exemplum addebat imperio; quod Principes faciunt, præcipere videntur: volebat suos ille castos, ipse erat; legem tulit, ipse paruit. Recta facere Princeps suos faciendo docet. Henric. Sedul. *in eius vita cap. 14.* Et rectè Claudianus: 18

In commune iubes, si quid, censesve tenendum,
Primus iussa subi, tunc obseruantior æqui
Fit populus, nec ferre vetat, cùm viderit ipsum
Auctorem parere sibi.

Episcopus sicut vitæ suæ integritate alios ad virtutis studium prouocare debet, ita etiam Sacerdotes, vt dicit S. Gregor. *lib. 7. registri, epistol. 107.* his verbis: *Cùm Sacerdotalis dignitas aliis videatur dignitatibus eminere, ita ut quisquis ea ornatus est, cunctis se imitandum debeat ostendere, vt exemplo sui nulli nocere, sed vitam potiùs valeat componere subditorum.* Nam satis noxium, atque peroiciosum est, vt imitatione ipsius, quæ ædificari debuerant, destruantur. Sacerdotis est, ait Venerab. Beda *cap. 8. super Esdram*, sua opera sanctificatione speciali præ cæteris digna facere, atque insigniter agere, vt quicunque sibi iunguntur, nomen Domini in seipsis bene viuendo sanctificent. Quod & eximiè docet S. Ioan. Chrysost. *lib. 3. de Sacerdotio. Sacerdotis animi pulchritudinem splendescere oportet, vt oblectare pariter, & illuminare possit illorum animos, qui suos in illum oculos conüciunt. Nam vulgarium hominum delicta velut in tenebris commissa auctores suos solos perdunt: cæterùm hominis illustris, ac vulgo cogniti delictum commune omnibus damnum affert, & parua ejus peccata aliis magna videntur: neque enim peccati magnitudine, sed peccantis potiùs dignitate peccatum plerique omnes metiuntur.* Elegãter id docet S. Ambros. *lib. 1. Offic. cap. 50.* 19

Decet altuum, operumque nostrorum testem esse publicam existimationem, & attestationem, ne derogetur muneri: vt qui videt ministrum Altaris congruis ornatum virtutibus, auctorem prædicet, Dominum veneretur, qui tales seruulos habeat: laus enim Domini vbi munda possessio, & innocens familia disciplina. Et S. Chrysost. *homil.*10. *operis imperfecti in Matth. Propter bonam,* inquit, *conuersationem suam Sacerdotes sunt sal, quoniam bona conuersatio Sacerdotum, conditura populi est. Propter verbum autem doctrinæ lux, quoniam verbum ignorantiæ lumen est. Prius autem vocauit eos sal, postea autem lux, aut quia prioris loci est seruare, quos habes, secundi autem vocare, quos non habes; aut quia prius est bene viuere, secundo autem bene docere.*

20 Hæ Sanctorum Patrum auctoritates licèt de Sacerdotibus tantum loqui videantur, & Apostolus de Episcopo tractans nullam in præsenti Presbyteri mentionem facere videatur; tamen vno Episcopi nomine vtrumque Sacerdotem, maiorem, & minorem, Antistitem, & Presbyterum complectitur, ac proinde ambobus eadem probitatis, & sanctimoniæ documenta constituit; hoc ipsum super hunc Apostoli locum 1. *ad Timoth. cap.* 3. docet diuus Hieronymus his verbis: *Quæritur cur de Presbyteris nullam fecerit mentionem, sed eos in Episcoporum nomine comprehenderit? quia secundus, imò penè vnus est gradus.* Et S. Ioan. Chrysost. *homil.* 11. *in priorem Timothei*: Postquam, ait, de Episcopis dixit, eosque formauit, quidnam illos habere conueniat, à quo item abstinere necesse sit dictans, omisso interim Presbyterorum Ordine, ad Diaconos transit. *Cur id quæso? quia scilicet inter Episcoporum, atque Presbyterum interest fermè nihil. Quippe, & Presbyteris Ecclesiæ cura permissa est, & quæ de Episcopis dixit, ea etiam Presbyteris congruunt, sola quippe ordinatione superiores illi sunt, atque hoc habent plus, quàm Presbyteri habere videntur.* Consentit & Ambrosio adscriptus in eundem locum commentarius. Post Episcopum, ait, Diaconi Ordinem subiicit. Quare? nisi quia Episcopi, & Presbyteri vna ordinatio est. Vterque enim Sacerdos est; sed Episcopus primus est, vt omnis Episcopus Presbyter sit, non tamen omnis Presbyter Episcopus. Hæc Apostoli monita, & decreta licèt quoad obligationem, & munera Episcopis, & Presbyteris communia esse non difficeamur, Episcopatum tamen Ordinis, potestatis, iurisdictionis, ac dignitatis gradu Sacerdotio antecellere, verum agnoscimus, vt de Fide definit Concil. Trid. *sess.*23. *can.*7. & docent S. Dionys. *cap.*4. *Ecclesf. Hierarch.* Anaclet. *epist.*2. August. *in Psal.*44. Leo *epist.*88. Beda *in cap.*10. *Lucæ*, Isidor. *lib.* 2. *de diuinis Offic.* quatenus docent, Episcopos tenere locum Apostolorum, Presbyteros verò septuaginta discipulorum.

21 Quemadmodum bonorum nos pastorum exempla tam potenter ad virtutem alliciunt, ita contra malorum longè potentius ad malum trahunt: natura enim nostra (vbi per peccatum lapsa est) plus ad vitia, quàm ad virtutes procliuior existit. Nihil enim, ait quidam, tam facilè discimus, quàm turpitudinem, & nihil tam difficilè dediscimus. Ideoque, vt Gregor. *in Pastorali* ait, nemo in Ecclesia magis nocet, quàm qui peruersè viuens, nomen, aut gradum sanctitatis tenet. Nam ex mala, & improba Prælatorum vita sæpe hæreses ortas esse tradit Alphons. de Castro *de iusta hæreticorum punit. lib.*3. *c.*5. sicut è contra ex eorum sanctitate & probitate fit vt Princeps & populus Deum colant, & in Christianis virtutibus proficiant. Hinc Augustin. *lib. de Pastor. Omnis qui malè viuit in conspectu eorum, quibus præpositus est, quantum in ipso est, occidit: & fortè qui imitatur, viuit: tamen, quantum ad illum pertinet, ambos occidit.* Marcus etiam Tullius *lib.* 3. *de legib.* eadem de Principe sæculari dicit, quæ ad Ecclesiæ Principes non minus pertinent: nec solùm, inquit, vitia concipiunt ipsi Principes, sed ea infundunt in ciuitatem: neque obsunt solum, quòd ipsi corrumpuntur; sed etiam quòd corrumpunt: † plus exemplo, quàm peccato nocent. 22
Facit illud Claudiani,

Totus componitur Orbis
Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent, quàm vita regentis.

Et illud Platonis, *Quales in Rep. Principes, tales reliquos solere esse ciues.* Qui superior dignitate aliis est, debet esse & vitâ, ne infra illos moribus sit, supra quos est officio. Rex comparatione priuati hominis est velut exemplar & regula, ad cuius vitæ, & operum normam se subditi componunt, & conformant, & velut vmbra corpus, sequuntur, ab ipso corpore motum, figuramque habentes: itaque si probus sit Rex, multos habebit imitatores; habebit quoque si malus: *nam facile facit inferior*, inquit S. Ambros. *in cap.*1. *epist. ad Romanos, quod fieri viderit à potiore.* Altè inclamat imperantis vita, imperantis vrbium moribus animatum. B. Thomæ à Villanoua hæc sunt verba *in concione in Dom.* 18. *post Pentecost. O magnus Prædicator Rex, plus proficit verbo & exemplo, quàm omnes mundi Prædicatores.* Vuldramus *ad Salomonem Episcopum* scribens, ait: *Talis erit populus, qualem te viderit esse.* Labitur cum labente Principe populus, qui cum stante stare solet. Præclarè Egesippus *lib.* 2. *excid. Hierosol. c.*5. *Sicuti boni Principis vita probitatis quædam præscriptio, & per vniuersos viuendi forma est: ita Imperatoris colluuio, lex flagitiorum est.* Egregiè Basilius Imp. *ad Leonem filium cap.*62. *Principis,* inquit, *innocentia & boni mores in multas ætates protenduntur, & memoriam nominis æternam transmittunt ad posteros.* Scitè B. Laurentius Iustinianus *de casto connubio cap.*2. *Est qui præest quasi speculum quoddam, in quo incipientes viuendi formam accipiunt.*

Vita enim Principis (dicit Plinius *in paneg. Traiani*) 23
censura est, ad quam dirigimur, ad quam conuertimur: quia, vt idem inquit, *non tam imperio opus est, quàm exemplo. Vnde necesse est,* dicit D. Gregor. *lib.* 24. *moral. c.*30. *vt is qui præest, qua exempla subditis præbeat, solerter attendat, & tantis se sciat viuere, quantis præest. Oportet Principem,* dicit Pittacus, *moribus in primum docere. Et quicquid Principes faciunt*, dicit Quintil. *decl.*9. *præcipere videntur. Vita splendor, & claritas,* ait S. Basil. *in Psalm.* 1. *plerosque eorum, qui proni & lubrici sunt ad peccandum, ad consimilem æmulationem inuitat.* Sicut enim bona Principis vita, scripsit Egesip. *lib.*2. *de excid. Hierosolym. cap.*5. probitatis quædam præscriptio, & per vniuersos forma viuendi est, ita Imperatoris colluuio lex flagitiorum est. *Studiosè plerique*, ait Cicero *lib.* 1. *de offic. facta Principum imitantur. A capite,* ait Seneca *lib.*2. *de clem. cap.*2. *bona valetudo.* Nam, vt dicit S. Gregor. *lib.*24. *moral. c.*10. *Non debet hominum ducatum suscipere, qui nescit homines bene viuendo præuenire. Nihil enim magis est, quod ad pietatem & Dei cultum alios assiduè instruat, quàm eorum vita & exemplum, qui se diuino ministerio dedicarunt.* Conc. *sess.*22. *de reform. c.*1. Vnde Iesus Dominus noster cœpit primùm facere, & postea docere, *Act.*1. & Apost. *ad Hebr. c.*9. Si ipsi filii eius sumus, quæ ipse facit, imitari debemus, *c. Dominus, in fine,* 56. *dist.* vt cæteri humilitatis, & virtutis exempla petere possint, nihil permittendo, quod à sancto instituto sit alienum. Concil. Trid. *sess.*25. *de reform. c.*1. respiciendo etiam ad exempla, vt a nobis sequantur, ex illo Ezech. *cap.* 47. abstinendo in factis & dictis non solùm ab omni malo, sed ab omni, quod speciem habet mali, id enim specialiter vitare debent viri perfecti, vt dicit text. *in Clem. exiuit è Paradiso, §. cum annalis, de verb. signif.* Cùm ipsorum sit proprium facere, exemplisque monstrare: non more Pharisæorum, qui alligant onera grauia, imponentes ea humeris hominum,

num, sed digito suo nolunt ea mouere, *Matth.23.* & S.Bernard. *in festo omnium Sanctorum, serm.1. Memento voci tuæ dare vocem virtutis, vt opera verbis coincinant, & verba operibus: & vt cures primum facere, quam docere: namque pulcherrimus est ordo, & saluberrimus, vt onus, quod portandum imponis, tu prior portes, & ex te discas qualiter oporteat alios moderari, vt sic oues commissas arguere possis, c.2. 25. dist.* quia (vt dicit Greg. *lib.23.moral.* §. 36. relatus *in c. hoc habet proprium, 46. dist.*) *doctrina tanto vehementius elationis fugit vitium per cognitionem, quanto ardentius suorum verborum iaculis magistrum sequitur elationis. Prælatus igitur*, vt dicit Greg. *in suo Pastorali, plus occidit exemplo, quàm gladio.* Pauuin. *de visitat. part.5. quæst.9. num.29 vers. & dicit.* Et plus peccant exemplo, quàm culpa. Ioan. Lecirier *in tract. de primogen. lib.1. quæst.9.* quia ipsorum factum de facili trahitur in exemplum à subditis, *c. magna, de voto*, juxta illud *Eclesiast.10.* secundùm iudicem populi, sic & ministri eius, & qualis rector ciuitatis est, tales inhabitantes in ea, *cap. præcipuè 11. quæst.3.* & ideo subditorum errata Prælatis imputantur, *c. quicquid 2. quæst.1. cap. irrefragabili, de offic. Ordin.* Quomodo enim Præses Ecclesiæ potest auferre malum de medio eius, qui in delicto simili corruerit, aut qua libertate corripere peccantem potest cùm tacitus sibi ipse respondeat, eadem admisisse, quæ corripit, *c. vlt. 25. dist.* Nullum, inquit B. Gregor. *homil. 17. in Euangel. puto Fratres charissimi ab aliis maius præiudicium, quàm à Sacerdotibus tolerat Deus, quando eos, quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla prauitatis cernit, quando ipsi peccamus, qui compescere peccata debuimus.*

24 *Prælatus peccans*, vt dicit Gregor. *part.3. adm. tot mortibus dignus est, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittit.* Vnde tanto cautius debet se à peccato custodire, quanto peccando non solus tantùm moritur, sed omnium animarum, quas prauis exemplis destruit, reus est: & S. Chrysost. *lib.6. post med. de Sacerdot.* peccatum illius, qui aliorum curæ præfectus est, pestilentissimum esse scribit, & quidam modernus ait, non ita atramento inefici pannum, aut lanam, sicuti illius culpa in alios peruadit, qui illius fidei crediti sunt.

25 Sunt nonnulli, vt ait Greg. *lib. 1. Pastor. cap.2.* qui solerti cura spiritualia præcepta perscrutantur, sed quæ intelligendo penetrant, viuendo conculcant: repentè docent, quæ non opere, sed meditatione didicerunt, & quod verbis prædicant, moribus impugnant. Vnde fit vt cùm Pastor per abrupta graditur, ad præcipitium grex sequatur. Hinc namque per Prophetam Ezech. *c.34.* Dominus contra contemptibilem Pastorum scientiam queritur, dicens. Cùm ipsi limpidissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis; & oues, quæ conculcata pedibus vestris fuerant, pascebantur, & quæ pedes vestri turbauerant, hæc bibebant. Aquam limpidissimam Pastores bibunt cùm fluenta veritatis rectè intelligentes, hauriunt; sed eandem aquam pedibus perturbare, est sanctæ meditationis studia male viuendo corrumpere. Aquam scilicet Pastorum turbatam pedibus oues bibunt, cùm subiecti quique non sectantur verba, quæ audiunt, sed sola quæ conspiciunt exempla prauitatis imitantur. Qui cùm dicta sitiunt, & per opera peruertuntur, quasi corruptis fontibus in potibus lutum sumunt. Nemo amplius nocet in Ecclesia, quàm qui peruersè agens, nomen, vel ordinem sanctitatis habet. Delinquentem namque hunc redarguere nullus præsumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quanto pro reuerentia ordinis peccator honoratur. Qui ergo ad Sanctitatis speciem deductus, vel verbo cæteros destruit, vel exemplo, melius profectò fuerat, vt hunc ad mortem sub exteriori habitu terrena acta constringerent, quàm sacra officia in culpis cæteris imitabilem demonstrarent, &c.

Idem Gregor. apud Gregor. VII. *lib. regist. epist.34. ante finem*, sic ait: *Malis subesse Pastoribus quid aliud est, nisi vt plebs postulanda prædonibus permaneat, & inde sumat laterium, vnde protectionis debuit habere subsidium? Sacerdotes enim mali causa sunt ruina populi.* Contra quos Isid. *de summo bono c.36.* in hæc verba: *Plerique Sacerdotes, & Clerici prauè viuentes, forma cæteris in malum existunt, qui in bonis exemplum esse debuerant. Hi enim quoscumque exemplo malæ conuersationis suæ perdunt, de illis rationem sine dubio reddituri sunt. Eo carnalium præpositorum exemplo plerumque fit vita deterior subditorum, & plebis merito fiant tales Sacerdotes, qui exemplo deteriore populum destruant, non ædificent: ex merito enim plebis nonnunquam Episcopi deprauantur, quatenus procliuius corruant qui sequuntur, capite languescente, cætera corporis membra inficiuntur.* Vnde & scriptum est Esai. 1. *Omne caput languidum, & omne cor mœrens, à planta pedis vsque ad verticem, non est in eo sanitas.* Caput enim languidum, doctor est agens peccatum, cuius malum ad corpus peruenit, dum eo vel peccante, vel prauè docente, pestifer languor plebes subditas transit. Deteriores sunt, qui siue doctrinis, siue exemplis vitam moresque bonorum corrumpunt, qui substantias aliorum, prædiaque diripiont. *Grandis*, inquit Hieronym. *in c.44. Ezech. dignitas Sacerdotis, sed grandis ruina si peccet: lætamur ad ascensum, sed timeamus ad lapsum; non est tanti gaudii excelsa tenuisse, quàm mœroris de sublimibus corruisse. Nec enim solùm pro delictis nostris reddemus rationem, sed pro omnibus quorum abutimur donis, & nequaquam sumus de eorum salute solliciti.* 26

Porrò cùm Princeps id sit Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ. Hect. P.n. *in Ezech.38.* Chrysost. *in Matth. homil.* 21. eum sicuti si nitidus fuerit, subditorum corpus illustrare, sic & si sordidus, obumbrare totum est necesse; fermenti instar, quod quamuis modicum, totam inficit massam, Apost. 1. *ad Corinth. 5. & ad Galat.5.* Sicut igitur oculo cæco, sicut intellectu obfuscato, neque corpus videt, neque anima intelligit, sic & Principe corrupto, Reip. nulla salus. Nam si lumen, quo clarificatur, tenebræ sunt, tenebræ ipsæ quantæ erunt? Certum est enim delinquente Principe, populum effici delinquentem, delicto tamen longè grauiore solius ipsius, quàm populi vniuersi existimando. 27

Quid sunt Episcopi, quærit Gregor. *ad Episcopum Constantinopol.* nisi astra cœli, quorum vita simul, & lingua inter peccata, erroresque hominum, quasi inter noctis tenebras lucent. Hinc Bernardus *epist. 127. ad Guilelmum Comitem*, ita dicit: *Si quis de populo deuiat, solus perit, error Prælati multos inuoluit, & tantis obest, quantis præest. Quocirca tot mortibus dignus est iudicandus improbus Princeps, quot ad subditos perditionis exempla transmittit, sicuti & tot gloriæ coronis probus, quot ædificationis.* Gregor. *in Pastor. p.3. c.1. admon.5.* relatus *in c. præcipuè 11. quæst.3. Quod autem quot subditos habet, tot interemit; tot enim spirituum singulis exemplis est homicida, quot præest: quot interitibus interimendus, cogita.* 28

Ex dictis opportunè quæri potest, an ad officium pastorale dignus eligi possit, an digniorem eligere teneamur? Ad cuius quæstionis decisionem præmittendum est cum Rebello *de obligat. instit. part. 1. lib. 3. quæst.2. num.1.* quem refert Campan. *in diuersorio Iuris Canonici rubr.7. cap.6. num.73.* quod dignus vocatur quicumque habens sufficientiam, & omnes partes ad prædicta munera, prout oportet, ministranda, licèt comparatione alterius maiorem sufficientiam habentis (qui hoc casu dicetur dignior) vtiliusque administraturi, minus dignus existat. Quo supposito relictis multis, quæ ad hoc propositum adducunt ex fonte sacræ Scripturæ, & ex Lege naturali Alexand. Raudens. *Pisana decis.34. in princ. & à num.179.* Rebell, 29

dict. lib.3. quaſt.4. videtur dicendum, quod quamuis alicui negotio præfectum eligere debens ſatis officio ſuo functus eſſe videatur, ſi dignum hominem pro negotij conditione præfecerit, ad Epiſcopale tamen officium, cùm reliqua omnia longè ſuperet, non modò dignum, ſed etiam digniſſimum eſſe deſtinandum, & maximis rationibus comprobari & ſacrarum literarum apertiſſimis teſtimoniis demonſtrari ſatis poteſt. Sed lectorem remitto ad Homobon *de ſtatib. humana vita, p.1. c.5.* Campan. *in diverſ. Iuris Canon. rubr.6.cap.3. à n.32.* Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ. c.211.n.10.20.& 31. cum ſeq.* Velaſq. *de priuileg.pauperum p.1.c.7.num.2.* nouiſſimè Mich. Ferr. *de pracedent.eccleſ.q.25. à n 4.*

30 Trina illa Domini Saluatoris interrogatio, *Ioan.21.* abunde ſanè noſtrum probat inſtitutum, qua non quidem ſimpliciter, ſed per comparationem cautè, & vigilanter interrogat: Simon Ioannis diligis me plus his? hac enim prima Paſtoris Eccleſiaſtici electione formam cæteris præſcribere volens, non ſimſimpliciter interrogat, Diligis me? ſed, Diligis me plus his? vt videlicet non pari virtute, & charitate fulgentem, ſed cæteros antecellentem ad tantum hoc munus deligendum eſſe declaret. Natura enim ipſa dictare videtur, vt qui aliis officio, ac dignitate præferri debet, cæteros vitæ ſplendore anteeat, quemadmodum Paſtor grege ſuo præſtantior, & dux milite ſuo fortior, & Rex ſubditis ſuis debet eſſe ſublimior. Qui ergo maiorem in Paſtore, quàm in omnibus charitatem ante electionem requiſiuit, apertè docuit digniorem ſanctioremque ſubditis eſſe debere, qui eis regendis, atque dirigendis præficeretur. Quomodo enim, ut D. Ambroſius ait, credam eum conſilio ſuperiorem, quem videam moribus inferiorem? Supra me debet eſſe, cui me committere paro; cuius rei cùm multa quidem, & præclara exempla adduci poſſint, nullum tamen aut maius, aut illuſtrius eſt, quàm ipſius Dei Opt. Max, qui cum Eccleſiæ ſuæ prouidere Pontificem, & Paſtorem voluiſſet, eum elegit, quo neque in cœlo, neque in terra vllus erat dignior: nempe vnicum filium ſuum, quem non modò auctorem ſalutis noſtræ, ſed etiam Pontificem, Summumque Sacerdotem in mundum deſtinauit: cùm tamen alios ad hoc ipſum delegare potuiſſet. Quod idem ipſe Filius per Eſaiam *c.43.* ſignificauit, dicens: *Ego ſum, Ego ſum, qui deleo iniquitates tuas propter me*, vbi alius interpres euidentiùs vertit: *Ego, Ego ille ipſe ſum, qui deleo*, &c. ut apertè intelligas, nulli alij medendi peccatis noſtris curam creditam fuiſſe, quàm ipſi vnigenito Filio Dei. Si igitur Deus Pater tanti animarum noſtrarum ſalutem fecit, vt cùm Angelos, aut Archangelos, aut Sanctiſſimos Patres ad hoc deſtinare potuiſſet, omnibus his prætermiſſis, eum elegit, quo dignior eſſe, aut cogitari nemo poteſt; qua, quæſo, fronte tu in Vicarium, & ſucceſſorem Superni huius Pontificis indigniorem eligas, cùm poſſis eligere digniorem? Cur minoris facias, minúſque charam ipſe habeas ſalutem tuam, quàm ille habuit, ad quem nihil ſalus tua pertinebat? Super Apoſtol. veritatem eſt quemquam inconſideratè, ſubitò, temerè, ſine diligenti vitæ, doctrinæque exploratione ordinari, *1. ad Timoth.5.* ibi: *Manus citò nemini impoſueris.* S. Chryſoſt. *homil.16. in 1. Timoth.* ita dicit: *Quid ſibi vult citò? Non ex prima ſtatim probatione, nec ſecunda, nec tertia, ſed vbi conſideratio diuturna proceſſit, exactiſſimaque diſcuſſio, huic imponito manus. Neque enim ea res periculo caret, eorum enim, quæ ille peccauerit, tu quoque pœnam dabis.*

31 Qua in re Concilium Trident. *ſeſſ.24. de reformat. cap.1.* eos peccare mortaliter, & peccatis alienis communicare aſſerit, qui digniores, & Eccleſiæ magis utiles Paſtores præficere non curaverint, his verbis: *Si in quibuſlibet Eccleſiæ gradibus prouidenter, ſcienterque curandum eſt, vt in Domini domo nihil ſit inordinatum, nihilque præpoſterum, multo magis elaborandum eſt, vt in electione eius, qui ſupra omnes gradus conſtituitur, non erretur. Nam totius familiæ Domini ſtatus, & ordo nutabit, ſi quod requiritur in corpore, non inueniatur in capite.* Vnde etſi aliàs Sancta Synodus de promouendis ad Cathedrales, & ſuperiores Eccleſias nonnulla vtiliter decreuit, hoc tamen munus huiuſmodi eſſe cenſet, ut ſi pro rei magnitudine expendatur, nunquam ſatis cautum de eo videri poſſit. Itaque ſtatuit, ut cum primùm Eccleſia vacauerit, ſupplicationes, ac preces publicè, priuatimque habeantur, atque à Capitulo per ciuitatem, & diœceſim indicantur, quibus Clerus, populuſque bonum à Deo Paſtorem valeat impetrare. Omnes verò, & ſingulos, qui ad promotionem præficiendorum quodcumque ius quacumque ratione à Sede Apoſtol. habent, aut alioquin operam ſuam præſtant, nihil in iis præſenti temporum ratione innouando, hortatur & monet, vt in primis meminerint nihil ſe ad Dei gloriam, & populorum ſalutem vtilius poſſe facere, quam ſi bonos Paſtores, & Eccleſiæ gubernandæ idoneos promoueri ſtudeant: eoſque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, niſi quos digniores & Eccleſiæ magis vtiles ipſi iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium ſuggeſtionibus, ſed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curauerint. Hactenus Concilium. Et ad hoc propoſitum S.Hieron. *in commentar. ad c.1. epiſt. ad Tit.* ſic ait; *Moyſes amicus Dei, cui facie ad faciem Deus loquutus eſt, potuit vtique ſucceſſores principatus filios ſuos facere, & potuit propriam relinquere dignitatem; ſed extraneus de alia Tribu eligitur Ieſus, vt ſciremus principatum in populos, non ſanguini, aut humano affectui deferendum eſſe, ſed vitæ.*

32 Optimè S.Thom. *2.2.quaſt.185.art.3.* circa aſſumptionem alicuius ad Epiſcopatum, aliquid conſiderat ex parte eius, qui aſſumitur, & aliquid ex parte illius, qui aſſumit. Ex parte enim eius qui aſſumit vel eligendo, vel prouidendo, requirit quod digniorem eligat, & meliorem aſſumat, quoad regimen Eccleſiæ, qui ſcilicet poſſit eam & inſtruere, & defendere, & pacificè gubernare. Vnde contra quoſdam S. Hieronym. dicit, quod quidem non quærunt eos in Eccleſia columnas erigere, quos plus cognoſcunt Eccleſiæ prodeſſe, ſed quos plus ipſi amant, vel quorum ſunt obſequiis deliniti, vel dediti, vel pro quibus maiorum quiſpiam rogauerit, vt deteriora taceant, qui vt clerici fierent, muneribus impetrarunt. Ex parte parte verò eius, qui aſſumitur, requiritur vt nulla vitiorum nota ſit maculatus: grauius enim condemnabitur, qui indignus ſuſcepit quod non meretur. Qui regimen Sacerdotis contendit appetere, ante in ſe diſcutiat ſi vita honori ſit congrua: plerique Sacerdotes ſuæ magis vtilitatis cauſa, quàm gregis præeſſe deſiderant. Quomodò autem vires ſuas periclitari, & expendere debeant, docet S.Greg. *in præfatione ſui Paſtoralis*, dicens: *Cùm rerum neceſſitas expoſcit, penſandum valde eſt ad culmen quiſque regiminis qualiter veniat, atque ad hoc ritè perueniens, qualiter viuat, & bene viuens, qualiter doceat; & rectè docens infirmitatem ſuam quotidie quanta valet conſideratione cognoſcat: ne humilitas acceſſum fugiat, aut peruentioni vita contradicat, aut vitam doctrina deſtituat, aut vitam præſumptio extollat.* Nunc verò ut proſint, Præſules fieri non cupiunt, ſed magis vt diuites fiant, & honorentur; ſuſcipiunt enim ſublimitatis culmen non pro Paſtorali regimine, ſed pro ſolius regiminis, vel honoris ambitione, atque abiecto opere dignitatis, ſolam nominis ſuperbè appetunt dignitatem. Hi vbi primùm cognoſcuntur reijciendi, illi verò, qui antequam altiſſimum dignitatis gradum obtinerent, omnibus virtutibus prædití videbantur, & poſtea

postea in regimine alii apparent, non eligentis culpæ imputari debet; quemadmodum enim agnoscere non potes sit, necne integrum vas, nisi illud liquore impleatur; sic nec hominem, nisi illi gubernandi munus fuerit commendatum.

33 Dubitari non abs re potest, an Cadinales peccato commaculentur, restitutioneque vincantur, qui non impediunt nominatum, si alterum digniorem arbitrentur? Ad quod dubium perdoctè quidem respondet Paleot. *in tract. de Sacr. Consist. consult. p. 4. q. 5. vers. quo loco*, & ait ad Cardinalitiam authoritatem & officium non propriè pertinere aliquem ad Episcopatum admittere, sed tanquam Papæ consiliarios non ulterius obligari, quàm ut ad eas re, de quibus à Papa requiruntur, & consuluntur, fidele præstent responsum, per text. *in cap. fundamenta, §. decet, de elect. 6.* itaque cum Pontifex in Episcoporum promotione non aliud ab ipsis Cardinalibus exquirat, quàm judicium, si propositum Episcopali dignitate dignum arbitrentur; ideo non ad aliud obligantur, quàm ad interrogata respondere, illumque approbare, si ita credant: imò & Cardinales omnes tutam respondendi, ferendique suffragii sui rationem colligere posse addit ex testimoniis quatuor Cardinalium in publicam formam redactis, & ab eis subscriptis, quibus inquisitio committitur de promovendi qualitatibus.

GLOS. IV.

Vnius uxoris virum.

SVMMARIVM.

1 *Rationes expenduntur quare bigamos ad Ecclesiasticos Ordines ascendere non conveniat.*
2 *Filios habens non potest habere frontem alios de incontinentia redarguendi.*
3 *Castitatis eminentiam inter omnia virtutum ornamenta debet Episcopus habere.*
4 *Continentia, & cœlibatus non est per se de jure diuino Sacris Ordinibus annexus.*
5 *Conjugatus nullo modo potest in Episcopum eligi, etiamsi ejus uxor ætate provecta, nec suspecta de incontinentia, castitatem in seculo voueat, sed requiritur, ut ea simpliciter religionem profiteatur.*
6 *Filios habens an possit in Episcopum eligi, quæstio est dubia, pro parte affirmatiua rationes expenduntur.*
7 *D. Petrus uxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam.*
8 *Clemens IV. & Alexander VI. filios habuerunt.*
9 *Expenduntur rationes pro contraria opinione.*
10 *Amor paternus omnem alium vincit.*
11 *Eli ob suos filios in via Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio.*
12 *Priorem sententiam sequimur, & contrariis fundamentis respondetur.*

1 CVm bis conjugatus non possit aptè significare unionem Christi cum Ecclesia unica sua sponsa: quia non esset vnicus, ex quo diuisit carnem suam in plures, *cap. acutius 26. distinct. cap. debitum, & ibi glossa verbo Sacramentum, de bigamis*; ideo noster Apostolus dicit ut is Episcopus ordinetur, quem vnius vxoris virum fuisse, aut esse constiterit: tam sacra semper habita est ista præceptio, ut etiam de muliere Sacerdotis eligendi eadem intelligeretur servanda conditio, ne fortè illa prius, quàm in matrimonium ejus veniret, qui aliam non habuisset uxorem, alterius viri esset experta coniugium. Si etenim in veteri Testamento *Leuit. 21.* hæc Sacerdotalium coniugiorum forma seruata est, quanto magis sub reuelata jam gratia constituti Apostolicis debemus seruire præceptis, ut quantumvis quis bonis moribus præditus, & sanctis operibus inueniatur ornatus, nequaquam tamen vel ad Diaconi gradum, vel ad Presbyterii honorem, vel ad Episcopatus culmen ascendat, si aut ipsum non unius uxoris virum, aut vxorem eius non vnius viri fuisse constiterit, ut ex Leone *epist. 85. vel 87. c. 2. ad Episcopos Africanos*, refert Anton. August. *in epitom. Iuris Pontificii veteris, lib. 4. tit. 7. cap. 7.* Et ideò Isidor. *lib. 2. cap. 6. de Eccles. offic.* asserit quod ut vnius virginalis matrimonii sint, qui eliguntur ad Ordinem Pontificatus, Sacerdotem quærit Ecclesia, aut de Monogamia ordinatum, aut de Virginitate sanctum. *Nullo pacto*, ait D. Hieronym. *ad Oceanum*, *bigamos, vel concubinarios catenis insertos decet subire Sacerdotij ministerium.* In Leuitico 21. scriptum ac præfinitum est, quales eligi debeant Sacerdotes; *si ergo clericus monogamus fuerit, & uxor ejus bigama, noli eum ad ministerium applicare.* Hæc Tito præcepta idem Apostolus de ordinandis clericis dedit.

Hinc etiam apud Ethnicos secundas nuptias aliquid habuisse culpæ, testari videtur Surius in illud Virgil.

Huic vni forsan potui succumbere culpa.

Exponens culpam dici propter antiquum ritum, quo repellebantur à Sacerdotio secundò nuptæ. Et Romæ pudicitiæ simulacrum colebatur, quod nefas erat attingi nisi ab ea, quæ semel nupsisset.

Quomodo poterit esse hortator vidualis castitatis, & continentiæ, qui conjugia frequentauerit? *cap. vna, cap. fin. 26. dist.* cùm dicamus, quod habens filios non potest habere frontem alios de incontinentia redarguendi, *c. sicut, vers. vnde cùm Paulus, 47. dist.* Habebit igitur Episcopus, ut inquit Isidor. *de Ecclesiast. offic. lib. 2. c. 6.* † inter cætera virtutum ornamenta, & castitatis eminentiam, itaut mens Christi corpus confectura ab omni inquinamento carnis sit munda, & libera, quia dum secundum carnis assumptæ mysterium Ecclesiæ suæ fuerit dignatus caput existere ipse Christus, meritò in membris ejus interdio Episcoporum officia peragere cernitur oculorum. Ipsi enim de sublimioris celsitudine ordinis regunt, & disponunt subiectas multitudines plebium: unde quanto ipsi sequentium fiunt Doctores, tantò meritorum lumine debent præfulgere. Illa autem quæ pertinent ad bigamiæ species, ac illius materiam, plenè tractaui *alleg. 49.* 2 3

Continentiam, & cœlibatum scio non esse per se annexa Episcopatui, & multò minus inferioribus Ordinibus ex Diuino, & naturali iure, sed tamen id fuisse ab Apostolorum temporibus in usu quantum ad Episcopos, qui si uxorati assumpti sunt, uxores postea solùm ut sorores retinuerunt, suadent & persuadent antiqui Canones, & Sanctorum Patrum testimonia, itaut Græcorum Ecclesia, licèt inferiores Sacerdotes vxoratos retineat, nunquam tamen in Episcopis id passa sit, quos propterea Monachos semper habet. Quocirca laudabilius S. Ecclesia Latina æquissimè, & conformiter ad Ius diuinum legem tulit ab Apostolorum temporibus, & praxi notam, ut omnibus Sacris Ordinibus continentiæ propositum annecteretur, etiamsi in Subdiaconis id tam antiquum, ut in reliquis non appareat. † Et adeò verum est nullo modo in Episcopum eligi conjugatum, ut non sufficiat ejus uxorem ætate prouectam, nec suspectam de incontinentia, castitatem in sæculo vouere, sed requiri ut ea simpliciter religionem profiteatur, propter Ordinis Episcopalis excellentiam, & ut auferatur occasio, ut Episcopus visitetur à fœminis. Ita Host. Calder. Anton. Abb. per text. ibi *in cap. sanè, de conuers. coniug.* Covar. *de sponsal. p. 2. cap. 6. §. 3. num. 5. vers. in Episcopi*, Maiol. *de irregul. lib. 1. cap. 34. n. 2.* Petr. de Ledesm. *de matrim. quæst. 6. art. 4. dub. 5. concl. 6.* Azor. 4 5

inst. moral. p.1. lib.13. cap.13. quæst.7. prope fin. plures alios refert, & sequitur Sanch. *de matrimon.lib.7. disp.41. num.2.* me citato *in hoc loco* Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. p.1. cap.3. num.74.*

6 Vnde, quia possibile fuit Episcopos nedum uxorem, sed etiam filios habere ante Episcopatum. Quæstio hinc oritur non contemnenda, vtrum filios habens possit in Episcopum promoueri? Pro parte affirmatiua est text. *in cap.1. de test.* ibi, *nurum, cap. sint manifeste, vers. fortassis* 12. *quæst.1.* ubi gloss. *verb. aut filios, cap. Episcopos qui filios* 12. *quæst.2.* noster Apostolus in præcitatis verbis, & in sequentibus, ibi, *filios habentem*: & refertur *in cap.1. in princip.* 26. *dist.*

7 † Idque plerisque constat exemplis, patet in Diuo Petro, qui uxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam.

8 † Clemens IV. tempore promotionis duas habuit filias ex uxore legitima, vt videre licet apud Platinam *in ipsius vita*, apud quem etiam in vita Alexand. VI. idipsum legitur: & cum hæc sententia transite Doctores communiter post Host. fatetur Abb. *in dict. cap.1. n.2.* affirmat communem esse & vsu receptam Nauar. *de spoliis clericorum* § 19. *num.2.* vbi testatur se plures vidisse Episcopos, & alios Prælatos filios habentes qui promoti fuerunt à Sede Apostolica nulla facta de filiis mentione, neque aliqua super eo habita dispensatione.

9 Obstant tamen text. *in cap. prius*, 28. *dist.* vbi cauetur ne is, qui filiam habet, & à longo tempore incontinens fuit, ad Episcopatum eligatur, melior text. *in cap. de Syracusana* 28. *dist.* qui habentem filios & vxorem ad Episcopatus Ordinem promoueri prohibet, *cap. Catinensis* 61. *dist.* ibi, *qui nec vxorem habeat, neque filios*, & ibi, *neque crimen aliquod, Auth. de Sanctissimis Episcopis, in princip. collat.9.* ad quem se refert *dict. cap. de Syracusana*, ibi, *principalis constitutio.* Deinde obstat, quod etsi nulla daretur prohibitio, in recto tamen gubernandi regimine satis inordinatum videtur illos ad Episcopatum eligere, qui propter nimiam in filios affectionem, ut plurimum & cupiditate, & auaritia miserè detinentur: hi sunt Clerici, & Episcopi erga filios, & nepotes, *glos. ult. in cap. peruenit* 1. *quæst.3.* Peretr. *ad Extrauag. ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alienandis, verb. ac de re-*
10 *bus, & bonis, num.64.* expendit Nau. *dict. n.2.* † nam paternus amor omnem alium vincit, *l.vlt. C. de curatore furiosi, l. isti quidem, §. fin. ff. quod metus causa*, notatur *in cap. afferte, de præsumpt.* Mex. *in tract. taxa pan. conclus.2. num.58. cum seqq.* Mascard. *de probat. conclus.590. num.3.* Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambiguis conuent. tom.2. lib.21. tit.10. num.21.* Flamin. *de confident. q.20. n.44.* Gurier. *de tutel. p.2. c.8. n.9.*

11 Vnde multa mala parentibus obueniunt propter filiorum peccata, & laxatam viuendi normam, prout Eli ob suos filios in viis Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio, 1. *Reg. cap.2.* Inde etiam probabile resultat periculum, quod bona per vxorem, filios, nepotes, & cæteros temerè dissipabuntur, vt satis insinuat *dict. cap. de Syracusana*, ibi, *per quos Ecclesiastica solet periclitari substantia*, Vlterius offenditur finis prætensus à Concil. Trident. *sess.25. de reform. cap.1. in princip. & in Extrauag.* Pii V. aduersus illegitimos, *in princip.* Ergo ne tot, ac tanta mala sequantur, omnino affirmandum est, nequaquam fore eligendos, eo maximè cùm omninò oporteat, non solùm ad inferiora beneficia, sed multo magis ad Episcopatus, juxta *reg. cap. cùm in cunctis* 7. *de elect. cap. graue* 29. *de præbendis.* Propter quorum aliqua hanc partem contra communem sequuntur Innocent. *in dict. cap.1. de testam.* & *ibi* Abb. *num.2.* Nau. *d. loco*, ubi affirmat hanc partem esse magis consonam Iuri; & ideò hodie attento Iure communi, tales non esse promovendos affirmat glos. *verb. paruulam, in dict. cap. priusquam.*

12 Verùm licèt hæc ultima sententia probabilitate non careat, priorem tamen, & communem Hostiensis opinionem etiam attento Iure communi, vti veriorem sequimur. Ad primum enim ex *dict. cap. prius*, facilè respondetur tex. non agere de habente vxorem, sed de habente filiam, qui retro ante à longo tempore incontinens fuit, quod longè diuersum est à castitate conjugali. Ad secundum ex *dict. cap. de Syracusana*, respondetur tex. illum quoad intentum nihil de nouo statuisse, sed retulisse se ad Imperialem Constitutionem, de qua *in dict. Auth. in princip.* quæ in primis interdicere non potuit electionem ad Episcopatum, juxta *reg. cap. Ecclesia Sancta Maria*, 10. *de constit. cap. ult. de rebus Ecclesiæ*, cum similibus; deinde, si rectè aduertas, Iustinianus ibi absolutè non prohibuit talium promotionem, sed solummodò quando promouendus vxorem habuit legibus interdictam, aut alio defectu laborantem, non verò si vnicam, & primam, vt patet *ibidem in vers. Sed etsi prius.* Ad tertium ex *dict. cap. Catinensis, cum glos. pen. ibidem*, text. procedere propter præsumptionem, quæ est contra habentem filios, quod bona Ecclesiæ dissipabit, & ut cesset labor faciendi inuentarium, de quo *in dict. cap. de Syracusana*; & tandem, quia datis paribus terminis ad benesse, melius erit illum eligere, qui nullis occupationibus detinetur, & multò magis paratus est ad onus iniunctum exequendum. Ad vltimum ex rationibus supra expensis respondemus, quod etsi rationes illæ aliquo modo suadeant non oportere tales in Episcopos promoueri, non tamen concludunt prohibitionem aliquam dari attento Iure communi; fatemur equidem digniores, & dignissimos eligendos: affirmamus tamen, si omnia concurrant, dabilem esse aliquem ex his, qui aliquando dignior, aliquando dignissimus probabiliter reputetur.

GLOS. V.

Sobrium.

SVMMARIVM.

1 *Parcitatis virtus pulcherrima est inter Episcoporum ornamenta.*
2 *Ventris ingluuies facilè prouocat ad luxuriam.*
3 *Sapientiam iuuat sobrietas.*
4 *Salutem operatur moderata refectio.*
5 *Vires amittit cibo multo, aut potione distentus.*
6 *Podagra ob satietatem, ac aucta edulia hoc tempore nascuntur.*
7 *Conuiuia potatorum, & comessationes ab Ecclesiasticis fugienda.*
8 *Ieiunij vtilitates referuntur.*
9 *Ieiunium neminem reddit debilem.*
10 *Dominus Saluator noster conuiuia adiit, ut exemplo alios temperantiam doceret.*
11 *Manducare, & bibere ad gloriam Dei, quando intelligatur.*
12 *Mensa Episcopi qualis esse debeat, & quæ in illa esca sint adducenda? ostenditur.*
13 *Apostoli sub Christi disciplina sectati sunt victus tenuitatem.*
14 *Sanctus Augustinus quantum temperantiæ studium habuerit, ostenditur.*
15 *Sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus, nec morbo quidem afflictus, carnis, vel vini vsum admisit.*
16 *Sanctus Amandus pane hordeaceo, & aqua quindecim annos mansit ad sepulchrum Beati Martini.*
17 *Sanctus Ioannes Chrysostomus, S. Basilius, S. Ambrosius, & S. Thomas Cantuariensis temperantiæ studium coluere.*
18 *Eremitæ antiqui tenuissimo victu vsi fuere.*

INTER

1 INTER Episcoporum ornamenta rectè collocatur pulcherrima illa parcitatis virtus, quia, ut ait S.Thom. 2. 2. *quæst.*189. *art.*4. Episcopis, & aliis Ecclesiæ ministris, qui mente deuota debent spiritualibus officiis insistere, & Regibus, qui per sapientiam debent populum subditum gubernare, spiritualiter sobrietas indicenda est; nam ignominiosum est clericis affluere epulis, inter quas difficulter potest seruari pudicitia, *c.Ecclesia* 35.
2 *dist.* † ventris enim ingluuies facilè prouocat ad luxuriam, & omne opus bonum dissoluit, ut dicit D. Hieronym. *in epist. ad Amandum. Episcopi*, inquit S. Eutych. Papa & martyr. *& Dei ministri non debent comessationibus, & vinolentiis incumbere, sed considerent sententiam Domini dicentis: Attendite ne grauentur corda vestra in crapula, & ebrietate.* Moderatè omnem cibum, & necessario sumptu sumite, ut juxta Apost. *sobrij sitis, & parati ad seruitium Domini.* Hinc Sapiens *Eccles.*37. *Noli auidus esse in omni epulatione, & non te effundas super escam.* Et Apostol. 1. *ad Corinth.*6. *Esca ventri, & venter escis, Deus autem & hunc, & hos destruet.* Et ad *Roman.*14. *Regnum Dei non est esca, & potus.* Et 1. *ad Corinth.*8. *Esca nos non commendat Deo.* Et ad *Hebr.*13. *Optimum est gratia stabilire cor, non escis, quæ non profuerunt ambulantibus in eis. Nihil gula perniciosius*, ait S. Chrysostom. *homil.*44. *in Ioan. nihil ignominiosim est. Hæc obtusum, & crassum ingenium, hæc carnalem animam reddit, hæc cæcat intellectum, nec sinit ut quicquam perspiciat.* Et *homil.*58. *in Matth. Sues ex hominibus facit, imo etiam suibus multò deteriores.* Hinc S.Hieron. *epist.*10. quæ est ad Furiam, *de viduitate seruanda. Non Ætnei ignes, non Vulcania tellus, non Vesenus, & Olympus tantis ardoribus æstuant, ut iuueniles medullæ vino plenæ, & dapibus inflammatæ.* Et S.Ambros. *lib.*1. *de pœnit. cap.*14. *Pascitur*, inquit, *libido conuiuiis, nutritur deliciis, vino accenditur, ebrietate inflammatur.* Huc vocat illud, quod Noë accidit, B.Alcuin. *Noe quippe prius bibisse refertur, deinde femora sua nudasse.* Genes.9.21. *Bibensque vinum inebriatus est, & nudatus in tabernaculo suo.* Ab hoc ordine colligit hic author satietatem ad libidinem viam esse, sic ille scribit *interrogat.* 137. *Cur nudatio femorum post ebrietatem secuta est?* Respondet, *quia sæpiùs satietatem libido subsequitur:* & S.Nilus *orat.*2. *de luxuria*, ait: *Pudicitia parit temperantiam, quia ipsa mater est pudicitiæ.* Nam, ut ait Cicero lib.1. *offic. Victus, cultusque corporis ad valetudinem referuntur, & ad vires, non ad voluptatem.* Atque etiam si considerare volumus, quæ sit in natura excellentia, & dignitas, intelligimus quàm sit turpe diffluere luxuria, & delicatè, ac molliter viuere, quamque honestum parcè, continenter, seuerè. Philo *lib. de Sacerdotum honoribus*, ita ait: *Venter porrò nil aliud est, quàm præsepe bruta concupiscentiæ, cui potationibus rigatur, & ingluuie.* Ne belluis, brutisque pares simus, ore vti debemus, Dei laudibus celebrandis potiùs, quàm cibis glutiendis: scitè Tertullian. *de resurrectione carnis cap.*6. sic dicit: *Accepisti homo os ad vorandum, atque potandum, cur non potiùs ad eloquendum, vt à cæteris animalibus distes? cur non potiùs ad prædicandum Deo? vt etiam hominibus antistes.*

3 *Venter pinguis*, vt Hieron. ait *epist.*2. *ad Nepotian. cap.*14. *crassum sensum generat, & non gignit mentem tenuem; cùm Sacerdotalis sensus è contra vigil esse debeat, & tenuis*, atque ideò edacitatis vitio obnoxii Sacerdotes vngi non debent, *c.non liceat*, 44. *dist. Anima sicca*, dicebat Heraclytus, *sapientissima.* Et Clemens Alexand. *lib.*2. *Pædag. Iubar est*, inquit, *anima sicca sapientissimum, & perspicax.* Vnde S.Hieron. *lib.*2. *aduersus Iouinian. c.*7. sic dicit: *Quod si quis existimat, & abundantia ciborum, potionumque se perfrui, & vacare posse sapientiæ, hoc est, & versari in deliciis, & deliciarum vitiis non teneri, se ipsum decipit.* Et *c.*7. *Sapientia quoque operam dare non possumus, si de mensa abundantia cogitemus, quæ labore nimio, & cura indiget, citò expletur natura necessitas. Nihil enim*, ait S.Ioan. Chrysost. *homil.*29. *in epistol. ad Hebræos*, & habetur *can.*28. *de consecr. dist.*5. *sic iucundum est, sicut cibus bene digestus, aut decoctus; nihil sic salutem, nihil sic sensuum acumen operatur, nihil sic ægritudinem fugat*, † *sicut* 4
moderata refectio: sufficientia quippe cum nutrimento, & sospitatem simul etiam procreat, & voluptatem. Abundantia verò morbum facit, & molestias ingerit, & ægritudines generat. Quod enim facit fames, hoc etiam plenitudo facit ciborum, multò autem magis peiora. Fames quippe in paucis diebus aufert hominem, & liberat ex hac vita pœnali; excessus verò ciborum consumit, & putrefacit corpus humanum, & macerat ægritudine diuturna, & demùm morte crudeli consumit. Obsecro igitur ne nostrum corpus vitiosum, & inutile faciamus, neque ei vitia inferamus, &c.

Quare Galenus 1. *Aphorism.* dicit in exhortatione 5
medicinæ, quorum vita, & ars sagina est, nec viuere posse dici, nec sanos esse, animasque eorum ita nimio sanguine, & dapibus quasi luto inuolutas, nihil tenue, nihil cœleste, sed semper de carnibus, & victu, & ventris ingluuie cogitare, *c. pere tales, de consecr. dist.*5. Et Cicero *in* 5. *Tusc. l.* scribit fieri non posse, ut mente quis, & ratione rectè utatur, animæque vires debito loco, & tempore exerceat, cibo multo, ac potione distentus. Qui ægrotat, ait S.Hieronym. non aliter recipit sanitatem, nisi tenui cibo, & castigato victu, quæ λεπτοδιαιτα dicitur, quibus ergo cibis recipitur sanitas, his & seruari potest, ne quis putet morbos oleribus concitari. Præclarè id docet S. Ioan. Chrysost. *hom.*49. *in* 1. *Corinth. Non menti*, inquit, *sed ipsi corpori inimica, & infensa est voluptas, ex forti debile reddit, è solido eneruatum, morbidum è sano, tenue ex compacto, ex florente, & formoso deforme, olidum ex fragranti, ex vtili inutile, ex mundo, & puro impurum, ex absoluto doloribus vndique differtum, ex recenti vetus, ex robusto flaccidum, ex celeri tardum, & ex sano languens, ex recto claudum.* Per hanc mille mala malignus ille patrat Satanas. Diurna exercitatio, & labores, & tolerantia, & moderata mensa, & victus simplex hilariora corpora reddunt, & formam propterea plurimùm iuuant. Quæ quum videmus, fratres, quid non voluptates, perniciosaque conuiuia vitamus, & simplicem potius prosequimur victum? vt corpore simul, & animo rectè comparati, virtutibus pleni, futuris aliquando bonis potiamur. A ventris ingluuie, & gulæ luxu quæ mala oriantur, explicat S. Nilus *orat.*6. *de gula.* Et nimia ciborum copia mentem, rationemque obrui asserit sanctus Augustinus *epistol.*86. Brutis, & ratione carentibus animalibus parem esse, qui ventri indulget, affirmat B.Ambros. *lib.*6. *hexaëm. cap.*3. & Petrus Blesensis *epist.*85.

Quotidiano experimento probatur potus satietate 6
aciem mentis obtundi, ciborum nimietate vigorem cordis hebetari, itaut dilectio edendi etiam corporum contraria sit saluti, nisi ratio temperantiæ obsistat illecebræ, & quod futurum est oneri, subtrahat voluptati. S.Leo Papa *serm.*8. *de ieiunio decimi mensis.* Frequentes igitur podagræ hanc ob causam hac nostra tempestate maximè vigent, vt Galeni etiam tempore accidisse legitur *Aphor.*6. *comm.*28. vbi sic ait: *Ætate Hippocratis pauci podagrâ laborabant propter vitæ moderantiam, nostris verò temporibus vsque adeò auctis edoliis, vt nihil eis addi posse videatur, infinita est podagrarum multitudo, cum nonnulli sint, qui nec exerceantur quidem, sed crudisatibus incumbant, & ante cibum bibant vina potentia, ac venereis utantur immoderatè. Legimus quosdam*, ait S.Hieronym. *lib.*2. *in Iouin. cap.*8. *morbo articulari, & podagra humoribus laborantes proscriptione bonorum ad simplicem mensam, & pauperes cibos redactos conualuisse; caruerunt enim sollicitudine*

licitudine diſpenſanda domus, & epularum largitate, qua & corpus frangunt, & animum. Irridet Horatius appetitum ciborum, qui conſumpti relinquunt pœnitentiam.

Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.

Occaſio amittendæ ſobrietatis fugienda, ut ſunt conuiuia, & cætera, ubi ſolum comeſſationibus, & potationibus inſeruitur. Nam, vt ait Sapiens 23. *Pro-*
7 *uerb.* † *Noli eſſe in conuiuiis potatorum, nec in comeſſationibus eorum, qui carnes ad veſcendum conferunt.* Et S.Hieron. *epiſtol.2.ad Nepotian.de vita Clericorum cap.23.Conuiuia*, inquit ille, *tibi vitanda ſunt.* Et S. Ambroſ. *lib.1.offi.cap.20.Conuenire Eccleſiaſticis*, ait, *& maximè miniſtrorum officiis arbitror declinare extraneorum conuiuia, vel vt ipſi hoſpitales ſint peregrinantibus, vel vt ea cautione nullus ſit opprobrio locus.* Conuiuia quippe extraneorum occupationes habent, tum etiam epulandi produnt cupiditatem. Surrepunt etiam fabulæ frequenter de ſæculo, ac voluptatibus: claudere aures non potes, prohibere putatur ſuperbiæ: ſurrepunt etiam præter voluntatem pocula. Melius eſt domus tuæ ſemel excuſeris neceſſitati ſatisfaciendo, quàm alienæ frequenter, & vt ipſe ſobrius ſurgas: tamen ex aliena inſolentia condemnari non debet præſentia tua. Et refert Poſſid. *in vita S. Auguſtini*, eum in patria ſua petitum ad conuiuium nunquam ire voluiſſe, ne per frequentiam in patriæ conuiuiis conſtitutus temperantiæ amitteretur modus. Et probat Gutier. *canon.lib.2.cap.4.num.48. & 49.* quod clerici in conuiuiis debent ſe oſtendere honeſtos, ſobrios in cibo, potu, & verbis.

8 Hinc ob temperantiam, & ſobrietatem Sancti Patres ieiunium corpori pariter atque animo ſalutare pronuntiarunt. Audi S.Athanaſ. *lib. de Virginitate. Vide quid faciat ieiunium: morbos ſanat, diſtillationes exſiccat, dæmones fugat, malaſque cogitationes expellit, & mentem nitidiorem reddit, & cor purgatius, & corpus ſalubrius, & ad thronum Dei hominem ſiſtit.* Et S.Ambroſ. *lib. de Helia & ieiunio, cap.8. Quid eſt ieiunium, niſi ſubſtantia & imago cœleſtis, continentia magiſterium, pudicitia diſciplina, humilitas mentis, caſtigatio carnis, forma ſobrietatis, norma virtutis, purificatio animæ, miſerationis expenſa, lenitatis inſtitutio, charitatis illecebra, ſenectutis gratia, cuſtodia iuuentutis. Ieiunium denique eſt infirmitatis alleuiamentum, alimentum ſalutis.* Hæc Ambroſ. Principalis ergo ieiunij fructus eſt, quod temperantia corporis ſanitatem vel conſeruet, vel recuperet, illudque ſanius efficiat, ut probant Medici, qui ægris ſtatim ieiunium, inediam, diætam præfiniunt, & diutiſſimè vixerunt, qui ſeueriſſimè etiam ieiunarunt, vt SS. Antonius, Paulus, Hilarius, Romualdus, & alii. Unde à veritate alienum eſt dicere † hominem per ieiunium debilem red-
9 di, quia ut ait S.Leo, Samſon ita fortis à Deo eſt factus, quandoquidem multis ieiuniis eius mater macerabat corpus: è contra arguitè Diogenes ventrem vitæ Carybdin appellat, cuius nimia ingurgitatione nihil eſt animæ corporique nocentius, nihil quod ingenia magis enecet, magiſque pudorem confundat, nihil quod ſtoliditatem magis generet, atque vecordiam. Et Amandus Presbyt. *Ventrem*, inquit, *diſtentum cibo, & vini potationibus irrigatum voluptas genitalium ſequitur: pro membrorum ordine ordo vitiorum eſt.* Caſtra ieiunia eſſe, in quibus contra hoſtium inſidias ſtamus, & contra Satanam pugnamus, aſſerit S. Ambroſ. *ſerm.25. Caſtra nobis ſunt noſtra ieiunia, quæ nos à diabolica oppugnatione defendunt. Denique ſtationes vocantur, quòd ſtantes, & commorantes in eis inimicos inſidiantes repellamus. Caſtra planè ſunt ieiunia Chriſtianis, à quibus ſi quis aberrauit, à ſpirituali Pharaone inſidiatur, aut peccatorum ſollicitudine deuoratur.* Chriſti caſtra Ieiunium appellat S. Petrus Chryſologus *ſerm.12.* Deique arcem, *Ieiunium, Fratres, ſcimus eſſe Dei arcem, Chriſti caſtra, murum Spiritus, vexillum Fidei, caſtitatis ſignum, ſanctitatis trophæum. Hoc Adam ſeruauit in Paradiſo, quem inde detraxit gula: hoc in arca cuſtodiuit mundum, quem ebrietas Noë demerſit. Per hoc Loth Sodomiticum extinxit incendium, qui per ebrietatem inceſti eſt adustus incendio.* Scitè Hiperitius *lib.4. Apopt. Anacor. Siccatum Ieiunio corpus Monachi animam de profundo eleuat, & ſiccat fiſtulas delectationum ieiunium Monachi.*

Oportet igitur moderatis epulis contentos eſſe 10
Sacerdotes, vt admonet Eutych. Papa *Concilij Carthaginenſ. cap.15.* vt aliorum incontinentiam, & immoderationem queant coarguere, dicente S.Clement. *in Apoſtol. conſtit. lib.8. cap.50. Cùm ſitis Preſbyteri, & Diaconi Chriſti, ſobrij eſſe debetis, & priuatim, & cum aliis, vt poſſitis intemperantes coërcere.* Liberator enim noſter Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech, idcirco conuiuia adiit, vt verbo & exemplo alios temperantiam doceret, non vt ſeipſum paſceret; qui vt modeſtiam victus præſcriberet, & ipſe continuis quadraginta diebus nihil guſtauit, *Matt.4. Sumito cibum, aut potum*, vt ait Apoſtol.1. *ad Cor.10. in laudem Dei.* Quomodo, quærit S.Baſil. *interrog.196. in regulis*, manducat quis & bibit ad gloriam Dei, &
ſimul reſpondet: Nimirum † quando diuinorum be- 11
neficiorum erga ſe memoriam conſeruat, ejuſmodi animi affectionem retinet, quæ ex compoſitione etiam corporis declaretur, ut ne tanquam ſecurus omnino manducet, ſed ut qui inſpectorem habeat Deum. Et quando in ſumendo cibo illud ſibi propoſitum habet, vt non tanquam ventris mancipium propter voluptatem manducet, ſed tanquam operarius Dei, vt in operibus quæ ſunt ex mandato Chriſti, exequendis eſſe firmior poſſit. Vnde Proſp. *lib.2. de vita contemplatiua, cap.17. de abſtinentia*, ita dicit: *Quiſquis ſine cibo potus vini percipitur, non ſuſtentandæ naturæ, ſed luxuriæ cauſa ſumitur.* Veram abſtinentiam inſtar cytharæ temperandam docet Gregor. *lib.20. moral. c.31. Penſandum*, inquit, *eſt quod chorda in cythara ſi minus tenditur, non ſonat, ſi amplius, raucum ſonat; ſic virtus abſtinentiæ, aut omnino nulla eſt ſi tantum quiſque corpus non edomat, quantum valet: aut valde inordinata eſt, ſi corpus atterit pluſquam valet.*

Vos, ô Præſules, ſi ſanctorum Conciliorum decreta 12
ueneramini, illud in primis decretum Concilij Carthagin. IV. in imo corde defigite, in quo ita habetur: Epiſcopus vilem ſupellectilem & menſam ac victum pauperem habeat; à quo mutuatus eſt Concil. Trident. *ſeſſ.25. de reform. cap.1.* his verbis: *Epiſcopi modeſta ſupellectili, menſa, ac frugali victu contenti*, &c. *Menſa Epiſcopi*, ait quidam modernus, *frugalis ſit & temperata, quam illi accedens de more piè benedicat: & in qua nihil præter primam eſcam, & vnum cibum iurulentum, & duo fructuum genera, vel ad ſummum alterum obſonii ſimplicis ferculum apponatur; placenta, eſca nimis lautè condita, & varia vinorum genera amoueantur. In ea lectio Sacrorum librorum ſemper adhibeatur, paraſitis, adulatoribus, ſcurrilibus iocis, & huiuſmodi longè inde remotis, & poſt ſumptam refectionem bonorum omnium largitori Deo gratiæ ſupplices reddantur.* Quæ tamen Conciliaris diſpoſitio non tollit, quin Epiſcopus poſſit aliis & diuerſis vti ferculis, ſi Epiſcopatus redditus ſufficientes ſint, ut aduertit Alzed. *de præcellent. Epiſcop. dignit. p.1. c.5. à num.29.* & præcipuè *num.31.* & decidit Anchar. *Clem. ad noſtram, num. 11. de cenſib.* quod Epiſcopi non debent cogi veſci cibis paucis, & vilibus, & pauperum, vt Religioſi, ſed in hoc caſu præcipuè quantitas redditiuum, & Epiſcopi qualitas debet conſiderari, vt dicit Selu. *de benef. p.1. quæſt.5. num.176.*

Victus enim tenuitatem ſub Chriſti Domini diſciplina ſectati ſunt Apoſtoli, quorum ſucceſſores ſunt Epiſcopi, qui ſegetum ſpicas manibus confricantes

tam

tam simplici cibo pellebant inediam, *Matth.* 12. *Marci* 2. *Luca* 6. Cùm numero duodecim essent, nihil aliud quam quinque panes hordeaceos, duosque pisces habuere in deserto, *Ioan.* 16. *Matth.* 14. quibus Dominus quinque millium turbam pauit. Iterum nihil omnino præterquam septem panes, & pauculos pisciculos, quando quatuor millia virorum satiata sunt, *Matth.* 15 *Marc.* 8. Rursum transfretantes obliti sunt panes secum ferre, *Matth.* 16. adeò non erat ipsorum animus in patinis, sed in doctrina, & exemplo Christi, vt cibariorum curam non haberent, quin & sæpe ita obruebantur, vt nec reficiendi corporis facultas daretur. Hinc *Marc.* 16. ait Apostolis Iesus: *Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum;* erante nim qui veniebant, & redibant multi, & nec spatium manducandi habebant.

14 Quantum temperantiæ studium in Beato Augustino fuerit, locuples ipse testis est *lib. 10. confess. cap. 31. Reficimus quotidianas*, ait, *ruinas corporis edendo, & bibendo, & suauis est mihi ista necessitas, & aduersus istam suauitatem pugno, ne capiat, & quotidianum bellum gero in ieiuniis, sæpius in seruitutem redigens corpus meum. Hoc me docuisti, vt quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumpturus accedam, sed in ipso transitu insidiatur mihi laqueus concupiscentia, ipse enim transitus voluptas est. Et cùm salus sit causa edendi, & bibendi, adiungit se tanquam pedissequa periculosa iucunditas, & plerumque praire conatur, vt ejus causa fiat quod salutis causa me facere vel dico, vel volo. Nec idem modus vtriusque est. Nam quod saluti satis est, delectationi parum est. Et sæpe incertum fit, vtrum adhuc necessaria corporis cura subsidium petat. Ad hoc incertum hilarescit infelix anima, & in eo praparat excusationis patrocinium, gaudens non apparere, quid satis sit moderationi valetudinis, vt obtentu salutis obumbret negotium voluptatis. His tentationibus conor quotidie resistere, & inuoco dexteram tuam ad salutem meam: conforta me vt possim: da quod iubes, & iube quod vis.*

15 Sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus, vt est in eius vita apud Surium *tom. 1.* nec morbo quidem afflictus, carnis, vel vini vsum admisit, veritus ne infirmitati blandiens semel intermissum vitæ rigorem sanus postea repetere nollet superatus gulæ voluptate.

16 Sanctus Amandus Turoni ad Beati Martini sepulchrum quindecim annos mansit, & hoc tempore cibus illi panis hordeaceus, aqua potus fuit: qui postea Traiectensis Episcopus creatus abstinentiam non minuit, sed auxit. Surius *tom. 1. in eius vita.*

17 S. Ioannes Chrysostom. vno tantum ferculo hordei quotidie vescebatur, non comedens carnes, nec bibens vinum. S. Basil. contentus erat pane, & aqua. Ambrosius singulis diebus ieiunabat, præterquam in Sabbato, & die Dominica, ac in natalitiis celeberrimorum Martyrum. S. Thomas Cantuariensis, quamuis primùm delicatis cibis vteretur, postea leguminibus tantum contentus, pauperes quotidie secretò discumbere faciebat.

18 Tenuissimo item victu vsi sunt antiqui Eremitæ, & testatur D. Hieron. se in ea eremi parte, quæ iuxta Syriam Saracenis iungitur, vidisse Monachos, de quibus vnus per triginta annos clausus hordeaceo pane, & lutulenta aqua vixit: alter in cisterna veteri, quam gentili sermone Syri *gubam* vocant, quinque caricis, id est aridis ficubus, per singulos dies sustentabatur. Et idem Hieron. *in vita D. Pauli Eremita*, asserit illum in orationibus, & solitudine duxisse vitam, cibum, & vestimentum ei palma præbente. Et in vita S. Hilarionis eius miram abstinentiam explanat Palladius *in Sanctorum Patrum historia, cap. 51. Videmus*, inquit, *alium quoque senem in solitudine Antinoy, quæ est Metropolis Thebaidis, Eliam nomine, qui natus erat centum, & decem annos: multa signa quotidie peragebat, nec cessabat mederi agrotantibus. Comedebat in senectute tres vncias panis, tres oleas vespere. In iuuentute autem semel comedebat in hebdomada.* Et c. 68. *Euagrius Diaconus Angeli monitu in solitudinem profectus, & vaticinandi dono praditus dixit: Ex quo veni in solitudinem, non tetigi lactucam, non minutum olus, non aliquid viride, non fructum, non vuam, non lauacrum, non carnem, non panem, non vinum, neque omnino aliquid ex iis, qua per ignem transeunt, prater quadam olera cruda, & modicum aqua. Post autem sextumdecimum huius instituti annum, propter corporis & stomachi imbecillitatem, ad biennium, quo migrauit ad Christum, non nisi ptisanam, id est, coctum hordeum; vel legumina sumpsit & panem.* Et de temperantia, ac vitæ austeritate olim Ægyptiorum Sacerdotum tractat S. Hieronym. *lib. 2. aduersus Iouinianum, cap. 9.* Et multa de temperantia tradunt Guillielm. Alotus *in suo thesauro verb. temperantia*, Ioan. Suarez Episc. Conimbricensis *in Matth. c. 14. tract. 2.* Didac. Stella *enarrat. in c. 6. Luca*, Ludou. de la Puente *in lib. inscripto Hispanico idiomate, Guia Spiritual, tract. 4. c. 15. §. 3.* Less. *de iustit. lib. 4. c. 1. n. 1. cum sequent.* Ioan. Gagnæ. *in epist. ad Galat. c. 5. & ad Rom. c. 13.* Bernardin. Rosignol. *de disciplina Christiana perfectionis, lib. 5. c. 33. per totum.*

Vocem illam, *sobrium*, de qua in textu, monet Hieronym. ambiguam esse, & significare non solùm sobrium, quo sensu eam suprà explicauimus, sed etiam vigilantem. Sic Chrysost. *Sobrium*, inquit, *ac vigilantem dixit; hoc est, clarissima mentis acie praditum, innumerosque habentem omni ex parte oculos, quibus acutissimè cuncta prospiciat; sunt quippe plura, qua incidant; & mentis hebetent aciem, putà concupiscentia, quotidiana cura, rerumque perturbatio, & plurima id genus vndique imminent. Vigilantem igitur esse necesse est illum qui non tantùm sui curam habet, verùm etiam aliquorum. Decet esse peruigilem eum, qui eiusmodi est, ac spiritu viuere, & affectus sui flammam operibus ipsis ostendere, ducesque omnes solicitudine, atque industria superare, vt die, noctuque exercitum, & castra perlustret, laboret, & sui officij munus diligentissimè impleat, atque omnium curam, & solicitudinem gerat.* Cum Chrysostomo sentiunt Theodoretus, reliquique Græci, ille enim vigilantem explicat, qui possit considerare quid agendum sit. Theophylactus perspicacem, quique suis rebus attentus sit, nullisque huius sæculi curis addictus. 19

GLOS. VI.

Prudentem.

SVMMARIVM.

1 *Prudentiam virtutum Abbatissam nuncupat S. Bernardus.*

2 *Prudentia non existente, nulla est virtus.*

3 *Episcopus debet esse tanta eruditionis, vt in omnes motus, & gressus, & vniuersa opera eius sint notabilia.*

4 *Prudentia Pralati in quibus consistat, ostenditur.*

5 *Prudens est qui intelligentia sua aliquid cognoscit: sciens verò, qui alterius iudicio rem percipit.*

6 *Prudentes sicut serpentes, quare Pralati requirantur, ostenditur.*

7 *Propter stolidam, aut stultam simplicitatem repellitur quis ab Episcopatu.*

8 *Sacerdotium Summum Ecclesia aspirare nullus prasumat, qui Ecclesiasticis disciplinis per Ordinem non sit imbutus.*

9 *Prudentia est in Episcopo, vt non sit facilis ad credendum.*

10 *Prudentia in Episcopo est, vt in negotiis arduis non sit facilis ad determinandum.*

11 *Consilio, & alieno iudicio in arduis semper procedendum.*

12 *Prudentia*

tutius declinatur, nec tamen declinati, vt diximus, pertinaciter debet, cùm ad ſuſcipiendum hoc ſuperna voluntas agnoſcitur. Quod Moyſes vtrumque miro opere expleuit, qui præeſſe tantæ multitudini & noluit, & obediuit. Superbus enim fortaſſe aſſet, ſi ducatum plebis innumeræ ſine trepidatione ſuſciperet: & rurſum ſuperbus exiſteret, ſi auctoris imperio obedire recuſauerit. Hinc etiam quique præcipites colligant eum quanta culpa ex appetitu proprio cæteris præferri non metuunt, ſi ſancti Viri plebeium ducatum ſuſcipere, Deo etiam iubente, timuerunt. Opus quidem deſiderare bonum, bonum eſt; primatum autem honoris concupiſcere, vanitas eſt. Primatus enim fugientem ſe deſiderat, deſiderantem ſe onerat. Et ſicut is, qui inuitatus tenuit, quæſitus refugit, ſacris eſt Altaribus admouendus: ſic qui vltro ambit, vel importunè ſe ingerit, eſt proculdubio repellendus. *Deieciſti eos, cùm eleuarentur*, in Pſalm. Cùm eleuatur deiicitur, qui honoribus proficit, & moribus cadit. Improbè igitur ſatis præeſſe affectat, quibus prodeſſe non curat, & quorum non zelat ſalutem, ſubiectionem nimia ambitione ſibi vendicat. Væ illi qui præeſt, & non prodeſt: ſed væ grauius illi, ſi quia præeſſe metuit, prodeſſe refugit. Sancti viri non præeſſe gaudent hominibus, ſed prodeſſe, itavt poteſtas eis magis ſit oneris, quàm honoris. Sunt quidam, qui ſciunt, & poſſunt, & volunt præeſſe: quidam qui ſciunt, & poſſunt, ſed nolunt: quidam qui nec ſciunt, nec poſſunt, ſed volunt: quidam qui nec ſciunt, nec poſſunt, nec volunt. Scire, poſſe, & velle, charitatis eſt, vel ſuperbiæ; ſcire, & poſſe, & nolle, humilitatis eſt, vel inertiæ; nec ſcire, nec poſſe, nec velle, diſcretionis eſt, & prouidentiæ. Qui enim ſciunt & poſſunt, & volunt præeſſe, ſi velint prodeſſe, charitatis eſt, alioquin ſuperbiæ. Qui ſciunt, poſſunt, & nolunt, humilitatis eſt quod renuunt, inertiæ verò cùm ſciunt, & omnino deſiſtunt. Qui autem nec ſciunt, nec poſſunt, ſed volunt, cupiditatis videtur, quod volunt: ſtultitiæ ſi velint. Qui nec ſciunt, nec poſſunt, nec volunt, prudenter agunt. Summa enim diſcretio eſt nolle quod non poſſis, fugere quod neſcis.

26 De hoc Gregor. *in Paſtorali part. 1. cap. 5.* pulchrè loquitur in hunc modum: *Qui habet dona Dei, vt poſſit eſſe Paſtor, ſi vocatus, ſuſcipere renuit, plerunque ipſa dona ſibi auferuntur; quia non pro ſe tantùm, ſed etiam pro aliis acceperat. Vnde Dominus dicens:* Si diligis me, paſce oues meas, *clarè docuit, quod ſi teſtimonium dilectionis ſua eſt ſuſcipere onus paſtorale, quiſquis virtutibus pollens ipſum ſuſcipere renuit, Paſtorem ſummum conuincitur non amare.* Vnde idem Gregor. *lib. 6. epiſt. 5. ad Cyriacum Patriarcham Conſtantinopolitanum*, ita ſcribit: *Et Paſtori ſancta Eccleſia dicitur: Simon Ioannes, amas me? Paſce oues meas. Ex quibus verbis colligitur, quia ſi is, qui valet, omnipotentis Dei oues renuit paſcere, oſtendit ſe Paſtorem ſummum minimè amare. Nam qui propriam quietem communi vtilitati præfert, non poteſt dicere, mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum, cum Apoſt.* ad Philipp. 1. *& vbi erit illud eiuſdem* ad Rom. 14. *nemo ſibi viuit, & nemo ſibi moritur: & illud eiuſdem* 1. ad Corinth. 10. *non quæres, quod mihi vtile eſt, ſed quod multi ſalui fiant? & illud denique* 2. ad Corinth. 5. *vt qui viuunt, iam non ſibi viuant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt?*

27 Illud intuere, dicit Clem. *epiſt. 1. ad Iacob. in princ.* quia ſi periculum peccati timens ſuſcipere refugis Eccleſiæ gubernacula; certus eſto, quia amplius peccas, quàm ſi populum Dei, velut in fluctibus poſitum, & periclitantem, cùm iuuare poſſis, ſubterfugis, tui tantummodò habens conſiderationem, & non quod in commune omnibus expedit, prouidens. *Vir Eccleſiaſticus*, refert Iſidor. *lib. 3. de ſummo bono, cap. 37. & crucifigi mundo per mortificationem propriæ carnis debet, diſpenſationem Eccleſiaſtici Ordinis, ſi ex Dei voluntate prouenerit, nolens quidem, ſed humilis gubernandam ſuſcipiat.* Multis intercipit Satanas fraudibus eos, qui ſenſu, & vitæ vtilitate præſtantes, præeſſe, & prodeſſe aliis nolunt. Et dum eis regimen animarum imponitur, renuunt, conſultius arbitrantes otioſam vitam degere, quàm lucris animarum inſiſtere. Quod tamen decepti agunt per argumentum diaboli fallentis eos per ſpeciem boni, vt dum illos paſtorali officio retrahit, nequaquam proficiant eis qui eorum verbis, atque exemplis inſtrui poterant.

Vnde ait Gregor. *lib. 1. Paſtoralis, cap. 9. Virtutibus* 28
pollens coactus ad regimen veniat: virtutibus vacuus, nec coactus accedat. Illi ſi omninò renititur, caueat ne acceptam pecuniam in ſudario ligans, de eius occultatione iudicetur, &c. Iſte cum regimen appetit, attendat ne per exemplum bonum operis Phariſæorum more ad ingreſſum regni tendentibus obſtaculum fiat, qui iuxta ſummi Magiſtri vocem, Matth. 23. *nec ipſi intrant, nec alios intrare permittunt. Conſiderandum quoque eſt, quia cum cauſam populi electus Præſul ſuſcipit, quaſi ad ægrum Medicus accedit. Si ergo adhuc in eius opere paſſiones viuunt, qua præſumptione percuſſum mederi properat, qui in facie vulnus portat.*

GLOS. III.

Oportet enim Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus non ſolùm mortifero vitio, ſed illius ſuſpicione prorſus carere debet.*
2 *Epiſcopi eſt non ſolùm turpia vitare, ſed virtutis ſuæ præſtantia multitudinem erudire.*
3 *Exempla potius, quàm verba homines malunt.*
4 *Irreprehenſibiles eſſe conuenit, quos præeſſe neceſſe eſt corrigendis.*
5 *Gradus quanto altior eſt, tanto ruina grauior. Præſules, Superioreſque maiori reprehenſione digni futuri, ſi peccauerint, quo maioris fuerint dignitatis, ibid.*
6 *Ducatum hominum ſuſcipere non debet, qui neſcit homines bene viuendo præire.*
7 *Superhumerale in Epiſcopis quid ſignificet? oſtenditur.*
8 *Mali non curant reſpicere meliores.*
9 *Irreprehenſibilis ideo requiritur Epiſcopus, vt virtutes omnes in eo comprehendantur.*
10 *Principes ſunt inſtar lucentium gemmarum.*
11 *Declaratur illud Euangelii, Matth. 5.* Vos eſtis ſal terræ, *&c.*
12 *Agens omne agit ſibi ſimile.*
13 *Manus ſordida aliam non lauat.*
14 *Charitas vbi eſt, ibi & Sanctitas.*
15 *Epiſcopus debet ad exemplum viuendi pertrahi.*
16 *Exemplar probitatis ſuæ Epiſcopus præbere debet.*
17 *Epiſcopalis adminiſtrationis finis eſt populos commiſſos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere.*
18 *Superiorum vita, & exemplum magis quàm omne aliud ad pietatem, & Dei cultum aſſiduè inſtruit.*
19 *Sacerdotalis dignitas cùm aliis videatur dignitatibus eminere, ita quiſquis ea ornatus eſt, cunctis ſe imitandum debet oſtendere.*
20 *Apoſtolus cur in præſenti loquatur tantùm de Epiſcopis & Diaconis, non verò Sacerdotibus, oſtenditur.*
21 *Paſtorum bonorum exempla quemadmodum tam potenter ad virtutem nos alliciunt, ita contrà malorum longè potentius ad malum trahunt.*

22 *Principes plus corrumpunt exemplo, quàm peccato nocent.*

23 *Principis vita censura est ad quam dirigimur, ad quam conuertimur.*

24 *Prælatus peccans tot mortibus dignus est, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittit.*

25 *Pastor cum per abrupta graditur, ad præcipitia grex sequitur.*

26 *Pastoribus subesse malis nihil aliud est, nisi vt plebs populanda prædonibus permaneat, & inde sumat interitum, vnde protectionis debuit habere subsidiũ.*

27 *Princeps debet esse Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ.*

28 *Episcopi sunt astra cæli, quorum vita inter peccata & errores hominum, quasi inter noctis tenebras lucet.*

29 *Dignum, an verò digniorem ad pastorale munus eligere teneamur? ostenditur,* & n.30.31.& 32.

33 *Cardinales an peccato commaculentur, restitutionique vinciantur, qui non impediunt nominatum, si alterum digniorem arbitrentur, ostenditur.*

1 EPISCOPVS cùm omnes curæ suæ subiectos doctrina & exemplo expurgare ac perficere debeat, oportet eum non solùm mortifero, sed illius etiam suspicione carere; *nam*, vt ait Gregor. Naz. *in apolog.* 1. *cuius vita despicitur, fieri vix potest, vt etiam prædicatio non contemnatur*, affirmatque non sufficere illi, qui alios ad virtutem erudire parat, vt se ab omni peccati labe purum conseruet, nisi alios longè antecellat virtute, & ibi
2 Elias Cretensis, inquit, *quod † Antistitis est non solùm turpia vitare, sed virtutis suæ præsentia multitudinem erudire; qui*, vt ait D. Hieronym. scribens *Oceano epist.* 83. *futurus Pastor Ecclesiæ talis eligitur, ad cuius comparationem rectè grex cæteri nominentur.* Et dicit Isidor. *lib.* 3. *de summo bono, c.* 42. *Qui præficitur ad regimen, aliter erga disciplinam subditorum præstare se debet, vt non solùm auctoritate, verùm etiam humilitate clarescat, sed tamen ita erit in eos virtus humilitatis, ne dissoluatur vita subditorum in vitiis, atque ita auctoritas aderit potestatis, ne per tumorem cordis, seueritas existat immoderationi.* Summa igitur Episcopalium virtutum ad vitæ integritatem, atque innocentiam est re-
3 ferenda: cùm † homines malint potius exempla, quàm verba, vt inquit Lactant. *lib.* 3. *diuin. inst.* quia, vt admonet August. *ad Pastores tom.* 10. *Episcopus honestè, & vt Christianum Antistitem decet, viuat, caueatque ne suo exemplo subditis noceat* Et Abimelech Rex cum ligna cæderet, & portaret, dicebat suis Iudic. 9. *quod me vidistis facere, citò facite.* Quod & Saluator ipse præcepit *Matth.* 5. dicens: *Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est.* Episcoporum enim vita norma atque exemplum est subditorum, *c. cum pastoris* 2. *quæst.* 7. *c. miramur,* 61. *dist.* Concil. Trident. *sess.* 6. *de reform. c.* 1. *in princ.* ibi, *integritas enim Præsidum salus est subditorum.* Gamb. *de officio legati lib.* 2. *n.* 50. Sot. *de iustit. lib.* 30. *quæst.* 1. *art.* 1. *fol* 4. Ioan. Filesac. *de sacra Episc. auctor. c.* 1. §. 1. *in fine, fol.* 2. vnde colligi potest quantum distare debet Pastor à grege, dum istos homines, & illos plusquam homines, idest lucem hominum Dominus voluit appellari. Et ita sine crimine eos esse oportet, vt hunc Apostoli locum intelligit glossa ordinaria, vel sine notabili defectu, & integræ famæ, prout interpretatur Nicol. de Lyra, vt illud possint dicere cum Christo Matth. 11. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde:* & Ioan. 13. *Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* Et illud Apost. 1. ad Corinth. 4. *Imitatores mei estote, quemadmodum ego Christi. Nam si Pastor,* inquit Gregor. 1. *part. Pastoralis, c.* 2. *per abrupta graditur, grex profectò ad præcipitia sequetur:* aut qua præsumptione percussum mederi properat, qui in facie volnus portat, tantúmque debet actionem populi actio transcendere Præsulis, quantum distare solet à grege vita Pastoris. Qui enim loci sui necessitate exigitur summa dicere, eadem necessitate compellitur summa monstrare; ne subditi in exemplo eius, qui præest, quasi in obstaculo itineris offendant. Sacerdotes namque vocamur, quòd ideò præsumus, vt sacrum ducatum fidelibus præbeamus; *nullique illicitum videtur,* inquit Ambros. *de dignitate Sacerdotali, c.* 6. *quod ab Episcopo quasi licitum pertractatur.*

Hinc in Sacerdotibus ordinandis, quæ sunt à Patri- 4
bus præscripta, & diffinita, cogitetis; quia sicut est caput Ecclesiæ Christus, Christi autem Vicarij Sacerdotes, sic & in eligendis his cautam oportet esse perspicuam. Irreprehensibiles enim esse conuenit, quos præesse necesse est corrigendis, nec quidquam illi deesse personæ, penes quam est religionis summa, & substantia disciplinæ. Æstimet quis pretium Dominici gregis, vt sciat quod meritum constituendi deceat esse pastoris, ex Anselmo, & aliis refert Ant. Aug. *in epit. iuris Pontif. vet. lib.* 4. *tit.* 5. *c.* 21. Et S. Hieron. *ad cap.* 3. *Michææ,* ita dicit: *Reuera, qui ad hoc eliguntur, vt cæteris præsint, sicut præordinantur dignitate, sic præeminere debent sanctitate. Prouidendum igitur,* ait idem Ambr. *vbi proximè, c.* 2. *dum agit de sublimitate Episcopali, ne sit honor sublimis, & vita deformis: ne sit deifica professio, & illicita actio, ne sit religiosus amictus, & irreligiosus prouectus: ne sit gradus excelsus, & deformis excessus; quia sicut nihil esse dicimus Episcopo excellentius, sic nihil est miserabilius, si de sancta vita Episcopus periclitetur, si Sacerdos in crimine teneatur. Nam quantò gradus altior est, tantò ruina grauior: honor grandis grandiori debet sollicitudine circumuallari. Ideò igitur prærogatiua honoris monstratur, vt merita congrua requirantur.*

Præsules igitur, Superioresque maiori reprehensio- 5
ne digni futuri, si peccauerint, quo maioris ipsi dignitatis fuerint. Eua peccauit, peccauit post ipsam & Adam, sed priùs Deus ambos insequens ad auram post meridiem ambulans, Adam vocauit, dicens: *Vbi es? Genes.* 3. 9. Cur prius non vocat quæ peccauerat prior? an vt innueret Superiores magis esse apud Deum reprehensibiles, si peccent. Ita B. Dionys. Carthus. *in Genes. Vocauit,* inquit, *Deus magis Adam, quàm Euam, quoniam principaliter fuit ad insiduandum, quod Superiores dum peccant, specialiter fiant reprehensibiles apud Deum.* Quàm sit periculosum cæteris præesse, in alios tenere imperium, ex Christi fuga, cùm eum vellent Regem constituere, ita colligebat B. Laurent. Iustinianus *lib. de regimine Prælat. c.* 1. *Humilitatis magister, & forma, Dominus videlicét Iesus, sciens humanam infirmitatem ignorantiæ caligine obuolutam semper alta capere, & potius præesse, quàm subesse ambire, formis suis, ac fidelibus vniuersis indicauit, quàm periculosum sit Principum regimen, quamque Prælatorum onus graue; nam irruentibus turbis, & vt ipsum sibi in Regem præficerent ad se venientibus, delitescendo fugit, seque ab eorum aspectibus occultauit, non quidem vt honoris Magistratum formidaret, sed vt in illo discerent cæteri quanta sit in prælatione anxietas, quàm laboriosum pondus, quantúmve periculum manifestum.*

Non debet hominum ducatum suscipere, qui nescit 6
homines bene viuendo præire, ne qui ad hoc eligitur, vt aliorum culpas corrigat, quæ & resecare debuit, ipse committat. Imò locus regiminis cùm regendus offertur, in se priùs necesse est, vt quisque discutiat, si loco vita congruat, si ab onere actio non dissentiat, ne iustus omnium rector, eius post in tribulatione preces non audiat, qui ipsa quoque eius, de quo tribulatio oritur, exordia honoris ignorat. Pastor ergo debet ille fieri, qui cunctis passionibus moriens, iam spiritualiter viuit, qui prospera mundi postponit, qui nulla aduersa pertimescit, qui sola interna

desiderat: cuius intentioni benè congruens, nec omnino per imbecillitatem corpus, nec valdè per contumaciam repugnat spiritus: qui ad aliena capienda non ducitur, sed propria largitur: qui per pietatis viscera citiùs ad ignoscendum flectitur; sed nunquam plusquam decet ignoscens, ab arce rectitudinis inclinatur: qui nulla illicita perpetrat, sed ab aliis perpetrata, vt propria deplorat: qui ex affectu cordis alienæ infirmitati compatitur, sicque in bonis proximi, sicut in suis profectibus lætatur: qui se ita imitabilem cæteris in cunctis quæ agit, insinuat, vt inter eos non habeat, quod saltem de transactis mens erubescat, qui sic studet viuere, vt proximorum quoque corda arentia doctrinæ valeat fluentis irrigare: qui orationis vsu & experimento iam didicit, quod obtinere à Domino, quæ proposuerit, possit.

7 Audi Prælate illud Brunonis *in Exod. super verba illa, Supernaturale*, &c. vbi ait: *Respice Episcope ad onus, quod portas, respice ad supernaturale. Vides ibi aurum, da operam & studium sapientiæ. Vides ibi hyacinthum, intuere cœlum, & contemplare Deum. Vides ibi purpuram, serua iustitiam. Vides ibi coccum bis tinctum, tingat te, si necesse fuerit, pro Dei & proximi dilectione sanguis Martyrij. Vides ibi byssum retortam, carnem doma, macera, & affige, vt & spiritui seruiat, semperque candidior, & mundior fiat: sit autem superhumerale opere polymito, multisque coloribus variatos, quatenus in pulchritudine exteriori, qualis interius esse debeat, faciliùs Episcopus intelligere valeat.*

8 *Heu me* (exclamabat quidam Sanctus Præsul) *quia nondum excitatus à somno terrenarum affectionum cum Samuele, neque cœlesti carbone purgatus cum Esaia, neque lingua à Deo tactus cum Equitio Monacho* (de quo refert Greg. *in dialog. lib. 4. cap. 4.* quod sensit sibi à Deo tentari linguam, vt se deinceps non posset continere) *cùm nihil horum haberem, in magistrum populorum datus sum. Praui*, ait Greg. *non curant respicere meliores, quos imitentur, & quorum comparatione nihil sunt: sed peiores, quorum comparatione aliquid sibi esse videntur.*

9 Irreprehensibilem esse Episcopum requirit Apostolus, vt hoc vno sermone, teste S. Hieronym. *epist. 83. ad Oceanum cap. 4.* virtutes omnes comprehenderet, & in hoc penè rem contra naturam exigit. Si enim omne peccatum, etiam in verbo otioso reprehensione dignum est, quis est qui absque peccato versetur in hoc mundo? Vnde S. Hieronym. *lib. 1. aduersùs Pelagium, cap. 8. Primum quod dixit, irreprehensibilis, aut nullus, aut rarus; quis est enim, qui non, quasi in pulchro corpore, aut næuum, aut verrucam habeat?* S. Chrysost. *homil. 10. in 1. Timothei*, ibi, *irreprehensibilem. Hoc vnico verbo*, ait, *genus omne virtutis expressit.* Itaque qui sibi vel leuis culpæ conscius est, malè profectò facit eam rem appetens, qua indignum se per opera fecit. Non enim decet eiusmodi regere, sed potiùs regi. Eum quippe qui regendos alios suscipit, tanta decet gloria virtutis excellere, vt instar Solis cæteros veluti stellarum igniculos in suo fulgore obscuret. Debet huiusmodi vitam habere immaculatam, atque compositam, vt in illum omnes, & in eius vitam, velut in exemplar aliquod excellens intueantur. Non ideò absque ratione Apostolus huiusmodi monitis vtitur, quia par erat plurimos eius rei desiderio allici, idcircò illum tanta diligentia pingit, vt qui se ad eam rem præparare vellent, ad quantam virtutis celsitudinem sibi euadendum esset, agnoscerent.

10 Vnde Plutarchus *lib. de doctrina Principum. Sunt Principes*, inquit, *tam Sacri, quàm profani instar lucentium gemmarum; atque adeò si quis in illis næuus apparet, detractioni patet, & calumniæ.* Et Clemens *lib. 2. Constit. c. 11. O Episcope, stude munditia operum excellere, cognoscens locum, & dignitatem tuam, tanquam locum Dei obtinens, eo quòd præes omnibus, Dominis, Sacerdotibus, Regibus, Principibus, Patribus, Filiis, Magistris, atque subditis simul omnibus.*

11 Ideò virtutum omnium absolutionem ab Episcopis Apostolorum successoribus iure suo postulat Saluator noster Matth. 5. *Vos estis Sal terræ*, vt sicut Sal insipidis saporem rebus dat, easque ne corrumpantur, conseruat; ita & vos insulsos homines sapientia, & virtute condiatis docendo veritatem, & exemplo bonis in moribus confirmando. *Ibid. Vos estis lux mundi*, vt eum doctrina, & probitate vestra illustretis. Deinde, *Non potest ciuitas abscondi supra montem posita*, cui scilicet vos similes estis. Itaque neque latebras sceleribus quærere potestis, neque vt veritatem non doceatis, vos abscondere, & occultare. Postremò; *Neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super Candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo sunt.* Accendi vos oportet vt lucernas, non ut lateatis, sed doctrina, & sanctitate luceatis.

12 Constat ita esse naturâ comparatum, vt omne agens agat sibi simile; homo enim generat hominem, equus equum, & ignis ignem, quod non solùm in iis, quæ à natura; sed in iis etiam, quæ ab arte efficiuntur, videre est; pictor enim esse debet, qui alium pictorem faciat, & Philosophus, qui Philosophum, & musicus, qui musicum: quisquis ergo alios sanctos efficere debet, sanctissimus vt sit necesse est, cùm nemo aliis dare possit, quod ipse non habeat. Neque vulgari aliqua, sed eximia atque excellenti sanctitate opus est, vt alios tui similes efficias. Semper enim effectus in causa sua eminentior, atque fortior est: vt fulgor ipse syderum, qui à sole dimanat, longè splendidior in ipso sole, quàm in astris est. Ergo maxima sanctitate fulgere debet is, qui velut Sol quidam sanctitatis, in omnes alios tanquam sydera quædam sanctitatis suæ radios emittere debet, quique tanta fulgeat sanctitate, vt de eius plenitudine omnes accipiant. Vnde cùm in lege veteri *Num. 19.* Dominus aquas expiationis, & cineres vaccæ rufæ ad purificationem hominum designasset, munus tamen hoc mundis hominibus commisit: vt sic mundus lustraret immundum, & ita demùm emundaretur. Vides ergo quomodò mundum esse oportet, qui aliorum sordes debeat capiare. Rectè enim Ecclesiastic. *c. 24.* ait: *Ab immundo quis mundabitur?* Cui simile est illud Gregor. *mor. lib. 7.* † *Manus sordida aliam non lauat, & oculus plenus puluere, maculam non considerat;* 13
ita mundus debet esse, qui vult aliena corrigere. Nihil enim est, vel ad perniciem Ecclesiæ nocentius, vel ad decorem monstruosius, vel ad publicam salutem infensius, quàm si is, qui omnes dignitate præit, moribus, & vita subsit. Quam quidem indignitatem appositissimis verbis D. Bernardus *ad Eugenium* testatur hoc modo: *Monstruosa*, inquit, *res est gradus, & animus infimus: sedes prima, & vita ima: lingua magniloqua, & manus otiosa: sermo multus, & fructus nullus: vultus grauis, & actus leuis: caput canum, & cor vanum: facies rugosa, & lingua nugosa: ingens auctoritas, & nutans stabilitas.*

14 Sanctitas Episcopi præsertim consistit in charitate, quia vbi charitas est, ibi & sanctitas omnis, ac vitæ puritas est, adeò vt quantum quisque habeat charitatis, tantundem habeat & virtutis. Ait enim Bernard. *super Cant. Quantitas vniuscuiusque animæ æstimatur ex mensura charitatis, quam habet, vt verbi gratia, quæ multum charitatis habent, magna sit; quæ parum, parua; quæ verò nullam, nihil omnino sit, dicente nostro Apost. 1. ad Cor. 13. Si charitatem non habuero, nihil sum:* quod manifestè patet in Euangelio Ioan. 21. Volens enim Dominus constituere Petrum Vicarium, priùs interrogauit eum ter: Diligis me? & deinde ei dixit: Pasce oues meas, & Chrysost. *de Sacerdot. lib. 1.* inquit, *Certè Christus prodigiis, & miraculis posthabitis, quæ ab Apostolis edenda essent, ostendit his verbis: In hoc cognoscent homines quod discipuli mei eritis, si charitatem inter vos mutuam habueritis.* Ioan. 13.

Ille,

15 *Ille*, inquit Gregor. *in pastor. lib. 1. c. 10. & 11. modis omnibus debet ad exemplū viuendi pertrahi, qui cunctis carnis passionibus moriens, iam spiritualiter viuit, qui prospera mundi postposuit, qui nulla aduersa pertimescit, qui sola aeterna concupiscit, cuius intentioni bene congruens, nec omnino per imbecillitatem corpus, nec valde per contumeliam spiritus repugnat. Ille nihilominus ad dignitatem pastoralis officij debet pronehi, qui ad aliena cupienda non ducitur, sed propria largitur, qui per pietatis viscera citiùs ad ignoscendum flectitur, sed non plus, quam decet, ignoscens, ab arce rectitudinis inclinatur. Qui nulla illicita perpetrat, sed perpetrata ab aliis, vt propria deplorat. Qui ex affectu cordis aliena infirmitati compatitur, sicque in bonis proximi, sicut in suis profectibus lætatur. Ad dignitatem Pontificalis excellentiæ rectè peruenit, qui ita se imitabilem cæteris in cunctis, quæ agit, insinuat, vt inter eos non habeat, quod saltem de transactis erubescat. Qui sic studet viuere, vt proximorum quoque corda arentia doctrina valeat fluentis rigare. Qui orationis vsu experimento iam didicit, quod obtinere à Domino, quæ poposcerit, possit, &c. Qua mente apud Dominum intercessionis locum pro populo arripit, qui familiarem se eius gratia esse per vitæ meritum nescit? aut ab eo quomodo aliis veniam postulat, vtrum sibi sit placatus ignorans? Qua in re est adhuc aliud solicitius formidandum, ne qui placare iram posse creditur, hanc ipse ex reatu proprio mereatur. Cuncti liquidò nouimus, quia cùm is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Qui ergo adhuc desideriis terrenis astringitur, caueat ne districti iram iudicis grauius accendens, dum loco delectatur gloriæ, fiat subditis auctor ruinæ. Solerter ergo quisque metiatur, ne locum regiminis assumere audeat, si adhuc in se vitium damnabiliter regnat, ne is quem crimen deprauat proprium, intercessor fieri audeat pro culpis aliorum.*

Prodat igitur ita se publicè Episcopus, vt quæcumque populo inciderint, siue sint res iucundæ, aut aduersæ, siue lætæ, aut tristes, seu morbi, lues publica, persecutio, damna, vel rei familiaris, vel honoris, ac status, aliique humanæ vitæ casus, & denique quicquid graue contigerit, de quo dubitari possit, quæ ratio ineunda, quæve cautio adhibenda sit, tunc unusquisque possit in Præsulem suum oculos conicere, ab eoque vetam in omnibus petere disciplinam, rectamque rerum gerendarum rationem; ob id enim docet noster Apost. 1. *ad Timoth.* 4. his verbis: *esto exemplum fidelium, in verbo, in conuersatione, in charitate, in Fide, in castitate*. & S. Petrus 1. *cap.* 5. *Forma facti gregis ex animo*. Ieiunia aliis qui indicit, defungi illis ipsemet debet; qui vult alios largiri pauperibus, vult celebrari Missas, iniurias condonari, vitari ignauiam, & murmurationem, leges vetantes luxum seruari, ipse præire debet, ipse idem iuris in se, familiamque suam statuere, exemplo denique suo præcepta omnia sancire, & confirmare. Ex his intelligi potest, oportere ipsummet, cuius est præcipere populis opera bona, atque à malis & prauis illos reuocare, harum omnium actionum quasi curriculo esse perfunctum, vt ordinis locique sui muneri respondeat, quod admonet D. Hieron. *ad Nepotianum epist.* 2. his verbis: *Non confundant opera tua sermonem tuum, ne cùm in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet intra se dicere possit; cur ergo hæc, quæ dicis, ipse non facis? delicatus magister est, qui pleno ventre disputat de ieiuniis.* Et idem *ad Secundum: Ignominia, & confusio est Iesum crucifixum, pauperem, & esurientem fartis prædicare corporibus, & ieiuniorum doctrinam rubentes buccas, tumentiáque ora proferre.*

16 Exemplar probitatis suæ (ut suprà dicebam) Episcopus præbere debet, quia homines, vt loquit Lactantius *loco suprà relato*, malunt potius exempla, quàm verba; quia loqui facile est, præstare verò difficile: quantoque alterum altero difficilius est, tantò vtilius, atque præstantius. Vnde grauissimè, & prudentissimè Senec. dicit: *Eum elige Doctorem, quem magis admireris cùm videris, quàm cum audieris.* Talis ergo debet esse Episcopi vita, quam D. Hieronym. depinxit his verbis: *Ea debet esse conuersatio, & eruditio Pontificis, vt omnes motus, & gressus, & vniuersa eius opera notabilia sint. Veritatem mente concipiat, & eam toto habitu resonet, & ornatu: vt quicquid agit, quicquid loquitur, doctrina sit populorum.* Virtutis enim species pulcherrima est, & quæ ipsa per se homines non solùm ad amorem, sed etiam ad imitationem sui trahat; finis igitur Episcopalis administrationis alius non est, quàm commissos populos doctrina, & exemplo ad Deum dirigere, atque Moysis exemplo è tenebris Ægypti, idest huius seculi caligine eripere, vt ad cœlestem promissionis terram traducantur. Vnde bene D. Ephr. *tom. 1. tract. de vita spirituali, cap. 37. Nihil*, inquit, *æquè animum hominis ducit ad salutem, iunioresque ad laborandum incendit, quàm si Doctorem re ipsa, & exemplo ad virtutem cohortatorem inuenerint.*

Hinc D. Cyprianus Cornelium Pontificem laudat, 17
quòd exemplo suo populum sibi subiectum ad Fidei confessionem incitauerit. *Cum procedis*, inquit, *ad gloriam, multos feceris gloriæ comites, & confessorem populum suaseris fieri, dum primus paratus es pro omnibus confiteri.*

Hinc etiam dicitur *in cap. 1. Concil. Trident. de re-* 18
form. sess. 22. Nihil est quod magis ad pietatem, & Dei cultum assiduè instruat, quàm superiorum vita, & exemplum, &c. adeò vt non alia breuior, non efficacior via ad populi mores corrigendos sit, quàm probi Principis vita, sicut nullius pestilentiæ, neque citiùs corripiat, neque latiùs serpat contagium, quàm improbi. Sic etiam S. Isidor. relatus *in cap. 1. 21. dist.* ait, quod *Episcopi dicantur Pontifices, & viam sequantur, eo quòd viatoribus Christianis verbo & exemplo partem faciunt, viamque sternunt salutis.* Germon. *de sacror. immun. lib. 3. cap.* 8. & quæ Episcopus aliis præcipit, debet prius in se ipso exequi; nam vulgatum est illud, *patere legem, quam ipse tuleris, cap. cùm omnes, de constitut.* Et de S. Ludouico Episcopo Tholosano scribitur, exemplum addebat imperio; quod Principes faciunt, præcipere videntur: volebat suos ille castos, ipse erat; legem tulit, ipse paruit. Recta facere Princeps suos faciendo docet. Henric. Sedul. *in eius vita cap.* 14. Et rectè Claudianus:

In commune iubes, si quid, censesve tenendum,
Primus iussa subi, tunc obseruantior æqui
Fit populus, nec ferre vetat, cùm viderit ipsum
Auctorem parere sibi.

Episcopus sicut vitæ suæ integritate alios ad vir- 19
tutis studium prouocare debet, ita etiam Sacerdotes, vt dicit S. Gregor. *lib. 7. registri, epistol.* 107. his verbis: *Cùm Sacerdotalis dignitas aliis videatur dignitatibus eminere, ita ut quisquis ea ornatus est, cunctis se imitandum debeat ostendere, vt exemplo sui nulli noceret, sed vitam potiùs valeat componere subditorum.* Nam satis noxium, atque perniciosum est, vt imitatione ipsius, quæ ædificari debuerant, destruantur. Sacerdotis est, ait Venerab. Beda *cap. 8. super Esdram*, sua opera sanctificatione speciali præ cæteris digna facere, atque insigniter agere, vt quicunque sibi iunguntur, nomen Domini in seipsis bene viuendo sanctificent. Quod & eximiè docet S. Ioan. Chrysost. *lib. 3. de Sacerdotio. Sacerdotis animi pulchritudinem splendescere oportet, vt oblectare pariter, & illuminare possit illorum animos, qui suos in illum oculos coniiciunt. Nam vulgarium hominum delicta velut in tenebris commissa auctores suos solos perdunt: cæterùm hominis illustris, ac vulgo cogniti delictum commune omnibus damnum affert, & parua ejus peccata aliis magna videntur: neque enim peccati magnitudine, sed peccantis potius dignitate peccatum plerique omnes metiuntur.* Elegantes id docet S. Ambros. *lib. 1. Offic. cap.* 50.

num, sed digito suo oolunt ea mouere, *Matth.* 23. & S.Bernard. *in festo omaium Sanctoram, serm.* 1. *Memento voci tua dare vocem virtutis, vt opera verbis conciuant, & verba operibus: & vt cures primum facere, quam docere: namque palcherrimus est ordo, & saluberrimus, vt onus, qaod portandam impoais, tu prior portes, & ex te discas qualiter oporteat alios moderari, vt sic oues commissas arguere possis, c.2. 25. dist.* quia (vt dicit Greg. *lib.* 23. *moral.* §. 36. relatus *in c. hoc habet proprium, 46. dist.*) *doctrina tanto vehemeatius elationis fugit vitium per cognitionem, qaanto ardentius suorum verborum iaculis magistrum seqaitur elationis. Prælatus igitur*, vt dicit Greg. *in suo Pastorali, plus occidit exemplo, quàm gladio.* Pauuin. *de visitat. part.* 1. *quæst.* 9. *num.* 29 *vers. & dicit.* Et plus peccant exemplo, quàm culpa. Ioan. Lecirier *in tract. de primogen. lib.* 1. *quæst.* 9. quia ipsorum factum de facili trahitur in exemplum à subditis, *c. magaa, de voto*, juxta illud *Eclesiast.* 10. secundùm iudicem populi, sic & ministri eius, & qualis rector ciuitatis est, tales inhabitantes in ea, *cap. præcipuè* 11. *quæst.* 3. & ideo subditorum errata Prælatis imputantur, *c. quicquid 2. quæst. 1. cap. irrefragabili, de offi. Ordin.* Quomodo enim Præses Ecclesiæ potest auferre malum de medio eius, qui in delicto simili corruerit, aut qua libertate corripere peccantem potest cùm tacitus sibi ipse respondeat, eadem admisisse, quæ corripit, *c. vlt. 25. dist.* Nullum, inquit B. Gregor. *homil.* 17. *in Euangel. puto Fratres charissimi ab aliis maius præiudicium, quàm à Sacerdotibus tolerat Deus, quando eos, qaos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla prauitatis cernit, quando ipsi peccamus, qui compescere peccata debuimus.*

24 *Prælatus peccans*, vt dicit Gregor. *part.* 3. *adm. tot mortibus dignus est, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittit.* Vnde tanto cautius debet se à peccato custodire, quanto peccando non solus tantùm moritur, sed omnium animarum, quas prauis exemplis destruit, reus est: & S. Chrysost. *lib.* 6. *post med. de Sacerdot.* peccatum illius, qui aliorum curæ præfectus est, pestilentissimum esse scribit, & quidam modernus ait, non ita atramento inffici pannum, aut lanam, sicuti illius culpa in alios peruadit; qui illius fidei crediti sunt.

25 Sunt nonnulli, vt ait Greg. *lib.* 1. *Pastor. cap.* 2. qui solerti cura spiritualia præcepta perscrutantur, sed quæ intelligendo penetrant, viuendo conculcant: repentè docent, quæ non opere, sed meditatione didicerunt, & quod verbis prædicant, moribus impugnant. Vnde fit vt cùm Pastor per abrupta graditur, ad præcipitium grex sequatur. Hinc namque per Prophetam Ezech. c. 34. Dominus contra contemptibilem Pastorum scientiam queritur, dicens. Cùm ipsi limpidissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis; & oues, quæ conculcatæ pedibus vestris fuerant, pascebantur, & quæ pedes vestri turbauerant, hæc bibebant. Aquam limpidissimam Pastores bibunt cùm fluenta veritatis rectè intelligentes, hauriunt: sed eandem aquam pedibus perturbare, est sanctæ meditationis studia malè viuendo corrumpere. Aquam scilicet Pastorum turbatam pedibus oues bibunt, cùm subiecti quique non sectantur verba, quæ audiunt, sed sola quæ conspiciunt exempla prauitatis imitantur. Qui, cùm dicta sitiunt, & per opera peruertuntur, quasi corruptis fontibus in potibus lutum sumunt. Nemo amplius nocet in Ecclesia, quàm qui peruerse agens, nomen, vel ordinem sanctitatis habet. Delinquentem namque hunc redarguere nullus præsumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quanto pro reuerentia ordinis peccator honoratur. Qui ergo ad Sanctitatis speciem deductus, vel verbo cæteros destruit, vel exemplo, melius profectò fuerat, vt hunc ad mortem sub exteriori habitu terrena acta constringerent, quàm sacra officia in culpis cæteris imitabilem demonstrarent, &c.

Idem Gregor. apud Gregor. VII. *lib. regist. epist.* 34. 26
ante finem, sic ait: *Malis subesse Pastoribus quid aliud est, nisi vt plebs postulanda prædonibus permaneat, & inde sumat interitum, vnde protectionis debuit habere subsidium? Sacerdotes enim mali causa sunt ruinæ populi.* Contra quos Isid. *de summo bono c.* 36. in hæc verba: *Plerique Sacerdotes, & Clerici prauè viuentes, forma cæteris in malum existunt, qui in bonis exemplum esse debuerant. Hi enim quoscumque exemplo malæ conuersationis suæ perdunt, de illis rationem sine dubio reddituri sunt. Eo carnalium præpositorum exemplo plerumque fit vita deterior subditorum, & plebis merito fiunt tales Sacerdotes, qui exemplo deteriore populum destruant, non ædificent: ex merito enim plebis nonnunquam Episcopi deprauantur, quatenus procliuiùs corruant qui sequuntur, capite languescente, cætera corporis membra inficiuntur.* Vnde & scriptum est Esai. 1. *Omne caput languidum, & omne cor mœrens, à planta pedis vsque ad verticem, non est in eo sanitas.* Caput enim languidum, doctor est agens peccatum, cuius malum ad corpus peruenit, dum eo vel peccante, vel prauè docente, pestifer languor plebes subditas transit. Deteriores sunt, qui siue doctrinis, siue exemplis vitam moresque bonorum corrumpunt, qui substantias aliorum, prædiaque diripiunt. *Grandis*, inquit Hieronym. *in c.* 44. *Ezech. dignitas Sacerdotis, sed grandis ruina si peccet: lætamur ad ascensum, sed timeamus ad lapsum; non est tanti gaudii excelsa tenuisse, quàm mœroris de sublimibus corruisse. Nec enim solùm pro delictis nostris reddemus rationem, sed pro omnibus quorum abutimur donis, & nequaquam sumus de eorum salute soliciti.*

Porrò cùm Princeps id sit Reip. quod oculus cor- 27
pori, quod intellectus animæ. Hect. P.n. *in Ezech.* 38. Chrysost. *in Matth. homil.* 21. eum sicuti si nitidus fuerit, subditorum corpus illustrare, sic & si sordidus, obumbrare totum est necesse; fermenti instar, quod quamuis modicum, totam inficit massam, Apost. 1. *ad Corinth.* 5. *& ad Galat.* 5. Sicut igitur oculo cæco, sicut intellectu obfuscato, neque corpus videt, neque anima intelligit, sic & Principe corrupto, Reip. nulla salus. Nam si lumen, quo clarificatur, tenebræ sunt, tenebræ ipsæ quantæ erunt? Certum est enim delinquente Principe, populum effici delinquentem, delicto tamen longè grauiore solius ipsius, quàm populi vniuersi existimando.

Quid sunt Episcopi, quærit Gregor. *ad Episcopum* 28
Constantinopol. nisi astra cœli, quorum vita simul, & lingua inter peccata, erroresque hominum, quasi inter noctis tenebras lucent. Hinc Bernardus *epist.* 127. *ad Guillelmum Comitem*, ita dicit: *Si quis de populo deuiat, solus perit, error Prælati multos inuoluit, & tantis obest, quantis præest. Quocirca tot mortibus dignus est iudicandus improbus Princeps, quot ad subditos perditionis exempla transmittit, sicuti & tot gloriæ coronis probus, quot ædificationis.* Gregor. *in Pastor. p.* 3. *c.* 1. *admon.* 5. relatus *in c. præcipuè* 11. *quæst.* 3. *Quod autem quot subditos habet, tot interemit; tot enim spirituum singulis exemplis est homicida, quot præest: quot interitibus interimendus, cogita.*

Ex dictis opportunè quæri potest, an ad officium 29
pastorale dignus eligi possit, an digniorem eligere teneamur? Ad cuius quæstionis decisionem præmittendum est cum Rebello *de obligat. instit. part.* 1. *lib.* 3. *quæst.* 2. *num.* 1. quem refert Campao. *in diuersorio Iuris Canonici rubr.* 7. *cap.* 6. *num.* 73. quod dignus vocatur quicumque habens sufficientiam, & omnes partes ad prædicta munera, prout oportet, ministranda, licèt comparatione alterius maiorem sufficientiam habentis (qui hoc casu dicetur dignior) vtiliusque administraturi, minus dignus existat. Quo supposito relictis multis, quæ ad hoc propositum adducunt ex fonte sacræ Scripturæ, & ex Lege naturali Alexand. Raudens. *Pisana decis.* 34. *in princ. & à num.* 179. Rebell.

dict. lib.3. quæst.4. videtur dicendum, quod quamuis alicui negotio præfectum eligere debens satis officio suo functus esse videatur, si dignum hominem pro negotij conditione præfecerit, ad Episcopale tamen officium, cùm reliqua omnia longè superet, non modò dignum, sed etiam dignissimum esse destinandum, & maximis rationibus comprobari & sacrarum literarum apertissimis testimoniis demonstrari satis potest. Sed lectorem remitto ad Homobon *de statib. humanæ vitæ, p.1. c.5.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr.6.cap.3. à n.32.* Stephan. Gratian. *discept.forens. c.211.n.10.20.& 31. cum seq.* Velasq. *de priuileg.pauperum p.1.c.7.num.2.* nouissimè Mich. Ferr. *de præcedent.eccles.q.25. à n 4.*

30 Trina illa Domini Saluatoris interrogatio, *Ioan.21.* abundè sanè nostrum probat institutum, qua non quidem simpliciter, sed per comparationem cautè, & vigilanter interrogat: Simon Ioannis diligis me plus his? hac enim prima Pastoris Ecclesiastici electione formam cæteris præscribere volens, non simpliciter interrogat, Diligis me? sed, Diligis me plus his? vt videlicet non pari virtute, & charitate fulgentem, sed cæteros antecellentem ad tantum honorem deligendum esse declaret. Natura enim ipsa dictare videtur, vt qui aliis officio, ac dignitate præferri debet, cæteros vitæ splendore anteeat, quemadmodum Pastor grege suo præstantior, & dux milite suo fortior, & Rex subditis suis debet esse sublimior. Qui ergo maiorem in Pastore, quàm in ouibus charitatem ante electionem requisiuit, apertè docuit digniorem sanctioremque subditis esse debere, qui eis regendis, atque dirigendis præficeretur. Quomodo enim, ut D. Ambrosius ait, credam eum consilio superiorem, quem videam moribus inferiorem? Supra me debet esse, cui me committere paro; cuius rei cùm multa quidem, & præclara exempla adduci possint, nullum tamen aut maius, aut illustrius est, quàm ipsius Dei Opt. Max. qui cum Ecclesiæ suæ prouidere Pontificem, & Pastorem voluisset, eum elegit, quo neque in cœlo, neque in terra vllus erat dignior: nempe vnicum filium suum, quem non modò auctorem salutis nostræ, sed etiam Pontificem, Summumque Sacerdotem in mundum destinauit: cùm tamen alius ad hoc ipsum delegare potuisset. Quod idem ipse Filius per Esaiam *c.43.* significauit, dicens: *Ego sum, Ego sum, qui deleo iniquitates tuas propter me*, vbi alius interpres euidentiùs vertit: *Ego, Ego ille ipse sum, qui deleo*, &c.ut apertè intelligas, nulli alii medendi peccatis nostris curam creditam fuisse, quàm ipsi vnigenito Filio Dei. Si igitur Deus Pater tanti animarum nostrarum salutem fecit, vt cùm Angelos, aut Archangelos, aut Sanctissimos Patres ad hoc destinare potuisset, omnibus his prætermissis, eum elegit, quo dignior esse, aut cogitari nemo potest; qua, quæso, fronte tu in Vicarium, & successorem Superni huius Pontificis indigniorem eligas, cùm possis eligere digniorem? Cur minoris facias, minúsque charam ipse habeas salutem tuam, quàm ille habuit, ad quem nihil salus tua pertinebat? Super Apostol. veritatem est quemquam inconsideratè, subitò, temerè, sine diligenti vitæ, doctrinæque exploratione ordinari, *1.ad Timoth.5.* ibi: *Manus citò nemini imposueris.* S. Chrysost. *homil.16. in 1. Timoth.* ita dicit: *Quid sibi vult citò? Non ex prima statim probatione, nec secunda, nec tertia, sed vbi consideratio diuturna præcessit, exactissimaque discussio, huic imponito manus. Neque enim ea res periculo caret, eorum enim, quæ ille peccauerit, tu quoque pœnam dabis.*

31 Qua in re Concilium Trident. *sess.24.de reformat. cap.1.* eos peccare mortaliter, & peccatis alienis communicare asserit, qui digniores, & Ecclesiæ magis utiles Pastores præficere non curauerint, his verbis: *Si in quibuslibet Ecclesiæ gradibus prouidenter, scienterque curandum est, vt in Domini domo nihil sit inordinatum, nihilque præposterum, multo magis elaborandum est, vt in electione eius, qui supra omnes gradus constituitur, non erretur. Nam totius familiæ Domini status, & ordo nutabit, si quod requiritur in corpore, non inueniatur in capite.* Vnde etsi aliàs Sancta Synodus de promouendis ad Cathedrales, & superiores Ecclesias nonnulla vtiliter decreuit, hoc tamen munus huiusmodi esse censet, ut si pro rei magnitudine expendatur, nunquam satis cautum de eo videri possit. Itaque statuit, ut cum primùm Ecclesia vacauerit, supplicationes, ac preces publicè, priuatimque habeantur, atque à Capitulo per ciuitatem, & diœcesim indicantur, quibus Clerus, populusque bonum à Deo Pastorem valeat impetrare. Omnes verò, & singulos, qui ad promotionem præficiendorum quodcumque ius quacumque ratione à Sede Apostol. habent, aut alioquin operam suam præstant, nihil in iis præsenti temporum ratione innouando, hortatur & monet, vt in primis meminerint nihil se ad Dei gloriam, & populorum salutem vtilius posse facere, quam si bonos Pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promouere studeant: eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores & Ecclesiæ magis vtiles ipsi iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curauerint. Hactenus Concilium. Et ad hoc propositum S.Hieron. *in commentar. ad c.1. epist. ad Tit.* sic ait; *Moyses amicus Dei, cui facie ad faciem Deus loquutus est, potuit vtique successores principatus filios suos facere, & potuit propriam relinquere dignitatem; sed extraneus de alia Tribu eligitur Iesus, vt sciremus principatum in populos, non sanguini, aut humano affectui deferendum esse, sed vitæ.*

Optimè S.Thom. *2.2.quæst.185.art.3.* circa assumptionem alicuius ad Episcopatum, aliquid considerat ex parte eius, qui assumitur, & aliquid ex parte illius, qui assumit. Ex parte enim eius qui assumit vel eligendo, vel prouidendo, requirit quod meliorem eligat, & meliorem assumat, quoad regimen Ecclesiæ, qui scilicet possit eam & instruere, & defendere, & pacificè gubernare. Vnde contra quosdam S. Hieronym. dicit, quod quidem non quærunt eos in Ecclesia columnas erigere, quos plus cognoscunt Ecclesiæ prodesse, sed quos plus ipsi amant, vel quorum sunt obsequiis deliniti, vel dediti, vel pro quibus maiorum quispiam rogauerit, vt deteriora taceam, qui vt clerici fierent, muneribus impetrarunt. Ex parte verò eius, qui assumitur, requiritur vt nulla vitiorum nota sit maculatus: grauius enim condemnabitur, qui indignus suscepit quod non meretur. Qui regimen Sacerdotis contendit appetere, ante in se discutiat si vita honori sit congrua: plerique Sacerdotia suæ magis vtilitatis causa, quàm gregis præesse desiderant. Quomodo autem vires suas periclitari, & expendere debeant, docet S.Greg. *in præfatione sui Pastoralis*, dicens: *Cùm rerum necessitas exposcit, pensandum valde est ad culmen quisque regiminis qualiter veniat, atque ad hoc ritè perueniens, qualiter viuat; & bene viuens, qualiter doceat; & rectè docens infirmitatem suam quotidie quanta valet consideratione cognoscat: ne humilitas accessum fugiat, aut peruentioni vita contradicat, aut vitam doctrina destituat, aut vitam præsumptio extollat.* Nunc verò ut prosint, Præsules fieri non cupiunt, sed magis vt diuites fiant, & honorentur; suscipiunt enim sublimitatis culmen non pro Pastorali regimine, sed pro solius regiminis, vel honoris ambitione, atque abiecto opere dignitatis, solam nominis superbè appetunt dignitatem. Hi vbi primùm cognoscuntur reiiciendi, illi verò, qui antequam altissimum dignitatis gradum obtinerent, omnibus virtutibus præditi videbantur, & 32

postea

postea in regimine alii apparent, non eligentis culpæ imputari debet; quemadmodum enim agnoscere non potes sit, necne integrum vas, nisi illud liquore impleatur; sic nec hominem, nisi illi gubernandi munus fuerit commendatum.

33 Dubitari non abs re potest, an Cadinales peccato commaculentur, restitutioneque vincantur, qui non impediunt nominatum, si alterum dgniorem arbitrentur? Ad quod dubium perdoctè quidem respondet Palcot. *in tract. de Sacr. Consist. consult. p.4. q.1. vers. quo loco*, & ait ad Cardinalitiam authoritatem & officium non propriè pertinere aliqiem ad Episcoparum admittere, sed tanquam Papæ consiliarios non ulterius obligari, quàm ut ad eas te, de quibus à Papa requiruntur, & consuluntur, idele præstent sesponsum, per text. *in cap. fundamenta, §. decet, de elect. 6.* itaque cum Pontifex in Episcoporum promotione non aliud ab ipsis Cardinalibus exquirat, quàm judicium, si propositum Episcopali dignitate dignum arbitrentur; ideo non ad aliud obligantur, quàm ad interrogata respondere, illumque approbare, si ita credant: imò & Cardinales omnes tutam respondendi, ferendique suffragii sui rationem colligere posso addit ex restimoniis quatuor Cardinalium in publicam formam redactis, & ab eis subscriptis, quibus inquisitio committitur de promovendi qualitatibus.

GLOS. IV.

Vnius vxoris virum.

SVMMARIVM.

1 *Rationes expenduntur quare bigamos ad Ecclesiasticos Ordines ascendere non conveniat.*
2 *Filios habens non potest habere frontem alios de incontinentia redarguendi.*
3 *Castitatis eminentiam inter omnia virtutum ornamenta debet Episcopus habere.*
4 *Continentia, & cœlibatus non est per se de jure diuino Sacris Ordinibus annexus.*
5 *Conjugatus nullo modo potest in Episcopum eligi, etiamsi ejus uxor ætate prouecta, nec suspecta de incontinentia, castitatem in seculo voueat, sed requiritur, vt ea simpliciter religionem profiteatur.*
6 *Filios habens an possit in Episcopum eligi, quæstio est dubia, pro parte affirmatiua rationes expenduntur.*
7 *D. Petrus vxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam.*
8 *Clemens IV. & Alexander VI. filios habuerunt.*
9 *Expenduntur rationes pro contraria opinione.*
10 *Amor paternus omnem alium vincit.*
11 *Eli ob suos filios in via Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio.*
12 *Priorem sententiam sequimur, & contrariis fundamentis respondetur.*

1 CVm bis conjugatus non possit aptè significare unionem Christi cum Ecclesia unica sua sponsa: quia non esset vnicus, ex quo diuisit carnem suam in plures, *cap. acutius 26. distinct. cap. debitum, & ibi glossa verbo Sacramentum, de bigamis*; ideo noster Apostolus dicit ut u Episcopus ordinetur, quem vnius vxoris virum fuisse, aut esse constiterit: tam sacta semper habita est ista præceptio, ut etiam de muliere Sacerdotis eligendi eadem intelligeretur servanda conditio, ne forte illa prius, quàm in matrimonium ejus veniret, qui aliam non habuisset uxorem, alterius viri esset experta coniugium. Si etenim in veteri Testamento *Leuit. 21.* hæc Sacerdotalium coniugiorum forma servata est, quanto magis sub reuelata jam gratia constituti Apostolicis debemus seruire præceptis, ut quantumvis quis bonis moribus præditus, & sanctis operibus inueniatur ornatus, nequaquam tamen vel ad Diaconi gradum, vel ad Presbyterii honorem, vel ad Episcopatus culmen ascendat, si aut ipsum non unius uxoris virum, aut vxorem eius non vnius viri fuisse constiterit, ut ex Leone *epist. 85. vel 87. c. 1. ad Episcopos Africanos*, refert Anton. August. *in epitom. Iuris Pontificii veteris, lib. 4. tit. 7. cap. 7.* Et ideò Isidor. *lib. 2. cap. 6. de Eccles. offic.* asserit quod vt vnius virginalis matrimonii sint, qui eliguntur ad Ordinem Pontificatus, Sacerdotem quærit Ecclesia, aut de Monogamia ordinatum, aut de Virginitate sanctum. *Nullo pacto*, ait D. Hieronym. *ad Oceanum, bigamos, vel concubinarios catenis insertos decet subire Sacerdotij ministerium.* In Leuitico at. scriptum ac præfinitum est, quales eligi debeant Sacerdotes; *si ergo clericus monogamus fuerit, & vxor ejus bigama, noli eum ad ministerium applicare.* Hæc Tito præcepta idem Apostolus de ordinandis clericis dedit.

Hinc etiam apud Ethnicos secundas nuptias aliquid habuisse culpæ, testari videtur Surius in illud Virgil.

Huic vni forsan potui succumbere culpæ.

Exponens culpam dici propter antiquum ritum, quo repellebantur à Sacerdotio secundò nuptæ. Et Romæ pudicitiæ simulacrum colebatur, quod nefas erat attingi nisi ab ea, quæ semel nupsisset.

Quomodo poterit esse hortator vidualis castitatis, & continentiæ, qui conjugia frequentauerit? 2 *cap. vna, cap. siu. 26. dist.* cùm dicamus, quod habens filios non potest habere frontem alios de incontinentia redarguendi, *c. sicut, vers. vnde cùm Paulus, 47. dist.* Habebit igitur Episcopus, ut inquit Isidor. *de Ecclesiast. offic. lib. 2. c. 6.* † inter cætera virtutum ornamenta, & 3 castitatis eminentiam, itavt mens Christi corpus confectura ab omni inquinamento carnis sit munda, & libera, quia dum secundum carnis assumptæ mysterium Ecclesiæ suæ fuerit dignatus caput existere ipse Christus, meritò in membris ejus intentio Episcoporum officia peragere cernitur oculorum. Ipsi enim de sublimioris celsitudine ordinis regunt, & disponunt subiectas multitudines plebium: unde quanto ipsi sequentium fiunt Doctores, tantò meritorum lumine debent præfulgere. Illa autem quæ pertinent ad bigamiæ species, ac illius materiam, plenè tractani *alleg. 49.*

Continentiam, & cœlibatum scio non esse per se 4 annexa Episcopatui, & multò minus inferioribus Ordinibus ex Diuino, & naturali iure, sed tamen id fuisse ab Apostolorum temporibus in usu quantum ad Episcopos, qui si uxorati assumpti sunt, uxores postea solùm ut sorores retinuerunt, suadent & persuadent antiqui Canones, & Sanctorum Patrum testimonia, itavt Græcorum Ecclesia, licèt inferiores Sacerdotes vxoratos retineat, nunquam tamen in Episcopis id passa sit, quos propterea Monachos semper habet. Quocirca laudabilius S. Ecclesia Latina æquissimè, & conformiter ad Ius divinum legem tulit ab Apostolorum temporibus, & praxi notam, ut omnibus Sacris Ordinibus continentiæ propositum annecteretur, etiamsi in Subdiaconis id tam antiquum, ut in reliquis non appareat. † Et adeò verum est nullo modo in 5 Episcopum eligi conjugatum, vt non sufficiat ejus uxorem ætate prouectam, nec suspectam de incontinentia, castitatem in sæculo vouere, sed requiri vt ea simpliciter religionem profiteatur, propter Ordinis Episcopalis excellentiam, & vt auferatur occasio, ut Episcopus visitetur à fœminis. Ita Host. Calder. Anton. Abb. per text. ibi *in cap. finè, de conuers. conjug.* Covar. *de sponsal. p. 2. cap. 6. §. 3. num. 3. vers. in Episcopi*, Maiol. *de irregul. lib. 1. cap. 34. n. 2.* Petr. de Ledesm. *de matrim. quæst. 6. art. 4. dub. 5. concl. 6.* Azor.

inst. moral. p.1. lib.13. cap.13. quæst.7. prope fin. plures alios refert, & sequitur Sanch. *de matrimon.lib.7. disp.41. num.2.* me citato *in hoc loco* Alzed. *de precellent. Episcop. dignit. p.1. cap.3.num.74.*

6 Vnde, quia possibile fuit Episcopos nedum uxorem, sed etiam filios habere ante Episcopatum. Quæstio hinc oritur non contemnenda, vtrum filios habens possit in Episcopum promoueri? Pro parte affirmatiua est text. *in cap.1. de test.m.* ibi, *aurum, cap. sine manifestè, vers. fortassis 12. quæst.1.* ubi gloss. *verb. aut filios, cap. Episcopos qui filios 12. quæst.2.* noster Apostolus in præcitatis verbis, & in sequentibus, ibi, *filios habentem*: & refertur *in cap.1. in princip.* 26. *dist.*

7 † Idque plerisque constat exemplis, patet in Diuo Petro, qui uxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam.

8 † Clemens IV. tempore promotionis duas habuit filias ex uxore legitima, vt videre licet apud Platinam *in ipsius vita*, apud quem etiam in vita Alexand. VI. idipsum legitur: & cum hac sententia transire Doctores communiter post Host. fatetur Abb. *in dict. cap.1. n.2.* affirmat communem esse & vsu receptam Nauar. *de spoliis clericorum* § 19. *num.2.* vbi testatur se plures vidisse Episcopos, & alios Prælatos filios habentes qui promoti fuerunt à Sede Apostolica nulla facta de filiis mentione, neque aliqua super eo habita dispensatione.

9 Obstant tamen text. *in cap. prias*, 28. *dist.* vbi cauetur ne is, qui filiam habet, & à longo tempore incontinens fuit, ad Episcopatum eligatur, melior text. *in cap. de Syracusana* 28. *dist.* qui habentem filios & vxorem ad Episcopatus Ordinem promoueri prohibet, *cap. Catinensis* 61. *dist.* ibi, *qui nec vxorem habeat, neque filios*, & ibi, *neque crimen aliquod*, *Auth. de Sanctissimis Episcopis, in princip. collat.9.* ad quem se refert *dict. cap. de Syracusana*, ibi, *principalis constitutio.* Deinde obstat, quod etsi nulla daretur prohibitio, in tecto tamen gubernandi regimine satis inordinatum videtur illos ad Episcopatum eligere, qui propter nimiam in filios affectionem, utplurimùm & cupiditate, & auaritia miserè detinentur: hi sunt Clerici, & Episcopi erga filios, & nepotes, *glos. ult. in cap. peruenit 1. quæst.3.* Perett. *ad Extrauag. ambitiosa, de rebus Ecclesiæ non alienandis, verb. ac de rebus, & bonis, num.64.* expendit Nau. *dict. n.2.*

10 † nam paternus amor omnem alium vincit, *l. vlt. C. de curatore furiosi, l. isti quidem, §. fin. ff. quod metus causa*, notatur *in cap. afferte, de præsumpt.* Mex. *in tract. taxæ pan. conclus.2. num.58. cum seqq.* Mascard. *de probat. conclus.590. num.3.* Cardin. Manriċ. *de tacitis, & ambiguis conuent. tom.2. lib.21. tit.10. num.21.* Flamin. *de confident. q.10. n.44.* Gutier. *de tutel. p.2. c.8. a.9.*

11 Vnde multa mala parentibus obueniunt propter filiorum peccata, & laxatam viuendi normam, prout Eli ob suos filios in viis Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio, 1. *Reg. cap.2.* Inde etiam probabile resultat periculum, quod bona per vxorem, filios, nepotes, & cæteros temerè dissipabuntur, ut satis insinuat *dict. cap. de Syracusana*, ibi, *per quos Ecclesiastica solet periclitari substantia*, Vlterius offenditur finis prætensus à Concil. Trident. *sess.25. de reform. cap.1. in princip. & in Extrauag.* Pii V. aduersus illegitimos, *in princip.* Ergo ne tot, ac tanta mala sequantur, omnino affirmandum est, nequaquam fore eligendos, eo maximè cùm omninò oporteat, non solùm ad inferiora beneficia, sed multo magis ad Episcopatus, juxta *reg. cap. cùm in cunctis 7. de elect. cap. graue 29. de præbendis.* Propter quorum aliqua hanc partem contra communem sequuntur Innocent. *in dict. cap.1. de testam.* & *ibi* Abb. *num.2.* Nau. *d. loco*, ubi affirmat hanc partem esse magis consonam Iuri; & ideò hodie attento Iure communi, tales non esse promovendos affirmat glos. *verb. paruulam, in dict. cap. priusquam.*

12 Verùm licèt hæc ultima sententia probabilitate non careat, priorem tamen, & communem Hostiensis opinionem etiam attento Iure communi, vti veriorem sequimur. Ad primum enim ex *dict. cap. prias*, facilè respondetur tex. non agere de habente vxorem, sed de habente filiam, qui retto ante à longo tempore incontinens fuit, quod longè diuersum est à castitate conjugali. Ad secundum ex *dict. cap. de Syracusana*, respondetur tex. illum quoad inuentum nihil de nouo statuisse, sed retulisse se ad Imperialem Constitutionem, de qua in *dict. Auth. in princip.* quæ in primis interdicere non potuit electionem ad Episcopatum, juxta *reg. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, 10. de constit. cap. ult. de rebus Ecclesiæ*, cum similibus; deinde, si rectè aduertas, Iustinianus ibi absolutè non prohibuit talium promotionem, sed solummodò quando promouendus vxorem habuit legibus interdictam, aut alio defectu laborantem, non verò si vnicam, & primam, vt patet *ibidem in vers. Sed etsi prias.* Ad tertium ex *dict. cap. Catinensis, cum glos. pen. ibidem*, text. procedere propter præsumptionem, quæ est contra habentem filios, quod bona Ecclesiæ dissipabit, & ut cesset labor faciendi inuentarium, de quo *in dict. cap. de Syracusana*; & tandem, quia datis paribus terminis ad beneesse, melius erit illum eligere, qui nullis occupationibus detinetur, & multò magis paratus est ad munus iniunctum exequendum. Ad vltimum ex rationibus supra expensis respondetur, quod etsi rationes illæ aliquo modo suadeant non oportere tales in Episcopos promoueri, non tamen concludunt prohibitionem aliquam dari attento Iure communi; fatemur equidem digniores, & dignissimos eligendos; affirmamus tamen, si omnia concurrant, dabilem esse aliquem ex his, qui aliquando dignior, aliquando dignissimus probabiliter reputetur.

GLOS. V.

Sobrium.

SVMMARIVM.

1 *Parcitatis virtus pulcherrima est inter Episcoporum ornamenta.*

2 *Ventris ingluuies facilè prouocat ad luxuriam.*

3 *Sapientiam iuuat sobrietas.*

4 *Salutem operatur moderata refectio.*

5 *Vires amittit cibo multo, aut potione distentus.*

6 *Podagra ob satietatem, ac aucta edulia hoc tempore assciatur.*

7 *Conuiuia potatorum, & comessationes ab Ecclesiasticis fugienda.*

8 *Ieiunij vtilitates referuntur.*

9 *Ieiunium neminem reddit debilem.*

10 *Dominus Saluator noster conuiuia adiit, ut exemplo alios temperantiam doceret.*

11 *Manducare, & bibere ad gloriam Dei, quando intelligatur.*

12 *Mensa Episcopi qualis esse debeat, & quæ in illa esca sint adducenda? ostenditur.*

13 *Apostoli sub Christi disciplina sectati sunt victus tenuitatem.*

14 *Sanctus Augustinus quantum temperantiæ studium habuerit, ostenditur.*

15 *Sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus, nec morbo quidem afflictus, carnis, vel vini vsum admisit.*

16 *Sanctus Amandus pane hordeaceo, & aqua quindecim annos mansit ad sepulchrum Beati Martini.*

17 *Sanctus Ioannes Chrysostomus, S. Basilius, S. Ambrosius, & S. Thomas Cantuariensis temperantiæ studium coluere.*

18 *Eremitæ antiqui tenuissimo victu vsi fuere.*

INTER

1 INTER Episcoporum ornamenta rectè collocatur pulcherrima illa parcitatis virtus, quia, ut ait S.Thom. 2. 2. *quæst. 189. art. 4.* Episcopis, & aliis Ecclesiæ ministris, qui mente deuota debent spiritualibus officiis insistere, & Regibus, qui per sapientiam debent populum subditum gubernare, spiritualiter sobrietas indicenda est; nam ignominiosum est clericis affluere epulis, inter quas difficulter potest seruari pudicitia, *c. Ecclesia 35.*
2 *dist.* † ventris enim ingluuies facilè prouocat ad luxuriam, & omne opus bonum dissoluit, ut dicit D. Hieronym. *in epist. ad Amandum. Episcopi,* inquit S. Eutych. Papa & martyr. *& Dei ministri non debent comessationibus, & vinolentiis incumbere, sed considerent sententiam Domini dicentis: Attendite ne grauentur corda vestra in crapula, & ebrietate.* Moderatè omnem cibum, & necessario sumptu sumite, ut juxta Apost. *sobrij sitis, & parati ad seruitium Domini.* Hinc Sapiens *Eccles. 37. Noli auidus esse in omni epulatione, & non te effundas super escam.* Et Apostol. 1. *ad Corinth. 6. Esca ventri, & venter escis, Deus autem & hunc, & hos destruet.* Et *ad Roman. 14. Regnum Dei non est esca, & potus.* Et 1. *ad Corinth. 8. Esca nos non commendat Deo.* Et *ad Hebr. 13. Optimum est gratia stabilire cor, non escis, quæ non profuerunt ambulantibus in eis. Nihil gula perniciosius,* ait S. Chrysostom. *homil. 44. in Ioan. nihil ignominiosius est. Hæc obtusum, & crassum ingenium, hæc carnalem animam reddit, hæc cæcat intellectum, nec sinit ut quicquam perspiciat.* Et *homil. 58. in Matth. Sues ex hominibus facit, imò etiam suibus multò deteriores.* Hinc S.Hieron. *epist. 10.* quæ est ad Furiam, *de viduitate seruanda. Non Ætnei ignes, non Vulcania tellus, non Vesenus, & Olympus tantis ardoribus æstuant, ut iuueniles medullæ vino plenæ, & dapibus inflammatæ.* Et S.Ambros. *lib. 1. de pœnit. cap. 14. Pascitur,* inquit, *libido conuiuiis, nutritur deliciis, vino accenditur, ebrietate inflammatur.* Huc vocat illud, quod Noë accidit, B.Alcuin. *Noë quippe priùs bibisse refertur, deinde femora sua nudasse.* Genes. 9. 21. *Bibensque vinum inebriatus est, & nudatus in tabernaculo suo.* Ab hoc ordine colligit hic author satietatem ad libidinem viam esse, sic ille scribit *interrogat. 137. Cur nudatio femorum post ebrietatem secuta est?* Respondet, *quia sæpiùs satietatem libido subsequitur:* & S.Nilus *orat. 2. de luxuria,* ait: *Pudicitia parit temperantiam, quia ipsa mater est pudicitiæ.* Nam, ut ait Cicero *lib. 1. offic. Victus, cultusque corporis ad valetudinem referuntur, & ad vires, non ad voluptatem.* Atque etiam si considerare volumus, quæ sit in natura excellentia, & dignitas, intelligemus quàm sit turpe diffluere luxuria, & delicatè, ac molliter viuere, quamque honestum parcè, continenter, seuerè. Philo *lib. de Sacerdotum honoribus,* ita ait: *Venter porro nil aliud est, quàm præsepe brutæ concupiscentiæ, qui potationibus rigatur, & ingluuie.* Ne belluis, brutisque pares simus, ore tui debemus, Dei laudibus celebrandis potiùs, quàm cibis gluttiendis: scitè Tertullian. *de resurrectione carnis cap. 6.* sic dicit: *Accepisti homo os ad vorandum, atque potandum, cur non potiùs ad eloquendum, vt à cæteris animalibus distes? cur non potiùs ad prædicandum Deo? vt etiam hominibus antistes.*

3 *Venter pinguis,* vt Hieron. ait *epist. 2. ad Nepotian. cap. 14. crassum sensum generat, & non gignit mentem tenuem; cùm Sacerdotalis sensus è contra vigil esse debeat, & tenuis,* atque ideò edacitatis vitio obnoxii Sacerdotes vngi non debent, *c. non liceat, 44. dist. Anima sicca,* dicebat Heraclytus, *sapientissima.* Et Clemens Alexand. *lib. 2. Pædag. Iubar est,* inquit, *anima sicca sapientissimum, & perspicax.* Vnde S.Hieron. *lib. 2. aduersus Iouinian. c. 7.* sic dicit: *Quod si quis existimat, & abundantia ciborum, potionumque se perfrui, & vacare posse sapientiæ, hoc est, & versari in deliciis, & deliciarum vitiis non teneri, se ipsum decipit.* Et *c. 7. Sapientiæ quoque operam dare non possumus, si de mensa abundantia cogitemus, quæ labore nimio, & cura indiget, citò expletur naturæ necessitas. Nibil enim,* ait S.Ioan. Chrysost. *homil. 29. in epistol. ad Hebræos,* & habetur *can. 28. de consecr. dist. 5. sic iucundum est, sicut cibus bene digestus, aut decoctus; nihil sic salutem, nihil sic sensuum acumen operatur, nihil sic ægritudinem fugat,* † *sicut* 4
moderata refectio: sufficientia quippe cum nutrimento, & sospitatem simul etiam procreat, & voluptatem. Abundantia verò morbum facit, & molestias ingerit, & ægritudines generat. Quod enim facit fames, hoc etiam plenitudo facit ciborum, multò autem magis peiora. Fames quippe in paucis diebus aufert hominem, & liberat ex hac vita pœnali; excessus verò ciborum consumit, & putrefacit corpus humanum, & macerat ægritudine diuturna, & demùm morte crudeli consumit. Obsecro igitur ne nostrum corpus vitiosum, & inutile faciamus, neque ei vitia inferamus, &c.

Quare Galenus 1. *Aphorism.* dicit in exhortatione 5
medicinæ, quorum vita, & ars sagina est, nec viuere posse dici, nec sanos esse, animasque eorum ita nimio sanguine, & dapibus quasi luto inuolutas, nihil tenue, nihil cœleste, sed semper de carnibus, & victu, & ventris ingluuie cogitare, *c. pro tales, de consecr. dist. 5.* Et Cicero *in 5. Tusc. l.* scribit fieri non posse, ut mente quis, & ratione rectè utatur, animæque vires debito loco, & tempore exerceat, cibo multo, ac potione distentus. Qui ægrotat, ait S.Hieronym. non aliter recipit sanitatem, nisi tenui cibo, & castigato victu, quæ λεπτοδίαιτα dicitur, quibus ergo cibis recipitur sanitas, his & seruari potest, ne quis putet morbos oleribus concitari. Præclarè id docet S. Ioan. Chrysost. *hom. 49. in 1. Corinth. Non menti,* inquit, *sed ipsi corpori inimica, & infensa est voluptas, ex forti debile reddit, è solido eneruatum, morbidum è sano, tenue ex compacto, ex florente, & formoso deforme, olidum ex fragranti, ex vtili inutile, ex mundo, & puro impurum, ex absoluto doloribus vndique differtum, ex recenti vetus, ex robusto flaccidum, ex celeri tardum, & ex sano languens, ex recto claudum.* Per hanc mille mala malignus ille patrat Satanas. Diurna exercitatio, & labores, & tolerantia, & moderata mensa, & victus simplex hilariora corpora reddunt, & formam propterea plurimùm iuuant. Quæ quum videmus, fratres, quid non voluptates, perniciosaque conuiuia vitamus, & simplicem potius prosequimur victum? vt corpore simul, & animo rectè comparati, virtutibus pleni, futuris aliquando bonis potiamur. A ventris ingluuie, & gulæ luxu quæ mala oriantur, explicat S. Nilus *orat. 6. de gula.* Et nimia ciborum copia mentem, rationemque obrui asserit sanctus Augustinus *epistol. 86.* Brutis, & ratione carentibus animalibus parem esse, qui ventri indulget, affirmat B.Ambros. *lib. 6. hexaëm. cap. 3.* & Petrus Blesensis *epist. 85.*

Quotidiano experimento probatur potus satietate 6
aciem mentis obtundi, ciborum nimietate vigorem cordis hebetari, itaut dilectio edendi etiam corporum contraria sit saluti, nisi ratio temperantiæ obsistat illecebræ, & quod futurum est oneri, subtrahat voluptati. S.Leo Papa *serm. 8. de ieiunio decimi mensis.* Frequentes igitur podagræ hanc ob causam hac nostra tempestate maximè vigent, vt Galeni etiam tempore accidisse legitur *Aphor. 6. comm. 28.* vbi sic ait: *Ætate Hippocratis pauci podagrâ laborabant propter vitæ moderantiam, nostris verò temporibus vsque adeò auctis eduliis, vt nihil eis addi posse videatur, infinita est podagrarum multitudo, cum nonnulli sint, qui nec exerceantur quidem, sed cruditatibus incumbant, & ante cibum bibant vina potentia, ac venereis vtantur immoderatè. Legimus quosdam,* ait S.Hieronym. *lib. 2. in Iouin. cap. 8. morbo articulari, & podagra humoribus laborantes proscriptione bonorum ad simplicem mensam, & pauperes cibos redactos conualuisse; caruerunt enim sollicitudine*

licitudine diſpenſandæ domus, & epularum largitate, quæ & corpus frangunt, & animum. Irridet Horatius appetitum ciborum, qui conſumpti relinquunt pœnitentiam.

Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.

Occaſio amittendæ ſobrietatis fugienda, vt ſunt conuiuia, & cætera, ubi ſolum comeſſationibus, & potationibus inſeruitur. Nam, vt ait Sapiens 23. *Prouerb.*

7 † *Noli eſſe in conuiuiis potatorum, nec in comeſſationibus eorum, qui carnes ad veſcendum conferunt.* Et S.Hieron. *epiſtol.2.ad Nepotian.de vita Clericorum cap.23.Conuiuia*, inquit ille, *tibi vitanda ſunt.* Et S. Ambroſ. *lib.1.offi.cap.20.Conuenire Eccleſiaſticis*, ait, *& maximè miniſtrorum officiis arbitror declinare extraneorum conuiuia, vel vt ipſi hoſpitales ſint peregrinantibus, vel vt ea cautione nullus ſit opprobrio locus.* Conuiuia quippe extraneorum occupationes habent, tum etiam epulandi produnt cupiditatem. Surrepunt etiam fabulæ frequenter de ſæculo, ac voluptatibus: claudere aures non potes, prohibere putatur ſuperbiæ: ſurrepunt etiam præter voluntatem pocula. Melius eſt domus tuæ ſemel excuſeris neceſſitati ſatisfaciendo, quàm alienæ frequenter, & vt ipſe ſobrius ſurgas: tamen ex aliena inſolentia condemnari non debet præſentia tua. Et refert Poſſid. *in vita S. Auguſtini*, eum in patria ſua petitum ad conuiuium nunquam ire voluiſſe, ne per frequentiam in patriæ conuiuiis conſtitutus temperantiæ amitteretur modus. Et probat Gutier. *canon.lib.2.cap.4.num.48. & 49.* quod clerici in conuiuiis debent ſe oſtendere honeſtos, ſobrios in cibo, potu, & verbis.

8 Hinc ob temperantiam, & ſobrietatem Sancti Patres ieiunium corpori pariter atque animo ſalutare pronuntiarunt. Audi S.Athanaſ. *lib.de Virginitate. Vide quid faciat ieiunium: morbos ſanat, diſtillationes exſiccat, dæmones fugat, malaſque cogitationes expellit, & mentem nitidiorem reddit, & cor purgatius, & corpus ſalubrius, & ad thronum Dei hominem ſiſtit.* Et S.Ambroſ. *lib.de Helia & ieiunio, cap.8. Quid eſt ieiunium, niſi ſubſtantia & imago cæleſtis, continentia magiſterium, pudicitia diſciplina, humilitas mentis, caſtigatio carnis, forma ſobrietatis, norma virtutis, purificatio animæ, miſerationis expenſa, lenitatis inſtitutio, charitatis illecebra, ſenectutis gratia, cuſtodia iuuentutis. Ieiunium denique eſt infirmitatis alleuiamentum, alimentum ſalutis.* Hæc Ambroſ. Principalis ergo ieiunij fructus eſt, quod temperantia corporis ſanitatem vel conſeruet, vel recuperet, illudque ſanius efficiat, vt probant Medici, qui ægris ſtatim ieiunium, inediam, diætam præfiniunt, & diutiſſimè vixerunt, qui ſeueriſſimè etiam ieiunarunt, vt SS. Antonius, Paulus, Hilarius, Romualdus, & alij. Unde à veritate alienum eſt dicere † hominem per ieiunium debilem red-

9 di, quia ut ait S.Leo, Samſon ita fortis à Deo eſt factus, quandoquidem multis ieiuniis eius mater macerabat corpus: è contra argutè Diogenes ventrem vitæ Carybdin appellat, cuius nimia ingurgitatione nihil eſt animæ corporique nocentius, nihil quod ingenia magis enecet, magiſque pudorem confundat, nihil quod ſtoliditatem magis generet, atque vecordiam. Et Amandus Presbyt. *Ventrem*, inquit, *diſtentum cibo, & vini potationibus irrigatum voluptas genitalium ſequitur: pro membrorum ordine ordo vitiorum eſt.* Caſtra ieiunia eſſe, in quibus contra hoſtium inſidias ſtamus, & contra Satanam pugnamus, aſſerit S. Ambroſ. *ſerm.25: Caſtra nobis ſunt noſtra ieiunia, quæ nos à diabolica oppugnatione defendunt. Denique ſtationes vocantur, quòd ſtantes, & commorantes in eis inimicos inſidiantes repellamus. Caſtra planè ſunt ieiunia Chriſtianis, à quibus ſi quis aberrauit, à ſpirituali Pharaone inſidiatur, aut peccatorum ſollicitudine deuoratur.* Chriſti caſtra ieiunium appellat S.Petrus Chryſologus *ſerm.12.* Deique arcem. *Ieiunium, Fratres, ſcimus eſſe Dei arcem, Chriſti caſtra, murum ſpiritus, vexillum Fidei, caſtitatis ſignum, ſanctitatis trophæum. Hoc Adam ſeruauit in Paradiſo, quem inde detraxit gula: hoc in arca cuſtodiuit mundum, quem ebrietas Noë demerſit. Per hoc Loth Sodomiticum extinxit incendium, qui per ebrietatem inceſti eſt adustus incendio.* Scitè Hiperitius *lib. 4. Apopt. Anacor. Siccatum ieiunio corpus Monachi animam de profundo eleuat, & ſiccat fiſtulas delectationum ieiunium Monachi.*

Oportet igitur moderatis epulis contentum eſſe Sacerdotes, vt admonet Eutych. Papa *Concilij Carthaginenſ. cap.15.* vt aliorum incontinentiam, & immoderationem queant coarguere, dicente S.Clement. *in Apoſtol. conſtit. lib.8. cap.50. Cum ſitis Presbyteri, & Diaconi Chriſti, ſobrij eſſe debetis, & priuatim, & cum aliis, vt poſſitis intemperantes coërcere.* Liberator enim noſter Sacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech, idcirco conuiuia adiit, vt verbo & exemplo alios temperantiam doceret, non vt ſeipſum paſceret; qui vt modeſtiam victus præſcriberet, & ipſe continuis quadraginta diebus nihil guſtauit, *Matt.4. Sumite cibum, aut potum*, vt ait Apoſtol. 1. *ad Cor.10. in laudem Dei.* Quomodo, quærit S.Baſil. *interrog. 196. in regulis*, manducat quis & bibit ad gloriam Dei, & ſimul reſpondet: Nimirum † quando diuinorum beneficiorum erga ſe memoriam conſeruat, ejuſmodi animi affectionem retinet, quæ ex compoſitione etiam corporis declaretur, ut ne tanquam ſecurus omnino manducet, ſed ut qui inſpectorem habeat Deum. Et quando in ſumendo cibo illud ſibi propoſitum habet, vt non tanquam ventris mancipium propter voluptatem manducet, ſed tanquam operarius Dei, vt in operibus quæ ſunt ex mandato Chriſti, exequendis eſſe firmior poſſit. Vnde Proſp. *lib.2. de vita contemplatiua, cap.17. de abſtinentia*, ita dicit: *Quiſquis ſine cibo potus vini percipitur, non ſuſtentanda natura, ſed luxuria cauſa ſumitur.* Vetam abſtinentiam inſtar cytharæ temperandam docet Gregor. *lib.20. moral.c.31. Penſandum*, inquit, *eſt quod chorda in cythara ſi minus tenditur, non ſonat, ſi amplius, raucum ſonat; ſic virtus abſtinentia, aut omnino nulla eſt ſi tantum quiſque corpus non edomat, quantum valet: aut valde inordinata eſt, ſi corpus atterit pluſquam valet.* 10

11

Vos, ô Præſules, ſi ſanctorum Conciliorum decreta veneramini, illud in primis decretum Concilij Carthagin. IV. in imo corde defigite, in quo ita habetur: Epiſcopus vilem ſupellectilem & menſam ac victum pauperem habeat; à quo mutuatus eſt Concil. Trident. *ſeſſ.25. de reform. cap.1.* his verbis: *Epiſcopi modeſta ſupellectili, menſa, ac frugali victu contenti, &c. Menſa Epiſcopi*, ait quidam modernus, *frugalis ſit & temperata, quam illi accedens de more piè benedicat: & in qua nihil præter primam eſcam, & vnum cibum inrulentum, & duo fructuum genera, vel ad ſummum alterum obſonii ſimplicis ferculum apponatur; placenta, eſca nimis lautè condita, & varia vinorum genera amoueantur. In ea lectio Sacrorum librorum ſemper adhibeatur, paraſitis, adulatoribus, ſcurrilibus iocis, & huiuſmodi longè inde remotis, & poſt ſumptam refectionem bonorum omnium largitori Deo gratiæ ſupplices reddantur.* Quæ tamen Conciliaris diſpoſitio non tollit, quin Epiſcopus poſſit aliis & diuerſis vti ferculis, ſi Epiſcopatus redditus ſufficientes ſint, ut aduertit Alzed. *de præcellent. Epiſcop. dignit. p.1.c.5. à num.29.* & præcipuè *num.31.* & decidit Anchar. *Clem. ad noſtram, num. 11. de cenſib.* quod Epiſcopi non debent cogi veſci cibis paucis, & vilibus, & pauperum, vt Religioſi, ſed in hoc caſu præcipuè quantitas redditunm, & Epiſcopi qualitas debet conſiderari, vt dicit Sclo. *de benef. p.1. quæſt.5. num.176.* 12

Victus enim tenuitatem ſub Chriſti Domini diſciplina ſectati ſunt Apoſtoli, quorum ſucceſſores ſunt Epiſcopi, qui ſegetum ſpicas manibus confricantes

tam

tam simplici cibo pellebant inediam, *Matth.* 12. *Marci* 2. *Luca* 6. Cùm numero duodecim essent, nihil aliud quam quinque panes hordeaceos, duosque pisces habuere in deserto, *Ioan.* 16. *Matth.* 14. quibus Dominus quinque millium turbam pauit. Iterum nihil omnino præterquam septem panes, & pauculos pisciculos, quando quatuor millia virorum satiata sunt, *Matth.* 15 *Marc.* 8. Rursum transfretantes obliti sunt panes secum ferre, *Matth.* 16. adeò non erat ipsorum animus in patinis, sed in doctrina, & exemplo Christi, vt cibariorum curam non haberent, quin & sæpe ita obruebantur, vt nec reficiendi corporis facultas daretur. Hinc *Marc.* 16. ait Apostolis Iesus: *Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum;* erant enim qui veniebant, & redibant multi, & nec spatium manducandi habebant.

14 Quantum temperantiæ studium in Beato Augustino fuerit, locuples ipse testis est *lib.* 10. *confess. cap.* 31. *Reficimus quotidianas*, ait, *ruinas corporis edendo, & bibendo, & suauis est mihi ista necessitas, & aduersùs istam suauitatem pugno, ne capiat, & quotidianum bellum gero in ieiuniis, sæpius in seruitutem redigens corpus meum. Hoc me docuisti, vt quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumpturus accedam, sed in ipso transitu insidiatur mihi laqueus concupiscentia, ipse enim transitus voluptas est. Et cùm salus sit causa edendi, & bibendi, adiungit se tanquam pedissequa periculosa iucunditas, & plerumque praire conatur, vt ejus causa fiat quod salutis causa me facere vel dico, vel volo. Nec idem modus vtriusque est. Nam quod saluti satis est, delectationi parum est. Et sæpe incertum fit, vtrum adhuc necessaria corporis cura subsidium petat. Ad hoc incertum hilarescit infelix anima, & in eo præparat excusationis patrocinium, gaudens non apparere, quid satis sit moderationi valetudinis, vt obtentu salutis obumbret negotium voluptatis. His tentationibus conor quotidie resistere, & inuoco dexteram tuam ad salutem meam: conforta me vt possim: da quod iubes, & iube quod vis.*

15 Sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus, vt est in eius vita apud Surium *tom.* 1. nec morbo quidem afflictus, carnis, vel vini vsum admisit, veritus ne infirmitati blandiens semel intermissum vitæ rigorem sanus postea repetere nollet superatus gulæ voluptate.

16 Sanctus Amandus Turoni ad Beati Martini sepulchrum quindecim annos mansit, & hoc tempore cibus illi panis hordeaceus, aqua potus fuit: qui postea Traiectensis Episcopus creatus abstinentiam non minuit, sed auxit. Surius *tom.* 1. *in eius vita.*

17 S Ioannes Chrysostom. vno tantum ferculo hordei quotidie vescebatur, non comedens carnes, nec bibens vinum. S. Basil. contentus erat pane, & aqua. Ambrosius singulis diebus ieiunabat, præterquam in Sabbato, & die Dominica, ac in natalitiis celeberrimorum Martyrum. S. Thomas Cantuariensis, quamuis primùm delicatis cibis vteretur, postea leguminibus tantum contentus, pauperes quotidie secretò discumbere faciebat.

18 Tenuissimo item victu vsi sunt antiqui Eremitæ, & testatur D. Hieron. se in ea eremi parte, quæ juxta Syriam Saracenis iungitur, vidisse Monachos, de quibus vnus per triginta annos clausus hordeaceo pane, & lutulenta aqua vixit: alter in cisterna veteri, quam gentili sermone Syri *Gubam* vocant, quinque caricis, id est aridis ficubus, per singulos dies sustentabatur. Et idem Hieron. *in vita D. Pauli Eremita*, asserit illum in orationibus, & solitudine duxisse vitam, cibum, & vestimentum ei palma præbente. Et in vita S. Hilarionis eius miram abstinentiam explanat Palladius *in Sanctorum Patrum historia, cap.* 51. *Vidimus*, inquit, *alium quoque senem in solitudine Antinoy, qua est Metropolis Thebaidis, Eliam nomine, qui natus erat centum, & decem annos: multa signa quotidie peragebat, nec cessabat mederi agrotantibus. Comedebat in senectute tres vncias panis, tres oleas vespere. In iuuentute autem semel comedebat in hebdomada.* Et c. 68. *Euagrius Diaconus Angeli monitu in solitudinem profectus, & vaticinandi dono praditus dixit: Ex quo veni in solitudinem non tetigi lactucam, non minutum olus, non aliquid viride, non fructum, non vuam, non lauacrum, non carnem, non panem, non vinum, neque omnino aliquid ex iis, qua per ignem transeunt, prater quadam olera cruda, & modicum aqua. Post autem sextumdecimum huius instituti annum, propter corporis & stomachi imbecillitatem, ad biennium, quo migrauit ad Christum, non nisi ptisanam, id est, coctum hordeum; vel legumina sumpsit & panem.* Et de temperantia, ac vitæ austeritate olim Ægyptiorum Sacerdotum tractat S. Hieronym. *lib.* 2. *aduersus Iouinianum, cap.* 9. Et multa de temperantia tradunt Guillielm. Alotus *in suo thesauro verb. temperantia*, Ioan. Suarez Episc. Conimbricensis *in Matth. c.* 14. *tract.* 2. Didac. Stella *enarrat. in c.* 6. *Luca*, Ludou. de la Puente *in lib. inscripto Hispanico idiomate, Quia spiritual, tract.* 4. *c.* 15. § 3. Less. *de instit. lib.* 4. *c.* 1. *n.* 1. *cum sequent.* Ioan. Gagnæ. *in epist. ad Galat. c.* 5. *& ad Rom. c.* 13. Bernardin. Rosignol. *de disciplina Christiana perfectionis, lib.* 5. *c.* 33. *per totum.*

Vocem illam, *sobrium*, de qua in textu, monet Hieronym. ambiguam esse, & significare non solùm sobrium, quo sensu eam suprà explicauimus, sed etiam vigilantem. Sic Chrysost. *Sobrium*, inquit, *ac vigilantem dixit; hoc est, clarissima mentis acie praditum, innumerosque habentem omni ex parte oculos, quibus acutissimè cuncta prospiciat; sunt quippe plura, qua incidant, & mentis hebetent aciem, putà concupiscentia, quotidiana cura, rerumque perturbatio, & plurima id genus vndique imminent. Vigilantem igitur esse necesse est illum qui non tantùm sui curam habet, verùm etiam aliquorum. Decet esse peruigilem eum, qui eiusmodi est, ac spiritu viuere, & affectus sui flammam operibus ipsis ostendere, ducesque omnes solicitudine, atque industria superare, vt die, noctuque exercitum, & castra perlustret, laboret, & sui officij munus diligentissimè impleat, atque omnium curam, & solicitudinem gerat.* Cum Chrysostomo sentiunt Theodoretus, reliquique Græci, ille enim vigilantem explicat, qui possit considerare quid agendum sit. Theophylactus perspicacem, quique suis rebus attentus sit, nullisque huius sæculi curis addictus. 19

GLOS. VI.

Prudentem.

SVMMARIVM.

1 *Prudentiam virtutum Abbatissam nuncupat S. Bernardus.*

2 *Prudentia non existente, nulla est virtus.*

3 *Episcopus debet esse tanta eruditionis, vt in omnes motus, & gressus, & vniuersa opera eius sint notabilia.*

4 *Prudentia Pralati in quibus consistat, ostenditur.*

5 *Prudens est qui intelligentia sua aliquid cognoscit: sciens verò, qui alterius iudicio rem percipit.*

6 *Prudentes sicut serpentes, quare Pralati requirantur, ostenditur.*

7 *Propter stolidam, aut stultam simplicitatem repellitur quis ab Episcopatu.*

8 *Sacerdotium Summum Ecclesia aspirare nullus prasumat, qui Ecclesiasticis disciplinis per Ordinem non sit imbutus.*

9 *Prudentia est in Episcopo, vt non sit facilis ad credendum.*

10 .*Prudentia in Episcopo est, vt in negotiis arduis non sit facilis ad determinandum.*

11 *Consilio, & alieno iudicio in arduis semper procedendum.*

12 *Prudentia*

12 *Prudentia in Episcopo requiritur ad reconciliandos peccatores.*

13 *Prudentia Episcopi est in malignorum calumniis patiens esse.*

14 *Episcopus aduersitates, & tribulationes perpeti debes.*

15 *Prudentia magna in Episcopo debet esse circa collationem beneficiorum & spiritualium.*

16 *Vigilantia & solicitudo ab Episcopis non solùm in distribuendis beneficiis, sed in omnibus ad suum munus pertinentibus requiritur.*

17 *Peritiam sacularium negotiorum oportet Episcopos habere.*

18 *Sobrius idem quod vigilans aliquando significat.*

1 PRVDENTIA, quam Diuus Bernardus virtutum Abbatissam non incommodè nuncupauit, adeò curam publicam gerentibus
necessaria est, vt hanc vnam Salomon (optione sibi à Deo data petendi quod vellet) poposcerit,
qua populum sibi commissum regere, & in officio continere posset. Quæ sanè eius petitio ita Deo placuit, vt non solum quam petiuit prudentiam, sed opes
etiam, & gloriam, quas non petierat, cumulatissimè fuerit impertitus. Est enim hæc virtus adeò Principibus necessaria, vt eadem in libris Sapientiæ, *Prouerb.* 8.
de se ipsa testetur, *Reges omnes per se vnam regnum principatum tenere, & legum conditores iusta decernere.* Ipsius numine Principes imperare, & qui authoritate plurimum valent, iustitiæ moderationem tenere.
Et haud multò post virtutis huius vim idem Salomon per eiusdem prudentiæ personam ita exaggerat Prouerb. 1. *Audiens sapiens sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit.* Et rursus Prouerb. 17. *Seruus sapiens dominabitur filiis stultis, & inter fratres hereditatem diuidet.* Cumque filius natura superior sit, & seruus inferior, adeò tamen potens est sapientia, vt ex seruo non modò liberum, sed etiam liberis superiorem faciat. Hinc Aristot. *lib.* 3. *Politicor. c.* 3. ait prudentiam esse virtutem propriam eius, qui cæteris præest.

2 *Nulla est virtus*, inquit Modernus quidam, *prudentia non existente.* Et Cicero *lib.* 1. *Tuscul. quæst. Nihil est hominis prudentiâ dulcius.* Et Cassiodor. *epistol. lib.* 6. *epist.* 10. *Sola est prudentia, quæ rebus omnibus praponitur, quando in homine feliciter inuenitur.* Hinc Salom. *Prouerb.* 16. asserit: *Acquire prudentiam, quia pretiosior est argento;* & *cap.* 7. *Prudentiam voca ad animam tuam:* & *cap.* 9. *Ambulate per vias prudentiæ.* Quamobrem meritò D. Gregorius *in pastorali*, aduersùs eos, qui tantæ huius virtutis præsidio destituti Pastoris officium inuadunt, clamat dicens: *Nulla res doceri præsumitur, nisi intenta priùs meditatione discatur.* Ab imperitis ergo pastorale magisterium qua temeritate suscipitur, quando ars artium est regimen animarum? Quid ex hoc consequi necesse est, nisi quod à Domino dictum est, *Matth.* 16. *Cæci sunt, & duces cæcorum; cæcus autem si cæco ducatum præbeat, ambo in foveam cadunt?* Cæcitatem verò hanc Dominus tanquam maximum flagellum impiis per Prophetam *Esai.* 29. comminatur, dicens: *Ecce ego addam, vt admirationem faciam populo huic, miraculo grandi, & stupendo.* peribit enim sapientia à sapientibus, & intellectus prudentum abscondetur. Sine prudentia autem, & intellectu quid præclarè poteris administrare, etiamsi omnibus aliis virtutibus instructus sis? Hæc enim virtus vbique in litteris sanctis fortitudini antefertur, quoniam efficacior est ad res gerendas prudenter excogitata ratio, quàm quæcumque siue potentia, siue fortitudo huiusmodi consilio destituta. Vnde scriptum est *Prouerb.* 21. *Ciuitatem fortium ascendit sapiens, destruxitque robur fiduciæ eius.*

3 Sit igitur Episcopus tantæ eruditionis, vt omnes motus, & gressus, & vniuersa opera eius notabilia sint:
veritatem mente concipiat, & eam toto habitu resonet, atque ornatu, vt quicquid agat, quicquid loquatur, doctrina sit populorum. Pastor sit in tranquillitate omnia disponens, in omnibus viis suis prudenter agens, & in brachio excelso gregem suum præcedens exemplo, & Dominus erit cum illo. Episcopus sit temperans, & non superbus, negotiis opportunus, nunquam verò temerarius, regentis quoque authoritate
dignus, & plenus. Prudens existat † Prælatus (inquit 4
Modernus quidam) *itavt arte quadam omnibus omnia fiat, vt loquacioribus frequentiores turbas, & conuentibus hominum taciturnis sollicitudinem nimiam interdicat, alacrioribus tristem vultum, tristioribus alacriorem ostendat? Leuibus & vagabundis ne quid pro arbitrio aliquid concedat, solidis & constantibus ne deneget, industriis & laboriosis vt remissionem sæpiùs det, & relaxationem; segnes, & ignauos vt ad exercitia frequenter, & labores impellat: ingluuiosos vt lautioribus mensis nunquam admoueat, frugales & sobrios ne repellat: officiosis, quietis, mansuetis, vt multa quæ vel ad vescendum, vel amiciendum, vel conuersandum pertinent largiore manu permittat. Ita prudens debet esse Prælatus, vt sit austerus sine tristitia, comis sine scurrilitate, seuerus cum iucunditate, iucundus cum seueritate: irascatur, sed modicè: obiurget, sed non contumeliosè: corrigat, sed non acerbè: dissimulet interdum, sed cautus: laudet etiam, sed non profusius: blandiatur quoque, sed grauius; remittat, sed non licentiùs.*
Vnde *in cap. qui Episcopus*, 23. *dist.* sic legitur: *Qui* 5
Episcopus ordinandus est, antea examinetur si sit prudens, si docilis, si moribus temperatus, si peruigil, si semper suis negotiis cauens. Item *in princip. dist.* 36. ibi: *oportet ordinandum esse prudentem*, vbi D. Acuña, & citat Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *casu* 426. Nau. *in cap. si quando, de rescript. except.* 11. *num.* 3. Nam vltra scientiam, qua præfulgere tenetur, sapiens debet esse, cùm scientia & sapientia inter se differant secundùm Aristot. *de Anima. Prudens est, qui intelligentia sua aliquid cognoscit: sciens verò, qui alterius iudicio rem percipit.* Terent. *in Eunuch. Et prudens, & sciens viuus viuensque pereo:* cum adductis per Bobadil. *in sua po-*
litica, lib. 1. *c.* 5. *à princ. & c.* 9. † Prudens ideo debet esse 6
Prælatus, quia ars est artium regimen animarum. Vnde docuit Dominus Prælatos, dicens: *Estote prudentes sicut serpentes*, volens vt serpenti similes in hoc existant, vt nempe blandi sint, ac tractabiles, omniumque naturæ se accommodent, vtque vigilantissimi semper, ac circumspecti sint, veluti ipse serpens, qui semper collo atque pectore erecto incedit, circumspiciens vndequaque, vt à repentino, quo casu of-
fendi posset, malo saluus consistat. Nam † propter sto- 7
lidam, aut stultam simplicitatem repellitur aliquis ab Episcopatu, vt habetur *in cap. Petrus*, 39. *dist.* in hæc verba: *Petrus Diaconus quem à vobis electum asseritis, omnino, vt dicitur, simplex est, & nostis quoniam hoc tempore talis in regimine arcis debet constitui, qui non solùm de salute animarum, sed etiam de extrinseca vtilitate, & cautela sciat esse solicitus: sit humilis, & affabilis, & in sensibus Scripturarum cautus, & acutus.* Hinc Gregor. ita dicit: *Non fiat Abbas, qui sibi sapiens esse videtur, nec est in suo sensu humilis.*
Qui Ecclesiasticis disciplinis per ordinem non est 8
imbutus, & temporum approbatione diuinis stipendiis eruditus, nequaquam ad Summum Ecclesiæ Sacerdotium aspirare præsumat, vt ait Zozimus Papa *in epist. ad Esichium Episcopum*, relatus *in c.* 2. 35. *dist.* Vnde Dauid 2. *Regum* 5. priùs ex gratia Spiritus sancti donum scientiæ percepit, & postea administrationem regni allecutus est. Hinc etiam Salomon *Eccles.* 3. *priùs*, ait, *tempus tacendi, & postea tempus loquendi*, quia veritas priùs tacendo discitur, & postea loquendo prædicatur. Hinc etiam Dominus 2. *Paralip.* 1. priùs ponit verba sua in ore Prophetæ, & postea constituit

cum

eum super gentes, & regna, dicens ad Hieremiam: *Ecce dedi verba mea in ore tuo, ecce constitui te hodie super gentes, & super Regna.* Et Saluator noster ipse Dominus IESVS *Lucæ* 2. priùs in medio Doctorum sedit audiens illos, & interrogans, & postea prædicare cœpit; quia priùs quisque discere, & posteà prædicandi officium accipere debet. Deinde *Matth.* 10. priùs Apostolos docuit, & postea eos ad prædicandum misit, dicens: *Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.* Sic etiam post Resurrectionem priùs illis sensum aperuit, & Scripturas explanauit, & posteà dixit eis: *Euntes in vniuersum mundum*, &c. Vnde cùm *Matth.* 14. de quinque panibus quinque millia hominum vellet reficere, priùs panes accipiens fregit, & postea Discipulis dedit, & per eos demum turbis apposuit; quia Sacramenta legis, & Prophetarum priùs disserendo exposuit, & postea eorum scientiam Discipulis dedit, & per eos tandem illam fidelibus dispensauit.

9 *Primò* ex prudentia permanet, vt Episcopus non sit facilis ad credendum; nam hoc inter omnia vitia prudentiæ contraria est vnum, quod primo loco cauendum est, vt ait Diuus Bernardus *ad Eugenium lib. de considerat. c.* 13. his verbis: *Est, ò Eugeni, vnum vitium, cuius si te sentis immunem, inter omnes, quos noui, ex his, qui Cathedras ascenderunt, sedebis, me iudice, solitarius: hoc est, facilitas credulitatis; cuius callidissima vulpecula magnorum neminem comperi satis cauisse versutias, ex qua ipsismet pro nihilo multa nascuntur ira. Inde innocentium frequens addictio, inde praiudicia in absentes*, &c. Ioannes *in Extrauag. Diuinæ, de pœnis*, ita ait: *Nos mala contra aliquem dicta nolumus priùs credere, quàm probare.*

10 *Secundò* ex eadem prudentia fluit, quod Episcopus in negotiis arduis non sit facilis ad determinandum, sed sumpto ad cogitandum spatio, diu multumque res expendere debet, omnia circumspicere, & considerare, iuxta Sapientis dictum, *Prou.* 4. *Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant gressus tuos*: & *Prouerb.* 93. *Qui festinus est pedibus, offendit*, & docet noster Apostolus *ad Timoth.* 1. *c.* 5. *Nemini citò manum imponas, ne communices peccatis alienis.*

11 *Tertiò* ex eadem prudentia prouenit, vt Episcopus negotia ardua sine aliorum consilio non decidat, iuxta illud *Prouerb.* 22. *Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui. Eccles.* 32. *Sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebis, & ibidem: Ante omnem actum consilium præcedat te*, & Tobias consuluit filio suo, vt semper consilium à sapiente requirat, *Tob. cap.* 2. *Qui agunt*, dicit Sapiens *Prou.* 3. *cum consilio, reguntur sapientia.* Et Horat. *lib.* 3. *carm. ad* 4.

Vis consilij expers mole ruit sua.

Et S. Bernardus, *non abundes in sensu tuo, sed alieno magis acquiescas consilio, & iudicio. Qui de sua vnius sententia omnia gerit*, ait Liuius, *superbum hunc iudicabo magis, quàm sapientem.* Et alibi: *Qui neque ipse consulere, neque alteri parere scit, extremi est ingenij.* Nemo adeò sapiens, qui aliorum consiliis non indigeat, nemo adeò magnus, qui ad infimorum etiam monita demittere se non debeat; incipit esse minimus, qui inferiorum consilia minimè quærit, vt scitè Symmachus *lib.* 4 *epist.* 7. & monebat Leo Imper. *c.* 4. *omnem actionem consilium anteeat, inconsulta enim rerum tractatio haud satis tuta est.* Attende tamen à falsis Prophetis, id est consultoribus, quorum consilia, vt ait idem Bernardus, Deo non sunt odorifera: cautè igitur audienda sunt eorum hominum consilia, in quibus non constat vigere timorem Dei, aut qui affectibus carnis obnoxij sunt.

12 *Quartò* ex eadem prudentia enascitur, vt Episcopus in reconciliandis peccatoribus sit diligens, & cautus; nam Christus Dominus hoc tantùm diligit, ac curat, vt dicat, Ioan. 21. *Si diligis me, pasce oues meas*, hoc est in quo mihi summè placere potes, si eos qui me offenderunt, mihi reconcilies; ob hoc enim ego sanguinem fudi. Quod igitur ardentius exercitium, quàm erecto in Deum corde per varia loca discurrere, quærendo, siriendo, & procurando animarum salutem? Nam vnicus finis, vnicus scopus, vnica consolatio, vnicum refrigerium pastoralis officij est adducere animas ad cognitionem, & amorem Dei. Apost. *ad Philipp.* 5. vocabat conuersos à se, gaudium meum, & corona mea. Hoc autem maximum laborum omnium leuamen. Mens mea solidata est, & in Christo fundata, dicebat Sancta Agatha. Quantum verò extorqueri debeat Episcopus, quando subditi peccant, nobis demonstrat Chrysost. *homil.* 3. *in Acta*, his verbis: *Quando aliquos vestrûm peccare contingit, emoriar, nisi videor similis dolore exanimatis, nisi attonitus, ita vt etiam ipsum lumen oculorum meorum non sit mecum; nam quæ spei mihi, si vos non proficiatis.*

Quintò ex eadem prudentia manat, vt in calum- 13
niis malignantium sit patiens: non enim arbitretur Prælatus, quantacumque polleat sanctitate, posse se omnino euadere inuidias, detractiones, & calumnias malignantium, sed contemnat se à talibus contemni, nec extimescat eorum scandalum, quia in tali casu Dominus dicit, Matth. 16. *Cæci sunt, & duces cæcorum.* Quid mirum si omnes contradicunt tibi? Nonne de Domino dicit Sanctus ille Simeon, Lucæ 2. *Ecce positus est hic in signum, cui contradicetur?* Et Dauid, *Astiterunt Reges terræ*, &c. Et Hierem. *Omnes contradicunt mihi*: & Actuum vlt. *De secta hac notum est nobis, quod vbique ei contradicetur.* Si igitur citra culpam tuam Apostolicos mores sectando contemneris, age gratias Deo, quemadmodum Sancti faciebant, & læto animo cum Dauid Psalm. 118. *Adolescentulus sum ego, & contemptus, tamen iustificationes tuas non sum oblitus.* Et Psalm. 68. *Domine propter te sustinui opprobrium, operuit confusio faciem meam, extraneus factus sum fratribus meis, &c.* Quare, *Quia zelus domus tuæ comedit me, & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me*; idest, zelus acquirendi animas tibi me coëgit ad humilitatem Apostolicam sectandam: Scio, Domine, quod non ex ore potentium, sapientium, ac pompaticè incedentium, sed ex ore infantium, & lactentium, idest simplicium, & contemptorum Apostolorum voluisti sapientiam, tuam, ac gloriam perfectè manifestari. Qui in hac vita, dicebat quidam Sanctus, ad linguas dolosas tenderit, & non potius intentioni suæ, & menti animum totus intenderit, nunquam Deo inseruiet, neque hominibus vtilis erit. Nam † aduersitates, & tribulationes perpeti
debet Episcopus. Vnde Bernard. *ad Eugen. lib.* 2. *cap.* 5. 14
Agnosce, inquit, *hæreditatem tuam Christi Cruce, in laboribus multis.* D. Paul. *ad Corinth.* 2. *cap.* 3. *Omnem tribulationem passi sumus, foris pugnæ, intus timores.* Et ipse Christus Apostolis suis, quorum vices repræsentant Episcopi, dixit: *Ecce ego mitto vos, sicut oues in medio luporum.* Hinc etiam Innocent. III. *in cap. qualiter, & quando* 2. *de accusationibus*, dicit Prælatos non posse omnibus complacere, cùm ex officio suo non solùm arguere, sed etiam increpare, quin etiam interdum suspendere, nonnunquam verò ligare debeant; & ideò frequenter odium multorum incurrunt, & insidias patiuntur, in quibus diffidendum non est, imò in labore, & ærumna, in fame, & siti laborandum, impendentes sua, & seipsos pro animabus, quamuis dura fronte sint, quia noster Apost. 1. *ad Corinth.* 15. non dixit, plus omnibus fructificaui, sed *plus omnibus laboraui*, &c. Et nihil tam durum, quod duriori non cedat. Vnde Dominus ad Prophetam dicit *Ezech.* 3. *Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum.* Et Prælatus, qui partes suas explet cum Propheta, *Mich.* 6. dicere poterit; *Popule meus quid tibi debui facere, & non feci?*

foci? Eget, inquit Bernard. serm. 10. super Cant. pastor eruditione, sed multò magis vnctione, quæ sola docet de omnibus: eget vigore, & feruore; vigore quidem, ne cedat tribulationi, sed pro iustitia persecutionem viriliter sustineat; feruore autem, vt nullis capiatur voluptatibus, nullis illecebris euertatur; iam non sibi viuere studens, sed ei, qui pro eo mortuus est. Cum infirmantibus infirmetur, vratur cum scandalizatis, fiat etiam (si oportet) Iudæis Iudæus, cum Iob sit frater draconum, & socius struthionum: non timeat pro fratribus cum Moyse deleri de libro vitæ, & cum Paulo anathema esse à Christo.

15 Sextò ex eadem prudentia fluit, vt Episcopus circa collationem beneficiorum, præcipuè curatorum, & spiritualium officiorum debitam adhibeat solicitudinem, & vigilantiam, cùm eorum sit tantum dispensator, iuxta illud nostri Apost. 1. ad Corinth. 4. Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei. Ideò præ oculis habere debet illud 1. ad Timoth. 5. Testificor coram Deo, & Christo IESV, & electis Angelis, vt hæc custodias sine præiudicio (idest, sine præcipitatione iudicij) nihil faciens in alteram partem declinando (idest, nihil agens præcipitanter) manus citò nemini imposueris, neque communicaueris peccatis alienis. Vacante igitur beneficio orandum est. Ostende, Domine, quem elegeris, &c. Act. 1. Tu Domine nosti, quod in hac distributione ego prorsus nolo attendere ad carnem, & sanguinem, sed eligere ministrum tibi fidelem, & Medicum vtilem animabus tuo sanguine redemptis. Animaduerte Pastor vigilantissime, quomodo Lucæ 6. pernoctauit Dominus in oratione, & manè elegit Apostolos. Elige, vt commendat Bernard. ad Eugenium lib. 3. viros probatos, non probandos; quia in omnia potius deficiunt boni, quàm meliorentur mali. Assume potius cunctantes, & renuentes, quàm volentes, & currentes. Compelle illos intrare, qui præter Dominum timeant, nihil sperent nisi à Domino: in cunctis bene morati, qui sint in consilio prouidi, in iubendo discreti, in disponendo industrij, in agendo strenui, in loquendo modesti, in aduersitate securi, in prosperitate deuoti, in zelo sobrij, in misericordia non remissi, in otio non otiosi, in conuiuio non effusi, in cura rei familiaris non anxij: qui quod verecundè excusant, obstinatiùs non recusent: qui vulgus conspernant, sed doceant; diuites non palpent, sed terreant: pauperes non grauent, sed foueant: qui orandi officium reuereantur, & in omni re plus fidant orationi, quàm suæ industriæ, vel labori: qui se amabiles præbeant, non verbo, sed opere: se reuerendos exhibeant, sed actu, non fastu; qui humiles cum humilibus, duros durè arguant, malignantes coerceant, reddant retributionem superbis: qui non de dote viduæ, & patri-

16 monio Crucifixi se, vel suos ditare festinent. † Vigilantia, & solicitudo ab Episcopis non solùm in distribuendis beneficiis, sed in omnibus ad suum munus pertinentibus magnoperè requiritur, vt ex varijs sacrarum litterarum locis clarè dignoscimus. Nam in Actibus Apostolorum dicitur cap. 20. Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei. Et paulò post, Propter quod vigilate, &c. Et Apost. noster 2. ad Timoth. 4. Tu verò vigila, in omnibus labora, ministerium tuum imple. Et ad Rom. 12. postquam officia singulis Ecclesiæ gradibus conuenientia enumerauit, Episcopo tribuit præ omnibus nominatim solicitudinem, dicens: Qui præest in solicitudine. Et ad Philipp. 2. ait, quod Timotheus sincera affectione solicitus erat pro illis. Et ad Hebr. 13. Obedite præpositis vestris, ipsi enim peruigilant pro animabus vestris.

17 Aduertendum denique duxi, etiam sæcularium negotiorum oportere Prælatos peritiam habere, cùm subditis suis non solùm spiritualia, sed etiam carnalia subsidia ministrare debeant, exemplo Christi qui turbas sequentes non solùm verbo docebat, sed etiam virtute sanabat, & corporalibus alimentis reficiebat. Vt autem Prælati hæc omnia plenè possint perficere, sæcularium negotiorum oportet eos habere solertiam, vt eorum cautelâ Ecclesiæ seruentur indemnes, & cuique necessaria pro suo modo ministrentur. Vnde Gregor. scribens Clero, & nobilibus Neapolitanis, lib. 8. epist. 40. relatus in c. Petrus, 29. dist. sic ait: Petrus Diaconus, quem à vobis electum asseritis, omnino (vt dicitur) simplex est & nobis; quia talis hoc tempore in regiminis debet arce constitui, qui non solùm de salute animarum, verùm etiam de extrinseca subiectorum vtilitate, & cautela sciat esse solicitus, &c.

GLOS. VII.

Ornatum.

SVMMARIVM.

1 *Grauitas debet esse in incessu Episcopi, vt scilicet raro, & moderato gressu incedat.*

2 *Honestas debet esse in habitu Episcopi, vt non sint vestes incisæ, aut diuerso colore.*

3 *Munditia adhibenda est, non odiosa, nec exquisita nimis.*

4 *Vestitus non debet esse affectatus, sed naturalis, & simplex.*

5 *Religio non est in habitu, sed in corde.*

6 *Indumenta mollia animi mollitiam indicant.*

7 *Episcopi nec fulgidis, nec sordidis vestibus se ornare debent, sed inter vtrumque medium quoddam est capiendum.*

8 *Comarum, aut vestium extra necessitatem curam gerere, vel infelicium est, vel iniustorum.*

9 *Episcopi supellex qualis esse debeat? ostenditur.*

10 *Honor non cultu vestium, non equorum fastu, non amplis ædificiis, sed grauitate morum, & actuum honestate cognoscitur.*

11 *In vestibus non est gloriandum, cùm eas vermes & gignant, & perdant.*

12 *Prælatum declinare ad austeritatem vitæ in mensa, vestibus, & numero seruitorum, expedientius, & efficacius.*

13 *Pompa in fastu plus scandalizat homines sæculi, quàm ædificat.*

14 *Ecclesiæ auctoritas non consistit in fastu Prælati.*

15 *Honori reuerentia debetur, non diuitiis, & vestibus.*

16 *Moyses Israelitici populi Princeps in vestitu, vestibusque quotidianis nihil fastus, sed simplicitatem, frugalitatemque priuati hominis exercuit.*

17 *Ethnici Principes sine fastu vixerunt.*

18 *Sanctus Martinus factus Episcopus eandem in vestitu vilitatem habebat, quæ apud se prius fuerat.*

19 *Sanctus Augustinus vsus fuit frugali, & parca mensa.*

20 *Sanctus Basilius victu, & cultu fuit abstinentissimus.*

21 *Sanctus Exuperius vestitu moderato vsus fuit.*

22 *Temporum diuersitas non mutat fortunas pauperum, aut mores hominum.*

23 Concil. Trid. sess. 25. de reform. cap. 1.

NON solùm Episcopus debet esse ornatus in interioribus, quæ consistunt in virtutibus, & vitæ sanctimonia; vnde inquit 1
Hieronym. ad Nepotianum: Vis scire quales Deus quærat ornatus? habeto iustitiam, temperantiam, prudentiam, fortitudinem: nihil enim hoc monili pretiosius, nihil hac gemmarum varietate distinctius; hæc enim ornamenta tibi sint, & scuta. Sed etiam in exterioribus, quæ consistunt in quatuor, videlicet cibo, & potu, de quibus egimus alleg. 5. & in incessu, & habitu, de quibus agemus in præsenti.

1 præscripti. † In incessu debet esse grauitas, vt scilicet
rato & moderato gressu incedat, vt sic grauitate itine-
2 ris ostendat grauitatem mentis. † In habitu debet esse
honestas, vt non sint vestes incisæ, vt ioculatorum,
aut diuerso colore, vel non aptæ religioni clericali, aut
fucatæ, dummodo nec fulgidis, nec sordidis se vesti-
3 bus ornet. Nam, vt ait Cicero *lib.1. offic.* † *adhibenda*
est munditia non odiosa, neque exquisita nimis, tantum-
que fugiat agrestem, & inhumanam negligentiam. Ea-
dem ratio habenda est vestitus, in quo, sicut in pleris-
que rebus, mediocritas optima est: quæ mediocritas
secundùm S. Ambros. *lib.1. offic. c.19.* eo posita est,
4 vt † vestitus non sit affectatus, sed naturalis, & sim-
plex, neglectus magis, quàm expetitus, vt honestati,
vel necessitati nihil accedat nitoris. Homines igitur Ec-
clesiastici parum æstimentur pudici, sibi qui probro
sunt & ignominiæ. *Parem,* ait S. Cyprian. *lib. de habitu*
Virginum, se integritas in omnibus præstet, nec bonum
corporis cultus infamet. Mundi pompis & deliciis iam
tunc renunciauimus, cum meliore transgressu ad Deum
venimus. Ornamentorum, ac vestium insignia, & leno-
cinia formarum, non nisi prostitutis & impudicis fœmi-
nis congruunt. Et nullarum ferè pretiosior cultus, quàm
quarum pudor vilis est. Nitens cultus, ait S. Hier. *epist.47.*
c.3. sordidum ostendit animum. Et S. Bernardus *in apo-*
logia ad Guillelm. Abbatem: Apostolus (ait) *ita loqui-*
tur 1. ad Timoth.9. habentes victum & vestitum, his
contenti sumus. Nobis autem est pro victu satietas, nec
vestitum appetimus, sed ornatum. Quæritur ad induen-
dum non quod vilius, sed quod subtilius inuenitur: non
quod repellat frigus, sed quod superbire compellat: non
denique, iuxta regulam, quod vilius comparari potest,
sed quod venustius, imò vanius ostentari. Quiuis de se-
culo, quantumlibet honoratus, etiamsi Rex, etiamsi Im-
perator ille fuerit, non tamen nostra horrebit indumen-
ta, si suo sibi modo præparata fuerint & aptata. Cæte-
5 *rum † in habitu,* inquit, *non est religio, sed in corde, be-*
ne ex cordis thesauro sine dubio procedit quicquid foris
apparet vitiosum. Vanum cor vanitatis notam ingerit
corpori, & exterior superfluitas, interioris vanitatis in-
6 *dicium est.* † *Mollia indumenta animi mollitiem indi-*
cant. Non tanto curaretur corporis cultus, nisi prius ne-
glecta fuisset mens inculta virtutibus. Quod verò non
solùm vanitatis, sed etiam superbiæ sit pretiosis indui
vestibus, collegit S. Greg. *hom.4. in Euangel.* dum ait:
Quod pro sola inani gloria vestimentum pretiosius quæ-
ritur, res ipsa testatur; quia nemo vult ibi pretiosis ve-
stibus indui, vbi ab aliis non possit videri. Quò pertinet
illud Socratis ad Xanthippem coniugem singulari se ve-
ste induentem, vt ad pompam spectandum prodiret, di-
ctum. Hanc, inquit, *non spectandi causa, sed potius vt*
spectaris, habes, sicut habet Ælian. *in lib. de varia hist.*
7 Quare Episcopi nec fulgidis, nec sordidis vestibus
se ornare debent, sed inter vtrumque, medium quod-
dam est capiendum, quod eleganter describit S. Hiero-
nym. *epist.2. ad Nepot. cap.11. Vestes pullas æquè deui-*
ta, vt candidas. Ornatus & sordes pari modo fugienda
sunt, quia alterum delicias, alterum gloriam redolet.
Non absque amictu lineo incedere, sed pretium vestiũ
linearum non habere laudabile est. Alioquin ridicu-
lum, & plenum dedecoris est, referto marsupio, quod
sudarium, orariumque non habeas, gloriari. Quod
monet & Eustoch. *epist.22. cap.12. Vestis,* ait, *nec satis*
munda, nec sordida, & nulla diuersitate notabilis: ne
ad te obuiam prætereuntium turba consistat, & digito
monstreris. Vnde de S. Augustino Possidius Calamensis
Antistes ita scribit *in eius vita, c.22. Vestis ejus, & cal-*
ceamenta, & lectaalia ex moderato & competenti habi-
tu erant, nec nitida nimium, nec abiecta plurimum: quia
his plerumque vel iactare se insolenter homines solent,
vel abiicere, ex vtroque, nõ quæ Iesu Christi, sed quæ sua
sunt iidem quærentes. At iste beatus, vt dixi, medium te-
nebat, neque in dexteram, neque in sinistram declinans.

Id sapienter docet S. Basil. *homil.24.* quæ est de le- 8
gendis libris Gentilium: *Comarum,* inquit, *aut ve-*
stium extra necessitatem curam gerere, vel infelicium est
vt ait Diogenes, vel iniustorum. Nam concinnatum &
comptum esse, atque appellari, æquè turpe censendum as-
sero, atque impudicum esse, aut alienis nuptiis insidiari.
Quid enim apud eum, qui sapit, differre potest te-
nuem, sini pretiosamque vestem induere, an vilem fer-
re, modò satis hæc ad frigus, caloremque arcendum
fuerit? Et ad hunc modum etiam in reliquis quicquid
necessitatis vsum excedit, vitandum, neque corpori
plus ornatus dandum est, quam quantum animæ pro-
sit. Nam viro generoso, & verè hac digno appellatio-
ne non minus fuerit probrum lasciuè ornari, aut cor-
poris curam supervacuam gerere, quàm alia aliqua
nota, seu affectu prauo per ignauiam affici. Omne
namque studium adhibere, vt corpus quàm optimè se
habeat, sese cognoscentis non est. Neque sapiens il-
lud præceptum intelligentis, nos admonens quemad-
modum non id quod aspicitur, est homo. Excellenti
enim quadam opus est sapientia, per quam nostrûm
quilibet (quicunque sit) se se cognoscat: quæ pro-
fectò mente minimè purgatis non magis euenire po-
test, quàm lippienti solem aspicere. Hanc verò animæ
purgationem, vt semel, & quod vobis satis sit dicam,
voluptates per sensus eripiunt. Hæc † supellex Epis- 9
copi nihil aureum, aut argenteum contineat; nil in ea
auro, vel argento ornatum existat, vel sericum, vel
serico distinctum; absit colorum varietas: aulæa vel
taperia, nil acu sit pictum, vel variè contextum, nec
studiosè elaboratum, vt pluris sit artificium, quàm res
ipsa; mensæ simplici corio, vel panno sternantur; sig-
na, & tabulæ profanæ reiiciantur, nec thalami ad
vsum hospitum pretiosius ornati, quàm reliqua do-
mus existant: equi tantum necessarii alantur; in ædi-
ficiis omnem luxuriam, picturas, & inania ornamenta,
ac delicias euitet; nil denique in eius domo sit, nisi
purum & simplex, quod Dei zelum, & rerum sæculi
contemptum præ se ferat. Consuetudinis tamen loci
ratio habenda est, ne dignitas Ecclesiastica vilescat,
cap. Episcopi 80. *dist.* maximè vbi Episcopi etiam
Principes temporales sunt, vel Cardinales, me citato
in hoc loco, Maurit. Alzed. *de præcellent. Episcop.*
dignit. p.1. cap.5. num.33.

Inde S. Bernard. *ad Episcopum Londonien. epist.24.* 10
sic ait: *Non licet tibi de facultatibus Ecclesiæ luxuria-*
ri, & in superfluitatibus consumere, sed solum viuere:
non licet ditari, non licet consanguineos extollere, non
licet palatia ædificare. Denique quicquid præter neces-
sarium victum, ac simplicem vestitum de altario reti-
nes, tuum non est, rapina est, sacrilegium est. Et Chry-
sost. *homil.15. ad Timoth.1.* sic ait: *Ego audacter dixe-*
rim Ecclesiæ Præsules nihil præter victum, & vestitum
habere oportere, ne ad ista trahantur desiderio. Honori-
ficabimus autem (inquit Bernard. *epist.28.*) *non cultu*
vestitum, non equorum fastu, non amplis ædificiis, sed
grauitate morum, maturitate consiliorum, actuum ho-
nestate, studiis spiritualibus, & operibus bonis. Pastores
enim pomparum sæculi sectatores destruunt illud Ec-
clesiæ encomium. Cantic.1. *Nigra sum, sed formosa, no-*
lite me considerare quòd fusca sim; quia decolorauit me
Sol, idest Christus, quod ad literam significat Eccle-
siam esse exterius quidem nigram ob Crucis mortificatio-
nem, & contemptum externi fulgoris, interius tamen for-
mosam, propter donorum cœlestium pulchritudinem.

Vos ô Præsules de vestibus ne gloriemini, tineæ 11
huius vos gloriæ voluptate priuabunt. Videte quàm
incerta, quamque instabilis sit præsentis vitæ gloria;
gloriantur gentes in re, quam vermes & gignunt, &
perdunt, vt ponderat religiosissimus P. Fr. Dominicus
de Iesv Maria *in sententiario spirituali, p.1. cap.8.*
punct.5. r.7. Igitur si sanctorum Conciliorum decreta
veneramini, illud in primis decretum Concilii Car-

thag. IV. (cui Beatus August. interfuit) in imo corde defigite, vbi sic habetur: Episcopus vilem supellectilem, & mensam, ac victum pauperem habeat, & dignitatis suæ authoritatem fide, & vitæ meritis quærat. Et in Concil. Trid. *sess. 25. de reform. c. 1.* ita cautum est: *Episcopi modesta supellectili, mensa ac frugali victu contenti, caueant ne in tota eorum domo aliquid appareat, quod non simplicitatem Dei, zelum, ac vanitatum contemptum præ se ferat. Hoc sequendum est documentum, & antiqua Sanctorum Patrum in hac re exempla, itavt damnanda sit eorum singularitas, qui audacter documentis, & exemplis antiquorum Patrum contradicunt, & allegantes oportere tempori seruire, quasi Spiritus Christi Euangelica norma mutari debeat cum tempore, ac opinionibus, & affectibus hominum seruire, cum potius omnia tempora sint Euangelicæ institutioni conformanda, & iuxta normam Euangelici atque Apostolici Spiritus reformanda.*

12 Quoniam Ioannes Gers. *in secunda parte suorum operum* collegit egregium opusculum, cuius titulus est de temperantia, & modestia Prælatorum, in quo multa scitu dignissima ad hoc institutum refert, & ab eo in vnum collegit vtilissima noster Præsul insignis sanctitatis, & spectatæ virtutis vir Dom. Fr. Bartholomæus à Martyribus, operæpretium existimaui paucissimis verbis summam illorum comprehendere. Statuunt igitur hanc conclusionem: Expedientius & efficacius est Prælatum declinare ad austeritatem vitæ in mensa, vestibus, & numero seruitorum, & reliquis pertinentibus ad statum suum, quàm hominibus sæcularibus in talibus conformari. Quam quidem conclusionem multis probant, & duo, quæ potissimum Prælatos ad illam non sequendam mouere poterant, in medium adducunt, illisque suo ordine eleganter respondent.

13 Non igitur spiritualis profectus subditorum potest Prælatos huius temporis mouere, vt ab illa discedant conclusione, quia constat hac ratione eos nihil proficere, cùm huiusmodi pompa plus scandalizet homines sæculi, tam Principes, quam alios omnes, quàm ædificet. Ex hac enim concitantur ad murmurationem, inuidiam, cupiditatem, indignationem, &c. Habent enim ex præcepto B. Petri 1. *cap. 5. Non dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo.* Vnde propter hoc tenentur esse forma humilitatis, & sobrietatis. Viuentes autem fastuosè, potius sunt forma ambitionis, cupiditatis, vanitatis, dum hoc ipso subditos suos ad similia compellunt. Exemplum enim Prælati quodammodo cogit ad similia, iuxta illud Pauli *ad Galat. 2. Tu cogis gentes iudaizare,* &c. Sed quorsum attinet ad hoc Scripturas allegare, cùm experientia hoc ipsum euidenter clamet? nam vnde tanta deuotio Principum, & aliorum sæcularium ad antiquos Prælatos, tantaque reuerentia, nisi quia tales pompas vilipendebant; tum etiam, quia videbant eos esse fideles dispensatores bonorum Ecclesiasticorum, largissimè eis communicabant diuitias suas. Postea verò videntes eos in pompis eas consumere, non solùm retraxerunt manum, sed ipsa etiam Ecclesiastica bona inuaserunt. Sed vt excusentur, fortè dicent: Sic viuimus, vt conformemur iis, qui viuimus. Ad hoc respondet noster Apostolus ad *Roman. 12. Nolite conformari huic sæculo,* &c. Nec deferendum est malignantibus: *quia,* vt inquit Plutarch. *in aphor. regium est audire male, cùm feceris bene:* & Salust. *à laudatis laudari, & ab improbis improbari æqua laus est:* & Mim. *Malis displicere laudari est. Nondum felix es,* inquit ille, *si nondum te turba deridet.* Et ideo de seipso suæ beatitudini attribuens dicebat Seneca *de vit. beat. cap. 23. Mihi* (quod argumentum est recti) *contingit malis displicere.* Dicunt etiam: Sic viuimus, ne inter alios erubescamus, cui respondetur quod non est erubescenda humilitas Christi, neque vilitas, quæ propter eum sustinetur. Dicunt deinde: Sic viuimus ne reputemur auari, & hypocritæ, si fuerimus in talibus cæteris parciores. Hæc ratio vim haberet aliquam, si non esset alius modus rationabilior, & iustior, per quem à cordibus hominum hanc opinionem euellerent. Verissimum enim est oportere Prælatos amouere debere à se suspicionem auaritiæ, & hypocrisis, cùm debeant proximis bonam famam, sicut Deo bonam conscientiam. Vnde fateor quod si Prælatus parcè viuit, & nihilominus mille modis extorquet pecunias, & thesaurizat, iste sine dubio abominabilior est coram Deo, & coram hominibus contemptibilior, quàm illi, qui splendidè viuunt. Quamobrem ita vitam suam instituere debet, ne auarus æstimetur, & pecuniæ congregator.

Nec etiam poterunt Prælati moueri ad hoc genus viuendi splendidum propter Ecclesiæ authoritatem, 14
quia cum honor sit præmium virtutis, ipsi tenentur oues suas docere, vt homines præcipuè propter virtutem honorent, non propter fastum, & pompam. Vnde exquirentes honorem hac ratione docent errare oues suas, scilicet vt putent splendorem vitæ veram esse causam honoris. Hinc Dominus *Lucæ 16.* dicit *quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum.* Beatus Iacob. *cap. 2.* damnat illos tanquam acceptatores personarum, qui honorant diuites ob vestem fulgidam, &c. & spernunt pauperes: & Bernard. *ad Eugenium, lib. de considerat. Tu Pastor procedis deauratus tam multa circumdatus varietate. Oues quid hinc capiunt? Si auderem dicere, dæmonum magis, quàm hominum pascua hæc. Siccine faciebat Petrus? Sic Paulus suadebat? Absque his crediderunt Apostoli, & Apostolici viri posse impleri salutare illud mandatum: Pasce oues meas,* Ioan. 21. *Neque enim sine Episcopali honore, & gloria Apostoli fuerunt, qui tamen dicere potuerunt,* 1. ad Timoth. 6. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus.* Et illud *Act. 3. Argentum & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do. Item si Episcopi in hoc zelant authoritatem Ecclesiæ, cur suos curatos in sordibus, & abiecto statu derelinquunt, imò & aliquando mendicare patiuntur? His etiam addo, quod principes, ac nobiles potius irrident, quàm venerentur fastum hunc: pauperes autem minus audent ad tales accedere, vt ab eis pastum vitæ suscipiant. Et videntes eos in otio, & epulis viuere, se verò egenos, & in laboribus vitam ducere, inuident eis, atque detrahunt: quos si viderent in humilitate viuere, amarent, atque eorum exemplo labores suos æquanimiter ferrent.*

Si enim ex omnium Philosophorum, & gentium 15
communi consensu vni tantùm virtuti honor, dignitas, authoritas, & reuerentia debetur, quòd virtus rerum omnium domina sit, ac regina: quo iure magis hanc Episcopi authoritatem promereri poterunt, quàm virtutis, ac sanctitatis præstantia? Nam qui diuitiis, qui vestibus, qui fastui exhibetur honor, is planè falsus, indignus, & fucatus est. Rectissimè enim à Seneca dictum est: *Non facinnt equum meliorem aurea fræna, nec hominem meliorem fortuna ornamenta.* Quemadmodum enim in auro & gemmis, & in ipsa etiam corporum pulchritudine cernere licet aurum aliquod verum, aliquod autem adulterinum; gemmas item veras, & adulterinas; corporis etiam pulchritudinem veram, à naturaque ipsa tributam, aliam verò arte, fallaciis, & fuco quæsitam: ita sanè mirari nemo debet, si honor aliquis, atque authoritas vera sit, quæ meritis & virtute comparatur: fucata verò alia, quam stulti & imperiti rerum æstimatores opibus & potentiæ tribuunt. Quare Episcopi Ecclesiæ Principes veris bonorum fontibus omissis, qui virtute & vitæ integritate comparantur, fucatos & fallaces, qui inanissimis splendoris insignibus adipiscuntur, exquirere non debent. Id enim calamitosa illa ætate sub Antiocho tyranno, quando Sacra omnia violata sunt, contigisse memorant historiæ Machabæorum

bæorum 2. *cap.* 4. cùm Principes populi & Sacerdotes patrios honores pro nihilo habentes, Græcas glorias optimas arbitrabantur: patrij enim honores erant, qui virtuti, qui Religioni, qui Fidei, & meritis vitæ reddebantur, quibus cum Sacerdotes destituti essent, ad falsos hominum titulos, nempe opes, apparatus, pompasque Ethnicorum confugiebant.

16 De primo Israëlitici populi Principe Moyse non ab hominibus, neque per hominem, sed à Deo electo, in eius vita Philo Iudæorum disertissimus *lib.* 1. scribens, sic ait: *Solus hic omnium, qui vnquam principatum gesserunt, non aurum, non argentum in thesauros condidit, non tributa exegit, non palatia, non latifundia, non greges, non famulitia, non redditus, non alias opes sibi parauit, quamuis posset habere omnium harum rerum copiam; sed existimans animæ pauperis indicium esse mirari materiales diuitias, has quidem vt cæcas contempsit, illas verò naturales, perspicacesque honorauit: in vestitu, victuque quotidiano nihil præ se ferens fastus tragici, sed simplicitatem, frugalitatemque exercens priuati hominis. Regem autem in his solis agebat, quæ verè sunt regia: vt sunt continentia, fortitudo, sobrietas, solertia, prudentia, scientia, industria, tolerantia, iustitia, voluptatis contemptus, ad virtutem exhortatio, obiurgationes, castigationesque peccantium; legitimè, & rectè facientium laudes atque præmia.* Hactenus ille. Sed vt in viro singularibus fauoribus à Deo cumulato non ita mira hæc videri possint, & quæ ita facilè omnes imiten-
17 tur eadem gratia non suffulti, videamus † an & ex Gentilibus inueniri possint, qui paria quasi fecerint: & certè numerus non omnino paucus sese perscrutantibus offert, nobis tamen paucos adducere satis est. Socrates sibi gratulabatur, quòd iuxta naturam viueos, ac paucis assuetus, aurum, purpuram, gemmas, ebur, aulæa, reliquasque diuitum delicias nec cuperet, nec egeret, quas dicere solebat magis necessarias agendis tragœdiis, quàm ad vsum vitæ. Bruson. *lib.* 5. *cap.* 22. & refertur *in theatro vitæ humanæ, tom.* 1. *lib.* 5. *pag.* 863. Cariæ regina cùm ad Alexandrum Macedonem multa obsonia, fercula opipara, coquosque optimos misisset, his haud opus ille Alexander Macedo dixit, cùm cibo communi, pane & aqua latrantem sibi stomachum conciliare posset. Bruson, *lib.* 5. *Facetiarum.* Alcamenes Teleucri filius, rogante quodam cur adeò parcè viueret, tantas opes possidens? *Quia*, inquit, *qui multa possidet, non ex libidine, sed ex ratione viuere debet.* Bruson. *lib.* 5. *c.* 22. Alexander Seuerus Augustus, & Princeps orbis, in conuiuiis suis aurum planè nesciuit, Pontan. *cap.* 2. *de splendore.* Si ergo terreni illi Principes Christum ignorantes, & in ipsis adhuc infidelitatis, & idololatriæ tenebris agentes, solo rationis lumine hoc & viderunt, & sequuti sunt: quis ferat Episcopum pauperis Christi vices gerentem, & exemplo, atque doctrina sua homines ad contemptum terrenorum honorum adhortantem, inter epulas, & magnifica conuiuia, interque cæteras aureas & argenteas, splendidasque ministrorum cateruas vitam agentem? Sed ne inopes exemplis ex nostris videamur, afferre libet quæ & multò ditiores fortè nos ostendere possent.

18 De diuo Martino (quem Apostolis parem fuisse canit Ecclesia) in ejus vita scribit Sulpitius: *Factus verè Episcopus Turonensis idem constantissimè perseuerabat, qui prius fuerat, eadem in corde humilitas, eadem in vestitu vilitas, atque ita implebat Episcopi dignitatem, vt propositum Monachi non desereret.*

19 De Diui verò Augustini ornatu, frugalitate, & parsimonia scribit *in eius vita* Possidonius in hunc modum: *Mensa vsus est frugali & parca, quæ quidem inter olera & legumina etiam carnes aliquando propter hospites, vel quosque infirmiores continebat. Cochlearibus tantùm argenteis vtens, cætera vasa, quibus mensæ eius cibi inferebantur, vel testea, vel lignea, vel marmorea erant, non necessitatis inopia, sed proposito voluntatis. Denique morti iam proximus testamentum nullum fecit, quia vnde faceret, pauper Christi non habuit.*

De Diuo Basilio sic scriptum legimus: Erat autem 20
Basilius in victu & cultu abstinentissimus, vna tantùm tunica amiciebatur, humi cubitabat, totis sæpè noctibus vigilabat. Demum obiit corpore per abstinentiam consumpto, cùm ossibus, ac pelle tantùm superstes esset.

De sancto Exuperio ita scribit Hieronymus *epist.* 21
tom. 1. *Sanctus Exuperius Tolosæ Episcopus, viduæ Sareptensis imitator, esuriens pascit alios, & ore pallente ieiuniis, fame torquetur aliena, omnemque substantiam Christi visceribus erogauit. Nihil illo ditius, qui corpus Domini canistro vimineo, sanguinem portat in vitro.* Huius sectare vestigia, & cæterorum, qui virtutis illius similes sunt, quos Sacerdotium & humiliores fecit, & pauperes. Quid hoc exemplo mirabilius, quis non obstupescat corpus Domini, quod nec ipsis quidem Angelorum manibus pro dignitate tractatur, canistro vimineo circumferri? Quo affectu ferebatur in pauperes Christi, qui Christum tam humili vase circumferebat? Quomodo suis parceret facultatibus, vt pauperes alere posset, qui nec ipsis quidem altaribus pepercit? Quomodo splendidam domum, atque familiam, esurientibus pauperibus aleret, qui vt algentes, nudosque vestiret, altaria quoque ipsa nudauit? Tales ergo Præsules istis suis exesis corporibus, ista vitæ sobrietate, & parsimonia aduersùs mundi Monarchas Ecclesiam Christi tutati sunt: nos vtinam eorum labore conseruatam, & auctam retineamus. Sed ad hoc certissima via est eorum inhærere vestigiis, quando (vt nobilis ille historicus dixit) imperium eisdem artibus retinetur, quibus initio partum est. Quæ vbi defuerunt, nec ipsa quidem caput mundi Roma stare diu potuit: imperium enim summis laboribus, & media partum, non durus Annibal, aut crudela bella, sed luxus, & opulentia bellis perniciosiora dissoluerunt.

Nulla poterit se tueri excusatione, qui aduersùs 22
prædicta Sanctorum Patrum exempla temporum diuersitatem obiiciat, quia etiamsi alicuius fortasse momenti esset si cum tempore, aut fortunæ pauperum, aut mores hominum mutarentur; tamen cum eadem sit pauperibus indigentia, eadem in hominibus morum corruptio, eadem ambitio, auaritia, luxus, fastus, & intemperantia, easdem causas eodem modo semper operari, hoc est ad idem inclinare necesse est. Non ergo fastus fastu, non luxus luxu, non opes opibus, non deliciis deliciæ; sed humilitate fastus, sobrietate luxus, paupertate auaritia, & asperitate deliciæ superandæ sunt. Quis autem adeò mentis inops est, qui non videat omnia mundi vitia cum tempore adoleuisse; quando enim tot hæresum monstra Ecclesiam ita infestarunt, vexarunt, ac penè oppresserunt, quando ita luxus, auaritia, ambitio, libido, deliciæ, ludi, epulæ, splendor vestium, cæteraque vitiorum irritamenta, & cupiditas ipsa (malorum omnium seminarium) inundauerunt? Quantum verò Ecclesiæ proceres, & ministri (qui his malis opem ferre debuerunt) à maioribus suis hoc ipso tempore degenerarunt, siue probitatem spectare velis, siue docendi facultatem, siue eleemosynarum largitatem, siue sobrietatem vitæ, siue infractum animum ad omnia pro sibi commisso grege pericula subeunda? Denique si Diuo Cypriano credimus, quò mundus magis ad finem properat, eò magis velut senectute, ac vetustate conficiente in deteriora prolapsus est. Sic enim scribit aduersùs Demetrianum: *Breuiatur in dies singulos, & decrescit, ac deficit in agris agricola, in mari nauta, miles in castris, innocentia in foro, iustitia in iudicio, in amicitiis concordia, in artibus peritia, in moribus disciplina. Putasne tu tantam posse substantiam rei senescentis existere, quanta priùs potuit nouella adhuc, & vegeta iuuenta pollere? Minuatur necesse est quicquid, fine iam proximo, in occidua, & extrema deuergit. Sic Sol in occasu suo radios*

minus claro, & igneo splendore iaculatur: sic declinante iam cursu, exoletis cornibus luna tenuatur, & arbor quæ fuerat ante viridis, & fertilis, arescentibus ramis fit postmodum sterili senectute deformis. Et fons qui exundantibus priùs venis largiter profluebat, senectute deficiens vix modico sudore distillat. Hæc sententia mundo data est, hæc Dei lex est, vt omnia orta occidant, & aucta senescant, vt infirmentur fortia, & magna minuantur, vt cum infirmata, & diminuta fuerint, finiantur. Hactenus Cyprianus. Si igitur eius temporibus omnia pariter mala creuerunt, maiori ergo virtute, prudentia, sollicitudine, vigilantia, temperatione, ac disciplina eget quisquis tot malis corrigendis, atque curandis præfectus est. Meliori enim nauclero in sæuiori tempestate, & peritiori medico in grauiori ægritudine, præstantiorique duce in desperata victoria opus est. Quare non habet quisquis fastuosè viuit, & quotidie splendidè epulatur, magnosque famulorum greges alit, & in hoc tam magnos Ecclesiæ redditus pauperibus profuturos insumit, quo se illa ratione tueatur.

23 † Eleganter hoc ipsum apertissimis declarat verbis, omnemque penitus excusationis ansam præripit Concilium Trid. *sess.23. de reform. c.1.* in hæc verba. *Optandum est, vt ij qui Episcopale ministerium suscipiunt, quæ suæ sint partes agnoscant, ac se non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant. Nec enim dubitandum est, fideles reliquos ad religionem, innocentiamque facilius inflammandos, si præpositos suos viderint non ea quæ mundi sunt, sed animarum salutem, ac cœlestem patriam cogitantes. Hæc cum ad restituendam Ecclesiasticam disciplinam præcipua esse, Sancta Synodus animaduertat, admonet Episcopos omnes, vt secum ea sæpe meditantes, factis etiam ipsis, ac vitæ actionibus (quod est veluti perpetuum quoddam prædicandi genus) se muneri suo conformes ostendant: in primis verò ita mores suos omnes componant, vt reliqui ab eis frugalitatis, modestiæ, continentiæ, ac (quæ nos tantopere commendat Deo) sanctæ humilitatis exempla petere possint. Quapropter exemplo Patrum nostrorum in Concilio Carthaginensi, non solùm iubet, vt Episcopi modesta supellectili, & mensa, ac frugali victu contenti sint, verùm etiam in reliquo vitæ genere, ac tota eius domo caueant, ne quid appareat, quod à sancto hoc instituto sit alienum, quodque non simplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præseferat.*

GLOS VIII.

Pudicum.

SVMMARIVM.

1 *Castitas pretiosissima omnium, maximaque possessio.*
2 *Pudicus ille est, qui non modo corpus illibatum conseruat, sed qui neque intuitu, voce, vel gestu leuitatem ostendit.*
3 *Pudicitia in primis est habenda, quâ amissa, omnis virtus corruit.*
4 *Libido sæuus criminum stimulus est.*
5 *Impudicitia quid sit? ostenditur.*
6 *Pudicitia frustrà ostentatur sine temperantia.*
7 *Castitas omnibus pernecessaria, sed maximè Ministris Christi Altaris.*
8 *Castitas dignitas magna.*
9 *Castitas hominem Deo simillimum reddit.*
10 *Apostoli, excepto Petro, inter castos agmen ducunt.*
11 *Discipuli Apostolicæ castitatis æmulatores fuerunt.*
12 *Paulus Apostolus perpetuum coluit cœlibatum.*
13 *Sanctus Cyprianus à sua conuersionis initio castitatem coluit.*
14 *Sanctus Augustinus vigilantissimus fuit castitatis cautor.*
15 *Sanctus Gregorius Nazianzenus in virginitatis amorem summopere exarsit.*
16 *Vrsinus Presbyter ea fuit castitate, vt nec quidem à sua muliere sibi ministrari pateretur.*
17 *Castitas, sicut omnes virtutes, donum Dei est.*
18 *Continens nemo potest esse, nisi Deus det.*
19 *Castitas Dei, gratia occurrente, nobis operantibus tuenda est.*
20 *Carnis afflictiones diversis pœnitentiæ operibus fugiendæ.*
21 *Euaristus Presbyter hibernis noctibus in puteum se demergebat, vt carnis afflictiones effugeret.*
22 *Sanctus Franciscus nudum corpus in niuibus volutauit.*
23 *Castitatis amor in intimis animi recessibus occultari non potest.*
24 *Mulierum familiaritatem diligenter cauendam, Sanctissimorum hominum factis illustratur.*
25 *Mulieres sunt via iniquitatis.*

MAGNVS Basilius *lib. de Virginitate*, repeti- 1
tis, & elegantibus verbis suos hortatur, vt
castitatem pretiosissimam omnium, maxi-
mamque possessionem, naturalem diuinæ
effigiei pulchritudinem, quæ hominem incorruptibili
Deo simillimum facit, teneri-è-ament, arctè complectantur, cautè custodiant. Et noster Apostolus perpetuus castimoniæ cultor, & laudator eximius suum amantissimum hortatur Timotheum, vt sit *pudicus.* Hanc vocem, *pudicum,* idest verecundum, interpretantur ibi Anselmus, & quidam Latini, quique nihil admittat, quod castitati vllo modo repugnet. Tertullianus *lib. de cultu fœminarum*, ita de pudicitia scribit: *Cum omnes templum simus, illato in nos & consecrato Spiritu sancto, eius templi æditaus & Antistes pudicitia est, quæ nihil immundum, nec profanum inferri sinat, ne Deus ille, qui inhabitat, inquinatam sedem derelinquat.* Hoc, ait S.Hieron. *lib. 1. aduersùs Iouinian. cap. 20.* significat *κόσμιον*, ornatum castitate, & moribus, vt nimirum non modò † corpus illibatum conseruet; sed 2
neque intuitu, voce, gestu leuitatem castimoniæ inimicam, & probrosam ostendat; quia in omni gradu, & sexu tenet pudicitia principatum. Vnde Apostol. *ad Timoth. c.4. vers.12. Esto exemplum fidelium in castitate, vt vel ex te vno discant, quam purè, & integrè viuendum sit.* Et *c.5. vers.1.* cauet vt necessitatis, ac monitionis tempore cum iunioribus fœminis agat *in omni castitate*, hoc est, eximia mentis, aspectus, sermonis, operis puritate, vbi S.Chrysost. *homil.13.* in omni castitate: *Non modò, ait, obscœni congressus vitium caue, verum omnem suspicionem, vel obscœni aditum claude, quia adolescentularum colloquia turpi suspicione difficilè carent.* Et idem Apostolus *ad Titum 1. vers.7.* ait: *oportet eum esse continentem*, vbi S.Hieron. *in comment.* intelligit, idest, *ab vxoris amplexibus*: quod etiam in Concil. Carthaginensi II. *can.2.* statutum fuit in hæc verba: *Omnibus placet, vt Episcopi, Presbyteri, Diaconi, vel qui Sacramenta contrectant, pudicitiæ custodes etiam ab vxoribus se abstineant, vt quod Apostoli docuerunt, & ipsa seruauit antiquitas, nos quoque custodiamus*, habetur *in c. cum in præterito, & in cap. seq. 84. dist.*

Doctissimi viri, inquit S.Hieron. *lib.1. contra Iouin.* 3
cap.30. vox est, pudicitiam in primis esse retinendam, quâ amissa, omnis virtus ruit.

Vnde S.Ambros. *de Caino, & Abele cap.5.* sic ait: 4
Sæuus criminum stimulus libido est, quæ nunquam manere quietum patitur affectum; nocte feruet, die anhelat, de somno excitat, à negotio abducit, à ratione reuocat, aufert consilium, amentes inquietat, lapsos inclinat, nullus peccandi modus, & inexplebilis scelerum sitis, nisi morte amantis extingui non potest.

Et S.Gregor. *lib. 31. Moral. cap.31.* impurissimæ hu- 5
ius belluæ execrandos fœtus enumerans: De impudicitia,

citia, inquit, cæcitas mentis, inconsideratio, inconstantia, præcipitatio, amor sui, odium Dei, affectus præsentis sæculi, timor autem, vel desperatio futuri generantur. Et S. Ambros. *in cap. 4. Lucæ*, sic ait: *Etenim quasi clauis suffigitur anima corporeis voluptatibus, & cùm semel adhæserit cupiditatibus demersa terrenis, difficile in altum potest, vnde descendit, sine Dei fauore reuolare. Actuum enim suorum vincla laqueis, & sæcularium deliciarum illecebris obnoxia iam tenetur.*

6 Vnde S. Hieron. *epist. 10. ad Furiam, cap. 3.* affirmat frustrà ostentari pudicitiam sine temperantia. Quid, inquit, necesse est nos iactare pudicitiam, quæ sine comitibus, & appendiciis suis continentia, & parcitate, fidem sui facere non potest.

7 Hinc S. Aug. *serm. 249. de tempore. Ordinibus*, inquit, *castitas pernecessaria est, sed maximè ministris Christi Altaris, quorum vita aliorum debet esse eruditio, & assidua salutis prædicatio. Tales enim decet Dominum habere Ministros, qui nulla contagione carnis corrumpantur, sed potiùs continentia castitatis splendeant, & totis honestis fulgeant in populo exemplis. Magna enim est castitatis dignitas*, vt inquit S. Bernard. *epist. 42. ad Henricum Senonensem Archiep.* in hæc verba: *Quid castitate decorius, quæ mundum de immundo conceptum semine, de hoste domesticum, Angelum denique de homine facit? Differunt quidem inter se homo pudicus, & Angelus, sed felicitate, non virtute. Sed & si illius castitas felicior, huius tamen fortior esse cognoscitur. Sola est castitas, quæ in hoc mortalitatis & loco, & tempore statum quendam immortalis gloriæ repræsentat.* S. Cyril. Hierosolym. *catechesi 12. illuminatorum. Non ignoremus castitatis gloriam, Angelica enim est corona, & super hominem hæc perfectio: parcamus corporibus, quæ lucere debent sicut Sol, ne propter paruam voluptatem, tantum, ac tale corpus polluamus. Paruum enim est ad horam peccatum, longæua autem est ex eo, & æterna verecundia.* Angeli obambulantes in terris sunt castitatis operatores. Beatus Ambrosius *lib. 1. de Virginib. Neque mirum*, ait, *si pro vobis Angeli militant, quæ Angelorum moribus militatis. Castitas enim Angelos fecit: qui eam seruauit, Angelus est: qui perdidit, diabolus.* S. Basilius *lib. de*
8 *Virginitate.* † *Magnum reuera quiddã, ait, ac præclarum virginitatis est, quæ vt totum simul explicem, hominem incorruptibili Deo simillimum facit. Hæc autem profectò non à corporibus ad animas manat, sed cùm incorporalis animæ propria & præcipua sit, eius pretiosissima integritate corpora quoque incorrupta seruantur. Et quia castitas hominem Deo simillimum reddit, fecit & charissimum, quia morum similitudo amorem conciliat & glutinat, quæ charitate Deo intimè cohæret: Deus enim charitas est, qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo*, Ioan. 4.

9 Deo simillimum hominem redit castitas, non modò enim ipse auctor & hortator, sed etiam Ecclesiasticis præcipuè, & castissimis castorum sponsus esse voluit, cuius exemplo Virgines ita exhortatur S. August. *lib. de Sanct. Virgin. c. 27. Sequimini Agnum, quia & Agni caro vtique Virgo. Hoc enim in se retinuit auctus, quod matri non abstulit conceptus & natus. Meritò eum sequimini virginitate cordis & carnis quocunque ierit.* Et S. Ambrosius *lib. 1. de Virginit. Quid est*, inquit, *castitas, & virginitas, nisi expers contagionis integritas? atque eius Auctorem, quem possumus existimare, nisi immaculatum Dei filium, cuius caro non vidit corruptionem, diuinitas non est experta contagionem? Christus Virgo Virginis sponsus.* Inter castos agmen ducunt Apostoli, de quibus S. Hieronym. *lib. aduersus Iouin.*
10 *cap. 14.* † *Excepto Apostolo Petro, cùm non sit manifestè relatum de aliis Apostolis, quod vxores habuerint, intelligere debemus sine vxoribus eos fuisse, de quibus nihil tale Scriptura significet. Assumpti in Apostolatum relinquunt officium coniugale, ex quorum persona Petrus dixit ad Dominum*, Matth. 19. *Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te*, inter quæ omnia, & à Christo numeratur vxor. Et *in fine Apologiæ suæ pro libris in Iouinianum ad Pammachium. Christus Virgo, Virgo Maria, vtriusque sexus virginitatem dedicauere. Apostoli vel Virgines, vel post nuptias continentes: Episcopi, Presbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui, aut certè post Sacerdotium in æternum pudici.*

Eiusdem Apostolicæ castitatis æmulatores fuerunt ipsorum Discipuli, vt referunt S. Cyprianus *hæresi 58.* & Tertull. *lib. de Monogamia.* De sancto Luca, & Marco ita scribit S. Hieron. *in catalogo Scriptorum Eccles. Vixit Lucas octuaginta & quatuor annos, uxorem non habens: Marcus primùm Alexandriæ Christum annuntians, constituit Ecclesiam tanta doctrina, & vita continentiæ, vt omnes sectatores Christi ad exemplũ sui cogeret.* 11

Clemens, Timotheus, & Titus virgineum illud lac ex castissimis sui Magistri Pauli Apost. vberibus suxerunt, quem perpetuum coluisse cœlibatum testes sunt Tertull. *lib. vtroque ad vxorem*, Epiphan. *hæresi 58.* Hieronym. *epist. 22. ad Eustoch.* Augustinus *lib. de gratia, & libero arbitrio, cap. 4.* Hilar. *in Psal. 127.* Ambros. *in cap. 7. prioris Corinthiaca*, Chrysost. Theodor. & alii Græci *in cap. 4. ad Philippenses.* 12

Cyprianus à suæ conuersionis initio castitatem coluit, de quo S. Hieronym. *in catalog. Scriptorum Ecclesiasticorum*, ita scribit: *Pontius Diaconus Cypriani, vsque ad diem passionis eius cum ipso exilium sustinens, egregium volumen vitæ & passionis Cypriani reliquit, de quo in hoc volumine Pontius ita loquitur: Inter fidei suæ prima rudimenta nihil aliud credidit Deo dignum, quàm si continentiam tueretur. Tunc enim idoneum posse fieri pectus, & sensum ad plenam veri capacitatem peruenire, si concupiscentiam carnis robusto atque integro Sanctimoniæ vigore calcaret.* 13

Sanctus Augustinus castitatis fuit vigilantissimus cautor, de quo in eius vita ita scribit Possidonius eius discipulus, *cap. 26. Fœminarum intra domum eius nulla vnquam conuersata est, nulla mansit, nec quidem germana, quæ vidua Deo seruiens, multo tempore vsque in diem obitus sui præposita ancillarum Dei vixit, sed neque patrui sui filiæ, & fratris sui filiæ, quæ pariter Deo seruiebant: quas personas Sanctorum Episcoporum Concilia in exceptis posuerunt.* Dicebat verò nunquam debere cum seruis Dei, etiam castissimis, in una manere domo, ne aliquod scandalum, vel offendiculum hoc tali exemplo poneretur infirmioribus, & ne tentationibus humanis pertineretur. Et sequenti *cap. 27.* pergit narrare idem Possidonius in hæc verba: *In visitationibus verò modum tenebat ab Apostolo definitum Iacobo 1. vt nonnisi pupillos, & viduas in tribulationibus constitutas visitaret. Et si fortè ab aliquibus fœminis, vt videretur, vel salutaretur, rogabatur, nunquam sine clericis testibus ad eas intrabat, vel solus nunquam est loquutus, nec si secretorum aliquid interesset. Et si fortè ab ægrotantibus ad hoc peteretur, vt pro eis in præsenti Deum rogaret, eisque manus imponeret, sine mora peragebat. Fœminarum autem monasteria nonnisi vrgentibus necessitatibus visitabat.* Vnde ipse August. *lib. 8. Confession. cap. 12.* amarissima cordis contritione lachrymarum flumina profundens, meliorẽ utique vitam vt inchoaret, submississimè Deo supplicans, tantũ etiam beneficium consequutus, ita Deum continentiæ largitorem alloquitur: *Conuertisti ita me ad te, vt nec vxorem quærerem, nec aliquam spem sæculi huius.* 14

S. Gregor. Naz. *in carmin. de calamitate animæ suæ: Mihi*, inquit, *in somnis aliquando huiusmodi quiddam videre visus sum, & ex quo facilè in virginitatis amorem exarsi. Virgines duæ in propinquo stabant candidis vestibus indutæ, ambæ formosæ, atque eiusdem ætatis, quarum zona substringebantur, seque ad talos usque demittebant. Ad hæc ipsa capitis velo non modò caput, sed genas quoque ipsas obtexerant, oculosque in terram defixos tenebant. Quarum ex aspectu mira sanè voluptate per-* 15

fusus sum: sic enim mihi persuadebam eas humana conditione multo maiores, atque augustiores esse. Ha porrò quoniam me aspectu suo exhilaratum senserunt, erga me quoque beneuolentia affi i, meque perinde ac filium suum amplecti cœperunt. Percunctanti quæ mihi quanam essent, vnde venissent, altera castitatem sibi nomen esse dixit, altera temperantiam, quæ Christo Regi assistentes cælestium Virginum pulchritudine delectarentur. Atque ad me conuersa: Age, inquiebant, fili, mentibus nostris mentem tuam, & faciebus faciem iunge: ita futurum est, vt te eximio quodam, & singulari splendore præditum in cœlum feramus, atque iuxta immortalis Trinitatis fulgorem collocemus. Hac habita oratione per cœlum ferebantur.

16 Vrsinus Presbyter, vt refert S.Gregor. *lib.4. dialog. cap.11.* ea fuit castitate, vt ne quidem à sua muliere sibi ministrari pateretur, quæ cùm autem admonuisset iam moribundo, & animam agenti, vt num vitalis adhuc in eo spiritus esset, exploraret, ille collectis viribus in hanc vocem erupit: *Recede à me mulier, adhuc igniculus viuit, tolle paleam, & sic visis Apostolorum Principibus Petro, & Paulo, earum inuitatu, & comitatu in cælum euolauit.* Et idem Greg. *lib.3. dialog. c.16.* refert de Martio, siue Martino solitario, quod è petra ei aquam necessariam præbuerit Deus, qui cùm decreuisset mulierem vltrà non videre, quædam hoc cognito ad eius speluncam audacter accessit, & cùm humi depressa facie deprecantem, eiusque conspectum fugientem ad fatigationem vsque intuita fuisset, eodem die mortem obierit, eo quòd Dei famulum improbo ausu contristasset. *In Prato* igitur *Spirituali Ioannis Euirati, c.217.* dixit senior quidam: *Filioli, sal ex aqua est, & si appropinquauerit aqua, continuò soluitur, & deficit; ita monachus similiter ex muliere est, itaque si appropinquat mulieri, soluitur & ipse, atque in id desinit, vt iam Monachus non sit.*

17 Sicut omnis virtus, ita & castitas donum Dei est. Vnde & ipse Paulus Apost. deprecans carnis stimulum, audiuit à Domino: *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.* Et S.Augustin. *lib.10. Confess. c.29.* his pro castitate obtinenda Deo verbis supplicat: *Tota spes mea Domine, nonnisi in magna valide misericordia tua. Da quod iubes, & iube quod vis. Impera nobis continentiam. Et cùm scirem,* ait quidam (scilicet
18 Salomon. *Sap.8.vers.21.*) *quia † nemo potest esse continens nisi Deus det, & hoc ipsum erat sapientia, scire cuius hoc esset donum, adij Dominum, & deprecatus sum illum. Per continentiam quippe colligimur, & redigimur in vnum, à quo in multa defluximus. Minus enim te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat. O amor, qui semper ardes, & nunquam extingueris. Charitas Deus meus accende me. Continentiam iubes, da quod iubes, & iube quod vis.* Hinc Origen. *Qui vult,* ait, *capere verbum quod de castitate positum est, petat credens dicenti, omnis qui petit, accipit. Matth.7. vbi volentibus gratia non denegatur, cum sibi Dominus dicit: Petite, & dabitur vobis, &c.* Hinc S. August. *in Psal.137. Votum voait Deo Iacob. Nemo,* ait, *præsumat viribus suis reddere, quod vouerit: qui te hortatur, vt voueas, ipse adiuuat, vt reddas.* Quod se ante conuersionem suam non intellexisse deplorat *lib.6. Confess. c.11. Propriarum,* inquit, *virium credebam esse continentiam, quarum mihi non eram conscius, cum tam stultus essem, vt nescirem, sicut scriptum est Sap.8. neminem posse esse continentem nisi tu dederis. Vtique dares si gemitu interno pulsarem aures tuas, & fide solida iactarem in te curam meam.*

19 Quare, vt Dei gratia concurrente, nobisque operantibus illibatam castitatem tueamur, eamque adminiculis, & præsidiis sustentemus, & conseruemus, efficax est adiumentum, vt quis cum Apostolo 1. *ad Corinth.* 9. castiget corpus suum, & in seruitutem redigat, dicatque sibi cum S.Hilarione, cuius sensus titillabat diabolus, & pubescenti corpori voluptatum incendia suggerebat. *Ego* (vt refert Hieronym. *in eius vita*) *aselle faciam, vt non calcitres, nec te hordeo alam, sed paleis: fame te conficiam, & siti: graui onerabo pondere: per æstus indagabo, & frigora, vt cibum potiùs, quàm lasciuiam cogites.* Herbarum ergo succo, & paucis caryciis post triduum, vel quatriduum deficientem animam sustentabat, orans frequenter, & psallens, & rastro humum fodiens, vt ieiuniorum laborem labor operis duplicaret. Neque dicti huiusmodi à diabolo carnis stimuli, & afflictiones in feruente adolescentia, sed etiam in frigescente senectute bonos opprimunt; hic enim ignis nonnisi morte extinguitur: vnde S. Gregor. Nazianx. *in carmine de vita sua calamitate,* ægrè ac vix senex multis lachrymis, vigiliis, & orationibus, aliisque asperrimis exercitationibus, & macerationibus, & exacta monasticæ disciplinæ custodia carnis stimulos coërcere potuit. Et S.Hieron. *epist.22. ad Eustochium, de custodia virginitatis cap.3.* sic ait: *O quoties ego ipse in vasta solitudine, & Solis ardoribus exusta, putabam me Romanis interesse deliciis! sedebam solus, quia amaritudine repletus eram: horrebant sacco membra difformia, quotidie lachrymæ, quotidie gemitus, & si quando repugnantem somnus imminens oppressisset, nuda humo vix ossa hærentia collidebam. Pallebant ora ieiuniis, & mens desideriis æstuabat in frigore corpus, & ante hominem sua iam carne præmortuum sola libidinum incendia bulliebant. Itaque omni auxilio destitutus ad Iesu iacebam pedes, rigabam lachrymis, crine tergebam, & repugnantem carnem hebdomadarum inedia subiugabam. Memini me clamantem diem crebrò iunxisse cum nocte, nec prius à pectoris cessasse verberibus, quàm rediret, Domino increpante, tranquillitas.*

Vnde ad effugiendas huiusmodi carnis afflictiones 20
diuersa pœnitentiæ opera plures Sancti egerunt.

Euaristus Presbyter hybernis noctibus in puteum, 21
S.Bernardus in lacum descenderunt, vt gelidarum aquarum frigore calorem corporis temperarent castitati infestum, vt refertur *in vita ipsius lib.1. c.3. & 4.* 22
Audomarus Taruanensis Episcopus in vepribus; B. Franciscus nudum corpus in nimibus volutarunt, ex S.Bonauent. *cap.5.* in eius vita, vt hac castigatione voluptatem carni infestam edomarent. S.Gregor. *lib.2. dialog. cap.2.* narrat de S. Benedicto Abbate, quod malignus spiritus magno amoris igne serui Dei animum in specie fœminæ olim ab ipso visæ accenderit: sed ille vrticarum & vepium iuxta densa succrescere fruteta conspiciens, nudum se in illis spinarum aculeis, & vrticarum incendiis proiecit, ibique diu volutatus, toto ex eis corpore vulneratus exiit, & per cutis vulnera eduxit è corpore vulnus mentis, quia voluptatem traxit in dolorem. Quidam Dominicani Ordinis religiosus nomine Dominicus, à scorto solicitatus in ardentes prunas se iniecit, & illæsus permansit, vt refert Thom.Cantipr. *lib.2. Apum, c.30.* Simile quid præstitere SS. Eremitæ Martinianus, & Iacobus, vt est apud Surium *in eorum vita 14. Ianuar. & 13. Febr.*

Et quanta iniquitas (ait S. August.) *& quàm lugenda peruersitas, vt animam, quam Christus suo Sanguine redemit, luxuriosus quisque propter vnius momenti delectationem libidinis diabolo vendat? Verè enim nimium plangenda, & miseranda conditio est, vbi citò præterit, quod delectat, & per diabolum in cruce manet* 23
sine fine, quod cruciat. Sub momento enim libidinis impetus transit, & opprobrium infelicis animæ permanet. Ne igitur in huiusmodi incidas iniquitatem: si Sanctos prædictos carnis suæ stimulos asperrimè à se abiicientes imitari non valueris, bonorum saltem consortia quære, consulente S.Gregor. Nazianx. *in carmine de animæ suæ calamitate,* in fine, his verbis: *Cum castitatis amor in intimis animi recessibus occultari non possit, primùm cum his hominibus vitæ consuetudinem contraxi, qui matrimonii vincula fugerunt, seque à mundi contagione abripuerunt, vt Christum Regem animi pennis sequantur, hic non sine magna gloria pedem efferentes: hoc*

ego

ego singulari amore, ac toto pectore complectent, spei cœlestis duces habebam; excussaque omni huias vita beatitudine, temperantia ac frugalitati collum subieci. Quæ quidem mei curam gerebat, me amabat, me ad amplissimam gloriam prouehebat, me denique in Christi manibus accuratè collocabat. Post quæsita bonorum consortia occasiones libidinis vniuersas deuita, quod est tutissimum propugnanda castitatis asylum, & perfugium. Fugire, ait Apost. 1. *ad Corinth.*6. *fornicationem.* Et S.August. *serm.* 2. *Dominica* 25. *post Trinit.* qui *est* 250. *cap.*1. *Quod libidinem*, inquit, *fugiendam esse suggerimus, Apostolus Paulus euidenter ostendit, qui cum omnibus vitiis prædicauerit resistendum, dum contra libidinem loqueretur, non dixit: Resistite, sed fugite fornicationem, &c. sic contra reliqua vitia Deo auxiliante debemus in præsenti resistere, ibidem verò fugiendo superare. Ergo contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam. Nec tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmam desideras obtinere. Vnde Fratres charissimi ab omnibus Christianis, præcipuè tamen clericis, siue Monachis, indigna, & inhonesta familiaritas fugienda est: quia sine vlla dubitatione, qui familiaritatem non vult vitare suspectam, citò dilabitur in ruinam. Inter omnia Christianorum certamina sola duriora sunt prælia castitatis, vbi quotidiana est pugna, & rara victoria. Grauem castitas sortita est inimicum, qui quotidie vincitur, & timetur.* Relicto in mulieris manibus pallio, fugæ se pudicus Ioseph dedit, mulierem fugit, & vicit. S.Gregor. Nyssenus in illud Apost. *omne peccatum quod fecerit homo*, sic inquit. *Tanta malorum multitudinis mærem videns Paulus fornicationem, victricem nobis modò fugam clamabat, fugite fornicationem.* Solet fuga militis imbecillitatem prodere: in libidinis castris pugnantis fortitudo in fuga est sita. Ita S. Basilius Seleuciæ Episcopus *homil.* 8. Iosephum efferens ait: *Tenacibus manibus retentam permittens vestem, libidinis effugit ansas, fuga vsu pro armis, tradit vestem, vt temperantiam teneat, denique nudatur veste ne nudetur à temperantia.*

24 Vnde mulierum familiaritatem diligenter cauendam præclaris Sanctissimorum hominum factis edocemur, & probat ex sacris litteris Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. part.* 1. *cap.* 5. *n.* 3. Nam S.Thom. Aquinas Angelicus Doctor, vt est *in Romano offic ip, & eius vita* 7. *Martij apud Surium*, in graui castitatis certamine quadam eum tentante mulicrcula, victor euasit, & postea flexis ante Crucis signum genibus orans, ibique somno correptus, per quietem sentire visus est sibi ab Angelis constringi lumbos, quo ex tempore omnis libidinis sensu caruit: narrat Benedict. *in sum. peccat. lib.*4. *cap.*9. §.1. Eremitam matri in transeundo riuo auxiliaturum veste, manum obtexisse ne eam attingeret, causamque rogatu: *Caro*, inquit, *fœmina ignis est, manus autem viri stupa, & ideo te tangere nolo, ne tentatio, aut cogitatio de aliis mihi fœminis suboriatur.* Refert D. Antonin. *part* 4. *tit.*13. *cap.*3. §.1. accusatum apud S. Iordanum Religiosum de contacta fœminæ manu, excusasse se quòd pia illa esset, cui B.Iordanus: *Bona*, inquit, *terra est, bona & aqua, si verò commisceantur, vatre latum efficitur.* Christianus adolescens (vt auctor est S.Hieronymus *in vita S. Pauli*) superatis tormentis in amœnissimo horto nudato corpore in molli lectulo expansus fuit à scortillo irritandus, qui cœlitus inspiratus præcisam morsu linguam in osculantis se faciem expuit, & sic libidinis sensum succedens doloris magnitudo superauit: quod exemplum etiam quidam religiosus imitatus est, de quo Niceph. *lib.*7. *cap.*13. S.Leo Papa, cùm viduæ osculandam manum præbuisset, hanc sibi præscidit, vt qua agitabatur tentatione, liberaretur, memorant S.Anton. *in summ. tit.*13. *cap.* 3. §.2. Ioan.Naucler *tom.* 2. *gener.*25. Andreas Fundanæ ciuitatis Episcopus in quale, quantumque Sanctimonialis tactu discrimen venerit, narrat S.Gregor. *lib.* 3. *dialog. cap.*7. Ioannem Bosnensem Episcopum cùm meretricula sollicitaret, in eius maxillam tam fortiter colaphum impegit, vt ad terram allideret, quod ei maximam apud Fredericum II. Imper. & aulicos reuerentiam conciliauit, vt habet Thom. Cantipt. *lib.*3. *cap.*3. §.43. Ab insolentiis igitur carnis nosmetipsos defendamus, quæ nos necare conatur. De Dorotheo Monacho narrat Nicephorus *lib.* 11. *Ecclesiast. historia, cap.*6. quod interrogatus cur quotidie corpus suum duris, asperrimisque affligeret pœnitentiis, respondit, *Quia id me necare contendit*, ac si diceret: Carnem mortifico, quia caro me mortificare & interficere quærit.

Si quis ergo vult extinguere flammam libidinis, 25
ponat inimicitias inter se & mulierem. Sufficiat igitur deceptam se à serpente hactenus decepisse: non det aliquis sanguisugæ sanguinem ad sugendum: seipsam semiplenam, velit nolit, euellat à cute. Mulier certè dicitur à mollitie, quasi mollier, quod actiuè intelligitur & passiuè, ut facilè molliat, & faciliter molliatur. Malleus etiam à molliendo dicitur, eo quòd ferrum, & alia dura molliat, & contundat, sic & mulier animos quantumcunque duros effœminat, & remollit. Vnde D. Hieron. *Ferreas mentes ipsa libido domat.* Et Claudian.

Ferrea lasciuis mollescant corda sagittis.

Est igitur malleus mulier, per quam diabolus mun- 26
dum mollit, & malleat vniuersum. Si quis igitur vult ab hoc malleo fugere, mulierum conuersationem euitans exeat de fornace ferrea Babylonis.

Mulieres enim sunt via iniquitatis, percussio scor- 27
pionis, arma diaboli, per quas faciliùs consueuit fortes animos superare, flammigero igne percutit, cùm prona stipula ignem accendit: ergo indico quod spinas germinent cum vitis fœminæ habitantes, & in tali conuictu viscatium diaboli deesse non potest. Vnde præclarè S Gregorius Nazianz. in sentent. *Horrendi sunt dracones, subdola aspides, vtrinsque fera vim mulier amplexa est.* S.Cyprian. *de singularitate cleri orum, morbos aspides sibilant, & mulier fundit concupiscentia pestilentiam.* Et S. Chrysost. *homil.* 15. *Et quidem ego existimo in hoc mundo nullam bestiam esse mala mulieri comparabilem. Quid inter quadrupedia leone sæuius? sed nihil ad hanc. Aut in serpentibus quid dracone atrocius? sed ne hoc quidem cum muliere mala conferri potest.* Adeò vt faciliùs feræ edomentur, quàm mulier: hinc illud eiusdem S. Patris eodem loco. *Scio ego & aspides blandimentis incantantium mitigari, & leones, & tygres, & pardos domita feritate mansuescere, non item mulier mala.* S. Ephræm. Syrus *in tract. aduersus improbas mulieres*, sic in eas inuehitur, *Leones in lacu Danielem veriti sunt, at Naboth Iesabel occidit. Cete ventre suo Ionam seruauit. Dalila verò Sampsonem septem crinibus capitis eius abrasis tradidit alienigenis. Dracones, & aspides, ac bestia cornuta Ioannem in eremo timuerunt, Herodias verò in conuiuio ipsum decollauit. Corui Eliam in monte sustentarunt, vt Iezabel ipsum, post beneficium pluuia acceptam, ad internecionem persecuta est.*

Attendendum est igitur, quod aduersarius qui B. 28
Iob filios & possessiones abstulerat vniuersos suam ei reliquit uxorem, non ad solatium, sed ad suæ malitiæ propositum consummandum, vt per fœminam vinceret, quem plagis, & verberibus, & infinitis tentationum generibus non potuerat superare. Nulla enim videbatur liberior, & opportunior nocendi occasio, quàm per familiarem inimicum, & domesticum proditorem; scriptum est enim: *Ab ea quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui.* Sciebat vtique ille inueteratus dierum malorum, quod natura mulieris quanto fragilior, tanto flexibilior est ad culpam, & ex quadam deprauatione innata procliuior ad nocendum.

Huius autem coitationis fidem nobis faciunt ple- 29
nissimam frequens rerum experientia, & multiplicitas

eaemplo

exemplorum. Per fœminam namque Ioseph incarceratus est, Naboth occisus, Samson vinculatus, Isboseth interfectus, Salomon factus apostata, Dauid homicida & proditor, Sisara claoo confossus, Constantinus Imp. Leonis Imp. filius exoculatus, Heraclius Imp. Heraclij Magni filius veneno extinctus, Antigonus strenuissimus armis proditorie iugulatus, Cyrus Rex Persarum capite truncatus, Baptista præcursor Domini decollatus. Non igitur tutum consortium mulieris, quæ teste Origene caput est peccati, arma diaboli, expulsio Paradisi, delicti mater, destructio legis antiquæ.

GLOS. IX.

Hospitalem.

SVMMARIVM.

1 *Domus Episcopi debet esse commune fidelium hospitium.*
2 *Hospitalitas laudanda, amplectenda, & amanda, quia Deum meretur recipere.*
3 *Exempla sacræ Scripturæ, & SS. Patrum referuntur nos ad hospitalitatem maximè incitantia.*
4 *Munus temporale accipit is cui tribuitur, qui tribuit verò recipit donum spirituale, & cæleste.*
5 *Hospitalitatem vt Episcopus populo exhortetur, debet prius ipse seruare.*
6 *Hospitalitas vsque adeo in Ecclesiasticis est necessaria, vt si ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari.*
7 *Episcopus largam debet habere manum, necessitatem patientibus succurrendo.*
8 *Domus Episcopi ad hoc est instituta, vt omnes in hospitalitate recipiat.*
9 *Circunstantia, quæ sint attendendæ in liberalitatis executione, ostenditur.*
10 *Largiendi prudentia in quibus consistat, ostenditur.*
11 *Dalmatica latas manicas habente cur Episcopus induatur, ostenditur.*
12 *Episcopus hospitalitatem exercens, & eleemosynam faciens, non sua, sed aliena elargitur,* & num. 13.
14 *Clericus quicquid præter necessarium victum, & vestitum de altari retinet, rapinam facit, & sacrilegium committit.*
15 *S. Ambrosius, vt captiuos redimeret vasa Dominica conflauit.*
16 *S. Ioannes Alexandrinus Patriarcha cùm primum decimumquartum annum ageret, misericordiam sibi desponsauit.*
17 *S. Augustinus omnia pauperibus erogauit.*
18 *S. Paulinus Nolensis Episcopus amplissimas diuitias suas pauperibus largitus fuit.*
19 *S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad mensam adhibebat.*
20 *Hospitalitatis, & beneficentiæ laus in Prælato præcipuè præfulgere debet.*
21 *Bonum amabile, vnicuique autem proprium.*
22 *Beneficia homines ligant.*
23 *Hospitalitatis, eleemosynæ, & cuiusuis beneficij meritum potius in animi alacritate consistit, quàm in doni magnitudine.*
24 *Cor, & non substantiam in dando pensat Dominus.*
25 *Eleemosynas tenetur Prælatus dare in publico, & ad hoc ipsam ante se tuba canere.*
26 *Magnopere dolet Auctor, quòd vbi quis in Episcopum designatus est, protinus ad eum vndique amici, & consanguinei occurrunt.*
27 *Episcopus debet esse sicut Melchisedech, sine patre, sine matre, & sine genealogia.*
28 *Oculi Domini in omni loco contemplantur bonos, & malos.*
29 *Experientia compertum est in Ecclesia Dei à propinquis, & consanguineis Episcoporum multa mala inuecta fuisse.*
30 *Filios habens, & nepotes, an possit in Episcopum eligi? ostenditur.*
31 *Clerici bonorum Ecclesiæ non domini, sed dispensatores sunt.*
32 *Clemens IV. quam dotem filiabus legitimè susceptis ante Pontificatum, & quæ beneficia nepotibus Clericis contulerit? ostenditur.*
33 *Pius V. Collegium Illustriss. DD. Cardinalium consuluit, possetne sexcentos aureos fratris filiæ collocandæ dare.*
34 *Episcopus cessante fraude, & præsumptu consanguineorum affectione poterit bona Ecclesiæ solita dari in emphyteusim, potius in consanguineos, quàm in extraneos alienare, & modicas facere donationes, vt eis subueniat.*
35 *Benefacere, & egenis subuenire ita est Episcopi proprium, vt ad hoc plusquam alij ex officij obligatione, & dignitatis sublimitate teneatur.*
36 *Generosi animi est, & maleficiis iuuare, & prodesse.*
37 *Beneficium ingratum est, quod diu inter manus dantis hæret.*

OPORTET Episcopi domum hospitium esse 1
commune fidelium, vt in expositione huius loci dicit Diuus Hieronymus. † Et secundùm quendam modernum, hospitalem 2
noster Apostolus quærit Episcopum, qui cupidus sit, amansque hospitum, & peregrinorum, vt illos domo excipiat, tractet, foueat, ac multò magis, qui vicinis, ciuibusque suis indigentibus benignè facere velit. Hinc S. Gregor. scribens *ad Ioannem Episcopum: Hospitalitatem*, inquit, *nesciens non fiat Episcopus.* Et Hieronymus *ad Oceanum: Ante omnia*, inquit, *hospitalitas futuro Episcopo denuntiatur. Si enim omnes illud Euangelij audire desiderant: Hospes fui, & suscepistis me, quanto magis Episcopus, cuius domus omnium debet esse hospitium? Laicus enim vnum, aut duos, aut paucos recipiens implebit hospitalitatis officium: Episcopus, nisi omnes recipiat, inhumanus est.* Etenim hospitalitas multum laudanda, amplectanda, loquitenda, & amanda, quia Deum meretur recipere, Matth. 10. *qui vos recipit, me recipit.* & Matth. 5. *qui recipit vnum talem paruulum in nomine meo, me suscepit.* Vnde Hieron. *ad Nepotianum. Mensula tua pauperes & peregrinos suscipiat, & cum illis Christus conuiua erit.* Sacra res est mensa hospitalis, dicit Seneca *lib. 4. de Officiis*, & Cicero *lib. de Officiis. Rectè*, inquit, *laudanda est hospitalitas, est enim, vt mihi videtur, valde decorum patere domus hominum illustrium hominibus illustribus.*
Episcopi igitur in Sacra Scriptura, & Sanctorum 3
Patrum scriptis ad hospitalitatem maximè incitantur: in primis exemplo Abrahæ, & Loth, *Genes.* 19. quorum domus semper hospitibus apertæ erant, non autem Sodomitarum, quæ hospitibus erant clausæ, in quorum opprobrium Angeli dixerunt, in platea manebimus. Vnde Hieronym. Abraham, & Loth Angelos susceperunt, quia hospites dilexerunt. Et exemplo viduæ, quæ Eliam hospitio recepit, cui toto tempore famis, farina, & oleum non defuerunt, 3. *Regum* 16. Deinde exemplo Rahab, quæ quia recepit nuntios filiorum Israël, ideo cum parentibus suis seruata est, *Iosue* 6. & omnes alij ciues occisi sunt. Denique quia hospitalitas disponit ad susceptionem diuinæ gratiæ, & præparat quod ostensum est, *Lucæ vlt.* vbi discipuli cognouerunt Dominum coactum hospitari cum eis, etiam in fractione panis. Vnde Gregor. *in homilia: Ipse quoque Dominus non est cognitus à Discipulis in vita dum loqueretur, & in domo cognosci*

dignatus

dignatus est, dum pasceretur: sic etiam quandoque diuina cognitio infunditur hospiti, vel hospite gratia alicuius sancti viri in hospitio recepti. Et S. Augustin. *ser.140. de tempore*, ita ait: *Tene hospitem, si vis agnoscere Saluatorem: quod tulerat infidelitas, reddit hospitalitas. Dominus ergo præsentauit seipsum in fractione panis.* Scitè etiam S. Ambros. *lib.2. offic. c.21.* sic dicit: *Tanta est apud Deum hospitalitatis gratia, vt ne potus quidem aqua frigida à præmio remunerationis vacuus sit. Vides, quia Abraham Deum recipit hospitio, dum hospites quærit? Vides, quia Loth Angelos suscepit? Qui scis, an & tu cum suscipis hospitem, suscipias Christum.* Huc faciunt Theodulphi verba *epist. ad suos Presbyteros. Sciant sane quicunque hospitalitatem amant, Christum se in hospitibus recipere.* Et illa S. Augustini *lib. contra hæreses 5. Disce Christum sine discretione inhibere hospitalitatem, ne fortè cui domum clauseris, cui humanitatem negaueris, ipse sit Christus.*

4 Hospitalem quærit noster Apostolus Episcopum, qui cupidus scilicet sit, amansque hospitum & peregrinorum; nam cui tribuitur, is accipit munus temporale; qui tribuit, recipit donum spirituale, & cœleste. Unde quod ait Apost. 2. *ad Cor.9. Augebat incrementa frugum iustitiæ vestræ*, interpretatur *ibi Theophylactus: Dabit Deus hic incrementa iustitiæ, & gloria in cœlo. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum*, inquit Ecclesiast. *c.4. & ad dandum collecta.* Eandem beneficentiam & Saluator exigit à suis Discipulis, *Matth.5. Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos.* Et *Matth.24. Beatus ille seruus, qui Christi familiæ dat cibum in tempore.* Nam, vt ait S. Ambros. *lib.2. de offic. c.16. Quo plus te operari viderit populus, magis diliget. Scio plerosque Sacerdotes, quo plus contulerint, plus abundasse, quoniam quicunque bonum operarium videt, ipsi confert, quod ille officio suo dispenset; securus quod ad pauperem sua perueniat misericordia. Nemo enim vult nisi pauperi suam proficere collationem.*

5 Cùm Episcopi exemplo Christi laborare debeant, vt non solùm verbo, sed exemplo prædicent, quia per facta obtemperatur doctrinæ, secundum Philosoph. 7. *Ethic.* vnde dicitur, *Credibiliora sunt facta, quam verba, ideo non poterunt alios exhortari conuenienter ad hospitalitatem, sicut debent, nisi ipsi hospitalitatem teneant. Episcopus enim sequendo Apostolum exhortantem cæteros ad hospitalitatem sequendam, ad Roman.12.* ibi, *hospitalitatem sectantes, debet alios inducere ad tenendum hospitalitatem, quod malè poterat, si ipse non teneat. Si enim Sacerdos primum à seipso, & à domestica Ecclesia sua debet exigere, quod postea populis impertiat, si primum imitando Christum ipse debet facere, quæ postea populum doceat, necesse est vt pauperes hospitio recipiat, quo ad hospitalitatem facilius suo exemplo subditos attrahat.*

6 Vnde hospitalitas vsque adeò Episcopis est necessaria, vt si ab ea inueniantur alieni, iure prohibeantur ordinari. Gratian. *in princip. 85. dist.* Si enim vidua in Ecclesia recipi prohibetur, quæ pauperes non recipit hospitio, quæ pedes Sanctorum non lauit, quæ omne opus bonum non est exequuta; multò magis sunt prohibendi à Sacerdotio, qui ab opere pietatis probantur alieni. Vnde hospitalitatis opera despicientes *in Gangrensi Concilio c. 11.* excommunicantur. Hinc etiam Ioan. Euangelista *in epist. sua*, quendam Diotrephem excommunicat, qui nec pauperes recipiebat, & recipientes de Ecclesia eiiciebat. Caueat igitur Episcopus, ne sit de numero eorum, quibus in iudicio dicetur: Hospes eram, & non suscepistis me, *Matth.25.*

7 Episcopus largam habeat manum, necessitatem patientibus succurrat, alienam inopiam suam credat; quia si hoc non habet, in vacuum nomen Episcopi tenet. In ipsa autem liberalitate modus adhibendus est rerum, & personarum: rerum, inquam, vt non omnia vni, sed singulis quædam præstentur, vt pluribus prodesse possimus, iuxta illud *Psal.111. Dispersit, dedit pauperibus*: personarum verò, quia primò iustis debemus dare, &c. ita Gregor. scribit *lib.5. epist.29. seu c.129. Secundino seruo Dei*, relatus *in c. fratrem, 86. dist.*
† domus Episcopi ad hoc est instituta, vt sine 8
personarum acceptione omnes in hospitalitatem recipiat, & ideo non debet habere canes, quia non morsibus, & latratibus canum, sed hymnis custodienda est domus eius, ne hi, qui confidunt in te se inuenturos leuamen miseriarum suarum, versa vice morsibus canum lanientur.

In liberalitatis executione attendendæ sunt multæ 9
circumstantiæ, videlicet fides, causa, locus, tempus, modus, necessitudo, ætas, debilitas, conditio. Grandis culpa est, si fidelis egeat te sciente, ille præcipuè, qui egere erubescit. Item probanda est alia liberalitas, vt proximos sanguinis tui non despicias, quibus pudor est ab aliis poscere, non vt illos diuites facias, sed vt pauperem, & egenum iuues, vitamque tibi perpetuam fructu boni operis acquiras. D. Ambros. *lib.2. de officiis, c.30.* relatus *in c. non satis, & in c. est probanda, 86. dist.* Considera ætatem, vt senibus plus largiaris, qui sibi iam nequeunt victum quærere. Considera etiam debilitatem, considera verecundiam, quæ ingenuos prodit natales. Non tamen vult Dominus simul effundi opes, sed dispensari, & in ipso pauperis dato mensuram tenere, vt abundes pluribus. Quantò enim minora sunt, quæ sparguntur, tanto plures erunt, qui recipiant. Ex puro affectu, ac sincero fiat eleemosyna, non conciliandi fauoris gratiâ vltra modum effundendum. Omnia hæc ex D. Ambrosio *d. loco.*

Gregor. *in 3. part. Pastoralis, cap.21.* ponit pruden- 10
tiam largiendi. *Primò* enim attendendum ne serò præbeatur, quod citò dandum est, iuxta illud, *Ne dixeris amico tuo: Vade, reuertere, cras tibi dabo, cùm statim possis dare. Secundò*, ne sub specie largitatis inutiliter spargant sua, aut multa dent, vbi pauca sufficerent, iuxta illud 2. Corinth. *Non vt aliis sit remissio, vobis autem tribulatio*; qui enim ita sua effundunt, vt postmodùm egeant, frequenter in impatientiam præcipitantur. *Tertiò*, ne totaliter vacuum dimittant pauperem, cui semper aliquid, vel parum dandum est, iuxta illud Luc.6. *Omnia petenti retribue. Quartò*, ne aliquid demus, cui nihil penitus dandum est, vt histrioni, &c.

Induitur igitur Episcopus Dalmatica latas mani- 11
cas habente, quia oportet, vt noster Apost. ait *ad Titum 1.* illum sicut Dei dispensatorem, hospitalem esse, benignum, liberalem, non turpis lucri cupidum. Maioris enim peculij dispensatorem plura expendere oportet: qui diuitias opésque veras esse putet, si non studio omni aliena bona corrodat, sed indigentium penuriam sua liberalitate adimat, quia sua commoda propinquorum bona deputet. Egentis enim mentem doctrinæ sermo non ita facilè penetrat, inquit Gregor. *in 2 part. Pastoralis, cap.7.* si hunc apud eius animum manus misericordiæ non commendat. Tunc autem verbi semen facilè germinat, quando hæc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. De quo illud dicitur Psalm. 111. *Dispersit, dedit pauperibus.* Non fisco, non hæredi potenti, & non factioso ciui, non carni, & sanguini, non tenaci, & quæ nunquam compleri potest, arcæ: tantò minùs non libidini, & cupiditati; sed dispersit, dedit pauperibus: hoc est, Seminaria futuræ pietatis, & eruditionis extruxit: adolescentes præstantes ingenio quamplurimos domi, forisque opibus suis educauit: Parochiis desertis, ac depopulatis Pastores, & Sacerdotes suis copiis aluit: redeuntes ab errore benignè & liberaliter suscepit, captiuos redemit, & virgines orbas elocauit, peregrinos hospitio suscepit, viduis, orphanis, morbo, atque ætate fractis opem tulit. Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in sæculum sæculi, cornu

eius

eius exaltabitur in gloria. Fœnus hoc solum, inquit S. Leo *epist. 1. cap. 4.* aspicere, & exercere debemus, vt quod hic misericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multipliciter, & in perpetuum mansura retribuet, recipere valeamus. Neque enim nos hæreditate posse-
§ dimus Sanctuarium Dei, sed alienæ sortis dispensatores sumus. *Cuius peculij vsus quidem*, ait Bernard. *lib. 2. de considerat. est bonus, abusio mala, & solicitudo peior, quæstus autem turpissimus.*

12 *Pondera hæc, ô Pastor*, ait Gregor. *epist. 21. lib. 11. non largiris tua, sed aliena. Quid ergo mirum, quòd tota die lustrent domum Episcopi pauperes, cùm sit ea domus dispensatoris rerum ipsorum? Possent enim vociferari ad valuas, imò vsque ad secretum cubiculum, dicentes: Da nobis nostra, alioquin contra te vociferabimur ad Dominum rerum tuæ dispensationi commissarum, dicentes: Domine non vult nobis dare, quæ illi, vt nobis daret, dedisti.*

13 *Clamant pauperes ad Pontifices*, ait Bernardus *ad Henric. epist. 42. cur in superfluitates vestras consumitis, quæ nostris debentur necessitatibus? nostris enim necessitatibus detrahitur, quicquid accedit vanitatibus vestris. Quid conferunt tot mutatoria? nostrum est, quod effunditis, nobis crudeliter subtrahitur, quod inaniter expenditis: nos sumus fratres vestri, & vos de nostra portione pascitis oculos vestros, & ita vita nostra cedit vobis in superfluas copias. Duo mala ex eadem radice prodeunt, dum vos ipsos vanitatem sequendo perditis, & nos spoliando perimitis. Et quæ sic consumitis, neque labore manuum, neque negotiationis studio, neque iure hæreditario possidetis, sed bona nostra sunt. Et quamuis hi pauperes*, ait, *modò non audeant aperire os aduersum vos, & exigere partem suam, quibus interim pro sua vita necesse habent potiùs supplicare, tamen in futuro stabunt in magna constantia aduersùs eos, qui se angustiauerunt. Stante pro eis patre orphanorum, & iudice viduarum, qui dicet vobis*, Matth. 23. *Quandiu non fecistis vni ex his minimis meis, nec mihi fecistis.*

14 Et per eundem Bernardum *ad quendam Canonicum*, sic dicitur: *Conceditur tibi, si altari seruias, vt de altario viuas, non tamen quod emas fræna deargentata, grisea, variaque pellicia: quicquid ergo præter necessarium victum, & vestitum de altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est.* Quibus verbis quid acrius dici potuit? Idem etiam pene Hieronym. *in Esaiam*, relatus *in cap. si cupis, 16. quæst. 1.* his verbis: *Præter victum, & vestitum, & manifestas necessitates nihil cuiquam tribuas, ne filiorum panes canes comedant. Idem etiam super illud* Esai. 3. *Rapina pauperum in domo vestra*, ita ait: *Rapina pauperum in domibus Sacerdotum, qui Ecclesiæ opes sibi thesaurizant, & in deliciis abutuntur, quæ ad sustentationem pauperum dantur, & sibi reseruant, vel propinquis distribuunt, & aliorum inopiam suas, vel suorum diuitias faciunt.* His addo Apostolorum canonem relatum *in cap. quisquis, 12. quæst. 2.* hac ipsa de re ita statuentem: *Omnium negotiorum Ecclesiasticorum curam habeat Episcopus, & ea Deo contemplante dispenset, nec ei liceat ex iis aliquid omnino contingere, aut parentibus propriis, quæ Dei sunt, condonare: quod si pauperes sint, tanquam pauperibus subministret, nec eorum occasione Ecclesiæ deprædentur.* Diuus etiam Augustinus *in serm. ad Hierem.* ait: *Memento quod pauperem vitam Sacerdos gerere debet, & ideo si superbam habet, si magno gaudet beneficio, præter victum, & vestitum, pauperibus dare non differat.*

15 Diuus Ambrosius, vt captiuos redimeret, non solùm vasa dominica conflauit, sed etiam libentissimè inuidiam, & calumniam sustinuit, vt ipse ait *lib. 2. de officiis*, in hæc verba: *Nos aliquando in inuidiam incidimus, qui confregerimus vasa mystica, vt captiuos redimeremus, quod Arrianis displicere poterat: nec tam factum displicere, quàm vt esset quod in nobis reprehenderent. Quis autem est tam durus, immitis, & ferreus, cui displiceat, quod homo redimitur à morte, fœmina ab impuritatibus barbarorum (quæ grauiores morte sunt,) adolescentulæ, vel pueruli, vel infantes ab idolorum contagiis, quibus mortis metu inquinabantur. Quam causam etsi non sine ratione gessimus, tamen ita in populo persequuti sumus, vt confiterentur, multoque fuisse commodiùs astrueremus, vt animas Domino, quàm aurum seruaremus. Qui enim sine auro misit Apostolos, & Ecclesias etiam sine auro congregauit. Aurum Ecclesia habet, non vt seruet, sed vt eroget, & subueniat in necessitatibus. Quid opus custodire quod nihil adiuuat? An ignoramus quantum auri, atque argenti de templo Domini Assyrij sustulerint? Nonne meliùs conflat Sacerdos propter alimoniam pauperum (si alia subsidia desint) quàm sacrilegiis contaminata asportet hostis? Nonne dicturus est Dominus: Cur passus es tot inopes fame emori? Et certè habebas aurum vt ministrasses alimoniam: cur tot captiui deducti in commercium sunt, nec redempti? tot ab hoste occisi sunt? Meliùs fuerat, vt vasa viuentium seruares, quàm metallorum. His non posset responsum referri. Quid enim diceres: Timui ne templo Dei ornatus deesset. Responderet: Aurum Sacramenta non quærunt, nec auro placent quæ auro non emuntur: ornatus Sacramentorum, redemptio captiuorum est. Et verè illa sunt vasa pretiosa, quæ rediment animas à morte. Ille verus Thesaurus est Domini, qui operatur, quod sanguis eius operatus est. Tunc vas Dominici sanguinis agnosco, cùm in vtroque videro redemptionem, vt calix ab hoste redimat, quos sanguis à peccato redemit. Quàm pulchrum, vt cum agmina captiuorum ab Ecclesia redimuntur, dicatur: Hos Christus redimit. Ecce aurum, quod probari potest, ecce aurum vtile, ecce aurum Christi, quod à morte liberat: ecce aurum, quo redimitur pudicitia, quo seruatur castitas. Hos ego malui vobis liberos tradere, quàm aurum reseruare. Hic numerus captiuorum, hic ordo præstantior est, quàm species poculorum. Huic muneri proficere debet aurum redemptoris, vt redimeret periclitantes. Agnosco Infusum auro sanguinem Christi non solùm irrutilasse, verùm etiam diuinæ operationis impressisse virtutem redemptionis munere.*

S. Ioannes Alexandrinus Patriarcha cognomento 16
Misericors, siue Eleemosynarius, apud Surium 23. *Ianuarij*, cùm quintumdecimum annum ageret, misericordiam sibi desponsauit ipso suæ in Patriarcham electionis die. *Non iustum est*, inquit, *Fratres antè alterius cuiusquam curam habere, quam Christi. Euntes ergo per totam ciuitatem, conscribite mihi ad vnum omnes dominos meos, & auxiliatores* (ita vocabat pauperes.) Mira autem celeritate annotati sunt supra septem millia quingentos, quibus cum annonam, & in singulos dies per suum procuratorem sustentationem constituisset, ad Templum consecrandus perrexit. Testamentum eius, teste Simeone Metaphr. sic habebat: *Ago tibi gratias Domine Deus meus, quòd me dignum censueris, qui tua tibi offerrem, & quòd ex mundi donis nihil aliud sit mihi reliquum, nisi tertia pars nummi, quam ipsam iubeo quoque dari pauperibus, qui sunt mihi fratres in Christo.*

S. Augustinus *epist. 89. ad Hilarium, quæst. 4. Ego* 17
inquit, *qui hæc scribo, perfectionem, de qua Dominus loquutus est, quando ait diuiti adolescenti*, Matth. 19. *Vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & veni, sequere me: vehementer adamaui, non meis viribus, sed gratia ipsius adiuuante sic feci: & ad hoc propositum, quantis possum viribus, alios exhortor, & in nomine Domini habeo consortes.* Et Possidonius illius discipulus, & quadraginta annis contubernalis, Calamen. Episcopus in eius vita, c. 23. sic ait: *Pauperum verò semper memor erat, eisque inde erogabat, vnde & sibi, suisque omnibus secum habentibus erogabatur, hoc est ex redditibus pos-*

sessionum

fessionum Ecclesiæ, vel etiam ex oblationibus fidelium. Et c.24. *Interea dum Ecclesia pecunia deficeret, hoc ipsum populo Christiano denunciabat, non se habere, quod indigentibus erogaret.* Et c.31. *Testamentum nullum fecit, quia vnde faceret, pauper Christi non habuit.*

18 S. Paulinus Nolensis Episcopus, vt testis est S. Gregorius Turonens. *lib. de gloria Confessorum, cap.* 107. cùm audiuisset prædictum Domini consilium *Matth.* 19. amplissimas diuitias suas, quas in fundis, domibus, & aliis rebus possidebat, diuendidit, & pauperibus erogauit, tamque prolixa in miseros benignitate fuit, vt auctore S. Gregorio Magno *lib.* 3. *dialog. cap.* 1. concta, quæ ad Episcopi vsum habere potuit, captiuis indigentibus largiretur, cumque iam nihil omnino superesset, viduæ pretium pro redemptione vnici filij captiui apud Vvandalos postulanti: Mulier, inquit, quod possim dare non habeo, sed memetipsum tolle seruum, me iuris tui esse profitere, meque vt filium tuum recipias, me vice illius in seruitium trade. Vnde illum S. August. *lib.* 1. *de ciuitate Dei, cap.* 10. vocat ex opulentissimo diuitem, voluntate pauperrimum, & copiosissimè sanctum.

19 S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad mensam adhibebat, in quibus & Angelum, & Angelorum Dominum peregrini facie excepit. Pauperes, & vrbanos, & exteros, quorum numerum descriptum habebat, benignissimè sustentabat. Ita Ioan. Diacon. *in S. Gregorij vita, lib.* 1. *c.* 10. *& lib.* 2. *c.* 22. *&* 23. Hospitalitatem se præstitisse Bassianus Ephesinus Episcopus *act.* 11. *Conc. Chalced.* his verbis declarat: *Ego*, inquit, *à iuuenili ætate mea vixi cum pauperibus, & ptochium feci, & in eo posui septuaginta lectos, & omnes languentes, & vlceratos hospitio suscipiebam.*

20 Hospitalitatis & beneficentiæ laus in Prælato præcipuè fulgere debet, cùm nihil sit quod æquè amabilem illum populo reddat, ac subueniendi, beneque de aliis merendi studium; vulgus siquidem vix putat alios esse bonos, quàm beneficos. Vnde *in Prouerb.* 22. dicetur: *Victoriam & honorem accipiet, qui dat munera.* Et Dominus noster cùm signa multa fecisset, dixit Ioan. 11. *Quæritis me, non quia audistis signa, sed quia manducastis ex panibus, & saturati estis.* Quid, quæso, vel mirabilius, vel magnificentius, vel maiori honore dignius, quàm signa illa ingentia, quæ filius Dei edebat in mundo? At natura humana tantù seipsam amore complectitur, suisque commoditatibus vsque adeo intenta, & infixa est, vt omnibus signis, portentosisque miraculis suas rationes anteferat, maiorique Dominum beneuolentia, & honore prosequatur, quòd populorum famem expleuerit, quàm quòd ingentia miracula ediderit. Hinc vulgata illa Philosophi
21 sententia: † *Amabile bonum, vnicuique autem proprium.* Vnde manauit & illa: *Qui beneficia inuenit, compedes inuenit: imò & aliquid compedibus maius.*
22 Vincula enim hæc pedes tantùm ligant, † beneficia verò non modò corpus, sed etiam mentem, animum, atque præcordia ipsa nexibus charitatis vinciunt. Et ideò Episcopis tantopere eleemosynarum largitio commendatur, vt per eam potissimùm & popularium suorum beneuolentiam, & probitatis opinionem sibi maximè necessariam conciliarent, qua illorum animos & ad obediendum alacriores, & ad imitandum promptiores, & ad doctrinam percipiendam paratiores redderent. Et dicit Chrysost. *hom.* 53. *super Matth. Liberalis anima non sinit nostras lampades extingui, internas vestes ex rubeis candidiores niue facit.* Hæc est, quæ in perpetuum tibi seruat quæ hic possides; hæc facit præclaros homines hic, & in futura vita. Melius namque est habere famam misericordis, humani, benigni, quàm eloquentissimi oratoris. Huius † hospitalitatis, eleemosynæ, ac cuiusvis beneficij
23 meritum potius in animi alacritate consistit, quàm doni magnitudine: nam, vt inquit S. Ambros. *lib.* 1. *offic. cap.* 30. & habetur *in can.* 14. *distinct.* 86. *Non satis est bene velle, nisi studeas etiam benefacere, neque satis est iterum benefacere, nisi id ex bono fonte procedat, hoc est, ex bona voluntate proficiscatur: hilarem enim datorem diligit Deus,* 2. *ad Corinth.* 9. Docuit Scriptura, vt ait idem Ambros. *lib. de viduis*, quàm misericordem in pauperes, & liberalem esse conueniat, nec paupertatis debere contemplatione reuocari; quia liberalitas non cumulo patrimonij, sed largitatis definitur affectu. Denique Dominica voce illa vidua omnibus antefertur, de qua dictum est *Lucæ* 21. Vidua hæc plus omnibus misit, in qua moraliter Dominus instituit vniuersos, ne quis à collatione ministerij paupertatis pudore reuocetur, nec sibi diuites blandiantur, quòd plus videantur conferre, quàm pauperes: vberior est enim nummus à paruo, quàm thesaurus à maximo; quia non quantum detur, sed quantum residear, expenditur. Et S. Gregor. *homil.* 5. *in Euang. Exteriora nostra*, inquit, *Domi-*
no quamvis parua sufficiunt, † cor namque, & non 24
substantiam pensat. Nec perpendit, quantum in eius sacrificio, sed ex quanto proferatur. Ante Dei oculos nunquam est vacua manus à munere, si fuerit arca cordis repleta bona voluntate; nihil quippe Deo offertur ditius bona voluntate. Optimum proinde D. Augus. *in Psal.* 103. *concl.* 1. consilium: *Supplicem*, inquit, *nullum spernas; & cui dare non potes quod petierit, non eum spernas: si potes dare, da; si non potes, affabilem te præsta. Coronat Deus intus voluntatem, vbi non inuenit facultatem. Nemo dicat, non habeo: charitas non de sacculo erogatur.*

Hinc refert Gerson *in* 2. *part. suorum operum, in* 25
egregio opusculo, cuius titulus est, *de temperantia, & modestia Prælatorum*, quod Prælatus non solùm licitè potest dare eleemosynas in publico, & ante se tuba canere (hoc est, se manifestare cùm dat eleemosynas) sed etiam ad hoc ipsum tenetur pro loco, & tempore; quoniam positus est in exemplum aliorum, velut lucerna ardens super candelabrum, vt omnibus luceat, qui sunt in Ecclesia. Quod si fecerit, omnis vtique auaritiæ suspicio tolletur. Ille enim qui dixit, Matth. 6. *Cùm facis eleemosynam, noli tuba canere*, &c. etiam dixit Matth. 5. *Luceat lux vestra coram hominibus*, &c. Per hoc docens opera Christianorum, & specialiter Prælatorum in abscondito esse facienda (quoad intentionem non captandæ laudis humanæ) & in publico etiam propter augmentum diuinæ gloriæ. Vnde Gregor. *Sic fiet opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto.*

Illud magnoperè dolendum est, quod vbi primum 26
quis in Episcopum designatus est, velut prædam quandam Episcopatum esse arbitrantes, protinus ad eum vndique amici, consanguinei, affines, viri potentes, & nobiles accurrunt, aliusque filium in famulum, alius fratrem, alius nepotem, alius seruum offerunt: instant, obsecrant, vrgent, atque omni tatione miserum Pastorem vexant, famulisque onerare contendunt (quos vt semel admiserit, excludere perpetuò non possit) vt nisi constanti, & infracto animo sit, importunitati victus cedat, & contentioni flagitantium. Quo fit, vt tot oneribus pressus, tantisque expensis addictus, vix quicquam ei supersit, quo & multorum inopiæ, & periclitanti Ecclesiæ subuenire possit.

Episcopus igitur debet esse sicut Melchisedech, 27
sine patre, sine matre, & sine genealogia, superando teneros affectus erga consanguineos. Imò Dominus vt suos erudiret Vicarios, semper asperè est loquutus ad consanguineos suos, quoties intercessit negotium cum eis. Aliquando enim dixit Marc. 10. *Nescitis quid petatis.* Et Lucæ 2. *Quid est quòd me quærebatis?* Et Ioan. 2. *Quid mihi, & tibi mulier?* Et Marc. 3. *Quæ est mater mea, aut fratres mei*, &c. quasi dicat,

non habeo alios consanguineos, nisi qui Patris mei voluntatem faciunt. Vnde S.August. *serm.25. de Eremit.* sic ait: *Consanguinei veniunt ad me, aliquando cum minis, aliquando cum blandimentis, dicentes: Da nobis aliquid Pater, caro enim tua sumus; & tamen Dei gratia, & vestris orationibus nondum ditaui aliquem consanguineum, quia chariores mihi reputo pauperes, quàm diuites, quia bona Ecclesiarum patrimonium pauperum sunt. Non enim subterfugiit Deum fallere possu-*
28 *mus: nam in omni loco* † *oculi Domini contemplantur bonos & malos*, Prouerb.15. Et non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius, omnia autem nuda, & aperta sunt oculis eius, Apostol. *ad Hebr. c. 4. Nihil est*, ait S.Ambr. *lib.3. offic. c.26. quod magis ad vitam honestam proficiat, quàm vt credamus eum iudicem futurum, quem & occulta non fallant, & indecora offendant, & honesta delectent.* Et Cicero *lib.3.Offic.* *Satis*, inquit, *modò in Philosophia aliquid profecerimus, persuasum esse debet, si omnes Deos, hominesque celare possimus, nihil tam auarè, nihil iniustè, nihil libidinosè, nihil incontinenter esse faciendum.*

29 Longa sæculorum multorum experientia docuit multa in Ecclesia Dei à propinquis, & consanguineis Episcoporum inuecta fuisse: siue quia non eos ipsi mores indicant, quos Episcopus aliis prædicat; siue quia beneuolentia, & charitas Pastorum, quæ in gregem suum congrua quadam proportione distribuenda erat à cognatis, vtplurimùm absorbeatur. Per filios enim solet Ecclesiarum substantia periclitari, *cap. de Syracusana* 28.*dist*. Et Episcopi solent esse cæci circa nepotes, secundùm gloss. *in c.peruenit* 1.*quæst*.3. Bald. *in auth. quicumque, C.de sacrosanct.Eccles.* Ias. *in vsibus feudorum, tit. qui feudum dare poss. ante num.*14. Franc.Leo *in thesauro fori Eccles. part.1. c.3. num.27.* Vnde *in auth.quomodo oportet Episcopos*, §.1.*collat*.1.
30 constituitur, ne quis † habens filios, vel nepotes, etiam legitimos, in Episcopum eligatur, sumpta voce *nepotes* propriè pro filiis filiorum, *l. Iurisconsultus, ff.de gradib.cogn.* secundùm Abb. *in c.1. de testam.n.3.* quæ constitutio refertur *in d. cap. de Syracusana.* Et non posse de Iure communi habens filios, vel nepotes eligi in Episcopum, nisi dispensatiuè, tenet Innoc. *in d.cap.*1. quem sequitur Abbas *ibi num*.2. & Nau. *de spoliis clericorum* §.19. *num*.2. vbi dicit hanc opinionem Iuri scripto esse magis consonam, licèt contrarium disponat *cap. Episcopus qui filios* 12. *quæst*.2. & contrà vigueat consuetudo. Quapropter multi Episcopi habentes filios à Sede Apost. ad Episcopatus fuerunt promoti, ex opinione Host. quæ communiter est recepta, vt testatur Nauar. *dict.*§.19. *num*.2. & illis, dummodo idoneis, conferant beneficia, Abb. *in cap. quia clerici, de inrepatron.* & *cons.96.* quem refert Flamin. *de resign.lib.9.quæst.17.n.123.* Hæc igitur Ecclesiarum bona non debent malè impendi; illa enim non sunt data vt Prælatorum ditescant nepotes, non vt alta erigantur palatia, talia nempe in domibus Regum sunt ad hosce vsus. Audi S. Concilium Trident. *sess.25.de reformat.cap.1.* in hæc verba: *Omnino verò eis interdicit ne ex redditibus Ecclesiæ consanguineos, familiaresve suos augere studeant, cùm & Apostolorum Canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent; sed si pauperes sint, iis vt pauperibus distribuant, eas autem non distrahant, nec dissipent illorum causa: imò quàm maximè potest, eos sancta Synodus monet, vt omnem humanum hunc erga fratres nepotes, propinquosque carnis affectum, vnde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, pe-*
31 *nitus deponant.* Hactenus Conc. † Qui donant œconomi sunt, & serui Domini Dei sui, cui rationem reddituri sunt bonorum administratores. S. Gregor. *p.3. Pastor. cap.21. Admonendi sunt*, inquit, *qui iam quæ possident, misericorditer tribuunt, vt à cælesti Domino dispensatores se positos subsidiorum temporalium agnoscant, & tantò humiliter præbeant, quantò & aliena esse intelligunt, quæ dispensant. Cumque in illorum ministerio, quibus accepta largiuntur, constitutos se considerant, nequaquam eorum mentes tumor subleuet, sed timor premat.* Et Theophylact. *in Lucam: Opulentos*, ait, *Dei comparatione non esse dominos diuitiarum, sed alienarum rerum dispensatores, quæ à Domino Deo nobis concredita sunt, vt illas bene dispensemus, sicut ipse imperat, & iuxta mentem ipsius, cuius voluntas est, vt datis vtamur in conseruorum vsus, & non in proprios.* Et S.Ambros. *in fine lib.7.comment. in Lucam: In quo*, ait, *discimus non ipsi esse domini, sed potiùs alienarum villici facultatum.*

Nam prouentus Ecclesiastici aliud non sunt, quàm 32
sanguis Christi, & Sanctorum; sicut opes, quas quis parauit laboribus suis, dicuntur eius sanguis; sic pretium vniuersitatis, sanguinem, inquam, Christi marsupiis includi, & exitiali Iudæ imitatione Christum prodi denuò dicit S.Bernardus. Ditantur hinc à plerisque nepotes errore non nouo; nam etiam ante quatuor sæcula Petrus Blesens. *epist.* 51. dixit: *Hodie pro filiis, quos abstulit Prælatis Ecclesiæ Deus, habent nepotes in dissipationem patrimonij Christi, & in suæ salutis dispendium permittuntur.*

Hæc omnia nonnulli Prælati silentio prætereuntes pretium vniuersitatis suis marsupiis includentes, patrimonium crucifixi aut nepotibus erogant, aut damnabiliter retinent, aut distribuunt consanguineis indiscretè. Nonne considerant infelices quod morituri sunt? nonne cogitant quod requiret Dominus ab vnoquoque villicationis propriæ rationem, & honorem proprij principatus? Propter hoc irritauit impius Dominum. Dicit enim in corde suo: Non requiret; sed certè requiret exactissimè vsque ad nouissimum quadrantem, & retribuet abundanter facientibus superbiam; malus vtique malè perdet, vineam suam aliis agricolis locaturus. Væ operariis vineæ Domini Sabaoth, si cum sarmentis abscindantur, & in ignem mittantur. Væ Pastoribus, si numerentur in sinistra cum hœdis. Væ cultoribus Dominicæ messis, si cum palea comburantur. Certè præclarum exemplum est Benedicti XI. qui nullum ex suis propinquis ad aliquod Ecclesiæ munus accersiuit: dicere namque solebat Pontificem propinquos non habere, Matth. Tymp. *in speculo Ecclesiast. signo* 104. & historiam de aduentu suæ matris ad illum in habitu humili, quam primùm videre noluit in altiori, narrant Fray Hernando de Castillo *en la historia de la Orden de santo Domingo, lib.1. c.50.* Muñoz *en la vida de Fray Luis de Granada, lib.2.c.1. in fine.*

Nicolaus IV. Pontifex in cognatos, & affines ita semper affectus fuit, vt iis nihilo plus debere se diceret, quàm cuivis bono: itaque hoc quasi domestico vinculo expeditus, eo faciliùs omnes suas curas in communibus Ecclesiæ commodis curandis defigebat. Clemens IV. qui cùm ante Pontificatum duas filias legitimè suscepisset, vni in monasterio collocatæ triginta tantùm libras dedit, alteri quæ marito suæ conditionis nupserat, trecentas libras dotis nomine numerauit, & hac conditione ne quid ampliùs peteret; habuit & nepotem clericum, quem ex tribus præbendis, quas habebat, vnam vt eligeret, & reliquas dimittere coëgit; instantibus amicis, vt potiùs nepoti maiora tribueret, respondit se Deo, non autem carni, & sanguini acquisiturum, & Pontificibus Romanis filios non esse, nec eis licere, quod suum non esset, propinquis dare. Fulgent. *lib.4.c.3.* Ignat. *lib.4. cap.3.* Plut. *de Cardin. cap.25.* Matth. Tymp. *in speculo exemplorum, signo* 13. Pelag. *de planctu Ecclesiæ lib.2. cap.15.* Vnde, quia lectu iucunda, & fructuosa est epistola, quam ad nepotem Petr. Grossum scripsit, eius verba subiunxi: *Multis de nostra promotione gaudentibus, nos soli sumus, qui certiùs immensitatem*

oneris

oneris experimur : idcirco quod aliis gaudium , nobis subministras metum , & fletum. Sanè vt scias qualiter his auditis , debeas te gerere , scire te volumus quod humilior solito debes esse ; neque enim quod nos vehementer humiliat , debet nostros extollere , maximè cum honor huius sæculi momentaneus sit , & sicut ros transeat matutinus. Nec ad nos te , nec fratrem tuum , vel ex aliis nostris aliquem venire volumus sine nostro speciali mandato , quia spe sua frustratus , si secus venire præsumeret , oporteret vt rediret confusus. Sed nec in sororis tua nuptiis quæras propter nos altiorem ; nec enim nos haberes propitios , nec in aliquo adiutores , si tamen eam filio militis desponsaueris , in trecentis libris Turonensibus tibi proponemus subuenire. Et si altiora quæsieris , nec a nobis denarium speres vnum , & hoc ipsum secretissimum esse volumus , & tibi , & matri solummodo notum esse. Illud etiam scias , quod nullum , nullamque de sanguine nostro , sub nostra sublimationis obtentu inflari volumus , sed tam Mobiliam , quam Cæciliam illos viros habere volumus , quos haberent , si essemus in simplici clericatu. Sibyllam visita , & dic ei quod locum non mutet , sed remaneat apud Susam , & omnem maturitatem , & habitus honestatem obseruet , & preces apud nos pro aliquo non præsumat assumere : nam & ei , pro quo fierent , essent inutiles ; & ipsis , qui rogauerint , damnosa. Et si fortè per aliquos ex hac causa munera offerantur , ea respuat , si vult nostram gratiam retinere. Saluta matrem , & fratres. Hæc ille : cuius auctoritas in tantis operibus & potestate ostendit , qualiter Pontifex erga propinquos gerere se debeat.

33 Pius V. Cardinalem Alexandrinum nepotem rebus agendis sibi adiutorem sic adhibuit , vt suam ipse auctoritatem retinendo non vni omnia deferret , sed grauiora quæque ipse cognosceret , cunctaque amplissimorum Patrum consilio moderaretur : & cum multi Magnates , & Principes viri aliquando ei subjicerent dotes , & alia propinquis data subsidia tenuiora videri , quàm talis , tantique Principis cognatos deceret , posseque largiori manu cum illis agi , respondit : Quod etiam de his modicis an salua conscientia dederimus , sæpè nobis venit in mentem dubitare. Hæc enim bona sunt Ecclesiæ in eius tantùm sacros vsus , non ad luxum , aut ad ditandos propinquos à sanctis legibus destinata : se ad Summum Pontificatum à Deo vocatum fuisse , vt Ecclesiæ suæ , non vt consanguineorum aut commodis inseruiret , aut cupiditati , Gabut. *in eius vita , lib.6. cap.* 14. Meritò igitur Aluar. Pelag. Conlositanus noster *lib.2. de planctu Eccles. cap.15.* sic ait : *Vtinam ante mentis oculos omnes Prælati illum Dauidicum versum tenerent. Quæ vtilitas in sanguine meo cum descendero in corruptionem.* Psal. 29. *Quem versiculum allegauit quidam sanctus Prælatus , cuidam suo consanguineo ipsum de promotione inquietanti.*

34 Cùm maiorem charitatem , & pietatem in suos , quàm in extraneos exercere quis debeat , *cap. non satis , 86. dist.* omni scilicet cessante fraude , & præsumptione , quæ pro consanguineorum affectione stat , text. *in c. quisquis 12. quæst.2. c. in canonibus , 16. quæst.1.* poterit Episcopus cæteris paribus consanguineos in officiis , & muneribus aliis extraneis præferre , modò sint digni , & de illis confidere possit , qui etiamsi sint pauperes , poterit illis Ecclesiæ redditus distribuere , & vberiori manu , ratione status , sed non augere nimis , nec ditare , ne videatur ædificare Sion in sanguinibus , arg. *cap. Episcopus etsi manifeste , c. res Ecclesiæ 12. q.2.* poteritque bona Ecclesiæ solita dari in emphyteusim potiùs in consanguineos , quàm in extraneos alienare. Barbat. *consil. 127. num.4.7.8. lib.2.* Menoch. *cons.18. num.19. vers. non obstat , & consil.79. n.1. & 4. cum seqq.* Barthol. Perett. *in comment. ad extrauag. Ambitiosa , de rebus Ecclesiæ non alien. verb. ac de rebus , & bonis , à n.60.* Surd. *de alimentis , tit.8. priuil.92. num.2.* Flamin. *d. quæst.17. n.124.* Cardoso *in praxi iudicum , & aduocat. verb. emphyteusis , n.21.* Cald. Pereira *de potestate elig. cap.13. n.1.8. & 11.* & modicas inter viuos facere donationes , vt eis subueniat , de quo tamen videbis quæ resoluunt Ceuall. *Communium contra commun. quæst.388. n.33.* Fr. Ludouic. Beja *in responsis casuum conscientiæ , p.2. casu 25.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib.1. quæst.70. n.1.* Cald. Pereira *d.c.13. num.13.* Molina *de primog. lib.2. cap.10. à num.33.* Molin. Theologus *de iustitia tract.2. disp.148. conclus.4.*

Benefacere , & egenis subuenire ita est Episcopi proprium , vt ad hoc plusquam alij ex officij obligatione , & dignitatis sublimitate teneantur ; quia , vt dicit Cicer. *in Lal. Fructus ingenij , & virtutis , omnisque præstantiæ , tum maximè capitur , cùm in proximum quemque confertur.* 35 † *Generosi animi est* , dicit Seneca , *& magnifici , iuuare , & prodesse.* 36 Nec ob beneficia iterum collata à postulatis de nouo abstinendum. Etenim , dicit Plin. *lib.3. epist.4.* naturâ ita comparatum , vt antiquiora beneficia subuertas , nisi illa posterioribus cumules. Et conseruandum est veteris beneficij meritum nouo , quia si quid vnum neges , hoc solùm meminerunt , quod negatum est , sed hoc ex mundi legibus petitum , Christiano viro nil faciendum , qui quicquid boni agit , Dei intuitu agit.

37 *Sic demus* , ait Seneca *lib.2. de benefic. c.1. quomodo vellemus accipere , ante omnia libenter , citò , sine vlla dubitatione.* Et alibi : *Noluit qui diu distulit , ingratum est beneficium , quod diu inter manus dantis hæret , quod quis ægrè dimittere visus est , & sic tanquam sibi præcipere.* Et paulò post : *Illud melius occupare antequam rogemur.* Et appellat rogatum , molestum verbum , onerosum , demisso vultu dicendum , quia nulla res carius constat , quàm quæ precibus empta est , vt dicit Apul. *Non leui mercede emit , qui precatur , aut paruum pretium accipit , qui rogatur* : & Cicer. *act. 7. in Verrem. Malo emere , quàm rogare.* Vnde Hildef. Episc. Turonen. *epist.27.* sic ait : *Omnis benignitas properat , & proprium est libenter facientis citò facere. Tardè velle nolentis est argumentum , & qui citò dat , bis dare intelligitur. Celeriter præstanda sunt beneficia , vt potiùs accipias improuidus , quàm importunus extorqueat.*

GLOS. X.

Doctorem.

SVMMARIVM.

1 *Doctorem , idest potentem docere , Episcopum esse oportet.*

2 *Fortuna nulla est , quamquam humilis , & abiecta , quæ doctrinæ splendore , atque ornatu non fiat illustrior.*

3 *Episcopus omnium Sacrarum interpretationum , atque factorum scientiâ debet esse præditus.*

4 *Mitra Episcopi vtriusque Testamenti scientiam designat.*

Scripturas sacras , & Canones scire , omnibus Episcopis , & Sacerdotibus decens est , & necessarium. ibid.

5 *Scripturæ sacræ lectio quas vtilitates afferat , ostenditur.*

6 *Episcopus est veritatis lumen , vt lucis suæ radiis ignorantiæ tenebras ab omnibus pellat.*

7 *Doctorem oportet esse Episcopum , vt etiam exemplo vitæ suæ doceat , laboretque in verbo doctrinæ.*

Doctores loquentes , & non facientes , damnati ab Isidoro. ibid.

Sermoni vita respondere debet , ne aliud loquamur , aliud operemur. ibid.

8 *Scientia inflat , non quidem suo , sed hominum vitio.*

9 *Scientia vera afficit , non extollit.*

10 *Scientia ſine charitate inflat.*
11 *Mentis aciem non ſolùm operatio, ſed ipſa etiam diuinorum eloquiorum meditatio acuit, & illuſtrat.*
12 *Prædicare ſæpiſſimè exemplo, & verbo debet Epiſcopus ſcientia, qua decet præditus.*
13 *Prædicandi munus Epiſcopis incumbit.*
14 *Eccleſia ſine Epiſcopo comparatur arenti alneo.*
15 *Prædicare debet Epiſcopus exemplo intentus, &* n.16.17. & 20.
18 *Nemo ſine ſpeciali Dei auxilio ad eum venire, ac alios ad illum adducere poteſt.*
19 *Sanctitas hominis, & cum ipſo ore concordia ad prædicandi munus exercendum requiritur.*
21 *Viſitandi diœceſim ſolicitudo inter paſtorales curas, & virtutum exercitium præcipuum locum habet.*
22 *Præſentia Epiſcopi velut ſpiritualis quidam ſol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis ſua fulgore depellit.*
23 *Viſitatio Epiſcopi perſonalis quas vtilitates portet, oſtenditur.*
24 *Epiſcopum non ſufficit mittere probos viros ad illuſtrandas parochias, ſed oportet & ipſum ire.*

1 DOCTOREM, ideſt, potentem docere, Epiſcopum eſſe oportet, ne inferiorum culpæ in eum refundantur, qui docendi officium accepit, quod exequi neſcit, vel negligit, vt ait Gratian. *in princ.* 68. *diſt.* Unde Tutteer. *n.*46. Præpoſ. *num.*2. & D. Acuña *in princ. diſt.* 43. *num.*4. tenent quod Epiſcopus debet docere; rectè enim Cicero ſic ait: *Vt ager quamuis naturâ fertilis, ſine cultura fructuoſus eſſe non poteſt, ſic neque ſine doctrina animus. Duo ſunt*, inquit Lactantius, *quæ ſimul efficiunt illud, quod quæritur, ſcientia id præſtat, vt quomodo, & quò perueniendum ſit, nouerimus: virtus, vt perueniamus; alterum ſine altero nihil valet.* Cùm ipſe ſummus inter Philoſophos Socrates rogatus eſſet, quod ei animal pulcherrimum videretur? *Homo*, inquit, *ſcientia exornatus.*

2 Si doctrina tantum ſplendoris hominibus affert, & nulla eſt fortuna, quamquam humilis, & abiecta, quæ doctrinæ ſplendore atque ornatu non fiat illuſtrior, quid eis præſtabimus, qui in excelſo conſtituti viuendi leges, atque iura cæteris præſcribunt; qui oculi mundi ſunt, & veluti ſol quidam in Eccleſiæ cœlo reſidentes, ignorantiæ noctem ab hominum mentibus depellunt? Doctrinam ab Epiſcopo Apoſtolus requirit, non lauream, ſed hanc quaſi doctrinæ reſtem exigit Concil. Trident. dum vult gradu Licentiaturæ in Theologia, vel iure Canonico inſignitos in Epiſcopos. Hæc eſt prima Epiſcopi, quà Epiſcopus eſt, dos: *Summa enim*, inquit Hilar. *lib.* 8. *de Trinit. omnium virtutum Epiſcopalium eſt ſcientia, & doctrina.* Et Hieronym. *ad Oceanum. Abſque ſermone*, inquit, *conuerſatio quantum exemplo prodeſt, tantum ſilentium nocet. Eſt enim doctrina*, inquit Theoph. *in cap.* 1. *ad Titum, virtus, & character Epiſcopi. In litteris enim* (ait Chryſologus *in quadam epiſt.*) *prudens inuenit, vnde ſapientior fiat: ibi bellator reperit, vnde animi virtute roboretur, inde Princeps accipit, quo populos ſub æqualitate componat, nec aliqua in mundo poteſt eſſe forma, quam litterarum non augeat glorioſa notitia.*

Quoniam (inquit diuinus ille Areopagita) perficiens omnis Sacerdotij vis, & ſcientia, à diuina myſteriorum auctore bonitate diuinis Pontificibus datur iure ac merito in capitibus Pontificum, ſcripta diuinitus tradita ponuntur, quæ compendio, ſcienterque omnem Theologiam, omnem Dei operationem, doctrinam ſanctam, diuina, & ſacra verba, & opera, orationes, & actiones, quas Hierarchia noſtra habet, Dei beneficij conceſſu, ac munere: quod diuinus Pontifex, omni quidem facultate, quæ Pontifice digna eſt, præditus eſſe debeat, & omnium Sacrarum interpretationum, atque factorum, quæ Hierarchiam attingunt, vera, atque à Deo tradita ſcientia, non illuſtrari modò, verùm etiam aliis, vt Pontifici conſentaneum eſt, tradere, perficereque diuinis ſcotoniis, ac ſummis, vt ita dicam, promotionibus ex Pontificis dignitate omnia, quæ in tota Hierarchia,
maximam vim perficiendi habent. Cùm † in Epiſco- 3
po Mitra vtriuſque Teſtamenti ſcientiam deſignet, vt
ſuprà tetigi *tit.*1. *cap.* 5. *num.* 18. illam tenere debet,
& in ſacræ Scripturæ lectione eſſe verſatus Magiſter,
& interpres, qua & alios ad veritatem erudire poſſit.
Legite, ait S. Auguſtin. *tom.* 10. *Fratres mei Scripturam ſacram, legite, ne cæci ſitis, & duces cæcorum. Legite ſacram Scripturam, in qua quid tenendum, & quid fugiendum ſit, plenè inuenietis: legite eam, quia omni melle dulcior, omni pane ſuauior, omni vino hilarior inuenitur*, &c. Et quod omnibus Epiſcopis, & Sacerdotibus decens & neceſſarium ſit, ſacras Scripturas & Canones ſcire, cùm omne opus eorum in imitatione, & doctrina conſiſtat, ædificentque cunctos tam Fidei ſcientia, quàm operum diſciplina, ex Bernard. *lib.*1. *de conſid. ad Eugen.* tradit Moya *de concordia ſacrar. editionum, contr.*1 4. *poſt princ.* quem refert
D Acuña *in comment. ad cap.*1. *num.*2. *diſt.*38. † *Sacra* 4
Scriptura, ait idem Auguſt. *conc.*2. *in Pſal.*90. *ſunt litteræ Dei ad nos de cœlo miſſa, exhortantes, vt bene viuamus.* Optimè & S. Iſidor. Peluſ. *lib.*2. *epiſt.*73. *Sacrarum*, ait, *Scripturarum lectionem ſalutis viaticum eſſe exiſtima, vt quæ eorum, qui eam ſtudioſè, atque diligenter audiunt, probitatis amorem, ac virile robur præclaris, & illuſtribus exemplis parat.* Et B. Iſidor. Hiſpal. Epiſcopus *lib.*3. *de ſummo bono*, c.8. *Geminum confert bonum lectio ſacrarum Scripturarum, ſiue quia intellectum mentis erudit, ſiue quia à mundi vanitatibus abſtractum hominem ad amorem Dei perducit.* Rectè verò monet Theodoretus, Epiſcopum ab Apoſtolo Doctoris nomine vocari, non qui ſit eloquentia præditus, qui verborum floſculos pueriliter ſectetur, ſed eum qui eſt eruditus in diuinis, & poteſt ea ſuadere, quæ conuenit; nam, vt ait Hieronym. *epiſt.*83. *ad Oceanum: Veteris præcepta legis & Pauli monita ad Titum perſpicua docent Sacerdotibus neceſſariam eſſe doctrinam. Innocens enim, ait, & abſque ſermone conuerſatio quantum exemplo prodeſt, tantum ſilentio nocet; nam & latratu canum, baculoque paſtoris, luporum rabies deterrenda eſt.*

Epiſcopi iidem inſtituti ſunt, vt lucis radiis igno- 5
rantiæ tenebras ab hominibus pellant, atque in eis veritatis lumen oſtendant: vnde Saluator dixit *Matth.*5. *Vos eſtis lux mundi.* Quemadmodum enim Solem, cæteraque luminaria initio mundi Deus in firmamento poſuit, vt lucerent ſuper terram: ita in firmamento Eccleſiæ Epiſcopos quidem, tanquam Soles, alios verò Doctores, tanquam cætera luminaria, & ſydera, ad illuminandas mentes hominum deſignauit: vt lucem quam ipſi à Deo receperunt, aliis impertiantur. Ita diuina ſapientia cuncta diſpoſuit, vt infima dirigat, gubernetque per media: & in ſupremo quidem rerum cardine Deus eſt, in imo autem populus; medius verò, atque ſequeſter (vt alter Moyſes) Epiſcopus eſt, qui locum illius tenet, qui Dei & hominum mediator pro nobis factus eſt.

Hinc Chryſoſtom. 1. *ad Timoth. homil.* 15. ſic ait: 6
Vt quid dicit Apoſtolus: Oportet Epiſcopum eſſe Doctorem, niſi vt doceat? nec ſatis eſt quod doceat exemplo vitæ, imò oportet eum laborare in verbo & doctrina. Profectò ſi Præſul non pollet gratia doctrinæ, plurima Eccleſiaſticæ diſciplinæ exempla peribunt. Quomodo enim lucerna, ſi non lucet? Profectò inſeparabile eſt lucere à lucerna: tenetur ergo lucere, quem Dominus voluit habere officium lucernæ. Et vt modernus quidam addit: *Sicuti fieri non poteſt, vt Sol illuminet, ſi obſcurus ſit, & caliginoſus, ita neque Doctoris munere perfungi*

ie

ri poterit, qui ignorantia tenebris inuolutus fuerit, atque demersus. Quod si ita sit, quid ex hoc consequi necesse est, nisi id quod Saluator ait Matth. 6. *Si lumen, quod in te est, tenebra sint, ipsa tenebra quanta erunt? Ridiculosa* (ait Sanctus quidam) *res est, & sic certè periculosa, speculator cacus, doctor insciens, pracursor claudus, Prelatus negligent, & praco mutus.* Loquentes Doctores, & non facientes damnat S. Isidorus Pelusiota *lib.2.epist.*28. dum ait: *Neque docentium oratio perinde animos acuere solet, vt vita & mores.* In eandem sententiam hæc quoque habet idem sanctus Pater *eodem lib. epist.*275. *Vita sine sermone magis prodesse solet, quàm sermo sine vita.* Hinc Cassiodor.*lib.*11. *epist.*8. *Non potest auctoritatem habere sermo, qui non iuuatur exemplo.* Det ergo suis Doctor dictis auctoritatem, opere compleat quæ docet, ducem se auditoribus suis præbeat, & veri Doctoris sustineat partes. *Magisterium*, ait S. Petrus Chrysologus *serm.* 167. *stat de scientia, sed magisterij auctoritas stat de vita, docenda faciens obedientem perficit auditorem, docere factis est sola norma doctrinæ; doctrina in dictis scientia est, in factis virtus; scientia ergo illa vera est, qua fuerit mixta virtute, &c.*

Respondere sermoni vita debet, ne aliud loquamur, aliud operemur; scitè S.Hieron. *epist. qua est ad Nepotianum*, ita scribit: *Non confundant opera tua sermonem tuum, ne cùm in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet respondeat: cur ergo hac qua dicit, ipse non facit? Delicatus magister est qui pleno ventre de ieiuniis disputat; accusare auaritiam & latro potest: Sacerdotis Christi os, mens, manusque concordent.* Nicolaus Notarius S. Bernardi *epist.* 39. *Scio illum esse beatum, cui pulchro sermone vita sit pulchrior:* & S.Isidor. Pelusiota *lib.2. epist.*148. *si sermonibus nostris fidem haberi volumus, rectè viuamus.* Vnde S.Alcuinus *in Poëmate, n.*179.

Doctor erit magnus, factis qui quod docet, implet.

Et sanctus Prosper *libro epigr.num.*7.

Non prodest cuiquam solis bona dicere verbis,
Ni pia mens habeat, quod bene lingua sonat.
Nam fari rectè, miserum est, & viuere prauè.
Damnat nota malum regula iustitia.

8 Cùm ab Apost. 1. *ad Corinth.* 8. discamus, quod *scientia inflat*, non quidem suo, sed hominum vitio, qui bonis sæpè rebus ad perniciem abutuntur, ideo danda opera est, vt hæc ipsa scientia humilitatis virtute condiatur, ne turgescat fastu, & eam habenti noceat, quæ aliis præsidio esse solet, & saluti: id quod Gregor. *in Moral.* admonet his verbis: *Summa cura prouidendum est, ne accepta sapientia, cum ignorantia tenebras illuminat, lumen humilitatis tollat, & iam sapientia esse nequeat, qua etsi locutionis virtute fulgeat, elationis tamen velamine cor loquentis obscuret.*
9 Et alibi: † *Vera scientia affuit, non extollit, nec superbientes, quos impleuerit, sed lamentantes facit; qua quisque cum repletus fuerit, priori loco se scire appetit: & iam sui conscius, tantò per illam robustius sapit,*
10 *quantò se infirmum in illa veriùs recognoscit.* † *Scientia enim sine charitate inflat, charitate verò formata adificat:* quantum verò charitas perficiat, iuuetque scientiam, apertè docet Augustinus *de laude charitatis*, his verbis: *Diuinarum Scripturarum multiplicem abundantiam, latissimamque doctrinam sine vllo errore comprehendit, & sine vllo labore custodit, cuius cor plenum est charitate.*

11 Non solùm igitur operatio, sed ipsa etiam diuinorum eloquiorum meditatio aciem mentis acuit, & illustrat: ideoque ait Psalmista *Psalm.*118. *Super omnes docentes intellexi, quia testimonia tua meditatio mea est:* idest, non quia in scholis diu inter præceptores versatus sum, sed quia in eloquiorum tuorum meditatione exercitatus sum, ideo omnes Doctores meos longè superaui. Ait etiam idem Propheta *Psalm.* 32. *Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium.* Et iterum Psalm. 118. *A mandatis tuis intellexi*, hoc est ingredi viis tuis, & mandata exequi. Sanctissimè legis tuæ intellectum mihi & cognitionem eiusdem legis auxi, quemadmodum quotidianus armorum vsus, & frequens consuetudo bellandi rei militaris scientiam parit. Si ergo diuinam vis scientiam assequi, cognosce, & ama ipsum scientiæ principem & auctorem; illum enim agnoscit quisquis eum vehementer amat: quod rectissimè Plato sensit, cùm amare Deum philosophari esse dixit, & ipsum agnoscere: quod Regius Propheta significauit, cùm dixit *Psal.*33. *Gustate, & videte quàm suauis est Dominus.* Prius enim Dominum amando gustamus, deinde gustu ipso, quanta sit eius bonitas, & suauitas, edocemur. Vnde consequi videtur, vt quem Deus charissimum habeat, cum etiam secretorum suorum participem faciat, sicut ipse Discipulis testatur dicens Ioan.15. *Iam non dicam vos seruos, quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos, quia omnia, qua audiui à Patre meo, nota feci vobis.* Hinc D. Augustinus *contra Manich. lib.*1. ait: *Si voluntatem Dei quisque nosse desideras, fiat amicus Deo, quia si voluntatem hominis nosse quisque vellet, cuius amicus non esset, omnes eius impudentiam deriderent: nemo enim efficitur amicus Dei, nisi purgatissimis moribus; nullas diuinas res videre ac intelligere potest, nisi ad Deum accedat, illoque familiariter vtatur: nam purgato igne charitatis affectu, necesse est purgari etiam intellectum, cuius pleraque tenebra, & turbulenti errores ex affectuum impuritate, corruptis moribus, deprauataque voluntate fermè oriuntur: qua vbi ad malum propensa est, suo etiam pondere atque impetu intellectum ad omne impuritatis genus trahit, sibique obsequentem facit. Quo fit vt purgato affectu purgatior quoque, sanior, & perspicacior reddatur intellectus, iuxta illam Propheta vocem.* Psalm.110. *Intellectus bonus omnibus facientibus eum: hoc est, casto & puro affectu colentibus Deum.*

Sic præditus qua decet scientia Episcopus, veluti 12
suæ diœcesis sol, & homo totus igneus, totus in conquirendis Christo animabus intentus, exemplo semper & verbo sæpissimè prædicare debet. Vnde noster Apostol.1. *ad Timoth.*4. *Attende*, inquit, *lectioni, & exhortationi, & doctrina.* Et iterum: *Attende tibi, & doctrina, insta in illis; sic enim te saluum facies, & eos qui te audiunt.* Vnde Greg. *epist.*17.*lib.*6. sic dicit: *Tantò celerius quisque ab omnibus suis peccatis absoluitur, quanto per eius vitam, & linguam aliorum anima, suorum peccatorum nexibus soluuntur.* Et alibi: *Lingua Episcopi fomentum sit bonis, aculeus malis, tumidos retundat, iratos mitiget, pigros ac desides excitet ac succendat, asperis blandiatur, desperatos consoletur.*

Prædicandi munus Episcopis ita incumbit, vt etiam 13
Gregorius Summus Pontifex se ad illud adstrictum agnosceret, dum scribens ad Dominicum Episcopum Carthaginens. sic ait *epist.*39.*lib.*2.*indic.*10. *Episcopi est de pradicationis ministerio semper cogitare, intentissimo timore considerans, quod recessurus ad percipiendum regnum Dominus, & talenta seruis distribuens dicat.* Luc. 19. *Negotiamini dum venio: quod profectò negotium tunc verè nos agimus, si viuendo, & loquendo proximorum animas lucramur: si infirmos in supremo amore roboramus: si proteruos, & tumidos gehenna supplicia terribiliter insonando flectamus: si nulli contra veritatem parcimus: si supernis amicitiis dediti humanas inimicitias non timemus. Sed ad hoc ego pondus mea infirmitatis expauesco, cogitans rationem, quam sum redditurus. Qua enim mente illum sustinebo, cui de suscepto negotio animarum lucrum nullum reporto.* Idem Gregor. *epist.* 37. *lib.* 4. comparat † Ecclesiam 14
sine Episcopo arenti alueo. Cùm autem is venit in Ecclesiam suam, est velut cùm fluuius reuertitur ad arida saxa, qui iuxta positas valles rigat, vt fructum ferant, aliud quidem trigesimum, aliud sexagesimum,

& aliud centesimum, & per fluenta linguæ erumpune flores vsque ad fructus maturos. Quod si dicat Episcopus, prædicationi insto, sed fructum non video: tecolat pulcherrima illa Bernardi verba *ad Eugenium*, sic dicentis: *Fac quod tuum est, nam Deus quod suum est, satis absque tua solicitudine, & anxietate curabit: planta, riga, fer curam, & tuas expleuisti partes, sanè incrementum Deus, quando voluerit, dabit: Deus*, inquam, *non tu; quod si fortè noluerit, tibi deperit nihil. Communica cœleste triticum sine inuidia, & sine desidia: de solo tibi credito talento respondere sibi para. Si multùm accepisti, multùm da; si modicum, & id retribue: etenim qui in modico fidelis non est, neque in maximo erit. Totum quod habes da, quia totum repetendum est vsque ad vltimum quadrantem. In his duobus mandatis, verbi scilicet, atque exempli, summam tui officij ad conscientia securitatem pendere intellige. Tu tamen si sapis, iunge & tertium, studium scilicet orationis. Manent itaque tria hæc, verbum, exemplum, oratio: maior autem horum est oratio; nam etsi vocis virtus sit opus, operi tamen, & voci gratiam efficaciamque promeretur oratio.*

15 Exemplo, vt suprà dixi, intentus prædicare debet Episcopus, quia sicut necessitate loci compellitur summa docere, ideo eadem necessitate compellitur eadem vita, & opere monstrare: tria enim hinc colligit S. Gregorius; *primò*, cuius vita despicitur, restat vt eius quoque prædicatio contemnatur. *Secundò*, ille vberes prædicationis fructus colligit, qui semina bonæ operationis præmittit; nam loquendi auctoritas perditur: quando vox opere non adiuuatur. *Tertiò*, si negligis implere quod doces, aliis messem seminas, & ipse à frumenti participatione ieiunas. Quid insanius quàm docere contemnendum fastum, & epulas splendidas, & cætera huius generis, & hæc eadem operibus sectari? imò credere necessaria ad auctoritatem officij. Ideò prædicator iubetur ascendere super montem excelsum, videlicet vt sit eleuatus à terrenis affectibus, & operibus; & non solùm debet vita transcendere malos, sed etiam omnes bonos subditos, quia sicut eos superat honore Ordinis, ita & excellentia virtutis: omnibus deuotior, humilior, patientior, abstinentior, largior, &c. quique nulla prospera præsentis vitæ appetat, nulla aduersa pertimescat: blandimenta mundi (considerato intimo terrore, ac periculo status sui) despiciat: terrores autem mundi (considerato blandimento internæ dulcedinis) contemnat: non illum prospera eleuent, non aduersa perturbent, non blanda vsque ad voluptatem demulceant, non aspera vsque ad desperationem premant: contra vitia clamet, neque cesset, quasi tuba exaltet vocem suam: non sit sicut illi, de quibus *Isai. 59.* dicitur: *Canes muti non valentes latrare*; & noster Apost. *ad Tit. 1. Vt potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt, arguere.* Admonendi sunt, ait S.Greg. *lib. 30. Moral. cap. 5. & part. 3. Post ad-*
16 *monit. 25.* † qui rectè quidem verba legis intelligunt, sed hæc humiliter non loquuntur, vt in diuinis sermonibus priusquam aliis eos proferant, semetipsos requirant, ne insequentes aliorum facta se deserant. Et cum rectè cuncta de sacra Scriptura sentiunt, hoc solum quod per illam contra elatos dicitur, non attendant. Improbus quippe, & imperitus est medicus, qui alienum mederi appetit, & ipse vulnus quod patitur, nescit; qui igitur verba Dei humiliter non loquuntur, profectò admonendi sunt, vt cum medicamenta ægris apponunt, prius virus suæ pestis inspiciant, ne alios medendo ipsi moriantur. Admoneri etiam debent, vt considerent ne à virtute dicendi, viuendi qualitate discordent, ne loquendo aliud, & ostendendo aliud prædicent: idem S.Doctor, & Pontifex Gregorius *lib. 23. Moral. cap. 4.* ipsum prosequitur his verbis: *Sancta vniuersalis Ecclesiæ spiritualis quisque prædicator, in cunctis quæ dicit, solerti cura se inspiciat: ne in eo, quod recta prædicat, vitio se elationis extollat, ne vita à lingua discordet, ne pacem quam in Ecclesia annuntiat, in seipso dum benè dicit, & malè viuit, amittat. Sed studeat summopere contra maledicos rumores aduersantium, & defendere loquendo quod viuit, & ornare viuendo quod dicit.*

Episcopus iuxta sui nominis rationem in specula 17
Ecclesiæ constitutus, aliorum pericula & prospicere, & annuntiare debet. Pertinere autem ad omnes suo modo munus hoc, indicat planè D. Augustinus *de ver. relig.* his verbis: *Hæc est lex diuina prouidentiæ, vt nemo a superioribus adiuuetur ad cognoscendam gratiam Dei, qui non ad eandem puro affectu inferiores adiuuet.* Hinc etiam D. Gregor. *in Moral.* ait: *Miles Dei superna gratiæ nixus auxilio, sic vulnera infirmitatis suæ curet, vt aliena non deserat. Certum est sanitatem animæ* (qui Apostolici huius officij finis est) *dono Dei hominibus contingere, nec vllam, aut potentiam, aut vim dicendi ad hoc sine Dei præsidio posse sufficere, nam quo quisque sanctior fuerit, eo plures oratione sua Christo animas lucrifaciet, atque ideo in officio concionandi prior meritò erit, atque præstantior. Vnde euidenter agnoscimus, neminem sine speciali Dei auxilio ad Deum venire, à peccatique morte excitari*
posse. Sic enim apud *Ioan. 6.* legimus: † *Nemo potest* 18
venire ad me, nisi pater, qui misit me, traxerit eum. Et ideo propter hoc Dominus Discipulos suos, quos prædicatores instituebat, his verbis admonet apud Ioan. 15. *Sicut palmes*, inquit, *non potest ferre fructum a semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos palmites: qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere.* Quamlibet ergo disertus, quamlibet potens in sermone quisque sit, frustra tamen loquitur, frustra sudat, frustra clamat, nisi cœlestis huius magisterij vox interiori hominis aure sonet. Sic enim D. Gregor. *in Moralib.* ait: *In cassum homo exterius monetur, si intus cor eius gratiâ non repletur. Est enim mutum omne, si ille intus in corde non clamat, qui aspirat verba, quæ audiuntur.* Rursusque idem *in homil. Nisi Spiritus sanctus adsit cordi audientis, otiosus est sermo Doctoris.* Nemo ergo docenti homini tribuat, quod ex ore docentis intelligit; quia nisi intus sit, qui doceat, Doctoris lingua exteriùs in vacuum laborat. Eandemque iterum alibi sententiam repetit his verbis: Nisi Spiritus sanctus auditoris corda repleat, ad aures corporis vox Doctoris in cassum sonat. Formare enim vocem magistri exterius possunt, sed hanc interiùs imprimere non valent.

Non solùm igitur oris, sed totius Ezechiel etiam 19
hominis sanctitas, & cum ipso ore concordia ad prædicandi munus exercendum requiritur, vt totus sit immaculatus, & purus, qui puritatis suæ participes alios efficere debet. Hinc D. Gregor. *super Ezech.* ita ait: *Ille loqui veritatem nouit, qui prius benefaciendo didicit, & tunc verbi semen germinat, quando hoc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. Propter quod Dominus cum Hieremiam prædicatorem creare voluisset, priùs illum in vtero etiam matris omni peccati labe purgauit, vt singulari quadam puritate, & sanctitate esset insignis, qui alios ad sanctitatem, puritatemque vocare debeat. Esaiæ quoque labia cœlesti igne, & angelico ministerio purgantur, vt sic idoneus redderetur, qui alios à peccati sordibus purgare posset. Paulus verò vltra humana raptus est ad tertium cœlum, & cœlestia secreta cognouit, vt Ecclesiarum futurus Doctor inter Angelos disceret, quod inter homines prædicaret.* Meritò ergo D. Gregorius Nazianzenus mores optimi Concionatoris describens, ait: Mundari prius oportet, & sic alios mundare: sapientem prius fieri, & sic alios facere sapientes: lumen fieri, & sic alios illuminare: ad Deum accedere, & alios

alios ad Deum adducere: ſanctificari, & ita ſanctificare: manus habere erectas, & ſic cadentibus porrigere manus.

20 Laborent opere, & exemplo in prædicando Epiſcopi. In ipſa prædicatione debent quatuor conſiderare. *Primum*, tempus, vt non ſemper loquantur, ſed temporibus opportunis. *Secundum*, locum; quia in Eccleſia prædicatio fieri debet, vel in alio loco publico, & honeſto, non autem in priuatis domibus, ne ex hoc naſcatur ſuſpicio hæreſis. *Tertium* qualitatem audientium. *Quartum* modum, & qualitatem dicendorum, ſapientibus enim, & dignis poteſt Prædicator alta, & profunda prædicare; ſimplicibus verò, & non capacibus pauca, plana, & vtilia, vt per Præpoſ. *num.* 3. Turrecr. *num.* 4. D. Acuña *num.* 5. *in princip. diſt.* 43. Nec à propoſito deuiet inſtituto, etiam quod corda ſubditorum terrenis rebus ſiue ſecundis, ſiue aduerſis irretiri videantur; nam maioris erit occaſio damnationis ſic audita doctrina, & non recepta, & maximo ſuo damno percipient lucem, quam reiiciunt, ſalutem quam deſpiciunt, doctrinam quam contemnunt, medicinam qua non vtuntur, & gratiam quam vltro oblatam reſpuunt. Rectè Diuus Auguſt. ſic ait: *Ab exordio propagationis humanæ vſque ad finem quibuſdam ad præmium, quibuſdam ad iudicium prædicatur.* Quod ipſe alibi eleganti explicat ſimilitudine, dicens: *Simul pluit Dominus ſuper ſegetes, & ſuper ſpinas; ſed ſegeti pluit ad hordeum, ſpinis ad ignem, non quòd ipſe Dominus ad hoc pluat, ſed quòd terra ipſa cœleſtem deſuper bibens imbrem, proferens autem ſpinas, & tribulos, his à quibus colitur reproba eſt, & maledictio proxima, cuius conſummatio in combuſtionem, vt Apoſt. ait.*

21 Inter paſtorales curas, & virtutum exercitium præcipuum locum habet ſolicitudo diœceſim viſitandi. Eſt enim viſitatio quaſi anima Epiſcopalis regiminis, quoniam per eam Paſtor ſe diffundit, & expandit omnium ſuarum ouium commodis, & vtilitatibus:
22 † verus quidem Epiſcopus dum exit ad diſcurrendum per omnes parochias, eſt quaſi ſol egrediens ad illuſtrandas terras, vt videlicet tres actus illos hierarchicos exerceat, qui ſunt purgare, illuminare, & perficere. Nam quemadmodum matutinus lucis ſplendor nocturnas tenebras fugat, ita Sancti Pontificis præſentia, veluti ſpiritualis quidam Sol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis ſuæ fulgore depellit. Procedit enim ad exhortandum, prædicandum, arguendum, increpandum, ſacro Chriſmate confirmandum, & vt exploret quomodo Sacramenta adminiſtrentur, quanta reuerentia, & munditia diuinum Sacrificium celebretur: denique ad conſolandum omnes lugentes, & egentes, tam ſpiri-
23 tualibus, quàm temporalibus commodis. † Innumerabiles itaque ſunt vtilitates, quæ ex perſonali Epiſcopi viſitatione proueniunt; per illam enim Baſilicæ inſtaurantur, dierum feſtorum cultus reſtituitur, tenuiorum oppreſſiones arcentur, diſſidia componuntur, concubinatij corriguntur, blaſphemiæ, ludi illiciti, periuria profligantur, plurimaque mala alioquin ignota, perniciosèque ſerpentia deteguntur, atque eliminantur; nam ſolis duntaxat excommunicationibus, aut pœnis aliis criminibus medendum non eſt, ſed potius verbis, auctoritate, & charitate, obſecrando, & increpando, & mille aliis modis, quos verus Paſtor, & ſponſus animarum excogitat, amans gregem quaſi ſponſam, quam non ita curat merce-
24 narius viſitator. † Non ſufficit igitur Epiſcopum mittere probos viros ad illuſtrandas parochias, ſed oportet & ipſum ire, iuxta illud Lucæ *cap.* 10. *Miſit Dominus Diſcipulos ſuos in omnem ciuitatem, & locum, quò erat ipſe venturus.* Et Ioan. 15. *Poſui vos vt eatis, & fructum afferatis.* Id enim eis conuenit quatenus Paſtores ſunt, quibus præcipitur, vt diligenter agnoſcant vultum pecoris ſui, ſuoſque greges conſiderent, vt videlicet eorum morbos, pericula, pabula, cuſtodes, & cætera, quæ illis neceſſaria ſunt, diligenter prouideant. Ait ipſe Saluator Ioan. 10. *Bonus paſtor proprias oues vocat nominatim.* Multa præterea paſſim in viſitationibus ſeſe offerunt, quæ non cuiuſlibet miniſtri, ſed ipſius Epiſcopi auctoritatem, dignitatem, poteſtatem, atque opes interim requirunt, & quoniam ſolitis maiora ſunt, maiori etiam auctoritate tractanda, & componenda ſunt. Quod autem in Epiſcopo requiratur ſcientia bene gubernandi domum ſuam, & familiam, vide infra *hoc eod. tit. gloſ.* 16. Et quod etiam in eo requiratur ſcientia ſæcularium ſcripturarum, probatur *in cap. legimus* 7. *§. hinc etiam, diſt.* 37. vbi D. Acuña *num.* 3. & citat Gregor. Lop. *l.* 37. *tit.* 5. *part.* 2. Si verò ignarus ſit eorum, quæ ſunt ad Paſtorale munus neceſſaria, an debeat ſe ab Epiſcopatu abdicare? vide Azor. *inſtit. moral. part.* 2. quem refert, & ſequitur D. Acuña *in c. omnes* 6. *num.* 5. *diſt.* 38. vbi tenet, debere Epiſcopatum dimittere, aut ſibi idoneum adjutorem adſciſcere, alioquin ſuo muneri, & officio non ſatisfacit.

GLOS. XI.

Non vinolentum.

SVMMARIVM.

1 *Vini potatio nimia clerico comprimenda.*
2 *Vinum multum etiam citra temulentiam ſumentibus Dominus ſempiternum comminatur exilium.*
3 *Inebriari aliquem cogens qualiter peccet, oſtenditur.*
4 *Vinum moderatè ſumptum multa bona corpori; & animæ præſtare poteſt.*
5 *Vinum immoderatè ſumptum, malorum omnium eſt origo, & quæ ex illo naſcantur, oſtenditur.*
6 *Ebrietas quibus ſignis cognoſcatur, oſtenditur.*
7 *Cretenſes, Lacedæmonij, & Carthaginenſes legem ſanxerunt, vt nullus in exercitu vini potationem guſtaret.*
8 *Hiſpani omnes, & præcipuè Luſitani, præſertim dum pueri, & adoleſcentes ſunt, ac mulieres, ſaltem donec viro copulentur, vini abſtinentiam excolunt.*
9 *Vinum bibere fœminis ignominioſum ſemper fuit.*
10 *Marcellus Conſul Romanus vxorem ſuam, eo quòd Vinum bibiſſet, fuſte percuſſam interemit.*
11 *Egnatius Mecennius vxorem interfecit, eo quòd vinum bibiſſet è dolio, & à Romulo cædis abſolutus fuit.*
12 *Mulier omnis, quæ vinolenta, & comeſſatrix eſt, eadem quoque meretrix eſt.*
13 *Abſtinentia à vino laudabilis valde eſt, tam in viro, quàm in fœmina.*
14 *Aquam ſolum bibentes in inueniendis rebus ſagaces, ac ingenioſi ſunt.*
15 *Clericis ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem prohibetur.*

IPSAM propenſionem ad nimiam vini potationem clerico comprimendam, & edomandam eſſe admonet Apoſt. *in præſenti,* 1
quod iterum inculcat *ad Titum* 1. *Non dixit*, teſte Theophylacto, *temulentos, aut ebrios; hoc enim eſt omnino indignum: verùm non vinolentos, & multùm potantes; potatio ſiquidem multa animæ, mentiſque vim, & vigorem, licet non eripiat, luxat tamen, & debilitat, malique eſt exempli.* Neque ſolùm Deus vino obrutis, ſed & multum vinum citra temulentiam ferentibus, ſempiternum comminatur exilium, Iſai. 5. † *Væ qui potentes eſtis ad bibendum vi-* 2
num,

num, & viri fortes ad vincendam ebrietatem. Non ergo solùm à crapula, & ebrietate se abstinere debent clerici, ita vt non multùm vino dediti sint; sed etiam illud in primis ab eis cauendum est, ne conuiuas, vel alios crebrioribus inuitationibus, grandioribus poculis, & vitreis blanditiis, aut minacibus verbis impellant; hoc enim non beneuolentiæ, sed maleuolentiæ indicium est, vt more suo optimè docet
3 S.Augustinus *serm.231.de tempor.* † Qui alterum cogit, vt se plus, quàm opus est, bibendo inebriet, minus malum eius erat, si carnem eius vulneraret gladio, quàm animam eius per ebrietatem necaret. O infelicitas generis humani, quàm multi inueniuntur qui ebriosos & luxuriosos amplius quàm oportet, cogunt bibere, & ante ostium pauperibus petentibus vel vnum calicem dissimulant dare. Nec attendunt quod illud quod luxuriosis videntur ingerere, Christus in pauperibus deberet accipere, qui dixit Matt.25. *Quod fecistis vni ex minimis meis, mihi fecistis,* &c. Et idem August. *in serm. insequenti*, sic ait: *Qui amico suo nimium propinat, in anima efficitur inimicus, corpus quoque eius debilitare, & animum probatur occidere; qui enim ebrietatibus incumbunt, vltra peccatum, quod incurrunt, podagra laborant, & ægritudine diuturna macerantur.* Athenæos igitur *in sua historia de temulentis, lib.* 10. asserit Alexandrum Magnum ex nimio vini potu in infirmitatem incidisse, ac tandem ea ea decessisse, & *ibi* idem Athenæus refert, quod cùm Callisthenes vir sapientia & eloquentia clarus eodem Alexandro conuiuante meri poculum, quod ad eum peruenerat, expelleret, rogante quodam cur non biberet, respondit nolle se dum Alexandri poculum ebiberet, Æsculapio indigere.

4 Quemadmodum enim vinum moderatè sumptum multa bona corpori & animo præstare potest, vt propterea apud Athenæum *lib.*11. Socrates vino moderatè sumpto has tribuat qualitates, vinum animos rigans tristitias & dolores, quemadmodum mandragora sopit, & hilaritatem, sicut oleum flammam excitat, plantarum quoque exemplo, quæ temperato imbre, & leni aura perflatæ rectè augescunt, & florent, ad frugemque perueniunt. Plutarchus dicit, vinum hilaritatem afferre, metum abiicere, & veritatis fœcundissimum esse, Arist. 30. *sect. problem.* asserit vinum moderatè sumptum coctionem iuuare, cor exhilarare, cerebrum, & spiritus vitales fouere, somnum conciliare. Plato 2. *de legibus*, dicit à Deo vinum contributum hominibus, quasi optimum præsidium conseruandi senectutem, quòd vino iuuenescere videatur, & abolere mœstitiam. Plin. *lib.*23. *cap.*1. sic ait: *Vino modico nerui iuuantur, copiosiore læduntur, sic & oculi: stomachus recreatur, appetentia ciborum inuitatur, tristitia cura hebetatur, vrina ac algor expellitur, somnus conciliatur: præterea vomitatem sistit, collectiones extra lanis humidis impositis mitigat.* Deinde subiungit: *Asclepiades vtilitatem vini æquari vix Deorum potentia posse pronunciauit.* Galenus *lib. de causis morborum, cap.*3. affirmat vinum modicè sumptum colorem naturalem augere. Et *lib. de composit. pharmacorum secundum locos, cap.* 3. ita loquitur: *Vinum nutrit, concoquit, roborat, putrefactioni resistit, & in intemperiem a frigiditate, & humiditate contractam, citra omnem molestiam, ac securè personat.* Auicenna 2.*primi, doct.*3.*c.*11. *Vinum*, inquit, *ex sui essentia fortes efficit sanos, & viuificat virtutem: propterea quod velociter præbet augmentum in substantia spiritus.* Et Prosp. *lib.*2. *de vita contempl. cap.*22. *Paulus*, inquit, *Timotheo discipulo suo, qui se longa abstinentia fregerat, modico vino vti præcipit. Ac per hoc nihil contra abstinentiam faciunt, qui vinum non pro ebrietate, sed tantùm pro corporis salute bibunt.* Et quod vinum moderatè potatum plurimas corporis præstet vtilitates, probat Gutierr. *canon. lib.*2. *cap.*4. *num.*32.*cum seqq.* & à *num.*32. ait, vina de per se esse excellentia omnibus aliis rebus habentibus liquorem; & refert quorum locorum vina Hispanica sint excellentissima: de hac re Petr. Mex. *in sylua var. lect. part.* 3. *num.* 16. Fr. Ioan. de Pineda *in agricultura Christiana, dialog.*10.§.16.

Ita etiam per contrarium vinum immoderatè sumptum malorum omnium est origo; nam est excitatiuum discordiarum, *c. luxuriosa 25. dist.* Aufert cor, sicut fornicatio 3. *Esdr.* 3. *Osea* 4. Et mentis inducit exilium, *cap. vinolentum 35. cap. sanè, §. nesciunt, 15. quæst.*1. Est incitatiuum ad luxuriam, Apost. noster *ad Ephes.*5. & *Prouerb.*20. *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria: cap. etsi Christus, ante fin. de iureiur. cap. luxuriari, 35. dist. cap. à crapula, de vita & honest. cleric.* Apul. *lib.* 2. *Asini aurei*, tradit vinum liberum esse hortatorem, & armigerum Veneris. Et S. Hieronym. *in epist. ad Oceanum*, sic ait: *Vinolentia scurrarum est, & comessatorum, venterque mero æstuans citò despumat in libidines.* In vino luxuria, in luxuria voluptas, in voluptate impudicitia est. Affert huius rei exempla S. Hieronym. *epist.* 83. *ad Ocean. Noë*, inquit, *ad vnius horæ ebrietatem nudat femora sua, quæ per sexcentos annos sobrietate contexerat. Genes.*9. *Loth per temulentiam nesciens libidini miscet incestum, & quem Sodoma non vicit, vina vicerunt, Genes.*19. Ex his & aliis concludit idem B. Hieron. *in cap.*1. *Titiana epist. Nunquam ego ebrium castum putabo, qui etsi vino consopitus dormierit, tamen potuit peccare per vinum. Dicat quisque quod volet, ego loquor secundùm conscientiam meam, scio mihi abstinentiam & nocuisse intermissam, & profuisse repetitam. Et vinum*, ait idem Hieronym. *epist. ad Eustoch. ac adolescentia duplex incendium voluptatis est: quid oleum igitur flammæ adiicimus? quid ardenti corpusculo fomenta ignea administramus? Obstat deinde vinum vigiliis, & grauat corda hominum, & sensus, dict. cap. vinolentum.* Nimia denique vini perceptio aufert memoriam, dissipat sensum, confundit intellectum, balbutit linguam, corrumpit sanguinem, membra debilitat, exhaurit substantiam, eneruat corpus, ac secreta pandit, prout de hoc damnabili, & graui vitio referunt Menoch. *de arbitr. casu* 404. *à num.*1. Farinac. *fragm. crimin. part.* 7. *lit. G, num.* 253. Less. *de iustitia, lib.*4. *cap.* 3. *num.*13. Aldrete *de religiosa disciplina tuenda, lib.*2. *cap.*15. *à num.* 39. ac alij citati per me *alleg.*28. *num.*9. & 10. latissimè Gutierr. *canon. lib.*2. *c.*4. *per tot.* & præcipuè *num.*46. vbi ait quod qui vino, ciboque se immergunt, stolidi, ignaui, obtusique fiunt, raroque longæui sunt, facilè ægrotant, difficiliter curantur, à corporis viribus, animæque virtute quamptimum destituuntur, fiuntque deliri, & omnibus contemptui, ludibrioque sunt, adeò vt necessarij, ac familiares omnes interitum optent. Ludou. Sotomaior *epist.* 1. *ad Timoth. cap.* 3. *verb. non vinolentum, in princ.* Audi D. Ambros. *lib. de Helia, & ieiunio, cap.* 14. *Rogas*, inquit, *ad iucunditatem, cogis ad mortem: inuitas ad prandium, efferre vis ad sepulchrum: cibos promittis, tormenta irrogas: vina prætendis, venena suffundis; omne enim quicquid nocet, venenum est. Tollit sensus, viscera exurit, somnium infert, caput vexat. Noxia est ebrietas ad corporis sanitatem, menti etiam crimen adiungit.* Nam, vt ait Salomon *Prouerb.* 23. *Vinum ingreditur blandè, sed in nouissimo mordet vt coluber, & sicut regulus venena diffundit.* Vnde Philo Iud. *lib. de plantat. Noë, & lib. de temulentia*, vini abusum damnat: & Clemens Alexand. *lib.* 1. *Pædag. cap.* 2. multa contra temulentiam atque ebrietatem scribit, allatis Salomonis, & Poëtarum testimoniis. Isidor. Pelusiota *lib.* 1. *epist.*203. commemoratis Noë, Loth, atque Herodis ebrietatibus, subdit omnia vesana crimina à vino promanare. Multa aduersus ebrietatem scribit Seneca *epist.*84.

*epist.*84. & inter alia inquit: *Non est animus in sua potestate, ebrietate deuinctus, & quemadmodum musto dolia ipsa rumpuntur, & omne quod in imo iacet, in summam partem vis caloris eiectat; sic vino æstuante quicquid in imo iacet abditum effertur, & prodit in medium. Onerati mero quemadmodum non continent cibum, vino redundante, ita nec secretum quidem, & quod suum, alienumque est, pariter effundunt.*

7 Ebrietas hæc multis signis cognoscitur. Hipp. *lib.*2. *prænotionum, num.* 8. ebrium cognosci asserit, quia sudabit magis quàm antea, & difficulter respirabit, & ipse se ipso grauior erit, ac humidior: sed & lætior erit, si non caput ipsi affligatur. Galen. 2. *meth. in med.* ebrietatis signa esse dicit supinum iacere, hiare, & stertere, & 10. *de simpl. medic.* facultatibus impletis, ac inebriatis vrina albida conspicitur. Aristotel. denique *sect.* 3. *problematum*, multa signa colligit, quibus ebrietas innotescere potest, præter quæ, alia etiam signa in vinolentis conspiciuntur, nempe stupiditas quædam, nimius risus absque causa, furor talis quandoque vt alios pulsent, mictio inuoluntaria, tortuosa deambulatio, oculorum inconsueta turbiditas, ac luciditas, nimia ac irrationalis locutio, atque alii multi turpes effectus sequuntur secundùm naturam, quantitatem & qualitatem epoti vini, ac vtentis naturale temperamentum, adeo vt iure merito, vt refert Aristot. 2. *Politic. cap. vltim.* ex Pittaci lege maiori pœna ebrij damnarentur, si quem pulsassent, quam si sobrii fecissent: quòd enim pluries delinquant ebrij, quàm sobrij, non ad id respexit, quod magis esse debeat ebriis venia, sed ad vtilitatem.

Patet igitur ex superiùs dictis, quanta mala ab immodico vino oriantur, & ideo iure merito Plato *in extremis de potione sermonibus*, & Aristot. *lib.* 1. *œconomicorum, cap.* 5. Carthaginensium legem de abstinentia à vino valde probant. Plato enim hæc dicit: *Verùm etiam potius Cretensium, Lacedæmoniorumque vsui Carthaginensium legem anteposuerim, vt nullus videlicet in exercitu hanc potionem gustet, sed toto illo tempore aqua potione vtatur: & in ciuitate neque serui, neque ancillæ vnquam, neque Principes eo anno, quo in Imperio sunt, vinum gustent. Item neque gubernatores, neque Iudices, dum suo funguntur munere, vini quicquam assumant, nec quisquam de re aliqua insigni consilium initurus, nec interdiu quisquam omnino, nisi aut exercendi corporis, aut tollendi morbi causa. Item neque noctu quisquam, aut vir, aut mulier, cum filios creaturi sunt.* Alia quoque multa quis enumerauerit, in quibus recta mente, ac lege bene institutus à vino abstinere debet. Et hæc dicit Plato *de corporibus non ægrotis, sed rectissimè valentibus*, in quibus epotum vinum, tanquam tyrannus quidam animæ imperat, itavt quæ prius intelligebat, rectè amplius non intelligat; quæ prius faciebat, non rectè faciat, & idcirco ab ipso tanquam ab hoste cauendum Plato ait: *Nam si semel corpus immodicè ingreditur, gubernatorem impedit, quominus, vt decet, nauis gubernacula dirigat; milites ne in acie modestè se gerant, conturbat. Iudices cum iustos esse oportet, aberrare, & omnes Principes vitiose dominari, nihilque sani impe-*
8 *rare cogit.* † Vini igitur abstinentiam Hispani omnes, & præcipuè nostri Lusitani, præsertim dum pueri & adolescentes sunt, ac mulieres, saltem donec viro copulentur, excolunt, & quod ab antiquo etiam tempore Hispani abstemij fuerint, refert ex Philarcho Athenæus *lib.* 2. in hæc verba: *Hispanos quamvis hominum ditissimos, aquam bibere, solos cibum capere ob*
9 *parsimoniam; indui tamen sumptuosa veste.* † Fœminis ignominiosum semper fuit vinum bibere, iam enim antiquorum Romanorum tempore ingenuis mulieribus vinum erat interdictum, vt refert Valer.
10 Max. *lib.* 2. *cap.* 3. † Vnde Marcellus Consul Romanus vxorem suam eo quòd vinum bibisset, iustè percussam interemit, & quemadmodum Plinius refert *lib.* 14. *cap.* 13. inter exempla legitur † Egnatij Mecen- 11
nij vxorem, quòd vinum bibisset è dolio, interfectam fuisse à marito, eumque cædis à Romulo absolutum. Et Cato, vt *ibidem* Plinius attestatur, asserit propterea tunc temporis ex vsu fuisse, vt propinqui fœminis osculum darent, vt explorarent an temetum olerent. Plutarchus etiam *in quæstionibus Romanis*, osculandi morem eandem ob causam institutum fuisse affirmat. Et non alia certè ratione priscis illis temporibus vini vsum mulieribus interdictum fuisse existimo, nisi quia vinolenta, & comessatrix mulier, si nupta fuisset, adultera; si soluta, meretrix reputabantur, idque propterea, quod vt Tiraquell. refert *de legibus connubial. part.* 9. *l.* 9. *connub. glos.* 1. *num.* 206. contra vini vsum apud mulieres lex ab ipso Romulo posita fuerat in hæc verba: *si vinum biberit domi, vti adulteram puninnto.* Quibus verbis, inquit Tiraquell.
ostenditur † mulierem vinosam & adulteram eius- 12
dem criminis reas esse, veluti alterum ex altero prodeat, quam legem rationi valde consonam, & iustissimam fuisse testatur S. Chrysostom. qui enarrans illud *Matth.* 1. *Cum esset desponsata Mater eius MARIA*, &c. *Omnis*, inquit, *mulier, quæ vinolenta comessatrix est, eadem quoque meretrix est.* Multa in detestationem mulieris ebriosæ cumulat Gutierrez *dict. lib.* 2. *canon. cap.* 4. *num.* 22. *cum seqq.*

Ex quibus colliges abstinentiam à vino laudabilem 13
valde esse, tam in muliere, quàm in homine, vinoque potius vtendum Medici iussu, ac recuperandæ valetudinis gratiâ, quàm aliam ob causam, quemadmodum factum fuisse apud Locros Epizephirios testatur Athenæus *lib.* 10. *Deipnosoph.* idque propterea quòd à Zeleuco Asiæ Rege sancitum fuerat, vt si quis iniussu Medici, & non recuperandæ valetudinis causa merum bibisset, capite plecteretur: hic meri vsus à nostro Apost. etiam iudicari videtur, dum *ad Timotheum* scribit inquiens: *Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino vtere, propter stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates.* Vnde clarè patet, Timotheum in sanitatis statu aqua uti consueuisse, eique propter aduersam valetudinem vinum commendari, idque modicum, ad ventriculi scilicet cruditatem corrigendam, aliasque infirmitates debellandas, itavt D. Paulus vino vt medicamento vtendum senserit, aqua autem ad quotidianum potum. Quod si crebriùs fiat, ad sanitatem magis conducit, quia Athenæus *lib.* 1. *Deipnosoph.* refert eos, qui † solam aquam bibunt, inueniendis rebus sagaces, ac ingeniosos esse; vinum autem nostram obumbrare prudentiam. Et propterea S. Ambrosius *de Elia & ieiunio, cap.* 9. inquit, potentes vinum prohibentur bibere, ne cùm biberint obliuiscantur sapientiæ: & D. Hieronymus *in comment. ad Titum*, sic ait: *Prohibet Paulus Episcopum esse vinolentum, ne vel sensu occupato exaltet risum contra grauitatis decorem, & labiis dissolutis cachinnet, vel si paululum tristis cuiusdam rei fuerit recordatus, inter pocula in singultus prorumpat, & lachrymas. Longum est ire per singula, & insanias, quas ebrietas suggerit, explicare.*

Vnde & clericos ebrietatibus incumbere propter 14
eorum authoritatem, magnopere prohibetur *in c. fin. in fine* 4. *dist. & in cap. Episcopus, in cap. luxuriosa, in cap. vinolentum, & in cap. sexto, in fine,* 35. *dist. & in c. à crapula, de vita, & honest. cleric. & in c.* 1. *ne clerici, vel Monachi, cum similibus*, quæ Iura refert, & latè exornat Gutierr. *d. lib.* 2. *canon. c.* 4. *num.* 48. *cum seqq.* Qua autem pœna sint puniendi? Vide Bernard. *in pract. cap.* 77. Menoch. *de arbitr. casu* 404. Albert. Trot. *de vero & perfecto cleric. lib.* 2. *cap.* 59. Suar. *de censur. disp.* 1. *sect.* 2. *n.* 12. Et à comessationibus abstinere ei maximè commendatur *Prou.* 23. D. Paul. *ad Rom.* 13. *§.* 1. *cap. comessationes, cap. multis, cap. non oportet* 2. & *cap.*

cap. non liceat, 44. *diſt.* quid erit in Epiſcopis, quibus excellentiora debentur, *cap.*1. *de priuileg.* qui ſuper omnes gradus dicuntur conſtituti, Concil. Trident. *ſeſſ.*24. *de reform. cap.*1. *cap. venerabilis*, *de prabendis*, qui non vulgari aliqua, ſed eximia ac eacellenti ſanctitate alios ſui ſimiles efficere, ac temperatè in cibo, & potu ſe habendos inducere debet, animaduertat vnuſquiſque, & ſecum præponderet.

GLOS. XII.

Non percuſſorem.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopi percuſſio licita eſt ex charitate, & correctionis cauſa, vt in melius vita hominum redigatur.*
2 *Epiſcopus propria manu neminem debet percutere.*
3 *Clericalem Ordinem ſummopere dedecet, vt ea manus violenter alicui iniiciantur, qua Deo ſolemni ritu conſecrata ſunt.*
4 *Regimen omne, omniſque adminiſtratio authoritate & amore continetur.*
5 *Impunitas eſt iniuria ſoboles, inſolentia mater, radix impudentia, & tranſgreſſionis nutrix.*
6 *Epiſcopus puniens debet aſſimilari patri carnali, qui filium flagellat, & omnia bona ſua ei ſeruat.*
7 *In miſericordia corripiendum.*
8 *Epiſcopus debet eſſe benignus, & ad benefaciendum paratus.*
9 *Paſtor bonus omnibus ſe conformare, ac in ſe omnium transferre affectus debet.*
10 *Petrus diuina prouidentia labitur in peccatum, vt duriorem ſententiam proprii caſus intuitu temperet, tum vt qui ſibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum.*
11 *Paſtoris tres ſunt voces, ſuauis, dulcis, & alta.*
12 *Iuſtitia rubor ſub iuſto moderamine temperandus.*
13 *Diſſimulare debet Epiſcopus multis conniuere, & omnia ſic moderari pro loco, & tempore.*
14 *Pralati à perſonarum acceptione cauere debent.*
25 *Pralatus intueri debet, ne dum immoderatiùs cuſtoditur virtus humilitatis, ſoluantur iura regiminis.*
16 *Epiſcopus ſubditis bene viuentibus putet ſe aqualem, erga peruerſos verò iura rectitudinis exercere non formidet.*
17 *Pralati non ſeueritate, ſed beneuolentia ſubditos corripere debent.*
18 *Epiſcopus verborum correptione, non verberibus timeri debet.*
19 *Iuſtè iudicans miſericordiam cum iuſtitia ſeruat.*
20 *Lenitas manſuetudinis ſine rectitudine ſeueritatis, & zelus rectitudinis ſine manſuetudine non debet inueniri.*
21 *Manſuetudo, & diſtrictio ab inuicem non debent ſeparari.*
22 *Comitas, & humanitas in delictis increpandis magis attrahit, & malos ad rectam adducit viam.*
23 *Contra illos inſurgit author, qui dum viles erant, molles, & tractabiles exiſtebant, ſed eleuati ad dignitates, duri, & crudeles fiunt.*
24 *Cum ſenibus quomodo procedendum oſtenditur.*
25 *Epiſcopus qualiter ſubditos increpare debeat? & num.*26.

1 EX charitate, & correctionis cauſa, vt in melius vita hominum redigatur, licita eſt percuſſio Epiſcopis, & omnibus habentibus authoritatem in ſuos ſubditos, *c. cùm Beatus*, 45. *diſtinct. cap. ante omnia*, 35. *diſtinct.* excepto quod † Epiſcopus neminem propria manu debet per- 2
cutere, *cap. non licet*, 86. *diſtinct.* & hoc propter reuerentiam Sanctitatis beneficij Epiſcopalis, cui Sanctitas ignoſcendi gloriam reliquit, *l. ſi quis in hoc genus*, *C. de Epiſcopis*, *& cler.* vel propter ſuam manſuetudinem, & humanitatem oſtendendam: vnde Dominus Epiſcopis ait Matth. 5. *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde.*

3 Clericalem enim ordinem ſummoperè dedecet, vt eorum violentæ manus alicui iniiciantur, quæ Deo ſolenni ritu conſecratæ ſunt, quæ caeteriſæ pro omnibus Numini ſupplicant, quæ cum ſummo honore tremenda corporis, & Sanguinis Christi myſteria peragunt. Percuſſorem Epiſcopum, ait S. Hieron. *epiſt.*83. *ad Oceanum*, *cap.*4. ille condemnat, qui dorſum ſuum poſuit ad flagella, & maledictus non remaledixit. Et *Octauus Canon*, qui Apoſtolorum eſt, hunc in modum habet: *Epiſcopum, aut Preſbyterum, aut Diaconum percutientem fideles delinquentes, aut infideles iniqua agentes, & per huiuſmodi volentem timeri, deiici ab officio ſuo pracipimus: quia nunquam nos docuit hoc Dominus, ſed è contrario ipſe cùm percuteretur, non repercutiebat, cùm malediceretur, non maledicebat, cùm pateretur, non comminabatur.* Vnde vocem hanc Chryſoſt. Theodor. & Hieron. *ad Titum* 1. non ad manus violentiam, ſed ad linguæ acerbitatem referunt, vt Epiſcopus nemini maledicat, nec ſit ſæuus, & improbus obiurgator, nec denique conuitiis perdat, quos poterat modeſtia, & lenitate corrigere.

4 Cùm omne regimen, omniſque adminiſtratio authoritate, & amore contineatur,

Oderunt peccare mali formidine pœna:
Oderunt peccare boni virtutis amore.

In manus noui Antiſtitis conſecrati Baculus traditur, authoritatis ſcilicet, & diſciplinæ inſigne, ſuſtentaculum imbecillitatis humanæ, vt ſit in coërcendis vitiis piè ſæuiens, iudicium ſine ira tenens, in fouendis virtutibus auditorum animos demulcens, in tranquillitate ſeueritatis cenſuram non deſerens, vt reuocet errantes, regat iuſtos, pungat, & ſtimulet ignauos, & inertes repellat nocentes, ac iuxta *Ezech.* 34. attrahat vagum, ſuſtentet languidum, ſtimulet pigrum, portet in humeris ſuis exemplo Principis Apoſtolorum ægrum, & debilem: *Vt increduli*, inquit Bernard. *lib.*3. *de conſiderat. conuertantur ad Fidem, conuerſi non auertantur, peruerſi ordinentur ad rectitudinem, ſubuerſi ad veritatem reuocentur, ſubuerſores conuincantur, vt vel emendentur ipſi, ſi fieri poteſt, vel ſi non, perdant authoritatem, facultatemque alios ſubuerten-
di. † Impunitas enim, inquit idem Bernard. *vbi proximè*, incuriæ ſoboles, inſolentiæ mater, radix impudentiæ, tranſgreſſionis nutrix, matrix noxæ, libertatis peſſima ſoboles hæc. Nam, vt dicit Senec. *in Troad. act.*9. *qui non vetat peccare, cùm poſſit, iubet.* Et D. Bernard. *in ſerm. de S. Ioan. Bapt. ſilere, cùm arguere poſſis, eſt conſentire.* Et Philo Hebr. *contra Flac. Qui caſtigare, aut ſaltem cohibere cùm poſſit, non cohibet, palam eſt, eum permittere, penè mandare.* 5

Tenetur igitur ex officij debito Prælatus delicta, & errores corrigere ſubditorum, iuxta Apoſtol. *Peccantem coram omnibus argue.* Et alibi: *Auferte malum de medio veſtri*, corrigendo ſcilicet, & puniendo. Ad hoc enim Prælati maiores, & minores ſunt à Domino inſtituti, vt euellant, ac deſtruant, malos corrigendo; ædificent, & plantent bonos inſtruendo. Prælatus ſiquidem ad inſtar Medici, qui ea dilectione ſanandi phreneticos ligat, & lethargicos excitat, cum charitate errores debet corrigere ſubditorum. Debet ſiquidem vagas errantium mentes ſub diſciplina debitæ coërcere cenſuræ, & ſibi ſubditos vnire in vinculo charitatis. In veteri quidem teſtamento præcipiebatur agnus Paſchalis comedi in vna domo, vt in habitantibus conſonantia morum, & affectuum identitas optaretur,

tarentur. Ad hoc Reuerendiffimi Patres funt inftituti Paftores, vt oues pafcant, fractos alligent, & reducant ad propria diffolutos, & contra malos fe clypeum & murum defenfionis opponant, & aduerfitatis tempore contra potentes pro debilibus fe promptos, & fine pretio conftituant aduocatos.

6 *Epifcopus puniens*, vt ait Gregor. *epiftol.*16. *lib.*12. *ad Abbatem montis Sinaï, debet affimilari patri carnali, qui filium flagellat, & tamen ei omnia bona fua fernat, & eum heredem habere defiderat. His ergo, quos affligimus, dulcedinem charitatis in mente feruare debemus. Verbum dulce, dicitur* Ecclef.6. *multiplicat amicos, & mitigat inimicos, lingua gratiofa in bono homine abundat.* Plus *erga corrigendos*, docet S.Leo *epift.*84. agit *beneuolentia, quàm feneritas, plus exhortatio, quam comminatio, plus charitas, quàm poteftas*: ex quo

7 dicit glof. in *cap.*3.86. *dift.* † iuftus in mifericordia corripiat, & arguat, quia non verbis afperis funt homines procurandi, *cap. qui fincera*,45. *dift.* & fanguinem elicit, qui nimis emungit, *cap. nifi cùm pridem, de renunt.* glof. *verb. falubriter, in extrauag. fi fratrum*, §. *quia igitur, ne fede vacante, Ioan.XXII.* & dixit notanter Phil. Corn. *conf.* 296. *circa primum*, 4. *vol.* quod qui impedit mifericordiam, dicitur negare Chriftum: proprium eft mifericordis dare lachrymas alienis calamitatibus, nam ipfe Chriftus videns miferias humanæ naturæ propter peccatum, lachrymatus eft, Ioan. *cap.*11. Inde Stoici dixerunt mifericordiam effe ægritudinem ex miferia alterius.

8 Debet igitur Prælatus effe benignus, & ad benefaciendum paratus, dulcis eloquio, qui cunctos fciat fua attrectare dulcedine; nam Princeps Apoftolorum *ad Clementem de vniuerfis Epifcopis*, inquit: *Ecclefiarum omnium curam habentes, mifericordes, & beneuoli eftote in omni verbo, & opere: pro viribus agite, omnifque Pontifex facro Chrifmate perunctus, charus, & pretiofus omnibus effe debet; hac eft voluntas Dei, vt benefacientes obmutefcere faciatis imprudentium hominum ignorantiam.* Vnde Apoftol. *ad Titum cap.*1. inter Epifcopi conditiones hanc numerat: *Non præfractum* (vbi nos habemus, non fuperbum) id eft, non durum, & fui fenfus plus fatis tenacem. Item *ad Philip.*4. vbi dicit: *Modeftia veftra fit nota omnibus hominibus*, Græcè habetur, τὸ ἐπιεικές, *manfuetudo*, & fignificat hîc quandam virtutem mirabilem, qua homo redditur habilis ad Chriftianè cum omnibus conuerfandum; ac etiam amabilitatem, & quandam promptitudinem, qua homo paratus eft omnibus omnium moribus fe accommodare, neminem faftidire, omnibus benefacere, libenter cedere, & quæcunque poteft fine offenfione Dei ferre, & permittere etiam cum iactura fua, fiue rerum fuarum: hoc enim eft non quærere quæ fua funt, fed quæ aliorum; nulli onerofus, aut odiofus effe, fed æquus, & commodus, hoc eft quod ad *Romanos* 12. dicitur: *Si fieri poteft, quod ex vobis eft, cum omnibus hominibus pacem habentes.* Et 1. *ad Corinth.*10. *Sine offenfione eftote Iudæis.* Et 2. *ad eofdem* 4. *commendantes nofmetipfos ad omnem confcientiam hominum*, id eft, ea faciamus, quibus omnes homines (fi confcientiam velint teftari) non poffint non commendare, & probare, nec aliquid habeant in quo nos meritò accufare poffint. *Charitas*, inquit Bernardus, *patiens eft, benigna eft: patiens eft, cùm diffimulat, fpectat, fuftinet delinquentem: benigna eft quando trahit, adducit, & conuerti facit ab errore. Charitas benigna etiam, quos tolerat, amat, & amat ardenter. Flet quippe charitas, fed ex amore, non ex mœrore: flet ex defiderio, flet cum flentibus. O bona mater charitas, quæ fiue foueat infirmos, fiue exerceat prouectos, fiue arguat inquietos, diuerfis diuerfa exhibens, ficut filios diligit vniuerfos. Cùm te arguit, mitis eft, cum tibi blanditur, fimplex eft, piè folet fæuire, fine dolo mulcere, patienter nouit irafci, humiliter indignari, læfa non prouocat, fpreta reuocat.* Pondera quod de Domino dicitur Efai.42. *Non erit triftis, neque turbulentus: calamum quaffatum non conteret, & lignum fumigans non extinguet.* Et idem
Bernard. *ferm.*23. *fuper Cantic.* † *Paftor, ait, bonus om-* 9
nibus fe conformat, omnium in fe transfert effectus; matrem fe probat non minus deficientium, quàm proficientium. Et D.Gregor. *in Paftor.part.*2.*c.*6. dicit, quod Paftor bonus æqualem fe cernat; peccantibus autem zelo vltionis fe anteferat, imitans Paftorum Principem Petrum, cui cum bonus Cornelius fe pofterneret,
dixit: † *Surge, ne feceris, & ego ipfe homo fum.* Diui- 10
na igitur prouidentia permifit, vt primus ipfe Petrus laberetur, ac rueret in peccatum, quo ipfe peccanti duriorem fententiam proprij cafus intuitu temperaret, vt dicit S.Ambrof. *in ferm. de temp.*124. *in ferm.*2. *de Cathedra B.Petri, qui eft* 16. *de Sanctis*, in hæc verba: *Tanquam bonus Paftor tuendum gregem accepit, vt qui fibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum; & quia ipfe interrogationis tentatione negauerat, cæteros fidei ftabilitate fundaret.* Scitè S.Max. *homil.*3. *de pœnitentia Petri. Ecce nihil nobis Apoftolus nocuit quod negauit; & plurimum profuit quod emendauit.* Lapfus nos rectè monuit ne laberemur: pœnitens lapfos ad pœnitentiam prouocauit. Cadi & labi permittitur Petrus, quòd populorum multitudo illi credenda erat, ne feuerus, & à venia propriis fratribus impartienda alienus effet, vt ait S.Chryfoftomus *homilia in SS.Petrum, & Eliam*, fi innocens fuiffet, nimium in nocentes fæuiiffet. S. Petrus Damianus *ferm.*27. *de fanctis Apoftolis Petro & Paulo*, ita rem expendit. *Quid eft quod fic labuntur qui præficiuntur Ecclefiæ? Sapientia fuauiter difponens omnia hæc ideo fecit, vt in feipfis prædicti Principes difcerent qualiter aliis mifereri deberent*, &c. Frãc. Abbas *ferm.*12. *de gratia Dei*, ita fcribit: *In Petri momẽtaneo lapfu pius Paftor gregi fuo piè confuluit, vt humana præfumptio labente Petro ftupidet, & imbecillitas prolapfa refurgente Petro non defperet.*

Paftor erit fiftula dulcè canens, & baculo firmiores 11
imbecillitates infirmorum firmiter fuftinens, & non fibimet placens; etenim Chriftus non fibi placuit. Epifcopus erit eiufmodi moderationis erga fubditos, vt arridens timeri debeat, & iratus amari, vt illum nec nimia lætitia vilem reddat, aut immoderata feueritas odiofum. Tres funt Paftoris voces, fuauis, dulcis, & alta: fuauis ad infirmum, dulcis ad morientem, ad furdum pertinet alta. In Epifcopali ceruice nihil fplendidius fulget humilitate, patientia, & benignitate, fciunt boni, ac veri Prælati difcipulorum fe matres effe debere, nec dominos; ideo ftudent magis amari, quàm metui, & fi interdum feueritate opus eft, paterna fit, non tyrannica, matres fouendo, patres exhibent
fefe corripiendo. † Melius eft propter mifericordiam 12
dare rationem, quàm propter crudelitatem frangere pœnitentem. *Beati mifericordes*, inquit Saluator Mat. 5. *quoniam mifericordiam confequentur.* Et è contra: *Iudicium fine mifericordia*, inquit Iacobus, *ei qui non facit mifericordiam.* Sæpe fubditos frangunt, dum plus iufto rigorem tenent, qui profectò iam rigor iuftitiæ non erit, fi fe fub iufto moderamine non cuftodit. Nefciẽtes autem vim difcretionis per rabiem furoris difciplinæ modum ad immanitatem crudelitatis conuertunt: & vnde emendare fubditos poffunt, inde potius vulnerant. Epifcopus itaque mifcebit bonitatem feueritati, faciendo quoddam ex vtroque temperamentum, vt neque multa afperitate exulcerentur fubditi, neque nimia benignitate foluantur. Hoc enimverò illa Tabernaculi arca fignificabat, in qua cum Tabulis Virga fimul & manna erant: quia fcilicet cum Scripturæ facræ fcientia & difciplina in pectore boni Rectoris cuftoditur & virga directionis, & manna dulcedinis, iuxta illud *Pfalm. Virga tua, & baculus tuus ipfa me confolata funt*; virga enim percutimur, & baculo fuftentamur. Moyfes idcirco fic amauit eos, quibus præfuit,

fuit, vt pro eis nec parceret: & delinquentes ſic perſequutus eſt, quos amauit, vt eos etiam Domino parcente proſterneret: vtrobique legatus fortis, vtrobique mediator admirabilis: cauſam populi apud Deum precibus, cauſam Dei apud populum gaudiis allegauit. Hæc ſunt quæ Paſtori conueniunt, bonitas, diſciplina, ſcientia. Bonitas trahit, diſciplina corripit, ſcientia paſcit. Bonitas amabilem, diſciplina imitabilem, ſcientia docilem reddit. Epiſcopo & iſta conueniunt; amor, ſed non emolliens; rigor, ſed non exaſperans; zelus, at non immoderatus; pietas, verum non pluſquam conueniat, indulgens. Hinc D. Bernard. *in ſerm.23. in Cantic.* ediſſerens verba *Pſal. 2. Erudimini, qui iudicatis terram,* ait: *Audiant hoc Prælati, qui ſibi commiſſis ſemper volunt eſſe formidini, vtilitati rarò: diſcite ſubditorum vos matres eſſe debere, non dominos; ſtudete magis amari, quàm metui, & ſi interdum ſeueritate opus eſt, paterna ſit, non tyrannica, matres fouendo, patres vos corripiendo exhibeatis, manſueſcite, ponite feritatem, ſuſpendite verbera, producite vbera, pectera lacte pingueſcant, non typho turgeant.*

13 Multa tamen diſſimulare debet Epiſcopus, multis conniuere, & omnia ſic moderari pro loco, & tempore, vt charitas, & pax illibata ſeruetur. Hinc illud Terent. *Heauton. act.4. ſcen.5.*

Ius ſummum ſæpe ſumma iniuſtitia eſt.

Et illud *Sap. Noli eſſe nimium iuſtus, ne plus ſapias, quàm oportet.* Si Deus ius ſuum rigidè exequeretur, quis hominum viueret? & Dauid ſæpè omiſit facere, quæ optimo iure potuiſſet in Saulum, Ioab, & alios. Summis ergo precibus & lachrymis æquitas hæc, humanitas, & facilitas petenda eſt à Domino, quam nemo habet, niſi charitatem habeat cum prudentia coniunctam. Fridericus III. ſolebat dicere: *Qui neſcit diſ-*
14 *ſimulare, neſcit temperare.* † Cauete tamen omnes à perſonarum acceptione, Prælati præcipuè: in veſte enim hyacinthina Summi Sacerdotis, qua in Sancta Sanctorum ingrediebatur, in extremitate tintinnabula cum malis puniceis intextis poſita erant, ad ſignificandum, quod quemadmodum campana æqualiter omnes vocat, ita Prælatus æqualiter ad omnes ſe habeat: mala granata etiam, in quibus multa grana ſub vno exteriùs cortice vniuntur, vnitatem ſignificant fidelium, ſignificatur ergo, vt innuere videtur S. Greg. quod Prælatus quærere vnitatem ſubditorum debet, & charitatem in eis nutrire, non ſcandalorum materiam ſeminare.

15 Solerter tamen, ait Gregor. *in Paſtor. cap. 6. part. 2.* intueri debet Prælatus, ne dum immoderatiùs cuſtoditur virtus humilitatis, ſoluantur iura regiminis, & dum Prælatus quiſque plus ſe, quàm decet, deiicit, ſubditorum vitam ſtringere ſub vinculo diſciplinæ non poſſit. Teneant ergo Rectores exteriùs, quod pro aliorum vtilitate ſuſcipiunt: ſeruent interiùs, quod de ſua æſtimatione pertimeſcunt. Sed tamen quibuſdam ſignis decenter erumpentibus, eos apud ſe eſſe humiles, etiam ſubditi deprehendant, quatenus & in authoritate eorum, quod formident, videant, & in humilitate quod imitentur, agnoſcant. Cùm autem, inquit *ibidem*, rector delinquentem punire compellitur, ſolicitè obſeruare debet, vt ſic iura diſciplinæ contra delinquentes exerceat, vt pietatis viſcera non amittat: ſimul enim ſe exhibere debet, & matrem pietatis, & patrem diſciplinæ: atque inter hæc ſolicita circumſpectione prouidendum, ne aut diſtrictio ſit rigida, aut pietas remiſſa; nam diſciplina & miſericordia multùm deſtituitur, ſi vna ſine altera teneatur. Inſit ergo Rectori circa ſubditos, & iuſtè conſolans miſericordia, & piè ſæuiens diſciplina, infundat vulneribus vinum, & oleum, vt ſcilicet per vinum mordeantur vulnera, & per oleũ foueantur. Ille igitur, qui ſanandis vulneribus præficitur, in vino morſum doloris adhibeat, & in oleo mollitiem pietatis: quatenus per vinum mundentur putrida, & per oleum foueantur ſananda. Miſcenda ergo lenitas cum ſeueritate, & faciendum quoddam ex vtroque temperamentum, vt neque multa aſperitate excluderentur ſubditi, neque nimia benignitate ſoluantur. Vnde ſicut in arca Teſtamenti erat ſimul virga, & manna; ſic in pectore paſtoris rigor, & dulcedo.

Prouidendum igitur monet idem Gregor. *vbi proximè*, quatenus & honore ſuppreſſo æquales nos ſubditis bene viuentibus putemus, & erga peruerſos iura rectitudinis exercere non formidemus: nec præeſſe nos hominibus gaudeamus, ſed prodeſſe. Summus enim locus ita bene regitur, cum is qui præeſt, vitiis potiùs, quàm hominibus dominatur: ita tamen vt in corde ſeruetur humilitas, & in opere diſciplina, vt eos, quos corrigimus, tacita nonnunquam cogitatione nobis ipſis præferamus: ſic iura diſciplinæ exerceantur contra delinquentes, vt pietatis viſcera non amittantur: ſit amor, ſed non emolliens; ſit rigor, ſed exaſperans; ſit zelus, ſed non immediatè ſæuiens; ſit pietas, ſed non pluſquam expedit parcens, vt in arce regiminis iuſtitia clementiæ permiſceatur: nam ſecta immaturè vulnera deteriùs inferueſcunt, & niſi cum tempore medicamenta conueniant, conſtat quod medendi officium amittunt, vt non de ſubditis creſcamus, ſed ipſi de nobis: Principem ſe conſtituerunt, ſed ſibi, non tibi. 16

Vnde Greg. *lib.11. epiſt.15.* relatus *in c. qui ſincera, 45. diſt. Qui ſincera intentione extraneos à Chriſtiana religione ad finem cupiunt rectum perducere, blandimentis, non aſperitatibus debent ſtudere, ne quorum mentem reddita ad planum ratio poterat reuocare, pellat procul aduerſitas. Nam quicunque aliter agunt, & eos ſub hoc velamine à conſueta ritus ſui volunt cultura ſuſpendere, ſuas illi magis, quàm Dei cauſas probantur attendere.* Et *in cap. licèt, 45. diſt. Licèt plerumque accidant in Sacerdotibus, quæ ſunt reprehendenda, plus tamen erga corrigendos agat beneuolentia, quàm ſeueritas; plus cohortatio, quàm comminatio; plus charitas, quàm poteſtas, cum nemo noſtrûm ſine reprehenſione, aut ſine peccato viuat: nam ſi Dominus ſtatim poſt trinam negationem Beatum Petrum Apoſtolum Præceptorem noſtrum iudicaſſet, non tantum ex eo fructum, ſicut fecit, recepiſſet; expectandi ergo, atque corrigendi magis ſunt Rectores Eccleſiæ, quàm ſtatim iudicandi.* 17

Idem *lib.2. epiſt.52.* relatus *in cap. quid autem, 45. diſtinct.* ſic ait: *Quid autem de Epiſcopis, qui verberibus timeri volunt, canones dicant, bene fraternitas veſtra nouit. Paſtores etenim facti ſumus, non percuſſores: & egregius Prædicator dicit* 2. ad Timoth. 4. *Argue, obſecra, increpa in omni patientia, & doctrina: noua verò, atque inaudita eſt iſta prædicatio, quæ verberibus exigit fidem.* 18

Hinc Iſidor. *lib.3. ſentent. de ſummo bono, cap. 45.* relatus *in cap. omnis, 45. diſt.* ita ait: *Omnis qui iuſtè iudicat, ſtateram in manu geſtat, & in vtroque penſo iuſtitiam, & miſericordiam portat; ſed per iuſtitiam reddit peccanti ſententiam, per miſericordiam peccanti temperat pœnam, vt iuſto libramine quædam per æquitatem corrigat, quædam verò per miſericordiam indulgeat. Qui Dei iudicia oculis ſuis proponit, ſemper timens, & tremens, in omni negotio formidat, ne de iuſtitiæ tramite deuians cadat, & vnde non iuſtificatur, inde potius condemnetur.* 19

Ex his omnibus apparet, quod nec lenitas manſuetudinis ſine rectitudine ſeueritatis, nec zelus rectitudinis ſine manſuetudine in Prælatis debet inueniri. Percuſſores ergo, qui præmiſſis authoritatibus ab Epiſcopali officio remouentur, non quilibet corporaliter flagellantes, ſed prætermiſſa manſuetudine ad verbera ſemper parari intelligendi ſunt, qui flagella, non vitia corrigere, ſed timeri appetunt, quibus Petrus ſcribit: *Ne ſitis dominantes in clero, ſed forma facti gregis ex animo.* Hinc etiam Gregor. *in moral.* 20

lib. x9.

lib. 19.*p*.4.*c*. 13. relatus *in c. sunt*, 45. *dist.* ita scribit : †
21 *Sunt namque nonnulli ita districti, vt omnem etiam mansuetudinem, & benignitatem amittam & sunt nonnulli ita mansueti, vt perdant districti iura regiminis. Vnde cunctis Rectoribus vtraque summoperè sunt tenenda, vt nec in disciplina vigore benignitatem mansuetudinis, nec rursum in mansuetudine districtionem deserant disciplinæ, quatenus nec à compassione pietatis obdurescant, cum contumaces corrigunt: nec disciplinæ vigorem molliant, cùm infirmorum animos consolantur. Regat ergo disciplinæ vigor mansuetudinem, & mansuetudo ornet vigorem, & sic alterum commendetur ex altero, vt nec vigor sit rigidus, nec mansuetudo dissoluta.*

In increpandis delictis non superbia, non seueritas vindicat sibi locum; sed comitas, & humanitas potiùs attrahit, & malos ad rectam adducit viam, ita admonente S. Gregor. Nyssen. Morum grauitas, atque maiestas cum moderata animi demissione coniuncta non auertat oculos intuentium, sed iucundum faciat obtutum. Neque grauitatis, & seueritatis splendor obscuretur, neque latens in animo vis propter humilitatem dispiciatur, sed alterum æqualiter in vtroque, tum in celsitudine, & sublimitate comitas, & humanitas; tum in humilitate grauitas, & seueritas animaduertatur. Et dicit Cicer. 1. *Offic. Rectè præcipere, qui monent, vt quantò superiores sumus, tantò nos submissius geramus*, nam iuxta illud Poëtæ Græci :

22 *Quantò maior fueris, tantò moderatior esto.*

Mitis Moyses fuit, vt in mititatis exemplum nobis proponatur : eamus post eum, qui tam insigni mansuetudine nobis præluxit. Præclarè S. Gregor. *homil.* 15. *in Ezechiel. Mansuetudinem obtinere quærimus? Moysem ante oculos deducant, qui exceptis paruulis, ac mulieribus, sexcenta millia armatorum regens mitis fuisse describitur super omnes homines, qui habitabant super faciem orbis terræ.* Scitè Oleaster noster *in* 12. *Numeror.* vbi expendens Moysis in ferendis contumeliis, & Aaronis, Mariæque detractionibus fortitudinem, ait : *Docet hic sanctus Moyses pulchrè Prælatos murmura dissimulare, iniurias in faciem perpeti, neque ipsa curare, ac si non in se dicta fuissent : neque mireris talem Moysem, quoniam cum eo conuersabatur, qui omnia hæc, & multo deteriora æquo animo nouerat tolerare, nempe cum Deo.* Mansuetudinis laudes scitè congerebat S. Ioan. Climacus *gradu* 24. in hæc verba : *Mansuetudo est prominens aduersùs iram maris rupes, quæ omnes illius fluctus dissoluit, ac frangit, nec ipsa interim mouetur, aut frangitur. Mansuetudo est stabilimentum patientiæ, charitatis ianua, imò verò parens, prudentiæ argumentum; docebit enim, inquit Dominus, mites vias suas : procuratrix veniæ peccatorum, fiducia in precibus, Spiritus sancti domicilium : super quos enim respicias, nisi super mansuetum, & quietum? Mansuetudo est adiutrix obedientiæ, dux religiosæ societatis, furentium frenum, irascentium expultrix, magistra gaudii, imitatrix Christi, cælitum proprietas, vinculum & modus dæmonum, scutum aduersus amaritudinem, seu animi acerbitatem. In cordibus mansuetorum requiescit Dominus, anima autem turbulenti nidus est diaboli.*

23 Quidam verò sunt, qui dum priuati erant, immanitatem, & superbiam cooperiebant, qua vti non solebant : eam cùm ad dominatum ascendunt, in medium proferunt; nam vt carbones candentes sub cinere in fabri ferrarij officina extincti videntur, at flantibus follibus, ignemque excitantibus exardescunt, micant, & vrunt : sic superbia, quæ extincta in vita priuata videbatur, flatu dominij, imperiique potestate crudeles emittit flammas : similes sunt isti; dum in profundo sunt, & viles, molles, & tractabiles existent : sed eleuati ad dignitates, duri, & crudeles fiunt. Alij etiam eo sunt ingenio prædititi, vt in iis etiam, quæ ritè faciunt, non modò teneri, sed & acerbi & sint, & videri velint. Vt Bucephalus Alexandri Magni equus, cùm esset phaleris, & ornamentis destitutus, equisonem interdum admittebat; instratus verò Regio ornatu, neminem præter vnum Alexandrum in sedem recipiebat, auctore *Plinio lib.* 8. Sic multi inopia laborantes, & in abiecto iacentes statu, quamvis obseruantiam, & benignitatem in omnes fingant, intus Nerones, foris Catones, multis simulationum inuolucris tegunt odium, malitiam, crudelitatemque. At diuites facti, & in mundi honoribus constituti, omnes præter vnum, cui lege principatus sunt subiecti, despiciunt, tunc occultam detegunt voluntatem, & multiplicem naturam, superbiam, atque immanitatem, naturam quam specie submissionis prius operuerunt, apertissimè demonstrant, quos tamen Deus deiicere solet, dicente Propheta *Psal.* 72. *Deiecisti*, &c.

Cum senibus cautè ambulandum; nam vt dicit 24
Ambros. propter honorificentiam ætatis maiorem, cum mansuetudine ad bonum opus prouocandum, vt faciliùs suscipiat admonitionem. Asperum enim est senibus cum corripiuntur à iunioribus. Et Chrysost. *in epist.* 1. *ad Tit. Graue quoddam, & molestum est argui, idque tum maximè, cùm senex arguitur, atque ab adolescente.* Cum illis tamen nullo modo dissimulandum, quis, vt inquit Gregor. *in regist. Sicut laudabile, decretumque est reuerentiam & honorem debitum exhibere maioribus; ita rectitudinis, & Dei timoris est, si quid in eis correctione indiget, nulla dissimulatione postponere, ne totum corpus incipiat morbus inuadere, si languor non fuerit curatus in capite.*

Argue, obsecra, increpa, dicit noster Apost. 2. *ad* 25
Timoth. 2. aliquando cum omni imperio, idem *ad Tit.* 2. interdum ob beneuolentiam, & in spiritu lenitatis, *ad Galat.* 5. tanquam si nutrix foueat filium suum, 1. *Thess.* 1. In omni patientia, & doctrina, 2. *Timot.* 4. Nam, vt inquit Chrysost. *si arguas vehementer, & increpes, & obsecrationem subducas, rursus omnia perdis; & dat rationem, quia reprehensio per se intolerabilis est, nisi habeat admixtam obsecrationem, sicut sectio salutaris licèt sit, nisi plurima dolorem consolentur, non eam sustinet languidus.* Vnde S. Prosper *de vita contempl. lib.* 2. *c.* 5. *Asperitate autem nimia, & increpatione offensus, neque increpationem recipit, neque salutem.* Et paulò post : *Argue æquales, obsecra seniores, increpa iuniores, in omni patientia, iuxta Apostolum, quia leniter castigatus exhibet reuerentiam castiganti.* Qui delinquentem superbo, vel odioso animo corrigit, dicit Isidor. *lib.* 3. *de summo bono, c.* 92. non emendat, sed percutit, & obiurgantis furor est, non dilectio corrigentis : & quicquid laceto animo dixeris, punientis est impetus, non charitas corrigentis. *Vos, ô Prælati*, ait S. Anselm. *in comment epist. ad Galat. cap.* 7. *instruite leniter subditum, si deliquerit, & vos subditi portate alter onera alterius, verbi gratia iram fratris tui tunc portabis, cum aduersùs eum iratum non irasceris, vt rursum eo tempore, quo te ira præoccupauerit, ille te lenitate & tranquillitate supportet. Ita diuersis temporibus eadem infirmitas potest inuicem ab vtroque portari.*

Piè, cautéque vigilandum est, vt cum aliquem 26
reprehendere, vel obiurgare nos necessitas cogit, cogitemus, vtrùm tale sit vitium, quod nunquam habuimus, vel quo iam caruimus : si autem cogitantes nosmetipsos inueuerimus in eodem nos esse vitio, in quo est ille, quem reprehendere parabamus, non reprehendamus, neque obiurgemus; sed tantùm congemiscamus, & non illum ad obtemperandum nobis, sed ad pariter cauendum inuitemus. Nihil est minùs ferendum, quàm rationem ab altero vitæ reposcere eum, qui non possit suæ reddere. Vnde S. August. *in Psal.* 50. ita dicit ; *Et ille iustus*

reprehenſor eſt; qui non habet in ſe quod in illo reprehendatur. Impraborum eſt, dicet Iſidor.*lib.3. de ſummo bono, c.32. arguere quicquam in alio, quod adhuc in ſeipſo reprehendit.* Et docet S.Ambroſ.*de Sacerdot. Peccantes liberè poteſt arguere, qui non meretur audire, hypocrita eiice primùm trabem de oculo tuo, & tunc videbis eiicere feſtucam de oculo fratris tui.* Et S. Auguſtin. *lib.50. homil. hom.5. Corrige te, & tunc poteris fratrem corripere.*

CAPUT XIII.

Sed modeſtum.

SUMMARIUM.

1 *Modeſtia quid ſit, oſtenditur, & vnde dicatur.*
2 *Modeſtia in grauitate ſita eſt.*
3 *Modeſtia gubernatrix, ac moderatrix eſt omnis geſtus, ac motus corporis.*
4 *Ambulare quomodo debeamus, oſtenditur.*
5 *Modeſtiæ regulæ præſcribuntur.*
6 *Riſu grauitatis nerui eliduntur.*
7 *Modeſtia in humilitate creſcit.*
8 *Humilitas ſola eſt officij ſacerdotalis erectio.*
9 *Humilitas eſt cuſtos pudicitiæ, & mater patientiæ, ac virtutum bonum quoddam, & ſtabile fundamentum.*
10 *Humilitas tutiſſimus eſt omnium virtutum theſaurus.*

1 MODESTIA eſt virtus quæ internas animi paſſiones, & externas actiones ſerias, & ludicras, ſermonem, riſum, luſum, motus item, & geſtus corporis, atque huius cultum, veſtitúmque, ac totum exterius hominem honeſtè ac decenter componit, & moderatur. Vnde dicit Tullius *lib.1. offic.* Modeſtia, quo in verbo modus ineſt. Et S.Ambroſ. *lib.1. offic.c.18.* Modeſtiam à modo ſciendi quid deceret, appellatam arbitror. Volt Apoſtolus Epiſcopum eſſe modeſtum, quia vt eſt apud Salomon. *Prouerb.22. Finis modeſtiæ timor Domini, diuitiæ, & gloriæ, & vitæ.* Hoc vt omnibus pateat, admonet idem Apoſt. *ad Philip. 4. Modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus*, quâ alios ad Chriſtianiſmum capeſſendum, ipſamque imitandam modeſtiam inuitetis. Et *ad Colloſſenſ.3. Induite vos modeſtiam, vt inſtar veſtis vos cingat, & tegat, ne quicquam in vobis immodeſtia cernatur*, quia vt ait S.Gregor.Nazianz.*epiſt.13)*.
2 † *Modeſtia in grauitate ſita eſt.*
3 Geſtus igitur omnis, ac motus corporis eadem modeſtia gubernatrix, ac moderatrix eſt: qua in re ait Cicero *lib.1. offic.* duo ſunt maximè fugienda, ne quid effœminatum, aut molle, aut ne quid durum, & ruſticum ſit. Cauendum etiam in greſſu, ne aut tarditatibus vtamur mollioribus, aut in feſtinatione nimia ſuſci-
4 piamus tarditates. Et S.Ambroſ. *lib.1. Offic.c.18.* monet † ne ſenſim ambulando imitemur hiſtrionicos geſtus, aut ſtatuarum motus nutantium, aut gradum transferendo, quaſi modulos quoſdam ſeruemus. Nec curſim ambulemus, niſi cùm ea cauſa exigit alicuius periculi, vel iuſta neceſſitas. Eſt enim in ipſo motu, geſtu, inceſſu tenenda verecundia. Et *capite decimonono.* Vt molliculum, & infractum, aut vocis ſonum, aut geſtum corporis non probo, neque agreſtem, ac ruſticum. Naturam imitemur. Eius effigies formula diſciplinæ, forma honeſtatis eſt. Sanctus Baſilius epiſtol. 1. Inceſſus eſt nec ſeguis, ne animum diſſolutum declaret, nec curſus vehemens, inſolenterque incitatus, ne conſternatos impetus animi ſignificet. Et Sanctus Auguſtinus *reg. 3.* In omnibus motibus veſtris nihil fiat, quod cuiuſquam offendat aſpectum, ſed quod veſtram deceat ſanctitatem. † Regulæ deni- 5
que modeſtiæ hæ præſcribi poſſunt, vt caput rectum, oculi demiſſi, manus quietæ teneantur. Vitetur corrugatio frontis, labiorum compreſſio, vel diductio, inceſſus feſtinatio: ſit ſerenitas, & hilaritas in vultu, munditia, & decens compoſitio in veſtibus, in ſermone pauciloquium, ſales ſine dente, ioci ſine vilitate, vox ſine clamore, verborum ſuauitas, ac in geſtu, & motu exemplar virtutis.

Riſu grauitatis nerui eliduntur; ille namque, vt 6
docat Sapiens, in ore ſtultorum abundat. Et Eccleſiaſt.7. *Cor ſtultorum, vbi lætitia,* & 21. *Fatuus in riſu exaltat vocem ſuam, vir autem ſapiens vix tacitè ridebit.* Et Prouerb. *cap. 2. Riſum reputaui errorem.* Et *cap.7. ſicut ſonitus ſpinarum ardentium ſub olla, ſic riſus ſtulti.* Peſſimum ſignum tunc eſt, cum quis nulla adueniente cauſa ſummè lætatur, atque ridet: tunc enim naturæ maximam ſpectant tempeſtatem, cùm ſine ventorum flatu mare deſpumat, ac ſtridet, tacitum prius, & quietum; hinc Plato *in lib. de regim.* affirmat in riſu maximum ineſſe ſignum, tum grauitatis, tum leuitatis. Cui enim exigua vis riſum commouet vehementiorem, declarat ſe eſſe inconſtantis animi, nec conſiderare cauſas triſtitiæ quas miſerrimus hominum ſtatus ſecum trahit, quas quia ſapiens meditatur, hic non nonniſi rarò, & modicè ridet.

Modeſtia item in humilitate creſcit: vnde Eccle- 7
ſiæ Præſides quantò honoratiores, tantò modeſtiores, & ſubmiſſiores eſſe debent, vt eos monet Scriptura, *Eccleſ.3.* quantò magnus es humiliate in omnibus, & Chriſtus Dominus *Lucæ 22.* Qui maior eſt in vobis, fiat ſicut minor, & qui præceſſor eſt, ſicut miniſtrator. Optimè S. Baſilius *ſerm. de abdicatione rerum, Non tibi Cleri gradus vllus*, ait, *animos in altum extollat, humiliet potius: animi enim in virtute progreſſus, in humilitate profectus eſt; contraque in poſtremis relinqui, & inhonoratum eſſe, id non aliunde, quàm elatione progignitur. Quantò ad maiores Sacerdotij gradus accedere tibi propinquius contigerit, eo animos tuos magis demittite, idque certius exemplo filiorum Aaron. Num.10.* Nec minus bene S.Greg.*lib.2.epiſt.54.* 8
ad Ioan. Rauennatem Epiſcopum. † *Sola*, inquit, *humilitas, vt bene noſtis, eſt officij Sacerdotalis erectio. Decorari pallio volumus, forſan moribus indecori, dum nihil in Epiſcopali ceruice ſplendidius fulget, quàm humilitas. Nam*, vt inquit S.Bernard. *de ordine vitæ*, † 9
humilitas eſt cuſtos pudicitiæ, & mater patientiæ; & in fine lib.5. de conſider. Virtutum bonum quoddam, & ſtabile fundamentum humilitas. Et *ſerm.1. de Natiuit.* † *Stude-* 10
te, inquit, *humilitati, quæ fundamentum eſt, cuſtoſque virtutum, & gratioſus omnibus, & iucundus, & perpetuæ pacis ſocius nullam bellorum habet materiam, quippe tacitus omnia æquo animo praefert, & incredibili in omnes pace vtitur.* Hinc S.Auguſt.*ſerm.175. de tempore*, qui eſt *ſecundus de Domini Aſcenſione. Videte fratres*, ait, *magnum miraculum. Altus eſt Deus, erigis te, & fugit à te: humilias te, & deſcendit ad te. Quare hoc? quia excelſus Dominus, & humilia reſpicit, & alta de longe cognoſcit*, Pſalm.137. *humilia de proximo aſpicit, vt attollat: alta, ideſt, ſuperba, de longe cognoſcit, vt deprimat.* Diuum Auguſtinum ſectatus B.Greg. *part.1. Paſtoralis, admon. 10. dum ſe*, inquit, *humiles deiiciunt, ad Dei ſimilitudinem aſcendunt.* Quid humilitate ſublimius, quæ dum ſe in ima deprimit, auctori ſuo manenti ſuper omnia coniungitur? Sternit dæmon, qui ſe deiicit: certè Iob cùm in ſterquilinio ſedit, tentandi artem in dæmone caſſam reddidit, vt nihil aliud contra illum valeret, rem his verbis expendit S.Paulin.*epiſt.10. ad Sulpitium Seuerum: Poſtquam Iob ſedit in ſtercore, tentari deſtitit, conſumpſerat tentatoris inuidiam humilitate perfecta, quæ facilius ſurgere, quàm deiici poteſt, quia in fimo ſedens, vnde cadat non habet, & habet*

vnde

vnde consurgat per eum, qui suscitat de terra inopem, & de stercore erigit pauperem. Apud Deum euehitur qui se demittit, & ferè super homines effertur, qui infra homines se leuat; istud accidit Abrahamo dum puluerem, cineremque se vocauit, quod expendebat S. Basilius Seleuciæ Episcopus *orat.* 1?. vbi humilitatem laudans, ait: *Quando Abraham suo illud sermoni prætexuit, sum puluis, & cinis, tunc naturæ agnitione, naturæ terminos est meritò supergressus.* Denique cæterarum virtutum decus, & ornamentum humilitas est, idem dicta *orat.* 28. ita dicit. *Alius mansuetudinem amat, & in sacris litteris in admiratione est: alius zelo cœlesti obarmatur, & Deum laudatorem sibi comparat. Verum etsi plures solui congruant modi, tamen omnibus humilitatis ornamentum conuenit, ea comite continentia in admiratione est, & fides fit amabilior, & iustitia purgatior, & verior misericordia fructus.*

GLOS. XIV.

Non litigiosam.

SUMMARIUM.

1 *Lites ab Ecclesiasticis vitandæ.*
2 *Chilonis tria præcepta referuntur.*
3 *Mala plura ex litibus oriuntur.*

1 A Iurgio, & litigio Episcopum nedum, sed omnes etiam Ecclesiasticos temperandos esse, multis in locis Apostolus noster admonet, prout 2. *ad Timoth.* 2. *Stultas, & sine disciplina quæstiones deuita, sciens quia generant lites.* Seruum autem Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes. Et *ad Titum* 3. *Stultas autem quæstiones, & genealogias, & contentiones, & pugnas legis deuita.* Et 1. *ad Corinth.* 11. *Si quis videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei.* Sanè Apostolus censuit potiùs iniuriam patiendam, quàm iure contendendum, præsertim cum sinistra opinione 1. *ad Corint.* 6. doctus vtique à Christo Matt. 5. *Ei,* inquit, *qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium.* Quod adeò verum est, vt neque Gentiles fugerit.
2 † Chilonis tria præcepta aureis litteris Delphis consecrata fuere. Primum: *Nosce teipsum.* Secundùm, *Ne nimium cupias.* Tertium: *Æris alieni, atque litis miseriam fac vt effugias.*

3 Plura enim sunt mala, quæ ex litibus oriuntur, earumque prouocatores mali, superbi, & arrogantes censentur: nam, vt ait Salomon *Prouerb.* 11. *Inter superbos semper sunt iurgia.* Et c. 15. *vir iracundus prouocat rixas, qui patiens est, mitigat suscitatas.* Et c. 17. *Semper iurgia quærit malus.* Et c. 20. *Honor est homini, qui separat se à contentionibus, omnes autem stulti miscentur contumeliis.* Vnde Ecclesiast. c. 28. *Abstine te à lite, & minues peccata.* Et S. August. *tom.* 1. *reg.* 37. & *epist.* 109. *Lites,* inquit, *aut nullas habeatis, aut quamcelerrimè finiatis, ne ita crescat in odium, & trabem faciat de festuca, & animam faciat homicidam.* Cætera quæ ad hoc propositum conducere possunt, tradidi *in hoc tract. de offic. & potest. Episc. p.* 3. *alleg.* 77.

GLOS. XV.

Non cupidum.

SVMMARIVM.

1 *Cupiditas qualiter dicatur, ostenditur.*
2 *Episcopi, & omnes Clerici peruersam habendi voluntatem, & amorem fugere, & execrari debent.*
3 *Auarus non solum est qui rapit aliena, sed & ille, qui cupidè seruat sua.*
4 *Auaritia omnium malorum radix.*
5 *Superbia omnium scelerum procreatrix ex nimia pecuniæ auiditate, & copia nascitur.*
6 *Beneficiorum multitudine se onerantes, cupiditatis, & auaritiæ barathro merguntur.*
7 *Dispensatio quando excusabilis, laudabilis, & fidelis dicatur? ostenditur.*
8 *Sacerdotium nec implicari errore, nec cupiditate violari oportet.*
9 *Cupiditatem qui à se non abscindit, bonorum auctori inhærere non valet.*

Oportet quoque Episcopum non esse cupidum, quia tales facilè à iusto deuiarent. Gratian. *in princ.* 42. *dist.* Secundùm quosdam cupiditas dicitur tripliciter, quandoque pro auaritia, secundùm quod est speciale peccatum, scilicet inordinatus amor habendi diuitias: quandoque prout est genus omnium peccatorum, secundùm quod importat inordinatum appetitum rei temporalis, & hoc includitur in omni peccato, quia est conuersio ad bonum commutabile: sed sic non est radix, sed genus omnium peccatorum: aliquando verò dicitur quædam inordinatio animi ad concupiscendum bona temporalia inordinatè, & hæc est habitualis passio, seu pronitas ad passionem ex originali peccato relicta, & non peccatum in actu, sed radix omnium peccatorum: dicitur igitur auaritia radix omnium malorum. 1
† Fugiant igitur, & execrentur tanquam funestam pestem non solùm Episcopi, sed Clerici omnes peruersam habendi voluntatem & amorem, cùm alieni ab argenti cupiditate esse debeant, vt dicit Apost. *non turpe lucrum sectantes*, quo fit, ait ibi Ambros. quando sub pia professione quæstui studetur, vt clericus mercaturæ vacet sibi à Canonibus prohibitæ, sordidaque obeat officia lucri gratia, & vinum, ac frumentum recondat ad annonæ caritatem: hominis enim vita in opum abundantia non consistit, vt Dominus noster *Lucæ* 12. admonet his verbis: *Videte, & cauete ab omni auaritia, quia non in abundantia cuiusquam vita eius est ex his, quæ possidet.* Neque etiam eo quòd quisque ditior est, eo diutiùs viuit. S. August. *serm.* 28. *de diuersis*, hanc Domini explanans sententiam, sic ait: 2
† *Non solùm auarus est, qui rapit aliena, sed & ille auarus est, qui cupidè seruat sua.* 3

Pecuniæ, vt habetur Ecclesiast. 10. *obediunt omnia:* quo loco S. Ambros. dicit auaritiam, quia omnia mala potest admittere, ideò radicem omnium malorum esse. Accinit S. Petrus Chrysolog. *serm.* 102. *Auaritia, Fratres, sicut dicit Apostolus, radix est omnium malorum, quæ cùm radicari cœperit in corde, sic morum dissipat ornamenta, sicut arbor noxia foralibus radicibus nexa soluit, & dissipat monumenta maiorum.* Luculentiùs rem versat S. Asterius *homil. aduersus auaritiam*, vbi hæc habet: *Auaritia iuxta Apostolum idololatria est, omniumque radix malorum, innumera ex sese vitia progignens: sicut enim ij, qui aurum in sinu, visceribusque terræ scrutantur, auream glebam circa principem, & proprium generationis locum cumulatam repositam inueniri narrant, & aliquas inde velut venas in longum hinc inde produci, sicut arborum à stipite latè sese explicant, ac diffundunt radices: ad eundem modum imagine non minus impropria auri, & auaritia multa video germina, multosque surculos vna, eademque stirpe auaritiæ coniunctos.* Et optimè auarum definit S. Basilius *homilia quæ est* 21. *ex* 29. *Aurum autem quid retinere poterit? Igne vehementior est, omnia continuando finibus suis occupat, ea quæ sunt vicini, sibi aufert. Mox vbi alium sortitur vicinum, & quæ illius sunt, ad se rapit, non ea quæ retro sunt, attendit, sed quæ his desunt, quæve* 4

ante prospicit à vicinis possessa desideras. Eleganter Seneca *lib.2. de benefic. c.27. Eo maiora cupimus, quo maiora venerunt, multoque comitatior est auaritia in magnarum opum congestu collata, vt flamma infinito acrior vis est, quo ex maiori incendio emicuit.* S. August. *lib. de salutaribus documentis, c. 30. Auarus enim vir inferno est similis; infernus enim quantumcunque deuorauerit, nunquam dicit, satis est. Sic si omnes thesauri confluxerint in auarum, nunquam satiabitur.*

5 Et ex nimia pecuniæ auiditate & copia nascitur illa omnium scelerum procreatrix superbia, vt tradit S. August. *serm. 5. de verb. Domini, c.9. Nihil est,* inquit, *quod sic generent diuitiæ, quomodo superbiam: omne pomum, omne granum, & omne frumentum, omne lignum habet vermem suum; vermis diuitiarum superbia. Auaro* dicitur Ecclesiast. 10. *nihil est scelestius, nihil est iniquius, quàm amare pecuniam, hic enim & animam suam venalem habet.* S. Ambros. *2. offic. cap. 25.* Dominus ad Discipulos suos ait: *Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam, quam velut falce pullulantem in pectoribus humanis succidit auaritia.* Et idem Ambr. *in Apostoli locum 1. ad Timoth. 6. 3. Nihil,* inquit, *tam asperum, tam perniciosum est, quàm si Ecclesiasticus, maximè qui in sublimi loco est, diuitiis huius sæculi studeat,* &c. Valerianus *hom. 19. de bono martyrij. Cupiditas,* inquit, *corda hominum diuitiarum stimulis inquietat.* Scitè S. Chrysost. *homil. 13. in epist. ad Ephesios,* ait: *Diuitiæ sunt tinea, sicut tinea corrodit omnia, ita hæ quoque.* Præclarè S. Nilus *in Parænes. Ne lateris diuitiis, cura enim, quæ ipsis impenduntur, à Deo separantur plurimùm, & præter hominum expectationem.* Diuitiarum ferè comes fastus, & superbia est. Seneca *epist. 86.* de diuitiis agens, sic ait: *Inflant animos, superbiam pariunt, inuidiam contrahunt.* Non aberrabit, qui diuitiarum morbum superbiam dixerit, ex S. Augustino *serm. 212. de Tempore,* vbi ita loquitur: *Nihil tam timendum est in diuitiis, quàm superbia. Denique Apostolus hoc admonet Timotheum. Præcipe,* inquit, *diuitibus huius mundi superbè non sapere; non enim diuitias expauit, sed morbum diuitiarum: morbus autem diuitiarum est superbia.* Scitè Petr. Blesensis *serm. 32.* sic ait: *Vermis diuitiarum est superbia.*

6 Cupiditatis, & auaritiæ barathro merguntur non solùm qui bonorum temporalium auiditate nimia tenentur, sed etiam illi, qui iuxta suum statum habentes quo vitam honestè transigerent, sine Ecclesiæ necessitate se beneficiorum multitudine onerant, quod prohibet Concil. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 16.* tuti enim non sunt, etiamsi cum illis dispensatum fuerit, dummodo sine vrgenti causa fiat. Audi S. Ambros. *lib. de considerat. ad Eugenium, cap. 4. Quid,* inquis, *prohibes dispensare? Non, sed dissipare. Non sum tam rudis, vt ignorem positos vos dispensatores, sed in ædificationem, non in destructionem. Denique quæritur in-*
7 *ter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur: † vbi necessitas vrget, excusabilis dispensatio est: vbi vtilitas prouocat, dispensatio laudabilis est; vtilitas dico communis, non propria. Nam cum nihil horum est, non planè fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est.* Vnde Thom. Cantipr. *lib. 1. Apum, cap. 10. pag. 6. 7. & 10.* non paucos plura beneficia possidentes infelicissima morte extinctos, & se idcirco damnatos esse commemorantes allegat.

8 Virum Catholicum, inquit S. Leo *epistol. 51.* relatus *in cap. virum, 47. distinct.* & præcipuè Domini Sacerdotem, sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari, dicente sancta Scriptura: *Post concupiscentias tuas non eas.* Mens enim potentiæ auida, nec abstinere nouit à vetitis, nec gaudere concessis, nec pietati adhibere consensum. Et S. Greg. *lib. 7. epist. 110.* relatus *in c. bonorum, 47. dist.* ita
9 ait: † *Bonorum auctori inhærere aliter non valemus, nisi cupiditatem à nobis, quæ omnium malorum radix est, abscindamus.* Et *lib. 2. epist. 25. ad Ioannem Episcopum Squilatinum, in fine. Admonemus fraternitatem tuam, vt in commissis sibi animabus solerter inuigilet, & animarum magis lucris, quàm commodis vitæ præsentis intendat.* Et *lib. 12. epist. 6.* Archidiaconum Florentinum ob tentationem, Episcopatus indignum iudicauit.

GLOS. XVI.

Suæ domui bene præpositum.

SUMMARIUM.

1 *Domum suam diligenter Episcopi gubernare debent.*

2 *Extrema duo cauere debet Pastor, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat, aut solis interioribus occupatus, quæ foris debet, proximis non impendat,* & n. 3.

4 *Episcopus debet esse solicitus ad orationem.*

5 *Familiares Episcopi quomodo edocendi? ostenditur.*

6 *Familiares Episcopi conuenit vt sint viri spirituales.*

7 *Boni in consilio, obsequio, ac contubernio habendi.*

8 *Familiares si non sunt spirituales, non diligunt te, sed tua.*

9 *Princeps nullum maius indicium bonæ mentis potest ostendere, quàm vt adiungat sibi viros virtute, & fama celebres.*

10 *Familiares quales debeant habere Episcopi? ostenditur.*

11 *Regiminis Ecclesiæ argumentum ex dexteritate regiminis politici desumitur.*

DILIGENTER, vt inquit D. Bernard. *ad Eugen. de consid. lib. 4.* Episcopi domum 1
suam gubernare debent; noster enim Apostol. *1. ad Timoth. 5.* scribens dicit, *qui suorum, maximè domesticorum, curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior.* Iure ergo, qui domui suæ nescit præesse, in Episcopum ordinari prohibetur, quia qui in re minima, de qua sibi familiarior debet cura inesse, fidelis non est, quomodo in Ecclesia Dei (vbi tot sunt & alieni) solicitam diligentiam adhibebit? Vnde Hieronymus: Non enim iustus polluitur ex filiorum vitiis, sed libertas ab Apostolo Ecclesiæ Principi reseruatur, vt talis fiat, qui non timeat propter vitia liberorum castraneos reprehendere, quod tunc fiet, si non erit, quod sibi imputetur; cùm enim gressus hominis à Domino dirigantur, nec sint in homine eius viæ, corripere quidem potest, corrigere autem non valet, pulsare potest, non aperire, manus comprimere, non animum mutare. Diligenter guberna domum tuam, inquit D. Bernardus *de consid. ad Eugen. lib. 4.* nam, vt dicit Apostol. *si quis domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit?* Non quòd minimis domus tuæ intendas, cum sis occupatus maximis. Nullo ergo modo implices animum curis rei familiaris, ac rerum tuarum, cùm oporteat te habere animum liberum, quem nulla sibi vendicet violenta occupatio: nobilem, quem nulla deorsum trahat indigna affectio: firmum, quem nulla concutiat repentina turbatio: inuictum, quem nulla fatiget etiam continua tribulatio: amplum, quem nulla coarctet rei temporalis amissio. Bonum acquirit gradum, ait Bernardus *serm. 3. de assumpt. Virg.* qui bene ministrauerit; fortè meliorem, qui bene vacauerit Deo; optimum autem, qui perfectus est in vtroque. In bono per minima ad magna eundum docuit Deus Moysis exemplo, quem in pastorali priùs exercuit arte, vt præpararet ad principatum, quod

expende

expendebat S. Basilius Seleuciæ Episcopus *orat.* 9. his verbis : *Oues in monte pascenti conspicuus Deus obiicitur ; illi enim concessit Deus pastorem agere, vt ex pecorum pastore Israëlis pastor crearetur, vtque post artem pastoritiam in modicis exercitam, tribulium suorum principatum ei crederet.*

2 Duo extrema, vt ait Gregor. cauere debet Pastor, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab intimis corruat : aut solis interioribus occupatus, quæ foris debet, proximis non impendat. Incidentes in primum extremum sunt illi, qui obliti se datos esse in Prælatos propter salutem animarum, diebus ac noctibus solis curis externis incumbunt. Quo fit, vt interna (quæ alios docere debuerant) ignorent : quo etiam fit, vt subditi non proficiant, sed potiùs in spiritualibus torpeant : quia non habent Pastorem eorum animas ad cœlestia subleuantem, & ducem viam perfectionis ostendentem. Si enim à duce itineris erratur, exercitus sequens quomodo pertinget? Hic enim potius terreni iudicis, quàm cœlestis ducis officium exercens terrenis studiis suis excæcat oculos subditorum. Vnde Dominus *Luc.* 21. non solùm Pastores, sed & omnia admonet, dicens : *Videte ne grauentur corda vestra in crapula, & ebrietate, & curis huius sæculi*, & Apost. noster 2. *ad Timoth.* 2. *Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus*, &c. & item : *Quæ sursum sunt sapite, quæ sursum sunt quærite, non quæ super terram; mortui enim estis*, &c. Quod si Episcopi dixerint: Multa nobis sæcularia negotia commissa sunt, respondet Gregor. *in Pastor. p.* 2. *cap.* 7. adducens illud nostri Apost. 1. *ad Corinth.* 6. Sæcularia iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum, vt scilicet illi in terrenis & sæcularibus negotiis occuparentur, qui penetrare intima nequeunt. Ideò meritò Iethro arguebat Moysen, quia terrenis populi negotiis labore seruiebat nimio, consulens vt ad iurgia dirimenda alios constitueret iudices, vt ipse liberiùs vacaret arcanis cœlestibus cognoscendis ad populum erudiendum. Igitur à subditis inferiora gerenda sunt, à Rectoribus summa cogitanda, vt scilicet oculum, qui prouidendis gressibus præeminet, cura pulueris non obscuret; pedum namque est puluere inuolui; monstruosum autem est, quod caput (id est, Pastor) ad puluerem recuruetur, & cum eo inuoluatur. Et de his Pastoribus dicitur : *Quomodo obscuratum est aurum*, &c. Et *lapides Sanctuarij dispersi sunt in medio platearum*; id est, in latitudine negotiorum terrenorum, relinquentes secreta Sanctuarij. Igitur concludit Gregor. *vbi proximè*, sæcularia negotia aliquando ex compassione toleranda sunt, nunquam verò ex amore requirenda: ne cùm mentem diligentis aggrauant, hanc suo vitam pondere ad ima de cœlestibus mergant. Ideo semper cauendum Pastoribus, ne dum temporali solicitudine incautè deseruiunt, & vehementer incumbunt, ab intimo amore refrigescant, & foras fusi, obliuisci non metuant se esse animarum Pastores.

3 Cauendum etiam est alterum extremum. Sunt enim (ait idem Gregor. *d. loco*) quidam, qui sic sibi vacare ad spiritualia appetunt, vt rebus exterioribus nullatenus occupentur, quorum nimirum prædicatio plerumque despicitur : quia subditis necessaria pro vita temporali non tribuunt. Egentis enim mentem sermo prædicantis non penetrat, quem misericordia eius non rigat. Sic ergo oues oportet interno pastu saginare, vt etiam eis exteriora prouideantur: ideo Paul. 1. *ad Timoth.* 5. *Si quis autem suorum, & maximè domesticorum curam non habet.* Igitur Pastores neque vehementer incumbant curis exterioribus, neque ex toto eas relinquant, & ad hoc adducit illud *Ezech.* 44. vbi præcipitur Sacerdotibus, vt neque radant capillos, neque comam nutriant, sed duntaxat tondeant. Per capillos enim externæ curæ significantur : quæ si nimis excrescunt, oculos internos impediunt, ne videre possint. Non sunt ergo radendæ ex toto, sed tondendæ, id est, sub certa mensura tenendæ. Vnde D. Bernard. *lib.* 1. *de considerat. ad Eugenium*, sic ait : *Itaque consulo tibi, non fias seruus hominum, non consumas totum tempus in audiendo leges Iustiniani, lites, & cauillationes : dic illud* Psalm. 118. *Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, sed non vt lex tua. Tuum principale munus est ædificare Ecclesiam, docere populos, meditari in lege Domini, quæ sola est lex immaculata conuertens animas. Non dico quod totum te subtrahas illis sæcularibus occupationibus, sed quod non tradas te totum. Si es homo omnium omnibus factus, esto etiam tui : alioquin quid tibi prodest, si vniuersos lucreris, & te ipsum perdas? Habe igitur te, & si omnes veniunt ad bibendum de fonte tuo, bibe etiam & tu, aliàs tu solus sitiens permanebis. Qui sibi nequam, cui bonus? Itaque non totum te des actioni, neque semper; sed considerationi aliquid tui cordis, & temporis sequestra, vacans Deo; quia & ibi præordinas, quæ agenda sunt secundum Deum, ne præcipitanter fiant; ibi primò scrutaris, & ordinas effectus, & actus tuos, demum alienos.* Itaque huic tam pio, quàm vtili otio nullam in vita operam dare, vitam perdere est. Imitare S. Gregorium, qui vltimam partem Ezechielis obscurissimam in otio exposuit, eo tempore, quo Vrbs erat obsessa, & in summa tempestate negotiorum, vt ex eius præfatione liquet.

Episcopus igitur debet esse solicitus ad oratio- 4 nem, quò per eam Deo interno amore coniungatur, petens ab eo vt ipsum custodiat, ne peccet, qui alios à peccatis auertere debet, vt det tibi sapientiam ad populum regendum, qui dat omnibus affluenter, & non improperat; qui & orare tenetur pro tota ciuitate, imò pro omnibus viuentibus, & fidelibus defunctis, vt dicit S. Chrysost. *lib.* 7. *de Sacerdotio*. Vnde ter saltem in die in oratione assiduus sit, manè, meridie, & vesperi, & ob id domi capellam magnificè extructam habeat, vbi quotidie Missam celebret, & de obligatione Episcopi celebrandi Missam agit Marc. Anton. Genuens. *in man. Pastorum*, *c.* 11.

Circa familiares ab Episcopis assumendos D. 5 Bernard. *lib.* 4. *de consid. ad Eugenium*, hæc monet: *Studeas scire mores, & studia familiarium tuorum : non decet, vt vitia domus tuæ vltimus scias, quod quamplurimis nouimus contigisse. Alius alia dispenset, tu de disciplina prouide, illud nemini credas : si insolentior coram te vel sermo sonuerit, vel habitus apparuerit, manus tua super huiusmodi : vlciscere iniuriam tuam, impunitas ausum parit, ausus excessum. Domum Episcopi decet sanctitudo, honestas in vultu, incessu, habitu, &c. Discant à te Coepiscopi comatulos pueros, & comptos adolescentes secum non habere : certè inter mitratos discurrere calamistratos non decet.* Et † maximè conuenit, 6 vt familiares Episcopi sint viri spirituales; nam, vt dicit Gregor. *super Ezechiel.* *Qui Sanctis adhæret, ex assiduitate visionis, locutionis, exemplo operis, accipit vnde accedatur in Deum, vitia fugiat, minusque sentiuntur labores virtutis; sciunt enim illi compati, sciunt gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, libenterque sustinent penuriam temporalium.*

Hinc Bernard. *ad Episcopum Gebenens. epist.* 28. sic 7 ait : *Omnia fac cum consilio, nec tamen omnium, aut quorumcumque, sed tantum bonorum. Bonos in consilio, bonos in obsequio, ac contubernio habeas, qui vitæ, & honestatis tuæ custodes sint, & testes. Summa*, inquit S. Basilius *serm. de abdicatione rerum*, *vigilantia, acerrimaque in omnes partes animi circumspectione operam dato, vt aliquem virum tibi inuenias, quem in omnibus deinceps delecta tibi vita studiis certissimum ducem sequare, eiusmodique, qui rectum iter ad Deum volentibus*

pergere, sciatis remmonstrare: qui ornatus virtutibus sit, cuius vniuersa totius ipsius vitæ actiones testimonio sint, charitatem in eo ergu Deum inesse, qui diuinarum litterarum scientiam habeat, virum integerrimum, nec vlli distractioni indulgentem, ab auaritia abhorrentem, minimè libenter gerendis se negotiis admiscentem, quietum, amantem Deum, egentium studiosum, minimè iracundum, iniuriarum immemorem, natura propensum ad eos docendos, qui ad ipsum accedant, quem gloria inanis non inflet, superbia non extollat, adulatio non frangat, seuerum, atque constantem, cui denique nihil sit præstantius honore Dei.

8 Idem Bernard. *de consid. lib. 4. ad Eugenium*, sic ait: *Tales studete habere familiares, qui si velles aliquatenus deuiare, non sinerent, frenarent præcipitem, dormitantem excitarent, quorum libertas excedentem corrigeret, extollentem reprimeret, quorum constantia, & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem, quorum sanctitas ad omnia te bona incitaret. Familiares tui si non sunt spirituales, non diligunt te, sed tua; immò nec te, nec tua, sed quæ sua sunt quærunt, & ea venantur adulationibus.*

9 Commin. *in lib. 3. Comment.* dicit nullum maius indicium bonæ mentis Princeps potest ostendere, quàm vt adiungat sibi viros virtute, & fama celebres; nam omnes statim iudicabunt eum talem esse, quales ij qui apud illum sunt. Et Cassiodor. *lib. 4. var. epist. 3.* ad ornamentum palatij pertinere ait aptas dignitatibus personas eligere, quia de claritate seruientium crescit fama dominorum. Laudat Claudian. Stiliconem suum *lib. 2. in Stilic.* quia in hoc nec nobilitati, nec ignobilitati deferebat, sed tantùm meritis famulorum. Et Isocrat. *ad Nic.* ita consuluit: *Principatum adeptus nullius improbi ministerio vtitor; nam quicquid ille deliquerit, sibi veluti auctori imputabitur.*

10 Erit igitur Episcopus domui suæ bene præpositus, si attendat diligenter ne in ea sint risosi, vinosi, impudici, cupidi, elati, blasphemi, & voluptatum amatores, vt docet Concil. Trident. *sess. 2. cap. vn.* obseruant Fusch. *de visitat. lib. 1. c. 3. num. 7.* Marc. Anton. Genuens. *in manuali Prælat. c. 22.* Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rub. 4. n. 44.* Vgolin. *de officio Episcopi p. 1. c. 2. n. 5.* me citato *in hoc loco*, Maurit. de Alzedo *de præcell. Episcop. dignit. p. 1. c. 5. n. 39.* proinde cùm tantum numerum habeat, quo & Ecclesiæ vtilitati, & ipsius necessitati consuli possit, & in eo mulierem nullam, nec aliquem qui viginti annis minor sit natus, & quamplures fieri potest clericos habeat, & inter hos duos Sacris initiatos bonæ conuersationis, qui quasi testes sint sanctæ eius conuersationis & studij, *c. Diaconi, 93. dist.* & in primis litteratos secum habeat, *c. esto*, vbi glos. *95. dist.* alterum præterea habeat moribus spectatum, qui familiæ præfectus sit, & eam pie instruat, & corrigat, ac in sacris edoceat. Nullus familiæ Episcopi arma ferat, nisi in itinere necessitatis causa. Episcopi arbitrio, nigro tantùm, vel fusco colore vtens, à serico, auro, argento, & vario colore abstinens, & simplici vestitu contentus. Curet Episcopus, vt omnes eius familiares quotidie Missam audiant, & clerici saltem similiter cum ipso semel in hebdomada ieiunent, ac bis in Aduentu, præter stata Ecclesiæ ieiunia, vtque semel saltem in mense sacram Eucharistiam suscipiant: at in Aduentu, & Quadragesima diebus Dominicis clerici saltem, ac dum familia cibum capit, sacra lectio adhibeatur. Curet etiam Episcopus ne inertiæ dediti aliqui sint, sed honestis actionibus occupati, & vt abstinentes à flagitiosorum hominum consuetudine, & locis, vbi turpiter viuitur, nec foris pernoctantes, & abstinentes à iocis, & omnibus oblectamentis, & libris huiusmodi continentibus, religionem & pietatem præ se ferant, ac ostendant se dignos esse, qui populi duci ministrent. Quotidie verò Episcopus in vesperi antequam ad cœnam accedatur, cum iis Litanias, & preces deuotè recitet, & piè oret, ac salutaribus monitis ad vitæ innocentiam, integritatem, pietatem, humilitatem, & alias virtutes Christianas exercendas accendat, & curet, vt quolibet die post orationem vnus, aut alter clericus sermonem in Oratorio habeat, quo piè ad virtutem aliquam amplectendam, vel vitium fugiendum hortetur, vt verè certior fiat Episcopus quomodo familia eius viuat, visitet eam frequenter, & eius gressus exploret, bonos præmiis, & laudibus afficiendo, malos contrà corrigendo, & incorrigibiles expellendo. Cùm domo Episcopus egreditur, familia eidem assistat, & modestè comitetur. Cùm aliquis ex ea ægrotat, Episcopus eum paternè inuisat, & omni eius necessitati opportunè succurrat.

Postquam noster Apostolus ostendit Episcopum domui suæ bene præpositum esse debere, ex œconomicæ rectionis dexteritate sumpsit coniecturam, & iudicium de gubernandæ Ecclesiæ industria. *Si quis autem*, ait, *domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit?* Qui etiam eiusdem epistolæ Timotheì *c. 5. Si quis autem*, ait, *suorum, maximè domesticorum curam* (vt corporis, & potissimùm animæ saluti prouideat, & consulat) *non habet, fidem negauit* (si non verbo negauit, saltem facto, quia & suam, & Christianæ Religionis bonam famam negligit, vnde eius contemptus, & obtrectatio nascitur) *& est infideli deterior* (vt qui naturæ, & humanæ charitatis impulsu suæ familiæ potius, quàm exteriorum rationem, & prouisionem habeat.) Vnde S. Chrysost. *homil. 14. in hunc epist.* sic ait: *Plerique virtutem suam sibi satis esse ad salutem putant, & si vitam suam ritè disponant, deesse sibi nihil arbitrantur, sed hi profectò falluntur, idque apertè satis indicat seruus ille qui talentum vnum sibi à domino creditum fodit in terram*, Matth. 25. *neque enim imminutum illud, sed integrum, & huiusmodi quale acceperat, retulit.* Euidenter & Beatus Paulus hoc loco id ipsum asserit, dicens: *Si quis suorum ad se pertinentium curam non habet* (*curæ nomine prouidentiam animæ, & corporis significatur*) *fidem negauit. Deum*, ait ad Titum 1. *verbis se scire confitentur, factis autem negant.* 11

Ex aptitudine, inquit Modernus quidam, & dexteritate regiminis œconomici sumitur indicium de aptitudine ad regimen politicum, & Ecclesiasticum; qui enim bene domum suam moderatur, signum est quod idem benè reget Ecclesiam. Vnde Hieron. *ad Oceanum: Vult, inquit Apostolus, Episcopum domum suam benè regere, non vt opes augeat, non vt regias paret epulas, non vt cælatas patinas struat, non vt phasides aues lentis pauentibus coquat, quæ ad ossa perueniant, & superficiem carnis non dissoluant artifici temperamento; sed vt quod populo præcepturus est, priùs à domesticis exigat.* Vnde ait Theodoret. *qui paruum nescit administrare, quomodo poterit ei credi cura præstantiorum, ac diuinorum?* Et Ambros. *Manifestum est, quia tunc potest idoneus Rector futurus probari, si priùs domum suam rectè gubernauerit, qui enim in minimis fidelis est, & in magnis fidelis erit.* Paulus enim omnino necessariò à minori negando concludit; nam qui familiam non potest rectè administrare, is Ecclesiasticæ præfecturæ, quæ multò est tum difficilior, tum laboriosior, par esse non potest: sic namque Chrysost. *Ecclesia*, inquit, *est velut domus quædam, & sicut in domo vxor est, & filij, ac serui, omniumque cura, ac regimen incumbit viro; ita fermè & in Ecclesia videas. Est autem longè facilius domum, quàm Ecclesiam regere. Qui igitur rem, vt dixi, familiarem dispensare congruè nescit, is quo pacto Ecclesiæ præesse conuenienter posse putandus est?*

GLOS. XVI.

Non neophytum.

SUMMARIUM.

1 *Neophytus deducitur à neos, quod est nouum, & phytos, quod est Fides, quasi nouus in Fide.*
2 *Neophytus est ille, qui à reprobata religione conuersus de recenti Christianæ militia nomen dedit.*
3 *Neophyti nuncupari non debent, qui à multo tempore ab Infidelitate ad Christianismum sunt conuersi.*
4 *Neophyti nuncupari non possunt qui à natiuitate sacro Baptismate fuerant abluti.*
5 *Neophytus quare ad Episcopatum non sit promouendus? ostenditur.*
6 *Neophytus ad Ordines sacros non est promouendus.*
7 *Neophyti vitæ qualitas quando ostendit illum esse talem, qualem decet esse bonum Sacerdotem, tunc potest ordinari.*
8 *Papa promouens neophytum ad Episcopatum, videtur cum eo dispensare.*
9 *Alexander de Franciscis, vulgò Hebræus nuncupatus, Ordinis Prædicatorum à Clemente VIII. ad Episcopatum promotus.*
10 *Baptismus solemnis familiæ cuiusdam ex primariis inter Iudæos à Pio V. Pont. Max. factus.*
11 *Salomon Corcossus Hebræus a Gregor XIII. baptizatus, & honoribus decoratus.*
12 *Gratiis amplioribus honorandi, qui renati sunt fonte Baptismatis, pristina cæcitate dimissa.*
13 *Homines vndecumque nascantur, si parentum vitia non sectentur, & Deum rectè colant, honesti, & salui erunt.*
14 *Familia nulla, cognatio, patriave sapientis est, præter virtutes, & actiones eius.*
15 *Nobilitas summa est clarum esse virtute.*
16 *Nobilitas vera non ex sanguine, & carne, sed ex virtute animi accipit formam, & claritatem.*
17 *De vitia parentum non est quis laudandus, aut vituperandus.*
18 *Ordinandus est in Ecclesia, qui eam diligat, non deglubat.*
19 *Generis differentia ad Ecclesiastica beneficia, publicaque offi[c]ia obtinenda operatur grauia inter vtrumque populum dissidia.*
20 *Communio in omnibus est diligenda.*
21 *Vnitas à Domino, & per Apostolos tradita, quantum possibile fuerit, obtineri debet.*
22 *Statuta quod neophyti, & descendentes ab eis non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, probanda non sunt.*
23 *Lex constituens generis differentiam, generaliter dicitur facta in odium certarum personarum, & est nulla.*
24 *Statuta prædicta probanda videntur, quando eorum prohibitio non est indefinita, sed restricta ad certos gradus.*
25 *Prohibitio generalis vltra quartum gradum non potest esse rationabilis.*
26 *Statuta prædicta valida erunt, si eorum prohibitio restricta fuerit ad certas Ecclesias.*
27 *Conditione adiecta in limine fundationis Ecclesiæ per patronum, vel fundatorem, quod non possint beneficiarij recipi, nisi descendentes ex puris, & antiquis Christianis, valida est.*
28 *Fundator in limine fundationis potest apponere quascumque conditiones, etiamsi sint contra ius, nisi sint natura impossibiles, vel aliàs à iure improbatæ.*
29 *Statuta quod neophyti, & descendentes ab eis non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, sunt pœnalia, exorbitantia, & strictè accipienda.*
30 *Constitutiones, aut breuia contra descendentes ex genere Hebræorum Regni Portugaliæ, referuntur.*
31 *Præbenda dimidia, portionaria, & tertionaria, non veniunt appellatione canonicatus.*
32 *Constitutio prohibens certo generi personarum obtinere principales dignitates Collegiatarum Ecclesiarum, comprehendit tantum vnam principalem in qualibet Collegiata.*
33 *Prior in Lusitania dicitur prima dignitas in Collegiata.*
34 *Constitutio prohibens certo generi personarum obtinere Parochiales Ecclesias curam animarum habentes, non comprehendit illas, quæ sunt vnitæ in perpetuum, & accessoriè alteri beneficio non parochiali, vel curato.*
35 *Cura animarum probatur esse penes illum, cui incumbit specialiter iurisdictio spiritualis, idest administratio Sacramentorum.*
36 *Beneficij vniti nomen, & titulus extinctus, & suppressus est, ita vt amplius non censeatur vacare, nec in eo vllus possit institui.*
37 *Vnionis littera non dicuntur de beneficio, sed de proprietate, & re profana.*
38 *Vnionis causa non dicitur amplius beneficialis.*
39 *Beneficia illa dicuntur curam animarum habere, quæ eam habent actu, non verò habitu.*
40 *Cura animarum vbi simpliciter fit mentio, intelligitur semper de cura actuali, & non habituali.*
41 *Episcopi arbitrio relinquitur an oporteat ponere perpetuum Vicarium in parochialibus vnitis.*
42 Extrauag. Execrabilis, vers. quantum, de præbend. *declaratur.*
43 *Beneficiatus qui habet annexam Parochialem suo beneficio, non intitulatur in Parochiali, sed in beneficio, cui est annexa accessoriè, & in perpetuum.*
44 *Vicarius Episcopi temporalis est, dignitas verò Vicariatus perpetua iudicatur.*
45 *Capitulum excludens prouisum ob impuritatem sanguinis, tenetur probare causam exclusionis.*
46 *Nemo natus inter Christianos grauatur onere probandi se esse natum ex puris Christianis.*
47 *Statutum Toletanum cùm vtatur verbo,* progenie, *non exigit probationem maculæ in certo gradu, sed sufficit quod ipsa progenies sit infecta.*
48 *Capitulo volente repellere prouisum tanquam impurum, quando incumbat ipsi prouiso onus probandi se purum, ostenditur.*
49 *Informatio de genere nunquam præstat exceptionem rei iudicatæ.*
50 *Exceptio impuritatis debet plenè, & concludenter probari, & num. 45. quando per famam possit probari.*
51 *Impuritas sanguinis per famam concludenter probari non potest, nisi sit perpetua, & illæsa apud omnes, & appareat oriri potuisse ex aliqua probabili causa, quæque contrariis probationibus non debilitetur.*

NEOPHYTVS deducitur à verbo, neos, quod 1
est *nouum*, & phytos, quod est *fides*, quasi
nouus in fide, iuxta glos. Nicolai de Lyra
super hunc Apostoli locum, Turrecrem. *in
sum. 48. distinct. num. 2.* Salzed. *ad Bernard. in pract.
c. 12. num. 1. in nouiss. edit.* Dicimus igitur † neophy- 2
tum, qui à reprobata religione conuersus de recen-
ti Christianæ militiæ nomen dedit, *cap. sicut, 48. dist.*
† nam ij, qui à multo tempore ab infidelitate ad Chri-
stianismum sunt conuersi, † neophyti nuncupari non 3
debent, quamvis iniuriose hoc nomine appellentur ab
aliquibus, quos grauibus verbis arguunt Turrec. *d.
loco, num. 2. vers. ex qua descriptione,* Nau. *in man. c. 27.*

sub num.295.vers. dixi recentior conuersus ; multoque minus hoc nomine possunt appellari eorum filij, & descendentes, qui nati à parentibus conuersis à natiuitate sunt Sacro Baptismo lauati. Cou. in Clem. si furiosus, par.1.§.2. num. 7. vers. prima conclusio, Nau. d. num.205.vers.tertiò dico, Hojeda de incompatib. benefic.part.1.cap.14.n.2. Greg.de Valentia tom. 4.disp. 7. punct.3.§ 3. Sayr.de censuris lib.6.c.13. sub n. 11. Flamin.de resignat.lib.4.quæst.4.n.22.

5 Ad Episcopatum non esse promouendum neophytum dicit Apostolus in præsenti, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, fortasse credens Fidem Christianam eius auxilio indigere, ac sine eo regi minimè posse, vt hic glossauit Lyranensis, & glos in sum.48. dist. Rectè autem metuit Apostolus timorem superbiæ; nam vt scribit Hieron. epist. 83. ad Ocean. Ignorat momentaneus Sacerdos humilitatem, & mansuetudinem rusticorum, ignorat blanditias Christianas, nescit seipsum contemnere, de dignitate transfertur ad dignitatem, non ieiunauit, non fleuit, non mores suos sæpe reprehendit, & assidua meditatione correxit, non substantiam pauperibus erogauit, de cathedra quodammodo ducitur ad cathedram, idest, de superbia ad superbiam. Et in eandem sententiam Ambros. Verum est, ait, quia rudis in Fide solet extolli superbia, maximè si accipiat Ordinem: nouitate enim, & potestate inflatur, arbitrans se præ cæteris digniorem. Videns enim primo anno natiuitatis collatum in se honorem, putat non magis ad suum, sed aliorum profectum se vocatum, quasi beneficium religioni det magis, quàm accipiat ab ea, per quam rem elatus incurrit in iudicium diaboli, inuenta enim occasione superbiæ illius, Satanas præcipitat eum: ratio etiam illa mihi placet, quia ruit murus, cùm pondus tignorum humore nondum exsiccato opponitur, ex Felino in cap. eam te, vers. limita secundò, sub num. 11. de rescriptis: tum quia, vt tradit D. Hieron. super epist. Pauli ad Titum, & refertur in sum.48.dist. non licet, vt qui erat heri catechumenus, hodie fiat Episcopus; qui heri erat in theatro, hodie sedeat in Ecclesia, qui vesperi erat in circo, hodie ministret in Altari, qui dudum fuerat fautor histrionum, hodie sit consecrator Virginum; tum etiam quia, vt ibi ait glossa verb. prohibentur, is alios edocere non potest, qui nunquam ipse didicit; tum denique, quia aliis se conformare non poterit, cùm nunquam ipse statum Ecclesiæ regendo expertus est. Nec nuper, inquit Anselmus, baptizatus, nec nuper à sæcularibus negotiis, vel à malitia separatus fieri debet Episcopus, quia vnusquisque talis est neophytus. Hinc emanauit Canon Apostolicus 80. cuius sententiam explicat Origen. lib.3. contra Cels. his planè verbis: Qui ex Gentili, vel ex Iudæo fit Christianus, aut ex vita praua ad honestam conuertitur, ne statim Episcopus fiat: indignum est enim, vt qui nondum documen-
6 tum vitæ suæ dederit, aliorum fiat magister. Vnde † ad Ordines sacros non debere neophytum promoueri, probare videtur text. in cap. neophytus, 61. dist. & per illum tradunt Turrec. in cap.2.num. 1. 58. dist. Ripa in cap. eam te, num. 31. vers. tertiò respondes, de rescript. vbi Dec. num.32. Couar. d.num.7. vers. secunda conclusio, Hojeda de incompatib. benefic.part.1.cap.14. numer.3. Majol.de irregularit. lib.1.cap.31. Marquar. de Iudæis part.1. cap.5.sub num.8. Azor. instit.moral. 1.p. lib.3.cap.2.quæst.1. Campan. in diuersorio Iuris Canon. rub.11.cap.7.num.1. vbi num. 5. resoluit in neophyto volente se ordinari tam ad sacros Ordines, quàm ad minores, requiri transactum biennium à sua conuersione. Henriquez lib.14.de irregular.cap. 4. num.7. ait cum neophyto bene instructo, & confirmato in Fide posse Episcopum dispensare: verùm optimè ex Couar. d.§.2.numer.8.conclus.3.& Auila de censur.p.7.disput.4. dub.4. tenent Sanch. in præcept. Decalogi tom. 1. lib.2. c.28. numer.22. neophytos descendentes ex Iudæis, vel Mauris, quamvis non sint ante vsum rationis baptizati, sed post, posse ad sacros Ordines, & beneficia promoueri cum iudicio Episcopi, nec in hoc casu esse expectandam summi Pont. dispensationem, sed tantùm Episcopi arbitrio conscectandos esse huiusmodi nouiter ad Fidem conuersos, si sint tales, vt meritò dicendi sint veterani Christiani, vel ex morum probitate, & integra legis Euangelicæ instructione, vel ex antiqua Christianæ religionis professione. Optimè P. Zapata de instit.distributiua, p.1.c.11.n.7. ibi: Qui iam à natiuitate Christianam Fidem professi fuerint, & ab ipsa infantia Fidei se addixerint, tamen si patrem, auum, aut proauum Ethnicum, Iudæum, vel Sarracenum habuerint, irregulares non sunt, neque tanquam neophyti à beneficiis, & Ecclesiasticis dignitatibus, aut officiis sæcularibus prohibentur: neophyti non sunt, nec dici debent, cap.fin.48.dist. Nec attento Iure communi à sacris Ordinibus, beneficiis, dignitatibus Ecclesiasticis & honoribus publicis & sæcularibus repelluntur, vt refert R.P. Hieronym. à Cruce in defens. statutorum, & nobilitatis Hispan. lib.2. cap.9. pag.206. Optimè Didac. de la Motta in tract. de confirmatione Ordinis Militiæ S.Iacobi de Spata, lib.2.c.2.§.2.ad 2. num.15.pag. 223. ibi: Quod si placet, candide lector, hic amplius immoremur, afferamus exemplum ex doctrina eiusdem Apostoli 1. ad Timoth. 3. in qua dicit, Neophytus non assumatur ad Episcopatum, iam ex hoc non licet inferre, quod nullus neophytus in Episcopum assumatur, vide quod sequitur in littera D. Pauli, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, ecce causam, ne superbiat, putans quod Religio Christiana illo indigeat. Itaque D. Paulus loquitur de neophytis, qui non solùm sunt neophyti ætate, sed etiam perfectione, vt explicat D. Thomas hoc loco, ex quo sequitur, quod si sit humilis, & moribus, ac integra Euangelicæ legis institutione praditus, aliis se conformare valens, iam poterit in Sacerdotem & Episcopum assumi, vt inter alios explicant Couar. in Clem. si furiosus, p.1.§.1.num.7. Nauar.cap.27. num.205. Majol.lib. 1.cap. 32. Ratio est, quia cessat causa inhabilitatis, vt dist.61. cap. neophytus, & iure optimo, quia quoad istum effectum iste homo non est neophytus, sed veteranus miles Christianæ Religionis, & in Christiana Religione & disciplina neophytus non est, nec sic appellandus: facit etiam text. in cap. statuimus, eadem dist. 61. quod laici prohibentur eligi in Episcopum: cessantibus autem causis prohibitionis, cessat ipsa constitutio, vt si laicus merito suæ perfectionis clericalem vitam transcendit, eius electio potest recta haberi, &c.

Quando igitur qualitas vitæ neophyti ostendit illum esse talem qualem decet esse bonum Sacerdotem, cessat ratio prohibitionis, & consequenter cessat prohibitio propter rationem inducta, vt sunt expressa verba dict.cap. neophytus, vbi Vercellenses vituperabant electionem Ambrosij, quia neophytus erat, quibus respondit idem Ambrosius hoc ideo esse prohibitum ab Apostolo, quia neophyti consueuerant propter honores superbire, sed si humiles inueniantur, bene possunt ordinari, refert Alphons. Aluarez Guerrero in speculo iuris Pontificij, cap. 10. paulò post princ. pag. 31. 7

Cùm prohibitio hæc Apostoli, quod neophytus ad Episcopatum non promoueatur, non sit ex præcepto Christi, sed secundùm legem communem, quia ipse hoc pronunciauit tanquam Ecclesiæ Doctor, non vti præcipiens nomine Christi, d. cap. neophytus, Turrecr. in sum. 48. dist. num. 4. vers. ad secundam patet, Azor. part.2.lib.4.cap.6.q. 12. vers. verius tamen. Ideo eo ipso, quod Papa promouet neophytum ad Episcopatum sciens, videtur cum eo dispensasse, quia illius irregularitas non est similis aliis, quæ requirunt dispensationem, sed remittitur arbitrio Superioris, qui propterea illum promouendo, videtur declarasse 8

clarasse eum esse in Fide solidatum , ac proinde impedimentum in eo cessasse. Cou. *d.num.7.vers.secunda conclusio* , Hojeda *d. cap.24.n.3.* me citato *in hoc loco* Marchin.*d.tract.1.part.10.c.2.n.3.& 18.*

9 Quare Summi Pontifices aliquando ad Episcopatus neophytos promouerunt post longam vitæ probationem , & postquam in eis concurreret qualitas humilitatis , & in Fide solidati apparerent , vt vidimus ætate nostra Alexandrum de Franciscis, volgò Hebraïnum nuncupatum, à Clemente VIII. ad Episcopatum Foroliuiensem assumptum , qui quamvis esset in Hebraismo natus , & altus ; ad Fidem tamen conuersus non solum Christianam pietatem sinceris fuit amplexatus affectibus , sed Sanctissimam Dominicam familiam ingressus , ibi euasit homo charitatis insignis, & prædicator egregius ; quod sufficere visum fuit, vt illi Episcopale munus committeretur.

10 Sic etiam iidem Summi Pontifices propagandæ religionis zelo huiusmodi neophytos ea primariis Iudæorum familiis conuersos ad honores promouebant , tom vt ipsi animaduerterent Christianam religionem sibi terrenas dignitates non sustulisse , iuxta illud : *Non eripit mortalia , qui regna dat cœlestia* ; tum etiam vt cæteri illorum eaemplo ad Fidem capessendam allicerentur. Vnde sanctæ memoriæ Pius V. familiam quandam ex primariis inter Iudæos ad Fidem Christianam conuersam in Ecclesia S. Petri magno populorum concursu , & apparatu propria manu baptizauit , ac deinde stemmate nobilitatis , priuilegiis insignioribus , proprioque cognomine decorauit, vt testantur Genebr. *in chron.* Surius *in compendio historia* , & omnes , qui eius vitam scripserunt. Sic etiam

11 Gregorius XIII. æternæ mem. Pontifex † Salomonem Corcossum inter eosdem Iudæos familiæ antiquitate primarium , ac multis opibus florentem , ad Fidem venientem baptizauit , propriumque nomen, cognomen , arma , & nobilitatem Romanam pro se, suisque donauit , qui postea vti nobilis electus fuit Conseruator Vrbis.

12 Dignum , & Iuri consonum est , vt renati fonte baptismatis , pristina cæcitate dimissa , amplioribus fauoribus , & gratiis prosequantur , vt sic de seruitute ad libertatem transire videantur, *Extrau. 2. de Iudais inter communes.* Illis igitur , quæ Christianum decent hominem , nullo modo debent priuari , præcipuè si eorum conuersio sit plenè probata , & multò magis, & à fortiori, si ipsi, eorumque parentes Christianam professi fuissent religionem , quamvis à gente Iudæorum genus deducerent. *Non est enim distinctio Iudai & Graci ; nam idem Dominus omnium , diues in omnes, qui inuocant illum.* Apost. *ad Rom.c.10. Omnes nos in vnum corpus baptizati sumus , siue Iudai , siue Gentiles,* &c., *idem 1.ad Cor. 12. & in omnes nationes gratia Spiritus sancti effusa est. Act. 10. in fine*, quibus in locis Apostolum mira semper dexteritate studuisse æqualitatem in vtroque populo stabilire, docent DD. Hieron. August. & Anselm.*in d.c.20.ad Romanos.*

13 Cùm Tobias interrogasset Angelum , qui filium erat comitaturus , de qua Domo , aut de qua Tribu esset, respondit ei Angelus : *Genus quaris mercenarij, an ipsum mercenarium , qui cum filio erat ?* quasi diceret , non genus hominum , sed personas esse perpendendas. Et D. August. *lib. de bono coniug. cap. 16.* relatus *in cap. vndecumque, 46. dist.* sic ait : *Vndecumque homines nascantur , si parentum vitia non sectentur, & Deum rectè colant , honesti & salui erunt. Semen enim hominis ex qualicumque homine Dei creatura est.* Et Chrysost. *homil. 20. in Matth. Cunctis vnam, atque eandem nobilitatem donauit Deus , cùm dignatur omnium pater vocari.*

14 Sacra Scriptura *Genes.5.* postquam de Sancto Patriarcha Noë loquuta fuit, hæc dicit : *Ha sunt generationes Noë. Genealogia rarus modus,* dicit Chrysost. *homil. 25. in Genes. nam vbi Scriptura dixit : Ista sunt generationes Noë, & aures nostras spe quadam impleuit, quasi genealogiam illius narratura , & qui eius pater fuerat , & alia , qua mos est recensere : relictis tamen illis omnibus , dicit : Noë homo iustus , & perfectus in generatione sua , placuit Deo. Vidistis admirabilem generationem ; sequamur igitur & nos diuina Scriptura regulas ; & quorum genealogiam enarramus , eorum non patres , aut auos , aut abauos in medium afferamus , sed virtutes, & benefacta exponamus, vt huic optima genealogia mos est.* Philo *lib. de Abrah.* hunc eundem obseruat locum , & affirmat Moysen virtutes Noë posuisse , ita vt in stemmate eius , non more aliorum auos , vel proauos , maioresque cæteros recenseat, sed virtutes quasdam , declarans nullam aliam familiam , cognationem , patriamve sapientis esse , præter virtutes , & actiones eius : hunc locum ad hoc propositum refert Ioan. Salgado de Araujo *in lege Regia Portugalia , discursu 1.n.185.* Hinc D. Chrysost. *super illud Matth. 4. Patrem habemus Abraham. Quid* , inquit , *Timotheo nocuisse creditur, quòd fuit ex patre gentili : aut quid nocuit Abraha , quòd patrem habuit Tharam luteorum Deorum cultorem ? nonne separatus à genere suo positus est in caput fidelium , vt non iam diceretur filius peccatorum , sed pater Sanctorum, nec potuerunt eius gloriam sordidare paterni errores ?*

Egregiè Petrus Blesensis *epist. 3.* ad hoc propositum sic ait : *Sicut non portabit filius innocens iniquitatem patris , sic filium reprobum decet de patris actibus gloriari. Et qua nobis argumenta pratendit , vt eius te filium probes , cuius pomposam memoriam magnificas, & extollis ? sanè ideò Dominus Abraham ex Sara & Agar , ex duabus etiam vxoribus , & duabus ancillis voluit Iacob prolem suscipere , vt vniuersitatis humana successio de parentum conditione incerta, & ignara vtrum à libera, vel ancilla descenderit, se de generositatis vbique gloria non extollat, titulos enim Sara, aut Rachelis, quos sibi quandoque adscribit, vaga & vulgaris opinio proscribit , & abolet nequitia in moribus, seruitus in peccatis , vt se filios ancillarum conuersione testentur , qui de aliorum virtute , quem apud se non nouerint , inflantur. Praterea in domo Iacob spurii pariter cum legitimis funiculum hareditatis sortiti sunt, & communiter inter se familia iudicium dictauerunt.* Fatui , delitique Hebræi , qui habere se patrem iactant Abrahamum , filij prorsus degeneres : scite dictum ab Auctore operis imperfecti *homil. 3. in Matthaum : Ipse se vacuum ab omnibus bonis actibus ostendit , qui gloriatur in patribus , ingloria hac gloria est , qua in parentum meritis tantùm sua.* Iute Hebræos premit S. Cyrillus Aleaandrinus *in Amos cap. 2. Et clementia miseri processerunt , vt sibi ap felicem statum , & ad gloriam satis fore arbitrarentur ex radice Abrahami prodiisse.* Non esse inaniter de patrum nobilitate gloriandum ostendit Christus , cùm in sua genealogia etiam iniustos voluit recenseri , quod scitè expendit idem Petrus Blesensis *dict. epist. 3.* dum ait : *Quid inter parentelas hominum variando distinguis ? ab vno patre descendimus vniuersi , & singuli. Certè speciosus forma pra filiis hominum Christus Iesus , de quo scriptum est , omnis vir nobilis est in portis eius , cuius nobilitatem , & generationem Propheta non sufficit enarrare, & qui vnius nostra generositatis est auctor , de iustis & iniustis , de magnis , & ignobilibus carnem traxit ; nam & agnus Paschalis iuxta septuaginta Interpretes de ouibus & capris assumebatur , in quo manifestissimè vides quod apud Christum omnis fortuna , omnisque conditio acceptatur : vt quid ergo te in aliorum virtute commendas , & aduersus pauperem de tui generis excellentia gloriaris.*

Virtutis laus nobis ipsis parienda est , non aliunde sumenda , quia generosi homines ex sua , propriaque , non aliena , aut ascititia virtute iudicandi : Vn- 15

de

de D. Hieron. *ad Celant. Nulli te vnquam de generis nobilitate preponas, neque obscuriores quasque, & humiliore loco natas te inferiores putes. Nescit religio nostra personas accipere, nec conditiones hominum, sed animos inspicit singulorum, seruum & nobilem de moribus pronuntias. Sola apud Deum libertas est, non seruire peccatis. Summa apud eum est nobilitas, clarum esse virtutibus. Quid apud Deum in viris nobilius Petro, qui piscator, & pauper fuit? Quid in fœminis Beata Maria illustrius, quæ sponsa fabri describitur? sed illi piscatori, & pauperi cœlestis Regni à Christo creduntur claues: hæc sponsa fabri meruit esse mater illius, à quo ipsæ claues datæ sunt. Elegit enim Deus ignobilia, & contemptibilia huius mundi, vt potentes, ac nobiles ad humilitatem faciliùs adduceret. Nam & alios frustrà sibi aliquis de nobilitate generis applaudit, cùm vniuersi paris honoris, & eiusdem apud Deum pretij sint, qui vno Christi sanguine sunt redempti, nec interest qua quis conditione natus sit, cùm omnes in Christo æqualiter renascamur; nam etsi obliuiscimur, quia ex vno omnes generati sumus, saltem id semper meminisse debemus, quia per vnum omnes regeneramur.* Et Ambros. *de Noe c.4. Probati viri genus virtutis prosapia est, quia sicut hominum genus homines, ita animarum genus virtutes sunt.* Et iuuenis ille Alexandrinus, teste Baronio *tom.* 8. *an.* 600. dicebat: † *Vera nobilitas non ex sanguine &*
16 *carne, sed ex virtute animi accipit formam & claritatem.* Et Osor. noster *lib. 2. de nobilitate ciuili. Omnis generis splendor, & familiæ claritas à fome virtutis ortum habet.* Et paulò post: *Qui ex virtute laudem adeptus, virtutis insignia posteritati relinquit, & nobilitatis iacit fundamenta. Filius*, inquit Ezech. 81. *non portabit iniquitatem patris.* Et Aug. *super Matth.* ait: *Nunquam de vitiis erubescamus parentum, sed vnum illud quæramus, amplectamur virtutem.* Et idem Aug. *ibid.* †
17 *Non est omnino nec de virtute, nec de vitio parentum, aut laudandus quis, aut vituperandus, nemo inde verè aut obscurus, aut clarus est, lilium est inter spinas religio*, ait idem Aug. *si spinæ ibi pungunt, ibidem flores olent, & sanant. Non ergo contemni debet filius probus ex infimo patre natus; nam splendidum lumen de fumo, lilium candens de sentibus, rubens rosa de spinis exoritur, ita & nobilis vir de ignobili prosapia quandoque gignitur.* Hac de re Franc. Patrit. Senensis, *tom. 2. de Regni & Regis institut.* sic ait: *Optimi namque ciues, & benè de Republ. meriti, muneribus honoribusque honestandi sunt: deterrimi autem omni fœditatis exemplo afficiendi; quocirca qui deliquerunt mulctandi sunt; parcendum est tamen eorum posteris, fieri enim potest, vt optimis parentibus orti, pessimi fiant, & ex deterrimis nonnunquam optimi*, &c. Et paulò inferiùs: *Non igitur posteri arcendi sunt parentum culpa perpetuò à Republica, ne omnino felicitatem desperent, cùm videant nullam veniam sperandam esse, nullaque virtute sese redimere posse. Fit enim sæpenumero, vt eorum animi ad res nouandas promptissimi sint, & desperatio aliquando in virtutem conuertitur; facilè enim qui periclitantur, Maronis doctissimi Poetarum sententiam vsurpant:*

Vna salus victis nullam sperare salutem.

18 Non quærit igitur Iesvs in Petro, nec in Rectoribus Ecclesiæ suæ nobilitatem generis, patriæ splendorem, fumosas Maiorum imagines, nihil eorum curæ est Iesv, quæ ad rem Ecclesiæ non pertinent. At quid? Simon Ioannis diligis me? Felix Ecclesia si in eligendis eius Pastoribus Sanctissima hæc obseruaretur forma, quam obseruauit Christvs in Petro, vt ille ordinaretur in Ecclesia, qui diligeret, non degluberet Ecclesiam.

19 Generis differentia vbi sit ad Ecclesiastica beneficia, ac publica officia obtinenda, non solùm operatur grauia dissidia inter vtrumque populum, sed efficit, vt qui noui habentur Christiani, minus se credant aliis, & difficiliùs in Catholica puritate solidentur: cùm distinctio non paruam vim habeat ad excitandum inter homines dissidia, ex ciuium discordia Rerumpubl. omnium excidium consequutum fuit, non facilè enim dissentientium animi ad publica onera leuanda inducuntur, vt ait D. Mar. Cutell. *in C. legum Sicular. cap. 63. nota 73. ad leges Federici, num. 23. prope fin.* Hinc S. Leo *in serm. 5. de Quadragesima*, sic ait: † *In omnibus hominibus natura est* 20
diligenda communio, quæ nos iis etiam benignos debet efficere, qui nobis sunt quacumque conditione subiecti, quia simul cum istis habemus quod ad imaginem Dei conditi sumus: nec carnali, nec spirituali natiuitate à nobis diuisi sunt, imò hoc ipso nos per omnia faciunt mitiores, quod eorum vtimur subiectione, cum quibus vni Domino eadem subiicimur seruitute. Et Seneca *lib. 3. de benefic. c. 28.* sic dicit: *Eadem omnibus principia, eademque origo, nemo altero nobilior, nisi cui rectius ingenium, & bonis artibus aptius, vnus omnibus parens mundus est, siue per splendidos, siue per sordidos gradus, ad hunc prima cuiusque origo perducitur.* Audiamus hac de re S. Cyprian. *in tr. de orat. Dominica*, qui ita ait: *Pacificos enim, & concordes, atque vnanimes esse in domo sua Deus præcipit, & quales non fecit secunda natiuitate, tales vult renatos perseuerare, vt qui Filij Dei esse cœpimus, in Dei pace maneamus: & quibus spiritus vnus est, vnus sit & animus, & sensus. Sic neque sacrificium Deus recipit dissidentis, & ab altari reuertentem priùs fratri reconciliari iubet, vt pacificis precibus Deus possit esse placatus. Sacrificium Deo est pax nostra, & fraterna concordia, & de vnitate Patris, & Filij, & Spiritus sancti plebs adunata*, &c. Plutarch. de Homer. *Omne bonum concordiæ cognatum, omne malum ex dissidio oritur.* Optimè Franc. Patrit. Senensis *in lib. de Regni & Regis institut. tom.* 2. de hac inter ciues inæqualitate loquens, sic ait: *Non laudandum censeo quod in plerisque ciuitatibus nostro tempore vsurpari solet, & à nonnullis doctissimis viris argumento etiam defendi, vt familiæ complures perpetuò ab omni publica functione excludantur; quæ iure in primis peccatur, & iniusti sumus erga conciues nostros, qui cùm onera nobiscum ferant, à muneribus omnino excluduntur.*

Si enim vnam fidem, vnum Baptisma, vnum Deum, 21
& Patrem omnium profitemur, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis, iuxta Apostoli auctoritatem *ad Ephes. cap. 4.* cur hæc Fides, & vna Ecclesia à Christo Domino super Petrum origine vnitatis, & ratione fundata, in diuersas Christianorum species ab hominibus diuidi, ac separari possit, verè nescio. Audi D. Cyprian. *lib. 2. epist. 10. ad Cornelium Papam: Hoc enim vel maximè Frater, laboramus, & laborare debemus, vt vnitatem à Domino, & per Apostolos nobis successoribus traditam, quantum possumus, obtinere curemus, & quod in nobis est, palabundas, & errantes oues, quas quorundam pertinax factio, hæretica tentatio à matre secernit, in Ecclesiam colligamus, illis solis foris remanentibus, qui in obstinatione sua, vel furore perseuerarum, & ad nos redire noluerunt discretionis, & separationis à se factæ, & Ecclesiæ derelictæ ipsi rationem Domino reddituri.* Idem *in lib. de vnitate Catholicæ Ecclesiæ*, sic ait: *Deus vnus est, & Christus vnus, Ecclesia eius vna, Fides vna, & plebs in solidam corporis vnitatem concordiæ glutino copulata, scindi vnitas non potest, nec corpus vnum dissidio compaginis separari, nec diuulsis laceratione visceribus in frusta discerpi.* Collosius *in sua Hierarchia, lib. 3. cap. 4. §. 1. pag. 671.* ex S. Anselmo ita ait: *Neque verò illius quasi despecti persona contemnenda, aut vllius quasi perfecti persona præferenda est, quando in omnibus vnus, atque idem est Deus gloriosus.* Et ideo exclamat Brauo *lib. 2. de regendi ratione, fol. 40. stultæ hominum differentiæ, veriùs honorum monopolia.*

Quare statuta, quod neophyti, & descendentes 22
ab

eis non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, non
esse probanda censuerunt Turrecr. *in cap. constituit, 17. quæst. 4.* Tostat. *in Leuit. cap. 19. quæst. 32.* Alphons.
Carthag. *in defensorio vnitatis Christianæ.* Henric.
Monroy *in Apologia contra Archiepiscopum Toletanum*, Montalu. *in leg. 2. verb. tornadizo, tit. 3. lib. 4.*
Auendan. *de exequend. mandatis, part. 1. cap. 19. num. 20.*
vbi eleganter, Perez *l. 9. tit. 1. lib. 1. Ordin.* Torreblanca
de iure spirit. lib. 13. cap. 22. nouissimè D. Mat. Cutel. *in Codice legum Sicul. cap. 63. nota 73. ad leges*
Federici, pag. 211. cum sequentib. & præcipuè *num. 2.*
ibi: *Idcirco nimiam illam statutorum obseruationem,*
quibus descendentes ex Hebræis, vel infidelibus ab
honoribus, ac Ordinum Militarium insigniis excludunt, tanquam Reip. perniciosam, semper suspectam
habui. Ea tamen multis defendere nituntur D. Petr.
de la Escalera Gueuara *en vn particular tratado que*
scriuio del origen de los Monteros de Espinosa, su calidad, preeminencias, y essenciones, part. 2. cap. 12. nouissimè D. Ferdinandus Pizarro y Orellana *in tract. de*
viris illustr. noui Orbis, in vita Ferdinandi Cortes, c. 5.
obseru. 3. pag. 106. Roias *sing. 104.* Hojed. *de incompatibilit. beneficior. part. 1. cap. 23.* Simanc. *de Catholicis*
institut. tit. 47. num. 82. & 83. Otalor. *de nobilit. 2. part. 3.*
part. cap. 7. num. 26. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 4.*
num. 15. Perez de Lara *de anniuers. & Capell. lib. 2.*
cap. 4 à princ. Metina *part. 2. quæst. 105. art. 2.* Pacian.
de consilio sapientis, lib. 1. cap. 10. latissimè Ignatius del
Villar *in sylua respons. lib. 1. resp. 12. num. 37. cum*
multis seqq. Castill. *controuers. tom. 4. part. 2. lib. 5.*
cap. 123. ex num. 16. Ceuall. *commun. contra commun.*
quæst. 900. ex num. 84. Valenzuel. *tom. 1. cons. 90. ex*
n. 89. Christoph. de Paz *de tenuta tom. 1. cap. 32. ex*
num. 89. Negari enim non potest, quin † lex consti-
23 tuens talem differentiam, generaliter dicatur facta in
odium certarum personarum, quo casu vel est nulla,
vt censuit Abb. *in cap. cùm omnes, num. 2. de constitut.*
vbi Aretin. *notab. 4.* vel saltem est iniusta, vt tenent
Bart. *in lege omnes populi, sub num. 53. ff. de iustit. &*
iure. Andr. ab Exea *in dict. cap. cum omnes, num. 164.*
& 167. vbi Riminald. *num. 71. vers. ex hac expositione.*
Iuuat etiam, quia probationes puritatis sanguinis
sunt difficiles, vt optimè considerauit Torreblanca *in*
practicab. Iuris spirit. lib. 13. cap. 22. ex num. 7. his verbis: *Probatio autem huiusmodi adeò omnibus difficillima*
visa est, vt vix vnus ex millibus dari possit, qui in rigorosa statutorum acceptione possit satisfacere; nam ad hoc
vt quis dicatur non descendere ex Iudæis, aut Mauris,
probare debet antecessores suos, qui primi Euangelium
susceperunt, non fuisse ex Iudæorum, aut Mahumetanorum prolunie, sed ex Gentilismo, seu Paganismo
conuersos; quod omnino est improbabile, cùm tempore promulgationis Euangelij tota Hispania Iudæis
scatebat, Ioseph. lib. 20. antiq. Iudaic. cap. 11. &
lib. 11. cap. 5. & lib. 14. cap. 1. & seqq. & contra
Apion. lib. 1. Philo in Flaccum, Strabo Geographiæ
lib. 5. Lorin. in actis Apostol. cap. 8. Garibay lib. 5.
cap. 4. Mariana lib. 4. cap. 4. Puente de las Monarchias
tom. 1. lib. 2. cap. 33. § 1. Peñalosa libro de las excelencias
de España, cap. 4. Tum etiam, quia post Maurorum inuasiones, fideles adeò in eorum captiuitate oppressi fuerunt, vt multi eorum qui ad Mahumetanos ritus non
transierunt, cum eorum filiabus se copulabant, vt temporalibus honoribus potirentur: & qui in eorum inuasione
ad Montana Legionis, & alibi se receperunt, dum Hispaniam recuperarunt, quamplures eorum cum filiabus
Maurorum, & infidelium matrimonia inierunt, cum inter ipsosmet Hispaniæ Reges talia coniugia non fuissent
indigna, vt probat Serarius de matrim. hæret. cap. 1. & 2.
Thom. Sanch. tract. cod. tom. 2. lib. 7. disp. 72. ex num. 2.
D. Ioan. Solorzan. nostro sæculo ingeniorum Phœnix,
raro facundiæ, & exquisita eloquentia vir, in suo doctissimo tract. de iure Indiarum, lib. 3. cap. 5. ex num. 13.
Tum demùm, quia licet non sit tam longa successio quærenda (quamuis macula ascendentium ab Adamo impedimentum faciat) quia nec testes, nec instrumenta de
illis reperiri possunt, quamuis ad posteriora sæcula nos
conuertamus, non minoris difficultatis est probare nullum ex suis progenitoribus maculam contraxisse; nam
vt ait Peñalosa in libro relato (quem edidit post memoriale, quod scripsit D. nostro Regi, infra referendum)
d. cap. 4. Porque es verdad que a doze generationes viene à tener cada persona quatro mil y nouecientos, y seis
ascendientes, y es possible que tenga otros tantos linages, porque no auia de y Andaluzia no ay millon, y medio de vezinos, y por poco que se estienda cada linage,
tendrea mas de treinte personas, no se que testigo en el
mundo pueda deponer de semejante calidad, ni que
escrituras se puedan hallar que lo allanen todo. Hactenus Torreblanca.

Verùm tribus casibus huiusmodi statuta proban- 24
da mihi videntur. *Primò* quando eorum prohibitio non
est indefinita, sed restricta ad certos gradus, veluti
intra secundum, vel ad summum intra quartum; quia
intra hos gradus poterit esse rationabilis, vel propter
odium parentum, vel propter suspicionem, quæ haberi potest, ne parentum crimina imitentur, vt *in c. 2. §.*
cernentes, & in cap. vt commissi, §. credentes, & in
cap. statutum, il 2. de hæretic. lib. 6. † Vltra verò 25
quartum gradum prohibitio generalis non potest esse
rationabilis, tum quia in veteri lege etiam Mohabitæ vltra quartum gradum non repellebantur ab Ecclesia, *cap. citò 1. quæst. 1.* D. Cutel. *d. nota 73. n. 6.*
pag. 11. tum quia vltra illum gradum, si quæ macula parentes tetigit, præsumitur extincta, *l. non facilè,*
ff. de gradibus, cap. non debet, de consanguinit. & affinit.
tum denique, quia impossibilis descendentiæ redderetur probatio, iuxta tex. expressum *in cap. licet ex quadam, de testibus*, ibi, *cum propter hominum breuem vitam testes de visu vsque ad septimum gradum deponere*
non valerent.

Secundò, quando eorum prohibitio est restricta ad 26
certas Ecclesias, veluti quia non præcipit simpliciter,
quod neophyti, & descendentes ab eis non possint
obtinere beneficium: sed prohibet ne possint illa obtinere in tali, vel in tali Ecclesia, ex eo quod Ecclesia sit valde celebris, & hoc sibi vsurpat in signum
suæ nobilitatis, iuxta tradita per Rotam *in vna Hispalensi voti, 21. Aprilis 1597.* coram *Gyprio*, qua ratione
Ecclesiæ Toletanæ, & aliarum in Hispania existentium statuta probantur.

Tertiò, quando generis distinctio fit per patronum, 27
vel fundatorem in limine fundationis Ecclesiæ; quia
conditio adiecta in limine fundationis Ecclesiæ per
patronum, vel fundatorem, quod non possint beneficiarij recipi, nisi descendentes ex puris, & antiquis
Christianis, valida est, vt resoluunt Otalor. *dict. c. 7.*
num. 26. Perez de Lara *de Capellaniis, lib. 2. cap. 4. n. 1.*
& 10. tum quia † potest fundator in limine fundatio- 28
nis apponere quascunque conditiones, etiamsi sint
contra ius, nisi sint natura impossibiles, aut aliàs à iure improbatæ, vt resoluit Lambertin. *de iurepatron.*
lib. 1. part. 1. art. 1. quæst. 9. num. 52. Rot. *in Romana iurispatronatus, 31. Maij 1623.* coram *Card. Sacrato.*

In supradictis casibus, quibus statuta, quod neo- 29
phyti, & descendentes ab eis non admittantur ad
Ecclesiastica beneficia, probanda esse resoluimus,
eadem pœnalia ac exorbitantia esse, & strictè accipienda, nullus est qui dubitet; tum ex eo, quia auferunt prædictis descendentibus habilitatem, quæ
aliàs sibi competeret de Iure communi *in cap. eam te,*
de rescriptis: quod cùm loquatur de Ecclesia Tornacen. satis probat hoc procedere etiam in Ecclesia nobili, cùm Ecclesia illa in Belgio sit pluribus nominibus insignis, & qualificata; & tum multò magis, quia
ista pœna illis infligitur propter delicta alterius, *cap.*

non

non debet, & ibi gloſ. verb. non debet, de regul. Iuris in
6. cum concordant. & in ſpecie, quod talia ſtatuta ſint
contra Ius commune, probant Abb. n. 7. Felin. num. 12.
Rip. n. 29. verſ. vltimò noto, in d. c. eam te, Lambert. lib. 1.
p. 1. q. 1. art. 19. Perez de Lara de Capellan. lib. 2. in c. 4.
n. 33. ſæpè reſpondit Rot. vt in Saguntina admiſſionis
ad Capitulum, 26. Iunij 1587. coram Gypseo, & in Pla-
centina Canonicatus, 8. Aprilis 1575. coram Cardin.
Blanchetto, & in Toletana portionis, 27. Ianuar. 1597.
coram Illuſtriſſ. Mantica, quæ eſt inter impreſſas deciſ.
307. n. 1. & in alia Toletana Canonicatus, 10. Decembris
1608. coram R. P. D. Marquemontio, nunc Archiepiſ-
copo Lugdun. & ſignanter in terminis quarundam
Conſtitutionum contra deſcendentes ex Hebræis Reg-
ni Portugaliæ emanatas, cenſuit eadem Rot. in Co-
limbrienſi Canonicatus, 13. Iunij 1616. coram Illuſtriſſ.
Sacrato, & iterum in ead. 5. Decembris eiuſdem anni
1616. coram Card. Veroſpio. Vnde debent illa iuxta ver-
borum proprietatem intelligi, ex reſolutis per Federic.
de Senis conſ. 72. n. 1. Alexand. conſ. 76. verſ. non obſtat,
lib. 1. Pariſ. conſ. 19. num. 14. lib. 4. & conſ. 30. num. 16.
eod. lib.

30 Quare Conſtitutio, ſeu Breue fel. record. Clementis
VIII. ſub dat. 18. Octobris anni 1600. (quatenus
prohibet ne prædictis deſcendentibus ex Hebræorum
genere per lineam paternam, vel maternam, & ea-
rum quamlibet vſque ad ſeptimam generationem, ali-
qua collatio, ſeu prouiſio fiat de Canonicatibus,
Præbendis, ac Dignitatibus Cathedralium, & de
principalibus Dignitatibus Collegiatarum Eccleſia-
rum, & de Parochiis, ac earum perpetuis Vicariis, cæ-
teriſque Eccleſiaſticis beneficiis curam animarum ha-
bentibus in Portugaliæ Regnis vacantibus, quam po-
ſtea extendit fel. record. Paulus V. ſub die 17. Ianuarij
1612. ad Vicarias etiam amouibiles, & tam ad ſæcu-
lares, quàm ad cuiuſvis Ordinis Regulares Eccleſias
31 curam animarum habentes) non comprehendit † di-
midias præbendas, tertianarias, & quartenarias, aut
portionarias in Cathedralibus, quæ non ſunt Canoni-
catus, nec habent vocem in Capitulo, ex citatis per
Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloſ. 45. in princip. à n. 29.
& in terminis Rota in Vlyſbonen. quartenariæ, 15. Ian-
uar. 1624. coram Reuerendiſſimo D. Decano. Vnde di-
midios Canonicos, & Portionarios in Cathedralibus
virtute Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 12. non teneri
Fidei profeſſionem emittere, cùm non ſint Canonici,
neque de Capitulo, reſoluunt Garcia de benef. p. 3. c. 3.
num. 13. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. c. 1. ſub
num. 1. Circa intellectum dictæ Conſtit. Clementis
VIII. adeſt in terminis Rotæ deciſ. 307. p. 2. recen-
tiſſ. in poſthum. aliàs p. 4. recent. vbi num. 5. dicitur dictam
Conſtitutionem non habere locum ſtante diſpenſa-
tione Papæ, & num. 7. cenſet eam non comprehendere
filios Iudaizantium, ſed ſolùm filios Iudæorum, &
in alia deciſ. 155. d. p. 2. recentiſſ. n. 5. & 6. vbi n. 6. ſubdit
quod licèt dicta Conſtitutio de iudaïzantibus loque-
retur, non tamen eſſet intelligenda de iis, qui Eccleſiæ
fuiſſent incorporati.

32 Et dum prædicta Conſtit. loquitur de principali-
bus Dignitatibus Collegiatarum Eccleſiarum, com-
prehendit vnam tantùm principalem in qualibet Col-
legiata, quia pluritas illa reſoluitur in ſingularitates,
& reſpicit tantùm pluralitatem Eccleſiarum, à ſimili
deducto ex reg. 3. Cancellariæ, alias 4. in nouiſſ. vbi
per illa verba, principales in Collegiatis Eccleſiis, re-
ſoluunt Doctores vnam tantùm principalem reſeruari,
quos ego ipſe refero de offic. & poteſt. Epiſcopi, alle-
gat. 45. num. 16. & allegat. 57. num. 7. Principalis verò
dicitur dignitas, quæ ex Apoſtolicæ Sedis indulgen-
tia, vel ordinaria auctoritate, aut conſuetudine præ-
ſcripta, aut aliàs quouis modo in Collegiata principa-
lem præeminentiam habet, prout ipſamet reg. 4. Can-
33 cellariæ declarat: in noſtra Luſitania dicitur † Prior,
qui præeſt toti Canonicorum Collegio, vt in noſtra
Vimaranenſi Eccleſia; in quibuſdam verò Hiſpaniæ
partibus vocatur Abbas, alibi Præpoſitus.

Item ſub prædictis Conſtitutionibus, tam Cle- 34
mentis VIII. quàm Pauli V. non comprehendun-
tur Parochiales Eccleſiæ, quæ perpetuò, & acceſſo-
riè alicui ſimplici beneficio, Canonicatui, vel Dig-
nitati, vltra principalem in Collegiatis vnitæ repe-
riuntur, etiam per Vicarios temporales ab ipſis bene-
ficiatis, Canonicis, ſeu Dignitatibus deputandos:
quia parochiales Eccleſiæ ab illis tantùm prohibitæ
ſunt obtineri ob animarum curam, quam in eis exer-
cere tenentur, & cum non intitulentur in parochiali-
bus annexis, ſed in beneficio principali, ideo nullo
modo cenſentur habere curam animarum, per ea quæ
dixi infrà p. 3. huius tract. allegat. 65. num. 39. ſed tunc
ipſa actualis remanet penes Vicarios. Vitalin. in Clem. 1.
à num. 8. de exceſſ. Prælat. quia cura animarum proba-
tur eſſe penes illum, cui incumbit ſpecialiter iuriſdi-
ctio ſpiritualis, ideſt, adminiſtratio Sacramento-
rum, Maſcard. de probation. concl. 468. num. 1. tum
quia † prouiſus de beneficio, cui vnita eſt acceſſoriè 35
Parochialis habens curam animarum, non tenetur
ad gratiæ ſuæ validitatem exprimere beneficium eſſe
Curatum, quia tale non eſt quoad ſe. Rota in Con-
chenſi beneficij, 11. Maij 1609. coram Illuſtriſſ. Card.
Sacrato. Quod quidem aſſumptum ſequenti compro-
bo ſyllogiſmo. Nullus poteſt in animarum cura
ſe ingerere, niſi habeat immediatum titulum ad il-
lum, Felin. in cap. poſtulaſti, de reſcript. num. 1. verſ.
& hoc videtur certum, quando titulus Prælaturæ eſt
immediatus ad curam. Sed habens acceſſoriè, & in per- 36
petuum annexam Parochialem Dignitati, vel Cano-
nicatui, non ſolùm non habet titulum immediatum
ad curam animarum ipſius Parochialis, ſed nec vl-
lum Eccleſiaſticum, cuius prætextu ſe in ipſius cura
intromittere poſſit: nam poſt vnionem eius nomen,
& titulus ita extinctus fuit & ſuppreſſus, Doctores
in cap. cum acceſſiſſent, de conſtitut. gloſ. verb. Eccle-
ſias, in Clem. per litteras, de præbend. Beltramin. ad
Gregor. XV. deciſ. 112. numero 6. poſt Oldrad, & Caſ-
ſador. tenuit Rota in Burgen. ſeruitij Decanatus, 13.
Iunij 1594. coram D. Litta, refert Nicol. Garc. de
benefic. p. 3. cap. 2. numer. 510. vt in ea nullus amplius
poſſit inſtitui, Franch. in cap. 1. num. 6. verſ. non
obſtat, de filiis Presbyt. lib. 6. Nicol. Garc. d. tract. de
benefic. part. 11. cap. 5. num. 193. aut alicui conferri,
Rot. in Verdunen. Decanatus, 9. Martij 1580. coram
Illuſtriſſ. Card. Lancellotto, relata per Nicol. Garc. p. 5.
cap. 1. num. 270. nunquam enim vacare cenſetur.
Rot. deciſ. 214. numer. 5. p. 2. diuerſ. Gom. in reg. de
triennali, q. 9. ſub num. 2. Gonzal. ead. reg. 8. Cancel.
gloſſ. 5. §. 7. num. 7. Nicol. Garc. p. 12. cap. 2. num. 5.
Beltramin. ad Greg. XV. d. deciſ. 112. num. 5. verſ. hinc
etiam. Ergo, &c. Nec argumentum euitabit ſi ali-
quis dicat pro titulo ſufficere † vnionis litteras; 37
quia reſpondebitur illas dici non poſſe litteras de be-
neficio, ſed de proprietate, & re profana, Rot. deciſ. 2.
n. 5. de rebus Eccleſ. non alien. in antiq. Practicab. Rotæ
impreſſa poſt. 2. p. Deciſionum diuerſ. tit. de vnionib. n. 13.
Nicol. Garc. p. 12. cap. 2. num. 33. tum quia Parochialis
præbenda poſt vnionem ita tranſiuit in temporalita-
tem, Rot. deciſ. 1. de exceſſib. Prælat. in nouis, Caſſad. de-
ceſ. 3. num. 1. de iudic. Mantic. deciſ. 159. num. 1. vt † cau- 38
ſa vnionis non dicatur amplius cauſa beneficialis, Caſ-
ſad. d. deciſ. 3. num. 1. Gonzal. d. gloſ. 5. §. 7. numer. 17. &
lis introducta ſuper beneficio vt vnito, non ſit lis ſu-
per beneficio. Rota apud Mantic. loco proximè citato,
& in Legionen. præſtimoniorum de Palacios, 26. Ianua-
rij 1595. coram Illuſtr. Card. Pamphilio, quam refert
Nicol. Garc. p. 12. cap. 2. num. 31.

Et conceſſo, quod in his terminis penes benefi- 39
ciatum, ſeu Canonicum remaneat habitualis cura,

translata solummodo actuali in Vicarium temporalem, adhuc talis beneficiarus non includeretur sub dispositione prædictarum Constitutionum, cum clarè comprehendere videantur beneficia Curata & animarum curam habentia, id est, in quibus actu eam quis exercere tenetur, non verò habitu tenet, ut clarè insinuant illa verba Clementinæ Constit. ibi, *cateraque beneficia Ecclesiastica curam animarum habentia*; cùm illa beneficia dicantur habere curam animarum, quæ eam habent actu, non verò habitu, glos. *verb. habentia, in Extrav. Execrabilis, in princ. de prabend.* Vitalin. *in Clem. 1. num. 4. de offi in Vicarij*: tum quia habere est cum effectu, *l. nomen, § habere, ff. de verb. significat.* Host. *in cap. quia nonnulli, de cleric. non resid.* quem refert, & sequitur Capra *commun. concl. 90. num 76.* tum quia prædictæ Constitutiones videntur ponderare periculum animarum, ibi, *animarumque periculis occurritur*: quod non videtur subesse, nisi actu & habitu sint curata beneficia, vt in proposito bene docet Capra *d. concl. 90. num. 76. in fine*: tum denique, quia id clariùs colligitur ex Constit. Pauli V. ibi, *sub quouis pratextu exercere, nec ad eam exercendam admitti*, &c. Vnde cum habeamus claram dispositionem, & verba apertè actum designantia, non sufficit habitus, nisi etiam subsit actus, benè Gemin. *in cap. licet canon, in fine, de elect. lib. 6.* & *ibi* Franch. *num. 2. vers. sed Ioannes Monach.* Et ideò habentem Parochiales Ecclesias accessoriè suo beneficio annexas non censeri ratione illarum curam animarum habere, consulit Nauarr. *conf. 14. num. 4. vers. qui habet, de rebus Eccles. non alien. in nonis*; ex eo quia, vt ait idem Nau. *conf. 10. num. 3. de maiorit. & obed. etiam in nouis*, per illam annexionem Canonicatus, seu beneficium, quod per se est simplex, non crescit, nec fit Curatum per Ecclesiam Parochialem ei annexam, immò potius Parochialis ipsa recipit simplicitatem beneficij, cui vnitur, eo quòd vnitur, & annectitur beneficio simplici. Facit etiam, quia cum huiusmodi Canonicus teneatur residere tantummodo in Collegiata vbi existit Canonicatus, non verò in Parochiali accessoriè, & in perpetuum illi vnita, Rebuff. *in repert. cap. extirpanda, §. qui verò, notab. 4. de prabend. Sacra Congreg.* apud Nicol. Garc. *p. 12. cap. 2. num. 23.* ideò solus Vicarius in ipsa Parochiali constitutus dicitur habere quoad spiritualia dictam Parochiam, & in ea animarum curam, quippe quod ille, non verò Canonicus ex necessitate officij adstringi potest ad administrationem Sacramentorum, & cogere ad se venire Parochianos, iuxta glos. *verb. impendant, in Clem. dudum, de sepultur.* receptam, Card. *ibi, quæst. 9.* Imol. *num. 32.* Abb. *num. 42.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 6. num. 36.* Rot. *decis. 52. n. 10. p. 2. diuers.* & apud Mantic. *decis. 48. num. 5.*

40 Non obstat, quod prædictæ Constit. indistinctè de cura animarum mentionem faciant, ac proinde tam de actuali, quàm de habituali possint intelligi; quia respondetur quod vbi indistinctè fit mentio de cura animarum, intelligendum de cura actuali, non verò de habituali, vt optimè resoluit Capra *d. concl. 90. n. 78.* ex illa ratione, quia verba semper accipienda sunt in potiori significatione, *l. non aliter, ff. de legatis 3.* cum aliis citatis à Monet. *de distribut. quotid. p. 2. q. 11. num. 100.* & à Card. Tusch. *tom. 8. lit. V, concl. 101.* maximè, quia dicta Breuia sint odiosa, & exorbitantia à iure, ac proinde restringenda, iuxta supradicta *n. 29.* tum etiam, quia materia hæc est pœnalis, in qua verba in potiori significatu accipi debent, vt euitetur pœna, *c. statutum, de elect. lib. 6.* Capr. *d. concl. 90. num. 76.*

41 Nec obstat, quod Vicarius deputetur temporalis, quia quando Parochialis accessoriè, & in perpetuum alteri beneficio vnitur, idem operatur effectus, & eadem cura est penes principalem, tam si constituatur perpetuus Vicarius, quàm si deputetur ad nutum amouibilis. Ratio est, quia cum de iure communi in Parochialibus annexis debeant constitui perpetui Vicarij, *cap. extirpanda, §. quia verò, de prabend. cap. ad hac, de officio Vicarij, cap. 1. de capellis Monach. lib. 6.* attamen si de facto, aut ex negligentia Prælatorum, vel consuetudine, aut priuilegio Vicarius temporalis deputetur, in hoc casu vbi perpetuus constitui debebat, non sufficit hoc ut exinde colligere debeamus, Vicarium temporalem habere tantummodo Curæ exercitium, habitualem verò ac actualem penes Rectorem existere: nam beneficium vnitum in temporalibus potest habere priuilegium nominandi Vicarium ad nutum amouibilem, licèt eo casu possit Episcopus, si illi videbitur, deputare Vicarium perpetuum, non obstante priuilegio, juxta Concilij Trid. dispositionem, *sess. 7. de reformat. cap. 6.* ibi, *etiam perpetuos, nisi ipsi*, &c. Flores de Mena *var. lib. 1. quæst. 10. numero 39.* & ideo sacra Congregatio declarauit relinqui arbitrio Episcopi, an oporteat ponere perpetuum Vicarium in Parochialibus vnitis Archidiaconatui, seu aliis dignitatibus, teste Garc. *part. 11. cap. 2. num. 9.* Si autem quæras penes quem sit hoc casu beneficij titulus, respondebitur iam non existere, cùm fuerit suppressus & extinctus per vnionem accessoriè factam, quæ alio nomine extinctiua tituli dicitur; Curæ verò titulum esse penes Episcopum. Rot. *decis. 309. num. 3. p. 2. diuers.* quem ipse Vicarius recipit ab eo, non autem à Rectore principalis beneficij, Anchar. *conf. 404. num. 11.* In hac materia (si dubium sit penes quem resideat hæc cura) est multùm notanda resolutio, quam firmat Card. *Clem. vnic. de offic. vic. num. 10. quæst. 9.* quod quando primitiæ, decimæ, & oblationes, quæ dantur ratione curæ, competunt alicui principali, assignata certa portione Vicario, juxta *cap. suscepta, de prabend. in 6.* tunc cura dicitur esse penes ipsum principalem, secus si eas perciperet Vicarius, & assignaret portionem principali; tunc enim diceretur cura esse penes Vicarium: ita Seraph. *decis. 1304. num. 1.*

Nec denique obstat *Extrauag. execrabilis, in fine,* 42 *vers. anantum, de prabend.* quatenus decidit illa beneficia Ecclesiastica habere curam animarum, quæ Parochias habent, in quibus ipsa est non per Vicarios perpetuos, sed per Rectores, aut ministros beneficiorum ipsorum, vel illorum temporales Vicarios exercenda; & rationem reddit *ibi* glos. *verb. temporales*, quia Rector principalis per temporalem Vicarium deseruiendo, per seipsum deseruire censetur. Quia respondetur loqui de Rectore habente curam animarum in Parochiali, in qua primò, & principaliter est intitulatus, qui eam aliquando propter iustam absentiæ, aliamve similem causam ad certum tempus exercere potest per Vicarium temporalem. Et in hoc casu procedit illa resolutio, quod Rector per temporalem Vicarium deseruiendo, per seipsum deseruire censetur, quod nullam habet similitudinem cum casu proposito, in quo principalis Canonicus, seu beneficiatus, qui habet annexam Parochialem suo Canonicatui, vel beneficio, non intitulatur in Parochiali, sed in Canonicatu, vel beneficio, cui est annexa accessoriè, & in perpetuum, Franch. *in cap. 1. num. 7. vers. non obstat, de filiis Presbyt. lib. 6.* Nicol. Garc. *p. 11. cap. 6. num. 193.* nec deputat Vicarium temporalem ob causam, vel ad certum tempus, ob quam, vel vsque ad quod Vicaria durat, quasi cessante causa, vel tempore elapso, possit Parochianus curam per se exercere, prout in terminis *cap. cum ex eo, 34. de elect. lib. 6.* sed deputat Vicarium, quamuis temporalem, necessariò tamen ponendum, qui licèt ex consuetudine immemoriali, seu priuilegio, aut Episcopi permissu possit esse ad eius nutum amouibilis, Vicaria tamen est perpetuò erecta: Nihil enim inconuenit, nec contrarietatem

44 implicat, quod † Vicarij dicantur temporales, & Vicaria perpetua sit, quia eodem modo Vicarius Episcopi temporalis est, & tamen Vicariatus dignitas perpetua iudicatur, vt ait Gabr. *consi.32.num.19. vol.2.* quem refert Sbroz. *de officio Vicarij lib.2.c.4. in fine.* Sic etiam procedit S. Congreg. decisio, quæ habet: *Vicarium amonibilem in exercitio curæ animarum retinere, curam esse penes deputatorem*: quod & manifestè ostenditur in eius fine, dum ibi dicitur quod residere ipse deputans teneatur, vt refert Nicol. Garc. *de benefi. p.3.cap.2.num.179.declar.*11. & quod si Vicarius non sit perpetuus, sed amonibilis, signum sit manifestum curam penes eum non residere, sed solùm eius exercitium, censuit Rota coram Seraph. *decis.1304.num.2.*

45 Prouisi in Ecclesiis habentibus statuta, quod in eis non possint recipi nisi descendentes ex puris, & antiquis Christianis, exclusis semper descendentibus ex genere Iudæorum, Maurorum, vel Hæreticorum; dum petunt admitti, non petunt vti descendentes ex antiquis Christianis, nec se qualificant esse tales, sed petunt immissionem vigore suæ prouisionis, quam si Capitulum vult excludere, tenetur probare causam exclusionis, *cap. dilecti, de except. 1. in princip.* vbi glos.
46 *ff. si quadrup. paup. fec. dic.* de Iure enim † nemo natus inter Christianos grauatur onere probandi se esse natum ex puris Christianis, sed hoc in dubio præsumitur, *cap. veniens, in fine, de Presbytero non baptizato,* vbi Cardin. *num.6.* Anchar. etiam *num.6.* Butr. *num.5.* Abb. *num.* 1. & ideo Capitulo volenti repellere prouisum tanquam impurum, incumbit onus probandi impuritatem, ex reg. *l. ab ea parte, ff. de probation. & l.2. de except.* & ita sæpissimè respondit Rota *part.1. diuersor. decis.176.* & apud Seraphin. *decis.50. & 355. & in vna Legion. denegatæ possessionis, 8. Martij 1593.* coram *Card. Blanchetto, & in Toletana portionis 2. Martij* 1592. coram *Card. Mantica*, est inter eius impressas decisiones *decis.264. num.* 1. *& in Oxomen. statuti, 27. Iunij* 1601. coram *bona mem. Peña, & in Legionen. Canonicatus, 3. Iunij* 1602. coram *Reuerendissimo D. meo Coccino Rotæ Decano, & in Toletana puritatis sanguinis, 10. Martij* 1504. coram *bona mem. Litta, & in Toletana Canonicatus, 10. Decembris* 1608. & 23. *Aprilis* 1609. coram *Archiepisc. Lugdun.* & sæpe alibi: quæ quidem resolutio procedit etiam quando Capitulum reiecit prouisum tanquam impurum; nam si prouisus appellauit in causa appellationis, onus probandi impuritatem incumbit Capitulo, sicut incumbebat in prima instantia, vt censuit Rota *in Toletana portionis, 28. Aprilis* 1561. coram *Gropperio*. Sic etiam in terminis prædictarum Constit. quæ se restringunt ad septimum gradum, incumbit probatio asserenti aliquem esse intra illum ad beneficiorum exclusionem, cùm hæc qualitas sit fundamentum suæ intentionis, iuxta text. *in l. fin. §. in eum, ff. ne quis eum, qui in ius vocatus est vi eximat.* Glos. *in l. cum actum, ff. de negot. gestis,* Bart. *in l. denuntiasse, §. qui tamen, ff. de adulter.* Menoch. *de præsump. lib.2.c.49. & cons.301.n.10.* &
47 qui se fundat in tempore, illud probare debet. Rebuff. *in tract. nominat. q.14. num.10. cum seqq.* † Statutum verò Toletanum cùm vtatur verbo, *progenie*, quod accipitur pro linea descendentium, *l. vlt. C. de emendat. liber.* Franch. *in c. si pater, n.10. vers. quarto, de testam. in 6.* ideo non exigit probationem maculæ in certo gradu, sed sufficit, quod ipsa progenies sit infecta, Rota *in Toletana portionis, 20. Nouembris* 1691. coram Card. Mantic. quæ est inter eius decisiones impressas *decis.154. num.7. &* 8. In hoc autem statutorum huiusmodi obseruantiam Reip. perniciosam, & suspectam existimat D. Mar. Cutel. *in suo Cod. legum Siculorum, ad c.63. nota 73. legum Federici, n.2.* eo quòd ex cursu immemorialis temporis, ac post quinque generationes, quarum omnes piè vixerunt, suspicio transfusæ perascendentes perfidiæ, ac Fidei frangendæ periculum, per quæ successores honoribus arcentur, penitus cessat, vt multis probat idem D. Cutellus *vbi suprà, n.5. & 6.* quare *num.15.* se exoptare maximè asserit, vt clementissimus Rex ad determinatam formam redigere faciat, ne generis puritas vltra immemorabilem, vel certum annorum spatium curiosiùs inquiratur, vtque omnes cuiuscumque ciuitatis, vel villæ incolæ, qui in hac quasi possessione manent, in Albo conscribantur, ne sine optimatum voto, ac summorum ordinum probatione deinceps admittantur, vel qui recenti suorum impuritate notati sunt, ac vt admissorum posteri puberes facti, filiatione probata cooptentur; ad quod inducendum nimium defatigatur Frater Hieron. à Cruce, Religionis S. Hieron. alumnus, in libro, quem scripsit *in defensionem statutorum, & nobilitatis Hispanæ,* Cæsaraugustæ impresso *de an.1637.* Quod autem non sine dolore in mentem quandoque venit, illud est quod in nostra Hispania plebei, qualescunque sint, spurcissimi etiam ordinis, ob ignotum ascendentium genus, nullam ex hoc capite controuersiam patiantur; nobilissimi tamen, ac generosissimi viri in dies ob remotissimam, ac sæpe confictam affinitatem cauillantur, ac honoris augendi studio mirificè dehonorantur, vt ingeniosè aduertit D. Cutellus *d. loco, num.8. & 9.*

Illa principalis resolutio, quatenus habet Capitulo 48
volenti repellere prouisum tanquam impurum incumbere onus probandi impuritatem, non procedit quando causa appellationis interpositæ per prouisum esset deserta: tunc enim ipse grauatur onere probandi se purum. Rota apud Seraphin. *decis.255. ante num.* 2. *& in Toletana Canonicatus, 13. Nouembris* 1609. coram *Card. Lancelloto*, ex ea ratione, quia hoc casu insurgit præsumptio pro gestis pro Capitulo, & prouisus venit per vim restitutionis in integrum, vel querelæ, & tunc tenetur iustificare causam suam, & ostendere plenè iustitiam sententiæ, Innoc. *in cap. tenore, de sentent. & re iudic.* Item etiam non procedit eadem principalis resolutio, quando pro parte Capituli est probata aliqua macula, quia tunc si prouisus vult illam diluere, tenetur probare se purum explicitè, & positiuè, Rota *in Toletana Canonicatus, 13. Nouembris* 1609. coram *Card. Lancellot. inn.* & apud Seraphin. *decis.50. vers. quod si Capitulum.* Nam etiam facta probatione impuritatis ex parte Capituli, potest prouisus contraria probatione probare suam puritatem, Rota coram Card. Seraph. *loco proximè citat.* Et si contingat fieri duplicem probationem æqualem, nempe puritatis, & impuritatis, semper præualet illa quæ pro puritate; quia in concursu semper præualet fama bona, *c. cùm in tua,* vbi Abb. *n.10. de spons.* Rota *in præcitata Toletana Canonicatus,* coram *Card. Marquemontio, & in alia Toletana portionis, 22. Iunij* 1609. coram *Card. Sacrato, & in altera Toletana portionis, 2. Maij* 1592. coram *Card. Mantica,* quæ est inter eius decisiones impressas *decis.274. num.12.*

Cùm probatio, seu informatio de genere fiat per 49
commissarios à Capitulo deputatos, summariè, & sine causæ cognitione, & consequenter exceptionem rei iudicatæ nunquam præstare possit, si ea semel facta prætendens fuerit in ea impurus repertus, poterit petere iteratò fieri informationem, Perez de Lara *de anniuers. & Capellan. lib.2. cap.4. num.98.* vbi *n.20. & 21.* ex eadem ratione resoluit semel admissum ad vnam Ecclesiam, si petat se admitti ad aliam, egere noua probatione, nisi fortè fuerit admissus per sententiam latam in contradictorio iudicio, quia tunc facit ius quoad omnes causas, *cap. in causis, de sentent. & re iud. l. fin.* vbi Doctores, *C. de legibus.*
† Exceptio impuritatis sanguinis cùm sapiat obie- 50
ctum, debet plenè, & concludenter probari, *cap. super his, de accusat. cap. accedens, de elect. cap.2. & cap. vt circa, eod. tit. in 6.* & in specie fuit dictum

in

in prædicta Legionen. coram *Blanchetto*, *& in Toletana portionis*, 6. *Nouembris* 1595. coram *Illustriss. D. meo Cardinali Millino*, *& in d. Toletana Canonicatus*, 26. *Septembris*, coram *Card, Marquemont.* ideo † per famam concludenter probari non potest, nisi sit perpetua, & illæsa apud omnes, & appareat oriri potuisse ex aliqua probabili causa, quæque contrariis probationibus non debilitetur, vt tenuit Rota *in dicta Toletana portionis*, coram Card. Mantica *d. d. decis.* 274. *num.* 9. *& in Ouetu. Canonicatus*, 24. *Iunij* 1607. coram *Card. Cauallerio*, *& in d. Toletana Canonicatus*, 10. *Septembris* 1608. coram *Card. Marquemont. & in Legionen. puritatis sanguinis*, 26. *Martij* 1631. coram *R. D. Queipo*, nunc Episcopo Pampilonen. *& in Corduben. dimidia portionis* 11. *Febr.* 1628. coram R. Duran. olim Episcopo Vrgellen. nunc verò Tarraconensi Archiepiscopo, est inter eius impressas *decis.* 131. nouissimè post aliquas huius tract. impressiones Escobar *de puritate & nobilit. proban. p.* 1. *quæst.* 10. §. 4. *num.* 9. *&* 11.

TITULUS TERTIUS.

De vera Patriarchalium Sedium erectione.

CAPUT PRIMUM.

De Patriarchis in genere, & de eorum præcedentiis, potestate, & priuilegiis.

SVMMARIVM.

1 *Patriarchæ præcipui & veri, quatuor sunt post Sanctissimum Papam, qui est Patriarcha Patriarcharum, videlicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, & de quaternario numero.*

2 *Papam non esse Prælatum, ac Superiorem cæterorum Patriarcharum, hæreticum est dicere.*

3 *Patriarchæ ideo quatuor sunt post Summum Pontificem, quia quatuor Euangelistarum in Ecclesia Dei vices gerunt.*

4 *Romana Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia ad eam iubente Domino ex Antiochia Cathedram suam transtulit Petrus.*

5 *Alexandrina Ecclesia Parochiali honore fungitur, quia B. Petri nomine à Marco Euangelista eius discipulo consecrata est.*

6 *Antiochena Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia prima fuit beati Petri sedes.*

7 *Constantinopolitana Ecclesia à Summis Pontific. Patriarchalis honos Imperatorum precibus datus est, vt scilicet post Romanum Pontificem primatus haberet honorem.*

8 *Hierosolymitanus Episcopus quartum Patriarchalis sessionis locum, & honorem habuit.*

9 *Hierosolymitana Ecclesia, si antiquitas spectetur, omnes, ac etiam Romanam videtur excedere.*

10 *Episcopus primus fuit S. Iacobus in Hierosolymitana Ecclesia constitutus.*

11 *Antiochia primùm sedit B. Petrus antequam Romam cathedram transferret.*

12 *Vrbes Regiæ, quæ in Orbe fuerint celebres, ostenditur.*

13 *Patriarchalis dignitatis titulus Romana, Alexandrina, & Antiochena Ecclesiis à principio datus fuit, habito respectu ad honorem Cathedræ beati Petri.*

14 *Romana Ecclesia quare primatum obtineat, ostenditur.*

15 *Alexandrina Ecclesia ideo præcedit Antiochenam antiquiorem, quia Augustalis dicebatur, & & magnificentia præ cæteris insignis.*

16 *Antiochia princeps erat, & Metropolis totius Syriæ.*

17 *Patriarchalis prærogatiua, & dignitas primò, & immediatè pendet ex Summorum Pontificum, & Conciliorum authoritate.*

18 *Patriarcha vnde dicatur, remissiuè.*

19 *Pallium Patriarchis Summus Pontif. tribuit, Archiepiscopi verò ab eisdem Patriarchis accipiunt.*

20 *Pallium à solo Romano Pontifice dari potest.*

21 *Patriarcha ex authoritate sibi à Romano Pontifice concessa pallia Archiepiscopis concedunt.*

22 *Doctores referuntur, qui de Pallij etymologia, & vsu tractarunt.*

23 *Crucem elatam Patriarchæ præ se ferre liberè possunt, præterquam in Vrbe Romana, aut vbicunque Summus Pontifex, vel eius Legatus de latere fuerit.*

24 *Archiepiscopi extra prouinciam Crucem præ se ferre non possunt.*

25 *Crux, quam Patriarchæ vbique præ se liberè ferre possunt, qualis esse debeat, ostenditur.*

26 *Appellari potest ad Patriarchas in omnibus caussis suarum prouinciarum.*

27 *Appellatio gradatim, non omisso medio est interponenda.*

28 *Patriarchis iure ipso singulari prærogatiua indulgetur, vt ad eos omisso medio in omnibus suarum prouinciarum locis possit appellari.*

29 Cap. antiqua, de priuileg. *declaratur.*

30 *Patriarchæ Regibus, aliisque Principibus superiorem non habentibus æquiparantur.*

31 *Patriarchæ Summorum Pontificum priuilegiis, & prærogatiuis vtuntur.*

32 *Patriarchis Romani Pontificis insigniis, & ornamentis vti fas est.*

33 *Legatus de latere insigniis, & ornamentis Romani Pontificis vti potest.*

34 *Patriarcharum iurisdictio in omnes Archiepiscopos, & Episcopos suos est ordinaria, & suprema.*

35 *Patriarchæ possunt dispensare cum Episcopo, vel alio beneficiorum collatore sibi subiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio suspensus.*

36 *Excommunicatos à Suffraganeis suis absoluunt Patriarchæ.*

37 *Priuilegia, quæ Patriarchis ex iure concessa reperiuntur, quatuor tantùm primariis, & veris competunt, non verò aliis, qui impropriè hoc nomine vsitata voce appellari solent.*

38 *Patriarchales quinque Ecclesiæ quare in Vrbe constitutæ? ostenditur.*

39 *Patriarchæ etiam hodie non tantùm debent esse, sed de necessitate ad Concilium generale vocandi sunt.*

40 *Patriarchalium Sedium tractatio quare adhuc vtilis? ostenditur.*

41 *Schismatici in Patriarchalibus prouinciis degentes audent Pseudopatriarchas de facto eligere.*

42 *Pseudopatriarchæ de facto in Patriarchalibus prouinciis*

uinciis constituti, aliquando diuersis legationibus, ac procuratoris mandatis Romano Pont. obedientiam dederunt.

43 *Moyses Mardeuus Antiochenus Patriarcha anno 1552. Fidei professionem fecit.*

44 *Gabriel Alexandrinus Patriarcha Romæ 15. Ianuarij 1595. per suos Legatos Fidei professionem fecit, obedientiamque Romanæ Sedi ac S.D. Papæ Clementi VIII. in Consistorio promisit.*

45 *Patriarchales prouincias redituras ad Catholicos Patriarchas prædixit Sancta Brigitta.*

1 QVATVOR sunt in vniuerso orbe præcipui, vero, & maximi Patriarchæ, vltra Sanctissimum Papam, qui est Patriarcha Patriarcharum, videlicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus. Durand. *in rationali diuin. lib. 2. cap. 1. num.* 18. Host. *in sum. tit. de auctoritate, & vsu pallij, num.* 4. Catech. Roman. ex decreto Sacri Concilij Tridentini iussu Pij V. editus *part. 2. cap. 7. de Ordinis Sacramento, n.* 27. *tit. de Sedibus antiquis Patriarcharum*, Matth. Vgon. *de præstantia Patriarch. colum. 3. vers. posteaquam, & col. 4. versic. si de primariis*, Couar. *variar. lib. 4. cap. 14. num.* 13. Petr. Gambar. *de officio Legati lib. 2. c. 1. n. 13. tit. de variis ordin. num..* Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ lib. 2. art. 11. & art. 17.* August. Beroi. *in cap. 1. n. 2. de iudic.* Ioan. Monach. *in cap. fundamenta, num* 6. & *ibi* Archid. *num.* 8. *de elect. lib.* 6. S. Antonin. *in sum. part. 3. tit. 20. cap. 4. in princ.* Paul. Orian. *in repet. l. 1. num. 23. ff. de officio eius, cui mandata est iurisd.* Rebuff. *in repet. cap. cum super, in princip. notab. 1. de causa possess. & in concord. Galliæ, in rub. de collation. in §. si quis vero, in verb. Patriarchalis*, Rodulph. Cupers *de sacrosancta Ecclesia, ad cap. oportebat, 79. dist. in §. ad quem casum, num.* 16. *& in §. patet, num.* 2. Medices *de legib. part. 1. quæst. 12. num.* 1. Flamin. *de resign. lib. 2. quæst. 1. num.* 51. Marc. Anton. Marsil. *de Ecclesiasticis reddit. part. 1. cap. 16. num.* 1. Raym. Ruffus *in Molinaum pro Pontif. Max. sub n. 14. pag.* 75. Anton. August. *in epit. veteris Iuris Pont. p. 1. lib. 4. tit. 2. 3. 4. & 5.* Ioan. Paul. Lancelot. *in instit. Canon. lib. 1. tit. de Episcopis, vers. Patriarcha*, Bertach. *de Episcopo, in probl. num.* 3. Mant. *de Concil. num.* 76. Gig. *de resident. Episcoporum, cap. 18. num.* 8. Gregor. *l. 12. verb. que se llamen Patriarchas, tit. 5. part.* 1. Redoan. *de simon. part. 1. c. 16. num.* 5. Petr. Greg. *in cap. conquerente, de offic. Ordin. cap. 2. num. 5. & syntag. Iuris lib. 15. cap. 5. num.* 3. Anast. Germon. *lib. 2. de sacrorum immun. cap. 5. num.* 17. Selu. *de benefic. part. 1. quæst. 2. num.* 40. Chassan. *in catalogo gloriæ mundi, part. 4. consid.* 9. Ludou. Gom. *in cap. cum in multis, pag. 92. de rescript. num.* 6. Filliuc. *de benefic. tract. 41. cap. 2. num.* 35. Gasp. Valasc. *in repet. l. imperium, num. 100. ff. de iurisd. omnium iud.* Lancel. Conrad. *in templo omnium Iud. l. 2. cap. 2. §. 3. num. 2. & cap. 3. n.* 4. Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap.* 2. Filliuc. *in quæst. moralib. tract. 41. cap. 2. num.* 35. Monet. *de conseruator. cap.* 5. Aubert. Miræ. *in lib. cui* titulum fecit, *Notitia Episcopatuum, lib. 1. cap.* 1. Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 9. à num.* 12.

De quaternario numero multi multa scripserunt exemplo Democriti, qui librum integrum de illo composuit: videndi sunt S. Thom. *in opusc.* 71. S. Bernard. *in serm. de quadruplici debitore, & in serm. de quatuor modis orandi, & in sentent.* Cæl. Rhodig. *lib. 12. lectionum antiq. cap.* 9. Petr. Bung. *de mystica numerorum significat. sub tit. de numero quarto*, Chassan. *in catalogo gloriæ mundi, part. 12. consid. 37. in princ. in vers. de laude vera quaternarij.* Ludou. Gom. *in repet. cap. cum in multis, num. 74 cum seqq.* maximè *n. 95. de rescript. in* 6. Thom. Actius *de ludo scacchorum, quæst. 6. num. 103. cum seqq.* & maximè *num. 107. & 108.* ex quibus præcipuè deducuntur, quod quatuor sint flumina Paradisi, quatuor Cœli partes, quatuor anguli, & partes terræ, & quatuor principales venti, elementa quatuor, complexiones hominum quatuor, anni tempora quatuor, tempora magna ab Adam vsque ad finem sæculi quatuor, liberi arbitrij status quatuor, charitatis gradus quatuor, cardinales virtutes quatuor, musicæ artis voces & rationes quatuor, coniugij partes quatuor, Astrologiæ partes quatuor, affinitatis, consanguinitatis gradus quatuor. Animus constat ex quatuor, cognoscitur Deus per naturæ modos quatuor, idem operatur modis quatuor, & apud omnes ferè gentes eius nomen scribitur litteris quatuor: denique quatuor sunt præcipuæ regulæ Mendicantium, quatuor sacrosancti Domini nostri Euangelistæ, quatuor primi Ecclesiæ Doctores, quatuor memorabiles in sacra Scriptura quadrigæ, quatuor Rotæ, quatuor Cherubini, & quatuor admiranda animalia oculis plena, quæ signanter prædictos quatuor Patriarchas repræsentant. Et antequam de vniuscuiusque erectione distinctè, & in particulari aliquid dicamus, de eorum ordine, & præcedentia aliqua oportet breuiter prænotare.

De Primatu Romanæ Ecclesiæ super omnes alias immorandum non est, quia licèt fremant hæretici, inter Catholicos certissima est, & indubitata, plurimisque antiquorum Canonum, & generalium Conciliorum decretis conclusio, vt infrà *hoc tit. cap.* 2. probabimus; interim tamen quoad hoc propositum illud est obseruandum, quod Romanus Pontifex non sic est habendus primus in ordine aliorum quatuor Patriarcharum, sicuti est Constantinopolitanus respectu Alexandrini, & Alexandrinus respectu Antiocheni, & Antiochenus respectu Hierosolymitani; quia in illo non est sola prælatio ratione loci aliorum Patriarcharum, verùm etiam est vera maioritas, supremaque potestas, vt optimè contra hæreticos aduertunt Francisc. Turrian. *in schol. ad 39. Nicæni Concilij*, Læl. Zecch. *in tract. de Romano Pont. in hæresi 3. in resp. ad* 17. Card. Bellarm. *tom. 1. controuers. 3. lib. 2. cap. 18. vers. argumentum 3. & versic. seq.* Hic etiam est verus, & Catholicus sensus Iustiniani Imper. *in nouella 131. de Ecclesiasticis titulis, collat. 9. in princip.* in illis verbis, *Sanctissimum senioris Romæ Papam primum esse omnium Sacerdotum*; nam quamuis Dionys. Gotofred. verba illa interpretatus fuerit in hunc modum, *Primum esse omnium*, id est, *primum sedere*, allegando Iulianum *ibid. num.* 507. ita exponentem; innuunt tamen sine dubio dicta verba maioritatem ac Primatum Pontificis, prout illum iisdem verbis docuit S. Thom. *contra errores Græcorum*, quem citant Paul. Grysald. *in decisionibus Catholicæ Fidei, verb. Papa, num.* 1. Lotter. *dict. lib. 2. quæst. 9. à num.* 7. Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarchia, part. 1. diff.* 1. Iacob. Sirmond. *apolog. in Eucharistic. Salmatij, lib. 2. c.* 27. Illustriss. D. Acuña *de primatu Eccles. Bracharen. cap. 4. à princ.* Vnde Gabriel ille nonagesimus septimus (secundùm suam computationem) Alexandrinus Patriarcha, in legatione, & epistola obedientiæ missa S.D. Clementi VIII. *sub dat. Alexandriæ, 22. Nouemb.* 1593. & lecta Romæ in sacro Consistorio *die 15. Ianuarij* 1595. statim in principio, eundem sanctissimum in titulo & inscriptione epistolæ principem Patriarcharum appellat. Hæc enim sunt eius verba: *Tibi Domino, Patrum Patri, Patriarcharum principi, tertio decimo Apostolorum gloriosi Domini nostri Iesu Christi, & quatuor sanctorum Euangelistarum, S. Petri Apostoli successori*, quæ refert Card. Baron. (scholium faciens ad Catholicum dictorum verborum sensum) *tom. 6. annal. pag. 691. & seq.* Hæreticum est enim asserere Papam non esse Prælatum, ac superiorem cæterorum Patriarcharum, vt in terminis post S. Thom. aduertit Paul. Grysald. *in decisionibus Catholicæ Fidei, verb. Papa, n. 4. & 10. & verb. Patriarcha,*

&

& detestando impium Carolum Molinæum, probat Raymuod. Ruffus *in Molinaeum pro Pontifice Max. sub num.8. pag. 19. vers. primatum.*

3 Quare ad alios deueniendo inquirenda est ratio cur eorum Ecclesiæ, Constantinopolitaoa scilicet, Alexandrina, Aotiochena, & Hierosolymitana Patriarchatus dignitate fuerint exornatæ: ponunt nonnulli io eo, quia quatuor Euangelistarum in Ecclesia Dei vices tenent, ad similitudinem quatuor animalium, quæ Ioannes vidit, *Apocal. cap.* 4. Vnde ad Patriarchas etiam deducere videtur Pontifex *in cap. scriptum* 40. *in princip. de elect.* & post Roman. *consil. vlt.* hoc est, *sermone* 1. *Basilica habito*, *num.*20. scribit Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss.*41. *num.*2. & ante eum Chassan. *in catalogo gloriæ mundi, part.*4. *consid.*9. Verùm alii meliùs considerant tres tantùm Ecclesias Patriarchales à principio fuisse, quas Beatus Petrus instituit, scilicet Romanam, Alexandrinam, & Antiochenam, quarum meminit text. *in cap. cleros, vers. Patriarcha*, 21. *dist.*
4 † Romanam, quia ad eam, iubente Domino, ex Antiochia Cathedram suam transtulit Petrus, vt refertur *in cap. per venerabilem, ver. sanè, qui filij sunt legitimi:* tum quia Petri, & Pauli glorioso martyrio coronata est, & ex aliis rationibus, quas expendemus in-
5 frà *hoc capite.* † Alexandrinam, quia beati Petri nomine à Marco Euangelista eius discipulo consecrata
6 est. † Antiochenam, quia prima fuit beati Petri Sedes, & ideo eius nomine eam celebrat Ecclesia, ibidemque primum Christianorum nomen accipit initium, quæ omnia ex Anacleto ponit Gratianus *in cap. sacrosancta, versiculo Prima ergo sedes*, 22. *dist.* & deducitur ex antiquissimo Nicæn. Concilio *cap.*6. refertur *in cap. mos antiquus*, 65. *distinct.* me citato *in hoc loco*, Illustriss. D. Acuña *de Primatu Eccles. Brachar. cap.*2. *num.*2. Postmodum idem honor Imperatorum
7 precibus † Constantinopolitanæ Ecclesiæ à Summis Pontificibus datus est, vt scilicet post Romanum Pontificem Primatus honorem haberet, refertur *in cap. Constantinopolitana*, 22. *dist.* explicat latè Card. Bellarm. *tom.*1. *de Romano Pontif. lib.*1. *cap.*24. & multi quos refert Henriq. *in sum. lib.*10. *cap.*29. §.1. *&* 2.
8 Deinde, quia moribus, & antiqua traditione † Episcopo Hierosolymitano (quamvis Cæsareæ Archiepiscopo suffraganeus esset) honos deferebatur, vt sederet statim post Patriarchas, etiam supra suum Archiepiscopum, huiusmodi honorem seruandum illi esse statuit Nicæna Synodus relata *in d. cap. quoniam mos*, 61. *dist.* quia Hierosolymitanus Episcopus quartum quidem Patriarchalis sessionis locum, ac honorem habebat, non tamen propterea à subiectione Cæsareensis, quæ Metropolitana erat, exemptus.

9 Verùm huiusmodi ordo in prædictis Patriarchalibus Sedibus non rectè dispositus esse videtur, quia in eis constituendis vel attendimus antiquitatem Ecclesiarum, vel dignitatem fundatorum, aut Prælatorum, qui eis præfuerunt, vel locorum amplitudinem, vt considerare videtur Anacletus *in cap. illud, & in cap. Episcopi*, 80. *dist.* Si enim antiquitas attendatur Hierosolymitana, omnes, ac etiam Romanam videtur excedere; eam enim pro totius Ecclesiæ matre proponit Regius vates Dauid *Psalm.*109. *vers.*4. *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion*, quod de Christi regno, & Euangelij prædicatione ex Patribus bene explicat Genebrard. *ibidem*, adducens authoritates Isai. *cap.*2. *vers.*3. *& Micheæ cap.*4. *vers.*2. *ex Sion exibit lex:* & quia Christus Dominus ab Hierosolymis prædicandi Euangelium sumpsit exordium: vnde non immeritò Beatus Clemens *lib.* 1. *recognit. cap.* 10. *fol.*17. (si huiusmodi libros ab eo esse conscriptos verè asserere possimus) Hierosolymitanum Episcopum appellat Principem Episcoporum, dum ait: Iacobum Episcoporum Principem Sacerdotum Princeps orabat. Sic etiam in Constantinopolitano Concilio Theodosij temporibus in epist. ad Ecclesiam Romanam dicitur Hierusalem mater omnium Ecclesiarum.

Si verò Prælatorum dignitas spectetur, eadem Hie- 10
rosolymitana Ecclesia præferenda videbatur, quia ibi primus Episcopus fuit S. Iacobus Apostolus frater Domini, & post eum Simon etiam Apostolus, & frater ipsius Domini, vnde sequitur Alexandrinam debere præcedere, in qua sedit Marcus Apostolorum dis-
cipulus. † Immò & ipsam Romanam, omnesque alias 11
videtur præcedere Antiochena, in qua Petrus Apostolorum Princeps primò sedit, priusquam Romam cathedram transferret, vt constat ex *d. cap. sacrosancta, vers. tertiò*, text. optimus *in cap. rogamus*, 24. *quæst.* 2. & ex Patribus antiquis contra Onuphrium *in addit. ad Platinam de vitis Pontificum*, tenentem priùs Petrum Romæ instituisse Sedem, diligenter comprobat Cardinalis Cæsar Baron. *anno Christi* 39. *pag. mihi* 311. & ex D. Hieron. Beda, Cano, Cordub. & Couar. plurimisque aliis confirmat Henriq. *d. cap.*29. §.1. *litera D.* Quæ rationes à fortiori concludunt Constantinopolitanam præcedere non debuisse Antiochenam, & Hierosolymitanam, neque etiam Alexandrinam, quæ à Marco Euangelista nomine ipsius Petri fundata est, eique primus præfuit, vnde primum locum post Romanam tenere probat text. *in dict. cap. sacrosancta.*

Si deniqua ad locorum amplitudinem attendamus, 12
plures alias reperiemus Regias vrbes, in quibus Imperatorum Sedes fuerunt: in Oriente scilicet, Nicomediam, vbi sedit Diocletianus: io Occidente Mediolanum, vnde Maximianus Africam, & Italiam regebat, & Treuerim, vnde Constantius Constantini pater Gallias, & Britannias gubernabat, vt prosequitur latiùs Card. Bellarm. *mihi epist.*52. inter opera S. Clementis, *fol.*361. *ad med.* & ante eum difficultatem sensit Card. *in cap. antiqua, opposit.*1. *&* 2. *de priuil.* Mendoz. *quæst.* 4. *scholast.* §. 4. *in* 5. *argum.* Tum etiam, quia in diuinis rebus statuendis hanc rationem ex loci amplitudine non attendi docet Leo Pontifex *epist.* 54. secundùm eundem Bellarm. *loco proximè citato.*

Pro perfectiori igitur prædictorum resolutione à 13
nobis inquirendum est, quare certis Ecclesiis titulus hic Patriarchalis dignitatis fuerit attributus, & deinde cur in illis tribus ciuitatibus potius, quàm aliis totius Orbis beatus Petrus Ecclesias eligi voluerit, quibus præhabitis facilè constabit, ordinem Patriarchalium Sedium supra positum rectè constare. Ad primum igitur respondetur, à principio quando primis Patriarchis datus est, & attributus titulus Patriarchalis dignitatis, respectum habitum fuisse ad honorem Cathedræ beati Petri Principis Apostolorum, vt scilicet, & merito maior honos illis deferretur Ecclesiis, quas ipse per se erexit, & rexit, vel per discipulos erigi iussit, vt de Romana, Antiochena, & Alexandrina suprà diximus: & ideo tres has solummodo à principio Patriarchales fuisse probat *dict. cap. sacrosancta*, & latè explicat Bellarm. *dict. cap.*24. licèt deinde aliis idem honor sit attributus, de quibus suprà, & notauit Polydor. Virgil. *loco citato.* Ad secundum respondetur faciendo beatum Petrum in illis tribus ciuitatibus potiùs quàm aliis totius Orbis Patriarchales Ecclesias erigendo ad locorum amplitudinem, & dignitatem respexisse, vt scilicet in eis locis, in quibus erant Gentilium primates, primi essent legis Euangelicæ Prælati, ad abolendam idololatriam, & ad maiorem Christiani nominis gloriam, ac faciliorem Euangelij prædicationem, vt docent Lucius Papa, Beatus Clemens, & Anacletus *in cap.*1. *& per totam* 80. *dist. & in cap.*1. *dist.*99. eamque rationem latè confirmat in eodem proposito Cardin. Baron. *dict. tom.*1. *pag.*310. *cum sequentibus.*

14 Ex quibus iam facilè constat, iure optimo Ecclesiam Romanam obtinere Primatum super omnes alias vniuersi Orbis, tum propter authoritatem Petri Apostolorum Principis, & ipsius Christi Vicarij, qui in eadem, iubente Domino, relicta Antiochia Sedem Apostolicam constituit, eamque martyrio suo, & Pauli coronauit: tum quia Roma Regia est Imperatorum Sedes, vt elegantissima Hieronymi verba *lib. 2. aduersus Iouinianum, in fine*, demonstrant: *Vrbs potens, Vrbs Orbis domina, Vrbs Apostoli voce laudata.* Hinc Petrarcha: *Hoc affirmo*, inquit, *quod totius humana magnificentia supremum domicilium Roma est, nec est vllus tam remotus terrarum angulus, qui hoc neget.* Propterea idem Petrarcha *in inuectiua contra Gallum*, ait: *Roma mundi caput, Orbis Regina, sedes Imperij, arx Fidei Catholica, fons omnium memorabilium exemplorum.* Quod autem caput mundi meruerit appellari, ex eo factum videtur, quod Romulus iam vita functus Proculo apparuerit, dicens: Abi, nuntia Romanis, Cœlites ita velle, vt mea Roma caput sit Orbis terrarum, vt iisdem verbis de Rumulo agens, refert Titus Liu. *lib. 1. ab Vrbe condita.* Vel ex eo quod humanum caput repertum fuerit à iacientibus fundamenta Capitolij, vt obseruant Mynsing. *in §. iuam formam 1. Instit. de satisdat.* Vtcumque sit, indubia res est, quod Roma iuris vtriusque authoritate caput mundi appelletur, patet *in cap. fin. de foro comp. & in l. Roma, ff. ad municip.* tradunt Alciat. *lib. 2. dispunct. c.* 21. & Mandos. *in reg. 10. Cancel. cap. 10. n. 4.* in ea siquidem, tanquam in communi omnium patria, sunt ferè omnes nationes de mundo, vt dixit Burgos de Pace *in repet. c. cognoscentes, num. 210. de constit.* Et Ioan. Quintin (licet cum aliqua nota Curiæ) *in repet. cap. de multa, n. 110. de prabend.* Nec mirum est, si aliqui qui domi manentes illustres videbantur, Romæ pro nihilo habeantur, quemadmodum enim terræ flumina, quamuis ampla, & profunda, nomen amittunt mare ingressa, ita & Doctores domi clari, & inter suos egregij, Romanam adeuntes Curiam, inter maiores nomen amittunt.

15 Constat etiam ratio, quare Alexandrina Ecclesia præcedat Antiochenam; quamuis enim Antiochena erecta fuerit à Petro ante Alexandrinam, quæ eius nomine à Marco fuit instituta; quia tamen præfectura Alexandrina, quæ Augustalis dicebatur, ab Augusto suo nomine insignita, magnificentia præ cæteris ab eodem fuit nobilitata, & lex Ægypti prouinciis, & vniuerso eius imperio ius dicebat, vt constat ex text. *in l. 1. ff. de offic. Præfecti Augustalis*, quem diligenter exornat Cardin. Baron. *in Martyrol. die 20. Octobris, in Beato Arcenio*, meritò superior erat præfectura Syriæ, ad quam Antiochia pertinebat, & consequenter eadem consideratione, primus etiam honos post Romanam Ecclesiam eius Patriarchis à Summis Pontificibus datus est, vt explicat idem Baron. *dict. tom. 1. pag. 310.* Neque satis concludit alia ratio, quam affert *anno 46. Christi, pag. 407.* quæ etiam placuit Cardinali Bellarm. *citat. loco, cap. 24.* quod Alexandrina primum obtinet locum post Romanam, quia eam Marcus Petri nomine erexit: non enim ideò sequitur, quod debuit præcedere Antiochenam, cui Petrus ipse primò, & principaliter præfuit.

16 Deinde constat ratio, quare in illo principio, & tempore Anacleti Antiochena præcedebat Constantinopolitanam; quia tunc Constantinopolis non erat, quin Bizantina Ecclesia, etiam postquam Constantinopolitana dicta est, diu fuit semper Episcopatus sub Archiepiscopo Heracleensi; Antiochia verò tunc princeps erat, & Metropolis totius Syriæ, cui & Palæstina, & ipsa Hierosolyma subiacebat, vt apertè voluit significare Canon prædictus Nicænæ Synodi, relatus *in dicto cap. quoniam mos, 65. distinct.* dum constituens, vt Hierosolymorum Episcopo honor iste referatur, addit: Manente tamen Metropolitanæ ciuitati propria dignitate, vt explicat eleganter Baron. *dict. pag. 310. cum seq.*

17 Quare his ita præhabitis, iam colliges rationem concedendi dignitatem ipsam Patriarchatus, vel prærogatiuas, & præcedentias inter easdem Ecclesias, non necessariò ex antiquitate singularum deducendam esse, sed ex pluribus aliis rationibus, ex quibus Pontifices moueri potuerunt, vt antiquiorem præferant nouiori, vel è conuerso: priuilegium enim, & prærogatiua hæc Patriarchalis dignitatis primò, & immediatè pendet ex Summorum Pontificum, & Conciliorum authoritate, vt probat Leo Pontifex *dict. epistol. 52.* in eisdem terminis, & in nostro proposito, & Anacletus, quos refert Gratian. *in c. priuileg. p. 1. & 2. 25. quæst. 2.* in ipso enim Romano Pontif. omnes thesauri dignitatum, potissimè Ecclesiasticarum reconditi sunt, vt ex Baldo, & Barbat. obseruat. Mandos. *in reg. 6. Cancel. de resignat. quæst. 3. n. 2.* solus namque potest Prælatos mutare, & inthronizare, vt verbis vtar Antheri Papæ *in epistol. ad Episcopos Bætica*, de qua *in cap. mutationes 7. quæst. 1.* refert Dionys. Paul. *cap. 10. num. 80.* Neque enim semper, & indistinctè vera est regula de prioritate temporis, vt antiquior præferatur, sed ex aliis qualitatibus contrarium sæpè obseruatur, vt notant omnes *in regul. qui prior, lib. 6. & in cap. 1. de maiorit. & obedient.* text. optimus *in l. 2. C. vt dignitatum ordo seruetur, lib. 12.*

18 Omissa etymologia, quod Patriarcha Græca lingita πατριάρχης, id est, Summus, seu Princeps Patrum interpretatur, vt cum Isidoro loquar *lib. 7. etymolog. cap. 12.* transcriptus *in cap. cleros, 21. distinct.* vbi obseruant communiter Doctores Summistæ omnes *in verb. Patriarcha*, plures quos retuli suprà *tit. 1. cap. 6. num. 9.* quibus adde Paul. Grysald. *in decision. Catholica Fidei, verb. Clericus, num. 2.* Lancelot. *in instit. Canon. lib. 1. tit. de Episcopis, §. appellantur.* Gambar. *de officio, & prast. Legati de latere, lib. 2. tit. de variis Ordinariorum nominib. à num. 11.* Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. c. 1. à n. 41.* vbi *n. 35.* cum Card. Baron. *tom. 2. annalium Ecclesia, anno Christi 112. vers. 2. incipit, Leguntur*, obseruat Patriarchale nomen ab ipso ortu Ecclesiæ receptum, vsitatumque fuisse: omissa etiam quæst. illa, an Patriarchæ re, an verò nomine tantùm differant à Primatibus, quam tetigimus suprà *tit. 1. c. 6. num. 7. & 9.* deueniendum est ad priuilegia, innumera quidem & maxima, quæ ipsis Patriarchis ob eximiam, qua fruuntur, dignitatem concessa sunt.

19 *Primum* igitur Patriarchalis dignitatis priuilegium est, quod à Summo Pont. Patriarchis tribuitur pallium, quod est plenitudinis officii Pontificalis insigne; Archiepiscopi verò ab eisdem Patriarchis accipiunt, *cap. antequam, 23. de priuileg.* Abb. *in rub. de authoritate, & usu pallii, num. 2.* Lancelot. Conrad. *in templo omnium iudicum, lib. 2. cap. 3. num. 19. & c. 4. per totum.* Gambar. *de offic. & potest. Legati de latere, lib. 2. tit. de variis ordinariorum nominat. num. 21.* Christoph. Marcel. *in carem. Romano, lib. 1. cap. 8. per tot.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 34. quæst. 4.* Sebast. Cæs. *in relect. de Eccles. hierarch. p. 1. dist. 4. §. 4. num. 2.* D. Acuña *ad cap. 2. num. 4. dist. 100.* Petr. Greg. *syntagm. iuris part. 2. lib. 15. cap. 9. num. 6.* Non obstat quod † pallium à solo Romano Pont. vniuersaliter 20
dari potest, iuxta text. *in c. nisi, de authorit. & vsu pallij*, cùm detur in signum plenitudinis potestatis, iuxta text. *in cap. ad honorem, illo tit. & in d. c. antequam*, quæ potestatis plenitudo ab alio dari non potest, nisi ab Apostolica Sede, eiusque Præside Romano Petri successore, à quo, tanquam à capite, in alios Prælatos tanquam membra, omnis profluit Ecclesiastica iurisdictio, *cap. in nouo, 21. dist.* Quare respondetur, † Patriarchas ex authoritate ab ipso Romano Pont. concessa 21
pallia

pallia Archiepiscopis concedere, ac subinde dici non
posse quod ab alio accipiunt, quàm à Romano Pont.
& in ipsius B.Petri corpore, iuxta prædictum sensum,
22 iuncta reg. *Qui per alium facit*, *lib. 7.* Cætera † de
pallij etymologia, & vsu vide apud Durand. *in rationali
diuinorum*, *lib.3. cap.* 17. Conrad. Brun. *de caeremon.
lib.3. cap.4. ad finem*, Polydor. Virgil. *de inuentoribus
rerum*, *lib.* 12. *cap.* 12. Petr. Gregor. *syntagm. iuris
lib.15. cap.9. à num.6.* Læl. Zecch. *de Republ. Eccle-
siast. tit. de statu Illustriss. Patriarcharum*, *à num.5.* Ste-
phan Durant. *de ritibus Ecclesiæ*, *lib.2. c.9. à num.41.*
Henriq. *in sum. lib.10. cap.31. in princ.* optimè Guido
Pancirola *in thesauro variarum lectionum*, *lib.1. c.20.
per tot.* & infrà *tit.3. præl.22.*

23 *Secundum* priuilegium est, vt vbique Crucem ela-
tam præ se ferre liberè possint, præterquam in Vrbe
Romana, aut vbicumque Summus Pontifex, vel eius
Legatus vtens insigniis Apostolicæ dignitatis præ-
sens fuerit, & habetur *in d. cap. antequam*, notant *ibi*
Anton. & Abb. *in princip.* Chassan. *in catalogo gloriæ
mundi*, *part.1. considerat.38. conclus.4.* Petr. Gregor.
syntagm. iuris lib.15. cap.9. num.6. Læl. Zech. *vbi pro-
ximè*, *num.2. ad finem*, Henriq. *d. lib.10. cap.26. §.3.*
Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 41. num. 25.* Sebast.
Cæsar *in relect. de Eccles. hierarchia*, *part. 1. disp. 4.
§.4. ex num.18.* D.Acuña *de Primatu Eccles. Brachar-
ren. cap.6.* Pacian. *de probat. lib.2. cap.33. num.20.* Ste-
phan. Gratian. *Marchiæ decis. 29. num. 3.* Alzed. *de
præcell. Episcop. dign. part.2. cap.1. num.35.* Pancirola
d. lib.1. cap.20. §. habent & aliud, malè notans Abb.
in cap.1. vt lite non contest. num.7. contrarium voluisse,
quod scilicet Patriarchæ solùm intra Prouincias sui
Patriarchatus possunt deferre Crucem; nam Abb. *ibi*
apertè loquitur de Archiepiscopis, in quibus verissi-
mam tradit & vtilem, atque receptam distinctionem,
quam etiam recepit *in d. cap. antequam*, *num.10.* quod
sunt quædam insignia denotantia superioritatem, seu
potestatem in loco, & istis vti potest extra suam pro-
uinciam, absque speciali priuilegio. Idem erat di-
cendum in Patriarchis, nisi communi iure eis con-
cessum reperiretur: quod autem hic sit sensus *d. cap.
antequam*, & particulæ illius, *vbique*, patet non so-
lùm ex ipsius proprietate, quæ accipitur pro quocum-
que loco: ego ipse *in meis Remissionib. de clausulis &
dictionibus*, *dict.358. num.2.* sed magis ex limitatione,
quam inferiùs facit text. ille *ibi*, nisi in Vrbe Roma-
na, &c. aduertit bene Anton. Augustin. *in notis ad
illum post collectiones adlectis*, quæ exceptio regulam
firmat in contrarium quoad omnia alia loca, in qui-
bus Romanus Pontifex præsens non reperitur, iuxta
reg. text. *in l. nam quod liquidè*, *§. vlt. ff. de penu
legata*, cum citatis *in libello de principiis vtriusque
iuris*, *litt. C*, *num. 5.* Quædam autem sunt insignia
denotantia dignitatem personæ, & his vti potest Ar-
chiepiscopus, vel similis Prælatus extra loca sui ter-
ritorij, veluti portare annulum, vel celebrare cum
Mitra, & Baculo, vt notat gloss. quam sequuntur
omnes *ibi*, *in Clem. Archiepiscopo*, *de priuileg.* plures
me citato *in hoc loco*, refert Alzed. *d. part. 1. cap.13.
num.88.* vide infrà *alleg. 30. num. 16.* vel etiam quod
post se caudam portari faciat; pertinet enim hoc ad
personæ dignitatem, & incessus decentiam, notant
idem Abb. & ex eo Pancirola *loco proximè citato*, ad-
uertens habitum hunc fuisse quorundam Palatino-
rum Principis Constantinopolitani; sed ad Græcos
recurrere non oportet, & satius est dicere illos ex no-
stris sumpsisse. Ex quibus circa hoc priuilegium fe-
rendi crucem inter Archiepiscopos, & Patriarchas illa
24 apparet differentia, quod † Patriarchis Iure commu-
nidatum est vbique, Archiepiscopis verò intra Pro-
uinciam, iuxta text. *in dict. Clem. Archiepiscopo*,
Zech. *d. tit. de statu Illustriss. Patriarch. num.6.* me ci-
tato *in hoc loco*, Illustriss. D.Acuña *de primatu Eccles.
Bracharen. cap.6. num. 5.* nam extra Prouinciam Ar-
chiepiscopi Crucem deferre non possunt, nisi illi,
quibus speciali Sedis Apost. priuilegio fuerit conces-
sum, vt probat text. *in dict. cap. 1. vt lite pendente.*
Alia quoad hoc inter eos est differentia, quia † Pa- 25
triarchæ Crucem ligno transuerso gemino constan-
tem præ se ferunt, cuius lignum superiùs transuersum
breuius est, inferiùs longius; Archiepiscopis verò
intra suam Prouinciam vnius duntaxat transuersi ligni
Crucem præ se ferre permittitur, vt optimè obserua-
runt Cuiac. *in paratitl. ad titulum de foro compe-
ten. in cap. sanè 2. in fine*, Iust. Lips. *in notis ad suos
de Cruce libros.* Iacob. Gretser. *de ortu S. Crucis*,
part.3. in descriptione Crucis Vverdeanæ, *vers. verùm
cùm circa*, Iaym. Bleda *in tract. Sanctæ Crucis*, *cap.7.*
Hieron. Roman. *part. 2. de Republ. ad finem*, me ci-
tato *in hoc loco*, Alzed. *de præcell. Episcop. dign. part.2.
cap.10. num.43.*

Tertium priuilegium est, quod ad eos in omnibus 26
causis suarum prouinciarum possit prouocari, vt re-
fert text. *in dict. cap. antiqua*, *vers. in omnibus.* Sebast.
Cæsar *dict. §.4. num.8.* Petr. Gregor. *dict. part.2. lib 15.
cap.9. num.6. vers. ad hos quoque.* Ratio autem forma-
lis huius priuilegij in eo consistit, quia † secundùm 27
ordinarias regulas appellatio gradatim, non verò
omisso medio est interponenda, *l. Imperatores 21. in
princip. ff. de appellat.* vbi omnes, & vltra ordinarios
Socin. *reg.39.* Maranta *de ordine iudicior. part.6. cap.
de appellat. à num. 368.* & alij, de quibus Alphan.
collect. 892. quibus adde Garciam Falconium *reg.32.*
& plenissimè post multos, quos refert Sigismundum
Scacciam *de appellat. quæst.7. à princip.* ita scilicet, vt
inter Ecclesiasticos iudices ab Archidiaconis, & aliis
inferioribus Prælatis ad Episcopum, & ab Episcopo
ad Archiepiscopum, & sic ab inferiori ad Superiorem
immediatum iudicem interponatur appellatio, *cap.
dilecti 66. de appellat. cap. Romana*, *in princip. & §. ab
Archidiaconis*, *& §. debet*, *& §. vlt. eod. tit. lib.6.* pro-
sequuntur Petr. Gregor. *de appellat. lib.4. cap.2.* Scac-
cia *dict. quæst.7. à num.32. & 86.* † Patriarchis tamen 28
ipso iure singularis hæc prærogatiua indulgetur, vt
ad eos omisso medio in omnibus suarum Prouincia-
rum locis licita sit appellatio, atque ita text. *in dict.
cap. antiqua*, esse intelligendum; quia aliàs nullum
concederet priuilegium Patriarchis, contra princi-
pium illius text. ibi, renouantes priuilegia; & hanc
esse communem sententiam computatis Auctoribus
post Innoc. & Host. concludit *ibi* Abb. *num.7. & 8.* se-
quitur Petr. Greg. *syntagm. lib.15. cap.9. num.6.* Læl.
Zecch. *dict. tit. de statu Illustriss. Patriarch. num. 4. ad
finem*, Maranta *d. loco*, *num. 271.* & post Gambar. *de
offic. Legat. lib.8. quæst.22. num.106.* de communi te-
statur Scaccia *d. quæst.7. num.104.* Lancel. Conrad. *in
templo omnium iudicium*, *lib.2. cap. 3. num. 9.* Marth.
Vgon. *in tract. de præstantia Patriarchali*, *col.29. vers.
dixi iam quædam.*

Non obstat text. *in d. cap. antiqua*, ibi, *saluis ap-* 29
pellationibus ad Sedem Apostol. interpositis, quatenus
hoc, vt appelletur omisso medio, soli Romano Pont.
concedere videtur, quod omisso medio ad Rom. Pont.
appellari possit, probant text. *in cap. omnis*, *2. quæst.6.
cap. si duobus*, *de appellat. lib. 6.* glos. *verb. reseruata*,
in cap. quod translatione 4. de officio Legati. Anton.
Scapp. *in tract. iuris non scripti*, *cap.41. num.7.* Sigism.
Scacc. *de appellat. quæst. 7. à num. 46.* Cardin. Tusch.
tom.1. lit. A, *concl.452. num.51.* Respondetur enim
text. in citatis verbis non loqui taxatiuè, neque im-
pedire quod etiam quatuor Patriarchis specialiter
concedatur; quia si gradatim ad Patriarchas esset ap-
pellandum in prouinciis sibi subiectis, nihil eis spe-
cialiter concederet text. contra mentem Pontificis in
proœmialibus verbis, ibi, *Patriarchalium sedium pri-
uilegia renouantes*: quare audiendi non sunt contra-

rium resoluentes, Anton. *in d. cap. antiqua, num.11.* refert, & sequitur Henr. *d.lib.10. cap.29.§.3.* id colligentes ex *glos.vlt.in d.cap.antiqua.*

30 *Quartum* priuilegium est, vt Patriarchæ Regibus, aliisve Principibus superiorem non habentibus æquiparentur, cùm eorum instar redacti sint, quòd multarum prouinciarum regimina subeant. Bald. *in l. 1. §. iis cunabulis, num.3.ff. de offic. Præf. Pratorio*, Andr. Barbat. *de præstantia Cardin. quæst.2. Basilica 1. n.43.* Lancel.Conrad. *in templo omnium iudicum lib.2. cap.3. num. 21.* Iacob. de Nigris *in repet. l. 1. ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictio, num. 16.* Chassan. *in catalogo gloriæ mundi, part.4.consid.9.vers. & isti.* Læl. Zech. *d.loco, num.2. circa finem*, Iacobat. *de Concil. lib.2.art.1. num.137.* Sebast. Medices *in tract. de legibus & statutis, part.1.quæst.12.num.9.* Gaspar Valasc. *in repet.legis imperium, num.2. ff.de iurisd. omnium iudic.* Andr. Gambar. *lib. 2. de officio & potest. Legati, in princ.num.15.*

31 Imò & Summorum Pontificum priuilegiis, ac prærogatiuis vtuntur, iuxta text. *in cap. renouantes, 22. dist.* sub illis verbis: *Similia priuilegia, quæ superior Roma habet, accipiat.* Et Iustinian. *in auth. de Ecclesiast. titulis, §.1.collat.9.* Honor.& Theodos. *in l.omni innouatione 6. C.de sacros.Eccles.* ibi, *non absque scientia viri Reuerendissimi sacrosanctæ legis Antistitis Ecclesiæ Vrbis Constantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogatiua lætatur, l.1. & ibi glos. verb.lætetur, C.de priuileg. Vrbis Constantinopolit.lib.11.*

32 Vnde ratione huius Papalis similitudinis Patriarchis Romani Pontificis insigniis & ornamentis vti fas est, siquidem veste russa indutis incedere, & equo albo phalerato, simul atque freno, & calcaribus deauratis vti eis liberè licet, Abb. Panorm. Host. & alij scribentes communiter *in d. cap. antiqua*, obseruant Cardin. Iacobat. *in tract.de Concil.lib.1.num.184.* Petr.Gambar. *lib.2.de potestate Legati, tit.1. de variis Ordin.nomin.21.* me citato *in hoc loco*, Alzed. *d.part.1.*
33 *cap. 5. num. 61.* quibus insigniis † Legatus de latere vti potest, vt notant Anton. *num.10.* Cardin.6.Abb.4. & alij *in d. cap. antiqua*, Læl. Zecch. *de Repub. Ecclesiast.tit. de statu Illustriss. Legati, num. 4. vers. vlterius*, & post Martin. Laudensem resoluit Pancirola *lib.1.cap.19.* Quid amplius? addo communem, ac receptam fuisse olim Doctorum sententiam, quæ prædictos quatuor Patriarchas Illustrissimis S.R.E. Cardinalibus præferebat, vt Henriq. Card. Host. scripsit *in d.cap. antiqua*, quem *ibid.* Abb. *num. 6.* & alij sequuntur, Paul. Orian. *in repet. l. 1. num.23. ff.de officio eius, cui mandata est iurisdictio*, Philip.Prob. *ad Ioan. Monach.in cap.statutum, num.21.vers. item in sedendo, de rescript.lib.6.* Lancelot. *in Inst.Canon.lib.1. tit.de Episcopis, §. Patriarchæ sunt*, vbi glos. *in verb. locum*, Gig. *de resident. Episcoporum cap. fin. num.7. & 8.* Chassan. *in d.catalog.part.4.consid.9.vers.alia de iis*, Matth. Vgo *de præstantia Patriarch.col.2.vers. est igitur*, Sebast. Medices *dict. quæst.12. num.4.* Decian. *resp.8.num.184. vol.1.* Iacobat. *de Concil. lib.1. art. 1. num.95.& seq.* vbi tamen *num. 252.* quem refert, & sequitur Paleot. *de sacri Consistorij consultationibus, in concl.operis, memb.5. in princ.vers. ad cuius similitudinem, & in §.1.incip. Consistorium, in fine*, notat Eugenium IV. prætulisse illustrissimos Cardinales iis etiam quatuor maximis Patriarchis.

34 Patriarcharum iurisdictio in omnes Archiepiscopos, & Episcopos suos ordinaria est, & suprema, vt satis colligitur ex *cap.9. Concilij Nicæni*, de octoginta ex Arabico habitis (quos quidem octoginta cautè legendos esse moneo: verè enim non sunt Nicæni, qui viginti tantummodo fuere, sed ex Nicænis, aliisque longè posterioribus conflati, vt apparet ex Conciliis etiam Græcorum, quæ aut generalia non sunt, aut ab Apost. Sede approbata non fuerunt: quædam etiam sunt interpretationes Nicænorum Canonum, eædemque parum veræ) in hæc verba: *Consideret Patriarcha, quæ Archiepiscopi, & Episcopi eius in prouinciis suis faciunt, & si quid reperiat secus, quàm oporteat factum, mutet, & disponat ut sibi videbitur, siquidem ipse est pater omnium, & illi filij eius, sicque præest Patriarcha his omnibus, qui sub potestate eius sunt, sicut ille, qui tenet Sedem Romæ, caput est, &*
princeps omnium Patriarcharum. Vnde † Patriarchæ 35
prætextu huius ordinariæ iurisdictionis dispensare possunt cum Episcopo, vel alio beneficiorum collatore sibi subiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerat à Concilio suspensus, *cap. graue, ad fin. de præbend.* ibi: *Huiusmodi suspensionis sententia præter Romani Pontificis auctoritatem, aut proprij Patriarchæ minimè relaxetur.*

Item etiam excommunicatos à suffraganeis suis absoluunt, licèt eis Suffraganei absolutionem concedere recusent, vt docent communiter Doctores per text. *in cap. ad reprimendam 8. de officio Ordinar.* tradit Matth. Vgon. *d. tract. de præstantia Patriarchar. vers.ita quandoque.* 36

Priuilegia supra relata quatuor tantùm veris Patriarchis, Constantinopolitano scilicet, Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano, non verò aliis minus propriè ita appellatis, vtpote Aquileiensi, Gradensi, Toletano & similibus, competere videtur deduci ex textu *in dict. cap. graue 29. in fine de præbendis*, ibi: *Aut proprij Patriarchæ minimè relaxetur, vt in hoc quoque quatuor Patriarchales sedes specialiter honorentur*: & ex *Extrauag. Sancta Romana, de elect. inter communes*, vbi Benedictus IX. postquam dictas quatuor Patriarchales Sedes sanctam Romanam Ecclesiam instituisse refert, ipsasque, inquit, multis prærogatiuis & honoribus, ac priuilegiis decorauit; quasi diceret, prædicta priuilegia, quibus Patriarchæ fruuntur, propriis Patriarchis, non verò impropriis fuisse concessa: ita Chassan. *d.consider.9.vers. alij autem.* Redoan. *d.cap.16.num.1.* Nam omnes præter illos quatuor, impropriè potius, & perperam vsitata voce Patriarchæ ab omnibus solent appellari. Alber. *in dict. verb. Patriarcha, vers. Patriarcha & Primas*, Iacobat. *lib.1.de Conciliis, à num.256.* Anastas.Germon. *lib.2.cap.5.num.17.& lib.3.de sacrorum immunit.cap.7. num.11* Læl.Zecch. *d.num.2.* Pauin. *de officio & potest. Capituli Sede vacante, praelud.6.num.12.* Redoan. *de simonia mentali, p.1.c.16.num.5.* excepto Toletano, qui ex priuilegio Pontificio omnibus, & singulis prærogatiuis, priuilegiis, ac insigniis, quæ dictis Patriarchis competunt, vti & gaudere liberè, licireque potest, vt infra dicam *hoc tit.cap.8.num.11.* 37

Obseruandum maximè est, veram causam constituendi Romæ quinque Patriarchales Ecclesias in prædictis quinque Patriarchis (computando Romanum) verificari, vt ex epistolis Innocentij III. accepit Marcus Attilius Serranus *in libello de septem Vrbis Ecclesiis, statim in princip.* cuius verba in hunc modum habent: *Quinque sunt in Vrbe Ecclesiæ, quæ ob insignem ædificiorum magnitudinem ex omni antiquitate Basilicæ vocantur, Lateranensis, Vaticana, S.Pauli in via, Ostiensis, S. Mariæ Maioris, S. Laurentij extra Vrbis mœnia, vt & aliunde constat, & ex epistolis Innoc. III. quæ in Vaticana Bibliotheca asseruantur. Eædem Patriarchales dicebantur, quòd ex eis Lateranensis quidem Romano Pontifici (qui & Patriarcha aliquando vocatus est) ad habitationem attributa erat, cæteræ ad hospitium, ac diuersorium aliis quatuor Reipub. Christianæ Patriarchis, Constantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano, qui post Romanum ex sacrorum Conciliorum decretis principem in Ecclesia locum obtinebant. Quod ideo factum est, vt si quando contigisset generalia Concilia Romæ celebrari, quibus interesse ij quatuor tenebantur, aut alia quauis de causa* 38

ad

ad Vrbem accederent, suat quisque ibi sedes haberet. Est enim Roma communis omnium patria, quò cum ex toto terrarum Orbe (antequam adeo miserabiliter Christiana Respubl. afflicta esset) innumeræ gentes confluerent, conueniens fuit, vt omnes quò confugerent, haberent vbi suum agnoscerent ducem, & Pastorem. Hæc Attilius Serranus *vbi suprà*, cui consonat Rodolph. Cupers *in tract. de sacrosancta vniuersali Ecclesia, in §. quæ sint Cardinalium partes, n.29. pag.221.* Matth. Vgon. *de præstantia Patriarch.13. vers. in nomine Domini.* Verùm cum suprà Attilius Serranus asserat huiusmodi quatuor Patriarchas Concilio Generali inter-
39 esse teneri, aduertendum duxi † etiam hodie de necessitate vocandos esse ad generale Ecclesiæ Concilium celebrandum: licèt enim actu iurisdictionem, ac subditos non habeant, ad bonum tamen vniuersalis Ecclesiæ, cuius causa agitur, cuiusque verè sunt Patriarchæ, vocem in illo deliberatiuam, ac decisiuam habent, vt obseruauit Iacobat. *in tr. de Conciliis, lib.4. art.2. num.58. & seq. & num.72. & seq.* sequuntur alij, quos pro hac parte allegat Cened. *ad Decret. collect.168. num.3.* & ex Cæremoniali Romano desumpsit Francisc. de Padilla *in chronographia Conciliorum, in princip. sub tit. Conciliis qui interesse debeant.*

40 Plura alia in hoc proposito de præcedentia Patriarcharum, eorumque priuilegiis adducere possemus; sed tam in hoc, quàm infra in vniuscuiusque Patriarchæ erectione demonstranda parum immorari oportet, quia occupatis prouinciis illis Imperij Orientalis Turcarum tyrannide, non multùm vtilitatis afferre videtur hac de re prolixior disputatio, vt aduertit Andr. Gamb. *in tr. de auctoritate Legati de latere, lib.2. tit. de variis Ordinariorum nominibus, num.19.* Verùm licèt quatuor insignium Patriarchalium sedium causa, attento præsenti statu, quo est Patriarchalibus prouinciis destituta, tanquam alia minima terræ aliquibus videatur, sicque disputatione indigna; tamen iis, qui in ea, quæ intrinsecus latent, considerant, non dubium, quod non vt minimis quatuor, sed vt melioribus, ac sapientioribus adæquanda, ac comparanda videtur, arg. *cap.30. Prouerbiorum*; vt sic etiam apertissimè contra Andr. Gambat, constet fructuosam esse de hac materia susceptam disputationem, ac Catholico viro dignam.

41 Illud autem omittendum non est, quod licèt in dictis Patriarchalibus prouinciis degentes schismatici audeant quendam Pseudo-patriarcham de facto eligere contra dispositionem *Clem. in plerisque, de elect.* offerendo Turcarum Principi magnam pecuniæ quantitatem, vt refert Matth. Vgon. *de præstantia Patriarch. dignitatis, vers. nec ab alio*, & tetigit Paul. Burgensis Episcopus *in addit. ad cap.13. Apocalypsis, posita post gloss. ordinariam, & apostillam Nicolai de*
42 *Lyra in vers. secundo verò*: † tamen sæpiùs prævaricatores prædicti redeuntes ad cor, respicientesque petram, ex qua excussi fuerant, vt habetur *Isaiæ cap.51.* diuersis legationibus, ac procuratoriis mandatis ad Apostolicam Romanam Sedem redeundo obedientiam Christi Vicario Romano Pont. dederunt, vt de Antiocheno illo montis Libani patet *in Lateranensi Concil.*
43 *sub Leone X. sess.11. tom.5. Concil. pag.162.* † Moyses etiam Mardenus Antiochenus Patriarcha *anno* 1552. fidei Catholicæ professionem fecit, vt habetur *in Bibliotheca SS. Patrum noua edit. tom.7. pag.* 1277. vbi paulò post alia legitur similis alterius Patriarchæ professio, & de aliis constat etiam in Florentino Conci-
44 lio. Nouè verò † Gabriel Alexandrinus Patriarcha (secundùm suam computationem à S. Marco nonagesimus septimus) Fidei professionem fecit, obedientiamque Romanæ Sedi, & S.D. Papæ Clem. VIII. promisit Romæ 15. *Ianuar.* 1595. in Consistorio per Legatos suos Iosephum & Abdelmasiam missos ex Ægypto, quod memorabile factum meritò litteris commendauit Card. Baron. *tom.6. annalium Ecclesiæ, pag.691. & seq.* fuitque per dictum Patriarcham ratificatum, missis ad hoc authenticis instrumentis in Ægypto receptis *die 14. Ianuarij* 1597. & in sacro Consistorio Sanctissimo exhibitis *die 15. Iunij eiusdem anni.*

Sed & venturum esse desideratum illud tempus quo 45
Patriarchales prouinciæ redibunt ad Catholicos Patriarchas, prædixit B. Brigitta *lib.7. suarum reuelationum, cap.19.* dicens, promisisse Dominum nostrum quod quando Græci verè redierint ad obedientiam Romanæ Ecclesiæ, & summi Pontificis, quem in Ecclesia Vicarium suum reliquit, quod tunc ab iniqua & tyrannica Turcarum oppressione liberabuntur, & ex ea refert insignis ille Roffensis Episcopus Ioannes Fischerus *in confutatione assertionis Lutheranæ, art.25. vers. miror impudentiam tuam, circa fin.* Prædictam Patriarchalium prouinciarum futuram recuperationem sentit etiam Benedictus XI. *in extrauag. sancta Romana, de electione*, in illis verbis: *Vt quandiu ciuitates ipsæ schismaticorum, aut infidelium subsunt, aut fuerunt ditioni, aut detinebuntur per vos.* Hæc Pontifex. Vt hæc verba in casu iustæ expectatæ recuperationis aliquid operentur, iuxta notata *in l. si quando, ff. de legatis* 1. iuncta etiam vulgata doctrina assumpta ex *cap. ab exordio, 35. dist.* qua dicitur quod res de facili reuertitur ad pristinam naturam, infertur apertissimè, quod dicta & dicenda super hac materia ab omnibus eruditis ac Catholicis viris, in maximo pretio sunt habenda, & non otiosa iudicanda.

CAPVT II.

De primatu Ecclesiæ Romanæ super omnes, & de suprema Summi Pontif. potestate in vniuersum orbem.

SVMMARIVM.

1 *Petrus inter Apostolos primus ab Euangelistis recensetur, & à Christo Domino inter eos singulariter vt caput designatur.*
2 *Ecclesiæ Claues Petro præcipuè, & per eum Ecclesiæ datæ fuerunt.*
3 *Petrus mittens se in mare ad Dominum quid designauit? ostenditur.*
4 *Petrus ad Apostolatum ante Andream fratrem, Ioannem, & Iacobum vocatus fuit.*
5 *Petrus post Ascensionem Domini, velut successor ipsius cœpit regere Ecclesiam.*
6 *Ecclesiæ vnitas sub vno summo Pastore ostenditur.*
7 *Petrus 15. Kalend. Februar. anno Christi 44. Romam venit.*
8 *Petrus Cathedram Sacerdotalem Romæ tenuit annis 25. & an toto hoc temporis spatio in Vrbe permanserit, ostenditur.*
9 *Roma laudatur.*
10 *Petrus iussu Domini Romæ Sedem Pontificiam fixit.*
11 *Vado Romam iterum crucifigi, respondisse Dominum Petro Vrbem fugienti qui affirment, ostenditur.*
12 *Roma prima Sedes, & vniuersalis Ecclesiæ Primatus iure diuino est collocatus.*
13 *Apostolicam Sedem an licitum sit è Roma aliò transferre? ostenditur.*
14 *Romana Ecclesia omnium aliarum, omniumque fidelium mater.*
15 *Romanus, & vniuersalis Ecclesiæ Pontifex succedit Petro in Ecclesiastica monarchia.*
16 *Summus Pont. nullum in terris superiorem habet.*
17 *Ordinarius Ordinariorum, & totius Orbis est Summus Pont.*

18 *Seruus*

18 *Seruum seruorum Dei nominatur Summus Pont. quantum ad humilitatem; nam quantum ad potestatem est Dominus Dominorum.*

19 *Summum Pontificem saltem in habitu habere potestatem secularem immediatè à Christo Domino, qui defendant? ostenditur.*

20 *Summus Pont. Petri successor, & Christi Vicarius nobis Christum repræsentat.*

21 *Christus Dominus dum in terris vt homo vixit, vniuersalis fuit mundi Dominus, & Rex vniuersorum.*

22 *Christus Rex sine propugnatoribus, sine magistratu, &c. quomodo dictus? ostenditur.*

23 *Petrus Pontificatum, & regimen totius populi Christiani à Christo accepit.*

24 *Summus Pont. (vt verior tenet sententia) super vniuersum Orbem ex Summo Pontificatus officio directè non habet, etiam in habitu, potestatem secularem ab spirituali distinctum.*

25 *Summus Pont. vt Christi vicarius ex officio Summi Pontificatus nullam aliam potestatem habet, nisi eam solùm, quam in lege gratia Christus Dominus, quatenus homo, dum in terris vixit, eidem communicauit.*

26 *Christus Dominus temporalem monarchiam, & potestatem de facto non exercuit, nec exercere voluit.*

27 *Christus Dominus per se & directè habuit ex dono Patris excellens quoddam dominium, & potestatem super res omnes creatas, quod non communicauit Vicario.*

28 *Auctoritas Christi Domini* Matth. 16. Tibi dabo claues regni Cœlorum, *intelligitur de potestate spirituali suprema, non verò temporali directa.*

29 Cap 1.22. dist. Extrauag. vnam sanctam, de maioritate, inter commun. & extrauag. vnic. vers. Sanè, ne Sede vacante, Ioan. XXII. *non agunt de potestate aliqua seculari Summi Pontificis, sed solùm de Ecclesiastica.*

30 Cap. cùm ad verum, 69. dist. *intelligitur de potestate seculari formaliter sumpta in suum finem naturalem, quam negat in Summo Pontifice.*

31 *Summus Pontifex super omnia negotia secularia habet sufficientem potestatem, quando id expedierit ad finem supernaturalem assequendum.*

32 *Summus Pont. super infideles habet potestatem temporalem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad defensionem Ecclesiæ, & expediendam prædicationem Euangelicam.*

33 *Summus Pont. directè super infideles potestatem temporalem gubernatiuam non habet.*

34 *Summo Pontifici potestas competens quà tali, non competit ei, nisi quà est caput ipsius Ecclesiæ, gerens ipsius Christi capitis vices in corpus mysticum eiusdem.*

35 *Summus Pontifex non habet potestatem in homines, nisi qui sunt membra Ecclesiæ, mediante scilicet Baptismo fideles facti, & incorporati cum Christo eius capite.*

36 *Infideles immediatè ab ipsa natura potestatem supremam ciuilem habens, ita vt per eum gubernari possint suo modo in ordine ad proprium conseruationem.*

37 *Lusitanos arguit Auctor, qui in Guinea Æthiopes in seruitutem iniustam redigunt.*

38 *Infideles non potest Summus Pontifex debellare pro eo quod eum recognoscere nolint in dominum suum, & totius Orbis temporalem.*

39 *Auctoritas Ecclesiastici 10. Regnum à gente in gentem, &c. intelligitur de sola potestate, & punitione diuina Maiestatis.*

40 *Summus Pontifex, aut quilibet alius Princeps fidelis non poterit infideles quantumvis sceleratos, vtpote ipsius imperio non subiectos, priuare sua ipsorum potestate ciuili publica, & dominio rerum suarum.*

41 *Infidelium terras inter reges Portugaliæ & Castellæ optimo iure potuit diuidere Summus Pontifex Alexander VI. sub ea conditione, vt in conuersionem prædictorum infidelium tenerentur mittere prædicatores Fidei.*

42 *Hispaniæ, & Lusitaniæ Reges quando, & à quibus per ignotas terras, & ignotiora maria Indias scrutari miserunt.*

43 *Commercium omnibus fecit commune ius gentium.*

44 *Rationes expenduntur, quibus motus Alexander VI. commisit Portugalliæ, & Castellæ Regibus prædicationis Euangelicæ, & conuersionis infidelium curam, negotium, & commercium.*

45 *Summus Pontifex ex grauissima causa potest declarare ius naturale, gentium, aut Diuinum positiuum.*

46 *Benedictus Ægidius Lusitanus laudatur.*

47 *Titulares Episcopos infidelibus idololatris, vel hæreticis quomodo Summus Pont. constituere possit, ostenditur.*

48 *Summus Pontifex in casu ad spirituale bonum necessario potest iniquam sententiam à iudice seculari latam reuocare.*

49 *Lis mota super iure alicuius principatus, vel alterius rei temporalis, defertur ad Summum Pont. si ex contentione, & discordia probabiliter in spiritualibus timerentur damna grauissima.*

50 Cap. nouit, vers. Non enim, de iudiciis, *declaratur.*

51 *Coadiutorem alicui Regi, vel Principi seculari superiorem non recognoscenti potest summus Pontifex dare, quando id postulat populi scandalum, & ruina spiritualis.*

52 *Ideo Summus Pontifex* in cap. grandi, de supplenda neglig. Prælat. lib. 6. *processit ad illum coadiutoris dationem, quia de facto pro maiori iustificatione requisitus fuit ad eandem à pluribus Portugaliæ Prælatis, & nobilibus.*

53 *Verius tamen in eo text. poterat summus Pontifex ad eandem Coadiutoris dationem procedere de iure, inuitis Lusitanis.*

54 *Ecclesiasticus iudex ex proterua secularis negligentia, & remissione offensarum potest cognoscere.*

55 *Petrus Barbosa Regius Consiliarius, ac Regni Portugaliæ Cancellarius maximus laudatur.*

56 *Refutatur intellectus asserentis ideo summum Pontificem processisse ad prædictum coadiutoris dationem in terminis* d. cap. grandi, *quia regnum Portugaliæ illum recognoscebat etiam in temporalibus.*

57 *Portugaliæ regnum Romana Ecclesiæ censuale an verè fuerit, ostenditur.*

58 *Refertur liberatio Nuncij Apostolici de prædicto censu à se recepto.*

59 *Portugaliæ regnum neminem in temporalibus recognoscit.*

60 *Electio per Rempub. Lusitanam de Alphonso I. in suum Regem, veluti in publicis comitiis legitimè congregatum, potuit fieri absque auctoritate summi Pontificis.*

61 *Christi quinque stigmata in cœlo ostensa, ab Alphonso Portugaliæ Rege I. in regia insignia insigni pietate suscepta fuerunt. Franciæ regnum diuinitus fuit approbatum, ex eo quia tria lilia, quæ illi sunt adhuc Regia insignia, de Cœlo missa fuerunt Clodoueo.*

62 *Portugaliæ Reges regna Imperatorum ignauiâ à Mauris vindicata, virtute bellica ab ipsorum manibus vendicarunt.*

63 *Lusitani pertinacissimè Romanis restiterunt, duce Variato.*

64 *Alphon*

64 *Alphonsus primus Rex Portugalia pro confirmatione sui Regij tituli recursum habuit ad summum Pontif. non quidem ex eo quod necessarius esset, sed ex eo quia deuotione, pietate, & animi gratitudine voluit libens, & absque vlla obligatione ciuili se eisdem Christi vicario B. Petro, & successoribus suum militem peculiari quadam, sed spirituali solum subiectione submittere.*

65 *Hispania Reges subiectionem Sedi Apost. debebant ab antiquissimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus.*

66 *Hispania regnum non recognoscit Imperatorem, aliumque superiorem.*

67 *Summus Pontifex potuit transferre in personam Magni Caroli Imperium a Gracis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, coronatione & iuramento fidelitatis.*

68 *Constantinus Imperator in pluribus terris, & prouinciis omnem temporalem potestatem, dominium, & vniuersa Imperij iura in Ecclesiam Romanam transtulit.*

69 *Donatio de terris, & ciuitatibus Imperij illicita est, & inualida.*

70 *Princeps res Regia Corona alienare nequit.*

71 *Rex absque populorum consensu regnum priuare iure & honore suo non potest, nec illud seruituti subiicere, nec illius bona donare cum magna Regia Corona diminutione.*

72 *Rex non potest castra regni, & ciuitates alienare absque consensu omnium Principum, & populorum eiusdem regni.*

73 *Ecclesia cum laditur, vincit, & magis incipit esse vberrima, cum ad finem saculi erit perducta.*

74 *Respondetur contrariis fundamentis.*

75 *Fama in factis antiquis, nempe centum annorum, plenam efficit probationem.*

76 Franciscus de Caldas Pereira *laudatur.*

77 *Constantini donatio auctoritate antiquissimorum, grauissimorumque Patrum munita est.*

78 *In Sanctissimis Ecclesiis optima mensura est donatarum rerum immensitas.*

79 *Ecclesiis quod donatur, Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenire Apostolus docet.*

80 *Constantinus ingentibus beneficiis à Deo acceptis, scilicet in curatione lepra, & victoria contra Maxentium, diuinitus promotus est ad donationem illam faciendam.*

81 *Principes omnes, qui in Ecclesias munifici & liberales extiterunt, de hostibus suis triumpharunt, & Imperium, seu regna ad longissimam posteritatem traduxerunt.*

82 *Constantinus non solùm fecit donationem, sed cum eo satrapa, optimates, senatus, ac populus.*

83 *Populus potest Regis electionem facere ex aliquo iusto capite.*

84 *Leo III. Summus Pont. ex circumstantiis suo tempore occurrentibus, postulante fine supernaturali, ac Ecclesia defensione, potuit transferre in personam Caroli Magni imperium à Gracis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, coronatione, & confirmatione.*

85 *Gregorius V. Summus Pont. primus concessit illis septem Germania magnatibus, nempe tribus Ecclesiasticis, & quatuor sacularibus, potestatem eligendi Imperatorem.*

86 *Imperator, defensor, & aduocatus Ecclesia dicitur.*

87 *Imperialis dignitas, attenta sua natura non fuit à summo Pontifice, sed ab ipso Deo, mediante iure gentium.*

88 *Imperialis dignitas post Imperij translationem à summo Pontifice habetur, & ab eo instituta dicitur.*

89 *Imperium Germanicum post pradictam translationem magis pendet à summo Pontifice, quàm aliud quodlibet regnum.*

90 *Summus Pontifex Imperatorem potest deponere.*

91 *Summus Pont. potest electionem de Imperatore improbare, si ei idoneus non videretur.*

92 *Imperium transferre in aliam gentem potest summus Pont.*

93 *Imperio vacante iurisdictio, regimen, & dispositio eius deuoluitur ad Summum Pontificem.*

94 *Summus Pontifex in ordine ad finem supernaturalem potest abrogare leges ciuiles scriptas, & non scriptas, approbantes peccata subditorum, & pro illis pramia concedentes.*

95 *Ampliatur ad leges Ciuiles peccata venialia solùm approbantes.*

96 *Lex Canonica in foro ciuili seruanda est, quando agitur de peccato, etiam attenta Ordin. Regia Lusitanorum, qua de quantumuis veniali etiam est intelligenda.*

97 Cap. nouit, vers. Cum enim, de iudic. *declaratur.*

98 *Denunciatio Euangelica non obligat nisi pro loco, & tempore, data scilicet commoditate, & opportunitate ex parte denuntiantis, & denuntiati.*

99 *Argumentum a contrario sensu non valet, quando ex illo sequeretur absurdum.*

100 Cap. vlt. de præscriptionib. *ibi*, quæ absque peccato mortali, *&c. declaratur.*

101 *Papa potest laicos legitimare ad temporalia.*

102 *Papa potest legitimare Principem supremum.*

103 *Legitimatio à Pontifice prastita, non suadente causa boni spiritualis, &c. non prodest ad successionem hareditariam, & alios saculares effectus.*

104 *Pontifex nequit legitimare laicos in festis Imperij, non solùm ad spiritualia, sed etiam ad actus saculares.*

105 *Pontifex potest legitimare laicos ad temporalia, si aliquando dubium fuerit de matrimonij parentum validitate.*

AD Patrem, & ad cœlestem Ecclesiam IESV Christo ex terrena reuersuro, necesse omnino fuit aliquem Ecclesiæ à se in terris constitutæ Præsulem relinquere, qui eius Vicariam potestatem retineret, ad quem tanquam iudicem, & Pastorem omnes Christi ouiculæ in terrena Ecclesia commorantes confluerent. Vnum de toto mundo ad hoc Petrum elegit Dominus, & solum sibi substituit & in officio Vicarium, & in Magisterio successorem, qui & vniuersarum gentium vocationi, & omnibus Apostolis, cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur: vt quamvis in populo Dei multi Sacerdotes sint, multique Pastores, omnes tamen propriè regat Petrus, quos principaliter regit & Christus. Hic igitur primus Apostolorum appellatur ab Euangelistis, *Matth.* 10. *Marc.* 5. & *Luca* 6. qui in capitibus, vbi nomina Apostolorum enumerant, semper primo loco recensent Petrum. Et Dominus noster IESVS Christus, vbi primùm B. Petrum, quem à mundi initio Vicarium suum destinauerat, in terris vidit ad se à fratre Andrea adductum, illico ei vni dixit: *Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Sephas, quod interpretatur*, Petrus. Baron. *tom. 1. annal. Eccl. an. Christi* 31. *c.* 20. *Christus enim*, vt docet Paulus, *Petra fuit, nomen suum Petro communicauit, vt hac nominis deriuatione Christus nobis ostenderet se Petro suas vices, & potestatem aliquando commissurum.* Hic enim cùm interroganti Domino, quem homines esse dicerent filium hominis, aliis referentibus opiniones aliorum, ipse velut inter cæteros primus cùm eum esse Christum Dei viui Filium respondisset, audire promeruit: *Tu es Petrus, & super hanc petram adificabo Ecclesiam meam*, Matth. 16. quod D. August. *de verbis Domini* exponens ita ait: *Tu es Petrus a petra dictus, quam confessus es, quam cognouisti, dicens:* 1

Tu es Chriſtus Filius Dei viui, & ſuper hanc petram, ideſt, ſuper me ipſum Filium Dei, ædificabo Eccleſiam meam. Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos, Luc. 22. Ex quo manifeſtum eſt, in Petro omnes contineri; rogans enim pro Petro, pro omnibus rogare dignoſcitur. *Simon quia diligis me plus his, paſce agnos meos*, Ioan. 21. Solus ideo Petrus, vt caput, & Princeps reliquorum Apoſtolorum, pro omnibus ſolicitus, auſus eſt à Chriſto petere, qua mercede ipſum ſecuturi eſſent, *Matth.* 9. Ab illo initium tanquam à capite, & maiore ſumpſit ipſe Chriſtus in lotione diſcipulorum. Baron. *tom.* 1. *Annal. Eccleſiæ, an. Chriſti* 33. *cap.* 38. *in fin.* verbaque ſingulariter ei dixit, tanquam vni Paſtori, qui eius exemplo cæteris præfuturus humilitatem eius imitaretur, *Ioan.* 13. Magnum certè excellentiæ Petri indicium fuit, quòd eum vnum Angelus ſpecialiter nominauit, dum dicit: *Sed ite, dicite Diſcipulis, & Petro, quia præcedet vos in Galilæam, ibi enim videbitis ſicut dixit vobis.* Marc. 16. Non exiguum præſtantiæ Petri indicium quoque eſt, quod primus in monumentum Chriſti intrauerit; qui primus Chriſti vice, id eſt, auctoritate, & poteſtate in Eccleſia eſſet functurus; poterat enim Ioannes prior ingredi, quippe qui curſu præuenerat Petrum, ſed id muneris omnium maiori Petro permiſit, *Ioan.* 20.

2 Eccleſiæ claues, id eſt, Ordinis, & iuriſdictionis, ſiue etiam præeminentiæ, & poteſtatis, Petro præcipuè, & per eum Eccleſiæ datas fuiſſe, Sanctorum Patrum teſtimoniis facilè probare poteſt; nam Beda *in homilia de officio Apoſtolorum*, ſuper illud *Matth.* 16. *Quodcumque ligaueris*, &c. ſic ait: *Qui regem cælorum maiori præ cæteris deuotione confeſſus eſt, meritò præ cæteris ipſe collatis clauibus regni cæleſtis donatus eſt. Quod ſi omnibus Apoſtolis ſimul dictum eſſe reperias, non tamen aliis ſine ipſo, ſed ipſi ſine aliis attributum eſſe cognoſces ligandi & ſoluendi à Domino facultatem, vt quod non alij ſine ipſo, ipſe ſine aliis poſſet ex priuilegio ſibi collato à Domino, & conceſſa plenitudine poteſtatis. Huic Dominus oues ſuas paſcendas vocabulo tertiò repetito commiſit, vt alienus à grege Dominico cenſeatur, quiſquis eum etiam in ſucceſſoribus ſuis noluerint habere Paſtorem.*

3 Sic etiam † dum Dominus apparuiſſet in littore diſcipulis nauigantibus, ſciens Petrus quod Dominus eſſet, ſe miſit in mare, & aliis nauigio venientibus ipſe ſine beneficio nauis ad Dominum feſtinauit, *Ioan.* 21. Cùm enim mare mundum deſignet, per hoc, quod Petrus ſe miſit in mare, priuilegium expreſſit Pontificij ſingularis, per quod vniuerſum Orbem ſuſceperat gubernandum, cæteris Apoſtolis in vehiculo nauis contentis, cùm nulli eorum vniuerſus fuerit Orbis commiſſus, ſed ſingulis ſingulæ prouinciæ, vel Eccleſiæ potiùs deputatæ. Iterum etiam vt ſe vnicum Chriſti Vicarium deſignaret, ad Dominum ſuper aquas maris mirabiliter ambulantem, & ipſe ſuper aquas maris mirabiliter ambulauit. Nam cùm aquæ multæ ſint populi multi, congregationeſque aquarum ſint maria: per hoc quod Petrus ſuper aquas maris inceſſit, ſuper vniuerſos populos ſe poteſtatem accepiſſe monſtrauit. Sic etiam *Luc.* 5. legitur ſoli Petro Dominum dixiſſe, *Duc in altum*; quod cùm feciſſet, conduxit piſcium multitudinem copioſam, qui admirans ipſe cum Iacobo, Ioanne, & Andrea, qui etiam in naui erant, ſecundùm Matth. & Marci narrationem proceſſit ſolus ad genua IESV, dicans: *Exi à me Domine, quia homo peccator ſum*: cui etiam ſoli reſpondit IESVS: *Noli timere, ex hoc iam homines capiens eris*, id eſt, caput eris. Et hic aduertendum duxi † Petrum ad Apoſtolatum ante Andream fratrem,

4 Iacobum, & Ioannem, vocatum fuiſſe, vt patet *Matth.* 4. nam vocatio, de qua *ibi*, fuit propriè ad Apoſtolatum, duæ verò priores, quarum vna habetur *Ioan.* 1. altera in captura piſcium, quam deſcribit Lucas *cap.* 5. non fuerunt propriè ad Apoſtolatum, ſed ad quandam familiaritatem; ita Alphonſ. Aluarez Guerrero *in Speculo iuris Pontificij, cap.* 1. Deinde ipſe ſolus Petrus interrogauit IESVM Matth. 18. *Si peccauerit in me frater meus, dimittam ei vſque ſepties? & ei ſoli Ieſus reſpondit: Non dico tibi vſque ſepties, ſed vſque ſeptuagies ſepties*; cùm profectò ſeptenarius vniuerſitatis ſit numerus, eo quòd omne tempus ſeptenario dierum numero noſcitur comprehendi: igitur ſeptenarius numerus in ſeipſum multiplicatus, in hoc loco ſignificat vniuerſorum vniuerſa peccata, quia ſolus Petrus poteſt non ſolùm omnia, ſed omnium crimina relaxare. Denique Apoſtolis omnibus à Domino mandabatur, vt prædicarent Euangelium omni creaturæ: principaliter tamen Petro incumbebat, qui omnes præſtabat prærogatiua principatus, & cui ſoli iniunctum fuerat à Domino, vt paſceret oues ſuas. Quare S. Petrum Theodorus Studita *epiſt. ad Leonem*, omnium capitum caput vocat. S. Ambroſ. *ſerm.* 66. caput ſanctitatis. S. Epiphanius *lib.* 2. diſcipulorum Principem, & Apoſtolici ſodalitij coryphæum. S. Chryſoſt. *homil. in Petrum Apoſt. & Eliam*, Apoſtolorum verticem, Eccleſiæ columnam & propugnaculum, Fidei portum. Clemens *epiſt.* 1. *ad S. Iacobum*, Primitias electionis Apoſtolorum, æternæ vitæ clauigerum. Nicolaus Papa *epiſt. ad Mediolan.* Fidei petram. S. Ioannes Damaſcen. *in hiſtor. Barlami, cap.* 11. columnam ad ſuſtentaculum, lapidem ad fundamentum, clauem ad Regnum. S. Auguſt. *ſerm.* 5. *in feſto SS. Petri & Pauli*, confeſſorem primum Filij Dei, amatorem Domini. S. Iſidorus *lib. de vita & morte*, Sanctæ Eccleſiæ ſolem, & luminare maius. S. Ambroſ. *ſerm.* 68. Fidei firmamentum.

Vnde poſt Aſcenſionem Domini Petrus velut ſucceſſor ipſius regere cœpit Eccleſiam, ad complendum duodenarium diſcipulorum numerum loco Iudæ præuaricatoris, ex verbis Prophetæ alium inſtituens, & faciens ſubrogari, & recepto Paracleto Diſcipulos Spiritus ſancti Gratia illuſtratos ex verbis Ioelis apertiùs comprobauit. Hic pœnitentiam agere iuſſit, & baptizari credentes, *Act.* 2. Hic inter diſcipulos curando claudum fuit miraculum operatus, *Act.* 3. & in Ananiam, & Saphiram vxorem ipſius tanquam primus & præcipuus inter eos, qui mentiti fuerant Spiritui ſancto, mortis ſententiam promulgauit, *Act.* 5. Hic ſimoniacæ peſtis radicem contra primitiuam Eccleſiam pullulantem Apoſtolica falce ſuccidit, ſolus in Simonem Magum ſententiam damnationis promulgans, licèt non ei ſoli, ſed omnibus communiter pecuniam obtuliſſet, *Act.* 8. Huic ſoli viſio cœlitus oſtenſa fuit, *Act.* 9. & 10. qua innuitur, quod Petrus Prælatus fuerit cunctis gentibus: ipſeque admonebatur omnes gentes ſuæ fidei commiſſas Chriſti Eccleſiæ vnire, & inſerere, cùm vas illud viſionis Orbem terrarum, & vniuerſa in eo contenta animalia, vniuerſas ſignificaret, tam Iudæorum, quàm Gentium nationes: gentium enim immunditiæ per quadrupedia terræ, perque beſtias, reptilia, & volatilia Cœli ſignificabantur, & illas iam Deus intra linteum Eccleſiæ recipiendas decreuerat. Propter quod & Petro iuſſum erat, vt mactaret eas primùm, hoc eſt, per verbum Dei, quod gladio quouis ancipite penetrabilius eſt, tetrum peccati ſanguinem effunderet, eiſque ſubinde veſceretur, hoc eſt, more cibi traduceret eas in Eccleſiæ corpus, & incorporaret eas Chriſto. Quamobrem ipſe, vt primus Iudæos, ita quoque & Gentiles conuertit ad Fidem, vt ſupra vtroſque fideles ſe paſtoralem curam accepiſſe monſtraret.

Conſtituto ſic à Chriſto Domino tot locis Summo vniuerſalis Eccleſiæ Paſtore Beato Petro Apoſtolo, 6
Vnitas, ſiue Primatus eius in Eccleſia vnica conſtituitur, à qua tanquam capite reliqua ipſius membra regerent: Eccleſia vna eſt, quæ in multitudinem latiùs incremento fœcunditatis extenditur: quomodo Solis

multi

molti radij sunt, sed lumen vnum; & rami arboris multi sunt, sed robur vnum tenaci radice fundatum; & quomodo de fonte vno plurimi riui defluunt, numerositas licèt diffusa videatur exundantis copiæ largitate, vnitas tamen seruatur in origine: sic & Ecclesia Domini luce perfusa per Orbem totum radios suos porrigit, vnum tamen lumen est, quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis separatur, ramos suos in vniuersam terram copiâ vbertatis extendit, profluentes largiter riuos latiùs expandit, vnum tamen caput est, & origo vna, & vna mater fœcunditatis successibus copiosa: illius fœtu nascimur, illius lacte nutrimur, spiritu eius animamur. Et quod Ecclesia vna sit, veritatis Magister testatur per Spiritum sanctum, dicens: Vna est columba mea, vna est perfecta mea. Item Ecclesiæ vnitas dicitur ex vnitate Fidei, in qua fundatur, *cap. legimus, 93. dist.* Et ab vnitate spei, de qua Apost. *cap. 4. Vocati estis in vnam spem vocationis vestra.* Et etiam vna vnitate charitatis, qua annectitur, & viuificatur, de qua inquit Apost. *ad Philip. 2.* Eandem charitatem habentes vnanimes, idipsum sentientes. Hinc D. Cyprian. *lib. 1. epist. 8. ad plebem. Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Ecclesia, & Cathedra vna super Petrum Domini voce fundata: sicut etiam in Cœlorum vniuersitate à primo mobili dicuntur inferiores.* Arist. 2. *de Cælo, text. 35. In corporibus mixtis vnum semper elementum est, elementarisque qualitas prapollens. In multitudine membrorum vnum cor catera mouet.* Arist. *de partu animalium, lib. 2. c. 2.* potentiarum animæ vna est princeps, nempe ratio. D. August. *lib. 2. de liber. arbit. cap. 3.* & vt ait Apost. *ad Ephes. 4. Vnus est Spiritus, vnus Dominus, vna Fides, vnum Baptisma, vnus Deus, & pater omnium, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis; ita quoque vnus Præsidens, Pastor, Rector, & gubernator in vnica, & vniuersali Ecclesia vicem Christi gerens, Summus Pontifex est, & super vnicam & vniuersalem Christus adificat Ecclesiam, quam nullo Orbis terrarum loco Petrus, & eius successores melius conferre potuissent ipso Domino iubente quantum Roma, quæ tunc, & diu post Orbis terrarum imperium obtinuit, à qua facillimè Christi pietas & religio in reliquas ei subiectas prouincias traduci posset:* quod innuere videtur Beatus Leo Papa *in serm. 1. de natali Apostolorum Petri & Pauli,* dum ait: *Beatissimus Petrus Princeps Apostolici Ordinis ad arcem Romani destinatur imperij, vt lux veritatis, qua in omnium gentium reuelabatur salutem, efficacius ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet.*

7 Anno igitur nono à Christi passione exacto, à natiuitate eius 43. postquam Iacobum Ioannis frater ab Agrippa Rege occisus fuit, ipse Petrus Azymorum tempore ab eo in carcerem conijcitur, vt festo celebrato illum necaret, qui diuino beneficio Angeli opera eductus, exiens ad Romam iter instituit, vt Herodis vim, furoremque declinaret, simul & Simonis Samaritæ vestigiis subuertendis insisteret. Annua peregrinatione exacta per eas gentes ad quas priorem epistolam scripsit, Cappadoces scilicet, Galatas, Asianos, Ponticos, & Bithynios Vrbem peruenit 15. *Kalend. Febr. sequentis anni*, qui fuit Christi 44. & secundus penè finitus Imperij Claudij; statim Christianæ religionis fundamenta iecit, vt postea ad Romanos scribens Paulus gratias agit Deo, quod illorum Fides in vniuerso mundo nunciaretur. Ab hoc tempore vsque ad eius obitum (qui fuit Authoribus penè cunctis consentientibus 3. *Kalend. Iulij*, nouissimo Neronis anno, non quidem Iuliani, sed imperij, id est, tertiodecimo, Christi verò 68.) Cathedram Sacerdotalem Petrus Romæ annis 25. tenuit. Non autem hoc toto temporis spatio in Vrbe permansit; nam anno Christi 47. sexto imperij Claudij, quo magna Iudæorum seditio fuit, Petrus qui gente Iudæus erat ex Bethsaide vico Galilææ, simul cum cæteris constituta iam Ecclesia Romana, & Simone Mago extincto, discedere est coactus, Hierosolymam hac occasione rursus rediit. Et (Agrippa, cuius metu ex Iudæa aufugerat, iam vita functo) interfuit transitui Beatissimæ Virginis, qui anno sequenti accidit ætatis eius 63. provt melius computant citati per me *decis. 50. num. 12.* Postea ingressus est Vrbem Romam Nerone Cæsare, Linum, & Clementem sibi coadiutores ordinauit, à Marco scriptum Euangelium probauit, priorem Epistolam scripsit, & hæc primo Neronis anno, vt ex Damaso intelligitur, transegit. Inde discedens totum Occidentem, & Africam docendo peragrauit. Ad extremum nouissimis Neronis annis, eo in Christianos tanquam publici incendij authores desæuiente, Romam rediit, vbi de morte eius, & Pauli ea subsequuta sunt, quæ consensu omnium Scriptorum memoriæ sunt commendata, quorum mors anno salutis 69. successit, ex Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 46. n. 15.* Quicquid hæretici huius temporis impudenter negent † Beatum Petrum Romæ 8
vnquam Cathedram constituisse, & quod magis est, neque Romam vnquam venisse: eos tamen ex omnibus antiquis Patribus Græcis, ac Latinis eleganter conuincunt Onophrius Panuinus *de Primatu Petri, lib. 3. cap. 1.* Cardin. Cæsar Baron. *annal. tom. 1. anno Christi 44. cap. 12. cum sequentibus*, & ex professo latissimè comprobat omnibus contrariis satisfaciens Card. Bellarmin. *tom. 1. de Romano Pont. lib. 2. in princip.*

O felix Roma, inquit D. Hieron. *lib. 2. aduers. Ioui-* 9
nianum, in fine, *Vrbs potens, Vrbs Orbis Domina, Vrbs Apostoli voce laudata*, illa enim caput mundi appellatur, vt patet *cap. fin. de foro comp. & ex l. Roma, ff. ad munic.* tradunt Alciat. *lib. 2. dispunct. cap. 21.* & Mandos. omnino videndus *in reg. 20. Cancel. quæst. 10. n. 2.* in ea siquidem tanquam in communi omnium patria sunt ferè omnes nationes de Mundo, vt dicit Burgos de Pace *in repet. cap. cognoscentes, num. 210. de constit.* & Ioan. Quintin. (licet cum aliqua nota Curiæ) *in repet. cap. de multa, num. 110. de prabend.* refert Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap. 16. à num. 23.* de qua S. Ioannes Chrysost. *in comment. epistola ad Romanos, cap. 16. hom. vlt.* id est 32. ita ait: *Ego & Romam propterea diligo, tametsi & aliunde queam illam laudare, nempe à magnificentia, ab antiquitate, à pulchritudine, & multitudine, à potentatu, & diuitiis, & à rebus in bello fortiter gestis: sed relictis istis omnibus, ob id illam beatam predico, quòd erga illos Paulus dum viueret, adeò fuit beneuolus, adeò illos amauit, coram disseruit, & postremò vitam apud eos finiuit: vnde & ciuitas ista hinc facta est insignis, plusquam à reliquis omnibus, & quemadmodum corpus magnum, ac validum duos habet oculos illustres, Sanctorum videlicet illorum corpora: non ita Cœlum splendescit, quando radios suos Sol ex sese demittit, quemadmodum Romanorum Vrbs duas illas lampades vbique terrarum effundens*, &c. de qua in festiuitate Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli sic canit Ecclesia.

O felix Roma, quæ tantorum Principum
Es purpurata pretioso sanguine.
Non laude tua, sed ipsorum meritis
Excellis omnem mundi pulchritudinem.

Et gloss. *verb. Romana, in Extrauag. execrabilis, de prabend.* ita ait: *Ipsam Vrbem Apostoli Petrus & Paulus vna die pro merito, loco vno pro gloria, sub vno persequutore pro pari virtute compassi glorioso cruore martyrij Christo Domino consecrarunt.* Hinc etenim Roma eo glorioso cruore respersa in hanc gloriam prouecta est, vt sit gens sancta, populus electus, ciuitas Sacerdotalis, & Regia per sacram B. Petri Sedem in Romano iam proprio solio collocatam, caput totius Orbis effecta, vt dicit text. *in c. fundamenta, in princ. iuncto §. 1. de elect. in 6.* & refert Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 46. num. 16.* Nullam denique decentiorem,

aut Chriſto ipſo magis acceptam Sedem fuiſſe cenſe-
mus, quàm quæ ſanctiſſimorum Apoſtolorum Petri &
Pauli ſanguine conſecrata, æterniſque trophæis illu-
ſtrata, quod inde Romam ipſam ad eam gloriam pro-
uexit, vt inde eſſet gens ſancta, populus electus, ci-
uitas Sacerdotalis, & regia, vt caput Orbis effecta la-
tiùs præſideret religione diuina, quàm dominatione
terrena, ad quod refert aliqua Læl. Iordan *de maioribus
Epiſcopi cauſis ad Papam deferendis, & de Romana
Sedis origine*, cap. 11. num. 20.

10 Quamuis ex *Matth. cap. 16. & Ioan. 21.* solùm con-
ſtet Chriſtum Petro Summum Pontificatum tribuiſſe,
non autem alicuius certæ Eccleſiæ Epiſcopatum, ipſa
tamen Iura Canonica manifeſtò nobis tradiderunt
iuſſu Domini Petrum Romæ Sedem Pontificiam fixiſ-
ſe, vt inquit Nicolaus II. relatus *in cap. omnes*, 22.
diſt. ſcribens Mediolanenſibus per Petrum Damianum
Legatum ſuum, his verbis: *Omnes ſiue Patriarchæ
cuiuſlibet apices, ſiue Metropoleon Primatus, aut Epiſ-
copatuum Cathedras, vel Eccleſiarum cuiuſlibet Or-
dinis dignitates inſtituit Romana Eccleſia: illam verò
ſolus ille fundauit, & ſuper petram Fidei mox naſcentis
erexit, qui beato æternæ vitæ clauigero, terreni ſimul,
& cæleſtis imperij iura commiſit.* Id ipſum oſtendit Ge-
laſius relatus *in cap. quamuis*, 21. *diſt.* omnibus Or-
thodoxis ita ſcribens: *Quamuis vniuerſa per Orbem
Catholica Eccleſia vnus thalamus Chriſti ſint: ſancta
tamen Romana, Catholica, & Apoſtolica Eccleſia nul-
lis ſynodis conſtitutis cæteris Eccleſiis prælata eſt, ſed
Euangelica voce Domini, & Saluatoris noſtri Prima-
tum obtinuit: Tu es Petrus*, &c. Item Anacletus *ad
omnes Epiſcopos, epiſt. 3. cap. 3.* relatus *in cap. ſacroſan-
cta 22. diſt.* ita ait: *Sacroſancta Romana, & Apoſto-
lica Eccleſia, non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino
Saluatore noſtro Primatum obtinuit. Deinde hoc ipſum
atteſtantur* Marcell. I. *in cap. rogamus*, & Leo I. *in
cap. cùm Beatiſſimus*, 24. *quæſt.* 1. præterea Alexand. I.
Iulius I. Pius I. *in ſuis epiſtolis*, & deniùm Innoc. III.
in cap. per venerabilem, qui fil. ſint legit. his verbis:
*Locus, quem elegit Dominus, Apoſtolica Sedes eſſe
cognoſcitur.* Confirmatur, nam cùm Petrus Vrbem fu-
giens exiuiſſet, volens eum Dominus ad locum quem
elegerat, reuocare, interrogatus ab eo: *Domine quò*
11 *vadis?* reſpondit: † *Vado Romam iterum crucifigi*;
quod intelligens pro ſe dictum, ad locum ipſum pro-
tinus eſt reuerſus, quam hiſtoriam referunt Linus
Papa *in actis paſſionis Sanctorum Apoſtolorum Petri &
Pauli*, Egeſip. *lib. 3. de excidio Hieroſolymitano*, D.
Ambroſ. *lib. 5. epiſt. 32.* Læl. Iordan. *de maioribus Epiſ-
coporum cauſis ad Papam deferendis, cap. 11. num. 24.*
Guerrero *in ſpeculo Iuris Pontificij, pag. 8.* & ex S.
Athanaſio *in apologia pro fuga ſua*, & S. Greg. *in ex-
plicatione quarti Pſalmi pœnit.* comprobat Cardinal.
Bellarm. *lib. 1. de Romana Pont. cap. 23. in fine*, Lotter.
12 *d. lib. 1. quæſt. 46. num. 9.* Quare † primam Sedem, &
vniuerſalem Eccleſiæ Primatum Romæ Iure diuino
eſſe collocatum, tenent Abb. *in d. cap. per venerabilem*,
Ioan. Andr. *in cap. fundamenta, de elect. in 6.* vbi
Anchar. *num. 12.* Albertus Pighius *de Eccleſiaſt. hie-
rarch. lib. 3. cap. 12. & 13.* S. Antoninus *part. 3. tit. 23.
c. 5. §. 7.* Turrecrem. *de poteſtate Eccleſiæ lib. 2. cap. 40.
cum ſequentibus*, Can. *de locis Theolog. lib. 6. cap. 8.
verſ. 10.* Aluar. Pelag. *de planctu Eccleſiæ lib. 1. cap. 32.*
Cordub. *in quæſt. lib. 4. quæſt. 2. propoſit. 8.* Iacob. *de
Concil. lib. 8. art. 6. & 7.* latiſſimè Alphonſ. Mendoza
in quæſt. quodlib. quæſt. 4. ſcholaſt. Azor. *inſtitut. mo-
ral. part. 2. lib. 4. cap. 11. quæſt. 2.* Cardin. Cæſar. Baron.
*in addit. ad Martyrologium Romanum, die 18. Ianua-
rij, pag. mihi 30.* Cardin. Bellarmin. *tom. 1. de Romano
Pontif. lib. 2. à princip.* Card. Tuſch. *pract. concluſ. In-
ris tom. 3. concluſ. 3. num. 19. & tom. 7. lit. R, concl. 362.*
13 quorum aliqui agunt † an licitum ſit è Roma aliò Se-
dem Apoſt. transferre, quod ex inſtituto diſputarunt
Alphonſ. de Mendoza *d. diſp. 4.* Cardin. Iacobat. *de
Conc. lib. 8. in 6. art.* Cardin. Bellarmin. *dict. tom. 1. de
de Romano Pontif. lib. 4. cap. 4. verſ. 2. hoc idem*, & ali
citati à Cened. *ad Decretum collect. 11. n. 4.* & à Lot-
ter. *dict. quæſt. 46. num. 19.*

Et quod Romana Eccleſia omnium aliarum, om- 14
niumque fidelium mater ſit, & magiſtra, atque ſuper
omnes Primatum obtineat, probant text. *in d. cap.
quamuis, & in dict. cap. ſacroſancta, in cap. 2. de Sum-
ma Trinit. & in cap. antiqua 23. de priuileg.* cum mul-
tis aliis adductis pleniſſimè per Cordub. *dict. quæſt. 1.
art. 2.* Mendoza *d. quæſt. 4. ſcholaſt. §. 4.* Turrecrem. *de
poteſt. Eccleſ. lib. 2. cap. 36.* Albertus Pighius *d. cap. 12.*
Can. *de locis Theolog. lib. 2. cap. 4* Bañes *in 2. 2. D.
Thomæ, cap. 2. concl. 5.* Couar. *lib. 4. var. cap. 14.
num. 1.* Illuſtriſſ. Cardin. Bellarmin. virtute & litteris
inſignis, Catholicæque religionis ſtrenuus propugna-
tor, *d. tom. 1. de Romano Pont. cap. 12.* cum ſequenti-
bus, Cardin. Tuſch. vtriuſque Iuris conſultiſſimus,
prout præclari, indefeſſique laboris monumenta at-
teſtantur, *in pract. concluſ. tom. 7. lit. R, concluſ. 363.*
Cardin. Mantica aſſidua negotiorum experientia eru-
ditiſſimus *de coniecturis vlt. volunt. lib. 8. tit. 6. num. 4.*
Iacob. de Graffiis *tom. 2. conſil. lib. 3. tit. de clericis non
reſid. conſ. 1. num. 4.* pleniſſimè Marta *de iuriſdict. part. 1.
cap. 13. à num. 19.* vbi per multa ſequentia capita om-
nia argumenta in contrarium pleniſſimè reſoluit. Va-
ler. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 1. num. 22.*
Fr. Paulin. Berty Lucenſis *in praxi criminali Regul.
tit. 2. cap. 14. num. 4. & 5.* Victorin. Manſ. *de Eccleſiaſt.
magiſtrat. lib. 2. cap. 4. & 5.* Homobon. *de ſtatib. hu-
manæ vitæ, part. 1. cap. 4. num. 1. & cap. 6. verſ. in primo
gradu*, nouiſſimè Mich. Ferr. *de præcedent. Eccleſiaſt.
quæſt. 31.* plures ex antiquioribus refert Cened. *d. col-
lect. 11. num. 4. & 5.*

Romæ, & vniuerſalis Eccleſiæ Pontificem ſucce- 15
dere Petro in Eccleſiaſtica monarchia tam ex diuino
iure, quàm ratione ſucceſſionis, Conciliorum aucto-
ritate, Summorum Pontif. Græcorum, & Latinorum
Patrum, aliorumque teſtimoniis, & auctoritatibus
probat idem Cardin. Bellarm. *d. tom. 1. lib. 2. cap. 12.*
& 13. † Nullum enim in terris ſuperiorem habet, *cap.* 26
*cuncta per mundum 9. quæſt. 3. cap. licet, cap. Venerabi-
lem, de elect.* Flamin. *de reſignat. lib. 7. quæſt. 5. num. 1.
& 2.* Don. Garſ. Maſtrillo *de magiſtratib. lib. 1. cap. 2.
num. 4.* Et eſt † Ordinarius Ordinariorum, & totius 17
Orbis, cùm totus mundus Papæ ſit territorium, *dict.
cap. cuncta per mundum, cap. per principalem 8. quæſt. 3.*
Camill. Borrel. *in ſum. omnium decis. tit. 4. n. 10.* Gon-
zal. *ad reg. 8. Cancel. §. 2. proœm. num. 44.* † Et omnes 28
eidem parere, ipſumque in Primatem recognoſcere
debent, *c. ſacroſancta, cap. de Conſtantinopolitano, 22.
diſt.* Gonzal. *§. 1. proœm. num. 8.* Licèt autem *in proœ-
mio Decretalium*, aliiſque in locis ſeruus ſeruorum Dei
nominetur, intelligitur quantum ad humilitatem,
nam quantum ad poteſtatem eſt Dominus domino-
rum, Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. c. 19. quæſ. 1. verſ.
Baldus*, Flamin. *d. lib. 8. quæſt. 7. num. 101.*

Vnde Summum Pont. ſaltem in habitu directè 19
habere poteſtatem ſæcularem immediatè à Chriſto
Domino ſibi commiſſam, itavt poſſit per ſeipſum
eam, vt directam reducere ad actum, licèt frequen-
tiùs illam exerceat per Imperatores, & Reges ab
eius manu eandem accipientes, tenent Innocent. *in
cap. licet, num. 8. & 9. de foro comp.* & poſt Hoſt.
Panorm. *in cap. nouit, num. 13. de iudic.* poſt gloſ. ibi,
& poſt *gloſ. 1. in cap. cauſam quæ, in 2. qui filij ſint
legit.* cui ſimilis *verb. Eccleſia, in Clem. ad noſtram, de
hæretic.* Bart. *in l. 1. §. Præſides, ff. de requir. reis*, Hie-
ron. Alban. *tract. de poteſtat. Papæ, p. 2. num. 15. cum
ſeqq.* Aluar. Pelag. *lib. 1. de planctu Eccleſ. cap. 24.*
Palat. *de obtentione regni Nauarræ, §. 6.* Cou. *in reg.
peccatum, part. 2. §. 9. num. 7. verſ. 1.* Nau. *in d. cap. nouit,
notab. 3.*

notab.3.sub num.19. Menoch.*illust.lib.1.cap.20.num.5.* *& cap.21.num.1.* Marta *de Iurisdict.part.1.cap.19.* quò loci iunctis capitulis sequentibus vsque ad *cap.23.* inclusiuè, & iunctis præcedentibus, pluribus mediis hanc sententiam tenaciter defendere intendit, Leonard.Duard. *in comment. ad Bull. Cœno, lib.2.can.14. quæst.8.num.13. & can.15.quæst.18.* Torrebl. *de magia lib.3.cap.4.* Solorzan. *de iure Indiar.tom.1.lib.2.c.22. cum seqq.* Larrea *Granat.decis.1.à num.5.* ex Theologis S.Antonin. *tit. 3. de dominio regnorum, cap. 2. & part.3. sum. tit.22. cap.5. §. 17.* August. Triumph. *in princ. sum. de potestate Ecclesiæ*, S. Bonauent. *in 4. dist.37. in exposit. lit. dub.4.* Henric.Gandau. *in quodlib.6.quæst.23.* Roder.Sanch.Episcop. Zamoran. *lib. de origine, & differentia principatus, part. 1.* Alexand. Alens. *4.part.sum. quæst.19. part.2.§.1.* B.Ioan. à Capistrano *de auctoritate Papæ, part. 1. secunda partis, num.4. & 5.* Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ lib. 1. cap.13.* Cels.Manc. *de iuribus principatuum, lib.3.c.1. & 2.* Paulus Cicra *in tract.de iure Principum, cap.6. cum sequentibus*, Alexand.Pesant. *de potestate Romani Pont.* Thom. Boz. *de ruinis gentium, & regnorum lib.2.* Sot. *lib.4. de Instit.quæst.4. art.1.* ibi: *Arbitrati sumus Christum quatenus hominem non fuisse Regem, non quòd non potuerit, erat quippe Deus, sed quia neque eum decuit, neque subinde voluit*, &c. Ios. Ragus. *in 3.p. S.Thomæ, dist.22.art.6.quæst.22.*

20 Probatur hæc sententia. Summus Pontifex Petri successor, & Christi Vicarius nobis Christum repræsentat qualis erat dum hîc inter nos viueret: atqui in Christo Domino nostro dum vixit, fuit Regia potestas temporalis: ergo Summus Pont. Petri successor habet temporale dominium. Maior per se patens est, & constat ex dictis, & præcipuè ex illo Iuan. 21. *Pasce oues meas*, & Matth.29. *Tu es Petrus*, &c. vbi Dominus loco sui Petrum constituit vniuersalem suæ Ecclesiæ Pastorem, illimitatamque reliquit hanc sibi promissam, & traditam potestatem, vnde D. August. *Sicut*, inquit, *in Saluatore erant omnes causæ Magistri, ita & post Saluatorem in Petro omnes continentur.* Et Chrysolog.*super Acta Apostolorum. Ita*, inquit, *Petrus à Filio super omne quod est Filij, potestatem accepit, non vt Moyses in gente vna, sed in vniuerso Orbe.* Quamobrem necesse est fateri eandem esse auctoritatem Petri, quam Christi, & Summi Pont.quam Petri. *Manet*, inquit S.Leo, *dispositio veritatis, & Beatus Petrus in accepta fortitudine Petra perseuerans, suscepta Ecclesiæ gubernacula non reliquit, perseuerat videlicet Petrus, & viuit in successoribus suis.* Et Philippus Presbyter Apostolicæ Sedis Legatus *in Concilio Ephesino circa an. 430.* vt habetur *tom.2. c.16.* sic dicit: *Nulli dubium, imò sæculis omnibus notum est, sanctum, Beatissimumque Petrum Apostolorum Principem, & caput, fideique columnam, Ecclesiæ Catholicæ fundamentum, à Domino IESV Christo Saluatore nostro, humanique generis Redemptore, cœlestis regni Claues accepisse, soluendique, atque ligandi potestate, quam acceperat, vsum fuisse, necnon per successores suos huncusque semper viuere, causasque decernere, semperque victurum esse.*

21 Minor verò, quatenus habet Christum Dominum, dum in terris vt homo vixit, vniuersalem fuisse mundi Dominum, ac Regem vniuersorum, probatur Matth. cap.10. *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo.* Et cap. 28. *Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra.* Probatur etiam ex pluribus Apost. locis, qui præcipuè scribens ad *Coloss. cap. 1.* inquit de Christo: *Qui est imago Dei inuisibilis, primogenitus omnis creaturæ, quoniam in ipso condita sunt vniuersa in cœlis, & in terra, visibilia, & inuisibilia, siue Throni, siue Dominationes, siue Principatus, siue Potestates, omnia per ipsum, & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant: & ipse est caput corporis Ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis.* Et *ad Hebr. cap. 1. Multifariam, multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nouissimè loquutus est nobis in Filio, quem constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit & sæcula.* Ioannes etiam *in apocal. cap. 1.* dicit, quod IESVS Christus est testis fidelis, primogenitus mortuorum, & Princeps Regionum terræ, & *cap.11. quod audiuit vocem multorum dicentium: Factum est Regnum huius mundi Dei nostri, & Christi eius.* Et *cap.19. Cùm priùs exarasset quomodo apparuerit ei ille, qui dicitur Verbum Dei, refert quod habet in vestimento, & in femore suo scriptum, Rex regum, & Dominus dominantium.*

Quod si insurgat aliquis dicens, quomodo Christum Regem dicimus sine propugnatoribus, sine magistratu, &c. respondet Isai. Propheta *cap.9. Factus est principatus super humerum eius*; quem locum Nicetas in Nazianzenum *in orat.de natiuitate*, iuxta interpretationem antiquorum Patrum explicans, per humeros Christi, vires eius intelligens, ait: *Omnes alij Reges non in propriis viribus imperium suum, & regnum habent constitutum, sed in aliis, putà in militibus, & satellitibus, & propugnatoribus: Christus autem solus principatum suum super humerum habuit.* 22

Consequentia rectè infertur: quia Petrus, qui adhuc perseuerat, & viuit in successoribus suis, vt suprà probaui, accepit Pontificatum, & regimen totius populi Christiani, & in Vicarium electus fuit Christi, cuius iurisdictionis sunt omnia regna mundi. Vnde in eius solemnitate exultans Ecclesia canit: *Tu es Pastor ouium, Princeps Apostolorum, tibi tradidit Deus omnia regna mundi.* Et super illa verba: *Tibi dabo claues*, infert Chrysolog. *Filius Dei vbique terrarum Petro concessit potestatem, & homini mortali omnium quæ in cœlo sunt, dedit auctoritatem, vt potestate Clauium Ecclesiam amplificaret.* Inde D. August. *serm. Fortis, & humilis*, admirans ait: *O mira potentia, ô ineffabilis gratia Saluatoris, quis plebeium Piscatorem Apostolorum facilè crederet Principem, & Regibus obsistere, Reges sanctificare, Regibus omnibus imperare, mundum refrenare legibus? Sicut Christus accepit à Patre Deo sceptrum Ecclesiæ gentium, ex Israël egrediens super omnem principatum & potestatem, & super omne quodcunque est, vt ei genua cuncta curuentur: sic & Petro, & eius successoribus plenissimè commisit.* Si igitur Christus Dominus est directè, absolutè, verè, realiter, legitimè, vt monstratum est euidentissimè, totius mundi, & omnium hominum qui sunt in eo, tam quoad ea, quæ ad spiritum pertinent, quàm quæ ad corpus: Ergo etiam Summus Pontif. dominus est directè, absolutè, verè, realiter, legitimè totius mundi, & omnium hominum, qui sunt in eo, tam quoad ea, quæ ad spiritum pertinent, quàm quæ ad corpus: nam, vt infert Chrysolog. in persona Christi loquentis ad Petrum, *quia amas me coram ipsis, iam tibi confirmo quod meum est plenum*: & ideò D.Thom. *in fine lib.2.senten.* dicit quod Papa vtriusque potestatis apicem tenet, scilicet spiritualis, & sæcularis, hoc illo disponente, qui est Rex, & Sacerdos secundùm ordinem Melchisedech, & Dominus dominantium, cui potestas non auferetur, & regnum eius non corrumpetur. 23

Nihilominus tamen veriùs dicendum puto, Summum Pontificem super vniuersum Orbem ex Summo Pontificatus officio directè non habere etiam in habitu potestatem sæcularem ab spirituali distinctam, per quam more aliorum Regum possit eo modo in temporalibus ciuiliter gubernare, & statuere, quæ proximè spectant tantummodo ad finem temporalem, & politicum: & hanc sententiam tenent D. Thom. *in opusculo de regimine Principum, lib. 3.cap.2. cum sequentibus, & part. 3. quæst. 59. art. 5.* Sot. *de iustitia lib. 3. quæst.4. art. 1. colum. 4. vers. quod si, & in 4. distinct. 25. quæst. 2. art. 1. conclus. 3.* Driedo *de libertate Christiana lib. 1. cap. 9. & cap. 15.* 24

Caietan. *tom.1.tract.2.de auctoritate Papæ & Concilij, cap.13.ad* 8. Victoria *in relect. super cap.vlt. Matthæi, num.27. & de potestate Ecclesiæ, relect.1.quæst.5.num.*8. Alphonsus Alu. Guerrero *in speculo Principum, cap.*16. Cardin. Bellarm. *controu. 3. generali, lib.5. de Romano Pontifice, cap.1. versic. Tertia sententia, & cap. 3. & cap.6.* Molina *de iustitia tract.2.disp.29.colum.43.vers. his prænotatis*, Suarez *de legibus lib.3.cap.6.sub num.3. cum sequentibus, & de defensione Fidei Catholicæ contra Anglicanæ sectæ errores, lib.3. cap.5.num.*8. Rebell. *de obligationibus iustitiæ, part.2. lib.18. quæst.23.* latè Anguian. *de legib.lib.2.controu.17.per tot. & præcipuè à num.29.* Azor. *instit.moral.p.2.lib.11. cap.5.quæst.6.* Param. *de orig. Inquis. lib. 3. quæst. 3. opin.4.* Moll. *in emporio iuris, part. 1.tit.de iurisdict. quæst.4.* Cenall. *de cognit. per viam viol.in prolog.num.9.in fine, & n.12.* Maynard. *de priuileg. Eccles.part.1.art.6. num.1.* Salgado *de protect. Regia tom.1.p.1.cap.1. præl.1.num.55.* Gabr. Pereira *de manu Regia part.1.præl.1.num.4.& 5.* Antonin. Diana *moral.resol.part.1.tract.2.resolut.121.* Benedict. Ægid. *in repet. l. ex hoc iure, part.1. cap.3. num.17. ff. de instit. & iure*, nouissimè R.P. Iuniper à Drapano *pro Iuris Pontificij defensione quæst.1. cap.2. num.9.cum seq.*

25 Huius sententiæ plura, & validiora sunt fundamenta, & à priori ostenditur, quia Summus Pontifex, vt Christi Vicarius ex officio Summi Pontificatus nullam aliam potestatem habet, nisi eam solùm, quam in lege Gratiæ Christus Dominus, quatenus homo dum in terris vixit, immediatè contulit eidem, arg. text. *in cap.2.& 3.de officio Vicar.lib.6.* delegatio enim nullam aliam in delegato iurisdictionem ponit, nisi eam, quæ à delegante concessa est, iuxta text. *in l.1. §. qui mandatum, ff.de officio eius, cui mandata est iu-*
26 *risdictio*. Planè † Christus Dominus, quamuis potuerit insuper dominium politicum rerum omnium, & principatum, & ita monarchiam temporalem cum suprema potestate sæculari super vniuersum Orbem, & super omnes Principes ipsius principaliter, & directè exercere, tamen huiusmodi temporalem monarchiam, & potestatem de facto non exercuit, nec exercere voluit, iuxta illud Ioan. 18. *regnum meum non est de hoc mundo*; & iuxta alia plura, quæ ad hoc probandum congerunt Victoria *de potestate Ecclesiastica relect.1. quæst.5.num.16.cum sequentibus*, Valentia *d. puncto 6. colum.2.* Tolet. *in cap.18. Ioan. annot.25.& 26.* Cardin. Bellarm. *d.lib.5.de Rom.Pontif.cap.4.* Licèt oppositum, imò quod Christus Dominus de facto exercuerit temporalem monarchiam super vniuersum Orbem, defenderint Albert. Pighius *lib. 5. hierarchiæ Ecclesiasticæ, cap.3.* Almayn. *de potestate Ecclesiast. cap.8.* Nauar. *in cap.nouit, notab.3.num.130. de iudiciis.* Modernus *de iurisdict.part.1.cap.18.* quorum fundamentis dilucidè respondent Victoria, Bellarminus, & cæteri suprà citati, explicantes locum *Matth. vlt.* ibi, *data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra*, vt intelligatur de potestate Christo data super regnum spirituale, & super omnia etiam temporalia, in ordine ad finem ipsius supernaturalem.

27 Nec nos in contrariam opinionem adducere possunt plures auctoritates, quibus innituntur contrariæ opinionis Auctores ad probandum Summum Pontificem saltem in habitu directè habere potestatem sæcularem immediatè à Christo Domino, quam de facto ipse habuerat super vniuersum Orbem: licèt enim negare non possimus, eum per se, & directè habuisse ex domo Patris excellens quoddam dominium, & potestatem in res omnes creatas, & super omnes omnium hominum, imò & Angelorum actiones, itavt non solùm ad finem supernaturalem Ecclesiæ vniuersalis, sed etiam absolutè potuerit, & possit de rebus omnibus temporalibus ad libitum disponere, & ea ratione dici possit Dominus Orbis, & Rex regum, etiam quoad omnia temporalia, vt aduertunt Molina *d.disp.28. col.4. in fine, vers. restat, & concl.4. & 5.* Suar. *disp.48.sect.2.col.3.vers.dico secundò, cum sequentibus*. Sic intelligentes locum *Matth.vlt.* ibi, *Data est mihi*, &c. & illud *Apocal.1. Princeps Regum*, &c. & *in cap.10. Rex Regum, & Dominus dominantium*, tamen ea non communicauit Vicario, prout eidem non communicant illa pleraque etiam pertinentia ad potestatem excellentiæ, vt pulchrè docet Diuus Thom. *in opusculo de regimine Principis, lib.3. cap.10.* quem sequuntur Nauar. *d.notab.3. n.130.* Molina *d.disp.29. col.14.in princ.* Suar. *d.disp.2.ante finem.*

28 Deinde hanc nostram sententiam non infringit auctoritas Christi Domini, *Ioan.21.* ibi, *Pasce oues meas*, quia in ea solùm impletur illa promissio, quæ Petro à Christo Domino facta fuerat, *Matthæi 16.* ibi, *tibi dabo Claues regni cœlorum*, vt post alios resoluit Suar. *de legibus lib.3.cap.6.num.4.& lib.4.cap.2.num.10. & cap.3.num.1.* Per has autem Claues solùm significatur potestas spiritualis suprema, non verò temporalis directa, vt post alios resoluit idem Suarez *d.lib.4.cap.1. num.3.cum sequentibus.*

29 Nec enim nos deterrent pleraque Iura, quæ iuxta omnium ferè Doctorum mentem Summo Pontifici tribuere videntur sæcularem potestatem, vt *in cap. 1. dist.22. & in Extrauag. vnam sanctam, de maiorit. & obed. inter communes, & in Extrauag. vnic.post princip.vers.sanè, ne Sede vacante, Ioan.XXII.* Nam text. *in d.cap.1.& in d.vers.sanè*, dum inquiunt, *quod Christus Dominus Summo Pontifici in persona Beati Petri æternæ vitæ clauigeri commisit iura terreni simul, & cælestis imperij*, non agunt de potestate aliqua sæculari Summi Pontificis, sed solùm de Ecclesiastica, quam Christus Dominus eidem concessit, *Matthæi 15.* dum ei promisit, & tandem dedit Claues regni cœlorum, vt possit ligare, & soluere super terram, idest, omnes fideles existentes in imperio terreno: & quodcumque ligaret, & solueret super eam, esset ligatum in Cœlis, id est, in imperio cœlesti, vt ita Summus Pontifex hæc vtriusque imperij iura haberet Ecclesiastica, vt considerat sic illos textus intelligens Card. Bellarm. *vbi supra* & Anguian. *d.controu.17.num.54.* vbi *n.64.* agit de intellectu *d.Extrau.vnam sanctam*, quam etiam refert, & sequitur Diana *p.1.tract.2.resol.122.*

30 Quo retento sensu dici potest, Nicolaum Papam (qui iuxta communem, de qua tamen dubitat Cardinalis Bellarminus, auctor est prædicti *cap.1.*) non videri sibi ipsi aduersari *in cap. cùm ad verum, 96. dist.* quatenus ibi asserit Christum Dominum distinxisse potestatem, & officia Pontificis, & Imperatoris, ne aut Imperator iura Pontificis, aut Pontifex iura Imperatorum præsumeret vsurpare: nam in hoc textu loquitur de potestate sæculari formaliter sumpta in suum finem naturalem, & hanc negat in Summo Pontifice: in illo verò loquitur de potestate materialiter tantùm sæculari in ordine ad finem supernaturalem, & hanc Summo Pontifici concedit.

31 *Primò*, ex dictis infertur, Summum Pontificem quà talem, ex vi Pontificalis officij habere sufficientem potestatem super omnia negotia sæcularia, etiam inter sæculares, vt de illis iudicet, & disponat quando id expedierit ad quietem, & conseruationem, ac Ecclesiæ defensionem, & ad bonum spirituale, & ad finem Ecclesiasticæ potestatis supernaturalem assequendum, & vltra Ordinarios per text. ibi *in cap. cùm ad verum, 96. dist. & in Extrauag. vnam sanctam, de maiorit.* ac Theologos *in 4. dist. 24.* latissimè disputarunt, sic resoluentes Cardin. Turrecrem. *de potestate Eccles.lib.2.cap.113.cum seq.* Albertus Pighius *de Ecclesiastica hierarch. lib. 5.* Driedo *de libertate Christiana lib. 1. cap. 15. cum seq. & lib. 2. cap. 2.* Sot. *de iustitia lib.4. quæst.4.art.1.* Henric. de Gandauo *quodlib.6. quæst. 23.* Caietan. *in apologia, tom. 1.*

opusculo

opusculorum, tract.2.cap.13.ad 8.& 2.2.quæst.43.art.8. Fr.Aoton. de Corduba *in quæst.lib.1.quæst.57.* Victoria *relect.1.sect.5.& relect.5.sect.2.à num.3.& in relect. de Indis, & Insulanis, part.1. à num.26. & ad cap.vlt. Matthæi, num.29.* Molina *de iustitia tract. 2. disp.29. vers. Tertia conclusio*, Rebell. *de obligation. iustitiæ, part.2.lib.14 quæst.23.sect.1.num.2.& 3.& sect.5.n.29.* Aldrete *in allegatione pro commoda Regularium exemptione, part.1.cap 5.n.13.* Suarez *de legibus lib.3.cap.7. n.5. & de defensione Fidei Catholicæ, lib.3.cap.22.* Illustriss.Card. Bellarm. *de Romano Pontifice, controu.3. generali, lib.5. c.5.* Ex nostris Canonistis Couar. *practicarum c.1.num.2.concl.2. & in reg.peccatum, part.2. § 9.num.7.* Nauarr. *in d.c.nouit, notab.3.* Ioan.Salgado de Araujo *in l.Regia Lusitana, discursu 1.num 41 cum seqq.* Ceuall. *communium contra communes, quæst.759.* Morla *in emporio Iuris Ciuilis, tit.de iurisdict. omnium iudicum, quæst. 4.* Cardin. Tusc. *practicarum conclus. tom.6.concl 45.* Valenzuel. *pro monitorio Pauli V. p.7. à num.45.* Balboa *ad cap.fin. num.4. de præscrip.* Petr. de la Escalera Gueuara *in didascalia de vtroque brachio, p.2.num.87.* latè Ioannes Fajardo *ad c. tanta, qui filij sint legit.membr.1.num.72.cum seqq.* vbi sæpissimè me citat *in hoc loco*; qui omnes latissimè agentes firmiter tenent Summum Pontificem directè potestatem non habere in temporalibus, & procedere *d.c.cùm ad verum, d.cap.nouit*, cum similibus; eam tamen habere causaliter, & indirectè in ordine ad spiritualia, quoties scilicet ad spirituale bonum fuerit necessaria, & procedere *d. Extrauag. vnam sanctam, & cap.per venerabilem, qui filij sint legitimi.*

32 *Secundò* infertur Summum Pontificem super infideles habere potestatem generalem gubernatiuam, proindeque posse cognoscere, iudicare, & disponere de eorum negotiis sæcularibus, quatenus opus fuerit ad defensionem Ecclesiæ, seu Principum fidelium, etiam sæcularium, & Regnorum, aut statuum ipsis subiectorum, & ad expediendam prædicationem Euangelicam. Ita Couar. *in reg.peccatum, part.2.§.10.sub n.4 & §.9. sub num.6.propè finem*, Nauar. *d.notab.4.n.58.* Greg.Lopez *l.2.glos.3.col.6. tit.22. part.2.* Victoria *super cap.vlt. Matthæi, num.27.* Illustriss.Cardin.Bellarm. *controu.3. generali, lib.5. de Romano Pontifice, cap.2.* Suar. *de legibus lib.3.cap.6.num.1 & c.10.* Marc.Anton. Genuens. *in practicabil. Ecclesiast.quæst.616.*

33 Directè tamen super infideles potestatem temporalem gubernatiuam non habet, nec de eorum negotiis potest cognoscere, iudicare, aut disponere, iuxta Do-
34 ctores suprà citatos; ex eo, quia quæcunque potestas gubernatiua competens summo Pontifici, quia tali, non competit ei, nisi quia est caput ipsius Ecclesiæ, gerens ipsius Christi capitis vices in corpus mysticum eiusdem, idest, in ipsam Ecclesiam militantem, vt palam est apud omnes Catholicos, & prosequitur Illustriss.Cardin. Bellarm. *d.controu.3.de Romano Pontifice, lib.2.cap.12. cum sequentibus*, maximè *cap.16.& 31.*
35 *col.3.ante medium.* † Vnde eam potestatem non habet in homines, nisi quà sunt membra huius corporis, & Ecclesiæ, mediante scilicet Baptismo fideles facti, & incorporati cum Christo eius capite, iuxta text. *in cap. Dominus noster, 56.dist.& in cap.vlt. de Presbytero non baptizato.* Deinde Christus Dominus *Ioan.10* inquit quod in fine sæculi fiet vnum ouile, & vnus pastor, quia ante sæculi finem non omnes sunt oues huius ouilis, ac proinde nec omnes Summo Pontifici eiusdem Pastori directè subijciuntur quoad aliquam potestatem gubernatiuam, vt sunt illi, qui illud adhuc non intra-
36 runt per Baptismum, sed in infidelitate persistunt.† Nec in qualibet Republica infidelium etiam barbarorum, licèt opinione nostra videantur viuere more ferino absque politica gubernatione, habet Summus Pontifex directè potestatem temporalem gubernatiuam, quia hi intra suas Respubl. alium, quàm sibi proprium, & immediatum superiorem non recognoscunt, habent namque immediatè ab ipsa natura potestatem supremam ciuilem, itaut per eam gubernari possint suo modo in ordine ad propriam conseruationem, & sic istis infidelibus est vera iurisdictio, vt comprobat Garc. Mastrill. *de magistrat.lib.1.cap.9.per tot.*

Hinc per transennam admonerem nostros Lusitanos 37
quàm iniustè procedant plures, qui vt fama fert, in regionibus infidelium, præsertim in Guinea, solent ex malitia, vel ex crassa ignorantia emere Æthiopes, & in seruitutem iniustam reducere, illos scilicet, quos vident ad propria committere Lusitanorum nauigia per vim, vel fraudem trahi, vel absque culpa pro delicto patrisfamilias perpetuæ seruituti barbarè damnari: vnde optima ratione hos liberorum hominum iniustos venatores arguit Rebell. *de obligat. iustitia p.2.lib.18. quæst.23. sect.5. num. 30. cum sequentibus*, inde bene aduertens, oportere quod Regij magistratus habita huiusmodi iniusti commercij plena informatione remedium aliquod efficax adhibeant, quod etiam admonet Molina *d.tract.2.disp.35.* vbi *disp.36.& 34.* latè prosequitur casus, in quibus Lusitani mercatores possunt absque peccato emere, vendere, vel asportare, aut retinere prædicta mancipia.

Hinc etiam consequens est Summum Pontificem 38
non posse huiusmodi infideles debellare, & eos in suam recognitionem compellere per se, vel per alios Principes fideles, pro eo solùm quod eum recognoscere nolint in dominum suum, & totius Orbis temporalem. Ita tenuerunt ex nostris Ioan.Andr. *in addit.ad Specul.tit.de Iudæis, col.2.prope finem.* Innoc. *in c.quod super his, de voto*, Couar. *in reg. peccatum, 2.p §.10. sub num.4.& §.9.sub n.6.prope fin.* Nau. *d.notab.3.num.58.* Gregor.Lopez *l.2.gloss.3.col.6.in princip.& col.14.post princ.tit.23.part.2.* Mar.Anton. Genuens. *d.quæst.916.* Tapia *de constit.princip. cap.1.num.54.* Card.Mastrill. *d.cap.9.num.10.* Ex Theologis D.Thom. *2.2.quæst.12. art.2.* vbi Caietan. *quæst.66. super 8.vers. circa 1.* Victoria *super cap.vlt. Matth.num.27.* August.de Ancona *in tract.de potestate Papæ, quæst.23.art.3.* Suar. *de legibus lib.3.cap.10.& cap.6.num.1.* Illustriss.Cardin.Bellarm. *d.controu.3.generali, lib.5.de Romano Pontifice, cap.1.* Anguian. *de legib.lib.2.controu.17.num.11.* vbi limitat nisi diripuerint ea loca à Christianis, & ita
malè retineant. † Nec obstat, quod post aduentum 39
Christi Domini omnis principatus, dominium, & iurisdictio translata sunt ab infidelibus in Fideles, iuxta illud Ecclesiastic.10. *Regnum à gente in gentem transfertur propter iniustitias:* consonat *cap. translato, de Constit.* quia respondetur prædictam principatus translationem referendam esse ad solam potestatem, & punitionem diuinæ Maiestatis: hæc autem cùm nobis occulta sit, consequitur quod licèt Deus possit iniustitias, & alia gentium crimina ab eis tollere regna,
& principatus, & regni dominium, tamen † Romanus 40
Pontifex, aut quilibet alius fidelis non poterit infideles, quantumvis sceleratos, vtpote ipsius imperio non subiectos, priuare sua ipsorum potestate ciuili publica, & dominio rerum suarum, iuxta reg. text. *in l.vlt.ff.de iurisdict. omnium iudicum, & in cap.vlt. de constit.* iuncta reg.text. *in l.id quod nostrum, de regulis iuris*, vt bene aduertit Couar. *d.§.10.sub num.2.*

Ex quibus omnibus colligitur, optimo iure potuisse 41
Summum Pontificem Alexandrum VI. inter Reges Castellæ (regnantibus in ea Regibus Catholicis Ferdinando, & Elisabetha) & Reges Portugaliæ (regnante Ioanne II.) diuidere terras infidelium, easque eisdem donare sub ea conditione, vt in conuersionem prædictorum infidelium tenerentur mittere personas idoneas, quæ Fidem Christi eisdem prædicarent, & suaderent, vt testatur Ioannes de Ochoa *in Carolea, part 1. fol. 141. pag. 2. in medio*, Gregor. Lopez *dicta gloss. 3. col. 1. post med.* Cardin. Bellarmin. *lib.5.*

lib. 5. de Romano Pontifice, cap. 2. in fine, Marta *de Iurisdict. part. 1. c. 24. num. 32.* Sur. *in comment. rerum in Orbe gestarum, pag. 10. versic. porrò*, & plenius Lusitanus noster Ioannes de Barros *decade 1. lib. 3. cap. 11.* quem latinè transcripsit P. Maphæus *lib. 1. hist. Indiana*, in hæc verba: *Is* (scilicet Alexand. VI.) *cognita rerum causa, ne quando lis ad arma deduceretur, vltra Hisperidum insulas ad trecentesimam ferè leucam, & quadragesimam, ducto à septemtrionibus ad Australem polum circulo, totum terrarum Orbem ex æquo bifariam secuit: Quæ pars vergebat in Orientem, hanc Ioannes facta sibi ob iuris antiquitatem optione desumpsit, occidua Ferdinando relicta*, &c. plenissimè rem hanc à suis primordiis prosequitur Rebell. *d. part. 2. lib. 18. quæst. 23. sect. 2. cum sequentibus, iuncta sect. 1.* Constat ergo Summum Pontificem prædictas terras diuisisse, non ad eum finem simpliciter, vt Reges illic proficiscerentur ad debellandos illos infideles, & eorum Regna absolutè occupanda, sed solùm conditionaliter, prout scilicet postularet ordo, & processus prædicationis Euangelicæ, & conuersionis infidelium inibi prætensæ, & eisdem Christianis Regibus à Summo Pontifice commissæ, & ita seruatis seruandis, & in casibus, in quibus in ordine ad eam licita esset illa concessio, & belli indictio, videlicet quando aliter non possent eò adduci Prædicatores Fidei Christianæ, nec rursus protegi, ac defendi, tam ipsi, quàm Christiani ad Fidem conuersi, vt bene in effectu respondet Victoria *in relect. 1. super cap. vlt. Matthæi, de titulis, quibus barbari potuerint venire in ditionem Hispanorum, num. 12. cum sequentibus*: sequitur Gregor. Lopez *d. glos. 3. col. 6. in princip. & col. 13. à vers. quarta conclusio*, expressit Card. Bellarm. *d. cap. 2. ad finem*. Est enim receptissima omnium Doctorum sententia, quod licet ipsi infideles ad Dei veri cultum, & sacri Baptismatis susceptionem inuiti compelli nequeant; nihilominus tamen si impediant, & resistant Prædicatoribus missis ad sanctum Dei Euangelium prædicandum, Catholicamque Fidem suscipere recusent, possint Principes Christiani, vt ministri Pontificis, debellare illos infideles, efficiendo ne Fidei, & eius Prædicatoribus iniuriam, violentiam, & impedimentum inferant. Ita Cou. *in reg. peccatum, p. 2. §. 10. num. 13. vers. quartò licitum, & §. 11. num. 5. vers. fateor planè.* Bañez *in 2. 2. quæst. 10. art. 10. col. 528. vers. tertia, & quarta conclusio*, P. Molin. *de iustit. tract. 2. disp. 105.* & in materia *de fide quæst. 20. art. 8.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 8. cap. 26. quæst. 7.* Lorca *in 2. 2. quæst. 11. art. 1. sect. 3.* Suar. *de Fid. lib. 1. disp. 18. sect. 2. num. 8.* & *contra Anglic. secta errores 1. p. c. 10.* Solorzan. *de iure Indiar. lib. 2. cap. 10.* Benedict. Ægid. *in rep. l. ex hoc iure, p. 1. cap. 3. num. 16. ff. de iustit. & iure*, Fr. Thom. à IESV Maria *lib. 5. de procuranda omnium gentium salute, p. 1. dub. 3.* Seraphio. de Freitas *de iusto Imperio Asiatico, c. 9. num. 6. & 7.*

42 Anno Domini 1492. Alexandri VI. Pontificis maximi auctoritate Reges Catholici Ferdinandus, & Elizabeth Christophorum Columbum, & Emmanuel Rex Lusitanus Petrum Aluarium, & alios fortes viros ad ignotas ad id tempus terras, ignotiora maria, tum ad ortum Solis, tum ad occasum scrutari miserunt, nouasque in Oceanum Reges classes pararunt, semperque curarunt vt rectam religionem in omnes partes, quoad eorum fieri posset, extenderent, verbumque Dei longè & latè disseminarent; denique nouum Orbem aperuerunt, arcanum depositum, & limitem ad nouum imperium ex prouidentia diuina, itaut America sola dicta ab Americo Vesputio Florentino inuentore, quartam partem Orbis contineat, ex Genebrardo *lib. 4. anno* 1497. quod feliciter consequuti sunt; nam ex longinqua nauigatione (ad quam neque fabulosi illi Argonautæ, neque in cœlestium numero falsò relati Bacchus, Herculesve vnquam aspirarunt) effectum est, vt cùm Orbem terræ vniuersum tres in partes diuiserit antiquitas, inuenti demum hi noui tractus quartam adiecere, si quarta appellanda est, quæ vna reliquis omnibus magnitudine fermè par est, cùm plura regna contineat, quàm quæ Alexander, & Traianus vi expugnauerint, & quàm quæ omnes vnà Reges simul possident: tempore enim quo nationes, quæ Catholicam Fidem summa cum admiratione amplecti solebant, illam fœdè maculant damnatas sectas Lutheri, & sequacium sectatores, violando religionem patriæ, & debitam Pontifici Max. obedientiam, & Ecclesiæ Romanæ denegando; tunc loco gentium, quæ cum ab ea sint educatæ vberioribus doctrinis, ab illa deflectunt, Hispania nouas plantas, nouosque filios matri Ecclesiæ affert, & acquirit, detestabilique Deorum inanium cultu sublato ex regione eorum, qui falsam doctrinam docent, ad insulas longè, vt inquit Isaias, atque ad vltimas terras per Hispanos, & Lusitanos illata migrat Religio Christiana, vt impleatur illud Ecclesiastici *cap.* 10. *Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti alienæ*; & apertiùs Matth. *cap. 8. Amen dico vobis, quod multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno Cælorum; filij autem regni eiicientur in tenebras exteriores.* Quod quidem tempore Emanuelis inuictissimi Regis Lusitaniæ vlteriùs prosequutum, amplissimaque terrarum spatia in Orientali India patefacta; mittens in dies Episcopos, Presbyteros, aliosque egregios sanctitate, religione, & pietate viros ad docendos Indos in fide, itaut eius tempore, ac successorum triginta prouinciæ cum totidem Regibus sint ad Fidem redactæ, illique Lusitaniæ Regibus subiecti, & tributarij. Etiam eo ex tempore, quo Lusitani proprium Regem sortiti sunt, pro Christi Fide cum hostibus in Africa, & Asia manus conseruere, non solùm Mauros à finibus sui Regni expellentes, sed in Æthiopia, Arabia, ac vniuerso Oriente, & (vt vno verbo dicam) vltra Indum, & Gangem pugnando proprio sanguine, Christi Fidem ferè per vniuersum Orbem propagarunt, & in ea loca peruenerunt, quæ nec Semiramis, nec Dionysius, nec Magnus Alexander auditione perceperunt, nec fama ad eorum aures pertulit, quamvis aliquam partem superarint. In Occidentali verò parte Caroli V. sæculo octodecim prouinciæ cum octodecim Regibus Catholicam Fidem sunt professæ, & in solo Mexicano regno Baptizati sunt quater decies centena hominum millia, itavt in archiuis Caroli Cæsaris habeatur quendam Sacerdotem baptizasse septies centena hominum millia, alium tercenta millia, alium centum millia, alios plures, alios pauciores, vt refert Laurentius Surius *in commentariis historia, an. 1518. fol. 515.* & Christianam diligentiam extollunt Paulus Iouius *lib. 12. historia*, Bossius *de signis Ecclesiæ lib. 17. signo 78. cap. 4.* Curia *lib. 2. in historia Catholic. Regum, cap. 13. & 19.* Natalis Comes *in historia sui temporis, lib. 1. fol. 6. & lib. 21. an. 1570. fol. 445.* Anastas. Germon. *de sacrorum immunitatib. lib. 3. cap. 13. num. 10.*

Restat videre qualiter Summus Pontifex Alexander VI. potuerit eam Prædicationis Euangelicæ, & conuersionis infidelium curam, & negotium, ac totum illud cum illis regionibus commercium solis Portugaliæ, & Castellæ Regibus committere, & insuper vetare, ne alij Principes, vel externi homines se in eam conquisitionem, vel commercium intromitterent, cùm tamen Christus Dominus *Marci vltimo.* Apostolis dicens: *Ite in mundum vniuersum, & prædicate Euangelium omni creaturæ*, &c. simul concesserit omnibus futuris Christianis, & Regibus facultatem, vt Apostolos, eorumque successores in eo munere iuuarent: deinde & ius gentium omnibus fecerit commune prædictum commercium, iuxta text. *in l. ex hoc iure, ff. de Iustitia, & iure*, itavt regulariter à nullo etiam supremo Principe restringi, & prohiberi 43

possit

possit, iuxta reg. text. *in §. sed naturalia, Instit. de iure naturali*, vbi Faber, Angelus, & cæteri, post alios Couar. *de sponsalib. p. 2. cap. 6. §. 9. n. 3.* Suar. *de legibus lib. 2. cap. 14.*

44 Dicendum ergo, Alexandrum VI. ex potestate, quam in ordine ad expeditionem prædicationis Euangelicæ habet super ipsos etiam infideles, vt suprà resoluimus, iustè id facere potuisse, ad exemplum etiam antiquorum Pontificum, videlicet Martini V. Nicolai V. Calixti III. & Sixti IV. qui eandem concessionem antiquioribus Portugaliæ Principibus, & maximè Regi Alphonso IV. & Infanti Henrico eius patruo fecerunt per Bullas peculiares quæ Vlyssipone asseruantur in scriniis Regiæ Coronæ, vt refert Rebell. *d. q. 23. sect. 1. num. 4.* quorum etiam meminit Benedict. Ægid. *ad l. ex hoc iure, ff. de iust. & iure, part. 1. cap. 3. num. 18.* omnes moti ex eo, quia ipsius prædicationis, & conuersionis progressui conueniens erat prædicta concessio; tum quia cedebat in præmium dignum, & quasi in stipendium infiniti penè sanguinis, & pecuniæ, laboris, industriæ, & negotij in explorando, & aperiendo Oceano, & luce Euangelij ad gentes illas deferenda; quo sanè beneficij genere idem Reges commoti, & de re veluti sua magis solliciti, prædicationi Euangelicæ, & prædictæ conuersioni liberiorem aditum aperient: tum etiam ne aliter eius progressus impediretur, vel turbaretur per bella, & dissensiones consuetas inter subditos Principum diuersorum; quibus dissensionibus in ea diuisione idem etiam Alexander VI. intendit obuiare, respectu eorundem etiam Principum Portugaliæ, & Castellæ, vt referunt Maphæus, Cardin. Bellarm. *vbi suprà*, & Rebell. *d. sect. 2. num. 7.* tum denique ne contingeret, quod eorum externorum aliqui præ lucro, aut inuidia, aut qualibet alia malitia ferrum, arma, ligamina, aliasque res, & bona ad infideles deferri prohibita portarent, vel transmitterent, aut ipsos infideles nauigandi modum edocerent; propter quæ eisdem Portugaliæ, & Castellæ Regibus hostes duriores, ac fortiores fierent, & per hoc infidelium conuersionis prosequutio impediretur, vel fortè cessaret, non sine magna Dei offensa, & ingenti totius Christianitatis opprobrio, vt habetur in Bulla Calixti III. relata per Rebell. *dict. q. 23. sect. 2. n. 8.*

45 Non obstant in contrarium adducta, quibus aliqui Principes intendunt se iuuare contra prædictam Alexandri VI. atque aliorum Pontificum determinationem, & concessionem tam iustam, & cum ipsomet Iure diuino conformem; nam ad locum *Marci d. cap. vlt.* & ad libertatem commercij iure gentium omnibus concessam, respondetur hæc omnia cessare, vbi à Summis Pontificibus aliter declaratum fuerit ex intentione eiusdemmet iuris diuini positiui, & gentium id apertè postulantium, propter rationes supra relatas, iuxta ea, quæ circa potestatem Summi Pontificis ad declarandum ex grauissima causa ius naturale, aut gentium, aut diuinum positiuum, resoluunt plures citati per Couar. *d. num. 3.* Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. different. 7. num. 4.* Sanch. *de matrimonio, lib. 6. disp. 6. num. 5.* Azor. *institutionum moralium pars. 2. lib. 5. cap. 18. col. 473. & lib. 5. cap. 3. & part. 3. lib. 1. quæst. 3. col. 53.* Suar. *d. cap. 23. iuncto cap. 24.* sic explicantes text. *in d. §. sed naturalia, & in cap. sunt quidam, 25. quæst. 1.* cum similibus, & concordantes eadem Iura cum text. *in l. manumissiones, & in l. ius ciuile, ff. de iustitia & iure*, & in nostris terminis bene resoluit Rebell. *d. quæst. 28. sect. 2. num. 28.* alia super hanc quæstionem adducit

46 Lusitanus noster † Benedictus Ægidius omnium litterarum scientia egregiè præditus, multiiugaque virtute præcellens: is inquam *in comment. ad l. ex hoc iure, ff. de iustitia, & iure, part. 1. cap. 3. per tot.* eleganter, & ex professo tam pertractauit, ad quem in decidendis supradictis rationibus non adhuc confugimus, quia prædicta commentaria in hac Romana Curia non habemus, quæ anno transacto Vlyssipone & vidimus, & legimus; ideò in desideratis ad eum confugito.

Ex quibus colligi potest, ideò posse Summum Pon- 47
tificem his infidelibus, idololatris, vel hæreticis Episcopos constituere Titulares, vt Itali vocant, & Hispani Annulares, ac Galli Portatiles, quia scilicet super eos habet potestatem quatenus dirigitur ad finem supernaturalem assequendum: cùm ergo finis constituendi huiusmodi Episcopos, datis sibi subditis infidelibus, sit ad eorum conuersionem directus, & ad Fidem Catholicam eis annuntiandam, super eos plenam habere quoad hunc finem potestatem, necessarium est vt dicamus, dicente Domino *Marc. 19.* Apostolis, atque etiam qui eum sequuntur in concionando Episcopis, *Euntes in mundum vniuersum, prædicate Euangelium omni creaturæ, qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur.* Et Matth. vlt. *Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, docentes eos seruare omnia quæcumque mandaui vobis.* Et ne vllo vnquam tempore ministri hæsitarent fore se certis, & constantibus protectionibus destitutos, quibus Dei internuntios, & præcones se esse & euincerent, & declararent, sine quibus nec proficerent in disseminando Euangelio, neque Orbis esset illud recepturus, adiecit è vestigio: *Ecce vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi.* Non obstat, quod huiusmodi Episcopi perduellionum Principum, & infidelis populi in multis prouinciis contumacia nequeunt Episcopatus administrare. Quia vadunt multi laici, & Sacerdotes ad illos, sed prudentia opus est, & charitate, ac zelo animarum; quanquam denique nihil pulchrius sit, nihil Christiano Pastori optabilius, quàm pro Christo, & sibi credito grege mortem oppetere, sed non omnes capere verbum hoc fateor: quare non sunt hæc loca, & dignitates omnibus, ac extra delectum impartiendæ. Rectè sanè Gerson. *de potestate Prælat. consid. 8.* ita scripsit: *Status Episcopalis, licèt esse possit in aliquo sine plebe, & sine vsu, vel exercitio, hoc tamen fieri non conuenit, quia inane, & monstruosum hoc in Ecclesia videretur, quoniam frustrà est potestas, cui non subest operatio*; & de his Episcopis titularibus dixi suprà, *tit. 5. c. 6. n. 15. cum seq.*

Tertiò, infertur posse summum Pontificem in casu 48
ad spirituale bonum necessario iniquam sententiam à iudice sæculari latam reuocare, vel causam temporalem ad se aduocare, vel originaliter cognoscere, & sententiam coactiuè etiam proferre in qualibet graui causa, etiam temporali, veluti † super iura alicuius 49
principatus, vel alterius rei temporalis, mota inter plures Principes neminem in temporalibus recognoscentes, si ex contentione, & discordia eorum nolentium in alium sæcularem iudicem, aut arbitrum consentire, probabiliter in spiritualibus timerentur damna grauissima, qualia solent oriri ex bellis inter Christianos, cum magna Fidei Catholicæ, & Ecclesiæ iactura, dum eam interim hostes Fidei deuastant, & alia spiritualia detrimenta consequuntur ex populi seditione, & Reipubl. perturbatione, & meritò hanc illationem tenent Sot. *in 4. dist. 24. q. 2. art. 1. conclus. 4.* Molina *dict. disput. 29. versic. Ex dictis Soto*, Suar. *de defensione Fidei Catholicæ, lib. 3. c. 22. n. 14.*

Quibus non obstat text. *in cap. nouit, versic. non* 50
enim, de iudic. dum scilicet expendit rationem peccati, & ordinem fraternæ correctionis, vt eo præmisso possit Summus Pontifex cognoscere de causa, & discordia ibidem excitata inter Reges Angliæ, & Franciæ; & procedere contra Gallum in peccato pacis fractæ adhuc persistentem post legitimam monitionem: quasi aliter huiusmodi cognitio, etiam inter

supremos Principes ad Summum Pontificem noo pertineat; quia respondetur ideo in eo textu id ita locum habere, quia de facto non proponebantur ea damna spiritualia, de quibus supra; vnde nil mirum si ad fundandam Summi Pontificis iurisdictionem, quoad casum illius text. expendatur ratio peccati permanentis, & ordo correctionis fraternæ, ac denunciationis Euangelicæ; quippe quod aliter Summus Pontifex, etiam inter prædictos Principes de causa temporali bonum spirituale grauiter noo offendente cognoscere non posset.

51 *Quartò* infertur Summum Pontificem posse dare coadiutorem alicui Regi, vel Principi sæculari Superiorem non recognoscenti, quando id postulat populi scandalum, & ruina spiritualis, vel aliqua causa concernens Ecclesiarum, ac personarum religiosarum defensionem, vt probat optimus text. *in cap. grandi, de supplenda negligentia Prælat. lib.6.* quamuis ad eum viderim varias, ac diuersas decidendi ra-
52 tiones assignari. Nonnulli dicunt † ideo processisse Summum Pontificem ad illam coadiutoris dationem, quia de facto pro maiori iustificatione requisitus fuit ad eandem à pluribus Portugaliæ regni Prælatis, & nobilibus, vt referunt Oduardus Nuñca de Leon *in chronica Regum illius regni, in vita Regis Sanctij II. Garibay in suo compendio historiali, lib.34.cap.19.*

53 Nihilominus tamen verius est, ad prædictam coadiutoris dationem, etiam inuitis nostris Lusitanis, in eo text. procedere de iure potuisse, ea ea ratione, quia vt in effectu considerat noster Cald. Pereira Senator Regius meritissimus *in l. si curatorem, verb. hunc contractum, num.48. in fine, C. de in integrum, restitut.* supposito notorio Lusitaoi populi scandalo, & ruina etiam spirituali, iam res attingebat non solum finem in temporalibus naturalem, sed etiam io spiritualibus supernaturalem, vtpote concernentes defensionem Ecclesiarum, monasteriorum, aliorumque piorum locorum, & personarum Ecclesiasticarum, tam religiosarum, quàm sæcularium, vt con-
54 star ex tenore ipsiusmet text. vel etiam † ex capite miserabilium personarum, nempe orphanorum, & viduarum, occasione proteruæ Regis negligentiæ, & remissionis offensarum, & non defensarum pertinebant ad forum Ecclesiast. cum, iuxta text. *in cap. ex tenore, de foro competenti*, & quæ notant Couarr. *practicarum cap. 6. num.1.* Antonius Oliban. *in commentar. ad vsatic um Aliam namque, de iure fisci, c.3.*
55 *num.45.* doctissimus dominus meus † D. Petrus Barbosa vtriusque iuris consultissimus, quem eximia doctrina, & exacta prudentia maximum in supremo Regio Madriti Consilio Senatorem, & in Portugalliæ Regno summam Cancellarij maximi præfecturam suscipere coëgit, *in comment. ad lib.1.part.1.num.40. & in lib.2.part.2.num.140. ff. soluto matrim.* Bobadil. *in sua politica, lib.2.cap.27.num.106.cum sequentibus*, Garcia Gironda *de priuilegiorum, seu exemptionum explicatione, num.464.* Dedit ergo Pontifex curatorem, vt iudex inter Reges est, & euitandæ seditionis & peccati causa, & sicut inutilem Regem Chilibertum in Gallia priuauit regno, tradiditque imperij habenas & clauum Pepino, *cap. alius 15. quæst.7.* ita Valdes. *d.cap.18.num.15.in fine*, latè Anguian. *de legibus, lib.2.contron.17. num.57.cum seqq.* à me post plures huius tractatus impressiones visus.

56 Hoc retento intellectu ad text. *in dict. cap. grandi*, non venit admittendus alius, quem nouè adducit Matt. *in tract. de iurisdict. part.1. cap.26. num.95.* ex Carolo Grassal. *lib.1.reg. Franciæ, iure 63.* quod ideo ad summum Pontificem in terminis illius text. potuit recurri pro dando coadiutore, quia regnum Portugaliæ illum recognoscebat etiam in temporalibus: & quamuis hoc concludenter noo probet, adducam omne quod in materia potui inuenire super huiusmodi recognitione, quæ videtur probari ex quibusdam verbis illius text. quæ licèt non reperiantur in hac compilatione, nec in voluminibus Conciliorum, vtpote quia ibidem inserta non sunt acta Concilij Lugdunensis V. in quo ille text. conditus fuit; constant tamen ex integra Bullæ asseruatæ Vlyssipone in scriniis Regiæ Coronæ, *vers. Nos cupientes*, ibi, *& regnum tot tribulationibus oppressum, maximè cùm sit Romana Ecclesia censuale*, &c. quibus verbis probari videtur † regnum Portugaliæ in temporalibus 57
subiectum esse Romano Pontifici propter prædictum censum, qui sanè indictus fuit in illa confirmatione Regij tituli, quam sub quodam pecuniario onere in signum subiectionis annuatim Sedi Apostolicæ soluendo à se, & successoribus suis, Rex Primus Alphonsus obtinuit à summo Pontifice Innocentio II. qui quidem census à Regibus Portugaliæ per multos annos solutus fuit, vt constat ex quadam † Nuntij 58
cuiusdam Apostolici liberatione, quæ habetur in dictis scriniis Regiæ Coronæ, in hæc verba: *Ego Frater Hispanus, familiaris, & Nuntius Domini Papæ: notum facio vniuersis istas litteras inspecturis, quod cùm fuissem à Domino meo Papa Innocentio III. in Hispaniam destinatus causa pro recolligendis Ecclesiæ Romanæ censibus, & quibusdam aliis negotiis Ecclesiæ generalis, recepi à Domino Alphonso Rege illustri Portugaliæ quinquaginta sex marchas auri, quæ faciunt tria millia & trecentos & sexaginta morabatinos Portugaliæ, pro viginti & octo annis transactis*, &c. *Actum Colimbriæ 2. Idus Decembris, anno Incarnationis 1213. Domini Papæ Innocentij III. decimosexto, in præsentia Reuerendi viri Domini Stephani Bracharensis Archiepiscopi.*

Sed his non obstantibus neganda est prædicta il- 59
lius regni recognitio & subiectio in temporalibus, cum Nauar. *ad cap. nouit, notab.3. num.28. de Iudiciis*, Parlador. *lib.2. rerum quotidian. cap.21. num.3.* Ioan. Garsia *de nobilit. glos. 21. num. 55.* Ceuall. *communium contra communes, quæst.1.num.391.* Suar. *de leg b. lib.2. cap.8. num.3. in fine*, Petr. Mariz. *in suis dialogis varia historia, dial.1 cap.6.* Cabed. *Lusitana decis.7. num.4. part. 2.* Valdes. *de dignitate Regum Hispaniæ, cap. 18. num.25.* bene obseruantes illud Regnum eisdem titulis supremum esse, quibus regnum Hispaniæ. † Electio enim per ipsammet 60
Rempubl. Lusitanam de Alphonso primo in suum Regem, veluti in publicis Comitiis legitimè congregata, fieri potuit absque authoritate & consensu summi Pontificis, quæ quidem per Deum ipsum supernaturaliter approbata fuit, prout euincunt quoque † Christi stigmata in Cœlo tunc ostensa prædi- 61
cto Alphonso, & ab eodem in Regia insignia insigni pietate suscepta, prout in argumentum tradit Nauar. *d.notab. num. 149.* & sentit Valdes. *de dignitate Regum, Regnorumque Hispaniæ, cap. 15. num. 22.* Quæ quidem Regum Lusitanorum insignia habent scutula quinque armigerum decussata, Crucisque formam exhibentia, maiori scuto conclusa in campo argenteo, scutulo verò vnoquoque quinque denarij circumsepti tenentur decussatim constituti. Hæc autem non modò quinque vulnerum Christi hieroglyphica sunt, sed & triginta denariorum, quibus ipse venditus fuit, symbolum exhibent; adde & denarios quinque scutulo circumscriptos eius esse victoriæ specimen, quam Rex vnus à Regibus quinque diuinis auspiciis reportauit. Septem verò Castellorum auctione insignia Alphonsi Tertij temporibus accepta fuerunt. Rex autem Emmanuel in stemma suum sphæram assumpsit, quod ad posterorum etiam insignia peruenit, latissimi videlicet imperij symbolum, quod in omnes Orbis partes Rex Lusitaniæ sortitus est. Ita nouissimè R. P. Angel. Manrique *in annalibus Cisterciensibus, anno Christi 1142. cap.3. num.1. 4. & 5.* Et quoad insignia

Regum

Regum Franciæ, Guillelmus Benedictus *in cap. Rai-*
nutius,part.1. verb. & vxorem nomine Adelasiam num.
35. de testam. Cosm. *in pragmat. Concilij Basileens.*
in præm. gl. a. ante finem, pari argumento notant Re-
gnum Franciæ diuinitus approbatum habendum esse,
ex eo, quia tria lilia, quæ illi regno sunt adhuc Regia
insignia, de Cœlo missa fuerunt Clodouæo prædicti
Regni primo Regi Christiano, & cæterorum ordine
duodecimo, vt ex Garibay refert noster Cald. Pereira
in l. si curatorem, verb. hunc contractum, n. 46. C. de
in integrum restit. consentit Valdes. *de dignitate Re-*
gum, Regnorumque Hispaniæ, cap. 25. n. 12. & 14.
6a Deinde † Reges nostri inuictissimi Portugaliæ regna
Imperatorum ignauia à Mauris vindicata, virtute bel-
lica ab ipsorum manibus vindicarunt; tum etiam, quia
nunquam Romanorum Imperatorum potestati fuerunt
63 subiecta, immò † Maiores nostri Lusitani pertinacis-
simè semper Romanis, præcipuè Viriato duce, resti-
terunt, vt sensit Nauar. *d. notab. 3. n. 161.*
Nec contrarium euincunt verba prædictæ liberatio-
64 nis suprà relata, & quod Rex noster Alphonsus Pri-
mus pro confirmatione sui regij tituli recurrerit ad
Summum Pontificem (non quidem Eugenium III. vt
minus diligenter existimauit Marta *de iurisdict. p. 1.*
cap. 26. n. 96. sed potiùs Innocentium II. vt constat
ex Bulla prædictæ confirmationis, quæ incipit, *Inno-*
centius Episcopus, &c. transcripta in chronica Cister-
ciensi per F. Bernardum de Britto *lib. 3. sub c. 5.*
iuncto *cap. 6. col. 8. in medio.*) quia respondetur hunc
prædicti Alphonsi recursum processisse non quidem
ex eo quod necessarius esset de iure, sed ex eo, quia
vel ipse Rex ex deuotione, pietate, & animi gratitu-
dine, quam exhibebat Christo Domino, à quo se re-
gnum ante prædictum prælium visibiliter accepisse
professus est, voluit libens, & absque vlla obligatione
ciuili se eiusdem Christi Vicario Beato Petro, & eius
successori in suum militem peculiari quadam, sed spi-
rituali solùm subiectione submittere, eiusque defen-
sionem & solatium habere, vt latius constat ex dicta
Bulla; & ideo ea subiectio & recognitio per Regem
illum sponte exhibita & promissa operari non potest,
vt Reges illius Regni summum Pontificem recogno-
scerent in temporibus, quasi in eis essent eius vasalli,
sed solum, vt tanquam Christi milites, deuoti, & gra-
ti, sub illius, vtpote eiusdem Vicarij, protectione mi-
litarent, & Maurorum expulsioni, & Christianæ Fi-
dei propagationi incumberent.
65 Sic etiam regnum Hispaniæ per verba similia sub-
iectionem Sedi Apostolicæ debet ab antiquissimis
etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus
ante Maurorum inuasionem, vt constat ex quadam
epistola summi Pontificis Gregorij VII. transcripta
per Cardin. Cæsar. Baron. *annalium Ecclesiæ tom. 8.*
fol. 640. ibi, Non latere vos credimus regnum Hispaniæ
ab antiquo proprij iuris Sancti Petri fuisse, & adhuc,
licèt diu à paganis sit occupatum, lege tamen iustitiæ
non euacuata nulli mortalium, sed soli Apostolicæ Sedi
ex æquo pertinere. Et rursus ex alia Bulla ad Reges
Hispaniæ, quæ habetur apud eundem Card. Cæsar.
Baronium *vbi proximè*, ibi: *Præterea vobis notum fieri*
volumus, quod nobis quidem tacere non est liberum, vo-
bis autem non solùm ad futuram, sed etiam ad præsen-
tem gloriam valde necessarium, videlicet regnum His-
paniæ antiquis constitutionibus Beato Petro, & sanctæ
Romanæ Ecclesiæ in ius & proprietatem esse traditum,
&c. Quibus tamen verbis non obstantibus, vtpote
agentibus de ea solùm subiectione, quæ in signum de-
uotionis, & gratitudinis à Regibus Hispanis similiter
ac à Lusitanis, vt suprà diximus, promissa, & exhi-
bita fuit, nemini dubium est † Regnum Hispaniæ
66 non fuisse, nec esse in temporalibus subiectum Sedi
Apostolicæ, vt satis exprimunt Nauar. & Suar. *dictis*
locis, nullumque præter vnum Deum maximum, illius-

que Pontificem Ecclesiæ suæ in spiritualibus superio-
rem agnoscit, vt per Franciscum Molinam *de ritu nu-*
ptiarum lib. 1. comparat. 2. num. 18. nec deinde Im-
peratorem, aliumque Superiorem recognoscit, vt tra-
dit gl. *verb. per singulas, in cap. Adrianus, 63. dist. &*
tenent Cou. *in reg. peccatum, p. 2. §. 9. num. 9.* Auend.
de exequendis mandatis lib. 1. cap. 1. num. 7. Burgos
de Paz *in proœmio legum Tauri, à num. 32.* Parlador.
lib. 1. rerum quotidian. cap. 3. num. 12. & plures, quos
citat Cened. *ad Decretum collect. 64. num. 4.* quibus
adde omnium plenissimè disputantem Valdesium *de*
dignitate Regum, Regnorumque Hispaniæ, c. 18. per tot.
Quintò infertur, potuisse summum Pontificem 67
transferre in personam Magni Caroli imperium à
Græcis in Germanos, & disponere de Imperatoris ele-
ctione, confirmatione, coronatione, & iuramento fide-
litatis, insimul præscribendo formam, & conditiones,
quas iustè in his omnibus adhibuit, sic postulante fi-
ne supernaturali, & conseruatione, ac Ecclesiæ de-
fensione, rectoque ipsius regimine in spiritualibus:
ne aliter imperium cum periculo, quod antiqua in-
commoda iterarentur, ad Græcos rediret, neve inter
ipsosmet Latinos contingeret in Imperatorem eligi
aliquem hæreticum, aut schismaticum, aut prauis
moribus imbutum, cum tanto Ecclesiæ, Fidei, & spi-
ritualis boni detrimento, vt benè pro intellectu *c. ve-*
nerabilem, de electione, & Clem. 1. in princ. de iureiur.
& Clement. Pastoralis, ad fin. de re iudic. considerant
Nauar. *d. notab. 3. num. 3.* Molina *de iustitia tract. 2.*
disp. 24. & disp. 29. vers. ad primam, col. penult. sen-
tit Suar. *de defensione Fidei Catholicæ contra Anglica-*
næ sectæ errores, lib. 3. c. 23. num. 23. Sed quia aliqui
hæretici nostri temporis de hoc dubitare non erubes-
cunt, in hac veritate enucleanda immorandum est, ac
altiùs fundamenta iacienda.
Constantinus Imperator zelo Catholicæ Fidei mo- 68
tus, desiderans Apostolicam Romanam Sedem tempo-
rali quoque adiutorio, ac maiestate splendescere, in
pluribus terris, & Prouinciis omnem temporalem po-
testatem, dominium, & vniuersa Imperij Iura in
Ecclesiam Romanam transtulit, vt refertur *in cap.*
Constantinus, 96. distinct. laudat, & approbat Pontifex
in c. fundamenta, de elect. lib. 6. & in Clement. 1. de
iureiur. facit text. *in cap. Ego Ludouicus, 63. dist. &*
in cap. futuram, 16. quæst. 1. quorum Iurium argu-
mento hanc donationem ab hæreticorum impugna-
tionibus defendunt latissimè de ea agentes Turrecrem.
de potestate Ecclesiæ lib. 2. cap. 42. Corset. *in tract. de*
potestate Regia, q. fin. n. 3. Pelagius *de planctu Eccles.*
lib. 1. c. 43. & lib. 2. cap. 29. Hieron. de Monte *de*
finibus regundis cap. 11. n. 11. cum sequentib. Alberic.
de Rosate *in l. 1. §. initio, num. 6. ff. de officio Præfecti*
vrbis, explicans gl. *ibidem verb. pertinere*, Arnald.
Albertin. *in repet. rub. de hæreticis, q. 2. n. 27.* Paul.
Grisald. *in decisionibus Catholicæ Fidei, verb. Impera-*
tor, Dionys. Paul. *in fiosculo de clericorum excellent.*
p. 1. §. 2. n. 58. 62. & 72. & de vera quatuor Pa-
triarchal. Sedium erect. c. 10. n. 10. cum seqq. Castal. *de*
Imperatore q. 51. Couar. *lib. 4. var. c. 16. n. 8. vers.*
secundo loco. Alphonsus de Mendoza *in quodlibeticis,*
q. 4. scholastica, §. 4. vers. 5. Diedo *de libertate Chri-*
stiana lib. 1. c. 9. pag. 10. Azeued. *ad l. 5. in princ.*
tit. 2. lib. 1. noua recopil. Francisc. Leo *in thesaur. fori*
ecclesiast. p. 1. c. 1. à n. 1. Nau. *ad c. nouit, de iudic. no-*
tab. 3. n. 77. Menoch. *cons. 49. n. 39.* Bellacomba
tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 2. n. 83. pag. 414. Ceuall.
communium contra comm. q. 345. Bobadil. *in sua politi-*
ca lib. 2. c. 17. n. 11. litt. C, Marta *de iurisdict. p. 1. cap.*
30. Molina *d. tract. 2. disput. 25.* Illustriss. Card. Bel-
larm. *in controuersiis Fidei tom. 2. lib. 2. de translatione*
Imper. c. 3. Card. Cæsar Baron. *annalium Ecclesiæ*
tom. 4. anno Christi 324. Constantini 19. & alij citati
per Cened. *ad Decretal. collect. 109. num. 4.*

Aliqui

69 Aliqui tamen, præcipuè nostri temporis hæretici dubitant de veritate & validitate huius donationis, an scilicet verè fecerit Constantinus, & an facere potuerit, duobus moti fundamentis. *Primò*, quòd apud illorum temporum Scriptores nulla huius donationis mentio reperitur. *Secundò*, quòd non potuerat Constantinus in damnum Imperij tam amplam facere donationem, cum donatio de terris, & ciuitatibus Imperij illicita sit, & inualida, vt probat text. *in cap. intellecto, de iureiur.* ex quo ita notant omnes *ibi*, vt per Felin. *in cap. ad audientiam, num.4 de præscription.* Tiraq. *de iure primogenior. quæst.35. num.19. & 20.* Couarr. *in cap. quamuis pactum, p.2.§.2.num.4.* Gutier. *de iuramento confirm. p.1.cap.52. num.7.*

70 Sic etiam Princeps res Regiæ Coronæ alienare nequit, Tiraq. *de iudicio in rebus exiguis, vers.74.* Petr. Martin. *in c. afferte, de præsumpt. verb. respondit Rex, à num.3.* Bartholom. Humada *l.8. gloss.3. à num.1. tit.1. part.2. & l.14. glos.2. tit.5. part.2. & l.28. tit.11. part.3.* Chassan. *in Catalogo gloriæ mundi, p.2. consider.19.* Francisc. Marc *decis.87.* Molina *de primog. lib.1.c.3. n.17. & 18.* Kirchou. *tom.2. communium opinionum, lib.8. tit.32. n.132. pag.416.* Menoch. *cons.1. n.40. & 307. & cons.2. n.274. cum seqq.* Mench. *illustrium cap.3. n.8. & c.4. à princip. & 1.5. n. 25.* Rebuff. *in comment. ad l.28. ff. de verborum signific. pag.162.* Ioan. Garcia *de nobilit. glos.1.§.1. n.10.* Matienz *l.3. glos.7. tit.10. lib.5. noua recop.* Peregrin. *de iure fisci, lib.1. tit. habentes iura fisci, n.70. pag.269.* Valasc. *consult.132. n.2.* Cabed. *Lusitana decis.17. & decis.40. n.16. part.2.* nouissimè Marc. Anton. Genuens. *in practica b. Ecclesiast. c. 1. quæst.3.*

71 Sic etiam Rex absque populorum consensu Regnum priuare iure, & honore suo non potest, nec illud seruituti subiicere, nec etiam illius bona donare cum magna Regiæ coronæ diminutione, licèt possit modicè, vel etiam non modicè, ex iusta tamen causa in ordine ad Regni vtilitatem prædictorum bonorum donationem facere. Ita Castal. *de Imperatore, q.104 à princip.* Anton. Gabr. *lib.3. commun. opinion. tit. de iure quæsito non toll. ado, concl.5. num.48.* Molina *d.c.3. n.18.* alter Molina *de iustitia tract.2. disp.25. col.1. sub versic. Cum autem.* Marta *in tract. de Iurisdict. part.1. cap.29. à n.1.* Cald. Pereira *de extinctione emphyteusis, c.11. n.5.* Valasc. *vbi proximè*, Cabedo *dicta decis.40. n.16. & decis.30. n.2. part.2.* & habetur apud Lusitanos *in Ordinatione Regia, lib.2. tit.35. in princip. & §.1.* & apud Hispanos *l.2. & 3. titulo 9. lib.5. noua recopilat.*

72 Prout etiam † non potest castra Regni, & ciuitates alienare absque consensu omnium Principum, & populorum eiusdem regni; imò etiam & illorum, qui sunt in terris alienatis, vt post Alexandrum, & Paulum resoluit Gregor. *d. lib.3. glos.2.* & plures, vt per Tiraq. *de retractu lign. §.26. glos.1. n.78.* Meneh. *d. cap.4. n.4. & 5.* & alij, vt per Cabedum *d. part.2 decis.17. num.1.* Quare huiusmodi Constantini donationem non valuisse, nec vnquam fuisse, negarunt hæretici, & ex his, qui Christianam profitentur pietatem; Laurentius Valla per integrum tractatum, Ign. *in l. donatione, n.22. C. de donation. inter virum*, Baldus *in tract. de Coronatione Imperator. pag.79.* Cagnol. *in proœmio Digestorum, à n.79.* & de ea dubitare videtur Hieron. Paul. *in pract. Cancellariæ Apost. ante med. vers. quod donatio Constantini.*

73 Sed his non obstantibus, à communi Doctorum sententia, quæ veritatem historiæ, ac donationis Constantini agnoscit, non est recedendum. Paueant verò aduersantes illud Hilarij *de Trinit. lib.4.* vbi ita ait: *Hoc Ecclesiæ proprium est, vt tunc vincat cum læditur, tunc intelligat cum arguitur, tunc obtineat cùm deseritur; dum persequitur, floret; dum opprimitur, crescit; dum contemnitur proficit: tunc stat, cùm superari videtur.* Quare & Aug. *super Matth.* ait: *Adhuc habet Ecclesia, quod crescat, donec illud impleatur, Dominabitur à mari vsque ad mare:* & Cassiod. *super Psalm.30. Ecclesia magis incipiet esse vberrima, cùm ad finem sæculi erit perducta.*

Primò ergo suprà relato contrariæ opinionis fun- 74
damento facillimè respondetur, non esse inconueniens, quod in antiquis illorum temporum Scriptoribus de ea mentio non reperiatur, cum non bene sequatur, Non apparet scriptura huius donationis: ergo nunquam facta fuit: plures enim possunt esse modi, quibus factam esse probari potest, constanti scilicet sequentium sæculorum traditione, & communi omnium fama, ex resolutis per Mascard. *de probatio-*
nib. concl.753. Nam † fama in factis antiquis, nempe 75
centum annorum, plenam efficit probationem, Duen. *reg.199. limit.7.* Mascard. *de probation. conclus.105.* Menchac. *illustr. c.84. num.15.* Auendan. *de exequend. mand. part.1. c.6. n.6.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. fama 2.* Farinac. *in praxi crimin. quæst.47. n.106. & 117.* Steph. Gratian. *disceptat. forens. c.68. n.35. & 36.* Card. Tusch. *practicar. conclus. tom.3. lit. F, concl.66. n.10. cum seqq.* Ex nostris Lusitanis Gama Palatij Senator meritissimus *decis.290. n.1.* Valasc. Senator Regius, & in Conimbricensi Academia Cæsarei Iuris primarius Professor, *de iure emphyt. q.9. n.25. & 26.*
† Franc. de Cald. Pereira Maiorum nobilitate clarus, 76
vtriusque Iuris consultissimus, omnium rerum, ac litterarum humanarum studio clarissimus, & Senator Regius, & in eadem Academia Cæsarei Iuris meritissimus Professor, *de empt. & vendit. c.21. n.26.*

Ratio autem, quare de hac donatione apud Scrip- 77
tores illius sæculi mentio non reperiatur, esse potuit, quod in vltimis annis Imperij Constantini facta fuit, curabantque sequentes Imperatores eius memoriam abolere, prout facere intendit Henricus Imperator, negando Pontifici Maximo fidelitatis, & obedientiæ iuramentum, quem tamen Pontifex conuincit *in Clem.1. de iureiur.* Deinde respondetur non esse destitutam omnino huius donationis veritatem authoritate antiquissimorum, grauissimorumque Patrum, scilicet Damasi Pontificis, Beati Isidori, Beati Bernardi, & Diui Hieronymi, ac Pontificum *in d. cap. Ego Ludouicus, & in d. Clem.1. vers. porrò*, vbi commemorat Carolum I. Henricum II. Othonem IV. Federicum II. Carolum vlt. donationem à Constantino factam confirmasse, & innouasse: sic Imperator *in l. Diui, in princ. C. de natural. lib.* ibi, *Romanum muniuit imperium*, lege *minuit*, vt legunt Bald. *in proœmio Digestorum*, & Marta *de iurisd. part.1. cap.30. num.27.*

Secundò, aduersæ & iniquæ opinionis fundamento 78
desumpto ex *d. c. intellecto*, respondetur in donatione ab Imperatore facta Pontif. Maximo, & Petro Apost. minimè posse considerari graue Imperij præiudicium: tum quia in sanctissimis Ecclesiis optima mensura est donatarum rerum immensitas, quia si plura dent Imperatores Deo, eiusque Ecclesiæ, multò maiora ab eo accipiunt, vt eleganter ait text. *in auth. de non alien. rebus Ecclesiæ, §. finimus, collat.2.* tum quia Constantinus donando, non tã Ecclesiæ dedit, quàm reddidit, Ge-
nuensis *d.c.1. q.3. n.2.* tum quia † quod Ecclesiis dona- 79
tur, Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenire Apostolus docet, & ideo cum Dauid *Paral.1. cap. vlt.* dicere potuit Constantinus, *tua sunt omnia Domine, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi*, refert in hoc propositum Genuens. *d.q.3. n.3.* tum quia terræ, quas donauit, præcedentium Principum tyrannide fuerant occupatæ, qua ratione vtitur exquisitum dictum Abb. *cons.82. part.1.* & ante eum Hostiens. *in summa, tit. de immunitate Ecclesiar. n.12. ad fin.* Pighius *de ecclesiast. hierarchia, lib.5. cap.16.*
vers. de Constantini; tum quia † ingentibus beneficiis 80
à Deo acceptis, scilicet in curatione lepræ, & victoria contra Maxentium, diuinitus promotus est ad donationem illam faciendam, quia oportebat Romanam

Ecclesiam

Ecclesiam Imperatorum tyrannide male vexatam tem-
poralium bonorum muniri præsidio, vt inquit text.
in cap. fundamenta, de electione lib.6. tum denique,
81 quia vt meritò alij obseruant † Principes omnes,
qui in Ecclesias munifici, & liberales extiterunt, de
hostibus suis triumphasse, & imperium, seu regnum
ad longissimam posteritatem traduxisse, ita longo dis-
cursu prosequuntur Bossius *de signis Ecclesiæ tom. 3.
lib. 20. cap. 89.* & Illustriss. Card. Bellarm. *tom. 1.
controu. 4. generali de Ecclesia militante, lib. 4. c. 18.*
82 Deinde constat huiusmodi donationem non à solo
Constantino factam fuisse, sed ab eo cum satrapis,
optimatibus, senatu, ac populo, *d.c. Constantinus, d.c.
fundamenta*, qui quidem populus consentiente Impe-
ratore, in quem omnem potestatem transtulit, iuxta
l. 1. ff. de constitut. Principum, ipsam potestatem, &
dominium in alium transferre poterat, ex regula text.
83 *in cap. 1. de regulis Iuris* : sicut etiam † potest regis
electionem facere ex aliquo iusto capite, provt resol-
uunt Anton. Gomez *l. 40. Tauri, n.9.* Mench. *illustr.
lib.1. c.22. n. 3. & 12.* Gutier. *de tutelis, & curis, p.1.
c. 18. num.* 10. Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb.
hunc contractum, à num.* 48.
84 Post prædictam Constantini donationem ita ab hæ-
reticorum impugnationibus defensam Summus Pon-
tifex Leo III. ex circumstantiis suo tempore occur-
rentibus, & relatis à gloss. *verb. transtulit, in cap. ve-
nerabilem, de elect.* & à Doctoribus infrà citandis,
postulante fine supernaturali, ac Ecclesiæ defensione,
rectoque ipsius regimine in spiritualibus, potuit trans-
ferre in personam Caroli Magni imperium à Græcis
in Germanos, & disponere de Imperatoris electione,
confirmatione, coronatione, & iuramento fidelitatis,
insimul præscribendo formam & conditiones, quas
iuste in his omnibus adhibuit, eaque omnia sibi re-
seruando, præter eligendi potestatem : quam quidem
85 Summus Pontifex † Gregorius V. post prædictam im-
perij translationem primus concessit illis septem Ger-
maniæ magnatibus, nempe tribus Ecclesiasticis, &
quatuor sæcularibus, quos nuncupatim refert gloss.
verb. autem, in cap. Apostolicam, de re iud. lib.6. quam
sequitur Nauar. *d. notab. 3. n.3.* & post alios referunt
hoc totum Molina *dict. tract. 2. disp. 24. & disp. 29.
col. penult. vers. ad primum.* Francisc. Leo *d. p. 1. c. 1.
n. 15. & 16.* Axor. *instit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 19. q. 7.
& lib. 1. c. 8. q. 4.* Fr. Ludou. Miranda *de ordine iudi-
ciario, q. 2. art. 3. concl. 5. in fine.* Petrus Matizius *in
suo dial. vera historia, dialogo 2. c. 5. fol. 55. & cap. 6.
fol. 60.* Anguian. *de legib. lib. 2. controu. 17. à num. 39.*
post plures huius tractatus impressiones à me visus.
Illustriss. Card. Bellarmin. *d. lib. 5. c. 8. vers. 7. cum se-
quentibus, & in tract. de translat. imperij, lib. 1. cap. 4.
cum sequentibus, iuncto cap. 12. & iuncto lib. 2. per
totum, ac etiam lib. 2. per totum*, maximè *c. 3.* vbi la-
tissimè de prædicta imperij translatione, progressu,
& delatione. Et licèt hæc omnia ex se temporalia sint,
tamen per Summum Pontificem fieri oportuit iuxta
supradicta, ne aliter imperium cum periculo, quod
antiqua incommoda iterarentur, ad Græcos rediret,
neve inter ipsosmet Latinos contingeret in Imperato-
rem eligi aliquem hæreticum, aut schismaticum, aut
prauis moribus imbutum, cum tanto Ecclesiæ, Fidei,
& spiritualis boni detrimento, vt bene considerant
Nau. P. Molina, & Card. Bellarm. *dictis locis*, & sen-
tit P. Suar. *de defensione Fidei Catholicæ contra An-
glicanæ sectæ errores, lib. 3. cap. 22. num. 23.*
86 Vnde Imperator, defensor, & aduocatus Ecclesiæ
dicitur, vt probat text. *in d. c. venerabilem*, ibi, *Sedes
Apostolica aduocato, & defensore carebit, dum de Im-
peratore eligenda agitur. Clementin. ne Romani, de ele-
ctione*, ibi, *ipsius Ecclesiæ debeant esse promptissimi de-
fensores*, notat Valdes. *de dignitate Regum, Regnorum-
que Hispaniæ, c. 1. n. 4.* aduertens *c. 14. à n. 2.* quod
oleum, quo vngitur Imperator, significat lætitiam, &
promptitudinem ad debellandos inimicos Ecclesiæ, &
propugnandum pro Fide.
Quamuis olim ante prædictam imperij translatio- 87
nem Imperialis dignitas attenta sua natura non fuerit
à Summo Pontifice, sed ab ipso Deo mediante iure
gentium, iuxta text. *in l. ex hoc iure, ff. de iustitia &
iure, & l. 2. C. de veteri iure enucleando*, prosequitur
Mench. *illustr. lib. 1. c. 21. à n. 13.* † Post huiusmodi 88
tamen translationem à Summo Pontifice factam cum
prædictis conditionibus, & dependentiis, Imperialis
dignitas, vt sic à Summo Pontifice habetur, & ab eo in
hunc sensum instituta dicitur, vt in effectu conside-
rant Nauar. *d. notab. 3. num. 127. cum duobus sequent.*
Molina *vbi proximè*, expressit Card. Bellarm. *sub d.
vers. 7.* Suar. eleganter explicans *de legibus lib. 3. c. 7.
sub num. 7. iuncto n. 12. & 13.* ita vt immeritò obser-
uent Nauar. *dict. n. 127.* Molina *d. disp. 29. sub vers.
ex dictis infero*, † Imperium Germanicum post prædi- 89
ctam translationem magis pendere à Summo Pontifi-
ce, quàm aliud quodlibet Regnum.
Hinc fit, quod Summus Pont. Imperatorem potest
deponere, vt *in cap. ad Apostolicam, de re iudic. lib. 6.* 90
Restaur. *in tract. de Imperat. q. 81.* Garc. Mastrill. *de
magistrat. lib. 1. cap. 2. num. 8.* & in alijs exemplis
adductis ab Illustriss. Card. Bellarm. *d. lib. 5. c. 8.* &
à Marta *de iur. sdict. p. 1. c. 23.* ac Suar. *de defensione
Fidei Catholicæ, lib. 2. c. 23. n. 4.* † Potestque electionem 91
de Imperatore improbare, si ei idoneus non videtur,
arg. text. *in d. c. venerabilem*, ibi, *ius, & auctoritas
examinandi personam electam*, probat Peregr. *de iure
fisci lib. 1. tit. de his, qui iura fiscalia habent, num. 5.
pag. mihi* 10. Et ex rationabili causa alium eligere, vt
sentit Don Gars. Mastrillo *d. cap. 2. num. 7.* † Et in 92
aliam gentem Imperium transferre, Chassan. *in catalo-
go gloriæ mundi, part. 5. consider.* 28. Lancelot. *in tem-
plo omnium iudicum, lib. 1. §. 31. de oblig. imper.* Alua-
rez *in speculo Pontificum, & Regum, cap. 16. n. 13. &
cap. 13. n. 17. & cap. 56.* Gars. Mastrillo *d. cap. 2. n. 8.*
Ex qua Imperatoris dependentia sic in eo respectu 93
finis supernaturalis fundata, Summi Pontifices & scri-
pto, & non scripto iure constituerunt, quod vacante
imperio iurisdictio, regimen, & dispensatio eius deuol-
uatur ad summum Pont. iuxta text. *in cap. licèt, de fo-
ro compet. & in d. Clement. pastoralis, in fine, vers. nos
tamen, & in Extrauag. vnica, vers. sanè, ne sede va-
cante, Ioan. XXII.* Don Garsias Mastrillo *d. lib. 1.
cap. 2. num.* 10. eo maximè, quia cùm Imperium
per electionem liberam, ac vagam deferatur, Impera-
tor mortuus non relinquit successorem, neque aliquem,
qui illud tanquam sibi debitum guberner, provt solent
relinquere alij Reges ferè omnes, etiam illi, qui per
electionem populi assumuntur ; quippe quod per suo-
rum regnorum statuta relinquunt alios, qui regni cu-
ram gerant, donec fiat futuri Regis electio intra breue
tempus facienda, quod cùm aliter se habeat in impe-
rio, considerarunt Summi Pontifices, quod magnum
periculum insurgeret, ne scilicet Imperatore mortuo
populus præceps ruat in vitia, ac scandala, quibus à
vita æterna, & ita à fine supernaturali impediatur ; &
etiam quod imperio sic vacante non erat sæcularis
gubernator ad quem eo tempore recursus haberetur ;
& ideo quasi ex reg. text. *in cap. ex tenore, de foro
compet.* constituerunt ad seipsos pertinere regimen
Imperij vacantis, vt constat ex *d. cap. licet, & ex d.
vers. sanè*, & colligitur efficaciter ex his, quæ ad in-
tellectum eorum iurium considerant Castald. *de Im-
peratore, quæst.* 90. Nauar. *dict. notab. 3. num. 107.* Mo-
lina *dict. disput. 29. column. penult. vers. ad vltimum.*
Illustriss. Cardin. Bellarmin. *dicto lib. 5. cap. 5. vers.
vltimò.* Ad quæ autem extendatur iurisdictio Summo
Pontifici competens vacante imperio, vltra citatos
vide Mench. *illustrium lib. 1. cap. 22. n. 1. cum sequent.*

Sexto

94 *Sextò* infertur Summum Pontificem in ordine ad finem supernaturalem posse abrogare leges Ciuiles scriptas, & non scriptas, approbantes peccata subditorum, & pro illis præmia concedentes, aut quomodolibet eidem fini, & bono spirituali aduersantes, si earum conditores à Summo Pont. moniti, & requisiti noluerint reuocare, vt post *gloss. 1. in reg. possessor, de regulis iuris lib.6. & gloss. verb. torneamenta, versic. sed supposito, in Extrauagant. 1. Ioannis XXII. de torneamentis*, resoluunt Mantua *dialogo* 64. Mench. *de success. creat. §.10. num.*649. Padil. *in l.2. num. 78. C. de seruitutib.* Pinel. *in auth. nisi, n. 11. & 36. C. de bonis maternis*, Molina *d. disput. 21. vers. ex dictis Soto*, Suar. *de legibus, lib. 3. cap.6. num.6. cum sequentibus, & de defensione Fidei Catholicæ lib. 3. cap. 22. num.10.* late Anguian. *de legib. p. 2. controuers. 17. à num...*

95 Amplia hanc sextam illationem ad leges ciuiles peccata etiam venialia solùm approbantes, has etenim Summus Pontifex in defectum eiusdem sæcularis Legislatoris abrogare potest, quia per eas in sua proportione etiam offenditur bonum spirituale, dum subditi inuitantur, aut coguntur ad illud, quod absque peccato veniali, & ita absque iniustitia fieri nequit, in quo sanè pariter, ac leges mortale peccatum approbantes deuiant à vera legis substantia, quæ pro hac parte consistit in eo, vt ipsæ ferantur de re tali, quæ iustè & honestè fieri possit, ita vt aliter nullæ sint, iuxta text. *in cap. erit autem lex, 3. dist.* vbi notant omnes. Vnde meritò hanc ampliationem post Butrium tenuit Abb. *in cap. vlt. de præscript. sub num.* 2. & alij, quos refert Alciat. *paradox. lib.5. cap. 3. num.2.* Padil. *in d. l. 2. num.79.* dicit communem Anton. Gomez *l. 82. Tauri, sub num.* 52. Sic etiam Ordinatio Regia Lusitanorum
96 *l.3. tit. 14. in princ.* statuens † legem Canonicam in foro Ciuili seruandam, quando agitur de peccato, sic desumpta ex Doctoribus *in cap.1. & 2. de noui oper. nunciation.* & gloss. *in cap. 2. de arbitris, lib. 7.* & ex Surd. *decis.158. num.9. & de alimentis tit.7. quæst.29. num.11.* Azeued. *ad tit. 1. num.17. lib.2. nouæ recopilat.* Camil. Borel. *in summa omnium decisionum, tit.13. de legibus, num.* 81. intelligitur etiam de peccato veniali, prout bene ampliat præceptor communis Ludouicus Correa *in priuatis scholiis ad d. c. vlt. de præscript.* super illis verbis, *cùm generaliter, &c. vers. Ad tertium verò fundamentum.*

97 Sed aduersùs hanc ampliationem tenuit Alciat. & alij ab eo relati, *cap. 3. num. 4.* Pro quibus non facit text. cui plurimùm innituntur. *in cap. nouit, de iudiciis*, dum Pontifex *sub vers. Cùm enim*, videtur polliceri se iudicaturum tantùm de peccato laïcorum, quod mortale fuerit. Respondetur enim illum text. procedere vniuersali in iudicio, & sententia à Summo Pontifice ferenda in causa denunciationis Euangelicæ, ad quam deuenitur præmissa correctione fraterna; in hac etenim causa ipse iudicare poterit de peccato mortali tantùm, non verò de veniali commisso ex sola delinquentis culpa, & auctoritate; aliter enim cùm peccata venialia quotidiana sint, iuxta text. *in cap. de quotidianis, de pœnis distinct.* 3. si possent ad forum contentiosum deduci, vltra fraternam correctionem priuatam, contingeret Rempublicam quotidianis litibus turbari cum magno suæ tranquillitatis præiudicio contra naturam denuntiationis Euangelicæ, quæ oppositum postulat,
98 vtpote † continens præceptum affirmatiuum, non obligans quoad actum, seu exercitium, nisi pro loco & tempore, data scilicet commoditate, & opportunitate ex parte denunciantis, & denunciati, & cuiuslibet alterius tertij, cui per eam denunciationem præiudicium irrogandum non est, iuxta tradita per D. Thom. 2.2. *quæst. 33. artic. 2. in corpore*, Sot. *de ratione tegendi sec. memb. 2. quæst. 2. vers. Ad quæstionem, & de iustitia lib.2. quæst. 3. art.7. vers. In primo.* Nauar. *in man. cap.24. num.12. & in d. cap. nouit* 4. latè Fr. Bernard. *in tract. de correctione fraterna, conclus. 5. condit. 6.* Fr. Ludouic. *in instructorio conscientiæ, part. 1. cap. 69.* quod tamen secus est in iudicio, & determinatione Summi Pontificis circa abrogationem legis ad peccatum veniale inuitantis; quippe quod ad huiusmodi abrogationem nec opus est correctione fraterna, & denunciatione Euangelica contra legislatorem ad eandem abrogationem aliunde à Summo Pontifice requisitum, nec multiplici per diuersas lites ad summum Pontificis iudicium delatione, sed vna solùm, vel altera sufficit, vt absque Reipublicæ perturbatione possit ab eo taliter abrogante exterminari scandalum supradictæ legis.

Nec etiam facit text. per argumentum à contrario 99
sensu *in cap. vlt. de præscript.* ibi, *quæ absque mortali*
peccato, &c. † quia respondetur in proposito non 100
valere prædictum argumentum, quia scilicet ex illo sequeretur absurdum, iuxta ea, quæ de hoc argumento in his, & similibus terminis tradunt Menoch. *de præsump. lib. 4. quæst. 83. num. 55.* Gama *Lusitaniæ decis. 167. num. 8.* Valasc. *consult. 136. num. 7.* plures alij citati *in libello de principiis vtriusque iuris, littera A, num. 131.* Ideo autem *in dict. c. vlt.* Pontifex de facto egit de peccato mortali, non quia secus sit in veniali, sed quia voluit assignare rationem vndique proportionatam præscriptioni cum mala fide per eum reprobatæ: quæ quidem præscriptio cùm non versetur circa res minimas, sed circa res notabilis valoris, semper supposita mala fide includit peccatum mortale resultans ex iniusta earum retentione.

Septimò infertur suadente causa boni spiritualis pos- 101
se Summum Pont. laïcos ad temporalia legitimare, probat text. *in cap. per venerabilem, vers. rationibus*, ibi, *certis causis inspectis temporalem iurisdictionem casualiter exercemus, &c. qui filij sint legit.* text. elegans *in Extrauag. vnam sanctam, vers. in hac, de maioritate & obed.* vbi explicans auctoritatem Christi Domini *Luc. 22.* accommodans ad duplicem potestatem Ecclesiasticam & Ciuilem, refert contra eos, qui in potestate Ecclesiastica gladium temporalem esse negant, & concludit oportere gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spirituali subijci potestati, in quam rem adest elegans Caietani doctrina, quam refert, & auream dicit Ceuall. *communium contra communes, q. 739. n. 41.* Quare hanc illationem tenent Abb. *in d. c. per venerabilem, n.25.* Molina *de iustitia tract. 2. disput. 173. in princip.* Garc. Mastrill. *de magistr. lib.3. cap.10. à num.41.* me citato *in hoc loco*, Ianez Fajardo *ad cap. tanta, qui filij sint legit. memb. 1. num. 45.* Exempla autem hujus boni communis spiritualis accommodabis ex his, quæ in simili tradit Sayr. *de censuris lib. 6. cap.11. num.19.* & ex his, quæ in hoc propositum cumulant Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 7. num.1.* Garc. Mastrill. *d. c.10. num. 41.* vbi exemplificat quando causa ardua accideret, in qua valde Religioni Christianæ expediret ea legitimatio: veluti si Princepa petatur in matrimonium ab infideli, quæ cum suo Regno ad Fidem vult conuerti; vel si maximæ discordiæ, & bella timeantur inter Christianos Principes in Ecclesiæ perniciem, quod tamen limitat Molina *vbi proximè*, vt procedat si non detur potestas temporalis, quæ legitimationem faciat, vel eam concedere differat, & non tam citò concedat, vt oportet: quod Ego non reciperem attenta principali huius corollarij resolutione.

Rectè etiam potest Summus Pontif. ad temporalia 102
legitimare Principem supremum, qui in temporalibus nullum recognoscit Superiorem, & probat text. *in d. c. per venerabilem, §. insuper*, vbi rationem reddens, quare filios Regis Francorum ad temporalia legitimare potuit, ait, *quia cùm Rex Superiorem in temporalibus minimè recognoscat, sine iuris alterius læsione, in eo se iurisdictioni nostræ subiicere potuit,*

iunctis

iunctis iis, quæ tradit Anguian. *de legib. lib. 2. contr. 17. à num. 79.* Præcipuum enim fundamentum, ex quo Summus Pontifex ad temporalia directè laicos legitimare non potest, est illud ex defectu potestatis, quam subditi protogare non possunt in reseruatis Principi, cui subiiciuntur in signum supremæ potestatis, atque ita in graue eiusdem Principis præiudicium; quæ quidem ratio cum cesset in ipso Principe supremo, qui in temporalibus Superiorem non recognoscit, & iurisdictioni Pontificis se subiicit, ideo meritò decidit Pontif. *in d. vers. insuper*, posse filios supremi Principis legitimationem perentis, & se Pontificiæ iurisdictioni subiicientis legitimare: notant omnes *in d. cap. per venerabilem*, vt per Abb. *ibi, num.* 11. Anchar. 12. Præpos. 115. Tiraq. *de nobilit. gloss.* 21. *num.* 44. Ceruantes l. 12. *Tauri, num.* 101. Ex quibus colliges, iustè Summum Pont. Clementem IV. potuisse filios Alphonsi III. Portugaliæ ex Beatrice illegitimè susceptos viuente adhuc Matilda Bononiæ Comitissa ipsius prima vxore, legitimare ea mortua, ex eo, quia Portugaliæ Reges neminem in temporalibus recognoscebant Superiorem, vt supra probaui *hoc cap. n.* 52. Sunt tamen, qui hanc veram resolutionem in his terminis sumptam infringere intendant, eo moti argumento, quia si Papa posset filios superiorem non recognoscentium ad temporalia legitimare, esset præcipuè ad hæreditatis paternæ, & Regni successionem: sed hoc non posse fatentur omnes, argum. text. *in cap. grandi*, ibi, *ipsius legitimo filio, de supplen. negl. Prælat. in 6.* vbi notant Ias. Domin. & alij, quos refert Ioan. Garc. *de nobilit. gloss.* 21. *num.* 45. & deducitur ex his, quæ ad maioratus successionem resoluunt Molina *de primog. lib. 3. c. 2. n.* 11. Rojas *in epitome succession. cap.* 23. *num.* 15. & latè Petegr. *de fideicomm. art.* 23. *à num.* 50. Adducunt etiam contra huiusmodi assumptum non facere text. *in d. cap. per venerabilem*, quem pro nostra opinione suprà allegabamus; aiunt enim in illius terminis à Summo Pontifice filios legitimatos patri Philippo Augustino in regno non successisse, sed potius Ludouicum VIII Ludouici patrem, ortum ex Isabella I. eiusdem Philippi legitima vxore, vt testatur Cuiac. *ibi*, & pleniùs refert Paul. Æmil. *in vit. Philippi August.* cùm tamen dicendum videretur ad Philippum, si ex legitima vxore natus esset, Regni successionem pertinere, quia natus est postquam pater ad Regiam dignitatem euectus est, ac subinde aliis senioribus antea susceptis debuit præferri, ex doctrina gloss. *verb. nata sum, in l. imperialis, C. de nupt.* quam sequuntur plures, quos refert Tiraq. *de primog. q.* 31. *à princip. & num.* 8. Sed facilè satisfit negando consequentiam, quia non sequitur eos, qui ad temporalia legitimare possunt, posse legitimare ad Regni, maioratusque successionem, in quibus sequentium, seu vocatorum præiudicium vertitur, vt patet in legitimationibus factis ab Imperatore, seu aliis supremis Principibus, ad quos absque vlla controuersia pertinet potestas legitimandi ad temporalia, non tamen ad huiusmodi successionem regnorum, maioratuum, & similium ratione præiudicij, quod proximioribus vocatis infertur, vt alibi latiùs dicemus.

103 Ex quibus sequitur à Summo Pontifice legitimationem præstitam non suadente causa boni spiritualis, aut inter Principes nullum recognoscentes Superiorem, vel extra casum in quo dispensat in radice matrimonij, in terris imperij minimè prodesse ad successionem hæreditariam, & alios sæculares effectus, quod tenet *gloss. 2. in d. cap. per venerabilem*, quam de subtilitate Iuris plus sibi placere, & in praxi seruari profitetur *ibi* Abb. *num.* 22. *in fin.* & ante eum Anton. *num.* 10. Anchacan. *num.* 21. & Cardin. *num.* 9. Guillelm. Benedict. *in cap. Rainutius, verb. vxorem, num.* 198. Conac. *de sponsalib. part. 2. cap.* 8. §. 8. *à num.* 14. Rojas *in epitome success. cap.* 2. *à num.* 12. Molina *de primogen. lib. 3. cap. 2. numer.* 11. ait Molina *de iustit. disput.* 173. Ioan. Garc. *de nobilit. gloss.* 22. *num.* 42. Peregr. *de fideicom. art.* 23. *num.* 5. *&* *num.* 32. Sanch. *de matrimon. lib.* 8. *disput.* 7. *à num.* 1. Cabed. *Lusitan. decis.* 69. *num.* 24. *parte* 2. Garc. Mastrill. *d. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 40. & confirmant ex *d. c. per venerabilem, vers. insuper*, vbi Summus Pontif. rescribit legitimationem pro filio Regis Franciæ ea ratione concedere potuisse, quòd ille Rex in temporalibus nullum Superiorem recognoscebat, cui læsio, vel iniuria ex legitimatione fieret, sic planè ostendens quod eam non posset concedere illis, qui Imperatori, vel aliis sæcularibus dominis fuerint subiecti. Probant etiam ex generali illa vtriusque potestatis, Ecclesiasticæ, & temporalis distinctione, secundùm quam Imperator, & sæculares Principes de spiritualibus se nequeunt intromittere, nec Pontifex de temporalibus, *c. cùm ad verum*, 99. *distinct. cap. solitæ, de maiorit. & obed.* tum quia generaliter receptum est, legitimationem à quocumque Principe supremo factam ad bona in terris alterius imperij existentia non extendi, vt post Abb. Anch. Præpos. Alexand. Dec. & alios, quos referunt, & explicant Couar. *d.* §. 8. *num.* 14. Cabed *d. decis.* 69. *num.* 19. & magis communem latè disputans resoluit Fachin. *controuers. lib.* 3. *cap.* 48. constat autem Summum Pontif. extra Ecclesiæ patrimonium quoad temporalia nullum habere territorium, vt fatetur *d. c. per venerabilem, in vers. rationibus*, & per se notum est ex *d. c. cùm ad verum.*

Ex quibus rationibus, quamvis hæc opinio communiter à Doctoribus recepta sit, contrariam verò, quod scilicet Summus Pont. non solùm ad spiritualia, sed etiam ad actus sæculares sacros possit legitimare in terris Imperij, non vulgares sustinent Doctores, eam confirmantes ex textu *in dict. cap. per venerabilem, vers. quod autem*, ibi, *vt eos ad actus legitimare valeat sæculares, & in versic. præterea, & in versic. rationibus*, ex quorum numero sunt Hostiens. *ibi*, & Præposit. *à num.* 17. Alex. de Neuo *num.* 17. idem Host. *in sum. tit. qui filij sint legit.* §. *qualiter, & à quo, sub num.* 11. *vers. salua reuerentia*: vbi ponit rationem, quia si potuit facere filios illegitimos, prohibendo matrimonium in certis gradibus, multo magis potest facere legitimos remouendo impedimentum Canonis prohibitiui, Cels. Hugo *cons.* 31. *num.* 7. Martin. Laudens. *de illegit. sub num.* 85. Put. *decis.* 483. *num.* 4. *lib.* 1. Valentin. Forster. *de success. lib.* 6. *cap.* 34. *q.* 2. *num.* 17. *vers. aut legitimat*, latè & eleganter Rota *in Hispal. legitimitatis*, 4. *Februarij* 1613. coram *Vbaldo sen.* impressa per Marches. *de commission. p.* 3. *pag.* 355. *cum seqq.* Anastas. Germon. *in paratitl. Iuris Canonici, tit. qui filij sint legitimi*, multis suffulti rationibus. 104

Prima, quia ius legitimationis oritur ex radice matrimonij, & ex illa surgit legitimorum, & illegitimorum differentia, ex reg. *l. filium definimus, ff. de his, qui sunt sui.* Sed disponere de matrimonio solius est Papæ, & Ecclesiasticæ potestatis, *cap. tuam, de ordine cognit.* sicut de ipsius defectu, *cap. 3. de donation. inter virum & vxorem*, iuncta regul. *cap. quanto, de iudic.* Ergo legitimare illegitimos ad solum Papam pertinet, etiam in temporalibus, non ad sæculares Principes; nam cùm supponamus matrimonium fuisse nullum propter impedimentum iuris positiui, impedimentum reuocare potest Pontifex dispensando in radice matrimonij, ac si tempore matrimonij contracti non existeret, & consequenter filij ex eo suscepti, quoad omnia spiritualia, & temporalia manent legitimi, vt de legitimatione in radice matrimonij loquentes tenent Ioan. Andr. Abb. *n.* 22. Cardin. *quæst.* 9. Præpos. *n.* 74. *in d. cap. per venerabilem*, Molina *d. cap.* 2. *n.* 12. Peregr. *art.* 24. *n.* 77. Nauar. *cons.* 2. *sub tit. qui* 105

filij sint legitimi, Henriquez *in summa, lib. 11. cap. 20.* § 1. Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 11. n. 6.* & plenè relati à Sanchez *d. disput. 7. n. 4.* attestante sic in Granatensi, & supremo Rotæ Prætorio, & alijs prouinciis fuisse iudicatum: nam, vt bene dicit Rota *in d. Hispalensi legitimitatis*, cùm per legem Canonicam esset inducta illegitimas filiorum natorum ex conjunctione eo iure prohibita, sequitur vt ea sublata per dispensationem in radice, filij remaneant in eo statu, in quo essent, si nulla addesset Canonica prohibitio.

106 *Secunda*, quia apud omnes est indubitatum, posse Papam legitimare laïcos subiectos Principi sæculari quoad omnia spiritualia, Ordines, Episcoparum, & similia: monstruosum autem (vt text. *in d. cap. per venerabilem*, ait) videretur legitimatum quoad omnia spiritualia, quæ maiora sunt, & excellentiora, ex reg. *cap. solitæ, de maiorit.* non esse legitimum ad temporalia, quæ minora sunt, contra *reg. cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus, 54. de regulis iuris in 6.* quam etiam in materia priuilegiorum, & dispensationis procedere probat text. *in c. ex parte 27. de decimis*, cum traditis per me *part. 2. alleg. 33. n. 11.*

107 *Tertiò*, quia id quod potest Summus Pontifex per viam legis generalis, potest etiam data iusta causa efficere per rescriptum in casu particulari: patet, quia defectus potestatis ex vtriusque distinctione, Ecclesiasticæ scilicet, & sæcularis, vel vtrumque conclusit, vel neutrum; æquantur enim hæc duo, scilicet disponere super aliquo actu, vel super illum legem ferre, ex notatis *in l. vlt. Cod. de legibus*, sicut etiam potestas iudicandi de aliqua causa, vel ferendæ legis super illa, exæquantur, ex Archidiac. Innocent. & alijs, quos sequitur Dec. *in cap. 2. n. 27. de iudic.* Sed constat per legem generalem posse Summum Pontificem legitimare, etiam quoad temporalia, vt constat in exemplis, de quibus *in c. tanta, & in cap. quod nobis, & in cap. ex tenore, qui filij sint legitimi*: ergo, &c.

108 *Quarta*, quia legitimare non est iurisdictionis contentiosæ, quæ in inuitum, sed voluntariæ, quæ in solos volentes redditur, *authent. quibus modis naturales efficiantur sui, §. generaliter, collat. 7.* iuncta reg. text. *in l. vlt. ff. de his, qui sunt sui*, notat Costa *in §. quid si tantùm, part. 2. num. 109. & 117.* Duen. *reg. 350. limit. 9.* & post Dec. Cabed. *dicta decis. 69. num. 14.* Constat autem ea quæ sunt iurisdictionis voluntariæ, licitè exerceri volentibus partibus, extra territorium, *l. 2. ff. de officio Proconsul.* cum alijs, de quibus Gouar. *lib. 3. variar. cap. 20. à num. 8.* ergo & in terris Imperij, & extra Ecclesiæ patrimonium poterit Papa sibi subijcientibus, & volentibus legitimationes concedere.

109 Propter quas rationes ad vtramque partem adductas difficilis redditur hæc quæstio, variasque patitur distinctiones: inter omnes prima, præcipua, & generalior, ad quam omnes aliæ reducuntur, illa est, quod directè ad temporalia extra Ecclesiæ patrimoniū Pontifex laïcos legitimare non vult, quod euincunt argumenta pro prima opinione adducta; indirectè tamen, & casualiter dispensat aliquibus casibus, vt ait text. *in d. c. per venerabilem, vers. rationibus*, me citato *in hoc loco*, Fajard. *d. memb. 1. n. 94.* & concludunt fundamenta aliqua ex his, quæ pro secunda opinione consideraui, & deinde generalis illa regula est, quod quis non potest directè, & principaliter, potest indirectè, & in consequentiam alterius, quod sibi licitum est, *l. quoties, Cod. de iudic. c. pen. de restit. in integr.* iuncta vulgari regula, quod ea quæ veniunt in consequentiam, non attenduntur, *l. 1. in princip. ff. de auctorit. tutor.* cum similibus, de quibus Mantua *Paralipom. dialog. 47.* quæ quidem regula intelligenda est in his, quæ sequuntur necessariò, & sine quibus principale maneret inutile; non ita tamen dispensatio comprehenditur, vel trahitur ad consequutiua, quæ separabilia sunt, & sine quibus dispensatio, & dispensandi potestas stare potest, & vtilis est, vt arg. text. *in l. vlt. §. Lucius, ff. de cond. ind. indeb.* ex Oldrad. & alijs explicant Reb. *in prax. tit. de dispens. ad plura, n. 77.* & adducti per Sanch. *d. lib. 8. disp. 1. à n. 20.*

Si aliquando dubium fuerit de matrimonij parentum validitate, tunc poterit Summus Pont. laïcos legitimare ad temporalia, quia cùm ad eum pertineat explicare dubia super matrimonij validitate, *cap. tuam, de ordine cognit.* potest in huiusmodi consequentiam legitimare prolem ad omnia, tam spiritualia, quàm temporalia, deinde hæc resolutio colligitur ex auctoritate *d. cap. per venerabilem, in vers. verum si veritas*, iuncto infra ibi, *de filiis ergo eiusdem Regis, vtrùm fuerint legitimi, vel illegitimi, quandiu pendet quæstio affinitatis obiecta, potest non immeritò dubitari*: quibus verbis vt Pontifex astrueret potestatem, qua filios Regis ad temporalia legitimauit, præcipuè considerat dubium, quod vertebatur coram ipso Pont. super matrimonij validitate, & ex professo eandem rationem confirmat *in vers. Rationibus*, ex auctoritate *Deuteron. 17.* vbi continetur: *si difficile & ambiguum iudicium apud te esse perspexeris*, &c. *venies ad Sacerdotes Leuitici generis, & apud iudicem qui fuerit illo tempore*: quam auctoritatem postquam eruditè explicauit, colligit ex ea probari quoties aliquid est difficile, & ambiguum, ad Sedis Apostol. iudicium esse recurrendum, indeque infert, quod cum filiis Regis dispensauit, quia dubium erat an matrimonium, ex quo nati sunt, ab initio fuerit validum; eadem ratione dubij super matrimonium non solùm legitimos filios, sed etiam hæredes patris iudicauit Pont. *in c. 1. & 2. & in c. per latorum, & in c. quod nobis, qui filij sint leg.* Ex quibus hanc resolutionem sequuntur, & comprobant Anton. *n. 10. in fine*, & Præpos. *n. 6. ad med. in d. c. per venerabilem.* Molin. *d. c. 2. n. 12.* Sayr. *d. c. 11. n. 7.* Sanch. *d. disp. 7. n. 10.* Quicquid aliud teneat Ceruantes *in d. l. 12. Tauri, n. 99.* exemplum adducens de solemni illa sententia Clementis VII. in fauorem Catharinæ Reginæ Angliæ, quam refert Castro *de lege pœnali lib. 1. c. 11.* In supposito dubio super matrimonio, ex eo trahi fundamentum potestatis Pontificis, vt verbis vtar Antonij *citato loco.* 110

Hæc pauca in materia adeò ampla prælibare sufficiat, quæ quidem absolutiùs, Deo fauente, in lucem aliquando dabimus.

CAPUT III.

De Constantinopolitano Patriarcha.

SVMMARIVM.

1 *Constantinopolis ciuitas à Constantino Imper. qui eam reparauit, sic dicta.*
2 *Bizantium cur primum Constantinopolis appellata fuit.*
3 *Constantinopolis noua Roma dicebatur.*
4 *Constantinopolitana Ecclesia Romana appellabatur.*
5 *Constantinopolitana Ecclesiæ post Romanam primus locus datus fuit.*
6 Cap. renouantes, 22. dist. *declaratur.*
7 *Constantinopolitana Ecclesia multis cohonestata erat ministris.*
8 *Constantinopolitana & Alexandrina Ecclesia parem dignitatem cum Ecclesia Romana non habuerunt.*
9 Cap. mos antiquus, 65. dist. *declaratur.*
10 *Constantinopolis sub Rege Turcarum VII. Mahumete capta anno 1453.*
11 *Constantinopolitano Patriarchæ qua Metropoles, & Archiepiscopatus olim fuerint subiecti, ostenditur.*

CONSTANTINOPOLITANAM ciuitatem à prima eius origine Dei admonitu ædificatam fuisse tradit Sozomen. *Ecclesiastica historia lib. 1. cap. 2.* 1

Hæc

2 Hæc cùm † Bizantium prius diceretur (cuius Bizantinis ciuibus B. Petrus Apostolus Episcopum misit, vt scribit Cardin. Baron. *annalium tom. 1. sub anno Christi 24. pag. 304. in vers. 1. describit,*) à Dausanio Spartano primùm condita, si sequamur Iustinum, vel secundùm Eustathium à Brize Megarensium classis Præfecto, si credamus Petr. Gregor. *syntagm. Iuris lib. 15. cap. 5. num. 7.* ob nobilitatem tamen, amplitudinemque à Magno Constantino Imper. postea mirificè consequutam, ab illo quoque nomen feliciter mutauit, cœpitque Constantinopolis dici, vt aduertunt Nicephor. *Ecclesiastica historia lib. 7. cap. 48. & seq.* Petr. Gillius *in lib. de Constantinopolitana ciuitate*, & Petr. Gregor. *d. num. 7.* Et licèt à principio Pontifices iustissimè moueri potuerint, vt secundum locum post Romanam Ecclesiam deferrent potius Alexandrinæ, & Antiochenæ, quia ciuitates apud Romanos Ægypti & Syriæ erant Metropoles, & capita; postea tamen ex iustis notabilibusque causis Constantinopolitana Ecclesia ad verum Patriarchalis Sedis titulum & honorem Vigilij Papæ decreto assumpta fuit, vt obseruat Francisc. Torres *de actis veris sancta Synodi, sub can. 36. in vers. postea Vigilius:* corrigit autem id post Alexandrinam, Antiochenam, & Hierosolymitanam, vt docet Catechismus Roman. *p. 2. cap. 7. de Ordinis sacrament. num. 17.* & sensit integra *cap. inter quatuor, de maior. & obedient.* arguendo ex ordine litteræ, quamvis Hierosolymitanum vltimo loco fuisse admissam, non sine fundamento sentiant alij, de quibus iam memini. Ad erectionem autem Constantinopolitanæ Ecclesiæ in veram Patriarchalem duabus potissimum causis ac considerationibus motam fuisse Apostolicam Romanam Sedem considero, quibus insitam suam Ecclesiarum & Christi fidelium maternam sollicitudinem indicauit. Hæc vna est publicum bonum pacis iamdudum ex vna prætensione inter Græcam ac Latinam Ecclesiam cum magno Orbis scandalo turbatæ ac deperditæ conciliandæ. Altera principalior est vis gratitudinis in Constantinum Imper. à quo insignia beneficia acceperat in munificentissima ab eo donatione sibi facta, de qua agimus suprà *hoc tit. cap. 2. à num. 68.* iustissimum namque, ac congruentissimum fuit, vt tam illustre Constantini Magni seruitium, tam larga manus, tam beneficus in Romanam Ecclesiam Imperator, qui Romanum Imperium veneranda Christianorum fide muniuit, *l. Diui, C. de naturalib. liber.* & qui post ædificatas, dotatasque nobiliores Vrbis Ecclesias, assiduis quoque laboribus, ac expensis in vtraque toga Christianam Remp. augere, tueri, & conseruare non destitit, hac afficeretur saltem gratitudine, quod Sedes Episcopi sui post Romanam Sedem primum Ecclesiasticarum prærogatiuarum, & Patriarchalium Sedium locum assequeretur, quod in terminis tetigit Vvolfang. Lazius *de Republ. Romanorum, lib. 2. cap. 2. vers. atque hac de Orientis prætorio*, & latius Math. Vgon. *de Patriarchal. præstantia, col. 2. vers. rectè instat.* Vnde cùm Constantinus relicta Roma, Sedem suam Bizantium (id est, Constantinopolim) transtulisset, cœpit Aquila (quæ insigne est Romani Imperij) biceps fieri, vt hæc duo capita Orientis, & Occidentis significaret, quod intèr alios ponderat Lancelot. Cont. *in templo omnium Iudicum, lib. 1. cap. 1. §. 1. vers. Imperator est mundi Dominus, q. 1. num. 5.* Petr. Gregor. *syntagm. Iuris part. 2. lib. 15. cap. 5. num. 8.* Et Regia Sede ad Bizantium sic translata, illud nomine suo, pluribusque priuilegijs Constantinus
3 exornauit, & non solùm † Constantinopolis, sed etiam noua Roma esse, & appellari meruit, vt *in prima Constantinopolitana Synodo, can. 3.* alias 5. relatum *in c. Constantinopolitana, 22. distinct.* vbi sic habetur: *Constantinopolitanæ Ciuitatis Episcopum habere oportet Primatus honorem post Romanum Episcopum, propterea quod sit noua Roma:* refert Iustinian. Imper. *in auth. vt ordinariæ præfecturæ, vers. renouantes, collat. 5.* ibi, *Vrbanæ præfecturæ senioris Romæ, & non videlicet huius nostræ.* Idem *in auth. de Ecclesiasticis titulis, §. sancimus, collat. 6.* dum ait: *Beatissimum autem Archiepiscopum Constantinopoleos nouæ Romæ, iuncta l. vlt. sed etsi quis, vers. Romam autem, C. de veteri iure enucl.* tradunt Hieron. Cagnol. *in proœmio Digestorum, §. hæc autem tria, num. 335. cum seqq.* Ludou. Gomez *ad cap. 1. num. 44. de constit. in 6.* Iacob. Spieg. *in lex. Iuris, verb. Roma noua,* Petr. Greg. *d. cap. 5. num. 7.* Et † Constantinopolitanam 4
Ecclesiam, Romanam appellabant, vt ex *cap. fin. §. idem Romanorum, iuncta gloss. 34. quæst. 2.* docent Socrat. *in historia tripartita, lib. 2. cap. 9.* Sozom. *lib. 2. historia Ecclesiast. cap. 2.* Hieron. Berucc. & Barnab. Brisson. *de verborum significat. verb. Roma autem duplex,* Azeued. *ad Curiam Pisanam, lib. 1. cap. 11. litt. D,* Cardin. Cæsar Baron. *annalium Ecclesiæ anno Christi 330.* Vnde † pri- 5
mus locus post Romanam ipsi Constantinopolitanæ Ecclesiæ datus est primùm in Constantinopolitano Concilio sub Theodosio maiori, *Can. 5.* refertur inter opera Beati Clementis *pag. 226.* & à Cattanza *in summa Conciliorum, pag. 78. in fine,* & à Gratiano *in d. cap. Constantinopolitana,* de quo videndus est Couar. *lib. 4. variar. cap. 14. n. 13.* quod deinde in sexta Synodo fuit confirmatum, & refertur *in cap. renouantes, 22. dist.*

Verùm quia vsu Romanæ Ecclesiæ multo tempore 6
postea hoc receptum non fuit, & nihilominus Episcopi Constantinopolitani Imperatorum freti potentia illud sibi priuilegium vsurpare contendebant, imò Superiores esse Romano Pont. vt ex Paulo Diac. Platina, & aliis diligenter comprobat Russus *in apologia contra Molinæum, pag. 50. cum seqq.* sentit Card. Bellarm. *tom. 1. de Romano Pont. lib. 2. cap. 18. in fine secundi arg.* pro bono pacis Innoc. III. *in generali Concilio Later.* de quo *in cap. antiqua, 23. de priuileg.* denuò concessit idem priuilegium Constantinopolitanis Episcopis, vt obseruant Patres, qui iussu Gregorij XIII. emendationi Decreti præfuerunt, in notis *ad d. c. Constantinopolitana*, qui etiam rectè aduertunt *in d. c. renouantes,* legendum esse *similia priuilegia, quæ Superior Roma habet, necnon in Ecclesiasticis rebus magnificetur, vt illa*, quamvis in antiquis Codicibus legeretur *inferior Romæ*, & non tamen in Ecclesiasticis rebus, vt etiam bene aduertit Anton. August. *ad Decretum lib. 1. dial.* nam iuxta hanc lectionem emendatam optimè probat nostrum discursum, quod sicut noua Roma, id est Constantinopolis Romæ superioris, seu antiquioris, iam nunc in temporalibus obtinet principatum totius Orientis, ita etiam in Ecclesiasticis rebus post Romam antiquam primatum obtineat, & confirmare poteris ex iis, quæ de Bizantio noua Roma à Constantino appellata omnes, vel minimum versatos nosse scribit Florimundus Remundus *in fabulam Ioannæ Papæ, c. 25. num. 3.* vnde † ipsa Constantinopolitana Ecclesia ma- 7
ter Christianorum orthodoxæ Religionis appellatur *in l. decernimus, C. de sacros. Eccles.* id tamen intelligendum est ratione Ecclesiarum Orientis, vt optimè aduertit Cardin. Baron. *tom. 7. annalium Ecclesiæ, anno Christi 534. in vers. dum ergo, pag. 208.*

Vnde ipsa Constantinopolitana Ecclesia ob priuilegia sibi concessa, & super omnes alias Patriarchales excellentiam, multis cohonestata fuit ministris, vt describit Imper. *In auth. vt deter. sit numerus cleric. collat. 1.* ibi: *Sancimus non vltra quidem sexaginta Presbyteros in sanctissima maiore Ecclesia esse, Diaconos autem masculos centum, quinquaginta autem fœminas, Subdiaconos verò nonaginta, Lectores autem centum & decem, Cantores viginti quinque, & insuper decem ex iis, qui vocantur ostiarij.* Et idem Imper. *in l. non plures, C. de sacros. Eccles.* loquendo de Constantinopolitana Ecclesia, sic ait: *Non plures quàm nongenti quinquaginta Decani sacrosanctæ huius amplissimæ Vrbis deputentur Ecclesiæ, nullique his condendi, vel mu-*

tandi, vel in defuncti locum ſubſtituendi pateat copia, quo loco Decanos accipi pro Canonicis, exponunt *ibi* gloſſ. & Doctores; ſed meliùs exploſo ſenſu Alciati *lib. 1. Parerg. cap. 50.* dicendum puto illos eſſe, qui efferendis ad Eccleſiam cadaueribus pium præſtabant miniſterium, vt optimè declarat Guido Pancirola *in theſauro variarum lectionum, lib. 2. c. 163.* Licet in ſtricta nominis ſignificatione dicantur, qui decem præſunt, ſeu qui dignitatem decennalem habent in Eccleſia, de quibus loquitur text. *in cap. ex parte, de clericis non reſid.* Vnde fit vt Decanus dicatur honorabilis pars Capituli, *c. poſt electionem, de conceſſ. præb.* gloſſ. *in cap. cum vniverſas, de elect.* Sunt & Decani, hoc eſt, Archipreſbyteri rurales, qui ſunt longè inferioris dignitatis, & præeminentiæ, de quibus *in Clem. 2. de reſcript. & in c. ad hæc, de offic. Archid.* In omnibus tamen Eccleſiis Hiſpaniæ & Franciæ conſuetudine receptum eſt, vt is dicatur Decanus, qui præeſt toti Canonicorum collegio in choro, in inceſſu, comitiis, & ſuffragiis ferendis, de cuius officio & dignitate vide Flamin. *de reſignat. lib. 1. quæſt. 1. num. 86* Fr. Hieron. Roman. *lib. 3. de Repub. Chriſtiana, cap. 10. in princ.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 17.* Aliter tamen apud Legiſtas accipitur Decanus, qui ſcilicet decem præeſt famulatoribus, ſiue militibus Principis, vt *in tit. C. de decanis, lib. 11.* Ratio verò (vt ad rem redeamus) quare tam magna copia miniſtrorum cohoneſtata fuerit Eccleſia Conſtantinopolitana, colligitur ex tex. *in d. auth. vt determ.*, quia ſcilicet tres capellæ, ſiue Eccleſiæ eidem Patriarchali copulatæ erant, vbi fortè erant diuerſa collegia, videlicet domus glorioſæ Virginis, & Dei Genitricis Mariæ, ædes S. Martyris Theodori, & ædes S. Helenæ, in quibus diuerſimodè habitabant, & deſeruiebant prædicti omnes Diaconi, Subdiaconi, Diaconiſſæ, atque Preſbyteri Miſſas, & alia diuina officia celebrantes, qui etiam omnes ex eiuſdem maioris Eccleſiæ reditibus nutriebantur; Diaconorum verò, & Subdiaconorum, ac Lectorum concurſus ibidem habebatur, vt ſub Eccleſiaſticis præceptoribus in ſacris cæremoniis inſtruerentur: quæ omnia innuere videntur *d. auth. & gloſſa*, ac Doctores *ibi*.

8 Hinc exierunt aliqui perperam arbitrantes Conſtantinopolitanam, & Alexandrinam Eccleſiam parem habere dignitatem cum Eccleſia Romana, hoc deducentes ex Concilio Conſtantinopolitano, quod aliàs ſexta Synodus dicitur, ad quod ſe refert *d. c. renouantes*, prout refertur à Carranza *in ſum. Conciliorum, fol. 269. &*
9 *in † d. c. mos antiquus, 65. diſtinct.* quod veritatis non habet fundamentum; nam in primis reſpondetur auctoritatem illorum Canonum, qui Trullani dicuntur, probatam & certam non eſſe, neque per legitimam alicuius Romani Pont. fuiſſe auctoritatem approbatam illam Synodum, aut congregatam, ſed potiùs plures ibi reperiri errores: ita reſpondet Card. Bellarm. *vbi ſuprà.* Sed meliùs reſpondebis indigniſſimè Canonem illum adduci ad hoc propoſitum, quia ex ipſius verbis conſtat, ſimilia priuilegia dari Epiſcopo Conſtantinopolitano poſt Romanum Pontif. & ad effectum, vt ad ipſum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Eccleſiæ, quæ text. commemorat *in d. c. antiqua, in verſ. ſeruata*, & deducitur ex *c. conqueſti, 9. q. 3.* ita tamen vt Romana Eccleſia ſemper ſuperior maneat, vt conſtat ex verbis, quæ Carranza refert *citato loco*, ibi, *æqualia priuilegia cum antiqua Roma throno obtineat, & in Eccleſiaſticis negotiis, vt illa emineat, ſecundus poſt illam exiſtens*; atque ita ex his, multiſque aliis rectè concludit Card. Bellarm. *vbi proximè*, nullo vnquam tempore ab vllo Romano Pont. datum fuiſſe Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ priuilegium æqualitatis cum Romano, neque etiam primum locum poſt hanc obtinuiſſe, niſi poſtquam Romani Pont. ratum habuerunt: quod confirmat auctoritate Nicephori *lib. 17. c. 9.* dum narrat Ioannem Papam cum Conſtantinopolim veniſſet, rogatum à Iuſtiniano, vt Epiphanio Patriarchæ Conſtantinopolitano aſſiſteret, non antea voluiſſe, quàm ſibi pro prærogatiua Sedis Apoſt. thronus ſupra Epiphanium collocatus fuiſſet.

Hodie diuina ſic permittente prouidentia, pulſis Cæſaribus ab illa ſede, & ciuitate, Agareni illam occuparunt ſub Rege Turcarum VII. Mahumete Amurathi filio, qui Conſtantinum VIII. Orientis vltimum Chriſtianum Imper. interfecit cum ſuis, & Orientale Imperium ſuſtulit *anno* 1453. & Conſtantinopolitanum, ac Trapezuntinum imperium, 12. regna, 200. Vrbes Chriſtianis ademit, florente Republ. Romana, refert Petr. Gregor. *d. c. 5.* 10

Fuerunt Conſtantinopolitano Patriarchæ olim ſubiectæ omnes Græciæ Prouinciæ, Daciæ, Ponti Euxini, & Aſiæ minoris, quibus acceſſerunt aliæ Prouinciæ, prout fuerunt ad Chriſti Fidem, & religionem converſæ, Moſcouia, Ruſſia, & aliæ vltra Poloniam ſitæ. In his prouinciis paucis exceptis Patriarcha Conſtantinopolitanus, Epiſcopos, & Archiepiſcopos, & alios dignitate Eccleſiaſtica præditos conſtituebat, præficiebat, vel confirmabat electos, vt nunc etiam Patriarcha, quamvis ſchiſmaticus, illos conſtituit, præficit, vel confirmat, refert Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 3. c. 35. q. 5. in princip.* D. Roderic. à Cunha *in hiſtoria Eccleſiaſtica Epiſcoporum Portugalen. p. 1. c. 6. verſ. facit, pag. 70.* 11

Sequuntur Metropoles olim Conſtantinopolitano Patriarchæ Suffraganeæ.

Cæſarea Cappadociæ.
Epheſus in Aſia.
Heraclia in Thracia, vel Macedonia.
Ancyra in Galatia.
Corſicus in Helleſponto.
Sardes in Lydia.
Nicæa in Bithynia.
Calcedonia ibid.
Nicomedia ibid.
Syda in Pamphilia.
Sebaſte in Armenia.
Amaſſea in Helenoponto.
Melitene in ſecunda Armenia.
Tyana in ſecunda Cappadocia.
Gangra Paphlagonia.
Theſſalonica in Theſſalia.
Claudiapolis in Honoriade.
Neocæſarea in Ponto Polemonico.
Piſſinus in ſecunda Gallatia.
Myra in Litia.
Stauropolis in Caria.
Laodicea in Phrygia Cappatiana, ſeu Pacatiana.
Iconium in Lycaonia.
Synada in Phrygia Salutari.
Antiochia in Piſidia.
Silæum, ſiue Perga in ſecunda Pamphylia.
Corinthus in Peloponneſo.
Athenæ in Hellade.
Mociſſus in Cappadocia.
Creta inſula.
Seleucia in Pamphilia.
Rheggium in Calabria.
Patra in Peloponneſo.
Trapezus in Larica.
Lariſſa in ſecunda Hellade.
Naupactus in Ætolia.
Philippopolis in Thracia.
Traianopolis in Rhodopa Thraciæ Prouincia.
Philipporum in Macedonia.
Hadrianopolis in Hæminonto Thraciæ Prouincia.

Hierapolis in Phrygia Cappadociana
Pyrachium.
Smyrna in Asia.
Catana.
Ammonusis in Phrygia.
Comachus in Armenia.
Cotiacum in Phrygia.
S. Seuerinæ in Calabria.
Mytilena in Lesbo.
Neopatræ, seu Nouæ Petræ in Hellade.
Euchaita.
Amastris Chonæ.
Hydrus, seu Hydruntum in Calabria.

Kelzene.	Alania.
Coloniæ.	Ænus.
Thebæ.	Tiberiopolis.
Serræ.	Achaia.
Pompeiopolis.	Cerasus.
Rossia.	

Nicolia in Phrygia magna.
Germanicia, siue Germania.

Madyta.	Methymna.
Apamea.	Christianopolis.
Basileum.	Rusium.
Drystra.	Lacedæmonia.
Nazianzu.	Naxia.
Corgra.	Artalia.
Abydus.	

Archiepiscopatus.

Bizia.	Dercos.
Leontopolis.	Carabizia.
Maronea.	Lemnus insula.
Miletus in Ionia.	Germia.
Præconensis.	Arcadiopolis.
Selybria.	Parium.
Chios, siue Chion, insula.	Leucas.
	Misthea.
Apros.	Cudræ.
Clypsella.	Soteropolis.
Nice.	Pedachthoa.
Neapolis.	Germa.
Selga.	Bosphorus.
Chersan.	Cotradis.
Messana in Sicilia.	Eroina.
Gatella.	Carpathus.
Bissis.	Mexembria.
Cotthia.	Ægina.
Sugdaia.	Pharsala.
Phulla.	Matrache.

CAPUT IV.

De Alexandrina Patriarcha.

SUMMARIUM.

1 *Alexandria ciuitas est in Ægypto, Africa contermina, magna, illustris.*
2 *Alexandria ante Christi aduentum annis viginti supra CCC. ab Alexandro Macedone condita, & cognominata fuit.*
3 *Alexandrini Patriarcha Sedes cur, & à quo Alexandria posita fuerit? ostenditur.*
4 *Alexandrinus Patriarcha quibus præsit Prouinciis, ostenditur.*
5 Cap. mos antiquus 65. distinct. *declaratur, & n.6.*

1 ALEXANDRINVS Patriarcha ab Alexandria ciuitate, io qua Sedem habuit, nomen accepit: Alexandria ciuitas est in Ægypto Africæ contermina, magna & illustris, quam Strabo *lib.14. Geographia*, Vrbem potentem, ac populosam nominat: † ante salutarem IESV Christi aduentum 2 annis viginti supra C C C. ab Alexandro Macedone, Iustino attestante, condita, & cognominata, omnium Alexandriarum, quarum in historia passim plures quàm septemdecim (vt Eustathius perhibet) enumerantur, maxima, & opulentissima, quam ob cultum diuinum ibi florentem, plebisque sanctimoniam, frequenter Paradisum Domini veteres nuncuparunt, vt refert Georgius Braunius *in suo Theatro Vrbium*, & Petr.Greg.*Syntagm.iuris lib.15.cap.6.à n.1.*& ideo ob loci insignem laudem, & populi frequentiam, quæ eò confluit, Sedes ibi posita est principalis, vel à Petro per seipsum, vt Nicephor. testatur *lib.14.c.3.* vel per discipulum suum Marcum Euangelistam, quem eò misit, vt nomine suo fundaret Ecclesiam, vt docet S.Gregor. *lib.6.epist.37. ad Eulogium Alexandrinum*, cuius verba refert Card.Bellarm. *tom.1.lib.2. de Romano Pontif. c.14.vers.vera igitur*, & tradunt Sebast. Cæs. *in relect. de Ecclesi. hierarchia,disp.4.n.9.* Illustriss. D.Acuña *de Primatu Brachar. Ecclesi. cap.4.num.4.* † Posita ibi est 3 principalis hæc sedes, vt præesset ex more approbato per Concilium Nicænum Ægypto, vel Libyæ, Pentapoli, & aliis Prouinciis, quæ ad Tropicum Capricorni pertinent. Petr.Greg.*syntagm.Iuris lib.25.c.9.* Item † præest Alexandrinus Patriarcha Nestorianis, Iaco- 4 bitis, Cophitis, aliisque Christianis per Orientis prouincias habitantibus, vt Miræus asserit in notitia Episcopatuum totius Orbis.

Cuius dignitas primis illis temporibus adeo magna 5 fuit, vt priuilegiis, & præeminentiis Summorum Pont. liberè vti posse, & quod magis est, parem cum Ecclesia Romana habere dignitatem videretur, vt constitutum apparet in Concilio Constantinopolitano, quod aliis sexta Synodus dicitur; refertur à Carranza *in summa Conciliorum, fol. 269. & in cap. mos antiquus, 65. dist.* vbi sic habetur. *Mos antiquus perdurat in Ægypto, vel Libya, & Pentapoli, vt Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quandoquidem, & Episcopo Romano parilis mos est.* Quæ verba adeò nonnullorum ingenia torserunt, vt existimarent ab hæreticis clanculum, ac dolosè adiecta fuisse, vt paritatem inducerent inter Romanum Pontif. & Alexandrinum Patriarcham, quasi Alexandrinus non esset Pontifici subiectus, cum par in parem non habeat imperium; & ideo ita existimarunt Francisc. Turrianus *in monumentorum veterum inuestigatione, & sanctorum Patrum lectione, in tract. de potestate Papæ, lib.3. pag.11. vers. Videamus ergo.* Barthol. Carranza *in parua Summa Conciliorum, in scholiis ad d.sextum canonem Concilij Nicani*, Sebast. Cæs. *disp.4. §.2.n.5.* Azor. *d.lib.3.c.35.q.5.* me citato *in hoc loco* Illustriss. D. Acuña *d.cap.4.num.5.*

Sed occurrunt alij respondentes text. non decidere 6 quod perduret mos Alexandrinæ Ecclesiæ, vt parem habeat potestatem cum Romana, sed narrare morem, qui vigebat, expendentes in aliquibus Codicibus Gratiani legi, *perdurat*, non perduret, imperatiuè, vt in vulgaribus legitur, & sic *perdurat* emendatum est in nouissimis iussu Gregorij VIII. impressis, vbi etiam Patres, qui emendationi præfuerunt, in notis aduertunt in Græco, vbi habent vulgares Codices, Episcopo Romano parilis mos est, legi verba, quæ solùm important (quoniam & Romæ Pontifici hoc vsitatum est) quæ sanè nullam inferunt æqualitatem cum Romano Pont. Quod si vulgari literæ esset adhærendum, responderi potest, quod scilicet æqualis mos importat similitudinem potestatis quoad iura supra Ecclesias sibi subiectas, & ad effectum, vt ad ipsum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Ecclesiæ, de quibus *in cap. antiqua, de priuileg.* vt deducitur ex *cap. conquestus 6. quæst.3.* & ex eo post Ruffum *in lib. quem scripsit pro Pontifice Romano, n.8. vers. sed videamus,*

pag. 44. cum seqq. explicant Bursat. *cons.* 109. *n.* 14. & *seqq. vol.* 1. Matta *de iurisdictione part.* 1. *cap.* 16. *à n.* 4. Sedes subiectas Alexandrino Patriarchæ enumerant Azor. *d. cap.* 35. *q.* 5. *vers. porrò*, Miræus *in notitia Episcopatuum, lib.* 1. *cap.* 21. & *lib.* 3. *cap.* 3. Illustriss. D. Acuña *in catalogo Episcop. Portugal. p.* 1. *cap.* 9. *pag.* 71.

CAPVT V.

De Antiocheno Patriarcha.

SVMMARIVM.

1 *Antiochia Syria Metropolis.*
2 *Antiochia quibus nominibus olim dicta fuerit, ostenditur.*
3 *S. Petrus Antiochia primum Sedem fixit anno à natiuitate Domini* 35.
4 *Alexandrinum Patriarcham cur Antiochenus non pracedat? ostenditur.*
5 *Antiochena Ecclesia Germana Romana meruit appellari.*
6 *Antiochena Ecclesia Antistes dicebatur Catholicus.*
7 *Catholici Regis titulus proprius Regum Hispania.*
8 *Antiocheno Patriarcha Sedes subiecta referuntur.*

1 ANTIOCHIA, vt refert Abrahamus Ortelius, Syriæ Metropolis super Oronte fluuio, Epidaphne à Plinio cognominatur.
2 † Magno epitheto eam exornat Philostratus *in vita Apollonii*, Petr. Gregor. *Syntagm. Iuris lib.* 15. *c.* 7. *à n.* 1. Reblatha, vel Rebla Hebræis, vt scribit D. Hieron. *in Ezechielem.* Iustiniani Imper. tempore Theopolis ab eodem dicta fuit, vt scribunt Procopius, Cedrenus, Nicephorus Callistus, & Eustathius, qui addit illam quoque olim Chersonnesum per
3 ambitum aquatum dictam fuisse. Hic † S. Petrus primùm Sedem fixit anno à natiuitate Domini 34. eamque septem annis, non tamen completis, administrauit. Baron. *anno Christi* 39. *à n.* 9. Bellarmin. *lib. de Romano Pontif. c.* 5. Ideò tertiam hanc Sedem B. Petri nomine honorabilem haberi refert Anaclet. *epist.* 111. quia ibi priusquam Romam veniret, habitauit, & Ignatium Episcopum constituit, atque primùm nomen Christianorum nouellæ gentis exortum est. Nec mirum † si Ale-
4 xandrinus Patriarcha Antiochenum præcedat, quia ita postulat ordinis ratio ex magnitudine loci sumenda, vt suprà ostendi: tum quia, verba sunt Card. Bell. *lib.* 1. *de Romano Pontif. c.* 24. cùm omnes tres sint Sedes Petri, Romanam per se vsque ad mortem administrauit, Alexandrinam per Marcum Euangelistam, Antiochenam per Euodium; sicut ergo maior est Petrus Apostolus Marco Euangelista, & Marcus Euangelista Euodio, qui neque Apostolus, neque Euangelista fuit, ita quoque Romana Ecclesia Alexandrinam, Alexandrina Antiochenam auctoritate & dignitate superat.

5 Antiochena Ecclesia germana Romanæ meruit appellari ab Innoc. *in epist.* 14. *ad Bonifacium Presbyt.* vt habetur *tom.* 1. *Concil. pag.* 781. ex quo vtriusque Cathedræ officium ordinatum fuit, vt in Breuiario Romano patet. Item in ea celebris Antiphonarum vsus cœpit, vt ex Tripartita historia referunt Vualfrid. *de exordiis, & incrementis rerum Ecclesiast. c.* 25. *vers. dicendum.* Amalar. Fortunat. *de Ecclesiast. Offic. lib.* 4. *c.* 7. *vers. vt Tripartita*, Rodulph. Rinos. *de Canonum obseruantia, propos.* 12. Huius Patriarchatus encomium minimum non est, quod eius Antistes dicebatur † Sacrosanctæ
6 Antiochenæ Ecclesiæ Catholicus, de quo meminere Petr. Gregor. *d. lib.* 15. *cap.* 7. *n.* 5. & *lib.* 2. *c.* 1. *num.* 2. Guillelm. Tyrius *lib.* 14. *belli sacri, c.* 12. Procop. *lib.* 1. *de bello Persico*, Valdes. *de dignitate Regum Hispania, c.* 15. *n.* 30. ad quam in simili Gregorius Papa Childeberto Regi Francorum *in epist.* 6. dicebat, videlicet: Esse autem Regem, quia sunt & alij, non mirum est; sed esse Catholicum, quod alij non merentur, hoc satis est. Referunt Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesia lib.* 2. *c.* 37. *n.* 1. *col.* 4. Petr. Rebuff. *in Concord. Gallia, rub.* 1. *de approbat. Conuentorum, verb. benemeritis, vers. item legimus.* Qui tamen † Catholici Regis titulus proprius 7
Regum Hispaniæ Apostolica concessione factus fuit in Ferdinando & Elizabeth, vt notoriè constat. Quinimò ex Gothorum tempore Reges Hispaniæ illo honorifico titulo acclamati fuerunt, & Alphonsum Regem Hispaniæ 134. Catholicum nuncupatum constat ex Auctoribus omnibus, vt Garibay *lib.* 9. *c.* 6. & Morales *lib.* 13. *c.* 10. 13. & 15. *histor.* disserunt, quod autem illi hoc cognomen esset ab Ecclesia inditum, vno ore fatentur Beuter. *lib.* 1. *c.* 31. Zurita *p.* 3. *annal. lib.* 2. *c.* 40. Vasæus *anno* 737. Palat. *de obtentione Regni Nauar. a, part.* 6. §. 10. Marian. *de rebus Hispania lib.* 7. *cap.* 4. Genebrard. *in Chronico lib.* 3. *an.* 759. & alij, quos refert Valdes. *de dignitate Regum, Regnorumque Hispania, c.* 13. *n.* 19. nouissimè Alexand. Patrit. *de iustitia armorum & fœderum Regis Gallia, lib.* 2. *c.* 23. & patet in epitaphio sepulchri, vbi ita legitur: *Alphonsus Catholicus.* Et ab hoc Alphonso continuatus fuit titulus Catholici, & deriuatus in reliquos, vt aduertunt Illescas *in historia Pontificali, p.* 1. *lib.* 2. *c.* 85. Renat. Chopin. *de sacra politia, lib.* 1. *tit.* 7. *n.* 18. & patet in Ordonio I. in quodam priuilegio, cuius exemplar refert Ambros. Morales *lib.* 14. *c.* 34. vbique Catholicus cognomine nuncupatur, & Rex Sanctus Castellæ, dictus Crassus, in priuilegio concesso monasterio de Samos Ordinis D. Benedicti eo titulo cognominatur, & Rex Alphonsus VI. Toletanæ vrbis expugnator, ita appellatur Catholicus in Concilio apud oppidum de Hussillos, & Alphonsus VIII. qui insignem victoriam circa oppidum nuncupatum Nauas de Tolosa obtinuit, Catholicus nuncupatur in inscriptione, quæ habetur in Cœnobio vetustissimo S. Facundi, Rexque Henricus III. ita patrem Ioannem primum Regem Castellæ appellat Catholicum cognomine in testamento ab eo condito, & sic de subsequentibus, ita vt cùm diceretur Rex Catholicus ab Alphonso I. Rex Hispaniæ intelligebatur, vt notant Chassan *in catalogo gloria mundi, p.* 5. *consid.* 33. Anastas. Germon. *de sacrorum immunit. lib.* 4. *in proœm. n.* 8. Garibay *in compendio historia lib.* 19. *cap.* 1.

Huiusmodi Antiocheno Patriarchæ subiecta erat 8
pars Asiæ, quæ Carmaniam, Armeniam maiorem, & minorem, Lyciam, & Ciliciam continet, & prouinciæ Syria, Assyria, Mesopotamia, Media, Parthia, Persia vsque ad Indiam Orientalem. In totum fuit Sedes tredecim, Metropoles octo, Archiepiscopatus tredecim, referunt Franc. Gratian *in compendio Iuris Canon. p.* 3. *dist.* 1. *c.* 1. Alberic. de Rosate *in rubr. ff. de statu hom. sub n.* 11. *vers. in Antiocheno*, Fr. Philipp. Bergom. *in supplem. chroni. lib.* 6. *in fine, vers. Antiochia*, Rodoan. *de simonia mentali, p.* 1. *c.* 1. *n.* 10. Petr. Greg. *syntag. iuris lib.* 15. *c.* 7. *num.* 5. Aubert. Mir. *in notitia Episcop. lib.* 2. vbi de Patriarcha Antiocheno, & *lib.* 3. *c.* 1. Illustriss. D. Acuña *in catal. Præsulum Portugalens. p.* 1. *c.* 6. *pag.* 70.

Sequuntur Sedes Antiocheno Patriarcha subiecta.

Sedes prima.

Tyrus olim, hodie *Sor*, antiquitus valde celebris, inexpugnabilis penè erat, vt expertus est Alexander Magnus. Fuit Romanis fidelissima, vnde meruit à Seuero Imper. priuilegium libertatis, instar ciuitatum Italiæ. Sub qua sunt Episcopales Vrbes duodecim.

Porphirion.	Sydon.
Archis.	Sarepta.
Palamais, siue Aeon.	Biblium.

Botriensis.

Botriensis.	Antaradensis, siue Tortosana.
Ortosia.	Paneas, seu Closazca Philippi.
Aradensis.	Heraelia, Araelia, Tripolis.

Sedes Secunda.

Tarsus, nostris Tarso, incolis Cerassa, Ciliciæ ad Cydonum fluuium vrbs, haud procul mari distans, olim nobilissima, & studiis florens, quam D. Paulus ornauerat. Sub qua sunt Episeopatus quinque.

Sebaste, caput Samariæ: hîc prope ciuitatem peregrinis ostenditur puteus Jacob, vbi Salvator noster Samaritanam alloquutus est.

Milos.	Choieos.
Thina.	Poderados.

Sedes Tertia.

Edessa, hodie Rhoais, seu Rhasi, vrbs Mesopotamiæ olim nobilissima, vltra Euphratem fluuium sita. Sub qua sunt Episcopatus nouem.

Virchi.	Himetia.
Constantia.	Cuercuentia.
Capron.	Tapsaton.
Marcopolis.	Celimeos.
Varnon.	Cedmaron.

Sedes quarta.

Apamia, vulgò Apamis, vrbs Phrygiæ magnæ, ad amnem Marciam Laodiciæ, & Antiochiæ, ad Meandrum est finitima. Sub qua sunt Sedes septem.

Epiphania.	Mariana.
Seleuconuila.	Ruphania.
Larissa.	Arethusa.
Valanea.	

Sedes quinta.

Hierapolis, vrbs Phrygiæ, quondam celebris: inter Laodiceam, Cybiram, & Apamiam sita est, Antiochiæ ad Meandrum finitima. Sub qua sunt Episcopatus octo.

Zeuma.	Petri.
Suron.	Ormion.
Varnalis.	Dotichi.
Neocæsarea.	Europe.

Sedes Sexta.

Bostra, sub qua sunt Episcopatus xix.

Cerasson.	Euthymi.
Philadelpha.	Constantia.
Adrzon.	Paramboli.
Midanon.	Dionysia.
Anstamidon.	Conohato.
Belmundon.	Maximopolis.
Zoroyma.	Philippopolis.
Herry.	Heylon.
Iceny.	Lorea.

Sedes septima.

Ananarra, sub qua sunt Episcopatus nouem.

Epiphania.	Flauias.
Alexandria.	Rossas.
Irenopolis.	Castraualet.
Cambrisopolis.	Egnas.
Sysia.	

Sedes octaua.

Seleucia, vrbs olim in Provincia Babyloniæ ad Tigridis, & Euphratis confluentem sita, Patriarcham habens: hodie est adhuc ingens, & celebris, *Bagaded* nuncupata, quæ Babylonem veterem propter viciniam exhausit, eam Turcæ vocant *Satyros*. Sub qua sunt Episcopatus xxiij.

Claudiopolis.
Diocesarea.
Otopi.
Dalysanidos, seu Dalisandi.
Setiula, siue Sevila.
Colenderis, siue Celeuteris.
Anemory, vel Anemoy.
Titopolis, seu Tityopolis.
Lamosy, vel Lamorum.
Antiochia parua.
Nephelia.
Ristra.
Selinuntis.
Hieropy, siue Jotapi.
Philadelphia parua.
Hermopolia, siue Irenopolis.
Germanicopolis.
Mosoda.
Demenopolis, siue Dometriopolis.
Sbydi.
Synopolis, siue Synonopolis.
Adrassun, vel Adrassi.
Myin.

Neapolis est in Palæstina, vbi Concilium celeberrimum fuit tempore Regis Balduini.

Sedes nona.

Damascus, quam Turcæ *Scham*, nostri Damasco nuncupant, Metropolis Syriæ, pulcherrima totius Orientis, antiquissima, hortis pulcherrimis cincta. Hic residet hodie Belerbus, qui & huic regioni præest vnà cum Judæa: antea regebatur à Calisis, atque olim à Regibus Syriæ. Sub qua sunt Episcopatus vndecim.

Ably.	Danabi.
Palimpon.	Carathea.
Laodicea.	Hardam.
Euria.	Suria.
Renocora.	Quini.
Hiabanda.	

Sedes decima.

Amyda, vulgò *Caramit*, hodieque maxima est Mesopotamiæ vrbs, ad Saocaram fluuium, inter Carras, & Mirdinum vrbes eiusdem prouinciæ nobiles. Mesopotamiæ autem Regnum Euphrate, & Tygri fluminibus continetur, & Diarbech à Turcis nominatur. Sub qua sunt Episcopatus septem.

Hynilon.	Caytaris.
Valentium.	Ryphi.
Arsamosata.	Zecuma.
Sophin.	

Sedes vndecima.

Sergiopolis, sic dicta à S. Sergio Martyrij palmam ibi adepto sub Maximiano Imperatore: olim Barsalo nuncupabatur. Urbs Armeniæ minoris, ad Euphratem fluuiom inter Melitam, & Samosatem. Sub qua sunt Episcopatus quatuor.

Bizononias.	Venethal.
Marcopolis.	Ermenia.

Sedes duodecima.

Theodosiopolis, sub qua sunt Episcopatus septem.

Otieos.	Axieri.
Naznimi.	Tarosia.
Maureocastron.	Politinios.
Agyamaria.	

Sedes decimatertia.

Euesa, siue Emisa, vulgò Ems, vrbs Syriæ nobilis in Apamena regione apud montem Antilibanum. Sub qua sunt Episcopatus quatuor.

Arqui.	Mergem.
Oriflon.	Oragison.

Metropoles per se subsistentes.

Piericus.	Heliopolis, vulgò Betsames.
Laodicia.	Pompeiopolis.
Samosate.	Mopsphestia.
Cyros.	Adama.

Archiepiscopatus decem.

Verea.	Anasat.
Calquis.	Phon.
Gabala.	Paltos.
Seleucia.	Germanicia.
Piperia.	Salamias.

CAPUT VI.

De Hierosolymitano Patriarcha.

SUMMARIUM.

1 *Hierosolyma quando extructa, & quibus nominibus dicta fuerit? ostenditur.*
2 *Hierosolyma in medio totius orbis sita.*
3 *Hierosolyma mater omnium Ecclesiarum habita.*
4 *Hierosolyma quamvis Metropolitano honore condecorata fuerit, non tamen propterea à subiectione Caesareensis exempta mansit.*
5 *Hierosolymitano Patriarcha qua Sedes Episcopales subiecta fuerint? ostenditur.*

1 HIEROSOLYMA, ex qua Patriarcha titulum accepit, ante memorabile sui excidium bis millesimo centesimo septuagesimo septimo anno à Melchisedech Chananaeo & Gentili Rege & Pontifice extructa, olim Salem, postea Iebus, deinde composito nomine Ierusalem, ac demum melioris soni gratia Hierusalem appellata fuit, Ioseph. *lib.7.antiquit.* Perer. *in Genes.c.14.n.66.& 67.* Euseb. *Ecclesiast.historia lib.4.cap.6.* Ioan.Ludou. Vinald. *in opere regali, in tract. de magnificentia Salomonis, not.6.§. vt ex dictis Iosephi.* Hanc vrbem in medio totius vniuersi sitam, adeoque quasi terrae vmbilicum esse, auctoritate Scripturae *Ezech.cap.6.* Ista est Hierusalem, in medio gentium posui eam: item *Psalm.73. Operatus est Deus noster salutem in medio terrae*, notarunt Hieron. *ibid.* Ioseph. *de bello Iudaico lib.3.cap.2.* Georgius Braunius *in theatro Vrbium.* Postquam autem clementissimus Dominus noster dignatus fuit hanc ciuitatem ad opus nostrae salutis & redemptionis faciendum eligere, vt sacra testatur Euangelica historia, & tetigit videndus Arnald. Albertin. *in repet.rub. de haeret. q.13. in errore 3. Iudaeorum, n.4.* illustrioribus nominibus est insignita, dictaque fuit Ciuitas magni Regis. Matth. *c.5.* Diuina, ac sanctae Resurrectionis, vt iuxta Iustiniani *nouellas 40. & 123.* obseruauit Prateus *in lexico Iuris, verb. Patriarcha.* Quinimò ab ipsis Turcis proprio idiomate, *Lecoust* appellatur, hoc est, Vrbs sacra, vt aduertit Abraham Ortbel *in thesauro geographico, ver. Hierosolyma*, qui etiam refert dictam fuisse Quadrimbem.

2 Vnde tanta fuit Hierosolymitanae Ecclesiae dignitas, quòd olim aliarum Ecclesiarum mater fuerit appellata, vt qui illam regeret, omnes mundi Ecclesias regere videretur, quod non obscurè sensit S. Clemens Papa *in epist. ad Iacobum fratrem Domini, in inscriptione*, in illis verbis: *Episcopo Episcoporum, regenti Hebraeorum sanctam Ecclesiam Hierosolymis, sed & omnes Ecclesias, quae vbique Dei prouidentia fundatae sunt*; & expressè habetur *in epist. Constantinopolitani Concilij ad Damasum Papam, & Romanum Concil. in vers. in ea verò Ecclesia*, vbi Hierosolyma mater Ecclesiarum appellatur, quae habetur *tom. 1. Concil. pag. 732.col.2.* refert Conlusitanus noster Fr. Gregor. Nonius Corouel. *de optimo Reip. statu p.1. lib.3. c.4.* quibus concordat Iustinian. Imp. in epistola ad Hormisdam Papam, incip. *Quod fuimus, circa finem*, in illis verbis: *Et Hierosolymitanam praecipuè, cui sanctum omnes fauorem impendunt, quasi matri Christiani nominis, vt nemo audeat ab ea sese discernere*: habetur *tom. 2. Conciliorum, pag. 515.* & Tertullian. *lib. 4. aduersus Marcionem*, Hierosolymitanam Ecclesiam matrem Religionis appellat, vt refert Cou. *pract.c.19.*

3 Magna igitur celebritas huius Vrbis est, quod eius Ecclesia mater omnium Ecclesiarum habita sit, eo quòd primus Episcopus in ea fuit S. Iacobus frater Domini, & post eum Simon frater etiam ipsius Domini, ideoque Hierosolymitana Ecclesia per annos ferè quingentos non re, sed nomine, non potestate, sed honore dumtaxat, vsque ad Iuuenalem eiusdem Ecclesiae Episcopum, quarta Patriarchalis habita est, ex eo quia *in Nicaena Synodo, can.7.* vbi decretum fuerat, vt Hierosolymitanus quartum quidem Patriarchalis sessionis locum, & honorem haberet, non tamen propterea à subiectione Caesareensis, quae Metropolitana erat, eximeretur. Iuuenalis enim Praÿlio defuncto in Sede Hierosolymitana subrogatus est anno Domini 429. & in Concilio Ephesino totius Syriae Palaestinae Primatum quaesiuit, ideò quod cùm susceptis ex toto Orbe peregrinationibus Hierosolymitana Ecclesia frequentaretur, maiori honore, officijsque dignioribus, quàm Caesareensem Metropolitanam colendam esse ambitiosè indicaret. Restitit illi, qui Vicariam Pontificis praefecturam agebat, Cyrillus Alexandrinus, vt notatur *in epist. Leonis 72.* Vnde S. Hieronymus *in epistol. ad Pammachium contra Ioannem Episcopum Hierosolymitanum*, sic eum alloquitur: *Tu qui regulas quaeris Ecclesiasticas, & Niceni Concilij Canonibus vteris, responde mihi: Ad Alexandrinum Episcopum Palaestina quid pertinet? ni fallor hoc ibi decernitur, vt Palaestinae Metropolis Caesarea sit, & totius Orientis Antiochia. Aut igitur ad Caesareensem Archiepiscopum referre debueras, cui spreta communione tua communicare nos noueras; aut si procul expetendum iudicium erat, Antiochiae potiùs littera dirigenda. Sed noui cur Caesaream, cur Antiochiam nolueris mittere. Maluisti occupatis auribus molestiam facere, quàm Metropolitano tuo honorem reddere.* Nihil ergo magna Synodus Hierosolymorum Ecclesiae contulit, nisi vt honor, qui ex antiquo vsu ei deferri solebat, iuribus, & subiectione Metropolitani saluis, eidem deferatur. Idque propterea quod Hierosolymitana Ecclesia mater omnium aliarum Ecclesiarum (sic enim nominatur in epist. Synodali Concilij Constantinopolis oecumenici ad Damasum, quae extat apud Theodoret. *lib.5.c.9.*) appellata fuerit, adeoque non immeritò ipsius Ciuitatis Episcopum eum honorem, vt inter Apostolicarum Ecclesiarum Antistites sederet, & in litteris quoque ita nominaretur, antiquitus consequutum fuisse iudicatur, vnde colligitur Genebrard. *in chronologia, lib.3.* vbi de anno Christi 44. errasse, dum dicit huiusmodi Ecclesiam ex tempore Iacobi Apostoli Patriarchalem fuisse.

Crescente denique in ipsam Hierosolymitanam Ecclesiam Christi fidelium deuotione, factum fuit vt Vigilij Papae, vt Imperatoris Iustiniani tempore de Antiocheno Patriarchatu, itemque de Alexandrino tantùm fuerit Hierosolymitanae Ecclesiae concessum, atque largitum, totque eidem decreti, atque assignati suffraganei Antistites, vt verae Patriarchalis Sedis titulum, honorem, ac potestatem consequi mereretur, vt referunt Hieron. Paul. *in fine suae practica Cancellariae*, & Alberic. de Rosate *in rub. ff. de statu hominum, post n.11.in fine*, iuxta traditionem veterum, Petr.Gregor. *syntagm.iuris part.2.lib.15.cap. 8.n. 3.* vbi refert Hierosolymam vsque ad tempora Iustiniani Augusti Episcopum habuisse, nulla, vel modica dignitatis praerogatiua. Imperante autem illo Principe congregatam fuisse Synodum generalem Constantinopoli sub Vigilio Papa, & Elicio Constantinopolitano Patriarcha, & Apollinario Patriarcha Alexandrino, & Eustachio Patriarcha Antiocheni, & in illa inter alia placuisse, honore Patriarchali donandam Sedem Hierosolymitanam. Et quia ciuitas inter fines, & limites erat Patriarchatuum Antiochiae, & Alexandriae, nec illi essent sufficienter Episcopi suffraganei, ex communi omnium consensu ab vtroque Patriarchatu vicinos placuit eos decerpere, & vt in formam Patriarchatuum aliorum ille ordinaret Ecclesias sibi subiectas.

Ex

Ex tunc quatuor fuerunt ei subiecti Archiepiscopi, vt refert Redoan. *de simonia mentali, p.1.c.16.num.10.* quorum duo antea suffraganei erant Antiocheni, alij verò duo Alexandrini, quod ex testimonio Guillelmi Tyri Metropolitæ obseruauit Raymundus Ruffus *in duplicat. in patronum Molinei pro Pont. Max. fol. 31. col.2.* & explicans locum ipsius Tyri *de bello sacro lib.14.cap.12.* obseruauit Card. Bar. *annal. Eccles. tom.7. anno Christi* 553. Vigilij Papæ *anno* 14. & Iustiniani *Imp. anno* 27. *pag.* 441. *vers. acta illa*, vbi ita ait: *Tempore prædicti Principis, Iustiniani videlicet, congregata est Synodus generalis apud Constantinopolim tempore D. Vigilij Papæ, Eutychij Constantinopolitani, Apollinaris Alexandrini, Pauli Domini Antiocheni, & Eustochij Hierosolymitani Patriarcharum super tribus capitulis*, &c. In qua Synodo post alias populo Dei necessarias institutiones, quas pro tempore promulgandas decreuerat, sanctorum Patrum, qui ad eam conuenerant, auctoritas prædictam Deo amabilem Hierosolymitanam honorare Ecclesiam, & eius Episcopo locum inter Patriarchas dare, communi sanxit voluntate, reuerentiam exhibens sanctæ Resurrectioni. Et quoniam prædicta Dei cultrix ciuitas quasi in limite Alexandrini & Antiocheni Patriarchatum erat, nec haberet vnde illi vbi ordinaret suffraganeos, nisi vtrique Patriarchæ aliquid detraheret, visum est expedire ab vtroque aliquid detrahere, vt eidem iuxta formam aliorum Patriarcharum ordinaret subiectos. Subtraxerunt ergo Antiocheno Cæsareensem & Scythopolitanum Metropolitanos: Alexandrino verò Rubensem, & Berythensem, item Metropolitanos: & quoniam iterum eundem Patriarcham oportebat habere præter supradictos Metropolitanos familiares suffraganeos, quos Græci Syncellos vocant, subtraxerunt prædictis Metropolitanis quosdam Episcopos, & quosdam de nouo erexerunt vsque ad vigesimumquintum. Hæc ex Dino Guillelmo Tyro refert Card. Baron. *citato loco*, addens hæc eadem reperisse scripta in Bibliotheca Vaticana, in codice, cui est titulus, *Liber censuum.*

5 Non obstat Hierosolymitano Patriarchatui, quod voce Domini admoniti discipuli fuerint transferre Ecclesiam Hierosolymitanam in ciuitatem quandam, cui nomen erat Pella, quod ex testimoniis Eusebij, & Epiphanij factum fuisse refert Melch. Cano *de locis Theolog. lib.6. cap.8. in solut. ad decimum, vers. quod si sententia*, & Card. Baron. *tom.1. annal. Ecclesia, sub anno Christi 74. vers. quod igitur:* quia respondetur, mutationem illam, seu trāslationem non in perpetuum, sed ad breue tantum tempus factam fuisse, quoad vsque videlicet ablatis ex vrbe sanctis, & iustis viris, vindictæ cœlesti fieret locus, vt aduertit Euseb. *Ecclesiastica hist. lib.3. cap.5.* quo fit vt cùm statim Hierosolymam redierit, ab ea diuertisse vltra illum effectum non videatur, iuxta ea quæ adduco infra *p.2. alleg.53. n.92.* Maximè cùm legamus vituperatum fuisse Philippum quendam ab Aphthonio declamatore, quod ex omnium barbarorum vilissima gente ortum haberet, nempe ex Pella, vt obseruauit Tiraq. *de nobilit. c.12. n.7.*

Sequuntur Episcopales Sedes Hierosolymitano Archiepiscopo subiectæ.

Lidda	Diocæsarea
Ioppe	Legionum
Ascalon	Capitolina
Gaza	Maueonensis
Mennas	Gedera
Diocletianopolis	Nazareth
Bergrobin	Thabor
Neapolis	Caraea, vel Petrea
Sebastea	Hadroga
Hiericuntis	Aphra
Tiberiadis	Helem
Faran	Mons Syna
Helenopolis	Bethlehem Episcopali honore à Paschale II. donata, petente Balduino Hierosolymit.

Sedes prima.

Cæsarea Palæstinæ, vbi Angelus percussit Regem Herodem, & sanctus Petrus baptizauit Cornelium Centurionem. Vrbs fuit olim celeberrima, mercatu nobilis, vulgò Charsat, inter Aconem & Ioppen situm habuit, Sub qua Sede sunt Episcopatus viginti.

Dora	Onus
Antipattida	Sotutis
Iamnias	Raphios
Nicopolis	Regium Apatos
Regium Hierico.	Estomason
Regium Liuas	Triconias
Azolus	Taxus
Hiaralias	Saltom
Asotus	Constantinianus.

Sedes secunda.

Scythopolis, vulgo Bethsar, Vrbs in Iudææ, & Galilææ confinibus ad Iordanem fluuium, nobilis extitit. Sub qua sunt Episcopatus decem.

Capitoliados	Terraconias
Miru	Clima
Gadaron	Galanis
Pelon	Comanas
Philippus	Scythopolis.

Sedes Tertia.

Ruba, quæ à Ptolomæo in Syria deserta ponitur, sub qua sunt Episcopatus duodecim.

Augustopolis	Zota
Aroidilia	Vitossa
Carali	Pentacomia
Hierapolis	Mamapson
Memfidos	Mitrotomitas
Eluris	Saltum Hierariton

Sedes quarta.

Berytus, Phœnicis Libani Metropolim esse constat ex vetustis Geographis, sub qua sunt Episcopatus XXXV.

Adrasson	Enacomias
Dias	Comogannas
Medanon	Comogetos
Hierasson	Comostauia
Nein	Comis
Philadelphia	Mahedcton
Hierapolis	Comotcatos
Phenustus	Comiscopion
Eluos	Comis Iulianos
Neapolis	Comispigmatethon
Philipopolis	Comis Petius
Dionysius	Comis Anathon
Constantianis	Comis Neothis
Pentacomias	Climas anatalis Queuissimon
Tricomias	Comis Anochis
Conafados	Comis Tralicones
Saltum Vcaneos	Comis Nephdomos
Hexacomias	

CAPVT VII.

De Patriarchis minoribus.

SVMMARIVM.

1 *Patriarchæ minores qui.*
2 *Patriarchæ minores inter Latinos sunt sex.*
3 *Aquileiensis Patriarcha cur ita dictus?*
4 *Gradensis Patriarcha vbi fiat mentio? ostenditur.*

5 *Gradensis*

5 *Gradensis ciuitatis descriptio.*
6 *Gradensem Patriarchatum Nicolaus V. ad inclytum Venetiarum ciuitatem transtulit.*
7 *Venetiarum Primus Patriarcha creatus fuit B. Laurentius Iustinianus, à quo Congregatio S. Georgij in Alga apud Venetiam initium sumpsit.*
8 *Congregatio Canonicorum S. Ioannis Euangelistæ in regno Portugaliæ B. Laurentium Iustinianum parentem, fundatoremque suum agnoscit.*
9 *Bituricensis Patriarcha vbi fiat mentio, ostenditur.*
10 *Pisanus Archiepiscopus quarum prouinciarum Primas dicatur? ostenditur.*
11 *Pisana ciuitatis Episcopatus antiquissimus est.*
12 *Sardiniæ, an vero Corsicæ dicatur Primas Pisanus Archiepiscopus? ostenditur.*
13 *Toletanum Archiepiscopum inter Patriarchas inferioris gradus qui ponant, ostenditur.*
14 *Toletanus Archiepiscopus ex priuilegio Martini V. Summi Pont. gaudet prærogatiuis veris Patriarchis concessis.*
15 *Dictio* quomodolibet, *vniuersalis est, & omnes casus comprehendit.*
16 *Priuilegia habens ad instar alicuius priuilegiati, habet etiam illud priuilegium, quod priuilegiatus instar alterius obtinet.*
17 *Toletum Vrbs Regia, & quasi altera Roma in exaltatione cœpit nominari.*

1 PRÆTER quatuor primarios, & maximos Patriarchas, de quibus egimus in Capitulis præcedentibus, alij sunt minores: nam sectæ Armeniorum tres habent Patriarchas, vnum eorum resider in Cilicia, & Armenia minore, secundus in Armenia maiore, tertius quem non Patriarcham, sed *Catholicum* appellant, præsidet in Russia Prouincia Polonorum. Vnicum etiam Patriarcham habent Maronitæ, qui commoratur & præest in Syria in Monte Libano. Habent etiam Æthiopes vnum Patriarcham, qui sedem suam habet in curia Magni Imperatoris Speciosi Ioannis, & vocatur Patriarcha Abyssinorum, & confirmatur à Patriarcha Alexandrino. Est etiam secta Cophorum, qui simul cum Baptismo Circumcisionem tuentur & retinent, & duos habent Patriarchas, quorum vnus commoratur in Magno Cayro Ægypti, alter verò apud Æthiopes. Secta quoque Iacobitarum, qui Sanctissimam Trinitatem negant, duobus Patriarchis paret, quorum vnus in Cayro residet, alter in Syria, videlicet in Vrbe Damasco.

2 Sex tamen inter Latinos connumerantur Patriarchæ minores, qui vel Romani Pont. indulgentia, vel inueterata consuetudine Patriarchale nomen vendicarunt, Aquileiensis, Cantuariensis, Gradensis, Bituricensis, Pisanus, & Toletanus, Iacobat. *de Concil. lib. 1. ex n. 254.* Vgonius *de præstantia Patriarchali, tom. 13. tractatuum Doctorum, pag. 285. versa.* Anastas. Germon. *de Sacrorum immunit. lib. 3. cap. 7.* Homnbon. de Bonis *de humana vita statibus, p. 1. cap. 6. statim in princip.* Filiuc. *tract. 41. de benef. cap. 2. num. 35.* Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 9. num. 31.*

3 De Aquileiensi Patriarcha agit text. *in cap. nunc verò 9. quæst. 3.* Nam ante Longobardorum in Italiam aduentum, qui accidit anno salutis 566. Aquileiensis Archiepiscopus more Græcorum & Orientalium Patriarcha nominabatur; irruentibus verò Longobardis primo aduentu Alboinus eorum Rex Aquileiam cœpit, propter quod Aquileiensis Sedem hinc inde mutauit, & tandem in Vrbe Venetiarum permansit. Vide illustriss. D. Acuñam *de primatu Eccl. Brachar.*

4 De Gradensi Patriarcha meminit Vrbanus II. *in cap. erubescant 32. dist.* & Cœlestin. III. *in c. ex literis,*
5 *de officio deleg.* † Gradensis ciuitas breui ambitu clauditur, paludibusque & flumine circumsepta, si demas piscatores homines, vix hodie vllos habet incolas, vt qui duorum millium numerum ægrè expleant, nihilque habet insigne antiquitatis, aut splendoris argumentum, præter ciuium germanam & aureo sæculo consentaneam simplicitatem, & innocentiam, vbi nec factiones, nec verè alias morum corruptelas conspicias: ita accepisse à Francisco Auantio Veneto refert Anastas. Germon. *dict. lib. 3. cap. 7. num. 5. & 6.* † Sed propter huius ciuitatis aëris intemperiem hunc 6 Patriarchatum de anno 1451. Nicolaus Pontifex Max. eiusdem nominis V. ad inclytam Venetiarum ciuitatem transtulit, quæ antea per annos sexcentos septuaginta nouem in circa Episcopum habuerat, vt illam maioris dignitatis prærogatiua decoraret, & ideo iam hodie non vocatur Patriarcha Gradensis, sed Venetiarum, ita Gig. *in tract. de residentia Episcoporum, c. 18. num. 12.* Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium Sedium erect. cap. 2. à num. 34.* Nec obstat quod dicit glos. *verb. singulos, in cap. in illis, 80. dist.* nempe Patriarcham Gradensem non esse Patriarcham Venetiarum, cùm locus Gradi multùm differat à Venetiis, quia respondetur postea illis temporibus Nicolaum V. vniuisse Patriarchatum Graden. & Episcopatum Venetiarum, de cuius Patriarchatus institutione latè Bern. Iustinianus *in sua de Venetorum gestis historia, lib. 12.* sic ait: *Coacta igitur Synodo totius Cleri populique, assistentibus Duce, & Patriarcha, primus creatus Episcopus Obeliatus Eneagrij Tribuni Mathemmaceni filius. Constituitur autem Episcopalis sedes in insula Castellana, quæ vt antea diximus, Oliuolus appellabatur, vnde & Episcopo Castellano semper nomen mansit. Vrsus Particiacus, qui eum Episcopatum tertio tenuit loco, Ecclesiam erexit, qua nunc extat, dignam ciuitate, & Episcopo eam Beatissimo Petro Apostolo dicauit: ibi perseuerauit donec ætate nostra Nicolaus V. Pontifex Max. Patriarchali titulo auxit: transtulit enim Gradensis Ecclesiæ dignitatem in hanc Venetiarum Vrbem, suppresso vtroque titulo, & Gradensi, & Castellano. Primum † Ve-* 7 *netiarum Patriarcham creauit Laurentium Iustinianum, qui viuens, moriensque multis claruit miraculis. Translatio facta est anno 1451. octauo Idus Octobris.* Hæc in ea historia. Hic fuit ille B. Laurentius Iustinianus, Ordinis Cœlestini, vitæ sanctitate, miraculorum, & sinceræ eruditionis gloria clarissimus, à quo † Congre- 8 gatio S. Georgij in Alga apud Venetiam initium sumpsit, quem etiam parentem, ac fundatorem suum agnoscit Congregatio eorundem Canonicorum S. Ioannis Euangelistæ in nostro Lusitaniæ Regno, vt habetur in eius officio recitando in dictis Congregationibus ex indulto Clementis VIII. felicis record. *die 8. Ianuarij.* Aduertere tamen oportet in errorem lapsos fuisse Ioan. Montaignum *in tract. de auctoritate magni consilij, num. 50.* Alberic. de Rosate *in rub. ff. de statu hominum, n. 11. in vers. Ystria*, asserentes Patriarcham Gradensem, vnum esse ex quatuor præcipuis Orbis Patriarchis, quos vltra *l. 12. tit. 5. part. 1.* & *ibi* Gregor. Lop. *in glos. verb. que se llaman Patriarchas*, expressè reprehendunt Redoan. *de simonia mentali p. 1. cap. 16. num. 5. & 6.* & post illum Dionys. Paulus *d. cap. 2. n. 31.* & colligitur ex adductis suprà *eod. tit. cap. 1. num. 1.* vbi ostendi ex communi ac recepta Iurisconsultorum schola, veros ac præcipuos vniuersi Orbis Patriarchas post Romanum Pont. quatuor tantùm esse, Constantinopolitanum scilicet, Alexandrinum, Antiochenum, Hierosolymitanum.

Patriarchæ Indiarum, seu noui Orbis dignitas erecta fuit à felic. record. Paulo III. vt refert Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 41. num. 14. in fine.* Et his nostris temporibus creatus fuit Patriarcha Æthiopiæ Ioannes Nonius Barretus Lusitanus, vt refert Sebast. Cæs. *in relect. de Ecclesiast. hierarchia, part. 1. disp. 4. punct. 3. n. 2.* Et quatuor isti solùm retinent hodie Patriarchæ nomen; cæteri verò infrà referendi Primates dicuntur, non Patriarchæ, eo vel maximè, quia primas tenent ciuitates.

ciuitates. Gasp. Statius *de antiquit. Lusit. c. 64. n. 7.* D. Acuña *ad c. a. n. 1. dist. 99.*

9 De Bituricensi Patriarcha mentio fit *in cap. conquestus, 9. q. 3.* vbi apud Rom. Pont. querebatur Narbonensis Archiepiscopus, quòd Bituricensis tanquam Primas, & Patriarcha, ipso inuito Clericos ad tribunal suum venire compelleret, vbi Nicolaus II. vocat Archiepiscopum Bituricensem Primatem & Patriarcham, hoc est, primæ Sedis Episcopum, Alberic. *in rub. de statu hominum, col. vlt.* dicit Archiepiscopum Bituricensem esse Primatem in Prouincia Burdigalensi, Cardin. Alexand. *in cap. definimus, 22. dist.* Bituricensem ponit primum Patriarcham post quatuor antiquos Patriarchas. Nicol. Boët. *in addit. ad tract. de auctoritate, & præminentia magni Consil. p. 1. n.* 14. ait Bituricensem esse Primatem in Burdigalensi prouincia, & probat ex *cap. vlt. de maiorit. & obed. & cap. vlt. de dilation. & cap. vlt. de dol. & contum.* & esse Primatem in Prouincia Narbonensi ex *d. cap. conquestus*, & habere sub se quatuor Metropolitanos, videlicet Burdigalensem, Narbonensem, Auxitanum, & Tholosanum; & vndecim, vel duodecim suffraganeos.

10 De Cantuariensi facit verbum glos. *verb. Archiepisc. in c. Cleros, 22. dist.* & refert Illustriss. D. Roderic. à Cunha *in hist. Eccl. Episcop. Portugalens. p. 1. c. 6. pag. 75. in fine*, quod olim inter Archiepiscopos Cantuariensem, & Eboracensem super Primatiæ iure in Anglicano Regno magna fuerat contentio, quod pro Cantuariensi meliùs sentiebatur, licèt olim vsque ad annum 1447. Eboracensis Scotiæ Primatum obtinuerit, vt refert Lesly *lib. 8. de rebus Scotor.*

De Pisano Archiepiscopo, quod sit Primas, tradunt addit. margin. ad glos. *in cap. definimus, 22. dist.* vbi Archid. & Domin. idem Domin. *in c. Cleros, num. 20. in glos. Primatibus, dist. 22.* Præpos. *in cap. Concilia, §. Episcopos, sub n. 5.* Turrect. *in cap. in prouincia, vers. sed insurgit quæstio, dist. 99.* Chassan. in *catal. gloriæ mundi, p. 4. consid. 1. in fine.* Boët. *de ordine & præcedentia graduum, p. 1. n. 13. de auctoritate magni Concilij, num. 54.* Pauin. *de offi io & potestate Capituli, p. 1. q. 6. n. 23.* Calefat. *de equestri dignitate, num. 14.* Petr. Greg. *syntag. iuris lib. 15. cap. 10. num. 30. in fine.* Gig. *de resid. Episcoporum q. 25. n. 10.* Marc. Anton. Cuch. *inst. Iuris Canon. lib. 1. tit. 3.* Sbroz. *de Vicario Episcopi lib. 2. q. 3. n. 24. & 25.* Anast. Germon. *d. cap. 7. n. 8.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. glos. 41. num. 14.* D. Roderic. à Cunha *d. cap. 6. pag. 75.* Verùm, quia hac de re variant Doctores, non erit à proposito nostro alienum, vt aliquid de eo agamus, cùm in exquirenda sui Primatus ratione apud quosdam esset exorta dubitatio: pro cuius solutione à pri-
11 mordiis repetentes, aduertendum duximus † Pisanæ ciuitatis Episcopatum antiquissimum esse, Gaudentius enim Pisanus Episcopus *anno* 313. in Concilio penes Melchiadem Papam nominatur, & Landulpho Pisano Episcopo, eiusque successoribus circiter *annum* 1078.
12 † Gregor. VII. vices suas commisit in insula Corsica, & pro labore, quem primus in ea restituenda ad Romanæ Ecclesiæ dominium suscepit, medietatem, duobus verò eius successoribus quartam partem omnium redditunm largitus est: arces tamen sub ditione Romanæ Ecclesiæ reseruauit, quorum custodes illis, si necessitas exegerit, vult obedire, vt constat ex *lib. 6. epist. Gregor. VII. epist. 12.* Postmodum Vrbanus II. *Constit. sua* incip. *Vrbanus Episcopus, Dat. Beneuenti 3. Kal. Iunij anni 1091. Pontificatus sui* 4. de præd. Gregorio VII & de Landulpho Episcopo mentionem faciens, ita ait: *Quia multis iamdudum obsequiis Pisanorum gloriosa nobilitas Romanam sibi Ecclesiam fecit obnoxiam, prædictam insulam de consilio Clericorum Cardinalium, aliorumque fidelium Pisanæ Ecclesiæ commisit, & condonauit, ea conditione interposita, vt per annos singulos libras quinquaginta Lucanæ monetæ Lateranensi Palatio persolueret.*

Deinde *anno sequenti* 1092. idem Vrbanus alia sua Constit. sub Dat. Anagniæ per manus Ioannis S. R. E. Diaconi Card. Episcopum Pisanum in Archiepiscopum promouit, palliumque concessit, cum suppositione omnium Episcoporum Corsicæ, & vt in ea Metropolitanus, & in Sardinia Sedis Apost. Legatus cum perpetua successione existeret. Sed Calixtus II. quoad suppositionem Episcoporum Corsicæ instantibus Genuensibus factum Vrbani reuocauit. Insurgunt Pisani, & ab Honorio II. Genuensium spreta contradictione restitutionem obtinuerunt, vt constat ex Constit. ipsius Honorij Dat. Lateran. per manum Armerici Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconi, & Cancellarij, 12. *Kalend. Aug. ann.* 1126. Pontificatus sui secundo. Verùm, quia huius rei sumpta occasione bella inter Pisanos, & Genuenses mouebantur, vnde cædes, incendia, & multæ Christianorum captiuitates peccatis exigentibus oriebantur, Robertus Archiepiscopus Pisanus cessit Genuensibus tres Corsicæ Episcopatus, remanentibus sibi aliis tribus, scilicet Aleriensi, Aiacensi, & Sagonensi. Vnde Innocentius Secundus *ann.* 1187. in recompensationem trium subtractorum Episcopatuum Corsicæ, Balduino Pisano Archiepiscopo cum variis aliis priuilegiis ampliando concessit in iudicatu Galleciæ in Sardinia Episcopatus duos, scilicet Cartellensem, & Ciuitatensum, & demum Episcopatum Populoniæ, supponens eos Pisano Archiepiscopo tanquam eorum Metropolitano, & legationem Sardiniæ ab Vrbano II. concessam confirmauit, & Primatum super prouincia Turritana Sardiniæ dedit, quod & demum fuit confirmatum per Eugenium Tertium *ann.* 1146. & Adrianum Quartum *ann.* 1156. Et Alexander Tertius priuilegio suo Pontificali asseruato in archiuo publico reformationum ciuitatis Florentiæ, *Dat. Anagn.* per manum Gratiani Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Subdiaconi, & notarij 2. *Id. Aprilis, ann.* 1167. Pontificatus sui septimo, ampliando concessit Vbaldo Pisano Archiepiscopo Primatum quoque præter Turritanam prouinciam etiam super Calaritanam, & Alborensem in dicta insula Sardiniæ, & cætera per anteriores Pontifices data confirmauit; quod & postmodum fecit Lucius Tertius *an.* 1181. Vrbanus Tertius *ann.* 1186. Cœlestinus Tertius *ann.* 1191. & Innocentius Tertius *ann.* 1198. prout constat ex libro *ann.* 6. Epistolarum, qui asseruatur in bibliotheca Vaticana *epist.* 110. Turritano Archiepiscopo scribens, post alia sic ait: *Absenti autem, vel alio tempore venienti* (scilicet Pisano *Archiepiscopo*) *non teneberis auctoritate legationis aliquatenus respondere, auctoritate verò Primatiæ non plus potest in prouincia Turritana, quàm Primatibus vniuersis concedunt Canonicæ sanctiones.* Similiter etiam Honorius Tertius *an* 1217. scribens Archiepiscopis, & Episcopis, ac nobilibus viris Turritan. & Gallureo. iudicibus, aliisque nobilibus per Sardiniam constitutis, eosdem monet, quatenus eidem Pisano Archiepiscopo in iis, quæ in prædicta terra sibi sunt ab Apostolica Sede tanquam Primati suo, & Apostolicæ Sedis Legato concessa, debitum honorem, & reuerentiam impendant, eiusque salubribus monitis curent deuotè, ac humiliter obedire, & habetur in libro primo Epistolarum Honorij, qui asseruatur in Bibliotheca Vaticana, *pag.* 215. Quibus priuilegiis, & concessionibus Pisani Archiepiscopi innixi suæ Primatiæ iure semper vsi fuerunt possessorios actus facientes, vt fecit Federicus Pisanus Archiepiscopus *ann.* 1265. qui Insulam Sardiniæ visitauit. Et Archiepiscopus Ioannes *an.* 1302. qui Archiepiscopum Gartellinensem ex Sardinia citauit. Et Pisanus Archiepiscopus, qui *an.* 1400. Ecclesiam S. Mariæ ex diœcesi Turritana contulit. Sed vltra litteras Apostolicas, & priuilegia supradicta, Rofred. Beneuent. qui vixit de *ann.* 1215. & viuus permansit etiam longo tempore post compilationē Decretalium Greg. IX. cum fuerit Aduocatus in causa

Primatiæ

Primatiæ, de qua *in c.fin. de dilation.* vt habet in ſuo opere *in tit. de iuribus quæ cópetunt Prælato, n.2.* vbi dicit, quod Archiepiſcopus Piſanus eſt Primas Sardiniæ. Vide quæ poſt primam huius tract. impreſſionem diximus *in coll. ad c. ſi diligenti, ex n.3. de præſcript.*

13 Toletanum Archiepiſcopum inter Patriarchas inferioris gradus ponunt Specul. *tit. de diſpenſat. §. ſunt quoque, verſic. & nota quod Primas*, Matth. Vgon. *de præſtantia Patriarchalis dignitatis tom. 13. tractatuum Doctorum, pag. mihi* 274. Anaſtaſ. Germon. *de ſacrorum immunit. lib. 3. c. 7. n. 7.* Fileſac. *de ſacra Epiſcop. auctor. cap. 7. §. 7. fol.* 105. me citato *in hoc loco* Alzed. *de præ-*
14 *cellentia Epiſc. dignit. p. 1. cap. 10. n. 42.* Verùm † Toletanos Archiepiſcopos, non vt cæteros inferioris gradus Patriarchas, ſed plus vltra, & veluti veros, & primarios ex priuilegiis Summorum Pontificum ſibi conceſſis habendos eſſe contendunt aliqui, præcipuè ex ſpeciali indulto Martini Quinti, incip. *Martinus, Kalend. Aprilis, anno Domini* 1422. & ſui Pontificatus vndecimo, qui prædeceſſorum ſuorum veſtigia ſequutus, declarauit Toletanum Archiepiſcopum priuilegiis veris Patriarchis conceſſis frui, his verbis : *Necnon omnibus, & ſingulis prærogatiuis, priuilegiis, & inſigniis, quæ dictis Patriarchis quomodolibet competere potuerunt, vti, & gaudere liberè, liciteque poſſe.* Cuius meminit Catholicus Rex Ioannes II. *in litteris ad Alphonſum Carthagenam Epiſcopum Burgenſem miſſis anno Domini* 1448. vbi ita habetur : *El dicho Papa Martino V. conſtituyo, & decernio, que el dicho Don Iuan Arçobiſpo de Toledo, y ſus ſucceſſores igualmente ſin otra differentia pudieſſen gozar, y gozaſſen de las inſignias, y prerogatiuas, y priuilegios, que à los Patriarchas en qualquier manera pueden competer*, &c. refert Garſia de Loayſa *in collectione Conciliorum Hiſpaniæ in decreta Gundemari Regis, pag.* 296. Vnde apertè colligitur ex citatis verbis dicti indulti Toletano Archiepiſcopo competere priuilegia quatuor veris Patriar-
15 chis conceſſa ex dictione illa † *quomodolibet*, quæ vniuerſalis eſt, & omnes caſus comprehendit, omneſque diſtribuit. Rebuff. *in comment. ad l. creditorum* 11. *verſ. quomodolibet, ff. de verborum ſignific.* Cened. *practicarum, & canon. quæſt. ſingul.* 95. *n.* 3. & 5. Deinde etiam eidem Toletano competunt vigore dicti indulti non ſolùm priuilegia, & prærogatiuæ dictis veris Patriarchis conceſſæ, ſed etiam illæ, quas inſtar aliorum
16 obtinebant, quia † habens priuilegia ad inſtar alicuius priuilegiati, habet etiam illud priuilegium, quod priuilegiatus inſtar alterius obtinet, Oldrad. *conſ.* 300. Mandoſ. *in tract. de priuilegiis ad inſtar, gloſ.* 11. *num.* 9. Suar. *de legibus lib. 8. cap. 15. n. 2.* Illud tamen in præſentiarum aduertendum duximus, in omnibus priuilegiis Toletanæ Eccleſiæ conceſſis appoſitam eſſe clauſulam tacitè vel expreſsè, *ſaluo iure Metropolitanorum*, &c. vnde conſtat (prout infra *c. 8. num. 71. cum ſequentibus* probabimus) Summos Pontifices noluiſſe præiudicare iuri quæſito alteri Prælato, non priuilegio, ſed de iure, antiquitate, & ratione habente fundatam intentionem, prout habent Bracharenſes Archiepiſcopi ſuper primaria in Regnis Hiſpaniarum, *vt eodem cap.* 8. habetur, apertè oſtendente, à principio naſcentis Eccleſiæ, inſtitutione S. Iacobi Apoſtoli Bracharenſi in ciuitate Primatiam radices egiſſe, conſtituto in ea primo totius Hiſpaniæ Epiſcopo, conſtructa prima Eccleſia, & ſancti Euangelij prima habita prædicatione.

Ratio autem quare Toletanæ Eccleſiæ aliqua fuerunt à Summis Pontificibus conceſſa priuilegia, ea eſt,
17 quia † Toletum Vrbs Regia erat, & Regum Gothorum Sedes, quorum precibus Summi Pont. Prælatos maximis gratiis decorarunt, quas proſequitur Franciſc. de Piſa *en la hiſtoria de Toledo, lib. 4. cap. 17.* ac aliis in locis : immò & ipſa Vrbs Toletana ob hoc dicebatur Romana, quaſi ſecunda Roma in exaltatione, vt demonſtrare videntur verba *lib. 2. in proœmio libri fori iudicum*, vbi dum agitur de Regis electione facienda in ciuitate Toletana, vel in ea, vbi prædeceſſoris mors contigiſſet, in hæc verba prorupit : *Doncas ſtablecemos, que de aqui adelante los Reyes deban ſer elegidos en la ciudad de Roma, ò en aquel lugar donde murio el otro Rey, &c.* ex quo obſeruarunt Spin. *in ſpeculo teſtament. gloſ. 19. princip. n. 73.* Molina *de primog. lib. 1. c. 2. n. 11.* licèt prædicta verba (forſan meliùs) aliter legant, & intelligant Alphonſ. à Villadieg. *in ſcholiis ad l. 2. n. 19.* Molin. *in annot. ad d. c. 2. n. 1.* Gutier. *pract. lib. 3. q. 13. n. 53.* Bobad. *in ſua politica, lib. 2. c. 18. n. 225.* Deinde id ipſum videtur deduci ex verbis fori de Sobrarbe, ibi, *El Rey en Roma, ò en ciudad Metropolitana de Arçobiſpo, ò Cathedral de Obiſpo*, vt refert Ambr. de Morales *in compendio generalis hiſtoria, lib. 13. c. 2.*

Denique id ipſum colligi videtur ex vita ſancti Il- 18
defonſi apud Surium *tom. 1. die vigeſima tertia Ianuarij*, vbi quatenus oſtenditur D. Ildephonſum Archiepiſcopum electum fuiſſe, & Toletanam Sedem incomparabili ſanctitate, ſimul atque eximia doctrina illuſtraſſe, ſic dicitur : *Deinde poſt multum tempus decedente S. Eugenio Regali violentia Toletum deducitur, atque ibidem Pontifex ſubrogatur, cuius ſtatim virtus enucleata in ſede Romulea refulſit, & veluti facula ignea ardens omnem Heſperiam perluſtrauit.* Hinc etiam quia Roma Vrbs Regia dicebatur, *l. ſi duas 6. §. hoc amplius, ff. de excuſ. tutorum*, vbi dum Modeſtinus doceret Romæ philoſophantes munerum tutelarum excuſationem habere, huius exemptionis rationem reddens, ſic ait : *Quorum ſanctionis illam poteſt quis rationem afferre, quod cùm communis ſit & exiſtimetur patria Regia Vrbs, æquum eſt eum, qui in ſua patria ſe vtilem præbeat, hac immunitate frui*, vbi docet gloſ. *verb. Roma*, gloſ. etiam *verb anterior, in auth. vt Eccleſia Romana cent. an. gaudeat præſcr. collat.* 2. quem titulum Toletana ciuitas à Romana mutuata fuerat, dum Regia ciuitas nominari incœpit, vt ad aliud propoſitum annotauit Balthaſar de Ameſcua *de poteſtate in ſe ipſum lib. 2. c. 23. n. 23. verſ. hinc interpretatur, cum num. ſeq.*

Verùm licèt prædicti Archiepiſcopi lato modo Pa- 19
triarchæ nuncupari poſſint, ſtrictè tamen tantùm ſunt Primates, Aquileienſi, & Gradenſi exceptis. Quare in Occidente abſque vllo dubio, & contentione Primates appellantur, videlicet in Polonia Gueſnenſis, in Vngaria Strigonienſis, in Germania olim Magdeburgenſis, hodie Salſeburgenſis, in Hibernia Armacanus, in Africa Carthaginenſis ; refert Illuſtriſſ. D. Roderic. à Cunha *in hiſtoria Eccleſiaſt. Epiſcop. Portugalenſ. p. 1. c. 6. pag. 73. verſ. os Primates.* In Gallia verò, & Hiſpania non conſtat qui ſine lite Primates extent : nam quoad Gallos in prouincia Aquitaniæ inter Archiepiſc. Bituricenſem, & Burdegalenſem contentio magna extat, cuius meminit D. Roderic. à Cunh. *vbi ſuprà*, & de Bituricenſi diximus *n. 9.* In prouincia Senonenſi eiuſdem Regni lis quoque pendet ſuper eodem Primatiæ iure inter Archiepiſcopos Lugdunenſem, & Senonenſem, cuius etiam meminit idem D. Roderic. à Cunha *citato loco, pag. 74.* In Italia an Primas ſit Archiepiſcopus Piſanus, dixi ſuprà *n.* 10. In Hiſpania antiqua controuerſia eſt inter Bracharenſem, & Toletanum Archiepiſcopos, ſed quis eorum melius ius foueat, ex profeſſo tractaui infrà hoc *tit. 3. c. ſeq.*

CAPVT VIII.

De Primatu ſanctæ Eccleſiæ Bracharenſis in tota Hiſpania, & eius mirabili erectione.

SVMMARIVM.

1 *Orige & principia cuiuſque rei in primis ſunt expenenda*

nenda, vt quo tempore clari, aut obscuri nominis fuerint, sine fraude pateat.

2 *Nihil maiori encomio extollitur in populis, quàm originem antiquam eis præbere.*

3 *Interamnensis Regio, Durimiaca appellata, quòd Durio & Minio fluminibus intercluditur amœnitate celeberrimus.*

4 *Romani prope Limam fluuium castra ponentes illum Lethem dixerunt, quòd ibi securos latices, & longa patria potauerint obliuia.*

5 *Brachara à Carthaginensibus illic appulsis, & ab Humilione relictis initium sumpsit, à fluuio Africæ Bragada cognominata.*

6 *Augusta titulo ab Augusto Imperatore sibi imposito Brachara cohonestata fuit.*

7 *Brachara diues appellabatur ex magnitudine, & antiquissima negociatione.*

8 *Brachara habuit vnum è septem conuentibus iuridicis Hispaniæ.*

9 *Flamines, protoflamines, archiflamines in iuridicis conuentibus ad sua sacrificia peragenda Ethnici soliciti erant constituere.*

10 *S.Petrus Apostolus in vrbibus, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria potestas, instituit, vt Primates præessent.*

11 *Bracharensis ciuitas caput Prouinciæ iuridico conuentu ornata Archiepiscopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis, secundùm dignitatum gradus à S.Petro constitutos adepta est.*

12 *Bracharæ descriptio Georgij Braunij refertur.*

13 *Bracharensis Senatus ex longissima consuetudine initium sumpsit.*

14 *Bracharenses suffraganei qui.*

15 *Vicarios quinque in quinque diœcesis prouinciis triennales creat Bracharensis Archiepiscopus.*

16 *Bracharensis Archiepiscopus temporalem habet iurisdictionem circa omnes iudices annuos, decuriones, magistratus, & scribas.*

17 *Causæ ciuiles quantumcunque graues in amplissimo Bracharensi Senatu sine vlla appellatione concluduntur, criminales verò per appellationem ad Regiam iurisdictionem deferuntur.*

18 *Laudantur DD. Senatores Bracharenses.*

19 *Sedes Ecclesiæ potior debetur priori in Fide recipienda.*

20 *Apostoli potiori, ac sublimiori gradu, & præmio gloriæ fruuntur, quia priores in Fide recipienda extiterunt.*

21 *D. Petrus primus Bracharen. Episcopus diuinitus creatus à S.Iacobo Apost. qui multis iam sæculis defunctus fuerat, & ad tam præclarum munus obeundum à mortuis suscitatus.*

22 *Fragmentum quoddam S. Athanasij refertur.*

23 *Discipuli, quos S.Iacobus in Hispania habuit, nominantur.*

24 *D.Petrus primus Brachar. Episcopus, quem S. Iacobus suscitauit, vt eum in Bracharensi sede collocaret, fuit antiquus Propheta, cui nomen Samuel, vel Malachias, filius Vriæ Prophetæ, de quo Hier. c. 26.*

25 *Samuel hic venit cum transmigratis in Hispaniam duce Nabucocerdan, vel Pyrrho Hispaniarum præfecto, ante aduentum D.Iacobi 624. annis.*

26 *Petrus Discipulos instituit.*

27 *S.Iacobus cum in Hispaniam appropinquauit, primam Fidei plantationem in Gallecia prouincia fecit, quam postea post obitum suum ad sui corporis depositionem elegit.*

28 *Historia Compostellana attestans de miraculosa nauigij delatione ad Iriensem portum cum corpore S.Iacobi, refertur.*

29 *Doctores referuntur de aduentu S. Iacobi in Hispaniam attestantes.*

30 *Christus Dominus passus est completis 33. annis, tribus mensibus, & aliquibus diebus.*

31 *S.Iacobus Apostolus in Hispaniam venit tribus, vel quatuor annis post Christi passionem, antequam cæteri Apost. diuiderentur.*

32 *S.Iacobus primùm ad Iriensem portum in Gallecia appulit, ibique instituit primum Episcopum Bracharæ S.Petrum.*

33 *S.Iacobus ad Hierosolymam rediens, ibi Martyrij palmam consequutus fuit an. 44. quo etiam Beatus Petrus, quem primum Bracharæ Episcopum reliquerat, passus est.*

34 *Dies martyrij Beati Petri fuit 26. Aprilis.*

35 *S.Iacobi martyrij dies 25. Martij solemnis fuit, qua & Christus carnem humanam suscepit, & passus est, & ideo transfertur in diem 25. Iulij; quia ea die inuentum fuit eius corpus.*

36 *Dies vinculorum S. Petri Apost. non celebratur eo die, quo accidit, propter solemnitatem Paschatis, in quo cucurrit, sed die 1. Augusti, quo catenæ Romam sunt adductæ.*

37 *Brachara primam S.Euangelij prædicationem, primum Episcopum, primamque totius Hispaniæ Ecclesiam S.Iacobi iussu obtinuit.*

38 *S.Iacobus peragrata Gallecia parte, relictoque Petro Bracharensi Episcopo, cum iam ad Hierosolymam rediret, Aragoniæ regnum petiuit, vbi in Cæsaraugustana ciuitate B. Virgo adhuc in carne viuens illi apparuit.*

39 *Cæsaraugustana ciuitas primam Hispaniæ Ecclesiam in honorem Beatissimæ Virginis adhuc viuæ obtinere meruit: Brachara verò in honorem ipsiusmet Christi Domini, ac Beati Petri Apost. adhuc viui Ecclesiam constructam prius obtinuit.*

40 *S.Petrus primus Bracharæ Episcopus martyrij palmam consequutus fuit an. Christi 44.*

41 *S.Basilius secundus Bracharæ Episc. passus est an. 58.*

42 *S.Ouidius tertius Bracharæ Episc. passus est an. 65.*

43 *S.Eugenius primus Toletanæ Ecclesiæ Episcopus à quo sit constitutus, non inuenitur.*

44 *S.Eugenius antequam in primum Toletanæ Ecclesiæ Episcopum crearetur an. 94. vel 95. mittitur à Clem. Summo Pont. post Petrum IV. in Galliam ad Euangelium prædicandum.*

45 *Valdesius in annorum computatione decipitur.*

46 *S. Eugenius primus Toletanæ Ecclesiæ Episcopus secundùm veriorem relationem martyrio coronatur an. 97.*

47 *Reprobatur opinio dicentium tempore tantum Sueuorum Regum Primatiam in Bracharensi Ecclesia constituisse.*

48 *Primatiæ ius Bracharensi Ecclesiæ inest ex institutione sancti Iacobi.*

49 *Sæcularis potestas ad Ecclesiæ iura non potest manum adhibere.*

50 *Felix Bracharæ Archiepiscopus in inuasione Maurorum cum 27. viris passus est.*

51 *Bracharensis Ecclesia non in totum Prælatis caruit illis temporibus, quibus Saraceni Hispaniam occuparunt.*

52 *De Argemiro Archiepiscopo Bracharen. mentio fit circa an. 863.*

53 *De Hero Archiepiscopo Bracharen. mentio fit circa an. 980.*

54 *Bracharensis Ecclesia licèt Maurorum inuasionibus Pastore aliquando caruisset, in pristinum postea decus restituta, iacentem, ac penè dormientem statum reassumpsit, quasi postliminio reuersa ad Primatialem dignitatem.*

55 *Concilium primum Bracharense celebratum fuit anno post Christum natum 412.*

56 *Concilium secundum Bracharense celebratum fuit in Vrbe Lucensi, an. Domini 569.*

57 *Concilium Toletanum quod pro primo habetur tom.1. Conciliorum, celebratum fuit an.450.*
58 *Regum, summorumque sæcularium causæ ex Regis consultatione in Conciliis solebant tractari.*
59 *Gothorum Reges in prouincialibus & nationalibus Conciliis præsentes erant.*
60 *Concilia Toleti celebrata, dum Reges in ea sedē habebant, congregata erant ad ipsorum supplicationē, & per eos solum inuitati conueniebant Episcopi.*
61 *Dignitas, maior in superscriptione, & prima voce dignoscitur.*
62 *Dextera pars nobilior est.*
63 *Dignitatem maiorem non semper arguit ad dexteram, vel sinistram sedere.*
64 *Episcopi vbi se subscribunt nomine prouinciæ, quam sustinent, nationis, & prouinciæ attenditur dignitas, & nobilitas.*
65 *Episcopi frequentius in Conciliis sedent secundum antiquitatem consecrationis vniuscuiusque.*
66 *Episcopi secundum suæ consecrationis antiquitatem scripserunt, & sederunt in Concilio Trid.*
67 *Bracharensis Archiepiscopus cur aliquando ad Hispalensem Ecclesiam translatus fuerit? ostenditur.*
68 *Priuilegia si qua sunt Primatiæ ius alicui Prælato concedentia, non operantur in tertij præiudicium.*
69 *Primatiam Hispaniarum Toletanæ Ecclesiæ de iure competere putauerunt summi Pont.*
70 *Priuilegium, seu gratiæ precibus non veris obtentæ ipso iure sunt nulla.*
71 *Priuilegium concessum à summo Pont. intelligitur sine tertij præiudicio.*
72 *Confirmatio est iuris quæsiti corroboratio.*
73 *Confirmatio nouum ius non tribuit, sed quod antea erat, conseruat.*
74 *Nullum quod est confirmari non potest.*
75 *Confirmatio ex certa scientia an actum nullum confirmet? ostenditur.*
76 *Confirmatio ex certa scientia illa dicitur, in qua insertus est tenor rei confirmatæ.*
77 *Confirmatio ex certa scientia in tertij præiudicium nihil operatur.*
78 *Primatiæ contentio inter Archiepiscopos Bracharensem, & Toletanum, à quo tempore incœpit? ostenditur.*
79 *Bracharensis Ecclesiæ cur suum Primatiæ ius non fuit prosecuta? ostenditur.*
80 *Res omnis ad vltimum statum reduci debet.*
81 *Vltimus rei status in beneficialibus inspici debet.*
82 *D. Fr. Bartholomæus à Martyribus Bracharensis Archiepiscopus eminenti virtute, & spectata fide insignis, Primatiali cruce erecta per Toletanam ciuitatem liberè deambulauit.*
83 *D. Fr. Alexius de Meneses Bracharensis Archiepiscopus cum Primatiali Cruce Matriti sepultus.*
84 *D. Alphonsus Hurtado Mendoza vigilantissimus Bracharensis Ecclesiæ Antistes coram Rege Catholico Philippo III. Vlyssipone Primatus sui ius defendit.*
85 *Illustrissimus D.D. Sebastianus de Mattos de Noronha sua Ecclesiæ ius acerrimè defendit.*

1 SI vera est Iurisconsulti regula *in l. 1. ff. de regulis iuris, & in l. 1. ff. de verbor. significat.* quod in quibusque rebus principia maximè sunt spectanda, tanquam quæ cuiusque rei potissima pars sint, veriora in his certè dicenda puto, quæ sub vetustatis inuolucris magis sunt implexa, ideo omnes qui generis, aut populi dignitatem explicare student, exponere imprimis eius originem, ac principia debent, vt quo tempore clari, aut obscuri no-
2 minis fuerint, sine fraude pateat. † Nihil enim maiori encomio extollitur in populis, quàm originem antiquam eis præbere, vt Vlpianus eloquens Iureconsultus *in l. 1. ff. de censibus*, Syriam patriam ea laude exornat, *nobilis regionibus, certè sæculorum antiquissima.* Arcades igitur se Sole, Luna, ac astris priores gloriabantur, ex Statio *lib.4 Thebaidos.*

Arcades hinc veteres astris, Lunaque priores.

Plura narrat in hoc propositum Tiraquel. *de nobilitate* 3
cap. 19. num. 22. & Plinius *lib. 8. Epistolarum ad Maximum*, ita eleganter exprimit. Reuere gloriam veterem, & hanc ipsam senectutem, quæ in homine venerabilis, in vrbibus sacra est. Et cùm plures afferre possem, qui pro re sibi proposita principia semper altiùs petiuere, ne tamen longè à semita discedere videar, cùm præcipuè quibusvis sint obuia, intendens Bracharensis Ecclesiæ cum cæteris Hispaniarum relationem repræsentare, non dignum solùm, sed necessarium duxi illius initia repetere, & vt à loco incipiam, rei natura expostulare videtur.

In amœniori Regni Portugaliæ parte sita est Inte- 4
ramnensis prouincia, quam Durimineam appellamus, quòd Durio, & Minio fluminibus intercluditur, loci amœnitate celeberrima. † Domitores enim orbis Romani cum ad Lusitaniam oppugnandam venirent, Minio superato, ante Bracharense territorium quatuor leucis prope Limam fluuium castra posuerunt, loci amœnitate capti, singulaque per otium contemplantes per Elisios campos & vitera Poëtarum figmentis celeberrima spatiari crediderunt: Lethem dixerunt fluuium, quòd ibi securos latices, & longa patriæ potauerint obliuia; si aduenæ magna Orbis parte peragrata Interamnensi regioni terrarum principatum Romæ obliti detulerint, cur ego Romæ habitans, nunquam meæ patriæ oblitus, eius honorem, laudes, & encomia verbis, & scriptis non proferam? Primam refero tibi Brachara sortem, quæ si ad primæuam Hispaniarum sortem spectemus, tantùm alias inter caput euehis vrbes, quantum lenta solent inter viburna cupressi. Non sum adeò inurbanus, vt non videam & agnoscam quantum me felicem reddiderit hæc Curia, quæ albo semper erit signanda calculo, ne vllo vnquam tempore à memoria dilabatur: illud verò rogabo Superos, à quibus hoc mihi munus ex Dei gratia oblatum credo, vt prospero cursu ad finem ducant, quæ tam feliciter auspicantur, nec imperfecto itinere destituant, quem semel placido lumine conspexerunt.

De hac Interamnensi Prouincia, vt aliis omissis hoc loco verba faciam, quid referam? quæ etsi angustis finibus, videlicet quinquaginta quatuor milliaris longitudine, triginta & sex latitudine circunscripta sit, rerum tamen splendore & varietate longè lateque patere notum sit iis, qui eam oculis perlustrarunt: in qua Collegiatæ quinque, præter centum & quadraginta monasteria diuersorum Ordinum ditissima, & alias Ecclesias, quas Parochiales appellamus, quæ 1460. numerum excedunt, suis Baptisteriis adauctæ; amœnitatem verò non obscuro vocis testimonio arguunt illi fontium perennium 25000. gratissimi decursus. Sunt & flumina, portus maritimi, pontes elegantissimo lapide constructi, maxima aëris temperies, & omnium rerum fertilitas, ac fœcunditas, & alia multa, quæ cùm ad rem nostram hoc in loco non spectent, nequaquam possunt recenseri, licèt patrius amor nihil intactum relinquere, & omnia libenter prosequi voluisset, cùm omnium societatum nulla sit arctior, nulla sanctior, quàm ea, quæ cum patria vnicuique nostrùm est, vt ait Cicero. Quod grauissimi viri magno, & exacto iudicio apud se meditantes, re & consilio eam adiuuare non destiterunt, quod Aristides Atheniensis opere illo egregio comprobauit, qui adhuc exulans in patriam reuersus præclarissimam victoriam in bello contra Xerxem reportauit. Non absimile illud Camilli, qui exulans apud Ardeates, cùm Galli hac Vrbe incensa Capitolium obsiderent, collecto tumultuario exercitu in eos iuit, & suos ciues obsidione liberauit.

Mihi

Mihi in hac Interamnensi Prouincia ex optimis, piisque parentibus nasci contigit; nam pater meus Licentiatus Emmanuel Barbosa, nonagesimum circiter annum nunc agens, ibi est magna erga Deum pietate, & vitæ integritate memorabilis, qui ob insignes animi sui dotes, rectitudinem, & summam in vtroque iure, ac politioribus litteris peritiam à Philippo Hispaniarum Rege Secundo in prædicta prouincia Aduocatus Regius constitutus fuit, quo in munere obeundo, atque aliis arduis negotiis sibi commissis cum summa integritate, & doctrinæ laude versatus, apud studiosos, & insignes viros non vulgarem sibi virtutis, & eruditionis famam comparauit. Testes sunt duo illi libri in Ordinationes Regias Lusitanorum mea opera & diligentia in lucem editi. Testis vnus pro millibus est perillustris Dominus Senator Regius meritissimus Doctor Gabriel Pereira à Castro, nostræ Lusitanicæ gentis decus, & ornamentum, illius quondam celeberrimi Iurisconsulti Regij pariter & Senatoris nobilissimi D. Francisci de Caldas Pereira & Castro filius, *in suis eruditissimis decisionibus tom. 1. decis. 83.* Ex filiis ego natu maior, qui dum pusillus puer, & in cunabulis benè versatus, Lusitano occultato idiomate Latinam didici linguam. Fuerunt & alij filij, quorum vnum pius parens Beatissimæ Virginis Montis Carmeli, alterum Sanctissimæ Trinitatis religionibus, tanquam suorum fructuum primitias obtulit, qui adhuc iuuenes in Philosophia, & sacra Theologia de se multa, & grauia in dies pollicentur. Inter quos prætereundus non est Doctor Simon Vaz Barbosa, in Conimbricensi Academia Artium Magister, & publicus Baccalaureorum, & Licentiatorum eiusdem Facultatis examinator, quem vt eius opera, & diligentia in meis operibus conscribendis vsus fuissem, in hanc curiam socium elegi. Restabat & soror vna, non solùm nobis fratribus, cæterisque propinquis, sed etiam omnibus matronis incomparabili virtute, singulari prudentia, & morum grauitate conspicua: nupsit nobilissimo viro Philippo Vieria Pinto, Christi Cruce insignito, filio Doctoris Hieronymi Vieria Pinto Senatoris Regij, & triumviri ciuitatis Vlyssiponensis gubernandæ. Habuit & parens meus sub eius tutela sorores duas, quarum vna nupsit Excell. D. Didaco Correa de Lacerda, filio Antonij Pereira Correa, Ordinis Domini nostri Iesu Christi Commendatoris, & Domini oppidi de Farelaes, cuius ex vtroque latere nobilitas cùm omnibus nota sit, non eget commendatione; altera verò nupsit Cosmo Machado de Miranda ex vtroque etiam latere nobili Lusitano. Extitit & alius Emmanuel Barbosa proauus meus, & parentis auus ciuis Bracharensis, & Medicus Regius, qui valebat plurimùm gratia apud Infantem Henricum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, qui postea fuit Rex, cuius erat cliens: huius filius fuit Doctor Antonius Barbosa eiusdem Cardinalis Henrici intimus Cubicularius, & Portugaliæ Regni Chirurgus maior, viri omnes ex nobilibus Cardosorum, Auerij, & Brauorum Astoricæ Augustæ familiis originem trahentes. Fuerunt & viri alij (exceptis Barbosis ob eorum singularia scripta vbique notis) in nostra familia litteris insignes, quorum vnum, ne longior fiam, ætatis nostræ in medium proferam, Doctorem scilicet Franciscum Rebello Dezeredo parentis mei sobrinum, quem tantis augmentis fortuna extulit, vt intra breuem temporis cursum in Conimbricensi Academia Iuris Pontificij eximius Professor, ac publicus Magister extitisset, deinde Doctoralis Canonicus in Metropolitana Vlyssiponensi, cuius fuit Apostolico munere gubernator, hinc ad supremum supplicationis Regium Senatum translatus, postea Regij Palatij Senator, & à consiliis Regiæ Maiestatis creatus fuit, nimirum vt quot nostræ Lusitaniæ sunt partes, totidem faceret monimenta virtutis suæ, cuius immatura mors maximum nobis reliquit sui desiderium. Ex materna parte à nobilibus ciuibus Portugalensis ciuitatis in Regno secundæ origo nobis est, in qua auus, ac proauus nobilia Reip. officia obierunt, & hac tempestate matris meæ patrueles fratres consules extiterunt, ac Confraternitatis Sanctæ Misericordiæ Gubernatores, ad quæ officia ex Regiis literis nonnisi nobilitate insigniores illius S. Confraternitatis voce eliguntur. Extat & matris meæ germanos frater patririus in libris Regum inter nobiliores descriptus, Christi insigne gestans. De illo demum gratias Deo referens gloriari oportet, quod nullus extiterit ex parentibus, atauis, & proauis meis, & plus vltra, vbi memoria hominum vel scripturarum monumenta peruenire possunt, qui infamiâ laboraret, mechanicam artem exerceret, aut contra Diuinam, vel humanam maiestatem crimen vllum committeret.

5 In hac Interamnensi Prouincia, quam prædicti Maiores mei coluerunt, sita est Bracharensis ciuitas, quæ à Carthaginensibus illic appulsis, & ab Himilcone rel ctis initium sumpsit, & non à Gallis Celtis, vt Florianus Campensis autumat *in Chronica Hispaniæ, lib. 3. cap. 57.* & Garibai *lib. 5. cap. 10.* à fluuio Africæ Braganda cognominata, teste Aito Barbosa Lusitano *in suis poematibus*, Augustino Pacensi *in vita S. Petri martyris*, ac Bernardo de Brito *in monarchia Lusitana, lib. 2. cap. 6.* Illustriss. D. Roderic. à Cunha *in histor. Ecclesiast. Archiepisc. Bracharens. part. 1. cap. 1. num. 5.*

6 Augustæ titulo ab Augusto Imperatore sibi imposito Bracharam cohonestatam meminit Plinius *lib. 4. cap. 20.* & latè alios citans tradit Bernardus de Britto *in monarchia Lusitana, p. 1. lib. 4. c. 18.* vbi alia notanda adducit. Et faciunt fidem plures inscriptiones lapideæ, quæ in ipsa vrbe reperiuntur, de quibus meminere Ambrosius Morales Hispanus historiographus *in descript. Hispaniæ cap. 24.* Elias Vinetus *in annotation. ad Ausonij vrbes*, vbi de Hispali agit *num. 204.* Doctor Bernard. de Britto *p. 2. lib. 5. cap. 9. 11. & 13.*

7 Diuitem Bracharam ex antiquissima negotiatione, & magnitudine appellat Ausonius illo carmine,

Quaque sinu pelagi iactet se Brachara diues.

Diuitem vocat ex mercibus ad portum suum exportatis, quia ager Bracharensis, quem vulgò terminum, vel territorium appellant, extendebatur vsque ad mare, quod nunc distat ab vrbe plus viginti milliaribus, multique Bracharæ ea de causa negotiabantur, vt refert Helias Vinetus *ad dictum locum Ausonij*, vbi ait se extra vrbem fragmentum lapidis reperisse cum inscriptione sequenti: *Cives Romani, qui negotiantur Bracharæ Augustæ.* Non enim nouum est si ciuitas hæc noua basilica mercium paucis ab hinc annis à gubernatoribus suis erecta, mercatorum copiâ frequentetur, & in dies vberiores radices agat, & omnium ad vitam necessariorum copiâ abundet.

8 Vnum è septem conuentibus iuridicis Prouinciæ Hispaniæ habuisse refert Plinius iunior *naturalis historia lib. 3. c. 3. Nunc*, inquit, *vniuersa prouincia diuiditur in conuentus septem, Carthaginensem, Tarraconensem, Cæsaraugustanum, Cluniensem, Asturum, Lucensem, Bracharum*; sunt autem nomina harum vrbium vulgari idiomate, *Carthagena, Tarragona, Saragoça de Aragon, Corunna, Astorga, Lugo, Braga.* In his iuridicis conuentibus Ethnici ad sua sacrificia peragenda † flamines, protoflamines, & archiflamines soliti erant constituere, teste D. Isidoro *etymolog. lib. 7. c. 12.* relato *in c. 1. & 2. dist. 21.*

9 Pro singulis prælationis ac dignitatum gradibus D. Petrus Apostolus vrbes & loca constituit, ita vt in his, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria potestas, scilicet Rectores prouinciarum, Proconsules, eorumque Legati, præessent Primates: in iis verò, in quibus erant archiflamines, essent Archiepiscopi: in singulis verò reliquis ciui-

tatibus præeſſent Epiſcopi, vt refert Clemens Papa *in cap. in illis*, 80. *diſt.* & Anacletus *in cap.* 1. 99. *diſt.*

11 Cùm ergo † Bracharenſis ciuitas caput Prouinciæ iuridico conuentu ornata fuiſſet, iuxta auctoritatem Plinij ſuprà relatam, Archiepiſcopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis ſecundùm dignitatem gradus à Diuo Petro conſtitutam optimo iure adepta eſt, illo ſcilicet tempore, quo nulla alia in Hiſpania erecta erat Eccleſia, quæ cum Bracharenſi de Primatia contendere poſſet, prout latè probat Doct. Bernardus de Britto *in monarchia Luſitana, p. 2. lib. 6. cap. 5.*

12 In deſcriptione Bracharæ Auguſtæ Georgius Braunius Agrippinas *in theatro Vrbium præcipuarum mundi*, ſic ait: *Bracharam vnam de antiquioribus Hiſpaniæ vrbibus à Gallis Celtis, cognomento Bracharis fuiſſe conditam fama eſt anno ante virgineum partum 290. Hanc annorum 40. obſidione tandem expugnatam ſub ſua ditione annis ferè quingentis Romani tenuere, cui & Auguſtæ nomen indiderunt. Fuit in illa vrbe primus iuridicus conuentus, vnus è ſeptem citerioris Hiſpaniæ, veteri more, inſtitutoque Romano: vnde auctore Plinio vrbes quatuor & viginti ius petere conſueuerant. Hinc ab Antonio Pio quinque itinera militaria in varias Hiſpaniæ partes deſcribuntur. Illam vrbem Auſonius poeta diuitem, atque opibus florentem vocat. Sed & priſcis Maiorum annalibus præſcriptum extat Regum Sueuorum antiquam Sedem fuiſſe Brachara annos 70. ſupra centum, & ſub Gothis annos 127. floruiſſe, quam & Alphonſus huius nominis primus, cognomento Catholicus, Hiſpaniarum Rex primam ante omnes Hiſpaniæ Metropolitanas vrbes ex Sarracenorum tyrannide in priſtinam libertatem vindicauit ann. 740. Illic Regum Portugaliæ primus ſator Henricus Comes (Guidonis Comitis Vernolienſis, & Brionenſis filius) Alphonſi Henrici primi Luſitaniæ regis pater, in templo maximo, quod ipſe erexerat, ſepultus eſt. Sed longè maius vbi decus è rebus ſacris accedit. Nam Chriſti Opt. Max. Fidem complexa eſt D. Petro S. Iacobi Maioris diſcipulo prædicante vix poſt annum decimum, quo idem Dominus ſubacta morte in cœlum victor aſcenderat. Colit igitur Brachara vt patronum eundem D. Petrum Martyrem ſuum primum Archipræſulem, vnà cum tribus aliis ſuis itidem ſacris Paſtoribus, Martino, Fructuoſo, & Gerardo, quibus veluti quatuor columnis Bracharenſis Eccleſia fulcitur, & fulget. Multum ſanguinis olim pro Chriſto effudit, dhues octo ſanctorum corporibus, aliiſque innumeris reliquiis, ornata templis, nobilitata Patrum Conciliis, decorata ſedulitiis rite inſtitutis, totius Hiſpaniæ Primatum antiquiſſimo iure ſibi vendicat, qua de re cum Toletana Sede vetus eſt lis eſt, & contentio,* cuius meminit Honor. III. *in c. coram, de in integr. reſtitut. quæ tamen lis ab eiuſdem Pont. Max. tempore ad noſtram vſque ætatem ſilet. Poſita eſt Brachara in ea parte Regni Portugaliæ, quæ Regio Interamnis dicitur, à duobus, quibus clauditur, Durio, & Minio memorabilibus fluuiis, ſita in quinto climate, gradus habens longitudinis ſex, latitudinis duos & quadraginta ac ſemis, diſtat ab Oceano quinque leucas, ciuitas pleno iure Archiepiſcopo paret, ſiue ſpiritualem iuriſdictionem ſpectes, ſiue temporalem, multò quondam frequentior, nunc incolarum numerat ad duo millia: fruitur magna cœli, aëriſque clementia, inſigni agrorum vbertate, & amœnitate, quod ei beneficium commune eſt cum hac tota Regione Interamni.* Hæc Georgius Braunius *d. loco.*

13 Cuius Braunij deſcriptioni addendum duxi, Bracharenſem Archiepiſcopum ex longiſſima quadam conſuetudine, cuius initium longè ab hominum memoria diſtat, cauſarum ciuilium, & criminalium Senatum ſemper habuiſſe, quem nouem Senatores cum congrua portione viri docti & probi exornant, qui lites, & penè innumera negotia pro grandi Patriarchatum numero expediunt: hunc Senatum, ſiue relatio-

14 nis domum † quatuor Suffraganei, Conimbricenſis, Viſenſis, Portuenſis, & Mirandenſis Epiſcopi per appellationes agnoſcunt, & ſemper caſus occurrunt grauiſſimi: ideo munus hoc perſpectæ virtutis, ac maturi conſilij viris commendatur.

Præter iſtos alios quinque Senatores inferiores, 15
quos vicarios appellamus, in quinque diœceſis prouinciis triennales creat de more, inſtitutoque antiquo Illuſtr. Bracharenſis Archiepiſcopus, quorum ſinguli cum certo ſcribarum, & apparitorum numero pro tribunali ſedentes ſuum vicariale munus egregiè præſtant, ſuam vnuſquiſque prouinciam annua viſitatione perluſtrat, atque in id præcipuè inſudat, vt omnium animæ à vitiis expientur: ab his vniuerſæ lites ad Curiam Bracharenſem per appellationem deferuntur.

Habet & temporalem iuriſdictionem Bracharenſe 16
tribunal ampliſſimam, in quo quamplures aduocati multo rerum vſu, & experientia prædìti, & iuriſconſultiſſimi, qui omnes in tam vaſta forenſium negotiorum mole Primatem haud ſegniter adiuuant. Ad hæc creat & remouet omnes iudices annuos, magiſtratus, ſcribas vtriuſque fori. Decuriones item & Conſiliarios tam in Bracharenſi ciuitate, quàm in tredecim oppidis aſyli titulo decoratis (*contos* noſtro idiomate vocamus) in quibus temporalem iuriſdictionem habent Primates nullius imperio obnoxiam, quorum officia ad Primatis obitum expirant.

Cauſæ ciuiles quantumvis graues in ampliſſimo 17
Bracharenſi Senatu ſine vlla appellatione concluduntur; criminales item in prima tantum inſtantia illic deciduntur, & appellationes in finali ad Regiam iuriſdictionem deferuntur. Cauſæ verò omnes tredecim aſylorum illic etiam per appellationem terminantur, quia in illis merum, & mixtum imperium habent
Primates, ſicut & ipſe Rex in ſuis. † Quapropter hac 18
noſtra tempeſtate Illuſtriſſimus Dominus Alphenſus Furtado de Mendoza, meritiſſimus Bracharenſis Archiepiſcopus viros omnigenæ litteraturæ, memorandæ, & incorruptæ virtutis, ac prouidæ eruditionis ad hunc ampliſſimum Senatum ſelegit, ex quibus viua apud noſtros permanebit memoria Doctoris Ioannis Peixotij à Souſa, Iuris vtriuſque conſultiſſimi, cuius eximia doctrina, & exacta prudentia, poſtquam illum in generalem Archiepiſcopatus Eboren. Vicarium elegit, ad ampliſſimum Bracharenſem Senatum Cancellatij Maximi dignitate omnium ore, & aſſenſu tranſtulit. Alter adeſt meritiſſimus Curiæ Bracharenſis Senator, Doctor ſcilicet Ioannes Peixotius Rebello, vir integerrimus, omnium rerum, ac litterarum ſtudio clariſſimus, & ingenij acumine inſignis. Nec tamen à memoria noſtra vnquam elaberet clariſſimus Doctor Gaſpar don Rego da Fonſeca, in Curia, & tota Bracharenſi diœceſi officialis in ſpiritualibus, & temporalibus generalis, vtriuſque Iuris prudentiſſimus, qui ob rerum forenſium, domeſticarumque peritiam ad omnes encomij laudes natus, nunc Portugalenſis Epiſcopus meritò eſt creatus. Emicat denique in illa ampliſſima Curia Doctor Bernardus da Fonſeca Saraiva, vir legalis, & Pontificij iuris ſcientia conſpicuus, & diſciplinarum omnium cognitione ita inclytus, vt eius ingenium, comitatem, & in litteris humanis ſcientiam nulla ſatis æquare poſſit admiratio, ob cuius maximam eruditionem, aſſiduaque negotiorum experimenta, Vicarij generalis honore Bracharæ eſt inſignitus.

Priori in Fide recipienda Eccleſiæ potiorem Sedem 19
deberi, exemplo ipſiuſmet Eccleſiæ in eius Sede habenda inſtruimur, in qua Beatus Paulus *cap. 8. ad Romanos*, Apoſtolos, vt primitias Fidei habentes, maiori priuilegio ornatos oſtendit, ibi, *non ſolum autem illa, ſed & nos ipſi primitias ſpiritus Dei habentes.* Quo loco Beat. Thom. *part. 1. quæſt. 44. art. 7.* cæteraque Theologorum ſchola *in 1. ſentent. diſt. 16. art. 2.* docet † potiori ac ſublimiori gradu, & præmio gloriæ Apoſtolos frui, quia priores in Fide recipienda extiterint,

eaque

eaque laude ornat Beatus Lucas Antiochensis *cap. 11. Actuum Apostolorum*, itaut cognominarentur primi Antiochiæ Discipuli Christiani, & ideo, quà primi, potiores constituti sunt, cum ibi Beatus Petrus Sedem Pontificatus collocauerit, & Romam postea Sede translata, vt supra ostendimus, Patriarchalis dignitas perpetua manserit in Ecclesia eius, gloriamque gentis extollit hac in re D. Chrysostom. *homil. 3. ad populum Antiochenum. Sicut Petrus inter Apostolos primus Christum prædicauit: sic inter ciuitates hæc primatum, & coronam quandam admirabilem Christianorum tulit appellatione: & homilia 7. in Matthæum. Vos autem si quidem aliquod de honore certamen oritur omni ambitiosè contendentis, vt vel vniuerso præsideatis orbi, illo scilicet vobis priuilegio blandientes, quod hæc prima ciuitas fidelibus Christianorum nomen imposuit.* Et ab ipsomet legislatore diuino legis Euangelicæ Christo Optimo Maximo exordiendo hæc lex ordinata fuit, cùm primo in Fide, & vocatione Petro, ex *cap. 4. Matth. & Marci cap. 1.* prior dignitas, & maior collata sit, vt Pontifex successor eiusdem Christi, & caput eius Ecclesiæ esset..

21 Quam regulam ad nostrum propositum dirigentes dicere tutò possimus, si ab ipso nascentis Ecclesiæ primordio sint iacta fundamenta, nullam in Hispania antiquiorem Bracharensi reperiri. Habet enim Diuum Petrum suum Episcopum diuinitus sibi datum à Diuo Iacobo Apostolo, à mortuis suscitatum, multis antea sæculis defunctum, vt ex epistola Vgonis Portugalensis Episcopi constat, cuius meminere Ioseph. Pelicier. *in panegyrico Gongoræ, stant. 41. col. 655. & 659.* & Illustriss. D. Acuña *de primatu Ecclesiæ Bracharens. cap. 15. num. 2. & in historia Ecclesiast. Archiepiscopor. Bracharens. part. 2. cap. 16.* Et ex relatione Diui Athanasij primi Cæsaraugustanæ ciuitatis Episcopi compertum est, quam in Insula Sardiniæ Reuerendum Patrem Andream ab Olioensa reperisse refert Illustriss. Dominus Fr. Prudentius de Sandoual Episcopus olim Tudensis, nunc Pampilonensis, *in libr.* quem inscripsit, *de antiquitate Tudensis Ecclesiæ, in principio*, quod quidem fragmentum, prout ab eo accepi, in medium profero, & fides sit penes auctorem, illud etiam post aliquas huius tract. impressiones inueni apud Illustrissimum D. Acuña *in historia Ecclesiastica Episcoporum Portugalens. lib. 7. cap. 12.* verba Anastasij sequuntur:

22 † *Ego nouè sanctum Petrum primum Bracharensem Episcopum, quem antiquum Prophetam suscitauit sanctus Iacobus Zebedæi filius magister meus: hic venerat cum duodecim tribubus missis à Nabuchodonosore in Hispaniam Hierosolymis, duce Nabucocerda, vel Pyrrho Hispanorum præfecto: dictus est hic propheta Samuel iunior, vel Malachias senior, propter morum grauitatem, & vultus pulchritudinem, Vriæ prophetæ filius, factus Episcopus multos Iudæorum ad Fidem conuertit, dicens se venisse cum eorum Maioribus, & prædicasse transmigratis, obiisse verò viginti annis post aduentum eorum in Hispanias. Hic vir Apostolicus acceptis à sancto Iacobo institutionibus Apostolicis, Euangelio, & ordine Missæ, ac celebratione Sacramentorum, venit Bracharam, epistolas Apostolico plenus spiritu scripsit ad Ecclesias, in quibus Episcopos instituit, vt Iriensem, Amphilochensem, Eminiensem, Portuensem, vbi sanctum Basileum condiscipulum posuit (qui illi per martyrium sublato successit in Sede Bracharensi) Epitacium in Tudensi. Isti viri diuini, planeque Apostolici, instar Apostolorum, non in vna semper vrbe morabantur, sed quò rapiebat illos Spiritus Sanctus, ferebantur, vt Epitacius, qui non solum in Tudensi Ecclesia, sed in vrbe Lusitaniæ Ambratia prædicauit, qui signis, & varietate linguarum prædicationem illustrabant, nec soli ibant prædicatum, sed multis discipulis comitati, vt fecit Christus, Petrus, Iacobus, & cæteri Apostoli.*

23 Rem stupendam, & multis sæculis absconditam, & paucis abhinc annis repertam nobis narrat Athanasius, qui in isto fragmento se nominat sancti Iacobi discipulum, & vltra Petrum Bracharæ Episcopum, dicitur Basileum fuisse condiscipulum; sunt ergo ibi tres sancti Iacobi discipuli, & licèt Pelagius Ouetensis Episcopus relatus ab Ambrosio Morales *part. 1. Chronicæ Hispaniæ, lib. 9. cap. 7.* septem tantùm dicat fuisse discipulos à Diuo Iacobo in Hispaniam susceptos, Colocerum scilicet, Basileum, qui est prædictus Basileus, Pium, Chrysogonum, Theodorum, Athanasium, qui est prædictus Athanasius, & Maximum; constat tamen fuisse etiam dictum Petrum, & in laminis plumbeis repertis in monte sancto Granatensi, *anno Domini* 1595. alij etiam nominantur discipuli, sanctus scilicet Hiseius, sanctus Thesiphon, sanctus Cecilius. Ita referunt Gregorius Lopez Madeira *in discursibus dicti montis sancti, cap. 1.* Fr. Didacus Murillo *en la fundacion milagrosa de la capilla Angelica del Pilar, cap. 8. pag. 62.* Francisc. de Pisa *en la historia de Toledo, lib. 2. cap. 7.* Iacob. Valdesius *de dignitate Regum, regnorumque Hispaniæ, cap. 6. num. 29. cum sequentibus.* Bernard. de Britto *in monarchia Lusitana, part. 2. lib. 5. cap. 5.* vbi ex Papæ Calixti auctoritate dicit nouem discipulos Diuum Iacobum elegisse in Hispania, è quibus septem secum duxit Hierosolymam, relictis duobus in Gallecia: nomina istorum septem sunt Torcatus, Thesiphon, Secundus, Indalecius, Cæcilius, Esicius, Euphrasius: in laminis in monte sancto repertis de Thesiphonte, Cæcilio, & Hesicio ibidem martyrio sublatis mentio habetur, & pro discipulis Diui Iacobi nominantur, qui autem fuerint duo, qui desiderantur in Calixti Papæ relatione, incertum est, cum & alij etiam nominentur, inter quos Basileus, & Athanasius reperiuntur, & de beato Petro Iacob. Valdesius *dicto cap. 6. num. 40.* in hæc verba: *Cum Petrus Martyr etiam discipulus Beati Iacobi Bracharensis Episcopus, vulgò Braga in Lusitania, legatur apud Baronium die 26. Aprilis in martyrologio.*

Habet deinde fragmentum, sanctum Petrum fuisse 24
antiquum Prophetam, quem sanctus Iacobus suscitauit, vt eum in Sede Bracharensi collocaret, illique nomen fuisse Samuel, vel Malachias, cui pater Vrias Propheta, de quo *Hierem. cap. 26.* dicitur fuisse occisum iussu Regis Ioachim, tempore Nabuchodonosor; & istum † Samuelem venisse cum transmigratis in Hispa- 25
niam duce Nabucocerda, vel Pyrrho Hispaniarum præfecto, cum imperaret Nabuchodonosor annis ante Christi Seruatoris nostri aduentum 388. iunctisque 36. post illius natiuitatem quo tempore sanctus Iacobus venit in Hispaniam, sunt *an.* 424. ab aduentu Nabuchodonosor in Hispaniam, prout referunt Ioseph. *de antiquitatibus lib. 10. cap. 11. in fine.* Petrus Matthæus *in scholiis ad Motum proprium 35. Pij Quinti, pag. 605.* Pineda *in Monarchia Ecclesiastica, lib. 4. c. 50. §. 1.* Mariana *p. prima historiæ Hispaniæ, lib. 1. c. 17.* Doct. Bernard. de Britto *in monarchia Lusitana, p. 1. lib. 1. c. 58.*

26 Ex discipulis, quibus sanctus Petrus comitatus erat, vt dixit fragmentum, ordinauit Episcopos, & in locis in fragmento nominatis constituit, vbi ex illis duo nominantur, scilicet Basileus & Epitacius, quos instituere non poterat, nisi priùs à Diuo Iacobo fuisset ordinatus, illique traditum ius Primariæ, quo semper vsa est Ecclesia Bracharensis: quæ ergo potest esse contentio, vbi liquidò constat Ecclesiæ Bracharensi edito tam insigni miraculo illud fuisse tributum? pro cuius fragmenti defensione multa adducit D. Cunha *d. part. 1. cap. 16. & 17.*

27 In illa Galleciæ prouincia quæ Durio flumine terminabatur, illam partem Interamnensis regionis includens, vbi sita est Bracharensis ciuitas cum suo territorio, Diuus Iacobus cùm in Hispaniam se contulisset, primam Fidei plantationem fecit, & quam viuus peragrauit, tam post obitum suum elegit ad sui corporis

depositionem, & licèt longis intermediis regionibus martyrij palmam fuerit consequutus, à discipulis, quos illic instituerat & secum Hierosolymam duxerat, voluit non sine maximo miraculo nauigio delatus a Iriensem portum, vbi Diuum Petrum iam Episcopum constituerat, appellere, quod narrat historia Compostellana, quam etiam Vasseus refert seruatam in archiuio eiusdem Ecclesiæ, prout testatur Iacob.
28 Valdes *d. cap. 6. n. 25.* cuius verba hæc sunt. † *Occidit Herodes Iacobum Fratrem Ioannis gladio, cuius Beatissimi Apostoli corpus venerandum Iudæi maleuolentia & innidia ducti nec sepeliri voluerunt, nec à Christianis, qui tunc temporis Hierosolymis erant, sepeliri permiserunt; sed sicut Leo Papa in epistola, quam de eius passione & corporis ipsius in Hispaniam translatione ad Hispanos destinauit, affirmat integrum corpus cum capite extra ciuitatem proiicientes canibus, auibus, atque feris deuorandum, consumendumque exposuerunt; sed eius discipuli ab eo adhuc viuente præmoniti, vt corpus suum in Hispaniam transferrent tumulandum, totum corpus cum capite, teste Leone Papa, nocturno tempore arripientes ad litus vsque maris citato calle peruenerunt, vbi dum soliciti de nauigio, quo transfretarent in Hispaniam, essent, nauem diuitus paratam in littore maris inuenerunt, quam Deo gratias vnanimiter agentes imposito sacratissimo corpore læti conscenderunt, & Scyllam cum Caryb di, ac periculosis syrtibus manu Domini gubernante, diuinitus primum ad Iriensem portum felici cursu peruenerunt, deinde venerabile corpus ad locum, qui tunc Liberum Donum, nunc Compostella dicitur, deferentes, sub marmoreis arcubus sepelierunt.* Nec iam dubitare licet de aduentu Diui Iacobi in Hispaniam, cum de hoc in dicto fragmento constet, librisque integros ediderint
29 † Domini Ioannes à Velasco Castellæ Comestabilis, Hernando Oxea *en la historia del glorioso Apostol. Santiago Patron de España, y de su venida a ella*, Didacus del Castillo *en el libro de la venida de Santiago a España*, Bartholom. Llorente *en el indice de los Autores, que affirman la venida de Santiago à España*, Iuannes Beltram. de Gueuara Archiepiscopus Compostellanus, Franciscus de Xodar Carmelitaros, Fr. Francisc. de Iesv; & eiusdem sententiæ sunt, eamque ab impugnationibus defendunt Ferrcolus *in lib. de Maria Augusta Virgine Deipara, lib. 2. cap. 2.* Vasseus *in chronica Hispania, anno 37.* Mutius Iustinus *part. 7. historia sacra, fol. 136.* S. Isidorus *de vita & morte Sanctorum, cap. 73.* Tarafa *de Regibus Hispanio, p. 1. in Claudio Caligula*, S. Antonin. *part. 1. historia, tit. 6. cap. 7.* Fr. Henric. de Monroy *in Apologia contra Archiepiscopum Toletanum*, Gregorius Lopez Madeira *in discursibus montis Sancti Granatensis, cap. 3. fol. 144.* Lutius Marinæus Sicolus *en la historia de las cosas de España, lib. 5. cap. de san Trocato, y sus compañeros, y cap. de la fundacion de la yglesia del Pilar*, Ambros. de Morales *in chronicis Hispania, part. 1. lib. 9. cap. 7. fol. 228.* Antonius Beuter *en las chronicas de Hespagna, part. 2. cap. 23.* Rhades de Andrada *en la historia de las tres Ordenes Militares, en la de Santiago, cap. 1.* Esteban. de Garibay *lib. 7. cap. 3. & 4. & lib. 23. cap. 72.* Hieronymus Zurita *lib. 1. de los annales de Aragon, cap. 44. fol. 28.* Biuar, & Caro *anno Christi 37.* Hieronymus Romanus *en la chronica de las Republicas, lib. 1. cap. 2. & 3.* Fray Fernando del Castillo *en la historia de San Domingo, lib. 1. cap. 1.* P. Ioannes de Mariana *part. 1. Historia Hispania, lib. 4. cap. 2.* Prudentius de Sandoual *in libr.* quem inscripsit *de antiquitatibus Tudensis Ecclesia, fol. 12. verso*, Doctor Bernardus de Britto *in monarchia Lusitana part. 2. lib. 5. cap. 3.* Don Mauritius Ferrer *en la historia de Santiago*, Fr. Didacus Murillo *en la fondacion milagrosa de la capilla Angelica del Pilar, cap. 5.* Ioan. Belet. *in explicat. diuin. offic. cap. 140.* Fr. Ioan. de Ponte *de conuen. vtriusque Monarchia, lib. 2. c. 14. & 15.* Ioseph. Stephan. Valentin. *in lib. de potestate coactiua Romani Pontif. cap. 8.* Thom. Bozz. *lib. 4. de signis, c. 1. pag. 126.* Ioan. Broz. Martinez *in historia S. Ioannis de la Peña, pag. 569.* Calist. Ramirez *de leg. Reg. in init. num. 42. cum seqq.* nouissimè illustriss. D. Roderic. à Cunha *in historia ecclesiastica Archiepiscop. Bracharen. part. 1. cap. 14.* Torreblan. *de magia lib. 2. cap. 27. num. 42.* latè, & eleganter Iacobus Valdesius *de dignitate Regum, Regnorumque Hispania, cap. 6. num. 18. cum seqq.* vbi contrariis respondet fundamentis; plures alios Doctores de hoc aduentu Diui Iacobi in Hispaniam attestantes refert diligentissimus Cened. *ad Decretum collect. 43. num. 2.* Alphons. de Mendoza *in suis quodlib. quæst. 5.* Fr. Didac. de la Mota *en el libro de la Orden de Santiago, cap. 1.* Fr. Francisc. Diago *en su historia de los Condes de Barcelona, lib. 1. cap. 6.* Ferdin. de Mendoza *in defens. Concilij Iliberit. lib. 1. cap. 10. & lib. 2. cap. 45.* Fr. Francisc. Ximen. *lib. 10. cap. de diuis. Apostolor.* Fr. Ioan. de Pineda *en su monarchia ecclesiastica, part. 2. lib. 10. cap. 25.* Petr. Canis. *de Virgine lib. 5. cap. 21.* Petr. de Natalib. *in catal. Sanctor. lib. 6. cap. 133.* idem Gregor. Lopez Madera *en las excellencias de España, cap. 6.* Anton. Posseu. *in Bibliotheca selecta, tom. 1. lib. 4. cap. 2.* Colinus de Magallaues *in comment. super epist. ad Timoth. in prooem. sect. 15.* Iacob. Pamel. *in annot. Tertullian. ad Iudæos, cap. 7. num. 14.* Martin. Delr. *disquis. magicar. lib. 2. quæst. 16. sect. 5.* Stephan. Durant. *de ritib. Eccles. lib. 1. cap. 2. n. 4.* P. Pineda *de rebus gestis Salomonis, lib. 8. c. 1. selecta 7.* Maluenda *de Antichristo, lib. 3. cap. 6.* D. Ioan. de Solorzano *de iure Indiarum lib. 1. c. 14. num. 34.* nouissimè Michaël de Salinas Viñuela *en el libro intitulado, España primogenita de Iesu Christo, con decision de la venida, y predicacion de Santiago.* Et in Vrbana Breuiarij Romani recognitione in festo sancti Iacobi Apostoli die 25. Iulij restituta est lectio de certa profectione Sancti Iacobi in Hispaniam, vno omnimodo consensu, & applausu comprobata, opera & diligentia Doctoris Michaëlis de Erre Ximenes; vnde affirmatiua, quæ habebatur in Breuiario Pij V. de prædicatione eiusdem Apostoli in Hispania, & per recognitionem Clementis VIII. reducta fuerat ad traditionem Ecclesiarum illius prouinciæ, nunc meritò restituta à S. D. N. Vrbano VIII. in ampliori forma cognoscitur, dum in lectione quinta eiusdem sic habetur: *Post Iesu Christi ascensum in cælum, in Iudæa, & Samaria eius diuinitatem prædicans, plurimos ad Christianam* Fidem *perduxit. Mox in Hispaniam profectus, ibi aliquos ad Christum conuertit, ex quorum numero septem postea Episcopi à B. Petro ordinati in Hispaniam primi directi sunt*, &c.

Anno post natiuitatem Christi 36. & vltimo impe- 30
rij Tiberij Cæsaris, ex Vasseo *anno 37.* vel *anno 38.* in principio Caij Caligulæ ex Ambrosio de Morales, tribus, aut quatuor annis post Christi passionem, quæ anno 34 ætatis suæ accidit, completis 33. annis, & tribus mensibus, & aliquibus diebus anni 34. vt computant diligenter Cardinalis Cæsar Baron. *tom. 1. annalium Ecclesia, anno 34.* & Ambrosius de Morales *lib. 9. cap. 4.* P. Azor. *moral. part. 2. lib. 1. cap. 7. vers. duæ supersunt*, Campan. *diuers. Iuris Canon. in rub. 7. cap. 6. num. 160.* antequam cæteri Apostoli diuiderentur *an-*
no 36. † Beatus Iacobus Apostolus in Hispaniam venit, 31
ibidemque Fidem Catholicam prædicauit. Et licèt eo tempore nondum Apostoli distributi fuissent, vt gentibus prædicarent, quia *cap. 15. actuum Apostolorum* diuisi, & sortiti prouincias sunt, tamen aliqui Apostoli priuatim ex Hierosolymitana ciuitate ad prædicandum Gentibus exierunt, vt Paulus, & Barnabas Antiochiam profecti sunt *cap. 11. Actuum Apostolorum*, & alibi; animo tamen statim reuertendi, & reddendi rationem prædicationis apud Petrum, & Apostolos Hierosolymis, non dicuntur hoc modo exeuntes discessisse,

cessisse, nec diuisos ab aliis extitisse; tunc enim dis-
cessisse, & diuisos esse potest dici, cùm omnino sepa-
rarentur, sortitique essent prouincias animo ibidem
manendi, vt in Asia B. Ioannes Euangelista commo-
ratus est.

32 Qua autem ciuitate, vel oppido Hispaniæ sit pri-
mùm exceptus S. Iacobus, & per quæ loca prius am-
bulauerit, non satis liquet, sed pro certo dici potest ad
Iriensem portum in Gallecia appulisse, ibique Epis-
copum primum constituisse B. Petrum, & ad Bracha-
ram illum misisse ab illo portu distantem circiter qua-
draginta milliariabus, tanquã ad ciuitatem illius pro-
uinciæ celeberrimam, Augustam, iuridico conuentu
ornataro, in qua Ethnici suos habebant Flamines, quo
loco D. Petrus Apost. Primates, & Patriarchas consti-
tuere solitus erat, vt suprà ostensum est. Et ideo Diuus
Iacobus post eius passionem, ac sacrum martyrium,
cum Hierosolymis ab Herode Agrippa gladio occisus
fuisset, *cap. 12. Act. Apostolorum*, anno à Christi nati-
uitate 44. ex Nicephoro *lib. 2. cap. 11. & 12.* Morales
lib. 9. cap. 7. Cardin. Cæsar Baron. *annalium Ecclesiæ
tom. 1. ann. Christi* 44. *& in martyrologio die 25. Iunij*,
non sine magno miraculo nauigio delatus voluit ad
dictum Iriensem Portum appellere, & patiouum
mortuum illic sic viuum se ostendere, vt qui dum
vixit primus fuit ad eiusdem portus incolas conuer-
tendos, mortuus eos protegat, & ab omnibus cala-
mitatibus securos, ac firmos in Fide, quam docuit,
reddat, vt experientia cognitum est. Item etiam non
33 sine magno miraculo eodem anno, quo † Sanctus Ia-
cobus Hierosolymis martyrij palmam consequutus
fuit, eodem etiam eius disculus Beatus Petrus, quem
primum Bracharæ Episcopum reliquerat, passus est, vt
testatur Doctissimus Iacobus Valdesius *de dignitate
Regum, regnorumque Hispaniæ, cap. 6. n. 22.* bis verbis:
*Item & Petrus martyr primus Bracharensis Episcopus
in Lusitania discipulus Iacobi, colitur in ea Ecclesia, qui
34 † anno 44. in Hispania coronam martyrij accepit, & die
26. Aprilis ex Baronio eodem die in martyrologio, Beda,
& aliis, celebraturque, quod in honorem B. Petri Apo-
stoli viui condidit templum, vt in manuscripta historia
Compostella Hieronymi Romani, cap. 4. asseritur.* Hæc
Valdesius. Et ex Dextro refert Illustriss. D. Acuña *in
historia Episcop. Portugalen. p. 1. cap. 2. pag. 28.* quod
sanctus Petrus Ratensis primus Episcopus Brachaten-
sis occisus fuit anno 45. ad Ratem oppidum.

35 Deinde etiam dies martyrij B. Petri fuit 26. Aprilis,
vt constat ex Card. Baron. quem citat Valdesius *vbi
proximè*, triginta & duobus diebus tantum post pas-
sionem B. Iacobi, cuius dies martyrij vigesimaquinta
Martij solemnis fuit, qua & Christus carnem huma-
nam accepit, & passus est: & quia celebritate festi
Domini non potest dies Apostoli, qua decet festiuita-
te celebrari, transfertur festum in diem 25. Iulij, qua
Ecclesia exultat memoria huius inclyti Apostoli, quia
36 eo die inuentum fuit eius corpus; sicut † dies vincu-
lorum S. Petri non celebratur eo die, quo accidit, pro-
pter solemnitatem Paschatis, in quo euenit, *cap. 12.
Act. Apostolorum*, sed die prima Augusti, qua cate-
næ Romam sunt adductæ.

37 O felicem Bracharam, quæ primam sancti Euan-
gelij prædicationem, ac primum Episcopum diuinitùs
tibi datum, primamque Ecclesiam ex B. Iacobi iussu
obtinere meruisti, quæ omnia euenere antequam in
alia Hispaniæ, ac totius Europæ parte Episcopus exti-
38 terit, aut Ecclesia construeretur. Nam † Iacobus pera-
grata prædicta Galleciæ parte, relictoque Petro Bra-
charensi Episcopo, constituens Hierosolymam profi-
cisci, rationem redditurus, & paratus accipere prouin-
ciam in diuisione generali, quæ sibi credita esset, Ara-
goniæ regnum petiuit; cumque in litore ingentis, &
celebris Iberi fluminis Cæsaraugustæ cum sociis se-
deret, nocte quadam solicitus, & quodammodo sibi
succensens, eo quòd ex Hispanis exiguas oues ad oui-
le Christi, & Hierosolymam reportaret, ad leuandam
mœstitiam eius Beatissima Virgo Maria adbuc in car-
ne viuens, ei apparuit innumeris Angelis circumdata
in quadam columna existens, præcepitque consobrino
Iacobo eo loco in memoriam, & honorem eius tem-
plum ei dicatum construere, quod his verbis narrat
Iacob. Valdes. *d. cap. 6. n. 21.* Guibert. *in chronica Reg.
Arag. prol. 3.* Raph. Volater. *lib. 11. Geograph. fol. 110.*
Ambros. Moral. *in chron. Hisp. lib. 9. cap. 7.* Mariana *de
rebus Hisp. lib. 4. cap. 6.* Canis. *lib. 5. de Virgine Deip.
c. 23.* Stephan Durant. *de ritib. Eccles. lib. 1. cap. 2. n. 4.* 39
Don. Fernand. de Mendoza *de confirm. Concil. Illiberit.
lib. 2. cap. 45.* Madera *de excell. Hisp. cap. 6. fol. 4.* plures
refert Solorzan. *de iure Indiar. tom. 1. lib. 1. cap. 14.
num. 53.* Ex quibus colligitur, † Diuum Iacobum
quando ad Cæsaraugustam peruenit, aliquas Hispaniæ
partes peragrasse, & ad Christi Fidem aliquos con-
uertisse, nec in illam primùm abiisse, vt aliqui volunt,
nec ibi primam Ecclesiam construxisse, vt alij tenent,
cùm iam in Galleciæ prouincia ad Iriensem portum
B. Petrum Episcopum instituisset, ad Bracharamque
misisset, vbi statim & prædicatione Euangelica, ac
innumeris Christi miraculis plures ad Fidem conuer-
tit, Ecclesiamque primus construxit. Si ergo Cæsar-
augusta ciuitas gloriatur se primam Ecclesiam in ho-
norem Beatissimæ Virginis adhuc viuæ in Hispa-
nia constructam habere, glorietur etiam nostra Bra-
chara se primam Hispaniæ, & totius Europæ ha-
buisse Ecclesiam in ipsiusmet Christi Domini & Beati
Petri Apostoli adhuc viui honorem constructam, pri-
mamque Euangelij prædicationem audiuisse, vt ex
historia Compostellana Hieronymi Romani tradit Ia-
cob. Valdes. *d. cap. 6. num. 22.* Prima ergo Ecclesia Di-
uæ Mariæ dicata fuit in ciuitate Cæsaraugustana, &
ita intelligenda sunt, quæ de eius mirabili erectione
tradunt Garsia Loaisa *in margine decreti Gundemari,
fol. 212. in conciliis Hispaniæ.* Marinæus Siculus *de
laudibus Hispaniæ, lib. 5. tit. de sacris ædibus.* P. Ma-
riana *de rebus Hispaniæ, lib. 4. cap. 2.*

Ex historia Compostellana citata à Iacobo Valde- 40
sio constat Diuum Petrum primum Bracharensem
Episcopum martyrij palmam consequutum fuisse an-
no à natiuitate Domini 44. quod & verum iudico, li-
cèt de hoc aliqua sit inter historiographos variatio:
nam aliqui tenent martyrium subiisse anno 45. prout
ex Dextro, quem citat, affirmant Hernando Oxea *en
la historia de Santiago, cap. 55. num. 1.* & Ambrosius
de Morales *lib. 9. cap. 8.* quem etiam sequutus est San-
ctus Basilius secundus eiusdem Ecclesiæ Episcopus,
† qui passus est anno 58. teste Reuerendiss. Domino 41
Episcopo Fr. Prudentio de Sandoual *in d. libro*, quem
scripsit *de antiquitatibus Ecclesiæ Tudensis, pag. 16.*
Deinde tertio loco successit † sanctus Ouidius Ro- 42
manus, qui mortuus est anno sexagesimo quinto à
natiuitate Domini.

A quo fuerit Diuus Eugenius primus Toletanæ Ec- 43
clesiæ Episcopus constitutus, non inuenitur; scimus
tantùm à Clemente Summo Pontifice post Petrum
IV. anno à natiuitate Domini 94. vel 95. cum Diony-
sio Areopagita in Galliam missum fuisse ad Euange-
lium prædicandum, † antequam Episcopus crearetur, 44
vt testantur Illescas *in chronica Pontificali, lib. 1. cap. 6.
in fine*, Doctor Franciscus de Pisa *en la historia de To-
ledo, p. 1. lib. 2. cap. 9.* Nec in hoc Hispani concordant,
cùm inter se in varias sint diuisi opiniones. Nam † Ia- 45
cobus Valdesius *d. cap. 6. num. 46. & 47.* ita refert. *In
secundo tempore persecutionis Ecclesiæ Domitiano Im-
peratore (qui imperauit ab anno 93. vsque ad annum
99.) post primam Neronis crudelitatem Eugenius An-
tistes Toletanus primus insignis fuit secundum quosdam
discipulus Dionysij Areopagitæ, ab aliis verò serius,
cùm ambo Paulum ex Græcia fuerint sequuti & Petrus*

Dionysium in Galliam, Eugenium in Hispaniam misit, viros doctrina & sapientia excellentes. Eugenius autem cum plures ad Fidem reduxisset, elegit Sedem Toleti in medio Regni, vt ex corde eius spiritus Christi diffunderetur per vniuersum corpus regni, martyrio postea clarus extitit, vt referunt Vsuardus, Adonis, Cardin. Baronius, & omnes scriptores in Martyrologio, die 9. Nouembris, & nostri, idque anno 68. accidisse Garsia Loaisa Toletanus Archiepiscopus meritissimus asserit in Conciliis Hispaniæ, in chronologia Toletanorum Præsulum, eiusque diuini Eugenij corpus è Galliis in Hispaniam ad Toletanam Sedem religiosissimo cultu, & triumpho augustissimo delatum est anno 1565. religiosissimique Regis Philippi II. humeris ad Ecclesiam ingressum fecit. Hactenus Valdesius, non sibi constans in annorum computatione; si enim Diuus Eugenius insignis fuit tempore Domitiani Imperatoris, qui cœpit imperare ab anno 83. quomodo martyrio clarus extitit anno 68.
46 hæc incerta sunt, † martyrio tamen coronari anno 97.
post Christum natum probabilius duco cum Doctore Francisco de Pisa *en la historia de Toledo, p.1. lib.5. cap.36. in princ. n.1. & lib.2. cap.8. per totum*, quo tempore iam Ecclesia Bracharensis tres Episcopos martyrio coronatos, nimirum Petrum, Basileum, & Ouidium cœlo reddiderat, à quo diuinitus acceptos in prima Fidei Catholicæ plantatione credendum est.

47 Probatis iam, & patentibus antiquissimæ Bracharensis Sedis fundamentis, aliqui qui Primatiæ ius tetigere, vt videre est apud Ambrosium de Morales *p.2. lib.11. cap.73.* coacti fatentur tempore tantùm Sueuorum Regum Primatiam apud Bracharensem Archiepiscopum constitisse: hoc est somniantis dictum,
48 † Primatiæ enim ius, quod Bracharensi Ecclesiæ inest, nouum non fuit, & à Sueuis institutum; nam à tempore Diui Iacobi Apostoli, & Petri primi Bracharensis Antistitis ibi Primatia radices egerat, quas Gothorum imperium per extinctionem Sueuorum euellere non poterat, secumque traducere Toletum: † non
49 enim sæcularis potestas ad Ecclesiæ iura potest manum adhibere, quia distinctæ sunt iurisdictiones, *cap. solitæ, de maiorit. & obed.* secundùm veram opinionem.

50 Sic etiam huiusmodi ius & primatialem sedem extinguere non potuerunt Maurorum inuasiones per totam illam Interamnensem regionem, qui prope annum Domini 710. illam occuparunt, & Felicem Bracharæ Archiepiscopum cum viginti & septem viris dictæ Ciuitatis martyrio tradiderunt; & licet à dicto anno 710. vsque ad annum 888. in potestate Sarracenorum esset, à Rege Alphonso Magno instaurata dicto anno 888. vt refert P. Mariana *d.p.1. lib.7. cap.19.*
51 † tamen mediis illis temporibus non penitus Pastoribus caruit hæc sancta Ecclesia aliis in locis residentibus, prout de aliquibus mentio reperitur apud no-
52 stros historiographos, & † de Argemiro Archiepiscopo Bracharensi anno 863. faciunt mentionem Ambrosius de Morales *in Chronicis Hispaniæ, lib.9. cap.7. fol.239.* Garibai *in compendio historiali, lib.9. cap.22.*
53 *pag.433. in anno 877.* Et † de Hero Archiepiscopo Bracharensi, Era 880. mentio fit apud D. Prudentium de Sandoual *in libro, quem scripsit, de antiqui-*
54 *tatibus Tudensis Ecclesiæ, fol.61.* & † licèt aliquibus annis temporum iniuria Pastore caruerit, in pristinum postea decus ante omnes restituta, vt colligitur ex dictis per Marianam *d.p.1. lib.9. cap.16.* iacentem ac penè dormientem statum reassumpsit, quasi postliminio reuersa ad Primatialem dignitatem, nec vlla præscriptio cucurrit, donec impedita, & captiuitate apud hostes detenta fuit, *cap.1. de præscript. cap. porrò 16. quæst.1.* Valdes. *de dignitate Regum, regnorumque Hispaniæ, cap.3. num.11. & 12.* fuerat enim titulo hoc insignita, cùm in ea Christianæ religionis prima iacta fuerunt fundamenta, edito tam insigni miraculo in institutione primi sui Episcopi, vt supra ostensum est, seruato more, quem idolorum cultores relictis idolis, Christo Optimo Max. nomen dantes in insignibus vrbibus loco Flaminum, & iudiciariæ potestatis, Primates ab Apostolis institutos in prædicationem Euangelij missos excipiebant.

Primum Bracharense Concilium ante omne aliud 55
in Hispania fuit celebratum. Diligentia enim Doctoris Bernardi de Britto *in monarchia Lusitana, p.2. lib.6. cap.2.* repertum est in cœnobio Alcobacensi Ordinis Diui Bernardi primum Bracharense Concilium celebratum an. Domini 412. in fano sanctæ Mariæ Bracharen. à Pancratio Episcopo primæ Sedis, vbi propter Alanorum & Sueuorum in Galleciam & Lusitaniam irruptionem, congregatio facta est Episcoporum super reliquiis Sanctorum in loco tuto reponendis, & occultandis ab illis barbaris; erat enim tunc gens indomita, & fera. Et Pancratius Bracharen. Archiepiscopus dixit: *Nunc si placet vobis omnibus, statuatur quid agendum sit de reliquiis Sanctorum, præcipuè de Patre nostro, & Apostolo huius Regionis Petro Ratistensi, quem ad saluandas animas Iacobus Domini consanguineus dimisit*, &c. Ex quibus apparet Diuum Petrum primum Bracharæ Episcopum Apostolum illius regionis vocari, quod & in aliis etiam prouinciis familiare, & à Diuo Iacobo illic relictum, vt opus faceret Euangelistæ, & Primas seminaret doctrinam Christianam: constat etiam ex verbis sequentibus Pancratium Primatem esse, & ad eum vti talem confugisse Conimbricensem, Egitaniensem, Portugalensem, Emeritensem, Lamecensem, Iriensem, & Numantinum Episcopos; celebratum etiam fuit aliud, de quo Valdes. *de dignitate Regum, regnorumque Hispaniæ, cap.9. num.51.* his verbis agit. *Item & Baronius summo cum iudicio obseruat. tom. 6. anno 447. aliud fuisse concilium, quod prouinciis Carthaginensi, Lusitana & Bætica iubet congregari Leo Pontifex, quod fuit Bracharense. Posteaque † in vrbe Lucensi* 56
anno 569. celebratum fuit aliud, cui præfuit Lucretius Bracharen. Archiepiscopus, de quo meminit Cardin. Cæsar Baronius tom. 7. annalium Ecclesiæ, an. Christi 563. in primo Concilio Bracharen. pag.486. Licèt autem *in tom.1. Conciliorum*, pro primo concilio Bracharen. habitum fuit aliud celebratum anno 566. regnante Theodomito Rege Sueuorum, pro secundo Concilio Bracharen. numerari debet, ex resolutis accuratiùs per Doct. Bernardum de Britto *d.p.2. lib.6. cap.13. & 14.*

Illud verò Concilium, quod pro primo Toletano 57
habetur *d.tom.2. Conciliorum*, contra Priscillianistas congregatum circa annum Domini 450. (vbi congregati sunt plures ex Episcopis Lusitaniæ, & Galleciæ apud Aquas calidas, quas Reuerendiss. Episcopus Fr. Prudentius de Sandoual *in suo libro de antiquitatibus Tudensis Ecclesiæ, fol.17. verso*, asserit esse in Tudensi diœcesi, vocarique nunc, *Vanhos*, aut fontes caldas, prope Archiepiscopatum Bracharen. quindecim milliaribus) nationale fuit iussu Leonis Papæ congregatum, & confirmatum; & Baleoni Archiepiscopo Bracharen. tanquam Primati transmissum, de quo Doct. Bernardus de Britto *dict. p.2. lib.6. cap.8.* Ideoque illud nationale, non verò prouinciale vocat Doctor Franciscus de Pisa *en la historia de Toledo, lib.1. cap.14. post princip. pag.89.*

Olim enim Regum, summorumque sæcularium, 58
ac Magistratuum causæ in Conciliis ex Regis consultatione solebant tractari, vt patet ex annotationibus Garsiæ Loaisæ Toletanæ Ecclesiæ Antistitis, ex quibus, & Roderici Toletani *lib.2. cap.19.* historia colligitur, quod cùm Cinthilæ, qui primus ex omnibus Regibus Gothis, pulsis Romanis totum Hispaniæ regimen obtinuit, successerit Sisenandus, vt imperium suum confirmaret, nationale illud Concilium ex Episcopis Hispaniæ, & Galliæ Gothicæ conuocauit, vbi de

priuatione

priuatioue Sointilani Regis cum vxore, & Genalosâ fratre eius actum est, vt *can.75.* eiusdem Concilij extat.

59 Deinde in prouincialibus, & nationalibus Conciliis Gothorum Reges antiquiori sæculo præsentes extiterunt, provt anno Domini 589. Recaredum Regem Gothorum in tertio Concilio Toletano adstitisse ex actis Concilij omnium editionum notissimum est, & apud omnes historiographos, præcipuè Vassæum *anno* 589. P. Marianam *lib.5. cap.15.* Morales *lib. 12. cap.3.* vbi refert Pantacardum Bracharensem Episcopum in eo interfuisse. Antiquitati igitur Bracharen-
60 sis Ecclesiæ non obstant hæc, ac reliqua † Concilia Toleti celebrata tempore Gothorum Regum ibi Sedem Regiam constituentium; non enim ad alicuius Episcopi conuocationem, sed ad Regis supplicationem excitati sæpissimè in huiusmodi Conciliis assistebant, teste Iacobo Valdesio *de dignitate Regum regnorumque Hispaniæ, cap.1. num.13. & num.22.* exemplo Constantini Imper. qui Nicæno adstitit. Nam Principes sæculares ratione sui muneris, & officij possunt pro negotiis Reip. communibus rogare Episcopos, eosque vocare, vt ad se veniant, non tanquam Episcopi, sed tanquam proceres, quia opus illis habent, ita Pesant. *de immunit. Ecclesiast. quæst.21.* ideoque plerumque Toletanus tertio, vel quarto loco se subscribebat, provt fecit Milaocius Episcopus Toletanus, qui in Concilio Eliberitano septimo loco firmauit, provt refert P. Marian. *dict. art.1. lib.9. c.19.* & si tanquam Primas astitisset, primo loco constituendus erat, quia in subscriptione, & prima voce dignitas maior agnoscitur, *l.1. ff. de albo scrib.* Afflict. *decis.1.* Belluga *in Speculo Principum, rubr.6. num.24.* Valdes. *de dignitate Regum, regnorumque Hispaniæ, in proœmio, num 25.* Quod apertè ostenditur ex Concilio celebrato tempore Regis Gundemari, vbi Emeritensis, & Hispalensis Metropolitani in subscriptione apposuerunt, *Ego N. dum in vrbem Toletanam pro occursu Regis venissem, subscripsi.* In quo occurrere voluerunt futuris controuersiis, si sequentibus sæculis velit aliquis ex hoc capite Primatis sibi iura vsurpare.

61 Verùm in prædictis prouincialibus, aut nationalibus Conciliis ex superioritate loci nullum potest sumi argumentum maioris dignitatis. Nam licèt fre-
62 quentius † dextera nobilior sit, argum. text. *in c. solitæ, de maiorit. & obedient.* cum resolutis per Castald. *de Imperatore, q.88. n.9.* Tiraq. *de iure primogen. in præfat. n.13. & 14.* Axeuedo *ad Curiam Pisanam, lib.2. c.2. n.9.* Fulu. Pacian. *de probation. lib.2. c.25. n.90.* Ioan. Garsiam *de nobilitate, gloss.68. n.84.* & colligitur ex *c.25. Matthæi*, vbi electi ad dexteram Dei in iudicio collocabuntur, & ex *c.26. Amodò videbitis filium homi-*
63 *nis sedentem à dextris virtutis Dei.* Tamen † ad dexteram, vel sinistram sedere non semper maiorem dignitatem arguit, vt aduertit eleganter Cardin. Cæsar Baronius *annalium Ecclesiæ tom. 3. anno Christi 325. fol.273. & tom.6. anno 451. fol.141. & tom.2. anno 213. fol.301.* & ex Nicæna, & Chalcedonensi Synodo, *act.1.* notat ibi Legatos Pontificis ad sinistram sedere, stante in media aula Conciliorum Euangeliorum codice, Christum figurante, vt præesset Conciliis, sic conciliari plura posse loca Conciliorum de dexterea, & sinistra asserens, & ideo in sacrificio Missæ id passim inspici potest, cum Epistola ad dexteram, & Euangelium dignius ad sinistram, & læuam canantur. Et in Bullis, in quibus adest sigillum plumbeum Pontificis ponitur Paulus à dextris, & Petrus à sinistris, & tamen nemo dicit D. Paulum D. Petro maiorem fuisse: rationem exquirit Cardin. Bellarm. *lib. 1. de Romano Pontif. cap.27.* & post multa concludit posse dici non fuisse hoc perpetuum, vt in antiquis imaginibus Paulus dexteram partem occupet, siquidem in iis, quæ Romæ nunc extant, vt in quibusdam Paulus cernitur ad dexteram, & in aliis non paucioribus cernitur ad sinistram, & sicut in diplomatibus Paulus obtinet dexteram, ita in numismatibus obtinet sinistram. Et fortasse consultò id veteres obseruarunt, vt ex duobus summis Apostolis, modo vnum, modo alterum anteponerent, nimirum vt eo modo significarent hos Apostolos vel pares esse inter se, vel certè ignorari vter alteri præstet; nam etsi Petrus maior est potestate, Paulus maior est sapientia.

Item in ludo schaccorum vxor Regis nigri stat ad dexteram viri: videndus tamen est Aluar. Pelag. *de planctu Ecclesiæ, lib.1. cap.69. in fine*, Chassan. *in catal. gloriæ mundi, part.3. consid.31. & sequenti*, ex quibus colliges, apud antiquos alium fuisse sedendi locum, quàm qui est his nostris temporibus, & hodie secundum communem ciuitatis, & regionis reputationem esse regulandum probabilius duco, cum in pluribus partibus vbi duo incedunt, locus dexteræ sit nobilior, in aliis verò sinistræ: & vbi tres incedunt, in quibusdam locus medij, in aliis verò, qui parieti est proximus.

Pro cognoscendo subscriptionum ordine aduerten- 64
dum est, quod aliquando Episcopi non suo subscribunt nomine, nec suffragium ferunt, nec sedem occupant; sed nomine prouinciæ, quam sustinent: & eo casu non personæ eius, nec antiquitatis habetur ratio; sed nationis, & prouinciæ attenditur dignitas, & nobilitas, vt colligitur ex *c. Concilia, §. hinc inde, 17. distinct.* & ex *cap. bene quidem, 96. distinct.* vbi Mediolanensis priusquam Rauennas Præsul subscripsit, quia licèt antiquior consecratione Rauennas extitisset, si persona, & dignitas Episcopi attenderetur, prius subscribere debuerat: tamen ibi ratio habetur prouinciæ, & cum dignior sit Mediolanensis eius nomine, priùs Mediolanensis Præsul scripsit: & hic vsus in Legatis Imperij, & Regnorum viget, vt sedes eis non ex nobilitate personæ, sed pro dignitate Regni, & mittentis tribuatur, ex resolutis per Iacobat. *de Conciliis lib.1. ante fin. versic. sed quæro circa præmissa.*

Frequentiùs tamen Episcopi subscribunt & sedent, 65
vt non gradus prouinciæ, nec diœcesis consideretur, sed antiquitas consecrationis, ita vt antiquior consecratione, licèt diœcesi recentior, prius subscribat, & sedeat, & iure ita decretum est à Gregorio I. *in cap. fin. 17. distinct.* & satis colligitur ex resolutis à gloss. *in data Sexti, verb. Pontificatus, & in proœm. Clementin. verb. Pontificatus, & in Clement.2. de celebrat. Missarum, verb. Pontificum, & in Clement.1. de pœnis, verb. quamuis Pontificem*, Iacobat. *de Conciliis lib.2. art.12.* Selua *de benefic. part.1. quæst.2. num.31.* Cardin. Cæsar Baron. *tom.6. anno 451. & anno 465.* optimè Marc. Anton. Genuens. *in practicab. Eccles. q.610.* Gam. *Lusit. decis.1. num.50.* Steph. Gratian. *discept. forens. tom.2. cap.298. num.63.* Illustriss. D. Acuña *ad cap.7. num.1. dist.18.* Nouissimè Mich. Ferrus *de præcedent. & prælat. Eccles. quæst.27. num.6.* Et ita † in Mediolanensi 66
Concilio, & Tridentino, & ferè omnibus seruatum est: vnde cùm Sedes, & subscriptio antiquitati consecrationis, & personæ debeatur, non sumi poterit argumentum ad probandam maiorem dignitatem, ac superioritatem, præcipuè in prædictis Conciliis Toleti ad Regum supplicationes congregatis, quibus Toletanus Episcopus sæpe infimo loco se subscribebat.

Nec ad rem facit, quod aliquando acciderit Bra- 67
charensem Archiep. fuisse translatum ad Hispalensem Ecclesiam, quia per hoc non fuit derogatum iuri Bracharen. Ecclesiæ, potuit enim Bracharensis id acceptare, quia redditus Hispalenses vberiores erant, vel Curiæ Regis proximior esse vellet, vt tempore Excellentissimi Principis Henrici Infantis euenit, cùm à Bracharensi ad Emborensem Ecclesiam fuit translatus.

Minus etiam obstant priuilegia, si quæ sunt, Prima- 68
tiæ ius alicui Prælato concedentia, quæ si attentè legantur, ex eorum tenore rectè colligi potest, Summos Pontifices noluisse aliis Ecclesiis præiudicium inferre,

sed

sed tantum quod ex antiquo iure illis competebat, confirmare; de simili priuilegio ab Vrbano II. circa ann. 1088. concesso Toletanæ Ecclesiæ, & ab aliis Summis Pont. confirmato mentionem faciunt Mariana *d. part.1. lib.9. cap.19.* Azot. *institut. moral. p.2. lib.3. cap.36.* eius tenorem refert Francisc.de Pisa *en la historia de Toledo, lib.3. cap.23.* ex quo & aliis epistolis ac confirmationibus constat primò Summos Pontifices à Rege, & à Prælatis suggestos fuisse, existimantes ab exordio nascentis Ecclesiæ, & subsequentibus temporibus, vsquequò Toletana ciuitas à Mauris fuisset occupata, Primatiæ ius in illa radices egisse. Secundò constat Vrbanum II. in dicto priuilegio noluisse iuri tertij præiudicium inferre.

69 Ad primum, quod existimarent Summi Pontifices Ecclesiam Toletanam, antequam eius ciuitas à Mauris fuisset occupata, Primatiæ ius habuisse, in primis constat ex dicto priuilegio Vrbani, in illis verbis ibi, *teque secundum quod eiusdem vrbis antiquitus constat extitisse Pontifices, in totis Hispaniarum Regnis Primatem priuilegij nostri sanctione statuimus.* Et in epistola missa ad Alphonsum Regem ita habetur: *Quia ciuitas Toletana à te fuit à Maurorum faucibus liberata, & tuis precibus Bernardum in Prælatum recepi dato pallio, & concesso priuilegio antiquo maiestatis, quam Toletana ciuitas habuit.* In quo statutum fuit, vt Primatiæ iure in omnibus Hispaniæ regnis vteretur, & omnia quæ antiquitus habuisse noscitur, ea etiam ex liberalitate Sedis Apostolicæ, vt nunc etiam liberè decernit, ita habeat in futurum. Ita P. Mariana *dicta p.1. lib.10. c.6.* Idem etiam constat ex priuilegio ab Alexandro Tertio anno 1170. concesso Toletanæ Ecclesiæ ad instantiam D. Didaci Gelmirez Archiepiscopi Toletani, in illis verbis: *Quod sicut Ecclesia tua tempore antiquo Primatum in tota Hispania prouincia, ita etiam pro dicta Ecclesia, quam Dei ordinatione administras, eandem potestatem exerceas in perpetuum in omnes tibi concedimus,* vt refert Mariana *dicto lib.9. cap.19.* Quod quidem cùm ab omni veritate alienum esse ex hucusque dictis clarè appareat, necesse est vt dicamus ex precibus non veris, vel narratione facta contra veritatem,
70 † gratiam, seu prædictum priuilegium ipso iure fuisse nullum, ex resolutis per Azeued. *lib.2. tit.14. lib.4. nouæ recopilat.* Brunor. à Sole *verb. subreptio*, Menoch. *cons.1. num.399. & consil.201. à num.16.* Ioannem Garsiam *de nobilit. gloss.1. §.1. num.72.* Sanch. *de matrimon. lib.8. disp.11. n.64.* in vnoquoque enim rescripto, & mandato, gratia, vel priuilegio intelligitur clausula illa, *si preces veritate nitantur*, ex tacitaque conditione inest, ad quod multos citant Doctores *in tract. de claus. vsufreq. claus. 166. num.2.*

71 Ad secundum, quod scilicet Vrbanus Secundus declarauit se noluisse iuri tertij præiudicium inferre, constat ex ipsomet priuilegio ab eo concesso, in illis verbis ibi, *salua tamen Romanæ Ecclesiæ auctoritate*, & Metropolitanorum priuilegiis singulorum. Ex eo, quia priuilegium, ac concessio à Summo Pontifice facta intelligitur sine præiudicio tertij, vt probant text. *in cap. ex tuarum, de auctorit. & vsu pallij*, ibi, *dummodo is, ad quem Ecclesia pertinet, hoc permittat, cap. super eo, de officio delegat.* ibi, *non tamen est nostræ intentionis diœcesis Episcopo, vel Archipresbytero, vel Archidiacono præiudicium generare, c. pastoralis, in fine, de priuileg.* ibi, *quia per indulgentiam huiusmodi Episcopali iuri non credimus derogari, c. in his, eodem titulo*, ibi, *dum tamen ab aliis, quæ iure parœciali proueniunt, prorsus abstineant, c. quia intentionis nostræ, 29. eodem titulo*, vbi integra habet hæc verba. *Non extitit, vt per innouationem, quam fecimus, cuiusdam scripti monasterij SS. Caldonen. quod in registro bonæ memoriæ Alexandri Papæ Secundi reperimus contineri, derogaretur Ecclesiæ Baloren.* cum aliis citatis à Mascard. *de probat. concl. 1003. n.22.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancel. gloss. 38.* Cabed. *Lusitan. decis. 93. n.2. part.2.* Gars. Gironda *in tract. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. n.87. & sequenti*, Menoch. *de præsumpt. lib.2. q.9. à n.5.* vbi *n.1.* resoluit, quod etiamsi ipso priuilegio, vel concessione diceretur, non obstante iure, & præiudicio tertij, tunc etiam non censeretur præiudicari tertio in his quæ sunt maximi ponderis. Sicut nec censeretur præiudicare, etiamsi adesset clausula, *ex certa scientia*, quæ nihil operatur in præiudicium tertij, nec tollit vitium subreptionis, aut supplet erroneam & falsam informationem, vt resoluunt per me citati *claus.59. à n.29.* Sicut nec censeretur præiudicari, quamuis adesset clausula, *Motu proprio*, quæ eodem modo nihil operatur in præiudicium tertij, nec tollit ius in re, vel ad rem quæsitum alteri, ego ipse *claus.79. n.42.* Sicut nec censeretur, quamuis adesset clausula, *de plenitudine potestatis*, quam in alterius præiudicium nihil operari pro certo tradunt relati per me *claus.41. n.24. cum seqq.*

Nec aliquo modo prædictum prætensum priuile- 72
gium corroborare possunt confirmationes de eo factæ à Paschali II. & Gelasio II. ac aliis Summis Pont. de quibus Azor. *d. cap.30. vers. extat*; quia respondetur, quod cùm confirmatio sit iuris quæsiti corroboratio, vt post Host. & alios antiquiores explicat Dec. *in rub. de confirmat. vtili, à n.2.* & *ibi* Bero. *à n.3.* Card. Tusch. *pract. concl. tom.2. lit.C. concl.705.* Cabed. *Lusit. decis.1. n.4. p.2.* † nouum ideo ius non tribuit, sed quod antea 73
erat, conseruat, *cap. præceptis*, ibi, *non nouum aliquid, 22. dist. cap. inter dilectos, vers. cæterum, de fide instrum.* ibi, *confirmari tantum prius habita, cap. quia diuersitatem, in princip.* ibi, *non obstante confirmatione, de concess. præb.* † qui enim confirmat, nihil addit de no- 74
uo, Menoch. *cons.1. num.6. & cons.191. num.46. & cons.351. num.19.* Gutierr. *pract. lib.3. quæst.17. num.40. & cons.23. num.6.* Cabed. *d. decis.1. n. vlt. p.2.* Ioseph. Sesse *Aragoniæ decis.15. num. vlt.* Et nullum quod est, confirmari non potest. Molina *de primogen. lib.2. cap.7. num.7.* Menoch. *consil.351. num.59.* Surd. *de aliment. tit.8. priuileg.22. num.34. & decis.53. n.11. & decis.289. num.8.* Cald. Pereira *de potestate nomin. in responso pro Duce Pastrana, vers. qua sententia.*

Si tamen aliquis occurrat dicendo prædictas Sum- 75
morum Pontificum confirmationes, tanquam ex certa scientia confirmare actum nullum, eique nouum robur tribuere, & validitatem, iuxta text. *in cap.1. in fine, de transact.* quod in hac confirmatione procedere notauit gloss. *in cap. quia intentionis, 29. de priuileg.* & sequuntur *ibi* omnes, & latè Dec. *in cap.2. de confirmat. vtili, à num.46.* & post alios Suar. *de legib. lib.8. cap.18. à num.12.* Respondebitur † confirmationem 76
ex certa scientia, & cum causæ cognitione illam dici, in qua insertus est tenor rei confirmatæ, & est expedita præcedente solita discussione, iuxta text. *in c. penult. de confirmat. vtili*, & quæ resoluunt Nicol. Garc. *de benefic. p.3. cap.2. n.226. cum sequentibus*, Cardinal. Tusch. *tom.2. littera C, conclus.341.* Aloys. Ricc. *in collect. decision. p.5. collect.1592.* Gutierr. *cons.11. n.7. & 8.* Cabed. *Lusit. decis.2. num.3. p.2.* & ideò operatur præsumptionem informationis in Principe, vt tenuit Rota *apud Farin. decis.180. num.2. tom.1. p.2.* quia non nisi causa cognita apponi potest, Molina *de primogen. lib.3. cap.3. num.12.* Menoch. *cons.1. num.434.* quod in huiusmodi confirmationibus non apparet, propter quod ex certa scientia esse concessas non est dicendum, cum non præsumatur, ex Hippol. *sing.37.*

Dato sine veri præiudicio, quod illæ confirmatio- 77
nes factæ fuissent ex certa scientia, & cum causæ cognitione, ac expeditæ præcedente solita discussione, adhuc nihil operarentur in tertij præiudicium, prout resoluit Nicol. Garcia *d. cap.2. num.241.* Nec supplerent erroneam, ac falsam informationem, ex Valasc. *consult.130. num.33.* Nec tollerent vitium subreptionis, vt per Molin. *de primogen. lib.2. c.7. num.15.* Gutierr. *cons.11.*

conf.55.n.53. Ludou. Rodolph. *de suprema, & absoluta principis potestate, c.5.n.13.* Nicol. Garc. *d.p.2.n.233.* Ioseph. de Sesse *Aragonia decis.55.n.7.tom.1.*

78 Quare non obstante prætenso priuilegio, post illius concessionem transactis iam centum annis, emanauit constitutio *cap. coram, de in integ. restit.* ex qua deprehenditur à tempore Innoc. III. qui an. Domini 1198. ad culmen supremi Pontificatus ascenderat, litem inter Bracharensem, & Toletanum Archiepiscopos super Primatiæ iure motam, & contestatam, & ad probationem deductam fuisse, id enim insinuant procemialia illius text. verba, ibi: *Coram felicis memoriæ Innocentio Papa prædecessore vestro,* &c. Et vt ex annalibus Hispaniæ deducitur, Rodericus Ecclesiæ Toletanæ Antistes summæ facundiæ, & auctoritatis vir, ab Alphonso Legionensi Rege Romam ad dictum Innocentium missus fuit an. 1212. vt significaret sibi cordi esse magnam expeditionem parare contra Sarracenos Christiani nominis hostes, dignareturque Sanctitas Sua pro Cruce signatis indulgentiam peccatorum concedere, eaque impetrata, & bello feliciter confecto, profligatis Sarracenorum copiis, rediens dictus Rodericus Romam an. 1215. ad Concilium Lateranense celebratum sub prædicto Innocentio, in quo etiam interfuit Ioannes Bracharensis Archiepiscopus, de Primatia Hispaniarum quæstio excitata fuit inter dictos Archiepiscopos, & cùm vnusquisque ad sui iuris confirmationem argumenta attulisset, ad sententiam non fuit causa deducta; sed causæ silentium imposuit Honorius III. datis super hoc litteris vnicuique directis de anno 1218. vt refert Illustriss. D. Roder. à Cunha *in histor. Archiepisc. Bracharens. part.2.cap.21. n.6. cum seqq.* plurimum tamen poterat Toletanus apud Pontificem, ei enim concessit, vt per decennium in tota Hispania suum Legatum ageret; & si ciuitas Hispalensis, quæ tunc temporis penes Sarracenos erat, ad Christianos rediret, subdita maneret Toletanæ Ecclesiæ. Concessit etiam facultatem dispensandi cum bastardis vsque ad numerum trecentorum, & quod nominare, & collocare posset Episcopos, & Sacerdotes in ciuitatibus à faucibus Maurorum ereptis, vt nobis est testis Francisc. de Pisa *en la historia de Toledo, lib.4. c.17.* & licèt maximam gratiam apud Pontificem fuisset assequutus, non tamen ei tributum fuit ius Primatiæ, nec super hoc sententiam, aut aliquam concessionem contra Bracharensem Ecclesiam assequi potuit.

79 Defuncto Innocentio, succedenteque Honorio III. *an. Domini* 1216. rescripsit Archiepiscopo, & Capitulo Bracharen. postulantibus per procuratorem suum concedi sibi restitutionis auxilium, & tempus assignari ad adducendas Romam depositiones testium, & munimenta ad instructionem causæ parata: quid in futurum actum fuerit, constabit è processu; scimus tamen postea cum Sarracenis tam in Lusitania, quàm in Castella pluries fuisse dimicatum, & Regem Sanctium huius nominis II. regno pulsum, pro eius restitutione missos ad Innocent. IV. Summum Pont. Lugduni ob Concilium ad instaurationem belli sacri commorantem, Antistites Bracharensem, & Conimbricensem, & decreto dicti Pontificis curam Regni commissam Alphonso Comiti Bononien. fratri dicti Regis, qui ei in Regno successit, vt deducitur ex text *in c. grandi, de suppl. neglig. Prælat. lib.6.* Constat etiam ex dictis annalibus, Alphonsum prædictum relicta Matilda vxore, cum qua comitatum Bononiensem fuerat assequutus, aliam duxisse; propter quod per annos duodecim Portugaliæ regnum interdicto à dicto Pont. supponitur. His processis, & aliis bellorum perturbationibus inter Reges Portugaliæ, & Castellæ excitatis, prosequi non potuit ius suum Bracharensis Ecclesia, nunquam desi-
80 stens à nomine Primaris, quod semper retinuit, & hucusque retinet. Sed † cùm omnis res ad vltimum statum reduci debeat, *c. consultationibus, de iurepatron.* iunctis quæ Cald. Pereira *de potestate eligend. c.5. n.1. & de renouat. emphyt. q.15. n.20. & sequenti,* & finis rerum, veluti ad sagittam scopus, attendi debeat, *l.1. C. de nouo C. faciendo,* glos. *in c. scientes, de censibus,* Franc. Molinus *de ritu nuptiarum lib.1. comp.4. n.6.* qui quidem in omni materia inspicitur, *l. illud, C. de collat.* Grammat. *dec.67. n.6.* Parlador. *lib.2. rerum quotidian.*
c.5. n.10. & † in beneficialibus præcipuè, in quibus 81
maximè consideratur, Gonzal. *ad reg.8. Concel. glos.5. §.2. n.12. & §.5. n.18. & glos.45. §.2. n.14.* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Curiæ Archiep. Neapolitanæ, c.100. vers. quod si, in nouiss. impress.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis.153. n.46. in 1. edit. & resoluit in 2. edit.* Anton. Monach. *Bonon. decis.36. num.13. cum seq.* Videndum igitur est, quomodo hac tempestate vigilantissimi Bracharensis Ecclesiæ Antistites in publicis actionibus, ac in præsentia Hispaniarum Regum Primatiæ dignitate, suoque iure liberè vsi fuerunt, quod ex infra scriptis exemplis dilucidè apparebit.

Anno post Christi natiuitatem 1558. ex Dominica- 82
na familia ad Archiepiscopatum Bracharensem promotus fuit vir ille eminenti virtute, ac summæ vitæ integritate præclarus D. Fr. Bartholomæus à Martyribus, spectata fide, singularique prudentia insignis. Qui etiamsi maximis prouentibus abundaret, ea exigua semper vsus fuit supellectili, tam paupertatem amplexus, vt præter indumenta sui Ordinis monachalia, quibus pro corporis vtebatur in dies necessitate, nihil habuerit vltra; non alta pendebant Arabica ornamenta, non cara tapeta, non vestiebantur parietes, non opiparis vescebatur mensis, non equorum, non curruum pompa vehebatur; sed solicitus tantum intendebat populum suum diuinis enutrire alimentis, sanctissimis corroborare exemplis, hospitalitatem asseruare, ac pauperibus subuenire, sicque à recta via aberrantes vitæ suæ integritate ad bene & christianè viuendum allexit. Habuit etiam flagrans saluandi animas desiderium, & in cognoscendis suæ diœcesis Ecclesiasticis personis maximam semper curã adhibuit, & ob id non sine magno labore Archiepiscopatum totum, qui sub se habet 1226. Parochias, personaliter visitabat. Verus hic Ecclesiæ Dei Antistes, non solum Sanctorum morũ exemplo, vitæ integritate, & summa charitate erga Christi pauperes in Bracharensi ciuitate vt verum sydus in firmamento collocatum floruit, sed etiam Primatiæ suæ ius, Bracharensis Ecclesiæ præeminentiam Domini prouidentiã in aduersantium conspectu ostendit, & ab eis vti talem venerari permisit, cùm in aliis omnibus humilitatem professus fuisset: cũ igitur ex Concilio Tridentino rediret, Sedemque suam peteret, Primatiali Cruce erecta per Toletanam ciuitatem liberè deambulauit, vt refert Oduardus Nonius de Leon *de rebus notabilibus Lusitaniæ, in eius vita.* Denique cum graue Episcopalis dignitatis onus sustinere nõ auderet, Archiepiscopatu renunciato, reseruata sibi tenuissima pensione, acceptoque iterum cubiculo Viennensi in oppido intra monasterium sui Ordinis à se constructũ, vitam feliciter cum morte commutauit, multis clarus miraculis, de quibus, eiusque vita librum edidit religiosissimus, & doctissimus P. Fr. Lud. à Sousa.

Post felicissimam illius Præsulis ex hac vita ad cœ- 83
lestem beatitudinem transmigrationem, & Illustrissimis DD. Ioanne Alphonso Meneso, & Fr. D. Augustino à Iesu, immediatè successoribus, vita functis, ex Goënsi Archiepiscopatu, Orientaliumque Indiarum Primatu, ad Bracharensem Ecclesiam Hispaniarum Primatiam euectus fuit illustriss. & Reuerendiss. D. D. Fr. Alexius de Meneses, omnibus ingenij, virtutisque dotibus ornatissimus, qui in Orientalium Indiarum infidelibus ad Christi Domini Fidem conuertendis, & improborum moribus corrigendis ita diligens ea vitæ sanctitate semper extitit, vt apud optimos, & bene de Repub. Christiana sentientes, summa in religione

fuerit

fuerit habitus, vt multis exemplis rerum ab eo præclarè gestarum testatur Reuerendissimus Fr. Anton. de Gouuea, Syrenensis Episc. in libro quem scripsit, typisque mandauit sub titulo *Iornada do Arcebispo de Goa.* Verus hic Ecclesiæ Dei Antistes, qui munitissimas arces dum clarissimus in India Orientali Primas, & Prorex extitit, ab hostium potestate eripuit, Gentilium idola confregit, eorum fana euertit, infractis animo barbaris Fidem annunciauit, Persis primus ab Apostolis Euangelij lumen intulit, schismaticos Malabares, qui ab Apostoli Thomæ temporibus ab Ecclesiæ gremio desciuerant, innumeris exhaustis laboribus ad matrem reuocauit. Postea Regis iussu coactus ex Orientali India ad Vlyssiponensem portum manu Domini gubernante felici cursu peruenit, vbi summa omnium lætitia, communique populi exultatione exceptus est. Accepta deinde Bracharensis Ecclesiæ, ad quam translatus fuit, possessione, Matritum ad vocationem Potentissimi Regis nostri Philippi III. petiuit, vbi ita inuictissimo, ac Catholico Regi charus euasit, vt omnia Regni negotia, magni scilicet ponderis, & momenti, eius singulari consilio, & prudentia expediri iusserit, qui dum diuinarum, & humanarum rerum scientia, ac sanctitate se admirabilem omnibus præbuisset, ibi eum mors inopina rapuit die 3. Maij 1617. ætatis suæ anno 58. cuius promerita magno animo, sanctaque vita dignissima, & memoria vigebunt hominum sempiterna, & omnium gentium, posterorumque sæculorum litteris clarescent, in illa præcipuè Catholicorum Regum Curia, vbi diem clausit extremum, & Primatiali dignitate, Cruceque erecta sepultus fuit in Toletano Archiepiscopatu, & in Hispanorum omnium conspectu: quod probatione non eget, cùm viua de hoc extet omnium memoria, & rem narrat D. Acuña *in historia Ecclesiastica Archiepiscopor. Brachar. p.2. cap.101. num.11. pag.449.*

84 Alter nunc datus est eidem Ecclesiæ dignissimus Præsul, Illustrissimus scilicet Dominus D. Alphonsus Hurtado de Mendoza, vnus totius Lusitaniæ nobilitatis instar, illustrissimorum Primatuum excellentissimus Princeps, & inter excellentissimos Principes illustrissimus Primas, qui ob admirabilem vtriusque Iuris scientiam, & rerum gerendarum peritiam, aliasque insignes animi sui dotes, intra breuem temporis cursum Conimbricensis Academiæ Rector, inde ad supremum Regij Status Consilium adscitus, mox grauissimi, quod Conscientiæ vocant, Tribunalis Præses; deinde Egitaniensis Ecclesiæ Præsul; hinc ad Conimbricensem Episcopatum translatus, postremò Bracharensis Archiepiscopus, Hispaniarumque Primas, Diis, hominibusque fauentibus anno 1618. creatus est, nimirum, vt quot nostræ Lusitaniæ sunt partes, totidem faceret monumenta virtutis suæ. Hic dignissimus Præsul non minus laudabiliter, quàm constanter Vlyssipone anno 1619. coram Rege Catholico Philippo III. ibi tunc commorante, ac in vniuersi ferè Orbis conspectu Primatus sui ius defendit, inuiolatumque conseruauit, ac aduersantes cum summa gentis nostræ lætitia, & totius Lusitaniæ gratulatione, excommunicationis telo coërcuit, illi etiam Apostolici Legati sententia suffragante, cuius oculatus testis ego sum, D. Acuña *in dicta historia Eccles. p.2. c.103. n.4. pag.458.*

85 Nouissimè illustrissimus, & Reuerendissimus D. D. Sebastianus de Mattos de Noronha, ipsius Bracharensis Ecclesiæ Archiepiscopus, Bracharæque Dominus, ac Hispaniarum Primas, sui Primatialis iuris acerrimus defensor extitit, qui è nobilissimo, ac Regio Noronio genere ortus, præclaroque ingenio ornatus, in Conimbricensi Academia, me tunc studente; & vidente, Doctoratus gradum in Iure Canonico gloriosissimè est adeptus. Deinde postquam Conimbriæ contra hæreticam prauitatem Inquisitor Apostolicus designatus Duriminearn prouinciam visitauit, è supremo & generali sancti Officij consilio in Episcopum Eluensem promotus fuit, in quo Episcopatu ita egregiè circa Pastorale officium se gessit, Synodumque Diœcesanam celebrauit, necnon Primarias constitutiones tanta eruditione in lucem edidit, vt Rex noster PHILIPPVS IV. tanti Præsulis prudentiam & vigilantiam admiratus, cum omni honorum genere vt dignissimum, ita ornatissimum ad Bracharensem Ecclesiam nominauerit, obtentaque Sedis Apost. gratia, incunctanter Pacensem adiuit ciuitatem (vulgò *Badaiox*) Fidei iuramentum præstiturus, eoque emisso in manibus D. Gabrielis Ortiz Sotomaior meritissimi illius ciuitatis Episcopi, tota applaudente ciuitate, & pulsatis campanis pro tanti Primatis reuerentia, statim coram omnibus Rochetto discooperto, à pectoreque Primatiali Cruce pendente sese exhibuit videndum, & inuidendum, & iure suo vtens continuata antecessorum possessione ipsum Episcopum, cæterosque adstantes, deinde peragratam ciuitatem, nemine contradicente patenter benedixit. Postea cum ciuitatem peteret Bracharensem Primatiali Cruce præeunte per Episcopatus & Archiepiscopatus securus ingrediẽs, variisque in ciuitatibus splendido acceptus apparatu, solemni pompa sub pallio, tota comitante nobilitate & Capitulo, fuit ad Cathedralem vsque Ecclesiam comitatus, & ipsam Bracharensem ciuitatem feliciter ingressus, solito iustitiæ zelo, & eximia in pauperes liberalitate, ministerio suo, & labori seruire incœpit indefessus, & haud senilibus annis ad ea peruenit, ad quæ effœta ætate viri per summam contentionem ascendisse tanquam ad honoris culmen gloriantur. Deinde an. 1637. per Tudensem Episcopatum Primatiali incedens maiestate frequentes hominum concursus videndi studio turmatim irruentes benedicens, cum Hispaniarum Primatem pleno ore publicè acclamabant. Eique velut Primati suo profundam reuerentiam exhibuerunt in oppido Baionæ, per quod pulsatis campanis, & bellicis tormentis ab arce exoneratis, pro debita Primatialis Dignitatis reuerentia, Cruce præeunte ingressus est, tota nobilitate comitante, & in monasteriis Oiæ, & Guardiæ tanquam Primas receptus fuit cum hymno, *Te Deum laudamus*, & ab Altari solemniter populum benedixit, idemque fecit variis in locis eundo, & redeundo. Nunc verò hoc præsenti anno 1638. dum Pastorali, incredibilique solicitudine gregi inuigilaret, ecce Rex noster pro negotiis magni ponderis, & momenti ad hanc Matritensem Curiam illum aduocat: iter statim, Regio mandato obtemperans, Patriarchali Cruce præeunte aggreditur, eaque erecta ac benedictione passim emissa per Abulensem, Salmanticensem, & Segobiensem Episcopatus, necnon per ipsum Toletanum Archiepiscopatum frequenti omniũ conspectu sine contradictione ingreditur, & in hac Curia, & coram ipsomet Rege in publica audientia cum eadem Patriarchali Cruce ad pectus pendente, necnon Rochetto discooperto (quæ sunt Primatialis Dignitatis extra propriam diœcesim, & prouinciam insignia) omnibus videntibus, & me quoque tanquam oculato teste non semel conspiciente, hoc eodem anno publicè incedit; quod adhuc nemo ex prædecessoribus ita intrepidè, & virili animo fuit assequutus.

Arduam certè, & viribus meis imparem iudico 86
quæstionem, præteritis sæculis adeo disceptatam, & præsentibus penitus consepultam, licèt sciam calumniis obnoxiam, & nihil tam probè, aut prouidè hîc dici, quod non ex Seneca vellicare malignitas possit: hic autem non ambitio priuata, sed publicus Regni, & patrius honos est disputationis argumentum, quod in sacra pagina commendatur, ab Isaia *cap.24.* præcipiente, *gloriam meam alteri non dabo*, & c.4. Baruch. *ne tradideris alteri gloriam tuam, dignitatem genti alienam*; prædo enim sui iudicatur, qui honorem à virtute profectum cum iactura sua alteri relinquit, *cap. Sacerdos,*

dos, 1. quæst. 2. cap. nolo, 12. quæst. 1. Chassan. *in catalogo gloriæ mundi, part. 1. consid.* 55. cum pro Religione, pro Rege, pro patria, pro parentibus defensionem suscipere, legitimum, ac naturale ius sit, idque omni æuo vter alteri præferendus esset decertatum, & controuersum extitit apud omnes gentes, *l. ius gentium, Instit. de iure natur.* Sicuti de Scythis cum Ægyptiis, vel cum Phrygibus huiusmodi quæstionem multis & diu agitatam scribunt Herod. *lib.* 2. & Trog. Pomp. *lib. item* 2. & in dirimendis circa primas sedes excitatis controuersiis multi excellentes vtriusque iuris Doctores disputationes, & consilia in lucem ediderunt, ex quibus quæstionem inter Duces Florentiæ, & Ferrariæ rectiant Com. Natal. *lib.* 14. *in fine*, Port. *cons.* 567. Decian. *cons.* 19. *lib.* 3. Marzar. *cons.* 26. & inter Duces Mediolanenses, & Sabaudiæ aliam recenset Ægid. Boss. *in praxi, tit. 1. de Principe.* Et inter Ducem Burgundiæ, & Andegauensem refert contentionem super sedem Boët. *de auctoritate magni Consilij, n* 110. *&* 207. & inter Marchionem de Transio, & Vicecomitem de Tallardo, Ioan. Garsia *de nobilit. glos.* 35. *n.* 59. Deus enim Opt. Max. *Matth.* 24. *Luc. & Marc.* 10. vt flagitiosum, & turpe prohibet cum aliorum damno primas cathedras, primas in foro salutationes, primas in rebus publicis sedes more Pharisæorum populari gloria exquirere, & cum eis tumescere.

Post primam huius tract. impressionem pro iure 87
Bracharensis Primatiæ tractatum integrum edidit Illustriss. Roderic. à Cunha, cui titulus est *de Primatu Ecclesiæ Brackarensis*, & eleganter de ea egit Sebast. Cæsar *in relect. de Ecclesiast. hierarchia, part. 1. disputat. 4. §. 5. per tot.* aliqua tetigere Cald. Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 22. num. 5.* Anton. de Sousa de Macedo *in libro*, quem inscripsit, *Flores de Hespaña, cap. 9. excell. 13.* Emman. de Faria *in epit. histor. Portugal. part. 4. cap. 13.* Gasp. Stat. *de antiquit. Lusit. cap. 57.* qui omnes post hæc scripta, & impressa pro Bracharensi Ecclesia latè decertarunt; quamuis minus bene pro Toletano scripserint Garc a Loaysa *in nosis ad decretum Gundemari.* Gasp Carrillo de Villalpando *in comment. ad Conc. cap. 2?.* Thomas Tamayo de Vargas *en sus nouedades antiguas de España, nouedad. 6.* Mich. Ferrus *in tract. de præcedent. Ecclesiast. q. 4. n. 8. cum seqq.* Filesac. *de sacra Episcop. auctor. cap. 9. §. 13. fol.* 124. Alzed. *de præcell. Episc. dignit. p. 1. c. 10. à num. 44.* Ioan. Moren. *de patriarch. origine, exerc.* 32. & nouissimè Illustriss. D. Didacus de Castejon Castellæ Præses in particulari tract. à se hac de re edito, & Matriti impresso de anno 1643. vbi in princ. plures alios idem tenentes refert.

TITULUS QUARTUS.

De Archiepiscopali præstantia, eiusque auctoritate in suffraganeos, & eorum subditos, ac in tota Prouincia.

SUMMARIUM.

1 *Archiepiscopus licet respectu Ordinis in substantia nihil plus habeat quàm Episcopus, respectu tamen executionis, & exercitij maiorem habet solicitudinem.*
2 *Archiepiscopus in subditos suffraganeorum nullam habet potestatem, nisi in casibus à iure expressis.*
3 *Electum in Episcopum Archiepiscopus confirmat.*
4 *Electione non celebrata intra tres menses iustos, tamen impedimento cessante, ab iis qui eligere debuerant, eligendi potestate ea vice carebant, & deuoluebatur ad Archiepiscopum superiorem proximum.*
5 *Electo confirmato in Episcopum Archiepiscopus Metropolitanus in consecratione interuenire debebat, vel eam committere.*
6 *Metropolitani ad consecrationem debent concurrere omnes Suffraganei.*
7 *Suffraganei vocati ab Archiepiscopo pro consecratione alterius Suffraganei, tenentur.*
8 *Episcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus, intra duos, vel tres menses proprij Metropolitani præsentiam visurus accedere tenetur.*
9 *Archiepiscopus potest iniungere suis suffraganeis vt seruare faciant quod seruatur in Metropolitana.*
10 *Concilij Prouincialis causa celebrandi Archiepiscopus vocat Episcopos Suffraganeos.*
11 *Absentiam Episcopi Suffraganei probat Archiepiscopus in scriptis.*
12 *Archiepiscopus potest compellere Episcopum ad faciendum id quod debet.*
13 *Synodum vt faciat quotannis potest Archiepiscopus Episcopum compellere.*
14 *Episcopum negligentem in erectione seminarij potest Archiepiscopus compellere.*
15 *Suspendere, interdicere, & excommunicare potest Archiepiscopus Episcopum.*
16 *Vicarius generalis Archiepiscopi potest suffraganeum suspendere, interdicere, & excommunicare, non præsente Archiepiscopo.*
17 *Vicarium, vel officialem Episcopi suffraganei, subsistente rationabili causa potest Archiepiscopus excommunicare.*
18 *Causæ rationabiles excommunicandi Vicarium Episcopi Suffraganei, quæ sint, referuntur.*
19 *Negligentia Episcopi, circa id quod facere debet, deuoluere facit iurisdictionem ad Archiepiscopum.*
20 *Instituere præsentatum si nolit Episcopus, ipsum instituit Archiepiscopus proximus superior.*
21 *Episcopo negligente in executione vltimarum voluntatum, Archiepiscopus exequitur.*
22 *Metropolitanus adiri potest vt Episcopum cogat Iudici sæculari auxilium, quod denegauit, exhibere.*
23 *Absoluit Archiepiscopus quem Episcopus non vult absoluere.*
24 *Dispensationem debitam Episcopo denegante, potest Archiepiscopus dispensare.*
25 *Vicarium constituere potest Archiepiscopus cogere Episcopum, quando non est idoneus ad regendum, vel commode regere non potest.*
26 *Negligentiam Episcopi exempti non potest supplere Archiepiscopus.*
27 *Index est ordinarius omnium Episcoporum suæ prouinciæ Archiepiscopus.*
28 *Archiepiscopus de ciuilibus tantum causis Suffraganeorum cognoscere potest.*
29 *Dispensare in votis & iuramentis Episcoporum Suffraganeorum potest Archiepiscopus.*
30 *Discordia vbi est inter Episcopos suffraganeos super perceptione iurium Episcopalium in Ecclesia, quæ est sita in confinibus duarum diœcesum, potest Metropolitanus eos cogere vt concordent.*
31 *Iurisdictionem in subditos suffraganeorum potest Archiepiscopus exercere in concernentibus totam prouinciam.*

32 *Archiepiscopus enim in prouincia sua iurisdictionem exequitur, potest punire subditos suffraganei notorios iniuriantes sibi, nunciis, ac familia sua.*
33 *Punire potest Archiepiscopus deuiantes a consuetudine Metropolitana Ecclesia in diuinis Officiis.*
34 *Metropolitanus tanquam delegatus Papa ad querelam Episcopi procedit contra Canonicos sui Suffraganei cessantes a Diuinis sine causa rationabili.*
35 *Crimina quando sunt notoria, potest Archiepiscopus punire subditos Suffraganeorum in tota prouincia.*
36 *Iurisdictionem in prouincia potest exercere Archiepiscopus, consuetudine sibi permittente.*
37 *Quastores eleemosynarum per totam prouinciam mittere potest Archiepiscopus pro fabrica Ecclesia Metropolitana.*
38 *Edictum per totam prouinciam potest mittere Archiepiscopus in casibus ad suam iurisdictionem pertinentibus.*
39 *Crucem ante se deferre potest Archiepiscopus in tota sua prouincia, etiam in locis exemptis intra prouinciam.*
40 *Pallio uti potest Archiepiscopus intra quamlibet Ecclesiam prouincia sua.*
41 *Pallio quibus diebus, & actionibus uti possit Archiepiscopus, ostenditur.*
42 *Benedicere populo per totam prouinciam potest Archiepiscopus.*
43 *Officia diuina in Pontificalibus celebrare potest Archiepiscopus in prouincia, etiam in loco exempto.*
44 *Indulgentias potest concedere Archiepiscopus per totam suam prouinciam, etiamsi non sit in actu visitationis, dummodo statutum generalis Concilij non excedat.*
45 *Pradicationis officium aliquibus interdicere potest Archiepiscopus per totam prouinciam.*
46 *Visitare prouinciam, & procurationem à subditis Suffraganeorum exigere potest Archiepiscopus.*
47 *Confessiones subditorum Suffraganeorum potest Archiepiscopus audire dum actu visitat.*
48 *Absoluere subditos suffraganeorum, tam per se, quàm per alios, potest Archiepiscopus dum visitat eorum diœceses.*
49 *Ordinare non potest Archiepiscopus, nec concedere litteras dimissorias dum actu visitat.*
50 *Iurisdictionem fori contentiosi in subditos Episcopi Suffraganei exercere non potest Archiepiscopus.*
51 *Dispensare in foro conscientia potest Archiepiscopus dum visitat diœcesim Suffraganei audiendo Confessiones in pœnitentialibus.*
52 *Absoluere ab haresi, & casibus concessis Episcopo in* Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 6. *potest dum visitat Archiepiscopus subditos suffraganei.*
53 *Confirmare electum confirmandum ab Episcopo suffraganeo potest Archiepiscopus, si Ecclesia suffraganea vacat.*
54 *Iurisdictionem potest exercere Archiepiscopus, & vacante sede Metropolitana, Capitulum, si Ecclesia Cathedralis non habet Capitulum actu, sed habitu, & quando nullus Canonicus est in sacris, &c.*
55 *Abbates, & Regulares Pralatos negligentes potest Archiepiscopus tanquam Sedis Apost. delegatus compellere, vt pradicatio Euangelij fiat in Ecclesiis Parochialibus subiectis monasteriis in nulla diœcesi existentibus.*
56 *Seminarij vnum, vel plura Collegia potest Archiepiscopus cum duobus antiquioribus suffraganeis in prouincia erigere ob Ecclesiarum paupertatem.*
57 *Regulares potest Archiepiscopus tanquam Sedis Apost. delegatus conuocare, in cuius prouincia monasteria sub immediata Sedis Apostol. protectione sita sunt, si sint negligentes exequi decretum* Concil. Trid. sess. 25. de Regular. cap. 8.
58 *Monachos, & alios Regulares vagabundos, & apostatas potest Archiepiscopus in tota prouincia admonere, vt redeant ad sua monasteria, &c.*
59 *Exules facere à tota prouincia delinquentes in sua diœcesi potest Archiepiscopus.*
60 *Vicarium, seu officialem deputare potest Archiepiscopus in Ecclesia suffraganea, si infra octo dies post mortem Episcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit.*
61 *Appellationis in causa cognoscit Archiepiscopus inter subditos Suffraganeorum.*
62 *Episcopus si promoueatur in Archiepiscopum, an sit Iudex appellationis à sententia quam ipse protulit dum erat Episcopus.*
63 *Appellari potest ab Episcopo ad Archiepiscopum non solum in spiritualibus, sed etiam in tēporalibus.*
64 *Appellari potest ad Archiepiscopum, etiamsi Episcopi iurisdictio fuerit a Papa excitata in ea causa in qua Episcopus protulit sententiam.*
65 *Archiepiscopus potest cognoscere etiam inter illos, qui sponte offerunt se liti super illa re, de qua est appellatum, non autem inter eos inuitos.*
66 *Appellationis in causa interlocutoria Archiepiscopus pronuncians bene appellatum, remanet iudex in toto negotio principali.*
67 *Appellatur ad Papam, & non ad Archiepiscopum in causis S. Fidei.*
68 *Archiepiscopus non cognoscit in causa appellationis quoad illos, qui partes non fuerunt.*
69 *Sententia de nullitate non potest cognoscere Archiepiscopus inter subditos Suffraganeorum absque appellatione.*
70 *Restituere in integrum non potest Archiepiscopus aduersus sententiam Episcopi.*
71 *Episcopi à delegato non appellatur ad Archiepiscopum, sed ad Episcopum delegantem.*
72 *Archiepiscopus conuenit subditum sui Suffraganei Episcopi coram ipso.*

ARCHIEPISCOPVS (de cuius nominis etymologia, & origine egi suprà, *tit. 1. c. 6. à n. 10.*) quamuis respectu Ordinis in substantia, id est, respectu characteris, nihil plus habeat, quàm Episcopus, respectu tamen exequutionis, & exercitij maiorem habet solicitudinem, Card. Zabarel. *in Clem. Archiepiscopo, n. 7. de priuileg.* & præcellit cæteros Episcopos honore. Gemin. *in c. per singulas, il 2. quæstione 3.* & est persona magis priuilegata, *c. seruatis, & c. igitur, 25. quæst. 2.* præstantia aliquando appellatur Archiepiscopalis dignitas, *c. fin. de purgat. Canon.* nonnunquam auctoritas Metropolitana, *c. de his, 12. distinct. c. fin. 51. dist. c. soliciendinem, de appellat.* alibi dicitur Metropolitanicum ius, *c. cùm à nobis, de arbitr. auth. de Ecclesiast. titul. in princ.* nouissimè Mich. Ferr. *in tract. de præcedent. Ecclesiast. quæst. 4. num. 2.* 1

Sed cum Archiepiscopus in subditos Suffraganeorum nullam habeat potestatem, nisi in casibus expressis in Iure, *c. Romana, c. venerabilibus, de sentent. excommun. in 6. c. 1. de supp. neglig. Prel. eod. lib.* Iacobat. *de Concil. lib. 2. art. 5. num. 34.* Gambar. *de officio Legati à latere, lib. 2. num. 33.* Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 22. num. 37.* vbi *n. 102.* aduertit quod vbicunque Archiepiscopus intendit procedere contra subditum Suffraganei sui in aliquo casu de expressis in iure, tenetur in sua citatione exprimere casum ipsum exceptum, per quem concludatur sua iurisdictio, cùm aliàs possit citatio huiusmodi sperni, & citatus comparere non teneatur, Scacc. *de appellat. q. 8. sub n. 98. decis. 4.* Quarant. *in summa Bullarij, verb. Archiepiscopi auctoritas, n. 12.* & Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. Neapol. c. 70. alias 71. n. 7.* quem refero Ego ipse *in collect. ad c. pastoralis, n. 3. de officio Ordin.* & dicit Felin. *in c. pastoralis, sub n. 3. de rescriptis,* 2

pris, prout eum refert Prosper de Aug. *in addit. ad Quarant. d. verbo*, esse periculosum asserere idem esse in similibus, prout Archiepiscopi auctoritas in fine, & demum Archiepiscopum habere limitatam iurisdictionem in causis subditorum sui Suffraganei, asserit Sigism. Scac. *de appellat. q. 17. limit. 47. memb. 3. n. 7. & quaest. 19. remed. 1. concl. 6. n. 85. post princ.* cuius quidem iurisdictio Archiepiscopi ita est restricta ad causas appellationum, vt in subditos sui Suffraganei nullam habet iurisdictionem, etiam ipsis volentibus, nisi accedat consensus Suffraganei, idem Scac. *d. tract. q. 19. remed. 2. n. 54. & q. 17. limit. 47. memb. 3. n. 11.* ideo operæ pretium duxi in compendium redigere quanta sit auctoritas Metropolitani in Suffraganeos, eorumque subditos, & in tota prouincia, & incipiendo à personis Suffraganeorum.

3 *Prima* præstantia erat, quod electum in Episcopum Archiepiscopus confirmabat, *c. 1. 64. dist. c. innotuit, & in c. cum dilectus, de elect. c. inter corporalia, de translat. Episcopi, c. qua fronte, de appellat.* Sbroz. *de Vicario Episcopi lib. 2. q. 70. n. 1.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, num. 2. versic. prima.*

4 *II.* Præstantia erat, quod electione non celebrata infra tres menses, iusto tamen impedimento cessante, ab iis qui eligere debuerant, eligendi potestate ea vice carebant, & deuoluebatur ad Archiepiscopum superiorem proximum, *c. ne pro defectu, de elect. c. quanquam, eod. tit. in 6.* Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, n. 3. vers. secunda*, vbi obseruat quod antea deuoluebatur ad Papam, per *c. dilectus, de concess. prebend.*

5 III. Præstantia erat, quod confirmato electo in Episcopum Archiepiscopus in consecratione sui Suffraganei interuenire debebat, vel eam committere, nec alij Episcopi sine eius mandato consecrare debebant, vt habetur 64. & 65. *dist. c. qui in aliquo, 51. dist. c. suffraganeis, de elect. c. si Archiepiscopus, de tempor. ordin.* cum similibus citatis à Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, n. 3. versic. quarta*, vbi obseruat Metropolitanos hodie hac auctoritate non vti, quia prouisio fit à Papa, & sic ab ipso Pont. promotum inferiores non consecrare ait sine eius licentia, quæ datur in ipsis litteris promotionis, vt à quocumque Catholico Episcopo consecretur.

6 IV. Præstantia est, quod ad consecrationem Metropolitani debent concurrere omnes Suffraganei, *c. qui in aliquo, in fine, 51. distinct. c. si Archiepiscopus, cum seq. de temp. ordin.* Quarant. *d. verb. Archiep. auctoritas, n. 4. versic. sexta*, Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepis. Neapol. c. 70. secundum Romanam impress. n. 26.* Ego ipse *in collect. ad dict. c. si Archiepiscopus, n. 2.*

7 V. Præstantia est, quod vocati Suffraganei ab Archiepiscopo pro consecratione alterius Suffraganei tenentur accedere, *c. non debet, cum seq. 65. dist. d. c. si Archiepis.* Quarant. *dict. verb. Archiep. auctoritas, n. 4. vers. septima*, Marc. Anton. Genuen. *d. c. 70. n. 17.* obseruantes quod vbi vult Metropolitanus, ibi consecrari debet. Ego ipse *in collect. ad d. c. si Archiepiscopus, n. 6.*

8 VI. Præstantia est, quod Episcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus intra duos, vel tres menses, proprij Metropolitani præsentiam visurus accedere tenetur, vel impeditus scribere, vt ab eo monitis Ecclesiasticis instructus plenius quid obseruare debeat, recognoscat, *c. quam longe, 63. distinct.* Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, n. 6.* Marc. Anton. Genuens. *d. c. 70. n. 28.* obseruantes Archiepiscopum dici patrem Episcoporum, & illi maximam obedientiam & reuerentiam præstare debere Suffraganeos, vnde *in Caeremon. Episc. nuper edito c. 4.* fuit decretum quod præsente, seu adueniente Metropolitano cesset Episcopus à benedictionibus priuatis; & in Concilio Mediolanensi V. vbi de Episcopis habetur, quod illi coram suo Metropolitano non possunt deferre Rochettum detectum, & hodie *in caeremoniali Episcoporum lib. 1. c. 3.* pariter habetur Episcopos in congregationibus Concilij Prouincialis coram Archiepiscopo vti posse Rochetto cooperto cum mozzeta.

VII. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest iniungere suis suffraganeis, vt seruari faciant quod seruatur in Metropolitana Ecclesia, *c. dilectus, lib. 2. de simon.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, n. 7. versic. decimum*, Marc. Anton. Genuens. *d. c. 70. n. 21.* vbi obseruat text. illum *in d. c. dilectus*, procedere vt possit iniungere, quæ de Iure seruanda sunt, nempe vt subditi caueant à labe simoniaca, iuxta terminos dicti textus.

VIII. Præstantia est, quod Archiepiscopus vocat Episcopos Suffraganeos ad Concilium Prouinciale, 18. *distinct. per totam.* Concil. Trident. *sess. 24. de reform. c. 2.* Marc. Anton. Genuen. *d. c. 70. n. 22.* In quo ipse est præsidens, *c. placuit, 18. distinct. gloss. verb. exceptis, in c. pastoralis, de Officio Ordin.* & est caput Concilij, Abb. *in cap. graue, n. 8.* & Imol. *num. 10. de prebend.* Card. Alex. *in cap. si quis Episcoporum, 18. distinct.* ac omnibus Episcopis, Prælatis, & Clericis Prouinciæ præesse dicitur, Beroi. *in cap. 1. de iudic.* & est iudex principalis in Concilio, *cap. 1. 34. dist.* ipse habet principaliter iudicare de consilio aliorum Episcoporum, Card. Alexand. *in cap. de eo, 50. dist.* & latè de Concilio Prouinciali agit Quaranta *in summa Bullarij, verb. Concilium Prouinciale.* 10

IX. Præstantia est, quod Archiepiscopus probat in scriptis absentiam Episcopi Suffraganei, Concil. Trident. *sess. 6. de reform. c. 3. & sess. 21. etiam de reform. c. 1.* Quarant. *de verb. Archiepiscopi auctoritas, n. 7. vers. vndecimum.* Et absque legitima causa eo non residente, Archiepiscopus potest applicare fructus fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus locis, & crescente contumacia, denunciare summo Pont. iuxta prædicta decreta Concilij Trid. *& Constit. Pij IV.* incip. *De salute gregis, pridie Nonas Septembr. 1560.* Quarant. *vbi supra, vers. duodecimum.* 11

X. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest compellere Episcopum ad faciendum id, quod debet, Abb. 12
in cap. si quis contra clericum, num. 40. de foro compet. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, n. 9. vers. 14.* Marc. Anton. Genuens. *dict. c. 70. n. 3.* Vnde † poterit 13
compellere Episcopum ad faciendam Synodum quotannis, *cap. sicut, de accusat.* & eum cogere vt constituat œconomum, *cap. in noua, 16. q. 7. & cap. cum simus 9. quaest. 3.* Sbroz. *de Vicario Episcop. lib. 1. quaest. 46. n. 4.* Et Archipresbyterum ruralem, *cap. fin. de officio Archipresbyt.* & denique † poterit cogere Episcopum 14
negligentem in erectione Seminarij, ex Concil. Trident. *sess. 23. de reform. c. 28.* & sic de similibus.

XI. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest 15
Episcopum suspendere, interdicere, & excommunicare, *cap. 1. §. fin. de officio Ordin. in 6. cap. venerabili*, vbi Abb. *de sent. excomm.* Lancelot. Conrad. *in templ omnium iudic. lib. 2. cap. 4. sub n. 28.* Ruzz. *de Synodo part. 1. num. 45. 46. & 47.* vbi tenet quod Episcopus omittens congregare Synodum, est suspendendus ab executione officij, & poterit suspendi per Archiepiscopum, cui subest Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, num. 8. vers. 13.* Marc. Anton. Genuens. *dict. cap. 60. num. 5.* vbi obseruat in coërcitione Suffraganeorum debere Archiepiscopum seruare formam *cap. 2. de offic. delegat. in 6.* videlicet quod primò debet prohibere ingressum Ecclesiæ, vel Sacerdotale ministerium interdicere, deinde poterit suspendere ab officio, vltimo loco excommunicare, additque idem Genuens. cum Ioan. Andr. & Domin. *in d. c. 1.* hoc ita seruari debere, licèt Episcopus adhuc non fuerit consecratus; excommunicationem tamen in Suffraganeum latam contra talem formam tenere. Amplia primò † in Vicario Archiepiscopi, vt possit 16
Suffraganeum suspendere, interdicere, & excommunicare, sed absente Archiepiscopo, non præsente, *d. §.*

fin. Bertachin. de Episcopo, part. 7. lib. 4. tit. de Vicario Episcopi, quæst. 10. Pichard. inter consilia Menochij 55. num. 187. Sbroz. de Vicario Episcopi, lib. 5. quæst. 58. num. 3. nisi Episcopus non fuerit consecratus, quia tunc à Vicario etiam præsente Archiepiscopo excommunicari poterit, Archid. Domin. & Franc. dist. §. fin. Cuch. instit. Can. lib. 4. tit. de consecr. Episcopi, num. 6. & tit. de Vicario Episcopi, num. 125.
17 Sbroz. d. num. 7. Ampliа secundò, † vt Archiepiscopus possit excommunicare Vicarium, vel Officialem Episcopi Suffraganei, subsistente causa rationabili, cap. 1. & ibi gloss. verb. rationabili, de officio Vicar. lib. 6. Archid. in cap. 1. in verb. iurisdictione, de officio Ordin. eod. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 59. num. 9. Causas autem rationabiles excommunicandi Vicarium recenset gloss. in dict. cap. 1. & ibi Archid. & Gemin. num. 6. in princ. videlicet quando Vicarius impedit causam appellationis delatam ad Archiepiscopum, vel si delinquit circa officium commissum, si præter in iis, quæ sunt iurisdictionis, si vterentur iurisdictione Episcopi sui, excommunicatur; si non seruat Sedis Apostol. priuilegia, & sit criminosus, & incorrigibilis, refert Sbroz. loco proximè citato.

18 Verùm propositio illa quod Archiepiscopus sit Iudex Vicariorum generalium suorum Suffraganeorum, quando delinquunt in officio, non est indistinctè accipienda, sed distinguendi sunt duo casus cum Lotter. d. lib. quæstione 55. num. 100. Prior est quando Vicarius ita delinquit in officio vt offendat iurisdictionem Metropolitani, veluti si nolit deferre appellationi ad eundem legitimè emissæ, vel illius inhibitionem spernat, & tunc fatemur Archiepiscopum posse eum coërcere censura Ecclesiastica, & hic est verus sensus c. 1. de offi. Vic. lib. 6. qui venit coniungendus cum alio text. eiusdem Innocent. IV. in eadem controuersia inter Archiepiscopum Remen. & eius Suffraganeos, siue eorum Officiales, in cap. Romana, in princip. de appellat. Alter est si deliquit in officio præiudicando simpliciter partibus & iustitiæ, & hoc quidem casu nisi propter notorietatem, & grauitatem criminis facta sit deuolutio, cognitio, & punitio pertinet ad ipsum Episcopum, qui habet facultatem à Iure, prout quiuis alius Magistratus, coërcendi Officialem suum appellatione remota, leg. nulli Officialium, Cod. quorum appel. non recip. registrata per Gratianum in cap. ei qui appellat, §. nulli autoque, 2. quæstione 6.

19 XII. Præstantia est, quod per negligentiam Episcopi circa id, quod facere debet, deuoluitur iurisdictio ad Archiepiscopum, cap. cum summus 9. q. 3. cap. 1. §. roteria, de censib. in 6. in ratione decidendi, & est communis, de qua testatur Felin. in c. Pastoralis, n. 6. de offi. in Ordin. dicens sic tenere vniuersum, refert & sequitur Marc. Anton. Genuens. d. c. 70. n. 4. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, num. 51. Gambar. de offic. & potest. Legati de latere, lib. 2. tit. de variis Ordin. nominibus, n. 32. Ego ipse in Collectan. ad cap. Pastoralis 11. n. 8. decis. 1525. n. 2. vbi num. 1. docet Episcopum posse cogere Suffraganeum ad compellendum subditos suos pro perhibendo testimonio, & alia opportuna in causis faciendo, & Episcopo negligente posse vtrumque cogere, & decis. 1237. n. 2. vbi quod ius cogendi testes, & alios, non sibi, sed Episcopo Suffraganeo in subditos, non est penes Metropolitanum, nisi in casu negligentiæ Episcopi Suffraganei. Quicquid teneat Abb. in c. si quis contra clericum, n. 7. & in repet. à n. 40. de foro compet. aduertit Prosp. de Augustino in addit. ad Quarant. citato n. 41. lit. M, post Puin. quem refert de Visitat. p. 5. q. 5. quod propter negligentiam solam non deuoluitur iurisdictio ad Archiepiscopum, nisi post terminum assignatum per ipsum Archiepiscopum; quando tamen crimina non
20 sunt notoria. Hinc colligo primò, quod † si Episcopus voluerit instituere præsentatum, ipsum instituet superior proximus, id est, Archiepiscop. Abb. in c. ex parte, de concess. præb. Roch. de iurepatron. pro eo quod de diœcesani consensu, quæst. 5. n. 12 Mandos. reg. 7. sub n. 13. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 25. cap. 13. n. 475. Ego ipse in Collect. ad c. nullus 17. num. 2. de iurepatron. ab Episcopo tamen exempto & Papam fit deuolutio, Campan. d. cap. 13. num. 484. ad in beneficiis Curatis debet instituere infra duos menses, aliàs patroni possunt adire Archiepiscopum, qui instituet, ex Constit. Pij V. incipit In conferendis, sub dat. 16. Maij 1567. quam refert Quarant. verb. beneficiorum parochialium collatio. Secundò colligo † 21
Episcopo negligente in executione vltimæ voluntatis Archiepiscopum exequi, vt per Abb. in d. cap. pastoralis, in princ. Lancel. Conrad. in templo omnium iudicum, lib. 5. cap. 4. sub num. 25. Marc. Anton. Genuens. d. num. 4. Ego ipse d. n. 8. vers. veluti. Spin. in speculo testament. gloss. 28. n. 42. Matta de iurisd. part. 2. cap. 10. n. 4. nouissimè Franc. Carp. de executorib. testamentar. lib. 1. cap. 52. num. 77. Tertiò colligo † Me- 22
tropolitanum adiri posse, vt Episcopum cogat iudici sæculari auxilium, quod abnegauit, exhibere, vt per Couar. pract. c. 10. sub num. 10. quem refero Ego ipse d. n. 8. Quartò colligo † Archiepiscopum absoluere 23
quem non vult absoluere Episcopus, cap. ad reprimendam, de officio Ordin. Quintò colligo † Episcopo de- 24
negante dispensationem, quando est debita, Archiepiscopum dispensare posse, vt per Borgas. de irregul. in 2. p. princ. in princ. quem refert Marc. Anton. Genuens. d. num. 4. post med. obseruans dispensationem dici debitam ratione personæ, ætatis, loci, temporis, pietatis, necessitatis, & vtilitatis Ecclesiæ, Sanch. in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. c. 38. num. 13. Sextò colligo † Archiepiscopum posse cogere Episcopum, 25
vt constituat sibi Vicarium, quando non est idoneus ad regendum, vel commodè regere non potest, vt per Abb. in cap. quoniam, de officio Ordin. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 1. quæst. 57. quos refero Ego ipse in Collect. ad d. cap. pastoralis, n. 9. Septimò colligo † 26
Archiepiscopum non posse supplere negligentiam Episcopi exempti, vt probat d. cap. nullus, vbi Episcopi Adonen. negligentia Papæ nunciatur, quia non recognoscebat alium Superiorem nisi Papam, ac proinde cùm fuerit exemptus, negligentiam Metropolitanus supplere non poterat, vt aduertunt Lambertin. de iurepatron. lib. 1. p. 2. art. 20. n. 9. Stephan. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, n. 51. in fine. Marc. Anton. Genuens. d. n. 4. etiam in fine. Ego ipse in Collect. ad d. c. nullus, num. 2.

XIII. Præstantia est, quod Archiepiscopus Ordi- 27
narius Iudex est omnium Episcoporum suæ Prouinciæ, cap. qua cognouimus, 10. q. 3. cap. pastoralis, in princip. vbi Abb. n. 2. de officio Ordin. c. solicitudinem, de appellat. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 58. in princ. Bottæ. de Synodo p. 3. art. 2. sub n. 27. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 45. n. 16. Soar. de Pace in pract. tom. 2. prælud. 1. n. 17. Marc. Anton. Genuens. d. c. 70. n. 7. Ego ipse in Collect. ad d. cap. pastoralis, num. 4. Gambar. de offic. & potestate Legati de latere, lib. 2. tit. de variis Ordinariorum nominibus, n. 31. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, n. 10. vers. decimasexta, vbi tamen in fine d. num. 10. per gloss. verb. mensa sua, in Clem. si vna, de rebus Eccles. non alien. & Host. in c. 2. per text. ibi, de translat. Episcopi, obseruat Archiepiscopum in ipsos Suffraganeos, & respectu statum causarum nullam habere potestatem, nisi quatenus expressum in Iure reperitur, & ideò illi procedere volenti responderi posse, quia sufficit quod casus iste non inueniatur expressè concessus, quod & probat Lotter. d. lib. 1. q. 22. à num. 38. Seraph. decis. 1512. n. 5. & decis. 1522. n. 3. Vnde pro declaratione materiæ aduerto primò † Archiepiscopum de ciuilibus 28
causis tantùm Suffraganeorum cognoscere posse, vt per

per Abb. *in d. cap. pastoralis, n.2.* Sbroz. *d. q.* 58. *n.* 6. Quarant. *d. num.* 10. Læl. Iordan. *in tract. de Romana Sedis orig. c.* 13. *& vlt. n.7. tom.13. p.1. fol.*18. Lotter. *d. quæst.*22. *n.*29. Verùm Scacc. *de appellat. q.*8. *n.* 98. *vers. in hac contrarietate*, citans Abb. *in cap. pastoralis* 11. *sub n.1. de offic. Ordin.* concludit quod Archiepiscopus indifferenter cognoscit de causa ciuili, etiamsi subditus Episcopi conueniat Episcopum; nam debet eum conuenire coram Archiepiscopo à quo appellabitur ad Patriarcham, secus tamen dicit si Episcopus ageret contra suum subditum, quia non decet, vt Episcopus conueniat eum coram Episcopo, cùm Archiepiscopus non sit iudex subditorum Episcopi, neque Episcopus debeat esse iudex in causa propria, & ideo eligi debent arbitri auctoritate iuris, & à sententia arbitrorum appellatur ad Papam, omisso medio. Gemin. *in cap. Romana* 3. §. *ab Archidiaconis, sub num.* 4. *vers. quæro quare*, vbi Franch. *sub num.* 4. *limit.* 4. *de appellat. lib.* 6. Biederod. *de appellat. p.1. tit.* 18. *in verb. ab arbitris, col.*252. Scacc. *d. tract. quæst.* 7. *num.*107. De causis etiam criminalibus minoribus, in quibus nulla imponenda pœna depositionis venit, cognoscit Archiepiscopus, Redoan. *de simonia, cap.* 17. *numer.* 5. Lotter. *d. quæst.* 22. 31. Ad Curiam verò non possunt hodie Episcopi conueniri, citari, aut moneri, siue ex officio procedatur, siue per denunciationem, vel accusationem, nisi ob causam ex qua venirent deponendi, aut priuandi; & tunc etiam à solo Summo Pont. terminandam, ex dispositione Concil. Trid. *sess.* 13. *de reform. c.*6. *& 7. & sess.*24. *de ref. cap.* 5. notant Sbroz. *d. q.* 58. *num.* 7. & Quarant. *loco proximè citato*, Aloys. Ricc. *in decis. Archiepisc. Neapol. decis.* 142. *vers.* 4. Gonzal. *ad reg. Cancel. glos.* 41. *numer.* 5. Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ord. in exemptos, p.1. q.* 42. Scacc. *tract. de appellat. q* 8. *n.*98. *vers. secus.* Se-
29 *cundò* aduerto, † Archiepiscopus posse dispensare in votis & iuramentis Episcoporum Suffraganeorum, vt cum Palud. S. Antonin. Henriquez, Auil. Sayr. & aliis resoluit Sanch. *in præcepta Decalogi tom.*1. *lib.*4. *c.*3. *n.*16. Sequitur Molfes. *in summa moralis Theologiæ, in tract.* 11. *cap.* 15. *n.* 11. licèt Suar. *de Relig. lib.*6. *de voto, c.*11. *n.* 3. dicat in hoc casu consulendam esse con-
30 suetudinem. *Tertiò* aduerto, quod † quando est discordia inter Episcopos Suffraganeos super perceptione iurium Episcopalium in Ecclesia, quæ est sita in confinibus duarum diœcesum, potest Metropolitanus eos cogere, vt concordent, Bellencin. *in tr. de charitatiuo subsidio, q.* 52. Prosper de Augustino *in addit. ad Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritat, vers.* 40. *Quartò* aduerte iurisdictionem contentiosam respectu personæ cuiuslibet suffraganei, defuncto Metropolitano, veluti naturalem transmeare in Capitulum, Bertachin. *de Episcop. in prælud. n.* 13. Lotter. *lib.*1. *q.*22. *n.*33.

31 XIV. Præstantia est, quod in concernentibus totam Prouinciam potest Archiepiscopus exercere iurisdictionem in subditos Suffraganeorum, vt in tollendo prauam consuetudinem, *cap. ad extirpandas*, *& c. de filiis Presbyt. c. ex frequentibus, de instit.* Abb. *in c. pastoralis*, *in princip. de officio Ordin.* vbi Felin *n.* 7. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, n.*23. *vers.* 20. Marc. Anton. Genuens. *d. c.*70. *n.*10.

32 XV. Præstantia est, quod Archiepiscopus cum in prouincia suam iurisdictionem exequitur, potest punire subditos Suffraganei notorios iniuriantes sibi, nunciis, & familiæ suæ, tam si ob id sua iurisdictio impediatur, quàm non, *cap.1. de pœnit in 6.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritat, vers.*21. vbi Prosper de Aug. *in addit.* cum Host. & Archid. *in d. c.*1. obseruat posse Archiepiscopum iniurias etiam occultas punire, dummodo de illis constare possit, Marc. Anton. Genuens. *d. c.*70. *n.*11.

33 XVI. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest punire deuiantes à consuetudine Metropolitanæ Ecclesiæ in diuinis Officiis, *c. de iis*, 12. *distinct.* Syluest. *verb. Archiepiscopus, sub n.2.* Ego ipse *in collect. ad c. pastoralis, in 6. de officio Ordin.* Quarant. *d. verbo Archiepiscopi auctoritas, verb.* 22. vbi obseruat hodie hac de re attendendas Constitutiones Pij V. super recitatione Romani Breuiarij, & Missalis.

XVII. Præstantia est, quod Metropolitanus ad 34
querelam Episcopi tanquam delegatus Papæ procedit contra Canonicos sui Suffraganei cessantes à Diuinis absque causa rationabili, & manifesta, *c. irrefragabili, §. cæterum, de officio Ordin.* vbi noto ego ipse *in collect. n.* 14. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritat, vers.*3. Marc. Anton. Genuens. *d. c.*70. *n.*13.

XVIII. Præstantia est, quod quando crimina 35
sunt notoria, potest Archiepiscopus punire subditos Suffraganeorum in tota prouincia, *cap.1. §. notoria, de censib. in 6.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritat, vers.* 24. Marc. Anton. Genuens. *d. c.*70. *n.*11. & illum posse procedere in omni tempore, etiam extra visitationem, asserit Abb. *in c. ex frequentibus, n.*10. *de institut.* quod tamen admittit Genuens. *loco proximè citato*, dummodo Episcopus non præuenerit in puniendo; sed Syluest. *verb. Archiepiscopus, sub n.3. in fine*, quem videtur sequi Quarant. *dict. vers.* 24. illud intelligit quando Episcopus fuerit negligens.

XIX. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest 36
exercere iurisdictionem in Prouincia, consuetudine sibi permittente, *c. si de foro compet. c.1. de pœnis, lib.6.* vbi notant Gemin. & Franch. Marc. Anton. Genuens. *d. c.*70. *n.*23. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritat, vers.* 25. vbi Prosper de Augustino *in addit.* limitat vt non possit Archiepiscopus, siue alius Prælatus consuetudine acquirere, quæ communiter non conceduntur Ecclesiis sine priuilegio Apost. *per cap. contra morem*, 100. *dist.*

XX. Præstantia est, quod Archiepiscopus, vel 37
eius Officialis potest mittere quæstores eleemosynarum per totam Prouinciam pro fabrica Ecclesiæ Metropolitanæ, quibus si à subditis Suffraganeorum resistitur, vel non paretur, non possunt eos citare, *cap. 1. de Pœnit. & remiss. lib.6.* vbi Franch. dicit procedere pro quolibet opere pio, Imola *in Clem. abusionibus, n.*28. & Zabarel. *n.*9. *eod. titul.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritat, vers.*26. vbi etiam obseruat, quod licèt Archiepiscopus punire possit subditos Suffraganeorum impedientes eum, vel eius Officiales in iurisdictione contentiosa, vel quasi, *d. c.*1. non tamen poterit iurisdictionem exercere contra ipsos subditos Suffraganeorum impedientes eum, vel officiales circa charitatem & exhortationem, sed bene poterit coërcere ipsos Suffraganeos, & eorum officiales, si absque causa iusta non permittunt, cùm potestas ipsorum Archiepiscoporum circa exhortationem esset aliàs elusoria, vel quia sunt iudices Suffraganeorum, & eorum officialium, vt dixi *sup. præstantia* 13.

XXI. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest 38
mittere edictum per totam Prouinciam in casibus ad suam iurisdictionem pertinentibus, Gemin. & Franch. *in c.1. ibi, de suppl. neglig. Prælat. lib.6.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritat, vers.*27. Marc. Anton. Genuen. *d. c.*70. *n.*14.

XXII. Præstantia est, quod Archiepiscopus in to- 39
ta sua Prouincia potest ante se deferre Crucem, & populo benedicere, etiam in locis exemptis intra Prouinciam, *Clem. Archiepiscopo, de priuileg.* vbi Zabarel. *sub num.*5. & latè explicat Rusæ. *de prærogatiuis Archiepiscopalis dignitatis, priuil.*2. Læl. Zech. *de Repub. Ecclesiastica, tit. de statu Illustriss. Patriarcharum, n.6. in verb. Archiepiscopus*, Lotter. *d. lib.*1. *q.*22. *n.* 27. Vincent. de Franchis *decis.*711. *à n.*4. vbi dicit quod delatio Crucis Dominicæ significat quandam præeminentiam eius, qui ante se facit illam deferre, & sic potest Archiepiscopus illam deferri facere per loca exempta, licèt

non possit extra Prouinciam suam, quia locus exemptus non desinit esse intra prouinciam. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 28. vbi ampliat etiam extra visitationem, & limitat, nisi esset præsens Legatus Papæ, vel Cardinalis non Legatus, seu Nuncius cum facultate Legati de latere: quod etiam tradit Gratian. *Marchia decis.* 29. *n.* 5. & aduertit Alzed. *d. part.* 1. *c.* 13. *n.* 7. quod Archiepiscopus electus, confirmatus, & consecratus, donec pallium accipiat, non potest facere portare Crucem.

40 XXIII. Præstantia est, quod Archiepiscopus intra quamlibet Ecclesiam Prouinciæ suæ potest vti pallio, *cap.* 1. *de auctorit. & vsu pallij*, etiam in loco exempto, *Clem. Archiepiscopo, de priuileg.* Durand. *in rationali Diuinorum, lib.* 5. *cap.* 17. Rusæ. *de prærogatiuis Archiepiscop. dignitatis, priuileg.* 21. Petr. Greg. *syntagm. lib.* 15. *c.* 9. *à n.* 6. Guid. Pancir. *in thesauro variarum lect. lib.* 1. *c.* 20. Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 32. Stephan. Durant. *de ritibus Ecclesiæ lib.* 1. *c.* 9. *à n.* 31. Sanch. *in opusc. moral. lib.* 5. *c.* 1. *dub.* 16. *n.* 4. Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 22. *n.* 2. *cum multis seqq.* nouissimè Nouar.

41 *in praxi var. for. q.* 11. *n.* 6. *sect.* 1. † Non autem semper, sed in certis tantummodò diebus, *cap. ad honorem, & cap. vlt. de auctorit. & vsu pallij.* Qui autem hi dies sint, licèt satis in Iure expressum non esse aduertat gloss. *in d. c. vlt.* eos tamen recenset Durand. *d. c.* 17. *n.* 13. & alij suprà post eum citati, quibus addo Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 34. *q.* 2. *vers. quares quinam sint.* Moscon. *de maiest. militantis Ecclesiæ, p.* 1. *lib.* 1. *cap.* 8. *pag.* 236. *lit. B.* D. Acuña *ad c. pallium, n.* 1. *dist.* 100. *& in praxi carem. lib.* 1. *sect.* 10. *c.* 10. *n.* 10. Sanchez *d. dub.* 16. *ex numer.* 5. Alzedo *de præcellent. Episcop. dignit. part.* 1. *c.* 13. *n.* 72. Sed melius est recurrendum ad formam priuilegij, vt in diebus tantùm in concessione pallij expressis eo vti liceat, vt expressit text. *in d. cap. vlt.* & aduertit *glos. vlt. in d. cap.* 1. Non etiam eo vtuntur Archiepiscopi in omnibus actionibus, sed tantùm in Missarum solemniis, *cap. pallium* 110. *dist.* Sanch. *d. dub.* 16. *num.* 5. Vel si Episcopum contigerit consecrare, vt ex Gregor. *epist.* 2. *ad Bonifac.* notant Durand. *d. c.* 9. *in fine.* Vel etiam in ordinationibus clericorum, iuxta text. *in c. quod sicut* 28. §. *super eo, de elect.* ex quo & text. *in c. bonæ* 4. *in fine, de postulat. Prælat.* negatiuè decidenda videtur quæstio, de qua iam diu vidimus dubitari, vtrùm scilicet Episcopus factus Archiepiscopus ante receptum pallium Ordines conferre possit; nam *in dict.* §. *super eo,* decidit Pontifex, quod non tanquam simplex Episcopus, sed tanquam Archiepiscopus Ordines conferre, & alia Pontificalia exercere non potest; ante receptionem pallij non potest verè dici Archiepiscopus, vt est text. *in cap. nisi specialis*, vbi glos. *verb. nominis, de auctor. & vsu pallij*, Decian. *cons.* 90. *num.* 11. *lib.* 2. Genuens. *decis.* 1. *num.* 19. Lotter. *d. quæst.* 22. *num.* 24. At verò *in d. cap. bonæ,* decidit fortiùs, Archiepiscopum translatum in aliam Ecclesiam antiquo pallio vti non posse, neque sua vti potestate ante nouum acceptum, quod intra propriam prouinciam suos subditos ordinando de plano procedit; quæ intelliguntur vera cùm intendit exercere actus Ordinis Episcopalis iure suo, & ex propria persona tanquam Archiepiscopus, secus verò si tanquam Episcopus vice alterius Episcopi, qui eum inuitaret in sua diœcesi, Ferret. *cons.* 90. *sub num.* 3. Genuens. *d. cap.* 71. *num.* 18. Lotter. *d. q.* 22. *n.* 25. Et ideo hoc casu videtur admittendum quod Ordines conferre possit ante pallium acceptum, velut Episcopus nullius Diœcesis, & ne Archiepiscopus deterioris conditionis sit quàm huiusmodi Episcopus, vt aduertit Rusæ. *dict. priuileg.* 21. *versic. vnum est,* & non dissentit Prosper de Augustino *in addition. ad Quarant. d. vers.* 32. In processionibus autem quando processionaliter Archiepiscopum Ecclesiam exire contigerit, pallio vti non posse, decidit text. *in dict. cap.* 1. Sanchez *dict. dub.* 16. *n.* 6. licèt aliquando ex priuilegio à Romano Pontif. aliquibus concessum legamus, vt in processionibus vtantur pallio, vt aduertit Durand. *loco proximè citato.* Non obstat text. *in dict. cap. vltim.* ibi, *vbicumque fueris:* vnde aliqui deducebant, Archiepiscopos etiam in aliena Prouincia vti posse pallio de consensu eius ad cuius prouinciam declinant, iuxta text. *in dict. cap. ex tuarum, in fine*; repugnat enim ipse text. si aduertas, procedere supposito speciali priuilegio. Quare meliùs respondetur cum gloss. ibidem, quam sequuntur Doctores communiter, teste Rusæo *d. priuileg.* 21. *versicul. istud tamen.* quod verba generalia, *vbicumque fueris*, restringuntur ad terminos habiles, scilicet intra Prouinciam, iuxta doctrinam *gloss.* 1. *in l.* 1. *Cod. de sacros. Eccles. & gloss. vltim. in cap.* 1. *de constitut.* Aduertit Prosper de Augustino *citato loco,* Archiepiscopum, qui renunciauit Episcopatui, & sic loco, & non dignitati, non posse exercere Pontificalia cum pallio in diœcesi, & Prouincia renunciata, etiam cum consensu Archiepiscopi successoris, & Suffraganeorum, sed tantùm exercere Pontificalia sine pallio cum consensu prædictorum, quemadmodum in aliis diœcesibus de consensu Diœcesanorum, quia illo pallio amplius vti non potest, sed debet retinere penes se, & cum eo sepeliri, Castal. *d. cap.* 10. *n.* 13. vbi aduertit debere pallium apud se retinere, & cum eo sepeliri sub capite ipsum tenendo: item addit ante receptionem pallij nihil interim de Ecclesiæ prouentibus recipere posse, vt *in Extrauag.* 1. *in fine, de elect. inter commun.* posse Archiepiscopum nondum recepto pallio exercere ea, quæ sunt iurisdictionis, non verò cogere Concilium, & exercere quæ sunt Ordinis Episcopalis, obseruat Sanchez *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 38. *n.* 9. Castald. *dict. cap.* 10. *num.* 3. vbi *n.* 9. aduertit ipsum pallium dignè, & honorificè asseruari debere serico obuolutum in capsula intus, & extra pulchrè ornata, vt ipso vti possit Archiepiscopus temporibus suis. Et quia pallium est personale, non potest accommodari, Durant. *in ration. diuin. Offic. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 12. Quarant. *d. verb. Archiepisc. auctoritas, vers.* 32. Azor. *institut. moral. p.* 2. *lib.* 3. *cap.* 34. *quæst.* 8. Layman. *de Prælat. Eccles. elect. cap.* 14. *quæst.* 159. nec in morte alicui relinqui, sed cum eo Archiepiscopus sepeliri debet: in sua Prouincia ipsum habebit circa humeros infra Planetam; si verò extra Prouinciam sepeliatur, ponendum erit pallium sub capite Archiepiscopi defuncti. Castald. *dict. cap.* 10. *num.* 12. Tres quæstiones hac de re disputat eleganter D. Acuña *ad c. pallium* 10. *dist.* 100. vide apud illum. Alia de hac materia congerit Alzed. *dict. part.* 1. *c.* 13. *num.* 71. *cum seqq.*

XXIV. Præstantia est, quod Archiepiscopus de 42
Iure communi potest benedicere populo per totam Prouinciam, etiam in loco exempto, *Clem. Archiepiscopo, de priuileg.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 29. vbi intelligit tam de benedictione solemni, per illa verba, *sit nomen Domini benedictum,* quàm simplici, quæ iterando præstatur, & habetur expressè *in Cæremon. Episcoporum, lib.* 1. *c.* 4.

XXV. Præstantia est, quod potest Archiepiscopus 43
diuina Officia in Pontificalibus celebrare in Prouincia, etiam in loco exempto, & alios in sua præsentia sine Pontificalibus celebrare facere, *Clem. Archiepiscopi auctoritate, vers.* 30. vbi aduertit quod pro celebratione in Pontificalibus potest collocare sedem, quia spectat ad honorem Episcopalem, & est de accessoriis ad celebrationem, & his Pontificalibus vtitur sine iurisdictionis exercitio, vel officio, vt Missam celebrando, & prædicando: sed si iurisdictione, vel officio vti vellet, id non poterit sine licentia Episcopi, vel superioris loci exempti, vt ordinare, chrismare, degradare, vel similia faciendo, glos. est celebris, & magistra *in d. Clem. Archiepiscopi,* Pauin. *de visitat. p.* 2. *q.* 4. Conar. *practic. c.* 5. 9. *sub n.* 2. vbi hoc intelligit, etiamsi

vellet

vellet illa exercere in subditum suum, non solùm in lo-
co exemptu, sed etiam in diœcesi sui Suffraganei.
44 XXVI. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest
concedere Indulgentias per totam suam Prouinciam,
etiamsi non sit in actu visitationis, dummodo statu-
tum generalis Concilij non excedat, *cap. nostro, de
Pœnit. & remiss.* Rosel. *de indulgent. num.* 274. Cordub.
q. 14. Henriq. *in sum. lib.* 7. *c.* 32. §. 1. Stephan. Quarant.
dict. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 31, vbi limitat
in loco exempto, Marc. Anton. Genuens. *dict. c.* 70.
num. 15. Bonacin. *de Sacrament. disp.* 6. *de Indulgent.
q.* 1. *punct.* 3. *n.* 2. *vers. obseruat.* Azot. *institut. moral. p.* 1.
lib. 3. *c.* 55. *quæst.* 6. Franc. Leo *in thesauro fori Eccles.
p.* 1. *c.* 7. *n.* 18. Lotter. *d. q.* 22. *n.* 28. Iul. Lauot. *de Indul-
gent. p.* 2. *c.* 11. *n.* 18. dixi infrà *alleg.* 88. *n.* 15. & 16.
45 XXVII. Præstantia est, quod Archiepiscopus po-
test per totam Prouinciam suam prædicationis offi-
cium aliquibus interdicere, prout *in c. tuarum, de pri-
uileg.* Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers.* 34.
Marc. Anton. Genuens. *d. c.* 70. *n.* 16.
46 XXVIII. Præstantia est, quod Archiepiscopus po-
test visitare Prouinciam, & procurationem à subditis
Suffraganeorum suorum exigere, *c. cùm Apostolus*, vbi
gloss. *verb. Archiepiscopi, c. sopitæ, & cap. super eo, de
censib. c. cùm ex officij, de præscript. c.* 1. *& c. fin. de cen-
47 sib. lib.* 6. Vbi dicitur quod † Archiepiscopus dum vi-
sitat Prouinciam, potest Confessiones subditorum Suf-
fraganeorum audire, & absolute confitentes, & ipsis
pœnitentias iniungere salutares, & absoluere à casib. s
Episcopo reseruatis, & censuris, Pauin. *de visitat.
part.* 2. *q.* 4. Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctori-
tas, vers.* 33. Marc. Anton. Genuens. *dict. c.* 70. *n.* 9. Hen-
48 riq. *lib.* 11. *c.* 3. §. 5. Et † posse Archiepiscopum dum
actu visitat diœceses Suffraganeorum, absoluere illo-
rum subditos, tam per se, quam per alios, probant Sua-
rez *tom.* 4. *disp.* 25. *sect.* 1. *n.* 13. Valer. Reginald. *in pra-
xi fori pœnit. lib.* 1. *n.* 23. Molfes. *in sum. moralis Theo-
49 log. tract.* 7. *c.* 14. *n.* 75. † Non potest tamen ordinare,
nec concedere litteras dimissorias, quia non reperitur
à Iure ei permissum, Franch. & Gemin. *in d. c. fin.*
Marchin. *de sacram. Ordinis tract.* 1. *part.* 5. *cap.* 5. *n.* 7.
nec poterit conferre Ordines suis subditis in Diœcesi
Episcopi Suffraganei absque eius licentia, quia non
potest solemniter exercere actus pertinentes ad Ordi-
nem Episcopalem intra alienam diœcesim, Cou. *pract.
c.* 9. *num.* 2. Sanch. *in opuscul. moral. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 20.
n. 30. neque chrismare, Petr. Subert. *in tract. de cultura
50 Vineæ Dei, part.* 1. *c.* 7. † Nec poterit exercere iuris-
dictionem fori contentiosi in subditos Episcopi Suf-
fraganei, Quarant. *dict. vers.* 33. nisi in duobus casibus,
videlicet in criminibus notoriis, & contra impedien-
tes eius iurisdictionem, vt notatum est *sup. præstantia*
12. & 17. Hodie verò attenta noua dispositione
Concilij Trid. *sess.* 24. *de reformat. c.* 3. Archiepiscopus
non potest visitare diœceses Suffraganeorum, nisi
causa cognita & probata in Concilio Prouinciali, &
tunc visitando habebit easdem facultates, quas ante
Concil. de Iure communi habebat, ex citatis Iuribus,
necnon alias, quæ à Concil. Prouinciali in specie ei
committerentur iuxta facultatem quam habet à Iure
ipsum Prouinciale Concilium, vt obseruant Henriquez
lib. 6. *de pœnitent. c.* 14. *n.* 9. *in textu, & in commento
lit.* 7, Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 11.
num. 6. *in fin.*
51 XXIX. Præstantia est, quod Archiepiscopus dum
visitat diœcesim Suffraganei audiendo Confessiones
in pœnitentialibus, potest dispensare in foro con-
scientiæ, vt per Gambar. *de offic. Legati lib.* 2. *tit. de
variis Ordin. nom. n.* 33. Abb. *in c. ad extirpandas, de
filiis Presbyt.* Marc. Anton. Genuens. *d. c.* 70. *num* 9.
Borgas. *de irregular. part.* 5. *in tit. dispensat. Archie-
piscop.* aduertens quod quando in foro exteriori dis-
pensatio est debita ratione causæ & personæ, debet
remittere ad Suffraganeum eius subditum vt dispenset
cum eo, quo recusante, vel negligente, ipse Archiepis-
copus dispensabit; additque quod vbicunque Suffraga-
neus culpa sua ius dispensandi perdidisset, potest Ar-
chiepiscopus dispensare: adiungit denique ipse Borgas.
quod quando Episcopus est suspensus ad tempus, & ea
dispensatio pro magno bono fiendo, vel magno scan-
dolo vitando celeritatem requireret, tali casu fit de-
uolutio ad Metropolitanum, refert Prosper de Augu-
stino *in addit. ad Quarant. d. verb. Archiepiscopi au-
ctoritas, post vers.* 40. Vnde † posse Archiepiscopum 52
dum visitat, vt suprà subditos suffraganei absoluere
ab hæresi, & casibus concessis Episcopo in decreto
Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 6. quia tem-
pore, quo visitat, censetur illa diœcesis tanquam sua,
& habet in ea iurisdictionem Episcopo superiorem:
ita Suar. *tom.* 4. *disp.* 30. *sect.* 1. *n.* 8. & *tom.* 5. *disp.* 41.
sect. 2. *num.* 12. qui addit in hoc *n.* 12. hoc esse verum
quoad forum Pœnitentiæ, & sic quoad absolutionem
à reseruatis; secus autem quoad dispensationem, vt in
irregularitate, idem dicit *tom.* 2. *de Relig. tract. de voto,
lib.* 6. *c.* 20. *num.* 9. sequuntur Sayr. *in claui Regia lib.* 6.
c. 21. *n.* 80. Genuens. *d. n.* 9. Sanch. *d. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 38.
n. 14. contra Henriq. Anton. Gom. & Auilam citatos
per Sanch. existimantes posse in hoc casu Archiepis-
copum dispensare.
XXX. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest 53
confirmare electum confirmandum ab Episcopo suf-
fraganeo, si Ecclesia suffraganea vacat; si tamen est
consuetudo, *cap. sicut tuis*, vbi glos. *verb. Coloniensem,
de simon.* Stephan. Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi
auctoritas, vers.* 35.
XXXI. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest 54
exercere iurisdictionem, & vacante Sede Metropolita-
na Capitulum, si Ecclesia Cathedralis non habet Ca-
pitulum actu, sed habitu, & quando nullus Canonicus
est in Sacris in Ecclesia suffraganea, vt per Pauin.
de officio, & potest. Capituli Sede vacante, part. 1. *q.* 10.
sub n. 5. Prosp. de August. *in addit. ad Quarant. d. verb.
Archiepiscopi auctoritas, post vers.* 40.
XXXII. Præstantia est, quod Archiepiscopus tan- 55
quam Sedis Apost. delegatus potest compellere Ab-
bates, & Regulares Prælatos negligentes, vt prædi-
catio Euangelij fiat in Ecclesiis Prouincialibus sub-
iectis monasteriis in nulla diœcesi existentibus, Con-
cil. Trident. *sess.* 5. *de reform. c.* 2. Quarant. *d. verb. Ar-
chiepiscopi auctoritas, vers.* 37.
XXXIII. Præstantia est, quod Archiepiscopus 56
cum duobus antiquioribus Suffraganeis potest in Pro-
uincia erigere vnum, vel plura Collegia Seminarij
ob Ecclesiarum paupertatem, iuxta decretum Concilij
Trid. *sess.* 23. *de reform. c.* 18. de quo multa dixi *p.* 3. *hu-
ius tract. alleg.* 77. referunt Quarant. *dict. verb. Archie-
piscopi auctoritas, vers.* 38. & Marc. Anton. Genuens.
d. c. 70. *num.* 20.
XXXIV. Præstantia est, quod Archiepiscopus 57
tanquam Sedis Apostol. delegatus potest conuocare
Regulares, in cuius Prouincia monasteria sub im-
mediata Sedis Apostolicæ protectione sita sunt, ne-
gligentes exequi decretum Concil. Trident. *sess.* 25.
de Regul. c. 8. refert Quarant. *d. verb. Archiepiscopi au-
ctoritas, vers.* 37. *in med.*
XXXV. Præstantia est, quod Archiepiscopus in 58
tota prouincia potest monere monachos, & alios
Regulares vagabundos & apostatas, vt redeant ad sua
monasteria, monendo prius Episcopos Suffraganeos,
vt id exequantur, deinde Regularium Superiores, vt
eos reducant, quibus negligentibus ipse, compellet Re-
gulares, & etiam Superiores, per text. *in c. quanto, de
officio Ordin.* refert Marc. Ant. Genuens. *d. cap.* 70. *n.* 20.
XXXVI. Præstantia est, quod Archiepiscopus po- 59
test exules facere à tota Prouincia delinquentes in sua
diœcesi, *c.* 2. *de arbit. c. tuarum, de priuil.* Quarant. *dict.*

verb.

verb. Archiepiscopi auctoritas, *vers.*39. Marc. Anton. Genuens. *d.c.*70. *num.*17.

60 XXXVII. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest deputare Vicarium, seu Officialem in Ecclesia suffraganea, si infra octo dies post mortem Episcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit, ex decreto Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 16. referunt Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas*, *vers.* 36. & Marc. Anton. Genuens. *dict. c.* 70. *n.* 6. Ragus. *de iure canonicorum in capitulo*, *quæsito* 37. *n.* 1. vbi *n.* 8. cum Gem. *in cap. fin. n.* 2. *de suppl. neglig. Prælat.* obseruant quod si moreretur Vicarius creatus à Metropolitano, vel alio Superiore ob negligentiam Capituli, Capitulum potest infra octo dies creare vt prius, quia pro prima vice tantum amisit ius, & ad ornatum materiæ vide quæ dixi *p.* 3. *huius tr. alleg.* 54. *n.* 163. *cum seqq.*

61 XXXVIII. Præstantia est, quod Archiepiscopus cognoscit in causa appellationis inter subditos Suffraganeorum, *cap. pastoralis, de offic. io Ordin. c. dilectus*, *c. cum causam*, *cap. solicitudinem*, *de appellat. c.* 1. *de foro compet. in* 6. *cap. Romana*, *de appellat. eod. lib.* cum similibus, referunt Couarr. *pract. c.* 9. *n.* 2. Quarant. *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas*, *vers.* 18. Marc. Anton. Genuens. *d. c.* 70 *n.* 7. Sebast. Cæsar *in relect. de Ecclesiast. hierarch. disput.* 5. §. 2. *num.* 10. *vers. primus*, Sigism. Scacc. *d. appellat. quæst.* 8. *n.* 86. *cum seqq.* & Petr. Greg. *in simili tr. lib* 4. *cap.* 2. *sub num.* 1. *vers. ab Episcopis*, Seraph. *decis.* 1183. vbi tenet quod Archiepiscopus potest causas ad se per appellationem, aut alias delatas ab Episcopo Suffraganeo per se, vel per Vicarium generalem, vel per delegatum cognoscere, & terminare in totum, vel in partem, etiam in Diœcesi Suffraganei, item & notarium, ac nuntium deputare pro exercenda iurisdictione.

62 Amplia *primò*, vt ab Episcopo in tantum appelletur ad Archiepiscopum, vt ipsemet Episcopus si post interpositam appellationem promoueatur in Archiepiscopum, sit iudex appellationis à sententia quam ipse protulit, dum erat Episcopus, ex debito tamen tenetur alteri illam causam delegare, & ipse abstinere ab illius cognitione. Franch. *in cap. ad hæc* 6. *col. vlt. quæst.* 4. *sub num.* 7. *de appell.* Petr. Greg. *d. lib* 4. *cap.* 17. *à num.* 9. Sacc. *d. tr. de appell. quæst.* 2. *n.* 15. *&* *q.* 8. *n.* 85. *vers. extende primò.*

63 *Secundò* amplia, quod nedum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus ab Episcopo ad Archiepiscopum appellari possit, Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas*, *num.* 13. *vers. ampliatur tamen*, latè Scaccia *d. quæst.* 8. *à num.* 90. hinc insistens Archiepiscopum esse Iudicem appellationis in iis, quæ exercet Episcopus etiam ex iure accidentali, seu non solùm in his quæ exercet de iure communi, sed etiam in iis, quæ exercet de iure speciali, ex priuilegio, & *n.* 91. asserit hoc esse verum, quando iurisdictio temporalis est totaliter translata in Ecclesiam, adeò quod pro illa non recognoscit Superiorem temporalem, & *numeris sequentibus* hoc multipliciter declarat, & restringit.

64 *Tertiò* amplia, vt possit appellari ad Archiepiscopum, etiamsi Episcopi iurisdictio fuerit à Papa excitata in ea causa, in qua Episcopus protulit sententiam, quia Papa committendo causam Episcopo, quam ipse Episcopus poterat cognoscere ex iurisdictione sua ordinaria, regulariter dicitur excitasse eius iurisdictionem, & non delegasse causam, & consequenter est appellandum ad Archiepiscopum, vt per Scacciam *dict. q.* 8. *n.* 87. *versic. extende secundò*, & faciunt per me adducta *allegat.* 92. *à n.* 12. & adducta à Quaranta *dict. verb. Archiepiscopi auctoritas*, *n.* 18. *vers. item si Papa.* Secus est si non excitaret, sed delegaret, quia tunc Episcopus reputaretur delegatus, non Ordinarius cui delegatur causa, quam ipse potuisset cognoscere iure Ordinariæ iurisdictionis, efficitur in ea delegatus, Bertachio. *de Episcopo, lib.* 4. *p.* 4. *num.* 78. *tom.* 13. *p.* 1. *fol.* 51. Albert. Brun *tract. de augmento*, *in* 3. *conclus. princip. sub n.* 11. *versic. & primò*, *tom.* 17. *fol.* 351. quod refert & sequitur Scacc. *d. tract. de appellat. q.* 8. *n.* 86. *vers. secus est*, *& de iudiciis causarum ciuilium lib.* 2. *c.* 16. *n.* 5. *in fine*, ac proinde appellandum est ad delegantem, ad tradita per eundem Scacc. *dict. q.* 8. *n.* 14.

Quartò amplia, vt Archiepiscopus possit cognoscere etiam inter illos, qui se sponte offerunt liti super illa re, de qua est appellatum, non autem inter eos inuitos, Gem. & Franch. *in c. Romana*, §. *in alium*, *de appellat. lib.* 6. Marc. Anton. Genuens. *dict. c.* 70. *n.* 7. *in principio.* 65

Quintò amplia, vt Archiepiscopus in causa appellationis ab interlocutoria pronunciationis bene appellatum, remaneat iudex in toto negotio principali, Scaccia *dict. tr. q.* 1°. *limitat.* 47. *memb.* 3. *num.* 7. vbi *n.* 9. *&* 11. an omisso articulo appellationis de consensu partium possit procedere in negotio principali? & *n.* 13. quid si Episcopus horum detulerit appellationi? 66

Limita *primò* in causis sanctæ Fidei, in quibus appellari ad Papam propter grauitatem negotiorum tenent Peña *in direct. Inquis. p.* 3. *commentar.* 31. Marc. Anton. Genuens. *dict. c.* 8. *n.* 88. 67

Limita *secundò* quoad alios, qui partes non fuerunt, ac proinde in compulsione aliorum subditorum recurrendum esse ad Episcopum, obseruant Abb. *in cap. pastoralis*, *n.* 12. *de offic. io Ordin.* Marc. Anton. Genuens. *dict. c.* 70. *n.* 7. *vers. declara primò*, vbi hinc refert non posse Archiepiscopum compellere subditos Episcopi ad perhibendum testimonium in causa appellationis, nisi aliud sit de consuetudine, eo tamen casu posse Archiepiscopos quando Episcopus nollet compellere. 68

Limita *tertiò*, vt Archiepiscopus non possit cognoscere de nullitate sententiæ inter subditos Suffraganeorum absque appellatione, vt per Franc. *in cap.* 1. §. *post hæc*, *sub n.* 7. *vers. sed aduerte*, *de appellat. in* 6. *& in cap. dilecto* 63. *sub n.* 67. *vers. secundus casus*, *eod. tit. in antiq.* dicentem quod non potest adiri Archiepiscopus per viam querelæ, seu nullitatis sententiæ Episcopi, & *ibidem* Card. Alexand. *n.* 58. *prope fin.* & Felin. *in c. in litteris* 9. *prope fin. vers. secundus casus est*, *de offic. deleg.* Marc. Anton. Genuens. *d. c.* 70. *n.* 7. *vers. limita quartò*, Scacc. *dict. tract. de appellat. q.* 19. *remed.* 1. *concl.* 6. *n.* 85. Sebast. Cæsar *d.* §. 2. *n.* 14. 69

Limita *quartò*, vt Archiepiscopus non possit restituere in integrum aduersus sententiam Episcopi, quia Archiepiscopus ad id non potest nisi per viam appellationis, vt per Abb. *in c. vlt. in fine*, *de restit. in integrum*, Scacc. *d. concl.* 6. *n.* 85. *in fine*, *&* *remed.* 2. *num.* 61. *vers. ad quartum.* 70

Limita *quintò*, vt à delegato Episcopi non appelletur ad Archiepiscopum, sed ad Episcopum delegantem, Franch. *in c. dilectus*, *il* 3. *de appellat.* Marc. Anton. Genuens. *dict. c.* 70. *n.* 7. *vers. limita secundò*, vbi restringit, nisi Episcopus delegaret causam in fraudem, nam appellaretur ad Archiepiscopum. 71

Limita *sextò*, quando Archiepiscopus conuenit subditum sui Suffraganei Episcopi coram ipso, quia isto casu non appellatur ab Episcopo ad Archiepiscopum, quia esset appellare ad aduersarium; & ideo omisso Archiepiscopo Iudice Superiore, proximè appellatur ad Superiorem Archiepiscopi, vt scribunt Gemin. *in c. Romana* 3. §. *ab Archidiaconis*, *sub n.* 4. *casu* 2. vbi Franch. *n.* 4. *limit.* 8. *de appellat. lib.* 6. Socin. *reg.* 23. *fallent.* 8. Bredetod. *de appellat. p.* 1. *tit.* 18. *in verb. ab Archiepiscopo*, *column.* 202. *& in verb. ab Episcopo*, *column.* 203. quod refert & sequitur Scacc. *d. tract. de appellat. q.* 7. *n.* 107. 72

FINIS PRIMÆ PARTIS.

AVGVSTINI BARBOSÆ, V.I.D. LVSITANI,

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI.

PARS SECVNDA.

Vbi omnia, quæ ad omnifariam Episcopi potestatem, vel ad Sacramenta, & ad Ordines conferendos, vel ad dispensationes elargiendas pertinent, brevi, & eleganti methodo comprehensa sunt.

COMPENDIVM

Eorum, quæ curæ, & officio Episcoporum in sequentibus Allegationibus plenè demandantur.

SVMMARIVM.

1 *Ius Ecclesiasticum totum ad officium, & potestatem Episcopi pertinet.*

2 *Officium, ac munus Episcoporum in duobus præcipuè consistit, primò in cultu divino, & Christiana Religione augenda: secundò in pascendis ac regendis ovibus sibi commissis.*

3 *Cura Episcoporum circa divinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi potest.*

4 *Officium Episcopi circa fidem, & venerationem Dei est curare, ut omnes suæ diœcesis animæ Fidem Christianam suscipiant, & rudimenta sciant, ac de illa inanes disputationes tollere.*

5 *Curare ut verbum Dei populo prædicetur, & lectio sacræ Scripturæ ac Theologiæ habeatur.*

6 *Curare etiam ne verba, & sententiæ sacræ Scripturæ ad superstitiones, & alia profana adhibeantur.*

7 *Divinos omnes, & sortilegos, & magicam artem exercentes, & docentes à diœcesibus suis penitus eradicare.*

8 *Miracula nova, & reliquias, & imagines approbare.*

9 *Voventes ut vota sua reddant, & cum impotentibus dispensare, & ut iuramenta licita serventur, absolvendo eos qui possunt absolvi.*

10 *Festa in Dei, & Sanctorum venerationem, ut ritè, & piè celebrentur.*

11 *Curare debent Episcopi, ut Missæ purè & piè celebrentur modo, loco, ac tempore debito.*

12 *Divina officia, & horæ Canonicæ, ut debitè, ac devotè suis horis celebrentur.*

13 *Episcoporum cura invigilatur, ut populis diversarum linguarum, Missæ, & officia, ac Sacramenta secundum eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur.*

14 *Episcoporum officium est ministrare Sacramenta, specialiter verò confirmationem, & attendere, ut ea à ministris idoneis cum debita forma, ritu, & materia celebrentur.*

15 *Curare ne pro ministrandis Sacramentis aliquid indebitè exigatur.*

16 *Sacramentorum omnium ius ac virtus ut à Parochis suis populis exponatur.*

17 *Clericos, ac Regulares delinquentes corrigere.*

18 *Peregrinos clericos sine testimonialibus litteris suscipere non debent.*

19 *Rationes à testamentorum executoribus etiam regularibus exigant.*

20 *Abbatum negligentiam suppleant.*

21 *Confessorem monialibus assignent.*

22 *Immunitates, & Ecclesiarũ reverentiam circa ea quæ in eis fieri prohibentur, tueri, & conservare debent.*

23 *Prædicare verbum Dei, & subditos suos docere, eisque monita salutis tradere, præcipuum est Episcoporum officium.*

24 *Animarum curæ providere debent Episcopi, bonos & idoneos Rectores, sive Curatos instituendo.*

25 *Excommunicatorum nomina subditis suis, & vicinis etiam Episcopis dare debent Episcopi, etsi oporteat publicare.*

26 *Vitia subditorum tenentur Episcopi arguere, & errantes corrigere.*

27 *Victum pauperibus, & viduarum, orphanorum, ac miserabilium personarum curam paternam gerere tenentur Episcopi.*

28 *Providere debent Episcopi ne subditi sui inanibus & superfluis sumptibus intendentes substantias suas consumant.*

29 *Episcopi audita morte Romani Pont. tenentur cum suis*

sule subditis exequias celebrare, & quotidie pro felici noui Pont. electione fideliter orare.

30 *Episcopi debent generaliter oues sibi commissas bonorum operum exemplo pascere, & pro iis frequenter orare, & sacrificia Deo offerre.*

31 *Visitare totam diœcesim sæpius personaliter debent Episcopi.*

32 *Synodum quotannis conuocare debent Episcopi.*

33 *Residere debent Episcopi.*

34 *Potestas, auctoritas, & iurisdictio Episcopalis ad quot capita reducantur.*

35 *Basilicas consecrare, & consecratas reconciliare si violata fuerint, ad Episcopum solum spectat.*

36 *Chrisma conficere & Baptizatorum frontes Chrismate signare ad Episcopum solum spectat.*

37 *Ordines Clericis conferre, Episcopos consecrare, & huiusmodi clericos solemniter degradare ad Episcopum solum spectat.*

38 *Episcopus quæ non possit alteri demandare? ostenditur.*

39 *Abbates subditis suis Regularibus Ordines minores conferre possunt.*

40 *Cardinales S. R. E. etiam non Episcopi, ex priuilegio Ordines minores conferre possunt.*

41 *Virgines benedicere & consecrare est solius Episcopi.*

42 *Pœnitentes publicè in Missa conciliare Sacerdos simplex sine licentia Episcopi non potest.*

43 *Calices, patenas, Corporalia & vestimenta Sacerdotalia ex priuilegio, vel consuetudine benedicere potest non Episcopus.*

44 *Ecclesiarum pollutarum, si fuerint consecratæ, reconciliationem non delegat Episcopus sine indulto Apost.*

45 *Subiectas habere omnes & singulas personas suæ diœcesis pertinet ad iurisdictionem Episcopi.*

46 *Ecclesias omnes & parochias, monasteria, & hospitalia, ac omnia loca pia sub sua potestate, & regimine habere debet Episcopus.*

47 *Bona Ecclesiastica, ac beneficia, & iura omnia Ecclesiarum quoad quædam sub suo regimine continere debet Episcopus.*

48 *Dimissorias pro ordinibus ab alio Episcopo recipiendis concedere pertinet ad Episcopum.*

49 *Constitutiones speciales in Ecclesia & diœcesi sua facere pertinet ad Episcopum.*

50 *Consuetudines bonas circa personas, & loca, ac res Ecclesiasticas introducere pertinet ad Episcopum.*

51 *Episcopis licent circa celebrationem diuinorum & administrationem sacramentorum multa quæ annexa Ordini communia sunt Presbyteris.*

52 *Beneficia Ecclesiastica personis idoneis, & habilibus legitimè conferrre spectat ad Episcopum.*

53 *Causas omnes ad forum Ecclesiasticum de Iure spectantes cognoscere, & omnino saltem in prima instantia, & in sua diœcesi terminare est Episcopi.*

54 *Visitatio omnium Ecclesiarum, & quorumcunque locorum Ecclesiasticorum & personarum spectat ad Episcopum.*

55 *Clericos, & omnes Ecclesiasticas personas sibi subiectas corrigere, & carcerare, ab officio, & beneficio suspendere, degradare, & beneficiis priuare potest Episcopus.*

56 *Capituli negligentiam supplere quando potest Episcopus.*

58 *Adulteria & scelera inquirendi, vlciscendi & iudicandi absque impedimento alicuius habet Episcopus potestatem super omnes personas non exemptas suæ diœcesis.*

58 *Ecclesias ædificandas designare spectat ad Episcopũ.*

59 *Vniones Ecclesiarum, & beneficiorum certis de causis facere spectat ad Episcopum.*

60 *Monasteria Regularium reformare, & quandoque gubernare potest Episcopus.*

61 *Res Ecclesiasticas dispensare, ac moderari spectat ad Episcopum.*

62 *Dispensare in irregularitate ad Ordines suscipiendos quando possit Episcopus?*

63 *In irregularitate ex delicto manifesto quod non sit grauius adulterio, post peractam pœnitentiam dispensat Episcopus.*

64 *Irregularitatem ex quocumque delicto grauiori quantumuis manifesto dispensat Episcopus, si aliqua iusta excusatione muniatur.*

65 *Dispensare possunt Episcopi in irregularitate ex quacumque etiam causa, absque delicto tamen proprio veniente, vel vbi subest necessitas dispensandi, vt n. 66. vel propter Ecclesiæ vtilitatem, & meritorum prærogatiuam, vt n. 67.*

68 *Episcopi non minus dispensare possunt ad ministrandum in Ordinibus iam susceptis, quàm ad eosdem suscipiendos.*

69 *Dispensare possunt Episcopi cum illegitimis in beneficiis simplicibus, non autem in curatis, nec in dignitatibus.*

70 *Dispensare potest Episcopus cum eo, qui recipit beneficium de manu laici, vt valeat illud retinere, & cum eo, qui propter beneficium, quod obtinet, tenetur infra annum ordinari, si abesse velit causa studij, vt n. 71. & vt beneficiatus non resideat ad tempus cum legitima causa, vt n. 72.*

73 *Dispensare in Matrimonio contrahendo quibus casibus possint Episcopi, ostenditur.*

74 *Episcopi in multis casibus Sedi Apost. reseruatis dispensare possunt, vbi necessitas magna coegerit, & periculum scandali.*

75 *Dispensare non possunt Episcopi contra Canones, & Concilia, nisi in tribus casibus relatis.*

76 *Dispensare necne an debeant Episcopi in multis casibus, arbitrio eorum relinquitur.*

77 *Dispensat Ecclesia faciliùs ad retinendum, quàm de nouo acquirendum.*

78 *Absoluunt Episcopi ab omni voto, exceptis quatuor à quibus solus Papa absoluit: & circa iuramentum in casibus, qui non sint maximi momenti, aut valde dubii, vt n. 79.*

80 *Absoluere à censuris in quibus possint casibus Episcopi? & n. 81.*

82 *Casuum reseruationem de grauioribus possunt delictis Episcopi sibi facere.*

83 *Pœnitentias publicas iniungere, & solemniter pœnitentes absoluere possunt Episcopi.*

84 *Pertinentia ad iurisdictionem Ordinariam Episcoporum multa sunt, quæ sine eorum permissione, & consensu fieri præcipuè à clericis legitimè nequeunt.*

85 *Episcopi in quibus casibus tanquam Sedis Apostol. delegati procedere possint? ostenditur multis numeris seqq.*

102 *Negligentiam exemptorum supplent Episcopi in multis casibus tanquam Sedis Apost. delegati.*

103 *Iurisdictio Episcopi in quibus restringatur? ostenditur.*

104 *Episcopi iurisdictionem in priuilegiatas & exemptos exercere, & manus in iis, quæ superiori reseruantur, apponere prohibentur.*

105 *Episcopi Ecclesiam alteri subiectam ab eius subiectione sine causa liberare non possunt.*

106 *Episcopi à multis grauaminibus Religiosorum cessare iubentur, quæ in Canonibus exprimuntur, & n. 107. 108. 109. 110. 111. 112.*

CVm totum ius Ecclesiasticum, & singulæ eius partes ad officium, & potestatem Episcopi pertinere dignoscantur, breuiter igitur hæc omnia, vt poterimus, colligemus, annotantes scilicet ea summatim, quæ Epis-

coporum

coporum curæ, & officio demandantur, eadem verò pleniùs suis in locis infrà pertractabimus.

1 Obseruandum IN PRIMIS est officium, ac munus Episcoporum in duobus præcipuè consistere, videlicet *primò* in cultu diuino, & Christiana Religione augenda, & conseruanda: *secundò*, in pascendis, ac regendis ouibus sibi commissis, & eas in æternæ salutis viam perducendis.

3 Cura Episcoporum circa diuinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi potest, *primò* ad ea quæ fidem, & venerationem Dei concernunt: *secundò* ad diuinorum Officiorum celebrationem: *tertiò* ad Sacramentorum administrationem: *quartò* ad ea quæ ad harum rerum ministros, & res, ac loca Ecclesiastica pertinent.

4 Officium Episcopi circa fidem, & venerationem Dei est, *primò* curare, vt omnes suæ diœcesis animæ fidem Christianam suscipiant, si sit in terris infidelium, alioquin curare vt omnes Fidei rudimenta sciãt, & ea ritè doceantur, ac eis explicentur, & ad hoc exequendum Curatos animarum specialiter compellere, *c. ante Baptismum, de consecrat. dist.* 3. Conc. Trid. *sess. 24. de reform. c.* 4. latiùs infrà *alleg. 76. num* 37. Fidei quoque disputationes inanes, ac periculosas tollere, & prohibere, dubitationémque de Fide exortam ad Papam deferre, *c. palam, c. quotiee,* 24. *q.* 1. *c. cum quibus, in fine, vbi gloss.* 24. *q.* 3. *c. quicumque.* 6. 1. *de hæree. lib. 6. l. nemo, C. de summa Trinit.* cum similibus.

5 *Secundò*, vt verbum Dei populo prædicetur, de quo latiùs *alleg.* 76. & lectio sacræ Scripturæ, ac Theologiæ habeatur, de quo etiam *alleg.* 56.

6 *Tertiò* ne verba, & scientiæ sacræ Scripturæ ad superstitiones, incantationes, ac diuinationes, vel sortes, & in alia profana, & scurrilia adhibeantur, & contorqueantur, talésque verbi Dei violatores coërcere, Concil. Trident. *sess. 4. de editione, & vsu sacrorum librorum, in fine,* Fusch. *de visit. lib. 2. c. 21. n.* 34. Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 8. cap. 2. quæst.* 4.

7 *Quartò*, diuinos omnes, & sortilegos & magicam artem exercentes, aut docentes; & superstitionibus, aliisque similibus operam dantes, ex diœcesibus suis penitus eradicare, *cap. contra, & cap. te Episcopi,* 25. *q.* 5. Ita & hæreticos, & hæreses omnes similiter extirpare, secundùm ea quæ diximus *alleg. 40. n. 35. cum seqq.* Circa Iudæos quoque, & paganos curam adhibere in iis seruandis, quæ & Christianis erga illos, & illis erga Christianos iubent, vel prohibent sacri Canones *in c. Iudæi,* 25. *q.* 1. cum similibus.

8 *Quintò* noua miracula, Reliquias, & Imagines approbare, *cap. fin. de reliquiis & venerat. sanct. cap. placuit, de consecrat. dist.* 1. Conc. Trid. *sess. 25. de inuocat. & venerat. Sanct.* de quo latiùs *allegat.* 97 & abusus ac superstitiones, quæ circa hæc, & circa Indulgentias, & celebrationem Missarum plerumque versantur, tollere. Concil. Trid. *sess. 22. de obseruandis, & euitand. in celebr. Missar.*

9 *Sextò*, vt vouentes vota sua reddant, & cum impotentibus dispensare, aut commutare, in quantum facultas Episcopalis extenditur: ita & in iuramento curare ne falsa, aut inania iuramenta fiant, iurata autem licitè seruentur, absoluendo tamen eos, qui possunt absolui, peierantes verò canonicè coërcendo, vt suis locis videbimus, & præcipuè *alleg.* 56.

10 *Septimò*, vt festa in Dei, & Sanctorum venerationem ritè ac debitè celebrentur, vt in illis diebus fideles Diuinis intersint, atque in seruilibus operibus, & aliis illicitis abstineant, de quibus aliqua infrà *alleg. 105. n. 36. cum seqq.*

11 CIRCA SECVNDVM de celebratione Missarum & diuinorum Officiorum, curare debent Episcopi, *primò* vt Missæ purè, ac piè celebrentur, modo, loco ac tempore debito; atque in his superstitiones, & abusus tollere. Concil. Trident. *sess. 22. de obseruand. & euit. in celebrat. Miss.* de quo aliqua *alleg.* 24. & ne cui vago & ignoto Sacerdoti eas celebrare permittant, Conc. Trident. *loco proximè citato,* & nos *alleg. 21. à princ.*

12 *Secundò*, vt reliqua diuina Officia, & horæ Canonicæ debitè, ac deuotè suis horis, & secundùm Canonum dispositionem celebrentur, ac recitentur, abusis similiter omnes circa huiusmodi profligando, *Clem. 1 de celebrat. Missar.*

13 *Tertiò* mandatur Episcopis curare, vt populis diuersarum linguarum, & rituum, qui nonnunquam in eadem simul diœcesi morantur, Missæ, & Officia, ac Sacramenta secundùm eorum linguas, & approbatos ritus celebrentur, ac ministrentur, instruendo eos pariter verbo & exemplo, *c. quoniam in plerisque, de offic. Ordin.* vbi Abb. *not.* 3. ponens exemplum in ciuitate Constantinopolitana, & in multis locis Calabriæ, & in ciuitate Tridentina, in qua adsunt Theutonici & Itali, & in ciuitate Metensi, in qua sunt Galli, & Theutonici, refert Sbroz. *de officio Vicarii, lib. 1. q. 31. n. 16. & 17.*

14 CIRCA TERTIVM, de administratione Sacramentorum, officium Episcoporum *primò* est ministrare, specialiter verò Confirmationem, de qua *allegat.* 30. & Ordinem, prout dicimus *alleg. 3 cum seqq.* atque attendere vt Sacramenta reliqua à ministris idoneis cum debita forma, ac ritu, & materia, tempore etiam legitimo, ac personis dignis, & habilibus ministrentur, item cum omni reuerentia, ac debito honore fiat; & specialiter, vt sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum honorificè, ac decenter conseruetur, *cap. sanè, de celebrat. Missar.* & latè *alleg.* 22.

15 *Secundò*, ne pro ministrandis Sacramentis aliquid indebite exequatur, *cap placuit, il 2. 1. quæst.* 1. & specialiter vt in matrimonio decreta Concil. Trid. *sess. 24. de reformat. matrimon.* seruentur, de quibus latè *alleg.* 32.

16 *Tertiò*, vt ab eis virtus omnium Sacramentorum, & à Parochis suis populis exponatur, vt admonet Concil. Trid. *sess. 24. de reform. c.* 7. & vt sæpiùs explicetur & publicetur decretum eiusdem Conc. Trid. *sess. 24. de reform. c.* 7.

17 CIRCA QVARTVM de Ecclesiasticis personis ac rebus, seu locis, attendere debent Episcopi *primò* ad ea, quæ de ordinandis clericis, & beneficiis conferendis, quæve de Regularium personarum institutione infrà suis locis exponemus, in hisque seruandis curam ac diligentiam impendere.

18 *Secundò*, clericos ac Regulares delinquentes corrigere iuxta sacrorum Canonum dispositionem *in c. irrefragabili, de officio Ordin. & Clem. 1. eod. titul. cum similibus.* Regularis enim extra monasterium degens, etiam sui Ordinis priuilegij prætextu tutus non est, quominus si deliquerit, ab Ordinario loci tanquam super hoc à Sede Apost. delegato secundùm Canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi, vt valeat nouè disponit Concil. Trid. *sess. 6. de reform. c.* 6. & infrà latè *alleg. 105. n. 14. cum seqq.* & curare vt ea seruent circa honestatem seruandam in vestibus, quæ infrà diximus *alleg.* 9.

19 *Tertiò*, sine formatis, aut testimonialibus litteris clericos peregrinos suscipere non debent, vt dicemus *alleg.* 21.

20 *Quartò*, officio Episcoporum est iniunctum, vt si quando contingat Regulares personas fieri testamentorum executores, rationes de hujusmodi executionibus ab eis exigant. *Clem. vnica, de test.* latè infrà *alleg. 71. n. 34 cum seqq.* † Negligentiam quoque Abbatum 21 suppleant, & confessores Monialibus assignent, prout *alleg. 25. circa fin.* monasteria omnia visitent, *alleg.* 74. & plura alia, quæ magis ad potestatem pertinere

videntur; de quibus omnibus sigillatim dictis locis, & aliis tractabimus.

22 *Quintò*, quantum ad loca Ecclesiastica curæ Episcoporum iniungitur Ecclesiasticas immunitates tueri, *cap. decet, de immunit. Eccles. lib. 6.* Et Ecclesiarum reuerentiam circa ea, quæ in eis fieri prohibentur, conseruare, & augere, & quid circa Ecclesias construendas, & reparandas, conseruandas, & reconciliandas, de quibus latè *alleg. 26. cum seqq.* & quid circa gubernationem hospitalium, & locorum piorum curare debeat Episcopus, vt *alleg. 75.* diximus; & quid denique eorum curæ circa res omnes Ecclesiasticas conseruandas, tractandas, & non alienandas committatur, ostendemus *alleg. 95.*

23 NVNC VERÒ de cura in pascendis ouibus adhibenda videamus, circa quod officium Episcoporum *primò* est prædicare verbum Dei, & subditos suos docere, eisque monita salutis tradere, *c. audire, 25. dist. c. inter cætera, de officio Ordin.* Concil. Trid. *sess. 5. de reform. c. 2. & sess. 24. etiam de reform. c. 4.* de quo latè *alleg. 76.*

24 *Secundò*, animarum curæ prouidere bonos, & idoneos Rectores, siue Curatos instituendo, qui curam suam non negligant, *c. nullus omnino, 16. q. 7.* iuxta ea quæ *alleg. 72. n. 72. cum seqq.* dicemus. Sed & ipsimet Episcopi in multis casibus, si necesse sit, curam animarum vt Parochi exercere tenentur, iuxta *cap. illud, 95. dist.* cum ipsi veri sint animarum Pastores, eisque oues præcipuè fuerint demandatæ, inferiores verò potius coadiutores sunt, quam Pastores, qui sæpiùs mercenariorum more oues dimittunt, vide Alphons. Aluarez Guerrero *in suo thesauro, c. 9.* Caiet. *verb. beneficium, vers. memento quoque.* Vnde prouidere debent Episcopi, vt cunctis Sacramenta diligenter, promptè, ac liberaliter ministrentur, & præcipuè morientibus, & si qui sint in diœcesi impœnitentes, aut excommunicati, vel vltimo supplicio deputati, curare debent ne sine reconciliatione, aut absolutione, & viatico pereant, *c. de his 26. q. 6. Clem. 1. de pœnit. & remiss.*

25 *Tertiò*, si qui excommunicationis vinculo detinentur, officium est Episcoporum eorum nomina subditis suis, & vicinis etiam Episcopis, si oporteat, publicare, & ea præ foribus Ecclesiæ affigere, vt quisque communionem eorum valeat euitare, *c. cura, 11. q. 3. Clem. vnic. de consanguin. & affin.*

26 *Quartò*, vitia subditorum tenentur arguere, & errantes corrigere, & omninò curare obsecrando, increpando, arguendo, vt ad salutis viam reuertantur, Concil. Trid. *sess. 13. c. 1.* præcipuè verò pacem inter eos semper conciliare, & pacem, vel treugam rumpentes punire, *cap. 1. de treuga & pace.* Dissidentes enim fratres ad pacem magis, quàm ad iudicium debent excitare, *c. studentes, §. præcipimus, & per tot. 90. dist. c. fin. de transact.* de quo latè *alleg. 79.*

27 *Quintò*, victum pauperibus largiri, & viduarum, orphanorum, ac miserabilium personarum curam paternam gerere, Concil. Trident. *sess. 23. de reform. c. 5.* circa quod specialiter curæ eorum demandat Aurelianum Conc. vt dum conspexerint Iudices, ac potentes huiusmodi miserabilium personarum oppressores existere, eos Sacerdotali admonitione redarguant, & si emendare errorem neglexerint, Principis implorent auxilium. Sed & Imp. *in l. iudices, C. de Episcop. audient.* monet Episcopos, vt etiam carceratorum curam gerant, prouidentes scilicet, vt humaniter tractentur quoad locum carceris, & quoad victum non habentibus ministrandum, & his similia. Infantium quoque expositorum curam agere, & curare ne serui fiant colligentium, *l. nemini licere, C. eod. tit.* de quibus *alleg. 51. n. 141. cum seqq.*

28 *Sextò*, prouidere ne subditi sui vanis, & superfluis sumptibus intendentes substantias suas consumant, & ne quis vltra quam gradus personæ, & facultates patiantur, expendat. *Clem. 2. de magistris.* Illud quoque præceptum Episcopis inuenitur *in cap. vbi periculum, §. fin. de elect. lib. 6.* 29 † vt statim audita morte Romani Pontif. ipsi cum suis subditis eius exequias celebrent, & quotidie pro felici noui Pont. electione fideliter orent.

30 *Septimò*, generaliter debent Episcopi oues sibi commissas bonorum operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, & Sacrificia Deo offerre, easque continuis monitis, & adhortationibus in viam salutis dirigere, Concil. Trid. *sess. 2. de reform. c. 1.* Canones autem omnes, & Conciliorum decreta, nouasque Constitutiones à Pontificibus in dies emanantes seruare debent, vt idem Trident. Conc. admonet *sess. 24 de reform. c. fin.*

31 *Octauò*, vt omnia cognoscere valeant, quæ in tota sua diœcesi dirigenda sunt, ac moderanda præcipiunt Canones *in cap. legitur, & in cap. relato, & in cap. decernimus, cum sequent. 10. q. 1.* & Conc. Trident. *sess. 24. de reform. c. 3.* vt Episcopi omnes totam suam diœcesim debeant sæpius personaliter visitare, exemplo Apostolorum *Actor. c. 15.* de qua materia specialiter *alleg 73. & seq.*

32 *Nonò*, vt valeant cuncta, quæ ad eorum officium spectant, faciliùs implere, & ea quæ correctione, emendatione, ac reparatione indigent, ordinare ac moderari, abusus quoque tollere, & bonas consuetudines, & Canonum obseruationes introducere, mandatur Episcopis *in c. annis singulis. & in c. quoniam, 18. dist.* vt semel saltem quotannis Synodum, seu Concilium totius Cleri debeant conuocare, in qua de huiusmodi rebus, quas enumerauimus, agatur, & nos infrà latè de eo agemus *alleg. 93.* Et quia hæc omnia per seipsos exequi, & expedire non possunt, *cap. illud, 95. dist.* præcipitur eis *in c. inter cætera, de officio Ord. & c. sicut olim, de accus.* vt per personas idoneas plura exequantur, & Vicarios ac coadiutores in tanto munere obeundo secum habeant, de quibus latè *alleg. 54.*

33 *Decimò*, illud quoque super omnia præcipitur Episcopis, sine quo quicquam omnino fieri nequit, vt apud Ecclesias suas residere quandiu poterint debeant, & præcipuè certis anni temporibus, quibus refici maximè, & in Domino gaudere Pastoris præsentiâ oues debent, sicut infrà videbimus *alleg. 53.* & hoc insuper onere prægrauantur, ac perpetuo vinculo constringuntur, quod vsque ad mortem nullo vnquam tempore, nec tædio curarum, nec afflictionum affecti, nec metu persecutionum perterriti derelinquere gregem suum debent, & pondus Episcopale deponere, vt accepti talenti pulchritudo non deleatur, sed certamen eorum salubriter augeatur, & triplicetur fructus, vt inquit Nicol. Papa *in cap. Pontifices, in fine 7. q. 1.* sed perseuerare vsque in finem tenentur, nec pro laboribus, & infestationibus assignatas sibi, & à Deo commissas Ecclesias deserere debent, vt quieti & otio vacent, prout præclarè docet, ac monet cunctos Episcopos Liberius Papa *in c. suggestum 7. q. 1.* exceptis tamen legitimis causis, de quibus habetur *in c. nisi cùm pridem, & ibi* Doct. *de renuntiat.*

De officio, ac onere Episcoporum hactenus, plura namque ad eorum officium spectantia supersunt: sed quia potiùs ad potestatem, & iurisdictionem referri videntur, ea sequentibus numeris exponemus.

34 Episcopali igitur muneri non modò onera, & officia plurima sunt iniuncta, verùm potestas etiam, & auctoritas maxima, dignitas quoque ac præeminentia à Canonibus est concessa, vt faciliùs ea quæ ad suum munus pertinent, valeant adimplere, & eis honor debitus, atque obedientia à subditis exhibeatur: omnis autem potestas, & auctoritas, iurisdictio Episcopalis

ad

ad tria capita redigi ſolent: quædam enim Epiſcopo competunt ratione Ordinis, ſeu conſecrationis Epiſcopalis, quæ ſcilicet ſolus Epiſcopus exercere poteſt, non autem Epiſcopo omnino ſunt interdicta; quædam verò competunt ei ratione iuriſdictionis, alia ratione dignitatis.

35 Ea quæ ad Epiſcopum ſolum ratione Ordinis ſpectant, ſunt hæc, videlicet *primò* Baſilicas conſecrare, & Altaria in Eccleſia conſecrata erigere, & conſecrare, & hæc eadem conſecrata reconciliare, ſi violata fuerint, vel polluta, de quo latè *alleg.* 27.

36 *Secundò*, Chriſma conficere, & baptizatorum fontes Chriſmate ſignare, vt infrà latè oſtendemus *all.* 31.

37 *Tertiò*, Ordines clericis conferre, *alleg.* 3 & Epiſcopos conſecrare, *p.* 1. *tit.* 1. *c.* 5. & huiuſmodi clericos ſolemniter degradare, *alleg.* 110.

38 Hæc omnia ſolus conſecratus Epiſcopus facere poteſt, nec alius, quamuis ei plena adminiſtratio Epiſcopatus concederetur, nec ea aut quodlibet eorum poteſt Epiſcopus alteri, qui non ſit conſecratus Epiſcopus demandare, niſi id ex indulto Apoſt. habeat, quod nec in grauioribus conſecrationibus datur, *cap. Pontifices*, 7. *q.* 1. *c. interdicimus* 16. *q.* 1. *c.* 1. 26. *q.* 6. *c. accedentibus, de exceſſ. Prælat. c. is cui, de elect. lib.* 6. Nec valet conſuetudo in contrarium, vt ſcilicet non Epiſcopus hoc ſoleat exercere, *c. quanto, de conſuet. c. aqua, de conſecrat. Eccleſ.* de quibus agimus *allegationibus* 3. 31. & 110.

39 Alia verò ſunt, quæ etſi propriè, & præcipuè ad Ordinem Epiſcopalem ſpectare videantur, alteri tamen non Epiſcopo ex priuilegio, vel conſuetudine; aut delegatione competere poſſunt; ſunt autem hæc, videlicet.

40 *Primò*, minores Ordines, & primam tonſuram conferre poſſunt Abbates ſuis ſubditis Regularibus, & S.R.E. Cardinales etiam non Epiſcopi ex priuilegio, vt dicemus *d. alleg.* 3. *n.* 5. *cum ſeqq.* aliis verò, quibus hoc ius non competit, nec delegare poteſt Epiſcopus.

41 *Secundò*, virgines benedicere & conſecrare eſt ſolius Epiſcopi, *c. perlectis*, §. *ad Epiſcopum*, 25. *diſtinct.* Sed id Presbyteris etiam delegare poteſt ſecundùm aliquos, contra quos tamen verior eſt ſententia iuxta ea quæ reſoluimus *alleg.* 27. *à n.* 52.

42 *Tertiò*, publicè pœnitentes in Miſſa reconciliare, *c. quamuis* 68. *diſt.* quod Sacerdos ſimplex non ſine licentia Epiſcopi facere poteſt, *cap.* 1. & *ibi gloſ. cap. Aurelius*, 17. *q.* 6.

43 *Quartò*, Calices, & Patenas, & Corporalia, pallas Altaris, & veſtimenta Sacerdotalia, & alia vtenſilia Eccleſiæ conſecrare, ſeu benedicere, quod etiam non Epiſcopus facere poteſt, qui id ſcilicet ex priuilegio, vel conſuetudine habeat: nam alteri nec Epiſcopus delegat, de quo latè *alleg.* 27. *num.* 35. *cum ſequentibus*, exceptis campanis, quas ſolus Epiſcopus benedicere ſolet, *eadem allegat.* 27. *à n.* 46. quamuis ſimplicem earum benedictionem valeat delegare.

44 *Quintò*; Eccleſias pollutas reconciliare, quæ ſi fuerint conſecratæ, non delegat earum reconciliationem ſine indulto Apoſt. ſi verò non erant conſecratæ, ipſe delegat, vt colligitur ex dicta *alleg.* 28. *n.* 55. *cum ſequentibus*.

Nunc circa iuriſdictionem Epiſcoporum ſciendum eſt eos habere *primò* iuriſdictionem Ordinariam in tota ſua diœceſi, deinde etiam multis caſibus delegatã, videbimus autem priùs de Ordinaria, quæ quidem conſiſtit aut in ſubiectione perſonarum, & locorum, aut in diſpenſatione, & abſolutione ſubditorum. Videamus de prima, quæ comprehendit beneficiorum, & aliarum gratiarum conceſſionem, & correctionem, ac pœnarum impoſitionem quoad perſonas; item diſpoſitionem, & gubernationem, ſeu adminiſtrationem quoad loca & res Eccleſiaſticas.

Pertinet ergo ad iuriſdictionem Ordinariam Epiſcopi *primò* ſubiectas habere omnes, & ſingulas perſonas ſuæ diœceſis, cuiuſcunque ſint gradus, & qualitatis, in foro animæ, & in foro etiam exteriori quoad cauſas & delicta Eccleſiaſtica, & pœnas ac cenſuras Eccleſiaſticas tantùm in laicis, in Eccleſiaſticis verò perſonis etiam quoad ciuiles cauſas, & omnia crimina, & pœnarum genera omnia, ſecundùm tamen ea, quæ in ſuis locis infrà exponemus. 45

Secundò omnes Eccleſias, & Parochias, monaſteria, & hoſpitalia, ac omnia loca pia, & religioſa ſub ſua poteſtate, ac regimine habere, niſi aliud ex priuilegio exemptionis contingat, *c. regenda* 10. *q.* 1. 46

Tertiò res, & bona Eccleſiaſtica, ac beneficia, & iura omnia Eccleſiarum quoad quædam ſub ſuo regimine continere, *cap. nullus omnino*, 16. *q.* 7. & *p.* 3. oſtendemus. 47

Quartò circa perſonam ad iuriſdictionem Epiſcopi pertinet formatas litteras dare, id eſt, dimiſſorias pro Ordinibus ab alio Epiſcopo recipiendis, de quibus latè *alleg.* 7. aut pro alia exemptione à iuriſdictione Epiſcopi ſui, *alleg.* 49. 48

Quintò Conſtitutiones ſpeciales in Eccleſia & diœceſi ſua facere, *c.* 1. *de conſtit. in* 6. *c. Catholica*, 11. *diſt. c.* 2. vbi gloſſ. & Doct. *de maiorit. & obed.* Barbachin. *in tr. de Epiſcopo, lib.* 4. *p.* 2. Rot *apud Farin. deciſ.* 757. *p.* 2. *recent.* & dicemus *all.* 93. *art.* 21. *cum ſeqq.* Et an validè in illis ſine cauſa diſpenſare poſſit, *alleg.* 34. 49

Sextò bonas conſuetudines introducere circa perſonas, & loca, & res Eccleſiaſticas, & omnia ſibi ſubiecta, & propter hæc & alia neceſſaria Synodum conuocare, de quo *d. alleg.* 93. 50

Septimò (adhuc generaliter circa omnia) quæcumque Presbyteris licet quoad celebrationem diuinorum, & adminiſtrationem Sacramentorum, & aliorum, quæ tanquam Ordini annexa communia ſunt Presbyteris, & Epiſcopis exequi, vt eſt catechizare, baptizare, prædicare, Euchariſtiam conficere, ſoluere, & ligare, & omnia Sacramenta miniſtrare, præter Confirmationem, & Ordinem, quæ ſolis Epiſcopis competunt, vt *alleg.* 3. & 30. oſtendemus. 51

Octauò beneficia Eccleſiaſtica perſonis idoneis, & habilibus legitimè conferre, vt *alleg.* 57. dicemus, & perſonas in Eccleſiis, & beneficiis inſtituere, & deſtituere, *c. cùm ex iniuncto, in fine*, vbi gloſſ. *de hæret. c.* 3. *de inſtit.* & aliqua dicemus *alleg.* 68. Et non idoneos præſentatos à patronis reiicere, ſecundùm ea quæ adducemus *alleg.* 72. 52

Nonò omnes cauſas ad forum Eccleſiaſticum de iure ſpectantes cognoſcere, & omninò, ſaltem in prima inſtantia, & in ſua diœceſi terminare, & executioni mandare, de quo latè *alleg.* 81. 53

Decimò viſitationem omnium Eccleſiarum, & quorumcunque locorum Eccleſiaſticorum, & perſonarum, ac rerum facere, & in viſitando omnia neceſſaria, & opportuna ordinare, atque diſponere, ſaluo iure exemptionum, prout latè explicabimus *alleg.* 73. & 74. 54

Vndecimò clericos, & omnes Eccleſiaſticas perſonas ſibi ſubiectas corrigere & carcerare, *c. in memoriam* 19. *diſt. c. in ſingulis, cum ſeq. de ſtatu monachor.* iuxta ea quæ habentur *alleg.* 107. *à n.* 16. ab officio, & beneficio ſuſpendere, degradare, vt *alleg.* 100. & beneficiis priuare, & alias pœnas, & cenſuras imponere ex cauſis, modis, & formis, quas per decurſum operis videbimus. 55

Duodecimò Capituli negligentiam quandoque ſupplere. Conc. Trid. *ſeſſ.* 5 *de reform. c.* 2. & *ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 16. ita & Abbatum & Metropolitani vices quoque in nonnullis, vt *ſeſſ.* 23. *de reformat. c.* 1. & controuerſias de præcedentiis inter Eccleſiaſticas perſonas componere. Conc. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regular. c.* 13. & nos latè *alleg.* 78. *à n.* 26. 56

57 *Decimotertiò* soper omnes persooas suæ diœcesis non exemptas liberam babent potestatem adulteria, & scelera inquirendi, vlciscendi, & iudicandi absque impedimento alicuius, & si opus fuerit, publicum auxilium inuocandi, *c.1. & c. conquerente, & c. dilectus, de officio Ordinar. c. eos qui, 35. dist. c. fraternitatis, 34. dist. cum similibus*, Concil. Trid. *sess. 24. de reform. c. 8.* Habent enim canonicam obedientiam, subiectionem, ac reuerentiam, quæ eis à cunctis debetur, *d. cap conquerente.*

58 *Decimoquartò* Ecclrsias ædificandas designare, vt infra *alleg. 16.* & de litigiosis Ecclesiis cognoseere, & litigare, *c. si pluret, 16. quæst. 7.* † & vniones Ecclesiarum, & beneficiorum certis de causis facere, provt latè dicemus *alleg. 66.* & nouas parochias iostituere.

59 *Decimoquintò* monasteria Regularium rrformare, & quandoque gubernare, *d. cap. in singulis, cum seq. de statu monach.* & ea ad libitum gratiâ visitationis, & exhortationis intrare, *c. visitandi 18. quæst. 2.* & eorum volitates disponerr, *c. cognouimus, ead. causa & quæst.* de quo aliqua dicemus *alleg. 74.* Ita & hospitale, & pia loca rrgrre, vt *alleg. 75.* & ab eorum administratoribus & visitatoribus, atque œconomis rationes exigere, de quo *alleg. 75. à num. 57.*

60 *Decimosextò* res Ecelesiasticas dispeosare, ac moderari, siue earum omoium curam, & prouidentiam habere, & curare, vt legata ad pias causas exequantur, & per se rtiam quandoque vltimas exequi voluntatrs, vrl ad id hæredes etiam per censuras cogerr, *cap. cum quidam, c. si heredes, de testam. l. nulli, C. de Episcop. & Cler.* & latè infrà *alleg. 82. num. 13. cum seqq.*

61 Nvnc circa secundam partem iurisdictionis Ordinariæ Episcoporum, quæ in dispensatione, & absolutione consistir, sciendum est quod eirca auctoritatem dispensaodi variæ videntur esse Canonum dispositiones, & propterea rtiam variæ appatent Doctorum sententiæ. Quare hac in re breuiter compendiare couabimur, quibus in casibus Episcopi possint dispensare, vel minimè.

Cadit autem Episcoporum dispensatio *primò* in irregularitate, vt scilicer quis possit Ordines suscipere, vel in susceptis ministrare. *Secundo* in inhabilitate ad benefieia, & officia consequenda. *Tertiò* in facultate contrahendi Matrimonia eootra impedimenta caoonica.

In aliis materiis non videtur propriè dispensatio Episcoporum cadere, nam io voto, & iurameoto est potiùs absolutio, vel commutatio; in aliis erit concessio, vel licentia, aut remissio, & huiusmodi.

62 In primis igitur in irregularitate ad Ordines suscipiendos dispensare possunt Episcopi de iurisdictione Ordinaria cum iis, qui ordinari probibentur de iure, ex his caosis, videlicet *primò* ex quocumque delicto occulto, in quo dispensare possunt post peractam pœnitentiam, *cap. de his verè, 50. dist.* excepto tamen homicidio voluntario, quantumvis occulto, ex sententia antiquorum Canonum, *in cap. 1. de homicid. & in c. fin. de temp. ordinat.* & Conc. Trid. *sess. 24. de reform. c. 6.* de quibus latè agemus *alleg. 39.*

63 *Secundò* ex delicto etiam manifesto, quod noo sit grauius adulterio, similiter post peractam pœnitentiam dispensat, *cap. at si clerici*, vbi gloss. & Doctores *de iudic.*

64 *Tertiò* ex quocumque etiam delicto grauiori quantumuis manifesto, quod tamen ex aliqua iusta excusatione minuatur, nam dispensant Episcopi cum hæretico, vel apostata à Fide, vt promoueri possint, vel in ordinibus ministrare, si timore, vel periculo compulsi à Fide defecerunt, & postea sponte relnctati sunt, nisi se periculo præsumptuosè exposuerint, *c. Presbyteros qui 50. distinct.* Item cum homieida qui noo per se, sed per alium in duello aduersarium occidit, vt notatur *in c. Henricus, de Cler. pugnant. in duello.* Item cum homicida qui cum magno iræ furore nolens occidit aliqnem, *c. studeat 50. dist. & c. interfecisti, de homicid.* Item cum Simoniaco, si eùm paruulus esset, cupiditate pareotum Eeclesiam pecunia sit adeptus, vel si etiam adultus emptam dimiserit & canonicè rexerit, aut si ignoranter, vrl coactus id fecrrit, & sic de similibus, qui quidem casus potius in retinendo beneficio intelliguntur. Hodie verò tutius est in illis ad Papam remittere.

Quartò ex quacunque etiam causa, absque delicto 65
tamen proprio vrniente in iis, qui Religionem approbatam professi per aliquod tempus ibidem religiosè fuerint conuersati, cum quibus etiam pro culpa suscepti Ordinis furtiuè, aut plurium Ordinum eadem dir susceptorum contra edictum suum cum excommunicationis pœna promulgatum, dispensant Episcopi, *c. 1. de eo qui ordines furtiuè suscepit.*

Quintò ex quacunque etiam causa irregularitas 66
prouenint, vbi subest necessitas dispensandi, veloo ad vitanda scandala, & in similibus casibus, in quibus periculum esset in mora, *c. vt constitueretur, 50. dist.*

Sextò propter Ecclesiæ vtilitatem & meritorum 67
prærogatiuam dispensaot Episcopi in irregularitate, quæ non prouenit ex delicto proprio, aur quæ non prouenit ex delicto quod sit grauius adulterio, vt suprà est declaratum: vnde dispensar cum illegitimo, sed ad minores ordinrs tantùm, *cap. tali coniugio 1. quæst. 7. c. 1. de filiis Presbyt. in 6.* & infrà latè dicemus *alleg. 45.* & cum corpore vitiatis, siue drfectum in corpore patirntibus, sine eorum culpa, nisi magna esset deformitas, vel defectus, per *tot. titul. de corpore vitiat.* & dicemus infrà *alleg. 42.* in tempore autem ordinationis non possunt Episcopi dispensare, prætetquam qood ante annum expectatum sacri Ordines recipiantur, & quod plures minores Ordines eadem die recipi possint, vt infrà dicemua *alleg. 17. numero 5.*

Et hæc de dispensatione Episcoporum in irregu- 68
laritate pro Ordinibus suscipiendis, ad ministrandum verò in Ordinibus iam susceptis non minus dispensare possunt, quàm ad eosdem suscipirndos dispensant: nam in quibus casibus dispensatio ad suscipiendos Ordines eis eonceditur, in iis etiam ad ministrandum in susceptis possunt dispensare, imò faciliùs dispensatio conceditur ad ministrandum, quàm ad promouendum ad Ordines, argumento *c. si quis Presbyter 50. dist. & c. primi, in fine, de ordin. ab Episcopo qui renunciauit Episcopatui.* Vnde dispensare possunt Episcopi etiam cum sacrilego qoandoque, vt in ordine suscepto ministret, *d. c. si quis Presbyter.* Item cum eo qui ignoranter ab Episcopo deposito, vel suspenso sacris Ordinibus fuerit initiatus, prout infrà dicemus *alleg. 48.* In aliis casibus hîc non expressis solus Papa dispensar, vt latè *alleg. 50.* videbimus.

Circa habilitatem autem ad beneficia & di- 69
gnitates ac officia Ecclesiastica consequenda dispensare possunt Episcopi, *primò* cum illrgitimo in beneficiis simplicibus tantùm, *c. penult. de elect. & cap. 1.* vbi DD. *de filiis Presbyt. lib. 6.* non autem in curatis, nec in dignitatibus Ecclesiasticis, vt *alleg. 45.* dictum est.

Secundò cum eo, qui recipit beneficium de manu 70
laïci, vt valeat illud retinere, secundùm Innocent. *in c. quisquis, de elect.* arg. *c. nuper, de sent. excomm.*

Tertiò vt quis possit plura simplicia, vel vnum cu- 71
ratum, & aliud simplex beneficium retinere, iuxta ea quæ *alleg. 62.* dicemus.

Quartò cum eo qni propter beneficium quod obtinet, tenetur infra annum ordinari, si abesse velit causa studij, *c. cùm ex eo, de elect. lib. 6.*

Quintò

Quintò in ætate quoad dignitates non curatas, & beneficia simplicia, *cap.vnic. de ætat. & qualit. lib.6.* quod hodie non est recipiendum, cum Concilio Trident. ætas sit definita, vt *alleg.60. n.66. & 79.* demonstrabitur.

72 *Sextò*, vt beneficiatus non resideat ad tempus cum legitima causa, *cap.licèt Canon, in fine de elect. lib.6.*

73 IN MATRIMONIO verò contrahendo regulariter non dispensant Episcopi, nisi in tribus casibus. *Primus* est, vt contrahi possit contra interdictum Ecclesiæ generale, id est Feriarum, ex causa, vel speciale à se factum, aut à suo inferiori, vt infrà probabimus *alleg.42.n.194.* *Secundus* contra impedimentum criminis, quod impedit tantummodò contrahendum, non autem contra illud quod etiam contractum dirimeret, *cap. si conern, in fin. 36. quæst.1.* Cajet *verb. Matrimonium, §.secundum verò cap.in fine.* *Tertius*, ne contrahi possit non præmissis denunciationibus in Ecclesia, provt plenè dicetur *d.allegat.32. n.26 cum seqq.*

In iis omnibus consistit omnis Episcoporum potestas ordinaria dispensandi, circa quam nihilominus dispensationem quædam sunt notanda.

Primò, quod licèt in prædictis tantum casibus Epis-
74 copis dispensandi facultas concedatur de ordinaria potestate, in multis tamen aliis Sedis Apostolicæ reservatis poterunt dispensare, vbi necessitas magna coëgerit, & periculum scandali, si differatur, *cap.vt constitueretur 50. dist. & c.quædam, vers. quod si mosi, 25.q.3. & cap.ipsa pietas 23. q.4.* nisi contra ius divinum, aut præcipuas gravésque Ecclesiæ sanctiones esset dispensandum, *cap. sunt quidam*, & *ibi* gloss notabilis *25.q.1.*

Secundò, quod vbi in simili casu necessitatis dispensant Episcopi, intelligitur talis dispensatio cum tacito Sedis Apostolicæ consensu facta, vt *in cap.fin. de eo, qui ordines furtivè suscepit*, & salua eiusdem Sedis authoritate, vt *in c.1.q.5.*

Tertiò, quod contra Canones & Concilia non pos-
75 sunt dispensare Episcopi, nisi in tribus casibus, quorum *primus* est, vbi Canon exprimit posse dispensari, licèt hanc potestatem expressè ipsi Episcopo non concedat. arg. *cap.nuper, de senteut.excomm.* & Gloss. *in cap postulasti, de elect.* & dicemus infrà *allegat.33. num.16. cum seqq.* *Secundus*, vbi expressè Episcopo dispensationem permittit, vt *in cap.si autem, in fine 36.q.2. & in cap.vnic.de ætat. & qualit. lib.6.* & in multis locis Concilij Trident. vbi de irregularitate agitur: aliud est ratione magnæ necessitatis, vel vtilitatis, vt dicemus *d.alleg.33. n.26.* *Tertius* est ratione consuetudinis legitimè præscriptæ in talibus dispensandi, *cap.quicunque 11.quæst.1.cap.fin. de consuetud.* consuetudo enim facit valere dispensationem quæ aliàs non valeret, arg. *cap.fin. de transact. & cap.perniciosus, de celebrat. Missar.* Casus autem in quibus consuetudine dispensare possunt Episcopi, sunt qui in iis consistere videntur, quæ sunt merè iuris positiui, secundum Cajetan. *in verb. Matrimonium, §.secundum verò c.in fine.*

Quartò, quod in multis casibus arbitrio Episcopo-
76 rum dimittitur an debeant dispensare, necne, vt patet *in c.fin.q.5 & in c. Presbyteros qui, 50.dist. & in c.cum de eua. & in c.significauit, & ferè per tot.de corp.vitiat.* in dubio autem facultatis dispensandi debent ad Papam remittere.

Quintò, in dispensando distinguere debent de re-
77 bus, seu casibus dispensandis: nam ad beneficium retinendum faciliùs dispensat Ecclesia, quàm ad exercendum officium Clericale, *cap.fin. cum gloss. de Cleric.pugn.in duello*, sicut faciliùs ad beneficium acquirendum, quàm ad Ordines suscipiendos, Gloss. notabilis *in c.fin.1.q.5.* Item faciliùs ad retinendum iam quæsitum beneficium, quàm ad noviter adquirendum, & faciliùs ad simplex, quàm ad curatum, & faciliùs ad vnum, quàm ad plura. Ita faciliùs ad minores Ordines, quàm ad sacros dispensari solet, & faciliùs ad Subdiaconatum & Diaconatum, quàm ad Presbyteratum, & faciliùs ad ministrandum in iam susceptis, quàm iam ad alios suscipiendos, vt patet *in c.illudent, 50.dist. & in c.1. & in c.fin.1.q.5.* & denique faciliùs contra ius positiuum, & hominum, quàm diuinum, & faciliùs contra iura recentiora, quàm contra antiquiores Ecclesiæ sanctiones dispensatur. In quibus autem casibus Episcopi dispensare non possunt, sed tantùm Summus Pontifex, ad saturitatem dicemus *alleg.50.*

Iurisdictio verò Episcoporum circa absolutionem consistit in voto & iuramento in excommunicatione quoque, & cæteris censuris, & in casibus Pœnitentiæ.

CIRCA VOTVM absoluunt Episcopi ab om- 78
ni voto, exceptis quatuor, à quibus solus Papa absoluit, seu commutat, videlicet Castitatis, Religionis, Visitationis Hierolosymitanæ, & sancti Iacobi, & SS. Apostolorum Romanæ vrbis, de quibus latè agemus *alleg. 39.* Sed in voto Castitatis dicemus Episcopum absoluere posse, si votum non sit perpetuum, sed tantum ad tempus. Si verò sit perpetuum, non absoluit, nisi in duobus casibus, secundùm magis communem Doctorum opinionem. *Primus* est, si quis vouit castitatem propter aliquem metum, qui tamen talis non fuit, vt votum irritum reddat, secundùm gloss. *in c.veniens, qui Clerici vel vouent.* *Secundus*, quando verisimiliter timetur de incontinentia, & periculum est in mora, secundùm Doctores *in d.c. veniens.*

CIRCA IVRAMENTVM Episcopus absoluere 79
potest in casibus, qui non sint maximi momenti, aut valde dubii, quos Papæ dimittere debet, *c. venerabilem, de iureiur.* & procedit absolutio iuramenti, sicut & voti, quantum ad causas, & potestatem pertinet absoluendi, vt dicemus *alleg.36.*

AB EXCOMMVNICATIONE autem, & aliis 80
censuris absoluere possunt Episcopi in casibus sibi tantum, vel nemini reseruatis, vt *alleg.50.prope finem*, dicitur. Sed & in cæteris casibus Papæ reseruatis absoluere possunt quandoque, vt *alleg.41.* demonstrabitur.

A culpa verò peccati *primò* possunt Episcopi in 81
quibuscumque casibus occultis, etiam sedi Apostol. reseruatis delinquentes quoscumque sibi subditos absoluere in sua diœcesi per seipsos, aut per Vicarium ad id specialiter deputandum in foro conscientiæ, imposita pœnitentia salutari. Idem & in hæresis crimine occulto pro eodem conscientiæ foro; sed per seipsos tantùm, non per vicarium efficere possunt, sicut statutum est in Concil. Trident. *sess. 24.de reform. c.6.* & infrà ad saturitatem explicabimus *alleg.30. & 40.*

Deinde possunt Episcopi sibi facere casuum reser- 82
uationes de grauioribus delictis, in quibus ipsi tantùm, vel eorum Vicarij in diœcesibus suis absoluere possint pœnitentes. Concil. Trid. *sess.14.c.7.* de quibus latè dicemus *alleg.51.*

Vlteriùs publicas pœnitentias iniungere, & so- 83
lemniter pœnitentes absoluere, *cap.5. & cap. Aurelius, 26.q.1.c.accedentibus, de excess. Prælat.* Indulgentias concedere de iurisdictione ordinaria possunt, iuxta ea quæ dicemus *alleg.88.*

Denique quod ad iurisdictionem ordinariam Epis- 84
coporum pertinet, multa sunt, quæ sine eorum permissione, atque consensu fieri, præcipuè à clericis legitimè nequeunt, *cap. cunctis fidelibus, 16.quæst.1.*

Hæc autem omnia in iis consistere dignoscuntur, quæ soli Episcopo (vt præmisimus) ratione Ordinis, aut dignitatis, aut iurisdictionis competunt, sicut est à peccatis, aut censuris eidem reseruatis absoluere, solemniter pœnitentes reconciliare, Ordines ab alio Episcopo suscipere, Pontificalia in eius diœcesi exercere, Ecclesiam propriam deserere, beneficio renuntiare, à loco residentiæ discedere, & alia huiusmodi, quæ his locis explicantur. In his autem omnibus non sufficit licentiam Episcopi petere, nisi obtineatur, *c. fin. de testam in 6 glos. verb. Presbyteri, in Clem. 1. de priuileg.* Verùm si Episcopus quandoque in re licita consensum præstare noluerit, Romani Pont. auctoritas poterit implorari, *c. nullus, de iurepatr.* Gloss. *dict. verbo Presbyteri.* Et hæc omnia intelliguntur, saluo iure priuilegiorum; & exemptionum ac consuetudinum, vt suis locis videbimus. Hactenus de iurisdictione Ordinaria Episcoporum.

Circa delegatam Iurisdictionem, sciendum est, illam Episcopum in multis casibus habere, in quibus scilicet procedere possit tanquam Sedis Apost. delegatus, vbi se ordinaria iurisdictio non extendit vt in exemptos, vel si aliàs eorum esset arctata potestas, & hæc delegata Iurisdictio à iure concessa est tam veteri, *in c. irrefragabili, de officio Ordin. & in c. ad abolendum, in fine, de hæretic.* cum cæteris aliis infrà adducendis, quàm etiam nouo, præcipuè autem à Concilio Tridentino; sunt autem hi casus, videlicet.

85 *Primò*, in supplenda negligentia Abbatum exemptorum, prout *in c. quoniam, de officio Ordin. & in Clem. vnica, de suppl. negl. Prælat.* & specialiter, vt in eorum monasteriis lectio sacræ Scripturæ habeatur, ex Conc. Trid. decreto *sess. 5. de reform. c. 1.*

86 *Secundò*, in procedendo contra Prædicatorem exemptum, qui hæreses prædicauerit. Concil. Trid. *eadem sess. 5. de reform. c. 2.*

87 *Tertiò*, in prouidendo de Vicariis cum assignatione congruæ portionis fructuum in Ecclesiis, quæ residentiam requirunt, vbi beneficiatus est legitimè dispensatus non residere, Concil. Trid. *sess. 6. de reform. cap. 2.*

88 *Quartò*, in visitandis, & corrigendis Capitulis, & Canonicis Ecclesiarum exemptis toties quoties opus fuerit, Concil. Trid. *ead. sess. c. 4.*

89 *Quintò*, in cognoscendo de gratiæ subreptione, & obreptione, quæ super absolutione publici criminis, aut remissione pœnæ falsis fuerit precibus à superiore impetrata Concil. Trid. *sess. 13. de reform. c. 5.* Et idem in dispensationibus obtentis. Conc. Tridentin. *sess. 22. c. 5. & 6.* & idem in constitutionibus, vel consuetudinibus à Sede Apost. approbatis de faciendis compositionibus pro collatione, vel missione in possessionem de Canonicatu, vel simili. Conc. Trid. *sess. 24. de reformat. c. 14.*

90 *Sextò*, in corrigendis clericis exemptis à sua iurisdictione etiam extra visitationem. Conc. Trid. *sess. 14. cap. 4.*

91 *Septimò*, in diuidendis distributionibus quotidianis ex tertiæ partis fructuum deductione instituendis, vbi non sunt, vel tenues habentur. Concil. Trid. *sess. 21. & 22. c. 3. de reform.*

92 *Octauò*, in deputandis coadiutoribus, aut Vicariis cum parte fructuum illiteratis, & imperitis Rectoribus parochialium, si aliàs honestæ sint vitæ, quod & ante fuit constitutum de coadiutore Episcoporum eadem auctoritate deputando, *in cap. vnico, de clerico ægr. in 6.* de quo *alleg.* 118.

99 *Nonò*, in visitandis monasteriis, & beneficiis commendatis etiam exemptis, in quibus non viget Regularis obseruantia, sed & vbi in similibus vigeret Regularis obseruantia, si eorum superiores admoniti intra sex menses non visitauerint, aut correxerint, Concil. Trid. *sess. 21. de reformat. c. 8. in princ. & in fine.*

Decimò, in visitandis beneficiis exemptis nullius 94
diœcesis, si sit proximior Episcopus, aut à Concilio Prouinciali ad hoc deputatus. Conc. Trid. *sess. 24. de reform. c. 9.*

Vndecimò, in prohibendis, & ordinandis quæ in 95
Missarum celebratione, vel euitanda, vel seruanda sunt, Conc. Trid. *sess. 22. in decreto de obseruandis & vitand. in Miss.*

Duodecimò, in examinandis Notariis Iudicum 96
Ecclesiasticorum, & si idonei non sint, ab officio cohibendis, Conc. Trident. *sess. 22. de reformat. cap. 10.*

Decimotertiò, in his omnibus ordinandis, & mode- 97
randis, quæ ad visitationem, & morum correctionem subditorum suorum spectant. Conc. Trid. *sess. 24. de reform. c. 10.*

Decimoquartò, in restituenda & seruanda clausu- §8
ra Monialium in Monasteriis etiam exemptis, *c. vnic. in fine, de statu Regular. lib. 6.* Concil. Trid. *sess. 25. de Regular. c. 5.* & in regendis monasteriis Monialium Sedi Apost. immediatè subiectis, *Clem. attendentes, de statu Monach.* Concil. Trident. *sess. 15. de Regular. cap. 99.*

Decimoquintò, in cognuscendo de patronatibus de 99
quibuscumque beneficiis, & dignitatibus minus legitimè, constitutis, & acquisitis, Conc. Trid. *sess. 25. de reform. c. 9.*

Decimosextò, in Clericis concubinariis quibuscum- 100
que à beneficiorum administratione suspendendis, Conc. Trid. *sess. 13 de reform. c. 14.*

Delegati verò an Ordinarij Iudices sint censendi 101
Episcopi in aliis casibus, in quibus etiam tanquam Sedis Apost delegati procedunt, ostendam *alleg. 92.*

Et generaliter negligentiam exemptorum supplent 102
Episcopi in multis tanquam Sedis Apost. delegati, *Clem. quia contingit, de relig. domib. Clem. 1. iurepatron.* Negligentiam verò delegati Papæ supplent auctoritate Ordinaria, non delegata, vt est casus notabilis *in c. significauit, de offic. Ordin.* aliàs regulariter ei cedit Episcopus in causa delegata, *c. sanè, de officio deleg.* immò eius sententiam quamuis iniustam exequi tenetur, si sibi executio illa committatur, *c. pastoralis, §. quod verò, illo tit. de officio deleg.* non tamen tenetur eius iussa exequi, nisi litteras suæ delegationis ostenderit, *cap. cùm in iure, de officio deleg.* Notandum est autem, quod si quandoque Papa mandet Episcopo, vt subditos suos corrigat, tanquam eum excitans ad correctionem debitam exercendam, non intelligitur per hoc eum facere Sedis Apostol. delegatum in hac parte, cap. licèt in corrigendis *c. graue gerimus, de officio Ordin.* nec ei iurisdictionem concedere in exemptos, nisi hoc exprimat, *Clem. fin. de priuileg.*

Quamuis enim Episcopi maximam habeant au- 103
ctoritatem & iurisdictionem, vt vidimus, limitatur tamen in pluribus, & in hoc specialiter, quod exemptos corrigere, aut iudicare de iurisdictione ordinaria non possunt, nec debent, *c. pen. de officio Ordin. cap. sanè, de excess. Prælat.* Priuilegia enim subditorum seruare tenentur, *cap. dilectis, de priuileg.* aliàs potest eis impunè obedientia à priuilegiatis, vel exemptis denegari, *cap. sanè. & c. cùm quorundam, eod. tit. de priuileg.* Nam Episcoporum auctoritas (& respectu Romani Pont. & aliorum Prælatorum, qui super illos sunt) dicitur semiplena, & in partem tantum sollicitudinis vocati dicuntur, non in plenitudinem potestatis, vt dicitur *c. decreto, & in c. qui se scit, 2. quæst. 6. cap. ad honorem, de auctor. & vsu pallij, cum similibus.* Vnde vtuntur baculo pastorali desuper recuruo, per quod eorum potestas limitata ostenditur, & depressa, *cap. vnic. in fine, & ibi* Gloss. & Doct. *de Sacra Vnct.*

Quare

Quare multa sunt quæ facere probibentur Episcopi, sunt autem illa omnia, quæ Papæ reseruata sunt, de quibus *alleg.* 50. videbimus. Item & ea quæ ad Patriarcharum atque Archiepiscoporum tantum spectant officium, de quibus vidimus *sup. p. 1. titul. 3. & 4.*

NVNC VERO quædam alia specialiter & expressè eis denegata breuiter referemus, quæ videlicet si facta fuerint, non sunt valida; alia verò sunt multa, quæ facere non debent, sed si fierent, certè valerent, ea tamen colligere superuacaneum visum est.

104 Episcopi igitur *primò* iurisdictionem in priuilegiatos & exemptos exercere, & manus in his, quæ superiori reseruantur, apponere prohibentur, vt suprà diximus.

105 *Secundò*, Ecclesiam alteri subiectam ab eius subiectione sine causa liberare non possunt, *c. 2. de excess. Prælat.* gloss. *verb. obuentiones, in cap. ad audientiam, de Eccles. ædific.* gloss. *verb. pleno iure, in capite 1. 12. quæst. 2.*

106 *Tertiò* à multis grauaminibus Religiosorom cessare iubentur, quæ in Canonibus exprimuntur, *c. nimis 1. & 2. de excess. Prælat.*

107 *Quartò*, subditis suis interdicere non possunt, ne suis superioribus statum suarum Ecclesiarum denuntient, *c. quia pleranque, de officio Ordin. in 6.*

108 *Quintò*, quemquam excommunicare non possunt pro iniuria propria, nisi talis iniuria magis Ecclesiam, quàm seipsos lædere videretur, *c. inter querelas, & c. Guilisarius, 23. quæst. 4.* vel nisi pro tuendis iuribus propriis contra potestatem temporalem, vbi aliàs temporalis defensio non sufficit, vide *c. dilecto, de sent. excom. lib. 6.*

109 *Sextò*, exactiones, & taleas, & alia similia Clericis, aut Monachis imponere prohibentur, ne videantur in Ecclesia Dei exactores potius, quàm Pontifices, inquiunt Patres in Toletano Concil. relato *in c. quia cognouimus* 10. q. 3. & vide *cap. nulli Episcoporum, cum seq. 16. q. 1. & c. 1. de excess. Prælat. & c. cùm Apostolus, §. prohibemus, de censib.*

110 *Septimò*, Episcopalia in aliena diœcesi exercere non possunt sine proprij Episcopi licentia, nec similiter alienos Clericos ordinare, *cap. Episcopus, it 1. 7. quæst. 1.* Concil. Trident. *sess. 6. de reform. cap. fin. & sess. 13. etiam de reform. c. 1.* de quo diximus *allegat. 6. & 8.*

111 *Octauò*, non possunt sibi successorem eligere, *c. 2. cum seqq. 8. q. 1.* de quo diximus supra *p. 1. tital. 1. c. 3. à num. 39.*

112 Denique pleraque eis prohibentur absque Sedis Apost. licentia, vt est Episcopatui renunciare, *cap. nisi cum pridem, de renunc. & c. 2. de translat. Episcopi*, & infrà dicemus *alleg.* 113. Religionem intrare, vt probabimus *alleg. 53. num. 23.* longam peregrinationem arripere, intelligendo cum Suar *de Relig. tract. de voto, lib. 3. c. 4. à n. 4.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib. 1. q. 3. n. 37.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 4. c. 25. n. 39. cum sequentibus*, & me ipso *in collect. ad c. magnæ 7. de verb. sign. n. 11.*

113 Electus autem Episcopus non potest ante confirmationem administrationi Ecclesiæ se immiscere, *cap. nosti, c. transmissam, in fine, & c. nihil, in fine, de elect. c. auaritia, eod. tit. in 6.* de qua confirmatione diximus *p. 1. tit. 1. c. 4.* nec ante consecrationem Episcopalia exercere, de qua *eod. tit. 1. c. 5.* quia nec ante Episcopus nominatur, vnde si nomen non habet, nec habere officium potest, vt inquit Damasus Pont. *in c. Corepiscopi, in fine, 68. distinct.*

ALLEGATIO PRIMA.

Episcopatus an sit dignitas & Ordo, & quæ in illius assequutione requirantur; & quot priuilegia habeant Episcopi?

SVMMARIVM.

1 *Clericatus ordo nobilitat, & est maior quacumque alia dignitate, & honore sæculari.*

2 *Sacerdotibus propter dignitatem sacerdotalem semper, & vbique summa reuerentia debetur.*

3 *Sacerdotes personis illustribus comparantur.*

4 *Episcopatus culmen est omnium dignitatum, & num. 12.*

5 *Episcopi Angelis præcellunt, quatenus Ecclesiam regere scientia diuinitus communicata datum est.*

6 *Episcopi per suas diœceses liberam habent potestatem, & tribunal ordinarium.*

7 *Matrimonialium causarum cognitio pertinet ad solos Episcopos.*

8 *Absoluere ab omni censura legis non reseruata pertinet ad Episcopos.*

9 *Dispensare possunt Episcopi quoties dispensandi facultas conceditur.*

10 *Episcopi appellantur nonnunquam Præsules, interdum Antistites.*

11 *Episcopatus dignitas est, & n. 12.*

13 *Papa quare Episcopum se appellet.*

14 Cap. qui Episcopatum 8 q. 1. *declaratur.*

15 *Episcopus dicitur à verbo Græco ἐπισκοπεῖν, & significat eum qui speculatur, & inspicit.*

16 *Dignitatis appellatione in iuris, vel hominis dispositione Episcopalis continetur, quando materia est fauorabilis.*

17 *Dispensatio ad omnes, seu quascumque dignitates, non extenditur ad Episcopalem, propter eius excellentiam.*

Episcopalis dignitas non venit sub amplissimis verbis quorumcunque beneficiorum in odiosis. ibid.

18 *Episcopatus est ordo à Sacerdotio distinctus.*

19 *Episcopatus est de per se, & seiunctum Sacramentum. Cardinalatus an sit verus Ordo? ibid.*

20 *Episcopalis dignitas eus patria potestatis soluit.*

21 *Nobilitas filij non prodest patri.*

22 *Pater filium habens Episcopum, ob eius dignitatem gaudet nobilitatis prærogatiua.*

23 *Episcopalis dignitas, eiusque iurisdictio considerata in generale, & in communi, est instituta de iure diuino.*

24 *Episcopatus dignitate qui præfulgere cupit, debet alicuius Academiæ, & gymnasij publici suffragio, & auctoritate Magister, aut Doctor, vel Licentiatus in sacra Theologia, aut iure Canonico creari.*

Illiteratus in Episcopum promotus ab Episcopatu est remouendus.

25 *Examinantur ad Episcopatus munus euehendi coram Sanctissimo in Curia, aut ab eius Nuntiis in partibus, iuxta nouam Constitut. Clement. VIII.*

26 *Ætas 30. annorum requiritur in promouendo ad Episcopatum.*

27 *Franciæ in Regno idoneus ad Episcopatum indicatur, qui in 27. constitutus anno reperitur.*

28 *Ætas 30. annorum ad Episcopatum requisita debet esse completa.*

29 *Infans si consecretur Episcopus recipit characterem*

Episco-

Episcopus ante 30. annum consecratus non fit irregularis. ibid.

30 *Canonista Theologo praeferendus est in assequutione Episcopatus, si doctus & prudens sit, & vbi haereses non pullulant.*

31 *Theologi praeferuntur Canonistis in his, quae pertinent ad forum conscientiae, in aliis verò pertinentibus ad forum iudiciale & censuras, ac poenas Ecclesiasticas, Canonista Theologis praeferri debent.*

32 *Episcopus ex legitimo matrimonio natus esse debet.*

33 *Legitimati per subsequens matrimonium ad Episcopatum habiles dicuntur.*

34 *Legitimatio quae fit per subsequens matrimonium iuris fictione retrotrahitur ad tempus natiuitatis.*

35 Cap.innotuit, de elect. *declaratur.*
Cardinalatus ad celsitudinem legitimati per subsequens matrimonium non possunt ascendere. ibid.

36 *Ad Episcopatum promouendus in sacro Ordine ante saltem sex mensium spatium constitutus esse debet de iure Concil. Trid.*

37 *Promouendus ad Episcopatum in omnibus sacris Ordinibus debet esse constitutus iuxta Bullam Gregor. XIV.*

38 *Episcopalis Ordinis collatio ante Sacerdotium valida est.*

39 *Consecrationis munus Episcopi suscipere tenentur infra tres menses.*

40 *Praedictum trimestre tempus exorditur à die confirmationis.*

41 Cap.Ordinationes, il t.§.tempus, 75.distinct. *declaratur.*

42 *Episcoporum consecratio die Dominica est facienda.*

43 Cap.quod die, 75.dist.*declaratur.*

44 *Ecclesia est locus idoneus pro consecratione Episcoporum, nisi consuetudo aliud haberet.*

45 *Consecratio Episcoporum à minori numero, quàm aliorum trium fieri minimè debet.*

46 *Promotus ex dispensatione Papae ad Sacerdotium die Dominica, non potest eadem die consecrari Episcopus.*

1 SI Clericatus Ordo nobilitat, & est maior quacunque alia dignitate, & honore saeculari, *cap.denique 4.distinctione, c.1.in fine, 17.dist.c.quis dubitet, 96.distinct.cap. duo sunt* 12 *q.1.c.1.§.quia verò, de sacra Vnction.* Tiraquell.*de nobilitat.c.9.n.4.* Petrus Gregorius *syntagm. iuris lib.4.tit.8.c.6.gloss.5.* Fulu.Pacian. *de probation. lib.2.c.34.n.5.* Bellot. *disquisit.cleric.p.1.tit. de disciplina clericali, §.1.à n.1.* Brunor. à Sole *in locis communibus, verb.clericus 1.* Thom.Valasc. *allegat. super diuersas materias, tom.1.alleg.6.n.1.& 2.*Phoeb.*Lusit.*
2 *decis.162.n.15.* † Et Sacerdotibus propter dignitatem sacerdotalem semper, & vbique summa reuerentia debetur, quia † personis illustribus clerici aequi-
3 parantur, *l.apud similitudinem, C.de Episc. & cleric. l.3.C.de sum.Trinit.*Socin.*reg.322.in 8. limit.* Farin. *in praxi crimin p.1.q.99.n.118.* Quid erit in Episcopis, quibus excellentiora debentur, vt dicit text. *in c.1.de priuileg.*ibi, *cui debet excellentiora*, ea ratione, quia † Episcopatus culmen est omnium dignitatum,
4 *c.venerabilis, de praebend.* ibi, *ad culmina dignitatum,* vbi omnes explicant, id est, ad Episcopatum, vt per gloss.*verb.dignitatum, in c.2.eod.tit.6.* cum similibus, quibus exornant Chassan. *in catal. gloriae mundi, p.4. consid.24.* Paol.Fusc.*de visitat.lib.1.c.2.num.12.* Vnde Episcopatus non dicitur dignitas, sed Dignitatum culmen, Ioseph Ludou.*Perus.dec.74.num.11.* Anastas. Germon. *de sacror.immun.lib.3.c.9.n.9.* Camill.Borrel.*in summ.dec.tom.1.tit.6.num.6.*Mastrill.*de magistrat.lib.5.c.10.n.12.*Lotter.*de re benef.lib.1.quaest.9. num.68.& q.26.num.29.*Alzedo *de Episcopat.orig.c.1. num.39.*

Iu Conc.igitur Trid. *sess.25.de reformat.c.6.vers.* 5
praeterea, praecipitur vt Episcopis vbique is honor tribuatur, qui eorum dignitati par est, & à Canonicis exemptis, vt scilicet eis in choro, & in Capitulo, in processionibus, & aliis actibus publicis sit prima sedes & locus, & praecipua omnium rerum agendarum auctoritas. Iam enim ab Arelatensi Conc. sancitum fuerat ipsos praefectos prouinciarum Episcopis subiici, vt habet Cardin. Baron. *annal. Ecclesiae anno 324. num.8.* Nam quoscumque Barones, siue Duces, siue Marchiones, siue alios quocumque titulo decoratos praecellere debent, Marc. Anton. Burg. *de offic.Praefecti Praetor. lib.1. cap.27. num.31.* Ioan.Francisc.à Ponte *de potest. Praereg.tit.de elect.official.num.34.* Et proprio id exemplo longè priùs patefecerat Maximus Imperator; is enim cùm anno 386. B. Martinum Episcopum conuiuio excepisset, simul discumbentibus Euodio Praefecto, & Consule, eodemque ipsius Maximi fratre, ac duobus Comitibus summa potestate praeditis, & medio inter ipsos Presbytero ipsius Martini, iussit pocillatori qui sibi auream pateram, tanquam omnium, qui aderant, longè excelso obtulerat, eandem ipsi Episcopo, veluti digniori offerre, gestiens, cùm ille bibisset, ex eius sanctis manibus poculum sumere: quod neque ex sententia ei successit; nam vir sanctissimus suae non immemor dignitatis, primus bibere non recusauit, mox verò non Maximo, sed Presbytero suo pateram tradidit, nullum scilicet existimans digniorem, qui post se biberet, neque integrum sibi fore: sin autem Caesarem, aut eos, qui à Caesare erant proximi, praetulisset Presbytero, vt recenset *in vita S. Martini* Seuerus *cap.13.* cuius verba rescripsit Card.Baron.*d.anno 386.num.32.* & ex Sulpitio *in eadem vita*, refert etiam ad demonstrandum istud ius Praelationis Episcoporum, Cardin. Bellarmin. *controu.tom.1.de Romano Pontifice, lib.1.c.7. in 2. col. vers.denique Maximus.* Vnde Innocent. III. *in c.solitae, de maior. & obed.* grauiter reprehendit Constantinopolitanum Imper. eo quòd eiusdem Vrbis Patriarcham, ad scabellum pedum suorum in parte sinistra sedere permitteret, latè ostendens quàm dignior sit potestas Ecclesiastica temporali, & saeculares Principes Ecclesiasticis submitti debere Principibus; quod & ex multis sacrorum Canonum locis *69. dist. per tot.* & Sanctorum Doctorum sententiis comprobatur, & specialiter ex B.Gregorio & Gelas.*in c. quis dubitet, cum seqq. ead. dist.* vbi habetur, Sacerdotes Christi Regum, & Principum, & omnium fidelium Patres, & magistros censeri: & Ioannes Papa *in c.si Imperator, ead. dist.* dicit Imperatorem Catholicum filium Ecclesiae, non Praesulem, & quod ad Religionem competit, discere ei conuenit, non docere, & post multa: *Imperatores Christiani*, inquit, *subdere debent executiones suas Ecclesiasticis Praesulibus, non praeferre;* vnde in quolibet loco suae iurisdictionis non exempto pro tribunali sedere, & iurisdictionem exercere posse ait text. *in cap.item Episcopus, de officio Ordin. in 6.* de quo latè *alleg.80.* & per suas dioeceses liberam habere potestatem, & tribunal ordinarium, ex aliis comprobat Cornejo *de absol. iuramenti, part.3.quaest.13.à num.9.* & Angelis praecellere, quatenus eis Ecclesiam regere scientia diuinitus communicata datum est, obseruat Thom. Bossius *de signis Ecclesiae tom.2.lib.16.cap.9.* Eius igitur dignitas amplissima est. Menoch.*cons.202.n.133.* omnemque tollit infamiam, idem Menoch. *cons.1137.n.36.* itavt in Ecclesia patri exhibere reuerentiam non teneatur, secus verò in domo, idem Menoch. *cons.52. num.101. & cons.257.n.68.* Nec dubium est, quin

magna

magna sit huius gradus excellentia, & profectè si Ordinem, & Ordinis potestatem spectemus, major est Episcopus, quàm Cardinalis; ille enim Sacerdotes consecrat, baptizatos confirmat, & alia hujusmodi facit, quæ Cardinalis non potest: idemque sentiendum si attendatur jurisdictio ferendi leges, puniendi, dispensandi, indulgendi, quæ nullatenus licent Cardinali, quoniam diœcesi caret, August. de Ancona *de potestate Eccles. q. 102. art. 2.* Plat. *de Cardin. cap. 3.* licèt Cardinalatus sit culmen dignitatum, Lotter *de re benefic. lib. 1. q. 8. n. 81.*

6 Vnde nostri, & Theologi deducunt vulgare axioma, quòd Episcopi in suis diœcesibus omnia possunt, quæ potest Summus Pontifex in vniverso Orbe, exceptis specialiter reservatis, argum. text. *in cap. ad honorem, de auctoritat. & vsu pallij, & in cap. nonnie, ad finem, de iudiciis,* & post Sot. *de Iustit. lib. 10. quæst. 1. art. 2. concl. 1.* & aliis locis, quæ commemorat Henriq. *in sum. lib. 10. c. 35. §. 2. in commento lit. D.* Ludou. Gomez *in rep. cap. 1. num. 33. de constit. lib. 6.* Steph. de Gaëta *in repet. c. ad limina 30. q. 1. princ. n. 6.* intelligendo, vt per Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchalium sedium erect. cap. 17. à n. 54.* infinitos refert Sanch. *de Matrim. lib. 1. disp. 9. n. 3.* quibus adde Suar. *tom. 4. de pœnit. disp. 25. sect. 3. & de legib. lib. 6. c. 14. num. 6.*

7 Ex quibus consequens fit Episcopos in sua diœcesi debere honorari ab Archiepiscopo, dum est in illa, Capt. *decis. 27. n. 24. & 25.* Aloyi. Ricc. *in praxi aurea, resol. 203. n. 3. vers. 7.* Habent eadem priuilegia circa officium Inquisitionis, quæ habet Inquisitor delegatus, & maximè absentibus inquisitoribus, vel vbi illi non adsunt, Peña *in direct. Inquis. part. 3. schol. 11.* Aloyi. Ricc. *d. resol. 203. n. 4. vers. 12.* procedunt enim simul, vnde quærit Diana *resol. moral. p. 4. tract. 7. resol. 17.* quid faciendum in imponendis pœnis, quando discrepant Inquisitores, & Ordinarij: & ciuitas occidens suum Episcopum priuatur in posterum tali dignitate, *c. ita 25. q. 2.* Cou. *lib. 2. var. c. 8. in fine,* Aloyi. Ricc. *d. resol. 203. n. 4. vers. 13.* de quo infrà *all. 57. n. 237.* † Hinc pariter infertur, Epi-

8 scopos in suis Diœcesibus plenissimâ exercere iurisdictionem puniendi quæcumque, & omnia crimina, *c. 5. de offic. ordin.* censuras proferre potest contra Sacerdotem, si iurisdictionem habeat, *c. cum ab Ecclesiarum, de officio Ordin.* Indulgentias concedere valet, *cap. quod autem, c. cum ex eo, c. pen. de pœnit. & infra alleg. 83.* necnòn cognoscere de causis matrimonialibus, *infra alleg. 84.* dispensare in omnibus casibus minoribus adulterio, *cap. at si clerici, § de adulteriis, de iudic.* & in irregularitatibus occultis. Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. c. 6.* vt infrà *alleg. 39. & 4.* Absoluere ad omni censura legis non sectata, *c. nuper, de sentent. excommun.* post Nauar. Couar. Vgolin & alios Suar. *de censur. lib. 2. c. 19.* Suar. *eodem* *ac tom. 5. disp. 7. sect. 3.* latè *alleg. 50. num. 271.*

9 *cum seqq.* ac demùm † dispensare quoties dispensandi facultas conceditur, vt notant omnes *in c. at si clerici, de adulteriis, de iudiciis, & in c. dilectus, de tempor. ordin.* Card. Tusch. *pract. concl. tom. 3. concl. 276.* Suar. *de legib. lib. 6. cap. 14. num. 3. & 8.* vide infrà *alleg. 33.*

Quare ex his omnibus colligitur Episcopos, tam in potestate iurisdictionis, quàm in potestate Ordinis Sacerdotibus, seu Presbyteris superiores esse: cuncta enim tam Ordinis, quàm iurisdictionis potestatem competere Episcopis in suis diœcesibus; Sacerdotibus verò esse communem Ordinis potestatem cum Episcopis, exceptis ordinandi, confirmandi, nonnullisque alijs ministerijs: ergo fit consequens manifestissimum quoad potestatem iurisdictionis Episcopos superiores esse Presbyteris, cùm ex dictis constet hos nullam, illos plenam in suis diœcesibus habere iurisdictionem. Quoad potestatem Ordinis idem ostenditur, siquidem Sacramentum Confirmationis conficere, Ordines conferre, multaque alia Ordinis ministeria solis Episcopis fuere reseruata, & Presbyteris omnino denegantur. Quare hanc veritatem multis docent Card. Bellarm. *tom. 1. contrau. 5. lib. 1. cap. 14.* Petr. Sot. *de inst. Sacerd. vbi de sacram. Ordinis, sect. 1.* & alij, quos plenè refert Henriq. *in summ. lib. 10. c. 7. §. 2. lit. L.* latè nouissimè Philibert. Marchin. *de sacram. Ordinis tr. 2. p. 8. cap. 4. per tot.* qui post nonnullas huius tractatus impressiones in lucem prodiit; ideò nil mirum si adinuicem nos citemus: & de Fide definiuit Conc. Trid. *sess. 23. c. 4. & can. 6. & 7.* Non obstant illa, quibus impij hæretici hanc Episcoporum, & Presbyterorum distinctionem & pulcherrimam Catholicæ Ecclesiæ hierarchiam conantur euertere, quem errorem iam olim excitauit Aërius, qui cùm Episcopatum frustrà & impotenter ambisset, ab Ecclesia diuertit, eam impugnans dignitatem, quam consequi non potuit: quem deinde errorem ex eadem causa promotus suscitauit VVicleph, cùm Episcopatum Vigoriensem impotenter appeteret, adducentes auctoritates Pauli *1. ad Philipp.* ibi, *cum Episcopis & Diaconibus,* quasi nomen *Episcopis,* pro Presbyteris ponatur; aliàs enim de Presbyteris quoque Paulus fecisset mentionem: & deinde, quia in plurali numero dicit, *Episcopis,* qui tamen in eadem ciuitate plures esse non possunt, iuxta ea quæ notantur *in c. quoniam, de officio Ordin.* Adducunt deinde Paul. *1. ad Titum c. 1.* ibi, *constituas per ciuitates Presbyteros,* & inferiùs, *oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse,* &c. quasi illi, quos superiùs Presbyteri nomen significabat, iidem sint atque illi, quos modò Episcopos appellat. Denique expendunt auctoritatem Hieron. *in c. legimus, 93. dist. & in cap. olim, 95. dist.* vbi expressè inquit, *eosdem esse Episcopos, atque Presbyteros.* In primis enim pro solutione difficultatum, quas suprà ex locis Apostoli adduximus, aduertendum vniuersum clerum, omnesque Ordines ad duo primaria genera reuocari, ad Sacerdotes scilicet, & ministros, quorum priores, videlicet Sacerdotes, subdiuiduntur in maiores, & minores; posteriores verò, scilicet ministri, in sex alias species, Diaconos, Subdiaconos, Acolytos, Lectores, Exorcistas, & Ostiarios, quibus nostri addunt Psalmistas, habetur *in c. cleros, 21. dist.* quamuis nomen *Episcopi,* principalibus tantùm Sacerdotibus tribui soleat, & nomen Diaconi principaliori tantùm Ministro, vtrumque tamen suo modo alijs conuenit; nam etiam Presbyteri superintendunt populo. Volens igitur Paulus vniuersum populum salutare, sed magis Clerum, ne cogeretur singulos Ordines numerare, generatim id fecit, nomine Episcopi comprehendens omnes Sacerdotes, nomine Diaconi omnes ministros. Ad secundum ex Paulo *ad Titum* respondetur, Paulum illis verbis vsum fuisse tanquam generalibus, non verò tanquam distinctis, ex modò dicta ratione. Ad auctoritatem verò S. Hieronymi responsum est suprà *part. 1. titul. 1. cap. 2. num. 16.*

Vnde omnibus Clericis, & cunctis etiam fidelibus Ecclesia præcipit, vt Episcopos suos diligant, eisque obedientiam debitam exhibeant, sic etenim docet Clemens Papa *in c. Sacerdotes 2. quæst. 7.* *Sacerdotes,* inquit, *& reliqui Ecclesiæ ministri, omnesque plebes Episcopos suos diligere debent, & eorum præceptis obedire, etiamsi ipsi aliter, quod absit, agant, nisi in Fide errauerint.* Et B. Apostolus Petrus hortabatur, dicens: *Obedite præpositis vestris, non solùm bonis, & modestis, sed etiam dyscolis.* Euaristus quoque Papa *in c. si ne vir, in fine, 7. q. 1.* dicit, *Ecclesiam cum tanta reuerentia*

Epi.copi

Episcopi sui doctrinam suscipere debere, eumque amare, & diligere, vt Legatum Dei, & præconem veritatis; si quis autem Episcopo non obedierit, siue sit Sacerdos, siue alius clericus, siue etiam Princeps, Canonum sententiâ promunciatur infamis, & à liminibus Ecclesiæ est reiiciendus; vt dicit idem Clemens in cap. si autem 11. quæst. 3. excommunicandos esse dicit Anterus Papa in c. absit, eadem causa, & quæst. ita & in c. si quis, & in c. omnes, de maior. & obed. Nec potest subditus contra Prælatum suum præscribere obedientiam, cap. cum non liceat, de præscript. vbi in collect. plures Doctores citauimus, & infra alleg. 128. latiùs agemus.

10 Episcopi igitur multis nominibus appellantur, nonnunquam Præsules, interdum Antistites, aliquando summi Sacerdotes, vt per text. in cap. clerus, vers. Episcopus, cum seqq. 21. dist. c. quod translationem, de tempor. ordinat. c. 1. §. per frontis, princip. de sacra Vnct. tradunt, & explicant sigillatim post alios Card. Bellar. tom. 1. de controuers. Christ. fidei, lib. 3. de Rom. Pont. c. 24. & lib. 2. de conc. auct. c. 1. ad fin. Azor. p. 2. lib. 3. c. 21. q. 1. Henriq. in sum. lib. 10. de Ordinis Sacramento, c. 32. num. 1. Durand. in rationali diuinor. lib. 2. cap. 11. à princ. vsque ad numer. 5. & quod Episcopi dicantur summi Sacerdotes, noncupatim tradunt Ioseph. Lud. Perus. decis. 74. n. 11. Azor. inst. moral. p. 2. lib. 3. c. 28. col. 199. ita & Pontifices multoties nuncupantur, vt in c. Pontifices 7. quæst. 1. cap. Massana, de elect. d. c. quod translationem, c. quia periculosum, ibi, Pontificalis officij, de sentent. excomm. lib. 6. Imò Isidor. in d. c. cleros, vers. Pontifex, vocat eos maximos Pontifices, hoc est, maximos Sacerdotes, & in vers. Presbyter, addit eosdem Pontificatus apicem habere notant Gom. in cap. 1. num. 18. de constit. lib. 6. Aloys. Ric. in praxi aurea, resolut. 203. num. 2. Azor. dict. q. 1. vers. quæres etiam, Durand. numer. 3. vbi proximè, cuius nominis deriuationem idem Isidor. in dict. verb. Pontifex, explicare videtur dum ait, vel dicitur, & quasi via sequentium, &c. quæ etymologia ex eo declaratur, & confirmatur, quia siue sequamur Quinti Mutij Scæuolæ sententiam, qui à posse, & facere, Pontifices dictos putauit; & quod illis potestas fuisset sacrificandi, id est, sacra faciendi, l. 2. ibi, Pontificem dum Sacra facit, ff. de in ius vocando (facere enim apud veteres sacrificare est) sequuntur multi, cum quibus Alciat. lib. 2. Pareng. c. 6. indeque Pontificium dictum pro iure, & potestate aliquid faciendi: siue sequamur aliam eiusdem nominis rationem, quæ Marco Var. placuit, de qua Nouiores in l. 2. §. deinde ex his legibus, ibi, apud collegium Pontificum erunt, vbi Corras. num. 16. & 17. Cagnol. num. 96. ff. de origine iuris, Lexicographi iuris verb. Pontifices: in vtroque sensu Episcopi rectè Pontifices appellantur, vel quòd sacra faciant, dict. cap. cleros, vers. Presbyter; vel quia viam aliis consternant & ostendant, exemplo vitæ, & doctrinæ, ex regula text. in cap. inter cætera, de officio Ordin. cum similibus tradit Corras. lib. 3. miscellan. c. 22. num. 6. & 8. quo pacto declarandus erit text. in dict. cap. cleros, vers. Pontifex, ibi, quasi via sequentium: intendit Durant. d. lib. 2. cap. 11. numer. 3. Vocantur Principes Ecclesiæ, Aloys. Ricc. in praxi aurea, resolut. 203. num. 2. Dicuntur etiam personæ egregiæ, ita vt ad eos domi mittatur pro iuramento accipiendo si quandoque in testem vocantur volentes, gloss. in l. ad egregias, ff. de iureiur. Bald. in Auth. sed iudex, C. de Episcopis & Cleric. Gambar. de officio & potest. Legati de latere lib. 2. titul. de variis Ordinariorum nomin. n. 38. Item dicuntur illustres, secundùm Bart. in l. omnes populi 2. de iust. & iur. Gambar. citato loco, num. 39. & comitari debent à suis Canonicis in publicis processionibus, vt latè probat Aloys. Ricc. in praxi aurea, resol. 51. & dicuntur habere pastoralem curam, & dignitatis fastigium, cap. ordinatos, 59. dist. c. moramur, vers. principatum, dist. 6. c. principatum 1. q. 1. Aloys. Ricc. d. resol. 203. num. 2.

11 Episcopatus dignitas est, Episcopusque dignitatis, & potestatis nomen habet, non officij tantum, vt probant text. in c. 2. de officio delegat. lib. 6. ibi, Pontificali dignitate, &c. & Clement. 1. ibi, Pontificale, de renunc. Clem. in plerisque, ibi, Pontificalis dignitas, de elect. Extrauag. 1. vers. non volentes, ne Sede vacante, Ioannis XXII. cum multis aliis, ex quibus ita post Ioan. Andr. notant Franch. & Dominic. in d. cap. 2. numer. 1. Azor. instit. moral. tom. 2. lib. 3. c. 27. quæs. 2. Henriq. in summ. lib. 10. de Ordinis Sacramento, c. 32. num. 1. Quinimò 12 † Episcopatum non tantum dignitatem, sed culmen esse dignitatum, videtur probare text. in c. pen. ibi, ad culmina dignitatum, de præbendis, quem ad hoc notat glos. verb. dignitatum, in c. 1. eodem titul. lib. 6. & singularem dicit Barbatia in cap. dilectus, colum. pen. de officio Legati, ad notabilem casum applicat Ripa lib. 2. responsorum, cap. 16. maioremque esse Ordinem, quàm sit in Ecclesia Dei, asserit gloss. verb. Episcopus, in proœmio libri sexti, gloss. verb. de Episcopis in c. quia periculosum, de sententia excommunicat. eodem lib. 6. Chassan. in catalogo gloriæ mundi, part. 4. consideral. 25. inde afferentes rationem 13 † quare Summus Pontifex se Episcopum appellet, at cæteros Episcopos vocet fratres, quasi sibi æquales; Cardinales verò & Reges filios, iuxta text. in c. quàm graue 6. de crimine falsi, tradunt Felin. in proœmio Gregoriano, num. 1. Dec. in c. cum venerabilis, num. 2. de except. Cosm. in pragmatica, tit. de numero Cardinalium, glos. Cardinales.

14 Neque obstat text. in c. qui Episcopatum, ibi, quia nomen est operis, non honoris, 8. q. 1. ex quo nonnulli huius temporis hæretici contendunt Episcopi nomen solùm esse functionis, muneris, seu officij, non verò potestatis, seu dignitatis: refert Cardin. Bellarmin. de controuers. Christiana fidei, tom. 1. lib. 3. de Rom. Pontif. cap. 24. Azor. d. cap. 27. quæs. 2. Respondetur enim, hæreticos manifestè decipi ex nominis etymologia, quam solùm voluit designare D. August. in d. c. qui Episcopatum: nam etsi nomen 15 † Episcopus, sumptum à verbo Græco [illegible], quoad nominis etymologiam significet eum qui speculatur, & inspicit, quasi Episcopus in Ecclesia Dei speculator sit, & inspiciens subditorum mores, cap. Cleros, §. Episcopus, 21. distinct. Actor. dict. cap. 27. quæst. 1. Durant. in rationali Diuinor. lib. 2. cap. 11. numer. 1. & 2. Attamen re ipsa, sicut olim apud Ethnicos nomen erat Magistratus & præfecturæ, nimirum Prætoris, ita & hodie sumptum etiam est ad designandam potestatem, & dignitatem, & præfecturam, quæ est in Episcopo: ita vt Episcopatus non sit simplex officium prædicandi, & inspiciendi subditorum vitas: sed etiam vera dignitas, & præfectura Ecclesiastica, cum potestate & vi coactiua regendi eosdem subditos in rebus spiritualibus, ac diuinis, & imperandi, ac puniendi, vt benè deducitur ex illo D. Paul. ad Corinth. cap. 13. ibi: Secundum potestatem, quam dedit mihi Dominus, &c. & ex aliis locis intendit vtrumque text. in dict. c. 2. ibi: Pontificali dignitate, &c. iuncto ibi, sacri officii, quod exercens, &c. cap. quia periculosum, ibi, Pontificalis officij, de sentent. excommunicat. lib. 6. & ex variis Scripturæ testimoniis, & similitudine nominis, Rex, ex quo etiam hæretici arguebant, ostendit idem Illustriss. Cardin. Bellarm. d. c. 24. notant Henriq. & Azor. dictis locis.

16 Ex eo autem quod Episcopatus dignitas sit, inferunt DD. sub appellatione dignitatis in iuris, vel hominis dispositione etiam Episcopalem venire, vt per Dominic. & Franc. d. cap. 2. numer. 1. de quo tamen videri potest gloss. verb. dignitatum, & ibi communiter

muniter omnes, in c.1.de præbendis, lib.6. Simonet. de reseruat.quæst.11. per totam, Mandos. reg.32.Cancel.quæst.15. Gambar. de potestate Legati libr.2. numero 41.cum seqq.& lib.7.a n.222. Hojeda de incompatibilitate benefic.1. part.c.24. num 64. qui magis communiter distinguunt inter materiam fauorabilem, & odiosam, ita ut in illa, non verò in ista sub appellatione dignitatis Episcopalis comprehendatur, iuxta decisionem tex. in c.dilectus, 12. de concess. præbenda, c.Inquisitores 16. & ibi gloss. verb. expressè, de hæreticis lib.6.cap. si compromissarius 37. vers. huiusmodi, de elect.lib.6.d.c. periculosum, de sentent. excommunic.eodem lib. Marc.Antun.Genuens. in practicab. Eccles.quæst.9.n.3.& circa dispensationes vide doctrinam Abbat. in d.c.dilectus, num. 1.& in c.cum

17 VVinton. de elect. vbi docet † dispensationem etiam ad omnes, seu quascunque dignitates, non extendi ad Episcopalem, propter excellentiam, & culmen illius, ex regula c.1.§.vltim. de filiis Presbyter. lib.6. sequuntur Peregrin. de fideicom.art.23. n.8. Hojeda de incomp.benef.p.2.c.vlt.n.7. Mantu.Alzed. d.p.1.c.3.n.19. Nicol.Garcia de beneficiis p.1.c.6.num.66. Sic etiam Episcopi non ligantur suspensione, siue interdicto, nisi de illis mentio fiat, d.c.quia periculosum, Sayr. de censuris lib.1.c.8.n.25. Bellet disquisit. Cleric.p.1.tit.de disciplina clericali, §. num.17. Nec etiam sub dispositione generaliter loquente de personis, venit persona Episcopi, c.Inquisitio est, de hæret. in 6. vbi gloss. verb expressè, Lotter. de re benef.lib.1.q.8.n.8. Nec denique Episcopalis dignitas venit sub amplissimis verbis quorumcunque beneficiorum in odiosis, cap.2 vbi gloss. verb. dignitatem, de præbendis in 6. Gonzal. ad reg.8.Cancel gloss.5.in princ. num.36. Bellet. d.§.2.n.41.

18 Sed an Episcopatus Ordo sit, controuertitur inter Theologos, & Canonistas. Theologi enim in Ecclesia septem tantùm Ordines ponunt, quatuor videlicet minores, & tres majores, & sic negant Episcopatum esse Ordinem distinctum, sed eundem cum Sacerdotio, & per consecrationem in dignitate Episcopali recipere Episcopum non Ordinem distinctum, vt est Sacramentum, sed potiùs distinctum officium, & nouam dignitatem, ac præeminentiam exercendi ex officio plures Ecclesiasticas functiones, quas ex officio certum est nec simplices Sacerdotes, nec alios inferiores exercere posse. Ita tenent ipsi in 4.Sentent. dist 24. S.Thom. in addit. ad 3.p. q.40.art.5.in corpore, vbi Nugnus, Henriq. in sum. lib.10.cap.2.in princ. Cosm.Philiarch. lib 1.cap.10. Paul.Comitol.resp.moral.lib.1.quæst.98.sub num.11. Sanch. in opuscul.moralib.lib.7.c.1.dub.8. Lotter. de re benef. lib.3.q.13.à n.32. Alzed. d part.1.c.4.n.8. Molfes.in sum.moralis Theolog.tract.3.cap.1.num.31. Homobon.de Bonis de humana vita statibus, pars.1. cap.10.in princ. Filliuc.tom.1.tract.9. num.12. Reginald in praxi fori pœnitent.lib.30.tract.1.n.5. Bonacina de Sacramentis disp.8.quæst.vnic.punct.1.num.3. Verior tamen est sententia Canonistarum asserentium Episcopatum esse Ordinem à Sacerdotio distinctum, vt probat expressè Tridentini locus (cui se nescire, nec posse bona fide respondere, asserit Nauarr. in loco infrà citando) sess.23.de sacram.Ordin. cap.4.ibi, Episcopos, qui in Apostolorum locis successerunt, ad hunc Hierarchicum ordinem præcipuè pertinere, &c. text. in cap.illud, 77.dist.& in c.1.iuncta gloss. verb. à cap.35. distinct. Quod autem imprimat characterem, probatur, quia Episcopalis ordinatio non potest repeti, & indelebilis est, & Episcopus ex sua ordinatione potest duo Sacramenta conferre, scilicet Ordinem, & Confirmationem, quæ non possunt Sacerdotes inferiores ministrare. Fr.Emman. in sum. tom.4.c.67.num.21. Alzed.d.part.1. cap.4.numer.7.

Denique confirmatur optimè ex eo, quia Episcopi multò magis, quàm alij inferiores ad sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum ordinantur: ipsi enim & Sacerdotium conferunt, ac Altaria, & vasa ad vsum eiusdem Sacramenti consecrant. Ex quibus ita ex nostris, & Theologorum pluribus hanc sententiam defendunt in effectu gloss. verb. Episcopus, in proœmio, lib.6.& gloss.2. vbi Doct. in can.quoties 3, de purgat.canonic. Durand. in 4.dist.24. q.6. & ibi Palud. q.7. Vvaldens. tom.2. de Sacram. cap.116. Nauarr. in manual.cap.22.num.18. Petrus Sot. de instit. Sacerd.lect.1.& 4.de sacram.Ordin. Viuald in candelabro aureo, tit.de sacram.Ordinis, n.10. Emmanuel Sà verb.Ordo, n.7. Valent. tom.4.disp.9.quæst.1.punct.4. Martin. Fornar. cap.1.de Ordine, Cardin.Bellarmin. de sacramento Ordin.cap.5. Vasq. part.3 disput.240. c.3. Coninch. de Sacram.tom.2. disput.2.dub.2.n.9. Medina lib.1.de cœlibatu, cap 16. Domit.Chameror. de Sacrament. tract.11. de Ordine sacro, cap.1. dub.3. Laym. in Theolog moral lib.5.tractat.9.cap.4.num.3. & cap.7. in fine. Rendina in promptuar. receptarum sent.titul.38. de Episcopis & Prælatis, num.15. Campanil. in diuers.Iuris Canonici, rub.2. n.7. Vasconcel. in harmonia rub. ad tit.de translat. Episcopi, num.vlt. Fraue. Leo in thesauro fori Eccl.part.1. c 4. num.17. nouissimè me citato in hoc loco, Torreblanca in practicab.Iuris spiritualis, lib.2. cap.11. n.16. Quicquid aliter distinguat Azor. institut. moral. part.1. lib.3. cap.27.quæst.3. & Lotter. de re benefic.lib.1. quæst.9. à num.75.

An autem ordinatio Episcopalis verè, & propriè 19
sit Sacramentum, Vide Balduin.Iunium super opera controuersiarum Cardin. Bellarm. pars.1.lib.6.cap.5. vers.primum ergo. post Michaëlem Medinam, Petr. Sot. Valent. & Vasq. tractat Coninch. d. disp.20. n.43. inter quos receptior tenet opinio, Episcopatum esse de per se, & seiunctim Sacramentum, & vltra eos docent Cardin.Bellarm de Sacram. lib.1.c.5. & Gregor. de Valentia tom.3.disp.9.q.1.punct 4.vers.secundò controuersum, quos refert, & sequitur Campan. rub.2. n.7.ante vers.Episcopatum, Filliuc. d.tract.9. num.24.

Vtrùm autem Cardinalatus sit verus Ordo, non videtur ab instituto nostro alienum disputare. Quidam inter Ecclesiasticos Ordines Cardinalatum enumerant, ex quorum numero sunt Turrect. lib.2.sum. c.80. Card.Alban. in tract.de Cardinalib.quæst.5.circa med. Anton.Barbat.tract. de potest.Cardinal.p.1. quæst.1.num.20.vsque ad 37. Villadieg de origine, dignitate, & potest.Cardinal.q.1. Cardin.Iacobat. tr.de Concil.lib.1.art.12. August.Triumph.tract. de potest. Eccles.q.102. S.Antonin.3.part.sum.tit.21.c.1.& 2. Sed alij multo meliùs tenent Cardinalatum non esse Ordinem sacrum, nec imprimere characterem, nec fuisse à Christo Domino institutum, vt per Cardin.Zabarel. in Clem.ne Romani, §.porrò, de elect. Sot. in 4 dist.24.quæst.2 art.4. Card.Bellarm.lib.1 de cleric.c.16.contrau.5. Domit.Chameror. de Sacrament. tract.11. cap.1.dub.2. Sanch.in opuscul.moralib.lib.7. c.1 dub.11. Azor.instit.moral.p.2.lib.4.c.1.quæst.3.vers. secunda opinio, Monet. de commut.vltim.volunt.c.12. num.75.vers.tamen primum, ex ea potissimum ratione, quia Cardinalatus non habet consecrationem aliquam, nec materiam, nec formam. Vnde similiter Papatum non constituere Ordinem distinctum ab Episcopatu, nec imprimere distinctum characterem, resoluunt Sot.d.q.2.art.4.concl.2. Bonac.de Sacram. disp 8. q.vnica, punct.1. n.5. quia etsi Papa habeat maiorem potestatem iurisdictionis, quàm habeat Episcopus; tamen in potestate conficiendi corpus Christi, consecrandi Episcopos, confirmandi, & ordinandi, sunt æquales.

20 In honorem tantæ dignitatis multa priuilegia Epiſcopis conceduntur, & plures prærogatiuæ eis competunt de Iure. *Primò* enim electus Epiſcopus eximitur à patria poteſtate, ex lege Canonica *in cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi*, & lege Imper. *in auth. ſed Epiſcopalis dignitas, C. de Epiſcopis, & cler.* obſeruant Cou. *in cap. quia nos, num. 5. de teſtam.* Bernard. & Salzed. *reg.* 235. Gerc. Falcon. *reg.* 138. Cott. *in memorabil. lib. verb. Epiſcopalis dignitas*, Viu. *tom. 2. com. opinion. lib. 8. tit. 29. de patria poteſtate, n. 4. pag.* 403. Menoch. *remed. 15. recuperandæ, n.* 321. Aſcan. *de patria poteſtate, c. fin. num.* 49. Pincl. *in l. 1. p. 1. num. 42. C. de bonis matern.* Gutier. *in repet. § fin, num.* 10. *&* 11. *Inſt. de hered. qual.* Valdeſ. *ad Xuar. p. 2. pag.* 62. Molin. *de Iuſt. tract. 2. diſp.* 229. *verſ.* 6. Rebell. *de oblig. Iuſt. p. 2. lib. 1. q. 8. n. 6. verſ.* 8. Milis *verb. filius, verſ. filius eximitur*, Sà *eod. verb. num.* 11. Anton. Gom. *var. tom. 1. c. 9. num.* 11. Alzed. *part. 1. c. 12. num.* 10. vbi *num.* 19. dicit, quod filij Epiſcopi antea vaorati, per conſecrationem patris non liberantur à patria poteſtate. Thom. Valaſc. *tom. 1. alleg. 19. n.* 79. Mart. *de Iuriſd. p. 4. cont. 1. caſu 27. n.* 4. nouiſſimè Baith. de Angelis *ad d. auth. ſed Epiſcopalis, num. 1. pag.* 82. Marc. Anton. Genuenſ *in pract. Eccleſ. q. 374 n. 1. in princ.* Idem in Cardinalibus, in his quæ ipſis ſunt commoda, non ita tamen vt omittant ius ſuorum hæredum, Cuch. *in Inſtit. canon. lib. 1. tit. 4. n.* 87 Molin. *de Iuſtit. tr. 2. diſp.* 229. *num.* 8. Læl. Zech. *de Repub. Eccleſ. tom. 3. de Cardinal. num. 9. priuil.* 8. nouiſſimè amicus meus ſapientiſſimus P. Diana *moral. reſol. part. 5. tract. 2 reſ.* 32. *Secundò*, in ſignum dignitatis Epiſcopalis, & ſpiritualis quoque Matrimonij cum Eccleſia ſua, annulum portare poteſt in digito, & Mitra, ſeu infula, & aliis Epiſcopalibus ornamentis atque inſignijs decoratur, *c. clerici officia, de vita, & honeſt. cleric.* *Tertiò* in Altari, in quo Epiſcopus Miſſam cantauit, nullus eadem die poteſt Miſſam celebrare, *cap. in altari, de conſec. diſt.* 2. & infrà dicemus *alleg. 24. in princip.* Poſſunt autem ipſi Epiſcopi cum Altari portatili vbique locorum, & extra Eccleſias celebrare per ſe, vel per alium in præſentia ſua, *c. fin. de priuileg. in* 6. quod an ſublatum fuerit per Concil. Trid. *ſeſſ.* 22. *in decreto de obſeruandis, & euit. in ſacrific. in Miſſa*, dicemus infrà *alleg. 23. num* 5. Et in ſuis diœceſibus populo ſolemniter benedicere, *Clem. fin. de priuil.* de quo aliqua notabimus *alleg. 27. num.* 63. Audire diuina Officia etiam tempore interdicti, & celebrare, & in ſua præſentia facere celebrari, *cap. quod nonnullis, de priuileg.* & poſſunt ſibi quem volunt eligere Confeſſorem, *c. fin. de pœnit. & remiſſ.* de quo tamen vide quæ dicemus infrà *alleg. 25. num.* 10. *Quartò*, habent Cathedratici exactionem, & Canonicam portionem, & alia ſimilia, quæ ad legem diœceſanam pertinere dicuntur, de quibus tractabimus *alleg.* 86. *Quintò* non poteſt Epiſcopus ad teſtimonium dicendum flagitari: nam inquit *l. nec honore, C. de Epiſcop. & cleric. & auth. de ſanctiſſ. Epiſcopis, §. nulli verò iudicum*, & perſona inhonoratur, & dignitas Sacerdotis excepta confunditur, de quo vide quæ diximus in noſtro *tract. de iure Eccleſ. lib. 1. c. 12. num.* 30. quod ſi quandoque eius neceſſaria ſit atteſtatio, non iureiurando, ſed Euangeliis tantùm coram poſitis teſtimonium eius eſt accipiendum, *cap. teſtimonium, cum ſeq. 11. quæſt. 1.* *Sextò*, cuicumque licitum eſt iudicium Epiſcopi in quacumque cauſa eligere, & eius ſententia non eſt retractanda, & teſtimonium ipſius tantùm eſt recipiendum, vt Theodoſius Imp. decreuit *in c. quicumque, cum ſeqq. 11. q. 1.* niſi de præiudicio famæ alterius ageretur, vt *in cap. fin. 6. quæſt. 2.* hæc enim ſic quoque intelliguntur cùm ſententia ab Epiſcopo ſecundùm ius legitimè fuerit prolata, dicit enim Imper. illud veritatis auctoritate firmatum, illud incorruptum habeatur, quod à ſacroſancto homine ſecundùm ſcientiam mentis illibatæ fuerit prolatum, *in c. omnes, in fine, ead. cauſa & quæſt.* Epiſcopi quoque tantùm, vel alij in Eccleſiaſtica dignitate conſtituti, Conſeruatores Iudices dantur, *c. hac conſtitutione, de officio deleg. in* 6. *Septimò* ſi Epiſcopi à quoquam rebus proprijs ſpolientur, vel à ſuis ſedibus eiiciantur, ſunt ſtatim in omnibus reſtituendi, & cuncta eis redintegranda, antequam vllum crimen obiici poſſit, *cap. ſi quis ordinatus, cum ſeq. 91. diſt. Clem. vnic. de foro compet.* Nec ſunt Epiſcopatu priuandi propter quamcunque ægritudinem, aut corporis infirmitatem, *c. 1. cum ſeqq. 7. q. 1.* *Octauò*, Epiſcopus poteſt aſſiſtere Inquiſitoribus in negotio Fidei. Alex IV. *Bulla* XIII. & habet eadem priuilegia circa officium Inquiſitionis, quæ habet Inquiſitor delegatus, & maximè abſentibus Inquiſitoribus, & vbi Inquiſitores non adſunt. Peña *in 3. part. direct. Inquiſit. ſchol.* 112. Aloyſ. Ricc. *in prax. aurea, reſ.* 203. *verſ. duodecimò.* *Nonò*, Epiſcopi non citantur ad Curiam ab Auditore Cameræ abſque mandato ſummi Pontif. Pius IV. *Bulla* 74. Aloyſius Riccius *dict. reſol. 203. num.* 1. *Decimò*, Epiſcopi præcedunt Protonotarios, etiamſi ſint de numero participantium, tam in Vrbe, quàm extra. Pius II. *Bulla* 2. Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 203. verſ. ſextò.* *Vndecimò*, Epiſcopus in ſua diœceſi debet honorari ab Archiepiſcopo dum eſt in illa, Capyc. *deciſ. 17. n. 23. &* 25. Aloyſ. Ricc. *dict. reſ 203. n. 3. verſ. octauò.* *Duodecimò*, Epiſcopus poteſt eſſe Iudex in cauſa propria ſuæ Eccleſiæ, vt dicemus *alleg. 87. num* 6. *Decimotertiò*, Ciuitas occidens ſuum Epiſcopum priuatur in poſterum tali dignitate, *cap. ita nos, 25. q. 2.* Cou. *lib. 2. var. c. 8. in fine*, Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 202. num.* 4. Gutier. *canon. lib. 2. cap. 30. n.* 15. Alzedo *dict. part. 1. cap. 7. num.* 17. vbi *num.* 18. id intelligit, ſi Epiſcopus iam erat conſecratus: qui autem Epiſcopum perſonaliter offenderit, non poteſt niſi per Papam abſolui, quamuis ſit leuis iniuria, cùm in aliis ex leui iniuria id alteri demandetur, *cap. pernenit, de ſentent. excomm.* *Decimoquartò* poteſt Epiſcopus ſententiam ſuam per alium legere, Vgolin. *de officio Epiſc. part. 1. cap. 2. §. 2. num.* 4. Alzed. *d. p. 12. cap. 11. num.* 45. vbi *num.* 46. intelligit de Epiſcopo conſecrato. *Decimoquintò* dum iurat, non tenetur tangere librum, ſed ſat eſt quod pectus ſuum tangat, vel à longè manus eleuet verſùs illum, *cap. in cauſa, de iuram. c. 1.* gloſſ. *in c. quoties 1. quæſt.* 7. Vgolin. *d. p. 1. cap. 2. §. 2. num.* 4. Hieron. Venero *de examin. Epiſcop. lib. 4. cap. 17. num.* 19. Alzed. *d. c. 12. num.* 38. vbi *numer. ſeqq.* id limitat quando Epiſcopus conſecratur, dum fidelitatem, & alia Papæ promittit, vt *in cap. Ego N. in fine, de iureiur.* vel quando ſpecialiter eſt ſtatutum, quod Epiſcopus Scripturam tangat. Immò Epiſcopo ſine iuramento credi in cauſis ciuilibus, reſoluunt Aggia *de exhib. auxil. concl.* 4. Bobadil. *in politic. lib. 2. c. 27. n.* 15. *Decimoſextò*, Epiſcopus accuſatus non debet ſtare, ſed ſedere ſimul cum Iudice aliquantulum inferiùs, Sclu. *de benef. part. 1. q. 3. num. 12. in fine*, Anton. Corſet. *de poteſt. Regia part. 4. num.* 21. Alzed. *d. cap. 11. num.* 36. *Decimoſeptimò*, non poteſt cogi ad tutelam cuiuſcumque perſonæ ſuſcipiendam, *auth. de ſanctiſſ. Epiſc. §. Deo autem, collat. 9. l. 95. tit. 5. p. 1.* Paul. Montan. *de tutel. cap. 35. reg. 1. n.* 194. Galganet. *eod. tract. lib. 1. tit. 6. n.* 36. Alzedo *d. cap. 12. num.* 31.

Quamuis Tiraq. *de nobilit. cap.* 16. latè diſputet an nobilitas liberorum aſcendat ad parentes? & affirmatiuam partem tueatur Melch. Phœbus *Lufit. deciſ. 155. per tot. tom. 2. per auth. conſtitutio quæ de dignit. §. generaliter*, illud certò certius eſt, quod † Dignitas Epiſcopalis filij prodeſt patri, ita quod parens filium habens Epiſcopum, ob eius dignitatem gaudeat 21 22

dear nobilitatis prærogatina, vt non reputetur plebeius. Ita Gam. *Lusitan. decis.* 112. vbi Flores de Mena, benè Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 545. *in* 1. *impress. & resolut.* 467. *per totam, in* 2. *impress.* & faciunt quæ Farinac. *in praxi criminali, part.* 1 *lib.* 1. *tit.* 5. *q.* 1. *n.* 60. me citato *in hoc loco* Alzed. *p.* 1. *c.* 12. *num.* 17.

23 Episcopalis dignitas, eiusque iurisdictio considerata in generali, & in communi, est instituta de iure diuino, vt constat ex D. Paulo *ad Ephes.* 4. *&* 1. *ad Corinth.* 12. quem post alios exponit Suarez *tom.* 4. *de Pœnit. p.* 2. *disp.* 55. *sect.* 1. *à num.* 7. & ex loco *Act.* 50. quem in idem adducit Card. Bellarmin. *d. tom.* 1. *controuers.* 8. *generali, lib.* 4. *c.* 25. Henriq. *in sum. lib.* 6. *cap.* 5. *n.* 5. Si verò iurisdictio Episcopalis sumatur in particulari, est instituta de Iure humano. Suarez *dict. sect.* 1. *num.* 10. *cum seqq.* iuncto *num.* 3. Card. Bellarm. *d. lib.* 4. *cap.* 24. Valent. *tom.* 4. *disput.* 7. *q.* 10. *punct.* 2. *part.* 2. *col.* 1. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 3. *c.* 30. *q.* 13. Camill. Borellus *d. tit.* 6. *à n.* 1. Ludou. Miranda *de ordine iudiciario q.* 2. *art.* 5.

24 Ad cunctis formidandum Episcopale munus euehendi, singulari tum diuinarum, tum etiam humanarum rerum scientia sunt commendandi, *cap. cum in cunctis, de elect.* Quamobrem is, qui dignitate Episcopatus præfulgere cupit, debet alicuius Academiæ & Gymnasij publici suffragio, & auctoritate Magister, aut Doctor, vel Licentiatus in sacra Theologia, aut in Iure Canonico creati: quod si ad nullum litteratum gradum promotus sit, sufficit si alicuius Academiæ testimonio publico probetur idoneus ad alios docendos: ita disponit Sac. Concil. Trident. *sess.* 22. *de reformat. c.* 2. & tenent Menoch. *de arbitrar. casu* 423. *num.* 35. Henriq. *in sum. lib.* 10. *cap.* 16. *§.* 2. *in comment. littera B, & cap.* 33. *§.* 2. *& lib.* 18. *cap.* 9. *§.* 1. *versic. gradus*, Petr. Alphons. de Vasconc. *in harmonia rubricar. Iuris Canon. tit. de ætate, & qualitate, num.* 4. Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 28. *q.* 9. *col.* 306. *& lib.* 6. *cap.* 6. *quæst.* 1. *col.* 683 Less. *de Iustit. lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 24. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloss.* 4. *n.* 67. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 3. *num.* 171. plures alios refert Cened. *ad Decretum coll.* *ect.* 5. *s. num.* 4. *in fin.* Campanil. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 3. *cap.* 4. *num.* 1. *cum sequentib.* Bellet. *disquisit. clerical. part.* 1. *tit. de clericali discipl. §* 4. *à n.* 33. Homobon. de bonis *de examine Ecclesiastico p.* 1. *tr.* 1. *c.* 9. *quæst.* 52. vbi *quæst.* 53. an ignarus promotus ad Episcopatum sit tutus in conscientia, & collatio valeat? quorum plures refero Ego ipse *in collect. ad cap. cum in cunctis, n.* 10. *de elect.* Molfes. *in sum. Theologia moralis, tract.* 5. *c.* 13. *num.* 6.

25 Hodie cùm priuilegium Doctoratus non faciat Doctorem, sed requiratur doctrina, Clemens VIII. statuit, vt non solùm habentes priuilegium, sed docti viri ad Cathedrales assumantur. Et ad Episcopatus in Italia assumendi in Vrbe coram ipso, & Sacra Congreg. Illustrissimorum Cardin. aliorumque grauium, & peritorum Prælatorum, & virorum; in Gallia verò, & Hispania coram S.R.E. Cardin. Legatis ibi existentibus, & Legatis deficientibus, coram S. Sedis Apostolicæ Nunciis, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, de speciali Papæ mandato assistentibus aliis Prælatis, ac peritis Viris, vt huiusmodi negotij grauitas requirit, se examini subiiciant, qui approbati, & non aliàs, ad Ecclesiæ regimina admittantur: referunt Franc. Leo *in Thesaur. fori Ecclesiastici, part.* 1. *cap.* 3. *num.* 10. *&* 11. Campan. *d. cap.* 4. *num* 4. Mauris. Alzed. *d. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 24. idiomate nostro vulgari solemus dicere, *Prelada sem letras, Nao sem leme, Relogio sem peza, Galinza sem azas.* Latinè, *Prælatus sine litteris, nauis sine clauo: horologium sine æquilibriis, gallina sine alis.* Nam si omninò illiteratus in Episcopum promoueretur, sanè ab Episcopatu amouendus esset, quemadmodum amotus fuit Episcopus Calinensis ab Honorio III. de quo *in cap. fin. de ætat. & qualit.* toleraretur tamen si ex longo vsu, & rerum experientia sciat rectè exercere omnia ad Episcopatum necessaria, vel si charitatis perfectio scientiæ defectum suppleat, vt per Hojedam *de incomp. benef. p.* 1. *c.* 54 *n.* 52. *&* 53. Maiol. *de irreg. c.* 31. *n.* 4 *&* 10.

Ad Episcopatus culmen ex Concil. Agathensi 26
c. 16. *&* 17. nemo promoueri potest ante annum trigesimum, habetur *in cap. quicunque*, 77. *dist.* Postmodum verò ex Constit. Alexandri III. in Concil. Lateranensi superadditum fuit, vt exegerit 30. *in cap. cum in cunctis, de elect.* Ita Cosmus *in pragmatic. sanction. de elect. cap. sicut, §. deinde, verb. legit. pag.* 99. *versa*, Petr. Gregor. *syntagm. Iuris part.* 1. *lib.* 17. *c.* 9. *num.* 21 Menoch. *de arbitr. cas.* 427. *num.* 54 Rebuff. *tract. de pacificis possessorib. n.* 184. Armend. *in additionibus ad recopil. legum Nauarra ad lib.* 1. *tit.* 5. *l.* 1. *de ætatibus, num.* 18 Franc. Leo *dict. c.* 3. *num.* 7. Henriq. *in sum. lib.* 10. *cap.* 19 *§.* 3. *& lib.* 14. *cap.* 9. *in princ. vers. ad Episcopatum.* Azor. *institut. moral. p.* 3. *lib.* 6. *cap.* 5. *in princip.* Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 28. *num.* 36. Cardos. *in praxi Iudicum, verb. Episcopus, num.* 2. Ludouic. Miranda *de ordin. iudic. q.* 4. *art.* 2. *concl* 3. Less. *de iustit. tit.* 2. *cap.* 54. *dub.* 20. *num.* 103. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *tract.* 5. *num* 163. *vers.* 1. Viuian. *in praxi Iurispatronatus, part.* 5. *lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 4. Mallobr. *in sua praxi habendi concursum, reg.* 10 *dub.* 11. *à num.* 19. me citato *in hoc loco*, Castr. Palao *in opere morali, tom.* 2. *tract.* 13. *disp.* 4. *punct.* 3. *num.* 1. Molfes. *in sum. Theologia moralis, tract.* 2. *cap.* 11. *num.* 4. *&* 5. Filliuc. *tom.* 3. *tract.* 41. *c.* 5. *n.* 32. nouissimè Balthas. ab Angelis *ad authent. Presbyterum, C. de Episcopis & cleric. n.* 2. *pag.* 51. Stephan. Vveyms *ad Constitutiones* 54. *iuris communis per Concil Trident. innouatas, Const.* 2. *num.* 3. nouissimè Alzed. *d. p.* 1. *cap.* 3. *num.* 21. Campanil. *in diuers. Iuris Canonici rub.* 7. *cap.* 3. *num.* 3. *& rub.* 7. *cap.* 6. *num.* 44. vbi ex Rebuff. *d. tract. de pacificis possessoribus, n.* 184. asserit † in Regno Franciæ (quod in omnibus Gal- 27
licanis Episcopatibus non habere locum credit) idoneum ad Episcopatum iudicari, qui in vigesimoseptimo constitutus anno reperitur, ita commonentibus Concordatis inter Leonem X. & Galliæ Regem: & Petr. Gregor. *syntag. Iuris part.* 3. *lib.* 17. *cap.* 6. *num.* 16. addit Regem Franciæ posse virum ætatis 17. annorum nominare summo Pont. ad Prælaturam obtinendam, dummodo aliæ qualitates desideratæ adsint. Itaque non amplius satis est † at- 28
tigisse prædictos triginta annos, nisi expleuisse pateat, ex Rebuff. *in praxi beneficiali, rubr. requisita ad collationem bonam, n.* 37. *& dict. tract. de pacific. possessorib. num.* 184. licèt gloss. *in cap. vnico, vers. compleuerint, de ætate & qualit. in* 6. dixerit Episcopum esse posse qui trigesimum ingressus est annum, ad id ducta auctoritate *d. cap. cum in cunctis*, cuius quidem verbum, *exegerit*, non perpendisse insinuat, quod sine dubio perfectum indicat tempus, idque tandem Constitutione sua Gregorius XIV. 15. *Martij* 1591. expressis declarauit verbis, ibi, *quaum trigesimum expleuisse*, &c.

Impubes autem si consecraretur Episcopus, nihil 29
ageret, ex D. Thom. *ad* 3. *p. sum q.* 39. *art.* 2. Henriq. *in sum. lib.* 1. *cap.* 51. *§.* 4. *& lib.* 10. *cap.* 14. *§.* 3. Syluest. *verb. Ordo* 4. *num.* 1. Menoch *de arbitr. cent.* 5. *casu* 419. *num.* 10. eo quòd in Episcopatu conferatur potestas vera circa Corpus mysticum Christi, & consequenter requiratur actus ipsius suscipientis talem potestatem. Contrarium tamen resoluit Bonacina

de Sacram.diſp.8. q.vn.punct.5.n.5 ex eo,quia multi ſunt Epiſcopi titulares, qui nullam habent curam animarum, aut Eccleſiæ adminiſtrationem; vnde ſi Epiſcopus ante annum trigeſimum conſecretur, non fieret irregularis, ex citatis per Suar. tom.5.diſp.31. ſect.1.n.29. Campan. rub.7.c.4. n.17. Mar. Alter. de cenſur.tom.2. diſp.10.c.1.dub.3.Bonacin.de cenſur. extra Bullam,diſp.3.q.1.punctu 2.n.10. & quod plus eſt,Sanch. in opuſc.moral.lib.7.c.1.dub.32.n.4.reſoluit, quod ſi puer in cunis conſecretur Epiſcopus,tenebit factum.

30 Adderem ſupradictis de ſcientia Epiſcopi, quod in aſſecutione Epiſcopatus, Canoniſta Theologo præferendus eſt, ſi doctus & prudens ſit, habeatque quandam Theologiæ peritiam, præcipuè vbi hæreſes non pullulant. Ita Henriq. in ſum.lib.10.c.35. §.2.in com.littera E, Azor. inſt.moral.p.2.lib.3.c.28. q.10. Fr.Eman. q.Regularium tom.1. q.11.art.4. Bobadil. in ſua politica,lib.1.c.6.n.14. plures refert Cened ad decretum collect.51.n.5. Quintil.Mandoſ. ad l.16.Cancel q.16.ſub n.5.verſ.contrarium tamen,cum ſeqq. optimè Lotter. de re benef. lib.3.q.7.n.96.cum ſeq. Alzed.d.p.1.c.3.n.25.

31 Sed in his quæ pertinent ad forum conſcientiæ Theologi præferuntur Canoniſtis, in aliis verò pertinentibus ad forum iudiciale, & cenſuras,ac pœnas Eccleſiaſticas, Canoniſtæ Theologis præferri debent,vt per Menoch.de præſumpt.lib.2.præſ.71.n.49. Fr.Eman.d.art.4. Azor.inſtit.moral.p.1.lib.2. cap.17. q.5.& p.3.lib.1. cap.3.q.4. nam vt dicit Lotter. q.7. num 97.Theologus non eſt tanti, vt ſine Iuris Canonici facultate poſſit Ius diuinum, quantum pertinet ad moralitatem, interpretari, & in hoc præſtantior eſt Iuris Canonici Doctor.

32 Requiritur deinde, vt Epiſcopus legitimo ſit Matrimonio natus,vt decidit Concil.Trident. ſeſſ.de reform c.1. illegitimum namque ſine Papæ ſpeciali diſpenſatione (quam vix ad Epiſcopatus obtinendos concedit) inhabilem eſſe vt ad Epiſcopatum aſſumatur,probant textus in cap. cùm VVintonen. Eccleſia,de elect.gloſſ.in c.grandi, verb.legitimo, de ſuppl.neglig. Prælator. lib.6. Franc. Leo in Theſaur. fori Eccleſiaſtici,p.2. c.3. n.8. Berrachin. de Epiſcopo, lib.2. de cauſa mater. Epiſcop.n.81. Vgolin. de officio Epiſcopi p.1.c.1.§.1. n.5.Iacob.de Graff.in aureis deciſ.lib.3. c.2.n.12. Maurit. de Alzed. de præcellentia Epiſcop. dignit.p.1.c.3.n.16.

33 Legitimatos verò per ſubſequens matrimonium ad Epiſcopatus abſque aliqua diſpenſatione promoueri poſſe,arg.text in c.tanta,qui filij ſint legitimi,tenent Peregrin. de fideicom.articul.24. num.12. Couarr. de ſponſalib.part.2. c.8.§.2. num.24. Menoch. conſ.16.num.5.& 27.& conſ.799.num.12.Franc.Leo d.p.1.c.9.n.14. Fr.Eman. in ſum. tom.1. cap.67. n.6. me citato in hoc loco Maurit. Alzed. d.p.1.c.3. n.18. Suar. tom.5.de cenſur.diſp.50. ſect.5. à n.10. Beller. diſquiſit.clerical.p.1.tit.de diſciplina cleric.§.2. n.18. Azor.inſtit.moral p.3.lib.2. cap.14. q.14. Campan. in diuerſ.iuris Canonici rub.12.c.15. num.123. Baſil. Pont. de Matrim.lib.1.cap.12.num.5. Sanctarel.var. reſolut. quæſt.42 n.18. Ego ipſe in collectan. ad cap. tanta,n.14.qui filij ſint leg. me citato in hoc loco Homobon.de examine Eccleſiaſtico tract.12.cap.3.q.11. ſuppoſ.4.Defectus enim natalium tollitur per ſubſequens matrimonium, vt latè probat Marchin. poſt hæc ſcripta, & non ſemel impreſſa in lucem editus,in tract.de ſacram.Ordinis,tract.1.part.10.cap.1. à num.20. Ioan. Baptiſt. Lup. de illegitim.& natur. comment.4.§.3. n.8. Matienſ. l.10.gloſſ.3.n.3.& 11. tit.8.lib 5. nouæ Recop. Montealgre de exercit. pract. action.lib.2.cap.1.§.3. n.6. Valer.Reginald. in praxi fori pœnitent.lib.30.num.70. Trentacinq.var.reſolut. lib.1.tit. de legitim. reſol.1. num.18. Gall. de except. cit.1.part.2.except.2.num.22. & 25. Paſchal. de viribus patriæ poteſt.p.2.cap.4.n.58. Ratio eſt,quia legitimati per ſubſequens matrimonium ea omnia per conſequēs poſſunt, quæ ſunt Iuris Ciuilis,vt per text. in l.cum ex oratione, ff.de excuſat. tutor. & in l.4.& fin.tit.13.p.4. reſoluunt Ioan.Garc.de nobilit.gloſſ.21. num.11.Ioan Borcholt. in tract.de feudis,cap.1.n.19. poſt med.Franc.Ferrer,ad conſtit.de los impuberos, ſub rub.de ſubſtit.gloſſ.6. n.80. & 93. Stephan.Gratian. diſcept.forenſ.cap.243.num.72.& cap.751.num.12. & cap.754.num.15. & 16.cùm huiuſmodi legitimatio naturam imitetur, Surd. de aliment. tit.2.q.15.n.32. & tit.8.priuil.67.num.5. & 10.& ſic legitimati primordia habeant naturalia, idem Surd. tit.1. q.15 n.7.Vnde eos iure eſſe legitimos,tenent Surd.d.q.11. n.10.& tit.8. priuil.67. n.8. Anel. Gall. d.except.2. p.1.n.1.& 14.Mieres de maior.p.2.q.1.n.12.ad med. Ioan.Garc. de nobilit.gloſſ.21.n.62. Fr.Baſil. de matrim.lib.11.c.11.n.2.& 3.

Neque obſtat argumentum, ex quo contrarium tenuit Raymund. quem refert Abb. in cap. ad extirpandas, in fine, de filiis Preſbyter. & ſequitur Majol. de irregularit.lib.1.c.4.n.13. ſcilicet ex text. in d.c. cum in cunctis,in princ.de elect. vbi requiritur vt quis fiat Epiſcopus, quod ex legitimo matrimonio natus ſit: nam ex d.c.tanta,in pr. ibi,poſt contractum Matrimonium legitimi habeantur, iunctis verbis præcedentibus, notant Doctores communiter † legitima- 34
tionem, quæ fit per ſubſequens matrimonium, Iuris fictione retentrahi ad tempus natiuitatis, ita vt qui antea illegitimè nati ſunt, per Matrimonium poſtea ſubſequutum non ſolùm ex tunc legitimi fiant, ſed ante, & tempore natiuitatis habeantur legitimi, vt notant Anton. num.2.& 4. Card.n.2. Abb.n.7. Anchar. n.10.in d.c.tanta, idem Anchar.conſ.223.Dec. in d.cap.cùm in cunctis,n.51.de elect. quod ex Legiſtis docuit Bart. in l.2.n.10. ff. de vulgari, quos refert Tiraquel. de primogen. q.34. n.34. & poſt Forton.Garciam in §.& quid ſi tantum,n.17. tenent Couarr. de ſponſalib.p.2.c.8.§.20. num.26. Mantica de coniect.vltim.voluntat.lib.11.tit.12.n.18. Roland. à Valle conſ.10.num.14.volum.2.Surd.conſ.309.n.24. Campanil. d.n.127. Bellet. d.§.3. num.2n. Et quod magis eſt,in legitimatione per ſubſequens matrimonium illud tempus attendendum eſt, quod magis proli prodeſſe poterit, ſiue illud ſit conceptionis,ſiue natiuitatis,vt per l.nuper,C.de natural liber.reſoluunt Fachin. controuerſ.lib.3. c.50. Sayr. de cenſur.lib.6. c.10.n.29. Sanch. de matrim.lib.8.diſp.7. num.19.& diſt.34.num.47. Baſil.Pont. in ſimili tractatu, lib.15. cap.3. Marchin.d.tract.1.p.10.c.1.num.37.cum ſeqq. Ioan.Borcholt. in tract.de feudis,cap.7.n.19.à n.52. ad fin.Paſchal.d.part.2.c.4.n.57.& 58. Ceuall. com. contra com.q.606.n.6. qui plura fundamenta pro hac parte adducunt, licèt contrarium defendant Peregrin.de fideicom.art.24.n.34.& Fachin. controuerſ. lib.4.cap.54.

Magis fortaſſe obſtat text. in cap.innotuit,de elect. 35
ex quo conſtat M. de quo ibi,ſuſceptum fuiſſe ex ſoluto & ſoluta, & ex integra textus apparet poſt quadriennium inter parentes matrimonium fuiſſe ſubſequutum, vt refert Anton.Auguſt.collect.ad Decretal.tit.6.c.5. & colligi videtur ex corpore Iuris Canonici ſine gloſſis Venetiis, & alibi impreſſo poſt annum 1587.vbi poſt illa verba quaſi furtim,legitur: quo facto cum ipſa infra quadriennium à natiuitate ipſius matrimonium contraxit.Sed reſpondebis ea verba in Gregor. IX. compilatione non reperiri; ex antiqua verò fidem non facere, iuxta eiuſdem Gregor. proœmium, nec originalia, quæ referuntur, inter ſe conſonant; nam apud Anton. Auguſt. legitur,

tur, *& ipsam infra quadriennium à natiuitate ipsius matrimonium contraxit*, quæ Grammatica vitiosa est, legendum videbatur, *hac ipsa*, & tunc nihil nobiscum pugnat: cum enim concludit eum contraxisse matrimonium cum milite, ex quo M. filium susceperat, in integra verò apposita in corpore Iuris Canonici legitur, *cum vna postea matrimonium contraxit*, quæ si vera esset, nostram resolutionem destrueret: sed non probatur vnde sumpta fuerit, & videtur cum verbis præcedentibus, quæ in textu remanserunt, ex diametro pugnare, ibi: *idem quoque M. a dixit, quod nunquam pater eius habuit vxorem*, vnde fit ea verba omissa fuisse in nostra compilatione, quia à patre allegabantur: sed tamen minimè sunt probata. Potuit enim Pontifex in decisione ea commemorare ad dispensationem petitam iustificandam inter alias causas, quas adduxit: verosimilior est littera Anton. August. si *ipsa*, legas, non *ipsam*, quia consonat verbis versiculi præced. & nostram resolutionem non offendit. Ad Cardinalatus tamen celsitudinem filij legitimati per subsequens matrimonium non posse ascendere statuit Sixtus V. *in sua Const.* 50. quæ incip. *Postquam*, de qua Sayr. *de censur. lib.* 6. *c.* 10 *num.* 13. & 14. Beller. *d.* 9. 3. *n.* 22 Henriq. *lib.* 11. *c.* 20. *n.* a. Campan. *d. c.* 13. *n.* 128. *ad fin.* Fusar. *de substit. q.* 409. *n.* 8.

36 Oportet etiam promouendum ad Episcopatum in sacro Ordine antea saltem sex mensium spatio constitutum fuisse, ex Concil. Trid *sess.* 21. *de reform. c.* 2. tradunt Francisc. Leo *in thesauro fori Eccles. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 9. Camp. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 7. *c.* 6. *num.* 45. Vgolin. *de officio Episcopi, part.* 1. *cap.* 1. §. 2. *num.* 1. Maurit. Alaed *d. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 28. & *c.* 4. *numer.* 3. Didac. de Arroyo *de Sacram. cap. de Episcop. numer.* 6.

37 † Sed per Bullam Gregorij XIV. publicatam 15. Maij 1590. cùm plurali numero vtatur, sicut etiam vtitur text. *in c. à multis, de ætate & qualit.* oporteret omnibus Sacris initiatum fuisse ante sex menses; quemadmodum & ante Concilium disposuerat text. *in c. Osius,* 61. *dist.* ibi, *sed non eligatur aliquis, nisi in sacris Ordinibus constitutus*: ita Campan. *d. tr. rub.* 11. *c.* 7. *n.* 8.

38 Si verò Sacerdotium non præcesserit, valida tamen erit Ordinis Episcopalis collatio; etenim præposteratio in collatione Ordinum non vitiat, licèt executionem impediat: ita post Ioan. Andr. Anchar. & alios Rendina *prompt. recept. sent. rub.* 38. *numer.* 6. Fornar. *de sacram. Ordinis, numer.* 5. *cap.* 6. Campan. *d. tract. rub.* 10. *c. vnic. n.* 3. Cou. *lib.* 1. *var. c.* 10. *n.* 16. me citato *in hoc loco*, Alzed. *d. p.* 1. *cap.* 4. *n.* 4. post gloss. & Doctores *in cap. sollicitudo,* 52. *dist.* Quamvis contrarium, imò Episcopalem Ordinem non suscipere, qui Sacerdotio caret, teneant *gloss. fin. in cap. vnic. de clerico per saltum promoto*, D. Th. *in* 4. *sentent. dist.* 24. Borg. *de irregul. p.* 5. *rub. de clerico per saltum prom. n.* 5. Syluest. *verb. Ordo* 2. *n.* 1. Emm. Sà *eod. verb. n.* 15. Majol. *de irreg. lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 3. Henriq. *in sum. lib.* 10. *c.* 7. §. 1. Azor. *p.* 2. *lib.* 3. *c.* 30. *quæst.* 9. Salzed. *ad Bern. cap.* 24. *addit.* 1. Suar. *d. loco, num.* 53. Bonacin. *de censur. extra Bull. disputat.* 3. *quæst.* 1. *puncto* 2. *num.* 7.

39 Deinde consecrationis munus Episcopi suscipere tenentur infra tres menses sub pœna amissionis fructuum, & negligentes per alios tres menses Ecclesiis sunt iure priuati, *cap. quoniam,* 75. *distinct. cap. quoniam,* 10. *dist.* Concil. Trident. *sess.* 23. *de reformat. cap.* 2. de quo Navar. *in man. c.* 25. *num.* 118. *vers.* 8. Bernachin. *de Episcopo, tract.* 2. *lib.* 3. *quæst.* 1. *fol.* 82. Rendina *in prompt. recept. sent. tit.* 38. *n.* 13. Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 2. *cap* 97. *n.* 52. Zerola *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. consecratio Prælatorum, pag.* 89. Francisc. Leo *in thesauro fori Eccles. p.* 1. *cap.* 3. *n.* 22. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 2. *lit. C, conclus.* 743. Gonzal. *ad reg.* 8. *Canc. gloss.* 24. *n.* 141. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *tract.* 2. *n.* 38. Campan. *in diuersorio Iuris Canonici, rub.* 6. *cap.* 6. *num.* 9. Vgolin. *de officio Episcopi, cap.* 2. *in princ. à n.* 1. Sanch. *in opuscul. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 15. *n.* 13. Cardos. *in praxi iudicum, verb. consecratio, num.* 3. & *verb. Episcopus, num.* 6. me citato *in hoc loco*, Alaed. *d. p.* 1. *cap.* 4. *n.* 2. Galgan. *de Iure publico, lib.* 3. *tit.* 108. Suar. *de legib. lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 13. Vasq. *in opusculo de benefic. c.* 3. §. 3. *n.* 27. Molfes. *in sum. Moralis Theologia, tract.* 6. *c.* 7. *n.* 4.

Illudque trimestre tempus exorditur à die confirmationis, iuxta gloss. *in c. cùm in cunctis,* §. *cum verò, vers. tempore, de elect.* & resoluta per Flamin. *de resignat. lib.* 7. *quæst.* 1. *n.* 92. in terminis Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 15. *num.* 13. vbi in puncto tradit tres illos menses non esse computandos à die electionis, sed à die confirmationis, nisi negligens fuerit ad petendam confirmationem; quia tunc computandi erunt à die electionis, & post Turrecr. *in cap. quoniam, dist.* 100. intelligi nisi necessitas cogat amplius differre, veluti propter morbum Episcopi consecrandi, vel si impediatur ab hoste. 40

Nec obstat text. † *in cap. Ordinationes, in* §. *tempus,* 75. *dist.* dum præcipit ne consecratio vltra tres menses post electionem protrahatur, quia intelligitur de electione confirmata, iuxta ea, quæ ibi tradunt Archid. & Gemin. aut de electione Papæ, cuius prouisio electionis, & confirmationis locum habet, vt per Abb. *in c. cum in cunctis,* §. *cùm verò, num.* 3. & *in cap. cum te, num* 3. *de rescript.* & *in c. nosti, num.* 4. *de elect.* Francisc Marc *Delphin. decis.* 1394. & *decis.* 1395. *etiam n.* 3. Cætera de confirmatione habes suprà hac *p.* 1. *tit.* 1. *c.* 4. 41

42 Consecrationi Episcoporum Canones constituerunt peculiare tempus, scilicet diem Dominicam, *cap. qui in aliquo,* 51. *dist.* Sanch. *d. dub.* 15. *num.* 14. Petr. Gregor. *syntag. iuris p.* 2. *lib.* 17. *cap.* 14. *num.* 10. Alzed. *d. part.* 1. *c.* 4. *n.* 9. Suar. *de cens. disp.* 31. *sect.* 1. *num.* 10. Bonacin. *d. quæst.* 1. *part.* 3. *num.* 3.

43 Nec obstat † *cap. quo die,* 75. *dist.* dum præcipit benedictionem consecrandis non nisi in die Dominica Resurrectionis tribui, quia respondetur, quod Dominicam diem ob venerabilem Resurrectionem Domini nostri Iesu Christi non solùm in Paschate celebramus, verùm etiam per singulas hebdomadas ipsius diei imaginem frequentamus, *cap. sabbato, de consecrat. dist.* 3. & propterea visum est Dominicam celebrari in memoriam continuam Paschæ, Henriq. *in summa lib.* 9. *c.* 25. §. 1. *in commento lit. D.* Hinc videtur, quod si die Sabbato factus sit Sacerdos, die Dominico immediatè sequenti in Episcopum consecrari potest, gloss. *in c. quod à Patribus, in fin. dist* 75. Syluest. *verb. Ordo* 2. *quæst.* 6 *dicto* 2. Sanch. *d. dub.* 15. *n.* 15. Vnde si ex dispensatione, vel aliàs liceret die Dominica consecrari Sacerdotem, non est alicubi vetitum eadem die consecrari Episcopum, vt firmat idem Sanch. *d. num.* 15. *in fine.* Quicquid dicat Campan. *in diuers. iuris Canon. rub.* 6. *c.* 4. *n.* 5.

44 Locus autem idoneus pro illorum consecratione est Ecclesia, quam Metropolitano placet eligere, *cap. fin.* 51. *dist.* Concil. Trident. *dict. c.* 2. nisi consuetudo probata aliud haberet in vsu, Syluest. *verb. Consecratio* 1 *num.* 3. Henriq *in sum. lib.* 10. *c.* 23. §. 5. *in princ.* Lessius *de iustit. lib.* 2. *c.* 34. *n.* 103. Vgolin. *de officio Episcopi c.* 2. *in princ. n* 4.

45 Hæc tamen consecratio à minori numero, quàm trium Episcoporum, fieri minimè debet, saltem necessitate præcepti, *c. Archiepisc. op. n. de temper. ordin. cap.* 1. 64 *dist.* Henriq. *d. lib.* 10. *c.* 24. §. 1. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *quæst.* 48. *num.* 13. Marc. Ant. Genuens. *in praxi Curiæ Archiep. Neapol. c.* 70. *n.* 26.

vbi *num.* 27. resoluit etiam per text. *in d. cap. Archiepiscopus*, vocatos suffraganeos ab Archiepiscopo pro consecratione alterios Suffraganei, teneti accodere. Vgolin. *part.* 1. *cap.* 2. *num.* 5. Alzed. *d. part.* 1. *cap.* 4. *num.* 11. Sanchea *d. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 15. *num.* 10. vbi
46 *num.* 17. subdit quod † vnus Episcopus principaliter totam consecrationem perficit, & alij sunt quasi coadjurores: & *à n.* 25. disputat an sit de essentia, & necessitate Sacramenti, quod consecratio fiat à tribus Episcopis.

De consecratione Episcopi latè diximus suprà *tit.* 1. *cap.* 4.

47 Circa vestes, quibus Episcopi vti possunt, est advertendum, in omni loco vti posse vestimentis violacei coloris, rubeis transversis, Cærem. Episc. *lib.* 1. *cap.* 1. & 2. Lancel. *in templo omnium Iudicum, lib.* 2. *c.* 5. §. 3. *n.* 14. Ioan. Garc. *de nobilis. gl.* 48. §. 3. *n.* 52. Hieron. Veneto *de examine Episcop. lib.* 4. *c.* 71. *n.* 1. ac Rochetto, quod est indumentum lineum & album, *c. clerici, de vita & honest. cleric. l.* 39. *tit.* 5. *p.* 1. Ioan. Trull. *in reg. Canonic. Regular. lib.* 1. *c.* 23. Lancell. *vbi suprà, n.* 11. cum hoc tamen temperamento, quod in propria diœcesi incedunt Rochetto discooperto, extra diœcesim verò, vel in præsentia Legati de latere portant Mantelletum ad Rochettum cooperiendum: nam loco Mantelleti in propria diœcesi vtuntur Mozzetta supra Rochettum, Cærem. Episcop. *lib.* 1. *c.* 1. & 2. Vgolin. *de officio Episc. p.* 1. *cap.* 3. *num.* 6.

48 Galero nigro laneo, serico viridi suffulto vti possunt cum chordulis, ac floccis sericis, viridibusque, quamvis Episcopus sit Regularis, Cærem. Episcop. *d. loco*, Hieron. Venet. *d. lib.* 4. *c.* 17. *n.* 1. & infrà *alleg.* 6. *n.* 9. adverto quod debent habere galerum duplicis formæ, vnum quo in solemnibus equitationibus vtâtur, alterum simpliciorem; vtrumque tamen ex lana, & serico viridi exornatum, & possunt portare annulum gemmatum in quarto digiro à pollice manus sinistræ, *cap. clerici, de vita & honest. cleric.* Lancel. *d. lib.* 2. *c.* 5. *n.* 4. Petr. Greg. *syntagm. Iuris part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 12. *num.* 39.

49 Extra diœcesim igitur sine licentia Ordinarij loci poterit Episcopus portare Rochettum coopertum cum Mantelletto, Mozettam, galerum cum chordulis, ac floccis viridibus, & sericis, annolum gemmatum, & cappam longam, & facere sibi deferri à capellano caudam; ista enim non superioritatem, sed grauitatem denotant, vt ex eis, & raro ac moderato gressu grauitatem ostendit mentis, Lancell. *lib.* 1. *c.* 5. *n.* 17. Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 467. *in fin. tom.* 3.

50 Quid autem dicendum sit de Episcopis Regularibus. Vide quæ dixi *p.* 1. *tit.* 1. *c.* 4. *n.* 26. *cum seqq.*

ALLEGATIO II.

Episcopus circa Ordinis Sacramentum in communi quæ considerare debeat?

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur, qui de Sacramento Ordinis scripserunt.*
2 *Ordinis Sacramentum à Christo Domino institutum.*
3 *Ordinis Sacramentum gratiam confert, vt reliqua Sacramenta.*
4 *Characterem imprimit sicut Baptismus, & Confirmatio.*
5 *Ordinatus absoluta coactione compulsus non recipit characterem.*
6 *Ordinatus conditionali adductus coactione, permittens sibi Ordines conferri, characterem recipit.*
7 *Excommunicatus si ordinetur, characterem recipit.*
Ad Ordinis sacramentum cogi nemo potest, ibidem.
8 *Ordinis Sacramentum nequit accipere, qui aqua Baptismi regeneratus non fuerit.*
9 *Baptizatum se credens, cùm revera non fuerit, si Ordines procurauerit, an eos recipiat, Christive corpus celebrando conficiat? & n.* 10.
11 *Inhabilitas procedens de Iure diuino, suppleri non potest.*
12 *Absolutio Sacramentalis præstita à non Sacerdote, qui tamen communiter pro Sacerdote habebatur, nulla est.*
13 *Absolutio Sacramentalis etiam in mortis articulo à non Sacerdote validè præstari non potest, etiamsi desit Sacerdos.*
14 *Ordinis Sacramentum non confirmato dari prohibet Concil. Trid. procedit tamen de necessitate præcepti, non de necessitate Sacramenti.*
15 *Ordinis Sacramentum recipiens non præmissa Confirmatione, extra negligentiam, & citra contemptum, non peccat mortaliter, nec aliquam incurrit irregularitatem.*
Puer ante vsum rationis, vel amens, an validè possit ordinari? ibid.
Hermaphroditus an ordinari valeat? ibid.
16 *Gradus, quos continet Ordo, sunt nouem, secundum Canonistas.*
17 *Clericum primæ Tonsuræ percutiens incurrit excommunicationem* can. si quis suadente, 17. q. 4.
18 *Prima Tonsura propriè Ordo non dicitur, sicut reliqui.*
19 *Ordines singuli an sint Sacramenta? ostenditur, &* num. 20 & 21.
22 *Ordines Sacri qui, & quare sic dicantur?*
23 *Ordines minores quare sacri non dicantur?*
24 *Ordines maiores, & minores in quibus differant?*

DE Sacramento Ordinis, ejusque materia agunt Theologi *in* 4. *dist.* 24. vbi DD. Sot. Durand. Bonau. Palud. Richard. & alij, ac Summistæ *verb. Ordo*, & ex modernis Barthol. à Ledesma *in sum. de Sacrament.* vbi *de sacramento Ordinis*, Viuald. *in Candelabro aureo, tit. de sacramento Ordinis*, Martin. Fornarius *de Ordine*, Zerola *in praxi Episcop. part.* 1. & 2. *verb. Ordo*, Henriq. *in summ. part.* 2. *lib.* 10. *de Ordinis sacramento*, Stephan. Quaranta *in summa Bullarij, verb. Ordo*, Cardin. Tusch. *practic. conclus. lit.* O, *conconclus.* 189 Petr. de Ledesma *in sum. part.* 1. *vbi de sacramento Ordinis*, Vasquez *in* 3. *part. D. Thomæ, tom.* 9. *disp.* 235. *cum seqq.* Valent. *tom.* 4. *dispu.* 9. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. Ægid. de Coninch *de Sacramentis & censuris tom.* 2. *disput.* 20. Balduin. iun. *super opera controuers. Bellarm. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 3. & 4. Th. Valasc. *tom.* 1. *alleg. super varias materias, alleg.* 1. *cum seqq.* nouissimè post aliquas hujus tract. impressiones à me visus Philibert. Marchin. *de sacram. Ordinis*. Boracina *de Sacrament. disput.* 8. Piasec. *in praxi noua Episc. p.* 1. *c.* 1. *de conferendis Ordinibus*, vnum pro omnibus studioso commendo lectori, Reuerendiss. scilicet D. Hieronymum, Campanilli Episcopum Laquedonensem, qui in laborioso, ac doctissimo opere suo inscripto, *Diuersorium Iuris Canonici*, multa ad ordines, beneficiaque pertinentia subtiliter & eleganter meliùs quàm omnes tractauit; Miranda *in manuali Prælatos. part.* 1. *q.* 38. *cum seq.* Fernandez *in examine Theologiæ moralis, p.* 3. *c.* 11. Vgolin. *de officio, & potest. Episcopi, c.* 26. Vincent. Filliuc. *quæst. moral. tract.* 9. nouissimè 1

Torre

Torreblanca *in practicab. Iuris spiritualis, lib. 2. c. 2. cum seq.*

2 Ordinis sacramentum fuit institutum à Christo Domino Saluatore nostro, vt de Fide definiuit Concil. Trident. *sess. 23. de sacram. Ordinis, cap. 2.* tradunt Iacob. de Graff. *in aureis decis. part. 2. lib. 1. capite 9. num. 4.* Viuald. *in candel. aureo, tit. de sacram. Ordinis, num. 5.* Thom. valasc. *d. tom. 1. alleg. 2. num. 3.* Sayr. *de Sacramentis in genere, lib. 2. q. 3. art. 1. vers. de Sacram. Ordinis,* Victoria *de Sacramentis n. 226. ad fin.* Henriq. *in sum. lib. 10. in proœm. §. 2. littera M, & c. 2. num. 6.* Piasec. *in praxi noua Episcopali, part. 1. cap. 1. de conferendis Ordinibus n. 1. pag. 25.* Valent. *tom. 4. disp. 9. quæst. 1. punct. 4.* Vasq. *tom. 3. disp. 239.* Valerius Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. à num. 3.* Conink. *de Sacram. & censur. tom. 1. quæst. 83. num 106.* Bonacina *de Sacram. disp. 8. quæst. vnica, punct. 1. n. 7.* Torreblanca *d. lib. 2. c. 12. num. 4.* Filliuc. *tom. 1 tract. 9. cap. 1. num. 3.* Institutum est autem Ordinis Sacramentum præcipuè propter Sacerdotium; Sacrificium enim & Sacramentum ita Dei ordinatione coniuncta sunt, vt vtrumque in omni lege semper extiterit, Concil. Trident. *sess. 23. de Sacram. Ordinis, cap. 1.* Vnde Christus Dominus in nouo Testamento cum Eucharistiæ sacrificio etiam Sacerdotium instituit, quando Apostolis, & eorum successoribus potestatem tradidit consecrandi Corpus, & Sanguinem suum, necnon & peccata dimittendi, ac retinendi. Cùm autem diuina res tanti sit Sacerdotij ministerium, vt inquit Concil. Trident. *d. c. 2.* consentaneum fuit quo dignius, ac maiori cum veneratione exerceri posset, vt in Ecclesia plures & diuersi essent ministrorum Ordines, qui Sacerdotio ex officio deseruirent, ita videlicet distincti, vt qui iam clericali Tonsura insigniti essent, per minores ad maiores ascenderent. Hinc namque Diaconorum, & aliorum ministrorum exorta sunt nomina, de quorum officiis, ac ministerio infra tractabimus *alleg. 11.* & Dionysius Papa *in epist. ad Seuerum Episcopum,* relatus *in cap. fin. 89. dist.* licèt Gregorio, & Bonifacio adscribatur, inquit: *Ad hoc diuina dispensatione constitutum esse gradus diuersos, & ordines esse distinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberent, ac potiores minoribus dilectionem impenderent, vna concordia fieret ex diuersitate contentio, & rectè officiorum generaretur administratio singulorum: neque vniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentiæ ordo seruaret, sicut in cœlesti Angelorum militia aduertere possumus.* Hæc ille. *Si quis enim* (inquit Concil. Trident. *d. sess. 23. de Sacramento Ordinis, c. 4.*) *omnes Christianos promiscuè noui Testamenti Sacerdotes esse, aut omnes pari inter se potestate spirituali præditos affirmet, nihil aliud facere videtur, quàm Ecclesiasticam Hierarchiam, quæ est vt castrorum acies ordinata, confundere.* Sacerdotium igitur ipsum à Christo Domino originem, & institutionem trahit, vt diximus. Diaconatus verò ab Apostolis *Actor. 6.* fuit institutus, Subdiaconatus quoque, & alij minores Ordines ab ipsis Apost. & ab eorum primis successoribus introducti fuerunt, *cap. 1.* & ibi gloss. *verb. Subdiacones, 35. distinct.* Concil. Trident. *dict. sess. 23. de Sacramento Ordinis, cap. 2.* Omnes verò Ordines à Christo instituti dicuntur, quia omnium Ordinum officia in seipsos quodammodo gessisse probatur.

3 Hoc Sacramentum Ordinis gratiam conferre, vt reliqua Sacramenta, probat Apost. 1. *ad Timoth. 4. Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per Prophetiam cum impositione manuum Presbyterij,* & alibi: *Admoneo te, vt resuscites gratiam Dei, quæ in te est per impositionem manuum mearum,* definiuit Concil. Trid. *sess. 23. de Sacram. Ordinis, cap. 3.* ibi, *gratiam conferre dubitare nemo potest.* Sayr. *de Sacram. in genere, lib. 5. cap. 1. quæst. vnic. art. 2. vers. de Sacram. Ordinis,* Henriq. *in sum. lib. 10. c. 1. §. 3. lit. R, & c. 4. in princip.* Valer. Reginald. *d. lib. 30. tract. 1. n. 16.* nouissimè Marchin. *de sacram. Ordinis tract. 1. p. 3. c. 1.* Gaeta *in c. ad limina 30. q. 1. ex n. 10.* nouissimè Torreblanca *d. lib. 2. cap 9. num. 19.*

Præterea imprimit characterem sicut Baptismus, & Confirmatio in singulis Ordinibus in anima suscipientis; id est, quandam spiritualem animæ qualitatem, quod quidem fit in susceptione illius signi exterioris, ad quod concurrunt alicuius instrumenti traditio, & expressio verborum, vt infrà *alleg. 11.* Vnde duplex signum clericorum notatur, interius, & exterius: interius est character, exterius est censura: vide Concil. Trident. *d. sess. 23. c. 4.* Victor. *de sacram. Ordinis, num. 232.* Magist. *in 4. dist. 35. quæst. 1. cum sequentib.* Henriquez *in sum. lib. 10. c. 7. in princ. & c. 14. §. 2. lit. P.* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de disciplina clerical. §. 3. num. 2.* Piasec. *in praxi noua Episcopali, part. 1. num. 52. pag. 60.* Vasq. *in 3. partem D. Thom. tom. 3. disp. 243. à num. 2 & disp. 244. num. 17.* Bellarm. *part. 1. lib. 4. cap. 10. vers. septimò Ordo Sacerdotum est, & tom. 2. lib. vnico de sacram. Ordin. c. 10.* Balduin. iun. *super opera contron. Bellarmin. part. 1. lib. 3. cap. 11. vers. 7.* Reginald. *d. lib 30. num. 3. vers. quod attinet, & num. 16. vers. & idem.* Bonacina *d. quæst. vnica, punct. 6. num. 3.* Filliuc. *tract. 9. num. 54.* me citato *in hoc loco,* Torreblanca *d. lib. 2. cap 12. num. 18.* nouissimè Philibert. Marchin. *de sacram. Ordinis tract. 1. part. 3. cap. 4. cum seq* nouissimè etiam Sanch *in opuscul. moralib lib. 7. cap. 1. dub. 1. num. 4.* hinc Cardos. *in praxi iudicum, verb. Sacramentum Ordinis, num. 50.* tenet clericum resuscitatum etiam remanere ordinatum (quamuis aliud sit in Religioso, & vxorato) quoniam ille character, qui in anima imprimitur ordinato, est indelebilis, & nunquam extinguitur, nec post mortem anima relinquit effectum consecrationis.

Qui tamen absoluta coactione compulsus promouetur, nempe si vi teneatur, & ordinetur, is vtique Ordinem minimè recipit, eiusque animæ talis ordinatio non relinquit indelebile signum, glos. *in c. vnico, verb. discretionis, in fine, de clerico per saltum promoto,* Angel. *verb coactio, num. 1.* Syluest. *verb. Ordo 4. a. 1. vers. secundu.* 5

Promotus tamen conditionali adductus coactione, scilicet qui vt mortem vitaret, aut ne aliam sibi comminatam pœnam patiatur, Ordines sibi conferri permisit, vtique recipit characterem, quod omnes affirmant, & concludit glos. *verb. vel aliquod, in Clem. in plerisque, de elect.* Paul. Comitol. *respons. moralium lib. 1. q. 45. post n. 1.* 6

Excommunicatum, si Ordinem susceperit, characterem quoque recipere resoluit Campanil. *in diuers. Iuris Canonici, rub. 11. c. 15. n. 140.* 7

Sacramentum Ordinis esse sacramentum voluntatis, neminemque ad illud cogi posse, probant text. *in c. gesta, 74. distinct. & in c. quamuis, de ætat. & qual.* Lambert *de iurepatr. part. 1. lib. 2. art. 18. quæst. 7. princip. num. 4.* nisi in casu necessitatis, cùm v. g. in Rep. Christiana defecerint clerici, qui Sacramenta administrent; quia tunc poterunt compelli laici prudentes, & digni ab Ordinariis Ecclesiasticis, vt ordinentur, & ministri fiant Sacramentorum, Hojeda *de incomp. benef. parte 2. cap. 9. numer. vlt.* Lambert. *vbi proximè, num. 6. vers. fallit,* Henriq. *in sum. lib. 10. c. 5. §. 3.*

Ad hoc sacramentum Ordinis nequit ascendere, qui aqua Baptismi regeneratus non fuerit, quique si promoueri tentauerit, nihil profectò agit, ac nec Ordinem quidem accipit, *cap. 1. de Presbyt. non baptizato;* 8

tizato, Cardos. *in praxi indicum*, *verb. Sacramentum Ordinis, num.*8. nouissimè Marchin. *de sacram. Ordinis tr.* 1. *p.*4. *c.*3. Sed ille, qui natus est inter Christianos, & inter eosdem conuersatus, non dubitandum illum esse baptizatum, quousque euidentissimis argumentis contrarium appareat, ex text. *in cap. fin. de Presbyt. non baptiz.* etiamsi sit expositus, dummodo viginti, vel plures dies natus appareat habere, vt tradit Henriq. *in sum. lib* 2c. 31. §. 1.

9 Qui verò non baptizatus, se tamen baptizatum credens, Ordines procurauit assumere, dubitatur an illos receperit, Christive corpus celebrando conficiat, quod sibi, alijsque prosit tanquam Sacramentum? Et hunc Sacerdotio insignitum conficere non in virtute sua, sed Ecclesiæ, putat Angel. *verb. Baptismus* 7. *num.* 12. *Glos.* verò *final. in cap. Apost. de Presbyt. non bapt.* arbitratur istum non esse Sacerdotem, neque conficere, sed bene quoad se, qui credebat conficere, & quoad alios idem credentes tanquam verum Sacramentum conficere, sibique, & recipientibus prodesse. At verò D. Thom. *in* 4. *sentent. dist.* 24. affirmat Ordinem non recipere, neque conficere, nec etiam absoluere, piè tamen credendum censet summum Sacerdotem quoad effectus Sacramentorum supplere, neque fore permissurum, hoc ita latere, cùm inde maximum Ecclesiæ possit imminere periculum.

10 Ego tamen dicendum puto (salua semper S. Romanæ Ecclesiæ correctione) istum de facto non suscepisse, quamvis communi errore haberetur baptizatus: nec in contrarium me potest inducere glossa *vers. decepta*, *in cap. dudum* 54. *de elect.* propter instantiam, quam facit de Baptismo; quia respondetur quod licèt Baptismus flaminis (sic per quandam metaphoricam tantum, non autem specificam significationem nuncupatus) ministretur à Spiritu sancto inuisibiliter ei, qui dum non habet facultatem suscipiendi verum Baptismi sacramentum, concipit tamen interiorem contritionem, cum proposito suscipiendi illud; sicque huiusmodi Baptismus flaminis ex sola dispositione operantis cum diuino auxilio secum afferat gratiam sanctificantem, & remissionem peccati, itaut sic baptizatus nullum interim patiatur animæ dispendium, iuxta tradita per Suar. *tom.* 3. *de Sacram. quæst.* 66. *disp.* 22. *sect.* 1. *ante finem*; tamen id contingeret non ex eo capite quod communiter habebatur baptizatus, nec ex permissione Ecclesiæ, sed ex vi prædictæ contritionis, prout etiam in terminis *d. cap. dudum*, dicendum est, pœnitentem ibi animæ dispendium non pati, imò gratiam sanctificantem obtinere, non ex vi absolutionis nullæ de facto præstitæ clerico, de quo in eo textu, sed ex vi prædictæ contritionis: nec communis error, ac titulus putatiuus concurrens potest efficere, vt prædictus clericus validos Ordines accipiat,

11 † cùm habilitas hæc procedat de iure diuino, quæ suppleri non potest etiam interueniente communi errore, de quo *in l. Barbarius, ff. de officio præsidis*, ibi, *cùm etiam potuit Populus Rom. seruo decernere hanc potestatem*; hi enim Legislatores non possunt supplere defectus Iuris diuini, aut naturalis, ex reg. text. *in cap. cum inferior, de maiorit. & obed* & ex text. *in cap. sunt quidam.* 25. *q.* 1. & tenent Abb. *in cap.* 2. *in fine, de Presbyt. non baptizato*, & aliis quos refert, & sequitur Mascard. *de probation. concl.* 629. *num.* 98. & 99.

12 Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *disp.* 22. *sub n.* 27. † Sic etiam nulla erit absolutio Sacramentalis præstita à non Sacerdote, quamuis communiter existimetur Sacerdos, nam is patitur inhabilitatem de Iure diuino, secundùm quod soli Ordini Sacerdotali annexa est iurisdictio necessaria ad eam absolutionem ministrandam, ex text. *in cap. verbum, de Pœnit. distinct.* 1. Trident. *sess.* 14. *de Sacrament. Pœnitentiæ*, *c.* 10. adeò vt † nec in mortis articulo possit huiusmodi absolutio 13 iustè, & validè præstari à non Sacerdote, etiamsi desit Sacerdos, vt post glossam *verb. mortis, in fine*, *in cap. pastoralis*, §. *præterea, de officio ordinarij*, obseruant Sot. *in* 4. *distinct.* 18. *q.* 4. *art.* 1. *concl.* 2. & 3. Nauar. *in cap.* 5. *in princ. à num.* 74. *de Pœnit. dist.* 6. Viuald. *in candelabro aur. part.* 1. *tit. de absolutione, n.* 74. & *tit. de Confessione, à num.* 30. plures per Cened. *ad Decretum collect.* 42. *num.* 3.

Interdicitur quoque promotio cuicumque non 14 confirmato in Concil. Trid. *sess.* 23. *de reformat.* *c.* 4. ibi, *prima tonsura non initientur, qui Confirmationem non susceperint*, Piasec. *in praxi Episcop. part.* 1. *c.* 1. *n.* 24. *vers. ad minores*, Molfes. *in sum. moralis Theolog. tract.* 1. *c.* 3. *numero* 25. Homob. de Bonis *de examine Ecclesiastico, tract.* 3. *quæs.* 1. Marchin. *d. tract.* 1. *p.* 4. *c.* 3. Zambran. *de casibus in artic. mortis, c.* 2. *dub.* 3. *numero* 1. Ordo enim characterem Confirmationis præsupponit de necessitate præcepti, non autem de necessitate Sacramenti. Ita Nauar. *in man. capite* 22. *num.* 9. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. post resol.* 276. *in notabilib. de materia sacramenti Ordinis*, Henriq. *lib.* 10. *c.* 14. *num.* 2. Fr. Emman. *in summ. part.* 1. *c.* 17. *sub n.* 10. ac proinde Ordinis sacramentum validè, sed non licitè conferri posse illi, qui non est confirmatus, docent Sot. *in* 4 *dist.* 22. *q.* 2. *art.* 4. *prope fin.* Henriq. *in sum. lib.* 10. *c.* 14. §. 1. *in com. lit. P*, Valer. Regin. *lib.* 28. *n.* 24. Bonac. *de sacram. disp.* 8. *q. vnic. puncto* 5. *n.* 9. *in princ.* nouissimè Laurent. de Franchis *in controuers. inter Episcop. & Regul. pagin.* 78. *in resp. ad* 15.

Quinimò † si ex negligentia, & citra contem- 15 ptum prætermitteret quis Confirmationem recipere ante Ordines, hunc non peccare mortaliter, nec aliquam incurrere irregularitatem, obseruant Nauar. *d. num.* 9. Vict. *de sacram. Ordin. num.* 232. Viuald. *in candelab. aureo, tit. de Confirmat. n.* 4. Piasec. *in praxi noua Episcopalis, part.* 1. *c.* 1. *num.* 24. *vers. ad minores*, Gregor. de Valent. *ad* 3. *partem D. Thom disp.* 5 *quæs.* 2. *puncto* 2. *vers. characterem*, Henriq. *de irregularit. lib.* 14. *c.* 6. *num.* 3. Suar. *tom.* 3. *disput.* 38. *sect.* 1. & *tom.* 5. *disput.* 42. *sect.* 3. *num.* 14. Fornar. *de Ordine c.* 8. §. 7. Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 3. *c.* 48. *quæst.* 1. Molfes. *in sum. Theologia moral. tract.* 2. *c.* 11. *num.* 7. Zambran. *d. cap.* 2. *dub.* 3. *num.* 3. Laurent. de Franchis *in d. resp. ad* 15. *in fine.* Fernandez *in examine Theolog. moral. part.* 3. *c.* 3. §. 5. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici, resol.* 269. Galer. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Ordo, pag.* 194. *col.* 1. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 28. *n.* 24. Coninch. *de Sacram. tom.* 1. *q.* 72. *art.* 9. *numer.* 90. Bonacina *de Sacrament. disp.* 8. *quæst. vnica, punct.* 5. *num.* 8. *cum sequentibus*, me citato *in hoc loco.* Homobon. *de examine Ecclesiast. tr.* 12. *c.* 3. *q.* 15. *supp.* 1. Antonin. Diana *moral. resol. tom.* 1. *tr.* 16. *miscel. resolut.* 4. *in fine*, & *part.* 4. *tract.* 2. *resol.* 55. *vers. nota etiam.*

An puer ante vsum rationis, vel amens possit validè ordinari? Quæstio est ad præsens institutum non contemnenda; in qua communis sententia obtinuit illos verè characterem accipere, ac proinde postquam puer ad annos discretionis peruenerit, vel postquam amens ad mentem redierit, non esse repetendam ordinationem. Ita colligitur ex *cap. vnic. de clerico per saltum prom.* vbi ordinatus ante annos discretionis, permittitur ad Diaconatum eleuari absque inferiorum Ordinum repetitione, S. Thom. *in* 4. *dist.* 25. *quæs.* 2. *art.* 1. & 3. Valent. *tom.* 4. *disp.* 9. *q.* 4. *puncto* 1. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. tr.* 30. *sub n.* 30. Vasq. *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.* 246. *n.* 1. Molfes. *in summ. Theolog. moral. tr.* 2. *c.* 12. *n.* 1. Marchin. *d. tr.* 1. *p.* 4. *c.* 4.

De

De Hermaphrodito dic quod si præualet in fœmineo sexu, non potest validè ordinari, quia vt fœmina est habendus, *l. quæritur 20. ff. de statu homin.* Idem si æquè vtrumque sexum participaret. Syluest. *in sum. verb. hermaphroditus*, Nau. *cons. 8. de ætate, & qualit. Ordin.* Auila *de censur p. 7. disp. 3. dub. 5.* Et in his casibus cùm hermaphroditus sit irregularis, vel ordinetur, opus est Apost. dispensatione, Nauar. *in man c. 27. num. 203.* Sayr. *de censur. lib. 6. c. 8. num. 25.* Suar. *de censur. disp. 23. sect. 3.* Vasq. *tom. 3. in 3. p. disp. 245. cap. 2. num. 3.* Molfes. *d. tr. c. 1. n. 48.* Marchin. *d. tr. 1. p. 4. c. 2.*

26 Gradus autem, quos continet Ordo, sunt nouem secundùm nostros Canonistas, videlicet Psalmistatus, seu prima Tonsura, Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, Acolytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, Presbyteratus, & Episcopatus. Ita illi *in c. cùm contingat, de ætate, & qualitate*, glos. *in proœmio Sexti Decretalium, verb. Episcopus, gloss. final. in sum. 32. dist.* Couarr. *in c. quia nos, num. 3. de testament.* & hæc est verior opinio, vt dixi *sup. alleg. 1. n. 18.* quo supposito dico primam Tonsuram esse clericatum, & Ordinem, vt probare videtur text. *in dicto c. cum contin-*
17 *gat*, inquiens † per primam Tonsuram iuxta ordinem Ecclesiæ datum, à talibus clericalem Ordinem conferri, & confirmatur ratione illa, quia constitutione *c. non dubium, de sentent. excommun. & can. si quis suadente, 17. q. 4.* probatur manus violentas in clericos iniicientes incurrere sententiam excommunicationis, ligatur etiam percutiens clericum tonsuratum *glos. finali, in d. c. cùm contingat*, Couar. Bellug Gonzal. & plures alij, quos refert & sequitur Torreblanc. *de magia lib. 4. c. 6. de los Clerigos de Corona, numer. 50.* Rainer. *de excommunicat. extra Bullam Cœnæ Domini, c. 9. vers. nota secundò.* Deinde Concil Trident. *sess. 7. de reformat. c. 10.* quoad principalem dispositionem comprehendere primam Tonsuram, tenent Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepiscop. Neapolit. cap. 85. num. 15.* Maiol. *de irregularit. lib. 4. c. 2. num. 1.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 5. c. 7. num. 95.* vbi in additione dicit ita accepisse à D. Fagnano Secretario Sacræ Congreg. Concilij Tridentini. Præterea sub verbo *Ordo*, seu *Ordines*, & *Ordinare* generaliter, & absolutè prolato, venire Tonsuram, tam in Iure, quàm in Concil. Trident. vt *in c. 1. sess. 21. de reformat. & c. 3. 7. & 9. cap. 8. sess. 23. vers. vnusquisque autem*, refert Garcia *de benefic. part. 7. cap. 1. num. 7.* Et sic Tonsurati appellatione clericorum comprehenduntur, & gaudent omnibus priuilegiis, quæ clericis in Sacris constitutis conceduntur, Aufrer. *in Clem. 1. de offic. Ordin. reg. 1. fallent. 11. ex num. 11.* Olan. *in concord. Iu. C. num. 41.* Gregor. Lopez *l. 54 gloss. 12. ex n. 7. tit. 6. p. 1.* Perez *in l. 1. tit. 2. lib. 1. Ordin.* itavt omnia Iura quæ loquuntur in clericis, locum habeant simpliciter in Tonsuratis, Roland. à Valle *cons. 61. numero 4.* latè Torreblanca *de magia, lib. 4. cap. 6. de los clerigos de Corona, à numer. 41.* Quod deinùm sequenti confirmatur syllogismo. Laici sunt incapaces beneficiorum, quia non habent Ordinem, *cap. ex litteris, de iurisdiction. cap. 2. de institution.* vbi Abb. & alij: sed sic est, quod clerici saltem primæ Tonsuræ possunt habere beneficia, Torreblanc. *d. cap. 6. numer. 56.* ergo illos non esse laicos, sed Ordinem habere dicendum est. Quibus, & aliis fundamentis hanc partem tenent nostri *in d. cap. cum contingat.* Couar. *in d. c. quia nos, num. 4.* Gregor. Lopez *in proœmio titul. 6. partita 1.* M. Anton. Cucb. *institut. canon. min. libr. 1. titul. 3.* Ioan. Lopez *in tractat. de libert. Eccles. part. 2. quæst. 5. numer. 3.* Nicol. Plouë *in tract. de Sacrament. part. 6. cap. 1. numer. 3.* Iul. Cæs. Madius *de sacris Ordin. cap. 2. num. 8.* Viualdus *in candelabro aureo, titul. de sacram. Ordinis, numero 10.* Fului Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 34. numer. 8.* Cardos. *in praxi iudicum, verb. Sacramentum Ordinis, num. 3.* latè Torreblanc. *de magia, lib. 4. cap. 6. de los clerigos de Corona, à numer. 15.* Piasec. *in praxi noua Episcopali, part. 1. cap. 1. num. 31 pag. 26.* Viuian. *in praxi iurispatronatus, part. 2. lib. 6. cap. 1. num. 3.* Mendez à Castro *in l. cùm oporeet, num. 166. Cod. de bonis quæ liberis*, Cald. Pereira *in leg. curatorem, verb. læsis, numero 108.* optimè Nicol. Garcia *de benefic. part. 7. cap. 1. n. 1.* Rendina *in prompt. recept. sent. n. 1. tit. 34. de Episcopis, n. 15.* Fornar. *de Ordine, c. 1.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. c. 4. n. 17.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 3. n. 8.* Campan. *in diuers. Iuris Canonici, rub. 2. a. 7.* Vasconcel. *in harmonia rubric. sub tit. de translat. Episcopi, num. vlt.* Marta *voto 14. à n. 2.* Rota *in Ferrarien. pensionis, 14. Iunij 1624. coram bon. mem. Rembaldo, & decis. 731. num. 5. & 6. part. 1. diuers.* vbi apertè docet, quod prima Tonsura, quæ aliàs dicitur Psalmistatus, est Ordo, & hinc infert *num. 16.* familiaritatem solam sine beneficio non sufficere in prima Tonsura.

Quamuis hæc Canonistarum opinio sit vera in 18
se, tamen non possumus negare primam Tonsuram semper, & quoad certos effectus propriè Ordinem non dici, seu saltem distingui à minoribus Ordinibus, & eorum appellatione aliquando non venire, vt colligitur ex Concil. Trident. *sess. 23. de reform. cap. 6.* dum inquit: *Nullus prima Tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus*, necnon *in c. 10. eadem sess.* in illis verbis, *Tonsuram, vel minores Ordines conferre*, & in hoc euentu possumus accipere Theologorum opinionem asserentium indistinctè primam Tonsuram non esse Ordinem, sed tantùm præambulum, seu dispositionem ad Ordines, sicut nouitiarum ad Religionem Ita cum D. Thom. *3. part. q. 40. artic. 2.* Episcop. de Elna *in suo direct. de sacram. Ordin. §. 2.* S. Raymund. *lib. 3. sua sum. sub tit. de ætate, §. 3.* Martin. de Ledesma *2. 4. quæst. 39. art. 2.* Iacob. de Graff. *d. cap 9. à num. 5.* Vasquez *tom. 3. disp. 236. c. 1. num. 9. & disp. 237. c. 2.* Fr. Emman. *in sum part. 2. c. 13. num 2.* Sayr. *de censur. lib. 4. c. 4. num. 7. & lib. 6. cap. 1. num. 19.* Card Bellarm. *lib. 1. de cleric. cap. 13.* Suar. *de Sacram. disp. 1. sect. 2. & tom. 2 de Relig. lib. 4. de Horis Canonic. cap. 9. num. 5.* Homobon. de Bonis *de humana vitæ statib. p. 1. c. 20. & tract. de exam. Eccles. quæst 4.* Domir. Chamerot. *de Sacram. tract. 11. de sacro Ordine, c. 1. dub. 1. vers. prima verò Tonsura.* Paul Layman. *in Theolog. moral. lib 5. tract. 11. cap. 13. num. 3.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 6.* nouissimè Marchin. *d. tract. 1. p. 1. c. 5. cum seqq.* nouissimè etiam Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Ecclesiast. c. 7. num. vlt. vers. sunt autem.* Bonac. *de Sacram. disp. 8. q. vnica, punct. 1. numer. 6.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 1. n. 5.* Fernandez *in examine Theologiæ moralis, part. 3. c. 11. §. 1. num. 3.* Molfes. *in sum moralis Theolog. tract. 2. c. 1. num. 31. & cap. 3. à num. 14.* Filliuc. *tom. 1. tractat. 9. num. 13.* & alij relati per Nicol. Garciam *d. c. 1. num. 5.* Vel generaliùs loquendo cum D. Thoma *in suppl. ad 3. p. q. 57. art. 2. & in 4. Sent. dist. 24. art. 2.* si aliquis voluerit sequi Theologorum doctrinam, & Canonistarum non improbare sententiam, dicere poterit, Ordines esse septem propriè sumptos, & pertinentes ad consecrationem Hostiæ: nouem autem impropriè, ratione quarundam actionum. Vnde Canonistæ rectè sentiunt Tonsuram conferre Ordinem, id est gradum aliquem, & statum, & imprimere characterem, idest signum extrinsecum, Lap. *alleg. 138. n. 11. & 12.* Mandos. *ad reg. 24. Cancel. c. 1. num. 7.* Neuiz. *cons. 59. n. 5.* Surd. *cons. 259. numer. 4. & 22.* Lotter. *de re benef. lib. 3. quæst. 35. à num. 22.* Quoad Episcopatum vide dicta suprà *alleg. 1. num. 18.*

Quæstio controuersa est, an singuli Ordines sint 19
Sacra-

Sacramenta? In quà quæstione Doctores in varias diuisi sunt sententias.

Prima tenet, ex ipsis Ordinibus non nisi sacerdotalem esse Sacramentum: ita Durand. *in 4. sentens. dist.24.q.4.num.6.*& probabilissimum dicit Victoria *de sacram Ordinis n.227.*ex ea ratione, quia difficilè intelligi potest, quomodo ab Ecclesia numeretur Ordo tanquam vnum Sacramentum, si concedamus omnes esse Sacramenta: hæc ratio nihil euincit, quia facilè poterit responderi, Ordines ab Ecclesia numerari tanquam vnum Sacramentum, propter respectum, quem singuli Ordines ducunt ad Sacerdotium, quod est præcipuum Sacramentum.

20 *Secunda* verò sententia tenet tres Ordines maiores esse Sacramenta, minores verò esse sacramentalia, ita Sot.*in 4.dist.25.quæst.1.art.2.rat.4.& art.4. vers.dubium ergo*, Nauar.*in man cap.22.num.18. vers. quare probabilis*.Mich.Medina *in lib.de sacrorum Ordinum contin.cap.46.*Vasquez *3.part.tom.3.disp.237. cap.2, in princ.* ex ea ratione, quia si minores Ordines essent Sacramenta, sequeretur eos peccare, qui accedunt ad illos suscipiendos cum conscientia peccati mortalis, aut qui illos exercent in peccato mortali: quod videtur nimis durum & rigorosum. Sed nec hæc ratio concludens est, prout sentit Nauarr. *d.loco*, eum accedens ad Ordines cum peccato mortali, peccet mortaliter, quia ponit obicem ad gratiam, quam conferunt singuli Ordines, cum sint Sacramentum.

21 *Tertia* igitur, & verior sententia asserit omnes, tum maiores, tum minores Ordines esse sacramentum, characteremque imprimere, & gratiam conferre, ex eo, quia Florentini & Tridentini Canones indefinita propositione concludunt Ordinem esse Sacramentum: Florentinum etenim hoc explicat his verbis, *sextum nouæ legis Sacramentum esse Ordinem*, & Trid. *sess.23.de reform.c.3.* postquam recensuit nomina singulorum Ordinum, absolutè dicit Ordinem esse Sacramentum, & ita omnes Ordines licèt sint per se singuli Sacramentum; tamen vnum Sacramentum censentur, quia vnum sunt vel genere, vel quia ad vnum finem omnes referuntur: Ita D.Thom.*in supplem.ad 3.p.quæst.37.art.3.in med.& q.22.art.2.q.4.* vbi Palud. *quæst.1.* & Ricard.*art.3.* Emman. Sà *verb.Ordo, num.1.* Card.Bellarm. *lib 1. de sacram.Ordinis,cap.8.* Petr. Soto *de instit. Sacerd. lect.4.de Ordine.*Valent.*tom 4.disp.9.quæst.1.punct.4.* Henriq.*in sum.lib.10.cap.2.* Coninck *de Sacrament. tom.2.disp.28.dub.9.* Bonacina *de Sacram.disputat.8. q.vnica,puncto 2.n.2.*Miranda *in man. Prælator.tom.2. quæst.38.art.10.* Fernandez *d.c.41. §.3.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast.part.1.tract.3. cap.8. quæst.66.in princip.* Filliuc. *tom.1.tract.9.numero 15.* Thom. Valasc. *tom.1. alleg.2. num.9.* Torreblanca *d.lib 2.cap.12.num.1.* nouissimè Sanch *in opusc.moral.lib.7.cap.1.dub.1.num.7.& dub.7.* Quæ quidem in hac quæst. resoluenda, à me tradita maximè conducunt ad solutionem alterius quæstionis, vtrùm scilicet Episcopus conferens minores Ordines in lethali, peccatum mortiferum committat? Si minores Ordines non sunt Sacramenta, sed sacramentalia, vt secunda tenet opinio, certum erat Episcopum conferentem minores in mortali in nullam culpam lethalem incidere.

22 Ex his porrò Ordinibus tres sacri & maiores dicuntur, quatuor verò minores, & non sacri propriè appellantur: Sacri sunt & maiores, Sacerdotium, seu Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus: huiusmodi enim personæ ad Altaris ministerium accedunt, *cap. à multis, de ætate, & qualitat.* & sacra contingunt, atque ob id votum Castitatis emittunt, *cap.1.41.dist.* Et dicuntur sacri, quia ordinati in eis, aut habent sacra tangere, aut Sacramentum prospicere. Aluarez *in speculo Iuris Pontif.c.81. vers.circa istum articulum*: sed Flamin.Paris *de resignat.benef. lib.5. quæst.6.* aliam ponit rationem, quia scilicet in eis est annexum votum castitatis, non essentialiter, sed accidentaliter, ex statuto Ecclesiæ, refert Marcell. Vulpe *d.cap.7.num.28.vers.& hi postremi.* Olim verò Subdiaconatus inter sacros Ordines non numerabatur, vt dicitur *in d. cap. à multis*, quamuis esset antiquitus institutus, cùm de eo meminerint Anaclet. *in c.Episcopus Deo, de consec. dist.1,* præter can. Apost. vt *in c.1.35.dist.* Sed Gregorius Pontifex, atque Vrbanus II. eum inter sacros retulerunt, vt Innoc.III. testatur *in c. miramur, de seruis non ordin.* Gregorius namque constituit, vt is castitatem voueret, *d.c.2.31.dist.* Vrbanus verò eum Ordinem expressè in sacrorum numerum retulit, vt *in c.erubescant, 32.dist.& in c.fin.60. dist.* de quo aliqua dixi *alleg.14.num.1.*

Reliqui verò quatuor ordines, minores dicuntur, 23 nec sacri propriè nominantur, eo quòd eorum officium ad sacra contingenda non pertingat, Concil. Trid. *sess.23.de sacram. Ordinis, cap.2.* Etsi omnes septem sacri, propter Sacramentum, dicantur *in c.1. de filiis Presbyt. lib.6.* Sunt autem quædam inter sacros, & minores Ordines differentiæ, *Primò* enim in maioribus maior ætas requiritur, & scientia, vt dixi *alleg.16.Secundò*, officia sacrorum Ordinum à non ordinatis exerceri non possunt impunè, *cap.1.& 2.& ibi* gloss.& Doct.*de clerico non ordinato minist.* Minorum verò officia, quamuis ab his, qui ordinati non fuerint, prohibeantur exerceri, non tamen pœna aliqua, vel censura imponitur, & faciliùs permittuntur: nam minores clerici assistentes dicuntur, maiores verò ministri, *cap.1.distinct.24. c.1. §.deseruientes, 93. dist. Tertiò*, vbi dispensatio circa Ordines Papæ est reseruata, de maioribus tantùm intelligitur, veluti vt extra statuta tempora, & irregularibus conferatur, vt *alleg.50.à num.15.* videbimus. *Quartò*, in degradatione, cum ab Ordinibus sacris solus Episcopus degradare non possit, à minoribus verò id solus cum consilio Capituli potest, vt *alleg.110.num.22.*dicemus. *Quintò*, differunt in voti emissione, vt *alleg.15.* ostendemus: in minoribus namque Ordinibus tantummodò constituti possunt contrahere Matrimonium, vt probant Doctores citati *alleg.32.num.202.Sextò*, in Horarum Canonicarum recitatione, cùm ad id non teneantur, qui in Sacris non sunt constituti, nisi beneficium obtineant, vt docent per me citati *in collect. ad cap.dolentes, n.1. de celebrat. Missar. Septimò*, in beneficiorum acquisitione, cùm aliqua sint beneficia, quæ maiores Ordines requirunt, vt suo loco dicemus. *Octauò*, in potestate conferendi, nam maiores Ordines solus Episcopus confert, minores verò etiam non Episcopus ex priuilegio potest conferre, vt *alleg. seq.* ostendemus

ALLEGATIO III.

Episcopus an solummodò verus sit Sacramenti Ordinis Minister?

SVMMARIVM.

1 *Ordinis Sacramenti verè, & propriè est Episcopus minister.*

2 *Episcopi in Apostolorum locum successerunt in Ecclesia.*

3 Pote

3 *Potestas conferendi Ordines penes Episcopum residet, etiamsi excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, suspensus, vel interdictus sit.*

4 *Minores Ordines ex facultate Summi Pontificis possunt etiam à simplici Sacerdote conferri, non sic maiores.*

5 *Primam Tonsuram, & minores cæteros Ordines de Iure communi possunt conferre Abbates non solùm Monachis suis, sed etiam sæcularibus, in quo ordinariam habent iurisdictionem.*

6 *Abbates vt Ordines minores conferre valeant, quot requisita habere debeant?*

7 *Abbates hodie ex noua Tridentini dispositione non possunt Ordines minores conferre, nisi illis, qui Regulares sibi subditi sunt.*

8 *Abbates nouitios in propriis monasteriis degentes ordinare non possunt.*

9 *Nisi priuilegium habeant concedendi suis Monachis dimissorias litteras ad quemcumque Episcopum.*

10 *Abbates facultatem non habent Tonsuram & minores Ordines conferendi aliis Regularibus sibi non subditis, vel Clericis suorum Superiorum & Ordinariorum dimissorias afferentibus.*

11 *Ordinatio Abbatis Ordines minores conferentis sibi non subditis Regularibus, est irrita & inualida.*

12 *Abbati ordinanti suos subditos Regulares fas est dispensare in interstitiis.*

13 *Episcopus carens minoribus Ordinibus potest validè eosdem aliis conferre.*

14 *Chorepiscopi an sint veri Episcopi? remissiuè.*

15 *Cardinales Presbyteri ex consuetudine possunt Ordines minores suis familiaribus tradere.*

16 *Parochi primam Tonsuram suis subditis conferre non possunt.*

17 *Episcopus qualitercumque excommunicatus occultus validè Ordines confert, veramque dat eorum executionem.*

18 Cap. 2. de ordinatis ab Episcopo qui ren. Episc. *declaratur.*

19 *Episcopus licet ab ordinante ignoretur excommunicatus, si publicè pro tali habebatur, non liberat suscipientem à suspensione Ordinis suscepti.*

20 *Episcopus Sacramentum conferens, licèt iniquus sit, tamen gratiam, qua caret, largitur.*

1 SACRAMENTI Ordinis verè & propriè Episcopum esse dispensatorem, de fide definitum est in Concil. Tridentin. *sess. 23. de sacram. Ordinis, can. 7.* & latè probant D. Thom. *3. part. quæst. 56. artic. 3. arg. 2.* Bonau. *in 3. distinct. 25. artic. 1. quæst. 5.* vbi Ric. *art. 1. q. 1.* & Palud. *q. 1. art. 2.* Victor. *de sacram. Ordinis n. 2. 3. & 4.* Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 5. num. 6. pag. 26.* Card. Bellarm. *tom. 2. lib. 9. cap. 11.* Iodoc. Coc. *in thesauro Catholico, lib. 7. art. 18.* Bonacina *de Sacram. disp. 8. q. vnic. puncto 5. n. 1.* Henriq. *in sum. lib. 10. c. 21.* Vasquez *in 3. p. D. Thom. tom. 3. disp. 243. & 245.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 1. n. 23.* Petr. Greg. *syntag. lib. 16. cap. 9. num. 1.* Filliuc. *tom. 1. tract. 9. à num. 91.* Homobon. de Bonis *in examine Ecclesiastico p. 1. tract. 3. c. 8. q. 71.* Molfes. *in sum. moralis Theologiæ, tract. 6. c. 16. n. 63.* Anguian. *de legibus lib. 2. controu. 1. num. 70.* Sanch *in opuscul. moral. lib. 7. c. 1. dub. 18. à n. 1.* Cardos. *in praxi Iudicum, verb. Sacramentum Ordinis, num. 6.* nouissimè Marchin. post aliquas impressiones huius tractatus in lucem editus, *de sacram. Ordinis tr. 1. p. 2. c. 2. cum seqq.* me citato *in hoc loco*, Alzedo *de præcellent. Episc. dignit. p. 2. c. 5. n. 1.* nouissimè etiam me citato *in hoc loco*, Torreblanca *in practicab. Iuris spirit. lib. 2. c. 13. n. 4.* Nam Christus Dominus cùm duo haberet Discipulorum genera, alios in numero duodeno, alios verò in numero septuaginta duorum, illos Apostolos nominauit, istos simplices Discipulos nuncupauit; illis fuit data potestas imponendi manus & consecrandi, non autem Discipulis simpliciter, vt constat ex *c. 8. Actuum Apost.* sed Apostolis decedentibus † successerunt Episcopi in eundem locum, Discipulo- 2
rum verò septuaginta duorum typum gerunt Presbyteri, & in eorum locum sunt constituti in Ecclesia, iuxta *cap. in nouo, 21. distinct.* Euidenter igitur patet ex hoc, quod auctoritas ordinandi secundùm formam Ecclesiæ primitiuæ congruit Episcopis: huius autem diuinæ institutionis ratio congruens fuit illa, quod sicut ad summum Principem spectat non solùm ordinare viros bellatores in exercitu, verùm etiam, & multò conuenientius Duces exercitus; ita ad solos Episcopos (qui sunt in Ecclesia Principes) non tantùm pertinet ordinare homines ad certandum cum persecutoribus fidei, vt confiteantur audacter Christi fidem (quod fit per sacramentum Confirmationis,) sed etiam constituere Duces Ecclesiastici exercitus per collationem sacramenti Ordinis, vt inquiunt Bonauentura *in 4. sent. dist. 25. q. 1. art. 1.* & ibi Richard.

Hæc igitur potestas conferendi Ordines Episco- 3
po tantùm regulariter competit, & penes eum Iure directo & proprio residet, etiamsi sit excommunicatus, hæreticus, aut degradatus, suspensus, vel interdictus; adhuc enim retinet characterem, & potestatem conferendi Ordines, & formam Ecclesiæ seruans, si alium audeat ordinare, validè characterem imprimit, & validè Ordines confert, licèt illicitè id faciat, & ordinatus propterea executione careat. Ita text. *in c. secundum, 19. dist. & in c. Dominus, 4. memento 1. q. 1. cap. quomodo, de consecr. dist. 4.* Sot. *in 4. dist. 13. q. 1. art. 1.* Henriq. *lib. 10. cap. 21. in princip.* Redoan. *de simon. p. 2. c. 23. n. 21.* Franc. Leo *in thesauro fori eccles. p. 3. c. 8. n. 37.* Anton. Raguc. *in lucerna Paroch. tit. de sacram. Ordin. quæst. 18.* Gregor de Valentia *ad D. Thom. disp. 9. q. 3. puncto 2. vers. pen. tom. 4.* Fornar. *de sacram. Ordinis cap. 4. n. 2 ad finem.* Ægid. de Coninch *de sacram. tom. 2. disp. 20. dub. 9.* Bonacina *d. puncto 4. n. 2.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali, §. 1. n. 25.* Vasq. *tom. 3. in 3. p. disp. 243. c. 1. & 2.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis, tract. 2. cap. 17. n. 11. & 12.* Filliuc. *d. tract. 9. num. 91.* Hieron. Venero *de examine Episcop. lib. 1. c. 12. n. 27.* me citato *in hoc loco* Alzedo *d. p. 2. c. 5. n. 2.* Marchin. *d. tract. 1. p. 2. c. 15.* vide infrà *n. 17. & 18.*

Respectu tantùm minorum Ordinum etiam non 4
Episcopis potest auctoritas illa conuenire, non quidem Episcoporum delegatione, sed Apostolicæ tantùm Sedis priuilegio. Ita Victor. *de Sacram. n. 234.* Con. *lib. 1. var. c. 10. n. 10.* Petr. Sot. *lect. 5. de Ordine,* Henriq. *d. cap. 23. §. 1.* Bellarm. *lib. 3. de clericis, c. 27.* Valent. *d. disp. 9. q. 2. puncto 1.* Did. Nugnus *in 3. p. D. Thom. quæst. 38. art. 1.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis tract. 2. cap. 2. n. 3.* Filliuc. *d. tract. 9. num. 93. cum seqq.* Anguian. *d. lib. 2. controu. 1. n. 70.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub. 18. num. 5.* Alzedo *d. p. 2. c. 5. num. 8. & 10.* Maiores verò neque vigore delegationis factæ à Papa possunt ab aliis conferri, quàm ab Episcopis: & ita firmat D. Thom. *in supplem. ad 3. p. quæst. 38. art. 1. ad 3. argum. & in 4. sent. dist. 7. q. vnic. art. 5. vers. talia verò, in 2. scripto,* vbi Sot. *art. 11. ad 4. & distinct. 25. quæst. 1. art. 1. ad 2.* Con. *var. lib. 1. cap. 10. num. 10.* Fornar. *in tract. de Ordine, cap. 5. in 3. dicto, n. 2.* Azor. *instit. moral. p. 2. cap. 48. q. 16.* Suyr. *de censur. lib. 6. c. 6. num. 8.* Molfes. *loco proximè citato,* Nau. *cons. 14. à num. 1. de priuileg.* Card. Bellarm. *de Ordin. cap. 7.* Suar. *de Sacrament. disput. 12. sect. 3. §. solùm posset.* Fr. Emman. *in summ. part. 2. c. 13. num. 9.* Cuch. *lib. 4. instit. canon. tit. 11.*

tit.11.num.8. Domit.Chamérot.de Sacram.tract.11.c.4.dub.2. Campan.in diuers.Iuris Canon.rub.6.cap 2.num.13.Sanch. d.dub.18.numer 9 cum seq.Marchin. d.tract.1. parte 2.cap.13.Alzedo d.p 2.c.3.numer.6. Quamuis Abb.in c.quanto,numer.9.de consuetud.glos.fin.in c.manus, de consecrat. d.5.1 & c. peruenit,95. distinct. & ex nouioribus Angman. citato loco, Vasq. in 3.p.disp.243.c.4.n.3.acriter faueant, upitulentutque sententiæ contra D.Thom eiusque sequaces, & concludant, Papam posse indistinctè concedere potestatem Sacerdoti conferendi Ordines sacros, & alios ptomouendi sd Ordinem, quem ipse habet; nam se decipiunt ex rationibus allegatis à suprà citatis: vnde non facilè crederem Victot. in summa,n.237.quem sequitur Viuald. in Candelabro aureo,p.1.tit.de Sacram.Ordinis,n.17.in fine, asserenti se vidisse quandam Bullam Papæ concedentem facultatem Sacerdoti conferendi Diaconatum, & Subdiaconatum; nisi tamen dicere velimus,opinionem Abb & gloss. sustineri posse in casibus necessitatis, vt in vltramarinis, &c.

5 Ex delegata igitur generica, vel specifica potestate ab Apost. Sede emanata,etiam non Episcopis, vt dixi, potest conuenire auctoritas conferendi Ordines minores, prout illos præter Episcopos nonnunquam conferunt Abbates, inferiores Prælati, aliique Sacerdotes. Nam de Abbatibus,quod possint ptimam Tonsuram, & cæteros minores Ordines conferre,non solùm Monachis, sed etiam laicis, in quos Ordinatiam habent iurisdictionem, de Iure communi probant c.1.dist.69.c. quoniam, de ætate & qual.c.cùm contingat,c. Abbates,de priuil.in 6.qui text. probat eos posse etiam laïcos, in quos iurisdictionem habebant,ordinare,c.1.vbi gloss.verb.à non Episcopis, de ordinat. ab Episcop. qui renunc.Episcop.c.1. vbi Glos.verb.alias; de suppl.negl. Prælat. Bellam. c.cùm contingat.q.1.vbi Cardin.not. 1.Abb.n.2.& Butr n.14. Nau.conf.13.incip. Abbatibus num.1. de priuil. Azor. instit.moral part.2.lib.3.c.48.q.15.Fornar. in tractat. de Ordine,c.5.§.2.vers. Abbatibus,Vasq.tom.3.in 3.p. disput.245.num 53.Molfes. d.tract.2.c.2.num.18. Fr. Ludou.Mirand.in man.Prælat.q.38.art.9.concl.2.tom.1. Stephan.Gratian. discept.forens.tom.1.c.791. num.1. Sanch.in opuscul.moral.lib.7.c.3.dub.18.numer.5.cum seqq. Cardin.Tusch.pract.conclus.tom.1.verb. Abbas, concl.9.num.5.Seraphin.decis.980 num.1.Aloys.Ricc. in collect. decis.p.4. collect.955. Flores de Mena var. lib.2.q.24. num.4. Sic etiam Abbatem, qui datus sit administrator in Ecclesia Cathedrali vacante,eosdem minores Ordines subditis illius Episcopatus dare posse tenent Gemin. in c.is cui,numer.6.vers. vidi dubitari, de elect.in 6.Felin. in cap.eam te,num.8.de rescript.& commendat Selua de benef.p.2.q.6.post n.5. vbi dicit,quod eodem modo poterit, quo potest inuitatus in claustris aliorum exemptorum, iure suo conferre Tonsuram, & minores Ordines, prout tenent ex plurimorum auctoritatibus idem Gemin. in d.c.Abbates, num.6.de priuil.in 6. Maiol. de irregul. lib.3.cap.23. num.12. Sayr. de censur.lib.4.c.13.post num.5.

6 Tres autem conditiones requiruntur in talibus Abbatibus, vt hos Ordines conferre valeant. Prima, quod sint Sacerdotes. Secunda, quod benedictionem acceperint, aut saltem ex priuilegio Pontificis habeant, vt Pontificalia exercere possint, quia tunc idem est ac si essent benedicti. Tertia, quod sint Mitrati, seu habeant ius ferendi annulum, Mitram, & Baculum pastoralem, itavt si vna earum deesset,ordinatio irrita foret,dict.cap. Abbates,de priuil.in 6.Vide Franc.Marc. Delphin. decis.1082.n.2.lib.1 Ricc. in praxi Episc.p.2.c.1.n.6.pag.21.D.Acuña ad c.1.n.6. distinctione 95.Gratian.discept.forens.tom.5.c.845.

Hodie ex noua dispositione Conc.Trid. sess.23.de reform.c.10.non licet Abbatibus,& aliis quibuscumque quantumuis exemptis, in posterum intra fines alicuius diœcesis existentibus, etiamsi nullius diœcesis, vel exempti esse dicantur, cuiquam qui regularis sibi subditus non sit,Tonsuram, & minores Ordines conferre. Ita Steph. Gratian. discept. forens. tom.4.c.791.n.2.Thom.Valasc.tom.1.alleg.3.n.9. Ludou. Miranda d.tom 1.q.38.art.9. concl.2 Portel. in dub. Regul.verb.Abbas 2. Scip. de Rubeis in appar. Episc.eod.tit.13. Marcel.Vulp. in praxi iudic.c.7.n.8. Suar.tom.4.de Relig.tr.8.lib.2.c.26.n.19. Tambur.de iure Abbatum tom.1.disp.2.q.7.n.1. D.Acuña ad c.1. n.6.dist.95. Et licèt Th.Sanch. in opusc. tom.2.lib.7. c.1.dub 19.n.20.existimauerit hanc facultatem ordinandi non subditos minimè per Trid. fuisse reuocatam,nihilominus tamen eiusmodi opinio (salua tanti viri pace) omni probabilitate destituitur; nam si Tridentinum hanc facultatem non reuocauit Abbatibus,quid disposuit,dum ad subditos Abbatum hanc illis facultatem restrinxit? certè illa verba essent frustratoria: & ideò hanc partem sustinent Henriq. in sum.lib.14.c.18.n.2. Maurit. Alzed. in praxi Episc. p.2.c.3.n.78. Gauant. in man.Episcop. verb. Abbas, n.31.Diana mor.res.p.4.tr.4.miscel.res.147. 7

Ex qua conciliari dispositione primò infertur,per illa verba, Regularibus suis, intelligi professos sui Ordinis; & excludi Nouitios, quos Abbates ante professionem ordinare non posse tenent Henriq. in sum.lib.10.c.23.§.3.in comment.lit.G.Fr.Emman.qq. Regul.tom.3.q.23.art.2.in fine,Vgolin.de officio Episcopi c.26.§.19.num.2. & §.20.n.7. Aloys.Ricc. p.2. decis.253.n.5.Sayr.de censur.lib.4.c.15.n.5.Miranda d.tom.1. q.38. art.9.concl.1.in fine, Marcel.Vulpe d. c.7 n.9.Nald.in sum verb.Nouitius,n 9.Card.Tusch. pract.concl.tom.1.lit.A,concl.9.Stephan.Gratian.d.c. 741.n.6.Marchin.d.tract.1.p 2.c.10.à num.10 Tamburin.d tom.2.disp.1.q.27.Barbol.de Vecchis in praxi seruanda in admittendis ad Religionis statum nouitiis,disp.9.q.8.numer.4. Quicquid aliter sentiat Suar. tom.4 de Relig.tract.8.lib.2.c.29 num.12. † At verò 9 8
si Abbates huiusmodi, aut alij Religionum Prælati habeant speciale priuilegium concedendi suis Monachis dimissorias litteras ad quemcunque Episcopum,licèt in illo non exprimatur,quod illud valeant nouitiis communicare, poterunt tamen etiam nouitiis illas,vt à quocumque Episcopo ordinentur, sicut cæteris Monachis professis, concedere, vt bene resoluunt Ioan. Bapt. Tiber. in instruct. pro ordinandis, c.7.q.4.Sanch.in præcepta Decalogi,tom.2.lib.6.c.10. in fine, Barthol. de Vecchis d.q.8.num 3.vers.si verò, Tamburin. d.q.27.n.2. Nouitios enim Religionum priuilegiis gaudere resoluunt Molin. de instit. tr.2. disp.138.vers.præter hos. Azor. instit. moral. part.1. lib.12.c.2.q.1.Ego ipse de appellatiua verbor. vtriusque Iuris signif.appell.232.n.16.

Secundò infertur, Abbates huiusmodi facultatem non habere Tonsuram, & minores Ordines conferendi aliis Regularibus sibi non subditis, qui dimissorias speciales suorum Superiorum, & specialem licentiam Episcopi loci habuerint, nec etiam aliis sæcularibus suorum Superiorum dimissorias afferentibus. Ita resoluunt Campan. in diuersor. Iuris Canon.rub.6. capite 2, ante numerum 7. Scipio de Rubeis d. verb. Abbas, num.13. Ludou.Miranda d. art.9. concl.2. & voto Rotæ de mandato sanctæ mem. Clementis VIII. resolutum fuisse refert Seraphin.decis 985.p.1.& Episcopo Eugubino rescripsisse sacram Congreg. negotiis Episcoporum, & Regularium præpositam sub die 3. Nouembris 1593. retuli de Iure eccles.vniuerso lib.1.c.18.n.67. Quamuis contrarium existimauerint Lezana in sum. quæst. Regular. cap.14. 10

cap.14.num.13.& cap.18.n.65. Azor. *instit. moral. part.1.lib.12.cap.20. quæst.7.* Paul.Layman *in sum. Theologiæ moralis,lib.5.tract.9.c.9. num 2.* Alzed. *d. p.2.c.5.n 8.* Quarant. *in sum. Bullarij, verb. Ordo, prope fin.vers.Abbatibus.* Grilenzon. *cons.142.n.55.* Marcel.Vulpe *in praxi iudiciali fori Ecclesi. c.7.n.8.* Vgolin. *de officio Episc.c.26 §.19.*Bonacin.*de Sacrament.disp.8.quæst.vnic.puncto 4.n.3.* Marchin.*d.tr.3. part.2.c.10.num.15.cum seq.* Ioan. Baptista Tiber. *instruct.Ordinand.cap.7.quæst.48. in fine.* Sanch. *in opusc.moralib.lib.7.cap 1 dub.21.à num.5.*Tamburin. *de iure Abbatum tom.1. disp.2.quæst.7 ex n.3.* Diana *part.2.tract.2.resol.147. in fine*, quorum plures asserunt *sacram Congreg.Concilij* censuisse, quod Abbates Regulares habentes ius Baculum deferendi, & Mitram, postquam Sacerdotalem Ordinem, & munus benedictionis susceperint, posse Tonsuram, & minores Ordines secularibus Episcopi iurisdictioni subiectis conferre, si modò ipsius Episcopi consensus accedat, & à dicto Episcopo quisque literas dimissorias impetrauerit, ita vt satis non sit id generatim ab Episcopo concessum esse, sed hac concessione semper opus sit singulis,&c.

11 *Tertiò* infertur ordinationem Abbatis priuilegiati Ordines minores conferentis non subditis absque litteris dimissoriis, vel cum illis, seu subditis suis non Regularibus, esse irritam, & inualidam, ac proinde repetendam defectu potestatis in ordinante, ex illis verbis Concil.Trid. *in d.c.10. Non liceat Abbatibus, &c.* quæ irritant actum quoad valorem substantialem, & nihil refert, quod in Episcopis potestas ordinandi se extendat etiam ad non subditos quoad valorem ordinationis, quia potestas ordinandi concessa Abbatibus priuilegiatis, non est ad modum potestatis Episcopalis; nam illa procedit ex vi priuilegij, hæc autem deriuatur ratione Ordinis. Quare ita videtur sentire Suar. *tom.4.de Relig.tract.8.lib.1.c.19. n.8.& 55.* Laurent. de Peirinis *de Prælato Regulari tom.2.q.3.c.7.n.23.*& colligitur ex quadam decisione *sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium, Eminentissimo Card.Gypsio* referente, *sub die 27.Iunij 1631.* in qua fuit resolutum, *Thomam Narducium Camplen. promotum ab Abbate de Carropoli Ordinis Cælestin. cum literis dimissorialibus Vicarij Generalis Camplen.eidem Abbati directis, esse malè promotum, atque ideò indigere noua promotione.* Quicquid teneant Sanch.*d.lib.7 c.1. dub.19.n.17.*Fr. Emman. Molfes. Tamburin. Præpos.& Ludou.de Sao Iuan, quos refert,& sequitur Diana *moral.resol.p.5. tr.13.resol.93.* & distinguat Marcel. Vulpe *d.c.7.n.10.*

12 *Quartò* infertur, Abbati ordinanti suos subditos Regulares fas esse dispensare in interstitiis, non tamen id conuenire Episcopo, qui facultatem habet dispensandi etiam quoad Regulares, vt dicemus infrà *alleg.18.n.10.*Illationem probant Hieron.à Sorbo *in compendio priuileg. Mendicantium,verb.Ordines sacri, vers. quando verò Abbates*, & Miranda *in man. Prælat.tom.1.q.38.art.7.concl.3.* Campanil.*in diuers. Iuris Canon.rub.32.c.13.n.42* & sic non ab Episcopis, sed ab Abbatibus examinandos esse, non obstante Concilio, concludit Nau.*cons.13 incip. Abbas cuiusdam*, aliàs *cons.14 in nouis,n.1.de priuileg.*

13 Dubitari non abs re poterit, an Episcopus carens minoribus Ordinibus posset validè eosdem Ordines aliis conferre: Suar. *de censur.tom.5.disp.31.sect.1.* & Homobon. de Bonis *de examine Eccl.tr.3.q.61. in fine*, existimant ordinationem huiusmodi esse inualidam, quia nemo dat quod non habet, & nullus plus iuris in alium transferre potest, quàm ipse teneat, *l.filiusfam.ff.de donat.* tum etiam, quia Episcopus non Sacerdos non potest alios Sacerdotio insignire. Sed his non obstantibus ordinationem factam ab Episcopo carente minoribus esse validam quoad minores collatos, licèt mortaliter peccaret; tenent Gabr. Vasq. *tom.5 in 3.part.disp.2430.n.54.* Molfes. *in summ. Theologiæ moralis, tract.2.c.17.num.5.* quia Episcopus ordinatus per saltum est verus Episcopus,& habet characterem Episcopalem: ergo poterit habere actum secundum sibi proprium, nempe ordinationem sicut maiorum, ita & minorum Ordinum: tum quia collatio actiua minorum non fundatur essentialiter in passiua receptione minorum, nec est actus secundus illius, aut effectus, sed solùm præsupponitur ex Ecclesiæ consuetudine & statuto, vnde nec abrogat subsequentem ordinationem: ergo erat valida, cùm sit ab illa independens: tum denique, quia huc non est plus iuris transferre in alium, quàm ipse teneat, aut dare aliquid quod ipse prius non habeat; licet enim Episcopus carens minoribus non habeat formaliter minores, habet tamen potestatem superiorem, & eminentiorem, scilicet characterem Episcopalem. Et non est simile quod de Sacerdotio respectu Episcopatus dicebatur, siquidem Episcopatus claudit intrinsecè characterem Sacerdotalem, itavt non Sacerdos Episcopus esse non possit; vt fuit aliquorum opinio, quos *suprà* retulimus *alleg. 1.n.38.* quod tamen quatenus in iure non subsistit, vt eo in loco probauimus, magis secura manet hæc nostra opinio, quam veriorem esse iudicamus de Episcopo qui renuntiauit loco tantùm, & loco & dignitati: vide infrà *alleg.113.n.1.*

De Corepiscopis, an sint veri Episcopi, & vti tales potuerint Ordines minores, Subdiaconatum, & cæteros maiores conferre, egimus *suprà tit.1.c.6. num.11.& ibi* citatis addo Marchin.*d.tract.1.part.2. cap.9.* 14

Presbyteri Cardinales ex consuetudine possunt Tonsuram, & minores Ordines suis familiaribus conferre: ita Ioan. Andr. quem alij sequuntur *in c.1. num.14.de suppl. Prel. negl.* Victor. *de Ordine,n.234.* Sylu.*in sum.verb. Ordo 3.q.2.* Mart. Laudens. *in tr. de Card.q.20.*Majol.*de irregul.lib.4 c.20.n.8.* Alzedo *d.p.1.c.5.n.9.*Flamin.Paris.*de resigna. benef.lib.4. q.2.n.88.* Motiet.*de Conseruator.c.5.n.31.*Squill inte *de priuil.cleric.c.4.n.273.* Sanch. *in opusc.ul. moralib. lib.7.c.1.dub.19.n.4.* Marchin. *tract 1.p.2.c.20.n.1.* Sebast.Cæsar *in relect. de Eccl.hierarchia,n.1 di ;.74 §.5.n.8.* Rota *decis.731.n.10 p.1. diuers.* Quidquid dubitent Anastas. Germun. *in tract. de indultis Card. vers.tamen ratione,n.20.& seqq.* Azor.*institut.moral. p.2.lib.4.c.1.q.2.vers.quæret aliquis.* Familiaris autem vt quis ad hunc,& similem effectum dicatur, duo requiruntur. *Primum* vt habeat victum, *secundum* vt fuerit destinatus ad aliquod certum seruitium: ita Rota *decis.584.n.3.p.1.recentior.* vbi *à n.7.* disputat an familiaritas probetur ex libris, in quibus sunt descripti familiares alicuius domini: & *dec.464.n.2.p.1.recentissim. in posthum.* docet familiaritatem cum Cardinali censeri probatam per testes deponentes quem habuisse à Cardinale partem panis, & vini cum fulio vno in singulos dies, & etiam salarium in domo Cardinalis, illi actu inseruiendo per triennium, vbi citat Mandos.*super reg.3.q 19.n.2.* Simonet.*de reseruat.q.35.n.1.& 3.* vide infrà *alleg.5.n.19.* 15

Parochos primam Tonsuram suis subditis conferre posse, non pauci scriptum reliquere, Archidiacon. *in cap. nullus Episcopus, de temporib.ordinat.* Panormit. *in cap.quanto, numero 9.vers.quinimo dico, de consuetud.* Imnno licere cuicumque simplici Sacerdoti illam conferre, docent gloss. *verb. lectoris, in c.quoniam, 69.distinct.* Archid. *in c.Psalmista,num.2. in fine,23. distinct.* Innoc. *in c.cum contingat, num.1.* vbi Hostiens. *n.1.de ætate,& qual.* & stante consuetudine admittit Molfes. *in summ. Theologia moralis,* 16

tractat.2.c.2.numer.19. Verùm vſus Eccleſiæ reſiſtit, & propterea eorum ſententia non eſt admittenda, imò cam iuſtè refellit Sot. *in 4.ſent.diſt.25.quaſ.1.art.1.ad 2.argum.* & Sanch. *d.lib.7.c.1.dub.19.n.1.* Marchin. *d.tract.1.p.1.c.10.n.3.& 4.* Sic etiam videtur reiicienda opioio Franciſci Marc. *d.deciſ.1082.num.3.* aſſerentis Guardianos, & Priores de Iure primam clericalem Tonſuram ſuis ſubditis conferre poſſe, quia nunquam andiui hoc ab aliquo factum fuiſſe, ideo miror cur contra Concil. Trid. ita pronuntiauerit.

17 Poteſtatem conferendi Ordines regulariter Epiſcopo tantùm competere, etiamſi ſit excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus, *ſuprà* diximus *ſub n.3.* & validè Ordines conferre, licèt id minus faciat, & Ordinarus propterea executione careat. Attamen ſi huiuſmodi Epiſcopus hæreticus, ſchiſmaticus, ſimoniacus, & qualitercumque excommunicatus occultus ſit, validè Ordines confert, veramque dat Ordinis executionem, itavt recipiens non ſolùm recipiat Sacramentum, ſed eiuſdem, abſque vlla ſuſpenſione, executionem, ac proinde quoad omnes actus ſpirituales. Ita Innocent. *in c.1.num.7.de ſchiſmatic.* Panorm. *in c.veritatis, num.46.de dolo, & in cap.ad probandum, n.7.de re iudic.* Couar. *in cap. Alma mater, p.1.§.6.num.7.* & alij per Garc. *de beneſic.p.11.c.10.num.160.* & circa beneficiorum collationem, *part.5.c.4.num.276.cum ſeqq.* plures quorum ſententiam vt communem ſequitur Gutier. *Canon.lib.1.c.1 num 81.& 89.* eandem communem eſſe teſtatur Maſcard. *de probat.concluſ.619. num.45.* reſoluunt Sot. *in 4.diſt.25.q.1.art.3.verſ.in ordinatione,* Henriq *in ſum.lib.23.de excommun.c.39.§.1.* & alij plures, quos refert, & ſequitur Sanch. *lib.3.de Matrim.diſp.21.ſub num.35.* Idem multò certiùs profitentes poſt *Extrauag. Ad euitanda ſcandala,* itavt poſt illam idem locum habeat in omnibus excommunicatis, dum non fuerint denunciati, aut notorij clericorum percuſſores; eſtque veriſſima eorum ſententia quoad quoſlibet actus, etiam ſpirituales: quamuis oppoſitum quoad omnes tenuerint abſque bono fundamento Anton. Bald. & alij relati à Sanch. *d.n.35.in pr.* & aliter diſtinguentes crediderint in his, in quibus imprimitur character, vt in Sacramento Ordinis, Innoc. ſibi contrarius *in c.nihil, n.3.de elect.* & alij communiter, vt per Maſcard. eoſdem ſequutum, & per Sanchez *vbi proximè.*

18 Pro quibus non facit text. quo nituntur, *in c.2.de ordinatis ab Epiſcopo, qui renunc. Epiſcop.* dum habet neceſſariam eſſe diſpenſationem, vt ordinatus etiam ignoranter ab Epiſcopo excommunicato poſſit in Ordinibus ſic ſuſceptis miniſtrare, & ita data etiam ignorantia excommunicationis excommunicatum verum non conferre Ordinis executionem: reſpondetur enim ex dictis per Sanchez *ſub num.35* illum text. non bene adduci ad hoc propoſitum de conferente excommunicato occulto, & communiter ignorato, & tolerato; quia intelligen-
19 dus eſt non de hoc, ſed de illo, qui † licèt priuatim ignoretur, à recipiente tamen publicè pro excommunicato habebatur; in his etenim longè diuerſis terminis in eo textu ignorantia etiam probabilis, de qua ipſe loquitur, non liberat recipientem à ſuſpenſione Ordinis ſuſcepti, & quidem meritò, cùm enim talis Epiſcopus oon habeat vſum Ordinum, nec illum dare permittitur, iuxta regul. text. *in c. Daybertum, 1.queſt.7.* quem pro ratione decidendi ad *d.c.2.* contra Innocent. *in d.c.1.de ſchiſmat.* & Panorm. Felin. & alios relatos per Couarr. *in c. Alma, p.1.§ 6.n.6.* conſiderauit gloſſ. *in d.c.2.verb. ignoranter,* reſoluunt gloſſ. *in cap. ſi qui à ſimoniacis 1. quaſt.1. & in cap. ab excommunicatis 9.quaſt.2.* & alij, quorum ſententiam vt communem, & tutiorem refert, & ſequitur Couarr. *vbi proximè,* & Suar. *de cenſur. diſput.31. ſub n.61.* maturè conſiderans id procedere, non quidem ex eo quod prædicta ratio idem concludat intrinſecè, & ex natura rei: illa enim regula, vt nos ex dictis per Sanch. *ſub n.35.* addendum putamus, concludit ſolùm vbi actum fuerit de cauſa principali, non autem de ioſtrumentali, qualis eſt Epiſcopus Sacramentum
conferens, qui proinde † licèt iniquus ſit, tamen gra- 20
tiam, qua caret, largitur: ſed ex eo quod eandem rationem etiam in huiuſmodi Epiſcopo, vt inſtrumento, conſiderauerint Iura, quæ irritant, vt poſſunt, prædictam ordinationem, non ob culpam ordinati, ſed in iniuriam ordioantis; vnde nihil mirum, ſi ordinati ignorantia non conducat ad illum ab huiuſmodi ſuſpenſione liberandum: licèt fatendum ſit plurimùm conducere ad faciliorem diſpenſationem, iuxta text. *in d.cap.2,* iuncto *c.1.eod.tit.* & Iura ſic intelligenda *in d.c.ſi qui à ſimoniacis,* ibi, *miſericorditer ſuſtinemus, & cap.ordinationes 9.quaſt.1.* qui text. dum admittit ordinationem ordinati ignoranter ab hæretico, intelligendus eſt, mediante ſcilicet diſpenſatione, ex quibus facilè ſoluuntur fundamenta Innoc. Panorm. Felini, & aliorum *vbi proximè.* Quis autem poſſit diſpenſare cum Ordinaris ab Epiſcopo excommunicato, hæretico, vel ſchiſmatico? Vide infrà *alleg.48.* Quæ verò ſint ſubſtantialia Sacramenti Ordinis, quorum vnico deficiente, noo ſuſcipitur, nec character imprimitur? Oſtendimus *alleg.11.n.9.in fine.*

ALLEGATIO IV.

Epiſcopus proprius ad Ordines conferendos quis dicatur?

SVMMARIVM.

1 *Subditus, & diœceſanus Epiſcopi tripliciter quis fieri poteſt, ratione ſcilicet originis, vel domicilij, vel beneficij.*

2 *Originis Epiſcopus eſt Epiſcopus loci in cuius diœceſi ordinandus natus eſt.*

3 *Originarius, ſeu oriundus dicitur à propria origine.*

4 *Origo patris etiam inſpicitur ad Ordines ſuſcipiendos, itavt quis ratione paterna originis poterit Ordines ſuſcipere ab Epiſcopo loci, in quo eius pater natus eſt.*

5 *Originis locus ſecundum ius ciuile etiam dicitur ille in quo pater natus eſt.*

6 *Oriundus dicitur à natiuitate propria, vel paterna.*

7 *Originarius vt quis dicatur, non ſolùm requiritur, vt quis natus ſit in loco, ſed quod parentes ibi domicilium contraxerint.*

8 *Littera Apoſtol. diſpenſationis, vel beneficij, non ſunt ſubreptitia, in quibus diceret quis ſe oriundum ex ciuitate Neapolitana, cùm re vera eſſet oriundus ex ciuitate Vrbeueteri, ſi eius pater in dicta ciuitate Neapolitana natus fuit.*

9 *Dictio, de, naturalitatem, ſeu originem importat.*

10 *Dictio, ex, naturalitatem exigit, nec eſt ciuili contenta.*

11 *Habitatio ſolùm facit incolam, ſeu domiciliarium, non tamen ortum, ſeu oriundum.*

12 *Filius dicitur oriundus, ſeu originarius loci, in quo pater eius natus eſt, ſucceditque in honoribus, ſeu muneribus, tam perſonalibus, quàm realibus, non modo in temporalibus, verùm etiam in ſpiritualibus.*

13 *Nepos ex origine aui non dicitur originarius illius loci*

loci, in quo non natus est, ad Ordines suscipiendos.

14 *Originem patris, & non matris sequitur filius.*

15 *Filius non poterit ordinari ab Episcopo originis matris, nisi sit naturalis.*

16 *Domicilium maternum est sequendum, quando deest paternum.*

17 *Expositus, cujus parentes ignorantur, non solùm judicabitur municeps ejus loci, in quo natus est, sed etiam loci in quo est expositus, & n. 17.*

18 *Natus fortuitò in aliquo loco, non potest dici ex illo oriundus.*

19 *Natus in mari originem habere dicitur ubi pater domicilium habet.*

20 *Originis domicilium est immutabile, nec potest renuntiari.*

21 *Ejectus ab aliqua religione ob delictu, Ord. & habitu exutus, ab Episcopo originis est ordinandus, dummodò habilis sit.*

22 *Domicilij ratione efficitur quis subditus, & diœcesanus Episcopi, ubi illud contraxit.*

23 *Domicilium est habitatio animi destinatione perpetua, in qua quis rerum suarum magnum summam constituit.*

24 *Domicilium, & habitatio in quo differunt?*

25 *Domicilium non contrahitur etiam per mille annos, dum quis habet animum recedendi.*

26 *Domicilium ad Ordines sapiendos contrahit quis etiam non longo tempore in aliquo loco degens, si habuerit animum perpetuo in eo permanendi.*

27 *Animus perpetuò manendi in aliquo loco colligitur, si verbo, vel facto volens domicilium contrahere, suam declaravit voluntatem, vel ibi emit domum, aut aliam possessionem, cum translatione majoris partis bonorum.*

28 *Decennalis habitatio facit prœsumi domicilium, quando aliter non constat de voluntate habitantium.*

29 *Scholares & Castellani etiam decennali habitatione domicilium non contrahunt, quia semper cogitant de redeundo ad patriam, nisi finito studio decennali tempore, & majori commorati sint, & num. 30.*

30 *Animum recedendi à civitate non habet ille, qui in ea relinquit filios. ibid.*

31 *Absentes si ex statuto potiantur privilegiis civitatis, satis est patrem esse in civitate, ut filius absens privilegiis potiatur.*

32 *Baro assumi potest ad ordines ab eo prœside, in cujus diœcesi habet feudum.*

33 *Baronum filij adipiscuntur domicilium in eo loco, in quo genitor propter dictum feudum contraxit.*

34 *Senator, aut alter quivis officialis perpetuus alicujus Principis, domicilium acquirit in eo loco, in quo senatoriam exercet dignitatem, & ab illius Episcopo potest ordinari, & per consequens ejus filius relegatus domiciliũ retinet in eo loco unde trahit originẽ, & in eo in quem relegatus est. ibid.*

35 L. filij liberorum, §. relegatus, & l. ejus qui manumissus, §. 1. ff. ad municip. *componuntur.*

36 *Libertus si promoveri petat, ab illo Prœsule erit assumendus ad Ordines, qui est superior ejus loci unde patronus trahit originem.*

37 *Expositi ab eo sunt ordinandi Antistite, qui ejus est loci ordinarius, in quo expositi sunt, quia illius effecti sunt cives.*

38 *Domicilium contrahi potest in pluribus locis, & ab uno Episcoporum ordinari.*

39 *Domicilia quando non sunt æquè principaliter, semper inspiciendum est principalius.*

40 *Propositum aliò migrandi, & non redeundi prœsumitur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum supellectile, vel familia sua.*

41 *Episcopi consensus non requiritur in domicilio mutando, tenetur tamen mutandus si ordinari velit, portare testimonium circa probationem qualitatis, mores, & sufficientiam, ab Episcopo loci unde digressus fuit.*

42 *Episcopi Diœcesis subjectus quis efficitur quoad Ordines suscipiendos, in qua beneficium habet.*

43 *Clericus habet domicilium, & est civis illius diœcesis in qua situm est ejus beneficium, dum illud possidet.*

44 *Ratione beneficij etiam tenuis efficitur beneficiatus subditus illius Episcopi, in cujus Episcopatu illud extat.*

45 *Beneficium etiam tenue possidens gaudet privilegio clericali.*

46 *Occasione beneficij requirentis residentiam acquirit beneficiatus domicilium in loco, ubi illud possidet.*

47 *Domicilium contrahitur quoad Ordines suscipiendos in loco beneficij, etiamsi residentiam non requirat.*

48 *Prœstimonium possidens inibi domicilium habere dicitur, & ab Episcopo loci ubi est suum prœstimonium, ordinari potest.*

49 *Prœstimonia inter Ecclesiastica beneficia commemorantur.*

50 *Beneficium habens in commendam, maximè perpetuam, potest ordinari ab Episcopo loci, ubi situm est.*

51 *Beneficia plura habens in diversis diœcesibus, ab unoquoque illarum Antistite promoveri potest.*

52 *Episcopus in cujus diœcesi est beneficium, potest ordinare, vel dare literas dimissorias, etiamsi beneficium quoad provisionem subjectum esset alteri Episcopo.*

53 *Beneficij unius diœcesis uniti alteri diversæ diœcesis ratione efficitur quis subditus Episcopi, ubi extaret beneficium principale.*

54 *Episcopus ratione beneficij sibi subditos non solùm potest ordinare, sed etiam dispensare cum illis in interstitiis, & etiam in illegitimatione ad minores Ordines.*

55 *Collationis, seu tituli beneficij ratione non efficitur quis subditus Episcopi, non habita illius possessione.*

56 *Pensionis causa nullus subjicitur Prœsuli, ut ab eo promoveatur.*

57 *Beneficium obtentum in fraudem non juvat quoad susceptionem Ordinum.*

58 *Religiosi tenentur Ordines suscipere ab alio Antistite, quàm ab Episcopo illius loci, cui à Superiore regulari deputati fuerunt.*

59 *Religiosi à propriis regularibus Superioribus dimissorias obtinentes, ordinari debent ab Ordinario loci, in quo situm est monasterium.*

60 *Patres Societatis* IESV *à quocunque Antistite Catholico ordinari possunt.*

61 *Regulares non possunt hodie ab Episcopis ordinari, etiam in suis domibus sine licentia diœcesanorum, in quorum districtu eorum monasteria sita sint.*

62 *Iura loquentia de ingredientibus monasteria, intelliguntur cum effectu, & sequuta scilicet professione.*

63 *Novitius infra annum probationis Ordinari potest ab Episcopo, in cujus diœcesi moratur, quamvis alibi natus sit.*

64 *Episcopus faciens Ordines in aliqua diœcesi de licentia diœcesani, ordinare potest non solùm personas eidem Ordinario subjectas, verum etiam clericos, & Fratres aliarum diœcesium ligitimas licentias, atque dimissorias habentes.*

65 *Fratres ſacri Ordinis S. Ioannis Hieroſolymitani à quocumque Catholico Antiſtite ſub Rom. Sedis obedientia conſtituto ſacros Ordines, etiam extra tempora, tribus diebus feſtiuis, & in quibuſuis tam ſæcularium, quàm Regularium Eccleſiis, abſque alicuius licentia ſuſcipere poſſunt.*

66 *Ordines denegare non poteſt Epiſcopus ei, qui obtinet beneficium, aut Eccleſiaſticam dignitatem.*

67 *Ordinare non poteſt Epiſcopus quemquam inuitum.*

1 TRIPLICITER quis quoad Ordines ſuſ-
cipiendos efficitur ſubditus Epiſcopi, ra-
tione ſcilicet originis, domicilij, & be-
neficij, *cap. cùm nullus, de tempor. ordinat.*
lib.6. Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 18. art. 4.*
Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib. 6. quæſt. 46.* Fornar.
de ſacram. Ordinis c. 5. n. 6. Piaſec. *in praxi noua Epiſ-
cop. part. 1. cap. 1. à num. 8. pag. 27.* Henriq. *in ſum.
lib. 10. cap. 24. num. 1.* Quaranta *in ſumma Bullarij,
verb. Ordo*, Iacob. de Graffis *in aureis deciſ. part. 2.
lib 3. c. 12. n. 6.* Thom. Valaſc. *tom. 1. alleg. 5. à n. 16.*
Coninch. *de ſacram. diſp. 20. dub. 9. n. 93.* me citato *in
hoc loco*, Alzed. *de præcellent. Epiſcop. dignit. p. 2. c. 5.
n. 42. cum ſeqq.* Leon. Leſſ. *de iuſtitia lib. 2. c. 44. dub.
18. num. 91.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccl. deciſ. 298.
in 1. edit. & reſol. 257. in 1. edit. & in deciſ. Curiæ Ar-
chiep. Neapol. dec. 317. p. 4.* Vgolin *de officio, & poteſt.
Epiſcopi, c. 25. §. 1.* Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moralis,
tract. 2. c. 2. num. 5.* Campanil. *in diuerſorio Iuris Ca-
nonici, rub. 9. cap. 9. num. 8. cum ſeqq.* nouiſſimè Tor-
teblanca *in practicab. Iuris ſpirit. lib. 2. c. 13. cum ſeqq.*
Bonacina *de Sacrament. diſp. 8. quæſt. vnic. puncto 4. à
num. 8.* Alphonſ. Narbona *lib. 10. gloſſ. 1. n. 130. tit. 1.
lib. 3. noua Recopil. pag. 409.* Sanch. *in opuſcul. moralib.
lib. 7. c. 1. dub. 22.* Cardoſ. *in praxi iudicum, verb. Sacra-
mentum Ordinis 25.* latè Marchin. *de ſacram. Ordinis
tract. 1. p. 2. c. 1. cum ſeqq. & p. 5. c. 5. 6. 7. & 8.* nouiſ-
ſimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic fori Eccl. c. 7. n. 24.*
Addunt aliqui quartum modum, ſcilicet ratione fa-
miliaritatis, de quo nihil in præſentiarum, ſed *alleg.
ſeqq.* commodiùs dicemus. Illud in hac materia eſt
valde notandum, quod ſi ſubditus aliquo ex prædi-
ctis tribus modis ſemel elegiſſet vnum Epiſcopum,
à quo aliquem Ordinem ſuſcepiſſet, non poſſet va-
riare, & aſſumere alios Ordines ab alio ex dictis
Epiſcopis, niſi Epiſcopus, qui priùs illum ordinauit,
indicaſſet cauſam cauſam ordinationis, & remitteret
Ordinatum ad alium ex dictis Epiſcopis: ita poſt
Archid. *in cap. nec captanda, de conceſſ. præb.* Achil. de
Graffis *deciſ. 13. de penſionib.* Quarantam, & Riccium
obſeruat Molfeſ. *d. c. 2. num. 10.* reddens rationem,
quia ſi ſemel factus eſt ſubditus Epiſcopi ordinantis,
cujus eſt onus prouidere illi de beneficio, & ſic aliis
iuribus Epiſcopalibus, non poteſt talis ſubditus eli-
gere alium Epiſcopum in præjudicium electi per pri-
mam ordinationem.

2 Epiſcopus originis eſt Epiſcopus loci, in cujus
diœceſi natus eſt is, qui ordinandus eſt, gloſ. *in c. 1.
de vſuris, lib. 2. verb. alienigenas, l. qui ex vico, ff. ad
municip.* Ioan. And. *in d. c. cum nullus, num. 3.* Henriq.
d. lib. 10. cap. 22. §. 1. Campan. *d. c. 8. num. 9.* Piaſec. *in
praxi noua Epiſcop. d. cap. 1. num. 9.* Bonacina *d. pun-
cto 4. num. 13* Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. c. 26. §. 1. n. 3.*
Homobon. *de examine Eccleſiaſtico tract. 2. c. 1. quæſ.
3. num. 1.* latè Marchin. *d. tract. 1. part. 5. c. 6.* D. Acuña
3 *in comment. ad princ. diſt. 72. n. 2.* † Originarius enim,
ſeu oriundus dicitur à ſua propria, origine, vt pro-
bant text. *in l. 4. C. de incolis, lib. 10. & l. 1. ff. ad muni-
cip.* Boër. *deciſ. 272.* Ioſeph. Ludou. *Peruſ. deciſ. 3.
n. 15.* Aloyſ. Ricc. *d. reſolut. 257. n. 2.* Thom. Valaſc. *d.
alleg. 5. n. 17.* D. Acuña *d. princ. diſt. 72. n. 4. in fine*,
vbi etiam quis baptizatus eſt, inde trahere origi-
nem dicitur, & per librum Baptiſmi probari poteſt
origo, Rebuff. *in tract. de pacificis poſſeſſ. num. 217.*
Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 9. §. 1. à n. 205.* Gregor.
per text. *ibi in l. 2. verb. Chriſtiano, tit. 24. part. 4.*
Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom. 1. c. 75. à num. 16.*
late Alphonſ. Narbona *dict. loco, num. 148. cum ſeqq.
pag. 413.*

Origo etiam patris inſpicitur ad Ordines ſuſci- 4
piendos, itaut quis ratione paternæ originis poſſit
Ordines ſuſcipere ab Epiſcopo loci, in quo ejus pa-
ter natus eſt. Ita Thom. Valaſc. *d. alleg. 5. num. 21.*
Marcel. Vulpe *d. c. 7 ſub n. 24.* Zerola *in praxi Epiſc.
p. 2. verb. dimiſſoriæ, pag. 40.* Paul. Comitol. *d. lib. 6.
q. 45 gloſſ in d. c. cùm nullus, verb. alienigenas.* Bonac.
d. puncto 4. num. 13. Vgolin. *d. cap. 26 §. 1. n. 4.* Gutier.
de matrim. cap. 63. num. 29. Campan. *d. cap. 8. num. 9.*
Aloyſ. Ricc. *d. reſol 257. n. 4. & Neapol. deciſ. 317.
n. 2. p. 4.* Molfeſ. *d. num. 5.* Proſper de Auguſtino *ad
Quarant. in ſumma Bullarij verb. Ordo, verſ quoad ter-
tium*, Nau. *conſ. 19. incip. N filiusfam. de tempore ordin.
in nouis*, Ioan. Franc. *in ſuo enchirid. caſuum, verb.
Ordo, verſ ordinari nemo poteſt*, Antonin. Diana *mo-
ral. reſol. p. 4 tract. 4. reſol. 148.* Marchin. *d. tract. 1. p. 5.
c. 6. n. 1. 14. & 17.* me citato *in hoc loco*, Alzed. *d. p. 2.
cap. 5. n 44.* † Ius enim ciuile indicat locum originis 5
eum eſſe, in quo eius pater natus eſt, ex *l. aſſumptio,
§. 1. ad municip. & l. ſi vt proponis, C. de incolis, lib. 10.*
Alciat. *in l. 147. num. 4. ff de verbor. ſignif.* Petr. Greg.
in tract. de vſuris, lib. 3. cap. 1. num. 15. Campan. *d. c. 8.
num. 8.* Et oriundus dicitur à natiuitate propria, vel 6
paterna, Iaſ. *in l. huiuſmodi, §. legatum, n. 18. ff. de lega-
tis 1.* Mandoſ. *ad regul. Cancel. reg. 16. q. 40.* Ioſeph.
Gonzal. Flores *var. cap. 46. à num. 3.* Ioſeph. de Seſſe
Aragoniæ deciſ. 30. Lexicon Iuris *verb. Oriundus*, Si-
chard. *eod. verbo.* Garcias Toletan. *in lucerna rubrica-
rum trium librorum Codic. ſuper d. rub. de incolis, lib.
10. n. 2.* Marchin. *d. c. 6. n. 13.* Imò † vt quis origi- 7
narius dicatur, non ſolum requiritur vt ſit natus in
loco, ſed quod parentes ibi domicilium contraxerint,
Doctores *in cap. Rodulphus, de reſcript.* Rot. Rom.
deciſ. 327. n. 2. p. 1. diuerſ.

Ex quibus infero ſubreptitias non eſſe litteras 8
Apoſtolicas diſpenſationis, vel beneficij, in quibus
diceret quis ſe oriundum ex ciuitate Neapolitana,
cùm re vera eſſet oriundus ex ciuitate Vrbeueteri,
ſi eius pater in dicta ciuitate Neapol. natus ſit, vt te-
net Mar. Ant. *variarum reſol. lib. 1. reſol. vlt. caſu 33.
cum ſeqq.* quamuis Nicol. Garcia *de benefic. q. 7. c. 3.
n. 25.* aſſerat particulam, *oriundus*, ex ſtylo accipi pro
orto, nam de tali ſtylo non conſtat, nec de eo
teſtatur Mandoſ. *dict. quæſt. 4. num. 3.* quem ad hoc
refert.

Hinc etiam ſequitur pariter, ſubreptitias non cen- 9
ſeri Apoſtolicas litteras, ſi aliquis dicat ſe eſſe de
tali loco, cùm in illo non fuiſſet natus, ſed tantùm
eius parens, quia etiamſi dictio, *de*, naturalitatem,
ſeu originem importet, vt probat text. *in l. 1. ff. ad
municip.* Surd. *deciſ. 29. num. 15.* ſub nomine *origo*,
non tantùm intelligitur propria, ſed etiam paterna,
vt dictum eſt: ita etiam dicerem quando addita fue-
rit dictio, † *ex*, quæ etiamſi naturalitatem exigat, 10
nec ſit ciuili contenta, vt poſt multos probat Cald.
Pereira *de poteſtate eligendi c. 13. num. 21.* quia præ-
dictæ dictiones verificari poſſunt data in illo loco
origine paterna, non tamen ad illarum verificatio-
nem ſufficere ibi beneficium, ſeu domicilium habe-
re, & etiamſi illud habitum ſit per decem annos, &
vltra; illa enim † habitatio ſolùm facit incolam, ſeu 11
domiciliarium, non tamen ortum, ſeu oriundum, ex
*l. 1. cum ſequentibus, C. de municip. l. 2. C. d. de incolis,
lib. 10.*

lib. 10. tenet Gregor. Lopez *l. 2. verb. maguer, vers. aduerte tamen, tit. 24. partita 4.*

12 Quamuis ex origine patris filius dicatur oriundus, seu originarius illius loci, in quo pater natus est, vt *supra* diximus, succedatque in honoribus & muneribus tam personalibus, quàm realibus, non modò temporalibus, sed etiam spiritualibus, quemadmodum notant Boër. *decis.* 13. *n.* 13. & 15. & Gu-

13 tier. *cons.* 7. *num.* 1. † tamen ex origine aui non dicitur nepos originarius illius loci, in quo auus natus est ad Ordines suscipiendos: ita Cou. *de sponsalibus p.* 2. c. 7. §. 1. *n.* 15. quem refert, & sequitur Aloys. Ricc. *d. resol.* 257. *num.* 5. Marchin. *d. tract.* 1. *p.* 5. *cap.* 6. *num.* 2. Vgolin. *d. c.* 16. §. 1. *post n.* 3. *vers. excipiunt*, vbi agens de libertinis, seu libertis, dicit illos posse Ordines suscipere, non solùm ab Episcopo suæ originis, sed dominorum: nam illorum originem sequuntur, & non patris, vt probat tex. *in d. l. assumptio, in fine*, iuncta *l. seq. ff. ad municip.*

14 Cùm filius originem patris, & non matris sequatur, vt probat text. *l.* 2. *C. de municip. & originar. lib.* 10. cum latè traditis per Pichard. *de nobilitate com-*

15 *municatiua, n.* 9. *cum sequentib.* † non poterit ordinandus apud Episcopum originis suæ matris Ordines accipere, nisi pater non esset legitimus; quia tunc non eius origo, sed matris, quoad illegitimum filium inspicitur, *l.* 1. *in fine, ff. ad municip. & l. eius qui, ff. eodem*, vbi Neratius inquit: *Eius, qui iustum patrem non habet, prima origo à matre, atque eo die quo ex eâ editus est, numerari debet*, Thom. Valasc. *d. alleg.* 5. *n.* 11. Marchin. *d. tr.* 1. *p.* 5. *c.* 6. *n.* 3. Marcel. Vulpe *d. c.* 7. *n.* 24. *in fine*. Alzedo *d. p.* 2. *c.* 5. *n* 45. Sic etiam dicendum de vulgò quæsito, talis enim matrem sequitur, *l. cùm legitimè, ff. de statu hominum*. Ita etiam

16 † quando deest patris domicilium, maternum est sequendum, iuxta resoluta per Gonzal. *dict.* §. 1. *à n.* 14. & Piasec. *in praxi noua Episcopali, d. c.* 1. *n.* 19. *vers. ratione.*

17 Expositus tamen, cuius parentes ignorantur, non solùm iudicabitur municeps, & ciuis loci, in quo natus est, sed etiam loci, in quo est expositus, Steph. Gratian. *discept. forens. c.* 75. *n.* 12. Mandos. *de etate minori, c.* 1. *à n.* 22. Parens meus *in remis. ad Ordin. Reg. Lusit. lib.* 2. *tit.* 55. *in princ. n.* 1. Alphons. Narbona *d. loco, n.* 156. *cum seqq. pag.* 414.

18 Qui verò fortuitò natus est aliquo in loco, per quem mater pertransibat, aut illuc non animo permanendi ioerit, aut pater ad matrem accesserat absque animo ibi permanendi, & interim filium peperisset, quem postea absque eo quod contraheret domicilium, eius parens cum tota familia traxerat ad locum vnde digressus fuerat, talis filius non diceretur ciuis illius loci, in quo sic per transennam natus fuit, neque ratione originis sequeretur forum dicti loci, sed patris originem: ita Panorm. *in c. Rodulphus, n.* 9. vbi Felin. *num.* 13. *de rescriptis*, Gutier. *d. consil.* 7. *num.* 7. Cenall. *communium contra commun. q.* 458. *n.* 17. non enim inspicitur quod per accidens est; sed quod per se, iuxta vulgaria Iura, resoluit Vgolin. *d.* §. 1. *n.* 5. vbi etiam asserit originem habere filium

19 in domicilio patris, † si in mari natus sit; quare non ab illius ciuitatis Antistite, vbi sic per transennam natus fuit, nec ab alio de ipsius licentia promoueri posse tenent Nauar. *cons.* 31. *de temporibus ordin.* Henriq. *in sum. lib.* 10. *can.* 22. §. 1. Campan. *d. cap.* 8. *n.* 10. Thom. Valasc. *d. alleg.* 5. *num.* 19. Alia plura ad hanc materiam spectantia videbis apud Mascard. *de probation. concl.* 1141. *n.* 6. *cum seqq.* Rebuff. *de priuilegiis schol. priuil.* 75. *in fine*, Stephan. Gratian. *d. c.* 75. Ceuall. *d. quæst.* 458. Cald. Pereira *in responso pro Ioanne Tasso, n.* 13. D. Barbos. *in l. hæres absens, §. proinde, in art. de fori ratione originis, n.* 9. *cum sequentibus, ff. de iudic.*

Domicilium originis est immutabile, ex text. *in l. assumptio, ff. ad municipalem*, Nauar. *commen.* 2. *de regularibus, num.* 34. Sanch. *de matrim. lib.* 3. *disp.* 23. *num.* 4. Marchin. *d. c.* 6. *n.* 9. nunquam enim censetur mutatum, ex Mascard. *de probat. concl.* 534. nec illi potest renuntiari, vt per Bernard. Græuæ. *ad practic. Cameræ Imperialis, lib.* 2. *c.* 36. *n.* 2. Steph. Gratian. *d. c.* 75. *n.* 10. 20

At quid de professis in aliqua Religione, à qua eiecti ob delicta fuerunt Ordine, & habitu exuti? Dicendum est ab Episcopo suæ originis esse ordinandos, dummodo habiles sint. Ita tenent Portel. *in dubiis Regul. verb. Ordines, num.* 11. Vgolin. *d.* §. 1. *num.* 6. & *cap.* 20. *num.* 9. *in fine*, Aloys. Ricc. *d. resolut.* 257. *num.* 4. *in fine, & in praxi aurea resol.* 185. Nauar. *cons.* 84. *de Regularib. in nouis, aliàs* 9. *de ætate & qual. in antiq.* Sayr. *in floribus decis. sub illo tit. de ætate, decis.* 9. Barthol. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib.* 6. *quæst.* 185. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 12. *cap.* 15. *numero* 7. Fratr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tomo* 1. *quæst.* 52. *art.* 4. *concl.* 2. Sanch. *in opuscul. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 24. *numero* 3. Laurent. de Franchis *in controu. inter Episcop. & Regul. pag.* 260. *in resp. ad* 7. Ego ipse *in collect. ad cap. vlt. n.* 11. *de Regular.* Marta *de Iurisdict. p.* 4. *casu* 192. *num.* 4. Contra Fr. Emman. Azor. Molin. & Lessium; quos refert, & sequitur Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 29. asserentes hos minimè teneri Episcopo alicui certo obedire, sed tantùm instar aliorum clericorum Episcopo subiici, in cuius diœcesi habitauerint. Sed aduerte hodie ex Bulla S. D. N. Vrbani VIII. hos eiectos esse suspensos, ac proinde ordinari non posse; quam Constitutionem habes in fine huius tractatus, & per illam sic docet Laurent. de Franchis *vbi suprà*, qui etiam *in resp. ad* 1. *pag.* 219. monet Regulares per suos Superiores à Religione, seruata forma dictæ Bullæ Vrbani VIII. eiectos præsentare se debere coram Episcopo loci, & subdere se illius obedientiæ, & ab eo expectare quid agere debeant, & *in resp. ad* 3. subdit pertinere ad Episcopum perquirere, an iustè, vel iniustè fuerint eiecti? 21

Secundo modo efficitur quis subditus & diœcesanus Episcopi, ratione scilicet domicilij. Quod quidem contrahitur si quis transferat se ad habitandum in aliquo loco, & declarat expresse se habere animum ibi contrahendi domicilium. Est 22

enim † habitatio animi destinatione perpetua, in qua quis rerum suarum magnam summam constituit *l.* 1. vbi Bart. *n.* 11. *l. assumptio*, §. *Iurisprudentibus*, *ibique* idem Bart. *num.* 2. *ff. ad municip. l. Ciues, C. de incolis lib.* 10. *c. cùm nullus*, vbi gloss. *verb. domicilium, de tempor. ordinat. lib.* 6. Rebuff. *tom.* 3. *ad leges Galliæ, in tr. de domicilij elect. in præf. num.* 9. Menoch. *de arbitr. casu* 86. *à num.* 6. & *lib.* 6. *de præsumpt. quæst.* 42. *n.* 1. Ceual. *commun. contra commun. quæst.* 604. *à num.* 54. Decian. *tractat. crim. lib.* 4. *c.* 16. *numer.* 8. Mascard. *de prob. concl.* 535. *n.* 13. Sanch. *de matrim. lib.* 3 *disp.* 15. *à princip.* Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 181. *numer.* 10. *cum sequentibus*. D. Didacus de Britto *in consil. in causa maioratus Regiæ coronæ, quæst.* 3. *à n.* 1. Marta *in votis nouissimar. decis. voto* 5. Farin. *fragment. crimin. p.* 1. *litera D. num.* 208. Gut. *in tract. de gabellis, q.* 114. *num.* 7. nouissimè Torrebl. *d. lib.* 2. *c.* 13. *n.* 10. Rot. *in Granat. Capellaniæ*, 1. *Decembr.* 1606. coram. *Card. Marquemont*. impressa per Farin. *decis.* 188. *num.* 1. & 2. *p.* 2. *recent.* vbi asserit tantùm domicilium probari ex animo habitandi, & permanendi, quando scilicet quis cum tota familia mobilia bona transportauit, & habuit domum apertam; & in eo † dif- 23

ferunt domicilium, & habitatio, quia domicilium est locus originis, vel perpetuæ habitationis: habitatio 24

verò est commoratio in loco per accideris, & animo aliò se transferendi. Vnde ad habitationem sufficit habitare pro aliquo tempore ex aliqua causa, puià litis, vel studiorum: at vt aliquis in aliquo loco domicilium habere dicatur, requiritur animus perpetuò permanendi, sine quo non contrahitur domicilium, l. ciues, C. de incol. lib. 10. Menoch. d. praes. 42. num. 2. & de arbitr. casu 86. Sanch. d. disp. 22. num. 1. Vbi enim constat de animo & voluntate absque aliquo lapsu temporis, acquiritur domicilium, Bald. cons. 313. n. 1. lib. 4. Sim. de Bretris cons. 119. n. 8. lib. 1. Rot. dec. 150. n. 7. p. 2. diu. & dec. 188. n. 3. p. 2. recent.

25 Quando etiam quis habet animum recedendi, licèt per mille annos, non contrahit domicilium, Ioseph. Lud. Perusina decis. 76. num. 3. cum sequentibus. Menoch. de arbitr. casu 86. n. 7. Marchin. de sacram. Ordinis tr. 1. p. 5. c. 7. a. 1.

26 Ex quibus quoad nostrum propositum sequitur illum, qui non longo tempore degit in aliquo loco, dum tamen habuerit animum perpetuò in eo permanendi, quamvis illum statum mutet, dum actu non mutauerit habitationem, posse ab illius Antistite, aut eius accedente consensu ab alio ordinari. Ità Nauar. cons. 10. in antiq. & cons. 2. in nouis, de temporibus ordinat. Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici, resol. 263. Bonacina d. puncto 4. num. 4. cum sequentibus, Vgolin. d. c. 26. §. 1. Campan. d. c. 8. num. 18. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 27. §. 1. Majol. de irregular. lib. 4. c. 2. Iacob. de Graff. in aureis decis. p. 1. lib. 3. cap. 2. n. 1. vers. sextam, Ceued. canon. quaest. lib. 1. quaest. 98. num. 38. Alphons. Narbona ad l. 20. glos. 2. n. 9. cum seqq. tit. 1. lib. 4. noua Recop. pag. 388. & seq. Marchin. de sacram. Ordinis tract. 1. p. 5. c. 7. Nald. verb. Ordo, num. 20. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico tractat. 2. c. 1. quaes. 5. n. 2. Molfes. in sum. Theologiae moralis, tractat. 2. c. 2. n. 6. optimè Fagundez in quinque Ecclesiae praecepta, lib. 1. c. 8. num. 12. vbi totus est in ostendendo domicilium huiusmodi animo, & facto semel acquisitum, non posse deseri solo animo,
27 sed animo, & facto. † Qui in Vrbe, siue alibi per decem annos resederit, potest ibi à Vicario Sanctissimi ordinari, vt testantur decisum Armend. in add. ad recop. legum Nauarrae, lib. 1. tit. 18. l. 7. n. 49. Molfes. in sum. theologiae moralis, tract. 2. c. 2. n. 32. Breuiori tempore domicilium contrahere intendens animum ibi perpetuò manendi, suamque voluntatem verbo, vel facto declarare debet, ex Bald. consil. 393. incip. Punctus talis, n. 1. lib. 1. atque ideò si vltra verba emit illic domum, aut aliam possessionem, vel eam conduxerit, vt per Rotam Roman. decis. 150. incip. Domini dixerant, n. 8 p. 2. diuers. Prosp. de Augustino in addit. ad Stephan. Quarant. in summa Bullarij, verb. Ordo, vers. circa tertium, Vgolin. d. §. 2. n. 2. Campan. d. num. 8. Marchin. d. tract. 1. p. 5. c. 7. n. 6. & hoc intelligitur cùm quis in locum aliquem maiorem partem bonorum transfert, & ibi contrahit, dies festos celebrans; aliter enim sola emptio domus, vel alicuius partis bonorum domicilium non facit, capite Dilectas, de rescript. cap. si Episcopus, de parochis, d. cap. cùm nullus. Ita Piasec. d. c. 1. num. 9. vers. vel fui, Aloys. Ricc. d. resol. 263. n. 2. Praecipua enim conjectura, & praesumptio propensi animi ad acquirendum domicilium ea est, si quis non solùm habitationem transtulerit, sed & simul secum familiam, & omnia bona sua, vel eorum majorem partem tulerit; nam ex illa rerum suarum translatione conjecturatur, & praesumitur animus alicubi permanendi, & ibidem domicilium, & vicinitatem acquirendi, d. l. ciues, C. de incolis, lib. 10. l. 2. C. vbi senat. vel clariss. Vgolin. de officio Episcopi part. 2. c. 26. §. 2. num. 2. D. Barbos. in l. heres absens, §. fin. n. 80. de iud. Narbona d. loco, n. 64. Marchin. d. tract. 1. §. 5. c. 7. n. 7. vers. secundò.

Quod si dubitetur de animo, quem nusquam 28
verbis, vel facto insinuauit, ad conjecturas recurrendum est, & in primis si assidua probetur habitatio in aliquo loco non minori tempore decennij, vt tenent Doctores per text. ibi in d. l. 1. C. de incol. lib. 10. resoluunt Mascard. de probat. concl. 534. n. 7. Piasec. vbi proximè, Surd. cons. 346. num. 4. Rot. d. decis. 188. n. 3. p. 2. recent. Vgol. d. c. 26. §. 2. n. 2. Narb. citato loco, n. 58. Marchin. d. c. 7. n. 3. Rot. in Arimin. gabellae, 19. April. 1627. coram Card. Vrsli. Aloys. Ricc. dict. loco, Bonacina d. punct. 4. n. 14. Campan. d. n. 18. vers. quod si, Menoch. de arbitr. casu 68. n. 13. vbi obseruat quod quando sumus in dubio, ex cursu decem annorum, dummodò sint continui, praesumitur quod ille noluerit recedere, nisi adsit aliquod indicium illum non habere animum permanendi ibidem.

Quod accidit in scholaribus, & Castellanis, qui 29
semper cogitant de redeundo ad patriam, vt per Steph. Gratian. discept. forens. c. 181. n. 4. & 5. Farinac. fragment. criminal. part. 1. litera D, num. 215. & 222. Piasec. in praxi noua Episc. vbi proximè, Alphons. Narbona vbi suprà, n. 23. vers. sic & scholaris, Ignat. del Villar. in sylua resoasorum. lib. 1. q. esp. 7. p. 5. n. 21. vbi n. 24. idem dicit de famulo, qui ad tempus domino seruit; quamvis credat scholarem decennio, aut longiori tempore ciuitatem habitantem studij causa inibi acquisiuisse domicilium propter hoc temporis spatium, Ioan. And. in cap. quod clericis, post n. 4. vbi Aretin. n. 7. de foro comp. Bart. in l. lex Cornelia, §. si tamen, n. 5. ff. de iniur. Menoch. d. casu 86. sub n. 22. Quos quidem Doctores intelligerem quando huiusmodi scholaris studio finito, decennali tempore, & majori commoratus sit, ex quo deduci posset magis habere animum domicilium contrahendi, quàm studendi, vt ex Stephan. Gratian. d. c. 181. n. 6. & 7. resoluit Alphons. de Narbona loco proximè cit.
† Animum autem recedendi à ciuitate non habet il- 30
le, qui in ea relinquit filios, ex Tiraq. in l. si vnquam, in princip. Cod. de reuoc. donat. vbi etiam resoluit, quod
† si ex statuto absentes non potiantur priuilegiis Ci- 31
uitatis, satis est patrem esse in ciuitate, vt filius absens priuilegiis potiatur.

Baro an possit assumi ad Ordines ab eo Praesule 32
in cuius dioecesi habet feudum? Et posse resoluit Campan. d. c. 8. num. 20. vbi ampliat etiamsi in feudo non habitet Baro, alibique retineat domicilium, me citato in hoc loco Marchin. d. tract. 1. part. 5. c. 7. num. 15.

Sic etiam alij horum Baronum adipiscuntur do- 33
micilium in eodem loco, in quo genitor propter dictum feudum contraxit, argumento tex. in d. l. assumptio, §. filius, & in l. libertus, §. patris domicilium, ff. ad municip. nam vt originarius quis dicatur, non solùm requiritur, vt sit natus in loco, sed quod parentes etiam domicilium ibi contraxerint, Rota Rom. diuersor. decis. 327. num. 3. part. 1. Mat. Antonin. var. resolat. lib. 1. resolat. final. casu 33. in fine; quibus fundamentis hanc partem sequitur Campan. dict. cap. 8. numer. 21. quamvis ipse in inuestiganda huius quaestionis veritate diu se moratum esse asserat, me citato in hoc loco Marcel. Vulpe d. c. 7. num. 36.

Senator etiam, aut alter quivis officialis perpe- 34
tuus alicuius Principis, quamvis eius loci, in quo Senatoriam exercet dignitatem, minimè sit ciuis, ex text. in l. ciues, C. de incolis, lib. 10. domicilium tamen illic acquirere tenet Anna filius, rescribens votum paternum in obseruat. 7. incip. Placuit, per text. in l. Senatores, eodem tit. de incol. & per consequens ordinari posse ab Episcopo loci in quo huiusmodi domicilium contraxit, resoluit Campan. d. c. 8. num. 22. & n. 23. aduertens ad illorum filios hoc extendi, latè in termi-
nis

nis Thom.Valasc.*d.alleg.5.num.38.cum seqq.*& Marchin.*d.c.7.n.16.*

35 Relegatus retinet domicilium in eo loco, vbi habitat relegationis causa, ex text. quem ad hoc clarum suspicor *in l.filij libertorum,§. relegatus,ff.ad municip.* cuius verba sunt: *Relegatus in eo loco, in quem relegatus est, interim necessarium domicilium habet*; ad quod dicendum impellor dictione illa, *interim*, verbuque illo, *necessarium*; nam quamuis post quæsitum domicilium mutari possit, attamen dum quæritur & retinetur, abesse debet animus ab eo discedendi, & ideo destinatus animus, illicque permanendi adesse dicitur, prout requiritur ad quærendum domicilium, vt supra dicitur. Non tamen obliuiscor Vlpiani auctoritatem *in l.eius qui manumissus, §.fin.ff.ad municip.* qua probatur relegatum domicilium eo loci vnde arcetur, habere: vbi *gloss.vltim.* exponendo illa verba, *vnde arcetur*, dicit, id est in quo: sed huiusmodi Vlpiani responsio non nullam afferi contrarietatem cum Paulo Iurisconsulto *in d. §. relegatus*; reiecta enim glossæ distinctione dicentis in perpetuò relegato planum esse, quod *in dicto §. relegatus*, asserit Paulus Iurisconsultus, aliàs non ita, quasi innouet tunc procedere Vlpiani dictum: tenendum igitur est relegatum domicilium habere eo loci vnde arcetur, scilicet ab eo vnde trahit originem, & in eo loco in quem relegatus est; exclusa denique intelligentia de exulato in perpetuum, propter dictionem, *interim*, de qua *in dict. §. relegatus*; de quo tamen vide Petr.Gregor.*in tract.de beneficiis,c.36.n.20.*Campan. *d.cap.8.num.25.* licèt superfluam hanc quæstionem putem, cùm relegatum ordinari non posse certum sit, tanquam subiectum pœnæ: quoad filios tamen non dubitatur, nisi aliud canonicum obstet impedimentum.

36 Libertus insuper si promoueri petat in illis casibus, quibus potest, ab illo Præsule erit assumendus ad Ordines, qui est superior eius loci, vnde trahit originem patronus; quia eius loci est ipse libertus municeps, non vbi patronus habet domicilium; ita Campan.*d.cap.8.num.23.* vbi etiam asserit, † expositos ab eo posse ordinari Antistite, qui eius est loci Ordinarius in quo expositi sunt, cùm parentes ignorentur, quia illius sine dubietate effecti sunt ciues, ex Bart.*in l.5.n.21.ff.ad municip.* Hippol. *in l.infans,numer.10.ff.ad legem Cornel. de sicar.* Mandos. *in tract. de minori etate, c.1.num.34.* Stephan.Gratian *d.c.75.num.12.*

37 Duobus in locis domicilium habitationis habere quis potest, si æquè is in duobus locis habitaret, *leg. Labeo,§.assumptio. l.eius,§.Celsus,ff.ad municip.c.2.de sepultur. lib.6.gloss verb. domicilium, in c.pen.de temp. ordin.eod.lib.* Socin.*in cap.fin.num.21.de foro compet.* Alphons. Narbona *vbi sup. n.58.* Marchin. *d.tr.1. p.5.c.7.n.10.* Sanch. *de matrim.lib.3.disp.24.num.2.* Vgolin. *d.c.26.§.2.n.3.* Lotter. *de re benefic. lib.1. q.20.à n.48.* Rot. *d.decis.188.n.4.p.2. recent.* & ita apud Episcopum vnius ex locis poterit ordinandus Ordines suscipere, vt videtur insinuare Vgolin. *d. c.26.§.2.n.3.* Torreblanca *d.lib.2.c.13.n.11.* Quando
38 verò † huiusmodi domicilia non sunt æquè principaliter contracta, in illis scilicet circumstantiis, quæ requiruntur ad illud verè contrahendum, principalios semper inspiciendum est, Menoch. *consil.398. num 23.* Ioseph.Ludouis. *Perusin.decis.85.num 5.* nec illo priuatur si iusta ex causa ad alias migrasset ciuitates, & prouincias; propositum tamen habuerit redeundi, vt tenent Roman.*consil.264.num.3.* Campan.
39 *d.cap.8 num.18.vers. cum itaque*; † propositum verò aliò migrandi, & non redeundi, præsumitur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum supellectili, ex Mascard.*concl.99.num.6.* vel familia sua, Farinac. *fragm.crimin.p.1. lit.D. num.214.* Hinc si quis duo domicilia sub diuersis Episcopis haberet, in quibus si non æquis Mathematicis temporibus, saltem prope æqualitatem habitaret, posset indifferenter à quocunque ex his duobus Episcopis ad Ordines promoueri, quia ratione vtriusque domicilij fit singulis subditus, Molfes. *in sum.tract.2.c.2.n.6.* Marchin *d. tr.1.p.5.c.7.n.13.*

Quæsito iam domicilio ex supradictis causis, potest Episcopus domiciliario prædicto Ordines conferre, Vgolin.*dict.cap.26.§.2.per tot.*Piasec.*dict.c.1. numer. 9. vers.vel sui,* Alphons. Narbona *vbi suprà, num.131.* 40

Nullus tamen ratione domicilij ordinari potest, nisi priùs consulto priore Episcopo, cùm locum suum primum illo inconsulto deserere non possit, Concil. Trident. *sess.23. de reformat. cap.16.* Zerola *in praxi Episcop.p.1.verb.dimissoria,§.1.*Alphons.Narbona *d. loco,num.132.*Piasec.*d.c.1.n.10.vers.ampliatur 2.* Sed in hoc omninò falluntur, nec prædictum Trident. decretum, quod referunt, suam probat intentionem; verius enim est non requiri Episcopi licentiam in domicilio mutando; vt habetur *in cap. fin.* vbi nota[illegible]bb. *numero 1.de paroch.*& obseruant Vgolin.*d, c.26.§.2.numero 2.*Campan.*dict.cap.8.numero 25.* tenetur tamen portare veritatis testimonium circa mores, sufficientiam, ac natalia, nisi à teneris annis domicilium fuerit translatum, & illic habitatio continuata vsque ad tempus promotionis, in quo potest tunc seruari quod disponit Conc.Trid. *sess.23.de reform.cap.5.* circa diligentias ordinandorum præmittendas. 41

Illud tamen consideratione dignum existimauimus in hac materia, quod scilicet Episcopus ratione domicilij tantummodo potest aliquem prima Tonsura, vel minoribus Ordinibus initiare, non verò altis ordinibus, vbi Episcopus originis eundem ordinasset ad titulum beneficij requirentis residentiam, vel ad titulum patrimonij pro vtilitate & necessitate suæ Ecclesiæ; tunc enim etsi dictus clericus domicilium ad alium Episcopatum transferret, non posset ab eo Episcopo ratione domicilij contracti promoueri ad Diaconatum, vel Presbyteratum; quia tunc remitti debet ad priorem Episcopum, vt inseruiat Ecclesiæ, cui prius fuit adscriptus. Ita tenent Quarant.*in sum.Bullary,verb.Ordo,vers.circa tertium,* Piasec.*d.p.1.c.1.n.9.vers.ampliant secundò,* Iulius Cæsar Madius *de sacris Ordinibus c.8.n.11.vers. quod de clerico*, quos refert & sequitur Marchin. *d.tr.1.p.5. c.7.n.14.*

Tertio modo, habito respectu ad Ordines suscipiendos, quis subiectus est Episcopo Diœcesis, in qua beneficium ipse habet, & potest ab illo ordinari, seu ab alio de eius licentia, quamuis aliàs ei alio modo subditus non sit, Probat text.*in cap.cum nullus, de tempor.ordinat.lib.6.*tenent Burg.de Paz *l.3.Tauri, num.398.cum pluribus seqq.* Alphons.Narbona *d.loco, n.204.cum seqq.pag.420.& seq.* Piasec *in praxi noua Episcop. part.1.c.1.n.10. vers.ratione beneficij,* Mat. Antonin.*var.lib.1.resolut.fin.casu 28.*Campan.*in diuersor.Iuris Canon.rub.9.cap.8.num.11.*Armendar. *in addit.ad recop.legum Nauarra, lib.1.titul.18.l.7. in declar.n.61.*Aloys.Ricc. *in praxi fori Eccles.res.158. in 2.edit.& in praxi aurea res.49.*Vgolin. *de potestate Episcopi cap.26. §.3.* Nicol.Garcia *de benefic.part.2. c.4.à num.1.* Bonacina *de Sacrament. disputat.8 quæst. vnic punct.4.num.14.* Homobon.de Bonis *de examine Ecclesiast.tract.2.c.1.quæst.5. num.3.* Molfes. *in sum. Theologiæ morales,tractat.2.c.2.numer.7.*Squillante *de priuileg.cleric.c.4.num.237.cum seqq.*Scip.de Rubeis *in suis aphorism. Episcopalib. verb Ordo, sub num. 18.* Thom.Valasc.*alleg.5.à numer.26.* Sanch. *dict.lib.* 42

c.1. dub.24. vbi num.15. subdit domicilium comparatum ex beneficio finiri beneficio dimisso, latè Marchin.d.tract.1.part.5.c.8.per tot. nouissimè Marcel. Vulpe d.c.7.num.27. Torreblanca d.lib.2. c.13.
43 numer.12. † Clericus enim habet domicilium, & est ciuis illius Diœcesis, in qua situm est eius beneficium, dum illud possidet Bart.in l.hares absens,§ proinde,num.5 ff.de iudic.& in l.1.num.13.ff.ad municip. Palat.in repet.rub.§.39.num.1. Boër. decis.260. incip. Præsupposito,numer.20. Cardos. in praxi iudicum,& aduoc.verb.domicilium, n.6. Thom.Valasc. d.alleg 5. num.25.

44 Amplia *primò*, procedere in beneficio tenui, ratione cuius fit beneficiatus subditus illius Episcopi, in cuius Episcopatu extat, quia d.c.cum nullus, & alia huiusmodi, non explicant valorem & qualitatem beneficij, sed simpliciter, ac generaliter loquuntur; tum quia multi Canones de beneficio verba facientes, locum habent in beneficio etiam tenui, putà text. Concil.Trident in c.6.sess.23.de reformat.concedens
45 tonsurato, † vel possidenti beneficium, gaudere priuilegio clericali nedum in ciuili, sed in capitali etiam causa; qui intelligitur, si quodcumque quamuis exiguum possideat beneficium, vt per Nauarr. in tractat.de horis canon.cap.21. numer.21.Azor. instit. moral.part.1.lib 10.cap.3.vers.secunda opinio, Nicol. Garcia de benefic.part.1.cap.6.num.37.& part.2.c.2. num.3. Quibus fundamentis hanc ampliationem tenent idem Garcia d.part.2.c.4. num.8. Henriquez in sum. lib.10.c.22. §.1. iuncto commento, litter. C,& c.17.in commento lit. Q.Campanil.dict.c.8.num.12.& rub.8.c.5.num.19. Aloys.Ricc. in praxi aurea,resolut. 49.num.1.Diana moral.resol.p.4.tract.4.res.51. Marchin. d.part.5.c.8.n.14. vbi secus dicit si beneficium sit tenuissimum, Vulpe d.cap.7. num.27. Quamuis contrarium, imò præfatum Episcopum ratione beneficij tenuis sacros Ordines conferre non posse teneant Piasec.dict.cap.1.num.10.vers.ratione beneficij, Prosper de August. ad lit. ad Quarantam in summa Bullarij,verb.Ordo,Vgolin.d.c.26.§.3.in fine, Aloys. Ricc.in praxi fori Eccles.resol.260.& part.3.decis.77. Squillante de priuil.cleric.cap.4.dub.18.numero 238. quorum opinionem illo tantum casu reciperem, quando scilicet beneficium esset tenuissimum, ratione præsumptæ fraudis, veluti in reddente quatuor ducatos in anno, vt exemplificat Zerola in praxi Episcop.part.1.verb.beneficia,§.3. vel ad summum in reddente septem ducatos, ex Soto de Iustitia lib.11. quæst.5.

46 *Secundò* amplia etiamsi beneficium residentiam non requirat, nec in illo, aut Diœcesi resideat, ex generalitate d.cap.cùm nullus; quamuis enim ob beneficium requirens residentiam requirat beneficiatus domicilium in loco, vbi illud possidet, provt resoluunt Innoc. in c.ex ore, post numer.2. vers. item in casibus, de priuileg. vbi Butr.numer.10.Rebuff. in praxi benefic.tit. de dispensat. de non resid.n.74.vers.ad hac clericus, Vgolin. d c.26.§.3. Maur. Antonin. var.res. lib.1.res.vlt.casu 28.vers.secundò,nam ratione beneficij, D.Acuña ad princip.dist.71.n.8. Mascard concl.534. num.5.Cardin.Tusc.verb.domicilium,concl.596.à n.1.
47 Farin. fragment.crimin.part.1.lit.D,num.226.† Quoad capiendos tamen Ordines etiam domicilium contrahitur in loco beneficij simplicis, & residentiam non requirentis, Henriq. in sum.lib.10.de sacram. Ordinis,cap.22.§.1.Piasec.d.cap.1.num.10.vers.secundo.Campanil.d.cap.8.numer.12.Aloys.Ricc.in praxi aurea,resol.49.num.1.Thom.Valasc. tom.1.allegat.5. num.30.cum seqq. Vgolin. d.cap.26.§.3. vers.secundò locum habet, Alphons.Narbona d.loco,num.214.pag. 421.Sanchez d.lib.7.c.1.dub.23.num.7. Marchin.d. tract.1,part.5.c.8.num.5.& 4. Quamuis Marc. Antron Genuens. in sua praxi,c.48.num.3. asserat seruari in Curia Neapolit. vt aliquis non ordinetur absque dimissoriis ratione beneficij simplicis; nam huiusmodi praxis non est Iuri consona: si enim text.in d. c.cùm nullus, eiusque conditor comprehendere tantùm voluisset obtinentem beneficia cum residentia, non vtique adiunxisset verba illa, de beneficio Ecclesiastico, sed domicilij duntaxat, & originis meminisset; quia sub domicilio comprehenderet obtinentem beneficium cum residentia, vt suprà probauimus.

Tertiò amplia in possidente præstimonium, quia 48
ibi domicilium habere dicitur, ac proinde ab Episcopo loci, vbi est situm præstimonium, vel Ordines, vel dimissorias obtinere potest, vt resoluunt Henriq. in sum. lib.10. cap.22.in commento litter. H, Campanil. d.c.8.num.19.vers.& qui, Marchin. dict. c.8.n.5. Aloys.Ricc. in praxi fori Eccles.resolut.258.
in fine, † Præstimonia enim inter Ecclesiastica bene- 49
ficia connumerantur, c. fin. de concess. prabend. in 6. cum citatis à Nicol.Garcia, qui plures Doctores refert, de benefic.part.1.c.2.num.117.Idem dicendum in Capellania, quæ est perpetua, & in titulum collata, Aloys.Ricc.p.2.decis.190.Alphons.Narbona d.loco, n.215.pag.412.

Quartò amplia, vt procedat etiamsi non habeat 50
beneficium in titulum, sed in commendam, si est ad vtilitatem commendatarij, maximè perpetuam; quia ista reputatur titulus canonicus, seu habet vim tituli, vt resoluit Nicol.Garcia part.4. de benefic. c.4. & in nostris terminis hoc fundamento ita tenet p.2. cap.4. num.10. vbi num.11. ampliat principalem resolutionem procedere, siue istud sit beneficium propter quod Ordinem recepit, siue non. Aloys. Ricc. in praxi aurea,resolut.49.numer.4. Sanch. dict. lib.7.cap.1.dub.23. num.8. Marchin. dict.part.5.c.8. num.16.

Quintò amplia, vbi plura beneficia habet in di- 51
uersis Diœcesibus, quia ab vnoquoque illarum Antistite promoueri sine dubio posset: ita Anchar. d.c. cùm nullus,num.1. vers. circa secundum. Campanil.d. c.8.n.14.Sanch.d.lib.7.c.1.dub.23.n.17. Marchin.d. p.5.c.8.Nic.Garc. de benef.p.2.c.4.n.2. D.Acuña in comment.ad princip.dist.71.n.7. in initio, explosa distinctione Felin. in cap.dilectus,el 2.n.3.de rescriptis, commendata à Bernard.in pract.c.10.sub n.1.& Vgolin. d.c.26.§.2 vers. quarto loco habes.

Aduertendum tamen est, quod Episcopus, in cu- 52
ius diœcesi est beneficium, poterit ordinare beneficiatum, etiamsi beneficium esset subiectum alteri Episcopo quoad prouisionem, id est, etiamsi spectaret ad prouisionem alterius Episcopi: secus si etiam quoad Iura Episcopalia, vt per Prosper. de Augustino in addit.ad Quaranteam,verb.Ordo,vers.circa secundum, Campanil.d.cap.8.n.15.Nicol.Garcia d.part.2. cap.4.num.15.Sanch.d.dub.23.num.12.Quamobrem
† si beneficium vnius Diœcesis vnitum fuerit al- 53
teri, vel præbendæ distinctæ Diœcesis,non nisi Episcopo subesset, in cuius Diœcesi extaret beneficium,vel præbenda, cui annectitur. Ita Campanil.d. num.15.

Sextò amplia, vt non solùm posset eum ordinare 54
Episcopus beneficij, sed etiam cum eo dispensare in interstitiis, & etiam in illegitimitate ad minores Ordines; nam cùm ratione beneficij sit subditus illius quoad Ordines, est etiam subditus quoad omnia concernentia Ordines, & illis annexa, per l.2.ff. de iurisd.omn.iud.Ita Nic.Garcia d.p.2.c.4.n.14. Aloys. Ricc.in praxi aurea,resol.49.n.3. D. Acuña in princ. dist.71.n.7.vers.3.

Septimò amplia supradicta procedere habita be-
neficij possessione, itavt non sufficiat sola collatio, 55
seu

seu titulus, ad hoc vt efficiatur de eius foro. Ita D. Acuña *vbi sup. num. 7. vers* 4. Nic. Garc. *d. part. 2. c. 4. n. 16.* vbi *n. 17.* resoluit solam possessionem sine titulo iusto sufficere. Quicquid teneat Aloys. Ricc. *part. 2. decis.* 189.

56 *Octauò* amplia, etiamsi beneficium habeat certum Ordinem annexum, putà Subdiaconatum, vel Diaconatum: tunc enim poterit ratione talis beneficij ordinari ab illo Episcopo, etiam ad alios Ordines, vt per Domin. *num. 9.* & Franch. *num. 3. in dict. cap. cùm nullus,* Aloys. Ricc. *in dict. praxi aurea, resol. 49. num. 3.* Marchin. *dict. tract. 1. part. 5. cap. 8. num. 6.* D. Acuña *in comment. ad princ. dist. 71. num. 7.* vbi tenet quod licèt beneficium non requirat nisi primam Tonsuram, adhuc Episcopus beneficij poterit omnes Ordines, tam minores, quàm maiores conferre beneficiario.

57 Limitatur tamen *primò* ex causa pensionis, quia illius ratione nulli subiicitur Præsuli, & promoueri ab eo non vtique potest. Ita Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. decis. 302. in 1. impress. & resolut. 261. in 2. impress.* Vgol. *de potestate Episcopi c. 26. §. 3. vers. excipitur tamen primò,* Campan. *in diuers. Iuris Canon. lib. 9. c. 8. n. 17. vers. ex causa.* Marchin. *d. tr. 1 p. 5. c. 8. n. 10.* D. Acuña *in princ. dist. 71. n. 9.*

58 *Secundò* limita, si beneficium obtentum fuerit in fraudem, quia tunc non iuuat quoad susceptionem Ordinum, ex gloss. *in cap. eos qui, vers. figmento, in fine, de tempor. ord.* Franch. *in dict. c. cùm nullus, prope n. 4.* Piasec. *in praxi noua Episc. part. 1. cap. 1.* Aloys. Ricc. *resolut.* 162. quamuis dubitet Campanil. *vbi suprà, num. 17.*

59 *Tertiò* limita ratione patrimonij, non enim potest quis ordinari ab Episcopo, in cuius diœcesi patrimonium habet, si ratione originis, aut alia de causa subditus non sit, Hieron. Veneto *de exam. Episcop. lib. 1. c. 1. n. 44.* Campan. *d. rub. 9. c. 8. n. 17.* Alzedo *d. p. 2. c. 5. n. 61.*

Quartò limita in habente præbendam temporalem, ratione cuius non potest quis ordinari ab Episcopo Diœcesis, in qua eam habet, vt in terminis resoluit Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 49. num. 3.* eo quòd nihil spiritualitatis habeat, cùm æquipararetur prædio, & commoditati temporali pro soluendis salariis Aduocati, Procuratoris, musicorum, & similium, vt obseruat Gonzal. *ad regul. Cancell. gloss. 5. §. 1. num. 9.*

Sicut potest quis ordinari ab Episcopo originis, vel domicilij, seu beneficij, ita etiam à quolibet eorum litteras dimissorias accipere poterit, vt ab illo valeat ordinari, vt notat Molfes. *in sum. Theologiæ moralis, tract. 2. c. 2. num. 21.* obseruans *sacram Congr.* censuisse, vt semper in hoc præferatur Episcopus loci, in quo quis habet beneficium.

60 Non modò sæculares clerici, sed Religiosi præterea vetantur Ordines suscipere ab alio Antistite, quàm ab Episcopo illius loci, cui à Superiore Regulari deputati fuerunt. Anchar. *in cap. cùm nullus, num. 3. vers. quartò, de tempor. ordin. in 6.* vbi Franch. *post n. 5.* Syluest. *verb. Ordo 3. num. 3.* Miranda *in man. Prælat. q. 38. art. 2. tom. 1.* Sanch. *in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 20. n. 44. & 45.* & quamuis text. *in dict. cap. cùm nullus, §. religiosi,* videatur per argumentum à contrario sensu probare, vt hoc procedat in Religiosis non exemptis, secus verò in exemptis, nihilominus in exemptis hoc verum esse dicit ibi gloss. & Anchar. Franch. ac Gemin. Ipsi tamen licèt dimissorias à propriis Regularibus Superioribus obtinuerint, ordinari debent ab Ordinario loci, in quo situm est monasterium, licèt in eis non requirantur alij modi quæsitæ Diœcesis, vt ex *decreto Sacræ Congreg.* constat, & ordinatum fuit à Leone X. in Concilio Lateranensi, in Bulla moderationis priuilegiorum Religiosorum: refert Piasec. *in praxi, noua Episcop. part. 1. c. 1. num. 10. vers. quartò extende,* vbi etiam dicit, ab hac obligatione exemptos esse Patres Societatis IESV, quibus Gregor. XIII. indulsit, vt a quocumque Antistite Catholico ordinari possint: refert Fr. Eman. *quæst. regul. tom. 1. quæst. 18. art. 6.* & ita alij

† Regulares, ad quos prædicta exemptio non extenditur, promoueri debent ab Episcopo loci, vbi degunt, vel ab alio, eius accedente consensu, Henriq. *lib. 10. cap. 23. §. 1.* Thom. Valasc. *d. alleg. 5. n. 84. cum seqq.* accedentibus tamen litteris dimissoriis suorum Regularium Superiorum, Maiol. *de irregul. lib. 4. c. 20. n. 2.* Nauar. *cons. 22. in antiq. aliàs 36. in nouis, de tempor. ordin.* Sayr. *in floribus decis. sub illo tit. decis. 24.* Capan. *rub. 12. c. 15. à num. 33.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. quæst. 39. art. 2.* Campan. *rub. 9. c. 3. & rub. 12. c. 33. à num. 33.* Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici, part. 1. cap. 4. num. 36.* Humobon. *d. tract. 2. c. 1. q. 2. in fine,* Aloys. Ricc. *Neap. decis. 118. n. 3. p. 4.* Lezana *in sum. quæst. Regul. c. 14. n. 12.* per text. *in cap. nullus, 58. dist.* iuxta modum & formam traditam a Clem. Papa VIII. in sua ordinatione, quam refero *alleg. 7. n. 18.* 61

Si autem Regulares degant in monasteriis suis in locis nullius diœcesis, debent ordinari ab Episcopo viciniori, vt supra. Nald. *in sum. verb. Ordo, n. 26.* Lezana *d. c. 14. n. 12. in fine.* 62

Quamuis Pius V. *Constitutione sua 37. incip. Etsi Mendicantium Ordo,* decreuisset Fratres huiusmodi etiam sacros Ordines à quolibet Antistite gratiam & communionem Apostol. Sedis habente, Ordinarij loci minimè requisita licentia, in locis, siue domibus Fratrum huiusmodi, siue alibi, recipere posse: hæc tamen Constitutio reuocata fuit per Greg. XIII. felicis mem. *in sua Constit. 15. incip. In tanta rerum,* vbi dispositionem præfatæ Bullæ Pij V. reducit ad terminos Iuris communis, ac Concil. Trident. quo attento hodie Regulares non possunt ab Episcopis ordinari, etiam in suis domibus sine licentia Diœcesanorum, in quorum districtu eorum monasteria sita sunt: refert Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. q. 38. art. 3.* Lezana *d. cap. 14. n. 11.*

An Episcopus valeat infra annum probationis ordinare nouitium alibi natum, si tamen in eius Diœcesi moretur, & probationem faciat? Et licèt videatur dicendum, non posse, cùm non sit Religiosus, indeque exire valeat, ita quod Iura loquentia de ingredientibus monasteria, intelligantur cum effectu, sequuta scilicet possessione, vt per text. *in auth. ingressi, C. de sacros. Eccles.* resoluunt Gutierr. *Canon. lib. 2. c. 1. à num. 20.* Peregr. *var. lib. 6. n. 69.* Petr. Cened. *pract. & Canon. qq. lib. 1. quæst. 6. n. 17.* Attamen Anchar. *in c. cùm nullus, n. 4. de tempor. ordin. lib. 6.* ibique Franch. *in finalibus verbis,* affirmatiuam tuentur partem in hoc specifico casu, cùm satis sit posse inibi perpetuò moram trahere, atque ideo de ipso tanquam de perpetuo iudicari debeat: sequitur Campan. *d. tr. rub. 9. c. 3. n. 1.* & nouissimè Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. dec. 118. n. 6. p. 4.* Lezana *in sum. quæst. Regul. c. 14. n. 6.* vide *alleg. 7. n. 32.* non posse tamen huiusmodi nouitios minoribus insigniri Ordinibus ab Abbatibus suis, dixi *alleg. 3. n. 8.* 63

Difficultas insurgit, an Episcopus faciens Ordines in aliqua Diœcesi de licentia Diœcesani, ordinare possit non solùm personas eidem Ordinario subiectas, verùm etiam clericos, & Fratres aliarum Diœcesum legitimas licentias, atque dimissorias portantes? Affirmatiuam partem tenent Fr. Emman. *in sum. p. 2. cap. 14. n. 7.* Miranda *in man. Prælat. tom. 1. quæst. 38. art. 3. concl. vnic. in fine,* afferentes Concilij verba *sess. 6. de reformat. cap. 5.* ibi, *in personas eidem Or-* 64

dinario

dinario subiectas tantùm, ad hunc sensum esse intelligenda, quod prædicti Episcopi ordinare non possunt eos, qui Episcopo Diœcesano non sunt subiecti, nisi etiam ipsi à suis propriis Ordinariis litteras dimissorias habeant legitimas ad recipiendos Ordines, illasque repræsentent ante Episcopum Ordinarium: refert Alzedo *d.part.1.cap.5.num.21.* vbi declarat. Vide Diana *part.4.tract.4.resol.144.*

65 Circa Ordinum susceptionem magna sunt à Summis Pontificibus priuilegia concessa sacræ Religioni Sancti Ioannis Hierosolymitani, quæ omnia cum statutis prædictæ Religionis accepi in hac Romana Curia à perillustri, & Nobili D. meo Emmanuele Barbosa, consanguineo meo, eiusdem sacræ religionis Equite dignissimo, ac Sancti Iacobi de Fontes Commendatori meritissimo, & inter alia inueni Pij IV. Bullam incip. *Circumspecta, sub Dat. Romæ, 14. Martij anni* 1561. vbi quoad hoc propositum sic habetur. *Necnon exemptionem, & liberationem prædictas, ita quod Magistri Baiulinorum, Priorum, Præceptorum, & dicti Hospitalis Fratres Capellani, à quocumque Catholico Antistite sub Romana Sedis obedientia constitutos sacros Ordines, etiam extra tempora à Iure statuta tribus diebus festiuis suscipere, & in quibusuis tam sæcularium, quàm Regularium Ecclesiis, absque alicuius licentia, etiam in Altari portatili celebrare possint*; quæ quidem Pij IV. Bulla, ac aliorum prædecessorum Cõstitutiones, & priuilegia illis concessa, confirmata fuerunt per Pium V. *in sua Constit.* incip. *Etsi cuncta, sub Dat. Romæ 7. Nouembris, anno* 1568. & per Gregor. XIII. *in sua Const.* incip. *Quo magis, sub Dat. Romæ 23. Martij* 1580. ac per Sixtum V. *in sua Constit.* incip. *Etsi, sub Dat. Romæ 20. Septembris an.* 1586. & per Gregor. XV. *in sua Constit.* incip. *Quanta Christiana, sub Dat. Romæ vltima Aprilis* 1591. & per Clement. VIII. *in sua Constit.* incip. *Pastoralis, sub Dat. Romæ, 27. Iunij* 1592. Quibus constitutionibus plura in gratiam huius Sacræ Religionis concessa inuenies, vltra alia priuilegia sibi à sancta Sede Apostolica liberalissimè concessa, quæ in eius scriniis asseruantur. Nequit Episcopus illum ordinare, qui Diaconatum, aut Subdiaconatum suscepit à Papa sine eius expressa licentia, *cap. filium 1. quæst. 1. cap. in distribuendis, de tempor. ordin. l. 1. tit. 5. part. 1.* Gambar. *de potest. legati à latere, lib. 5. n. 567.* Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. p. 5. c. 5. num. 29.*

66 Denique illud notare oportet, denegare Ordines, aut dimissorias non posse Episcopum ei, qui obtinet beneficium, vel est in dignitate Ecclesiastica constitutus, vt probat *cap. ex tenore*, & ibi gloss. *de tempor. ordinat.* nisi desint in eo debitæ qualitates, aut aliquod habeat Canonicum impedimentum. Aliis verò non tenetur Ordines conferre Episcopus, *c. ad aures, eod. tit.* maximè stante dispositione Concil. Trid. *sess. 21. de reform. c. 5.* ibi, *nisi illis, quos Episcopus iudicauerit assumendos*: quæ verba cùm denotent boni viri arbitrium, hoc est voluntatem rationi submissam, *l. fideicommissaria 2. ff. de fideicommiss. libert.* gloss. *verb. visum, in c. 1. de corpore vit.* Lap. *alleg. 60. n. 3.* ideo si Episcopus legitimè non interponat arbitrium, Deum solummodo Iudicem habebit, gloss. *verb. relinquitur, in c. statuimus, §. assessorem, de rescript. in 6.* Calcan. *cons. 38. n. 7.* ac proinde non dabitur appellatio; quia Superior non potest animum, & conscientiam inferioris immutare, Bald. *in l. 1. n. 10. vers. sciat tamen, C. de sent. ex breuicul. recit.* Cou. *var. lib. 2. cap. 12. n. 3. vers. & ab eo*, ex quibus nullum posse contra prohibitionem sui Prælati ordinari, aut ab illo conqueri, seu ab eo appellare, eo quòd illum ordinare nolit, resoluit Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. res. 587. in 2. edit.* aliàs *decis. 693. in 1. edit.* & censuit Rot. *in Elber. Ordinum, 24. Iunij* 1618. coram *R. P. D. Rembeldo, & 18. Februarij* 1619. coram *R. D. meo Decano.*

Vnde fit, non posse Episcopum quemquam ordinare inuitum, *princip. 74. dist. & ibi gloss. 1.* quamuis cogere ad suscipiendos voluntariè Ordines possit eum, qui beneficium Ecclesiasticum obtinet, aut ratione Ordinis eidem beneficio annexi, aut propter necessitatem Ecclesiæ, *c. 1. de æta. & qualit. cap. quæris*, vbi gloss. & Doctores, *eod. tit.* nisi legitimè excusetur, qui si promoueri contempserit, erit ab Ordine, quem habet, suspendendus, aut à beneficio deponendus, *cap. si quis clerico, 74. dist. d. cap. quæris.* Cæterùm si inuito velit Ordines conferre, suspensus ipse esset à celebratione Missarum per annum, & ab Ordinum collatione, *cap. 1. & 2. 74. dist.* & citati infrà *alleg. 111. num. 3.* & ille esset deponendus, *cap. denunciamus 25. quæst. 2.* imprimitur siquidem character inuito, si adsit voluntas, quamuis coacta, secus si nullatenus præstaret assensum, iuxta ea quæ resoluimus suprà *alleg. 2. num. 5. & 6.* 67

ALLEGATIO V.

Episcopus familiarem suum triennalem quando ordinare possit?

SVMMARIVM.

1 *Episcopus familiarem suum ordinare potest, si per triennium secum fuerit commoratus, & beneficium quacumque fraude cessante statim re ipsa illi conferat.*

2 *Familiarium nomine intelligi debent illi, qui vel patria potestati subiiciuntur, vel dominicæ, & expensis domini continuò aluntur, indeque commensales dicuntur.*

3 *Familiaritas rectè probari potest per libros tinelli.*

4 *Et per fidem Archiτricliní, seu Magistri domus, vel calculatoris.*

5 *Item per fidem, quod sit descriptus in rotulo familiarium.*

6 *Familiaris ad effectum de quo in præsenti, dicitur qui cum Episcopo fuerit commoratus, & præsens seruierit, non tamen si absens fuerit, etsi sumptibus Episcopi vixerit.*

7 *Mens, ac ratio finalis Concilij Trid. fuit, vt cognoscerentur ab Episcopo ordinandi mores, dum per tale tempus ei inseruierit, cum illoque intra domum commoratus, & præsens sit.*

Familiares, vel famuli familiarium Episcopi, qui expensis Episcopi aluntur, dicuntur eius familiares. ibid.

8 *Triennium in quo familiares sunt commorandi cum Episcopis, ad effectum de quo in præsenti, sufficit quod incœperit antequam fuisset Episcopus.*

9 *Triennium huiusmodi debet esse continuum.*

10 *Episcopi verbis asserentis quem esse familiarem, non creditur.*

11 *Episcopus statim reipsa familiari suo beneficium conferre debet, seu paulò post.*

12 *Familiares triennales Episcoporum possunt etiam ordinari ad titulum patrimonij pro necessitate, & commoditate Ecclesiarum.*

13 *Episcopus ordinat familiarem suum ad titulum pensionis, si pro necessitate, vel vtilitate suarum Ecclesiarum iudicat ordinandum.*

14 *Episcopus dispensare non potest cum suo familiari triennali, aliàs non subdito, super illegitimitate, etiam*

etiam ad minores Ordines, nec super interstitiis.

15 *Episcopus dispensare potest quoad interstitia cum familiari iam ordinato, cui collatum fuit si non beneficium.*

16 *Episcopus in casibus in quibus potest ordinare familiarem, potest & illi dimissorias concedere.*

17 *Episcopus titularis pratextu cuiuslibet familiaritatis, aut continua commensalitatis sua, aliquem absque proprij Pralati expresso consensu, aut litteris dimissoriis ordinare non potest.*

18 *Magister actorum Curia Episcopalis, an possit vt familiaris ab Episcopo ordinari?*

19 *Familiares Papa, vel Cardinalium, necnon Episcoporum in curia residentium post triennium seruitutis possunt à Vicario sanctissimi ad quoscumque Ordines eleuari.*

20 *Cardinalis etiam Episcopus familiarem ordinat, sicut Episcopus non Cardinalis.*

1 EPISCOPVS suum familiarem sibi non subditum ordinare potest, si per triennium secum fuerit commoratus, & beneficium quacumque fraude cessante statim re ipsa illi conferat, vt disponit Conc. Trid. *sess. 23. de reform. c. 9.* de cuius materia vide Nauarr. *cons. 50. aliàs 2. & cons. 24. aliàs 11. & cons. 27. aliàs 12. & cons. 28. aliàs 13. sub tit. de tempor. ordinat.* Sayr. *in floribus decis. sub eod. tit. decis. 12. 26. 28. & 29.* Henriq. *in summ. lib. 10. c. 12. §. 1.* Fr. Emman *p. 2. sum. c. 14. n. 10.* Petr. de Ledesma *in sum. p. 1. tit. de sacram. Ordinis, cap. 5. conclus. 9. vers. estan,* Maiol. *de irregular. lib. 4. cap. 2. num. 5.* Salzed. *ad Bernard. cap. 26. vers. tertius casus,* Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. num. 15. pag. 31.* Iacob. de Graff. *part. 2. decis. aurearum, lib. 3. c. 12. num. 7.* Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. dimissoria, pag. 106. & part. 2. verb. Ordo, vers. 6 pag. 78.* Flamin. *de resignat. lib. 4. quaest. 2. n. 91.* Vgolin. *de potest. Episcopi, cap. 16. §. 4.* Quaranta *in summ. Bullar. verb. Ordo, vers. limita in eo, pag. 375.* Cardos. *in praxi Iudicum, verb. Sacramentum Ordinis, num. 26.* nouissimè Philibert. Marchin. post aliquas huius tract impressiones in lucem editum, *de sacramento Ordinis tract. 1. part. 4. cap. 9. per tot.* & nouissimè etiam Marcel. Vulpe *in praxi indic. fori ecclef. c. 7. à num. 18.* Raguc. *in lucerna Paroch. tit. de sacram. Ordinis, q. 18.* Hieron. Venero *in examine Episcop. lib. 1. cap. 11. num. 18.* Bonacin. *de censur. extra Bullam disp. 3 quaest. 1. puncto 11. num. 7. cum seqq.* Marc. Ant. Genuens. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 81. num. 3.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarra, in lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis, à num. 33. & n. 46. cum sequent.* Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part. 1. cap. 4. num. 25.* Thom. Valasc. *allig. Iuris tom. 1. alleg. 5. n. 2.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 1. cap. 5. num. 80. cum sequent.* Auilam *de censur. 3. part. disp. 6. dub. 7. fol. 25.* Suar. *eodem tract. disp. 52. sect. 2. n. 15.* Sayr. *in suo illi tract. lib. 7. cap. 10. vers. 50.* Aloys. Ricc. *in decis. curia Episcop. decis. 288. p. 2. & in praxi fori Ecclesiastici, decis. 307. cum seqq. in 1. impress. & resol. 266. cum sequentibus, in 2. impress. & in decis. p. 2. decis. 283.* Martin. Fornar. *de sacram. Ordinis cap. 5. ad finem.* Cened. *pract. & canon. quaest. lib. 1. q. 38. à 4. 29.* Reginald. *in praxi fori poenit. lib. 32. n. 69.* Campanil. *in diuers. Iuris Canon. rub. 9. c. 9.* idem Bonacin. *de Sacram. disp. 8. q. vnica, puncto 4. n. 14. cum seqq.* Molfes. *tract. 2. c. 2. à 8. cum seqq.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. part. 1. tract. 2. c. 1. quaes. 5. in fine,* Nouar. *in sing. Canon. concl. 103.* Alzedo *in praxi Episc. p. 2. c. 5. n. 32. cum seqq.* Gauant. *in manuali Episc. verb. familiaris,* Alphons. Narbona *l. 35. gloss. 1. n. 26. cum seqq. tit. 3. lib. 1. Recop. pag. 8.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 20. n. 20. cum seqq.* Torreblanca *in practic. Iuris spirit. lib. 2. c. 13. n. 14. cum seqq.* Rot. *decis. 731. à n. 3. p. 1. diuersor.* vbi *n. 16.* subdit familiaritatem solùm sine beneficio non sufficere in prima Tonsura.

2 Familiarium nomine intelligi debent illi, qui dominicae potestati subijciuntur, & expensis Episcopi continuò aluntur, indeque commensales dicuntur, *c. vlt. de verb. signif. in 6.* Rot. Roman. *diuers. p. 2. decis. 303. n. 2.* Mascard. *de probat. concl. 755.* Card. Tusch. *pract. concl. tom. 3. littera F, concl. 72.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 31. à n. 16.* Christoph. de Pace *ad leges styli, l. 32. n. 16. cum seqq.* Marc. Anton. *variar. res. lib. 1. resol. 75.* & probat Concil. Trid. *d. c. 9.* ibi, *continua commensalitatis.*

3 Familiaritas rectè probari potest per libros tinelli, quod scilicet descriptus sit in eo tanquam comedens in tinello, iuxta Rot. Rom. *diuers. decis. 619. incip. Quoniam. Garcias lib. 3. p. 3.* licèt probatio negatiua desumi ex eo nequeat, si non repertatur in eo descriptus.
4 † Item per fidem Architriclini, seu Magistri domus, vel Calculatoris, & similis, eadem Rot. Rom. *d. decis. 919. n. 2.* item per testes, ex eadem Rot. Rom. *diuers. 416. incip. dubitatur, lib. 3. p. 3.* maximè si deponant non comedisse in tinello, sed illis persolutas fuisse annuatim pecunias pro victu & vestitu, iuxta eandem Rot. Rom. *in decis. 145.* incip. *In causa, lib. 2. p. 3. diuers. & decis. 54. lib. 1. p. 3.*
5 † Item per fidem, quod sit descriptus in rotulo familiarium, iuxta *decis. Puteí 411.* incip. *Ioan. lib. 1.* qui *decis. 134.* incip. *Eadem die, lib. 5.* aliquos insimul modos censet.

6 Familiaris ad effectum, de quo in praesenti, ille debet esse, qui cum Episcopo fuerit commoratus, & praesens inseruierit, non tamen is, qui abest, etsi sumptibus Episcopi vixerit. Ita Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 26. vers. 3. casus.* Maiol. *de irregul. lib. 4. c. 2. n. 5.* Burgas. *eodem tr. quaest. 27. num. 13.* Vgolin. *d. §. 4.* Piasec. *in praxi Episcop. d. c. 1. n. 15. pag. 31.* Fr. Emman. *in sum. p. 2. c. 14. num. 10.* Prosper de Augustino *in addit. ad Quarantam, in sum. Bullar. verb. Ordo, vers. limita in eo, pagin. 352* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis. 307. in 1. impress. & resolut. 266. n. 2. ac resol. 267. num. 2. in fine, in 2. impress. & d. p. 2. decis. 283. à num. 2.* Bonacin. *d. disp. 8. q. vnica, punct. 4. n. 18.* Molfes. *d. c. 2. n. 8. prope finem,* Sanch *d. dub 20. n. 21.* laic Gregor. XV. & ibi Bellarmin. *decis. 166* Bonacina *d. q. 1. puncto 10. num. 7. vers. prima.*
7 † Mens enim, ac ratio finalis Concilij fuit, vt cognoscerentur ab Episcopo illius clerici mores, dum per tale tempus ei inseruierit, cum illoque intra domum commoratus & praesens fuit. Ita Maiol. *d. n. 5.* Vgolin. *d. §. 4.* Henriq. *lib. 10. c. 22. n. 1.* Suar. *de censur. tom. 5. disp. 31. sect. 1. n. 15.* Fornar. *de sacram. Ordin. c. 5.* Piasec. *in praxi noua Episcop. parte 1. cap. 1. n. 25.* Aloys. Ricc. *d. resolut. 267. num. 2.*

Vnde etiam familiares, vel famuli familiarium Episcopi, qui expensis Episcopi aluntur, dicuntur familiares Episcopi, & fruuntur priuilegio Trident. *in d. c. 9.* Ita Sanch. *in opuscul. tom. 2. lib. 7. c. 1. dub. 20. n. 24.* Diana *moral. resol. p. 4. tr. 4. res. 145.* Marchin. *d. tr. 1. p. 5. c. 9. n. vlt.*

8 Huiusmodi triennium, in quo debent cum Episcopis commorari familiares, ad effectum de quo *suprà*, sufficit quod inceperit antequam fuisset Episcopus: ita decisum referunt Bonacina *d. q. 1. num. 9.* Aloys. Ricc. *in collect. p. 3. collect. 596. vers. amplia 5.* Nic. Garcia *d. c. 5. n. 83.* Gallet. *in marg. casuum conscientia, verb. Ordo, pag. 194. colum. 2* Molfes. *d. c. 2. n. 8.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 309. in 1. impress. & res. 268. in 2. impress.* Marchin. *d. c. 9. n. 3.* Marcel. Vulpe *d. c. 7. n. 19.* † debet tamen esse continuum, vt per Campanil. *d. rub. 9. c. 9. num. 12.* Marchin. *d. c. 9. n. 2.* Bonacina *d. q. 1. n. 7. vers. tertia,* Molfes. *d. c. 2. n. 8.*

Aloys.

Aloyſ.in praxi fori Eccleſiaſtici,deciſion.308.in 1.im-
10 preſſ.& reſ.297. in 2.impreſſ. vbi n.2. aſſerit † quod verbis Epiſcopi aſſerentis quem eſſe familiarem non creditur, & allegat Pariſ. conſil.136. n.31. vol.4. de quo etiam Bonac.c.8.

11 Debebit tamen Epiſcopus ſtatim re ipſa familiari ſuo beneficium conferre, prout deciſum referunt Zerol. in prax. Epiſcopali p.1. verb.dimiſſoria ad Ordines,numer.1.& 2. verb. Ordo,verſ.5. dubitatur, Armend. vbi ſuprà num.51. Farinac.in nouiſſim.Rot. deciſ.222. Flamin.de reſignationibus lib.4. quaſt.2. numer.92.Nicol.Garcia d.p.2.c.5.num.85. Quod habet locum etiam in minoribus, & prima Tonſura, Nauar. conſil.21.de temporibus ordinat. Rot.Roman.deciſ.731.p.1.diuerſ.Fr.Emman. d.cap.14.num.10. Zerola in praxi Epiſcop.p.2.verb.Ordo,verſ.5.dubitatur, poſt med.Cened. d.quaſt.38.n.30.verſ.quod decretum, Sayr. deciſ.26.ſub titul.de temporib.ordinat.Bonacina d.puncto 11.ſub n.9.Alzed.d.c.5.num.33.Vgolin.d.§.4. dicens ſtatim, ſeu paulò poſt Epiſcopum debere beneficium conferre: ſi enim conferret, ratione beneficij conferendi poteſtatem haberet, & non ratione termini, de quo etiam Sanch. vbi ſup.num.25. & Diana d.reſ.145.verſ.notandum. Quamuis Gabriel Vaſq.p.3.diſp.243.n.49.intelligat ſtatim beneficium aliquod ſine fraude ei conferendum, nimirum quamprimum vacauerit,ne poſtea mendicare cogatur; ſed beneficium quacumque fraude ceſſante, ſtatim re ipſa eſſe conferendum,refert deciſum Armend.d.loco, n 45. Vnde notat Molfeſ.d.c.2.num.9. collationem factam beneficij poſt ſex menſes,non dici factam ſecundum mentem Concilij, vt ordinatus remaneat ſubditus ordinantis, & eximeretur à proprio Epiſcopo; quia tempus ſex menſium eſt longum tempus, & dictio, ſtatim, dicitur ad ſummum intra decem dies, & Aloyſ.Ricc. in deciſ.p.2 deciſ.291.à n.3.poſt Pariſ.de reſignat.benef.lib.4.q.2.n.92.refert deciſum, Epiſcopum non ſatisfacere decreto Concilij, qui ordinauit, & poſt lapſos vndecim menſes contulit beneficium.

12 Pro neceſſitate & commoditate Eccleſiarum ad titulum patrimonij poſſunt etiam ordinari familiares triennales Epiſcoporum, & debent adſcribi Eccleſiis, pro quarum neceſſitate ſunt ordinati; ita ferunt deciſum Nicol. Garcia d.c.5. num.81. & 82. Armend. d.loco,num.47. & me citato in hoc loco,reſoluit Marchin.d.c.9.n.13.Vnde falſum videtur,quod ait Gabriel Vaſquez d.diſp 243. num.49. videlicet familiarem ab Epiſcopo ordinari poſſe, etiamſi patrimonium non habeat, nec vllius Eccleſiæ neceſſitas vrgeat, obſeruans ſolùm concedi licentiam Epiſcopo eum ordinandi, quatenus melius ſeruitio eius vti poſſit, prout eum reprobat Narbona dict. loco, num.29.

13 Deinde Epiſcopus ordinat familiarem ſuum ad titulum penſionis, ſi pro neceſſitate, vel vtilitate ſuarum Eccleſiarum iudicat ordinandum: ita referunt deciſum Garcia d.cap.5.num.81. Armend.d.loc. num.46.& lib.1.tit.8.de patrimonio clericor. num.20. Bonacina dict.puncto 11.num.11. Alzedo dict.cap.5. num.36.

14 Non tamen valet Epiſcopus diſpenſare cum ſuo familiari triennali, aliàs non ſubdito, ſuper illegitimitate,etiam ad minores Ordines, nec ſuper interſtitiis. Ita reſolutum referunt Alzed.d.p.2.c.5.n.35.Nicol.Garcia d.c.5.num.86. Cened. pract.& canon.qq. lib.1.quaſt.38.num.31.Sayr.deciſ.28.& 29.ſub tit.de temporib.ordinat.Vgolin. d.§.prope finem,Nauar.conſ. 12.& 13.ſub tit.de temporib.ordinat.in nouis, Zerola d.verſ.5.dubitatur, & verſ 6. Galet.in margarita caſuum conſcientia, verb.Ordo,pag.194. colum.1. Armendar.d.loco,num.48.Bonacin.de ſuſpenſion.in particul.diſp.3.q.1.puncto 11.n.13. Sanch. in opuſc. moral. lib.7.c.1.dub.27.n.3. March. d.c.9.n.11.& 12.& tr. 1.p.7.cap.4. Aloyſ.Ricc. d.reſ.126.in fine, Piaſec. d. cap.1.num.15.verſ.ſublimitari, vbi quod † cùm fami- 15
liari iam ordinato collatum eſt ſtatim beneficium, poterit poſtea Epiſcopus quoad interſtitia diſpenſare, quia ratione beneficij collati illi iam eſt ſubditus, quod etiam refert deciſum Armend. num.50. & ſenrit March.d.c.4.num.10.& Campan. diuerſ.Iuris Canonici rub.9.cap.9.num.3.& 4. vbi etiam num.6.quod
16 † vbicumque Antiſtes poteſt ſuum ordinare familiarem, poteſt etiam litteras dimiſſorias eidem concedere, vt ab alio ſuſcipiat Ordines; me citato in hoc loco Alaedo d.p.2.c.5.n.39. & in terminis,quod Epiſcopus non poſſit cum familiari ſuo triennali non ſubdito in interſtitiis diſpenſare, præter plures ex citatis reſoluunt Vgolin. d.cap.26.§.4. Stephan. Quarant. verb.Ordo,verſ.quintò limita, Nicol. Garc. c.5.n.87. Mar.Antonin. var.reſ.lib.3.reſol.112. caſu 28.Iul.Cæſar Mad. de ſacris Ordinib.c.19. Alphonſ. Narbona citato loco,ante n.32.pag.8.Bonacin. d.q.1. puncto 11.n.13.quamuis præter citatos Molfeſ.d.n 8. in fine, Ioan.de la Cruz in direct.conſcient.p.2.de ſacram.Ordinis,dub.4.Diana moral.reſol.p.2.tr.4.reſol. 190.& Sanch.de matrimon.lib.8.diſp.1. num.15.in fine, exiſtiment poſſe Epiſcopum cum familiari quoad interſtitia diſpenſare. Aduertit poſt Mar. Alter. Bonacina d.q.1.puncto 11.n.12. quod familiaris bona fide cum ſpe beneficij ſtatim obtinendi ordinatus ab Epiſcopo, cuius eſt familiaris, non manet ſuſpenſus ab Ordinis executione, ſi Epiſcopus beneficium ei ſtatim non conferat,aut ſi Epiſcopus moriatur nondum collato beneficio.

Epiſcopus titularis prætextu cuiuſlibet familia- 17
ritatis, aut continuæ commenſalitatis ſuæ aliquem abſque proprij Prælati expreſſo conſenſu, aut litteris dimiſſoriis ad aliquos ſacros, aut minores Ordines,vel primam Tonſuram, promouere, ſeu ordinare non valet; quia ei qui tantum eſt titularis, talis promotio eſt interdicta per Concil.Trid. ſeſſ.14.de reform.cap.2.Ita Aloyſ.Ricc.in collect.deciſ.p.3.collect. 596.& d.reſ.266.n.2.verſ.limita 2.Campanil.d.c.9. num.6.Piaſec. in praxi noua Epiſcop.part.1.c.1.n.15. in fine, Seraph. de Freitas in addit.ad tract. de Confeſſoribus ſollicitantibus mulieres in Confeſſione Illuſtriſſimi D.mei Roderici à Cunha,q.12.n.27.Valer.Reginald. in praxi fori pœnitent. lib.32.tr.2.n.69. verſ. ſunt autem aliqui. Alphonſ. Narbona d.loco, num.32. pag.8. in fine, Cardoſ. d. verb. ſacramentum Ordinis, n.26. Marchin.d.c.9.n.16. Marcel.Vulpe d.c.7.n.18. in fine, Franc. Leo in theſauro fori Eccleſ. p.1. cap.4. n.24.& p.3.c.8.n.16. Hieron. Venero in examine Eccleſ.lib.1.c.12.n.28.Azor. inſtit.moral.p.2.lib.3.c.48. q.6.me citato in hoc loco Alzed.d.p.2.c.5.n.40. Torreblanca d.lib.2.c.14.n.14.

Vtrùm autem magiſter actorum Curiæ Epiſco- 18
palis,vt familiaris poſſit ab Epiſcopo ordinari? Poſſe tenet Aloyſ.Ricc.collect.596.verſ.amplia 4.& in praxi fori Eccleſiaſtici reſolut.471.in 2.impreſſ. Stephan. Gratian. March.deciſ.133. Mar. Anton. variar.reſol. lib.1.c 75.Campanil.d.cap.9.n.14.Marchin.d.cap.9. num.17.

Familiares etiam, ſeu officiales Papæ,ac familiares 19
Cardinalium (etſi Cardinales habitaſſent Romæ) atque etiam Epiſcoporum in Curia reſidentium, qui ſaltem per triennium habitauerint in Vrbe, poſſunt de licentia ipſorum à Vicario Sanctiſſimi promoueri; dum tamen ſupradicti omnes ſufficientem titulum habeant,& alia à Iure requiſita: refert deciſum Armendar. in addit. ad recopilat.legum Nauarra,lib.1.tit.18.l.7.de Epiſcopis,in declar.n.49. Molfeſ. in ſum.Theologia moralis,tract.2.c.2.num.32.

in fine, me citato *in hoc loco*, Marchin. *d.c.5. post n.15. vers. sextò*. De Cardinalibus autem Presbyteris, quod possint ex consuetudine Tonsuram, cæterosque minores Ordines suis familiaribus conferre, dixi *suprà allegat. 3. num. 15.* nam ratione familiaritatis videtur quod Cardinalis etiam Episcopus suum familiarem ordinare non possit, nisi in modo, quo potest quilibet Episcopus non Cardinalis, hoc est, si huiusmodi familiaris per triennium secum commoratus fuerit, & beneficium quacumque fraude cessante statim re ipsa illi Cardinalis conferat. Ita colligi videtur ex Rota *decis. 731. ferè per tot. p. 1. diuers.* sed scio contrarium decidisse *sacram Congreg. Concilij*, vt dixi *in collect. ad Trid. sess. 24. de reform. c. 9. num. 5.* Familiaris vt quis dicatur ad effectum vt Cardinales Presbyteri Tonsuram, & minores Ordines suis familiaribus conferre valeant? Vide *eadem alleg. 3. num. 15.* Cuch. *in instit. canon. lib. 2. tit. 4. n. 66.* Lorich. *in thesauro, verb. Cardinalis, §. 7.* Hieron. Llamas *in summa, p. 3. §. 3.* Campan. *in diuers. iuris Canon. rub. 6. cap. 2. num. 11.* Sebast. Cæsar *in relect. de Ecclesiast. hierarch. part. 1. disp. 2. §. 5. n. 2.* Granad. *de Sacram. in 2. p. contr. 9. tr. 2. disp. 2. n. 1.* Mærat. *tom. 3. tract. de sacrament. Ordinis, disp. 8. sect. 1. n. 8.* Pintus *de Ordine q. 6. art. 1. n. 46.* Monet. *de conseruator. c. 5. n. 35.* me citato *in hoc loco*, nouissimè Diana *moral. resol. p. 5. tract. 2. de potest. & priuileg. S. R. E. Cardinal. resol. 5. vers. notandum*, vbi reprobat Ledesmam, & Sanch. contrarium tenentes, & in principio illius resolutionis tenet Cardinales conferre posse primam Tonsuram, & minores Ordines in suis titulis.

ALLEGATIO VI.

Episcopi titulares, aliique extra suam diœcesim, an sine Episcopi proprij licentia vllum ordinare possint?

SVMMARIVM.

1 *Episcopi titulares, si aliquem promoueant ad quemcumque Ordinem, sine licentia proprij Episcopi, sunt ab exercitio Pontificalium per annum suspensi.*

2 *Pius V. summus Pontifex constitutionem edidit super creandis huiusmodi titularibus Episcopis.*

3 *Suspensus à Pontificalibus prohibetur etiam ab his, quæ sunt sibi aliàs vt Pontifici permissa, & à dependentibus ab eis.*

4 *Suspensus à Pontificalibus potest baptizare, Confessiones audire, Missæ sacrum facere.*

5 *Suspensus à Pontificalibus Missam priuatim celebrare non prohibetur.*

6 *Missam cum Mitra, & Baculo celebrare non potest Episcopus suspensus à Pontificalibus.*

7 *Episcopus si in aliena diœcesi inaduertenter Calices, vel corporalia benedicat, à suspensione non excusatur.*

8 *Pontificalia insignia quæ sunt? ostenditur.*

9 *Episcopus ordinarius ordines conferens, seu Pontificalia exercens in aliena diœcesi absque licentia Ordinarij loci, aut in personas eidem Ordinario subiectas, suspenditur ipso iure ab exercitio eorundem Pontificalium.*

10 *Episcopi si contra prohibitionem aliquem ad Ordines promoueant, validè eos conferunt, licèt puniri possint.*

11 *Dimissoriis si concedatur tantum licentia, & facultas promouendi à quocumque Catholico Antistite in propria diœcesi residente, non tamen additum sit, vel ab alio pro eo ibi Pontificalia exercente, an possit is, cui talis facultas conceditur, promoueri ab Episcopo in alterius diœcesi de licentia Episcopi illius diœcesis Pontificalia exercente.*

12 *Episcopus alienus volens conferre Ordines in loco exempto, non solum debet habere licentiam superioris loci exempti, sed etiam illius Episcopi, intra cuius fines locus exemptus constitutus est.*

13 *Episcopus Pontificalia exercere non potest in loco exempto, etiam vocatus, nisi accederet licentia Episcopi diœcesis, vbi locus est constitutus.*

14 *Episcopus alienus non potest à Patriarcha induci ad subeunda munera Pontificalia in diœcesi alicuius Episcopi Suffraganei, nisi de ipsius licentia.*

15 *Prima clericalis Tonsura secundum aliquos potest conferri ab Episcopo suis subditis in aliena diœcesi.*

16 *Episcopus, & Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntariæ iurisdictionis extra territorium, possuntque concedere dimissorias.*

17 *Excommunicare, & absoluere potest subditum suum Episcopus extra territorium existens.*

18 *Episcopus extra suam diœcesim quando possit exercere contentiosam iurisdictionem?*

19 *Suspensus à Pontificalibus in illis celebrando, an fiat irregularis?*

EPISCOPI Ecclesiarum, quæ in partibus infidelium consistunt, qui Titulares vocantur, de quibus egimus *suprà p. 1. tit. 1. cap. 6. n. 15. cum seqq.* in quocunque 1
loco, etiam quarumcunque exempto, & nullius diœcesis, si quem promoueant ad quemcunque Ordinem, etiam primam Tonsuram, cuiusvis priuilegij, etiam familiaritatis prætextu, sine licentia ipsius proprij Ordinarij, sunt ab exercitio Pontificalium per annum suspensi, vt docet Concil. Trid. *sess. 14. de reform. cap. 2.* & per illud tenent Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici, p. 3. cap. 8. num. 16. & p. 1. c. 4. num. 24.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 48. quæst. 6.* Henriq. *in sum. lib. 14. cap. 17. §. 3. in fine, littera A*, Galet. *in marg. casuum conscientia, verb. Episcopus pag. 100. colum. 1.* Campan. *in diuers. rub. 9. c. 5.* Aloys. Rice. *in praxi fori Ecclesiastici, resol. 495. in notabilibus de materia Episcoporum, n. 1. in 2. edit.* Vasq. *tom. 3. in 3. p. disp. 243. c. 45. cum sequentib.* Molfes. *in sum. Theologia moralis, tract. 2. c. 2. num. 15. prope fin.* Nauar. *in singularib. Canon. consil. 106. & 107.* Narbona *l. 35. glos. 1. n. 32. tit. 3. lib. 1. noua Recop.* Hieron. Veneto *in examine Episcop. lib. 1. c. 12. n. 28.* Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. p. 2. c. 3. n. 40.* † Pius V. decreto suo consi- 2
sturiali sanciuit huiusmodi Episcopos titulares non esse creandos, neque suffraganeos dandos, nisi Ecclesiis Cardinalium, & illis, quæ eos solent habere, & cum certo stipendio perpetuo ad minus ducentorum aureorum de Camera super fructibus illius Ecclesiæ, qui propria auctoritate ab ipso percipi possit.

Quid autem sub nomine Pontificalium in præsenti materia intelligatur, est indagandum. In primis glos. *verb. à Pontificalibus, in extrauagant. suscepti regiminis, de elect.* docet † suspensum à Pontificalibus 3
prohiberi etiam ab his, quæ sunt sibi aliàs vt Pontifici permissa, & dependentibus ab eis, velut ab Ordinum celebratione, frontis Chrismatione, Basilicarum, seu Virginum consecratione, & similibus, de quibus Zerol. *in praxi Episcop. p. 3. verb. Episcopus, vers. 5.* Mar. Alter. *d. tom. 2. disp. 16. cap. 3. col. 6.* Bonacin. *d. disp. 2. quæst. 2. punct. 12. n. 2. vers. hinc sequitur*, vbi *n. 3.* hinc refert † Episcopum à Pontifica- 4
libus suspensum posse baptizare, Confessiones au-

dire, Missæ sacrum facere, iuxta morem aliorum Sacerdotum inferiorum; censuras ferre, beneficia conferre, & alios iurisdictionis actus exercere; quia hæc non sunt Pontificalia, Paul. Layman. *in sum. Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. part. 3. c. 2. n. 6.* & nouissimè amicus meus doctus Diana *moral. resol. pars. 5. tract. 10. resol. 4. in princ.* vbi tenet suspensionem ab Ordine Episcopali extendere se ad eos actus tantùm Ordinis, qui Episcopo proprij sunt, & Sacerdoti iure Ordinario competere non possunt; additque suspensionem à Pontificalibus illam esse, per quam per se, ac directè prohibetur vsus insignium Episcopalium, videlicet Mitræ, Baculi, & Pallij, per accidens verò & consecutiuè omnia Episcopalia solemnia officia, quæ sine huiusmodi insignibus exerceri non debent, qualia sunt Ordines conferre, confirmare, Ecclesias, Altaria, Virgines consecrare, &c. Præposit. *p. 3. q. 3. de suspens. dub. 2. n. 13.*

5 Vnde licèt huiusmodi suspensus Missam priuatim celebrare non prohibeatur, vt ex reg. text. *in cap. significauit, de corpore vit.* post Syluest. & Nauar. docent Henriq. *lib. 13. cap. 32. n. 2.* Auila *de censur. p. 1. disp. 2. dub. 2. concl. 10.* aut alia facere sine ornamentis Pontificalibus, quæ ei ratione Sacerdotalis officij competunt, vt baptizare, pœnitentias dare, & similia, & etiam iurisdictionem forensem exercere,
6 vt aduertit Diana *d. resolut. 4.* † Missæ tamen sacrum cum Mitra & Baculo celebrare non potest: ita Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis. 467. in 1. impress. & resolut. 440. in 2. impress.* vbi *num. 3.* asserit sub hac suspensione non prohiberi exercitium iurisdictionis Episcopalis, & post alios citat Vgolin. *de censur. tab. 4. cap. 6. §. 6. n. 5.* Episcopus enim in aliena diœcesi non potest celebrare Missam in Pontificalibus cum Baculo & Mitra absque licentia Ordinarij, vt per Antonin. Diana *moral. resol. part. 4. tract. 4. resolut. 143. vers. notandum est,* Gauant. *in enchirid. Episcop. verb. functiones Episcopales, n. 11.* Quicquid teneant Paul. Layman. *in quest. Canon. c. 17. numer. 224.* Maurit. de Alxedo *in praxi Episcop. p. 1. c. 13. n. 88.* & plu-
7 res ab eo citati. † Nec ab hac suspensione excusatur Episcopus, si in aliena diœcesi inaduertenter Calices, vel corporalia benedicat. Ita Zerol. *in praxi Episcop. p. 2. verb. Episcopi, vers. secundò,* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p. 3. c. 8. n. 15.*

8 Pontificalia insignia, quibus Episcopi vti possunt, esse Mitram, chirothecas, baculum, dalmaticas, & sandalia, testatur Isidor. Moscon. *in suo tract. de maiest. militantis Ecclesia, p. 1. lib. 1. cap. 8.* & alia ornamenta, quibus doctissimus Campan. *d. cap. 3. n. 5.* addit mozzettam, cappam Pontificalem, galerum, quem duplicis formæ habere oportet, alterum quo in solemnioribus equitationibus vtantur, alterum simpliciorem, vtrumque tamen ex lana, & serico viridi exornatum, iuxta modum in Cæremoniali descriptum *lib. 1. cap. 3.* de quibus indumentis, & insignibus vide *sup. alleg. 1. n. 46. cum seqq.* à quarum vestium vsu non repellitur suspensus à Pontificalibus, sed ab vsu auctoritatiuo, id est ab iis actibus, qui cum præfatis in-
9 signibus fieri consueuerunt. † Similiter Episcopus Ordinarius Ordines conferens, seu Pontificalia exercens in aliena diœcesi absque licentia Ordinarij loci, aut in personas eidem Ordinario subiectas, suspenditur ipso iure ab exercitio eorumdem Pontificalium, ex Conc. Trid. *sess. 6. de reform. c. 5.* ibi, *Nulli Episcopo liceat cuiusvis priuilegij prætextu Pontificalia in alterius diœcesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subiectas tantùm; si secus factum fuerit, Episcopus ab exercitio Pontificalium, & sic ordinati ab executione Ordinum sint ipso iure suspensi:* referunt Nauar. *consil. 69. de sent. excommun. in antiq. aliàs cons. 32. de clerico excom. minist. in nouis.* Cened. *ad Decretum collect. 52. num. 2.* Petr. Gregor. *syntag. lib. 16. c. 9. n. 3.* Coninch. *de sacram. disp. 20. dub. 9. n. 93.* Henriq. *in sum. part. 2. lib. 11. cap. 3. §. 2. in fine, iuncto comment. littera S,* Salxed. *ad Bernard. in pract. cap. 26. littera A,* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 26. num. 26.* Flamin. *de resign. lib. 1. quæst. 17. n. 17.* Zerol. *in praxi Episcopali part. 1. verb. Archiepiscopus, num. 2. pag. 16. & part. 2. verb. Episcopus, pag. 25.* Anguian. *de legib. lib. 2. contr. 1. n. 71.* me citato *in hoc loco* Alzedo *de precell. Episcop. p. 2. cap. 5. numer. 17.* Molfes. *in sum. Theologia moralis tract. 2. cap. 2. num. 12.* Petr. de Ledesma *in sum. p. 1. de sacram. Ordinis, c. 8. concl. 4. dub. 4.* Bonacina *de censur. disp. 3. q. 6. punct. 3. num. 27.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarra, in lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis, num. 68.* Piasec. *in praxi noua Episcop. p. 1. num. 46. pag. 35.* Campan. *rub. 9. c. 5. n. 6.* Aloys. Ricc. *decis. 188. num. 10. p. 2.* Episcopus in alterius diœcesi existens, potest præuia licentia illius tam subditos proprios, quàm Episcopi licentiam concedentis, absque incursu pœnarum ordi-
nare, *S. Congr. Conc. 22. Febr. 1650.* † Si tamen contra 10
prohibitionem, de qua per Concil. Trident. *in d. cap. 5.* ordinatio proprij Episcopi extra territorium fiat, valida erit, licèt puniri possit, vt resoluunt Henriq. *lib. 11. cap. 3. §. 2. in fine, littera S,* Vgolin. *de potestate Episcopi c. 4. §. 14. num. 2.* Fornar. *in er. de Ordine, c. 8. §. 8.* Molfes. *d. c. 2. n. 11.* de quo *suprà alleg. 111. num. 13.*

Verùm autem si in litteris dimissoriis concedatur 11
licentia & facultas promouendi à quocunque Catholico Antistite in propria diœcesi residente, non tamen additum sit, *vel ab alio pro eo ibi Pontificalia exercente,* possit is, cui talis facultas conceditur, promoueri ab Episcopo in alterius diœcesi de licentia Episcopi illius diœcesis Pontificalia exercente? Hanc quæstionem ad partes disputat Gutier. *canon. lib. 1. c. 26. n. 25. cum seqq. vers. dubitatum,* vbi eam sequitur sententiam, quod prædicta in specie ordinari hic non debeat, nisi iuxta tenorem dimissorialium, nempe à Catholico Antistite in propria diœcesi Pontificalia exercente, non verò ab alio, quamuis de licentia proprij Episcopi ibidem Ordines celebrante; itaut si aliter fiat, suspensus maneat donec Episcopo proprio ordinari iustum videatur, iuxta dispositionem Conc. Trid. *sess. 13. de reform. c. 8.* sequitur Sanch. *in opuscul. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 20. n. 8.*

Vnde si maluerit Episcopus conferre Ordines in 12
loco exempto, non solùm debet habere licentiam Superioris loco exempti, sed etiam illius Episcopi, intra cuius fines locus exemptus est constitutus. Ita referunt decisum Molfes. *dict. cap. 2. num. 12. in fine,* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. post resol. 495. in notabilibus de materia Episcop.* Galet. *in marg. casuum conscientia, verb. Episcopus, pag. 100. col. 2.* Armend. *d.*
loco, n. 35. vbi *n. 68.* refert etiam decisum † non pos- 13
se Episcopum Pontificalia exercere in loco exempto, & iurisdictionis non Episcopi, sed inferioris; vocatum tamen ab ipso inferiore, sine licentia Episcopi, iuxta cuius diœcesis fines esset locus ille, etiamsi ille inferior prætenderet ratione exemptionis vocare Episcopum, quem maluerit ad ministrandum sacramentum Confirmationis, dummodo locus istius exempti sit infra fines diœcesis alicuius, itavt non sit nullius, quia tunc non posset. Non tamen me latet verba illa posita *in d. c. 3. Conc. Trid,* ibi, *Ordinarij loci,* intelligenda de Episcopo, in cuius diœcesi locus est constitutus, & non de Prælato inferiori etiam exempto, si fides adhibenda sit Galleto ita decisum attestanti *verb. verba 1.*

Nec etiam Episcopus alienus potest à Patriarcha 14
induci ad subeunda munera Pontif. in diœcesi alicuius Episcopi Suffraganei, nisi de ipsius licentia:

quod

quod etiam decisum teferfint idem Galet. *d. verb. Episcopus*, & Aloys. Ric. *vbi proximè* Nec Archiepiscopus hoc ipsum facere potest, cùm sub eadem prohibitione, quæ Episcopum ligat, comprehendatur quoque Archiepiscopus quoad materiam, de qua agimus, vt resoluit Piasec. *in praxi Episcopali, part. 1. verb. Archiepiscopus, vers. ad secundum*, & censuit S. *Cong. Episcoporum*, cuius memini *in collect. ad Concil. Trident. in d.c.5. num. 17.* erit autem Ordinarius loci, de cuius licentia Pontificalia in sua diœcesi alienus facere potest, *primò* Episcopus in cuius diœcesi constitutus est locus, in quo Pontificalia exercenda sunt. *Secundò* Capitulum sede vacante, qui cùm succedat in locum Episcopi demortui, exceptis quibusdam casibus, bene poterat concedere licentiam Episcopo extero exercendi Pontificalia in sua Ecclesia: ita Bonacina *d. quæs. 2. punct. 12. numero 4.* An comprehendatur sub hoc nomine Prælatus habens iurisdictionem quasi Episcopalem, dixi *suprà hac alleg. n. 12.*

15 Primam Clericalem Tonsuram Episcopo in aliena diœcesi, sine diœcesani licentia suis subditis conferre posse, ac proinde non esse suspensum, non desunt qui tenuerint, ex ea ratione, quia Concilium loquitur de Episcopo conferente Ordines, & prima Tonsura non est Ordo, sed via ad Ordines, & solet concedi sine exercitio Pontificalium, ex quorum numero sunt Barbat. *in c. nouit, n. 18. de officio legati* Rebuff. *in tr. nominat. quæst. 14. num. 29. & 65. & in praxi beneficiali, rub. de Ecclesiasticis, & à quibus, & quomodo ordinentur, num. 13.* Henriq. *in sum. lib. 3. c. 6. §. 6.* quem refert, & sequitur Bonacina *de sacram. disp. 3. quæs. vnica punct. 2. n. 13.* quibus addo Toler. *lib. 1. summ. c. 49. n. 4. aliàs 48. num. 6.* Azor. *p. 1. lib. 3. c. 48. quæs. 5. vers. quæres.* Fornar. *de Ordine cap. 5. §. 4. in 4. notab.* Molfes. *d. c. 2. numer. 15.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 8 diff. 7. numer. 7.* Maurit. Alzed. *in praxi Episcop. p. 2. c. 5. num. 18.* Diana *moral. resol. p. 4. tract. 4. resol. 143.* Quæ sententia ex dictis *alleg. 1. num. 18.* non est admittenda, illamque sibi summoperè displicere asserit Campanil. *in diuers. Iuris Canonici, rub. 6. cap. 1. num. 2.* & sic non licere Episcopo initiare subditum suum prima Tonsura extra propriam diœcesim, & absque diœcesani licentia, resoluunt D. Barb. *in l. 1. art. 3. n. 218. ff. de iudic.* Narbona *l. 10. glos. 2. num. 135. titul. 1. lib. 4. Recop.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 26.* Nauar. *cons. 29. num. 1. de tempor. ordin.* Garc. *de benef. part. 1. c. 5. num. 142.* Acuña *ad c. illud, n. 2. dist. 1.* Sanch. *in opuscul. moral. tom. 2. lib. 7. c. 1. dub. 5. n. 2.* Iul. Cæsar Madius *de sacris Ordinibus c. 2. n. 4.* qui testatur de stylo, & consuetudine. Vnde conferentem primam Tonsuram non sibi subdito suspensionem incurrere, tenent Martin. Fornar. *in add. ad Tolet. de sacram. Ordin. c. 6. n. 3.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 49. quæst. 5.* Less. *de Iustit. lib. 2. c. 44. dub. 19. n. 91.* Bonacin. *de Sacrament. disput. 8. quæst. 4. punct. 4. num. 26.*

16 Episcopus, & Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntariæ iurisdictionis extra territorium, prout resoluunt Vgolin. *d. §. 14. n. 4.* Gardio. Tusch. *lit. I, concl. 546.* Stephan. Gratian. *disceptation. forens. cap. 127. à princip. & numer. 6.* asserit, quod possunt
17 concedere dimissorias in aliena diœcesi. † Sic etiam Episcopus extra territorium existens potest excommunicare, & absoluere subditum suum, vt tenèt Gonzal. *ad regulam 8 Cancel. gloss. 62. n. 12.* vbi *n. 11.*
18 resoluit, quod potest † Episcopus extra suam diœcesim iurisdictionem contentiosam exercere, quando causæ cognitio non vertitur, & effectus confertur in suam diœcesim, de quo etiam Gratian. *d. cap. 127. num. 8.* me citato *in hoc loco* nouissimè mei amicissimus Diana *d. p. 5. tract. 9. resol. 34. vers. secundò*, vbi ex Vgolin. *de censur. tab. 1. cap. 27. §. 1. num. 4.* ait Episcopum, vbi causæ cognitio non adhibetur, & pro tribunali non sedetur, ac propterea alicuius territorium non læditur, extra diœcesim posse iurisdictionem exercere, vel quando Episcopus diœcesis permitteret, modò litigantes in id consentiant, vt post alios resoluit Vgolin. *d. §. 14. n. 4. vers. secundò excipitur.*

In casu notabili Matchesan. *de commission. p. 1. c. 6. n. 84. pag. 255.* sic loquitur: *Sed pone, degit Episcopus extra suam diœcesim, ac iurisdictionem, & pro aliqua causa cognoscenda illi Breue dirigitur, puta Episcopo ciuitatis Castelli, vel alij. Quæro an illo extra suam diœcesim degente, causam, siue alias causas præfato modo sibi commissas cognoscere possit? & resolutiuè dico, quod non, quia cùm Episcopus ille certo sit loco deputatus, vbi dignitas electa intelligitur, cùm extra suam diœcesim illam exercere nequeat, per consequens in loco, vbi extra eam moratur, causam non valebit cognoscere. Quod declara, nisi in Breui mentio fieret de mera sua residentia extra præfatam iurisdictionem, vel diœcesim, aut si esset solitus ob aëris intemperiē extra illam residere, vel si fuerit nominata persona, & in specie eius industria electa*, &c. & ibi, *Quod tamen limita, nisi de partium consensu electus fuerit, & commissio in eius personam impetrata, sicque in eum extra diœcesim, & propriam iurisdictionem manentem consentiendo.* Card. *cons. 71.* Abb. *in c. nonnulli, n. 4. & 7. de rescript.* &c. & idem Marches. *d. loco, n. 118. pag. 160.* resoluit, quod si causa Episcopo demandetur trahenti moram extra suam diœcesim, neque per alium exercere ibi iurisdictionem potest, nisi in Breui apponantur verba, *etiamsi extra diœcesim propriam moretur.*

Quæstio est in hac materia difficilis, an scilicet 19
suspensus à Pontificalibus in illis celebrando fiat irregularis? Partem negatiuam tenet gloss. *verb. Sacerdotale, vers. scias, in c. 1. de officio deleg. lib. 6.* sequuntur Innoc. *in c. 1. verb. à diuinis, de sentent. excomm. eod. lib.* D. Antonin. *part. 3. sum. tit. 28. c. 4. vltra med.* Couar. *in Clem. si furiosus, part. 1. §. 1. n. 1. vers. secundum*, Iacob. de Graffiis *in aureis decis. lib. 4. cap. 25. n. 3.* Ioan. Præpos. *in 3. part. q. 3. de susp. dub. 2. n. 13.* Diana *dict. part. 5. tract. 10. resol. 4. vers. sed difficultas*, qui in eo præcipuè nituntur, quod Pontificalia non sunt de substantia Ordinis, celebrationis, aut officij, cum sine illis quodlibet officium fieri possit. Contrariam verò sententiam tenuetuot Calderin. *in tract. de interdicto, memb. 2. quæst. 3.* Nauarr. *in man. c. 27. n. 163. versic. ex quo infertur primò*, Viuald. *in candel. de suspens. n. 146.* moti ex eo, quia cùm Episcopatus per se Ordo sit, celebrare in apparatu Episcopali, seu Pontificali, est exercere actum proprium Ordinis Episcopalis, à quo Episcopus suspensus est: succeditque proinde regula text. *in c. fin. vers. sciturus, de re iudic. lib. 6.* Inter quas tamen opiniones elegantem distinctionem tradit Vgolin. *de censuris tab. 1. n. 14. §. 1. n. 2.* quam meliùs explicat Sayr. *eod. tract. lib. 4. cap. 16. num. 17. cum duobus seqq.* vbi plenè videri poterit.

Denique aduertere oportet Episcopum, qui inui- 20
tatus accedit pro ordinandis clericis ad aliam diœcesim, debere habere expensas, vt docent Archid. *num. 2.* Turrecr. *num. vlt.* & Bellamer. *in cap. nullus Primas, 9. quæst. 1.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 2. lib. 1. cap. 10. num. 3.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 5. num. 55.* vbi *num. 56.* subdit Episcopos titulares in aliena diœcesi Ordines ministrantes de consensu proprij Episcopi, & eius subditis, debere obtinere expensas.

Et ex eodem Concil. Tridentin. *dict. cap. 5.* suscipiens 21
Ordines à proprio Episcopo, sed in aliena diœcesi, absque licentia Episcopi, in cuius diœcesi Ordines conferuntur, pœnam suspensionis ab execu-

tione Ordinis incurrit; vide Maiol. *de irregul. lib.* 4. *cap.* 21. Suar. *de censur. disput.* 31. *sect.* 1 *num.* 11. Mar. Alter. *eod. tract. tom.* 2. *disputat.* 9. *c.* 4. *ad fin.* Bonacin. *d. disput.* 3. *q.* 1. *puncto* 12. vbi ampliat etiamsi Ordines recipiantur ab Archiepiscopo in diœcesi alicuius sui Episcopi Suffraganei, & procedere ait non solùm in maioribus, sed etiam in minoribus Ordinibus: subditque in fine istam suspensionem non esse Papæ reseruatam, sed Iure communi posse ab Episcopo auferri.

ALLEGATIO VII.

Episcopus dimissorias litteras quibus, & quando concedat?

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur, qui agunt de materia huius allegationis.*
2 *Accedente licentia, & consensu proprij Episcopi, potest alienus non suo subdito Ordines conferre.*
3 *Dimissoriarum usus antiquissimus.*
4 *Dimissorias concedere possunt, qui ad Ordines valent promouere.*
5 *Dimissoria ab Episcopo excommunicato, vel suspenso declarato non sunt valida, possuntque subditi se facere ordinari à viciniori Episcopo.*
6 *Inferiores Prælati dimissorias concedere nequeunt, nisi ex consuetudine legitimè præscripta, aut alio peculiari iure potestatem acquisiuissent eas dandi.*
7 *Abbates, aliique exempti hodiè huiusmodi dimissorias clericis sæcularibus concedere non possunt.*
8 *Ordinarius priuatiuè ad Episcopum habens ius visitandi, & congregandi Synodum, potest dimissorias concedere.*
9 *Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato huiusmodi dimissorias concedere non potest.*
10 *Capitulum Sede vacante nonnisi elapso anno à die obitus Præsulis, potest dimissorias concedere, nisi arctatis beneficiis sub certis pœnis.*
11 *Amplia etiamsi Capitulum haberet territorium districtum ob immemorialem possessionem.*
12 *Vicarius à Capitulo Sede vacante concedens dictas dimissorias non arctata, & ante elapsum annum, quas pœnas incurrat.*
13 *Vicarius Papæ non prohibetur, etiam statim post vacantem Sedem dimissorias impartiri.*
14 *Capitulum Sede vacante ante lapsum anni vacationis Sedis potest obtinenti facultatem à Sede Apostolica de suscipiendo Ordines, cum licentia sui Ordinarij huiusmodi facultatem subordinatam concedere.*
15 *Priuilegium obtinens à Sede Apostolica ad recipiendos Ordines à quolibet Episcopo, non indiget nouis literis dimissorialibus, sed testimonialibus tantum proprij Ordinarij de vita, & moribus.*
16 *Capitulum Sede vacante potest concedere litteras testimoniales, licet concedere nequeat dimissorias.*
17 *Capitulum Sede vacante potest extero Episcopo concedere exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum subditorum, non tamen subditorum vacantis Sedis.*
18 *Regulares Superiores suis monachis dimissorias concedunt.*
19 *Dimissorias cum antiquitus Episcopi dabant, non eum examinabant cui concedebant, at illum Ordinanti examinandum dimittebant.*
20 *Episcopo hodie præcipitur, ne ordinandum dimittat, nisi examinatum, & approbatum.*
21 *Episcopus ex alia legitima causa, quàm ægritudinis, potest dimissoriales litteras subditis concedere ad Ordines apud alienos Episcopos recipiendos.*
22 *Episcopus cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, potest illum iterum examinare.*
23 *Dimissoria semper valent, tum viuente, tum defuncta dante. Declaratur infrà n.* 39.
24 *Dimissoria data à Capitulo Sede vacante per ingressum moderni Episcopi non expirant.*
25 *Episcopus nouus potest per edictum omnes, & quascumque dimissorias à prædecessoribus, siue à Capitulo Sede vacante concessas reuocare.*
26 *Pro dimissoriis ad Ordines recipiendos nihil recipi debet ab Episcopo, eiusue ministris.*
27 *Notarius pro singulis dimissoriis, seu testimonialibus literis decimam partem vnius aurei recipere tantum potest, nisi salarium sit ei constitutum, vel consuetudo adsit nihil accipiendi.*
28 *Notarius post confecta instrumenta, & tradita partibus, potest quod ab ordinatis sponte offertur accipere.*
29 *Episcopus absens à sua diœcesi potest suis subditis dimissorias concedere.*
30 *Absoluere à suspensione eos, qui nullius diœcesis existentes sine litteris dimissoriis ordinati fuerunt, spectat ad Episcopum, ad quem ex Concil. Trid. pertinebit illis dimissorias concedere.*
31 *Dimissoriæ littera à quibus per Regulares obtinenda?*
32 *Nouitius ante professionem an possit cum dimissoriis sui Prælati Regularis ordinari?*
33 *Cuius Episcopi, originisne, an domicilij sit dimissorias nouitiis concedere.*
34 *Vtrum licentia ordinandi suffraganeo concessa expiret per mortem Episcopi concedentis contingentem post descriptionem ordinandorum in matricula. Et an hoc casu res dicatur adhuc integra.*
35 *Delegatio facta personæ prohibitæ Pontificalia exercere, & in tempus ac locum prohibitum, non sortitur effectum.*
36 *Iurisdictio Episcopalis expirat morte Episcopi, & mandatum morte mandantis.*
37 *Sede vacante non licet ordines conferre subditis infra annum,* ex dispositione Trident. sess. 7. de reformat. cap. 10.
38 *Episcopus translatus non potest Pontificalia exercere in Episcopatu, à quo fuit translatus.*
39 *Litteræ dimissoria expeditæ, & subscripta manu Episcopi, ordinandis tradita, & directa Episcopis non impeditis Pontificalia exercere, semper valent, nec expirant morte concedentis.*

DE materia huius allegat. latè agunt Vega *tom.* 2. *de Curis, cap.* 14. §. 8. *n.* 31. Rebuff. *resp.* 2. Fr. Emman. *in sum. p.* 1. *c.* 11. *n.* 2. & *q. Regular. tom.* 1. *q.* 18. *art.* 1. Henriq. *in sum. lib.* 10. *c.* 23. §. 3. *q.* 1. Petr. de Ledesma *in sum. p.* 1. *de sacram. Ordinis, cap.* 8. Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 20. *quæst.* 7. & *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 48. *quæst.* 5. *vers. cæterum,* Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Abbas,* Flores de Mena *var. lib.* 3. *quæst.* 24. *num.* 4. & *n.* 32. Thom. Valasc. *alleg. Iuris tom.* 1. *alleg.* 3. *num.* 6. Campanil. *in diuersorio Iuris Canonici rub.* 9. *cap.* 7. & 8. Piasec. *in praxi noua Episcop. part.* 1. *cap.* 1. *à num.* 11. Molfes. *in sum. Theologiæ moralis, tract.* 2. *cap.* 2. *à n.* 20. Marcel. Vulpe *in praxi iudic. c.* 7. *num.* 11. *cum seqq.* plures ex antiquioribus refert Cened. *ad Decretal. collect.* 105. 1

Etiamsi teneatur Episcopus per seipsum ordinare suos clericos, vt a monet Concil. Trident. *sess.* 23. 2

de

de reformat. c. 3. si tamen fuerit legitimè impeditus, de eius consensu poterit alienus subditis suis Ordines conferre, *cap. Episcopum 9. quæst. 1. & cap. 1. iuncto cap. cùm nullus, de tempor. ordinat. lib. 6.* hic autem consensus literariè præstandus est, vt Felino *in cap. super his, vers. sexta, & vltima conclus. sub num. 23. de accusat.* vbi Innoc. Rebuff. *in praxi benefic. rub. forma dimiss. litterar. num. 34.* Et litteræ, quibus ille continetur, dimissoriæ vocantur à Concilio Trident. *sess. 23. de reformat. c. 10. & sess. 7. de reformat. c. 10.* vbi etiam *Reuerendæ* dicuntur, quo nomine Hispani vtuntur. In his litteris debet causa exprimi rationabilis, quare proprius Episcopus dimittens nolit, aut nequeat dimissum ordinare, *ex c. 1. de tempor. ordin. lib. 6.* Sanchez *in opusculis moral. lib. 7. c. 1. dub. 10. n. 15.* & licet in aliquibus Prouinciis sit consuetudine receptum, vt nulla causa assignetur, ex Rebuff. *in praxi, tit. de litter. dimissor. num. 28.* Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 26. §. sine licentia, vers. oportet.* Gratian. *March. decis. 98. num. 21.* nihilominus tamen hodie videtur hac consuetudine non obstante dispositionem dicti *c. 1.* esse seruandam, cùm Concil. Trid. idem videatur statuere *sess. 7. de reform. c. 11.* ibi, *Facultates de promouendo à quocumque non suffragentur, nisi habentibus legitimam causam, ob quam à propriis Episcopis ordinari non possunt, in litteris exprimendam, & tunc non ordinentur, nisi ab Episcopo à sua diœcesi recedente, aut pro eo Pontificalia exercente, diligenti prænio examine,* &c. Quicquid aliter videatur intelligere Thom. Valasc. *d. alleg. 5. num. 53.*

3 Dimissorialium vsum antiquissimum fuisse non dubitatur, tempore quidem Diui Augustini eas extitisse, atque in vsu fuisse testatur ipsemet *in epistola ad clerum Hipponens. 137. vers. cum istamet causa,* & tempore Concilij Nicæni *in c. 2. distinctione 73.* Et docent Franc. Turrian. *lib. 3. pro epistolis Pontific.* F. Bernardin. Feder. *de antiquo Ecclesiasticarum epistolarum genere,* Cardin. Cæs. Baron. *tom. 2. anno Christi 142. num. 6. & tom. 3. anno Christi 345. n. 162.* Et ne fraus aliqua intercederet, erat enim certa dimissoriarum huiusmodi litterarum forma à Canonibus introducta, *73. distinct. per totam:* quæ ab Episcopis singulis seruanda est, quamuis hodie non eadem præcisè seruetur. Exemplaria nonnulla formandi litteras dimissorias posuimus in formulario nostro in calce huius operis impresso, *form. 11. cum sequentib.* quæ quidem dimissorialium formulæ adeò necessariæ sunt, vt non sufficiat Episcopo promoti cognoscere, esse ordinandum pro idoneo habendum, sed si absque legitima dimissoriarum forma aliquem ad Ordines promoueat, tam ipse, quàm Ordinatus incidunt in pœnas latas contra ordinatores non suum, vel ordinatos absque, seu cum falsis dimissoriis, Cherubin. *ad Constit. 40. Clement. VIII. schol. 1. & 2.* Continebant olim litteræ dimissoriæ causam propter quam non posset proprius Episcopus suos subditos ordinare, *c. 1. de temp. ordin. lib. 6.* quam consuetudinem sapientiores Episcopi etiam nunc seruant.

4 Dimissorias concedere possunt cuncti Episcopi, quos attenta Iuris sanctione, priuilegio, vel consuetudine, ad Ordines valent assumere, ex *gloss. fin. in c. cùm nullus, de tempor. ordinat. in 6.* is enim potest dimissorias concedere, qui & ordinare valet, *c. 1. 62. distinct.* Seraph. *decis. 985. num. 3.* Campan. *rub. 6. c. 3. num. 13. propè finem,* eo quòd potest quis per alium facere, quod per se ipsum exequi non detinetur,

5 *ex reg. potest quis, de regulis Iuris in 6.* † Nisi fuerit excommunicatus, vel suspensus declaratus, tunc enim dimissoriæ ipsius non valerent, sed subditi possent se facere ordinari à viciniori Episcopo: incumbit tamen ipsi onus probandi Episcopum fuisse excommunicatum, vel suspensum, *c. 2. de tempor. ordin. in 6.* Piasec. *d. c. 1. n. 13.*

Inferiores autem Prælati eas nequeunt concedere, nisi à Sede Apost. fuerit eisdem specialis data potestas, ex *d. c. cùm nullus, §. inferiores,* aut nisi aliquo peculiari iure potestatem acquisiuissent eas dandi, per ea, quæ scribit Panorm. *in cap. accedentibus, n. 2. de excess. Prælat.* præsertim ex consuetudine legitimè præscripta, iuxta glos. *verb. inductum, in d. §. inferiores,* resoluunt Capell. Tholos. *decis. 451.* Petr. Gregor. *Syntagm. iuris lib. 40. c. 2. n. 19.* Campanil. *d. rub. 9. c. 8. n. 5.* 6

Exemptis olim licebat huiusmodi dimissorias impartiri, ex *d. c. cùm nullus,* vbi Ioan. Andr. *num. 4.* Anch. *var. de exemptis, sub num. 3.* & Franch. *num. 5.* Hodie tamen Iure nouiori Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. c. 10.* neque ipsi Abbates, neque alij etiam exempti, aut collegia, vel Capitula quæcunque etiam Ecclesiarum Cathedralium, litteras dimissorias clericis sæcularibus, vt ab aliis Ordines suscipiant, concedere valent: vnde Henriques *in summa lib. 10. cap. 22. §. 3.* affirmat personas quaslibet extra Præsulem, etiam habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, contentiosam, & voluntariam, nequire dictam elargiri licentiam, & *in commento lit. T,* attestatur ita Romæ obtinuisse Episcopum Salmantic. de anno 1581. contra Capitulum suæ Ec- 7

clesiæ? † nisi tamen esset Ordinarius priuatiuè ad 8
Episcopum, iusque haberet visitandi, deputandi Vicarium, congregandi Synodum, approbandi ad Confessiones, & exequendi defunctorum voluntates; contra quem non intrare dispositionem Concilij Trid. *sess. 23. c. 10.* defendit Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 2. c. 212.* quem refert & sequitur Campan. *d. cap. 8. num. 4.* Grilenzon. *cons. 142. n. 58. & 30.* nouissimè Ciarlin. *forens. lib. 1. c. 46. num. 19.* & ad hos terminos videntur reducenda latè adducta per Flores *var. q. 24. per totam,* Molfes. *in sum. tr. 2. c. 2. num. 17. & 18. & c. 27. à num. 19.* Tamburin. *de Iure Abbatum tom. 2. disp. 11. q. 50.*

Nec hoc ita absolutè conceptum videtur verum, sed requiritur quod inferiori huiusmodi Prælato territorium separatum cum plena iurisdictione in omnes homines, tam de Clero, quàm de populo fuerit concessum; Episcopusque omne ius, omnemque iurisdictionem, & correctionem, quæ ei competebat, à se penitus abdicauerit, nullumque ius in eis retinuerit, etiam quoad consecrationes, ordinationes, cæterasque Episcopalis officij indigentias, sed eas à quocumque voluerit Episcopo recipiendi, illi tribuerit facultatem per donationes Apostolicis confirmationibus munitas; quo casu posse inferiorem dimissorias concedere, censuit Rota *in nullius, siue Squillacen. iurisdictionis 24. Maij 1616. coram Martino Andrea.* Et nouissimè cùm Patres Ordinis Carthusien. supplicarent sacram Congreg. Eminentissimorum, & Reuerendiss. DD. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regular. præpositorum pro reuocatione cuiusdam Ordinis ab eadem sacra Congreg. emanati, & directi Priori Monasterij S. Stephani de Busco, ne auderet dimissorias concedere ad Ordines subditis sæcularibus eiusdem Monasterij, attento quod decisionibus, & sententiis Rotalibus fuerat iam resolutum, dictum Monasterium habere proprium territorium, & in suos subditos exercere omnimodam iurisdictionem. *Eadem igitur sacra Congr. Eminentissimo Gypsio referente censuit reuocandam, & tollendam esse, prout præsentis decreti virtute reuocatur, & tollitur suspensionem, per quam prædicto Priori Carthusiensi Monasterij S. Stephani de Busco ab eadem sacra Congr. prohibitum fuit sub die 21. Februarij 1631. concedere litteras dimissoriales ad Ordines subditis propriis sæcularibus, Romæ 18. Iunij 1632.* At casu, quo ipse Prælatus

inferior dimissoriales litteras concedere nequit, tenentur ordinandi subditi eidem Prælato Ordines, vel easdem litteras accipere ab Episcopo viciniori, vt in sequenti declaratione. *Sacra Congregatio Concilij censuit licere Episcopis vicinioribus Ordines conferre subditis sæcularibus Abbatum, & aliorum inferiorum, etiam nullius diœcesis, sine consensu, seu litteris testimonialibus eorundem Abbatum, & alterum inferiorum. Romæ die 22. Februarij 1633.*

9 Vicarius generalis Episcopi huiusmodi dimissorias litteras concedere non potest, cùm ad id vicariatus officium non extendatur, nisi de speciali mandato Episcopi, vel ipso Episcopo in remotis agente, d.c. *cùm nullus*, ibi, *officialis*, & in §. *Episcopo*, vbi gloss. verb. *in remotis*, Anton. Cuch. lib. 2. instit. maiorum, tit. 8. n. 110. Mandos. ad reg. 24. Cancel. quæst. 5. num. 9. & 10. Rebuff. in praxi benefic. tit. forma vicariatus, n. 74. Iacob. Sbroz. de officio Vicarij, lib. 2. q. 41. Petr. Gregor. syntagm. iuris lib. 16. cap. 9. post num. 3. Gutier. canonic. lib. 2. c. 17. num. 14. cum seqq. Zerol. in praxi Episcop. part. 2. verb. Vicarius, §. 4. latè Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 5. à num. 7. Sanch. in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 20. num. 40. Azor. instit. p. 2. lib. 3. c. 45. quæst. 7. Vgolin. de officio & potestate Episcopi, c. 4. §. 7. vers. quinto dimissorias, Piasec. in praxi noua Episcop. d. c. 1. num. 13. vers. concedit, Narbona de appellat. à Vicario ad Episcopum, p. 1. n. 197. Campanil. d. c. 8. n. 3. Molfes. in sum. tract. 2. n. 22. Fr. Emman. in sum. tom. 4. c. 61. aliàs 62. num. 4. Venero in examine Episcop. lib. 1. c. 16. num. 11. Stephan Gratian. Marchia decis. 98. à num. 14. me citato in hoc loco Alzed. d. p. 2. c. 5. n. 97. Bonacin. de censur. extra Bull. disp. 3. q. 1. punct. 11. n. 23. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. p. 1. tract. 2. c. 2. quæst. 6. in fine, Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 28. vbi quando Episcopus dicatur agere in remotis? de quo etiam post gloss. verb. in remotis, ad fin. in dict. c. cùm nullus, Petr. Greg. lib. 4. partit. Iuris Canon. tit. 2. c. 4. lit. K, Menoch. de arbitr. casu 222. n. 26. Gutier. dict. lib. 1. c. 17. num. 25. Sanch. dict. dub. 26. num. 42.

10 Capitulo Sede vacante antiquitus libera concedebatur facultas dimissorias illico concedendi, per d. c. *cùm nullus*, quæ nouissimo iure Concil. Trident. sess. de reformat. c. 10 restricta est, vt non nisi elapso anno à die obitus Præsulis numerando, queat dimissorias concedere, præterquam illi, qui alicuius beneficij recepti, vel recipiendi arctatus fuerit, aliàs Capitulum contraueniens Ecclesiastico subiaceat interdicto; & ordinati si in minoribus Ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio clericali, maximè in criminalibus, gaudeant; in maioribus verò ab executione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati sunt ipso iure suspensi. Vide Emman. Sà verb. Ordo, num. 29. Rebuff. in praxi benef. tit. de deuolut. n. 97. Card. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 49. num. 1. Nauarr. cons. 18 & 44. de tempor. ordinat. Sayr. decis. 65. eod. tit. Fr. Emman. in sum. tom. 2. c. 14. concl. 2 Læl. Zecch. de Repub. Eccles. c. 24. vers. non potest. Salzed. ad Bernard. in pract. c. 26. §. sine licentia, vers. poterit tamen Capitulum. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verb. Capitulum, in princip. pag. 73. Petr. de Ledesma in summa, part. 1. de sacram. Ordinis, c. 8. concl. 3. Henriq. lib. 10. c. 22. num. 1. Azor d. part. 2. lib. 3. c. 9. quæst. 5. Suar. tom. 5. de censur. disput. 31. sect. 1. num. 10. Piasec. in praxi noua Episcop. part. 1. c. 1. num. 13. vers. Capitulum. Fornar. de sacram. Ordinis c. 5. §. 4. num. 4. Francisc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. part. 3. cap. 8. num. 47. cum seqq. Rendina in promptuario recept. sentent. tom. 1. tit. 10. à num. 1 Campanil. d. c. 8. num. 5. Bonacina de Sacram. disp. 8. quæst. vnic. puncto 4. n. 22. & dicto puncto 11. num. 14. Filliuc. tract. 41. de benefic. c. 2. n. 44. Homobon. de examine Ecclesiast. tract. 2. c. 2. quæst. 6. prope fin. & tract. 11. in fine resol. 3. Sanch. in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 20. num. 36. Monet. de commutat. vlt. volunt. cap. 10. num. 164. cum multis seqq. Aloys. Ricc. in praxi aurea, resol. 106. & dec. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 185. part. 4. Molfes. in sum. Theologiæ moralis tract. 2. c. 2. n. 26. Cardos. in praxi iudicum, verb. Capitulum, num. 5. Molin. de iustit. tr. 5. disp. 11. num. 4. Flores var. q. 24. num. 4. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 5. num. 11. Quaranta in summa Bullarij, verb. Capitulum Sede vacante, vers. decimò quæro, vbi ampliat
procedere † etiamsi Capitulum haberet territorium 11
distinctum, & exemptum ob immemorialem possessionem, & sint iudices Ordinarij, refert Aloys. Ricc. Neapol. decis. 185. part. 4. & quamuis velint ad primam Tonsuram dimissorias concedere, & nuncupatim, quod non possit dare dimissorias etiam ad primam Tonsuram Capitulum Sede vacante, tenent Maiol. de irregul. lib. 4. c. 3. num. 3. Nicol. Garc. de benefic. part. 5. c. 7. num. 95. Fr. Emman. in sum. tom. 2. c. 14. n. 6. Aloys. Ricc. in praxi aurea, resol. 106. Monet. d. c. 10. n. 173.

Arctatis beneficiis, tam habitis, quàm habendis, posse Capitulum Sede vacante per Vicarium ab eo electum, intra annum litteras dimissorias concedere per Concil. Trid. sess. 7. de reformat. c. 10. ibi, *arctatus non fuerit*, obseruant Salzed d. c. 16. lit. C, vers. poterit. Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verb. Capitulum, in princip. & vers. secundum. Quarant. d. vers. decimò quæro. Garc. de benef. part. 5. c. 7. à n. 96. Molin. d. tract. 5. disp. 11. num. 4. vers. quamuis, Sanch. d. c. 1. dub. 20. num. 37 Monet. de commutat. vlt. volunt. c. 10. num. 180. vbi resoluit, posse huiusmodi Capitulum pro arctatis litteras dimissorias ei concedere, qui habeat Episcopum à quo ratione originis, domicilij, aut alterius beneficij compatibilis ab eo recepti illas posset obtinere.

Arctatos occasione beneficij recepti illos dici, qui obtinent aliquod beneficium requirens seruitium personale, ratione cuius de iure, consuetudine, priuilegio, statuto Ecclesiæ, vel fundatione intra annum tenentur se promoueri facere, asserunt Nicol. Garc. d. part. 5. c. 7. num. 98. Vgol. de potest. Episcop. cap. 26. §. 20. num. 5. vers. & primò. Aloys. Ricc. in praxi aurea, resol. 98. exemplificantes in eo qui obtinet parochialem Ecclesiam, quòd sit arctatus ad Sacerdotium intra annum, & in eo qui obtinet Canonicatum ad Ordinem illi annexum, & in aliquibus beneficiis, seu capellaniis requirentibus ex institutione seruitium personale, seu aliquem Ordinem, latè Monet. d. cap. 10. num. 166. cum multis seqq. vbi cum Garc. & Vgolin. citatis locis, idem eadem ratione dicendum putat, vbi Ordo suscipiendus beneficio est ita annexus, vt tempore prouisionis in eo constitutus esse debeat, qui beneficium obtinet, sed impetrans dispensatus fuit, vt hoc non obstante huiusmodi beneficium posset obtinere, vel vbi in litteris continerentur illa, *non obstantibus, &c. per quæ effectus gratiæ nostræ impediri valeat quomodolibet, vel differri*, aut similia.

Arctatos occasione beneficij recipiendi illos dici, qui habent ius, seu sunt vocati ad aliquod beneficium vacans, seu capellaniam, quod tamen requirit actu certum Ordinem, quo illi carent: vel illos dici, qui cùm sint ordinati prima Tonsura, sunt præsentati ad beneficia maiorem Ordinem actu requirentia, attestantur Aloys. Ricc. d. resolut. 98. Monet. d. c. 10. num. 173. & 176. Nicol. Garc. d. c. 7. à num. 99. obseruantes etiam electum in concursu ad beneficium Curatum, cuius collatio facienda est à Papa, non posse interim dici arctatum, tam occasione beneficij recepti, quàm recipiendi, necnon minimè dici arctatum occasione beneficij recipiendi illum, cui aliquis vult

resigna

resignare aliquod beneficium requirens actu Ordinem, quo ille caret.

12 Vicarius autem à Capitulo deputatus concedens prædictas dimissorias non arctato, & ante elapsum annum, si fuerit impetrans promotus ad Ordines vigore dictarum litterarum, vltra pœnas eodem Capitulo supra relatas imponendas, expressasque *in d. c. cùm nullus*, ab officio, & beneficio per annum est iure suspensus, vt habetur in Concilio Trident. *sess.* 23. *c.* 10. etiamsi is, qui concessit, vsus non fuerit, provt refert decisum Nicol. Garcia *in addit. ad d. cap.* 7. *n.* 91. sed post annum non impeditur, vt demonstrant aperta verba eiusdem Concil. *sess.* 7. *de reformat. capite* 10.

13 Vicarius tamen Papæ ab hac resolutione excipitur, qui non prohibetur etiam statim post vacantem Sedem dictas dimissorias impartiri, eo quòd Concil. minimè restringit iurisdictionem Sedis Apost. quamuis vacantis. Maiol. *de irregul. lib.* 4. *c.* 6. Henriquez *lib.* 10. *c.* 22. §. 3. Campanil. *d. c.* 8. *n.* 6. Salzed. *d. c.* 26. *lit. C, vers. poterit*; & nuncupatim de his Vicariis Papæ in Vrbe, ac de Vicariis Episcoporum deputatis per Papam, quos Apostolicos vocamus, resoluunt Mandos. *ad reg.* 24. *Cancel. cap.* 3. *de malè promotis, q.* 6. *numer.* 13. Iacob. de Graff. *in aur. decision. part.* 2. *lib.* 3. *c.* 13. *de cleric. circa Ordines*, quos refert, & sequitur Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccles. cap.* 7. *num.* 15.

14 Capitulum Sede vacante, ante lapsum anni vacationis Sedis, obtinenti facultatem à Sede Apost. ad suscipiendos Ordines cum licentia sui Ordinarij, potest huiusmodi facultatem subordinatam concedere: ita Nauar. *cons.* 19. *de tempor. ordinat.* quem refert Piasec. *in praxi noua Episcop. dict. c.* 1. *numer.* 13. *vers. capitulum*, me citato *in hoc loco*, nouissimè doctus Diana *moral. resol. part.* 5. *tract.* 10. *resol.* 46 *vers. tertiò.* Sanch. *in opuscul. moral. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 26. vbi resoluit Capitulum Sede vacante ante annum elapsum posse licentiam concedere alicui Episcopo, vt in ea diœcesi ad Ordines promoueat alienos habentes dimissorias proprij Episcopi, aut sui Prælati Regularis, vel personas eiusdem diœcesis habentes dimissorias Episcopi mortui, vel Nuncij Apostol. vt à quocumque Antistite ordinentur.

15 Qui enim à Sede Apost. priuilegium obtinuit ad suscipiendos Ordines à quolibet Episcopo, non indiget nouis litteris dimissoriis; indiget verò testimonialibus proprij Ordinarij de vita, & moribus, Bonacin. *de Sacram. disp.* 8. *quæst. vnica, puncto* 4. *num.* 27. Ciarlin. *controu. forens. lib.* 1. *c.* 46. *numer.* 23. Alioquin si ad Ordines sine litteris testimonialibus proprij Ordinarij promoueatur, remanet suspensus ab executione susceptorum Ordinum, & ordinans incurrit suspensionem à Collatione Ordinum per annum, vt patet ex Concil. Trid. *sess.* 23. *de reform. c.* 8. *ad finem*, tenent Henriq. *lib.* 14. *c.* 28. *num.* 2. Tolet. *lib.* 1. *c.* 49. *num.* 4. Fornat. *de Ordine, c.* 4. *num.* 3. Quaranta *verb. Ordo, vers. suspensionis pœnam.* Rectissimè agunt supremi Pontifices, cùm in Breuibus appellatis, *extra tempora*, aliisque, *in temporibus* nominatis, mandant clausulam apponi, *& de licentia sui Ordinarij*; quæ multos retinet à susceptione Ordinum, aufertque abusus complures: etenim imperiti, infames, aliáve ex causa inhabiles, non valentes à propriis locorum Ordinariis Ordines suscipere, externas petunt regiones, Ordinesque fraudulenter extorquent ab alienis Episcopis, nescientibus quanta sit in hominibus peruersitas: illi verò, qui facultatem obtinent in Curia recipiendi Ordines à quocumque Antistite, per Breue, addita clausula, *absque literis dimissorialibus sui Ordinarij*, attentè videant quibus causis in suis supplicationibus relatis prædictam licentiam impetrant, quia in gratiis & priuilegiis omnis causa præsumitur impulsiua, ex Franch. *in c. decet, n.* 3. *de regulis iuris in* 6. Tiraq. *in tract. cessante causa, lim.* 1. *n.* 81. quos refert Campanil. *d. rub.* 9. *c.* 7. *num.* 6. vbi *n.* 5. resoluit, quod si postea esset causa, qua adductus Papa licentiam elargitus est suscipiendi Ordines à quocumque sine dimissoriis proprij Episcopi, non propterea censenda est reuocata prædicta facultas, vt nequeat amplius impetrans ea vti, seque promoueri facere à quo maluerit.

Obserua tamen, Capitulum Sede vacante, siue Vicarium, qui eius vices gerit, posse intra annum concedere litteras commendatitias, siue testimoniales, licèt concedere nequeat dimissorias; nam litteræ testimoniales non sunt dimissoriæ. Ita Nauar. *conf.* 27. *de temper. ordinat.* quem citat Bonacina *de Sacr. disp.* 8. *q. vnic. puncto* 4. *num.* 24. Læl. Zech. *d. c.* 24. *num.* 11. *vers. non potest concedere.* Thom. Valasc. *dict. alleg.* 5. *num.* 15. Marc. Anton. Genuens. *in praxi Neapol. c.* 87. *numer.* 15. *vers. Capitulum.* Quarant. *verb. Capitulum, q.* 20. *vers. tertiò limita*, Tiber. *de instruct. ad Ordin. c.* 7. *quæst.* 51. *vers. his autem*, me citato *in hoc loco* Ciarlin. *controu. forens. lib.* 1. *c.* 46. *num.* 12. Et potest etiam idoneitatis testimonium facere, Nauar. *cons.* 17. *eod. tit.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ; verb. Capitulum* 5. Molfes. *d. tract.* 2. *c.* 2. *num.* 29. Molin. *d. tract.* 5. *disp.* 11. *num.* 4. *vers. quamuis.* Bonacin. *d. puncto* 11. *num.* 24. Monet. *de commutat. vltim. volunt. c.* 10. *num.* 182. vbi refert modernum Curiæ Rom. stylum habere, vt Sede Episcopali vacante, ipsæ quoque testimoniales dentur ab Ordinario viciniore. 16

Item potest intra annum Episcopo extero concedere exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum subditorum in vacantia Sedis post annum; Henriq. *lib.* 10. *de sacram. Ordinis, c.* 22. §. 1. Quaranta *verb. Capitulum Sede vacante, q.* 51. Genuens. *in praxi Archiep. Neap. c.* 87. *num.* 13. Piasec. *in d. praxi noua Episcop. d. c.* 1. *n.* 13. *vers. Capitulum*, Fornar. *de Ordine c.* 5. § 4. *in* 4. *notab.* Molfes. *in sum. Theologia moralis, tract.* 2. *c.* 2. *n.* 28. 17

Dimissorias etiam concedunt Regulares Superiores suis Monachis, provt infrà ostendo *num.* 31. iuxta modum, & formam traditam à S. D. Clemente VIII. in hac Ordinatione, quæ sequitur: *De mandato S. D. N. Clementis diuina prouidentia Papæ VIII. tenore præsentium mandatur omnibus, & singulis quorumcunque Regularium superioribus, vt de cætero obseruent, & obseruari faciant ea, quæ in Decreto sacræ Congreg. Concilij Trident. continentur, cuius tenor est talis. Congregatio Concilij censuit superiores regulares posse suo subdito item regulari, qui præditus qualitatibus requisitis Ordines suscipere voluerit, litteras dimissorias concedere, ad Episcopum tamen Diœcesanum, nempe illius monasterij, in cuius familia ab iis ad quos pertinet, is Regularis positus fuerit; & si Diœcesanus ab fuerit, vel non esset habiturus ordinationes, ad quemcunque alium Episcopum, dum tamen ab eo Episcopo, qui Ordines contulerit, examinetur quoad doctrinam, & dum ipsi Regulares non distulerint de industria concessionem dimissoriarum in id tempus, quo Episcopus Diœcesanus vel absuturus, vel nullas habiturus ordinationes esset. Verum cum à superioribus Regularibus Episcopo Diœcesano absente, vel ordinationes non habente, litteræ dimissoria dabuntur, in eis vtique huiusmodi causam absentiæ Diœcesani Episcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam esse, quod qui non fecerint, officij, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis actiuæ, & passiuæ priuationis, ac aliàs arbitrio eiusdem S. D. N. Papæ reseruatas pœnas incurrent. In quorum, &c. Dat. Romæ die* 15. *Martij an.* 1596. referunt Lauret. de Franchis *in controuers. inter Episcop. & Regul. pag.* 71. Lezana 18

in sum. quæst. Regul. cap. 14. num. 18. Marcel. Vulpe in dict. sua praxi iudic. c. 7. n. 11. Nald. in sum. verb. Ordo, n. 16. Antonin. Diana moral. res. tom. 1. tr. 16. aliàs 3. miscell. res. 15. per tot. Et aduertit Iul. Cæsar Madius de sacris Ordinib. c. 10. n. 8. ad ordinationem Regularium sufficere, si in litteris dimissoriis Prælatus Religionis, siue Conuentus testetur de absentia Diœcesani, vel quod nolit habere ordinationes, vt possit ab alio Episcopo ordinari, nec esse necessarium habere hac de re ex Curia Episcopali instrumentum, vel fidem authenticam, Piasec. in praxi noua Episcop. p. 1. c. 1. n. 14. Campanil. in diuersorio Iuris Canonici, rub. 12. c. 13. n. 57. Vgolin. de potestate Episcopi, c. 26. §. 20. num. 8. Capuccin. in addit. ad compend. verb. Ordines sacri, §. in fine. Miranda in manual. Prælat. q. 28. art. 2. tom. 1. Molfes. in sum. Theologiæ moralis, tract. 2. cap. 2. num. 23.

19 Has autem dimissorias, cùm Episcopi antiquitus dabant, non eum examinabant, cui concedebant, at illum Ordinario examinandum dimittebant, vt colligitur ex text. in c. Sanctissime, 37. dist. Postea verò in Conc. III. Carthaginensi, sancitum fuit ne Episcopus ordinandum dimittat, nisi examinatum, & approbatum, cuiusque decretum innouauit, confirmauitque Concil. Trid sess. 14. de reform. c. 3. & sess. 23. de
20 reform. c. 3. † præcipiens Episcopis, vt per semetipsos Ordines conferant; quod si ægritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter quàm iam probatos, & examinatos ad alium Episcopum ordinandos dimittant, de quo Zerola in praxi Episcop. p. 1. verb. dimissoria, §. 10. vers. secundum, Petr. Ledesma in sum. part. 1. de sacram. Ordinis, c. 5. concl. 10. Thom. Valasc. allegat. Iuris tom. 1. alleg. 5. num. 1. Piasec. in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 1. num. 12. Et licèt Concilium d. sess. 23. c. 3. videatur dicere Episcopo tantùm ægritudine impedito licere litteras dimissoriales subditis concedere ad Ordines apud alienos Episcopos recipiendos, tamen hoc ei liceret, quando alia legitima causa, quàm ægritudinis, impeditus fuerit, vt decisum referunt Armendar. in addition. ad recopilat. legum Nauar. ad libro 1. titul. 18. leg. 7. de Episcopis, in declarat. num. 42. Vgolin. dict. §. 20. num. 11.

21 Concedendæ sunt igitur dimissoriæ ex iusta causa, & priùs illo examinato, qui petit dimitti: non vtique tutus erit in conscientia Antistes ille, qui suum subditum non examinatum, aut nullo præcedente scrutinio dimisisset, si ille postea reperiretur inhabilis, maléque promotus, quamuis in litteris adiecisset clausulam, qua Ordinatoris conscientiam onerasset, vt adnotarunt, & iustè quidem, Vinald. p. 3. sui candelabri, c. 8. num. 12. Maiol. de irregul. lib. 4. c. 5. num. 4. Quare in concedendis litteris dimissorialis quatuor seruanda sunt, & maximè attendenda requisita. Primò legitimum examen, & approbatio, ex Trid. iuxta ea quæ dixi suprà n. 19. & 20. Secundò, vt in illis addatur causa ob quam proprius Episcopus per se ipsum Ordines conferre nequit, ex iis, quæ adduxi suprà n. 2. Tertiò exprimendi sunt Ordines, ad quos suscipiendos Episcopus litteras dimissorias concedit. Quartò exprimendum est, an Episcopus intendat dare facultatem generalem recipiendi Ordines à quocumque Episcopo: nam si facultatem specialem tantùm recipiendi Ordines à tali Episcopo concedat, non possunt Ordines ab alio suscipi, alioquin pœna suspensionis incurritur. Ita aduertit Bonacin. d. punct. 11. n. 25.

22 Dubium ex dictis oritur, possit-ne Præsul ille, qui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, iterum examinare dimissum? In primis Iure communi attento negatiuè est respondendum cum gloss. vltim. cap. Episcope, 9. quæst. 2. quam ibi sequuntur Præpos. num. 3. & Gemin. num. 2. admittit Molfes. in summa Theologiæ moralis, tract. 2. c. 2. num. 21. post med. vbi refert Sixtum V. audita sententia Congregat. declarasse, quod si Episcopus litteras dimissorias concedens subditum examinauit, & in litteris dimissorialibus hoc affirmauerit, non tenetur Episcopus ad quem ordinandus mittitur, illum examinare, nec inquirere super idoneitate, & litteratura. Verùm attentè considerato nouissimo Concil. Tridentr. decreto sess. 7. de reform. c. 11. credo ordinantem Episcopum tutiùs agere, si eundem denuò examini subiiceret, propter expressa verba dicti decreti disponentia ne ab extraneo quis ordinetur, nisi diligenti præuio examine; cui subsequitur alter canon sess. 23. cap. 3. & iubet nemini non examinato concedendas esse dimissorias, ex quibus ita iunctim consideratis liquet ab vtroque debere examinari ordinandum, & in propriis terminis tenent Fr. Emman. in sum. tom. 4. cap. 62. num. 5. Laur. de Franchia dicto loco, vers. 13. Piasec. in praxi noua Episcop. p. 1. n. 12. pag. 29. Campan. in diuersorio Iuris Canon. rub. 9. cap. 8. n. 31. vers. sed ne, Bonacina d. punct. 4. n. 33. Iul. Cæsar Madius de sacris Ordin. c. 4. n. 2. me citato in hoc loco Alzed. d. p. 2. c. 5. n. 72.

Dimissorias autem istas semper valere, tum vi- 23
uente, tum defuncto dante, resoluunt Zabar. communiter receptus in Clem. fin. post num. 9. quæst. 5. de elect. vbi Imola num. 3. & Bonif. num. 43. Villadieg. de legat. q. 16. n. 25. Bonac. d. p. 11. num. 26. Nau. in c. placuit, num. 54. & 163 de pœnit. dist. 6. & cons. 5. de rescript. in nouis Zerola in praxi Episcop. p. 1. verb. dimissoria, §. 9. Rebuff. in forma litter. dimissor. num. 43. Perez l. 2. tit. 2. lib. 2. ordin. & l. 6. tit. 12. lib. 3. Piasec. in praxi noua Episc. d. c. 1. num. 14. in fine, Pauin. de potestate Capituli Sede vacante, p. 1. n. 9. fol. 18. Laurent. de Franchis d. loco, vers. ad 12. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 22. §. fin. Gutier. practic. lib. 3. quæst. 75. num. 5. & canon. lib. 2. cap. 17. à num. 14. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 5. n. 4. Stephan. Gratian. March. decis. 98. n. 20. Alzed. d. cap. 5. num. 48. Fr. Emman. quæst. regular. tom. 1. q. 9. art. 1. Salxed. ad Bernard. in practic. cap. 26. vers. postquam, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 12. n. 36. Vgolin. d. c. 26. §. 20. num. 9. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. tract. 2. c. 1. q. 7. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta part. 2. lib. 7. c. 8. n. 26. † Etiamsi 24
à Capitulo Sede vacante datæ fuissent, quia per ingressum moderni Episcopi non expirant. Ita Quaranta in summa Bullarij, verb. Capitulum Sede vacante, vers. secundò dubitatur, Petr. de Ledesma in sum. p. 2. de sacram. Ordinis, cap. 8. concl. 4. Molina de iustitia tract. 5. disp. 11. num. 4. Gonzal. d. glos. 12. n. 37. Monet. de commutat. vltim. volunt. cap. 10. num. 179. Bonacina d. puncto 10. num. 27. Fagundez d. num. 16. Thom. Valasc. d. alleg. 5. num. 13. Marcel. Vulpe d. c. 7. n. 13. & me citato in hoc loco, Alzed. d. part. 1. cap. 5. num. 95. Gutier. Canon. lib. 2. c. 17. num. 22. † vbi consulit Or- 25
dinatoribus, vt si tempore præsentationis dictarum litterarum coram eis, sciuerint nouum Prælatum, atque successorem possessionem eiusdem Episcopatus cœpisse, vel in Episcopatu adesse, illas non admittant, nisi reualidatæ, vel nouiter à successore concessæ productæ fuerint, vel ab eius officiali ad id speciale mandatum habente: à nouo enim Antistite reuocari possunt per edictum omnes, & quæcumque dimissoriæ à prædecessoribus Præsulibus, siue Capitulo Sede vacante concessæ, quæ nondum sortitæ fuerunt effectum, prout resoluit Rebuff. in praxi, rub. de forma liter. dimiss. num. 44. & intelligunt iusta subsistente causa, Campanil. d. rub. 9. c. 8. & Gutier. d. lib. 2. c. 27. n. 10.

Pro litteris dimissoriis ad Ordines recipiendos 26
nihil recipi debere ab Episcopo, eiusve ministris,

dispo

disponit Concil. Trid. *sess. 21. de reform. c. 1.* & deci-
sum refert Armendar. *in addit. ad recop. legum Nauar-
re, in l. 1. tit. 18. lib. 7. de Episcopis, in declarat. n. 35.*
27 *in resp. dub. 3.* † Notarius verò pro singulis dimis-
sorijs, seu testimonialibus decimam partem vnius
aurei recipere tantum potest, nisi salarium sit ei con-
stitutum, vel consuetudo adsit nihil accipiendi, vt
habetur *in dict. cap. 2.* & copiosè P. Suar. *de Religione
lib. 4. de simonia, c. 35. n. 9 cum sequentibus*, Nauar.
in man. c. 23. n. 102 Vgolin. *in tract. de simonia, tab. 1.
c. 41. §. 5.* Sbroz. *de officio vicarij lib. 2. quæst. 42.* Ho-
mobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico, p. 2. tr. 11.
c. 6. quæst. 11. resol. 4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pæ-
nit. lib. 25. n. 200.* Zerol. *in praxi Episcop. n. 1. verb. di-
missoriæ, §. 7. pag. 112.* Less. *de Iustitia lib. 2. c. 35. dub.
10.* Piasec. *in praxi noua Episc. p. 1. c. 1. num. 55.* Cened.
28 *ad Decret. collect. 177. num. 1.* vbi etiam addit, † licet
dubias, post confecta instrumenta, & tradita parti-
bus, posse Notarium quod ab ordinatis spontè offer-
tur recipere, de quo Marien. *in dialogo Relatoris, p. 3.
c. 25. n. 5.* Perez *l. 1. glos. 1. post med. tit. 9. lib. 2. Ordin.*
Sanch. *de Matr. lib. 8. disp. 35. n. 14.* Homob. *d. c. 6.
q. 12. resol. 2. in fine.*

29 Vnum adderem quotidianum, & in praxi vtile,
quod Episcopus absens à sua Diœcesi potest dare
literas dimissorias; si absentes subditi eas petierint,
vt ordinari possint ab alio: potest etiam illorum
examen demandare Episcopo loci, in quo degunt, si
propter absentiam valdè eis incommodum vuluerit
examini illos ibi subijcere: ita decisum refert Ar-
mendar. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 18.
l. 7. de Episcopis, num. 59.* Concessio enim dimissoria-
lium est voluntariæ iurisdictionis, & ideo possunt
extra diœcesim, & in alieno territorio concedi, vt
multis probat Stephan. Gratian. *Marchia decis. 98.
per tot.* quem refert Camil. Borrel. *in sum. decis.
tom. 1. tit. 6. n. 43.*

30 De absolutione suspensionis contractæ suscipien-
do Ordines absque litteris dimissorijs, dixi *allegat.
seq. num. 24.* Nota quod absoluere à suspensione eos,
qui nullius Diœcesis existentes sine litteris dimisso-
rijs ordinari fuerunt, spectat ad Episcopum, ad
quem ex Concilio Tridentino pertinebat illis dimis-
sorias concedere, vt refert decisum Annendar. *d. loco,
num. 61.*

31 Patentes litteræ dimissoriæ, siue commendaritiæ,
quibus Regulares ordinandi sunt, esse debent suo-
rum Prælatorum Ordinariorum, non verò Episcopi
Diœcesani; Concilium enim *sess. 23. cap. 8.* quatenus
dicit quod *nullus etiam cuiusuis generalis, aut specialis
rescripti, vel priuilegij prætextu ordinetur; etiam statutis
temporibus, nisi eius probitas, ac mores Ordinarij sui te-
stimonio commendentur*; intelligendum est de Gene-
ralibus, & prouincialibus, seu etiam inferioribus præ-
latis Regularibus; quia negari non potest, quoad
hoc Prælatos esse Ordinarios, qui suorum subdito-
rum probitatem, vitam, & mores plenè cognoscunt,
& de illis attestari possunt; iuxta dispositionem
Concilij *dicto loco*, refert me citato *in hoc loco*, Ciat-
lin. *controuers. forens. lib. 1 cap. 46. num. 21.* non verò
Episcoporum Diœcesani, qui nec respectu Regula-
rium Ordinarij dici possunt, nec de illorum vita, &
moribus testimonia ferre queunt; confirmatur de-
inde ex alio Concilij loco *d. sess. 23. cap. 10* argu-
mento deducto à contrario sensu, vbi Abbates, & alij
quicumque Prælati, quamvis exempti, prohibentur
litteras prædictas dimissorias concedere aliquibus
clericis sæcularibus, vt ab alijs ordinentur: ergo cum
proprijs subditis Regularibus non id ipsum facere
prohibentur, de quo vide Fr. Ludou. Miranda *in man.
Prælator. tom. 1. q. 18. a. 2.* Molfes. *in sum. Theologiæ*
32 *moralis, tr. 2. c. 2. à n. 23.* Et peculiaris declaratio su-
per hoc edita fuit à Clemente VIII. concessa ad in-
stantiam Regij monasterij de Alcobaca Regni Por-
tugaliæ, & incip. *Vt ea quæ. Dat. Romæ apud Sanctum
Petrum, 9. Martij anno 1592. Pontificatus sui an. 1.*
vbi inter alia præcipitur, vt litteræ dimissoriæ Ab-
batis prædicti monasterij à quibuscumque locorum
Ordinarijs recipiantur, & admittantur: refert Mi-
randa *in manuali Prælatorum, tom. 1. q. 39. art. 3.* vbi
art. 4. asserit per Concil. Trident. *sess. 23. c. 12.* huius-
modi Regulares licèt habeant patentes litteras di-
missorias à proprijs Prælatis, bene posse ab Episco-
pis nihilominus de Grammatica, & sufficientia exa-
minari, additque quod quamvis post d. Concilij de-
cretum aliqua fuerint edita priuilegia Regularibus
concessa, ordinari vt possint nullo præuio Episco-
porum examine, vt dicitur concessisse olim Gregor.
XIII. pro Religiosis Societatis Iesu, huiusmodi ta-
men priuilegium, & omnia alia, si quæ sunt, post-
modum fuerunt reuocata per nouam Constit. quam
fecit Sixtus V. contra clericos malè promotos, ind
citato refert Alzed. *d. p. 2. c. 5. n. 93.*

Regularis igitur qui ab Episcopo ordinari desi-
derat, afferre debet litteras dimissorias à suo Supe-
riore de ordine suscipiendo, quo eorum quispiam
initiandus est: quæ litteræ ne vetustiores sint, duo-
bus, tribusve mensibus à die factæ ordinationis com-
putandæ obtinendæ sunt, nisi ob absentiam Supe-
rioris, aliamve causam eas longiori tempore datas,
renouatasve accipi, probarive debere censuerimus;
testimonium etiam scriptum à Superiore suo, qui
ostendat eum vita & moribus præditum esse, qui
dignus sit vt illi Ordini adscribatur, quo is initiari
vult; sit verò hoc testimonium non antiquius duo-
bus mensibus, si verò diutius à monasterio abfuerit,
hoc testatum afferat à Superiore monasterij, in quo
proximè commoratus est. Testificationem item de
Ordine, qui proximè præcedit, iam suscepto. Si verò
statutum tempus præscriptum à Concilio Trident.
quod interiectum esse debet inter susceptionem
vnius, & alterius Ordinis, nondum expletum est,
tunc à suo Superiore scriptum afferat, quo testatum
fiat, vtile, ac necessarium Ecclesiæ suæ, monasteriové
esse secum dispensari super eo interstitio: item in
Religione cum laude versatum esse, loco tituli affe-
rat testificationem præstitæ, ritéque emissæ profes-
sionis regularis, & exercitationem frequentem fun-
ctionum illius Ordinis, quem proximè suscepit. Ita
nouissimè Laurent. de Franchis *in controu. inter Epis-
cop. & Regular pag. 84. vers. ad primum.* Et latè de in-
terstitijs respectu Religiosorum per Episcopum dis-
pensandis, egimus infrà *alleg. 18. n. 10.*

Vtrùm autem nouitius ante professionem possit
cum huiusmodi dimissorijs sui Prælati Regularis ad
Ordines promoueri? Sermo non est de promotio-
ne ad sacros Ordines, quia illos recipere ante emis-
sam professionem nouitiis interdicitur sub varijs pœ-
nis à Pio V. *in sua Constit.* incip. *Romanus Pontifex
sacrorum, de an. 1568.* sed de Ordinibus minoribus
qui nullo iure eis prohibentur, secundum Fr. Ema-
nuel. *quæst. Regul. tom. 1. q. 13. art. 4. in fine*, Suarez *de
censur. disp. 30. sect. 15. n. 13. & tom. 3. de Relig. lib. 5.
c. 19. num. 17.* Lezana *in sum. quæst. Regul. c. 14. n. 61*
Sanch. *in præcepta Decal. tom. 2. lib. 9. c. 10. n. 19* Bar-
thol. de Vecchis *in praxi de admittendis nouitiis ad
statum Religionis, disp. 11. dub. 8. n. 1.* ad quos susci-
piendos non egere licentia; aut litteris dimissorijs
Prælatos Regulares, sed Episcopos, tenent Iacob. de
Graff. *in opere d. decis. aur. lib. 1 c. 7. n. 69.* Fr. Emmanuel
quæst. Regul. tom. 1. q. 21 art. 11. Vgolin. *de officio Epis-
copi p. 1. c. 35. n. 1.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 21
q. 10.* Nald. *in sum. verb. Nouitij*, Miranda *in man.
Prælat. tom. 2. quæst. 34. art. 16.* Coriolan. *de casibus*

reser-

reseru.p.1.sect.9.art.18.in 2.edit. Aloys. Bariola *in suis aphorism verb. Nouitij,* §.15. Homob. *de casibus reseru. p.1. c.11. vers. quo etiam fit, & p.3.c.11. in 1. except. vers. non incurrit verò.* Diana *moral. resol. p.3. tract.2. resol.4. & p.4. tr.4. resol.3.* Quicquid dicat Barthol. de Vecchis *d. tract. disp.9. dub.26.* Peregr. *in addit. ad constit. sui Ordinis, p.3. q.8.* Poterit tamen Prælatus Regularis concedere nouitio dimissorias, si Religio priuilegium haberet mittendi suos subditos ad quoscumque Episcopos, vt ordinentur; nam nomine subditorum in fauorabilibus venirent etiam Nouitij, qui gaudent professorum priuilegiis, Suar. *tom.3. de Relig. lib.5. cap.16. n.17.* Sanch. *d. tom.2. lib.6. c.10. n.22. in fine,* Bapt. Tiber. *in instr. Ordin. c.7. q.50.* Barth. de Vecchis *d. dub.8. n.3.* Ascan. Tambur. *d. tom.2. disp.2. q.27. n.1.* Diana *p.3. tr.2. de dub. Regul. res.7. & tr.4. res.4. §.4.*

33 In casu autem, quo Prælato Regulari non competit dimissorias nouitio concedere, cuius id muneris erit, an Episcopi habitationis, an originis? Pertinere ad Episcopum habitationis, seu loci in quo manet nouitius, tenent Cuch. *lib.3. instit. maior. tit.1. de regular. n.94.* Sanch. *d. lib.6. cap.10. n.21.* Homobon. *consult. moral. p.4. resp.99. vol.1.* & alij, quos sequor *sup. alleg.4. n.63.* Quamuis id munus spectare ad Episcopum originis tradant Henriq. *de Ordine c.23. n.3. in com. lit. F,* Suar. *tom.2. de Relig. lib.2. c.12. n.9. & tom.3. lib.5. cap.16. num.17.* & Barthol. de Vecchis *d. disp.11. dub.8. n.2.*

34 Cùm die 9. Februarij currentis anni 1649. hic Romæ coram sanctissimo D.N. D. Innocentio Papa, & aliquibus Eminentissimis DD. S.R.E. Cardinalibus, & aliis Prælatis, ac Reuerend. Patribus, tremendum, sed tamen mihi optatissimum examen subiissem, vltimo loco Eminentissimus D. Cardin. de Lugo, eminentis virtutis & scientiæ magister, me interrogare voluit de sequenti dubio. Quidam Episcopus dum viueret, licentiam concessit Episcopo titulari, qui in eius Episcopatu suffraganei sui vices gerebat, ordinandi aliquos sibi subditos, qui iam examinati, & approbati in matricula descripti reperiebantur; sed antequam dies ordinationis aduenisset, Episcopus, qui licentiam concesserat, è viuis discessit, & Capitulum illico Sedis Episcopalis vacationem publicauit? quæsiuit à me, an Suffraganeus ille possit dicta licentia à mortuo Episcopo sibi concessa, post dictam Sedis vacationem vti, & illius virtute in matricula descriptos in ea diœcesi ordinare, non obstante decreto Concilij Trid. *sess.7. de reform. cap.10.*

35 In quo dubio respondi licentiam ordinandi prædictos in matricula descriptos expirasse morte Episcopi concedentis, multis, sed his potissimùm fundamentis. Primò, quia huiusmodi licentia & mandatum, quamuis dici possit perfecta respectu Suffraganei, vt viuente delegante ea vti valeat, nihilominus respectu ordinandorum est imperfecta, cum ea vti non possint post ipsius delegantis mortem, nulla habita in scriptis expeditione dum viueret; & quatenus mandatum in scriptis, & cum subscriptione Episcopi expediretur, adhuc non suffragaret post eius mortem, tū quia dirigitur nominatim personæ prohibitæ Sede vacante Pontificalia exercere, & sic non potest transire in tempus prohibitum: tum etiam, quia dirigitur in locum similiter in quo prohibetur sine Capituli Sedis vacantis licentia eadem Pontificalia exercere; tum denique, quia mens & intentio Episcopi mortui fuit, vt suffraganeus tanquam talis, & vti vices gerens in suo Episcopatu subditos illos ordinaret, Pontificalia exercendo, vt solebat, quæ tamen facultas suffraganeatus expirat pro tempore Sedis vacantis, vt colligitur ex quadam declaratione sacræ Cong. Concilij in vna Vilnen. 22. Februarij 1612. in qua fuit decisum, suffraganeum datum Episcopo Vilnen. cum facultate exercendi Pontificalia officia in diœcesi & ciuitate Vilnen. de expresso consensu & licentia moderni, & pro tempore existentis Episcopi, non posse eadem Pontificalia exercere, vt exercuit viuente Episcopo, post illius mortem, Capitulo etiam non contradicente.

Secundò, quia totalis iurisdictio, & potestas Episcopo concessa per illius mortem expirat, itaut omnes officiales ab illo electi amplius illa exercere non valeant, cum tota in Capitulum transfusa sit, & ab eo exinde dependeat: vnde sequitur quod non licet Episcopo dum viuit actum aliquem iurisdictionalem delegare, vel ordinariam potestatem concedere personæ, quæ illam exercere valeat post eius obitum; quia concessio fit in tempus, quo illam non habet, tum quia redundaret in præiudicium transfundendæ iurisdictionis in Capitulum Sede vacante. 36

Tertiò, quia aliàs si liceret Episcopo dum viuit alicui licentiam concedere exercendi Pontificalia, & Ordines celebrandi in sua diœcesi, quæ duraret post eius obitum, vtique hoc esset ex diametro contrauenire dispositioni *Conc. Trid. d. c.10.* quod prohibet infrà annum à die vacationis Ordines conferre subditis, qui beneficij Ecclesiastici recepti, vel recipiendi occasione arctati non fuerint. 37

Quartò, quia sicut Episcopus, qui translatus est ad alium Episcopatum, aut suo renunciauit, non potest in eo à quo fuit translatus, vel in eo, cui renunciauit, amplius Ordines conferre, aut Pontificalia exercere, *cap.1. de ordin. ab Episcop. qui Episcop. renunc.* Abb. *ibi n.3.* Fusc. *de visitat. lib.1. c.28. n.10.* Maiol. *de irregular. lib.3. c.6. n.8. vers. isti igitur,* Flamin. *de resignat. lib.1. q.17. n.19.* ita etiam, & à fortiori, nec poterit ille, cui licentiam concessit ante translationem, vel renunciationem ad Ordinandum; videtur enim absurdum, quod quis de mandato alicuius possit actum gerere, quem mandans efficere non potest. 38

Quintò, quia non obstat, quod dimissoriæ litteræ semper valent, tum viuente, tum defuncto dante, vt per citatos suprà hac *alleg. n.23.* Respondetur enim procedere in litteris expeditis & subscriptis manu Episcopi, & traditis partibus ordinandis, directis Episcopis non impeditis, ex quo non videntur oriri inconuenientia suprà memorata; nam si huiusmodi dimissorias habentes ordinentur illarum vigore ab Episcopo alienæ diœcesis, dici non potest quod iurisdictioni Sedis vacantis præiudicetur, ac proinde minimè videtur contraria dispositioni Concilij dicto loco. Vlteriùs hoc casu litterarum dimissorialium concessio confertur in locum & personam non prohibitam; at verò in casu proposito, executio ordinationis subditorum facienda venit tempore, quo fieri prohibetur, & delegationis ministerium confertur in personam, quæ illud tunc temporis facere non potest, cùm potestas delegantis Sede plena vrgeat, & quamdiu penes Episcopum delegantem permanet, & eius vita durat. Ex his rationibus hanc sententiam defendi, & ex diametro contrariam sustinebat dictus Eminentiss. D. meus Card. de Lugo, ex eo quod gratia erat perfecta, & res desiderat esse integra per concessionem, exemplo licentiæ concessæ ad confitendum, ad prædicandum, & ad restandum. Scio in hac Romana Curia hinc inde à pluribus plura pro vtraque parte fuisse adducta fundamenta, cum de hac interrogatione mihi facta notitiam haberent, ego tamen in mea opinione semper immobilis persisto, & Deo dante latiùs de ea alio in loco agere constituo. 39

ALLE

ALLEGATIO VIII.

Episcopus qui alterius subditis sine licentia, & dimissoriis litteris Ordines confert, quas pœnas incurrat? & de pœnis eorum, qui Ordines sic suscipiunt.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus alienum clericum sine expresso consensu, seu litteris dimissoriis sui proprij Episcopi ordinans, suspensus est à collatione Ordinum.*

2 *Suspensionem incurrit Episcopus à collatione omnium Ordinum, si aliquem alieno clerico sine dimissoriis contulit.*

3 *Episcopus ordinans per ignorantiam clericum alterius Diœcesis non est suspensus.*

4 *Episcopus ordinans extraneum bona fide, sub ratihabitione proprij Episcopi, non est suspensus.*

5 *Episcopus Italus si aliquem Ordinem conferret clerico Vltramontano non habenti licentiam à suo Ordinario, grauiori puniretur pœna, quàm si Italo illum conferret.*

6 *Vltramontani si ab Italis in Italia Ordines susceperint sine licentia sui Ordinarij, quas pœnas incurrant.*

7 *Episcopus titularis si Ordinem aliquem, vel primam Tonsuram subdito alterius Prælati sine eius expresso consensu conferat per annum, ab exercitio Pontificalium suspensus est.*

8 *Laicus absque Summi Pontificis auctoritate, vel litteris dimissoriis sui Prælati primam Tonsuram accipiens, ad arbitrium sui Ordinarij puniri potest.*

9 *Laicus proprium habet Episcopum, tum respectu spiritualium, & annexorum; tum pro suscipiendis Ordinibus.*

10 *Ordines ab alieno Episcopo suscipientes sine proprij licentia, seu litteris dimissoriis, pœnam suspensionis à susceptorum Ordinum exercitio incurrunt.*

11 *Suspensio attenta Bulla Pij II. incurritur ab eo, qui minores Ordines sine licentia proprij Episcopi suscipit.*

12 *Irregularitatem incurrit non solùm qui functiones Ordinum sacrorum absque dimissoriis susceptorum exercuerit antequam absoluatur à suspensione, sed etiam qui exercuerit solemniter actum Ordini minori sic suscepto deputatum.*

13 *Suspensio non incurritur quando quis bona fide Ordines recipit ab alieno Episcopo absque proprij licentia.*

14 *Irregularitatem non incurrit, qui Ordines sic bona fide susceptos ab alieno Episcopo exercuerit.*

15 *Irregularitatem non incurrit, qui etsi temerariò ordinatus bona fide, & ea simplicitate Ordinem exercuerit.*

16 *Regulares promoti absque dimissoriis sui Superioris Regularis quas pœnas incurrunt.*

17 *Amplia ad Monachos, & Religiosos exemptos.*

18 *Episcopo attestanti se ordinasse clericum alienæ diœcesis de licentia proprij Episcopi creditur.*

19 *Fori priuilegia gaudet qui passus est sine licentia proprij Episcopi ab alieno ordinari.*

20 *Ordinatus sine licentia proprij Episcopi est inhabilis ad beneficia consequenda, & n. 22.*

21 *Suspensus à iure ab officio, & beneficio, nequit beneficia consequi.*

22 *Beneficia ante suspensionem obtenta retinentur.*

23 *Absolutio suspensionis contracta à suscipiente Ordines absque licentia proprij Episcopi, à quo sit obtinenda? ostenditur.*

EPISCOPVS alienum Clericum sine expresso consensu, seu litteris dimissorialibus sui proprij Episcopi scienter, vel affectata ignorantia ordinare præsumens, est suspensus per annum à collatione Ordinum, ita probat text. *in cap. eos qui 2. de tempor. ordin. lib. 6.* innouatus à Conc. Trid. *sess. 23. de reformat. c. 8.* ibi, *si secus fiat ordinans à collatione Ordinum per annum*, &c. me citato Alzed. *part. 2. c. 3. num. 17.* Sayr. *de censur. lib. 4. c. 12. numer. 15.* Mar. Alter. *in simili tr. tom. 2. disp. 16. c. 1. col. 3. dub. 2.* Maiol. *de irreg. lib. 4. c. 2. n. 6.* Bonacin. *de censur. extra Bull. disp. 3. quæst. 1. puncto 11. n. 6.* Qui tamen, si id efficiat in alia diœcesi, suspenditur etiam à Pontificalium exercitio, vt docet idem Concil. Trid. *sess. 6. de reform. c. 5.* cuius memini suprà *alleg. 6. n. 4. cum seqq.* quò loci egi de Episcopis in aliena diœcesi Ordines conferentibus sine licentia ipsius proprij Ordinarij; hic verò ago de ordinantibus in propria diœcesi alterius subditos sine eius licentia, & dimissoriis litteris. Vnde, vt colligitur ex *d. c. eos qui*, si Episcopi suspensio manifesta sit ipso iure, conceditur ipsius subditis, vt ab alio Ordines recipere valeant sine licentia sui Prælati (modò reliqua seruentur, idest modò præcedat debitum examen, scrutinium, & tempora debita) par enim est vt in eo puniatur, in quo deliquit. Ita gloss. *d. cap. eos qui*, Syluest. *verb. Irregularitas, §. 9.* Suar. *de censur. disp. 31. sect. 1. n. 15.* Bonacin. *d. puncto 11. num. 6.* vbi addit opus esse, vt suspensio sit manifesta, scilicet per euidentiam facti, vel per iudicis sententiam; non verò dubia, ita vt ordinato incumbat onus probandi suspensionem Episcopi per sententiam Metropolitani; quia præsumptio non est contra Episcopum. 1

Quam quidem suspensionem incurrit Episcopus non tantùm à collatione illius Ordinis, quem sine dimissoriis alieno clerico contulit, vt existimarunt Ioan. Monach. Archid. & Gemin. *in d. cap. 1.* Nauarr. *cons. 31. & 39. de tempor. ordin.* Sayr. *in floribus decis. sub eodem tit. decis. 23. & 32.* Mulfes. *in sum. tractat. 2. c. 2. num. 12.* Marchin. post hæc impressa in lucem editus, *in tract. de sacram. Ordinis, tract. 1. part. 5. c. 10. num. 3.* sed à collatione omnium Ordinum, gloss. *verb. omnium, in d. c. 2.* Sayr. *d. lib. 4. c. 12. num. 30.* Campanil. *in diuers. Iuris Canon. rub. 9. cap. 1. num. 16.* 2

Verùm ab huius suspensionis incursu liberatur Episcopus probabiliter ignorans clericum esse alterius diœcesis, vtpote quia parentes eius de sua diœcesi eum esse dixerunt, vel communiter pro tali habebatur. Ita resoluunt, & *sacram Congreg.* decidisse attestantur Nauar. *consil. 40. de tempor. ordinat. in nouis, quod deest in antiq.* Vgolin. *d. §. 22. n. 1. vers. excipitur*, Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis. 297. in 1. edit. & res. 256. n. 4. in 2. edit.* Molfes. *d. c. 2. n. 15.* Sayr. *in floribus decis. sub tit. de temp. ordin. dec. 62.* vbi aduertit hodie consulendam esse hac de re Bullam Sixti V. incip. *Sanctum, & salutare*, vbi ordinans minoribus, vel maioribus, scienter, aut ignoranter, nisi debita diligentia adhibita iustus error, & probabilis facti ignorantia excuset, à collatione quorumcunque Ordinum, atque adeò ipsius Tonsuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium, eo ipso suspensus est: cuius tamen Bullæ ri- 3

gorem

gorem temperauit postea Clemens VIII. eamque quoad hanc partem reuocauit, reduxitque ad terminos Iuris, vt obseruaui alleg. 20. num. 1. nouissimè Laurent. de Franchis in controuers. inter Episcopos & Regul. pag. 83. in resp. ad 25. aduertit Episcopum hac suspensione in duobus casibus non teneri: primò, quando ipso probabiliter ignorante, alienus clericus furtiuè, vel ex simplicitate se in multitudinem ordinandorum ingesserit: secundò, si deceptus esset, iuxta ignorantiam facti; potuit enim esse quod ordinatus detulerit literas furtim impetratas à Cancellario sui Episcopi.

4 Sic etiam Episcopus à prædicta suspensione excusatur, si ordinet extraneum bona fide sub ratihabitione proprij Episcopi, vt patet ex facto Epiphanij, qui subditum alterius in aliena Diœcesi ordinauit in cap. fin 9. quæst. 2. Ita Maiol. de irreg. lib. 4. cap. 2. num. 3. Reginald. d. num 69. vers. sunt autem, Azor. instit. moral. parte 2. lib. 3. capite 48. quæst. 4. 5. dubia quæstionis, Fornar. in tract. de Ordine, cap. 5. §. 4. sub notab. 2 Molfes. in sum. Theologiæ moralis, tract. 2. cap. 1. numer. 14. & alij apud Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. num. 16. & 17. Iul. Madius de sacram. Ordinis, cap. 4. num. 18. Turrian. de censur. lib. 5. disp. 46. dub. 1. Cherubin. ad Constitut. 40. Clementis VIII. schol. 2. Diana moral. resol. tom. 2. tract 3. resol. 191. me citato in hoc loco, Torreblanca d. lib. 2. cap. 13. numer. 23. Verùm ante factum debent Episcopi hoc maximè effugere, tum quia in iis, quæ sunt contra ius, & iurisdictionem alterius, non facilè præsumenda est ratihabitio: tum etiam, quia datur ansa Episcopis promouendi extraneos ad Ordines, hoc quæsito colore. Ita Mandos. Rebuff. & alij apud Quarantam in summa Bullarij, verb. Ordo, vers. amplia hanc extrau. Bonac. d. punct. 4. n. 28. vers. secundò, & d. q. 1. punct. 11. num. 14. respondentes Epiphanium posse excusari in foro conscientiæ ratione bonæ fidei, & inaduertentiæ.

5 Episcopus Italus, si aliquem Ordinem conferret clerico Vltramontano non habenti licentiam à suo Ordinario, grauiùs punitur, quia sicut à tali promotus Vltramontanus grauiori puniretur pœna de Iure, quàm si Italus ab Italo, vt statim dicam, ita & promouens, vt tenent Ioan. Monach. in c. 1. num. 4. de temporib. ordin. in 6. & Ioan. Andr. ante num. 1. vers. condignn, quos refert Campanil. d. rub. 9. c. 1. num. 46. imò arbitraria pœna puniendum, à collationeque Ordinum suspensum esse tenet Vgolin. d. §. 22. n. 3.

6 † Vltramontani enim si ab Italis in Italia Ordines susceperint à non suo sine dimissoriis proprij Superioris, ex decreto Clementis in d. cap. 1. declarantur suspensi ipso iure, eorumque dispensatio est reseruata Papæ, qua innodati celebrantes fierent irregulares, vt per gloss. verb. suspensus, in d. cap. 1. Nauarr. cons. 36. num. 2 de tempor. ordin. Campan. d. c. 1. num 8. vbi num. 9. asserit illius Canonis suspensionem non ligare eos, qui non propriè Vltramontani, aut Citramontani appellantur, sed medij; veluti qui in montibus ipsis degunt, & n. 10. cum Ioan. Monach. n. 3. vers. sed quæro, & Franch. n. 11. in fine, in d. c. 1. contra alios tenet Vltramontanum, qui domicilium acquisiuit in Italia, posse Ordinibus donari ab eo, qui ratione domicilij eius est superior, aut ab altero de eius licentia: & num. 13. asserit prædictam pœnam amplecti Vltramontanos etiam minores Ordines, & primam tonsuram assumentes, in quo iam non relinquitur locus dubitationi, extante Constitutione Sixti V. contra malè promotos, comprehendente laicos, ibi, quemcunque sæcularem. Quamuis contrarium teneant Nauar. consil. de tempor. ordinat. & cons. 25. & 26. eod. tit. in antiq. Vgolin. d. §. 12. num. 3. in fine, nouissimè S. D. N. Vrbanus VIII. in sua Constitutione contra malè ordinantes, & malè ordinatos, incip. Secretus, sub dat. 11. Decembris 1624. approbans, & innouans dictam Clementis Bullam, ac in suo valore, & efficacia permanere declarans dictam Pij II. Constitutionem, sic ait, Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostra, deque Apost. potestatis plenitudine venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis in Italia existentibus tenore præsentium prohibemus, ne quouis prætextu, & ex quacumque causa Hispanos, Lusitanos, Gallos, vel Germanos, aliosque quoscumque Vltramontanos, & ex quibusuis locis extra Italiam oriundos non solùm ad sacros, sed neque etiam ad minores Ordines, vel clericalem characterem promouere audeant, seu præsumant, nisi dimissoriales suorum Ordinariorum litteras à nostris, & huius S. Sedis Nuntiis, seu Collectoribus in illis partibus commorantibus recognitas, probatas & scriptas habeant, eorumve Nuntiorũ, seu Collectorum subscriptiones à dilecto filio nostro in alma Vrbe Vicario, in spiritualibus generali similiter examinato, recognita, & probata fuerint, aliàs promouentes ad annum ab exercitio Pontificalium, promoti verò perpetuæ suspensionis pœnam absque spe dispensationis à Sede Apost. obtinenda incurrant eo ipso. Insuper promotos huiusmodi, ac etiam eos, qui cum falsis, vel fictis, aut fiduciariis patrimonij titulis scienter se ad Ordines huiusmodi promoueri fecerint, non solùm prædictis, verùm etiã maioribus arbitrio nostro, & pro tempore existẽtis Romani Pont. infligendis pœnis; Italos verò, si quos in posterum clericali charactere insigniri, vel ad minores Ordines promoueri ab alieno Episcopo cum falsis dimissoriis contigerit, etiamsi qualitatibus per Concilij Trid. decretum c. 16. sess. 23. requisitis præditi sint, nihilominus sequuta tamen priùs desuper Iudicis Ecclesiastici declaratione, fori priuilegio minimè gaudere, sed sæculari iurisdictioni, vt ante, plenè in omnibus subiicere, & subiectos esse respectiuè volumus, sicque, & non aliter per quoscumque Iudices Ordinarios, & delegatos, &c.

7 Episcopus titularis, idest, earum Ecclesiarum, quæ in partibus infidelium existunt, clero carens, & populo Christiano, si Ordinem, vel primam Tonsuram subdito alterius Prælati sine expresso eius consensu, aut litteris dimissoriis conferat, etiamsi in loco exempto, vel nullius Diœcesis, vel in aliquo monasterio cuiuscumque Ordinis resideat, per annum ab exercitio Pontificalium suspensus est, vt habetur in Conc. Trid. sess. 14. de reform. c. 2. latè dixi alleg. 9. à prine.

8 Ne cuiquam laico alienus Prælatus auderet primam conferre Tonsuram, monuit gloss. verb. clericum, in cap. cùm nullus, de temporib. ordinat. lib. 6. & verb. homini, in cap. fin. eod. tit. & libro, Rebuff. respons. seu cons. 1. num. 2. vers. & sic malè, Nauar. consil. 30. num. 1. in antiquis, aliàs consil. 39. in nouis, sub illo tit. de tempor. ordinat. itavt si eam non sibi subdito conferret, suspensionem incurreret per annum à collatione Tonsuræ, vt expressè probat text. in cap. fin. dict. tit. de tempor. ordinat. lib. 6. Rebuff. de litter. dimissor. numero 5. Martin. Fornar. in addition. ad Toles. de Sacrament. Ordinis, c. 5. numero 3. Azor. institut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 49. quæst. 4. Lessius de iustitia, lib. 2. cap. 44. dub. 9. numero 19. Bonacin. de Sacrament. disput. 8. quæst. vnic. puncto 4. numero 26. & d. quæst. 1. puncto 11. numero 19. Campan. in diuersor. Iuris Canon. rubric. 9. c. 1. numero 16. † Laicus enim 9
proprium habet Episcopum, tum respectu spiritualium, & annexorum, tum maximè pro suscipiendis Ordinibus; nam sicut laicum nonnisi proprius Episcopus excommunicare valet (eo quòd nonnisi in subditos fertur excommunicatio, cap. à nobis, el 1. de sentent. excommun. cum citatis ab Vgolin. de censur. tab. 1. cap. 2. §. 11.) ita & ordinare, cùm constet laicum suum habere Prælatum. Et hæc opinio

nio attento Iuris rigore verior est, quamvis contrariam absque aliquo bono fundamento tenuerint Guid. Papæ *decis.* 449. Lap. *alleg.* 138. *n.* 11. Nauar. *cons.* 25. *in antiq.* aliàs 21. *in nouis, incip. Hispanus, sub illo tit. de temporib. ordin.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 4. *c.* 430. *n.* 8. Vgolin. *de potest. c. Episc.* 26. §. 23. *num.* 1.

10 Hactenus egimus de Episcopo ordinante subditos alterius Episcopi sine licentia proprij, & sine illius litteris dimissoriis, aut commendatitiis; nunc verò agemus de suscipientibus Ordines ab alieno Episcopo sine proprij licentia, seu litteris dimissoriis, quos incurrere pœnam suspensionis ab executione Ordinum susceptorum, probat Pius II. *in d. ct. sua Constitut. incip. Cum ex sacrorum*, quam ad litteram posui infrà *allegat.* 17. *num.* 11. ibi, *Si ad aliquem ex sacris Ordinibus se fecerint promoueri, à suorum Ordinum executione ipso iure suspensi sint, & si huiusmodi suspensione durante in eisdem Ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurrunt*, &c. & Concil. Trident. *sess.* 23. *de reformat. cap.* 8. ibi, *si secus fiat ordinans à collatione Ordinum per annum, & ordinatus à susceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, sit suspensus*, &c. Quorum lutium suspensio ipso iure incurritur, vt colligitur expressè ex *dict. Constit.* Pij II. ibi, *ipso iure suspensi sint*, &c. & ex Concil. Tridentin. *in dict. capit.* 8. ibi, *sit suspensus*; quæ verba inducunt profectò suspensionem ipso iure, ex Felin. *in cap. Rodulphus, num.* 13 *de rescript.* & aliis citatis per me *de diction. vsufreq. dict.* 374. & tenet Rota *decis.* 371. *in fine, part.* 2 *diuers.*

11 Ex quo infertur, quod attenta dicta Constit. Pij II. incurritur ista suspensio ab eo, qui maiores Ordines ab alieno Episcopo absque debita facultate suscepit, nam ibi sermo est de promotis ad Sacros Ordines; at verò attenta dispositione Concil. Trid. *in d. c.* 8. generaliter loquentis, incurretur etiam ab eo, qui minoribus Ordinibus initiabitur, vt aduertit Bonacin. *d. tract. de censuris extra Bullam, disp.* 3. *quæst.* 1. *punct.* 11. *num.* 17. Nulla habita ratione Constitutionis Sixti V. contra clericos malè promotos, eo quòd in hac parte redacta sit ad terminos decretorum sacri Concilij Trident. & dictæ constitutionis Pij II. per Clementem VIII. *in d. sua Constit.* Incip. *Romanum decet Pontificem, pridie Kal. Martij, ann. Incar-*
12 *nat. Dom.* 1595. Vnde incurret irregularitatem non solùm qui functiones Ordinum sacrorum absque dimissoriis susceptorum exercuerit antequam absoluatur à suspensione, vt expressè statuit Pius II. verbis *suprà* relatis, & referunt Suar. *de censur. disp.* 31. *sect.* 19. *num.* 19. *ad fin.* Filliuc. *tract.* 17. *c.* 5. *quæst.* 5. Vgolin. *d.* §. 23. *vers. qui denique*. Quarant. *d. verb. Ordo, vers. quibus sic specialiter*, Bonacin. *d. punct.* 11. *num.* 1. *vers. ex quo sequitur*; sed etiam qui exercuerit actum Ordini minori sic suscepto deputatum proprium, & peculiarem, solemniter attenta generalitate decreti Concil Trid. *in d. cap.* 8. vt resoluunt Nauarr. *in man. c.* 27. *n.* 163 quem refert Bellet. *disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de discipl. cleric.* §. 5. *n.* 62. Quarant. *d. verb. Ordo, vers. secundò limita.*

13 Suspensio autem præfata non incurritur quando quis bona fide Ordines recipit ab alieno Episcopo, vt si nesciat prohibitum esse Ordines ab alieno Episcopo absque proprij licentia suscipere, aut si ignorantia incolpabili existimet Episcopum habere debitam facultatem ordinandi, seu tales litteras dimissorias esse sufficientes; quia ista suspensio lata est *in dicta Constit.* Pij II. & *in decreto Concilij* per modum censuræ, censura autem non incurritur absque lethali culpa. Ita Nauar. *in man. c.* 27. *num.* 155. &

in c. accepta, de restit. spoliat. prop. 8. *num.* 32. Suar. *d. disp.* 31. *sect.* 1. *n.* 15. Auila *de censur. part.* 7. *disp.* 9. *sect.* 1 *dub* 7. Mar. Alter. *d. tom.* 2. *disp.* 9. *cap.* 6. *vers. aliqui censent.* Filliuc. *tract.* 19. *num.* 175. Bonacin. *d. puncto* 11. *num.* 15.

In dictam irregularitatem etiam non incidit, qui bona fide Ordines ab alieno Episcopo sine debita facultate suscepit, si susceptorum Ordinum functiones exerceat; quia hic, vt diximus, non detinetur vinculo censuræ, cum eam non contraxerit, excusante illum bona fide. Ita Quarant. *dict. verb. Ordo, vers. quibus sic specialiter*, Bonacin. *d. puncto* 11. *num.* 15. *vers. ex quo.* 14

Idem dicendum videtur de eo, qui temerariè quidem ordinatus est, postea tamen bona fide, & candida simplicitate, per pœnitentiam purgato peccato illius malæ susceptionis, Ordinem exercuerit, existimans id sibi licitum esse, maximè attentata dicta Constit. Pij II. quæ vtitur verbo, *præsumpserit*. Ita Nauar. Quaraot. & alij citati per Bonacin. *d. puncto* 11. *num.* 16. 15

Pœna autem aduersùs Regularem promotum absque dimissoriis sui Superioris Regularis inflicta eadem reperitur *in d. Constit.* Sixti V. qua clerici sæculares puniuntur, *in vers. vt igitur*, ibi, *vel cuiusuis ordinis, seu militiæ Regularem*. Verùm cùm eius dispositio hodie cesset, ob aliam Clementis VIII. sanctionem, vt *suprà* dixi, recurrendum est ad decisionem text. *in cap. fin.* 58. *distinct.* vbi dicitur ne valeat perseuerare in Ordine; & Episcopo eius ordinatori pœna imponitur, vt à reliquorum communione seiunctus, suæ tantummodo plebis communione sit contentus, ibi, *vbi priuatus sit communione cæterorum*, id est, *Episcoporum*, vt interpretantur Syluest. *verb. suspensio, post num.* 6. & Henriq. *in summ. lib.* 13. *cap.* 38. §. 1. 16

Vnde pœnas suspensionis irregularitatis cum suis declarationibus, *suprà* relatas extendendas esse ad Monachos, & Religiosos exemptos, qui sine sui Abbatia, suorumque Superiorum licentia Ordines recipiunt ab Episcopo illius, vel alterius diœcesis, resoluunt Quarant. *d. verb. Ordo, vers. quibus sic specialiter, in princip.* Bonacin. *de puncto* 11. *num.* 3. vbi *n.* 4. extendit etiam ad eoa, qui ab aliquo Abbate, aut ab alio habente iura Episcopalia Ordines recipiunt, quia isti non dicuntur ordinati à proprio Episcopo, aut ab alio de licentia proprij Ordinarij, iuxta per me dicta *suprà alleg.* 3. *n.* 10. 17

Quando Episcopus ordinans clericum alienæ diœcesis in litteris clericatus attestatur de licentia proprij Episcopi ordinasse, ejus attestationi standum est, vt resoluunt Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 76. *num.* 10. Gutier. *canon. lib.* 2. *c.* 17. *num.* 30. plures quos refert, & sequitur Carol. de Grassis *de effect. clerical. effectu* 1. *num.* 638. 18

Qui passus est sine licentia, aut litteris dimissorialibus proprij Episcopi, ab alieno ordinari, licèt fori priuilegij gaudeat, is enim, cui Ordines à non suo Episcopo conferuntur, efficitur clericus, & ei imprimitur character, *d. cap. eos, de tempor. ordin. lib.* 6. Bajard. *ad Clar. Paragraph. fin. quæst.* 36. *numero* 25. Carol. de Grass. *d. effectu* 1. *num* 634. *cum seqq.* Squillante *de priuileg. Cleric. cap.* 7. *dub.* 3. *num.* 29. Diana *resol. moral. part.* 4. *tract.* 1. *resolut.* 26. vbi notat id hodie non procedere ex Constit. S.D.N. Vrbani VIII. *de ann.* 1624. *sub die* 11. *Decembris*, secundum quam sic ordinati non gaudent priuilegio fori, quod antea tenuerunt Mascard. *de probat. concl.* 1140. *num.* 4. Flamin. *de resignat. benef. lib.* 4. *q.* 2. *num.* 83. Gabr. 19
Pereira *de manu Regia, part.* 2. *cap.* 26. *num.* 18. † Ni- 20
hilominus tamen fit inhabilis ad Beneficia consequenda. Hieron. Gabr. *cons.* 181. *n.* 5. & *lib.* 2. Flamin.

d.lib,4.q.2.n.58. Rebuff. *consil.1.incip.Ordinatus,& in praxi benef.tit de litteris dimissor.num.22.& de pacif.possess.n.127.* Petr. Greg. *de re benef.c.36.n.12.* Carol. de Graff. *d.effectu 1.n.636.& effectu 15.n.18.* Campan. *in divers. Iuris Canon.rub.9.c.5.n.1.* Seraph. *dec.742.n.1.* vbi tenet quod clericatus collatus à non suo Episcopo, non est legitimè collatus, non facta meotione licentiæ, tanquam solemnitatis extrinsecæ.

21 Ratio autem huius resolutionis ea est, quia omnis à iure suspensus tam ab officio, quàm à beneficio, nequit beneficia adipisci, sed illorum est incapax, provisioque ei facta est nulla, *cap.cùm dilectus, vers. quia nobis, de consuet.* vbi gloss. *verb.cessavimus,* gloss. *verb. suspensi, in c.cùm bono, de atat. & qualis.* gloss. *verb. beneficium, in fine, in cap.cupientes, §.caterum, de elect. in 6.* Nau. *in man.c.25.n.133.& cons.25.n.5.in antiq.* aliàs *cons.10.in nou.de tempor.ordin.* Majol. *de irregul.lib.5.c.10.n.10.* Vgolin. *de censur.tab.4.de suspens.c.6.§.7.n.4.& c.8.§.6.num.1.* Flamin. *de resign. lib.5.quast.6. num.84.* Azor. *instit.moral.p.2.lib.6.c.9.quast.2.* Less. *de iustit. lib.2.c.34.n.116.* Planè huiusmodi promotus est suspensus, vt *suprà* dixi. Ergo beneficia consequi oon potest.

22 Amplia hanc inhabilitatem non solùm ad eum extendi, qui absque licentia, seu litteris dimissorialibus proprij Episcopi ab alieno Ordines sacros acceperit, sed etiam ad illum, qui prima Tonsura, seu minoribus Ordinibus insignitus fuerit, illi enim provisiones factæ noo subsistunt, additio ad Nauar. *cons.27.sub d.tit.de tempor.ordin.* Vgolio. *d.Paragr.234.num.4.*

23 Limita quoad beneficia ante suspensionem obtenta, quibus propter huiusmodi inhabilitatem spoliari non debet, ni voluntariè steterit saltem per annum in ea suspensione, *d.cap.cùm bona, de atat.& qual.* vbi Anan. *num.5.* Si verò tali durante suspensione ministrauerit, quia factus est irregularis, etiam non expectato anno, posset illicò beneficiis priuari, per dictam Constit.Pij II.

24 Absolutio suspensionis contractæ à suscipiente Ordines absque litteris dimissoriis, obtineri potest ab Episcopo: ratio est, quia *in d.Constit.* Pij II. non reseruatur absolutio suspensionis, immò neque dispensatio irregularitatis; tum quia licèt Sixtus V. absolutionem sibi reseruauerit, nihilominus ea Constitutio non attenditur tanquam reuocata, & ad terminos Iuris communis redacta, per Clementem VIII. vt *suprà* notaui: tum denique quia hæc facultas datur Episcopo in Concil.Trid. *d.c.8.ad fin.* ibi, *quandiu proprio Ordinario videbitur expedire,* idest, *quando suo placuerit Ordinario, vel futuro successori,* Suar. *dicta disp.31.sect.1 n.20.* Petr. de Ledesm. *in sum.* vbi *de sacram. Ordinis, c.8.concl.3.* Tiber. *de instruct.ad Ordinandos, c.7.q.5. vers.tertiò,* Marcel. Vulpe *in praxi, c.8.n.1.* me citato *in hoc loco,* Ciarlin. *controu.forens.lib.1.c.46.n.27.* & sic ad hoc vt talis fiat capax, & possit beneficium retinere, sufficit ratihabitio proprij Episcopi, Majol. *de irregul.lib.1.c.10.n.1.* Bonac. *de sacram. disp.8.q.vn.punct.4.n.15.* Ciarlin. *d.lib.2.c.46.n.16.*

ALLEGATIO IX.

Episcopus quam honestatem in vestibus à clericis seruandam constituere debeat?

SVMMARIVM.

1 *Habitus clericorum proprius quis sit, nullibi determinatur.*

2 *Honestas vestium clericalium ponderabitur ex consuetudine, & vsu uniuscuiusque regionis.*

3 *Clerici coniugati debent vti illis vestibus, quibus clerici coniugati eiusdem regionis vtuntur.*

4 *Vestes clericales maioribus Ordinibus congruentes apud nostros Lusitanos censentur talares.*

5 *Concilium Bracharense describit modum, & formam vestium clericorum.*

6 *Pilei quadrati sancta Crucis signum denotant; rotundi verò virtutum omnium perfectionem indicant.*

7 *Clerici in minoribus de consuetudine totius Hispania debent habere vestes, qua cooperiant tota genua.*

8 *Clerici debent semper deferre vestes proprio Ordini congruentes.*

9 *Honestas in vestium colore maximè requiritur.*

10 *Corona vsus antiquissimus est in Ecclesia.*

11 *Clericus in maioribus, aut beneficium habens, si Coronam, vel habitum ad longum tempus absque iusta causa non deferat, peccabit mortaliter.*

12 *Contra non deferentes habitum clericalem quo pœna imponatur, ostenditur.*

13 *Clerici non recipientes pensionem, & fructus Ecclesiasticos valorem annuum 60. ducatorum aurei de Camera non excedentes, non tenentur deferre habitum clericalem.*

14 *Parapheranarij, & similes in inferioribus ministeriis Palatio Apostolico inseruientes, & pensiones obtinentes, non tenentur deferre habitum clericalem.*

15 *Pœnam constitutionis Sixti V. euadunt deferentes pallium talare, quamvis toga non sit talaris, nec genua tangat.*

16 *Clerici, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem gestare non valuerint, nullam pœnam incurrunt.*

17 *Clerici propter infirmitatem tonsuram non deferentes, à pœnis excusantur latis contra habitum non deferentes.*

18 *Transformari coactus propter aliquod verisimile periculum, ab habitu decenti excusatur.*

19 *Domi sua, & occultè clericales vestes non deferens, nullam pœnam incurrit.*

20 *Habitum semel dimittens, non est priuandus beneficio, vel fori priuilegio.*

21 *Ex necessitate itineris, vel peregrinationis licitum est clericis habere vestes breuiores.*

QVis proprius sit clericorum habitus, nullibi determinati referunt *gloss.pen. in Clement. 1. de elect.* Farinac. *in praxi crimin p.1.q.8.n.69.* Mar. Antonin. *var.resol.lib.3.resol.49.n.1.* oouissimè doctiss. Sperell. *decis.17.num.44.* nisi quod nimia breuitas, & longitudo reprobatur *in cap.clerici, de vita, & honest. cleric.* Quare † & honestas vestium clericalium ponderabitur ex consuetudine, & vsu vniuscuiusque regionis, vt notauit gloss. *in c. si quis virorum, 20. dist.* gloss. similis *verb.deauratis, in c. penult.de vita, & honest.cleric.* gloss. *verb.deauratis, in d.Clem.1.de elect.* quas commendant, & communiter receptas post antiquiores testantur Cou. *pract.c.31.n.5.vers.4.* Salzed. *ad Bernard.c.78.* Farin. *in praxi crim.q.8.n.69.* Sanch. *de matrim.lib 7.disp.46.n.5.* & alij de quibus Sperel. *d.decis.17.n.44 & decis.66.n.8.* Thom. Valasc. *alleg. Iuris tom.1.alleg.11.per totam,* Camill. Borell. *in addit ad Belug. in speculo princip. rubr.11. §. videamus, lit. B,* Roland. *cons.4.n.27.lib.1.* Viuald. *in candelabro aureo, part.3. ad finem, in explicatione Bulla Sixti V. de habitu, & tonsura, num.9.vers.tertia assertio.* Reudin. *in promptuario Iuris, tom.1.tit.17.n.15.* Zerola *in praxi Episcopali p.1. verb.Clericus, §.14.* Valer. Reginald. *in*

*in praxi fori pœnitent.lib.*50.*tr.*3.*n.*14.& 15. Piasec.
*in praxi nona Episcop.part.*2.*c.*3.*n.*14.*pag.*129.Scacc.
*tr.de iudic.p.*1.*c.*1.*n.*84.& 87.Fr.Paulito. *in praxi
crimin.Regul.tit* 4.*c* 33.*n.*10.*cum sequentib.* Cened.
*pract.& canonic.quæst.lib.*1.*q.*4.*n.*30.Bellet.*disquisit.
clerical.p.*1.*tit.de disciplina cleric.*§.16.*à n.*12.& 16.
Viuian.*in praxi iurispatronatus,p.*3.*lib.*15.*c.*4. *à n.*9.
Decian.*tr.crimin.tom.*1.*lib.*4.*c.*9.*n.*96.Carol.de Graf-
fis *de effectibus cleric.n.*271.*in prælud.*Filliuc. *tr.*41.
*de benefic.c.*6.*n.*14.nouissimè Sanch. *in opusc.morali-*
5 *bus lib.*7.*c.*1.*dub.*49.*n.*2.Vnde † in clericis coniuga-
tis est obseruandum,quod vtantur illis vestibus,qui-
bus clerici coniugati eiusdem regionis vtuntur,& suo
statui conuenitus,neque etiã oportere,quòd illis vtã-
tur,quibus vtuntur clerici in sacris, vel beneficiarij,
vel aliàs soluti,vt bene aduertunt Cou.Fatin. Sanch.
& alij, quos ipsi referunt *proximè citatis locis.*
4 Ambigendum tamen non est , vestes clericales
maioribus Ordinibus congruentes censeri talares,
demissas scilicet vsque ad talos, vt expressit Sixt.V.
in sua Constit. incip.*Cùm sacrosanctum, infrà* citanda,
& notant Fulu.Pacian.*in tractat.de probat. lib.*2.*cap.*
34.*n.*38. & 39. Carol. de Graffis *vbi sup.num.* 271.
Iacob.de Graff.*in aureis decis.part.*1.*lib.*3.*c.*3.Guid.
Pancirol.*var.lect.lib.*1.*c.*21.*per totum,*Bellet.*disquisit.
clerical. part.*1.*titul. de disciplina clerical.*§. 16. *n.*13.
Decian. *tract. crimin. tom.*1. *lib.*4.*c.*9 *num.*96.& 97.
Moscon.*in tractat.de maiest.milit.Eccles.lib.*1.*part.*2.
*cap.*2.*vers.de habitu autem.* Camill.Borel. *in sum.om-
nium decis.tom.*1.*tit.*11.*de vita & honestate clericorum,
n.*39.*cum seq.*
5 Pro constitutis verò in minoribus egregiè etiam
modum , & formam istarum vestium describit Con-
cil. Brachar. vltim. *part.*2. *actione* 4.*c.*8. his verbis:
*Hortatur sancta Synodus eos,qui sunt in minoribus Or-
dinibus constituti,præsertim in via ad maiores Ordines,
talarem vestem portent,rotundo pilea,cæterisque & in-
terioribus , & exterioribus indumentis modestius vtan-*
6 *tur,& ad Ecclesiastic amentum accommodatis,*&c.Nec
mireris quod † in regione illa iubeatur clericis pi-
leos rotundos portare , quia licèt multi per quadrati
pilei figuram Sanctæ Crucis signum voluerint de-
notari, secundùm Pancirol. *citato loco* ; rotundi ta-
men non ignotum habent mysterium , sed statui,
quem profitentur , sunt maximè conuenientes : indi-
cant enim virtutum omnium perfectionem , secun-
dum eundem Pancirol. quibus clerici Lusitaniæ,
& vniuersitatis Conimbricensis scholares semper
7 vtuntur. Igitur † Clerici in minoribus Ordinibus
constituti,debent deferre vestes de consuetudine, &
statutis totius Hispaniæ, quæ saltem tegant tota ge-
nua , vt ex Pij II. Constit. refert. Coronæ etiam
magnitudinem depingens *Extrauagans Regni Lusi-
taniæ* 5.*tit.*4 *p.*2.his verbis,*e que o vestido clerical que
eram obligados à trozer,hauia de ser que lhes chobrisse
de todos os gialhos,e que à Coroa auia de ser,* &c. apud
Hispanos verò *inl.*1.*tit.*4.*lib.*3.*noua recop.*ita cautum
est: *Y ansi mismo sean las vestiduras, y bonete como las
que costumbran traher los clerigos de Missa , y que de
otra manera an gozen del priuilegio del fuero.*: Refert
Thom.Valasc. *d.alleg.*14.*n.*4. & 5. Qui quidem ha-
bitus,& tonsura clericalis ne à laicis deferatur, potest
Episcopus,ac quilibet Prælatus prohibere , vt obser-
uat Marc.Anton. Genuens. *in praxi Archiep.c.*53.
*n.*4. quem refert,& sequitur Carol.de Graffis *d.effe-
ctu* 1.*num.* 1290.
8 Ad honestatem vitæ clericorum spectat , vt ipsi
condecenti habitu vtantur,& sic qui dignitati , pro-
fessioni , atque ætati conueniat : non enim vestibus,
aut calceamentis decorem quærere debent , sed eo-
rum professionem habitu , & incessu probare , *c. cle-
ricus,*41.*dist.* inquit enim Bald. *in rub.num.*9. *de vi-*
ta & honest.cleric. quem refert Bened.Ægid.*in tract.
de priuileg.honestatis, art.*11.*num.*1.*vers.circa vestes,*
quod à sordibus abstineant , quia vestes sordidæ in-
ducunt pudorem, *l.vestem sordidam, ff.de iniur.* & è
contra quod debent abstinere à vestibus nimis pre-
tiosis,sed mediocribus indui debent. Nam quamvis
habitus non faciat monachum , attamen clericos
oportet semper deferre vestes proprio Ordini con-
gruentes , vt per decentiam habitus extrinseci , mo-
rum intrinsecam honestatem præferant , Conc. Tri-
dent. *sess.*14. *de reformat. c.*6. & faciunt tradita per
Henriq. *in sum.lib.*10.*c.*11.§.1. Bened.Ægid. *de pri-
uil.honestatis,art.*11.*num.*1. Quamvis autem Conci-
lium *eo loco* præcipiat , vt clerici vestes congruentes
proprio Ordini semper deferant ; sano tamen modo
hoc debet intelligi , non de continua sine intermis-
sione habitus , & tonsuræ delatione , sed pro tem-
pore, & loco, quemadmodum de omnibus affirma-
tiuis præceptis dicendum est, & nisi iusta subsit cau-
sa,vt explicat Viuald. *dict. loco,n.*10.
Requiritur præterea honestas in vestium colore, 9
viridem enim,aut rubrum expressè improbat text. *in
d.c.penult. vers. per annos , de vita & honest. cler. in
Clement.*2. *in fine,eodem tit.*vbi per totum text. Cle-
mens V.multa de hac vestium honestate tradit,& ne
clerici virgata & partita veste vtantur,explicat Ber-
nardi,& alij,de quibus Salzed.*d.loco,*& Viuald. *vers.
quinta assertio,*ac Thom.Valasc. *d.alleg.*11.*n.*7. *cita-
tis locis* ; rubeus enim color permittitur solùm Car-
dinalibus,& viridis Episcopis tantùm , Menoch. *de
arbitrar.casu* 392.*num.*12. Pacian. *in tr.cui incumbat
negat.lib.*2.*c.*34.*num.*30.Scacc. *de iudic.part.*1.*c.*11.
*num.*85.& 86. quos refert Carol. de Graffis *de effe-
ctibus cleric. in prælud.num.*272. Cùm ergo non sit
Iure determinatum , quales in colore debent esse
clericorum vestes , ideò relinquendum est consuetu-
dini regionis,glos.*in sum.*12.*q.*4.Fulu.Pacian.*de pro-
bat.lib.*2. *cap.*34. *num* 38. Thom.Valasc.*d.alleg.*11,
*num.*7.
Coronæ vsus antiquissimus est in Ecclesia , vt 10
multorum Auctorum referendo verba , & loca pro-
bant Gregor. Valent.*tom.*4. *disp.*9.*quæst.* 5. *punct.*3.
& optimè Carol. de Graffis *de effectib. Clericalib. in
prælud.num.*181. quin Beda *in lib.*5. *de historia An-
glorum,cap.*22. asserit S. Petrum in memoriam spi-
neæ Coronæ Christi, coronam capillorum gestasse,
toto reliquo capite detonso, & id alios clericos fuis-
se imitatos : additque vniuersum Clerum honoris
causa ob reuerentiam illius rasuræ in capite S. Petri
à Iudæis contumeliosè factæ , coronam deferre, vt
referunt Durand. *in rationali Diuinorum, lib.*2. *c.*1.
*n.*31. Polydor.Virgil. *de inuentorib.rerum,lib.*4. *c.*8.
Dionys. Paul. *in flosculo de clericorum excellent. p.*1.
*num.*133.& *de quatuor Patriarchalium Sedium erect.
c.*11.*n.*7. Thom.Valasc. *tom.*1. *alleg* 42. *n.*2. & latè
D.Acuña *in historia Episcoporum Portugalens. p* 1.
*c.*7.*pag.*82. *cum seqq.* Vnde S.Isidor. verè Apostolo-
rum institutum esse inquit *lib.*2.*de offic. c.*4. sequun-
tur Bonacina *de Sacramentis,disp.*8.*q.vnic.puncto vlt.
n.*4. Bellet. *disquisit.clerical.p.*1. *tit.de disciplina cle-
ricali,*§.17. *n.*19. Nihilominus in Ecclesia Tonsura
prima fuit ordinata ab Aniceto Summo Pontif vt
habetur *in c.prohibita,*23.*dist & in c.clericus* 5.*de vita
& honest. cleric.* referunt Platina *in vitis Pontif. in
eiusdem Aniceti vita.* Illesc. *in historia Pontif. part.*1.
*lib.*1.*c.*7.& *c.*14. Menoch. *de arbitr.casu* 392. *n.*26.
& latiùs de hac consuetudine tondendi clericis bar-
bam , & coronam , agunt Ioan.Bernart. *ad Statium
lib.*4.*Theb.pag.*101.Card.Baron.*annal. Eccles.tom.*5.
an.Christi 398.*pag.*48.Ioan.Pineda *in Iob c.*1.*vers.*2.
*pag.*56.Fr.Bernard.de Bruto *in monarchia. Lusit.p.* 2.
*lib.*5.*c.*2.*fol.*39.*verso.*

11 Quam quidem Tonsuram, vel habitum si clericus in maioribus, aut beneficium habens non deferat ad longum tempus sine iusta causa, peccabit mortaliter, prout resoluunt Abb. *in cap. si quis, num. 1. de vita, & honest. cleric.* Nauarr. *commenta 4. de Regularib. num. 17.* Henriq. *lib. 13. c. 39. numero 3.* Vasq. *3. part. tom. 3. disp. 250. cap. 3.* Reginald. *lib. 30. num. 10.* Bonacina *d. punct. ult. num. 3.* me citato *in hoc loco* Sperell. *decis. 99. num. 52.* quicquid teneant Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 11. lit. M,* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 11. diffic. 26. num. 5.* Diana *part. 2. tractat. 4. de Sacram. resol. 183.* & necessitas ista portandi Coronam intelligitur in eo, qui crines habet, non in eo qui crinibus caret, quia vel canitiem caluam habet, vel ex aliquo morbo capilli de capite ceciderunt, Iul. Clar. *in pract. §. fin. quæst. 36. num. 17.* Hippol. Bonacos. *inter communes opin. verb. clericus,* Nicol. Vigel. *lib. 3. methodi Iuris canon. cap. 2. de priuil. & rebus cleric. reg. 25. quinta replicatio est,* Thom. Valasc. *d. alleg. 21. num. 16.* Iacob. Granad. *de sacram. in 3. part. contron. 9. tract. 4. disp. 3. num. 8.* quem refert, & sequitur P. Diana *moral. resolut. part. 5. res. 60.* ibi: *Usus Coronæ tanquam rei magni momenti est antiquissimus, & in his, qui Ordinem sacrum receperunt, usu receptissimum gestare Tonsuram, adeò ut vix sine graui scandalo omitti possit, quæ sanè indicant rem hanc non esse leuis momenti, nec solùm obligare sub veniali: non tamen iudicari debet lethale peccatum si per unum, aut paucos dies non gestaretur Corona, &c.*

12 Contra non deferentes habitum clericalem disponit Concil. Trident. *d. cap. 6.* quod si postquam ab Episcopo suo etiam per edictum publicum moniti fuerint honestum habitum clericalem illorum Ordini, & dignitati congruentem deferre, & iuxta ipsius Episcopi ordinationem, & mandatum non detulerint, per suspensionem ab Ordinibus, ac officio, & beneficio, ac fructibus, & redditibus, & prouentibus ipsorum beneficiorum, necnon si semel correcti denuo in hoc deliquerint, etiam per priuationem officiorum, & beneficiorum huiusmodi coërceri possint, & debeant; postea verò contra non deferentes habitum clericalem emanauit Constitutio Sixti V. incip. *Cùm sacrosanctam, die 5. Ianuarij 1586.* vbi clericis & Militibus, qui in hac Vrbe præsentes in habitu clericali & tonsura, ac Militibus in militari non incederent, mandatisque super id editis sub certo termino non obedierint, præter alias pœnas contra eos inflictas, sine vlla alia monitione, ipso facto priuatos declarat quibuscunque dignitatibus, administrationibus, officiis, Canonicatibus, & Præbendis, ac beneficiis etiam simplicibus, & præstimoniis per eorum quemlibet in titulum, Commendam, vel aliàs pro tempore obtentis, necnon pensionibus, & fructibus, ac prædiis, bonisque Ecclesiasticis huiusmodi, quocunque modo ex reseruatis, vel reseruandis, omnique iure sibi in eis, vel ad ea quomodolibet competenti, de quo vide Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 15. num. 56.* Stephan. Gratian. *Marchia decis. 158. num. 5.* & quod talis non incesserit in habitu, debet concludentissimè probari, quia est materia obiectiua inferens ad pœnam priuationis, Rot. *decis. 8. & 9. de except. in nouis,* Gregor. XV. *decis. 20. num. 3.* vbi *num. 4.* resoluit quod pensionarius non amittit pensionem ex eo, quia non incedat in habitu, nisi constet de exactione pensionis; quia Bulla Sixti V. priuat tantùm illos pensionarios, qui pensiones exigunt, vel per quos stat quominus exigant.

13 Postea verò idem Sixtus V. per aliam suam Constitut. eiusdem anni *pridie Kalendas Februar.* incip. *Pastoralis;* declarauit habitum clericalem non teneri deferre clericos non recipientes pensionem, fructus, aut prædia, vel bona Ecclesiastica sibi in vna, vel pluribus vicibus reseruata, & concessa, summam, seu valorem annuum 60. ducatorum auri de Camera insimul non excedentes, seu excedentia. † Et insuper 14
declarat non teneri in habitu, & Tonsura clericali incedere inseruientes Palatio Apostolico in inferioribus ministeriis, vt sunt parafredarij, credentiarij, & similes, qui pensiones, aut fructus, bonave Ecclesiastica loco pensionum, vsque ad quamcunque summam, & valorem percipiunt. Declarat etiam eos Clericos, aut Milites, quibus pensiones, aut fructus, bonave, aut prædia Ecclesiastica ad quamcunque summam reseruata, aut reseruati concessa sunt, non aliter ad gerendum militarem habitum teneri, postquam pensiones, fructus, aut alia præfata cum effectu exigere, aut percipere cœperint, vel per eos steterit quominus exigant, vel percipiant: quarum Constitutionum tenorem referunt Piasec. *in praxi noua Episcop. p. 2. c. 3. num. 13. pag. 129. & 130.* Quaranta *in summa Bullarij, verb. habitus clericalis, in princip.* & de ea meminerunt Viuian. *in praxi iurispatronatus, p. 3. lib. 5. c. 5. num. 4.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. habitus.* Bellet. *d. §. 16. num. 13.* Sed Constitutionem illam Sixti V. de habitu & tonsura disponentem cum pœna priuationis ipso iure beneficij, hoc respectu & parte non esse vsu receptam in Hispania, probat Nicol Garcia *de benefic. p. 7. c. 1. num. 24.* quem refert nouissimè Salgado *de supplicat. ad Sanctissim. p. 1. c. 2. n. 137. vers. Item constitutionem.*

Vtrùm autem ad euadendam pœnam priuationis 15
ipso iure beneficiorum contra non deferentes vestes talares statutam in dicta constit. Sixti V. requiratur, quod plures, & omnes vestes talares sint, pallium scilicet, & toga? In dubium reuocari solet à Doctoribus, in quo partem affirmatiuam suadere videtur supradicta Constitut. vtens verbis pluralis numeri, ibi, *vestes talares,* iuxta reg. *c. pluralis loquutio, de regul. Iur. lib. 6.* & ideo hanc partem sustinent Moscon. *de maiest. militantis Eccles. lib. 1. p. 2.* Cæpol. *cons. 11. num. 30.* Venet. *in examine Episcop. lib. 5. c. 5. num. 2.* Thom. Valasc. *alleg. 42. num. 4.* Sed contrarium, nempe sufficere quod pallium perueniat ad talos, toga verò tegat genua, tenent Iacob. de Graff. *in decis. aureis p. 1. lib. 3. c. 3. num. 3.* Vioald. *vbi suprà, vers. 4. assertio,* Petr. de Ledesma *in sum. p. 1. tract. 7. c. 2. prope 14. conclus. circa finem,* Nauar. *de nouo Iure Pont. concl. 517. n. 6.* Diana *part. 4. tract. 5. res. 91.* Non est enim necessarium portare duas vestes longas, vt ex Viuald. receptum dicit Nicol. Garcia *de benefic. p. 7. c. 1. n. 23.* imò sufficit, quod vestis superior clericalis sit, & cooperiat inferiorem, quamuis laicalem, vt ex Franch. & Sigism. Scaccia resoluit Carol. de Graffis *d. effectu 1. n. 1186.*

Primò limita prædictam Sixti V. Constitutionem, 16
& dispositionem text. *in d. Clement. 2.* non procedere in clericis, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem gestare non valuerint, vt decisum referunt Aloys. Ricc. *in decis. curiæ Archiepiscop. Neapolit. decis. 129.* Vgolin. *de potestate Episcopi, c. 1. num. 5. vers. 5.* Carol. de Graffis *d. effectu 1. n. 1175.* Decian. *tractat. crimin. tom. 1. lib. 4. c. 9.* vbi exemplificat quando clericus esset ita pauper, vt non posset propter paupertatem alias vestes inuenire, nisi laicales sibi donatas.

Secundò limita si non posset propter infirmitatem 17
Tonsuram deferre, quod etiam refert decisum Capella Tholos. *decis. 104.* quam citant, & sequuntur Vgolin. *d. c. 12. num. 3. vers. quoad Tonsuram,* Viuian. *in praxi iurispatron. p. 3. lib. 15. cap. 4. num. 8.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina cleric. §. 17. n. 9.* Thom. Act. *in tract. de infirm. p. 2. in verb. clerici, n. 12.*

Carol.

Carol. de Craſſis *d. effectu* 1. n. 1171. Thom. Valaſc. *d. alleg.* 11. n. 9.

18 *Tertiò* limita, & declara excuſari clericum ab habitu decenti, ſi propter aliquod veroſimile periculum transformari cogeretur; ita Piaſec. *in praxi noua Episc. d. c.* 3. *n.* 14. *verſ. excuſaretur.* Viuian. *d. praxi iurispatronat. p.* 2. *lib.* 6. *c.* 10. *n.* 6. *&* 7. *& p.* 5. *lib.* 15. *c.* 4. *num.* 5. *&* 6.

19 *Quartò* limita, ſi domi ſuæ, & per conſequens in occulto dimitteret, quia *dicta Clement.* 2. de deferente publicè alienas veſtes loquitur: ergo ſecus ſi occultè: tum quia iſte talis non dimittit habitum ne deferat, ſed vt paulò poſt aſſumat: quo caſu non dicitur dimiſiſſe; ſicut etiam abeſſe non dicitur, qui ſtatim eſt reuerſurus, *l. post liminium, §. captiuus, & leg. nihil, ff. de captiu. & postlimin. reuerſis,* cum traditis à Gonzalez *ad reg* 8. *Cancel. gloſ.* 43. *num.* 5. & ita in propoſito hanc opinionem tenent Vgolin. *d. c.* 12. *n.* 3. *verſ.* 4.

20 *Quintò* limita in illo, qui ſemel habitum dimiſit, qui non eſt priuandus beneficio, vel fori priuilegio, prout ordinat dicta Conſtitut. Sixti V. propter vnam habitus dimiſſionem, qua etiam attenta requiritur vt tantum perſeueret, quod publicè pro laico exiſtimetur. Ita Piaſec. *in dicto c.* 3. *num.* 14. *verſ. excuſaretur,* Farin. *in praxi crimin. q.* 8. *num.* 68. Proſper de Auguſtino *in addit. ad Quarant. in ſum. Bullarij, verb. habitus clericalis,* Vgolin. *d. c.* 12. *n.* 3. §. 6. Viuian. *d. c.* 4. *n.* 7.

21 *Sextò* limita ex neceſſitate itineris, vel peregrinationis, propter quam licitum eſt clericis habere veſtes breuiores, *c. Episcopi,* 21. *q.* 4. Addit. *ad Capell. Tholoſan. quaſt.* 456. Bellet. *diſquiſit. clerical. part.* 1. *tit. de disciplina clerical.* §. 16. *n.* 14. *vbi n.* 15. etiam tenet licitum eſſe habitum mutare, ac etiam deponere, ſi ex delatione habitus clericalis iuſta eſſet cauſa timoris, per *d. Clem.* 2. *verſ. niſi cauſa rationabilis,* Hieron. de Laurent. *Auen. deciſ.* 125. *n.* 9. Iacob. Maſſul. *in add. ad Capyc. deciſ.* 181. *in vltimis verbis,* Carol. de Graſſis *d. effectu* 1. *n.* 1174.

ALLEGATIO X.

Epiſcopi quarum rerum examini ſubiicient ordinandos?

SVMMARIVM.

1 *Episcoporum munus eſt ordinationi facienda diligens ſcrutinium ordinandorum præponere.*

2 *Ordinandi quo tempore debent conuenıri.*

3 *Episcopi, aut ab ipſis deputati prudenter viri ordinandi genus, natalitia, perſonam, inſtitutionem, patriam, vitam, mores, doctrinam, & fidem ſcrutari debeat.*

4 *Genus ordinandorum ſcrutari debet, an ſcilicet ex Catholicis parentibus, vel proditione damnatis, aut de matre ſerua nati ſint.*

5 *Verbum,* genus, *de quo in Concil. Trident.* ſeſſ. 23. de reform. c. 7. *idem ſignificat, quod legitimus, vel liber, & non refertur ad deſcendentes ex genere Hebræorum.*

6 *Deſcendentes à Iudæis an ſint ab ordinatione excludendi.*

7 *Neophytus, qui recenter ſuſcepit habitum Eccleſiaſticum, ad Ordines admittendus non eſt.*

8 *Neophytus intendens ordinare, quæ perquirere debet.*

9 *Natalitia perſcrutari debeat, id eſt, an legitimi, vel illegitimi ſint.*

10 *Perſonam, id eſt, an ſint corpore vitiati, quia truncum, aut vitiatum corpus habens ad Ordines non eſt admittendus.*

11 *In lege veteri maculam aliquam corporalem habentibus hoſtias offerre Dominus prohibuit.*

12 *Apud Ethnicos, & Gentiles præceptum erat, vt Sacerdos integer eſſet.*

13 *Inſtitutio accipitur pro titulo.*

14 *Vita in materia de qua agitur accipitur pro actu viuendi irreprehenſibiliter iuſto, & recto.*

15 *Parochianorum ſimplici aſſertioni teſtificanti de fama bona ſtatur.*

16 *Dignum quemlibet præſumimus, quem neſcimus indignum.*

17 *Doctrina cum ſit quid extrinſecum homini, ineſſe alicui non præſumitur.*

18 *Doctrina non per teſtes, & famam, ſed ex actuali examine probari debet.*

19 *Episcopus inquirere debet intentionem ordinandi, an illi adſit, vel deſit intentio aſcendendi ad altiores Ordines.*

20 *Suſcipiens minores Ordines ſine intentione aſcendendi ad Superiores, non peccat.*

21 *Examinis alter modus an ſeruetur?*

22 *Ordinatus nullo præmiſſo examine quam pœnam incurrat.*

23 *Ordinatus contra prohibitionem Episcopi habentem ne quis ad Ordinationem accedat ſub pœna excommunicationis non examinatus, vel approbatus, contraheret ſuſpenſionem, non niſi à Papa diſpenſandam.*

24 *Ordo ſi de facto mulieri conferretur, non reciperet characterem impediente ſexu.*

25 *Clauium poteſtas fœminis non competit.*

26 *Fœminæ Iure diuino incapaces ſunt eorum, quæ ſunt Ordinis.*

27 Cap. Diaconiſſæ, 27. quæſt. 1. &c. ſacratas, 23. diſt. *declarantur.*

28 *Hermaphroditus, qui habet vtrũque ſexum parilem, aut præualeret in fœmineo, ordinari non poteſt.*

29 *Ætas quæ in ordinandis requiratur? remiſſiue.*

30 *Illiterati prohibeantur ordinari.*

31 *Episcopus quæ inquirere debeat antequam aliquem ordinet?*

32 *Homicida, vel mutilator membrorum principalium ordinari non poteſt.*

33 *Infideles & hæretici ab Ordinibus repelluntur.*

34 *Hæretici ſunt irregulares.*

35 *Irregularitas, quam contrahunt hæretici, an duret poſtquam per pœnitentiam reuertuntur.*

36 *Hæreticorum fautores, credentes, & defenſores, clericatu habentur indigni.*

37 *Filij hæreticorum quando excludantur à clericatu? oſtenditur.*

38 *Neophyti à clericatu non ſimpliciter repelluntur.*

39 *Excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti ab Ordinibus ſunt repellendi.*

40 *Infames infamia Iuris omnino ordinari non debent.*

41 *Criminoſi ordinandi non ſunt.*

42 *Pœnitentes ſolemniter ordinari prohibentur.*

43 *Bigami non poſſunt ordinari, quod multipliciter declaratur.*

44 *Coniugati non ſunt ad Ordines promouendi.*

45 *Serui ordinari non poſſunt, niſi plenæ libertati fuerint reſtituti.*

46 *Cardinales non ſunt ordinandi, & declaratur latè.*

47 *Obligati ad reddendas rationes non poſſe fieri clericos, multipliciter declaratur.*

48 *Corpore vitiati ordinari non debent.*

49 *Arreptitij prohibentur ordinari.*

50 *Illegitimi non poſſunt fieri Clerici.*

51 *Ordinandus non est qui beneficium Ecclesiasticum non obtinet, aut aliud vnde commode viuere possit.*

52 *Peregrini, & ignoti ordinari non debent.*

1 VT in Ecclesia Dei ministri adsint vitæ integritate, moribus, & doctrina insignés, nullóque impedimento adstricti, munus est Episcoporum ordinationi faciendæ diligens scrutinium ordinandorum præponere: constitutum est enim *in cap. Episcopus 2. 24. distinct. & in c. placuit, fine, in cap. istoto 3. quæst. 1. cap. aures, & c. vt nostrorum, de officio Archid. c. nihil, 3. Episcopi, de elect. cap. vnic. de scrutin. in Ordine fac.* vt clericorum ordinationem scrutinium, seu examen per Archidiaconum, & ipsum Episcopum faciendum præcedere debeat. Oportet igitur ordinantem Episcopum illud Apost. *ad Timoth. 5.* meminisse, *nemini citò manum imposueris*, refertur *in c. quid est 78. dist.* & illud animaduertere, quod sanctus Pontifex Clemens, vt refertur *in cap. tales, 23. dist.* præcipiebat dicens: *Tales ad ministerium eligantur clerici, qui dignè possint dominica Sacramenta tractare, cap. cum sit, de ætate & qualit. c. quibusdam, in fine, 1. quæst. 1. cap. ex multis, vers. nec eligatur, 1. q. 1.* melius est enim in Domini Sacerdotio paucos habere ministros, qui possint dignè opus Dei exercere, quàm multos inutiles qui onus graue ordinatori adducant, Zosimus quoque Pontifex relatus *in c. si officia, 59. dist.* hac de re loquens, post multa sic ait: *Facit hoc nimia remissio consacerdotum nostrorum, qui pompam multitudinis quærunt, & putant ex hac turba aliquid dignitatis acquiri, & post pauca, quibus aliud præstare non possunt, diuinos Ordines largiuntur, quod oportet districti semper esse iudicij.* Concil. Hispalen. *cap. 2. rarum est enim omne quod magnum est.* Et Hieronym. *in Michæam*, relatus *in c. hi quicumque, 1. q. 1. Hi quicumque*, inquit, *de affectis suis ordinantes, & vitam eorum in scandalum populi exponentes, rei sunt infidelitatis eorum, qui scandalizantur.* Cùm igitur Episcopus disponit ordinationes facere, omnes volentes accedere ad sacrum mini-
2 sterium † debent conuenire feria quarta præcedenti ad examinationem coram eo, qui Viros prudentes, diuinæque legis gnaros, & exercitatos in Ecclesiasticis sanctionibus eliget, vt illa inuestigent, quæ inferius dicam, *c. quando 24. distinctione.* Concilium verò Trid. requirit, vt per mensem antea adeant Episcopum, qui parocho, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, vt de nominibus, ac desiderio eorum, qui velint promoueri, publicè in Ecclesia propositis requisitis diligenter inquirat, & litteras testimoniales ipsam Inquisitionem factam continentes ad ipsum Episcopum quamprimùm transmittet, iuxta *c. 5. sess. 23. de reformat.* & de materia latè Vgolin. *de officio Episcopi c. 26. §. 18. à num. 1.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 46. num. 7.* Marchin. *de sacram. Ordin. tract. 2. p. 6. c. 11.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico tractat. 2. cap. 3. quæst. 26.* Salzed. *ad Bernardum pract. c. 25. lit. A, vers. hoc autem*, cuius dispositio in Bracharensi Prouincia ad vnguem obseruatur, vt constat ex eius Concil. Prouinc. vltim. *actione 4.*

3 Debent igitur Episcopi, aut ab ipsis deputati prudentes viri, *ordinandi genus, natalitia, personam, institutionem, patriam, vitam, mores, doctrinam, & fidem scrutari*, vt statuit Concil. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 5. & 7.* & antè *cap. quando, 24. distinct.* & rigorosè hoc examen institui debet, *cap. instituntus, de purgat. canon. c. cùm in cunctis, de elect.* Episcopi enim interest ne indigni ordinentur, & ille tenetur ex culpa examinatorum, *cap. ad hæc, iuncta gloss. verb. examinentur, de officio Archid.* & probat latè Carol. de Grassis *de effectibus clerical. in prælud. à num. 343. cum multis seqq.* & præcipuè *num. 358.* Peccabit namque mortaliter si ordinauerit sciente indignos, id est, non habentes sufficientiam scientiæ, & bonitatis, quia infideliter in re grauissima agit officium dispensatoris. S. Thom. *in 4. distinct. 24. quæst. 1. articul. 4. quæstiunc. 4.* Syluest. *in summ. verb. Ordo 3. quæst. 6.* Sanchez *in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1 dub. 46. n. 2.* ita vt non satis sit quod nesciat Episcopus ordinandum esse malum; sed quando ordinandus est ignotus, tenetur Episcopus adhibere diligentiam, & examen, vt habeatur certitudo moralis de sufficientia, vita, ac moribus ordinandi. Ita Sanch. *d. dub. 46. num. 3.*

Genus namque primo loco relatum requisitum 4
declaratur, an ex Catholicis parentibus, vel proditionis damnatis, aut de marte lectua nati sint, iuxta expositionem Maioli *de irregularit. lib. 4. cap. 2.* Henriq. *in summa lib. 10. cap. 17. §. 2. in commento littera G.* Auila *de censur. part. 7. disput. 4. dub. 4.* latè & benè Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 15.* vbi ait citatis supradictis Doctoribus, Concilium Trid. *d. c. 7.* solùm voluisse, vt Episcopi inquirant an promouendus sit ex filiis, aut nepotibus hæreticorum, fautorum, defensorum, receptatorum, quos Ius à suscipiendis Ordinibus excludit, vsque ad secundum gradum via masculina, vel vsque ad primum via fœminina? † Verbum enim, *genus*, de 5
quo *in d. cap. 7. Concil. Trid.* propriè idem significat, quod legitimus, vel liber; non autem refertur ad descendentes ex genere Hebræorum, prout tenet Cened. *ad decretal. collect. 77. num. 20.* quem refert D. Acuña *in c. quando, num. 6. dist. 24.* & videtur tenere Sahagun. *in cap. cum te, num. 23. de rescriptis.* Ideò
† non sunt illi ab ordinatione excludendi (nisi aliud 6
Canonicum obesset impedimentum) qui à Iudæis originem trahunt, vel quorum Maiores, etsi hæretici fuerint, emendatos tamen esse constat, & reincorporatos Ecclesiæ vnitati, & pro culpa huiusmodi ad mandatum Ecclesiæ pœnitentiam recepisse, quam vel perfecerunt, vel perfectioni eius insistunt, aut paratus fuisse ad recipiendum eandem, iuxta Constit. Bonifac. VIII. *in cap. statutum, de hæret. lib. 6.* ita post alios decisum refert Armend. *in additionibus ad recopil. leg. Nauarræ, lib. 1. tit. 21. l. vnica, n. 6.* vbi id intelligendum dicit, nisi aliquo priuilegio Apostolico, aut confirmatione aliud caueretur: & nouissimè Laurent. de Franchis *in contran. inter Episcop. & Regul. pagin. 78. vers. ad 14.* aduertit Concilium Catholicum non induxisse circa hoc nouum Ordinis impedimentum, sed duntaxat quæ antiquo Iure statuta erant, seruari ad vnguem præcepisse, additque, *quod non vulgariter notandum censeo, quia multi circa hoc hallucinantur.* Vide multa, quæ ad dictorum comprobationem *suprà* diximus *part. 1. tit. 2. gloss. 17. n. 5. cum seq.*

Neophytus tamen, qui recenter suscipit habitum 7
Ecclesiasticum, ad Ordines admittendus non est, *cap. sicut, 48. dist.* ea scilicet ratione, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, vt dicit Apost. *1. ad Timoth. 2.* fortassè credens fidem Christianam eius auxilio indigere, ac sine eo regi minimè posse, vt super eadem Epistola glossauit Lyrensis, & gloss. *in sum. 48. dist.* quod non procedit in eo, qui diu antea, aut etiam ex ipsa natiuitate iam baptizatus est, quamuis genus ex Iudæorum gente deduxerit: hi enim non sunt incapaces Ordinum, etiamsi parentes ipsorum in Iudaismo, vel Maurismo adhuc persisterent, vt per Couar. *in Clement. si furiosus, p. 1. §. 2. num. 7. vers. 1. conclus.* Nauar. *in man. c. 27. num. 205. vers. 3. dico*, Gregor. de Valent. *tom. 4. disp. 7. punct. 3. §. 3.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 13 sub num. 11.* Sanch. *d. cap. 18.*

*cap.*18.*num.*11. Suar. *de censur. disp.*43. *sect.*3. *n.*8. Auila *eod.tract.p.*7.*disp.*4.*dub.*4.nouissimè post hæc impressa in lucem editus Marchin. *de sacram.ordinis, tractat.*1.*part.*10.*cap.*1. *num.*6. ideò promotos legimus Diuos Seuerum, Nicolaum, & Ambrosium *in cap.statuimus*, §.*fin.*61.*distinct.* ipseque Ambrosius comprobat, inquiens ordinationem suam occidentales iudicio Episcopos, orientales verò exemplo probasse *in cap.neophytum*,61.*distinct.* vbi glossa, tum in figuratione casus, tum in fine addit exemplo probasse, qui multos tales elegerunt: & nos legimus de Iudæis conuersis Ecclesiam fundatam esse, iuxta *gloss.final.in cap.cum te,de rescript.*exemplo Beati Pe-
8 tri,& aliorum *in c.*9.71.*distinct.* † Igitur qui eos intendunt ordinare (quorum arbitrio sunt inferiùs relata consideranda, non expectata ad hoc vlla Pontificis dispensatione, ex adductis per Sanchez *d. cap.*28.*num.*11.) debent perquirere,& diligenter inuestigare, quamplura circa illorum vitam,& vsum, atque ea præsertim, quæ illi ad primæuam sectam mente & secretè conuersi nonnunquam obseruant, & ex quibus dignoscit Ecclesia eos iterum reuersos ad illa: signa autem huiusmodi nonnulla recenset Eymeric. quoad neophytos ex Iudaica gente prognatos *in* 3.*part.directorij*, *num.*114. vbi subscripsit segna quamplura, & notabilia adduceos *in comment. num.*25.

Superest vt videamus quamdiu hoc impedimentum permanere videatur, & an Episcopus cum verè neophyto dispensare valeat? Quoad *primum* multi multa dixerunt, nonnulli existimarunt, satis esse lapsum vnius anni, vt quis desinat dici nouus Christianus, sicut miles nouus is dicitur, qui anno completo non militauit, & post annum inter veteranos enumeratur, *l.qui cum voto*, §.*fin.ff.de re milit.*Chrisma dicitur nouum, quod annum non excedit; quo elapso fit antiquum, & est renouandum, *cap.litteris, de consecr. dist.*3. Vinum vetus dicitur post annum, *l.nouus, ff. de tritico,vino, & oleo leg.* Alij requirunt lapsum biennij, Roman. *sing.*422.Campan.*in diuers. Iuris Canon.rub.*11.*cap.*7.*n.*4.& 5 Ricciul. *in tract. de Neophytis*, *c.*16.*n* 9. Spatium saltem decem annorum à suscepto Baptismo ad sacram Ordinationem requirit Nau. *in man. cap.*17. *num.*205. Veriùs tamen est, durationem huius impedimenti arbitrio Episcopi dijudicandam relinqui,vt dixi *sup.p.*1.*tit.*2. *gloss.*11. *num.*8. Quoad *secundum* verò dubium dic neophytum posse ab Episcopo admitti ad minores Ordines, quia huiusmodi ordinatio nullo textu cauetur, cùm solum sacri Canones loquantur de majoribus Ordinibus, Decian. *in cap.cum te,num.*32.*de rescript.* Felin. *in c.cùm sit, in princ.de Iud.* Roman. *d. sing.*421. Mascard. *de Iud. p.*3. *cap.*5.*sub num.*8. Ricciul. *d.tract.cap.*1.*num.*12. Beller. *disquisit.cleric. part.*1.§.12.*n.*9. Quicquid contradicunt Cou *in d. Clem.si furiosus, p.* 1.§ 2.*num.*7.*concl.*1. Hojed.*de incompatib.p.*1. *cap.*24.*n.*3. Campan. *dict.rub.*11. *c.*7. *num.*2.

9 *Natalia*, hoc est, an ligitimi, vel illegitimi sint, glos.*in cap.quando*,24.*distinct.* filij enim Presbyterorum,& cæteri ex fornicatione nati, ad Ordines promoueri prohibentur *in cap.*1. *de filiis Presbyterorum*, sanxerunt etiam Gregor. IX. *in cap.fin. eodem tit.* & Alexander III. *in cap.cum in cunctis, de elect.* necnon Pius V.abundè *in sua Constit.*120 incip. *Quæ ordini*, ac Sixtus etiam V.*in Constit.* contra clericos malè promotos, incip.*Sanctum,& salutare*; & antea recensuerat Catechesis Rom. *sub tit de sacramento Ordinis*,§.*sequitur*, his verbis, *Spurij quoque,& ij omnes, qui ex legitimis nuptiis non sunt procreati,excipiuntur à susceptione Ordinum*, patriam ordinandorum esse inuestigandam, vt sciatur quibus ipsi sint imbuti moribus,probat *d.c.quando* 24.Tiraq. *l.*7.*connub.glos.*11 *n.*47. nam propter natiuitatem,vel patriam præsumitur quis bonus, vel malus. Simanch. *de cath.inst.c.*50. *n.*8.& 9.

Personam, idest,an sint corpore vitiati, ex glos. *in* 10
d.cap.quando; Canonicis enim sanctionibus constitutum est, ne truncum, aut vitiatum corpus habentes auderent Ordines suscipere Ecclesiasticos, *cap. præcipimus*, 34. *dist.c.*1.35. *dist.c.*2. vbi glos. *verb. deformitatem*, & notant Doctores *in c* 1.& 2. *de corpore vitiat.* & Albert.Trot. *de vero, & perfecto cler. lib.*2.*c.*16. Sic etiam † in lege veteri Dominus allo- 11
quens Moysen *Leuit.cap.*21. maculam aliquam corporalem habentibus hostias offerre Domino in hæc verba prohibet: *Omnis qui habuerit maculam à semine Aaron Sacerdotis,non accedat hostias offerre Domino*: cuius seriem morali interpretatione prosequitur D.Gregor.relatus *in c.hinc etenim*,49.*distinct.* † Apud 12
Ethnicos, & Gentiles præceptum etiam erat, vt Sacerdos integer esset, tanquam mali ominis res vitanda, si non integri corporis erat, vt refert Plinius *lib.*7.*naturalis historiæ,cap.*28. Sic etiam Romani,qui de Vestali virgine capienda scripserunt, negarunt fas capi esse, quæ lingua debili, sensuve aurium diminuta, aliave quauis corporis labe insincta esset, cuius historiæ relator est Aulus Gel. *lib.* 1. *noctium Atticarum, cap.*12. illiusque auctoritate adductus D. ille Hieronymus *ad Demetriadem virginem* scribens, grauissimè inuehitur contra parentes deformes filias virginitati dicantes; *solent etenim* (inquit ille) *miseri parentes, & non plena fide Christiani deformes filias, aliquo membro debiles, quia dignos generos non inueniunt,virginitati tradere.*

Institutionem, idest titulum,iuxta glos. *in dict.cap.* 13
quando, prout resoluit Campanil. *in diuers.iuris Canonici,rub. cap.* 1.*n* 3 vbi etiam refert,munus Episcoporum esse in scrutinio faciendo circa personam promouendam præ cæteris in titulum ordinandi inquirere,de quo latè dicemus *alleg.*19. *cum sequenti.*

Vitam, moresque. Vita propriè hîc accipitur pro 14
actu viuendi irreprehensibiliter, iusto, & recto, ex interpretatione Luc. de Pen. *in l. neque furiosi, C.de digni atibus,lib.*12.quamuis aliquando ad interiorem animi virtutem pertinere videatur, si honestas ei iungatur, quæ magis ad exteriorem conseruationem spectat,ex sententia D.Thom 2.2. *quæst.*145. *art.*1. *in* 3.*ad g.* Bonitas vitæ, quæ in promouendo ad Ordines requiritur, non desideratur generalis, idest, vt careat peccato mortali, hoc enim necessarium est ad omnia Sacramenta; sed requiritur morum honestas, hoc est, vt sit sobrius, castus, &c.de quo *in tit. de vita, & honest.cleric.*Ita Sot.*in* 4.*dist.*25. *quæst.*1. *art.*4.Sanch.*d.lib.*7.*cap.*1.*d ib.*46.*num.*1. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*30.*tract.*1.*n.*12. *vers. quarto*, vbi ait in Ordinando requiri morum probitatem, qua conscientiæ testimonio non agnoscat se in peccato publico,aut in infamia publica, ac de reliquo proponat vitæ emendationem. Boni enim mores sunt necessarij in Ordinatis, & beneficiariis, vt per Cosin. *in pragm.sanct. tit. de elect. cap.sicut*,§. *de vide,verbo Moribus,fol.*99.*verso*,Selu.*de benef.p.*3. *q.*5.*n.*35.Nau. *in cap.si quando, except.*11.*num.*2. *de rescript.*Flamin.Paris *de resign.lib.*4.*quæst.*11. *à numero* 15. Qui autem dicantur boni mores, & qui praui, vide Plat *de legib.Dial.*2. & 3. Arist. *in problem.sect.*14.*num.*1. Ioan.Pic.Mirandul. *in Astrolog. lib.*3.*cap.*12

Inquirendum est igitur, si ordinandus sit castus, 15
52.*dist.vsque ad* 35.*per tot.* Si prudens, 36. *distinct. vsque ad* 40. *per tot.* Si ornatus virtutibus, 40. *dist. vsque ad* 41.*per tot.* Si hospitalis, 42.*distinct.* & 86. *per tot.*& domui suæ benè præpositus,66. *dist.*& 81.

 86,

86. & 91. *dist. per tot.* Ne etiam sit ebriosus, aut litigiosus, vel maledictus, non calumniator, neque adulator, vel proditor, scurrilis, aut ioculator, nec inuidens fratrum profectibus, aut iniuriarum suarum vltor. Præterea ne sit cupidus, aut vsurarum exactor, *cap. peruenit, 76. dist. cap. seditionarios, cum seqq. 46. dist.* Sed neque nimium simplex, *cap. Episcoporum*, vbi gloss. & Doctores, & *cap. Petrus, 74. dist. alt.* & aliis huiusmodi careat, & ideo olim qui erat Ordines suscepturus, prius se victurum secundum Canonicas regulas promittere tenebatur, vt habetur *in cap. quamquam, 23. dist.* quod hodie in Sacerdotis ordinatione, & in obtinentibus Ecclesiasticam dignitatem, vel curam animarum seruatur, vt in Pontificali; hi verò, qui bonum habent testimonium & famam, examinatione non indigent, vt ex decreto Concilij Carthaginensis III. colligere licet, de quo
15 *in c. 2. cum glos. 24. dist.* † Simplici verò assertioni parochianorum testificantium de fama bona statur, quia
16 nimirum cum istis concurrit Iuris præsumptio? † illum enim præsumere debemus dignum, quem nescimus indignum, *c. cùm deputati, de iudic. cap. dudum de præsumpt. l. cùm pater, §. rogo, ff. de legat. 2.* ex ea ratione secundùm Host. *in sum. tit. de scrutinio in Ordine faciendo, in fine*, quia virtutes naturaliter homini debent inesse, maximè post Baptismum, *c. 2. de consecrat. dist. 4.* & ita testimonia morum, quæ solent exhiberi tempore scrutinij, requiruntur ad licitè suscipiendos Ordines, quod ex Conc. Trid. *sess. 23. c. 3.* communi praxi dicit receptum Bonacina *de Sacram. disp. 8. q. vnica, punct. 5. n. 17.*

17 *Doctrinam.* Cuius materiam interpretor agens de singulis Ordinibus in particulari, veluti *alleg. 12. n. 4. & alleg. 14. post n. 9.* quæ cùm sit quid extrinsecum, & accidentale homini, inesse alicui non præsumitur; nemini enim doctrina inesse creditur, nisi
18 labore quæratur: vnde † non per testes & famam, sed ex actuali examine probari debet, ita quod nec Regulares excusantur quominus de doctrina possint examinari, vt habetur in Concil. Trident. *sess. 23. de reform. c. 12.* Sunt igitur singuli examinandi de qualitatibus & requisitis Ordinum singulorum, & de cuiusque Ordinis officio, quem sunt suscepturi, vt in *sequentibus allegat.* ostendimus, quod etiam respectu Regularium Ordines suscipere volentium, locum habet, vt dixi infrà *alleg. 11. ante n. 7.*

Quoad Archiepiscopos, & Episcopos Regni Neapolitani, & obligationem eis incumbentem conferendi Ordines benemeritis extra decretum *S. Congregationis Cardinalium negotiis iurisdictionalibus Regni Neapol. præpositorum, quæ iustis, grauibusque adducta causis, de S. D. N. Gregorij XV. speciali ordine viua vocis oraculo desuper habito, expressè præcipit, & mandat omnibus, & singulis eiusdem Regni Archiepiscopis, & aliis inferioribus legitimam facultatem habentibus, vel antequam primam Tonsuram, siue ad minores Ordines aliquem promoueant, Parocho, seu alteri, cui magis expedire videbitur, committant vt nominibus, & desiderio eorum, qui volunt promoueri, publicè in Ecclesia propositis, de ipsorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vita à fide dignis diligenter inquirat, & litteras testimoniales ipsam inquisitionem factam continentes, ad ipsum committentem quamprimùm transmittat, ad hoc vt tam ab iis, & aliis ex sacri Conc. Trid. præscripto in c. 7. sess. 23. de reform. adhibendis diligentiis sibi constet promouendos illos esse qualitatibus præditos, quæ per sacros Canones, ideòque Concilium requiruntur, quod & obseruent, & in litteris dimissoriis concedendis, in quibus exprimatur præfatas diligentias præcessisse. Dicta autem littera dimissoria vni tantùm, & certo Ordinario ad electionem concedentis imposterum dirigantur, & pluribus directa sint nulla, prædictaque vult inuiolabiliter obseruari, donec aliud fuerit ordinatum: si quis verò contra formam præsentis decreti fuerit ad primam Tonsuram, siue ad minores Ordines admissus, & ab executione collati Ordinis, & à susceptione superioris perpetuò suspensus sit, & vlteriùs condignis pœnis puniatur. Ordinans verò, vel dimissorias concedens, vltra diuinam vltionem, quam incurret, à collatione Ordinum per annum suspensus sit eo ipso. Romæ 10. Kal. Iulij 1633. Ulban. Card. Bandinus. Laurent. Campeg. Secret.*

Episcopi, seu ab ipsis deputati inquirere debent 19
intentionem ordinandi, hoc est, an illi adsit, vel desit intentio ascendendi ad altiores Ordines, cum aptus fuerit: † si enim ea careret intentione, non de- 20
beret ordinari, vt tenet Henriq. *sum. lib. 10. cap. 17. n. 2.* quia aliter faciendo peccaret mortaliter, præcipuè si eo tantùm fine faciat, vt frueretur exemptione fori, & eximeretur à solutione tributorum, & vectigalium, de quo vide infra *alleg. 11. n. 16.*

Examen circa mores Clerici sæcularis volentis ad ordines promoueri, sic debet fieri: Si ad Ordines minores est promouendus, bonum à Parocho, & Magistro scholæ, in qua educatur, testimonium habeat, vt definitur in Concil. Trident. *sess. 23. de reform. c. 5.* si verò ad sacros Ordines est promouendus, per mensem ante ordinationem Episcopum adeat, qui Parocho, vel alteri, cui magis expedire videbitur, committat, vt nomen, & desiderium promouendi publicè in Ecclesia proponat, & de illius natalibus, ætate, moribus, & vita à fide dignis diligenter inquirat, & testimoniales literas de inquisitione facta ad Episcopum mittat, vt habetur in Trid. *d. c. 5.* & iam diximus suprà *n. 2. in fine.* Aliud verò scrutinium habetur feria quarta ante ipsam ordinationem; vel quando Episcopo videbitur, vocatis peritis, & probis, ac in Ecclesiasticis sanctionibus exercitatis, qui diligenter inuestigent, & examinent ordinandorum genus, personam, ætatem, mores, fidem, sicut docet idem Trid. *sess. 23. de reform. c. 7.* de quibus omnibus iam suprà egimus *à n. 4.*

Alter verò examinis modus seruatur ipso die or- 21
dinationis, dum prior Diaconorum, seu maior Diaconus, aut Archidiaconus ordinandos repræsentat Episcopo, & examinat, iuxta *cap. nostrum, de officio Archid.* quod tunc sanè euenit cùm prædictus clara, & intelligibili voce monet adstantem populum, vt si quis contra ordinandorum aliquem sciens impedimentum, quod illum ab Ordinibus impediret, proponat, & ibidem Episcopus interrogat Archidiaconum, num sciat ordinandos esse dignos; ipse verò respondet, & scio, & testificor quantum humana fragilitas nosse sinit ipsos esse dignos, *cap. vnic. de scrutinio in Ordine faciendo.* In qua responsione non peccat, licèt ipse non examinauerit, dummodo ab aliis examinatoribus deputatis sciat fuisse approbatos, & dummodo contra conscientiam non loquatur. Si verò sciret aliquod impedimentum, illud debere Episcopo secretò nunciare, dummodo malitiosè nihil faciat, Hostiens. *d. loco, num. 1.* Et tamen verissimum hoc minimè seruari ab omnibus Episcopis tantummodo destinantibus personas sibi beneuolas, & non ipsos Archidiaconos, & qua adducti ratione id faciant, me latet, eo quòd eorum vsus contradicit Iuri communi, & potius abusus, seu corruptela dici possit.

Ad Regulares minimè extendi dispositionem 22
Concilij *d. c. 5.* cùm in illis satis sit Episcopos testimonium habere ab ordinandorum Superioribus Regularibus affirmantibus, & attestantibus prædictos nullo requisitorum indigere, ejusque fidei standum sit, præterquam circa doctrinam pro qua subiciantur Episcoporum examini, referunt decisum Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 3. q. 24. art. 1.* Sanch. *d. dub. 46. nu n. 1.*

num. 5. Vgolin. *d.* §. 18. *num.* 2. *verſ. tertiò excipiuntur Regulares*, Campan. *in di ..erſorio Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 13. *n.* 35.

Peracto præmiſſo examine, nullaque præhabita inquiſitione, ſi quis fuerit ordinatus, ſi ignotus eſt, quamuis dignus, depooendus eſt, ex Syluest. *verb. Ordo* 2. *num.* 2. vel ſi cognitus, ſed inhabilis, etiamſi impedimentum nouerit ordinans, nec diſpenſauit expreſsè, *cap. ſi ſine examinatione*, 81. *diſtinct.* Henriq. *d. lib.* 10. *cap.* 18. §. 1. *iuncto commento lit. B.* Attamen ſi eſſet cognitus, & dignus, nec peccaret, nec deponetur, ſi abſque præcedenti ſcrutinio fuerit Ordinibus inſignitus, vt probat text. iuncta gloſſ. *in c. nullus*, 24. *diſt.* Syluest. *d. n.* 1. Maiol. *de irregular. lib.* 4. *c.* 9. *n.* 6.

23 Et quidem ſi ab Epiſcopo ante incœptam ordinationem inhibitum fuerit, vt ſolet, ne quis ad ordinationem accedat non examinatus, nec approbatus, vel ſioe litteris dimiſſoriis, & aliis requiſitis ſub excommunicationis pœna, ordinatus contra huiuſmodi prohibitionem cootraheret ſuſpenſionem non niſi à Papa diſpenſandam, iuxta *cap.* 1. & 3. *de eo qui furtiuè Ordines ſuſcep.* Quæ quidem excommunicatio afficit omnes etiam Regulares, quia in illo actu ſubduntur Epiſcopo, Nauar. *in man. c.* 25. *n.* 72. Laurent. de Peirinis *tom.* 1. *priuil. Minimor. conſtit.* 1. *Iulij II.* §. 16. *num.* 39. Lezana *in ſum. quæſt. Regul. c.* 14. *n.* 22. Monet tamen Hoſtienſ. *d. tit. de ſcrutinio in Ordine faciendo, in fine*, vt Epiſcopi ab huiuſmodi excommunicationibus ſe abſtineaot, ne laqueos parent; ſed alias pœnas inhibendo comminari debent. Verùm ſi poſtea Epiſcopus eum ſic contra dictam inhibitionem malè ordinatum abſoluat, & diſpenſet, an talis diſpenſatio valeat? Vide Laurent. de Franchis *in controuerſ. inter Epiſcop. & Regul. pag.* 84. *in reſponſ. ad* 29. vbi *in reſponſ. ad* 28. ait quod ſi Epiſcopus eo tempore, quo confert Ordines, his verbis vtatur: *Non intendimus ordinare non examinatos & approbatos*, tunc qui ſe ingeſſit, non erit ordinatus, ideò oporteret denuò ordinari, iniungendáque priùs illi erit pœnitentia, quia valde deliquit ſe ingerendo Ordinum ſuſceptioni ante approbationem. Aduertit Ioan. Præpoſ. *in* 3. *p. D. Thomæ, q. vnic. de ſacrament. Ordinis, dub.* 17. *num.* 171. quod hæc excommunicatio comprehendit etiam extraneos aliàs Epiſcopo oon ſubiectos; additque, quod ſi Epiſcopus dicat, *non intendo, vel nolo ordinare excommunicatos, irregulares*, &c. intelligitur ſi aliquem talem eſſe cognoſcat, non verò ſi ſit ignotus, vel occultus: latè Ioan. de Lugo *de Sacram. diſp.* 8. *ſect.* 7. *n.* 119. Diana *reſol. moral. p.* 5. *tr.* 13. *reſol.* 66.

De qualitatibus Ordinandorum.

Ex his, quæ *ſuprà diximus*, colligere licet, quod non omnes perſonæ ad Ordines ſunt promouendæ, & plerique diuerſis de cauſis ordinari non poſſunt, de quibus omnibus eſt in præſenti loco tractandum.

24 *Primum* igitur, & præcipuum, quod in ordinandis perſonis requiritur, & eſt de eſſentia Sacramenti, eſt ſexus virilis, ac proinde mares tantummodo ſunt promouendi, fœminæ verò minimè omnino, & ſi de facto mulieri Ordo aliquis conferretur, non reciperet characterem, impediente ſexu, *c.* 1. *circa princ.* 15. *q.* 3. *cap. vxoratus, in fine, de conuerſ. coniug. gloſſ. fin. in c. Diaconiſſam* 27. *q.* 1. S. Thom. *in* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 2. *art.* 1. & 2. Suar. *de cenſur. diſt.* 51. *ſect.* 2. *in princ.* Bellet. *diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de diſciplina clericali*, §. 8. *n.* 5. Thom. Valaſc. *tom.* 1. *allegat.* 45. *n.* 22. & Sanch. *in opuſculis moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 30. Marchin. *d. tract.* 1. *p.* 4. *cap.* 1. ex eo, quia ſuſceptio Ordinum tacitè cooiungit clericum Eccleſiæ tanquam ſponſæ, *cap. ſertatim, in fine*, ibi, *vt fiat de carnali*, 32. *diſt. c.* 1. *iuncta gloſſ. fin. de pœnit.* Abb. *in cap. inter corporalia, num.* 31. & *ibi* Butr. *in* 2. *notab. col.* 1. *de tranſlat. Prael.* quod myſticum cadere non poteſt in fœmina: tum quia clerici nemini debent ſubiici, *c.* 1. 54. *diſt.* mulieres autem ſunt ſubditæ viris, *Geneſ.* 3. D. Paul. *ad Timoth.* 2. *cap. manifeſtum, cap. eſt ordo, cap. hæc imago*, & *ibi* Archid. *n.* 3. cum aliis pluribus, 33. *q.* 5. † Vnde 25
Clauium poteſtatem fœminis minimè competere probat Inooc. III. *in cap. in noua, de pœnit. & remiſſ.* vbi reprobans conſuetudinem, ſecundùm quam Abbatiſſa audebat benedicere Moniales, Confeſſiones audire, & publicè prædicare, ſubiungit rationem, quia licet Beatiſſima Virgo Maria dignior fuerit Apoſtolis vniuerſis, non tamen illi, ſed iſtis Dominus Claues Regni Cœlorum commiſit, docent S. Thom. *in addit. ad* 3. *p. q.* 39. *art.* 1. Victor. *relect.* 2. *de poteſt. Eccleſ. q.* 2. *n.* 3. Sot. *in* 4. *diſt.* 25. *quæſt.* 1. *art.* 2. *concl.* 1. Aogles *in florib. Theolog. q. de Clauibus, art.* 1. *diffic.* 5. & alij, quos refert Henriq. *in ſum. lib.* 1. *c.* 21. §. 2. *lit. N*, & *lib.* 6. *c.* 2. §. 3. & *lib.* 10. *cap.* 16. §. 1. *lit. A*. Suar. *tom.* 1. *diſp.* 2. *ſect.* 2. *n.* 5. hinc notantes † fœminas 26
ipſo iure diuino incapaces eſſe eorum, quæ ſunt Ordinis, & per conſequens irregulares non eſſe ratione ſexus, vel etiam ob quamcunque caoſam ſuperuenieorem, quæ eſſet ſufficieus in viris ad irregularitatem contrahendam; eſt enim irregularitas impedimentum Canonicum, id eſt, legis Canonicæ, & dicuntur irregulares, quia excipiuntur à regula, ſecundùm quam omnes, qui capaces erant, attenta lege diuina poterant promoueri: at verò ſexus fœmineus ipſa lege diuina impeditur, & incapax eſt ſuſcipiendi Ordines, & per conſequens in eum irregularitas noo cadit, vt aduertit Sot. *vbi proximè, art.* 2. *in princ.* & multis adductis latè Henriq. *lib.* 14. *cap.* 2. *in princip.* eleganter Suar. *d. tom.* 5. *diſp.* 40. *ſect.* 7. multiplicique ratione confirmat Viuald. *in candel. aureo, part.* 3. *cap.* 3. *à princ.* † Quod autem de Presbytera, & 27
Diaconiſſa, ac de ſacratis fœminis dicitur *in c. Preſbyterorum*, 23. *diſt.* & *in cap. Diaconiſſam*, 27. *quæſt.* 1. & *in cap. ſacratas*, 23. *diſt.* eſt intelligendum, oon quod Ordinem, vel characterem ſacramentalem ſuſciperent, ſed propter officium quod gerebant, legendi v.g. homilias, vel Euangelia in choro, ad quod deſtinabantur certis quibuſdam benedictionibus, non autem quod fuerint ſpeciali ritu conſecratæ, quemadmodum in Presbyteris, & Diaconis obſeruatur; nam propter officium Presbyteræ dicebantur, quia ſeniores, & aliis præfectæ, notant ex S. Thom. Sot. *vbi ſuprà*, Caſtr. & plures alij, quos refert Henriq. *d.* §. 2. *lit. P*, & *ſeq.* Verùm non ineleganter intelligebat Vvaldenſ. *de Sacram. tit.* 7. *c.* 58. *n.* 7. quod Diaconiſſæ *in dict. c. Diaconiſſam*, dicantur vxores viduæ Diaconorum, quemadmodum conſtat Presbyteras dici vxores Presbyterorum, vt apertè probat text. *in c. vlt.* 32. *diſt.*

28 Hermaphroditus verò, ideſt qui habet vtrumque ſexum, ordinari nequaquam poteſt, niſi in eo præualeat ſexus virilis, non autem ſi fœmineus præualeret, aut eſſet parilitas, gloſſ. *verb. teſtimonium, in c. teſtis*, §. *hermaphroditus*, vbi Card. Præp. & Turrecr. 4. *quæſt.* 3. Syluest. *verb. hermaphroditus*, Sot. *in* 4. *diſt.* 25. *q.* 1. *art.* 3. Bellet. *d. tit. de diſciplina cleric.* §. 8. *à princ.* Sanch. *d. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 41. Marchin. *d. tr.* 1. *p.* 4. *c.* 2. De Eunuchis verò paulò *infrà* videbimus.

Non autem omnes maſculini ſexus ſuot indifferenter ad Ordines promouendi, quoniam in ordinandis qualitates quædam requiruntur, & vitia, ſeu maculæ quædam deeſſe debent eiſdem, vt ritè valeant ſecundùm ſtatuta Canonum ordinari, de quibus omnibus ſummariè habetur *in c. maritum*, 33. *diſt.* & *in*

in c. præcipimus, 34. dist. & in c. non confidat, 50. dist. & de ætate, & qualit. per tot.

29 Et *in primis*, vt à qualitatibus requisitis sumamus exordium, sciendum est certam in ordinandis personis ætatem requiri, vt sacri Canones statuerunt, & nos sigillatim de ordinibus minoribus agentes diximus *alleg. 11 à princip.* & de Ordinibus maioribus *alleg. 16.*

30 *Secundò* sciendum, non solum sufficere ætatem in iis, qui sunt ordinandi, nisi aliæ adsint qualitates, *cap. quicumque*, ibi, *si tamen per hoc tempora, 77. dist.* Conc. Trid. *sess. 23. de reform. c. 12.* quarum præcipua litterarum scientia exigitur; illiterati enim prohibentur ad Ordines promoueri, prout diximus *alleg. 46. à num. 5.* Hæc sunt quæ præcipuè in ordinandis requiruntur in sexu virili, scilicet ætas, *c. fin. cum gloss. de tempor. ordin. lib. 6.* & litterarum scientia, *cap. illiteratos, 36. dist.*

31 Aliæ autem sunt qualitates, & requisita quoad vitam & mores, quæ arbitrio, & inquisitioni Episcopi relinquuntur, qui in scrutinio, seu examine faciendo de huiusmodi inquirere debet, vt videlicet sint continentes, sobrij, prudentes, modesti, pudici, hospitales, misericordes, ac liberales, pacifici, domui suæ bene præpositi, & virtutibus ornati, vt *suprà* innuimus. Vitia verò, vel maculæ, aut impedimenta, quibus carere debent qui sunt ad Ordines promouendi, sunt plura, quæ irregularitatem inducunt; hoc tamen in loco ea, quæ præcipuè laicos ab omni Ordine suscipiendo repellunt, breuiter referemus.

32 *Primò* ergo ordinandus non sit homicida, qui videlicet homicidium per se, vel per alium, etiam consilio tantum, vel auxilio, aut quouis modo voluntariè, præterquam ad sui defensionem commiserit, de quo diximus latè *alleg. 39. num. 60. & alleg. 51. num 4.* nouissimè Torreblanca *in pract. Iuris spirit. lib. 2. cap. 13. n. 38.* vbi *num. 39.* idem de iudice dicit sententiam sanguinis proferente, quæ suum sortita est effectum, de aduocato, procuratore, scriba, lictore, vel teste, & de Medico, cuius negligentia, vel imperitia eius infirmus mortuus est, quamuis in arte fuisset peritus. Idem quoque censetur de mutilatione membrorum principalium, aut debilitatione notabili, quia hæc quantum ad irregularitatem homicidio comparatur, secundùm gloss. *in Clem. vnica, de homicidio.*

33 *Secundò* Infideles, & hæretici ab Ordinibus repelluntur, *cap. Arrianos 1. quæst. 1.* Peña *in direct. Inquisit. part. 3. commento 163, vers. ob has rationes*, Bellet. *d. tit. de disciplina clericali, §. 10. n. 28.* Efficiuntur

34 enim † irregulares illa irregularitate, quæ prouenit ex defectu animæ, & est secundùm se annexa hæresi. Ita Nauar. *in man. cap. 27. num. 205. vers. 4.* Valent. *tom. 4. disp. 19. punct. 3. in 3. specie irregularitatis*, Sanchez *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 15. num. 2.* quos refert, & sequitur Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ exist. lib. 5. cap. 17. num. 2.* Vgolin. *de irregul. cap. 36. n. 6.* Suar. *tom. 5. de censur. disp. 43. sect. 1. num. 4.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 11. quæst. 13.* Farin. *de hæresi q. 192. num. 78.* Diana *moral. resol. tom. 1. tract. 15. resol. 24.* Sanch *in opere morali lib. 2. c. 25. n. 2.* Contra Perez *l. 3. tit. 4. lib. 8. ordin. fol. 98. ad finem.* Henriq. *in sum. lib. 14. de irreg. c. 4. §. 6. & c. 5. §. 2.* Sayr. *de censur. lib. 7. c. 12. n. 16.* & Auil. *in simili tract. p. 7. disp. 14. dub. 2.* Garc. *de benef. p. 11. c. 10. num. 85.* existimantes hanc irregularitatem non esse annexam hæresi, sed prouenire ex notorietate delicti. Vnde fit, hæreticum etiam occultum esse irregularem, vt docent Sanch. *d. c. 25. n. 2.* & Ricciul. *d. c. 17. num. 6.* dummodo non sit merè mentalis, sed processerit ad actum visibilem, siue cognoscibilem, vt rectè obseruant Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 8. c. 11. quæst. 11. & c. 21. quæst. 8.* Suar. *tom. 5. disput. 43. sect. 1. n. 4.* Sanch. *d. c. 25. sub num. 2. ad finem.* Quod quidem impedimentum extenditur ad illos, qui de hæresi formaliter sunt suspecti ante abiurationem, & purgationem; non tamen comprehendit abiurantes de leui, vel de vehementi, quia isti non habentur pro hæreticis formalibus. Ita contra Azor. resoluunt Farin. *de hæresi q. 192. n. 80.* Vinc. Filliuc. *tom. 1. tr. 20. cap. 9. num. 235.* Ant. Diana *moral. resol. tom. 1. tract. 15. miscel. res. 24. in fine*, Sanch. *in opere morali lib. 2. c. 25. num. 12.*

35 Vtrùm autem huiusmodi irregularitas duret postquam per pœnitentiam hæretici reuertuntur? Vide Sanch. *d. c. 25. n. 2.* latè Ricciul. *d. lib. 5. c. 18. per totum.* 36 † Hæreticorum item fautores, credentes, & defensores clericatu habentur indigni, *d. c. statutum 2. de hæret. lib. 6.* † Neque Hæreticorum, eorundemque 37 fautorum, & defensorum filij possunt fieri clerici vsque ad secundam generationem lineæ paternæ, etiamsi crimina parentum non fuerint imitati, *c. quicumque, §. hæretici, & d. c. statutum 2.* & ibi gloss. *verb. inane, de hæret. in 6.* Peña *d. commento 163. vers. rursus textus.* Quando autem mater est hæretica, vel fautrix hæreticorum, excluduntur tantùm filij à clericatu, non autem nepotes, gloss. *verb. inane, in d. c. statutum.* Peña *d. vers. rursus textus*, Bellet. *d. tit. n. 27. & 28.* Suar. *de censur. d. disp. 43. sect. 3. n. 1.* Cosm. Philiarch. *de offic. Sacerd. p. 1. lib. 4. c. 9.* Auila *de censur. p. 7. disp. 4. dub. 3.* Sanch. *d. lib. 2. c. 28. q. 2. n. 1.* 38 † Neophyti verò, id est qui noui ad Christianam fidem venerunt, quamvis non facilè sint ordinandi, non tamen à clericatu simpliciter repelluntur, intelligendo iuxta ea quæ diximus *suprà* hac *alleg. n. 7.*

39 *Tertiò.* Excommunicati, suspensi, vel interdicti ab Ordinibus sunt repellendi, *81. dist. per tot.* & si de facto ordinentur, licèt characterem recipiant, vt dixi *alleg. 2. n. 7.* suspensi sunt eo ipso ab Ordinum executione, præsertim excommunicati; immò si tales sint sæculares, & scienter id egerint, sunt deponendi, *c. cum illorum, de sent. excomm.* Cardos. *in praxi iudicum, verb. Sacramentum Ordinis, n. 21.* Torreblanca *d. lib. 2. c. 13. n. 44.*

40 *Quartò.* Infames infamia Iuris, quorum status, scilicet vita, & moribus est reprobatus, aut qui de crimine fuerint accusati, omnino ordinari non debent, *cap. omnipotens Deus, de accusat. c. fin. de testib. c. tantis Daniel, 81. dist.* & idem dicitur de infamia facti, id est hominum, quæ ex mortali tantùm crimine prouenit: specialiter autem illi exprimuntur, qui in scena luserunt, vel qui vxores meretrices, aut adulteras, seu infames habuerunt, *c. maritum, 33. dist.* Cardos. *in praxi iudicum, verb. sacram. Ordinis, num. 20.* de his vide *alleg. 43.*

41 *Quintò.* Quilibet criminosus, & qui notoriè permanet in peccato mortali, *cap. ex tuarum, & c. ad aures, de tempor. ordinat.* Cardos. *vbi suprà, num. 20.* Torreblanca *dict. lib. 2. cap. 13. num. 41. & 43.* Sed si peccatum est occultum, non debet talis ab Ordinibus repelli, si publicè petierit ordinari, ne crimen occultum publicum fiat; monendus autem erit ne ad ordinationem accedat, sed pœnitentiam agat, nisi sit homicidium voluntarium; quia quantumvis sit occultum, talis non debet vllatenus ordinari, *c. fin. de tempor. ordinat.* Cardos. *citato loco.* Specialiter autem qui crimen vsuræ commiserint, *d. cap. maritum*, aut simoniaci præsertim in petendo Ordine fuerint, aut in beneficio acquirendo, prohibentur ad Ordines promoueri, *cap. sancitum 7. q. 1.* & qui publicè concubinarij, vel fornicarij extiterint, *c. præter hoc, dist. 32. cap. fin. de cohabit. cleric.* quæ Iura videtur innouare Conc. Trid. *sess. 25. de reform. c. 14.* & latè multis relatis Marchin. *de sacram. Ordinis, tr. 1. p. 8. c. 3. per tot.* Vel

obsecr

obscœnissimo sodomiæ crimine coinquinati, de quo *infrà alleg* 44.

42 *Sextò.* Solemniter pœnitentes, id est, qui publicam & solemnem pœnitentiam pro graui & publico delicto egerunt, ordinari prohibentur, *cap. ex pænitentibus, c. illud, c. maritum*, cum similibus, 33. *dist.* Majol. *de irreg. lib. 3. c. 2. sub num. 4.* Sebast. Medices *in sum. part. 2. tit. 9. quæst. 31. vers. 2.* Sayr. *de censur. lib. 7. cap. 11. num. 19. & 20.* Cardos. *dict. verb. sacramentum Ordinis, num. 20.* Bonac. *de censur. extra Bull. disp. 3. quæst. 2. puncto 6. num. 4* propter Ordinis dignitatem, cùm tales infamiæ nota laborent, vt diximus *alleg. 43. num. 4.* tum quia reputantur faciles ad crimina perpetranda, nec sine populi offensione in tali ministerio deseruiunt, nec alios redarguere possunt, *cap. fin. 25. dist. actione, c. de his verò, 50. distinct.* Intellige etiam pœnitentia peracta, iuxta ea quæ adduximus *d. alleg. 41. n. 7.* Et ideo scienter ordinans peragentem solemnem pœnitentiam, incurrit suspensionem per annum à celebratione, prout adnotavimus *alleg. 11. n. 15.*

43 *Septimò.* Bigami, seu digami, id est, qui plures habuerunt vxores, siue diuersis temporibus, siue eodem tempore, non poterunt ordinari, *cap. Acatius, 26. distinct. cap. 1. & 2. 33. dist. c. curandum, cum seqq. 34. dist. & per totum, de bigamis non ord.* nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccles. cap. 45. à n. 1.* & Trasmiera *de Polygamia, quæst. 2. num. 3.* Torreblanca *d. lib. 2. cap. 13. num. 56. cum seqq.* quod & de bigamia etiam ex parte vxoris intelligitur, quæ videlicet alium virum habuerit, *d. cap. curandum, cap. si quis viduam, 50. distinct. cap. tam litteris, de test.* Quod si tales de facto ordinentur, nomen quidem cum charactere habebunt, officium verò minimè, vt dicit Agathense Concilium, nec gaudent priuilegio clericali, *cap. 1. de bigamis, lib. 6.* nec deferre possunt tonsuram, & habitum clericalem, nisi dispensationem à Sede Apost. obtineant. Hæc autem constituta fuerunt propter continentiæ, & honestatis legem ministris Altaris impositam, *cap. lex continentiæ, 31. dist. cum similibus*, vide quæ latè diximus *infrà alleg. 49.* Vnde circa hoc sunt quædam notanda. *Primò*, quod inter bigamos reputatur quoad Ordines non recipiendos, qui virginitatem professam fuerit præuaricatus, *cap. quot quot, 17. quæst. 1.* expressè enim prohibetur Monachus ordinari, qui vxorem post factam continentiæ professionem ducere ausus fuerit, *cap. monacho, ead. causa & quæst.* nouissimè Trasmiera *de Polygamia quæst. 2. num. 8. lib. 1.* Ita & clericus, qui in Sacris constitutus vxorem duxerit, quamvis revera bigamus non dicatur, pro bigamo tamen ad recipiendos maiores Ordines reputatur, *cap. nuper, de bigamis*, Campan. *diuers. Iuris Canon. rub. 11. c. 6. n. 12.* Flamin. *de resignat. lib. 5. q. 3. n. 190.* Trasmiera *d. part. 3. num. 6.* *Secundò*, quod qui plures habuit concubinas, esse bigamus non censetur, nec tanquam bigamus ab Ordinibus repelletur, *cap. quocirca, de bigamis*; qui enim vinculo matrimonij iterum alligatur, in carnis commixtione vitam ducere velle tacitè protestatur, arg. *cap. nuper, eod. tit.* quod in concubinario solo non præsumitur, quamvis nec talis facilè sit ordinandus. Vnde *tertiò* est notandum, quod is, qui post mortem vxoris fuerit fornicatus, non est facilè ordinandus, *c. si quis de laicis, 34. dist.* qui verò longam continentiam post mortem vxoris, aut post incontinentiæ vitia seruasse probatur, poterit arbitrio Episcopi ordinari, arg. *cap. priusquam 28. dist. & cap. fraternitatis, 34. dist.* *Quartò*, quod qui vxorem habuerit meretricem, aut ancillam, aut spectaculis publicis mancipatam, aut etiam simpliciter viduam, non est ordinandus, *cap. maritum 33. dist. cap. si quis viduam 1. & 2.* & ferè per tot. 34. *dist.* Sic nec ille, cuius vxor commiserit adulterium, *cap. si quis vxorem, cum seq. 34. dist.* *Quartò* quod clericos in minoribus Ordinibus constitutus, qui incontinenter vixit, poterit arbitrio Episcopi (vt continentiæ vinculo alligetur) ad sacros Ordines promoueri, præsertim si eius ætatis sit, quæ futuræ incontinentiæ auferat suspicionem, *cap. fraternitatis, 34. dist.*

Octauò. Coniugati non sunt ad Ordines promouendi, *per tot. 31. 32. 33. & 34. dist. cap. coniugatus, de conuers. coniug. cap. fin. de tempor. ordin. lib. 6.* Doctores *in cap. quod à te, de clericis coniug.* Ministris enim Altaris, quibus quotidiana necessitas orandi & sacrificandi incumbit, nonquam coniugali officio vacare permittitur, *cap. si laicus, cap. ante, in fine; c. Sacerdotibus, c. nam sicut, & per tot. 31. distinct.* cum citatis à Beller. *à tit. de disciplina clericali, § 9. à princ.* nisi Religionem intrauerint de consensu coniugis, aut de eius consensu clerici velint in sæculo fieri, *c. coniugatus, de conuers. coniug. cap. 2. de clericis coniug. c. assumimus, 28. dist. c. fin. de tempor. ordin. in 6.* Beller. *d. §. 9. à n. 18.* Nam si vxor est senex, non suspecta de incontinentia, sufficit votum continentiæ ipsius in sæculo, si verò sit iuuenis, desiderabitur ingressus ipsius in Religionem, vt colligitur ex text. *in c. vxoratus, & in cap. ad Apostolicam, de conuers. coniug.* & iuxta hæc intelligendus est text. *in d. c. coniugatus*, dum solius voti castitatis vxoris meminit ad viri promotionem, vt scilicet procedat quando vxor est senex, nec de incontinentia suspecta: ita docent Nau. *in man. c. 22. num. 32.* Con. *de sponsalib. part. 2. c. 2. §. 3. num. 3.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 13. cap. 13. q. 7.* Cald. Pereira *de empt. c. 30. n. 15.* Gutier. *de matrim. c. 96. in princ.* Sanch. *in simili tract. lib. 7. disp. 39. num. 6.* vbi *num. 8.* resoluit Sacris initiatum ex legitima vxoris licentia manentis in sæculo cum voto castitatis, posse simul habitare cum ea, si suspecti minimè sint, secus si suspecti sint, tunc enim nullatenus sunt permittendi simul habitare. Hoc autem locum habet præcipuè in his, qui volunt ad sacros, & maiores Ordines promoueri, qui continentiam profiteri tenentur, vt infrà ostendimus *alleg. 15.* Sed neque minores Ordines, neque clericalis Tonsura est conferenda alicui coniugato, *dict. cap. fin. de tempor. ordinat.* quamvis in his Ordinibus constituti possint contrahere matrimonium, *cap. si quis eorum, cap. lectores, cap. seriatim, 32 distinct. cap. à multis, de ætate & qual* Beller. *d. §. 9. n. 5.* Si verò coniugatus de facto ordinetur in Sacris, & non seruata forma *suprà* posita, erit perpetuò ab Ordinum executione suspensus, *Extrau. antiquæ, de voto, Ioan. XXII.* etiam matrimonio soluto, & fit inhabilis ad maiores Ordines suscipiendos, & ad quodcumque beneficium, aut officium Ecclesiasticum consequendum; sed in minoribus Ordinibus, aut in clericali Tonsura, durante coniugio ordinatus, est tantùm ab Ordinis executione suspensus, *d. c. fin. de temp. ordin. lib. 6.* & ordinator illius est ipso iure ab eius Ordinis collatione suspensus, vt diximus *alleg. 11. n. 10*

45 *Nonò.* Serui, vel mancipia ordinari non possunt, nisi plenè libertati fuerint restituti, toto *tit. de seruis non ordin. & 54. distinct. per tot.* Bernard. & Salzed. *in pract. c. 19. in nouiss. edit.* Beller. *d. tit. de disciplina clericali, §. 14. à princip.* Bonacin. *de censur. disp. 7. q. 2. puncto 4 n. 2.* Campan. *in diuersorio Iuris Canon. rub. 11. c. 8. à princ.* Cardos. *in praxi Iudicum, verb. sacramentum Ordinis, n. 45.* latè Marchin. *d. tract. 1. p. 10. cap. 3.* Debet enim esse immunis ab aliis, qui diuinæ militiæ est aggregandus, vt à castris Dominicis, quibus adscribitur, nomen eius nullius necessitatis vinculis abstrahatur, vt inquit Leo Papa *in cap. 1. 54. distinct.* Si autem de facto seruus aliquis ordinetur,

tur, quid iuris ſit, ſub hac diſtinctione eſt ſciendum; ſi ordinans ſciebat illum eſſe ſeruum, & eum ordinauit domino ſciente, nec contradicente ad quoſcunque Ordines, ſtatim fit liber, *cap. ſi ſeruus ſciente, 54. diſtinct.* Azor. *inſtit. moral p. 1. lib. 1. c. 4. §. ſi paſſus, verſ. item ſi ſeruus*, ſi verò domino id ignorante, vel contradicente, ſciente verò ordinatione, vel præſentatore, ſimiliter fit liber, ſed illi tenentur duos ſeruos æque bonos eius domino tradere, *cap ſi ſeruus, abſente, ead. diſt.* ipſis verò ignorantibus, ſed ſciente, & contradicente domino, vel ignorante, tunc diſtinguitur de Ordinibus, ſcilicet quod ſi ad minores tantum Ordines eſt promotus, redigitur in priſtinam ſeruitutem, domino volente, & deponetur, *c. ex antiquis, cum ſeqq diſtinct. 54. c. 1.* vbi gloſſ. *de ſeruis non ord.* Gam. *de Sacramentis præſtandis vltimo ſupplicio damnatis, q. 5. n. 9.* Sed ſi ad Subdiaconatum, vel etiam Diaconatum fuerit ordinatus, ipſe dabit domino ſuo pro ſe vicarium, *cap. miramur, de ſeruis non ordin.* vel pretium, ſi poteſt, alioquin ipſe quoque domino volente deponetur, & ſeruituti reſtituetur, ſecus ſi ad Presbyteratum aſcenderit, in eodem namque Ordine permanebit peculij ſui amiſſione mulctatus, eo quòd ſciens ſe ſeruum paſſus eſt ordinari, *d. c. ex antiquis*: quod ſi peculium non habebit, ſeruiet domino in diuinis tantùm officiis, *cap. frequenter, 54. diſtinctione, c. nullus, de ſeruis non ordin.* Henriq. *in ſum. lib. 14. cap. 8. §. 7. in princip.* Verùm ſi dominus ejus poſt annum ab illius promotione tacuerit, eum de cætero repetere non valebit, ſed is liber erit, *d. cap. ſi ſeruus ſciente.* Hæc autem de illis ſeruis intelliguntur, qui ex vtroque parente ſeruo ſunt nati: cæterùm natus ex patre ſeruo, matre verò libera, liber eſt, & licitè poterit ordinari, *cap. fin.* vbi gloſſ & Doct. *de ſeruis non ordin.* Paleoth. *de nothis & ſpuriis cap. 15. n. 4.* Læl. de Zanchis *de priuil. Eccleſ. priuileg. 34. n. 24.* quos refert, & ſequitur Campan *d. cap. 8. num. 10. verſ. vt tamen.* Hæc eadem, quæ de ſeruis ſunt dicta, de originariis quoque, adſcriptitiis, & colonis, qui terræ colendæ perpetuò ſunt adſcripti, intelligenda videntur, ſecundum Rom. & Angel. *in ſum. verb. ſeruitus*, propter eandem rationem, quæ & in ipſis videtur exiſtere, de qua *in d. c. 1. 54. diſt.* Sed & liberti ſine patronorum conſenſu ordinari non debent, quamvis non tanta in eis, ſicut in ſeruis eſſe videatur circa hoc obſeruatio, *cap. fin. 44. diſt.*

46 *Decimò.* Curiales, id eſt qui propter aliquod officium curiæ ſunt addicti, non ſunt ordinandi, *cap. 1. c. 2. & per tot. 51. diſtinct. c. vnic. 53. diſt. c. ſi quis 77. diſt. c. infames 6. q. 1.* Bellet. *d. tit. de diſciplina cleric. §. 11. n. 6.* vbi hoc intelligendum eſſe exiſtimat de his Curialibus, qui exercuerunt ſæua, vel turpia, ſiue vilia, vt ſunt nuntij, lictores, & id genus ſimiles, ſeu qui fuerunt officiales in cauſa ſanguinis, &c. Vnde nec poterant tales ad armatam militiam aſſumi, *leg. omnes, C. qui militare poſſunt, lib. 12.* Qui ergo oblati ſunt Curiæ alicuius publicæ poteſtatis, ſiue ſint milites, ſiue Aduocati, aut Iudices, vel aliud officium gerentes, ſiue honeſtum, ſiue inhoneſtum, vel indecens, præſertim verò in cauſa ſanguinis, non ſunt ad Ordines promouendi, quandiu in huiuſmodi perdurant officiis, aut ſunt in his Curiæ obligati, nec à Curia abſoluuntur, *cap. Oſius 61. diſt.* qui nec eo caſu poterunt ordinari, ſi inde irregularitatem aliquam, vel infamiam traxerint, niſi eum eis fuerit diſpenſatum, vt infrà videbimus, ſed & adeò debent à Curia eſſe ſoluti, vt repeti omnino non poſſint, *cap. 2. & 3. 51. diſt.*

47 *Vndecimò.* Obligati ad reddendas rationes alicuius adminiſtrationis publicæ per ipſos geſtæ non poſſunt fieri clerici, niſi priùs depoſito onere, & ratione reddita, *c. non ſidat, 50. diſtinct. c. legem, 54. diſtinct. c. magnus, 54. diſt. c. 1.* vbi Doct. *de obligatis ad ratioc.* docent Bernard. & Salaed. *in pract. cap. 20.* Nauar. *conſ. 1. aliàs 4. num. 7. de Regular.* Henriq. *lib. 14. c. 5. § 5.* Eſcobar *de ratiocin. c. 4. num 1. cum ſeqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 65. cum ſeq.* Cur. Philipp. *p. 2. lib. 2. cap. 9. num. 7. cum ſeqq.* Beller. *tit. de diſciplina cleric. §. 61. à princip.* Campan. *in diverſorio Iuris Canon. rub. 11. c. 9. num. 2. & 3.* Bonac. *de cenſur. diſp. 7 quæſt. 2. puncto 5. num. 2. verſ. quartò.* Amplia vt ratiociniis implicati propter adminiſtrationem rerum etiam ſingularium perſonarum, non ſolùm promoueri nequeant dum gerunt, exercentque officium, ſed etiam expleta adminiſtratione, & officio, ſi de dolo in adminiſtratione, vel redditione computorum perpetrato lis aliqua mota eſſet, vel in procinctu eſſet vt moueretur; tunc enim ante litis exitum promoueri non poſſunt, immò ſi de facto promouerentur, digni eſſent depoſitione, etiamſi poſtea in cauſa vincerent. Gl. *verb. obrepſit, in c. tantis Daniel, & ibi* Archid. *81. diſt* Maiol. *de irreg. lib. 2. c. 51. num. 4. verſ. in priuatis.* Salzed. *d. c. 20. num. 3.* Campan. *d. c. 9. num 3.* & cum huiuſmodi obligatis, qui ſcilicet adminiſtrationis ſuſceptæ rationem non præſtiterint, vt ad ſacros Ordines promoueantur, vel in Religione ſuſcipiantur, non diſpenſat Epiſcopus, *l. 4. tit. 5. part. 1.* Muñoz de Eſcobar *de ratiocin c 4. num. 4.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. p. 2. c. 8. num. 38* Alzedo *de præcellent Epiſcop. dignit. p. 1. cap. 6. num. 65.* Limita *primò* in eo, qui grauatus eſt debito ſine aliqua adminiſtratione contracto, veluti ex mutuo, locatione, vel emptione, aut ſimilibus aliis contractibus; nam obligatione, vel lite pendente ab Ordinibus ſacris minimè arcetur, vt per Abb. *in d. c. 1. quæſtione antepen.* Salaed. *d. cap. 20. num. 4. verſ. inter*, niſi maximo ære alieno grauatus in bonis non habeat, vt debitis ſatisfaciat. Campan. *d. cap. 9. num. 9.* *Secundò* limita in eo, qui rerum Eccleſiaſticarum, aut miſerabilium perſonarum, vel cuiuſlibet alterius piæ cauſæ, vel priuatæ adminiſtrator fuerit, quia adminiſtratione pendente Ordinibus initiari non prohibetur, *cap. vlt. 86. diſtinct. c. iudicatum, 89. diſtinct.* Salzed. *d. c. 20. num. 5. verſ. idem*, Beller. *d. §. 11. num. 5.* Campan. *d. c. 9. verſ. prædicta autem prohibitio.* *Tertiò* limita in eo, qui publicis ratiociniis adſtrictus fideiuſſores præſtiterit, vt per Abb *num. 10. in d. c. 10. de oblig. ad ratioc.* Maiol. *d. cap. 11. num. 14.* ſubdens hoc procedere ſi fideiuſſor conſtituat ſe principalem, ita vt poſſit ante principalem debitorem conueniri, Campan. *d. cap. 9. num. 12.* vbi *num. 13.* reſoluit hæredem obligatum ad reddendas rationes detinere Ordinibus inſigniri. *Quartò* limita in eo, qui in aliquo, licet minori conſtitutus ordine, alicujus etiamſi liberalis perſonæ tutor, curator, aut generalis quomodolibet fuerit adminiſtrator, tametſi nondum cœptum ſit de adminiſtratione ratiocinari, ad altiores enim Ordinum gradus aſcendere poterit, vt per Ioan. Fabr. *in l. quiſquis, num. 8. C. de Epiſcopis & Clericis*, Campanil. *d. cap. 9. num. 11.*

48 *Duodecimò* corpore vitiati, vel imminuti ordinari non debent, *cap. illiteratos, 36. diſt.* Doctores citati *alleg. 42. num. 11.* quibus addo Cardoſ. *in praxi iudicum, verb. Sacramentum Ordinis, num. 12.* nouiſſimè Torreblanca *d. lib. 2. c. 13. num. 47. cum ſeqq.* hi autem ſunt, qui membro aliquo carent, vel debiles parte, aliqua corporis ſunt, vel infirmi, vt toto *tit. de corpore vit. c. maritum, 33. diſt.* veluti ſi quis digito careat, vel manum habeat aridam, aut ſi claudus, vel adeo debilis ſit, aut deformis, vt vel miniſtrare non poſſit, vel nonniſi cum ſcandalo, aut horrore, ob turpitudinem, vel deformitatem id poſſit efficere:

efficere: sic namque & in lege veteri *Levit.* 21. præcepit Deus *ne homo, qui haberet maculam, offerret panes Deo, aut accederet ad ministerium eius, si cæcus fuisset, si claudus, si vel parvo, vel grandi, vel torto naso, si fracto pede, vel manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si jugem scabiem, si impetiginem in corpore* (id est morbum squammosum corpus dehonestantem, vt scabros) *si sit herniosus*, id est cuius intestina labuntur, vel deorsum confluunt, quæ omnia, & similia moraliter explicat S. Gregor. *in Pastorali*, & habetur *in c. hinc etenim*, 49. *dist.* & infrà sigillatim percurremus *d. alleg.* 42. & sunt ab Episcopo in ordinandis animadvertenda, etsi non omnia de jure Canonico impediant Ordines. Illi verò præsertim non sunt ordinandi, qui se sponte in quacunque parte corporis quavis de causa vitiarunt, etsi non essent propriè deformati, aut debiles effecti, vt in Canonibus Apostolorum habetur expressum, & refertur *in c. si quis abscissione*, 53. *dist.* & *in c. qui partem*, & *d. c. maritum*, 33. *dist.* quod tamen de vitio notabili est accipiendum. Eunuchi verò, siue castrati, aut spadones non prohibentur ordinari, si non sponte, sed casu, vel ab alio inviti castrati fuerint, *c. eunuchus*, & ibi Gloss. *in verb. In persecutione*, 54. *dist.* quæ dicit non requiri, vt carnem illam, vel pulverem serveut, Bellet. *dict. tit. de disciplina clericali*, §. 7. *n.* 16. *cum seqq.* quod si corpore vitiatus de facto fuit ordinatus, erit (si magnum fuerit vitium) deponendus, *c. pœnitentes*, 55. *dist.* Romanus tamen Pontif. secundùm gloss. notabilem *verb. Corpore vitiati, in princip.* 55. *dist.* dispensat in casibus, quibus non omnino aliquis esset inutilis ad ministrandum, etiamsi seipsum absciderit, & nisi maxima esset deformitas, ex causa tamen necessitatis, aut vtilitatis Ecclesiæ, vel meritorum personæ. In levibus verò maculis poterit Episcopus dispensare, *cap.* 1. & 2. *de corpore vit.* & resolvimus *d. alleg.* 42. *num.* 5. *cum seqq.*

49 *Decimotertiò* arreptitij, siue à dæmone obsessi prohibentur ad Ordines promoveri, *c. maritum*, *c. communiter*, *c. clerici*, 43. *dist.* plures Doctores, quos citamus infrà *alleg.* 62. *n.* 51. *cum seqq.*

50 *Decimoquartò* illegitimi non possunt fieri clerici, sed ad clericatum promouendi debent esse ex legitimo conjugio, legitimisque natalibus orti, *c. Presbyterorum*, & *c seq.* 56. *dist. c. cùm in cunctis*, *de elect. c. per venerabilem, in fine, qui filij sint leg. c.* 1. & *ibi* Abb. *n.* 1. *de filiis Presbyt.* Concil. Trident. *sess.* 23. *de reform. c.* 5. Bellet. *d. tit. de disciplina clericali*, §. 3. *à princip.* Cardos. *d. verb. Sacram. Ordinis*, *n.* 11. Marchin. *d. tract.* 1. *p.* 10. *c.* 1. *cum seqq.* Torreblanca *d. lib.* 2. *c.* 13. *n.* 41. Et an, & quando cum illis ad Ordines, & beneficia possit Episcopus dispensare, egimus *alleg.* 45.

51 *Decimoquintò* Ordinandus non est, qui beneficium Ecclesiasticum non obtinet, vel aliud vnde commodè viuere, ac sustentari possit, ne clerici mendicare, aut aliud vile opus exercere cogantur, *c.* 2. & *c. Episcopus*, *de præbend.* Concil. Trid. *sess.* 21. *de reformat. c.* 2. sub quo autem beneficij, vel patrimonij titulo Episcopus ordinare possit, latè egimus infrà *alleg.* 19.

52 *Decimosextò*. Peregrini, & ignoti ordinari non debent, nisi bonum habeant plurium Episcoporum testimonium, *per tot.* 98. *dist.* & per totum *tit. de clericis peregrin.* nec statur eorum juramento, nisi literas testimoniales habeant, aut per alia argumenta probent non habere Canonicum impedimentum, *c. inter quatuor*, *de clericis peregrinis*: sunt autem peregrini in hoc quidem proposito, qui non sunt subditi Episcopo à quo petunt ordinari, *c. cùm nullus*, *de ætate*, & *qualit. lib.* 6. ignoti verò dicuntur, quorum origo, & vita, & regularitas Episcopo non est nota, *cap. Episcopus*, 14. *dist. cap. quærendum* 2. *q.* 7. Concil. Trident. *sess.* 6, *de reform. cap.* 5.

Hæc sunt quæ ab Ordinibus suscipiendis impediunt, & quæ præcipuè sunt animadvertenda in admittendis personis ad Clerum: vnde & in omnibus Ordinibus etiam prima Tonsura locum habet, alia verò sunt, quæ in irregularitate illa continentur, quæ præcipuè à ministerio susceptorum Ordinum repellit, de quibus suo loco tractabimus, nec enim omnia hæc, quæ suprà exposuimus, à susceptorum ministerio expellunt, vt infrà dicemus. 53

Omnium igitur impedimentorum, quæ hactenus videmus, aliqua sunt perpetua, cætera verò temporalia. Perpetuum impedimentum habent bigami, solemniter pœnitentes, & infames, Neophyti, corpore vitiati, illegitimi, & hermaphroditi. Hæc *perpetua* appellamus, quia semper durant, nisi per dispensationem, aut per Religionis ingressum tollantur, vt ex dictis per decursum huius tractatus apparebit. Cætera impedimenta temporalia dicuntur, quia quandoque etiam sine dispensatione tolluntur, vel in eis faciliùs dispensatur. Vnde notandum est prædicta impedimenta in omnibus Ordinibus locum habere, vno excepto, quod in sacris tantùm Ordinibus observatur, & est defectus tituli, vel patrimonij, quamvis in aliis quoque ad minores Ordines faciliùs dispensetur, præterquam in ætate, & cum illiteratis, & conjugatis, & peregrinis, & servis, domino non volente. Deinde advertendum duximus, nullum esse impedimentum irritans ipso jure ordinationem, id est, quod characterem impediat præter impedimentum sexus, vt suprà exposuimus, modò in aliis servata sint substantialia Sacramenti, quæ suprà innuimus *alleg.* 11. *n.* 9. *in fine*. 54

ALLEGATIO XI.

Episcopus primam Tonsuram, & minores Ordines quando, quomodo & quibus conferre possit?

SVMMARIVM.

1 *Prima Tonsura non confertur, nisi habenti ætatem septem annorum.*
2 *Ostiarius, Lector, & Exorcista debent habere ætatem annorum duodecim, Acolytus verò quatuordecimum attingere.*
3 *Primam Tonsuram recipiens ante septennium, non peccat mortaliter, si nondum pervenit ad vsum rationis, Episcopus tamen sic, nullam verò suspensionem incurrit suscipiens Ordines minores ante prædictam ætatem.*
4 *Sciens non præsumitur quis, nisi probetur.*
5 *Prima Tonsura non danda, nisi ostendenti se legere, & scribere scire in lingua saltem vulgari, & minores Ordines conferuntur his, qui saltem linguam Latinam intelligunt.*
6 *Confirmationis Sacramentum suscipere prius debet qui ordinari vult.*
7 *Materia remota Sacramenti Ordinis est res illa, quæ traditur illum suscipienti; traditio verò est materia prima.*
Clericus prima Tonsura quæ priuilegia nanciscatur.
8 *Psalmistæ officium, forma, & materia quæ?*
9 *Ostiarius quis dicatur, & quæ sit forma, materia, & officium huius Ordinis ostenditur.*
10 *Lector quis dicatur, & quæ sit eius forma, materia, & officium, ostenditur.*
11 *Exorcista quis dicatur, & de eius officio, forma, & materia.*
Exorcista munus exorcizandi exercere potest præ-

ſente aliquo in ſupremo Ordine conſtituto.

12 *Acolytus quis dicatur, & de eius forma, materia, & officio.*

Acolytatus Ordinis character quonam actu imprimatur.

13 *Contactus materia an ſit de eſſentia.*

14 *Minores Ordines poſſunt abſque Miſſa conferri.*

15 *Maiores Ordines de neceſſitate præcepti, non verò Sacramenti ſunt in Miſſa conferendi.*

16 *Ordinandorum intentio quomodo inquirenda, & ſi initiandus primam Tonſuram recipiat, eo tantùm fine, vt gaudeat exemptione fori, non peccat mortaliter.*

17 *Minores Ordines vno die omnes poſſunt conferri, laudabilius tamen erit, ſi fiat cum neceſſitate, vel alia vrgenti cauſa bene viſa Epiſcopo.*

18 *Interſtitia temporum inter vnum, & alterum Ordinem minorem, quæ debeant concurrere.*

19 *Minores Ordines, & prima Tonſura vna die conferri poſſunt, vbi adeſt conſuetudo.*

20 *Minores Ordines, & primam Tonſuram vna die recipiens, vbi non adeſt conſuetudo, nullam incurreret irregularitatem.*

Ordines minores cum Subdiaconatu, an vnica die conferantur, ſi conſuetudo vigeat.

21 *Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines, quod ſit.*

22 *Dies Dominici, & feſtiui in quibus Epiſcopi minores Ordines conferre poſſunt, ſunt omnes dies feſtiui de præcepto.*

23 *Prima Tonſura in omni tempore poteſt conferri.*

24 *Minores Ordines poſſunt conferri in qualibet Eccleſia, tametſi non Cathedrali, & in domo Epiſcopali, vel alia non Epiſcopali de conſuetudine.*

25 *Ordinis Sacramentum in loco interdicto, vel perſonis interdictis conferri non poteſt.*

26 *Populo generaliter interdicto, clerici etiam prima Tonſura, ſicut & laici alterius populi in eodem, vel alio loco Ordines ſuſcipere non prohibentur.*

27 *Sabbatho ſancto vbi eſt locus interdictus, an Ordines conferri poſſint.*

28 *Ordinandi miniſtros ſi immineat neceſſitas, nec exiſtat locus in quo poſſint Ordines conferri, niſi in loco interdicto, an in eo licitè conferantur, oſtenditur.*

1 PRIMA Tonſura, quæ ex minoribus primus Ordo eſt, non confertur, niſi habenti ætatem ſeptem annorum completorum, *cap. nullus, de tempor. ordin. in 6. l. 27. tit. 6. p. 1.* nouiſſimè Balthaſ. de Angel. *auth. de Presbyterorum, C. de Epiſc. & cleric. tom. 4. pag. 51.* Thom. Valaſc. *tom. 1. alleg. 7. num. 5. & alleg. 9. num. 1.* Laurent. de Franchis *in controuerſ. inter Epiſcop. & Regul. pag. 79. in reſp. ad* 10. quæ ætas etiam in aliis tribus primis minoribus videtur ſufficiens, vt habetur *in cap. in ſingulis, 77. diſt.* quem ibi ſic intelligunt Gloſſa, & Doctores, & in hoc nihil repetiſſe immutatum dicit Moneta *de diſtrib. quotid. p. 2. q. 19. n. 15.* licèt inueniatur *in cap. nemo, 78. diſt.* Lectorem non minorem 18. annis eſſe aſſumendum, quod accipi poteſt non quidem de Ordine, ſed de legendi officio, ad quod minores, quamvis ordinati, non ſunt aſſumendi; nam in ſecundo Toletano Concil. relato *in cap. de his, 28. diſt.* in minori ætate ſtatuitur poſſe ordinari Lectores. Ad Acolytatus verò Ordinem duodecimum annum completum requirit *d. c. ſingulis.* Vide Gloſſ. *verb. Infanti, in c. cùm nullus, de temporib. ordin. lib. 6. gloſſ. fin. in Clem. fin. de ætate, & qualit.* Sylveſt. *verb. Ætas, n. 2. verſ. tertiò quantum ad Ordines,* Bertachin *in tract. de Epiſcopo, lib. 2. p. 1. c. 31. n. 56.* Gambar. *in tract. de poteſt. leg. lib. 7. n. 432.* Vivald. *in candelab. aureo, tit. de Sacram. Ordinis, n. 27.* Card. Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib. 1. cap. 25. n. 15.* Henriq. *in ſum. lib. 10. cap. 19. §. 1.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, c. 26. §. 7. n. 2.* Rebuff. *conſil. 2. num. 3.* Flamin. *de reſignat. lib. 4. q. 9. num. 1.* Bonac. *de Sacram. diſp. 8. quæſt. vnic. punct. 5. n. 12.* Thom. Valaſc. *d. alleg. 9. num. 1. in fine,* Gutier. *Canon. lib. 1. c. 29. à princip.* Sanch. *in opuſc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 33. num. 11. cum ſeqq.* D. Acuña *in comment. ad cap. in ſingulis, num. 3. cum ſeqq. diſt. 77.* Marcel. Vulpe nouiſſimè *in praxi iudic. fori Eccleſiaſt. cap. 8. n. 4.* idem Bonac. *de cenſur. extra Bullam, diſp. 3. quæſt. 1. punct. 1. num. 4.* Carol. de Graſſis *de effectibus clericul. lib. in prælud. num. 284.* Molfeſ. *in ſumma Theolog. moral. tract. 2. c. 12. n. 2.* Campan. *in diuerſ. iuris Canon. rub. 7. cap. 1. per totum, & c. 2.* vbi *in fine* dicit † promovendos ad 2
Oſtiariatum, & Exorciſtatum, ætatem annorum 13. habere debere; ad Acolytatum verò quartumdecimum attingere: ſed cùm hæc ætas non ſit præſtituta à Sacro Concilio Tridentino, attendenda eſt, quæ à Canone præſcribitur, vt deciſum referunt Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauar. lib. 1. tit. 20. l. 1. n. 3.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part. 1. c. 1. num. 22. in fine.*

Primam Tonſuram recipiens ante ſeptennium non 3
peccat mortaliter, ſi nondum pervenit ad vſum rationis, quia nullibi præceptum hoc graviter prohibens invenio, Sayr. *de cenſur. lib. 6. c. 12. n. 20.* D. Acuña *ad d. c. ſingulis, n. 5.* Epiſcopus verò conferens Tonſuram ante ſeptennium mortaliter peccat, cùm videatur facere contra prohibitionem Eccleſiæ in re graui, vt tenet Bonac. *de cenſur. diſp. 3. q. 6. punct. 5. n. 7. verſ. neque,* Sayr. *citato loco,* D. Acuña *ad d. c. in ſingulis, n. 7.* Nec etiam fit ſuſpenſus, aut aliquam irregularitatem incurrit, qui alios minores Ordines ante legitimam ætatem ſuſcipit, Suar. *tom. 5. diſp. 31. n. 23. ſect. 4.* vbi *n. 29.* idem ſubdit in Epiſcopis, Henriq. *lib. 10. c. 19. n. 1. in comm. lit. B,* D. Acuña *in d. c. in ſingulis, n. 6.* Nec Bulla Sixti V. incip. *Sanctum, & ſalutare,* obſtat, quia in hac parte revocata fuit per Clement. VIII. vt aſſerit Bonacina *d. punct. 5. n. 6.*

Prima clericali Tonſura (verba ſunt Concilij) *non* 4
initientur, qui Fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere, & ſcribere ſciant, c. 4. ſeſſ. 23. de reform. Vnde cum non præſumatur quis ſciens, niſi probetur, *cap. ſi fortè,* iuncta Gloſſ. *verb. Scientia, de elect. in 6.* Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 91. n. 18.* Piaſec. *in praxi noua Epiſcopali, p. 1. c. 1. num. 40. in fine,* Flamin. *de reſignat. lib. 10 q. 3. n. 64.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſſ. 4. n. 105.*
† ad primam Tonſuram non debet admitti, qui non 5
oſtenderit ſe legere, & ſcribere ſcire, vt obſervant Franciſc. Leo *in theſaur. fori Eccleſiaſtici, p. 3. c. 8. n. 6.* Bonac *de Sacram. diſp. 8. quæſt. vnica, punct. 5. num. 16.* Molfeſ. *d. tract. 2. c. 13. n. 2.* Thom. Valaſc. *tom. 1. alleg. 9. à num. 2.* Sanch. *in opuſc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 45. n. 9.* Marchin. *d. tract. 1. p. 5. cap. 1. num. 4.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Eccleſ. cap. 7. n. 1.* Laurent. de Franchis *vbi ſupr. in reſp. ad 19. verſ. & vt a primo,* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 390. in 1. edit. & reſol. 329. num. 9. in 2. edit.* vbi etiam aſſerit ad beneficium ſimplex requiri, quod ſciat legere & conſtruere, de quo etiam Nauar. *in cap. ſi quando, except. 13. num. 13. de reſcript.* Piaſec. *d. num. 40.* Cùm autem dicta verba Concilij Trident. non exprimant in qua lingua, videntur intellexiſſe linguam vulgarem, ſeu maternam, ita quod valeat Tonſura inſigniri quiſquis, ſi in ſua lingua materna legere, & ſcribere ſciat: ſic Azor. *inſtit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 6. quæſ. 2.* quem refert Campanil. *in diverſoria iuris Canon. rub. 5. cap. 2. num. 2.* & multis noviſſimè comprobat Sanch *d. cap. 1. dub. 45. num. 11.* me citato *in hoc loco,* noviſſimè Diana *moral. reſol. part. 5. tract. 14. reſol. 27.* Minores verò Ordines iis, qui ſaltem linguam Latinam intelligant, conferri debent, vt habetur in Concil. Trident. *d. ſeſſ. 23. cap. 11.*

cap. 11. & sigillatim scientiam vnicuique Ordini requisitam explicant Sot. *in 4. dist. 25. q. 1. art. 4. vers. tertia conclusio*, Azor. *d. c.* 6. Molfes. *d. tract. 2. c. 15. n. 3.* Sanch. *d. dub.* 45 ferè *per tot.* Marchin. *d. p. 5. c.* 1. Advertit tamen Menoch. *de arbitr. casu* 325. *n.* 58 arbitrari Episcopum posse, magis expedire Ecclesiæ si Ordines conferat ei qui, etsi adhuc Latinam linguam non intelligat, est tamen bonæ indolis, & pro ætate docilis; nam illiteratus puer dici non debet, qui pro ætate didicit, quique ostendit proficere se posse. Vide *infrà alleg. 46. n. 9. cum seqq.* De scientia singulis Ordinibus majoribus conueniente dixi *infrà alleg. 14, ante n.* 11. Et notandum est, quod examen de scientia, & doctrina Regularium Ordines suscipere volentium debet fieri ab Episcopo, vt per Vasq. *in 3 part. tom. 3. disp. 246 c. 6. n. 55.* Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 39. art. 2.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 11. dub. 14. num. 5.* Portel. *in addit. ad dubia Regul. verb. Ordines sacri, n. 1.* Diana *moral. resol. p. 1. tract. 2. miscel res. 31. in fine.*

6 Neminem quoque debere illum Ordinem, imò nec primam Tonsuram suscipere, qui non sit confirmatus, docet Concil. Trid. *sess. 23 de reform. c. 4.* & resoluunt Piasec *in praxi Episcop. p. 1. c. 1. n. 24. vers. ad minores*, Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract. 2. c. 3. n. 25.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 28. n. 24.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesi. tract. 3. q. 1.* qui secus tamen faceret (secluso contemptu) non peccaret mortaliter, quia nec Concilium ipsum Trid. id prohibet sub alia censura, aut alia forma, quæ obligationem ad mortale indicet, solumque est indecentia quædam. Ita Nauar. *in man. c. 22. n. 9.* Henriq. *in sum. lib. 14. c. 6. §. 3.* Suar. *tom. 5. disp. 38. sect. 1.* Auil. *de censur. p. 7 disp. 9. sect. 1. dub. 1.* Aloys. Ricc *in praxi rerum fori Eccles. res. 369.* Galet. *in margar. casuum Conscient. verb. Ordo, pag.* 194. Azor. *instit. moral p. 2. lib. 3. c. 48 q. 1.* Coninch. *de Sacram. tom. 1 q. 72. art 8. n. 90.* Fernand. *in exam. Theol. moral p. 3. c. 5. §. 5.* Valer. Regin. *citato loco*, Campan. *in diuers. juris Canon. rub 2. n. 16.* Diana *resol. mor. p. 1. tract. 2. miscel. res 4.* latiùs *sup. alleg. 2. n. 14.*

7 Materia remota Sacramenti Ordinis est res illa, quæ traditur eum suscipienti, traditio verò est materia proxima, vt per Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 8. §. 2.* Card. Bellarm. *tom. 3. de Ordine, c. 9.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 1. n. 7. cum seqq.* Vasq. *p. 3 tom. 3. disp. 239. c. 3.* Ægid. de Coninch. *tom. 2. disp. 20. dub. 7. concl. 3.* Sanch. *in opuscul. mor. lib. 7. c. 1. dub. 1. n. 10.* vbi ait, quod cùm forma sit imperatoria, *Accipe potestatē*, applicatio materiæ debet esse traditio valorum & instrumentorum, quibus vsus eiusdem potestatis designatur, quæ vt meliùs percipiatur, de vnoquoque ex minoribus Ordinibus à nobis specialiter agendum est.

Et quidem, vt ab inferiori gradu incipiamus, sciendum Psalmistam, seu Cantorem eum dici, qui primam clericalem Tonsuram tantummodo suscepit; ideò sic dictus, quia Psalmos, & cæteras laudes in Ecclesia cantat, *cap. cleros, 21. dist.* Thom Valasc. *alleg. 3. n. 7.* cuius officium impertitum invenitur; est enim qui vocem præmittit, & qui canendo subsequitur, & qui consonat: primus dicitur præcentor, secundus succentor, tertius concentor appellatur. Proprium autem Psalmistæ officium est canere benedictiones, & laudes, atque Antiphonas, *c. 1. 25. dist. dict. cap cleros*, Nauar. *in man. c. 25 n. 108. & de orat. c. 7. n. 14.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib 30 tract. 3. c. 1 n. 6.* in eius ordinatione fit capillorum tonsura in modum coronæ, & veste linea induitur, vt in Pontificali. Potest tamen quisque sola iussione Presbyteri officium psallendi exercere, *cap. Psalmista, 23. dist.* Tonsuram verò deferre nullus debet, nisi eam prius ab Episcopo acceperit, prout constitutum fuit in septima Synodo relata *in cap. 1. 69. dist.* & quamvis primam Tonsuram minimè habere materiam, & formam essentialem, ac proinde sine prolatione aliquorum verborum validam esse tonsurationem, teneant illi, qui affirmant eam non esse Ordinem, & præcipue Nauar. *consil 4. de Sacram. non iterand in nouis*, Fornar. *tract. de Ordine c. 7.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis, tract. 2. c. 3. n. 20.* ego tamen iuxta meam sententiam contrarium libenter amplector, eo maximè, quia Episcopus in eius collatione dicit in persona clerici initiandi, vt habetur in Pontificali: *Dominus pars hæreditatis meæ, & Calicis mei, tu es qui restitues hæreditatem meam mihi*. Vnde minus bene aliqui existimarunt Psalmistatum idem esse cum Lectoratu, inter quos est Vvaldens. *de Sacram. Ordinis, c. 46. n. 6 tom 2 sum.* De prima Tonsura vide quæ dixi *de jure Eccles. lib. 1. cap. 38. n. 31. cum seqq.*

Priuilegia quæ clericus primæ Tonsuræ nanciscitur, hæc sunt. *Primum*, quod in Religiosam Domini sortem computari certum est, atque ex laicis, & profanis personas fieri sacras. *Secundum*, quod Sacerdotij, seu beneficij Ecclesiastici capaces euadunt. *Tertium*, quod Ecclesiæ iurisdictionis participes sunt, id est potestatis excommunicandi, interdicendi, suspendendi. *Quartum*, quod in eos imperium, & ius Magistratus sæcularis non habet, quod priuilegium dicitur fori. *Quintum*, quod nemo iis violentas manus potest inferre, quin in censuram incidat excommunicationis. *Sextum* est priuilegium immunitatis suorum bonorum omnium, siue illa iure patrimonij, siue beneficij Ecclesiastici possideant. Ita Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 1. q. 54.* Diana *res. moral. p. 4 tract. 1 res. 20.* 8

Ostiarius, siue ianitor est is, qui præest ostiis, vel ianuis templi, de quo meminerunt S. Dionyl. Areopag. *c. 3. Eccles hierarch.* Tertul. *in lib. adversus heretic.* & de eo scripserunt Onuph. *lib. de offic. Eccles.* Raban. *de instit cleric. c. 12.* Alcuin. *lib. de diuin. offic. cap. 3.* Troil. *lib. 1. de perf. cleric. c. 19.* Marcel. Vulpe *d. cap. 7. n. 10. verb. ostiarius*, cuius officium est bonos, & fideles in Ecclesia recipere, infideles verò, & criminosos, atque excommunicatos repellere, non quidem suo iudicio, sed superioris iussu, & auctoritate, *cap. ostiarius, 23. dist.* S. Thom. *in addit. ad 3. p. q. 37. art. 2. in corpore*; & alij, quos sequitur Valer. Reginald. *d. lib. 30. tract. 1. n. 11.* Vasq. *tom. 3. in 3. p. disp 236. cap. 2. n. 17. &* 18. & Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub. 17. n. 3.* Materia huius Sacramenti sunt claues, quæ cùm ordinatur ei porriguntur; & forma sunt verba prolata per Episcopum in traditione clavium, videlicet: *Accipe potestatem aperiendi Ecclesiam, & sacrarium, & claudendi infidelibus.* Vel, *sic age quasi Deo redditurus rationem pro his rebus, quæ his clauibus recluduntur*, vt in Pontificali referunt Molfes. *d. tract. 2. c. 4.* Filliuc. *tract. 9. n. 12. & 51.* Sanch. *in opuscul moral. lib. 7. c. 1. dub. 12. n. 4.* Marchin. *de Sacram. Ordinis, tract. 2. p. 2. cap. 1. cum seqq.* Hic vocatur etiam Sacrista, cum ei cura committitur sacrorum vasorum, & thesauri Ecclesiæ, *cap. vnic. de officio Sacristæ.* Vnde & Thesaurarius appellatur, qui Græcè Cimeliarcha nominatur, *in c. 1. in fine, 25. dist.* & ad eius officium spectat etiam Basilicarum ordinatio, vel ornatio, & incensi præparatio, cura Chrismatis conficiendi, ac baptisterij ordinandi, præparatio luminariorum, id est ceræ, & olei pro ipsis luminaribus, & huiusmodi, *d. cap. vnic. de officio Sacristæ.* Custos verò est quasi minister Sacristæ, ad cuius officium pertinet ea custodire, quibus in dies Ecclesia vtitur, vt linteamina Altaris, materiam Sacramentorum, lampades in Ecclesia accendere, campanas, & tintinnabula suis horis ad iussum Archidiaconi pulsare, & his similia, vt habetur *toto tit. de officio Custodis.* 9

Lector qui post ostiarium sequitur est is, qui potestatem habet legendi lectiones veteris Testamenti in Ecclesia: eius namque officium est lectiones illas clarè, & distinctè pronuntiare, & ea quæ Prophetæ 10

prædixerunt populis enunciare, *c.1.25.dist.cap.cleros, 21. dist.* S.Thom.& alij apud Vasquez *disp.236.c.2. num.19.cum seq.* Hugo de S.Victore *lib.2.de Sacram. p.3.c.6.* vnde S.Isidor.*in epist.ad Ludifridum,* quæ referunt *in c.perfectis, dist.25.* tradit Lectoris officium esse vaticinia Prophetarum populo prædicare, fortassis autem pro prædicatione accipitur ipsa recitatio Prophetarum alta, clara, & distincta voce prolata, vt *ibi* exponit Card.Turrecr. & ideò qui non fuerint ordinati Lectores, hoc officium in pulpito exercere prohibentur, *cap.non liceat, 22.dist.cap.1 69.dist.* hujus etiam Lectoris munus erat baptizandis Christianæ Religionis rudimenta tradere. Catechism. Roman. *de Sacram.Ordin.num.16.* Sot. *in 4.dist.24.q.1.art.3. vers.2.* Quare in eius ordinatione pro materia porrigitur ei liber lectionum de Prophetis, *cap. lector, 23.dist.* & sic materia remota est liber continens prophetias veteris & noui Testamenti, proxima est traditio eiusdem libri. Discrimen autem est inter materiam Lectoratus, & Subdiaconatus, quia Subdiaconi est legere vtriusque Testamenti Epistolas in solemni Missæ sacrificio, Lectoris autem extra Missam inter nocturnas Psalmodias, vt scribit Amalar.Fortun.*lib.4. de offic.Eccles.c.3.* Forma autem sunt illa verba Episcopi: *Accipe, & esto verbi Dei relator, habiturus, si fideliter, & vtiliter impleveris officium tuum, partem cum his qui verbum Dei bene ministraverunt,* vt in Pontificali referunt Clemens Papa *lib.8.constit.c.22* Molfes. *d.tract.2.c.5.* Filliuc.*tract.9.n.21.& 51.* Sanch.*d.lib.7. c.1.dub.12.n.5.* Marcel. Vulpe *d.c.7.n.28, vers.Lector.* Vide *dicta c.38.n.23.cum seqq.*

11 Exorcista Græca voce sic dictus, qui Latinè adjurans dicitur, siue increpans, *d.c.cleros,* in cuius ordinatione pro materia traditur liber exorcismorum, *cap. exorcista, 23.dist.* Forma autem sunt illa verba Episcopi: *Accipe, & commenda memoria, & habe potestatem manus imponendi super energumenos,* vt in Pontificali referunt Sanch. *in opusc.moral.lib.7.cap.1.dub.12.n.6.* Marchin.*d.tract.2 p.3.c.2.* Rodulph.Cupers *in c.oportebat, 79 dist.de Exorcistis,* Marcel.Vulpe *d.c.7.n.28.* Molfes.*d.tract.2.c.6.* Filliuc.*d.tract.9.n.20.& 51.* huius enim officium est, vt habetur *in c.1. 25.dist.* manus super energumenos, id est lunaticos, seu à dæmonibus obsessos, cum inuocatione nominis Iesu imponere, specialiter autem super baptizandos, in eo videlicet actu, qui dicitur exorcismus, *d.c.nec quemquam, ad fin. vers.nec autem, de consecr. dist.4.* Hug. *lib.1. de Sacram.p.3.c.8.* Stephan.Eduens.*tract.de Sacram. Altaris, c.3.* est enim exorcismus, vt inquit text. *in c.ante viginti, ead.dist.4.* adjuratio contra dæmones, quæ non solùm circa corpora obsessa, verùm etiam circa obsessas animas per peccatum, vel infidelitatem exercetur, arctat enim eorum potestatem, vt minus officiant, aut nocere valeant animabus, *c.sicut nobis, ead dist.4.* Sed exorcizare quidem dæmones in baptizandis officium est Sacerdotis, *c.Sacerdotes, ead.dist.* quamvis & simplex exorcista id valeret efficere, sicut in obsessis corporibus potest, *d.c.1. 25.dist.* qui verò non est in hoc Ordine constitutus, exorcizare nec in Ecclesia, nec in domibus potest, *c.fin, 69.dist.* Laodicen.Conc. c.25 Aquisgran.c.79. Victor. *de Magia, n.23.* Sanch. *in opere morali, lib.2.cap.42.n.18.* Suar. *tom.2.de Relig. lib.4.de adjurat.c.2.n.11.*

Præsente aliquo in supremo Ordine constituto, non debet clericus exorcista munus istud exorcizãdi exercere, sed id relinquere Sacerdotibus, qui soli hac nostra ætate officium istud pellendi dæmones præstant: munus autem exorcizandi in Ecclesiæ primordiis remittebatur clericis Exorcistis, quia tunc tanta erat energumenorum copia, vt quasi greges ad Ecclesiam accederent, teste Greg.de Valentia *tom.4.disp.9.q.2. punct.3.* licèt regulariter Episcopo minimè liceat prohibere clericis Exorcistis, vel Sacerdotibus, ne sine illius facultate energumenos exorcizent, potest tamen videre quam exorcizandi formam servet Exorcista, an ab Ecclesia institutam, & receptam, vel an vtatur superstitionibus, vel aliquod cum dæmone pactum habeat; & si videat eum his in rebus deficere, tunc integrum Episcopo erit eundem ab officio exorcizandi remouere. Ita Nauar.*cons.6.de officio Ordin.* Vgolin.*de officio Episcopi, c.47. n.6.* licet Exorcistæ quando dæmon est ligatus aliquo signo, talia signa à dæmone reuelata perquirere, frangere, & destruere, vt iis ablatis maleficiatus incolumitatem consequatur, Nauar. *in man.c.11.n.29.* Petr.Binsfeld. *in tit.de malefic.& mathemat.lib.4.q.5.concl.4.* Suar. *tom.1.de Relig.lib.2.de superstit.cap.17.* latè Sanch.*de Matrim.lib.6 disp.96.* cum quibus declara & intellige. Non licet tamen Exorcistæ rogare magum, vt tollat maleficium per aliud maleficium, vbi alia via maleficiatus sanari non potest; quia hoc nihil aliud est, quàm dæmonis auxilium per magum inuocare, Syluest. *in sum.verb. Maleficium, q.8.* Nauar.*d.n.29.* Petr.Binsfeld.*d.q.5.conclus.3.* Martin.Delr.*disquis.magic.lib 6.c.2. sect.1.q.2.* Suar.*vbi suprà c.18.* Sanch.*d.disp.95 n.7.*

Acolytus qui Græco vocabulo sic appellatus, Latinè sequens potest intelligi, eo quòd Subdiaconum sequitur, aliter verò Ceroferarius dicitur à cereis deportandis, *cap.cleros, 21. dist.* in eius ordinatione pro forma porrigitur candelabrum, vt sciat se ad accendenda Ecclesiæ lumina mancipari, *cap. Acolytus, 23.dist.* Aliqui verò dicunt, materiam huius Sacramenti esse cereum extinctum simul cum vrceolis vacuis; alij tenent solùm esse vrceolos vacuos, in Pontificali tamen videtur significari vtramque simul esse materiam, prout ex eo colligere videtur Vasq. *d.disp.236.num.29.& 30.* & *disp.237.sub n.32. vers.cæterum,* Molfes.*d.tract.2.c.7. n.10.* Filliuc. *d.tract.9.n.19.& 51.* vide dicta *de Iure Eccles.lib.1.cap.38.n.13. cum seqq.* Forma autem sunt verba ab Episcopo prolata in traditione materiæ, videlicet quando traditur cereus extinctus: *Accipe ceroferarium cum cereo, vt scias te ad accendendum Ecclesiæ luminaria mancipatum in nomine Domini.* Et quando traditur vrceolus vacuus, Episcopus hanc profert verborum formam: *Accipe vrceolos ad suggerendum vinum, & aquam in Eucharistiam sanguinis Christi in nomine Domini,* vt in Pontificali. Sed dubitari potest in quonam actu imprimatur character huius Ordinis, an in traditione cerei, & prolatione suæ formæ, vel in traditione vrceoli, & prolatione formæ? Vna sententia tenet ordinationem fieri, & characterem imprimi in traditione candelabri, & prolatione suæ formæ. Ita Bonau.*in 4.dist.24.2.part.distinctionis, dub.5.* Angel.*in sum. verb.Ordo 1.n.4.* Alia sententia tradit characterem hunc imprimi in traditione vrceolorum, quia per istos Acolytus principaliùs, & immediatiùs, quàm per candelabrum, quod defert, Eucharistiæ deseruit. Sic S.Thom. *in 4.dist.24.q.2.art.3.ad 6.* Palud.*ibid.art.1, n.15.* Henriq.*lib.10.cap.9.num.1.* Syluest. *in sum.verb. Ordo 2.q.4* Sanch.*d.lib.7.c.1.dub.12.n.7.* *Tertia,* cui magis adhæreo, habet characterem imprimi in vtriusque materiæ traditione simultanea. quam ex modernioribus amplectuntur Viguer.*in sum.Theologica, c.16.§.6.* Vasq. *tom.3.in 3.p.disp.237.c.3.n.36.* eius est officium luminaria parare, & ad Altare deferre quando legendum est Euangelium, aut Sacrificium offerendum ad signum lætitiæ demonstrandum, & ipse suggesta pro Eucharistia Subdiaconis præparat & vini & aquæ vrceolos, *d.c.cleros, cap.1.25.dist.cap.1. §.deseruientes, 23.dist.c. Acolytus, 23.dist.* Sanch. *d.c.1.dub.17.n.6.* quos etiam familiares deferre solitos tradit Durant. *de ritibus Eccles.lib.1.cap 23.* vide circa hunc Ordinem, quæ dixi *de Iure Eccles. lib.1. cap.38. num.3. cum seqq.* 12

Contactus

13 Contactus materiæ est de essentia, itavt non censeatur Ordinatus, qui illam realiter, & physicè non contigit, vt docent S.Thom p.3.q.38.art.14. Syluest. verb. Ordo 2. q.5. Ægid. de Coninch. disp.20.dub.7. n.7. Sanch. in opusc. moralib. lib.7.c.1.dub.2.n.1. Martin. Fornar. de Ordine, cap.2.n.4. Valent. tom.4.disp.9 q.1. puncto 4. ad 1. argum. Quamvis hunc materiæ contactum, non esse de essentia teneant Henriq lib.10.c.9. num.1.lit. D, Vasq. d. disp.246.num.19. Piasec in praxi Episcop. part.1.c.1.n.51 pag.59. sed in Ordine Presbyteratus suscipiendo aliter resolvimus in alleg.14.n.8. non opus esse contingere materiam quando verba proferuntur, itavt sint simul contactus, & verba, seu forma; sed sufficere, vt sint simul moraliter, id est, sine mora interposita, observant Emman. Sà verb. Ordo, n.5. Nugn. part.3.quæst.34.art.5.diffic.2. Henriq. d. cap.10.§.1. Valer. Reginald. d. tract.5.num 9. Granado in 3. part. de Sacram. controu.9. tract.1.disp.6.num.16. Diana moral. resol part.5. tract.13. resol.48. vbi tenet in Sacramento Ordinis sufficere simultatem materiæ moralem, & formæ. Et in minoribus Ordinibus sufficit si prædicta instrumenta tradantur per Archidiaconum, Episcopo traditionis verba proferente, & ex d. cap. Acolytus, docent Syluest. verb. Ordo 2.q.5. Vivald. in candelab. tit. de Sacram. Ordinis, n.14. Navar. cons.3. de Sacram. non iter. Est autem notandum sex esse substantialia huius Sacramenti, quorum vno deficiente non suscipitur, nec character imprimitur. Primum est, potestas ordinantis, de qua alleg.3. Secundum materia, id est instrumenta tangendi, & in Presbyteris vnctio, de quibus egimus numeris præcedentibus, & alleg.14. Tertium forma verborum, vt diximus locis proximè citatis. Quartum sexus virilis, quia fœmina non suscipit characterem, vt observavimus alleg.16.num.15. Quintum intentio recta. Sextum Baptismus in ordinato, vt probavimus alleg.2. à num.8.

14 Minores Ordines possunt absque Missa conferri, etiam à non ieiuno, Armil. verb. Ordo, num.9. Angel. verb. Ordo 4. n.5. decet tamen conferri intra Missam, & ab Episcopo ieiuno, Madius de Sacram. Ordin. c.5.
15 num.9 † Maiores verò non nisi in Missa conferuntur, c. quod sicut, de elect. & consulit Concil. Trid. sess.23. de reform. c.8. de necessitate videlicet præcepti, non de necessitate Sacramenti, Gloss. verb. Dividatur, in d. cap. quod sicut, Campanil. in diversorio Iuris Canon. rub.2. n.36. & rub.6.c.2.n.19.

16 Quamvis Episcopi, seu ab ipsis deputati, debeant inquirere intentionem ordinandi, hoc est, an illi adsit, vel desit intentio ascendendi ad alios Ordines, vt suprà dictum est, si tamen initiandus suam non aperiens mentem primam Tonsuram recipiat, eo tantùm fine, vt fruatur privilegio clericali, vel vt gaudeat exemptione fori, non peccabit mortaliter, provt resolvunt Sanch. de Matrim. lib.7. disp.33. vers.16. & 17. Galet. in margarita casuum conscientiæ. verb. Ordo, pag.194. col.2. Coninch. de Sacram. tom.2. disp.20.n.104. & 105. Bonac. eod. tract. disp.8. q. vnic. punct. vlt. in fine. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico, p.1. tract.3.q.2. & 3. Villalob. in sum. tract.11. diffic.14. num.2. Anton. Diana Moral. resol. pars.1. tract.16. resol.10. ex Concil. Trid. sess.23. de reform. c.4. ibi, Tonsura non initientur, &c. de quibus probabilis conjectura non sit, eos non sæcularis iudicij fugiendi fraude, sed vt Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus elegisse, &c. Contrarium verò tutius mihi semper visum fuit, ex citato Tridentini decreto, quod hanc appellat fraudem sæcularis iudicij, & sic videtur crimen esse mortiferum, cum in maximum Reipublicæ detrimentum, necnon in gravem Ecclesiæ iniuriam vergat, & ideò hanc partem sustinent Victor. in sum. tit. de Sacram. Ordinis, num.240. Bañes 2.2.q.12. art 1. concl. vlt. Fr. Emman. in sum. p.2. c.17.n.2. Petr. de Ledesm. etiam in sum. p.2. de Sacram. vbi de Sacram. Ordinis, dub.5. concl.2. Molfes. etiam in sum. Theolog. moral. tract.2.c.18.n.1. novissimè Marchin. de Sacram. Ordinis, tract.1. part.8 c.1. à n.2. vbi à n.9. disputat an secluso contemptu, & alia prava intentione, lethalis sit Tonsura, & minorum Ordinum receptio, absque voluntate ascendendi ad sacros Ordines, & à num.22. an retrocessio à Clericatu sit lethalis, vel venialis.

Ordines minores licèt vno die omnes vni possint 27
conferri secundùm Gloss. verb. Minores, in cap 2. de eo qui furtivè Ordines suscepit, Mandos. super reg. Cancel. 24. de malè promotis, quæst.1.n.9. Rebuff super reg.13. Cancel. vers. item cupiens, Gutier. Canon. lib.1.cap.26. n.31. & 32. Henriq. lib.10.c.11.n.4. Bonac. de Sacram. disp.8. quæst. vnic. punct.5.n.36. Sanch. in opusc. moralib. lib 7.c.1.dub.53.n.11. Alzedo d.p.2.c.5.n.21. Nihilominus propter verba Concil. Trid. sess.13. de reform. c.11. ibi, Atque ita de gradu in gradum ascendat, vt in eis cum ætate vitæ meritum, & doctrina major accrescat,
† laudabilius erit abstinere, nisi immineret necessitas, 18
vel alia vrgens causa benè visa Episcopo, vt in specie post Azorium firmant Miranda in man. Prælat. tom.1. quæst.38. art.5. concl.2. Mar. Anton. variar. resol. lib.1. resol. fin. casu 26. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico, p.1. tract.2.c.2.q.14. Marchin. d. tract.1 p.7. cap.1 à n.6. Marcel. Vulpe in praxi iudic. c.7.n.7. vers. quatenus, vbi quod Episcopus potest dispensare super interstitiis in minoribus ob quamlibet levem causam, & in Concil. Brachar. vlt. art.2.p.1. relinquitur prudentiæ Episcoporum, an simul, vel per interstitia temporum debeant conferre Ordines minores. Inter vnum igitur, & alterum minorem Ordinem poterit esse intervallum, quod datur de vno die festo ad alium proximum, cùm singulis diebus festis conferri possint, vt diximus. Ita Sorbus in comp. Mendic. verb. Ordo, vers. & sic bene, Campanil. rub.6.c.3.n.13. quod verum iudico, vel tutius interveniente intervallo de vno ex temporibus generalium ordinationum ad aliud, vt tenent Vgolin de potest. Episc. c.26.§.27.n.4. & Maiol. de irregul. lib.3.c.24.n.13.

Si consuetudo tamen adesset (qualis in aliquibus 19
locis Germaniæ, & Hispaniæ vigere constat) quæ permitteret minores Ordines, & primam Tonsuram vnica die conferri, servandam esse asserunt Alzed. d.c.1. n.22. Sylvest. verb. Ordo 2. n.7. vers. tertium, Rebuff. vbi proximè, Thom. Valasc tom.1. alleg.3.n.1. Henriq. d.§.4. Campan. divers. juris Canonici, rub.6.c.2.n.20. & decisum refert Armendar. ad recop. legum Navarra, lib.1. tit.18. l.7. num.57. & etiam illa non stante, † si 20
quis vno, eodemque die omnes Ordines minores, vel primam Tonsuram cum minoribus receperit, nullam incurrere irregularitatem asserunt Avila de censur. p.7. disp.9. sect.1. dub.4. Sayr eod. tract. lib.7.c.10.n.22. Valentia tom.4. disp.7.q.19. punct.3. Bonac. de censur. disp.7. quæst.3. puncto 5. num.35. an idem dicendum, si consuetudo vigeat in eisdem locis, vt vnica die minores Ordines cum Subdiaconatu conferantur? Vna sententia tenet consuetudinem non excusare, quia hæc fuit sublata à Trident. sess.23. de reform. cap.11. & 13. ita Sylvest. in sum. verb. Ordo 2. quæst.7. Maiol. de irregul. lib.4. cap.13.n.2. Hieron. Veneto in exam. Episc. lib.1. cap.18. num.13. Card. Tolet. lib.1. cap.71. num.1. Salzed. ad Bernard. in pract. cap.25. vers. vna, & eadem die. Alzedo d. part.2. cap.5. num.24 Menoch de arbitr. cent.6. casu 564. num.8. Altera sententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, tenet ex iustissima causa id licere Episcopis in iis locis, in quibus ista viget consuetudo, quia consuetudines ambiguæ non tolluntur à Trident. sess.23. de reform. cap 6. & 9. sic Hieron. Sorbo verb. Ordines sacri, Navar. in man. c.25. n.71. Fr. Emman. in sum. p.2. cap.16.n.3. Gutier. canon. lib.1.

lib. 5.*c.* 16.*n.* 34. Sayr. *de cenſur. lib* 4.*cap.* 14.*num.* 15. *& lib.* 7.*c.* 10.*n.* 26. Suar. *in ſimili tract. diſp* 31.*ſect.* 1. *n.* 41. Sanch. *in opuſc. moral. lib.* 7.*cap.* 1.*dub.* 53.*n.* 7. *cum ſeqq.* Miranda *in man. Prælat part.* 1.*q.* 38.*art.* 8.*concl.* 2. Fornar. *de Ordine*, c. 8.*n.* 3. Quamvis alij ſeclusa conſuetudine exiſtimaverint noſtra jam tempeſtate licere Epiſcopo eadem die ex cauſa juſta minores omnes, & ſimul Subdiaconatum conferre, ex quorum numero ſunt Molfeſ. *in ſum. tract.* 2.*c.* 8.*n.* 17. *&* *c.* 14 *n.* 3. Vaſq. *tom.* 3 *in* 3.*p. diſp.* 246.*c.* 5.*n.* 48. Diana *tom.* 1 *tract.* 1?. *reſol.* 28.

21 Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines illud idem eſſe, quod ad majores requiri conſtat, necnon quamlibet Dominicam, aut feſtivam diem, dummodo non fiat generalis ordinatio. Alex. III. *in cap. de eo, de temp. ordin.* Sylveſt. *verb. Ordo* 2. *num.* 6. Rebuff *in praxi benefic. p* 2. *tit. de clericis ad ſacros Ordines malè promotis, n.* 2. *&* 3. Viuald. *in candelabro aureo, tit. de Sacram. Ordinis, num* 36. *verſ. tertia concluſio.* Cardoſ. *in praxi judicum, verb. Sacram. Ordinis, n.* 42. Valer. Reginald. *d. lib.* 30. *tract.* 1. *num.* 26. Marchin. *d. tract.* 1. *part.* 7. *c.* 5. *n.* 1. Bonac. *de cenſur. extra Bullam, diſp.* 4. *quæſt.* 1 *punct.* 3. *num.* 1. Fr. Emman. *in ſum tom.* 2. *cap.* 16. *n.* 3. Henriq. *lib.* 10. *c.* 12. §. 2. Iacob. de Graff. *in decif. aureis, lib.* 3. *part.* 2. *c.* 12. *num.* 20. Thom. Valaſc. *alleg. juris tom.* 1. *alleg.* 4. *num.* 4. Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſtico tract.* 3. *c.* 8 *q* 69. *verſ. item minores*, Monet. *de commut. ult. volunt. cap.* 10. *n.* 184. Sanch. *opuſc moral. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 52. *n.* 1. vbi *n.* 8. ſubdit poſſe Epiſcopum diebus Dominicis, & feſtis Ordines minores conferre multis, non tamen ita quod videatur Ordines generales celebrare, Ochagau. *de Sacrament. Ordinis q.* 9. *n.* 8. Caſtald. *in praxi carem. lib.* 2. *ſect.* 15. *c.* 3. *n.* 3. Paul. Layman. *lib* 6 *tract.* 10 *c.* 8. *num.* 1. Madius *de Sacram. Ordinis, cap.* 3. *num.* 4. Ioan. Suar. *in enchirid. caſuum conſc. lib.* 5. *verb. Ordo*, §. *datur prima Tonſura*, noviſſimè mei amiciſſimus Diana *moral. reſol. parc.* 5. *tract.* 13. *reſol.* 97. *in princ.* Concedit etiam conſuetudo recepta, vt feria ſexta veſpere præcedente Sabbathum, in quo de jure Ordines ſacri conferuntur, Epiſcopis fas eſſe Ordines minores dare, quaſi in hoc officio cenſeatur incipere dies Sabbathi pridie veſperi, Henriq. *d. lib.* 10. *c.* 12. §. 2. vbi reddit rationem hujus conſuetudinis permittentis Epiſcopis in die Veneris veſperi conferre minores Ordines, vt ſcilicet ipſi ea cura vacarent, poſſintque in Sabbatho majori cum ſolemnitate ſacros Ordines darè, refert Molfeſ. *in ſum. Theologia moralis, tract.* 2. *cap.* 14. *n.* 7. & idem Henriq. *in d.* §. 2. ex communi praxi, & conſuetudine atteſtatur Epiſcopos habere poteſtatem promovendi ad minores Ordines feria quarta quatuor temporum, refert Sanch. *d. dub.* 51. *n.* 3.

22 Dubitari poteſt, quinam ſint iſti dies Dominici, & feſtivi, in quibus Epiſcopi minores Ordines conferre poſſunt: etenim Gloſſ. *verb. ad ſacros, in cap. ſanè, de temp. ordin.* dicit diebus ſolemnibus. Sylveſter verò *verb. Ordo* 2. *num.* 6. *verſ. ſecundum*, dicit præcipuis diebus, prout etiam vtitur text. *in cap. de feriis*, ibi: *diebus autem Dominicis, & aliis præcipuis feſtivitatibus.* Alij tandem intelligunt de omnibus feſtivitatibus expreſſis *in cap. fin. de feriis.* Ego tamen ſemper intellexi hos dies feſtivos debere eſſe de præcepto, prout reperi tenuiſſe Vinald. *in candelabro aureo, p.* 1. *tit. de Sacram. Ordinis, num.* 35. *verſ. tertia concluſio*, & me citato *in hoc loco*, Ferentil. *ad Burat. deciſ.* 758. *num.* 14. Nald. *in ſum. verb. Ordo, num.* 15. Sylveſt. *in ſum. verb. Ordo* 2. *q.* 2. Zanard. *in direct. p.* 5. *de Sacram. Ordinis, cap.* 3. Barthol. à Ledeſma *de Sacram. Ordinis, dub.* 15. Villalob. *in ſum. tom.* 1 *tract.* 11. *diffic.* 13. *num.* 4. & non contradicit Azor. *inſtit. moral part.* 2. *lib.* 1. *c.* 27. *verſ. ult.* & ſufficit ſi in Diœceſi ſua ſit ſolemnitas diei feſti, licèt vbique non celebretur, ex traditis per Henriq. *lib.* 9. *cap.* 28. §. 5. Quamvis ſupradicta ſententia ſecurior ſit, non deſunt tamen plures ſummæ auctoritatis viri, qui contrarium, nempe dictos dies feſtivos, tam in Ordinibus majoribus, quàm in minoribus ex privilegio ſumendis ſufficere, vt ſint de feſto duplici, licet non ſerventur Eccleſiæ præcepto, neque in illis abſtineatur ab operibus ſervilibus, vt per Fagnnd. *in quinque Eccleſia præcepta, præc.* 1. *lib.* 1. *c.* 2. *num.* 15. vbi hoc probabiliùs aſſerit, Homobon. de Bonis *in reſp. caſuum conſcient. vol.* 1. *part.* 5. *reſp.* 107. Gavant. *in Enchir. Epiſcop. verb. Ordines minores, num.* 15. Tanner. *tom.* 4. *diſp.* 7. *q.* 3. *dub.* 2. *num* 44. Franc. Hallier *de ſacris Ordinib. p.* 1. *ſect.* 7. *c.* 1. *art.* 1. *n.* 2. Ioan. Præpoſit. *in* 3. *p. D. Thom. q. unic. de Sacram. Ordinis, dub.* 15. *n.* 150. vbi advertit diſpoſitionem *c. de eo, de temp. ordinat.* dum minores Ordines diebus feſtis dandos ait, non tantùm intelligendam de feſto, quod ſervatur in populo, ſed etiam de eo, quod ſervatur in choro, tetigi ſuprà *alleg.* 17. *ſub n.* 7.

13 Pro prima Tonſura non deſignatur certum tempus, ſed in omni poteſt conferri, prout reſolvunt Armil. *verb. Ordo, n* 8. Tabien. *eod. verbo*, §. 2. Barth. à Ledeſma *dub.* 15. *de ordine*, Sanch. *in opuſc. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 52 *n.* 1. Valer. Regin. *d. lib.* 30. *tract.* 1. *n.* 26. *verſ. certum eſt.* Laurent. de Franchis *d. pag.* 79. *in reſp. ad* 17. Henriq *lib.* 10. *c.* 12. §. 1. Thom. Valaſc. *d. alleg.* 4. *n* 3. Marchin. *d. tract.* 1 *p.* 7. *c.* 5. *n.* 1.

24 Ad titum pertinet locus, vbi ordinatio fieri debet, & eſt quælibet Eccleſia, tametſi non Cathedralis, Tabien. *verb. Ordo* 5. §. 1. Sylveſt. *eod. verbo* 2. *n.* 8. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 30. *tract.* 1. *num.* 27. noviſſimè Laurent. de Franchis *in controverſ. inter Epiſcop. & Regul. pag.* 79. *in reſp. ad* 18. Licebit tamen Epiſcopo eos dare vbi libuerit, dummodo ſit in ſua Diœceſi, vel in aliena de Epiſcopi conſenſu, juxta *gloſſ. fin. in cap. ordinationes, il* 2. 75. *diſt.* per text. *in cap. quando, ead. diſt.* etiam in domo, dummodo Epiſcopalis ſit, Henriq *d. lib.* 10. *c.* 11. §. 8. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.* 274. imò & in domo non Epiſcopali de conſuetudine licere, & ſe non ſemel ſervari vidiſſe refert Campanil. *d. rub.* 6. *c.* 2. *n.* 17. Sanch. *in opuſc. moral. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 50. *n.* 1.

25 In loco verò interdicto, & perſonis interdictis Ordinis Sacramentum conferri non poteſt, tum quia interdictum prohibet vſum omnium Sacramentorum, exceptis ſpecialiter à jure conceſſis, in quo nullibi reperitur conceſſum, vt in loco interdicto Ordines conferantur, tum quia hoc Sacramẽtum non eſt de neceſſitatis ad ſalutem, ita meritò reſolvunt noſtri per text. ibi *in c. non eſt, de ſponſalib.* & Theologi *in* 4. *diſt.* 18. poſt Palud. *ibi, q.* 8. *art.* 2. *concluſ.* 2. D. Anton. 3. *p. tit.* 26. *c.* 14. *ad medium*, Navar. *in man. c.* 27. *n.* 179. *in fine*, Covar. *in cap. alma mater, p.* 2. §. 3. *num.* 6. Henriq. *in ſum. lib.* 13. *c.* 45. §. 4. Vgolin. *de cenſur. tab.* 5. *c.* 7. §. 2. Avil. *eod. tract. p.* 5. *diſp.* 4 *ſect.* 1. *dub.* 8. Suar. *eod. tract. diſp.* 33. *ſect.* 1. *à n.* 44. Sayr. *eod. tract. lib.* 5. *c.* 7. *à n.* 34. Bonacin. *eod. tract. diſp.* 5. *punct.* 2. §. 3. *n.* 3. Benzon. *de juſtitia Pontificij interdicti, c.* 6. *verſ. nec Epiſcopo, cum ſeqq.* vbi reſolvit non licere Epiſcopo tempore interdicti conferre Ordines majores, ſeu minores, etiam primam Tonſuram quibuſcunque etiam Regularibus. Quamvis autem neceſſaria non ſit in hoc propoſito diſtinctio inter generale, vel ſpeciale interdictum, vt oſtendit Suar. *vbi proximè*, quia quocunque modo ponamus perſonas, vel loca interdicta, ita vt interdicto ligentur, nũquam ab eis, vel in eis Ordines ſuſcipi, aut conferri poſſunt. Contemnendus tamen non eſt ad majorem explicationem diſcurſus, quem latè proſequitur Sayr. *d. cap.* 7 *à n.* 36. & ante eum Abb. *in d. c. non eſt, n.* 8. *verſ. dubitatur*, & latiùs Alex. de Nævo *ibi à n.* 23. nam† ſi generaliter 26 interdicatur populus, clerici etiã primæ Tonſuræ, ſicut & laïci alterius populi in eodẽ, vel alio loco Ordines

ſuſcipere

suscipere non prohibentur, sicut etiam interdicto generaliter loco, laici, & clerici eius loci alibi Ordines suscipere non prohibentur, quia omnes isti eo interdicto non ligantur, iuxta receptissimas traditiones, desumptas ex text. *in cap. si sententia, de sentent. excommun. lib. 6.* quando autem personæ personaliter interdictæ sunt, & specialiter, certum, & indubitatum est eis, & ab eis Ordines conferri non posse, sicut nec in loco interdicto specialiter.

27 An in Sabbatho sancto, vbi est locus interdictus, Ordines conferri possint? Dubitant nonnulli, quia videtur festum Paschatis à Missa eius Sabbathi inchoari, & consequenter iuxta concessionem *cap. alma mater, §. in festiuitatibus, de sentent. excommunic. lib. 6.* Diuina omnia in eo prohibita non esse. Sed quicquid sit in ea quæstione, vnde festum incipiat in proposito, negativè est resolvendum, quia *in d. c. alma mater, in princip.* regula negatiua constituitur circa Sacramenta, & diuina Officia, deinde *d. §. in festiuitatibus*, solùm concedit Missæ sacrificium, & diuina Officia, atque ita vsum Sacramentorum denegare videtur, iuxta reg. *cap. nonne, de præsumpt. cum vulgar.* quo fundamento sic post Palud. communiter receptum, resolvit Couar. *§. 3. n. 4. vers. tertium, d. loco.*

28 Vtrùm autem si immineat necessitas ordinandi ministros, veluti si tempore pestis non adsit copia ministrorum, qui Sacramenta administrent, quæ interdicti tempore permittuntur, nec existat locus præter illum interdictum, in quo possint Ordines conferri, controvertunt Doctores, an in eo licitè conferantur? Negativam partem tenent Syln. *verb. interdictum 5. q. 7.* quem dubitans magis sequi videtur Couar. *d. §. 3. n. 4. vers. tertium*, & Vgolin *d. c. 7. §. 2. in fine*, fundatus in nimia clericorum abundantia. Affirmatiuam tamen partem securè tuentur Abb. *in d. c. non est, n. 8. in fine*, & alij quos refert Henriq. *d. c. 45. §. 4.* & data vera necessitate Ministrorum, fatentur Sayr. *d. c. 7. n. 38.* Auil. *d. dub. 8. concl. 2.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. q. 109. art. 1.* & ad hæc reducendus est Villad. *de irregul. c. 5. n. 3.* licèt generaliùs loquatur.

ALLEGATIO XII.

Episcopus quæ efficere debeat, vt Clerici in minoribus fori priuilegio gaudere valeant?

SVMMARIVM.

1 *Clerici in minoribus, si conjugati non sint, jure communi attento fori priuilegio gaudebant, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, sicut & clerici in majoribus.*

2 *Clerici in minoribus hodierno jure Concilij Trident. quando gaudeant fori priuilegio.*

3 *Clerici prima Tonsura, seu minorum Ordinum beneficium habentes gaudent priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus.*

4 *Beneficiatus ad effectum, vt effugiat forum sæculare, non sufficit probare titulum beneficij, nisi etiam probet illius possessionem.*

5 *Beneficiatus qui propter intrusum non fuit adeptus possessionem, si collatio beneficij sit valida, fori priuilegio gaudet.*

6 *Beneficiatus gaudet priuilegio fori in ciuilibus, & criminalibus, etiamsi habitum clericalem, & Tonsuram non deferat.*

7 *Beneficiatus gaudet fori priuilegio, etiamsi beneficium sit modici valoris.*

8 *Pensionem habens solitam concedi clerico, fori priuilegio gaudet.*

9 *Coadiutor positus per Papam, qui est primæ Tonsuræ, vel minorum Ordinum, gaudet eodem fori priuilegio.*

10 *Capellanus cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit assignata per Papam, aut Episcopum, gaudet fori privilegio.*

11 *Præstimonium, vel fratantiam habens, gaudet eodem fori privilegio.*

12 *Clericus non beneficiatus, sed in prima Tonsura, vel in minoribus tantum Ordinibus constitutus, quæ habere debet, vt hodie fori privilegio gaudeat.*

13 *Licentia danda per Episcopum clerico, vt in certa Ecclesia inserviat ad effectum gaudendi fori privilegio, debet esse expressa, sufficit tamen quod fuerit oretenus concessa.*

14 *Ecclesiæ non sufficit inservire ad hunc effectum bis, vel ter, sed requiritur perseverantia saltem pro majori parte temporis.*

15 *Clericus in minoribus ad hoc vt privilegio fori gaudeat, debet portare habitum, & Tonsuram tempore capturæ.*

16 *Iudex Ecclesiasticus cognoscit, an scilicet habitus, in quo fuit repertus, sit conveniens.*

Inventus dicitur, qui fuit inventus, & captus. ibid.

17 *Clericus qui tempore delicti commissi habitum, & tonsuram non deferebat, si postea reassumpsit tempore capturæ, vel purgationis, fori privilegio gaudet.*

18 *Clericus in minoribus ad hoc, vt fori privilegio gaudeat, debet habitum clericalem, & tonsuram deferre, vtrumque simul.*

19 *Monitio trina non requiritur, vt clericus non incedens in habitu, & tonsura amittat clericale privilegium.*

20 *Clericus portans vestes laicales aliqua rationabili causa, vel captus cum illis, solitus Tonsuram, & clericalem habitum deferre, gaudet fori priuilegio.*

21 *Clerici in minoribus attento jure communi fori privilegio gaudebant, etiamsi neque habitum, neque Tonsuram deferrent.*

22 *Ordinatio Regni Lusitaniæ quid super hoc disponat, ostenditur.*

23 *Clericus enormia committens, sine habitu, & tonsura incedens, non præcedente trina monitione, poterat jure communi à judice sæculari puniri.*

24 *Iuri communi requirenti prædictam trinam monitionem, vt fori priuilegium amittatur, derogatum est per Concil. Trident.*

25 *Clerici in minoribus conjugati solùm in criminalibus, non autem in ciuilibus priuilegio gaudent.*

26 *Clerici in minoribus conjugati, vt fori priuilegio gaudeant, necesse est, quod cum vnica & virgine contraxerint, & vestes deferant, & tonsuram.*

27 *Ordin. Reg. Lusitanorum attenta, vt hujusmodi clerici in minoribus conjugati gaudeant fori priuilegio requiritur, quod tempore delicti, & capturæ habitum, & Tonsuram deferant.*

28 *Clericus conjugatus incedens sine habitu, & tonsura, si pro crimine capiatur, deinde à carcere fugiens habitum, & tonsuram reassumat, an fori priuilegio gaudeat.*

29 *Clerici conjugati negotiis sæcularibus se immiscentes, an fori priuilegio gaudeant.*

30 *Clerici in casibus, in quibus priuilegio clericali priuantur, an possint puniri à judice sæculari, nulla præcedente degradatione.*

31 *Clerici qui decreto Concil. Trident. fori priuilegio priuantur, priuilegio etiam Canonis an censeantur priuati, disputatur.*

32 *Cognitio, & decisio dubij circa clericatum ad quem judicem pertineant, Ecclesiasticumne, an sacularem? discutitur.*

33 *Remissio Clerici facienda est sine ejus dedecore, ob reuerentiam clericalis dignitatis.*

34 *In flagranti quis deprehendi dicitur, quando incarcerandus nec fugere, neque inficiari potuerit.*

35 *Iudex Ecclesiasticus non tenetur stare processui, & sententia Iudicis sacularis in Clerico remisso.*

36 *Clericus conjugatus an ex dispensatione Episcopi capax sit beneficij Ecclesiastici, remissivè.*

37 *Novitij sunt Ecclesiastica persona, & privilegio fori gaudent.*

38 *Conversi veri religiosi sunt, & privilegio fori, ac Canonis gaudent.*

39 *Oblati qui se, & sua in totum Religioni tradiderunt, gaudent privilegio fori.*

40 *Deputati auctoritate Pralati ad aliquod Hospitale erectum auctoritate Ordinarij, gaudent fori privilegio.*

41 *Fratres tertij Ordinis Sancti Francisci, quando gaudeant fori privilegio?*

42 *Eremita, qui nullam profitentur Religionem, exempti non sunt à potestate saculari, nec privilegio Canonis gaudent.*

43 *Eremita professionem emittentes, privilegio fori, & Canonis gaudent.*

44 *Pœnitentes saculari judicio sunt subjecti, neque aliquo fori privilegio gaudent.*

45 *Militares Religiosi fori privilegio gaudent, etiamsi professi non sint.*

46 *Militares ex Ordinibus Christi Domini, Divi Iacobi, & similibus, an veri Religiosi sint.*

1 CLARICI in minoribus, si conjugati non sint, attento Iure communi, fori privilegio gaudebant, sicut & Clerici in majoribus, etiam quoad cætera exemptionis privilegia à potestate sæculari. Appellatione enim Clericorum ex verbi proprietate continentur etiam Clerici in minoribus. Patet, quia clerus idem est, quòd sors, *cap. cleros*, 21. *dist.* & ideò cùm omnes Clerici etiam in minoribus in sortem Domini, divináque ministeria exercenda vocentur, *d.c. cleros, cap. perlectis*, 21. *dist. c. cùm secundùm, de prabend.* ibi, *etiam in minoribus propriè Clericos nuncupari*, sequitur eisdem privilegiis, & exemptionibus frui debere, quibus & alij fruuntur in majoribus, & probat text *in cap. 3. de foro comp.* ibi, *aut clericum vllum*, si intelligas ampliativè ad clericos in Sacris, de quibus immediatè egerat, & insuper consideres vniversalem affirmativam, quæ in prædictis verbis involvitur, & quæ resultat ex vniversali negativa, quæ in textu formaliter exprimitur, ex hac enim, *nullus judicum sacularium, neque Presbyterum, Diaconum, aut Clericum vllum distringere, aut condemnare prasumat*, sequitur vniversalis affirmativa, *omnis Clericus, tam in majoribus, quàm in minoribus potitur privilegio fori, ne à saculari judice distringi valeat, aut condemnari*; quamvis aliter prædicta verba intelligat Guttier. *de juram. confirm. p.1. c. 17. n. 12.* & ita clarum est de Iure, Clericos primæ Tonsuræ, vel in minoribus constitutos, tam in civilibus, quàm in criminalibus gaudere fori privilegio, & à sæculari potestate exemptos esse, vt probant text. *in cap. Clerici, & in cap. cùm non ab homine, de judic. & in d.c. 2. de foro comp.* cum similibus, resoluunt Navar. *in man. c. 27. num. 79.* Aym. *cons. 616. num. 13. lib. 4.* Suarez de Paz *in pract. tom. 2. pral. 2. n. 26.* Menoch. *de arbitr. casu* 246. *num. 2.* Camill. Borrel. *cons. 15. n. 23.* Ioan. Garcia *reg. 9.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 10. n. 1.* Covar. *pract. c. 31. num. 5. in fine*, Farin. *in prax. crimin. quest. 8. n. 5.* me citato sæpissimè *in loco citato*, Castr. Palao *in opere moral. tract. 12. quast. vnica, puncto 2. in princip.* Perez de Lara *de capellan. c. 5. n. 2.* novissimè me citato *in hoc loco*, Torreblanca *in Practicab. Iuris spirit. lib. 15. c. 5. num. 19.*

Hodie tamen ex decreto Concilij Trident. *sess. 23.* 2
de reform. c. 6. propter multitudinem forsan Clericorum, hujusmodi Clerici in minoribus non gaudent fori privilegio, nec in civilibus, nec in criminalibus, nisi beneficium Ecclesiasticum habeant, aut clericalem habitum, & Tonsuram deferentes, alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inserviant, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vel Vniversitate de licentia Episcopi, quasi in via ad majores Ordines suscipiendos versentur: consonat apud nostros Lusitanos Ordinatio Regia *lib. 2. tit. 1. § 27.* & apud Hispanos *l. 1. tit. 4. lib. 1. nova recopil.* tradunt Salzed. *ad Bernard. c. 62. n. 9.* Garcia *de nobilitate glos. 3. num. 30.* Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 15. § 2. & lib. 14. c. 49. § 1. in fine*, Suar. de Pace *in praxi, tom. 2. praludio 2. num. 6. & 7.* Mol. *in emporio Iuris, part. 1. tit. 2. in praludiis, n. 138.* Ceval. *commun. contra commun. q. 496. n. 579. tom. 4.* Cur. Philip. *part. 3. § 1. n. 3.* Garcia Mastrillo *Sicilia decis. 113.* D. Barbos. *in l. Titia, num. 36. ff. soluto matrim.* Valasc. *consult. 131. num. 32.* Fr. Emman. *quast. Regularium tom. 2. q. 139. art. 2.* Carol. de Grassis *de effectibus Cleric. effectu 1. à n. 167.* Nicol. Garcia *de beneficiis part. 2. c. 2. n. 2.* Thom. Valasc. *alleg. Iuris tom. 1. alleg. 10. n. 2. & alleg. 14. num. 1.* Marc. Anton. Genoens. *in praxi Neap. c. 7.* Leo *in thesauro fori Eccles. part. 1. c. 11. n. 2. & 3.* Farin. *in praxi crimin. q. 8. n. 5. & à n. 60.* Vgolin. *de potest. Episcopi c. 12. num. 3.* Aloys. Ricc. *Neap. decis. 121. part. 4.* Molfes. *in sum. Theologia moralis, tract. 2. c. 3. n. 17.* novissimè Sperell. *decis. 26. per tot.* Ciarlin. *controu. forens. c. 10. à n. 2.* Bonac. *in 8. pracepto Decal. disp. 10. q. 2. punct. 1. § 4. n. 10. cum seqq.* me citato *in hoc loco*, Torreblanca *dict. lib. 13. cap. 5. à num. 2.*

Clerici igitur primæ Tonsuræ, seu Minorum Or- 3
dinum beneficium habentes, gaudent privilegio fori in civilibus, & criminalibus, vt probatur ex Concil. Trident. *d. cap. 6.* & tradunt Mascard. *de probation. concl. 302. n. 14.* Guttier. *pract. lib. 1. q. 7.* Mar. Antonin. *var. lib. 1. resol. 48. n. 22.* à Ponte *lib. 1. cons. 24.* Bobadil. *in sua politica, lib. 2. c. 18. num. 102. in glos. lit. E*, Diana *resol. moral. part. 1. tract. 2. de immunit. resol. 28.* Garcia *d. cap. 2. num. 3.* vbi ampliat, & decisum refert, etiamsi clericatui renunciaverint, Molfes. *in sum. lib. 3. num. 17.* Durand. *in Bullam Cœna, d. Canon. 15. q. 15. num. 14.* Thom. Valasc. *d. alleg. 10. num. 9.*

Et beneficiatus ad effectum, vt effugiat forum sæ- 4
culare, non sufficit probare titulum beneficij, nisi etiam probet illius possessionem, vt disponit Ordin. Reg. Lusitan. *lib. 2. tit. 1. § 25.* & ita resoluunt Clar. *in § finali, q. 33. num. 21. vers. hac autem, in fine, & vers. Regulariter autem*, vbi Bajard. *n. 14.* Menoch. *cons. 330. n. 6. cum seq.* Sigismund Scacc. *de judic. caussar. civil. lib. 1. c. 11. n. 82.* Mascard. *de probat. concl. 301. n. 16. & 17.* Farin. *d. q. 8. n. 45. & 70.* Carol. de Grassis *d. effectu 1. num. 1187.* Card. Tusch. *in pract. conclus. lit. B, concl. 78. n. 8.* Thom. Valasc. *d. allegat. 10. ex num. 10.* me citato *in hoc loco*, Marchin. *de Sacram. Ordinis p. 2. tract. 1. c. 2. diffic. 3.* Castro Palao *vbi suprà, n. 3.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici, decis. 388. in 1. edit. & resol. 327. n. 1. in 2. edit.* & limitat † vbi 5
collatio beneficij esset, valida, & propterea beneficiatus non fuit adeptus possessionem, quia movit litem contra intrusum, & ita decisum fuisse referunt Marc. Anton. Genuens. *in praxi Arch. Neapol. c. 7. num. 6.* Flamin. *de resignat. lib. 7. q. 1. n. 47.* Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici, part. 1. c. 11. num. 2.* Nicol. Garcia *d. c. 2. n. 14.* Quamvis contrarium, imò collationem

lationem beneficij obtinentem, etiamsi possessionem non habeat, privilegio fori gaudere resolvant Mil. in suo repertorio, verb. obtinere dicitur quis beneficium. Flamin. d. q. 1. n. 47. Gig. de pensionib. q. 94. n. 12. Cened. practic. & Canon. quæstionum lib. 1. q. 4 n. 21. Vilar. del Patronado de Calatayud. 4. p. in princ. n. 10. Diana moral. resol. p. 1 tract. de immun. Eccles. resol. 29. Bonac. d. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. n. 13. Quæ quidem opinio potest procedere in incedente in habitu, in quo sufficit collatio beneficij, vt gaudeat privilegio fori, nec opus erit constare de validitate illius, sed satis erit esse coloratam, & apparenter validam, cùm non agatur de ea principaliter.

6 Amplia *primò* hujusmodi Clericum primæ Tonsuræ, seu Minorum Ordinum Beneficium habentem gaudere privilegio fori in civilibus, etiamsi habitum Clericalem, & Tonsutam non deferat; nam in habente beneficium id non requirit Concilium, sed solùm in inservienti alicui Ecclesiæ, vel in Seminario, aut in schola, vel vniversitate versante, vt constat ex ipso contextu Concilij, & illa disjunctiva, *aut*, quæ disjungit. Ita in his terminis resolvunt Clar. §. final. q. 36. n. 36. & 19. Lælius Zecchius de Repub. Ecclesiastica, tit. de Clericis, vers. ad hoc, de Ponte cons. 24. vol. 5. Fr. Emman. in sum. part. 1. c. 155. concl. 2. Salzed. ad Bernard. d. c. 61. n. 9. vers. si tamen, me citato in hoc loco, Castro Palao d. disp. vnica, punct. 2. n. 6. Curia Philip. p. 3. §. 1. n. 3. ad finem, Azeved. lib. 1. n. 9. vers. sed si benef. tit. 4. lib. 1. nova recopel. Carol. de Grassis d. effectu 1. n. 1195. cum seqq. Farin. d. q. 8. n. 7. Gonzal. ad regul. 8. Cancellariæ, gloss. 5. § 5. n. 6. Ceval. q. 563. n. 3. Novat. in novo Jure Pontif. concl. 117. n. 6. Squillante de privileg. Cleric. c. 7. dub. 1. n. 23. Diana p. 4. tract. 1. resol. 89. Thom. Valasc. d. alleg. 10. num. 9. Marchin. me citato in hoc loco, de Sacram. Ordinis, tract. 2. part. 1. c. 15. diffic. 1. Bonac. in d. 8. præc. Decalog. disp. 10. q. 2. punct. 1. §. 4. n. 11. Bobadil. in sua politica, lib. 12. c. 8. n. 102. lit. E. Cened. d. q. 4. n. 49. Bellet. disquisit. Cleric. part. 1. titul. de favore Clericor. person. §. 8. n. 7. vers. distinguendo, Garcia d. c. 2. n. 4. vbi n. 5. dicit procedere etiam stante hodie Constit. 30. Sixti V. de habitu, & tonsura, latè multos referens Torreblanca lib. 15. c. 6. à princ. Inveni tamen decisum fuisse, Clericos in Minoribus beneficium habentes eo ipso privari privilegio fori, si se immisceant enormitatibus, & seditiosi sint, refert Bellet. disquisit. Cler. titul. de favore Cleric. personali, § 8. n. 7. in fine, p. 1. Et nota quod si tempore commissi delicti erat beneficiatus, proindeque de foro Ecclesiastico, etiamsi postea ducat vxorem, causa est tractanda coram Iudice Ecclesiastico, Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 224. per tot. Squillante de privileg. Cleric. c. 10. n. 38. Bonac. in Bull. Cœna, disp. 1. q. 16. sect. 1. punct. 3. n. 14. Gavant. in enchirid. Episcop. verb. fori privilegium, n. 31. Sanch. in opusc. tom. 2. lib. 6. c. 1. dub. 3. num. 1. Diana resol. moral. part. 4. tract. 1. resol. 6. Quicquid contrarium teneat Pereira de manu Regia part. 2. c. 42. num. 8.

7 *Secundò* amplia procedere etiamsi beneficium sit modici valoris, quia ad effectum gaudendi fori privilegio sufficit solus titulus absque redditibus. Ita Marc. Anton. Genuens. d. c. 7. in fine. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neap. decis. 7. & in praxi fori Eccles. resol. 327. vers. sufficere 3. Campanil. in divers. Iuris Canon. rubr. 8. cap. 5. num. 19. Nicol. Garcia de benef. part 1. c. 6. num. 37. & part. 2. c. 2. n. 3. Carol. de Grassis d. effectu 1. num. 1224. vbi idem resoluit de Clerico habente beneficium sine redditibus, de quo etiam Aloys. Ricc. decis. Curiæ Archiep. Neapol. part. 2. decis. 189. & part. 4. decis. 8. Diana resolut. moral. p. 5. tract. 3. resol. 29. Squill. de priv. Cler. c. 7. num. 17.

Tertiò amplia in habente pensionem solitam concedi Clerico, prout resolvunt Salzed. ad Bernard. cap. 67. n. 10. aliàs 64. incip. Coram sæcularibus. num. etiam 10. Lassarte de Alcavala, c. 19. n. 24. Crescent. decis. 14. de sent. & re judicata, Vilar. del Patronado de Calatayud, p. 4. §. 3. n. 12. Portel. en tract. de competencias de las jurisdiciones, quæst. 3. n. 20. Fr. Emman. in sum. tom. 1. c. 155. num. 11. Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verb. Clericus, §. 2. dub. 2. me citato in hoc loco, Castro Palao d. disp. vnic. punct. 2. n. 4. Torreblanca d. lib. 15. c. 6. n. 10. Et pro hac opinione scio sacram Congreg. decidisse obtinentem pensionem haberi pro Clerico beneficiato ad effectum privilegij fori, vt refert Armendar. in addit. ad recop. legum Navarræ, lib. 2 tit. 19. de foro comp. n. 3. & 7. & vide novissimam ejusdem Cong. decisionem, de qua infrà alleg. 57. num. 151. sequitur etiam novissimè Stephanus Vveyms ad Const. 24. Iuris communis per Concilium Tridentinum, innovatas, Constitut. 9. num. 15. Marchin me citato dict. tractat. 2. part. 1. cap. 15. diffic. 2. Diana moral. resol. 1. tit. de immun. Eccles. resol. 30. Sed non obstante veriori hac opinione, quam sequimur, alij contrariam tenent, & receptiorem affirmant, attestantes etiam pro hac parte fuisse decisum, ex quorum numero sunt Azeved. l. 1. n. 5. vers. sed an pinsio, tit. 4. lib. 1. nova recapil. Flamin. de resignationib. lib. 1. q. 11. n. 70. & lib. 2. q. 15. n. 15. latè, & eleganter Carol. de Grassis d. effectu 1. n. 1198. cum multis seqq. vbi plura adducit, contrariisque respondet, Gonzales ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. §. 5. n. 6. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. part. 2. decis. 71. num. 11. & decis. 192. num. 10. ad fin. Bonacin. d. §. 4. num. 10. Nicol. Garcia de benef. p. 1. c. 5. n. 70. Cened. d. q. 4. n. 32. cum seqq. quam intelligerem de pensionariis non excedentibus pensionem sexaginta ducatorum auri de Camera, vt in Bulla Sixti V. quæ incip. Pastoralis, de anno 1580. cum Bellet. in loco infrà citato, §. 8. n. 1. Duard. d. Can. 15. q. 11. n. 64. 8

Quartò amplia in coadjutore posito per Papam, qui est primæ Tonsuræ, seu Minorum Ordinum. Ita Nicol. Garcia de benef. p. 2. c. 5. n. 98. Armendar. vbi proximè, n. 26. Sebast. Cæsar de Eccles. hierarch. disp. 14. § 9. n. 8. Squillante de privileg. Cleric. c. 7. n. 21. Castro Palao d. punct. 2. n. 3. in fine, me citato in hoc loco, Torreblanca d. lib. 15. c. 6. n. 7. 9

Quintò amplia in Capellano, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit assignata per Papam, aut Episcopum. Ita Salzed. ad Bernard. cap. 64. incip. Coram sæcularibus, num. 11. & 12. Armendar. vbi proximè, num. 25. Cened. d. q. 4. num. 37. me citato in hoc loco, Torreblanca d. lib. 15. c. 6. num. 6. Squillante d. c. 7. num. 18. Aloys. Ricc. p. 2. decis. 190. n. 10. Diana vbi suprà, resol. 31. Castro Palao d. puncto 2. n. 3. vers. secundò. 10

Sextò amplia in Clerico habente præstimonium, vel fratantiam, & ita resoluit Aloys. Ricc. d. resolut. 327. vers. sufficeret tertiò, Marc. Anton. Genuens. in d. tract. c. 7. n. 7. me citato in hoc loco, Squillante d. c. 7. n. 19. Diana d. p. 1. tit. de immun. Eccles. resol. 31. me citato in hoc loco, Castro Palao d. punct. 2. n. 3. en princip. Torreblanca d. lib. 15. c. 6. n. 8. Præstimonia enim quæ in titulum perpetuum dantur, & habent annexum aliquod obsequium spirituale, beneficia nominantur, Flamin. de resignat. lib. 2. q. 1. n. 123. cum seqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. §. 2. n. 11. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 7. q. 1. Nicol. Garcia de benef. p. 1. c. 2. num. 117. 11

Clericus verò non beneficiatus, sed in prima Tonsura, vel minoribus Ordinibus tantùm constitutus, vt fori privilegio gaudere debeat, necesse est vt clericalem habitum, & Tonsuram deferens, per Episcopum servitio alicuius Ecclesiæ deputetur, vel in seminario clericorum, 12

clericorum, vel aliqua ſchola, aut vniverſitate de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad majores Ordines verſetur, vt habetur in Concil. Trident. d. c.6. & ſuprà jam innuimus num. 2.

13 Hæc licentia danda per Epiſcopum clerico, vt ad hunc effectum in Eccleſia inſerviat, ſufficit quod fuerit oretenus conceſſa: ita deciſum refert Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccleſ. deciſ. 601. in 1. edit. & reſol. 525. in 2. edit. me citato in hoc loco, Caſtro Palao in opere mor. tom. 2. tract. 12. q. vnic. punct. 2. n. 8. verſ. hoc tamen mandatum, Diana d. p. 1. tract. 2. reſol. 34. Debet tamen eſſe expreſſa, vt reſolvunt Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſ. 76. n. 41. Cened Canon. lib. 1. q. 4. n. 24 & 26. Marchin. d. c. 16. difficul. 7. non verò requiritur ſpecialis Epiſcopi aſſignatio ad certum miniſterium in Eccleſia obeundum, ſed ſufficit generalis, vt contra Pereiram de manu Regia, p. 2. c. 26. n. 7. tenent Diana part. 4. tract. 1. reſol 2. in princ. me citatu in hoc loco, Caſtro Palao d. n. 8. in fine.

14 Non ſufficit verò quod tonſuratus virtute prædictæ licentiæ bis, vel ter inſerviat Eccleſiæ, quia verba Concilij d. c. 6. ibi, alicui Eccleſiæ inſerviat, ſunt significantia actum perſeverativum, quo requiritur frequentia, & perſeverantia in ſervitii præſtatione, Bonac. d. §. 4. num. 14 Cened. d. quæſt. 4. n. 15. Carol. de Graſſis d. effectu 1. n. 1185. me citato in hoc loco, Caſtr. Palao d. n. 8. in princ. Non verò omni tempore, ſed pro majori parte ipſius, quia verba Concilii non ſunt intelligenda ita litteraliter, & rigide. Ita Capibl. in tract. de officio Baron. prag. 8. p. 3. num. 30. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 3. c. 440. n. 6. Aloyſ. Ricc. p. 4. deciſ. 154. Diana moral. reſol. p. 1. tract. 2. reſol. 34. verſ. notandum eſt. Quare ſi aliquo impedimento neceſſario interpellatum fuerit hujuſmodi ſervitium, non propterea diceretur privilegio fori carere, prout deciſum refert Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verb. Clericus, pag. 42. col. 2. Et hujuſmodi ſervitium debet præſtari de præſenti, cùm Concil. d. cap. 6. loquatur per verba temporis præſentis, ibi, inſerviat, & ibi, verſetur, Menoch. conſ. 912. n. 27. Carol. de Graſſis d. effectu 1. n. 1179. vbi n. 2177. reſolvit quod hujuſmodi ſervitium debet omnino conſiſtere in ſpiritualibus, & non ſufficere in temporalibus: & num. 1170. tenet non ſufficere, ſi ſervitium præſtetur alteri Eccleſiæ, quàm illi in qua mandavit Epiſcopus, quod etiam reſolvit Bonacina in Bullam Cœnæ, diſp. 1. q. 16. lib. 1. ſect. 1. punct. 5. n. 34. & d. §. 4. n. 21. Sed contrarium, immò ſufficere quod clericus inſerviat in Divinis, etiam alteri Eccleſiæ quàm illi, cui fuit per Epiſcopum adſcriptus, tenent Novat. de Iure Pontif. titul. de foro compet. concl. 6. aliàs 92. n. 5. Anton. de Marinis quotid. qq. c. 58. n. 12. Marius Anton. var. reſol. lib. 3. reſol. 48. & Aloyſ. Ricc. in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 112. n. 5. & deciſ. 154. n. 2. part. 4. Ricciul. de jure perſon. lib. 2. c. 6. n. 15. Squillante d. c. 7. n. 13. & 14. Diana reſolut. moral. p. 1 tract 2. reſol. 34. quorum opinio in hac vltima impreſſione magis placet, prout diximus de jure Eccleſ. lib. 1. c. 39. §. 2. à n. 34. & refert me citato in vtroque loco, idem Diana part. 4. tract. 1. reſol. 2.

15 Requiritur igitur, quod clericus in minoribus habitum, & Tonſuram deferat, nec ſufficit ſemel, aut bis deferre (debet enim eſſe actus ſucceſſivus, & frequentativus) ex dictis per Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſ. 78. num. 38. verſ. requirit plura copulativè Concil. Carol. de Graſſis d. effectu 1. num. 183. verſ. ſic pariter eſt dicendum, Farin. d. quæſt. 8. n. 68. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea, reſol. 172. concl. 2. Bonac. d. §. 4. à n. 15. Et ideò ſi delinquat, requiritur vt habitum, & Tonſuram prædicto tempore capturæ portet, vt diſponit Ordinatio Regia Luſitanorum lib. 2. tit. 1. §. 27. ibi, E for achado em habito, è tonſura: notant Gomez tom. 3. variarum, cap. 10. num. 5. Barboſa in l. Titia, n. 3. verſ. ſecunda principalis concluſio, & verſ. ex quo infertur, ff. ſoluto matrim. Sanchez de matrim. lib. 7. diſp. 46. n. 10. Steph. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 190. num. 10.

Si controverſia fuerit orta ſuper probatione habitus clericalis, an ſcilicet ille in quo fuit repertus, ſit conveniens, tunc judex Eccleſiaſticus debet cognoſcere, vt firmant Stephan. Gratian. d. cap. 190. num. 13. Farin. in praxi criminali, q. 8. n. 34. Cavalc. deciſ. 10. num 12. cum ſeqq. & deciſ. 21. num. 18. & 21. part. 5. Cened. d. q. 40. n. 32. Zerol. in praxi Epiſcop. part. 1. verb. Clericus, num. 3. Layman. in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. c. 7. n. 6. Diana reſol. moral. p. 1. tract. 2. reſol. 27. latiùs infrà num. 53. Bonacina d. §. 4. num. 19. late & eleganter Mar. Antonin. var. reſol. lib. 3. reſol. 48. n. 1. & 2. refert deciſum Armendar. d. l. 1. de foro comp. n. 2. in fine. 16

Hæc ſuprà relata procedunt dato caſu, quod hujuſmodi clericus captus ſit, quia tunc ad hoc, vt fori privilegio gaudeat, debet eſſe inventus, & captus in habitu, & tonſura, & licet Ordinatio noſtra d. §. 17. loquatur ſolùm per verbum, inventus, ibi, for achado, intelligitur de invento, & capto; quia ille dicitur inventus, qui fuit inventus, & captus, vt probat text. in l. ſi Barſatorem, C. de fide, iuſſ. & mandator. cum latè reſolutus per Viv. tom. 1. com. opin. lib. 1. tit. 17. n. 218. pag. 229. Mex. in tract. taxa panis, concl. 1. num. 31. cum ſeqq. Guttier. Canon. lib. 5. c. 12. num. 9. cum ſeq. Thom. Valaſc. allegat. Iuris tom. 1. allegat. 14. n. 10. & 11. 17

Quando tamen Clericus non captus, ſed tempore delicti commiſſi habitum, & Tonſuram non deferebat, ſed eam poſtea reaſſumpſit, eum fori privilegio gaudere reſolvunt Clarl. d. quæſt. 36. verſ. ſed hic quæro, Farin. d. quæſt. 8. num. 66. verſ. item quid, Mar. Anton. d. reſol. 39. num. 8. Thom. Valaſc. alleg. 44. n. 5. vbi contrarium firmat de Iure Luſitano, vt infrà oſtenditur num. 28. Si verò captus ſit, & eo tempore Tonſuram, & veſtes clericales non deferebat, tunc inquirendum eſt, an illas detulerat tempore delicti commiſſi, & hoc ſufficit, vt fori privilegio gaudeat, ſicut reſolvunt Sanchez, & plures ab eo citati de matrim. lib. 7. diſp. 46. num. 10. Mat. Antonin. var. reſolution. lib. 3. reſol. 48. num. 7. Diana moral. reſol. part. 1. tract. 2. de immun. Eccleſ. reſol. 32. verſ. notandum eſt etiam. 18

In tantum verum eſt clericum in minoribus, ad hoc vt privilegio fori gaudeat, teneri habitum clericalem, & Tonſuram deferre, vt non ſufficiat geſtatio habitus, vel coronæ, ſed vtrumque neceſſarium ſit, ex regula l. hæc verba 124. ff. de verbor. ſignificat. docent Bellet. diſquiſit. Cleric. p. 1. tit. de favore Cleric. perſon. §. 8. n. 7. me citato Caſtro Palao d. puncto 2. n. 7. D. Barboſa in d. l. Titia, n. 35. verſ. vltima concl. Aloyſ. Ricc. d. Neapolit. deciſ. 154. p. 4. Armendar. d. loco, n. 13. Aloyſ. Ricc. tom. 4. deciſ. 154. & Gavant. in enchirid. Epiſcop. verb. fori privilegium, n. 8. Quicquid dicant Mat. Antonin. var. lib. 3. reſol. 48. n. 9. & 10. Diana part. 4. tract 1. reſol. 93. & part. 1 tract. 1. reſolut. 32. itaut ſi hujuſmodi clerici vel habitum clericalem, vel tonſuram dimittant, privilegium fori amittant, etiamſi priùs eos Epiſcopus non admoneat, vt habitum, Tonſuramve ſumat: trina enim monitio ad effectum, vt clericus non incedens in habitu, & Tonſura amittat clericale privilegium, attenta diſpoſitione Concil. dict. c. 6. neceſſaria non eſt, prout tenent Cuch. in inſtit. major. lib. 2. tit. 6 de privileg. Cleric. n. 66. Lælius Zechins de Republica Eccleſiaſt. tit. de Clericis, num. 6. verſ. amittitur autem, Navar. conſil. final. num. 6. de privileg. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 290. num. 11. verſ. licèt, & cap. 440. num. 7. 19

Giurba

Giuba *conf.* 41. *n.* 28. Alderan. Mascard. *de statut. interpr. concl.* 1. *num.* 108. Bellet. *disquisition. Clerical. person.* §. 8. *num.* 6. *vers. propterea*, novissimè Ciarlin. *controvers. forens. c.* 20. *n.* 3. *& cap.* 36. *num.* 49. Diana *d. p.* 1. *tract.* 2. *resol.* 33. & ita plures fuisse decisum testantur Marius Antonin. *d. resol.* 48. *num.* 7. Aloys. *in praxi fori Ecclesiastici*, *decis.* 606. *in* 1. *edit. & resolut.* 530. *num.* 4. *in* 2. *edit.* Vgolin. *de potestate Episcopi*, *cap.* 12. *num.* 3. *vers.* 3. vbi limitat † in Ecclesiastico portante vestes laïcales aliqua rationabili causa, sicut etiam limitarem in clerico etiam capto sine habitu, & Tonsura, solito illam deferre, quia tunc fori privilegio gaudere decisum referunt, & resolvunt Mat. Arnon. *d. loco*, *n.* 7. Carol. de Grassis *d. effectu* 1. *numer.* 910. Tapia *in constit. Regni de personis*, *n.* 57. Donat. Arnon. de Marinis *resolut. quotid. c.* 50. *num.* 3. Diana *resol. moral. part.* 1. *tract.* 3. *resol.* 23. *& part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 18. Nam sola perseverantia incedendi in habitu laïcali, vt publicè existimetur laïcus, privilegium clericale amittere facit, ex resolutis per Farin. *d. q.* 8. *n.* 66. Prosp. de Augustino *in additionib. ad Quarant. in sum. Bullar. verb. habitus Clericorum*, *limit.* 3.

21 Licèt jure communi attento Clerici soluti in minoribus fori privilegio gauderent, etiamsi neque habitum deferant, neque Tonsuram, D. Barbosa *in d. l.* [illegible]*itia*, *n.* 35. *vers. & ideò*, & nunc attento Concil. Trident. *d. cap.* 9. constitutum sit, vt in minoribus constituti fori privilegio non gaudeant, nisi beneficium habeant Ecclesiasticum, aut clericalem habitum, & Tonsuram deferentes, alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi inserviant, &c. vt *suprà hac ead. alleg. n.* 1. *&* 2. ostendimus; nihilominus quoad nostros Lusitanos sciendum est plus disponere Tridentinum, quàm concedebat Pij II. Constitutio Regibus Portugaliæ, à temporibus Alphonsi V. quod scilicet clerici in minoribus non beneficiati, si non gestarent habitum, & Tonsuram, à sæculari Iudice capi, & puniri possent; similesque concessiones Hispaniæ, & Galliæ Regibus ab Alexandro VI. & Leone X. factas refert D. Barbosa *num.* 55. *ad finem*, quibus jam hodie non suffragantibus, secundùm Concilij decisionem judicandum est, cùm in vltimis verbis *d. c.* 6. abrogentur omnes consuetudines, & privilegia in contrarium, vt advertit Thom. Valasc. *allegat.* 11. *n.* 3. *&* 11. & ionuunt Bobadil. *in sua politica*, *lib.* 2. *c.* 19. *à n.* 15. & Suarez *adversus Anglicanæ sectæ errores lib.* 4. *c.* 27. *num.* 12.

22 Sic etiam licèt attento Iure Communi clericus incedens sine habitu, & Tonsura non esset clericali privilegio privandus, nisi ter monitus fuisset, *cap. fin. de vita, & honest. Cleric. cap. in audientia*, *cap. contingit* 2. *de sentent. excommunic.* attamen post Concilium Tridentinum *sess.* 23. *de reform. cap.* 6. propter dict. *nisi*, quæ excipit, juxta *l. actione*, *C. de action.* nihilominus si non incedat clericus in habitu, & Tonsura, vt privetur, non requiritur alia monitio, ex Bellet. *disquisit. Clerical. part.* 1. *tit. de favore Cleric. pers.* §. 8. *num.* 6. Thom. Valasc. *alleg.* 14. *n.* 15. Marchin. *d. tr.* 2. *part.* 1. *c.* 25. *diffic.* 5. Bonacina *à* §. 4. *n.* 16. *& suprà* dixi *n.* 19.

23 Clericus verò enormia crimina committens, sine habitu, & Tonsura incedens, de Iure communi poterat à Iudice sæculari, non præcedente trina monitione puniri, ex text. *in c. ex parte*, *il* 2. in [illegible] 2[illegible]. *de privil.* post Abb. Roland. Follet. & C[illegible], communem dicit Farin. *d.* §. 8. *num.* 56. ac de eo testantur Decian. *tract. crimin. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 9. *num.* 90. Covar. *pract. c.* 32. *n.* 5. *vers.* 3. Clar. *d. q.* 36. *vers. quinto modo*, Marius Antonin. *de resol.* 48. *n.* 6. *vers. limitatur* 2. Aloys. Ricc. *in praxi aurea*, *resol.* 172. *n.* 2. meritatò *in hoc loco*, Torreblanca *d. lib.* 15. *c.* 5. *n.* 33. adducentes etiam text. *in c.* 1. *de apostat.* ibi, *relicto ordine Clericali, & habitu*; juncto fine, ibi, *per censuram Ecclesiasticam non præcipimus liberari*, id est, non juvari beneficio Canonis excommunicationem statuentis contra eos, qui violentas manus in Clericos injiciunt, sed potiùs eo non obstante capi posse à judice laïco, omnique privilegio clericali privari, vt interpretantur ibi omnes, atque Bernard. *in pract. c.* 111. & meliùs ad nostrum propositum ex eodem textu communem esse, ac consuetudine receptam, post alios, quos refert, fatetur Salzed. *in addit. ad eundem Bernard. c.* 139. *lit. B*, qui omnes, & præcipuè Farin. hanc differentiam inter istum casum, & alium de clerico deprehenso in crimine non enormi sine habitu, & Tonsura, notant interesse; nam quando crimen enorme non est, trina requiritur monitio, vt clericus, qui monitus habitum, & Tonsuram non reassumit, amittat privilegium clericale. At verò quando crimen enorme est, absque vlla monitione amittit privilegium, ex text. quem sic interpretantur *in cap. Perpendamus, de sent. excom.* Intelligunt prætereà hanc sententiam procedere, vbi clericus non vllum, sed plura commisit crimina, ita vt quasi inveteratus in illis perseveret, extendentes omnia iura in hac materia loqui in numero plurali. Ex quibus ita esse intelligenda juxta mentem Doctorum, quos l[illegible]tè referunt, comprobant Farin. *d. quæst.* 8. *num.* 5[illegible] Caball. *resolut. criminal. casu* 60. *num.* 17. Alex[illegible]nd. de Nevo *cons.* 59. *numer.* 21. *&* 22. Bellet. *dict.* [illegible]*itul. de favore Clericorum personali*, §. 7. *num.* 3. [illegible]*ers. secundum.*

Sed supradicta communis sententia o[illegible]is dura videtur, & contra eam tenent Covar. *d.* [illegible]*ers.* 3. Salzed. *d. lit. B*, Capic. *decis.* 161. *n.* 2. Boër. *dec.* [illegible]69. *n.* 17. Bellet. *disquisit. Cler. p.* 1. *tit. de favore C*[illegible]*ricorum personali*, §. 7. *n.* 3. ex eo, quia nullibi exp[illegible]ssum repetitur, quod non præcedente trina monitio[illegible]e, & non data incorrigibilitate, privetur clericus [illegible]rivilegio fori, vt à judice sæculari valeat carce[illegible]ri: imò videtur expressus in contrarium ordo scri[illegible]tos à Pontifice *in cap. cùm non ab homine, de judic.* [illegible] fundamentis quibus communis nititur, benè resp[illegible]ent Covar. & Salzed. *dictis locis*, ad praxim tam[illegible] quam solùm intendimus demonstrare, satis s[illegible]pto competto haberi Iuri communi (saltem, v[illegible] non requiratur trina monitio) per Concil. Tri[illegible]entin. fuisse derogatum, vt diximus, & ita plur[illegible]s fuisse decisum refert Mar. Antonio. *d. resol.* 48. *num.* 17. 24

25 Quoad clericos in minoribus conjugatos Concil. Trident. *dict. sess.* 23. *c.* 6. jubet observari Constitutionem Bonifacij VIII. *in cap. vnico*, *de Clericis conjugatis*, *lib.* 6. vbi statuitur, quod si clericus conjugatus cum vnica, & virgine deferat habitum, & Tonsuram clericalem, gaudet privilegio clericali. Burg. de Paz *cons.* 22. *n.* 1. Garc. *de nobilit. glos.* 9. *num.* 50. Decian. *in tract. crimin. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 9. *num.* 40. Cur. Philip. *part.* 3. [illegible] 7. Suar. de Paz *in pract. tom.* 5. *c.* 22. *num.* 6. Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disp.* 46. *n.* 1. Ciarlin. *controvers. forens. lib.* 1. *c.* 53. *n.* 10. *cum seqq.* Farin. *in praxi crimin. part.* 1. *quæst.* 8. *num.* 8. Aloys. Ricc. *in praxi aurea*, *res.* 172. *in princ.* *l. Hispan.* 35. *tit.* 5. *p.* 1. Ordin. Regia Lusitan. *lib.* 2. *tit.* 1. §. 27. Tridentinum autem statuit *d. loco*, & exigit, vt hujusmodi clerici alicujus Ecclesiæ servitio, vel ministerio ab Episcopo deputati, eidem Ecclesiæ serviant, vel ministrent, & clericali habitu, & Tonsura vtantur, novissimè materiam prosequitur Steph. Vveyms *ad Constit.* 25. *Iuris communis per Concil. Trident. innovatas*, *Constitut.* 9. super textum *in d. c. vnic.* & Concil. Trid. *in d. c.* 6. latè Camill. Borrel *in sum. decis. tom.* 1. *tit.* 8. Marta *de jurisd. p.* 2. *c.* 12. *num.* 29. Quæ quidem Constitutio Bonifacij VIII. *in d. c. vnico*, privilegium hoc multis modis restrinxit.

Primò

Primò, vt eo gaudeant clerici conjugati solùm in criminalibus, non ita in civilibus, vt constat ex eodem text. ibi, *pro commissis ab eo excessibus, vel delictis*, juncto fine, ibi, *in cæteris autem eos gaudere nolumus privilegio*, &c. Farin. *d. q. 8. n. 6.* Azev. *l. 2. tit. 4. lib. 1. Recop.* Cened. *dict. lib. 1. q. 4. n. 18. & 19.* Ludov. Cortea *in repet. cap. inter alia, de immun. Ecclesiast. part. 2. n. 32.* Paul. Laymao, *in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. c. 8. n. 5.* Donat. Anton de Marin. *quotid. resol. c. 58.* Gabr. Pereira *de manu Reg. p. 2. c. 26. n. 10.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 39. n. 4. & alleg. 43. n. 1.* Ratio autem justissima fuit, propter multitudinem clericorum prima Tonsura, & minoribus Ordinibus initiatorum, qui si privilegio fori gauderent, maxima ex parte minueretur Principum sæcularium jurisdictio, explicat latissimè confirmans Covar. *d. c. 31. n. 6.* & alij, de quibus Farin. *d. q. 8. n. 7.* Neque obstat argument. quo contrariam sententiam, quod scilicet in civilibus eo gaudeant privilegio, impugnat Lapos, & alii, de quibus proximè citati, & *in d. tract. de jure Eccles. lib. 1. c. 39. §. 2. n. 38.* & novissimè Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 320. p. 4.* Marcel. Vulpe *in praxi, c. 40. n. 7.* ex verbis text. *in d. c. vnico*, ibi, *criminaliter*: nam debet intelligi secundùm eosdem de criminibus intentatis criminaliter, aut civiliter juxta præcedentia verba, ibi, *pro commissis ab eis excessibus*, &c.

Quamvis supradicta hæc nostra sententia procedat attento Iuris communis rigore; nihilominus tamen hodie post Concil. Trid. *d. sess. 23. de reform. c. 6.* videtur probabile clericos conjugatos habentes necessaria requisita gaudere simpliciter privilegio fori, tam in causis criminalibus, quàm merè civilibus, & pecuniariis: nam hanc partem sequitur etiam communis Doctorum in Iure nostro multæ auctoritatis, videlicet Lap. *alleg. 40. n. 1. & alleg. 118. n. 2.* vbi Mandos. *in addit. lit. A*, Burg. de Paz *cons. 28. per tot.* Ioan. Garc. *d. glos. 9. n. 90.* Marta *de Iurisd. 4. p. casu 153. n. 1. & 15.* Carol. de Grassis *de effect. clericale effectu 1. n. 81.* Duard. *in Bullam Cœn. §. 15. q. 4. à n. 121* Ciarlin. *d. lib. 1. c. 53. n. 84.* idem Aloys. Ricc. *p. 3. decis. 170. n. 1.* Squillante *de privileg. cleric. cap. 7. dub. 2. n. 27.* Diana *p. 4. tract. 2. resol. 78. & antea, p. 1. tract. 2. resol. 50.* me citato *in hoc loco*, Castr. Palao *d. p. 2. n. 2. vers. de tertia*. Quorum sententiam sequuta fuit *sacra Cong. controversiis jurisdictionalibus præposita in vna Regien. 17. Iunij 1631.* sequenti declaratione. *Sacra Cong. Eminentiss. Card. Iurisdict. controversiis præpositorum censuit Oratorem gaudere debere privilegio fori, tam in causis civilibus, si habet requisita, c. vnic. de cleric. conjug. lib. 6.* Vnde de mandato ejusdem *sacræ Cong. eodem die Eminentissim. D. Cardin. Gipsius* scripsit literas Reverend. D. Paulo Coccapanio, tunc Epileopo Regien. quibus id idem ei enuntiabatur, quarú tenorem refert Ciarl. *d. c. 53. n. 38.* per hæc verba: *Illustr. & molto Reverendo Monsignore come fratello. Sé il clerico conjugato Giacomo Gian Masserti dalla Mirandola ha tutti li requisiti di clerico conjugato espressi da sacri Canoni, senza dubio egli deve poder goder il privilegio del fuero in tutte le sue cause, ancorche civile, conforme l'opinione di questa sacra Congregatione, sopra le controversie giurisdictionale, che hò quanto occorrer à S. V. in quello particulare, alla quala mi offero, è prego ogni prosperità. Roma 17. di Giugno 1631. Di V. S. come fratello. Il Card. Gessi. Francesco Paulucci Secretario.* Extrà, *Al Illustre & multo Reverendo Monsignore como fratello il Vescovo di Regio.*

26 *Secundò* restringitur dictum privilegium ad clericos, qui cum vnica, & virgine contraxerint, quod etiam disponit Ordinatio Regia *Lusitanorum, lib. 2. tit. 1. §. 27.* & apud Hispan. *l. 31. tit. 5. part. 1.* & notant Anton. Gomez *tom. 3. variar. c. 10. num. 2.* Alphonsus Alvarez *in speculo juris Pontif. c. 35. vers. si verò Clericus*, Curia Philip. *p. 3. §. 1. num. 6.* Farin. *d. quæst. 8. n. 8.* Sanch. *de matr. lib. 7. disp. 46. n. 1.* Carol. de Grassis *d. effectu 1. n. 8.* Steph. Vveyms *ad d. constit. 9. n. 10.* Ciarlin. *forens. controv. lib. 1. cap. 53. n. 12.* novissimè Marcel. Vulpe *in praxi Iudic. fori Eccles. c. 40. num. 1.* Camil. Borrell. *in sum. omnium decisionum, tom. 1. tit. 8. de Clericis conjug. n. 24.* vbi ampliat etiamsi postea ipsa adulterium committat. Quoad hanc materiam reputabitur virgo ea, quam priùs hujusmodi clerici conjugati defloraveroot, nec fuit ab alio cognita, nisi ab eo ipso, quoniam non divisit carnem suam in plures, & est vnus vnius, & illa est vnica vnius. Ita Nav. *in man. c. 27. n. 195.* Clar. *in pract. §. fin. q. 36. vers. quæro an Clericus*. Farin. *d. q. 8. n. 8.* Sanchez *d. lib. 7. disp. 46. n. 3. & disp. 84. n. 13.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 41. num. 3. & 4. leg. Hispan. 35. tit. 5. part. 1.* ibi, *fuera si el mismo la huviere antes virgen.* Reputabitur quoque virgo quoad propositum vidua relicta ab alio, non tamen ab eo cognita, vtpote quia propter viri impotentiam fuit matrimonium dissolutum, vel quia primus vir mortuus est antequam carnaliter illam cognovisset. Ita Decian. *d. lib. 4. c. 9. n. 135.* Sanch. *d. disp. 83. n. 4.* Thom. Valasc. *d. alleg. 41. n. 6.* In dubio autem, nisi aliud probetur, præsumitur virgo ea, cum qua quis contrahit, quoniam mulieres omnes nascuntur cum habitu virginitatis, & in eo durare præsumuntur quousque deflorentur, Covar. *pract. c. 33. n. 7. vers. septimò*, Fulv. Pacian. *de probat. lib. 2. c. 2. n. 3.* Farin. *d. q. 8. n. 8.* vbi subdit quod etiam præsumitur vnicum matrimonium, refert Thom. Valasc. *d. alleg. 41. n. 2.* Ciarlin. *d. c. 53. n. 14.* Duard. *in Bullam Cœnæ Domini, lib. 2. can. 15. q. 4. n. 2.*

Tertiò restringitur privilegium *d. c. vnici*, vt tunc demùm eo fruantur conjugati, si vestes deferant, & Tonsuram, explicant Covar. Suar. Bobadil. Barbos. *à n. 33.* Carol. de Grassis *d. effect. n. 84.* latè Farin. *à n. 64. d. locis*, Scacc. *in tract. de judic. p. 1. c. 11. n. 20. & 81.* Thom. Valasc. *alleg. 44. à princ.* benè Ciarlin. *d. c. 53.* vbi quod non sufficit quælibet habitus dimissio, nisi sit continuata, Marcel. Vulpe *citato loco*, Steph. Vveyms *d. constit. 9. n. 5.* 27

Dubitari tamen potest, an hujusmodi Clerici conjugati, si sine habitu, & Tonsura incedentes delictum committant, & habitum, ac Tonsuram postea reassumant, privilegium retineant clericale? In qua quæstione communis sententia tenet hujusmodi clericum privilegium retinere clericale, vt notant ex textu, juncta glos. *verb. quamdiu, in Clem. 1. de vita, & honest. Clericor.* recepta ex multis, de quibus Covar. *d. c. 31. num. 7.* D. Barbos. *n. 33. vers. quinimò*, Farin. *num. 66. d. locis.* Marta *de jurisdict. part. 2. cap. 32. n. 41.* Diana *d. part. 1. tract. 2. resol. 79.* Thom. Valasc. *alleg. 43. à num. 3.* vbi post alios resolvit, quod si vir cum virgine, & vnica contraxerit nuptias de præsenti, habitumque & Tonsuram deposuerit, & ea mortua eum, & illam reassumat, recuperabit privilegia Clericis concessa initiatis prima Tonsura, vel in minoribus Ordinibus constitutis, & Armendar. *d. loco, n. 13.* Ciarlin. *d. c. 53. num. 21.* alios ex antiquioribus refert Carol. de Grassis *de effectibus Cleric. effectu 1. n. 84.* Sicut etiam privilegio gaudere dicendum est, quamvis per aliquod tempus ante, vel post delictum habitum, & Tonsuram dimiserint; si tamen vtroque illo tempore, & delicti, & capturæ in eo reperiantur. Ita ex mente text. *in d. cap. vnico*, & ex Alex. Hipp. & Claro *in d. §. final. quæst. 36. n. 15.* magis receptum ex Ordin. Lusit. *lib. 2. tit. 1. § 15.* concludit D. Barbosa *d. l. Titia, n. 53. vers. & per contrarium*, & post eum Thom. Valasc. *d. alleg. 44. n. 4.* Ratio videtur esse, quia Iure communi, ac etiam Regio Lusitanorum, quod Pontificum auctoritate firmatum innuimus *sup.* 28

num. 22. habitus, & Tonſura illis duobus tantùm temporibus requiritur, nec in aliqua Iuris parte cantum reperitur, vt propter dimiſſum habitum, & Tonſuram ſtatim privilegium amittatur, vt conſtat ex ſupradictis. At de Iure communi verius eſt quod *ſuprà* diximus *num.* 18.

29 Quæſtio non leviter controverſa eſt in hac materia, vtrum ſcilicet ſi clericus conjugatus pro crimine capiatur incedens ſine habitu, & Tonſura, & deinde è carcere fugiens habitum, & Tonſuram reaſſumat, & in ea iterum capiatur, gaudere poſſit privilegio clericali, itaut prima captura, an verò poſterior ſit attendenda? In qua quæſtione, quod privilegio non gaudeat, non rarò decidi teſtatur Cabed. *part.* 2. *deciſ.* 58. *n.* 8. aſſerens pro hac parte eſſe expreſſum text. *in d. cap. ex parte, de privil.* dum probat clericos deprehenſos in crimine ſine habitu, & tonſura, à ſæculari poteſtate puniri poſſe, licèt poſtea eam reaſſumant; quem etiam ad hoc propoſitum adducit Marta *de juriſdict. p.* 3. *cap.* 32. *num.* 41. aliaque tradit Bellet. *d.* §. 8. *à n.* 12. Sed parum facit, ſi advertas non agere textum de clericis conjugatis, & deinde attento tempore, & jure Decretalium, tam iſtos, quàm ſolutos, non amittere privilegium ante trinam monitionem: ſicut etiam attento Iure communi non concludit ratio, quam ex Imola adducit idem Cabed. & ex plurium auctoritate probat Farin. *d. quæſt.* 8. *num* 66. *verſ. dummodo tamen*, quod ſcilicet per capturam præventa videtur juriſdictio, & per præventionem ſæcularis factus eſt competens, vnde reaſſumptio Tonſoræ cenſetur facta in fraudem juriſdictionis ſæcularis. Nam ſtando in Iure communi, dimiſſio habitus ſatis non erat, vt judex ſæcularis contra clericum fiat competens, non præmiſſa prædicta trina monitione; & conſequenter cùm omnino ſit incompetens, non poteſt Eccleſiaſticum prævenire, ex his, quæ notantur *in cap. propoſuiſti, de foro comp.* maximè quia aufugiens dedit ſe in naturalem libertatem, adeò vt per primam capturam non poſſit dici facta præventio: vnde hanc Cabedi deciſionem reprobat Thom. Valaſc. *tom.* 1. *alleg.* 46. *per tot.*

30 Addunt multi ad hoc, vt clerici conjugati gaudeant privilegio clericali, requiri quod nullatenus negotiis ſæcularibus ſe immiſceant, quia his ſe immiſcentes eo redduntur indigni, juxta text. *in cap. Ioannes, in fine, de clericis conjug.* Ita Ioannes Andr. & infiniti, quos refert Sanchez *d. diſp.* 46. *num.* 25. ſequuntur Thom. Valaſc. *alleg.* 44. *num.* 13. Camil. de Curte *in diverſorio, ſeu comprehenſorio juris feud. p.* 2. *cap.* 2. *num.* 83. *circa finem*, Camil. Borel. *ad Bellug. in ſpeculo Principum, rub.* 11. §. *videamus, num.* 1. *lit. A, verſ. & tunc demum.* Scacc. *in tract. de judic. part.* 1. *cap.* 11. *num.* 20. *verſ. tertiò.* Sed melius contrarium probant Covarruv. *pract. cap.* 31. *num.* 8. *verſ.* 6. pluteſque alii, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. diſp.* 46. *num.* 26. me citato *in hoc loco*, Ciarlin. *dict. cap.* 53. *num.* 27. optima quidem ratione, quia hujuſmodi clericis conjugatis licita eſt negotiatio honeſta victus causâ, vt benè probat textus *d. cap. Ioannes, in fine*, & conſequenter privilegio à Iure conceſſo privari non debent, ex eo quod licitam, honeſtam, & neceſſariam, ſecundùm ſuæ perſonæ qualitatem, exercent negotiationem, Carol. de Graſſis *d. effectu* 1. *num.* 87.

31 Vtrùm in illis caſibus, in quibus clerici in minoribus privantur privilegio clericali, puniri poſſint à judice ſæculari, nulla præcedente degradatione, de qua *in cap.* 2. *de pœnis in* 6. Vide Covar. *pract. cap.* 32. *n.* 6. Farin. *d. q.* 8. *n.* 5. Thom. Valaſc. *alleg.* 51. *per totam*, affirmativè reſpondentes, quod ſine degradatione, ex recepta conſuetudine, à ſæculari judice puniri poſſunt, prævia tamen declaratione ſui Ordinarii amiſſionis privilegiorum, vt ex infrà dicendis apparebit, me citato *in hoc loco*, noviſſimè Torreblanca *in practicab. Iuris ſpirit. lib.* 15. *cap.* 4. *num.* 11. & *c.* 5. *num.* 17.

32 An autem clerici, qui in prædicti Concilij Trident. decreto fori privilegio privantur, privilegio etiam Canonis intelligantur privati? In qua quæſtione negativam partem tenent, & ſecundùm illam deciſum fuiſſe teſtantur. Bellet. *diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de favore cleric. perſ.* §. 8. *n.* 19. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 5. *num.* 7. Nicol. Garcia *de benef. part.* 2. *c.* 2. *num.* 20. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. deciſ.* 607. *in* 1. *edit.* & *reſol.* 531. *n.* 7. *in* 2. *edit.* Molfeſ. *in ſumma Theologiæ moralis, tract.* 2. *c.* 3. *n.* 18. me citato *in hoc loco*, Torreblanca *d. lib.* 15. *c.* 6. *n.* 22. contra Felician. *de cenſib. lib.* 2. *cap. vltimo, n.* 14. Sic etiam clericus primæ Tonſuræ, etiamſi non gaudeat fori privilegio, gaudere tamen poteſt privilegio *cap. Odoardus, de ſolution.* vt reſolvit Galletus *in margarita caſuum conſcientiæ, verb. clericus, pag.* 40. *col.* 2. & referunt deciſum Armendar. *in addit. ad recop. leg. Navarra, lib.* 2. *tit.* 19. *de foro compet. n.* 2 *pag.* 95. & Molfeſ. *loco pridem citato.* Marchin. *d. tract.* 2. *part.* 1. *cap.* 15. *diffic.* 8. me citato *in hoc loco*, Torreblanca *d. lib.* 15. *cap.* 6. *num.* 11.

33 Quæſtio denique in hac materia controverſa, difficilis, & quotidiana eſt, ad quem ſcilicet judicem, Eccleſiaſticumne, an ſæcularem pertineat cognitio, & deciſio dubij circa clericatum, quando ſcilicet deprehenſus in crimine à ſæculari judice, clericum ſe eſſe dicit, & ad judicem Eccleſiaſticum remitti petit? Vel ſi dubium ſit, an habitum, & Tonſuram deferat, cæteraſque habeat qualitates neceſſarias, vt privilegio clericali gaudere debeat? In quo dubio eam defendi ſemper ſententiam, ad Eccleſiaſticum judicem pertinere cognitionem hujuſmodi, per expreſſum text. *in cap. ſi judex laicus, de ſentent. excommunic. lib.* 6. vbi reddit rationem Summus Pontifex, quia de re ſpirituali, & Eccleſiaſtica agitur, de ſpiritualibus autem nulla ratione laïcos cognoſcere poſſe generalis eſt Iuris regula conſtituta *in cap.* 2. *de judiciis*, cum vulgaribus, atque ita noſtram hanc ſententiam firmant, ac latè probant poſt antiquiores Covarruv. *pract. cap.* 33. *n.* 1. & poſt Ripam Salzed. *ad Bernard. c.* 61. *n.* 14. Navar. *in cap. novit, de judic. notab.* 66. *n.* 4. Marc. Anton. Genuenſ. *in pract. Neapol. cap.* 38. *n.* 5. *in fine*, Molin. *de juſtitia tract.* 3. *diſput.* 19. *num.* 11. Suar. de Paz *in practic. tom.* 5. *prol.* 2. *num.* 6. Seraph. *deciſ.* 742. *num.* 5. Ioſeph. Seſſe *de inhibitionibus, c.* 5. §. 6. *num.* 78. Bellet. *d. tit. de favore clericor. perſon.* §. 14. *à princip.* D. Barboſ. *in d. l. Titia, n.* 26. & 27. Cur. Philip. *p.* 3. §. 2. *num.* 11. latè & eleganter Anaſt. Germon. *de ſacrorum immun. lib.* 3. *cap.* 55. *à num.* 55. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 190. *à n.* 13. Marius Antonin. *variar. reſol. lib.* 3. *reſol.* 48. *à principio*, Farin. *d. quæſt.* 8. *num.* 33. vbi *num.* 34. ampliat procedere non ſolùm quando quæſtio eſt ſuper clericato, ſed etiam quando eſt ſuper veſtibus, an ſcilicet in habitu inceſſerit, & Tonſura? Ambroſin. *de immunit. Eccleſ. c.* 23. *n.* 15. Melch. Lotter. *de re benefic. lib.* 3. *q.* 26. *n.* 69. Caſtro Palao *in opere moral. tom.* 2. *tract.* 11. *diſp. vnic. punct.* 4. *n.* 7. Duard. *in Bullam Cœnæ, lib.* 2. *can.* 19. *q.* 8. *n.* 19. Bonac. *in eand. Bull. diſp.* 1. *q.* 16. *sect.* 3 *punct.* 16. *n.* 31. Sanchez *in opere mor. tom.* 1. *lib.* 6. *c.* 1. *dub.* 3.

34 Verior tamen in hac quæſtione reſolutio habet, quod coram judice Eccleſiaſtico de clericatu, & aliis neceſſariis cognitio ſemper eſt habenda, citatis tamen judice, & fiſco ſæcularis Curiæ; nam verificatis verificandis judex Eccleſiaſticus poterit declarare N. eſſe clericum, & gaudere privilegio fori, & deinde

deinde est petenda remissio, cum intimatione dicti decreti, juxta *d. cap. si judex*: ita refert ex Farin. & aliis Mar. Anton. *dict. resol.* 48. *n.* 14. me citato *in hoc loco*, Ciarlin. *d. c.* 33. *n.* 19. Quæ remissio facienda est sine clerici dedecore, ob reverentiam clericalis dignitatis, vt ex Claro *d quæst.* 39. *vers. quæro quomodo*, dicit Mar. Anton. *d. loco*, *n.* 25. & intra certum terminum, nempe 20. horarum, aliàs judex clericum retinens vltra prædictum tempus incurreret excommunicationem Papalem, *d. cap. si judex*, *cap. nuper*, *de sent. excom.* Sicut etiam clericus notorius in Sacris, vel beneficiatus repertus in flagranti delicto à judice sæculari, debet statim, & incontinenti, ante cognitionem de Clericatu, Ecclesiasticæ Curiæ reddi, *d. cap. si judex*. In flagranti verò deprehendi dicuntur, quando nec fugere, nec inficiari potuerint, Menoch. *cons.* 82. *n.* 179. Anton. Monach. *Lucensi decis.* 38. *n.* 2.

35 † Iudex Ecclesiasticus non tenetur stare processui, & sententiæ judicis sæcularis in clerico remisso. Cur. Philip. *part.* 3. §. 1. *n.* 11. Decian. *tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 19. *n.* 21. Suar. de Paz *in praxi, tom.* 2. *Prel.* 2. *num.* 11. & 12. Valasc. *cons.* 48. *n.* 9.

36 Vtrùm clericus conjugatus ex dispensatione Episcopi capax sit beneficij Ecclesiastici? Vide infrà *alleg.* 72. *post n.* 78.

Vltra clericos in minoribus, de quibus hucusque egimus, qui juxta formam Concil. Trid. fori privilegio gaudere possunt, sunt & alij, qui hujusmodi privilegij capaces existunt, ac proinde à tributis, & sæculari potestate exempti, quamvis clericali tonsura, vel minoribus Ordinibus insigniri non sint.

37 Novitij, quamvis dici nequeant Religiosi, vt resolvit Angel. *verb. relig. n.* 24. rectè tamen, & validè nominantur Ecclesiasticæ personæ, per gloss. *in cap. relig.* § *quamvis non possit, de sent. excom. in* 6. & privilegio fori gaudent, vt non possint conveniri coram judice sæculari. Ita Ias. *in auth. si qua mulier, n.* 59. *C. de sacros. Eccles.* Brunor. à Sole *in locis com. verb. novitius*, Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. novitius* 2. me citato *in hoc loco*, Castro Palao *d. puncto* 2. *n.* 10. *vers. secundò*, Marta *de jurisdict. p.* 4. *casu* 121. *num.* 14. Curia Philip. *part.* 5. §. 1. *num.* 12. Sayr. *in florib. decis. lib.* 2. *tit.* 2. *decis.* 3. Ceval. *commun. contra com. tom.* 4 *q.* 897. *n.* 1026. Azor. *instit. mor. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 2. *q.* 2. Gutier. *de gabel. q.* 95. *n.* 22. *cum seqq.* Fr. Emman. *qq. reg. tom.* 3. *q.* 51. *art.* 12. Campanil. *in divers. Iuris Canonici, rubr.* 12. *cap.* 3. *n.* 27. novissimè Tamburin. *de jure Abbatissarum disp.* 17. *dub.* 6. *n.* 1. etiam novissimè Lezana *in sum. quæst. Regular. tom.* 1. *cap.* 24. *n.* 4. Mar. Giurba *cons. decisivo* 15. *n.* 8. Farin. *in praxi crim. q.* 8. *n.* 46. *ampl.* 16. Bonac. *in Bullam Cœnæ, disp.* 1. *q.* 16. *sect.* 1. *punct.* 3. *n.* 11. Guazzin. *de defens. reorum tom.* 1. *defens.* 20. *cap.* 19. *n.* 22. Sanch *in præcepta Decalogi, lib.* 6. *cap.* 10. *n.* 10. *cum seqq.* Laurent. de Franchis *in controv. inter Episcopos, & Regulares, q.* 46. vbi quid si extra claostra delinquant, an possint ab Episcopo puniri? Affirmativè resolvit, & *quæst.* 40. tenet novitium admissum ad Religionem ante pubertatis annos fori, & Canonis privilegio gaudere, nisi juxta Religionis institutionem impubes admitti nequeat, Aloys. Ricc. *part.* 2. *decis.* 121. Novar. *de variat. fori sect.* 2. *q.* 46. *per tot. in vlt. impress.* & ex eadem ratione gaudent exemptione à tributis, & gabellis à Principe impositis, Bertachin. *de gabel. p.* 7. *princ. num.* 36. Flores de Mena *var. lib.* 2. *q.* 21. *n.* 198. Molin. *d. tom.* 3. *tract.* 2. *disp.* 671. *n.* 2. Malder. *in* 2. 2. *tract.* 1. *c.* 6. *dub.* 81. Turrian *in* 2. 2. *tom.* 1. *disp.* 44. *dub.* 4. Barth. à S. Fausto *in specul. confess. disp.* 33. *q.* 14. *n.* 2. Sanch. *in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 10. *n.* 10. Diana *resol. mor. p.* 1. *tract.* 2. *resol.* 37 Novar. *d. q.* 46. *num.* 10. Laurent. de Franchis *vbi suprà, q.* 48.

38 Conversi, qui veri religiosi sunt, eo quòd tria illa vota paupertatis, castitatis, & obedientiæ emittunt, privilegio fori, & exemptionis à potestate sæculari, & à tributis gaudent, prout resolvit Flores de Mena *var. lib.* 2. *q.* 21. *num.* 94. Hi vulgò dicuntur *Fratres laici*, non quòd Ecclesiasticæ personæ, & Religiosi non sint, sed quia Ordinibus carent, & clerici non fiunt, sicut alij monachi, & Religiosi. Ita Peregr. *variar. lib.* 6. *n.* 70. Bellug. *in speculo princip. rubr.* 11. §. *videndum, n.* 6. *vers. item comprehendi*, me citato *in hoc loco*, Castro Palao *d. n.* 10. *in princ.* Decian. *tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *n.* 18. Eugen. *cons.* 29. *num.* 10. Lezana *in sum. quæst. regular. cap.* 2. *num.* 4. Camil. de Curte *in diversorio; seu comprehens. juris feud. p.* 2. *cap.* 2. *num.* 92. Carol. de Grassis *d. effectu* 1. *num.* 96. Nicol. Garcia *de benef. p.* 1. *c.* 4. *n.* 11. Novar. *d. sect.* 2. *q.* 65. Miranda *in man. Prælat tom.* 1. *q.* 29. *art.* 1. *concl.* 1. Sic etiam hujusmodi Conversos gaudere privilegio Canon. *si quis suadente* 18. *q.* 4. per *c. Parochia, n.* 9. *de sentent. excom.* resolvunt Navar. *in man. cap.* 77. *n.* 79. Suar. *de censur. disp.* 22. *sect.* 1. *à n.* 19. Paulin. Berti Lucens. *in praxi crim. regular. tit.* 1. *c.* 3. *n.* 2. Bonac. *de censuris disp.* 1. *quæst.* 4. *punct.* 1. *n.* 6. Miranda *d. q.* 29. *art.* 2.

Oblati, qui se, & sua in totum Religioni tradiderunt, gaudent privilegio fori, Marta *de jurisdict. p.* 4. *casu* 113. *n.* 37. Novar. *d. sect.* 2. *q.* 64. Card. Tosch. *pract. concl. lit. O, concl.* 16. Peregr. *variar. lib.* 6. *n.* 71. Fr. Paulin. *d. c.* 3. *n.* 3. Castro Palao me citato *in hoc loco, d. num.* 10. *vers. tertiò*. Duard. *in Bullam Cœnæ, lib.* 2. *can.* 15. *q.* 7. *concl.* 3. Squillante *de privileg. cleric. c.* 7. *num.* 43. Ricc. *p.* 2. *decis.* 88. Anton. de Marinis *quotid. resol. c.* 114. *n.* 6. Diana *p.* 4. *tract.* 1. *resol.* 31. Alphons. Narbona *l.* 8. *gloss. vnic. n.* 17 *tit.* 5. *lib.* 2. *Recop.* Tamburin. *de jure Abbatiss. disp.* 74. De his latissimè *in meo tract. de jure Eccles. vniverso, lib.* 1. *c.* 39. §. 2. *num.* 44. *cum seqq.* 39

Deputati auctoritate Prælati ad aliquod Hospitale erectum auctoritate Ordinarij, etiam fori privilegio gaudent, vt resolvunt Valasc. *consult.* 105. *n.* 32. Carol. de Grassis *d. effectu* 1. *n.* 117. diximus *d. tract. lib.* 1. *c.* 39. §. 2. *n.* 51. vbi *n.* 52. *cum seqq.* de inservientibus Ecclesiæ, me citato *in hoc loco*, Castro Palao *d. n.* 10. *in fine, vers. quartò.* 40

Fratres tertij Ordinis S. Francisci in communitate viventes, sunt personæ Ecclesiasticæ, gaudentque fori privilegio, vt disponit Ordinatio Regia Lusitan. *lib.* 2. *tit.* 2. §. 1. ibi: *Porem se alguns de terceira Ordem viuerem em communidade*, &c. resolvunt Grassis *in decis. aureis lib.* 2. *c.* 49. *n.* 27. Curia Philip. *part.* 3. §. 1. *n.* 15. Suar. *d sect.* 1. *n.* 20. Mirand. *in manuali prel. tom.* 1. *q.* 36. *concl.* 1. Molin. *de justit. tom.* 4. *tract.* 3. *disp.* 50. *n.* 4. *in princ.* Fr. Paulin. *d. tit.* 4. *c.* 30. *num.* 6. Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. decis.* 663. *in* 1. *edit.* me citato *in hoc loco*, Castro Palao *d. n.* 10. *vers. quintò.* Donat. Anton. de Marinis *res. quotid. c.* 114. *num.* 11. Novar. *de elect. fori sect.* 2. *q.* 66. *n.* 13. *in vlt. edit.* Diana *p.* 1. *tract.* 2. *res.* 84. & *p.* 4. *tract.* 1. *res.* 31. *in fine*, Bellet. *disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de discipl. clericali*, §. 2. *n.* 19. & 20. me citato *in hoc loco*, novissimè Ciarlin. *controvers. forens. c.* 18. *n.* 16. & me etiam citato *in hoc loco*, Boss. *de triplici Iubilæi privilegio, sect.* 3. *casu* 22. §. 6. *n.* 59. Bonac *in Bull. Cœnæ, disp.* 1. *q.* 16. *sect.* 1. *punct.* 3. *n.* 17. novissimè Tamburin. *de jure Abbatiss. disp.* 7. *q.* 3. & *disp.* 17. *q. vlt. n.* 2. 41

Controversum autem est, an prædicti Fratres, si in communitate non vivant, sed suæ quisque domi, fori privilegio potiantur? Affirmativam opinionem, quod scilicet tunc verè sint Religiosi, & privilegio exemptionis gaudeant, tenent Fr. Emman. *quæst. regul. tom.* 2. *q.* 63. *art.* 4. Marc. Anton. Eugen. *cons.* 2. *numer.* 1. *tom.* 1. Petr. de Vbald. *de portion. Canon. quæst.* 17. *num.* 13. & alij, quos refert ad vtramque partem

partem Card. Tusc. tom.4. lit. F, concl.470. Matta de jurisdict.p.4. cent.2. c.113. n.36. & latius quàm omnes, ex professo 20. conferens argumenta pro hac parte Beatus Ioan.Capistr. in tract. quem scripsit, defensorium tertij Ordinis D.Francisci. Negativa verò pars, immò prædictos Fratres non esse exemptos à potestate sæculari, nec privilegio exemptionis à tributis gaudere, ex eo suadetur, quia regulam non habent propriè, quoad tria vota substantialia, secundum modum vivendi approbatum per Sedem Apostolicam, vt ait glos. vers. Obedientiam, in Clement.1. de Religiosis domib. glos. similis vers. tertiò, in Clement.3. de sent. excommun. quas communiter receptas pluribus adductis testatur Duen. regul.100. limitat.18. Azeved. ad l.1. num.4. tit.14. lib.6. novæ recopil. Et facit optimè text. in d.Clement.3. quatenus decidit hujusmodi Fratres tertij Ordinis, tanquam cæteros laicos admitti non posse à Fratribus Minoribus ad Divina tempore interdicti. Quibus & aliis fundamentis hanc negativam sententiam tuentur Duen. regul.100. limit. vlt. Calderin.consil.4. de Regularib. & cons.7. de foro comp. Abb. in c.2. n.11. & Felin.n.10.de foro comp. Marian. in c.1. n.12. eodem tit. Decian.tract.crimin. lib.4. c.9. num.34. Bologn. consil.22. n.12. Vulpel de libertate Eccles. p.3. num.19. Intrigl. decis.30.n.4. Franciscus Vin. Neapol decis.49. num.10. Masc. de probat. conclus.957. num.9. Nicol Festas in tract. de æstimo, p.4. cap.1. à n.10. Grilenz cons.4.n.2.& 3. Giurba ad statuta Messanens. c.3. glos.4.n.25. vers. contra, & n.26. & 27. Henriq. de fidejuss. cap 7. num.248. novissimè me citato Ciarlin. controvers. forens. cap.18. à num.3. Mol. dict. disp. 50. n.4. vers. de his, Camil. Borel. in sum. omnium decis. tit. 43. de foro competenti, n.139. latè Carol.de Grassis dict.effectu 1. à n.92. Miranda d. q.36. concl 2. vers. tantum ergo, Casarub. in compend. privileg. mendicant. verb.Tertiary, Rota in Vlysbonensi juris conferendi habitum, 23.Junij 1636. coram R.P.D. Merlino, impressa per Tamburin. post tractat. de jure Abbatissar. decis.9.n.2. Vnde exemptionem à tributis consequi non posse decidit apud Hispanos l.19. tit.4. lib.4. Ordin.& l.2.tit.14.lib.6.novæ recop. vbi Azeved. Lassarte de decim, vendit.cap.19. à n.90. Avendan.de exequen. mandatis lib.2.c.14. n.28.& de gabell. q.95. n.5.& 6. Flores de Mena d.q.21. n.197. Steph. Gratian. discept. forens. c.224. n.34. & c.363. n.29. De his latè d. tract. de Iure Ecclesiast. lib.1.cap.39. §.2. num.41. & 42.

42 Eremitæ, qui nullam profitentur Religionem, nullóque Ordine clericali sunt insigniti, nec habent certum vivendi modum ab Ecclesia approbatum, exempti non sunt à potestate sæculari, nec privilegio fori gaudere possunt. Ita Duen. reg.100.limit.fin. Armendar. in addit.recop.legum Navarræ,lib.4.tit.29. l.1. Covar. pract. cap.34. n.4. vers.2. intellige, Curia Philip. part.3. §.1. n.15. Boer. in tractat.de statu, & vita Eremit. n.13.& 14. Carol.de Grassis d. effectu 1. à num.102 Fr.Emman. d. tom.2. q.62. art. 2. Flores d.quæst 21. à n.194. Morl. in emporio juris, p.1.tit.2. in prælud. num.142.Molin.de just. tract.2. disp. 141. verb.eremita,& d.tract.3. disp.50. n.4. in fine,Ceval. commun. contra commun. tom.4. quæst.896. n.585. cum seq. Camil. de Curt. d. p.2. cap.2. num.93. Zerola in praxi Episc. verb. Eremita, Sanchez in præcepta Decalogi,lib.4. cap.16. num.10. Fr.Paulin. d.tit.c.3. n.4. Bellet. disquisit. cleric. p.1. tit. de disciplina clericali, §.2. num.25. novissimè Navar.d.praxi de variat. fori, sect.2. q.67. Bonac. d. punct.3. num.18. me citato in hoc loco, Castro Palao d. n.10. vers. septimò. Sic etiam privilegio Canon. si quis suadente, minimè gaudere resolvunt Iacob de Grassis in aureis decis. lib.2. cap.28. num.27.p.1. Suarez d. sect.1. n.11. Molin. d. disp.39. num.4. Valer. Reginald in praxi fori pœnitent. tom.5.

lib.1. num.125. Et à collectis, & gabellis immunes non esse tenent Avendan. d. cap.14. num.24.Guttier. de gabell. quæst.95. n.7. Flores d quæst.21. à num.192. & n.204. Fr. Emman. quæst. regular. tom.3. quæst.74. art.11. † Si tamen hujusmodi Eremitæ professionem emittant, vel votum aliquod apud Prælatum Ecclesiasticum, prout in aliquibus Provinciis extant multa illorum monasteria, tunc privilegio fori, & exemptionis à tributis eos gaudere disponit Ordinatio Regia Lusitanorum lib.2. tit.11. in princip. & fatentur omnes ferè suprà relati, quibus addo Layman. in Theolog. mor. lib.1. tract.5. p.2. c.5. n.4. Duard. in Bullam Cœnæ, lib.2. Can. 15. q.6. n.2. Bonac. in eandem Bull. disp.1. q.19. sect.1. punct.3. n.18. Squillante de privil. cleric. c.7. n.44. Donat.Anton.de Marinis resol. quotid. c.114. n.8 Laurent.de Franchis in suis contr. p.1. q.41. pag.355. novissimè me citato in hoc loco, Bois. de triplici Iubilæi privilegio, sect.3. casu 22. §.6. n.60. in quo eventu credo accipiendas esse resolutiones præstitas à Matta de jurisdictione, d.casu 113. n.1. Vide quæ dixi d.c.39. §.2. n.45. 43

Pœnitentes sæculari judicio esse subjectos, nec aliquo fori privilegio gaudere resolvunt Covar.d.c.34. n.4. Decian. tract.criminal. lib.4. c.9. num.35. Morl. in emporio juris, p.1. tit.2. in præludiis, n.143. Carol. de Grassis d. effectu 1. n.127. post Simanch. Roia, & Azeved. Cened. ad Decretum collectan. 34. Et in eo genere mulierum, quas Lusitani vocant Beatas, & Itali Pinzocheras, idem resolvunt Parlad. lib. 3. rerum quotid. diff.9. §.1. num.5. Farin. in praxi crimin. quæst.8. n. 46. Bobadil. in sua politica, lib. 2. cap.18. num.199. 44

Militares Religiosos ex Ordinibus Militaribus Christi Domini, D. Iacobi, & D.Benedicti, Sancti Stephani, & S.Lazari, ac aliis similibus, fori privilegio gaudere resolvunt Navar. cons.12. & 13. & 22. de Regularibus, Carol. de Grassis d.effectu, à num.109. Mendez à Castro in praxi Lusitana, lib.2. cap.1. n.12. Curia Philip. p.1. §.1. num.13. Ioan.Sancius in select. disp.49. num.13. Diana p.3. tract.2. resol.61. & p.4. tract.1. resol.86. Bonac. in Bullam Cœnæ, disp.1. q.16. sect.1. punct.3. n.16. Fr.Emman.qq.Regul. tom.2. q.62. art.13. cum seqq. Petr.Gambacurta de immunit. Eccles. lib.7. cap.10. num.2. Leonard.Duard. ad Bullam Cœnæ Domini, Can.15. q.28. num.2.& quæst.5. concl.5. & q.27. num.50. Menoch.illust.cap.105. num.46. Cæs. de Grassis dec.47. à n.16. Menoch.de arbitr.casu 135. num.31. in addit. Ioan. Maria Novar. de elect. & variat. fori, quæst.37. num.2. aliàs sect.2. q.69. num.31. in vlt. impress. Ceval. in criminal. resol. casu 56. n.9. & 10. & casu 225. à num.11. adde per me citatos d. cap.39. §.2. num.46. me citato in hoc loco, novissimè Sperel. in decis. fori Eccles. decis.2. n.97. vbi n.120. refert Sacram Congregat. immunitatis Ecclesiasticæ in Mantuana sub die 25.Septembris 1627. sic censuisse. Sacra Congregatio censuit Equitem inquisitum, & carceratum à ministris ducalibus consignari Episcopo Mantuano, vnà cum originali processu facto, quamvis nullo, qui vt delegatus causam cognoscat audito procuratore Ducali, & facta consignatione vt suprà, absolvatur Dux, & omnes complices ab Episcopo. Et confirmatur ex quibusdam litteris à Rege Catholico de an.1618. bonæ mem. Cardinali Carrafæ olim Archiepiscopo Neapolitano transcriptis, quibus ei mandabatur, vt horum Equitum in illo Regno degentium Iudex esset, quarum litterarum exemplum conscripsit idem Sperell. vir sanè doctus, & diligens d.decis.2. n.134. vbi num.125. refert Hispaniæ Reges per litteras in forma Brevis Clementis Papæ VIII sub dat.31. Ianuarij 1600. & à Paulo V. confirmatas die 5. Ianuarij 1608. privilegium obtinere, vt in posterum causæ criminales, & mixtæ cujuscunque generis Equitum 45

Ordinum Militarium sancti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ in prima instantia cognoscantur a suis Iudicibus, in secunda à duobus de Consilio dictorum Ordinum, & ab aliis duobus de Consilio Status, in tertia instantia ad Majestatem suam devoluantur à deputandis ab ea terminandæ; quo verò ad causas civiles Philippus III. Rex Catholicus mandavit servari cujuscunque loci stylum, & consuetudinem in suo diplomate Regio, quod registravit Mastrill. *decis.250. post n.165.* Cui quidem fori privilegio renuntiare, & se submittere jurisdictioni alterius Iudicis non possunt, Crescent. *decis.3. de foro comp.* Camil. Botel. *in sum. decis. tom.1. tit. de jurisdict. & imper. n.132.* qui loquitur de Equitibus S. Iacobi, Aloys. Ricc. *in collect. decis. collect.216. vers. infero sextò,* vbi de Equitibus S. Ioannis, Guazzin. *in tract. de defensione reorum, defens.20. n.17.* Caball. *resolut. crimin. tom.3. casu 225. n.12. cum sequentib.* Felician. *de censib. tom.2. lib.2. c.3. num.13.*

46 Amplia procedere in novitiis Ordinum Militarium hujusmodi, per text. *in cap. Religioso, §.1.* vbi Archid. *de sent. excommun. lib.6.* me citato *in hoc loco,* doctissimus Sperell. *d. decis.2. num.130. vers. contrarium tamen,* vbi attestatur hanc nostram sententiam esse verissimam, seque accepisse esse de mente Sacræ Congregationis. Valent. *cons.95. n.53.* cum aliis per me citatis *d. cap.39. §.2. n.48.* quibus addo Ambros. Marchin. *in resol pro novitiis Ordinum Militar. in fine,* ibi, *de todo loqual consta que todos los Novicios de todas las tres dichas Ordenes Militares, sin diferencia ni distincion alguna, en todos y qualesquiera delictos, sin exception alguna dellos, gozan del privilegio del fuero,* & c. latè Thom. Carlevalius *de judic. lib.1. tit.1. disp.2. q.6. sect.3. à n.139. vsque ad n.445.* novissimè Diana *moral. resol. p.1. tract.2. resol.49. in fine, & p.3. tract.2. resol.30. n.4. & p.4 tract.1. resol.36. vers sed hos milites, & p.5. tract.1. resol.18.* & eosdem Equites gaudere etiam privilegio Canonis, etiamsi professionem non emisetint, post eundem Marchin. tenent Bonac. *tom.3. in Bullam Cœnæ, disp.1. q.19. punct.3. §.3. n.3.* Duard. *in eand. Bullam, lib.2 Can.28. q.8.* Turrian. *2.2. tom.2. disp.19. dub.1.* Castr. Palao *tom.2. tract.12. disp vnic. punct.9.* novissimè Diana *resolut. moral. p.4. tract.1. resol.27. & tract.13. resol.44.* & faciunt quæ Ias. *in l. cum quadam, n.13. ff. de jurisdict. omn. jud.* Tiraquel. *de retract. lig. §.1 gloss.8. n.32.* Curia Philip. *p.3. §.1. n.13.* & quæ *suprà* notavimus *num.37.* Quo fundamento in Senatu Regio civitatis Portugalensis fuit judicatum præfatos novitios fori privilegio gaudere, vt refert Parens meus *Ordin. Lusit. lib.2 tit.12. §.1. n.1.* Quamvis hos Equites novitios minimè privilegio fori gaudere, teneant Cened. *canonic. q.4. n.40.* Giurba *in consil. criminal. cons.77. n.21.* Bobadill. *in sua politica, lib.2. c.18. n.86. & in c.19. n.17. in fine,* Fr. Emman. *d. q.62. art.14.* Gabr. Pereira *de manu Reg. p.2. c.58. n.27. vers. illud semper.*

47 In nostro Regno Portugaliæ Milites trium Ordinum Militarium non potiuntur privilegio exemptionis, nisi habuerint præceptoriam Militarem, vulgo, *Comenda,* aut aliquam continentiam, seu panem civilem, cum habitu illius Ordinis, vulgò *tença.* Ita attestantur Valasc. *consult.131. n.5.* Melch. Phœbos *Lusit. decis.85. n.6. cum seqq. tom.1.* per Ordin. Reg. *lib.2. tit.12. §.2.* vbi refertur ita fuisse concessum Regibus Lusitaniæ per Bullam Leonis X. Summi Pont. quæ quidem Bulla de solis Ordinibus Militaribus S. Iacobi, & S. Benedicti de Avis loquitur: vnde Ordinatio præfata extendens hoc privilegium ad militiam D.N. Iesu Christi, se referens ad dictam Bullam quæ id non dicit, in hac parte dubia redditur ex defectu potestatis in legislatore, vt modò observarunt aliqui Lusitani Senatores.

De his militibus controvertunt Doctores, an veri dicantur Religiosi? In ea semper fui opinione, illos verè dici Religiosos: quam quidem tenent Covar. Navar. Avend. Menoch. Fortun. Garc. Bellug. & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *in præcepta Decalogi lib.4. cap.16. num.11. & lib.7. cap.29. num.105.* alios citat Cened. *ad Decretal. collect.29. n.4.* Iul. Cæl. Imbrian. *in tract. de judic. Regni, in præf. n.42.* Motta *in tract. de confirmat. Ordinis D. Iacobi, lib.2. per totum, & præcipuè c.2. §.29.* Bambacar. *in repet. cap.1. §. qui clericus, q.1. n.31. cum seqq. si de feudo def. contr. fuer.* Gutier. *practic. lib.2. quæst.111. n.2.* Lezana *in sum. quæst. Regul. c.2. n.2.* Diana *moral. resol. part.1. tract. de immun. res.49.* novissimè Trasmieta *in tract. de polygamia, lib.3. q.12. num.26.* Bobadil. *in sua Politica, lib.2. c.19. n.11.* latè Carol de Grassis *d. effect.1. n.110. cum seqq.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.1. quæst.1. art.6. & q.13. art.2.* Ioan. Ramirez *in tract. de fundat. Ordinis S. Iacobi, c.1. fol.18. n.20.* Ayala *en la declaracion de la orden de Santiago, per tot.* & præcipuè *c.1. & 2.* Ioan. Sanc. *in selectis, disp.49. à n.11.* Rebel. *de obligat. justit. part.2. lib.3. quæst.4. n.13.* novissimè Mendez à Castro *in praxi Lusitana, lib.2. c.1. n.10.* & vide pro hac parte responsum D. Equitis Ioannis Sanctinij in Romana Curia Advocati, quod ad me misit doctissimis sanè fundamentis refertum. Verùm hujusmodi Milites non esse verè Religiosos, sed secundùm quid, non improbabiliter ait Sarm. *de reddit. Ecclesiast. p.4. c.1. n.23.* Lassarte *de decim. vend. c.19. num.92.* Girond. *de gabell. p.7. in princip. n.47.* Burg. de Pace *cons.17. n.22* Arag. *2.2. q.88. art.1. pag.138. ad vlt. argum.* Valent. *tom.3. in 2.2. disp.10. quæst.4. punct.2.* Molin *de justit. tract.2. disp.141. vers. est verè in rigida. & disp.623. à num.5. & tom.4. tract.3. disp.30. n.5.* Fr. Ludov. à Cruce *in expos. Bullæ, disput.1. cap.6. dub.111. n.5.* Azor. *instit. moral. p.2. lib.13. c.4. quæst.4.* Azeved. *l.14. n.3. tit.5. lib.5. nova recop.* Marta *de jurisdict. p.2. cas.32. n.15. & p.4. casu 113. n.33.* Nicol. Garcia *de benefic. p.4. num.15. cum seqq.* Iacob. de Grassiis *tom.1. consil. lib.3. titul. de Regular. consil.11. n.8. & 15.* quorum sententiam sequitur Rota, vt coram Seraph. *decis.583.* & apud Post. *in tract. mandati de manut. decis.326. n.3.* Sed ex cujusque Ordinis regulis, & Apost. confirmationibus dignoscere facile est, qui sint veri Religiosi. 48

ALLEGATIO XIII.

Episcopus quæ efficere, & considerare debet, vt Clerici in minoribus gaudere possint exemptione à gabellis, & tributis?

SVMMARIVM.

1 *Clerici etiam prima Tonsura non conjugati, sunt immunes, & exempti a gabellis, & exactionibus, tributis, ac aliis similibus oneribus.*

2 *Clerici in minoribus apud Castellanos non sunt immunes a tributis, nisi actualiter habuerint beneficium Ecclesiasticum.*

3 *Idem in Regno Portugaliæ.*

4 *Leges prædictæ Hispaniæ, & Lusitaniæ nullitati subjici videntur.*

5 *Lusitaniæ Ordinationes supra hominum memoriam scienti, & patiente Summo Pontifice fuerunt semper observatæ, confirmatæque in concordatis factis inter Clerum, & Regem.*

6 *Clerici hujusmodi dicto privilegio immunitatis gaudentes,*

dentes, sunt etiam exempti quoad exactiones pro necessitatibus publicis.

7 *Murorum, & pontium ad reparationem non sunt tributa imponenda clericis absque Summi Pontificis auctoritate.*

8 *Clerici negotiatores non sunt immunes à solutione gabellæ.*

9 *Clerici per viam negotiationis quando dicantur mercatores fieri.*

10 *Negotiator non dicitur, qui vendit granum, aut vinum ex redditibus sui beneficij.*

11 *Negotiari non dicitur qui vendit fructus suorum fundorum.*

12 *Negotiari dicitur Clericus vendens fructus ex suo semine, suáque industria collectos ex alieno agro conducto.*

13 *Domum emens clericus ad suum usum, non solvit gabellam, secus si ad locandum.*

14 *Regulares, & Equites ex Ordinibus militaribus Christi Domini, & Divi Iacobi, etiam eximuntur à gabellis, & tributis.*

15 *Exemptio à tributis an concedatur uxoribus viduis prædictorum militum?*

16 *Clericus in Regnis Hispaniæ, & aliis Provinciis tenetur denuntiare gabellariis res, quas portat.*

17 *Clerico non manifestante tenebitur mulio ejus res portans denuntiare, vel damnum resarcire.*

18 *Clerici tenentur jurare in manifestatione rerum, eas portare ad suum usum, & illorum juramento statur, ita ut contrarium non possit probari, nec de eo querelari, quamvis falsum juraverint.*

1 CLERICI etiam primæ Tonsuræ, seu minorum Ordinum, non conjugati, de Iure communi sunt immunes, & exempti à gabellis, exactionibus, & tributis, ac aliis similibus oneribus, vt probat text. *in cap. non minus, & in cap. adversus, de immunit. Ecclesiast. in cap. quamquam, de censibus, lib. 6. l. Presbyteros, Cod. de Episcop. & cler.* resolvunt Covar. *pract. c. 31.* Bertach. *de gabellis, part. 6. n. 12.* Guid. Papæ *decis. 385.* Reinig. *de charitativo subsidio, quæst. 64. & 65.* Ioseph. Ludov. *tom. 3. comm. opinion. tit. de gabellis, concl. vnica, vers. infertur, pag. 479.* Avend. *de exequend. mand. p. 2. c. 14. n. 30.* Girond. *de gabellis, q. 70. n. 4* Matienz. *l. 11. glos. 1. n. 4. t. 4. lib. 5. novæ recopil.* Alexand. Trentacinq. *variar. resol. lib. 1. tit. de jure fisci, resol. 5. n. 7. cum sequentib.* Molin. *de justit. tom. 3. disp. 671. n. 5.* me citato *in hoc loco,* Castro Palao *in opere moral. tom. 2. tract. 12. disp. vnica, puncto 9. num 13.* me etiam citato novissime Trullench *in exposit. Decalogi, lib 7 cap. 12. dub. 5. num. 11.* Torreblanca *in practicab. juris spir. lib. 15. c. 6. n. 43* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 28. n. 1.* Molin. *de just. tom. 3. tract. 2. disp. 270. n. 5.* Malder. *in 2. 2. tract. 6. dub. 83.* Lessius *de justit. lib. 2. cap. 23. dub. 5. n. 39.* Alderan. Mascard. *de statut interp. concl. 1. n. 73. & 105.* Grilenz. *consil. 53. n. 16.* me citato *in hoc loco,* novissimè Ciarlin. *controv. fore ij cap. 22. num. 1.* novissimè Marcel. Vulpe *in praxi judic. fori Eccles. c. 27. à princip.*

2 Verùm apud Hispanos attenta *l. 2. tit 4. lib. 5. novæ recop.* hujusmodi clerici non sunt exempti à prædictis, sed contribuere debent sicut laïci, nisi actualiter habuerint beneficium Ecclesiasticum, & ita per illam legem tradunt Olan *in antinomia Iuris, verb. Clerici, n. 23.* Humada *ad Greg. l. 49 gloss. 3. n. 4. & l. 54. glos. 2. n. 10. tit. 6. part. 1.* Gut. *pract. lib. 1. q. 8.* Parlad. *quotid. p. 1. cap. 1. n. 16.* Flores de Mena *variar lib. 2. q. 11. num. 199.* Dom Christoph. de Pace *in scholiis ad leges styli, l. 212. n. 2. & 3.* Felician. de Solis *de censibus lib. 2. cap. fin. n. 13.* Guttier. *de gabellis, q. 91.* Sanch. *de matrim lib. 7. disp 46. n. 16.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 3. cap. vnic. q. fin.* Torreblanca *d. lib. 15. c. 6. n. 45.* Cardoso *in praxi Iudicum, verb. Clericus, n. 74.* Vasq. *in opusc. de restitut. c. 6. §. 1. dub. 2. n. 33.* Thom. Valasc. *d. alleg. 18. n. 3. cum seqq.* Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. p. 1. præc. 7. q. 7. art. 3. dub. 1. conclus. 1.* Bobadil. *in sua politica, lib. 2. c. 18. n. 263. & 282.* Villalob. *in sum. tom. 2. tract. 8. diffic. 14 n 5.* me citato *in hoc loco,* Trullench. *dict. lib. 7. dub. 5. n. 12.* Molfes. *in summa Theologiæ moralis, tract. 6. c. 10. n. 65. in fine,* vbi tamen refert in Regno Neapol. jam esse immunes, vt est notoria praxis in Regia Camera. † Idem quod in 3
Castella, statutum est in regno Portugaliæ per Ordinationem Reg. *lib. 2. tit. 11. in princ.* vt referunt Molf. *d. disp. 672. n. 5.* Alvar. Valasc. *consult. 131.* & Thom. Valasc. *d. alleg. 28. n. 5.* me citato *in hoc loco,* Castro Palao *d. punct. 9. n. 14.*

Quæ leges, tam Hispaniæ, quàm Lusitaniæ, Apo- 4
stolicam dispensationem, sive tacitam, sive expressam præsupponunt; alioquin militati subjicerentur, quatenus prædictos clericos habentes beneficium astringunt ad solutionem gabellæ, & tributorum, maximè eos qui gaudent privilegio fori, juxta decretum Concil. Trid. *sess. 23. de reform. c. 6.* Castro Palao *tom. 2. tract. 12. disp. vnic. punct 9. n. 4. & n. 14 vers La tamen leges,* me citato Trullench. *d. dub. 5 n. 12. in fine,* & sic easdem leges, & consuetudinem, quam à Romano Pontif. scitam, & toleratam dicunt, defendunt Vasq. *in opusc. de restit. cap. 6. §. 3. num. 35.* Lessius *de justit. lib. 2. c. 33. dub. 5. n. 39.* Molin. *de justit. tract. 2. tom. 3. disp. 270. n. 5.* Salas *de legib q. 96. tract. 14. disp 14. sect. 11. n. 121.* Turrian. *2. 2. tom. 2. disp. 44. dub. 4. n. 12.* Guttier. *de gabell. q. 91. à n. 5.* Torrebl. *de magia, lib. 4. c. 6. n. 71.* sed eam clare adversari summorum Pont. decretis, de quibus *suprà,* asserunt illam damnantes Nicol. Garcia *de benef. p. 2. c. 3. à n. 1.* Megala *in p. 2. lib. 2. c. 17. q. 6. n. 101.* Diana *moral. resol. part. 1. tract. 1. resol. 35.* referens talem consuetudinem in Regno Siciliæ non extare, plures citat Doctores Ciarlin. *d. c. 2. num. 2.*

Quoad Ordinationem tamen Lusitanam possum 5
attestari ex antiquorum relationibus, ita supra hominum memoriam semper fuisse observatum, sciente, & patiente Summo Pontifice, ex Valasc. *consult. 141. n. 11.* & etiam ante illam per antiquiores leges, & Extravagantes hoc idem dispositum, & observatum erat, prout constat ex *Articulis gabellarum, c. 11.* & ex *l. 12 t. t. 3. p. 5. Extravagantium:* quæ quidem leges confirmatæ fuerunt in concordantiis factis in Romana Curia, ipso Summo Pontifice approbante, inter Clerum, & Regem Dionysium, prout referunt Anast. Germon. *in asser. libertatis Eccles. cap. 7. vers. major, cum seqq.* D. Barbos. *in privatis scholiis ad l. filiusfamilias, ff. de legatis 1.* quem citat Bened. Ægid. *in repet. l. 1. C. de sacros. Eccles. p. 5. §. 2. n. 22.* & Cald. Pereira *de empt. c. 8. n. 36.* & faciunt tradita per Dianam *mor. 4. p. tract. 1. resol. 13.*

Clerici igitur gaudentes dicto privilegio immu- 6
nitatis, & exemptionis, sunt etiam exempti quoad exactiones pro necessitatibus, & vtilitatibus publicis, & communibus, nonobstantibus legibus civilibus, & Regiis contrarium disponentibus: nam Iure Canonico, cui in hoc standum est, ita clarè disponitur, ut *in d. cap. non minus, & in cap. adversus, de immunit. Eccles.* me citato *in hoc loco,* Castro Palao *in opere mor. tom. 1. tract. 12. disp. vnica, punctio 9 n. 3.* vbi *num. 7.* resolvit Pontifice inconsulto Episcopi, & cleri consensum non sufficere ad illas exactiones solvendas, quia ad hanc obligationem inducendam requisitus est consensus Pontificis, propter imprudentiam quorundam; ita vt etiam † ob reparationem 7
murorum, pontium, viarum, &c. licitum non sit tributa illis imponere, etiam cum laïcis communia, si-

ne consensu Summi Pontificis, quamvis laïcorum bona ad illorum reparationem non sufficiant, nisi tanta sit necessias, & pietas, quod sine periculo, aut scandalo ad illum recurri non possit, tunc enim sufficit Episcopi cum clericis consensus. Bart. & Paul. *in l. ad instructionem, C. de sacros. Eccles.* Angel. *in sum. verb. immunitas*, §.57. Sylvest. *eodem verbo* 1. *num.* 10. Gregor. *l.* 54. *verb. En las calcadas, tit.* 6. *part.* 1. Petr. de Ledesm. *in sum. tom.* 2. *tract.* 7. *c.* 2. *concl.* 27. Guttier. *pract. lib.* 1. *q.* 3. D. Sahag. *in c.* 2. *de judic. à n.* 23. Fr. Emman. *in addit. ad explicat. Bulla Cruciat* §. 9 *n.* 72. Card. Tolet. *in sum. lib.* 1. *c.* 29. Lancel Gallia *cons.* 6. *num.* 54. & 55. Laderch. *cons.* 145 *n.* 4. *in fine*, Duard. *in Bullam Cœna, Can.* 18. *q.* 3. *n.* 3. & *q.* 12. *tom.* 2. & Homobon. *in examine Eccles. p.* 3. *tract.* 15. *q.* 30. *in fine*, novissimè me citato *in hoc loco*, Ciarlin. *d. c.* 22. *n.* 53. Molin. *de justit. tract.* 2. *disp.* 679. Guid. Pancir. *in thesauro var. lect. lib.* 3. *c.* 32. Ceval. *commun. contra commun. q.* 413. & *tom.* 4. *q.* 896. *n.* 617. *cum seqq.* Padil. *in summa leg. pœnalium, p.* 2. *cas.* 48. *n.* 12. Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 10. *c.* 7. *col.* 1080. Flores de Mena *var. lib.* 3. *q.* 31. *à n.* 213. Mori. *in emporio juris, p.* 1. *tit.* 1. *q* 16. *num.* 12. & concessum fuisse à Clemente VIII. *anno Domini* 1600. quod Ecclesiastici de mandato Ecclesiæ solvant tributum, quando laïcorum bona non sufficiunt, refert Marta *de jurisd. p.* 4. *cent.* 1. *casu* 1. *num.* 55. & latiùs *casu* 9. Bernard. Græv. *ad pract. Cam. Imperial. lib.* 5. *num.* 15. latè Fr. Anton. de Sousa *in relect. de consur. Bulla Cœnæ, cap.* 10. *disp.* 92. plures Doctores refert Cened. *in Decretal. collect.* 153. *num.* 4.

Verùm quia hæc materia periculosa est, & Rota Romana articulo maturè discusso eam certis conditionibus declaravit *in una Brundusina gabella coram Peña*, impressa per Dianam *moral. resolut in fine partis quintæ*, Lectorem ideò ad illam remitto, verba autem decisionis, quæ singularis est, subnectam. *Ad effectum enim, ut clerici, seu personæ Ecclesiasticæ legitimè possint subire ista onera, & ad ea persolvenda compelli, inspecto jure Canonico, sequentia copulativè requirunt. Primò, ut adsit magna necessitas, cui alias facilè subveniri non possit, tunc clerici cum laicis contribuant; probatur in d. c. non minus, ubi expressè notat Abb. n.* 6. *vers. quando requiritur, & d. cap. adversus. de immun. Eccles. ubi Abb. num.* 4 *& clarius apparet per Extravag. Benedicti XI. Substitutio, de immunit. Eccles.* Secundò *debet concurrere communis utilitas, vel saltem pietas, ut in d. c. non minus, & c. adversus, & de pietate consideravit text. in l. ad extractiones, C. de sacros. Eccl. Tertiò oportet quod onus illud sit reale, & illi sustinendo laici non sufficiant, quia clerici, & Ecclesia solùm tenentur cum laicis contribuere in subsidium, & ubi laicorum non supersunt facultates, ut in d. cap. non minus, & cap. adversus, quas conditiones consideravit Bened. in d. Extravag. de immun. Eccles. ibi: Cæterum attendant soliciti Ecclesiarum Prælati, & clerici Lateranense Concil. quod in hujusmodi subventionibus solùm casum necessitatis, aut communis utilitatis, ubi laicorum ad id non supersunt facultates, deliberatione provida noscitur expressisse.* Quartò *requiritur quod ad onus hujusmodi imponendum vocetur, & consentiat clerus, nec sufficeret Episcopus cum Capitulo, quia quod omnes tangit, ab omnibus particulariter approbari debet, cap. cùm omnes, de constit. c. quod omnes, de regul. Iuris in* 6. *& probatur in cap. adversùs, ibi: Verum si quando fortè Episcopus simul cum clericis, & considerant Abb. in d. c. non minus* 4. *&* 5. Quintò, *& ultimò in istis oneribus imponendis, ad effectum, ut clericus teneatur, potissimùm requiritur, ut Papa consulatur, & ipso consulto, & non aliàs clerici contribuant, d. c. adversus. ubi notat Abb. n.* 5. *vers. quartò requiritur, & sic fuit expressè cautum per Benedictum XI. in d. Extr. de immun. Eccles. & meritò, quia si arbitrio Episcopi, & cleri hoc relinqueretur, facilè contingeret hujusmodi impositiones, & onera per ambitum, & preces Principum, & ministrorum laicorum, quibus occurrere solent Romani Pont. qui non aliter quàm causa cognita ipsas facultates, ut clerici contribuant, concedere solent*, &c.

8 Limita tamen in clericis negotiatoribus, qui non sunt immunes à solutione gabellæ, ut probat expressè text. *in cap. quamquam, de cens. lib.* 6. ibi, *quas non causa negotiandi deferunt*, resolvunt Duen. *regul.* 100. *vers. fallit* 11. Ioseph. Ludov. *tom.* 3. *commun. opin. tit. de gabel. concl. unic. vers. infertur* 10. ibi, *fallit quando*, Lassart. *de decima vendit. cap.* 10. *n.* 65. & 66. Girond. *de gabel. p.* 7. *n.* 8. Foller. *ad Marant. de ordine judic. p.* 4. *num* 85. *pag.* 184. Matienz. *l.* 11. *glos.* 1. *n.* 3. *tit.* 10. *lib.* 3. *recop.* Bobadil. *in sua polit. lib.* 2. *c.* 18. *num.* 123. *lit. F*, & *num.* 124. Garcia *de nobilit. gloss.* 9. *num.* 53. Navar. *cons.* 1. *de immunit. Eccles.* Mexia *in tract. taxa panis, concl.* 5. *n.* 13. Cened. *ad Decretum, collect.* 37. *num.* 1. Marta *de jurisd. p.* 4. *casu* 3. *à n.* 2. Cabed. *p.* 1. *decis.* 189. & *p.* 2. *arresto* 45. Alex. Trentacinq. *var. lib.* 1. *tit. de jure fisci, resol.* 5. *n.* 8. latè Guttier. *de gabell. quæst* 93. me citato *in hoc loco*, Castro Palao *in opere mor. tom.* 2. *tract.* 12. *disp. unica, punct.* 9. *n.* 11. & alij citati *de Iure Eccles. lib.* 1. *c.* 39. §. 1. *n.* 63. novissimè Marcel. Vulpe *in d. sua praxi, c.* 17. *num.* 16. & Sperel. *in decision. fori Eccles. decis.* 94. *num.* 7. & novissimè Trullench. *d. dub.* 5. *num.* 17. *cum seqq.* me etiam citato *in hoc loco*, Torreblanca *dict. lib.* 15. *cap.* 6. *num.* 46.

9 Quando dicantur clerici per viam negotiosis mercatores fieri, latè disserunt Girond. *d. part.* 7. *num.* 31. Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. cap.* 62. Cut. Philip. *tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 20. Cened *d. num.* 2. Molin. *de just tractat.* 2. *disp.* 342. *cum sequentib.* latè Carol. de Graffis *de effectibus cleric. effectu* 6. Paul. Comitol. *resp. moral. lib.* 1. *q.* 53. Vgolin. *de potestate Episcopi c.* 13. §. 15. *cum seqq.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 375. *in* 1. *edit. & resol.* 317. *in* 2. *edit.* Marcel. Volpe *dict. cap.* 15. *num.* 17. & *cap.* 33. *per tot.* Camil. Borell. *in summa omnium decis. tom.* 1. *tit.* 7. *de Clericis, num.* 68. *cum seqq.* & dixi *dict.* §. 5. *num.* 64. me citato *in hoc loco*, Castro Palao *dict. p.* 9. *num.* 16.

10 Non dicitur clericos negotiator, qui vendit vinum, granum, aut oleum ex redditibus sui beneficij collectum, prout resolvunt Bonacos. *commun. criminal. p.* 2. *verb. gabella, fol.* 32. *verso*, Gregor. *lib.* 49. *verb. las franquezas, tit.* 6. *part.* 1. Ioseph. Ludov. *tom.* 3. *commun. opin. tit. de gabell, concl. unic. vers. infertur* 10. Roland. *cons.* 71. *n.* 10. *vol.* 4. Carol. de Graffis *d. effectu* 6. *num.* 33. Marcel. Vulpe *d. c.* 33. *n.* 10. Vgolin. *de offic. Episc. c.* 15. §. 16. *n.* 4. *in fine*, Mex. *in tract. taxa panis, concl.* 5. *num.* 29. Marta *de jurisdict. part.* 4. *casu* 3. *num.* 9. Cabed. *p.* 2. *arresto* 45. Guttier. *de gabell. quæst.* 93. *num.* 24. *cum seqq. & num* 36. *vers. quo fit*, Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. c.* 62. *num.* 7. Bobadil. *in sua polit. lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 113. Squillante *de privileg. cleric. c.* 8. *num.* 38. Quod procedit etiamsi clericus fructus sui patrimonij, & Ecclesiæ transvehat, & portet aliò quàm ubi nascuntur ad vendendum; nam adhuc non dicitur negotiari. Bonacin. *in Bull. Cœna Domini, disp.* 1. *quæst.* 19. *puncto* 3. §. 3. *num.* 6. & *de contract disp.* 2. *q.* 9. *puncto* 2. Sousa *in Bull. Cœna, cap.* 19. *disp.* 92. *n.* 4. Vener. *in examine Episcop. in tit. de clerico negotiatore, num.* 3. me citato *in hoc loco*, Castro Palao *d n.* 16. *vers.* a. & me citato & relato *in hoc loco*, Torreblanca *d. lib.* 15 *c.* 6. *num.* 49.

11 Ita etiam Clericus negotiari non dicitur, qui emeret animalia, ut illa pascat in propriis prædiis, & cum pinguia facta fuerint, vel cum partus ediderint,

sint, illa, & eorum partus vendat, me citato *in hoc loco*, Castro Palao *d. punct.* 9. *n.* 16. *vers. tertiò*, Molin. *de just. tract.* 2. *disp.* 342. *num.* 14. Carol. de Graffis *d. effectu* 6. *num.* 17. Rodoan. *de spol. Eccles. q.* 2. *n.* 1. Iacob. de Graff. *in aureis decis. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 8. Marcel. Vulpe *d. cap.* 33. *num.* 12. vbi *num* 8. attestatur Eminentissimos Cardinales decidisse in hæc verba: *Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Episcoporum præposita censuit, Oratorem non prohiberi terras patrimoniales per laicos colere, & pro ejusdem cultura vsu animalia necessaria coemere, eorumque animalium fœtus pro sua, & familiæ sustentatione vendere, nec propterea illius negotiationis prætextu vexari posse. Romæ* 22. *Iunij* 1629. Nec etiam qui semel tantùm emeret, aut venderet, Salzed. *ad Bernard. in pract. c.* 55. *vers. & huius cap.* Ckned. *p.* 1. *collect.* 37. *n.* 2. *in fine*, Carol. de Graffis *d. effectu* 6. *num.* 19. vbi *num.* 28. dicit quod clerici possunt exercere agriculturam. Sic etiam non dicitur negotiari ille, qui vendit fructus suorum fundorum, vt resolvunt Molin. *d. disp.* 342. *num.* 21. Claud. Tut. *alleg.* 14. *n.* 2. Ioseph. Ludou. *com. conf.* 15. *vers. fallit quando*, Cened. *ad Decretum, collect.* 37. *num.* 2. *in fine*, Valasc. *consult.* 131. *à num.* 6. Marcel. Vulpe *d. cap.* 33. *n.* 10. Trullench. *d. dub.* 5. *num.* 19. Aloys. Ricc. *dict. resol.* 317. *num.* 8. vbi *num* 10. resolvit, non dici clericum negotiatorem, vel mercatorem, licèt id quod superest, de eo quod viliùs ad sui, vel suorum sustentationem emit, justo pretio tunc currente cariùs vendat, quàm emit, novissimè Sperel. *dict. decis.* 84. *num.* 9. & 10. vbi resolvit, quod in fructibus ex propriis, vel Ecclesiasticis prædiis recollectis non cadit mercatum, vel negotiatio, nec lucri captandi aviditas, itavt illos liberè possit clericus vbique locorum vendere: & *num.* 12. ex Marcabrun. *consil.* 18. *num.* 291. & *seq.* tenet quod clericus deferens rem suam de loco ad locum causa vendendi, & habendi majus pretium, non dicitur negotiator, quia ad hunc effectum requiritur, vt rem illam emeret, vel venderet, & *num.* 15. concludit ad hoc, vt clericus dicatur quoad hunc effectum negotiator, duo copolativè requiri: prius est, vt rem vendat, non ex propria re ortam, sed ab alio comparatam: alterum vt eo fine emerit, quo cariùs revenderet, quorum altero deficiente, deficit quoque negotiatio.

12 Fructus clerici ex suo semine, suaque industria collecti ex alieno agro conducto, venditi gabellam solvunt, quia tunc dicitur negotiari, vt per Gutier. *de gabellis, quæst.* 63. *num* 6. & 72. Bellet *disquisit. cleric. tit. de discipl. cleric.* §. 21. *num.* 31. Quicquid in contrarium sentiant Marcabrun. *consil.* 18. *num.* 196.

13 *cum seqq.* Sperel. *d. decis.* 94. *num.* 16. Sic etiam † non teneretur clericus solvere gabellam ex emptione ædium, quas emit ad suum vsum, secus si emat ad locandum, quia ita in supremo Portugaliæ Senatu judicatum refert Cabed. *decis.* 189. *p.* 1. de cuius decisionis veritate vide Valasc. *consult.* 131. *num* 10. Denique quæ negotia sint permissa, aut etiam interdicta clericis, tractat diffusè Redoan. *de spol. Eccles. quæst.* 2. *per tot.* vbi *n.* 12. tenet quod licèt clerici non possint conducere terras, possunt in conducta, in qua succedunt, remanere: & *num.* 13. quod possunt conducere possessiones recolendas ad sui sustentationem, & *n.* 15. quod possunt emere equum pullum nutriendum, & rem, vt melioratam vendant cariùs, & *num.* 49. quod ementes pro suo vsu possunt vendere propter aliquam necessitatem pro majori pretio.

14 Regulares quoque à datiis, gabellis, vectigalibus, & oneribus, tam realibus, quàm personalibus sunt exempti, ex juris communis dispositione, *cap. quamquam, de censib. in* 6. *Clem. præsenti, de immun. Eccles.* Abb. *conf.* 53. *p.* 2. Bald. *in l.* 1. *n.* 9. *Cod. de contrah. empt.* *Bertaz. de gabell. seu vectig.* §. 7. *princ. num.* 10. Rota *in Bononien exemptionis*, 25. *Maij* 1618. coram Card. *Verospio. sen.* Equites etiam ex Ordinibus Militaribus Christi Domini, D. Iacobi, & D. Benedicti, & aliis similibus, eximi à tributis, & gabellis, disponit apud Lusitanos Ordin. Regia *lib.* 2. *tit.* 11. §. *vlt.* & apud Hispanos *l.* 9. *tit.* 18. *lib.* 9. *noua recop.* resolvunt Menoch. *illust. cap.* 105. *num.* 45. Parlad. *lib.* 1. *rerum quotid. cap.* 3. §. 1. *num.* 19. Bobadil *in sua politica, lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 264. Diana *resol. moral. p.* 1. *tract.* 1. *resol.* 49. vbi saltem quoad bona commendarum admittere videtur, Gutier. *de gabellis, q.* 95. *à n.* 12. Nauar. *conf.* 23. *de Regul.* vbi de Militibus S. Stephani, Valasc. *consult.* 131. *n.* 3. Trullench. *d. dub.* 5. *n.* 27. de his omnibus diximus *d. tract. de jure Eccles. lib.* 1. *c.* 39. §. 5. *n.* 25. vbi *n.* 23. 24. & 25. de Regularibus, Conuersis, Nouitiis, Monialibus Tertiariis, & Eremitis, me citato *in hoc loco*, Castro Palao *d. punct.* 9. *n.* 18.

Dubium tamen est, an hujusmodi exemptio à tributis concedatur vxoribus viduis horum Militum? 15
Praxis Regni Lusitaniæ obseruat illas hoc priuilegio non gaudere: sed contrarium verius est, per ea quæ tradunt Perez *l.* 1. *tit.* 3. *lib.* 1. *Ordin. pag.* 57. & *tit.* 2. *lib.* 4. *pag.* 795. Azeued. *l.* 9. *n.* 4. *tit.* 11. *lib.* 2. *noua recop.* D. Barbos. *in l. quia tale, n.* 23. *ff. soluto matrim.* Cabed. *p.* 1. *Lusit. decis.* 98. & *p.* 2. *arresto* 71. me citato *in hoc loco*, Castro Palao *d. n.* 18. *in fine*.

In Regnis Hispaniæ, quando clericus aliquid por- 16
tat, ex quo gabella debetur, si non fuisset exemptus, tenetur id ipsum denuntiare gabellariis, quod & in aliis Prouinciis obseruari testantur Ioseph. Ludou. *tom.* 3. *commun. opinion. tit. de gabellis, conclus. vnica*, §. *infertur* 10. *vers. isti etiam*, Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. Gabella* 4. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 17. *num.* 8. *cum seqq.* † Illo verò non manifestante, 17
mulliones manifestabunt, & si hoc non fecerint, tenebuntur resarcire damnum, ex traditis per Vez. *in tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *tit.* 41. *n.* 12. *pag* 651. Farinac. *in praxi crimin. p.* 6. *q.* 72. *num.* 19. † Et ipsi clerici 18
in manifestatione rerum, vel mercium, quas secum portauerint, tenentur iurare se illas ad suum vsum, ac necessitatem emisse, & illius juramento standum est, nisi per partem aduersam contrarium probaretur, vel militaret aliqua præsumptio in contrarium: vide Mascard. *de probat. conclus.* 953. *num.* 13. Seraphin. *de priuileg. iuram. priuileg.* 14. *num...* Farinac. *in praxi crimin. q.* 172. *n.* 30. Marta *de jurisd. part.* 4. *casu* 83. *n.* 7. me citato *in hoc loco*, Ciarlin. *controu. forens. c.* 22. *n.* 58. Et si falsum jurauerit, non potest de eo querelari, Valasc. *consult.* 131. *n.* 11.

ALLEGATIO XIV.

Episcopus sacros Ordines quomodo conferre debeat?

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconatus in primitiua Ecclesia Ordo sacer non reputabatur.*
2 *Subdiaconatus inter Ordines sacros numeratus fuit à constitutione Gregorij, atque Vrbani.*
3 *Materia Subdiaconatus est propria Calix vacuus, etiam consecratus, cum Patena.*
4 *Subdiaconatus Ordo, & alij minores vna eademque die sine Papa licentia conferri non possunt.*
5 *Ante annum à suscepto postremo gradu minorum Ordinum, ad Sacros quis promoueri non potest, nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas postulauerit, aut consuetudo permitteret.*
6 *Diaconatus materia est liber Euangeliorum.*

X 4 7 *Sacer*

7 *Sacerdotalis ordinis materia remota eſt Calix cum vino, & Patena cum Hoſtia; materia verò proxima eſt illorum traditio.*

8 *Ordinatus in Presbyterum non manet, cui non traditur Patena cum Hoſtia, & Calix cum vino.*

9 *Sacerdos manet initiatus, ſi Epiſcopus moriatur antequam proferat verba illa,* Accipe Spiritum ſanctum, &c. *peractis aliis.*

10 *Ordines duo ſacri eodem die etiam Regularibus dari non debent.*

11 *Ordines duos ſacros ſuſcipiens, non ſolùm peccat, ſed à poſteriori ſuſpenſus eſt, in quo ſolus Papa diſpenſat, niſi conſuetudo permitteret.*

12 *Locus congruus ad conferendos ſacros Ordines eſt Eccleſia Cathedralis, vel locus dignior.*

23 *Locus vbi Epiſcopus Ordines confert, an in litteris ordinandorum ſit exprimendus, remiſſinè.*

14 *Hora pro ſacrorum collatione, quæ ſit, oſtenditur.*

55 *Tempus matutinum non eſt de ſubſtantia collationum Ordinum.*

16 *Miſſa cùm ſacri Ordines conferuntur, non eſt de ſubſtantia.*

17 *Ordines majores quare ſacri appellantur, oſtenditur.*

1 SVBDIACONATVS qui inter Ordines ſacros primo loco numeratus eſt, in primitiua Eccleſia Ordo ſacer non reputabatur, vt inquit Vrbanus Papa *in cap. nullus* 4. 60. *diſt.* ideo legimus tempore Syricij antiquiſſimi Pontificis Cathedram Pontificiam tenentis anno Chriſti 386. & in ordine 40. poſt Petrum, Subdiaconatum minimè fuiſſe Sacrum Ordinem, *in c. quicumque*, vbi Gloſ. *verb. ad Diaconi*, 77. *diſt.* confirmatur etiam ea ratione, quod in Concilio Laodicen. *cap.* 21. non permittitur Subdiaconis ingreſſus in Sacrarium, nec contactus vaſorum dominicorum: & tamen conſtat vaſa ſacra ab aliis tangi non debere, quàm à ſacratis hominibus,
2 vt dicit Stephan. I. *in epiſtola ad Hilarium.* † Inter ſacros igitur Ordines numeratum fuiſſe à Conſtitutione Gregorij, atque Vrbani, dixit Innoc. *in cap. miramur, de ſeruis non ordin.* vbi Gloſſ. refert prædictas Conſtitutiones, & latiùs Marc. Anton. Caper. *in tract. de perpetua caſtit. Sacerd. cap.* 7. Vaſq. *in* 3. *part. tom.* 3. *diſp.* 248. *cap.* 3. Molfeſ. *in ſum. Theologia moralis, tract.* 2. *cap.* 2. *num.* 25. Marchin. *de Sacram. Ordinis, tract.* 2. *p.* 6. *c.* 1.

3 Dicitur autem Græcè Hypodiaconus, quaſi ſubminiſtrans Diacono, *c. cleros*, 25. *diſt.* In eius ordinatione pro materia porrigitur ei Calix vacuus cum Patena, cuius traditione perficitur ordinatio, *cap. Subdiaconus*, 33. *diſt.* Iacob. de Graffis *in deciſ. aureis, p.* 2. *lib.* 5. *c.* 9. *num.* 6. Rodulph. Cupers *in repet. c. oportebat*, 79. *diſt. in §. Subdiaconatus Ordo, art.* 1. Sanchez *in opuſc. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 12. *num.* 11. Marchin. *vbi ſuprà, cap.* 2. Marcel. Vulpe *in praxi judic. fori Eccleſ. cap.* 7. *n.* 28. *verb. Subdiaconus*, Vaſq. *tom.* 3. *in* 3. *p. diſp.* 236. *c.* 3. ac Molfeſ. *in ſumma Theologia moralis, tract.* 2. *c.* 8. *n.* 14. & 15. Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. in pralud. n.* 288. *& ſeqq.* vbi addit onus eſſe pertinens ad hunc Ordinem, ad Sacrificium deferre vinum, & aquam in vrceolis, Diaconis adminiſtrare, & mantile & manutergium tenere, & pro lavandis ante Altare manibus Sacerdotibus aquam præbere, & hoc etiam officio functus fuit IESVS-CHRISTVS Dominus noſter, quando linteo ſe præcinxit ad lavandos pedes Diſcipulorum, & quando de aqua in nuptiis fecit vinum. Non eſt neceſſe Calicem eſſe conſecratum, vt ait Sot. Ledeſm. & Emman. Sà, quos refert, & ſequitur Henriquez *in ſum. lib.* 10. *c.* 5. *in commento lit. F, & c.* 8. *num.* 3. contra Sylveſt. *verb. Ordinatio* 2. §. 4. *verſ.* 3. & alios quibus adhæret Fornarius *de Ordin. cap.* 2. §. 6. *ad finem*, & illo citato Molfeſ. *d. c.* 28. *num.* 13. Homobon. *de humana vita ſtatibus, p.* 1. *c.* 19. *verſ. Subdiaconi*, ea eo quia nullo jure conſtat, neceſſariam eſſe Calicis conſecrationem ad eſſentiam Sacramenti; tum quia ſicut validè confici poteſt Sacramentum in Calice non conſecrato, ita validè conferri poteſt character ordinis per traditionem Calicis non conſecrati: attentè tamen invigilandum ab Epiſcopo, ne Calice non conſecrato vtatur, cum non ſine maxima cauſa conſtitutum ſit, vt Calices conſecrentur, & nonniſi à perſonis ſacris tractentur, *cap. in ſancta, de conſecrat. diſt.* 1.

Forma autem ſunt verba prolata ab Epiſcopo in 4
traditione materiæ, & iis vtitur in traditione libri Epiſtolarum: *Accipe librum Epiſtolarum, & habe poteſtatem legendi eas in Eccleſia ſancta Dei, tam pro viuis, quam pro defunctis, in nomine Patris*, &c. Et in traditione Calicis vacui cum patena, vt habetur in Pontificali, hac verborum forma vtitur Epiſcopus: *Vide cuius miniſterium tibi traditur, ideo te admoneo, vt ita te exhibeas, quod Deo placere poſſis*: referunt Molfeſ. *d. cap.* 8. *n.* 16. & Vaſq. *d. tom.* 3 *diſp.* 238. *c.* 5. *à num.* 48. Sanch. *in opuſc. moral. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 12. *num.* 1.

Subdiaconatus Ordo, & alij minores, vna, eadem- 5
que die ſine Papæ licentia conferri non poſſunt, *cap.* 2. *de eo qui ordin. furtiuè ſuſcepit.* Quinimò hodie nedum ſimul dari non poſſunt, ſed nec infra annum, cum non niſi poſt annum à ſuſcepto poſtremo gradu minorum Ordinum ad ſacros quis promoveri poſſit, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas aliud expoſcat, vt habetur in Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *de reformat. c.* 11. quod Concilium Trident. arbitrio Epiſcopi remittit facultatem abbreviandi interſtitia, non autem promovendi, vel diſpenſandi, vt promoveantur vna die ad duos Sacros, vel vltimum minorum cum primo Sacrorum: ita Menoch. *de arbitr. caſu* 564. *n.* 6. Maiol. *de irregular. lib.* 4. *cap.* 11. *poſt num.* 1. *& lib.* 3. *c.* 24 *poſt n.* 13. Salzed. *ad Bernard. cap.* 25. *verſ. vna eadem die.* Non tamen Concilium dicto loco aufert conſuetudinem, quæ permitteret, vt poſſint ſimul minores dari cum Subdiaconatu; nam vbi ea extaret, licitè his quoque temporibus eos ſimul conferret Epiſcopus, vt tenent Nauar. *in man. c.* 21. *n.* 71 *verſ.* 8. Rebuff. *in praxi benef. tit. de clericis malè promot. gloſſ.* 1 *num.* 18. Sorb. *in comp. privil. mendicantium, verb. Ordines ſacri, verſ. & licet*, Gutier. *Canonic. lib.* 1. *c.* 26. *n.* 31. & 32. Vivald. *in Candelab. aureo, tit. de Sacram. Ordinis, n.* 36. Henriq. *in ſum lib.* 10. *c.* 11. § 4. Suar. *tom.* 5. *diſp.* 31. *ſect.* 1. *n.* 43. Fr. Emman. *queſt. Regul. tom.* 3. *q.* 23. *art.* 4. Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 38. *art.* 8. *concluſ.* 2. Thom. Valaſc. *tom.* 1 *alleg.* 4. *num.* 2. Bonac. *de Sacram. diſp.* 8 *queſt. vnic. punct.* 5. *n.* 36. Vaſq. *tom.* 3. *in* 3. *part. diſp.* 246. *à n.* 46. Fornar. *de Ordine, c.* 8. §. 3. *in* 1. *notab.* Molfeſ. *d. tract.* 2. *c.* 8. *n.* 37. Quamvis ab ipſo Concil. ſublatam eſſe omnem contrariam conſuetudinem, exiſtiment Maiol. *d. lib.* 4. *cap.* 11. *n.* 1. Menoch. *d. caſu* 564. *n.* 8. Salzed. *d. cap.* 25. *verſ. vna, eademque die*, Reginald. *lib.* 3. *n.* 28. Cætera de hoc Ordine vide *in tract. de jure Eccleſ. lib.* 1. *c.* 37.

Diaconus Græcè, miniſter Latinè appellatur, *cap.* 6
cleros, 21. *diſt.* quia Sacerdoti miniſtrat, & aliis clericis miniſteria diſpenſat, & res ſacras populo adminiſtrat; nam licèt alij quoque Clerici miniſtri exiſtant, ſolus tamen Diaconus propriè ſortitur hoc nomen, quia ſolus circa res ſacras Presbytero miniſtrat, eaſque fidelibus diſtribuit, *cap. Diaconi ſunt*, 93. *diſt.* Alij verò potius aſſiſtentes dicuntur, vt Sylveſt. Summus Pont. docet *in cap. nullus Acolytorum*, 24. *diſt.* Hic & Levita vocatur à tribu Levi, à qua Diaconi originem ex veteri Lege traxerunt, *d. c. cleros, c. Diaconi ſunt*, 93. *diſt.* Elegerunt autem Apoſtoli ſeptem Diaconos *Act.* 6.

quorum

quorum primus, & sanctitate præcipuus claruit B. Stephanus, & post aliquot tempora insignis eiusdem Ordinis floruit B. Laurentius, & plures alij; sed locum quidem illorum septem tenere videntur Archidiaconi, qui ministri sunt spirituales Episcoporum, sicut illi in Apostolorum locum viduis ministrabant, argum. *cap. Diaconi Ecclesiæ, 93. dist.* In ordinatione Diaconi pro materia traditur ei liber Euangeliorum, & illius traditione perficitur sua ordinatio, *cap. Diaconus, 23. dist.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub. 12. num. 15.* vbi aduertit hunc esse actum secundarium, & minùs principalem Diaconi; nam actus principalis Diaconi, qui est porrigere Calicem, & Patenam cum Hostia, & vino Sacerdoti, non potuit traditione alicuius materiæ explicari, quia cùm Presbytero Calix cum vino, & Patena cum Hostia tradatur, Subdiacono verò eadem vasa vacua, modus non restabat medius, quo posset tradi Diacono, quam ob causam propter Euangeliorum dignitatem, per eorum libri traditionem suscipitur Diaconatus, cuius officium est publicè legere Evangelium in Ecclesia, & ministrare in Sacrificiis, verbum gentibus prædicare, & Sacerdotibus in sacris Ecclesiæ actibus deservire, ad quos actus omnes alij, qui attribuuntur huic officio reducuntur: quod officium etiam Dominus noster exercuit, quando post Cœnam Sacramentum Sanguinis, & Corporis ministrabat Discipulis, ac quando prædicabat Evangelium: ideò eis assignatur liber Evangelij, & Stola in modum jugi alteri tantummodo eorum humero injecta, Crespet. *in sum. Ecclesiast. discip. verb. Diaconus*, Homobon. de Bonis *de humana vita statibus, p. 1. c. 19. in princip.* Rodulph. Cupers *in dict. cap. oportebat, rub. Diaconus institutum, art. 1. n. 38.* Graffis *d. cap. 9. n. 7.* Vulpe *d. c. 7. n. 18.* Carol. de Graffis *d. prælud. num. 290.* Marchin *d. tract. 2. part. 7. c. 2. cum seqq.* Vasq. *tom. 3. in 3. p. disp. 236. c. 4. cum seqq.* Molfes. *dict. tract. 2. c. 9.* Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub. 17. n. 8.* Forma autem sunt verba Episcopi in traditione materiæ, videlicet: *Accipe potestatem legendi Evangelium in Ecclesia Dei, tam pro viuis, quàm pro defunctis, in nomine Domini. Amen*, vt in Pontificali. De hoc Ordine dixi *d. lib. 1. c. 15.*

7 Presbyter Græcè, Latinè senior dicitur, *cap. cleros, 21. dist.* non tam ætate, quàm moribus, & officio, qui etsi ætate plerumque sit junior, sic tamen viuere, ac conuersari debet, vt eius probata vita senectus sit, vt inquit Concil. Trid. *sess. 23. de reform. c. 14.* Is Sacerdos etiam dicitur, quasi sacrum dans. Sed Sacerdotis quidem nomen in sacris Canonibus, non solùm inferiores Presbyteros, sed etiam Episcopos comprehendit. Propriè verò, & strictè Presbyter dicitur, qui curam habet animarum post Episcopum: sed & Diaconus, & Subdiaconus Sacerdotis nomine continentur, *cap. si quisquam, 81. dist. cap. Subdiaconus, 77. dist. cap. 1. in fine, 15. quæst. 5. cap. 2.* vbi Gloss. *de cohab. cler.* præsertim vbi de fauorabili agitur; in re verò odiosa strictè fiet pro solo Presbytero. Panormit. *in d. c. 2. a.* Ordinandus est Presbyter non minor viginti quinque annorum ætatis, vt *infrà allegat. 26. n. 1.* dicitur, & qui bonum habeat testimonium, quique non modò in Diaconatu annum integrum ministraverit, (nisi aliud Episcopo videretur, vt dicitur *alleg. 18.*) sed etiam ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessaria sunt ad salutem, & ad ministranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idoneus comprobetur, atque ita peritus, & bonis moribus conspicuus, vt præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eo possint expectari, vt inquit Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. cap. 14.* Is quoque ex Toletano Concilio VIII. *cap. 9.* Psalterium, & Cantica visualia, vel hymnos didicisse debet. In eius ordinatione porrigitur ei pro materia remota Calix cum vino, & Patena cum Hostia; materia verò proxima est traditio Calicis cum vino, & Patenæ cum Hostia, *cap. præterea*, juncta Gloss. *23. dist. cap. generaliter, §. vtriusque, 15. quæst. 1.* Et forma illa verborum adjicitur, *Accipe potestatem offerendi*, &c. *cap. Presbyteri, cum seqq. 23. dist.* Cùm ergo materia Sacerdotij sit traditio Patenæ cum Hostia, & Calicis cum vino, si in Patena non sit Hostia triticea, & in Calice vinum vitis desideretur, non manere ordinatum resolvunt Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. p. 2. de Sacram. Ordin. dub. 1. concl. 1.* Tanner. *in 3. part. D. Thom. disp. 7. q. 2. dub. 4. num. 94.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 11. diffic. 4. num. 1.* Turrian. *in select. disput. Theolog. part. 1. disp. 21. dub. 2.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 2. n. 17.* quicquid dicat Henriq. *in sum. lib. 10. c. 6. §. 1.* cuius opinio nobis aliquando placuit, in prima scilicet huius tractatus impressione, sed modò propter tantorum Doctorum auctoritatem libenter ab ea recedimus. Quamvis Coninch *de Sacram. disp. 20. dub. 7. n. 71. conclus. 6.* resolvat ordinandum de necessitate præcepti teneri tangere Calicem, & Patenam; nihilominus tamen de necessitate Sacramenti non est necessarius talis contactus, vt per Camer. *de Sacram. tract. 11. cap. 3. dub. 4.* Zambran. *in decis. casuum conscient. cap. 6. dub. vnico, num. 11.* Bonac. *de Sacram. disp. 8. quæst. vnic. puncto 3. num. 10.* Diana *moral. resol. p. 2. tract. 2. miscel. resol. 3.* vbi subdit post Henriq. Reginald. Vasq. Molfes. & alios, non esse necessarium, vt ordinandus tangat physicè materiam, sed sufficere vt extensione manuum ostendat se eam ab ordinante acceptare; quia Concilium Florentinum de Ordine, nihil meminit de contactu, sed tantùm de traditione.

Manus quoque ipsius sacro Chrismate inunguntur, oleo videlicet Catechumenorum, quæ Vnctio solis Presbyteris in ordinatione præstatur, non autem inferioribus clericis, *d. cap. præterea*, & Sacerdotali veste induitur, vt in Pontificali. Manus etiam super ipsum imponit ordinator, & Presbyteri stantes, *cap. Presbyter, 23. dist. cap. vlt. de Sacram. non iterandis*, vbi Host. *num. 10.* asserit sufficere † etiamsi non omnes stantes, sed duo tantùm manus imponant, & sic Sacerdos remanet initiatus Ordine Sacerdotali, si his peractis moriatur Episcopus, antequam illa verba proferat, *Accipe Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*, &c. licèt his verbis prætermissis imperfecta sit Sacerdotalis potestas, cum Sacerdos à peccatis nequeat absolutionem impendere prætermissis ab Episcopo præcitatis verbis. Ita Valent. *tom. 4. disp. 9. quæst. 1. puncto 5.* Card. Bellarm. *cap. 9. de Ordine*, Suar. *tom. 5. disp. 42. sect. 4. & 11.* Martin Fornar. *de Ordine cap. 2. n. 1. ad finem*, Henriq. *in sum. lib. 10. c. 6. §. 1.* Sanch. *in opuscul. moral. lib. 7. c. 1. dub. 12. n. 10.* Officium Presbyteri est, vt habetur *in cap. perlectis, 25. dist.* Corporis, & Sanguinis Domini Sacramentum conficere, & Deo in Sacrificio offerre, super populum orare, à peccatis absolvere, & benedicere dona Dei, baptizare etiam, & alia Sacramenta populis ministrare præter Confirmationem & Ordinem, vt suo loco ostendimus; & denique verbum Dei prædicare: quæ quidem omnia, etsi in potentia in Presbyterij charactere constant, quia videlicet harum rerum potestas in Ordine traditur, non tamen omnia in actum absque iurisdictione, & Superioris auctoritate deducuntur, quod enim de potestate absolvendi diximus, est à Concilio Trident. *sess. 23. de reform. c. 15.* constitutum, vt nullus Sacerdos cuiuscumque audiat Cõfessionem, nec absolutionis beneficium valeat impertiri, nisi aut Parochiale beneficium obtineat, aut ab Ordinario per examen idoneus approbatus iurisdictionem ordinariam, vel delegatam hac in re consequatur, vt latè *alleg. 25.* videbimus. Alia simpliciter Sacramenta ministrare

nistrare non potest Sacerdos, nisi similem habeat ab Episcopo, vel Rectore Ecclesiæ auctoritatem, sed nec Missæ Sacrificium eum celebrare conuenit antequam hoc ei ab Episcopo permittatur. Concil. Trid. *sess.23.de reform.c.2.* Neque coram Episcopo suo celebrans benedictionem super populum dare potest, non obtenta ab eo licentia. Nicol. I. *ad Michael. Imper.* & habetur *in Hispal. Concilio*; & denique verbum Dei prædicare non potest antequam mittatur, & approbetur, *cap.ecce, 95. dist.* Cæterùm si nihilominus in solo charactere confisus prædicta omnia exercere voluerit, rata habebuntur, & valida, præter Pœnitentiæ & Matrimonij Sacramenta, in quibus cum charactere etiam iurisdictio requiritur de essentia, vt suis in locis exponitur.

9 De scientia autem, quæ requiritur in majoribus Ordinibus initiandis, videtur indagandum: & in primis ad Subdiaconatum, & Diaconatum requiritur, vt initiandus Latinè sciat, & quæ legit, intelligat: sic Sot.*in 4.dist.25. q.1. art.4.concl.3.* Menoch. *de arbitr.casu 425.num.50.* Sanch. *in opuscul.moralib. lib.7.cap.1.dub.45.n.15.* vbi *n.16.* post Sot.*citato loco,* subdit ad Sacerdotium vltra dicta desiderari, vt Sacrificium illud intelligat, & sic requiri vt benè legat contenta in Missa, & mediocriter intelligat, & vt habeat mediocrem scientiam, vt possit seruare ritè ea quæ spectant ad Missam conficiendam, & quod sciat defectus occurrentes in Missâ, materiam & formam consecrationis, dispositionem necessariam ex parte animæ, & corporis, & antea *num.5.* dixerat peccare mortaliter Episcopum ordinantem eum, qui nescit officium, & necessaria ad officium, & talem Ordinem, Marchin. *de Sacram.Ordinis, p.5.tract.1. q.1.c.1.n 6.cum seqq.* Quod examen de scientia etiam respectu Regularium fit ab Episcopis: vide *suprà alleg.11.n.5.*

10 Duo sacri Ordines eodem die etiam Regularibus conferri non debent, vt de jure probat *c. literas, & cap.dilectus, de tempor. ordinat.* docet Concil.Trident. *sess.23.de reform.c.13.* & resolvunt Henriquez *in sum. lib.6.c.10.§.3.lit Q,& lib.13.c.38.in fine.* Fr.Emman. *in explic.Bullæ Cruciatæ,fol.238. & quæst.Regul.tom.3. q.23.art 4 & q.24.art.3.& 5.* And.Gambar.*de officio, & potestate legati,lib.2.n.264.* Rebuff.*in praxi benefic. part.2.tit. de clericis ad Sacros Ordines malè promotis, gloss.1.n.18.*Sanch.*in opusc.moral.lib.7.c.1.dub.53.n.1.* Francisc.Leo *in thesauro fori Ecclesiastici,p.1.c.4.n.29. & p.3.cap 8.n.50.* Piasec *in praxi noua Episcopali,p.1. cap.1.n.50 versic.huc spectat.* Galet. *in margar. casuum conscientiæ,verb.Ordo 3.* Marcel.Vulpe *d. tract. cap.8. n.14.*Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.30.tract.2. num.198.* Miranda *in man. Prælat. tom.1. q.38. art.5.* Molfes.*in sum.tract.2.c.14.n.13.* nouissime Marchin. *de Sacram.Ordinis tract.1. p.7.c.2.à n.1.*& Lezana *in sum. quæst.Regul.part.1.cap.14.n.14.* & dixi *alleg 18. num.1.*

11 Pœna autem contra recipientes vna & eadem die duos Ordines sacros, licèt à Tridentino nulla definiatur, nihilominus Iure Canonico erat imposita pœna suspensionis, vt *in dict.cap.literas,*ibi,*ab executione officij Sacerdotalis tandiu volumus manere suspensum, donec de illo disponatur,* &c. *in cap. innotuit, de eo qui furtiuè ord. suscepit*, ibi, *in susceptis Ordinibus ministrare non debeat*, &c. ex quibus postremis verbis rectè colligitur hanc suspensionem esse latæ sententiæ. & ipso facto, vt per illum text.resolvunt Nauar. *in man.cap.21.num.71.*Marchin.*d.c.1.num.2.*Bonac *de censur. extra Bullam, disp.3. q 1 punct.4. §.17.num.1.* quicquid dicat Suar.*de censur.disp.31.sect.1. num.41.* Quam quidem suspensionem incurrit etiam ille, qui continuato eiusdem diei ieiunio Dominica die sequenti quatuor temporum recipit duos Ordines sacros, vt asserunt citati *infrà alleg.18. num.1. in fine,* quibus addo Henriq. *d.lib.13. cap.38. §.3.in fine*, & Salzed.*ad Bernard.c.25.prope finem,pag.104.*vbi dicit etiam tunc suspensum esse Episcopum à collatione Ordinum,& ordinatum ab executione,donec Apostolica Sedes dispensationem ei indulgeat. Sed dubium est an suscipiens vna die duos sacros Ordines sit suspensus ab vtroque, vel ab altero eorum? In quo dicendum mihi videtur,fieri suspensum solùm ab vltimo Ordine suscepto. Ita Suar.*de censur.disp.31.sect.1. num.40.* Sayr. *eod.tract. lib.4.c.14.num.23.cum seqq.* Molfes.*in sum.tract.2.c.18.n.9.* quos refert, & sequitur Marchin.*d.tract.1.part.7.cap.1.n.2.in fine*, quibus adde citatos *in Collect.d Conc.sess.23.c.13.n.15.* Poterit tamen Summus Pontifex dispensare, vt quis eodem die suscipiat duos majores Ordines, quia hæc prohibitio de jure positiuo est, in quo ipse dispensare potest. Molfes.*d.tract.2.c.14 n.4.*Fr.Emman.*quæst.Regul. tom.3.q.23.art.4.& q.24.art.5.* Episcopo verò neque ex rationabili causa id licet, *c.cum dilectus, de tempor. ordin.*Fr.Emman *d q.24.art.5.* Marchin.*d.tract.1.p.7. cap.1. num.4.* Vtrum autem conferri possint vna die minores cum Subdiaconatu, in iis locis, vbi viget consuetudo vt conferantur. Vide *suprà alleg.11. post num.20.*

Locus congruus ad conferendos sacros Ordines 12
est de Iure Ecclesiæ Cathedralis, vt asserit Syluest. *verb. Ordo 2. num.8.* Sanch. *in opusc. moral. lib.7.c.1. dub.50. num.3.* de consuetudine tamen licere in ea Ecclesia eos dare, quam Episcopus eligere mavult, tenent D.Anton. *3.p. sum. tit.14. c.16. §.17.* Tabiena *verb.Ordo 5.§.1.*Rebuff.*in regul.23.Cancellariæ,versic. & minores,* Vgolin.*de potestate Episcopi cap.26.§.24. num.2.*Henriq.*in sum.lib.10.c.11.§ 3.* Piasec.*in praxi noua Episcopali, p 1.c.1.n.46.pag.55.* Sed hodie hac in re habemus claram dispositionem Concil. Tridem. *d.sess 23.de reform.c.8.* vbi in hæc verba: *Ordinationes Sacrorum Ordinum in Cathedrali Ecclesia, vocatis præsentibus ad id Ecclesiæ Canonicis, publicè celebrantur: si autem in alio Diœcesis loco, præsente clero, loci dignior, quantum fieri poterit, Ecclesia semper adeatur:* referunt Barth.à Ledesma *dub.15.de Ordine*, Salzed. *ad Bernard. in pract.c.26 versic. minores verò*, Sanch. *d.n.3.*Garcia *de benef.p.3.cap.1.n.17.in fine*, Armend. *in addit.ad recop. legum Nauarræ, lib.1.tit.18.de Episcopis,versic.ad 10.* † Dubium deinde restat, an locus, 13
vbi Episcopus Ordines confert, sit in literis ordinandorum exprimendus? De quo vide Cald. Pereira *de empt.cap.5.n.10.* vbi post Rebuff.*in praxi,tit.de forma liter.Tonsur.n.7.*& Menes.*l.4.C.de diuers.rescript.n.12.* resolvit exprimendum esse.

Hora verò pro sacrorum collatione est circa no- 14
nam, per Gloss. 1. *in c. quod à patribus*, vbi Archid. *75.dist.* Sed vsus servat, vt conferantur manè quacumque hora; non est tamen tempus hoc de substantia collationis Ordinum, secundum doctrinam Hostiens.*in c.consuleationi,n.2.de temp. ordinat.* vbi habetur, † quod tempus, ætas, & Episcopi qualitas non 15
est de substantia Ordinum; ideoque character imprimitur, si quocunque tempore, à quocunque Episcopo,dummodo in forma Ecclesiæ, & homini baptizato conferantur; conferentes verò, & recipientes ideo puniuntur, quia transgressores sunt Canonum, de quibus suo loco tractabimus: sic etiam † Missa 16
cum sacri Ordines conferuntur,non est de eorum substantia, vt notant Doctores *in c. quod sicut, de elect.* Armilla *verb.Ordo,n.8.* licèt tamen requiratur de honestate, & vsu, vt firmat Imol.*d c.quod sicut, n.16.* Sot. *in 4.dist.24.q.2.art.1.conclus.2.* Sanch.*in opusc.moral. lib.7.cap.1.dub 4.*

Prædicti maiores Ordines ideo sacri appellantur à 17
sanctimonia, id est castitate, & continentia,quam ineunt

ducunt *gloss. fin. in sum. 32. dist.* Bellarm. *lib. 1. de Sacram. Ordin. c. 8. versic. respondeo*, *ad 1.* quia illis annexum est castitatis votum, vt *alleg. seq.* ob idque recta ratione sacer Ordo peculiariter in Ecclesia is dicitur, cui est annexum sacrum votum continentiæ, propter quod homo dicatur & sacratur Deo, vt inquiunt Valentia *tom. 4. disp. 9. quæst. 1. puncto 4. vers. Innocentius verò*, Fornat. *de Sacram. Ordinis cap. 1. num. 3.* Bonae. *de Sacram. disp. 8. quæst. vnic. puncto 2. n. 2. ad fin.* Flamin. *de resign. lib. 5. q. 6.* quamvis prædictos Majores Ordines dici Sacros, quia ordinati in eis sunt, quorum actus aut habent Sacra tangere, aut Sacramentum Altaris perficere, dicant Alphons. Alvarez *in speculo Iuris Pontificij, cap. 81. versic. circa istum articulum*, Carol. de Graffis *de effectibus clericalibus, in prælud. num. 296.*

ALLEGATIO XV.

De castitatis voto Sacris Ordinibus annexo.

SVMMARIVM.

1 *Continentia Sacro Ordini quando cœpit esse annexa, ostenditur.*

2 *Continentiam antiquitus promovendi expressè cogebantur polliceri.*

3 *Continentia Sacris Ordinibus Ecclesiastico præcepto fuit annexa.*

4 *Ordinibus Sacris insignitus ante pubertatem an arctetur ad continentiam, ostenditur.*

5 *Ordinatus vi metuve, qui in constantem virum caderet, esto suscipiat Ordinem, an voto continentiæ teneatur, disputatur.*

6 *Ordinibus Sacris insignitus tenetur in Confessione circumstantiam Ordinis Sacri detegere, non solum cum actuale peccatum carnis patravit, sed etiam cum consensum præstitit.*

7 *Clericus fornicans ratione voti committit incestum.*

8 *Concubitum clerici Sacris insigniti, esse simplicem fornicationem, sunt qui teneant.*

9 Cap. quia circa, de bigamis, *declaratur.*

10 Cap. Presbyter, 28. dist. *declaratur.*

11 *Fornicatio clerici cum soluta non est adulterium.*

12 *Mulier fornicans cum clerico in majoribus, non committit ex parte sua incestum*, & n. 13.

Filius clerici in Sacris constituti suæ matri potest succedere, ibid.

14 *Contrarium ostenditur, ad id citatis pluribus Doctoribus.*

15 *Coitus damnatus dicitur ille, cui aliqua pœna temporalis per legem, aut constitutionem juris imponitur.*

16 *Filius vt non succedat matri, sufficit esse susceptum ex coitu damnato, vel punibili.*

17 *Componuntur opiniones hac de re adinvicem contraria.*

18 *Clericus castitatem, & continentiam Sacro Ordini annexam servare debet.*

19 *Sancti qui non sunt, sancta tractare non possunt.*

20 *Continentia in clericis est de jure positiuo.*

21 *Subdiaconatus de essentia, aut substantia non est continentia, sed tantum accidens ex statuto Ecclesiæ.*

22 *Papa dispensare potest, vt promoti ad Sacros Ordines matrimonia contrahant.*

23 *Papa potest dispensare cum Religioso, vel Moniali super voto castitatis, & continentia, vt matrimonia contrahant.*

24 Cap. cùm ad Monasterium, de statu Monach. *declaratur.*

CONTINENTIA Sacro Ordini cœpit esse annexa ex institutione Sirieij Summi Pontificis, circa *annum 388. in cap. plurimos, 82. dist.* vt dicit Gloss. *in c. cum in præterito, verb. qui Sacramentis, 84. dist.* eamque postea confirmauit Innoc. I. *anno 408.* vt videtur deduci ex *cap. proposuisti, 82. dist.* vel florere incipit à tempore Leonis I. qui Sedem Petri occupavit anno Christi 440. vt colligitur ex quadam ipsiusmet *epist. 83. c. 4.* ad Anastas. Episcop. Thessalonicensem, cuius verba refert Marchin. *de Sacram. Ordinis tract. 2. part. 6. cap. 8. difficult. 3.* Sed relicta in hoc temporum varietate, quam referunt Sot. *de inst. lib. 7. quæst. 6. art. 2. versicul. probatur*, & Valentia *tom. 4. disp. 9. quæst. 5. punct. 5. §. 2. versic. caterùm*, multis testimoniis sacrarum Scripturarum, antiquorum Conciliorum, veterum Pontificum, sanctorumque Patrum Græcorum, & Latinorum hujusmodi continentiæ votum sacris Ordinibus æquissimo jure annexum fuisse, illisque magnopere continentiam expedire tenent Iodoc. Clictouæ. *de cœlibatu Sacerdotum*, Claud. Espenc *de continentia Sacerd.* Marchin. *de Sacramento Ordin. tract. 2. p. 6. c. 8.* Sot. *d. q. 6. art. 1. versic. & quoniam*, Valentia *d. puncto 5. §. 3.* Card. Bellarm *lib. 1. de Clericis, c. 19.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 3. quæst. 1. art. 1.* Azor. *instit. moral p. 1. lib. 13. c. 12.* nouissimè Torreblanca *in pract. juris spirit. lib. 2. c. 15. per tot.* 1

Hanc continentiam cogebantur promouendi antiquitus expressè polliceri, *c. nullum, c. præterea, & cap. quando, 28. dist.* Postea verò ex Constitutione Martini Papæ nemo ordinandorum tenetur hanc continentiam expressis promittere verbis, sed tacitè, vt silentium ordinati pro consensu reputetur, subdens ne promouendus asseueret se non velle continentiæ promissione detineri, *cap. Diaconus, 27. dist. c. Diacon, 28. dist.* Et ita cum clerici ad sacros Ordines promouentur, tacitè castitatem promittere censentur, hoc est non expressè, sed facto ipso; nam licèt non voce voueant, at facto & opere profitentur castitatem per sacrorum Ordinum susceptionem, *c. quando, c. de his, & c. præterea, 28. dist.* Decian. *in cap. at si clerici, num. 227. de judic.* Alphons. Cupers *in repet. c. oportebat, 79. dist. versicul. explicatur de Cardinalibus, art. 1. c. 16.* Monald. *cons. 69. num. 6. lib. 2.* quos refert Carol. de Graffis *de effectib. clerical. in prælud. num. 41.* Franc. Mendoza *in lib. 1. Regum, cap. 1.* me citato *in hoc loco*, Torreblanca *d. lib. 2. cap. 15. num. 57.* quibus addo Mich. Medin. *de Sacrorum vir. continent. lib. 5. cap. 2.* Card. Bellarm. *lib. 1. de Matrim. cap. 21.* Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 13. cap. 12. quæst. 6.* Vasquez *tom. 3. in 3. part. disp. 249. cap. 2. & 3.* Sanchez *de Matrim. lib. 7. disp. 27. num. 10.* Basil. Pont. *in simili tract. lib. 7. cap. 27. n. 7.* Marchin. *d. tract. 2. p. 6. c. 8. difficult. 6.* vbi *difficult. 7.* inquirit in quo consistat solemnitas voti continentiæ, quod in susceptione Subdiaconatus emittitur, & qua ratione differat à voto castitatis solemni in approbata Religione? Virùm autem Episcopi, interveniente Cleri consensu, statuere atque decernere possint, quod promoti ad minores Ordines continerent? Negatiuam partem sustinet Anguian. *de legib. lib. 2. controu. 2. n. 26.* vbi reprobat & reprehendit Archidiac. *in c. certè, n. 1. & 12. q. 1.* contrarium tenentem. 2

Ex quibus jam *primò* colliges falsam sententiam illorum, quia asserunt cœlibatum sacro Ordini jure diuino adjunctum fuisse, ideoque nulla potestate humana, etiam Papali, dispensari posse, quia ex dictis contrarium verius esse constat, & solo præcepto Ecclesiastico Sacris Ordinibus fuisse annexam continentiam 3

etiam tenent D.Thom. 2.2. q.88.art.7. & 11. Anton. Capet. de perpetua castitate Sacerd. c.25. Claud. Espensæus lib.1. de contin. Sacerd. c.3. Sot. in 4. sent. dist.38. q.1. art.1. vers. dubium, Valentia d. puncto 5. §.1. vers. sed his argumentis, Card. Bellarm. lib.1. de Clericis, c.18. Henriq. in sum. lib.10. c.14. §.6. Azor. d.c.14. quæst.1. Marchin. d.c.8. diffic.6. n.1. Idem me citato in hoc loco, videtur asserere eod. cap.8. diffic.10. n.10.

4 Secundò colliges illum, qui ante pubertatem Episcopi incuriâ, vel contemptu Sacris est insignitus, ad continentiam non arctari, postquam peruenerit ad illam, nisi cum pubertatem attigit, promotionem ratam habuerit, tum expresse, tum tacitè non contradicendo; quia si tunc protestetur, posset ad sæculum retrogredi, & vxorem ducere. Ita Abb. in cap. vnic. num.3. de clerico per saltum promoto, vbi Ioan. Andr. n.5. & Host. num.2. Sot. in 4. dist.25. quæst.1. art.2. conclus.3. vers. quod si roges, Rebuff. in praxi benef. tit. de clericis malè promotis, gloss. 2. num.10. Nauar. cons.2. num.4. de his quæ vi, Henriq. in sum. lib.1. cap.22. §.3. Sanch. de Matrim. lib.7. disp.30. n.1. & 8. Squillante de cleric. obligat. p.1. num.83. Bonac. de Matrim. q.3. puncto 9. num.8. Basil. Pont. eod. tract. lib.7. cap.29. n.15. vbi expressè tenet, quod si puer, si ad vsum rationis perueniat, non reclamet, sed conscius obligationis continentiæ statum sequatur Ecclesiasticum, tunc ex ista tacita professione status sacri censetur in prædictum onus consensisse, & consequenter ab Ecclesia ad obseruantiam castitatis compelli posse, refert & sequitur Marchin. d. cap.8. diffic.10. num.1. & 2. vbi tamen num.4. cum seqq. contra Maiol. Sanch. & Squillant. tenet impuberem, qui habens plenum vsum rationis sua voluntate sacros Ordines recepit, sciens onus castitatis illis annexum, voto castitatis & Diuini Officij recitatione teneri.

5 Quæstio in hac materia controuersa est, an scilicet ordinatus vi, metuve, qui in constantem virum caderet, esto suscipiat Ordinem, continentiæ voto teneatur? In qua quæstione affirmatiuam partem tuentur D.Anton. 3. part. sum. tit.14. cap.16. §.18. vers. de sic coactè ordinato, Sot. de iust. lib.7. q.2. art.5. vers. quapropter, Armil. verb. Ordo 8. num.4. Tabiena eodem verbo 2. num.27. Archid. in cap. de Iudæis, in fine, vers. in gloss. 45. dist. Syluest. verb. Ordo 4. n.1. & 2. Henric. Boich in cap. maiores, n.5. de Baptismo, vbi Butr. § fin. n.7. & Abb. in §. Item quæritur, etiam num.7. Alberic. in suo dictionar. verb. Ordinatus, vers. vtrùm coactè ordinatus, Rebel. de obligat. iustit. part.2. lib.3. quæst.12. num.9. Petr. Ledesma de Matrim. quæst.55. art.4. Paul. Comitol. respons. moralium lib.1. q.55. à n.3. Basil. Pont. de Matrim. lib.7. c.29. Diana moral. resol. tom.2. tract.4. resol.193. Negatiua verò pars, quod scilicet talis continentiæ voto non obligetur, suadetur primò exemplo matrimonij, quod graui metu extortum irritatur in iure, c. veniens, de Regul. c. veniens, de sponsal. Secundò exemplo voti metu tali injecto facti, quod nullum est, cap.1. & 2. vbi Gloss. verb. coactus, vers. Item & in voto, de his quæ vi, quam sequitur Abb. ibi num.11. vers. & quartus casus. Tertiò, exemplo solemnis professionis, quæ pariter ipso iure est irrita, si per vim, vel metum grauem emittatur, c. insinuantis, qui cler. vel vou. e. sunt, c. qui Monasteria, 20. q.1. Nec obstat quod vi, vel metu baptizatus adhuc tenetur legibus Christianæ Religionis, cap. de Iudæis, 45. dist. nam dispar est ratio, quia Baptismus est Sacramentum necessitatis, & similiter legis Christianæ obseruantia. At Ordo & continentia est de consilio, & voluntate: tum quia Baptismi susceptio, & professio legis Christianæ non est votum, quod natura sua petat plenam libertatem, sicut eam petit perpetuæ continentiæ votum. Quare ita hanc partem negatiuam tenent Gloss. verb. Conditionaliter, in d. cap. majores, §. item quæritur, dum vltimo loco refert opinionem Ioannis, ob quod videtur in ea residere, Hieronym. Paul. in praxi Cancellariæ, fol.55. Henriq. in sum. lib.10. cap.14. n.3. & lib.12. c.5. n.9. in com. lit. Q, Nauar. consil.1. n.8. & cons.2. n.2. & cons.3. n.8. de his quæ vi, in nouis. Petr. de Ledesm. in sum. part.1. tract. de Sacram. Ordin. cap.6. diffic.3. dicto 2. Sayr. in Claui Regia, lib.6. cap.4. sub num.20. Vgolin. de potest. Episcopi cap.13. num.3. Cæsar de Grassis decis.19. de his quæ vi, & decis.20. Rot. Rom. decis.561. p.1. diuers. Sanch. de Matrim. lib.7. disp.29. n.5. Bonac. de Matrim. quæst.3. puncto 9. n.14. Coninch tom.2. disp.20. dub.14. à num.143. Squillante de obligat. cleric. p.1. n.80. Marchin. loco cit. diffic.9. Iul. Cæsar Madius de sacris Ordinibus, c.3. n.7. hinc Rota decis.105. n.2. p.1. in recentiss. censuit constare de metu Antonio illato antequam Sacris initiaretur, cùm aliàs solus metus reuerentialis ex præcedentibus minis, aut verberibus, etiam sine patris expresso præcepto, sufficiat in materia susceptionis Ordinis.

Tertiò colliges constitutum in Sacris, quia habet 6
prædictum castitatis votum annexum, non solùm circumstantiam Ordinis sacri debere Sacerdoti detegere, cùm actuale peccatum carnis patrauit, sed cùm mente tantùm libidinosa actui consensum præstitit, argumento text. in cap. qui viderit, 32. q.5. & iuxta tradita per Sot. in 4. dist.18. q.2. art.4. verb. Enimverò, Iacob. de Grassis in decis. aureis, lib.1. cap.20. n.32. † Ratione 7
enim voti clericus fornicans committit sacrilegium, vt per Vincent. de Franch. decis.27. num.2. Lusit. Soar. tom.1. commun. opinionum, lib.1. art.7. de clericis conjugatis, num.20. pag 175. Cald. Pereira de nominat. emphyt. q.19. n.51. cum sequent. Azor. instit. moral. part.1. lib.13. c.12. col.1332. & p.3. lib.3. c.17. q.7. Fr. Emman. quæst. Regul. tom.2. q.29. art.2. Sanch. de Matrim. lib.7. disp.27. n.9. plures ex antiquioribus refert Cened. ad decretales collect.102. n.2.

Hinc fit, non esse veram sententiam Card. in Cle- 8
ment. ad nostrum, vers.7. num.2. de hæreticis, vbi Imola num. vlt. & eiusdem Imolæ in cap. vt clericorum, num.8. vers. aduertat tamen, de vita & honest. cleric. Clar. in §. fornicatio, num.4. & 18. & in § incestus, n.1. vers sed numquid, Bermond. de public. concubin. rub. de sacrileg. num.1. Paleoth. de nothis & spur. cap.16. n.14. cum seqq. Griland. in tract. de pœna omnifar. coitus, q.15. num.2. Gutier. post alios Canon. lib.2. cap.7. num.44. & aliorum, quos refert Sanch. d. disp.27. num.11. asserentium concubitum clerici Sacris insigniti, esse simplicem fornicationem, per text. in cap. quia circa, de bigamis, ibi, Cum eis tanquam simplici fornicatione notatis, &c. & per text. in cap. Presbyter, 28. distinct. ibi, Presbyter si fornicatus fuerit, vel adulterium commiserit. Quæ tamen opinio falsa est, & ideo contrariam, nempe talem coïtum esse sacrilegum, meliùs sustinet Menoch. de arbitr. cent.5. casu 418. n.7. Thom. Doct. consil.197. n.4. Carol. de Grassis de effect. cleric. in prælud. num.40. Azor. instit. moral. p.1. lib.12. c.12. q.6. ad finem, & p.2. lib.6. cap.7. quæst.12. vers. sed dubia. Petr. de Ledesma in sum. p.2. tract.27. cap.14. conclus.2. Bened. Ægid. in tract. de priuileg. honest. art.11. cap.10. citati à Gutier. d. cap.7. à num.7. cum seqq. Sayr. in Claui Regia, lib.8. c.2. num. vlt. ad fin. Suar. de Relig. lib.2. c.6. n.12. multi quos refert, & sequitur Sanch. disp.27. num.19. asserentes teneri clericum illam circunstantiam voti annexi Ordini sacro, tanquam mutantem speciem, in Confessione exprimere, & ita dicere se esse clericum in Sacris, & illam similiter declarare se peccasse cum clerico: cuius rei ratio est, quia vltra fornicationem virtuti temperantiæ contrariam, peccauit contra virtutem Religionis, violans castitatis votum, ac per consequens sacrilegium commisit, quod est rei sacræ violatio, iuuat text. in cap. de his, ibi, vt sacrilegi, 27. dist. Vnde professus in Religione, & Sacris initiatus,

si

si castitatem violet, si votum sacri Ordinis & Religionis differunt specie, vtramque circumstantiam tenetur confiteri, alias secus. Ita Iacob. de Graff. *in decis. aur. lib. 1. c. 10. n. 21.* Ægid. Coninch. *de Sacram. disp. 20. dub. 3. n. 131.* Henriq. *in sum. lib. 5. de Pœnit. cap. 7. n. 6.* Less. *de justit. lib. 2. cap. 40. dub. 6. num. 40.* Sanch. *dict. disp. 27. n. 25. cum seqq.* Homobon. *in exam. Ecclesiast. tract. 4. cap. 3. q. 27.* Filliuc. *in quæst. moralib. tom. 2. tract. 40. cap. 9. n. 124.* Diana *moral. resolut. p. 1. tract. 7. resol. 4.*

9 Neque obstat text. *in d. cap. quia circa*; respondetur enim quod ideo ibi dicitur fornicatio simplex, non quia non sit etiam sacrilegium, sed vt distinguatur ab aliis luxuriæ peccatis specialiori qualitate, & substantia affectus, in quæ incidit aliquando Presbyter, v. g. ab adulterio, stupro, vel incestu. Ita Azor *instit. moral. p. 3. lib. 3. c. 17. q. 7. vers. in hac.* Sed meliùs accedendo menti & dispositioni textus dicendum puto, in eo vocari simplicem fornicationem in ordine ad bigamiam excludendam, quam non incurrit clericus concubinarius, supposito quod non habuit animum contrahendi matrimonium de facto, & ita vocabitur simplex fornicatio ex parte affectus, & vt distinguitur a copula, quæ fit cum affectu maritali, *iuxta cap. super, de bigamis*: non tamen vocatur simplex ad excludendam malitiam contra religionem, & ideo ille text. non vocat clericum simplicem fornicarium, sed tanquam simplici fornicatione notatum. Ad text. verò *in dict. cap.*
10 *Presbyter*, respondetur † nihil aliud significare, nisi quod fornicatio clerici cum soluta non est dicenda adulterium, prout nonnulli affirmabant, de quibus
11 Menoch. *dict. casu* 418. † quia videbatur dari quoddam conjugium spirituale inter clericum & Ecclesiam, imò dicebant dari stuprum cum incestu, vt per Menoch. *dict. loco*, Gutier. *dict. cap. 7. num. 37. cum seqq.*

12 Verùm licèt communis opinio, de qua *suprà*, teneat coitum clerici dici sacrilegium, tamen respectu personæ mulieris, cum qua fornicationem committit, vt simplex reputatur, Benedict. Ægid. *d. art. 11. n. 10. vers. vtcumque*, & in hanc opinionem potius inclinarem, cui adstipulantur Menoch. *in addit. ad tract. de arbitr. casu 209. num. 6. vers. tertia opinio*, Suid. *de eleemos. tit. 5. q. 7. num. 44.* & Stephan. Gratian. *d. cap. 35. num. 24.*

13 Hinc à Doctoribus communiter resolvitur, & vt æquius recipitur, filium clerici in Sacris constituti suæ posse matri succedere, ex eo quia respectu illius talis coitus non est damnatus, neque punibilis; & ita hanc opinionem tenent Perez *tit. lib. 6. Ordin. pag. 69.* & latiùs *tit. 8. vers. vtrum autem, lib. 8. pag. 197.* Auend. *d. l. 9. Tauri, gloss. 5. cum seq.* ac proinde cum huiusmodi fornicatio ex parte ipsius mulieris non sit coitus damnatus, & punibilis, potest filius matri succedere, iuxta tradita per Negreiros *in introduct. vltim. volunt. lib. 2. cap. 11. n. 5.*

14 Contrariam tamen opinionem, imò filium clerici in Sacris constituti non succedere matri, tenent Anton. Gomez *l. 9. Tauri, num. 15. in fine*, & ibi Fernandez *num. 34.* Matiens. *lib. 9. gloss. 4. & num. 6. 7. & 8. tit. 8. lib. 5. noue recopil.* Menoch. *de success. creat. §. 10. num. 47.* Peregr. *de jure fisci, lib. 5. tit. 8. num. 37. in medio*, Gam. *decis. 116.* vbi Flores, Molin. *de justit. tract. 2. disp. 167. vers. licet aliàs, num. 8.* Spin. *in speculo testam. gloss. 16. princip. num. 18. 19. 89. & 90.* Gutier. *practicar. lib. 2. q. 102. per totam*, Bernard. Greuæ *ad pract. Cameræ Imp. lib. 2. concl. 115. consil. 1. n. 2.* Azor. *moral. instit. p. 2. lib. 2. cap. 6. q. 5.* Less. *de Iustit. lib. 2. cap. 19. dub. 6. num. 56.* Et ex eo confirmatur, quia non potest negari huiusmodi coitum, etiam ex parte matris punibilem esse, & damnatum, cum in jure multæ sint contentæ pœnæ,
15 contra clericorum concubinas: dicitur enim † coitus damnatus ille, cui aliqua pœna temporalis per legem, aut constitutionem juris imponitur, vt per Bern. *de publicis concubinar. prope finem, in verb. qui etiam filios, num. 73.* Boss. *de coitu damnat. num. 38.* Clar. *in §. fornicatio, num. 5.* Cald. Pereira *de nominat. emphyt. quæst. 21. num. 16.* Stephan. Gratian *d. cap. 35. num. 20.* Molin. *de just. tract. 2. disp. 167. vers. licèt in*
conclusione. Et † vt filius non succedat matri, sufficit 16
esse susceptum ex coïtu damnato, vel punibili, ita vt non requiratur vtrumque simul, ex Valasc. *consult. 29. num. 13.*

Quare has contrarias opiniones distinctionis fœdere 17
componendas duxi cum doctiss. D. meo Petro Barbosa *in priuatis schol. ad l. ex facto, §. si quis rogatus, il. 1. vers. ad Ord. ff. ad Trebel.* quod scilicet *prima* opinio procedat in clerico, qui suscepit filium ex muliere soluta, quam pro concubina non habebat; nam in his terminis verum est mulierem non puniri, nec respectu illius potest dici talis coïtus damnabilis, aut punibilis. *Secunda* verò opinio habet locum in clerico, qui suscepit filium ex concubina sua, cùm in nostris Hispaniæ Regnis concubina clerici acriter puniatur; quæ quidem resolutio semper intelligenda est de clericis in Sacris constitutis; nam filios clerici in minoribus, etiam beneficium Ecclesiasticum habentis, succedere matri, absque dubio resolvunt Azor. *d. cap. 6. quæst. 5. vers. accedit*, Stephan. Gratian. *d. c. 36. num. 48.*

Castitatem & continentiam Ordini per se accepto 18
annexam clericus observare debet; cùm enim templum & vas Domini, ac sacrarium Spiritus sancti esse debeat, indignum est dici cum cubilibus, & immunditiis deservire. D. Paul. *ad Roman 13. cap. decernimus, & per tot. 28. distinct. cap. proposuisti, cum seqq. 82. distinct. cap. 1. & per totam, 15. q. 8. cap. à multis, de ætate, & qualit. cap. vt clericorum, de vita, & honest. cleric.* plura refert Bened. Ægid *de priuil. Consist. art. 11.* Demosth. *in oratione contra Timocratem*, sic ait: *Ego enim arbitror, qui sacras ædes ingrediatur, qui curæ diuinarum rerum præsit, eum non modò ad certum aliquod dierum tempus castum esse debere, sed per omne spatium ætatis ab istiusmodi studiis fuisse purum oportere*, & Cicer. *2. de legibus*: *Ad Diuos*, inquit, *adeunto castè: qui secus faxit, Deus ipse vindex erit.* Ethnici enim immolare victimas eos prohibebant, qui minimè puri, & integri ad immolandum accederent, vnde Tibul. *lib. 2.*

Vos quoque abesse procul jubeo, discedite ab aris,
Queis dedit hesterna gaudia nocte Venus.
Casta placent Superis, &c.

Mundamini, qui fertis vasa Domini. *Isaiæ 52.* ne- 19
cesse est, vt munda studeat esse manus, quæ alios mundare debet, *c. necesse 1. q. 1.* D. Aug. *serm. 36. ad Presbyt.* D. Chrysost. *lib. 6. de Sacerd.* & qui sancti non sunt, sancta tractare non possunt, atque alieni effici debent à ministerio, quod viuendo illicitè polluunt, *cap. Maximianus, 81. dist.* circa quam clericorum castitatem multa scribunt Thom. Doct. *resol. 147. n. 4.* Carol. de Grassis *d. prælud. à n. 25.*

Continentia in clericis, quia non est de Iure diui- 20
no, sed dumtaxat de jure positiuo, vt præter citatos *suprà num. 3.* resolvunt Abb. *in cap. vt clericorum, n. 5. de vita & honest. cler. & in cap. cùm olim. n. 5. de cler. conjug.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali, §. 15. num. 61.* Homobon. de Bonis *de bono & vita statib. p. 1. c. 19. prope finem, vers. quoad secundum,*
† non est de substantia, & essentia Ordinis Subdia- 21
conatus, sed tantùm accidens ex statuto Ecclesiæ, D. Thom. *2. 2. quæst. 88. art. 11.* Rota *diuers. part. 1. decision 160. num. 10. & decis. 361. num. 11.* Beller *d. tit. de disciplina clericali, §. 8. num. 9.* † ideoque Papa dis- 22
pensare potest, vt promoti ad Sacros Ordines matrimonium

trimonium contrahant. Ita Sot. *lib. 7. de iust. quæst. 4. art. 2. vers. hoc patet, & in 4 sent. dist. 38. quæst. 1. art. 1. vers. dubium*, Abb. *in c. cùm olim, n. 5. de clericis conjug.* Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 14. §. 5. & §. 8.* Bellet. *d. §. 8. num. 11.*

23 Provt etiam Summum Pontificem posse dispensare cum Religioso professo, vel Moniali super voto castitatis, & continentiæ, vt Matrimonium contrahant, tradunt D. Thom. *in 4. dist. 38. q. 1. art. 4. circa med.* vbi Rich. *art. 9. q. 1.* & Sot. *quæst vnic* Durand *q. 2.* Paiat *q. 4. art. 4. concl. 11. & 12.* D. Anton. *p. 2. tit. 11. cap. 2 §. 2.* Borgas. *in tract. de irregul. p. 6. rub. de sponsal. & matrim. n. 7. & 11.* Nauar. *com. 1. de regul. n. 57. & de reddit. Eccles. q. 1. monitu 55. n. 9. & consil. 5. de statu Monach. n. 7. & consil. 16. de sponsal.* Gama *decis. 379. num. 1.* Graffiis *in decis. aureis lib. 2. c. 31. n. 22. & 23.* Ioan. Ramirez *de Confirm Ordinis D. Iacobi, c. 5. n. 25.* Motta *eod. tract. lib. 2. c. 1. §. 12 à n. 7. & c. 2. §. 7. à n. 7.* Cald. Pereira *de nominat. quæst. 20. n. 29. & 32.* Sayr. *in claui Regia, lib. 6. cap. 11. num. 16. cum seq.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 25. art. 1. & 2. & q. 26 art. 1. & tom 3 quæst. 1. art. 5. & 3. & quæst. 29. art. 6* Henriqoez *lib. 10. cap. 14. §. 5. in gloss. lit. A. & lib. 11. cap... §. 11. & lib. 12. c. 5. §. 7.* P Ribaden. *in lib. pro defensione Soc. IESV, cap. 15. 17. & 18.* Less. *de Iustitia, lib. 2. c. 40. dub. 14.* Cened. *ad Decretal. collect. 124 n. 4.* latè Trasmiera *in tract. de polygamia, lib. 2. quæst. 17. à num. 29.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro Religiosorum, lib. 3. q. 36.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Dispensatio, differ. 6. num. 5* Basil. Pont. *de impediment. Matrim. c. 1. §. 3.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 7. c. 10. num. 83.* Rebel. *de obligat. iustit. part. 2. lib. 3 quæst. 4. num. 8.* Gutier. *de Matrim. cap. 122. num. 1.* Sanchez *de Matrim. lib. 8. disp. 8. num. 6. & in præcepta Decalogi lib. 5. cap. 2. num 9.* Bellet. *dict. §. 8. num. 12.* Quamvis D. Thom ante locum *suprà* citatum *in 2. 2. quæst. 83. art. 10. & quæst. 88. art. 11.* contrarium resolvat per
24 text. *in cap. cùm ad Monasterium, de statu Regul.* † intelliguntur enim illius verba finalia, ibi: *Quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeo est annexa regulæ monachali, vt contra eam nec Summus Pontifex possit licentiam indulgere*; in sensu composito, id est cum Monacho manente Monacho: nam in sensu diuiso, id est faciendo de Monacho non Monachum, & extrahendo eum à Religione, bene potest Papa dispensare. Valent. *tom. 3. disp. 10. q. 4. puncto 2.* Vasquez *disp. 165. num. 104.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 7.* Less. *de iustit. lib. 2. cap. 41. à num. 4.* Motta *lib. 2. cap. 2. §. 7. num. 10.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 397. vers. neque verò*, Basil. Pont. *d. §. 3. versic. sed quamvis*, Nicol. Garc *dict. c. 10. num. 92. & 93.* Sanch. *d. lib. 5. cap. 1. num. 16.* Barth. à S. Fausto *d. quæst. 36. num. 12. & lib. 7 quæst. 48.* Et ideo dispensatum fuisse cum Ramiro Rege Aragonum, vt relicta Religione, & Episcopatu, Regnum susciperet, & vxorem, attestantur Palud. *in 4. distinct. 38. quæst. 4. art. 4.* Lut. Marinæ. Sicul. *lib. 8. de mirabil. Hispaniæ, cap. vlt.* Ioan. Vasæ. *in chronica, c. 18.* Barthol. à S. Fausto *d. q. 36. n. 6.* Ac etiam cum Constantia professa in Monasterio Panormitano filia Rogerij Regis, vt Religione deserta nuberet Henrico VI. Federici Imper. filio, dispensasse Cœlestinum III. referunt Cened. *ad Decretal. collect. 124. num. 5.* Pineda *in vita D. Ioan. Baptist. lib. 1. art. 1. cap. 6. pag. 84.* Didac. de la Motta *in tract. de Confirm. Ordinis Militiæ S. Iacobi de Spata, lib 2. cap 2. §. 7. ad 7. num. 13. pag. 243.* ibi: *Et quod Cœlestinus Papa III. dispensauerit cum Constantia filia Rogerij Regis Henrici VI. quæ erat Sanctimonialis in Panormo, & natus est ex tali conjugio Fredericus XI. certum est*: & Inter alios Doctores tradunt Card. Caiet. *2. 2. quæst. 88. art. 11.* Fr. Mich. de Medina *de sacrorum hominum continent. lib. 5. c. 28. 32. & 33.* Illescas *in hist. Pontif. lib. 5. cap. 31.* & Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. comp. 19. n. 124.* Barthol. à S. Fausto *dict. q. 36. n. 6. in fine*, Trasmiera *vbi suprà, n. 33.* Et dispensatum etiam fuisse per Alexandrum III. cum Nicolao Iustiniano Sacerdote Monacho in Monasterio S. Nicolai Ordinis S. Benedicti ad instantiam Vitalis Venetorum Ducis, tradunt Barth. à S. Fausto *d. q. 36. n. 5.* Faguodez *in quinque Ecclesiæ præcepta, lib. 3. c. 5. n. 7.* Pineda *in Monarch. Eccles. p. 3. lib 6. cap. 7. §. 1. pag. 34.* Trasmiera *d. q. 17. n. 34.* & Alexandrum VI. dispensasse cum Cæsare Diacono Cardinali, vt vxorem duceret filiam Ducis Valentiniani, refert Cened. *d. n. 5.* & nouè dispensasse Gregorium XIII. cum fratre Illustrissimi Card. Ioyosæ Galli, Sacerdote professo, & Prouinciali Ordinis Capucinorum, asserunt Barthol. à S. Fausto *d. q. 36. à n. 8.* Trasmiera *d. q. 17. n. 35.*

ALLEGATIO XVI.

Episcopus in qua ætate constitutis Ordines majores conferre possit, & de pœna Ordinantis, & Ordinati ante legitimam ætatem?

SVMMARIVM.

1 *Subdiaconus ante 22. annum, Diaconus ante 23. inchoatos, Presbyter ante 25. per diem inceptum promoueri non debent.*

2 *Anni bissexti dies computandus non est pro legitima Ordinis ætate.*

3 *Anni an sint computandi iuxta ritum, & vsum Ecclesiæ?*

4 *Ætates pro suscipiendis sacris Ordinibus positiuo jure sunt constituta.*

5 *Ordinis Sacramentum si pueris, furiosis, & his, qui vsu rationis carent, administratur, characterem imprimit in eorum anima.*

6 Cap. vnicum, de Clericis per saltum promotis, *declaratur.*

7 *Infanti Tonsuram conferens, quam pœnam incurrat?*

8 *Suspensio quam contrahit promovens carentem ætate, non incurritur ipso jure.*

9 *Episcopus suspensione durante si celebret, vel Ordines conferat, an fiat irregularis, ostenditur.*

10 *Promotus ante legitimam ætatem est ipso jure suspensus, intellige de promoto ad majores Ordines,* vt num. 14.

11 *Promotus ante legitimam ætatem, & in susceptis Ordinibus ministrans, fit irregularis.*

12 *Suspensus impeditur ea exercere, quæ ab Ordine, iurisdictione, vel administratione Ecclesiastica pendent.*

13 *Promotus ante legitimam ætatem ascendendo ad altiores Ordines incurrit irregularitatem. Intellige* vt num. 14.

15 *Papa solus dispensat in suspensione, quam incurrit promotus ante legitimam ætatem.*

16 *Irregularitatem contrahit, qui inexpleto anno 24. suscepit Ordinem Presbyterij, aut in tempore interdicto, vel sine titulo, vel ab alieno Episcopo, aut sine dimissoriis.*

17 *Ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter suspensionem non incurrit.*

18 *Verba temerè* præsompserit, *dolum, ac temeritatem significant.*

19 *Non comprehendunt illum, qui bona fide, ignoranter, aut imprudenter aliquid facit.*

20 Ordina

20 *Ordinatus ante legitimam ætatem bona fide testimonio suorum parentum, non remanet suspensus.*

21 *Celebrans ante legitimam ætatem bona fide credens id sibi licere, irregularitatem non incurrit.*

22 *Peccat tamen mortaliter celebrando sciens se non habere legitimam ætatem.*

23 *Ordinatus ante legitimam ætatem bona fide, illa internemente, rectè poterit Ordines exequi sine dispensatione.*

24 *Regulares, sicut & clerici ante legitimam ætatem Ordines suscipientes, sunt suspensi ipso iure.*

1 SVMMVS Pontifex Clemens V. constituerat olim *in Clement. fin. de ætate, & qualit.* vt alio non obstante impedimento Canonico, posset quis libere in decimo-octauo anno ad Subdiaconatus Ordinem promoueri, in vigesimo ad Diaconatum, & vigesimoquinto ad Presbyteratum. Iure verò nouissimo Concil. Trident. *sess. 23. de reform. cap. 12.* præcipitur, vt nullus ad Subdiaconatus Ordinem ante 22. annum, ad Diaconatus ante 23. & ad Presbyteratum ante 25. ætatis suæ promoueatur, ac insuper statuit eadem in singulis Ordinibus tempora in Regularibus quoque personis esse attendenda, priuilegiis quoad hoc penitus exclusis, cùm olim meritis exigentibus possent in minori ætate promoueri, *in cap. Monachus, 71. distinct.* Prædictum verò annorum numerum in singulis Ordinibus sufficit attigisse, nisi contrarium exprimatur in Canone, sicut olim expressum erat *in d. cap. 1. 78. distinct. & in cap. cùm in cunctis, de elect.* & idem de ætate Acolytatus intelligendum videtur *d. c. in singulis, cum gloss.* Ratio huius resolutionis est, quia propria significatio dictionis, *ante*, de qua *in Trid.* est excludere illud, cui præponitur, vt in his terminis diximus *de diction. vsufreq. dict. 33. num. 5.* nam quando perfectum, & consummatum annum requirit idem Concilium, hoc ipsum exprimit addendo particulam, *expletum*, prout *sess. 25. de Regular. cap. 15.* ibi, *ante decimumsextum annum expletum*, &c. tum quia si annus adimpletus requireretur, non posset quis promoveri ad Subdiaconatus Ordinem, nisi in 23. anno; & ad Diaconatum in 24. & ad Presbyteratum in 26. quod manifestè aduersatur Concilio Trident. & hoc non esset antè, sed post. Quare ita docent Nauar. *in cap. 25. num. 69. cum seqq. & num. 103.* Zerol. *in praxi Episcop. verb. Ordo, §. 1.* Maiol. *de irregul. lib. 1. cap. 30. num. 8.* Franc Leo *in thesauro fori Ecclesiast. p. 1. cap. 4. num. 31.* Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 19. §. 2. & lib. 13. c. 38. §. 2.* Petr. de Ledesma *in sum. p. 1. tract. de Sacram Ordin. c. 7. princ.* Piasec. *in praxi noua Episcopali, p. 5. c. 1. rub de requisitis ætatis, num. 23. pag. 34.* Moneta *de distribut. quotid. p. 2. q. 19. num. 11.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 3. q. 23 art 6.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 2. l. 1. de ætate, in declarat. num 4.* Bonac. *de Sacram. disp 8. quæst. vnic. punct. 5. num. 12.* Nicol. de Garcia *de benefic. p. 7. c. 4. n. 2.* Auila *de censur. part. 3. disp. 5. dub. 7. not. 11.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 166* Coninch. *de Sacram. tom. 2. disp. 20. n. 102.* Bonac. *de censur. extra Bull. disp. 3. q. 1. punct. 1. num. 4.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 12. num. 3. & 4.* Molfes. *in sum. Theologia moralis, p. 1. tract. 2. cap. 12. num. 3.* Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. q. 39. art. 2.* Carol. de Grassis *de effectib. clerical. in prælud. n. 289. 291 & 295.* Zipæi *in analytica postremi Iuris Eccles. enarrat. sub tit. de elect. n. 11.* Vgolin. *de officio Episcopi c. 26. § 6. n. 4. & 5.* Homoboo. de Bonis *de examine Ecclesiast. tract. 1. n. 10. q. 69. vers. ad maiores*, latè Gutier. *canon. lib. 1. cap. 26. num. 8. cum seqq.* Albert. Trott. *de vero & perfecto clerico. c. 17. n. 2.* Philarc. *de officio Sacerd. tom. 1. p. 2. lib. 1. cap. 13. in fine*, latè Philibert. Marchin. post hæc scripta & impressa in lucem editus, *in tract. de Sacram. Ordinis, tract. 1. p. 5. c. 1. per tot.* Marcel. Vulpe *in praxi iudic. c. 7. n. 3. & c. 8. n. 4.* nouissimè Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 33.* D. Acuña *in comment. ad cap. Subdiaconatus, n. 1. dist. 77.* Aduertas tamen quod sufficit ad singulos Ordines per vnum medium diem annum necessarium a Concil. Trid. inchoatum fuisse, Coninch. *de Sacram disp. 20. dub. 10. num. 102.* Bonac. etiam *de Sacram disp 8. quæst. vnic puncto 5. n. 12.* Petr. Ledesm. *in sum tom. 1. de Sacram. vbi de Ordin. c. 7.* Diana *d. p. 2. tract. 2. miscel. resol. 29.* nam regula est in iure nostro, quod siue agatur de materia fauorabili, siue de materia odiosa, vel pœnali, vbicumque requiritur ætas ad aliquem actum, vel exercitium, sufficit attigisse primum diem vltimi anni, quia annus cœptus habetur pro completo, Gloss. *verb. decimumoctauum annum, in Clem fin. de ætat. & qualit.* Gloss. *in Clem. ad nostram, de Regul.* Gutier. *canon. lib 1. c. 26. n. 3.* Ceual. *commun. contra comm. q. 523. post n. 4.* Gironda *in tract. de priuilegiorum, & exempt. explicat. n. 1142.* vbi *n. seq.* id limitat quando pro essentiali forma requiritur annus impletus.

Regulares virtute suorum antiquorum priuilegiorum non posse ordinari ante legitimam ætatem præscriptam à Concil. Trident. *dict. cap. 12.* tenent Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 13. art. 6. & 8. & in addit. ad sum. tom. 4. cap. 77. conclus. 1.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 12. num. 14. & 15.* Fr. Ludou. Miranda *d. q. 39. art. 1.* vbi asserit se nescire de aliqua concessione, quæ id concedat Regularibus post Trident. & Statum, refert Portel. *in dubiis regularib. verb. Ordines sacri, n. 1.* me citato *in hoc loco*, Marchin. *dict. tract. 1. p. 1. c. 3. num. 6.*

Pro legitima Ordinis ætate non est computandus dies Bissextilis, nec de illo curandum, cùm annus à iure determinatus intelligatur ex 365. diebus continuis; ita Henriq. *in sum. lib. 10. c. 19. §. 2.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici, post resol. 276. in notabilib. de materia Sacram. Ordinis, vers. quoad interstitia, in 2. edit.* Martin. Fornar. *de ordine, cap. 3. n. 6.* Quamvis contrarium, imò diem bissextilem in ætate ordinandorum semper includendam, existimauerint Bonac. *dict. puncto 5. num. 14.* & Molfes. *d. tract. 2. cap. 12. num. 8.* Marchin. *d. p. 5. c. 4. n. 13.* & qualiter sit computandus annus ad Ordines recipiendos, an more astrologico per tot menses, & dies, an verò more Ecclesiastico, iuxta quod accidit in Kalendario? Vide *infrà alleg. 18. n. 2.* 2

Sed dubitans an habeat legitimam ætatem ad Ordines & beneficia, vel alium actum requisitum, non 3 potest cum huiusmodi dubio Ordines suscipere, donec constet de ætate; quia possessio est pro præcepto, & ideo illud seruare oportet; secus in eo casu, quo quis facta debita diligentia dubius adhuc est, an expleuerit viginti & vnum annos ad ieiunandum; quia tunc non est possessio pro præcepto ieiunij, sed pro libertate illius dubitantis; Ita Thom. Sanch. *de Matrim. lib. 2. disp. 41. n. 38.* Ioan. Sanch. *in select. disp. 43. n. 6. & 7.* Castro Palao *tom. 1. disp. 1. punct 8. n. 7.* & plures quos refert, & sequitur Anton. Diana *Moral. resol. p. 4. tract. 3 resol. 21. per tot.* Quare si in ætate ad ordines vnus dies, aut hora desideretur, vitiatur factum, quia hic non habet locum regula illa, quod parum distat, nihil distare videtur, sicut nec in aliis in quibus ius tempus præfinitum exigit: Ita Henriq. *in sum. lib. 7. c. 20. §. 2. in gloss. O*, Basil. Pont. *de Matrim. lib. 7. cap. 65. num. 1.* nouissimè Diana *Moral. resol. p. 5. tract. 5. resol. 17.*

Huiusmodi ætates pro suscipiendis Ordinibus requisitæ non alio quàm positiuo, & Canonum Iure constitutæ sunt, nec quidem de iure diuino aliquo 4 fuit determinata ætas ad necessitatem Sacramenti

Ordinis, vt bene firmat Sot. *in 4. ſent. diſt. 25. q. 1.*
5 *art. 2. concl. 3.* Vnde † in huiuſmodi Sacramentum pueris, furioſis, vel amentibus; qui vſu rationis carent, adminiſtretur, charactérem in eorum animam imprimi certò credendum eſt, ex S. Bonau. *in 4. ſent. diſt. 25. q. 1. art. 2.* vbi Sot. *q. 1. art 2. concluſ. 3.* Ioan. Andr. *in c. 1. n. 5. de clerico per ſaltum promoto*, Catecheſis Rom. *ſub tit. de Sacram. Ordinis, § ſequitur*, Gregor. de Valentia *tom. 4. diſp. 9. q. 4. punct. 2.* Nauar. *conſ. 2. num. 4. de his quæ vi, metuſve cauſa fiunt, & conſ. 7. n. 3. de temporib. ordin.* Coninch. *d. diſp. 20. dub. 10. num. 94. & 97.* Vaſq. *3. p. tom. 3. diſp. 246. cap. 1.* Bonac. *d. diſp. 8. quæſt. vnic. punct. 5. num. 1.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 26. n. 18.* nouiſſimè me citato *in hoc loco*, Torreblanca *in pract. juris*
6 *ſpirit. lib. 2. cap. 13. n. 36.* Ex ea ratione, quia † *in cap. vnico, de clericis per ſaltum promotis*, habetur illos non eſſe reordinandos, qui intra, id eſt ante diſcretionis annos, acceperunt minores Ordines; tum quia vſus rationis videtur ſolummodò requiri in ſuſcipientibus Sacramenta, quæ conſiſtunt in aliquo actu ipſius ſuſcipientis, ſicut eſt matrimonium, quod conſiſtit in mutuo contrahentium conſenſu, & Pœnitentia ad quam neceſſarius eſt dolor, & confeſſio, qui ſunt actus pœnitentis: in ſuſcipientibus verò Sacramenta, per quæ datur aliqua poteſtas, quæ eſt prior actu, non videtur neceſſarius vſus rationis, ſed ſufficit capacitas potentiæ, ſeu poteſtatis, quæ confertur: & ita colligitur ex reſolutis per Doctores ſuprà allegatos.

Vnde fit, Epiſcopum non poſſe diſpenſare ſuper ætate ordinandorum, ſed requiri Papæ diſpenſationem, *c. dilectus, de temp. Ordin.* Emman. Sà *verb. Ordo, num. 19.* Alxed. *de præcell. Epiſcop. dignit. p. 2. cap. 6. num. 64.*

7 Reſtat iam vt videamus, quæ pœna jure ſit conſtituta aduerſus Epiſcopos ordinantes aliquem non habentem ætatem requiſitam, & contra ſic promotos? Et agendo priùs de ordinante, adduco deciſionem text. *in cap. vel non eſt compos, de temporibus ordinat.* & *ibi* Abb. *n. 4.* vbi probatur infantem in Diaconum ordinantem, à collatione cæterorum Ordinũ ſuſpenſione dignum eſſe, in conferente verò infanti clericalem Tonſuram Bonifac. VIII. ſanciuit ne per annum Tonſuram alteri dare poſſet, *in cap. final. de tempor. ordinat. lib. 6.* Sed difficultas eſt, quare conferens infanti clericalem Tonſuram, ab illius collatione tantùm ſuſpendatur, & conferens eidem Diaconatus Ordinem, non tantùm à collatione illius, ſed etiam cæterorum ſuſpenſione dignus ſit? De quo vide Campan. *in diuerſ. juris Canon. rub. 7. c. 4. n. 2.* vbi rationem reddere multis nititur.

8 Suſpenſio hæc, quam de jure contrahit promouens ætate carentem, non incurritur ipſo jure, prout reſoluunt Tabien. *verb. Ordo 3.* Maiol. *de irregul. lib. 1. c. 30. n. 9.* Vnde non incurrebat irregularitatem ſi in Ordinibus, à quorum collatione erat ſuſpenſus, miniſtraſſet, ex Rebuff. *in praxi benef. tit. de clericis malè promotis, gloſſ. 2. n. 7.* remiſſiuè Quaranta *in ſum. Bullarij, verb. Ordo, in princ. verſ. an.*

9 Si tamen prædicta ſuſpenſione durante auderet alium Ordinibus initiare, fieret quidem irregularis; ſuſpenſus enim à collatione Ordinum, illos conferendo irregularitatem contrahit, ex Sylueſt. *verb. Suſpenſio, n. 5. verſ. Si verò ab Ordine*, cùm Concil. Trid. nullam in hoc caſu apponat pœnam, nec Conſtitutio Pij II. & cùm altera Sixti V. quæ in illo loquebatur, redacta ſit ad terminos juris communis, per Clem. VIII. *in ſua Conſtit.* incip. *Romanum Pontif. ſub dat. pridie Kal. Martij 1565.* vt refert Sayr. *in floribus deciſ. ſub tit. de tempor. ordinat. deciſ. 27.* viget tantùm ſuſpenſio *dict. cap. vel non eſt compos.*

10 Pœna verò promoti ante legitimam ætatem erat ſuſpenſio de jure communi ab illorum executione vſque ad ætatem legitimam, *d. cap. vel non eſt compos*; talis tamen ſuſpenſio non erat ipſo facto, ſed ferenda, vt per Gloſſ. *ibi*, & Nauar. *conſ. 23. n. 5. de tempor. ordinat. in antiq. edit.* Marchin. *d. tract. 1. p. 5. cap. 3. n. 1. & 2.* Auila *p. 3. diſp. 3. dub. 7. verſ. de ſecunda*, D. Acuña *in dict. cap. Subdiaconus, num. 4. diſt. 77.* per Conſtit. verò Pij II. *incip. Cùm ex ſacrorum*, relatam *alleg. ſeq. n. 10.* ſit ipſo jure perpetuò ſuſpenſus, donec abſolutionis beneficium impetretur, vt per Couar. *in Clem. ſi furioſus, part. 1. § 1. n. 4.* Rebuff. *in praxi benefic. p. 2. tit. de cleric. ad Sacram. Ordinis promotis, gloſſ. 4. n. 3.* Tolet. *in inſtruct. Sacerd. lib. 1. c. 61. n. 5. & 6.* Graff. *in aur. deciſ. part. 1. lib. 4. cap. 37. num. 33.* Maiol. *de irregul. lib. 1. cap. 30. num. 19* Nauar. *in man. cap. 25. num. 70. & c. 27. n. 155.* Henriq. *in ſum. lib. 13. cap. 38. § 1.* Sayr. *de cenſur. lib. 4. c. 14. n. 11.* Auila *eod. tract. p. 3. diſp. 5. dub. 7. per tot.* D. Acuña *vbi proximè, n. 6.* nouiſſimè Marcel. Vulpe *in praxi judic. c. 8. p. 2. & 3.* Lezana *in ſum. quæſt. Regul. cap. 14. num. 2.* Quarant. *d. verb. Ordo, verſ. colligitur ex dictis*, Bonac. *de Sacram. diſput. 8. quæſt. vnica, punct. 5. num. 13.* bene Rot. *in Ilerden. portionis de Bonauarre, 8. Nouemb. 1613.* coram *Illuſtriſſ. Patriarcha Manzanedo*, impreſſa per Farin. *deciſ. 481. num. 5. p. 2. recent.* Ex quibus autem probetur quis promotus ante legitimam ætatem? Vide Rot. *in Melitenſi Abbatia, 17. Nouembr. 1593.* coram *D. Gipſio*, impreſſa per Marcheſan. *de commiſ. part. 1. pag. 540. ſecundùm nouam impreſſ.*

Si hac durante ſuſpenſione promotus ante legiti- 11
mam ætatem in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare præſumpſerit, fieret irregularis, ex dicta Pij II. *Conſtitutione*, vt per Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol. 105. n. 1.* Gutier. *dict. lib. 1. cap. 26. n. 32* quidquid teneat Diana *moralium reſol. tom. 2. tract. 4. de Sacram. reſol. 282. in*
fine, nam † ſuſpenſus impeditur ea exercere, quæ ab 12
Ordine, iuriſdictione, vel adminiſtratione Eccleſiaſtica pendent, ſe proficiſcuntur, ex traditis per Vgol. *de cenſur. tab. 4. cap. 6. in princ. & § 5.* Mat. Alter. *eod. tract. tom. 2. diſp. 4. cap. 1. verſ. & ſtatuendum eſt*, Suar. *tom. 5. diſp. 26. ſect. 1. n. 3.* Bellet. *diſquiſit. clerical. part. 1. tit. 1. de clericali diſcipl. § 5. n. 53.* Monetam *de diſtribut. quotid. p. 2. q. 15. n. 7.* cumque præterea tanquam impeditum exercere Ordines, ſi interdum ſe ingeſſerit Diuinis, irregularem fieri ſanciuit Pontifex *in cap. 1. de ſent. & re iudic. lib. 6.* Vnde excommunicatus ſolummodo pœnam irregularitatis incurrit exercendo illos actus, qui ſunt ſpecialiter deputati alicuius Ordinis miniſterio, Miranda *dict. quæſt. 39. art. 9.* Quinimò
† aſcendendo ad altiores Ordines, eandem incurret 13
irregularitatem, cùm dicatur miniſtrare in promotis, Maiol. *de irregul. lib. 1. cap. 2. num. 15. & lib. 4. cap. 33. num. 2.*

Intellige de promoto ad ſacros Ordines ante æta- 14
tem, vt patet ex *d. Bulla Pij II.* ibi, *Se facimus ad ſacros Ordines promoueri*, cuius pœna non comprehendit illos, qui ante legitimam ætatem minores Ordines etiam mala fide reciperent, vt per Nauar. *conſ. 51. num. 4. de tempor. ordinat. in nouis*, Suar. *tom. 5. diſput. 31. num. 33.* Bonac. *de cenſur. diſput. 3. quæſt. 6. puncto 5. num. 5. verſ. quintò*, Salzed. *ad Bernard. cap. 56. verſ. tertiò exit*, Sayr. *de cenſur. lib. 6. cap. 52. num. 9.* Marchin. *d. cap. 3. num. 9.* Bellet. *dict. § 5. num. 6.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. part. 4. deciſ. 93. num. 5.* Diana *moral. reſol. part. 5. tract. 3. reſol. 30.*

Ordinatus igitur ante legitimam ætatem, cùm re- 15
maneat ipſo iure ſuſpenſus, ſi temerè Ordines recepit, neceſſarium eſt, vt priuſquam Ordinem exerceat, à ſuſpenſione abſoluatur, neque ante, etiamſi attingat ætatem per ſacros Canones, & S. Concil. Trident. requiſitam, abſque abſolutione prædicta

alium

allum potest Ordinem suscipere, aut in suscepto ministrare. Miranda *d.q.39.art.10.* Cornejo *tom.2.in 2.p. disput.4.de suspens.dub.1.* Lezana *in sum. quæst. Regul. c.14.n.2. in fine.* Nec sufficit dispensatio desumpta ex tolerantia Episcopi per longum tempus, quia cum non probetur illius scientia de huiusmodi mala promotione, tolerantia nihil operatur, Roman. *cons.216. num.6.& 7. vers.atibi autem,* Paris.*consil.236.num.14. lib.4.* Gabr. *cons.189.num.1.& 4.lib.1.*Beroi *cons.183. num.25.lib.3.* Vltra quod ex dispositione dictæ Bullæ Pij II. suspensio incurritur ipso iure, & celebrans efficitur irregularis, & à solo Papa absolvendus, Couar.*d.num.4.* Nauar. *in man.c.25.num.70.& in cap. accepta,opposit.8.n.34.de restit.spoliat.* Rot.*d.decis.481. n.5.* ac proinde incapax ad obtinendum beneficium, Caputaq.*decis.238.num.4.p.2.*Paris.*cons.121.num.40. & 41.lib.4.* Rot. *d.decis.481.n.3 p.2. recent.*& latiùs *alleg.seq.num.14.* Poterit nihilominus per Episcopum dispensari, si huiusmodi delictum promotionis sit occultum, licèt celebratio sit publica, vt resolvi *alleg. 39.post num.44. vers.decimò.* Adverte non fieri irregularem ante legitimam ætatem ad Sacerdotium promotum, si exerceat actus solùm in Sacerdotio constitutis convenientes, & Sacerdotali Ordini deputatos, modò non celebret, vt de Regulari dicunt Nauar. *cons.9.de clerico excomm. minist. in antiq. aliàs cons. de ætate,& qualit. in novis,* Fr.Emman.*in sum.p.1.c.166. conclus.2.& quæst.Regul.tom.3.q.23.art.12.* Bellet.*disquisit.cler.p.1.tit.de discipl.cleric.§.5 num 58.*Marchin. *d.cap.3. num.14.* An suspensus ab aliquo Ordine, si ascendit ad altiorem Ordinem, absque eo quod illos exerceat, efficiatur irregularis? Effici irregularem tenent Marol.*de irregul.lib.4.cap.34.n.1.& 2.* Couar.*in cap.alma mater, p.2.§.1.n.3.vers. septimò,* sed contrarium meliùs sustinent Sayr.*de censur.lib.4.c.16.n.22.* Marcel. Vulpe *in praxi judiciali fori Ecclesiast.cap.8. num.32.*

16 Quæstio in hac materia difficilis est, an irregularitatem contrahat, qui non expleto 24.anno suscepit Ordinem Presbyterij, aut in tempore interdicto, vel sine titulo, siue ab alieno Episcopo, aut sine dimissoriis, vel extra tempus statutum? In qua quæstione verior opinio est affirmativa, quam tenent Couar. *in c.Alma mater, p.2.§.3.n.5.vers.9.* Salzed.*ad Bernard. cap.26.versic.5.* qui ibi attestatur se alios, & prudentissimos Viros, maximè è Societate, alloquutum esse de hac re, & istam omninò firmasse resolutionem, quamque tuentur Hieron.à Sorb. *in compendio privil. Mendicantium,verb.Ordines sacri,vers.sed hic advertendo,& vers.idem notandum secundò.* Nauat.*consil.4.in antiq.alias cons.8. de clerico excomm. minist.* Bonac. *de Sacram. disp.8. quæst.unic. punct.5.num.13.* tum quia huiusmodi Sacerdos concelebrat hoc casu Episcopo ordinanti, ex resolutis per D.Thom. *3.part.quæst.82. art.2.& in 4. sentent. dist.13.quæst.1.art.2.* vbi Palud. *q.1. art.2.* Atque ideo simul cum ipso Antistite candem Hostiam verè consecrat, vt explicat Caiet. *super d.art.2. quæst.82.* Vnde bene Ludouic. Mæratius *in D.Thom. tom.3. tract. de Sacram. Euchar. disput.38. sect.8.n.4.* quem refert, & sequitur nouissimè Diana *Moral.resol. part.5. tract.14. resol.112.* tenet quod dum plures Sacerdotes simul consecrant, & consecrando simul vnum, idemque Missæ Sacrificium offerunt, ad eorum quemlibet perinde pertinet illius applicatio, ac si solus offerret, quia quilibet est illius totius vera causa per se independenter ab alio, vnde & potest independenter ab alterius voluntate illud integrè, cui voluerit applicare, quod proinde sic à singulis applicatum diuersis personis, proderit omnibus, quibus applicabitur, quia prodesse debet alicui: nulla autem ratio est, cur vni potius prosit, quàm alteri. Quare contraria opinio non est recipienda, neque eam satis confirmant rationes pro ea, cuius partes qui tuentur in ea se fundant ratione, quia Ecclesia non eam reputat primam Missam, quam tunc vnà cum Episcopo ordinante celebrauit, quæ potiùs videtur vnica actio ordinationis. Sed hæc ratio non sufficit, imò contrarium apparet ex supradictis, ex quibus venit reijcienda, & per consequens Doctores, qui illa ducti negativam scilicet opinionem in hoc euentu tenuerunt, provt sunt Medina *in sum. lib.1.cap.21. §.8.*Quaranta *in summa Bullarij, verb.Ordo, vers. amplïatio illa,* Fr.Emman.*in sum.part.1.cap.68.conclus.2.* Henriq.*lib.14.c.3.§.6.in fine,* Suar.*tom.5.disp.31.sect.1. n.71.*Sayr.*de censur.lib.4.cap.19.n.23.& lib.6.cap.12. num.11.* Auila *eodem tract.part.3. disp.5. dub.7. vers. dico 2.* Bellet. *disquisit.clericalium p.1.tit. de discipl. clericali,§.5.n.57.pag.60.* Portel.*in dubiis regularibus, verb. Ordines sacri, num.7.*Nald.*in sum.verb.Sacerdos,* Homobon *de examine Eccles.tract.4.cap.9.q.73.* Marchin. *d.tract.1.part.5.c.3.n.16.* Marcel.Vulp.*in praxi judic.fori Ecclesiast.cap.8.n.31.* nouissimè Laurent. de Franchis *in controvers.inter Episcop.& Regular.pag.82. in resp.ad 22.* Cornejo *d.disp.4.de suspens. dub.2.* Lezana *d.cap.14.n.8.*Hurtad.*in tract.de suspens.diffic.13. n.361.* Diana *part.5.tract.10.resol.37.*

Verùm si quis probabiliter credens se habere legi- 17
timam ætatem, & ignoranter ante illam ordinaretur, in dictam non incideret suspensionem, etiam hodie post relatas Pij, & Sixti Constitutiones, ex eo quia ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter à suspensione excusatur. Ita Nauar. *in man.cap.27.n.156. & in cap.accepta, opposit.8.num.34.de restit spoliat. & cons.9.num.3.de temp.ordinat.& cons.3.num.1.de ætate, & qualit.* Card. Tolet. *in sum. lib.1. cap.15. num.4.* Henriq. *in sum. lib.13. cap.28. §.1 in fin.* Salzed. *ad Bernard. cap.26. versic.1. quod dispositio,* Graffis *in decis. aureis,part.1.lib.4.cap.29.n.32.* Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.32. tract.1. num.22.* me citato *in hoc loco,* Homobon.*de examine Ecclesiast.tract.11. cap.30. quæst.22. resol.1.* Miranda *in manuali Prælat. tom.1. quæst.39.art.6. in fine,* Ludou. Beia *in respons. casuum conscientiæ, in casu incip. Petrorius Presbyter.* Sanchez *de Matrim lib.7. disp.30. propè finem;* tum etiam quia ad incurrendam hanc suspensionem opus est dolo, Nauar. *d.c 27.num.154.& d.consil.3.de ætat. & qualit.* Bernard. *in pract.cap.26. lit.C, versic. primò quod ejus,* Auila *de censuris part.2. disp.5. dub.7.vers. pro intelligentia,* Soar *d.disp.31.sect.1.num.26.in fine,* D.Acuña *in d.cap.Subdiaconus,n.7.dist.77.* Hurtad.*in tract.de suspens.diffic.13.n.36.* Villalob. *in sum.tom.1. tract.11.diffic.11. n.6.* nouissimè Diana *d.§.tract.10. resol.32.*Præpos.*in 3.p.quæst.unica,de Sacram. Ordinis, dub.17. num.167.* tum denique quia verba illa, † te- 18
merè sumpserit, quibus vtuntur prædictæ Pij, & Sixti Constitutiones, dolum ac temeritatem significant, iuxta *gloss. penult. in c. solet, de sentent.excommun.in 6.* Card.Zabarel.*in Clem.1.quæst.38. de privil.* Hyppolit. *in leg.de minore,in princ.num.39.ff.de quæstion.* Sanch. *de Matrim. lib.9. disp.32. num.38.* & citati per me *dict.178.* ac subinde † non comprehendere illum qui 19
bona fide, ignoranter, aut imprudenter, siue inadvertenter aliquid facit, obseruat Cened. *ad Decretales collect.45. num.3.* Vnde ad hanc suspensionem incurrendam requiritur præsumptio, itavt non sufficiat ignorantia vincibilis, modò sit non affectata, Nauar. *d.c.27.n.154.* Emman. Sà *verb. Suspensio, n.2.* Auila *d.disp.5.dub.7.*& alij citati à Bonacina *de censur.disp.3. quæst.6 puncto 5 num.5. versic. aduertendum,* quamvis ipse teneat ad hanc suspensionem incurrendam non requiri præsumptionem, vel ignorantiam affectatam, sed sufficere ignorantiam moraliter culpabilem; & quamvis Lezana *dict. cap.14. num.4.* non sine fundamento existimaverit ad incurrendam

dictam suspensionem non requiri dolum, aut malitiam. Hinc Rota *d.decis.481.num.6.* reputauit dolosam ignorantiam cuiusdam ante legitimam ætatem ordinari, qui procurauit fieri informationem ab Officiali de sua ætate, quem facile sibi erat decipere, cum de ea poterat certiorari de facili à proprio Parocho, penes quem erat liber Baptismi; & cum iret ad suscipiendos Ordines sacros, & admonitus esset ab amicia, non obstantibus his admonitionibus voluit ordinari. Et eadem Rot. *in alia decis.200.num.2.* apud Farin.*part.2.recent.* censuit quod promotus ad Sacros Ordines ante legitimam ætatem, vt irregularis efficiatur, requiritur ipsum dolosè, & in contemptum suscepisse Sacros Ordines, & ministrasse; & *num.3. & 4.* subdit dolum, & contemptum cessare in eo, qui habuit istam credendi causam, ac proinde irregularitatem non incurrere propter promotionem ante legitimam ætatem, si promotus ille credebat se esse legitimæ ætatis.

20 Sic etiam qui testimonio parentum, vel sui Superioris bona fide ordinatus est ante legitimam ætatem, non remanet suspensus, cùm non peccet recipiendo Ordines bona fide. Ita Quaranta *in sum.Bullarij, verb. Ordo, versic.quibus sic specialiter*, Laurent.de Franchis *dict.pag.82.in resp.ad 23.* & ex Nauar. Cou.& Tolet. Bonac.*de Sacram.disp.8.quæst.vnica, punct.5.num.13. versic.verum*, Bellet. *disquisit. cleric. p.1.tit.de discipl. cleric.§.5.num.60.* Iacob.de Graff *in aureis decis.lib.4. c.27.n.22.* Suar.*de censur.disp.31.sect.1.n.26.* Sanch. *de Matrim.lib.7.disput.30.prope fin.* Vgolin. *de offic. Episcopi c.26.§.6.n.5.* Miranda *in man.Prælat. tom.1. q.39.art.6.* Vincent.Marchin *d.c.5.n.10.* Filliuc.*tom.1. tract.27.c.5.num.84.* Ratio est, quia Pontifex solùm scandala tollere, & excessus reprimere intendit, aut nimiam ordinandi temeritatem, quæ omnia locum non habent in illo, qui ex probabili ignorantia juris, vel facti ante legitimam ætatem ordinaretur; imò Anil.*de censur.part.3.disp.5.dub.7.* & Diana *d.tract.4. resol.192.* docent excusare ab hac suspensione, & irregularitate ignorantiam crassam, dummodo non sit affectata.

21 Nec etiam bona fide celebrans, credens id sibi licere, irregolaritatem incurreret, vt resolvunt Couar.*in Clem.si furiosus, p.1.§ 2.n.4.* Nauar.Salzed.& Graffis *d.locis*, Bellet.*disquisit. clerical. p.1. tit. de discip.clericali.§.5.n.59.* Ricc. *in praxi aurea, resol.105.n.2.* Miranda *d.q.39.art.10.in fine.* Sed quia Fusc.*tract.de visitat.lib.1.cap.28.n.37.* tuetur hunc esse irregularem, tanquam ipsum dedeceat ignorare, quæ communiter omnes sui ordinis sciunt; ideò consulerem tutius esse dispensationem petere, si Papa relatis circumstantiis illam duxerit concedendam.

22 Quamvis qui bona fide ante legitimam ætatem ordinatus est, non fiat irregularis celebrando, cùm non dicatur violare censuram, peccat tamen mortaliter celebrando, sciens se non habere legitimam ætatem, si credimus Fr.Emman.*in sum.p.2.c.10.conclus.2.* Nugn.*part.3.quæst.9.art.10.* Soar.*de censur.disput.51. sect.2.n.4.* Bonac. *d.punct.5.n.13.versic.verum.* Vnde si qui Sacris ordinatur ante legitimam ætatem, habeat bonam fidem à principio, ob quam à suspensione ipso facto liberatus fuerit, si postea advenerit mala fides, & sciens se non habere legitimam ætatem celebrauerit, non contrahit irregularitatem, ex Fr.Emman. *quæst.Regul.tom.3.q.23.art.14.* Laurent.de Franch.*vbi*
23 *suprà, pag.83.in resp. ad 24.* † Iusta tamen interveniente ætate rectè poterit Ordines exequi sine aliqua absolutione, aut dispensatione, non obstantibus dictis Constitutionibus, vt acriter defendit Couar.*in d.Clem. si furiosus, p.1.§ 1.n.4.* & tenent Scott. *in Bullis Pontif. theor.109.* Cornejo *in 3.p. tract.5. de suspens. disp.4. dub.3.* Diana *d.resol.182.& d.p.5.tract.10.resol.34.*

Quæstio est non contemnenda, an Regulares, sicut 24
& clerici, ante legitimam ætatem sacros Ordines recipientes, ipso iure sint suspensi? In qua quæstione videtur dicendum, illos non esse ipso iure suspensos, cum pœna hæc suspensionis inflicta reperiatur solùm contra clericos *in dict. Bulla Pij II.* de qua *alleg.seq. n.11.* ibi, *nonnulli clerici*, &c. Monachi enim, & clerici sunt diuersa, vt constat *ex rub. & tit. ne clerici, vel Monachi*, sicut Constitutio loquens de Regularibus solummodò, non comprehendit clericos sæculares, vt habetur expresè *in Clem.1.* juncta Gloss. *verb. Religiosus, de rebus Eccles.non alien.* Bellet.*disquisit.clerical. p.1.tit.de discipl.clerical. §.2. n.5.* ita etiam Religiosi in Constitutione agente de clericis non veniunt, præcipuè in materia non fauorabili. Abb.*in cap.2. n.7. ne Clerici, vel Monachi, & in c.1.n.9. de iuram. calum.* Bellet. *d.§.2.n.2.*

Sed his non obstantibus verius est huiusmodi Re- 25
gulares ante legitimam ætatem promotos, suspensos ipso iure fieri, sicut & clericos; nam licèt quantum ad alia, quammaxima sit differentia inter clericos, & Monachos, siue Regulares, maximè quando agitur de materia, quæ vel tantùm concernit clericos, vel tantùm Monachos: at quando materia est, quæ æqualiter respicit vnum, & alterum, qualis est materia Ordinum recipiendorum, & vt non recipiantur extra tempora, ante legitimam ætatem, vel sine literis dimissoriis, nulla prorsus inter ipsos est differentia: quod si prædictus Pius II. vsus fuit nomine clerici, non verò expresè Monachos, siue Regulares nominauit, ex eo fuit, quia clerici nomen in hoc sensu vniuocum est, & nomine, & definitione conuenit, ac comprehendit clericos, tam sæculares, quàm Regulares. Quo fundamento hanc sententiam tenuere Fr.Emman.*in sum.part.2.c.165.* & *quæst.Regul.tom.3. q.14.art.8.* latè Lezana *d.c.14.n.2. cum seqq.* Miranda *d.q.39.art.6.* & nouissimè Aloys.Ricc. *in decis. Curiæ Archiep.Neapol.decis.130 p.4.* Portel. *in dubiis Regularibus, verb. Ordines sacri, n 13.*

Vtrùm autem Prælatus Regularis possit dispensare 26
cum suo subdito ordinato ante ætatem, absoluendo illum à suspensione, ac etiam cum eo in irregularitate contracta dispensando ex administratione illius Ordinis durante suspensione? In hoc dubio Capucin. *ad compendium, verb. Ordines sacri, fol.282,* tenet huiusmodi Prælatum non posse dispensare, vel absolvere ordinatos ante ætatem, imò nec id posse Episcopos, & citat Gloss.*in Clem. fin. de ætate*, Syluest.& Nauar. refert, & sequitur Sayr.*de censur.lib.6.c.12.n.13.& 14.* vbi expresè dicit Prælatum Regularem non posse dispensare cum suis subditis ordinatis ante ætatem virtute priuilegiorum, subditque hæc priuilegia esse derogata per Concil.Trid. *d.cap.12.* pariter resolvens solum Papam, non verò Episcopum posse in hoc dispensare. Quicquid dicant Portel. *vbi suprà, num.14.* Hieronym. Roderic. *in compendio qq. Regul.resol.106. num.26.* Diana *moral.resol.p.3.tract.1.resol.35.*

ALLEGATIO XVII.

Episcopus quibus temporibus Ordines sacros dare possit, & quas pœnas incurrat extra illa ordinatus?

SVMMARIVM.

1 *Ordines sacri in sex anni Sabbathis conferuntur, & qua ratione in quatuor anni temporibus conferantur*, num.2.

3 *Diebus sabbati Ecclesia potiùs constituit Sacros Ordines esse conferendos, quia sabbatum significat requiem.*

In quodam casu fas est die Dominica sequenti post Sabbatum jejuniorum quatuor temporum, Sacros Ordines conferre, ibid.

4 *Sacri Ordines extra prædicta tempora, nec consuetudine conferri possunt.*

5 *Papa potest licentiam, & dispensationem concedere, vt extra tempora statuta quis possit ab aliquo Antistite ad Sacros Ordines promoveri.*

6 *Minores fratres, & omnes qui illorum privilegiis fruuntur, possunt extra statuta tempora Dominicis, vel aliis festivis diebus Sacros Ordines suscipere.*

7 *Patres Societatis* IESV *eodem privilegio fruuntur, ex indulto Gregor. XIII.*

8 *Tempus præstitutum ad conferendos Ordines non est de substantia collationis illorum.*

9 *Promotus extra tempora, an sit suspensus ipso jure, resolvitur, & de promovente.*

10 *Suspensus ob promotionem extra tempora statuta, si celebret, irregularis fit.*

11 *Bulla Pij II. refertur.*

12 *Suspenso ob casus in d. Bulla comprehensos, non possunt beneficia conferri.*

13 *Bulla Pij II. semper fuit observata à Clem. VIII. & à S.D. Paulo V. confirmata.*

14 *Suspensus per dictam Constitutionem, an ab alio quam à Papa absolvi possit? resolvitur negativè, nisi suspensio, vel irregularitas fuerit occulta, num. 17.*

15 *Conditor Canonis, quoties non reservat absolutionem censuræ, potestatem Episcopis videtur concessisse.*

16 *Lex absque temporis præfinitione pœnam imponens, censetur illam perpetuò infligere.*

1 SAcros Ordines non nisi in sex sabbatis anni conferri licere, statuêre Canones *in cap. quod dic, & in cap. fin. 74. distinct.* nempe in sabbatis quatuor temporum, quæ sunt post tertiam Dominicam Adventus, post primam Dominicam Quadragesimæ, post Dominicam Pentecostes, & post festum Exaltationis sanctæ Crucis, & in Sabbato præcedente Dominicam de Passione, & in Sabbato sancto, quorum Canonum statuta Concil. Trident. servari jubet *sess. 23. de reformat. c. 8.* & comprobat Henriquez *in sum. lib. 10. c. 12. in princip.* Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici,*
2 *p. 1. c. 4. n. 20.* † Vgolin. *de potestate Episcopi c. 26. §. 23. num. 1. vers. 3.* Bonac. *de Sacram. disp. 8. q. unic. punct. 6. n. 1. vers. 1.* Sanchez *opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 51. n. 1.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neap. decis. 93. part. 4.* Summa ratione prædicti Sacri Ordines his temporibus conferuntur, vt scilicet Christi fideles Sacrarum rerum ministri, qui ad tanti ministerij potestatem assumuntur, piis, & sanctis precationibus intenti, rectè & cum Ecclesiæ vtilitate ad eam gerendam aptiores sint, prout dicit Catechism. Roman. *sub titul. de Sacr. Ordinis, §. sequitur nunc,* & hæc sanè vtilior apparet ratio, & verior his, quas tradunt Præp. *in cap. quoniam, §. cæterorum, 75. dist.* & Rebuff. *in praxi beneficiali, tit. de clericis malè promotis, glos. 11 n. 8. & 9.*

3 Diebus Sabbati Ecclesia potiùs constituit Sacros Ordines esse conferendos, quia sabbatum significat requiem, legitur enim *Genes. 2.* quod requievit Deus die septimo ab omni opere, quod patrarat, & tangit gloss. *verb. pertinere, in cap. litteras, de tempor. ordinat.* Requies enim consideratur dupliciter, vno modo pro cessatione ab operibus, alio modo pro implemento desiderij, ex D. Thom. *part. 1. sum. q. 37. art. 2. in corpo. dio.* Sacris initiatus primo modo quietis potitur, cùm de labore sæcularium negotiorum transit ad Ecclesiasticam requiem, cùm illi non amplius negotiari permittatur, *can. fornicari, 88. distinct.* qua non potiuntur constituti in minoribus, cùm possint retrogredi ad sæculum, *cap. Ioannes, de clericis conjug. cap. si qui, 32. distinct.* Et ideò quocunque etiam die festo possunt prædicti minores Ordines conferri, vt dicitur *alleg. 11. num. 21.* Alterum verò requiei modum, nec Sacris initiati assequuntur, quousque ipsi, aliique triumphantem ingrediantur Ecclesiam, ex D. Thom. *ubi proximè*; cujus desiderij complementum Apostolus consequi animo concupiscens, concupiscens, in ea prorupit verba, *Cupio dissolvi, & esse cum Christo.* In quodam casu fas est die Dominica sequenti post sabbatum jejuniorum quatuor temporum Sacros Ordines conferre, nempe servato, & continuato jejunio sabbati cum Dominica sequenti ab ordinatore, & ordinato; tunc enim fictione Canonica manè Dominicæ sequentis trahitur ad Vesperam sabbati præcedentis, & sic dicuntur conferri in sabbato: non expedit tamen hoc facere, quia est magnum jejunium, nisi adsit necessitas, vt quia fuit tanta ordinandorum copia, vt non potuerint Ordines die sabbato perfici, *c. quod à Patribus, dist. 75.* Salzed *ad Bernard. in pract. cap. 16. vers. ista autem,* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 51. n. 4.* vbi *n. 5.* subdit hoc jejunium non frangere Episcopum facientem sacrum die sabbati, & in eo sumentem ablutionem. Villalob. *in summa, tom. 1. tract. 11. dub. 13.* Diana *moral. resol. p. 2. tract. 2. miscel. resol. 30.*

His igitur temporibus sacri Ordines conferendi sunt, ita vt nec consuetudine contrarium induci possit, 4
vt probat text. *in cap. 2. de temporib. ordin.* Rebuff. *in praxi benef. p. 3. tit. de clericis ad sacros Ordines malè promotis, glos. 1. n. 14. & 15.* Quaranta *in summa Bullary, verb. Ordo, vers. devenio ad secundum,* Vgolin. *d. §. 25. n. 1. in fin.* Henriq. *lib. 10. c. 12. §. 2.* Aloys. Ricc. *d. Neap. decis. 93. n. 2. p. 4.*

Excipitur tamen vbi speciatim summus Pontifex 5
licentiam concederet, quia tunc extra quatuor tempora conferri poterunt, prout resolvunt Maiol. *de irregularit. lib. 3. cap. 14. n. 9.* Rebuff. *dict. glos. 1. n. 12.* Quaranta, & Vgolin. *dictis locis.* Homobon. de Bonis *de Examine Ecclesiastico, part. 1. tract. 2. cap. 5. q. 12.* Molfes. *in sum. moralis Theolog. tract. 2. cap. 1. n. 53. & 55.* Papa enim quolibet tempore Ordines conferre potest, Rebuff. *d. glos. 1. n. 1.* Salxed. *ad Bernard. cap. 16. vers. Et licèt, pag. 110.* & dispensare, vt extra tempora statuta quis possit ab aliquo Antistite ad sacros Ordines promoveri, *cap. 1. de temp. ordin.* Rebuff. *super reg. 23. Cancell. vers. item hoc concedere potest,* quam dispensationem in hac Curia appellant Curiales, *extra tempora.* Etiamsi quis habuerit, vt à quocunque Antistite initiari possit, quamvis non egeat litteris ejusdem testimonialibus de vita, & moribus, ex Trid. *sess. 23. de reform. cap. 8.* sine quibus ordinans suspenditur per annum à collatione Ordinum, & ordinatus ab vsu Ordinis suscepti, Henriq. *lib. 13. c. 38. num. 2.* Suar. *de censur. disp. 31. sect. 1. num. 20.* Fornar. *de Ordine, cap. 5. num. 4.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 48. q. 6.* Madius *de sacris Ordin. c. 8. num. 13. vers. quid in eo.*

Vnde Fratres Minores, & omnes qui illorum privilegiis concessis, & concedendis fruuntur, ex Constitutione Clem. VIII. felicis mem. possunt extra tempora à Iure statuta Dominicis, vel aliis festivis diebus sacros Ordines suscipere, referunt Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 3. q. 23. art. 5.* Monet. *de commutat. vltim. volunt. c. 10. n. 184.* Ioan. de la Crux *de statu Relig. lib. 2. cap. 8. dub. 1.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 11. diffic. 12. n. 8. & diffic. 13. num. 6.* Hieron. Rodriq. *in compend.* 6

compend. quæst. Regul. resol. 106. *n.* 7. me citato *in hoc loco*, Diana *part.* 3. *tract.* 2. *resol.* 31. Homobon. de Bonis *de exemine Ecclesiast tract.* 2. *cap.* 1. *quæst.* 13. Portel. *in dubiis Regular. verb. Ordines sacri*, *n.* 4. me citato *in hoc loco*, Marchin. *d. tract.* 1. *part.* 7. *cap.* 7. *n.* 1. vbi *num.* 4. de simili privilegio concesso monachis S. Hieronymi, & S. Benedicti. Virtute tamen aliorum privilegiorum à Summis Pontificibus ante Concil. Trid. concessorum, non posse Regulares, nunc ab Episcopis ordinari Ordinibus sacris extra tempora, resolvunt Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *quæst* 38. *art* 4. & Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neap. decis.* 93. *num.* 6. *p.* 4. Lezana *in sum quæst. Regul. tom.* 1. *cap.* 14. *num.* 1.

7 Item Patres Societatis IESV ordinati possunt ad quosvis Ordines, etiam majores, extra prædicta tempora, ex indulto Gregor. XIII. ipsis concesso, sub *dat. Tusculi* 22. *Septembris* 1582. refert Piasec. *in praxi nova Episcop. part.* 1. *c.* 6. *num* 88. *pag.* 56. *& seqq.* & Aloys. Ricc. *d. Neapol. decis.* 93. *n.* 7. *part.* 4. Marchin. *d. cap.* 7. *num.* 4. Verba autem indulti sic refert novissime Stephan. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, lib.* 1. *c.* 2. *n.* 13. *Præcipimus Episcopis, vt extra tempora à Iure statuta, tribusque Dominicis, vel aliis festivis diebus continuis ad sacros etiam Presbyteratus Ordines promoveant* (videlicet Religiosos Societatis IESV) *Nos enim illis Ordines prædictos sic suscipiendis, ac prædictis Antistitibus eos Ordines ipsis conferendi facultatem tribuimus, non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus quibuscunque contrariis, &c. Præsentis autem gratiæ communicationem aliis Mendicantibus interdicimus omnino.* Vnde Suar. *de legib. lib.* 8. *cap.* 17. *n.* 8. & Vasq. *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.* 246. *c.* 5. *n.* 50. scriptum reliquerunt hoc privilegium recipiendi Ordines extra tempora ita esse Societati proprium, vt aliis Regularibus non communicetur, etiamsi in privilegiis ejusdem participent, sed hoc improbat Diana *d. p.* 3. *tract.* 2. *resol.* 31. Item Patribus Congregationis S. Ioannis Evangelistæ Portugaliæ cõcessit Clem. VIII. *de mense Novemb.* 1596. vt possint ordinari extra tempora, & per quemcunque Episcopum tribus Dominicis, vel festivis diebus continuis, vel interpolatis, non servatis interstitiis, &c. referunt Portel. *loco citato*, Diana *moral. resol. part* 2. *tract.* 2. *de dub. Regularib. resol.* 31. Marchin. *d. tract.* 1. *part. cap.* 7. *num.* 5. de quo *infrà alleg.* 18. *n.* 11.

An autem in supradictis Indultis nomine diei festi intelligatur festus dies, ac feriatus, in quo populus à laboribus, & operibus servilibus cessat; an verò sufficiat quod sit dies duplex, licèt non sit feriatus? Quæstio est dubia, in qua probabilis est sententia Azor. *institut. moral. part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 27. *q.* 19. existimantis necesse esse hos dies esse à laboribus, & operibus servilibus feriatos, & non sufficere quod sint duplices, & festi in ordine ad officia divina. Contraria verò, quæ docet sufficere quod sint dies duplices, & festi in ordine ad Officia divina, licèt non sint à laboribus feriati, non videtur improbabilis ex eo, quia *in Clem. vnica, de reliq. & venerat. sanct.* festa Doctorum Ecclesiæ, & Evangelistarum æquiparantur festis Apostolorum, non quidem in feriatione horum festorum, sed in celebratione eorum sub officio duplici: tum quia Ecclesia celebrat festa Sancti Lucæ Evangelistæ, S. Ambrosij, Bonaventuræ, & S. Aquinatis sub officio duplici; & tamen *in dicta Clem. vnica*, hi dies horum Sanctorum, dies festi appellantur. Ita docent Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 3. *quæst.* 23. *artic.* 5. Suarez *tom.* 1. *de Religione*, *lib.* 2. *de diebus festis*, *c.* 9. *num.* 22. Stephan. Fagundez *d. cap.* 2. *num.* 11. Vide *suprà alleg.* 11. *n.* 22.

8 Tempus hujusmodi constitutum à Iure ad conferendos Ordines non est de substantia collationis illorum, ex glos. *in cap. ordinationi*, *s.* 1. 73. *distinct.* ideò si illis non servatis conferantur, vtique imprimetur character, vt tenent glos. *verb. ætatem, in cap. non est compos, de temporibus ordinat.* Vgolin. *d.* §. 25. *n.* 1. *in princip.*

Sed dubium occurrit, an promotus extra prædicta tempora, sit suspensus ipso jure? Quicquid tamen sit de jure communi, vt infrà dicemus, non est dubium quin attenta Constitutione Pij II. incip. *Cùm ex sacrorum*, quæ ad litteram refertur *infrà, num.* 19. sit suspensus ipso jure, idque ex ea deducunt Navar. *in man. c.* 27. *num.* 241. *vers.* 5. *dico, & consil.* 40. *num.* 7. *vers.* 22. *de temporib. ordinat. in antiq. & consil.* 7. *sub tit. de clerico excommun. minist.* Marcel. Vulpe *d. cap.* 8. *num.* 12. Postea verò Sixtus V. in Constitut. contra clericos male promotos, incip. *Sanctum, & salutare*, *sub dat. nonis Ianuarij* 1588. non solùm suspendit ipso jure promotos extra tempora, verùm etiam illos ita promoventes ad Sacros, vt *in* §. *Vt igitur*, cum duobus sequentibus prædictæ suæ Constitutionis continetur: verùm quia successit Clementis VIII. sanctio, quæ incipit, *Romanum Pontificem, sub dat. pridie Kalend. Martij* 1595. dictam Sixti V. Constitutionem restringens, ac modificans, & ad terminos tantùm sacrorum Canonum, Sanctionisque Pij II. & Concil. Tridentini redigens, vt refert Sayr. *in floribus decis. sub tit. de tempor. ordinat. decis.* 27. ideò videndum est quæ pœnæ statutæ sint in prædictis Iuribus adversus promoventem, & promotum ac sacros Ordines extra tempora à Iure statuta. De Iure igitur communi, tam promovens, quàm promotus extra tempora suspendendi sunt, ex sententia *gloss. penultim. in Clem. final. de ætate, & qual.* aut meliùs promovens suspenditur, promotus verò fit suspensus ipso jure, vt affirmant Host. Ioan. And. & Butr. *cap. cum quidam, de tempor. ordin.* vbi licèt videantur primo aspectu tenere contrarium, nihilominus quia postmodum eorum sententiam in hac parte remittunt ad notata *in capite litteras*, *illo titul.* vbi Ioan. Andr. *num.* 25. Butr. *n.* 7. & Hostiens. *in final. verbis*, quò loci affirmant promotum ipso jure suspensum, hoc itidem eos tenere *in d. cap. cum quidam*, affirmandum est, sequitur Vgolin. *d.* §. 25. *num.* 2. Sed Pij II. lex præteriens ordinatorem, adversus ordinatum pœnam indixit suspensionis ipso jure. Concil. verò Trident. nullam adversus eos infligit pœnam, & text. *in cap.* 8. *sess.* 23. *de reformat.* qui primo aspectu adversari videtur, non probat, quod ex eo deducit Salzed. *ad Bernard. cap.* 26. *littera A, vers. his verò, qui extra tempora*, dum ait hunc suspensum esse per annum; ea enim pœna refertur ad eum, qui sine testimonio sui Ordinarij Ordines suscipit, & declarat Vgolin. *vbi proximè*, sequitur Bonac. *de censur. disput.* 3. *q.* 6. *punct.* 5. *n.* 5. vbi etiam resolvit ad hanc suspensionem incurrendam non requiri præsumptionem, vel ignorantiam affectatam, sed sufficere ignorantiam mortaliter culpabilem. 9

Hic extra tempora constituta ad sacros Ordines se promoveri faciens, & prædictam suspensionem incurrens, Ordinis executionem non habet, & si celebret, irregularis fit: imò Ecclesiasticis privatur beneficiis, per d. Bullam Pij II. tenoris sequentis, videlicet. 10

Pius Episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam. Cùm ex sacrorum Ordinum collatione character invisibilis animæ imprimatur, sacra ministeria dispensentur, & ipsorum cura tribuatur animis in eorum susceptione, excessus graves tanto magis plectendi sunt, quanto ex illis majora in mentibus fidelium scandala generantur: cum itaque (sicut fide dignorum relatione non nisi molestè accepimus) nonnulli clerici extra tempora à jure constituta, quidam ante ætatem legitimam, 11

mam,

nam, aliqui verò sine dimissoriis, contra sanctiones Canonicas se faciunt ad sacros Ordines promovere; nos eorumdem temeritatem tali castigatione reprimentes, vt aliis in posterum committendi similia aditus praecludatur, authoritate Apostolica hac Constitutione perpetuò valitura statuimus, & ordinamus, quod omnes, & singuli, qui absque dispensatione canonica, aut legitima licentia, sive extra tempora à jure statuta, sive ætatem legitimam, vel absque dimissoriis literis, etiam Citramontani à Citramontanis (praeterquam si in hoc vltimo casu per Cameram Apostolicam juxta illius stylum ordinati fuerint) ad aliquem ex sacris Ordinibus se fecerint promoveri, à sacrorum Ordinum executione ipso jure suspensi sint, & si hujusmodi suspensione durante in eisdem Ordinibus ministrare praesumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant. Praeterea vltra alias pœnas in tales generaliter à jure inflictas, beneficiis Ecclesiasticis possint jure privari. Volumus autem, quod praesens nostra Constitutio in Romana Curia existentes post quindecim dies, absentes verò Italos post duos menses, alios verò vltramontanos post sex menses, ab ipsius in audientia contradictarum, & Cancellaria Apostolica publicatione, & affixione, ligare incipiat. Nulli ergo liceat eam infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno ab Incarnatione Dominica Millesimo quadringentesimo primo, quintodecimo Kalendas Decembris, Pontificatus Nostri anno quarto.

12 Attento prædictæ Bullæ tenore, dicendum puto durante illius suspensione, clerico non posse conferri beneficia, cum ille careat Ordinum executione, secundùm resoluta per Covarruv. *in cap. alma mater, part. 1. §. 7. num. 1.* contra Novar. *in man. cap. 27. n.160.* Intellige de clericis in majoribus, de quibus loquitur prædicta Bulla: nam si in minoribus constitutis conferantur, collatio valida erit, vt resolvit Miranda *in manual. Prælat. tom.1. q.39. art.7. concl.1. in fine.*

13 Hæc Bulla Pij II. observatur semper in hac materia, eamque confirmarunt postea Iulius Papa III. in sua *regul. Cancel. 25.* & alij successores, necnon Clemens VIII. & S.D. Paulus V. felicis mem. *reg. 23.* per hæc verba: *Item de clericis extra tempora à Iure statuta, sive ante ætatem legitimam, aut absque dimissoriis litteris ad sacros Ordines se promovere facientibus, pro tempore etiam voluit Constitutionem piæ memoriæ Pij II. similiter Prædecessoris sui desuper editam, & in dicto Cancellariæ Apost. libro descriptam,* quæ incip. *Cum ex sacrorum, &c. pari modo observari, &c.*

14 Dubitari potest, an suspensos vigore dictæ Constitutionis ab alio quàm à Papa absolvi possit? Et videtur dicendum, quod sic, ea ea ratione, quod Pius II. sibi non retinuit absolutionem in ea Constitutione, juxta doctrinam Armil. *verb. suspensio, n.22.* Sylvest. *eod. verbo, n.8. vers. tertium*, gloss. *Clem. 1. §. pen. verb. excommunicationis, de hæret.* sicut in excommunicatione animadversum reperitur quoties

15 conditor Canonis sibi specialiter non reservavit; † quia eo ipso concessisse videtur facultatem aliis absolvendi, *cap. nuper, de sentent. excom.* cum citatis à Gutier. *Canon. lib.2. cap 5. à princ.* Suarez *de censur. disp.7. sect.4.* concessum enim dicitur quidquid expressè prohibitum non reperitur, *l. necnon, §. quod ejus, ff. ex quibus causis.* Sed his non obstantibus in contrarium se habet communis Doctorum resolutio, asserentium ab irregularitate contracta in Ordinibus malè susceptis, & insuper à suspensione per dictam Constitut. incursa non nisi Summum Pontificem dispensare posse, vt videre est apud Sylvest. *verb. irregularitas, num. 12. vers. hodie autem,* Navar. *in man. c. 25. num. 70.* Maiol *de irregular. lib 1. cap. 30. n. 9. in fine,* Iacob de Graffis *in decis. aureis lib.1. cap.8. num. 15.* & nuncupatim de suspensione agentes firmant Rebuff. *in praxi benefic. titul. de Clericis malè promotis, glos.4. num.3.* Gutier. *Canonicarum lib.1. c.26. sub num.21.* Bonac. *de censur. extra Bull disp.3. q 1. punct.3. in fine.* Ratio est, quia in illa Constitutione non ad aliquod tempus suspensionis censuram Papa infligit, irregularitatemque incurri decernit, ex quo evenit, vt perpetuò censeatur inflicta, & Rota Romana generaliter loquens firmavit contravenientes decretis dictæ Constitutionis perpetuò esse per eam suspensos, *in Militensi Abbatiæ, 24. Ianuarij 1590.* coram *R. P. D.*

Gypsio † Lex enim absque temporis præfinitione pœnam imponens censetur illam perpetuò infligere, *l. servum, C. de pœnis,* gloss. *verb. perpetuò, in cap. cupientes, §. cæterùm, de elect. gloss. verb. in perpetuum, in cap. ex litteris, de constit.* vbi Abb. *n.10.* Felin. *in cap. tam litteræ, n.1. in fine, de testibus,* ex quo sequitur neminem posse illius Bullæ dispositionem infringere, Pontificisque supremi factum revocare; si tamen hujusmodi suspensio, vel irregularitas occulta fuerit, in ea poterit † Episcopus dispensare, virtute Concil. Trident. *sess.24. de reformat. c.6.* vt firmat Bonac. *de censuris, disp.3. quæst.6. punct.5. num.5. vers. tertiò.* Ex lapsu verò viginti annorum præsumi dispensationem, censuit Rota in his terminis apud Farin. *decis.200. n.3. p.2. recent.* 16 17

Advertere oportet prædictam Pij II. Bullam solummodò loqui de suscipientibus Ordines Sacros extra tempora, vel ante legitimam ætatem, aut sine litteris dimissoriis, vel cum falsis, quod est idem; non tamen loquitur de prima Tonsura, vel de minoribus Ordinibus: stando etiam in Iure communi in dictis casibus non incurrebatur suspensio à suscipientibus minores Ordines, vt latè probat Navar. *in man. c.25. num.70. & cap. 27. n.241.* vbi etiam asserit solummodo Pium II. suspendisse ordinatos Ordinibus sacris in dictis casibus, & declarasse eos esse ipso facto suspensos, atque irregulares si celebrent, non tamen ibi mentionem fecisse de prima Tonsura, aut minoribus Ordinibus, ad quod citavi plures DD. *sup. alleg.16. n.14.* quibus adde Campan. *rub. 6. c.2. n.21.* & Miranda *d. art 7. concl.3.* & quamvis *concl. 2.* dicat per Constit. Sixti V. ordinatos prima Tonsura, minoribusque Ordinibus, tam sæculares, quàm Regulares, Episcoposque eos ordinantes in dictis casibus ipso facto esse suspensos, hodie prædicta Constitutio Sixti V. restricta est ad terminos Iuris communis, & Bullæ Pij II. dixi *supra alleg.19. n.6.* 18

ALLEGATIO XVIII.

Episcopus in interstitiis quando dispensare possit?

SVMMARIVM.

1 *Interstitiis temporum servatis Ordines sunt conferendi, & quare.*
2 *Anni cursus, qui inter vnum, & alterum Ordinem debet intervenire, quomodo computandus, ostenditur.*
3 *Abbates, qui subditis suis primam Tonsuram, & minores Ordines possunt conferre, poterunt cum eisdem in interstitiis dispensare.*
4 *Episcopus cum ordinandis data aliqua legitima causa potest in hujusmodi interstitiis dispensare, & quæ sit legitima causa.*
5 *Causa gravior requiritur in dispensatione interstitio-*

rum

rum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quàm inter cæteros Ordines.

6 *Capitulum Sede vacante, & ejus Vicarius possunt dispensare in interstitiis*

7 *Episcopus super interstitiis temporum cum ordinando dispensare censetur, si illum ad Ordines assumat, sciens non elapsum anni curriculum,*

8 *Impedimentum omne censetur sublatum, si Episcopus illud sciens ordinaverit.*

9 *Ordinator super temporum interstitiis non potest dispensare cum non diœcesano, nisi illi in dimissoriis dispensandi facultas concedatur.*

10 *Episcopus cum Religiosis dispensare potest in interstitiis.*

11 *Regulares qui possint non servatis interstitiis Ordinari.*

12 *Abbates an cum Regularibus sibi subditis possint in interstitiis dispensare, ostenditur.*

13 *Episcopus cum familiari suo triennali sibi non subdito an possit dispensare in interstitiis, remissivè.*

14 *Ordinans, & ordinatus non expectatis temporum interstitiis, quas pœnas incurrant?*

1 SERVATIS temporum interstitiis conferendi sunt Ordines, videlicet vno anno elapso post susceptionem vltimi minoris ad Subdiaconatum, iterum ad Diaconatum post annum, & post alium ad Presbyteratum, vt habetur in Concilio *sess.23. de reformat. cap.11. 13. & 14.* nam interim ordinandi commodiùs edoceri poterunt, quantum sit Ordinis, quem suscipiunt pondus, & dignitas, & cum ætate meritum vitæ, ac doctrina major accrescere poterit, vt dicit idem Concilium Trident. *citato loco*, quem ad hoc citat Vgolin. *de potestate Episcopi cap.29. §.27. num. 2.* & plures rationes afferunt Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract.2. c.14. n.1.* & Carol. de Grassis *de effectib. cleric. in prælud. n.329 cum seqq.* Sim. Maiol. *de irregul. lib.4. c.11. à princ.* novissimè Valenzuel. *tom.2. consil.107. n.1.* Nullus igitur Episcopus absque speciali, & particulari privilegio, & indulto de novo concesso conferre potest alicui, etiam Regulari, duos sacros Ordines in vna, & eadem die, etiamsi ad id faciendum prætendat habere se quantumcunque legitimam, nimis vrgentem, & rationabilem causam. Ita habetur *in cap. dilectus. & in cap. per litteras, de tempor. ordinat.* & aliis Iuribus, quæ innovata fuerunt à Conc. Trid. *d.c.13.* ibi: *Duo Sacri Ordines non in eadem die etiam Regularibus conferantur, privilegiis, atque indultis quibuscunque non obstantibus,* &c. plures Doctores citavimus *suprà alleg.14. n.10.* vbi etiam advertimus quoad propositum eandem diem dici non solùm quando eadem die sabbati, verbi gratia, duos majores Ordines suscipit aliquis, sed etiam secundum fictionem canonicam, veluti cum aliquis die sabbati recepit Subdiaconatum, & manè Dominicæ sequentis accipit Diaconatum, præsumitur enim vna, & eadem dies, si continuato jejunio hoc fiat. Ita Suar. *tom.5. disp.31. sect.1. n.40.* Sayr. *de censur. lib.7. c.10. num.22.* Molfes. *d. cap.14. n.5.*

2 Anni cursus, qui inter vnum, & alterum Ordinem debet intervenire, non oportet, vt habeat trecentos sexagintaquinque dies, quo tempore annus conficitur, sed sufficit advenisse eandem solemnitatem, & diem subsequentis anni, in qua, anno transacto alium suscepit Ordinem, & ita interstitia non sunt mathematicè computanda, itavt ordinandus nequeat ad Ordines promoveri, nisi inter vnum, & alterum Ordinem moram traxerit duodecim mensium completorum; sed moraliter, & juxta ritum Ecclesiæ, videlicet ab vna Quadragesima ad aliam, à Pentecoste ad Pentecosten, &c. quamvis inter primam, & secundam Pentecostes solemnitatem nondum sint elapsi duodecim menses. Ita tenent, ac decisum referunt Hieron. Sorbo *in compendio Mendicant. verb. Ordines sacri, vers. circa id*, Prosper de August. *in addit. ad Quarantam, in sum. Bullarij, verb. Ordo, in fine*, Zerola *in praxi Episc. p.1. verb. Ordo, vers. ad quartum, circa med.* Vgolin. *d. §.27. num.6.* Fornar. *de sacram. Ordinis, cap.3. §.6. n.4.* Marcel. Vulpe *in praxi judic. fori Ecclesiast. c.7. num.3* Campanil. *in diversorio Iuris Canonici, rub.6. cap.3. num.12.* me citato Bonac. *de Sacramentis disp.8. quæst. vnica, puncto 5. num.33.* Molfes. *dict. cap.14. num.8.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. post resol.279. in not. de materia sacram. Ordinis, vers. quoad.* Iul. Cæs. Mad. *de sacris Ordinibus, cap.4. num.17.* novissimè Laurent. de Franchis *in controv. inter Episcop. & Regular. pag.77. vers. ad 7.* Lezana *in sum. qq. Regul. c.14. n.17.*

In minoribus tamen Ordinibus temporis interstitium aliter computatur, provt dixi cum multis, quos citavi *suprà alleg.11. à num.17.* me citato *in hoc loco*, novissimè Novar. *in lucerna Regular. verb. dispensare, num.1. & 2.* 3

Episcopus cum ordinandis in hujusmodi interstitiis dispensare potest, non tamen ad ejus libitum, atque arbitrium non regulatum aliqua legitima causa: 4 duæ referuntur à Concil. Trident. *sess.23. de reform. cap.11. 13. & 14.* nempe necessitas, & vtilitas particularium Ecclesiarum. Per Ecclesiæ vtilitatem intelligit, quando pauci sunt ministri Ecclesiastici idonei, & tunc vtile Ecclesiæ est aliquos ordinare ad Ecclesiæ ministerium, & majorem etiam ornatum, ac splendorem. Per necessitatem intellexit quando deficerent ministri, nec possent suppleri per jam ordinatos Ecclesiæ onera, tam in Missarum celebratione, quàm in aliis Ecclesiasticis ministeriis, vt explicat Sorb. *in compendio privileg. verb. Ordines sacri, pag. 276. num.3.* Vide Navar. *cons.11. de tempor. ordinat. & addit. ad eum cons.19. de voto*, Marcel. Vulpe *d.c.7. n.7.* Miranda *d. art.8. conclus.3. & 4.* Vgolin *d. §.27. n.3.* Sanch. *in opusc. moral. lib.7. c.1. dub.55.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. decis.561. in 1. edit. & resol.483. n.2. in 2. edit.* Molfes. *d. c.14. n.11.* Bonac. *de Sacramentis, disp.8. quæst. vnica, punct.6. num.1. vers. graviorem*, vbi dicit † graviorem causam requiri 5 in dispensatione interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quàm inter cæteros Ordines: nam Tridentinum Concilium in dispensationibus interstitiorum inter minores Ordines requirit solùm arbitrium Episcopi; in dispensationibus interstitiorum inter minores, & majores Ordines exigit necessitatem, aut Ecclesiæ vtilitatem; in dispensatione verò interstitiorum inter Diaconatum, & Presbyteratum, postulat Ecclesiæ vtilitatem, & necessitatem; itaut non sufficiat Ecclesiæ vtilitas, verùm etiam requiratur necessitas, quæ tamen necessitatis, vel vtilitatis causa extraordinaria, aut publica non requiritur; quia Concil. Trident. remittere videtur hoc negotium arbitrio, & prudentiæ Episcoporum, posita vtilitate Ecclesiæ, & necessitate, quam Episcopus secundum circumstantiam loci, & temporis, aut juxta conditionem personæ sufficientem judicaverit: vtrumque approbant Sorb. *in compendio privil. §. Ordines sacri, ad fin.* Fr. Emman. *quæst. regul. tom.3. quæst.24. art.6. & 7.* Menoch. *de arbitrar. casu 427. n.30.* Miranda *d. quæst.38. art. , concl.1.* eleganter Carol. de Grassis *d. prælud. à n.334.* Homobon. *de examine Ecclesiastico, tract.2. c.2. q.14 & 15.* Præter has causas dispensandi in interstitiis, quæ desumuntur ex Concil. Trid. *in dictis cap.11. 13. & 14* adest alia favore studij in aliqua Vniversitate, Menoch *dict. casu 427. n.31.* Et ætas ordinandi provecta, juncta cum ejusdem integritate: necnon arctatio ad recipiendum Diaconatum, vel

Presbytera

Presbyteratum ratione beneficij recepti, vel recipiendi, Concil. Trid. *sess. 7. de reform. c. 7.*

6 Facultas prædicta remittendi interstitia, Episcopo concessa modo supra relato, extenditur etiam ad Vicarios generales Episcoporum; nam licèt Tridentinum solùm loquatur de Episcopo, attamen non videtur electa industria personæ, aut gradus dignitatis Episcopalis. Ita Sbroz. *de offic. Vicar. lib. 2. quæst. 43. num. 22. & 29. & q. 111. num. 16.* Marchin. *d. part. 7. cap. 2. num. 6.* Iulius Cæs. Madius *de sacris Ordinibus, cap. 9. num. 12.* Eadem etiam facultas transit ad Capitulum Sede vacante, seu ejus Vicarium. Ita Piasec. *in praxi nova Episcop. part. 1. cap. 1. num. 50. vers. eadem.* Quaranta *in summa Bullarij, verb. Capitulum, vers. quæro 50.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. decis. 715. in 5. edit. & resol. 606. in 2. edit. & decis. 561. in 1. edit.* quæ est *resolut. 483. num. 6. in 2. edit.* vbi allegat Toming. *consil. 60. num. 4.* Altam. *consil. 13. num. 6.* Suar. *tom. 4. disp. 28. sect. 5. in princ.* Sanchez *de matrim. lib. 3. disp. 19. num. 14.* latè Valenz. *tom. 2. consil. 107. n. 11. cum seqq.* & in Vicario Capituli Sede vacante Armendariz *in addit. ad recopil. legum Navarra, lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis, in declarat. n. 57.* & resolvunt Marta *de jurisdict. part. 2. cap. 9. n. 13.* Marchin. *dict. tract. 1. part. 7. cap. 2. num. 8.* Carol. de Graffiis *d. præl. n. 339. in fine,* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. cap. 1.*

7 *dub. 54. num. 6.*

Super interstitiis temporum necesse est, vt Episcopus clarè dispenset; vel vt assumat ad Ordines infra anni curriculum ordinandum, sciens nondum esse lapsum tempus ab antea suscepto Ordine ad sequen-

8 tem; quia si ignoravit, tacitè dispensare non videtur: tum quia † omne canonicum impedimentum, cujus dispensatio ad Episcopum pertinet, censetur sublatum, si illud sciens Episcopus ordinaverit, juxta resoluta per Abb. *in cap. veniens, num. 2. & 3. de filiis Presbyt.* Felin. *in cap. præterea, num. 7. cum sequent. de test. & cogend.* Bart. *in l. Barbarius, n. 12. ff. de offic. Prætor.* vbi Ias. *num. 10.* Put. *decis. 448. lib. 1.* Menoch. *de præsumpt. lib. 2. q. 20. n. 7.* Quare in propriis terminis, de quibus agimus, ita resolvunt Laurent. de Franchis *in controv. inter Episcop. & Regular. pag. 76. ad 5.* Maiol. *de irregularit. lib. 3. cap. 24. n. 14.* Saized. *ad Bernard. in practic. cap. 25. vers. opportet è.* Menoch. *de arbitrar. casu 563. n. 10.* Madius *de Sacris Ordin. cap. 9. n. 10.* Carol. de Graffiis *d. præl. d. n. 342.* Vgolin. *de potest. Episcopi, cap. 26. § 18.* Molfes. *tr. 2. c. 12. n. 2.* Homobon de Bonis *de examine Ecclesiastico, tract. 2. c. 2. q. 15.* Molfes. *d. c. 14. n. 10.* Marchin. *d. cap. 2. n. 14.*

9 Ordinator super temporum interstitiis cum non Diœcesano ad suscipiendos Ordines dispensare non potest, nisi hoc in dimissoriis expresse concedatur: sic fuisse responsum à *sacra Congregat. Episcoporum Episcopo de Alefe, die 9. Augusti 1593.* refert Piasec. *in praxi nova Episcop. part. 1. cap. 1. num. 51. pag. 29.* vbi dicit ita communiter servari in praxi, & resolvant Miranda *in man. Prælator. tom. 1. quæst. 38. art. 7. concl. 2.* vbi latissimè probat Alzed. *d. part. 2. c. 5. n. 11.* Marta *de jurisdict. part. 2. cap. 9. num. 14.* Carol. de Graffiis *dict. præl. n. 339.* Marchin. *dict. tract. 1. p. 7. cap. 2. num. 5.*

10 Dispensatio hæc interstitiorum pertinet ad Episcopum, etiam respectu Religiosorum, cum quibus dispensare potest ex causa sibi per attestationem suorum Superiorum manifesta, ita quod nefas sit Præpositis Regularibus in hoc casu dispensare. Ratio est, quia hæc facultas est annexa Ordinum collationi, & ideò sicut ad Episcopum spectat conferre Ordines, ita ad eum spectat dispensare in interstitiis: tum quia Concilium Tridentinum hanc dispensationem judicio, & arbitrio Episcopi semper relinquit. Quare ita tenent Menoch. *de arbitrar. casu 564.* Hieron. à Sorbo *d. verb. Ordines sacri, vers. quoad secundum,* Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, ad finem, & quæst. Regularium tom. 3. quæst. 27. art. 3.* Marc. Anton. Genuens. *in pract. cap. 83. num. 1.* Gabr. Vasq. *tom. 3. in 3. part. disp. 246. n. 57.* Villalob. *in sum. part. 5. tr. 11. diffic. 12. à n. 4.* Petr. de Ledesm. *in sum. part. 1. de Sacram. Ordinis, cap. 8. vers. la dis n'e id,* Lezana *in sum. Regul. c. 14. n. 15.* referunt decisum Piasec. *in praxi nova Episc. part. 1. c. 1. n. 50. pag. 58.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 61. n. 1. & in praxi fori Eccles. decis. 561. in 1. edit. & resol. 483. n. 5. in 2. edit.* Henriq. *in sum. lib. 10. c. 23. § 4. in comment. lit. L,* Vgolin. *de potest. Episc. cap. 20. § 1. n. 2. c. 26. § 27. n. 3.* Prosper de Augustino *in addit. ad* Quarant. *in sum. Bullarij, verb. Ordo, prope finem, pag. 395.* Marcel. Vulpe *d. c. 7. n. 12.* Ioan. Baptista Confectius *in Collect. privilegiorum Sacri Ordinis, fol. 136.* Peirinis *de privileg. Minim. tom. 1. constit. 1. Sixti IV. § 22. n. 35.* Diana *resol. moral. tom. 2. tract. 2. de dub. regularibus, resol. 112.* Sanch. *in opusculis moralib. lib. 7. c. 1. dub. 54. n. 4.* licèt *n. 8.* contrarium videatur asserere, & me citato Bonac. *de Sacram. disp. 8. quæst. unic. punct. 3. n. 34.* Molfes. *in sum. tract. 2. cap. 1. num. 56.* Hieron. Roder. *in compend. resol. 106. n. 20.* & me citato *in hoc loco,* Homobon. de Bonis *d. tract. 2. c. 2. quæst. 15. in fine,* Portel. *in dubiis Regularib. verb. Ordines Sacri, num. 5.* Marchin. *d. tract. 1. part. 7. c. 2. num. 2.* Miranda *dict. art. 7. conclus. 1.* & advertit Molfes. ex declaratione *S. Congregat.* debere Episcopos se conformare cum supplicatione Superiorum Regularium, quia ad ipsos Superiores spectat providere, & judicare circa vtilitatem, & necessitatem Ecclesiarum suarum, & non esse Episcopi, ad quem nullus est ordinandus, hoc judicium facere, sed mittentis: latè Laurent. de Franchis *in controvers. inter Episcoporum, & Regulares, pag. 75. in fine, vers. ad secundum,* vbi testatur *Sacram Congreg.* censuisse, Superiores Regulares non posse dispensare super interstitiis Regularium ordinandorum, sed id pertinere ad Episcopum ordinantem, qui tamen quoad causam dispensationis judicium suum formare debet ex attestatione Superiorum Regularium, & *in vers. ad tertium,* ex *eadem Sacra Congregat.* addit, debere fieri mentionem in hujusmodi litteris dimissorialibus suorum Superiorum petentium ab Episcopo, vt super interstitiis dispensare dignetur, attenta necessitate, vel vtilitate Ecclesiæ, seu Religionis.

Est tamen hîc valde observandum, Regulares ex 11
privilegio concesso à Gregorio XIII. Societati IESV, & ex alio concesso à Clemente VIII. *die 23. Novembris 1596.* Congregationi S. Ioannis Evangelistæ in Portugalia, quod refert Portel. *in dub. Regular. verb. Ordines Sacri, num. 4.* posse ordinari non servatis interstitiis etiam ad Ordinem Presbyteratus, etiam absque prævia functione præcedentis Ordinis, imò etiam per extra tempora; quod privilegium communicatur aliis Regularium Ordinibus, non obstante prohibitione communicationis per eundem Gregorium XIII. Ita Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 23. artic. 5.* Hieronym. Rodene. *in compend. quæst. Regular. resol. 106. num. 20.* Diana *resolut. moral. tom. 2. tract. 2. de dub. Regul. resol. 112.* Marchinus *dict. tract. 1. part. 7. cap. 2. num. 4.* Quicquid dicant Suarez, & Vasquez citati *suprà allegat. 17. num. 7.*

Quæstio superest, an ad Abbates Regulares, qui 12
per seipsos Ordinibus minoribus subditos suos Regulares possunt ordinare, ipsosque ordinaverint, spectet, non verò ad alium cum eisdem in interstitiis dispensare? Affirmativè decidunt Lezana *d. c. 14. n. 15.* Campan. *in diversor. Iuris Canon. rub. 12. cap. 15. num.*

*num.*42.Sorb.*verb.Ordines Sacri,fol.*178. Sanchez *d. lib.*7.*c.*1. *dub.*54.*n.*7. Marchin.*d.c.*2. *n.*9. Mirand. *in man. Prælat. tom.*1. *quæſt.*38. *art.*7.*canclusion.*3.quem citavi *ſuprà allegat.*3. *num.*12. vbi etiam elevat dubium, ſed non reſolvit, vtrum ſcilicet, quando hujuſmodi Abbas, quia infirmus, ſive occupatus, ad alium miſerit ſubditos ſuos ordinandos, poſſit cum eis in interſtitiis diſpenſare, an hoc competat Epiſcopo ordinaturo?

13 An poſſit Epiſcopus cum familiari ſuo triennali alias ſibi non ſubdito diſpenſare in interſtitiis? dixi *ſuprà allegat.*5. *n.*14. & 15.

14 De pœnis, quas incurrit ordinans, vel ordinatus, non expectatis temporum interſtitiis, ſupereſt vt videamus. Quamvis Henriquez *in ſumma, lib.*6.*cap.*10. *num.*3. *lit.* C, indicare videatur tales nullam pœnam, neque peccatum incurrere, nihilominus tamen licèt quoad pœnam id abſque dubio procedat, quia nulla eſt in iure appoſita adversùs tales; quo verò ad aliam partem, contra eum ſentio vtrumque graviter peccare, quia eſt tranſgreſſor Sacrorum Canonum in materia Ordinum, quæ eſt graviſſima, & ideò Epiſcopos ordinatum culpabiliter non ſervatis temporum interſtitiis poterit ſuſpendere, & aliis pœnis ob Canonis tranſgreſſionem punire. Vide Navar. *conſil.*4. *de tempor. ordinat. in novis*, Sayr. *in floribus deciſ. ſub eod. titul. deciſ.*56. Soarez *tom.*5. *de cenſur. diſp.* 31. *ſect.*1. *n.*43. Zerol. *in praxi Epiſc. part.*1. *verb.Ordo*, §.8. & *part.*2. *eod. verb. ad quintum*, Piaſec.*in ſimili praxi,part.*1. *cap.*1. *n.*50. *verſ. nullam*, Aloyſ.Ricc. *in collect. deciſ. part.*3. *collect.*576. & *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. reſol.*483. *num.*7. *in* 2. *edit.* Bonac.*de Sacrament. diſp.*8. *quæſt.vnic. punct.*5.*num.*35. & *de cenſur. diſp.*3. *quæſt.*9. *punct.*5. *n.*7. Campan. *in diverſ. Iuris Canon.rub.*6. *c.*3. *num.*23. Filliuc. *in qq.moralib. tom.*1. *tract.*20. *c.*7. *n.*190. & *ſeqq.* Iul. Cæſ. Mad. *de Sacris Ordin. c.*7.*n.*11. Antonin.Diana *moral.reſol. part.*4. *tract.*2. *reſol.*55. *verſ. nota etiam*, Marchin. *d. tract.*1. *p.*7. *c.*2.*n.*12. Marcel.Vulpe *in praxi judiciali fori Eccleſ. c.*8. *n.*17. me citato Alaed. *de præcellent. Epiſc. dignitatis, p.*2. *c.*5. *num.*23.

ALLEGATIO XIX.

Epiſcopus ſub quo beneficij, vel patrimonij titulo ordinare poſſit?

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur, qui de materia hujus allegationis tractant.*

2 *Ordinatio ſine titulo facta, quoad executionem irrita appellatur.*

3 *Titulus non requiritur ad minores Ordines.*

4 *Titulus hujuſmodi requiritur, quotieſcunque Clericus ſæcularis Ordines ſacros procurat ſuſcipere, ſecus verò ſi regularis profeſſus.*

5 *Regularis, tam non profeſſus, quàm nulliter profeſſus ſine titulo, ad Sacros Ordines promoveri non poteſt.*

6 *Regularis non profeſſus ſine titulo promotus, in ſuſcepto Ordine miniſtrans efficitur irregularis.*

7 *Patres Societatis* IESU *ante ſolemnem profeſſionem ſine titulo ad Sacros Ordines poſſunt promoveri.*

8 *Beneficium ad cujus titulum quis eſt ordinandus, debet eſſe tantum, vt ſufficiat ad honeſtè vivendum, nec opus eſt attendere ad qualitatem ordinandi.*

9 *Titulus ad Ordines requiritur, non ſolum ſufficiens pro victu, ſed etiam ad honeſtè vivendum.*

10 *Vivere commodè, vel vivere cum penuria, vel vivere ſimpliciter, ſunt diverſa.*

11 *Epiſcopus debet arbitrari patrimonij quantitatem, cùm jure præſcripta non ſit.*

12 *Epiſcopus, vt rectè arbitretur congruam ſummam pro hujuſmodi titulo concedendo, quæ debeat attentè rimari.*

13 *Beneficij valor, vt ejus titulo quis ordinari poſſit, debet pertingere ſummam, quæ Clerico ſuſtentando, ſibi, & ſuis, quin & pauperibus, ac peregrinis, juribuſque Epiſcopalibus perſolvendis ſufficiat.*

14 *Beneficium inſufficiens patrimonio adjunctum poteſt conſtituere ſufficientem titulum.*

15 *Beneficium ad cujus titulum quis eſt ordinandus, debet pacificè poſſideri.*

16 *Poſſeſſor pacificus ille dicitur, qui nullam patitur juris, vel facti controverſiam in judicio, vel extra.*

17 *Beneficium litigioſum, & non pacificè poſſeſſum, ſit citatione.*

18 *Citatio circumducta nulla, vel cum falſo procuratore, non efficit litiſpendentiam.*

19 *Litigioſa dicitur res quoties de ejus dominio controvertitur in judicio.*

20 *Lis ſuper poſſeſſione non facit ipſam rem litigioſam, ſed jus poſſeſſionis.*

21 *Poſſeſſor pacificus dicitur ille, cui lis mota fuerit ſuper aliquo prædio, domo, cenſu, aut redditu ſui beneficij.*

22 *Ad promotionem infra annum arctatur, qui curatæ Eccleſiæ plenum detinet exercitium, tametſi nondum liberam poſſeſſionem, ac pacificum majoris partis fructuum adeptus ſit.*

23 *Coadjutoriæ cum futura ſucceſſione ad titulum poteſt quis promoveri, ſi ratione illius habeat congruam ſuſtentationem.*

24 *Beneficij conſiſtentis in diſtributionibus quotidianis ad titulum poteſt quis promoveri.*

25 *Vicariæ temporalis, & aliorum ſimilium beneficiorum, ſeu Capellaniarum amovibilium ad titulum nemo poteſt ordinari.*

Præſtimonij ad titulum poteſt quis promoveri, ſi detur in perpetuum, ſecus ſi ad tempus, ibid.

26 *Servitij in aliqua Eccleſia præſtandi ad titulum non poteſt quis ordinari, niſi tale ſervitium ſit perpetuum.*

27 *Epiſcopus quibus concurrentibus poterit ad titulum ſervitij in Eccleſia aliquem ordinare.*

28 *Ordinari quis non poteſt ad titulum de futura, & ſub ſpe etiam certa.*

29 *Ad ſacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines poteſt quis promoveri ad titulum beneficij, non obſtante, quod non lucretur illius fructus, niſi poſt ſuſceptum Presbyteratus Ordinem.*

30 *Capellaniam obtinens in Capella Papæ, licèt ſit ad nutum amovibilis, poteſt ad illius titulum ordinari.*

31 *Cooptatus in Collegium Seminarij, non poteſt ad illius titulum ordinari, niſi ob cauſam inſerviendi beneficio, quod forſan eſſet Seminario injunctum.*

32 *Beneficium ad cujus titulum quis promotus fuit, reſignari non poteſt, niſi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promotus, aliàs reſignatio erit nulla.*

33 *Reſignanti beneficium non facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus, competit actio ſpolij.*

34 *Deciſio rotæ in Leodienſi Canonicatus refertur.*

35 *Concilio Tridentino* cap. 2. de reform. ſeſſ. 21. *non eſt ſatisfactum mediante clauſula, Conſtito quod reſignans habeat aliunde, &c. ſi non fuerit expreſſum, quod ad titulum beneficij reſignati fuit promotus.*

56 *Concilium Tridentin.* d. loco, *non potest adimpleri per æquipollens.*

57 *Concilium* d. loco, *comprehendit etiam resignationes factas in manibus Papæ.*

58 *Affectio per appositionem manus non intrat, quando resignatio est nulla.*

59 *Constitutus in minoribus Ordinibus potest beneficium resignare, etiamsi non habeat aliunde, quo vivere possit.*

40 *Constitutus in sacris non potest beneficium resignare, etiamsi ad illius titulum non fuerit promotus, nisi aliunde habeat unde commodè vivere possit.*

41 *Resignatio alicujus in sacris constituti in Curia non admittitur, nisi cum clausula, quod resignans aliunde habeat unde commodè vivere possit.*

42 *Renunciatio beneficij, ad cujus titulum quis sacris fuit ordinatus, facta cum pensione sufficienti ad congruam sustentationem, non est valida, nisi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus.*

43 *Permutatio beneficij ad cujus titulum fuit quis promotus, non facta de hoc mentione, nulla est.*

44 *Permutans tacendo ordinationem, ac titulum, tutus est in foro conscientiæ, si illud quod habuit ex causa permutationis, erit æquivalens.*

45 *Concilium* d. cap. 2 *comprehendit tantum resignationes voluntarias, & non procedit in privationibus, & renunciationibus inductis à Iure.*

46 *Iurans resignare beneficium, vel procuratorem constituere ad resignandum illud, ad cujus titulum fuit promotus, non potest compelli resignare cum effectu; imò procuratorem revocare valebit.*

47 *Superiores cavere debent, ne renunciationes admittant, nisi antea sibi constiterit resignantem habere, unde commodè possit sustineri, quo non perquisito, si acceptaverint, non dubitatur validam esse, sed ipsi tenebuntur eidem ministrare alimenta.*

48 *Fructus beneficij, ad cujus titulum fuit quis promotus, non possunt hypothecari, nec obligari, nec etiam in subsidium aliorum bonorum in causam judicati capi, ut in illis executio fieri possit, si Clericus egeat; ut num.* 49.

50 *Miles condemnatus eatenus, quatenus facere potest, solvere cogitur.*

51 *Iurans se Titio soluturum mille cum pervenerit ad pinguiorem fortunam, & postmodum Episcopalem sit adeptus dignitatem, non tenetur jam dictam persolvere summam de fructibus Episcopalibus.*

52 *Patrimonij vocabulo intelligitur non solùm quidquid ex patris bonis filio obvenit, verùm etiam omne id quod aliunde, & quavis ex causa illi delatum est.*

53 *Beneficium Ecclesiasticum sufficiens non habens, ad cujus titulum ordinari possit, titulo saltem patrimonij, permittente Episcopo, ordinari potest.*

Ad quem tunc Episcopum, beneficij scilicet, an patrimonij, pertineat ordinatio, ibid.

54 *Patrimonij quantitas arbitrio prudentis debet taxari.*

55 *Patrimonium super re immobili constitui debet.*

Patrimonij ad titulum, quod consistat in censu, tam vitalitio, quàm perpetuo, & redimibili, potest quis ordinari, ibid.

56 *Donationis vera ad titulum potest quis ordinari, si ita Episcopus judicaverit assumendum pro necessitate, vel utilitate Ecclesiæ.*

57 *Ordinatus cum patrimonio ex donatione ficta, tanquam ordinatus sine titulo, incurrit pœnam suspensionis positam contra ordinatum sine illo.*

58 *Peccatum grave est cum ficto patrimonio, vel beneficio ordinari.*

59 *Suspensio nulla incurritur cùm adest pactum, & conditio in patrimonio de illo reddendo, ubi ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel aliàs unde vivere possit.*

60 *Filius ordinandus non est sine patrimonio, quamvis haberet patrem divitem nihil assignantem pro victu, & portione.*

61 *Pater potest filio donare ad suscipiendos Ordines.*

62 *Melioratio facta filio pro suscipiendis Ordinibus, etiam non interveniente traditione, irrevocabilis est.*

63 *Pater nolens filio volenti promoveri justum patrimonium constituere, potest constringi juris remediis, ut illud assignet.*

64 *Donatio pro suscipiendis Ordinibus filio simpliciter facta, conferri non debet, seu imputari in legitimam.*

65 *Fructus filio dati loco alimentorum, & ad supportanda onera Matrimonij, non sunt conferendi.*

66 *Expensa facta pro doctorando filio non sunt conferenda.*

67 *Data pro ingredienda militia non sunt conferenda.*

68 *Data ad consequendam dignitatem etiam non sunt conferenda.*

69 *Expensa facta à patre, ut filius nansciseretur aliquod beneficium Ecclesiasticum, non sunt conferenda, & n. 70. respondetur contrariis.*

71 *Patrimonium super re certa constituendum est, & non sufficit, quod quis sit Musicus, Magister Grammaticæ, Pictor, aut alterius licita professionis, ex qua tantum quærit, quod sit sufficiens ad vitæ sustentationem.*

72 *Literatura ad titulum etiam insignis non potest quis ordinari.*

73 *Beneficium, patrimonium, aut donationem non habens, potest cùm penuria Sacerdotum existit, ad sacros Ordines promoveri, dummodo adsit, qui illi spondeat necessaria subministraturum.*

74 *Pensionis ad titulum potest quis ordinari, dummodò ad honestè ipsum sustentandum sufficiens sit, si Episcopus judicaverit assumendum.*

75 *Bona ad quorum titulum fuit quis ordinatus, alienari non possunt.*

76 *Dictio*, nullatenus, *inducit nullitatem actus ipso jure.*

77 *Alienatio patrimonij, aut extinctio pensionis, ad cujus titulum fuit quis promotus, est invalida.*

78 *Patrimonium ut alienari, sic vendi non potest.*

79 *Promissio de vendendo venit appellatione alienationis.*

80 *Transactio venit appellatione alienationis ex parte rem dimittentis.*

81 *Divisio venit appellatione venditionis.*

82 *Vendere prohibitus censetur prohibitus dividere.*

83 *Alienare prohibitus non potest permutare.*

84 *Datio in solutum venit appellatione alienationis.*

85 *Patrimonium non potest hypothecari.*

86 *Alienare qui non potest, non potest hypothecare.*

87 *Patrimonium præscribi non potest tempore ordinario.*

88 *Alienatio, seu renunciatio Patrimonij, an valeat facta sine Episcopi licentia, si tunc habet beneficium, seu aliàs unde commodè vivere possit.*

89 *Dictio*, donec; *est restrictiva temporis.*

90 *Verba Concil.* d. cap. 2. *ibi*, atque aliqua deinceps sine licentia Episcopi alienare, *declarantur.*

91 *Patrimonij bona ad cujus titulum fuit quis ordinatus, habeat privilegia, quæ conceduntur à Iure bonis Ecclesiasticis.*

1 HVIVS allegationis materiam, quæ ampliſſima, neceſſaria, & quotidiana eſt, tractant Henriquez *in ſum. lib.10.cap.17.* §.3 Fr. Emman. *in ſumma, tom.2. cap.15.* Flamin. *de reſign.lib.2. quæſt.6.* Petr. Ledeſma *in ſum. part.1. de ſacramento Ordinis, cap. 7. concluſ.6. cum ſeqq.* Aloyſ. Ricc. *in collect.deciſion. part.3. collect.566. & in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ.312. cum ſeqq. in 1. edit. & reſolut.270. cum ſequentib. in 2.edit.* Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi, cap.26.* § 8. *cum ſequentib.* Azor. *inſtit. moral. part.2. lib.3. cap.4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.32. tract.2. num.72. cum ſeqq.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Navarra, lib.2. tit.8. l.1. de patrim. clericorum, num.1. cum ſequentib.* latiſſimè Nicol. Garcia *de benefic. part.2. c.5.* eleganter Campanil. *in diverſ. Iuris Canonici, rub.8. cap.1. cum ſequentib.* Bonac. *de Sacrament. diſputat.8. quæſt.unic. à punct.5. num.18. cum ſeqq.* Sanctarel. *var. reſol. q.49.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. tract.2.q.19. cum ſequentib.* Molfeſ. *in ſum. Theologiæ moral. tract.2. cap.15* Thom. Valaſc. *tom.1. allegat.35.* latè Alphonſ. Narbona *l.35. gloſſ.1. tit.3. lib.1. Recopil. pag.4. cum ſeqq.* Sanch. *in opuſc. moralib. lib.7. cap.1. dub.34. cum ſeqq.* Marchin. noviſſimè poſt plurea bujus tractatus impreſſiones in lucem editus, *de ſacram. Ordinis tr.2. part.6. c.5. cum ſeqq.* Marcel. Vulpe *in praxi judiciali fori Eccleſ. cap.8. à n.6.* Alzed. *de præcellent. Epiſcop. dignit. p.2. c.5. n.49. cum ſeqq.* idem Bonac. *de cenſur. extra Bullam Cœnæ, diſp.3. q.1. punct.* 8. Torreblanca noviſſimè *in practicab. Iuris ſpirit. lib.2.c.13. num.24. cum ſeqq.*

2 Ne cum Ordinis dedecore mendicet infelix in plateis clericus, & ſervili operi mancipatus publicè à quolibet poſcat eleemoſynam, vt ſcriptum eſt *in cap. Diaconi ſunt, 99. diſtinct.* debet quammaximè poſſibile fuerit Epiſcopus laborare, ne quis titulo ſufficienti ad victum carens, promoveatur ad Ordinẽs; ſi quis autem contrarium fecerit, talis ordinatio vacuam habebit manus impoſitionem, vt conſtitutum eſt *in cap. neminem, 70. diſtinct.* Ordinatio enim ſine titulo facta irrita habetur *in cap. Sanctorum, ead. diſtinct.* vbi gloſſa vacuam, & irritam quoad executionem illam appellat, & confirmat Malol. *de irregul. lib.4. c.15. in princ.*

3 Sed incipiendo ab ordinando, apud antiquos controverſum reperio, qualis debeat illo titulo potiri; nam illo carere non poſſe Tonſuram, aut quatuor minores Ordines ſuſcipere ambientem, reſolvit *gloſſ.1. in d. cap. neminem,* & Panorm. *in cap. 1. num.2. de præbend.* Sed verior eſt opinio, quæ tenet ad minores Ordines titulum non ſequiri; quia in illis exiſtens poteſt recedere ab Ordine clericali, juxta *cap.1. de Cleric. conjug.* & tenet *gloſſ.1. in cap. Pſalmiſta, 23. diſtinct.* vbi Præpoſ. *num.3. gloſſ. in cap.2. de præbend.* & *ibi* Decius *num.29.* & ita ſervari de conſuetudine teſtantur Salzed. *ad Bernard. cap.* 18. *num.* 5. Vgolin. *de irregularit. c.61. num.* 3. Franc. Emman. *in ſumma, tom.2. c.15. num.16.* Quintanad. *Eccleſiaſticôn lib.3. num.17.* Petrus Ledeſm. *in ſum. part.1. de Sacrament. Ordin. cap.7. ad finem,* Navar. *conſil.14.* incip. *Quæſitum eſt, numer.1. de temp. ordinat.* Franciſc. Marc. *Delphinali deciſ.* 1080. incip. *Quæritur an Abbatis, part* 1. Flamin. *de reſignat. lib.9. quæſt.6. num.* 4. D. Acuña *in comment. ad cap. neminem, num. 3. diſt. 70.* Alzedo *d.p.1. c.5. n.50.* Comitol. *lib.6. q.38.* Bonac. *de cenſur. extra Bull. diſp.3.q.1. puncto* 8. *n.9.* Nicol. Garcia *d.c.5.n.4. cum ſeq.* Aloyſ. Ricc. *in d. prax. reſol.271.n.3.* Campan. *d. rub.8. c.1. n.5.* Homobon. *d. tract.2. q.20.* Thom. Valaſc. *d. alleg.35.n.3.* Sanchez *d. lib.7. c.1. dub.37.*

4 Hic igitur titulus requiritur ex Iuris diſpoſitione, quotieſcunque clericus ſæcularis Ordines ſacros procurat ſuſcipere, ſecus verò ſi Regularis perſona, quæ vovere debet caſtitatem, paupertatem, & obedientiam, in quo profeſſio tenet vicem tituli beneficialis, vt per Henriq. *in ſum. lib.10.c.17.§.3.* vbi addit quod voluntaria paupertas pro opibus computatur, illarumque ſubingrediatur locum, ac propterea Tridentina Synodus *ſeſſ.21. de reformat. cap.2.* expreſsè conſtituit, ne quis deinceps clericus ſæcularis ſine ſufficienti titulo auderet Ordines aſſumere: idemque Sixti V. Conſtitutio tradidit, in illis verbis, *aut quoad ſæculares ſine titulo, ſi ſufficientis beneficij, vel patrimonij.* Eſt tamen indubitati juris, quod ſi ante profeſſionem vellet Regularis perſona initiari Ordinibus, non vtique poſſit ad illos promoveri abſque titulo ſufficienti, per Bullam Pij V. incip. *Romanus Pontifex, de anno* 1568. *pridie idus Octobris,* quæ in ordine eſt 75. vbi prædictum decretum Concilij loquens de titulo requiſito in clericis ſæcularibus, extendit ad omnes, & ſingulos etiam cujuſcunque Ordinis clericos Religioſos, ſive ſæculares more Religioſorum viventes in communi, qui nunquam, ſeu nonniſi ad certum tempus profeſſionem emiſerunt, & ex clauſtro exire poſſunt, quam Conſtitutionem refert Piaſec. *praxi nova Epiſc. p.1. c.1. de conferendis Ordinib. n.43.* noviſſimè Lauret. de Franch. *in controverſ. inter Epiſc. & Regul. pag. 89.* & per eam ita reſolvunt Vgolin. *d. §.8 n.1. verſ. hac autem regula,* Salzed. *ad Bernard. in pract. c.19. n.1.* Nicol. Garc. *p.2. c.5. n.12.* Nald. *verb. Ordo, num.28.* Bonacina *d. puncto 8. n.17.* Molfeſ. *in ſum. tract.3. c.15. n.11.* Sanctarel. *d. n.49. n.10. in princ.* Homobon. *d. tract.2. q.11.* Sanch. *d. c.1. dub.35. n.9.* Alzedo *d. p.2. c.5. num.51.* Lezana *in ſum. quæſt Regul. c.14. n.10.* † quam quidem Conſtitutionem habere locum tam in non profeſſis, quàm in nulliter profeſſis, cenſuit Rot. *in vna Vrgellen. Canonicatus, 3. Martij* 1595. coram *Illuſtr. Blanchetto,* quam refert Nicol. Garcia *d. c.5. num.11. & 12.* tenent Sanctarel. *d. q.49. n.10. in fine,* Molfeſ. *d. n.11.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. p.2. deciſ. 283. & in praxi fori Eccleſiaſt. reſol.270. num.2.* vbi *num.3.* cum Maiol. *de irregul. lib.4. c.15. num.5.* reſolvit ſic † ordinatos Regulares non profeſſos ſine titulo in illo Ordine miniſtrantes effici irregulares. Vnde Regularis, qui ſcit ſuam profeſſionem irritam eſſe, ſi ordinetur, peccat mort. & incurrit pœnam, quam ſæculares clerici incurrunt, ſi ordinentur ſine beneficio, aut patrimonio, Portel. *in dub. Regular. verb. Ordines ſacr. num.* 8. Diana *moral. reſol. part.1. tract.2. reſol.* 513. Lezana *d. c.14. n.10. in fine.* 5 6

7 Ab iſtius tamen Conſtitutionis decreto Greg. XIII. excepit Patres Societatis IESV, per ſuam Bullam, quæ incip. *Aſcendente, anno* 1584. *octavo Kalend. Iunij,* & Gregor. XIV. *Conſtitut.* incip. *Eccleſia Catholica, de anno* 1561. quos antea exemerat Paulus IV. à tali obligatione, fortaſſe quia cognoſcebant decreto illo Concilij prædictos Patres ligari, ſimplicia licèt vota emittant; nihilominus veri dicuntur Religioſi. Ita Henriquez *lib.10. cap.17. §.3.* Flamin. *lib.2. q.9. num.19.* Fornar. *de Ordine, cap.8. §.9.* Piaſec. *in praxi nova Epiſcop. d. cap.1. num.44.* Fr. Emman. *in ſum. tom.2. cap.15. num.1. & quæſt. Regular. tom.3. q.23. art.3.* Garcia *dict. cap.5. n.13.* Suarez *tom.5. de cenſur. diſp.31. ſect.1. num.38.* Mandoſ. *conſil.13.* Sanchez *d. dub.35. num.9.* Marchin. *d. tract.2. part.6. c.5. num.5.* Alzedo *d. p.1. cap.5. num.52.* Lezana *d. cap.14. n.10.* Bonac. *d. puncto 8. n.17.* Vgolin. *de officio Epiſcopi c.26. §.8. num.1. verſ. excipimus tamen Ieſuitas,* Sanctarel. *d. quæſt.49. n.6. & 11.* Vaſquez *tom.3. in 3. p. diſp.246. num.62.* Torreblanca *d. lib.2. c.13. num.* 20. Molfeſ. *d. cap.51. n.12.* vbi etiam refert Sixtum V. audita relatione Congreg. ſic declaraſſe: *Quoad Ieſuitas, cum*

poſt

post Sacerdotium exire non possint, nisi à Superioribus ejiciantur, provideatur illis de redditu 40. aureorum annuorum ex bonis Religionis. Quoad alios, qui arbitrio suo exire, quando volunt, possunt, ne detur illis occasio exeundi, vt fruantur illo redditu, vocentur prius, & intelligatur, qua alia via prospici possit, deinde maturè deliberandum.

Vnde colligitur, quod si contingat è Societate ejici in Sacris jam constitutos, & carentes beneficio, tunc prælati ejusdem Societatis de honesto victu, saltem de redditu 40 aureorum annuorum illis providere debent, donec sufficiens beneficium fuerint consequuti, sicut forsan per dictum Sixti V. decretum advertit Marchin. *d. c. 5. n. 5.*

8 Beneficium, patrimonium, vel pensio, ad cujus titulum quis est ordinandus, debet esse tantum, vt sufficiat ad honestè vivendum, vt docet Concilium Trident. *sess. 21. de reform. c. 2.* quod scilicet sufficiens sit ad honestam, & commodam sustentationem cujuslibet clerici, nec opus est attendere ad qualitatem ordinandi, vt nobilitatem, &c. Nam Concil. & Ius antiquum solùm sequitur sufficientiam ad honestè vivendum, ita vt non cogatur mendicare. Ita tenet Petr. Ledesm. *d. concl. 7.* quem refert, & sequitur Nicol. Garcia *d. cap. 5. num. 114.* Vnde Concil. *d. cap. 2.* loquitur de beneficio sufficienti ad victum, non autem ad honestè vivendum, vt explicat Flamin. *de resign. lib. 5. q. vlt. n. 156.* & juxta hanc opinionem patrimonia fiunt in Bracharensi Archiepiscopatu, in quo adest Constitutio, ne ad sacros Ordines promovendus sit aliquis, nisi beneficium habeat Ecclesiasticum, vel patrimonium, quorum vtrumque valoris sit ducatorum 25. & saltem realiter, & cum effectu possideatur. Et Iacob. de Graff. *consil. 4. num. 5. de temporib. ordin. 1.* refert se vidisse in aliquibus locis assignatum patrimonium scutorum 18. alibi 25. alibi 36. At Marc. Anton Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. cap. 81.* & Molfes. *in sum. tract. 2. cap. 15. n. 6.* testantur in vrbe Neapol. nullum admitti ad sacros Ordines, nisi assignato priùs patrimonio scutorum 36. In provincia Mediolanensi, vt habetur *in Concil. Provinciali*, requiritur patrimonium scutorum 50. vt refert Marchin. *dict. tract. 2 part. 6. cap. 7. diffic. 2. n. 5.* Sed scrupulum maximum movent verba illa Concilij *dict. cap. 2.* ibi, *quod sibi ad victum honestè sufficiat*, & alia similia relata *in cap. 17. sess. 14. de reform.* ibi, *quod quidem si ad vitam ejus, cui confertur, honestè sustentandam non sufficiat*; adverbium illud, *honestè*, idem significat, quod decorè, & laudatè, & synonyma censentur *vivere decenter, commodè, congruè, competenter, vel honestè*, per Doctrinam Decij *in c. 2. de Monachis, num. 8. de prabend.* ideò Concilio Tridentino,
9 † non satisfit si ordinandus habeat titulum pro victu, non tamen talem, qui sufficiat ad honestè vivendum; quia tunc diceretur tantùm habere titulum ad vivendum simpliciter, absque eo quod honestè, vel decenter viveret; quia inter vnum, & alterum vivendi modum maxima consideratur differentia. Vel
10 enim dicemus † *vivere commodè, vivere cum penuria*, vel *vivere simpliciter*, vt ait glos. *in cap. 1. verb. absque penuria, de statu Regul. in 6.* Quare attendendam esse qualitatem clerici decentem, & honestam, non suam in particulari, videtur probabile, quasi hodierna sustentatio honesta debeat esse respectu clericalis Ordinis, non verò qualitatis in particulari. Et quoniam
11 præscripta certa quantitas non est, † Episcopus ipse arbitrabitur, argum. *l. 1.* & quæ *ibi* notantur. *de jure deliber.* Menoch. *de arbitr. casu 216. n. 12.* Flamin. *de resignat. lib. 6. quæst. fin. n. 132. & 181.* Iacob. de Graff. *cons. 4. de temporib. ordin. vol. 1. & de arbitr. confess. lib. 2. c. 49.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. resol. 271.* Marchin. *d. c. 6. diffic. 2.* Ludov. Beia *respons. casuum conscientia, p. 4. casu 26. fol. mihi 441.* Henriq. *in sum. lib. 10. c. 17. §. 3. in commento lit. N*, Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 2. n. 31.* Nicol. Garcia *d. c. 5. n. 112. cum seqq.* Sanch. *d. c. 1. dub. 35. n. 7.* Acuña *in d. c. neminem, n. 15. cum seq.* Thom. Valasc. *alleg. Iuris tom. 1. allegat. 35.* Vgolin. *d. §. 8. n. 2.* Alphons. Narbona *d. loco, n. 34 pag. 9.* Molfes. *in sum. moralis Theolog. tract. 2. cap. 15. num. 6.* Nam examen patrimonij ad Episcopum privativè quoad alios pertinet, *S. Congreg. Concil. in Placentina, 16. Martij 1630.* apud me *in Collectan. Bullarij, verb. patrimonium.*

Episcopus verò, vt rectè arbitretur, congruam 12
summam pro hujusmodi titulo condecenti, & necessario, antea completa debet attentè æstimari, nempè loci consuetudinem, vt tenent Archidiac. *in cap. si Episcopus, n. 3. de prabend. in 6.* Gemin. *in cap. sicut, num 7. de suppl. negligentia Pralat.* Anchar. *in cap. 1. vers. tertiò potest quæri, sub num. 2. de prabendis in 6.* Menoch. *d. casu 216. n. 14.* item qualitatem cujusque ordinandi, per glos. *in cap. Episcopo, verb. victu 10. q. 2.* Caputaq. *decis. 6. incip. Beneficium, n. 2. part. 4.* Rebuff. *in praxi benef. rub. de rescript. in forma pauper. num. 2.* licèt juxta gradum, & nobilitatem ordinandi non esse assignandum existimet Flamin. *d. lib. 5. q. vlt. n. 155.* Garc. *d. loco, num. 114. & 206.* Bonac. *dict. punct. 8. num 20.* quin ne tantùm sibi, sed suis etiam satis sit, vt per Hoied. *de incompatib. benefic. part. 1. cap. 19. à num. 22.* post Sot. Nav. & alios Menoch. *d. casu 216. sub num. 13.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 6. c. 10. q. 8.* vbi
exprimit † dicentem beneficij valorem eam pertin- 13
tingere debere summam, quæ clerico sustentando sibi, & suis, quin & pauperibus, ac peregrinis, & advenis hospitio suscipiendis, juribusque Episcopalibus persolvendis sufficiat. O vtinam hæc in nostro Lusitaniæ Regno servarentur: multi enim ibi ad clericatum non aspirarent, nisi in bonis haberent, quæ sufficerent ad clericalem Ordinem honestè tractandum, & se commodè sustentandum, sed adeò tenue ibi desideratur patrimonium, vt nulli, quamvis pauperrimo deficiat, & sic pro majori parte ordinati ad titulum patrimonij, egeni, & pauperes sunt; debet enim spectata clericalis status decentia, & vbertate, regionis patrimonij quantitas ab Episcopo definiri; quamvis post definitam patrimonij quantitatem in modico deficiat, Sanchez *in opusc. moral. tom. 2. lib. 1. cap. 1. dub. 75. n.* S. Antonin. Diana *moral. resol. part. 4. tract. 4. resol. 72.*

Si verò sufficienti titulo beneficiali quis careret, 14
haberet tamen tantundem patrimonij, quod beneficio adjunctum sufficientem constitueret titulum, permittendus est ad sacros Ordines promoveri: ita Prosper de Augustino, & Quaranta *in summa Bullarij verb. Ordo, vers. circa 2.* Molfes. *in sum. Theol. moral. tract. 2. c. 15. num. 7.* Vgolin. *de potestate Episcopi c. 26. §. 3. in fine, & §. 8. n. 2.* Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. dimissoriæ, vers. 2.* Armend. *d. loco, n. 16. in princip.* Bonac. *d. disp. 3. q. 1. punct. 3. n. 21.* Secus si cum beneficio, aut patrimonio insufficienti jungantur pitantiæ, eleemosynæ, anniversaria, & alia emolumenta, quæ ex celebratione Missarum in exercitio sacrorum Ordinum (si ad eos promoveantur) percipere, & lucrari possint, quæ omnia ad victum honestè sufficiant, tunc non posse promoveri referunt decisum Garc. *d. cap. 5. num. 126.* Armend. *dict. lib. num. 16. princ.* vbi *n. 17.* dicit pariter resolutum, minimè posse promoveri, etiamsi Episcopus obliget se suppleturum, quod ad alimenta sufficiat, quousque habeat vnde se sustentare possit. In summa, cùm clericorum penuria adest, posse Episcopum ob necessitatem Ecclesiæ ordinare ad Subdiaconatum suos clericos cum assignatione perpetua fructuum aliquorum bonorum, quorum fructus sufficiant ad sustentationem, refert

refert decisum Armendar. *dicta loca*, *n.30.* vide *infrà num.73.*

15 Circa titulum ordinandi edocet Concil. *d. c.2.* vt
pacificè possideatur, quamobrem litigiosus titulus re-
pelleret ordinandum, Navar. *in tract. de orat. notab.23.*
16 *n.69.* † Ille verò dicitur pacificus possessor, qui nul-
lam patitur Iuris, vel facti controversiam in judicio,
vel extra, Felin. *in cap. cum Ioannes*, *n.33. de fide instrum.* Zabarel. *in Clem. gratia*, *q.13. n.8. de rescript.* Decian. *in c.1. n.19. & 20. de confirmat. vtili*, atque ideò, vt vnico verbo complectar, is erit qui sine lite possidet; nam text. vtentem hoc verbo, *pacificè*, Rebuff. exponit, & dicit: hoc est, *sine lite*, *in tract. de pacificis possess. num. mihi 1065. vers. quandoque*, Guido Papæ *decis.85.* incip. *Curia*: glos. *in Clem. vnica, verb. autem, de sequ. strat. possess. & fruct.*

17 Litigiosum ergo beneficium fit, & non pacificè
possessum, citatione, si ipse judex, & reus facti sint
certi de re ipsa, pro qua conveniuntur. Ita Mynsinger.
cent.4. observat.26. Matth. Coler. *de processibus execut. p.3. c.11. num. 19.* Gail. *lib.1. observat.74.* Cardinal. Put. *decis. 329. lib.3.* Viv. *decis.459. n.5. cum seqq.* Lancel. *de attentatis, p.2. c.4. in præfat. n.3.* & Steph. Gratian. *discept. forens. c.2. n.34. & 35*, Cabed. *Lusitan. decis.15. n.11. cum sequentib. p.2.* Cald. Pereira
18 *de empt. cap 9. n.18.* ‡ Si tamen circunducta sit, non
efficit litis pendentiam, teste Afflict. *decis.366.* incip. *In pleno concilio*, *num.14. & in constitutionibus Regni, si quem nostrorum*, *num.4.* Carav. *ritu 121. post n.1.* nec si lis cum falso procuratore contrahatur, Ozasc. *Pedem. decis.144.* Lis autem nulla dicitur, cùm non adest jurisdictio, Veral. *decis.7. p.3.* & dicitur beneficium litigiosum quando quis petit beneficium vt suum, Rota *decis.366. n.2. part.1. recentiss. in posthum.* vbi etiam habetur beneficium dici litigiosum, quando lis fuit super titulo beneficij, & quod dicitur esse super titulo beneficij, si causa sit commissa cum claus. *quam & quas*, &c. & *decis.537. num.1. cum seqq.* & *decis.343. à n.4. p.2.* etiam *recentissim.* vbi quod beneficium dicitur litigiosum per commissionem super titulo, & in petitorio, & per citationem ad dicendum contra commissionem, nisi lis per calumniam mota fuerit.

19 Litigiosa etiam dicitur res, quoties de ejus domi-
niu controvertitur in judicio, non tamen constituit
20 ipsam proprietatem litigiosam in possessione, † quia
lis super possessione non facit ipsam rem litigiosam,
sed jus possessionis, *glos.1. in cap.1. de confirmat. vtili*, vbi Decian. *num.3. & 4.* Butr. *n.4.* & Abb. *num.5.* Rot. Bonon. *decis. 48. num. 5. cum sequentib.* Ozasc. *decis.144.* Cacheran. *decis.143. n.10.* Ioseph. Ludov. *Perusina decis.68. num.9.* Rebuff. *in tract. de pacificis possessorib. n.166.* Menoch. *de arbitr. casu 202. n.28.* Flamin. *de resignat. lib.2. q.3. num.52. cum sequentib.* Sed ego ipse non propterea inclinarem, posse aliquem sacris Ordinibus donari ad titulum alicujus rei super cujus possessione mota fuit quæstio judicialis, cùm certum sit primò possessorium, deinde petitorium esse decidendum, juxta *c. significaverunt, de testibus.*

21 Ille verò, cujus lis mota fuerit super aliquo prædio, domo, censu, aut redditu sui beneficij, vtique pacificus dicitur possessor, ex Rebuff. *in tract. de pacificis possessor. n.168.* ad instar illius, qui beneficium detinens, ejusque liberum habens curæ exercitium, aliquam tamen fructuum portionem non percipit, dummodo majoris partis possessionem habeat, juxta glos. *verb. pacificè, in Clement. gratiæ, de rescript.* & glos. *in cap. commissa, de elect. lib.6.* Dec. *in c.1. n.21. de confirm. vtili.* Zabar. *in Clement. vt is qui, §. illi verò, n.9. de ætate, & qualit.* quamobrem licere huic suscipere ordines ad titulum dicti beneficij, constat ex glos. *verb. pacificam, in d. c. commissa*, & ex glos. *fin. in c. si tibi*
concesso, de præbendis in 6. dum firmant † arctari ad 22
promotionem infra annum, qui curatæ Ecclesiæ plenum detinet exercitium, tametsi nondum liberam possessionem, ac pacificam majoris partis fructuum adeptus sit, quod etiam tradunt Franc. *in d. cap si tibi concesso, vers. & nota, sub n.5.* vbi Gemin. *vers. nota istam glos. sub num.7.*

Beneficij sub vocabulo quid comprehendatur in materia de qua agitur?

Cùm *supra* dixerim, oportere ordinandum habere 23
titulum consistentem vel in beneficio, vel in patrimonio, ac talem esse, qui sufficit honesto victui, ipsumque pacificè ille possideat, restat modò ostendere, quæ beneficij nomine contineantur. Et ideò incipiendo dico ad titulum coadjutoriæ cum futura successione posse quem promoveri, vt per Navar. *in tractat. de orat. cap.20. num.8.* Salzed. *ad Bernard. cap.18. n.7.* Moneta *de optione*, *cap. 4. quæst.8. n.169.* Acosta de Andrada *ad Bullam Cruciata*, *q. 75.* Vgolin. *de officio Episcopi c.29. n 8.* Narbona *citato loco*, *n.65. pag.12.* Sanch. *in opuscul. moral. lib.7. cap.1. dub.35. num.4.* Bonacin. *dict. quæst. 1. punct. 8. num. 12.* Gonzal. *ad reg.8. Cancellariæ, glos.5. §.9. num.6.* vbi intelligit, si ratione illius habeat congruam sustentationem, quem sic interpretatur Garcia *de beneficiis part. 2. cap. 5. n.132.* & requiritur quod sit perpetua, vt per Petr. Ledesm. *in sum. p.1. de sacram. Ordinis, cap.7. concl.1. dub. 2.*

Sic etiam praxis admittit quem promoveri posse ad 24
titulum beneficij consistentis in distributionibus quotidianis, quæ licet non computentur in valorem beneficiorum, nec fructuum appellatione veniant, Rota *decis.134. aliàs 8. de præbend. in novis*, & *decis. 766 aliàs 39. in antiq.* in hoc tamen casu prædictæ distributiones vtique in valorem computantur, cum satis sit beneficiatum illarum causa non laborare inopia, ita Campanil. *dict. rub.8. cap.5. n.29.* Marchin. *dicto tract.21. part.6. c.6. diffic.5. n.19.*

Ad titulum verò Vicariæ temporalis, & aliorum 25
similium beneficiorum, seu Capellaniarum amovibilium, nemo potest ordinari, quia Vicarius temporalis titulum habere non censetur, ex textu *in cap. constitutus*, vbi Abb. *num.5. de filiis Presbyter.* ita tenet Marol. *de irregular. lib.4. cap.15. num.3.* Campanil. *in divers. Iuris Canonici, rub.8. cap.4. n.8. in fine*, Azor. *d p.2. lib.3. c.6. q.5. & 6.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepiscopalis, decis.190. p.2.* & Henriq. *d. cap.17. §.3. lit. Q.* Narbona *d. loca, num.168. pag.13.* Bonac. *d. puncto 8. num. 24.* Salzed. *ad Bernardum, cap.18. num.8. vers. & ea ratione vicaria temporalis*, Flamin. *de resignat. lib.2. quæst.6. n.2.* Sanch. *d. dub.35 n.5.* Gonzal. *d. glos.5. §.3. num.42.* Læl. Zecb. *de republ. Eccles. c. de clericis, sub n. 7.* Fr. Emman. *in sum. p.2. c.15. num.12.* Marchin. *d tract.2. p.6. c.6. diff.5. n.28.* Zerol. *in praxi Episc. p.2. verb. dimissoria, sub §.9.* Marc. Anton Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. c.81. n.2.* D. Acuña *ad princ. dist.71. num.8. & 9.* Nicol. Garc. *d. p.1. c.2. n.83.* Si verò de facto ordinetur, ab ipsa Vicaria temporali amoveri non poterit, nisi habita alia provisione, vt ex Flamin. *d. q.4. num. 86.* tenet Piasec. *in praxi Episcop. p.1. cap.1. num. 45. in fine*, quod in pœnam factum judico, cum aliàs non possit prædecessor Episcopus assignare officium, quod est temporale, & removibile in perpetuum Presbytero ordinato, & eo modo prædictum officium facere perpetuum, juxta resoluta per Molin. *de primogen. lib.1. cap.25. à num.17.* Gonzal. Mendez de Vasconzel. *diverf. juris argumenter. lib 4. cap.8. n.8. & 9.* Narbona *loco proximè citato*, optimè Aloys. Ricc.

in

in praxi fori Ecclesiastici decis. 396. *in* 1. *edit. & resolu.* 334. *num.* 3. *in* 2. *edict.* vbi asserit, quod si quis de facto ordinetur sacris Ordinibus ad titulum Capellaniæ ad nutum amovibilis, non ex hoc mutatur ejus natura, seu qualitas, maximè si id fiat sine expresso patroni consensu, & citat Nicolaum Garc. *de benef. p.* 1. *cap.* 2. *n.* 91. *&* 112.

Patrimonij ad titulum potest quis promoveri, si detur in perpetuum, secus si ad tempus, Vgolin. *de officio Episcopi cap.* 26. § 8. *n.* 3. *in fine.* Marchin. *d. p.* 6. *c.* 6. *diffic.* 5. *n.* 22. Hujusmodi etiam præstimonia inter Ecclesiastica beneficia commemorantur, vt diximus *alleg.* 4. *n.* 49. Sic etiam potest quis promoveri ad titulum pensionis perpetuæ, & ad victum sufficientis, vt infra dicetur *num.* 74.

26 Vnde non poterit quis ordinari ad titulum servitij in aliqua Ecclesia, cui adscribatur, nisi tale servitium sit perpetuum, & non dependens à voluntate Episcoporum; & ita intelligendi sunt Doctores, qui de hoc agunt, prout sunt Zerol. *in praxi Episcopali, part.* 1. *verb. dimissoria*, §. 5. *dub.* 1. Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepiscopali Neapol. cap.* 81. *sub n.* 2. Flamin. *dict. quæst.* 6. *n.* 33. Vilar. *del Patronado de Calatayud parc.* 4. §. 2. *num.* 22. Campanil. *part.* 4. *num.* 14. Neque Breve Sixti V. Patriarchæ Venetiarum concessum, quod adducit Campanil. *vbi proximè*, aliud comprobat, quia est gratia specialis: quare ita resolvit Vgolin. *de potestate Episcopi cap.* 26. §. 8. *n.* 6. vbi refert Episcopum tantum posse ad titulum servitij in Ecclesia aliquem ordinare, concurrentibus
27 quatuor. † *Primum*, vt interveniat consensus Rectoris ejus Ecclesiæ. *Secundum* licentia, ac consensus Romani Pontificis, & hoc ad successorem. *Tertium*, vt ex servitio Missarum, & divinorum Officiorum, & eleemosynis a fidelibus elargiendis, habeat vnde se sustentet. *Quartum*, vt ne inde amoveatur, vel discedat, nisi de beneficio competente, aut pensione provisum fuerit, vel ob delicta remotus. Vnde benè Quarant. *verb. Ordo*, *vers. secundò extende.* Zerol *verb. dimissoria*, §. 5. *dub.* 2. Nicol. Garcia *d. cap.* 5. *num.* 125. resolvunt, non posse quem sacris Ordinibus initiari ad titulum patrimonij, vel beneficij de se ad victum insufficientis, quod postea sufficiens redditur ob eleemosynas, & Missarum, vel anniversariorum stipendia quæ in dies occurrunt, quia hæc omnia sunt incerta, & non firma, & perpetua. Huc etiam Marc Anton. Genuens. *in dict. praxi*, *cap.* 83. *num.* 9. Iul. Cæs. Madios *de sacris Ordin. c.* 5. *num.* 20. meritò tenent, quod posset fortè quis ordinari ad titulum beneficij habentis redditus incertos, & casualer defunctorum, & anniversariorum, si communiter ad certam summam pro victu sufficientem redigantur.

28 Nec etiam poterit quis promoveri ad titulum de futuro, & in spe etiam certa, putà ad beneficium quod quis expectat, seu ad quod est præsentatus, nominatus, vel postulatus, cum Concil. clare requirat titulum de præsenti habitum, & possessionem. Ita Salzed. *ad Bernard. cap.* 18. *n.* 6 Fr. Emman. *in sum. com.* 2. *c.* 15. *n.* 10. Vgolin. *d.* §. 8. *n.* 3. *in fine*, Petrus de Ledesma *in sum. part.* 1. *de sacram. Ordinis, cap.* 7. *post* 8. *concl.* Nicol Garcia *dict. cap.* 5. *n.* 130. Azot. *instit. moral. p* 2. *lib.* 3. *cap* 4. q 9 Vgolin. *d. cap.* 26. §. 8. *num.* 3. Alphons. Narbona *d loco, num.* 64. *pag.* 13. Sanch. *in opusc moral. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 24. *n.* 1. *& dub.* 35. *num.* 2. Marchin *d. tract.* 2. *p.* 6. *cap.* 6 *diffic.*.. D. Acuña *in d. c. neminem, dist.* 70. *num.* 13. Quamvis contrarium, nempe posse quem promoveri non solùm ad titulum beneficij jam quæsiti, sed etiam quærendi, ex glos. magna *circa medium, in cap. Osius*, 61. *dist.* teneat Maiol. *de irregul. lib* 4. *cap.* 15. *num.* 3. Sayr. *de censur. lib.* 4. *c.* 14. *n.* 19. Campanil. *d. c.* 4. *n.* 10.

29 Poterit tamen quis promoveri ad sacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines, ad titulum beneficij, non obstante, quod non lucretur illius fructus, nisi post susceptum Presbyteratus Ordinem, vt decisum referunt Garcia *dict. part* 2. *c.* .. *num.* 110. Armendar. *in addic. ad recopil. legum N. varra, lib.* 2 *tit.* 8. *lege* 1. *de patrimonio clericor. num.* 11. Marcel. Vulpe *cap.* 8. *num.* 1.

30 Obtinens Capellaniam in capella Papæ, licèt sit ad nutum amovibilis, potest ad illius titulum ordinari, prout resolvunt Navar. *cons.* 20. *de tempor. ordinat.* Sayr. *decis.* 50. *eodem tit.* quos refert, & sequitur Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. resolut.* 334. *in fine.*

31 Cooptatus in Collegium Seminarij, non potest ordinari ad titulum Seminarij, nisi ob causam inserviendi beneficio, quod forsan esset Seminario injunctum: poterit verò ordinari sub certa assignatione fructuum in Seminario facta causâ inserviendi beneficio juncto Seminario, vt inserviat donec sibi provisum fuerit de congrua sustentatione; ita referunt decisum Zerola *in praxi Episcop. parc.* 1. *verb. Seminarium*, §. 6. Læl. Zech. *de repub. Ecclesiastica, rub. de clericis*, *sub num.* 7. *vers* 84. Salzed. *ad Bernard. cap.* 18. *num.* 9. Flamin. *de resignat. lib.* 1. *quæst.* 6. *num.* 32. Galet. *in margarica casuum conscientia*, *verb. Ordo*, *penult.* Piasec. *d. p.* 1. *cap.* 1. *num.* 28. Marchin. *d. p.* 5. *diffic.* 5. *num.* 33. Alzedo *d. p.* 2. *cap.* 5. *num* 56. Armend. *vbi suprà n.* 9. *&* 10. Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepiscopali*, *cap.* 81. *sub num.* 2. Garcia *dict. pars.* 1. *cap.* .. *num.* 104. vbi in additionibus refert declarasse Gregorium XIII. clericos Seminarij non posse promoveri ad aliquem Ordinem sacrum ad titulum ipsius Seminarij, nisi pro servitio beneficij Seminario vniti, & tunc cum assignatione certi annui redditus, vnde sic promotus vivere possit; quæ tamen assignatio cessat postquam ille aliunde se æquè sustentare poterit. Hinc forsan Sanchez *d. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 45. *num.* 10. reprobat Cordub. *in sum. quæst.* 36. minus benè tenentem, collegialem ex aliquo collegio majori Salmanticensi, aut Complutensi, qui ad aliquem recipiendum gradum Doctoratus suos actus cum satisfactione defendit, posse ad titulum illorum sacris ordinari absque beneficio, vel patrimonio.

32 Iustè profectò Trident. Synod. *d. c.* 2. sancivit, *ne beneficiata, ad cujus titulum quisquam promotus fuerit, ipse resignare valeat, nisi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promotus, quo quidem casu minimè tunc erit admittenda illa resignatio, nisi constito, quod aliunde vivere commodè possit renuntians, & aliter facta nulla sit*, juxta clausulam illam annullativam Concilij *in d. cap.* 2. ibi, *si aliter fiat renunciatio, irrita erit*, ex quo text. sic resolvunt Flamin. *de resign. lib.* 2. *q.* 6. *num.* 36. subjungens ita fuisse resolutum per Rot. Rom. *in vna Salmantina*, coram *D. Orano de mense May anno* 1588. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis.* 314. *in* 1. *edit. & resol.* 72. *num.* 1. *in fine*, *& num.* 2. *in* 2. *edic* Vgolin. *de officio Episcopi cap.* 14. § 3. *& cap.* 26. §. 8 *num.* 4. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 991. Valenzuela *cons.* 32. *num.* 21. *tom.* 1. Sanchez *in opusc. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub* 38. *num.* 1. vbi subdit, quod si fiat renuntiatio beneficij non facta mentione quod ad illius titulum est ordinatus, & habet aliunde vnde viveret, non est valida in foro conscientiæ: Rota coram Gregor. XV. *decis.* 41. *num.* 1. & ibi Beltramin. *num.* 9. Nicol. Garcia *dict. cap.* 5. *num.* 217. vbi *num.* 214. quod est nulla etiam in foro conscientiæ, Campanil. *dict. rub.* 8. *cap.* 6. *num.* 2. Petr. de Ledesma *in sum. p.* 1. *de sacram Ordinis, c.* 7. *concl.* 10. Marchin. *diffic.* 7. *d. loco*, Armend. *vbi suprà*, *n.* 21. vbi *n.* 22. cum Garcia *num.* 193. atque

que aliis deciſum refert pro forma traditum eſſe, vt reſignans teneatur facere mentionem, ſe ad titulum illius fuiſſe promotum, adeò quod per æqoipollens adimpleri non poſſit: qood etiam tradit Maſſobr. *in*
33 *praxi habendi concurſum, reg. 5. dub. 1. n. 45.* Vnde † reſignatione de tali beneficio facta, non habita mentione, quod in illud fuit promotus, vltra quam quod ſit nulla, vt ſupra oſtenſum eſt, reſignanti competit actio ſpolij, vt fuiſſe declaratum *à ſacra Congregatione*, & deciſum in Rota coram *Illuſtriſſimo Domino meo Cardin. Millino, 19. Novembris 1602. in Aretina Plebis*, referunt Garc. *d. c. 5. num. 438.* Piaſec. *in praxi nova Epiſcop. lib. 1. c. 1. n. 44. verſ. ampliari poſſet, pag. 53.* Gonzal. *ad reg 8. Cancel. gloſ. 5. §. 10. n. 35.* late Gratian. *diſc. forenſ. tom. 5. c. 991.* Borat. *deciſ. 830. n. 13.* quia cùm reſignatio non teneat, jus non abdicatur à reſignante, vt dicit Garcia *d. c. 5. n. 225.* & in hac materia eſt bona ſacræ Rotæ Rom. *deciſio in Leodienſi Canonicatus S. Ioannis, 28. Iunij 1621.* coram *R. P. D. Remboldo*, tenoris ſequentis.

34 Domini Dixerunt Canonicatum eſſe adjudicandum Theodoro, quia ipſe fuit de eo proviſus per obitum Balduini à Sereniſſimo Electore Colonienſi, vigore Indulti ampliſſimi, quod habet à Sede Apoſtolica.

Nec obſtat quod dicitur, dictum Canonicatum vacaſſe per reſignationem dicti Balduini ad favorem Ægidij, & non per ipſius obitum, quia dicta reſignatio fuit nulla, ideoque nec jus, quod priùs habebat, fuit ab eo mediante dicta reſignatione abdicatum, ſed vacavit per mortem. Caputaq. *deciſ. 215. p. 2.* Cardin. Seraph. *deciſ. 1498. n. 8.*

Quod autem reſignatio fuerit nulla, patet, quia fuit facta contra formam Concilij Tridentini *c. 2. de reform. ſeſſ. 21.* ex quo non fuit in ea expreſſum, quod Balduinus eſſet promotus ad titulum dicti Canonicatus, prout in dicto Concilio expreſsè diſponitur: & quod hoc caſu reſignatio ſit nulla, tradunt Pariſ. *de reſignat. lib. 2. q. 6. n. 36. & 39.* Garz. *de benef. c. 5. n. 192. & ſeq.* & Gonzal. *ad reg. 8. gloſ. 5. §. 10. n. 35.* & tenuit Rota *in Aretina Plebis*, coram *Illuſtriſſimo Cardinale Millino*, relata per eundem Garz. *dict. c. 5. part. 2. num. 438.*

35 Nec obſtat quod dictum ſacrum Concilium decrevit, quod dicta mentio fieret in reſignatione ad effectum tantùm, ne clericus in opprobrium Ordinis clericalis mendicare cogatur; & cùm huic inconvenienti ſatis fuerit proviſum mediante clauſula, *Conſtito quod reſignans habeat aliunde*, &c. in dicta reſignatione appoſita, videtur dictam reſignationem ob defectum dictæ expreſſionis non poſſe dici nullam, eo quòd forma poteſt adimpleri per æqoipollens, quando habetur effectus à lege deſideratus: quia fuit reſponſum, quod dictum Concilium, vt pinguius provideret, ne clerici vllo tempore in mendicitatem inciderent, non ſolùm diſpoſuit, quod reſignationes non admitterentur, niſi conſtito quod reſignans haberet aliunde vnde commodè vivere poſſet; ſed vlteriùs decrevit, quod in reſignationibus mentio fieret, quod reſignans fuerit promotus ad titulum beneficij, quod reſignat, ad hoc vt vincularetur ab eo à quo reſignatio erat admittenda, ſi ita videretur, patrimonium reſignantis, quod aliàs potuiſſet diſtrahere; perinde atque fuiſſet vinculatum, ſi ad titulum illius fuiſſet ordinatus; vnde non poteſt dici quod mediante dicta clauſula, *Conſtito*, &c. fuerit intentioni dicti Concilij ſatisfactum, quia ex duobus requiſitis non ſufficit alterum adimpleviſſe, *l. cùm hi, §. ſi Prætor*, & ibi gloſſ. *ff. de tranſact. l. ſi heredi plures, ff. de condit. inſtitut.* Dec. *conſil. 433. n. 6.* Sarnenſ. *in reg. de public. reſignat. q. 8. n. 2.* Put. *deciſ. 193. lib. 1.*

36 Et imò † cùm dictum Concilium vlteriùs etiam procedendo annullet reſignationes aliter factas, ſicque contineat decretum irritans, non potuiſſet forma ab eo tradita per æquippollens adimpleri, ſed debebat ſervari ad vnguem. Aldobr. *conſ. 92. num. 27. lib. 1.* cum aliis per Mareſcot. *var. reſolut. lib. 2. cap. 38. num. 10.* & in terminis dicti Concilij, quod non poſſit adimpleri per æquipollens, firmat ex ſententia *ſacræ Congregationis Illuſtriſſimorum Sacri Concilij Interpretum*, quam refert ad extenſum Garc. *loco proximè citato, n. 193.* Gonzal. *vbi ſupra, n. 15.* & fuit dictum *in dicta Aretina Plebis*, coram *Illuſtriſſim. Cardinale Millino.*

Non obſtat qood Concilium non comprehendit 37
reſignationes factas in manibus Papæ, quia hoc eſſet nimis reſtringere diſpoſitionem dicti Concilij, quod loquitur generaliter de omnibus reſignationibus, & propterea generaliter intelligi debet, maximè cùm eadem ratio militet in omnibus, nec ſubſit cauſa dictæ reſtrictivæ, & quod locum habeat etiam in reſignationibus factis coram Papa, firmat Garz. *vbi ſupra, num. 193.*

Non obſtat qood Conſtitutio Pij V. ſolùm mandat apponi clauſulam *Conſtito*, &c. quia non eſt correctoria decreti dicti Sacri Concilij, nec loquitur de beneficiis, ad quorum titulum reſignans eſt promotos.

Non obſtat quod Papa in genere cogitare potuerit, quod reſignans eſſet promotos ad titulum beneficij, quod reſignat, quia Concilium, vt dictum eſt, requirit pro forma, quod fiat expreſſio dictæ qualitatis; vnde illa ſervari debet, ex allegatis. Vltra quod Papa potuit etiam cogitare, quod reſignans non eſſet promotus ad titulum illius beneficij, eo ipſo quod ſibi hoc non fuit expreſſum.

Non obſtat quod ſaltem Canonicatus remanſit Se- 38
di Apoſtolicæ affectus per appoſitionem manus Pontificis, quia dicta affectio per appoſitionem manus non intrat quando reſignatio eſt nulla, & per conſequens beneficium vacat per obitum, & non per reſignationem, Achil. *deciſ. 24. de reſtitut. ſpoliat.* Rot. *deciſ. 24. ſub n. 1. vt lit. pendent. in nov. & 419. part. 1. diverſ. & deciſ. 570. n. 8. verſ. vel diverſa eveniat, p. 1. in recent.*

Non obſtat quod etiamſi reſignatio ſit nulla, tamen locus eſt affectioni, quando talis nullitas provenit culpâ reſignantis. Garz. *d. tract. de benef. part. 5. cap. 1. §. 2. n. 170.* quia hoc procedit quando reſignans eſt in culpa, quominus reſignatio ſortiatur effectum ob non implementum conditionis; nam tunc dicta conditio habetur pro impleta in præjudicium reſignantis, & per conſequens abdicatur Ius à reſignante, & beneficium vacat in Curia, remanetque affectum, & reſervatum; ſecus eſt quando reſignatio fuit nulla de per ſe, & ex alia cauſa, quam ob non implementum: tunc enim per hujuſmodi reſignationem non abdicatur jus à reſignante, & benè, per eundem Garc. *part. 11. cap. 3. n. 217.* vt exemplum adducit in reſignatione ſimoniaca, per quam non abdicatur jus à reſignante, etiam quod ſit pura, & per conſequens nec beneficium vacat, nec illud remanet affectum, quia Papa non voluit providere, niſi in eventum in quem vacaret per reſignationem, & affectio non porrigitur ad vacationem diverſam, vt *in d. deciſ. 570. n. 8. p. 1. in recent.*

Vnde cùm in caſu de qoo agitur, reſignatio non fuerit nulla ob non adimplementum, ſed quia non fuit in ea ſervata forma Concilij, meritò non fuit jus abdicatum à reſignante & per conſequens Canonicatus vacavit per obitum, & non per reſignationem, neque, vt dictum eſt, remanſit affectus, ex allegatis. Hactenus dicta deciſio Rotæ.

In minoribus Ordinibus conſtitutus non ligatur 39
diſpoſitione

dispositione text. *in d. cap.2.* imò potest beneficium resignare, etiamsi non habeat aliunde, quo viuere possit. Ita Thom.Valasc. *tom.1.alleg.55.num.vlt.* Hermosil.*ad Greg.Lop. l.15.gloss.1. num.104.tit.5.part.5.* Flamin.*d.quæst.6.num.178.* Vgolin.*d.cap.26.§.8.n.4. vers.postremò*, Azor. *instit.moral.part.2.lib.7.cap.20. q.7.*Fr.Emman.*tom.2.c.15.num.vlt.* Stephan.Gratian. *dict.c.159. à num.* [illegible]. Ceual. *q.561. num.26.* Garcia *d. c.5.num.203.* Paul. Comitol. *respons.moral.lib.6.q.34.*
40 *num.4.* † In Sacris verò constitutus non potest vllo modo beneficium resignare, etiamsi ad illiua titulum non fuerit promotus, nisi aliunde habeat vnde commodè viuere possit, vt sancinit Pius V. *in Const.* quæ incip. *Quanta Ecclesia Dei*, ibi: *Sed nec horum vllus sacro Ordine mancipatus, nisi religionem ingressurus, valeat vllo modo beneficium, vel officium Ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit, quo in vita possit commodè sustentari*: quæ Constitutio licèt loquatur de resignationibus factis coram Ordinario, habet tamen locum etiam in Curia, quia militat eadem ratio in proposito, provt de stylo Curiæ servari testantur Flam.*de resignat.benef.lib.3.q.14.num.3.& lib.5.quæst.vlt.n.176.* Nicol.Garcia *dict.cap.5.num.298.* quos refert, & se-
41 quitur Aloys.Ricc. *dict.resolut.272. in fine.* † In qua quidem Curia non admittitur resignatio alicuius in Sacris constituti, nisi cum clausula, *quod resignans aliunde habeat, vnde commodè viuere possit*, quæ clausula intelligitur de illa necessaria sustentatione, quæ sine penuria sufficit, inspecta qualitate personæ, & loci, vt fuisse in Rota resolutum dicit Nicol. Garc. *d. cap.5.num.207.& 208.*& in hoc plurimùm tribuitur judicis arbitrio, qui considerata qualitate personarum, locorum, & temporis iudicabit, vt per Ceual. *communium contra commun. q.561. à num.27.* Menoch. *de arbitr.casu 216.n.12.& 13.* Steph.Grat.*d.c.159.n.15.*
Ex quibus:
42 *Primo* colligo, renuntiationem beneficij, ad cuius titulum quis Sacris fuit ordinatus, factam etiam cum pensione sufficienti ad congruam sustentationem, non valere, nisi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus; quia id traditum est pro forma, & indistinctè annullatur resignatio aliter facta: ita decisum esse tenet Garcia *d. p.2.cap.5.num.515.* & refert etiam additio ad Nauar. *cons.4. de renunt.* sequuntur Vgolin. *de potestate Episcopi, cap.26. §.8. num.4.* & Homobon.*d.tract.2.cap.2.q.23.in fine*, & tenuit Rota *in d. Leodiensi.* Quamvis contrarium, imò talem valere renuntiationem, existimauerint minus bene Nauar. *d.consil.4. de renunt.in nouis*, Flamin.*d.lib.2.q.7.n.41.* Fr.Emman.*tom.2. sum.c.15.n.12.* Campanil.*d.c.6.n.6.* nouissime Marchin.*d.p.6.cap 6.diffic.7.num.40.* ex ea scilicet ratione, quia tunc cessat finalis ratio, videlicet dedecoris clericalis, propter quam constat eu in textu Concilium vetuisse resignationem beneficij assignati in titulum; cessante enim causa finali, debet cessare & effectus, sicuti aliorum ductus auctoritatibus firmauit Tiraquel.*in tract. cessante causa, limit.1. n.1.* & alij plures relati per me *axiom.40. num 4.* sed huic objectioni satis responsum est *suprà in dicta Rota decis. n.35.*
43 *Secundò* colligo, procedere in permutatione, quæ nulla est, non facta mentione, quod ad titulum beneficij permutati fuit sacris Ordinatus, ex verbis Concil. *d. cap.2.* ibi, *id verò beneficium resignare non possit*; resignationis enim nomen simpliciter prolatum, complectitur illam quoque ex causa permutationis factam. Rebuff. *super reg. de infirmis resign. gloss.4.num.1.& 5.* cum aliis per me adductis *de appellatiua verbor. appel.237.* ac propterea regulam præcitatam de infirmis resignantibus, & decedentibus infra viginti dies numerandos à præstito consensu, vt invalidus sit actus, habere etiam locum si ex causa permutationis fecerit, vt demonstrant verba dictæ regulæ, & succurrit ratio; quia qui permutat, resignat; nam duo actus considerantur in permutatione, videlicet renuntiatio, & permutatio, vt inquit Boër *decis.2.num.26.* Ita tenent, ac decisum referunt Aloys.Ricc.*in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. part.1. decis.17.num.2.* vbi quod permutans beneficium, ad cuius titulum fuit ordinatus, tutus erit in foro conscientiæ, si illud quod de nouo habuit, est æquivalens, Gonzal.*ad reg.9.Cancel. gloss.5.§.10. à num 43.* Stephan.Gratian.*discept. forens. cap.150.num.3.* Rota Romana *apud Farin.decis.614.in nouiss.* Nicol. Garcia *d.cap.5.num.218.* & quod dispositio Concilij habeat locum in permutatione, provt *Sacram Congreg.* declarasse 18. *Iulij* 1602. ait Stephan.Gratian.*d.c.159.n.3. & in addit.ad decis.189.* per quam etiam dictum fuisse
refert *d.n.3.* quod † permutans tacendo ordinationem, 44
ac titulum, tutus est in foro conscientiæ, si illud quod habuit ex causa permutationis, erat æquivalens, de quo etiam testatur Armendar.*vbi suprà, num 31.* Hinc non immeritò limitant *suprà* positam resolutionem, quando permutans consequitur validè possessionem pacificam alicuius beneficij sufficientis ad congruam, cum Rota *in Mutinen. Canonicatus, 4.Decembr.1609.* coram Gregor. XV. *decis.441.n.3.* Vgolin.*d.cap.26. §.8.num.4.vers.secundò excipitur*, Massob. *d.requis.5. dub.1. num.45.* Coccin.*decis.317.* Butatt. *decis.830. num.14.*
Tertiò, colligo, non procedere in ptlvationibus, & 45
renuntiationibus inductis à jure, cum sub *dict. cap.2.* comprehendantur tantùm resignationes voluntariæ, provt decisum refert Nicol. Garcia *d.cap.5.num.219. & seq.* Si tamen veniat priuandus per sententiam beneficio, ad cuius titulum fuit ordinatus, est illi aliquid relinquendum, vnde se alat, provt benè resolvit Aloys.Ricc.*in decis.Curiæ Archiepisc.Neapol.decis.18. p.1.* Vnde *sacra Congr.Conc. sub die 5.Febr.1604.* cuius memini *in collect.Bullar.verb.Patrimonium*, censuit patrimonium clerici, ad cuius titulum fuit quis ad sacros Ordines promotus, non posse capi in executionem ob illata vulnera alicui, ad reficiendas curationis expensas à Iudice condemnati, etiamsi nihil aliud præterea possideat.
Quartò colligo, quod iurans resignare beneficium, 46
ad cuius titulum fuit promotus, vel procuratorem constituit ad resignandum, & iurauit non reuocare, nedum compelli minimè poterit, vt cum effectu renuntiet, verùm etiam procurationem reuocare valebit, præmissa tamen absolutione à iuramento; cuius quippe absolutionis impetratio accedere debet, vt peccatum vitetur, non autem ad validandum actum reuocationis, cum citra absolutionem sit etiam valida reuocatio. Ita decisum referunt Flamin.*dict.q.6. num.43.* Nicol. Garcia *d.cap.5. num.232. in 2.declar.* Armendar.*d.loco, num.29.* Azor. *instit.moral.p.2.lib.7. cap.22.q.6.* Vgolin.*d.cap.26.§.8 sub num.4.* Campanil. *dict.cap.6. num.4.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. resol.272. num.2.* Marchin. *dict. part.6.cap 6.diffic.7. num.39.*
Beneficium igitur, ad cuius titulum est facta pro- 47
motio, si resignare velit ordinatus, tenetur exprimere ad illius titulum assumpsisse Ordines, vt ostensum est: qua declaratione facta, caueat Superior, ne ipsum admittat, nisi antea sibi constiterit illum habere vnde possit commodè sustentari, quo non perquisito, si acceptauit illam, non dubitatur validam esse, sed ipse tenebitur eidem ministrare alimenta, eo quòd non caret culpa, & ita sæpe decisum fuisse ipsas declarationes afferentes, referunt Flamin. *de resignat. lib.1. quæst.6. post num.41.* Aloys. Ricc. *dict. resolut.272. num.2.* Campan.*dict.cap.6.num.3.* Marchin. *d.p.6.c.6. diffic.8.*

48 *Quintò* colligo fructus beneficij, ad cuius titulum
fuit quis promotus, non poſſe hypothecari, nec obli-
gari; quia ille, qui non poteſt bona alienare, nec
etiam poteſt ea hypothecare, ſeu obligare, argum.
l.vlt.C.de rebus alienis non alien. & quæ tradunt Pinel.
*in l.1.C.de bonis mat.part.3.num.*19. D.Barboſa *in l.1.*
p.3.num.39.ff.ſoluto mat. Rebello *de obligat.iuſt.p.2.*
49 *lib.6. quæſt.5.num.*15. † Tanta eſt enim decoris cle-
ricalis vis, & auctoritas, vt fructus beneficij obli-
gare ex conuentione non liceat, nec etiam in ſubſi-
dium aliorum bonorum in cauſam iudicati capere, &
in illis executionem fieri, ſi clericus egeat, ac peti-
tam ſummam, qua ſe alit, excuſare non poſſit, Abb.
in cap.cùm olim,il ſecundo,num.5.de reſtit.ſpol. Franch.
in cap. reprehenſibilis,poſt num.21. de appellat. Iaſ. *in l.*
commodatis, poſt num.1. ff.de re iudic. Gail. *lib.1.ob-*
50 *ſeruat.117.n.9.* † Si enim miles, qui ſub armata mi-
litia ſtipendia meruit, condemnatus, eatenus quate-
nus facere poteſt, ſolvere cogitur, ex *l.miles,ff. de re*
iudic. ſic & clerici, iuxta *gloſſ.2. in fine, in dict.l.miles,*
cùm militibus aſſimilentur *in cap.2. de pœnis, lib.6.*
51 † Et ideo clericus, qui iurauit ſe Titio ſoluturum
mille, cum peruenerit ad pinguiorem fortunam, &
poſtmodùm Epiſcopalem adeptus ſit dignitatem, non
tenetur iam dictam perſolvere ſummam de fructibus
Epiſcopatus, vt conſuluit Bald.*conſil.208.incip.Super*
prædicto, vol.2.

Patrimonij ſub vocabulo quid veniat in præſenti materia?

52 Patrimonij vocabulo in hac re intelligitur, non
ſolùm quicquid ex patris bonis filio obvenit, verùm
etiam omne id, quod aliunde, hæreditate ſcilicet, vel
donatione, & quavis ex cauſa illi delatum eſt, ex
ea ratione, quia ſatisfit intentioni Canonum, & Con-
cilij, vndecumque habeat victum, ne mendicet. Ita
Campan. *in diuerſorio Iuris Canonici, rub.8.c.4.num.1.*
Vgolin.*de poteſt.Epiſcopi c.26.§.9.n.3.*Bonac.*d.diſp.3.*
quæſt.1.punct.9.n.13.
53 Qui enim beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens non
habet, patrimonium ſaltem idoneum habere debet,
ad cuius titulum non omnis ordinandus eſt, niſi diſ-
penſatio Epiſcopalis præcedat, per verba Concil.
Trident. *ſeſſ.21. de reformat. cap.2.* ibi, *Patrimonium*
verò, vel penſionem obtinentes ordinari poſthac non
poſſint; nec ſemper conuenit, hanc diſpenſationem
elargiri, ſed ex cauſa, provt eiuſdem Concilij verba
clarè demonſtrant, ibi: *Niſi illi, quos Epiſcopus iudi-*
cauerit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate Ec-
cleſiarum ſuarum: quare cùm Concilium illic permit-
tat Epiſcopis facultatem diſpenſandi cum aliqua præ-
dictarum cauſarum, ſi illa deeſt, ſublata debet eſſe
prædicta poteſtas, per reg.*cap.cùm ceſſante,de appellat.*
& firmant in propriis terminis, me citato *in hoc loco,*
Marcel.Vulpe *d.cap.8.num.*10. Nauar.*conſil.14.num.2.*
de tempor.ordin.in nou. vbi refert ſe Pintiæ vidiſſe ne-
gatam eandem facultatem aſcendendi ad Subdiacona-
tum, ob defectum tituli beneficialis, tametſi ha-
buiſſet patrimonium trium millium ſcutorum: quæ
Nauarri reſolutio colligitur ex Concil. *d. cap.2.* ibi,
Niſi illi, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos, quæ
verba cùm denotent boni viri arbitrium, hoc eſt vo-
luntatem rationi ſubmiſſam, *l.fideicommiſſaria, ff. de*
fideicom.libert. Gloſſ.*verb.Viſum, in c.2. de corpore vit.*
Lap. *alleg.60. num.3.* ideo ſi Epiſcopus legitimè non
interponat arbitrium, Deum ſolummodo iudicem ha-
bebit. Gloſſ.*verb.relinquitur, in cap. ſtatutum, § acceſ-*
ſorem, de reſcript.in 6. Calcan.*conſ.38. num.7.* ac pro-
inde non dabitur appellatio, quia Superior non po-
teſt animum, & conſcientiam inferioris immutare,
Bald. *in l.2.num.10. verſ. ſcias tamen, Cod. de ſent. ex*

breuic.recit. Couar. *var.lib.2.cap.12.n.3.verſ.& ab eo,*
ex quibus nullum poſſe contra prohibitionem ſui
Prælati ordinari, aut de illo conqueri, ſeu ab eo ap-
pellare, eo quòd illum ordinare noluit, reſolvit Aloyſ.
Ricc. *in praxi rerum fori Eccleſiaſt. deciſ.393. in 1.*
edit.aliàs reſol.587.in 2.edit. & cenſuit Rot.*in Ebo-*
*ren.Ordinum, 24.Octobr.1618.*coram *R.P.D.Remboldo,*
& 18. Februarij 1619. coram *R. P. D. meo Coccino*
Decano.
Quæſtio tamen contingibilis eſt, an vbi beneficium
ſit tenue, & extra patriam, cui ad congruam ſuſtenta-
tionem iungatur patrimonium, ad quem ſpectabit
tunc ordinatio, num ad Epiſcopum beneficij, vel ad
Epiſcopum patrimonij? Pertinere ad quemlibet, ſed
de alterius licentia, tenent Quarant.*ſum.Bullarij verb.*
Ordo, verſ.ſecundo extende, Iulius Cæſar Madius *de*
ſacris Ordinibus, cap.5.n.28. & 29. ſed ad Epiſcopum
beneficij ſpectare videtur, cum ratione patrimonij
nullus acquirat forum, & efficiatur ſubditus Epiſcopi
loci, in quo exiſtit.
Quantitas patrimonij, ad cuius titulum Ordinem 54
ſacrum quis ſuſcepturus eſt, debet eſſe tanta, vt fructi-
bus inde perceptis ſuſtentari honeſtè ipſe poſſit, vt
inſinuat Concil.Trid.*d.cap.2.*& diximus ſuprà *num.8.*
cum ſeqq. Sed an ſufficientia patrimonij ſit attenden-
da in initio impetrationis dimiſſorialium, vel ſufficiat
ſi illud ordinandus obtineat poſt dimiſſorias, ſed ta-
men antequam ordinetur; Vide Iacob. de Graff. *de*
temp. ordin.conſ.4.tom.1.
Patrimonium ſuper re immobili conſtitui debet; 55
nam ſi ſuper rebus mobilibus conſtituatur, non eſſet
ſatisfactum menti Concil. Trident. cum res mobiles
facilè vel extinguantur, vel conſumantur. Ita Nauar.
conſil.34.de temporib.ordinat. Azor.*inſtitut.moral. p.2.*
lib.3.cap.4.q.7. Graſſis *conſil.4. de tempor. ord. tom.1.*
Vgolin.*d.c.26.§.10.num..* Molfeſ.*d.cap.15.n.4.& 5.*
Nicol.Garc.*d.p.2.c.5.n.105.& 111.* D.Acuña *in com-*
ment. ad cap. neminem, diſt.70.n.11. Bonac.*d.punct.8.*
num.15.in fine, vbi etiam quod huiuſmodi bona de-
bent eſſe frugifera, Aloyſ.Ricc.*in praxi fori Eccleſiaſt.*
deciſ.315.in 1.edit.& reſolut.273.in 2.edit. vbi etiam
refert deciſum, non eſſe admittendum ad Ordinem ſa-
crum, qui non habet patrimonium ſufficiens, ſi pro-
miſſionem habuit de aliquo, quod suppleret id quod
deerat. Neque bona, ex quibus patrimonium huiuſ-
modi conſtituitur, debent eſſe hypothecæ ſubjecta
pro debito; poſito autem onere hypothecæ non po-
teſt ordinatus ali & ſuſtentari ex iis bonis, ſi creditor
velit ſolicitudinem ſibi fieri, nec Concil. *in d.c.2.* pro-
hibens alienationem patrimonij, ad cuius titulum quis
promotus eſt, tollit obligationem antea contractam,
aut iuri alteri quæſito derogat. Nauar.*conſ.18.de tem-*
por. ordinat. Si verò bona non ſunt hypothecæ ſub-
jecta, quamvis dominus ſit ære alieno ita gravatus,
vt non remaneat ſoluto debito patrimonium ſuffi-
ciens ad ipſius ſuſtentationem, ſeu ad patrimonium
conſtituendum, arbitror titulum in huiuſmodi bonis
validè conſtitui poſſe, quia ordinatus habet illorum
dominium, & ius ad fructus, & poteſt illa validè alie-
nare, & multò fortius titulum conſtituere, quamvis
fortè fieri poſſit, vt graviter peccet, ſi aliunde ne-
queat creditoribus ſatisfacere. Ita Suar. *de cenſur.*
diſp.4. ſect.3.n.15. verſ.contrariè, Garc. *d.p.2.cap.5.*
n.139.cum ſeqq.
Ad titulum patrimonij, quod conſiſtat in cenſu, tam
vitalitio, quàm perpetuo & redimibili, poſſe quem
ordinari, reſolvunt Nicol. Garc.*de benef. p.2.c.5.n.45.*
Alzed.*d.part.2.q.5.n.55.*Cenc.*de cenſib. part.1.cap.3.*
q.3. art.2. à num.4. vſque ad num.34. ex ea ratione,
quia eſt titulus per ſe frugifer, certus & firmus, ex
quo quis acquirit ius habendi certam penſionem, ex
qua congruè viuere poſſit. Quicquid teneant Vgolin.
de

de officio Episcop. cap. 26. §. 10. num. 2. & §. 12. num. 3.
Bonac. dict. puncto 8. num. 14. vers. ego verò. Nam li-
cet census perpetuò redimi, & extingui possint,
potest tamen in ipsa tituli erectione hæc cautio adhi-
beri, vt in casu redemptionis, & extinctionis pe-
cunia ex Episcopi decreto iterum quamprimum in
beneficium eiusdem promoti implicetur, & rein-
vestiatur: ita declarauit sacra Congr. Concil. sub die 2.
Iunij 1619.
56 Ad titulum donationis alicuius potest quis ordi-
nari, si ita Episcopus iudicauerit, assumendum pro
necessitate, vel vtilitate Ecclesiæ, dummodo donatio
sit realiter vera, & non ficta, quæ deinceps absque
Episcopi licentia alienari non possit, donec benefi-
cium sufficiens adeptus sit, vel aliunde habeat vnde
viuere possit: ita decisum referont Zech. de repub.
Ecclesiastica, cap. de clericis, sub n. 3. vers. 84 Campanil.
d. rub. 7. cap. 4 num. 3. Moscon. de maiest. milit. Eccles.
lib. 1. part. 2. cap. 1. pag 380. Vgolin. de officio Episcop.
cap. 26. §. 9. num. 4. Azor instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 4. q 1.
Alphons. Narbona citato loco, num. 9. part. 5. Alzedo
d p. 2. cap. 5. num. 57. Nicol. Garcia de benef. p. 2. cap. 5.
num. 79.
57 Ordinatus cum patrimonio procedente ex donatio-
ne ficta, quando scilicet inter ipsos donatorem, &
donatarium dictum est illam fieri pro forma, & ad ap-
parentiam, non manet securus in conscientia, imò re-
vera esset tanquam ordinatus sine titulo, proindeque
incurret pœnam suspensionis positam contra ordina-
tum sine illo, per Constit. Sixti V. contra clericos
malè promotos. Sic docent Viuald. in Candel. aureo, in
explicatione d. Const. notab. 14. Spin. in speculo testam.
gloss. 18. n. 75. Petr. Ledesma in sum. tom. 1. de Sacram.
Ordinis, cap. 7. concl. 6. difficult. 5. Caril. in itinerario or-
dinandorum, sect. 2. cap. 2. num. 17. Vasquez p. 3. tom. 3.
58 disp. 243. in fine, † vbi ait graue peccatum esse, si
ficto patrimonio, vel beneficio ordinetur, Cenall.
q. 527. n 13. Soar. de censur. disp. 31. sect. 1. n. 34. & 35.
Filliuc. tract. 17. cap... n 89. Franc. Leo in thesauro fori
Eccles. p. 3. cap. 39. n. 33. Vgolin. de offic. Episc. c. 26. §. 18.
Sanch. de Matrim. lib. 6. disp. 32. n. 8. in fine, vide tamen
alleg. seq. n. 28. cum seqq.
59 Si tamen pactum, & conditio in patrimonio adsit
de illo reddendo, cùm ordinatus habuerit beneficium
sufficiens, vel aliàs vnde viuere possit, nulla tunc in-
curritur suspensio, cùm non sit contra mentem, &
dispositionem Concil Trid. in d. c. 2. provt resolvunt
Nicol Garcia d. cap. 5. n. 169 D. Acuña in d. c. neminem,
dist. 70. n. 21.
60 Vtrum autem habere dicatur patrimonium filius,
qui amplum expectat ex bonis paternis, maternisve?
Et videtur dicendum quod sic, cùm enim viuente
patre quodam modo dominus videatur, §. sui autem
& necessarij, vbi Gloss. Institut. de hæredum qualitate,
& æstimum patris æstimum filij existimetur. Gloss.
in l. 2. C qui ætate, lib. 10. Alexand. in l suis, ff de libe-
ris, & posthum. vbi Alciat. num. 10. dicit quod validum
est argumentum, Pater est diues: ergo & filius, de
quo etiam Flamin. de resignat. lib. 2. q. 6. n. 33. cum seq.
Molin. de instit. tract. 2. disput. 136. vers. illud præterea,
Bened Ægid. ad l. 1. C. de sacrosanct. Eccles. part. 6. §. 1.
num. 30. in fine, D. Acuña ad c. neminem, n 10. in princ.
dist 70. Ideo posse quem ordinari absque patrimo-
nio, si habeat patrem diuitem, resolvit Surdus de ali-
mentis, tit. 7. quæst. 37. n. 2 Sed contrariam opinionem
veriorem dico, imò ordinandum non esse, quamvis
haberet patrem diuitem, nihil assignantem pro victu,
& portione, quia Concil. d loco, vult patrimonium
verè obtineri, & non fictè, & ita meliùs hanc partem
tenet Flamin. d. q. 6. num 28. Vgolin. d. c. 26. §. 9. num. 3.
Campanil. d. rubric. 8 cap. 5 n. 3. Molses. in sum. tract. 2.
c. 15. n. 5. Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 19. n. 21. Nicol.
Garc. d. cap. 5. n. 91. & 92. Alphons. Narbona d. loco, à
num. 47. pag. 11. in princip. Alzedo d. p. 2. c. 5. num. 62.
cum seqq.
Quamvis donatio inter patrem, & filium inualida 61
sit, iuxta vulgaria iura, quæ referunt Gutier. de Sa-
cram. infirm. part. 1. cap. 4 n. 1. Fontanel. de pactis nupt.
claus. 4 in princip. à n. 1. cum seq. & gloss. 7. p. 1. num 1.
nihilominus potest pater donare filio, quod ad patri-
monium sat sit, & donatio valebit, provt resolvunt
Flamin. d. quæst. 6. n. 9. Narbona d. loco, num. 19 in fine,
Vgolin d. c. 9. num. 4. † Melioratio enim facta filio 62
pro suscipiendis Ordinibus, etiam non interueniente
traditione, erit irrenocabilis, iuxta l. 17. Tauri, quæ
nunc est l. 1. tit. 6. lib. 5. nouæ Recopil. in ea etenim ver-
satur causa onerosa cum Episcopo, qui aliàs non ordi-
naret, ne de suo aleret, & sic post sacros Ordines
susceptos, à parentibus renocari non potest. Ita Couar.
in cap. Raynaldus, de testamentis, § 2. num. . Cifuentes
dict. l. 17. Tauri, num. 1. vbi Tello 81. & 82. Auendan.
respons. 17. in fine, Morquecho lib. 3. de diuis. bon. c. 6.
à num. 90. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 5. n. 6. Alphons.
Narbona d. loco, num. 23. pag. . Sanch [illegible] 1. dub. 44.
Fr. Emman. in sum. tom. 2. c. 15. num. . D Acuña in cap.
neminem, dist. 10. num. 15. Gutier practic. lib. 2. quæst 15.
num. 7. Matiens. dict l. 1 gloss. 9 n 8 Mendez de Castro
in l. cum oportet, part 4 num. 65. Azeued. in l. 10. n. 31.
tit. 6. lib. 5. recop. Stephan. Gratian. disc. fores. tom. 1.
c. 1599. num. 9. Campan. d. rub. 9 cap. 6. n. 10. in fine.
Quicquid dicat Spino in spec. testam. gloss 18 num. 75.
& 76.
Vtrùm valeat assignatio bonorum in præiudicium
legitimæ aliis filiis debitæ, si pater totum patrimo-
nium ad sacros Ordines assumendos alicui irrenoca-
bili donatione donaret? Vide Cenall. commun. contra
communes, q. 527. & 682.
Si filius velit promoueri, parensque nolit iustum 63
ei patrimonium constituere, potest filius genitorem
constringere iuris remediis, vt illud sibi assignet.
Confirmatur ex eo, quia argumentari licet a Matri-
monio carnali ad spirituale, per cap. inter corporalia,
de transl. Prel. l. sancimus, Cod. de sacros. Eccles. cum
citatis in libello de princip. iuris, lit. A, num 188.
Sed cùm vxorem ducere intendit, illum potest coge-
re, vt sibi constituat donationem propter nuptias in
dotis recompensam, l. fin. C. de dotis promiss. Gulielm.
Benedict. in cap. Raynutius, verb. dotem quam ei dederat:
ergo similiter poterit cogi, vt donationem faciat filio
pro ordinibus suscipiendis, & suo Matrimonio spiri-
tuali. Ita hanc opinionem tenent Auendan. respons. 17.
n. 4. Sanch. de Matrim. lib. 1. disp 26. sub n. 7. Campan.
d. rub. 8. c. 5 n. 14 latè Marc. Anton. Anton. Genuens. in
practic. Ecclesiast q. 624. Thom. Valasc. tom. 1. alleg 35.
n. 4. & 5. Marchin d. p. 6. c. 7 diffic. 1. D. Acuña ad cap.
neminem, dist. 70. n. 13.
Quæstio est in hac materia multùm controuersa, 64
vtrùm donatio pro suscipiendis Ordinibus filio sim-
pliciter facta conferri debeat, seu imputari in legiti-
mam? Partem negatiuam in hac quæstione semper
libenter amplexus fui, ex eo quia huiusmodi bona
non erant liberè assignata, vt de illis posset ad libitum
disponere, quod requiritur in legitima, Cranet.
cons. 136. incip. de anno: tum quia † huiusmodi bona 65
sunt data loco alimentorum, & ad supportanda onera
Matrimonij spiritualis, cùm certum sit fructus filio
datos loco alimentorum, & ad supportanda onera Ma-
trimonij, quia pauper, & non habet aliunde, vnde se
alat, non esse conferendos, vt per Gama Lusit. dec. 140.
num. 3. & decis. 164. & decis 310. num 13. Surd. de
alim. tit. 8. q. 57. num. 2. & tit. 9. q 34. in princip. Molin.
de Instit. tract. 2. disp. 308. vers. Gama, Thom. Valasc.
alleg. iuris tom 1. alleg. 59. n. 10. Sic etiam † cum huius- 66
modi bona donata pro suscipiendis Ordinibus non
possint

possint vendi, nec alienari, sequitur quod non debent conferri, provt in expensis factis pro doctorando filio resolvunt Perez *l.8. tit.2. lib.1. pag.48.& tit.7.lib.5.Ordinam. pag.*206. Rebuff.*de priuil.scholarium, priuil.*55*.num.*3.Valasc.*de partit.c.*13*.num.*175. Bonac.*de contractibus, disp.*3*.q.*6*.punct.*6*.§.vnico,n.*17.
67 † & in datis pro ingredienda militia resolvunt idem Valasc. *d.cap.*13*.n.*60. & 61. & plures relati à Flores
68 de Mena *ad Gam.decis.*140. *in princ.* † Et in datis ad consequendam dignitatem firmat Rebuff.*priuil.*56.
69 *num.*1. & in expensis factis à patre, † vt filius nancisceretur aliquod beneficium Ecclesiasticum, tenent Gutier. *pract. lib.*2 *q* 65*.n.*10. Marc.Anton.Genuens. *in practicabil.Ecclesiast.q.*657. Quare fortiori ratione idem tenendum est in donatis pro suscipiendis Ordinibus, quæ nullo modo in legitimam esse imputanda tenent Anton Gomez *l.*19*.Tauri,num.*21. vbi Tello *num.*16. & Valasc. de Auendan. *gloss.*3. *num.*8. Duen. *regul.*222. *num.*3. Garcia *regul.*95*.n.*6. Polydor Ripa *obseruat.*134. Rojas *de successionib.c.*7*.à n.*46. Azeued. *l* 10*.num.*29.*&* 30*.tit.*9*.lib.*5 *noua recopilat.* Matiens. *l.*3. *gloss.*2. *num.*14. *tit* 8. *eodem lib.* Spin. *in speculo testam. gloss.*18. *à num.*66. Quintanadueñ. *Ecclesiast. p.*1*.lib.*3 *ad finem,* Ioan.Garcia *reg.*195*.num.*6. Parlad. *tom.*3 *quotid.differ.*150.§ 4*.num.*6. Lotter.*de re benef. lib.*1*.q.*2*.n.*43. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici, decis.*594 *in* 2*.edit.& resol.*522 *in* 2*.edit.* Cenal.*commun. contra commun.q.*682. Stephan. Gratian. *discept. forens.c.*159*.à n.*32. Mendez de Castro *in l.cum oportet, n.*165*. C. de bonis. quæ liberis,* Cald. Pereira *in l.si curatorem,verb.Lasis,num.*103. *&* 132. *& quæstionum forens in comment.tr.ad* §*.sed hac,part.*2*. n.*48*. vers. ex quo, Instit.de inoffic. testam.*Campan.*in diuers.Iuris Canonici, rub.*8 *c.*6*.n.*12*.* nouissime Merlin. *de legitima, lib.*2*.tit.*1*.q.*23. Duard. *in Bullam Cœna,can.*8*.q.*6*.n.*3*. ad fin. cum seqq.*

70 Quamvis contrarium, imò donationem pro suscipiendis Ordinibus filio simpliciter factam conferri debere, seu imputari in legitimam, teneant infrà citandi, ex eo tantum fundamento, quod scilicet donatum filio non consumitur in adeptione Ordinum, sed datur, vt illud post susceptos Ordines habeat ob ipsum alimenta, & congruam in eo statu sustentationem, & quamvis non sit alienabile, est tamen transmissibile ad hæredes: cui fundamento facilè respondetur, quod huiusmodi bona sic donata succedunt loco alimentorum, ne scilicet ordinandus egeat, vt insinuat Concil. Trident. *in d. cap.*2. & ita non sunt conferenda, provt fatentur Doctores, nemine discrepante; & nihil interest, quod sint transmissibilia ad hæredes, cùm hoc in præsenti casu non requiratur, sed solum sufficiat, quod non possint alienari; quia iura, quæ id requirunt, habent locum quando res non potest alienari ex prohibitione inserta in ipsa re; at verò in nostro casu huiusmodi bona non possunt alienari ex prohibitione ipsius rei, sed personæ, quæ quidem incapax est transmittendi, & alienandi, cum in ipsis consistant alimenta sua, & ideo non est tuta, nec Iuri consona, aut æquitati respondens opinio hæc contraria, quam sequuntur Conar. *in cap. Raynaldus, de testam.*§.2*.n.*7. Ayora *de partitionib.p.*1*.q.*13. Auendan.*respons.*17. Perez *l.*4*.tit.*12*.lib.*3*.Ordinam.* Fr.Emman.*in sum.tom.*2*.c.*15*.num.*8. Ioseph.Gonzal.*var.c.*12*. num.*25. Alphons. Narbona *citato loco,num.*15*.pag.*6. Salzed. *ad Bernard.c.*18*.num.*16. Petr.de Ledesma *in sum. part.*1*.de Sacram.Ordinis, c.*7*.conclus.*6*. ad finem,* Mench.*de successionum creat.lib.*3*.*§*.*22*.limit.*17*.n.*44. Gutier. *practic.lib.*1*.quæst.*65. Molin.*de iustit.tract.*2*. disp.*138*.& disp.*241 *ad finem,* Nicol. Garcia *d.cap.*5*. n.*159. Valasc.*de partit.cap.*13*.num.*77*.cum seqq* Marc. Anton.Genuens. *in practic. Ecclesiast.q.*62. Vgolin *de potestate Episcopi,cap.*26*.*§*.*9 *in fine,* Bonac.*de contract. disp.*3*.q.*6*.punct.*6*.*§*.*5*.& in Bullam Cœna disp.*1*.q.*19*. punct.*3*.*§*.*1*.n.*14. Thom.Valasc. *tom.*1*. alleg.*35*.n.*6*. in fine,* Marchin. *d.tract.*2*. p. c.*7*. diffic.*10. D.Acuña *in d.cap.neminem, dist.*70*.n.*3.

Patrimonium hoc super rem certam constituendum est, itavt sciri debeat, an ad sustentandum clericum sufficiens sit, vt tenet Concil. Trident. *d. cap.*2. Sed si res incerta sit, id sciri minimè potest, vt per se patens est: vnde nullus potest promoveri ex industria sua, vel honesto labore, puta quod sit Musicus, Magister Grammaticæ, Pictor, aut alterius licitæ professionis, ex qua tantum quærit, quod sit sufficiens ad sustentationem vitæ: ita declarum referunt Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarra, lib.*2*.tit.*8*. l.*1*.de patrimonio clericorum, num.*18. Nicol.Garcia *d. cap.*5*.n.*126. 71

Sic etiam non poterit quis ordinari ad titulum literaturæ, quantumcunque sit literis, gradu, & collegio insignis, provt tenent Salzed. *d.c.*18*.n.*7. Marc. Anton.Genuens. *in praxi Archiep. Neapol.cap.*31*.n.*1. Petr.de Ledesma *d.cap.*7*.ante vltimam conclus.* Fr.Emman.*d.cap.*15*.num.*15. Bonæ. *d.p.*8*.num.*18. Sanch.*in opusc.tom.*2*.lib.*7*.c.*1*.dub.*35*.num.*10. Diana *resol moral. p.*4*.tract.*4 *resol.*12*.in fine,* Piatee. *in praxi Episc.*1 *p. c.*1*.num* 45*.in fine,* Alphons. Narbona *d.loco,num.*73*. pag.*14. Marchin.*d.part.*6*.cap.*6*.diffic.*5 *à n.*36 Garcia *d. c.*5*. num.*128. vbi refert ita censuisse Sacram Congregationem. *Et ideò decretum Concilij Vlysbonen.quo statutum erat, posse quem ad titulum literaturæ promoveri, iussit Sanctissimus deleri, & dixit se daturum Breue Cardinali Portugaliæ, vt solos Doctores in iure Canonico, vel Theologia possit ipse Card. prævio examine de facto promovere ad sacros Ordines ad hunc titulum literaturæ, in qua re suam grauat conscientiam.* Non desunt tamen qui teneant fas esse ad sacros Ordines assumere virum literis insignem, & collegio illustri cooptatum, vel gradu Licentiaturæ ornatum, honestisque moribus probatum, quamvis titulo carentem, quia habet vnde se possit sustentare, ac loco patrimonij, siue beneficij, illi est titulus, quo sine dedecore decenter viuat, & facilè valeat beneficium, ac dignitates obtinere. Quare hanc tuetur partem, & secundum illam Iurisperitos, ac Theologos doctos consultos respondisse refert Henriq.*in sum.lib.*19*.cap.*17*.* §*.*4 *in comm.lit.G,* sequuntur Vega *in sum.part.*1*.c.*57*. casu* 1. Fr.Emman.*d.c.*15*.num* 15. Gonzal.*ad regul.*8*. Cancel.gloss.*5*.num.*36. vbi dicit ita consuluisse Campanil.*d.rub* 8*.c.*4*.num.*6. Alzed.*in praxi Episc.part.*2*. c.*5 *num.*66. Auil. *de censur part.*3*.disp.*5*.dub.*6 *ad fin.* Villar.*del patronado de Calatayud, p.*4*.* § 3*.num.*22 *ad fin.* Gratian.*discept.forens.c.*57*.num.*30. Lotter.*d.lib.*1*. quæst* 2*. num.*41. Mihi primum verius ipsa Concilij constitutio apertè insinuat *sess.*21*. de reformat. cap.*1. in illis verbis, ibi; *Ne quis deinceps clericus sæcularis, quamvis alias sit idoneus moribus, scientia, & ætate, ad sacros Ordines promoueatur, nisi prius legitimè constet eum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiat, pacificè possidere*: quibus verbis tota tollitur dubitatio, & ego agnoui familiariter virum insignem in hac Curia Romana etiam in Hispania habentem annuam pensionem triginta ducatorum auri de Camera, quem Illustriss. Vrbis Vicarius ad titulum literaturæ noluit ordinare propter *suprà* dicta Concilij verba quæ, vt respondi, id non permittunt. 72

Ille autem qui beneficium non retinet, nec patrimonium, aut donationem, potest cum penuria Sacerdotum existit, ad sacros Ordines promoveri, dummodo adsit, qui ei spondeat necessaria subministraturum: ita per *Sacram Congregationem* decisum referunt Flamin. *de resign.lib.*2*.q.*7*.num.*11. Lotter. *dict. lib.*1*.q.*2*.n.*10. Armend. *d.loco,n.*2*.&* 30. D.Acuña *ad* 73

dict.

dict. c. neminem, n. 11 in fine, Campanil. d. c. 4. n. 6. Cef-
fante enim hac penuria, verum est ad Ordines sacros
illum non esse admittendum, qui cùm sufficienti pa-
trimonio, & beneficio careat, impetrat ab amico ce-
dulam, in qua promittit se illi necessaria vitæ subsidia
ministraturum, nam obligatio ista personalis, non est
res immobilis, & pacifice possessa, & per illam ordi-
nandus haberet quidem ius ad rem, sed non ius in
re. Ita Nauar. conf. 94. de temp. ordin. Azor. instit. moral.
p. 2. lib. 3. c. 4. q. 7. Vgolin. de offi. Episcopi, c. 26. §. 14. n. 2.
Molfes. in sum. tract. 2. c. 15. n. 4.
74 Ad titulum pensionis perpetuæ Ordine sacro ini-
tiari quis potest, vt tenet Concil. Trident. d. cap. 2. ibi:
Patrimonium verò, vel pensionem, &c. dummodo ad
honestè ipsum sustentandum sufficiens sit, provt de
beneficio, & de patrimonio suprà dixi, & resolvunt
Vgolin. d. cap. 16 §. 14. Marchin. d. tract. 2 part 6. c. 6.
diffic. 5. num. 25. Garc. de benefic. d. c. 5. num. 93. & 94.
Alzed. d. part. 1. cap. 5. num. 58. Ad huiusmodi tamen
pensionis Ecclesiasticæ titulum ordinari non possunt,
nisi illi quos Episcopus iudicauerit assumendos pro
necessitate, vel vtilitate Ecclesiarum suarum, iuxta
d. cap. 2. provt decisum testatur Armend. d. loco, num. 3.
vbi n. 4. refert non expedire, vt ad titulum patrimo-
nij qois ad Sacros Ordines promoueatur, nisi certi
fructus ad honestam promovendi sustentationem suf-
ficienter super certis redditibus fuerint in forma le-
gitima, & valida assignati, & num. 7. in fine, dicit
pariter resolutum, posse Episcopum ordinare familia-
rem suum etiam ad titulum pensionis, si pro commo-
ditate, vel necessitate suarum Ecclesiarum iudicat or-
dinandum.
75 Bona hæc, ad quorum titulum fuit quis ordinatus,
alienari non possunt sine licentia Episcopi, vt habe-
tur in d. c. 2. ibi, Atque deinceps si e licentia Episcopali
alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus possit, quæ
verba inducunt nullitatem actus ipso iure, propter
76 adverbium illud † nullatenus, quod tollit omnem po-
tentiam alienandi, ex Gloss. in Clem. 1. verbo Nullate-
nus, de sequest. possess. & resolvunt Gratian. discepeat.
forens. 159. num. 18. Ceuall. commun. contra communes,
q. 527. n. 10. & q. 900. num 5. Gonzal. ad reg. 8. Cancel.
gloss. vltim. num. 65. Sanch de Matrim. lib. 6. disp. 32.
num. 7. & Ego ipse refero alios quamplures de dictio-
nib. vsufrcq. dict. 236. num. 4. Quo fundamento liquidò
77 constare † alienationem patrimonij, aut extinctionem
pensionis subsequentem promotionem esse inualidam
ipso iure, concludunt Nauar. in man. cap. 12. num. 18. &
consil. 14. n. 2. & conf. 41. n. 3. aliàs consil. 17. n. 2. & 4.
& consil. 21. n. 2 de temporib. ordinat. in nouis, Valenzuel.
consil. 32. à n. 1 tom. 1 Sanch. d. c. 1. dub. 28. Flam. d. q. 6.
n. 1. & 35. Campan. d. rub. 8. c. 6. n. 8. Garc. d. c. 5. n. 176.
Gutier lib. 2 pract. q 63. num. 10. Ceval. q. 527. n. 9. Al-
phons. Narbona citato loco, n. 85. pag. 15. Menoch. de
success. creat. §. 22. n. 43. Matiens. l. 1. gloss. 1. n. 4. tit. 25.
lib. 5. Recop. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. §. 10. n. 13.
Gratian discept. 159. n. 2.
78 Et qoniam alienatio nomen generale est, idem
complectitur alienationem quacumque ratione fa-
ctam, cap. null. licet, de rebus Ecclesiæ non alien. l. vlt.
C. de rebus alienis non alien. & sic omnem actum, per
quem dominium transfertur, leg. alienationis, ff. de verb.
signific. citati per me de appellatiua verbor. vtriusque
iuris signifi. cat. appellat. 14. num. 1. Amplia igitur primò,
vt procedat etiam in venditione. Quamvis autem non
defuerint, qoi contrarium asserere ausi fuissent, ob
glossam, quæ illum vendere posse absolutè respondet
in cap suis quæstionib. verb. congr. in fin. de prab. provt
sunt molti relati à Ceuall q. 527. n. 1. tanquam rem ha-
bere ipsam videatur, dum pretium habet, ex sententia
Caij in l. quia qui pretio, ff de vsufructu, tamen verior
est ampliatio, cum enim huiusmodi patrimonium ex-
presè fuerit assignatum in titulum, nulla haben-
da est consideratio illius rationis, quod pretium suc-
cedat loco rei, eo quòd faciliùs consumitur pretium,
quàm res immobilis, cum pecunia sit ioter res, quæ
servando nequeunt conservari, l. 1. §. fuit quæsitum,
ff. ad Trebel. & nostram sententiam hoc fundamento
post alios, quos citat, tenet Campanil. dict. rub. 8. c. 6.
num. 7.
Secundò amplia in promissione de vendendo, quæ 79
appellatione alienationis continetur, vide Tiraq. de
retractu, tit. 2. ad finem, n. 30. Bellacom. tom. 2. commun.
opinion. lib. 9. tit. 34. n. 459. pag. 583. Menoch. consil. 1.
num. 230. Valasc. consult. 77. n. 7. D. Barbosa in l. 1 ff. so-
luto matrim part. 3 num. 57. Cald. Pereira de extinctione
emphyt. c. 1. n. 36. & c. 16. n. 84. & de emptione c. 8. n. 5.
& c. 13. n. 11. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 115.
num. 17.
Tertiò amplia in transactione, si patrimonium di- 80
mittat, ex resolutis per Cald Pereira de resolut. emphyt.
cap. 9. n. 36.
Quartò amplia in diuisione ipsius patrimonij, ex 81
citatis à Gama Lusitaniæ decis. 300. n. 4. Valasc. consult.
53 n. 4. quia † prohibitus vendere, censetur prohibi- 82
tus diuidere, ex Tiraq. ad leges connub gloss. 5. n. 216. vi-
de d. appellat. 14. n. 6.
Quintò amplia in permutatione, quia prohibitus 83
alienare non potest permutare, Tiraq. de retract. lig.
§. 1. gloss 14. n. 30. Cald. Pereira de empt c. 8. n. 26. & 27.
& in nostris terminis Stephan. Gratian. d. c. 159. n. 3.
Aloys. Ricc. p. 1. decis. 17. Gonzal. ad regul. 8. Cancella-
riæ, gloss. 5. §. 10. num. 33. cum seqq. Rot. apud Farinac.
decis. 614 in 1. collect. nouissimarum, aliàs p. 4. diuers. &
dixi suprà n. 33.
Sexto amplia in donatione in solutum, ex citatis 84
per Tiraq. de retractu lign. §. 1. gloss. 14. n. . Menoch. de
arbitr. cas. 171. n. 51. Viu. tom. 2. communium opin. lib. 8.
tit. 27. n. 29. vers. & quia, & lib. 4. tit. 26. n. 155. vers. 2.
Mascard. de probat. conclus. 1142. num. 14. Gutier. pract.
lib. 2. q. 157. Cald. de resolutione emphyteusis, c. 5. n. 47.
& de empt. cap. 8. num. 26. Vide d. appell. 14. num. 14.
& 15.
Septimò amplia in hypotheca, provt resolvit Aloys. 85
Ricc. in decisionibus Curiæ Archiep. Neapolit. decis. 112.
part. 2. & dictom est suprà num. 48. † qui enim non 86
potest alienare, nec etiam poterit hypothecare, seu
obligare, provt ex l. vltim. Cod. de rebus alienis non
alienandis, resolvunt Pinel. in l. 1. Cod. de bonis ma-
ternis, part. 3. num. 19. D. Barbosa in l. 1. ff. soluto ma-
trim. part. 3. num. 39. Rebel. de obligat. institia, p. 2. lib. 6.
quæst. 3. num. 15. Vide citatos per me dict. appellat. 14.
num. 9.
Octauò amplia, vt non tantùm huiusmodi patri- 87
monium alienari prohibeatur, sed nec præscribi tem-
pore ordinario, provt in supremo Lusitaniæ Senatu
iudicatum fuisse refert Melch. Phœbos eiusdem Sena-
tus decis. tom. 2. decis. 1.
Vnde fit Episcopos antequam huiusmodi bona in
titulum patrimonij suis ordinandis admittant, pu-
blica edicta proponere debere, vt qui ius aliquod in
dicta bona habet, intra certum tempus comparere
teneatur, & docere de iure suo: quo tempore elapso
omoi iure in dicta bona se esse spoliatos memine-
rint. Atque hac ratione Episcopi non modò ordi-
nandis, sed sibi ipsis etiam optimè consulent, quia
ab onere alimentorum eximentur: sic post alios notat
Quarant. dict. verb. Ordo, vers. quod intellige, in fine.
Quare post prædictam diligentiam si creditores hu-
iusmodi patrimonium euincerent, talis renocatio
irrita foret, & Episcopus ad nihil teneretur, Nauar.
conf. 14. & 46. de tempor. Ordin. Sanch. de Matrim.
lib. 6. disp. 32. n. 7. & 8. Molfes. in sum. tract. 2. cap. 15.
num. 5.

Quæstio

88 Quæstio est in hac materia, an valeat alienatio, seu renuntiatio patrimonij, ad cuius titulum quis Sacris fuit ordinatus, facta sine licentia Episcopi, si tunc alienans habet beneficium, seu aliàs vnde commodè viuere possit? In qua quæstione videtur respondendum, prædictam Episcopi licentiam, in euentu de quo agimus, necessariam non esse; nam Concil. *d. cap. 2.* solùm statuit, quod *deinceps sine licentia Episcopi patrimonium alienari non possit, donec aliunde habeat vnde viueret*; atque adeò cùm aliunde habeat, non videtur prohibita talis alienatio, cùm dictio illa,
89 *donec*, † sit restrictiua temporis, habeatque naturam suspensiuam, ex notatis per Chassan. *in consuet. Burgundiæ, rub. 6. §. 6. n. 8. pag. 219.* Menoch. *consil. 151. num. 40. & consil. 166. num. 1.* Surd. *consil. 186. n. 15. & consil. 359. num. 16.* Bertaz. *de clausul. instrum. claus. 15. gloss. 4. n. 1.* Deinde prædicta dictio, *donec*, habet in se temporis reuolutionem, & intercapedinem, itavt dato beneficio, vel alio, ex quo promotus ad Ordines sacros viuere commodè possit, alienare non prohibeatur patrimonium, ad cuius titulum fuit ordinatus, nec ad hoc requiri licentiam Episcopi. Quare hanc partem tenent Flamin. *d. q. 6. n. 16.* Cenal. *q. 527. n. 8. & q. 561. à num. 12. & de cognit. per viam, q. 151. à n. 36. p. 2.* Alphons. Narbona *d. loco, n. 88 & 89. pag. 16.* Valenzuel. *cons. 32. num. 21. & 22. tom. 1.* D. Acuña *ad c. ueminem, n. 26. dist. 70.* Steph. Gratian. *discept. forens. c. 159. n. 14.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 4. q. 3.* Nicol Garcia *d. c. 5. n. 186.* Molfes. *in sum. tract. 2. c. 18.*

90 Licèt hæc opinio recepta sit, contraria tamen validioribus nititur fundamentis, nec illis destituta apud me est, & præcipuè quia si huiusmodi ordinatus, dum habet victum aliunde, posset sine licentia Episcopi patrimonium alienare, & victu carens nec cum licentia illud posset distrahere, nullius essent effectus verba illa *d. c. 2.* ibi, *Sine licentia Episcopi*, imò frustratoriè addita diceremus, contra vulgare axioma, quod in legibus nullum verbum iudicatur superfluum, & meritò hanc opinionem tenent Bursat. *consil. 178. num. 55. lib. 2.* Iul. Cæsar Madius *de Sacris Ordinib.* in quodam discursu *suprà cap. 5. eiusdem libri, ad finem operis, pag. 151. num. 2.* Marchin. *d. tract. 2. p. 6. cap. 7. diffic. 9.* Quintanadu. *Ecclesiast. lib. 3. n. 72.* Cened. *pract. & canon quæstion. lib. 1. quæst. 11. num. 9.* Vgolin. *d. c. 26. §. 13. num. 4.* dicens patrimonium alienari non posse, nec valere alienationem sine Episcopali licentia, etiamsi tunc haberet vnde se sustentare posset, nisi vbi notorium esset, sufficiens esse; tunc enim sine Episcopi licentia alienationem fieri posse censet, licèt tutius erit, vt is in quem alienatio facta est, cum licentia Episcopi id habeat; si enim contingeret profundere quod deinceps acquisiuit, clericus admitteretur ad patrimonium prius habitum: indistinctè tamen sequitur Campan. *d. rub. 9. cap. vlt. num. 9. vers. & obuiam, propè finem*, vbi pro declaratione verborum Concilij dicit duo debere concurrere in patrimonij alienatione, alterum quod alia res subrogetur pro decenti victu, alterum quod Episcopus cognoscat, & compertò ita esse assentiat: explicationem igitur illorum verborum, *atque illa deinceps sine licentia Episcopi alienari*, ita esse faciendam dicit, *atque illa deinceps etiam cum licentia Episcopi alienari*, &c. vel, *non possint sine licentia, donec*, &c. vt cùm duæ negationes affirment, voluerit dicere Concilium, vt possint cum licentia, quando beneficium Ecclesiasticum, &c. nam dictio illa, *donec*, restringit vsque ad illud tempus: ergo eo elapso permittit, ex textu singulari *in l. generaliter, ff. de decurion.*

An donatio patrimonij absolutè, & illimitatè facta clerico causâ suscipiendi sacros Ordines, ad hæredes transmittatur, an verò mortuo donatario ad donantem reuertatur? Transire ad hæredes donatarij post eius mortem, & nullo modo ad donantem, vel ad illius hæredes reuerti, tenent Galet. *in margarita casuum Conscient. verb. conditio, vers. 2.* latè Iul. Cæsar Madius *de sacris Ordinib. fol. 245.*

Bona patrimonialia ad quorum titulum fuit quis 91
sacris initiatus, habent priuilegia, quæ conceduntur à iure bonis Ecclesiasticis, & non possunt à Principe sæculari collectari, vt per Menoch. *remed. 15. recup. num. 21.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 159. num. 27.* Marta *de iurisdict. part. 4. casu 11. num. 45.* Mat. Anton. *variar. resolut. lib. 1. resol. 88. num. 1.* Duard. *in Bullam Cœnæ, lib. 2. can. 18. quæst. 5. num. 17.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 36. in princ.* Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 2. n. 27. & 36.* Saltem interim quod non extinguitur titulus per adeptionem beneficij Ecclesiastici, Spin. *d. gloss. 18. n. 72.* Azeued. *l. 1. n. 9. tit. 4. lib. 1. nouæ Recop.* Cenal. *commun. contra com. q. 527. n. 4.* quos refert, & sequitur Cened. *pract. quæst. lib. 1. q. 11. n. 6.* nouissimè Ciarlin. *controuers. forens. cap. 22. n. 48.* & optimè aduertit Marcel. Vulpe *in sua praxi iudic. Ecclesiast. cap. 17. num. 24.* Regiam Cameram Summariæ Neapol. obseruare, quod donatione facta clerico vt possit ascendere ad Ordines Sacros, donatarium esse immunem à gabella à die promotionis, & non à die factæ donationis.

Quoad decimam verò Parochialem certum est cleri- 92
cum de huiusmodi bonis patrimonialibus illam soluere debere, *gloss. vlt. vers. credo quod propter clericatum, cap. tuis, de præbend.* vbi Abb. *n. 6.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. decis. 605. in 1. edit.* aliàs *resol. 529. in 2. edit.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 4. q. 2.* me citato *in hoc loco*, Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 2. n. 26.*

ALLEGATIO XX.

Episcopus ad sacrum Ordinem aliquem assumens absque titulo sufficientis beneficij, vel patrimonij, & sic Ordinatus, quas pœnas incurrant?

SVMMARIVM.

1 *Sixtus V. quas pœnas imponat contra promouentes aliquem ad sacros Ordines sine titulo, ostenditur.*
2 *Clemens VIII. Sixti V. Constitutionem restrinxit, & reduxit ad terminos Iuris communis, ac Constitutionem Pij II. & Concil. Trid.*
3 *Ordinantes sine titulo, de iure tenentur prouidere ordinato de sufficienti beneficio, illique interea subministrare vitæ necessaria.*
4 *Etiamsi ordinatus haberet patrem diuitem, qui tamen nihil illi assignauit pro victu, aut sua portione.*
5 *Pater viuens filium alere constringitur.*
6 *Filius potest patrem compellere ad sibi præstandos sumptus, & expensas in studio.*
7 *Pater tenetur filio omnes expensas vsque ad gradus adeptionem subministrare, qui de eius licentia incepit politioribus Musis operam nauare.*
8 *Expensæ causâ studij factæ veniunt appellatione alimentorum.*
9 L. de bonis, ff. de Carbon. edicto, & l. Legatis, ff. de alim. & cibar. legatis, *componuntur.*
10 *Episcopus tenetur ordinato à se sine titulo conferre beneficium, atque interdum alimenta elargiri, etiamsi talis ordinatus haberet patrem diuitem, qui posset iustè alimenta denegare.*
11 *Episcopus tenetur prouidere illi, cuius titulus, ad quem*

quem promotus fuit, chasmate vel alluvione perit.

12 *Pater qui patrimonium filio assignavit, tenetur de altero providere, si primum consumpsit filius.*

13 *Pater qui dotem filiæ constituit, si illa amittatur, tenetur aliam iterum ei constituere.*

14 *Episcopus beneficium pro patrimonio alicui concedens, & ad illius titulum ordinans, si postea evincatur, an de altero teneatur providere, disceptatur.*

15 *Donatarius adversus donatorem de evictione agere non potest.*

16 *Donator tenetur de evictione, si expressè promittat se velle de illa teneri.*

17 *Donata bona, ut quis ad sacros Ordines promoveatur, dicuntur quasi quadam spiritualis merces, & præmium pro servitiis exhibendis.*

18 *Donatio ob causam insinuari non debet.*

19 *Donatio causa dotis, vel contemplatione Matrimonij non insinuatur, nec ex causa ingratitudinis revocatur.*

20 *Episcopus tenetur supplere titulum ordinato habenti illum, sed non sufficientem.*

21 *Capitulum Sede vacante, vel eius Vicarius literas dimissorias concedens ad Ordines Sacros non habenti unde vivere, tenetur illi providere prout Episcopus.*

22 *Episcopus tenetur providere Ordinato à se sine titulo, quamvis illum solum promoverit ad Ordinem Diaconatus, vel Presbyteratus, si antea sine illo promotus fuerat.*

23 *Episcopo promovente mortuo tenetur eius successor, aut Sede vacante Capitulum, si tali promotioni non restit[illegible].*

24 *Pœna quæ incurratur ab ordinato sine titulo?*

25 *Concil. Trident.* sess. 21. de reformat. cap. 2. *secundum primam opinionem innovat pœnas* cap. neminem, & cap Sanctorum, 70. distinct. & cap. cum secundum, de præbend. *cum distinctione.*

26 *Innovat, iuxta secundam opinionem, pœnam suspensionis, de qua in d. cap.* neminem, & in d. cap. Sanctorum.

27 *Innovat tandem secundum tertiam & receptam opinionem, pœnam* d. cap. cum secundum.

28 *Suspensus fieret ordinatus ab Ordine suscepto, & ordinator à collatione per triennium, si conveniret super non petendis postea alimentis, vel rebus donatis pro titulo sacrorum Ordinum.*

29 Cap. pen. de simon. & cap. per tuas, eodem tit. *declarantur.*

30 *Ordinatus cum pacto, & conditione de reddendo patrimonio sibi donato, non incurrit illam pœnam, seu suspensionem.*

31 *Donans patrimonium alicui, rectè potest apponere conditionem de eo reddendo, cum ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel aliàs unde vivere possit.*

32 *Patrimonium post ordinationem dans, vel alienans, quamvis peccet mortaliter, & castigari possit per Episcopum, nullam incurrit suspensionem.*

33 *Religiosi, sive Clerici Regulares, more Regularium in communi viventes, qui nunquam, seu nonnisi ad certum tempus professionem emittunt, si ante professionem se faciunt promoveri ad Ordines Sacros absque titulo beneficij Ecclesiastici, seu patrimonij, fiunt suspensi ipso iure ab executione Ordinum, & si in illis ministrent, irregularitatem incurrunt.*

34 *Patres Societatis IESV excipiuntur.*

Sixtus V. felicis mem. in sua Constit. quam edidit contra clericos malè promotos, incip. *Sanctum, & salutare, sub dat. nonis Januar.* 1588. ordinatorem sine patrimonio à collatione quorumcunque Ordinum, atque etiam ipsius Tonsuræ, & ab executione omnium munerum Pontificalium, eo ipso suspensum, atque ab ingressu Ecclesiæ interdictum declarat, & promotum ab executione, ministerio, & exercitio Ordinum susceptorum, & ab omni spe, & facultate ascendendi ad alios superiores, perpetuò suspensum pronuntiat. Sed † quia Constitutio hæc nimis rigida multis visa fuit, & scrupulos varios, tam promoventibus, quàm iis, qui promoti fuerant, ingeneravit, eam postea Clemens VIII. nova quadam Constit. incip. *Romanum Pontificem, de anno* 1595. *Pridie Kalend. Martij*, motu proprio, & ex certa scientia, de Apostolicæ potestatis plenitudine, sua perpetuò valitura Constitut. ad terminos sacrorum Canonum, ac Constitut. Pij Papæ II. quæ incip. *Cum ex sacrorum*, relata *supra alleg.* 17. *num.* 10. & ad dispositionem decretorum S. Concil. Trident. restrinxit, & reduxit: necnon censuras, & pœnas in eadem Sixti Constitutione contra quoscumque (præterquam contra simoniacè ordinantes, & ordinatos inflictas, quas voluit in suo robore permanere) moderatus, & abolevit, quam Constitutionem Clementis refert Sayr. *de censuris, lib.* 4. *cap.* 17. *ad finem*, & de ea meminerunt Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *quæst.* 20. *art.* 13. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *disp.* 49. *num.* 10. Gonzal. *ad reg.* 8 *Cancell. gloss.* 5. *num.* 128. & post Suar. *tom.* 5. *disput. ult. sect.* 3. *num.* 41. Nicol. Garcia *de benef. part.* 2. *cap.* 3. *num.* 70. Aloys. Ricc. *in decis. part.* 1. *decis.* 6. Quare tam contra ordinantes, quàm ordinatos sine titulo vigent hodie pœnæ à Iure communi statutæ, de quibus *infrà* à nobis agendum est. 1 2

Et ut ab Ordinatoribus incipiamus, sciendum est quod contra ordinatos sine præfato titulo de Iure stat pœna constituta *in cap. si quis ordinaverit, de simon.* ubi expressè decernitur, quod ordinans aliquem absque titulo cum pacto, ut ordinatus nihil ab eo petat, suspenditur per triennium à collatione Ordinum, & præsentator præsentans cum præfato pacto suspenditur per triennium ab executione Ordinum. Præterea statuitur *in cap. cum secundum, de præbend.* ut sic ordinantes teneantur providere ordinato de sufficienti beneficio, illique interea subministrare victui necessaria, nempe secundum qualitatem personæ, loci consuetudinem, Ecclesiæque redditum. Ita Gloss. insignis *verb. Necessaria, in cap. Episcopus, de præbendis*, ubi Abb. *num.* 1. Anchar. *in auth. c cum secundum, notab.* 5. Ripa *lib.* 1. *resp. cap.* 14. *num* 7. Cardin. *in praxi iudicum, verb. Episcopus, num.* 16. *& versic. Sacramentum Ordin. n.* 34. Menoch. *de arbitr. casu* 169. *num.* 14. *& casu* 520. *post num.* 10. Ugolin. *de potestate Episcop. cap.* 26. §. 15. *num.* 1. latè Sanchez *in opuscul. moral. lib.* 8. *cap.* 1. *dub.* 34. *num.* 6. *cum seqq* ubi *num.* 7. intelligit hanc obligationem alendi habere locum quando Episcopus sciens, & debens scire non habere beneficium, vel patrimonium, ordinavit eum; & *num.* 9. intelligit tamen eandem obligationem habere locum, quando nullo præsentante ordinavit, per *cap. cum secundum, de præbend.* novissimè Marcel. Vulpell. *cap.* 8. *à num.* 7. *ubi* [illegible] *in hoc loco*, Alardo *de præcellent. Episcop. dignit. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 49. Bonac. *de censur. extra Bull. disputat.* 3. *quæst.* 1. *puncto* 9. *num.* 25. 3

Primò amplia, ut Episcopus teneatur providere ordinato sine titulo, etiamsi ordinatus patrem habeat divitem, nihil tamen illi assignantem pro victu, aut sua portione: Concilij enim dispositio *sess.* 21. *de reform. cap.* 2. requirit, ut patrimonium ab ordi- 4

nato verè obtineatur; & hanc ampliationem probat Flamin. *de resignat. lib. 2. quæst. 6. num. 28.* Sed quamvis hæc opinio in Iuris rigore verior sit, contraria tamen æquior videtur, & probari potest ex verbis Diui Hieronymi relatis *in cap. Clericos, 1. quæst. 2. & in cap. vlt. in fine, 16. quæst. 1.* vbi clericos illos conuenit stipendiis Ecclesiæ sustentari, quibus parentum, & propinquiorum nulla suffragantur bona, qui autem bonis parentum, & opibus suis sustentari possunt, si quod pauperum est accipiunt, sacrilegium profectò committunt, & per abusionem tales iudicium sibi manducant, & bibunt: sed iste parentis opibus commode alimentari valet: ergo non debet ex stipendiis Ecclesiæ vitæ subsidium consequi. Sic etiam a cessante ratione dedecoris, qua moti Summi Pontifices sanxerunt Episcopum compellendum esse prouidere ordinato, & titulo indigenti: potest ergo pro ista contraria opinione argui in hunc modum. Si ordinatus patrem opibus affluentem habeat, neque egere potest, neque cum Ordinis clericalis dedecore, tum
5 vino, tum extincto patre mendicare; † nam viuens pater filium alere constringitur, *l. cum oportet, §. cum autem, C. de bonis, quæ liberis, l. si quis à liberis, ff. de liberis agnosc.* Molin. *de iustit. tract. 2. disp. 219. vers.*
6 *autem.* † Quin etiam potest filius patrem compellere ad sibi præstandos sumptus, & expensas in studio, *l. de bonis, § non solum, ff. de Carbon. edicto*: qui quidem text. quamvis non meminit patris, nihilominus id ipsum ampliant Gloss. & Doctores ibi, & resolvunt Bologn. *repet. auth. habita, Cod. ne filius pro patre, num. 367.* Rebuff. *de priuilegiis scholar. priuil. 53.* etiamsi filiusfamilias inuito parente literis operam daret, cum hoc possit facere, vt firmat Rebel. *de obligationib. iustit. p. 2. lib. 1. quæst. 8. sect. 3. num. 33.*
7 præcipuè † si incepit politioribus Musis operam nauare de eius licentia, quia tunc sine dubio teneretur filio omnes expensas vsque ad gradus adeptionem subministrare, vt optimè resolvunt Corduba *in l. si quis à liberis, §. non tantum, num. 32. cum seqq.* Cald. Pereira *quæstionum forens. cons. 14. num. 32. cum seqq.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. quæst. 29. num. 86. & lib. 4.*
8 *quæst. 191. num. 18.* vbi *num. 30.* † idem dicit in illo naturali. Nam huiusmodi expensæ causa studij factæ, veniunt appellatione alimentorum, iuxta
9 *d. leg. de bonis*, ibi: † *Non solum alimenta præstari debent pupillo, sed & in studia, & cæteras necessarias impensas debent impendi pro modo facultatum*; cui consonant text. *in leg. qui filium, & leg. offi. 10. ff. vbi pupillus educari valeat*: nec contrarium firmat text. *in leg. legatis, ff. de aliment. & cibar. legatis*, ibi: *Legatis alimentis cibaria, vestitus, & habitatio debentur, quia sine his ali corpus non potest: cætera, quæ ad disciplinam pertinent, legato non continentur*; quia respondetur text. hunc procedere in alimentis debitis ex dispositione hominis, veluti ex legato, vel contractu, & tunc si nihil de ipsis expensis causa studij factis dictum sit, minimè sub legato alimentorum comprehenduntur: at verò dispositio text. *in d. leg. de bonis*, cum similibus, procedit, vel quando alimenta debentur iure naturæ, vel legis dispositione, vt in casu de quo agimus, quia tunc omnia comprehenduntur.

10 Quare Episcopus summa diligentia ordinati parentem debet inducere, vt filio patrimonium constituat, vel illo renuente, filium inducere, vt ad hoc patrem iuris remedio constringat; si tamen suæ iustæ petitioni assentire renueret, nec hoc iuris remediis procurare posset, quia parens omnia bona consumpsisset, vel ob filij in patrem commissum delictum, eidem iustè essent alimenta denegata, non prætermittat ordinato in continenti conferre beneficium, atque interim alimenta elargiri.

Secundò amplia, vt Episcopus teneatur prouidere 11 illi, cuius titulus, ad quem promotus fuit, chasmate, vel alluvione periit: ita affirmat Gloss. notabilis *in cap. tuis quæstionibus, verb. de patrimonialibus, de præbend.* vbi Henric. Boich. *num. 1.* Imol. *num. 7.* intelligendo vt per Sanch. *de Matrim. lib. 6. disp. 32. num. 8.* Vgolin. *de officio Episcopi, cap. 26. §. 15. vers. septimò excipitur*, Marchin. *de Sacram. Ordinis, tract. 5. part. 6. cap. 7. diffic. 4. num. 7. vers. hinc deducitur.* † Ad instar 12 patris, qui patrimonium filio assignauit, & illud consumpsit; Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, verb. in eodem testamento, il 1. num. 222. de testam.* † Ad instar 13 etiam dotis filiæ constitutæ, quam amisit, quia tenetur pater dotem illi iterum constituere, vt firmant Guillelm. Benedict. *in dict. cap. Raynutius, verb. Dotem, quam ei dederat, num. 19.* Rebel. *de obligat. Iustitiæ, part. 2. lib. 5. quæst. 4. num. 21 & 22.* Prædictam tamen ampliationem intelligerem, si parens soluendo non sit, quia tunc supplere debet Præsul; si verò pater possit, tunc immunis erit Episcopus ab onere beneficium illi conferendi, alimentaque interim subministrandi. Episcopus enim non tenetur alimenta Subdiaconis absque titulo ordinatis subministrare, vbi patrem habuerint diuitem, vt me citato *in hoc loco*, firmat Marchin. *d. p. 6. c. 7. diffic. 4. n. 7. vers. 4.* vel si ordinatus bona habeat, quo se valeat sustentare, argum. *c. Episcopus si aliquem, de præbend.* resolvit Bonac. *dict. punct. 9. n. 26.*

Tertiò amplia, vt compellatur Præsul denuò pro- 14 uidere de beneficio, atque interim de alimentis, ei cui beneficium contulerat, atque ad illius titulum ordinauerat, si tale beneficium fuerit postmodùm illi euictum, maximè si prima vice fraudulenter illud contulerat, quod dare nequibat, iuxta *gloss. final. in cap. præsentium 7. quæst. 1. & in cap. cum secundum, de præbend.* Nauar. *consil. 14. de tempor. ordin.* Mar. Alter. *de censur. tom. 2. disput. 10. cap. 3. dub. 4.* Bonac. *d. puncto 9. num. 27.* Sed aduersùs hanc ampliationem maximè obstat text. *in l. ad res donatas, ff. de ædilitio edict.* vbi † in re donata, licèt appareat vitiosa, non 15 habet locum actio redhibitoria, & reddit textus rationem, *ne liberalitas donatoris ei sit nociua*: quod quidem nocumentum ipsi inferretur, si de euictione aduersus illum agi posset, iuxta regulam text. *in l. venditor 8. l. euicta 70. ff. de euict. leg. non dubitatur, l. super, Cod. eodem.* Igitur nulla aduersùs donatorem potest competere actio, ex text. *in l. Aristo 18. §. fin. ff. de donationibus, l. 2. Cod. de euictionibus*; probant Gloss. *in §. 1.* vbi Riminald. *à num. 69. Instit. de donationibus.* Vin. *communium, tit. de donationibus, num. 225.* Couar. *lib. 2. variarum, cap. 15. num. 1.* Gomez *tom. 2. variarum, cap. 2. num. 35. & cap. 4. n. 2.* Pinel. *in l. 1. p. 3. n. 61. illat. 12. C. de bonis matern.* Mol. *de Iustit. tract. 2. disp. 252. vers. 3. sumitur.* D. Barbosa *in l. si æstimatis 52. num. 17 ff. soluto matrim.* Valasc. *de partitionib. cap. 37. n. 3.* vbi extendunt † etiamsi dona- 16 tor scienter rem alienam donauerit, quia adhuc illa euicta, nec de euictione, nec ad illius æstimationem tenebitur.

Quare nostram ampliationem non extenderem ad bona donata: & ideò consulerem, vt in omnibus donationibus, quæ ad patrimonia fiunt, donator expresse promittat se teneri velle de euictione: quo casu, modò donatio incipiat à traditione, modò à promissione, indistinctè de illa tenebitur, vt probat text. *in l. 2. de euictionib.* & Gloss. Alberic. Bald. & Salicet. ibi annotarunt, resolvunt Ias. *in § fuerat, n. 35. Institut. de action.* Gozadin. *consil. 6. colum. 2.* Boer. *decis. 67. in princip.* Gomez *d. n. 35. ad finem.* Molin. *dict. disp. 252. versic. 2. sumitur, ad finem*, Campanil. *in diuers. Iuris Canonici, rub. 8. cap. 4. num. 4. vers. verùm.*

Non

Non me latet bonam cauſam ſonere, qui etiam in donatione contrariam ſequeretur opinionem, quia
17 † bona donata, vt quis ad ſacros Ordines promoveatur, dicuntur quaſi quædam ſpiritualis merces, & præmium pro ſervitiis Eccleſiæ exigendis: Gloſſ. in cap. Epiſcopus, de præbend. Felin. in c. Eccleſia ſancta Maria, n. 13. vbi Anton. Burg. n. 131. cum ſeq. de conſtit. Navar. conſil. 12. num. 1. de cenſib. Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſt. 6. num. 20. quos refert, & ſequitur Marius Antonin. variar. reſolut. lib. 5. reſolut 88. num. 1. Ideò hæc bona non dicuntur donata liberaliter, ſed ob cauſam, & conditionaliter, in qua non habet locum dict. l. ad res donatas, vt in ſimili reſolvitur quoad donationes inſinuandas, quæ licèt inſinuari debeant,
18 per text. in l. ſancimus, Cod. de donation. † tamen boc in donationibus ob cauſam limitant Doctores, vt per Viu. tom. 2. commun. opinion. lib. 8. titul. 32. num. 20. verſ. 5. vbi Suar. num. 171. Surd. de aliment. titul. 8. privil. 72. num. 5. & deciſ. 290. num. 19. Mol. de Iuſtit. tract. 5. diſput. 279. num. 9. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 82. à num. 25. Cald. Pereira quæſt. forenſ. conſil. 19. num. 10. Item talis donatio videtur ſimilis donationi propter nuptias, quia ſicut fit ob cauſam matrimonij carnalis, ita hæc ob cauſam matrimonij ſpiritualis, cum de vno ad alterum valeat argumentum, vt probat text. in cap. inter corporalia, de tranſlat. Prælati, & arguit Marius Antonin. dict. reſolut. 88.
19 num. 4. & † ſicut eſt privilegiata donatio facta propter nuptias, & causâ dotis carnalis, ita hæc facta causâ dotis ſpiritualis; & ideò inſinuatur donatio facta cauſa dotis, vt tenent Gama Luſitania deciſ. 320. Surd. de aliment. tit. 8. privileg. 72. num. 9. & conſil. 365. Cardoſ. in praxi iudicum, verb. Donatio, num. 10. & 11. Rebel. de obligat. iuſtitiæ, p. 2. lib. 18. quæſt. 6. num. 6. Cabed. Luſitaniæ deciſ. 135. n. 6. p. 1. Sic etiam donatio cauſa dotis, vel contemplatione matrimonij, ex cauſa ingratitudinis non poteſt revocari. Gregor. ad l. 10. verb. Alguna, tit. 4. p. 5. Gama deciſ. 163. num. 2. & 3. Pinel. d. part. 3. num. 62. verſ. 32. Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. part. 1. collect. 197. verſ. 2. limita, Molin. de Iuſtit. tract. 2. diſput. 281. verſ. ac etiam.

20 Quartò amplia, vt Epiſcopus teneatur etiam ſupplere titulum ordinato habenti illum, ſed non ſufficientem, per gloſſ. finalem in dict. c. tuis quæſtionibus, vbi Imola num. 8. verſ. in gloſſ. finali, Viuald ſuper Bullam Sixti V edisam contra clericos malè promotos, n. 13. verſ. quare, Iacob. de Graff. in deciſ. aureis lib. 3. cap. 2. num. 19. Henriquez in ſum. lib. 10. cap. 17. §. 3. lit. Q, & R, vbi refert, quod quamvis tenue beneficium ſatis ſit ad acquirendum domicilium, non tamen eſt idoneum pro titulo, Sanch. dict. lib. 7. cap. 1. dub. 34. num. 10.

21 Quintò amplia in Capitulo Sede vacante, eiuſve Vicario, vbi literas dimiſſorias dederunt ad Ordines ſacros non habenti vnde viveret; nam eadem ratio eſt in ipſo ordinante ſuum ſubditum, quæ in dante huiuſmodi dimiſſorias, vt poſt Pruſp. de Auguſt. in addit. ad Quarantam, reſolvit Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, cap. 26. §. 15. num. 1. vbi etiam in verſic. verùm, tenet quod ſi Epiſcopus alteri Epiſcopo committat generatim, nullis perſonis expreſſis, vt ſuo nomine Ordines in ſua Diœceſi celebret, & ia cui id commiſſum eſt, titulum non habenti Ordinem ſacrum contulerit, tenebitur ad neceſſaria vitæ præſtanda, non autem qui commiſit, quia in culpa fuit, non inveſtigando an haberet titulum, per cap. ſi Epiſcopus, de præbend. lib. 6. cum quo, & eius gloſſa poteris hunc caſum intelligere, & limitare, refert me citato in hoc loco, Marchin. dict. cap. 7. difficult. 4. num. 7. verſ. 5. & Alzed. dict. part. 2. cap. 5. num. 70.

Sextò amplia, vt procedat etiamſi Ordinem con- 22
tulerit ei, qui jam in Sacris conſtitutus erat; nam ſi fuit ſine vllo titulo ordinatus, alij Ordines ſacri illi conferendi non ſunt, quia iura ſimpliciter prohibent promotionem ad ſacros Ordines ſine vero titulo: ita deciſum referunt Fornar. de Sacramento Ordinis, c. 8. num. 10. Bonacina de Sacramentis, diſp. 8. quæſt. unic. punct. 5. num. 30. poſt Henriq. reſolvit Quaranta verb. Ordo, verſic. an vero, & Vgolin. d. §. 15. verſ. tert ò locum.

Septimò amplia, vt non tantùm Epiſcopum pro- 23
movententem denunciant Canones ad prædicta, verùm ipſo mortuo etiam eius ſucceſſorem, ita vt Sede vacante debeat alimenta iſta præſtare Capitulum, ſi tali promotioni non reſtitit. Henriq. in ſum. lib. 10. cap. 17. §. 4. in comment. lit. F, Bonacina d. punct. 5. n. 17. verſ. reſpond. 2. Sanch. d. dub. 34. num. 12. Marchin. in d. num. 8. verſ. at in caſibus, me citato in hoc loco, Alzed. d. p. 2. cap. 5. num. 68. Bonac. d. punct. 9. num. 29. optimè Campanil. dict. rub. 8. cap. 5. num. 21. vbi dicit quod ſi Epiſcopus loco renunciaſſet, quia tranſiturus ad alterius Eccleſiæ regimen, vel ſi loco, & dignitati ceſſit, non ad illa conſtringeretur, qui ordinantia locum ſubſortitus fuerit, ſed ipſemet ordinator, quamvis & tali egreſſus loco, & Eccleſia, per Innoc. in cap. cùm ſecundùm, num. 1. de præbend. & Anchar. in cap. ſi Epiſcopus, num. 3. verſ. ſed nunquid, de præbend. in 6. ac Henriq. d. §. 4. & poſt hæc ita reperi tenuiſſe Vgolin. d. §. 15. verſic. 6. excipiunt, Alzed. d. part. 2. cap. 5. num. 69.

Contra perſonam ordinatam ab Epiſcopo ſine ti- 24
tulo, quæ pœna ſit in Iure ſtatuta, controverſum eſt apud Doctores; nam Summi Pontifices in cap. neminem, & in cap. Sanctorum, 70. diſt. voluerunt irritas, & inanes (ſcilicet quoad executionem) ordinationes eorum, qui ſine certo titulo promoventur. Succeſſores tamen benignius agere cupientes, tandiu per ordinatores, & ſucceſſores eorum provideri ordinatis conſtituerunt, donec ipſi Eccleſiaſtica ſint aſſequuti beneficia, vt aſſerit Innocent. I I I. in d. cap. cùm ſecundùm, cui ſucceſſit poſtea Conciliaris in hac re diſpoſitio Trident. Synodi ſeſſ. 21. de reformat. cap. 2. certam non exprimentis pœnam, ſed antiquorum Canonum ſimpliciter innovantis; ex cuius verbis non ineptè dubitatur à Doctoribus, an Concilium innovet pœnas dicti cap. neminem, & cap. Sanctorum? An verò d. cap. cùm ſecundùm? an demùm omnium prædictorum Canonum.

Prima opinio tenet omnium relatorum Canonum 25
pœnas innovare Concil. in dict. cap. 2. tum quia vtitur plurali numero, inquiens, pœnas innovando, quod in vna quam vnuſquiſque ex illis textibus infligit, verificari nequit, per l. vbi numerus, ff. de teſtibus, & l. libertas, §. vlt. ff. de manum. teſtam. & cap. pluralis loquutio 40. de regul. Iuris in 6. cum citatis ab Eſcob. de ratiocin. cap. 18. num. 43. pluralis enim numerus ſaltem qualitatem requirit, nec vno contentatur, dicta l. vbi numerus, cum citatis per me axiom. 178. num. 1. tum etiam, quia pœna dict. cap. cùm ſecundùm, tantùm promoventem afficit, promotique reſpicit favorem; ideo iuſtè credendum eſt, illam quoque pœnam innovaſſe, quæ taliter ordinatum caſtigat, quamque conſtituerunt dicti textus in cap. neminem, & in cap. Sanctorum. Quo fundamento ita hanc opinionem, quando ordinator, & ordinatus in culpa fuerunt, tenent Navar. conſ. 14. incip. Quæſitum eſt, num. 4. & conſil. 46 incip. An promotus, num 1. & 3. de temp. ordinat. Suar. de cenſur. diſp. 31. ſect. 1. poſt num 35. Sanch. dict. lib. 7. cap. 1. dub. 35. num. 12. optimè Campan. d. rub. 8. cap. 5. num. 1. qui præhabita diſtinctione hanc ſententiam ſequitur, vt ſcilicet Concilium dicto loco innovet pœnam cap. neminem, & cap. Sanctorum,

quotiescumque ordinatus tantùm in culpa fuit, decipiendo ordinatorem, & illi mentiendo se habere titulum sufficientem, cui ordinator iustè credens, aut credere debens, ipsum promovit, ne tunc ordinator citra culpam mulctetur, compellendusque sit providere illi de victu, pœnam verò statutam in dict. cap. cùm secundum, innouare dicit, cùm ipse ordinator fuit in culpa, eo quòd sciens illum non habere titulum, ordinauit, nec malitiosè ordinatus passus est promoveri: sequitur Vgolin. de potestate Episcopi c.26.§.8. num.5.

26 Secunda opinio tenet Concilium Tridentinum dict. c.2. tantùm innouare pœnam suspensionis, de qua in dict. cap. neminem, & in cap. Sanctorum, & eam sustinent Maiol. de irregularit. lib.4.cap.15.in princip. Fr. Emman. in sum. tom.2.cap.15.num.2. Zerola in praxi Episcop. part.1.verb. Dimissoria, §.6. & part.2.eod. verbo, §.6. & verb. Irregularitas, §.2. Sanch. de Matrim. lib.6. disp.32.in fine. Spin. in speculo testam. gloss.18.num.75. Bonacina dict punct.5.num.24. Iacob. de Graff. cons.4. num.14. & 15. de temp. ordinat. Suarez de censur. disp.31.sect.1.num.35. Fr. Emman. in sum. part.2.c.15. num.1. Paul. Comitol. resp. moral. lib.6. quæst.38. Vasq. tom.3. in 3. part. disp.246. num.61. Steph. Fagund. de quinque Eccles. præc. part.1. lib.3. cap.8. sub num.7. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub.8.c.1.n.5. Scortia in Pontif. constit. epit.147. theor.139. Ioan. de la Crux in direct. Conscient. p.2. tit. de Sacram. Ordinis, dub.6. concl.2.

27 Tertia opinio sustinet per Concil. dict. loco, solùm esse innouatam pœnam dict. cap cùm secundum, & sic Ordinatum sine titulo non esse suspensum, neque aliquam pœnam incurrere, sed Episcopum cogendum esse illi prouidere: quam tuentur Henriq. in sum. lib.13.cap.37.§.2. Gutier. practic. lib.2. quæst.65.n.11. vers. nec opinio Mena, Cened. ad Decretales, collect.33. num.2. & 6. ad finem, Viuald. in candelabr. p.2. tit. de suspens. num.28. & in nouis num.35. Auila de censur. part.3. disp.5. dub.4. & 5. Marcel. Vulpe in d. praxi, c.8. num.9. Sayr. in simili tract. lib.4. cap.14. n.26. Sbrozz. de officio Vicarij lib.1. quæst.56. Coninch. de Sacram. disp.16. dub.5. num.38. Homobon. de Bonis de exam. Eccles. part.2. tract.11. cap.10. q.22. Diana moral. resol. p.1. tract.15. miscel. resol.5. Marchin. dict. part.6. cap.7. diffic.6. à n.9. & secundum hanc opinionem decisum fuisse in sacra Congregatione, testatur Piasec. in praxi noua Episcop. part.1.c.1.n.42. Flam. de resignat. lib.2. quæst.6. num.18. Addit. ad Nauar. cons.1. q.16. de constit. Sayr. d. num.16. Sanctarel. variar. resol. quæst.49. num.15. Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarra, lib.2. tit.8. l.1. de patrim. clericorum, num.19. Gonzal. ad regul. 8. Cancellaria, gloss.5. §.10. num.22. Tolet. lib.1. cap.49. num.5. Fornar. de Ordine, c.8. n.8. Emman. Sà verb. Suspensio, num.19. Nicol. Garcia de benefic. p.2. cap.5. num.27. Bonacina dict. punct.5. num.11. vers.1. Igitur propter auctoritatem tantorum Patrum, ita decisum esse attestantium, hanc vltimam opinionem sequor, quamvis in Iure veriorem primam reputem. Non obstat Constit. Sixti V. contra clericos promotos, qua statuitur clericos sine sufficienti beneficio, vel patrimonio promotos ad Ordines sacros ipso iure suspensos esse; quia per aliam Constit. Clementis VIII. incip. Romanum Pontif. de anno 1595. constat fuisse redactam ad terminos sacrorum Canonum, ac Constit. Pij II. quæ incip. Cùm ex sacrorum, & ad dispositionem Concilij Trident. & censuras ac pœnas impositas in d. Constit. Sixti V. contra quoscumque, præterquam contra simoniacos ordinantes, & ordinatos inflictas fuisse abolitas, memini suprà num.2.

28 Si tamen ordinatus cum ordinante conueniat, ipsum post susceptos Ordines non molestare super beneficio, quod Iuris attenta dispositione conferre ipsi ordinato propterea teneretur, neque super alimentis, quæ eidem subministrare compelleretur, suspensus sane fieret ab Ordine sic suscepto, & ordinator à collatione per triennium, iuxta text. in cap. penult. de simonia, Cardos. in praxi iudicum, verb. Sacramentum Ordinis, num.35. & 36. Marchin. d. tract.2. part.6. c.7. diffic.7. num.10. in princ. Bonac. d. puncto 9. num.2. † Item si cum præsentante ad Ecclesiam idem 29
pactum faceret, iuxta cap. per tuas, 3. eodem tit. Bonacina de censur. disput.3. quæst.6. punct.5. num.4. Campanil. dict. rub.8. cap.3. num.31. vbi num.32. dicit in casibus prædictorum textuum simoniæ labem considerandam, cum aliqua tamen restrictione, ne illa sit simonia, quæ sub stricto, sed largo sumpto vocabulo comprehenditur; quorum textuum decisionem procedere non solùm si ordinatus cum ordinante, vel præsentante prædictam pactionem fecerit, sed etiam aliis promiserit donata sibi ab eis, & pollicita non petiturum, aut tradita restituturum post susceptos Ordines, vt à paritate rationis arguentes resolvunt Nauar. in man. cap.27. num.158. & cons.1. num.45. de constitut. Viuald. in candelabr part.2. tit. de suspens. num.28. Sayr. de censur. lib.4. cap.15. num.23. Sed verius est, prædictos textus minimè complecti paciscentem cum donatore, patre, & aliis, sed casum duntaxat inibi expressum de paciscente cum ordinatore, vel præsentatore; atque ideò affirmandum, eum non fieri suspensum, qui cum aliis pactus est, maximè quod à simonia prodire illorum Canonum pœnam dicendum est, quam non nisi ordinatori, aut præsentatori remittentes committunt, meritoque nullus præter eos sit vigore illorum Canonum suspensus, prout quamplures Theologos, & vtriusque Iuris peritos consultos approbasse refert Henriq. in sum. lib.10. cap.17.§.3. in commento lit. O, & tenent Tolet. lib.1. c.15. post num.5. Suar. de censur. disp.31. sect.2. post num.35. Nauar. sibi ipsi contrarius, consil.17. n.2. vers. non inquam, de temp. ordin. in nouis, & cons.42. in antiq. Nicol. Garcia de benefic. part.2. cap.5. num.168. & ideò malè docet Suar. de Relig. tract.3. lib.4. cap.38. n.4. & 5. dum ait d. c. pen. & c. per tuas, procedere etiam quoties aliquis ex suis bonis alteri constituit titulum, ad quem ordinatur, ab illo recipiens promissionem, quod nihil postulabit, asseritque tunc non solùm committi peccatum indebitæ ordinationis per falsum titulum, sed etiam simoniam, quod etiam malè probat Azor. institut. moral. part.3. lib.12. cap.15. quæst.1. Addit Bonacina dict. punct.9. num.4. vers. tertiò, prædictam suspensionem incurrere ordinatum, tam à proprio, quàm ab alieno Episcopo, etiam cum literis dimissoriis proprij Episcopi: & num.6. subdit illum in irregularitatem incidere, si functionem Ordinis suscepti exerceat antequam absolvatur.

Ordinatus igitur cum patrimonio sibi donato, 30
cum pacto, seu conditione de illo reddendo, & restituendo post ordinationem, vel non fruendi bonis donatis, seu non petendi quicquam, non potest dici ordinatus sine titulo, nec incurrere vllam pœnam, seu suspensionem, etiam stante dicta Constit. Sixti V. nam iste reuera est ordinatus cum patrimonio vero, & non ficto; ista enim est vera donatio, ex qua transfertur dominium in donatarium, licèt cum illo pacto, seu modo, iuxta tit. de donationibus, quæ sub modo. Ita Fr. Emman. dict. cap.15. num.3. Cardin. Tolet. dict. lib.1. cap.48. vers.5. Petr. de Ledesm. in sum. part.1. de Sacramento Ordinis, cap.7. concl.6. difficult.3. Nicol. Garcia dict. cap.5. à num.161. Bonac. d. puncto 9. num.8. vbi intelligit modò non restituat ante ordinationem, vel pactum non inierit cum ordinante, vel præsentante ad Ordines. Quamvis contrarium teneant

teneant Sayr. *d. cap.* 15. *n.* 3. Cenal. *q.* 527. *n.* 13. Nauar. *d. c.* 2. *n.* 158. *& consil.* 14. *num.* 13. *& consil.* 22. *& vltim. num.* 2. *de temporib. ordinat.* atque alij, quos refert Nicol. Garcia *dict. cap.* 5. *num.* 166. vbi *n.* 169. resolvit
31 † donantem patrimonium alicui ad Ordines, rectè posse apponere pactum, & conditionem de eo reddendo, cùm ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel alias vnde viuere possit, quia tunc non est contra Concilium, de quo etiam Bonac. *dict. punct.* 8. *num.* 15.

32 Sic etiam ordinatus ad titulum patrimonij, qui post ordinationem illud retrodonat, seu renuntiat, vel alienat, quamvis peccet mortaliter, quia facit contra prohibitionem Concilij, & sic puniri possit per Episcopum, non incurrit tamen vllam suspensionem: ita Nauar. *in man. cap.* 27. *num.* 158. *vers.* 2. *& cons.* 22. *sub tit. de tempor. ordin. in noue, quod deest in antiq.* Sayr. *sub eod. tit. decis.* 60. Salzed. *ad Bernardum, c.* 18. *n.* 13. Graffis *in decis. aureis, p.* 2. *lib.* 2. *c.* 97. *n.* 67. Auila *de censuris part.* 3. *disp.* 5. *dub.* 5. Bonacina *dict. punct.* 9. *num.* 7. Fr. Emman. *d. cap.* 15. *n.* 4. Gutier. *dict. q.* 65. *n.* 10. Sayrus *de censur. lib.* 4. *cap.* 15. *n.* 23. *ad finem*, Cenal. *quest.* 527. *num.* 9. & post Quintanadu. Tolet. Petrum Ledesma, Suarez, & alios Nicol. Garcia *d. c.* 5. *num.* 161. Steph. Gratian. *discept forens. cap.* 159. *n.* 16. *&* 17. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 32. *num.* 72. *vers. porrò*, Sanch. *in opusc. mor. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 40.

33 Ex dictis *suprà num.* 26. jam infertur, clericum qui nullo prævio pacto cum ordinante, vel præsentante; Ordines sine titulo accipit, veluti titulum patrimonij confingendo; mentiendo, aut falsò probando habere, quod non habet; vel plus habere quàm habeat, cùm tamen id quod habet, ad sustentationem non sufficiat; aut fictam donationem ab aliquo accipiat, in præfatam suspensionem non incidere. Ita Tolet. *de instit. Sacerdot. lib.* 1. *cap.* 49 *num.* 5 aliàs *cap.* 48. *num.* 16. Emman. Sà *verb. Suspensio, num* 10. Henriq. *in sum. lib.* 13. *cap.* 37. §. 2. Fr. Emman. Rodrig. etiam *in sum. part.* 2. *cap.* 15. *num.* 5. Gutier. *pract. lib.* 2. *quast.* 65. *num.* 11. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 5. §. 10. *num.* 26. *cum seqq.* Auila *de censur. part.* 3. *disp.* 5. *dub.* 5. *concl.* 2. Squillante *de oblig. cleric. part.* 2. *dub.* 4. Homobon. de Bonis *de examine Eccles. part* 2. *tract.* 11. *cap.* 10. *quast.* 22. Nicol. Garcia *dict. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 161. Anton. Diana *moral. resol. part.* 2. *tract.* 2. *in miscel. resolut.* 5. *& tract.* 4. *de Sacram. resol.* 184 Quamvis illum suspensionem ipso facto incurrere ab Ordine sic suscepto existimaverint Nauar. *cons.* 14 *&* 46. *de tempor. ordinat. & in man. cap.* 27. *num.* 158. Bernard. *in practic. cap.* 18. *in princ.* Maiol. *de irregul. lib.* 4. *cap.* 15. Iacob. de Graff. *in decis. aureis, lib.* 2. *cap.* 97. *num.* 56. Suar. *de censur. disput.* 1. *sect.* 1. *num.* 31. *cum seq.* Mar. Alter. *eod. tract. tom.* 2. *disp.* 10. *cap.* 3. *calum.* 3. Sanch. *de Matrim. lib.* 6. *disput.* 32. *num.* 8. D. Acuña *ad dict. cap. neminem, num.* 22. & plures citati *alleg. praeced. num.* 47. Quorum sententia hodie recipienda videtur, non ob rationes ab illis allatas, sed propter Constitutionem quandam, quam edidit S. D. N. Vrbanus VIII. incip. *Secretis aeterna providentia, sub die* 11. *Decembris* 1624. vbi imposita est suspensio perpetua contra promotum ficto, falso, seu fiduciario patrimonio, his verbis:
34 † *Promoti verò perpetua suspensionis pœnam absque spe dispensationis à Sede Apostolica obtinenda incurrant, eo ipso insuper promotos huiusmodi, ac etiam eos, qui cum falsis, vel fictis, aut fiduciariis patrimonij titulis scienter se ad Ordines huiusmodi promoveri fecerint, non solùm prædictis, verùm etiam majoribus arbitrio nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis infligendis pœnis*, &c. quanquam in præfatis verbis sermo videtur esse tantummodò de nostris Lusitanis, Hispanis, Gallis, & aliis Vltramontanis.

Vtrùm autem qui ementito patrimonio ad sacros Ordines assumitur, data antapocha, quæ vulgò dicitur contrascriptura, aut data fide, vel iuramento se post ordinationem patrimonium illi assignatum redditurum, vel fructus nunquam petiturum, teneatur stare promissis? In qua quæstione Diana *moral. resol. p.* 2. *tract.* 2. *de Sacram. resol.* 184. post multos, quos refert, resolvit non teneri, quia donato tali patrimonio in titulum, Episcopus ius ad illud acquirit, fitque illi hypothecatum; tum quia tale patrimonium effingens, & illud ordinando ficta donatione donans, propriæ culpæ imputare debet, si tale patrimonium recuperare minimè possit. 35

Religiosi, Canonici, siue Clerici Regulares, seu intra claustra Monasteriorum, siue domorum more Regularium in communi viuentes, qui nunquam, seu nonnisi ad certum tempus professionem emittunt, & ex claustro exire, vel dimitti ad sæculum liberè, & licitè possunt, si prætextu Religionis ante professionem se faciunt promoueri ad Ordines sacros, absque titulo beneficij Ecclesiastici, seu patrimonij, iuxta decretum Concil. Trid. *sess.* 21. *de reformat. cap.* 2. sunt suspensi ipso iure ab executione Ordinum, & si in illis ministraverint, eo ipso irregularitatem incurrunt, vt statuit Pius V, *in sua Constit.* 74. Incip. *Romanus Pontifex*, publicata *die* 12. *Nouembr.* 1568. de qua testatur Bellet. *disquisit. clerical. part.* 1. *titul. de disciplina clericali*, §. 5. *num.* 65. Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori Ecclesiastici*, *cap.* 8. *num.* 16. Vnde Sanch. *in opusc. al. moral. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 35. *num.* 9. tenet per illam Constitut. dicta de clericis sæcularibus obseruanda esse in Regularibus non professis. 36

Excipiuntur Religiosi Societatis IESV, etiam scholares, & primam solummodò professionem emittentes, qui ordinari possunt, & debent sine titulo patrimonij, & beneficij; quamvis enim statim post biennium non emittant professionem solemnem, sed simplicem, nihilominus professio illa cum triplici voto simplici in hac parte sufficit, & sufficientem titulum præbet ex priuilegio, & confessione Gregorij XIII. cuius meminerunt Suar. *de censuris, disp.* 31. *sect.* 1. *num.* 38. Bonac. *dict. disp.* 3. *quast.* 1. *puncto* 8. *num.* 17. Compendium Societatis IESV, *verb. Ordo* 2. Miranda *in manuali Prælator. quast.* 29. *artic.* 5. *conclus.* 1. *tom.* 1. & diximus *suprà alleg.* 19. *num.* 7. 37

ALLEGATIO XXI.

Episcopus sine commendatitiis proprij Ordinarij literis, an possit aliquem Sacerdotem ad celebrandum admittere?

SVMMARIVM.

1 *Clericus peregrinus sine Commendatitiis sui Ordinarij literis ab vllo Episcopo ad Diuina celebranda, & Sacramenta administranda non est admittendus.*

2 *Fidem iustam faciens de sua ordinatione, potest admitti ad celebrandum.*

3 *Peregrinus non habens commendatitias literas, nec fidem faciens de sua ordinatione, nullo est iure suspensus, sed potest secluso scandalo celebrare.*

4 *Commendatitiæ literæ sunt obtinendæ ab eo, qui petentis clerici Ordinarius fuerit.*

5 *Commendatitia literæ ab Epiſcopo deneganda non ſunt clericis, qui non habent beneficia in titulum reſidentiam requirentia.*
6 *Beneficium ſimplex habens, non poteſt cogi reſidere in diœceſi, vbi illud habet.*
7 *Epiſcopi poſſunt admittere Sacerdotes exteros habentes literas commendatitias ad Miſſæ ſacrificium, & ad Sacramenta adminiſtranda.*
8 *Epiſcopus poteſt prohibere ne celebrent exteri Sacerdotes in Eccleſiis Regularium, niſi prius ab ipſo Epiſcopo, viſis literis commendatitiis, admiſſi fuerint.*

1 IN Concil. Chalcedon. relato *in cap. extraneo, 9. diſt. num. 71.* ſancitum erat ne extraneo clerico ſine commendatitiis literis proprij Epiſcopi vſquam penitus liceret miniſtrare, & in Concil. Agathenſi relato *in cap. Monachum, 20. q. 4.* actum fuit ne clericis ſine commendatitiis literis proprij Epiſcopi licentia pateat evagandi; non enim poſſunt clerici, vt poſſent laici, ſine ſui Epiſcopi licentia domicilium mutare extra Diœceſim, *c. non oportet, c. ſi quis verò, c. ſi quis Presbyter 23. c. propter eos 7. quæſt. 3.* & iſtis locis notant Archid. & Gemin. Carol. de Graſſis *de effectib. clerical. effectu 25.* Catleval. *de iudic. lib. 1. tit. 1. diſp. 3. quæſt. 8. ſect. 2. n. 1085. propè fin.* vbi per *c. ſi quis in Clero, eod. cauſa, & quæſt.* ſubdit nec poſſe clericos ſine eiuſdem licentia à ſua Eccleſia abeſſe: nouiſſimè Concil. Trident. *ſeſſ. 23. de reform. c. 16. verſ. nullus,* jubet nullum clericum peregrinum ſine commendatitiis ſui Ordinarij literis, ab vllo Epiſcopo ad Diuina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda eſſe admittendum; dantur enim Presbytero peregrinationem ſuſcipienti, vt ei liceat in aliena Diœceſi Miſſarum ſacrificia facere, Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 49. q. 1.* Epiſcopi igitur in ſuis Diœceſibus interdicere debent ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Miſſam celebrare liceat. Concil. Trident. *ſeſſ. 22. in decreto de obſeruand. & vitand. in celebr. Miſſæ,* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 18. q. 9.* me citato *in hoc loco,* Alzed. *d. p. 1. cap. 10. num. 30.* Sanch. *in opuſc. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 47. num. 1.* illis enim minimè licet alieno Presbytero concedere facultatem celebrandi in ſua Diœceſi, niſi de promotione conſtet, vel commendatitias literas à proprio Ordinario portet, *d. cap. extraneo, cum duobus ſeqq. c. tuæ fraternitatis, de clericis peregrinis,* Concil. Brachar. *vltim. act. 2. cap. 12.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 121. art. 1.* Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. c. 40. n. 1.* Henriq. *in ſum. lib. 10. c. 34. §. 6. in fine,* Suar. *de Religione, tract. de voto, lib. 3. cap. 4. n. 9.* Igitur huiuſmodi commendatitias literas eſſe de forma, inſi-
2 nuat Mandoſ. *reg. 24. Cancel. q. 5.* † At verò ſi illis careret, & faciat fidem de ſua ordinatione, poteſt admitti ad celebrandum. Nauar. *conſil. 1. num. 1. in fine, de celebr. Miſſar.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curia Archiepiſc. Neapol. part. 1. deciſ. 150.*

3 Si tamen commendatitias literas clericus peregrinus non habuerit, nec fidem fecerit, nullo iure eſt ſuſpenſus, ſed poteſt ſecluſo ſcandalo celebrare, prout reſoluunt Nauar. *conſ. 5. ſub tit. de celebr. Miſſar.* quod eſt in nouis *conſ. vnic. de clericis peregr. & in man. c. 27. n. 153.* Henriq. *d. §. 6. in comm. lit. I.* Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 29. num. 42. verſ. tantoperè,* Sayr. *deciſ. 5. de celebr. Miſſar.* Sanch. *d. dub. 47. num. 2.* vbi *num. 3.* reſoluit talem clericum, ſi fuerit notus, non indigere literis commendatitiis ſui Epiſcopi, prout nec etiam indigere ait, ſi literæ dimiſſoriæ ad Presbyteratum ſuſcipiendum fuerunt paulò ante datæ, quia Epiſcopus approbans ad Presbyteratum, ſatis videtur approbare mores, &c. Secus ſi magnum intervallum interfuit, quia eæ dimiſſoriæ non approbant mores præſentes, vt ſi per decem annos antea fuiſſent datæ. Poteſt dubitari an Epiſcopus ſine cauſa poſſit expellere alienum clericum commorantem in eius Diœceſi ſine literis ſui Epiſcopi, qui non vult exercere Ordines, ſed tanquam advena ibi commorari, vel poſſit ei ingreſſum prohibere in eius Diœceſi: in qua quæſtione negatiuè, non data iuſta cauſa, reſpondet Marc. Anton. *d. c. 40. à n. 2.*

Hæ commendatitiæ literæ ſunt obtinendæ ab eo 4
qui petentis clerici Ordinarius fuerit, prout deciſum refert Armend. *in addit. ad recop. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 18. l. 7. de Epiſcop. n. 56.* † Nec ſunt denegandæ 5
ab Epiſcopo Sacerdotibus, & clericis, qui non habent beneficia in titulum reſidentiam requirentia, prout etiam deciſum refert idem Armendar. *num. 36.* & iterum *in ſacra Congreg. Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita,* decretum fuit illos non poſſe revocare ſubditos Eccleſiaſticos alibi degentes, nec eos cogere, ſed teneri literas eis dare extra volentibus morari, ſi ratione beneficij non adſtringerentur in ſua Diœceſi reſidere, dicit ita in cauſa propria obtinuiſſe Campanil. *in diuerſ. juris canon. rub. 9. c. 6. n. 4.* Sic etiam in facti contingentia reſpondiſſe aſſerit Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 598. in 1. edit. & reſol. 524.* vbi ampliat † ad clericum 6
obtinentem ſimplex beneficium, qui etiam non poterit cogi reſidere in Diœceſi, vbi illud habet, ſed poterit ire quò vellet, & ita dicit in Rota deciſum *in vna nullius beneficij, 28. Maij 1604.* coram *Illuſtriſſ. Domino Ludouiſio,* nunc S.D.N. Gregor. XV. inter eius impreſſas *deciſ. 175.*

Epiſcopus ſicut poteſt admittere Sacerdotes ex- 7
teros habentes literas teſtimoniales ſuorum Ordinum ad Miſſæ ſacrificium, ita ad Sacramenta adminiſtranda, dummodo illi verè idonei ſint, prout refert deciſum idem Armendar. *dict. l. 7. de Epiſcopis, num. 83.*

Miſſam ne celebrent exteri Sacerdotes in Eccleſiis 8
Regularium, poteſt Epiſcopus prohibere, niſi priùs ab Epiſcopo viſis literis commendatitiis ipſi Sacerdotes admiſſi fuerint: ita deciſum referunt Galet. *in ſua margarita caſuum conſcientiæ, verb. Miſſa,* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ. 750. in 1. edit. & reſol. 635. in 2. edit.* Armend. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 1. tit. 18. l. 7. de Religion. n. 53.* Nald. *verb. Miſſa, n. 35.* Aloyſ Ricc *in deciſ. Curia Archiep. Neapol. deciſ. 298. p. 4.* Homobon. de Bonis *de examine Eccleſiaſt. part. 2. tract. 12. cap. 4. quæſt. 16. reſol. 3 pag. 459.*

ALLEGATIO XXII.

Epiſcopus an poſſit concedere licentiam aſſeruandi ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Eccleſia non Parochiali?

SVMMARIVM.

1 *Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine in Sacrario aſſervatur.*
2 *Tabernaculum vbi eſt aſſervandum, quale debeat eſſe, oſtenditur.*
3 *In Sacrario ſacra alia præter ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum non debent teneri, ſed in alio ſeparato decenti loco.*
4 *Deferendum ad infirmos per Chriſtianorum ſtratas, præeuntibus luminaribus, ſonante campana, Parocho ſuperpelliceo induto deferente, & Pſalmos, ſeu Orationes inter eundum recitante.*

5 *Parochus*

5 *Parochus cum vadit ad communicandum infirmum, debet portare duas Hostias consecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorificè, vt populus adoret.*

6 *In Conimbricensi Episcopatu est Constitutio, quæ præcipit haberi lumen accensum diu noctuque ante sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum.*

7 *Solemnitas venerabilis Sacramenti potius celebrari debet in Ecclesia Cathedrali, quàm in alia, totius rei agendæ auctoritate penes Capitulum manente.*

8 *Episcopus non habet potestatem concedendi licentiam, vt sanctissimum Sacramentum in Capellis, & aliis Ecclesiis non Parochialibus pro adoratione asservetur.*

9 *De cultu, & veneratione sanctissimo Sacramento exhibenda.*

10 *Miracula plura de hoc sanctissimo Sacramento.*

11 *Miraculum Neapoli factum refertur.*

12 *Miraculum refertur in diœcesi Bracharensi successum.*

13 *De institutione, excellentia, transsubstantiatione, & præparatione sanctissimi sacramenti agentes Doctores referuntur.*

1 SANCTISSIME ex antiqua consuetudine sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in Sacrario asservari sancta Ecclesia morem retinuit, juxta Constitut. Innoc. III. *in conc. Gangr. de custod. Euchar. cap.* 1. Sacr. Concil. Trident. *sess.* 13. *cap.* 6. *& canon.* 7. tractant Durand. *in rationali divinorum*, *lib.* 4. *c.* 41. *num.* 53. Fusc. *de visitat. lib.* 1. *c.* 5. *n.* 9. aliaque in hoc propositum adducunt Henriq. *in sum. lib.* 8. *c.* 39. *lit. A*, vbi in textu refert multas vtilitates, quas affert Christi corpus dum in Sacrario asservatur, Ægid. de Coninch. *de Sacr. & censur. q.* 76. *n.* 85. *cum seqq.* Balduin. jun. *super opera*
2 *controv. Bellarm. part.* 2. *lib.* 3. *c.* 5. † Tabernaculum vbi sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum conservatur, in Altari majori, vel si commodè ibi non poterit, saltem in aliquo Ecclesiæ conspicuo, & nobiliori loco collocari debet decenter, pro facultatibus loci exornatum, benè clausum, & clavis ipsius non relinquatur in Altari, seu alio communi loco, sed penes Capellanum, vel Parochum custodiatur. Intus etiam decenter ornari debet, & tenendæ sunt ibi duæ pyxides, in quarum vna conservetur sanctissimum Sacramentum, in altera deferatur ad infirmos, & pyxides istæ nonnisi super Altari viatico, vel super Corporali collocentur; ita Fusch. *d. lib.* 1. *c.* 5. *à n.* 3. Piasec. *in praxi nova Episc. part.* 2. *c.* 3. *n.* 14. *verb. vnde* 1. vbi admo-
3 net † ne ibidem alia Sacra teneantur, sed in alio separato decenti loco, dicitque respondisse *Sacram Congreg. Rituum Episcopo Anconit.* 21. *Febr.* 1563. per plateam
4 in qua habitant Iudæi, † Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum non esse deferendum, sed per Christianorum stratas, præeuntibus luminaribus, sonante campana, Parocho, seu Capellano superpelliceo induto deferente, & Psalmos, seu Orationes inter eundum recitante: novissimè *die* 13. *Septembris* 1642. *in vna Calaguritana Collegiata de victoria, sacra Rituum Cong. decreto antiquis inhærendo respondit, Clavem Tabernaculi, in quo sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum feria quinta in Cœna Domini asservatur, nequaquam licere etiam illustribus tradendam esse, sed potius dignitati, vel canonico in crastinum celebraturo, & ita in Ecclesia prædicta servari mandavit.*

Tenetur Parochus habere in publico Sacrario as-
5 servatas formulas Eucharistiæ, † vt ad infirmos opportunè deferat, etiam tempore pestis, cum proprio periculo. Henriq. *in sum. lib* 8. *c.* 55 §. 1. Cùm Parochus vadit ad communicandum infirmum, debet portare duas Hostias consecratas, vt cum vna communicet infirmum, & aliam reportet honorificè, vt populus adoret, Cened. *ad Decretal. collect.* 51. *num.* 2. & semper † cum luminibus debet deferri, sive extraha- 6
tur a Sacrario, sive à custodia, Zerola *in praxi Episc. p.* 1. *verb. Eucharistia*, § 2. Et refert Navar. *de Orat. c.* 18. *num* 97. in Conimbricensi Episcopatu Constitutionem esse, quæ præcipit haberi lumen accensum diu noctuque ante sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, & hoc perpetuò observandum dicit Fusc. *d. c.* 5. *num.* 6.

Semper laborandum est, quantum fieri poterit, 7
vt sicut in conspicuo, & nobiliori Ecclesiæ loco sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum collocari debet; ita etiam in majori Ecclesia, potius quàm in alia, asservetur, quia magis decet, vt solemnitas venerabilis Sacramenti celebretur in Ecclesia Cathedrali, quam in alia, ex eaque sumatur, & in processione per vias publicas circumferatur, & ad eandem Ecclesiam referatur, totiusque rei agendæ auctoritate penes Capitulum manente, prout decisum refert Armendariz *in addit. ad recopil. legum Navarræ, lib.* 4. *titul.* 29. *l.* 1. §. 1. *in declarat. num* 8. Omnia hæc post primam hujus tractatus impressionem ex nobis mutuatus est Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapol. in decis.* 23. *p.* 4. De festo sanctissimi Corporis Christi quod ex institutione Vrbani IV. celebratur feria quinta proximè sequenti octavam Pentecostes, agunt *Clem. si duas, de reliq. & venerat. SS.* Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 1. *cap.* 14. Vincent. Filliuc. *in sum. tom.* 2. *tract.* 27. *c.* 3. *num.* 45. Illesc. *in histor. Pontific. lib.* 5. *c.* 38. Bzou. *annal. tom.* 13. *anno* 1264. *n.* 13. *cum seqq.* Carril. *in annalib. chronolog. lib.* 4. *anno* 1264. *in princ. fol.* 364. *verso*, novissimè Camargo *en el epitome historial de la Iglesia Militante, anno* 1264 *pag.* 259. Et officium hujus festivitatis fuisse compositum à S. Thoma Doctore Angelico jussu Vrbani IV. à quo ille præmium retulit columnam argenteam, refert Ragguc. *de Missa Ecclesia, quæst.* 109. *num.* 3. & Carillo *loco citato.*

Quare cùm hæc decentia in asservando sanctissi- 8
mum Eucharistiæ Sacramentum in Ecclesia non Parochiali vix inveniri possit; igitur summa cum ratione Episcopo non datur potestas concedendi licentiam, vt illud in Capellis, & aliis Ecclesiis non Parochialibus pro adoratione fidelium asservetur, nisi ex auctoritate, & concessione Papæ: & ita responsum fuisse à *Sacra Congreg. de anno* 1609. referunt Piasec. *in praxi nova Episcop. part.* 2. *cap.* 3. *num.* 33. *vers. huc pertinet*, *pag.* 161. Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepisc. Neapol. cap.* 92. *in* 1. *edit. & c.* 110. *in* 2. *edit.* Aloys. Ricc. *in collect. decis part.* 4. *collect.* 1216. *& in praxi fori Ecclesiast. post resolut* 495. *in moralibus, de materia Episcopor. in fine, in* 2. *edit.* novissimè Alzed. *de præcellent. Episcop. dignitat. part.* 2. *cap.* 6. *num.* 74.

De cultu, & veneratione huic sanctissimo Sacra- 9
mento exhibenda agit S. Concil. Trident. *sess.* 13. *de sanctiss. Euchar. c.* 5. Suar. *tom.* 3. *disp.* 35. Coninch. *de Sacram. tom.* 1. *q.* 73. *n.* 15. *& q.* 76. *n.* 95. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 29. *n.* 37. *in fine*, Fr. Raphaël de la Torre *in* 2. 2. *D. Thomæ, tom.* 2. *q.* 99. *art.* 3. *disput* 4. *in princ.* † Innumera penè miracula de hoc 10
sanctissimo Eucharistiæ Sacramento refert Lusitanus noster Petrus Marizius *in lib. miraculi Sanctarenensis*; referunt & alia Beia *in responsis casuum conscientiæ, p.* 3. *casu* 38. Auctor Enchiridii temporum, *in anno* 1540. *fol.* 166. *verso*, Illescas *in chronica Pontificali*, *part.* 2. *lib.* 3. *c.* 30. §. 3 *fol.* 448. *& c.* 14. *fol* 85 *verso*, *n.* 190. *verso*; Ludov de Bavia *in* 3. *part ejusdem chronicæ Pontificalis, in vita Papæ Greg. XIV c.* 13. *pag* 519. Bleda *de speciali tract. de los milagros del sanctissimo Sacramento*;

Marc. Anton. Gennens. *in praxi Archiep. c.49. num.1.*
11 vbi ait quod † anno 1601. in Ecclesia sanctæ Crucis civit. Neapol dum Sacerdos Missam celebraret, & jam sumpsisset sanctissimam Hostiam, antequam sumeret Sanguinem, cecidit de cœlo fulmen in Capellam, & Altare diruens, comburensque partem corporalis sub Calice prostrati, nec tetigit Sanguinem, nec Sacerdotem offendit.

12 Ego etiam silentio præterire non possum maximum hujus sanctissimi Sacramenti miraculum, quod Bracharensi in Archiepiscopatu accidit anno 1606. in oppido de Mondim: nam cùm quinta feria majoris hebdomadæ in Ecclesia illius oppidi manifestum esset sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum pro adoratione fidelium super altiori mensa pro sepulchro, ibique circumessent accensa luminaria, interim dum omnes prandebant, relictis Ecclesiæ portis clausis, in eadem mensa ex luminariis ignis accensus est, ac deinde combustis totius Ecclesiæ paramentis, atque ipsa mensa, vbi erat collocatum sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, illo tantum, ac Calice, & Corporalibus super quibus erat impositum, illæsis, cæteris omnibus in dicta Ecclesia admissis penitus exustis, extructa remansit mensa, cujus materies, licèt combusta, integrè sustinebat nostræ salutis pondus, ac futuræ nostræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis pignus. O magnum pietatis opus, & mirabile divini sui erga homines amoris signum, & monumentum. Accedamus igitur fideles magna reverentia, & sanctitate ad hoc sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum; est enim, vt inquit Bernardus, ægris medicina, peregrinantibus via, debiles confortat, valentes delectat, languorem sanat, per hoc homo mansuetior fit ad correctionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, sagacior ad cautelam, ad obedientiam promptior, ad gratiarum actionem devotior: referunt Canis. *in lib. de Eucharistia,* §.9. Campanil. *in diversorio Iuris Canonici, rub.12.c.7. num.28.*

13 Alia de venerabili Eucharistiæ Sacramento, de ejus institutione, excellentia, transsubstantiatione, præparatione, & vsu, vide in Concil. Trident. *sess.13.cap.1. cum seqq.* & apud Card. Bellarm. *in controvers. Cathol. tit. de Eucharistia,* Galet. *in margarita casuum conscientia, verb. Eucharistia,* Emman. Sà *in aphorismis, verb. Eucharistia,* Viguer. *eod. verb.* Barthol. ab Angelo *de Sacram. dialog.4. de Eucharistia,* Angles *in floribus Theologicis, tit. de Euchar.* Valentia *tom.4. disp.6.* Victor. *in sum. de Euchar.* Vivald. *in candelabro aureo, tit. de Eucharist.* Alphons. Alvarez *in speculo Iuris Pontificy, tit. de sacramento sanctiss. Eucharist. à pag.* 180. Fr. Emman. *in sum. p.1.c.67. de Communione.* Chamerota *de Sacram. vbi de Eucharist.* Henriq. *in sum. lib.8. de sanctiss. Eucharist.* Pollevin. *de Communione,* Gabr. Vasquez *in 3.p. D. Thomæ, q.73. disp.177. cum seqq.* Petr. de Ledesma *in sum. p.1. del excellentissimo Sacramẽto del Altar, que se llama Eucharistia.* Ægid. de Coninch. *de Sacramentis, & censuris, q.73.* Bonac. *de Sacramentis, disp.4.* Barthol. Gori *de augustissimo sacrosancta Eucharistia sacramento.*

ALLEGATIO XXIII.

Episcopus an, & quando possit facultatem concedere celebrandi in Capella domus privatæ?

SVMMARIVM.

1 *Missæ sacrificium prohibitum est celebrari extra Ecclesiam, vel locum sacrum ad id specialiter deputatum.*

2 *Celebrare in loco non sacro extra casum necessitatis, etiam non dato scandalo, mortale est peccatum.*

3 *Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, ac etiam Patribus Societatis* IESU *conceditur, vt vbicunque fuerint, sine Parochialis juris præjudicio, cum Altari valeant viatico celebrare.*

4 *An post Concilium Trident. sublata sint hujusmodi concessiones, disputatur.*

5 *Episcoporum privilegium, de quo in* cap. vlt. de privileg. lib.6. *an sit per Concilium Trident. sublatum, ostenditur.*

6 *Episcopus de Iure communi poterat concedere, vt in sua diœcesi extra locum sacrum in Altari portatili celebraretur.*

7 *Facultas hæc, an sit revocata per Concilium Tridentinum disputatur, & pro affirmativa parte allegatur.*

8 *Pro negativa tenent plures Doctores.*

9 *Conciliantur hæ contrariæ opiniones, ita vt prior procedat deficiente necessitate, vel justa causa: posterior verò illâ stante.*

EXTRA Ecclesiam, & locum sacrum ad id 1 specialiter deputatum, prohibitum est sacrificium sacrosanctæ Eucharistiæ celebrare; text. optimus *in c. sicut, & in cap. Missarum, cum seqq. de consecr. dist.1.* Concil. Trident. *sess.21. de observandis in celebratione Missæ,* D. Thom. *3.p. q.83. art.3. ad 1.* Durand. *in rationali divin. lib.4. c.1. n.41.* Petr. de Ledesma *in sum. p.1. de sacram. Euchar. c.2.* Henriq. *in sum. lib.9. c.27. §.1.* Suar. *tom.3. disp.81. sect.3. & 5.* Ioan. de la Cruz *de statu relig. lib.2. cap.5. dub.7.* Azor. *instit. moral. p.1. lib.10. c.26. q.1.* Cened. *canon. quæst. lib.1. q.4. à n.5.* Chamerota *de Sacrament. tract.4. de Eucharist. tit. de sacrificio Missæ, dub.15.* Piasec. *in praxi Episc. part.2. c.3. n.21. in fine,* Bonac. *de Sacram. disp.4. quæst. vlt. puncto 9. n.9. & 10.* Ludov. Miranda *in man. Prælat. tom.1. q.41. art.9. concl.2.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.78. p.4.* Nald. *verb. Missa, n.31.* Homobonus de Bonis *de examine Eccles. tract.4. q.137.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Missa, diff.2. in princ. vers. Missæ,* Ragus. *de Missa in Ecclesia, q.57. in princ.* Fernandez *in examine Theologiæ mor. p.3. c.5. §.10.* novissimè Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, p.1. lib.1. cap.13. num.1.*

Vnde mortale esse extra casum necessitatis in loco 2 non sacro celebrare, licèt non detur scandalum, tenent Navarr. *in man. c.25. n.80. & 81.* D. Antonin. *3.p. tit.13. c.6. n.4.* Sylvest. *verb. Missa 1. n.5.* Suarez *d. sect.3. in princ.* Henriq. *d. cap.27. §.1.* Vasq. *3. part. disp.253. c.3. num.4. & 6.* Fr. Emman. *in sum. part.1. c.249. num.1. & quæst. Regularium tom.1. q.43. art.4. vers. ex quo infertur,* Hieron. Llamas *in sum. p.3. methodi, c.5. §.15.* Iacob de Graff. *in decis. aureis, part.1, lib.2. cap.42.* Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.29. n.176.* Chamerota *vbi suprà,* Barthol. ab Angelo *de Missa dialogo 5. n.617. & 619.* Coninch. *de Sacram. q.83. art.3. dub.1. num.124.* Salzed. *ad Bernard. c.37.* Nogn. *quæst.83. art.3.* Fagundez *d. c.13. n.2.* Azor. *dict. c.26. q.8.* novissimè Trullench. *in exposit. Bullæ Cruciatæ, lib.1. §.3. dub.4.* contra Sotum *in 4. dist.13. quæst.2. artic.3.* asserentem vix posse contingere mortale ex celebratione Missæ extra Ecclesiam, si cesset scandalum, quem sequitur Sà *in aphorism. verb. Missa, num.20.*

Extra casum igitur necessitatis solitum est impe- 3 trari, & concedi plerisque à lege Canonica, vel à Summo Pontifice privilegium, vt vbique vel ab Episcopis,

scopis, vt in suis diœcesibus cum Altari portatili liceat celebrare. De lege constat in privilegio Episcoporum, de quo *in cap. vlt. de privileg. lib. 6.* Diana *moral. resol. p. 4. tract. 4. resol. 15.* de Summo autem Pontifice probat optimè text. *in cap. in his 30. de privileg.* ibi, *Cum Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus duximus indulgendum, vt vbicunque fuerint sine Parochialis iuris præjudicio cum altari valeant viatico celebrare,* &c. de quo privilegio meminerunt omnes de hac materia agentes, illudque à Sixtu IV. Alexandru VI. Gregor. VIII. renovatum, & ampliatum comprobat, & explicat Fr. Emman. *d. q. 42. art. 4.* alia similia adducens concessa Patribus Societatis Iesu, quorum etiam meminerunt Henriq. *d. cap. 37. § 3. in ultio commento, lit. T,* Suar. *d. sect. 3. versic. quarta exceptio.* De forma concedendi Breve in Romana Curia per Signaturam supplicationis, vel Pœnitentiariæ officium, nobilibus, aut litteratis personis habendi Oratoria, multa scribunt Staphil. *de lit. gratia, tit. de rescriptis Apostolicis in forma Brevis, n. 8.* Ludov. Gomez *in tract. Brevium, n. 26.* Mandos. *in signatura, tit. de Altari portatili.* Steph. Durantes *de ritibus Ecclesiæ, c. 25. n. 7.* & alij recentiores. Vtrùm autem si quis habuerit licentiam celebrandi in Oratorio domus suæ in certa civitate, possit vti hoc privilegio, si transferat domicilium in aliam? Affirmativam partem, quia hoc non est privilegium locale, sed personale, sustinent Antou. Navar. *in sum Bullarum, tit. de Oratoriis privatis, n. 6.* Megal. *var. resol. tom 1. resol. 67.* Diana *moral. resol. p. 4. tract. 4. resol. 208.*

Post Concil. Trid. *in d. decreto de observandis in sacrificio Missæ, sess. 22.* non ita licitus, & liber est vsus horum privilegiorum, sed potiùs maximè controversum, vtrum sublatæ sint hujusmodi licentiæ Iure communi, vel privilegio Pontificio concessæ Minoribus Mendicantibus, & Prædicatoribus, *in d. c. in his?* Et in primis quod sint derogatæ, tenent Navar. *dict. n. 82. in fine.* Durant. *de ritibus Ecclesiæ, lib. 2. c. 3. n. 3. vers. quo etiam decreto, & num. 8.* Henriq. *dict. § 3. in commento lit. T,* Suarez *dict. sect. 3. versic. quarta exceptio,* Azor. *d. c. 2. vers. 7.* Chamerota *dict. dub. 15.* Beia *in respons. casuum conscientiæ, p. 4. casu 33. vers. & quamvis,* Coninch. *dict. q. 83. n. 226.* Raguf *de Missa in Ecclesia, quæsito 57. n. 1.* Fr. Ludov. Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. q. 41. art. 9. concl. 4.* Molfes. *in sum. tr. 3. c. 10. n. 39.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Missa, differ. 2. in princ.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. tract. 4. q. 137.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, p. 1. lib. 3. c. 13. à n. 16.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 30. n. 15.* comprobantes ex verbis Concilij *vers. neminem,* dum præcipit Episcopis, ne patiantur extra Ecclesiam, & ad divinum cultum dedicata Oratoria, Sacrificium fieri à sæcularibus quibuscunque, adjecta in fine clausula generali derogatoria, quorumcunque privilegiorum: quare ipso jure advertunt Azor. & alij proximè citati, jam hodie Religiosos prædictos his privilegiis vti non posse, nisi post Trident. à Sede Apostolica fuerint confirmata, quemadmodum privilegia Societatis Iesv confirmasse Paulum III. & Gregor. XIII. cum derogatione Concil. testantur Henriq. *in d. § 3. in comment. lit. T,* Fagundez *d. c. 13. num. 17.* Contrarium tamen, quod Concilium hæc privilegia non revocet, contendit Fr. Emman. *d. quæst. 43. art. 5.* sed frivolo fundamento, inquit enim Concilium solùm præcipere Ordinariis, vt non obstantibus privilegiis compellant Regulares ne illis vtantur. Sed retorquetur ex verbis Concilij, non enim præcipit Ordinariis ne permittant vti privilegiis, sed ne permittant extra Ecclesiam sæculares, vel regulares celebrare, adjecta clausula, *non obstantibus privilegiis.* Deinde quia si dicamus hæc privilegia revocata non esse, consequenter dicendum est, non posse ab Ordinariis eorum vsum impediri, juxta text. *in c. decet, de reg. juris lib. 6.* cum vulgaribus.

5 Quoad privilegium Episcoporum *in d. cap. vlt. de privil. lib. 6.* dubitat Navar. *consil. 5. sub illo tit. in novis.* Sed quod per Tridentinum Concilium sublatum non sit, vt certissimum resolvit, decisumque refert Azor. *dict. cap. 26. quæst. 4.* & multiplici ratione confirmat Beia *d. casu 33. fere per totum,* & ita declaratum à sacra Congregat. attestantur Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Missa, differ. 1. vers. hac tamen regula,* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, part. 2. lib. 3. c. 13. n. 29* Armend. *in additionib. ad recopil. legum Navarræ, lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcop. n. 73.* vbi etiam ampliat illo privilegio posse Episcopos vti ob invaletudinem, & *n. 74.* asserit decisum fuisse *die 19. Iunij 1586.* posse Episcopum non valentem commodè accedere ad Ecclesiam, domi celebrare, vel celebrari sibi facere, certè ante Concilium Trid. id Episcopis licebat, præsertim ex *cap. concedimus, & c. Missarum, de consecrat. dist. 1.* Azor. *c. 26. quæst. 5.* Emman. Sà *verb. Episcopus, n. 24.* Fr. Emman. *in sum. tom. 4. c. 51. num. 18.* me citato Alzed. *d. p. 1. c. 13. num. 4.* & nuncupatim quod Episcopus extra suam diœcesim existens domi celebrare, vel sibi facere celebrari possit sine licentia Ordinarij, per *d. c. vlt.* resolvunt Vgolin. *de officio Episc. part. 1. c. 2. § 2. n. 4* Hieron. Venero *de examine Episcop. lib. 4. c. 17. num. 14.* dum non sit in Vrbe, Alzed. *d. part. 1. c. 13. num. 6.* Sic etiam potest Episcopus, dum iter agit, Missam ante auroram, vel post meridiem dicere, seu alteri concedere, vt eam sibi dicat, vt docent Fr. Emman *d. tom. 1. q. 43. art. 3.* Azor. *d. lib. 10. c. 25. q. 5. vers. si quæras,* per glos. *in d. c. vlt. verb. indulgemus, de privil. lib. 6.* Emman. Sà *verb. Missa, n. 27.* Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 40. art. 1. concl. 1.* me citato *in hoc loco,* Alzed. *d. part. 1. cap. 13. num. 12.*

Poterat etiam Episcopus concedere, vt in sua diœcesi extra locum sacrum in Altari portatili quis celebraret, prout deducitur ex *d. cap. Missarum,* ibi, *in locis ab Episcopo consecratis, vel vbi ipse permiserit. cap. his ergo,* ibi, *nisi in quibus Episcopus jusserit, de consecr. dist. 1.* expressiusque probatur *ex d. cap. in his,* ibi, *id Prælatis annuentibus licere eisdem,* vbi notat Anton. *num. 7.* & communem testatur Abb. *num. 2.* ac post Lap. Card. Tusc. *pract. concl. tom. 1. lit. A, conclus. 31.* Mandos. *in tract. de signat. gratia, § Altare portatile,* & ante Concil. Trident. hanc fuisse receptam omnium traditionem fatentur Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 30. n. 5.* Navar. *d. c. 15. num. 81.* Henriq. *d. cap. 25. num. 81.* Azor. *quæst. 1.* Beia *d. casu 33. vers. tertiò dico,* Suarez *vers. secundò observandum, dictus locus,* Cardos. *in praxi judicum, verb. Episcopus, n. 9.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcept. cap. 1. lib. 13. cap. 3. num. 6.* qui rectè notant malè Sylvest. *in sum. verb. Missa, num. 5. vers. tertiò,* deducere ex littera *d. cap. in his,* posse Episcopum dare hanc licentiam extra suam diœcesim; nam textus qua parte agit de licentia celebrandi vbique, loquitur de interpretatione privilegij Sedis Apostolicæ, dum verò inferius ait sine ea permissu Episcopi celebrare potuisse, solùm concludit id posse intra propriam diœcesim concedentis, juxta regulam *c. 2. de constit. in 6.* 6

7 Verùm magna est controversia, an facultas celebrandi extra Ecclesiam, quam diximus concedere posse Episcopum intra suam diœcesim, sit revocata per Concil. *dict. loco?* Revocatam esse absolutè tradit Navar. *d. num. 81.* sequuntur Fusc. *de visitat. lib. 1. cap. 2. num. 8.* Gutier. *dict. cap. 30. num. 25.* Cened. *canon. quæst. lib. 1. quæst. 44. à num. 6.* Cardos. *d. verb. Episcopus, num. 9.* Lotter. *d. lib. 1. q. 30. num. 15.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, part. 1. lib. 3. c. 13.*

à *n.*8. Azor *dict. c.*26. *q.*3. referentes verba Concil. supra citata, quæ absolutè præcipiunt Episcopis, ne permittant extra Ecclesiam, & Oratoria ad divinum tantùm cultum dedicata, & ab eisdem deputata Ordinariis, & visitanda, hoc sanctum Sacrificium fieri, & ita sæpiùs responderunt Illustrissimi Cardinales super eo decreto. Et novissimè emanasse decretum *Congreg Concilij Tridentini*, quo declaratur de oraculo Sanctissimi spectare solùm ad Sommum Pontificem, & non ad Episcopos concedere licentiam celebrandi in privatis Oratoriis, refert Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. decis.*538. *num.vlt. in* 1.*edit.& resol.*469. *in fine*, *in* 2. *edit.* & ita nec justa de causa posse Episcopum dare facultatem celebrandi in Capella domus privatæ, & sub dio, etiam adhibito vtroque Altari, firmo scilicet, & portatili, tenent Azor. *d. c.*26. *q.*3. Reginald. *d. lib.*29. *n.*176. Coninch *d. q* 8. *n.*225. Miranda *in man. Prælat. tom.*1. *q.*40. *art.*9. *conclus.*3. *in fine*.

8 Sed per decretum Concilij Tridentini dicto loco prædictæ potestati concedendi has licentias Episcopis jure communi competenti derogatum non esse, tuentur Henriquez *d. c.*27. §. 1. Sà *verb. Missa, num.*20. *in fine*, Beia *d. casu* 33. *vers. tertiò dico*, Navar. *cons.* 5. *n.*2. *sub tit. de privileg. in novis*, post multos Cened. *d. quæst.* 44. *à num.*4. cum quibus consentire videtur Suarez *d. sect.*3. *vers. addit verò*, quem sequitur Fr. Emman. *d. q.*4. *art.*6. & non dissentit Aloys. Ricc. *resol.*160. *n.*2. Ragus. *de Missa in Ecclesia, quæsito* 57. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Missa, different.* 2. *vers. vno tamen in casu*, Bonacin. *de de Sacram. disp.*4 *q. vlt. punct.*9. *n.*10. Piasec. *in praxi Episcop. p.*1. *c.*5. *n.*8. *pag.*77. *& part.*2. *c.*3. *n.*21. *in fine*, vbi refert magna circumspectione vti debere Episcopum in ipsis concedendis licentiis, & nonnisi ex caosa gravis necessitatis concedere, vtpote grassante peste, prout resolvit Zerola *in praxi Episc. p* 1. *verb. Missa, pag.*226. & faciunt quæ Fr. Emman. *quæst. regul. tom.*3. *quæst.*32. *art.*12. *in fine*. Ordinarij enim arbitrio permisit Papa personarum, & infirmitatis qualitate pensata, & pro infirmorum commoditate, vt in privato Oratorio, vel Altari ad cultum divinum deputato facultatem celebrandi concedere possit, vt refert decisum Armend. *in addition. ad recopil. leg. Navarræ, lib.* 1. *tit.*18. *l.*7. *de Episcopis, num.*72. præcipoè autem in hujusmodi concessionibus apponi debet, vt Oratorium decenter structum, & ornatum, ac ab omnibus actibus domesticis liberum existat; tum vt concessio intelligatur sine Parochialis alterius præjudicio, excipiens dies natalis Domini nostri, Resurrectionis, Pentecostes, quibus ibidem celebrari non liceat, sed Parochialis frequentetur; quodque alij, præterquam servitio personæ, cujus intuitu Oratorium conceditur, necessarij, ibidem audientes Missam, ab obligatione audiendi eam in Ecclesia per hoc non liberentur, quæ ex stylo Rom. Curiæ in facultatibus constituendi Oratoria hujusmodi apponi consueverunt.

9 Moventur præcitati Doctores, qoia Concilium loquitur de communi modo celebrandi, non verò abstulit Episcopis potestatem rationabiliter dispensandi, stante justa causa, maximè cum moraliter fuerint necessariæ, & quia Concilium intendit solùm tollere abusus in celebratione Missarum, non autem casus licitos: ex quibus distinctione possunt conciliari hæ contrariæ opiniones, vt scilicet posterior, quæ hanc potestatem facit Ordinariis, procedat stante necessitate, vel justa causa; prior verò, quæ eandem negat, habeat locum illa deficiente, vt me citato *in hoc loco*, conciliat Alzed. *dict. part.* 1. *cap.*13. *num.*9.
10 *vers. sed.* Negari enim nequit, etiam hodie, posse Episcopum in soo Episcopatu concedere talem vsum ex aliqua justa causa, ex text. *in cap. concedimus, de consec. dist.*1. *vt advertunt* Navar. *dict. cons.*5. *num.*2. *de privileg.* Lotter. *d. lib.*1. *q.*30. *n.*15. *in fine*. Et qood magis est, etiam sine Episcopi licentia, propter necessitatem aliquam celebrari poterit super Altari portatili, ex Navar. *d. cap.*25. *num.*81. vbi ait hoc esse notandum pro terris, in quibus frequentissimè supplicationes fiunt ad aliqua parva eremitoria, præ quorum foribus solet dici Missa, vt ab omnibus audiatur, seu pro primis Missis Sacerdotum, ad quas maxima multitudo solet convenire, quàm possit capere Ecclesia: sequuntur Guttier. *canon. lib.*1. *c.*30. *n.*25.
Lotter. *d. quæst.*30. *num.*15. Et quod magis est, pos- 11
se Vicarium generalem liberè dictam facultatem concedere ex causa gravi, & necessaria, resolvunt Navar. *dict. cap.*25. *num.*82. Iacob. de Graffis *in aureis decis. lib.*2. *cap.*41. *num.*7. quos, & alios refert Mar. Antonin. *var. resol. lib.*12. *casu* 5.

ALLEGATIO XXIV.

Episcopus an debeat quotidie celebrare Missam, vel eam audire, & de obligatione Sacerdotum in Missis pro aliis celebrandis?

SVMMARIVM.

1 *Episcopus singulis diebus de congruentia, & bene esse dicere, vel audire Missam debet.*
Sacerdos est minister sacrificij Missæ, ibid.
2 *Eleemosyna, seu stipendium potest accipi pro celebratione Missæ, pactoque exigi, sine labe simonia.*
3 *Pitantia taxatio pro sacrificio Missæ est justa, quæ in qualibet regione communi consuetudine recepta, & approbata est.*
4 *Sacerdotem recipientem à pluribus plura stipendia pro Missa celebratione, posse vnica Missa omnibus satisfacere, tenent aliqui citati.*
5 *Contrarium verius, etiamsi accedat Superioris consensus, secus si peculiare interveniat Summi Pontificis privilegium.*
6 *Sacerdos vnica Missa satisfaciens multis, à quibus diversa accepit stipendia, tenetur ad restitutionem.*
7 *Missa pro multis dicta, non tantundem singulis prodest, ac si pro vno solo diceretur.*
8 *Episcopus potest legem condere, vt certum stipendium pro Missæ sacrificio exigatur, ita vt laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant.*
9 *Episcopus non potest statuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pitantiam.*
10 *Sacerdotes exigentes importunè ab invitis eleemosynam supra taxam ab Episcopo præscriptam, peccant mortaliter.*
11 *Sacerdos accipiens certam quantitatem pecuniæ pro dicendis Missis, an possit eas facere celebrari per alios minori pitantia, retentâ sibi parte eleemosynarum, inscio dante, & inscius Sacerdotibus celebrantibus.*
12 *Missas an liceat celebrare anticipatè, refertur ad hoc Bulla Clementis VIII.*
13 *Consuetudo celebrandi anticipatè non est approbanda, nec toleranda.*
14 *Sacerdos, qui ex obligatione alicujus Capellæ, vel imposterum pro certa intentione tenetur Missas celebrare, potest eas anticipatè dicere.*
15 *Missa sine peccato dici potest, non recitatis Matutinis.*

16 *Parochus*

16 *Parochus obligatur populum monere, vt Missas frequentet, non tamen cogere potest, vt audiat in Parochia.*

17 *Verbum* moneo, *inducit consilium, & non praeceptum.*

18 *Missa audienda praeceptum adimpletur quocumque in loco illa audiatur.*

19 *Missam audire nolens in propria Parochia ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quae Parochiani scire tenentur, peccat mortaliter.*

20 *Constitutio Leonis X. qua declaratur satisfieri huic praecepto, si audiatur Missa in Ecclesiis Regularium, refertur.*

21 *Episcopus potest cogere Regulares, vt in offertorio Missarum conventualium declarent fidelibus, quae festivitates, & jejunia in illa hebdomada occurrant.*

22 *Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per se, vel per alios celebrare singulis saltem diebus, quibus opus est, vt satisfaciant muneri suo.*

23 *Parochi non obligantur ad applicationem sacrificij pro populo singulis praedictis diebus, nisi juxta viri prudentis arbitrium.*

24 *Parochi ab Ecclesiis arcere debent Musicas eas, vbi sive Organo, sive cantu lascivum aliquid miscetur.*

25 *Repraesentationes in Ecclesiis fieri prohibentur.*

26 *Saltationes in Ecclesia permitti non debent.*

27 *Convivia in Ecclesia cum irreverentia loci sacri celebrare, peccatum est mortale.*

28 *Capellanus tenetur sub mortali, nisi justa excuset causa, Missas celebrare juxta institutionem Capellaniae, & intentionem fundatoris.*

29 *Episcopus non potest compellere obtinentem Capellaniam, vt ipsemet celebret, licèt in ejus fundatione disponatur, quod Capellani celebrent.*

30 *Verba erectionis quando expressè significarent intentionem esse, vt per ipsum Capellanum Missarum celebratio fieret, tunc per substitutum satisfieri non poterit.*

31 *Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, quando possit per substitutum satisfacere?*

32 *Capellanus, qui ex permissione, vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiares Missas, malè agit si alias celebret.*

33 *Capellanus, qui ex titulo, vel conventione tenetur in aliqua Ecclesia; vel altari celebrare, non potest absque peccato mortali alibi celebrare.*

34 *Causa legitima non celebrandi in Altari designato referuntur.*

35 *Capellanus etiam de consensu haeredum celebrans alibi, quàm in Altari designato, malè agit.*

36 *Celebrans absque justa causa alibi quàm in loco designato, peccat mortaliter, non tamen tenetur ad aliquam restitutionem.*

37 *Capellania Sacerdotalis judicanda est, si illius verba essent*, vt in ea praesentaretur, aut nominaretur Presbyter, sive Sacerdos.

38 *Statutum habens quod provisus de Capellania sit Sacerdos, vel Capellanus, oportet vt sit actu Sacerdos.*

39 *Idem si dixerit, quod* sit Capallanus, vel Sacerdos.

40 *Verba si respiciant actum praesentationis, veluti praesentetur Presbyter, tunc praesentandus debet esse actu Sacerdos; secus verò si Presbyterum significantia prosequutionem praesentationis respiciunt.*

41 *Contrarium tenent aliqui resolventes, quod si jubeatur praesentari in patronatu, vel Capella Presbyter Capellanus, sufficiet si praesentetur non Sacerdos.*

42 *Sed prima sententia verior, contrariisque respondetur fundamentis.*

43 *Capellania fundata, quod Capellanus celebret, seu debeat celebrare tot Missas, an debeat esse actu Sacerdos.*

44 *Capellania non requirit residentiam personalem, cui est annexum onus celebrandi certas Missas singulis hebdomadibus.*

45 *Episcopus de consensu patroni an possit pro vna vice Capellaniam requirentem actu Presbyteratum non Presbytero conferre, & n. 46.*

47 *Capellania an, & quando sit incompatibilis cum beneficio?*

48 *Doctores de sacrificio Missae agentes referuntur.*

DOMINICIS, & festivis diebus solem- 1
nibus debere Episcopos celebrare, & tam frequenter, quod suo muneri satisfaciant, data opportunitate, resolvunt Marc. Anton. Genuens. *in manuali Praelat. cap.* 12. Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 203. *num.* 6. vbi etiam observat illos non teneri quotidie audire Sacrum, prout ante censuerat Navar. *in man. c.* 21. *n.* 2. *& de horis Canon. c.* 39. *n.* 29. Non obstat *c. vlt. de privil. lib.* 6. vbi dicitur quod Episcopus singulis diebus dicat, vel audiat Missam. Alzed. *de praecell. Episcop. dignit. p.* 1. *cap.* 13. *n.* 1. quia intelligitur de congruentia, & de consilio, & benè esse, vt respondent Aloys. Ricc. *citato loco*, & novissimè Conlusitanus noster Stephan. Fagundez *in quinque Ecclesiae praecepta, prac.* 1. *lib.* 2. *c.* 2. *n.* 11. vbi citat Navar. *in man. c.* 21. *n.* 2. *prope finem.* Sylvest. *verb. Missa* 2. *q.* 1. *vers. dicitur tertio.* Rosell. *eodem verbo*, §. 23. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 7. *c.* 4. *q.* 3. cum autem deceat Episcopos quotidie rem divinam audire, possunt cùm iter faciunt celebrare, vel ab alio Sacerdote celebrari facere notabiliter ante lucem, vel post meridiem, spatio videlicet vnius horae; est enim hoc vnum ex privilegiis Episcopo Iure concessis. Ita gloss. *in d. c. vlt.* Sylvest. *de verb. Missa* 1. *q.* 6. Palud. *in* 4. *distinct.* 13. *q.* 1. *concl.* 2. *art.* 2. Henriq. *in sum. lib.* 9. *de Missa*, *c.* 24. § 5. *lit.* O, Azor. *inst. moral. p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 25. *vers. si quaeras.* Navar. *in man. c.* 25. *num.* 85. vbi asserit nulla ratione firma id probari posse; quia tamen addit vsu jam receptam esse hanc opinionem, videtur posse defendi ob Episcopi praerogativas, quas refert glos. *in d. c. vlt.* quod etiam concedi Cardinalibus, quamvis iter non faciant, asserunt Sot. *in* 4. *dist.* 13. *quaest.* 1. *art.* 2. Palud. & Henriq. *citatis locis.* Illud advertere oportet, quod in Altari, in quo Episcopus sacrificat, non potest ea die sacrificare alius Sacerdos, nisi de licentia Episcopi, *cap. fin. de consecr. dist.* 2. Henriquez *d. lib.* 9. *c.* 28. §. 1. Fagundez *dict. prac.* 1. *lib.* 3. *c.* 22. *num.* 5. vbi intelligit de Missa solemni, & Pontificali, Azor. *instit. moral part.* 1. *lib.* 10. *c.* 27. *q.* 10. Bonac. *de Sacram. disp.* 4. *q. vlt. punct.* 6. *n.* 15. Basil. de Leon. *var. disp. c.* 2. *in princ.* Vgolin. *de offic. Episc. p.* 1. *c.* 2. §. 1. *n.* 4. Alzed. *d. p.* 1. *c.* 13. *n.* 24. vbi hoc intelligit quando Episcopus in Pontificalibus celebravit solemniter.

Sacerdos est minister consecrationis, quam constat vnam esse ex praecipuis partibus Sacrificij, *c.* 1. §. *vna, versic. & hoc, de Summa Trinitate*, Concil. Trid. *sess.* 13. *c.* 1. *& canon.* 1. S. Thom. 3. *p. q.* 83. *art.* 1. Chamer. *de Sacram. tract.* 4. *de Eucharist. c.* 9. *de Ministro, dub.* 1. *disp.* 2. Barthol. ab Angelo *in examine Confess. dialog.* 5. *de Missa, & de ministro sacrificij ipsius Missae*, §. 125. Henriq. *d. lib.* 9. *c.* 18 §. 2. *in princ.* Azor. *instit. mor. p.* 1. *lib.* 10. *c.* 23. *in princ.* Fagundez *in quinque Ecclesiae praecepta, prac.* 3. *lib.* 3. *cap.* 1.

Pro celebratione Missarum potest Sacerdos elee- 2
mosynam, seu stipendium in sui sustentationem accipere, mercedemque ex pacto absque simoniae labe exigere,

exigere, vt per Mich. Timoth. de sacrificio Missæ, tract. 3. quæst. 48. Iacob. de Graffis in aureis decis. p. 1. lib. 2. c. 96. num. 3 a. Gutierrez canon. lib. 1. c. 29. à n. 3. Vgolin. de simonia, tab. 1. cap 9. Henriquez dict. lib. 9. cap. 21. § 4. & c. 22. §. 1. Molina in emporio Iuris Ciuilis, part. 1. tit. 1. quæst. 13. in princip. Petr. de Ledesma in sum. part. 1. de Sacram. vbi de Eucharist. cap. 18 vers. quarta conclusio, Suar. tom. 1. de Relig lib. 4. c. 14. & p. 3. quæst. 83. art. 6. disp. 86. sect. 1. vers. circa alium modum, & sect. 3. Vasq. tom. 3. disp. 234. Barthol. ab Angelo d. dialogo 5. §. 528. Cened. ad Decret. collect. 44. num. 3. Fraxinel de obligat. Sacerd. sect. 3. pranot. 1. num. 2. & 5. Ægid. de Coninch. de Sacram. tom. 1 q 83. n. 193. cum seqq. Azor. instit. moral. part. 3 lib. 12. cap. 3. q. 4. Less. de Iustit. lib. 2. cap. 35. dub. 8. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. part. 1. tract. 4. cap. 13. num. 116. & nouissimè Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 1. lib. 3. cap. 7. à num. 5. Lezana in sum. quæst. Regul. c. 21. num. 4.

3. Iusti pretiantiæ taxatio pro sacrificio Missæ illa dicitur, quæ in qualibet regione communi consuetudine recepta, & approbata est à viris prudentibus, & Deum timentibus, vel quæ taxata fuerit a Superiore habente potestatem. Ita Petr. de Ledesma d. cap. 18. concl. 7. & 8. Aragon. 2. 2. q 85. de sacrif. art. 3. vers. sed dubitabit aliquis, Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. Missa, §. 3 conclus. 2. & 3. Vasquez disp. 324. cap. 4. Fr. Emman. in sum. part. 1. c. 251. conclus. 4. Suarez tom. 3. in 3. p. disp. 86. sect. 2. vers sed circa, & vers. dico secundo, Gutierrez d. cap 29. num. 3. Nugn. de Sacram. tom. 2. ad quæst. 83. art. 1. part. 3. tract. de sacrif. dub. 9. concl. 1. Cened. canon. quæst. lib. 1. q. 27 num. 4. Fraxinel. d. sect. 3. pranot. 5. §. 2. Franc. Ludou. Miranda in man. Prælat. tom. 2. quæst. 41. art. 23. conclus. 1. Fagund. dict. cap. 7. num. 6.

Non possunt tamen Episcopi per Constitutiones, aut statuta præcipere, vt ne plus donetur, quàm pretium taxatum, nec minus accipiatur; ita Nauar. in manu. 23. num. 106. Fr. Emman. d. part. 1. c. 251. num. 2. Cened. d. q. 27. num. 3. post multos, quos refert, idem tenet Fagundez d. cap. 7. num. 8. vbi num. 9. hinc infert, iniustum esse statutum, & scandalosum, ac simoniacum, si statueretur, quod nulli alij Sacerdotes Missas defunctorum celebrarent, aut officia mortuorum efficerent, nisi Sacerdotes talis Parochiæ, aut Cathedralis, & hi quod non celebrent, nec officia efficiant, nisi pro certo stipendio. Sic nullo modo potest Episcopus cogere hæredes defunctorum, vt ad exequias celebrandas conuocent duntaxat Clericos Parochialis Ecclesiæ, exclusis aliis, donec impleatur numerus Clericorum Parochialis Ecclesiæ, vt optimè docent Syluest. in sum. verb. Immunitas 2. sub num. 7. & verb. Simonia, num 11. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepisc. Neapol. cap. 48. n. 5. quos refert Fagund. d. c. 7. n. 9. in med.

4. Sacerdotem pauperem accipientem à pluribus plura stipendia pro Missæ celebratione, posse vnica Missa omnibus satisfacere, sentiunt aliqui, saltem si stipendia simul sumpta non excedant quantitatem necessariam ad strictam ipsius Sacerdotis sustentationem pro vnico die, & remoto sæcularium scandalo ex Sacerdotum auaritia: ex eo quia neminem defraudat, cùm sacrificium Missæ sit valoris infiniti extensiuè: tum quia videretur damnanda consuetudo Ecclesiæ, quæ plures conuocat ad eandem Missam audiendam: tum denique, quia qui Altari seruit, de Altari viuere debet, secundùm Apostolum relatum in cap. cùm secundùm, de præbend. Quibus potissimùm fundamentis hanc partem tenentur Sot. de Iustit. lib. 9. quæst. 3. art. 1. dub. 7. resp. 1. & 2. Angel verb. Missa, num. 52. post Sylvest. & alios Ludouic. Beja respons. casuum Conscientiæ p. 1. casu 12. Cano de locis Theolog. lib. 12. cap. 13.

Fr. Emman. in sum. tom. 1. c. 252. n. 4. concl. 4. ad finem, Ioan. Dominic. Montagn. cap. 26. Nugn. in 3. p. q. 89. art. 1. dub. 9 concl. 4. & 5. Petr. Nau. de restit. lib. 2. c. 2. num. 433.

Contrarium tamen verius & receptius puto: prima enim opinio non modicam animis hominum ingerit sordidæ cupiditatis, & auaritiæ suspicionem, scandalumque inter populares excitat, quia non statur promissis: tum quia pro eadem Missa plures recipiens eleemosynas, nescientibus offerentibus, facit contra ipsorum voluntatem, & his atque aliis rationibus contrariis benè respondentes, hanc sententiam melius defendunt Nauar. in man. cap. 25. num. 92. & cons. 8. de celebrat. Missar. in nouis, Emman Sà verb. Missa, n. 44. D. Anton. part. 1. tit. 10. c. 2. num. 4. Nald. verb. Capellania, num. 11. Tolet. lib. 2. cap. 8. num 3. Henriq. d. lib. 9. cap. 21. num. 4. & cap. 22. num. 5. Graff. in decis. aureis, part. 2 lib. 2. cap. 45. Bellarm. in controu. Catholicis, tom. 2. lib. 2. de Missa, cap. 4. proposit. 4. Chamerot. de Sacram. tract. 4. de Eucharist. tit. de Missæ sacrificio, dub. 11. pag. 276. Suar. tom. 3. disput. 86. sect. 2. & 3. Vincent. Fagund. in mixt. disp de sacrific. Missæ, ad repet. text. in can. cùm frangitur, de consecr. dist. 2. p. 4. dub. unic. ad 6. in fin. Vasq. 3. part. tom. 3. disp. 234. c. 4. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. part. 1. tract. 4. c. 13. q. 119. Fagundez in quinque Eccles. præcepta, lib 3 c. 2. num. 7. Miranda in man. Prælator. tom. 1. q. 41. art. 13. conclus. 5. Dian. resolut. moral. p. 1. tract. 14. resol. 8. Lezana in sum. quæst. Regul. cap. 21. num 5. Bartholom. ab Angelo dialog. 5. §. 509. & §. 749. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 23. n. 234. & lib. 29. n. 157. Paul. Fraxinel. de obligationib. Sacerd. sect. 2. concl. 1. §. 1. Coninch. d. quæst 83. num. 191. Quod adeò verum est, vt neque Sacerdos pauper, exclusa extrema necessitate, possit pro vnica Missa tot stipendia accipere, quot sufficiant ad sui sustentationem, Azor. instit. moral p. 1. lib. 10. c. 20. §. quoad primum, Gutier. canon. lib. 1. c. 26. num. 10. Stephan. Fagundez d p. 1 lib. 3. cap. 9. n. 7. & 8. nouissimè me citato in hoc loco, Torreblanca in practic. iuris spirit. lib. 2. c. 9. num. 70. Item procedit etiamsi sciente, & concedente Superiore id faciat, cùm non possit remittere obligationem Iure naturali, & diuino debitam, vt per Nauar. dict. consil. 8. & Fraxinel. dict. sect. 4. conclus. 2. §. 2. Secus tamen ex peculiari Summi Pontificis priuilegio: tum quia sicut potest stipendia, quæ pro Missis dantur, generaliter taxare, & etiam augere, si expedire iudicauerit, ita potest in illis dispensare, propter alicuius Ecclesiæ, vel Monasterij beneficium, quando iusta causa, vel necessitas intercedit: tum quia Papa in restitutione incertorum bonorum, in obligationibus vltimarum voluntatum, & in piis causis propter commune Ecclesiæ bonum dispensare potest, vt tenent Syluest. verb. Missa 1. num. 20. Henriq. d. c. 22. n. 7. Reginald. lib. 23. num. 239. Fraxinel. de obligationib. Sacerd. sect. 7. §. 11. & 12.

Hinc etiam adeò verum est Sacerdotem accipientem à pluribus plura stipendia pro Missæ celebratione, non posse vnica Missa omnibus satisfacere, vt si hoc faciat, teneatur ad restitutionem: ex violatione enim iustitiæ cum damno alterius consurgit obligatio restituendi. Ita Petr. Nauar. de restit. lib. 2. cap. 2. num. 329. & 382. Graffis dict. cap. 45. num 17. Fr. Emman. p. 1. cap. 251. de Missa, conclus. 2. & 4 Vasq. tom. 3. disp. 213. cap. 4. Fraxinel. dict. sect. 4. conclus. 5. §. 1. & aliis locis suprà citatis, qui Fraxinel. §. 4. cum Petr. Nauar. quem citat, & sequitur, resoluit prædictum Sacerdotem, vt faciat restitutionem, teneri Missas prætermissas celebrare, vel curare vt per alios celebrentur, vel restituere eleemosynas acceptas, admonitis his, qui eas dederunt, Missas non fuisse celebratas. 6

Nouissimè

Novissimè *Sacra Congreg. Cardinalium Concil. Trid. interpretum S. D. N.* Vrbani VIII. auctoritate sibi specialiter attributa hae in se ita decrevit. *Deinceps vbi pro pluribus Missis etiam ejusdem qualitatis celebrandis plura stipendia quantumcunque incongrua, & exigua, sive ab vna, sive à pluribus personis collata fuerunt, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Ecclesiis, Capitulis, Collegiis, Hospitalibus, Societatibus, Monasteriis, Conventibus, Congregationibus, Domibus, ac locis piis quibuscunque, tam Sæcularibus, quàm Regularibus, Sacra Congreg. sub obtestatione divini Iudicij mandat ac præcipit, vt absolutè tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint, ita vt alioquin ij, ad quos pertinet, sua obligationi non satisfaciant, quinimò graviter peccent, & ad restitutionem teneantur. Id verò vt deinceps observetur exactius, Sacra Congregat. eadem auctoritate revocat privilegia, & indulta omnia quibusvis personis, Ecclesiis, ac locis piis, tam Sæcularibus, quàm Regularibus cujuscunque Ordinis, Congregationis, & Instituti quamcunque ob causam concessa, quibus indulgetur vt certarum Missarum, vel Anniversariorum celebratione, aut aliquibus collectis, seu orationibus plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat.* Quæ reperiuntur in decretis de celebratione Missarum, apud Typographiam R. Cameræ Apostol. impressis de anno 1625.

Postea eadem *Sacra Congreg.* super prædictis decretis de celebratione Missarum, S. D. N. Vrbano VII. approbante, declaravit *permittendum non esse, vt Ecclesia, ac loca pia, seu illorum administratores ex eleemosynis Missarum celebrandarum vllam, vtcumque minimam portionem retineant ratione redditunm, quos in vsum earundem expensarum irrogare licitè possint, & tunc quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expensarum, quæ pro ipsomet tantum Missæ Sacrificio necessariè sunt subeunda; & nihilominus eo etiam casu curandum esse, vt ex pecuniis, quæ supersunt, expensis vt supra deductis, absolutè tot Missæ celebrentur, quot præscriptæ fuerint ab offerentibus eleemosynas.*

Deinde declaravit satis esse, vt Rector beneficij, qui potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam congruam secundum morem civitatis, vel provinciæ, nisi ex fundatione ipsius beneficij aliud cautum fuerit.

Vlterius censuit Sacerdotes, quibus aliquando offertur eleemosyna major solito pro celebratione Missæ, debere absolute integram eleemosynam tribuere Sacerdoti celebranti, & nullam illius partem sibi retinere posse. Declaravit pariter quando tribuens eleemosynam numerum Missarum celebrandarum non præscripserit, tunc tot Missas celebrari debere, quot præscripserit Ordinarius secundum morem suæ civitatis, vel provinciæ, ac etiam cum Ordinarius præscripserit eleemosynam congruam juxta qualitatem loci, personarum, ac temporum, Sacerdotes accipientes stipendium minus congruo teneri Missas illas ab offerente præscriptas celebrare. Quas quidem declarationes originales præ manibus habui, & impressas vidi in Typographia Cameræ Apostol. *de anno* 1626. Quoad rectorem beneficij certum est satis esse vt ille, qui potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemosynam congruam secundum morem civitatis, non ad rationem redditunm beneficij: ita post Fagundez, Barthol. à S. Fausto, & Dianam, resolvit Alphons. de Leone *de officio Capellani, quæst. 5. sect. 29. num. 302.* vbi *num. seqq.* id ampliat etiam ad Capellanos Capellaniæ non collativæ.

7 Quamvis Missæ valor extensivè, seu indeterminatè, vel vt aiunt, syncategorematicè acceptus, infinitus sit, hoc est, non tantùm prodest, quin magis possit prodesse, sive non tantùm fructum exhibet, quin possit majorem, ita vt non pro tot, quin etiam pro pluribus, & in majori gradu applicari, & prodesse possit; tamen dum Sacerdos, vt causa proxima specialiter vnam Missam offert pro seipso, aut pro alio respondentem oblationi Sacerdotis, etiam nihil offerente, habet non solùm effectum finitum, sed virtutem, efficaciamque, & valorem simpliciter finitum, qui effectus in plures divisus, minus vtilis est singulis; & ita qui Missam pro multis offert, non tantum singulis prodest, ac si pro vno solo diceretur. De quo vide Navar. *in man. c. 15. num. 92. & n. 111. vers. 35. & consil. 8. num. 2. & cons. 9. num. 2. de celebrat. Missarum, in novis.* Petr. Navar. *lib. 2. de restit. cap. 2. à num. 262.* Marc. Anton. Cuch. *lib. 5. instit. majorum, tit. 6. num. 77.* Ioan. Medin. *in Cod. de oratione, cap. de valore Orationis pro multis fusæ*, Spin. *in speculo testamentor. gloss. 13. princ. à num. 55.* Ludov. Lopez *part. 2. cap. 78. de Eucharist. vers. nam*, Hieronym. Llamas *in 3. part. methodi, c. 13. §. 17.* Dimas *in tract. de Purgat. c. 37. per totum*, Fr. Emman. *dict. c. 252. num. 2.* Graff. *dict. lib. 2. c. 45. à num. 16.* Homad. *l. 42. gloss. 2. num. 3. tit. 4. p. 1.* Nugn. *in 3. p. D. Thomæ, quæst. 83. art. 1. dub. 8. §. in 3. p. concl. 3.* Dominic. Montagn. *in tract. de Missa, c. 30.* Henriq. *d. lib. 9. c. 19. §. 5.* Suarez *tom. 3. q. 79. sect. 12. & tom 4. disp. 48. sect. 6.* Greg. Valent. *tom 4 disp. 6. q. 11. punct. 2. §. 25.* Fraxinel. *sect. 3. prae. 4. §. 7.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 10. c. 21. q. 1.* Chamerot. *dict. tit. de Missæ sacrificio, dub. 10. pag. 272. cum seqq.* Vasq. *3. p. tom. 3. disp. 230. c. 3.* Zerola *in praxi Episcop. dict. verb. Missa, §. 4.* Petr. de Ledesma *in sum. p. 1. de Eucharist. c. 17. concl. 23.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Missa, pag. 142. col. 2.* Pesant. *3. p. quæst. 83. art. 6. disp. 4.* Coninch. *dict. quæst. 83. num. 186. in fine*, Fr. Ludov. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. quæst. 41. art. 19. & 20.* latè Fagundez *in quinque Ecclesiæ precept. p. 1. lib. 3. c. 8. n. 7. cum seqq.* Gavant. *in comment. ad rub. Missalis, p. 2. lib. 8. n. 3. vers. hoc loco*, novissimè Alphons. de Leone *de officio Capellan. q. 7. sect. 5. n. 26. cum seqq.*

Ad evitanda scandala, quæ facilè possent suboriri 8
In exigendis pro Missæ Sacrificio stipendiis, potest Episcopus legem condere, qua certum stipendium arbitretur: ita vt laïci non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant: ita Corduba *lib. 1. q. 4. dub. 4.* Suarez *disp. 86. sect. 2. concl. 2.* Reginald. *lib. 23. n. 241.* Miranda *d. q. 41. art. 23.* quamvis contrarium teneant Navar. Sot. atque alij.

Non potest tamen Episcopus statuere, vt Sacer- 9
dotes non accipiant minorem pecuniam, quia esset occludere viam liberalitati, charitati, & pietati, cùm Sacerdotes liberalitatem exercere possint in remittendis eleemosynis sibi debitis: ita vltra Suarez & Reginald. citatis locis, resolvunt Fr. Emman. *dict. c. 252. num. 4.* Bartholom. ab Angelo *d. dialg. 5. §. 527.*

Vnde si Sacerdos exigat importunè ab inuitis elee- 10
mosynam supra taxam ab Episcopo præscriptam, peccabit mortaliter, ad restitutionemque tenebitur; secus si ex liberalitate offerentis recipiat eleemosynam pinguiorem supra taxam, quia sicut liberum est Sacerdoti minus stipendium accipere, ita etiam liberum est majus accipere à sponte dantibus; leges enim Prælatorum pietatem non præcludunt, & consuetudines non consistunt in indivisibili, & aliud est ex justitia exigere, aliud gratis donare, vel remittere: ideò lex justitiæ non impedit opera liberalitatis, & Christianæ misericordiæ, Reginald. *lib. 23. num. 232.* Ludov. Miranda *in man. Prælatorum, tom. 2. quæst. 41. art. 43. conclus. 1. & 2.* Suarez *disp. 86. sect. 2. conclus. 1.* Possevin. *c. 2. num. 25.* Fraxinel. *de obligationibus Sacerdot. sect. 3. prænot. 5. §. 3.* Lessius *de*

justitia lib.2.c.4. dubit.6. num.37. Mich. Zanar.*p.1. direct. Theolog. de Eucharist. c.13. de Missa, vers.10. dica.* Sacerdotem tamen pro obligatione celebrandi summo mane, vel in loco à civitate distanti, pro labore prævio in itinere, vel etiam certis diebus, & in determinatis locis, posse pinguius recipere stipendium quam lege sit, aut consuetudine receptum, tenent Fraxinel. *dict. sect.3. pranot.1.§.2.* Grassis *d. lib.2.c.96. num.34.*

11 Sacerdos, qui aliquam pecuniæ quantitatem accepit per se, vel per alium, pro dicendis Missis, vel vt eas faciat celebrare per alios, potest per alios Sacerdotes satisfacere minori pitantia, retenta sibi parte eleemosynarum, inscio dante, & insciis Sacerdotibus celebrantibus; modò illis tantam tradat eleemosynam, quantam fert communis taxa, & modo sit Parochus, vel alicujus populi curam habens, & pecuniam illam accipiat à lege, vel consuetudine assignante sibi certam quantitatem ex quaque Missæ pitantia; secùs verò si Sacrista, vel alius sit, qui stipendia colligat, vt per alios curet Missas celebrare; quia tunc non potest sibi partem retinere, juxta quæ reducenda sunt dicta per Sot. *de justitia lib.9. q.3. art.1. vers. sed hoc propterea,* Navar. *in man. c.25. n.91. vers.24.* Ludov. Lopez *in instruct. conscientiæ, p.2. tit. de Eucharist. c.18. vers. insuper.* Fr. Emman *p.1. sum. c.252. concl.4.* Sà *verb. Missa, num.45.* Lud. Beia *in resp. casuum conscientiæ, p.1. casu 12. in fine,* Aragon. *2.2. q.85. de sacrific. art.3. pag.683.* Nald. *verb. Missa, n.20.* Henriq. *lib.9.c.21. n.8.* Suarez *p.3. disp.88. sect.33.* Guttier. *Canon. lib.1.c.29.n.32* Reginald. *lib.23.n.240.* Vega *in sum. tom.2.c.41.c.su 3* Fraxin. *sect.3. pranot.5. §.4.* Vasq. *p.3. disp.234.c.4. n.30.* Possevin. *de officio Curat. c.2.n.19.* Barth. ab Angelo *dialog.5.§.513.* late Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Missa, different.1.* Bonac. *de Sacram. disp.4. q.vlt. puncta 8. diffic. vlt* Homobon. *de examine Eccles. tr.4.c.14. q.131.* Cened. *Canon. q.27. n.20.* Fagund. *d.p.1. lib.3. c.9. num.17.* Gavant. *in comment. ad rub. Missalis, p.3. tit.12. n.34. & 35.* Diana *d. p.1. tract.14. resolut. 10. cum seqq.*

Novissimè *Sacra Congreg. Illustriss. Cardinalium S. Concilij Trident. interpretum* omne damnabile lucrum ab Ecclesia removere volens, *prohibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eandem Missam alteri, parte ejusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat,* prout reperitur in decretis de celebratione Missarum apud Typographiam R. Cameræ Apostol. impressis de anno 1615.

12 Quæstio est in hac materia controversa, vtrùm scilicet liceat Sacerdoti Missas celebrare anticipatè? Super qua quæstione emanavit *à Sacra Congregatione Concilij Tridentini* decisio ex mandato S. D. Clementis VIII. cujus tenor talis est. *Superioribus diebus significatum fuit S. D. N. paucis ab hinc annis in Hispania novam consuetudinem recentiorum aliquot Theologorum opinione nixam, sensim receptam in dies magis invaluisse, vt Sacerdotes Missam celebrantes, ejus valorem generalem applicent his, qui postea Missæ celebrationem postulaturi, ac pro eo eleemosynam præbituri sunt, tametsi antequam Missæ sacrificium perageretur, neque à Sacerdote illud rogassent, neque ex hac de causa præstitissent eleemosynam. Quam rem cum Sanctitas sua ad Sacram Congregationem Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum pro materiæ gravitate examinandam rejecisset, in ipsa Congregatione primùm de ea actum fuit diligentissimè, ac deinde relatum ad Sanctitatem suam, qui ex ejusdem Congregationis sententia hujusmodi consuetudinem tanquam pluribus nominibus periculosam, fidelium scandalis, & offensionibus obnoxiam, atque à vetusta Ecclesiæ more nimium abhorrentem explosit ac improbavit, atque Amplitudini tuæ litteras dari, quod facimus, mandavit, vt omnibus illius Regni Archiepiscopis, atque Episcopis, in quorum diœcesibus hujusmodi applicatio in vsum inducta fuerit, per litteras, aut aliàs scripta injungat, vt talem vsum aboleant, ac prohibeant, excommunicationis, atque aliis, quas opportunas, & necessarias existimaverint, pœnis. Idemque præcipiat Generalibus, & Capitibus Ordinum, quos in istis Regnis nunc noverit commorari, vt scilicet & ipsi Regularibus sibi subditis talibus applicationibus, eisdem pœnis propositis, interdicant. Quæ omnia pro sua pietate, & Sanctissimi Domini nostri jussu obsequendi studio Amplitudinem tuam sedulò effecturam sperantes, Omnipotentem Deum rogamus, eam quotidie cœlestis suæ gratiæ donis velit auctiorem. Romæ die 15. Novembris 1605.* de qua declaratione meminerunt Laurent. de Peirinis *tom.2. privileg. Minim. inter Constit. Vrbani VIII. n.9.* Gavant. *in thesaur. tom.1. p.3. tit.12. à n.34.* Lezana *in sum. quæst. Regul. c.21. num.7.*

Ex quibus jam colliges, in praxi consuetudinem 13 celebrandi anticipatè non esse approbandam, nec tolerandam: tum quia redolet nimiam lucri cupiditatem, tum quia par est, vt qui tradit eleemosynam, sciat Missam pro se celebrandam, vt melius se disponat ad recipiendum sacrificij fructum, qui potest esse major, vel minor juxta majorem, vel minorem illius dispositionem, ex citatis per Nugn. *3.p.q.83. art.1.§. in 3.p. dub.5. versic. respondetur,* Coninch *tom.1. q.83. num.172. concl.15.* tum quia homines retrahi possent ab eleemosynis in futurum tradendis pro celebratione Missarum, si Sacerdos offerenti eleemosynam responderet, *applica tibi Sacrificium, quod aliàs celebravi.* Quamobrem homines facilè sibi persuaderent Sacerdotem accipere stipendium, & non persolvere onus, pro quo stipendium accepit. Ita Henriquez *d. lib.9. de Missa, c.21. n.2.* Suar. *d. sp.29. sect.9.* Reginald *lib.23. n.237.* Aragon *de just. q.85. art.3. dub. de illis, qui dicunt Missas anticipatas,* Homobon. *d. tract.4.c.16.q.147.* Diana *moral. resol. p.1. tract.14. resol.15.*

Exciperem tamen vnum casum, in quo Sacerdoti 14 licet Missas celebrare anticipatè, videlicet quando ex obligatione alicujus Capellæ quis tenetur Missas certas singulis hebdomadis celebrare, vel in posterum pro certa intentione; quia tunc si aliud non exprimatur in fundatione Capellaniæ, ex quo voluntas defuncti aliquo modo eludi videri possit, satisfacere potest illas in hebdomada antecedente celebrando. Ita Petr. de Ledesma *in sum. p.1. de Sacrament. Eucharistiæ, c.18. conclus.17. versicul. La duda de vn Sacerdote,* Fr. Emman. *in sum. tom.1. cap.252. conclus.8.* Reginald. *dict. lib.23. num.237.* Diana *d. p.1. tract.14. resolut.16.* & expressè in Capellano, quod possit prævenire tempus celebrationis, resolvit Aloys. Ricc. *in praxi decis.400. in 1. edit. & resol.338. in 2. edit.*

Quæstio etiam est in hac materia magis difficilis, 15 an scilicet peccet mortaliter, qui celebrat Missam ante Matutini Officij recitationem? De qua particularem tractatum edidit Laurent. Perez Seco, qui inscribitur, *An liceat Missam celebrare non recitatis Matutinis.* Partem negativam, videlicet non esse peccatum mortale facere Sacrum non recitatis Matutinis, veriorem semper censui; quia non videtur tanta connexio inter Missam, & horas Canonicas, vt convertens hunc Ordinem reus lethalis culpæ sit: tum quia nulla lege sancitum est sub mortali celebrantem Missam ante Matutinas horas graviter peccare, quamvis fieri posset, vt peccet venialiter defectu debitæ devotionis, vt si recitet Matutinum tardiùs, quam par sit: vnde meritò hanc sententiam tenent Sot. *lib.10. de justit. quæst.5. art.4. concl.2. & in 4. dist.23. quæst.*

quæst.2.art.1. Llamas in p.3. methodi, c.5. §.15. il primo, pag. 501. Medina p. 3. instruction. Confessorum, c. 16. §.2. in fine, Vega in speculo Curatorum, c.10. §.28. num.254. vers. tambien, Ioan Baptista Conrad. in respons. casuum conscientiæ, casu 242. Coch. institut. Canon. lib.5. tit.6. num.36. Ludov. Lopez in instruct. conscientiæ, p.2. c.79. de Eucharist. versicul. denique neque hic, c.105. de horis Canon. versicul. nunc tamen, Emman. Sà in aphorism. verb. Missa, num.22. Petr. Aragon. 2.2. quæst.63. art.12. versicul. de Ordine, pag.832. Alphons. Vega in sum. p.2. c.41. cas.16. Scort. de sacrif. Missa, lib.2. c.6. Valent. 2.2. disp.6. quæst.2. punct.10. Vasquez in opusc. de benef. cap.4. §.1. art.2. num.6. Paul. Comitol. resp. moral. lib.1. quæst.50. Fr. Emman. in sum. p.1. c.249. n.12. & quæst. Reg. tom.1. q.4. art.3. Macign. de horis Canon. cap.46. Batholom. à S. Fausto eod. tract. lib.2. q.214. Paul. Layman. in Theol. moral. lib.5. tract.5. c.4. assert.4. Possevin. de officio Curati, c.2. num.16. Bonac. de Sacram. disp.4. quæst. vlt. punct.9. num.7. Paul Squillante de obligat. cleric. p.1. dub.27. num.56. Fernandez in examine Theolog. moral. p.3. c.5. §.4. Villalob. in sum. com. 1. tract.8. diffic.30. n.1. Raph. de la Torre in 2.2. tom.1. controvers.8 disp.2. num.6. & 7. Diana moral. resol. p.1. tract.14 resol.36. Lezana in sum. quæst. Regul. p.1. c.21. num.3. Galet. in margarita casuum conscientiæ, verb. Missa, pag.171. col.2. Nugnò in 3. p. q. 83. art.2. Suar. p.3. q.83. art.3 disp.82. sect.1. & tom.2. de Relig. lib.4. c.14. n.6. Homobon. de Bonis de humana vita statib. p.1. c.18. versic. quartò, latè Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta, p.1. lib 3. c.17. à num.22. Petr. de Ledesma in sum. p.1. de sacrament. Eucharistiæ, c.23. versic Octavò, Nald. verb. Missa, n.8. Miranda in man. Prælat. p.1. q.40. art.12. concl. vnic. Chamerota d. tit. de sacrificio Missæ, dub.14. Lessius de iust. lib.2. c.37. dub.12. n.81. Coninch. de Sacram. tom.1. q.83. n.107. Molfes. in sum. tract.5. c.1. num.31.

Licèt affirmativam opinionem, imò mortale peccatum esse ante Matutinarum recitationem Sacrum facere, teneant D. Anton. p.3. tit.13. c.6. §.4. in fine, D. Raymund. in sua sum. lib. 3. titul. de Sacram. iterand. in glos. verb. pro defunctis, pag. 326. Armil. in sum. verb. Missa, num.3. Tablen. eodem verbo, num.7. & Angel. num. 42. Navar. in c.25. n.83. versicul.18. & de horis Canon. c.3. num.70. & c.21. num.30 Maiol. de irregul. lib. 3. c.24. num.1. Antonin. Bernard. in sum. c. 27. num.16. Petr. Boll. in Oeconomia Canon. clas.1. c.3. § 6. pag.82. versicul. Primum est, Melchior de Huelan in epitome Cæremon. & mysteriorum Missæ, § 2. versic. Las quales maytines, pag.353. Ludov. Beia respons. casuum conscientiæ p.1. cas.54. versicul. quia celebrare ante Matutinas, Michaël Timoth. de Sacrificio Missæ, tract.1. q.2. Læl. Zecb. de Sacrament. tr. de Missa, c.16. in princ. Steph. Durant. de ritibus Ecclesiæ, lib.3. c.24. n.13. Bathol. ab Angel. dialog. 5. §.240. Iacob. de Graffis in decis. aureis, lib.2. c.40. n.6. Henriquez in sum. lib.9. de Missa, c.24. n.7. Pitigian. disp.13. q.1. art.10. Azor. instit. moral. p.1. lib.10. c.28. quæst.17. Card. Bellarm. lib.1. de bonis oper. c.28. Francolin. de tempore Horar. Canon. c.24. Homobon. de examine Eccles. tract. 4. c. 16. q. 148. Gavant. in commene. ad rubricas Missalis, tit.2. in verb. Matutinum cum Laudibus, p.2.

De obligatione Parochi.

16 Populum monere obligatur Parochus, vt Missas in parochia propria frequentet, & instituere præcepto Ecclesiæ sub peccato mortali diebus festis Missam audiendi, cogere tamen non potest, vt Missam audiat in Parochia sua, quia Concil. Trident. sess. 22. in decreto de observandis, vbi hæc habentur, vtitur

† verbo, moneant, quod induerit consilium, & non præceptum, prout Cened. ad Decretales collect.104. n.2. quem ego ipse refero in tract. de dictionibus vsufreq. dict.302. Ideò ita meritò hanc resolutionem tenet Lusit. Ferdin. Paez in repet. cap. Missas, de consecr. dist. 1. num.133. Cened. d. Collect.104. Guttier. Canonic. cap.30. num.7. lib.1. Fr. Emman. in sum. tom.1. c.249. n.25. & quæst. Regul. tom.1. q.43. art.7. Suar. tom.3. disp.87. sect.2. in dub. circa secundam Missæ divisionem, me citato in hoc loco Homobon. de examine Ecclesiastico, tract.8. c.5. quæst.14. versic. secundò. Azor. institut. moral. p.1. lib.7. c.6. quæst.4. Henriq. lib.9. de Missa, c.25. §.9. Matth. Serai. in practica ordine visitandi, c.3. n.4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib.18. q.3. n.22. Coninch. de Sacram. tom.1. q.85. n.312. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Neapol. p.1. decis.152. Zerola in praxi Episcop. p.2. verb. Parochia, & p.1. verb. Missa, §.6. vbi asserit decisum, posse Episcopum cogere populum mulctis, & pœnis, etiam in casu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ, ire ad audiendam Missam in Parochia sua. 17

18 Missæ igitur audiendæ præceptum adimpletur quocumque in loco Missæ Sacrum audiatur, sive in propria Parochia, sive in qualibet alia Ecclesia, aut loco vbi celebretur. 19 † Potest tamen fieri aliunde, vt quis peccet non audiendo Missam in propria Parochia, vt si quis nolit eam audire ex contemptu, aut quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani scire tenentur. Ita Fr. Emman. d. tom.2. sum. c.123. n.6. Navar. c.21. n.5. Graff d.c.35. n.5. Nugn. 3 p. q 83 art.6. dub.2. concl.4. Suar. disput.88. sect.2. Bathol. ab Angel. dialog 5. de Missa, § 7. n.9.

20 Extat tamen Leonis X. Constitutio, qua declarat satisfieri huic præcepto si audiatur Missa in Ecclesiis Regularium, cujus declarationis tenor relatus apud Confect. in collect. privil. Mendic. fol.149. & apud Piasec. in praxi nova Episc. p.1. c.3. n.22. est hujusmodi. *Intelleximus quosdam in dubium revocare, & proinde conscientiis timoratis scrupulum injicere, si Christi fideles, qui Dominicis, & festis diebus extra Ecclesias suas Parochiales Missas audiunt in Ecclesiis Fratrum Ordinum Mendicantium, Ecclesiæ præcepto de Missa audienda satisfaciant. Nos ambiguitatem hujusmodi penitus tollere volentes, vt cum sinceriori conscientia fideles quique Deo Creatori suo serviant, auctoritate Apostolica tenore præsentium notum facimus, omnes Christi fideles vtriusque sexus (qui non contempto proprio Sacerdote Parochiali) in Ecclesiis Fratrum Ordinum Mendicantium Dominicis, & festis diebus Missas audiunt, satisfacere præcepto Ecclesiæ de Missa audienda, nec in aliquo labem mortalis peccati, pœnamve propterea incurrere; in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque; &c. dat. Romæ sub Annulo Piscat. die 13. Novembr.1517.* Et hoc idem declaratum fuisse à Clemente VIII. Brevi quodam directo ad Nuntium Sedis Apostolicæ inferioris Germaniæ de anno 1592. die 2. Septembr. refertur in collect. privil. Fr. Emman. pag.520. sub num.4. 21 † Potest tamen Episcopus Regulares cogere, vt in offertorio Missarum Conventualium, quæ Dominicis diebus in Monasteriis celebrantur, declarent fidelibus, quæ festivitates, & jejunia in illa hebdomada occurrant, ne ignorantiâ horum festorum, & jejuniorum præcepta Ecclesiastica à fidelibus transgrediantur, prout resolvit Fr. Emman. quæst. Regul. tom.1. q.43. art.7. vbi refert ita vidisse observari à quibusdam Fratribus Ordinis Mendicantium Regni Portugaliæ in Diœcesi Elboren. Portel. in dubiis Reg. verb. Episcopus, n.7.

22 Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per se, vel per alios celebrare singulis saltem diebus, quibus opus est, vt satisfaciant muneri suo, vt habetur in Concil. Tridentin. sess. 23. de reform. cap.14. ibi;

turet, Episcopus vti saltem diebus Dominicis, & festis solemnibus; si autem curam habuerint animarum, tam frequenter, vt suo muneri satisfaciant, Missas celebrent: non viderentur autem muneri suo satisfacere, nisi celebrent per se, vel per alios in singulis diebus festis, alij autem non tenentur celebrare, nisi specialem habeant obligationem. Ita Navar. in man. c. 25. n. 135. Fr. Emman. in sum. part. 1. cap. 252. num. 1. Spin. in spec. testament. glos. 3. principali, nu. 93. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 10. c. 24 q. 2. & 3. Iacob. de Graffiis d. lib. 2. c. 39. num. 7. Vasquez 3. p. disp. 232. c. 1. n. 12. Bonac. de Sacram. disp. 4. q. vlt. punct. 7. n. 3. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. p. 1. tract. 14. c. 14. q. 133. Molfes. in sum. moralis Theolog. tract. 3. c. 14. n. 16. Fagundez in quinque Ecclesiae praecepta, p. 1. lib. 3.
23 c. 15. à n. 8. † Non tamen videntur obligandi ad applicationem sacrificij pro populo singulis praedictis diebus: nam obligatio ad celebrandum, & obligatio ad applicandum videntur diversae, cum aliquis obligari possit ad celebrationem, quamvis non obligetur ad applicationem; nam nullo iure positivo, neque beneficij institutione praecipitur; instituitur enim beneficium curatum ad animas doctrina, & Sacramentorum administratione pascendas, nisi aliud consuetudo praescribat, cui standum est. Ita Navar. c. 15. num. 92. Anton. de Corduba quaest. lib. 1. q. 4. Henriq. in sum. lib. 9. c. 22. §. 6. Nald verb. Parochus, n. 18. Suar. disp. 86. sect. 1. vers. de beneficiis igitur, Reginald lib. 23. n. 258. Vasquez 3 p. disp. 234. art. 6. c. 6. vers. vera tamen sententia, Fraxinel. sect. 3 praenot. 1. §. 2. Possevin. de officio Curati, c. 2. n. 4. Aloys. Ricc. in decis. Curiae Archiepisc. Neapol. decis. 201. p. 4 Coninch. de Sacram. q. 83. art. 1. dub. 11. concl 3. Vgolin. de offic. Episc. c. 16. Gavant. in comment ad rub. Missalis, p. 3. tit. 12. n. 27. Layman. in Theologia moral. tract. 5 de sacrificio Missae, c. 3. num. 3. Filliuc tract. 4. n. 174. Ego tamen ex Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 1. existimo Parochum teneri Missae sacrum suis ovibus applicare, juxta viri prudentis arbitrium: hanc resolutionem me citato in hoc loco, sequitur novissimè Alphons. de Leone de officio Capel. q. 2. sect. 3. n. 46. sed postea q. 8. sect. 10. à n. 60. aliud videtur tenere: vide quae diximus de Parocho cap. 1. n. 13.

24 Curent deinde Parochi ab Ecclesiis arcere Musicas eas, vbi sive organo, sive cantu lascivum, aut impurum aliquid miscetur, vt admonet Concil. Tridentin. sess. 22. in decreto de observandis, comprobant Navar. in man. c. 12. n. 87. Caietan. 2. 2. q 91. art. 1. versic. vnica, Valent. 2. 2 disp. 6. q. 9. punct. vnic. Suar. tom. 2. de relig. lib. 4. de Orat. c 13. n. 16. & 17. latè, & eleganter Sanch. in praecepta Decal. lib. 2. c. 37. n. 7. Bonac. de Horis Canon. disp. 2. q 1. punct. 3. n. 1. Ego ipse in collectan. ad cap. dolentes, n. 15. de celeb. Missar. vbi n. 16. plures refero DD. qui agunt de Musicis instrumentis, quae in Ecclesiis licita sint.

25 Et repraesentationes in Ecclesiis nec debent permittere, in eis enim fieri prohibentur, ex traditis per Petr. Gregor. Syntagm. iuris p. 3. lib. 39. c. 11. Navar. in tract. de Orat. c. 5. n. 25. Zerol. in praxi Episc. p. 1. verb. repraesentationes, pag. 302. Gavant. in enchir. Episc. verb. repraesentatio es sacra, n. 1. Diana resol. moral. p. 4. tr. 4. resol. 184.

26 Ita etiam saltationes in Ecclesiis non debent permitti, saltatoribus enim recordandum est quod in Saxonia accidit saltantibus in Ecclesia Sancti Magni, qui in poenam, vt creditur, per totum annum sine cibo, & somno saltarunt, vt referunt Pineda in Monarchia Ecclesiastic. part. 3. lib. 19. cap. 17. §. 1. fol. 180. Fr. Alphons. Veneto en el enchiridion de los tiempos, fol. 139. Instrucion de la muger Christiana, lib. 1. cap. 16. Compendio de las historias prodigiosas, part. 2. cap. 13.

Sic etiam convivia in Ecclesia cum irreverentia lo- 27
ci sacri celebrare peccatum est mortale; secus tamen si aliquod frugale, & parcum in angulo Ecclesiae sine tumultu, sine luxu, & perturbatione adstantium fiat ex causa rationabili, verbi gratia, quia non est alius locus sufficienter accommodatus. Ita Franc. Raphael de la Torre in 2. 2. D. Thom tom. 2. q 99. art. 3. disp. 7. pag. 621. cum seqq. Et licet olim pernoctationes, & vigiliae in Ecclesiis fieri solitum esset, vt referunt Pinel. in Monarch. Eccles. lib. 12. cap. 12. §. 3. Fr. Hieron. Roman. de republ. Christ. lib. 5. cap. 13. Illescc in Chronicon Pontif. lib. 3. c. 11. fol. 143. Cened. ad Sextum, collect. 11. num. 4. Cardin. Caes. Baron. in addit. ad Martyrol. Roman. die 15. Ianv. pag. 13. tamen hodie removendus est abusus in quibusdam Ecclesiis, in quibus propter Sanctorum festa vigiliae hominum, & mulierum tota nocte permittebantur; & debet poni poena excommunicationis, ex Fusc. de visitat. lib. 1. c. 38. n. 8.

De obligationibus Capellani ad Missas pro aliis ex justitia celebrandas.

Capellanus tenetur sub mortali, nisi justa excuset 28
causa, Missas celebrare secundùm institutionem Capellaniae, & intentionem fundatoris. Ita Fr. Emman. in sum. part. 1. cap. 249. num. 8. Henriq. lib. 9. cap. 23. num. 5. & c. 24. n. 4. Azor. institut. moralium p. 1. lib. 10. cap. 24. q. 7 Suarez disp 80. sect. 2. Reginald. lib. 29. num 164. Et qui alicui Ecclesiae, vel Altari inservit, & onus Missae quotidianae suscipit, sub mortali debet quotidie celebrare, nisi legitimè sit impeditus, & nulla alia stipendia pro Missis dicendis accipere potest. Vasq. in 3. p. tom. 3. disp. 231. cap. 4. Graff. in decis. aur. p. 1. lib. 2. cap. 45. num. 20. Obligatio quotidianae Missae, vel refertur ad locum, vel ad personam Sacerdotis: si referatur ad locum, veluti quando dicitur, celebretur quotidie Missa in Ecclesia, in tali Altari, vel in tali Capella, tunc Sacerdos qui hujusmodi onus habet Missae celebrandae, sine vacantia quotidie celebrare tenetur, vel per se, vel per alium, Navar. cons. 25 de praebend. in novis, Beia p. 4. respons. casu 13. quos, & alios refert, & sequitur Fraxinel. dict. sect. 4. concl. 4. §. 1. Si verò Missae quotidianae institutio ad personam Sacerdotis referatur, duobus modis contingere potest: primo modo his verbis, vel per se, vel per alium; & tunc fundatio Missae vacantiam non agnoscit. Secundo modo absolutè, & simpliciter instituitur his, vel similibus verbis, eligatur Capellanus, qui quotidie celebret; & tunc Sacerdos non tenetur quotidie celebrare, sed quanto frequentius potest, salva sua honestate, & debita Sacramenti veneratione, per ea quae D. August. de Ecclesiast. dogmat. c. 53. relatus in cap. quotidie 13. de consecr. dist. 2. & text. in cap. significatum, de praebend. tenent Navar. cons. 6. n. 2. de praebend. in novis. Iacob. de Graffiis in decis. aureis, part. 1. lib. 2. c. 39. n. 9. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 10. c. 24. q. 7. Vgolin. de potest. Episc. c. 14. n. 3. Fraxinel. d. concl. 4. §. 2. num. 2. Henriquez d. lib. 9. c. 14 §. 4. & cons. 21. n. 4. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. decis. 403. num. 1. in 1. edit. & resol. 340. in 2. edit. Et possunt, imò debent Praelati praecipere subditis Sacerdotibus, vt secundum obligationes certa intentione celebrent, & ipsi obedire tenentur, vt resolvunt Fr. Emman. in exposit. Bul. compos. §. vnico, num. 30. Fraxinel. sect. 7. § 6.

Quoad Regulares verò Sacerdotes strictiùs proceditur; possunt enim Praelati eorum intentionem in Missarum celebratione irritare, vt Sacrificij applicatio ei valeat, cui à Regulari Praelato applicatur, non cui à Sacerdote Regulari; nam Praelati hujusmodi sunt domini operationum subditorum, quae possunt officere

officere obedientiæ, quæ illis promittitur in solemni voto. Ita Cordub. *lib.1. quæst 3. notab.5.* Confect. *in sum. privileg Ordin. Mendicant. tit.19. de divinis Offic. & celeb. Miss. cap.3. ad finem*, Fr. Emman. *in sum. part.1. cap.251. concl.10.* vbi declarat hos Prælatos debere Sacerdotum subditorum intentionem irritare, si cum sua intentione non reguletur, antequam ab eis Missa dicatur. Contrarium tamen videtur tenere Suarez *in 3. part. tom.3. disp.79. sect.9.* nisi eum intelligamus de subditis Sacerdotibus non Regularibus, qui eorum Prælato non tenentur obedire ex voto solemni, sicut Regulares, sed ex illius jurisdictione. Non obstat quod Sacerdos etiam Regularis est tam proprius minister Christi in sacrificio Missæ, vt quamvis nolit Prælatus, consecratio ab eo legitimè, & realiter fiat; ergo Missæ sacrificium erit validum, & vtile illi, cui à Sacerdote applicatur, etsi Prælatus ejus irritet intentionem. Respondetur enim non esse simile de consecratione per intentionem Sacerdotis, & de applicatione valoris Missæ secundùm intentionem ejusdem; nam intentio Sacerdotis in consecratione est de essentia ipsius sacrificij, ideò non potest à Prælato irritari, aliàs non esset sacrificium: at quod valor sacrificij huic, vel illi applicetur, non est de essentia sacrificij: ideò si à Prælato alteri, quàm ei, in quem Sacerdotis dirigitur intentio, applicetur, est sacrificium: quare intentio hæc applicandi valorem Missæ potest a Prælato irritari, non autem intentio consecrandi. De hac materia vide novissimè Alphons. de Leone *de officio Capellani quæst.1. sect.4. & q.8. sect.20.*

29 Episcopus non potest compellere obtinentem Capellaniam, vt ipsemet celebret, licèt in ejus fundatione disponatur, quod Capellani celebrent; nam istis oneribus Missarum rectè per substitutum satisfit: ita decisiom referunt *in Sacra Congregat. Concilij.* Piasec. *in praxi nova Episcop. quæst.2. cap.3. num.33.* Gonzal. *ad regulam 8. Cancel. glos.5. num.84.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Capellania 2.* Vgolin. *de potestate Episcopi, cap.50. §.8. num.5.* Garcia *de benefic. part.7. cap.1. num.87* Azeved. *cons.20. num.4. in fine*, eleganter Campanil. *in divers. Iuris Canonici, rub.7. cap 9. num.13.* me citato, Bonacina *de Sacram. disput.2. quæst. vlt. punct.7. §.1. num.1.* Monet. *de commutat. vlt. volunt. c.10. q.4. num.156. & 161.* & me citato *in hoc loco*, Diana *d. part.1. tract.14. resol.18.* censuitque Rota *in Rom. Capellania, 23. Ianuarij 1599.* coram *Cardin. Pamphil. sen.* & in *Lucana Capellania, 21. Decembris 1593.* coram *R. P. D. Gypsio*, & in *Tirassonens. Capellan. 9. Iunij 1602.* coram *Illustriss. Cadin. Serrato*, resolvunt Francisc. Marc. *decis.799. part.2.* Anna *consil.22. num.10.* Monald. *consil. 129. volum.2.* Steph. Gratian. *discept. forens. c.73. n.10. & cap.133. n.1.* Quod quidem procedit etiamsi testator mandaverit dari Capellaniam Sacerdoti, qui celebret Missam pro anima sua; poterit enim celebrari facere per alium, cum non sit verisimile, quod disponens se voluerit arctare magis ad Missam vnius, quàm alterius, Lap. *alleg.35.* quasi illa verba potius sint apposita ad denotandum onus impositum celebrandi, non personam celebrantis. Ita ex nonnullis S. Rotæ decisionibus resolvit Gratian. *dict. cap.73. num.10.* vbi refert *Sacram Congreg. Concil.* censuisse, quod Episcopi non compellant tales ad celebrandum per se ipsos, & idem Gratian. *cap.133. num.6.* tenet quod per onus celebrandi Missas, & divina Officia non dicitur electa industria personæ, ita vt teneatur quis residere, cùm sufficiat quod per alium hoc possit fieri, quasi in vtroque modo satisfiat menti, & animæ testatoris.

30 Quando verò verba fundationis expressè significarent intentionem illius esse, vt per ipsum Capellanum Missarum celebratio fieret, personæque industriam electam fuisse, tunc benè verum est Capellanum debere celebrare per seipsum, in quibus terminis videtur loqui Guttier. *cons.1. sub n.11. & cons.2. sub num.18.*

31 Sed dubium remanet discutiendum, vtrùm † si ipse Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, frequentem Missæ celebrationem, vel semel in hebdomada titulo honestatis, aut alia justa de causa intermittat, an teneatur per alium eo die supplere? Respond. quod si in fundatione Capellaniæ non fuit electa persona, sed solùm habita fuit ratio loci, aut Missæ celebrandæ, vt accidit quando in fundatione dicitur, *Volo Missam quotidie celebrari in tali altari*; vel si dicatur, *Obligo hæredem, aut Sacerdotem ad providendum de Missæ sacrificio*, vel si dicatur, *Capellanus quotidie celebret per se, vel provideat per alium*; tunc tenetur Capellanus quotidie ad Missam celebrandam per se, vel per alium, quia in loco non accidit indispositio ad Missæ celebrationem, sicut in persona Sacerdotis: ergo si ad Missam dicendam in tali loco vnus Sacerdos est impeditus, potest per alium obligationi satisfieri: ergo Missa quotidiana in loco particulari celebranda vacantiam non patitur. Si verò electa sit persona, vt si dicatur, *eligatur Sacerdos, qui quotidie celebret*, aut *volo vt Sacerdos electus ad hanc Capellaniam quotidie celebret*: cùm Capellanus non possit facere per alium, si semel in hebdomada justa de causa Missæ sacrum intermittat, non tenebitur illud per alium supplere: colliges hæc ex resolutis per Suarez *disp.86. sect.1. col.3. vers. de beneficiis*, Azor. *d.c.24. q.7.* Beia *p.1. casu 23. vers. quare obligatio*, Graff. *in decis. aur. p.1. lib.1. c.39. n.8.* Diana *d. p.1. tract.14. resol.27. cum seqq.* Paul. Fraxinel. *de obligat. Sacerd. sect.4. concl.4. §.1.* Vgolin. *de potest. Episc. c.14. n.3.* Capellanus obligatus singulis diebus Missam pro aliquo celebrare, potest in quolibet anno aliquando pro se, vel pro aliis sacrificium applicare. Ita Nald. *in sum. verb. Missa, n.7.* Homobon *de examine Eccles. p.1. tract.14. cap.1 q.3. resol.2.* Diana *moral. resol. p.4. tract.4. res.86.* vbi etiam Fraxinel. *de sacerd. oblig. sect 4. concl.4. §.21.* subdit quod Sacerdos obligatus ad dicendum Missam quotidianam pro aliquo, non tenetur tres Missas in nativitate Domini pro eo celebrare.

Capellaniam habens cum onere celebrandi Missas, an teneatur illas per alios celebrare tempore infirmitatis? Vide Marc. Ant. Genuens. *in praxi Archiepisc. Neapol. c.47.* Petr Navar. *de restit. lib.2. c.1. num 210.* Hurtad. *de Sacram. disp.4. de sacrific. Missæ, diffic 2.* Galet. *in marg. casuum conscientiæ, verb. Missas*, Aloys. Ricc. *part 2. decis.210. & d. resol. 340.* Fraxinel *d. sect.4. concl.4 §.11.* ex quorum mente resolve Capellanum infirmitate præpeditum post octo, vel decem dies per alios celebrare teneri: nam quod est datum ob causam, repetitur, si ex infirmitate recipientis non potuit adimpleri, *l. si pecuniam. in princ ff. de condict. causa data.* Vnde *Rota in Pampilonensi celebrationis Missæ, Lunæ 7. Febr. 1594.* coram *Illustriss. Mantica*, vt videre est in ejus *decis.262.* censuit beneficiatos, qui tenentur celebrare Missam in qualibet quinta feria ad honorem sanctissimi Sacramenti pro suffragio animæ testatoris, teneri celebrare Missas, quas lite pendente prætermiserunt, me citato *in hoc loco*, Castro Palao *dict. disp.1. puncto 6. num.25.*

32 Capellanus, qui ex promissione, vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiares Missas, veluti *de Spiritu sancto, de Beatissima Virgine, vel de Requiem*, malè agit, si alias celebret absque justa causa, qualis esset si in eum diem incidat solemnitas alicujus Sancti, etiamsi de eo celebretur officium simplex; tunc enim videtur posse Missam illius diei celebrare.

Colliges hæc ex Navar. *in man.c.25.n.135.* Sà *verb. Miſſa, n.48.* Fr.Emman. *in ſum. tom.2. c.248. num.9.* Henriq. *lib.9.de Miſſa, c.23.n.6.* Soar. *tom.4. diſp.83. ſect.3. verſ. in quo eſt magna,* Azor. *p.1. lib.10. c.32. q.5.* Ludov.Miranda *in man.Prælat.tom.1.q.41.art.22. concl.2.* Reginald. *lib.19. n.208.* Poſſevin. *c.2. n.44. ad finem,* Barthol.ab Angel. *dialog.5. de Miſſa,§.740. & 806.* Fraxinel. *de oblig. Sacerd. ſect.4. concl.4.* Beia *p.1. caſu 23. verſ. primum oſtendo,* Vgolin. *d.cap.14. n.4.* me citatu *in hoc loco,* Caſtro Palao *d. diſp.1. puncto 6. n.26.* Ioan.Baptiſt. Scort. *de ſacrif. Miſſæ lib.2. cap.17. n.4.* Perez de Lara *de Capellan. & anniverſar. lib.2. c.8. n.33.* Fagundez *de quinque Eccleſiæ præceptis, part.1.lib.3. c.9.n.6. & c.10. n.12.* Quamvis contrarium, immò ex juſta cauſa licitam eſſe hanc permutationem, exiſtimaverint Timoth. *de ſacrific. Miſſæ, tract.3. q.43.* Sot. *in 4.diſt.55. quæſt.2. art.3. concl.1.* Molfeſ. *in ſum.tom.1. tract.3.c.15. n.16.* Alex.Segala *de triumpho anim. purgatorium, c.6. dub.6.* Homobon. *de examine Eccleſ. part.1. tract.4.c.14.q.126.* Gavant. *in comment. ad rub. Miſſal. part.3. tom.12. n.20. 22. 24. & 25.*

33 Verùm qui ex titulo, vel conventione tenetur in aliqua Eccleſia, vel Altari celebrare, non poteſt abſque peccato mortali alibi celebrare, niſi hoc faciat ex juſta, & rationabili cauſa; quia aliter non adimplet voluntatem, & intentionem teſtatoris, nec præſtat id, ad quod fuit electus, & aſſumptus. Ita Sylveſt. *verb. Miſſa 1. quæſt.10.ad finem.* Navar. *in man.c.25. num.134. & de Orat. cap.5. num. 2. & 12.* Henriq. *lib.9. cap. 23. num. 5.* Graſſius *in deciſ. aureis, part.1. lib.2. c.53. n.9. & tom.2. conſil. ſub tit. de præbendis, conſil. 4. n.1.* Poſſevin. *dict.c.2. n.25. verſ. quæritur 2.* Vgolin. *dict.cap.14. n.4. verſ. verum,* Azor. *d. lib.10. c.24. q.8. & part.2. lib.6. c.24. quæſt.7.* Fraxinel. *de obligationib. Sacerd. ſect. 4. concluſ. 4. §. 9.* me citato *in hoc loco,* Caſtro Palao *d. diſput.1. punct.6. num.26.* Marc. Anton. Cuch. *lib.5. inſtit. major. tit.6. num.69.* Ceval. *communium contra commun. quæſt.686.n.6.* Stephan.Grat. *diſcept. forenſ. tom.1. c.73.n.4.* Ludov.Beia *in reſp. caſuum conſcient part.2. caſu 12. in fine, & caſu 23. verſ. nec obſtat,* Bonac. *de Sacram. diſp.4. q.ult. puncto 7. §.4.num.2.* Monet. *de commutat ultim.volunt. cap.5 q.11. concl.10.num.394. & cap.10. q.5 concl.4. num.241.* Homobon.de Bonis *de examine Eccleſ.tr.4. cap.13. q.123.* Stephan. Fagundez *de quinque Eccleſ. præceptis, part.1.lib.3. cap.9. num.2.* Gavant. *in comment. ad rub Miſſalis, part.3. tit.12. n.7.* Diana *d.p.1. tract.14. reſol.19.* Melch. Phœbos *Luſit. deciſ.134. n.13. cum ſeqq. part.2.* vbi probat eſſe peccatum mortale celebrare Miſſarum ſuffragia vltra locum à defuncto electum, & quod hoc etiam procedit contra cauſam piam, & favorabilem, Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 405. in 1. edit. & reſol. 342. in*
34 *2. edit.* vbi *num.4. & 5.* † legitimas cauſas non celebrandi in Altari deſignato connumerari poſſe ait, ſi Altare ipſum eſſet deſtructum, vel adeſſet inundatio aquarum.

35 In eadem tamen Eccleſia, Altari impedito, ſi fieri poteſt, propter teſtatoris devotionem celebrandum eſt, donec Altare conſtruatur, vel reparetur, Marc. Anton.Genuenſ. *in man.Paſtorum, c.72.n.4.* quem citat Fraxinel. *d. ſect.4. concl.4. §.12.* Si verò in ea celebrari non poſſit, veluti quia violata eſt, vel aliud juſtum adeſt impedimentum, Capellanus alibi debet celebrare, quando intentio teſtatoris circa hoc eſt dubia: nam credibile eſt, omninò fundatorem principaliùs voluiſſe Miſſarum fructum ſibi, & ſuis defunctis applicari, quàm loci particularis venerationem. Azor. *d.cap.24. q.4.* Fraxinel. *d. concl.4. §.11.* Sed ſi principaliùs intenditur honor loci, vel temporis, vel Sancti, aut miniſterium aliquod tali loco, aut tempore celebrandum, tunc extra locum, & tempus ſignatum non currit obligatio, Galer. *dict. verb. Miſſa 2.* Quæ quidem principalis reſolutio vera eſt, etiamſi Sacerdos velit celebrare alibi, quàm in Altari deſignato de conſenſu hæredum; nam adimplenda eſt voluntas teſtatoris, cui nequeunt hæredes derogare: ita poſt Marc. Anton. Genuenſ. *d. cap. 27. n.12.* tenent Fraxinel. *d.concl.4. §.10.* Aloyſ. Ricc. *d. reſolut.342. n.5. in fine.*

36 Si verò abſque juſta cauſa alibi celebret, peccabit mortaliter, ſi ſæpiùs faciat, veluti contra obligationem in re gravi; non tamen tenebitur iterum in eodem Altari, vel Eccleſia celebrare, aut ad aliquam reſtitutionem, vt compenſet Sacrificia alibi facta; quia non privavit fundatorem fructu Sacrificij. Ita Poſſevin. *cap.2. n.25. verſ. quæritur 2.* Fraxinel. *d. ſect.4.in concl. §.3.* contra Azor. *part.2. lib.6. c.24. quæſt. 7.* atque alios aſſerentes teneri ad aliquam reſtitutionem, eo quòd non adimpleverit fundatoris voluntatem. Advertas tamen poſſe in his Epiſcopum diſpenſare. Putà, vt qui in Academia ratione ſtudij abeſt, ſatisfaciat oneri celebrando in alio loco, tempore, & hora Ita Henriquez *dict. lib.9. cap.24. §.4. in fine,* me citato *in hoc loco,* Caſt.Palao *dict. diſp.1. punct. 6. num. 27.* Iacob. de Graffiis *in deciſ. aureis, part.1. lib.2. cap.53. num.11.* Bonac. *dict punct.7.§.1. num.3.* Moneta *d. c.5. quæſt.11. num.368.* Homobon. *d. quæſt 123.*

37 Capellania Sacerdotalis judicanda eſt, ſi illius verba eſſent, *vt in ea præſentaretur, aut nominaretur Preſbyter, ſive Sacerdos,* quamvis non alia adeſſent, quæ apponi plerumque ſolent, nempe *qui celebret Miſſas,* aut his ſimilia, quia his adjunctis certior apparet reſolutio: tunc enim Capellanus debet eſſe actu Sacerdos tempore proviſionis, & impetrationis. Ita Mandoſ. *in tract. annalium caſuum, num.8.* Dec. *in cap.cùm in cunctis, §. inferiora, num.22. de judic. & conſ.129. incip. pro tenui, num.5.* Rebuff. *in repet.cap.exterpanda, §.qui verò, notab. 2. de præbendis,* Spin. *de teſtament. gloſ.4. num.67.* Perez *lib.1. verſ. notabile eſt etiam dubium, tit.6.lib.1.Ordin.* Guttier. *conſ.1.n.11. & conſ.2. per totum,* Nicol. Garc. *de benefic. p.7. cap.2. à n.58.* Monet. *de comm. c.10. n.45.* Campanil. *in diverſ. Iuris Canon. rub.7.c.6.n.10.* me citato *in hoc loco,* Caſtr.Palao *in opere moral. tom.2. tractat.23. diſput 1. puncto 6. num.12.*

38 Sic † quoque ſi teſtator leget, aut ſtatutum, vel conſuetudo habeat, quod *proviſus de Capellania ſit Sacerdos, vel Capellanus,* oportet vt ſit actu Sacerdos, non autem clericus tantùm, vt per Zechium *de Repub. Eccleſ. tit. de beneficiariis, num.4. notab. ult. verſ. quo verò ad Ordinem,* Cardin. Tuſch. *pract. concl. lit.B, concl.57.*

39 Sic etiam † quando fundator, vel ſtatutum diceret, *quod proviſus de Capellania ſit Capellanus, vel Sacerdos,* requiritur quod ſit actu Sacerdos, cùm dictio *vel,* ſtet declarativè. Ita Zerola *in praxi Epiſcop. part.1. verb. beneficium, §.7. concl.5. princip.8.* Perez de Lara *de Capellaniis, lib.2.c.5. à n.11.* & ita ſæpiùs in Rota
40 deciſum eſt † quando verba reſpiciunt actum præſentationis, ſcilicet *præſentetur Presbyter,* tunc præſentandus debet eſſe actu Sacerdos; ſi verò verba Preſbyterum ſignificantia proſecutionem præſentationis reſpiciant, vt ſcilicet *præſentetur qui celebrare teneatur,* tunc ſatis eſt, quod ſit habitu Preſbyter, quamvis non ſit actu. Ita Gratian. *dict. c.133. n.5.* Monet. *d. c.10. quæſt.4. n.138. & 145.* & tentum fuit *in d. Lucana Capellania, 4. Decembris* 1585. coram *D. Gyptio, & in Forolivienſi Capellania, 10. May* 1589. coram *Illuſtriſſimo Seraphino,* inter ejus impreſſas *deciſ.872.* & reperitur apud Nicol. Garcia *d.cap.1. num.66. & in d. Romana Capellania, 19. Martij, & 14. Novembr.* 1586. coram

coram D. Pamphilio sen. & in Parmensi iurispatron. 8. Iunij 1575. coram Card. Blanchetto, quam refert hanc sententiam sequutus Aloys. Riec. in praxi fori Ecclesiast. resol. 239. Iuvat decisio Sacra Congreg. Concilij in vna Materanensi, 8. Ianuarij 1618. quam refero in Collect. ad Concil. Trident. sess. 15. de reformat. cap. 5. num. 9. in qua fuit decisum, *Sacerdotium actu requiri stante dispositione testatoris in fundatione duarum Capellaniarum, vt per beneficiatos provideantur clerici Sacerdotes, qui eligantur. & debeant Missas celebrare, & arbitrio Capituli deservire, vel ipsis impeditis, per alios substituendos à Capellanis eisdem, & à Capitulo approbandos.*

41 Contrarium tamen sustinent multi Doctores summæ sapientiæ, & auctoritatis, resolventes, quod si iubeatur præsentari in patronatu, vel Capella absolutè Presbyter Capellanus, sufficiat si præsentetur non Sacerdos, dummodo sit clericus primæ Tonsuræ, & legitimæ ætatis, adeo vt intra annum possit Ordinem Sacerdotalem consequi, dummodò etiam verba non sint concepta negatiuè. Ita per text. in cap. fin. de instit. in 6. ibi: *Defectus sacrorum Ordinum non repellit præsentatum quando est ætatis legitimæ, vt possit intra annum ordinari*, &c. resolvunt Lambert. de iurepatron. part. 1. lib. 2. fol. 79. quæst. 7. princip. art. 27. à num. 2. Roland. a Valle consil. 47. num. 6. vol. 1. Spin. in spe. ulo testament. gloss. 4 principali, num. 68. Flamin. de resignat. lib. 3 quæst. 9. num. 3. Ceual. commun. contra communes, quæst. 663. n. 9. cum seqq. Ioan. Baptist. Ferret. consil. 305. num. 3. vbi quod Ordo annexus beneficio censetur per modum aptitudinis requisitus, & non actu, id est non contemporanee cum ipsa electione, Gironda de privilegiorum, seu exemptionum explicat. n. 1172. Gonzal. ad regul. 8. Cancellariæ, gloss. 5. in princip. num. 74. & à num 104. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 133. num. 2. cum seqq Hoieda de incomp. benefi. part. 1. cap. vlt. num. 19. & 20. Mat. Anton. variar. resolut. lib. 1. resol. 2. & 4. Zerola in praxi Episcop. verb. Beneficium, §. 7. conclus. 4. Homobon. de Bonis de examine Eccles. part. 3. tract. 14. cap. 1. quæst. 3. vers. respondetur quo ad primam partem, Fagundez in quinque Ecclesiæ præcept. part. 1. lib. 3. cap. 9. num. 3. Lotter. de re benefic. lib. 2. quæst. 47. num. 51. Diana resol. moral. part. 4. tract. 4. resol. 226. Quaranta in sum. Bullar. part. 2. verb. Servitium Capellaniæ, Perez de Lara dict. cap. 5. num. 16. qui post Ioan. Baptist. Ferret. citato loco, ait quod si fundator requirit Presbyteratum per verba affirmatiua, seu mixta, incipiendo ab affirmatiois, sufficit præsentare idoneum ad Presbyteratum: si verò vtatur, seu incipiat à verbis negatiuis, seu alias quando verba sunt clara, debet præsentari actu Sacerdos, multis ad id impulsus rationibus, ea præsertim, quod vna quælibet persona in sua dispositione videtur velle adhærere dispositioni Iuris communis, ex Bart. in l. hæredes mei, §. cum ita, num. 4 ff. ad Trebell. Afflict. decis. 44. num. 20. Decian. consil. 18. num. 20. lib. 1. in terminis nostris Perez de Lara de Capellan. lib. 2. cap. 5. à num. 20. Caualer. decis. 231. Alphons. de Leone dict. quæst. 4. praxi 6. num. 26. Sed beneficium, cui est annexum Sacerdotale ministerium, impetrare à iure non vetatur, qui eo caret, licèt teneatur intra annum à die possessionis requisito Ordine insigniri, per cap. cum in cunctis. de elect. & Clement. generalem, de ætate, & qualit. ac Concilium Trident. sess. 22. de reformat. cap. 4. & sess. 14. similiter de reformat. cap. 12. Ergo sequitur, quod iste iurispatronatus institutor velle visus est, vt huiusmodi Capellanus eveheretur ad Presbyteratum infrà annum, & sic quod esset aptitudine, non actu Sacerdos: quam tamen sententiam declarat multipliciter Gratian dict. c. 133 à num 13. vt procedat dummodo per consuetudinem non seruetur contrarium, quod debeat per seipsum celebrare, & residere, quia talis consuetudo esset seruanda, vel dummodo non simus in Capellanis existentibus in Ecclesiis Cathedralibus, quarum redditus consisterent in distributionibus quotidianis; nam tunc non posset deservire per substitutum in celebrando, vel residendo. Vel dummodo qualitas Sacerdotij non sit annexa beneficio actualiter ad ipsam præsentationem; nam tali casu oporteret quod tempore præsentationis sit Sacerdos.

Sed à prima sententia non est recedendum, quæ multis sacræ Rotæ Romanæ, & S. Congreg decisionibus innititur, quas supra retulimus: ad fundamentum verò contrariæ opinionis suprà relatum respondetur, nequaquam illum, qui non est actu, sed aptitudine Sacerdos, dici verè, absolutè, & simpliciter Sacerdotem, vt patet, & sic in eo non verificantur verba requirentia Sacerdotium, & ideò allegata per Flamin. d. quæst. 9. num. 36. necnon Concil. Trident. ac iura supracitata loquuntur de beneficio Sacerdotium requirente, non tamen actu: nec etiam obstat decisio Rotæ relata à Gonzalez vbi proximè num. 85. in Pampilonensi Sacrificij, 11. Februarij 1591. coram Card. Mantica, vbi fuit tentum, vt non obstante fundatione, quod ad Capellaniam præsentarentur, & instituerentur Presbyteri, illa nihilominus Capellania non sit Sacerdotalis: non solùm ea ratione freti idem Mantica, & reliqui Domini Auditores in eam deflexerunt sententiam, quod per illa verba non dicatur necessarius Ordo Sacerdotalis, sed insuper quia observantia sobsequens opitulata est, quandoquidem licèt sæpe fuissent in ea præsentati Presbyteri, aliquando tamen clerici inferiores. 42

Si tamen Capellania fundata sit, quod Capellanus celebret, seu debeat celebrare tot Missas, tenet vna sententia Capellaniam debere esse Sacerdotalem actu, ex eo quod fundator volens, quod Capellanus Missas debeat celebrare, videtur voluisse præsentandum esse Sacerdotem, vt illas possit celebrare. Ita Perez d. l. 1. gloss. 2. ad finem, vers. notabile etiam est dubium, Quintanadu. Ecclesiasticôn lib. 4. num. 67. Gutier. consil. 1. num. 11. & cons. 2. num. 15. Fr. Emman. quæst. Regularium tom. 2. q. 122. art. 2. ad finem. Alij dicunt per onus celebrandi iniunctum, Capellaniam esse Sacerdotalem, non tamen actu, sed aptitudine, ex quorum numero sunt Spin. d. gloss. 4. num. 68. Ceual. d. q. 693. à num. 6. & Parlad. differ. 120. à num. 14. & faciunt quæ Azor. part. 2. lib. 6. cap. 24 q. 3. & 4. quatenus refert procedere in fundatione personæ Ecclesiasticæ, & primam asserit locum habere in fundatione laici. Sed verior sententia est Capellaniam non esse Sacerdotalem, neque actu, neque aptitudine, ex eo quòd in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Missas, seu diuina Officia, sed posse prouideri simplici clerico 14. annorum. Ita Sà verb Beneficium, num 18. & verb. Residentia, num. 10. Nicol. Garc. de benefic. part. 7. cap. 1. num. 85. me citato in hoc loco, Castr Palao d. punct. 6. num. 18. in princ. Monet. de commut. vltim. volunt. cap. 10. num. 140. & 143. Azor. p. 2. lib. 3. cap. 8. quæst. 5. ad finem, dicens nunc consuetudine receptum esse, vt Capellani simplex tantùm beneficium habentes liberi sint ab obligatione residendi, asserensque hoc tamen locum habere in his Capellaniis, quibus nullum præceptum residendi est impositum ex peculiari ipsarum institutione, vel statuto, seu consuetudine speciali. Azeued. consil. 20. à num. 4. Perez de Lara dict. lib. 2. cap. 7. num. 7. & cap. 8. num 42. me citato in hoc loco, nouissimè Alphons. de Leone d. quæst. 4. praxi 6. num. 2. 3. & quia elegans stat pro hac parte Rotæ Rom. decisio in Roman. Capellaniæ, die Lunæ 23. Ianuar. 1589. coram Card. Pamphilio sen. aliqua illius verba hic sunt scribenda, & sequuntur. *Domini attenta resolutione Illustrissimorum* 43

Dominorum sacri Concil. interpretum in causa Pistoriensi, quod præsentandus necessariò non debet esse Presbyter, ex eo quod in fundatione dicatur, Capellanum debere celebrare diuina officia, quia iuxta *allegat*. Lap. 55. *nisi expressè caueatur, quod per seipsum hoc agat, satis censetur promissum voluntati testatoris, si per alium diuina celebrare faciat, ad reg. qui per alium facit, &c.* & tradit Card. *in cap. de multa, in fine, vers. quintò quæro, de præbend. Recesserunt à resolutis in hac causa, & dixerunt Capellaniam non esse Sacerdotalem, quia ex verbis fundationis non adstringitur Capellanus ad deseruiendum Capellæ in diuinis, & Missas celebrandas per seipsum; & cum simus in beneficio simplici, in quo ex generali quadam totius Orbis consuetudine non requiritur residentia*, vt post Card. tradit Imol. *in cap. fin. num. 9. de cler. non resid.* sufficiet, quod deseruiat per substitutum, ad notata *in cap. super eo, de præbend. in 6.* Lap. *d. alleg. 55. n. 4. cap. 117. sub num. 2.* Card *d. cap. de multa, in fin.* Decius *in cap. cùm omnes, in 2. dec. n. 55. de constit. cum alijs allegatis, &c.* Quam decisionem refert Marius Antunin. *resol. variar. lib. 1. resol. 4. in fin.*

44 Ex qua collige, † Capellaniam non requirere residentiam personalem, cui est annexum onus celebrandi certas Missas singulis hebdomadis, cum possit per substitutum deseruiri. Ita Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verb. Beneficia, §. 8. pag. 51.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici, decis. 399. in 1. edit. & resol. 337. in 2. edit.* Azor. *dict. cap. 8. quæst. 6.* Gonzal. *dict. gloss. 5. num. 89.* vbi *n. 100.* limitat, nisi expressè contrarium esset dispositum in fundatione: limitat etiam *n. 108.* in Capellanis existentibus in Ecclesijs Cathedralibus, quarum redditus consisterent in distributionibus quotidianis; nam tunc non posset deseruiri per substitutum in celebrando, neque residendo. Ita Grat. *dict. cap. 133. à num. 13.* Et licèt idem Gonzal. *vbi suprà, num. 107.* asserat consuetudine legitimè introducta posse Capellaniam fieri residentialem; melius tamen contrarium sequeretur cum Aloys. Ricc. *dict. resolut. 337. in fin.* vbi dicit, quod Capellanus ex eo quod gesserit actum gratuitum in eius libertate consistentem, nulla potest dici acquisita seruitus residendi, iuxta resoluta per Cyn. *in l. 2. quæst. 3. Cod. quæ sit longa consuetudo*, Bald. *in l. 1. Cod. de seruitutibus, & aqua*, Abb. *in cap. quod translationem, col. 2. de officio legati.* Vide bonam decisionem Rotæ *in Aquilana Capellaniæ, 26. Martij 1629.* coram *R. P. D. Merlino*, & Alphonsum à Leone *dict. quæst. 4. praxi 6. num. 217. cum seqq.*

45 Vtrùm verò ex consensu patroni possit Episcopus pro vna vice Capellaniam requirentem actu Presbyteratum non Presbytero conferre? Posse tenent Lambert. *de iurepatron. lib. 2. part. 7. quæst. princ. art. 30. num. 11. & q. 10. art. 10.* Zerol. *in praxi Episc. part. 1. verb. Beneficia, §. 7. vers. tertia conclusio fallit, & verb. Iuspatronatus, vers. decimoquinto dubio*, Perez de Lara *de Capel. lib. 2. c. 5. à num. 28.* Seraphin. *decis. 871. n. 4.* Anton Diana *moral. resol. part. 4. tract. 4. resol. 227. vers. & tandem.* Conditio namque apposita in fundatione potest mutari cum consensu Episcopi, & patroni, Milis *in repert. verb. Patronus*, Roch. *de iurepatron. in verb. Pro eo quod Diœcesanus, n. 32. cum seqq.* Perez de Lara *d. c. 5. n. 30.*

46 Verùm contrarium, imò non posse Episcopum cum consensu patroni dispensare, etiam pro vna vice, contra ordinationem fundatoris, verius mihi videtur, ex *Clem. quia contingit, de relig. domib.* & tenent Azeued. *l. 5. num. 2. tit. 6. lib. 1. nouæ recopil.* vbi testatur se iam vidisse per Cancellariam Pincianam in gradu de fuerza, iussum annullari similem prouisionem de patroni consensu per Episcopum factam contra fundationis qualitates, & quod obseruarentur qualitates illius, & secundùm eandem formam iterum prouideretur, licèt aliter sentire videatur *consil. 16. num. 35.* Gutier. *consil. 1. num. 19.* Francisc. de Carpi *de executor. testament. lib. 3. c. 4. num. 34.* nouissimè Marcel. Vulpe *in praxi iud. cap. 49. num. 25.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 7. cap. 1. num. 107.* vbi reddit rationem, quia text. *in dict. Clem. quia contingit*, generaliter loquitur, & non probatur iure, quod in vno casu auctoritate Episcopi possunt relaxari disposita per fundatorem. Monet. *de commut. vltim. volunt. c. 5. num. 302.* Castrus Palao *in sum. moral. tom. 2 tract. 13. disput. 1 punct. 6. num. 22.* Et fauet dispositio Concil. Trident. *sess. 25. de reformat. cap. 5.* dum decidit non posse iam Episcopum tollere qualitates appositas in fundationibus beneficiorum, super quo *sacra Congregatio Concilij*, quam refert Nicol. Garc. *d. part. 7. c. 1. num. 99. versic. quartò*, vbi *num. 112. versic. secundò*, censuit nec de consensu patronorum posse Episcopum dispensare cum minore 25. annis ad Capellam simplicem obtinendam, ad quam ex fundatione est præsentandus Sacerdos.

Superest nunc vt videamus, an & quando Capellania sit incompatibilis cum alio beneficio residentiam requirente? In quo dubio vera sententia tenet Capellaniam fundatam cùm onere celebrandi non esse effectam residentialem, cum sufficiat quod in tali Ecclesia Missæ, & diuina Officia celebrentur per alium, nec ob id est electa industria personæ, cum possit per quemlibet Sacerdotem explicari. Ita Hojed. *de incomp. benef. p. 2. c. 1. n. 2.* Sanch. *in opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 48. num. 14.* Steph. Gratian. *March. dec. 155. num. 4. cum seqq. & d. discept. 133. à n. 16. ad num. 19.* cum Nauar. & Gonzal. tenet quod vt dicatur beneficium sub eodem tecto ad inducendam incompatibilitatem, est necessarium vtrumque beneficium requirere idem ministerium in eodem loco, & Capella, ita vt beneficiari, & Capellani conuenire debeant in vnum, & faciant eadem munera, secus si Capellaniæ essent intra eandem Ecclesiam institutæ ad diuersas causas, & fines diuersos, & ad faciendam separatam congregationem. Vnde *Sacra Congregat. Concil.* de qua *in meis Collect. ad Concil. Trident. sess. 7. de reformat. cap. 4. num. 10.* censuit quod Capellania habens onus celebrandi certas Missas, & coadjuuandi in cura animarum Ecclesiæ Plebanatus, est beneficium incompatibile cum alio beneficio personalem residentiam requirente. Et *in eadem S. Congreg. Ferrar. 4. Decembr. 1627.* fuit resolutum, quod Capellanus in Ecclesia Cathedrali teneatur ad residentiam, stante fundatione suæ Capellæ cum onere quarumdam Missarum, & inseruiendi in choro.

Plura de sacrificio Missæ, de eius effectibus, valore, 48
& partibus, tempore, loco, & quibus vestibus, ac vasis sit celebrandum, & quando fideles eius præcepto satisfaciant, vide apud Innoc. III Mich. Timoth. Ioan. Baptistam Scott. Alexand Alens. Antonium Honcal. & Martin. de Friaz *in suis tract. de sacrificio Missæ*, Floron. *in exposit. Missæ* Serran. *Episc. Arcenen. in exposit. Missæ sacrosancta*, Ragus. *de Missa in Ecclesia*, Iodocum Coccium *tom. 2. thesauri Catholici, lib. 6. art. 4.* vbi plures auctoritates ex sacris Scripturis, Græcis, & Latinis Patribus diligenter refert, Repert. Inquisit. *verb. Missa*, Caiet. *in opusc. de sacrificio Missæ*, Barthol. ab Angelo *in examin. Confess. dialog. 5. de Missa*, Card. Bellarm. *in controuers. Cathol. lib. 1. de Missa*, Sot. *lib. 9. de Iustit. quæst. 2 art. 1.* Fr. Emman. *in sum. tom. 1. c. 242. de Missa.* Henriq. *in sum. lib. 9. de vero Missæ Sacrificio*, Gabr. Vasq. *in 3. p. S. Thom. tom. 1. q. 83. disp. 220. cum seqq* Coninch. *d. quæst 83. & ibi* Nugnus, Iacob. de Graff. *in aureis decis. p. 1. lib 2. c. 39. cum seqq.* Domit. Chamer. *in tract. de septem Sacram. nouæ Legis, tract. 4. de Eucharist. tit. de Sacrific. Missæ*, Nald. *verb. Missa*, Azor.

Azor *instit. moral. part.* 1 *lib.* 10. *cap.* 18. *cum seqq.* Luc. Pinel. *tract. de Missa*, Mich. Zanar. *p.* 1. *direct. Theolog. de Eucharistia, c.* 13. *de Missa*, Ioan. Domit. Montagnol. *in disput. de valore Missa*, Binsfeld. *Enchirid. Theolog. past. de Sacram. Eucharist. cap.* 6. Miranda *in manuali Prælat. part.* 1. *quæst.* 40. *cum sequent.*, Suar. *tom.* 3. *disp.* 82. Sà *in aphor. verb. Missa*, Galet. *in margar. casuum conscientia, eodem verbo*, Læl. Zech. *de Sacram. tract. de Missa*, Card. Tolet. *in instruct. conscientia, lib.* 1. Francisc. de Pitigianis *de Sacram. distinct.* 13. Petr. de Ledesm. *in sum. part.* 1. *de Sacram. Eucharist. cap* 17. *cum seqq* Balduin. Iun. *super opera controversiarum Bellarmini, part.* 2. *lib.* 4. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 29. *num.* 143. *cum seqq.* Fernandez *in examine Theologia moralis, part.* 3. *cap.* 5: *de Sacrificio Missa*, Vincent Filliuc. *quæst. moral. tract.* 5. Molfes. *in sum. moralis Theolog. tract.* 1. *cap.* 9. *cum seqq.* Bonac. *de Sacram. disp.* 4. *quæst. vlt.* Ioan. Baptista Bertis *de Missa*, Paul. Fraxinel. *de Sacerdotum obligationibus ad Missas pro aliis ex iustitia celebrandas*, Vincent. Ferdin *in mixt. sup. de Sacrific. Missa, ad cap. cum frangitur, de consecr. dist.* 2. *p.* 4. Ioan. Possevin. *de officio Curati, c.* 2. Anton. Ruteum *de fructu Sacrificij Missa.*

ALLEGATIO XXV.

Episcopi approbatio an, & quando requiratur, vt Sacerdos Christi fidelium Confessiones audire valeat?

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos ex vi sua institutionis; & Ordinis Sacerdotalis non est sufficiens, ac idoneus minister Sacramenti Pœnitentia antequam talis approbetur ab Episcopo.*

2 *Verbum* non posse; *indicat carentiam, & actum contra gestum omninò reddit nullum.*

3 *Confessiones invalidè audit non approbatus.*

4 *Confessario non approbato ignoranter confessus quoad Deum est absolutus.*

5 *Confessarius qui absolvit sine sufficienti iurisdictione, ad quid teneatur.*

6 *Sacerdos vt invalidè administret Sacramentum Pœnitentia laicis, aut clericis, debet esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo, saltem electo, licèt nondum consecrato.*

7 *Archiepiscopus dum actu visitat, potest absolvere subditos suffraganeorum, tam per se; quàm per alios.*

8 *Vicarius Episcopi potest ex generali commissione facultatem audiendi Confessiones aliis concedere.*

9 *Abbates sæculares exempti habentes iurisdictionem, quasi Episcopalem possunt Sacerdotes sibi subditos ad audiendas Confessiones approbare.*

10 *Capitulum Sede vacante potest approbare, & exponere Confessores per Vicarium à se electum.*

11 *Licentia audiendi Confessiones debet gratis dari.*

12 *Curam animarum ad tempus mandans alicui Episcopus sciens, & volens, censetur illum approbare.*

13 *Approbare aliquem Sacerdotem ad administranda Sacramenta, idem est, atque illum approbare ad Confessiones audiendas.*

14 *Doctores, ac Lectores in Theologia, vel iure Canonico, famosique prædicatores tenentur petere ab Episcopo approbationem ad audiendas Confessiones.*

15 *Doctores insignes licentiam petentes ad audiendas Confessiones, non censentur approbati, quamvis illis in ustè negetur.*

16 *Approbatus ad audiendas Confessiones reputatur ille qui habuerit actu Parochiale beneficium, & non sufficit habuisse.*

17 *Parochialis beneficij nomine quid veniat, ostenditur.*

18 *Provisus de Parochiali Ecclesia per concursum, censetur approbatus idoneus minister ad audiendas Confessiones duntaxat in ea Ciuitate, vel oppido vbi sita est Parochia.*

19 *Provisus de Parochiali, an sit vbique intra eandem Diœcesim eligibilis virtute Iubilai ad Confessiones audiendas.*

20 *Episcopi vigore privilegij, de quo* in cap. vlt. de pœnit. *in suum Confessarium eligere an possiat Sacerdotem sibi non subditum, qui à proprio Ordinario non fuerit approbatus,* & n. 21. *vbi resolvitur negatiuè.*

22 *Approbatio ad audiendas Confessiones non requiritur, vt fiat in scriptis.*

23 *Sacerdos invalidè Sacramentum Pœnitentia administras credens Superiorem ratam habere absolutionem de futuro.*

24 *Sacerdotes Confessionis ministros nullus præter Episcopum approbare potest.*

25 *Parochus non potest alicui Sacerdoti non approbatò dare facultatem audiendi Confessiones suorum subditorum.*

26 *Approbatio ad Confessiones audiendas cujus Episcopi sit necessaria, valde dubium est.*

27 *Sufficere cujuscunque Episcopi, probatur secundùm vnam opinionem.*

28 *Approbationem Episcopi ipsius pœnitentis requiri secundum alteram opinionem, ostenditur.*

29 *Approbationem Episcopi ipsius Confessoris necessariam esse, secundùm tertiam sententiam refertur.*

30 *Approbationem Episcopi illius loci in quo fit Confessio, necessariam esse tenet probabilior sententia.*

31 *Parochus proprius quoad Sacramentalem confessionem ille dicitur, in cujus Parochia pœnitentes habitant de præsenti.*

32 *Scholares dimisso Sacerdote in patria, possunt in loco studij confiteri.*

33 *Pœnitens, qui virtute Iubilai, vel alterius privilegij facultatem habet eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, non potest eligere Confessarium approbatum ab Ordinario alterius Diœcesis:* & n. 34. *pro contraria sententia referuntur Doctores.*

35 *Confessarium eligendi facultatem habens ab Ordinario approbatum, potest eligere Confessarium ab Ordinario propria Diœcesis approbatum ad certum numerum personarum.*

36 *Parochus existens extra territorium potest absolvere parochianum suum confiteri volentem.*

37 *Pœnitentiale forum in loco delicti non sortitur.*

38 *Parochus potest Confessiones audire suorum subditorum in aliena Diœcesi.*

39 *Intrusus in beneficio sine auctoritate superioris, an habeat iurisdictionem sufficientem, ita vt Confessio illi facta à suis subditis non sit iteranda, ostenditur.*

40 *Approbatus ab Episcopo absque judicio, sciente non esse idoneum, non censetur approbari.*

41 *Confessarium non solùm interius judicare idoneum debet Episcopus, sed etiam exterius approbare.*

42 *Approbare potest Episcopus quemcunque Sacerdotem ad Confessiones audiendas absque vllo examine.*

43 *Licentia delegata audiendi Confessiones non expirat mortuo, vel amoto delegante.*

44 *Religiosus qui semel fuit generaliter approbatus, si recedat à Diœcesi in qua fuit simpliciter approbatus, & postea iterùm redeat, non tenetur nouam quærere*

quærere approbationem, dummodo Episcopus facultatem non revocet.

45 *Regulares indigent approbatione Episcopi, si Sacularium tantum, quamvis Sacerdotum, peccata audire cupiant.*

46 *Lectores Regulares petentes licentiam audiendi sæcularium Confessiones, possunt ab Episcopis, si voluerint, examinari.*

47 Clem. dudum, de sepult. *an sit derogata per Concil. Trid. ostenditur.*

48 *Ordinatio Pij V. de Regularibus semel per Episcopum pravio examine ad audiendas Confessiones approbatis, & iterum non examinandis ab eodemmet, non est revocata per reductionem privilegiorum Regularium ad terminos Concilij Tridentini.*

49 *Successor in Episcopatu potest vocare ad examen omnes approbatos, quamvis simpliciter, & quos idoneos minimè invenerit, rejicere.*

50 *Regulares Confessarij ab Ordinariis semel approbati non possunt ab ipsis ab audiendis Confessionibus suspendi, nisi ex nova causa, eaque ad Confessiones ipsas pertinente.*

51 *Approbationes generaliter & indistinctè, vel determinatè ad locum, seu tempus quomodo danda, ostenditur.*

52 *Regularium jurisdictio ad audiendas Confessiones restringitur, seu dilatatur per ipsam approbationem Ordinariorum.*

53 *Licentia ad audiendas Confessiones sub conditione data, illa non impleta, cessat facultas.*

54 *Regulares semel approbati extra Diœcesim Episcopi approbantis possunt Confessiones audire.*

55 *Licentia concessa ab Episcopo pro audiendis Confessionibus ad sui arbitrium, potest per illum revocari.*

56 *Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat.*

57 *Approbatio Sacerdotibus Sacularibus semel per Episcopos impensa, an possit revocari quoties Episcopi voluerint, ostenditur.*

58 *Sacerdos qui ex commissione, & delegatione speciali Episcopi potest audire Confessiones, dum est excommunicatus communiter occultus, validè absolutionem prastat illi, qui hujus excommunicationis ignarus non est, & ostenditur* n. 60.

59 *Gesta per Iudicem delegatum putativum non sustinentur ex errore communi.*

61 Extravag. ad evitanda scandala, Martini V. *declaratur.*

62 *Absolutio Sacramentalis invalida est prastita ab eo qui huic ministerio propria auctoritate se injecit, absque approbatione legitimi superioris.*

63 *Error communis ad validitatem gestorum non sufficit, sed ulterius oportet ut illum pracesserit titulus officij exerciti.*

64 *Regulares non indigent approbatione Episcopi ad audiendas Confessiones cùm Regularium peccata audire cupiunt.*

65 *Religiosi Confessores non approbati ab Episcopo, sacularium qui sunt de familia suorum Monasteriorum, Confessiones audire non possunt.*

66 *Regularis extra Religionem confiteri non potest tempore Iubilai, quo ei conceditur facultas eligendi quemcunque idoneum Confessorem.*

67 *Confessarius Religiosus ex deputatis à Pralato, vel electus virtute Bulla Cruciata, vel alicujus Iubilai ab alio Religioso ejusdem Monasterij pro aliquo casu Sedi Apost. reservato, an teneatur etiam approbari ab Episcopo, ostenditur.*

68 *Confessores in Monasteriis Monialium, qua sub cura Regularium sunt, non examinantur ab Episcopo.*

69 *Episcopus an possit dare Confessorem Monialibus subjectis Regularibus, quem scilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, & à suo Superiore tantum examinatum, ostenditur, & refertur S. Congregat. decisio,* num. seqq.

78 *Sacerdos quilibet absque sui Episcopi licentia potest in probabili mortis periculo à quibusvis peccatis absolvere.*

79 *Licèt sit degradatus, excommunicatus, irregularis, vel hareticus.*

80 *Etiamsi adsit Superior, vel de facili possit haberi.*

81 *Mortis articulus dicitur non solùm periculum mortis proveniens ex infirmitate, sed quodlibet probabile mortis periculum instans.*

85 *Doctores de Confessione agentes referuntur.*

NON omnis Sacerdos ex vi suæ institutionis, & Ordinis Sacerdotalis per se loquendo est de lore divino sufficiens, & idoneus minister Sacramenti Pœnitentiæ: requiritur adhuc jurisdictio, vt validè illud administret, cum nullus absque illa judiciales actus valeat exercere. Iurisdictio autem non conceditur antequam Sacerdos approbetur idoneus ab Episcopo per examen; aut etiam alia ratione, vt habetur in Concil. Trid. *sess.* 24. *c.* 7. dum ait nullius momenti absolutionem esse, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet jurisdictionem: idem colligitur ex eodem Concil. *sess.* 23. *de reform. c.* 15. vbi dicitur, nullum posse Confessiones Sæcularium audire, nisi sit approbatus. Ita docent Suar. *tom.* 4. *disp.* 28. *sect.* 4. *n.* 9. Vasq. *tom.* 3. *disp.* 291 *num.* 55. *& seq.* Chamet. *de Sacram. tract.* 7. *de Confess. dub.* 15. *pag.* 477. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *disp.* 59. *n.* 15. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 1. *n.* 169. *cum seqq.* Fagund. *in quinque Ecclesia pracepta, prac.* 2. *lib.* 7. *c.* 1. *à n.* 14. Steph. Davila *de potest. Episc. c.* 23. *n.* 5. vbi ait Sacerdotem nō approbatum si tentet hoc conficere Sacramentum, nihil facere non solùm per accidens ob indispositionem, & malam conscientiam pœnitentis, sed etiam per se ex defectu potestatis in Confessario, *& c.* 2. *n.* 7. Trullench. *in exposit. Bulla S. Cruciata, lib.* 1. §. 7. *c.* 1. *dub.* 1. Ioan. Lugo *de Pœnit. disp.* 5. *sect.* 2. *n.* 16. *cum seq.* Ioan. Molsn. *in compend. Theolog. part.* 1. *c.* 12. *concl.* 1. *n.* 2. Zambel. *in rep. morali, verb. Confessor quoad auctoritatem, num.* 5. Franc. Zyp. *in consult. Canon. lib.* 5. *tit. de Pœnit. & remiss. com.* 5. Diana *moral. resol. part.* 6. *tract.* 6. *resol.* 52. 1

Ex eoque confirmatur, quia Concil. *d. c.* 15. vtitur particula illa, *non posse*, quæ cum sit negatio potentiæ, indicat carentiam iurisdictionis, & actum contra gestum omnino reddit nullum, vt tenent citati per me *de dictionib. vsufrequent. dict.* 268. *num.* 2. nam licèt in ipsa Ordinis susceptione Presbyteri duplicem recipiant potestatem, alteram Sacrificandi pro vivis, & defunctis, alteram absolvendi à peccatis, Valent. *tom.* 4. *disp.* 7. *q.* 16. *puncto* 5. Ægid. Conineh. *de Sacram. disp.* 8. *num.* 2. Ioan. Sanch. *in select. q.* 40. *à princip.* Suar. *in part.* 3. *tom.* 4. *disp.* 25. *sect.* 1. *ex num.* 7. Torreblanca novissimè *in practicab. Iuris spirit. lib.* 14. *cap.* 1. *num.* 12. nihilominus licèt potestas absolvendi à peccatis habitualiter sit cum potestate Ordinis, non tamen manet actualiter vsquedum superadditur explicatio subjecti circa quem exerceatur, Navar. *in cap. placuit, de pœnit. distinct.* 6. *num.* 8. Suar. *d. tom.* 4. *disp.* 9. *sect.* 3. Torreblanca *d. lib.* 14. *cap.* 1. *n.* 13. *& c.* 4. *à num.* 8. 2

Quare non approbatum invalidè Confessiones audire, resolvunt Sanch. *de Matrim. lib.* 1. *disp.* 38. *num.* 20. Ægid. Coninch. *de Sacram. tom.* 2. *disput.* 8. *num.* 49. Coriolan. *de casibus reservat. part.* 1. *sect.* 1. *art.* 20. *num.* 2. Lauret. de Franchis *in controvers.* 3

inter

inter Episc. & Regul. pag. 28. *ad* 8. & decisum fuisse de anno 1580. ad petitionem examinatorum Diœcesis Leodien. testantur Chapeau. *de casibus resern. c.* 3 *q.* 1. Pialec. *in praxi Episc. p.* 1. *c.* 1. *n.* 9 *pag.* 92. Paul. Saito *de casibus Papalib. & Episc. cap.* 1. *n.* 28. Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Nullitas, differ.* 5. *n.* 1. Campan. *in divers. Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 13. *n.* 61. novissime me citato *in hoc loco*, Boss. *de triplici Iubilæi privilegio, sect.* 3. *casu* 2. *n.* 79. & Torreblanca *d. lib.* 14. *c.* 1. *n.* 11. Vnde iterandam esse Confessionem factam cum Confessario, qui cum falsa licentia Ordinarij excepit aliorum Confessiones, resolvunt Sanch. *de Matrim. lib.* 3 *disp.* 22. *q.* 2. Megala *in* 1. *p. lib.* 5. *cap.* 19. *n.* 12. Homobon. *de examine Eccles. p.* 1. *tract.* 5. *cap.* 3. *q.* 30. Ad quod notabis S D. N. Vrban. VIII. revocasse indulta, ac privilegia omnia etiam per modum communicationis concessa Militiis, Hospitalibus, Collegiis, Capitulis, Religionibus, Societatibus, Congregationibus, & Ordinibus quibusvis, tam Mendicantibus, quam non Mendicantibus, cæterisque locis piis, & eorum, sive earum respectivè personis audiendi sæcularium personarum Confessiones absque Ordinarij examinatione & approbatione, vt in sua *Constit.* incip. *Cum sicut accepimus*, *sub dat. die* 12. *Septembr.* 1628. quam refert Laurent. de Franchis *in controu. inter Episc. & Regul. pag.* 272. *cum seqq.*

4 Ille qui sic confessario non approbato ignoranter confessus fuerit, ob fidem, quam habuit in Sacramento, quoad Deum est absolutus, & si deinde sciverit confessarium illum non esse approbatum, vel requiri approbationem, tenetur reiterare Confessionem, provt decisum refert Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. Nullitas, differ.* 5. *num.* 2. Molfes. *in sum. Theologiæ moralis, tract.* 7. *c.* 13. *num.* 10. Stephan Davila *d. cap.* 23. *num.* 5. *vers. qui in re*, vbi advertit pro pœnitentibus hoc in negotio simpliciter, & bona fide procedentibus, nihil quidem fieri virtute iurisdictionis ex parte ministrantis, sed bene ex parte Dei miserentis, & bonam intentionem pœnitentis, & contritionem attendentis, & approbantis.

5 † Confessarius verò, qui absolvit sine sufficienti iurisdictione, ad quid teneatur, & quomodo hunc defectum supplere possit? Vide Sot. *in* 4 *dist.* 18. *q.* 4. *art.* 6. Corbub. *in sum. q.* 7. Navar. *in c.* 1. *de pœnit. dist.* 6. latè Coriolan. *d. p.* 1. *sect.* 2. *art.* 19. *num.* 3. & 4. & qualiter puniuntur? Vide Lauret. de Franchis *dicto loco*, *pag.* 281.

6 Quapropter Sacerdos, vt validè administret Pœnitentiæ Sacramentum Laicis, aut Clericis, debet esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo habente iurisdictionem, juxta Concil. Trident. *in d. c.* 15. sufficit autem quod Episcopus electus, licèt nondum consecratus, committat alicui jurisdictionem ad absolvendum suos subditos, quia hujusmodi commissio pertinet ad potestatem jurisdictionis, quam Episcopus electus jam habet. Ita Sot. *d. q.* 4. *art.* 2. Chameror *vbi suprà, dub.* 15. Fagundez *dict. lib.* 7. *c.* 2. *n.* 47. novissimè Boss. *de triplici Iubilæi privilegio, sect.* 3. *casu* 2. *n.* 59. vbi *n.* 64. *cum seqq.* differit quid dicendum si Episcopus sit excommunicatus non toleratus, & suspensus ab officio, & jurisdictione. Novissimè Pastor Ioannes Machad. indefessi studij, *in libro del perfecto confessor, y Cura de almas, lib.* 1. *p.* 1. *tract.* 3. *docum.* 3. *à princ.*

7 Archiepiscopum, dum actu visitat, posse absolvere subditos Suffraganeorum, tam per se, quàm per alios, post Sylvest. & alios docent Suar. *tom.* 4 *disput.* 21 *sect.* 1. *num.* 14. Valer Reginald *d. lib.* 1. *num.* 34. Ægid. de Coninch. *d. d. sp.* 8. *n.* 21. *vers. nota Archiepiscopum*, Quarant. *in summ. Bullarij, verb. Archiepisc. auctoritas*, *vers.* 33. Molfes. *in sum. Theologiæ moralis, tract.* 7. *c.* 14, *num.* 75.

Vicarium Episcopi posse ex generali commissione facultatem Confessiones audiendi aliis concedere, tenent Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *disp.* 29. *num.* 14. *cum seqq.* Campanil. *in divers. Iuris Canon. rub.* 12. *cap.* 13. *a num.* 73. Narbona *de appell.* 1. *à Vicario ad Episcopum, part.* 1. *num.* 203. Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.* 7 *num.* 4. Boss. *d. sect.* 3. *casu* 3. *num.* 60. vbi limitat in Vicario foraneo, Torreblanca *d. lib.* 14. *c.* 2. *num.* 13. 8

Abbates sæculares, & Priores magni exempti, qui in suas oves habent jurisdictionem quasi Episcopalem, vt in Lusitania est Prælatus Thomariensis; & Prior, seu Vicarius Generalis Prioris Cratensis Ordinis S. Ioannis Hospitalitij, & in Castella Abbas Compluti Regij, & Metinæ Campestris, comprehenduntur sub nomine Episcopi in præsenti, vt citatis Henriq. & Suar. observant Campanil. *dict. c.* 13. *num.* 76. Fagondez *d. lib.* 7. *c.* 2. *num* 55. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis.* 22. *num* 4. *p.* 4. *& in sua praxi aurea, resol.* 301. Tamburin. *de jure Abbatum tom.* 4 *disp.* 6. *q.* 1. latè Boss. *d. sect.* 3 *casu* 2. *n.* 62. *cum seq.* & censuit Rot. *apud Farinac. decis.* 332. *p.* 1. *recent.* & quod Priores de Velez & Merida habeant jurisdictionem approbandi Confessarios pro sæcularibus, docent Ioan. de la Cruz *in sum. de Sacram. pœnit. dub.* 6. *concl.* 3. *fol.* 197. & *dub.* 8. *concl.* 4. & Ioan. Sanch. *in select. disp.* 49. *n.* 9. *in fine*. An autem peccet Episcopus excommunicatus toleratus, suspensusve ab officio Sacerdotes approbans in Confessarios juxta formam Concilij *d. c.* 15. Vide Fagundez *dict. c.* 2. *num.* 53. 9

Capitulum Sede vacante potest approbare, & exponere Confessores per Vicarium à se electum, cum succedat in omni jurisdictione Episcopo competente præter casus in Iure expressos, & hic actus approbandi non est actus formaliter Ordinis, & dignitatis Episcopalis, sed jurisdictionis ordinariæ. Ita Suar. *d. disp.* 28. *sect.* 5. *num.* 2. Henriq. *lib.* 3. *de Pœnit. c.* 6. *in princ.* Fagundez *d. c.* 2 *n.* 54. Campanil. *d. c.* 13 *num* 74. Marchin. *in tract. semp. pestile* 1 *p.* 5. *c.* 4. *num* 15. Boss. *d. sect.* 3. *casu* 2. *num.* 61. Torreblanca *d. lib.* 14. *cap.* 2. *num.* 15. 10

Gratis oportere concedi hujusmodi licentias, refert decisum Armendar. vti addit. *ad recopil. legum. Navarra, lib.* 1. *tit.* 18 *l.* 7. *de Episcopis, num.* 10. *resp.* 5. Restat adhuc dubium non contemnendum, an verba illa Concil. Trident. *in d. c.* 15. ibi, *quæ gratis detur*, in quibus prohibetur hujusmodi approbationem dari pro pretio, aut pecunia, ita sint substantialia, vt si fortè pro pecunia obtineatur, nulla prorsus sit? In quo dubio Suar. *d. tom.* 4 *disp.* 28 *sect.* 5. *num.* 10. *in fine*, quem refert, & sequitur Fagundez *d. lib.* 7. *c.* 2. *num.* 66. respondet in illis verbis solùm contineri præceptum, quo præcipitur Episcopis, vt hujusmodi approbationem gratis impendant; non contineri verò conditionem necessariam, qua non servata non valeat approbatio: hoc enim nec verba declarant, nec esset necessarium, nec fortè expediens; vnde verba illa, *gratis detur*, exponuntur præceptivè, vt dictum est: erit ergo ex suo genere peccatum mortale, veniale tamen poterit esse si aliquid pro illa ita exiguum detur, vt ad materiam peccati mortalis non perveniat. An si quis petat licentiam per alium vt Confessiones audire possit, validè eas audiat, antequam sciat licentiam esse concessam, esto Confessiones audiat post hujusmodi concessionem? Vide Fr. Ludov. à Cruce *in exposit. Bullæ Cruc. disp.* 1. *c.* 2. *dub.* 21. *à num.* 1. vbi *à num.* 6. disputat an talis licentia si extorqueatur, sit valida, & *à num.* 8. an sit valida licentia ab Ordinario impetrata dolo, & mendaciis? Pro faciliori præsentis materiæ declaratione aliqua duxi observanda prout sequitur. 11

Primò

12 *Primò* observandum est, Episcopum censeri sufficienter aliquem approbare eo ipso quod sciens, & volens mandat alicui curam animarum ad tempus, vt si instituat aliquem Parochi Vicarium ad tempus, vel mandet vt Coofessiones audiat, etiamsi illum non subjecerit examini, modò ipsum credat idoneum, & sufficientem ad hoc munus suscipiendum. Ita Valer. Reginald. *d. lib.* 1. *n.* 107. Ægid. de Cooinch. *d. disp.* 8. *num.* 49. Aloys. Riec. *in praxi aurea, resol.* 21. novissimè Boss. *d. sect.* 3. *c.* 2. *n.* 48.

13 Illud autem advertere oportet, idem esse approbare aliquem Sacerdotem ad administranda Sacramenta, atque illum approbare ad Confessiones audiendas: vnde cum Episcopus ita dicit, *Approbamus N. ad administranda Sacramenta in hac nostra diœcesi, vel in tali, aut tali loco, seu parochia*, solummodò hæc approbatio intelligitur de Sacramentis Pœnitentiæ & Eucharistiæ, quæ sunt Sacramenta maximæ necessitatis; non autem de aliis Sacramentis Matrimonij, Vnctionis, &c. Ita Henriq. *lib.* 11. *c.* 3. §. 5. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *disp.* 35. *n.* 8. quos refert Fagundez *dict. lib.* 7. *c.* 3 *n.* 6.

14 Vtrùm autem Doctores, Lectores, & Licentiati in Sacra Theologia, vel Iure Canonico, famosique Prædicatores, de quorum scientia constat per publicam facti, & doctrinæ evidentiam, teneantur hanc approbationem petere ab Episcopis, sive Sæculares Sacerdotes sint, sive Regulares, vt idonei Confessarij evadant, & an ij etiam in decreto Concilij *d. cap.* 15. comprehendantur? Solet in hac materia aliquibus in dubium revocari, in quo communis sententia tenet prædictos omnes indigere summum Episcoporum approbatione, & comprehendi sub dicto decreto Concilij Tridentini. Ita Henriq *lib.* 3. *de pœnit. cap.* 6. §. 2. Ægid. de Coninch. *d. disp.* 8. *dub.* 7. *n.* 49. Suar. *d. disp.* 28. *sect.* 4 *num.* 3. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 6. *n.* 9. Menoch. *de arbitr. casu* 465. Fr. Emmao. *in explicat. Bullæ Cruciatæ*, §. 9. *n.* 4. *in fine*, Fagundez *d. lib.* 7. *c.* 2. *n.* 68. *cum seqq.* Boss. *d. sect.* 3 *casu* 2. §. 1. *n.* 32. novissimè me citato *in hoc loco*, Ioan. de Solorzano *de jure Indiarum tom.* 2. *lib* 3. *c.* 8. *n.* 59.

15 Hinc fit, vt si aliquis Doctor, vel in Sacra Theologia insignis professor licentiam petierit, & injustè ex odio, vel malevolentia ei negetur, non censeatur approbatus, per ea quæ tradunt Suar. *d disp.* 28. *sect.* 5. *à num.* 5. Valer. Reginald. *dict. lib.* 1. *num.* 192. Ægid. de Coninch. *d. disput.* 8. *num.* 68. Fernandez *in examine Theologiæ moralis, p.* 1. *c.* 9. §. 8. *num.* 2. Tamburin. *de jure Abbatum tom.* 3. *disp.* 6. *q.* 12. *num* 6. Ioan Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Nullitas, differ.* 5. *num.* 2. & in Clericis sæcularibus admittit Fagundez *d lib.* 7. *c.* 2. *num.* 58. Sanc *in select. c.* 48. *num.* 16. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 7. *c.* 9. *num.* 257. Trullench. *d c.* 3. *dub.* 8. Vnde non rectè Nauar. *in man. c.* 27. *num.* 246. *vers. tertium*, Erasm. à Cochier *de jurisdict. Ordinarij in exemptos, p.* 4. *q.* 77. Cened. *canon. quæst. lib.* 1 *q.* 38. *num.* 20. & 21. & alij quos refert, & sequitur Fagundez loquens de Religiosis *d. præc.* 2. *lib.* 7. *c.* 5. *num.* 15. quibus addo Finel. *de casibus reseru. c.* 3. *n.* 3. Villalob. *in sum. tom.* 1. *tract.* 1. *diffic.* 53. *num.* 3. Laurent. de Peitinis *de Religioso subdito, tom.* 1. *quæst.* 1. *c.* 11. §. 2. Diana *p.* 3. *tract.* 2. *resol.* 24. Ioan. Baptist. Lezana *in sum. quæst. Regul cap.* 19. *num.* 3. Layman. *in Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 6. *c.* 11. *num.* 4. Miranda *d. tom.* 1. *q.* 45 *art.* 6. & 8. Boss. *d. sect.* 3. *casu* 2. *num.* 17. existimant Episcopo nolente sine justa causa admittere præsentatos, eos posse omnia perinde exercere, ac si admissi, & auctorizati essent. Hinc & minus benè existimarunt Fr. Emman. *ad Bull. Cruc.* §. 9. *num.* 30. & *quæst. Regul. tom* 1. *q.* 59. *art.* 3. Gammachæ *de Sacram. Pœnit. c.* 18. Cœlestin. *in compendio Theolog. moral. tract.* 1. *c.* 16. *num.* 1. & *c.* 14. *num.* 4. Diana *moral. resol. p.* 5 *tract.* 13 *resol.* 15. quod Episcopi tenentur approbationem dare, si Religiosi illis præsentati secundum formam *Clem. dudum, de sepult.* post examen inventi sint capaces, & idonei ad officium Confessionum audiendarum, & si suam approbationem absque rationabili causa dare recusent, possunt religiosi audire Confessiones.

Concil. Trident. *d. c.* 15. statuit, *nullum etiam Regularem posse Confessiones sæcularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium habeat*, &c. ex quo colligunt Floron *de casibus reservat. p.* 1. *c.* 4. §. 12. *num.* 2. & alij citati à Boss. *d. sect.* 3. *num.* 49. beneficium Parochiale obtinentes eo ipso ad Confessiones audiendas approbatos censeri. Intellige modò illud actu habeant, & non sufficere habuisse, vt observant Vivald. *in candelabro aureo*, vbi *de Confess. num.* 27. *conclus.* 2. Suar. *tom.* 4. *de Pœnit. disput.* 28. *sect.* 4. *num.* 50. Henriq. *lib.* 3. *de Pœnit. c.* 6. §. 3. *in fine*, quos refert, & sequitur Fagundez *d. præcepto* 2. *lib.* 7. *c.* 2. *n.* 58. Torreblanca *dict. lib.* 14. *c.* 2. *num.* 18. *cum seqq.* novissimè Stephan. Davila *d. c.* 23. *n.* 14. vbi refert rationem, quia cum Concilium clarè dicat nullum ad Confessiones idoneum, nisi Parochiale beneficium habeat, quod est præsentis temporis, si quis jam beneficium Curatum, quod habebat, dimiserit, non est idoneus reputandus; & deinde reprobat resolutionem Henriq. *dict.* §. *in commento*, dum tenet quod si qui beneficium Curatum abdicavit, verè sit doctus, & communi errore vulgi censeatur adhuc approbatus, tunc valere absolutionem, & exaudiri posse ait de validitate absolutionis coram Deo, durante bona fide, & ignorantia invincibili pœnitentium, cui supplet divina bonitas; non autem de validitate simplici, & absoluta omnium pœnitentium, etiam malam fidem, aut ignorantiam affectatam habentium. Addit etiam idem Stephan. Davila, decisionem S. Congregationis, quæ interrogata: *An Sacerdos, qui aliquando approbatus, & idoneus judicatus sit, atque ideò in Parochum assumptus fuerit, dimissa postea Parochiali, haberi etiam nihilominus debeat adhuc idoneus ad Confessiones validè audiendas, itavt hac particula decreti Concilij, Beneficium obtineat, extendatur etiam, &c. vel obtinuerit? Respondit non haberi.* 16

Nomine Parochialis beneficij intelligenda sunt etiam superiora beneficia habentia curam animarum, vt sunt Archiepiscopatus, & Episcopatus, & vt sunt etiam aliqui Abbates, Archipresbyteri, & Archidiaconi, qui habent curam animarum annexam; quia de his omnibus eadem, vel fortasse major est ratio, vt per Suar. *d. sect.* 4. *num.* 51. & Fagundez *d. c.* 2. *n.* 41. Filliuc. *d. p.* 1. *tract.* 7. *c.* 9. *n.* 257. Boss. *d. sect.* 3. *casu* 2. *num.* 52. vbi *num.* 53. id limitat in Prælatis Religionum, qui ex vi suæ dignitatis non habent iurisdictionem ordinariam in sæculares, & expressè illos non posse sine approbatione Ordinarij audire sæcularium Confessiones, sustinent Suar. *tom.* 4. *disput.* 28. *sect.* 4. *num.* 21. Fr. Emman. *in Bull. Cruc.* §. 9. *dub.* 1 *n.* 4. Quamvis contrarium teneant Henriq. *lib. de Indulgent. c.* 12. *num.* 3. *in comm. lit R*, Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. Nullitas, differ.* 5. *num.* 3. Diana *moral. resol. p.* 2. *tract.* 2. *miscel. resol.* 45. Stephan. Davila *d. c.* 23. *n.* 6. 17

Provisum de Parochiali Ecclesia per concursum censeri approbatum idoneum ministrum ad audiendas Confessiones dumtaxat in ea civitate, vel oppido, vbi sita est Parochia, non autem passim per totam Diœcesim, declarasse *S. Concilij Congregationem* referunt Piasec. *in praxi Episc. p.* 2. *c.* 1. *n.* 10. *pag.* 92. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico, tract.* 5. *c.* 3. *q.* 25. Fagundez *in examine Theologiæ moralis, p.* 3. *c.* 9. §. 8. *num.* 1. Fagundez *d. lib.* 7. *c.* 1. *à num.* 35 quamvis Zerol. *in praxi pœnit. c.* 16. *q.* 4. extendat ad totam Diœcesim, 18

&c

& Boss. d. sect. 3. casu 2. num. 50. restringat ad subditos tantùm suæ Parochiæ.

Vtrùm autem sit vbique intra eandem Diœcesim eligibilis virtute Iubilæi? Affirmant Gutier. lib. 1. canon. cap. 27. n. 21. Suar. dict. sect. 4. dub. 16. in fine, quos refert, & sequitur Fagundez d. cap. 2. num. 35. adde Fr. Emman. in Bullam Cruc. §. 9. num. 4. dub. 1. in princ. Homobon. dict. part. 1. tract. 5. cap. 3. q. 15. Floron. de casib. reseru. part. 1. cap. 4. §. 12. num. 2. Boss. d. sect. 3. casu 2. num. 233.

19 Vtrùm autem sit eligibilis extra Diœcesim, & vbique terrarum vi Bullæ, Iubilæi, aut alterius privilegij Papæ, vel ex licentia aliorum Parochorum suis ovibus concedentium facultatem eligendi quemlibet approbatum, aut ipsimet Sacerdoti in specie suas oves committentium? Negant Gutier. Homobon. & Floron. loc. cit. Fr. Emman. in Bull. Cruc. §. 9. num. 6. Layman. d. lib. 5. tract. 6. c. 11. n. 7. Affirmant, & meritò, Vivald. in candelab. aureo, tit. de Confess. n. 28. conclus. 1. Henriq. d. lib. 6. c. 6. §. 7. Ioan. Valer. de different. vtriusque fori, verb. Absolutio, differ. 1. num. 16. Soar. d. disp. 28. sect. 4. n. 18. Fagundez d. c. 2. n. 36. Boss. d. sect. 3. casu 2. n. 235. novissimè Trullench in exposit. Bullæ S. Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 1. lib. 4. n. 3.

An invalida sit absolutio quoties Parochus nullum habeat legitimum titulum, vt quia de facto eum Bullis falsis se gerebat pro Parocho? Negativa pars est verior, quia adest error communis, qui tribuit jurisdictionem, & bona fides pœnitentis, Molfes. in sum. tom. 1. tract. 7. c. 13. num. 21. Sanc. in select. disp. 94. n. 3. Diana d. part. 3. tract. 3. resol. 112. Henriq. in sum. lib. 6. de Pœnit. cap. 6. §. 3. Stephan. Davila d. cap. 23. num. 9. vers. quoad primum, vbi ex Henriq. Emman. Sà, & Suarez censet beneficiarium Curatum juxta intentionem Concilij esse idoneum reputandum simpliciter, & pro quocumque loco, sive Diœcesi, ita vt sit vbique proximè capax jurisdictionis, si aliunde conferatur ab eo, qui potest delegare, vel mediante Bulla, aut simili privilegio eligendi Confessarium; hancque fuisse sententiam gravissimorum quorundam Prælatorum, qui interfuerunt Concilio, & omnium Theologorum, & Iurisperitorum Salmanticensium, & inter Hispanos, Lusitanosque hanc etiam esse consuetudinem, vt Parochi sese mutuò juvent ex solo suo consensu, non solùm intra eandem Diœcesim (quod est certius, & frequentius etiam pluribus in locis Galliæ & Lotharingiæ) sed etiam in confinio diversarum Diœcesum. Vtrùm hæc resolutio procedere poterit ex vi consuetudinis, maximè hoc videntibus Prælatis, tacentibus, tolerantibus, & consectariè (implicitè saltem) consentientibus; qua quidem non interveniente, sequenda, & amplectenda est Sacræ Congregationis decisio, de qua testantur citati numero præcedenti, quæ aliquando consulta respondit: *Provisum de Parochiali Ecclesia per concursum, censendum esse approbatum, & idoneum ministrum ad audiendas Confessiones duntaxat in ea civitate, vel oppido, vbi sita est Parochia, non autem passim per totam Diœcesim*: cujus etiam meminit Steph. Daluin. d. c. 23. n. 13. vers. cujus quidem.

20 *Secundò* observandum, in rigore disputationis optimè defendi posse, Episcopos vigore privilegij, de quo in cap. vlt. de pœnit. & remiss. in suum Confessarium eligere posse Sacerdotem sibi non subditum, quia proprio Ordinario non fuerit ad hoc juxta formam Concil. Trident. d. cap. 15. admissus, seu approbatus ad audiendas Confessiones. Ratio est, quia dispositio d. cap. 15. est generalis, ac proinde limitanda per dict. cap. vlt. deinde hoc ipsum sequenti comprobatur syllogismo. Prælatus quilibet quoad se idem potest, quod potest quoad subditos, vt in dispensatione resolvunt Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 3. Suar. tom. 5. disp. 42. sect. 2. num. 9. & tom. 4. disp. 52. sect. 1. num. 10. Salas de legib. disp. 20. sect. 12. n. 103. & in Indulgentiis Navar. de Iubilao, notab. 20. n. 11. Sot. in 4. dist. 21. q. 1. art. 4. vers. postremum, Suar. disp. 52. sect. 1. à n. 14. Sed Episcopus potest approbare quemcunque idoneum quoad suos subditos, vt probatur in d. cap. 15. etiam alterius Diœcesis ad suas oves, vt quotidie practicatur, ex Suar. tom. 2. disp. 28. sect. 5. num. 12. & 13. Ergo poterit idem facere quoad se, & sic eligere quemcunque idoneum in Confessarium; nam eligendo, ipso facto illum approbat. Quare hanc partem sustinent Villalob. in sum. tom. 1. tract. 9. diffic. 55. num. 4. Ioan. Valer. de different. vtriusque fori, verb. Nullitas, diff. 5. n. 2. Coriolan. de casib. reserv. p. 1. sect. 1. art. 21. n. 5. Boss. d. sect. 3. casu 2. n. 102. De Cardinalibus, quod ex consuetudine possint sibi, & familiæ suæ de Confessario providere, quia respectu familiæ, & domesticorum suorum quasi Pastores sunt, resolvunt Manfred. de Cardinalib. decis. 118. Albran. eod. tract. quæst. 41. Suar. tom. 4. disp. 27. sect. 2. num. 6. Vasq. in 3. part. tom. 4. quæst. 93. art. 1. dub. 4. n. 2. Comitol. respons. moral. lib. 1. q. 101. n. 4. Filliuc. tom. 1. tract. 7. c. 7. n. 197. Turrian. de Pœnit. disp. 23. dub. 3. Præposit. in 3. p. q. 8. de approbat. minist. dub. 7. n. 53. Ludou. à Cruce in Bullam Cruciata, disp. 1. cap. 2. dub. 22. num. 11. cum seqq. Boss. de Iubilao, sect. 4. casu 2. §. 4. n. 111. Anton. Nald. in sum. verb. Cardinalis, n. 8. Adam. Tanner. tom. 4. disp. 6. q. 9. dub. 3. n. 58. vbi ait, quod Sacerdos quilibet ab aliquo Cardinalium designatus, & electus, facultatem habet, tam ad proprias eorum, quàm ad familiarium, & commensalium Confessiones audiendas, P. Ludouic. de S. Ioan. meus amicissimus q. 6. art. 2. de Sacram. Pœnit. diffic. 5. concl. 2. ibi, *Todos los Cardenales tienen licencia tacita del Papa para elegir Confessor para sy, y para sus familiares: yo lo se por esperiencia, pues fue Confessor del señor Cardenal Doria, y de otros Cardenales, sin mas autoridad, que solo su nombramiento*, &c.

His tamen non obstantibus contrarium à Sacra 21
Congregat. decisum fuisse circumfertur, cujus declarationis verba sunt quæ sequuntur. *S. D. N. audita relatione Congregationis Cardinalium declaravit Episcopum vigore privilegij, de quo* in cap. fin. de pœnit. & remiss. *non posse sibi eligere Sacerdotem sibi subditum, qui à proprio Diœcesano non fuerit adhuc ad formam hujus Decreti admissus, seu approbatus ad audiendas confessiones*: referunt Aloys. Ricc. in praxi fori Eccles. decis. 584. in 1. edit. alias res. 470. in 2. edit. Ægid. do Coninch. dict. disput. 28. sect. 4. num. 7. & 8. Prosper de Augostino in addition. ad Quarantam in summa Bullarij, verb. Archiepiscopi auctoritas, versic. novum, in fine, Azor. instit. moral. part. 2. lib. 4. cap. 3. dub. 16. vers. quæres, Armendar. in addit. ad recopilat. legum Navarra, lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis, num. 54. Galet. in margarita casuum conscient. verb. Episcop. 6. Coriolan. de casibus reseru. part. 1. sect. 1. art. 21. num. 5. vers. ac contra, Iul. Lavor. de Indulgent. & Iubilæa, p. 1. c. 21. num. 58. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. Absolutio, differ. 1. & verb. Iurisdictio, differ. 14. & verb. Nullitas, differ. 4. num. 2. Molfes. in sum. Theologiæ moralis, tract. 7. cap. 15. num. 34. Fagundez dict. lib. 7. cap. 2. à num. 78. Iacob. de Graff. tom. 2. lib. 5. tit. de pœnit. & remiss. cons. 4. num. 3. Filliuc. tom. 1. tract. 7. cap. 9. num. 256. Megala in 3. p. lib. 5. cap. 10. num. 18. Alphons. de Leone de Iubilao part. 1. quæst. 9. num. 28. Faustus eod. tract. lib. 4. q. 73. Diana moral. resol. part. 3. tract. 2. resol. 3. vbi etiam de Prælatis Regularibus; novissimè Fr. Ludovic. à Cruce in exposit. Bullæ Cruc. disp. 1. cap. 2. dub. 22. & 23. vbi etiam de Cardinalibus agit, & de illis, qui sunt de eorum familia, Doctores suprà hoc numero citati, loquuntur in Episcopo, & licèt idem affirment in Cardinale Azor. d. quæst. 16. & Seip de Rubeis in aphorism. Episcop. verb. Cardina-

lis, *num.* 5. contrarium tamen observat consuetudo, provt de ea testantur Doctores *num. praecedenti*, *in fin:* citati.

22 *Tertiò* observandum, non esse de essentia approbationis, vt ea fiat in scriptis; sufficit enim, quod in voce habeatur, ex eo quia scriptura per se loquendo non est de necessitate gratiæ, nec Concilium ad approbationem eam requirit. Quare ita resolvunt Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part.* 1 *lib.* 1 *cap.* 13. *num.* 51. Valer. Reginald. *dict. lib.* 1 *num.* 198. Lezana *d. cap.* 18. *num.* 10. Coriolan. *de casibus reservatis*, *part.* 1. *sect.* 2. *art.* 7. *num.* 3. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico*, *tract.* 5. *cap.* 2. *quæst.* 10. *prope finem*, vbi advertit consultos esse præfatam in Confessarium approbationem in scriptis dari, vt ipse eam exhibere possit quoties expedire, & opus esse judicaverit, & Iterom *tract.* 11 *quæst.* 12 *resol.* 1. Boss. *d. sect.* 3. *casu* 2. §. 1. *num.* 11. Navar. *in novo jure Pontificio*, *conclus.* 68. *num.* 8. novissimè Diana *moral. resolut. pars.* 5 *tract.* 14. *resol* 41.

23 *Quartò* observandum, Sacerdotem invallidè Pœnitentiæ Sacramentom ministrare, credentem Superiorem ratam habere absolutionem de futuro, nisi ratam habeat de præsenti signo aliquo externo. Ita Navar. *in manual cap.* 9. *num.* 5. *&* *in cap. placuit*, *n.* 106. Nugn. *in addit. ad* 3. *p. quæst.* 8. *art.* 5. *dub.* 1. Pesant etiam *in addit. ad* 3. *p quæst.* 10. *disp.* 5. Henriq. *in sum. lib.* 6. *c.* 13. §. 13. Suar. *tom.* 5. *disp.* 25. *sect.* 1. *sub n.* 13. *&* *disp.* 77. *sect.* 4. *art.* 4. *sub n.* 6. Coriolan. *d. sect.* 2. *art.* 20. *n.* 2. *cum seqq.* Valer. Reginal. *d. l.* 1. *n* 89. *&* 90. Paul. Santor. *de casibus Papalibus*, *&* *Episc. part.* 1. *à num.* 39. Fagundez *d. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 71. *&* 72. Chametot. *d. loco*, *dub.* 20. *pag.* 488. *&* *dub.* 30. tenet quod delegatos ad audiendas Confessiones non potest subdelegare, latè Fr. Ludou. à Cruce *in exposit. Bulla Cruc. disp.* 1. *c.* 2. *dub.* 20. *per tot.* Floron. *de casib. reseru. p.* 1. *c.* 4. §. 17. *num.* 3. Paul. Laym. *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 10. *num.* 16. Boss. *sect.* 3. *casu* 2. *num.* 135.

Sed qoid si Episcopus videns Sacerdotem non approbatum audire Confessiones sæcularium, & tacens, revera internè non consentiat, nec det licentiam; eritne tunc Confessio invalida ex defectu approbationis, & jurisdictionis? Forte invalidam affirmant Medina *tract.* 2. *de Confess. quæst. de multiplici licentia alieno confitendi*. Petr. de Ledesma *de Matrim. quæst.* 45. *art.* 5. *puncto* 3. *dub.* 4. Paul. Layman. *in Theol. moral. lib.* 5. *tractat.* 6. *cap.* 10. *num.* 16. §. *deinde*, *versic. idemque*. Verùm probabilius est esse validam, quia ea ratihabitio de præsenti reputatur in jure; & apud peritos vera licentia, sicut licentia expresse concessa. Ita Basil. Pont. *de Matrim. lib.* 5. *cap.* 19. *num.* 14. Sanchez *eodem tract. lib.* 3. *disput.* 22. *num.* 65.

24 *Quintò* observandum, nullum præter Episcopum se interponere debere in iis, quæ spectant ad approbandos Sacerdotes sacræ Confessionis ministros: ita decisum refert Armendar. *in addit. ad recopil. legum Navarra*, *lib.* 4. *tit.* 29. *l.* 1. §. 1. *de confitendo semel in anno*, *num.* 13. & tenet novissimè Boss. *dict. sect.* 3. *casu* 2. *sub num.* 55.

25 Hinc fit Parochum non solùm jure communi, sed etiam particulari non posse alieni Sacerdoti, aliàs non approbato dare facultatem audiendi Confessiones suorum subditorum: Ita Floron. *de casib. reseru. p.* 1. *cap.* 4. §. 16. Nugn *in addit. ad* 3. *part. q.* 8. *art.* 5. *dub.* 6. Villalob. *in sum tom.* 1. *tract.* 19. *diffic.* 49. *n.* 9. Sancius *in select. disp* 48. *num.* 51. Boss. *d. sect.* 3. *casu* 2. *n.* 132. Trullench *d. dub.* 3. *n.* 15. Gambatupt. *de casibus reseru. c.* 2. *num.* 39. nec dissentire videntor Ægid. de Coninch. *d. disp* 8. *n.* 28. & Valer. Reginald. *d. lib.* 1. *n.* 67. *&* 68. Zanard. *in direct. p.* 1. *de Sacram. Pœnit. c.* 26. Fagundez *in quinque Eccles. præcepta*, *p.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *n.* 43. Diana *dict. p.* 3. *tract.* 3. *resol.* 110. *&* 146. Fr. Ludovic. à Cruce *d. c.* 2. *dub.* 10. In contrariam tamen sententiam videatur posse allegari Navar. *in c. placuit*, *n.* 140. *de Pœnit. dist.* 6. dum ait Parochom, etiamsi nondom sit initiatus Ordine Sacerdotali, posse Iure communi dare alteri Sacerdoti facultatem absolvendi subditos: in hoc tamen nihil contradicit suprapositæ resolutioni, intelligendus est enim suppositis terminis habilibus, habita scilicet approbatione Episcopi; nam certom est, Parochum posse dare licentiam suis subditis, vt cum alieno Sacerdote, idoneo tamen, confiteantur, *c. placuit*, *de Pœnit. dist.* 6. *cap. omnis vtriusque sexus*, *de Pœnit. &* *remiss.* Navar. *d. c. placuit*, *n.* 49. Suar. *tom.* 4. *in* 3. *p. disp.* 26. *sect.* 1. *n.* 3. *&* *disp.* 27. *sect.* 1. *n.* 2. novissimè Trullench. *in exposit. Bulla S. Cruciatæ*, *lib.* 1. §. 7. *c.* 1. *dub.* 3. *n.* 11. Qoamvis Petr. de Ledesma *in sum. p.* 1. *de Sacram. Pœnit. cap.* 12. *vers. acerca desta conclusion*, Ludov. de S. Ioan. *in sum. q* 7. *art.* 2. *de Pœnit. diffic.* 12. affirment etiam perspecto jure novissimo Concil. Trident. licere Parocho concedere simplici Sacerdoti non approbato, vt suorum Parochianorum Confessiones audiat. Intellige primam, quam sequemur, opinionem procedere in Sacerdote à suo, vel extraneo Ordinario approbato; Ioan. de la Cruz *in direct. p.* 2. *de Sacram. Pœnit. q.* 5. *dub.* 8. *concl.* 3. Coninch *de Sacram. disput.* 8. *dub.* 6. *num.* 57. vbi pariter declarant eam locum habere seclusa prohibitione Episcopi, Diana *dict. resol.* 11. Ioan. Sanc. *in select. disp.* 48. *n.* 52. Trullench. *dict. lib.* 1. §. 7. *cap.* 1. *dub.* 3. *num.* 16. vbi idem dicit quod Coninch.

Sextò, observandum, in hac materia valde dubium esse, cujus Episcopi approbatio sit necessaria, an scilicet confessarij, vel confitentis, vel loci in quo fit Confessio, seu vnius eorum? In quo reperiuntur quatuor opiniones ad invicem sibi contrariæ. 26

Prima tenet sufficere cujuscumqoe Episcopi approbationem, & constat ex eorum opinione, qui resolvunt, Sacerdotem ab vno Episcopo approbatum, esse vbique approbatum, & eligibilem: qui vnica moventur ratione ex verbis Concilij Trident. *d. c.* 15. dum simpliciter requirit Episcopi approbationem, nec exprimit quod sit Episcopus loci pœnitentis, aut Confessoris: ergo data approbatione cujusvis Episcopi, satis fit verbis Concilij, & per consequens cum sit lex nova exorbitans à regulis Iuris antiqui; debet sufficere quæcunque approbatio, quæ secundum Ios antiquum, & regulas legis divinæ sufficiens erit; quam sententiam tenere Theologos omnes ex familia Augustiniana, & Dominicana, & omnes Iurisperitos Salmanticenses, testatur, & sequitor Henriq. *lib.* 6. *c.* 6. §. 7. *&* *lib.* 7. *c.* 12. §. 4. & probabilem dicunt Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 34. *n.* 16. Anton. Gom. *in explicat Bullæ*, *ad claus.* 10. *n.* 8. Petr. de Ledesma *in sum. p.* 1. *de Sacram.* vbi *de Sacram. Pœnit. cap.* 13. *post* 1. *concl.* Fagundez *d. lib.* 7 *c.* 2 *n.* 88. & in Hispania consultum Commissarium generalem Cruciatæ respondisse sic Papam declarasse, ait Vivald. *in candelab. aureo*, vbi *de Confess. n* 28. *concl.* 3. sequitur Sà *verb. Confessor*, *n.* 6. & multis defendere conatur Ioan. Valer. *d. verb. Absolutio*, *differ.* 1. *n.* 62. *vers. patet*, citati per Torreblanca *d. lib.* 14. *c.* 2. *n.* 1. 27

Secunda requirit approbationem Episcopi ipsius pœnitentis, vt multos Theologos, & Iurisperitos legendo, & consulendo sentire, esseque valde consentaneum rationi, & debitæ gubernationi, idcoque semper, & simpliciter sibi placuisse asserit Suar. *dict. disp.* 27. *sect.* 6. *num.* 5. *&* 6. sequitur Filliuc. *tract.* 7. *c.* 9. *q.* 11. *n.* 262. & mordicus defendit Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 27. *num.* 6. Villalob. *in sum. part.* 1. *tract.* 4. *dub.* 53. *num.* 3. Ludou. à Cruce *in exposit. Bulla*, *disput.* 1. *cap.* 2. *dub.* 25. *n.* 1. dum ait approbationem à Concil. requisitam & necessariam, ac sufficientem esse Ordinarij loci. 28

Pro

Pro qua vrgere videntur rationes, quas pro quarta adduximus; nam ratio illa quod vbi Episcopi, seu Prælati mentio fit, de Episcopo loci intelligitur, qui debet curam habere de ovibus suis; atque etiam alia de confusione evitanda, solùm concludunt, necessariam esse approbationem Episcopi ipsius Pœnitentis, cui de congruis ministris providere incumbit cura proprio Episcopo.

29 *Tertia* asserit necessariam esse approbationem Episcopi ipsius Confessoris, vt declarasse videntur *Illustrissimi Cardinales Concilij Tridentini*, referentibus Suar. *d. num. 6.* Ægid. de Coninch. *disp. 8. dub. 8. num. 50. & 51.* F. Ioan. à Cruce *d. c. 6. dub. 5.* Bonac. *de Sacram. disp. 5. quæst. 7. puncto 4. §. 1. num. 15.* Molses. *d. tract. 7. cap. 16. à n. 18.* Valer. Reginald. *d. l. 1. n. 185.* Filliuc. *in quæst. moral. p. 2. tract. 7. c. 9. n. 260.* Boss. *d. sect. 3. casu 2. n. 214.* Fagundez *d. c. 2. n. 91.* Quam quidem sententiam expresse probat, & variis rationibus confirmat idem Suar. *d. disp. 28. sect. 8. à num. 1.* inter quas illa præcipua est, quia hujusmodi approbatio actus est jurisdictionis, quam propriè, & directè in ipsum Sacerdotem Episcopus exercet, & quam non habet Episcopus pœnitentis, sed Episcopus, cui Sacerdos ipse subjicitur: ergo si à suo Episcopo sit approbatus, satisfactum est formæ Concilij Tridentini, quæ Episcopi approbationem requirit.

30 *Quarta* sententia (cui tanquam probabiliori adhæreo) dictat necessariam esse approbationem Episcopi ejus loci, quo fit Confessio, cujus multiplex ratio adducitur.

Primò, quia vbi Episcopi, vel Prælati mentio fit, debet intelligi de Episcopo loci in quo actus gerendus est, & cui incumbit cura animarum, ne aliàs sequatur confusio, contra vulgares Regulas text. *in c. 1. 9. 92. & in c. 1. 23. q. 11* & Concil. Trident. *sess. 14. de reform. c. 9.*

Secundò, quia extra territorium jus dicenti non paretur, *l. vlt. ff. de jurisd. omnium judic. c. 2. de Constit. lib. 6.*

Tertiò, quia licèt Sacerdos in vno Episcopatu approbatus, & idoneus sit, in alio tamen propter majorem difficultatem negotiorum majori indiget eruditione, majoremque expostulat casuum occurrentium experientiam, vt bene docent Navar. *in man. c. 4. n. 4.* Iacob. de Graff. *d. lib. 1. c. 25. n. 8.* Suar. *d. disp. 28. sect. 7. num. 19.*

Quartò, quia Concilium æquiparat habentem Parochiale beneficium, & approbatum ab Episcopo; sed habens beneficium Parochiale non potest audire Confessiones extra locum, vbi est beneficium, & multò magis extra Diœcesim, ex suprà resolutis *num. 19.* igitur nec approbatus ab vno Episcopo potest audire Confessiones in Episcopatu alterius.

Quintò, quia patres Soc. IESV habent privilegium, vt iter facientes vbique audiant Confessiones: ergo in contrarium est jus commune. Quare secundùm hanc sententiam tenuisse Prælatos maximæ auctoritatis, quos suis nominibus refert, ac alios Doctores Complutenses ita tenuisse testatur Henriq. *dict. §. 4. lit. O*, quamque tuetur Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruciatæ, §. 9. num. 5.* Navar. *in man. cap. 27. num. 266. vers. sextum*, Gambarupt. *d. cap. 2. num. 30.* Homobon. *de examine Ecclesiastico, part. 1. tract. 5. c. 2. q. 14* Campanil. *d. c. 13. n. 77.* Torreblanca *d. lib. 14. n. 12.* Vgolin. *de potest. Episcopi c. 7. §. secundo, n. 8.* Ioan. Valer. *dict. verb. Absolutio, diff. 1. n. 9 & 14.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 5. c. 8. n. 132.* Zerol. *in praxi Pœnit. c. 16. q. 3.* Flores *de casib. reserv. p. 1. c. 4. §. 12. num. 16* Lezana *in sum. quæst. Regul. c. 19. n. 4. & 19.* Paul. Laym. *in sum. Theolog. moral. lib. 5. tract. 6. c. 11. n. 9.* ex eo quia pœnitentes sua valent confiteri peccata Sacerdoti existenti in eo territorio, in quo reperiuntur, eum confiteri volunt, etiamsi vagabundi, peregrini, viatores, aut incolæ sint, vt tenet Bonac. *d. q. 7. puncto 2. §. 4. & 5.*

Vnde fit, vt Regulares simpliciter approbati in vno Episcopatu, dum ibi morantur, possint audire Confessiones fidelium sæcularium, vndecumque venientium, etiamsi non sint subditi illius Episcopi, à quo fuerunt approbati, & in cujus Diœcesi morantur, Fr. Emman. *in Bull. Cruc. §. 9. n. 32.* Peregr. *in compend. privil. Theatin. p. 1. tit. absolutio quoad sæculares, §. 1.* Ioan. Valer. *verb. Absolutio, diff. 1. n. 24.* Lezana *in sum. quæst. Regul. c. 19. n. 1.* † ille enim dicitur proprius Parochus, quoad Sacramentalem Confessionem, in cujus Parochia pœnitentes habitant de præsenti, nec possunt commodè adire proprium Sacerdotem, Menoch. *consil. 398. num. 25.* Sanchez *de Matrim. lib. 3. disp. 23. num. 12.* † Hinc etiam scholares dimisso Sacerdote in patria possunt in loco studij confiteri, Rebuff. *de privileg. schol. privileg. 193.* Denique pro hac parte facit Illustrissimorum Cardin. decisio, quæ dictat *approbatum ab alio, quàm à Valentino Episcopo in Diœcesi Valentina, non censeri approbatum ab Ordinario*, provt eam referunt Beia *part. 4. casu 20. vers. tandem*, Ægid. de Coninch. *d. disput. 8. num. 52.* & alij citati *num. seq.* Boss. *d. sect. 3. casu 2. n. 133.* qua attenta si pœnitens confiteri non potest Sacerdoti approbato ab Ordinario Portugalensi in Diœcesi Bracharensi, perspicuè apparet esse confitendum Sacerdoti approbato ab Episcopo loci, vbi fit Confessio: *Vnde die 6. Iunij 1608. in vna Calagnritana Congreg. Concilij* censuit, *tam sæcularem, quàm Regularem in vna Diœcesi approbatos ad audiendas personarum sæcularium Confessiones, non posse in alia easdem Confessiones audire absque Episcopi Diœcesis approbatione.* 31 32

Septimò observa pœnitentem, qui virtute Iubilæi, vel alterius privilegij facultatem habet eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, non posse eligere Confessarium approbatum ab Ordinario alterius Diœcesis, quia vsu receptum videtur, vt qui fuit in vna Diœcesi approbatus, si in aliam se transferat, iterum approbetur ab Ordinario loci, in cujus Diœcesim transfertur, Suar. *disp. 28. sect. 7. num. 8.* Filliuc. *dict. part. 1. tract. 7. cap. 9. num. 263.* Fagundez *d. cap. 2. num. 22. & 87.* & facit decisio infrà *num. 34. in fine*: tum etiam, quia Religiosi Soc. IESV privilegium obtinuerunt à Gregor. XIII. vt semel approbati, & à Superioribus expositi possint audire Confessiones fidelium, dum per alias Diœceses transeunt, vt attestantur Fr. Emman. *in Bullam Cruciatæ, §. 9. num. 144.* Fagundez *d. cap. 2. num. 85.* ergo signum est, ipsos non potuisse Confessiones in alia Diœcesi audire sine tali privilegio, & consequenter Confessarium approbatum in vna Diœcesi, non censeri approbatum pro alia, etiam tempore Iubilæi, quod semper solet concedi cum facultate eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, qui necessariò debet esse approbatus ab Ordinario loci in quo Confessiones audit; nam approbatum ab alio, quàm à Valentino Archiepiscopo in Diœcesi Valentina, non censeri approbatum ab Ordinario, referunt decisum Quaranta *in summa Bullarij, verb. Confessor, vers. præter*, Fr. Emman. *in explicat. Bullæ Cruc. § 9. num. 5.* Ægid. de Coninch. *tom. 2. disp. 8. n. 52.* Vgolin. *dict. § 2. num. 8.* Fr. Ludov. à Cruce *d. disp. 1. c. 2. dub. 24. n. 5. vers. tertium*, Armendar. *in addit. ad recopil. legum Navarræ, lib. 4. tit. 27. l. 11. §. 1. n. 12.* Campan. *in divers. Iuris Canon. rub. 12. c. 13. n. 77. in fine.* Mulses. *in sum. Theologiæ moralis, tr. 7. c. 14. n. 67.* Ita his, & aliis fundamentis hanc opinionem tenent Beja *d. casu 20.* Quaranta *vbi proximè*, Zerol. *in praxi de Sacram. Pœnit. c. 16. q. 8.* Petr. Ledesma *in sum. p. 1. de Sacram.* vbi *de Sacram. Pœnit. c. 12. concl. 5 & c. 13. dub. 7.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 17. n. 6.* Villalob. *in sum.* 33

tom.1.tract.9.dub.56.n.3. Ludovic. Beja part.4.resp.201 Fr. Emman. in Bull. Cruc. §.9.n.5. Acosta q.58. Fr. Ludovic. à Cruce in expos. Bullæ Cruc. disput.1.c.2.dub.15. à num.9. & censuit S. Congregat. Concil. in Lunen. 10. Januar. 1633. Præsentatio enim Confessariorum Regularium facta in vno Episcopatu non sufficit pro aliis Episcopatibus, vt ait Ludov. Miranda d.tom.1. q.44. art.8.

34 Contrarium tamen, imò Confessarium approbatum ab Ordinario, cujuscumque loci sit, posse Confessiones audire illorum, qui virtute Iubilæi, vel alterios privilegij facultatem habent eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario; tenent Corduba in sua sum. quæst.10 ad 2. dub. Henriq. dict. lib.3. de Pœnit cap.6.§.7. & in commento lit. A, & de Indulgent. cap.12.§.4. Vivald. in candelab. aureo, vbi de Confess. num.28. conclus.3. latè Ioan. Valer. dict. verb. Absolutio, differ.1. per totam, Fr. Emman. in expositione Bullæ Cruciata, §.9.dub.2. Suar. tom.4. disp.28. sect.4. num.18. & sect.7. num 6. & 10. Nugn. in additionib. ad tertiam partem, quæst.8. art.5. dub 9. Filliuc. tom.1. tract.7. cap.9. n.261. Gutier. canon. lib.1. cap.27. num.5. Ludov. de S. Ioan. in sum. part.1. quæst.5. art.2. diffic.13. fol.452. latè Ioan. Sanc. in selectis, disp.44. n.1. vers. in primis, cum seqq. Fagondez in examine Theolog. moralis, part.3. cap.9 9 8. num.4. Ioan. à Cruce in direct. conscient. p.2. tract. de Pœnit. quæst.5. dub.9. conclus.2. Reginald. dict. lib.1. num.186. & 188. Coninch. d. disp.8. dub.7. n.53. Ex ea scilicet ratione, quia Bulla non requirit Sacerdotem approbatum ab Ordinario illius loci, sed simpliciter, & in communi requirit Sacerdotem approbatum, quæ verba cum sint generaliter prolata, generaliter videntur esse intelligenda: igitur hæ opiniones sunt probabiles, prima tutior, & secunda non reijcienda.

An Parochus relinquens Curatum per commutationem, resignationem, vel aliam causam, sit eligibilis in Confessarium virtute Bullæ? Negantem partem docent Henriq. in sum. lib.6. cap.6. sub num.3. lit. I, Suar. tom.4. disp.28 sect.4. num.2. Fagundez in quinque Eccles. præc. part.2. lib.7. cap.1. num.38. Filliuc. in quæst. moral. tom.1. tract.7. cap.9. n.257. Fr. Lodovic. à Cruce in exposit. Bullæ Cruc. disp.1. cap.2 dub.7. Flo. on. de casibus reservatis, p.1. cap.4. §.12. n.7. novissimè Boss. d. sect.3. casu 2. num.56. novissimè etiam Trullench. in exposit. Bullæ Cruc. lib.1. §.7. cap.1. dub.3. n.7. vers. dico tertiò, vbi Fr. Emman. & Acostam citat pro contraria parte.

35 Octavò, observa fœminam, quæ virtute Iubilæi, vel alterius privilegij facultatem habet eligendi Confessarium ab Ordinario approbatum, posse eligere Confessarium ab Ordinario propriæ Diœcesis approbatum ad certum numerum personarum, quia verum est dicere hunc esse approbatum ab Ordinario, tum quia versamur in materia favorabili, tum quia non est idem omnino approbatio, vel jurisdictio, quia jurisdictio supponit approbationem, ad Confessionem autem alicui faciendam tempore Iubilæi non requiritur; vt eligatur Confessarius aliàs habens jurisdictionem in ipsum pœnitentem; sed sufficit vt eligatur Confessarius ab Ordinario approbatus, cui Summus Pontifex confert jurisdictionem: ita Henriquez in sum. lib.6. de Pœnit. cap.6. num.8. & lib.7. cap.12 num.4. Nugn. in addit. ad tertiam partem, quæst.8. art.5. dub.9. vers. ad 10. argum. Petr. de Ledesm. in sum. part 1. de Sacram. Pœnit. cap.13 dub.8. & 9. Sanch. de Matrim. lib.8. disp 34. num.16. Boss. d. sect.3. casu 2. num.238. Coninch. d. disp.8. num.57. Fagund. in quinque Ecclesiæ præcepta, p.2. lib.7. cap.2. n.19. & 45. Fr. Ludou. à Cruce d. disp.1. cap.2. dub.7. num.7. refert plures Trullench. in exposit. Bullæ S. Cruciata, lib.1. §.7. cap.1. dub.3. num.6. subdens quod si quis tantùm approbatus esset ad audiendos viros, non defectu solius ætatis, sed quia non adeò prudens, & aliquo modo levis esset, non posset eligi a fœmina per Bullam, quia non censetur simpliciter, vt requiritur, approbatus; secus tamen esset, si esset idoneus, sufficiens, prudens, pius, & doctus, licet num.7. id in praxi nec consulendum, nec admittendum asserat, & ibidem in vers. dico tertiò, addit approbatum ad annum, si absolutè, & simpliciter approbatus est, eligi posse indifferenter intra annum, ratione Bullæ, quia amplè, & non strictè approbatus est. Invenio tamen die 7. Septembris 1625. in vna Cæsaraugustana, expositum fuisse S. Congreg. Concilij, Archiepiscopum solere in aliquibus casibus sæcularibus Sacerdotibus licentiam concedere audiendi Confessiones certi generis personarum, seu ad limitatum tempus, & non obstante hujusmodi limitatione Sacerdotes præfatos Confessiones audire sub prætextu quod id eis liceat vigore Bullæ Cruciatæ; eadem Sacra Congregatio censuit Confessarijs prædictis minimè licere pœnitentium Confessiones audire vltra facultatem ipsis ab Ordinario concessam.

Nonò, observa proprium Sacerdotem, seu Parochum existentem extra territorium, posse absolvere Parochianum suum confiteri volentem. Ita Victor. de Sacram. num.137. Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruc. §.9. dub.4. fol.78. Zerol. in praxi Episc part.1. verb. Parochus, pag.274. Sanch. de Matrim. lib.3. disp.34. num.1. Gonzal. ad reg.8. Cancell. gloss.62. num.94 Torreblanca d. lib.14. cap.1. num.20. & 26. In foro enim conscientiæ non requiritur remissio, nec forensis sortitur forum delicti, Clar. lib.6. §. final. quæst.38 n.5. Bonacos. commun. crimin. part.2. verb. Forum, fol.30. & 32. Mich. Grass. tom.1. commun. opin. lib.3. tit.13. num.7. pag.400. † forum pœnitentiale in loco delicti non sortitur, Abb. in cap. cùm contingat, num.29. & in repet. cap. si quis contra, num.50. vers. aut quæritur, de foro compet. Roch. de consuet. num.709. quos refert Erasm. à Cochier de jurisdict. Ordinarij in exemptos, p.4. quæst.25. num.2. Torrebl. d. lib.14. cap.2. num.27. 36 37

Potest enim Parochus Confessiones audire suorum subditorum in aliena Diœcesi, secundùm Capyc. decis.103. num.15 Henriq. lib.6. cap.7. §.1. Tolet. in instruct. Sacerd. lib.3. cap.13. in fine, Fr. Emman in Bull. Cruc. §.9. num.7. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. Absolutio, differ.1. num.4. Floron. de casib. reserv. part.1. cap.4. §.12. num.3. Boss. d. sect.3. casu 2. num.195 Homobon. d. tract.5. c.3. q.16. Zerol. de Pœnit. cap.16. quæst.5. vers. dico quarto, Campan. dict. rub 12. cap.13. sub num.71. Chanterota d. loco, dub.14. Victor. de Confessione, num.152. Sanch. d. disp 24. n.2. & 3. & eod. lib.3. disp.19. num.8 Valer. Reginald. dict. lib.1. num.93. & 94. Ægid. de Coninch. d. disp 8. n.22. Marcel. Megal. part.1. instit. Confess. lib 1. cap.7 num.25. & cap.9. num.12. Molfes. in sum. Theologiæ moralis, tract 7. cap.16. num.89. Piasec. in praxi nova Episcop. part.2. cap 1. num.10. vers. suum: vbi etiam asserit, quod si dimiserit aliqua causa ipsum beneficium Curatum, desinit ipsius potestas, nec potest accipere Confessiones absque alia licentia, nec etiam tunc censetur sufficienter idoneus, & approbatus ad audiendas tempore Iubilæi, aut alia occasione Confessiones, excepto mortis articulo: nam Concil. Trident. sess.23. cap.15. illum reputat idoneum, qui beneficium habet Parochiale: sed hic non illud retinet, aut saltem ipsius vsum, nec ipsius approbatio durat, Henriq. lib 7. cap.12. num.3. & 4. Reginald. d. lib.1. num.150. Suar. disp.28. sect.4. num.20. & sect.6. num.13. 38

Vtrùm alij Sacerdotes approbati ad audiendas Confessiones in certo Episcopatu, possint subditos 39

illius in alieno absolvere, sicut possunt Parochi? Negant Sylvest. *in sum. verb. Confessor* 2. *num.* 12. Navar. *in man. cap.* 27. *post num.* 266. Vivald. *in suo candelab. aureo, part.* 1. *rub. de absolut. num.* 50. vbi ait ita declaratum Romæ *de anno* 1587. Miranda *d. tom.* 1. *q.* 45. *art.* 8. *concl. unica*, Campan. *d. rub.* 12. *cap.* 13. *n.* 71. Nicol. Garc. *d. part.* 2. *c.* 8. *num.* 132. per *Clem. dudum, de sepult.* dum habet quod extra civitates & Diœceses, in quibus sunt præsentati & deputati, audiendi sæcularium Confessiones facultatem non valent exercere. Quamvis contrarium sustineant Henriq. *d. lib.* 6. *cap.* 7. §. 1. *lit. D*, Sanch. *d. disp.* 34. *num.* 2. Suar. *tom.* 4. *disp.* 28. *sect.* 6. *num.* 4. Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.* 5. *num.* 232. Homobon. de Bonis *de examin. Eccles. part.* 2. *tract.* 5. *cap.* 3. *q.* 36. Ioan. Valer. *d. verb. Absolutio, differ.* 1. *num.* 8. 10. & 13. Fagundez *in quinque Ecclesia prac. p.* 2. *lib.* 7. *c.* 2. *num.* 91. Tamburin. *d. tom.* 2. *disp.* 6. *quæst.* 14. *num.* 4. Floron. *de casibus reseru. p.* 1. *c.* 4. §. 13. *num. unic.* Lezana *in sum. quæst. Regul. cap.* 19. *num.* 5. Diana *d. part.* 5. *tract.* 4. *resol.* 244. Boss. *d. sect.* 4. *casu* 2. *num.* 208.

An etiam Episcopus possit extra suam Diœcesim Confessiones eorum audire, qui essent sui subditi? Hanc quæstionem à Præsule præstantissimo in Matritensi Curia sibi fuisse propositam, refert Alzed. *dict. p.* 1. *c.* 14. *num.* 94. & respondisse sine dubio posse, ait; quia Sacramentalis Confessio & absolutio sine strepitu judiciali fit, & inter volentes exercetur, & sic quia de voluntaria jurisdictione est, exerceri extra territorium posse, ait Greg. Lop. *l.* 21. *verb. Parochianos, tit.* 4. *p.* 1. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 43. *num.* 16. & 17. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 62. *n.* 10. de quo tamen dubito.

39 An Parochus, qui se de facto intrusit in beneficio sine auctoritate Superioris, habeat jurisdictionem sufficientem, itavt Confessio illi facta à suis subditis non sit iteranda? Invalidam esse tenent Angel. *verb. Confessio*, §. 12. Navar. *cap.* 9. *num.* 11. & *in cap. placuit, de pœnit. dist.* 6. *n.* 176. quos refert, & sequitur Chamerot. *d. loco, dub.* 22. sed veriora quæ supra *num.* 19. resolvimus.

40 *Decimò*, observa approbatum ab Episcopo absque judicio, vel etiam contra judicium, sciente non esse idoneum, non censeri approbatum iusta probabiliorem sententiam; nam Concil. *d. cap.* 15. exigit, vt Confessarius, qui non habet Parochiale beneficium, judicetur idoneus; hic autem verè non judicatur idoneus, sed fictè, cùm Episcopus interius sentiat, & judicet non idoneum. Quare ita tenent Suar. *tom.* 4. *disp.* 28. *sect.* 5. *num.* 7. *vers. & fortasse*, Reginald. *dict. lib.* 1. *num.* 197. Bonac. *de Sacram. disp.* 5. *quæst.* 7. *puncto* 4. §. 1. *num.* 29. Boss. *d. sect.* 3. *casu* 2. §. 1. *num.* 3. qui etiam resolvunt, validam esse approbationem, quando Episcopus verè aliquem judicat, & approbat tanquam idoneum, sed re ipsa non est idoneus. Valebit tamen Confessio facta Sacerdoti cui Episcopus facultatem audiendi Confessiones fictè concessit, id est solis exterois verbis absque vera intentione concedendi; quia tunc adest licentia à legitimo Superiore, & ejus nullitas est occulta, ac proinde adest titulus præsumptus cum communi errore, sicut adest etiam in alio casu Episcopi videntis & tacentis, non tamen internè consentientis: ita Sanch. *lib.* 3. *de Matrim. disp.* 22. *num.* 65. Boss. *d. sect.* 3. *casu* 242.

41 † Aliàs enim debet Episcopus Confessarium non solùm interius judicare idoneum, verùm etiam exterius approbare, & jurisdictionem concedere, vt patet ex Concil. Trid. *d. cap.* 15. in illis verbis, ibi: *Aut judicetur idoneus, & approbationem obtineat*: ita Suarez, & Reginald. *vbi proximè*, Coninch. *de Sacram. & censur. tom.* 2. *disp.* 8. *n.* 49.

42 Potest tamen Episcopus approbare quoscunque Sacerdotes voluerit, Sæculares, vel Regulares, etiam nō laureatos in Theologia, vel Iure Canonico absque vllo examine; sufficit enim quod illi sibi videantur apti ad hoc munus exercendum, cùm Concil. *d. c.* 15. expresse dicat, *per examen, si illis videbitur necessarium, aut alias idoneus ab Episcopis judicetur*. Ita Palat. *in* 4. *dist.* 17. *disp.* 7. *pag.* 265. quem refert Fagundez *d. lib.* 7. *cap.* 2. *n.* 70.

Vndecimò, observa licentiam delegatam audiendi Confessiones non expirare mortuo, vel amoto delegante, quia est quædam gratia: ita Sot. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 4. *art.* 3. *col.* 7. Graffis *in decis. aureis, lib.* 1. *c.* 13. *n.* 49. Chamerot. *d. loco, dub.* 27. *pag.* 488. Fr. Ioan. Valer. *dict. verb. Absolutio, differ.* 1. *n.* 18. *vers. observa*. Fr. Ioan. de la Crux *de statu Relig. lib.* 2. *c.* 3. *dub.* 1. *concl.* 3. *vers. ex dictis*, Coriol. *d. part.* 1. *sect.* 2. *art.* 8. Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 28. *n.* 64. & 70. Cened. *canonic. quæst. lib.* 1. *quæst.* 38. *num.* 20. & 21. Fagundez *d. p.* 2. *lib.* 7. *num.* 241. Campan. *d. rub.* 12. *cap.* 13. *num.* 69. Homobon. *dict. tract.* 5. *cap.* 3. *quæst.* 17. Boss. *d. sect.* 3. *casu* 2. §. 2. *num.* 9. Lezana *in sum. quæst. Regul. cap.* 28. *num.* 10. *in princ.* Henriq. *d. lib.* 6. *c.* 6. §. 7. *in fine*, vbi etiam limitat, nisi Episcopus ad tempus tantùm vnius anni approbasset, aut ad tempus vitæ suæ, vel ad suum beneplacitum. 43

Hinc fit, Religiosum qui semel fuit generaliter approbatus, si recedat à Diœcesi, in qua fuit simpliciter approbatus, & postea iterum redeat, non teneri novam quærere approbationem, & licentiam, etiamsi interim mutati fuerint Episcopi in illa Diœcesi: ita Nugn. *in addit. ad* 3. *p. q.* 8. *art.* 3. *dub.* 1. *concl.* 2. Benevent. *in praxi de Sacram. Pœnit. cap.* 16. *quæst.* 2. *vers. quintò verò*, Henriq. *d. l.* 6. §. 7. Ioan. Valer. *verb. Absolutio, differ.* 5. *n.* 29. *vers. & observa*, Tambur. *d. tom.* 2. *disp.* 6. *q.* 14. *n.* 2. Boss. *d. sect.* 3. *casu* 2. *num.* 46. Hoc tamen limitandum est, modò Episcopus facultatem non revocet: ille enim potest, aut ejus successor justa de causa revocare approbationem, seu facultatem, modò approbatus non habeat beneficium Parochiale, hic enim habet approbationem à jure, & facultatem annexam beneficio, quamvis aliquando possit suspendi: ita Suar. *disp.* 18. *sect.* 2. & 8. Benev. *d. loco*, Reginald. *d. lib.* 1. *num.* 201. Fagundez *d. cap.* 2. *num.* 31. Boss. *d. n.* 46. 44

Duodecimò, observa Regulares indigere approbatione Episcopi, cùm sæcularium, quamvis Sacerdotum, peccata audire cupiunt, juxta decretum Concil. Trident. *sess.* 23. *de reform. cap.* 15. resolvunt Ioan. de Graffis *in aureis decis. p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 109. Piasec. *in praxi Episc. part.* 2. *cap.* 1. *n.* 10. Fr. Ludov. Miranda *d. quæst.* 45. *art.* 8. *in fine*, Vgolin. *de officio Episcopi cap.* 20. *in princip.* Fagundez *in quinque Ecclesia præcepta, p.* 2. *lib.* 8. *cap.* 2. *num.* 13. vbi *num.* 33. cum Henriq. *lib.* 5. *de Pœnit. cap.* 6. §. 6. observat Episcopos non approbare Regulares in Confessarios, nisi à Prælato suo saltem interpretativè exponantur, præsententurque ipsis Episcopis, Stephan. Davila *de potestate Episcop. cap.* 35. *num.* 2. dum ait, quod Regulares non approbat Episcopus in Confessarios, nisi à Prælato suo exponantur, saltem interpretativè, juxta *Clem. dudum, §. statuimus, de sepult.* quæ est alia plana Papæ intentio, ne aliàs proprio præjudicetur Prælato, à quo pendet subditorum voluntas ex voto quod emittunt, quod etiam tradit Trullench. *d. lib.* 1. §. 7. *cap.* 1. *dub.* 5. *n.* 4. & statutum fuit in Concil. Lateranensi à Leone X. vt in sua Bulla incip. *Dum intra mentis arcana*, quod & Pius V. innovavit ordinatione sua de anno 1561. 8. *Id. Augusti.* Quare Religiosus Sacerdos extra mortis articulum non poterit licitè absque approbatione, & consensu sui Prælati audire Confessiones, & absolvere, neque etiam à peccatis venialibus, vel mortalibus aliàs ritè confessis. Ita Henriq. 45

in sum.lib.6.c.6.§.in fine, Fr.Emman *quæst.Regul.tom.1.q.66.art.1.* Campan.*in diversorio Iuris Canon.rub.12.c.13.num.59.* Fagundez *d.præc.2.lib.7.cap.2.num.32.* Paul.Layman.*lib.6.tract.6.cap.10.num.14.* Tamburin. *de jure Abbatum tom.2. disput.69.aub.15.num.142.* Boss. *d.sect.3. casu 2.num.178.* vbi *num.179.* ampliat vt ob eandem rationem idem Religiosus licitè non valeat invito eodem suo Prælato audire Confessiones etiam habentium ab ipso Summo Pontifice privilegium eligendi quemcunque Confessarium idoneum. Pianæ autem Constitutionis verba sequuntur: *Romani Pontificis providentia*, & infra: *Hac nostra Constitut. perpetuo sancimus, decernimus, & declaramus decretum Concil. Trident. de approbatione Regularium audiendis Confessionibus sæcularium præpositorum ab Episcopis facienda, observari debere etiam in omnibus Regularibus quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium, etiam sub Regulari disciplina viventibus, etiamsi sint Lectores, aut in Theologia, etiam de Superiorum suorum licentia graduati, vel promoti, vel à suis Magistris Generalibus, vel Provincialibus Ministris sæcularium Confessionibus audiendis expositi. Volumus tamen eos, qui semel ab Episcopo in Civitate, & Diœcesibus suis prævio examine approbati fuerint, ab eodem Episcopo iterum non examinari, ab Episcopo autem successore pro majori conscientia suæ quiete examinari de novo poterunt. Inhibentes quibuscumque Regularibus quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium, ne præsertim, ne vigore deputationis, & approbationis ab eisdem Magistris, & Ministris Provincialibus; etiam quod illorum occasione ab Ordinariis hucusque tolerati fuerint, absque speciali in posterum licentia, & approbatione ab Ordinariis obtinenda, sæcularium Confessiones audire præsumant. Decernentes irritum, & inane si secus super his à quoquam quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac nostris literis prædictis, & aliis postea quibuscumque Regularibus concessis, & forsan extensis, quas ad ea quæ præsentibus adversantur, & contrariantur, penitus, & omnino revocamus*, &c.

Refert novissimè Salgado *de supplicat. ad Sanct. p.1. c.4. num.4.* quod Philippus II. Hispaniarum Rex supplicavit à dicto Brevi, & instanter petiit humiliter à Sede Apostol. ejus revocationem, quodque propterea illud restrinxit Gregor. XIII. *de anno* 1574. vt in Bullario *tom. 2. pag.*1208. *& seq.*

46 Ex qua Piana Constitutione colligitur Regulares etiam Lectores, ac in Sacra Theologia Graduatos, eum approbari in sæcularium Confessarios desiderant, posse ab Episcopis, si voluerint, examinari, vt tenent Suar. *tom.3.disp.28.sect.4.* Miranda *d.quæst.45.art.9. concl.* Gutier.*canon.lib.1.c.6 n.9.* Henriq.*lib.3 cap.6. §.2.* Ioan.Valer.*dict.verb.Nullitas, diff.r.5.vers.sexto*, Lezana *in sum.cap.19.num.6.* & me citato *in hoc loco*, Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. part.2. tract.12.cap.2.quæst.13.resolut.1.in fine, pag.*447. An Religiosus præsentatus à suo Prælato, & ab Episcopo approbatus, possit virtute Bullæ eligi postquam ei à suo Prælato prohibitum est ne Confessiones sæcularium audiat? Vide Trullench. *d.lib.1. §.7.c.1.dub.6. per tot.*

47. Formam datam *in Clem. dudum, de sepult.* circa Confessariorum Regularium coram Episcopis, & Ordinariis faciendam præsentationem, nullatenus esse per Concil. Trident. derogatam, & revocatam, quin verò per ipsum confirmatam, & approbatam, & eidem quammaximè conformem, tenet Navar. *in man. c.27.num.164.in fine*, Fr.Emman.*quæst.Regul. tom.1.q.59. art.2.& in addit.ad explic. Bull.Crac. §.9. n.30.* Fr.Ludou.Mirand.*q.45.art.6.* Contrarium tamen verius videtur, prout quotidie vsus edocet, & post Patil. Flam. firmant Cochier *de jurisdict. Ordinarij in exemptos, p.2.q.15.n.82* Hermosil. *ad Greg.Lop.l.5 32 gloss.6.n.32.tit.5.part..* quia hæc approbatio non est gratia, vt possit pendere a voluntate concedentis, sed tantum authenticum instrumentum sufficientiæ talis personæ; testimonium verò semel datum non potest revocari, Duen. *reg.*233. Cordub. *in addit. ad compend. verb. Absoluti., §.16. & verb.Præsentatio*, Vega *tom.1. cap.62. casu* 8 Villalob *in summa, tract. 9. diffic.*73.

Neque prædicta Pij V. ordinatio revocata fuit per reductionem privilegiorum Regularium ad terminos Concil.Trident. factam, vt declaravit *Sacr.Congreg.* relata per Confect. *in sum. tit.17. cap.5.* Circa illam quæstionē an Episcopus, etiam idem qui approbavit, possit non solùm sæculares, sed etiam Regulares iterum examinare, & indignos reprobare: videndum est *Sacr. Congregat. decretum*, quod sequitur: *Congregatio Concilij censuit Regulares ad audiendas in civitate, & Diœcesi sæcular. ton Confessiones semel ab Episcopo prævio examine approbatos, iterum ab eodem Episcopo non esse examinandos. Cæterum à successore posse vtique examinari, juxta Constit. Pij V. datam 8. Id. August. Pontif. sui anno 6. quæ à felicis record. Greg. XIII. non est revocata per reductionem privilegiorum Regularium ad terminos Concil.* referunt Fr.Emman. *in Bulla Cruciata, §.9. num.32. & quæst.Regul. tom.1 quæst.59. art.4.* Ludou. à Cruce *in exposit.Bullæ, disput.1.cap.2. dub.9.num.1.* Trullench.*in simili exposit.lib.1.§.7.c.1. dub.7.num.10.* Lezana *in sum.c.18. num.7.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, part.2. lib.7. cap.2. num.20.* 48

Ex quo cum Suarez tradit Campanil. *dict.rub.12. cap.14. num.70.* & dicit decisum Armend.*in addit. ad recop.legum Navarr.d.tit.29.lib.1.num.14.* & novissimè *de anno* 1629. in civitate Corduben. fuisse observatum refert Hermosil. *vbi suprà, num.34* posse scilicet successorem in Episcopatu vocare etiam generatim ad examen approbatos omnes, quamvis simpliciter, & quos idoneos minimè invenerit, rejicere, resolvunt Mirand. *in man. Prælat. tom.1.quæst.45.art.7. conclus.vnica*, Vgolin. *de potest. Episcopi, c.20.num.3. & 4.* Fernandez *in exam.Theolog. moral. part.3. c.19. §.8. num.5.* Villalob. *in sum. tract.9. diffic.73. num.7.* Diana *part.3.tract.2.resol.27* Campanil.*in divers. Iuris Canon.rub.12.cap.13. num.70.* Boss. *d.sect.3.casu 2. num.43.* Ioan.Satic. *in select.q.40.num.15. & disp.48. num.18.vers.docens*, me citato *in hoc loco*, Tortoblanca *d.lib.14. cap.3. num.6 cum seqq.* vbi *num.24.* refert S. D. N. Vrbani VIII. Breve Episcopo Cordubensi transmissum, quo declaratur Regulares in civitate, & Diœcesi Cordubensi à prædecessoribus Episcopis examinatos, & approbatos ad Confessiones personarum sæcularium audiendas, ab Episcopo successore pro majori conscientiæ suæ quiete posse iterum examinari, ac si minus idonei reperti fuerint, reprobari; quamvis Henriq. *dict. c.6. § 6.* dicat successorem non posse revocare, nisi causa suppetat, eaque cognita, & probata, ac nominatim facta, in tantum quod neque generalis sufficiat revocatio, quem videtur sequi Fagundez *d.lib.7.c.2.n.30.* Sed adverte solum successorem in dignitate & jurisdictione, non autem in jurisdictione tantum, vt est Capitulum Sede vacante, posse semel absolutè approbatos prævio examine iterum ad examen vocare, & probare, vel reprobare, prout noverit esse, vel non esse idoneos: ita ex quodam privilegio Clemens IV. resolvit Boss. *d.sect.3. casu 2. num 49.* 49

Circa Regulares Confessarios ab Ordinariis semel approbatos simpliciter, & absolutè, quod non possint ab ipsis ab audiendis Confessionibus suspendi, sta- 50

tuis

tuit Pius V. *in d. sua Constit.* relata sup. *n.* 45. & per eam idipsum resolvunt Fr. Emman. *in Bull. Cruciata*, §. 9. *n.* 3. *&* 39. Henriq. *in sum. lib.* 6. §. 6. Miranda *d. tom.* 1. *q.* 45. *art.* 7. Philibert. Miranda *in tract. tempor. pestilent. part.* 3. *cap.* 4. *num.* 8. *cum seqq.* Boss. *d. sect.* 3. *casu* 2. *num.* 39. nisi ex nova causa, eaque ad Confessiones ipsas pertinente, tenent Gavant. *in manuali Episcop. verb. Confessar, n.* 23. *&* 24. Peitrus *de privileg. Minim. tom.* 1. *constit.* 2. *Sixti IV.* §. 11. *num.* 45. Lezana *in sum. quaest. Regul. cap.* 19. *num.* 7. *cum seqq.* Diana *resol. moral. part.* 3. *tract.* 21. *resol.* 12. *& part.* 4. *resol.* 20. Marchin. *tract. tempor. pestil. part.* 5. *c.* 4. *n.* 9. Boss. *d. sect.* 3. *casu* 2. *num.* 40. & ita declaravit *Sacr. Congreg. Illustriss. Card. negotiis Episcoporum, & Regularium praepositorum*, in haec verba: *Cum Sacra Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium praepositorum innotuerit Confessarios Regulares graviter conqueri, quod ab Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis ab audiendis Confessionibus quavis de causa indiscriminatim suspendantur, & propterea saepe contingere, ut ab eisdem Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis omnibus simul unius Conventus Confessariis confessiones audiendi facultas adimatur; Illustrissimi ejusdem Sacrae Congregationis Patres rati vix fieri posse, ut hoc sine scandalo, magnaque animarum pernicie contingat; re mature perpensa, ad omnem scandali materiam summovendam, & quo magis spirituali piarum mentium consolationi consulatur, statuunt, & decernunt, Archiepiscopis, aliisque Ordinariis locorum, ad quos Confessarios approbandi jus spectat, Confessarios Regulares, alias ab ipsis libere approbatos, ab audiendis confessionibus suspendere posthac minimè licere, nisi ex nova causa, eaque ad Confessiones ipsas pertinente, aut ob non servatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum. Statuunt insuper eosdem Archiepiscopos, Episcopos, locorumque Ordinarios Confessiones audiendi facultatem omnibus simul unius Conventus Regularibus Confessariis, eadem Sacra Congregatione inconsulta, nullo pacto adimere posse. Quod quidem decretum, ut iidem Illustrissimi Patres opportunum, & necessarium duxerunt, ita inviolabiliter jubent observari. Romae 20. Novembr.* 1615. Anton. Mar. Episcop. Ostiens. Cardin. Gallus. V. *Theatin. Secr.* Refert Marcel. Vulp. *in praxi, cap.* 35. *num.* 26. & Lezana *d. cap.* 18. *num.* 9. & alias declarationes refero *de Iure Eccles. univ. lib.* 1. *cap.* 43. *n.* 206. *cum multis seqq.*

51 De approbationibus generaliter, & indistinctè, vel indeterminatè ad locum, seu tempus certum dandis extat decretum *Sacrae Congreg. Concil. Trid.* relatum apud Confect. *dict. loc. cap.* 4. *de anno* 1587. *sub die* 2. *Iulij*, ut sequitur: *Regulares qui ad Confessiones audiendas idonei generaliter ab Ordinariis, eorumve examinatoribus reperti, & probati fuerint, generaliter quoque, & indistinctè absque aliqua limitatione temporis, certorumve locorum, aut generis personarum admittantur in Dioecesi propria. De ceteris vero, qui non adeo idonei reperientur, si petierint se admitti, arbitrio Ordinariorum relinquitur ipsos cum limitata facultate, prout eisdem Ordinariis magis expedire videbitur, probare, & admittere. Qui autem in domibus laicorum Confessiones ex causa audierint, statim Parochum admonere teneantur, & fidem auditae Confessionis pro Medico advenienti relinquere.*

52 Ex quibus consequens fit, Regularium jurisdictionem à jure, vel à Papa eis tributam restringi, seu dilatari per ipsam approbationem Ordinarij: justa enim atque legitima existente causa, certum est, posse Episcopos Confessariorum Regularium approbationem, ac jurisdictionem restringere & limitare ad certum locum, tempus, sive personas. Ita Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 27. *num.* 18. *&* 19. Suar. *tom.* 3. *disput.* 28. *sect.* 7. *dub.* 6. Fr. Emman. *quaest. Regul. tom.* 1. *quaest.* 59. *art.* 8. Miranda *d. quaest.* 45. *art.* 10. *concl.* 1. ubi citat Homobon. *de examine Ecclesiastico, tract.* 8. *c.* 2. *q.* 7. *in princip. vers. secundò*, Ugolin. *de officio Episcopi, c.* 20. *num.* 6. Cened. *canon. lib.* 1. *quaest* 38. *num.* 20. *&* 21. Diana *part.* 3. *tract.* 2. *resolut* 15. Lezana *in sum. quaest. Regul. cap.* 18. *num.* 8. Fagundez *in quinque Ecclesiae praecepta, part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 1. & ita quandò sub conditione fuit licentia data, illa non impleta, cessat facultas, ut per Gratian. *cons.* 106. *vers.* 2. *ad idem.*

53 Unde minus bene Fr. Emman. *quaest. Regul. tom.* 1. *quaest.* 59. *art.* 4. *& tom.* 3. *quaest.* 32. *art.* 6. Zerol. *in praxi Episcop. part.* 1. *verb. Confessores*, §. 2. Fr. Ioan. de la Cruz *de statu Relig. lib.* 2. *cap.* 6. *dub.* 4. *concl.* 3. & alij asserere videntur semel approbatum ab aliquo Episcopo, minime esse ab eodem postea examinandum; licet autem eorum opinio possit procedere in approbato indistinctè, minime tamen est admittenda, quando fuerit cum aliqua limitatione; quia si ad aliquod expressum tempus admissus fuerit, lapso eo tempore, dicitur facultas ipsa denegata, ex reg. quam tradit Calvasc. Fivis. *decis* 1. *num.* 32. *part.* 5. & ita cùm semel sit extincta, ut iterum concedatur, potest Episcopus talem examini subjicere. Et sic declaravit S. D. N. Urbanus VIII. *in dicto Brevi Episcop. Cordubens.* directo, statuens approbationem hujusmodi obtinentes ad certum tempus, non posse Confessiones audire absque nova ipsius Episcopi approbatione & licentia, praevio etiam, si ei libuerit, novo examine, ut refert Torreblanca *d. lib.* 14. *c.* 3. *num.* 14. Dixi, *ab eodem*; quia ab alio alterius Dioecesis bene poterit examinari, Fr. Emman. *in explicat. Bullae Cruciatae*, § 9. *num* 31. *& quaest. Regul. tom.* 1. *quaest.* 59. *art.* 5. Gutier. *canon. lib.* 1. *quaest.* 27. *num.* 6. Nicol. Garc. *d. p.* 5. *c.* 8. *num.* 87. quos refert, & sequitur Hermosil. *d. loco, num.* 33. Intelligetur tamen supradicta, quatenus habent, admissos sine ulla restrictione temporis minimè posse impediri, ne in posterum Confessiones audiant, ut procedant, nisi justa revocandi supervenerit causa: nam tunc hujusmodi facultas etiam simpliciter concessa poterit, sine dubio, eodem concedente suspendi, aut retractari, ut inquiunt Sylvest. *Confess.* 2. *n.* 11. Henriq. *d. c.* 6. §. 6. Suar. *tom.* 4. *disp.* 28. *sect.* 8. *num.* 3. Fagundez *d. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 32. Hodie attenta declaratione, de qua supra *num.* 10. intelligendum est justa existente causa ad Confessiones ipsas pertinente.

Sacerdos Religiosus approbatus ab Ordinario, prohibitus tamen a suo Superiore Confessiones audire, licet peccet contra praeceptum Praelati, validè tamen absolutionem impartitur, quia licèt *in Clem. dudum, de sepultur.* dicatur quod Episcopus debet admittere ad audiendas Confessiones Religiosos praesentandos à suis Praelatis, tamen nec ibi, nec alibi dicitur, quod non possit ipse conferre jurisdictionem Religiosis absque tali praevia praesentatione; imò oppositum colligitur ex *d. Clem. in vers. per hujusmodi.* Ita Iacob. de Graff. *in aureis decis. part* 1. *lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 88. Navar. *in man. cap.* 4. *num* 2. *& cap.* 27. *num.* 266. Fr. Emman. *in Bulla Cruc* §. 9. *num.* 10. Zerol. *in praxi de poenit. cap.* 16. *q.* 7. *vers. respondeo primò*, Salas *de legib. disp.* 1. *sect.* 10 *num.* 43. Ioan. à Cruce *de statu Relig. lib* 2. *cap* 6. *dub.* 2. *concl.* 2. Homobon. *de examine Eccles. part* 1. *tract.* 7. *cap.* 16. *num.* 77. Lezz. *in sum. quaest Regul. d. cap.* 18. *num.* 12. *& cap.* 19. *num.* 12. Mirand *in man. Praelat. tom.* 2. *q.* 45. *art.* 11. Villalob. *in sum. tom.* 1. *tract.* 9 *dub.* 50. *num.* 14. Layman. *d. lib* 5. *tract.* 6. *cap.* 10. *num.* 15. *vers.* 2. Boss. *d sect.* 3. *casu* 2. *num.* 185. Ludov. à Cruce *in exposit Bullae Cruc. disp.* 1. *cap.* 2. *dub.* 16. *à num.* 5. ubi *num.* 8. subdit per accidens contingere posse, ut absolutio impensa à Religioso, cui prohibitum est à suo Praelato Confessiones 54

excipere, sit invalida, vt si esset nominatim suspensus, aut excommunicatus, aut si pœnitens sciens illi Religioso esse prohibitum à suo Prælato sub mortali audire Confessiones, nihilominus illi confiteretur. Quamvis Sylvest. Lop. Corrad. Fr. Emman. Campan. & alij, quos refert, & sequi videtur Boss. *d. loco, n. 186.* contradicant.

54 Addetem etiam Regulares semel ab aliquo Antistite approbatos, extra diœcesim ipsiusmet Episcopi approbantis non posse dare operam auditioni Confessionum, prout tradunt Sylvest. *verb. Confessor 1. §. 14. & eod. verbo 2. §. 4.* Navar. *in man. c. 27. post n. 266. vers. 6.* Benev. *de pœnit. c. 26. quæst. 3. dub. 2.* Vivald. *in candel. aureo, p. 1. sub titul. de absolutione, num. 50.* Mirand. *d. quæst. 45. art. 17.* Tamburin. *d. tom. 2. disp. 6. quæst. 14. num. 1.* Lezana *in sum. quæst. Regul. cap. 19. num. 4.* Boss. *d. sect. 3. casu 2. n. 36.* Trulleneb. *d. lib. 5. §. 7. c. 1. dub. 5.* Torreblanca *d. lib. 14. c. 2. à num. 23.* & comprobatur apertissimè ex privilegio vener. Presbyteris Congregationis Oratorij concesso à Sixto V. quo indulgetur illis, *vt cum fuerint Romæ approbati ad Confessiones audiendas, non debeant amplius extra Vrbem examinari à locorum Ordinariis, sed illis sufficiat præsentare eorum licentias Romæ habitas,* refert Quar. *in sum. Bullar. verb. Confessor.* Si enim Iure id eis liceret, nequaquam speciali gratia illis concederetur, & ita resolvit Miranda *d. q. 45. art. 8. concl. vnic.* Sed clariùs id colligitur ex sequenti decreto. *Die 22. Maij 1610. in vna Germonensi: Sacra Congreg. Concilij censuit Confessarios extraordinarios ab Episcopo approbatos ad Confessiones audiendas, sive sint Regulares, sive sæculares, nullo pacto eas audire posse extra diœcesim Episcopi approbantis, quamvis Confessores sint eidem Episcopo subjecti.* Pro coronide hujus duodecimæ observationis te scire volo quæ suprà diximus de restrictione, & revocatione licentiarum ab Episcopis ipsis Regularibus concessarum pro Confessionibus audiendis, in casibus enumeratis locum habere quantum ad jurisdictionem ab ipsis Episcopis delegatam tantùm, quare poterit Generalis Religionis, aut Provincialis expositum, & approbatum Confessorem ab Episcopo reprobare, & apud quosdam (vt apud Patres Iesuitas) etiam potest jurisdictionem limitare circa personas certas audiendas, aut certos casus, vt vivæ vocis oraculo declaravit Gregor. XIII. pro Societate IESV, vt refert P. Claudius *in compendio Societatis, verb. gratia, §. 2.* Stephan. Davila *de potest. Episcop. c. 35. num. 3.* vbi ex ea ratione procedere ait, quia jurisdictio in Regulares non derivatur, nisi medio proprio Prælato, saltem Generali, & cum consensu ejus expresso, aut tacito, ne quid derogetur debitæ subjectioni, & obedientiæ erga proprios Prælatos: subditque ibidem *n. 4.* ex Sylvest. Angel. Lopez, Navar. Fr. Emman. Henriquez, & aliis, quod si Prælatus expressis verbis non reprobet, sed tantùm prohibeat audire Confessiones, aut ne junior Sacerdos (licèt sit doctus, & pius) audiat fœminarum Confessiones, propter periculum, aut decentiam personæ, aut Ordinis, non tollit propterea approbationem à se, vel ab Episcopo datam, & valet absolutio postea data, quam prohibitus impendit sæcularibus viris, aut fœminis; & quia peccat contra Prælati prohibitionem rationi consentaneam, posset vtique ab illo puniri.

Vtrùm Prælati Religionum possint sine approbatione Ordinarij audire sæcularium Confessiones? Negativam sententiam sustinent Suarez *tom. 4. disp. 28. sect. 4. n. 21.* Fr. Emman. *in Bull. Cruc. §. 9. dub. 1. n. 4.* Diana *moral. resol. p. 1. tract. 16. resol. 46.* Fr. Ludov. à Cruce *in Bull. Cruc. disp. 2. c. 2. dub. 11.*

55 *Decimotertiò*, observa facultatem ab Episcopo pro audiendis Confessionibus ad sui arbitrium, & beneplacitum concessam quandoque ab eo revocari posse, juxta tradita per Corn. *consil. 91. sub num. 31. vol. 2.* non solùm expressè, sed etiam tacitè, scilicet morte ipsius Episcopi concedentis; morte enim extinguitur beneplacitum, *cap. si gratiosè, de rescript. lib. 6.* &

† gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte 56
Pontificis, vel Regis expirat, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 1. proœm. num. 9. cum seqq. & glos. 12. à princ.* alios Doctores refero *de clausulis vsufrq. claus. 3. n. 2. cum seqq.* & infirmant in hac quæst. Peirinis *ad privil. Minim. tom. 1. constit. 2. Sixti IV. §. 2. n. 44.* Diana *p. 3. tract. 5. resol. 26* Boss. *d. sect. 3. casu 2. §. 1. n. 10.* Campan. *d. rub. 12. c. 13. n. 64.* vbi *n. 67.* cum aliis tenet superveniente excommunicatione, tam delegantis, quàm expositi, licentiam pro audiendis Confessionibus non esse revocatam, licet enim expositus excommunicatus prohibitus tunc audire dicatur, quinetiam in certis casibus suspensus, in tantum quod si audeat pœnitentes absolvere, sit invalida absolutio ab eo impensa; nihilominus revocatam propterea facultatem esse audiendi non est dicendum, cum impetrata deinde absolutione à censura, validè, & justè prædicta facultate vti valeant.

An approbatio semel ab Episcopis Sacerdotibus 57
sæcularibus simpliciter impensa, possit revocari quoties Episcopi voluerint? Affirmat esse ad nutum revocabilem Vivald. *in Candelabro aureo, vbi de Confess. n. 27. concl. 2.* Non posse tamen Episcopum sine justa causa approbationem Sacerdotibus sæcularibus suis subditis etiam semel datam revocare; data autem, & probata justa causa, posse docent Henriquez *lib. 3. de Pœnit. c. 6. §. 6.* Suar. *d. disp. 26. sect. 7. n. 7.* quos refert, & sequitur Fagundez *d. lib. 7. c. 2. n. 61.* vbi *n. 43.* resolvit si approbatio fuit facta ab Episcopo, vsque ad beneplacitum suum validam, & licitam esse revocationem illius sine vlla causa factam; si verò non hoc modo fuit concessa, sed simpliciter, vel ad tempus, vel in perpetuum; invalidam omnino esse revocationem sine causa factam. Causa autem justa illa erit, quæ ad confessiones ipsas spectaverit, vt suprà ex declaratione Cardinalium vidimus *n. 50.* Prout etiam erit si contingat confessarium abjurare de vehementi, quia ampliùs ad audiendas confessiones non debet admitti, vt resolvit Laurent. de Franchis *in controv. inter Episc. & Regul. pag. 279. in resp. ad 4.* vbi etiam refert *in sacra Congregat. generalis Inquisitionis*, fuisse decisum *die 6. Martij 1596.* Sacerdotem jurantem dè levi non esse impeditum exercere omnes Ordines, & Sacramenta ministrare, ac fidelium etiam sæcularium confessiones audire, secus in abjurante de vehementi.

Dubium non parum controversum est, vtrùm scilicet 58
Sacerdos, qui ex commissione, & delegatione speciali Episcopi potest audire Confessiones, dum est excommunicatus communiter occultus, validè absolutionem præstet illi, qui hujus excommunicationis ignarus non est? In hoc eventu dicendum puto, hujusmodi Sacramentum validum esse ex parte jurisdictionis per Ecclesiæ tolerantiam in his terminis conservatæ in ipso excommunicato occulto ministrante, si aliunde non ponatur obex, scilicet vel ex parte materiæ, vel formæ, aut intentionis in ministro requisitæ, quæ resolutio ex eo probatur, quia Extravagans *ad evitanda scandala*, dum decrevit solos excommunicatos denunciatos, ac notorios clerici percussores vitandos esse, id non restrinxit ad solos Parochos, sed vniversaliter loquuta est in omnibus excommunicatis, itavt cum omnibus non denunciatis, aut non notoriis clericorum percussoribus communicationem fidelibus indulgeat; ita ex mente Caietan. Navarr. & Medin. quos refert, & sequitur, tenet Sanchez *de matrim. lib. 3. disput. 22. num. 39.* tenent

etiam

etiam Suarez *de censur. disput.* 11. *sect.*4. Chamer. *d. loco, dub.* 15. Henriq. *in sum. lib.* 13. *de excom.c.*6. *sub* §.4. contra Angel. & alios relatos ab eodem Sanchez *d. disput.* 22. *sub num.* 26. pro quibus non facit, quod
59 † gesta per judicem delegatum putativum non sustinentur ea errore communi, vt voluerunt Innocent. *in c. cum dilecta, n.* 1. *de rescriptis*, Angel. & alij, vt per Gabr. *tom.*3. *com. tit. de probationib. n.* 31. & per Masc. *concl.*649. *n.*57. quia respondetur oppositum verius esse, vt docent Anton. *in d. c. dilecta, n.* 15. & alij, vt per Sanch. *vbi proximè, n.*6. communis, vt per Abb *in d. c. cum dilecta, n.* 10. & per Gabr *d. n.* 31. ac Mascard. *n.*58. *dictis locis.* Deinde pro Angelo, & sequacibus non facit, quod in his, quæ geruntur ab inhabili tanquam privato, non prodest communis error, vt existimarunt Innoc. *in cap. cum dilectus, n.*4. & 5. *de consuet.* Card. *in Clem.* 1. *ad finem, de regularibus*, & alij, vt per Sanch. *d. disp.* 22. *n.* 26. & per Mascard. qui in hanc sententiam magis inclinat, *d. concl.*649. *n.*35. & 36. & *concl.*705. *num.*22 quia vltra quàm quod opposita sententia verior sit, vt satis constat *ex l.* 1 *C. de testam.* sequitur Sanch. *d. loco*, *n.*39. respondetur officium Confessoris delegati non esse privatum, sed potiùs publicum, dum scilicet vtitur jurisdictione, quæ necessariò publica dicenda est, ex eo quia procedit à jure publico, cujus virtute sibi commissio facta fuit, vt optimè considerat Bart. *in l. Barbarius, n.*5. *ff. de officio Præsidis.* Abb. *in d. c. cum dilecta, n.* 10. per text. *in lib.* 3. *in fine, ff. de jurisd. omnium judic.* sequitur Sanch. *d. n.*39.

60 Verùm licèt supradicta vera sint ex parte jurisdictionis per Ecclesiæ tolerantiam his terminis conservatæ in ipso excommunicato occultè ministrante; attamen contrarium videtur resolvendum ex parte materiæ, id est, ex parte contritionis requisitæ in ipso pœnitente, videlicet tunc invalidum esse Pœnitentiæ sacramentum, nisi cum aliqua necessitate petatur ab hujusmodi clerico excommunicato. Probatur ex eo, quia vbi non adest hæc necessitas, vt quia fidelis habet copiam alterius Sacerdotis non excommunicati, male facit petens Sacramentum ab hujusmodi excommunicato, cum eum inducat ad ipsius administrationem, ad quam supponimus non teneri ex debito, proindeque non posse ab eo licitè exerceri, vtpote sibi eum censura prohibitam: vnde cum taliter petens in eo peccato perseveret in hujusmodi confessione, non potest censeri sufficienter contritus, ac subinde ex hoc capite nullum erit Sacramentum, quamvis ex alio capite jurisdictionis (cujus vsus ex communi errore in tali clerico sustinetur) validum esse posset, si pœnitens illi prædictum obicem non poneret: ita resolvit Navar. *in man. cap.* 9. *num.* 10. Suarez *dict. sect.*4. *num.* 12. & saltem in casu, in quo totaliter excommunicatus paratus non sit ministrare hujusmodi Sacramentum; agnoscunt Gottier. *canon. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 47. & Henriquez *dict. cap.*6. §.4. licèt illorum resolutio quatenus habet licere à Sacerdote, etiam non suo, postulare hujusmodi Sacramentum, si ipse paratus fuerit illud ministrare, mihi videatur in hoc eventu falsa, juxta vulgares resolutiones in hac materia de mercatore vsuras exacturo, aut malefico parato maleficia parare; quia neque ab his licet illa petere, quando licito modo potest aliter effici; vbi enim postulatur actus, qui sine peccato fieri non potest, tunc promptitudo rogati rogantem non excusat à culpa, & eodem genere peccati, ex ea ratione, quia talem actum petens consequutivè petit ejus malitiam, vtpote ab ipso actu inseparabilem, proindeque fit actor, & causa moralis ejusdem actus, & malitiæ, prout ad varios casus resolvunt Suar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 3 *lib.* 2. *c.* 18. *n.* 2. *cum seqq.* & *tom.* 2. *tr.* 5. *lib.* 3. *c.* 13. *n.* 2. Martin. del Rio *disquisit. magicarum lib.*6. *c.*2. *sect.* 2. *q.*2. *versic. dico igitur* 3. Sanch. *de matrim. lib.*7. *disp.*95. *num....*

Neque obstat, quod ex vi prædictæ Extravag. *Ad evitanda*, licitum est cuilibet fideli communicare cum excommunicato nondum denonciato, & occulto, qui aliàs non fuerit notorius clerici percussor, proindeque fidelem, etiamsi absque necessitate petat ab alio Sacerdote non suo Pœnitentiæ sacramentum, vtpote in hoc vtentem jure suo, non peccare, nec posse censeri inductionem peccati: respondetur enim ex mente Suarez *de censur. disp.* 12. *sect.*4. *n.* 12. per dictam Extravag. non esse permissam fidelibus omnem, & quamlibet communicationem cum excommunicato non denunciato, sed illam solùm, quæ principaliter redundaverit in eorum favorem, non verò in favorem excommunicati. Planè vbi nulla adest necessitas, nec sufficiens ratio, aut causa petendi hujusmodi Sacramentum à prædicto Sacerdote excommunicato, administratio ejusdem Sacramenti jam non cedit principaliter in favorem petentis, sed dantis, quia in his terminis nihil interest petentis ab eo potius, quàm ab alio non excommunicato accipere: ergo sibi permissa censeri non debet hæc ad sic petendum communicatio per dictam Extravag. vt ita per hujusmodi excommunicatum sustineatur onus, & gravamen, quod sibi per illam relictum est, abstinendi scilicet quantum moraliter posset ab hujusmodi ministerio, ac proinde illud ab eo taliter petens non potest dici vtens jure suo, quia ad hanc petitionem nullum jus habet, sed potiùs censebitur inductor, & particeps ejusdem peccati, quod excommunicatus in hac Sacramenti administratione committeret. Quod tamen secus erit in Parocho excommunicato; ab hoc enim dum occultus in excommunicatione jacet, quamvis absque necessitate Sacramentum petatur, tamen petens dicetur adhuc vti jure suo, videlicet illo, quod sibi quæsitum est, ex eo quod hujusmodi excommunicatus toleratus sibi in suum Sacramentorum administratorem datus est à lege. 61

Decimoquartò, observa invalidam esse absolutionem Sacramentalem præstitam ab eo, qui huic ministerio propria auctoritate, vel absolutè, vel respectu hujus, vel alterius loci, se injecit absque approbatione legitimi Superioris, quamvis communi errore approbatus censeretur, vt resolvit Sanchez *de matrim. lib.*3. *disp.* 22. *n.* 54. vnde si Sacerdos absque vlla approbatione, sive sine titulo, & auctoritate Superioris ad audiendas Confessiones, seu in officium Parochi se intrusit, licèt communis error facti adsit, Confessiones illi factæ sunt invalidæ, retinendæ post habitam notitiam inhabilitatis illius Sacerdotis: ita Sanchez *d. disp.* 22. *n.*49. Nicol. Garc. *de benefic. part.*5. *c.*4. *n.*281. Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. nullitas, differ.*7. *n.*245. Bossius *d. sect.*3. *casu* 2. *n.*153. contra Abb. *in Clem. dudum, num.* 35. *de sepultur.* oppositum existimantem respectu Dei, vbi ex parte confitentis intervenit bona fides, prout eum refert Sanchez *vbi proximè, sub num.* 48. Verùm Abb. in prædictis verbis fortasse non dissentit à sententia ejusdem Sanchez, licèt nimium tribuat prædicti confitentis bonæ fidei, dum tamen constet ex ea non resultare prædictam absolutionem quoad Deum, id est quoad gratiam sanctificantem à Deo obtinendam, nisi ea bona fides pervenerit ad perfectam contritionem. † Ratio hujus observationis ea est, quia non sufficit solus communis error ad validitatem gestorum, sed vlteriùs oportet, vt illum præcesserit titulus officij exerciti, etiamsi hujusmodi titulus invalidus sit, propter inhabilitatem recipientis; juxta resoluta per Henriq. *in sum. lib.*6. *de Pœnitent. c.*6. §.1. *in com. lit. E,* & *c.*7. *sub* §.3. Gregor. *l.* 21. *gloss. verb.* 62 63

verb. facer, in fine, tit. 4. partita 1. Gabr. *commun. lib.* 3. *tit. de probationibus, concl.* 6. *n.* 20. Mascard. *concl.* 649. *n.* 91. & 101. Sanch. *d. disp.* 22. *n.* 49. & contra Morl. & alios sequitur multos citans Nicol. Garcia *d. c.* 5. *n.* 181. *cum seqq.* quibus adde Vgolin. *de potest. Episc. c.* 4. §. 1. *n.* 3. & Lessiom *de justitia lib.* 2. *c.* 29. *n.* 65. hinc inferentes ad varios Iuris articulos, in quibus resolvunt errorem communem per se solum, absque prædicto titulo, non operari validitatem gestorum, vt videre est in Indulgentiis concessis ab eo, qui absque vllo titulo communiter reputatur Prælatus, alioquin ad eas concedendas legitimus, vt ex Anchar. *in cap. quod autem, à num.* 9. *de pœnit. & remiss.* minus verè in contrariam sententiam citato, & ex Cardin. ac aliis resolvit Sanchez *dict. disp.* 22. *sub num.* 34. contra Felin. & alios ab ipso relatos sub *num.* 48. absque bono fundamento oppositum tenentem; ita vt immeritò Mascard. *dict. conclus.* 649. *num.* 4. *in fine*, dubius in hac quæstione manserit, nec ausus fuerit priori sententiæ adhærere. Ex quibus jam colliges, valere Confessionem factam illi Confessario Sæculari, vel Regulari, qui communiter existimabatur approbatus, modò concurrat titulus approbationis, si non verus, saltem coloratus ex parte Sacerdotis, vt quia habetur communiter pro Parocho, licèt titulum jam amiserit, quia renunciavit beneficium Parochiale, aut quia revera priùs approbatus fuerat ab Episcopo, & ignorator postea revocatam esse ex causa approbationem, aut quia approbatus fuit ad tempus, quod est jam elapsum, sed communiter putatur adhuc durare, quamvis Sacerdos sciat esse elapsum. Extra verò hunc titulum malum, aut bonum, seu potiùs coloratum, nullo modo valere talem Confessionem, docent vltra suprà citatos, Navar. *in man. c.* 19. *n.* 8. Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *c.* 60. *n.* 3. Ioan. Valer. *d. verb. nullitas, differ.* 6. *num.* 6. & *differ.* 7. *n.* 2. Basil. Pont. *de matrim. lib.* 5. *c.* 19. *num.* 2. 11. & 15. Bossius *d. sect.* 3. *casu* 2. *num.* 244. *cum seqq.* & post Medin. Petr. Sot. Angel. Vega, & plures alios, Fagundez *d. c.* 2. *à num.* 73. vbi *num.* 77. com Sanch. resolvit, vt dettur communis error, non sufficere errorem vnius, aut alterius hominis putantis Sacerdotem adhuc esse approbatum; cum tamen non sit, cæteris id non existimantibus, sed sufficere si sit communis error in eo loco, vbi Confessio facta est, vel actus judicii externi, quia ibi communiter ignorabatur impedimentum defectus approbationis, & occultum erat, licèt in alio loco notorium esset, de quo etiam Ioan. Valer. *d. verb. nullitas, differ.* 6. *num.* 7. Basil. Pont. *d. lib.* 5. *cap.* 19. *n.* 4. Bossius *d. sect.* 3. *casu* 2. *num.* 148. Non sufficiet tamen error communis crassus, & supinus (vt si quis in eo oppido, vbi audit Confessiones, fuit publicè excommunicatus, & denunciatus de impedimento ob quod esset incapax illius officii audiendi Confessiones.) Ita Suarez *tom.* 5. *de censur. disp.* 14. *sect.* 2. *num.* 16. Ioan. Valer. *d. verb. nullitas, differ.* 6. *num.* 6. Basil. Pont. *d. lib.* 5. *c.* 19. *num* 4. Bossius *d. sect.* 3. *casu* 2. *num.* 147.

64 *Decimoquintò*, observa Regulares prædicta Episcopi approbatione indigere cùm sæcularium tantum, quamvis Sacerdotum peccata audire cupiunt, vt suprà ostendi *num.* 24. non autem si eorundem Regularium. quia tunc dispositio Concil. *d. cap.* 15. cessat, cum satis sit proprii Superioris Regularis approbatio, vt scriptum reliquere Molfes. *in sum. tract.* 7. *cap.* 14. *num.* 60. Hurtad *de Pœnit. disp.* 10. *diffic.* 16. Lezana *in sum. cap.* 18 *n.* 27. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. p.* 2. *tract.* 5. *c.* 2. *q.* 12. Suarez *tom.* 4. *disp.* 28. *sect.* 4. *n.* 4. Vasquez *tom. de Pœnit. q.* 93. *art.* 3. *dub.* 3. *n.* 5. Valer Reginald *lib.* 1. *n.* 41. Campanil. *in divers. Iuris Canon. rub.* 12. *c.* 13. *n.* 58. Villalob. *in sum. tom.* 1. *tract.* 9. *diffic.* 55. *n.* 1. & *diffic.* 49. *num.* 10. Fernandez *in examine Theolog. moral. c.* 9. §. 8. *n.* 10. Ioseph. de Ortu Parochi, *in speculo Paroch. c.* 10. *n.* 8. Corrolan. *de casibus reservatis, p.* 1. *sect.* 3. *art.* 16. Raguc. *in lucerna Paroch. titul. de absolut. q.* 120. Ioan. Sanch. *in select. disp.* 49. *n.* 2. & sentit Fr. Ludov. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 45. *art.* 11. *concl.* 2. qui etiam *art.* 12. *concl.* 1. disputat an Confessiones factæ Regularibus ab Episcopis præsentatis, atque ab eisdem approbatis sine suorum Superiorum Prælatorum licentia, & consensu, irritæ sint. Comprobatur præsens observatio ex decreto à Clement. VIII. relato per Quarant. *in sum. Bullar. verb. Confessor.*

Hinc fit, Prælatos, seu alios Religiosos Confessores cum approbatione tantùm Prælati Regularis non posse audire Confessiones sæcularium, qui deserviunt ipsorum monasteriis absque approbatione, vel licentia Episcopi; secus verò si sint verè de familia, & communes commensales, decisum refert Armendar. *in additionib. ad recop. legum Navarra, lib.* 4. *tit.* 28. *l.* 1. §. 1. *de confitendo semel in anno, num.* 10. De quo tamen consule Fernandez *in examine Theologia moralis, p.* 3. *c.* 9. §. 8. *n.* 1. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico, tract.* 8. *c.* 2. *q.* 7. *in resolut.* Ioan. de la Cruz *de statu Relig. lib.* 2. *c.* 5. *dub.* 4. & *cap.* 6. *dub.* 1. *concl.* 2. Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 10. *lib.* 9. *c.* 4. *n.* 18. Laurent. de Peirinis *tom.* 1. *privileg. Ordinis Minimor. in annot. ad Constit.* 8. *Iulij II. n.* 12. Alcan: Tamburin: *de Iure Abbatum tom.* 1. *disp.* 6. *q.* 16. *n.* 4. Bossius *d. sect.* 3. *casu* 2. *num.* 32. 65

Ex quibus infertur, posse Clericos Ordinum Militarium sub clausura viventes, absque approbatione Episcopi, auscultare confessiones aliorum virorum sub eadem clausura viventium, sive etiam Monialium, Lezana *in summa quæst. Regular. cap.* 18. *num.* 27. Thom. Sanchez *de matrim. lib.* 2. *disp.* 18. *n.* 7. Ioan. Sanch. *in select. disp.* 49. *n.* 9. vbi etiam subdit facultatem etiam habere eligendi Confessarium non approbatum ab Episcopo, Sacerdotes Ordinum Militariom S. Iacobi, Alcantaræ, & Calatravæ, &c. qui in communitate, & sub clausura vivunt, & *num.* 11. asserit se existimare probabile esse horum Ordinum Militarium Sacerdotes posse audire aliorum Militum suorum Ordinum confessiones absque approbatione Episcopi, & se subjicere ad confitendum Sacerdoti sæculari non approbato per Episcopum: & antea *num.* 7. resolvit Sacerdotem sæcularem, quamvis non approbatum per Episcopum, habilem esse ad confessionem Regularis viri, vel fœminæ excipiendam: & hinc *num.* 9. infert, quod si alicui Regulari à Superiore concedatur licentia eligendi sibi confessarium, quem vellet in itinere, posset quidem tunc eligere Sacerdotem sæcularem non approbatum ab Episcopo, & post alios citat Henriq. *in sum. lib.* 6. *cap.* 13. *num.* 1. Vivald. *in candel. aureo, tract. de absolut. num.* 22. Ochagan. *tract.* 9. *q.* 38. *num.* 4. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 1. *num.* 176. & *lib.* 8. *num.* 38. Laurent de Peirinis *de Relig. subdito, q.* 1. *de obedient. cap.* 21. *conclus.* 7. Diana *moral. resolut. part.* 3. *tract.* 2. *resol.* 30.

Vtrùm autem quando tempore Iubilæi cuilibet tam Sæculari, quàm Regulari facultas eligendi quemcumque idoneum confessorem conceditur, integrum sit ipsi Regulari extra Religionem confiteri? Non posse ex decreto Clement. VIII. incip. *Ad perpetuam rei memoriam*, resolvunt Vgolin. *de officio Episcop. cap.* 7. §. 2. Fr. Lodovic. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 34. *art.* 15. Homobon de Bonis *d. tract.* 5. *c.* 2. *quæst.* 13. 66

An Religiosus confessarius ex deputatis à Prælato, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicujus Iubilæi, ab alio Religioso ejosdem monasterij pro aliquo casu Sedi Apost. reservato, teneatur etiam approbari 67

bari ab Episcopo? Negat Fr. Emman. *exposit. Bullæ Cruc.* §.9. *dub.*6. *n.*9. Affirmant Fr. Ludov. Lopez *in instruct. conscient. cap.*26. *versic. secundò dico, in fine, pag.*139. Henriq. *d. lib.*5. *de Pœnit. c.*6. §. 4. *in comment. lit. K, &* §.9. *& de indulgent. c.*12. §.4. *versic. si verò Regul.* Petr. de Ledesma *in sum. p.*1. *de Sacr.* vbi *de Sacr. pœnit. c.*23. *lib.*6. Suar. *d. disp.*28. *sect.*6. *n.*11. quos refert, & sequitur Ioan. Valer. *dict. verb. absolutio, different.* 1. *n.*33.

An quicumque confessarius ab Ordinatio approbatus possit tempore Iubilæi absolvere Moniales à peccatis, vel à casibus, & censuris reservatis? Affirmativam sententiam tenet Bonac. *de sacrament. disp.*5. *q.*7. *puncto* 3. §. 1. *num.*22. *in fine.* Negativam verò sustinent Barthol. à S. Fausto *de Iubilæo, lib.*4. *q.*78. Alphons. Leo *eod. tract. part.* 2. *quæst.*9. *num.* 25. Suarez *in enchirid. casuum conscient. lib.*6. *verb. Indulgentia,* §. *tempore Iubilæi*, Mulfes. *in sum. tom.*1. *tract.*7. *cap.*16. *n.*31.

68 Vnde consequens fit, confessores in monasteriis Monialium, quæ sub cura Regularium sunt, non esse examinandos ab Episcopo, prout decisum refert Armendar. *d.* §.1. *de confitendo semel in anno, num.*17. Ex facultate tamen Concilij Trident. *sess.*25. *de Regular. c.*10. potest Episcopus dare Confessorem Monialibus subjectis Regularibus, quem scilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, vt observant Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Confessio, & verb. Monialis,* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. resol* 638. *in* 2 *edit.*

69 Armendar. *citato loco, n.*17. *&* 18. † Et sufficere, si examinatus fuerit à suo Superiore ad audiendas Confessiones Monialium, resolvit Azor. *instit. moral. p.*1. *lib.* 13. *c.*9. *q.*2. *vers. quæres an Confessary,* Sorb. *in suis annot. ad compend. Mendicantium, verb. Monialis, vers. quod præter,* vbi subjungit confessores ordinarios deputandos ad confessiones Monialium non subjectarum Episcopis, sed aliis; non ab ipsis Episcopis approbandos esse, sed à Superiore Ordinis; cujus dictum restringit Campan. *in diversorio Iuris Canon. rub.*12. *c.*16. *n.*35. in casu de quo ipse testatur vidisse declarationem à *Sacra Congregat.* quæ censuit ex facultate decreti Concilij *d. c.*20. posse Antistitem dare confessorem Monialibus subjectis Regularibus, quæ nulla ex ratione induci possunt, vt suis Regularibus peccata confiteantur.

70 Nullam verò auctoritatem, vel jurisdictionem posse sibi Ordinarios vindicare ex decretis Concilij Tridentini in confessarios Monialium, quæ subjectæ sunt Regularibus; refert decisum Armendar. *in addit. ad recopil. legum Navarra, lib.*1. *titul.*18. *l.*7. *de Relig. n.*88.

71 Hodie tamen aliter se res habet quoad approbationem confessariorum in Monasteriis Monialium deputandorum, ex novissima Gregorii XV. Constitutione de exemptorum privilegiis, quæ incipit, *Inscrutabili, sub dat. nonis Februaris* 1621. in hæc verba: *Confessores verò, sive Regulares, sive Sæculares, quomodocumque exempti, tam ordinarij, quàm extraordinarij, ad confessiones Monialium etiam Regularibus subjectarum audiendas nullatenus deputari valeant, nisi prius ab Episcopo Diœcesano idonei judicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur, obtineant, liceatque Episcopo ex rationabili causa Superiores Regulares admonere, vt hujusmodi Confessores amoveant, ipsque Superioribus id facere detrectantibus, aut negligentibus, habeat Episcopus facultatem prædictos confessores amovendi quoties, & quando opus esse judicaverit.* Hactenus Constitutio, pro cujus explicatione hac de re vide Lotter. *de re benef. lib.*2. *quæst.*34. *num.*70. *cum seqq.*

72 Postmodùm *Sacra Congreg. Illustrissimorum Cardin. Concilii Tridentini interpretum super prædicta Constit.* inter alia censuit, *confessores extraordinarios Monialium nullatenus posse post d. Constit. illarum confessiones audire, nisi prius ab Episc. diœcesano idonei judicentur, & approbentur; ordinarios verò confessores ante Constitutionis publicationem deputatos posse durante triennio ab eorum deputatione incohando pergere in Confessionibus Sanctimonialium audiendis absque alio examine, & approbatione Episc. quod si contingat, eorum facultates à Sede Apostolica vltra triennium prorogari, tunc debere eos ab Episc. examinari, & approbari.*

Censuit pariter eadem Sacra Congreg. Superiores Regulares electos, seu deputatos ante ipsius Constit. publicationem, quibus alioquin facultas competebat audiendi confessiones Monialium sibi subjectarum, posse durante eorum officio pergere sine alia Episcopi approbatione in confessionibus audiendis illarum tantum, quæ sponte ac proprio motu id ab eis petierint. At verò eos, qui post Constitutionem eligentur, aut quoquo modo deputabuntur, vel qui in eorum officiis, seu dignitatibus, expleto jam tempore à Constitutionibus cujusque Ordinis, vel aliàs legitimè præfinito, ad aliud tempus confirmabuntur, nequaquam posse Sanctimonialium confessiones audire, nisi prius à Diœcesano Episc. idonei judicati, atque approbati fuerint. 73

Regulares generaliter ab Episcopo approbatos ad confessiones personarum sæcularium audiendas, nequaquam censeri approbatos ad audiendas confessiones Monialium sibi subjectarum, sed egere quoad hoc speciali Episc. approbatione. 74

Regularem ad audiendas confessiones Monialium unius monasterii ab Episcopo approbatum, minimè posse audire confessiones Monialium alterius monasterii. 75

Confessores extraordinarios semel deputatos, atque approbatos ab Episcopo ad Monialium confessiones pro vna vice audiendas, haud posse pluries in vim approbationis ejusmodi illarum confessiones audire, sed ab Episcopo toties esse approbandos, quoties casus deputationis contigerit. 76

Episcopum, cui licet ex rationabili causa juxta dictam Constitut. Superiores Regulares admonere, vt amoveant confessores Monialium, atque administratores bonorum ad easdem Moniales pertinentium, non teneri ejusmodi causam significare Superioribus Regularibus, sed hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Episcoporum, quorum conscientias Sacra Congregat. seriò oneravit. Hæc omnia in dictis Sacræ Congreg. declarationibus habentur, quas quidem originales præ manibus habui, & postea in Typographia R. Cameræ Apost. impressas vidi. 77

Denique observandum est, constitutos in articulo mortis, etiamsi sint excommunicati, & denuntiati ob hæresim, vel ob aliud quodcunque delictum, & habentes peccata, etiamsi enormia, & reservata, posse absolvi à quocumque Sacerdote simplici per Conc. Trident. *sess.*14. *de sacram. Pœnitent. cap.*7. *vers. vt nulla sit reservatio in articulo mortis,* docent Tolet. *in instruct. Sacerd. lib.*1. *c.*15. *n.*1. Azor. *instit. moral. tr.*1. *part.*1. *lib.*8. *c.*19. *q.*5. Cevall. *commun. contra communes, q.*82. *n.*61. *cum seqq.* Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 1. *n.*59. Ioan. à Chape *de modo administr. Sacramenta tempore pestis,* vbi *de pœnit. q.*5. *&* 6. Cened. *ad Decretal. collect.* 103. *n.*3. *vers. in mortis,* Avila *de censuris. p.*2. *c.*5. *dub.*3. *disp.*3. *concl.*4. Sayr. *in simili tract. lib.*2. *c.*18. Suarez *tom.*5. *disp.*11. *sect.*1. *n.*14. *& tom.*4. *disp.*26. *sect.*4. Valent. *tom.*4. *disp.* 7. *q.*10. *punct.* 2. Zambran. *de casibus in articulo mortis, prælud.* 1. Bonac. *de censuris, disp.*1. *q.*3. *punct.*3. *n.*3. *& disp.*2. *q.* 2. *puncto* 2. §.4. *n.*3. *vers. secunda, & de censur. in Bull. Cœnæ reservat. disp.*1. *q.*22. *puncto* 2. *à n.*9. Paul. Layman. *in Theol. morali, lib.*5. *tract.*6. *c.*12. Philibert. Marchin. *de bello divino, part.*3. *c.*3. Filliuc. *quæst. moral. tom.*1. *tract.*7. *c.*4. *&* 8. *quæst.*8. Coriolan. *de casibus reservatis* 78
*part.*1.

part.1. sect.2. art.16. Homob.de Bonis de humana vita statibus, part.1. c.16. vers. porrò, & de casibus reserv. part.1.c.1. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. excommunicatio, differ.23. novissimè Torreblanca in practicab. Iuris spirit.lib.14.c.10.n.16. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta, part.2. lib.7. c.1. à num. 716. Anton. Ricciul. de jure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib.5. cap.14.num.18. Villalob. in sum. tom.1. tract.27. claus.1. §.12.me citato in hoc loco, Trullench. in exposit. Decalogi, lib.1. cap.3. dub.7. num.4. In mortis enim articulo nullam esse reservationem, per Concil. Trident. citato loco, asserunt Gutier. d.c.1. n.58. Paul. Comitol. respons. moral. lib.1. q.21.n.1, & q.21. n.2. & lib.6. q.14.n.3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.1. à num.58. Campan. in diversorio Iuris Canonici, rub.1. num. 210. Ægid.de Coninch. de Sacram. & censur tom.1.disp.8. num.60. cum seqq. Sanch. in præcepta Decalog. tom.1. lib.2.cap. 13. Petr. de Ledesma in sum. part.1. de sacram. vbi de Pœnit.c.14. Fernandez in examine Theol. moralis, part.1. c.9. §.18. & part.3. c.6. §.9. à n.19. Ioan. Valer. de different. inter vtrumque forum, verb. Pœnitentia, diff.9. Aloys.Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis.20. p.4. plures apud Cened. d.collect.45. num.5.

79 Vnde colligitur posse simplicem Sacerdotem, etiam degradatum, vel excommunicatum, seu irregularem, vel etiam hæreticum, dummodo non sit subversionis periculum, constitutos in articulo mortis absolvere. Et probatur ratione adducta à Concilio Tridentino sess.14. de sacram. Pœnit. c.17. dicente in Ecclesia Dei custoditum semper fuisse, vt nulla sit reservatio in articulo mortis, atque ideò tunc omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis, & censuris absolvere posse, ne (& hæc est ratio) hac ipsa occasione aliquis pereat: vbi apertè innuit Concilium Ecclesiam ratione necessitatis periculi mortis semper permisisse cuilibet Sacerdoti facultatem absolvendi ab omni peccato, & censura: & quamvis sacramentum Pœnitentiæ non sit ita necessarium sicut Baptismus, quia sufficit contritio ad justificationem; tamen quia nemo scit vtrum odio, vel amore sit dignus, & an verè sit attritus, an contritus, & sacramentum Pœnitentiæ de attrito facit contritum, Ecclesia ad reddendam securiorem viam salutis, jure meritò censetur in articulo extremæ necessitatis permittere jurisdictionem omni Sacerdoti, etiam excommunicato, & præciso, ne alioquin ob eorum delicta fideles pœnitentes remedio salutis injustè priventur. Ita Henriquez in sum. lib.6. cap.11. §. 8. Suarez de Pœnitent. disp.16. sect.4. & de censur. disp.11. sect.1. num. 14. Sayr. etiam de censur. lib.2. cap.2. num.18. & cap.20. n.26. Molin. de justit. tom.4. disp.63. Cam. in relect. de Pœnitent part.3. Navar. in man. c.17. n.27. Tolet. d. c.15. num.6. Paul. Comitol. respons. moralium lib.6. q.17. Azor. d.p.1. lib.8. c.1. q.12. Valer. Reginald. d. lib.1. dub.60. Æg. de Coninch. d.tom.1. disp.14. à n.134. Aloys. Ricc. in praxi aurea, resolut.229. num.3. & dict. Neapol. decis.26. n.7. part.4. Torreblanca d.c.10. n.18. vbi me refert in hoc loco, Bonac. d. quæst.3. punct.3. num.3. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.1. lib.7. c.1. n.61. novissimè me citato in hoc loco, Boss. in discept. moralib. discept. 2. num.44. contra S.Thom. in 4.dist.19. q.1. art.2. quæst.2. ad 3. & p.3. q.81 art.7. ad 2. Turrecr. in c. præter hoc, 32. dist. Nav. sibi contrarius in man. cap.26. n.16. Covar. in cap. alma mater, p.1. §.6. concl.8. Ioan. Valer. de differ. inter vtrumque forum. verb. Excommunicatio, diff.13. vers. secundò dubitant, & verb. Pœnitentia, diff.9. Coriol. d. art.16. n.10. existimantes in articulo mortis, & extrema necessitate non convenire hæretico Sacerdoti quemquam absolvere.

Posse in his terminis simplicem Sacerdotem absolvere constitutum in mortis articulo, non solùm in absentia proprii Sacerdotis, seu Superioris, verùm etiam quando adest, resolvunt Navar. cons.15. n.5. de pœnit. & remiss. Sà in aphorismis, verb. absolutio, num.3. Sayr. in floribus decis. sub illo tit. de pœnitent. decis.21. Marchin. de bello divino p.3. cap.3. n.11. & 12. Diana mor. resol p.1. tract. de absol. ab hæres. resol.5. Homob. resp. moral. p.4. super censuras resp.23. Valer. Regin. d.lib.1. num.60. Petr. de Ledesma d c.14. post 1. concl. n.3. Fr. Emman. in sum. p.1. cap.59. concl.3. Zerol. in praxi pœnit. c.15. q.4. & 5. Chapeavil. de casib. reserv. c.7. in fine, fol.60. Ludov. de S.Ioan. part.1. sum. tract. de pœnit. quæst. 6. art. 6. dub. 4. Ioan. Sanc. in select. disp.44. n.3. Coriolan. d.art.16. n.7. me citato in hoc loco, Bossius de Iubil. sect.1. casu 12. num.11. Vega in sum. tom.1. c.6. casu 10. Ioan. Valer. d. verb. Excommunicatio, differ.13. n.1. vers. dubitant tamen, observantes consultè facturum esse, qui præsente suo Parocho, vel Superiore, ab eo potiùs, quàm ab alio se absolvi curet. Quamvis contrarium teneant Suarez tom.4. disp.30. sect.3. n.1. Vgolin. de censuris tab.1. c.4. §.5. Valent. tom.4. disp.7. q.10. punct.2. Anton. Ricciul. d. c.14. n.20. Benzon. in speculo Episcop. lib.1. disp.1. q.6. ante 2. concl. Param. de origine Inquisit. lib.3. q.8. n.109. Bellon. de Sacram. tom.2. disp.8. dub.2. n.16. Azor. d. p.1. lib. 8. c.19. quæst.5. Aloys. Ricc. in praxi aurea, resol.219. Ægid de Coninch. disp.8. de pœnit. dub.12. num.90. Bonac. vbi proximè, Vasq. tom. de pœnit. q.83. art.1. dub.4. n.8. Zambran. de casibus in art. mortis, c.4. dub.4. n.3. Molin. de just. tom.4. disp.63. num.2. Sayr. de censur. lib.2. c.20. n.21. Mar. Alter. etiam de censur. tom.1. lib.1. disp.6. c.6. Duard. in Bullam Cœnæ lib.3. §.2. q.5. à n.11. Floron. de casib. reserv. p.1. c.4. §.19. n.5. Filliuc. in quæst. moral. tom.1. tract.7. c.8. quæst.8. n.220. Sanchez d. lib.2. c.11. n.6. & 7. Molfes. in sum. Theolog. moralis, tract.7. c.15. n.79. Fagundez d. c.1. num.19.

Nec in hujusmodi articulo absolutus, si convalescat, tenetur vt iterum absolvatur, ad Superiorem accedere; sed benè si fuerit excommunicatione tunc irretitus, tenebitur coram Superiore se exhibere, quod si non faciat, in eandem speciem excommunicationem incidet, cap. eos, de sentent. excom. in 6. vide Suarez tom.4. disp.30. sect.3. n.6. & de cens. disp.22. sect.1. n.62. Torreblanca d. lib.14. c.10. n.19. vbi ait quod si pœnitens supervivat, tenetur adire Inquisitorem, vel Episcopum, cui censura est reservata, Sayr. de censur. lib.2. c.20. n.26. Bonac. in simili tract. disp.1. q.3. punct.3. n.12. Mar. Alter. eod. tr. lib.1. disp 6. c.7. & lib.5. disp.22. cap.2. dubit.4. Avil. eod. tract. p.1. cap.7. disp.3. dub.4. Duard. in Bull. Cœnæ lib.3. §.1. q.3. num.6. & 7. & q.10. n.17. me citato in hoc loco, Bossius discept.1. n.337. cum seqq. Melch. Zambran. in decis. pro mortis articulo, c.4. de pœnit. dub. 4. vbi dub. 2. tradit posse in articulo mortis absolvi pœnitentem, qui nihil potuit confiteri, sed tantùm signa contritionis ostendit. 80

An in articulo mortis, deficiente Sacerdote, clericus non Sacerdos possit absolvere à censuris, maximè ab excommunicatione? Affirmativam partem tuentur Vgolin. de censur. tab.1. c.4. §.5. n.6. & de censur. Papæ reservatis part.3. c.2. §.2. n.2. Henriq. in sum. lib.6. c.9. n.3. & in comment. lit. S, T, & V, Sayr. de censur. lib.2. c.21. n.2. Philibert. Marchin. de bello divino, p.3. c.12. n.1. ex ea ratione, quia cum clericus sit capax jurisdictionis absolvendi à censuris, vt in confesso est, idem favor animarum, ratione cujus Sacerdoti cuilibet in tali articulo conceditur, suadet, vt etiam censeatur concessa cuilibet capaci, etiam non Sacerdoti, cum in vtroque casu militet eadem ratio, nimirum remedium, & salus animarum: nec Concil.

dict.

d.loco, aliud insinuat, dum facit mentionem solius Sacerdotis; quia loquitur de Sacramentali absolutione, tunc in tali articulo existenti necessaria. Quare hanc opinionem valde placet, probabilem, & in praxi sequendam existimo. Quamvis contrarium voluerint Molin. *de Iust. tom 4. disp.63.n.3.* Suarez *de censur. disp 7. sect.6.* Avila *eod. tract. part.2. cap.7. disp. 1. dub 3. concl.1.* Mar. Alter. *in simili tract. lib.4. disp.5. cap.1 vers superest alia dubitatio*, Bonac *eod. tractat. disp.1. quæst.3. puncto 3. num.1.* Coninch *tom.2. etiam de censur. disp.14. dub.16. n.236.* Duard. *Bull. Cœna lib.3. §.2. quæst.5. à num.6.* Layman *d.tract.3.p.1.c.2. num.1.*

81 Articulus mortis quis in præsenti materia dicatur, disserunt Sylvest. *verb. absolutio 2. num.12.* Covar. *in cap. alma, part.1. §.11.num.8.* Vivald. *in candelab. aureo, tit. de absolut.num.60.* Reginald *d. lib.1. num.59.* Soar. *de pœnit.disp.26 sect.4. n.3.* Graff. *cap.13. n.2.* late Gambarupt. *de casibus reservatis, c.2. à num.56.* Sanchez *d.cap.13.n.1.* Vasq. *de pœnit. quæst 93. art.1. dub.5. num.2.* Nugn. *in addit. q 8. art.6. dub.6.* Paul. Sanctor. *de casibus Papalibus, ac Episc. à num.138.* Benev. *in praxi de pœnit. cap.15. quæsito 7.* Bonac. *d. quæst.7. punct.1. n.1. & d.quæst.3. punct... num.4.* Fr. Emman. *in explicat. Bulla Cruciata, §.9. dub. 3.* Coriolan. *de casib. reservatis, part.1. sect.2. art.16. à n.2.* Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, differ.23. in fine*, Molfes. *in sum. Theolog.moral. tract.7. cap.15. num.77.* qui resolvunt mortis articulum dici in præsenti, non solùm periculum mortis proveniens ex infirmitate, sed quodlibet probabile periculum mortis, quod contingit, quando adest probabile dubium de morte, quæ vt plurimùm soleat in eo eventu contingere: non igitur poterit simplex Sacerdos absolvere omnem transfretare volentem, sed credentem, aut dubitantem probabiliter se naufragaturum, aut aliàs de vita periclitaturum: similiter non quemlibet obsessum ab hostibus, sed telis impugnatum: non quamvis mulierem prægnantem, sed eam quæ periclitatur de vita, arbitrio prudentis viri. In aliis verò eventibus, strictiùs intelligendò, dicuntur illi in mortis articulo constituti, qui etsi vivant, & vivere possint, propter mortem tamen, quam secundùm verisimilem Medicorum peritiam, aut periculum, quod sperant, instantem vident, jam se morituros arbitrantur. Ita Francisc. Molin *de ritu nupt. lib.1. compar.18. n.18.* Benzon. *in speculo Episcoporum, lib.1.disp.1.quæst.6. concl.2.* Bellet. *disquisit. cleric. part 1. titul. de discip. cleric. §. 2. num 12.* Duard. *in Bullam Cœnæ, lib.3. §.1. quæst. 1.* novissimè Bossius *in discept. moralib. discept. 2.num.6. cum seqq.* vbi *à n.14.* de suscipiente longam navigationem, & *n.16.* de operam dantibus agitationi taurorum, hastiludio, &c. & *n.17.* de his, qui voluntarie se offerunt castrandos, & *n.18* de obsessis, & obsidentibus, & *n.19.* de damnatis ad triremes, & *n.21.* de peste infecta, vbi *n.28.cum seqq.* videtur amplecti cum aliquibus limitationibus illam sententiam, nempe in loco pestifero neqnaquam omnes, & quoslibet Sacerdotes, etsi minimè ab Ordinario approbatos, posse audire Confessiones eorum, qui ibidem reperirentur sani, eosque absolvere, sed tantùm eorum, qui jam peste sunt infecti.

8 De Confessione, & ejus partibus, ac materia, tractant Theologi cum Magist. *in 4. dist.17. cum seq* vbi Sot. & D Thom. Sylvest Angel. Tab. Armil. & alij Summistæ *verb. confessio.* Luc. Pinel. *de sacram. Pœnitentia, tract.2. de confessione*, Nugn. *in addit. ad 3.p. quæst.7. cum seq.* Henriq. *in sum.lib.*1. Angel. Sayr. *de Pœnit.* Suarez *de Pœnitent. disp.21. cum seqq* Valentia *tom.4. disp.7. quæst.9. cum seqq.* Vasquez *quæst.21.* Benevent. *in praxi de Pœnitent. cap.10 cum seqq.* Franc. Pitigian. *de Sacram. part.2. tract.de pœnit. distinct.17. quæst. vnica*, Petr. de Ledesma *in sum. part.1. tract. de Sacram. Pœnit. cap.8.* Chamerota *de septem Ecclesiæ Sacram. tract.7. de confessione*, Ægid. de Conincb. *de Sacram. & censuris, tom.2.disp.4 à n.27.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.6. à num 28.* Bonac. *de Sacram. disp.5. de Pœnit sect.2. de confess* Vincent. Mozzol. *in sua brevi regula ad Confessarij, & confitentis munus ritè obeundum.* Alexand. Pesant. *in tertia parte de Sacram.q.10.* Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part.1. lib.1. c.19. cum seqq.* Ioan. Maldonat. *tom.22. de Pœnitent. in controv. de confess.* Marcel. Zambran. *de casibus in art. mortis, cap.4. de Pœnitent.* Megal. *part.1. instit. confess. lib.5.* Molfes. *in sum. Theologia moral. tract.7. cap.9. cum seqq.* Vincent. Filliuc. *quæst. moral. tract.6. de confessione*, Galganet. *de iure publico, lib.3. tit.91.* Iul. Lavor. *de Iubilæo, part.1. c.14.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, part.2. lib.3. de qualit. & integritate Confessionis.*

ALLEGATIO XXVI.

Episcopi consensus an, & quando requirendus sit in Ecclesiarum, & Monasteriorum ædificatione?

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia sine Episcopi consensu ædificari non potest.*

2 *Episcopus locum ædificationis assignat, Crucem figit, lapidemque ponit primarium, & hoc potest alteri delegari.*

3 *Religiosi exempti si in loco non exempto voluerint ædificare Ecclesiam, tenentur Episcopi Diœcesani consensum requirere.*

4 *In erigendis Regularium Monasteriis non sufficit prædictus Episcopi consensus, nisi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat.*

5 *Episcopus quæ perpendere debeat in huiusmodi licentia Regularibus concedenda, ostenditur.*

6 *Ordo Minorum de Observantia quod privilegium habeat, ne alia Monasteria propè sua ædificentur.*

7 *Episcopi quem modum tenere debent in concedenda licentia pro monasteriis novis ædificandis, ordinavit Clem. VIII. in constitutione relata.*

8 *Ecclesia sive Monasterium mutari non potest de vno in alium locum sine licentia Papæ, & Diœcesani.*

9 *Abbates Generales Congregationis Sancti Benedicti Regni Portugaliæ, quod privilegium super hoc habeant, refertur.*

10 *Privilegium concessum alicui Religioni ad ædificanda Monasteria sine licentia Ordinarij, an ex non vsu amittatur.*

11 *Privilegium amittitur per modum, & viam præscriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non vsum, & inter vnum, & alterum modum constituuntur differentia.*

12 Cap. si de terra, & cap. accedentibus, de privileg. & n.18. *concordantur.*

13 *Privilegium non amittitur per non vsum, si occasio, & opportunitas non se obtulit vtendi illo.*

14 *Privilegiarius si occasione oblata suo privilegio non vtatur, quando illud amittat.*

15 *Vnicus actus contraventionis privilegio contrarius, quando videatur sufficiens ad privilegium amittendum.*

16 Cap cùm accessisset, de constitutionibus, *declaratur.*

17 L. 1. l. 2. C. de iis, qui ſponte munera ſubeunt, lib. 10. *intelligitur.*

18 *Privilegiatus per non vſum, aut contrarium vſum quonam tempore privilegio ſuo renuntiare videatur?*

19 *Privilegia merè voluntaria per nullum tempus amittuntur.*

20 *Actus meræ voluntatis præſcribuntur.*

1 HOc in loco reſervavimus videndum de conſtructione Eccleſiarum, id eſt, quibus cauſis ſit nova Eccleſia conſtruenda, & cujus auctoritate id fiat, quo loco, & quomodo ſit ædificanda: quando verò, & quomodo conſecranda, videbimus *allegat. conſequenti.* Sciendum eſt igitur *primò*, quod pro Eccleſia, ſeu Monaſterio conſtruendo, vel ampliando, Religionis favore cogi poteſt quilibet ad vendendum domum ſuam, argum. *l. ſi quis ſepulchrum, ff. de Relig. & ſumpt. fun.* Cæpol. *de ſervit. vrban. præd. cap.* 82. Vincent. de Franchis *deciſ.* 223. Valenzuela *conſ.* 18. *tom.* 4. Cabed. *deciſ.* 105. *num.* 2. & 3. *part.* 1. Valaſc. *conſ.* 22. *num.* 1. Cancer. *var. reſolut. part.* 1. *titul. de empt. & vend. num.* 78. Vincent. Caroc. *deciſ.* 26. *n.* 13. Mat. Giurba *deciſ.* 86. *num.* 3. & 7. Matta *de juriſdict. part* 4. *cent.* 2. *caſu* 27. *n.* 3. Mat. Anton. *var. reſol. p.* 1. *lib.* 1. *reſol.* 112. *caſu* 24. Morl. *in emporio Iuris, part.* 1. *tit.* 9. *de contrah. empt. quæſt.* 10. *n.* 8. Gizzarel. *deciſ.* 38. *num.* 1. à Ponte *de poteſtate Proregis, tit. de abundantia civit.* §. 4. *n.* 8. Hieron. Leo *Valent. deciſ.* 90. *n.* 9. *cum ſeqq.* Bobadil. *in ſua politica, lib.* 3. *c.* 5. *num.* 26. Gaſp. Theſ. *quæſt. forenſ. lib.* 1. *q.* 64. *n.* 6 Mat. Antonin. *variar. reſol. lib.* 1. *reſol.* 112. *caſu* 29. Guzman. *de evict. quæſt.* 51. *n.* 19. *cum ſeqq.* late Hermoſil. *ad l.* 3. *gloſſ.* 1. *num.* 32. *cum multis ſeqq. tit.* 5. *p.* 5. vbi ampliat ad clauſtrum, officinas, & viridarium, Capiblanc. *de Baronib. tom.* 2. *ſuper pragmat.* 1. *cap.* 3. *n.* 4. Laurent. de Franchis *de controv. inter Epiſc. & Regul. pag.* 112. *in reſp. ad* 7. Eandem licentiam Epiſcopi in reædificanda Eccleſia jam diruta, quaſi ſit nova, requirit Camil. Borel. *de præſtantia Regis Cathol. c.* 37. *n.* 10. *cum ſeqq.* vbi id probat ex *l. inter ſtipulantem*, § *ſacram, ff. de verb. oblig.* in qua habetur, quod quando ædificium eſt funditus deſtructum, ſi reædificatur, dicitur novum opus, & ex doctrina Doctorum *in l.* 1. § *ſi quis ædificium, ff. de novi oper. nunciat.* dum dicunt, quod ſi vetus ædificium eſt funditus deſtructum, & reficitur, tunc poteſt ei novum opus nunciari, quia dicitur de novo facere.

Secundò ſciendum eſt, quod novam Eccleſiam conſtituere quilibet poteſt duabus conditionibus obſervatis, vt ſcilicet alteri Eccleſiæ non inferat præjudicium, *cap. Eccleſia, cum ſequentib.* 16. *quæſt.* 1. & vt adſit Superioris auctoritas, quæ quidem Eccleſiæ cuilibet ædificandæ dat facultatem non modò ſimpliciter, ſed quandoque etiam in alterius Eccleſiæ præjudicium. Sunt enim cauſæ, ob quas poteſt Superioris auctoritas etiam in præjudicium alterius novam Eccleſiam ædificare, veluti ſi caſtrum, aut nova civitas ſub alterius Eccleſiæ limitibus conſtituatur, cujus incolæ ad priorem Eccleſiam difficilè conveniant, arg. *cap. vnic.* § *fin.* 10. *quæſt.* 3. & *cap. ad audientiam, de Eccleſ. ædif.* ſicut quandoque etiam ob nimiam diſtantiam poteſt alia Eccleſia ſub eadem parochia ædificari, *d. cap. audientiam*, veluti vbi multitudo fidelium excrevit, & Eccleſia vna non ſit evidenter ſufficiens, propter novarum habitationum diſtantiã, *c. præcipimus*, 16. *q.* 1. Et denique ex aliis cauſis quæ ex temporis qualitate, & ſitu locorum poſſunt accidere nova poteſt Eccleſia conſtrui, *cap. & temporis, ead. cauſa, & quæſt.* Sicut è converſo contrariis de cauſis duæ ſimul vniri, *d. c. & temporis, d. cap. verò* § *fin.* Si verò ſine cauſa, & auctoritate Pontificis in præjudicium alterius Eccleſia aliqua ſit conſtructa, eſt deſtruenda, ſi præſertim nec præceſſerit novi operis nunciatio, juxta *cap.* 1. & *per tot. de novi operis nunciat.* Præjudicium autem, quod alteri Eccleſiæ inferri poteſt præter damnum ædificij cohærentis, eſt participatio ſumptuum in coſtructione, aut expenſarum pro ſuſtentatione Rectoris, vel damnum in juriſdictione, aut in oblationibus, quæ fieri ſolent Eccleſiæ, *d. c. Eccleſia, cum ſeqq.* Vbi verò aliquod præjudicium ſimile nulli generatur Eccleſiæ, poteſt quilibet in ſua proprietate conſtruere Eccleſiam, accedente permiſſione Epiſcopi, *d. cap. quicunque*; ſine illius enim conſenſu Eccleſiam ædificari non poſſe probant text. *in cap. nemo, & in cap. placuit, de conſecr. diſt.* 1. & *in cap. ad hæc, de Religioſis domibus, & cap. cum olim*, 14. *verſ. inſuper, de privileg. Auth. de Eccleſ. tit.* §. *ſi quis autem, collat.* 9. & *auth. de monachis, verſ. illud igitur, coll.* 1. notant Roch. *de jurepatronat. verb. conſtruxit, num.* 8. Lambert. *eod. tract. art.* 3. 2. *q. princ. p.* 1. *num.* 3. *cum ſeqq.* Petr. Gregor. *in ſuis partib. lib.* 1. *tit.* 4. *c.* 5. Selu. *de benefic. p.* 1. *q.* 6. *à n.* 9. Paul. Fuſc. *de viſitat. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 2. Zerola *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. Eccleſia, in princ.* idem Petr. Greg. *ſyntag. juris lib.* 2. *cap.* 1. *à n.* 10. Piaſec. *in praxi nova Epiſcop. p.* 1. *cap.* 3. *à num.* 1. Durant. *de ritibus Eccleſiæ, lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 7. & *cap.* 24. *num.* 3. & *c.* 25. Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſolut.* 11. Niſi ſit locus exemptus à juriſdictione Epiſcopi, in quo Eccleſia ædificanda eſt; in eo namque nullus poteſt abſque Sedis Apoſtol. auctoritate Eccleſiam ædificare, *cap. de locorum, cum ſeqq. de conſec. diſtinct.* 1. *cap. auctoritate, de privileg. in* 6. ſed in locis non exemptis ſufficit Epiſcopi auctoritas, etiamſi perſona ædificans ſit exempta, *cap. auctoritate.*

In ædificanda igitur Eccleſia debet priùs Epiſcopus civitatis ad locum accedere, ac atrium, & cœmeterium publicè deſignare, ibique Crucis Dominicæ ſignum cum precibus figere, & in faciendis fundamentis ponere primarium lapidem, gloſſ. *verb. veniat, in d. cap. nemo*, Azor. *inſtitut. moral. part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 3. *quæſt.* 4. vbi etiam reſolvit, poſſe Epiſcopum per ſe, vel per alium primarium lapidem ponere, & Crucem figere; & *quæſt.* 8. tenet poſſe Epiſcopum abſque rationabili cauſa nolentem primarium lapidem ponere, & ſuum conſenſum præſtare, compelli auctoritate ſuperioris Antiſtis, videlicet Archiepiſcopi, vel Primatis. Vnde religioſiſſimus Iuſtinianus Imperator ad ſacrorum Canonum exequutionem juſſit Eccleſias non niſi Epiſcopi accedente beneplacito ædificari poſſe, *in rub. authent. vt nullus fabricet Oratorij domus præter voluntatem Epiſcopi.* Cujac. advertit, & Iulianus Patricius *in Conſtit.* 61. quod poſtmodùm apertiùs in nigro aſſeritur, his verbis: *Sancimus igitur, præ omnibus quidem illud fieri, & nulli licentiam eſſe, neque monaſterium, neque Eccleſiam, neque orationis domum incipere ædificare, antequam Civitatis Epiſcopus orationem in loco faciat, & Crucem figat, publicum proceſſum ibi faciens, & cauſam manifeſtam omnibus ſtatuens*, adſtipulaturque Concil. Agathenſe *can.* 27. regiſtratum *in c. de monachis*, 18. *q.* 2. & Concil. Chalcedonenſe *act.* 11. *can.* 4. regiſtratum *in c. verè*, 16. *q.* 1. & *in c. quidam* 18. *q.* 2. & alia jura in hoc propoſitum, & ad alias quæſtiones conducentia refert Azor. *d. c.* 3. *à quæſt.* 2.

2 Hujuſmodi Epiſcopi conſenſus ſufficit ſi tacitus ſit, ſcilicet ſi Epiſcopus ſciverit Eccleſiam conſtrui, & non impediverit, nec contradixerit; cum tamen facilè potuiſſet, Selu. *d. quæſt.* 6. *num.* 21. Azor. *d. c.* 3. *q.* 6 qui etiam, ille *num.* 8. hic verò *q.* 5. aſſerunt conſenſum Epiſcopi ſufficere ſi accedat poſt conſtructam Eccleſiam.

Verum

Vnum adderem in hac materia vtile, quod Episcopus sine rationabili causa non potest impedire quominus fundator, & patronus possit Ecclesiam sufficienter dotatam ad augmentum divini cultus dilatare, & sumptuosioribus ædificiis exornare, arg. *c. vlt. de testam.* cessant enim rationes ex quibus consensus Episcopi in nova Ecclesia ædificanda, vel funditus destructa reficienda est necessarius, ne scilicet Ecclesia sine dote condecenti construatur, vel reficiatur, vel ne aliis Ecclesiis aliquod præjudicium fiat: ita decisum fuit in Sacra Rot. Rom. *in vna Toletan. Capel. Luna 18 Februar.* 1591. coram *Illustrissimo Mattica*, quæ est in impressis *decis.* 131.

3 Ampla præcedere etiam in Religiosis exemptis, si in loco non exempto voluerint ædificare Ecclesiam; id enim eos facere non posse sine Episcopi diœcesani consensu, probat text. *in cap. auctoritate, de privileg. lib.* 6. notant omnes *in d. cap. cùm olim,* post gloss. *verb. revocari*, si expendas ibi Pontificem Innocentium III. in fine pronuntiasse monasterium exemptum esse, & liberum à jurisdictione, & obedientia Episcoporum, ex privilegiis concessis à Romanis Pontificibus prædecessoribus suis; & tamen Ecclesias in Leiriensi Castro, & aliis locis fundatas sine Episcopi Colimbriensis assensu, in ejusdem Episcopi, & suæ Ecclesiæ jus revocandas explicant ibi Hostiens. & Cardin. *num.* 3. Anton. *num.* 36. Abb. *n.* 9. & Socin. *n.* 19. novissimè decidit Concil. Trid. *sess.* 25. *de Regular. c.* 3 *in fine*, ibi: *Nec de cætero similia loca, tam mulierum, quàm virorum sine Episcopi, in cujus diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta.* De quo Fr. Emman. *quæst. Regular. tom* 1. *q.* 23. *art* 7. *& tom.* 2. *q.* 49. *art.* 3. Piasec. *in praxi Episc. p.* 1. *verb. Monachi*, §. 1. & 2. Fr. Ioan. de la Cruz *de statu Religionis lib.* 2. *c.* 8. Piasec. *in praxi Episc. part.* 2. *c.* 3. *n.* 47. Rot. apud Farinac. *decis.* 745. *p.* 2. *recent.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p.* 2. *decis.* 182. *num.* 4. *& p.* 2. *decis.* 75. Campanil. *in diversor. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *num* 80. & 81. Fr. Ludovic. Miranda *in man. Prælat. tom.* 1. *q.* 33. *art.* 1. *concl.* 3. Erasm. à Cochier. *in tract. de jurisdict. Ordin. in exemptos p.* 1. *q* 36. Hieron. Roder. *in compendio quæst. Regul. resol.* 55. *n.* 3. novissimè Tamburin. *de jure Abbatissar. disput.* 33. *q.* 1. *num.* 2. vbi etiam quod Vicarius generalis non poterit sine speciali mandato Episcopi licentiam ædificandi nova monasteria in loco diœcesis concedere, novissimè me citato *in hoc loco*, sapientissimus D. Lattea *decis. Granate'f. tom.* 2. *decis.* 97. *num.* 16. Si tamen exemptus ædificet in loco exempto sine licentia, totum acquiritur Episcopo cum fructibus, Franc. *in cap. auctoritate, num.* 2. *de privileg. lib.* 6. Fum. *verb. exemptio*; *num.* 10. Anton. de Præris *de jurisdict. Episcop. cap.* 1. *num.* 3. & 4. quos refert, & sequitur Cochier. *de jurisdict. Ordin. in exemptos, part.* 2. *q* 45. *num.* 30.

4 Verùm prædictus Episcopi consensus non sufficit in erigendis Regularium monasteriis, nisi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat; nam *in cap.* 1. *de excessibus Prælator. lib.* 6. *& in cap. vnic. de religios. dom. ead. lib.* statutum est ne Prælati Religionum recipere valeant Conventum aliquem, seu locum absque Sedis Apostolicæ speciali indulgentia, non obstantibus quibuscumque privilegiis, si de hujusmodi prohibitione non fecerint specialem mentionem. Nec Concil. Trident. *dicto cap.* 3. *in fine*, abrogavit dispositionem Iuris communis, sed prætereà indixit, vt alterâ quoque adhiberetur Episcopo loci; & ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem refesunt Zerol. *in praxi Episcop. dict.* §. 1. & Campanil. *dict. num* 80. *in fine.* Fratres igitur Ordinis Carmelitarum discalceatorum obtinuerunt, vt vbique de sola licentia Ordinarij possent nova construere Monasteria ex concessione S.D. Pauli V. felicis record. *Const. t.* 10. incip. *ad Ecclesia, de ann.* 1605. & Monachi Congreg. B. Mariæ Fulensis ex concessione ejusdem Pauli V. *Const.* 5. incip *Monasterio*, 1608. Ac etiam Superiores Congregat. Cleric. Regularium S. Pauli Decollati ex concessione ejusdem Pauli V. *Const.* 64. Incip. *Ecclesia, de anno* 1610. quæ omnia suprà relata post primam hujus tract. impressionem ab hoc loco tacitè desumpsit Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol. decis.* 168. *p.* 4. & Lezana *in sum. quæst. Regul. cap.* 9. *num.* 44. Vnde non sunt audiendi Sorb. *ad compendium Mendicantium. verb. ædificare, in sua annot. vers. circa*, §. 20. & Fr. Emman. *disp.* 49. *art.* 3. *cum seqq.* existimantes Episcopi tantùm licentiam esse necessariam.

Advertendum maximè est, *Sacram Congregat. Illustrissimorum DD. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum*, Gregorio XV. approbante, *sub die* 17. *Augusti* 1621. revocasse prædictas, & quascunque alias licentias à Paulo V. concessas erigendi novos Conventus, videns quod de cætero non erigantur, nisi in eorum quolibet saltem duodecim Fratres, ac Monachi, seu Religiosi habitare, atque ex redditibus, &c. refert Castellin. *de elect. cap.* 15. *in fine.* Postea S.D.N. Vrbanus VIII. per suum Breve Incip. *Romanus Pontifex*, *sub dat.* 28 *Augusti* 1624. multa tulit circa modum erectionis novorum Conventuum, revocatque licentias quascunque, cujus meminerunt Castellin. *in addit. ad d. tract. de elect. pag.* 501. Lauret. de Franchis *de controvers. inter Episcopos, & Regulares, pag.* 103. & Tambur. *d. disp.* 34. *q.* 1. *in fine.* Brevis autem tenor talis est, vt sequitur. *Romanus Pontifex*, &c. *Cum itaque sicut nobis innotuit, complures licentia, sive facultates à nonnullis Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris per diversos Ordinum etiam Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorum Regularium Institutorum Superiores, seu alios eorum nomine vbique locorum monasteria, domos, Collegia, Conventus, & alia loca Regularia quovis nomine nuncupata, servata duntaxat sacrorum Canonum, & Concil. Trid. decretorum formâ, de sola Ordinarij licentia hujusmodi, & contra decreta à Sede Apost. super præmissis edita fundandi, erigendi, instituendi importunis precibus, seu etiam Motu proprio, vel aliàs obtenta, & extorta fuerint. Idcirco Nos omnes, & quascunque licentias, ac facultates hujusmodi, litterasque omnes, tam sub plumbo, quam in hujusmodi forma brevis desuper expeditas, eorumque tenores etiam veriores præsentibus, &c. ac si specificè, & singillatim exprimerentur, & insererentur, pro plenè, & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habentes, justis de causis animum nostrum moventibus, Motu proprio, non ad alicujus nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolica potestatis plenitudine, omnes, & quascunque licentias, & facultates hujusmodi, litterasque desuper tam sub plumbo, quàm in eadem forma Brevis expeditas, omniaque, & singula in eis quomodolibet contenta, & expressa, etiam quoad erectiones, fundationes, & institutiones monasteriorum, Collegiorum, Domorum, Conventuum, & aliorum Regularium locorum hujusmodi, quæ suum nondum sortita sunt effectum, tenore præsentium perpetuò revocamus, cassamus, abrogamus, & annullamus, viribusque, & effectu prorsus evacuamus. Præterea Ordinum etiam Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorum institutorum Regularium Superioribus quocunque nomine nuncupatis, cæterisque personis, ad quas spectat, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub privatione vocis activæ, & passivæ, necnon officiorum quorumcunque, ac inhabilitatis ad illa, & alia in futurum obtinenda, necnon etiam excommunicationis ipso facto incurrenda pœnis interdicimus, & prohibemus, ne licentiarum, seu facultatum per Nos, vt*

præfertur, revocatarum, & annullatarum, sive alio quovis prætextu, vel causa, etiam quantumvis privilegiata, nova Monasteria, Collegia, Domus, Conventus, & alia loca Regularia hujusmodi, nisi de expressa Ordinariorum licentia, ac servata in omnibus, & per omnia sacrorum Canonum, & Concilij Tridentini, necnon Constitutionis felicis record. Clementis VIII. quæ incipit: Quoniam ad institutam, sub Dat. Romæ apud S. Mariam, sub annulo Piscatoris, die 23. Iunij 1603. ac decretorum de mandato ejusdem Clementis, necnon similis mem. Gregorij XV. Romanorum Pont. prædecessorum desuper editorum forma recipere, erigere, fundare, seu aliàs quomodolibet instituere, seu incepta finire, & absolvere audeant, seu præsumant, decernentes, &c. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, sub Annulo Piscatoris, die 28. Augusti 1624. Pontificatus nostri anno secundo. V. Theatinus.

5 In concedenda hujusmodi licentia debet Episcopus maximè attendere, si monasterium, aut alterius cujuscunque erectio præjudicet quoquo modo Ecclesiæ Parochiali; eo namque casu assentiri minimè debet, & Curato licet contradicere, audiendusque est in sua prætensione, ex Guid. Papæ *decis.* 370. Deinde intueri debet si locus erigendus, & constituendus vicinus sit, & propinquus alteri ob Clemen-
6 tis IV. sanctionem secundam, mandantem † ne cuiquam Mendicanti erigere liceat locum, & ædificare Monasterium intra cannas ter centum ad alio Ordinis Minorum de Observantia: successivo autem tempore ipsiusmet Papæ Clementis *in Constit.* 3. restrictum fuit supradictum spatium ad cannas centum quadraginta per aërem mensurandas, cujus restrictionem postmodùm Iulius II. *in sua Constit.* 2. declaravit non debere nocere eisdem Fratribus Minoribus, sed in odium aliorum inductam fuisse, ac propterea respectu eorundem Minorum de Observantia vigeat prior Clementis sanctio, vt ab eorum locis tercentum cannarum spatio distare etiam hodie debeat alter locus à Regularibus alterius Ordinis Mendicantis erigendus, quamvis & prædicti Minores de Observantia possint, dummodo centum tantùm quadraginta distent ab altero Mendicantis Ordinis monasterio. De quo vide Sorbum *in compendio privilegiorum Mendicantium, in annot.* 1. *super verb. ædificare, vers. quoad dispositionem*, §.1. Confect. *in libro privilegiorum Mendicantium, tit.* 3. *c.* 3. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 1. *quæst.* 8. *art.* 3. & *tom.* 2. *quæst.* 49. *artic.* 5. Fr. Miranda *dict. quæst.* 33. *art.* 4. Advertit Laurent. de Peirinis *in formul. Regul. in fine, num.* 3. *pag.* 524. hujusmodi cannarum mensurationem esse intelligendam in oppidis, & locis parvis, non in magnis, & populatis vrbibus, quia in his cessat ratio dictæ prohibitionis, quæ fuit ne vnus Conventus esset impedimento, & detrimento alteri: & tandem idem P. de Peirinis ita concludit. *Nomine tamen civitatum magnarum hoc loco non puto venire suburbia, quoad Conventus in ipsis suburbiis existentes, nam in his posset militare ratio prædicta, nisi fortè suburbia essent magna, & populata: unde in hoc casu puto valere arbitramentum illud quod Episcopis relinquit Clemens VIII. Et adverte quod hoc casu debent Episcopi considerare non solùm interesse, & damnum temporale Conventuum jam fabricatorum, sed etiam subjectionem, quam illis afferunt, quæ pretio æstimabilis est, & ad damnum etiam temporale refertur*, &c. Hac de re emanavit declaratio *Sacræ Congregat.* in controversia exorta inter Fratres Ordinis S. Dominici, & Fratres S. Augustini Congregationis Lombardiæ, & Fratres Carmelitas Discalceatos Saonen. super eo, quod prohibenda sit constructio novi Conventus per ipsos Carmelitas Discalceatos intra mœnia ejusdem civitatis nuper cœpta, cum ex illius nimia propinquitate gravia exoriventur præjudicia Conventibus prædictis Fratrum S. Dominici, & S. Augustini Congregationis antecedentis, rebusque aliis. *S. Congregatio Cardinalium negotiis Regularium præposita, Eminentissimo Bentivolio referente, partibus auditis, ac re maturè discussa, censuit injungendum esse Fratribus Carmelitis discalceatis prædictis, prout præsentis decreti virtute injungit, vt omninò recedant à prædicto loco, vbi novum sui Ordinis Conventum fundare cœperant, neque in alio loco ejusdem civitatis illum erigere valeant, nisi servata forma, & adimpletis omnibus conditionibus contentis in constitutionibus, & decretis Apostolicis, ac præsertim in decreto S. D. N. super erectione novorum Conventuum nuper edito. Romæ die* 14. *Decembris* 1635. M. Cardinal. Ginettus. Adde Rot. *in Ianuensi domorum*, 10. *Decembris* 1610. coram Patriarcha *Manzanedo*, in qua fuit dictum Regulares conducentes semel domum intra 140. cannas à monasteriis, & domibus aliorum Regularium, istis scientibus, & patientibus acquirere quasi possessionem contra illud jus generale, quod habent Religiosi prohibendi ne intra 140. cannas ab eorum domibus monasteria construantur: refert Ferentil. ad Burat. *decis.* 691. *num.* 14. Quem autem modum tenere debeant Episcopi in concedenda licentia pro monasteriis novis ædificandis, ordinavit Clemens VIII. in Constitutione sua, quæ habetur *in Bullario novo, tom.* 2. *pag.* 546. & *in ord.* est 99. prout sequitur.

Quoniam ad institutam Regularium locorum, & personarum reformationem promovendam, & conservandam maximè pertinet, vt in quibusque Domibus, & Monasteriis is tantum numerus Religiosorum, qui commodè ibidem ali possint, contineatur, ac eo pariter spectat, vt in quibusque civitatibus, & locis nova domus, & monasteria, præsertim Mendicantium, non erigantur, nisi in eisdem civitatibus, & locis aliarum Domorum, & Monasteriorum in eis existentium habita ratione, commodè sustentari posse dignoscatur. Hac igitur Nos consideratione ducti, & in præmissis pro nostro Pastorali munere opportunè providere volentes, Motu proprio, & ex certa nostra scientia, ac matura deliberatione, deque Apostolica potestatis plenitudine, ex voto etiam S. R. E. Cardinalium super consultationibus, & negotiis Episcoporum, & regularium præpositorum, harum serie declaramus, locorum Ordinarios non posse licentiam ad novos conventus cujusque etiam Mendicantium ordinis in civitatibus, & locis eorum ordinaria jurisdictioni subjectis erigendos impartiri, nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem civitatibus, & locis existentium Conventuum Prioribus, seu procuratoribus, & aliis interesse habentibus, & causa servatis servandis cognita constiterit in eisdem civitatibus, & locis novos hujusmodi erigendos Conventus sine aliorum detrimento commodè sustentari posse. Si verò ab eis in hujusmodi causis, & sententia ad Nos, & Apostol. Sedem provocari, & appellari contigerit, ipsos Ordinarios tandiu erectionem novorum Conventuum suspendere debere, quousque à Nobis, & Apost. Sede in eadem causa pronunciatum extiterit, irritum nihilominus, & inane decernentes quicquid secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca universis venerabilibus Fratribus nostris Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis locorum Ordinariis per præsentes in virtute Sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, vt præsentes nostras litteras observent, & observari curent, & faciant, non obstantibus, &c. Dat. Romæ apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die 23. *Iulij* 1603. *Pont. sui anno* 12. refert Lauret. de Franchis *de controv. inter Episcop. & Regul. pag.* 97. vbi *pag.* 111. *in resp. ad* 3. resolvit hanc Bullam Clementis VIII. de non concedenda licentia Mendicantibus nova ædificare Monasteria, non comprehendere hospitia, & *in resp. ad* 4. tenet 7

tenet attenta eadem Clementis VIII. Constitutione, Episcopum concedere non posse licentiam construendi nova monasteria absque causæ cognitione, & in respons. 18. pag. 515. resolvit, quod construens monasterium; vel Ecclesiam sine consensu Episcopi, non potest illud postea destrui facere. Advertit Gratian. disceptat. forens. cap. 517. num. 18. quod Ordinarius non potest licentiam impartiri, nisi vocatis Prioribus aliorum Conventuum in eadem civitate existentium, & causa cognita constiterit dictos novos Conventus erigendos commodè sustentari posse sine aliorum detrimento, & addit hoc de forma procedere debere.

Verum quia Religiosi plura Monasteria ædificabant, quæ deinde sustentari non valebant; huic incommodo in parte voluit bonæ mem. Paulus V. decreto suo, incip. Sanctissimus in Christo, die 4. Decembris 1603. quod refert Laurent. de Franchis in controvers. inter Episcop. & Regul. pag. 117. & Tamburin. d. disp. 34. q. 1. num. 3. occurrere. Deinde Gregor. XV. alio decreto, sub dat. die 17. August. 1622. innovans dictam Constitut. Clementis VIII. prohibuit, ut in quacumque civitate, oppido, seu quocumque loco monasteria non erigantur, nisi in eo saltem duodecim Fratres, aut Monachi, seu Religiosi inhabitare, atque ex redditibus, & consuetis eleemosynis sustentari valeant, quod decretum refert Laurent. de Franchis ubi suprà, pag. 101. Novissimè tandem Sacra Congregat. Illustrissimorum Cardinalium Concil. Trident. interpretum; S.D.N. Urbani VIII. auctoritate sibi specialiter attributa prohibuit, ne deinceps Monasterium, Conventus, Domus, Congregatio, vel Societas Religiosorum, seu Regularium nullibi recipiatur, nisi præter alia ad id requisita, in singulis ejusmodi locis duodecim saltem Fratres, aut Monachi, seu Religiosi degere, & ex redditibus, & consuetis eleemosynis, detractis omnibus, ut suprà, detrahendis, competenter sustentari valeant, ad præscriptum decreti felic. record. Gregorij XV. hac de re editi. Alioquin Monasteria, & loca hujusmodi posthac recipienda, in quibus duodecim Religiosi, ut suprà, sustentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non inhabitaverint, Ordinarij loci visitationi, correctioni, atque omnimodæ jurisdictioni subjecta esse intelligantur.

Circa erectionem monasteriorum Monialium determinatum est à sacra Congregat. eminentissimorum Cardinalium super Episcopos, & Regulares. Primò ne erigantur nova monasteria, quibus ad minus 300. scutorum redditus annuus non assignetur pro duodecim sustentandis. Secundò, ne erigantur sine consensu Ordinarii. Tertio, non sine speciali Sedis Apostol. indulto. Quartò, ne erigantur nisi in locis muro cinctis, & ubi copia confessariorum adest, & facultas conducendi confessarium aliunde. Quintò, ne erigantur in his locis, in quibus monasteria priùs erecta laborant inopiâ. Sextò, quod prope monasteria tollantur omnes arbores altæ. Septimò, quod in collocutorio nullo modo sit porta, per quam aditus sit in monasteria. Ita Lezana in sum. quæst. cap. 25. num. 45. vers. citato. Gavant. in man. Episcop. verb. Monialium monasteria.

8 Ecclesia, sive Monasterium mutari non potest de uno in alium locum sine licentia Papæ, & diœcesani, ut probat text. in d. cap. unic. de excess. Prælat. in 6. ubi Bonifac. VIII. æqualiter, & pariformiter loquitur de Monasteriorum mutatione, & de erectione, constructione, sive nova ædificatione, ibi, seu hactenus recepta mutare: quare ita resolvit Laurent. de Franchis d. tract. pag. 311. in resp. ad 1. Neque Concil. Trident. prædicti text. constitutionem revocat, solummodo enim ait quod de cætero similia loca non erigantur sine Episcopi, in cujus diœcesi erigenda sunt, licentia priùs obtenta, & sic nullam mentionem faciens de locorum mutatione, videtur voluisse, ut id remaneret in dispositione Iuris communis, argum. text. in l. commodissimè, ff. de liberis, & posth. & l. cùm prætor, ff. de judic. & l. si cùm dotem, ff. soluto matr. cum similibus citatis in libello de principiis utriusque Iur. 1. lit. C, num. 4. De jure autem communi id ipsum clarè deciditur in cap. si quis vult, 16. q. ult. ibi: Si quis vult Monasterium suum ad meliorandum in alium locum ponere, fiat cum consilio Episcopi, & Fratrum suorum, & dimittat Presbyterum in priori loco ad ministeria Ecclesiæ. Vide Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. q. 23. art. 7. Portel. in dub. Regul. verb. monasterium, n. 5. & 7. Diana resol. moral. p. 3. tract. 2. resol. 136. Flau. Cherubin. in compendio Bullarij, tom. 5. Bulla 99. Fr. Hieron. Roderic. in compendio quæst. Regul. resol. 55. n. 4. Cardinal. Tusch. lit. M, concl. 195. n. 1. me citato in hoc loco, D. Larrea d. decis. 97. n. 15. qui omnes resolvunt, requiri novam licentiam Episcopi ad Monasterii translationem, Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 168. p. 4.

9 Speciali igitur privilegio Sixtus V. Pontifex Max. an. Domini 1587. 7. Kalend. Decembris, Pont. sui an. 3. concessit Abbati Generali Cong. S. Benedicti nostri Regni Portugaliæ, cum consilio, & assensu Capituli Generalis, ut Monasteria dictæ Congregationis, quæ in locis incommodis, & minus populosis reperiuntur, ad commodiora loca, ubi Monachorum doctrina, & vita exempla populo Christiano magis utilia futura sint, & fructuosa, propria auctoritate (Ordinariorum locorum, vel cujusvis alterius licentia minimè requisita) cum eorum Monachis, supellectilibus, paramentis, & ornamentis, aliisque rebus necessariis, transferre, & mutare possit, ac fructus, redditus, & proventus eorundem Monasteriorum, seu cujuslibet eorum, vel illorum partem, Generalis, & Capituli prædictorum arbitrio, alij, seu aliis ejusdem Congregationis Monasteriis magis indigentibus, perpetuò, vel ad tempus (etiam renuentibus Abbatibus Monasteriorum eorundem, & quibusvis aliis personis) applicare, & assignare; proviso tamen, quod animarum cura personarum sæcularium incumbens Abbatibus, & Conventibus Monasteriorum transferendorum hujusmodi, nullatenus obliviscatur, sed per Monachos dictæ Congregationis regulares, vel Presbyteros sæculares idoneos, & ab Ordinariis probatos laudabiliter exerceatur, liberè, & licitè valeant, plenam, & liberam Apostolica auctoritate, earundem tenore præsentium, licentiam concessit, & facultatem, non obstantibus, &c. refert Fr. Miranda dict. quæst. 33. art. 1. conclus. 2. Quid si Regulares vellent solummodo ampliare sua monasteria? De licentiam non esse necessariam, quia additamentum dijudicatur sicut antiquum Monasterium, cui additur. Ita per text. in cap. fin. de concess. præben. resolvunt Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. quæst. 49. art. 9. Laurent. de Franch. ubi suprà, pag. 310. in fine, in resp. ad 2.

10 Utrùm verò privilegium concessum alicui Religioni ad ædificanda Monasteria sine licentia Ordinarii, ex non usu amittatur? Hanc quæst. ponit Miranda dict. quæst. 33. art. 3. & eam resolvit sequenti concl. Quando arbitrium, seu libera facultas aliquid faciendi privilegiato concessa refertur ad privilegium, ut si dicatur, Concedimus tibi privilegium ædificandi, si volueris, vel ad libitum voluntatis tuæ, tunc privilegium ex non usu per decennium amittitur, quia facultas refertur ad privilegium: at si facultas ædificandi non refertur ad privilegium, sed ad personam, seu ad privilegiatum, & ad tempus, ut si dicatur: Concedimus tibi privilegium ædificandi Monasteria cum volueris, aut quandocumque volueris, tunc privilegium intelligitur esse perpetuum, & non amittitur ex non usu per decennium, neque per ullum tempus, præsertim si per illud decennium

nulla sese obtulerit ædificandi occasio. Hæc Miranda *di-ctò loc.* Sed quia ad plures quæstiones decidendas deservit hujus dubii resolutio, illud plenius discutiendum puto.

11 Privilegium igitur potest amitti per modum, & viam præscriptionis, vel per viam tacitæ renunciationis, & non usum; inter unum, & alterum casum plures reperiuntur, & notabiles differentiæ. *Prima* est, quod quando privilegium amittitur per modum præscriptionis, propriè non amittitur ex voluntate ejus, ad quem pertinebat, sed ex potestate, & dispositione legis, juxta verum intellectum text. *in l. alienationis* 28. *ff. de verbor. significat.* ibi, *vix enim est*, &c. de quo agit Balbus *de præscript. omnibus, part. 5. n. 33.* Pinel. *in authen. t. nisi, n. 29. C. de bonis mater.* & alii, de quibus Alfan. *collect.* 814. At verò modus renunciationis necessariò supponit expressum, vel tacitum renunciantis consensum, ex iis quæ Flamin. *de resign. lib. 1. q. 1.* & hanc differentiam post *gloss. 1. in vers. vel dic, in cap. ult. 16. quæst. 4.* notavit latè explicans Suarez *de leg. lib. 8. c. 34. n. 6.* Deinde secunda differentia est, quod scilicet præscriptio semper supponit, & requirit factum, & possessionem ex parte ejus, qui contra privilegiatum præscribit per tempus à lege definitum, juxta definitionem præscriptionis, seu usurpationis, de qua *in l. 3. ff. de usur.* text. optimus *in l. nec utilem*, ibi, *cum sit iniquissimum auferre domino quod usus non abstulit, ff. ex quibus causis majores.* At verò renunciatio non requirit hujusmodi factum, nec possessionem ex parte adversarii, sed sufficit, quod ea parte ipsius privilegiarij interveniat factum, vel causa aliqua, ex qua sufficienter colligatur voluisse privilegium suum amittere, vel renunciare, ut probat text. *in l. in princip.* ibi, *certo tempore non utendo pereunt, ff. de servitut. urbanorum*, cum similibus, de quibus Gilchen *de præscript. part. membr. 1. c. 3. à num. 17.* ex quibus clare colligitur, aliud esse acquiri rem usu, & facto possessoris; vel amitti ex non usu domini, absque facto possessoris.

12 Quibus sic præhabitis intelliges, & concordabis text. *in cap. si de terra*, & text. *in cap. accedentibus 15. de privileg.* quia ille agit de sola amissione privilegij per modum tacitæ renunciationis, quæ deducitur ex non usu, seu magis contrario usu ejusdem privilegiarii; & ideò meritò non exigit tempus in præscriptionibus necessarium, ut clare Pontifex significat, ibi, *privilegio tamen indulto tanto tempore vobis detrahere voluistis*, atque ita interpretatur *ibi*, Ioan. Andr. & Cardin. At verò text. iste, scilicet *in dict. cap. accedentibus*, de vera, & propria agit præscriptione; ideoque ut per eam Monasterium amittat suum privilegium quadraginta annos requirit, juxta generalem regulam text. *in cap. de quarta*, cum similibus, *de præscript.* Pro utriusque decisionis differentia considerari potest, quod Cistercienses *in d. cap. si de terra*, per triginta annos contra formam sui privilegii decimas persolverunt Canonicis, ad quos de Iure communi pertinebant, & ideò ex parte Canonicorum, ut sibi jus earum decimarum acquirerent, nulla erat præscriptio necessaria, sed sufficiebat, quod privilegium cesset per renunciationem, vel amissionem, vel alium quemcunque modum, ut eo cessante secundum Ius commune decimæ remaneant penes Ecclesiam Parochialem, juxta regulam text. *in cap. ult. de Paroch.* Sed *in d. cap. accedentibus*, Templarij per quadraginta annos persolverunt decimas contra suum privilegium Monachis quibusdam, ad quos de Iure communi non pertinebant, & ideò ut eas Monachi acquirere, & exigere possint, non sufficiebat renunciatio Templariorum, seu amissio ex parte ipsorum, sed necessaria fuit præscriptio legitima, & completa, per quam contra Ius commune eas acquirant; planum verò est, completam non esse præscriptionem contra Ecclesias minori spatio, quàm quadraginta annorum, juxta *dict. cap. de quarta*, cum similibus. Neque contra hunc intellectum obstat ratio, quam reddit text. *in eod. cap. accedentibus*, ibi: *Cum enim tanto tempore contra indulta privilegia decimas solverint, eis renunciasse tacitè præsumuntur*; quæ verba apertè videntur significare decisionem Pontificis non fundari in præscriptione, seu possessione Monachorum, sed solùm in renunciatione privilegii resultante ex non usu ipsorum Templariorum, quibus competebat; quia facilè respondetur, si diligentiùs utriusque text. verba videntur; nam *in dict. cap. si de terra*, solummodo Pontifex expendit contrarium usum privilegiorum: patet ibi, *per triginta annos eis decimas persolvistis*: & deinde in ratione solùm expendit tacitam renunciationem eorundem, ibi, *vobis detrahere voluistis*: at verò *in dict. cap. accedentibus*, principaliter expendit usum, & possessionem Monasterii contra privilegiarios, recipiendo ab eis decimas: patet, ibi: *diu quietè possederunt*, & ibi, *per quadraginta annos amplius pacificè possedissent*; & in decisione ibi: *decimas de terris prædictis per quadraginta annos continuè perceperit*: quæ omnia apertè significant, respexisse Pontificem principaliter usum, & possessionem Monachorum percipientium decimas à Templariis, contra formam sui privilegii, ac ita veram, ac propriam præscriptionem ex parte Monasterii possidentis; quamvis etiam in ratione expendat tacitam renunciationem privilegiatorum, qui tanto tempore decimas pacificè persolventes, privilegio, quo ab illis solvendis exempti erant, videntur renunciasse, in consequentiam scilicet pacificæ possessionis, & juris per eam Monachis præscribentibus acquisiti; ut regulare est in quacumque præscriptione, juxta regul. *l. alienationis* 28. cum similibus, *ff. de verb. signif.*

Devenendo igitur, & propiùs accedendo ad 13
quæstionem nostram de amissione privilegii per non usum, vel de eo amittendo per contrarium usum, dico quod in priori casu de non usu sciendum est, an si occasio, & opportunitas se non obtulerit, pro qua privilegium datum est; hac enim non data, si privilegiatus eo minimè utatur, certum est nullo unquam tempore amitti, ut probatur ex regula text. *in l. & Atiliciamu, ff. de servitutibus rusticor. præd.* cum similibus, de quibus Molina *de primogen. lib. 1. cap. 6. à num. 52.* & probat Suarez *d. c. 34. num. 4.* † Si autem 14
utendi occasione oblata non utatur privilegiarius suo privilegio, illud amittit duplici ex capite, vel præscriptionis, vel tacitæ renunciationis, concurrentibus scilicet qualitatibus omnibus, quæ in renunciatione expressa requiruntur, & sufficere potuerunt, id est, quod sciens voluntariè non utatur, & potestatem habeat renunciandi, juxta text. *in cap. cum super, de offic. delegat.* In alio verò casu de amissione privilegii per contrarium usum regula certa est, & indubitata, quod per illum, cæteris circumstantiis necessariis concurrentibus, admittitur. Gloss. per text. ibi *in cap. gratum, verb. recessum, de legat.* recepta ut per Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumption. 41. num. 3.* Dicitur autem in proposito contrarius usus propriè in privilegiis circa actus negativos, ut in exemplo text. *in d. c. si de terra*, de non solvendis decimis, aut tributis; si enim privilegiatus actionem exerceat directè contrariam ubique exemptioni per privilegium concessæ, veluti solvendo decimas, vel munera subeundo, à quibus privilegio exemptus est, ei renunciare videtur, ac subinde rectè dicitur per contrarium usum illud amittere, juxta *l. 2. C. de jure domini.* Dixi *per actum directè contrarium exemptioni per privilegium concessæ*, quia non sufficit pura omissio,

sed

sed requiritur, quod privilegiatus actum gerat, tanquam ex necessitate, vel obligatione: patet in quotidiano exemplo, vt si quis Bulla, vel privilegio à ieiunij præcepto liber sit, si enim in diebus, qui præcepti non sunt, ieiunaverit, minimè dici potest actum facere privilegio contrarium, vel si in diebus Quadragesimæ causa devotionis ieiunet; cum privilegium habeat, quod ex præcepto non teneatur; eo enim modo ieiunantes actum ex necessitate non faciunt, & ideò ex illo nunquam censetur amissum privilegium.

15 Vnicus actus contraventionis privilegio contrarius, factus à privilegiatis scientibus videtur sufficere ad privilegium amittendum, juxta text. *in cap. cum accessisset, de constit, & in cap. ex ore, ante fin. de iis quæ fiunt à majori parte Capituli*, ibi, *per hoc quod dictus H. reverentiam exhibuit, quæ debetur Præposito, juri suo renunciasse videtur, &c.* text. optimus, vbi notavit Bart. *in sum. in l. 5. Cod. de jure dominij impetranda, & in l. 3. Cod. qui sponte publica munera subeunt, lib. 10.* ex quibus Iuribus, & aliis de quibus Rebuff. *de decimis quæst. 13. num. 113.* & Card. Tusc. *tom. 6. lit. P, concl. 656. num. 10.* constituunt Doctores differentiam inter personas privatas, quæ privilegio suo liberè possunt renunciare, & inter alias, quæ hujusmodi libertatem non habent, ita vt in illis sufficiat vnicus actus contraventionis; in his verò minimè: Ita Abb. *in d. cap. cum accessisset, num. 6. & 8.* & Felin. *num. 28. reg. 3. & num. 29. limit. 3.* sed meliùs Suar. *d. lib. 8. c. 45. num. 14. cum seqq.* contendit etiam contrarium vsum privatorum non inducere amissionem privilegij quoad futurum tempus, quamvis inducere fateatur renuntiationem quoad illum actum particularem, vel causam, in qua facit contra privilegium; & ita vnicum actum nunquam sufficere, ex eo quia quoties in aliquo actu alia, quàm renuntiationis capi potest conjectura, ea potius sumenda est, quàm renuntiationis, juxta regulam *cap. super eo, de renunciat.* cum similibus, de quibus Gutier. *de juramento confirmat. p. 3. c. 19. num. 21.* & ea ea ratione, quod semper renuntiatio præsumitur, vt minus præjudicet, planè in nostro proposito rectè capi potest ea conjectura; quod privilegio renuntiare voluerit quoad actum præsentem tantum, non simpliciter, & in totum in futurum, vt in simili notat Gloss. *verb. Partibus, in Clem. 2. de judiciis*, & ita si actus fiat privilegio directè contrarius à persona non habente sufficientem potestatem ad renuntiandum, minimè sufficit, neque vt in futurum inducatur renunciatio; neque pro actu præsenti; si tamen fiat ab habente sufficientem potestatem ad renuntiandum tacite quoad illum actum, ei videtur renuntiare, sive privatus sit, sive Monasterium; neuter autem in futurum, & simpliciter, quantumcunque persona sit, quæ liberè privilegio possit renuntiare. Ita post Bartol. *in l. voluntariè, C. de excusat. tutorum*, Alexand. Gregor. Lopez, & alios, contra Felin. & exemplum de Doctore habente privilegium non disputandi, seu legendi, quod si semel disputet, seu legat, illud amittat, optimè explicat Suar. *d. cap. 35. num. 14.* Ac etiam in alio exemplo vsu frequentissimo de habente privilegium non solvendi vectigalia; si enim patiatur se scribi in libro gabellarum, vel similio gravaminum, quod non impediatur in futurum suo vti privilegio. Illud est singulare in hac materia, quod privilegium exemptionis concessum alicui Ordini per non vsum vnius Monasterij, non censetur sublatum, cùm sufficiat respectu aliquorum Monasteriorum, quod sit in vsu. Seraph. *decis. 951. n. 1.*

16 Nec obstant Iura suprà allegata, quibus videbatur probari per vnicum actum contrarium privilegium illud amitti; nam primò ad text. *in d. cap. cum accessisset*, dum ex vnico actu electionis deducit Pontifex Canonicos amisisse, seu renuntiare voluisse privilegio, quod habebant, vt non esset in Ecclesia dignitas Primiceriatus, respondetur cum Suar. *n. 17. d. loco*, privilegium, de quo in eo text. non habuisse tractum successivum, sed vnico effectu constitisse, & ideò per vnicum actum contraventionis tolli potuisse. Ad text. verò *in l. vlt. ff. de privil. veteranorum*, respondetur non probare veteranos, qui privilegio à muneribus excusentur, per vnam contraventionem patiendo se in ordinem redigi; in perpetuum amittere privilegium, & quoad alia munera cogendos esse; sed solùm amitti irrevocabiliter quoad illud, quod sponte susceperunt, & ita procedit etiam text. *in d. l. voluntariè, & in l. 1. Cod. de iis qui sponte munera subeunt, lib. 10.* vt optimè colligitur ex text *in l. 2. C. eod. tit. & lib.* ibi, *paulisper jus publicum relaxaverit*, juncto ibi, *privilegium non amittet*: quibus verbia clarè probat † publica munera subeuntem contra for- 17
mam privilegij, quo ab illis excusatur paulisper, id est pro ea vice privilegio suo non vti, neque eo juvari; non tamen in perpetuum illud amittere, vt docuit post Bart. ibi, bene distinguens Alex. *consil. 33. num. 4 vol. 6.* quem refert; & post multos alios sequitur Card. Tusc. *d. lit. P. conclus. 756. num. 43.* ubi etiam respondet ad text. *in d. l. 4. de jure dominij impetranda*, in illis verbi, ibi, *à beneficio impetrato recessisse videtur*; vt procedat quoad illum actum privilegio contrarium, non ità quoad sequentes in futurum, & in perpetuum.

Restat nunc videre, quodnam tempus sufficiat, 18
aut necessarium sit vt privilegiatus per non vsum, aut contrarium vsum privilegio suo renuntiare videatur? In primis text. *in d. cap. si de terra, & in d. c. accedentibus*, nihil certum in hoc disponunt: ille enim quatenus habet tempus triginta annorum sufficere, vt præscribatur privilegium, quod Religiosi, seu Monasteria habent de decimis non solvendis, agit de renuntiatione tacita, collecta ex temporis diuturnitate: hic verò, quatenus in eisdem terminis requirit tempus quadraginta annorum, agit de vera præscriptione, & nec illos triginta annos, nec hos quadraginta in his terminis contra Ecclesiam necessarios esse de Iure certum est, neque Pontifices illos requirunt vt necessarios, & sine quibus renuntiatio illa tacita non præsumeretur: sed solùm decidunt; quod si Canonici, ad quorum Parochias decimæ pertinebant, probaverint per triginta annos eas ab ipsis Religiosis recepisse, non prodest Religiosis privilegium in contrarium, neque illo se possunt tueri, quia eidem videntur tacitè renuntiasse, neque inde efficax deduci potest argumentum, quod si tempus decem, vel viginti annorum proponeretur, contrarium Pontifex responderet, imò ex solo privilegij non vsu per longum tempus eandem præsumptionem procedere, tam in privatis, quàm etiam in Ecclesiis; deducitur ex communi sententia Doctorum, qui tradunt præsumptionem, quæ ex longi temporis decem annorum præstationibus deducitur (secundùm quam ex eodem spatio omnia præsumuntur solemniter acta, juxta reg. text. *in l. cum de in rem verso, in princip. ff de vsuris, & in leg. filiusfamil. C. de petit. hæred. cum similibus*; de quibus Gabr. *comm. tit. de præsumpt. concl. 1.*) pariter procedere contra Ecclesiam, vt communem comprobat infinitis adductis idem Gabr. *dict. concl. 1. n. 3.* & suadetur ex ea ratione, quam adducit Suarez *d. cap. 34. n. 18. & 24.* quod privilegia hæc à principio conceduntur sub tacita conditione, vt per non vsum amittantur, quæ ratio pariter procedit in Ecclesiis.

Privilegia verò merè voluntaria, per quæ scilicet 19
aliquid faciendum ponitur in libera voluntate privi-

legiatij, quando in privilegio exprimitur, vt eo vtatur privilegiatius ſi voluerit, non amittit per decennium, neque per vllum tempus, tradit Gloſſ. *verb. Semel in anno, in fine*, ibi, *ſed ſi per centum annos, &c. in c. vt privilegia, de privileg.* quam ſequuntur ibi omnes: peregrinam, auream, & valde notabilem dicit Balb. *de praſcript. 4 part. 5. princip. q. 4. n. 4* & alij quos refert communem teſtatus Padiſ. *in l. falſo, n. 5. C. de diverſis reſcript.* Gail. *lib. 2. obſervat. 60. n. 9.* Tuſc. *dict.*
10 *concl. 755. n. 1.* Suar. *d. c. 34. n. 28.* † Et confirmatur ex generali regula, quæ docet actibus meræ facultatis nunquam præſcribi, vt per text. *in l. 2. ff. de via publica*, & multis aliis comprobat Gabr. *lib. 5. commun. tit. de praſcript. concl.* 10. Menoch. *de arbitr. caſu* 44. *à num. 7.* Card. Tuſc. *d. lit. P. concl.* 537. ad plura ſimilia inferentes. Sed in contrarium meliùs arguit Abb. *in d. cap. vt privilegia, num. 4.* ſequitur Dec. *in d. c. cùm acceſſiſſent, n. 17. verſic. 3. prædicta, aliàs n. 76. cum ſeq. ex l. 1 ff. de nundinis:* vbi etiam privilegium faciendi nundinas erat in poteſtate privilegiati, & tamen decem annis amittitur: facit deinde quia omnia privilegia conſiſtunt in voluntate privilegiati; nemo enim cogitur vti privilegio ſuo, vt probat text. *in d. c. ſi de terra, & in l. ſi index 42. ff. de minoribus, & in l. ſi quis in conſcribendo, C. de Epiſcop. & Cleric.* cum ſimilibus. Ad text. verò *in d. l. 2.* reſpondetur parum vigere, ſi advertas procedere in iis, quæ ſunt publicæ facultatis; nos autem loquimur in facultate privata, ex quibus hæc reſolutio contra communem probabilis eſt, & ex prædictis omnibus poteris colligere veram reſolutionem ad concluſiones Fr. Ludov. Miranda, de qua ſuprà, cujus occaſione paululum digreſſus fui in hac materia, cùm ſit vtilis, & quotidiana, & ad plura loca intelligenda accommodata.

ALLEGATIO XXVII.

Epiſcopus Eccleſias, & Altaria, cæteraque ipſarum ornamenta an conſecrare, & benedicere debeat?

SVMMARIVM.

1. *Epiſcopus proprius, vel alius de ipſius licentia Eccleſias conſecrare debet.*
2. *Conſecratio Eccleſiarum, tam feſtis diebus, quàm ferialibus fieri poteſt.*
3. *Ædificans Eccleſiam ei dotem competentem conſtituere debet.*
4. *Eccleſia interdicti tempore conſecrari non poteſt.*
5. *Eccleſia conſecrata non præſumitur, niſi probetur.*
6. *Conſecratio probatur per ſcripturam, ſi reperiatur, & per Cruces, vel vnico teſte.*
7. *Teſtis vnus probat in omnibus caſibus, vbi de præjudicio tertij non tractatur.*
8. *Baptizatus quis probatur vnico teſte.*
9. *Eccleſia ſi dubitetur an ſit conſecrata, eſt in dubio conſecranda.*
10. *Conſecratio fieri non debet ſine Miſſa; ſi tamen aliter fiat, factum tenet.*
11. *Epiſcopus ſi pro Eccleſiis conſecrandis à Fratribus requiſitus ipſorum Eccleſias noluerit conſecrare, privilegium habent, vt quilibet alius Epiſcopus id ipſum facere poſſit.*
12. *Eccleſia ſemel conſecrata, amplius conſecrari non debet.*
13. *Si Eccleſia corruat in totum quoad tectum, & parietes, aut in majori parte, ita vt oporteat eos noviter reficere, conſecrationem amittit.*
14. *Domus, quæ in totum deſtruitur; ſi de novo reficiatur, non cenſetur eadem, nec durat obligatio reſpectu illius.*
15. *Eccleſia ſi inſimul, & in totum deſtruatur, vt ex eadem materia poſtea readificetur, iterum eſt conſecranda.*
16. L. inter ſtipulantem, §. ſacram, ff. de verbor. ſignificat. & text. in l. qui res, §. aliam, ff. de ſolutionib. *declaratur.*
17. *Eccleſiæ tectum ſi corruat illæſis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro majori parte, non eſt ipſa conſecranda.*
18. *Eccleſiæ conſecratio ad quæ reſpiciat?*
19. *Eccleſia, ſi non ſimul, & in totum, ſed paulatim, ſeu per partes deſtruitur, pars habita per modum acceſſorij conſecrata habebitur.*
20. *Altare dicitur quaſi alta res, ſeu Alta ara.*
21. *Altare duplex, aliud ſtabile, ſeu fixum, aliud verò portatile.*
22. *Altare ſaltem majus debet Orientem mundi partem reſpicere.*
23. *Altaria ab Epiſcopis conſecrantur.*
24. *Altare lapideum debet eſſe, non autem ligneum.*
25. *Altare portatile quando exſecretur, & deſinat eſſe ſacrum?*
26. *Altare fixum, & ſtabile, quando deſinat eſſe ſacrum?*
27. *Sepulchra hominum ſupra Altaria non ſunt erigenda.*
28. *Eccleſia, ſeu Altare an polluatur, ſi per Epiſcopum excommunicatum conſecrata, ſeu benedicta ipſa Eccleſia ſit?*
29. *Cœmeterium quid ſit, & qualis ejus conſtitutio?*
30. *Cœmeterium contiguum ipſi Eccleſiæ polluta, pollutum cenſetur, non tamen è contra.*
31. *Dignius, & potentius trahit ad ſe naturam minùs digni, & minus potentis.*
32. *Delictum commiſſum in Cœmeterio, vel in Eccleſiæ veſtibulo, non dicitur commiſſum in ipſa Eccleſia.*
33. *Cœmeteria duo ſi ſint contigua, quando polluto vno cenſeatur alterum pollutum.*
34. *Cœmeterium quomodo reconciliandum?*
35. *Epiſcopus Calices, ac Patenas conſecrare debet.*
36. *Abbates aliqui privilegium habent benedicendi quæcunque veſtimenta, & ornamenta Eccleſiaſtica, ac Calices conſecrandi.*
37. *Calix, & Patena conſecrationem amittunt, ſi notabiliter frangantur; ita vt non poſſint inſervire ad vſum conſtitutum.*
38. *Vaſa hæc, ſi deaurata ſint, & vſu aurum amittant, ſi poſtea deaurentur quoad illam ſuperficiem, quæ tangit Corpus, & Sanguinem Chriſti, nova conſecratione indigent.*
39. *Conſecratio Calicis non amittitur per aliquos ictus à fabro inflictos.*
40. *Calix amittit Conſecrationem, ſi cuppæ ſeparatio fiat cum fractione; ſecus verò ſi tornatili ingenio.*
41. *Vaſculum, ſeu pyxis, in qua ſervatur Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramentum, debent eſſe conſecrata.*
42. *Veſtes ſacræ debent benedici ab Epiſcopo, qui hujuſmodi benedictionem ſimplici Sacerdoti delegare non poteſt.*
43. *Veſtium ſacrarum ſignificationes, quæ ſint, remiſſivè.*
44. *Prælati Regulares, quando hujuſmodi ſacras veſtes benedicere poſſint?*
46. *Veſtes ſacræ benedictionem amittunt, & nova indigent, quando ita franguntur, vt non ſint apta ad vſum, cui fuerunt deſtinata.*
46. *Campanas benedicit, & chriſmate vngit Epiſcopus.*
47. *Campanæ quare benedicantur, & n. 49.*
48. *Campanarum benedictionis effectus quales ſint, oſtenditur.*

50 Cam

50 *Campanæ tempore interdicti non pulsantur.*

51 *Episcopus benedicit Abbates, Abbatissas, & Moniales.*

52 *Ex benedictione Episcopi consequitur Abbas, vt possit conferre Ordines minores.*

53 *Benedictio hæc Abbatibus dari debet illis diebus, quibus Ordines majores conferri possunt, & sine aliquo examine.*

54 *Episcopus tertiò monitus renuens Abbatem benedicere, tunc poterit ipse Abbas non expectata benedictione Ordines conferre, & officium suum administrare.*

55 *Benedictio hæc, & consecratio Virginum sunt Ordinis Episcopalis, & non possunt delegari non habenti illum Ordinem.*

56 *Episcopus pro consecratione sororum, & earum confirmatione, non potest claustra Monialium intrare.*

57 *Moniales virgines ante 25. ætatis annum completum consecrari non debent, ex* Sacra Congregatione.

58 *Consuetudinem benedicendi virgines non amplius esse in vsu censuit* Sacra Congregatio.

59 *Minores annis quadraginta, & quia per octo antè professa non fuerunt, eligi, & benedici in Abbatissas prohibentur.*

60 *Abbatissa temporalis non est jure benedicenda.*

61 *Episcopus non contritus consecrans Ecclesias, Calices, virgines, & conficiens Chrisma, vel benedicens vestes, non peccat mortaliter, nisi esset scandalum.*

62 *Episcopus excommunicatus, suspensus, vel interdictus, consecrans Ecclesias, & benedicens vestes, est irregularis.*

63 *Episcopus benedictionem solemnem dare potest in sua Diœcesi, in fine divinorum Officiorum, & simplicem suis populis in itineribus.*

64 *Episcopus extra suam Diœcesim privatim celebrans benedictionem dare potest.*

65 *Episcopus qui transiens per alienam Diœcesim rogatus à personis devotis illas benedicit sine solemnitate, absque animo exercendi jurisdictionem, nullam pœnam meretur.*

66 *Presbyter præsente Episcopo, sine ejus assensu, nec quidem simplicem benedictionem dare potest.*

67 *Abbas jurisdictionem habens quasi Episcopalem; quando possit benedictionem populo impartiri, ostenditur.*

1 CONSECRARE Ecclesiam nemo potest, nisi solus Episcopus, *cap. nemo* 1. *de consecrat. dist.* 1. & à Diœcesano Episcopo est consecranda, in cujus Diœcesi sita est, *cap. tua fraternitas, de consecrat. Eccles.* nec enim in Diœcesi aliena potest Episcopus consecrare Ecclesiam, absque proprij Episcopi permissione, *cap. pia mentis, & cap. seq.* 16. *q.* 7. quamvis ipse Episcopus in aliena Diœcesi Ecclesiam ipsam construxerit, *cap.* 1. 16. *quæst.* 5. nec hoc Episcopus potest alteri delegare, nisi Episcopo; est enim actus Ordini ipsius deputatus, *cap. aqua, de consecrat. Eccles.* vbi hoc expressè cavetur, & prohibetur id committi simplicibus Sacerdotibus, non obstante consuetudine provinciæ Bracharensis, quam dicit Gregor. IX. *ibid.* potius esse dicendam corruptelam, quàm consuetudinem; quia, inquit, licèt Episcopus committere valeat quæ suæ jurisdictionis sunt, quæ tamen sunt Ordinis Episcopalis, non potest inferioris gradus clericis demandare. Ita Piasec. *in praxi nova Episc. p.* 1. *cap.* 5. *num.* 2. *vers. ædificata*, Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 26. *quæst.* 10. *& p.* 2. *lib.* 9. *cap.* 4. *q.* 1. Bonac. *de Sacram. disp.* 4 *quæst. vlt. punct.* 9. *n.* 8. Vgolin. *de potest. Episcopi c.* 28. *à n.* 1. Fr. Ludovic. Miranda *in man. Prælat. q.* 39. *art.* 1. *concl.* 3. *tom.* 2.

In consecranda verò Ecclesia nonnulla observare debet Episcopus. *Primò* providere, vt consecrandæ Ecclesiæ facta sit dotis competentis assignatio, si hoc prius in ejus constructione factum non fuerit, *d. cap. pia mentis*, & ibi Gloss. *verb. Collata*, 16. *quæst.* 7. & infra *num.* 3. de hoc latiùs agendum. *Secundò*, vt Ecclesiam non consecret, quæ non in honorem Dei, & Sanctorum, sed sub tributaria conditione sit constructa, id est ad lucrum eleemosynarum participandarum, aut pro alia re simili, *cap. si quis basilicam, de consecrat. dist.* 1. *Tertiò*, vt tam ipse Episcopus consecrans, quàm patroni Ecclesiæ consecrandæ sint jejuni tempore consecrationis, & pridie quoque ejus diei jejunent, vt Leo Pontifex instituit *in epist. ad Diodor. Quartò*, vt in consecratione ipsa ritus, & cæremonias attendat, quæ ab Ecclesia in ea re fieri consueverunt, & habentur in Pontificali. *Quintò*, & vltimò, vt quicquam non exigat pro consecratione Ecclesiæ, sed tantùm sponte oblatum ab his solùm, qui non sint indigentes, *cap.* 1. 1. *quæst.* 2. *c. statuimus* 1. *q.* 1. & procurationes canonicas licitè accipiat, *cap. cùm sit, de simon.* alioquin labem simoniacam non effugiet, *d. c. statuimus.*

Decet autem vt in die festivo consecretur Eccle- 2
sia, quamvis omni tempore, & qualibet die valeat consecrari, *cap. tua, de consecrat. Ecclesia*, Piasec. *citato loco*, Salzed. *ad Bernard. cap.* 16. *lit. A*, *vers. Virginum consecratio*, Miranda *d. concl.* 3. *in fine*, Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 4. *quæst.* 3. Vgolin. *d. c.* 28. *n.* 2. † Non 3
tamen consecrari debet, si dotem non habeat; compellendus est enim is, qui Ecclesiam petit consecrari, vt eidem competentem dotem assignet, ad quod ipse, & ejus hæredes adstricti tenentur, *cap. cùm sicut*, & *ibi* Panorm. *de consecrat. Eccles.* quod non solùm de eo, qui eam construxit, sed de eo etiam, qui ab alio constructam curat consecrari, merito est intelligendum, si dotem non habet; quia videtur eam in suam tutelam accipere: quamvis enim absque dotis assignatione fortè admittatur Ecclesiæ ædificatio, nullatenus tamen est absque tali assignatione sacranda; ne locus consecrationis dignitate donatus, sine debiti cultus impensa, quasi profanus maneat derelictus. Vnde in Bracharensi Concil. vt habetur *in cap.* 1. 1. *quæst.* 2. sic dicitur: *Meminerit Episcopus, vt non prius Ecclesiam dedicet, quàm dotem Basilicæ, & obsequium illius per donationem chartula confirmatam accipiat; nam non levis culpa*, inquit, *est ista temeritas, vt sine luminariis, vel sine substantiali sustentatione eorum, qui ibidem sunt servituri, tanquam domus privata consecretur Ecclesia.* Ædificans enim, vel consecrari curans, dotem sufficientem pro alendis ministris, ornamentis necessariis, & juribus Episcopalibus subeundis, assignare ipsi tenetur, alioquin Episcopus permittens ædificari; vel illam consecrans sine dote, ad dotandum de proprio obligaretur, *cap. cùm sicut*, juncta Gloss. *de consecrat. Eccles.* Duen. *reg.* 225. Roch. *de jurepatron. verb. Construxit, q.* 4. *num.* 4. *cum seqq. & verb. Dotavit, q.* 5. *num.* 7. & in his terminis Piasec. *in praxi nova Episc. dict. num.* 2. Vgolin. *dict. c.* 38. *n.* 3. vbi etiam resolvit, quod † interdicti tempore consecrari 4
non potest.

Et cùm Ecclesia consecrata non præsumatur, nisi probetur, Mascard. *concl.* 582. *à num.* 1. Cened. *ad Decretal. coll.* 135. *num.* 6. † Probari igitur debet conse- 5
cratio per scripturam, si reperiatur, & per Cruces, quæ dum consecratur, in parietibus fiunt, vel vnico teste, vt tenent Mascard. *de probationib. conclus.* 415. *n.* 4. Azor. *d. p.* 1 *lib.* 10. *c.* 26. *col.* 1025. *& dict. c.* 4. *q.* 4. Vgolin. *d. num.* 5. Mar. Alter. *de censuris tom.* 2. *disp.* 3. *c.* 1. *prope fin.* me citato *in hoc loco*, Alzed. *de præcell. Episc. dignit. p.* 2. *cap.* 4. *num.* 17. Nam † in omnibus 6
casibus vbi de præjudicio tertij non tractatur, vnus

testis

teſtis ſat eſt, vt reſolvunt Nell. *de teſtib. num.* 85. *caſ.* 9.
& num. 87. *in fine*, Maſcard. *de probat. in proœm. q.* 11.
num. 14. Farin. *in praxi crimin. quaſt.* 63. *num.* 27. provt
7 etiam † in probando clericatu, quando tractatur de
nemini præjudicium inferendo, vnicum teſtem ſuffi-
cere tenent Rebuff *in tract. nominat. q.* 22. *num.* 14.
Maſcard. *concl.* 303. *num.* 4. Camil. Borrel. *in ſumma om-*
8 *nium deciſ. tit.* 7. *de Clericis, & Sacerd. à num.* 22. Et † in
probando aliquem fuiſſe baptizatum, idem reſolvunt
Bajard. *ad Clar. §. Aſſiſſinum, num.* 17. Farin. *d. quaſt.* 63.
num. 24. optime Paul. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1.
quaſt. 1. *n.* 5.

9 Si dubitetur an ſit Eccleſia conſecrata, cùm nullum
appareat conſecrationis indicium, ſive argumentum,
eſt in dubio conſecranda Gloſſ. *in cap. propoſuiſti, de*
conſecrat. Eccleſ. Azor. *dict. part.* 1. *lib.* 10. *cap* 26. *q.* 12.
10 *& part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 4. *quaſ.* 5. Et † hujuſmodi conſecra-
tio fieri non debet ſine Miſſa, vt probat text. *in cap.*
omnes Baſilicæ, de conſecrat. diſt. 1. Si tamen aliter fiat,
licèt non careat culpa, factum tenet, vt reſolvit Mi-
randa *d. concl.* 3. *in fine*, Azor. *d. part.* 2. *lib.* 9. *cap.* 4. *q.* 2.
Circa modum, quo Eccleſiæ debent conſecrari, nihil
in particulari libet hic dicere, cum altiſſimè habeatur
in Epiſcoporum Paſtoralibus, à quibus non eſt rece-
dendum.

11 Si Epiſcopus pro Eccleſiis conſecrandis à Fratri-
bus requiſitus ipſorum Eccleſias noluerit conſecrare,
privilegium habetur, vt quilibet alius Epiſcopus id
ipſum facere poſſit, provt ſpecialiter conceſſum fuit
ab Honorio IV. Fratribus Minoribus, vt ſi Diœce-
ſani requiſiti ab iiſdem cum debita humilitate, no-
luerint in Eccleſiis eorum primarium lapidem po-
nere, ac Eccleſias, vel Oratoria, & Altaria ſua conſe-
crare, vel id facere vltra quatuor menſes diſtulerint,
poſſint prædicti Fratres per quoſcumque voluerint
Epiſcopos gratiam, & communionem Apoſtolicæ
Sedis habentes, præmiſſa recipere, & refertur *in*
compendio, verb. Altare, §. 2. Quod ipſum Ioan. XXI.
conceſſit Fratribus Carmelitanis aliquantulum la-
tiùs, & refertur *in eodem compendio, verb. Benedi-*
cere, § 3 Quæ quidem privilegia aſſerit Miranda *dict.*
concl. 3. non eſſe revocata per Concilium Tridentin.
ſeſſ. 6. *de reform. cap.* 5. dum habet, quod nullus Epiſco-
pus in alterius Diœceſi Pontificalia poſſit exercere
ſine ipſius expreſſa licentia, cujuſvis privilegij præ-
textu, &c. Nam quantum ad hoc privilegia prædicta
non cenſentur eſſe privilegia, ſed Ius commune con-
tinere, dummodo licentia fuerit petita, juxta *cap.* 1.
de ſupplend. neglig. Prælat. & cap. nihil eſt, §. *vltim.*
de elect.

12 Eccleſia ſemel conſecrata non eſt iterum conſecran-
da, vt probat text. *in c. Eccleſia, de conſecrat. diſt.* 1. vbi
Concilium Nicænum arguit de Sacramento Baptiſmi
ſemel ſuſcepto, ad conſecrationem Eccleſiæ factam,
vt in neutro caſu conſecrationis reiteratio fieri de-
beat. Idem colligitur ex text. *in cap. propoſuiſti*, juncta
Gloſſ. *& in cap. ligneis, de conſecrat. Eccleſiæ, vel Alta-*
ris, & vltra Ordinarios in dictis Iuribus; vide Paludan.
in 4. *diſt.* 13. *quaſt.* 2. *art.* 4. & Sot. *art.* 3. Henriq. *in ſum.*
lib. 6. *cap.* 17. Durand. *in rational. Divinorum*, *lib.* 1.
cap. 6. *num.* 31. *&* 36. Suar. *tom.* 3. *q.* 83. *& tom.* 5. *diſp.* 81.
ſect. 5.

13 Quando verò ædificium, ſive caſu fortuito, ſivè
conſultò in totum deſtruitur, & corruit quoad te-
ctum, & parietes, aut in majori parte, ita vt oporteat
eos noviter ſimul reficere, minimè retinent antiquam
conſecrationem, quæ ideò de novo illis eſt adhiben-
da, de quo eſt Gloſſ. *verb. Innovata, in cap. de fabrica*,
per text. *ibi, de conſecrat. diſt.* 1. quatenus diſtinguit in-
ter eum caſum, quando inſimul, & in totum deſtructa
eſt Eccleſia, & quando per partes reficitur à primis
fundamentis; ſimilis Gloſſ. *in cap. ligneis, & in cap. pro-*
poſuiſti, de conſecrat. Eccleſiæ: & † in domo privata 14
quoties prædicto modo deſtruitur, ſcilicet inſimul, &
in totum, quod non cenſetur eadem domus, nec duret
obligatio reſpectu illius, quamvis de novo reficiatur,
eſt text. *in l. inter ſtipulantem*, §. *ſacram. ff. de verborum*
obligat. & in l. qui res, §. *aliam, ff. de ſol.* optimus text.
in cap. Iudæi, & in cap. ſicut Iudæi, juncta vtrobique
Gloſſ. & Doctoribus, *de Iudæis*; quatenus concedunt
prædictis veteres Synagogas reficere, non verò novas
reædificare. Quibus fundamentis hanc reſolutionem
tenent Piaſec. *in praxi nova Epiſcop. d. cap.* 5. *num.* 4.
Henriq. *d. lib.* 9. *cap.* 27. *num.* 5. *in fine*, Vgolin. *d. c.* 29.
n. 4. *verſ.* 2. Fr. Ludovic. Miranda *d. q.* 39. *art* 4 *concl.* 2.
late Mar. Alter. *de cenſur. tom.* 2. *diſp.* 3. *cap.* 2. *verſ. Sexta*
cauſa.

Amplia, vt procedat etiam quando Eccleſia inſi- 15
mul, & in totum deſtruitur eo animo, vt iterum re-
ædificetur ex eadem materia; adhuc enim ſi parietes
corruant in totum, vel pro majori parte, erit Eccle-
ſia exſecrata cenſenda, & noviter conſecranda, pro
quo eſt optimus text. *in d. §. ſacrã*, in finalibus verbis,
vbi quando domus funditus, & ſimul deſtruitur, licèt
eo animo, vt iterum reficiatur, non cenſetur poſtea
eadem reædificata, ſed diverſa domus, & ideo expirat
obligatio reſpectu ejuſdem, provt ibi notarunt ſcri-
bentes omnes, & *in d. tt. l. qui res*, §. *aliam, ff. de ſolut.*
Nec obſtat, quod † ſi navis deſtruatur eo animo, vt 16
ex iiſdem tabulis, & ex eadem materia iterum refi-
ciatur, cenſetur eſſe eadem navis, & durat obligatio
reſpectu ejuſdem, provt habetur *in d. §. ſacrum*, & *in*
d. §. aliam: vnde videbatur ſimiliter dicendum in
domo eodem animo deſtructa, & per conſequens in
Eccleſia materiali, maximè cùm navi æquiparetur *in*
cap. ante omnia, 40. *diſt. & in cap. non imbuitur*, 24. *q.* 1.
ſatisfit enim ſi ex mente Bart. Pauli, Alexandri, &
Iaſon. *ibid.* reſpondeas peculiariter, & vtilitatis cauſa
introductum fuiſſe in navi, vt cùm ſit res mobilis
ejus naturæ, vt hinc inde amoveri ſoleat, ita partici-
pat ex animo, vt minimè extinguatur obligatio
reſpectu ejuſdem, ſi novæ refectionis animo deſtrua-
tur, & ex eadem materia reficiatur, quaſi potens ſit
animus hoc operari: quæ ratio ceſſat reſpectu domus,
cùm ſit res immobilis, argum. text. *in l. jus ſingulare*,
ff. de legib.

Limitatur verò, ſeu potiùs declaratur ſupradicta 17
ampliatio, vt procedat quando Eccleſia in totum
corruit, non verò quando tectum ſolummodo, inte-
gris, & illæſis remanentibus parietibus, vel in to-
tum, vel pro majori parte; in qua ſpecie minimè
exſecrata cenſebitur Eccleſia, de quo eſt text. *in d. cap.*
ligneis, vbi Gloſſ. & Doctores, & *in d. cap. propoſuiſti*,
Gambarupta *de caſibus reſervatis, cap.* 15. *caſ.* 6. *n.* 26.
fol. 204. *verſo*, Azor. *inſtit. moral. part.* 2. *lib.* 19. *cap.* 26.
q. 12. vbi etiam *in verſ. vt in dubium*, reſolvit quod ſi
parietes Eccleſiæ paulatim per partes decidant, &
paulatim reparentur, non eſt iterum conſecranda, &
dicit idem *in* 2. *p. lib.* 9. *cap.* 4. *q.* 6. Ratio hujus limita-
tionis illa poteſt eſſe, quod † Eccleſiæ conſideratio 18
tantùm habet reſpectum ad Eccleſiam ipſam, qua-
tenus ex lapidibus compaginatur, & conſtruitur, &
ita potius reſpicit parietum formam, quàm univerſi
ædificij: per conſecrationem namque conſtituitur in
ſtatu divinæ domus, quam non aliter repræſentat, niſi
juxta lapidum diſpoſitionem, ſecundùm illud quod in
illius dedicatione decantat Eccleſia, *quæ conſtruitur*
in Cælis vivis ex lapidibus; & ibi, *expoſiti lapides*
ſuis coaptantur locis; & inde eſt, quod ſolemnitas
Conſecrationis tantum parietibus, & lapidibus adhi-
betur: fit etiam, vt ſi parietes ipſi igne decruſten-
tur intus, & exterius, ſimiliter Eccleſia ex eo exſe-
crata cenſeatur, vt notarunt Gloſſ. *verb. Exuſta, in*
cap. Eccleſiis, per text. ibi, *de Conſecrat. diſt.* 1. Piaſec. *in*
praxi

praxi nova Episcop. d. cap. 5. num. 24. vers. 2. Miranda d. art. 4. concl. 2.

19 Verùm quando Ecclesia non simul, & in totum, sed paulatim, seu per partes destruitur, & sic à primis fundamentis successivè reficitur, tunc pars habita per modum accessionis, etiam consecrata habebitur: vnde etiamsi cursu temporis vniversa materia, quæ antea erat, modò non extet, sed nova in totum superveniat, adhuc non erit Ecclesia iterum consecranda, sed ad summum aquæ tantum benedictæ aspersione exorcizanda, de quo est text. in cap. de fabrica, vers. & ideò, juncta Gloss. verb. Innovata, de Consecrat. dist. 1. Gloss. verb. Reconciliari, in dict. cap. proposuisti, Gloss. verb. Parietibus, in dict. cap. ligneis. Quare hanc sententiam tenent Sylvest. verb. Consecratio, 1. q. 5. vers. tertius est, Azor. d. part. 2. lib. 9. cap. 4. q. 6. Mar. Alter. d. cap. 1. vers. quando autem. Ratio hujus resolutionis duplex assignari potest: prior est, quia dum Ecclesia paulatim, & successivè reficitur, magis dignum attrahit ad se minùs dignum, argum. text. in cap. quod in dubiis, de Consecrat. Eccles. & in cap. vnico, eodem tit. lib. 6. Secus igitur dicendum videtur, si modicæ parti parietis Ecclesiæ consecratæ addatur magna pars; quia pars major non trahitur ad formam partis minoris, sed e contrario, Azor. vbi proximè. Secunda ratio est, quia licèt ex nova materia paulatim à primis fundamentis reficiatur, non ideò desinit esse eadem Ecclesia, argum. text. in l. quod in rerum natura, ff. de legat. 1. & in l. proponebatur, ff. de judiciis, & in l. grege, ff. de legat. 1. quibus juribus constat à simili, quod populus, seu communitas, licèt cursu temporis amittat personas illas, quas habebat tempore, quo actus nomine ejusdem communitatis fuit celebratus, & novæ personæ superveniant, non ideò minùs desinit esse eadem communitas; & ideò actus & obligatio semel contracta nomine populi, & communitatis dicitur perdurare.

20 Altare antiquis etiam Ethnicis dictum ab altitudine, in elevatis enim à terra ædificiis Sacra faciebant diis superis, quos sibi effingebant, vt ex nonnullis Maronis locis comprobat Lotter. de re benef. lib. 1. quæst. 30. n. 4. Latinis verò Altare à forma, & ritu nomen istud sortitum, quasi alta res, seu alta ara: de cujus etymologia, institutione, & vsu latè Durant. in rationali Divin. lib. 1. cap. 2. & 7. Paul. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 21. num. 4. & 7. Iacob. de Graffiis in aureis decis. part. 1. lib. 2. cap. 47. num. 6. Stephan. Durant. de ritibus Ecclesiæ, lib. 1. cap. 15. & 23. Henriq. in sum. lib. 9. cap. 28. Suar. tom. 3. disp. 81. sect. 3. & 5. Bellarm. controv. tom. 3. de Missa lib. 1. cap. 14. vers. denique idem Paulus, Petr. Gregor. syntagm. juris lib. 2. cap. 1. num. 6. Lambert. de jurepatr. lib. 1. p. 1. q. 11. art. 8. num. 2. & 3. Lotter. d. q. 30. n. 5. vbi etiam dicit sic in Ecclesia appellari, rejecta voce Aræ, in qua veteres sacrificabant suis falsis diis.

21 Est autem † Altare duplex, aliud stabile, seu fixum; aliud portatile. Primum dicitur tota mensa, in qua integrum Sacrificium fit: de hoc est intelligendus text. in cap. si motum, de consecr. dist. 1. & in cap. 1. de consecr. Ecclesiæ, dum probant, quod si motum fuerit Altare, debet iterum consecrari, docet Suar. dict. sect. 5. vers. sed quæri potest, verùm absque fractione, &c. Secundum verò portatile dicitur parvus ille lapis, quem vulgo petra ara dicimus, continens in se formam cum consecratione, & signo superposito, & facilè de loco ad locum moveri potest, tantæque debet esse latitudinis, secundum Palud. quod in eo poni possit pes Calicis, & Hostia consecrata: explicant Durant. d. c. 25. n. 7. Iacob. de Graffiis in decis. aureis, p. 1. lib. 2. c. 42. n. 4. Petr. Gregor. syntagm. lib. 2. c. 1. à n. 13. Suar. Henriq. & reliqui citatis locis, Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta, part. 1. lib. 3. cap. 22. n. 1.

Altare saltem majus debet Orientem Mundi plagam respicere, quia etiam antiqua consuetudine servatum est, vt versus Orientem Ecclesiæ ædificentur. Prasec. dict. cap. 5. num. 2. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 3. quæst. 12. Bonacina de Sacram. disput. 4. quæst. vlt. puncto 9. num. 13. vers. præterea. Contra Vasq. in 3. part. disput. 233. cap. 2. num. 19. Solent in consecratione petræ aræ Reliquiæ aliquæ in illa, aut sub illa collocari, vt indicant illa verba Sacerdotis, cùm finita generali Confessione Altare sacrificaturus ingreditur: Oramus te, Domine, per merita Sanctorum tuorum, quorum Reliquiæ hic sita sunt; sed nullo modo earum loco, cùm non inveniuntur, potest poni aliquod fragmentiolum sanctissimæ Eucharistiæ, vt advertunt Sylvest. verb. Altare, num. 4. Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta, part. 1. lib. 2. cap. 22. num. 6. vbi num. 9. cum eod. Sylvest. citato loco, num. 3. asserit se respondisse, celebrari non posse in Altari portatili, seu in ara sacra facta ex duobus lapidibus insertis duabus tabulis adinvicem fibulis colligatis ad modum tabellæ, quæ instar libri claudi possit, & aperiri, vt in vno lapide Hostia, in alio Calix consecretur. 22

Consecratio petræ aræ, sicut & Calicis, & Patenæ, ad solos Episcopos de Iure spectat: ex privilegio tamen Summi Pontif. potest per simplicem fieri Sacerdotem. Ita Henriq. lib. 9. c. 28. §. 1. Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 5. vers. tertiò adduntur, Fagundez d. cap. 22. num. 3. Sic eodem Iure attento, Altaria ab Episcopis consecrantur, sive sola, sive vnà cum Ecclesia, plura, seu vnum solum, cap. cùm sit, de consecrat. Ecclesiæ, vnguntur chrismate, cap. Altaria, de consecrat. dist. 1. Fusc. d. lib. 1. cap. 22. num. 9. Vgolin. de potest. Episcop. cap. 30. num. 1. Lotter. d. quæst. 30. à num. 22. vbi quod nulli Sacerdotum fas est consecrare Altare hujusmodi, qui non sit in Ordine Episcopali, cap. nullus, de consecr. dist. 1. in tantum vt nec facultas ista possit per Episcopum cuivis simplici Presbytero delegari; est enim Ordinis Episcopalis, non autem jurisdictionis. Azor. d. part. 1. lib. 10. c. 27. quæst. 6. Lotter. d. quæst. 30. num. 23. Ritus in Pontificali præscripti omnes necessarij sunt adhibendi, quos si aliquis scire cupiat, consulere potest eundem Pontificalium librum. Vide Azorium instit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 27. quæst. 8. Suar. tom. 3. disp. 80. sect. 5. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 29. 23
num. 190. † Hoc autem Altare, lapideum debet esse, non autem ligneum, Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 21. num. 9. Vgolin. de potest. Episcopi cap. 30. num. 1. Lotter. d. quæst. 30. num. 20. Permitti tamen potest Altare ligneum cum ara lapidea, non obstante Constitutione synodali. Ita S. Congreg. Rit. in Caietana, 10. Novembr. 1612. 24

Altaria consecrata desinunt esse sacra, seu exsecrantur, itavt de novo indigeant consecratione, videlicet quando Altare portatile notabiliter fractum est, itavt in residuo non possit commodè contineri pes Calicis, & Hostia cum Patena, sine periculo labendi, aut quando omnia cornua, quæ inunguntur, sunt fracta, itavt moveatur sigillum sepulchri existentis in lapide, sive lapis sit in ligno, sive non: aut quando frangitur, vel amovetur loco sepulchrum, in quo sunt Reliquiæ. Ita Henriq. in sum. lib. 9. c. 28. n. 1. Barthol. ab Angelo de Missa, dialogo 5. §. 384. 388. 390. & 391. Suar. disp. 80. sect. 5. Coninch. de censur. quæst. 83. art. 3. dub. 2. Reginald. d. lib. 29. n. 191. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 10. c. 26. q. 10. & c. 27. q. 12. Vasq. in 3. p. disp. 233. cap. 3. num. 13. Nugnus quæst. 83. art. 3. dub. 3. Vgolin. dict. cap. 30. num. 4. Fr. Ludovic. Miranda d. quæst. 39. art. 3. conclus. 2. Fusc. de visit. lib. 1. cap. 22. num. 3. Altare hoc portatile, stantibus prædictis omnibus, nulla mutatione facta de vno loco ad alium, deferri potest sine exsecratione illius; nam ideitrò portatile dicitur, 25

quoniam

quoniam de vno loco ad alium portari potest, & in Ecclesia, vbi Altare aliquod hoc non habeat, de altero Altari sumi solet, & ea deferri, & communiter appellatur hoc Altare portatile consecratum, petra sacra, Vgolin. *d.cap.30.num.4.* Fusc. *d.cap.21.n.6.& cap.22.n.2.*

26 Si Altare sit fixum & stabile, vbi tota tabula Altaris movetur, exsecratur, seu violatur, si fuerit enormiter læsum; vel sigillum, sub quo Reliquiæ conduntur, frangatur, seu lapis, sub quo sunt Reliquiæ, amoveatur: quod relinquitur Episcopi judicio, qui ex re oculis subjecta faciliùs dignoscere poterit, an sit secum exsecratio. Ita Piasec. *in praxi nova Episcop. d.cap.5. num.8.vers.violatur,* Fr. Ludovic. Miranda *d. art.3.conclus.1.* Vgolin. *d.cap.30.num.4 vers.2.* Deinde violatur, & exsecratur hoc Altare fixum, si mota sit junctura, qua mensa stipiti adhæret, & hoc sive sepulchrum sit in latere Altaris, sive etiam, & multò magis, si sit sub ipsa mensa, vel si quid de lapidibus stipitis tangens ipsam mensam moveatur, vt tenet Miranda *d. conclus.1.* & denique aliis eisdem modis exsecratur, quibus Altare portatile, vt dicit Vgolin. *d.num.4. vers.exsecratur.* Et cùm Reliquiæ in Altaris consecratione sint ponendæ, vt probat Fusc. *d.cap.21. n.2.* sequitur sublatis illis esse Altare exsecratum, vt dicit idem Fusc. *d.lib.1.cap.22.num.5.* vbi *num.6.* tenet nova reconciliatione opus non esse, si degradatus, aut interdictus, sive etiam excommunicatus in Altari celebraverit, per text. expressum *in cap.5. in fine, de Sacramentis non iterandis.* Lapis profanatus Altaris potest vendi, & licitè teneri ab emptore, sed in loco decenti & honesto, *S.Congreg.Rit.in Reatina, 9. Maij* 1609. Ecclesia exsecrata, censetur etiam Altare exsecratum, non autem è contra; nam Altare habet se vt accessorium respectu Ecclesiæ, Ecclesia verò habet se vt principale, argum. text. *in c.1. in 2.respons.de Consecrat.Eccles.* vbi habetur quod propter exsecrationem Altaris motu, aut fractione contingentem, non debet Ecclesia de novo consecrari, faciunt quæ Fusc. *d.c.25. n.7.* Intellige de Altari portatili; nam in stabili dicendum est, quod exsecrata Ecclesia non proinde exsecratur Altare, nec reconciliatione indiget. Sylvest. *verb.Altare,q.11.* Ragus. *de Missa in Ecclesia,quæsito 34.& 35.* Miranda *dict.quæst.39.art.7.* vbi reddit rationem, quia consecratio Ecclesiæ consistit in parietibus, & separata est à consecratione Altaris; vnde illa violari potest combustis, vel collapsis parietibus, consecratione Altaris intacta remanente: & è contra potest destrui Altare, Ecclesiæ parietibus illæsis existentibus. In Altari, in quo Episcopus celebravit, non potest eo die celebrare Sacerdos, nisi de licentia Episcopi, vt habetur *in cap. fin. de Consecrat. dist.2.* Henriq *d.cap.28.§.1. in fine.* Verùm *d.cap.fin.* procedere, quando Episcopus in propriis Ecclesiis, & in sua Diœcesi & solemni cærimonia, hoc est Pontificaliter celebrat, asserit Azor. *instit.moral.p.1.lib.10. cap.27. q.10.*

27 Permittendum non est, sepulchra hominum supra Altaria erigi, vt admonet Archid. per text. ibi *in cap.non oportet, de Consecrat. dist.1.* quem refert, & sequitur Fuscus *dict. cap.21. num.15.* & hinc respondit *Sacra Congregatio Archiepiscopo Tranensi, 8. Novembr.* 1599. non esse consecranda Altaria, sub quibus sepulta sunt corpora mortuorum, nisi eis remotis, prout refert Piasec. *in praxi nova Episcop.d.cap.1. n.7. in fin.*

28 Dubitari potest, an Ecclesia, seu Altare pollutum censeatur, quando per Episcopum publicum excommunicatum consecrata, seu benedicta ipsa Ecclesia proponitur? Affirmativè eodem modo dicendum est, sicut quando excommunicatus, seu infidelis in ea sepelitur; quo fundamento ita tenent Henriq. *in sum. lib.9.cap.27.num.6.in fin.* Tolet. *lib.5.instruct.Sacerd. cap.8. prope fin.vers.quinta,* Vgolin. *de potest.Episcop. cap.19.§.6.num.1.* Gambarupt. *de casibus reserv.cap.15. casu 6. num.15. pag.*204. Sylvest. *verb Consecratio 5. vers. quintus casus est,* Navar. *c.27.n.259.* dicit etiam receptum Suar. *disp.81.sect.4.vers.4. violatur Ecclesia;* cujus rei ea tantùm solet assignari ratio, quæ à simili deducitur: inquiunt enim, quod sicut sepultura corporis excommunicati sufficiens est ad polluendum Ecclesiam, vt *in cap. consuluisti, de consecrat Ecclesia,* sic à fortiori consecratio ejusdem Ecclesiæ, seu benedictio emanans per os excommunicati, debet esse ad hoc sufficiens. Verùm hujusmodi sententia contradictione non caret, eam enim impugnat Suar. *d.loco,* quem refert, & sequitur Fr. Emman. *in sum. tom.1. cap.133. num.2. concl.1.* post multos comprobat novissime Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, p.1. lib.3. cap.14.n.56.* & de rigore Iuris sibi magis placere asserit Vgolin. *vbi proximè,* ex eo scilicet fundamento, quia pollutio Ecclesiæ habet se ad instar irregularitatis, & irregularitas non habet locum, nisi in casibus à Iure expressis, juxta text. *in c. is qui, de sententia excommun.* Sed à priori opinione non esse recedendum, asserit Mar. Alter. *de censur. tom.2. disput.3. cap.1. vers. & quamvis,* vbi latè contrariis respondet fundamentis.

Cœmeterium est locus consecratus Ecclesiæ contiguus, vel ab illa separatus, de cujus institutione, & materia vide Durand. *in ration.divin.lib.1.cap.5.n.11.* Azor. *instit.moral.part.2.lib.9.cap.6.* Bertach. *in repertorio,verb.Cœmeterium,* Steph. Durant. *de ritibus Ecclesiæ,lib.1.cap.23.* Fr. Hieronym. Romanum *de Republica Christian. lib. 4. cap.4.* Spin. *in speculo testament.gloss.2.principal.num.33.* Decian. *tract. criminal. lib.6.cap.24. num.28.* Card. Tusch. *lit C,verb.Cœmeterium,conclus.318.* Sanch. *de Matrim. lib 9. disput.15. num.40.* Cened. *ad Sext.collect.11.num.7.* Vgolin *dict. cap.29.§.6. num.2.* Fr. Ludovic. Miranda *d. quæst.39. art.20.* De illius verò consecratione, pollutione, & polluti reconciliatione, idem omnino tenendum esse, quod de Ecclesia diximus, affirmant Hostiens. *in sum. de consecrat. Ecclesia, num.9.* Piasec. *in praxi Episcopali, dict.cap.5. num.6.* Durant. *d lib.1.cap.6.num 45.* Mar. Alter. *d.disp.3.cap.2.vers.Secundò,* nisi quod Ecclesia polluta, censetur pollutum quoque Cœmeterium, non verò è contra, *cap.vnic.de consecrat.Eccles. lib.6.* Mar Alter. *de censur.tom.2.disput.3.cap.1.vers. quartò dubitatur.* 29

Latius rem investigando sciendum est, Cœmeterium, etiam contiguum ipsi Ecclesiæ pollutæ, pollutum esse, modò Cœmeterium ita propinquum sit, & contiguum, vt extrema Ecclesiæ tangant extrema Cœmeterij, & ita polluta Ecclesia, & Cœmeterium pollutum est; non tamen polluto Cœmeterio contiguo Ecclesiæ, ipsa Ecclesia polluta censetur, *d.cap. vnic.* Henriq. *in sum.lib.9.cap.27.§.5.* Gambarupt. *de casibus reseru.cap.15.casu 6.num.10.* Azor. *instit.moral. p.1.lib.10.cap.26.q.13.vers.5. col.1026.& d.cap.6 q.2.* Cened. *ad Sextum,collect.11.n.7.* Sayr. *de censur. lib.5. cap.16. n.28.* Vgolin. *d.§.6.n.2.* Fr. Ludovic. Miranda *d art.2.* ex ea scilicet ratione, quod accessorium sequitur naturam sui principalis, *ex reg. accessorium 42.de regul Iuris lib.6.* cum citatis per me *de Axiomat. Iuris vsufreq. Axiomat.4.* deinde quia † dignius, & potentius trahit ad se naturam minùs digni, siue minùs potentis, Gomez *variar.tom.3.c.10.n.6.* Sanch. *de Matr. lib.3.disp.29.n.8.* Benedict. Ægid. *in repet.l.vnica,C.de Sacrosanctis Ecclesiæ,p.3.§.1.n.14.* Moneta *de decimis, c.9.q.5.n.558.* Et ideò † delictum commissum in Cœmeterio, aut Ecclesiæ vestibulo, non est commissum in Ecclesia, vt resolvit Cald. Pereira *quæst. forens. lib.1. quæst.3.n.8.* 30

(Margin numbers beside the second paragraph's "† dignius" and "† delictum": 35, 32.)

Quando

33 Quando verò Cœmeterium Ecclesiæ pollutæ contiguum non est, tunc polluta Ecclesia, illud pollutum non censetur, quia accessorium Ecclesiæ tunc non est, nec censetur esse, vt habetur *in dict. cap. vnic.* & tenent Doctores ibi, & cæteri suprà citati. Si autem duo Cœmeteria sint contigua, intervenienté tamen pariete, cum censeantur duo, vno violato, aut polluto, non perinde aliud est pollutum, etiamsi porta esset in pariete, per quam ab vno ad aliud fiat transitus. Ita Sylvest. *verb. Cœmeterium* 2. *quæst.* 22 *num.*3. Azor. *d. cap.*9. *quæst.*3. Mar. Alter. *d. disp.* 3. *cap.*2. *vers. postulabit*, Fr. Ludov. Miranda *dict. art.*21 *in fine*, Vgolin. *dict.* §. 6. *vers. excipitur tamen*, *sl* 2. vbi *in vers. seq.* resolvit, si in porta, per quam ab vno ad aliud fit transitus, fuerit humani sanguinis, vel seminis effusio, vtrumque pollutum esse, si porta in pariete extructa gratiâ vtriusque facta videretur. Sed vltra distinctionem, quam afferunt Gemin. *in dict. c. vnic. num.*6. & *ibi* Anchar. *vers. quintò nota*, & Franchis *in fine*, respondet Mar. Alter. *dict. cap.* 2. *vers. hac difficultas*, quod si paries communis, in quo est porta, æqualiter extructus est in solo vtriusque Cœmeterii, ita vt dimidia pars pertineat ad vnum Cœmeterium, dimidia ad aliud, tunc si pollutio in vna parte contingat, illud tantùm Cœmeterium erit violatum: si autem in vtraque parte fiat, vtrumque polluitur; si verò paries, & porta pertinent ad vnum Cœmeterium solum, non ad aliud, tunc illud solùm Cœmeterium polluitur. Si verò cœmeterium ab Episcopo benedictum, non sit Ecclesiæ contiguum, sed de per se reputabitur locus sacer, & licèt polluta Ecclesia, cui est proximum, illud non polluatur, polluitur tamen, si in eo copula illicita, aut sanguinis injuriosa effusio habeatur, prout resolvunt Navar. *in man. cap.*16 *n.*3. *vers. interrogatus autem*, Henriq. *in sum. lib.*5. *de Pœnit. cap.*6. §.5. *in commento lit. H*, Sanch. *de matrim. lib.*9. *disput.*15. *num.*40. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, part.* 1. *lib.*3. *cap.*14. *num.*15.

34 Cœmeterium quoque reconciliatur ea ratione, qua Ecclesia: nam si per Episcopum solemniter consecratum sit, eo polluto, per Episcopum reconciliari debet aqua solemniter cum vino, & cinere per eum benedicta, *cap. consuluisti, de consecr. Eccles.* Si verò ab Episcopo non est solemniter benedictum, sed tantùm ad sepeliendum destinatum, per Parochum Sacerdotem poterit aqua exorcizata reconciliari: vbi verò pollutum est Cœmeterium, non per se, sed ob Ecclesiam pollutam ei contiguam, reconciliata Ecclesia, erit reconciliatum & ipsum Cœmeterium, & ita tenent Doctores omnes *in d. c. vnic.* & resolvunt Azor. *d. c.*6. *q.*4. Vgolin. *d. c.*29. §.8. *n.*4. & 5. vbi *num.* 6. subdit, quod sumptibus ejus, qui Ecclesiam polluit, illa reconcilianda est, & in ejus defectu Episcopus solvet, & si non adsit, populus, & Parochus subministrabunt sumptus, servata in hoc consuetudine, vel statuto, si quod adsit.

35 Ad Episcopos de Iure spectat Calices, ac Patenas, quorum altero Christi Domini sanguis continetur, altero Corpus contrectatur, consecrare, id quod fit sacro Chrismate in exteriori superficie adhibito, vt de Calice habetur *in cap. vnic.* §. *vngitur præterea, de sacra vnctione*, vide Barthol. ab Angelo *dialog.* 5. *de Missa*, §. 171. & 335. Llamas *in summa methods. part.* 3. *c.* 3. §. 16. Vgolin. *de potest. Episcopi c.*31. *n.* 1. Henriq. *d. lib.*9. *c.* 8. §. 1. Azor. *dict. p.*2. *lib.*9. *c.*7. *q.* 1. Iacob. de Graffiis *d. lib.*2. *c.*41. *num.*4. Durand *in rationali divinorum*, *lib* 1. *c.*8. *num.*13. *cum seq.* Homobon. *de examine Ecclesiast. tract.*11. *c.*7. *q.*18. *resol.*4. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, part* 1. *lib.*3. *cap.*21. *num.*14. quæ quidem Calicis, & Patenæ benedictio, cum sit Ordinis Episcopalis, vt dicit Sbroz. *de officio Vicarij lib.*2. *q.*7. *num.*8. non potest fieri per simplicem Sacerdotem, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *q.*19. *art.*5.

36 Potest tamen hanc consecrationem Calicis, & Patenæ Summus Pont. simplici Sacerdoti committere ex causa, vt docent Sylvest. *verb. consecratio* 2. *q.*8. Suar. *tom.*3. *in* 3. *p. disp.*81. *sect.*3. *vers. tertiò additur*, Fagundez *d. c.*21. *n.*14. Megal. *in suo promptuario Theolog. moral. verb. Abbas, n.*18. & *verb. Calix, n.*3. me citato *in hoc loco*, Navar. *in Lucerna Regul. verb. benedicere, n.* 5. Vnde Innocent. VIII. privilegio suo edito *anno Dominicæ Incarnationis* 1489. ad petitionem Ioannis Abbatis Cistereiensis concessit illi, & quatuor primis Coabbatibus ejus tunc, & pro tempore existentibus, vt de cætero perpetuis futuris temporibus quæcunque vestimenta, ac ornamenta Ecclesiastica, Corporalia, vasculaque ad reponendam sacram Eucharistiam, in locis, & domibus dicti Ordinis benedicere, & Calices consecrare, tam de dicto Ordine, quàm si ad eos aliunde nonnunquam deferantur, valeant, & possint. Refert Fr. Ludovic. Miranda *in man. Prælator. tom.*2. *q.*41. *art.*4. vbi etiam advertit prædicto privilegio perfrui non posse alias Religiones privilegium etiam habentes communicationis, tangit Portel. *in dubiis Regularibus, verb. Abbas, num.*3. vbi *n.*4. cum Henriq. *in sum. lib.*9. *cap.*28. §. 2. *lit. H*, ait quod Patres Societatis IESV in Indiis consecrant Calices. Ex quibus colligitur, non benè dixisse gloss. *in Clem. attendentes, de statu Relig.* dum habet secluso privilegio aliquo, de Iure benedictionem Calicis, & Patenæ spectare ad Abbates, qui Baculo Pastorali vtuntur, cujus tamen contrarium optimo jure defendunt Gemin. *in c. Abbates, de privil. in* 6. & Sylvest. *verb. Calix, num.* 2. quos refert, & sequitur Fagundez *d. c.*21 *n.*14. quam hoc illis ex privilegio solùm competere posse observant Azor. *instit. moral. p.* 1. *lib.* 10. *c.*28. *q.*2. Fr. Emman. *d. tom.* 1. *q.*36. *art.*6. Suar. *tom.*4. *de Relig. tract.*8. *lib.*2. *cap. vlt. à n.*2. Lezana *in sum. cap.*18. *num.* 58.

37 Calix, & Patena non solùm consecrationem amittunt si notabiliter frangantur, ita vt non possint inservire ad vsum præfixum, & constitutum, vt benè docent Vasquez 3. *part. disp.*233. *cap.*4. *num.*34. S. Thom. 3. *part. q.*83. *art.*3. *ad* 6. Bellarm. *lib.*2. *de Missa*, *cap.*14. Fagundez *dict. cap.*21. *num.*16. observantes quod tunc dicetur Patena notabiliter fracta, quando Hostiam capere non potuerit, & Calix etiam quando in eo commodè sanguis Christi consecrari non possit. Verùm etiam † quando hæc vasa deaurata 38 sunt, & vsu aurum amittunt, & iterum postea deaurantur quoad illam superficiem, quæ tangit corpus, & sanguinem Christi, consequenter opus est nova consecratione ex eo, quia consecratio Calicis, & Patenæ fit præcipuè propter contactum corporis, & sanguinis; posita autem nova deauratione, contactus non potest fieri in parte consecrata, cum aurum additum consecratum non sit. Ita Sylvest. Angel. Armil. & Tabien. *verb. Calix*, quos refert, & sequitur Barthol. ab Angelo *dialog.*5. *de Missa*, §. 324. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.*10. *c.*28. *q.*4. & *part.*2. *lib.* 9. *cap.*7. *quæst* 3. Durand. *d. lib.*1. *cap.*6. *num.* 35. Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *cap.*249. *n.*21. Suarez *tom.*3. *disp.*81. *sect.*3. *col.*3. *vers. solùm verò*, Reginald. *in praxi fori pœnitentialis, lib.*29. *n.* 199. Vgolin. *de potest. Episcop. c.*31. *num.*5. *versic.*2. Fagundez *dict. cap.*21. *num.* 24. Quidquid contrarium teneant Emmanuel Sà *verb. Calix*, Selu. *de benef. p.*1. *quæst.*5. *num.*99. & Coninch *de Sacrament. quæst* 83. *art.*3. *dub.*3. *n.* 246. Layman. *in Theolog. morali lib.*5. *tract.*5. *c.*6. *num.*7. Diana *moral. resol. p.*2. *tract.*1. *miscel. resol.*3. Nec pro illis facit, quod Calix consecratus non amittit consecrationem amissione deaurationis; ex quo videba-

tur, non indigere nova conſecratione interveniente nova deauratione, cùm principalis pars videatur trahere ad ſe acceſſorium: quia reſpondetur aurum Calicis non ſolum eſſe conſecratum ſecundum ſe, verùm etiam totum Calicem per modum vnius, & ita adveniente nova deauratione conſtat aurum, quod de novo additum fuit, non eſſe conſecratum, & conſequenter indigere nova conſecratione. Neque dici poteſt, conſecrationem Calicis conſecrati redundare in aurum de novo additum, tanquam in acceſſorium, & minùs principale: reſpondetur enim, principale in hac materia non eſſe expectandum ex quantitate materiæ, ſed potius ex vſu rei conſecratæ, ita vt illud cenſeatur principale, quod proximè fuit inſtitutum ad continendum, & tangendum Corpus, & Sanguinem Chriſti, quod præcipuè fit à parte deaurata, vt tenent Suar. Vaſq. Reginald. Coninch, & alij apud Barthol. ab Angelo *citatis locis*. Nec etiam obſtat ſi aliquis dicat eodemmodo formam conſecrationis Eccleſiæ conſecratæ perire eo ipſo, quod parietes dealbantur, aut picturis ornantur, quia reſpondetur magnam eſſe differentiam; nam Calix Vnctione Chriſmatis in exteriori ſuperficie adhibita conſecratur, Eccleſiæ verò conſecratio ineſt in cruſta parietis, quæ non perditur ſi paries dealbetur.

39 Conſecratio Calicis non amittitur per aliquos ictus à fabro inflictos, vt tenent Armil. *in verbo Calix*, *num.*4. Barthol. ab Angelo *dialog* 5. *de Miſſa*,
40 §. 323. Azor. *p.*1. *lib.*10. *cap.*28. *quæſt.*5. † Nec etiam amittitur quoties ſeparatio fit abſque fractione, vt accidit in Calice tornatili, cujus partes ſeparantur abſque fractione, quicquid aliqui contrarium teneant: ſecus tamen dicendum, ſi cuppæ ſeparatio fiat cum fractione, quia Calix in tali eventu amittit ſuam figuram, & non eſt aptus ad vſum, ad quem fuerat factus: tum quia ſicut altare, ſi removeatur à tabula conſecrata, amittit conſecrationem, ita eandem amittit, Calix ſi à pede cuppa ſeparetur. Ita Henriq *lib.*9. *cap.*28. *num.*2. *lit.H*, Barthol. ab Angelo *d. dialog.*5. *de Miſſa*, §.326. Reginald. *d. lib.*29. *num.*200. Suar. *diſput.*81. *ſect.*7. *verſic. rurſus inquiri poteſt*, Nugn. *quæſt.*83. *art.*3. *dub.*4. & Coninch. *ibid. dub.*3. *n.*248. Azor. *d. p.*2. *lib.*9. *c.*7. *q.*7. vbi ſe remittit *ad dicta part.*1. *lib.*10. *c.*28. *q.*7. Fagundez *d. cap.*21. *num.*17.

41 Vaſculum, ſeu pyxis, in qua ſervatur Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, debet eſſe conſecrata, præcipuè ſi poſtulet loci conſuetudo, vt tenent Suar. *diſp.*89. *ſect.*3. *ad fin.* Reginald. *d. lib.*29. *n.*201. quamvis contrarium aſſerant Vaſquez *d. cap.*4. *n.*36. Nugn. *quæſt.*83. *art.*3. *dub.*4. Coninch. *ibid. num.*245. Henriq. *lib.*9. *de Miſſa*, *cap.*28. §.. *lit.O.* Fagundez *dict. lib.*3. *c.*21. *n.*14.

42 Veſtes ſacræ, vt amictus, alba, cingulum, manipulus, ſtola, & caſula ab Epiſcopo benedici debent, vt Doctores communiter concludunt, ita vt ſimplices Sacerdotes illa benedicere non poſſint: ita Vgolin. *cap.* 32. *num.*4. nec ipſius Epiſcopi delegatione, vt *ibi* probat *num.* 6. & ita ſibi reſponſum fuiſſe in *Sacra Rituum Congregat.* teſtatur Poſſevin. *de officio Curati cap.*2. *num.*37. & me citato *in hoc loco*, Ho-
43 mobon. *d. reſolut.*4. & † qualiter benedicantur, invenies in libro Pontificalium, quarum ſignificationem qui ſcire cupit, perpendat Orationes, quæ recitantur in ſingularum veſtium indumento, de qua re vide Pinel. *de Miſſa ſacrificio*, *cap.*14. Iacob. de Graffiis *in deciſ. aureis*, *lib.*2. *cap.*41. *part.*1. Valent. *tom.*4. *diſp.*6. *quæſt.*11. *puncto* 3. Fr. Emman. *in ſum. tom.*1. *cap.*249. *num.*12. Suar. *tom.*4. *diſp.*82. *ſect.*2. & 3. Nugn. *quæſt.*83. *art.*3. *dub. vlt.* & Coninch *ibi*, *n.*250. Barthol ab Angelo *d. dialog.*5. §.258. *cum ſeqq.* Chamerot. *de Euchariſt. cap.*8. *dub.*20. Bonac. *de Sacram. diſp.*8. *quæſt. vnica*, *puncto* 5. *num.*43. *cum ſeqq.* Azor. *d. part.*1. *lib.*10. *cap.*38. *q.*8. *cum ſeqq.* Si cingulum ita frangatur, vt revera pars non ſufficiat ad cingendum Sacerdotem, amitteret benedictionem, ſecus ſi longior pars adhuc ſufficeret ad cingendum. Ita Coninch, *de Sacram. q.*83. *art.*3. *dub.*3. *num.*251. Molfeſ. *in ſum. tom.*1. *tract.*3. *cap.*12. *n.*22. Diana *moral. reſol. p.*1. *tract.*1. *miſcel. reſol.*4.

Prælati Regulares, Generales, & Provinciales, 44
quin verò Cuſtodes, & Guardiani, ſive Priores, & quicumque alij in alijs Religionibus illis correſpondentes, bene poſſunt benedicere omnia Eccleſiaſtica paramenta, ſive ornamenta, ex conceſſione Leonis X. relata *in compendio Mendic. verb Benedicere Eccleſiaſtica*, §.14. vbi dicitur, quod ſupradictus Leo X. conceſſit Generalibus, & Provincialibus, ac Cuſtodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obſervantiæ pro tempore exiſtentibus, vt omnia, & ſingula ejuſdem Ordinis, & Obſervantiæ Eccleſias, Cœmeteria, Capitula, & Oratoria, vbicumque exiſtentia, tam recepta, quàm recipienda, ac paramenta, & ornamenta, & alia quæcumque ad divinum cultum, & vſum Fratrum neceſſaria, in quibus Chriſma non intervenit, pro eorundem Fratrum vſu tantum ſolemni benedictione valeant benedicere, quo privilegio perfruuntur omnes alij Ordines, qui privilegium habent communicationis, vt refert Fr. Ludovic. Miranda *in Manuali Prælatorum*, *tom.*2. *quæſt.*40. *art.*1. *concl.*1. vbi *concl.*2. reſolvit ſimplices Sacerdotes, præcipuè Ordinis Minorum, & qui non fuerint Prælati, non poſſe Eccleſiaſtica ornamenta, & paramenta benedicere, & *art.*2. *concl.*1. aſſerit certiſſimum eſſe, quod Prælati Generales, & Provinciales, & ſimiles Prælati, qui in alijs Religionibus eiſdem correſpondent, & etiam Guardiani, & Priores Conventuales, aliique Prælati locales benedicere poſſunt corporalia ex privilegiis à Summis Pontificibus illis conceſſis. Specialiter tamen per Gregor. IX. prout refertur *in compendio*, *verb. Benedicere Eccleſiaſtica*, §.1. conceſſum eſt, quod minores Fratres Preſbyteri in terris infidelium exiſtentes poſſunt benedicere non ſolùm veſtes Sacerdotales, verùm etiam & Altaris pallas, & corporalia, cum neceſſe eis fuerit, vbi Catholicorum Epiſcoporum copia non habetur. Advertendum tamen, quod hujuſmodi Prælati Regulares Eccleſiaſtica paramenta, & prædicta ornamenta pro ſuorum Fratrum vſu tantum ſolemni benedictione valent benedicere, vt conſtat ex conceſſione Leonis X. illis facta, de qua ſuprà, ex qua colligitur, minimè hoc ſibi concedi pro alijs. Tamburin. *de Iure Abbatum tom.*1. *diſp.*22. *q.*2. *num.*2. vbi intelligit ſeclusa conſuetudine, Barthol. Gavant. *in comment. ad rub. Miſſal. tom.*1. *p.*4. *tit.*19. *num.*21. vbi adducit decretum *S. Congreg. Rituum*, 24. *Auguſti* 1609. & *n.*22. *in nova edit.* ſubdit *eandem S. Congreg. die* 18. *Auguſti* 1629. prorogaſſe contrariam conſuetudinem. Lezana *in ſum. quæſt. Regul. c.*18. *n.*57. Quicquid dicant Collector privilegiorum Ordinis D. Hieronymi, & Alphonſus à Vera Cruce, quos refert, & ſequitur Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom.*1. *q.*19. *art.*1. Laurent. de Peirinis *in conſtit. Iulij II.* §.19. *n.*44.

Verùm hujuſmodi veſtes amittunt, vt ſic loquar, 45
benedictionem, & nova indigent, quando ita franguntur, vt non ſint aptæ ad vſum, ad quem fuerant deſtinatæ, aut non amplius priorem retineant figuram: ex quo verius eſt, Albam non indigere nova benedictione, ſi ad eam reficiendam aliqua adjungantur, quorum additione remanet adhuc prior figura, etiamſi quæ adduntur, non ſint benedicta; acceſſorium enim ſequitur principale: è contra tamen deſinit eſſe benedicta, ſi ex ipſa abſcindatur manica, quamvis illi poſtea eadem manica aſſuatur; nam per

acceſſi-

accessionem manicæ ita perstringitur, vt non sit apta ad vsum, ad quem fuerat destinata, nec amplius retinet priorem figuram. Ita Armil. *verb. Benedicere, n. 3.* Angel. *verb. Benedictio, num. 5.* Bartholom. ab Angelo *d. dialog. 5. §. 265.* & ob hanc rationem stula facta de planeta benedicta, debet iterum benedici, quia ad ipsam est data particularis benedictio, & est mutata forma, quæ dabat esse rei: ita Fusc. *de visit. lib. 3. c. 23. n. 15.* Vgolin. *d. c. 32. §. 1, n. 6.* vbi etiam resolvit, quod si hujusmodi vestes breviores factæ sint, modo formam non mutent, benedicendas iterum non esse: & in fine dicit, quod si vti illis ad Divina non possumus, igne comburendæ erunt, ne ad profanos vsus transferantur.

46 Campanas quoque benedicit, & Chrismate vngit Episcopus, vt scribunt Durand. *in rationali divin. offic. lib. 1. cap. 4.* Durant. *de ritibus Ecclesiæ, lib. 1. c. 22.* Vgolin. *de potest. Episcop. cap. 34. §. 1. num. 2.* Canisi. Buttel. *de præstantia Regis Cathol. cap. 78. num. 14.* latè Cæsar Baron. *annal. Ecclesiæ tom. 10. pag. 810.* latissimè Angel. Roccha *in speciali tract. de campanis, c. 5. de campanarum consecrat.* vbi etiam tradit formam, & verba consecrationis, Marc. Anton. *var. resol. lib. 1. resol. 112. casu 5.* vbi etiam resolvit, Abbates non posse benedicere campanas, quia hæc benedictio videtur Ordinis Episcopalis ratione vnctionis Olei

47 sacri. † Benedicuntur hujusmodi campanæ, ait Concil. Colon. *sub tit. de const. & consuetudinibus, c. 14.* vt vocetur populus ad conveniendum in Templis, & Clerus ad enuntiandas Dei laudes, & vt fideles omnes invitentur ad preces, & devotionem: cujus institutionis meminit liber Romani Ordinis relatus *in cap. 1. de offic. Custodis*, vbi Campanæ appellantur signa, quia in eum finem pulsantur, vt sint signa temporis, quo Clerici ad divinas horas recitandas, & fideles ad intercessionem Sacris debent convenire: consonat text. *in cap. solent, de consecr. dist. 1. & in cap. 2. de officio Custodis*, cum aliis adductis per Steph. Costa *in cap. alma, §. adjicimus, num. 10. de sentent. excommunic.*

48 *lib. 6.* † Ait deinde Coloniense Concilium, institutas esse, vt timeant Dæmones, eoque sonitu territi discedant, & vt repellantur procul hostiles exercitus, & vt fragor grandinum, procellæ turbinum, impetus tempestatum, & fulgurum, infesta tonitrua, & ventorum flamina suspendantur, spiritus procellarum, & aëreæ tempestates prosternantur, vt alt. tit Fusc. *de visitat. lib. 1. cap. 14. num. 7.* & latissimè post alios novissimè Martin. Delrius *disquisit. magic. lib. 6. cap. 3. quæst. 3. ad fin. lit. F.* Binsfeld. *in confess. malefic. post concl. fin. dub. 6.* Thom. Boss. *de signis Eccles. lib. 2.* Emman. de Cerda *in lib. dos pos de Man. p. 1. c. 6. fol. 155.* novissimè Torrebianca *in practicab. Iuris spirit. lib. 12. cap. 27. num. 97.* Advertit tamen Seraphin. *decis. 223.* quod licet Campanæ sint benedictæ, non prohibentur retineri, & vti pro servitiis etiam prophanis, dummodo non impediatur cultus divinus. Verùm *Sacra Congregat. negotiis Episc. & Regul. præposita de anno 1581.* censuit Campanas consecratas, etiam in turri profana existentes, nullatenus vsui profano inservire debere, etiamsi in hunc vsum à sæcularibus fabricatæ prætenderentur. Et quod potest Episcopus prohibere ne Campanæ pulsentur, si non sint benedictæ, censuit *S. Congregat. Rit. in Aprutina, 5. Iulij 1614.*

49 Hinc colligitur, Campanas non baptizari Baptismo, quo peccata remittuntur, vt nobis objiciunt Calvinistæ, sed benedici optimis quidem rationibus, quas alte prosequuntur Martin. Delrius *ubi proximè*, Dorin. *d. c. 22. n. 6.* Torrebianca *d. lib. 12. c. 27. n. 98.* Desisse non desunt, qui effectus prædictos campanarum tribuant naturali virtuti sonitus illarum, quasi eo attenuetur aër, & dissipentur turbinum, & tempestatum impetus, ac procellarum spiritus, vt voluit Petrus Mess. *in sua sylva, lib. 2. c. 20.* Quod gratis dictum judico: nam prædicti effectus tribuuntur benedictioni, seu consecrationi, sic divino jussu, seu beneficio operante, vt de aqua benedicta diximus infra *alleg. 28. n. 58. cum seqq.* si tamen hæc irrident hæretici, irrideant, ait Durant. *d. cap. 22. n. 4.* & Deum ipsum, qui *Numer. 10.* ait: *Plangetis, vlulantibus tubis, & erit recordatio vestri coram Domino Deo vestro, vt eruamini de manibus inimicorum vestrorum.*

Cùm prædictæ campanæ ex principali ipsarum institutione institutæ dicantur, vt vocetur populus ad conveniendum in Templis, & Clerus ad annonciandas Dei laudes, ex cessante ratione meritò constitutum est, ne tempore interdicti illæ pulsentur, vt probat text. *cap. alma, §. adjicimus, de sentent. excommun.* & benè tradit Stephan. Costa *ibi num. 12.* & Covar. *p. 2. §. 4. num. 5. vers. 13.* & post eum, & Navar. Vgolin. & Henriq. prosequitur latissimè Sayr. *de censur. lib. 5. c. 9. à princip.* quibus adde quæ breviter resolvit Avila *eod. tract. p. 5. disp. 4. sect. 2. dub. 8.* & latiùs Suar. *eod. tr. disp. 34. sect. 1. n. 5. cum seq.* Fusc. *d. c. 14. n. 12.* Angel. Rocc. *d. tract. de campan. c. 25.* cum quibus prosequere ad omnia, quæ in hac materia occurrere possunt, & vltra omnes latissimè Mar. Alter. *de censur. tom. 2. disp. 5. c. 3. vers. tertia conditio,* Buttel. *d. c. 78. num. 13. & 25. cum seqq.* 50

Episcopus benedicit Abbates, Abbatissas, & Moniales, & dat illis velum consecrationis, vt probant text. *in c. devotis, 20. quæst. 1. c. 1. de suppl. neglig. Prælat.* Sbroz. *de Vicario Episcopi, lib. 2. quæst. 8. num. 1.* Hieron. Roder. *in compend. qq. Regul. resol. 32. n. 2.* Benedict. Bonmathæus *de modo consecrandi Virgines, cap. 4. n. 1.* me citato *in hoc loco,* Tambur. *de jure Abbat. disp. 27. q. 5.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 11. c. 20. q. 6.* novissimè Marcel. Vulpe *in praxi judicialis fori Eccles. cap. 4. n. 7.* Vgolin. *de potest. Episcopi cap. 31. § 2. num. 1.* vbi etiam cum Navar. *cons. 1. de Sacram. non iterand.* concludit hanc benedictionem iterari non posse, quod etiam docuit Azor. *d. p. 1. lib. 13. c. 10. q. 4.* Tambur. *d. disp. 27. q. 8.* Fr. Ludovic. Miranda *loco infrà citando, q. 7. art. 7. concl. 2. in fine,* nihilque pro hac benedictione recipere debet, alioquin simoniam committeret, *c. sicut certa, de simonia;* refert me citato *in hoc loco,* Marcel. Vulpe *d. c. 4. n. 7.* 51

Ex benedictione Episcopi consequitur Abbas, vt possit conferre minores Ordines, *c. quoniam, 69. dist. c. cùm contingat, de ætate, & qualit. Clement. attendentes,* juncta Gloss. *verb. Benedici, de statu Monachor.* Angel. *verb. Abbas, n. 4.* † Debet autem benedictio hujusmodi dari illis diebus, quibus minores Ordines conferri possunt, Gloss. *in d. Clem. attendentes, verb. Benedici,* & sic Dominico die, & intra Missarum solemnia, vt de Virginum benedictione agentes resolvunt Salzed. *ad Bernard. c. 26. vers. virginum,* Piscara *in praxi cærem. lib. 2. c. 7. n. 1.* Tambur. *de jure Abbatissar. disp. 27. q. 6. vers. Piscara.* Quæ quidem benedictio sine aliquo examine danda est, Innoc. *in d. c. 1. de suppl. negl. Prælat.* nisi quod fidei professionem emittere benedicendus obligatur, cæremoniæ videndæ in Pontificali. † Si Episcopus tertiò requisitus benedicere sine causa renuerit, posset ipse Abbas, non expectata benedictione, officium administrare, & Ordines conferre; sed hoc in odium temeritatis Episcopi sine causa denegantis benedictionem Papa concedit Abbatibus, non quod benedictio prædictum effectum non operetur, *d. c. 1. de suppl. neglig. Prælat.* Et † est Ordinis Episcopalis, & non potest delegari non habenti illum Ordinem, vt firmat Sbroz. *dict. quæst. 8. num. 2.* hinc asserens Vicarium, qui non est Episcopus, hujusmodi benedictionem elargiri non posse. 52 53 54 55

56 Non tamen poterit Episcopus intrare claustra Mo-
nialium pro consecratione, seu benedictione soro-
rum, nec pro ipsarum confirmatione, juxta Concilij
Trident. decretum sess. 25. de Regularib. cap. 5. vers.
ingredi autem, vbi strictè præcipitur, vt nullus Mo-
nialium Monasteria ingrediatur, nisi in casibus ne-
cessitatis: & hic de quo agitur, necessarius non est,
cùm possit Episcopus consecrare, benedicere, aut
etiam confirmare Moniales, servata, & non violata
ipsarum clausura, consecrando, benedicendo, vel
confirmando ipsas per fenestram deputatam ad im-
ponendum eisdem velum. Fr. Ludovic. Miranda in
in man. Prælat. post tom. 2. in tract. de sacris Monialib.
57 q. 2. art. 14. Et † licèt secundùm Canones non possint
consecrari Virgines Moniales, nisi attigerint vigesi-
mumquintum annum, vt in c. placuit, & c. Virgines, 20.
q. 1. nihilominus de universali consuetudine possunt
consecrari ante vigesimumquintum annum. Ita Mat.
Anton. var. resol. lib. 1. resol. vltim. casu 14. Censuit tà-
men Sacra Congregat. Moniales Virgines, quas solas
consecrari fas est, ante vigesimumquintum annum
completum non esse consecrandas, vt refert Armen-
dar. in addit. ad recopil. legum Navarræ, lib. 1. tit. 10.
58 l. 1. de ætatib. n. 2. † Consuetudo verò benedicendi
Virgines non amplius est in vsu, & eam servandam
esse, si alicubi adhuc vigeret, respondit Sacra Con-
gregat. Episcoporum & Regularium causis præposita,
Patriarchæ Venet. 5. Decembris 1597. Piasec. in praxi
nova Episc. p. 1. n. 3. vers. Virgines.
59 Similiter & Abbatissæ benedicuntur, d. Clem. at-
tendentes, minores annis quadraginta; & quæ per
octo antè professæ non fuerint, eligi, & benedici in
Abbatissas prohibentur. Concil. Trident. sess. 25. de
Regularib. cap. 7. de cujus materia Fr. Emman. quæst.
regul. tom. 1. quæst. 15. art. 3. Zerola in praxi Episcop.
part. 1. verb. Abbatissa, §. 1. pag. 26. Azor. d. p. 1. lib. 13.
c. 10 q. 1. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30.
tract. 3. n. 166. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 2.
c. 1. à num. 45. Armendar. in addit. ad recopilat. legum
Navarræ, lib. 1. tit. 20 l. 1. de ætatib. n. 19. Circa quam
ætatem non posse Episcopum dispensare, refert deci-
sum Armendar. ad d. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcop. n. 102.
& in terminis resolvit Nicol. Garc. de benefic. part. 7.
cap. 4. num. 71. vbi etiam asserit, prædictos quadra-
60 ginta annos debere esse completos. † Abbatissa tem-
poralis (illa scilicet, quæ nonnisi ad triennium eli-
gitur, ex ordinatione Gregor. XIII. de anno 1583.
die 1. Ianu.) non est jure benedicenda, nisi Sancta
Sedes Apostolica aliud statuat expressè, vel servet
contrarium, Navar. cons. 4. de Regul. in antiq. &
cons. 1. de statu Monach. in novis, Quaranta in summa
Bullarij, verb. Abbatissa, in fine, Piasec. dict. cap. 2.
num. 5. Fr. Ludovic. Miranda in man. Prælator. in
fine, tom. 2. tract. de sacris Monialib. quæst. 7. art. 7.
concl. vnic.
61 Quæri opportunè potest, an Episcopus non con-
tritus consecrans Ecclesias, Calices, Virgines, con-
ficiens Chrisma, benedicens vestes, & similia, pec-
cet mortaliter? In qua quæstione Medina in Cod. de
pœnitent. tract. 1. q. 6. dicit peccare mortaliter Episco-
pum, qui conficit Chrisma, benedicit oleum, aut
consecrat Ecclesiam in peccato mortali; quia istæ
actiones videntur graves, & duæ priores videntur
quodammodo Sacramentales, quatenus per eas fa-
bricatur materia Sacramenti. Verùm cessante scanda-
lo contrariam opinionem, vt veriorem, & æquio-
rem teneo cum Suar. in 3. part. D. Thom. quæst. 64.
art. 10. disp. 16. sect. 3. quem refert Marc. Anton.
Genuens. in man. Pastorum, cap. 63. num. 3. vbi
62 num. 5. resolvit † Episcopum excommunicatum,
suspensum, vel interdictum, consecrantem Eccle-
sias, & Altaria, & benedicentem mappas, ac vestes
esse irregularem, me citato in hoc loco, Homobon.
d. resol. 4.
Episcopus etiam benedictionem solemnem dare 63
potest, vt notat Gloss. verb. Solemne, in cap. Abbates, de
privileg. lib. 6. Durand. in ration. divin. lib. 4. c. 59. n. 7.
Vgolin. d. cap. 31. §. 2. num. 1. dummodo faciat in sua
Diœcesi; in aliena enim Pontificalia exercere non
potest, vt suprà late diximus: quia benedicere po-
pulo competit Episcopo ratione dignitatis & juris-
dictionis, cap. ministrare, 26. quæst. 6. cap. convenit, de
consecr. dist. 5. Stephan. Gratian. Marchia decis. 29. n. 8.
Hæc benedictio solemnis ab Episcopo datur in fine
divinorum Officiorum, his verbis: Sit nomen Domini
benedictum, vt habetur in Pontificali, & etiam sim-
plex benedictio ab eo dari potest suis populis in iti-
neribus, eundo per suam Diœcesim, Vgolin. dict. loco,
num. 2.
Verùm alij tenent, posse Episcopum celebrantem 64
privatè in Diœcesi aliena (prout posse sine licentia
Ordinarij tenent Zerol. p. 1. verb. Episcopus, num. 25.
Alzed. d. c. 13. n. 19. & 88.) vti benedictione Episco-
pali, cum verbis, Sit nomen Domini benedictum, cùm
illa sit potius Ordinis, quam jurisdictionis: tum quia
si conceditur Episcopo celebrare in Ecclesia aliena à
jure, absque licentia Ordinarij, ita concedi etiam de-
bet benedictio Episcopalis, tanquam accessorium; &
consequens ad illam celebrationem, per cap. cui licet,
& ibi Gloss. de regul. juris in 6. Ita resolvunt Piasec. in
praxi nov. Episc. p. 1. cap. 2. n. 3. vers. benedicit, Zerol. in
simili praxi, p. 1. verb. Episcopus, num. 35. Fr. Emman. in
sum. tom. 4. c. 67. n. 2. Alzed. me citato in hoc loco, d. p. 1.
c. 1. n. 11. & n. 89. & fuisse conclusum Neapoli in quo-
dam Collegio habito circa hoc coram aliquibus RR.
Prælatis, asserit Aloys. Ricc. in praxi aurea, resol. 203.
num. 5.
Vnde nullam pœnam censeo incurrere Episcopum, 65
qui transiens per alienam Diœcesim, rogatus à per-
sonis devotis illas benedicit sine solemnitate, abs-
que animo exercendi jurisdictionem, vt post Aecha-
ran. & Suar. attestatur Marc. Anton. Genuens. in ma-
nuali Pastorum, cap. 63. num. 4. Quamvis consulerem
ne Episcopus extra Diœcesim benedictionem simpli-
cem itinerando det, quia ita fieri debere tenent
Steph. Gratian. discept. forens. cap. 46. num. 58. tom. 3.
Vgolin. de officio Episcopi, part. 2. cap. 32. §. 1. num. 2.
Hieronym. Venero in examine Episcop. lib. 4. cap. 17.
num. 19. quos refert, & sequitur Alzed. d. part. 1. c. 13.
num. 93.
Presbyter autem, nec quidem simplicem benedi- 66
ctionem Episcopo præsente sine ipsius consensu dare
potest, c. tum ad celebrandas, juncta Gloss. de consecrat.
dist. 5. Gloss. verb. Solemnitatem, in d. c. Abbates, de pri-
vileg. lib. 6.
Abbas habens jurisdictionem quasi Episcopalem 67
potest solemnem benedictionem populo impertiri
in Ecclesijs ad ipsum pleno jure pertinentibus, post
Missarum Sacrificia perfecta & absoluta, post Ves-
pertinas preces, aut Matutinas decantatas, non au-
tem alibi publicè, aut per vias, aut Civitates, aut
Villas, nisi ex privilegio speciali hanc potestatem
sit consequutus. Ita probatur in c. Abbates, de privil.
in 6. Fr. Emman. quæst. regul. tom. 1. q. 18. art. 1. Azor.
d. lib. 12. cap. 10 q. 7. Piasec. in praxi nov. Episc. d. c. 2.
in fine.
Præsente Legato de latere non potest Episcopus 68
in sua Diœcesi benedicere populum, & deferre ve-
stes, scilicet Mozzettam significantem jurisdictio-
nem illius ordinariam; quia in præsentia majoris de-
ponetur potestas reverentialis minoris, licet conten-
tiosa non amittatur, latè Stephan. Gratian. decis. 29.
à num. 1. vbi num. 4. quod deferre caudam non deno-
tat superioritatem: & num. 7. quod Episcopi assisten-
tibus

tibus Cardinalibus non portant Rochettum, saltem discoopertum, & num. 14. quod sufficit præsentia in loco.

ALLEGATIO XXVIII.

Episcopus pollutas Ecclesias quando reconciliare debeat?

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur agentes de casibus in quibus Ecclesia polluitur.*
2 *Homicidium voluntarium, & injuriosum intra Ecclesiam patratum eam polluit.*
3 *Involuntarium homicidium contingens præter opinionem, & casu fortuito, non polluit Ecclesiam.*
4 *Errore captus non consentit ex defectu voluntatis, nec pœnam meretur.*
5 *Ebrius si homicidium patraverit intra Ecclesiam, quia non multum distat à furioso, illam non polluit.*
6 *Si quis sciens, se ebrietatis tempore, & nimio furore captum solitum esse hominem occidere, si occidat, non erit immunis à pœna.*
7 *Ebrius occidendo tunc Ecclesiam non polluit, quando verè ebrius est, & ebrietatis furore extra se positus.*
8 *Ebrietas nunquam præsumitur, nisi probetur per indicia, & conjecturas apparentes.*
9 *Doctores citantur agentes de ebrietate, & quibus pœnis ebrii sint plectendi.*
10 *Ebrietas damnabilis, & grave vitium.*
11 *Solitus inebriari sacris Ordinibus insigniri non potest.*
12 *Clericis ne ad potus æquales bibant, prohibetur.*
13 *Dormiens inter somniando si intra Ecclesiam aliquem occidat, quia furioso æquiparatur, Ecclesiam non polluit, & à pœna homicidii excusatur.*
14 *L. si ignis. § fornarius, ff. ad l. Aquiliam, declaratur.*
15 *Ecclesia an polluta censeri debeat per homicidium casuale volitum in sua causa, quia aliquis dabat operam rei illicitæ, disputatur.*
16 *Ecclesia non polluitur ex homicidio secuto ex defensione proximi, servato moderamine inculpatæ tutelæ.*
17 *Homicidium ad defensionem commissum, servato in eo moderamine inculpatæ tutelæ, inculpabile est.*
18 *Moderamen inculpatæ tutelæ versatur circa modum, tempus, & causam.*
19 *Occidens non servato moderamine inculpatæ tutelæ, extraordinaria pœna propter excessum, judicis arbitrio punitur.*
20 *Ecclesia in rei veritate non fœdatur, nec polluitur.*
21 *Ecclesia quare polluta dicatur.*
22 *Ecclesiæ nomine in hoc proposito intelligitur illa, quæ consecrata est, vel specialiter benedicta.*
Oratoria, quæ domi habentur, nomine Ecclesiæ non veniunt.
23 *Ecclesia non polluitur ex vulnere lethali extra illam accepto, quamvis intra illam mors contingat; secus è contrario.*
24 *Ecclesia non polluitur ex eo, quod intra illam vulnus infligatur, si sanguis extra effundatur propter recessum repentinum.*
25 *Iudex reum suspendens intra Ecclesiam, eam polluit.*
26 *Occidens ex Ecclesia hominem extra illam existentem, eam non polluit, secus è converso.*
27 *Immunitate Ecclesiastica non gaudet, qui existens in loco sacro, alium extra illum existentem percusserit.*
28 *Ratio differentiæ assignatur.*
29 *Ex Martyrio alicujus Sancti in Ecclesia commisso, illa polluitur, quatenus injustum consideratur, & injuriosum ipsum homicidium ex parte occidentis.*
30 *Ecclesia polluitur propter voluntariam, & injuriosam sanguinis effusionem intra eandem contingentem.*
31 *Sanguis hujusmodi debet esse hominis vivi.*
32 *Sanguis si effundatur è cadavere coram occisore, contra quem alia adsunt indicia, præsumptio est vehemens.*
33 *Mirabile quoddam narratur cujusdam cadaveris occisorem ostendentis.*
34 *Sanguinis effusio, propter quam Ecclesia polluitur, non debet esse modica, sed copiosa.*
35 *Statutum loquens de vulnere cum sanguinis effusione, non habet locum in vulnere, ex quo modicum sanguinis effunditur.*
36 *Ex percussione levi, licet sanguis copiosè effundatur, Ecclesia non polluitur.*
37 *Sanguinis effusio propter quam Ecclesia polluitur, debet esse publica.*
38 *Occultum, & publicum multis modis dicitur.*
39 *Occultum in præsenti materia, quod dicatur?*
40 *Publicitas pollutionis Ecclesiam non polluit, sed potius pollutam ostendit.*
41 *Sacerdos sciens ex Sacramentali Confessione Ecclesiam pollutam, in ea celebrare potest.*
42 *Ecclesia polluitur propter voluntariam humani seminis effusionem intra illam contingentem, sive sit hominis, sive mulieris, haeretici, aut infidelis, sive etiam per mollitiem, aut Sodomiam.*
43 *Effusio seminis in somnis non sufficit, ut Ecclesia polluatur.*
44 *Effusio seminis Ecclesiam polluit, si intra eandem contingat, licèt non cadat in ipsa Ecclesia materiali.*
45 *Ecclesia non polluitur, si sanguinis, aut seminis effusio accidat supra tectum, vel infra Ecclesiam in aliqua caverna, vel in aliqua camera, aut cella, vel in Choro, Sacristia, aut turri cymbalorum.*
46 *Coitus conjugalis an Ecclesiam polluat, affirmativè respondetur.*
47 *Contraria opinio receptior.*
48 *Vtraque distinctionis fœdere componitur.*
49 *Seminis effusio requiritur, ut contingat in sufficienti quantitate.*
50 *Ecclesia an per occultam, & peccaminosam seminis effusionem à parte rei polluatur, ostenditur.*
51 *Ecclesia non polluitur, quando actus luxuriosus fit, si tamen actualis effusio extra illam contingat.*
52 *Ecclesia polluitur, si intra illam sepultus fuerit fidelis excommunicatus nominatim denunciatus, aut notorius Clerici percussor.*
53 *Procedit etiam quando infidelis, vel hæreticus sepelitur, vel eorum infantes.*
54 *Celebrans in Ecclesia violata, nisi urgente necessitate id faciat de licentia Episcopi, mortaliter peccat; irregularis tamen, aut suspensus non fit.*
55 *Ecclesia consecrata reconciliari non potest, nisi per proprium Episcopum, seu alium de ipsius licentia.*
56 *Licentia reconciliandi Ecclesias consecratas non potest ab Episcopo delegari simplici Sacerdoti, etiamsi in contrarium sit consuetudo.*
57 *Ecclesia non consecrata, sed tantùm benedicta, reconcilliari potest per quemcunque simplicem Sacerdotem per solam aquæ benedictæ aspersionem.*
58 *Aqua benedicta quam vim, & effectum habeat, & quam antiqua sit ejus institutio in Ecclesia con-*

tra mala spiritualia, dæmonesque, ostenditur, & num.59.

60 *Aqua benedicta remittit peccata venialia, liberat à noxiis, & confert sanitatem corporalem.*

61 *Reconciliatio ubi haberi non potest per Episcopum, quia longè abest, & venire non potest, an idem Episcopus ex justa causa concedere possit, vt in Ecclesia polluta ante reconciliationem celebretur?*

62 *Quid tamen in hoc securius sit servandum, ostenditur.*

63 *Sacerdos si contingat post inceptam Missam Ecclesiam violari, debet Missam prosequi, si cœptam habeat consecrationem, aliàs secus.*

64 *Prelati Regulares benè possunt conciliare Ecclesias quacumque ex causa violatas, & pollutas aqua per ipsos benedicta, si Episcopus, qui illam benedicat, distet vltra duas diatas.*

65 *Diata qualibet continet viginti milliaria.*

1 RECONCILIATIO, quæ est diversa à
consecratione, de qua *alleg. præcedenti*
tractatui fuit, adhibetur per Episcopum
in casibus pollutionis Ecclesiæ, de qui-
bus vltra Gloss. & Doctores *in c. propo-
suisti, de consecrat. Ecclesia, & in c. vnic. eodem tit. lib. 6.*
tractant D. Thom. *3. p. re. quest. 83. art. 3.* vbi commu-
niter Theologi, præsertim Suar. *disput. 81. sect. 4.*
disputant iidem Theologi *in 4. distinct. 13.* vbi Sot.
quæst. 2. art. 3. & cæteri sequaces, Sylvest. *verb. Con-
secratio, q. 5.* Armilla *eodem verbo, num. 4. cum seqq.*
Navar. *in manual. cap. 27. num. 251.* Iacob. de Graff. *in
aureis decis. part. 1. lib. 2. cap. 48. num. 21. cum seqq.*
Fr. Emman. *in sum. tom. 1. cap. 123.* Henriq. *in sum.
lib. 9. de Missa, cap. 27. § 6.* Tolet. *in sum. lib. 5. cap. 8.*
Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 5.* Sayr. *de censur.
lib. 5. cap. 16.* Avila *eodem tract. part. 5. dub. 7.* Cened.
p. 3. collect. 11. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. quest. 39.
art. 5.* Vgolin. *de potest. Episcopi, cap. 29.* Gambarupt.
de casibus reservat. cap. 15. casu 5. fol. 201. cum seqq.
Mar. Alter. *de censur. tom. 2. disp. 4. de interdicto, c. 1.
cum seq.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, p. 1.
lib. 3. c. 14.*

2 *Prima* causa, propter quam Ecclesia polluitur, &
reconciliatione indiget, est quoties homicidium vo-
luntarium, & injuriosum intra ipsam Ecclesiam ab
aliquo patratur, provt habetur *in d. c. proposuisti, &
in cap. si motum, de consecrat. distinct. 1.* Fagundez
d. c. 14. num. 8. Vel quoties sanguinis effusione fœda-
tur, vt probant text. *in cap. Ecclesiis, de consecr. dist. 1.
& in cap. tuarum, de privileg. & in cap. 1. de consecrat.
Ecclesiæ.* tenent Henriquez *dict. cap. 27. § 3.* Tolet.
dict. c. 8 à num. 12. Sayr. *in clavi Regia, lib. 3. c. 7. num. 8.*
Vgolin. *dict. c. 29. § 1.* Mar. Alter. *d. c. 1. vers. sex autem
modis*, Miranda *dict. art. 5. conclus. 1. vers. 1.* novissime
Castro Palao *in opere morali, tract. 11. disp. 1. puncto 1.
num 1.*

3 Dixi, *voluntarium*, quia aliàs si involuntarium sit
homicidium, vel involuntaria effusio, nempe casu
contingens, veluti si cadente lapide, vel alio casu
fortuito alicui existenti intra Ecclesiam mors con-
tingat, vel ab aliquo, qui non sit compos mentis,
quis existens intra Ecclesiam interficiatur, minimè
per hoc Ecclesia polluta dicenda erit, cum illi nulla
injuria inferatur: & ita resolvunt Navar. & Henriq.
dictis locis, Gambarupta *d. casu 6. num 9.* Mar. Alter. *vbi
proximè*, Vgolin. *d. c. 29. § 1. vers. locum non habet.* Sayr.
de censur. lib. 5. cap. 16. num. 4. Farinac. *in praxi crimin.*
4 *tit. de homicidio, q. 125. n. 22.* † Nam qui furore captus,
& tempore ejusdem malum gerit, palam est non con-
sentire ex defectu voluntatis, & inde est, quod nullam
pœnam meretur, *l. illud, ff. de injuriis, cap. illum 15. q. 1.
l. sed etsi, § 2. ff. ad l. Aquiliam, l. penult. § vlt. ff. ad legem
Pomp. de parricidiis*, cum aliis citatis per Menoch. *de
arbitr. casu 325.* Petr. Cabal. *in tract. de omni genere ho-
micidij, n. 79. cum seqq.* Molin. *de Iustit. tom. 4. tract. 3.
disp. 38.*

Ex eadem ratione id ipsum dicendum videtur in 5
homicidio patrato intra Ecclesiam ab illo, qui tunc
temporis ebrius erat; nam ebrius non multum distat
à furioso, vbi enim ebrietas, ibi & furor est, *cap. ven-
ter, 35. dist.* Cui resolutioni non obstant varia Iura
pœnam irrogantia patrantibus delictum ebrietatis
tempore, vt habetur *in l. respiciendum, § delin-
quunt, vers. impetum, ff. de pœnis, & in cap. inebria-
verunt, 15. quæst. 1. & in cap. à crapula, de vita, & honest.
Clericor.* procedunt enim prædicta Iura, non quia
tempore ebrietatis commissum delictum voluntarium
dici possit, nec ob culpam ex ipso delicto prove-
nientem, sed potiùs ob delictum ebrietatis, ex quo
malum fuit secutum, præsertim † si quem inebriari 6
contingat scientem se ebrietatis tempore, & vini furo-
re captum solitum esse hominem occidere: quo casu
non erit immunis à culpâ, & pœna homicidij, vel
alterius mali tempore ebrietatis patrati, saltem extra-
ordinariè, vt per Covar. *in Clement. si furiosus, part. 3.
in initio, num. 31.* Gomez *tom. 3. de delictis, c. 1. n. 73.*
Tiraquel. *de pœnis temperandis, caus. 6. numero 9.
cum seqq.*

Procedit insuper, & declaranda est hujusmodi re- 7
solutio, vt habeat locum in illo tantùm, qui verè
ebrius est, & ebrietatis furore extra se positus; secus
verò in alio, qui vel non ita sit ebrius, vel talem se
fingat ad homicidium, vel aliud malum patrandum;
tunc enim homicidium erit propriè voluntarium di-
cendum, & ex consequenti per illud intra Ecclesiam
commissum eadem Ecclesia polluta dicenda erit, ex
traditis per Bald. *in repetit. l. prima, col. penult. vers. ex-
tra quæritur, C. vnde vi, & l. data opera, C. qui accusare
non possunt*, & Rip. *in l. vltim. num. 79. C. de revocandis
donationibus*, & Menoch. *de arbitr. casu 326. num. 7.*
† Qui omnes concludunt, modicam ebrietatem non 8
excusare, nec minuere delictum, & ideò prudentis
judicis arbitrio hoc erit examinandum, eo conside-
rato, quod ebrietas, cùm sit delictum, & magnum
arguat defectum, nunquam præsumitur, nisi probe-
tur per indicia, & conjecturas apparentes, argum.
text. *in l. meritò, ff. pro socio, & in reg. estote, de regulis
Iuris, in antiquis*, junctis traditis per Masc. *de probat.
conch. 528.*

De ebrietate, & quibus pœnis ebrij sint plecten- 9
di, & omnia in materia desiderata, vide apud Docto-
res per text. *ibi in l. omne delictum, § per vinum, ff. de re
militari*, Gregor. Lopez *l. 5. verb. Embriagarse, tit. 8.
part. 7.* Gomez *dict. cap. 1. num. 73.* Menoch. *d. cas. 326.
& cas. 377. à num. 3.* Perez *tit. 8. in rub. lib. 8. ordina-
ment. pag. 103. cum seqq. & l. 1. in fine, in addit. illo
tit. & lib. pag. 208* Azeved. *lib. 1. num. 32. tit. 13. lib. 4.
nova recopilat.* Bellacomb. *tom. 2. commun. opin. lib. 9.
tit. 13. num. 79. pag. 495.* & Kirch. *tit. 30. num. 100.
pag. 547.* Salzed. *ad Bernard. in practic. cap. 77. verb.
Ebrij*, Paulus Comitol. *respons. moral. lib. 5 quæst. 5.
& 6.* Pined. *in vita Divi Ioan. Baptistæ, lib 3. art. 2.
cap. 1. pag. 142.* Molin. *dict. tract. 3. disp. 38. à num. 5.*
Petr. Caball. *d. tract. 3. num. 187.* novissimè Novar. *in
praxi dict. & variar. fori, sect. 2. q. 41. in vlt. edit.*
† Ebrietas damnabile, & grave vitium, ex quo multa 10
mala gignuntur; aufert enim memoriam, dissipat
sensum, confundit intellectum, balbutit linguam,
corrumpit sanguinem, membra debilitat, exhaurit
substantiam, enervat corpus, secreta pandit, libidi-
nem provocat, & rixas excitat, provt referunt Me-
noch *de arbitr. cas. 404. à n. 1.* Fr. Emman. *quæst. regul.
tom. 2 quæst. 36. art. 1.* Farinac. *fragment. criminal. part. 7.
lit. C, num. 353.* Less. *de Iustitia lib. 4. dub. 3. num. 13.*

cum

cum seqq. Aldret. *de religiosa disciplina tuenda, lib.2.*
11 *c.15. à num.*39. Hinc † solitus inebriari sacris Ordinibus insigniri non potest, vt resolvit Garcìac. *d.lit.C, n.*25 a. vbi allegat Rebuff. *in praxi beneficiali, p.2.tit. de Clericis ad sacros Ordines male promotis, glos.4.n.*8. Salzed. *d. c.*77. *lit.A, vers. vnde consuetudo*, Cened.
12 *ad Decretum, collect.*33. *n.*4. Imò † ipsis Clericis prohibetur, ne ad potus æquales bibant, quod Galli vocant, *brinder*, vt probat text. sic intelligendus, *in d. cap. à crapula*, & tenent Rebuff. *ad l.* 45. *de verb. signific. pag.*234. Lessius *d. c.* 3. *dub.*4. *n.*31. *cum seqq.* Camil. Bortel. *in sum. omnium decis. tit.*11. *num.* 31. *tom.* 1.

13 Similiter ex eadem ratione prædicta resolutio, quatenus habet ex homicidio voluntario intra Ecclesiam patrato, ipsam pollui, limitatur vt non procedat in homicidio patrato intra Ecclesiam ab aliquo dormiente inter somniandum; quia similiter involuntarium dicendum est, & tanquam à furioso commissum, cui æquiparatur dormiens, *l.* 1. *§. adipiscimur, ff. de acquirenda possessione, Clement. si furiosus, de homicidio, cap. meritò, & cap. sanè.* 15. *quæst.* 1. *cap. majores, §. sed adhuc, & §. item quæritur, de Baptismo*, ideò excusatur à pœna homicidii, vt per Romanum, Alexandrum, Aretin. & Iason. *in dict. §. adipiscimur*, observant Covar. *in dict. Clement. si furiosus, part.* 3. *in initio, num.*6. Gomez *d. cap.* 1. *num.*74. Tiraq. *de pœnis temperandis, caus.*5. Menoch. *de arbitrar. cas.*327.
14 Molin. *dict. tract.*3. *disp.*38. *à num.*10. † Nec obstat huic resolutioni text. *in l. si servum, §. si fornarius, ff. ad l. Aquiliam*, vbi si servus coloni propè fornacem, vel locum, vbi erat ignis, obdormisset, & domus, vel res combusta sit; tenetur ad damnum, quia videtur esse in culpa: ibi enim non punitur delictum incendij, quasi commissum fuerit à dormiente, quo tempore erat dormiens, sed potiùs à vigilante: & ita ratione culpæ præcedentis, & negligentiæ, quam commisit antequam dormiret, dum ignem relinquit accensum, quo domus combusta fuit, & damnum sequutum est, argumento regulæ, *qui causam damni dat*, de qua *in cap. [illegible] de [illegible] juris.*

15 Ex quibus inferri potest resolutio cujusdam dubii, an scilicet per homicidium casuale, attamen volitum in sua causa, quia aliquis dabat operam rei illicitæ, ex quo ideò irregularitas incurritur, censeatur Ecclesia polluta? Veluti si Clericus, aut Monachus intra Ecclesiam pietatis causa tumorem ferro aperuit, ex quo fuit mors sequuta, prout in terminis *c. tua nos, in princ. de homicid.* vel si Magister correctionis causa intra Ecclesiam discipulum percusserit, & in eo modum excedat, ex quo mors sequatur, vt in terminis *cap. Presbyterum; eodem titul. de homicid.* juncta *l. præceptoris, ff. ad l. Aquiliam, & l. sed & si, §. vlt. ff. eodem tit.* Et sanè videtur dicendum, quod per tale homicidium polluta Ecclesia sit censenda, & per consequens reconcilianda, cùm non sit merè casuale, nec inculpabile, sed potiùs volitum, si non in se, saltem in causa, vt per D.Thom. 2. 2. *quæst.*64. *art.* 8. Constat hoc etiam à similitudine rationis; nam quod per tale homicidium quis efficiatur irregularis, vt habetur in prædictis, & aliis Iuribus, hoc importat, vt talis Clericus ex tali homicidio pollutus censeatur, & per consequens minimè aptus ad Missæ Sacrificium, & cætera divina ministeria peragenda: sicut ergo Clericus, qui spirituale templum dicitur, homicidium committens in prædicta specie pollutus dicitur, sic etiam Templum materiale, in quo idem patratur homicidium, pollutum dici debet, ne similiter in ipso ante reconciliationem Missa celebretur, & cætera Divina peragantur; nam homo templum est spirituale, & per consequens quandoque pollui dicitur, ad quod est text. optimus *in cap. in eo,* 32. *quæst.*4. *cap. non solùm,* 32. *quæst.*7. Ex quibus omnibus benè constat prædicta resolutio, nempe per homicidium casuale patratum intra Ecclesiam, attamen ex illicito opere secutum, pollutam eandem Ecclesiam esse censendam: id quod videtur esse de mente Navar. *d. c.*27. *num.*251. quatenus idem affirmat dicendum homicidio secuto ex ludo illicito habito intra Ecclesiam.

Ex dictis etiam benè infertur, minimè pollutam 16
esse censendam Ecclesiam ex homicidio intra eandem contingente, secuto tamen ex defensione propria, dum scilicet quis se defendendo, servato, vt aiunt, moderamine inculpatæ tutelæ, alium occidit, de quo est gloss. communiter recepta *in cap. vnico, de consecrat. Ecclesia, lib.* 6. quod triplici ratione confirmatur. *Prima*, quia tale homicidium non dicitur voluntarium; qui enim se defendit cum prædicto moderamine, non intendit primò, & principaliter occisionem proximi invasoris, sed potiùs suam naturalem defensionem, vnde homicidium per accidens contingit, & tanquam medium necessarium, & ordinatum ad ipsam defensionem. *Secunda*, quia tale homicidium injuriosum dici nequit; qui enim se defendendo, servato prædicto moderamine, alium occidit, vtitur jure suo, argumento text. *in l. vt vim vi, ff. de justitia, & jure*, vbi Bart. Paul. & cæteri scribentes, D.Thom. 2. 2. *quæst.*64. *art.*7. Sot. *lib.*5. *de justitia, quæst.*1. *art.*8. habetur etiam *in cap. significasti, lib.* 2. *de homicidio, & in cap. dilecto, de sentent. excom. & in l.* 1. *§. cum arietes, ff. si quadrup. pauperiem fec. dic.* & ideò dicendus est taliter se defendens, quod nemini facit injuriam, argum. text. *in l. Proculus, ff. de damno infecto, & in cap. cùm Ecclesia,* 33. *de elect.* & in aliis citatis à Mascard. *de probationib. concl.* 1051. *n.*31. Surd. *cons.*374. *n.*17. Flamin. *de resignat. tom.*2. *lib.*13. *q.*1. *n.*165. *Tertia*, & vltima ratio est, quæ deducitur ex similitudine proximè adducta: nam sicut Sacerdos, qui templum spirituale dicitur, minimè polluitur ex tali homicidio, quia non efficitur irregularis, prout habetur *in dict. Clement. si furiosus*, sic similiter Ecclesia, & ita materiale templum, non debet ex eodem homicidio polluta censeri; sicut enim irregularitas ex homicidio contracta (excepta illa quæ ratione indecentiæ incurritur, de qua *in c. sententiam sanguinis, ne Clerici, vel Monachi*, cum similibus) necessariò peccaminosum homicidium supponit, per quod homo, & ita spirituale templum polluitur, sic etiam, & à fortiori, hoc ipsum quoad pollutionem templi materialis requiritur; nam reconciliatio ejusdem necessariò peccatum supponit, juxta illud Prophetæ, *polluerunt templum sanctum suum*; cujus peccati reliquias, & inimici fantasias Ecclesiasticus minister per aquæ benedictæ aspersionem, exorcismos & deprecationes conatur exterminare, de quo habetur *in d. cap. proposuisti, & in cap. pen. & vlt. de consecrat. Ecclesiæ, & in d. cap. si motum, & in cap. Ecclesiis, de consecrat. dist.* 1.

Diximus, *servato moderamine*, &c. quia tunc de- 17
mùm homicidium ad defensionem commissum impunibile est, quando scilicet fuerit in eo servatum moderamen inculpatæ tutelæ, aliàs secus, Clar. *in § homicidium, num.*27. *vers. scias tamen*, Masc. *de probat. concl.* 1126. *n.*29. Iacob. Alter. *de homicidio necessario,*
part. 1. *num.*382. *cum seqq.* † Circa modum, tempus 18
& causam consistit inculpatæ tutelæ moderamen, Kirchon. *tom.* 1. *commun. opinion. lib.*9. *tit.*10. *num.* 14. *vers. sed primò*, Sayr. *de censur. lib.*6. *cap.*17. *à num.*7. Farin. *in praxi crimin. part.*5. *quæst.* 125. *n.*349. *cum seqq.* Christoph. de Paz *in scholiis ad ll. styli, l.* 8. *n.*5. Rebell. *de obligat. justitia, part.* 2. *lib.* 3. *quæst.* 12. *n.*7. Azor. *instiut. moral. part.* 3 *lib.* 2. *cap.* 1. *q.*2. Bernard. Græve. *ad pract. Cameræ Imperialis, lib.* 2. *concl.* 110.

conſid. 1. *à n.* 9. Petr. Cabal. *de omni genere homicidij, num.* 94. Vnde ſi is, qui ſe defendit, modum defenſionis excedat, jam tunc voluntarium, & injurioſum erit homicidium dicendum, & per conſequens propter illud neceſſariò Ecclesia reconcilianda, vt tenent,
19 & declarant communiter Doctores, quamvis † taliter homicida non ſit etiam tunc pœna ordinaria puniendus, ſed extraordinaria, propter exceſſum Iudicis arbitrio imponenda, vt per Duen. *regul.* 192. *ampliat.* 3. Hipp. *conſil.* 137. *num.* 21. *cum ſeqq. & ſingul.* 110. incip. *Occidentes aggreſſorem*, Baiard *ad Clarum, § homicid. num.* 90. Menoch. *de arbitr. caſu* 277. Maſcard. *concl.* 1126. *n.* 40. Farinac. *d. quæſt.* 125. *n.* 394. Vnus tamen mihi reſtat ſcrupulus, quod etiamſi verum ſit, quod homicidium ſequutum in defenſionem propriam, ſervato moderamine inculpatæ tutelæ, nec ſit culpabile, nec voluntarium, & per conſequens propter illud Eccleſia, vbi ſit, reconcilianda non ſit, tamen hoc procedit ex parte aggreſſi; ſi tamen aggreſſor mortuus perceuteret priùs aggreſſum, libenter tenerem ex hujuſmodi percuſſione, ſi ſufficiens ſit, Eccleſiam pollui, cum revera voluntaria, & injurioſa ſit.

20 Requiritur ex modò dictis, quòd homicidium intra Eccleſiam contingat, quia aliàs ſi extra eandem eveniat, non erit per hoc polluta dicenda. Sed an dicatur polluta Eccleſia ex homicidio, vel ſanguinis injurioſa effuſione facta in gradibus Eccleſiæ, vel ante januam, vel in janua ipſa, controverſum eſt: non cenſeri pollutam dicit Graffius *dict. lib.* 2. *cap.* 48. *num.* 11. Sed Gambarupta *dict. caſu* 6. *num.* 5. cum Gemin. *in cap. vnic. de conſecrat. Eccleſ. lib.* 6. ſic diſtinguit: aut iſta ſanguinis effuſio facta fuit extra clauſuram portæ, & non eſt polluta: aut facta eſt intra clauſuram oſtij verſus Eccleſiam, & hoc caſu eſt polluta. Illa autem in rei veritate non fœdatur, aut polluitur; cùm enim ſancta ſit, coinquinari non poteſt, *cap. veſtra, de cohabitatione Clericorum*, cum ſimilibus citatis à Gambarupta *dict. caſu* 6. *numer.* 1. ſed tanquam polluta reconciliatur propter ſcandalum, & ad fidelium exemplum, & terrorem, vt ſcilicet videntes Eccleſiam, quæ in nullo peccavit, propter alterius culpam lavari, & purificari, reminiſcantur quantùm de proprijs peccatis, eorumque expiatione ſit laborandum. Ita Durandus *in rationali Divinorum, lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 10. Veiùm Suarez *dict. ſect.* 4. *verſ.* 3. *violatur*, exiſtimat † ra-
21 tionem, quare Eccleſia polluitur, non conſiſtere in eo, quod prohibeatur in illa fieri percuſſionem illicitam, & ſacrilegam; ſed potiùs ex eo, quia actio turpis eſt, & ſacrilega, velut in pœnam, & facti deteſtationem ab Eccleſia ſtatutū eſſe vt polluta cenſeatur Eccleſia, & Divina ibi non celebrentur, donec reconcilietur. Verùm, quòd deformitas, & ſpecialis ratio malitiæ hoc caſu non proveniat ex eo, quod rationes illæ turpes ſint, & illicitæ, ſed ex eo, quia lex Canonica ſpecialiter conſtituit, vt certis caſibus Eccleſia polluatur, voluerunt Seln. *de benef. part.* 1. *q.* 5. *n.* 10. Axor. *d. c.* 5. *q.* 3. *verſ. ſi roges*, & Valent. & Vaſquez, quos refert, & ſequitur Sanch. *de matrim. lib.* 9. *diſp.* 15. *à n.* 3. ex eo probantes, quia etiam furtum illicitum eſt, & Lege divina naturali prohibitum, & tamen etiamſi in Eccleſia fiat, Eccleſiam non polluit: ſicut nec hæreſis, quæ longè deteſtabilior eſt. Cui fundamento poſtea ſatisfacere intendens Suar. 1. *de Religion. tract. de reverentia debita locis ſacris, lib.* 3. *c.* 2. *à n.* 6. *cum ſeqq.* advertit ſe non negaſſe, hoc quod eſt Eccleſiam pollui per ſanguinis effuſionem, ex legis humanæ conſtitutione provenire, ſed docere actionem non eſſe ſacrilegam ex eo quod Eccleſiam polluit, ſed potiùs ideò ſtatutum eſſe, vt Eccleſia polluatur, quia actiones illæ illicitæ ſunt, & ſacrilegæ, & per eas injuria infertur loco ſacro. Sed quicquid ſit, opinioni Sanchez magis adhæreo.

Eccleſiæ autem nomine in hoc propoſito intelligitur iſta, quæ conſecrata eſt, vel ſpecialiter benedicta, vt ibi divina fiant Officia, & fuerint celebrata, atque ita deducitur ex text. *in cap. vlt. de conſecrat. Eccleſ.* vbi notant gloſſ. *verb. non conſecrata*, & poſt Navar. & alios Henriquez *lib.* 9. *cap.* 27. *§.* 5. *in princip.* poſt Graſſium, Fr. Emman. & alios Sanchez *d. diſp.* 15. *n.* 24. Sayr. *d. cap.* 16. *num.* 9. Avila *d. diſp.* 7. *dub.* 2. *concl.* 1. Decian. *tract. crimin. lib.* 6. *cap.* 24. *num.* 14. Fagundez *d. cap.* 14. *num.* 17. vbi ait nomine Eccleſiæ intelligi totum illud ſpatium quod pertinet ad internum corpus Eccleſiæ, à tecto interiori vſque ad pavimentum, & a parte interna portæ majoris ipſius Eccleſiæ, vſque ad vltimum parietem Capellæ majoris: vide infra, *num.* 45. Nec obſtat text. *in cap. penult. de immunitat. Eccleſiar.* juncta gloſſ. *verb. admittitur*, dum probat ſufficere, vt Eccleſia gaudeat immunitate, quod ibi Divina celebrata ſint, licèt conſecrata, aut benedicta non fuerit; cujus ſenſum non percepit Henriquez *d. §.* 5. *lit. H*, dum contrarium ex eodem colligit: nam meliùs Sanchez, & Avila diverſam eſſe rationem advertunt quoad immunitatem; cujus enim reſpectu latior eſt loci ſacri interpretatio; quoad violationem verò ſtrictiùs accipitur, vt iidem optimè probant. 22

Oratoria, quæ domi habentur, nomine Eccleſiæ non veniunt, quamvis de Epiſcopi licentia in eis Miſſæ celebrentur, & ideò tanquam profana, immunitate, & privilegijs Eccleſiæ non gaudere reſolvit Sanchez *dict. diſput.* 15. *num.* 59. vbi *num.* 3. tenet Eccleſiam ab Epiſcopo benedictam, cœptamque illius auctoritate ædificari, nomine Eccleſiæ quoad hunc effectum comprehendi, & *num.* 35. reſolvit ſi Eccleſia deſtructa ſit, copulam in ea habitam, aut effuſionem ſanguinis non eſſe ſacrilegam, nec locum violari, modò deſtruatur, vt iterum non ædificetur: & *num.* 38. adſerit quòd ſi Eccleſia amplietur, ac diſtendatur, Capella aliqua, aut parte ſibi addita, licet ea non benedicatur, quoad hunc effectum, comprehenditur nomine Eccleſiæ. Cœmeterium ab Epiſcopo benedictum reputari locum ſacrum, & ſic indigere reconciliatione, ſi copulà illicità, aut ſanguinis injurioſa effuſione violetur, reſolvunt Navar. *in man. cap.* 16. *num.* 3. *verſ. interrogatus autem*, Henriq. *lib.* 5. *de Pœnit. c.* 6. *§. in commento, lit. H*, Sanch. *d. diſp.* 1[illegible] *n.* 1[illegible]. Fagundez *dict. n.* 14. *c.* 51. declarando prout dicit *allegat. præced. à num.* 30. & de omnibus iterum [illegible] Fagund. *d. dict. tract. præcepto* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 27 *cum ſeqq.*

Ex quo fit, quod ſi extra Eccleſiam quis lethale vulnus recipiat, poſtea ex eadem cauſa moriatur intra eandem, minimè per hoc ſit polluta cenſenda; quia tunc non homicidium, ſed ſola mors in Eccleſia contigit; cum tamen è converſo ſi quis intra vulnus lethale recipiat, & poſtea extra moriatur, pollui [illegible] beri debeat, ex ſententia gloſſ. communiter receptæ *in d. cap. vnic.* quam ſequuntur ibi omnes, & poſt [illegible] Navar. Iacob. de Graff. Fr. Emman. & Henriq. *d. locis* atque etiam Vgolin. *d. §.* 1. *verſ. tertio non polluuntur*, Fagundez *d. c.* 14. *n.* 89. *& præcepto* 2. *lib.* 4. *c.* 4. *n.* 16. Azor *d. c.* 5. *q.* 1. *verſ. ſi quæras.* Gambar. *d. caſ.* 6. *n.* 8. Quidquid Suar. *d. ſect.* 4. *ſtatim in princ.* in hoc vltimo caſu contrarium cenſeat; dum enim ibi tenet, & meritò, non eſſe pollutam ex lethali percuſſione intra eandem citra ſanguinis effuſionem contingente, donec homicidium ſequatur, & conſummetur per mortem percuſſi, inſimul dicit, & eſſe quoque neceſſarium quod intra eandem Eccleſiam mors ſequatur; quia tunc, & non aliter dicitur verè, & propriè fieri homicidium in Eccleſia, cujus tamen contrarium tenet gloſſ. 23

gloss. communiter recepta *in d.c.vnic.* & est de mente DD.omnium citatis locis: dicitur enim verè homicidium commissum in Ecclesia, vbi intra eandem vulnus lethale, seu lethalis percussio contingit, à qua ipsum homicidium denominatur, non verò à morte postea subsecuta, licèt per eandem, & non aliter constet fuisse homicidium patratum intra Ecclesiam, sicut ex eadem ratione idem quoque dicendum videtur, vbi vulnus intra Ecclesiam infligitur, ex quo datur sanguinis effusio, licèt sanguis ipse non cadat intra Ecclesiam, quia vulneratus vel statim ab ipsa recessit ante effusionem, vel in vase aliquo sanguinem collegit: licet è converso contrarium dicendum sit, nempe vbi quis extra Ecclesiam vulnus recipit, & postea, quia ad eam fugit, intra eandem sanguis effunditur, per hoc minimè remanet polluta, prout tenet citata glos. *in dict. cap. vnico.*

24 Quæ tamen vltima resolutio judicio meo majori indiget censura, si advertamus quod Iura omnia de hoc loquentia ad sanguinis effusionem intra Ecclesiam contingentem potiùs, quàm ad vulnus intra eandem inflictum se referunt, vt patet ex *dict. cap. vnic.* ibi, *si Ecclesiam pollui sanguinis, aut seminis effusione contingat*, & *in cap. vlt. eodem titul.* ibi, *si Ecclesia non consecrata cujuscunque semine fuerit, aut sanguinis effusione polluta*, & *in dict. cap. tuarum, de privileg* ibi, *Ecclesiam sanguinis effusione fœdasse*, & *in dict. cap. Ecclesiis, de consecrat. dist. 1.* ibi, *aut sanguinis effusione, aut cujusque semine pollutæ fuerint*: vnde si sermo sit de pollutione Ecclesiæ, non ratione homicidii, sed potiùs effusionis sanguinis, dicendum videtur, quod licet per vulnus intra Ecclesiam inflictum Ecclesia ipsa polluatur, quoties sanguis intra ipsam funditur, quamvis non cadat in templo ipso materiali, dum in vase aliquo recipitur, ideoque ex eo, quia verum est dicere intra Ecclesiam dari sanguinis effusionem, contrarium tamen dicendum sit ex eo, quod licèt vulnus intra infligitur, sanguis tamen extra Ecclesiam effunditur propter recessum repentinum ab eadem, cùm hoc casu non verificentur verba prædictorum jurium. Quemadmodum etiam non erit polluta censenda propter sanguinis effusionem in ipsa factam ex vulnere extra contingente, requiritur enim quod ipsa sanguinis effusio contingens intra Ecclesiam sit eidem injuriosa, id quod minimè verificatur in hoc casu, in quo non data opera, sed potiùs casu, & per accidens contingit. Vnde si quis intra Ecclesiam seipsum occidat, polluetur Ecclesia per tale homicidium; quia licèt respectu occisi propriè injuriosum non sit, est tamen valde peccaminosum, cum nemo sit vitæ, & membrorum dominus, vt habetur *in l. liber homo, ff. ad l. Aquiliam: & in cap. non est nostrum, 23. q. 5.* & ex consequenti injuriosum propter injuriam, quæ fit loco sacro.

25 Hoc etiam vbi judex reum suspenderet intra Ecclesiam, per hoc similiter ipsa Ecclesia violata censeretur; quia licet hujusmodi homicidium fieri licitè possit, & taliter suspensus supplicio dignus fuerit, fit tamen illi injuria; licèt enim supplicio dignus sit, Jus tamen habet, ne in tali loco talem vim patiatur: & deinde fit etiam injuria loco sacro, & ipsi Deo, in cujus honorem Ecclesia specialiter dicata, & consecrata est, secus tamen dicendum si idem judex, aut quivis alius super Ecclesiæ tectum, vel ex parietibus ejusdem hominem suspendat, cum in tali casu non intra, sed extra homicidium contingat, vt optimè tenent Sylvest. & Navar. Mar. Alter. *d.c.5. vers. Sed quod*, Suar. *d. sect. 4. in princ.* Fagundez *d.c.14. n.10. & p.1. lib.4. num.17.*

26 Idem dicendum videtur, vbi quis cum esset intra Ecclesiam, hominem existentem extra jaculo occidisset, cùm tunc verum sit dicere, quod homicidium non fuerit intra Ecclesiam patratum, licèt intra eandem initium sumpserit, & per consequens non erit per hoc violata censenda; secus è converso, vbi quis existens extra Ecclesiam alium existentem intra jaculo percusserit, aut vulneraverit, itavt sanguis intra eandem effundatur, quia jam tunc verificatur homicidium patratum, sicut & sanguinis effusio contingens, vtrumque verò voluntarium, & injuriosum intra Ecclesiam, prout tenent Navar. *dict. loco*, Vgolin. *d. vers. quartò non polluitur*, Fagund. *dict. c.54. num.11.*

Non obstat doctrina Abb. *in c. vlt. de immunit. Ecclesiar.* quem sequuntur Angel. *in sum. verb. immunitas, q.23.* Sylvest. *eod. verb. 3. n.6. in fin.* Remig. *de immunitat. Ecclesi. fallent. 4.* Azeved. *lib. 3. n.28. ad fin. tit. 2. lib. 1. nova recopil.* Guttier *pract. lib. 3. q. 1. n. 29.* Decian. *tr. crim. tom. 1. lib. 6. c. 8. n. 6.* secundùm quam non gaudet immunitate Ecclesiæ ille qui existens in loco sacro alium extra illum existentem percusserit: vnde similiter videbatur dicendum, per tale homicidium Ecclesiam pollutam esse censendam, sumpta ratione deformitatis ab initio, & proxima delicti causa. 27

Ratio enim differentiæ inter vtrumque casum in eo est, quod in priori, vt polluta dicatur Ecclesia, solùm attenditur homicidium, vel sanguinis effusio, si vtrumque voluntarium sit, & injuriosum intra Ecclesiam patratum, id quod propriè verificatur in homine occiso, vel vulnerato existente intra Ecclesiam, non verò quando existit extra, licèt occidens sit intra: in posteriori verò casu, nempe quoad privilegium immunitatis, attenditur spes, animus, & fiducia, qua quis delinquit, vt ab Ecclesia defendatur, & sic evadat pœnam crimini condignam: id quod verificatur propriè in illo, qui cùm sit intra Ecclesiam, occidit alium existentem extra eandem, non verò è converso, nam in hoc posteriori casu, si quis existens extra Ecclesiam occidat existentem intra eandem, & statim ad ipsam confugiat, præsumitur etiam spe veniæ fecisse, & ideò juxta veriorem sententiam immunitate caret, vt per Cov. *variar. lib. 2. c. 20. n. 15. vers. 27.* Guttier. *d. q. 1. num. 29.* Suar. de Pace *in pract. tom. 1. p. 5. c. 3. §. 3. n. 99.* Bobad. *in sua politica, lib. 2. cap. 14. n. 19.* 28

Non levis est difficultas, an si quis pro defensione Fidei homicidium, & ita martyrium intra Ecclesiam patiatur, per hoc eadem Ecclesia debeat polluta censeri? In qua Abb. *in dict. cap. proposuisti, num. 2. in fine*, in eo convenit, vt non sit censenda Ecclesia polluta per rationem ad sanguinem in ea diffusum, quo potiùs lavatur, & magis sanctificatur Ecclesia, quàm polluitur: optimus ad hoc text. *in c. fundamenta, vers. isti sunt*, ibi, *ipsam gloriosè cruore martyrii Christo Domino consecrarunt, de elect. lib. 6. & in c. gloriosus*, ibi, *qui viventes in carne prædictam Ecclesiam suo pretioso sanguine plantaverunt, de reliq. & venerat. Sanct. & in c. quamvis, 22. dist.* Sed per rationem ad iniquam, & injuriosam effusionem (sicut etiam in homicidio ejusdem Martyris citra sanguinis effusionem patrato intra Ecclesiam) dicendum erit Ecclesiam pollutam esse, quia licèt per mortem illius, qui sanctus est, intra Ecclesiam contingentem, quatenus habet rationem martyrii, non polluatur Ecclesia, polluitur tamen quatenus injustum consideratur ipsum homicidium, & injuriosum ea parte occidentis: vnde citari solet versus, 29

Actio displicuit, passio grata fuit.

Et in hoc sensu intelligenda est gloss. *verb. sanguinis, in d. cap. vnic.* & quæ resolvunt Sayr. *dict. c. 16. n. 13. vers. Item*, Graffis *dict. c. 48. n. 23.* Vgolin. *dict. §. 1. statim in princ. vers. id quod locum habet*, Azor. *dict. cap. 5. quæst. 1. vers. Rursus*, post S. Antonin. & Navar. Mat. Alter. *d. c. 1. vers. verùm*, Fagundez *in quinque*

Ecclesia

Ecclesiæ præcepta, p.2. lib.4.c.4. n.17. & cæteri suprà citati.

30 *Secunda* causa, ob quam polluitur Ecclesia, & reconciliatione indiget, est propter voluntariam, & injuriosam sanguinis effusionem intra Ecclesiam contingentem, vt habetur *in dict. c. Ecclesiis, de consecrat. dist.1. & cap. proposuisti, & in cap. vltim. de consecrat. Eccles. & in cap vnico, eodem t t. lib 6.* & vltra Ordinarios citatis Iuribus prosequuntur Navar. *d.cap.27. à num.*156. Iacob. de Graffhis *d.c.48.n.26.* Tolet. *in sum. lib.5.c.8.à n.12.* Riguf. *de Missa in Ecclesia, quæsito* 60. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta. p.1. lib.3.c.14.* Henriq. *d.c.27.§.5.* Cened. *d. p.3.collect.*11. Vgolin. *d.cap.29.§.1.* Mat. Alter. *d.cap.1. vers. secundò*, & cæteri supracitati; quod tamen vltra supra allegatas declarationes circa primam homicidij causam, quæ legitimè etiam ad hanc secundam adaptantur, videlicet, quod non sit intelligenda de causali, oratorali, aut medicinali effusione per supradicta, subsequentibus tamen debet præsens causa intelligi declarationibus.

31 *Prima* declaratio est, vt intelligatur quoties humanus sanguis effunditur; nam si fuerit cujusvis alterius animalis irrationalis, non erit per hoc Ecclesia polluta censenda, quia licèt horrorem pariat, non tamen est effusio injuriosa, cum animal nec activè, nec passivè injuriæ capax sit, licèt aliquando etiam jubeatur comburi, ne refricetur nefandi facti memoria, vt habetur, & notari solet *in cap. mulier si accesserit, 15.q.1.* & ita tenet ac declarat Gloss. *verb. Sanguinis, in d.cap.*1. & post Navar. Ledesm. & Vivald. notat Riguf. *d. quæsito 60. n.2.* Sayr. *d.c.16.num.6.* Cened. *d. collect.*12 *in princip.* Vgolin. *d.§.2. vers. excipitur ergo.* Neque refert, an alienus, vel proprius effundatur sanguis: si enim quis suæ mentis compos ex ira, vel desperatione seipsum occidat, vel injuriosè percutiat, censebitur Ecclesia violata, & reconciliatione indigebit, vt notant Gloss. *verb. Sanguinis, in d.c.*1. & Mat. Alter. *d.cap.1. vers. quæritur tertiò*, Sayr. *cap.16.n.4. in fine*, & confirmatur ex iis, quæ notant Doctores per text. *ibi in cap. contingit 36 de sententia excommunicat.* Sicut nec etiam si mortuum corpus in Ecclesiam delatum sanguinem effundat, quia jam verè non dicitur sanguis humanus, non enim hominis est, sed cadaveris.

32 Multoties accidit, vt cadaver sanguinem effundat, si coram eo occisor sit, & ita in illum occisi cruor in impetuosam ejaculationem irruens illum sic prodit, & potest esse hæc præsumptio vehemens, quod illum occiderit, si adsint alia indicia: de quo vide Levin. Lemn. *de naturæ miraculis, lib.6. cap.7.* Boër. *decis.*166. Franc. Marcum *part.1. decis.*183. & *part.2. decis.*190. Aloys. Ricc. *in collect. decis. part.3. collect.*855. *post medium*, Hippol. Marsil. *in praxi crimin. §. diligenter, num.*81. qui se hoc pacto homicidam aliquando deprehendisse affirmat, tempore quo erat gubernator civitatis Albinganæ. Paris de Poteo *in tract. de syndicatu, verbo tortura, cap.3. incip. Mandavit Rex, ad fin.* vbi dicit hoc fuisse Romæ observatum eo tempore quo occisus fuit Cardinalis Sancti Mariæ. Angel. *in tract. de Malefic. tit. de homicidio.* vbi testatur in quodam Ægyptiano ita contigisse. Novell. *in pract. crimin. in princip. num.*94. *fol. mihi* 53. vbi dicit se ita alias vidisse in quodam cadavere; dum esset Index maleficiorum Turni, & *in reg.*184. in civitate Venetiarum, dum esset Assessor Federici Rainerij. Anton. Gom. *tom.3. var. cap.13. num.*15. qui testatur his temporibus id contigisse in oppido de Ledesma anno 1546. & vidisse processum originaliter, in quo quidam murus, & frater ejus in itinere publico quendam interfecerunt causa deprædandi, & torti confessi sunt, & ad mortis pœnam sagittæ condemnati; sed antequam morti traderentur, positi coram occiso, ex ejus cadavere sanguis effluxit, Carer. *in pract. in 2. tract. de indic. & tortura, in 27. indicio, num.*2. dicit quod est verum indicium, & quod aliàs expertus fuit, Blanc. *in tract. de indic. comment. ad l. fin. ff. de quæst. num.*408. ubi dicit quod hoc est magnum indicium, & quod ita se habet communis hominum sermo, videlicet quod per præsentiam occisoris cadaver emittat sanguinem, & quod ista sanguinis emissio non proveniat ob incantationem, seu sortilegium, sed esse quoddam à natura insitum, de quo ratio reddi non potest, Menoch. *de arbitr. casu 270. num.*16. vbi attestatur, hoc indicium esse credibile, & proximum, & *lib.1. pag.89. num.*128. Boss. *tit. de indic. n.73. Thesaur. decis.*173. Bertazol. *cons.*320. *num* 6. & ibi ejus additionator, Ioan. Zangerus *in tract. de quæst. & tortur. cap.2. num.161. pag. mihi* 818. latè Ioan. Stephan. Durant. *var. quæst.62. per tot.* Ioan. Mat. Nuvar. *in collect. super prag. Regni Neapol. collect.163. num.*13. Less. *de Iustit. lib.2. cap.29. dub.17. n.*167. Anton. Raguc. *in vase Ecclesiasticæ disciplinæ, in tract. de superstit. quæst.*123. *de ebullitione sanguinis occisi ex vulnere, pag. mihi* 170. Petr. Bonglet. *lib.4. praxis criminalis prosequend. tit 2. art.15. pag. mihi* 288. Bernard. Zieritzius *in notis & observat. nomicopoliticis, ad constitut. criminalem Imper. Caroli V. cap.149. pag. mihi* 257. Henric. Boet. *in tract. de quæst. cap.3. num.*21. *pag.*125. Ant. Quevedo y Hojos *in libro indiciorum, & tormentorum Hispano sermone composito, p.1. c.8. num.9. fol. mihi* 34. Valetiol. Medicus *lib.2. observ.9.* Petr. Gregor. *syntagm. Iuris lib.36.c.10.n.*8. Mascard. *de probat. conclus.867. num.*14. Cened. *ad Decretum, collect.65. num.*3. Farinac. *in praxi crimin. lib.1. tit.5. q.52. num.154, cum seqq.* Fr. Hieron. de Yepes *in historia infantis à Iudæis occisi, p.3. c.4. §.* Ottoss, *fol.58. verso*, Martin. Delr. *disquisit. magic. lib.1. cap.3. quæst.4. pag.112. & lib.5. sect.4. num.20. pag.*780 Hortens. Cavale. *de brachio regio, p.3. n.*103. Emmanoel de Valle *de incantat. & ensalmis, opusc.1. sect.1. c.1. n.*31. Anton. Sanctorell. *in postpraxi medica, c.21. vers. argumentum probo, cum seqq.* Greg. Pictor. *successiu. lection. dialog.4. pag.*101. Fragoso *in sua vniuers. chirurg. gloss. de los heredos, quæst.*76. Torreblanc. *de magia lib.1. c.5. n.33. cum seqq.* Ravenna *en el Iardin del Mundo, c.*30. Manuel Ramirez de Carrion. *in tract. mirabilium naturæ, lit S, verb. Sangre del hombre muerto, num.*121. Ioan. Riolan. *in comment. ad libros Fernelij de abditis rerum causis, c.*18. Ioan. Ionston. *in Thaumatograph. naturali, classi 10. de admirandis hominis, cap 3. art.3. pag.* 519. Franc. de Pueyo *inter decis.* Ioseph. Sesse, *decis.11. à num.1. vbi num.*15. mirandum refert † accidisse anno 1607. in platea Vallis de Broto, vbi cadaver exhumatum omnibus patebat, & positus ante 33
eum Ioan. Franciscus de Verga vnus ex delinquentibus, illicò exivit sanguis ex vulneribus dicti cadaveris, quousque dictus reus fuit ab occisi conspectu eductus. Et statim adductus fuit ad conspectum dicti occisi Monserat de Verga, alter accusatus; qui cùm se culpatum videret tanto scelere, cœpit obsecrare Deum, & Cœlum, vt in testimonium suæ veritatis permitteret miraculum ibi fieri: quo dicto illicò cadaver elevavit brachium dexterum, & digito signavit vulnera, ex quibus sanguis illicò exivit, & continuò elevando idem brachium eodem digito signavit in dictum accusatum. Aliud simile accidisse Mediolani anno 1610. refert Franciscus Collius *in tract. de Sanguine Christi, lib.4. disput.3. cap.1.* & casum notabilem narrat Thom. Campanella *in tract. de sensu rerum & magia, lib.4. cap.9.* & se testem de visu de alio simili casu dicit Franc. Valetiola *medicar. observat. lib.2. observat.9.*

Hoc

Hæc intra septem horas experiri debere tradunt Canon. *in tractat. de indic. & tortura, in præmiss. cap. 3. num. 5.* Ioan. Stephan Durant. *dict. qu st. 6 2.* qui addit post septem horas rarissimè se extendere, Adam. Keller. *de offic. juridicopolit. lib. 1. cap. 12. pag. mihi 408. & 409.* Franc. Valeriola *d. lib. 2. observ. 7.* Ioan. Bapt. Bernard. *in seminario totius Philosophiæ, tom. 3. lit. V, verbo vulnera, 1 post aliquod tempus, fol. mihi 407. verso*, Hieron. Cardin. *in tract. de subtilitate, lib. 4. pag. mihi 230.* Anton. Nald. *in pract. quæst. lit. H, verbo homicidium, n. 4. pag. mihi 276.* Hujus rei, ac emissionis sanguinis hujusmodi rationem multifariam reddere conantur Levin. Lemnos citato loco, Iacob. Sprenger. *in malleo malefic. quæst. 1*, Cornel. Gemma *lib. 1. Cosmocr. c. cap. 6. pag. mihi 78.* Ioan. Langius *epist. 40.* Ægid. Roman. *quæst. 25. quodlib. 5.* Claud. Deodatus *in tract. de humanæ vita ad 120. annos saluriter producendo, lib. 1.* Panth. Hyglast. *cap. 12. pag. mihi 105. ad fin.* Gollius *citato loco*, Campanella *dict. lib. 4. cap. 9.* Henric. Kornman. *in tract. de miraculis mortuor. pag. 9. cap. 23. cum seqq.* vbi hujus miraculi hanc rationem afferri posse ait, quod cum nondum calor omnis in recenti occiso corpore extinctus sit, neque agitatio omnis, visque interior nobis occulta quieverit, vltionem quidem tanta illa vis clamat, mox que ad vindictam bilis accenditur, ab ea sanguis inflammatur, & ad vulnus confestim prorumpit, patefacto ad exitum per vulnus meatu: eodem concurrunt & spiritus, qui quoniam leves sunt, ad occidentem hominem, si coram steterit, volantes in eum migrant, servanturque nativo calore aliquandiu, nempe ad horas plus minusve sex, aut septem: quo quidem in tempore si qui interemit in conspectum interfecti veniat, & incrementum intensè suscipiat vulnus, cruorem versus interimentem ejicit, quod quemadmodum dictum est, nondum in cadavere recenter jugulato ad horas aliquot vis omnis interior, calorque extinctus sit; qua quidem latente, & interiori vi efficitur, vt sanguis spiritus suos repetat, atque etiam spiritus ipsi suum attrahant sanguinem, vnde ipsius manatio, & effluxus consequitur: Galleot. Martius *lib. de doctrina promiscua, c. 21.* Thadd Florentin. *in explicat. sua in Isagog. Ioann. 19*, Marsil. Ficin. *lib. 16 de immortalit. animar. cap. 5:* Thom. Garbus *lib. 2. sum. medicinalis sermon. tract. 4. quæst. 11. & libro tract. 5 quæst. 31.* Petr. Apono *in commentar. problem. 6. part. 5 Aristotelis* Aloys Mundella *dial. 1.* Marcel. Donat. *de medica histor. mirab. lib. 2. cap. 1 pag. mihi 38.* Marin Mersen. *in Genesim, cap. 4. vers. 10. quæst. 53. art. 1. pag. mihi 1458.* Hieron. Magius *lib. 3. miscel. cap. 5.* Alphons. Paleoth: *in histor. admiranda de IESV CHRISTI stigmat. cap 16. pag. 189.* Vair. *in tract. de fascino, lib. 1. cap. 4.* Gandent. Merula *lib. 4. rerum memorabil. cap. 18.* Andr. Libavius *in tract. de cruentatione cadaverum, thes. 130.* Iacob. Linius *lib. 1. de natura miracul. cap. 1.* Alfut. Sipatius *de natura sanguinis, lib. 1. cap. 2.* Mizaldus *cent. 1. memorab. 4.* Cornel. à Lapide *in comment. Deuteron. c. 21. vers. 4. col. 1025.* Lorin. *in comment. in Levit. cap. 24. vers. 17. lit. E, pag. 842.* latè Guillelm. Bœkelios *in visionibus publicis, disquisit. 6. à pag. 111.* Valeriol. *d. lib. 1. observ. 9.* Hieron. Montuus *cent. 1. de admirandis facult. num. 28.* Redempt. Baranzanus *tom. 1. part. 2. sum. philosoph. disp. theorem. 17.* Thom. Fienus *de viribus imaginationis, quæst. 24. pag. 198;* Eus. b Nieremberg *in 2 part. Philosophiæ o cultæ, c. 43 cum seqq.* Vincent. Moles *in sua Philosophia naturali sacros. Corporis Christi, cap. 14. dub. 3.*

34 *Secunda* declaratio est, vt intelligatur prædicta resolutio non quidem de modica effusione, veluti si gutta sanguinis etiam injuriosè intra Ecclesiam ceciderit, sed potius de notabili, seu considerabili, hoc enim importat verbum effusio, nempe sanguinis abundantiam, & copiosum fluxum, argumento text. *in cap. sæpè, 41. dist. & in cap. reverti mini, 16. quæst. 1.* notat gloss. *verb. effusionem sanguinis, in cap. cum illorum, 32. de sentent. excommunic.* gloss. in casus positione, *in d. ca. 1. vers. nota 1.* Tiraq. *in tract. de judicio in rebus exiguis, vers. 11. pag. 55.* & † ideò statu- 35
tum loquens de vulnere cum sanguinis effusione, non habet locum in vulnere, ex quo modicum sanguinis effunditur, vt per Hipp. *cons. 80. n. 26.* Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapol. cap. 80. num. 2.* Quo fundamento in nostris terminis resolvunt Fr. Ludovic. Lopez *in instructorio conscientiæ, part. 1. cap. 33. vers. sed circa secundum*, Steph. Costa *in cap. is qui, 18. quæst. 2. de sentent. excommun. lib. 6.* Sylvest. *verb. interdictum 4 quæst. 1.* Navar. *d. c. 27. num. 156. vers. dixi effunditur*, Gambar. *d. casu 6. num. 8.* Ragus. *de Missa in Ecclesia, q 60. num. 1.* Mar. Alter. *d. c. 1. vers. quæritur quintò*, Fagundez *d. cap. 14. num. 19. & part. 2. lib. 4. cap. 4. num. 18.* Graff. *d. cap. 48. num. 25.* Suarez *d. sect. 4. vers. 2.* Vgolin. *d. §. 2. vers. 2. excipitur*, Sayr. *d. cap. 16. num. 5.* hinc optimè notantes, non indigere Ecclesiam reconciliatione, quando quis in ea percutitur, vel alia injuria afficitur citra sanguinis effusionem, etiamsi carnes conterantur, & ossa confringantur, vel quia omnia supra relata sanguinis effusionem requirunt, & sine lege pœnam hanc ad alios casus extendere non licet, juxta regulam text. *in cap. pœna, de Pœnitent. dist. 1.* & tenent Gambarupt. *d. casu 7. num. 8.* nisi fortè tumorem causaverit, aut livorem ex verberibus, & opus sit, vt tumor, seu livor ferro aperiatur; dicetur enim Ecclesia polluta, quia percussio injuriosa fuit, & efficax causa effusionis sanguinis, quæ deinde secuta est, vt advertunt Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verb. pollutio Ecclesiæ*, Sayr. *d. cap. 16. num. 8.*

Neque existimes; quamcunque copiosam sanguinis effusionem sufficere, vt Ecclesia polluatur, & reconciliatione egeat: nam si percussio levis fuerit, licèt sanguis copiosè effundatur, non ideò polluta censebitur Ecclesia: exemplum frequens est quando in risa puerorum alter alterum percutit, & ex naribus multus effluit sanguis, Navar. *in man. cap. 27. n. 82.* Mar. Anton. *variar. resolut. lib. 1. resol. 13. casu 6.* Vivald. *in candel. p. 2. de interd. tit. de casibus quibus Ecclesia, &c. num. 59.* Graff. *lib. 2. cap. 48. num. 25.* Fagundez *d. cap. 14. num. 17.* si enim percussio lethalis non est, quæ ad mortalem culpam sufficiat, neque ad pollutionem Ecclesiæ sufficiens censeri debet, & ita resolvit Suarez *d. sect. 4 §. 2. violatur, in fine.* Si tamen sanguis exitet de naso ex percussione violenta inter majores quatuordecim annorum, pollui Ecclesiam resolvit, judicatumque refert Mar. Anton. *variar. lib. 1. resol. 112. casu 6* quem citat Gambar. *d. casu 6. num. 9.* 36

37 *Tertia* declaratio est, vt procedat prædicta resolutio in sanguinis effusione publica, & quæ publicè innotescat, non verò in occulta, per quam non debet Ecclesia polluta censeri, sicut nec per occultam seminis effusionem, de qua erit infrà statim agendum, Ita glos. *verb. pollat, in d. c. 1.* Navar. Sot, Henriq. Graff, Tolet. & alii, quos refert, & sequitur Sayr. *in d. c. 16. num. 10.* Steph in Costa *in d. cap is qui, num. 5.* Sayr. *d. sect. 4. vers. 2. dubitare solet*, Sanchez *disput. 15. n. 10.* Fagundez *dict. cap. 14. à num. 33.* probantes in primis ex auctoritate text. *in cap. significasti, de adulter.* quatenus expendit mulierem publicè fuisse confessam adulterium, quod in Ecclesia commisit: Suarez verò *vbi proximè*, ex mente communi eum judicio advertit hoc generaliter intelligendum in quocunque crimine occulto ex iis, quibus Ecclesia polluitur, per quod in quantum tale est, minimè debet

Ecclesia polluta censeri, quicquid frequentiùs Doctores assumant exemplum effusionis seminis, quia illa frequentius occultè fieri solet; idem tenet Navarr. *d. cap. 27. n. 191. in fin.* vbi peculiariter advertit se publicè Salmanticæ prælegentem in ea fuisse sententia, fieri posse, vt effusio sanguinis, vel seminis, modò occulta, abhinc octo diebus publica fieri possit, quia scilicet testes coram quibus facta fuit, per idem tempus tacuerunt, per quod devenit in populi notitiam: & illum sequuntur Suar. Avila, & Suar. *num.* 1. citatis locis, indeque notant, receptam esse sententiam Alphonsi de Castro, & aliorum quos non citatos sequitur Sà *verb. Ecclesia, num. 19.* qui putant Ecclesiam non indigere reconciliatione, si dum effusio erat occulta, in eadem Ecclesia semel fuerit celebratum; quasi vna celebratione Ecclesia dicatur reconciliata; loquuntur enim contra iura omnia, quæ formam reconciliationis præscribunt in cinere, & aqua benedicta, vt *in d. cap. proposuisti, & in cap. vlt. de consecrat. Eccles.*

38 Occultum, & publicum multis modis dicitur, de quibus per Doctores *in cap. per vestras, & cap. vlt. de cohabit. Cleric. & in cap. cum olim 24. de verb. signific.* Menoch. *de arbitr. cas. 166.* Mascard. *de probat. conclus. 1107. à num. 13.* Gabr. *commun. tit. de restit. spoliat. conclus. 1. num. 117.* Menoch. *illust. cap. 2. num. 11. & cap. 20. num. 13.* Aldret. *de Religiosa disciplina tuenda, lib. 1. cap. 5. §. 1. à num. 6.* Farinac. *in praxi crimin. quæst. 21. num. 1.* Ad nostrum propositum occultum
39 dicitur † non solùm per accidens, quod propriè verificatur, vbi nulli testes adsunt, verùm etiam in occulto, quod tale dicitur provt distinguitur à publico, hoc est, quod licèt posset probari legitimè per testes, idest, nulla publica fama notatum, cujus exemplum refertur *in cap. 2. de Apostat. & in cap. Christiana,* ibi, *latentia peccata, 32. q. 5.* vnde ipsum dicendum erit, si talis actus in præsentia paucorum privatorum hominum contingat, quia taliter gestus interim dum non publicatur, propter ipsorum taciturnitatem occultus dicitur, ex Gloss. recepta *verb. Secreta, in cap. quis aliquando, §. hac ergo secreta, de pænit. dist. 1. & in cap. de manifesta, 2. quæst. 1.* Verùm licèt favorem Concilij Constantiensis, seu extravagantem *Ad evitanda*, Martini V. his terminis applicari posse contendat Fr. Ioan. de Peña, quem refert, & probabile dicit Suar. *vbi proximè*; meritò tamen contrariam sententiam concludit, & tutiorem attestatur; quia hæc pollutio à censuris, de quibus agit Extravagans illa, longè differt: & ideò ad illam extendi non debet sine lege, juxta vulgarem regulam, *quæ à jure, de regulis juris in 6.* cum similibus. Igitur consultè faciet Parochus, si cùm primum hoc inceperit fieri publicum, ad Episcopum negotium deferat, qui præhabita inquisitione, & commissione, determinabit an Ecclesia polluta sit habenda, & reconciliatione indigeat, sitque interim in ipsa à divinis Officiis abstinendum, nec sibi suadet publicitatem pollutionis efficere tantùm Ecclesiam pollutam; nam
40 † notitia illa, & fama superveniens de novo, illam non polluit, sed potius pollutam ostendit, & talem indicat ad divina Officia suspendenda; sicut verè dicitur excommunicatus, qui talis est à parte rei, quamvis dum est occultus, non sit vitandus, quia denunciatio excommunicationis minimè cum excommunicat, sed potiùs excommunicatum declarat, *cap. pastoralis, §. verùm, de appellationib.* & qui declarat, non facit, sed factum denunciat, sicut *in l. sed si quæratur.* ibi, *Quia per sententiam non debet servitus constitui, sed quæ est, declarari, ff. si servitus vind. l. heredes palam, §. 1.* ibi, *Nihil enim nunc dat, sed datum significat, de testament.*

41 Vnde meritò notant Doctores communiter secundùm Sayr. *d. c. 16. n. 10.* quod † etsi Sacerdos ex Sacramentali Confessione sciat in Ecclesia effusionem sanguinis contigisse, poterit in eadem celebrare, neque aliqua reconciliatione opus est, quamvis Hostiens. & alij, quos refert Stephan. de Gaëta *in cap. ad limina, 30. quæst. 1. §. 5. num. 521.* dicant tutius esse, quod Sacerdus in genere revelet Episcopo talem Ecclesiam indigere reconciliatione: nulla enim probabili nituntur ratione; nam text. qui adduci solet *in dict. cap. significasti, de adulter.* considerat publicam mulieris confessionem, ex qua infamia publica orta est, & ideò inde ad Sacramentalem Confessionem ineptum est argumentum.

Tertia causa, ob quam polluitur Ecclesia, est pro- 42
pter voluntariam humani seminis effusionem intra illam contingentem, sive sit hominis, sive mulieris, sive hæretici, aut infidelis, sive etiam per mollitiem, Sodomiam, aut bestialitatem contingentem, de quo est text. *in d. cap. vnico, de consecrat. Ecclesia, lib. 6. & in d. cap. Ecclesiis, de consecrat. dist. 1.* resolvunt Navar. Sylvest. Graff. Fr. Emman. Henriq. & Suar. *d. locis,* Fr. Ludovic. Miranda *d. q. 39. art. 5. concl. 1. vers. 2. casus,* Vgolin. *dict. cap. 19. §. 3.* Azor. *d. part. 1. lib. 9. cap. 3. q. 3.* Gambarupta *d. casu 6. num. 11.* Mar. Alter. *d. cap. 1. vers. tertiò,* Fagundez *dict. cap. 14. num. 20. cum seqq.* Marta *de jurisdict. p. 2. c. 17. in princ.* Castro Palao *dict. punct. 1. n. 1.*

Dicimus Ecclesiam pollui propter voluntariam hu- 43
mani seminis effusionem, quia non sufficit, si fiat in somnis, vt per Fr. Emman. *d. loco,* ex Gloss. *in cap. Ecclesiis, de consecrat. dist. 1. verb. Semine,* quam communiter receptam dicunt Navar. *d. c. 17. n. 252.* Azor. *vbi proximè,* Gambarupta *d. n. 12.* Mar. Alter. *vbi proximè,* Graff. *d. cap. 47. n. 24.* Fr. Ludovic. Miranda *d. vers. secundus casus est,* Vgolin. *d. §. vers. excipitur tamen,* vbi hoc verum dicit etiam vbi occasionem aliquam seminandi dedisset, vel facta oblectaretur, aut ob ægritudinem semen, aut menstruum mulieris caderet. Di-
cimus etiam † humanum ad excludendam effusionem 44
cujusvis alterius animalis irrationalis, juxta supra resoluta circa sanguinis effusionem, & Gloss. *verb. Seminis, in d. c. 1.* & Fr. Ludovic. Miranda *d. vers. secundus casus est,* & Vgolin. *d. §. 3. in fine.* Semen hoc humanum, cujus effusione Ecclesia polluitur, sufficit si in Ecclesia effundatur, etiam intra vas naturale contingens, sicut diximus de effusione sanguinis, per quam similiter polluitur Ecclesia, dummodò intra eandem contingat, licet non cadat in ipsa Ecclesia materiali, optime Gamb. *d. cas. 6. n. 2.* † quam tamen minimè pollui 45
dicendum est, si hujusmodi seminis, aut sanguinis effusio accidat supra tectum, vel infra Ecclesiam in aliqua caverna, aut spelunca, vel in aliqua camera, aut cella, vel in Choro, Sacristia, turri cymbalorum, tribuna, aut confessionariis extra Ecclesiæ corpus, quia illis omnibus, & similibus casibus dicitur extra Ecclesiam contigisse, vt post Sot. & Cordub. tenet Mar. Alter. *d. cap. 1. vers. requiritur,* sequuntur Graff. *d. cap. 48. à num. 23.* Suar. *d. sect. 4. col. 2. vers. quod autem sanguinis,* Sayr. *d. cap. 16. num. 8.* Avila *dict. disp. 7. dub. 1.* Sanch. *d. disp. 15. à num. 21. cum seqq.* vbi sigillatim de singulis prædictis particulis latissimè disserit, & latè Fagundez *in quinque Ecclesia precepta, part. 1. lib. 3. cap. 14. num. 37.* vbi de intertecto, & *num. 38.* de Ecclesiæ supratecto, nisi ibi esset aliqua Capella, & *n. 41.* de Cameris ad latus Ecclesiæ adhærentibus, & *num. 42.* de porta Ecclesiæ, & *num. 43.* de confessionariis, & *num. 46.* de choro, & *num. 53.* de claustro.

Quæstio non levis est, an idem dicendum sit, 46
quando intra Ecclesiam habitus est coitus conjugalis? In qua videbatur dicendum, non esse per hoc Ecclesiam pollutam; quia licèt talis effusio, & talis coitus

coïtus sit voluntarius, non tamen est peccaminosus; text. enim *in cap. si motum, de consec. dist.* 1. *& in d.c. significasti, de adulter.* solum faciunt mentionem de fornicatione illicita, & adulterina, in quem sensum videntur etiam intelligendi text. *in d. cap. unico, de consecrat. Ecclesia, lib. 6. & in c. ult. eiusd. tit. in antiquis, & in d. cap. Ecclesiis, de consecr. dist.* 1. dum de seminis effusione simpliciter loquuntur, itaut semper intelligamus, dummodò de se, & natura sua sit peccaminosa, quæ dici nequit contingens intra Ecclesiam ex copula coniugali, si removeamus contemptum, vel scandalum; nec enim circunstantia loci sacri, & irreverentia ratione ipsius talis est, ut per se solam mortale peccatum constituat, cum speciali aliquo iure positivo talis copula prohibita non reperiatur; & ideò cum simus in materia pœnali, videtur dicendum minimè fore extendenda prædicti iura loquentia de copula illicita, & peccaminosa, ad copulam coniugalem de se licitam, & honestam. Quare hanc partem sustinent Emman. Sa *verb. Ecclesia, n.* 14. Basil. Pont. *de matrim. lib.* 10. *c.* 10. *n.* 13. Vasq. 1. 2. *disp.* 98. *n.* 6.

47 Contrariam tamen sententiam tenuerunt gloss. *in dict. cap. unico, & in cap. quoniam, verb. opportuno* 31. *dist. & in cap. Ecclesiis, verb. semine,* 68. *dist.* sequuntur Navar. *d. cap.* 27. *num.* 252. Graff. *d. cap.* 48. *num.* 26. Conat. *de sponsalib. p.* 2. *cap.* 7. §. 2. *num.* 3. Perez *tit.* 1. *lib.* 5. *Ordinam. pag.* 12. Fulc. *de visit. lib.* 1. *cap.* 28. *n.* 9. *& lib.* 2. *cap.* 25. *num.* 6. Sayr. *d. cap.* 16. *à num.* 19. Suar. *d. sect.* 4. *vers.* 3. *violatur,* Sanchez *de Matrim. lib.* 9. *disp.* 23. *à num.* 7. Tolet. *d. cap.* 8. *num.* 14. Cened. *ad Sextum collect.* 11. *num.* 2. Marta *de iurisdict. p.* 2. *cap.* 27. *numero* 3. Ragus. *de Missa in Ecclesia, quæstio* 58. Fagundez *dict. cap.* 14. *à num.* 22. *& p.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 20. Avila *d. disp.* 7. *vers. secundus,* Azor. *d. cap.* 5. *quæst.* 2. *vers. dubia,* Gambarupta *d. casu* 6. *num.* 11. *in fine,* Ugolin. *d. c.* 29. §. 3. *vers. locum habet,* Fr. Ludov. Miranda *d. quæst.* 39. *art.* 5. *concl.* 1. *vers. secundus est:* quæ opinio ex eo suadetur, quod coitus coniugalis licet de se licitus sit, est tamen illicitus propter loci sacri circunstantiam, cui fit iniuria, argum. text. in *cap. accusatus* 2. *quæst.* 7. *& cap.* 1. *de immun. Eccles. & cap.* 3. *eod. tit. lib.* 6. Unde cùm sit voluntarius, & peccaminosus, contingens intra Ecclesiam, videtur ex consequenti per illum Ecclesiam pollutam censendam: facit quod diximus de iudice suspendente, & suffocante reum intra Ecclesiam, in qua specie licet pœna mortis sit crimini condigna, & ideo de se licita, attamen propter loci sacri circunstantiam redditur illicita, & iniuriosa, & ideò polluta censetur Ecclesia. Cui non obstat, quod coniugi petenti debitum alter coniux tenetur reddere ex vi matrimonialis obligationis, & coniugalis vinculi, & ita sub pœna peccati mort. maximè si detur periculum incontinentiæ: cessat enim huiusmodi obligatio respectu coniugis intempestivè debitum petentis, & ubi redditio citra peccatum fieri nequit, per ea quæ notantur *in cap. inquisitioni, de sentent. excomm. & in cap. litteras, vers. porrò, de restitut. spoliator.* facit text. cum materia, *in l. quod dicimus, ff. de solut.* per quem dici solet, quod non semper debitor tenetur statim creditori petenti debitum solvere, cum possit dari legitima differendæ solutionis causa.

48 Cum magis communem & veram sententiam hanc quæstionem sub fœdere distinctionis resolvendam puto, videlicet faciendo distinctionem inter coitum coniugalem intra Ecclesiam contingentem illicitum, & peccaminosum; & coitum qui talis non sit, imò potius licitus, & iustus. Prioris membri sit exemplum quoties coniuges intra Ecclesiam mutuò cohabitant absque ulla necessitatis causa, vel licèt detur causa cohabitandi intra Ecclesiam, non tamen datur necessitas petendi, & reddendi debitum, quia nullum subest periculum incontinentiæ: posterioris membri sit exemplum, quoties coitus coniugalis intra Ecclesiam ex necessitate contingit, veluti quia coguntur coniuges diu intra illam commorari, & cohabitare, propter quod prædictum incurrit periculum incontinentiæ, ad quod tollendum fuit coitus coniugalis iustus, & necessarius, quantumvis intra Ecclesiam contingens. In primo igitur casu non est dubium quod Ecclesia maneat polluta, cum detur intra eandem illicitus, & peccaminosus coitus, secus verò in posteriori à cessante ratione. Ita resolvunt distinguendo Richard. *in* 4. *dist.* 32. *art.* 3. *q.* 1. & *ibi* Maior etiam *q.* 1. Sylvest. *verb. consecratio* 2 *q.* 5. Conar. *de sponsal. p.* 2. *c.* 7. §. 2. *n.* 3. Vict. *in sum. n.* 279. Suar. *d. sect.* 4. *vers. tertia opinio,* Sayr. *in clavi Regia lib.* 9. *c.* 7. *n.* 21. Less. *de Iustit. lib.* 4. *c.* 3. *dub.* 12. *num.* 85. Mar. Alter. *d. c.* 1. *vers. sed est aliqua controversia,* Castr. Palao *d. puncto* 1. *n.* 1. *in med.*

49 Hæc tertia effusionis seminis causa omnes ferè recipit declarationes suprà adductas circa præcedentem effusionis sanguinis causam, requiritur namque, ut effusio contingat in sufficienti quantitate, aliàs enim in minima non erit sufficiens, ut Ecclesia polluta censeatur: id quod provenit tam ex vi verbi *effusionis,* ut suprà expendimus, quàm etiam ex eo, quia licèt modica effusio ex parte interioris voluntatis sit peccatum mortale intemperantiæ, attamen in ratione exterioris iniuriæ loci sacri non adeò res gravis est censenda, ut polluta per hoc fiat Ecclesia, prout optimè declarant Suar. *d. sect.* 4. *vers. tertiò violatur Ecclesia,* Fr. Emman. *in sum tom.* 1. *c.* 153. *num.* 11. Quicquid contrarium velit Mar. Alter. *d. c.* 1. *vers. sed hæc opinio.*

50 Dicendum est insuper, & declarandum, quod licèt per occultam, & peccaminosam seminis effusionem Ecclesia polluatur à parte rei, non est tamen talis reputanda, quandiu ipsa effusio occulta persistit, iuxta suprà resoluta circa superiorem causam effusionis sanguinis, quicquid Doctores communiter contrarium censeant, nempe per occultam effusionem Ecclesiam minimè pollui, quorum sententiam iam *suprà num.* 37. refutavimus, & apertè confunditur ex *d. c. significasti, de adulter.* ibi enim adulterium cum Sacerdote intra Ecclesiam à principio occultè contingit; & tamen quia ex postfacto per confessionem mulieris adulteræ publicè factam de crimine constitit, præcepit Alexand. III. ut Ecclesia reconcilietur: id quod fieri non deberet, nisi à principio, & ita quando adulterium fuit patratum intra Ecclesiam, polluta eadem Ecclesia fieret, siquidem confessio criminis, & populi notitia de eo superveniens minimè Ecclesiam violavit, sed potiùs violatam ostendit, iuxta suprà resoluta, quæ ex decis. dicti *cap. significasti,* sic pondere firmiora redduntur. Deinde procedit quoque prædicta resolutio,

51 † ubi peccaminosa seminis effusio contingit intra, non verò extra Ecclesiam, iuxta supradicta, quæ ad hunc casum ex eadem ratione legitimè adaptantur: inde fit, ut quemadmodum ad Ecclesiæ pollutionem ex causa voluntariæ, & iniuriosæ effusionis sanguinis contingentis intra Ecclesiam resolvimus contra communem ferè omnium Doctorum sententiam, non aliter Ecclesiam fore pollutam censendam, quàm si utrumque copulativè, scilicet & vulnus, & sanguinis effusio notabilis intra Ecclesiam contingat, nec sufficere quod vulnus tantum, si effusio extra eveniat, idque ex eo, quia iura de hoc loquentia principaliter ad effusionem ipsam, non verò ad vulnus se referant: sic similiter idem nobis dicendum videtur in præsenti specie, ut quamvis actus hic intra Ecclesiam effusioni ita proximus sit pec-

caminosus, si tamen actualis effusio non intra, sed extra Ecclesiam contingat, minimè per hoc est Ecclesia polluta censenda, cum verum sit dicere effusionem seminis minimè intra eandem contigisse, quicquid communis sententia sit in contrarium.

52 *Quarta* causa ob quam polluitur Ecclesia est, quoties intra eandem sepultus fuerit fidelis excommunicatus, de quo est text. *in cap. consuluisti, de consecrat. Eccles.* qui text. licet loquatur in Cœmeterio, procedit tamen, & habet locum maiori ratione, quando prædictus excommunicatus intra Ecclesiam sepelitur, ad effectum vt per hoc eadem Ecclesia polluta censeatur, tenent Nauar. *dict. c. 27. num.* 251. Victor. *verb. Eucharistia, num.* 99. Henriq. *in sum. lib. 9. de Missa, cap. 27. §. 5. & lib. 13 cap. 51. §. 3.* Gambatupta *d. casu 6. n. 13* Mar. Alter. *d. cap. 1. vers. quartò violatur,* Azor *instit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 26. quæst. 13. vers. tertiò, & part. 2. lib. 9. c. 5. q. 2. vers. quartò,* Sayr. *lib. 2. de censur. cap. 4. num. 11. & lib. 5. c. 17. num.* 22. Auila *d. disp. 7. dub. 1. vers. tertius casus.* Suar. *tom. 3. disp.* 81. *sect. 4. vers. quarta causa, & de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 2. à num. 3.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. num.* 17. Vgolin. *de potestate Episcopi cap. 29. §. 4.* Fr. Ludou Miranda *d. quæst. 39. art. 5. concl. 1. vers. tertius casus,* Nald. *verb. Ecclesia, num.* 19. Homobon. *de examine Ecclesiast. tract. 12. cap. 3. quæst. 13. resol. 5. pag.* 447. Fagundez *d. cap. 14 à num.* 55. qui ferè omnes intelligunt præfatam conclusionem procedere tantùm in excommunicato, vel notorio clerici percussore, vel nominatim denuntiato, iuxta Martini V. & Basileensis Concilij Constitutionem incip. *Ad euitanda scandala*, per quam solum in prædictis casibus tenemur excommunicatos vitare, vnde etiam in eisdem tenemur non sepelire, per reg. *cui non communicamus viuo, nec mortuo debemus communicare*, de qua *in c. ex parte, in fine, 11. de sepult. & in cap. à nobis, de sent. excomm.* Ex cuius decisione vltra Doctores in prædictis Iuribus limitanda venit sopradicta resolutio deducta ex *d. c. consuluisti*, vt non procedat in casu, quo Ecclesia propter signa contritionis, quæ excommunicatus in vita, & mortis articulo ostendit, ipsum absoluerit, etiam post mortem, vt ibidem cauetur, tunc enim cum pro eo sit orandum, poterit similiter intra Ecclesiam sepeliri, quæ per hoc minimè polluta censebitur, cum talis verè sit absolutus ab excommunicatione, in qua decessit, & ex consequenti cesset respectu illius prædicta reg. *cui non communicamus viuo*, &c. prout habetur *in d. c. à nobis,* iunctis traditis per Couar. *in c. alma, p. 1. §. 11. n. 4.* vbi agit, quo pacto talis post mortem valeat per Ecclesiam absolui.

53 Procedit autem prædicta resolutio non solùm in fideli excommunicato, sed etiam quando infidelis, vel hæreticus sepelitur, per quod erit similiter pollota censenda, ac proinde reconcilianda, atque etiam Cœmeterium, si in ipso talis sepeliatur, prout habetur *in c. Ecclesia, el 1. & 2. de consecrat. dist. 1.* tenent Fagundez *d. c. 14. num.* 57. Fr. Ludov. Miranda *d. concl. 1. vers. quartus casus est*, vbi addit in hoc casu non solùm esse reconciliandam Ecclesiam, verùm etiam & illius parietes abradendos, Azor. *d. c. 5. q. 1. vers. quintò, & seq.* Sayr. *de cens. lib. 5. c. 6. n. 25. cum seq.* vbi asserit locum habere etiamsi infantes infidelium sint, qui sepeliantur, Vgolin. *disp. 29. §. 5.* vbi excipit, quando catechumenus in Ecclesia sepelitur, cum vi charitatis coniuncti nobis sint, & separari à nobis non debeant in sepultura, de quo etiam Mar. Alter. *d. c. 1. vers. sed postulabitur.* Denique quod Ecclesia polluatur, vbi ab excommunicato denunciato, notoriove Episcopo consecrata est, dixi præcedenti allegatione, *num.* 28.

Qui in Ecclesia publicè violata Missam celebrat, 54
aut alia peragit diuina Officia, seu defunctum sepelit (nisi vrgente necessitate id fiat de licentia Episcopi) peccat mortaliter, irregularis tamen, aut suspensus non efficitur, ex ea ratione, quia nulla pœna Iure communi constituta est contra eos, qui celebrant in Ecclesia polluta antequam reconcilietur, tum quia pollutio Ecclesiæ non est propria censura, nec interdictum, quo fit, vt in Ecclesia polluta celebrans irregularis non efficiatur. Ita Henriq. *lib. 9. de Missa, c. 27. §. 7. & lib. 13. de excomm. c. 51. §. 5.* Syluest. *verb. consecratio, q.* 9. Vgolin. *de irregul. lib. 1. c. 1. n. 2. & in tr. de officio, & potestate Episcopi, cap. 29. §. 7.* multi, quos refert Cened. *dict. collect. 135. n. 5.* Fr. Ludou. Miranda *d. q. 39. n. 6.* Azor. *d. c. 5 q. 6.* Mar. Alter. *d. disp. 3. c. 3.* Fagundez *d. c. 14. à n.* 3. Quamuis celebrantem fieri suspensum, & si iterum celebret post suspensionem, contrahere irregularitatem, asserat Piasec. *in praxi noua Episc. p. 1. c. 5. n. 5. vers. ante.* Nam text. *in d. c. is qui, de sentent. excom. lib.* 6. solummodo loquitur de eo, qui celebrat, aut celebrare facit in loco interdicto, non autem de celebrante in Ecclesia polluta; Ecclesiam enim pollutam non egere reconciliatione, si in ea bona fide celebretur, ait Castr. *de lege pœnali lib. 2. c. vlt.* cuius contrarium melius resoluit Fagundez *in quinque Ecclesiæ precepta, p. 1. lib. 3. c. 11. n.* 13.

Ecclesia exsecrata, si fuerit consecrata, reconciliari 55
non potest, nisi per proprium Episcopum, seu alium Episcopum de ipsius licentia, & hoc cum aqua ab Episcopo benedicta vino admixta, & cineri, & cum verbis, quæ habentur in Pontificali, vel Manuali Romano: ita traditur expressè *in c. aqua, & in c. proposuisti, de consecrat. Ecclesia*, & tenent Henriq. *in sum. lib. 9. c. 27. n. 6.* Sayr. *de censur. lib. 5. c. 16. num.* 31. Azor. *d. p. 2. lib. 9. c. 5. q. 5.* Cened. *dict. collect. 235. n. 2.* Vgolin. *d. c. 29. §. 8 n. 1.* Gambar. *d. casu 6. n.* 4. me citato *in hoc loco*, Alzed. *de præcell. Episc. dignit. p. 2. c. 4. n.* 25. Miranda *d. q. 29. art. 8. concl. 2.* Filliuc. *in qq. mor. tom. 1. tr. 5. c. 4. n.* 118. Diana *resol. moral. p. 2. tr. 1. miscel. resol.* 6. & censuit *Sac. Cong. Rit. in Cameracensi, 9. Febr.* 1608. *& in Praten si, 21. Iulij* 1632. dum habet Ecclesias & cœmeteria consecrata, non nisi per Episcopum reconciliari posse. Et *in Aretina 9. Aprilis* 1633. vbi habetur Ecclesiam consecratam non posse nisi per Ordinarium loci, vel alium Episcopum de consensu ipsius reconciliari.

Vnde infertur Episcopos huiusmodi facultatem 56
reconciliandi Ecclesiam consecratam pollutam non posse simplici Sacerdoti delegare, etiamsi in contrarium sit consuetudo, per *d. c. aqua*, vbi dicitur, quod hæc consuetudo potiùs dicenda sit corruptela, quia licèt Episcopus committere valeat quæ iurisdictionis existunt, quæ tamen sunt Ordinis Episcopalis non potest inferioris gradus Clericis demandare, vt censuit *Sacra Congregat. Rit. in Cameracensi* 9. *Febr.* 1608. & resolvunt Miranda *d. concl.* 2. Vgolin. *d. §. 8. num.* 2. vbi addit Summum Pontificem id posse, ex quo de Iure positiuo est, & omnium quæ Iuris positiui sunt, plenam habet potestatem: quod totum etiam tenet Mar. Alter. *d. disp. 3. cap.* 4. Quare *eadem Sacra Congregat. Rituum in Gallicensi*, 24. *Septemb.* 1605. concessit Vicario generali licentiam reconciliandi Ecclesiam pollutam, attenta absentia Episcopi, & *in Rothomagensi*, 13. *Iulij* 1601. eandem facultatem concessit cuidam Abbati in dignitate Ecclesiastica constituto, aqua tamen priùs per Episcopum benedicta.

Si tamen Ecclesia non fuerit consecrata, sed tan- 57
tummodo benedicta, reconciliari potest per quemcunque simplicem Sacerdotem per solam aquæ lustralis aspersionem, *c. p. si Ecclesia*, cum gloss. *verb.*

lauetur,

lauetur, de consecrat. Ecclesiæ, Mat.Alter. d.cap.4.vers. quod si, Henriq. d.cap.27.§.6.Sayr. d cap.17.num.31. Tolet.d.cap.8.num.15. Fr.Ludou. Miranda d. artic.8. concl. 1. me citato in hoc loco, Homobon. de examine Ecclesiastico p.2.tract.12.c.3.quæst.13. in resol.1.quæst. pag.447.& p.3.tract.14.c.8.q.27. resol. 2. Tamburin. de iure Abbat. tom.2. disp.23.q.10. n. 11. Diana moral. resol.part.4.tract.4. resolut. 91. & antea part.2.tract.1. miscel.resol.6. Fagundez d.cap.14 num. 60. Vgolin d. §.8.n.3. Auila d.disp.7. dub. 4. cum quo aduerte, non esse necessarium, quod aqua sit per Episcopum benedicta, vt Ecclesia non consecrata reconcilietur, licèt hoc requirat Tolet. vbi proximè, conuincitur enim ex verbis c.vlt.de consec. Eccles. ibi, aqua prætius exorcizata lauetur; quod non liceret, si Episcopi licentia, benedictio, aut auctoritas esset expectanda, & exorcismus aquæ per Episcopum esset faciendus. Hinc Sacra Congregat. Rit. in Cameracensi.9. Februarij 1608.censuit Ecclesiæ non consecratæ, & cœmeterij simplicem benedictionem posse committi alicui Presbytero in dignitate ecclesiastica constituto, & in Hydruntina 15. Decembris 1632.fuit dictum Ecclesiam non consecratam posse per Vicarium Capitularem reconciliari. Et in hoc casu quo potest simplex Sacerdos reconciliare Ecclesiam benedictam, posse & Regulares Superiores idem facere, tenent Portel. in dub. Regular. p.1 verb. Ecclesia Fratrum, n. 1.& Diana d.p.4.tract.4. resol.91.

58 De quatuor autem aquæ benedictæ generibus, & de eius vi, & effectibus, vide Durant. in rationali Diuinorum, lib.4.cap.4.n. 10. Stephan. Durant. de ritibus Ecclesiæ lib.1.cap.21.num.2. Hieron. Rom. lib.4. de repub.Christiana, cap.22.Henriq. in sum. lib. 4. cap. 25.§.8.lit. E, Azor. instit. moral. part.2.lib.9.cap.15. nouissimè Torreblanca in practicab. Iuris spirit.lib.12. cap. 26. num. 60. vbi ait aquam benedictam tripliciter considerari, vel Episcopalem mixtam vino & cinere, qua Episcopus vtitur in consecratione Ecclesiarum, seu Altarium, cap. proposuisti, de consec. Eccles. vel Baptismalem, de qua fit mentio in cap. Sabbato, de consecr. dist. 4. vel communem, de qua in c. iuxta aquam, d.dist.4. Et de illius vsu apud Gentiles, & Hebræos, ablutione, & expiatione agit 59 Ioan. de Pineda super Iob part.1.cap.9.pag.360 Et † de antiqua eius institutione in Ecclesia contra mala spiritualia, dæmonésque, vide Card. Cæs. Baron. tom.2. annal. Ecclesiæ, anno Christi 132. pag. 62. Martin. Delrium disquisit. magicar.lib.2.cap.2.sect.3.q.3. pag.513. Emman. de Valle de Moura de incantation. & ensalmis sect. 2. cap. 11. num. 27. Basil. Pont. var. disp. part. 5. quæst. 2. cap. 5. Emman. de la Cerda in tract. dos pos de Milan, p.2.cap.5. Bozz. de signis Eccles.tom.1.lib.5.cap.2.sig.15. Raph. de la Torre de vit. oppos. Relig quæst.90.disp.12.num.13. & disp.13.n.5. Torreblanca in practicab. Iuris spirit.lib.12. cap. 26. à 60 num.57. † Remittit peccata venialia, Azor. d.lib.9. cap.15.quæst.5.latiùs part.1.lib.4.c.10.quæst.4.Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta, part. 1. lib.4. c.4.n.7. Petr. Thyr. de apparit. spirit.lib.3.cap. 16.n. 42. Durant. de ritib.Eccles.lib.1.c.21. ex n. 2. Torreblanca d. lib.12.c.26.n.62. Liberat à morbis, Emman. de Valle d. cap. 11. n.6. confert sanitatem corporalem. Idem Emman. de Valle d.sect.2.cap.13.n.8. & plura miracula per aquæ benedictæ virtutem facta referunt Henriq. d.lib.4.cap.15. num. 8.lit. E, & Card.Baron. tom.3.anno Christi 327.pag. 284. & tom.7.anno Christi 537.pag 271.

61 Vbi tamen reconciliatio Ecclesiæ consecratæ haberi non posset per Episcopum, qui longè abest, & venire non potest, posse eundem Episcopum ex iusta causa concedere, vt in Ecclesia polluta ante reconciliationem celebretur, post D.Thom. & Sot. notarunt Auila d.disp.7.dub.3.concl.2. Sà verb. Ecclesia, num.23.vers. Episcopus, Mat.Alter. d.disp.3.c.2.vers. Sed non caret, Zerol. in praxi Episcopali, vbi proximè, Soar.tom.3.in 3.p.S.Thomæ, disp.81.sect. 4. vers. his positis, Fagundez in quinque Eccl. præcepta, p.1.lib.3.c.14. n. 2. Sed hoc non probari, benè obseruant Henriq. lib.13.c.51. §.5. lit. H. Quare † facilius erit, attento 62 Iure communi, quod concedat Episcopus, vt in loco non sacro super Altari portatili celebretur, vel post Concil. Trident in priuatis Oratoriis, aut Eremitoriis institutis ad diuina celebranda, secundùm à nobis dicta suprà alleg.13.à num.8.

63 Quomodo autem se gerere, & quid agere debeat Sacerdos, si contingat post inceptam Missam Ecclesiam violari, veluti si orta rixa alteri vulnus inferat, vel occidat? In quo dubio communiter distinguitur, vtrum post cœptam consecrationem, aut ante illam casus contingat, ita vt in primo Missam teneatur prosequi, in secundo verò minimè. Ita Vgolin. de cens. tab.2.cap.8. §. 4. & de potest. Episcop.cap.29.§.7. n.3. Suar.d.sect.4.in fin.Mat.Alter.d.disp.3.c.3.in fine, Barthol. ab Angelo dial.5.de Missa, §.643.Mar.Ant. var.resol.lib.1. res. 112. cas.60. Nald. verb. Ecclesia, n.23.Scort.lib.2.de Miss.cap.13.Homobon.de Bonis de examine Ecclesiast.part.1.tract.4.cap.14.quæst.138. latè Fagundez in quinque Ecclesiæ præcepta, part. 1. lib.3.cap.18.

64 Prælati Regulares benè possunt reconciliare Ecclesias quacumque ex causa violatas, atque pollutas, aqua per ipsos benedicta, si Episcopus qui illam benedicat, distet vltra duas diætas, aliàs debent habere aquam benedictam ab Episcopo, prout constat ex concessione Leonis X. facta Generalibus, & Prouincialibus, ac Custodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obseruantiæ pro tempore existentibus, quæ habetur inter priuilegia Mendicantium, verb.benedicere.Eccles.§.14. & refert Sayr. dict. c.16.num. 31.& de ea testantur Vgolin d.§.8.num.2. Mat.Alter.d.c.4.vers.quamuis, & Fr. Ludou.Miranda d.art.8.concl.3.& Henriq. d.§.6.lit. D, Marchin. de sacram.Ordinis tract.3.part.3.c.11.num.14 Diana resolut.moral.p.6.tract. 6. resolut. 22.vbi etiam post Fr. Emman. Persicum resoluit, Regulares posse vti dicto priuilegio non solum quando Episcopus distat per duas diætas, sed etiam quando abest morte, renunciatione, depositione, &c. Quælibet autem diæta continet viginti milliaria, seu circiter septem leucas, gl. verb. duas diætas, in c. nonnulli, de rescript. Henriq. in sum.lib.9.c.27.§.6. in com. lit. E, & lib. 13.c.51.§.3. Parlad. lib.2. rerum quotid. c. 19. num.9. Gregor.l.3. verb.queres vna legua, tit.16.part.2.Ordin.Regia Lusitan. lib.1.tit.90.§.13. ibi, á seis leguas por dia, commensurando per viam vsitatam, Parlad. d.num.9.Mascard. de probat. concl. 1056. num. 6. Cabed. Lusitania decis.13. num.4.p.1.

ALLEGATIO XXX.

Episcopus in Capellaniis quando possit reducere numerum Missarum?

SVMMARIVM.

1 *Missas reducere, & ad minorem numerum reuocare pertinet ad Episcopos in Synodo Diœcesana, & ad Generales Ordinum in suis Capitulis generalibus.*

2 *Causa iusta est necessaria ad huiusmodi reductionem faciendam.*

3 *Defunctorum voluntates inuiolabiliter obseruari*

publicè intreſt.

4 *Anniuerſaria, & officia pro defunctis ſub huiuſmodi reductione cadunt.*

5 *Reductio hac an debeat intelligi de Miſſis, & legatis, tam ante Concil. quam poſt illud relictis, oſtenditur.*

6 *Eleemoſyna pro ipſis Miſſis celebrandis, ſi adeo tenuis ſit, ſub hac reductione comprehenditur.*

7 *Eleemoſyna pro Miſſis ſi multùm creſcat, vt conſtituta tenuiſſima ſit, quid agendum, oſtenditur.*

8 *Epiſcopus poteſt aliquando ex iuſta cauſa concedere, vt Miſſa in alia Eccleſia, vel in alio Altari celebretur, ſi nequeat celebrari in loco conſtituto.*

9 *Miſſarum numerum, & anniuerſariorum poteſt Epiſcopus reducere in donationibus, &c. aliis actibus inter viuos.*

10 *Anniuerſaria in totidem Miſſas poteſt Epiſcopus commutare.*

11 *Commemoratio defuncti ſemper eſt facienda in numero Miſſarum reductarum.*

12 *Epiſcopus non poteſt reducere ad minorem numerum Miſſas in fundatione Eccleſia impoſitas.*

13 *Epiſcopus non poteſt etiam reducere ad minorem numerum Miſſas beneficiorum requirentium in ſua fundatione certum illarum numerum.*

14 *Miſſa particulares votiua, vel pro defunctis, qua iſtis ſtipendiis ſigillatim à particularibus perſonis petuntur, non poſſunt ad minorem numerum reduci.*

15 *Epiſcopus etiam ſine Synodo congregata poteſt Miſſarum numerum diminuere, abbates verò, & Generales non ita extra Capitula generalia.*

16 *Deciſio Sacra Congregat.* de celebrat. Miſſarum *refertur.*

1 AD Epiſcopos in Synodo Diœceſana, & ad Generales Ordinum in ſuis Capitulis generalibus pertinet Miſſas reducere, & ad minorem numerum reuocare: ita habetur in Conc. Trident. *ſeſſ* 25. *de reform. cap.* 4. & in Concil. Brachar. IV. *act.* 4. *cap.* 16. *in fine*, comprobant poſt Nauar. & alios Henriq. *lib.* 9. *cap.* 22. *num.* 6. Seraphin. *deciſ.* 611. Azor. *inſtit. moral. p.* 1. *lib.* 12. *cap.* 18. *quaſt.* 61. Fr. Emman. *in ſum. p.* 1. *cap.* 251. *num.* 13. *& quaſt. Regul. tom.* 1. *quaſt.* 43. *art.* 13. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 23. *numero* 239. Quaranta *in ſum. Bullarij, verb. Miſſas, verſ. poſſe*, Mirand. *in man. Prælat. tom.* 1. *quaſt.* 41. *art.* 23. Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.* 404. *in* 1. *edit. & reſol.* 341. *in* 2. *edit.* Bonacina *de Sacrament. diſput.* 4. *quaſt. vltim. punct.* 7. §. 2. *num.* 9. Zerola *in praxi Epiſcop. p.* 1. *verb. Miſſa*, §. 3. *pag.* 228. Fr. Emman. *quaſ. regul. tom.* 1. *q.* 43. *art.* 13. latè Monet. *de commut. vlt. volunt. cap.* 5. *num.* 363. *cum ſequentibus*, & me citato *in hoc loco*, Homobon. *de examine Eccleſiaſt. tract.* 11. *cap.* 9. *quaſ.* 21. *in fine*, Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curia Archiep. Neapol. part.* 4. *deciſ.* 25. vbi ex hoc loco, me nõ citato plura deſumpſit, *& deciſ.* 171. *ead. p.* 4. Molfeſ. *in ſumm. moralis Theologie, tract* 3 *cap.* 16. *n.* 29. *&* 30. Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſc. cap.* 61. Diana *moral. reſol. p.* 1. *tr.* 14. *reſol.* 1. *cum ſeq.* Lezana *in ſum. quaſt. Regul. p.* 1. *c.* 21. *n.* 6. Nald. *in ſum. verb. Miſſa, n.* 8. nouiſſimè Alphonſ. de Leone *de officio Capellani q.* 5. *ſect.* 20. *n.* 305. *cum multis ſeqq.* etiam nouiſſimè Torreblanca *in pract. Iuris ſpirit. lib.* 2. *c.* 9. *n.* 73. *cum ſeqq.*

2 *Primò* amplia, ſeu declara ad huiuſmodi reductionẽ faciendam neceſſariam eſſe iuſtam cauſam, cum voluntas teſtatoris non poſſit abſque illa violari. Ita Fr. Emman. *d. c.* 252. *ad fin.* aliàs *c.* 251. *concl.* 13. Nau. *conſ.* 9. *num.* 9. *de celebrat. Miſſar. in nouis*, Fraxinell. *de oblig. Sacerd. ſect.* 7. §. 5. *num.* 1. Molin. *de iuſtit. tract.* 2. *diſp.* 249. Bonacina *dict.* §. 2. *n.* 12. Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curia Archiep. Neapol. p.* 4. *deciſ.* 25. *num.* 3. Defunctorum enim voluntates inuiolabiliter obſeruari publicè intereſt, Petr. Magdalen. *de numero teſtium in teſtam. req. part.* 1. *c.* 8. *a num.* 6. Card. Mant. *de coniect. vlt. vol. lib.* 3. *tit.* 5. Padil. *in ſum. legum pœnal. part.* 2. *caſu* 25. Martin. Garil. *in la explicacion de la Bulla de los defuntos, part.* 2. *cap.* 14. Quapropter † Prælati 3 qui eam habent auctoritatem in diminuendis obligationibus iam inductis, prudenter, cautè, & cum timore lædendi conſcientias ſuas procedere debent. Iuſta cauſa ad huiuſmodi reductionem faciendam illa poteſt eſſe, videlicet ſi curſu temporis Clericorum, aut Religioſorum numerus eſt diminutus, aut Eccleſiæ, vel Monaſterij redditus extenuantur, vel impenſæ maiores fiunt, & cætera huiuſmodi. Azor. *inſtit. moral. p.* 3. *lib.* 12. *c.* 6. *quaſ.* 5. quem refert *d. loco, verſ. tum tractatur.*

Secundò amplia habere locum in anniuerſariis, & 4 Officiis pro defunctis, & ita declaraſſe *ſacram Congregat. ad inſtantiam Archiep. Neapol. die* 26. *Nouembr.* 1583. referunt Piaſec. *in praxi noua Epiſcop. part.* 2. *c.* 3. *num.* 15. *in fine*, Stephan. Quarant. *in ſum. bullarum, verbo Miſſa, pag.* 291. aliàs 402. Diana *part.* 1. *tract.* 14. *reſol.* 5. Galet. *in margarita caſuum conſcientia, verb. Miſſa* 4. Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 341. *num.* 2. Monet. *dict. cap.* 5. *num.* 367. Vtrum autem in vltima voluntate, vel pacto inter viuos liceat bona temporalia Eccleſiis, aut monaſteriis ſub eo modo, aut conditione dare, vt anniuerſaria fiant, Sacraue certis diebus celebrentur? Vide latè diſputantem Anginan. *de legib. lib.* 4. *controuerſ.* 7. per tot. vbi *num.* 24. refert ſanctiſſima ſtatuta Societatis IESV non pati, quod illa ſe obliget ad anniuerſaria.

Tertiò amplia procedere huiuſmodi reductionem 5 in Miſſis, & legatis, tam ante Tridentin. Concil. quàm poſt illud relictis; quia diſpoſitio Concil. generaliter, & abſolutè loquitur. Ita Poſſeuin. *cap.* 2. *num.* 25. *quaſito* 9. Nald. *in ſumma, verb. Miſſa, num.* 9. Garc. *de benef. part.* 7. *cap.* 1. *num.* 152. Sed ex declaratione *Illuſtr. Cardinalium*, reductionem fieri non poſſe de Miſſis poſt Tridentinum relictis, tenent Miranda *dict. loco, concluſ. vnicam medio*, Hieron. à Sorb. *in annot. ad compend. priuil. Regul. verb. Miſſa* 3. Azor. *vbi proximè*. Fr. Emman. *d. art.* 13. Fraxinel. *d. ſect.* 7. §. 5. *num.* 2. Confect. *in ſumm. priu. Ordinum Mendicant. tit.* 19. *de diuinis Officiis, & Miſſarum celebrat. cap.* 3. Aloyſius Ricc. *d. Neapol. deciſ.* 25. *num.* 3. *in fine, p.* 4. Fr. Emman. *qq. regul. tom.* 1. *q.* 43. *art.* 13. ex Gaſp. Paſſar. *cap.* 60. *de remedio Miſſar.* qui aſſerit hoc ſibi conſulenti à dictis Illuſtriſſ. reſponſum fuiſſe *Romæ die* 7. *Februar.* 1573. Diana *d. p.* 1. *tract.* 14. *reſol.* 2.

Quartò amplia in eleemoſyna pro ipſis Miſſis ce- 6 lebrandis, quæ ſi adeò tenuis ſit, vt non facilè inueniatur, qui velit ſe huic muneri ſubiicere, vt dicitur in Trident. *d. cap.* 4. tunc numerus Miſſarum moderandus eſt iuxta vires legati: refert *à Sacra Congreg.* declaratum Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 441. *à numero* 2. vbi etiam dicit per eandem deciſum in huiuſmodi reductione debere Epiſcopum Capituli Conſilium requirere, quamuis ſequi illud non teneatur.

Aduerte tamen, quod quando teſtator relinquit 7 100. aureos pro 100. Miſſis celebrandis in tali Eccleſia pro anima ſua, ſi augeatur eleemoſyna præſtanda Sacerdotibus, tenetur hæres data capacitate hæreditatis ſupplere mercedem, quia teſtator non reliquit pecuniam ſimpliciter pro eleemoſyna ſoluenda ſine onere Miſſarum, ſed pro Miſſis celebrandis pro anima ſua, eo tempore, quo præſtabatur minor merces; nam ſi præuidiſſet augmentum, non vtique diminueret numerum Miſſarum, cum hæreditas totum reddere poſſet: ita Marc. Anton. Genuen. *in pract. Eccleſiaſt.*

*Ecclesiast.quæst.*179 Homobon.de Bonis *de Examine Eccles. part. 1. tractat.4.c.13.quæst.*118. Ricc.*in praxi, p.3. resolut.*364.*num.*3.Diana *dict. pars.* 1. *tractat.* 14. *resol.* 17.

8 *Quintò* amplia, Episcopum posse aliquando ex iusta causa concedere, vt Missa in alia Ecclesia, vel in alio Altari celebretur, si nequeat celebrari in loco constituto, sicut potest ex iusta causa in casu aliquo particulari commutare legata in alios æquales vsus pios, saltem quando non est acquisitum ius tertio. Henriq. *in sum.lib.7.cap.15. num.* 2. *& lib.9. cap.* 12. *num.*6.Grassis *in decis.aureis,part.1.lib.2.cap.*53.*n.*12. quos refert, & sequitur Bonacina *d.quæst.vlt. punct.*7. §.4. *num.*4.

9 *Sextò* amplia, vt possit Episcopus reducere numerum Missarum, & Anniuersariorum, non modò quæ præscribuntur in testamentis, & aliis similibus dispositionibus causa mortis, sed etiam quæ in donationibus, & aliis actibus inter viuos, quòd in vtrisque eadem est ratio, ac proinde eadem dispositio, *l. illud, ff. ad leg. Aquil.* Ita Monet. *d.c.*5.*num.*368.

10 *Septimò* amplia, vt ex eadem facultate ei à Concil. Trid. attributa possit Episcopus commutare Anniuersaria in totidem Missas, Vgolin. *de officio Episcopi c.*61. *n.*1. Monet. *d.c.*5.*n.*360. *& seq.*

11 Declarabis tamen, vt in huiusmodi numero Missarum, seu Anniuersariorum, qui remanet, facienda semper sit commemoratio eorum defunctorum, qui pro suarum animarum salute legata illa ad pios vsus reliquerunt, vt expresse cauetur à Conc. Trid. *d.c.*4. *in fine*, Monet. *d.cap.*5.*num.*375.cui quidem commemorationi satisfieri potest, vel in Memento, vel in Collectis, vt ex Vgol.*d.cap.*61.*num.*1. dicit Monet.*d. c.*5.*num.*366.

12 Limita *primò* suprà positam resolutionem habentem Prælatos, vt supra, posse Missas reducere, & ad minorem numerum reuocare, non procedere in Missis in fundatione Ecclesiæ impositis, cum in his Episcopus, ac prædicti alij dispensare nequeant, & ita decisum referunt Monet. *in dict.cap.* 5. *num.*376. Piasec. *in praxi noua Episcopali, part.* 2. *cap.* 3. *num.* 3. Aloys.Ricc.*d.resol.*341 *a num.*4. Miranda *dict.art.* 11. *concl. vnic. prope finem.* Vgolin. *de potest. Episcopi, cap.* 61.*num.*1. Rigus. *in vas. Eccles. discipl.cap.vlt.de Episcop. quæst.* 6. *num.* 76. Homobon. *de exam. eccles. part.* 1. *tract.* 4. *cap.* 14. *q.* 129. Diana *dict. part.* 1. *tract.*14.*resol.*1. *in fine.*

13 Limita *secundò* in beneficiis requirentibus in sui fundatione certum numerum Missarum, quia in eo non potest Episcopus ex vi Concil. Missas reducere ad minorem numerum; prædictum enim Concil. videtur tantùm agere de Missis ex defuncti dispositione relictis. Ita *sacram Congregat.* decidisse referunt Galer. *in margarita casuum conscientiæ, verb. beneficium, part.*24.*col.*2. *& verb. Missa, vltim.* Nald.*verb. Missa, num.* 18. Possenin.*c.*2 *num.*25.*quæst.* 9. Bonacina *dict.*§.2.*num* 10. Tortebl. *d.c.*9.*num.*74. Contra Henriq.*lib.*9.*cap.*2.*num.* 6. *in commento lit. P*, & Miranda *d. art.* 12.

14 Limita *tertiò* in Missis particularibus votiuis, vel pro defunctis, &c. quæ iustis stipendiis sigillatim à particularibus personis petuntur, nisi consensus eorum, quibus illæ debentur, habeatur, quod rarò, vel nunquam accidere solet, nam iustæ causæ Prælatis ad idem concedendum non adsunt, quia hoc est contra illud ius naturale, id quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest, *l. id quod, ff. de reg. iuris,* Nau. *consil.*9.*n.*9. *& consil.*11.*n.*1. *de celebrat. Miss. in nouis,* Fraxinell. *d.* §. 5. *a.* 3.

15 Verùm autem, & quando possit Episcopus etiam sine Synodo congrua Missarum numerum minorare? Vide Nau. *in* ... *man.cap.*25.*num.*183. Fr. Emman.

Barbosa de Episcop. Pars II.

*in sum.part.*1.*cap.*252. *concl.*13.*in fine,num.* 17. Henriq. *dict.cap.*22.*sub* §.6. Bonacina *dict.*§.2.*num.*9. vbi contra multos asserit, Episcopum non posse absque Synodi consensu commutare, & moderari Missarum numerum; & hanc partem pluribus defendit nouissimè Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, part.* 1. *lib.*3 *c.*7. *à num.*12. plures apud Dianam *dict. part.* 1. *tract.*14.*resol.*3. Ego tamen cum Nauar. *citatis locis,* quem refert, & sequitur Miranda *d. quæst.*41.*art.*12. *conclus.vnic.* dicendum puto, posse Episcopos absque consensu Congregationis Synodalis temperare onera dicendi plures Missas in beneficiis, siue Capellaniis sibi subiectis, prout statutum erat iure communi: quoad Abbates, & Generales noniter disponit Concil. *dicto loco,* exigendo, vt in Capitulis generalibus fiat talis reductio Missarum: quod quidem meritò tenent Perez de Lara *de anniuers. & Capellaniis lib.*1. *cap.*14.*num.*9. Monet. *d.cap.*5.*n.*372. Diana *part.*1. *tract.*14. *resol.*4.

16 Nouissimè *Sacra Congreg. Illustrissimorum Cardin. Concil.Trid.interpretum,* S.D.N. Vrbani Papæ VIII. auctoritate sibi specialiter attributa decreuit, ac primò districtè prohibet atque interdicit, *ne Episcopi in diœcesana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel aliàs quoquo modo reducant onera vlla Missarum celebrandarum, aut post idem Conc. imposita, aut in limine fundationis; sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apostolicam Sedem recurratur, qua re diligenter perspecta id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur, aliquin reductiones, moderationes, & commutationes huiusmodi, si quas contra huius prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas, atque inanes decernit.*

17 *Præterea ne in Ecclesiis in quibus onera Missarum in perpetuum imposita sunt, Sacerdotes in eis, vt par est, adimplendis eo tepediores & segniores reddantur, quod onera huiusmodi cum nulla, aut parua sint vtilitate coniuncta, statuit, atque decernit, vt pecunia, ac bona mobilia Ecclesiis, Capitulis, Collegiis, Hospitalibus, Societatibus, Congregationibus, Monasteriis, Conuentibus, ac locis omnibus, tam Sæcularibus, quàm Regularibus, atque illarum personis in futurum simpliciter acquirenda cum onere perpetuo Missarum celebrandarum ab iis, ad quos pertinet, sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda à die realis acquisitionis statim deponi debeant penes Ædem sacram, vel personam fide & facultatibus idoneam, ad effectum illa, seu illorum pretium quamprimum inuestiendi in bonis immobilibus fructiferis, cum expressa, & indiuidua mentione oneris quod illis annexum reperitur; ac si eadem bona immobilia auctoritate Apost. deinceps alienari contigerit, eorundem pretium sub eadem pœna, vt suprà, deponi, atque in aliis bonis stabilibus itidem fructiferis, cum eiusdem oneris repetitione, atque annexione conuerti debeat.*

18 *Ad hæc Sacra Congr. quibusuis Capitulis, Collegiis, Societatibus, ac Congregationibus, nec non omnibus, & singulis Ecclesiarum, ac piorum locorum, tam Sæcularium, quàm Regularium Superioribus, vel aliis ad quos pertinet, districtè prohibet, ne in posterũ onera perpetua suscipiant Missarum celebrandarum. Sæculares verò sine Episcopi, vel eius Generalis Vicarij, Regulares verò sine Generalis Prouincialis consensu, & licentia in scriptis & gratis concedenda, alioquin sæcularis, qui huius prohibitionis transgressor exstiterit, ab ingressu Ecclesiæ interdictus sit eo ipso, Regularis verò pœnam priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, ab perpetua inhabilitatis ad alia de cætero obtinenda, vocisque actiuæ, ac passiuæ absque alia declaratione incurrat. Eleemosynas verò manuales & quotidianas pro Missis celebrandis ita demum iidem accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, vt noua quoque onera suscipere valeant, alioquin omninò abstineant ab huiusmodi eleemosynis*

nis etiam sponte oblatis in futurum recipiendis, & capsulas auferant ab Ecclesiis cum inscriptione illa, Eleemo'yna pro Missis, vel alia simili, sub eisdem pœnis ipso facto incurrendis, ne fideles hac ratione frustrentur. Episcopus verò, seu eius Vicarius, aut Generalis, vel Prouincialis, ubi de licentia pro perpetuis oneribus fuerint requisiti, in singulis casibus diligenter inquirant de singulis Missarum celebrandarum obligationibus cuique Ecclesiæ, Monasterio, aut loco pio incumbentibus, nec antè assensum huiusmodi aut licentiam præbeant, quàm eis legitimè constiterit illius Sacerdotes tam nouo oneri suscipiendo, quam antiquis iam susceptis satisfacere posse; præcipuamque rationem habeant, vt redditus qui Ecclesiis, & locis piis relinquuntur, omninò respondeant oneribus adiunctis, secundum morem cuiusque ciuitatis, vel Prouinciæ, intelligantque si in re tanti momenti desides, aut negligentes fuerint, in nouissimo die huius prætermissi muneris rationem esse reddituros. Hæc in dictis Sacræ Cong. decretis, quæ in Typhograph. R. Cameræ Apost. impressa vidi *de anno* 1615. Super quibus *eadem S. Congr. de anno 1626. declarauit, quod si, legatum sit adeò tenue, nihilominus pro reductione oneris, vt supra impositi, ab iis ad quos pertinet, Sedes Apost. esset adeunda, quæ absque vlla impensa id statuet, quod magis in Domino conuenire iudicauerit. Veruntamen si in ipsa beneficij erectione expressè cautum fuerit, vt liceat Episcopo iniunctum opus reducere ac moderari, legem hanc fundationis, quam decreta hac de re edita non sustulerunt, esse validam, & obseruandam.*

ALLEGATIO XXX.

Episcopus Sacramenti Confirmationis minister an proprius sit?

SVMMARIVM.

1 *Minister Ordinarius confirmationis est solus Episcopus ordinatus.*
2 *Etiamsi excommunicatus, hæreticus, vel degradatus,*
3 *Et non confirmatus.*
4 *Confirmationis sacramentum non potest administrari ab Abbate, nec à simplici Sacerdote de Episcopi licentia, nisi ex delegatione Summi Pont.*
5 *Abbates ex priuilegio Sedis Apost. de consensu Ordinarij sacramentum Confirmationis conferre possunt.*
6 *Papa an possit committere Sacerdoti consecrationem materiæ huius Sacramenti?*
7 *Sacramentum Confirmationis vtilissimum.*
8 *Baptizati per Confirmationem plenè fiunt Christiani.*
9 *Episcopus grauiter peccat, si multo tempore negligenter omitteret confirmare.*
10 *Episcopus tenetur Chrismatis tantum conferendi gratiâ ad loca suæ diœcesis accedere, ad cuius expensas tunc non obligantur Ecclesiarum Rectores.*
11 *Confirmare debet Episcopus cum Pluuiali, Mitra, Stola, & Baculo Pastorali.*
12 *Episcopus in die feriali, etiam non ieiunus, & non ieiunis potest hoc Sacramentum administrare.*
13 *Confirmationis sacramentum in Ecclesia, vel loco honesto, aut Palatio Episcopali potest Episcopus conferre.*
14 *Episcopus confirmans in sua diœcesi subditos alterius, à suspensione, & culpa excusatur.*
15 *Confirmare in alterius diœcesi non potest Episcopus suos subditos.*
16 *Episcopus potest in alterius diœcesi sine proprij Episcopi licentia dare subditis suis Tonsuram, benedictionem solemnem, & celebrare Missam de Pontificali.*
17 *Episcopus ad Confirmationem admittere debet omnem hominem baptizatum, siue sit infans, siue adultus.*
18 *Adultus tenetur habere intentionem, & accedere ad Confirmationem contritus, vel saltem se putare contritum.*
19 *Episcopus dum administrat, debet esse sine conscientia peccati mortalis, & habere intentionem saltem virtualem.*
20 *Muti, & surdi possunt Confirmari.*
21 *Amentes licitè possunt Confirmari.*
22 *Forma Confirmationis quæ.*
23 *Confirmandi quare in fronte Chrismate consecrato vngantur.*
24 *Chrismati frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recens vnctio defluat, aut deleatur.*
25 *Pannus Chrismalis potest iterum super alterum baptizatum, aut Confirmatum imponi.*
26 *Maxilla confirmati quare percutiatur.*
27 *Colaphi omissio non videtur peccatum mortale.*
28 *Confirmationis sacramentum bis conferens, vel suscipiens, an incurrant irregularitatem.*
29 *Rebaptizans, & rebaptizatus, accedente culpa, irregulares fiunt.*
30 *Confirmationis ex iteratione tam conferentem, quàm accipientem non incurrere irregularitatem resoluitur.*
31 *Doctores citantur qui de sacramento Confirmationis tractant.*
32 *Baptizandus sicut susceptores habet vt eum erudiant in Fide, ita Confirmatus, cum in Chrismate conscribatur in pugna, magistro militiæ eget.*
33 *Susceptores non sunt de essentia Sacramenti, si tamen quis omitteret, peccabit grauiter.*
34 *Susceptores in Baptismo non nisi baptizati, & in Confirmatione nisi Chrismate etiam vncti esse debent.*
35 *Fidelis Baptizans, vel Confirmans filium infidelis, non contrahit cognationem cum patre vel matre infideli.*
36 *Abbates Monachi non possunt esse patrini; si tamen suscipiant, peccabunt mortaliter, ac spiritualem contrahent cognationem.*
37 *Pœnitentes publici, donec peracta pœnitentia reconcilientur, non possunt esse susceptores.*
38 *Pueri, imò & infantes ipsi, doli capaces sunt, & iudicium sufficiens ad peccandum mortaliter habent, contrahunt huiusmodi cognationem, si quem in Baptismo, vel Confirmatione teneant.*
39 *Patrinus potest esse minor baptizato.*
40 *Susceptor vnus in Baptismo adhiberi debet, vel ad summum duo, vnus scilicet vir, vnaque fœmina.*
41 *Episcopus non potest dispensare vt duo viri, vel duæ fœminæ simul suscipiant.*
42 *Viri duo, quorum vnus sit procurator viri, & alter mulieris, possunt baptizatum de sacro fonte suscipere.*
53 *Confirmandus an possit habere duos patrinos, sicut in Baptismo.*
44 *Patrinos plures adhibens vltra permissos, peccat mort.*
45 *Patrini plures duobus baptizatum de Baptismo suscipientes, contrahunt omnes cognationem.*
46 *Parentes tenentur patrinos designare, & illis non designantibus, poterunt tunc parochi.*
47 *Contactus requiritur, ita vt eo deficiente, compaternitas non contrahatur.*
48 *Patrini si nulli designentur, & multi simul tenendo tangerent baptizatum, omnes fierent cognati.*
49 *Cognatio spiritualis an possit contrahi per procuratorem.*
50 *Cognatio contrahitur à mittente, non verò à procuratore.*

51 *Patrinus in Confirmatione debet esse alius ab eo, qui tenuit in Baptismo.*

52 *Vnus quando possit in Confirmatione tenere vltra duos eadem die.*

53 *Cognatio spiritualis in Baptismo inter quos contrahatur.*

54 *Cognatio spiritualis in Confirmatione inter quos contrahatur.*

55 *Cognatio spiritualis non contrahitur inter ipsosmet patrinos.*

56 *Cognatio spiritualis à viro contracta non transfunditur in vxorem.*

57 *Vir, & vxor mortaliter peccant suscipientes aliquem pariter in Baptismo.*

58 *Patrinus potest matrimonium contrahere cum ea, qua simul a iecum filium suscipit.*

1 FRONTIS Chrismationem, seu Confirmationem, per quam Spiritus sanctus datur ad augmentum, & robur, vt habetur *in cap. vnic. § per frontes, de sacra Vnctione*, nouissimè Torreblanca *in pract. Iuris spirit ialis, lib. 2. cap. 6. num. 1.* ad solum pertinere Episcopum, probant text. *in cap. Presbyteros, de consecrat. dist. 4. & in cap. quanto, de consuet.* quia *Actor. cap. 8. & 19.* soli Apostoli confirmabant baptizatos ab aliis, quorum Episcopi sunt simpliciter successores, *cap. in nouo, 12. dist. 1.* ideò in Trident. Synodo *sess. 7. de Sacramento Confirmationis, can. 3.* anathemate feriuntur, qui dixerint sanctæ Confirmationis ordinarium ministrum non solùm esse Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem. Vnde ministrum ordinarium Confirmationis esse solum Episcopum, multis comprobant Couar. *var. lib. 1. cap. 10. num. 4. & 6.* Nauar. *in man. cap. 21. num. 8. vers. dixi Episcopus.* Durand. *in rationali diuin. lib. 5. c. 84. a. 1.* Alphons. Aluarez *in speculo iuris Pontificij, tit. de Confirmat. pag. mihi 179.* Cardin. Bellarm. *controuers. tom. 2. lib. 2. cap. 12.* Cardos. *in praxi Iudicum, verb. Sacramentum Confirmationis, num. 8.* Cardin. Bellarm. *lib. de Confirmat. c. 12.* Suar. *de Sacram. disp. 36.* Zambran. *de casibus in art. mortis, cap. 2. dub. 2.* Henriq. *in sum. lib. 3. de Confirmat. cap. 5. § 1.* Piasec. *in praxi noua Episcop. p. 1. cap. 3. de Confirmat. num. 1.* Chamer. *de Sacramentis tract. de Confirm. cap. 5. de ministro Confirmat.* Iodoc. Coec. *tom. 2. sui thesauri Catholici, lib. 5. art. vlt.* Ægid. de Coninch *de Sacram. tom. 1. q. 72. n. 97. & 105.* Balduin. iun. *super opera controuers. Bellarmini, p. 2. lib. 2. cap. 6 propè fin. vers. Catholici omnes*, Monet. *de commutat. vltim. volunt. cap. 4. num. 110.* Filliuc. *quæst. moral. tom. 1. tract. 3. num. 13.* Vgolin. *de potestate Episcopi cap. 15. num. 2.* me citato *in hoc loco*, Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. p. 2. cap. 4. numer. 1.* Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 44. art. 1. concl. vnic. in fine.* Bonacina *de Sacrament. disput. 3. quæst. vnic. puncto 2. n. 3.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 4. c. 738. num. 38.* Anguian. *de legibus lib. 2. contr. 4. 1. numer. 69.* & Valent. *tom. 4. disput. 5. q. 2. puncto 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib. 29. cap. 4.* Rota impressa per Postium post suum tract. *mandati de manutenendo, decis. 60. num. 11.*

2 Qui quidem validè administrat, quamuis excommunicatus, hæreticus, vel degradatus, quia per hæresim, vel excommunicationem, vel degradationem non amittit characterem, in quo datur potestas confirmandi: tum quia sicut potest Ordines validè conferre, vt suo loco diximus, ita & poterit Sacramentum Confirmationis, Emman. Sà *verb. Confirmatio, circa finem*, Henriq. *d. cap 6. num. 2.* Suar. *tom. 3. disp. 36. sect. 3. vers. dicendum est ergo*, Valer. Reginald. *in praxi fori pænit lib. 28. num. 20* Bonacin. *d. punct. 2. num. 7.* Torreblanca *d. cap. 6. numer. 14.* Mat. Alter. *de censur. tom. 1. lib. 1. cap. 3. dist. 8.* vbi contrariis bene respondet.

Sic etiam validè confirmat, quamuis non sit confirmatus: nam cum habeat characterem Ordinis Episcopalis, in quo fundatur potestas confirmandi, valide confert huiusmodi Sacramentum, Bonacina *d. puncto 2. num. 10.* post Henriq. & Suar. tenet Zambran. *de casibus in art. mortis, cap. 2. dub. 2. numero 2.* vbi etiam quod tunc peccat, non tamen mort. quia nullibi reperitur præceptum obligans sub mortali. Et cognationem contrahit, quia verum Sacramentum confert, suscipiens verò non confirmatus, illam non contrahit, cum non sit verus susceptor. Sanch. *de Matrim. lib. 6. disput. 70. num. 21.* & faciunt quæ infra *num. 32.* 3

Confirmationis Sacramentum ita est actus Ordinis Episcopalis, vt non possit administrari ab Abbate etiam consecrato, qui non sit Episcopus, nec à simplici Sacerdote de Episcopi licentia, nisi tantùm ex delegatione Summi Pontificis, vt probat expressè text. *in cap. peruenit, 95. dist.* vbi Greg. I. concedit, vt vbi absunt Episcopi, Presbyteri confirment, cuius text. argumento Sacramentum Confirmationis ex delegatione, seu priuilegio Pontificis Presbyteros conficere posse obseruant D. Thom. *in 3. p. quæst. 72. art. 11.* vbi Nugn. *dub. 2.* Coninch *num. 97. & 105.* Couar. *d. cap. 10. numer. 6. & 14.* Victor. *de Sacrament. num. 49.* Angel. *in florib. Theolog. tit. de Confirmat. art. 8. conclus. 3.* Cardin. Bellarm. *de Confirmat. c. 12.* Nauar. *dict. num. 8. & consil. 14. numer. 2. de priuileg. in nouis*, Henriq. *d. cap. 6. § 4. & lib. 1. cap. 26. § 5. lit. G, & lib. 10. c. 23. § 1.* Iodoc. Coec. *in thesauro Catholico, tom. 2. lib. 5. art. vltim.* Alphons. Aluarez *dict. loco*, Iacob. de Graffiis *in decis. aureis, part. 2. lib. 1. cap. 5. num. 29. & 30. & tom. 1. consil. in. de sacra Vnctione, cons. 1. num. 5. cum seqq.* Petr. de Ledesma *in sum. p. 1. de Sacram. Confirmat. cap. 9.* Francisc. de Pirigianis *dist. 7. quæst. 1. art. 5. 10. & 13.* Tolet. *in sum. lib. 2. cap. 24. num. 5.* Valent. *tom. 4. disput. 5. q. 2. puncto 1.* Vasquez *part. 3. quæst. 72. art. 3 disp. 219. cap. 1. num. 3.* Cardoso *d. verb. Sacramentum Confirmationis, num. 8.* Reginald. *d. lib. 28. cap. 4. num. 18.* Vgolin. *dict. cap. 14. num. 3.* Viuald. *in candelabro aureo, tit. de Confirmat. cap. 4. num. 5.* Piasec. *in praxi noua Episcop. dict. n. 1. in fine*, Balduin. iun. *super opera controuersa Bellarm. part. 1. lib. 2. cap. 6. propè finem, vers. Catholici omnes*, Suar. *tom. 3. disput. 36. sect. 4.* Fr. Emman. *quæst. Regal. tom. 1. quæst. 18. art. 3.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 30. quæst. 4. vers. in primis*, Chamer. *d. c. 5. in fine*, Miranda *dict. quæst. 24. art. 4.* Cardin. Cæsar Baron. *annalium Ecclesiæ tom. 8. anno Christi 594. pag. 54* Reginald. *in praxi fori pænit. lib. 28. n. 17. cum seqq.* Bonac. *d. puncto 2. num. 3. vers. dixi*, Torreblanca *d. cap. 6. num. 26.* Monet. *d. cap. 4. num. 110.* Pineda *in monarch. Eccles. p. 2. tom. 2. lib. 12. cap. 1. § 2.* Alzed. *d. cap. 4. numer. 2.* Filliuc. *dict. tract. 3. num. 13. & 26.* vbi *num. 27* quod inferior Sacerdote nec etiam ex dispensatione Papæ potest esse minister huius Sacramenti. Quam quidem principalem resolutionem non obscure innuit Concil. Trident. *sess. 7. de Confirmat. can. 3.* dum inquit, Ordinarium huius Sacramenti ministrum esse Episcopum, hinc significans non esse inconueniens, quod non Episcopi ex Pontificis Maximi permissione extraordinarij, seu delegati fiant ministri, nouissimè me citato *in hoc loco*, Ioan. de Solorzano *de iure Indiarum tom. 2. lib. 1. cap. 18. num. 24.* Anguian. *d. loco.* 4

† Vnde Abbates ex priuilegio Sedis Apost. de consensu Ordinarij Sacramentum Confirmationis conferre posse decisum refert Armendariz *in addit. ad recop. legum Nauarra, lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis, n. 77.* Et priuilegio summorum Pontificum Patribus Societatis IESV, atque Minoritis apud Indos commorantibus

rantibus

rantibus concessam administrationem huius Sacramenti, post Felician. & alios refert Henriq. *d.lib.9. c. 27. §. 6. ad fin. iuncta lit. H.*

6 Sed maius dubium est, an possit Papa committere Sacerdoti consecrationem materiæ huius Sacramenti? (quæ est Chrisma, quod conficitur ex oleo & balsamo per Episcopum benedictu, *cap. vnic. §. ad exhibendum, de sacram. vnct.*) Multi contendunt, posse Summum Pontif. huiusmodi consecrationem materiæ committere Sacerdoti, quia forma consecrandi Chrisma, & alia Sacramentalia, commissa fuit dispositioni Ecclesiæ, & decreta prohibent hunc actum Sacerdoti, sed non irritant. Verùm consuetudo Ecclesiæ probat id benedicere esse proprium Ordinis Episcopalis. Vide tamen Henriq. *lib. 3. cap. 2. §. 2. & cap. 7. §. 4.* Chamerot. *d. tract. 3. de confirmat. cap. 5. in fine, & cap. 2. dub. 5.* Barthol. ab Angelo *dial. 3. §. 12. & 13.* Alzedo *d. part. 2. cap. 4. n. 7. & 8.* ac alios apud Bonacinam *dict. quæst. vnica, puncto 2. n. 4.* Cardos. *d. verb sacram. Confirmationis, num. 8.* Gregor. de Valent. *tom. 4. disp. 5. q. 1. punct. 2.* Valer. Reginald. *d. lib. 28. c. 2. n. 8.* vbi dicit rem esse, quæ definitionem Ecclesiæ requirere videtur, me citato *in hoc. loco,* Diana *d. p. 3. tr. 4. resol. 23. in fine.*

Confirmationis Chrisma ex qua materia, & quomodo conficiendum? dixi infra *alleg. 31. n. 2. 3. 4. & 5.*

7 Cùm sacramentum Confirmationis sit adcò vtilissimum, vt sancti Doctores dicant certo modo non esse perfectè Christianum, qui non est confirmatus, Concil. Aurelian. *can. 3. cap. omnes fideles, de consec. dist. 5.* & quia in eo descendit septiformis gratia Spiritus sancti, cum omni plenitudine sanctitatis, scientiæ, & virtutis, & anima maiorem perfectionem, & gratiam recipit, D. Thom. *in 3. part. quæst. 72.*
8 *art. 15.* † Licèt regulariter loquendo necessitas non sit, est tamen complementum baptismi; per illud enim baptizatos plenè fieri Christianos dicit Vrban. Pontif. *in princ. de consecr. dist. 5.* & alij Sancti Patres, quos refert Henriq. *d. lib. 3. cap. 1. §. 2. iuncta litt. H,* & iuxta sanum sensum contra Hæreticos bene explicat Suarez *tom. 2. disputat. 34. sect. 2.* non quòd prima gratia per Confirmationis Sacramentum conferatur, & ante Confirmationem Baptismus culpam originalem non remittat, qui est peruersus Raymundi Lupi error; sed quia per Confirmationem Baptismatis gratia roboratur, & confirmatur ad bene operandum, constanterque credendum, & Fidem Christianam firmiter confitendum. Vnde ex præcepto teneri adultos confirmationem sumere docere videntur Petr. Sot. *lect. 2. de Confirmat.* Philipp. Gamach. *in sum. Theolog. tom. 3. q. 69. cap. 9.* quicquid aliter sentiant citati à Diana *moral.*
9 *resol. p. 5. tract. 3. resol. 50.* † Peccat igitur Episcopus grauiter, si multo tempore negligenter omitteret confirmare. Toler. *in instruct Sacerd. lib. 5. cap. 4.* Suar. *super 3. part. D. Thom. quæst. 71. artic. 2. disputat. 38. sect. 1.* quos refert, & sequitur Marc. Anton. Genuens. *in man. Pastorum, c. 54. num. 2.* quibus addo Reginald.
10 *d. lib. 28. num. 29.* & Alzedo *d. part. 2. c. 4. num. 20.* † Et tenetur Chrismatis tantùm conferendi gratia ad loca suæ diœcesis accedere, & tunc laici vel Ecclesiarum Rectores ad illius expensas non obligantur, ut refert decisum Armendariz *d. l. 7. de Episcopis, in declar. n. 77.*

11 Cum Pluviali, Mitra, Stola, & Baculo Pastorali esse confirmandum respondit Sacra Congreg. *Episcopo suffraganeo Brixien. 19. Februarij 1585.* me citato *in hoc loco* Alzed. *d. p. 2. c. 4. n. 25.*

12 In die feriali, etiam post meridiem potest Episcopus, quamvis non ieiunus, huiusmodi Sacramentum administrare, nec etiam necesse est suscipientem esse ieiunum, cùm hoc nulla lege præscriptum reperiatur; nam solum consulitur *in cap. vt ieiuni, de consecrat. dist. 5.* Ita Syluest. *verb. Confirmatio, q. vnic.* Chamerot. *d. cap. 7. dub. 3. in fin.* Henriq. *d. cap. 6. §. 7. & cap. 5. §. 6.* Bonac. *d. puncto 2. n. 14. vers. secundò,* & tempore interdicti non prohibetur confirmare, vt dicam *alleg. seq. n. 19.*

13 In Ecclesia Confirmationis Sacramentum esse conferendum asserit Nugn. *in 3. part. D. Thomæ, quæst. 72. art. 12. circa finem, vers. secundum ritus,* & peccatum mortale esse extra illam confirmare, sicut & solemniter baptizare, cum sit contra vniuersalem Ecclesiæ consuetudinem in re graui. Attamen Episcopum non teneri in Ecclesia confirmare, imò & extra illam, in loco scilicet honesto, vel palatio Episcopali Confirmationem posse conferre, tenent Henriquez *d. cap. 6. §. 7. in fine,* Chamerota *d. dub. 3.* Alzedo *d. part. 2. cap. 2. num. 3. in princ.* Bonacina *d. puncto 2. numero 15.* vbi asserit tutius esse consuetudinem obseruare, quam quidem existimant receptam non esse cum tanto onere, vt reum lethalis culpæ constituat Episcopum alio in loco confirmantem.

14 Subditos alterius Episcopi nullus potest in sua diœcesi confirmare. Tolet. *instruct Sacerd. lib. 2. c. 24. num. 5.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 24.* Marchin. *de sacram. Ordinis, tract. 1. part. 5. cap. 5. num. 7.* Vgolin. *de offic. Episcopi cap. 25. §. 3. num. 3.* & si aliter faciat, suspensionem incurrere testantur Viuald. *sub d. tit. de confirm. c. 4. num. 8.* Petr. de Ledesm. *in sum. part. 1. de sacram. Confirmat. cap. 9. vers. septima conclusio.* Barthol. ab Angelo *d. dial. 3. §. 62.* quos refert, & sequitur Bonacina *d. puncto 2. num. 11.* verùm confirmando non suos subditos, minimè fieri irregularem dicit Chamerota *d. dub. 5.* Ego tamen verius existimo, Episcopum confirmando in sua diœcesi subditum alterius, à suspensione, & culpa excusari, cum præsumendum sit hoc ratum, & gratum fore proprio Episcopo, præcipuè quando est absens, vel non ministrat hoc Sacramentum. Ita Alzed. *d. part. 2. cap. 4. num. 21.* Sà *verb. Confirmatio, num. 2.* Henriq. *d. cap. 6. §. 6.* Zambran. *de cas. in art. mortis, cap. 2. dub. 2. numero 2.* Marc. Anton. Genuens. *d. cap. 54. num. 7.* Layman *in Theolog. moral. lib. 5. tract. 3. cap. 5. num. 2.* Tanner. *in 3. part. D. Thom. disp. 4. quæst. 4. dub. 3. n. 16.* Diana *moral. resol. part. 4. tract. 4. resol. 50.* Vel confirmat aliquem afferentem dimissorias sui Episcopi, vt ordinetur; quia qui concedit finem, concedit necessaria ad finem talem, Zambran. *de casib. occurrentib. in artic. mortis, cap. 2. dub. 2. num. 3.* Layman. *d. lib. 5. tract. 2. c. 6. numero 2.* Diana *moral. resol. part. 3. tr. 4. resol. 24.*

15 In alterius verò diœcesi non potest Episcopus confirmare suos subditos, vel Pontificales actus exercere absque licentia Episcopi, in cuius diœcesi reperitur, sub pœna suspensionis ab exercitio Pontificalium. Ita Concil. Trid. *sess. 6. de reform. cap. 5.* tenent Sà *vbi suprà, num. 3.* Reginald. *d. lib. 28. n. 21.* Bonacina *d. puncto 2. num. 12.* dicit decisum Armend. *in addit. ad recop. legum. Nauar. lib. 1. tit. 18. l. 7. n. 68.* & affirmat Henriq. *d. §. 6.* † posse Episcopum in 16
alterius diœcesi sine proprij Episcopi licentia dare subditis suis Tonsuram, benedictionem solemnem, & celebrare Missam de Pontificali; quia hi actus non pertinent ad iurisdictionem contentiosam cum strepitu iudicij, de quibus Alzed. *d. part. 1. cap. 13. à num. 88.* Quoad clericalem Tonsuram tantum eius resolutionem non admitto, ex dictis suprà *alleg. 6. num. 15.*

17 Episcopus debet ad Confirmationem admittere omnem hominem baptizatum, siue sit infans, siue adultus, *cap. omnes fideles, de consecrat. dist. 5.* D. Thom. *dict. quæst. 72. art. 8.* vbi Nugn. & Pisant.

Nauarr. *in manual. cap.* 22. *num.* 8. Valent. *tom.* 4. *disp.* 5. *quæst.* 2. *puncto* 2. Chamerota *dict. tract. de Confirmation. cap.* 6. *dub.* 2. Henriq. *dict. lib.* 3. *cap.* 5. §. 1. & 2. Bonacin. *dict. disput.* 3. *quæst. vnic. puncto* 4. *numero* 4. Cardos. *d. verb. Sacram. Confirmationis, num.* 4. Barth. ab Angelo *d. dialog.* 3. §. 29. Reginald. *dict. lib.* 28. *num.* 22. & 23. vbi quod Baptismo carens non est capax Confirmationis. Vtrùm autem possit ordinari qui non sit confirmatus? Dixi suprà *alleg.* 11. *post num.* 6. Olim confirmabantur infantes ante vsum rationis, quia nihil prohibebat dum essent infantes sumere arma, vt cùm adoleuissent, possent pugnare, quia susceptor pro eo profitetur, sicut in baptismo. Vnde confirmare infantes non est prohibitum etiam sine causa, Hurtado *de Sacrament. Confirmat. diff.* 10. Granado *de Sacram. in* 2. *part. controu.* 5. *tract.* 2. *disp.* 2. *num.* 10. nouissimè Diana *moral. resol. p.* 5. *tr.* 3. *resol.* 31. *in fine.* Magis his nostris temporibus expedit, vt puer confirmetur illucescente rationis vsu, scilicet post septennium, quando gratia Sacramenti vti potest, & confiteri Fidem, & meminisse admonitionis, & alapæ, & ne per incuriam iterum confirmetur, Victor. *de Sacram. num.* 48. Henriq. *dict. lib.* 3. *cap.* 5. §. 2. Petr. de Ledesma *d. cap.* 7. *vers. quinta conclusio,* Chamerota *d. cap.* 6. *dub.* 3. Regin. *d. lib.* 28. *num.* 23. *vers. tertia,* Bonacina *vbi proximè, num.* 5. Marc. Anton. Genuens. *d. cap.* 54. *n.* 3. vbi arbitratur, cùm hodie malitia multum creuerit, & omnes confirmari describantur, posse puerum trium annorum confirmari, Layman. *in sum. lib.* 5. *tract.* 3. *cap.* 5. *n.* 2. Villalob. *in sum.* 1. *p. tract.* 6. *diffic.* 6. *n.* 1. Diana *moral. resol. part.* 3. *tract.* 4. *resol.* 19. Zambran. *de casib. in art. mortis, cap.* 2. *dub.* 5. *n.* 2. vbi ait non expedire, vt pueri communiter confirmentur ante septennium, nisi ante habeant vsum rationis, ne citato *in hoc loco,* Torreblanca *d. cap.* 6. *n.* 31.

18 Nihilominus tamen in infante rationis vsum non habente, cui Sacramentum Confirmationis confertur, loco dispositionis sufficit voluntas Christi, & Ecclesiæ; adultus verò tenetur habere intentionem, vt in baptismo, & accedere contritus, vel saltem se putare contritum, licèt autem non sit præceptum de Confessione præmittenda, quia *in cap. ieiuni, de consecrat. distinct.* 5. dicitur, vt admoneatur, non autem præcipit: debet tamen esse in gratia, vel putare se esse in gratia, de quo Episcopus adultos præmonere debet antequam ministret. Ita Chamerot. *dict. cap.* 5. *dub.* 1. plures quos refert, & sequitur Bonacina *dict. puncto* 4. *num.* 7. Zambran. *de casib. in art. mortis, cap.* 2. *dub.* 5. *num.* 5. Nauarr. *de pœnitent. distinct.* 5. *in princ. part.* 2. *in glos. num.* 26. Henriq. *dict. c.* 5. §. 6. vbi etiam
19 asserit, quod † si adultus recipiat cum peccato Confirmationem, reuiuiscit semper effectus quantum ad Sacramentalem gratiam auxilij, & augmentum gratiæ quod fuit impeditum, redditur remoto obice, & §. 8. resoluit Episcopum dum administrat debere esse sine conscientia peccati mortalis, & habere intentionem saltem virtualem.

20 Muti, & surdi possunt confirmari; quamuis enim ore non possint, vita tamen & opere valent Fidem
21 profiteri, Chamerot. *d. cap.* 6. *dub.* 3. † Amentes quoque, si habent dilucida interualla, vel ante amentiam petierunt, possunt licitè Confirmari, etiamsi in mortis articulo existant, imò etiamsi sint perpetuò amentes, quia de illis est idem iudicium, quod de infantibus. Chamer. *d. c.* 6. *dub.* 3. Marc. Anton. Genuens. *d. cap.* 54 *num.* 4. Henriq. *d. c.* 6. §. 3. Bonacina *d. puncto* 4. *num.* 6. Zambran. *de casibus tempore mortis, c.* 2. *dub.* 5. *num.* 3. Villal. *in sum. tom.* 1. *tract.* 6. *disp.* 6. *num.* 2. Layman. *in Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 3. *c.* 5. *n.* 3. Filliuc. *in quæst. moral. tom.* 1. *tr.* 3. *c.* 2. *num.* 38. Diana *d. p.* 3. *tr.* 4. *resol.* 10.

Forma Confirmationis sunt verba: *Consigno te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis, in nomine* 22
Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Referunt Cardos. *d. verb. Sacram. Confirmationis, num.* 3. Valer. Reginald. *d. lib.* 28. *cap.* 3. Diana *d. p.* 3. *tract.* 4. *resol.* 27. Valent. *tom.* 4. *disp.* 5. *q.* 1. *puncto* 3. Catechism. Pij V. *p.* 2. *cap.* 3. *num.* 10. Torreblanca *d. cap.* 6. *num.* 22. Quæ quidem expressio Sanctissimæ Trinitatis est facienda de necessitate Sacramenti; nam si verba prædicta quoad sensum substantialem varientur, non validè conficietur Confirmationis Sacramentum. Ita D. Thom. *d. quæst.* 72. *art.* 4. vbi Pesant. Emman. Sa *verb. Confirmatio, num.* 10. Petr. de Ledesma *in sum. part.* 1. *de Sacrament. Confirm. cap.* 3. *vers. tercera conclusion.* Barth. ab Angelo *d. dialogo* 3. §. 17. Henriq. *dict. lib.* 3. *cap.* 2. §. 4. Chamerot. *d. tract. de Confirmat. cap.* 7. *dub.* 1. Bonacina *dict. quæst. vnic. puncto* 3. *à num.* 7. Filliuc. *dict. tract.* 3. *cap.* 1. *num.* 20. Et cum prolatione eorum verborum debet insimul concurrere vnctio; nam si minister prius vngat, & postea proferat verba, aut prius proferat verba, & postea vngat, non fit Sacramentum, sicut in Baptismo, & extrema Vnctione; quoniam semper verba debent concurrere simul cum Vnctione. Nauar. *in man. cap.* 22. *num.* 7. *vers. septimò,* Barthol. ab Angelo *d. dial.* 3. §. 14. Cardos. *d. verb. Sacram. Confirmationis, n.* 3.

Vnguntur in fronte confirmandi Chrismate con- 23
secrato, ad indicandum huius Sacramenti effectum, qui est gratia collata ad audacter confitendum Christi nomen; cùm enim frons sit sedes verecundiæ, par est vt Confirmandus in fronte inungatur, vt sine rubore, & verecundia Christi nomen confiteatur; & ideo de necessitate huius Sacramenti est in forma Crucis fieri vnctionem in fronte, Henriq. *d. lib.* 3. *cap.* 2. §. 3. Marc. Anton. Genuens. *d. c.* 54. *n.* 8.
Bonacin. *d. quæst vnic. puncto* 3. *num.* 8. † Chrismato 24
frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recens vnctio defluat, aut deleatur, & septima die deponitur, & in Concil. Beluacen. relato *in cap. si quis vel lu-*
rit, 21. *de consecrat. dist.* 4. dicitur, quod † pannus 25
Chrismalis, quo caput pueri in fronte per Episcopum, vel in vertice per Presbyterum circumcingitur, potest iterum super alium Chrismatum, aut baptizatum imponi: refert Durand. *in rationali diuin. lib.* 6. *c.* 84. *n.* 9

Aduertit Diana *d. p.* 3. *tract.* 4. *resolut.* 12. *vers. no-* 26
tandum, non solùm necessarium esse necessitate præcepti quod vnctio Confirmationis fiat manu immediatè confirmantis in fronte sub signo Crucis, sed etiam necessarium esse necessitate Sacramenti. Item certum est, obligari Episcopum sub præcepto vngere immediatè dextero pollice, quia ita præcipit Pontificale. Ita Zambran. *de casibus occurrent. tempore mortis, cap.* 2. *dub.* 1. *num.* 1. Layman. *in Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 3. *cap.* 2. *num.* 5. Vnde Confirmationis Sacramentum immediatè manu Episcopi esse conferendum, itavt sit nullum si conferatur medio alio instrumento, resoluunt Layman. *d. n.* 5. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 28. *cap.* 2. *num.* 20. Filliuc. *in quæst. moral. tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 1. *num.* 17. Diana *d. tract.* 4. *resol.* 28. Quamuis Fernandez de Heredia *in disputat. de Sacramento Confirmat. diff.* 5. *p.* 5. *dub. vnic. num.* 2. existimauerit, non pertinere ad necessitatem Sacramenti, quod vnctio fiat pollice dextro, vel sinistro, vel alio digito, vel quouis alio instrumento, siue coniuncto, siue separato, &c.

Percutitur maxilla confirmati in signum, confir- 27
matum forti, & inuicto animo debere ferre pericula imminentia propter Fidē, & vt recordetur se hoc Sacramento semel initiatum esse, ne iterum ad illud audeat accedere, Durand. *dict. cap.* 84. *num.* 6. Barthol. ab Angelo *d. dialogo* 3. §. 34. Chamerota *d. tract.*

de

*de Confirmat.cap.7.dub.*4.plures alios refert Bonac.*d.*
27 *quæſt.vnica,puncto* 4.*num.*9.vbi etiam reſoluit † omiſſionem alapæ non videri peccatum mortale; idem tenet Zambran.*d.cap.*2.*dub.vltim. num.* 1. vbi ſubdit etiam nullum eſſe peccatum mortale omittere cereum.

28 Quæſtio eſt, vtrùm is, qui bis Sacramentum Confirmationis contulerit, vel ſuſceperit, irregularitatem incurrat? In qua quæſt. gloſ. *in cap. dictum, de conſecratione diſt.* 5. cenſet irregularitatem contrahere, ſequuntur Nauar. *in manual.cap.*27.*n.*247. D. Antonin. *part.*3.*tit.*28.*c.*6. Albert. Trot. *de vero, & perfecto Clerico, lib.*2.*cap.*14.*req.*9 *in princ.* Maiol. *de irregular.lib.* 3.*cap.* 15. qui omnes id probari cenſent *in dict. cap. dictum*, quò loci apertiſſima eſt deciſio, ſacramentum Baptiſmi, & Confirmationis iterari prohibens, pœnam debitam trangreſſoribus imponens: vnde cum ibi æqualiter prohibeatur Baptiſmi, &

29 Confirmationis Sacramentum iterari, & † iteratio Baptiſmi accendente culpa faciat irregularem rebaptizantem, & rebaptizatum, *cap. confirmandum*, 50. *diſt.cap.qui in qualibet*, 1. *quæſt.*7.*cap.ex litterarum, de apoſt.* Nauar. *d.cap.*27.*num.*246. Couarr. *in Clementin. ſi furioſus, part.*1.*in princip. num.* 8. Maiol. *dict.lib.*3. *cap.* 12. Vict. *de Baptiſmo, num.* 31. & 36. Viual. *in candel.aureo, tit. de Baptiſmo, à num.* 45. Bernard. & Salzed. *in pract.cap.*15. Zerol. *in praxi Epiſcop.part.*1. *verb.irregularitas*, §. 11. Cened. *ad Decretum, collect.* 63. *num.*4. Zerola *in praxi Epiſcop.part.*1. *verb. irregularitas*, §. 11. Bonacina *de cenſuris diſp* 7.*quæſt.* 3.*punct.* 3.*num.*1. Chamerot. *tract.*2.*de Baptiſmo, dub.*8 *pag.*71. Valer. Reginald. *in praxi fori Pœnit. lib.*30.*num.*173. *& ſeq.* optimè Ægid. de Coninch. *de Sacrament. & cenſur. tom.*2.*diſput.*18.*dub.*5.*à num.*34. igitur mirum non eſt, ſi quoad irregularitatem eadem fiat æquiparatio.

30 Verùm contrariam ſententiam, videlicet ex iteratione Confirmationis, tam conferentem, quàm accipientem non contrahere irregularitatem, tenuerunt Couarr. *dict. num.* 8. Valent. *tom* 4.*diſput.*5.*q.*1. *puncto* 4.*verſ.fin.& diſput.*7.*quæſt.* 19.*puncto* 3. *ad fin.* Henriq. *in ſum. lib.*14. *cap.*4.§.5 *in med.* Suar. *de cenſur. diſputat.*42.*ſect.*4. *num.* 6. Aula *eod.tract.part.*7. *diſput.*..*dub.*5 Bonac. *dict.punct* 3.*num.* 8. Salzed. *ad Bernard.d.cap.*15.*lit. B*, Zambran. *dict. cap.* 2. *dub.*3. *num.* 4. vbi expreſsè tenet, quod iterans etiam ex malitia Confirmationem, non incurrit aliquam cenſuram, vel irregularitatem, licèt peccet mortaliter, & grauiſſimè. Nec obſtat inductio text. *in d.cap.dictum*, quia licèt ibi ſacramentum Baptiſmi, & Confirmationis iterari prohibeatur, non tamen inde ſequitur, quod eadem pœna irregularitatis, quæ Baptiſmum repetenti infligitur, imponatur Confirmationem iteranti, cùm argumentum à ſimili non valeat in pœnis, præſertim in irregularitate, quæ non contrahitur, niſi in caſibus à Iure expreſſis, *cap.is qui, de ſentent.excomm.lib.*6.

31 Cætera de ſacramento Confirmationis, & omnia quæ in materia deſiderari poſſunt, tractarunt Theologi cum Magiſt. *in* 4. *diſtinct.* 7. D. Thom. *part.*3. *quæſt.* 72. Sylueſt. Angel. Tabien. & alij Summiſtæ *verb.Confirmatio*, Petr. Sot. *de inſtit. Sacerd.verb. Confirmatio, in duplici lect.* Couar. *lib.* 1.*var.cap.* 10. Nauar. *in man.cap.*22.*à num.*8. Angl. *in florib. Theologicis, part.*1.*tit.de Confirmat.* Marc. Anton. Cuch. *lib.*5.*inſtit.maior.tit.*3.*de Confirm.* Petr. Gregor. *ſyntagm. Iuris lib.*2. *cap.* 15. Durant. *in rationali Diuin. lib.*6.*cap.* 84. Alphonſ. Aluarez *in ſpeculo Iuris Pontificij, c.*50. *tit.de Confirmat.pag.*279. Ioan. Moldonat. *in tract.de Confirmat.* Galganet. *de Iure publico, lib.*3. *tit.*86. Fernandez *in examine Theologiæ moralis, part.* 2. *cap.* 3. Molfeſ. *in ſum.moralis Theologia, tract.*4.*cap.*2. Filliuc. *quæſt.moral.tom.*1.*tract.*3. Viuald. *in candel. aureo, tit. de Confirmat.* Maiol. *lib.*4.*de irregular.cap.* 12. Card. Bellarmin. *lib. vnic. de ſacrament. Confirmat.* Henriq. *in ſum.lib.*3. *de Confirm.* Suar. *de Sacrament. diſp.* 32. *cum ſequentib.* Barthol. ab Angelo *in Examine Confeſſ. dialogo* 3. Petr. de Ledeſm. *in ſum.part.*1. *de ſacrament. Confirmat.* Marc. Anton. Genuenſ. *in manuali Paſtorum, cap.* 54. Chamerota *de ſeptem Eccleſiæ Sacram.tract.*3.*de Confirmat.* Ægid. de Coninch. *de Sacr. q.*72. Fernandez de Heredia *in diſput. mix. tbi de ſacram. Confeſſ.* Zambran. *de caſibus occurrentibus in articulo mortis, c.*2. *de Confirmat.* Zerola *in praxi Epiſc. part.* 1 *verb.Chriſma*, Cardoſ. *in praxi iudic verb.ſacramentum Confirmat.* Piaſec. *in ſinali praxi Epiſcop.p.*1. *cap.* 3. *de Confirmat.* Bonacina *de Sacrament. diſp.* 3. Valer. Reginald. *in praxi fori Pœnit.lib.*28. Vgolin. *de poteſt. Epiſcop.c.*26. Torreblanca *in pract. Iur. ſpiritualis, lib.*2.*c.*6.*per tot.*

Sicut qui baptizatur ſuſceptores habet ad eum 32
erudiendum in fide, *cap. vos ante omnia, de conſecrat. diſt.*4. ex D. Auguſtino *ſerm.*215. *de temp.* ita confirmandus cum in Chriſmate conſcribatur in pugna, magiſtro militiæ eget; nam ſi qui gladiatoriam dimicationem ſubeunt, aliquo indigent, cuius ope, & conſilio ducantur, vt ictibus ac petitionibus, ſaluis ipſis, conficere aduerſarium poſſint: quantò magis fideles cum ſacramento Confirmationis, quaſi firmiſſimis armis tecti, ac muniti in ſpirituale certamen, cui æterna ſalus propoſita eſt, deſcendunt, duce ac monitore indigebunt? Hæc in Catechiſmo Concilij Trident. *ad Parochos.* Obligationem autem inſtruendi confirmatum non contrahit patrinus, quia Iure ſtatutum non reperitur, ſicut in patrino Baptiſmi, Layman *in Theolog.moral.lib.*5.*tract.*3.*c.* 6. *n.* 1. Diana *d.p* 3.*tract.*4.*reſol.* 21. *in princ.*

Huiuſmodi tamen ſuſceptores non ſunt de eſ- 33
ſentia Sacramenti, Sot. *in* 4. *diſtinct.* 7. *quæſt. vnic. art.*20.*& vltim.* Sylueſt. *verb.Confirmatio, quæſt.vnic.* Cardoſ. *d.verb.Sacram.Confirmationis, num.* 6. peccaret tamen ſi quis ſuſcipere eos omitteret, Chamerot. *d. tract.de Confirmation.cap.*7.*dub.* 2. *in princip.* Eſt enim obligatio ſub mortali adhibendi patrinum in Confirmatione; vnde peccabit mortaliter tam confirmatus quàm confirmans, ſi id omittatur, niſi ignorantia excuſet, Petr. de Ledeſma *d.tr. de Confirmat.c. vlt.concl.*2. Zambran. *de caſibus in art.mortis, c.*2.*dub.* 6.*n.*1.

Diligenter ſemper fuit obſeruatum, ne puerum 34
de fonte ſuſciperet, niſi qui baptizatus eſſet, neque in ſacramento Confirmationis, niſi Chriſmate etiam vnctus; quod adeo verum eſt, vt ſi non baptizatus, vel non confirmatus teneat, inualidè fiat, hoc eſt, nulla inde contrahatur cognatio; quia ſicut ad carnalem cognationem inter aliquos deſideratur proceſſio vtriuſque ab eodem ſtipite ſecundum carnalem propagationem; ita ad ſpiritualem exigitur proceſſio vtriuſque ab eodem ſtipite, nempe Chriſto, ſecundum ſpiritualem regenerationem, mediante viſibili ſacramento Baptiſmi: tum quia cum cognatio hæc ſit ex mero Eccleſiæ inſtituto, nequit ab infidelibus contrahi, vtpote qui Eccleſiæ legibus minimè ſubduntur. Ita probat text. *in cap. in baptiſmate, de conſecrat. diſtinct.* 4. & reſoluunt Nauarr. *in manual.cap.*22.*num.*36.*& conſ.*3.*num.*1.*ſub tit. de Baptiſmo, in* 1. *edit.& conſil.*1. *num.* 1. *de cognation. ſpirit.in* 2.*edit.* plures refert DD. Sanch. *de matr.lib.*7. *diſp.*60.*num.*7. & 20. quibus adde Zambran. *d.cap.*2. *dub.*6.*num.*3. Rebell. *de obligation.iuſtit.p.*2.*lib.*3.*q.* 6. *n.*6. & 7. Henriq. *in ſum.lib.*22.*c.*3.§ 4. Valer. Regin. *in praxi fori pœnit.lib.*21.*n.*157. Coninch. *de Sacrament.& cenſur.tom.*2.*diſput.*32.*n.* 15. Fr. Baſil. Pont. *de impedimentis matrim. cap.*24.§. 1. *verſ.illud tamen,*

Bonacina

Bonacina *de magno Matrimonij sacramento, quaest. 5. puncto 5. §. 2. n. 19.* Ioan. Sanc. *in selectis disputat. disp. 40 num. 14. & 18.* vbi *num. 13.* subdit catechumenum esse etiam cognationis spiritualis incapacem, & *num. 36.* extendit, vt nec etiam quamuis postea baptizentur, contrahant infidelis, & catechumenus cognationem spiritualem cum baptizato. Diana *d. part. 3. tr. 4. resol. 21. vers. secundò*, vbi *resol. 16.* tenet quod confirmatus suscipiens in confirmatione puerum, non contrahit cum illo, eiusque parentibus cognationem spiritualem.

35 Hinc resoluentes fidelem baptizantem, vel confirmantem filium infidelis non contrahere cognationem cum patre, vel matre infideli; nam infidelis illam non contrahit; ergo nec illam contrahit fidelis; cognatio enim est veluti quædam relatio, quæ non ponitur in vno subiecto, nisi adsit terminus illius; infidelis autem non est terminus huius relationis: hæreticus tamen cum baptizatus, & subiectus sit Ecclesiæ, suscipiendo, vel baptizando cognationem contrahit, Sanch. *d. disp. 60. n. 2.* Bonacin. *d. §. 2. n. 52.* Reginald. *d. lib. 31. n. 157.* Posseuin. *de offic. Cur. cap. 8. n. 27.* latè Anton. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ exist. lib. 2. c. 4.*

36 Exclusi etiam ab eo munere sunt Abbates, & Monachi, quia præcipitur ne commatres spirituales habeant, in Concil. Antisiodorensi *cap. 25.* relato *in cap. non liceat. de Consecrat. dist. 4.* dummodo qui confirmantur non sint etiam Religiosi; quia tamen in illo text. nullum est verbum irritans factum, veri susceptores erunt, & subinde contrahent spiritualem cognationem, quamuis peccent mortaliter suscipiendo contra prohibitionem sibi impositam. Ita Galleg. *de cognat spirit. cap. 9. in fine*, & multi, quos refert, & sequitur Sanch. *d. disput. 60. num. 21.* quibus addo Posseuin. *d. c. 6. numero 27. vers. secundò.* Gallet. *in margarita casuum conscient. verb. Religiosus, pag. 125. in fine*, Rebell. *dict. quæst. 6. num. 10.* Reginald. *dict. lib. 31. num. 157. versic. quartò.* Bonacina *dict. §. 2. num. 13.* Fr.

37 Basil. Pont. *vbi proximè, vers. exclusi*, vbi subdit † pœnitentes publicos, donec peracta pœnitentia reconcilientur, repulsos esse à susceptione in Concil. Paris. *lib. 1. cap 54.* quamuis ipse ibi malè existimet, prædictos omnes, si fortè susciperent, nullam contrahere cognationem.

38 Pueri cuiuscunque ætatis possunt esse susceptores legitimi, & contrahunt cognationem suscipiendo, modò habeant vsum rationis; imò & ipsi infantes, qui doli capaces sunt intra primum septennium, & iudicium sufficiens ad peccandum mortaliter habentes, si quos in Baptismo, vel Confirmatione teneant, cum eisdem spiritualem cognationem contrahunt. Ita Henriq. *d. lib. 12. c. 11. §. 2. ad finem.* Petr. de Ledesma *in sum. part. 1. tract. de sacrament. Matrim. cap. 17. concl. 7. dub. 3.* Sayr. *in floribus decision. sub tit. de cognatione spirituali, dec. 1.* Posseuin. *d. cap. 6. n. 29.* Sanchez *dict. lib. 7. disput. 61. num. 4.* Bonacin. *dict. §.*

39 *2. num. 17.* † Nec refert an patrinus sit minor baptizato, quia non requiritur vt sit maior, Petr. de Ledesma *d. concl. 7. dub. 1.* Sayr. *sub d. tit. de cognation. spiritual. decis. 5.* Contra Aloys. Ricc. *in collect. decis. p. 4. collect. 1214. in fine.*

40 At de susceptorum numero institutum fuit, vt vnus tantùm esset, Leo I. *in cap. non plures, de consecrat. dist. 4. & in cap. vltim. de cognat. spirit. in 6.* & in Concil. Moguntino sub Paulo III. statutum fuit, vt non plures quàm vnus patrinus adhiberetur, quia ex impedimentis cognationum spiritualium pericula, & difficultates non rarò solent euenire, & Concil. Trid. *sess. 24. de reformat. cap. 2.* vnum tantum iuxta prisca Canonum statuta adhiberi patrinum voluit, vel ad summum duos, scilicet vnum virum, vnamque fœminam, Posseuin. *d. c. 6. n. 33.* Nec Episcopus 41 potest dispensare, vt duo viri, vel duæ fœminæ simul suscipiant, cum super Conciliari Constitut. dispensandi potestatem non habeat. Ita decisum referunt Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. Baptismus, §. 4.* Sanch. *d. lib. 7. disp. 57. n. 7.* Rebell. *de obligat. instit. part. 2. in appendice ad lib. 4. n. 89.* Reginald. *d. lib. 31. num. 154.* Bonacin. *d. §. 2. n. 33.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 4. tit. 14. l. 2. de matrimon. in declarat. num. 75.* vbi *num. 80.* decisum etiam refert, quod † vnus procurator, qui sit viri, & alter, qui sit 42 procurator mulieris, baptizatum de facto fonte suscipere possunt, sed non duo viri, nec duæ mulieres, vnusquisque tamen proprio nomine, vir loco mulieris, vel mulier loco viri.

Sed dubitari potest, an Concil. Trident. *dicto loco* 43 disponens ad summum duos patrinos in Baptismo esse adhibendos, vnum scilicet virum, vnamque fœminam, procedat in Confirmatione? Pro parte negatiua facit, quia *in d. c. vltim. de cognation. spirit. in 6.* dicitur, vt vnus tantum patrinus in Baptismo possit adhiberi; & in fine dicit, quod de Confirmatione, quantum ad hoc idem iudicium est habendum: at Concil. de solo Baptismi patrino loquitur, & ideo cum sit correctorium Iuris antiqui *in dict. cap. vltim.* debet restringi, nec ampliari potest vltra terminos, in quibus loquitur. Quamuis idem omnino voluisse Trident. quoad omnia statuere in patrino Confirmationis, & totum dictum *cap. vltim.* per illud restringi teneant Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 2. cap. 24. n. 11.* Sanchez *d. lib. 7. disp. 57. n. 9.*

Transgressio huius præcepti adhibendo plures pa- 44 trinos est peccatum mortale; quia præceptum Ecclesiæ in re magni momenti violatur, ex cuius transgressione multiplicantur cognationes sufficientes ad dirimendum matrimonium. Ita Fr. Emman. *in sum. p. 1. cap. 226. n. 1.* Vég. *p. 1, cap. 55. casu 39.* Bonacina *d. §. 2. num. 32.* & ita dicit decisum Armendariz *d. loco, n. 84.* quamuis Sanch. *d. lib. 7. disp. 57. n. 6.* contrarium teneant.

Si tamen plures duobus suscipiant baptizatum 45 de Baptismo, cum omnibus cognatio contrahitur: etsi enim actus contra legem factus regulariter non valeat, *l. non dubium, C. de legib.* excipitur tamen vbi lex actum non tollit, & pœnam extrinsecam addit, quæ potest cum actus valore consistere, & valor actus non respicit fauorem eius, cui pœna imponitur, vt dicit Bart. communiter receptus *in l. Prætor ait, num. 3. ff. de noui operis nunt.* & ita est in nostro casu, non tollit enim actum, sed ponit pœnam Parocho admittenti plures duobus, & valor actus non pertinet ad fauorem Parochi, sed suscepti: quo fundamento hanc sententiam tenet Vgolin. *de potestate Episcopi cap. 35. §. 1. num. 5.* sequitur Sayr. *decis. 4. de cogn. spirit.* dicit decisum Armendar. *vbi proximè, num. 82.*

Ad parentes pertinet patrinos designare, vel illis non designantibus ad Parochos, Posseuin. *d. cap. 6. num. 33.* Bonacina *d. §. 2. num. 27.* & patet ex Concil. 46 Trident. *citato loco.* Et requiritur contactus, ita vt eo deficiente compaternitas non contrahatur: qui enim tantummodo assistit Baptizato, vel Confirmato, ipsumque non tangit, vel tangit tantum extremitate digiti, non contrahit cognationem, eo quòd verè non dicatur tenere, vel suscipere. Ita Henriq. *lib. 12. c. 11. §. 5.* Verall. *decis. 264. part. 1.* Reginald. *d. lib. 31. num. 151.* Sanch. *d. lib. 7. disp. 56. num. 5.* Bonacina *d. §. 2. n. 14.* Mat. Anton. *variar. lib. 1. resolut. fin. casu 33.* decit decisum Armendariz *dict. loco, num. 83.* † Si ve- 47 rò nullus specialiter designatus est patrinus, ex negligentia, aut obliuione parentum, seu Parochi, & multi simul tenendo tangerent baptizatum, aut de

fonte

fonte hi æquè susciperent, omnes fiunt cognati, quia attento iure *cap. vltim. de cognat. spirit. in 6.* omnes contrahebant cognationem tangendo simul, cui standum est, quando aliud non decernitur Iure nouo Concilij Tridentini, ex text. *in l. præcipimus, C. de appellat.* Ita Nauar. *in man. cap. 22. numero 39.* Iacob. de Graffiis *in decis. aureis part. 1. lib. 2. cap. 85. num. 4.* Petr. de Ledesma *de matrimonio quæst. 85. artic. 3. versic. est aliud dubium annexum, & in sum. part. 1. de sacrament. Matrimonij, cap. 17. conclus. 6. dub. 2.* Vitald. *in candelab. aureo, tit. de impedimens. matrimonij num. 5. vers. cognatio spiritualis,* Henriq. *dict. §. 3.* Coninch *tom. 2. quæst. 32. num. 37.* & pro hac opinione decisum referunt Rebell. *de oblignt. instit. p. 2. lib. 3. q. 6. num. 5. & in append. ad lib. 4. num. 95.* Regin. *d. lib. 31. n. 152 versic. secundum,* Bonacina *d. §. 2. n. 24.* Quamuis contrarium teneant Galleg. Vega, Fr. Emman. & Sayr. quos referunt, & sequuntur Sanchez *d. lib. 7. disp. 67. num. 12.* & Gutter. *de matrim. cap. 100. num. 7.*

49 Quæstio est controuersa, an cognatio spiritualis possit contrahi per procuratorem? In qua tenet vna sententia, non posse hanc cognationem spiritualem contrahi per actionem procuratoris, quia requirunt actionem personalem, & præsentiam actualem patrini sura de hoc loquentia, vt demonstrant text. *in cap. de his, 30. quæst. 1.* in hæc verba, *de his, qui filiastros suos ad Confirmationem coram Episcopo tenent, id est qui filios vxoris suæ, dum chrismantur, super se sustinent, & in cap. ad limina, eadem causa, & quæst. ibi, eumque ipse proprus manibus retinendo suscepit.* Quare ita resoluunt Franc. Marc. *decis. 830. num. 8. part. 2.* Galleg. *de cognat. spirit. cap. 13. num. 14.* Henriq. *dict. lib. 1. 2. cap. 11. num. vltim.* Couart. *de sponsalib. part. 2. cap. 6. §. 4. num. 6.* Veg. *tom. 1. sum. cap. 33. casu 44.* Fr. Emman. *tom. 1. sum. cap. 226. num. 9.* Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 2. c. 12.* paulò post *princip.* Candelabr. aur. *part. 1. vbi de matrimon. num. 190,* Posseuin. *d. cap. 6. num. 27. versic. quartò,* Reginald. *d. lib. 31. num. 156.* Rebell. *d. lib. 3. quæst. 6. n. 12.* Sanch. *d. lib. 7. disp. 59. num. 4.* vbi in hanc sententiam refert multos Doctores.

50 At de consuetudine vniuersali verum est dicere, cognationem contrahi à mittente, non verò à procuratore, quia quæ agit procurator, non agit proprio nomine, sed nomine mittentis: tum quia mittens fuit designatus, non verò procurator, & de hac consuetudine, secundum quam decidisse *Sacram Cardinal. Congregat.* testantur Sa *verb. matrimonium, tit. de impedimentis matrimonij, n. 5.* Rebel. *dict. lib. 3. quæst. 6. num. 12.* Mar. Antonin. *var. resol. lib. 1. resol. fin. casu 23.* Coninch. *disp. 42. num. 40.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part. 2. cap. 9. num 63. cum sequentib.* Bonac. *dict. §. 4. num. 34. vers. sed mihi,* Armendatiz *dict. loco, num. 75.* & ita etiam censuisse *Sacram Rotam Romanam,* referunt Veral. *decis. 147. p. 3.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. cognatio,* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. resol. 630. in 2. edit.*

51 Aduertendum est maximè, quod patrinos in Confirmatione debet esse alius ab eo, qui tenuit in Catechismo, vel Baptismo secundum consuetudinem Ecclesiæ Romanæ, *c. in Catechismo, de consecr. distinct. 4.* Chamerota *d. tract. de Confirm. cap. 7. dub. 2. vers. debet.* Diana *d. part. 5. tract. 4. resol. 21. vers. tertiò,* Zambran. *de casibus in artic. mortis, cap. 2. dub. 6. n. 1.*

52 † Et quamuis vnus non possit tenere vltra duos eadem die Confirmationis, vt in Pontificali; tamen quando verè constat volentem tenere esse aliquem virum probum, maximè Curatum, aut senem, in quo iudicio Episcopi cessat præsumpta malitia, & volũtas contrahendi cum filia spirituali, vel eius matre, propter imparem conditionem, non peccabit Episcopus si permittat tenere vltra duos. Ita resoluit Marc. Anton. Geneuens. *in man. Pastorum, c. 64. n. 6.*

53 Cùm ergo susceptores patrum vicem gererent, & susceptos pro filijs haberent, nec minori charitatis vinculo inter se coniungerentur, vt dixit Nicol. I. *in cap. ita diligere, 30. quæst. 1.* meritò constituit Ecclesia vinculum cognationis interuenire, atque adeò ad matrimonium impedimentum esse decreuit nouè Concil. Trid. *cap. 2.* dum constituit in Baptismo cognationem contrahi inter patrinos, & baptizatum ipsum, & illius patrem, ac matrem, necnon inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, ac matrem. 54 † Et in Confirmatione confirmantem, & confirmatum, illiusque patrem, & matrem, ac tenentem non egredi, similiter statutum est. Chamer. *vbi proximè, vers. tertiò dico.* Cardos. *dict. verb. Sacram. Confirmationis, num. 7.* Et huiusmodi parentes debere esse carnales, quamuis illegitimos: resoluunt Galleg. *de cognat. spirit. d. cap. 7. num. 12.* Sanch. *d. lib. 7. disput. 54. num. 16* Reginald. *d. lib. 31. num. 150. vers. catrium,* me citato *in hoc loco,* Torreblanca *dict. c. 7. num. 33.*

55 Ex quibus consequens est, cognationem spiritualem non contrahi inter ipsosmet patrinos, veluti si vir, & fœmina sint simul patrini, quia non impediuntur inter se coniungi. Ita Lud. Lop. *in instruct. conscient. part. 1. cap. 51. de matr. colum. 2.* Galleg. *cap. 9. num. 8.* Veg. *tom. 1. sum. cap. 33. casu 40.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Matrimonium, pag. 165. colum. 1.* Nugn. *p. 3. q. 67. n. 8. versus finem,* Sanch. *dict. lib. 7. disp. 54. num. 12.* Reginald. *d. lib. 31. n. 150.* Bonacina *d. §. 2. num. 4.* Armendariz *vbi proximè, n. 84.*

56 Hinc etiam prouenit, huiusmodi cognationem spiritualem à viro contractam, eo quòd aliquem tenuerit in Baptismo, vel Confirmatione, non transfundi ad vxorem, vel è contra, vt resoluunt Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 7. cap. 4. num. 5.* Matiens. *in rub. titul. 1. glos. 1. num. 168. lib. 5. noua Recop.* Henriq. *dict. lib. 12. c. 11. §. 2.* post Petr. Ledesm. Suar. Fr. Emman. & alios Sanch. *dict. lib. 7. disput. 54. num. 11.* Reginald. *dict. lib. 31. num. 149.* Coninch. *tom. 2. disputat. 32. num. 24. vers. inter fœminam.* Armendariz *dict. num. 84.* vbi refert decisum hanc cognationem non contrahi inter baptizatum, & coniuges, & concubinos, vel concubinas leuantis.

57 Vnde fit virum, & vxorem minimè peccare suscipientes alienum puerum in Baptismo, vt optimè tenet Nauar. *in man. cap. 22. num. 39.* Armend. *dict. num. 84.* Sanch. *d. lib. 7. disp. 57. n. 5.* Bonac. *d. §. 2. n. 5.*

58 Et potest patrinus matrimonium contrahere cum ea, cum qua simul alienum filium suscepit, vt declarauit Pius V. *in sua Bulla,* incip. *Cum illius vicem, edita 4. Kal. Decembris, an. 1566.* & post Fr. Emman. ac Nugn. ita resoluunt Sanch. *d. lib. 7. disp. 54. n. 22.* Bonacina *d. §. 2. n. 6.*

ALLEGATIO XXX.

Episcopus sancta olea qualiter consecrare debeat?

SVMMARIVM.

1. *Oleum sanctum trina diuersitate consecratur.*
2. *Confirmationis Chrisma conficitur ex oleo oliuarum, admixto balsamo cuiusque loci sit, benedicto ab Episcopo consecrato.*
3. *Oleum oliuarum est essentiale huic Sacramento Confirmationis, balsamum verò accidentarium.*
4. *Chrisma quod est Confirmationis materia, necessariò benedicen*

benedicendum est ab Episcopo, non à simplici Sacerdote.

5 Chrisma de necessitate præcepti debet fieri illo anno in die Cœna Domini, quia peccabit Episcopus si ex veteri confirmet.

6 Oleum Catechumenorum quale?

7 Reges ab Episcopis in suis Regnis hoc sancto oleo Vnctionem accipiunt.

8 Oleum, quo vnguntur Reges, quid significet?

9 Gothorum Reges vngebantur.

10 Hispania, Navarra, Aragonia, & Sicilia Reges vngebantur.

11 Franciæ Reges peculiari privilegio oleo è Cælo dimisso vnguntur.

12 Pontificis caput Chrismate consecratur, brachium verò Principis oleo delinitur.

13 Oleum infirmorum ab Episcopo benedictum est materia remota sacramenti Vnctionis.

14 Oleum, & Chrisma de consensu Summi Pontificis an possit à simplici Sacerdote consecrari?

15 Oleum olivarum est materia sufficiens sacramenti Vnctionis, etiamsi benedictum sit ab Episcopo alia benedictione.

16 Extremæ Vnctionis sacramentum validè non confertur, si aliud oleum per errorem adhibeatur præter oleum infirmorum.

17 Chrisma, & olea singulis annis confici debent, & peccabit Parochus si oleum alterius anni adhibeat, non data necessitate.

18 Dignum magis attrahit ad se minus dignum.

19 Episcopus si absens sit, vel Episcopalis Sedes eo tempore vacet, quo hæc olea benedici debent, vicinior est petendus, vt ea conficeret.

20 Exempti subjeciuntur Episcopo in illis omnibus, quæ sunt Ordinis Episcopalis, nempe in petitione Chrismatis, &c.

21 Olei ratione nihil pro Chrismate recipi potest.

22 Baptismi sacramentum, tam parvulis, quàm adultis tempore interdicti administratur, benedicto fonte, & patrinis adhibitis.

23 Confirmationis sacramentum licitè, solemniter, & publicè tempore interdicti celebratur.

24 Chrisma tamen clausis januis consecrandum.

25 Contrarium verius.

26 Episcopus peccator si conficeret Chrisma, aut oleum infirmorum, peccat mortaliter.

1 OLEUM sanctum sub trina diversitate consecratur: *Aliud*, quod vocatur Chrisma ex oleo olivarum, & balsamo, cujus mixturæ mysterium explicatur *in cap. vnic. de sacra Vnctione*. Hoc vnguntur baptizati in vertice, & fronte, Ecclesia, Altaria, Calix, Patena, Fons baptismalis, Episcopus dum consecratur, in capite, & in manibus, & Confirmandi. *Aliud* dicitur oleum Catechumenorum ex oleo olivarum solo, hoc vnguntur baptizati inter scapulas, & in pectore, Ecclesia, Altare ante chrismationem, Sacerdotis manus, Reges, & Principes in brachio, & humero. *Tertium* est oleum infirmorum, quo vnguntur infirmi, ex primæva institutione Ecclesiæ, de qua *in Epistol. Can. Iacobi Apostol. Infirmatur quis ex vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo*, &c. De hac triplici olei consecratione, & de ejus proprietate, latè agit Durant. *in rationali divinorum, lib. 6. c. 74.* Camil. Borrel. *de præstantia Regis Catholici, c. 49. n. 6. cum seqq.*

Confirmationis Chrisma (quod attinet ad primum oleum sanctum, de quo supra) conficitur ex oleo olivarum admixto balsamo, cujuscunque loci sit, benedicto ab Episcopo consecrato, vt colligitur ex Concil. Trident. *sess. 7. can. de Confirmatione*, comprobant Toler. *in sum. lib. 2. cap. 24. n. 2.* Navar. *in man. cap. 22. num. 8.* Sylvest. *verb. Confirmatio, num. 2.* Sot. *in 4. dist. 7. quæst. 1. art. 2.* Victor. *de Sacrament. conclus. 40.* Vivald. *in candelabro aureo, sub tit. de Confirmat. c. 2. n. 1.* Graff. *in decis. aureis, part. 2. lib. 1. c. 5. num. 16.* Sayr. *de Sacrament. in genere, lib. 1. c. 5. q. vn. art. 3. vers. de Confirmat.* Bellarmin. *in controv. Catholicis, lib. de Confirmat. c. 8.* Nugn. *3. part. q. 72. art. 3.* vbi Coninch. *n. 29. & 30.* Suar. *tom. 1. disp. 33. sect. 1. & 2.* Barthol. ab Angelo *de Sacrament. dialog. 3. §. 4.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 2. c. 9. col. 106. & 108. & p. 2. lib. 5. c. 1. quæst. 4. col. 520.* Chamerota *de Sacrament. tract. 3. de Confirmat. c. 2. de materia Confirm. pag. 111.* Cardos. *in praxi Iudicum, verb. sacram. Confirmationis, num. 2.*

Oleum olivarum est essentiale huic Sacramento, balsamum verò est accidentarium, vt probatur ex *cap. Pastoralis, de Sacrament. non iter.* vbi interrogatus Innocent. III. quid esset agendum de quodam Confirmato oleo tantùm, respondit non esse iterandum, sed cautè supplendum, si quid deesset: ergo si illud fuit Sacramentum sine balsamo, certum est balsamum non esse de necessitate Sacramenti. Ita Angel. *de Confirmat. art. 22. conclus. 2.* Valent. *tom. 4. disp. 5. q. 1. puncto 2. vers. quæstio est autem*, Navar. *cap. 22. n. 8. & cons. vnico de sacra Vnct. n. 8. & 9.* Sayr. *dec. vnic. eod. tit.* Sà *verb. Confirm. num. 7.* Chamer. *vbi suprà, dub. 2.* Cardos. *d. verb. sacram. Confirmationis, num. 2.* Valer. Regin. *in praxi fori pœnit. lib. 28. c. 2. n. 6.* Philiarch. *de officio Sacerd. tom. 1. p. 2. lib. 1. c. 11.* Fernandez *in examine Theolog. moral. p. 3. c. 3. §. 2.* Licèt contrariam sententiam, nempe Chrisma ex oleo, & balsamo compositum esse materiam, & de essentia Confirmationis, existimaverint Zambran. *de casib. temp. mortis, c. 2. n. 1.* Fernand. de Heredia *in disp. mixtis de sacrament. Confirm. disp. 5. p. 3. dub. 1. concl. 1.* Layman. *in Theol. mor. lib. 5. tract. 3. c. 5. n. 1.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 6. diff. 2. num. 2.* 3

Chrisma hoc, quod est materia Confirmationis, necessariò benedicendum est ab Episcopo, non à simplici Sacerdote, D. Thom. *3. part. q. 72. art. 2.* Vivald. *d. c. 2. n. 4. & 5.* Valent. *tom. 4. disp. 5. q. 2. puncto 2. ad finem.* Francisc. de Pitigianis *dist. 7. q. 1. art. 4. concl. 2.* Nugn. *in 3. part. D. Thomæ, q. 72. art. 3. difficult. 4.* vbi Coninch. *num. 43.* Chamerot. *dict. c. 2. dub. 3. & 5.* Soarez *d. disp. 33. sect. 2.* Bartholom. ab Angel. *dict. dialog. 3. §. 12.* Alzed. *dict. p. 2. c. 4. n. 7.* An Papa possit committere simplici Sacerdoti consecrationem Chrismatis, quod est materia Confirmationis, vide *allegat. praced. n. 5.* 4

De necessitate præcepti est, vt Chrisma confectum sit illo anno in die Cœnæ Domini, *cap. si quis, de consecrat. distinct. 4. c. omni tempore, eadem distinct.* D. Anton. *3. part. art. 14. cap. 14. §. 2.* Barthol. ab Angelo *dict. dial. 3. §. 82.* Cardos. *dict. verb. sacram. Confirmationis, num. 8.* Reginald. *dict. lib. 28. c. 2. n. 8. in fine*, Alzedo *d. part. 2. cap. 4. num. 16.* vbi *num. 15.* ait quod non licet Episcopo Chrisma conficere, nisi Missam celebret, & *num. 17.* post Fr. Emman. *in summa, tom. 4. cap. 67. n. 14.* quod non peccat mortaliter Episcopus, etiamsi Chrisma conficeret in peccato existens, sed peccabit ex eo, quia Missam celebrat. Et si Episcopus habeat duos Episcopatus vnitos, & propinquos, debet vno anno celebrare in vna Ecclesia in die Cœnæ Domini, & ibi Chrisma conficere, & altero anno in alia, & sic alternatis annis hoc officium exercere, & Chrisma de vna Ecclesia in aliam transmittere, vt frequenter solet fieri, juxta *cap. te referente 12.* vbi Hostiens. *ante finem*, Butr. & Abb. *in fine, de celebrat. Missarum*: ita illis citatis refert Steph. Grat. *discept. forens. tom. 4. disp. 655. n. 74.* qui post hæc scripta ad manus meas pervenit, & me citato *in hoc loco*, 5

Alzedo *d. p. 2. c. 4. n. 19.* Peccabit autem Epiſcopus ſi confirmet cum veteri Chriſmate, & non cum novo illius anni. Ita poſt Soat. tenet Marc. Anton. Genuenſ. *in man. Paſtorum, c. 54. n. 9.*

6 Oleum Catechumenorum (quod pertinet ad ſecundum oleum ſanctum, de quo ſupra) eſt illud, quo pueri baptizandi vnguntur in pectore, ſcapulis, manuſque Presbyterorum, cùm ad Sacerdotium promoventur, quod etiam ſeruit ad conſecrationem Eccleſiæ, vel Altaris. In pectore enim cum inuocatione Sanctiſſimæ Trinitatis, vt nihil mali latentis inimici in eo remaneat, ſed mens eius confortetur in Fide Sanctæ Trinitatis, & in ſcapulis, vt vndique muniatur per Dei gratiam ad bona opera facienda. Durand. *in ration. divin. lib. 6. c. 74. num. 21.* Fuſch. *de viſit.*

7 *lib. 2. c. 6. n. 4.* † Adhibetur etiam ad vnctionem Regum, & Principum: hi enim vnctionem accipiunt ab Epiſcopis in ſuis Regnis, vt decidit Innocent III. *in cap. 1. §. vnde, de ſacra Vnctione*, Selua *de beneficiis prima part. q. 5. n. 164. & 165.* Gregor. *l. 13. gloſ. t. tit 4 part. 1.* Petr. Alphonſ. de Vaſconcel. *in harmonia rubricar. ſub rubric. de ſa. Eta Vnctione, num. 9.* Fuſch. *dict. c. 6. num. 5.* Azor. *inſtit. moral. part. 2. lib. 10. c. 5.*

8 *quæſt. 2. & 3.* † Significationes autem Vnctionis retulit Auguſtinus de Ancona *de poteſtate Papæ q. 38. art. 2.* Caſtald. *de Imperatore, quæſt. 27.* nam oleum quo vnguntur, ſignificat lætitiam, & promptitudinem ad debellandum inimicos Eccleſiæ, & pugnandum pro Fide, ad conſequendum victoriam. Vnde intelligi poteſt illud Pſ. 45. *Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem, propterea vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis*, oleum enim dicitur lætitiæ, quia hoc ſignificat oleo iniungi, vt oſtendatur lætitia qua ingreditur in campum certaminis ad victoriam. Item & quia per oleum nitor conſcientiæ deſignatur, iuxta Matth. 25. *prudentes Virgines acceperunt oleum in vaſis ſuis*, & refertur *in cap. 1. §. 1. de ſacr. Vnctione*, Durand. *dict. cap. 74. num. 10.* & refert D. Thom. *3. part. ſum. quæſt. 108. art. 3. in addit.* quod ſicut *cap. 10. Actuum Apoſtol.* dicitur de Chriſto, *quod prædicavit Ioannes Ieſum à Nazareth, quomodo vnxit eum Deus Spiritu ſancto, & virtute*; & ſicut Chriſtus, id eſt Vnctus, appellatur Dominus noſter IESVS, ita Reges inunguntur, conſecrantur, & coronantur, vt intelligant à Chriſto Vncto poteſtatem habere, & in eo regnare: quod declarat Innocentius antiquus *in c. venerabilem, de elect.*

9 Ius vngendi omnibus Regibus Chriſtianis generale eſt, nec quod de aliquibus peculiariter ſcribitur, ius aliis adimit; ſed tantùm de illis fit mentio, qui vnguntur à Papa, quia ſunt Vaſſalli Eccleſiæ, iuxta ea, quæ notant Doctores per text. ibi *in cap. intellecximus, de iureiur.* & citati à Mart. Lauden. *quæſt. 23. de Princip.* & Reſtauro Caſtaldo *de Imperat. quæſt. 19, num. 6. & quæſt. 36. num. 10.* nouiſſime D. Roder. à Cunha *de Primatu Eccleſ. Bracharenſ. cap. 36. num. 1.* Alex. Patrit. *de iuſtit. armorum, & fœderum Regis Galliæ, lib. 1. c. 9.* vbi probat vnctionem pleriſque Regibus Chriſtiani Orbis vſitatam. Hiſpaniarum antiquiſſimi Reges Gothi vngebantur, prout de Rege Vvamba, & Ervigio dicitur in Concil. Tolet. XII. *cap. 1.* & de Flavio Egica narrat Ambr. de Morales *in chronicis Hiſpaniæ, lib. 12. c. 4 t. 53. & 57.* Camill. Borrel. *de præſtantia Regis Cathol. cap. 49. num. 73.* vbi quod Hiſpaniæ Reges nihil dignius, nihilque ſanctius putarunt, quàm vt aliorum Regum more ſancto oleo vngerentur, & refert Vvambam Regem vnctum fuiſſe per Epiſcopum Toletanum, nec paſſum ſe Regem nominari, donec Sanctorum Regum exemplo per manus Pontificum inunctus, & coronatus eſſet: ſolitoſque fuiſſe Gothorum Reges eam ſacram Vnctionem recipere aſſerunt Garcia de Loayſa *in ſynodo Toletana ſub Gundemaro, fol. 277. & in notis ad Concilium Toletanum nonum, cap. 10. fol. 495.* Alex. Patrit. *d. lib. 1. c. 10. per tot.* † De Regum Hiſpaniæ Vnctione, eorumque vſitato ritu, & præcipuè de Alphonſo IV. memorat Garibay *in compendio hiſtoriali, lib. 8. cap. 1. anno 1135.* In Regibus Navarræ idem vſum fuiſſe, quod ſcilicet omnes vngerentur, meminit idem Garib. *lib. 16. cap. 1. & lib. 17. c. 3. & 4.* vbi peculiariter retulit de Ferdinando Phœbo, Philippo, & Carolo III. De Vnctione Regum Aragoniæ agit Hieron. Zurita *in annal. eiuſd. Reg. lib. 10. cap. 68. & lib. 7. cap. 1. & cap. 28. & 29.* mentionem faciens de Vnctione Regis Petri IV. & Regis Ludovici filij Petri, & Nepotis Federici, & de Rege Martino, & Ferdinando. De Vnctione Regum Siciliæ, agit Caſtald. *de Imperat. q. 18. n 6.* Zurit. *annal. Aragon. p. 1. lib. 5. cap. 17.* de omnibus meminit Illuſtriſſ. à Cunha *c. 36. n. 2.* Et quod Rex noſter Catholicus tanquam Rex Siciliæ ſancto inungitur, refert Camil. Borrel. *de præſtantia Regis Cathol. c. 49. n. 1. & 67.* at *ibid. n. 2.* addit quod Reges Galliæ, & Angliæ inunguntur, alij verò minimè, niſi conſuetudine id obſervatum fuerit.

Reges tamen Franciæ, Hieroſolymitani, & Siciliæ prætendunt ſibi tantùm hanc vnctionem ſingulari quodam privilegio privatim conceſſam Oleum enim quo inungitur Rex Franciæ Cœlo dimiſſum narratur, de quo remitto lectorem ad Renatum Chopinum *lib. 2. de domanio Franciæ, titul. 2. num. 7.* D. Anton. *part. 2. hiſtorial. titul. 11. cap. 2. §. 7.* Forcatul. *de Imperio Gallorum, lib. 5. fol. 570.* Chaſſan *in catalogo, part 5. co ſid. 30. & 31.* Carol. Graſſal. *de iuribus Regum Franciæ, lib. 2. iure 2.* Guidop. *quæſt. 114* Guilielm. de Benedict. *in cap. Raynutius, verb. duas habens filias, n. 77.* Caſtald. *de Imperat. quæſt. 18 n. 6.* Mart. Laudenſ. *quæſt. 76. de Principe*, Ioan. Feraut. *privileg. 7.* Franciſc. Marc. *deciſ. 456. n. 31. & deciſ. 1024. num. 5. & 7.* Fuſc. *de viſitat. lib. 1. c. 6. n. 5.* Petr. Greg. *in prælu dijs optimi Iuriſconſulti, probique magiſtratus, lib. 1. cap. 11.* Card. Baron. *annalium Eccleſiæ tom. 6. à n. 499.* Thom. Corm. *lib. rerum geſt. Henric. II. Regis Gall 4, fol. 18.* Alex. Patrit. *d. lib. 1. c. 4.* vbi probat vnctionem Regum non imprimere characterem, & c. 8. quod vnctio non tribuit Regibus ſummam poteſtatem, ſed alias quaſdam prærogativas ſpirituales, & cap. 11. quod Pipinus primus Regum Francorum inunctus fuit.

Solus Pontifex Chriſmate in capite vngitur ex balſamo, & oleo confecto myſtica ratione, ſed Imperatores tantùm oleo in brachio, exorcizato in modum Crucis inunguntur, non Chriſmate, ex *Cæremoniali ſacro, lib. 1. ſect. 1. c. 3.* & ita ex text. *in c. 1. de ſacra Vnctione*, non poteſt Rex Chriſmate inungi, ſed ſolo oleo. Differt autem inter Pontificis, & Principis Vnctionem, quia caput Pontificis Chriſmate conſecratur, brachium verò Principis oleo delinitur, vt oſtendatur quanta ſit differentia inter auctoritatem Pontificis, & Principis poteſtatem, notat Reſtaut. Caſtal. *de Imperatore, q. 19. n. 3.* 12

Oleum verò infirmorum (quod pertinet ad tertium oleum ſanctum, de quo ſupra) benedictum ab Epiſcopo, eſt materia remota ſacramenti Vnctionis, vt habetur in Concil. Trident. *ſeſſ 14. de extrema Vnctione, c. 1.* Sayr. *de Sacram. in genere, lib. 1. c. 3. q. v. uic. art. 3. verſic. de Sacram.* Zerola *in praxi Epiſc. p. 1. verb. Extrema Vnctio, verſ. 1.* Petr. de Ledeſma *p. 1. de ſacram. Extrema Vnctionis, c. 2.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 2. cap 9. verſ. quotieſcunque, in fine, pag. 107.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 28. n. 50. cum ſeqq.* Coninch. *de Sacram. tom. 2. diſp. 19. à n. 5.* Et de oleo infirmorum, in quo ſunt facta multa miracula, vide Martin. del Rio *diſquiſit. magic. lib. 6. c. 2. ſect. 3. pag. 512.* 13

Quamvis

14 Quamvis ab Episcopo sit oleum infirmorum benedicendum, tamen probabile videtur Sacerdotem simplicem posse de consensu Summi Pontificis Oleum, & Chrisma consecrare, vt ait Cajetanus 3.p. in 3. quaest. 13. art. 3. & tetigi allegat. praecedent. n. 6. & tenent aliqui apud Henriquez in sum. lib. 3. cap. 8. num. 2. Bartholom. ab Angelo dialogo 3. §. 98. Fosc. d. c. ... num. 7. Chamer. dicto loco, dub. 5. Bonacina de Sacramentis disp. 7. quaest. vnic. puncto 2. num. 3. vbi 15 num. 4. resolvit † oleum olivarum esse materiam sufficientem hujus Sacramenti, etiamsi benedictum sit ab Episcopo alia benedictione, quàm benedictione 16 consueta Ecclesiae, & n. 5. asserit † non esse validum Sacramentum extremae Vnctionis, si aliud oleum per errorem adhibeatur praeter oleum infirmorum, ex ea ratione, quia materia hujus Sacramenti est oleum benedictum ab Episcopo per ordinem ad hoc Sacramentum, & cum careat benedictione ordinata ad illud, videtur deficere materia requisita, & in hanc opinionem allegat, affirmans idem tenere Nugn. 1. p. q. 29. art. 6. Reginald. dict. lib. 28. n. 50. Francisc. Pitigian. dist. 13. quaest. vnic. art. 3. vers. debet, licet Chamerota d. l. lo. c. dub. 4. asserat confirmatum oleo infirmorum Sacramentum accipere, quamvis peccatet, qui sic vteretur.

17 Ex consuetudine, & praecepto Ecclesiae debet praedictum oleum esse benedictum eo anno, per text. in cap. litteris, de consecrat. dist. 3. Bonacina dict. quaest. vnic. puncto 2. num. 6. vbi etiam asserit, non videri a peccato excusandum parochum, si oleum alterius anni adhibeat, nisi aliud suadeat necessitas: idem asserunt Vgolin. dict. c. 7. §. 2. num. 1. Possevin. de offi. io Curati c. 9. num. 3. Addo Parochum posse licite oleum non consecratum miscere consecrato, quando timet fore, vt oleum consecratum non sufficiat: vtrumque enim censetur consecratum per admixtionem, modò quod additur, sit minoris quantitatis consecrato: ita Pitigianus d. art. 3. Bartholom. ab Angelo d. dialogo 3. §. 92. & 101. Possevinus de officio

18 Curati c. 9. n. 5. Fosc. d. c. 6. n. 101 † magis enim dignum attrahit ad se minùs dignum, c. quod in dubiis, de consecr. Ecclesia, Dec. in c. ex litteris, n. 4. de constitut. Tiraq. de retractu lignag. §. 1. gloss. 7. num. 85. Hieron. Giach in cons. Syndicatus, num. 329. Menoch. cons. 2. n. 117. Ferret. in consil. t. Catholoniae, glos. 2. n. 56.

19 † At si absens sit Episcopus, vel Episcopalis Sedes eo tempore vacet, quo hae olea benedici debent, & illorum necessitas adsit, proximus Episcopus adiri poterit, & curare vt consecrentur eadem olea, gloss. verb. spiritualibus, in c. si Episcopus, de suppl. neglig. Praelat. & notat Vgolin. d. c. 27 §. 4. n. 2. vbi etiam advertit, quod si hoc non fiat, & necessitas vrgeat; potest interim veteri vti.

20 Exempti subjiciuntur Episcopo in eis omnibus, quae sunt Ordinis Episcopalis, nempe in petitione Chrismatis, consecrationis Ecclesiarum, susceptionis Ordinum, & similium, vt probat c. cumiens 19. vers. Chrisma, de praescript. vbi Abb. n. 2. Balb. de praescript. 1. part. 1 partis, q. 11. fin. Rebuff. in praxi benef. p. tit. de Cleric. & à quibus, & quomodo creentur, n. 23. Cochier. de Iurisdict. Ordin. in exemptos, part. 2. q. 25. n. 15. Nihil pro Chrismate recipi valet ratione olei,

21 c. ea quae, de simon. † Nihilque pro eodem Chrismate, & aliis oleis sacris recipi etiam potest à Parochis, quamvis liberè oblatum: quare eorum, qui praepositi sunt ad distributionem, consuetudo tollenda est, qui nolunt ea dare, nisi nova, aut aliquid aliud ipsis tribuatur, vt per Fosc. de visit. lib. 1. c. 6. num. 13. quem refert Vgolin. de potest. Episcopi c. 4. § 3. n. 2. & optimè disponit Concil. Provinc. Bracharense I V. act. 4. cap. 28.

22 Restat sciendum, an Chrisma tempore interdicti publicè confici possit? In qua quaestione communis Doctorum opinio tenet, quod licèt Baptismi sacramentum, tam parvulis, quàm adultis tempore interdicti possit administrari, vt decidit text. in cap. quoniam, de sent. excom. lib. 6. & latè prosequuntur Henriq. in sum. lib. 2. c. 16. §. 3. Suarez tom. 3. disp. 26 sect. 1. Vgolin. tabul. 5. c. 7. §. 4. num. 2. Sayr. de censur. lib. 5. cap. 7. num. 3. etiam resolventes fontem benedici, & susceptores, seu patrinos posse adhiberi, ex vulgari reg. concesso vno, conceduntur omnia necessaria ad illud vnum, de qua in l. ad rem mobilem, ff. de procurat. & in cap. praeterea, de officio deleg. & quia † cui vnum 23 conceditur, conceduntur omnia, eum quibus fieri solet, l. si quando, Cod. de inoffic. testament. cum vulgaribus, & etiam licèt Confirmationis sacramentum licitè, solenniter, & publicè, & apertis januis eodem tempore interdicti generalis loci, & in Ecclesia specialiter interdicta conferri possit, ex d. cap. quoniam, vt per Navar. in manual. c. 27. n. 178. Covar. in cap. alma, 2. part. § 2. num. 7. vers. idem de Confirmationis sacramento, Vgolin. d. c. 7. §. 5. Sayt. dict. c. 7. num. 6. Mat. Alter. de censur. tom. 2. disp. 4. cap. 2. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 53. Avila de censur. disp. 4. sect. 1. dub. 4. conclus. 3. Henriquez cap. 6. §. 7. lib. 3. c. 45. §. 1. juncta lit. I, Suarez d. sect. 1. à n. 7. † Chrisma tamen non ita, 24 sed clausis januis, juxta moderationem cap. alma mater, vers. adjicimus, de sent. excommun. lib. 6. Ita post Atehid. & Anchar. ac alios communiter ibi resolvit Covar. Vgolin. Henriq. dict. §. 1. lit. M, & Suar. n. 8. dictis locis, & post eos Bonacina de censur. disp. 5. puncto 2. §. 1. num. 2. Mat. Alter. dict. c. 2. vers. communis, Benzon. de justitia Pontificij interdicti, c. 6. vers. praeterea, & seq. vbi intelligit si Episcopus non sit interdictus specialiter.

Verùm licèt hujus sententiae nullùm invenerim 25 contradictorem, ei acquiescere non possum: nam text. in dict. vers. Adjicimus, & à principio per totum, non emanavit ad ampliandam interdicti prohibitionem, & tollendos casus, in quibus antiquiori jure illa prohibitio fuerat modificata, sed ad rigorem interdicti temperandum in casibus, in quibus aliàs vsum divinorum impediat, quare lex inducta in favorem, & rigorem minuendum, contrarium effectum operari non potest, juxta leg. quod ob gratiam, lib. 6. & l. legata inutiliter, juncto summario, ff. de adim. leg. Vnde quemadmodum jure antiquo vsus Baptismi, & Confirmationis, quia simpliciter concessus repetitur, tempore interdicti à praedictis Doctoribus conceditur publicè, & apertis januis: ita in conficiendo Chrismate ex eadem ratione id ipsum concedere debuerunt. Accedit quia forma praescripta in dict. vers. Adjicimus, manifestè ostendit applicari non posse Chrismati conficiendo, agit enim ibi Pontifex de divinis Officiis, & Missa celebranda singulis diebus, quod Chrismati minimè convenit; siquidem quotidie fieri non potest, sed semel in anno, in Coena Domini. Insuper dici non potest contineri Chrisma in priori parte, qua agitur de Missae sacrificio faciendo, neque etiam in posteriori de divinis Officiis dicendis, quia Chrisma non dicitur, sed fit, seu conficitur: vnde hic loquendi modus, Dicantur officia singulis diebus, propriè in toto rigore convenit recitationi horarum, quas diurnas, & nocturnas appellamus, vt etiam deducitur ex vers. & canonici, ibi, qui horis intersunt.

Episcopus peccator si consecret Chrisma, aut oleum 26 infirmorum, peccat mortaliter, quia id Iure divino pertinet ad materiam necessariam Sacramenti Confirmationis, aut Extremae Vnctionis, & videtur res gravis annexa Ordini Episcopali: non ita peccat dum Altaria, Calices, & Virgines consecrat, quod non tam pertinet ad solemne officium Ordinis Episcopalis: ita Henriq.

Henriq *in sum.lib.10.c.13.§.5.* sequitor Ioan.de Lugo *de sacram. in genere, disp.8. sect.9. n.156.* Sed contrarium, immò Episcopum sive conficiat Chrisma, sive consecret Ecclesiam in peccato, non peccare mortaliter, minus benè indistinctè sustinent Hurtad *de sacram. in genere, disp.4. diffic.10.* Granat. *in 3.par. S.Thomæ de sacr.m. in genere, controv.3. tract 5.n.7.* Merat.*tom. de sacram.in genere, disp.8.sect.2.in fine*, Præpos.*in 3.p. q.64.art.6.dub.1. n.37.* Tanner.*tom.4.disp.3. quæst.4. dub.3.n.34.* quos refert, & sequitur Diana *moral. resol. p.5. tract.13. resol.73.vers. sed sententiam.*

ALLEGATIO XXXII.

Episcopus in Matrimoniis contrahendis, & dispensationibus denunciationum elargiendis, quam habeat auctoritatem?

SVMMARIVM.

1 *Denunciationes non sunt de substantia Sacramenti Matrimonij.*
2 *Peccatum mortale committitur quando hujusmodi denunciationes omittuntur sine facultate, aut legitima causa.*
3 *Sponsi etiam prædictas denunciationes omittentes peccant toties quoties habuerint copulam.*
4 *Parochus peccat mortaliter assistendo matrimonio absque præmissis denunciationibus.*
5 *Parochus omittens unam denunciationem, si certus sit nullum subesse impedimentum, videtur à mortali excusandus,*
6 *Parochus timore mortis omissis denunciationibus matrimonio assistens non peccat.*
7 *Parochus auctoritate propria, & sine justa causa denunciationes omittens, suspendendus est ab officio per triennium.*
8 *Matrimonium dicitur clandestinum quoad pœnas, si illicitè denunciationes omittantur.*
9 *Denunciationes sunt faciendæ à Parocho, vel ab ejus vicario de ipsius Parochi licentia.*
10 *Denunciationes sunt faciendæ in utraque, sponsi, & sponsæ Parochia, quando sunt diversarum Parochiarum.*
11 *Contrahentes, quando plura habuerint domicilia, facienda sunt denunciationes in eo, in quo verisimilius est sciri impedimentum.*
12 *Denunciationes sunt faciendæ tribus diebus festivis continuis, quæ sibi non succedant immediatè.*
13 *Parochus non peccat mortaliter, si uno, vel altero die festo omittat denunciationes, dummodo inter unam, & alteram multos dies festos non interponat.*
14 *Diebus ferialibus hujusmodi denunciationes fieri non possunt, etiam cum dispensatione Episcopi.*
15 *Denunciationes possunt aliquando fieri alio die, quàm festo, si ingens hominum multitudo ad Ecclesiam accedat.*
16 *Denunciationes validè fieri possunt extra Ecclesiam, & Missarum solemnia, si magnus adsit populi concursus, & locus aptus sit, ut ad multorum notitiam perveniant.*
17 *Matrimonium extra Ecclesiam licitè celebrari potest.*
18 *Ordinarius non potest præcipere, ne matrimonia domi celebrentur, servata Concilij forma.*
19 *Quoties timetur impediendum malitiosè matrimonium coram Parocho, & testibus, celebrari potest omissis denunciationibus, dummodo postea ante consummationem fiant,*
20 *Parochus, quoties timetur malitiosè matrimonium impediendum, non potest denunciationes omittere, ut fiant antequam consummetur, nisi dispensatio difficillimè obtineri possit.*
21 *Malitiosè facere dicitur, qui non justè impedire potest.*
22 *Animus malitiosè impedientium conjecturis detegitur, & jurejurando præstito cognoscitur.*
23 *Animus non nisi juramento probari potest.*
24 *Falsa impedimenta denuncians, ut matrimonium impediat, arbitraria pœna punitur.*
25 *Cognoscens aliquod impedimentum inter volentes contrahere, etiamsi occultum sit, vel acceptum sub secreto, aut auditum ab aliis, vi denunciationum tenetur manifestare.*
26 *Cognoscens aliquod impedimentum occultum, ita ut solus ipse noverit, præcipuè si nascatur ex infamia, aut peccata, vel cum gravi suo incommodo, aut aliorum scandalo, non tenetur detegere.*
27 *Ordinarius tantùm habet facultatem remittendi denunciationes ex causa.*
28 *Ordinarij appellatione venit Episcopi Vicarius.*
29 *Vicarius Episcopi potest remittere denunciationes.*
30 *Iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, nullique Diœcesano subditi, possunt remittere denunciationes.*
31 *Abbates, qui Ordinarij sunt, & habent jurisdictionem quasi Episcopalem, possunt omnia regulariter, quæ Episcopi in sua Diœcesi, circa ea, quæ sunt jurisdictionis,*
32 *Abbates hujusmodi titulares, & Commendatarij possunt remittere denunciationes.*
33 *Magister scholæ Salmanticensis respectu Scholasticorum, qui in matricula sunt descripti, potest denunciationes remittere.*
34 *Archiepiscopus in alterius Episcopatu denunciationes remittere non potest.*
35 *Episcopus unius contrahentis potest cum utroque, quamvis sint diversæ Diœcesis, in denunciationibus dispensare.*
36 *Episcopus alteri delegare potest facultatem dispensandi in denunciationibus.*
37 *Vicarius Generalis potest facultatem dispensandi in denunciationibus delegare, non tamen generaliter.*
38 *Ordinarij absque justa causa denunciationes remittere non possunt.*
39 *Dispensandi causa sufficit, quod extrajudicialiter cognoscatur.*
40 *Iusta ad dispensandum causa quæ.*
41 *Causa justa ad dispensandum est quando creditur matrimonium injustè impediendum.*
42 *Vel quando virgo sub tutela iniqui tutoris est, qui eam viro ignobili, & dispari tradere vult.*
43 *Vel quando virgo erat à viro deflorata.*
44 *Vel si filij essent sub potestate novercali.*
45 *Vel quando Magnates contracturi sunt matrimonium.*
46 *Vel quoties inter contrahere volentes adest disparitas conditionis, ætatis, divitiarum, & qualitatis.*
47 *Vel quando matrimonium esset contrahendum in mortis articulo.*
48 *Vel quando tempus, quo nuptiæ prohibentur, instat, ita ut nequeant omnes denunciationes præmitti.*
49 *Vel ubi contrahere volentes diu habiti fuerint pro conjugibus.*
50 *Episcopo incumbit cura indagandi, an vera subsit causa dispensandi in denunciationibus, quia remittendo eas sine justa, & rationali causa, peccat mortaliter.*
51 *Ordinarius existente justa causa dispensandi tenetur ad petitionem partis sub peccato mortali dispensare.*

52 Appel

52 *Appellari potest à denegatione dispensationis, saltem quoad effectum devolutivum.*

53 *An detur tam urgens necessitas, ut solùm coram Parocho, & testibus Matrimonium contrahatur absque denunciationibus, & Episcopi dispensatione.*

54 *Quando de licentia Ordinarij una tantum denunciatio præmittitur, non statim ea facta matrimonium est contrahendum, sed per aliquod tempus differendum.*

55 *Qui intra quatuor menses post denunciationes factas matrimonium non contraxit, non potest illud inire, nisi aliæ denunciationes præmittantur arbitrio Episcopi.*

56 *Proprius contrahentium Parochus quis dicatur?*

57 *Parochiam a[illegible] [illegible] qui quivis ratione habitationis.*

58 *Scholares, dimisso Sacerdote in patria, possunt in loco studij confiteri.*

59 *Parochianus ut verè aliquis dicatur, debet habere animum constituendi in Parochia domicilium.*

60 Cap. quæsti, 16. quæst. 1. *declaratur.*

61 Cap. ult. de Paroch. *declaratur.*

62 Cap. in nostra, de sepult. *declaratur.*

63 *R[illegible]ulares ad certum locum pro tempore judicis arbitrio mensurando tenentur contrahere coram Parocho loci, in quo est regulatus.*

64 *Paroc[illegible]ani verè efficiuntur statim ac animum habitandi majori parte anni habuerint.*

65 *Parochus proprius ad matrimonium dicitur Parochus uxoris, si in ejus Parochia contrahatur; & Parochus viri, si in viri Parochia fiat.*

66 *Parochus ruralis non est proprius Parochus, quando rus vel recreationis gratiâ, vel ad paucos tantum dies [illegible]olitur.*

67 *F[illegible] uni s coram Parocho sua Parochia contrahens matrimonium invalidum postquam se transtulerit in domum mariti commorantis in alia Parochia, cum intentione ibi perpetuò manendi, non potest postea matrimonium de novo coram eodem Parocho validè celebrare.*

68 *Amasia quæ se transtulit ad domicilium concubinarij, intentione ibi commorandi majori parte anni, potest coram Parocho loci celebrare matrimonium, non cum Amasio, sed cum alio extraneo.*

69 *Parochi duo quoad matrimonium contrahendum possunt haberi, ubi quis dimidia anni parte in una Parochia, altera dimidia in altera habitat.*

70 *Habitationis inæqualitas si detur, illius Parochiæ erit parochianus, in qua majori temporis parte habitaverit.*

71 *Habitans in confinio duarum Parochiarum, censetur Parochianus illius, in qua domus aditum habet principalem, & magis frequentatum, si duos habeat.*

72 *Vagabundi illum Parochum vocant, in cujus Parochia sunt, vel commorantur.*

73 *Vagorum matrimonio potest quicunque Parochus interesse diligenti inquisitione præmissa, & obtenta Ordinarij licentia.*

74 *Parochus, qui in vagorum Matrimoniis prædictam non adhibet diligentiam, peccat mortaliter, sed matrimonium est validum.*

75 *Vagabundus is propriè dicetur, qui nullum certum domicilium habet.*

76 *Parochus quilibet potest interesse Matrimonio vagi, etiamsi conjux unus non sit alienigena.*

7[illegible] *Al[illegible] nggnarum jure gaudent, qui secedunt aliò non habitaturi, nec mansuri, sed solum ne coram proprio Parocho contrahant.*

78 *Parochi præsentia in Matrimoniis necessaria, non tantum corporea, sed etiam moralis requiritur, cum intelligentia, & advertentia actus.*

79 *Non intelligens dici potest præsens.*

80 *Parochi præsentia quare hodie de essentia requiritur.*

81 *Præsentia Parochi pro forma actus exigitur, ita ut Matrimonium contractum in præsentia mille testium, eo absente nullum sit.*

82 *Parochi, vel testium præsentia sufficit, quamvis vi intersint, dummodo intelligant consensum contrahentium.*

83 *Matrimonium non valet si Parochus assistens non intellexit ea, quæ agebantur, nisi affectasset non intelligere.*

84 *Contrahens coram Parocho inviso graviter peccat.*

85 *Parochi præsentia adducti dolosè, & renuentis sufficit, dummodo intelligat, vel audiat, quamvis claudat aures, & nulla verba proferat.*

86 *Parochi præsentia requiritur, ut nedum intelligere oporteat cum quid agitur, sed ut videat.*

87 *Cæcus quamvis retineat dignitatem, & testificari possit de iis, quæ ante cæcitatem vidit, si tamen Parochus sit, vel testis, ad Matrimonium contrahendum ejus præsentia non sufficit.*

88 *Parochi præsentia sufficit, etiamsi ad alium finem vocatus, vel casu præsens sit.*

89 *Doctores plures contrarium tenentes referuntur, quorum opinio non videtur improbabilis.*

90 *Parochi præsentia, etiam irregularis, suspensi, vel excommunicati, quamvis [illegible]n tolerati, sufficit.*

91 *Matrimonium celebratum coram Parocho notorio fornicatore, non tamen adhuc in judicio condemnato, & confesso, validum est.*

92 *Matrimonium contractum coram schismatico Parocho, saltem coloratum titulum habente, si [illegible]on fuit ut talis declaratus, & Parochia privatus, validum est.*

93 *Parochus interdictus, seu prohibitus ab Episcopo, aut ejus Vicario, ne aliquos conjungat, validè Matrimonio assistit.*

94 *Matrimonia celebrata à Parocho putativo ex communi errore sunt valida.*

95 *Parochus, vel Sacerdos de illius licentia extra Parochiam, vel Episcopatum sine licentia Parochi, & Episcopi loci validè assistit Matrimonio suorum Parochianorum.*

96 *Parochus, & testes in celebrandis conjugiis non sustinent publicam alicujus officij auctoritatem.*

97 *Parochus in aliena Parochia sine licentia Parochi, vel Episcopi loci assistens Matrimonio suorum Parochianorum, cessante scandalo non peccat, nec puniendus venit.*

98 *Parochi unius præsentia sufficit, quando contrahentes sunt diversarum Parochiarum.*

99 *Parochus delegatus, vel vicecuratus potest Matrimonio assistere.*

100 *Parochus delegatus ad universam Parochiæ curam, potest delegare facultatem assistendi Matrimonio,* & num. 115.

101 *Vicecuratus institutus ad universitatem causarum, ubi est consuetudo ut possit substituere ad universam Parochiæ curam, potest delegare licentiam assistendi Matrimonio, aut ministrandi aliud Sacramentum.*

102 *Parochus quando præsens assumit Vicarium locantem operas, ut illum adjuvet, hic Vicarius non potest delegare.*

103 *Parochus habens injustum beneficij titulum, quamdiu possessione non spoliatur, potest Matrimonio assistere.*

104 *Laicus communi errore habitus pro Sacerdote, de Parochi licentia validè Matrimonio assistit.*

105 *Parochus non Sacerdos validè Matrimonio assistit.*

106 *Parochus assistens in peccato mortali, validè Matrimonio assistit.*

107 Parochus proprius Matrimonio interesse non valens, alium sui vice, & loco Sacerdotem substituere poterit.

108 Regularis potest de licentia Parochi matrimonio assistere.

109 Parochus fictè concedens facultatem assistendi matrimonio, illud non efficit invalidum.

110 Parochus irregularis, & etiam excommunicatus non toleratus, potest validè alteri dare licentiam assistendi.

111 Sacerdos degradatus validè assistit Matrimonio de licentia Parochi.

112 Parochus licentiam assistendi Matrimonio non potest concedere Clerico non Sacerdoti.

113 Matrimonium de licentia Parochi coram Acolyto celebratum tempore pestis, vel alterius necessitatis, est invalidum.

114 Parochus potest concedere facultatem alteri Sacerdoti conjungendi sponsos, non solùm in propria Parochia, sed etiam extra illam.

115 Parochus proprius cogi potest ad assistendam Matrimonio, si ille alioquin licito intervenire nolit, vel licentiam alii Sacerdoti interveniendi concedere.

116 Ordinarius facultatem concedere potest alicui Sacerdoti Matrimonio assistendi suorum diœcesanorum.

117 Vicarius generalis Episcopi ex proprio officio potest Matrimoniis interesse, & alij Sacerdoti licentiam assistendi concedere.

118 Ordinarij appellatione venit Episcopi Vicarius.

119 Episcopi jurisdictione suspensa per excommunicationem, aut suspensionem, potest ejus Vicarius validè interesse Matrimoniis, aliisque committere.

120 Vicarius Episcopi, qui Sacerdos non est, non potest præsentiam Matrimonio contrahendo præstare, sed tantùm Sacerdotem delegare.

121 Iurisdictionem habens quasi Episcopalem potest facultatem concedere assistendi Matrimoniis suorum diœcesanorum.

122 Abbas Ecclesiæ nulli Episcopo subjectæ potest hujusmodi facultatem concedere.

123 Capitulum Sede vacante potest etiam hujusmodi licentiam concedere.

124 Legatus respectu provinciæ suæ legationis eandem habet potestatem.

125 Archiepiscopus non potest conjungere in matrimonium subditos suorum suffraganeorum, vel facultatem concedere eos conjungendi, nisi actu visitet.

126 Licentia ad assistendum Matrimonio debet esse expressa.

127 Licentia generalis ad administranda Sacramenta, vel exercenda omnia intra suam Parochiam ad curam animarum spectantia, sufficit.

128 Licentia hæc verbalis sufficit, non autem requiritur in scriptis concessa.

129 Licentia debet actum præcedere.

130 Matrimonium nullum est, cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præsens fuit, nullà ab eo petita licentia, etiamsi postea factum ratificaret.

131 Licentia data ad interessendum matrimoniis non debet esse revocata, quæ tunc talis censetur, quando illis, quibus concessa fuit, per certum nuntium, aut litteras significata sit.

132 Licentia data à proprio Parocho alieni Sacerdoti, si interim Parochus moriatur, non expirat.

133 Licentia obtenta metu, vel dolo sufficit, nisi per dolum, & mendacia versantia circa substantiam, vel causam finalem extorqueatur.

134 Licentia data contra prohibitionem Episcopi valida est.

135 Sacerdos non debet credere dicentibus se habere licentiam à Parocho.

136 Probandi onus incumbit asserenti licentiam proprij Parochi in contrahendo Matrimonio requisitam, non intervenisse, quando contra eum opponitur à tertio.

137 Testium duorum, vel trium præsentia ultra Parochi assistentiam necessaria est ad validè Matrimonium contrahendum.

138 Testes in Matrimoniis necessarij possunt esse quicunque rationis compotes, quamvis impuberes, consanguinei, domestici, fœminæ, aut infames.

139 Testes ad Matrimonium non requiruntur rogati, & sufficiant repugnantes, ac per violentiam præsentes.

140 Matrimonium contrahens sine Parocho, & testibus peccat mortaliter, quia invalidè contrahit.

141 Parochi, & testium præsentiæ defectus non est impedimentum dirimens sponsalia.

142 Sponsalia clandestinè contrahentes non peccant.

143 Matrimonium absque præsentia Parochi, & testium contractum, in vim sponsaliorum non resolvitur.

144 Obligatio nulla, nec civilis, nec naturalis oritur ex consensu præstito in Matrimonio clandestino.

145 Actus à principio nullus nullum producit effectum.

146 Doctores asserentes Matrimonium clandestinum habere vim sponsaliorum, referuntur, & illorum fundamentis respondetur.

147 Matrimonium in articulo mortis, vel tempore pestis, aut belli, sine Parocho, & testibus invalidum est.

148 Sponsalia non transeunt in Matrimonium subsequuta copula coram Parocho, & testibus.

149 Cohabitatio non efficit hodie matrimonium.

150 Traductio sponsæ ad domum mariti cum solemni apparatu, non efficit hodie matrimonium, nisi in traductione ipsa novus consensus coram Parocho, & testibus exprimatur.

151 Contrahentes sine Parocho, & testibus, licèt inhabiles dicantur ad sic contrahendum, non manent inhabiles ad rursus inter se contrahendum.

152 Contrahere coram Parocho, & testibus non obligantur ignorantes Concilium, & habitatores locorum, ubi adhuc promulgatum non fuit.

153 Incolæ unius loci, in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concil. si aliò migrent, ubi non est acceptatum, possunt validè contrahere clandestinè.

154 Commorantes inter infideles, captivi, vel mercium congerendarum causa, etiamsi ex his locis sint oriundi, in quibus receptum est Concilium, non tenentur contrahere juxta illius formam.

155 Incola illius loci, in quo non est promulgatum Concilium, tenetur contrahere coram Parocho, & testibus, si divertat ad locum in quo receptum est.

156 Matrimonium celebratum sub honesta conditione de futuro, ut validè fiat, necessarium est conditionem adimplere coram Parocho, & testibus: & quid si conditio sit de præsenti, vel de præterito ? ibid.

157 Matrimonium qui jam contraxere, invalidè tamen, propter defectum consensus, aut metum, non tenentur iterum coram Parocho, & testibus contrahere.

158 Infidelium matrimonium ut fiat Sacramentum, non est necessaria facienda expressio, vel ratificatio consensus coram Parocho, & testibus.

159 Parochi, & testium præsentia requiritur, ut matrimonium celebratum per procuratorem sit validum.

160 Parochus, vel quicunque alius Sacerdos Regularis, qui matrimonio clandestino interfuerit, incurrit pœnam triennalis suspensionis ab officio.

161 Verbum, suspendatur, cùm sit futuri optativi, importat sententiam ferendam.

162 Pœna

162 *Pœna suspensionis triennalis, quam de jure communi incurrit, qui Matrimonio clandestino interest, non est sublata per Concilium.*
163 *Parochus ob licentiam concessam alij Sacerdoti assistendi Matrimonio clandestino, non incurrit prædictam suspensionis censuram.*
164 *Parochus triennio suspensus, si eodem durante triennio assistat alteri clandestino conjugio, suspendaturque iterum triennio, an posterius triennium confundatur cum primo, vel incipiat completo priori.*
165 *Suspensus ab officio, quia interfuit Matrimonio clandestino, non est suspensus a beneficio.*
166 *Episcopus non valet dispensare à suspensione triennali.*
167 *Episcopus non potest absolvere à suspensione temporaria intra tempus, nec virtute Decreti* Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 6.
168 *Parochus tenetur interrogare contrahentes de mutuo consensu, alias si omittat, graviter peccabit.*
169 *Ad veritatem Matrimonij non pertinet, vt Parochus assistens aliquibus verbis in ejus celebratione vtatur.*
170 *Omissio verborum,* ego vos in Matrimonium conjungo, &c. *est peccatum mortale.*
171 *Parochus curare debet, ne contrahentes in peccato mortali ad Sacramentum Matrimonij accedant.*
172 *Contrahentes Matrimonium cum peccato mortali nondum deleto per Contritionem, vel Confessionem, indignè accipiunt Sacramentum, & peccant mortaliter, quatenus tantum recipiunt, non vero quatenus administrant, nec quatenus Concilij præceptum infringunt, cum consilium solummodo contineat.*
173 *Matrimonium an possit impediri donec contrahentes Orationem, salutem Angelicam, & Dominicam didicerint, Symbolum Fidei, & præcepta Decalogi, ac Ecclesiæ, septemque peccata capitalia.*
174 *Parochus sub peccato mortali tenetur habere librum, in quo conjuges, testes, diem mortis, & annum scribat.*
175 *Liber hic mortuis testibus & Parocho, probat Matrimonium contractum.*
176 *Liber Baptismi à Parocho confectus plenè probat quem baptizatum, & illius ætatem, & quomodo sit factus, ostenditur.*
177 *Liber eorundem Curatorum probat mortem, excommunicationem, & sepulturam.*
178 *Parochi quomodo fidem de his libris facere debeant, advertitur.*
179 *Contrahentes ante Ecclesiæ benedictionem ne cohabitent, hortatur Concilium.*
180 *Concilium quamvis excitet ad deliberandum, non obligat ad sequendum.*
181 *Matrimonium consummare ante Ecclesiæ benedictionem, sublato scandalo, & contemptu legis Ecclesiasticæ, non est peccatum mortale.*
182 *Excipe si adsit contemptus, vel scandalum, vel lata sit in Diœcesi excommunicatio contra oppositum facientes, & tunc peccabitur tantum prima vice.*
183 *Benedictiones non tenetur in secundo Matrimonio recipere, qui semel contraxit, & mortuo primo conjuge aliud init, etiamsi fortè primum Matrimonium fuerit invalidum.*
184 *Benedictio solemniter fit ex consuetudine recepta, si fœmina solum nondum fuisset benedicta.*
185 *Benedictiones Matrimoniales possunt fieri à Parocho vtriusvis contrahentis.*
186 *Benedictionem secundis nuptiis impertiens in causa non permissa, ab officio, & beneficio suspenditur.*
187 *Sacerdos hanc suspensionem incurrit, si benedicat secundum Matrimonium non dissoluto primo.*
188 *Suspensionis pœna ab officio, & beneficio latæ non infligitur ipso jure.*
189 *Sacerdos conjungens in Matrimonium, vel benedicens subditos alterius Parochiæ, absque Parochi, vel Ordinarij licentia, ipso jure tamdiu suspensus manet, quamdiu ab Ordinario ejus Parochi, qui Matrimonio interesse debeat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absolvatur.*
190 *Suspensionem à beneficio etiam incurrit Sacerdos conjungens in Matrimonium, vel benedicens subditos alterius Parochiæ, absque Parochi, vel Ordinarij licentia.*
191 *Episcopus, vel ejus Vicarius ab hac suspensione absolvere potest.*
192 *Regulares Matrimonium administrantes, seu solemnitates, non habita super hic Parochialis Presbyteri licentia speciali, vltra prædictam suspensionem, ipso facto sunt excommunicati excommunicatione Sedi Apostolicæ reservata.*
193 *A prima die Adventus Domini vsque ad diem Epiphaniæ, & à quarta feria Cinerum vsque ad octavam Paschæ inclusivè Matrimonia non possunt celebrari.*
194 *Ordinarius potest concedere facultatem celebrandi sponsalia, & Matrimonia dictis temporibus sine solemnitate.*
195 *Matrimonium antea contractum prædictis temporibus consummari non prohibetur.*
196 *Matrimonium contractum de facto dictis temporibus validum est, contrahentes vero peccabunt mortaliter.*
197 *Interdicti tempore, & à personis interdictis Matrimonium absque peccato mortaliter contrahi non potest.*
198 *Matrimonium quoad substantiam validè contrahitur tempore interdicti.*
199 *Matrimonium vnum ex septem Ecclesiæ Sacramentis confert gratiam.*
200 *Matrimonium simul tantum, & vbi primum perfectus est contractus, Sacramentum efficitur.*
201 *Parochus licèt non sit proprius Matrimonij minister, concurrit tamen ad illius validitatem, & aliquo modo illud administrat.*
202 Cap. capellanus, de feriis, *declaratur.*
203 *Matrimonium si ab excommunicato contrahatur, validum est, quamvis illicitè contrahatur.*
204 *Sponsalia tempore interdicti contrahi possunt.*
205 *Benedictiones Matrimoniales tempore interdicti fieri prohibentur.*
206 *Benedictiones, & Matrimonium an tunc fieri possint, servata moderatione* c. alma mater, §. adjicimus, de sentent. excommunicat. in 6.
207 *Doctores referuntur qui de Sacramento Matrimonij tractatus ediderunt.*

DENVNCIATIONES fieri debent eorum, qui Matrimonio jungi volunt, vt si quis sciat inter eos qui Matrimonio jungendi sunt, aliquod impedimentum esse, illud in medium proferat, juxta Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. Matrim. cap. 1.* quæ quidem denunciationes de Iure antiquo non erant de substantia Matrimonij; nec hodie vllum jus novum extat in contrarium; ideò non irritari Matrimonium ipsarum omissione, ex juris regulis, & ipsius Concilij decreto manifestè apparet. Nam in eodem Concilio irritans clausula illic inserta *in versic. qui aliter quàm præsente Parocho, &c.* non denunciationum solemnitatem respicit, sed Parochi; & testium præsentiam, quos ad sic contrahendum inhabiles reddit, non obscurè innuens alterum defectum minimè Matrimonium vitiare, nec etiam contrahentes inhabiles reddere: & exceptio in

hoc caſu, in cæteris regulam firmare cenſetur, arg. *l. non quod, ad fin. ff. de penu legata, l. quæſitum, §. denique, ff. de fundo instruct.* Ex hoc multis rationibus comprobatur: prima, ipſaque verior omnibus eſt, quod vbi denunciationes de ſubſtantia forent, poſt Matrimonium interveniſe non poſſent; ſed in ipſo actu adhiberi deberent, *cap. audiens, cap. quia propter, de elect.* Gloſſ. & omnes *in l. universa, C. de precibus Imperatori offerendis*, Panorm. Anton. & Imola *in c. cùm nos, de his quæ fiunt à Prælat.* Paul. de Caſtro, Roman. Alexand. & Iaſon *in l. ſi quis mihi bona, §. iuſſum, ff. de acquir. hered.* individuum enim eſt, quicquid ad ſolemnitatem actus pertinet, vt nec dividi, aut ſuperari ab actu poſſit, *l. cùm auctoritas, C. de testam. l. heredes palàm, in fine, ff. eodem tit.* atque ideo vno & eodem tempore adjungi, & præſtari debent, *l. cum hi, §. ſi Prætor, de transact.* cum aliis citatis per Tiraquel. *de retract. tit. 1. §. 1. gloſſ. 21. num. 52.* Vnde fit, vt denunciationes non ſint de ſubſtantia, aut forma, cùm poſſint Ordinarij arbitrio ex cauſa prætermitti. Ideò hanc ſententiam tuentur, & ſequuntur Navar. *in man. cap. 22. num. 70. verſ. tertio, & conſil. 57. num. 4. ſub tit. de ſponſalibus, in novis.* Salzed. *ad Bernard. cap. 75.* alias *6. in noviſſ. imp. addit. 2. verb. Suſpenditur ab officio, verſ. ante omnia*, Perez *l. 1. tit. 15. lib. 5. ordinam.* Hippol. Riminald. *conſ. 691. num. 34. lib. 6.* Cavalcan. *deciſ. 29. de jure ſic. n. 18. p. 1.* Henriq. *in ſum. lib. 11. cap. 5. §. 1.* Vega *in ſum. lib. 3. caſu 166.* Vivald. *in candelabro aureo, tit. de Matrim. n. 84. & 85.* Sarmient. *ſelect. lib. 1. cap. 6. num. 7.* Petr. de Ledeſma *de Matrim. quæſt. 45. art. 5. punct. 2. dub. 1. concl. 2. & in ſum. part. 1. de Sacram. Matrim. cap. 6. concl. 6. in fine*, Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. c. 217. n. 2.* Fuſc. *de viſitat. lib. 2. c. 3. n. 21. in med.* Segura *in direct. Iudicum Eccleſiaſtic. part. 2. cap. 15. num. 36. & cap. 16. num. 1.* Matienſ. *in rub. tit. 1. gloſſ. 1. num. 34. lib. 5. novæ recopil.* Spin. *in ſpeculo teſt. gloſſ. 15. princip. à n. 24.* Gutier. *de juram. confirm. part. 1. cap. 51. n. 2. & canonic. lib. 1. cap. 19. n. 12. & pract. lib. 2. quæſt. 4. num. 53. & in tract. de Matrim. cap. 56. num. 2. & cap. 73. num. 1.* Chamerota *de Sacram. tract. 12. de Matrim. dub. 17. pag. 724.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 83. n. 7.* Pialec. *in praxi nova Epiſc. p. 2. cap. 4. num. 19.* Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſtici, part. 2. cap. 9. num. 45.* Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 257. in 1. edit. & reſol. 224. num. 6. in 2. edit.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi c. 15. §. 11. num. 6.* Armend. *in addit. ad recopilat. legum Navarræ, lib. 4. tit. 15. l. 1. de Matrim. num. 2. & 3.* Franc. Molin. *de ritu nuptiar. lib. 2. differ. 51. num. 45.* Marthà *de iuriſdict. part. 4. caſu 71. num. 11. cum ſeqq.* Campanil. *in diverſ. Iuris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 143.* Sanchez *de Matrim. lib. 3. diſp. 5.* Rebel. *de obligat. iuſtitiæ, p. 2. lib. 2. quæſt. 7. ſect. 2. n. 8.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 31. n. 222.* Coninch *de Sacram. tom. 2. diſp. 27. num. 49.* Bonacina *de Matrim. quæſt. 2. punct. 6. num. 6.* Fernandez *in examine Theologiæ moral. p. 3. cap. 17. § 2. num. 5.* noviſſimè Marcel. Vulpe *in praxi judic. fori Eccleſiaſt. cap. 15. num. 7.* Baſil. Pont. *in noviſſimo tract. de Sacramento Matrimon. lib. 5. cap. 30. num. 2.* Rot. *deciſ. 75. num. 11. part. 1. recent. & deciſ. 390. n. 5.* apud Farinac. *p. 2. recent.* & apud Poſthium poſt *tract. mandati de manutenendo, deciſ. 241. num. 12.* Ex quibus rectè infertur, duos clariſſimos Iuriſconſultos non bene ſenſiſſe, qui palàm reſponderunt, Matrimonium omiſſis denunciationibus celebratum, irritum eſſe etiam hodie, juxta Concilij diſpoſitionem, prout concluſere Cephal. *conſil. 421. à num. 5. lib. 3.* & Menoch *conſil. 79. num. 70. lib. 1.* atque alius inter ejuſdem conſilia *lib. 4. conſil. 398.*

2 Peccatum tamen mortale eſſe, quando hujuſmodi denunciationes omittuntur ſine facultate, aut legitima cauſa, quia violatur præceptum in re graviſſima, tenent Salzed. *cap. 76. addit. 2. verſ. peccaret*, vbi ſubdit peccare graviter Parochum, qui Matrimonium prætermiſſis denunciationibus celebraret, ac contrahentes ipſos, & teſtes ſcienter intereſſentes, Chamerot. *d. dub. 17. notab. 1.* Petr. de Ledeſma *in tract. de Matrim. quæſt. 45. art. 5. verſ. ſed aliud eſt dubium, & in ſum. part. 1. de Sacram. Matrim. cap. 6. concluſ. 6.* Spin. *dict. gloſſ. 15. num. 26.* Ceval. *commun. contra commun. q. 604. num. 85.* Guttier. *de juram. confirm. p. 1. cap. 51. num. 29. & d. tract. de Matrim. cap. 56. num. 4. & cap. 67. num. 1.* Aloyſ. Ricc. *d. reſol. 224. num. 2.* Coninch. *d. diſput. 27. num. 51.* Reginald. *dict. lib. 31. num. 223.* Fernandez *in examine Theologiæ moralis, part. 3. cap. 16. §. 2. num. 12.* Baſil. Pont. *in noviſſimo tract. de Sacram. Matrim. lib. 5. cap. 30. num. 3.* Sanch *lib. 3. diſp. 5. n. 6.* & Bonacin. *d. punct. 6. n. 8.* vbi *n. 9.* cum Sanch. & Coninch. contra Henriq. reſolvit † 3 ſponſos mortaliter peccare, non tantum prima vice conſummando Matrimonium abſque præmiſſis denunciationibus, sed etiam toties quoties habuerunt copulam.

4 Quod adeò verum eſt, etiamſi ipſe Parochus moraliter ſciat nullum ſubeſſe impedimentum, cum ex earum omiſſione poſſent ſequi multa mala, Sanchez *d. diſp. 5. num. 6.* Rebel. *d. quæſt. 7. n. 10.* Guttier. *d. c. 57. n. 5.* Coninch. *d. num. 51. verſ. aliqui Regulares, n. 223. d. loco*, Bonac. *d. quæſt. 2. punct. 6. num.* . contra Sotum *in 4. diſt. 28. q. 1. art. 2. ad 1.* & alios aſſerentes, non eſſe peccatum mortale, quando Parochus adhibuit ſufficientem diligentiam ad inquirendum, an aliquod eſſet impedimentum. † 5 Quando verò Parochus omittit vnam tantùm denunciationem, & moraliter certus eſt nullum ſubeſſe impedimentum, tunc videtur à mortali excuſandus ratione parvitatis materiæ, quamvis reprehendendus, ſi hoc faciat. Ita Sylveſt. *verb. Matrimonium 6. q. 7.* Sanch. *d. loco, n. 7.* Ledeſma *dict. quæſt. 45. art. 5.* & alij quos refert, & ſequitur Guttier. *d. c. 67. num. 1.* contra Coninch. *d. n. 51.* exiſtimantem mortaliter peccare. † 6 Si verò Parochus timore mortis aſſiſtat Matrimonio omiſſis denunciationibus debitis, non peccat, niſi id faciat in contemptum clavium: ita poſt Sanchez Galet. *in marg. caſuum conſcient. verb. Parochus, § 4.*

7 Parochum, qui omiſſis tribus denunciationibus ſine licentia Ordinarij aliquos deſponſavit, poſſe ab Ordinario puniri, dicit decitum Aſmendar. *in addit. ad recop. legum Navarræ, lib. 4. tit. 15. l. 1. de Matrim. num. 4.* & ſuſpendendum eſſe ab officio per trienium, ex *cap. cùm inhibitio, de clandeſt. deſponſat.* tenet Henriq. *lib. 11. cap. 5. num. 6.* quem refert, & ſequitur Bonac. *d. punct. num. 3.* Sahag. *ad tit. de ſponſalibus, num. 56.* Nam † 8 quando propria auctoritate, & ſic illicitè denunciationes prædictæ omittuntur, dicitur Matrimonium clandeſtinum ad incurrendas pœnas clandeſtinis Matrimoniis appoſitas, etiamſi fiat coram Parocho, & teſtibus. Ita Petr. de Ledeſma *dict. cap. 1. dub. 3. prope finem*, Henriq. *in ſum. lib. 11. cap. 6. n. 2. lit. M*, Guttier. *pract. lib. 2. quæſt. 4. & de Matrim. cap. 55. n. 5.* Sanch. *lib. 3. diſp. 1. à n. 7.* Coninch. *d. tom. 2. diſp. 18. num. 103. & diſp. 27. n. 83.* Franciſc. Molin. *d. differ. 51. à num. 40.* contra Sot. *in 4. ſent. diſt. 28. quæſt. vnic. art. 1.* & Alphonſ. de Caſtro *de juſta hæret. punit. lib. 2. c. 18.*

9 Quæ denunciationes faciendæ ſunt, vt validè fieri debeant, à Parocho, vel ab alio de licentia ipſius Parochi, vt reſolvunt Fr. Emman. *in ſum. part. 1. cap. 217. num. 6.* Sanch. *lib. 3. diſp. 6. à num. 4.* Coninch. *diſp. 27. dub. 4. num. 50.* Reginald. *lib. 31. num. 225.* Bonac. *dict. quæſt. 2. puncto 6. num. 12.* † in vtraque ſponſi, & ſponſæ Parochia, quando ſunt diverſarum Parochiarum; quia illi qui ſunt de Parochia mulieris, fortaſſe neſciunt impedimentum viri, & è contra. Ita Petr. de Ledeſma *quæſt. 45. art. 5. puncto 3. & in ſum. part. 1. de Sacram. Matrim. cap. 6. concl. 7. verſ. hæc ſe de*

advertir

advertit, Fusch.*de visitat.lib.*2.*cap.*3.*num.*21.Vgolin. *de potest.Episcopi cap.*15.§.11. *num.*2. Zerol. *in praxi Epis.p.*1.*verb.Matrim.*§.5.Possevin.*d.cap.*16.*num.*8. Henriq. *lib.*11.*cap.*7.§.1.Sanch.*lib.*3.*disput.*6.*num.*4. Rebell. *d.part.*2.*lib.*2.*quæst.*7.*num.*10. *vers. quo loco*, Reginald.*lib.*31.*num.*225. Chamerot. *d.dub.*17.*vers. quintò*, Coninch.*disp.*27.*num.*40. Basil.Pont.*de impediment.Matrim.cap.*26.§.4.*in princip.*Guttier.*de Matrim.cap.*56.*n.*5. Bonacina *d.quæst.*2.*puncto* 6.*num.*10.

11 † Si verò contrahentes plura habuerint domicilia, seù Parochias, faciendæ sunt hujusmodi denunciationes in ea, in qua diutius habitant, & principaliorem habent larem, vel potius in ea, in qua verosimilius est sciri impedimenta, vt in Parochia, in qua fuit antiqua parentum habitatio, non verò in loco, quem modò quasi ignotus cœpit inhabitare, quia tunc antiquius domicilium est petendum. Ita Ledesma *d.art.*5. Fr.Emman.*c.*217.*n.*6. Sanchez *lib.*3. *disp.*6. *à num.*4. Reginald.*lib.*31.*num.*225. Coninch.*disp.*27.*num.*50. Guttier.*cap.*56.*n.*6.Bonac.*d.punct.*6.*n.*11.Sanch.*dict. disp.*6.*n.*6.

12 Fieri autem debent hæ denunciationes tribus diebus festivis continuis, Bonacina *d. puncto* 6.*num.*14. Chamerota *d.dub.*16.*vers.secundò*, Sanch.*lib.*4.*disp.*6.*num.*8. Reginald. *lib.*31.*num.*225. etiamsi sibi succedant, vt intellexit Basil. Pont. *d.cap.*26.§.4.*in princip.* Sed meliùs intelligendum est de festis, quæ sibi non succedunt immediatè, cum Reginald. *vbi proximè*, Segura *in direct.judicum, part.*2.*c.*16.*num.*10. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles.resol.*224.*num.*4.*in* 2. *impress.* Coninch. *d.tom.*1 *disp.*28.*num.*47. novissimè Marcel.Vulpe *in praxi judic.fori Eccles.cap.*15.*n.*15.

13 *in fine*. Vnde ratione parvitatis materiæ credo Parochum non peccare mortaliter, si vno, vel altero die festo omittat denunciationes, dummodo inter vnam, & alteram multos dies festos non interponat; quia tunc faciendo contra prohibitionem Ecclesiæ in re gravi, peccabit mortaliter: nam ob magnum temporis intervallum, seu moram fieri potest, vt Parochiani tardiores evadant ad deferenda impedimenta, & interim obliviscantur præcedentium denunciationum. Ita Sanch.*d.disp.*6.*n.*8.Guttier.*c.*56.*n.*4. *ad fin.* Possevin.*d.c.*10.*n* 4.& 5. Coninch. *d.disp.*27.*dub.*5.*n.*47. Reginald. *lib.*31.*n.*226. Bonac.*d.punct.*6.*n.*15. contra Henriq.*c.*7.*n.*11.*d.loco*.

14 Ex quo fit, hujusmodi denunciationes diebus ferialibus fieri non posse, etiam cum dispensatione Episcopi, enim super hac conciliari dispositione dispensandi potestatem non habeat. Ita Zerol.*in praxi Episc. p.*1.*verb.Matrimonium*, §.4. novissimè Marcel.Vulpe *in praxi judic. cap.*15.*num.*4. Chamerota *dict.dub.*17. *vers.quarto*, Vgolin.*dict.cap.*15.§.11.*num.*3. Stephan. Gratian.*disceptat forens.cap.*83.*num.*28. Sanchez *lib.*3. *disp.*6. *num.*9. & secundùm hanc opinionem *Sacram Congregationem* decidisse refert praxis Neapol. *cap.*16. *n.*50.quam citat Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast.*

15 *resol.*224.*n.*5. *in nova impr.ss.* Addo tamen † eas fieri posse alio die, quam festo, eo scilicet, quo ingens hominum multitudo ad Ecclesiam accedit, vt accidit quando insignis concionator concionem habiturus est, vel est dies festus vocationis illius Ecclesiæ, etiamsi non servetur, nisi vsque ad meridiem, cùm Concilij fini hoc modo satisfactum sit. Ita Sanchez *d.disp.*6.*num.*9. Reginald.*d.lib.*31.*num.*227. Guttier. *de Matrim.cap.*56.*num.*8.Bonacina *d.quæst.*2.*puncto* 6. *num.*18.& 19. Possevin. *d.cap.*10. *num.*12. novissimè Marcel.Vulpe *in praxi judic. fori Eccles. cap.*15.*n.*9. *in fine*.

16 Hinc etiam fit; denunciationes validè posse fieri extra Ecclesiam, & Missarum solemnia, si magnus adsit populi concursus, & locus aptus sit, vt ad multorum notitiam perveniat. Ita Sanchez *d. num.*9.Basil. Pont.*d.cap.*26.§.4.*in princ.* Reginald.*lib.*31.*num.*227. Guttier.*cap.*56.*num.*7. Bonacina *dict.quæst.*2. *punct.*6. *num.*17. Hurtad. *de Matrim. disp.*5.*diffic.*18.*num.*61. *in fine*, vbi intelligit si id sit consuetudine introductum.

Sic etiam extra Ecclesiam Matrimonium licitè celebrari potest, quia ad hoc vt dicatur celebrari in facie Ecclesiæ, non est opus, vt in ipsa materiali Ecclesia, vel in ejusdem limine celebretur, sed sufficit vt coram aliqua fidelium multitudine fiat, quæ tanquam quædam Catholicorum congregatio, censeri potest Ecclesia, juxta text. *in cap. Ecclesia, de consecr. distinct.*1.*cap.relatum,el* 2.*de testam.* Gloss. *verb. Præfatam Ecclesiam, in cap.fin.ne Prælati vices suas.* Vnde 17

† Ordinarius non potest prohibere, quin Matrimonia domi celebrentur, servata Concilij forma; sed cum maximè deceat, vt in Ecclesia celebrentur, id hortari debet, non præcipere: ita decisum referunt Francisc. Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici, part.*2. *cap.*8. *num.*48. Basil. Pont. *dict. cap.*26.§.2. *vers.*3. Rebel. *d.part.*2.*lib.*2.*quæst.*7.*num.*11 Sanchez *lib.*3. *disp.*13.*n.*20. Reginald.*lib.*31.*n.*242. me citato *in hoc loco*, Diana *moral.resolut. p.*3.*tract.*4.*res.*279. novissimè Marcel.Vulpe *in praxi judic.fori Ecclesiast.cap.*15. *num.*15. 18

19 Cùm probabiliter timetur impediendum malitiosè Matrimonium, si trina monitio, vel vna tantum præcedat, Parocho, & testibus præsentibus celebrari potest Matrimonium, dummodo postea ante consummationem denunciationes fiant, nisi Ordinarius, cujus id prudentiæ committit Concilium, aliter judicet debere fieri: vide Perez *l.*5. *tit.*14. *lib.* 8. *Ordinam. pag.*284. Menoch. *cons.*69. Armendar. *dict.loco, n.*21. & 35. Guttier. *canonic.lib.*1.*c.*19. & *tract.de Matrim. cap.*37.*num.*3. Franc. Molin.*diff.*11.*num.*52.*cum seqq.* Sanch.*lib.*3.*disp.*9. Coninch.*d.disp.*27.*n.*52. † Nullo 20 modo tamen Parochus, quoties timetur malitiosè Matrimonium impediendum, potest hujusmodi denunciationes omittere, vt fiant antequam consummetur, nisi dispensatio difficillimè obtineri possit, Henriq *lib.*11.*cap.*5 §.5. Sanch.*lib.*3.*disp.*7.*num.*17. Coninch.*d.disp.*27.*num.*53. Mar.Anton. *variar. resol. lib.*1. *resol.fin. casu* 4. Menoch. *consil.*69.*n.*91. Navar. *cons.*1. *sub tit. de clandest. desponf. in vtraque edit.* Guttier. *can.lib.*1.*c.*19.*n.*1.

Qui non justè impedire potest, is malitiosè facere 21 dicitur, argum. text.*in l.*1.§ *huius ff.de officio ejus*,& *l. qui testam.*§.*mulier*, *ff.de testam.* cum latè traditis per Cephal.*cons.*321. *num.*21. *cum seqq.lib.*3.Guttier. *Canonic.lib.*1.*c.*20. *num.*12. Et cùm Sacrum Concil. *in eo cap.*1. non declaret, quibus verè, an malitiosè animus impedientium detegatur conjecturis, † rectè facturos 22 Ordinarios existimo, si jusjurandum præstent impedientibus, quo jurare eos cogant, non malitioso animo se impedimenta afferre, & propalare; † animus 23 enim nonnisi juramento probari potest, ex Bart. *in l. admonendi, num.*9. vbi Alexand.*num.*10. *ff.de jurejur.* Menoch. *de arbitrar. casu* 241. *num.*4. & *casu* 186. *num.*3. & 4. † Qui tamen, vt Matrimonium impe- 24 diat, falsa impedimenta denunciat, arbitraria pœna punitur, vt habetur *in cap.cùm inhibitio*, §.*fin.* juncta Gloss.*ibi*, & Anchar.*n.*13.*de clandest.desponf.* Menoch. *casu* 453.*num.*2. Vgolin. *de potestate Episcopi cap.*15. §.11.*n.*6.

Vi harum denunciationum qui novit aliquod im- 25 pedimentum inter volentes contrahere, etiamsi occultum sit, & illud probare non possit, sub peccato mortali tenetur denunciare. Ita Guttier. *canon. lib.*1. *cap.*11.*num.*12.& 27. & *de Matrim.cap.*59. Sanchez *lib.*3.*disp.*13. *num.*2. Coninch. *disp.*27.*dub.*7.*num.*61. Reginald. *lib.*31. *num.*228. Chamerot. *dict. dub.*17. *vers.nonò*, Hurtado *de Matrim.disp.*5.*diffic.*21 novissi-

mè

mè Marcel. Vulpe dict. cap. 15. num. 22. Bonacina dict. quæst. 2. punct. 6. num. 20. vbi etiam resolvit cum aliis, procedere quando agitur de damno alterius vitando, & quamvis impedimentum acceptum sit sub secreto, vel auditum ab aliis, dummodo sint personæ fide dignæ; secus verò si audierit à persona nihil certum sciente, vel si non meminerit à qua persona audivit.

26 Cognoscens aliquod impedimentum, vel sub secreto, vel occultum, itavt solus ipse noverit, præcipuè si nascitur ex infamia, aut peccato, non tenetur detegere; sicut nec tenetur impedimenta denunciare cum gravi suo incommodo, vel aliorum scandalo: vide Fr. Emman. in sum. part. 1. cap. 217. num. 9. Chamerota vbi proximè, Bonacina d. punct. 6. num. 20. optimè Basil. Pont. d. cap. 26. §. 4. vers. denique, vbi ex Paul. Comitol. respons. moral. lib. 1. quæst. 112. duo Matrimonia vix opinabilia refert, quæ etiam ego referrem, nisi brevitati studuissem: obstrictus tamen impedimento tenetur desistere à Matrimonio contrahendo, & illud manifestare judici interroganti, Sanchez lib. 3. disp. 14. Coninch. disp. 27. num. 64. Guttier. c. 69. num. 13. Reginald. lib. 31. num. 328. ad finem, Bonacina dict. punct. 6. num. 21. & de hac re vide infrà alleg. 96. num. 44. cum seqq. In denunciationibus Matrimonij assertioni Parochi standum est, concurrente verisimilitudine proveniente ex taciturnitate, & non reclamatione partium, Rot. divers. part. 2. decis. 91. n. 1. quam refert Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de clerico teste, §. 1. n. 10.

27 Attento Iure antiquo non poterat Episcopus dispensare, ne denunciationes prætermitterentur in Matrimonio, quia erant præceptæ in generali Concilio Lateranensi, de quo in cap. cùm inhibitio, de clandest. despons. in cujus lege nequit Episcopus dispensare, vt suo loco dicemus. Ita Salzedo d. cap. 76. vers. Dispensare, lit. D, Henriq. lib. 11. cap. 5. §. 5. in comm. lit. S, Sanchez lib. 3. disp. 7. num. 1. qui limitant in casu vrgentis necessitatis, vel ex consuetudine scita, & tolerata à Pontifice. Sed hodie potest Ordinarius ex causa sibi bene visa dispensare, vt omittantur omnes denunciationes, vel aliqua illarum, ante, & post Matrimonij consummationem, vt expressè definitur in Concil. Trident. d. cap. 1. Menoch. consil. 453. num. 5. Henriq. d. cap. 5. §. 5. Salzed. vbi proximè, Petr. de Ledesma in sum p. 1. de Sacramento Matrim. c. 6. concl. 7. Francisc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. part. 2. cap. 9. num. 51. Vgolin. de potestate Episcop. cap. 60. à num. 3. Basil. Pont. dict. cap. 26. §. 4. vers. debent, Sanch. lib. 3. disp. 7. num. 4. cum seqq. Franc. Molin. d. differ. 11. n. 58. Reginald. d. lib. 31. à num. 232. Campanil. in diversor. Iuris Canon. rubr. 6. cap. 3. num. 42. Possevin. de officio Curati cap. 10. de Matrim. num. 1. novissimè Marcel. Vulpe in praxi judic. fori Ecclesiast. cap. 15. num. 8. vbi num. 11. ponit practicam, quæ solet observari in remittendis denunciationibus, quam tamen non esse necessariam affirmat, quia satis est, quod Ordinarius extrajudicialiter se informet, & fiat certior de causa, me citato in hoc loco, Alzedo de præcellent. Episc. dign. part. 2. c. 7. n. 28. Hurtado de Matrim. disp. 5. diffic. 16. in princ.

28 Ex his sequitur, quod cùm Ordinarij appellatione veniat etiam Episcopi Vicarius, poterit is in vim dicti verbi denunciationes remittere, si sibi videbitur expedire. Quod autem Ordinarius dicatur, probant Gloss. verb. Generaliter, in cap. Romana, de appellat. in 6. & Gloss. verb. Vicarij, in cap. tua, de officio Vicarij, Covar. practic. cap. 4. num. 7. & lib. 3. variar. cap. 20. n. 4. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 55. Flamin. de resignat. lib. 3. quæst. 11. num. 19. Sic etiam quoties aliquid Episcopo conceditur, persona Vicarij non excluditur, sed potiùs sub eadem dispositione comprehensa videtur, ex Sanchez d. lib. 3. disp. 7. num. 10. & disp. 29. num. 16. Erasm à Cochier de jurisdict. Ordin. in exemptos, p. 1. q. 1. n. 10. nisi Vicarius reperiatur expressè exclusus, & dummodo materia Vicario ex ejus officio conveniat, Sbroz. de officio Vicarij lib. 1. q. 43. num. 28. & 29. & quæst. 201. num. 2. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 83. num. 12. Marc. Anton. Genuens. in pract. Archiepisc. Neapol. cap. 26. num. 1. Guttier. de Matrim. cap. 59. n. 11. novissimè Sperell. in decis. fori Ecclesiast. decis. 97. num. 1. vbi idem dicit, nisi apposita esset taxativa tantùm. † Vnde posse Vicarium Epi- 29
scopi denunciationes remittere, prædictis rationibus censuerunt Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 217. num. 4. in 2. edit. Segur. cap. 16. num. 2. & 3. Salzed. d. cap. 76. lit. D, versic. sed dubium, Petr. de Ledesm. in sum. part. 1. de Sacram. Matrim. cap. 6. concl. 7. dub. 1. Iacob. Sbroz. de Vicario Episc. lib. 2. quæst. 201. num. 1. & seq. & q. 43. num. 28. & 29. Flores de Mena var. lib. 3. quæst. 24. n. 26. Guttier. canon. lib. 1. c. 19. n. 13. & de Matrim. c. 56. n. 11. Cochier. d. tract. de jurisdict. Ordin. vbi proximè, Lazar. de monitoriis sect. 1. quæst. 6. num. 4. Basil. Pont. d. cap. 26. §. 4. vers. debent, Cavalcan. decis. 29. num. 17. p. 1. Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici, decis. 259. in 1. edit. aliàs resolut. 226. in 2. edit. Bonacina d. quæst. 2. puncto 6. num. 7. vers. dixit, Sanchez lib. 3. disp. 7. n. 9. & 10. vbi num. 21. quod etiam potest delegare, Reginald. lib. 31. num. 233. Sahagun ad tit. de sponsalib. num. 53. Ceval. commun. contra commun. quæst. 604. num. 92. ad finem, Coninch. d. disp. 27. num. 55. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 83. num. 10. cum seqq. citati à Nicol. Garcia de benefic. part. 3. cap. 8. num. 54. Molfes. in sum. Theolog. moral. tract. 4. c. 8. n. 20. vbi num. 22. limitat in Vicario foraneo, Gasp. Hurtad. de Matrim. disp. 5. diffic. 19. num. 63. novissimè Marcel. Vulpe in d. praxi, cap. 15. num. 10. Alzedo d. p. 2. cap. 7. num. 32. vbi n. 33. limitat in Vicario foraneo, Sperel. d. decis. 97. num. 6. & hanc opinionem veram, & receptiorem esse testatur Narbona de appellatione à Vicario ad Episcopum, part. 1. num. 216. Quamvis contrarium, imò Vicarium generalem Episcopi jure proprio, & auctoritate sibi à Concil. concessa non posse denunciationes remittere, cùm in generali concessione dispensandi potestas non includatur, teneant Cephal. consil. 421. n. 72. cum seqq. vol. 3. Menoch. de arbitr. casu 453. num. 5. & consil. 69. n. 55. cum seq. Franc. Molin. d. differ. 11. n. 64. cum multis sequentib. Suar. de Pace in pract. tom. 2. prælud. 3. in fine, Spin. d. gloss. 15. princ. n. 29. Henriq. lib. 11. c. 3. n. 5. Anton. Gomez in explic. Bull. Cruciatæ, c. 4. n. 19. & 21. Possevin. d. c. 10. n. 2.

Hinc etiam fit, habentes jurisdictionem quasi Epi- 30
scopalem, nullique Diœcesano subditos, posse hujusmodi denunciationes remittere, cum Ordinarij appellatione veniant. Ita Navar. consil. 5. sub tit. de sponsal. in 1. edit. & cons. 2. sub tit. de clandestina desponsat. in 2. edit. Fr. Emman. in sum. part. 1. cap. 217. n. 4. in 2. edit. Henriq. lib. 11. c. 5. §. 5. Sanch. lib. 3. disp. 7. n. 4. Sahagun ad tit. de sponsal. n. 53. Hurtado d. disp. 30. diffic. 19. n. 63. in med. novissimè Marcel. Vulpe d. c. 15. n. 9. me citato in hoc loco, Salgado de supplicat. ad Sanctiss. p. 2. cap. 4. n. 21.

Sic etiam Abbates, qui Ordinarij sunt, & habent 31
jurisdictionem quasi Episcopalem, possuntque omnia regulariter, quæ Episcopi in sua Diœcesi, circa ea, quæ sunt jurisdictionis, juxta Gloss. quam inibi commendant Bonifac. & reliqui in Clem. 1. verb. Proprij, de rebus Eccles. non alienand. & dicit † solemnem 32
Navar. d. consil. 5. de sponsalib. num. 4. poterunt denunciationes remittere. Ita Sanch. d. disp. 7. num. 4. Flores de Mena variar. resolut. lib. 3. quæst. 24. num. 26. Sayr. decis. 9. de sponsalib. Francisc. Molin. d. differ. 11. num. 10. Steph. Gratian. d. cap. 83. num. 15. Molfes. d. cap. 8. n. 21. Hurtado d. num. 63. prope fin. novissimè Marcel. Vulpe

in

in praxi cap.15.num.9. Salgado *d.cap.4.num.22.* qui non tantùm Sacri Concilij decretum extendunt ad Abbates titulares, sed ad Commendatarios, vt hi etiam possint denunciationes ex causa remittere: duplici moventur ratione, prima quia quidquid potest titularis ratione dignitatis, potest illius Commendatarius, Panormit.*in cap.querelam, de electione*, quem refert, & sequitur Dec. *in cap. edoceri, de rescript.* tum, & secundò, quia cum decretum Concilij de Ordinariis loquatur indefinitè, regula verò indefinita universali æquipolleat, Gloss. communiter recepta *in cap. vt circa, de elect.* Abbas autem Commendatarius Ordinarius dicatur, Gloss.& text. *in cap Ordinarij, de officio Ordinarij, in 6.* juncto text. *in cap. cùm Ecclesiam Prælatus, eod. tit. in antiq.* id etiam poterit concedere, vt in eo nuncupatim tenent Petr. de Ledesma *in sum. part.1.de Sacram.Matrim.cap.6.concl.7. dub.1. versic. siguese lo secundo*, Gonzal. *ad regul.8. Cancell.gloss.5.§.8.num.28.* Quamvis Abbates, & Commendatarios in eorum Abbatiis, in quibus habent etiam jura Episcopalia, dictas denunciationes sine speciali concessione Apostolica remittere non posse, dicant decisum Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part.2.cap.9.num.55.* Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Navarra, lib.4.tit.15.l.1. de Matrim. in declarat.num.22.* Nicol.Garc.*de benefic. part.5 cap.8.n.56.*

33 Hurtado *d. num.65. in fine.* † Item es eadem ratione Magister scholæ Salmanticensis respectu Scholasticorum, qui in matricula descripti sunt, poterit hujusmodi denunciationes remittere, vt per Fr. Emman. *d.cap.217.num.4.* Sanchez *d.disp.7.num.4.* Guttierrez *de Matrim.cap.56.n.9.* & de Vicario S.Ioan.Hierosol. Basil. Pont.*dict.cap.26.§.4.versic.debent*, Molfes. *dict. tract.4.c.8.n.21. in fine.* Parochus neque instante necessitate, neque etiamsi interveniat justa causa, dispensare valet in denuntiationibus, Sanch.*lib.3.disp.7. n.17*, Coninch.*d.disp.27.dub.5.n.53.* Alzedo *d.part.2. cap.7.n.34.*

34 Archiepiscopus tamen in alterius Episcopatu denunciationes remittere non poterit, quoniam nisi in causis appellationum, & aliis paucis à Iure expressis, jurisdictionem in Suffraganeos non habet, ex *cap.pastoralis, de officio Ordinar.* resolvit Franc. Molin. *dict. differ.51.n.86.*

35 Episcopus vnius contrahentis potest cum vtroque, etiamsi sint diversæ Diœcesis, in denunciationibus dispensare, quia sicut alteruter Episcopus potest vtrumque conjungere in Matrimonium, vt suo loco dicetur, ita etiam poterit cum vtroque dispensare in denunciationibus. Ita Sanch. *d.disp.7.n.7.* Reginald. *dict.lib.31.num.232.vers. secunda*, Coninch.*d.disp.27. dub.6.n.54.vers.nota quando*, Guttier.*de Matrim.c.46. num.50.ad finem*, me citato *in hoc loco*, Alzedo *d.p.2. cap.7.num.30.* Bonac.*d.quæst 2.punct.6.n.7.versic. sed modò*, vbi contra prædictos Doctores putat restringendam hanc resolutionem ad Episcopum, in cujus Diœcesi celebrandum est Matrimonium, qui solùm cum vtroque contrahente poterit dispensare; ille verò, in cujus Diœcesi non est celebrandum Matrimonium, sibi subdito tantum dispensationem concedere poterit, cùm nullam habeat jurisdictionem directam, vel indirectam erga subditum alterius Episcopi, in cujus Diœcesi celebrandum est Matrimonium.

36 Facultatem dispensandi in denunciationibus poterit Episcopus alteri delegare, cùm hoc possit facere habens ordinariam jurisdictionem: tum quia quando fuit Ordinariis concessa potestas dispensandi in denunciationibus, non fuit electa industria personæ, cum non censeatur eligi industria personæ quando delegatio fit personæ incognitæ, & indeterminatæ, vt quando fit Prælatis præsentibus, & futuris, sicut accidit in facultate concessa Ordinariis ad dispensandum in denunciationibus. Ita Sanchez *lib.3. disput.7. num.20.* Suar. de Paz, & Petr. de Ledesm. quos refert, & sequitur Cevall. *communium contra commun. quæst.604.num.93.& 99.* Spin.*dict.gloss.15.prin.n.29.* Rebuff. *in praxi benefic.in forma Vicariatus, num.155.* Reginald. *lib.31. num.235. in principio*, Coninch. *disp.27.num.55.conclus.3.* Guttier.*de Matrim.cap.56. num.13.* Bonacina *d.q.2.puncto 6.num.7.vers.secundò*, me citato *in hoc loco*, Alzed. *dict. p.2. cap.7. num.35.*

† Hinc fit Vicarium generalem posse facultatem dispensandi in denunciationibus delegare, non tamen generaliter; nam quamvis non possit constituere alium Vicarium generalem, *c.Clericos, de officio Vicarij*, nihilominus potest vnam, vel alteram causam delegare, vt ex Sanch. Gutier.Reginald. resolvit Bonacina *d. loco.* 37

Illa verò facultas dispensandi in denunciationibus, quæ Ordinario conceditur, debet accipi intervenientibus causis, quæ sibi justæ videbuntur; nam Trident. hoc negotium prudentiæ Episcoporum remisit, Henriq.*d.cap.5.§.5.* Guttier.*de Matrim.cap.57. in princip.* Bonacina *d.puncto 6.num.7.vers.Dixi*, il s. Ordinarij non prudenter agunt remittendo denunciationes absque justa causa, & ideò ad dispensandum in illis justam sequiri causam tenent Menoch. *consil.69.num.62.& 63. & de arbitr.casu 453.num.5.* Segura *in direct.judicum Eccles.part.2.cap.16 num.17.* Salzedo *in pract.cap.73. vers. dispenset*, Fr.Emman.*d. cap.217.num.5.* Suar. de Paz *in pract. tom.2. prælud.3. num.11.* Henriq. *lib.11.cap.5.§.5.* Spin. *dict.gloss.15. princip.num.18* Anton.Gomez *super Bulla Cruciat.c.4. quæst.4. num.26.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis.258.in 1.edit.& resol.225.n.1.in 2.edit.* Sanchez *lib.3. disp.8.num.1.* Ceval. *dict. quæst.604. num.103.* Coninch.*disp.27.dub.6.num.55.* Guttier. *Canon.lib.1. cap.19.num.6.cum seqq. & de Matrim.cap.57.n.8.& 2.* Bonacina *dict.quæst.2. puncto 6. num.7. vers. tertio dubium est.* 38

Non tamen necesse esse, vt † judex cognoscat judicialiter causam dispensandi sibi esse, sed sufficit etiamsi noverit extra judicium; nam Concilium remisit hoc negotium conscientiæ, & prudentiæ Episcoporum, vt cum Sanchez *n.4.* & Guttier. *c.57 n.2. dictis locis*, resolvunt Bonac *vbi proximè*, Aloys.Ricc. *dict. resol.225. num.1.* Noguerol. *tom.1. allegat.23. num.107.* 39

Iustæ verò ad dispensandum causæ multæ à Doctoribus afferuntur, easque recenset Sot. *in 4. dist.28. quæst.2. art.3.* Sylvest. *verb. Matrimonium 6.quæst.7.* Bottæ.*tract.de Synodo Episcop.part.3.art.1.* Fr.Ludov. *in instruct. conscientia, part.1.cap.37.* Piasec. *in praxi Episcop.part.2.cap.4.num.30.* Petr.de Ledesma *in sum. p.1.de Sacram.Matrim.cap 6 concl.6.versic.lo segunda*, Zerola *in praxi Episcop. part.1. verb. Matrimonium, §.9.* Henriq *lib.11.cap.16.* Aloys.Ricc.*dict.resol.225.* Francisc. Molin *de ritu nupt.lib.1. diff.11.n.50.* Vgol. *de potestate Episcopi cap.60.num.4.* Stephan Gratian. *discept forens.cap.83.num.25.cum multis seqq.* Sanchez *lib.3.disp.9.* Coninch. *disput.27.à num.56.* Reginald. *lib.31.num.224.* Guttier. *de Matrim.cap.57 à num.3.* Bonacina *d.quæst.2.puncto 6.num.7. dub.3.* Basil.Pont. *de impedim. Matrim.cap.62.§.4.vers. sunt tamen*, Hurtado *d.disp.5.diffic.20 à n.68* Molfes.*d.cap.8.n.24.cum seq.* novissimè Marcel. Vulpe *in praxi judic. fori Ecclesiast.c.15. à n.20.* 40

Inter justas causas connumerari possunt sequentes, quas vti frequentiores scribere operæ pretium duxi. *Prima* est, quando creditur Matrimonium injustè impediendum, vt per maleficia, aut parentum, vel aliorum fraudes: ita Francisc. Molin. *dict.differ.11.n.5 s.* Bonac.*d.punct.6.n.6.vers.rogabis*, Vgol.*d.c.60.num.4.* Basil.Pont.*vbi proximè,vers.tertius*, Molfes.*d.c.8 n.32.* 41

Novar.

Novar. *dict. concluſ.* 77. *num.* 1. Marcel. Vulpe *d. cap.* 15. *num.* 20. *verſic. prima.*

42 *Secunda* eſt, quando virgo ſub tutela iniqui tuto-
tis eſt, qui eam viro ignobili, & diſpari tradere vult.
Ita Segura *d. cap.* 16. *num.* 15. Mozz. *de contract. tit. de*
Matrim. col. 3. *num.* 16. Spin. *dict. gloſ.* 15. *num.* 31. quos
referunt, & ſequuntur Sanch. *dict. lib.* 3. *diſput.* 9.
num. 13. Aloyſ. Ricc. *dict. reſolut.* 225. *num.* 3. vbi idem
43 reſolvit † quando virgo erat à viro deflorata, de quo
44 etiam Sanchez *d. diſp.* 9. *num.* 15. Vel † ſi filij eſſent
ſub poteſtate novercali, Segura *dict. cap.* 16. *num.* 13.
Guttier. *canon. lib.* 1. *cap.* 20. *num* 29. & 30. Aloyſ. Ricc.
dict. reſolut. 225. *verſ. ſecunda*, Novar. *dict. concluſ.* 77.
num. 6.

45 *Tertia* eſt, quando Magnates contracturi ſunt Matrimonium, quia cum magna deliberatione ſolet tractari, eorumque impedimenta valde nota ſunt, ſi quæ adſint. Ita Sanchez *dict. lib.* 3. *diſp.* 9. *num.* 6. Iacob. de Graſſis *in deciſ. aureis, part.* 1. *lib.* 2. *c.* 86. & *de arbitr. confeſſ. lib.* 1. *cap.* 41. Bonacina *dict. num.* 7. *verſ. quinta*, Aloyſ. Ricc. *dict. reſolut.* 225. *verſ. tertia*, Baſil. Pont. *d. loco, verſ. primus*, Molfeſ. *d. cap.* 8. *n.* 30. Novar. *d. concluſ.* 77. *n.* 8 Hurtado *d. diffic.* 20. *n.* 70. *verſ. ſexta*, noviſſimè Marcel. Vulpe *in d. praxi, cap.* 15. *n.* 20. *verſ. quinta.*

46 *Quarta* eſt, quoties inter contrahere volentes adeſt diſparitas conditionis, ætatis, divitiarum, & qualitatis, quando ſcilicet nobilis cum ignobili, pauper cum divite, honeſtæ vitæ cum turpi, & infami Matrimonium contraheret. Ita Navar. *in manual. cap.* 21. *num.* 70. *verſ. advertendum*, Vega *in ſum. lib.* 3. *caſ.* 211. Salzed. *d. cap.* 73. *ad finem, verſ. diſpenſet*, Spin. *d. gloſſ.* 15. *princ. n.* 28. *cum ſeq.* Zerol. *in praxi Epiſcopali, p.* 1. *verb. Matrimonium*, §. 9. *in fine*, Sanch. *d. diſp.* 9. *n.* 3. Stephan. Gratian. *d. c.* 83. *n.* 25. Franciſc. Molin. *d. diff.* 11. *n.* 50. Menoch. *conſil.* 69. *à n.* 7. Segura *d. c.* 16. *n.* 6. Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 22. *verſ. quinta*, Novar. *in ſing. Canon. concl.* 77. *n.* 5. Hurtado *d. diffic.* 20. *num.* 69. *verſ. quinta*, Marcel. Vulpe *d. c.* 15. *n.* 10. *verſ. ſecunda*, & *verſ. tertia*, me citato *in hoc loco*, Noguerol *d. allegat.* 23. *num.* 106.

47 *Quinta* eſt, quando Matrimonium eſſet contrahendum in mortis articulo, Sarm. *lib.* 1. *ſelect. c.* 6. *n.* 7. Covar. *de ſponſalib. p.* 2. *c.* 6. *in initio, n.* 11. *in fine*, Spin. *d. gloſſ.* 15. *n.* 25. Azeved. *l.* 1. *n.* 38. *tit.* 1. *lib.* 5. *novæ recopil.* Fr. Emman. *d. c.* 217. *n.* 2. *concl.* 1. Petr. de Ledeſma *d. concl.* 6. *verſ. el tercero*, Henriq. *lib.* 11. *c.* 5. §. 5. Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 225. *num.* 3. *verſ. ſeptima*; Steph. Gratian. *d. cap.* 83. *n.* 26. Marc. Anton. Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop. cap.* 26. *ſub num.* 2. Sanchez *d. lib.* 3. *diſp.* 9. *n.* 19. Molfeſ *d. c.* 8 *n.* 33. Novar. *d. concl.* 77. *num.* 7. Hurtado *d. diffic.* 20. *n.* 68. *in fine*, me citato *in hoc loco*, Noguerol. *d. alleg.* 23. *n.* 5.

48 *Sexta* eſt, quando tempus, quo nuptiæ prohibentur, inſtat, itavt nequeant omnes denunciationes præmitti, Zerola, *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. Matrimonium*, §. 9. *in med.* Genuenſ. *in praxi Archiep. cap.* 26. *ſub num.* 3. Reginald *lib.* 31. *n.* 235. *verſ. quarta*, Ceval. *d. queſt.* 604. *n.* 106. Coninch. *d. diſp.* 27. *num.* 56. *verſ. quintò*, Aloyſ. Ricc. *d. reſol.* 225. *verſ. ſexta*, Bonacina *d. queſt.* 2. *punct.* 9. *n.* 7. *verſ. tertia*, Vgolin. *d. cap.* 60. *n.* 4. Molfeſ. *d. cap.* 8. *num.* 31. Hurtado *d. diffic.* 20. *num* 64. noviſſimè Marcel. Vulpe *in d. praxi, cap.* 15. *num.* 20. *verſ. quarta.*

49 *Septima* eſt, vbi contrahere volentes diu habiti fuerint pro conjugibus, & in tali forma erant, & propter verecundiam non audent contrahere, Navar. *in man. cap.* 16. *num.* 37. Guttier. *de jurament. confirmat. p.* 1. *c.* 51. *num.* 22. *verſ. & tenendo*, Sanchez *dict. lib.* 3. *diſp.* 9. *n.* 5. Aloyſ. Ricc. *dict. reſolut.* 225. *verſ. quarta* Reginald. *lib.* 31. *num.* 235. *verſ. prima*, Coninch. *dict. diſput.* 27. *num.* 56. *verſ. ſecundò ſine infamia.* Cæteras verò cauſas videbis apud Doctores ſuprà in diſcurſu citatos, quæ ſemper Ordinarij relinquuntur arbitrio, Guttier. *canon. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 1. & *cap.* 20. *n.* 24. Menoch. *de arbitr. caſu* 453. *n.* 5. Franc. Molin. *d. differ.* 11. *num.* 50.

Epiſcopo igitur incumbit cura indagandi, an verè 50
ſubſit cauſa diſpenſandi in denunciationibus, quia remittendo eas ſine juſta, & rationabili cauſa, peccat mortaliter, Spin. *d. gloſſ.* 15. *num.* 28. Sanch *lib.* 3. *diſp.* 8. *num.* 2. Suar. de Pace *d. prælud.* 3. *num.* 11. poſt Ledeſm. Guttier. & alios Aloyſ. Ricc. *reſolut.* 225. *num.* 2. Deinde probabiliter credere debet nullum ſubeſſe impedimentum; ad hoc autem credendum adduci poteſt præmiſſa inquiſitione, quam expedire judicaverit; in omnibus enim caſibus, in quibus diſpenſatur, ne denunciationes præmittantur Matrimonio, debet Ordinarius informari, an aliqua impedimenta ſubſint inter contrahentes, ne periculo exponatur impeditos conjungendi, Sanchez *d. lib.* 3. *diſp.* 9. *in fine.* Item curare debet, vt denunciationes celebrato, ſed non conſummato Matrimonio fiant, ſi cauſa ſolùm poſtulet, vt denunciationes omittantur ante celebrationem matrimonij, vt quando nuptiæ benedici non poſſunt ob vicinitatem temporis, in quo benedictiones nuptiales prohibentur, & ex alia parte omninò conſtat ſubeſſe impedimentum. Ita Coninch. *dict. diſp.* 27. *num.* 58. Reginald. *lib.* 31. *num.* 227. & 237. Bonacina *dict. punct.* 6. *num.* 7. *in fin.* Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 11.

Exiſtente juſta diſpenſandi cauſa tenetur Ordina- 51
rius ad petitionem partis ſub pœna peccati mortalis
diſpenſare, præcipuè ſi ſcandalum ſequeretur, vel
eſſet ſuſpicio malitioſi impedimenti. Ita Sanch. *lib.* 3.
diſp. 10. *num.* 6. Alzedo *d. p.* 2. *cap.* 7. *num.* 27. & 31. vbi
meipſum citat, Guttier. *canon. lib.* 1. *c.* 20. *num.* 23. *verſ.*
propterea Ordinarij, & *de Matrim. c.* 57. *n.* 4. vbi *n.* 5.
reſolvit † quod in prædictis caſibus poteſt ab eo ap- 52
pellari de denegatione diſpenſationis, ſaltem quoad
effectum devolutivum, de quo latè Sanchez *d. lib.* 3.
diſp. 10. *à n.* 12.

Aliquando tale periculum, & adeò vrgens neceſſi- 53
tas eſſe poteſt, vt etiam ſine Ordinarij licentia conjugium contrahi in præſentia Parochi, & teſtium, omiſſis denunciationibus, ſine peccato poſſet; cùm enim ea lex humana ſit, & quæ non præſcribit formam contractui, juſta cauſa ab ejus obſervantia excuſare poteſt, vt accidit quando periculum eſt in mora, itavt non poſſit Epiſcopus adiri, & alioquin teneretur diſpenſare, veluti ſi Confeſſarius, & teſtes cuperent, vt quidam gladio graviter ictus, & jamjam moriturus duceret in vxorem concubinam, tum vt ad ſalutem æternam pateret via facilior, tum vt legitima fieret proles ſuſcepta, & à peccato, & cenſura omnino eſſent immunes. Ita Henriq. *lib.* 11. *cap.* 5. *n.* 5. *ad finem*, optimè Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 10. *à n.* 25. Guttier. *cap.* 56. *n.* 3. & *cap.* 57. *num.* 6. Baſil. Pont. *d.* §. 4. *verſ. ſunt tamen*, Reginald. *lib.* 31. *n.* 224. & 236. Bonacina *d. punct.* 6. *n.* 7. *verſ. dixi, il* 2. Poſſevin. *d. cap.* 10. *num.* 11. Fernandez *in examine Theologiæ moralis, part.* 3. *c.* 17. §. 2. *num.* 12. vbi etiam exemplificat, ſi vigeat neceſſitas inſtaptis mortis pro accipienda in conjugem concubina ad ſatisfaciendum famæ, aut filios legitimos relinquendum, vel oporteat ad nubendum viro æquali, qui aliter diſcedit, & voluntatem mutabit, Homobon. de Bonis *in conſult. tom.* 2. *part.* 5 *reſp.* 310. Marchant. *in reſol. Paſtor. tract.* 5. *de denunciat. c.* 1 *q.* 4. Marchin. *de peſte p.* 6. *cap.* 4. *n.* 5. vbi docet, quod ſi peſtiferatus in articulo mortis velit concubinam ducere, vel ad prolem legitimandam, vel ad majorem ſuæ conſcientiæ tranquillitatem, eſſe denunciationes relinquendas: noviſſimè Diana *moral reſolut. part.* 5. *tract.* 3 *reſol.* 98. vbi ait, non tamen ex hoc ſequi, licere

in

in articulo mortis vnquam contrahere sine Parocho, & testibus, neque ad hoc potest dare licentiam Episcopus.

54 Advertendum est, quando de licentia Ordinarij vna tantum denunciatio præmittitur, non statim ea facta contrahendum esse Matrimonium, sed per aliquod tempus arbitrio prudentis viri differendum esse, vt deferri possint impedimenta, si quæ extant inter contrahentes. Ita Segura *in direct. judicum, p. 2. c. p. 16. num. 21.* Aloys. Ricc. *dict. resol. 214. num. 4.* post Sanch. Guttier. & alios Bonacina *dict. quæst. 2. puncto 6. num. 16.*

55 Et enim qui intra quatuor menses post peractas denunciationes non contraxit Matrimonium, non posse Matrimonium inire, nisi novas denunciationes præmittat arbitrio Episcopi, decisum referunt Rebell. *part. 2. lib. 4. in declarat. Illustriss. Card. sect. 2. num. 8.* & Bonac. *de Matrim. quæst. 4. punct. 6. num. 1. vers. quartò,* Possevin. *dict. cap. 10. num. 13.* Et quando omittuntur denunciationes, statuit *S. Congreg.* vt post contractum octo dies ante consummationem semel fiant, & aubi jubet, vt nisi necessaria causa obstet, bis, ant ter fiant ante consummationem, teste Chamerota *d. aub. 17. vers. Sextò nota.* Deinde advertendum est, quod exteri antequam admittantur ad contrahendum Matrimonium, debent producere fidem de factis denunciationibus tribus diebus festivis in propria patria & parochia, & conjuges diversarum Parochiarum non possunt contrahere Matrimonium, nisi factis priùs denunciationibus in vtraque Parochia; Fusc. *de visitat. lib. 2. cap. 3. num. 21.* Si verò Matrimonium contrahendum esset inter personas diversæ Diœcesis, non sufficit fides Parochi affirmantis denunciationes esse rite factas, quia non probat, & nullius roboris esse censetur, nisi ab Episcopo, vel ejus Vicario generali illius Diœcesis subscriptione, & sigillo comprobetur, & ab Episcopo, vel ejus Vicario loci, vbi contrahitur Matrimonium, recognita sit, ab eoque licentia contrahendi fuerit obtenta: ita fuisse dispositum per Paulum V. in Rituali refert Marcel. Vulpe *dict. cap. 15. n. 19.*

Proprius contrahentium Parochus qualis?

56 Valde controversum est apud Doctores, quisnam dicatur proprius Parochus ad effectum contrahendi Matrimonium? In quo dubio tenent aliqui eum dici proprium Parochum ad conjungendum aliquos Matrimonio, aliisque licentiam conjungendi concedendam, qui *in c. omnis vtriusque sexus, de Pœnit. & remiss.* appellatur proprius Sacerdos ad audiendas Confessiones, & dandam alteri Sacerdoti audiendi licentiam; sicuti enim Concil. Trid. *d. cap. 1.* requirit, vt assistat proprius Parochus, vel alius Sacerdos ex ejus commissione, ita *d. cap. omnis*, vt proprius Sacerdos excipiat Confessiones, vel alius de eius licentia: ergo idem est proprius Parochus, de quo Trident. loquitur, & proprius Sacerdos, de quo meminit *d. cap. omnis.* Ita docent Petr. de Ledesma *de Matrim. quæst. 45. art. 5. punct. 3. dub. 3. conclus. 1. & 3.* Spin. *in speculo testament. gloss. 15. princip. num. 3.* Emman. Sà *in aphorism. verb. Parochus, sub n. 2.* dum pronunciavit pro requisitione Parochiæ ad effectum Matrimonij contrahendi, sufficere etiam modicam habitationem: & iden proprium Parochum, qui ad Matrimonium hodie requiritur, esse Parochum, seu Sacerdotem, cui principaliter incumbit cura animarum loco domicilij, refert decisum Piasec. *in praxi nova Episc. p. 2. c. 4. n. 25.* Sed prædicta illatio, vt infrà probabimus, vera non est.

Quare pro veriori præsentis quæstionis declaratione ad quatuor enunciationes illius resolutio revocanda est.

Prima cùm aliquis aliò suum transtulit totum domicilium, tunc in loco, in quem transtulit, suam nanciscitur Parochiam, *cap. vlt. de Paroch.*

Secunda cùm retento domicilio primo, quærit secundum, & in vtroque se pariter collocat, in vtroque domicilio Parochiam habet, *c. 2. de sepult. lib. 6.* Licèt enim per constitutionem vnius domicilij censeatur alterum destitutum; nihilominus tamen secus dicendum si vtrumque æqualiter sit retentum, *l. assumptio, §. iurisprudentibus, & l. ejus 27. §. vlt. ff. ad municip.* Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 20. n. 48.*

Tertia cum retento primo domicilio migrat alio tanquam peregrinus, novam Parochiam nequaquam adipiscitur, *cap. Romana, §. contrahentes, de foro compet. lib. 6.*

Quarta si priori domicilio retento migrat aliò, sed non animo illic perpetuò domicilium constituendi, anceps relinquitur quæstio, in qua duplex est sententia.

Prima tenet acquiri Parochiam ratione habitationis, quando ea brevis temporis non est, sed in id oppidum se aliquis recipit causa alicujus negotij expediendi, vt eo expedito ad proprium domicilium redeat. In primis probatur ex illatione, quam suprà fecimus de Parocho, quem requirit text. *in dict. cap. omnis*, pro Confessionibus audiendis, ad Parochum, quem postulat Concil. *dict. cap. 1.* cùm vtrique loco eadem phrasi denominetur, sed *in dict. cap. omnis*, appellatur talis habens curam Parochiæ, in qua aliquis per majorem anni partem habitat, vt ibi tenent Ioan. Andr. *num. 13.* Anton. *num. 38.* Card. *num. 6.* & Anchar. *num. 9.* Menoch. *cons. 398. num. 15.* prout † in Scholaribus, qui dimisso Sacerdote in patria, possunt in loco studij confiteri, resolvit Rebuff. *de privil. schol. privil. 139.* Nam ille dicitur proprius Parochus Scholarium, & mercenariorum, vbi ipsi habitant, quamquam habeant animum redeundi tempore debito in patriam: resolvit post alios Belet. *disquisit. cleric. part. 1. tit. de exempt. cler. à statutis facul. §. 5. num. 17.* Ergo similiter is erit proprius Parochus pro Matrimonio, nec ad id requiretur animus perpetuò habitandi. Deinde probatur *in cap. quæsiti sunt, 16. quæst. 1.* vbi dicitur decimas persolvendas iis, à quibus per anni circulum Missas audiunt, vbi sola habitatio ponderatur. *Et in cap. fin. de Paroch.* ibi: *Cùm ad inhabitandum in ea se quamplurimi contulissent, vt ij qui ob bellum ad alienam Parochiam confugerunt, dicuntur Parochiani.* Et *in cap. in nostra, de sepult.* ibi, *Soluta quarta Parochiali Ecclesiæ, de cujus Parochia mortuorum corpora assumuntur*, vbi sola habitatio, & non animus manendi ponderatur. Quare hanc sententiam defendit Sanch. *lib. 3. disp. 13. à num. 12.* post Veg. Seg. & Cevall. quos citat, & refert in quadam causa dictum fuisse illum dici proprium Parochum, in cuius Parochia habitant contrahentes tempore Matrimonij, Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 244. in 1. edit. & resol. 214. n. 1. in 2. edit.* sequuntur Bonacina *de Matrim. q. 2. punct. 8. n. 1.* Guttier. *eod. tract. cap. 63. n. 19.* Alphons. Narbona *ad l. 20. gloss. 2. n. 12. tit. 1. lib. 4. recopil. pag. 389.*

Secunda sententia ait, vt verè aliquis dicatur Parochianus, exigi animum constituendi ibi domicilium, quare si illud habeat in vno loco, & transferat se in alium, non animo permanendi, sed ex causa limitata ad tempus, qua finita rediturus est ad proprium, non censeri illius loci, in quo ad tempus adest, Parochianum, sed loci domicilij permanentis. Probatur *in cap. is qui, de sepult. in 6.* vbi expressè habetur transferentem se ad villam causa recreationis, vel ad ruralia exercenda, non effici villæ Parochianum, sed proprij domicilij. Quare hanc partem (cui tanquam probabiliori adhæreo) tenent Panurmit. 57 58 59

in cap. in nostra 11. *de sepult.* Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *cap.* 219. *num.* 6. Spin. *d. gloss.* 1. *num.* 41. optime Henriq. *lib.* 11. *cap.* 5. §. 5. Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 76. *num.* 18. Cened. *pract. & canon. lib.* 1. *q.* 30. *a num.* 45. Francisc. Molin. *de rit. nupt. lib.* 2. *differ.* 21. *n.* 80. Hurtado *de Matrim. disp.* 5. *diffic.* 6. *num.* 19. Aloys. Ricc. *in decis. part.* 2. *decis.* 108. *à n.* 1. Marchin. *de Sacram. Ordinis tract.* 1. *part.* 5. *c.* 6. *num.* 20. vbi cum Sanch. *lib.* 3. *de Matrim. disp.* 23. *num.* 7. ostendit non posse Parochum originis assistere Matrimonio, sed hanc assistentiam spectare ad Parochum illum, sub cujus Parochia quis habitat. Nam licèt Parochialitas ex sola habitatione constituatur quoad Sacramenta necessaria, veluti Confessionis, & Communionis, Abb. *in cap. in nostra, num.* 11. *de sepult.* Sanch. *d. lib.* 3. *disput.* 23. *sub num.* 21. *vers. tertiò probatur,* Lottet. *d. lib.* 1. *q.* 20. *n.* 41. nihilominus tamen ad effectum vsus Sacramentorum voluntariorum, quale est Matrimonium, attenditur formale domicilium, Basil. Pont. *de impedim. Matrim. c.* 26. §. 5. Gutier. *de Matrim. c.* 63. quos refert Lotter. *d. q.* 20. *n.* 31. Qua retenta non obstant quæ pro contraria adduxi: in primis ad illationem, quod scilicet is est proprius Parochus ad coniungendos aliquos Matrimonio, qui *in cap. omnis vtriusque sexus*, appellatur proprius Sacerdos ad audiendas Confessiones, respondemus illam negando, quia in casu necessitatis possunt percipi Sacramenta in loco habitationis, prout constat ex declaratione Eugenij IV. qui declaravit eos, qui tempore Paschatis nequeunt commodè ad suas Parochias accedere, jure posse in Parochia, in qua degunt, Sanctissimum Christi corpus accipere, vt docet cum aliis Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 7. *cap.* 30. *aliàs vlt. quæst.* 8. ergo illa in qua degebant, non erat propria Parochia; nam si fuisset, privilegio opus non
60 esset, aut indulgentia. † Ad text. verò *in d. c. questi*, respondetur esse specialem, & expressam dispositionem iuris, decimas prædiales deberi vbi prædia sunt; personales verò vbi Sacramenta ministrantur, *cap. vlt. de Paroch. cap. vlt. de sepult. in* 6. Deinde in text. *in d. cap. vlt. de Paroch.* respondetur ibi esse sermonem de
61 his, qui recuperata † Aconensi civitate, aliis occupatis ibi domicilium elegerant, alio relicto, quod in hostium potestate erat, itaque potius ibi censentur Parochiam nancisci ratione domicilij; idque constat, quia existentibus aliarum Vrbium Episcopis, postea ad ea non sunt reversi, quamvis in eis prædia haberent; non autem idem est in aliquo locu prædia habere, & domicilium. Denique ad text. *in d. cap. in no-*
62 *stra*, respondetur † in citatis verbis, junctis præcedentibus, non probari esse solvendam quartam Parochiali Ecclesiæ, de cujus Parochia extrahuntur corpora mortuorum; expresse enim agitur de Parochianis alterius Ecclesiæ; sunt etiam verba illa in narratione facti, in responsione verò dicit Pontifex solvendam esse quartam Parochiali Ecclesiæ, vnde examinandum quæ sit, & cujus Ecclesiæ aliquis dicatur Parochianus?

63 Verùm novissimè *in Sacra Congreg. Illustrissimorum Cardinalium Sacri Concilij Tridentini interpretum, die* 26. *Iunij* 1621. dum dubitaretur, *an relegatus ad certum locum pro tempore arbitrio iudicis mensurando, deberet Matrimonium contrahere coram Parocho loci in quo relegatur, an illius vbi domicilium habeat, decisum fuit coram Parocho loci, in quo erat relegatus, Matrimonium esse contrahendum*, ex ea tantum ratione, quia sufficit præsentia Parochi habitationis, juxta primam sententiam, quam supra retulimus, propter quam decisionem hanc sententiam in praxi sequerer, sed in iuris rigore aliam Panormit. libentiùs defenderem. Ex quibus ad praxim

64 *Primò* infertur, non opus esse expectare, vt majori anni parte hi in Parochia, vel Diœcesi habitent, sed statim ac animum habitandi majori anni parte habentes incipiant habitare, effici Parochianos, & posse omnia dicta erga illos exerceri: sicut enim ad domicilium nulla temporis habitatio requiritur, sed statim ac incipit habitare cum animo perpetuò manendi illud acquirit, vt multis citatis dixi *alleg.* 4. *num.* 22. *cum seqq.* sic statim ac quis incipit habitare cum animo perpetuò manendi in Parochia, efficitur Parochianus. Ita Sanch. *d. lib.* 3. *disp.* 23. *n.* 14. Marcel. Vulpe *in d. praxi, c.* 15. *n.* 16. *in fin.*

Secundò infertur, ad institutum Sacri Concilij pro- 65
prium Parochum esse ad Matrimonium, Parochum vxoris, si Matrimonium in domo vxoris contrahatur, quando scilicet vir accepit ad domum vxoris pro contrahendo, vel consummando Matrimonio. Ita ex aliis decisum refert Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Navarra, lib.* 4. *tit.* 15. *lib.* 1. *de Matrim. in declarat. num.* 15. *&* 17. Fernandez *dict. part.* 3. *cap.* 18. §. 1. *num.* 11. Ferentil. *in annot. ad decisiones Buratti, decis.* 713. novissimè Marcel. Vulpe *in dict. praxi, c.* 13. *num.* 16. Quando verò Matrimonium est contrahendum inter virum, qui sit de vna Parochia, & mulierem, quæ sit de alia, sufficit quod intersit Parochus habitationis fœminæ, quando contrahitur in Parochia habitationis vxoris; & sufficit Parochus viri, quando contrahitur in Parochia habitationis viri, quia cùm propriè Parocho committatur suum Parochianum Matrimonio conjungere, censetur etiam commissum alienum cum suo conjungere, cùm hæc necessariò connexa sint, argum. *l.* 2. *de iurisd. omnium iud. & cap. præterea, de offic. deleg.* cum aliis citatis in *libello de principiis vtriusque iuris, lit. N, num.* 5. ita ex mente Concilij declarasse *Sacram Illustriss. Cardinal. Congreg.* referunt Salaed. *d. cap.* 76 *vers. decimoquartò*, Navar. *in man. cap.* 26. *n.* 144. *& consil.* 3. *sub tit. de clandest. desponsat. n.* 1. *in novis*, Spin. *d. gloss.* 15. *n.* 47. Segur. Davalos *in direct. iudicum Eccles. part.* 1. *c.* 15. *num.* 47. Armendar. *d. loco, n.* 17. Trivisan. *decis.* 23. *num.* 3. *lib.* 1. Vgolin. *d. cap.* 15. §. 10 *n.* 3. Francisc. Molin. *d. differ.* 31. *n.* 89. post Henriq. Fr. Emman. Veg. Petr. de Ledesm. Vivald. & alios Sanchez *d. lib.* 3. *disp.* 19. *per totam*, & præcipuè *n.* 4. Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 2 *c.* 5. *n.* 10. Hurtado *de Matrim. disp.* 5. *diffic.* 6. *num.* 20. Marcel. Vulpe *d. c.* 15. *n.* 16. & censuit Rota *decis.* 390. *n.* 6. apud Farinac. *p.* 2. *recent.*

Tertiò infertur, Parochum ruralem non esse pro- 66
prium Parochum, quando rus vel recreationis gratia habitatur, aut ad paucos dies tantum incolitur, eo quòd probatum est, contrahentes non solere esse ruri majori parte anni, nec etiam pro dimidia, sed tantùm per tres, aut quatuor menses. Quare ita censuit Rota Roman. *in noviss. decis.* 656. *part.* 1. & tenent Menoch. *cons.* 398. *num.* 6. 16. 21. *&* 17. Bellet. *disquisit. cleric. part.* 1. *tit. de exempt. cleric. à stat. saecul.* § 5. *n.* 8. *cum seqq.* Seraphin *decis.* 615. Aloys. Ricc. *d. resol.* 214. *num.* 2. Francisc. Molin. *d. differ.* 11. *n.* 90. Sanchez *dict. lib.* 3. *disp.* 23. *num.* 12. Guttier. *de Matrim. c.* 63. *num.* 7. Bonacina *dict. quæst.* 2. *puncto* 8. *num.* 3. *vers. tertiò, & vers. quartò*, Navar. *consil.* 7. *num.* 3. *sub tit. de clandest. despons. in novis.* Aloys. Ricc. *dict. part.* 2. *decis.* 108. *num.* 5.

Quartò infertur fœminam, quæ coram Parochò 67
suæ Parochiæ contraxit matrimonium invalidum, seque inde transtulit ad domum sponsi commorantis in alia Parochia, cum intentione ibi perpetuò manendi, non posse postea coram eodem Parocho Matrimonium de novo validè celebrare; nam ille non dicitur amplius proprius Parochus, & Sacerdos, cùm fœmina mutarit, & amiserit primum domicilium statim, ac incepit habitare in Parochia sponsi, cum intentione ibi perpetuò manendi. Ita Sanch. *d. disp.* 23. *num.* 15. Bonac. *d. punct.* 8. *n.* 3. *vers. secundò.*

Quintò

68 *Quintò* infertur, validum fuisse Matrimonium cujusdam amasiæ, quæ transtulit se ad domicilium concubinarij, intentione ibi commorandi majori anni parte, ibique coram Parocho illius domicilij celebravit Matrimonium, non cum amasio, sed cum alio extraneo: quia ipsa habens animum commorandi majori parte anni, statim effecta est Parochiana, & domicilium parochiale in eo loco contraxit, ita consultos respondisse asserit Bonacina *dict. puncto* 8. *num.*3. *vers. secundo*, & resolvit Aloys. Ricc. *dict. part.*2. *decis.*108. *num.*4. Si verò hujusmodi amasia se ad amasij Parochiam transferret animo revertendi ad suam, non expectata majori anni parte, tunc non posset contrahere, nisi coram suo Parocho, non autem amasij, vt resolvit post alios Aloys. Ricc. *dict. resol.*214. *num.*3. hinc asserens falsam esse omninò sententiam Trivis. *dict. decis.*23. volentis non posse contrahi Matrimonium absque præsentia Parochi mulieris, si in Parochia viri per annum habitaverit vt amasia, in domo eiusdem amasij.

69 *Sextò* infertur, duos simul proprios Parochos quoad dictum effectum posse reperiri, vbi scilicet quis dimidia anni parte in vna Parochia, altera dimidia in altera habitat, tunc æqualiter sic inhabitans duas proprias potest habere Parochias, & coram Parocho vtriusque Matrimonium inire, quia vtraque est æquè Parochia, *cap. cum quis, de sepult. lib.*6. argum. *l. assumptio*, §. *fin ff. ad municip.* Ita Coninch. *disp.*27. *dub.*2. *num* 19. Segur. *in direct. jud part.*2. *cap.*15. *num.*47. Francisc. Molin. *dict. differ.*11. *num.*91. Navar. *cons.*7. *num.*7. *sub tit. de clandest. despons. in nou.* Sanch. *dict. lib.*3. *disp.*24. Guttier. *cap.*62. *num.*4. & *cap.*64. *num.*2. Bonacina *d. puncto* 8. *num.*5. Ferentil. *in annot. ad decis. Baratti* 713. *num.*4. Rota *in Toletana Matrimonij*, 10. *Decembris* 1615. & *in Neapolitana Ma-*
70 *trimonij*, 30. *Martij* 1629. coram *R. P. D. Merlino.* † Vbi verò inæqualitas habitationis datur, maioris temporis pars eum facit proprium Parochum, in quo habitatio fit, argum. text. *in l.*1. §. *æstate*, *ff. de aqua quotid. & æstiva.* Menoch. *consil.*398. *n.*16. & 17. & *ibi* Cephal. *n.*23. & 24. quos refert Francisc. Molin. *vbi proximè.*

71 *Septimò*, infertur habitantem in confinio duarum Ecclesiarum Parochialium censeri Parochianum illius, in qua domus aditum habet, ex notabili doctrina Bart. *in l.*6. *num.*6. *in fin. ff. de damno infecto:* huius illationis ratio est, quia ex aditu iudicatur de domo, cui cedat, *l. et cui ædes*, *ff. de legat.* 1. Bald. *consil.*60. *num.*5. *volum.*1. & secundùm Bartol. *in l. prædij*, §. *qui domum*, *ff. de legat.*3. domus quæ habet duas portas in diversis Parochijs, iudicatur de ea Parochia, in qua residet porta principalis, & aditus magis frequentatus: refert Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. decis.*333. *in* 1. *edit.* & *resolut.*510. *in* 2. *edit.*

72 Alienigenæ verò, seu vagabundi illum Parochum vocant in cuius Parochia sunt, vel commorantur, ex declaratione Illustrissimorum Cardinalium, prout refert Basil. Pont. *de impedimentis Matrimonij c.*26. §. 5.
73 *vers. Alienigena*; nam † quicumque Parochus potest matrimonio vagorum interesse, vt probat Sanchez *lib.*3. *disp.*25. *num.*11. diligenti scilicet inquisitione præmissa, & obtenta Ordinarij licentia, vt habetur expressè in Concil. Trident. *sess.*24. *de reformatione Matrim. cap.*7. ne fortè sint alibi coniugati, aut habeant occultum impedimentum contrahendi. Ita Perez *l.*1. *in princ. tit.*14. *lib.*8. *Ordinat.* Henriquez *lib.*11. *cap.*3. §. 1. Petr. de Ledesma *de Matrim. q.*45. *art.*5. *dub.*4. *vers. dico secundò*, & *in sum. part.*1. *de Sacrament Matrim. cap.*7. *conclus.*4. *dub.*3. Fr. Emman. *in sum tom.*2. *cap* 219. *num.*3. Zerola *in praxi Episcop. part.*1. *verb. Matrimonium*, §. 6. & *part.*2. *verb. Parochus*, *pag.*81. Sanch. *d. disp.*25. *à num.*8. Cened. *canonic. & pract. quæst. lib.*1. *quæst.*30. *num.*66. *cum seqq.* Coninch. *d. disp.*27. *num.*20. Rebell. *de obligat. Iustit. p.*2. *lib.*2. *quæst.*8. *num.*3. Reginald. *d. lib.*31. *num.*239. Gottier. *de Matrim. cap.*65. Bonacina *d. punct.*6. *num.*6. † Si 74
tamen Parochus eam non adhibeat diligentiam, peccabit mortaliter, sed valebit Matrimonium: sic Verae. *in append. ad quæst. quomodo qui vagantur admittendi sint ad Matrimonium, vers. quamvis sic fiat*, Henriq. *d. cap.*3. §. 3. Sanch. *d. disp.*25. *n.*16 & 17. Cened. *d. q.*3. *num.*68. *in princ.* Basil. Pont. *d.* §. 6. *in fine*, Guttier. *d. cap.*65. *num.*15. & *cap.*67. *num.*3. idem Basil. Pont. *in noviss. tract. de Sacramento Matrim. lib.*5. *cap.*14. *n.*8. Chapeavil. *de administr. Matrim. in necessitate*, *q.*14. Filliuc. *tract.*10. *cap.*6. *q.*5. *n* 212. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico tract.*11. *cap.*10. *quæst.*23. *resol.*1. & 2.

Vagabundus is propriè dicitur, qui nullum cer- 75
tum domicilium habet, vel qui pristinum domicilium omnino deserens, amisit, & iter agit, aut navigat animo acquirendi novum. Ita colliges ex resolutis per Henriq. *dict.* §. 3. Coninch. *dict.* §. 3. idem *de Sacrament. tom.*1. *quæst.*8. *num.*62. & *tom.*2. *quæst.*27. *num.*20. Cened. *d. quæst.*30. *num.*69. & 70. Sanchez *d. disp.*25 *à num.*.. vbi *num.*1. *vers. intellige*, dicit Trident. loqui de his, qui vagantur, & incertas habent sedes, D. Barbosa *in l. hæres absens*, §. *proinde in art. de for. delicti*, *num.*14. & *seq. ff. de jud.* Vgolin. *de potest. Episcopi cap.*39. §. 3. *n.*1. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.*1. *n* 64. Guttier. *d. cap.*65. *num.*9. Hinc inferes, † si 76
alter tantùm alienigena, vel vagus sit, satis esse si quivis Parochus intersit, cum valeat Matrimonium præsente Parocho cujusvis ex contrahentibus, Basil. Pont. *dict. loco*, Cened. *d. quæst.*30. *num.*68. *vers. circa hanc*, Guttier. *d. cap.*65. *num.*8. † Quod si qui, ne co- 77
ram proprio Parocho contrahant, aliò secedant, non habitatori, nec mansori, nonnulli censuerunt non gaudere alienigenarum jure, quia dolus nemini patrocinatur, ex quorum numero sunt Fr. Emman. *dict. cap.*219. *num.*2. & Rebel. *d. lib.*2. *quæst.*8. *num.*6. ac alij ab illis citati. Aliis tamen secus videtur, quod magis placet, prout resolvunt Sanch. *d. disp.*23. *num.*13. & 14. & *disp.*25. *n.*11. *in fine*, Guttier. *cap.*65. *num.*11. Bonac. *d. punct.*8. *n.*4. Et pro cognoscendo, an & quando quis censeatur contrahere domicilium ad hunc effectum, adest bona Rotæ decisio tenoris sequentis, videlicet.

R. P. D. Merlino Toletana Matrimonij.

Mercurij 10. Decembris 1625.

MAtrimonium pro parte D. Ludovici nullum prætendebatur ex eo, quod coram proprio Parocho celebratum non fuerit, iuxta formam, ac dispositionem Sacri Concilij Trid. *sess.*24. *cap.*1. *de reformat.* vbi Matrimonium coram Sacerdote, vel alieno Parocho absque Ordinarij, vel proprij contrahentium Parochi licentia contractum ipso iure irritum facit, adeò vt sola declaratoria opus sit, quemadmodum Sacra censuit Congregatio Illustrissimo Interpretum: quo tamen non obstante post trinam causæ propositionem visum fuit Dominis pro illius validitate respondere, & sic sententiam de partibus, per quam irritum, ac nullum fuit declaratum, esse revocandam.

Quamvis enim sit in confesso, quod Parochus S. Ludovici, coram quo Matrimonium fuit celebratum, per duos menses antea non erat proprius Parochus vllius ex coniugibus, quia D. Ludovicus

semper, & continuò inhabitavit in Parochia S. Martini, D. Maria verò inhabitaverat in Parochia S. Sebastiani; nihilominus DD. existimarunt ex depositionibus testium datis in summario D. Mariæ *num.* 12. 25. *&* 14. probari ipsam per duos menses circiter ante contractum Matrimonium à dicta Parochia, & domo Capitanei Didaci, in qua inhabitabat, discessisse animo non redeundi, & se contulisse ad domum Quintilij in dicta Parochia S. Ludovici, secum asportando vestimenta, linteamina, & omnia alia ad ejus personæ vsum necessaria, ibique vsque ad diem contracti Matrimonij habitasse, edendo, bibendo, ac pernoctando, & alia faciendo, & vlterius etiam omnem adhibuisse diligentiam, vt in eadem Parochia domum emeret, & sic novam Parochiam acquisivisse; ad hunc enim effectum non est opus expectare, vt quis majori anni parte in Parochia inhabitaverit, sed statim ac incepit habitare, animo habitandi efficitur Parochianus. Card. *in Clem.* 1. *de privil. quæst.* 16. *num.* 8. & *ibi* Gloss. *in verb. Parochiales*, Abb. *in cap. extirpanda*, §. *qui verò, in repet. num.* 11. *vers. quæro secundò quis dicatur, de præbend.* & ibi etiam Rebuff. *vers. contrariam opinionem*, *fol.* 385. *in cap. omnis vtriusque, num.* 23. *de pœnit. & remiss.* Federic. de Sen. *cons.* 234. *n.* 5. *in fin. & n.* 6. Sylvest. *in sum. in verb. Domicilium, n.* 1. Borgnin. *decis.* 12. *n.* 22. *vers. & advertendum, lib.* 2. Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *disp.* 23. *num.* 14. Guttier. *eod. tract. de Matrim. cap.* 63. *num.* 13. *&* 14. Emman. Sa *in sum. in verb. Matrimonium, n.* 2. vbi refert ita declarasse dictam Sacram Congregationem, & *in verb. Parochus, n.* 2. *vers. ad Matrimonium verò*, Basil. Pont. *de Matrim. lib.* 5. *de cons. clandest. cap.* 13. §. 1. *n.* 4. 5. *&* 6.

Quod valdè etiam corroboratur ex relatione Parochi S. Ludovici facta ante matrimonium Vicario Madriti, quod ipse erat informatus dictam D. Mariam esse ejus Parochianam à duobus mensibus citra, vt in dicto summario *num.* 3. cui multùm videtur deferendum, cum attestetur de eo, quod spectat ad ejus officium, *cap. cùm inhibitio, de clandest. despons.* Ias. *in repet. l. admonendi, num.* 132. *ff. de jurejurand.* Rot. *decis.* 340. *num.* 2. *part.* 2. *divers. & decis.* 341. *num.* 2. *& decis.* 390. *num.* 3. *part.* 2. *recent.*

Vnde cùm dictus Parochus S. Ludovici esset proprius Parochus D. Mariæ, matrimonium cum illius assistentia fuit legitimè contractum, etiamsi ille nullo modo esset proprius Parochus D. Ludovici; ad hoc enim vt Concilij forma adimpleta censeatur, sufficit matrimonium fuisse celebratum coram Parocho habitationis alterius conjugum contrahentium, Navar. *in man. cap.* 25. *num.* 144. Salzed. *in praxi canon. cap.* 63. *vers.* 14. Henriq. *lib.* 11. *de Matrim. cap.* 3. *num.* 2. Veg. *in sum. lib.* 6. *cas.* 118. Petr. de Ledesma *de Matrim. quæst.* 44. *art.* 5. *dub.* 3. *vers. de quo sit secunda conclus.* Ludov. Lopez 1. *part. instruct. cap.* 86. §. *præterea*, *&* 2. *part. de Matrim. cap.* 39. § *præterea advertendum*, Sanchez *de Matrim. d. lib.* 3. *disp.* 19. *num.* 4. Rot. *d. decis.* 390. *num.* 6. *part.* 2. *recent.*

Neque obstant testes D. Ludovici *in ejus summario, num.* 2. *&* 3. qui videntur deponere de continuata habitatione D. Mariæ in domo dicti Capitanei Didaci, asserentes pluries illam vidisse ingredientem, exeuntem, ac etiam permanentem cum ancillis suis. Quia omissis iis, quæ pro parte D. Mariæ opponebantur, tam contra personas, quàm etiam contra examinis validitatem; & omisso pariter, quod etiamsi essemus in conflictu testium, adhuc viderentur præferendi testes D. Mariæ, cum deponant pro validitate matrimonij jam contracti, & consummati, & D. Ludovicus sit actor, & instet matrimonium declarari nullum ex eo solo capite, quod non fuerit contractum coram proprio Parocho, & sic sufficiat quod ejus probatio ex dictis aliis testibus contrarium deponentibus reddatur turbida, ac dubia, & quod propterea dici non possit ipsum defectum hujusmodi plene, & concludenter probatum per testes omni exceptione majores, provt probare debuisset, *cap. in literis*, & ibi Gloss. *fin. de testib.* Covar. *in epit. de sponsal. part.* 2. *cap.* 8. §. 12. *num.* 7. *& seq.* Mascard. *de probat. concl.* 1033. *num.* 19. Caputaq. *decis.* 205. *& decis.* 150. *num.* 8. *&* 9. *part.* 2. Perez *lib.* 5. *Ordin. tit.* 1. *lib.* 3. *in fin.* Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *disp.* 45. *quæst.* 4. *num.* 30. Guttierez *eod. tract. cap.* 44. *num.* 9. *& sequentib.* Rot. coram sanct. mem. Gregor. *decis.* 351. *num.* 2.

Fuit responsum testes prædictos D. Ludovici in dicto nihil concludere, nec sufficienter probare negativam coarctatam de tempore contracti matrimonij; quia testes prædicti, tam dati in vltima, quàm in aliis duabus præcedentibus positionibus, ad summum nihil aliud videntur concludere, nisi quod D. Maria etiam de tempore contracti matrimonij, & dictorum duorum mensium præcedentium, ac pluries visa fuit ingredi, & egredi, ac etiam permanere in ædibus dicti Capitanei Didaci, vnà cum D. Magdalena ejus sorore, & cum famulis, ac pedissequis, mobilibus, & supellectilibus. Ex hoc autem non bene infertur, quod ordinaria, ac vera habitatio D. Mariæ cum animo permanendi non fuerit in dicta Parochia S. Ludovici in ædibus Quintilij, provt fuisse affirmant supradicti testes pro eius parte examinati, inter quos idem Quintilius, ac eius vxor, & familiares de veritate optimè informati. Stant enim simul ista duo, quod nempe D. Maria ex Medicorum consilio, ac etiam vt tolleret jurgia, & contentiones cum dicto Capitaneo, ac eius domo, discesserit animo determinato nunquam redeundi, ad continuò inhabitandum, seseque contulerit ad dictas ædes Quintilij, & sic ad Parochiam S. Ludovici, vt in ea in posterum permaneret, & melioris, ac purioris illius aëris auxilio veterem curaret infirmitatem; & nihilominus ad dictam domum antiquæ habitationis sæpius redierit, ac permanserit, eo quia ibi dicta D. Magdalena soror, quam maximo prosequebatur amore, inhabitabat, ipsaque etiam supellectilia, ac mobilia retinebat, quæ ad dicti Quintilij domum propter eius angustiam transportare non poterat; quod omninò dicendum videtur, cùm hoc pacto testes hinc inde examinati optimè ad concordiam reduci possint, provt semper quantum fieri potest, sunt reducendi, Bart. *in l. de ætate, num.* 7. *circa med. ff. de minorib.* Gloss. & Doctor. *in cap. cùm sit, de testib.* Cæsar de Grass. *decis.* 4. *num.* 5. *de testibus*, Rota *decis.* 321. *num.* 4. *part.* 2. *recent. & decis.* 351. *num.* 32. *&* 38. coram sanct. mem. Greg. Et denique in omnem eventum ex his probationibus hinc inde factis hæc solùm resultaret, quod D. Maria eodem tempore duobus in locis inhabitaverit, & duo habuerit domicilia, vnum in Parochia Sancti Sebastiani, & alterum in Parochia Sancti Ludovici; quod tamen non obstare, quia hoc casu, quo quis duo haberet domicilia, ad validitatem matrimonij sufficit coram alterutro Parocho fuisse contractum, ait Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *disp.* 24. *num.* 2. *& seq.* Pontius *eod. tract. lib.* 5. *cap.* 13. *num.* 2. *vers. ex quo consequenter.*

Neque etiam obstat, quod ex dicta non transportatione mobilium, reditu, & permanentia, iuncta præsertim reconciliatione cum dicto Capitaneo Didaco, deprehendi videatur, vel D. Mariam nunquam habuisse animum deserendi antiquam habitationem,

tationem, vel saltem illum postea deposuisse, ac denuò in eadem Capitanei domo permanendi voluntatem reassumpsisse. Quia vltra quod testes dicunt, mobilia ideò non fuisse transportata, quia domus Quintilij non erat capax, & ex eadem causa D. Mariam in ea ancillas retinere non potuisse, ad constituendum alibi domicilium, sive habitationem non est necessarium, quod quis res suas cum familia detulerit; hæc enim, & similia considerantur in dubio ad eliciendas præsumptiones; secus verò quando adest aperta animi declaratio, tum ex verbis sæpius, & palam reiteratis, tum ex facto per demigrationem personæ, si non cum tota supellectile, saltem cum vestibus, linteaminibus, & ornatu muliebri, vt in summario D. Mariæ *num.* 14. *ad l. cives*, juncta Gloss. *Cod. de incol. lib.* 10. *l.* 2. *Cod. vbi Senat.* Bald. *in rub. Cod. si à non compet. jud.* Abb. *in cap. fin. num.* 8. *in fin. de Paroch.* Felin. *in cap. dilectus, il* 2. *num.* 12. *vers. secundus casus, de rescript.* Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *cas.* 86. *num.* 2. Henriq. *lib.* 10. *de Sacram. Ordin. cap.* 22. *num.* 2. Sanchez qui alios congerit *dict. tract. de Matrim. lib.* 2. *disp.* 23. *num.* 1. *&* 2. & pulchrè Guttier. *eod. tract. d. cap.* 63. *n.* 13. 14. *&* 15. vbi quod statim contrahitur domicilium, non expectato alio tempore.

Quod autem D. Maria hujusmodi recedendi, seu in dicta Parochia S. Ludovici permanendi animum declaraverit, probant octo testes contestes in dicto ejus Summario *num.* 12. *&* 14. affirmantes, ortam fuisse rixam, ac contentionem inter ipsam D. Mariam, & dictum Capitaneum Didacum dominum domus, eandemque D. Mariam acceptasse disdictam, & monitionem de discedendo, id suadente Religioso quodam S. Francisci de discalceatis, pro sedandis dictis dissidiis, & etiam cum juramento declarasse velle discedere, & nunquam amplius ad inhabitandum reverti, quorum octo testium duo sunt Religiosi, & omni exceptione majores, & in specie idem affirmat ipsemet etiam Capitaneus Didacus. Et vlterius etiam constat D. Mariam post discessum omnem adhibuisse diligentiam, vt in dicta Parochia S. Ludovici domum emeret, vt ibi perpetuò posset inhabitare, & supellectilem traducere cum integra familia. Et demum curavit examinari testes super eo, quod ipsa erat Parocha ejusdem Parochiæ S. Ludovici. Ex quibus omnibus, maxime simul junctis, animi declaratio reddi videtur adeò clara, & aperta, vt ille animus ex aliquibus conjecturis, quæ contrarium suadere videntur, in dubium revocari non debeat: quod autem hujusmodi animus fuerit postea depositus, ac mutatus, nullibi constat, & de Iure non præsumitur, *l. qui voluntatem, ff. de probat. l. cum his statum, ff. de donat. inter vir. & vxor.* Præsertim stante dicta expressà declaratione præcedente, & quidem valdè enixa, etiam cum imprecationibus, & juramento, quæ adeò potens est, vt tollat vires tacitæ voluntatis contrariæ, quæ aliàs ex conjecturis, vel actibus subsequentibus deprehendi posse videtur, juxta tradita per Bart. *in l. procurator, la* 2. *§. in* 2. *opposit. ff. rem rat. hab.* Aret. *consil.* 128. Navar. *cons.* 101. *n.* 12. Surd. *cons.* 35. *num.* 9 *&* 10. Eaque tantò magis est attendenda, quia non est incompatibilis, sed benè insimul stare potest cum facto, de quo deponunt testes D. Ludovici juxta superiùs deducta, & faciunt tradita per Angel *in l. juris gentium, §. quod ferè, in princ. ff. de pact.* cum aliis relatis à Surd. *cons.* 14. *num.* 59.

Denique non fuit visum obstare, quod pro parte D. Ludovici dicebatur, ex pluribus conjecturis, & ipsamet facti serie deprehendi dictam habitationem in Parochia S. Ludovici, prævia animi declaratione fuisse simulatam, & in fraudem dicti decreti S. Concilij Tridentini, & proprij Parochi præjudicium habitam, & consequenter ad Matrimonij validitatem suffragari non posse, juxta opinionem Navar. *in cons.* 1. *in fine, de decim. lib.* 3. *in nov. impress.* Henriq. *in sum. lib.* 11. *de Matrim. cap.* 3. Petr. de Ledesma *de Matrim. quæst.* 45. *art.* 5. *punct.* 3. *dub. vltim. conclus.* 1. *&* 3. Bartholom. à Ledesm. *eod. tract. dub.* 23. *fol.* 1352. & Emman. Rodrig. *tom.* 1. *sum. in* 2. *edit. cap.* 219. *num.* 2. *in fin.* Quia omisso quod contrarium sentit Sanch. *de Matrim. lib.* 3. *disp.* 18. *num.* 29. *vers. caterùm displicet, & disp.* 25. *sub num.* 11. *versic. verum hac limitatio*, Basil. Pont. *de Matrim. tit. de consc. clandest. cap.* 14. *num.* 6. & Petr. Eger *in tract. de Sacrament. tom.* 2. *cap.* 27. *num.* 37. Ægid. de Coninch. *tom.* 2. *de Sacrament. & censur. in fin. tract. de Matrim. disp.* 27. *de clandest. dub.* 1. *num.* 14. Fillinc. *quæst. moral. tom.* 2. *tract.* 10. *de Sacrament. Matrimon. part.* 1. *cap.* 6. *de minist. Matrim num.* 199. Bonacina *de Sacr. tom.* 1. *tit. de Matrim. quæst.* 2. *punct.* 8. *proposit.* 1. *num.*.. Et sanè non videtur fraudem esse considerabilem, vbi quis vtitur jure suo, vt bene considerant Doctores superiùs citati.

Domini existimarunt, fraudem aliquam in proposito non adfuisse; certum est enim illam non præsumi, sed probandam esse ab allegante, ex congestis per Mascard. *de probat. concl.* 531. *n.* 1. *& pluribus sequentib.* & Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 82. *num.* 10. Guttier. *d. cap.* 63. *num.* 34. *vers. sextum fundamentum, & n.* 38. *&* 39. Et quamvis ad hunc effectum sufficiant præsumptiones, & conjecturæ, tamen illæ debent esse perspicaces, & evidentes, Mascard. *vbi supra concl.* 530. *n.* 6. 8. *& sequentib.* & Guttier. *d. cap.* 63. *num.* 39.

Tales autem non sunt conjecturæ, & præsumptiones pro parte D. Ludovici allatæ, & in effectu deductæ, ex eo, quod D. Maria non recessit a dicta domo dicti Capitanei Didaci cum tota familia, & bonis, & quod ad eam pluries, & præsertim eadem die post contractum Matrimonium redierit, & in ea permanserit, & demùm quod amicabiliter egerit cum dicto Capitaneo; nam vt superius jam fuit dictum, ex testium depositione constat ipsam D. Mariam ob nimiam angustiam, & incapacitatem domus Quintilij vniversa bona mobilia, ac supellectilia transportare, ibique cum tota familia permanere, & nuptias solemniter celebrare non potuisse, & hac de causa, & eorundem bonorum occasione, & germanæ sororis amore ad domum antiquæ habitationis sæpius rediisse, ibique imbribus etiam aliquando detentam permansisse, cum dicto verò Capitaneo amicabiliter egisse, quia ejus consilio, & opera situm in dicta Parochia S. Ludovici pro construenda domo emere intendebat. Vnde cùm conjecturæ prædictæ nedum non sint tales, vt non possint accipi, nisi in malam partem, provt ad fraudem præsumendam requiritur, sed imò potius appareat actus prædictos ex justa, ac rationabili causa factos, & sic in bonam partem accipi posse, ac debere, non sunt habendæ in consideratione, vt in proposito respondet Guttier. *d. c.* 63. *num.* 39.

Præterea dici non potest D. Mariam habitationem mutare, & novam Parochiam acquirere velle simulasse, ne si denunciationes fierent in dicta Parochia S. Sebastiani, tractatus ad notitiam patris D. Ludovici devenisset, ab eoque Matrimonium impediretur; quia ille non degebat in Parochia S. Sebastiani, sed S. Martini, in qua denunciationes effectualiter factæ fuerunt: vnde cùm allata hujusmodi causa sit inepta, nec appareat aliam idoneam, ac sufficientem afferri posse, cessat ipsius prætensæ fraudis suspicio, Cravet. *cons.* 73. *num.* 13. *&* 17. Rol. *cons.* 38. *num.* 39. *lib.* 1. Rot. *decis.* 111. *num.* 1. *part.* 2. *divers.*

&. decis.418.num.2.in fin.& decis.529. sub num.3.p.1. recent. Quæ etiam visa fuit excludi ex eo, quia constat de primordio veritatis, & de causis veris, & vrgentibus recedendi à dicta domo Capitanei propter dictam locationis disdictam, ac dissidium verè, & realiter habitum, & se transferendi ad dictam Parochiam S.Ludovici ex Medicorum consilio ob valetudinis imbecillitatem. Vnde ex hujusmodi causis vere præexistentibus, & ex quibus licitè, & sine aliqua fraude ad novam habitationem accedere poterat, accessisse præsumitur, *l.quoties, de reb. dub. l.merito, ff.pro soc.* Rot. *decis.283.num.3.part.1. recent.* stante præsertim dicta expressa animi declaratione, qua idem animus alioquin latitans meliùs detegi non poterat, junctis dictis juramento, imprecationibus, & aliis superius ponderatis.

Et ita decisum, vtraque parte, & quidem acerrimè informante, &c.

Parochi præsentia qualis?

78 Præsentiam Parochi in Matrimoniis necessariam,
non tantum corpoream, sed etiam moralem requiri,
cum intelligentia, & advertentia actus, resolvunt
Petr. de Ledesma *de Matrim. quæst.45. art.5.vers. est
secundum dubium*, Henriq. *in sum. lib.11. cap.3. §.1.*
Coned.*practic.& canonic.quæst.lib.1.quæst.30.num.33,
cum seqq.* Coninch. *in 2.2. D.Thom. disp.27. num.44.*
Francisc.Molin.*de ritu nupt. lib.2. differ.11.num.113.*
Guttier. *in tract. de Matrim. cap.99.* Basil. Pont.
79 *de Matrim.lib.5.cap.21.* Et ratio est, quia † non in-
telligens præsens dici non potest, ex *l.fin.* vbi Alciat.
ff.de verbor.signific.& præsentia intellectum, & scien-
tiam includit, *l.testes, Cod. de testibus*, Alciat. *in l.2.
§.voluntatem, num.20.ff.soluto Matrim.* Sanch.*de Ma-*
80 *trim.lib.3. disp.40.* † Nec ob aliam causam Parochi
præsentia hodie requiritur, quam vt auctor quidam
insignis ait, suarum pastor ovium, ne quidquam malè
fieret, interesse debet Matrimoniis, eandemque aucto-
ritatem præstare; ideò illius præsentia quovis modo
sufficit, ex *l. coram Titio, de verbor. significat.* &
resolutis per Tiraquel. *in ll. connub. gloss.7. num.31.*
81 † Ejus porrò præsentia pro forma actus exigitur,
itavt Matrimonium contractum in præsentia mille te-
stium, eo absente, nullum sit, cum ejus præsentia,
vt quævis forma, per æquipollens suppleri nequeat,
Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloss.48. num.29. & 32.* ex
quibus

82 Infertur *primò*, hujusmodi Parochi præsentiam
sufficere, quamvis ipse, vel testes vi detenti in-
tersint, dummodo tamen intelligat consensum con-
trahentium. Ita resolvunt Salzed. *in practic. cap.73.*
aliàs 76. *vers. tertiò,* Possevin.*d.cap.10.num.20.* Petr.
de Ledesma *de Matrim quæst.45.art.5.punct.3.dub.2.
vers.quo supposito,* Fr.Emman. *in sum. tom.1. cap.159.
num.11.in 2. impress.* Basil. Pont. *de impediment. Ma-
trim.cap.39.§.5.in fine, & in suo novissimo tract.de Sa-
cram. Matrim. lib.5. cap 21. num.8.* Spino *in speculo
testament.gloss.15.num.48.& 49.* Paul.Comitol.*respons.
moral.lib.1.quæst.114.* Ceval. *commun. contra commun.
quæst.604.num.70.* Aloys.Ricc. *in praxi fori Ecclesiast.
resolut.213. num.4. in 2. editione,* Sanchez *lib.3. de
Matrim. disput.39. num.9.* Rebel. *de obligat. justi-
tiæ part.2. lib.2. quæst.8. num.4.* Guttier. *dict. cap.69.
num.10.* Coninch. *dict. disput.27. num.44.* Francisc.
83 Molin. *dict. differ.11. num.115.* Vnde † non valere
Matrimonium, si Parochus assistens non intellexit ea,
quæ agebantur, nisi tamen affectasset non intel-
ligere, tenet Salzed *vbi suprà, in 4. dubio*, & de-
cisum refert Armendar. *in addition. ad recopilat. leg.
Navarra, ad l.4.tit 15.lib.5. de Matrim. in declarat.*
84 *num.24.* † Peccat tamen graviter coram Parocho in-
vito contrahens, vt per Coninch. *d. disp.27.num.25.*
Guttier. *d.cap.69. num.13.* Paul. Layman. *dict. lib.5.
tract.10.part.2.cap.4.n.6.vers.esset,* Hurtado *d. disp.5.
diffic.15.n.51.*

Secundò infertur, sufficere solam Parochi præsen- 85
tiam adducti dolosè, & renuentis, dummodo probè
intelligat, & audiat contrahentium verba, nisi clau-
dens aures affectasset non intelligere, & ipse nulla
verba proferat. Ita Segura *in direct. judic. Eccle-
siast.part.2.cap.15.num.15.* Mascard.*de prob.t.concl.9.
num.9.* Vega *in sylva casuum, lib.6. casu 114.& 115.*
& decisum referunt Aloys. Ricc. *in praxi fori Ec-
clesiast.decis.543.in 1.impres.& resolut.213. num.3. in
2. impres.* Salzed. *ad Bernard. dict. cap.76. in 4. dub.
pag. mihi 296.* Hurtado *dict.disp.5.diffic.15.* Rota *in
Vlysbon. Matrim. 16. Febr. 1622.* coram *Patriarcha
Manzanedo.*

Tertiò infertur præsentiam Parochi in Matrimonio 86
ita requiri, vt nedum intelligere oporteat cum quid
agitur, sed vt videat; nam insufficiens erit si contra-
hentes Matrimonium à tergo essent alicujus parietis,
vel vbi Parochus infirmitate, seu alio casu cæcus ef-
fectus esset, & non videret; quia ideò Parochi præ-
sentia requiritur, vt ea tot mala & scandala, quæ in
dies oriebantur, ex clandestino Matrimonio cessarent.
Atque ideò † licèt cæcus retineat dignitatem, *l. qui* 87
furore, ff. de statu homin. l.cæcus, ff. de judiciis, licet
etiam possit testificari de his, quæ ante cæcitatem
vidit, vbi notas contrahentium voces audivit; in
his autem in quibus facilè decipi posset, non integer
testis est, quo in casu multùm judicis arbitrio tribuen-
dum est, quemadmodum scribit Alberic. de Maris *de
testib.cap.5.n.35.& 36.*& in nostris terminis resolvit
Francisc. Molin.*d.differ.11.n.120.*vbi *n.124.*idem exi-
stimat, vbi Parochus furiosus esset, nisi dilucida ha-
beret intervalla, & Matrimonio assisteret tempore
sanæ mentis.

Quartò infertur quoad Matrimonium Parochi præ- 88
sentiam sufficere, etiamsi ad alium finem vocatus,
vel casu præsens sit: ita resolvunt Navar. *consil.20.
num.1.sub tit.de sponsal.in antiq.& consil.11. sub tit.de
clandest.desponsat. in novis,* Salzed.*dict.c.73 aliàs 76.
vers. tertiò licèt, & dubio 5.* Sayr. *decis. 24. sub tit. de
sponsalibus*, Azeved. *l.1.num.39.tit.1.lib.5.nova reco-
pil.* Prasec. *in praxi nova Episcop part.2.cap.4.num.32.
in fine,* Cevall.*dict.quæst.604. num.66.* Spino *in spec.
testam.gloss.15. num.48. & 49.* Henriq. *in sum. lib.11.
cap.3. §.5. in fine*, Sanchez *lib.3. disp.39. num.10.*
Reginald. *in praxi fori pœnitent.lib.31.num.82.* Fran-
cisc. Molin.*dict.differ.11.num.110.* Guttier. *d. cap.69.
num.3.cum seqq.* Nam Parochus, & testes transeun-
tes, & casu Matrimonio interessentes, dicuntur
verè præsentes esse, cum sufficienter advertant ad
id quod agitur, possintque de hoc ferre testimo-
nium, Sanch. *d.disp.39. num.11.* Guttier. *d. cap.69.
num.12.*

Contrarium tamen, imò Parochum necessariò ad 89
validitatem matrimonij formaliter adhibitum esse,
nec sufficere, si forsan convivij, vel confabulationis,
vel aliud tractandi causa præsens audiat hujusmodi
contractum matrimonij geri, dicunt decisum Ar-
mendar. *d.loco, num.1. & 55.* Gonzal. *ad regul.8.Can-
cellariæ, gloss.48.num.55.* Basil. Pont. *d.cap.26. §.5.in
fine*, & novissimè *de Sacram. Matrim. lib.5. cap.21.
num.4.* Bonacina *d. quæst. 2. puncto 8. num.28.* & in-
validum esse matrimonium contractum coram Paro-
cho, & testibus transeuntibus, post Petr. Ledesm.
asserit idem Bonac.*d.quæst.2. puncto 8 num.46.* ex eo,
quia transeuntes non videntur præsentes humano
modo, nec formaliter. Sed primam opinionem verio-
rem existimo, & hanc secundam nec improbabilem
judico.

Quintò

90 *Quintò* infertur quoad matrimonium Parochi præ-
sentiam sufficere, quamvis sit excommunicatus, etiam
non toleratus, suspensus; vel irregularis, modò non
sit actualiter depositus: tum quia hæc assistentia au-
ctoritativa non est propriè actus jurisdictionis, ita
vt non possit validè ab excommunicato vitando exer-
ceri, sicut ab eo non possunt exerceri actus jurisdi-
ctionis: tum quia Concilij Trident. solummodò re-
quirit præsentiam Parochi, quia etiamsi sit excom-
municatus, vel suspensus, non desinit esse Parochus
propter censuras. Quibus fundamentis hanc illatio-
nem tenent Armend. *dict. lib. 1. de Matrimon. num. 5.*
Gabr. Vasq. *de excomm. dub. 4.* Basil. Pont. *de Matrim.*
lib. 5. cap. 17. n. 6. Petr. de Ledesma *de Matrim. q. 45.*
art. 5. punct. 3. dub. 3. Navar. *cons. 4. de clandest. despons.*
Ceval. *d. quæst. 604. n. 65.* Sayr. *decis. 13. de sponsalib.*
Henriq. *lib. 11. cap. 3. §. 4. & 5.* Galletus *in margarita*
casuum conscientiæ, verb. matrimonium, pag. 163. col. 1.
Bonacina *d. punct. 8. num. 21.* Sanchez *lib. 3. disp. 12.*
Coninch. *disp. 27. n. 24.* Rebell. *d. lib. 2. quæst. 9. n. 9.*
Reginald. *lib. 31. n. 177.* Aloys. Ricc. *in praxi fori*
Ecclesiast. decis. 243. 1. impress. & resol. 213. n. 1. in 2.
impress. Guttier. *de matrim. cap. 62. n. 23. & cap. 66.*
num. 19. Bonacina *d. quæst. 2. puncto 8. n. 21.* Mar. Al-
ter. *de censuris tom. 1. lib. 1. disp. 8. cap. 5. per totum.*
Corneio *in 3. part. tract. 5. de excom. disp. 10. §. 1. dub. 5.*
Raynaud. *de monitor. part. 2. cap. 1. num. 23.* novissi-
me matrimonio non effici irregularem, & *num. 21.*
subdit peccare tamen, & graviter, de quo etiam
91 Squillante *de oblig. Sacerd. part. 3. num. 20.* † Vnde
valere matrimonium celebratum coram Parocho no-
torie fornicatore, non tamen adhuc in judicio con-
demnato, & confesso, refert decisum post alios Ar-
mendar. *in addit. ad recopil. legum Navarræ, ad lib. 4.*
92 *tit. 15. l. 1. de matrim. in declar. n. 19.* Sic etiam † Ma-
trimonium contrahum coram schismatico Parocho
saltem coloratum titulum habente, si non fuit vt ta-
lis declaratus, & Parochia privatus, validum esse
resolvit Navar. *consil. 8. num. 2. sub titul. de clandest.*
de sponsat. in novis, & Sayr. *decis. 13. sub titul. de*
sponsalib.

93 *Sexto* infertur, validè matrimonio assistere posse
Parochum interdictum, seu prohibitum ab Episco-
po, aut ejus Vicario, ne aliquos matrimonio con-
jungat: tum quia posito eo interdicto, seu prohibi-
tione, Parochus adhuc retinet jurisdictionem; tum
quia multa fieri prohibentur, quæ tamen facta te-
nent: ita decisum referunt Salzed. *in Bernard. c. 73.*
alias 76. in noviss. pag. mihi 293. in 1. dub. Ledesm. *dict.*
quæst. 43. art. 5. Possevin. *d. cap. 10. n. 34. vers. cura-*
tus, Fr. Emman. *in sum. part. 1. cap. 219. num. 10.*
Henriquez *lib. 11. c. 3. n. 4.* Ceval. *d. quæst. 604. n. 71.*
idem Ledesma *in sum. part. 1. de sacram. Matrimonij,*
cap. 6. conclus. 4. dub. 11. Sanchez *lib. 3. disp. 32. n. 1.*
& 2. Rebell. *part. 2. lib. 2. q. 9. num. 9.* Aloys. Ricc. *in*
praxi fori Eccles. decis. 243. in 1. impress. & resol. 213.
num. 2. in 2. impress. Reginald. *lib. 31. num. 179.* Co-
ninch. *disp. 27. dub. 2. num. 18.* Guttier. *tract. de matrim.*
c. 63. num. 25. Basil. Pont. *in novissimo tract. de Sacram.*
Matrimonij, lib. 5. c. 17. num. 13. Bonac. *dict. quæst. 2.*
puncto 8. num. 18. vbi etiam idem dicendum asserit,
quando hujusmodi prohibitio fuit facta coadjutori,
vel Vicario Parochi, Armendar. *dict. loco, num. 23.*
vbi amplìat, sive Parochus interveniat contra talem
prohibitionem volens, sive invitus, vel licèt intersit
invitus, & compulsus per vim, sive præcedat dicta
94 prohibitio, vel non. † Vtrùm autem matrimonia ce-
lebrata à Parocho putativo ex communi errore sint
valida, tractat Marc. Anton. Genuens. *in praxi Ar-*
chiep. cap. 50. num. 3. vbi affirmativè respondet; sat
enim est pro matrimonio præsentia illius, qui com-
muni errore reputatur proprius Parochus; & tolera-
tus est ex titulo colorato per Superiorem dato, cujus
virtute accepit, & retinet possessionem beneficii,
vel officij, si notoriè constat minimè habere titu-
lum, & jurisdictionem. Ita Henriq. *lib. 11. c. 3. §. 4.*
Fr. Emman. *d. cap. 219. n. 8.* Sanchez *lib. 3. disp. 22.*
à num. 60.

Septimò infertur, posse Parochum validè assistere 95
matrimonio suorum parochianorum extra suam Pa-
rochiam, sine licentia Parochi illius loci, in quo
assistit; quia proprius Parochus administrare potest
Sacramenta suis ovibus, vbicumque existant, vt suo
loco dicemus, tum quia ex decreto Tridentino con-
stat formam ab eo præscriptam, & servandam in
matrimonio, in eo intrinsecè, & essentialiter sitam
esse, vt adsit Parochus, vel alius Sacerdos de licen-
tia Parochi, sive Ordinarij, & duo præterea testes;
igitur reliqua omnia, tempus, & locus, & alia acci-
dentalia sunt. Ex quibus hanc illationem tenent
Salzed. *d. cap. 76. vers. undecimò,* Possevin. *d. cap. 10.*
num. 1. vbi extendit etiam extra Episcopatum, Spin.
dict. gloss. 15. num. 42. Sanchez *lib. 3. disp. 19. num. 8.*
& 14. Coninch. *disp. 27. n. 22.* Basil. Pont. *de impedi-*
ment. matrim. cap. 26. §. 6. vers. addendum, Reginald.
lib. 31. n. 177. Bonacina *dict. quæst. 2. puncto 8. n. 24.*
Guttier. *cap. 62. num. 5.* Hurtado *de matrim. disput. 5.*
diffic. 6. n. 22. Ioan. Sanc. *in select. disp. 44. n. 8.* Am-
plia vt † non solùm proprius Parochus, sed etiam Sa- 96
cerdos de illius licentia validè assistat matrimonio ex-
tra Parochiam. Ita Salzed. *d. cap. 75. vers. præmitten-*
dum, Sanchez *d. lib. 3. disp. 34. n. 3.* contra Seguram
p. 2. cap. 15. n. 49. Francisc. Molin. *d. disp. 11. num. 13.*
cum seqq. & Basil. Pont. *de matrimon. lib. 5. cap. 26.*
num. 4. scribentes id non esse matrimonium. Non ob-
stat id quo potissimùm inductus videtur Navar. *con-*
sil. 52. de sponsal. in 1. edit. & cons. 34. n. 2. sub tit. de
cland. despons. in 2. edit. scilicet Parochum, vel Epi-
scopum extra suam diœcesim esse personam priva-
tam, & non pollere ea auctoritate publica, quam in
celebrandis conjugiis exigere videtur Concilium.
Respondetur enim, quod Concil. eo personarum ge-
nere, quarum est in matrimonio præsentia necessaria,
non requirit alicujus publici officij auctoritatem, alias
neque simplex Sacerdos de licentia Parochi, aut te-
stes ex privatorum numero essent idoneæ personæ,
quod statutum est; sed tantùm exigit, vt hujusmodi
sint personæ, quæ plenam Ecclesiæ fidem faciant, ab-
stulit enim matrimonia præsumpta. † Cùm igitur hu- 97
jusmodi assistentia non pertineat ad jurisdictionem
contentiosam, nec alienus Parochus jure offendi pos-
sit, si absque illius licentia, vel Ordinarij in ejus Pa-
rochia, alter Parochus celebret matrimonium suorum
Parochianorum, credo eum non peccare cessante scan-
dalo, nec puniendum esse, vt resolvit Sanchez *vbi su-*
prà, num. 18.

Octavò infertur Parochi vnius præsentiam suffice- 98
cere, quando contrahentes sunt diversarum Paro-
chiarum, quia Trident. declaravit matrimonium con-
trahendum esse coram Parocho, & non magis ex-
pressit Parochum viri, quàm fœminæ. Ita Salzed.
vbi suprà, dub. 14. Cavalc. *decis. 12. n. 21. part. 2.* Spin.
dict. glos. 15. n. 41. Cevall. *d. quæst. 604. n. 6.* Henriq.
lib. 11. c. 3. §. 2. Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast.*
part. 2. cap. 9. n. 39. in fine, Armend. *vbi suprà, n. 7.*
13. 14. & 28. Zerola *in praxi Episcop. p. 2. verb. Paro-*
chus, §. 1. Sanchez *lib. 3. disp. 19. à num. 1.* Rebell. *p. 2.*
lib. 2. quæst. 8. Bonac. *d. q. 2. puncto 8. n. 7.* Paul. Co-
mitol. *respons. moral. lib. 1. quæst. 131. n. 2.* Coninch.
disp. 27. n. 10. Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta,*
lib. 1. c. 8. n. 13. Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. decis.*
244. in 1. impress. & resol. 214. num. 1. in 2. impress.
Guttier. *d. c. 62. n. 4.*

Nonò infertur, validè matrimonio assistere Paro- 99

chum delegatum, quem Episcopus constituit, & ad nutum ipsius amoveri potest, & Viceeuratum à Parocho proprietario institutum. Ita Rebell. *lib. 2. quæst.9. num.6.* Possevin. *dict. cap.* 10. *num.* 14. *in fin.*
100 Hujusmodi † Parochi, quoad matrimonium poterunt alicui facultatem assistendi concedere; quia etsi delegatus ad vniversam Parochiæ curam non possit alteri omnem curam, etiam ad modicum tempus, dum abest, delegare, poterit tamen aliquas causas, quia delegatus ad vniversitatem causarum etiam potest unam, vel alteram delegare causam, gloss. *verb. delegatus, in cap. cùm causam, de appellat.* vbi Anton. *num.* 14. Alexand.de Nævo *num.*16. Hinc igitur optimè Sanchez *dict. lib.* 3 *disput.*31. *num.*16. resolvit
101 † institutum à Viceeurato ad vniversitatem causarum, vbi est consuetudo, vt absens talis Viceeuratus substituat aliquem ad vniversam Parochiæ curam, posse delegare licentiam assistendi matrimonio, aut ministrandi aliud Sacramentum: & *num.*17. resolvit hujusmodi Parochum delegatum ad vniversitatem causarum, licèt possit delegare licentiam assistendi matrimonio, aut aliud Sacramentum administrandi, non posse dare illi subdelegato facultatem iterum delegandi: & *num.* 16. asserit, quod † quando
102 Parochus præsens assumit Vicarium locantem operas, vt illum adjuvet, hic Vicarius non potest delegare; & consulit Navar. *cons.*23. *num.*4. *de clandest. desponsat. in novis*, Vicarium Parochi contrahendis Matrimoniis assistere posse, etiamsi sit delegatus ab eo, qui ad modicum tempus sine licentia Episcopi recessit.

103 *Decimò* infertur, validè matrimonio interesse posse Parochum habentem injustum beneficii titulum, vt accidit quando commisit aliquod delictum, ratione cujus est ipso jure beneficio privatus, vel quando intra annum non est ad Sacerdotium promotus, vel quando habet beneficium incompatibile, vel quando acceptavit beneficium in excommunicatione; quia adhuc est Parochus cum titulo colorato, & errore communi vulgi, arg. text. *in l. Barbarius, ff. de officio Pretoris*, & quamvis ipso facto privatus beneficio sit, nondum tamen possessione spoliatus est, & quandiu illa non spoliatur, præsumitur habere justam retinendi causam, *cap. licèt Episcopus, in fine, de prabend. in 6.* Ita Conineb. *disp.*27 *dub.*2. *num.*26. Sanchez *lib.*3. *disp.*22. *num.*62. Basil. Pont. *de sacrament. matrim. lib.*5.*cap.*19. *per totum*, Bonacina *dict.*
104 *quæst.*2. *punct.*8. *n.*24. vbi *n.*30. resolvit † validum esse Matrimonium contractum coram laico, cui Parochus concessit facultatem assistendi Matrimonio, si communi errore habebatur Sacerdos, pro tali publicè se gerens, quod etiam tenet Sanchez *disp.*22. *num.*61. *vers. valet.*

105 *Vndecimò* infertur, Parochum non Sacerdotem (putà cui collata fuit parochia, non tamen est ordinatus Sacerdos) validè assistere Matrimonio: nam assistentia Parochi pro forma hujus contractus pendet ex Tridentini dispositione tantùm; ex eo autem solùm colligitur, debere esse Parochum, neque verò est argumentum aliquod efficax, quo probetur debere esse Sacerdotem; quod enim conjungat contrahentes, non est functio Sacerdotalis Ordinis, neque se exponet periculo efficiendi nullum Sacramentum; quamvis enim in Concil. Trident. dicatur, *vel alio Sacerdote*, & illa dictio, *alio*, qualitatem Sacerdotii referre quidem videatur; id tamen ob frequentiam accidit, quod vt parochi intra primum annum tenentur ad Sacerdotium promoveri, plerique sint Sacerdotes, atque ita vsus loquendi, non necessitati, aut qualitati id tribuendum est, propter quem vsum nonnunquam à propria significatione receditur, *l. Labeo, ff. de supellect. leg. cap. ex litteris, de sponsal.* Hanc illationem tenet recentiorum schola, vt videre est apud Navar. *cons.*30. *sub tit. de sponsalib. in* 1. *impress. & cons.*9. *sub tit. de clandest. desponsat in* 2. *impress.* Vega *in Sylva, lib.*6. *casu* 119. *in fine*, Henriq. *lib.*11. *cap.* 5. §.3. *& lib.*1. *c.*6. *n.*3. *in fin.* Ioan. Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part.*2. *cap.*9. *n.*59. Pialec. *in praxi novi Episcopali, part.*2. *c.* 4. *num.*22 Armend, *vbi suprà, num.*8. Fr. Emman. *vbi suprà, part.* 1. *cap.* 18. *num.* 9. Petr. de Ledesma *in tract. de Matrim. q.*45. *art.*5. *puncto* 3. *dub.* 3. *conclus.* 3. Sahagun *ad tit. de sponsalibus, num.*88. Cevall. *dict. quæst.* 904. *à n.*56. Basil. Pont. *d. cap.*2. §. 5. *vers. Parochus autem, & in novissimo tract. de sacramento Matrimonij, lib.*5. *c.*17. *num.*1. Zerola *in praxi Episcop part.* 2. *verb. Parochus, vers.* 3. Guttier. *de juramento confirm. part.* 1. *cap.*14. *n.*13. *in fine, & in tract. de Matrimon. c.*62. *ex n.*12. *&* 16. Sanchez *lib.*3. *disp.*20. *n.*2. Layman. *d. lib.* 5. *tract.*10. *part.*2. *cap* 4. *num.*4. Hurtado *dict. disp.*5. *diffic.*7. late Cened *practic. & canon. quæstion. lib.*1. *q.*30. *n.*54. *cum sequentib.* Francisc. Molin. *dict. differ.*11. *ex n.*128. Coninch. *disp.*27. *dub.*2. *num.*21. Reginald. *lib.*31. *n.* 177. Bonac. *d. q.*2. *punct.*8. *n.* 16. Nihilominus tamen *Sacram Congregat.* inclinasse in sententiam, vt Parochus non Sacerdos non possit Matrimonio contrahendo interesse, referunt addit. *ad d. cons.*9. *Navar.* & Vgulin. *de potestate Episcopi c.*11. §. 10. *n.*5. ac Fernandez *in examine Theologiæ moralis, part.*3. *c.*18. §.1. *n.*1. Sed dum mihi de hac declaratione *S. Congreg.* meliùs non constat, illationem nostram semper sequerer.

Duodecimò infertur, Parochum etiam in peccato 106
mortali existentem validè Matrimonio assistere posse, quia Parochus non est essentialis minister sacramenti Matrimonii, nec ipse formam profert, sed tantùm solemnem ad actum auctoritatem, lege ejus præsentiam requirente: ita Poss. *de officio Curati c.*5. *n.* 40. Bonac. *in tract. de Sacram. disp.*1 *q.*3. *punct.*2. §.1. *n.*10. contra Henriq. *lib.*2. *c.*29. *n.*24.

Licentia ad assistendum Matrimonio, cui, & à quo concedi debeat?

Si proprius Parochus matrimonio interesse non 107
possit, alium sui vice, & loco Sacerdotem substituere poterit, ex Concil. Trid *sess.*24. *de reformat. matrim. cap.*1. cujus auctoritate Matrimonium celebratum coram Sacerdote à proprio Parocho deputato, & coram testibus, valere decisum refert Armendar. *in addit. ad recopil. legum Navarra, lib.* 4. *tit.*15. *lib.*1. *de Matrim. in declarat. n.*12. † quamvis de licentia etiam 108
celebretur à Regulari, vt probatur ex *Clem.* 1. *de privileg.* vbi strictè præcipitur Religiosis, ne audeant Sacramentum Extremæ Vnctionis, vel Eucharistiæ ministrare, Matrimoniáve solemnizare, non habita super his parochialis Presbyteri licentia, à contrario sensu satis colligitur, quod habita licentia speciali, id ipsum facere erit sibi licitum; licèt autem ibidem dicatur, *Matrimoniave solemnizare*, intelliguntur hæc verba de benedictione noptiali, vt ibidem tradit gloss. & resolvit Miranda *in man. Prelat. tom.* 1. *q.*48. *art.* 1.

Declara *primò*, Parochum etiam fictè concedendo 109
facultatem assistendi, non efficere invalidum Matrimonium contractum coram eo Sacerdote, cui hujusmodi facultatem concessit; quia assistentia illa non est actus jurisdictionis, cum valeat etiam inviti Parochi, & reluctantis, ac contrariam habentis intentionem, vt suprà ostensum est: ita contra Ledesm. tenent Sanchez *lib.*3. *disp.*21. *n.*64. Bonac. *de Matrim. q.* 2. *puncto* 8. *n.*34.

Secundò declara Parochum excommunicatum, 110
etiam non toleratum, suspensum, vel irregularem, posse

posse validè dare alteri assistendi licentiam, quia hujusmodi licentia non est propter actus jurisdictionis; & sicut Parochus excommunicatus non est privatus auctoritate assistendi, ita nec potestate dandi prædictam licentiam; ob eandemque rationem constat Parochum posse validè dare hujusmodi licentiam Sacerdoti excommunicato, vel irregulari, aut suspenso ad assistendum matrimonio. Ita Sanchez *lib. 3. disp. 21. num. 6.* Henriquez *lib. 11. cap. 3. num. 5. & lib. 13. §. 7.* Guttier. *de matrimon. cap. 62. num. 24.* Basil. Pont. *in novissimo tract. de sacram. Matrim. lib. 5. cap. 17. n. 4.* Hurtado *dict. disp. 5. diffic. 8. num. 26. cum seqq.* Bonacina *dict. quæst. 2. punct. 8. num. 21.* idem Hurtado *dict. diffic. 8. n. 27.* vbi ait collationem dictæ licentiæ non esse actum potestatis Parochi, vt Parochus est, sed auctoritatis a Tridentino annexæ officio Parochi, refert & sequitur novissimè Diana *moral. resolut. p. 5. tract. 9. resol. 80.* vbi subdit non solùm validè Parochum excommunicatum licentiam hanc præbere, sed etiam licitè.

Contra Coninch. *disp. 27. num. 21.* Avila *de censur. part. 2. c. 6. disp. 3. dub. 1. concl. 5.* Petr. de Ledesma *de Matrim. quæst. 4. art. 4. punct. 3. dub. 4. & in sum. p. 1. de sacram. Matrim. c. 6. concl. 4.* Layman. *d. cap. 4. num. 5. vers. credo,* Mai. Alter. *de censur. tom. 1. lib. 1. disp. 8. c. 6. vers. Sed dubitatur,* existimantes excommunicatum, aut suspensum, si toleratus non est, alteri Sacerdoti licentiam assistendi nec licitè, nec validè committere.

111 *Tertiò* declara validum esse Matrimonium, cui de licentia Parochi assistit Sacerdos degradatus, quia Sacerdos degradatus est adhuc Sacerdos. Ita Sayr. *de censur. lib. 5. cap. 22. num. 26.* Bonacina *d. q. 2 punct. 8. num. 23.*

112 *Quartò* declara Parochum, sive Ordinarium, hujusmodi licentiam assistendi Matrimonio non posse concedere clerico non Sacerdoti. Quamvis enim illa conjunctio, de qua suprà *num. 43.* non sit functio Sacerdotalis Ordinis, & etiam non Sacerdos Parochus esse possit: attamen cùm decretum Tridentini, quo tantùm ea forma est inducta, dicat, *vel alius Sacerdos de licentia Parochi,* est standum ejus dispositioni, non tamen necessarium est, vt sit Sacerdos approbatus, is qui datur. Ita Petrus de Ledesma *in summa, part. 1. de sacram. Matrim. c. 6. concl. 4. vers. seguese lo segundo,* Sanchez *lib. 3. disp. 20. num. 6. cum sequent.* Ceval. *communium contra commun. quæst. 604. num. 58.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. disser. 11. n. 133.* Guttier. *tractat. de Matrim. cap. 62. num. 22.* Sayr. *decis. 51. sub tit. de sponsalibus,* Basil. Pont. *de imped. Matrim. cap. 26. §. 6. vers. is autem,* Sahagun *in cap. quamvis, n. 13. de officio deleg. & ad tit. de spons. num. 89.* Layman. *d. tract. 10. p. 2. c. 4. n. 4.* Hurtad. *d. disp. 5. diffic. 7. in fine, num. 25.* Navar. *consil. 2. num. 2.*

113 *sub tit. de cland. despons. in novis,* † vbi etiam à principio resolvit matrimonium de licentia Parochi tempore pestis coram Acolyto contractum esse nullum, quia verba Concilii videntur adeò clara pro hac parte, quod in nullo casu videtur ab illius forma recedi posse.

114 *Quintò* declara Parochum, vel Ordinarium posse concedere facultatem alteri Sacerdoti conjungendi sponsos in matrimonium, non solum in propria Parochia, verùm etiam extra illam; quia Trident. dicit alium Sacerdotem sufficere ad assistendum Matrimonio de licentia Parochi, vel Ordinarii, & non loquitur de propria Parochia; tum quia hujusmodi licentia non est actus jurisdictionis contentiosæ, & litigiosæ, sed gratiosæ, ac voluntariæ, quæ exerceri potest vltra locum propriæ jurisdictionis. Ita ex his fundamentis nostram illationem amplectuntur Fr. Emman. *in sum. tom. 1. cap. 218. concl. 6.* Coninch. *disp. 27. dub. 2. n. 23. & dub. 3. num. 38.* Guttier. *cap. 62. n. 50.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. part. 2 tract. 11. c. 10. q. 23. resol. 3.* Reginald *q. 131. n. 180.* Bonac. *dicta q. 2. punct. 8. num. 13.*

Contra Navar. *consil. 15. de clandest. despons.* Basil. Pont. *de Matrim. lib. 5. c. 16.* Seguram, quem refert, & sequitur Franc. Molin. *dict. differ. 11. n. 136. cum seqq.* existimantes non posse Parochum, vel Ordinarium concedere licentiam suis Parochianis ad contrahendum matrimonium extra suam Parochiam, vel diœcesim respectivè.

Sextò declara, cogi posse proprium Parochum nolentem matrimonio alioquin licito intervenire, vel licentiam alii Sacerdoti interveniendi concedere, quoniam Sacramenta Parochianis invitus ministrare cogitur ex debito officii, prout resolvit Franc. Molin. *dict. different. 11. n. 85. cum seq.* 115

An autem Parochi delegati, quos Episcopi constituunt, & ad nutum ipsorum amoveri possunt, & Vicecurati a Parochis proprietariis instituti possint alteri Sacerdoti licentiam assistendi matrimonio concedere? Agit latè per conclusiones Sanchez *lib. 3. disp. 31.* ad quem se remittit Guttier. *de Matrim. cap. 66. n. 18.* vide Basil. *in novissimo tract. de Sacramento Matrimonii, lib. 5. cap. 18. num. 2.* Hurtado *d. disp. 5. diffic. 10. n. 54.* & aliqua dixi supra à *n. 100.* & quod Vicarius perpetuus, vel amovibilis Curati possit hujusmodi facultatem concedere, resolvunt Rebell. *part. 2. lib. 2. q. 8. n. 8. & in addit. lib. 4. n. 67.* Possevin. *d. c. 10. n. 14. in fin.* Quando Episcopus est immediate Parochus, vt in Regno Granatensi, potest tunc Parochus non proprietarius matrimonio assistere, & aliis licentiam concedere, quia licèt delegatus sit, cùm sit delegatus ad vniversitatem causarum, potest delegare Episcopalem aliquam causam, subdelegare autem minimè; & de Curis, qui subdunt alicui parocho proprietario, an possint dare licentiam alii Sacerdoti, vt assistat matrimonio contrahendo? latè agit novissimè Zambran. Hispal. *in suis aureis decis. c. 7. de Matrim. dub. 1. per tot.*

Septimò declara, ex facultate Concil. Trident. sibi concessa posse Ordinarium licentiam concedere alicui Sacerdoti Matrimonio assistendi Parochi loco sibi subjecti, ex *cap. 1. sess. 24. de reform. Matrim.* Vnde Rota *decis. 176. n. 8. p. 1. recentiorum,* censuit validum matrimonium contractum coram alieno Sacerdote de licentia Episcopi. 116

Potest etiam Vicarius Generalis Episcopi ex proprio officio, absque speciali commissione interesse matrimoniis, & alii Sacerdoti assistendi licentiam concedere, Salzed. *ad Bern. in pract. cap. 75. vers. decimoquarto,* Petr. de Ledesm. *in summa part. 1. de sacram. Matrim. cap. 4. concl. 4. dub. 17.* Henriq. *lib. 11. cap. 3. n. 4.* Sanchez *lib. 3. disp. 29. num. 18.* Armendar. *dicto loco, num. 31.* Basil. Pont. *dict. cap. 26. §. 6. versic. idem etiam,* Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 3. cap. 45. q. 2.* Sbroz. *de officio Vicarii lib. 2. quæst. 44. num. 8. in fine,* Guttier. *canon. lib. 1. cap. 19. num. 13. cum sequentibus, & in tract. de Matrim. cap. 66. ex num. 12. & cap. 69. ex n. 9.* Narbona *de appellat. à Vicario ad Episcopum, p. 1. num. 201.* Hurtado *dict. disp. 5. diffic. 9. num. 32.* 117

† Ordinarii enim appellatione venit Episcopi Vicarius, gloss. *verb. generaliter, in cap. Romana, de appell. in 6.* Covar. *practicar. cap. 4. n. 7. & lib. 3. variar. c. 20. num. 4.* Sbroz. *de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 43. & quæst. 51. num. 1.* Flam *de resign. lib. 3. q. 11. n. 29. cum seqq.* Fr. Molin *d. differ. 11. n. 64.* Bonac. *d. q. 1. punct. 8. num. 10.* 118

Quæri non abs re potest, an suspensa jurisdictione Episcopi per excommunicationem, aut suspensionem, possit ejus Vicarius validè interesse matrimonio, aliisque committere? Dicendum est vtrum- 119

que

que poſſe, quia neutrum eſt actus juriſdictionis. Si tamen Epiſcopus ſuſpenſus, aut excommunicatus non toleratus inſtitueret Vicarium, aut Parochus ſic excommunicatus Viceeoratum, illeque aſſiſteret Matrimonio, vel alteri committeret, nihil valeret, quia illa inſtitutio eſt manifeſtus actus juriſdictionis, & proinde facta à ſic excommunicato nihil valent; quare ille aſſiſtens Matrimonio non eſſet verus Vicarius, aut Vicecuratus, Mat. Alter. de cenſuris tom. 1. lib. 1. diſp. 8. c. 6. verſ. ex dictis, Sanch. lib. 3. diſp. 30. n. 10.

120 Sed dubitari poteſt, an Vicarius Epiſcopi qui Sacerdos non eſt; poſſit præſentiam Matrimonio contrahendo præſtare? Matrimonio intereſſe non poſſe, ſed Sacerdotem delegare debere, tenent Navar. conſ. 1. ſub tit. de officio Ordin. in antiq. & conſil. 10. ſub tit. de deſponſat. impub. in novis, Salzed. dict. c. 76. verſ. decimoquartò, Sayr. deciſ. 1. ſub tit. de offic. Ordin. Ceval. quæſt. 604. num. 59. Cened. practic. lib. 1. q. 30. n. 46. ex eo tantùm fundamento, quod non ſufficit in contrahendo matrimonio præſentia Parochi, qui non ſit Sacerdos, ſed hoc non eſt certum, vt ſuprà oſtendi hac allegat. num. 43. & ideò dum mihi non conſtiteſit de contraria deciſione, de qua ipſi teſtantur, libenter amplector tam Parochum, quàm Vicarium non Sacerdotem validè Matrimonio aſſiſtere, quod noviſſimè poſt primam hujus tract. impreſſionem inveni tenere Baſil. Pont. de ſacram. Matr. lib. 4. c. 11. n. 11. in fine.

121 Idem dicendum eſſe de habentibus juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, in materia de qua agimus, affirmant Petr. de Ledeſma dict. dub. 17. verſ. digo lo 2. Henriquez lib. 11. cap. 3. num. 4. Sanchez lib. 3. diſp. 28. num. 6. Coninch. diſp. 17. num. 17. Guttier. de Matrim. cap. 66. num. 7. Bonac. dict. quæſt. 2. puncto 8. num. 10. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 15. §. 19. num. 3. in fine, Baſil. Pont. in tract. de ſacrament. Matrimon. lib. 5. cap. 10. num. 3. Hurtado d. diſp. 4. diffic. 9. num. 30.

122 Idem etiam dicendum de Abbate Eccleſiæ nulli Epiſcopo ſubjectæ, firmant Petr. de Ledeſm. de Matrimon. quæſt. 45. art. 5. puncto 3. paulò ante dubium 4. concl. 1. Henriquez lib. 13. cap. 3. n. 4. Guttier. d. c. 66. num. 6. Baſil. Pont. d. §. 6. verſ. idem quod, & d. lib. 5. cap. 10. n. 4. vbi num. 13. aſſerit, non permitti hanc facultatem Commendatario, licèt ejus Abbatia jura Epiſcopalia habeat. Gaſp. Hurtado dict. difficult. 9. num. 30.

123 Idem quoque de Capitulo Sede vacante eſſe reſolvendum tenent Coninch. dict. diſput. 27. num. 17. Guttier. dict. cap. 66. n. 5. Hurtad. d. difficul. 9. n. 30. verſ. quartò.

124 Et de Legato reſpectu Provinciæ ſuæ legationis idem aſſerunt Sanchez d. diſp. 28. num. 7. Coninch. d. diſp. 27. n. 16. verſ. 7. Guttier. canon. lib. 1. c. 11. n. 6. & dict. cap. 66. n. 10. Hurtado d. diffic. 9. num. 9. verſ. quintò, Baſil. Pont. d. §. 6. verſ. idem quod, & d. lib. 5. c. 10. num. 7.

Et de Cardinalibus in Eccleſia ſuorum titulorum aſſerunt Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 3. q. 2. Baſil. Pont in noviſſimo tract. de ſacram. Matrim. lib. 3. c. 10. n. 6. Hurtado d. diffic. 9. n. 31. verſ. tandem, Sanch. lib. 3. diſp. 28. n. 3. Scip. de Rub. in aphoriſm. Epiſcop. verbo Cardinalis, n. 2. Antonin. Diana moral. reſol. p. 5. tract. 2. reſol. 35.

125 Archiepiſcopus tamen non poteſt conjungere in Matrimonium ſubditos ſuorum Suffraganeorum, vel dare licentiam illos conjungendi: nam ipſe non eſt Ordinarius in territoriis Suffraganeorum, eſt tamen judex in cauſa appellationis, quando per appellationem devolvitur ad ipſum, cap. paſtoralis, de officio Ordin. Vnde in caſu, quo nollet Epiſcopus per appellationem ad ipſum devoluta cauſa, poteſt licentiam concedere, de quo vide Sanchez lib. 3. diſp. 28. Petr. de Ledeſm. in ſum part. 1. de ſacram. Matrim. c. 4. concl. 4. dub. 17. verſ. digo lo 3. Spin. d. gloſ. 15. num. 28. & 29. Molin. d. diff. 11. n. 86. Bonacina d. quæſt. 2. puncto 8. num. 15. Baſil. Pont. d. §. 6. verſ. Archipreſbyter, Guttier. d. cap. 66. num. 3. Hurtado d. diffic. 9. n. 31. verſ. convenimt; dum verò actu viſitat in diœceſibus ſuorum Suffraganeorum, poteſt hujuſmodi licentiam concedere, prout reſolvunt Henriq. lib. 10. c. 3. num. 3. Suarez tom. 4. diſp. 25. ſect. 3. n. 14. Coninch. d. diſp. 27. n. 17. Sanch. lib. 3. diſp. 27. n. 6. Guttier. d. c. 66. n. 7. Baſil. Pont. de ſacram. Matrim. lib. 5. c. 10. n. 6.

Licentia prædicta qualis?

126 Licentia, quæ per Sacerdotem ad celebranda matrimonia eſt obtinenda à proprio Parocho, vel ejus Vicario permanenti, aut amovibili, aut ab Epiſcopo, vel ejus Vicario generali, aliiſque Prælatis quaſi Epiſcopalem juriſdictionem habentibus, de quibus ſuprà, expreſſa debet eſſe: nam tacita non ſufficeret, qualis eſt illa, quæ oritur ex tolerantia, vel ex ratihabitione. Ita tenent Menoch. de arbitr. caſu 453. num. 13. & 14. & conſ. 398. num. 15. lib. 4. Salzed. ad Bernard. c. 76. verſ. duodecimò, Petr. de Ledeſma in ſum. part. 1. de ſacram. Matrimonij, cap. 6. concl. 4. dub. 14. Henriq lib. 11. c. 3. §. 5. litt. V, Cevall. communium contra commun. quæſt. 604. n. 114. Petr. Cened. pract. & Canon. quæſtion. lib. 1. quæſt. 30. n. 79. in fine, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 47. n. 52. Armendariz in addit. ad recopil. legum Navarræ, ad lib. 4. tit. 25. l. 1. de Matrim. in declar. num. 31. Coninch. dict. diſp. 30. dub. 2. num. 13. Reginald. lib. 13. n. 181. Sanchez lib. 3. diſp. 35. num. 15. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. diff. 11. num. 98. Baſil. Pont. de impediment. Matrimon. c. 26. §. 6. verſ. licentia, Bonacina de magno Matrimonij ſacramento, q. 2. puncto 8. num. 11. Molſeſ. tract. 4. c. 8. num. 63. Filliuc. tract. 10. de Matrim. cap. 6. q. 7. num. 319. me citato in hoc loco, Homobon. de examine Eccleſ. tract. 11. c. 10. q. 22. reſol. 3. Hurtado d. diſp. 5. diffic. 11. num. 38. & 39. noviſſimè Marcel. Vulpe in d. praxi, cap. 15. num. 11. 127 † Sufficiet tamen ſi communiter generalis adminiſtrandi Sacramenta licentia concedatur, prout deciſum fuiſſe ex aliis referunt Armendariz d. loco, Bonac. d. num. 11. Rebell. de obligat. juſtit. poſt lib. 4. in declar. ſect. 3. Vel ſi Parochis concedat licentiam, vt poſſit intra ſuam Parochiam omnia ad curam animarum ſpectantia exercere, Navarr. conſ. 27. ſub tit. de ſponſalib. in antiq. quod deeſt in novis, quem refert Salzed. d. c. 76. verſ. duodecimò, in fine, Sayr. in floribus deciſ. ſub tit. de ſponſ. deciſ. 31. Tambur. de Iure Abbatum tom. 2. diſp. 8. q. 2. Sanchez lib. 3. diſp. 35. n. 7.

Quid autem ſi concedatur facultas adminiſtrandi omnia Sacramenta? Hanc ſufficere ad celebranda Matrimonia reſolvit Sanch. d. diſp. 35. n. 8. vbi intelligit quando Parochus abſens relinquit ſubſtitutum, non ita ſi præſens concedat alicui licentiam adminiſtrandi omnia Sacramenta, & ita cenſuiſſe Sacram Congreg. Concilij atteſtantur Rebell. de oblig. Iuſtit. lib. 4. in declarat. ſect. 3. Armendar. d. l. 1. de Matrim. n. 31. & per S. Rotam fuiſſe deciſum colligitur ex deciſ. 750. n. 6. p. 1. diverſ. & fuit dictum in Vicentina Matrim. 31. Martij 1624. coram R. P. D. Dunoz, contra Coninch. d. diſp. 27. dub. 3. Filliuc. tom. 1. tract. 10. p. 1. c. 6. n. 218. Tamburin. d. q. 2. num. 1. prope fin. Hurtado d. diſp. 5. diffic. 11. n. 37. in fine.

128 Verbalis ſufficit hujuſmodi licentia, non autem in ſcriptis requiritur; quia ſic etiam non exigit Tridentin. tum quia ſcriptura non eſt de eſſentia gratiæ, & privilegii, quæ regulariter non requiritur niſi tantùm ad faciliorem probationem, non ad actus ſubſtantiam

ſtantiam, l. contrahitur, ff. de pignoribus: tum quia om-
nis actus verbo confici poteſt, niſi lex expreſſe ſcrip-
turam requirat, juxta gloſ. ab omnibus receptam
verb. in ſcriptis, in cap. 1. de cenſibus lib. 6. Quibus
fundamentis hanc ſententiam tenet Navar. conſ. 41.
n. 1. ſub tit. de ſponſ. in antiq. aliàs 12. de clandeſt. deſp.
in novis, Henriq. dict. §. 5. in comm. lit. Z, Fr. Emman.
in ſum. p. 1. cap. 219. num. 13. Vgolin. de irreg. cap. 6.
§. 7. n. 3. Sanchez lib. 3. diſp. 35. n. 10 Reginald. lib. 31.
n. 180. Franc. Molin. d. differ. 11. n. 100. Cened. d. q. 30.
n. 80. Salzed. vbi proximè, Hurtado diffic. 11. n. 36. in
fine, Sayr. ſub dict. tit. de ſponſalib. deciſ. 48. Bonacina
dict. quæſt. 2. puncto 8. n. 11. verſ. addit, contra Rebel.
lib. 2. quæſt. 3.

129 Actum præcedere debet; nam quæ de ſubſtantia
ſunt, in ipſo actu adhiberi debent, cap. audiſtis, juncto
cap. quia propter, de elect. gloſſ. & omnes in l. vniverſa,
C. de precibus Imperat. offer. Imol. Paul. de Caſtro,
Roman. Alexand. Aret. & Iaſ. in l. ſi quis mihi bona,
§. juſſum, ff. de acquir. hæred. Panorm. Anton. & Imola
in c. cùm nos, de his quæ fiunt à prælatis: tum quia vbi
licentia requiritur, ſemper præcedere debet, ex reſo-
lutis per Chaſſan. in conſuet. Burgund. rub. 13. §. 9. verb.
ſans licence, verſ. ſed quæro, Gonzal. ad reg. 8. Cancel.
gloſ. 47. n. 46. Quibus fundamentis hanc tenent reſo-
lutionem Salzed. in dict. cap. 76. verſ. decimotertiò, Co-
ninch. tom. 2. quæſt. 28. n. 31. Sanchez dict. diſp. 35.
n. 18. Franciſc. Molin. dict. differ. 11. n. 99. Cened. dict.
130 quæſt. 30. n. 78. Vnde fit † nullum eſſe matrimonium,
cui Sacerdos aliquis Parochi nomine præſens fuit,
nulla ab eo petita licentia, ſi poſt factum ratificaret;
nam etſi regulariter ratihabitio retrotrahatur, & man-
dato comparetur, reg. ratihabitionem, cum vulgati-
bus, de reg. juris, in 6. tamen vbi lex, vel ſtatutum præ-
ſentiam requirit corpoream, retrohabitio ſequens
non ſufficit ad actum validandum, quemadmodum ex
Angel. Felin. & Cotta ſcribit Tiraq. de legib. connub.
gloſ. 6. num. 31. Suar. de Paz in pract. tom. 1. part. 1.
temp. 2. n. 27. & 28. Hinc S. Congreg. Concilii, ſub die
7. Septembr. 1620. cenſuit Matrimonium contractum
coram Sacerdote extraneo, qui revera non habuit à pro-
prio Parocho licentiam veram, eſſe nullum. Et ſub die 5.
Decembris 1626. & 15. April. 1628. cenſuit, etiam
Matrimonium contractum coram Sacerdote extraneo,
qui habet licentiam à proprio Parocho unius ex contra-
hentibus, & ignorat ſe illam habere, prout ignorat vnus
ex contrahentibus, eſſe invalidum.

131 Revocata non debet eſſe hujuſmodi facultas, quæ
tunc talis cenſetur, quando iis, quibus conceſſa fuit,
per certum nuntium, aut literas ſignificata fuit, & an-
te hanc intimationem acta tenent, etiamſi Sacerdos
ille aliunde ſciret revocationem ſuæ facultatis. Ita
Sanchez lib. 3. diſp. 36. n. 9. Coninch. d. diſp. 27. n. 32.
verſ. ſextò, Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verb.
132 Matrimonium, pag. 164. col. 2. Hinc tenerem † datam
licentiam à proprio Parocho alicui Sacerdoti, ſi in-
terim Parochus moriatur, illam non expirare, quia
licèt mandatum morte mandantis regulariter expiret,
l. mandatum, C. mandati, cap. gratum, cap. relatum,
de officio deleg. gratia tamen facta alicui minimè, c. ſi
cui, de præbend. in 6. cap. ſi ſuper gratia, de officio de-
leg. eodem lib. tum quia gloſſ. in Clem. dudum, §. ſta-
tuimus, de ſepult. docet expreſſim licentiam conceſſam
aliquibus Fratribus non expirare morte concedentis:
tum etiam, quia facultas ab Epiſcopo conceſſa Ordi-
nes accipiendi à quocunque Epiſcopo Catholico, non
expirat morte Epiſcopi concedentis, Cardin. in Clem.
ſin. q. 6. de elect. & multis aliis caſibus quos poteris
videre per citatos à Franc. Molin. dict. diſſ. 11. n. 111.
vbi hanc ſententiam in propriis noſtris terminis tue-
tur: ſed contrarium cenſuit Rota in dict. Vicentina
Matrimonij, 11. Martij 1624. coram bonæ mem. Du-
nozetto, quam poſt aliquas hujus tractatus impreſſio-
nes inveni.

Metu, vel dolo obtenta licentia ſufficit, niſi per do- 133
lum, & mendacia verſantia circa ſubſtantiam, vel cau-
ſam finalem extorqueatur: quia diſpoſitio facta per
dolum verſantem circa cauſam finalem eſt invalida;
tum quia nihil eſt magis contrarium conſenſui, quàm
error, l. ſi per errorem, ff. de juriſdict. omnium jud. Ita
tenent Sanchez lib. 3. diſp. 39. à n. 13. & diſp. 21. n. 7.
Coninch. diſp. 27. n. 37. Gutter. c. 69. n. 14. & 16.
Reginald. lib. 31. n. 182. Bonac. d. q. 2. punct. 8. n. 27.
Hurtado d. diffic. 11. n. 39. in fine.

Licentia validè datur contra prohibitionem Epiſco- 134
pi, ad effectum vt matrimonium contractum coram
Sacerdote, cui conceſſa fuit, validum ſit; matrimonia
enim tantum contra interdictum Eccleſiæ valent, li-
cèt cum peccato fiant. Ita Baſil. Pont. de impedimentis
matrim. c. 27. §. 6. verſ. valet, vbi dicit ita eſſe ab Illu-
ſtriſſ. Cardin. deciſum, & iterum in noviſſimo tract. de
Sacram. Matrimonij, lib. 5. cap. 29. n. 3.

Sacerdos non debet credere dicentibus ſe habere 135
licentiam à Parocho, vt poſſint coram ipſo contrahe-
re, niſi certa ſigna afferant, vel ſint perſonæ ſpectatæ
fidei, de cujus veritate dubitari nullo modo poſſet;
nam in iis, quæ pertinent ad externam Eccleſiæ gu-
bernationem, non creditur teſtantibus in propria cau-
ſa, præſertim ſi hinc vrgere poſſit in præjudicium
alterius: ita Sanchez lib. 3. diſp. 37. num. 2. Coninch.
diſp. 27. n. 39. Regin. d. lib. 31. n. 181. Baſil. Pont. d. §. 6.
verſ. conceſſa, Bonac. d. q. 2. punct. 8. n. 38. Tamburin. d.
tom. 2. diſp. 8. q. 2. in fine.

Ei aſſerenti licentiam proprii Parochi in contrahen- 136
do matrimonio requiſitam non interveniſſe, quando
contra eam opponitur à tertio, incumbit onus pro-
bandi, ex Maſcard. de probat. concl. 982. Vbi enim
matrimonium eſt contractum, debet probari, quod
non intervenerit proprius Parochus, nec licentia.
Sanchez de matrim. lib. 3. diſp. 37. n. 5. Rota apud Po-
ſtium poſt tract. mandati de manut. deciſ. 241. n. 10.
& atteſtatio Parochi de licentia ſuffragatur etiam poſt
contractum matrimonium, Caputaq. deciſ. 106. p. 21
Rota apud Poſtium d. loco, n. 11.

Teſtes ad Matrimonium adhibendi quales?

Vltra proprii Parochi aſſiſtentiam, vel alterius Sa- 137
cerdotis de ejus licentia, de quibus ſupra, vt matri-
monium validè contrahatur, neceſſaria eſt duorum,
vel trium teſtium præſentia, vt probat Concil. Trid.
ſeſſ. 24. de ref. matrim. cap. 2. ibi, & duobus, vel tribus,
&c. quæ ſimultanea debet eſſe, nec ſufficit ſucceſſiva,
quia Trident. copulativè exigit præſentiam Parochi,
& teſtium, per dict. &, quæ copulat, vt cum multis
quos citavi ego ipſe teneo in meis remiſſ. de dictioni-
bus, & clauſ. dict. 94. Quare ita reſolvunt Specul.
conjug. in appendice, dub. 6. concl. 4. pag. 14. Sanchez
de matrim. lib. 3. diſp. 41. n. 3. Bonac. eod. tract. q. 2.
puncto 8. n. 41. Petr. de Ledeſma in ſum. p. 1. de ſacram.
Matrim. c. 4. concl. 5. Poſſevin. de officio Curati c. 10.
n. 22. Rebell. de oblig. juſt. p. 1. lib. 2. q. 8. ſect. 8. à n. 8.
Coninch. de Sacram. tom. 2. diſp. 27. num. 41. concl. 1.
Filliuc. d. tract. 10. à n. 229.

Quod verò attinet ad teſtium qualitatem, cùm lex 138
illa odioſa ſit, reſtringens ſcilicet naturalem ad con-
trahendum libertatem, non ſunt ad ſeveram rationis
normam teſtes exigendi, ſed ſatis erunt quicunque
rationis compotes, quamvis impuberes, conſanguinei,
domeſtici, fœminæ, aut infames, quia poſſunt eſſe
præſentes moraliter: tum quia Trident. nullos teſtes
excipit. Sic Spin. in ſpeculo teſtam. gloſ. 15. principa
num. 46. Petr. de Ledeſma in tract. de matrim. q. 45.
art. 5. punct. 3. poſt 4. dub. verſ. concluſio ſit, Henriq.
lib. 11

lib.11. cap.3. §.6. Fr. Emman. in sum. tom.1. cap.219. num.18. in 2. edit. plures refert, & sequitur Sanchez dict. disp. 41. num.4. cum seqq. Quibus adde Zerol. in praxi Episcop. part.1. verb. Matrimonium, §.14. Ceval. commun. contra commun. quæst.604. n.84. Gallet. in margarita casuum conscientiæ, verb. Matrimonium, pag.164. Basil. Pont. de impedimentis Matrim. cap.26. §.6. in fine, Bonacina d. quæst.2. puncto 8. num.43. Fernandez in examin. Theolog. moral. part.3. cap.18. §.1. n.14. Paul. Layman. in Theolog. morali, tract.10. p.2. cap.4. n.6. vers. secundò, Burat. decis.713. n.7. vbi Fetent. in annot. num.11. Quamvis testes legitimos, idoneos, & omni exceptione majores, requiri dicat Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.1. comparat. 8. n.64. cum seqq.

139 Nec etiam necessarium est, vt hujusmodi testes sint rogati, cum nullo jure ista solemnitas in matrimonio requiratur, Gregor. Lop. l.1. verb. sin testigos, tit.3. part.4. Henriq. d. §.9. Sanchez d. lib.3. disp.41. n.7. vbi plures refert, quibus addo Cald. Pereira de empt. c.6. n.22. Guttier. de Matrim. c.55. in fine, Possevin. d. cap.10. n.22. versic. quares, Bonac. d. q.2. puncto 8, n.44. Vgolin. de potestate Episcop. cap.15. §.10. Et sufficit si vi detenti intersint, dummodò intelligant consensum contrahentium, & advertant quod agitur, Ceval. d. quæst. 604. n.81. Sanchez d. disp.39. num.9. Coninch. d. q.27. num.44. Guttier. de Matrimon. cap. 69. num.13. Cened. pract. & canon. quæst. lib.1. quæst.30. n.108. ad finem, Hurtado d. diffic.15. n.50. Bonac. d. punct.8. num.45. nec refert si dolo ad aliud vocati sint, vt resolvit Sanchez d. disp.39. n.10. & Hurtado d. disp.5. diffic.15. n.50. vbi idem dicit si assistant matrimonio à casu.

De Matrimoniis absque Parocho, & testibus irritis.

140 Ex supradictis omnibus *primò* infertur, contrahentem Matrimonium sine Parocho, & testibus peccare mortaliter, quia invalidè contrahit, & facit fictum Sacramentum, contra prohibitionem Ecclesiæ in re gravi. Ita P. Sanchez de Matrim. lib.3. disp.5. Guttier. eodem tract. c.56. n.4. Coninch. tom.2. disp.30. dub.2. n.18. Bonacina de magno Matrimonii Sacram. quæst.2. punct.6. num.3.

141 *Secundò* infertur, defectum præsentiæ Parochi, aut testium non esse impedimentum dirimens sponsalia, sicut est impedimentum dirimens Matrimonium, quia Concilium Tridentinum irritat tantummodo matrimonium clandestinum, non verò sponsalia. Ita Navar. in man. cap.15. n.134. Salzed. ad Bernard. cap.76. vers. novò illud, Perez lib.1. vers. secundò circa prædicta dubitatur, tit.1. lib.5. Ordin. Vega in sum. p.2. c.34. casu 20. vers. notique si solemne, Spino in speculo testament. gloss.11. princip. num. 84. Segura in director. judicum Ecclesi. part.2. c.15. n.1. & 4. Petr. de Ledesma de Matrim. quæst 45 art.5. vers. secundum punctum, dub.4. Emman. Sa in Aphorismis, verb. Sponsalia, num.3. Valentia tom.4. disp.10. puncto 5. causa 5. Guttier. canon. lib.1. c.18. n.10. & in tract. de Matrimon. c.4. Hurtado de Matrimonio disp.1. difficult. 16. Ceval. communium contra commun. q.604. num.124. Henriq. in sum. lib 11. cap.5. num.8. Rota Romana apud Farinac. decis.273. n.21. Armendariz in addit. ad recopilat. legum Navarræ, ad lib. 4. tit.14. lib.1. in declarat. num. 44. & 45. Sanchez lib.1. disputat.12. Cardin. Tusch practicar. concl. tom 7. concl.406. Cened. pract. & canon. quæst. lib.1. quæst.21. num.9. & q.30. num.20. cum seqq. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.2. diff.1. num.15. Bonac. in tract. de magno Matrimon.

142 Sacramento, quæst.1. puncto 7. num.11. Vnde † contrahentes sponsalia clandestinè non peccare resolvunt Sanchez lib.1. disp.13. n.2. Coninch. tom.2. disp.21. dub.2. num.20. Guttier. d. c.4. num.2. contra Sylvest. verb. Matrimonium, 6. q.7. & Chametota de Matrim. cap.1. dub.9.

Tertiò infertur, Matrimonium contractum absque 143
præsentia Parochi, seu alterius Sacerdotis de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus testibus in vim sponsaliorum non resolvi, ita vt contrahentes judicialiter cogi possint ad denuò contrahendum, servata forma Concilii Tridentini. Ita Navar. consil.1. num. 3. sub titul. de sponsalibus, in 1. edit. & consil.3. n.3. sub tit. de clandest. desponsat. in 2. edit. Azeved. l.1. num.23. 33. & 36. tit.1. lib.5. novæ recopil. Petr. de Ledesma de Matrim. quæst.45. art.5. puncto 2. post dubium 4. concl. 1. in summa, part.1. de Sacrament. Matrim. cap.7. conclus.6. dub 2. Spino in speculo testam. gloss 15. principali, num.78. Armendar. vbi suprà, num.26. Salzed. ad Bernard. in pract. c.76. additione 2. vers. vnde pariter, Emman. Sa in Aphor. verb. Matrimon. num.42. Fr. Emman. in sum. part.2. cap.220 num.1. Galetus in margarita casuum conscientiæ, verb. Matrimonium, pag.163. col.1. Ceval. communium contra commun. q.604. num.79. Trivil. decis.9. Aloys. Rice. in praxi fori Ecclesiast. decis.150 in 1. impress. & resol.219. per totam, in 2 impress. Sanch. lib.1. disp.2. Guttier. de juram. confirmat. part.1. cap.51. à n.28. & in tract. de Matrim. cap.11. Bonacina in tract. de Matrim. quæst.1. puncto 8. n.48. Sayr. decis. 1. sub tit. de sponsalibus, Hurtado de matrim. disp.5. diffic. 1. num.6.

Moventur præfati Doctores, quia nulla obligatio, 144
nec civilis, nec naturalis oritur ex consensu præstito in matrimonio clandestino, ex resolutis per Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.1. comparat.19. num.128. cùm † actus à principio nullus nullum producat effectum, 145
l.4. §. condemnatum, ff. de re judicat. cap. ad præsentiam, de appellat. cum citatis à Card. Tusch. tom.1. lit. A, concl.139. & in libello de principiis vtriusque juris, lit. A, n.51. tum quia actus gestus contra legem prohibentem substantiam actus, est nullus, & nullam producit obligationem, l. non dubium, C. de legibus, l. hac consultissima, §. ex imperfecto, C. de testam. & hæc opinio his nixa fundamentis verior est in puncto Iuris, quam libenter amplectimur.

Quamvis contrariam opinionem, imò matrimo- 146
nium clandestinum habere vim sponsaliorum, & obligare ad iterum publicè contrahendum, teneant Barthol. de Ledesma de matr. dub.8. Ortiz in summa, cap.16. de Matrim. in fine, Veracruz in appendice ad speculum, dub.9. vers.2. proposit.9. fol.42. Ioan. Petr. Bimius consil.62. n.34. lib.1. Thesaurus fori Ecclesiast. part.2. cap.9. num.37. Vega in summa, lib.4. casu 264. & lib.6. casu 120. Henriq. lib.11. c.5. §.4. Rebell. de obligat. justitiæ lib.2. q.9. n.3. Coninch. disp.21. n.40. cum sequentib. & præcipuè n.47. tom.2. Cald. Pereira de empt. cap.13. num.10. in fine. Quorum fundamenta facile destruuntur: & in primis ad illud deductum ex l. tam angusti, ff. de servit. quod quando actus non valet vt agitur, valet eo modo, quo valere potest: respondetur procedere quando defectus provenit ex parte causæ materialis, non verò quando provenit ex parte causæ efficientis, & ex parte formæ: in præsenti autem casu defectus non solùm provenit ex parte causæ efficientis (causa enim efficiens sunt ipsi contrahentes, qui ex decreto Trident. redduntur inhabiles ad clandestinè contrahendum) sed etiam ex parte formæ, quæ est solemnitas à Trid. requisita, quam solemnitatem constat deesse quando matrimonium clandestinum contrahitur. Deinde non obstat aliud obstaculum, quod sicut matrimonium clandestinè contractum inter impuberes, seu inter puberem, & impuberem, valet vt sponsalia: ita etiam matrimonium

matrimonium clandestinum debet inducere obligationem sponsaliorum. Nam respondetur illud esse peculiare in matrimonio clandestino impuberum, ex *cap. final. de desponsat. impuberum*; quia ius præsumit impuberes se voluisse obligare eo modo quo possunt, & Concil. Trident. irritat solummodo matrimonium clandestinum, quod aliàs erat validum, illique formam, & solemnitatem assignat; non verò irritat matrimonium clandestinum, quod aliàs erat inualidum, sicut erat antiquo iure ex defectu ætatis matrimonium impuberum, & resoluebatur in sponsalia, vt constat ex *cap. vnico, de desponsat. impub. lib. 6*

147 *Quartò* infertur irritum esse matrimonium etiam in articulo mortis, vel tempore pestis, aut belli, & quacumque alia necessitate contractum sine Parocho, & testibus, quia vbi in dispositione dicitur aliter fieri non posse, inducitur forma, prout in Concil. Trident. *d. cap.* ibi, *qui aliter*, &c. quæ clausula cùm sit decreti irritantis, operatur nullitatem actus ipso iure, si forma prædicta non obseruetur, Matiens. *ad tit. 2. gloss. 1. rubric. num. 34. lib. 5. nou. recopilat.* Flamin. *de resignat. lib. 5. quæst. final. à num. 226.* Cened *practic. quæst. 30. à num. 2.* Gutier. *de matrimon. cap 61. num. 5.* Igitur in nullo euentu absque ea solemnitate matrimonium initum erit validum, res enim sine sua forma numquam subsistere potest. Ita tenet Fr. Ludouic. *in instruct. conscientia, part. 1. c. 86.* Nauar. *consil. 44. sub tit. de sponsalibus, in 1. impress. & consil. 6. sub tit. de clandestina desponsatione, in 2. impress.* Segura *in suo direct. iudicum Ecclesiast. part. 2. cap. 15. num. 44.* Perez *in l. 1. paulò post princip. fol. 29. tit. 1. lib. 5. Ordin.* Sarm. *lib. 1. select. cap. 6. num. 7.* Barthol. à Ledesma *de matr. lib. 21.* Petr. de Ledesma *in tract. de matrim. quæst. 45. art. 5. circà 3. punctum, dub. 3. vers. ex prædictis sequitur, & in summa part. 1. de sacrament. Matrim. cap. 6. dub. 15. in fine*, Spino *in speculo testament. gloss. 15. num. 44. & 86.* Fr. Emman. *in summa tom. 1. cap. 219. num. 17. in 2. impress.* Azeuedo *l. 1. num. 38. tit. 1. lib. 5. noua recopil.* & *ibi* Matiens. *gloss. 6. verb. clandestinum 5. in fin. & gloss. 6. num. 2.* Ceuall. *d. quæst. 604. num. 65. & 73.* Sanchez *lib. 3. disp. 17. num. 4.* Gutier. *de matrimonio c. 61. num. 4. cum seqq.* me citato *in hoc loco*, Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiastico tract. 11. c. 6. quæst. 14. resol. 3. in med.* Basil Pont. *de Matrimon. lib. 5. cap. 6.* Hurtado *disp. 3. diffic. 3.* Rota *decis. 646. num. 1. part. 1. diuers. & in Vicentina matrimonij, 11. Martij* 1624. coram *bonæ mem. Danozette.* Quamuis contrarium teneant Vega *in sum. lib. 3. casu 461.* & Iacob. de Graffiis *in decis. aureis lib. 2. c. 86. n. 4. vers. secunda.*

148 *Quintò* infertur, hodie stante dispositione Sacri Concilij Tridentini, sponsalia non transire in matrimonium, subsequuta copula coram Parocho, & testibus: nam Concilium abstulit matrimonia præsumpta, & solum ea valere voluit, quæ in iudicio probari non possent: sponsalia autem illa subsequuta copula coram Parocho, & testibus adhuc sunt præsumpta matrimonia; illi enim de copula quidem testificari possunt; sed de consensu minimè, cum possent accedere sine affectu maritali: quare nisi adsint verba, quæ hoc explicent, copula tantùm insufficiens est post Concil. Trident. Ita Petrus de Ledesma *de matrimonio quæst. 56. art. 2. dub. 2.* Sanchez *lib. 5. disp. 40. num. 7. & lib. 5. disp. 8. num. 26.* Gutier. *de matrimon. cap. 40. num. 13. cap. 81. num. 11.* Basilius Pont. *de impedimentis matrimonij cap. 26. §. 3. vers. antepenult.* Coninch *disput. 22. dub. 9. num. 57. ad finem*, Bonacin. *q. 2. punct. 1. n. 4.*

149 *Sextò* infertur, quod licèt Iure Ciuili ex cohabitatione inter pares, & eiusdem conditionis præsumeretur matrimonium, ex *l. in libera*, vbi gloss. *ff. de ritu nuptiar.* & gloss. *in l. de concubinatu, ff. de concubinis*, & etiam de Iure Canonico, aliis concurrentibus coniecturis, iuxta communem omnium sententiam *in cap. lator, qui filij sint leg.* cum citatis per Paleoth. *de nothis, & spuriis cap. 19. num. 9.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 1. num. 71. & consil. 199. à num. 48.* Mascard. *de probat. conc. 1021. n. 7.* Hodierno iure cohabitatio efficere nequit matrimonium, sed nouus consensus requiritur, & forma Concilij: sic Spin. *dict. gloss. 15. num. 61. post princip.* Matiens. *in rubr. tit. 1. gloss. 1. num. 63. cum sequentib. lib. 5. noua recopil.* Francisc. Molin. *de ritu nuptiar. lib. 1. comparat. 12. num. 16.*

Septimò infertur, quod licèt traductio sponsæ ad 150
domum mariti cum solemni apparatu, quo solent contrahentes publicè celebrare, matrimonium faceret de iure veteri Canonico, arg. text. *in cap. vidua, de regularibus*, & iuxta tradita per Panormit. *in cap. ex parte, num. 36. de restitution. spoliator.* Brunel. *in tractat. de sponsal. concl. 12. num. 4.* Menoch. *d. quæst. 1. num. 56.* hodie tamen, nisi in traductione ipsa nouus consensus coram Parocho, & testibus exprimatur, nihil traductio efficeret, Matiens. *d. glos. 1. n. 55. cum seq.* Spin. *d. glos. 15. num. 65. vers. etiam decedendum*, Franc. Molin. *d. lib. 1. compar. 13. n. 7.*

Octauò infertur contrahentes sine Parocho & te- 151
stibus, licèt inhabiles dicantur ad sic contrahendum, non manere inhabiles ad rursus inter se contrahendum, vel cum aliis, seruata Concilij forma: ita decisum referunt Menoch. *de præsump. lib. 3. q. 1. num. 102.* Matiens. *d. gloss. 1. d. tit. 1. ex num. 39.* Franc. Molin. *d. different. 11. num. 168.* Petr. Ledesm. *quæst. 45. art. 5.* Rebel. *de obligat. iustitia, part. 2. lib. 2. q. 8. sect. 8. num. 9.* Gutier. *de matrim. c. 61. n. 2. & cap. 75. num. 4.* Bonacina *d. q. 2. punct. 8. n. 37.*

Nonò infertur, ad matrimonium contrahendum 152
coram Parocho, & testibus deobligari omnes apud quos promulgatum est Trident. & receptum, cum ipsum statuisset, hoc tantum habiturum vim post triginta dies numerandos à prima die publicationis in eadem Parochia, qua publicatione nondum facta, nulla obligatio arctat habitatores, nec ligat ignorantes, prout in quibusdam asserunt Galliæ partibus, & Poloniæ: ita Petr. de Ledesma *in summa, p. 1. de sacrament. Matrimon. cap. 6. concl. 4. dub. 5.* Ceuall. *d. quæst. 604. num. 145.* Nauarr. *consil. 8. num. 1. sub tit. de clandest. desponsat. in nouis*, Henriquez *lib. 11. c. 33. n. 8.* Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. Matr. pag. 163. col. 2.* Sanchez *lib. 3. disp. 18. n. 1.* Rebel. *d. lib. 2. q. 7. sect. 3.* Gutier. *de matrim. c. 61. n. 12.* Fr. Basil. Pont. *d. cap. 26. §. 2. vers. 4.* vbi asserit huiusmodi resolutionem non nasci ex eo, quod lex ad sui obligationem exigat, vt acceptetur à populo, sed ex speciali dispositione Ecclesiæ in hoc casu, quæ hanc legem obligare noluit, nisi post promulgationem in singulis Parochiis factam, trigintaque à publicatione diebus elapsis.

Hinc fit eos, qui sunt incolæ vnius loci, in quo 153
promulgatum, & acceptatum fuit Concilium, si aliò migrent, vbi non est acceptatum, posse validè contrahere clandestinè, seruata quoad fieri possit, antiqua lege Ecclesiastica, siue illuc transeant, siue domicilium ibidem collocauerint. Ita Petrus Ledesma *q. 45. art. 4. puncto 3.* Basil. Pont. *d. cap. 26. §. 2. vers. hinc etiam fit eos*, Henriq. *lib. 11. cap. 8. num. 8.* Rebell. *dict. part. 2. lib. 2. q. 7. n. 5.* Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 31. num. 176.* Coninch. *disp. 27. dub. 1. n. 14.* Sanch. *dict. lib. 3. disput. 18. num. 28.* Gutier. *cap. 61. num. 12.* Bonacin. *d. quæst. 2. puncto 8. num. 2.* Homobon. de Bonis *de examine Eccles. tr. 11. c. 7. q. 17. resolut. 3. vers. secundò.* Filliuc. *tr. 10. cap. 6. n. 100.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, lib. 1. c. 8. n. 8.* Hoc tamen limitant Ledesma, Henriq. Rebel. & alij, nisi eò proficiscantur,

vt nubant non seruata lege Concilij Tridentin. & in eius legis fraudem, enim Ius non foueat fraudem committenti in legem, quam limitationem sibi displicere asserit Sanch. *d. disp.* 18. *n.* 29. *vers. caeterum.*

154 Hinc etiam mihi fit validè verosimile eos, qui inter fideles commorantur, vel mercium congerendarum causa, vel alia ratione, aut inter Turcas captiui detinentur, etiamsi ex his locis sint oriundi, in quibus promulgatum, & receptum est Tridentini decretum, non teneri contrahere iuxta formam Concil. praescriptam. Ita contra Ledesm. & alios resoluunt Basil. Pont. *vbi proximè*, Bonacina *d. punct. 7. n. 3.* & Sanchez *d. disp.* 18. *n.* 35.

155 Hinc denique colligitur incolam illius loci, in quo non acceptatum Concilium Tridentinum, teneri contrahere matrimonium coram Parocho, & testibus, si diuertat ad locum, in quo est receptum: licet enim sit regula generalis extraneum non teneri legibus loci ad quem diuertit, absque intentione ibi manendi maiore anni parte; nihilominus ab ea regula excipitur lex generalis; qualis est ista; & deinde contractus, qui celebrari debet iuxta conditiones praescriptas in eo loco, in quo ipse celebratur; *l. si fundus, ff. de euictionibus*, ita Petr. de Ledesma *q. 45. puncto 3. ad finem.* Sanch. *lib. 3. disp. 18. n. 26.* Reginald. *lib. 31. num. 176.* Coninch. *disp. 27. dub. 1. ad fin.* Bonacina *dict. puncto 7. num.* 5. Nota *sacram Congreg. Concilij in Russanen. die* 18. *Nouemb. & 2. Decembris* 1628. censuisse *Episcopum non posse matrimonia inualidare per sua decreta Synodalia, quae clandestinè & sine Parocho, & testibus contracta essent, si ibi non est promulgatum Concilium Trident. ita vt matrimonia etiam post huiusmodi decretorum publicationem aliter contracta, si nullum obstet legitimum impedimentum, valida, ac firma sint.*

156 *Decimò* infertur matrimonium celebratum sub honesta conditione de futuro, vt valide fiat, necessarium esse conditionem adimplendam coram Parocho, & testibus, si tamen celebratum fuerit sub conditione de praesenti, vel de praeterito requiri conditionem adimplendam coram Parocho, & testibus, vel vt Parochus, & testes cognoscant conditionem de praesenti, vel de futuro esse adimpletam. Ita Petr. de Ledesma *de Matrim. quaest. 47. art. 5. dub. 7. concl. 3.* Coninch. *disput. 29. dub. 1. num. 15. & dub. 2. num. 33.* Gutier. *c. 1. num.* 7. Bonacina *dict. quaest. 2. puncto* 10. *num.* 22. Contra Sanch. *lib. 5. disp. 8. num.* 28. Dicit tamen Galet. *ver. matrimon.* decisum esse matrimonium de praesenti coram Parocho, & testibus sub conditione contractum, & non expectato conditionis euentu consummatum dici verum matrimonium.

157 *Vndecimò* infertur non teneri iterum coram Parocho, ac testibus contrahere, qui iam semel coram eisdem contraxere, inualide tamen, propter defectum consensus vtriusque contrahentis, vel propter metum vtriusque incussum, quia Parochus, & testes fuerunt praesentes externo contractui, & eorum praesentia requiritur, quando matrimonium contrahitur secundum omnes partes, non verò quando suppletur aliquis defectus occultus. Ita Fr. Emman. *in sum p. 1. c. 208. n. 7.* Henriq. *lib. 11. c. 3. num.* 1. Nauar. *in man. c. 22. n. 70.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiae Neapol. decision. 98. & in praxi fori Eccles. decis. 246. in 1 impress.* Sanch. *lib. 2. disp. 23. num.* 13. Reginald. *lib. 31. n. 183. ad finem.* Gutier. *cap. 46. num.* 15. Bonacina *d. quaest. 2. puncto 9. num. 4.* Rebell. *de obligat. iust. part. 2. lib. 2. quaest. 9. num. 5. cum seqq.* Posseuin. *d. cap. 10. num. 25.* Existimat tamen non sine ratione Basil. Pont. *dict. §. 3 vers. ego tamen*, nequaquam posse subsistere huiusmodi matrimonium, nisi iterum seruata forma Consil. Trid. celebretur, vel super eo accedat Pontificis dispensatio, cum renouatione vtriusque consensus, oportere tamen, vt vel conditionaliter explicetur, vel sequuta copula post eam cognitionem, est enim signum consensus: ita respondisse graues Theologos affirmat idem Basilius *dict. loco*, vbi cum Paulo Comitulo *resp. moral. lib. 1. cap. 120. num. 3.* asserit Clementem VIII. felicis memoriae per Poenitentiarium respondisse esse necessarium nouum consensum vtriusque coram testibus, & Parocho, admonito prius merito de matrimonij nullitate, sed ad euitandum scandalum esse dispensandum, vt secretò inter se contrahant, renouato consensu cum legitimatione prolis. Hinc paululum melius dicit Thesaur. fori Ecclesiast. *part. 1. cap. 9. num.* 41. matrimonium impuberum coram Parocho, & testibus contractum, esse postquam puberes facti fuerint, iuxta formam Concilij contrahendum. Qui autem subsistente aliquo impedimento occulto publicè iuxta formam sacri Concilij Trident. Matrimonium celebrarunt, etsi nullum fuerit matrimonium, eo sublato non coguntur denuo eandem formam dicti Concil. obseruare. Ita decisum referunt Petr. Ledesma *quaest. 45. art. 5. concl. 2. ante vltim. dub.* Sanch. *lib. 2. disp. 37.* Reginad. *lib. 31. num. 183. ad finem.* Ioan. Francisc. Leo *in thesauro fori Eccles. p. 3. cap. 9. num. 81. cum sequentib.* Coninch. *disp. 24. n.* 83. Fransc. Molin. *d. differ. 11. num.* 160. Bonacina *d. quaest. 2. puncto 9. num.* 10. Receptissimum enim est matrimonium nullum ex aliquo defectu, celebratum tamen iuxta formam Concilij, si post ratificetur, non egere noua solemnitate, vt tradunt Nauar. *cons. 32. sub tit. de sponsal.* Henric. *lib. 1. cap. 3. §. 6.* Sanch. *dict. disp. 37. num.* 3. Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. differ. 17. num. 39.* & dicit Nauar. *cons. 14. in fine, de spons. in nouis*; referente Illustrissimo Cardin. Alciato Propoenit. in Signatura placuisse Sanctissimo, in huiusmodi impedimentis occultis, quando matrimonium est renouandum, posse hoc fieri inter ipsos coniuges secretè, & quod non sit necessaria praesentia Parochi, vel testium.

Verùm post aliquas huius tractatus impressiones materiam huius illationis melius & exactius considerantes, nunc videmus illam ita Doctores confundere, vt inde nihil certum sumere valeamus; quare, secluso casu impedimenti occulti, existimamus matrimonium nullum propter impedimentum non ratificari, nisi de nouo repetitis solemnitatibus Concil. Trid. etiamsi partes permanendo simul libere consentiant: hanc sententiam inconcussè sequitur Rota coram Seraph. *decis.* 900. & coram Greg. XV. *dec.* 395. & apud Farin. *decis. 204. num. 2. part. 2. recentis. in posthum.* Hurtado *de Matrimon. 3. difficul. 1. num. 40.* Ratio est, quia quotiescumque Matrimonium non tenet ex aliquo impedimento, quod ab initio viget, si postea cessit, opus est quod omnia de integro ponantur, quae sunt necessaria, & de essentia matrimonij, vt ex multis bene comprobat Victor. *in suis relect. Theologicis relect. 7. de matr. in 2. puncto p. 1. vers. in contrarium, num. 9. & tribus seqq.* Nauar. *cons. 14. de sponsalib.* tum quia vbi consensus requiritur certo tempore, prout requiritur ex dispositione Concilij tempore, quo Parochus est praesens, nunquam retrotrahitur, nec potest deseruire solemnitas per prius sequuta; quoniam ille debet concurrere de tempore actus, nec potest ab eo separari, neque iuuare potest fictio, aut retrotractio, cum non fiat quando actus est omnino nullus, Bart. *in l. obseruare num. 9. ff. de offic. Proconf.* Alex. *cons. 78. n. 24. lib.* Dec. *in l. semper, qui non prohibet, num. 16. ff. de regul. iuris*; quia tunc retrotractio non inuenit principium conseruabile, Bald. *in l. fin num. 2. C. ad Vellean.* tum quia ratificatio

reconciliat

reconciliat ea, quæ pendent ab animo, sed non ea, quæ pendent ex aliqua forma, iuxta doctrinam Bald. *in l. mancipia, C. de rebus alie.* quem in materia matrimonij sequitur Rota apud Farin. *decis. 293. n. 4. p. 1. recentiss. in posthumis*: tum denique, quia eadem solennitas est necessaria in ratificatione contractus, quæ requiritur in celebratione contractus, Tiraq. *de retractu lign. §. 1. gloss. 10. n. 90.* Rota *d. decis. 293. n. 4. in princ.*

158 *Duodecimò* infertur, expressionem, vel ratificationem consensus non esse necessariò faciendam coram Parocho, & testibus, vt matrimonium infidelium fiat Sacramentum; quia Concilium Tridentin. requirit præsentiam Parochi, & testium, vt contractus validè celebretur; contractum verò infidelium validè celebratum fuisse ante baptismum, supponendum est, neque videtur necessaria præsentia parochi, & testium, vt matrimonium infidelium post susceptum baptismum fiat Sacramentum, sed videtur sufficere expressio noui consensus, vel ratificatio præcedentis, qua posita fit Sacramentum matrimonij, & recipitur sacramentalis gratia ad ritè obeunda munia coniugalia, nisi aliquod impedimentum Canonicum sit quo matrimonium prius contractum sustineri minimè possit. Vide Fr. Emman. *in sum. part. 1. cap. 230. num. 1.* Nauar. *cons. 4. in fine, sub titul. de pactis, in 1. edit. & cons. 2. in fine, de conuers. infidel. in 2. edit.* Sanchez *lib. 2. disput. 9. num. 1.* Rebell. *lib. 2. quæstion. 6. numero 5.* Gutier. *cap. 42. num. 6.* Bonacina *d. q. 2. punct. ... num. 6.*

159 *Decimotertiò* infertur præsentiam Parochi, & testium requiri, vt matrimonium celebratum per Procuratorem sit validum; nam inualidè absque Parocho, & testibus celebrat Procurator; sicut etiam inualidum est matrimonium contractum per literas, quando illud non innotescit Parocho, & testibus: quando verò per literas traditio, & acceptatio vtriusque contrahentis innotescit, validum fit matrimonium. Ita Henriq. *lib. 11. cap. 2. n. 6.* Sanch. *lib. 2. disp. 12. num. 3. & lib. 3. disp. 8. n. 24.* Coninch. *disp. 24. dub. 9. num. 78.* Gutier. *de matrim. c. 45.* Bonacin. *d. q. 2. puncto 5. num. 5.* Vgolin. *de potestate Episcopi c. 15. §. 10. num. 4. vers. quæ.* Victorel. *in notis ad Possevin. d. c. 10. num. 49.*

De Pœna Parochi, qui Matrimonio clandestino interfuerit.

160 Contra Parochum, vel quemcunque alium Sacerdotem Regularem, aut sæcularem, qui matrimonio clandestino interfuerit, imposita est pœna triennalis suspensionis ab officio, qua etiam mulctatur Parochus quamuis non interfuit, si sciens talia matrimonia non prohibuerit: ita definitum est *in cap. vltim. §. fin. de clandest. desponsat.* in hæc verba: *Sanè si Parochialis Sacerdos tales coniunctiones prohibere contempserit, aut quilibet etiam Regularis, eis præsumpserit interesse, per triennium ab officio suspendatur,*
161 *grauius puniendus, si culpæ qualitas postulauerit.* † Hæc triennalis suspensio non est ipso iure lata, sed ferenda à iure, vt indicat verbum illud, *suspendatur*; quod cum sit futuri optatiui modi, respicit hominis actum & iudicis ministerium; resoluunt Moneta *de distribut. quotid. p. 3. q. 7. n. 21.* & in nostris terminis Sanch. *lib. 3. disp. 48. n. 2.* quos Ego ipse refero *in meis Remiss. de dictionibus, & claus. dict. 343.*

162 Difficultas autem non modica est, an hodie Concil. Trident. *dict. cap. 1.* in illis verbis, ibi, *Insuper Parochum, &c.* voluerit corrigere, & derogare constitutioni *d. cap. vlt.* quoad pœnam triennalis suspensionis impositam Parocho assistenti matrimonio clandestino, quia Trident. Synodus decernit Parochum, vel alium Sacerdotem, qui cum minore testium numero, quàm duorum, matrimonio clandestino interfuerit, esse grauiter arbitrio Ordinarij puniendum? Verior sententia tenet pœnam suspensionis triennalis non esse sublatam, sed præterea licere Ordinario in illum alia pœna arbitraria animaduertere, ad eius temeritatem, & præsumptionem coërcendam, quia Concil. Trid. *d. c. 1. paulo post princ.* exprèsse fatetur se velle inhærere vestigiis Concil. Lateran. vnde desumptum est illud *c. vlt.* tum quia quando diuersæ pœnæ infliguntur diuersis legibus contra idem delictum, nec apparet vtra earum alteram corrigat, vtraque seruanda est, ex Bart. *in l. 1. n. 3. ff. de vi bonor. rapt.* recepto per Clar. *in pract. crimin. §. fin. q. 85. n. 5.* Ant. Gom. *tom. 3. var. c. 1. n. 38. vers. quarta conclus.* tum quia lex non in vno casu extenditur ad alium casum per legem antiquam, ex doctrina Bart. *in leg. Marcellus, n. 6. ad Trebel.* quem refert Armendariz in *proœm. ad addit. in recopil. legum Nauarræ, n. 36.* Quibus, & aliis fundamentis ita tenent Verac. *in append. ad Specul. dub. 11. in fine,* Maiol. *de irregul. lib. 23. c. 17.* Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 76. vers. octauò non est obliuioni,* Fr. Emman. *in sum. p. 1. c. 221. n. 4. in 2. edit.* Petr. de Ledesma *in sum. p. 1. de sacr. matrimonij, c. 6. concl. 4. dub. 16.* Coninch. *disp. 27. n. 84.* Sanch. *lib. 3. disp. 48. à n. 3.* Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. n. 147. cum seq.* Mat. Alter. *de censuris tom. 1. disp. 11. de suspens. c. 5. in princ.*

Parochus ob licentiam concessam alij Sacerdoti 163
assistendi matrimonio clandestino, non incurrit prædictam suspensionis censuram, quia Concil. solum suspendit Parochum, vel alium Sacerdotem coniungentem, vel benedicentem alienos Parochianos, nec exprimit dantem licentiam, mandantem, vel consulentem; censura enim lata in committentem aliquod delictum non obstringit mandantes, consulentes, vel aliter consensum præstantes, nisi in Canone id exprimatur. Quare ita tenent Sanch. *d. lib. 3. disput. 49.* Mat. Alter. *d. c. 5. vers. secunda principalis quæstio.*

Quæret aliquis, an Parochus triennio suspensus 164
qui interfuit clandestino matrimonio, si eodem triennio durante assistat alteri simili coniugio, suspendaturque iterum triennio, hoc posterius triennium confundatur cum priore, vel incipiat completo priori triennio? Cui sic interroganti poterit responderi; tempus posterioris suspensionis incipere statim à die sententiæ iudicis imponentis posteriorem suspensionem triennalem, nisi iudex declarauerit in sententia, vt incipiat finito priori tempore: ita Mat. Alter. *d. cap. 5. vers. tertiò dubitari,* Sanch. *d. lib. 3. disp. 50.*

Deinde dubitari potest, an Parochus suspensus ab 165
officio, quòd interfuerit clandestino matrimonio, sit consequenter suspensus à beneficio? Quicquid verò sit de illa quæstione, an suspensus ab officio sit suspensus à beneficio, ad nostrum suppositum solum attendens, verius duco suspensum ab officio qui interfuit matrimonio clandestino, non esse suspensum à beneficio, quia text. *in dict. cap. vlt.* solùm mandat suspendendum esse ab officio; & ita resoluunt Mat. Alter. *d. c. 5. vers. quartò dubitatur,* Sanch. *d. lib. 3. disp. 51.*

Ab hac suspensione triennali non valet Episco- 166
pus dispensare, vt resoluunt Couar. *de sponsal. p. 2. c. 6. in princ. num. 14.* Bernard. *in pract. cap. 76. num. 3. in vltim. impress.* Henriquez *lib. 13. cap. 39. §. 3.* Sanch. *d. lib. 3. disp. 52.* per totam, Mat. Alter. *d. cap. 5. vers. quintò,* me citato *in hoc loco,* Alzed. *d. part. 2. cap. 7. num. 40.* Non obstat suspensum à iure, eo quòd sibi absolutionem non reseruauit, posse ab Episcopo absolui, quia id est intelligendum, vbi suspensus est à iure indefi-

nitè, nullo designato termino; secus vbi terminus suspensioni adijcitur, vt in casu præsenti; nam Episcopus non potest absoluere à suspensione temporaria intra tempus, Gutier. *canon. lib. 1. c. 5. num. 6.* Nec etiam obstat *c. super, de sentent. excomm.* quia loquitur in specie de excommunicatione, cuius absolutio, si non sit reseruata, permittitur Episcopo, & Parocho, vt infra dicimus, quod non habet locum in suspensione, de qua agimus.

167 Adeò verum est, non posse Episcopum hac triennali suspensione absoluere, vt nec etiam virtute decreti Concil. Trident. *sess. 24 de reform. c. 6.* id sibi permissum sit: quia hæc suspensio non incurritur ipso iure, sed per sententiam iudicis, cognitione præmissa de delicto, vnde supponitur delictum deductum ad forum contentiosum, Sanch. *d. disp. 52. n. 4.* Mar. Alter. *d. c. 5. n. 2 propè fin.*

De obligatione Parochi Matrimonio assistentis.

168 Proprius contrahentium Parochus, vel alius Sacerdos, de ipsius Parochi, seu Ordinarij licentia, præsentibus duobus, vel tribus testibus factisque denuntiationibus, vel illis omissis, de forma præscripta à Concil. vt supra, tenetur interrogare contrahentes de mutuo consensu, vtrum scilicet fœmina velit ducere virum, & vir fœminam. Ita Reginald. *lib. 31. num. 175.* Coninch. *disp. 27. dub. 5. num. 74.* Gutier. *cap. 68. ad fin.* Bonacina *d. quæst. 1. punct. 8. num. 40.* Aliàs si omittat, grauiter peccabit, vt resoluit Basil. Pont. *de impedim. matrim. c. 26. §. 2. vers. ex quibus, condit. 6.* Attamen quando Parochus certus est de mutuo illorum consensu, omissionem istius interrogationis esse tantummodo peccatum veniale, resoluit Bonacina *d. n. 40.* & ita contrahentes tenentur declarare mutuum consensum, vt si opus sit, Parochus de eo, & testes ferre testimonium possint, ex eodem Basil. *d. loco, condit. 3.*

169 Neque ad validitatem matrimonij requiritur vt Parochus, vel alius Sacerdos assistens vtatur aliquibus verbis in eius celebratione; quia Trident. in clausula irritante non facit vllam mentionem verborum. Ita Perez *l. 1. vers. præterea necessarium est, titul. 1. lib. 5. Ordinam. pag. 39.* Petr. de Ledesm. *de matrim. quæst. 43. art. 1. dub. 4. concl. fin. & q. 45. artic. 5. punct. 3. ante primum, dub. 4. concl. 2. & in sum. p. 1. de Sacr. matr. cap. 1. conclus. 25. in fin.* Henriquez *lib. 11. cap. 2. num. 7.* Sanch. *lib. 3. disput. 38. num. 4.* Segur. *in directorio iudicum Ecclesiast. part. 2. cap. 15. num. 52.* Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici, part. 4 cap. 9. num. 36.* Ceuall. *d. quæst. 504. num. 53.* Francisc. Molin. *de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. num. 185* Basil. Pont. *vbi proximè, condit. 7.* Coninch. *disputat. 27. dub. 4. num. 45* Reginald *lib. 31. num. 175.* Sayr. *decis. 61. sub tit. de sponsalib.* Cened. *practic. & canonic. quæstionum lib. 1. quæst. 30. num. 38.* Gutier. *de matrim. cap. 69. num. 4.* Campanil. *in diuersor. Iuris Canonici, rub. 1. num. 50.* Bonacina *d. quæst. 2. puncto 8. num. 39.* vbi etiam quod Parochus tenetur ex præcepto eiusdem Trident. *sess. 24. de reform. matrim. c. 1.* vti his verbis, *Ego vos coniungo in nomine Patris,* &c. vel saltem vti aliis iuxta ritum, & consuetudinem patriæ.

170 Vnde omissionem horum verborum, *Ego vos in matrimonium coniungo,* &c. esse tantummodo peccatum veniale ob paruitatem materiæ, resoluunt Sanchez *lib 8. disput. 38. num. 7.* Coninch. *num. 45.* Gutier. *num. 16.* Bonacina *num. 39. versic. Rogabis dictis locis.* Verùm omissionem prædictorum verborum esse peccatum mortale, cùm violetur Concilij præceptum, melius tenent Henriq. *lib. 11. cap. 2. §. 1.* Rebell. *lib. 2. q. 7. sect. 1. num. 4.* Salzed. *ad Bernard. d. c. 76. litt. B, vers. secundò.*

Curare maximè debet Parochus, ne contrahentes 171
in peccato mortali ad huiusmodi Sacramentum accedant, & vt triduo antequam contrahant, peccata confiteantur, & communicent: cum contrahentes matrimonium cum peccato mortali nondum deleto per contritionem, vel per confessionem, indignè recipiant Sacramentum, & per consequens peccatum mortale incurrant, prout resoluunt Fr. Emman. Sanchez, & alij citati, Gutier. *cap. 73. num. 13.* & Bonacina *de Matrimon. quæst. 3. puncto 9. num. primo, vers. 6.* † Non committunt tamen duo peccata mor- 172
talia, vnum quatenus recipiunt Sacramentum, alterum quatenus administrant, quia solum committunt quatenus recipiunt. Ita Sanch. *lib. 3. disputat. 6. num. 4.* Sayr. *de Sacram. in genere, lib. 2. cap. 6. quæst. 1. art. 5.* Bonacina *de Sacram. disput. 1. quæst. 3. punct. 2. §. 1. num. 10.* Nec aliud incurrunt peccatum quatenus videntur præceptum Concilij violare confessionem præcipientis; quia consilium tantum, non præceptum decretum illud quoad hæc continet, vt resoluunt Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiastici, p. 2. c. 9. n. 49.* Basil. Pont. *d. §. 1. vers. quibus, condit. 1.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, p. 2. lib. 1. c. 2. num. 12.*

Matrimonium ne contrahatur impediri potest, 173
donec contrahentes Orationem saltem Angelicam, & Dominicam didicerint. Symbolúmque fidei, præcepta Decalogi, & Ecclesiæ, ac septem peccata capitalia, nisi qui præ senio, aut Ingenij rudis tarditate incapax prorsus sit: ita Barthol. à Ledesm. *de matr. dub. 11.* quem sequitur Vega *lib. 3. sum. casu 111.* & faciunt quæ adducit Basil. Pont. *de Matrimon. libr. 5. cap. 36. num. 8.* Verùm non licere absolutè, & per longum tempus, aut vbi sponsi instarent, detinere ob dictam causam ne matrimonium ineant, expedire tamen suauiter, & absque violentia ad breue tempus impedire, vt sic doctrinæ addiscendæ curam habeant, tenent Sanch. *d. lib. 3. disp. 15. sub n. 19.* Campanil. *in diuersor. iuris Canon. rubr. 11. cap. 14. n. 7.* Ioan. Sanch. *in select. disp. 38. num. 9.* Homobon. de Bonis *de examine Eccles. p. 3. tract. 13. cap. 21. q. 33. resol. 2.* Diana *mor. resolut. p. 4. tract. 4. resol. 85.* & pluries per *Sacram Congreg. super negotiis Episcoporum,* fuisse decisum refert Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici, decis. 638. in prima impression. & resolut. 576. in 2. editione.* Certum est enim non esse obligationem grauem retinendi memoriæ verba Synodi, vel præceptorum, ita vt sit peccatum mortale hoc committere. Bonac. *de legib. disp. 3. q. 6. punct. 2. n. 14.* Sanch. *in decal. lib. 2. c. 3. n. 3.* Suar. *de fide disp. 13. sect. 5. n 8.* Diana *mor. resol. p. 2. tract. 2. miscel. resol. 14.*

Parochus etiam debet habere librum, in quo con- 174
iuges, testes, diem, mensem & annum scribat, prout præcipit Concil. Trident. *dict. cap. 1. prope fin.* & tenent Fusch. *de Visitat. lib. 1. cap. 3. num. 26.* Nauar. *in manual. cap. 62. num. 79. vers. 5.* Posseuin. *de officio Curati cap. 6. num. 44. & cap. 12. num. 42.* Azeued. *l. 8. n. 2. tit. 1. lib. 5. noua recopil.* Ceuall. *d. quæst. 604. num. 138.* Basil. Pont. *d. §. 2. vers. ex quibus, condit. 9.* Henriq. *lib. 11. cap. 7. §. 4.* Rebell. *p. 2. lib. 2. q. 7. n. 6.* Coninch. *d. disp. 27. num. 74.* Thom. Valasc. *alleg. iuris tom. 1. allegat. 72. num. 106.* Homobon. *de humana vita statib. p. 1. c. 14. in fine,* Nicol. Genoa *de priuata script. lib. 5. q. 6.* Molfes. *in sum. tract. 4. cap. 8. n. 68.* Et cùm hæc ad solemnitatem Sacramenti pertineant propter finem necessarium vitandi lites, obligant sub mortali, Sanchez *lib. 3. disp. 15. n. 22.* Reginald. *lib. 31. n. 242. vers. vltim.* Gutier. *de matr. c. 60. n. 9.* Basilius Pont. *vbi proximè,* Posseuin. *d. c. 12. n. 44.* Nald. *in sum. verb. Parochus, n. 20.*

Vnde iure nouissimo mortuis testibus, & Paro- 175
cho, solo huiusmodi libro absque aliis probationibus

bus matrimonium contractum plenè probari dicendum est, quia in hoc Curati fides, & industria fuit electa à Sacro Concil. ita Bellet. *disquisit. clerical. part. 1. tit. de clerico teste, §. 1, num. 9.* Mascard. *de probat. concl. 672. num. 18. cum sequent. ib* Mat. Antonin. *variar. resol. lib. 1. resolut. fin. casu 33. versic. nihilominus* Caualcan. *decis. 12 sub. n. 22. vers. & liber Parochi, p. 2* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. comparat. 9. d. n. 35.* & tenuit Rot. Roman. *decis. 750. n. 10 p. 1. & in C lon. statns, 20. Februar.* 1581. coram *Robusterio*, quæ est impressa *decis. 340. p. 2. in nouissimis*, quam refert Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici, dec. 249. in 1. impress. & resol. 218. in 2. edit.*

176 Sic etiam ex libro baptismi à Parocho confecto, quis baptizatus, & illius ætas probatur, vt per Caputaqoen. *decis. 714. n. 1. p. 1.* Bellet. *d. §. 1. n. 10.* Mandos. *ad regul. 18. Cancellar. q. 10. à num. 1.* Menoch. *de præsumpt. lib. 2. q. 51. n. 53.* Vit. *decis. 184. n. 15. lib. 1.* Franc. Molin. *dicta compar. 9. num. 41.* Vital. *decis. 114. lib. 1.* Aloys. Ricc. *dicta resol. 118. n. 5. & Neapol. decis. 238. n. 6. p. 4.* Farin. *fragm. crimin. verb. ætas, n. 141.* Probatur etiam origo, Rebuff *de pacif. possess. n. 217.* Gonzal. *ad r. g. 8. Cancel. gloss. 9. §. 1. à n. 105.* Pasec. *in praxi noua Episcop. p. 1. c. 1. n. 9.* Huiusmodi liber de baptizatis tenendus, & faciendus est à Parocho, in quo nomina, & cognomina ipsorum sint descripta, parentumque, si de legitimo matrimonio nati sint, cum nominibus patrini, vel patrinorum, die, mense, & anno: ita Fusc. *de Visitat. lib. 2. c. 5. n. 24.*

177 Sic etiam ex libris eorundem Curatorum mortem probari, communionem, ac sepulturam, tenent Menoch. *d. q. 51. n. 53. cum sequent.* Caldas Pereira *in l. si curatorem, verb. minoribus, n. 33. cum seq.* Ioseph. Ludouis. Perus. *decis. 55. num. 7.* Fusch. *d. cap. 31. num. 28.*
178 Franc. Molin. *d. compar. num. 39.* † Videant Parochi quomodo fidem de his libris facere debeant; nam in Curia Archiepiscopali Neapolitana quendam Parochum, qui fidem fecerat de solemnizatione matrimonij inter quasdam personas, referendo se ad librum matrimonij, cum postea perquisito hoc libro non reperiretur solemnizatio, iudicatum fuit crimen falsi incurrisse, quia verò cum torqueretur, nihil confessus fuit, sed grauiora contra ipsum indicia extabant, suspensus à cura per quinquennium diffinitiua sententia condemnatus fuit, vt refert Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici, decis. 729. in 1. edit. & resolut. 607. in 2. edit.*

De Benedictionibus matrimonialibus.

179 Contrahentes ante Ecclesiæ benedictionem, ne cohabitent hortatur Concil. Trident. *sess. 24. de reform. matrim. cap. 1.* his verbis: *Præterea eadem S. Synodus hortatur, vt coniuges ante benedictionem Sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent:* quod cùm non præcipiat, sed hortetur, liberam voluntatem excitat, & non obligat, *cap. vltim. in fine 4. dist.* gloss. *verb statuta, in cap. 1.* vbi Abb. *num. 9.*
180 & Felin. *num. 10. de constit.* quia † Concilij natura est, vt quamuis excitet ad deliberandum, non tamen obligat ad sequendum, vt multis citatis probatur *in libello de principijs vtriusque iuris, lit. C. n. 30.* Quare
181 † peccatum mortale non esse ante Ecclesiæ benedictionem matrimonium consummare, sublato scandalo, & contemptu legis Ecclesiasticæ, maximè si probabile adsit incontinentiæ periculum, resoluunt Nauar. *in manual. cap. 22. num. 83.* Couar. *de sponsalib. part. 2. cap. 7. §. 2. num. 2.* Viuald. *in candelab. aureo part. 1. de matrim. n. 254.* Victor. *in sum. de matrimon. n. 267.* Ludou. Lopez *in instruct. consc. p. 2. de Matrim. cap. 36. vers. deinde disceptari solet.* Perez *l. 1. vers. quæri potest, tit. 1. lib. 5. Ordin.* Fusc. *de visit. lib. 2. cap. 5. num. 21.* Mariens. *in rubr. titul. 1. gloss. 1. num. 98. lib. 5. noua recop.* Petr. de Ledesma *de matr. quæst. 45. art. 5 puncto 3. dub. 1. & in sum. part. 1. de Sacr. Matrim. c. 6. concl. 7. propè fin.* Spin. *in speculo testament. gloss. 15. princip. n. 18.* Cened. *ad Decretal. collect. 49. n. 3. & pract. ac canonic. quæst. lib. 1. quæst. 30 prope fin.* Henriq. *lib. 11. cap. 5. §. 7. in fine, & cap. 7. §. 3. & cap. 16. §. 2.* Rebell. *de obligat. iustit. part. 2. lib 2 q. 7. n. 2.* Coninch. *de Sacram. & cens. tom. 2. disputat. 27. n. 71. cum sequen.* Basil. Pont *de impedimentis Matrim. cap. 26. §. 2. vers. ex quibus, condit. 4.* Francisc. Leo *in thesauro fori Eccles. part. 2. cap. 9. num. 4. vers. nam licet,* Sanch. *de Matrim. lib. 3. disp. 12.* Gutier. *eodem tract. cap. 48. n. 4. & c. 106. num. 13.* Bonacina *quæst. 4. puncto 6. num. 1. in fine, & num. 4. vers. rogabis quartò,* nouissimè Marcel. Vulpe *in*
d. praxi, cap. 15. num. 23. † Excipe nisi adsit contem- 182
ptus, vel scandalum, iuxta præcepta in materia de scandalo, vel lata sit in ea diœcesi excommunicatio contra oppositum facientes: ita Basil. Pont. *vbi proximè,* & intendit Henriq. *dict. cap. 16. §. 2.* & cùm in his casibus peccatum est, tantum peccabitur prima vice, quia ea prohibitio non est nisi vt debitus ordo consummandi seruetur, & reuerentia benedictionibus debita, remittendo eos priori copulæ, qua matrimonium legitimè consummatur, qua habita, seruari amplius non potest; secus autem est quando consummatur Matrimonium ante denunciationes, quia ea prohibitio est propter impedimenti timorem, quod per denunciationes detegi potest, quæ ratio militat etiam in sequentibus copulis, ita Sanch. *d. disp. 12. n. 11.*

Qui semel contraxit matrimonium, & mortuo 183
primo coniuge aliud init, non tenetur in secundo Matrimonio recipere benedictiones, etiamsi fortè primum Matrimonium fuerit inualidum, quia benedictiones non respiciunt nuptias, sed personas. Ita Nauar. *in man. cap. 22. num. 83.* Perez *lib. 5. versic. est alia pœna, titul. 1. lib. 5. Ordin.* Mozz. *de contract. titul. de Matrimon. cap. de natural. Matrim. num. 10.* Menoch. *de arbitrar. casu 417. n. 2.* Cened. *ad Decretal. collect. 49. num. 1.* Coninch. *disput. 27. dub. 8. num. 72.* Gutier. *c. 106. num. 14. cum sequentibus,* Sanchez *lib. 7. disp. 82. num. 15.* Rebell. *lib 3. quæst. 20. num. 3.* Bonacina *dict. quæst. 4. puncto 6. n. 4* Hurtado *disp. 5. diffic. 28. num. 84.* Semper tamen seruanda est legitima diœcesis consuetudo. Possenin. *de officio Curati cap. 10. n. 48.* ita vt quamuis prohibeantur sponsi benedici, si vnus eorum, qui contrahit secundas nuptias, receperit benedictiones, quamuis alter nunquam recepisset, ex consuetudine licet vtrumque benedicere, nec censetur ea benedictio iterari, quia ipsa per se datur ratione coniugis nunquam benedicti, Henriq. *lib. 11.*
cap. 16. §. 2. lit. M. Verùm † consuetudo generaliter 184
recepta obtinuit, quod si fœmina solùm nondum fuisset benedicta, posset tunc benedictio solemniter fieri. Ita Couar. *de sponsalib. part. 2. cap. 8. §. 11. num. 2.* Greg. *l. 2. verb. no deuen ser velados, tit. 11. p. 4.* Salzed. *ad Bernard. c. 74. lit. B,* Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep. Neapolit. cap. 59.* Mat. Alter. *de censur. tom. 2. disp. 11. de suspensione, c. 4. vers. tertiò dubitatur,* Aloys. Ricc. *loco infra citando, n. 13. in fine.*

Sed quæret aliquis, à quo huiusmodi benedictio- 185
nes fieri debeant? Quibusdam placet non integrum esse vtriusvis contrahentis Parocho benedictiones has impertiri, sed id esse parochi mulieris. Ita Fusc. *de visitat. lib. 2. cap. 3. num. 21.* Caualcan. *p. 2. decis. 12. à num. 21.* Ceuall. *communium contra commun. q. 604. numero 148.* Sed Ego existimo sufficere Parochum vtriusvis contrahentis, quia eodem tenore, & eadem clausula petitur à Concil. *dict. cap. 1.* vt proprius Parochus intersit Matrimonio, & vt benedictiones conferat: sed ad illud sufficit Parochus vtriusvis

contrahentis, vt ſuprà dictum eſt hac alleg. num. 29. ergo & ad hoc. Quare ita reſoluunt Cened. ad Decretal. collect. 81. num. 8. Sanchez lib. 7. diſp. 82. num. 4. Armendariz in addit. ad recopilat. legum Nauarre, lib. 4. tit. 5. l. 1. de Matrim. in declarat. num. 32. Gutier. de Matrim. cap. 106. n. 8. & 9. Bunacin. dicta q. 4. punct. 6. num. 3.

Benedictiones coniugales non poſſunt niſi inter Miſſarum ſolemnia fieri, S. Congregat. Concil. in Piſaurenſi, 13. Iulij 1630. Et Parochus proprius debet accipere eleemoſynam ratione Benedictionis, & non alius, S. Congreg. Rituum in Acherontin. 25. Ianuarij 1602.

Sacerdos ſecundis nuptiis benedictionem impertiens, vel coniungens in Matrimonium abſque Parochi licentia, quam pœnam incurrat?

186 QVæret opportunè aliquis, quam pœnam incurrat Sacerdos benedictionem ſecundis nuptiis imperriens, caſu non permiſſu? Reſpondetur, ab officio, & beneficio ſuſpenſum ad Apoſtolicam Sedem mittendum eſſe cum literis Epiſcopi, prout diſponitur in cap. 1. de ſecundis nuptiis, quæ tamen miſſio ad Romanam Curiam ſublata fuit per Extrauag. conſtitutionem Ioan. XXII. de qua meminerunt Couar. d. §. 10. num. 2. verſic. eſt tamen, Salzed. ad Bernard. cap. 77. litt. C, Henriq dict. cap. 16. §. 5. litt. Q, Sanchez dict. diſp. 82. num. 28. Mar. Alter. d. cap. 4. verſ. quintò. Et quamuis aliqui teneant, prædictam ſuſpenſionis pœnam locum habere tantùm vbi conſtante priori Matrimonio Presbyter ſecundas nuptias benedicit, ex quorum numero ſunt Couar. dict. §. 11. num. 1. & ab eo citati, ac etiam Aloyſ. Ric. in praxi fori Eccleſiaſtici, deciſ. 369. num. 2. in 1. edit &
187 reſolut. 313. in 2. edit. Verius tamen eſt † Sacerdotem huiuſmodi ſuſpenſionem incurrere, ſi benedicat ſecundum Matrimonium, etiam diſſoluto primo, vt oſtendit text. in cap. vir autem, de ſecundis nupt. ibi, cùm alia vice benedicti ſint, ſequuntur Mar. Alter. dict. cap. 4. verſ. ſed primò, Salzed. dict. cap. 77. lit. D, Marc. Anton. Genuenſ. dict. cap. 59. in addit. Sanchez dict. diſput. 82. in fine, Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 15.
188 §. 12. num. 6. † Quæ quidem pœna ſuſpenſionis ab officio, & beneficio, lata in dict. cap. primo. de ſecundis nuptiis, non infligitur ipſo iure, quia præcipitur ibi vt ipſum ſuſpenſum remittat abſoluendum ad Pontificem, quaſi dicat, ipſum ſuſpende, & vbi ſuſpenderis, à ſolo Pontifice poteſt abſolui, & reſoluunt Bernard. dict. cap. 77. num. 2 Couar. dict. §. 11. num. 2. Clar. §. final. quæſt. 75. verſ. Sacerdos, Henriquez lib. 13. cap. 39. num. 3. & dict. cap. 16. §. 2. Nauarr. cap. 25. num. 137. Mar. Alter. dict. cap. 4. verſ. ſecundò, Marc. Anton. Genuenſ. dict. c. 59. in addit. Perez lib. 5. colum. 5. verſ. intelligas, tit. 1. lib. 5. Ordin. Fr. Emman. in ſum. tom. 1. cap. 241. in fine, Sanch. dict. diſp. 82. num. 27. Gutier. cap. 106. à num. 16. Quamuis arbitraria tantùm pœna ſit puniendum Clericum in caſibus ſibi non permiſſis nuptiales benedictiones indulgentem, aſſeram Iacob. de Graffis in deciſ. aurei. p. 1. lib. 2. c. 82. num. 2. in fine, Menoch. de arbitrar. caſu 417. num. 8. Perez dict. verſ. intelligas, Ceuall. dict. quæſt. 604. num. 135. Salzed. dict. cap. 77. litt. F, verſ. in hoc delinquens, Aloyſ. Ricc. d. reſol. 313. num. 1. Vgolin. d. §. 12. n. 6. in fine.

189 Circa pœnam verò, quam Sacerdos incurrit coniungens in matrimonium, vel benedicens ſubditos alterius Parochiæ abſque Parochi, vel Ordinarij licentia, diſponit Concil. Tridentin. dict. cap. 1. his verbis: *Quod ſi quis Parochus, vel alius Sacerdos, ſiue Regularis, ſiue ſecularis ſit, etiamſi id ſibi ex priuilegio vel immemorabili conſuetudine licere contendat, alterius Parochiæ ſponſos ſine illorum Parochi licentia Matrimonio coniungere, aut benedicere auſus fuerit, ipſo iure tandiu ſuſpenſus maneat, quandiu ab Ordinario eius Parochi, qui Matrimonio intereſſe debebat, ſeu à quo benedictio ſuſcipienda erat, abſoluatur.* † Hanc ſuſpen- 190
ſionis pœnam nedum ad officium, ſed etiam ab beneficium extendi poſſe reſoluit Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. diſſer. 14. n. 9. quoniam in grauibus id regulare eſt, ex gloſſ. in Clem. cupientes, de pœnis, & e. latores, de Cleric. excommunic. miniſt. & gloſſ. final. in c. paſtoralis, de appellat. Couar. de ſponſ. p. 2. cap. 6. in princip. num. 13. Perez in l. prima, verſic. eſt etiam alia pœna, tit. 1. lib. 5. Ordinat. † Ab hac ſuſpenſione non 191
ſolùm Epiſcopus, ſed etiam eius Vicarius poteſt abſoluere, vt reſoluunt Sanchez lib. 3. diſp. 52. num. 4. & Mar. Alter. d. c. 5. in fin. Contra Franc. Molin. dicto loco, num. 156.

Sacerdotes Regulares Matrimonia miniſtrantes, 192
ſiue ſolemnizantes, non habito ſuper his Parochialis Presbyteri licentia ſpeciali, vltra prædictam ſuſpenſionem, quam ipſo iure incurrunt per Concil. vbi proximè, ipſo facto ſunt excommunicati excommunicatione Sedi Apoſtol. reſeruata in Clem. 1. de priuileg. cùm ſuſpenſionis pœna à Concil. Trident. nouiter prolata in caſu de quo agimus, non videatur ſuſtuliſſe veterem aliis legibus impoſitam, vbi vtraque ſuſtineri poteſt, vt ſupra probauimus. Quare hanc ſententiam tenent Nauar. conſil. 1. num. 7. ſub tit. de pœnit. in 1. edit. & conſ. 10. ſub tit. de conſtitut. in 2. edit. Maiol. de irregularitat. lib. 3. cap. 25. num. 12. verſ. clandeſtinum, Vgolin. dict. §. 12. num. 8. Sanchez lib. 3. diſput. 48. num. 8. & 9. Mar. Alter. dict. diſput. 11. cap. 4. verſ. ſed quæret, Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. tom. 1. quæſt. 48. art. 2. quicquid contrarium teneant Henriq. lib. 13. cap. 38. §. 2. in com. litt. E, Soar. de cenſur. diſputat. 12. ſect. 4. num. 13. Sayr. eodem tract. lib. 4. c. 15. num. 2. Bonacina de Matrim. quæſt. 4. punct. 6. num. 8. & de cenſuris diſput. 3. quæſt. 6. puncto 5. num. 19. in fine, Fr. Baſil. Pont. dict. cap. 26. §. 2. verſ. ex quibus, cordit. 10. & §. 6. in princip. Nec obſtat quod leuior pœna legis nouæ corrigat duriorem antiquæ Conſtitutionis, quia hoc intelligendum eſt, vt inquiunt Ioan. Anan. in c. vlt. ad finem, de colluſ. deteg. & Nauar. d. conſ. 10. in pœnis, quæ ab ipſo iure infertuntur, non in iis, quæ ipſo iure incurruntur, vt eſt excommunicatio illa d. Clem. 1.

De temporibus quibus Matrimonium celebrare vetitum eſt, benedictioneſque nuptiales non ſunt facienda.

A prima die Aduentus Domini vſque ad diem 193
Epiphaniæ, & à quarta feria Cinerum vſque ad octauam Paſchæ incluſiuè matrimonia celebrare vetitum eſt, quod tempus incipit à media nocte Dominicæ Aduentus, & à media nocte feriæ quartæ Cinerum, cùm tunc incipiat Aduentus, & Quadrageſima more Romano, vt decidit Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformatione matrimon. c. 10. & plures Doctores ad hoc refert Cen. ad Decretal. collect. 22. quibus adde Matien. in rubric. tit. 1. gloſ. 1. n. 247. l. 5. nouæ recopilat. Henriq. in ſum. lib. 11. cap. 16. §. 2. Petrus de Ledeſma in ſum. part. 1. de Sacram. Matrimonij, cap. 10, conc. 8. dub. 1. verſ. el tercero, Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 31. n. 182. Bunacina de Magno Matrimonij Sacramento, quæſt. 3. puncto 14. num. 4. Sanchez de Matrimon. lib. 7. diſp. 7. Poſſeuin. d. cap. 10. n. 25. verſ. quæritur.

Verum tamen eſt, de licentia Ordinarij poſſe di- 194
ctis temporibus celebrari ſponſalia, & matrimonia ſine ſolemnitate, vt ait gloſſa communiter recepta in c. Capellanus, de feriis, nam matrimonium prohibetur

tur per Ecclesiam in Aduentu, & Quadragesima quoad solemnitates, traductionem scilicet ad domum, conuiuium, benedictionem, prout decisum referunt Galet. *in margarita casuum conscientiæ, verb. matrimonium, pag. 163. col. 1.* Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. p. 2. c. 9. n. 57.* resoluunt Sanch. *num. 12.* Reginald. *n. 188.* Bonacina *n. 3. dictis locis,* Coninch. *de Sacram. disp. 30. de Matrim. dub. 3. n. 36.* Aloys. Ric. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 9. p. 4.* Vnde posse Episcopum ex magna causa concedere, vt his temporibus prohibitis nuptiæ celebrentur, dummodo celebratio matrimonij, si commodè fieri potest, fiat secretò, & sine populi frequentia, resoluunt Emman. Sà *verb. matrimonij impedimenta non dirimentia, num. 12. in fine,* Sanch. *d. lib. 7. disp. 7. n. 6.* Alzedo *dict. part. 2. cap. 7. num. 42.*

195 Consummare Matrimonium antea contractum his temporibus non est prohibitum, cum Iura non loquantur de consummatione. Ita Nauar. *in manual. cap. 22. num. 71.* Sanchez *dict. disput. 7. num. 21.* Card. Bellarm. *lib. 1. de Matrim. cap. 31.* Coninch. *disput. 30. dub. 3. ad finem,* Reginald. *d. lib. 31. n. 189.* Quamuis

196 † prædictis temporibus vetitum sit Matrimonium contrahi, si tamen de facto contrahatur, validum erit, contrahentes verò peccabunt mortaliter, prout decisum refert Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Nauarra, lib. 4. tit. 15. l. 1. de Matr. in declarat. num. 10.* resoluunt P. Sanchez *d. disp. 7. à num. 3.* Matiens. *dict. glos. 1. num. 147.* Cened. *d. collect. 22. num. 2.* Bonac. *dict. num. 4.* Aloys. Ric. *in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 8. num. 3. p. 4.*

197 Vltra prohibitionem de qua supra, etiam matrimonium licitum non est, neque absque peccato contrahi potest tempore interdicti, vel a personis interdictis, & ostenditur ex principali, & certissima resolutione in hac materia, quod ea solum Sacramenta tempore interdicti licita censeri debent, quæ specialiter à Iure conceduntur, sed matrimonium vnum est ex septem Ecclesiæ Sacramentis: denique nullibi permissum reperitur: ergo à prima regula generali excipiendum non est. Accedit quia ratio necessitatis, quæ in aliis permissis consideratur, matrimonio non conuenit, quia nulla necessitas poterit occurrere, vt matrimonium nunc, & statim ab interdictis, vel in loco interdicto celebretur; nec etiam si differatur, Ecclesiæ debitus honor subtrahitur, neque hæreses pullulant, nec crescit indeuotio populi, quæ sunt rationes concessionis factæ *in cap. alma mater, de sent. excom. lib. 6.* vt in principio exprimitur: ita Vgolin. *de censur. tab. 5. cap. 8. §. 3. num. 1.* eumque sequitur, & laudat Sayr. *eodem tract. lib. 5. cap. 7. n. 43.* ac etiam P. Suarez *tom. 5. disp. 33. sect. 1. à num. 51.* latè disputans *à n. 46.* sequitur etiam Bonacina *de cens. disp. 5. puncto 2. §. 3. n. 7.*

198 Verùm communis sententia est in contrarium, resoluens quod licitè, & indistinctè Sacramentum Matrimonij, quoad sui substantiam contrahi potest tempore interdicti, atque ita tam in Ecclesia, quàm à personis specialiter interdictis: solet hæc doctrina deduci ex glos. *verb. Sacramentis, in d. cap. alma,* sequitur Abb. *in cap. non est, num. 8. de sponsal.* vbi Alexand. de Næu. *num. 21.* & post alios antiquiores Nauar. *in manual. cap. 27. num. 179.* Conar. *in d. cap. alma, part. 2. §. 2. num. 7. vers. Matrimonij autem,* plures refert Henriq. *in sum. lib. 13. cap. 45. §. 3.* Tolet. *lib. 1. cap. 53. n. 3.* Sà *in aphorism. verb. interdictum, num. 17.* Fr. Emman. *quæst. reg. tom. 2. q. 109. art. 3.* latè ructor post multos quos refert, Sanch. *de Matrim. lib. 7. disp. 8. à num. 2.* latissimè Mar. Alter. *de censur. tom. 2. disp. 4. c. 7.* Auil. *de censur. p. 5. disp. 4. sect. 1. dub. 6.* Zerola *in praxi Episcopali, part. 1. verb. interdictum, §. 4.* plures afferentes rationes. *Prima* est ex gloss. *d. verb. Sacramentis,* quod

199 † reliqua Sacramenta prohibita tempore interdicti gratiam conferunt, non ita matrimonium; sed falsa est, & hæretica hæc doctrina; cùm enim matrimonium vnum sit ex septem Ecclesiæ Sacramentis, necessariò conferre gratiam dicendum est ex Tridentin. *sess. 7. de Sacram. in genere, can. 1. & 6.* & de ipso matrimonio definit idem Trid. *sess. 24. can. 1.* & ex Florent. I. & Coloniensi, ac receptissima Theologorum schola comprobat Couar. *de sponsal. part. 2. cap. 1. §. 1. n. 3.* & ex sanctis Patribus latè probat Iodoc. Cocc. *in suo thesauro Christiano, tom. 2. lib. 9. art. 2.* Spin. *in speculo testament. gloss. 15. princip. num. 15.* Sayr. *de Sacrament. in genere, lib. 1. cap. 2. quæst. 2. art. 4. versic. quo verò ad matrimonium,* Petrus de Ledesma *in sum. part. 1. de Sacram. Matrim. cap. 1. conclus. 1. & 19.* Card. Bellarm. *tom. 2. de Matrim. Sacram. lib. 1. cap. 5. arg. 12.* Valent. *tom. 4. disputat. 10. quæst. 1. punct. 5.* Gutier. *de Matrimon. cap. 42.* Bonacina *eodem tract. quæst. 2. puncto 1. num. 2.* Francisc. Molin. *de ritu nuptiar. lib. 2. different. 18. num. 5.* Henriquez *in sum. lib. 11. cap. 8. in princip.* Sanch. *de Matrimon. lib. 2. disp. 10. à num. 2.* Rebell. *de obligat. Iustit. part. 2. lib. 2. quæst. 3.* Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib. 31. cap. 1. à num. 2.* Coninch. *de Sacrament. tom. 2. disp. 24. dub. secundo, à num. 5.*

200 Quare reiecta illa ratione, aliisque à prædictis Doctoribus congestis, primam sententiam veriorem duco, non obstantibus in contrarium adductis, quibus pro faciliori explicatione sigillatim respondendum est. *Primò* prædictæ communis sententiæ Auctores dicunt, speciale habere Matrimonium præ cæteris Sacramentis, quod licèt à Christo Domino excellentia Sacramenti fuerit illustratum, prius tamen ei conuenit ratio contractus ciuilis, quàm Sacramenti perfectio, semperque vti contractus naturam retinet, & verus contractus sua specialia sortitur impedimenta, nec ad instar aliorum Sacramentorum prohiberi solet, vt post alios aduertit Sanchez *dict. disp. 8. n. 5.* Cui obiectioni respondeo, quod licet contractus sit, simul tamen, & vbi primùm perfectus est, Sacramentum efficitur; ita vt in nullo instanti perfecti contractus ratio possit considerari, in quo Sacramentum non sit, vt notabiliter resoluit Sanch. *d. lib. 2. disp. 10. num. 6.* quare licèt dum fit, ex eisdem causis componatur, quibus constat in genere contractus, quia tamen eodem instanti, quo perficitur, statim fit Sacramentum, repugnat principiis in materia interdicti, quod ab interdictis, vel in loco interdicto celebretur sine speciali legis concessione, contra generalem regulam, quæ omnia prohibet Sacramenta, exceptis permissis.

201 *Secundò* pro sua sententia considerat Auil. contra primam quam sequimur, Sacramenta prohibita actum Ordinis requirere, non ita matrimonium, in quo contrahentes sunt proprij ipsius ministri, vt ex D. Thom. Bellarm. Henriq. & aliis resoluit Sanch. *dict. lib. 2. disp. 6. num. 2.* Cui considerationi respondeo, quod licet ante Trident. *sess. 24. de reformat. Matrim. cap. 1.* aliquam habere videatur probabilitatem, post illud non ita, cum iam matrimonium sine præsentia Parochi, vel alterius Sacerdotis de eius licentia non valeat, & licèt fateamur etiam hodie non esse proprium matrimonij ministrum Parochum, sed ipsos contrahentes, ex resolutis per Sanch. *dict. lib. 2. disput. 6.* negari tamen non potest concurrere Parochum ad matrimonij validitatem, & aliquo modo illud administrare, & consequenter legem canonicam, quæ eam formam præscribit, addens vt Parochus contrahentes coniungat dicendo, ego vos coniungo, &c. voluisse ne fiat interdicti tempore, vt bene considerant Henriq. & Vgolin. *n. 1. in fine,* Sayr. *n. 46. dictis locis.*

202 *Tertiò*, pro sua opinione etiam addocunt auctoritatem text. *in cap. Capellanus, de ferijs*, dum inquit Matrimonium quocumque tempore contrahi posse: ergo & tempore interdicti. Adducunt etiam receptam sententiam, quæ docet matrimonium ab excommunicato validè contrahi posse, iuxta *cap. significasti, de eo qui duxit in matrimonium quam polluit per adulterium*, cum aliis, ex quibus est receptissima omnium conclusio, ex adductis à Sanchez *lib 7. disput. 9. n. 2.* Sed prædicto text. *in c. Capellanus*, respondent Vgol. & Sayr. procedere secundum consuetudinem Romanæ Ecclesiæ, cuius meminit. Sed facilius respondebis quæstionem de qua in eo text. non fuisse de tempore interdicti, prout censura est Ecclesiastica, sed de prohibitione nuptiarum tempore feriatum; vnde istæ inciperent, & iuxta hunc sensum ait Romanam consuetudinem esse, vt matrimonium quocumque tempore contrahatur, id est non obseruatis vllis ferijs: vnde generalitas hæc terminos habiles supponit circa ea, quæ specialiter non decidit, itavt sensus sit, posse matrimonium fieri quocumque tempore habili, & non prohibito, iuxta reg. *l. qui testamento 20. in princ.* ibi, *si aliud nihil impediat, ff. de testam.* & generalem doctrinam gloss. *in cap. 1. de constit. & in l. 1. C. de sacrosanct. Eccles.* Et ad illud de

203 excommunicato respondendo dico † potius contra communem retorqueri, nam verius est matrimonium ab eo contractum validum quidem esse, idque solum probat text. *in d. cap. significasti*, non tamen licitè contrahi, sed potiùs in peccato, vt ex D. Anton. Palud. Nao. Henriq. & innumeris aliis comprobat Sanch. *d. lib. 8. disp. 8. num. 3.* quare eodem modo concludendum est, prædictis non obstantibus matrimonium in loco interdicto, & ab interdictis validè, non tamen licitè contrahi posse.

204 De sponsalibus autem nemo dubitauit tempore interdicti licitè contraxi posse; ratio enim Sacramenti, ob quam secundum nostram resolutionem matrimonium eo tempore prohibitum est, apertè deficit in sponsalibus, sunt enim purè contractus humanus, atque ita docuit Vgolin. *d. cap. 7. §. 3. num. 2.* Sayr. *d. cap. 7. n. 40.* Mar. Alter. *de censur. tom. 2. disp. 4. c. 7. in princ.* Neque his terminis applicari potest reg. text. *in l. oratio, ff. de spons.* quod prohibito matrimonio prohibentur sponsalia: non procedit enim data diuersa ratione, quæ in proposito requiritur, vt benè explicant Connan. *comment. Iuris Ciuilis lib. 8. c. 2. n. 3.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. q. 93. n. 7.* Gutier. *de iuram. confirm. p. 1. c. 51. n. 9.*

205 De benedictionibus tamen Matrimonij aliqui Doctores constanter tenent, illas licitè fieri posse tempore interdicti, vt est Angel. *verb. interdictum 6. num. 30.* & alij relati à Sanch. *d. disp. 8. num. 9.* rationem sumentes ab illa communi sententia, quam impugnauimus, asserente Matrimonium licitum esse: vnde colligunt benedictiones tanquam ipsius accessorias licere debere, ex reg. *cap. accessorium, de reg. iur. in 6.* Contrarium tamen resoluunt communiter reliqui omnes, vt constat ex Palud. D. Anton. Cou. Henriq. Vgolin. & infinitis aliis relatis à Sanch. *d. disp. 8. n. 10.* Sayr. *d. c. 7. n. 41.* Bonacina *d. §. 3. n. 9.* ex ea ratione, quia secundum veriorem sententiam, quam sequimur, si Matrimonium est prohibitum, à fortiori concluditur prohiberi benedictiones, & etiam data, & non concessa aduersariorum communi sententia, Angeli ratio nihil concludit, quia benedictiones fiunt precibus, & orationibus adhibitis tempore Missæ, vt in Miss. Rom. scribitur, & consequenter continent officium Ecclesiasticum, quod tempore interdicti prohibitum esse constat.

206 Dubium tamen restat in hac materia decidendum, an scilicet licitè fiant benedictiones & Matrimonium seruata moderatione *cap. alma mater, §. adijcimus, de sent. excom. lib. 6.* Negatiuè respondent Vgol. *d. c. 7. §. 3. in fine.* Sayr. *d. c. 7. n. 41. in fine*, ea scilicet ratione, quia licèt Diuina, seu Ecclesiastica officia tempore interdicti permittantur cum illa moderatione, debent tamen Laici excludi, vt est receptissima omnium scribentium sententia, post glos. *verb. interdictis, in d. c. adijcimus*, quam ibi sequuntur Dominic. Anchar. Franc. Calder. & alij omnes, qui de hac materia scripserunt, vt asserit Cou. *part. 1. §. 1. num. 4.* Nauar. *num. 174.* Vgolin. *dec. 54. num. 1.* Henriq. *§. 3.* Sayr. *num. 24.* Suar. *disputat. 34. sect. 1. à num. 21.* Auil. *disputat. 4. sect. 2. dub. 4. conclus. 1. dictis locis*, amplianres non solùm ab integris officiis diuinis, sed etiam à qualibet eorum parte laicos esse excludendos, ita vt neque ad faciendam oblationem in medio Missæ, neque extra Ecclesiam ad pacem sint admittendi tempore quo in Missa dari solet, & ideò cum huiusmodi Matrimonium sine præsentia laicorum, quales sunt contrahentes, contrahi non possit, neque dari benedictiones, rectè sequitur moderationi *dict. §. adijcimus*, in hoc proposito locum non esse, quamuis contrarium teneant post Syluest. Couar. *dict. part. 2. §. 2. num. 7. vers. Matrimonij*, Auil. *d. disp. 4. sect. 1. dub. 6. concl. 4.* Henriq. *cap. 44. §. 1. lit. D.* & alij, quos sequitur Sanch. *dict. lib. 7. disp. 8. num. 11.* qui non effugit vim prædictæ rationis, sed magis ei succumbit, dum ex Henriq. respondet, intelligendum esse Vgol. & Sayr. resolutionem si contrahentes habeant priuilegium, hoc enim nihil aliud est, quàm concedere, secundum iuris rigorem dari non posse benedictiones cum ea moderatione, vt resoluit Vgol. & alij, qui eum sequuntur. In Ecclesia autem specialiter interdicta apud vtriusque opinionis Auctores est indubitatum, dari non posse benedictiones, nec contrahi matrimonium, vt ex communi multis probat Sanch. *d. disp. 7. num. 12.* quia moderatio illa solùm obtinet in interdicto locali generali, non in Ecclesia specialiter interdicta, vt notauit gloss. *verb. Ecclesijs, in dict. §. adijcimus*, quam omnes ibi sequuntur. Per contrarium autem posse eas dari in festiuitatibus exceptis, si ex alio capite prohibitæ non sint, vt prohiberi constat in festo Paschatis, & Natalis Domini, ex Concil. Trid. *sess. 24. de reformat. Matrimonij, c. 10.* receptissimum est, vt comprobant Vgolin. *cap. 8. §. 10.* Couar. Henriq. Vinal. & alij, quos refert Sanch. *d. disp. 8. n. 15.* Sayr. *d. c. 47.* Auil. *dict. dub. 6. ad finem*, Mar. Alter. *dict. c. 7. vers. secundò dubitatur.*

Hæc pauca, quæ quotidiana sunt in materia Matrimonij, in compendium redaxi, quia Episcoporum conueniunt iurisdictioni, cætera autem quæ de Matrimonij Sacramento desiderari possunt, sunt latissimè in multis libris de hac editis tractata: qui ea ediscere cupit, consulat Verac. *in specula coniug.* Viuald. *in candelabro aureo, tit. de Matrim.* Marienzo *tit. 1. lib. 5. noua recop.* Card. Bellarm. *in suis controu. tit. de Matrim.* Iul. Salazar. *de Matrim. dissolut.* Francisc. Anton. Oliuer. *de nullitate Matrim.* Iacob. Naclanc. & Anton. Cont. *de Matrimonijs clandestinis irritandis*, Gregor. de Valentia *de Matrimonij indissolubili vinculo*, Fernandez *in examine Theologiæ Moralis, part. 2. cap. 15. cum seqq.* Vincent. Filliuc. *quæst. moral. tract. 10. de Sacram. Matrim.* Petr. de Ledesma *in speciali tr. de Matrim. & in sua sum. part. 1. de Sacram. Matrim.* Henriq. *in sum. lib. 11. de Matrim.* Zerola *in praxi Episcop. part. 1. verb. Matrimonium*, Steph. Quaranta *in summa Bullarij, verb. Matrimonij impedimenta, & verb. Matrimoniales dispensationes*, Ægid. de Coninch *de Sacram. tom. 1. disp. 21. cum seqq.* Ioan. Francisc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. p. 1. cap. 19. de sponsalibus, & Matrim.* Rebell. *de obligat. Iustit. p. 2. lib. 3. de contractu Matrimonij*, 207

Matrimonij, Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib.* 31. *de Matrimonij sacramento*, Ioan. Petr. Footanella *in tr. de pactis nuptialib. siue capitulis Matrimonialib.* Francis. Molin. *de ritu nuptiarum, & pactis in Matrimonio conuentis*, Fr. Basil. Ponc. *in tract. de impedimentis Matrimonij*, & nouissimè *in tract. de Sacramento Matrimonij*, & Ioan. Gutier. *in speciali tract. de Matrimonio*, Bonacina *in tr. de magno Matrimonij Sacramento*, & nouissimè Gasp. Hurt. etiam *de matrimonio*. Omnium latissimè tribus tomis totam banc materiam eleganter tractauit doctiss. Thom. Sanch. illius quidem Sacri Ordinis, qui nominis, quod super omne nomen est, titulo præsignitur.

ALLEGATIO XXXIII.

Episcopus in Pontificia, vel generalis Concilij lege quando possit dispensare?

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio in genere sumpta est iusta distributio rei communis in singulos, iuxta cuiusque necessitatem.*
2 *Dispensare in Iure nostro idem est, quod legibus soluere.*
3 *Dispensatio definitur, quod sit Iuris communis relaxatio cum causa cognitione ab eo, qui habet potestatem dispensandi.*
4 *Dispensatio emanans ob inferiore requirit necessariò causa cognitionem, & expressionem.*
5 *Dispensatio sine causa dicitur potius dissipatio.*
6 *Dispensatio cessat, cessante causa.*
7 *Dispensatio est quid odiosum, & stricti iuris, strictéque intelligenda.*
8 *Dispensatus ad vnum censetur dispensatus ad omnia consequutiua ad illud vnum.*
9 *Dispensatio facta ad vnum effectum, vel in vno defectu, ad alios non extenditur.*
10 *Argumentum de maiori ad minus non habet locum in dispensationibus.*
11 Cap. cui licet 53. de reg. Iur. lib. 6. *non procedit in dispensationibus, sed tantùm in his, quæ propriè, & absolutè à Iure communi conceduntur.*
12 Cap. ex parte 27. de decimis, *declaratur.*
13 *Argumentum de maiori ad minus in priuilegiis particularibus, seu dispositionibus odiosis affirmatiuè prolatum non valet.*
14 *Monachus, cui conceditur dispensatio ad beneficium curatum, non poterit simplex possidere.*
15 Cap. per venerabilem, vers. autem, qui filij sint legitimi, *declaratur.*
16 *Episcopus in his, quæ sunt de genere permissorum potest ex rei natura intra propriam diœcesim ea omnia, quæ Summus Pontifex potest in Ecclesia vniuersali, nisi per sacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeatur.*
17 *Episcopis videtur absoluendi potestas esse concessa, quoties conditor Canonis censuris absolutionem non reseruauit.*
18 *Refertur sententia asserentium Episcopos in lege Canonica posse dispensare, quando eis expressè, vel tacitè conceditur dispensandi facultas.*
19 C. dilecti, de tempor. ordinat. *declaratur.*
20 Cap. noper, vers. in secundo, de sententia excommunicat. *declaratur.*
21 *Episcopis sit dispensandi facultas à lege, vel tacitè, vel expressè.*
22 *Dispensatio Episcopis quando tacitè concedatur.*
23 *Episcopus quando dispensat ex tacita legis permissione, si faciat sine iusta causa, non tenet dispensatio in vtroque foro.*
24 *Concilij decreta expressa egent Pontificis derogatione.*
25 *Episcopus non potest dispensare in lege Concilij generalis, quamuis absolute permittat dispensationem.*
26 *Episcopus super Concilio an data causa necessitatis possit dispensare.*
27 *Conciliaris Constitutio quando dicatur.*

DISPENSATIO in genere sumpta 1
nihil aliud est, quàm iusta distributio
rei communis in singulos, iuxta cuiusque necessitatem: vnde dispensatores dicuntur illi, quibus spiritualia, aut temporalia intra singulos diuidenda mandantur, vt probatur *Luc.* 12. ibi, *quis putas est fidelis dispensator*, Paul. 1. *ad Corinth.* 4. *sic nos existimet homo*, &c. *& c.* 6. *dispensatio mihi credita est*, facmot text. *in l. dispensatori* 51. *& in l. dispensatorem* 62. *ff. de solut. l. vrbana* 166. & ibi Alciat. *ff. de verb. signif.* docent D. Thom. 1. 2. *q.* 97. *art.* 4. *&* 2. 2. *q.* 88. *art.* 10. D. Anton. 2. *part. tit.* 11. *cap.* 2. §. 6. Syluest. *verb. dispensatio, q.* 1. Sot. *de iustit. lib.* 1. *q.* 1. *art. vlt.* Couar. *de sponsalib. p.* 2. *cap.* 6. §. 9. *num.* 1. At verò
† attento Iure nostro *in cap. de multa, ad finem, de* 2
prob. & in cap. proposuit, de concess. præbenda, & in c. & si clerici, §. de adulteriis, de iudic. & passim alibi, dispensare idem est, quod à legibus soluere, & à vinculo legis eximere, *l. Princeps, ff. de legibus*, Cardos. *in praxi Iudicum, verb. dispensatio.*
Diffinitur autem dispensatio, quod sit Iuris com- 3
munis relaxatio cum causæ cognitione, ab eo qui potestatem habet dispensandi. Ita *gloss. penult. in princ. in cap. requiritis, §. nisi rigor, quæst.* 7. recepta communiter ibi, vt per Nauar. *in c. quem pœnitet, num.* 7. *de Pœnitent. distinct.* 1. *& in man. prælud.* 9. *num.* 13. Couar. *dict. num.* 1. Rebuff. *in praxi, tit. de dispensat. n.* 1. *pag.* 179. Monet. *de distributionibus quotidianis, part* 2. *quæst.* 14. *num.* 2. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 46. *art.* 1. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiastici decis.* 260. *in* 1. *edit. & resol.* 227. *num.* 2. *in* 2. *edit.* Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 2. Sayr. *in claui Regia lib.* 6. *cap.* 11. *à princip.* Alphons. Aluarez *in speculo Iuris Pontificij, c.* 17. *de dispensat. Sanctiss. Episcop. in princip.* Cardinal. Tusch. *practicar. conclus. litt. D, conclusion.* 457. Suar. *de legibus lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 7. Cardos. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. dispensatio, n.* 1. Fr. Ludou. Miranda *in manuali Prælat. tom.* 2. *q.* 30. *art.* 1. Vgolin. *de potestate Episcopi cap.* 7. *à num.* 1.
Verùm hæc diffinitio, quamuis sit communiter 4
recepta, non videtur admittenda, quia per illam solùm Ius commune, non verò particulare, velut municipale, aut synodale, relaxatur, siquidem hoc Iuris communis appellatione minimè continetur, *cap.* 1. *de const. lib.* 6. Deinde comprehendit etiam solùm dispensationes emanantes ab inferioribus, in quibus necessariò causæ cognitio, & expressio prærequiritur, vt in Concil. Trident. *sess.* 25. *de reformat. cap.* 18. ibi, *causa cognita, & sess.* 14. *de reform. cap.* 7. ibi, *causa cognita*, itaut non valeant, ex *gloss. vltim. in fine*, ibi, *vel dic*, &c. *in cap. litteras, de concess. præbenda, gloss. vltim. in princip. in c.* 1. *de ætate, & qualit. lib.* 6. *gloss.* 1. per textum *in cap.* 2. *de schismaticis*, Menoch. vbi multos refert, *consil.* 15. *n.* 15. Nauar. *in consil. vltim. num.* 4. *de simonia*, post alios Gutier. *canonic. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 5. † Quod enim fit sine causa, dicitur 5
potius dissipatio, quàm dispensatio, vt B. Bernardum referendo, dicit Curt. sen. *consil.* 19. *Aggredior, num.* 6. Socin. iun. *consil.* 120. *num.* 28. *volum.* 2. & ideò requiritur causa, quia per dispensationem vulneratur Ius publicum, vt dicit Put. *Rota Roman. decis.* 3. *lib.* 2. refert Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 410. *n.* 3. Et † cessante causa cessat dispensatio. Archidiac. *in cap.* 1. per illum

illum text. *post princip. 55. distinct. c. vltim. in fine, 77. dist. glos. in cap. post translationem, verb. cessante, de renunc.* cum aliis citatis à Ric. *dict. resol.* 410. *num.* 8. Sanch. *de matrim. lib.* 8. *disp.* 30. *num.* 14. intelligendo cum Diana *moral. resolut. part.* 1. *tract.* 10. *resol.* 41. quæ tamen cognitio, & expressio in dispensationibus à supremo Principe emanantibus necessariò non requiritur, & Rebuff. *vbi supra, num.* 9. aduertit Suar. *de Relig. tom.* 1. *tract.* 6. *lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 1. Dic ergo, quod *dispensatio sit legis, seu Iuris alicuius per legitimum Superiorem relaxatio.* Quæ diffinitio videtur magis congruere materiæ, de qua agimus, & effugere difficultates, de quibus suprà.

7 Dispensatio est quid odiosum, & stricti Iuris, strictéque intelligenda, *cap.* 1. *& cap.* 2. *de filiis Presbyt. lib.* 6. *cap. non potest, de praeben. eodem libro, cap. quod dilectio, de consang. & affin. l. ex facto, in princip. ff. de vulgari, & pupillari.* Ias. *in l. re coniuncti, num.* 178. *ff. de legatis* 3. Mariens. *l.* 10. *gloss.* 1. *num.* 7. *tit.* 8. *lib.* 5. *noua recopil.* Monet. *d. q.* 14. *num.* 5. Mat. Antonin. *variar. lib.* 1. *resol.* 19. *num.* 14. *& lib.* 3. *resol.* 2. *num.* 18. Cardos. *in praxi iudicum, verb. dispensatio, n.* 9. *&* 19. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13. *n.* 90. Fr. Ludou. Miranda *d. q.* 30. *art.* 12. *concl.* 1. Brunor. *in locis communibus, verb. Dispensatio, num.* 9. Aloys. Ricc. *d. resol.* 227. *num.* 3. *& d. resol.* 410. *num.* 4. Sanchez *d. disp.* 1. *num.* 3. Gironda *de priuilegiorum explicatione, numero* 111. *cum sequentibus*; nam dispensatio vocatur vulnus, quia per eam Ius ipsum vulneratur, *c. ipsa pietas,* 23. *quæst.* 4.

8 Et licèt dispensatus ad vnum, dispensatus censeatur ad omnia consequutiua ad illud vnum, vt per gloss. *verb. plures, in cap. quia in tantum, de praebendis,* Sayr. *de censuris lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 21. plenè Sanchez
9 *dict. lib.* 8. *disput.* 1. *num.* 19. tamen † dispensatio facta ad vnum effectum, vel in vno defectu, ad alios non extenditur, Afflict. *decis.* 320. *num.* 12. Rota *diuers. decis.* 233. *part.* 1. quam refert Ricc. *dict. resolut.* 227. *num.* 6. Burg. de Pace *l.* 3. *Tauri, num.* 221. *cum sequentib.* Gironda *d. loco, num.* 115. vbi limitat quando dispensatio fit motu proprio, vel ratione connexitatis, & accessorij, vel in his quæ recipiunt interpretationem à Iure communi, vel quando proprietas verborum extensionem requirit, aut quando dispensatio est fauorabilis ex causa necessaria, vel est necessaria ex fauorabili causa, & quando alicui data est potestas dispensandi contra Ius; tunc enim vt fauorabilis extenditur, nec quidem fit extensio ad causam minorem, licèt maiorem habeat rationem, vt per Panorm. *in cap. ad aures. num.* 7. *de rescriptis*, Nat. *cons.* 563. *n.* 5. Aloys. Ricc. *d. resol.* 227. *n.* 7. & dicit D. Felician. de Vega nunc Archiepiscop. Mexican. *in relect. c. & si clerici, §. de adulteriis, n.* 84. *de iudic.*

10 Argumentum enim de maiori ad minus non habet locum in dispensationibus, Cou. *de spons. p.* 2. *c.* 8. *§.* 8. *num.* 11. Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 48. *& sequ.* Brunor. à Sole *in locis commun. verb. dispensationes sunt odiosæ,* Suar. *decis.* 268. *n.* 20. *&* 21. Cald. Pereira *de nomin. emphyt. q.* 21. *num.* 65. Gutierr. *canon. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 15. Rendina *in prompt. recep. sent. tom.* 1. *tit.* 29. *n.* 12. Molina *de Iustit. tract.* 2. *disp.* 591. *n.* 2. Sanch. *d. disp.* 1. *n.* 31. *& disp.* 24. *n.* 17. *lib.* 8. me citato *in hoc loco*, Iannez Fajardo *ad cap. tanta, qui filij sint leg. memb.* 1. *n.* 91.

11 Sic etiam *reg. cui licet* 53. *de regulis Iuris lib.* 6. non procedit in dispensationibus, sed tantum in his, quæ propriè, & absolutè à Iure communi conceduntur. Ias. *lib.* 3. *num.* 43. *ff. de constit. Principum,* Felin. *in cap. postulasti* 9. *de rescriptis*, Paul. Æmil. *decis.* 8. *n.* 6. *p.* 1. Campan. *d. c.* 13. *n.* 92. Rebuff. *in praxi, tit. de dispensat. ad plura, num.* 64.

12 Hinc intelligitur text. difficilis *in cap. ex parte* 27. *de decimis*, omissis namque variis intellectibus, de quibus Couar. *lib.* 1. *variar. cap.* 17. *num.* 13. Gutierr. *Canon. lib* 2. *cap.* 21. *à num.* 116. Fortun. *in §. & quid si tantum, num.* 146. Rebuff. *de decimis, quæst.* 14. *à princ.* Suar. *de Relig. tom.* 1. *de decimis, quæst.* 23. *à numer.* 4. Menoch. *consil.* 33. *à num.* 2. dicendum est text. illum non agere de priuilegio, aut concessione speciali circa decimas recipiendas; sed magis de concessione Iuris communis, per quam eodem attento poterat Abbas, vel Parochus ille percipere decimas de laboribus terræ Parochiarum suarum, & ita sensus est, *cùm tibi concessum sit*, similiter à Iure communi, de quo *in cap. cùm contingat, vers. vnde, de decimis, quod maius est*, † nempe vt percipias decimas de labori- 13
bus, *& minus concessum esse videtur,* nempe vt eas percipias de noualibus, & ita fit argumentum de maiori ad minus affirmatiuè in his, quæ competunt iure speciali: nam in priuilegiis particularibus, seu dispositionibus odiosis argumentum de maiori ad minus affirmatiuè non valet, *cap. fin. de translat. Prælati, c. cui de non Sacerdotali, de praeb. in* 6. cum similibus, Sanchez *d. disp.* 1. *n.* 32. Ioan. Andr. *in c. ea quæ, de reg. Iuris in* 6. vbi dicit, quod ex dispensatione Monacho concessa, vt possit beneficium Curatum obtinere, minimè poterit simplex possidere, & Nat. *cons.* 504. *non sum nescius, num.* 4. *&* 5. asserit quod † dispensatio 14
Monacho facta ad beneficium Curatum; non porrigitur ad simplex, refert Aloys. Ricc. *in praxi, resolut.* 410. *num.* 5.

Obstat maximè text. *in c. per venerabilem, versicul. quod autem,* ibi, *quod in maiori conceditur, licitum esse videtur & in minori, qui filij sint legitimi,* vbi Summus Pontifex in materia legitimationis, seu dispensationis arguit de maiori ad minus, cui variis modis respondent scribentes: alij etiam distinguuntur inter dispensationes odiosas, & fauorabiles, vt in his posterioribus procedat *d. cap. per venerabilem*, qui de legitimatione agit, quam inquiunt ea ratione fauorabilem, quia per eam fit regressus ad ius naturale, secundum quod omnes homines legitimi nascebantur. *Auth. quibus modis naturales efficiantur sui, §. illud,* notat glos. *verb. alpha, in cap. ab exordio,* 35. *distinct.* recepta, vt per Mantuam *dialogo* 82. At verò in prioribus, scilicet odiosis, procedat communis sententia negatiua, & Iura pro ea adducta. Ita Abb. *in cap. ad aures, n.* 8. *de rescript.* Dec. *in c. & si clerici, §. de adulteriis, à num.* 91. *de iudic.* Sanch. *d. disp.* 1. *num.* 31. quorum sententiam videtur sequi Suar. *de legib. lib.* 8. *cap.* 17. *à num.* 2. Sed contra hanc distinctionem multis insurgit Felin. *dict. num.* 9. *vers. limita secundò,* tum quia omnis dispensatio, eo ipso, quod à Iure communi recedit, odiosa censeri debet, & exorbitans, ac proinde restringenda, *l. singulare, ff. de reg. iur. Reg. quæ à iure communi, de reg. iuris lib.* 6. Alij igitur distinguunt inter legitimationem, quam fatentur odiosam, & restringendam, sicut dispensationem, & inter potestatem ligitimandi, de qua intelligunt *dict. c. per venerabilem*, quam inquiunt esse fauorabilem, & extendendam iuxta *cap. vlt. de simonia.* Ita Couar. *de sponsa. lib.* 2. *p. cap.* 8. *§.* 8. *num* 6. & alij, de quibus Sanchez *d. lib.* 8. *disp.* 2. *num.* 1. Sed non satisfaciunt, quia text. *in d. cap. per venerabilem*, non solùm de potestate agit legitimandi, sed etiam de ipsa legitimatione facta, vt patet ibi, *cùm in spiritualibus dispensetur, consequenter intelligitur in temporalibus dispensatum*; & deinde quia, vt benè Alciat. *lib.* 1. *Parad. c.* 16. frustra distinguitur inter potestatem legitimandi, & ipsam legitimationem: vtrum etiam potestas illa fauorabilis sit, vel odiosa, non aliunde expendi potest, quam ex fine, seu effectu, propter quem conceditur, vel in quem dirigitur. Quare reiectis his & aliis, facilis, & verus sensus est, argumentum illud de maiori ad minus, do

quo

quo *in d.cap. per venerabilem* non esse Pontificis, sed patris petenti etiam temporalem legitimationem, quam Pontifex denegauit.

16 Deueniendo ad quæstionem nostram dicendum est liberum non esse Episcopis dispensare in his, quæ per Canones & ius commune statuta, aut prohibita sunt repugnantes reg. *cap. cum inferior, de maior. & obed.* quomodo enim Episcopi, quippe qui licèt Prælati, subditi tamen, & inferiores respectu Romanorum Pont. & Cõciliorum vniuersalium, & illorum Canones siue decreta, suprema auctoritate, & maturo iudicio in lucem edita, & præsertim ad corpora Iuris redacta, poterunt relaxare? nullatenus certe, nullaque ratione credibile est Episcopis siue similibus Prælatis competere talem dispensandi potestatem, vt ratiocinatur Anguian. *de legibus lib. 2. controu. 3. num. 1.* Qua in re Doctores aliquas exquisierunt resolutiones: quidam enim existimauerunt Episcopum in his, quæ sunt de genere permissorum, posse ex rei natura, & ex ipso Iure diuino intra propriam diœcesim ea omnia, quæ Summus Pontifex potest in Ecclesia vniuersali super omnem Orbem Christianum, nisi per Sacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeatur: vt videtur probare tex. *in cap. nuper 29.* iuncta glos. *verb. non retinuit, de sententia excommun.* ex quo regulam tradunt scribentes omnes, quod quoties conditor Canonis censuræ absolutionem non reseruauit, potestatem absoluendi † Episcopis videtur concessisse, secundùm Nauar. *in man. c. 27. num. 39.* Anguian. *d. lib. 2. contr. 3. num. 21.* plenè Gutier. *can. lib. 1. cap. 5. à princ.* Suar. *tom. 5. disp. 6. sect. 4.* Sayr. *de cens. lib. 2. c. 19. à num. 2.* Hinc glos. *in cap. in quibusdam, de Pœni. verb. dispensatum*, explicãs verba textus in fine, ibi, *nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum*, loquit quòd potestas dispensandi intelligitur concessa Episcopo, si illam Papa sibi expresè non reseruauit, idem confirmat glos. *verb. dispensatum in cap. postulatis, de cler. excom. & in cap. clerici, verb. monet, eod. tit. & in c. excommunicatus, §. credentes. verb. Apostolica, de hæret.* facit glos. *verb. interdictas cap. cum illorum 32. de sent. excommun. glos. penult. vers. de dispensatione, in cap. requiritis, 1. q. 7.* intendit tex. *in cap. ad honorem, de auctoritate, & vsu pallij*, ibi, *in plenitudinem*, & ibi, *in partem*, iuncto *cap. 1. de officio Ordinary*, ibi, *in suis diœcesibus liberum*, & ibi, *secundum quod Canones censent*, & ex doctrina Archid. *in cap. licet Canon, de elect. in 6.* quam probant Abb. & alij *in cap. & si clerici, §. de adulteriis, de iudic.* cum multis relatis per Cort. *in memorab. verb. Episcopus*, & tanquam indubitatum tradunt Victoria *de matrim. part. 1. num. 7.* Pelag. *de planct. Eccles. lib. 1. cap. 10. vers. in his*, vbi testatur Communem; post Sot. Abulcos. & alios sequitur Henriq. *in sum. lib. 10. de Sacram. Ordin. cap. 35. n. 1. litt. D, & de Matr. lib. 12. cap. 3. num. 2. in com. lit. N.* Ceuall. *quæst. 227.* & post multos Sanch. *de Matrim. l. 1. disp. 61. num. 3.* Suar. *tom. 4. de pænit. p. 2. disput. 25. sect. 1. num. 14. & de legib. lib. 9. cap. 14. sub num. 3. & tom. 2. de Relig. de voto l. 6. cap. 21.* Lessi. *de iustit. l. 2. cap. 40. dub. 13. num. 103.* Castr. Palao *in opere morali tract. 3. disp. 6 puncto 4.* Trullench. *in exposit. Bulla Cruciata l. 1. §. 7. cap. 3. dub. 6. num. 3. & dub. 15. n. 1.* Fr. Ludou. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. q. 30. a. 19. concl. 2.*

18 Vtrùm alij aliter sentiunt, & longè veriorem attestantur esse sententiam, quæ docet Episcopos in lege Canonica posse dispensare, quando eis expresè, vel tacitè conceditur dispensandi facultas: ita resoluunt glos. *verb. suspensos in cap. sapientes, de elect. in 6.* Card. *in cap. dilectis, in princ. de temp. ordin.* Abb. *d. §. de adulteriis n. 6.* vbi Dec. *num. 6.* Anton. *p. 1. tit. 17. cap. vn. §. 10.* Suar. *tom. in opin. verb. Episcopus, n. 134.* Selu. *de benef. p. 4. quæst. 7.* Rebuff. *in prax. tit. de dispens. ad plura num. 27.* Mandos. *regul. 13. Cancell. quæst. 6. n. 8.* Aluar. Pelag Lusit. noster, *de planct. Eccles. lib. 1. cap. 50. col. 2. vers. in ipsis*, vbi laudat tenentes hanc partem, licèt contrariam communiorem appellet, late Anguian. *citato loco*, Cardos. *in praxi Iudicum verb. dispensatio num. 14.* me citato *in hoc loco*, Aized. *de præcellent. Episcop. dignit. p. 1. cap. 7. num. 1. cum seqq.* Borgas. *de irreg. 3. par. tit. de dispensatione Episcoporum n. 10.* Vgolin. *de potestate Episcop. cap. 57. §. 1* Mar. Alter. *de censu tom. 2. disput. 8. cap. 3. vers. sed controuersia.* Ex quibus constat hanc esse hodie magis communem & receptam sententiam, licèt olim contraria magis communis fuerit; pro qua sententia vltra regulam *d. c. cum inferior de maiorit. & obed. & Clem. ne Romani, de elect.* cum similibus, quibus habent † inferiores non posse tollere iura Superioris; maximè pro hac 19 parte facit tex. *in d. cap. dilectis*, ibi, *dispensatio à Canone minimè sit permissa*, quæ verba satis euincunt Episcopum, vel Archiepiscopum tantummodo dispensare posse in casibus in quibus dispensatio à Canone permittitur eisdem, & ita conceditur expresè, vel tacitè: aliter enim si secundum contrariam sententiam Episcopi, & similes possint dispensare in casibus in quibus prohibiti non reperiuntur, textus ille non bene argueret, quia quamuis Episcopo non permittatur, aut non concedatur à canone dispensatio in eo casu, adhuc ille posset dispensare, nisi speciatim prohibetur, & consequenter ad conuincendum Episcopum, & improbandum dispensationem, de qua textus ille agit, debuit Pontifex dicere, quod dispensatio in eo casu à canone non est prohibita, quod tamen non dicit, sed è conuerso, nempè quòd dispensatio à Canone non est permissa.

Non obstat text. *in dict. cap. nuper, vers. in secundo* 20 ibi, *ex quo conditor Canonis, &c.* quod est præcipuum contrariæ sententiæ fundamentum, quia vltra illa, quæ ad illius intellectum tradunt post alios Couarr. *in cap. Alma mater part. 1. §. 12. n. 5. & 6.* & Doen. *reg. 232.* respondetur text. illum procedere in absolutione ab excommunicatione, quæ à dispensatione, de qua agimus, differt, & faciliùs concedi solet, ne excommunicatus in excommunicatione decedat, & datur periculum animæ, argum. *cap. cum illorum 32. vers. primo si fuerint*, vbi glos. *verb. ignorat, de senten. excommunic.* quod in dispensationibus non contingit, vt tradit glos. *dict. verb. suspensos*, & post Borgas. notat Gutier. *canon. lib. 1. c. 3. n. 4. & 5.* latè & eleganter Anguian. *d. lib. 2. contr. 3. num. 28. & 29.* intendit Concil. Trid. *sess. 24. de reform. c.* ibi, *dispensare*, & ibi, *absoluere.*

Absolutè tamen legem dispensandi facultatem 21 facere Episcopis aliquando expresè, provt in specie *cap. sanè clericis coniugat. & cap. penultim in fine, de elect. & cap. cum ex eo 34. de election. in 6. & cap. 1. in princip. de filijs Presbyter. eodem lib. 1. & c. 1. de ætate, & qualitat. eodem lib.* cum aliis, de quibus per *gloss. 1. & 3. in cap. si clerici, §. de adulteriis, de iudiciis.* Aliquando verò eandem potestatem concedit tacitè, seu virtualiter, veluti † quando lex impersonaliter dispen- 22 sandi facultatem facit, scilicet, *possit dispensare*, non adiiciendo per Sedem Apostolicam, vel Romanum Pontificem, provt in specie, *cap. 2. de eo qui cognouit, & cap. postulasti, 7.* vbi *gloss. 3.* & Doctores *de clerico excommunicato, & cap. penult.* iuncta *glos. vltim. de pœnis*, cum aliis Cardos. *d. verb. dispensatio num. 15.* tunc enim, quia frustrà dispensatio conceditur Summo Pontifici, qui de Iure potestatem dispensandi habet, *c. proposuit, de concess. præbend.* censetur illa facultas data Prælatis inferioribus, & in hoc casu potest etiam intelligi dictum *cap. nuper, vers. in secundo*, ibi, *non retinuit*, & ibi, *eo ipso*. Ita docet glos. *vltim. in dict.*

cap.

cap. pen. de pœnis, vbi cum text. dicat certos hæredes non posse assequi prælationis honorem ; & subdat hæc verba, *nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum*, ait, Ex quo textus non determinat à quo, posse Episcopum : sequuntur Abb. *ibi num.* 5. Cardin. & Henric. *in fine*, docet etiam gloss. *verb. dispensatum, in cap. postulasti, de cler. excomm. minist.* vbi text. decidit
23 † excommunicatos non posse retinere beneficia, subdens, *nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum*, ait, Cùm non dicat à quo, posse Episcopum, sequitur ibi Abb. *num.* 8. resoluunt Henriq. *lib.* 14. *de excom. cap.* 19. *num.* 2. & multi citati à Sanchez *dict. lib.* 8. *disput.* 5. *num.* 1. nouissimè D. Felician. de Vega *in relect. cap. & si clerici*, §. *de adulteriis, num.* 42. *de Indic.* Quæ quidem dispensatio si ab Episcopo, vel alio inferiori à Principe potestatem dispensandi habente concedatur sine causa iusta, non tenet in vtroque foro, vt resoluunt Couar. *de sponsalib. part.* 2. *c.* 6. §. 9. *num.* 11. Gutier. *canon. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 5. Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 17. *n.* 4. Anguian. *dict. lib.* 2. *controuers.* 3. *num.* 14.

Vnde extra omnem dubitationem sunt illi duo casus, veluti quando per Canones, aut statuta Principum speciatim Episcopis, aut similibus Prælatis facta fuerit dispensandi potestas, vt in exemplis quorum meminit *gloss.* 1. & 3. *in cap. & si clerici*, §. *de adulteriis, de iudic.* & sæpissimè Tridentina Synodus nonnulla prohibens & concedens Episcopis relaxandi & dispensandi facultatem, si illis visum fuerit, & è conuerso quando specificè & expressè per Canones, & iura scripta fuerit derogata dispensandi facultas Episcopis, siue aliis quibuscumque Prælatis inferioribus ; vt in exemplis de quibus *in cap. de multa, in fin. de prœbend. & in cap. penult. de filiis Presbyter. & in cap. pen. de simon. & in cap.* 1. *vers. scituros, de re iudic. lib.* 6. quibus in locis dispensatio sic opportunè facienda Pontificibus Max. seu Apostolicæ Sedi reseruata fuit, & per consequens sublata Episcopis, & aliis Prælatis inferioribus, illisque derogata omnino. His ita constitutis.

Primò infertur, quæ suprà diximus circa prohibitam Episcopis dispensandi facultatem in his, quæ per Canones statuta, aut prohibita sunt, non esse extendenda ad Canones pœnitentiales, & pœnitentiam, quæ per illos frequenter imponitur, vel imponi solet ; in his enim certissimum est, & citra omnem disputationem, non solùm Episcopos, sed & alios inferiores Confessarios dispensare posse ; illorum enim arbitrio relinqui consueuerunt tales pœnitentiæ, Henriq. *in sum. lib.* 5. *cap. vlt. num.* 9. Menoch. *de arbitr. casu* 591. Anguian. *d. lib.* 2. *contro.* 3. *num.* 10. vbi *n.* 11. tractat, an hodie de medio sublati sint dicti Canones pœnitentiales ?

Secundò infertur benigna quadam consideratione, & per quandam epikeiam tacitè, & virtualiter factam fuisse Episcopis potestatem dispensandi contra Canones, & illorum statuta, etiamsi expressè non concedatur, quando materia, & negotium, de quo agitur, esset leue, & parui ponderis, ac momenti, & quando si expectandus esset Principis consensus, magnum timeri posset scandalum, vel animarum periculum, vrgensve sese offerret necessitas, aut summè difficile esset ipsummet Principem adire, vt in puncto resoluunt Nauar. *in man. cap.* 12. *n.* 85. Henriq. *in sum. lib.* 10. *c.* 35. *n.* 3. & *lib.* 12. *c.* 3. *n.* 1. & 2. Anguian. *d. lib.* 2. *contron.* 3. *num.* 16.

24 *Tertiò* infertur, supradictam principalem resolutionem, de qua *num.* 16. *princip.* declarandam quoque esse, vt tantùm procedat, & intelligatur de Canone Pontificio ; nam si Concilij generalis sit, quamuis absolutè permittat dispensationem, non poterit Episcopus dispensare ; tunc enim negata hac facultate Episcopo, adhuc ea verba aliquid operantur, & duos habebunt effectus. Prior est, vt ad illius Concilij decreto derogandum non desideretur specialis eius mentio. Posterior, vt Pontifex ad dispensandum in eo facilior reddatur, vt cum aliis aduertit Sanch. *d. lib.* 8. *disp.* 6. *num.* 6. nam decreta Concilij expressa egere derogatione, ac proinde non sufficere clausulam derogatoriam generalem, resoluunt Cotta *in memorabil. verb. clausula non obstante*, Rebuff. *in auth. habita, verb examinatione, pag.* 550. *cum seq. C. ne filius pro patre, & in praxi benefic. tit. de dispensat. super defectu natalium, num.* 24. Gutier. *pract. lib.* 3. *quæst.* 17. *num.* 231. Aloys. Ricc. *in collect. d. part.* 4. *collect.* 849. & *collect.* 1567. *propè finem, & in praxi fori Eccles. decis.* 556. *in* 1. *edit.* & *resol.* 478. *num.* 4. *in* 2. *edit.* Henriq. *lib.* 13. *cap.* 37. §. 1. Zerola *in praxi Episc. part.* 2. *verb. absolutio, vers. dico quintò, pag.* 5. Flores de Mena *var. lib.* 1. *quæst.* 10. *num.* 50. Gratian. *discept. forens. cap.* 397. *à num.* 35. Verall. *decis.* 176. *part.* 2. Fr. Emman. *quæst. reg. tom.* 1. *q* 8. *art.* 10. & *tom.* 3. *q.* 36. *art.* 2. & *quæst.* 39. *art.* 4 Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 5. *cap.* 14. *col.* 574. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 5. *n.* 2. Bonacina *de censur. disput.* 1. *quæst.* 3. *punct.* 2. *num.* 4. *in fin.* Mar. Anton. *var. resolut. lib.* 1. *resolut.* 58. *num.* 6. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 4. *c.* 5. *num.* 30. Campanil. *in diuersorio Iuris Canonici, rubric.* 11. *cap. vlt. n.* 27. & *rubr.* 12. *c.* 13. *n.* 154. *vers. in causa.* Hieron. Fernandez de Otero *in repet. cap.* 1. *de iudic. à n.* 10. me citato *in hoc loco* Alzed. *d. part.* 2. *c.* 7. *n.* 3. Rota *in Valentin. decimarum*, 8. *Februarij* 1588. cotam *Orano*, & *in Conchen. exemptionis decimarum*, 13. *Martij* 1585. cotam eod. & *in eadem* 6. *Decemb.* 1602. cotam *Penia*, refert Auton. Ricciul. *de Iure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium, lib.* 3. *cap.* 14. *n.* 16. & *lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 6.

Pro derogatione tamen Decretorum sacri Concilij Trident. sufficere clausulam generalem, *Non obstantibus Constit. Apost.* & aliis similibus, per *cap.* 21. *sess.* 25. *de reformat.* censuit Rot. *in causa S. Angeli pensionis*, 16. *Decemb.* 1594. coram *Illustrissimo Card. Pamphilio sen.* & *in Bononiensi Prioratus*, 9. *Iunij* 1606. coram *Illustrissimo Patriarcha Manzanedo*, & obseruant Stephan. *discept forens. tom.* 5. *cap.* 490. & 963. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gl.* 6. *n.* 120. Matt. *de claus. p.* 4. *claus.* 13. *num.* 5. Marescot. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 38. *n.* 41. Monetà *de commut. vltim. volunt. cap.* 11. *num.* 250. Massobr. *in praxi habendi concursum, requis.* 17. *dub.* 4. *num.* 8. Bonac. *de clausura Relig. disput.* 2. *q.* 5. *puncto* 2. *n.* 4. *vers. ratio*, Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 5. Antoo. Riccius *citatis locis.*

Et ideò Episcopum Conciliarem Constitutionem tollere, aut in ea dispensare minimè posse, resoluunt Rebuff. *in tract. nomin. quæst.* 5. *num.* 30. Gutier. *de iuramen. confirmat. part.* 1. *cap.* 51. *num.* 24. & *canon. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 10. Franc. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part.* 2. *cap.* 8. *num.* 44. Henriq. *dict. lib.* 13. *cap.* 37. §. 1. *litter.* C, Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 2. *differ.* 11. *num.* 145. Stephan. Gratian. *dict. cap.* 397. *num.* 33. Gutier. *canonic. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 10. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 31. *cap.* 17. *num.* 202. *in princip.* 25

Ex magna tamen causa necessitatis poterit Episcopus dispensare, & præcipuè quando Concilium vel permittit dispensare, vel loquitur impersonaliter, nec vetando, nec permittendo, nec imponendo aliquam pœnam. Vide Tiraq. *de pœnis temper. in præf. num.* 13. Lambertin. *de iurepatro part.* 1. *lib.* 1. *art.* 19. *q.* 7. *princ. num.* 2. Cott. *in memorab. verb. Episcopus*, Bronot. à Sole *in locis commun. verb. dispensatio* 1. Rebuff. *in praxi, tit. de dispensat. ad plura beneficia, num.* 10. Spin. *in speculo testam. gloss.* 15. *princ. à num.* 8. Humada *in gloss.* 12. *in fine, vers. limitatur, tit.* 5. *part.* 1. optimè Mich. Grass. *commun. opinion. tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 67. Sanch. *de matrim. lib.* 2. *disp.* 40. *à num.* 1. Cened. *pract.* 26

&

& cann. quaest. lib. 1. *q.* 30. *à n.* 30. Alzed. *d. part.* 2. *c.* 7. *n.* 6. Cardos. *d. verb. dispensatio, n.* 17. etiamsi dubitetur an sit causa magnæ necessitatis, vel an ea dispensandi causa justa fuerit, ad resoluta per Dianam *d. p.* 4. *tract.* 3. *resol.* 44.

27 Quæres non abs re, quando dicatur Constitutio Conciliaris, quando autem Pontificia, vbi ab vtroque dimanat? De qua re latè Sanchez *d. lib.* 8. *disp.* 5. *num.* 6. *cum seqq.* ex quo pro faciliori, & breviori explicatione sequentes regulas collegi. *Prima* est, si materia trahat originem a Concilio, dicitur Constitutio Concilii, vt si Concilium rem illam definiendam proponat: si verò originem trahat a Pontifice, dicitur Pontificia, cùm enim Constitutio ab vtroque dimanet, ad discernendum veri potius attribuatur, jure optimo origo spectanda est. *Secunda* regula; quando in subscriptione decreti dicitur, *ex tali Concilio*, vel *in tali Concilio*, signum est id à Concilio traxisse originem, ac proinde censeri Concilii. *Tertia* regula, quando Pontifex attribuit Constitutionem ipsi Concilio, vt *in cap. fin.* 2. *quaest.* 1. ibi, *decernente nobiscum sancta Synodo, & in c. nimis, de perjur.* ibi, *Sacri auctoritate Concilij prohibemus.* Ita Dec. *in cap.* 1. *in nova edit. in* 1. *lect. à n.* 1. *de judic.* vbi Aletar. *num.* 1. & alii, quos refert, & sequitur Sanchez *d. disp.* 5. *n.* 6. 7. 8. *&* 9. & ibi *num.* 11. resolvit censeri Conciliarem Constitutionem, vbi Summus Pontifex sic diceret, *definimus hoc cum consensu Concilij.* Quare Constitutiones, quæ ex Conciliis desumuntur, quandoque sub nomine Romani Pontificis, quandoque sub nomine ipsius Concilii eduntur. Vide Anast. Germon. *animadvers. lib.* 3. *cap.* 1.

ALLEGATIO XXXIV.

Episcopus an validè in suis Constitutionibus absque causa dispensare possit?

SVMMARIVM.

1 *Inferiores in lege Superioris dispensantes absque justa causa, nulliter faciunt.*

2 *Dispensatio Episcoporum, vel aliorum inferiorum in propriis Constitutionibus facta sine causa, valida est.*

3 *Episcopus, vel Archiepiscopus in sua diœcesana Synodi Constitutionibus validè dispensat.*

4 *Episcopi quamvis validè dispensent in prædictis Constitutionibus sine causa, peccabunt mortaliter: si verò non detur scandalum, aut notabile aliorum damnum, peccabunt venialiter.*

5 *Episcopus non potest dispensare in suis Constitutionibus à se juramento firmatis.*

6 *Nec quoque si Constitutio transierit in contractum ad commodum alterius.*

7 *Nec etiam, si prædictæ Constitutiones sint auctoritate Pontificia confirmatæ.*

8 *Archiepiscopus invalidè dispensat sine causa in decretis Synodi Provincialis.*

9 *Concilium Provinciale major est Archiepiscopo.*

1 SVPPOSITA potestate Episcopi in condendis Constitutionibus, ex latè adductis per Rot. *in Vlysbonen. tabernariorum, & tendariorum*, 10. *Martij* 1614. coram *D. Dunozetto, &* 1. *Iulij* 1615. coram *D. Vbaldo*, impressa per Farin. *decis.* 757. *part.* 2. *recent.* junctis traditis per Anguian. *de legib. lib.* 2. *controv.* 28. Suarez *in simili tract. lib.* 4. *à num.* 1. Salas *eod. tract. disp.* 8. *sect.* 5. *n.* 37. Bonac. *eod tract. disp.* 1. *q.* 1. *puncto* 3. *n.* 21. *cum seqq.* Layman. *in Theol. moral. lib.* 1. *tract.* 4. *c.* 7. *§.* 4. *n.* 9. dicendum est dupliciter considerari posse dispensandi potestatem in Episcopo. *Primò* circa legem Superioris, tunc non absolute ea conceditur, sed quoties Superior eam dispensationem sibi non reservavit, vel inferiori non prohibuit dispensandi potestatem ita Bonac. *de legib. disp.* 1. *q.* 2. *puncto* 1. *n.* 12. *cum sequentibus.* Vel, vt alii meliùs existimant, expresse de Episcopo loquentes, non poterit dispensare nisi in casibus sibi concessis, vt per Guttier. *Canon. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 10. Suar. *de legib. lib.* 6. *c.* 14. *n.* 4. Bonac. *d. puncto* 1. *n.* 17. sed id limitat multis modis *in vers. primo*, quando in lege Pontificia hoc exprimitur: & *in vers. secundo*, quando vir prudens interpretatur hanc esse Pontificis intentionem, vt Episcopus in aliquo casu dispenset, vel quando res levis est, vel quando præcipiuntur ea, quæ sæpe eveniunt, & quæ frequenter indigent dispensatione, & quando gravis aliqua necessitas, vel vtilitas subito advenit, ita vt Sedes Apost. commodè adiri nequeat, vt præcedente alleg. ostendimus, vel denique quando dubitatur an res egeat dispensatione, de quo *alleg. seq. num.* 8. *Secundò* circa propriam legem, seu Constitutionem, & tunc Episcopum posse dispensare, etiamsi Constitutio Synodalis sit, resolvunt Bonac. *d. disp.* 1. *q.* 2. *puncto* 1. *n.* 5. Suar. *d. lib.* 6. *c.* 15. *n.* 8. Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 17. *n.* 33. Salas *de legib. disp.* 20. *sect.* 4. *n.* 43. Sed dubitatur an semper requiratur justa causa dispensandi ad validitatem dispensationis: Resp. quod si versemur in primo membro, quando scilicet Episcopus dispensat in lege Superioris in casibus sibi permissis, certum est dispensationem hujusmodi sine justa causa factam non solùm non esse licitam, sed etiam neque validam, Bonac. *d. q.* 2. *puncto* 3. *n.* 12. nisi dubium sit circa justitiam causæ, Diana *moral. resol. p.* 4. *tract.* 3. *resol.* 44.

Dispensatio verò Episcopi, vel aliorum inferiorum in propriis Constitutionibus facta sine causa, valida est. *Primò*, quia Episcopus in sua diœcesi potest ea omnia, quæ potest Pontifex in toto Orbe, exceptis specialiter reservatis, vt dixi *alleg.* 1 *num* 6. sed Pontifex in lege Ecclesiastica, & Princeps sæcularis in Civili sine causa validè dispensat, mutando rem propriam, & propriam voluntatem, à qua sola vim habebat lex, vt probat Sanchez *dict. lib.* 8. *disput.* 7. *num.* 24. ita etiam Episcopus potest dispensare sine causa in suis constitutionibus, cum ab ejus voluntate pendeat illas vim habere, atque adeò declarare possit eas omnino cassare, sua potestate ordinaria vtens, nec in aliquo Ius commune offendens. Ita Doctor. *in cap. & si clerici,* 5. *de adulteriis, de judic.* vbi Anton. *n.* 17. Abb. *n.* 10. Feliu. 6. Aretin. 24. & Alexand. de Nævo *num.* 16. Bottæ. *in tractat. de Synodo Episcopi, part.* 2. *art.* 4. *num* 8. Gambar. *de auctoritate Legati lib.* 10. *n.* 442. *& seq* Navar. *in man. c.* 25. *n* 74. *in fine*, Sayr. *de censur. lib.* 6. *c.* 11. *n.* 11. plures quos refert, & sequitur Sanchez *d. disp.* 17. *num.* 27. quibus addo Salas *de legib. disp* 20. *sect.* 4 *n.* 37. Suarez *in simili tract. lib.* 6. *c.* 19. *n.* 6. Villalob. *in sum. tom.* 1. *tract.* 2. *dub.* 41. *n.* 5. Pont. *de Matrim. lib.* 8. *c.* 14. *n.* 7. Dianam *moral resol. p.* 1. *tract.* 10. *resol.* 32. Sic Episcopus poterit extra visitationem revocare statuta condita in visitatione per suum prædecessorem, vt post Bellet. & Novar. tenuit Rota coram D. Duran. *decis.* 292. *n.* 28. *part.* 2. 2

Et eadem ratione validam censeo dispensationem Episcopi, aut Archiepiscopi in suæ diœcesanæ Synodi Constitutionibus, absque causa factam, quia etiam hoc casu, sicut in supradicto, dicitur dispensare in re propria, mutando propriam voluntatem, cùm solus ille in Synodo diœcesana suffragium ha- 3

beat decisivum, cæteri autem, qui communiter sunt Parochi, & clerici, qui nulla statuendi facultate gaudent, assistent illi, vt consilium præbeant. Ita nuncupatim de Constitutionibus Synodalibus resolvunt Navar. *d. c.25. n.7.* Bott. *d. art.4. n.9.* Salas *d. disp.20. sect.4 n.42.* Bonac. *d. q.2. puncto 3. num.1.* Sanchez *d. disput. 17. num.33.* Ad quod facit hujusmodi Constitutiones non ligare successores constituentes; immò nec ipsum constituentem, quin possit aliter constituere, quàm ad initio fuerat, Abb. *consil. 25. n.5. lib.2.* Rota *decis.240. num.1. p.2. recentior.* non enim Episcopus ligatur suis Constitotionibus, Seraphim *de privil. juram. privil.146. n.2.* Vgolin. *de offic. Episcopi num. 2. c.47. §.1. n.3.* Alzed. *de pracellent. Episcop. dignit. p.1. c.5. n.25. vers. neque.* Et denique potest Episcopus contra Constitutiones suas, ac Synodalia, & alia ipsius decreta dispensare, quia potestas dispensandi commensuratur à potestate statuendi, & pœnam imponendi, & in omnibus casibus, in quibus quia potest statuere, & punire, potest dispensare. Ita Franc Leo *in thesauro fori Eccles. p.2. c.8. n.58.* Azor. *instit. moral. p.1. c.13. q.3* Suarez *de legib. lib. 6. c.15. n.8.* Salas *eod. tract. disp.10. sect.4. num.43.* me citato *in hoc loco*, Alzed. *de pracellent. Episc. dign. p. 2. c.1. n.54.* Bonac. *de legib disp 1. quast. 2. puncto 1. num.5.* Basil. Pont. *de Matrim. lib. 8. cap.5. num.1.* vbi *n.4.* resolvit Episcopum in legibus dispensandis non pendere à Capitulo.

4 Peccabit tamen sic absque justa causa dispensando, cum faciat contra Ius commune, imò & divinum naturale, dictans neminem à lege generali esse absque justa causa eximendum, *cap. cùm omnes, de constit.* & tenent Navar. *d. pralud.9. n.15.* Azor. *institut. moral. part. 1. lib.5. c.15. quast.3. in fine*, Sanchez *d. n.27.* Salas *d. sect.4. n.60.* Bonacina *d. q.2. puncto 3. num.1. vers. addo.* At non dato scandalo, nec notabili aliorum damno, aut legis gravitate, credo culpam esse venialem, prout explicant Navar. *d. pralud.9. num.14. & c.25. num.5.* Fr. Emman. *in sum. tom.1. c.237. n.1.* Valentia *1.2. disp.7. q.5. puncto 9. ad finem, lib.5.* Azor. *instit. moral. p.1. 5. quast.2.* Salas *d. disp.10. sect.5. n.50. 58. & 59.* Bonac. *d. puncto 3. n.1. vers dixi.* Sanchez *d. lib.8. disp.18. n.3. & 7.* Vide Dianam *d. tract.10. res.32. in fine.*

5 *Primò*, limitatur hæc nostra Principalis resolutio, nisi Episcopus eas Constitutiones jurejurando firmaverit: cum enim nequeat secum in juramento dispensare, nequibit in eis Constitutionibus juramento firmatis dispensare. Ita Sayr. *de censur. lib.6. c.11. n.11.* Bottæ *de Synodo Episcopi, part.2. art.4. n.13.* Azor. *d. lib.5. c.15. q.7. vers. in prasenti*, Rota *decis. 240. n.1. in fin. d. p.2. recentior.* Alzed. *d. p.2. c.1. n.54. & 55.* plures refert, licèt non sequatur, Sanchez *d. disp.17. n.31.* & Bonac. *d. puncto 3. n.2.* Basil. Pont. *d. cap.5. num.5.*

6 *Secundò* limitatur, nisi illa Episcopi Constitutio transierit in contractum in commodum alterius. Ita Gambar. *d. lib. 10. num. 444.* Sylvester *verb. dispensatio, q.13. n.19.* Pont. *d. cap.5. n.7.* Salas *d. disp.20. sect.4. n.42. limit.1.* & multi, quos refert, & sequitur Sanchez *dict. disp.17. n.29.* vbi addit, & licèt hæc limitatio sit vera, etiam posse Episcopum ex legitima causa supervenienti contravenire, Rota coram Duran. *d. decis.292. à n.37.* Bonacina *d. puncto 3. n.2. vers. hac tamen.*

7 *Tertiò* limitatur, nisi eæ Constitutiones sint auctoritate Pontificia confirmatæ, quia ex ea confirmatione gaudent auctoritate Papæ, & reputantur ac illius leges, ac proinde se habet ad illas Episcopus, ac ad jus commune, quia nequit eam confirmationem ex parte tollere. Ita docent Bottæ. *d. art.4. num.12.* Sayr. *d. num.11.* Azor. *vbi proximè*, Bonacina *d. q.2. puncto 1. num.26.* Sanchez *d. disp.8. n.11.* & alii plures ab eis citati; quibus adde Basil. Pont. *de Matrim. lib.8. c.5. n.6.* Salas *disp.20. sect.3. differ.11.* Rot. *in Montis Regalis jurisdictionis, 13. Februarij 1609.* coram *Illustrissimo Cardin. Cavalerio*, apud Farinac. *decis.240. n 3. p.2. recent.* vbi aliæ similes decisiones referuntur.

Quæret aliquis opportunè, an dispensatio Archi- 8
episcopi in decretis Synodi Provincialis facta sine causa legitima valeat? In qua quæstione negativa pars verior est, quæ quidem ex multis suadetur, quæ adducunt Navar. *consil.7. de offic. Ordin. in antiq. & consil. 6. sub tit. de majorit. & obed. in novis*, Sanchez *d. disp.17. num.36.* Layman. *in Theolog. morali, lib.1. tract.4. cap.22. n.4. & cap.47. §.3. num.8.* Bonacina *d. q.2. punct. 1. num.14.* & in primis, quia † Concilium (loquimur de Provinciali; nam in ge- 9
nerali respectu Summi Pontificis longè aliter resolvendum; quia ita ille est supra ipsum generale Concilium, vt ab eo Concil. ad ipsum Summum Pontificem possit appellari, Iacobat. *tract. de Concil. lib.10. art.2. num.2. in fine*, Scacc. *de appellat. q.8. num.109.*) est superius singulis omnibus, qui constituunt illud; quorum vnus est ipse Archiepiscopus, qui poterit ab ipso mulctari, & excommunicari, & probat Navar. *d. loco, n.3.* tum quia Concilium adeò majus est Archiepiscopo, quod ab eo appelletur ad illud, tanquam ab inferiori ad Superiorem, vt tradunt *gloss. final. in cap. à collatione, de appellat. lib. 6.* Card. *in Clem.1. §. quod etiam interdictis, num.1. notab.1. de sentent. excommun.* vbi Ancharan. *num. 5. notab.1.* Navar. *d. loco, n.4.* vbi *num.5.* respondens ad objectionem, quam in principio adduxerat; dicit quod Archiepiscopus est caput Concilij ad hunc effectum, quod ad eum pertinet vocatio, & congregatio ejus, & vt debeat habere primam sedem, vt habet Decanus, & Canonicus senior in Capitulo Ecclesiæ Cathedralis; sed non quoad hoc; vt sit Superior ejus, vel major eo jam congregato; neque quod habeat eandem jurisdictionem, quam habet illud; imò est conjudex, & collega aliorum Episcoporum; quare irritam esse illam dispositionem sine causa factam ab Archiepiscopo in decretis Synodi provincialis, tenet Sanchez *disp.17. num.36.*

Intellige procedere eo casu, quo dispensatio sit 10
servata, secus verò si talis non sit, quia tunc jam Archiepiscopo, quam Episcopo censetur data facultas dispensandi pro sua diœcesi, alioquin magnum onus, & incommodum subditis, & ipsis Archiepiscopis, & Episcopis imponeretur, si pro singulis dispensationibus obtinendis adeundus esset Summus Pontifex, vel expectanda esset alia Synodus Provincialis. Ita Suarez *de legib. lib.6. cap.15. num.7.* Salas *eodem tractat. disput.20. sect.4. num.46. & disput.8. sect.9. num.48.* Bonacina *dict. quast.2. puncto 1. num.14.* Sanchez *dict. disp.17. num.35.*

ALLEGATIO XXXV.

Episcopus in impedimentis matrimonij quando possit dispensare.

SVMMARIVM.

1 *Summus Pontifex solus potest dispensare in impedimentis jure Pontificio dirimentibus matrimonium.*

2 *Episcopus potest dispensare in impedimentis, qua impediunt matrimonium contrahendum, sed non diriment contractum.*

3 *Episcopus*

3 *Episcopus potest dispensare in impedimento dirimenti, quando illud fuerit occultum, & matrimonium publicum, neque conjuges possunt separari absque magno scandalo, nec ad Summum Pontificem, aut ejus Nuntium patet recursus.*

4 *Intellige quando Matrimonium contractum fuerit bona fide.*

5 *Episcopus in prædictis dirimentibus impedimentis potest dispensare, dum postulaverit urgentissima necessitas.*

6 *Confessarij quibus detegitur aliquod impedimentum in Confessione à volentibus statim Matrimonium contrahere, quid facere debeant, ostenditur.*

7 *Episcopus data hujusmodi urgentissima necessitate, poterit dispensare in impedimentis cognationis orta ex Baptismo tempore necessitatis non solemniter collato.*

8 *Episcopus potest ad petendum debitum dispensare cum conjuge, cui debiti petitio est interdicta propter cognationem spiritualem, vel affinitatem supervenientem post matrimonium.*

9 *Episcopus potest dispensare ad petendum debitum in cognatione spirituali orta inter ipsosmet conjuges.*

10 *Episcopus in prædictis casibus non potest dispensare, quando facilè recurri potest ad Nuntium Apostolicum.*

11 *Episcopis conceditur potestas dispensandi in dictis impedimentis occultis pro solo conscientiæ foro.*

12 *Privilegium habentes dispensandi in casibus Episcopalibus, etiam matrimonialibus, non possunt dispensare in prædictis.*

13 *Vicarius generalis Episcopi non potest dispensare in prædictis casibus, nisi ad hoc haberet ab Episcopo particularem commissionem.*

14 *Episcopus potest delegare facultatem dispensandi in impedimentis matrimonium dirimentibus, casu quo potest ipse dispensare.*

15 *Jurisdictio ex Principis privilegio competens non personæ, sed perpetuò dignitati, vel officio, non est delegata, sed ordinaria.*

16 *Ordinarius judex ille dicitur, qui jure officij, vel dignitatis jurisdictioni, seu juri dicendo præest.*

17 Cap. ult. de officio Ordinarii, & cap. ult. §. exterum, de officio delegati, declarantur.

18 *Episcopus si dubitetur an res egeat dispensatione, potest declarare illam non desiderari, vel ad cautelam dispensare.*

19 *Opinio probabilis potest sequi in foro conscientiæ, relicta probabiliori.*

20 *Episcopus cum minoribus non habentibus requisitam ætatem ad matrimonium, potest dispensare, ut illud ineant, quando sunt prope ætatem, & dubium est, an malitia eam suppleat.*

1 IN impedimentis solo Iure Pontificio dirimentibus Matrimonium solius est Pontificis dispensare; nam illa omnia sunt Iure communi inducta, in quo tanquam in lege Superioris nequit Episcopus, qui inferior est, dispensare, *cap. cum inferior, de majoritat. & obedient.* Ita Covarruv. *de sponsalibus. part. 2. cap. 6. in princ. num. 15. & §. 10. num. 1.* Angel. *verb. Matrimonium 3. impediment. 18. num. 3.* Sylvest. *verb. Matrimonium 6. in fine*, Gutiier. *Canon. lib. 1. c. 5. num. 10.* Navar. *in manual. cap. 22. num. 85. vers. tertiò dicendum*, Henriq. *in sum. lib. 12. c. 3. §. 1.* Valer. Regin. *in praxi fori pœnit. lib. 31. n. 201.* alios citat Sanchez *de matrim. lib. 1. disp. 40. n. 1. lib. 8. disp. 6. à n. 14.* & referunt decisam Nicol. Garcia *de benef. p. 11. c. 5. n. 344.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Navarræ, lib. 1. tit. 18. l. 7. n. 28. & l. 4. tit. 15. lib. 1. n. 98. & 99.* Solus enim Papa dispensat in gradibus consanguinitatis, & affinitatis, usque ad quartum inclusivè, *c. non debet, de consang. & affin.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p. 2. c. 8. n. 39.* Alzed. *de præcellent. Episc. dignit. p. 2. c. 7. n. 15.* Et etiam Papa solus dispensat in impedimento publicæ honestatis, quod primum gradum non excedit; & oritur ex sponsalibus validè contractis, *c. juvenis, c. ad audientiam, de sponsal.* Alzed. *c. 8. num. 16.* Et denique solus Papa dispensat in cognationis impedimentis ex Baptismo quovis tempore collato ortæ, Alzed. *d. part. 2. c. 7. num. 8. in princip.* † In aliis verò impedimentis, quæ impediunt quidem Matrimonium contrahendum, sed non dirimunt contractum, potest Episcopus dispensare; quia licèt inferior non possit dispensare in lege Superioris, consuetudine tamen receptum est, ut dispensatio istorum impedimentorum non obtineatur à Papa, excepto voto Religionis, & castitatis. Ita post alios antiquiores Ugolin. *de potestate Episcopi c. 60. §. 3.* Bonac. *de magno Matrimonij Sacramento, q. 3. puncto 15. n. 3.* Henriq. *d. lib. 12. c. 2. vers. Secundò*, Sanchez *lib. 7. disp. 17. n. 15.* novissime Basil. Pont. *de Matrim. lib. 8. c. 13.* Valer. Reginald. *ubi suprà*, novissimè etiam me citato *in hoc loco*, Alzed. *de præcellent. Episcop. dignit. part. 2. c. 7. n. 23.* 2

Aliquibus tamen casibus poterit Episcopus dispensare in impedimentis dirimentibus. 3

Primus erit quando impedimentum est occultum, & celebratum Matrimonium publicum, nec conjuges possunt separari absque magno scandalo, nec ad Summum Pontificem, nec ad ejus Nuntium patet recursus propter paupertatem, aut propter locorum distantiam, aut ob alia legitima impedimenta; quia non est credibile Summum Pontificem velle reservare sibi dispensationem in casu tantæ necessitatis, & cum tanto periculo animarum: tum quia licèt regulariter nequeat Episcopus in lege Pontificia, vel Concilii dispensare, poterit tamen in casu magnæ necessitatis, ut suprà *alleg. 33. num. 26.* ostendimus ex multorum sententia. Quare ita resolvunt Navarr. *d. vers. tertiò dicendum*, Valent. *tom. 4. disp. 10. quæst. 5. puncto 4.* Fr. Emman. *in sum. tom. 1. c. 236. conclus. 2.* Iacob. de Graffiis *consil. 26. num. 19. de sent. excomm.* Cost. *de remediis subsidiariis, remed. 35. num. 1. & seqq.* Mar. Antonin. *variar. resol. lib. 1. resolut. 112. casu 54.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis. 263. in 1. edit. & resol. 228. in 2. edit.* Sanchez *de Matrim. lib. 2. disp. 11. n. 3.* Francisc. Leo *in Thesauro fori Eccles. p. 2. c. 8. num. 43.* Henriquez *lib. 6. de pœnit. c. 10. §. 1. & lib. 11. de Matrim. c. 3. §. 2.* Spin. *in speculo testament. gloss. 15. n. 86.* Ugolin. *d. c. 60. §. 1.* Valer. Regin. *d. lib. 31. n. 206.* Diana *moral. resol. p. 2. tract. 2. miscel. resol. 19. in princ.* Gutier. *de Matrimon. c. 49. num. 6. cum sequentib. & c. 123. num. 7.* Bonacina *d. puncto 15. n. 4.* novissimè Francisc. de Araujo ex Ordine Prædicatorum, in Salmantica Academia Primariæ Cathedræ moderator, nunc Episcopus Segobien. *in 1. 2. D. Thomæ, quæst. 97. disp. 3. sect. 7. diffic. 2. in fine, vers. hoc tamen lo*, ubi resolvit Episcopis licere Iure communi dispensare in impedimentis occultis matrimonio jam contracto supervenientibus, v. g. affinitatis ortæ ex copula illicita, cognationis spiritualis, & similium, secus si antecedat matrimonium contrahendum; quia tunc eorum dispensatio soli Summo Pontifici est reservata.

Intellige in eventu de quo agimus, tacitam facultatem dispensandi in foro conscientiæ Episcopo esse concessam, modo Matrimonium contractum fuerit bona fide; si verò mala fide contractum sit, præsumitur Summum Pontificem in eo casu reservasse sibi facultatem dispensandi, & nolle favere iniquitati contrahentium, juxta Tridentin. *sess. 24. cap. 5.* docentem separandos esse sine spe dispensationis 4

obtinendæ, & ita ex aliorum sententia resolvit Sanchez *dict. disp.* 11. *num.* 4. *& lib.* 8. *disput.* 6. *num.* 19. contra Henriquez *dict. cap.* 3. §. 2. *in comment. lit. K, & liter. O,* existimantem bonam fidem in contrahentibus non desiderari, vt Episcopus possit dispensare. Quare resolvit Alzed. *dict. part.* 2. *cap.* 7. *num.* 10. quod maritus consanguineam vxoris antea cognoverat, & ignorabat vxoris consanguineam fuisse, de quo certioratur matrimonio contracto; tunc dispensabit Episcopus, si denunciationes in matrimonio requisitæ per fraudem omissæ non sunt, novissimè Alphons. Moscos. *in summa, tractat.* 10. *cap.* 19. *num.* 22. ibi: *Quando el matrimonio invalido es celebrado con esta mala fé, la commun tiene, que en ninguna manera puede el Obispo dispensar, aunque aya grandes escandalos, y dificultades de acudir por dispensacion à su Santidad, y ay peligro de incontinencia y fornicacion. Mas la esperiencia que oy tengo de ver almas affligidas, viendose en peligro de perdicion, y quasi impossibilidad de hallar remedio, si lo Obispo no las remedian, me mueve à tener por muy probable la opinion contraria, y dezir, que aunque aya avido mala fé en ambos casados, puede el Obispo dispensar, concurriendo las causas dichas de ser el matrimonio publico, y el impedimento secreto que no se puede publicar, y grande escandalo en apartarse, y difficultad notable en acudir à su Santidad,* &c. Vnde communis sententia videtur tenere, tunc Episcopum posse dispensare in impedimentis dirimentibus, quando matrimonium est bona fide saltem vnius contractum, & publicè; ac impedimentum est occultum, & separatio conjugum nequit fieri absque magnæ famæ jactura, aut scandalo, aut alio magno inconvenienti, & nequit ad Pontificem iri, neque ad alium habentem privilegium dispensandi, aut si adiri potest, dispensatio tamen differri nequit absque probabili periculo peccandi. Ita Ochagav. *de Sacrament. tract.* 5. *de Matrim. quæst.* 1. *num.* 7. Salas *de legib. disp.* 20. *sect.* 3. *num.* 15. Pont. *de Matrim. lib.* 8. *c.* 13. *n.* 4. Hurtad. *eod. tract. disp.* 26. *diffic.* 2. *n.* 6. Villalob. *in sum. tom.* 2. *tract.* 14. *diffic.* 15. *n.* 4. Præpos. *in* 3. *p. q.* 8. *de dispens. Matrim. dub.* 2. *num.* 12.

5 *Secundus* casus est, quando scilicet postulaverit vrgentissima necessitas, quia tunc poterit Episcopus per se, vel per alium delegatum, non solùm post contractum matrimonium, verùm etiam ante, in impedimentis dirimentibus dispensare; præsumitur enim habere tacitam facultatem Summi Pontificis in vtroque casu. Ita Henriquez *dict. lib.* 1. *cap.* 3. §. 2. D. Felician. de Vega *in relect. cap. & si clerici,* §. *de adulteriis, de judic. num.* 169. vbi extendit ad casum, quo nondum contractum erat matrimonium, *& num.* 165. resolvit Episcopum posse dispensare in impedimento dirimente matrimonium, quando illud est occultum, licèt matrimonium fuerit publicum, si est difficilis aditus ad Papam, & conjuges separari non possunt sine scandalo. Valer. Reginald. *dict. lib.* 31. *n.* 201. novissimè Alzedo *d. part.* 2. *cap.* 6. *n.* 9. *vers. quartò,* Villalob. *in sum. tom.* 1. *tract.* 14. *diffic.* 25. *n.* 12. Bonac. *de matrimon. quæst.* 3. *puncto* 15. *n.* 6. Pont. *in simili tract. lib.* 8. *c.* 3. *num.* 7. Molfes. *in sum. tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 12. *num.* 35. Homobon. de Bonis *de examine Eccles. part.* 1. *tract.* 5. *c.* 5. *quæst.* 32. me citato *in hoc loco,* Diana *dict. part.* 2. *tract.* 2. *miscel. resol. vers. tota igitur difficultas,* Sanch. *d. lib.* 2. *disp.* 40. *n.* 7. vbi etiam asserit posse Episcopum in foro conscientiæ dispensare cum illa, quæ manè accedit ad confitendum, & invenitur habere impedimentum dirimens, cujus manifestatio esset illi causa gravis infamiæ; sed jam parata sunt omnia ad nuptias eo mane, aut vespere celebrandas, nec adest alia via evadendi infamiam, vel suspicionem gravis delicti in Confessione manifestati, si tunc non celebrantur nuptiæ: refert me citato *in hoc loco,* Alzedo *dict. part.* 2. *c.* 7. *num.* 12. quamvis hoc non approbetur à Gutier. *de Matrim. c.* 49. *num.* 11. Quare videtur quod † securiùs possit Confessarius, cui in confessione detegitur aliquod impedimentum dirimens, si jam non possit abstineri à nuptiis, ad vitandam suspicionem alicujus criminis, vel infamiæ inter sponsos, consulere vt fœmina, vel sponsus voveat castitatem ad mensem, deinde dicat consanguineis, aut etiam aliis, se voto castitatis obstrictum esse, sibique a Confessario mandatum esse, vt abstineat à matrimonio, donec obtineatur dispensatio à Sede Apostolica: caveat tamen ne dicat votum esse ad tempus, ne audientes asserant sufficere dispensationem Episcopi, sicque remedium eludatur.

6 Sic etiam, data vrgentissima necessitate, poterit Episcopus dispensare in impedimento cognationis ortæ ex baptismo tempore necessitatis non solemniter collato, vt resolvit Sanchez *dict. lib.* 8. *disput.* 6. *num.* 17. reprobata opinione Sot. *in* 4. *dist.* 42. *quæst.* 1. *num.* 1. *immediatè ante resolut. ad* 1. *princ.* quem sequuntur Ludovic. Lopez *in instr. casuum conscient. part.* 2. *vbi de Matrim. c.* 51. *in fin.* Emman. Sà *verb. Matrim. vbi de impedim. dirim. num.* 6. *in fine,* asserentes posse Episcopum dispensare hoc casu, dum facillimus non pateret ad Papam aditus; nam impedimentum hoc æquè est Iure Pontificio inductum, ac alia, & æquè dirimit Matrimonium: igitur si in aliis impedimentis nequit Episcopus dispensare, sive ante contractum Matrimonium, sive post, nisi postulaverit vrgentissima necessitas, sic in hoc, cùm in omnibus vrgeat eadem prohibitio, debet esse eadem dispositio, me citato *in hoc loco,* Alzed. *d. part.* 2. *c.* 7. *n.* 8. D. Felician. de Vega *in d.* §. *de adulteriis, n.* 166. *cum seqq.*

7 *Tertius* casus est, quando impedimenta superveniunt Matrimonio, & impediunt debiti petitionem, veluti in cognatione spirituali, vel affinitate, ratione cujus conjux, qui est effectus affinis, privatur jure petendi; nam tunc Episcopus poterit ad petendum debitum dispensare cum conjuge, cui debiti petitio est interdicta. Ita Emman. Sa *verb. debitum, num.* 23. Petr. de Ledesma *de Matrim. q.* 58. *art.* 4. *dub.* 2. *vers. in hujus rei explicationem,* Valent. *part.* 4. *disput.* 10. *quæst.* 5. *puncto* 5. *in fine,* Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *c.* 145. *n.* 12. *& in Bullam Cruciat.* §. 13. *num.* 7. Vega *in sum. tom.* 2. *c.* 5. *casu* 1. *in fine,* Henriq. *lib.* 11. *c.* 15. *num.* 11. *in fine,* Bonacina *dict. puncto* 15. *numer.* 5. Quamvis contrarium, imò Episcopum non posse dispensare in hoc casu, tenent Covar. *de sponsalib. p.* 2. *cap.* 7. §. 2. *num.* 6. *ad finem,* Matiens. *ad rubr. tit.* 1. *gloss.* 1. *num.* 103. Iacob. de Graff. *in decis. aureis, part.* 1. *lib.* 2. *c.* 83. *num.* 12. Quicquid etiam in nostro casu Episcopi dispensationem; data necessitate, eo quòd non pateat facilis aditus ad Pontificem, sitque incontinentiæ periculum, admittant Gutier. *Canon. lib.* 1. *c.* 13. *num.* 17. Vgolin. *dict. c.* 60. §. 2. *num.* 2. & alii ab eis citati.

8 Hinc etiam poterit Episcopus dispensare ad petendum debitum in cognatione spirituali orta inter ipsosmet conjuges, vtpote quia filium proprium baptizarunt extra casum necessitatis, vel malitiosè facti sunt patrini proprii, cùm baptizaretur, vel confirmaretur: & ratio est, quia cognatio hæc post Matrimonium interveniens non tollit Matrimonium, sed impedit ne debitum exigatur, vt dixit glos. *in cap. nosse desideras,* 30. *quæst.* 1. sed sic est, quod in impedimentis, quæ impediunt, potest Episcopus dispensare, vt suprà dixi: ergo & in hoc cognationis spiritualis, cum tale sit. Ita Navar. *in manual. cap.* 16. *num.* 34. *vers. interrogatus autem,* Fr. Emman. *ad Bullam*

Crucia

Cruciat. §. 13. *num.* 17. Iacob. de Graff. *d. c.* 83. *n.* 13. Gallet. *de cognat. spiritual. c.* 19. *n.* 13. Marient. *d. glos.* 1. *n.* 145. Vgolin. *d.* §. 2. *n.* 3. D. Anton. Verac. Valent. Sylvest. §. 2. & alii, & Sanchez *dict. lib.* 8. *disput.* 12. *num.* 15. me citato *in hoc loco*, Alzed. *dict. pars.* 2. *c.* 7. *num.* 21.

Quartus casus est quando periculum incontinentiæ esset, si expectaretur donec dispensatio veniret, & similiter si ex parte fœminæ, quæ cum viri consanguineo ante matrimonium contractum copulata est, petitur dispensatio; nam licet dives sit, timet famam, & forte vitam amittere, si ad mariti notitiam impedimentum veniat; nam tunc dispensat Episcopus, Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *disp.* 40. *num.* 5. Alzed. *d. part.* 2. *cap.* 7. *num.* 11.

Quintus casus est, quando debiti petitio est prohibita ratione affinitatis contractæ cum altero conjuge, ob copulam habitam cum consanguinea uxoris, vel uxoris cum consanguineo viri, licet ad Nuncium pateat aditus; tunc enim Episcopus dispensat, ut post multos resolvit Alzed. *d. pars.* 2. *cap.* 7. *num.* 22.

Sextus casus est, quando ad contrahendum dispensatio Pontificia subreptitie impetrata fuit super impedimentum dirimens; nam si delictum occultum est, & timetur quod si iterum dispensatio Pontificia impetretur, scandalum oriri posset, tunc ob vitandum scandalum dispensare poterit Episcopus, & confirmare dispensationem subreptitie obtentam, & dispensare etiam cum illis, qui virtute talis dispensationis subreptitiè impetratæ, bona fide interveniente, & etiam cum bona fide contraxerunt, si timetur quod si detegatur, scandalum considerabile oriri posset, tunc enim Episcopus debet dissimulare, & in illo matrimonio putativo, & invincibili ignorantia excusato vivere permittere, & tacitè dispensare, *cap. quia circa, de consang. & affi.* Emman. Sà *verb. matrimonium, n.* 22. & 23. Sanch. *d. lib.* 2. *S. n.* 12. refert, & sequitur Alzedo *d. pars.* 2. *c.* 7. *n.* 24.

10 Quæret aliquis an in prædictis casibus possit Episcopus dispensare, quando facilè recurri potest ad Nuncium Apostolicum, si potestatem Pontificis habeat ad dispensandum in simili casu, vel ad quemcunque alium simili facultate præditum? In qua quæstione affirmativa suadetur ex eo, quia ius soli Pontifici reservat dispensationem: cum ergo is consuli nequeat, poterit Episcopus tanquam Pastor ordinarius dispensare. Ita Henriq. *lib.* 6. *de Pœnit. c.* 10. *n.* 11. *in commento lit. D.* & *lib.* 11. *de Matrim. cap.* 3. *num.* 2. *in comm. lit. H.* Verùm licet hæc opinio probabilis sit, contraria tamen est securior; nam Episcopus solum potest in hoc casu dispensare, ratione necessitatis urgentis, sed quando adest potens dispensare, ad quem confugi potest, necessitas cessat; ergo non poterit Episcopus. Quare hanc partem sustinent Navar. *in man. c.* 22. *n.* 85. Vega *lib.* 6. *sum. casu* 143. *in fine*, & alii, quos refert, & sequitur Sanch. *dict. lib.* 2. *disp.* 40. *num.* 8. me citato *in hoc loco*, Alzed. *d. cap.* 7. *num.* 18. ubi *n.* 19. idem dicit si ad Commissarium Cruciatæ recursus haberi potest, qui facultatem habet dispensandi in impedimentis dirimentibus, occultis post contractum matrimonium, declarando ut per eum *ibi num.* 20.

11 Pro pleniori prædictorum declaratione observa *primò*, hanc potestatem Episcopi dispensandi in dictis impedimentis occultis esse pro solo conscientiæ foro, ut benè docet Henriquez *lib.* 11. *cap.* 3. §. 2. *prope finem*, quem refert, & sequitur Sanchez *d. disp.* 40. *num.* 10. ubi *n.* 21. resolvit dici impedimentum occultum, quando non publicè constat, nec facilè constare potest, periculumque non est, ut in foro externo detegatur.

Secundò observa habentem privilegium dispensandi in casibus Episcopalibus etiam matrimonialibus minimè posse dispensare in casibus qui non jure ordinario, sed ratione urgentis necessitatis competunt Episcopo, & hi non dicuntur casus Episcopales, sed verè ad Pontificem pertinentes, qui ex quadam Iuris interpretatione Episcopo censentur permissi. Ita Fr. Emman. *in Bullam Cruc.* §. 9. *n.* 118. Henriq. *lib.* 6. *de Pœnit. c.* 14. §. 7. *in com. lit. P*, quos refert, & sequitur Sanchez *d. disp.* 40. *n.* 9. 12

Tertiò observa non posse generalem Episcopi Vicarium dispensare in prædictis casibus, in quibus Episcopo conceditur dispensandi facultas, nisi ad illud haberet ab Episcopo particularem commissionem. Ita Fr. Emman. *in d. c.* 236. *n.* 5. Henriq. *d. lib.* 1. *c.* 3. §. 2. *propè fin.* Alzedo *d. p.* 1. *c.* 7. *n.* 37. Sanchez *d. disp.* 40. *n.* 12. Aloys. Ricc. *d. resol.* 228. *n.* 3. ubi etiam cum Navar. quod nec Prælati inferiores Episcopo poterunt dispensare. 13

Quartò observa, posse Episcopum delegare facultatem dispensandi in impedimentis Matrimonium dirimentibus, casu quo ipse potest dispensare. Ita gloss. licèt generaliter loquatur, *verb. casibus, in cap. ult. de officio. Ordin.* ubi Bald. *num.* 11. Ioan. Andr. *num.* 5. Anton. *num.* 4. Abb. *num.* 3. & in propriis terminis resolvunt Sanchez *d. disp.* 40. *à num.* 14. Valer. Reginald. *d. lib.* 31. *num.* 207. me citato *in hoc loco*, Alzed. *d. 8. part.* 2. *cap.* 7. *num.* 36. † ex ea ratione; quia jurisdictio ex Principis privilegio competens, non personæ, sed perpetuò dignitati, vel officio, non est delegata, sed ordinaria, & potestatis ordinariæ jura habet, & sequitur Bart. *in leg. ambitiosæ, num.* 34. *ff. de decretis ab ordine fac.* Covar. *variar. lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 6. *in princip.* & *num.* 9. *in fine.* † Dicitur enim judex ordinarius ille, qui jure sui Officii, vel dignitatis, jurisdictioni, seu juri dicendo præest, prout tradunt Molla *in emporio Iur. part.* 1. *tit.* 2. *in praelud. num.* 88. Molina *de justitia tom.* 6. *disp.* 8. *num.* 2. & 3. D. Barbosa *in l. cum Prætor,* §. 1. *à n.* 15. *ff. de judic.* ergo cum hæc sit potestas ordinaria, poterit delegari, *d. cap. ultim. de offic. Ord.* † quod procedit in eo, qui habet potestatem ex officio suo, & non ex delegatione, & ideò potest eam delegare; text. verò *in c. ult.* §. *cæterùm, de offic. deleg.* habet locum in eo, qui ex delegatione, & commissione habet potestatem, quapropter illam nequit alteri delegare. Ita utrumque textum conciliant Zerola *in prax. Episcop. p.* 1. *verb. delegatus,* §. 9. Navar. *consil.* 15. *in fine sub tit. de sent. excom. in* 1. *edit.* & *cons.* 11. *in fine, sub tit. de privil. in* 2. *edit.* D. Barbosa *in d. l. cum Prætor,* §. 1. *n.* 53. 14
15
16
17

Quintò observa, in dubio an res egeat dispensatione, posse Episcopum declarare illam non desiderari, vel ad cautelam dispensare. Ita Emman. Sà *verb. dispensatio, num.* 1. Layman. *in Theolog. moral. lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *num.* 4. Castro Palao *tom.* 1. *oper. moral. tract.* 3. *disputat.* 6. *p.* 5. *num.* 10. Diana *moral. resolut. part.* 4. *tract.* 3. *resolut.* 46. Pro cujus dicti majori explicatione sciendum, quod dubium hoc dupliciter potest evenire, vel in jure, vel in facto; in jure quando hinc inde essent opiniones quorundam asserentium adesse impedimentum, aliorum verò negantium, tunc si opinio negans esset verè probabilis, quamvis affirmans esset probabilior, posset ille sequens opinionem probabilem inire id Matrimonium absque aliqua dispensatione; doctissimus enim Parens meus, quem nonagenarium senem in patria relictum, venerandum Iurisconsultum oculis cernere nil ampliùs desidero; qui filios suos ex se feliciter abdicans, unum Ecclesiæ, me scilicet indignum Presbyterum, duos alios insignes Theologos sacræ Sanctissimæ Trinitatis, & Beatissimæ Virginis Carme- 18

litan. Religiosibus obtulit, aliumque vtriusque iuris studiosum, & in Conimbricensi Academia Artium Magistrum mihi in hanc Curiam proficiscenti sociam dedit: ille, inquam, quem non minus naturæ, quam doctrinæ meæ reuereor auctorem, *in comment. ad Ordinat. Regiam Lusit. lib. 3. tit. 64. §. 1. n. 10.* post Arag. Ban. Sal. Valent. Suarez, Sanchez, & alios resolvit
19 † in foro conscientiæ sequi posse opinionem probabilem, relicta probabiliori, quibus addo Ioan. Sanchez *præltic. disp. 44. à num. 50.* Fr. Anton. Bravo *en su relacion nueva y cierta, num.* Licèt alii secentiùs sentiant in conflicto opinionum veriorem à judicibus esse amplectendam, ex quorum numero sunt Azor. *institut. moral. p. 1. lib. 2. c. 17. q. vlt.* Gabr. Vasq. 1. 2. *disp. 64. c. 2.* Tanner. 2. 2. *disp. 4. q. 4. dub. 6.* Vincent. Filliuc. *in qq. moralib. tom. 2. tr. 21. c. 4. n. 144.* Villalob. *sum. tom. 1. tract. 1. diffic. 15. n. 6.* Becan. *in sum. tom. 2. tract. 1. c. 4. q. 9. n. 13.* Malder. 1. 2. *q. 16. art. 5. disp. 26.* Carol. Seriban. *tom. 2. cap. 9.*

Quando verò dubium consistit in facto, dupliciter potest evenire, vel res omnino est dubia, vel pro vna parte præsumptio præponderat: in primo casu non est opus dispensatione, quia in illo præsumptio est pro libertate ad contrahendum: in secundo verò casu ad cautelam requirenda est Episcopi dispensatio. Vide Bonac. *de legib. disput. 1. q. 2. punct. 1. num. 18.* quia quando dubitatur an res egeat dispensatione, poterit Episcopus in lege superioris dispensare, Castro Palao *tom. 1. tract. 3. disp. 6. puncto 5. n. 10.* me citato *in hoc loco,* Trullench. *in exposit. Decal. lib. 2. c. 2. dub. 39. n. 4. in fine.*

20 *Sextò* observa, posse Episcopum cum minoribus non habentibus requisitam ætatem ad matrimonium dispensare, vt illud ineant, quando sunt prope ætatem, & dubium est an malitia eam suppleat. Ita Henriquez *d. lib. 11. cap. 13. §. 12.* vbi etiam refert dispensationem valere pro vtroque foro: sequitur Sanchez *lib. 7. disput. 104. num. 12.* videtur sentire Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 31. n. 171. vers. notandum est secundò,* me citato *in hoc loco,* Alzed. *d. p. 2. c. 7. n. 24.* & id probant ex text. *in cap. 1. de desponsat. impub.* quatenus probibet ne aliqui ante ætatem Canonibus præscriptam conjungantur, nisi fortè aliqua vrgentissima necessitate interveniente, vtpote pro bono pacis, talis conjunctio toleretur, & in illo textu cum Summus Pontifex dispensationem sibi non reservasset, visus est tacitè illam Episcopis concedere, juxta resoluta *allegat. 33. num. 17.*

ALLEGATIO XXXVI.

Episcopus in juramentis, & votis quando dispensare possit?

SVMMARIVM.

1 *Episcopus habet potestatem suorum subditorum juramenta præstita intuitu divini obsequii, & vota dispensandi.*
2 *Causa justa, & rationabilis requiritur ad dispensandum in his votis, & ne fiat in tertii præjudicium.*
3 *Calicem alicui Monasterio dare si quis juret, vel voveat, potest ex commutatione Episcopi dare alteri Monasterio, vel pio loco.*
4 Cap. 1. de voto, *declaratur.*
5 Cap. si verò, vers. verum, & cap. verum 15. de jurejurand. *declaratur.*
6 *Episcopi electi, & confirmati, quamvis nondum consecrati; possunt in prædictis juramentis dispensare.*
7 *Episcopus non consecratus dicitur verè Episcopus quoad omnia, quæ pertinent ad potestatem jurisdictionis.*
8 *Capitulum Sede vacante habet hujusmodi potestatem dispensandi in votis, & juramentis.*
9 *Capitulum Sede vacante potest ea omnia exercere, quæ pertinent jure communi ad Ordinariam Episcopi jurisdictionem; exceptis nonnullis specialiter jure prohibitis.*
10 *Potest etiam dispensare in iis, in quibus Episcopus ratione Episcopalis jurisdictionis valet dispensare, in delegata verò Episcopo jurisdictione non succedit.*
11 *Prælati inferiores habentes jurisdictionem Episcopalem, vel quasi, possunt in juramentis, & votis dispensare, & in illis casibus in quibus Episcopi dispensare valent.*
12 *Prælati Regulares, tam Generales, quàm Provinciales, & locales ab Ordinario exempti, possunt dispensare cum suis subditis in votis, & juramentis.*
13 *Prælati Religionum ex privilegio, & speciali jure possunt dispensare in votis volentium jurare suum Ordinem.*
14 *Abbatissæ in votis suarum Monialium dispensare non possunt.*
15 *Confessarij Regulares Ordinum Mendicantium ex privilegio speciali possunt dispensare in votis, & juramentis illorum omnium, quorum Confessiones audierint, non tamen reservatis Episcopo jure speciali.*
16 *Confessores etiam Parochi, seu quicumque alij Curam animarum habentes in suorum subditorum votis, seu juramentis, in vtroque foro nequeunt dispensare.*
17 *Dispensandi potestas in votis, & juramentis conceditur supradictis respectu illorum, qui sunt verè, & propriè subditi ratione domicilii, non habitationis.*
18 *Scholaris non potest in voto dispensari ab Episcopo loco studii, si in eo domicilium non habet.*
19 *Habitatio majoris partis anni in loco sufficit ad hoc, vt ibi possint recipi necessaria Sacramenta; domicilium verò requiritur, vt recipi valeant voluntaria.*
20 *Archiepiscopus non potest dispensare in votis, & juramentis subditorum sui Suffraganei.*

EPISCOPOS, omnesque Prælatos jurisdictionem quasi Episcopalem in foro externo ordinariam habentes, 1
quoad sibi subditos habere potestatem juramenta præstita intuitu divini obsequii, & vota dispensandi, tenet Innoc. *in cap. ad aures, de his quæ vi, & in cap. debitores, n. 2. de jurejurand.* Felin. *in cap. 1. num. 9. illo tit.* D. Thom. *2. 2. quæst. 88. art. 12.* D. Anton. *2 part. tit. 10. cap. 6. in princip.* Sot. *de justit. lib. 8. q. 1. art. 9.* Caietan. *2. 2. q. 89. art. 9.* Angel. *verb. juram. 6. in princip.* Sylvest. *eodem verbo 5. q. 3.* Selu. *de jurejurando, part. 4. q. 2.* Navar. *manual. cap. 12. num. 64. vers. 2.* Covar. *in cap. quamvis, p. 1. §. 3. num. 5. vers. nonò, & num. 12.* Suarez *de Religione tract. de juram. lib. 2. c. 40. n. 3. & tract. 6. de voto, lib. 6. c. 10. num. 3.* Lessius *de justit. lib. 2. c. 40. dub. 12. n. 99. cum seqq. & dubit. 13. à princip. & c. 42. dub. 12. num. 62.* Monet. *de commutat. vlt. volunt. c. 4. à n. 116.* Molfes. *in sum. Theolog. moralis, tract. 12. c. 15. à n. 109.* Sanchez *in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. c. 38. à n. 5.* Vgolin. *de potestate Episcopi cap. 38. §. 1.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 18. n. 330.* Bonac. *in decem præcepta, disput. 4. q. 1. puncto 7. §. 4. num. 4. & 5.* Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib. 4. tract. 4. c. 8. num. 6.*

num 6. Pilliuc: *in quæst. moral. tract. 26. cap. 9. num.* 149. novissimè Bossius *de triplici Iubilæi privil. sect. 2. casu* 8. *num.* 16. & Trullench. *in exposit. Decalogi, lib. 2. cap. 1. dub. 22. n. 3.* Fr. Ludov. Miranda *in manual. Prælatorum, tom. 2. q. 32. art. 1. conclus. 1. 3. & 4.* cum D. Thom. &

2 Navar. † resolvit ad dispensandum in hujusmodi juramentis, & votis requiri justam, & rationabilem causam, & peccare dispensantem sine illa, & dispensatum non manere securum in conscientia; & *art. 2. conclus. 1.* asserit, quod quælibet causa reddens complementum alicujus voti malum, aut inutile, vel majoris boni impeditivum, est justa causa, & rationabilis ad dispensandum in ipso. Intellige dummodo non fiat in præjudicium tertij; nam si quis juret, aut voveat dare Calicem huic Monasterio, potest ex commutatione Episcopi dare alteri Monasterio, aut pio operi, quia hinc non est quæsitum jus Monasterio, sed Deo, & potest Dei Vicarius moderari restitutionem Deo debitam, non ita debitam homini. Ita Henriq. *in sum. lib. 7. c. 28. §. 4. in comm. lit. G,* quem referunt Fr. Ludovic. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 47. art. 4. concl. 2.*

3 Probatur hæc principalis resolutio, quia licèt Episcopi non possint dispensare in illis casibus, in quibus specialiter ipsis denegatur dispensandi facultas, veluti quando jus prohibet, ne illi dispensent, vel quando dispensandi facultas Summo Pontifici, seu Sedi Apostolicæ reservatur, prout *in cap. ult. de filiis Presbyter, & cap. quod translationem,* ubi Gloss. *verb. magistra, de officio legati, & in c. penult. de simonia, & in cap. de multis, in fine, de præbend. & in cap. penult. in princip. de elect. & in c. 2. vers. ad ordines, de filiis Presbyter. in 6. & in c. 1 vers. scituras, de re judicata in 6. & in c. 1. in fine, de sentent. excomm. eodem lib.* & in multis aliis per Bettachin. *de Episcop. lib. 4. part. 2. n. 144.* & per Pelag. *de planct. Eccles. lib. 1. c. 50. vers. prohibetur.* Nihilominus tamen è converso possunt dispensare in illis casibus, in quibus specialem à Iure habent facultatem dispensandi, prout in specie *cap. sanè, de clericis conjug. d. c. penult. in fine, de elect. cap. cum ex eo 34. eod. tit. in 6. c. 1. in princip. de filiis Presbyter. eodem lib. c. 1. de ætate, & qualit. eodem lib.* Trid. *sess. 24. de reformat. c. 6.* cum aliis, de quibus per *gloss. 1. & 3. in c. si clerici, §. de adulteriis, de judic.* citati à Bettachin. *d. part. 2. à n. 107. cum seqq.*

4 Constat autem potestatem dispensandi in votis, & per consequens in juramentis intuitu divini obsequij factis (quia habent eandem rationem, & idem fundamentum, vt per Suar. *d. lib. 3. de juram. cap. 40. num. 3. & d. tract. 6. de voto, lib. 6. c. 14.* Sanchez *de Matrim. lib. 7. disp. 13. num. 1.*) fuisse auctoritate Ecclesiæ Episcopis communicatam, juxta text. *in cap. 1. in fine, de voto,* cujus textûs argumentum non evitabit, qui dixerit illum agere de Summo Pontifice tantum, vt colligi videtur ex illis verbis, *ab illius, qui præsiderit, pendet arbitrio:* tum quia ille solus toti Ecclesiæ præest, juxta *cap. ad honorem, in fine, de auctor. & vsu pallij:* tum etiam, quia scribens ibi Alexander III. ad quondam Episcopum, non dicit, *tuo arbitrio,* sed *ejus qui præsidet:* non, inquam, evitabit argumentum, qui hoc dixerit, quia si Pontifex de seipso loqueretur, potius diceret, *à nostro pendet arbitrio:* tum etiam quia in omni proprietate verborum Episcopus præesse dicitur in sua Diœcesi, *dict. cap. ad honorem,* ibi, *in partem sollicitudinis,* præsertim quia quando in Iure sermo est de propria Pontificis jurisdictione, vel ponuntur verba, quæ majorem significant potestatem, *d. cap. ad honorem,* ibi, *in plenitudinem,* vel additur *qui toti Ecclesiæ præest,* & sic dicendum est in eo textu agi de Episcopis: quia verò generaliter erat intelligendus, & respectivè, scilicet de vnoquoque Episcopo in sua Diœcesi; ideò textus vsus est illo modo loquendi, quem intellectum præstant glossa, & omnes ibi. Nec etiam vrgent asserentes illum textum non agere de dispensatione; sed de commutatione voti, prout existimant nonnulli citati à Suar. *dict. lib. 6. cap. 10. num. 5.* quia respondebitur verum quidem esse interrogationem factam fuisse Pontifici de commutatione, seu redemptione voti, & ideò de commutatione etiam respondit. Nihilominus tamen in fine ita concludit, significans juxta qualitatem negotij posse Episcopum dispensatione vti, vel purè, vel miscendo commutationem prout judicaverit expedire. Neque obstant text. *in cap. si verò, §. verum, & in cap. verum 15. de jurejur.* vbi videtur † dispensationem, seu absolutionem à juramento esse soli Papæ reservatam, vt existimat Specul. *tit. de legato, §. nunc ostendendum, num. 25.* quia respondetur solum in illis Iuribus narrari stylum Curiæ circa præstandam absolutionem à juramento, de quo ibi, ad effectum informandi inferiores Prælatos, & sic non negat, immò supponit, illos absolvere posse. 5

Primò amplia in Episcopis non solùm consecratis, sed etiam electis & confirmatis; nam illi habent omnem administrationem Episcopatus, & omnia possunt, quæ pertinent ad potestatem jurisdictionis, de quibus *gloss. penult. in cap. aqua, de consecrat. Ecclesia,* probat text. *in cap. nosti 9. & in c. transmissam 15.* vbi Gloss. *de elect.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 136. n. 1.* & cùm hujusmodi potestas dispensandi in juramentis, & votis non sit Ordinis, sed jurisdictionis, rectè in illis prædicti electi, & confirmati dispensare possunt, vt resolvit Less. *de justit. lib. 2. c. 40. dub. 12. n. 100. vers. secundò,* Sanch. *d. lib. 4. c. 38. n. 7.* vbi secus dicit si solùm electi sint. 6

At Episcopum non consecratum verè, & propriè non dici Episcopum, probant text. *in cap. eam te,* ibi, *ante promotionem tuam,* & ibi, *neque esset adhuc in Episcopum consecratus, de rescript. cap. sua,* ibi, *Episcopo, vel electo, de his quæ fiunt à Prælatis, cap. tam literis 33. de testibus.* Ex quibus ita observant Abb. *num. 2.* Felin. Dec. & omnes *in d. c. eam te, gloss. 1.* & communis *in cap. 1. de religiosis domibus,* Gloss. *verb. Pontificum, in Clement. 2. de celebrat. Missar. gloss. 1. in Clement. 1. de pœnis,* Ias. *in l. 2. num. 4. ff. de inofficioso testam.* Gomez *in reg. de triennali, quæst. 36.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 18. art. 2.* Sed his non obstantibus potius dicendum etiam Episcopum non consecratum dici verum Episcopum quoad omnia, quæ pertinent ad potestatem jurisdictionis; cùm nomen, *Episcopus,* videatur ex sui etymologia competere electis, & confirmatis, quibus à tempore confirmationis possessione legitima apprehensa totius Diœcesis administratio, & cura incumbit, *cap. cùm in cunctis, §. cùm verò,* juncta Gloss. *verb. Administrationem, de elect.* 7

An autem Archiepiscopus ante receptum pallium possit in sua Diœcesi hac dispensandi potestate vti? Affirmativè respondet Sanch. *d. lib. 4. cap. 38. num. 9.* ex ea ratione, quia tantum interdicuntur ante receptum pallium cogere Concilium, & exercere quæ sunt Ordinis Episcopalis, *cap. quod sicut, §. super eo, de elect.* 8

Secundò amplia, hujusmodi potestatem dispensandi in votis, & juramentis transire in Capitulum Sede vacante, vt tenent Aragon. *2. 2. quæst. 88. art. 2. fol. 1042. col. 2. concl. 5.* Anton Gom. *in Bulla Cruciata, decis. 10. n. 62.* Henriq. *lib. 6. de Pœnit. c. 6. §. 1. & lib. 14. de irreg. cap. 18. §. 2. in fine,* Sanch. *d. lib. 4. cap. 38. n. 17.* Sayr. *in clavi Regia, lib. 6. cap. 11. num. 84.* me citato novissimè Trullench. *in exposit. Decalogi lib. 2. cap. 2. dub. 37. n. 10.* quia potest ea omnia exercere, quæ pertinent Iure communi ad ordinariam Episcopi jurisdictio- 9

nem, exceptis nonnullis speciatim Iure prohibitis, *cap. cum olim* 14. vbi *gloss.* 2. *de maior. & obed. & c. ad abolendam*, vbi Gloss. *verb. Sede vacante, de haereticis, cap. penult.* vbi Gloss. *verb. Sed Capitulum, & cap. vlt. de supplenda negligent. Praelat. lib. 6. cap.* 3. *de instit. eod. lib. cap. cum nullus, in fine principij, de temporibus ordin. eod. lib.* (qui tamen text. restrictus est per Concil. Trid. *sess.* 7. *de reformat. c.* 10.) *cap. vnic. de maior. & obed. in* 6. *Clem.* 2. §. 1. vbi Gloss. *verb. Sede vacante, de haereticis*, Felin. *in cap. cum omnes, n.* 10. *de constit.* Pavin. *de potestate Capituli, n.* 11. Sclu. *de benefic. p.* 2 *q.* 11. *n.* 4. Sylvest. *verb. Capitulum, q.* 2. Rebuff. *in praxi, tit. de divol. à n.* 57. Navar. *in cons.* 7. *de filiis Presbyter. & cons.* 44. *de tempor. ordin. in novis*, Gottier. *Canon. lib.* 1 *cap.* 11. *n.* 10. Vgolin. *de censuris, tab.* 1. *cap.* 10. *n.* 2. §. 2. Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 118 *in princ.* Flam. *de resign. lib.* 7. *q.* 23. *n.* 11. *cum seqq.* Soar. *de censur. disp.* 7. *sect.* 2. *num.* 4. Sayr. *in clavi Regia, lib.* 6. *c.* 21. *num.* 10. Molin. *de Iust. tract.* 5. *disp.* 11. *n.* 1. 3. & 10. Quintana *in sum. Bullarij, verb. Capitulum Sede vacante, in princ.* Cardos. *in praxi*
10 *iudicum, verb. Capitulum, num.* 2. † Potest etiam dispensare in iis, in quibus Episcopus ratione Episcopalis iurisdictionis valet dispensare. Henriq. *in sum. lib.* 14. *de irregul. cap.* 10. § 1. *in fine*, Guttier. *d. lib.* 1 *cap.* 3. *n.* 10. Sayr. *d. cap.* 21. *num.* 84. Molina *d. disp.* 11. *n.* 5. Cardos. *d. num.* 2. Cened. *part.* 3. *collect.* 4. *n.* 3. Dixi, *ordinariam*; quia in delegata Episcopo iurisdictione non succedit Capitulum, Abb. *in cap. cum olim, quaest.* 5. *de maiorit. & obed.* Azeved. *ad Curiam Pisanam lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 12. Sbroz. *de Vicario Episcopi lib.* 1. *q.* 16. *num.* 1. & *lib.* 2. *quaest.* 135. *num.* 4. cum aliis citatis per Aloys. Ricc. *d. resol.* 118. *n.* 2.

11 *Tertiò* amplia in Praelatis inferioribus habentibus iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, qui poterunt in iuramentis, & votis dispensare, cùm praedicta potestas dispensandi ad iurisdictionem spectet, illique habeant Episcopalem, vel quasi, potestatemque ordinariam in sua veluti Dioecesi, in eaque tribunal constituant, & sic succedunt loco Episcoporum; vnde in illis casibus possunt dispensare, in quibus Episcopus potest, provt in specie *cap. & § Clericis*, §. *de adulteriis, de iudic. & cap.* 1. *de aetate, & qualit. lib.* 6. & *cap. cum ex eo, de elect. eodem lib.* cum similibus, resolvunt Abb. *num.* 13. & Dec. *num.* 16. *in d.* §. *de adulteriis*, idem Abb. *in cap. significasti, nu.* 5. *cum seqq. de foro compet. & in Clement. ne in agro*, §. *ad haec, de statu Monachor.* Innoc. *in cap. statuimus, de transact.* Bald. *in auth. hoc ius, col.* 3. *C. de Sacrosanct. Ecclesiis*, Chassan. *sup. consuet. Burgundia, rubr.* 9. *num.* 26. iuvat doctrina Gloss. *verb. Proprij, in Clem.* 1. *de rebus Ecclesiae*, recepta communiter, vt per suprà citatos, Covar. *in cap. Ioannes, num.* 1. *de testam. & lib.* 1. *variar. c.* 3. *n.* 9. Navar. *in man. c.* 27. *n.* 39. *vers. quartò*, probant in specie Abb. *in c.* 1. *n.* 7. *de voto*, vbi exponit verba illius textus ibi, *ab illius qui praesidet, &c.* scilicet habentis iurisdictionem Episcopalem, quia talis Praelatus potest exercere iura Episcopalia, Navar. *in man. c.* 12. *n.* 75. *vers. secundò, in fine*, Suar. *d. lib.* 6. *c.* 10. *n.* 13. Sayr. *in clavi Regia, lib.* 5. *c.* 8. *n.* 9. *lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 82. *cum seq.* Less. *lib.* 2. *de iust. et iu. c.* 40. *dub.* 12. *n.* 101. Sanch. *in praecepta Decalogi, tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 38. *n.* 19. Valer. Reginald. *lib.* 18. *suae praxis, n.* 339. Molfes. *d. tract.* 11. *c.* 15. *n.* 123. Trullench. *dict. dub.* 57. *n.* 13.

12 *Quartò* amplia in Praelatis Regularibus exemptis ab Ordinario (quales hodie sunt ferè omnes ex Summi Pontificis privilegio) qui possunt dispensare cum suis subditis in votis, & iuramentis, quia supposito quod sunt exempti, & immediatè Sedi Apostolicae subiecti, habent iurisdictionem quasi Episcopalem, & ideò sicut Episcopi, ita illi possunt circa suos subditos dispensare; nec haec potestas illis competit vt delegata, sed vt ordinaria, quando enim aliqua Religio eximitur per Pontificem à iurisdictione Episcopi, conceduntur Praelato ea, quae sunt iurisdictionis Episcopalis, & ita supposita illa exemptione, & approbatione Religionis, competit potestas illis, ex vi muneris, & officij: resolvunt Sylvest. *verb. Votum* 4. *quaest.* 3. Navar. *d. cap.* 12. *num.* 75. Sot. *de iustit. lib.* 7. *quaest.* 4. *art.* 3. Caietan. & alij, quos refert, & sequitur Suar. *d. lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 14. Fr. Emman. *quaest. Regularium tom.* 1. *quaest.* 25. *art.* 4. *cum seqq.* plures refert Sayr. *in Clavi Regia, lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 10. & *lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 87. *cum multis sequentibus*, latè Fr. Ludov. Miranda *d. quaest.* 32. *art.* 4. Azor *instit. moral. part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 18. *dub.* 4. Less. *d. lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 13. *à num.* 107. Sanchez *d. lib.* 4. *cap.* 39. *num.* 3. *cum seqq.* Molfes. *d. tract.* 11. *cap.* 15. *à num.* 126. Trullench. *dict. dub.* 57. *num.* 11. Valer. Reginald. *dict. lib.* 18. *num.* 340. Quod etiam intellige non solùm in Praelatis Generalibus, seu Provincialibus, sed etiam in localibus, seu Conventualibus; adhuc enim illi possunt in subditorum iuramentis, seu votis dispensare, ex suprà dicta ratione, vt per Sot. *d. q.* 4. *art.* 7. Soar. *d. cap.* 10. *num.* 14.
Sayr. *dict. cap.* 11. *num.* 89. † Qui quidem Religionum 13
Praelati ex speciali iure, & privilegio etiam possunt dispensare in votis volentium intrare suum Ordinem, ex concessione Eugenij IV. de qua Fr. Ludovic. Miranda *d. quaest.* 32. *art.* 5. & *art.* 6. resolvit omnia novitiorum vota realia, & personalia, & mixta includi, & commutari in solemne Religionis votum, ita quod professione emissa in aliqua Religione per Sedem Apostolicam approbata, supradicta vota cessent; quia solemniter profitens totaliter mundo moritur, vivit autem Deo, ad quam vitam solemnis illa professio dirigitur: quo fit, vt cessante praeterita
vita, cessent etiam omnia vota in ipsa facta. † Abba- 14
tissae verò in votis suarum Monialium non possunt dispensare, quia iure ordinario non sunt capaces iurisdictionis Ecclesiasticae, *cap. dilecta, de maior. et obed.* Fr. Emman. *d. quaest.* 25. *art.* 7. Suar. *dict. cap.* 10. *num.* 15. Less. *d. num.* 17. In votis Regularium Episcopum dispensare non posse, quod ab eius iurisdictione exempti sint, & immediatè subiecti Sedi Apostolicae, resolvit Sanch. *d. lib.* 4. *cap.* 39. *num.* 26. vbi *num.* 27. *cum sequentib.* latè disserit, an hi Religiosi exempti possint credentes exemptionis privilegio ex licentia suorum Superiorum se Episcopo subiicere, vt ab illo absolvantur, vel cum eis dispenset in casibus, in quibus Episcopus hoc potest cum suis subditis: vbi affirmativè respondet, de quo etiam Trullench. *dict. dub.* 57. *num.* 10.

Quartò amplia procedere in Confessariis Regula- 15
ribus Ordinum Mendicantium, qui ex privilegio speciali ipsis à Summis Pontificibus concesso possunt dispensare in supradictis votis, & iuramentis illorum omnium, quorum Confessiones audierint, vt per Navar. *in man. c.* 12. *n.* 79. *vers. vndecimo*, Ludovic. Lopez *in instruct. conscientiae, part.* 1. *cap.* 50. Miranda *in man. Praelat. tom.* 1. *q.* 74. *art.* 4. & *seq.* Fr. Emman. *in sum. part.* 3. *c.* 102. *concl.* 10. & *Regul. quaest. tom.* 1. *q.* 64. *art.* 2. *cum seq.* Sayr. *lib.* 5. *c.* 6. *n.* 10. & *lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 95. *cum seqq.* Less. *d. lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 13. *n.* 108. Quamvis huiusmodi Confessarij Regulares possint commutare, & dispensare in omnibus votis Episcopis Iure communi, & ordinario reservatis, non tamen in reservatis ipsis iure speciali, vt firmat Fr. Ludovic. Miranda *d. art.* 4. *concl.* 3.

Alij autem Confessores, quamvis Parochi, seu 16
quicumque alij curam animarum habentes, in suorum subditorum iuramentis, seu votis nequeunt in neutro foro dispensare, vt resolvunt Innoc. Hostiens. Abb. & communiter Doctores *in cap.* 1. *de voto*, & alij quos refert, & sequitur Sayr. *d. lib.* 5 *c.* 8. *n.* 9. & *lib.* 6. *c.* 11. *num.* 85. *cum sequenti*, Suar. *lib.* 6. *tract. de voto, cap.* 10. *n.* 18.

n.18.cum sequenti. Less. *d.lib.2.cap.40.dub.13.n.*109. Sanch.*d.c.38.à num.*29.Reginald.*d.lib.18.n.*439.*vers. meminerint,* Molfes.*d.tract.*11.*c.*15.*n.*114. Ioan.Malder.*de virtut.tract.*10.*c.*5.*dub.*10.*vers.& quod si periculum,* Fillioc.*d.tract.*16.*c.*9.*n.*349 Lavor.*d.p.2.c.27.n.*71.me citato *in hoc loco,* Boss.*d.casu* 8.*n.*18.Quamvis Gabr.*in* 4.*dist.*38.*q.*1.*art.*5.& Fr.Emman.*quæst.Regul. tom.*5 *quæst.*46.*art.*9. absque fundamento contrarium teneant.

17 Intellige supradictam potestatem dispensandi in votis, & juramentis concessam Episcopis, Capitulo Sede vacante, & Prælatis inferioribus, procedere solùm respectu illorum qui sunt vere, & propriè subditi, & habent domicilium, non autem habitationem, etiam cum animo ibidem permanendi majore parte anni, & ita quamvis Episcopus possit dispensare in voto, & juramento sui subditi in sua Diœcesi

18 domicilium habentis, † non poterit tamen dispensare in voto Scholaris, qui in studio commoratur, & in loco studij habitat, non tamen domicilium habet; ratio est, quia scholaris simpliciter non est subditus Episcopo Academiæ, & ideò non potest ab eo ordinari sine licentia sui proprij Episcopi, *cap. cum nullus, de temporibus ordin.in* 6.ergo non poterit in illius votis, seu juramentis dispensare, quam sententiam tenet Abb. *in cap. nullus, num.*4. *de Parochiis:* quem sequuntur Angel.Tabiena, & Sylvest. *verb.Domicilium,* Suar.*d.lib.6.de voto,cap.*11.*num.*11.& hæc est verior opinio in puncto iuris, vt alibi dixi. Quamvis contrarium teneant Henriq. *lib.*3. *de Pœnit. cap.*14. §.1. Sanch. *de Matrim. lib.*3. *disp.*23. *num.*11. *cum duob. sequentib.* Less.*d.lib.*2.*cap.*40.*dub.*13.*n.*103. asserentes

19 † non requiri domicilium, sed sufficere habitationem majori parte anni, vt Episcopus loci possit dispensare in votis; quia vt inter omnes suprà citatos convenit, Scholares, & similes, majore parte anni habitantes in aliquo loco, sunt subditi Episcopo, & Parocho illius loci, respectu Confessionis, & Communicationis: cui tamen argumento respondetur faciendam esse distinctionem inter Sacramenta necessaria, prout est Confessio, & Communio; & inter voluntaria, prout est Sacramentum Ordinis, & alia similia; vt scilicet priora per Episcopum loci studij scholaribus conferantur, non ita posteriora, vt per Sylvest. *vbi suprà, & verb.Confessor* 1. §.10. Vnde cùm regulariter nulla possit dari tam vrgens necessitas, quæ compellat tolli vinculum voti, ideò ad Episcopum loci studij non pertinet dispensatio; si verò aliquando detur, poterit Episcopus suspendere executionem voti ex volontate tacita proprij Episcopi, vt explicat Suar *d.num.*11. & addit Bonac. *d.disp.*4.*q.*2.*punct.*7.§.4. *n.*6. posse Episcopum cum suis subditis dispensare in votis extra Diœcesim.

20 Ex quibus colliges Archiepiscopum non posse dispensare in votis, & juramentis subditorum sui Suffraganei, cum nec ex vi muneris, nec ex jure speciali, neq; consuetudine in eos habeat potestatem, licèt in foro contentioso sit Ordinarios Iudex appellationum, quas iidem subditi à propriis Episcopis ad ipsum interponunt, *cap.pastoralis, de officio Ordin.c.*1.*in princ. de foro compet. lib.*6. ita resolvunt Sylvest. *verb. Votum* 4.*q.*3.Sot.*lib.*7.*de iustit.q.*4.*art.*3. Sayr.*lib.*6.*c.*11. *n.*79.Suar.*lib.*6.*cap.*10.*n.*7. Henriq.*lib.*14.*cap.*18.§.3. Avil.*de censur. part.*7.*disp.*10.*dub.*6.*post* 1.*concl.not.*2. *& part.*2.*c.*7.*disp.*1.*dub.*10. Sanch. *in præcepta Decal. lib.*4.*cap.*38. *num.*12. Basil.Pont.*de Matrim. lib.*8.*c.*5. *n.*9. Valer.Reginald.*d.lib.*18.*num.*343. Fr.Ludovic.à Cruce *d.cap.*6.*dub.*19.*n.*7.Trullench.*d.dub.*37.*num.*9. Poterunt tamen Archiepiscopi in votis ipsorummet Episcoporum Suffraganeorum dispensare, quia sunt illis subjecti, vt cum Palud.Anton.Henriq.Avil.Sayr. & aliis resolvunt Bonac.*d.disp.*4.*q.*2.*punct.*7.§.4.*n.*7.

Sanch. *d.c.*38.*n.*10.& Molfes.*d.tract.*11.*c.*15.*n.*111. Lodov. à Cruce *d.dub.*19.*num.*10. Quamvis Suar. *de Relig. lib.*6. *de voto, c.*11. *n.*3. dicat consulendam esse consuetudinem.

Vtrùm autem possint Episcopi, aliique Prælati facultatem concedere suis Confessariis, vt secum dispensent in illis casibus in quibus ipsimet Prælati dispensare possunt cum suis subditis: Negat Suar. *dict. lib.*6. *de voto, cap.*11. *n.*4. Sed contrarium meritò resolvunt S.Anton. Avila, & alij, quos refert, & sequitur Sanch.*de Matrim. lib.*8. *disp.*3.*n.*3. *& in præcepta Decalogi lib.*4.*c.*37.*à n.*42. Molfes. *d.tract.*11. *c.*15. *n.*115.& 118.Henriq.*lib.*6.*de Pœnit.c.*4.*n.*3.*in comm. lit.I,& c.*7.*n.*5.*in com.lit.B,* Anton.Gom.*in Bull.Cruc. clausf.*10.*n.*85.Sayr.*de censur.lib.*7.*c.*14.*n.*5 Fr.Ludov. à Cruce *in exposit.Bull.Cruc.disp.*1.*c.*6.*dub.*18.*per tot.* aliàs enim pejoris essent conditionis, quàm subditi; durissimum sanè esset Prælatos saltem soli Summo Pontifici subditos cogere ipsum pro quavis dispensatione obtinenda adire. De Cardinalibus, quod possint in suis titulis dispensare in voto, contra Suarez, & Sanchez tenet novissimè Diana *moral. resol. p.*51 *tract.*2.*resol.*58. 21

ALLEGATIO XXXVIII.

Episcopus in votis solemnibus quando dispensare possit?

SVMMARIVM.

1 *Papa solus potest dispensare in quinque juramentis, seu votis solemnibus.*

2 *Vota, seu juramenta solemnia sunt Pontifici reservata ex antiquissimo Curiæ stylo, excepto voto terræ Sanctæ, quod in jure reservatur.*

3 *Peregrinatio in templum B. Virginis Lauretanæ, an sit etiam ex reservatis Summo Pontifici?*

4 *Votum terræ Sanctæ non dispensatur ab Episcopo, licet devotionis, & visitationis gratiâ tantum factum fuerit, ex hodierna praxi, & consuetudine.*

5 *Episcopus non potest dispensare in juramentis, seu votis conditionalibus de materia aliàs reservatas etiam pendente conditione.*

6 *Dispositio omnis conditionalis in sua essentia à principio est perfecta.*

7 *Dispensare potest Episcopus in prædictis quinque votis, si in pœnam fiat.*

8 *Continentia in voto, si detur vrgens causa, seu gravis necessitas, vel grave impedimentum adeundi Pontificem, potest Episcopus dispensare.*

9 *Dispensare ex legitima causa potest Episcopus cum eo, qui post votum simplex castitatis Matrimonium ratum contraxerit, ad effectum vt possit petere debitum.*

10 *Dispensare potest Episcopus, vt possit petere debitum ille conjux, qui post Matrimonium consummatum fecit votum castitatis.*

11 *Dispensare potest Episcopus, quando post Matrimonium conjuges mutuo consensu faciunt simplex votum castitatis, si detur periculum incontinentiæ, & non possit de facili pateri aditus ad Summum Pontificem.*

12 *Dispensare poterit Episcopus, vt incestuosus petat debitum ab vxore sua jam eidem effecta affine per prædictum incestum.*

13 *Dispensare potest Episcopus in omnibus quatuor votis, data gravi, & vrgenti necessitate, & interveniente simul difficultate adeundi Pontificem.*

14 Con

14 *Confessarij Mendicantes, & illorum privilegio gaudentes non possunt dispensare in supradictis casibus, quibus Episcopo dispensandi potestas conceditur.*

15 *Episcopus potest dispensare in voto castitatis ad tempus.*

16 *Votum peregrinationis faciendæ tali tempore si justa adsit causa, poterit Episcopus prorogare.*

17 *Dispensare in voto de non contrahendo Matrimonio potest Episcopus.*

18 *Dispensare in voto Virginitatis potest Episcopus.*

19 *Dispensare in voto suscipiendi Ordines potest Episcopus.*

20 *Voto suo an quis possit ita se obligare, vt intendat efficaciter, quod à nemine tolli possit, nisi à Papa, negativè respondetur.*

21 *Dispensandi potestatem habens in votis, & juramentis, potest illa commutare.*

22 Cap. cui licet 53. de regulis Iuris lib. 6. *procedit in his, quæ à Iure communi conceduntur.*

23 *Delegata potestate dispensandi in juramentis, seu votis, censetur concessa potestas commutandi.*

24 *Dispensandi potestas alicui concessa non inter odiosa, sed favorabilia censenda est.*

25 *Commutandi juramenta, seu vota potestate tradita, non censetur eo ipso potestas dispensandi concessa.*

1 NVLLVS Prælatus, quantacumque præfulgeat potestate, præter Romanum Pontificem potest dispensare in quinque juramentis, seu votis, nempe de intranda Religione, de perpetua castitate servanda, de Peregrinatione in terram Sanctam, quod vocatur Hierosolymitanum, de visitando limina Apostolorum Petri, & Pauli, & de Peregrinatione in Divum Iacobum Compostellæ. Ita Angel. *verb. Votum* 4 §. 6. Sylvest. *eod. verb.* 4 *quæst.* 3. Sot. *lib.* 7. *de just. quæst.* 4. *art.* 3. Navar. *in man. cap.* 12. *n.* 75. & *tom.* 4. *de Regul. num.* 22. *vers. sextò*, novissimè Fr. Francisc. de Araojo in Salmantica Academia primariæ Cathedræ moderator, de jurisdictione Ecclesiastica optimè meritus, *in* 2. 2. *D. Thomæ, quæst.* 97. *disp.* 3. *sect.* 7. *diffic.* 1. *vers. hoc titulo, pag.* 717. Homob. *de examine Ecclesiast. tract.* 11. *cap.* 6. *quæst.* 12. *resol.* 3. *vers. porrò* Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 4. *cap.* 40. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18. *n.* 330. Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract.* 1. *c.* 15 *à n.* 137. Fr. Emman. *in sum. tom.* 2. *cap.* 97. *n.* 1. & *in explic. Bullæ Cruc.* §. 9. *n.* 104. Lud. Lopez *in instr. conscientiæ, part.* 1. *cap.* 49. Covar. *in cap. quamvis pactum, part.* 2 §. 3. *n.* 12. Henriq *in sum. lib.* 7. *cap.* 31. §. 6. *lit. A*, Iacob. de Graff. *in decis. aur. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 31. *n.* 21. Fillinc. *in quæst. moral. tom* 2 *tract.* 26. *cap.* 9. *num.* 262. & 266. Paul. Layman. *in sum. Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 7. Bonac. *in præcepta Decalog. disp.* 4. *quæst.* 2. *puncto* 7. §. 4. *num.* 11. Iuan. Malder. *de virtut. tract.* 10. *c.* 5. *dub.* 10. Lavor. *de Iubil.* §. 2. *cap.* 27. *num.* 5. Alzed. *de præcellent. Episcop. dign. p.* 2. *cap.* 8. *à princ.* Vgolin. *de potest. Episcop. cap.* 58. §. 4. Cardos. *in praxi judicum, verb. Dispensatio, num.* 35. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18. *num.* 330. *vers. quod idem*, novissimè Fr. Ludovic. à Cruce *in expositione Bullæ Cruc. disp.* 1. *cap.* 6. *dub.* 1. *num.* 2. me citato *in hoc loco*, Boss. *de triplici jubil. privilegio, sect.* 2. *casu* 8. *à princ.* Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 18. *quæst.* 4. *vers. mihi videtur*, & *cap.* 19. *q.* 3. Sayr. *lib.* 5 *suæ clavis Regiæ, cap.* 8. *num.* 9. & *lib.* 6. *cap.* 13. *num.* 31. *cum sequentib.* Suar. *de Religione tom.* 2. *tract. de juram. lib.* 2. *cap.* 40. *n.* 4. *cum sequentib.* & *tract. de voto, lib.* 6. *cap.* 21. *num.* 2. *cum sequent.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part.* 1. *cap.* 8. *num.* 52. Less. *de justit. lib.* 2. *c.* 46. *dub.* 13. *num.* 104. novissimè Trullench. *in exposit. Decalog. lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 22. *num.* 7. & *cap.* 2. *dub.* 39. *num.* 3. qui asserunt † prædicta quinque juramenta, seu vota esse 2
Summo Pontifici reservata ex antiquissimo Curiæ stylo, potius quàm Iure scripto, nec hujusmodi reservatio est hodie expressa *in Extravag. vlt. ante finem, vers.* & *generaliter, de Pœnitent. inter communes*; quia vt optimè advertit Less. *n.* 104. solùm ibi fit mentio prædictorum votorum ad effectum ea subtrahendi Confessariis, qui prætextu facultatum à Sede Apostolica concessarum ab illorum vinculis absolvebant, quos etiam ibidem excommunicat, & sic totum tribuendum est stylo, vel consuetudini Summorum Pontificum, qui in evulgandis Iubilæis absolutionem prædictorum votorum sibi reservant, excepto voto terræ Sanctæ, de quo fit mentio *in cap. licet*, cum aliis *de voto*.

De voto peregrinationis in templum B. Virginis 3
Lauretanæ, quod sit etiam ex reservatis Summo Pontifici, tenet Navar. *comm.* 1. *de Regul. num.* 21. quem sequuntur Henriq. *d.* §. 6 *lit. A, in fine*, Fr. Emman. *dict. n.* 104. Fr. Ludovic. à Cruce *d. num.* 2. & quod fuerit reservatum in Bulla Papæ Leonis X. asserit P. Ioan. de Rojas *lib.* 2. *historia Lauretana, cap.* 16. *pag. mihi* 85. de quo tamen dubitant Pont. *d.* §. 1. *n.* 6. Fillinc. *d. c.* 9. *num.* 265. Sanch *dict. cap.* 40. *num* 8. Suar. *dict. cap.* 21. *num.* 14. Homobon *de examine Eccles. part.* 2. *tract.* 12. *cap.* 3. *pag.* 444. & *part.* 3 *tract.* 13. *cap.* 1. *q.* 34. *resol.* 4. Boss. *d. sect.* 2. *casu* 8. *num.* 4. Trullench. *d. cap.* 3. *dub.* 17. *num.* 6.

Hic autem advertendum duxi, integrum esse Episcopo cum suo sæculari subdito dispensare, qui arctiorem Religionem ingredi vovit, vt ad laxiorem transeat, siquidem hoc non est dispensare in voto Religionis, cùm semper sit Religioni obnoxius, sed in modo & illius qualitate, hoc est in arctiori vinculo. Ita Molfes. *in sum. tract.* 11. *cap.* 15. *n.* 146. Bonac. *in præcepta disput.* 4 *quæst.* 2 *punct.* 7. §. 4. *num.* 21. *vers. tertiò.* Iul. Lavor. *de Iubilæo part.* 2. *cap.* 27. *num.* 110. Alphons. Leo *de Iubil. part.* 2. *quæst.* 10 *sect.* 3. *n.* 316. Basil. Pont. *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 8. §. 2. *n.* 23. Barthol. à S. Fausto *in thesaur. Religios. lib.* 3. *q.* 95. & *lib.* 4. *q.* 69. novissimè Boss. *d. sect.* 2. *casu* 19. Fr. Emman. Sayr. & Sanch. quos refert, & sequitur Homobon. *d. resol.* 3. *in fine.* Less. *d. lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 18. *num.* 124. Azor. *d. lib.* 11. *cap.* 8. *quæst.* 8. Fr. Ludovic. à Cruce *dict. cap.* 6. *dub.* 12. *num.* 9. Quicquid dicat Navar. *comm.* 4. *de Regul. num.* 10. *ad fin.* & Trullench. *d. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 39. *num.* 10.

4 *Primò* amplia in voto terræ Sanctæ Episcopum minimè posse dispensare, non solùm quando emittitur in subsidium, seu in redemptionem illius, & ita ad eam à faucibus hostium liberandam, vt olim faciebant Crucesignati, de quibus *in cap. quod super his, de fide instrum.* & *in cap. licet*, & *in cap. ex multa, de voto*; verùm etiam si causa devotionis ad visitandum Sanctum Domini Sepulchrum, & loca illa pia juramentum, seu votum fiat: idque attento stylo, seu praxi hodierna, juxta quam quodcumque votum terræ Sanctæ ex causa solius devotionis, & visitationis factum (quale est hodie omne ferè, quod emittitur) indistinctè censetur reservatum. Ita Sylvest. *verb. Votum* 4. *quæst.* 3. *vers.* 5. Covar. *in cap. quamvis, part.* 1. §. 3. *num.* 12. Gregor. *in l.* 5. *tit.* 8. *part.* 1. Fr. Emman. *in expositione Bullæ Cruciatæ*, §. 9. *num.* 129. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 2. *c.* 19. *dub.* 4. & alij quos refert, & sequitur Suar. *d. lib.* 6. *cap.* 21. *num.* 5 Sayr. *dict. cap.* 11. *num.* 36. Less. *d. num.* 104. Ludovic. à Cruce *d. cap.* 6. *dub.* 15. *num.* 4. Quamvis Gloss. *in dict. cap. ex multa*, vbi Anton. Abb. & alij. atque etiam *in dict. cap. quod super his, de fide instrum.* vbi Felin. *num.* 1. Angel. *verb. Votum* 4. §. 6. Navar. *in man. cap.* 12. *num.* 75. & alij citati à Suar. *dict. cap.* 21. *num.* 2. & à Sayr. *dict. num.* 36. existiment

existiment prædictum votum solum esse reservatum, quando fit in subsidium terræ Sanctæ, quorum sententia de rigore juris vera videtur; quia Iura supradicta hoc solum casu hujusmodi votum reservant, non tamen secundum hodiernam praxim, & consuetudinem; refert me citato Alzed. *d. part.2. cap.8. num.5.*

5 *Secundò* amplia in juramentis, seu votis conditionalibus de materia alias reservata, prout sunt supradicta, in quibus nec pendente conditione potest Episcopus dispensare. Ita Sot. *lib.7. de iust. q.2. art.1. ad 4. & quæst.4. art.3.* Navar. *in man. cap.12. num.43.* Fr. Emman. *d. §.9. num.125.* Guttier. *canon. lib.2. cap.22. num. ult.* Azor. *instit. moral. part.1. lib.11. cap.19. q.13.* Suar. *dict. lib.6. cap.22. num.11.* me citato *in hoc loco,* Sanctarel. *in tract. de Iubilæo anni Sancti, cap.11. dub.2.*

6 Cujus rei ratio est, quia † votum, seu juramentum conditionale, statim ac fit, est perfectum quoad vinculum voti, seu juramenti; omnis namque dispositio conditionalis in sua essentia à principio est perfecta, ex *l. vsusfructus 26. ad finem*, ibi, *ex præsenti vires accepit, ff. de stipulat. servorum*, Afflict. *decis.280. num.3. vol.6.* Tiraquel. *de retract. lignag. §.14. gloss.2. num.17.* Connan. *lib.4. cap.8. à num.6.* Valasc. *de jure emphyt. quæst.49. num.6.* & ita hæc opinio in puncto Iuris verior est. Quamvis contrariam sequantur omnes ferè Theologi, ex quorum numero sunt Card. Tolet. *in sum. lib.4. cap.19. in fin.* Sayr. *d. cap.11. num.77.* Less. *vbi suprà, dub.13. num.6. versic. sextus*, Sanchez *de Matrim. lib.8. disput.10. num.12. cum sequent.* vbi alios refert, *& in præcepta Decalogi lib.4. cap.40. n.8.* Fr. Ludovic. à Cruce *in exposit. Bullæ Cruc. disput.1. cap.5. dub.8. à num.4.* Filliuc. *d. tract.26. cap.9. n.269.* Basil. Pont. *de Matrim. lib.8. cap.6. num.7.* Tamburin. *de jure Abbatum tom.2. disp.18. quæst.6. num.37.* Paul. Layman. *d. tract.4. lib.4. cap.8. num.10.* novissimè Boss. *d. sect.2. casu 10. num.34. cum seqq.* Trullench *in exposit. Bull. S. Cruciat. lib.1. §.7. cap.3. dub.7. num.9. & d. lib.2. cap.2. dub.40. num.3.* Alzed. *disp.2. cap.8. num.6.* Diana *moral. resolut. part.1. tract.11. resolut.54. versic. & ita etiam*, Bonac. *d. disput.4. quæst.2. punct.7. §.4. num.17. vers. quintò*, quorum potissimum fundamentum est, quod votum conditionale non impleta conditione nondum est perfectum, & consummatum: igitur ad illud non potest extendi reservatio; quæ cùm sit odiosa, tanquam detrahens juri Episcoporum, debet restringi, *cap. statutum*, ibi, *Cùm sit pœnale, de elect. in 6.* Cui tamen argumento respondemus negando antecedens; quia quamvis executio voti, seu juramenti, sicut cujuscumque alterius contractus sub conditione celebrati; sit interim suspensa, pendente conditione, est tamen statim ac celebratus est perfectus contractus in sua substantia, juxta supradicta. Sed,

7 *Primò* limita principalem resolutionem, quatenus habet nullum Prælatum præter Romanum Pontificem posse dispensare in prædictis quinque juramentis, seu votis, non procedere, si fiant in pœnam, v.g. *juro; seu voveo me non lusurum tali ludo*, vel *me non peccaturum tali, aut tali peccato; quod si secus fecero, ingrediar Religionem, aut ibo in terram Sanctam, &c.* super quibus Episcopus ex causa potest dispensare, ex ea ratione, quia illa solùm vota, seu juramenta propriè Summo Pontifici reservantur, quæ simpliciter, & absolutè sunt Religionis, & castitatis volitæ, & peregrinationis desideratæ, qualia non sunt pœnalia. Ita tenent Aragon. *2.2. quæst.88. art.12.* vbi ait esse communem sententiam, Lopez *in instructor. conscientiæ, part.1. cap.44. colum.2.* vbi asserit esse sententiam Doctorum sui temporis, Tolet. *in sum. lib.4. cap.18. in fine*, Henriq. *lib.7. de Indulgentiis, cap.30. §.6.* vbi dicit esse communem praxim post multos, quos citat Fr. Emman. *in sum. part.2. cap.97. & quæst. Regul. tom.1. quæst.63. art.7.* vbi refert viros gravissimos eandem tenentes. Basil. Pont. *de Matrim. lib.8. cap.9. à num.10.* Sanctarel. *in tract. de Iubilæo anni Sancti, c.11. dub.1.* Trullench *d. lib.2. c.2. dub.40. num.1.* Less. *lib.2. cap.40. dub.13. n.106. vers.7.* vbi probabilem dicit, & addit multos Theologos Salmanticenses ita respondisse: plures alios referunt, & sequuntur Anton. Gomez *in Bull. in Cruciatæ claus.10. num.99.* Suar. *d. lib.6. cap.23. num.6. cum sequentib.* & *cap.26. num.17.* Sayr. *d. cap.11. num.72.* Fr. Ludovic. Miranda *in man. Prælat. tom.1. quæst.47. art.6.* Sanch. *d. lib.8. disput.10. num.8.* Vgolin. *de potest. Episcopi c.58. §.2.* Valer. Reginald. *dict. lib.18. num.337.* Ioan. à Cruce *in direct. Conscient. part.2. prax.2. art.2. dub.10. concl.4. in fine*, Bonac. *dict. punct.7. §.4. num.17. in fine*, Villalob. *in sum. tom.1. tract.27. claus.9. §.3. num.42.* latè Fr. Ludovic. à Cruce *d. cap.6. dub.9. à num.10.* Ascan. Tamburin. *de jure Abbatum tom.2. disput.18. quæst.8. num.36.* Paul. Layman *in sum. Theolog. moral. lib.4. tract.4. cap.8. num.9.* Alzed. *dict. part.2. cap.8. num.3.* Filliuc. *tom.2. tract.26. cap.9. num.270.* Ioan. Malder. *de virtut. tract.10. cap.5. dub.10. vers. nota*, Alphons. Leo *de Iubil. part.2. q.13. sect.1. num.85.* Lavor. *in simili tract. part.2. cap.27. num.177.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib.3. q.107. n.4.* & Boss. me citato *in hoc loco, sect.2. casu 10. num.29.* Trullench. *in exposit. Bull. S. Cruc. lib.1. §.7. c.3. dub.6. num.12.* Quamvis contrarium, imò etiam hoc votum, seu juramentum esse reservatum, existiment Sot. *lib.7. de just. quæst.2. art.1. ad 4.* Navar. *in manual. cap.12. num.43.* Covar. *in cap. quamvis, part.1. §.3. n.12.* Alcozer *in sua sum. cap.16.* Graffiis *in decis. aureis, part.1. lib.2. cap.28. num.3.* Guttier. *Canon. lib.2. cap.22. à num.50.* Azor. *instit. moral. p.1. lib.11. c.19. q.13.* Fr. Emman. *in Bullam Cruciatæ, §.9. n.124. dub.2.* qui tamen postea citato loco se retractavit, & veriorem dicit Less. *d. vers.7.*

Limita *secundò* circa votum de intranda Religione, 8
vt non procedat in voto Religionis non approbatæ, in quo poterit Episcopus dispensare; quia Religio non approbata à Sede Apostol. non est verè Religio, & ideò id votum non est Religionis. Sic docent Less. *lib.2. de justit. cap.40. dub.13. n.205.* Valer. Reginald. *dict. lib.18. num.331. vers. primo in voto*, Barthol. à S. Fausto *in thesaur. Relig. lib.3. quæst.96.* Alphons. Leo *de Iubil. part.2. quæst.10. sect.3. num.113.* Trullench. *dict. cap.3. dub.16. num.3.* Boss. *d. sect.2. casu 19. num.6.* Bonacina *d. §.4. num.21. vers. secundò*, Sanchez *d. lib.4. cap.40. num.71.* vbi hinc infert, posse Episcopum dispensare in voto assumendi habitum fœminarum, quas vulgò *Beatas* appellant, & *num.72.* resolvit posse Episcopum dispensare in voto paupertatis & obedientiæ, sive in sæculo, sive in Religione non approbata emisso, & *num.73.* pariter resolvit posse Episcopum dispensare in voto ingrediendi aliquam Religionem ex Militaribus, excepta illa Equitum Ordinis Sancti Ioannis Hierosolymitani, de quo latè Diana *d. part.1. tract.11. resol.77. & 78.* subdit etiam Sanchez *d. disput.41. num.74.* posse Episcopum dispensare in qualitate adjuncta substantiæ voti Religionis, & *num.75.* similiter asserit, si quis promittat non tantùm Religionem, sed perseverantiam in illa, quamvis Pontificis reservetur dispensatio circa ingressum, posse Episcopum dispensare circa perseverantiam, & ita vt possit hic tempore noviciatus exire, si expertus Religionis austeritates justa causa ad non perseverandum ducatur, quia votum perseverandi est virtute diversum à voto Religionis, de quo etiam Trullench. *d. cap.3. dub.16. num.7.* Fr. Ludovic. à Cruce *d. cap.6. dub.12. num.5.* Vnde Episcopum posse dispensare in voto ingrediendi Religionem arctiorem, commu-

tandò

tando illud in laxiorem, vt per Henriq. *d. lib. 7. c. 22. §. 7.* Bonac. *dict.* §. 4. *num. 21. verſ. tertio.* Sayr. *in clavi Reg. lib. 6. cap. 11. num. 65.* Trullench. *d. lib. 1. §. 7. art. 3. dub. 16. n. 7.* Leſſ. *d. lib. 2. cap. 40. dub. 8. n. 124.* quos, & alios refert, & ſequitur Diana *moral. reſol. part. 2. tract. 11. reſol. 55. verſ. & ideo.* Hinc fit, vt ſi contingat, quod Pontifex votum Religionis commutet in aliam materiam non reſervatam, vt in Confeſſionea menſtruas, aut quid ſimile, poſſe materiam ſubrogatam per Epiſcopum diſpenſari, quia votum illud reſervatum fuit per Pontificiam commutationem extinctum, & aliud loco illius ſubſtitutum, quod non eſt reſervatum. Ita Henriq. *d. lib. 7. cap. 30. num. 5. verſ. 4.* Fr. Emman. *in ſum tom. 2. cap 96. ad fin.* Bonac. *d.* § *4. n. 18. verſ. ſextò.* Sanchez *d. diſp. 9. n. 20.* Leſſ. *d. lib. 2. c. 40. dub. 18. num. 124.* Ioan. Sanc. *in ſelect. diſp. 14. num. 14.* Filliuc. *tom. 1. tract. 26. cap. 10. num. 194.* Fr. Ludovic. à Cruce *d. cap. 6. dub. 13. num. 8 cum ſeqq.* Trullench. *dict. lib. 1 §. 7. cap. 3. dub. 14. num. 7.* Boſſ. *dict. ſect. 1. caſ. 12.* Similiter ex dictis infertur, votum vovendi Religionem, aut perpetuam caſtitatem, eſſe commutabile per Epiſcopum, quia non eſt Religionis, neque caſtitatis. Suarez *d. lib 6. de voto, cap. 21. num. 7.* Sanchez *d. c. 40. num. 70.* Layman. *d. lib. 4 tract. 4. cap. 8. num 8. verſ. ſexto.* Barthol. à S. Fauſt. *in theſaur. Relig. lib. 3. q. 12.* Boſſ. *d. ſect. 3 caſu* 17. Denique poterit Epiſcopus ordinaria poteſtate diſpenſare, vt votum Religionis ex juſta cauſa non impleatur tempore præſtituto, Sanchez *d. lib. 8. diſp. 9. n. 19. & d. lib. 4. c. 40. n. 76.* Diana *d. part. 1. tract. 11. reſol. 8.* Bonac. *d.* §. *4. n. 12. verſ. ſextò.*

9 Limita *tertiò* eandem principalem reſolutionem, vt non procedat in voto continentiæ, ſi detur vrgens cauſa, ſeu gravis neceſſitas, quæ ſuadeat neceſſariam eſſe diſpenſationem in tali voto, prout eſt probabile periculum incontinentiæ, vel ſimile, & interveniat ſimul impotentia moralis, vel grave impedimentum adeundi Pontificem, & ſic detur probabile periculum in mora, in quo caſu poteſt Epiſcopus diſpenſare. Ita per text. *in cap. veniens, qui clerici vel voventes*, reſolvunt Sylveſt. *verb. Votum 4. quaſt. 4. & verb. Diſpenſatio,* §. *9.* Navar. *in man. cap. 11. n. 76.* Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 1. quaſt. 63. art. 6.* plures refert Sanch. *de Matrim. lib. 8. diſput. 9. num. 22. cum ſeq. & in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 40. num. 32.* Bonac. *d. diſp. 4. quaſt. 2. puncto 7.* §. *4. num. 15.* latè Suarez *d. lib. 6. cap. 26. à num. 8. cum ſeqq.* Leſſ. *d. lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 106. verſic. quartò.* Baſil. Pont. *de Matrim. lib. 8. cap. 8. num. 20. & 21.* me citato *in hoc loco*, Homobon. *de examine Eccleſiaſtico, tract. 16. cap. 3. q. 11. limitat. 2. pag. 445.* & etiam me citato *in hoc loco*, Sanctarel. *de Iubilæo anni Sancti, cap. 9. in fine.* Vtrùm autem votum caſtitatis perpetuæ ſaltem metu incuſſum poſſit per Epiſcopum diſpenſari? latè diſputant Fr. Ludovic. à Cruce *dict. cap. 6. dub. 13. per tot.* Boſſ. *dict. ſect. 1. caſu 14. per tot.* Diana *d. tract. 11. reſol. 73.* Suarez *d. lib. 6. cap. 26. num. 4.* Trullench. *dict. dub. 15.* Bonac. *d. diſp. 4. quaſt. 2. punct. 7.* § *4. num. 17. verſ. ſecundo*, vbi affirmativè reſpondit, quamvis metus leviter incuſſus ſit, vbi *in verſic. tertio*, poſt Suarez *d. cap. 26. num. 6.* & Sanchez *d. cap. 40. num. 36. & 80.* ſubdit quod quando dubitatur vtrùm votum caſtitatis ſit validum, vel vtrùm ſit reſervatum, diſpenſat Epiſcopus.

10 Adverte Epiſcopum data legitima cauſa etiam diſpenſare poſſe cum eo, qui poſt votum ſimplex caſtitatis Matrimonium ratum contraxerit, ad effectum, vt poſſit petere debitum; quamvis enim peccaverit contrahendo, juxta ea quæ notant Doctores *in cap. meminimus, & in cap. rurſus, qui clerici, vel voventes*, & adhuc votum poſſet implere, ſi velit, ingrediendo Religionem, etiam in vita vxoris, juxta *cap. 2. cap. ex publico, cap. ex parte 14. de converſ. conjugat.* Nihilominus tamen ad id non tenetur, quia formalem Religionis ingreſſum non vovit: juvat text. optimus *in cap. penult. de Regularib. in 6.* tenent Sot. *in 4. diſt. 38. quæſt. 2. art. 1.* latè Sayr. *d. lib. 6. cap. 7. num. 6.* Leſſ. *d. dub. 13. num. 106.* Quamvis Navar. *dict. cap. 11. verſic. 14.* Azor. *lib 11. c. 19. dub. 5.* & multi alij citati à Sayr. *vbi proximè*, contradicant. Ac ſubinde poteſt Epiſcopus diſpenſare dando facultatem debitum petendi. Ita Sylveſt. poſt D. Thomam, quem refert *verb. Matrimonium 7. n. 5. verſ. 11.* Valer. Regin. *d. lib. 18. num. 331. verſ. tertiò*, Diana *d. part. 1. tract. 11. reſol. 66.* Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 33. n. 17.* Sayr. *lib. 6. c. 11. n. 53. verſ. idem etiam*, vbi addit eandem diſpenſationem poſſe fieri ab Epiſcopo cum eo, qui poſt contractum Matrimonium ratum votum caſtitatis emiſit.

Sic ſimiliter ex eadem ratione poteſt Epiſcopus 11 diſpenſare, vt poſſit petere debitum ille conjux, qui poſt Matrimonium conſummatum fecit votum caſtitatis ſine alterius conjugis conſenſu. Ita D. Antonin. *3. part. 1. c. 22* §. *1. & 3.* & Sylveſter *d. verſ. 11.* Sot. & alij quos refert Sayr. *d. c. 11. n. 52.* me citato *in hoc loco*, Alzed. *d. p. 2. cap. 8. n. 94.* rectè advertens, quod mortua vxore iſte, qui in his caſibus fecit votum caſtitatis, non poteſt Matrimonium licitè contrahere; quia Epiſcopus non diſpenſavit in caſtitate perpetua, ſed tantum vt poſſit petere debitum. At quod attinet ad hanc materiam, meliùs quàm omnes illam attigit Trullench. *in expoſit. Bullæ Cruciatæ, lib. 1.* §. *7. cap. 5. dub. 15. per tot.* vbi *n. 14.* reſolvit, quod quando conjux alter ſolus de licentia alterius vovit continentiam Matrimonio non conſummato, & animo ingrediendi Religionem, ſciendo non aliter eſſe in ſua poteſtate implere perfectè votum, tunc non poteſt cum eo Epiſcopus diſpenſare, etiam ad debitum petendum: at ſi jam Matrimonium conſummavit, poterit diſpenſare Epiſcopus ad ſolum debitum.

Item quando poſt Matrimonium conjuges mutuo 12 conſenſu faciunt votum caſtitatis, controverſum eſt an ſolus Pontifex poſſit diſpenſare in tali voto? Dic quod ſi detur periculum incontinentiæ in alterutro, & non poſſit ex infirmitate, paupertate, aliáve ratione patere aditus ad Summum Pontificem, poterit Epiſcopus diſpenſare, vt Matrimonio vtantur, ſive petendo, ſive reddendo, Angel. *verb. Votum 4. q. 6 ſpecul. conjugatorum p. 1. art. 15. in fine.* Navar. *d. cap. 12. n. 39. verſ. 32. & n. 76. verſ. 5.* Henriq. *in ſum. lib. 11. c. 15. n. 8.* Fr. Emman. *in ſum. tom. 1. c. 143. n. 14.* Sanch. *d. lib. 8 diſp. 11. n. 10.* Anton. Gom. *in Bulla Cruc. clauſ. 10. n. 108.* Fr. Ludovic. à Cruce *d. c. 6. dub. 14. n. 6.* me citato *in hoc loco*, Alzed. *d. part. 2. c. 8. n. 96.* Azor. *d. c. 19. q. 18.* Trullench. *d. c. 3. dub. 15. n. 16.* vbi *n. 17.* ſubdit, quod hæc Epiſcopi diſpenſatio ob eam vrgentem neceſſitatem conceſſa ſolum poteſt eſſe ad petendum, & reddendum debitum in eo Matrimonio, quia ad hoc ſolùm neceſſitas vrget.

Vtrùm verò poſſit Epiſcopus diſpenſare, vt inceſtuoſus petat debitum ab vxore ſua jam eidem effecta affine per prædictum inceſtum? Dubitant DD. in qua quæſt. Gutier. *d. c. 13. n. 10. cum ſequent.* poſt alios reſolvit non poſſe Epiſcopum diſpenſare, niſi in caſu neceſſitatis, eo quòd non patet facilis aditus ad Pontificem, & ſit incontinentiæ periculum, quod admittit in eo, qui inceſtum committeret ſceleſtiſſimum, videlicet cum ſocru, vel ſorore vxoris. Iacob. de Graff. *d. lib. 2. c. 81. n. 3.* Verùm communiter tenent Doctores poſſe ſemper Epiſco[...] Galet. *de cognat. ſpirit.* [...] 6. Vgolin. *de poteſtat.* [...] 5. n. 11. *in* [...] *num. 7. & in* [...] tores refert, & 13

& sequitur Sanchez *d. lib.* 8. *disp.* 12. *n.* 13. vbi à n. 15. an possit Episcopus dispensare cum conjuge ad petendum debitum, qui cum suo conjuge contraxit cognationem spiritualem?

13 Adverte etiam Episcopum non solùm in prædicto voto castitatis, sed etiam in omnibus aliis quatuor posse dispensare certo modo, data gravi, & vrgente necessitate, & interveniente simul difficultate adeundi Pontificem, Sanchez *d. lib.* 4. *cap.* 40. *num.* 37. Fr. Ludovic. à Cruce *d. cap.* 6. *dub.* 15. *num.* 3. *cum seq.* vbi intelligit procedere etiamsi adsit recursus ad Apost. Nuntium, Suarez *d. tom.* 1. *de Relig. lib.* 6. *de voto, c.* 26. *num.* 9. *& seq.* Lessius *d. lib.* 2. *c.* 40. *dub.* 13. *num.* 106. Bonac. *d. disp.* 4. *quæst.* 2. *puncto* 7. §. 4. *n.* 15. Filliuc. *dict. tract.* 26. *c.* 9. *num.* 277. Paul. Layman. *d. lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 16. Barthol. à S. Fausto *dict. lib.* 3. *q.* 61. Leo *d. sect.* 2. *à num.* 167. me citato *in hoc loco,* Bossius *d. sect.* 2. *casu* 10. *num.* 23. cum quo declarat *numeris seqq.* Trullench. *in exposit. Bull. S. Cruc. lib.* 1. §. 7. *c.* 3. *dub.* 6. *n.* 2. Alzedo *d. p.* 2. *c.* 8. *num.* 13. quia verò regulariter in his quatuor votis, cùm illa sint affirmativa, non potest dari necessitas, quæ suadeat illorum dispensationem, sed dilationem, in illis poterit Episcopus dispensare, data etiam prædicta causa, & difficultate adeundi Summum Pontificem, verbi gratiâ, si aliquis intra annum voveat fieri Religiosus, vel facere peregrinationem reservatam, poterit Episcopus cum illo dispensare, vt per alium annum differat, de quo vide omnino Vgolin. *de potestate Episcopi c.* 58. §. 4. *num.* 2. Suarez *dict. lib.* 6. *c.* 26. *à num.* 9. *vsque ad num.* 12.

14 Intellige deinde in casibus contentis in hac limitatione non posse Confessarios Mendicantes, nec illorum privilegio gaudentes dispensare. Licèt enim possint dispensare in votis Episcopo reservatis, vt alibi notavimus: nihilominus tamen id intelligitur de votis reservatis Episcopo Iure communi & ordinario, non tamen de votis ipsi reservatis jure speciali, in quibus electa videtur industria personæ, vt resolvunt Fr. Emman. *tom.* 2. *quæst.* 6. *art.* 6. Leo *in tract. de Iubilæo, part.* 2. *quæst.* 13. *sect.* 2. *num.* 97. me citato *in hoc loco,* Diana *moral. resol. part.* 1. *tract.* 11. *resol.* 56. *vers. notandum,* me citato *in hoc loco,* Trullench. *in exposit. Bullæ Cruciata, lib.* 1. §. 7. *c.* 3. *dub.* 15. *n.* 19. me etiam citato *in hoc loco,* Homobon. *vbi suprà, limitat.* 5. Suarez *d. c.* 26. *n.* 16. *cum sequenti,* vbi *num.* 15. tenet quod Episcopi in prædictis votis dispensare possint, licet Nuncius, seu Legatus Apostolicus sit in eadem Provincia; cum quodam tamen temperamento, de quo ibi.

15 Limita *quartò*, vt procedat solùm in voto perpetuæ castitatis, non autem ad tempus, putà ad annum, vel decennium, in quo potest Episcopus dispensare, sicut & in voto certæ castitatis, veluti in non committendo adulterium, aut aliud certum libidinis genus; quia hujusmodi votum non est perpetuæ castitatis, quod Papæ tantùm reservatur. Ita Sot. *in* 4. *distinct.* 38. *quæst.* 2. *art.* 2. *conclus.* 1. *in fine, & lib.* 7. *de iustit. quæst.* 4. *art.* 3. *conclus.* 1. Navar. *in manual. cap.* 12. *num.* 76. *versicul.* 5. Aragon. 2. 2. *q.* 88. *art.* 2. *paulo ante solut. ad* 1. Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 31. *num.* 29. Bonacina *d.* §. 4. *num.* 18. *versic. septimò,* Anton. Gomez *in exposit. Cruciata, claus.* 10. *num.* 109. Henriquez *lib.* 7. *cap.* 10. §. 6. Valent. 2. 2. *disputat.* 6. *quæst.* 6. *punct.* 7. *ad* 10. *versic. ex quo sequitur,* Fr. Emman. *in summa, tom.* 2. *c.* 96. *num.* 5. *& in exposit. Cruciata,* §. 9. *num.* 1. & 120. Fr. Ludovic. à Cruce *d. disp.* 1. *c.* 6. *dub.* 10. Fr. Emman *in sum. tom* [illegible] 187. *num.* 17. vbi li- [illegible] cto ad c [illegible] cu 80. annus, quia [illegible] m, Emman. Sà, Palat. [illegible] alios Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 9. *n.* 6. Azor. *d. lib.* 11. *c.* 19. *dub.* 6. Vgolin. *d. c.* 59. §. 3. *num.* 2. & alii, quos refert, & sequitur Sayr. *d. cap.* 11. *num.* 48. Valer. Reginald. *dict. lib.* 18. *n.* 332. *vers. secundò, & num.* 334. *vers. tertium, & n.* 336. Ascan. Tamburin. *de jure Abbatum, tom.* 2. *disp.* 18. *quæst.* 8. *n.* 7. Alzed. *d. p.* 2. *cap.* 8. *num.* 14. & multò plures Sanctarel. *de Iubilæo anni sancti, cap.* 9. *dub.* 1. Sanchez *d. lib.* 4. *c.* 40. *num.* 48. Trullench. *d. lib.* 1. *c.* 3. *dub.* 39. *n.* 16. Bonac. *in præcepta, disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 7. §. 4. *n.* 18. *vers. septimò,* Paul. Layman. *d. lib.* 4. *tract.* 4. *c.* 8. Barthol. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib.* 3. *quæst.* 70. Sanctar. *de Iubil. c.* 5. *dub.* 1. Alphons. Leo *in simili tract. part.* 2. *quæst.* 13. *sect.* 1. *n.* 95. me citato *in hoc loco,* Boss. *d. sect.* 2. *casu* 17. Diana *d. p.* 1. *tract.* 11. *resol.* 17.

Et posse Episcopum votum peregrinationis faciendæ tali tempore prorogare, si justa adsit causa, veluti quia vovens morbo impeditur, vel viaticum non habet, aut carcere detinetur, resolvit Vgolin. *d. cap.* 58. §. 4. *num.* 2. & latè de potestate Episcopi circa dilationem executionis votorum reservatorum, vide novissime Bossium *d. sect.* 2. *cas.* 19. *n.* 4. *cum seq.* Sanchez *d. lib.* 4. *cap.* 40. *num.* 76. vbi probabiliùs existimat † posse Episcopum Ordinaria potestate dispensare 17 in hac dilatione, dummodo votum non adeò differatur, vt sit periculum in eum statum incidendi, vt vovens reddatur impotens ad votum implendum, quòd hoc non sit dispensare in substantia voti reservati, sed in ejus qualitate, Trullench *d. c.* 3. *dub.* 16. *num.* 9.

Ex prædicta etiam ratione poterit dispensare in voto de non contrahendo matrimonium, seu nunquam nubendi, quia non est votum simpliciter castitatis, neque illud violatur, si vovens cum alia fornicetur. Ita Navar. Valent. Henriquez, Fr. Emman. & Iacob. de Graffiis *vbi suprà,* Fr. Ludov. *in instruct. conscientia, part.* 1. *c.* 49. *col.* 2. *versic. licèt Episcopus,* Guttier. *Canon. lib.* 2. *c.* 22. *num.* 94. Trullench. *d. cap.* 3. *dub.* 15. *n.* 23. Sanchez *d. disp.* 9. *n.* 11. *& d. lib.* 4. *c.* 40. *num.* 66. Vgolin. *d. c.* 58. §. 3. *num.* 2. Sanctarel. *dict. c.* 9. *dub.* 5. Azor. *d. c.* 19. *quæst.* 5. Basil. Pont. *de Matrim. lib.* 8. *c.* 8. §. 2. *n.* 19. Sayr. *d. c.* 11. *n.* 46. *cum sequenti,* Fr. Ludov. à Cruce *d. disp.* 1. *c.* 6. *dub.* 10. *n.* 4. Barthol. à S. Fausto *d. lib.* 3. *quæst.* 74. Homobon. *part.* 2. *exam. tract.* 12. *c.* 3. *pag.* 445. *col.* 1. Iul. Lavor. *d. c.* 27. *num.* 12. Leo *d. sect.* 3. *n.* 100. Bossius *d. sect.* 2. *casu* 20. *n.* 2. Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. p.* 1. *prac.* 2. *art.* 2. *dub.* 10. *concl.* 3. me citato *in hoc loco,* Diana *d. part.* 1. *tract.* 11. *resol.* 59.

Sicut etiam votum virginitatis erit ab Episcopo 18 dispensabile, si vovens intendat solùm servare corporis integritatem, fugiendo primum actum venereum; si enim illam semel admittat, jam voti obligatio evanescit, ac subinde cum non sit perpetuæ castitatis, manet ab Episcopo dispensabile: secus erit si habeat intentionem castitatem simpliciter servandi, quia tunc erit reservatum, juxta ea quæ notant Sayr. *dict. cap.* 11. *num.* 55. *cum* 4. *sequent.* Graff. *d. c.* 31. *num.* 31. Guttier. *de Matrim. c.* 123. *n.* 8. Azor. *institut. moral. part.* 1. *lib.* 11. *c.* 19. *q.* 10. Portel. *in addit. ad dubia Regular. verb. voti dispensatio, n.* 78. me citato *in hoc loco,* Diana *moral. resol. part.* 2. *tract.* 11. *resol.* 60. *vers. & ita.*

Hinc etiam ex dictis deducitur posse per Episcopum dispensari votum servandi castitatem conjugalem, cum id non sit votum castitatis absolutum, sed partis. Ita Henriquez *lib.* 7. *de Indulgent. cap.* 30. *n.* 6. Sanchez *d. lib.* 8. *disp.* 9. *num.* 14. *& dict. lib.* 4. *c.* 40. *n.* 50. Sanctarel. *de Iubil. cap.* 9. *dub.* 3. Fr. Ludovic. à Cruce *d. c.* 6. *dub.* 10. *num.* 10. Diana *d. part.* 1. *tract.* 11. *resolut.* 62. Trullench. *dict. lib.* 1. §. 7. *cap.* 3. *dub.* 25. *num.* 10.

Sicut etiam poteſt diſpenſari votum de abſtinendo à quovis peccato venereo, etiam mollitiei, quia hujuſmodi vota non ſunt abſolutæ caſtitatis, cum poſſit ſic vovens adhuc Matrimonium contrahere. Ita Diana *d p.1.tract.*11.*reſol.*61. Valer. Reginald. *d.lib.*18.*c.*22.*n.*351. Leſſ. *lib.*2.*c.*40.*n.*127. Bonac. *d.§.*4.*n.*21.*verſ. quintò*. Trullench. *dict.cap.*3.*dub.*15.*num.*14. Molſeſ. *in ſum tom.*1.*tract.*11.*c.*15.*n.*50. Vgolin. *de poteſt. Epiſc. cap.*58.*§.*3.*n.*3. Portel. *in addit. verb. Voti diſpenſatio, n.*78 Fr. Ludovic. à Cruce *d. dub.*10 *n.*12.

Limita *quintò* circa triplicis peregrinationis reſervatæ votum, vt non procedat ſupradicta principalis reſolutio, quando expreſſus voventis finis fuit non ad inviſenda ea loca, ſed ad alium finé. vt ſi quis promittat ire Romam ad inviſcudam imaginem Beatiſſimæ Virginis, vel ad oſculandum Pontificis pedes, vel ad impetrandam alicujus peccati abſolutionem ab eo, ac proinde in his caſibus, & ſimiliter in aliis cæterarum peregrinationum reſervatarum poſſe Epiſcopum diſpenſare reſolvit Alzed. *d. part.*2.*c.*8.*n.*31. Sanch. *d.c.*40.*n.*77. vbi *n.*78. tenet poſſe etiam Epiſcopum diſpenſare in qualitate his peregrinationibus adjuncta, & *n.*78. aſſerit votum non petendæ diſpenſationis ab alio quàm à Romano Pont. non eſſe reſervatum, ac proinde poſſe Epiſcopum in illo diſpenſare: & *n.*80. dicit in dubio an votum ſit reſervatum, nec-ne, judicandum eſſe in partem benigniorem, vt reſervatum non cenſeatur, de quo etiam Diana *moral. p.*4.*tract.*3.*reſol.*39.

19 Circa votum etiam ſuſcipiendi ſacros Ordines reſolve, non eſſe Papæ reſervatum, ſed poſſe per Epiſcopum diſpenſari, cum non ſit caſtitatis, ſed aſſumendi ſtatum, cui caſtitas annexa eſt, Navar. *conſ.*32.*in antiquis, aliàs* 18. *in novis de voto*, Azor. *d. lib.*11.*c.*19.*q.*9. Fillruc. *d. tract.*26.*c.*9.*n.*262. Layman. *d. c.*8.*n.*8. Barthol. à S. Fauſto *d. lib.*3.*q.*94. Sanch. *de Matrim. lib.*8. *diſp.*9.*n.*13. *&* *d. lib.*4.*c.*40.*n.*69. Baſil. Pont. *d. lib.*8.*c.*8.*§.*2.*n.*21. Trullench. *d.c.*3. *dub.*15.*n.*26. Sanctarel. *d. cap.*9.*dub.*4. Molſeſ. *d. tract.*11.*c.*15.*n.*148. Ludovic. à Cruce *d.c.*6.*dub* 10.*n.*6. Vgol. *d.c.*58.*§.*3.*verſic. quintò*, Suar. *d.c.*21.*n.*6. *cum ſeq.* Sayr. *d.c.*11.*n.*60. Valer. Reginald. *d.n.*331.*verſ. quartò*, Leo *d. ſect.*2.*n.*105. me citato *in hoc loco*, Boſſ. *d. ſect.*2.*caſu* 20.*num.*9. Diana *d. p.*1.*tract.*11.*reſol.*64. Bonac. *d.§.*4.*n.*17. quia vt ſuprà dicebam, tale votum non eſt votum caſtitatis, eo quòd non promittit caſtitatem præſentem, ſed futuram, ſcilicet poſtquam fuerit ordinatus: vnde ſi iſte talis antequam ordinetur, peccet cum aliqua, non proinde facit contra votum, Navar. *vbi ſuprà, & in man. c.*12.*n.*47. Azor. *d. loco*, Suar. *d.c.*21.*n.*7.

20 Vtrùm autem poſſit quis ita ſe ſuo voto obligare, vt intendat efficaciter quod à nemine tolli poſſit, niſi à Papa, & ita ſuum votum efficere reſervatum, licèt aliàs non ſit? Reſponde, quod non, cum Suar. *d. c.*21.*num.*15. apud quem à *n.*11. cum duobus ſequentibus, videbis nonnullas declarationes circa votum terræ Sanctæ.

21 Quæſtio reſtat in hac materia non contemnenda, vtrùm ſcilicet qui habet poteſtatem diſpenſandi in votis, & juramentis, poſſit eadem commutare? In qua quæſtione affirmativè reſpondendum eſt cum Sayr. *in clavi Regia, lib.*5.*cap.*8.*n.*14. Leſſ. *d. lib.*2.*c.*41.*n.*58. Suar. *lib.*6.*de voto, c.*9.*num. vltim. & c.*10.*n.*1. Vgolin. *de poteſtate Epiſcopi c.*59.*n.*5. Sanch. *in præcepta Decalogi com.*1.*lib.*4.*c.*52.*à num.*1. noviſſimè Fr. Ludovic. à Cruce *in expoſit. Bulla Cruciata diſp.*1.*cap.*6.*dub.*7 *in princ.* & Trullench. *d. lib.*2.*c.*2.*dub.*46. propter regulam, quæ habet, quod cui conceditur majus, & minus conceſſum eſſe videtur, vt *in c. cui licet* 53 *de reg.*

22 *juris in* 6. † qui propriè & abſolutè procedit in his, quæ à Iure communi conceduntur, tradunt Iaſ. *in l.*3.*n.*43.*ff. de conſtit. Princip.* Felin. *in c. poſtulaſti, num.*9.*de reſcriptis*, Rebuff. *in praxi, tit. de diſpenſ. ad plura, n.*64. & ſic intelligitur text. difficilis *in c. ex parte* 27.*de decimis*, vltra varios intellectus, quos adducunt Covar. *lib.*1.*var. cap.*17.*n.*13. Fortun. *in §. & quid ſi tantum, n.*164. Rebuff. *de decim. q.*14.*in princ.* Menoch. *conſ.*36. *à n.*2. & de eo ſuprà tractavi *alleg.*33.*n.*1. Trullench. *d. lib.*2.*cap.*2.*dub.*47.

Difficilior tamen quæſtio eſt, an delegata poteſtate diſpenſandi in juramentis, ſeu votis, cenſeatur conceſſa poteſtas commutandi? Affirmativè reſpondendum eſt cum Fr. Emman. *in ſum. part.*1.*c.*192.*concluſ.*3. Henriq. *lib.*7.*de Indulgent. cap.*30.*n.*5. Sayr. *d.n.*14. *& eod. lib.*6.*c.*12.*n.*15. *& c.*11.*à n.*116. latè Suar. quæſtionem diſputante in vtramque partem *dicto lib.*6.*c.*12.*n.*7.*cum ſeq.* Leſſ. *lib.*2.*cap.*40.*dub.*11.*n.*44. Bonac. *in decem præcepta, diſp.*4.*q.*2.*puncto* 7.*§.*3.*n.*10. Fillinc. *in quæſt. moral. p.*2.*tract.*26.*c.*9.*n.*252. Paul. Layman. *in ſum. Theolog. moral. lib.*4.*tract.*4.*c.*8.*n.*20. Homobon. de Bonis *de examine Eccleſ. p.*1.*tract.*5.*c.*6.*q.*40. Baſil. Pont. *de Matrim. lib.*8.*c.*10.*n.*3. *&* 4. noviſſimè me citato *in hoc loco*, Boſſ. *de triplici ſubſid. privil. ſect.*2. *caſu* 3. *per tot.* Licèt contrarium teneant Navar. *in man. c.*12.*n.*79.*verſ. illud*, Sorb. Azor. & Beja, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. lib.*4.*c.*53.*n.*4. contra quos efficaciter vrget, & retorquetur argumentum, quo illi vtuntur; quia licèt diſpenſatio ſit odioſa reſpectu illorum cum quibus diſpenſatur, & vti talis reſtringenda, *c.*1.*de filiis Presbyt. in* 6. *cap. non poteſt; cap. cum in aliis, de præbend. eod. lib.* Brunor. à Sole *verb. Diſpenſatio, num.*7. Cardoſ. *eod. verb. n.*9. *&* 19. Monet. *de diſtrib. quotid. q.*14.*num.*5. Girond. *de privilegiorum explicat. n.*1111. me citato Boſſ. *d. caſu, n.*5. † nihilominus poteſtas diſpenſandi alicui conceſſa, non inter odioſa, ſed inter favorabilia cenſenda eſt, ita vt quemadmodum beneficium Principis largiſſimè eſt interpretandum reſpectu ipſius, *l.*3.*de conſtit. Principum, cap. cum dilectis de don. cap. olim, de verbor. ſignific.* Monet. *d. q.*14.*n.*39. Cardoſ. *verb. Beneficium, n.*67. Valaſc. *conſ.*58.*n.*11. ita prædicta diſpenſandi poteſtas quoad eum, cui conceditur, latiſſimè eſt amplianda, text. optimus, vbi notatunt *gloſſ.*2. & Abb. *in cap. vlt. de ſimon.* in propoſito Suar. *d. cap.*12.*num.*9. Leſſ. *d.c.*42.*n.*60. Boſſ. *d. caſu* 3.*n.*5.*in fine.*

E converſo autem † data poteſtate commutandi juramenta, ſeu vota, non cenſetur eo ipſo poteſtas diſpenſandi conceſſa, vt poſt alios, quos refert, & ſequitur, reſolvit Suar. quæſtionem diſputans in vtramque partem, *d.c.*12.*à n.*1.*vſque ad n.*6. ſequitur Valer. Reginald. *d. lib.*18.*n.*339. *verſ. poteſt*, latè Ludovic. à Cruce *d. dub.*7.*à n.*1. Bonac. *d. puncto* 7.*§.*4.*n.*30. Sayr. *d.c.*11.*num.*118. Baſil. Pont. *d.c.*10 *n.*1. Boſſ. *d. ſect.*2. *caſu* 4. 23 24 25

ALLEGATIO XXXVIII.

Epiſcopus an poſſit ad tempus, vel ad certum effectum interdictum ſuſpendere, & quid liceat, vel non liceat ei agere tempore interdicti?

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus poteſt pro certa feſtivitate, vel occaſione interdictum ad tempus ſuſpendere, ſecundum aliquos.*

2 *Contrariam defendunt alij.*

3 *Diſtinctionis fœdere has contrarias opiniones ad concordiam reducunt alij.*

4 *Verior*

4 *Verior opinio est, quæ indistinctè tenet Episcopum nullum interdictum posse suspendere, etiamsi illud protul rit.*

5 *Absolvere qui valet à censura, non potest eandem ad tempus suspendere.*

6 *Censura quomodo dicatur pendere ab intentione proferentis.*

7 Cap. dilectis, vers. qui verò, de appellat. *declaratur.*

8 *Interdicti effectus in ejus prolatione potest Episcopus dividere, & limitare.*

9 *Interdictum à Papa promulgatum non licet Episcopo per se, vel per alium violare, nisi in casibus à Iure permissis.*

10 *Episcopus violans suum interdictum incurrit pœnas Iuris, & irregularitatem.*

11 *Episcopus ex privilegio Iuris eximitur à generali interdicto loci, nisi dederit causam interdicto, vel in eo culpabilis sit.*

12 *Interdicti tempore tenentur Missam audire sub præcepto peccati mortalis, quibus ex privilegio, vel à Iure conceditur, vt possint divinis interesse.*

13 *Confirmationis Sacramentum licet Episcopo conferre tempore interdicti.*

14 *Episcopo licet tempore interdicti cum moderamine* cap. alma mater, *conficere Chrisma feria quinta in Cœna Domini.*

15 *Interdicto in loco, & personis interdictis non licet Episcopo Ordines conferre, etiam primam Tonsuram, nec aquam, palmas, vel cineres solemniter benedicere,* vt n. 16.

16 *Episcopo non licet ponere interdictum generale personale pro culpa unius privati hominis, nisi ex speciali commissione Papæ.*

17 *Interdictum generale loci ob non solutionem debiti pecuniarij privati non potest Episcopus ponere sine licentia Papæ.*

18 *Interdicti tempore licet Episcopis exercere jurisdictionem circa spiritualia.*

19 *Benedictionem privatam in itinere licet Episcopo dare tempore interdicti.*

1 PRo certa festivitate, vel occasione, veluti pro Missa nova, professione facienda, aut pro sepultura alicujus nobilis personæ, posse Episcopum interdictum suspendere ad tempus, vel ad certum effectum; videtur probare *gloss. 1 in fine, in cap. præsenti, de sent. excom. lib. 6.* & docet Navar. *in man. c. 27. n. 183.* sequitur Sayr. *de censur. lib. 5. cap. 13. n. 18.* & pro eis videtur expressa decisio text. *in c. dilectis, 55. vers. quia verò, de appell.* ibi, *Cujus effectum ad tempus duxerat suspendendum,* & ibi notat glossa. Et in excommunicatione videntur firmare Covar. *in cap. alma mater, §. 11. à num. 6.* & Lauret. de Franchis *in controvers. inter Episcopum & Regulares, q. 14. pag. 319.* dum tenent, quod licèt excommunicatio verè non possit suspendi, tamen nihil impedit quin ab ea detur absolutio ad certum actum, vel tempus, quo finito ille reincidit in eandem excommunicationem, vt prius.

2 Contrarium tamen, imò Episcopum hujusmodi interdictum in prædictis casibus suspendere non posse, expressè resolvit Gloss. *in cap. ad hæc 37. de appellat.* & eam sequuntur communiter Doctores, vt constat ex relatis ab Henriq. *in sum. lib. 13. c. 51. §. 4. vers. quartò,* & constanter Avila *de censur. disp. 6. dub. 6. conclus. 4.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 19. diffic. 12. n. 2.* novissimè me citatu Ioan. Machado *in tract. del perfecto Confessor y Cura de Almas, lib. 1. p. 3. tract. 13. docum. 14. n. 4.* vbi hanc partem dicit probabilem; at contrarium in quocumque interdicto locali, aut personali generali tenent, qui plures afferunt rationes: tum quia Episcopi sunt inferiores lege Pontificia, ac subinde eam servare, non autem privilegio, aut dispensatione tollere possunt, juxta regulam *cap. cùm inferior, de majorit. & obed.* cum vulgaribus: tum etiam, quia censura secum trahit executionem, & ideò nec per appellationem ejus effectus suspendi possunt, *cap. pastoribus, §. verùm, de appell.* juncto *d. cap. ad hæc 37. eodem tit.* ergo a fortiori neque Episcopus inferior poterit eam suspendere.

Alij tamen distinctionis fœdere has contrarias opiniones ad concordiam reducere nituntur hoc modo. 3
Aut interdictum est latum à jure, vel ab homine: quando à jure prolatum est, ab Episcopo suspendi posse concedunt, vt ex Soto (qui hoc non dicit) *in 4. dist. 22. q. 3. art. 1. conclus. 3.* tradit Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 151. art. 1.* & post Sylvest. Suar. *tom. 5. disp. 38. sect. 3. n. 6.* quod ea ratione probarut, quia quoties conditor Canonis censuræ absolutionem non reservavit, potestatem absolvendi Episcopis videtur concessisse, juxta regulam text. *in cap. nuper, vers. in secundo, de sent. excommun.* cum traditis per Sayr. *de censur. lib. 2. c. 19. num. 2.* Cùm ergo interdicti absolutio nemini soleat reservari, consequens fit, quod † proprius Episcopus 4
illud in totum tollere potest, & à fortiori ad tempus suspendere, juxta regulam *l. qua de tota, ff. de rei vend.* cum similibus. Aut interdictum ab homine prolatum est, & subdistinguitur, vel enim agimus de Episcopo, qui illud protulit, vel de aliis: in priori casu aiunt procedere primam sententiam affirmativam, quod Episcopus, qui interdictum protulit, illud pro certo tempore, aut causa suspendere valeat, & esse ita intelligendum textum *in d. cap. dilectis,* & praxim Salmanticæ, de qua testatur Navar. *d. cap. 23. n. 183.* in posterioribus verò procedere contrariam negativam, quod inferiores Romano Pontifice interdictum ab ipso Pontifice, vel ab aliis Prælatis prolatum relaxare non possunt, nec in totum, neque etiam ad tempus suspendere. Atque ita hanc distinctionem expressè tradunt Covar. *in cap. alma mater, part. 1. §. 11. n. 6. in vers. secundò,* Henriq. *d. §. 4. vers. 4.* Suar. *d. disp. 38. sect. 3. à num. 5.* ex ea ratione, quia effectus censuræ ex intentione, & nutu pendent proferentis, *cap. veniens 2. de testib.* & eatenus ligant, quatenus intendit, qui ligat, ex reg. *l. non omnis, ff. si certum petatur, & cap. cùm super, de officio delegati, cum vulg.* Quæ omnia post hæc scripta, & me in alio loco citato, optimè tradit doctissimus Diana *moral. resol. part. 5. tract. 10. resol. 69.*

Verùm licèt supradicta hæc distinctio sit in praxi 5
secura, & à Doctoribus recepta, in rigore tamen Iuris indistinctè tenerem, nullum interdictum locale, vel etiam personale à Iure, vel ab homine prolatum, posse ab inferioribus Romano Pontifice, etiamsi illud protulerint, ad tempus suspendi: ita Abb. & Dec. *in d. cap. ad hæc,* Sylvest. *verb. Interdictum 3. q. 8.* Avila *d. concl. 4.* junctis præcedentibus. Neque obstant fundamenta adducta per Doctores suprapositam distinctionem facientes, ad illud enim, quo probant suspendi posse ab Episcopo interdictum latum à Iure, quia potest absolvere ab omni censura Iuris nemini reservata, respondetur cum Abb. & Avila negando consequentiam; nam eo quòd in totum absolvere possit, & censuram absolutione relaxare, minimè sequitur posse eandem ad tempus suspendere; patet differentiæ ratio, quia absolvendo in totum agit secundum naturam actus, & Iuris dispositionem; quando verò suspendit effectum censuræ, quæ adhuc manet, contra naturam ipsius censuræ agit: medium enim ordinatum à Iure ad tollendas censuras est absolutio; proferuntur enim censuræ, vt non perpetuò durent, sed vt cessante contumacia cessent, & ideò quando lex, quæ censuram imposuit, nemini reservat absolutio-

nem, Episcopis, vt ordinariis ministris, absolvendi potestatem videtur relinquere: at verò suspendere effectum censuræ, quæ manet, est species dispensationis, vt scilicet contra Iuris prohibitionem exerceantur actus ipsi censuræ prohibiti: nullibi autem expressum reperitur, quod Episcopi interdictum, vel aliam censuram, dum manet, ejusve effectus possint suspendere, imò in excommunicatione contrarium decidit text. *in cap. cùm desideres, de sent. excommun.* & licèt in ea contrarium voluerit Navar. meritò tamen in hoc reprehenditur à reliquis omnibus, & satis comprobat Suar. *tom. 5 disp. 5 sect. 4. à n. 6.* Neque satisfacit idem Suar. dum *disp. 38 sect. 3. n. 9.* ait speciale esse in excommunicatione, juxta *d. cap. cùm desideres*; nullam enim specialitatis rationem assignat, neque assignari potest: & verba illius text. satis ostendunt ex natura cujuscunque censuræ intrinseca id provenire, cum constet excommunicatum fuisse, & verum sit absolutum non esse, nec Episcopi, nec alij debent communicare eidem: quæ sane ratio similiter interdicto potest applicari, & licet forsan admitti possit differentia inter excommunicationem, & interdictum, quoad modum absolutionis, quia in illa requiritur absolutio in forma Ecclesiæ, in hoc non ita: semper tamen in toto rigore verum est dicere, quod si constat aliquem excommunicatum, vel interdictum esse, & absolutum non fuisse, non potest per Episcopum, vel alios inferiores Rom. Pont. ei concedi, vt faciat actus censuræ prohibitos.

6 Nec etiam viget fundamentum aliud, quo probare nitebantur, Episcopum posse interdictum à seipso prolatum suspendere ad tempus; quia pendet, sicut reliquæ censuræ, ab intentione proferentis: respondetur enim, quod licet tempore quo proferuntur, pendeant in ipso actu prolationis, vt sunt in fieri, ex intentione ejus, qui profert, & eatenus ligent quatenus intendit, tam quoad personas in quas proferuntur, quàm quoad actus prohibitos, quia non negamus posse ferri interdictum quoad certos actus, veluti Ecclesiæ ingressum, vt bene notant Covar. *in cap. alma, part. 2. §. 1. n. 3. vers. hinc apparet*, & Vgolin. *de censur. tabul. 5. cap. 16. in princ.* postquam tamen prolatæ sunt, suam secum trahunt executionem, omnesque suos effectus non hominis, sed ipsius legis ministerio statim operantur; & ideo jam dici non potest, quod in actuali executione pendent ex voluntate proferentis, neque effectus ipse consistens in prohibitione Divinorum, vel actuum prohibitorum, separabilis est ab ipsa sententia, vt dum manet censuræ substantia, ab ea effectus separentur. Neque quoad hoc quod est trahere secum executionem, aliqua considerari potest differentiæ ratio inter excommunicationem, & interdictum: imò in hoc expresse vtrumque æquiparat text. *in d. cap. ad hæc, juncto d. §. verùm.*

7 Denique ad text. quo præcipuè moventur *in d. cap. dilectus, vers. quia verò*, respondet Avila (licet inadvertenter alleget *d. cap. ad hæc*) quod procedit ex consuetudine, quæ tribuit hanc facultatem Episcopis ex tacito consensu Papæ: sed minimè textus consuetudine nititur, nec eam approbat. Quare melius respondet Dec. *d. cap. ad hæc, n. 8.* videlicet text. illum non continere quoad hoc Pontificis decisionem, sed partis allegationem; quod enim decidit, est de nullitate interdicti prolati post appellationem, quod factum negabat Decanus, contendens ante appellationem illud promolgasse, sed postea ad tempus suspendisse: quam allegationem rejicit Pontifex, minimeque decidit interdictum suspendi potuisse: quamvis Abb. contrariam sententiam magis approbans secundùm rigorem concludat hunc textum adeo vrgere, vt non audeat eam defendere. Vide Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol p. 4. decis. 123.* vbi post primam hujus tractatus editionem ex hoc loco, me non citato plura transcripsit.

In ipsa verò prolatione interdicti potest Episcopus ipsius effectus dividere, & limitare, itavt intendat prohibere solam sepulturam, v. g. vel ingressum Ecclesiæ, vel vsum communionis dumtaxat, vel divinorum Officiorum præcisè, non autem aliarum rerum sacrarum: sicut etiam potest dividere effectus suspensionis, itavt de facto suspendat ab hac solum re, & non ab alia: attamen in excommunicatione non potest Episcopus limitare, seu dividere ejus effectus, sed hoc ad solum Papam spectat, qui solus potest dividere, & dispensare in excommunicationis effectibus; ita Henriq. *lib. 13. c. 2. §.*.. Et ratio est, quia omnes excommunicationis effectus sunt Iure communi invicem annexi, super quos solus Papa, non Episcopi dispensant: aliarum autem censurarum effectus sunt eodem jure communi divisibiles, ac proinde quomodo mens ferentis illas expressa fit, attendi debet, quod si absolutè feratur, interdictum absque vlla effectuum limitatione omnes effectus in jure contentos comprehendere intelligendum est, & tunc non posse ab inferioribus Romano Pont. etiamsi illud protulerint, ad tempus suspendi, optimo jure supra resolvimus. † Interdictum a Papa promulgatum non licet Episcopo per se, vel per alium violare, nisi in casibus a jure permissis, aliàs suspenditur ab officio ac beneficio, & omni jurisdictione privatur, vt habetur *in cap. vlt. de excessibus Prælat.* quando scilicet in ipsa sententia, tam à Iure, quàm ab homine lata expressa fit de Episcopo mentio, per text. *in cap. quia periculosum, de sent. excommun. lib. 6.* docent ibi Archid. Domin. & alij, Navar. *in man. c. 27. n. 165. §. 3.* quod etiam procedere in censura suspensionis, non autem in excommunicatione generaliter lata, resolvunt per me citati *allegat. 111. n. 1.* 8 9

Generale autem interdictum, sive interdicatur civitas, provincia, regnum, sive vniversitas ab ipsomet Episcopo, sive ab alio, qui imposuit, nisi sit Papa, servandum est, docent Sylvest. *in sum. verb. Interdictum 6. §. 1.* Henriq. *lib. 13. de excom. cap. 30. §. 1.* observantes Episcopum violantem suum interdictum incurrere pœnas Iuris, & irregularitatem. 10

Ea privilegio tamen Iuris eximitur Episcopus à generali interdicto loci, cum deceat illum quotidie audire, aut dicere Missam, vnde servato moderamine *d. cap. alma*, licitè potest celebrare, vel celebrari sibi facere, & audire divina, quamvis sit interdicta civitas, vel terra, Regnum, &c. vt est text. *in cap. fin. de privileg. lib. 6.* & docet Covarr. *in cap. alma mater, part. 2. §. 4.* cum Ioan. Andr. *in cap. dilecti, de appellat.* nisi tamen causam dederit interdicto; tunc enim cum & ipse Episcopus personaliter sit interdictus, hoc privilegio gaudere non posse resolvunt Navar. *d. cap. 27. num. 178. & 180.* & Henriq. *dict. lib. 13. cap. 43.* per *cap. licet, de privileg. in 6.* nam omnia privilegia à Iure, vel ab homine concessa vt tempore interdicti intersint, illis tantum prosunt, qui interdicto causam non dederunt, seu aliàs in eo culpabiles non sunt: de privilegiis Iuris probat text. *in cap. quod nullum 25. vers. verùm, de privileg. lib. 6.* & in vtrisque est receptissima omnium scribentium traditio, vt constat ex Navar. *dict. num. 180.* & Henriq. *d. lib. 13. cap. 48. §. 5. lit. A*, & post alios Sayr *de censur. lib. 5. cap. 5. num. 29. & 31.* Ratio est, quia illi, propter quos interdictum personale etiam generale, vel etiam locale profertur, aut qui ei causam dederunt, licet aliàs culpabiles existant, personaliter interdicti censentur, vt argum. text. *in cap. si sententia, vers. cæterum, de sent. excom. lib. 6.* notant Doctores communiter ex Navar. & aliis, quos adducit Sayr *dict. lib. 5. cap. 4. num. 10. vers. secundò*: 11

constat

constat autem concessionem etiam Iure communi factam aliquibus personis, vt tempore ante dicti possint celebrare, vel interesse divinis, personaliter interdictis non prodesse, vt post Covar. & alios etiam in terminis *d. cap. alma*, § *adjicimus*, explicat Suar. *tom.5. de censur. disp.34. sect.3. n.2.* Hinc evenit concessionem factam *in d. cap. alma mater*, vt tempore interdicti Pœnitentiæ Sacramentum infirmis, atque etiam bene valentibus possit administrari, non prodesse personaliter interdictis, vel illis, qui aliquo modo culpabiles existunt, nisi satisfaciant, vel cautionem idoneam præstiterint, vt probat idem *cap. alma, vers. illis etiam*, & notant Navar *num.178.* Vgolin. *de censur. tab.5. cap.7.* Sayr. *cap.6. à num.10.* Suar. *disp.33. sect.1. n.9. & 17.* dictis locis. Sic etiam *cap. quod in te; de Pœnitent.* dum clericis interdicti tempore Ecclesiasticam concedit sepulturam, eam eisdem denegare, si interdictum non servaverunt, multoque magis si ei causam dederunt, prosequitur ex aliis Vgolin. *cap.9. in princip. & cap.15.* § 4. Suar. *disp.35. sect.3. num.1.* Et generaliter clericis quibus conceditur, vt cum modificationibus *d. § adjicimus*, celebrare; & aliis Divinis interesse, non ita id licitum esse si causam interdicto dederunt, comprobat Sayr. *d. cap.5. num.4.* Hinc denique licet *in § in festivitatibus*, ob singularem eorum festorum honorem concedatur personis illis, propter quarum culpam interdictum prohibetur, ne Altari appropinquent, in quibus verbis explicandis Doctores non satis conveniunt; alij enim interpretantur exclusi culpabiles a sumptione Eucharistiæ; alij verò ab offertorio, vt per Henriq. *dict. lib.3. cap.47.* § 2. Sed facilius est cum Vgolin. *cap.8. §.12. à num.4.* intelligere verba simpliciter vt sonant; quod non appropinquent Altari, sed à longè stantes ad valvas Ecclesiæ, vt sic rubore suffusi faciliùs à contumacia resipiscant, & ad pœnitentiam inducantur, vt in simili probat text. *in c.1. 50. dist.*

12 Hujusmodi personæ, quibus à Iure, vel ab homine conceditur vt tempore interdicti possint interesse Divinis; vt sunt Episcopi, Clerici, atque etiam Laici, omnes illis diebus, quibus interdictum suspenditur, tenentur Missam audire sub præcepto peccati mortalis: probatur, quia cum Divinis licite interesse possint, ac subinde cesset impedimentum, quo à præcepto deobligantur, fit locus generali præcepto Iuris, de quo *in cap. Missas, de consecrat. dist.1.* cum similibus, quæ explicat Suar. *tom. de Relig. tract. de diebus festis, lib.2. c.15.* & in nostro proposito expressè resolvunt Navar. *in manual. c.21. n.3. in fine*, & post Sot. Medin. & alios, Henriq. *lib.7. cap.13. §.3. juncta lit. I, & lib.13. c.48. §.5. juncta lit. D*, & de habentibus Bullam Cruciatæ, Fr. Emman. *in ejus explicat. §.5. num.6.* & Sebast. Acosta *ad eandem quæst.28. per totam*: confirmantes, quia nemo dubitat detentum in carceribus, si habeat facultatem à judice exeundi, mortaliter peccare, si non audiat Sacrum: ergo similiter illi quibus facultas Divinis interessendi tempore interdicti conceditur, mortaliter peccabunt, si Missam non audiant, neque probabile aliquod fundamentum adducunt Victor. Cano, Mantius, & alij Salmanticenses, quos isti referunt, & constanter sequitur Avila *de censur. p.5. disp.4. sect.1. dub.6.* contendentes nullam culpam committere habentes privilegium interessendi Divinis tempore interdicti, si Sacrum omittant diebus festis. Quorum fundamentum est, quod nemo cogitur vti privilegio sibi concesso, *leg. pen. C. de pactis, cap. si de terra, de privileg.* cum similibus; nam facilè respondetur, hanc obligationem non provenire ex privilegio, sed ex illo removeri impedimentum, quo excusabantur, eoque remoto succedere obligationem legis præceptum hujusmodi imponentis omnibus non impeditis: & confirmatur, quia vt fatetur Avila, & reliqui omnes

vtriusque opinionis Auctores, tenentur Clerici tempore interdicti audire Missam, quia secundùm Ius commune non sunt prohibiti, sed potiùs servata moderatione *d. cap. alma*, eis conceditur celebrare, atque aliorum Divinorum vsus, ex qua ratione necessariò etiam concedere debuerunt hoc idem in reliquis omnibus privilegiatis, & quia supposito privilegio, prohibiti non sunt interesse Divinis.

Licet Episcopo Confirmationis Sacramentum conferre tempore interdicti, tam parvulis, juxta *cap. responso 43 vers. præterea, de sent. excom.* quam adultis, juxta *cap. quoniam, eodem tit. lib.6.* Et tam in Ecclesia specialiter interdicta, quàm etiam in interdicti tempore generalis loci, atque etiam solemniter, vt est receptissima omnium scribentium traditio, passim illorum Iurium auctoritate adæquantium duo illa Sacramenta, Baptismum scilicet, & Confirmationem. Navar. *d. c.27 n.178.* Covar *d. p.2. §.2. n.7. vers. idem de Confirmationis Sacramento*, Vgolin. *tab.5. c.7. §.5.* Henriq. *d. lib.13. c.45. §.1. juncta lit. I, & seq.* Sayr. *d. lib.5. c.7. n.6.* Tolet. *in sum. lib.1. cap.53.* Avila *d. disp.4. sect.1 dub.4. concl.3.* Suar. *d. disp.33. sect.1. à num.7.* observantes non licere Episcopo conferre Sacramentum Confirmationis iis, qui interdicto generali personali affecti sunt, si causam interdicto dederunt. 13

Præterea licere Episcopo tempore interdicti cum moderamine *d. cap. alma*, conficere Christma, quod est necessarium pro Confirmatione, & ad ritum Baptismi in feria quinta majoris hebdomadæ, resolvunt citati per me *alleg.31. n.24.* licet ibi *n.25.* eorum sententiam non approbem. 14

Non licere tamen Episcopo in loco interdicto, & personis interdictis Ordinis Sacramentum conferre, resolvunt citati per me *alleg.11. n.21.* vbi *n.24.* id limitandum esse censeo; data scilicet ministrorum necessitate. 15

Vnde etiam tempore interdicti non licebit Episcopo primam Tonsuram dare, neque aquam solemniter benedicere, neque solemnem benedictionem populo impartiri, neque palmas, vel cineres solemniter benedicere, similesque actus sacros publicos exercere; cum ij omnes ad rationem divinorum Officiorum, quæ tempore interdicti prohibita sunt, reducantur: ita Sylvest. Navar. & alij, quos refert, & sequitur Suar. *disp.34 sect.3.* 16

Episcopo non licet ponere interdictum generale personale pro culpa vnius privati hominis, nisi ex speciali commissione Papæ, qui rarò, & cum difficultate id aliis committit, arg. text. *in Extravag. provida, de sent. excom.* & ex iis, quæ Covar. *in cap. alma Mater, p.2. §.1. num.5.* Suar. *de censur. tom.5. disp.36. sect.3. n.8. cum seqq.* 17

Episcopus non potest ponere sine licentia Papæ interdictum generale solùm ob non solutionem debiti pecuniarij privati, *d. Extravag. provida*, Navar. *d. c.7. n.168.* Armil *verb. Interdictum, §.5. n.27.* Posset tamen ferre interdictum particulare alicui Ecclesiæ, vt dicit Cald. *in tract. de Ecclesia interdicto, memb.1. cap.4.* 18

Episcopis, vel Prælatis interdicti tempore licet exercere jurisdictionem circa spiritualia; vis enim interdicti extenditur tantùm ad exercitium Ordinis, Sylvest. *verb. Interdictum 5. §.3. n.4. in fine.* 19

Item licet Episcopo eo tempore benedictionem privatam in itinere, etiam publicè dare, Navar. *d. c.27. num.176.* cùm illa non sit actus Ordinis, sed jurisdictionis. 20

ALLEGATIO XXXIX.

Episcopus in quibus irregularitatibus, & suspensionibus hodie dispensare possit?

SVMMARIVM.

1 *Episcopis in quibus irregularitatibus, & suspensionibus de iure Concilij Tridentini concedatur dispensandi facultas.*

2 *Episcopus electus, & confirmatus, quamvis non consecratus, potest in casibus sibi permissis dispensare.*

3 *Episcopi illarum Regionum, in quibus adhuc Concil. Trid. publicatum non fuit, concessa ab eo Concil. dispensandi facultate non gaudent.*

4 *Subditi, quos potest Episcopus virtute Concilij absolvere ab occultis delictis, sufficit quod illi subdantur quoad solum conscientiæ forum.*

5 *Vagabundi, Scholastici, & mercatores, quoad Sacramenta Confessionis, & Eucharistiæ subditi sunt Episcopo loci, in quo reperiuntur.*

6 *Episcopus ad hoc ut absolvat aliquem ab irregularitatibus, & suspensionibus in casibus sibi permissis, debet habere in eum iurisdictionem Ordinariam.*

7 *Dispensandi potestas Episcopo concessa in terminis, de quibus agitur, potest extra diœcesim exerceri, & circa absentem.*

8 *Verba, in foro conscientiæ, sunt intelligenda, id est in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in Confessione Sacramentali.*

9 *Episcopus si sciat aliquem ordinandum esse irregularem, vel suspensum, & eundem eum admittat ad Ordines, censetur cum eo dispensare, si sibi permittatur.*

10 *Dispensandi, & absolvendi potestatem in delictis occultis Episcopo concessam sine eius speciali mandato Vicarius generalis exercere non potest.*

11 *Episcopus an possit committere aliis hanc dispensandi, & absolvendi potestatem? referuntur quatuor diversa opiniones*, & n.12.13.14.

15 *Episcopus potestatem, quam habet dispensandi cum sibi subditis, potest alteri demandare, ut secum dispenset.*

16 *Capitulum Sede vacante eandem habet potestatem dispensandi, & absolvendi, quam habet Episcopus virtute Concilij*, d. c.6.

17 *Abbates, & alij inferiores Prælati habentes iurisdictionem Ordinariam & quasi Episcopalem, prædicta dispensandi, & absolvendi facultate non gaudent.*

18 *Superiores, seu Conventuales Religionum exemptarum non gaudent facultate dispensandi concessa* in d. c.6.

19 *Archiepiscopus dum actu visitat, gaudet prædicta dispensandi, & absolvendi potestate circa subditos Suffraganeorum, & cum ipsis Suffraganeis.*

20 *Occultum secundum unam opinionem quoad præsens institutum dicitur, quod probari non potest.*

21 *Occultum melius dicitur, quod non est publicum; etiamsi ab aliquibus sciatur.*

22 *Notorium est plena rei notitia inducens indubitatam notitiam, & probationem discussione non egentem.*

23 *Delictum notorium dicitur commissum, vel confessum in iudicio.*

24 *Notorium dicitur omne illud, quod ex actis iudicij constat.*

25 *Episcopus poterit dispensare quando delictum non fuerit publicum, vel notorium, quamvis sit notum tribus, vel quatuor.*

26 *Episcopus dispensare poterit, etiamsi actus sit materialiter publicus, non vero formaliter in quantum delictum.*

27 *Irregularis, qui celebravit in excommunicatione, poterit ab Episcopo dispensari, quando excommunicatio est occulta, licet celebratio sit manifesta.*

28 *Delictum deductum ad forum contentiosum dicitur statim ac denunciatio, seu accusatio de illo coram legitimo superiore facta est.*

29 *Delictum deductum ad forum contentiosum verius dicitur post litis contestationem.*

30 *Litis contestatio negando, vel confitendo, etiam in criminalibus inducitur.*

31 *Iudicium propriè post litem contestatam dicitur.*

32 *Episcopus poterit dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum, si de eo fuerit habita sententia absolutoria.*

33 *Etiamsi mediis depravatis obtinuerit absolutionem ab iniecto crimine.*

34 *Vel iudicium non fuerit sententiâ finitum; eo quòd accusator per annum tacuerit.*

35 *Episcopus non potest dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum, & punito iam iudicio finito.*

36 *Irregularis occultus ob reiterationem Baptismi potest ab Episcopo dispensari.*

37 *Irregularis occultus ob duos Sacros Ordines, vel Acolytatum cum Subdiaconatu eodem die susceptos; potest ab Episcopo dispensari.*

38 *Suspensus, eo quòd nesciente Episcopo, neque examinante Ordines suscepit, si occultus sit, potest ab Episcopo dispensari.*

39 *Suspensus ob receptionem Ordinum sine literis dimissoriis, si sit occultus, potest ab Episcopo dispensari.*

40 *Episcopus potest dispensare cum eo, qui per saltum promotus ad Ordines, celebravit ubi delictum fuerit occultum.*

41 *Irregularis ob administrationem in Ordinibus malè susceptis, si sit occultus, potest ab Episcopo dispensari.*

42 *Episcopus potest dispensare cum eo, qui Ordines minores suscepit ab Episcopo, qui renuntiavit dignitati, vel Episcopatui, aut à censura irretito, dummodo delictum sit occultum.*

43 *Irregularis ob exercitationem Ordinum quos non habebat, potest dispensari ab Episcopo, ut exerceat susceptos, ac alios suscipiat, modò delictum sit occultum.*

44 *Simoniacus occultus potest dispensari ab Episcopo, non autem rehabilitari ad beneficia in posterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per simoniam occultam obtinuit.*

45 *Episcopus non potest absolvere à censuris incursis propter ingressum ad monasteria Monialium, etiamsi delictum sit occultum.*

46 *Homicidium voluntarium, quod attinet ad præsens institutum, illud dicitur, quod est illicitum intentum, & volitum in se.*

47 *Episcopus potest dispensare in irregularitate proveniente ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iusta de causa.*

48 *Episcopus dispensare valet in irregularitate ex homicidio casuali proveniente, modò delictum sit occultum.*

49 *Dispensare potest Episcopus in mutilatione membri, etiam voluntaria, si est occulta.*

50 *Dispensare potest Episcopus cum illo, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere.*

51 *Dispensare potest Episcopus cum eo, qui mandavit servo, ut alterum percuteret, sed caveret ne occideret.*

52 Homici

52 *Homicidium mandans in persona unius, si committatur in personam alterius, non incurrit irregularitatem.*

53 *Dispensare potest Episcopus in homicidio occulto facto causa defensionis, non servato moderamine inculpatæ tutelæ.*

54 *Conciliaris constitutio habens committendam Ordinario loci facultatem dispensandi in irregularitate contracta ob homicidium commissum vim vi repellendo, quomodo intelligenda?*

55 *Irregularis efficitur quis homicidium committens transgrediendo moderamen inculpatæ tutelæ.*

56 *Invasorem occidens, etiam ex odio, & cum intentione sumendæ vindictæ, quando non potest aliter se defendere, non fit irregularis.*

57 *Moderamen inculpatæ tutelæ versatur circa modum, tempus, & causam.*

58 *Moderamen inculpatæ tutelæ excedere quando quis dicatur?*

59 *Dispensare hodie non potest Episcopus in irregularitatibus provenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifesto, neque ad Ordines minores, nec ad simplex beneficium obtinendum.*

60 *Homicida est irregularis, neque ad Ordines promoveri potest, nec in susceptis ministrare.*

61 *Episcopus jam non potest dispensare cum homicida voluntario ad retinendum Curatum.*

62 *Episcopus in foro exteriori etiam post Concilium poterit dispensare pro minoribus Ordinibus, & simplicibus beneficiis in homicidio justo, vel casuali, exequutò fine diligentia.*

63 *Papa dispensare potest in qualibet irregularitate proveniente ex homicidio justo, vel injusto, voluntario, vel casuali.*

1 HOdiè virtute S. Concil. Trident. *sess.* 24. *de reform. cap.* 6. licet Episcopis in irregularitatibus omnibus; & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum; dispensare; & in quibuscunque casibus occultis; etiam Sedi Apostolicæ reservatis, delinquentes quoscunque sibi subditos, in diœcesi sua per seipsos, aut Vicarios ad id specialiter deputatos in foro conscientiæ gratis absolvere; Imposita pœnitentia salutari; de cujus materia tractant Vgolin. *de irreg. c.* 33. *§.* 1. *cum sequentib.* & *cap.* 26. & *de off. & pot. Episc. c.* 57. *§.* 2. *cum seqq.* Henriq *in sum. lib.* 7. *c.* 13. *§.* 2. *lit V*, & *lib.* 14. *cap.* 18. *cum sequent.* Soar. *tom.* 6. *de censur. disp.* 7. Sayr. *eodem tract. lib.* 7. *c.* 7. Mar. Alter. *eodem tract. tom.* 2. *disp* 8. *de suspens. c.* 3. Bonac. *eodem tract. disp.* 7. *q.* 5. Navar *cons.* 15. *sub tit. de senten. excom. in antiq.* & *consil.* 11. *sub tit. de privileg. in novis*, Sanchez *de Matrim. lib.* 1. *disp.* 37. *num.* 11. *cum sequentib.* & *disp.* 46. *n.* 17. & *lib.* 3. *disp.* 23. *n.* 12. & *lib.* 8. *disp.* 2. *à num.* 10. & latiùs *in præcepta Decalogi*, *lib.* 2. *c.* 11. Iacob. de Graffiis *tom.* 2. *cons. titul. de homicid. consil.* 2. *n.* 14. *cum seqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 5. *à n.* 1. & *lib.* 30. *tract.* 2. *tit.* 3. *à n.* 91. Coninch. *de Sacram.* & *censur. tom.* 2. *disp.* 18. *dub.* 14. Didac. de Arrojo *de Sacram. titul. de irregular. num.* 10. Anton. Fernandez *in examine Theolog. moral. part.* 3. *c.* 9. *§.* 16. *num.* 7. & 8. & *part.* 4. *c.* 7. *§.* 1. Nicol. Garcia *de benef. part.* 7. *c.* 11. *à num.* 12. & *part.* 11. *c.* 10. *n.* 112. *cum seqq.* Armendar. *in add. ad recopil. legum Navar. lib.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de irreg. in declar. num.* 6. *cum seqq.* Ioan. Valer. *de differ. inter utrumque forum*, *verb. irregularitas*, *diff.* 7. Aloys. Ricc. *in decision. Curiæ Archiep. Neapol. decis.* 117. *p.* 4 vbi me non citato multa ex hoc loco deducit, novissimè Fagund. *in quinque Ecclesiæ præcepta*, *p.* 2. *lib.* 8. *c.* 8. *num.* 23. *cum seqq.* novissimè Ioan. Machado *in tract. del perfeto confessor, y cura de almas*, *lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 16. *docum.* 19. Mauric. de Alzedo *in praxi Episc. p.* 2. *c.* 6. Portel. *in dub. Regular. verb. dispensare*, *n.* 8. *cum seq.* Villalob. *in sum. p.* 1. *tract.* 21. *diff.* 9. Hieron. Roder. *in compendio quæst Regul. resol.* 52. *n.* 13. *cum seq.* novissimè Philibert. Marchin. *de Sacram. Ordinis tract.* 1. *p.* 9. *per tot.* latissimè Ioan. Angel. Boss. *in tract. de tripl. Iubil. privileg. sect.* 1. *casu* 10. *§.* 1. *cum seqq.* Trullench. *in expos. Bullæ Cruc. lib.* 1. *§.* 7. *c.* 2. *dub.* 6. & cæteri omnes in discursu citandi.

Verùm pro faciliori præsentis quæstionis explicatione, quæ quotidiana, & in praxi vtilissima est, sub triplici distinctionis membro præsens hujus allegationis materia dividitur. In primo tractabitur, Episcoporum, & subditorum nomine qui contineantur. In secundo quod dicatur occultum, & qui sint casus occulti, in quibus Episcopus dispensare valet. In tertio, irregularitates quæ dicantur ex homicidio voluntario provenientes, in quibus Episcopo dispensandi facultas non conceditur.

Episcoporum, & subditorum nomine qui contineantur in hac materia?

Episcopi, quibus à Concilio Tridentino *dict. cap.* 5. conceditur dispensandi facultas in casibus sibi permissis, sunt quicunque subditos habentes, etiam electi, & confirmati, quamvis non consecrati, quia illis competunt ea quæ sunt jurisdictionis, qualis est hæc dispensandi facultas, nec indigent consecratione, vt probavi *alleg.* 36. *num.* 6. quare ita tenent citati à Cened. *ad Sextum collect.* 4. *num.* 3. quibus adde Suarez *tom.* 5. *disp.* 42. *sect.* 2. *num.* 7. me citato *in hoc loco*, Alzedo *d. part.* 2. *cap.* 6. *num.* 39 Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 2. *num.* 11. Guttier. *eodem tract. cap.* 49. *à num.* 16. Mar. Alter. *d. tom.* 2. *disp* 8. *de suspens. cap.* 3. *vers. tertiò notandum*, Aloys. Ricc. *in praxi aurea*, & *quotidiana*, *resol.* 136. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 20. *c.* 10. *n.* 270. Floron. *de casib reserv. p.* 1. *c.* 4. *§.* 7. *n.* 9. Hieron. Pharaon. *d. tract.* 1. *sess.* 18. *casu* 30. & 31. Bossius *dict. casu* 10. *n.* 201. novissimè Trullench. *in exposit. Decal. lib.* 1. *c.* 3. *dub.* 4. *n.* 2. 2

Sed Episcopi illarum regionum, in quibus Concilium Trident. adhuc receptum non est, non possunt vti ista facultate concessa *d. cap.* 6. quia vbi non est acceptatum quoad leges onerosas, neque videtur acceptatum quoad favorabiles. Ita tenent, & decisum referunt Armendariz *d. loco*, *n.* 11. Nicol. Garcia *dict. p.* 7. *c.* 11. *num.* 23. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis.* 532. *in* 1. *edit.* & *resolut.* 445. *num.* 3. *in* 2. *edit.* Sanchez *in præcepta Decalogi lib.* 2. *c.* 11. *num.* 2. Mar. Alter. *d. c.* 2. *concl.* 4. *vers. primò animadvertendum est*, Bonacina *d. disp.* 7. *q.* 5. *puncto* 1. *num.* 2. Vgolin. *de offic. Episc. c.* 57. *§.* 2. *ad fin.* Filliuc. *d. tract.* 10. *c.* 10. *n.* 269. Gavant. *d. verb. absolutio*, *n* 6. Bossius *d. casu* 10. *n.* 202. me citato *in hoc loco*, Alzed. *d. p.* 2. *c.* 6. *n.* 29. Trullench. *citato loco*, Stephan. Dalvin. *de potest. Episcopor. c.* 26. *n.* 19. *in princ.* 3

Non convenit hæc potestas Episcopo in ordine ad omnes indifferenter, sed conceditur proprio Episcopo habenti jurisdictionem in suos subditos, vt Concilium declarat: sub quorum nomine comprehenduntur in præsenti materia omnes illi, qui sibi quomodocunque subduntur, vel qui sunt ordinarij subditi, vtpote qui ibi domicilium habent, vel quia subduntur quoad solum Pœnitentiæ forum, eo quòd in sua diœcesi inveniuntur tanquam advenæ, & peregrini, etiamsi sint vagabundi, scholastici, ac mercatores: 4
nam quoad Sacramenta † Confessionis, & Euchari- 5
stiæ sunt subditi Episcopi loci, in quo reperiuntur, ex consuetudine generali Ecclesiæ, vel ex interpretativa voluntate Summorum Pontificum. Ita Suarez *de*

14 *Confessarij Mendicantes, & illorum privilegio gaudentes non possunt dispensare in supradictis casibus, quibus Episcopo dispensandi potestas conceditur.*

15 *Episcopus potest dispensare in voto castitatis ad tempus.*

16 *Votum peregrinationis faciendæ tali tempore si justa adsit causa, poterit Episcopus prorogare.*

17 *Dispensare in voto de non contrahendo Matrimonio potest Episcopus.*

18 *Dispensare in voto Virginitatis potest Episcopus.*

19 *Dispensare in voto suscipiendi Ordines potest Episcopus.*

20 *Voto suo an quis possit ita se obligare, vt intendat efficaciter, quod à nemine tolli possit, nisi à Papa, negativè respondetur.*

21 *Dispensandi potestatem habens in votis, & juramentis, potest illa commutare.*

22 Cap. cui licet 53. de regulis Iuris lib. 6. *procedit in his, quæ à Iure communi conceduntur.*

23 *Delegata potestate dispensandi in juramentis, seu votis, censetur concessa potestas commutandi.*

24 *Dispensandi potestas alicui concessa non inter odiosa, sed favorabilia censenda est.*

25 *Commutandi juramenta, seu vota potestate tradita, non censetur eo ipso potestas dispensandi concessa.*

1 NVLLVS Prælatus, quantacumque præfulgeat potestate, præter Romanum Pontificem potest dispensare in quinque juramentis, seu votis, nempe de intranda Religione, de perpetua castitate servanda, de Peregrinatione in terram Sanctam, quod vocatur Hierosolymitanum, de visitando limina Apostolorum Petri, & Pauli, & de Peregrinatione in Divum Iacobum Compostellæ. Ita Angel. *verb. Votum* 4 §. 6. Sylvest. *eod. verb.* 4 *quæst.* 3. Sot. *lib.* 7. *de just. quæst.* 4. *art.* 3. Navar. *in man. cap.* 12. *n.* 75. & *tom.* 4. *de Regul. num.* 22. *vers. sextò*, novissimè Fr. Francisc. de Araujo in Salmantica Academia primariæ Cathedræ moderator, de jurisdictione Ecclesiastica optimè meritus, *in* 2. 2. *D. Thomæ, quæst.* 97. *disp.* 3. *sect.* 7. *diffic.* 1. *vers. hoc titulo*, *pag.* 717. Homob. *de examine Ecclesiast. tract.* 11. *cap.* 6. *quæst.* 12. *resol.* 3. *vers. porrò* Sanch. *in præcepta Decalogi lib.* 4. *cap.* 40. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18. *n.* 330. Molfes. *in sum. Theolog. moral. tract.* 1. *c.* 15 *à n.* 137. Fr. Emman. *in sum. tom.* 2. *cap.* 97. *n.* 1. & *in expli. Bullæ Cruc.* §. 9. *n.* 104. Lud. López *in instr. conscientiæ*, *part.* 1. *cap.* 49. Covar. *in cap. quamvis pactum, part.* 2 §. 3. *n.* 12. Henriq *in sum. lib.* 7. *cap.* 31. §. 6. *l. t. A*, Iacob. de Graff. *in decis. aur. p.* 1. *lib.* 2. *c.* 31. *n.* 21. Filliuc. *in quæst. moral. tom.* 2 *tract.* 26. *cap.* 9. *num.* 262. & 266. Paul. Layman. *in sum. Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 7. Bonac. *in præcepta Decalog. disp.* 4. *quæst.* 2. *puncto* 7. §. 4. *num.* 11. Ioan. Malder. *de virtut. tract.* 10. *c.* 5. *dub.* 10. Lavor. *de Iubil.* §. 2. *cap.* 27. *num.* 5. Alzed. *de præcellent. Episcop. dign. p.* 1. *cap* 8. *à princ.* Vgolin. *de potest. Episcop. cap.* 58 §. 4. Cardos. *in praxi judicum*, *verb. Dispensatio*, *num.* 35. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.* 18. *num.* 330. *vers. quod idem*, novissimè Fr. Ludovic. à Cruce *in expositione Bullæ Cruc. disp.* 1. *cap.* 6. *dub.* 1. *num.* 2. me citato *in hoc loco*, Boss. *de triplici jubil. privilegio, sect.* 2. *casu* 8. *à princ.* Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 11. *cap.* 18. *quæst.* 4. *vers. mihi videtur*, & *cap.* 19. *q.* 3. Sayr. *lib.* 5 *suæ clavis Regiæ, cap.* 8. *num.* 9. & *lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 33. *cum sequentib.* Suar. *de Religione tom.* 2. *tract. de juram. lib.* 2. *cap.* 40. *n.* 4. *cum sequentib.* & *tract. de voto, lib.* 6. *cap.* 21, *num.* 2. *cum sequent.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part.* 2. *cap.* 8. *num.* 51. Less. *de justit. lib.* 2. *c.* 46. *dub.* 13. *num.* 104. novissimè Trullench. *in exposit. Decalog. lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 22. *num.* 7. & *cap.* 2. *dub.* 39. *num.* 3. qui asserunt † prædicta quinque juramenta, seu vota esse 2
Summo Pontifici reservata ex antiquissimo Curiæ stylo, potius quàm Iure scripto, nec hujusmodi reservatio est hodie expressa *in Extravag. ult. ante finem, vers.* & *generaliter, de Pœnitent. inter communes*; quia vt optimè advertit Less. *n.* 104. solùm ibi fit mentio prædictorum votorum ad effectum ea subtrahendi Confessariis, qui prætextu facultatum à Sede Apostolica concessarum ab illorum vinculis absolvebant, quos etiam ibidem excommunicat, & sic totum tribuendum est stylo, vel consuetudini Summorum Pontificum, qui in evulgandis Iubilæis absolutionem prædictorum votorum sibi reservant, excepto voto terræ Sanctæ, de quo fit mentio *in cap. licet*, cum aliis *de voto.*

De voto peregrinationis in templum B. Virginis 3
Lauretanæ, quod sit etiam ex reservatis Summo Pontifici, tenet Navar. *comm.* 1. *de Regul. num.* 21. quem sequuntur Henriq. *d.* §. 6. *lit. A, in fine*, Fr. Emman. *dict. n.* 104. Fr. Ludovic. à Cruce *d. num.* 2. & quod fuerit reservatum in Bulla Papæ Leonis X. asserit P. Ioan. de Rojas *lib.* 2. *historia Lauretana, cap.* 16. *pag. mihi* 85. de quo tamen dubitant Pont. *d.* §. 1. *n.* 6. Filliuc. *d. c.* 9. *num.* 265. Sanch. *dict. cap.* 40. *num.* 8. Suar. *dict. cap.* 21. *num.* 14. Homobon *de examine Eccles. part.* 2 *tract.* 12. *cap.* 3. *pag.* 444. & *part.* 3 *tract.* 13. *cap.* 1. *q.* 34. *resol.* 4. Boss. *d. sect.* 2. *casu* 8. *num.* 4. Trullench. *d. cap.* 3. *dub.* 17. *num.* 6.

Hic autem advertendum duxi, integrum esse Episcopo cum suo sæculari subdito dispensare, qui arctiorem Religionem ingredi vovit, vt ad laxiorem transeat, siquidem hoc non est dispensare in voto Religionis, cùm semper sit Religioni obnoxius, sed in modo & illius qualitate, hoc est in arctiori vinculo. Ita Molfes. *in sum. tract.* 11. *cap.* 15. *n.* 146. Bonac. *in præcepta disput.* 4 *quæst.* 2 *punct.* 7. §. 4. *num.* 22. *vers. tertiò.* Iul. Lavor. *de Iubilæo part.* 2. *cap.* 27. *num.* 110. Alphons. Leo *de Iubil. part.* 2. *quæst.* 10 *sect.* 3. *n.* 116. Basil. Pont. *de Matrim. lib.* 8 *cap.* 8. §. 2. *n.* 23. Barthol. à S Fausto *in thesaur. Religios. lib.* 3. *q.* 95. & *lib.* 4. *q.* 69. novissimè Boss. *d. sect.* 2. *casu* 19. Fr. Emman. Sayr. & Sanch. quos refert, & sequitur Homobon. *d. resol.* 3. *in fine.* Less. *d. lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 18. *num.* 114. Azor. *d. lib.* 11. *cap.* 8. *quæst.* 8. Fr. Ludovic. à Cruce *dict. cap.* 6. *dub.* 12. *num.* 9. Quicquid dicat Navar. *comm.* 4. *de Regul. num.* 10. *ad fin.* & Trullench. *d. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 39. *num.* 10.

Primò amplia in voto terræ Sanctæ Episcopum 4
minimè posse dispensare, non solùm quando emittitur in subsidium, seu in redemptionem illius, & ita ad eam à faucibus hostium liberandam, vt olim faciebant Crucesignati, de quibus *in cap. quod super his, de fide instrum.* & *in cap. licet*, & *in cap. ex multa, de voto*; verùm etiam si causa devotionis ad visitandum Sanctum Domini Sepulchrum, & loca illa pia juramentum, seu votum fiat; idque attento stylo, seu praxi hodierna, juxta quam quodcumque votum terræ Sanctæ ex causa solius devotionis, & visitationis factum (quale est hodie omne ferè, quod emittitur) indistinctè censetur reservatum. Ita Sylvest. *verb. Votum* 4. *quæst.* 3. *vers.* 5. Covar. *in cap. quamvis, part.* 1. §. 3. *num.* 12. Gregor. *in l.* 5. *tit.* 8. *part.* 1. Fr. Emman. *in expositione Bullæ Cruciatæ.* §. 9. *num.* 129. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 2. *c.* 19. *dub.* 4. & alij quos refert, & sequitur Suar. *d. lib.* 6. *cap.* 21. *num.* 5 Sayr. *dict. cap.* 11. *num.* 36. Less. *d. num.* 104. Ludovic. à Cruce *d. cap.* 6. *dub.* 15. *num.* 4. Quamvis Gloss. *in dict. cap. ex multa*, vbi Anton. Abb. & alij, atque etiam *in dict. cap. quod super his, de fide instrum.* vbi Felin. *num.* 1. Angel. *verb. Votum* 4. § 6. Navar. *in man. cap.* 12. *num.* 75. & alij citati à Suar. *dict. cap.* 21. *num.* 2. & à Sayr. *dict. num.* 36.

existiment

existiment prædictum votum solum esse reservatum, quando fit in subsidium terræ Sanctæ, quorum sententia de rigore juris vera videtur; quia iura supradicta hoc solum casu hujusmodi votum reservant, non tamen secundum hodiernam praxim, & consuetudinem: refert me citato Alzed. *d. part. 2. cap. 8. num. 5.*

5 *Secundò* amplia in juramentis, seu votis conditionalibus de materia alias reservata, prout sunt supradicta, in quibus nec pendente conditione potest Episcopus dispensare. Ita Sot. *lib. 7. de iust. q. 2. art. 1. ad 4. & quæst. 4. art. 3.* Navar. *in man. cap. 12. num. 43.* Fr. Emman. *d. §. 9. num. 125.* Guttier. *canon. lib. 2. cap. 22. num. vlt.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 11. cap. 19. q. 13.* Suar. *dict. lib. 6. cap. 22. num. 11.* me citato *in hoc loco,* Sanctarel. *in tract. de Iubilæo anni Sancti, cap. 11. dub. 2.*

6 Cujus rei ratio est, quia † votum, seu juramentum conditionale, statim ac fit, est perfectum quoad vinculum voti, seu juramenti; omnis namque dispositio conditionalis in sua essentia à principio est perfecta, ex *l. vsusfructus 16. ad finem*, ibi; *ex præsenti vires accepit ff. de stipulat. servorum,* Afflict. *decis. 280. num. 3. vol. 6.* Tiraquel. *de retract. lignag. §. 14. gloss. 2. num. 17.* Conrad. *lib. 4. cap. 8. à num. 6.* Valasc. *de iure emphyt. quæst. 49. num. 6.* & ita hæc opinio in puncto Iuris verior est. Quamvis contrariam sequantur omnes ferè Theologi, ex quorum numero sunt Card. Tolet. *in sum. lib. 4. cap. 19. in fin.* Sayr. *d. cap. 11. num. 77.* Less. *vbi suprà, dub. 13. num. 6. versic. sextus,* Sanchez *de Matrim. lib. 8. disput. 10. num. 12. cum sequenti,* vbi alios refert, & *in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 40. n. 8.* Fr. Ludovic. à Cruce *in exposit. Bullæ Cruc. disput. 1. cap. 6. dub. 8. à num. 4.* Fillinc. *d. tract. 26. cap. 9. n. 269.* Basil. Pont. *de Matrim. lib. 8. cap. 6. num. 7.* Tamburin. *de iure Abbatum tom. 2. disp. 18. quæst. 6. num. 37.* Paul. Layman. *d. tract. 4. lib. 4. cap. 8. num. 10.* novissimè Boss. *d. sect. 2. casu 10. num. 34. cum seqq.* Trullench *in exposit. Bull. S. Cruciat. lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 7. num. 9. & d. lib. 2. cap. 2. dub. 40. num. 3.* Alzed. *d. disp. 2. cap. 8. num. 6.* Diana *moral. resolut. part. 1. tract. 11. resolut. 34. versic. & ita etiam,* Bonac. *d. disput. 4. quæst. 2. punct. 7. §. 4. num. 17. vers. quintò,* quorum potissimum fundamentum est; quod votum conditionale non impleta conditione nondum est perfectum, & consummatum: igitur ad illud non potest extendi reservatio, quæ cùm sit odiosa, tanquam detrahens juri Episcoporum, debet restringi, *cap. statuimus,* ibi, *Cùm sit pœnale, de elect. in 6.* Cui tamen argumento respondemus negando antecedens; quia quamvis executio voti, seu juramenti, sicut cujuscumque alterius contractus sub conditione celebrati; sit interim suspensa, pendente conditione, est tamen statim ac celebratus est perfectus contractus in sua substantia, juxta supradicta. Sed,

7 *Primò* limita principalem resolutionem, quatenus habet nullum Prælatum præter Romanum Pontificem posse dispensare in prædictis quinque juramentis, seu votis, non procedere, si fiant in pœnam, v. g. *juro, seu voveo me non lusurum tali ludo,* vel *me non peccaturum tali, aut tali peccato; quod si secus fecero, ingrediar Religionem, aut ibo in terram Sanctam, &c.* super quibus Episcopus ex causa potest dispensare, ex ea ratione, quia illa solùm vota, seu juramenta propriè Summo Pontifici reservantur, quæ simpliciter, & absolutè sunt Religionis, & castitatis volitæ, & peregrinationis desideratæ, qualia non sunt pœnalia. Ita tenent Aragon. *2. 2. quæst. 88. art. 12.* vbi ait esse communem sententiam, Lopez *in instructor. conscientiæ, part. 1. cap. 44. column. 2.* vbi asserit esse sententiam Doctorum sui temporis, Tolet. *in sum. lib. 4. cap. 18. in fine,* Henriq. *lib. 7. de Indulgentiis, cap. 30. § 6.* vbi dicit esse communem praxim post multos, quos citat Fr. Emman. *in sum. part. 2. cap. 97. & quæst. Regul. tom. 1. quæst. 63. art. 7.* vbi refert viros gravissimos eandem tenentes. Basil. Pont. *de Matrim. lib. 8. cap. 9. à num. 10.* Sanctarel. *in tract. de Iubilæo anni Sancti, c. 11. dub. 1.* Trullench *d. lib. 2. c. 2. dub. 40. num. 1.* Less. *lib. 2. cap. 40. dub. 13. n. 106. vers. 7.* vbi probabilem dicit, & addit multos Theologos Salmanticenses ita respondisse: plures alios referunt, & sequuntur Anton. Gomez *in Bull. in Cruciat. claus. 10. num. 99.* Suar. *d. lib. 6. cap. 23. num. 6. cum sequentibus, & cap. 26. num. 17.* Sayr. *d. cap. 11. num. 72.* Fr. Ludovic. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. quæst. 47. art. 6.* Sanch. *d. lib. 8. disput. 10. num. 8.* Vgolin. *de potest. Episcopi c. 58. § 2.* Valer. Reginald. *dict. lib. 18. num. 337.* Ioan. à Cruce *in direct. Conscient. part. 2. prax. 2. art. 2. dub. 10. concl. 4. in fine,* Bonac. *dict. punct. 7. §. 4. num. 17. in fine,* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 27. claus. 9. §. 3. num. 42.* late Fr. Ludovic. à Cruce *d. cap. 6. dub. 9. à num. 10.* Ascan. Tamburin. *de iure Abbatum tom. 2. disput. 18. quæst. 8. num. 36.* Paul. Layman *in sum. Theolog. moral. lib. 4. tract. 4. cap. 8. num. 9.* Alzed. *dict. part. 2. cap. 8. num. 3.* Fillinc. *tom. 2. tract. 26. cap. 9. num. 270.* Ioan. Malder. *de virtut. tract. 10. cap. 5. dub. 10. vers. nota,* Alphons. Leo *de Iubil. part. 2. q. 23. sect. 1. num. 85.* Lavor. *in simili tract. part. 2. cap. 27. num. 177.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib. 3. q. 107. n. 4.* & Boss. me citato *in hoc loco, sect. 2. casu 10. num. 29.* Trullench. *in exposit. Bull. S. Cruc. lib. 1. §. 7. c. 3. dub. 6. num. 12.* Quamvis contrarium, imò etiam hoc votum, seu juramentum esse reservatum, existiment Sot. *lib. 7. de iust. quæst. 2. art. 1. ad 4.* Navar. *in manual. cap. 12. num. 43.* Covar. *in cap. quamvis, part. 1. § 3. n. 12.* Alcozer *in sua sum. cap. 16.* Graffiis *in decis. aureis, part. 1. lib. 2. cap. 28. num. 3.* Gutier. *Canon. lib. 2. cap. 22. à num. 50.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 11. c. 19. q. 13.* Fr. Emman. *in Bullam Cruciata, §. 9. n. 124. dub. 2.* qui tamen postea citato loco se retractavit, & veriorem dicit Less. *d. vers. 7.*

Limita *secundò* circa votum de intranda Religione, 8 ut non procedat in voto Religionis non approbatæ, in quo poterit Episcopus dispensare; quia Religio non approbata à Sede Apostol. non est verè Religio, & ideò id votum non est Religionis. Sic docent Less. *lib. 2. de iustit. cap. 40. dub. 13. n. 205.* Valer. Reginald. *dict. lib. 18. num. 331. vers. primo in voto,* Barthol. à S. Fausto *in thesaur. Relig. lib. 3. quæst. 96.* Alphons. Leo *de Iubil. part. 2. quæst. 10. sect. 3. num. 113.* Trullench. *dict. cap. 3. dub. 16. num. 3.* Boss. *d. sect. 2. casu 19. num. 6.* Bonacina *d. § 4. num. 21. vers. secundò,* Sanchez *d. lib. 4. cap. 40. num. 71.* vbi hinc infert, posse Episcopum dispensare in voto assumendi habitum fœminarum, quas vulgò *Beatas* appellant, & *num. 71.* resolvit posse Episcopum dispensare in voto paupertatis & obedientiæ, sive in sæculo, sive in Religione non approbata emisso, & *num. 73.* pariter resolvit posse Episcopum dispensare in voto ingrediendi aliquam Religionem ex Militaribus, excepta illa Equitum Ordinis Sancti Ioannis Hierosolymitani, de quo late Diana *d. part. 1. tract. 11. resol. 77. & 78.* subdit etiam Sanchez *d. disput. 43. num. 74.* posse Episcopum dispensare in qualitate adjuncta substantiæ voti Religionis, & *num. 75.* similiter asserit, si quis promittat non tantum Religionem, sed perseverantiam in illa, quamvis Pontifici reservetur dispensatio circa ingressum, posse Episcopum dispensare circa perseverantiam, & ita ut possit hic tempore novitiatus exire, si expertus Religionis austeritates justa causa ad non perseverandum ducatur, quia votum perseverandi est virtute diversum à voto Religionis, de quo etiam Trullench. *d. cap. 3. dub. 16. num. 7.* Fr. Ludovic. à Cruce *d. cap. 6. dub. 12. num. 5.* Vnde Episcopum posse dispensare in voto ingrediendi Religionem arctiorem, commutando

tando illud in laxiorem, vt per Henriq. d. lib. 7. c. 22. §. 7. Bonac. dict. §. 4. num. 21. vers. tertio. Sayr. in clavi Reg. lib. 6. cap. 11. num. 62. Trullench. d. lib. 1. §. 7. art. 3. dub. 16. n. 7. Less. d. lib. 2. cap. 40. dub. 8. n. 124. quos, & alios refert, & sequitur Diana moral. resol. part. 1. tract. 11. resol. 55. vers. & ideo. Hinc fit, vt si contingat, quod Pontifex votum Religionis commutet in aliam materiam non reservatam, vt in Confessionem menstruas, aut quid simile, posse materiam subrogatam per Episcopum dispensari, quia votum illud reservatum fuit per Pontificiam commutationem extinctum, & aliud loco illius substitutum, quod non est reservatum. Ita Henriq. d. lib. 7. cap. 30. num. 5. vers. 4. Fr. Emman. in sum tom. 2. cap. 96. ad fin. Bonac. d. § 4. n. 18. vers. sexto. Sanchez d. disp. 9. n. 10. Less. d. lib. 2. c. 40. dub. 18. num. 124. Ioan. Sanc. in select. disp. 14. num. 14. Filliuc. tom. 1. tract. 26. cap. 10. num. 294. Fr. Ludovic. à Cruce d. cap. 6. dub. 12. num. 8. cum seqq. Trullench. dict. lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 14. num. 7. Boss. dict. sect. 2. cas. 12. Similiter ex dictis infertur, votum vovendi Religionem, aut perpetuam castitatem, esse commutabile per Episcopum, quia non est Religionis, neque castitatis. Suarez d. lib. 6. de voto, cap. 21. num. 7. Sanchez d. c. 40. num. 70. Layman. d. lib. 4. tract. 4. cap. 8. num. 8. vers. sexto. Barthol. à S. Faust. in thesaur. Relig. lib. 3. q. 22. Boss. d. sect. 1. casu 17. Denique poterit Episcopus ordinaria potestate dispensare, vt votum Religionis ex justa causa non impleatur tempore præstituto, Sanchez d. lib. 8. disp. 9. n. 19. & d. lib. 4. c. 40. n. 76. Diana d. part. 1. tract. 11. resol. 80. Bonac. d. § 4. n. 12. vers. sexto.

9 Limita tertiò eandem principalem resolutionem, vt non procedat in voto continentiæ, si detur vrgens causa, seu gravis necessitas, quæ suadeat necessariam esse dispensationem in tali voto, prout est probabile periculum incontinentiæ, vel simile, & interveniat simul impotentia moralis, vel grave impedimentum adeundi Pontificem, & sic detur probabile periculum in mora, in quo casu potest Episcopus dispensare. Ita per text. in cap. veniens, qui clerici vel voventes, resolvunt Sylvest. verb. Votum 4. quæst. 4. & verb. Dispensatio. §. 9. Navar. in man. cap. 12. n. 76. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. quæst. 63. art. 6. plures refert Sanch. de Matrim. lib. 8. disput. 9. num. 22. cum seq. & in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 40. num. 32. Bonac. d. disp. 4. quæst. 2. puncto 7. §. 4. num. 15. latè Suarez d. lib. 6. cap. 16. à num. 8. cum seqq. Less. d. lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 106. versic. quarto. Basil. Pont. de Matrim. lib. 8. cap. 8. num. 20. & 21. me citato in hoc loco, Homobon. de examine Ecclesiastico, tract. 18. cap. 3. q. 11. limitat. 2. pag. 445. & etiam me citato in hoc loco, Sanctarel. de Iubilæo anni Sancti, cap. 9. in fine. Vtrùm autem votum castitatis perpetuæ saltem metu incussum possit per Episcopum dispensari? latè disputant Fr. Ludovic. à Cruce dict. cap. 6. dub. 13. per tot. Boss. dict. sect. 2. casu 14. per tot. Diana d. tract. 11. resol. 73. Suarez d. lib. 6. cap. 26. num. 4. Trullench. dict. dub. 15. Bonac. d. disp. 4. quæst. 2. punct. 7. § 4. num. 17. vers. secundò, vbi affirmativè respondit, quamvis metus levior incussus sit, vbi in versic. tertio, post Suarez d. cap. 26. num. 6. & Sanchez d. cap. 40. num. 26. & 80. subdit quod quando dubitatur vtrùm votum castitatis sit validum, vel vtrum sit reservatum, dispensat Episcopus.

10 Adverte Episcopum data legitima causa etiam dispensare posse cum eo, qui post votum simplex castitatis Matrimonium ratum contraxerit, ad effectum, vt possit petere debitum; quamvis enim peccaverit contrahendo, juxta ea quæ notant Doctores in cap. meminimus, & in cap. rursus, qui clerici, vel voventes, & adhuc votum posset implere, si velit, ingrediendo Religionem, etiam in vita vxoris, juxta cap. 2. cap. ex publico, cap. ex parte 14. de convers. conjugat. Nihilominus tamen ad id non tenetur, quia formalem Religionis ingressum non vovit: juvat reat. optimus in cap. penult. de Regularib. in 6. tenent Sot. in 4. dist. 38. quæst. 2. art. 1. late Sayr. d. lib. 6. cap. 7. num. 6. Less. d. dub. 13. num. 106. Quamvis Navar. dict. cap. 12. versic. 14. Azor. lib. 11. c. 19. dub. 5. & multi alij citati à Sayr. vbi proximè, contradicant. Ac subinde potest Episcopus dispensare dando facultatem debitum petendi. Ita Sylvest. post D. Thomam, quem refert verb. Matrimonium 7. n. 5. vers. 11. Valer. Regin. d. lib. 18. num. 331. vers. tertiò, Diana d. part. 1. tract. 11. resol. 66. Guttier. Canon. lib. 1. cap. 23. n. 17. Sayr. lib. 6. c. 12. n. 53. vers. idem etiam, vbi addit eandem dispensationem posse fieri ab Episcopo cum eo, qui post contractum Matrimonium ratum votum castitatis emisit.

Sic similiter ex eadem ratione potest Episcopus 11 dispensare, vt possit petere debitum ille conjux, qui post Matrimonium consummatum fecit votum castitatis sine alterius conjugis consensu. Ita D. Antonin. 3. p. tit. 1. c. 22. §. 2. & 3. & Sylvester d. vers. 11. Sot. & alij quos refert Sayr. d. c. 11. n. 52. me citato in hoc loco, Alaed. d. p. 2. cap. 8. n. 14. rectè advertens, quod mortua vxore iste, qui in his casibus fecit votum castitatis, non potest Matrimonium licitè contrahere; quia Episcopus non dispensavit in castitate perpetua, sed tantum vt possit petere debitum. At quod attinet ad hanc materiam, meliùs quàm omnes illam attigit Trullench. in exposit. Bullæ Cruciatæ, lib. 1. §. 7. cap. 5. dub. 15. per tot. vbi n. 14. resolvit, quod quando conjux alter solus de licentia alterius vovit continentiam Matrimonio non consummato, & animo ingrediendi Religionem, sciendo non aliter esse in sua potestate implere perfectè votum, tunc non potest cum eo Episcopus dispensare, etiam ad debitum petendum: at si jam Matrimonium consummavit, poterit dispensare Episcopus ad solum debitum.

Item quando post Matrimonium conjuges mutuo 12 consensu faciunt votum castitatis, controversum est an solus Pontifex possit dispensare in tali voto? Dic quod si detur periculum incontinentiæ in alterutro, & non possit ex infirmitate, paupertate, aliáve ratione patere aditus ad Summum Pontificem, poterit Episcopus dispensare, vt Matrimonio vtantur, sive petendo, sive reddendo, Angel. verb. Votum 4. q. 6. specul. conjugatorum p. 1. art. 15. in fine. Navar. d. cap. 12. n. 39. vers. 32. & n. 76. vers. 5. Henriq. in sum. lib. 11. c. 15. n. 8. Fr. Emman. in sum. tom. 1. c. 243. n. 14. Sanch. d. lib. 8. disp. 11. n. 10. Anton. Gom. in Bulla Cruc. claus. 10. n. 108. Fr. Ludovic. à Cruce d. c. 6. dub. 14. n. 6. me citato in hoc loco, Alaed. d. part. 2. c. 8. n. 96. Azor. d. c. 19. q. 18. Trullench. d. c. 3. dub. 15. n. 16. vbi n. 17. subdit, quod hæc Episcopi dispensatio ob eam vrgentem necessitatem concessa solum potest esse ad petendum, & reddendum debitum in eo Matrimonio, quia ad hoc solùm necessitas vrget.

Vtrùm verò possit Episcopus dispensare, vt ince- 13 stuosus petat debitum ab vxore sua jam eidem affecta affine per prædictum incestum? Dubitant DD. in qua quæst. Gutier. d. c. 13. n. 10. cum sequenti, post alios resolvit non posse Episcopum dispensare, nisi in casu necessitatis, eo quòd non patet facilis aditus ad Pontificem, & sit incontinentiæ periculum, quod admittit in eo, qui incestum committeret scelestissimum, videlicet cum socru, vel sorore vxoris, Iacob. de Graff. d. lib. 2. c. 81. n. 3. Verùm communiter tenent Doctores posse semper Episcopum in hoc dispensare: ita Galet. de cognat. spirit. c. 19. n. 14. Tolet lib. 5. c. 12. n. 6. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 60. § 2. Henriq. lib. 11. c. 15. n. 11. in fine, Fr. Emman. in Bullam Cruciatæ, c. 11. num. 7. & in sum. tom. 1. cap. 243. n. 12. plures alios Doctores refert,

&

& sequitur Sanchez *d. lib. 8. disp. 12. n. 13.* vbi *à n. 15.* an possit Episcopus dispensare cum conjuge ad petendum debitum, qui cum suo conjuge contraxit cognationem spiritualem?

13 Adverte etiam Episcopum non solùm in prædicto voto castitatis, sed etiam in omnibus aliis quatuor posse dispensare certo modo, data gravi, & vrgente necessitate, & interveniente simul difficultate adeundi Pontificem, Sanchez *d. lib. 4. cap. 40. num. 37.* Fr. Ludovic. à Cruce *d. cap. 6. dub. 15. num. 3. cum seq.* vbi intelligit procedere etiamsi adsit recursus ad Apost. Nuntium, Suarez *d. tom. 2. de Relig. lib. 6. de voto c. 26. num. 9. & seq.* Lessius *d. lib. 2. c. 40. dub. 13. num. 106.* Bonac. *d. disp. 4. quæst. 2. puncto 7. §. 4. n. 15.* Filliuc. *dict. tract. 26. c. 9. num. 277.* Paul. Layman. *d. lib. 4. tract. 4. cap. 8. num. 16.* Barthol. à S. Fausto *dict. lib. 3. q. 65.* Leo *d. sect. 2. à num. 107.* me citato *in hoc loco,* Bossius *d. sect. 2. casu 20. num. 23.* cum quo declarat *numeris seqq.* Trullench *in exposit. Bull. S. Cruc. lib. 1. §. 7. c. 3. dub. 6. n. 2.* Alzedo *d. p. 2. c. 8. num. 13.* quia verò regulariter in bis quatuor votis, cùm illa sint affirmativa, non potest dari necessitas, quæ suadeat illorum dispensationem, sed dilationem, in illis poterit Episcopus dispensare; data etiam prædicta causa, & difficultate adeundi Summum Pontificem, verbi gratiâ, si aliquis intra annum voveat fieri Religiosus, vel facere peregrinationem reservatam, poterit Episcopus cum illo dispensare, vt per alium annum differat, de quo vide omnino Vgolin. *de potestate Episcopi c. 58. §. 4. num. 2.* Suarez *dict. lib. 6. c. 26. à num. 9. vsque ad num. 12.*

14 Intellige deinde in casibus contentis in hac limitatione non posse Confessarios Mendicantes, nec illorum privilegio gaudentes dispensare. Licèt enim possint dispensare in votis Episcopo reservatis, vt alibi notavimus; nihilominus tamen id intelligitur de votis reservatis Episcopo Iure communi, & ordinario, non tamen de votis ipsi reservatis jure speciali, in quibus electa videtur industria personæ, vt resolvunt Fr. Emman. *tom. 2. quæst. 6. art. 6.* Leo *in tract. de Iubileo, part. 2. quæst. 14. sect. 2. num. 97.* me citato *in hoc loco,* Diana *moral. resol. part. 1. tract. 11. resol. 56. vers. notandum,* me citato *in hoc loco,* Trullench. *in exposit. Bullæ Cruciata, lib. 1. §. 7. c. 3. dub. 15. n. 19.* me etiam citato *in hoc loco,* Homobon. *vbi suprà, limitat. 3.* Suarez *d. c. 26. n. 16. cum sequent.* vbi *num. 15.* tenet quod Episcopi in prædictis votis dispensare possint, licèt Nuncius, seu Legatus Apostolicus sit in eadem Provincia; cum quodam tamen temperamento, de quo ibi.

15 Limita *quartò*, vt procedat solùm in voto perpetuæ castitatis, non autem ad tempus, putà ad annum, vel decennium, in quo potest Episcopus dispensare, sicut & in voto certæ castitatis, veluti in non committendo adulterium, aut aliud certum libidinis genus; quia hujusmodi votum non est perpetuæ castitatis, quod Papæ tantùm reservatur. Ita Sot. *in 4. distinct. 38. quæst. 1. art. 2. conclus. 1. in fine, & lib. 7. de justit. quæst. 4. art. 3. conclus. 1.* Navar. *in manual. cap. 12. num. 76. versicul. 5.* Aragon. *2. 2. q. 88. art. 12. paulò ante solut. ad 1.* Iacob. de Graffiis *in aureis decis. part. 1. lib. 2. cap. 31. num. 29.* Bonacina *d. §. 4. num. 18. versic. septimò,* Anton. Gomez *in exposit. Cruciata, claus. 10. num. 109.* Henriquez *lib. 7. cap. 10. §. 6.* Valent. *2. 2. disputat. 6. quæst. 6. punct. 7. col. 30. versic. ex quo sequitur,* Fr. Emman. *in summa, tom. 2. c. 96. num. 5. & in exposit. Cruciata, §. 9. num. 1. & 120.* Fr. Ludovic. à Cruce *d. disp. 1. c. 6. dub. 10.* Fr. Emman. *in sum. tom 4. cap. 187. num. 17.* vbi limitat in voto facto ad centum, seu 80. annos, quia reputatur perpetuum, post Angel. Emman. Sà, Palat. Angl. Fr. Ludov. Lopez, & plures alios Sanchez *de Matrim. lib. 8. disp. 9. n. 6.* Azor. *d. lib. 11. c. 19. dub. 6.* Vgolin. *d. c. 59. §. 3. num. 2.* & alii, quos refert, & sequitur Sayr. *d. cap. 11. num. 48.* Valer. Reginald. *dict. lib. 18. n. 331. vers. secundò, & num. 334. vers. tertium, & n. 336.* Ascan. Tamburin. *de jure Abbatum, tom. 2. disp. 18. quæst. 8. n. 7.* Alzed. *d. p. 2. cap. 8. num. 14.* & multò plures Sanctarel. *de Iubileo anni sancti, cap. 9. dub. 1.* Sanchez *d. lib. 4. c. 40. num. 48.* Trullench. *d. lib. 1. c. 2. dub. 39. n. 16.* Bonac. *in præcepta, disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 4. n. 18. vers. septimò,* Paul. Layman. *d. lib. 4. tract. 4. c. 8.* Barthol. a S. Fausto *in thesauro Relig. lib. 3. quæst. 70.* Sanctar. *de Iubil. c. 5. dub. 1.* Alphons. Leo *in simili tract. part. 2. quæst. 13. sect. 1. n. 95.* me citato *in hoc loco,* Boss. *d. sect. 2. casu 17.* Diana *d. p. 1. tract. 11. resol. 17.*

Et posse Episcopum votum peregrinationis faciendæ tali tempore prorogare, si justa adsit causa, veluti 16 quia vovens morbo impeditur, vel viaticum non habet, aut carcere detinetur, resolvit Vgolin. *d. cap. 58. §. 4. num. 2.* & latè de potestate Episcopi circa dilationem executionis votorum reservatorum, vide novissimè Bossium *d. sect. 2. cas. 19. n. 4. cum seq.* Sanchez *d. lib. 4. cap. 40. num. 76.* vbi probabiliùs existimat † posse Episcopum Ordinaria potestate dispensare 17 in hac dilatione, dummodo votum non adeò differatur, vt sit periculum in eum statum incidendi, vt vovens reddatur impotens ad votum implendum, quòd hoc non sit dispensare in substantia voti reservati, sed in ejus qualitate, Trullench *d. c. 3. dub. 16. num. 9.*

Ex prædicta etiam ratione poterit dispensare in voto de non contrahendo matrimonium, seu nunquam nubendi, quia non est votum simpliciter castitatis, neque illud violatur, si vovens cum alia fornicetur. Ita Navar. Valent. Henriquez, Fr. Emman. & Iacob. de Graffiis *vbi suprà,* Fr. Ludov. *in instruct. conscientia, part. 1. c. 49. col. 2. versic. licèt Episcopus,* Guttier. *Canon. lib. 2. c. 22. num. 94.* Trullench. *d. cap. 3. dub. 15. n. 23.* Sanchez *d. disp. 9. n. 11. & d. lib. 4. c. 40. num. 66.* Vgolin. *d. c. 58. §. 3. num..* Sanctarel. *dict. c. 9. dub. 5.* Azor. *d. c. 19. quæst. 5.* Basil. Pont. *de Matrim. lib. 8. c. 8. §. 2. n. 19.* Sayr. *d. c. 11. n. 46. cum sequenti;* Fr. Ludov. à Cruce *d. disp. 1. c. 6. dub. 10. n. 4.* Barthol. à S. Fausto *d. lib. 3. quæst. 74.* Homobon. *part. 2. exam. tract. 12. c. 3. pag. 445. col. 1.* Iul. Lavor. *d. c. 27. num. 12.* Leo *d. sect. 3. n. 100.* Bossius *d. sect. 2. casu 20. n. 2.* Ioan. de la Cruz *in direct. conscient. p. 1. præc. 2. art. 2. dub. 10. concl. 3.* me citato *in hoc loco,* Diana *d. part. 1. tract. 11. resol. 59.*

Sicut etiam votum virginitatis erit ab Episcopo 18 dispensabile, si vovens intendat solùm servare corporis integritatem, fugiendo primum actum venereum; si enim illam semel admittat, jam voti obligatio evanescit, ac subinde cum non sit perpetuæ castitatis, manet ab Episcopo dispensabile: secus erit si habeat intentionem castitatem simpliciter servandi, quia tunc erit reservatum, juxta ea quæ notant Sayr. *dict. cap. 11. num. 55. cum 4. sequent.* Graff. *d. c. 31. num. 31.* Guttier. *de Matrim. c. 123. n. 8.* Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 11. c. 19. q. 10.* Portel. *in addit. ad dubia Regular. verb. voti dispensatio, n. 78.* me citato *in hoc loco,* Diana *moral. resol. part. 1. tract. 11. resol. 60. vers. & ita.*

Hinc etiam ex dictis deducitur posse per Episcopum dispensari votum servandi castitatem conjugalem, cum id non sit votum castitatis absolutum, sed partis. Ita Henriquez *lib. 7. de Indulgent. cap. 30. n. 6.* Sanchez *d. lib. 8. disp. 9. num. 14. & dict. lib. 4. c. 40. n. 50.* Sanctarel. *de Iubil. cap. 9. dub. 3.* Fr. Ludovic. à Cruce *d. c. 6. dub. 10. num. 10.* Diana *d. part. 1. tract. 11. resolut. 62.* Trullench. *dict. lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 25. num. 10.*

Sicut etiam potest dispensari votum de abstinendo à quovis peccato venereo, etiam mollitici, quia hujusmodi vota non sunt absolutæ castitatis, cum possit sic vovens adhuc Matrimonium contrahere. Ita Diana *d. p.1. tract.11. resol.*61. Valer. Reginald. *d. lib.*18. *c.*22. *n.*351. Less. *lib.*2. *c.*40. *n.*117. Bonac. *d.* §.4. *n.*21. *vers. quinmò*, Trullench. *dict. cap.*3. *dub.*15. *num.*14. Molfes. *in sum tom.*1. *tract.*11. *c.*15. *n.*50. Vgolin. *de potest. Episc. cap.*58. §.3. *n.*3. Portel. *in addit. verb. Voti dispensatio, n.*78 Fr. Ludovic. à Cruce *d. dub.*10 *n.*11.

Limita *quintò* circa triplicis peregrinationis reservatæ votum, vt non procedat supradicta principalis resolutio, quando expressus voventis finis fuit non ad invisenda ea loca, sed ad alium finé, vt si quis promittat ire Romam ad invisendam imaginem Beatissimæ Virginis, vel ad osculandum Pontificis pedes, vel ad impetrandam alicujus peccati absolutionem ab eo, ac proinde in his casibus, & similiter in aliis cæterarum peregrinationum reservatarum posse Episcopum dispensare resolvit Alzed. *d. part.*2. *c.*8. *n.*31. Sanch. *d. c.*40. *n* 77. vbi *n.*78. tenet posse etiam Episcopum dispensare in qualitate his peregrinationibus adjuncta, & *n.*78. asserit votum non petendæ dispensationis ab alio quàm à Romano Pont. non esse reservatum, ac proinde posse Episcopum in illo dispensare: & *n.*80. dicit in dubio an votum sit reservatum, nec-ne, judicandum esse in partem benigniorem, vt reservatum non censeatur, de quo etiam Diana *moral. p.*4. *tract.*3. *resol.*39.

19 Circa votum etiam suscipiendi sacros Ordines resolve, non esse Papæ reservatum, sed posse per Episcopum dispensari, cum non sit castitatis, sed assumendi statum, cui castitas annexa est, Navar. *cons.*32. *in antiquis, aliàs* 18. *in novis de voto*, Azor. *d. lib.*11. *c.*19. *q.*9. Filliuc. *d. tract.*26. *c.*9. *n.*262. Layman. *d. c.*8. *n.*8. Barthol. à S. Fausto *d. lib.*3. *q.*94. Sanch. *de Matrim. lib.*8. *disp.*9. *n.*13. *&* *d. lib.*4. *c.*40. *n.*69. Basil. Pont. *d. lib.*8. *c.*8. §.2. *n.*21. Trullench. *d. c.*3. *dub.*15. *n.*26. Sanctarel. *d. cap.*9. *dub.*4. Molfes. *d. tract.*11. *c.*15. *n.*148. Ludovic. à Cruce *d. c.*6. *dub.*10 *n.*6. Vgol. *d. c.*58. §.3. *versic. quintò*, Suar. *d. c.*21. *n.*6. *cum seq.* Sayr. *d. c.*11. *n.*60. Valer. Reginald. *d. n.*331. *vers. quartò*, Leo *d. sect.*2. *n.*105. me citato *in hoc loco*, Boss. *d. sect.*2. *casu* 20. *num.*9. Diana *d. p.*1. *tract.*11. *resol.*64. Bonac. *d.* §.4. *n.*17. quia vt suprà dicebam, tale votum non est votum castitatis, eo quòd non promittit castitatem præsentem, sed futuram, scilicet postquam fuerit ordinatus: vnde si iste talis antequam ordinetur, peccet cum aliqua, non proinde facit contra votum, Navar. *vbi suprà, & in man. c.*12. *n.*47. Azor. *d. loco*, Suar. *d. c.*21. *n.*7.

20 Vtrùm autem possit quis ita se suo voto obligare, vt intendat efficaciter quod à nemine tolli possit, nisi à Papa, & ita suum votum efficere reservatum, licèt aliàs non sit? Responde, quod non, cum Suar. *d. c.*21. *num.*13. apud quem à *n.*11. cum duobus sequentibus, videbis nonnullas declarationes circa votum terræ Sanctæ.

21 Quæstio restat in hac materia non contemnenda, vtrùm scilicet qui habet potestatem dispensandi in votis, & juramentis, possit eadem commutare? In qua quæstione affirmativè respondendum est cum Sayr. *in clavi Regia, lib.*5. *cap.*8. *n.*14. Less. *d. lib.*2. *c.*45. *n.*58. Suar. *lib.*6. *de voto, c.*9. *num. vltim. &* *c.*10. *n.*1. Vgolin. *de potestate Episcopi c.*59. *n.*5. Sanch. *in praecepta Decalogi tom.*1. *lib.*4. *c.*51. *à num.*1. novissimè Fr. Ludovic. à Cruce *in exposit. Bulla Cruciata disp.*1. *cap.*6. *dub.*7. *in princ.* & Trullench. *d. lib.*2. *c.*2. *dub.*46. propter regulam, quæ habet, quod cui conceditur majus, & minus concessum esse videtur, vt *in c. cui licet* 53. *de reg.*

22 *juris in* 6. † qui propriè & absolutè procedit in his, quæ à Iure communi conceduntur, tradunt Ias. *in l.*3. *n.*43. *ff. de constit. Princip.* Felin. *in c. postulasti, num.*9. *de rescriptis*, Rebuff. *in praxi, tit. de dispens. ad plura, n.*64. & sic intelligitur text. difficilis *in c. ex parte* 27. *de decimis*, vltra varios intellectus, quos adducunt Covar. *lib.*1. *var. cap.*17. *n.*13. Fortun. *in* §. *& quid si tantum, n.*164. Rebuff. *de decim. q.*14. *in princ.* Menoch. *cons.*36. *à n.*2. & de eo suprà tractavi *alleg.*33. *n.*1. Trullench. *d. lib.*2. *cap.*2. *dub.*47.

Difficilior tamen quæstio est, an delegata potestate dispensandi in juramentis, seu votis, censeatur concessa potestas commutandi? Affirmativè respondendum est cum Fr. Emman. *in sum. part.*1. *c.*192. *conclus.*1. Henriq. *lib.*7. *de Indulgent. cap.*30. *n.*5. Sayr. *d. n.*14. *&* *eod. lib.*6. *c.*12. *n.*15. *&* *c.*11. *à n.*116. latè Suar. quæstionem disputante in vtramque partem *dicto lib.*6. *c.*12. *n.*7. *num. seq.* Less. *lib.*2. *cap.*40. *dub.*11. *n.*44. Bonac. *in decem pracepta, disp.*4. *q.*2. *puncto* 7. §.3. *n.*10. Filliuc. *in quæst. moral. p.*2. *tract.*26. *c.*9. *n.*252. Paul. Layman. *in sum. Theolog. moral. lib.*4. *tract.*4. *c.*8. *n.*20. Homobon. de Bonis *de examine Eccles. p.*1. *tract.*5. *c.*6. *q.*40. Basil. Pont. *de Matrim. lib.*8. *c.*16. *n.*3. *&* 4. novissimè me citato *in hoc loco*, Boss. *de triplici Iubilai privil. sect.*2. *casu* 3. *per tot.* Licèt contrarium teneant Navar. *in man. c.*12. *n.*79. *vers. illud*, Sorb. Azor. & Beja, quos refert, & sequitur Sanch. *d. lib.*4. *c.*53. *n.*4. contra quos efficaciter vrget, & retorquetur argumentum, quo illi vtuntur; quia licèt dispensatio sit odiosa respectu illorum cum quibus dispensatur, & vti talis restringenda, *c.*1. *de filiis Presbyt. in* 6. *cap. non potest, cap. cùm in aliis, de prabend. eod. lib.* Brunor. à Sole *verb. Dispensatio, num.*7. Cardos. *eod. verb. n.*9. *&* 19. Monet. *de distrib. quotid. q.*14. *num.*5. Girond. *de privilegiorum explicat. n.*1111. me citato Boss. *d. casu, n.*5. † nihilominus potestas dispensandi alicui concessa, non inter odiosa, sed 14
inter favorabilia censenda est, ita vt quemadmodum beneficium Principis largissimè est interpretandum respectu ipsius, *l.*3. *de constit. Principum, cap. cùm dilecti, de don. cap. olim, de verbor. signific.* Monet. *d. q.*54. *n.*39. Cardos. *verb. Beneficium, n.*67. Valasc. *cons.*58. *n.*11. ita prædicta dispensandi potestas quoad eum, cui conceditur, latissimè est amplianda, text. optimus, vbi notantur *gloss.*2. & Abb. *in cap. vlt. de simon.* in proposito Suar. *d. cap.*12. *num.*9. Less. *d. c.*42. *n.*60. Boss. *d. casu* 3. *n.*5. *in fine*.

E converso autem † data potestate commutandi 15
juramenta, seu vota, non censetur eo ipso potestas dispensandi concessa, vt post alios, quos refert, & sequitur, resolvit Suar. quæstionem disputans in vtramque partem, *d. c.*12. *à n.*1. *vsque ad n.*6. sequitur Valer. Reginald. *d. lib.*18. *n.*339. *vers. potest*, latè Ludovic. à Cruce *d. dub.*7. *à n.*1. Bonac. *d. puncto* 7. §.4. *n.*30. Sayr. *d. c.*11. *num.*118. Basil. Pont. *d. c.*10 *n.*1. Boss. *d. sect.*2. *casu* 4.

ALLEGATIO XXXVIII.

Episcopus an possit ad tempus, vel ad certum effectum interdictum suspendere, & quid liceat, vel non liceat ei agere tempore interdicti?

SVMMARIVM.

1 *Episcopus potest pro certa festivitate, vel occasione interdictum ad tempus suspendere, secundum aliquos.*
2 *Contrarium defendunt alij.*
3 *Distinctionis fœdere has contrarias opiniones ad concordiam reducunt alij.*

4 *Verior*

4 *Verior opinio est, quæ indistinctè tenet Episcopum nullum interdictum posse suspendere, etiamsi illud protul rit.*

5 *Absolvere qui valet à censura, non potest eandem ad tempus suspendere.*

6 *Censura quomodo dicatur pendere ab intentione proferentis.*

7 Cap. dilectis, vers. qui verò, de appellat. *declaratur.*

8 *Interdicti effectus in ejus prolatione potest Episcopus dividere, & limitare.*

9 *Interdictum à Papa promulgatum non licet Episcopo per se, vel per alium violare, nisi in casibus à Iure permissis.*

10 *Episcopus violans suum interdictum incurrit pœnas Iuris, & irregularitatem.*

11 *Episcopus ex privilegio Iuris eximitur à generali interdicto loci, nisi dederit causam interdicto, vel in eo culpabilis sit.*

12 *Interdicti tempore tenentur Missam audire sub præcepto peccati mortalias, quibus ex privilegio, vel à Iure conceditur, vt possint divi is interesse.*

13 *Confirmationis Sacramentum licet Episcopo conferre tempore interdicti.*

14 *Episcopo licet tempore interdicti cum moderamine* cap. alma mater, *conficere Chrisma feria quinta in Cœna Domini.*

15 *Interdicto in loco, & personis interdictis non licet Episcopo Ordines conferre, etiam primam Tonsuram, nec aquam, palmas, vel cineres solemniter benedicere,* vt n. 16.

16 *Episcopo non licet ponere interdictum generale personale pro culpa unius privati hominis, nisi ex speciali commissione Papæ.*

17 *Interdictum generale loci ob non solutionem debiti pecuniarij privati non potest Episcopus ponere sine licentia Papæ.*

18 *Interdicti tempore licet Episcopis exercere jurisdictionem circa spiritualia.*

19 *Benedictionem privatam in itinere licet Episcopo dare tempore interdicti.*

1 PRo certa festivitate, vel occasione, veluti pro Missa nova, professione facienda, aut pro sepultura alicujus nobilis personæ, posse Episcopum interdictum suspendere ad tempus, vel ad certum effectum, videtur probare *gloss. 1. in fine, in cap. præsenti, de sent. excom. lib. 6.* & docet Navar. *in man. c. 27. n. 183.* sequitur Sayr. *de censur. lib. 5. cap. 23. n. 18.* & pro eis videtur expressa decisio text. *in c. dilectis, §. 5. vers. quia verò, de appell.* ibi, *Cujus effectum ad tempus duxerat suspendendum,* & ibi notat glossa. Et in excommunicatione videntur firmare Covar. *in cap. alma mater, §. 11 à num. 6.* & Lauret. de Franchis *in controvers. inter Episcopum & Regulares, q. 14. pag. 329.* dum tenent, quod licèt excommunicatio verè non possit suspendi, tamen nihil impedit quin ab ea detur absolutio ad certum actum, vel tempus, quo finito ille reincidit in eandem excommunicationem, vt prius.

2 Contrarium tamen, imò Episcopum hujusmodi interdictum in prædictis casibus suspendere non posse, expressè resolvit Gloss. *in cap. ad hæc 37. de appellat.* & eam sequuntur communiter Doctores, vt constat ex relatis ab Henriq. *in sum lib. 13. c. 51. §. 4. vers. quartò,* & constanter Avila *de censur. disp. 6. dub. 6. conclus. 4.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 19. diffic. 12. n. 2.* novissimè me citato Ioan. Machado *in tract. del perfecto Confessor y Cura de Almas, lib. 1. p. 3. tract. 13. docum. 14. n. 4.* vbi hanc partem dicit probabilem; at contrarium in quocumque interdicto locali, aut personali generali tenent, qui plures afferunt rationes: tum quia Episcopi sunt inferiores lege Pontificia, ac subinde eam servare, non autem privilegio, aut dispensatione tollere possunt, juxta regulam *cap. cum inferior, de majorit. & obed.* cum vulgaribus: tum etiam, quia censura secum trahit executionem, & ideò nec per appellationem ejus effectus suspendi possunt, *cap. pastoribus, §. verum, de appell.* juncto *d. cap. ad hæc 37. eodem tit.* ergo a fortiori neque Episcopus inferior poterit eam suspendere.

Alij tamen distinctionis fœdere has contrarias opi- 3
niones ad concordiam reducere nituntur hoc modo. Aut interdictum est latum à jure, vel ab homine: quando à jure prolatum est, ab Episcopo suspendi posse concedunt, vt ex Soto (qui hoc non dicit) *in 4. dist. 22. q. 3. art. 1. conclus. 3.* tradit Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 151. art. 1.* & post Sylvest. Suar. *tom. 5. disp. 38. sect. 3. n. 6.* quod ea ratione probatur, quia quoties conditor Canonis censuræ absolutionem non reservavit, potestatem absolvendi Episcopis videtur concessisse, juxta regulam text. *in cap. nuper, vers. in secundo, de sent. excommun.* cum traditis per Sayr. *de censur. lib. 2. c. 19. num. 2.* Cùm ergo interdicti absolutio nemini soleat
reservari, consequens fit, quod † proprius Episcopus 4
illud in totum tollere potest, & à fortiori ad tempus suspendere, juxta regulam *l. qua de tota, ff. de rei vend.* cum similibus. Aut interdictum ab homine prolatum est, & subdistinguitur, vel enim agimus de Episcopo, qui illud protulit, vel de aliis: in priori casu aiunt procedere primam sententiam affirmativam, quod Episcopus, qui interdictum protulit, illud pro certo tempore, aut causa suspendere valeat, & esse ita intelligendum textum *in d. cap. dilectis*, & praxim Salmanticæ, de qua testatur Navar. *d. cap. 23. n. 183.* in posterioribus verò procedere contrariam negativam, quod inferiores Romano Pontifice interdictum ab ipso Pontifice, vel ab aliis Prælatis prolatum relaxare non possunt, nec in totum, neque etiam ad tempus suspendere. Atque ita hanc distinctionem expressè tradunt Covar. *in cap. alma mater, part. 1. §. 11. n. 6. in vers. secundò,* Henriq. *d. §. 4. vers. 4.* Suar. *d. disp. 38 sect. 3. à num. 5.* ex ea ratione, quia effectus censuræ ex intentione, & nutu pendent proferentis, *cap. veniens 2. de testib.* & eatenus ligant, quatenus intendit, qui ligat, ex reg. *l. non omnis, ff. si certum petatur, & cap. cum super, de officio delegati, cum vulg.* Quæ omnia post hæc scripta, & me in alio loco citato, optimè tradit doctissimus Diana *moral. resol. part. 5. tract. 10. resol. 69.*

Verùm licèt supradicta hæc distinctio sit in praxi 5
secuta, & à Doctoribus recepta, in rigore tamen Iuris indistinctè tenerem, nullum interdictum locale, vel etiam personale à Iure, vel ab homine prolatum, posse ab inferioribus Romano Pontifice, etiamsi illud protulerint, ad tempus suspendi: ita Abb. & Dec. *in d. cap. ad hæc,* Sylvest. *verb. Interdictum 3. q. 8.* Avila *d. concl. 4.* junctis præcedentibus. Neque obstant fundamenta adducta per Doctores suprapositam distinctionem facientes, ad illud enim, quo probant suspendi posse ab Episcopo interdictum latum à Iure, quia potest absolvere ab omni censura Iuris nemini reservata, respondetur cum Abb. & Avila negando consequentiam; nam eo quòd in totum absolvere possit, & censuram absolutione relaxare, minimè sequitur posse eandem ad tempus suspendere; patet differentiæ ratio, quia absolvendo in totum agit secundum naturam actus, & Iuris dispositionem; quando verò suspendit effectum censuræ, quæ adhuc manet, contra naturam ipsius censuræ agit: medium enim ordinatum à Iure ad tollendas censuras est absolutio; proferuntur enim censuræ, vt non perpetuò durent, sed vt cessante contumacia cessent, & ideò quando lex, quæ censuram imponit, nemini reservat absolutio-

nem, Episcopis, vt ordinariis ministris, absolvendi potestatem videtur relinquere: at verò suspendere effectum censuræ, quæ manet, est species dispensationis, vt scilicet contra Iuris prohibitionem exerceantur actus ipsi censuræ prohibiti; nullibi autem expressum reperitur, quod Episcopi interdictum, vel aliam censuram, dum manet, ejusve effectus possint suspendere, imò in excommunicatione contrarium decidit text. *in cap. cùm desideres, de sent. excommun.* & licèt in ea contrarium voluerit Navar. meritò tamen in hoc reprehenditur à reliquis omnibus, & satis comprobat Suar. *tom. 5 disp. 5. sect. 4. à n. 6.* Neque satisfacit idem Suar. dum *disp. 38 sect. 3. n. 9.* ait speciale esse in excommunicatione, juxta *d. cap. cùm desideres*; nullam enim specialitatis rationem assignat, neque assignari potest: & verba illius text. satis ostendunt ex natura cujuscumque censuræ intrinseca id provenire, cùm constet excommunicatum fuisse, & verum sit absolutum non esse, nec Episcopi, nec alij debent communicare eidem: quæ sanè ratio similiter interdicto potest applicari, & licet forsan admitti possit differentia inter excommunicationem, & interdictum, quoad modum absolutionis, quia in illa requiritur absolutio in forma Ecclesiæ, in hoc non ita: semper tamen in toto rigore verum est dicere, quod si constat aliquem excommunicatum, vel interdictum esse, & absolutum non fuisse, non potest per Episcopum, vel alios inferiores Rom. Pont. ei concedi, vt faciat actus censuræ prohibitos.

6 Nec etiam vrget fundamentum aliud, quo probare nitebantur, Episcopum posse interdictum à seipso prolatum suspendere ad tempus; quia pendet, sicut reliquæ censuræ, ab Intentione proferentis: respondetur enim, quod licet tempore quo proferuntur, pendeant in ipso actu prolationis, vt sunt in fieri, ex intentione ejus, qui profert, & eatenus ligent quatenus intendit, tam quoad personas in quas proferuntur, quàm quoad actus prohibitos, quia non negamus posse ferri interdictum quoad certos actus, veluti Ecclesiæ ingressum, vt bene notant Covar. *in cap. alma, part. 2. §. 1. n. 3. vers. hinc apparet*, & Vgolin. *de censur. tabul. 5. cap. 16. in princ.* postquam tamen prolatæ sunt, suam secum trahunt executionem, omnesque suos effectus non hominis, sed ipsius legis ministerio statim operantur; & ideo jam dici non potest, quod in actuali executione pendent ex voluntate proferentis, neque effectus ipse consistens in prohibitione Divinorum, vel actuum prohibitorum, separabilis est ab ipsa sententia, vt dum manet censuræ substantia, ab ea effectus separentur. Neque quoad hoc quod est trahere secum executionem, aliqua considerari potest differentiæ ratio inter excommunicationem, & interdictum: imò in hoc expressè vtrumque æquiparat text. *in d. cap. ad hæc, juncto d. §. verum.*

7 Denique ad text. quo præcipuè moventur *in d. cap. dilectus, vers. quia verò*, respondet Avila (licet inadvertenter alleget *d. cap. ad hæc*) quod procedit ex consuetudine, quæ tribuit hanc facultatem Episcopis ex tacito consensu Papæ: sed minimè textus consuetudine nititur, nec eam approbat. Quare melius respondet Dec. *in cap. ad hæc, n. 8.* videlicet text. illum non continere quoad hoc Pontificis decisionem, sed partis allegationem; quod enim decidit, est de nullitate interdicti prolati post appellationem, quod factum negabat Decanus, contendens ante appellationem illud promulgasse, sed postea ad tempus suspendisse: quam allegationem rejicit Pontifex, minimeque decidit interdictum suspendi potuisse; quamvis Abb. contrariam sententiam magis approbans secundùm rigorem concludat hunc textum adeo vrgere, vt non audeat eam defendere, Vide Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol p. 4. decis. 123.* vbi post primam hujus tractatus editionem ex hoc loco, me non citato plura transcripsit.

In ipsa verò prolatione Interdicti potest Episcopus ipsius effectus dividere, & limitare, itavt intendat prohibere solam sepulturam, v. g. vel ingressum Ecclesiæ, vel vsum communionis dumtaxat, vel diurnorum Officiorum præcisè, non autem aliarum rerum sacrarum: sicut etiam potest dividere effectus suspensionis, itavt de facto suspendat ab hac solum re, & non ab alia: attamen in excommunicatione non potest Episcopus limitare, seu dividere ejus effectus, sed hoc ad solum Papam spectat, qui solus potest dividere, & dispensare in excommunicationis effectibus: ita Henriq. *lib. 13. c. 2. §...* Et ratio est, quia omnes excommunicationis effectus sunt Iure communi invicem annexi, super quos solus Papa, non Episcopi dispensant: aliarum autem censurarum effectus sunt eodem jure communi divisibiles, ac proinde quomodo mens ferentis illas expressa sit, attendi debet, quod si absolutè feratur, interdictum absque vlla effectuum limitatione omnes effectus in jure contentos comprehendere intelligendum est, & tunc non posse ab inferioribus Romano Pont. etiamsi illud protulerint, ad tempus suspendi, optimo jure supra resolvimus. † Interdictum a Papa promulgatum non licet Episcopo per se, vel per alium violare, nisi in casibus à jure permissis, aliàs suspenditur ab officio ac beneficio, & omni jurisdictione privatur, vt habetur *in cap. vlt. de excessibus Prælat.* quando scilicet in ipsa sententia, tam à Iure, quàm ab homine lata expressa sit de Episcopo mentio, per text. *in cap. quia periculosum, de sent. excommun. lib. 6.* docent ibi Archid. Domin. & alij, Navar. *in man. c. 27. n. 165. §. 3.* quod etiam procedere in censura suspensionis, non autem in excommunicatione generaliter lata, resolvunt per me citati *allegat. 111. n. 1.* 8 9

Generale autem interdictum, sive interdicatur civitas, provincia, regnum, sive vniversitas ab ipsomet Episcopo, sive ab alio, qui imposuit, nisi sit Papa, servandum est, docent Sylvest. *in sum. verb. Interdictum 6. §. 1.* Henriq. *lib. 13. de excom. cap. 30. §. 1.* observantes Episcopum violantem suum interdictum incurrere pœnas Iuris, & irregularitatem. 10

Ex privilegio tamen Iuris eximitur Episcopus à generali interdicto loci, cum deceat illum quotidie audire, aut dicere Missam, vnde servato moderamine *d. cap. alma*, licitè potest celebrare, vel celebrari sibi facere, & audire divina, quamvis sit interdicta civitas, vel terra, Regnum, &c. vt est text. *in cap. fin. de privileg. lib. 6.* & docet Covarr. *in cap. alma mater, part. 2. §. 4.* cum Ioan. Andr. *in cap. dilectis, de appellat.* nisi tamen causam dederit interdicto; tunc enim cum & ipse Episcopus personaliter sit interdictus, hoc privilegio gaudere non posse resolvunt Navar. *d. cap. 27. num. 178. & 180.* & Henriq. *dict. lib. 13. cap. 45.* per *cap. licet, de privileg. in 6.* nàm omnia privilegia à Iure, vel ab homine concessa vt tempore interdicti intersint, illis tantum prosunt, qui interdicto causam non dederunt, seu aliàs in eo culpabiles non sunt: de privilegiis Iuris probat text. *in cap. quod nullus 25. vers. verùm, de privileg. lib. 6.* & in vtrisque est receptissima omnium scribentium traditio, vt constat ex Navar. *dict. num. 180.* & Henriq. *d. lib. 13. cap. 45. §. 5. lit. A*, & post alios Sayr *de censur. lib. 5. cap. 5. num. 29. & 31.* Ratio est, quia illi, propter quos interdictum personale etiam generale, vel etiam locale profertur, aut qui ei causam dederunt, licet aliàs culpabiles existant, personaliter interdicti censentur, vt argum. text. *in cap. si sententia, vers. cæterum, de sentent. excom. lib. 6.* notant Doctores communiter ex Navar. & aliis, quos adducit Sayr. *dict. lib. 5. cap. 4. num. 10. vers. secundò:* 11

constat

constat autem concessionem etiam Iure communi factam aliquibus personis, vt tempore ante dicti possint celebrare, vel interesse divinis, personaliter interdictis non prodesse, vt post Covar. & alios etiam in terminis *d. cap. alma*, § *adjicimus*, explicat Suar. *tom. 5. de censur. disp. 34. sect. 4. n. 2.* Hinc evenit concessionem factam *in d. cap. alma mater*, vt tempore interdicti Pœnitentiæ Sacramentum infirmis, atque etiam bene valentibus possit administrari, non prodesse personaliter interdictis, vel illis, qui aliquo modo culpabiles existunt, nisi satisfaciant, vel cautionem idoneam præstiterint, vt probat idem *cap. alma*, *vers. illo etiam*, & notant Navar. *num. 178.* Vgolin. *de censur. tab. 5. cap. 7.* Sayr. *cap. 6. à num. 10.* Suar. *disp. 33. sect. 1. n. 9. & 17.* dictis locis. Sic etiam *cap. quod in te*, *de Pœnitent.* dum clericis interdicti tempore Ecclesiasticam concedit sepulturam, eam eisdem denegare, si interdictum non servaverint, multoque magis si ei causam dederint, prosequitur ex aliis Vgolin. *cap. 9. in princip. & cap. 15. § 4.* Suar. *disp. 35. sect. 3. num. 1.* Et generaliter clericis quibus conceditur, vt cum moderationibus *d. § adjicimus*, celebrare, & aliis Divinis interesse, non ita id licitum esse si causam interdicto dederint, comprobat Sayr. *d. cap. 5. num. 4.* Hinc denique licet in § *in festivitatibus*, ob singularem eorum festorum honorem concedatur personis illis, propter quarum culpam interdictum prohibetur, ne Altari appropinquent, in quibus verbis explicandis Doctores non satis conveniunt; alij enim interpretantur excludi culpabiles à sumptione Eucharistiæ; alij verò ab officiorio, vt per Henriq. *dict. lib. 3. cap. 47. § 2.* Sed facilius est cum Vgolin. *cap. 8. § 12. à num. 4.* intelligere verba simpliciter vt sonant; quod non appropinquent Altari, sed à longè stantes ad valvas Ecclesiæ, vt sic rubore suffusi faciliùs à contumacia resipiscant, & ad pœnitentiam induantur, vt in simili probat text. *in c. 1. 50. dist.*

12 Hujusmodi personæ, quibus à Iure, vel ab homine conceditur vt tempore interdicti possint interesse Divinis, vt sunt Episcopi, Clerici, atque etiam Laici, omnes illis diebus, quibus interdictum suspenditur, tenentur Missam audire sub præcepto peccati mortalis: probatur, quia cum Divinis licitè interesse possint, ac subinde cesset impedimentum, quo à præcepto debiliabantur, sit locus generali præcepto Iuris, de quo *in cap. Missas, de consecrat. dist. 1.* cum similibus, quæ explicat Suar. *tom. de Relig. tract. de diebus festis, lib. 2. c. 15.* & in nostro proposito expressè resolvunt Navar. *in manual. c. 21. n. 3. in fine*, & post Sot. Medin. & alios, Henriq. *lib. 7. cap. 13. § 3. junctâ lit. I, & lib. 13. c. 48. § 5. junctâ lit. D*, & de habentibus Bullam Cruciatæ, Fr. Emman. *in ejus explicat. § 5. num. 6.* & Sebast. Acosta *ad eandem quæst. 28. per totam*: confirmantes, quia nemo dubitat detentum in carceribus, si habeat facultatem à judice exeundi, mortaliter peccare, si non audiat Sacrum: ergo similiter illi quibus facultas Divinis interessendi tempore interdicti conceditur, mortaliter peccabunt, si Missam non audiant, neque probabile aliquod fundamentum adducunt Victor. Cano, Mancius, & alij Salmanticenses, quos isti referunt, & constanter sequitur Avila *de censur. p. 5. disp. 4. sect. 2. dub. 6.* contendentes nullam culpam committere habentes privilegium interessendi Divinis tempore interdicti, si Sacrum omittant diebus festis. Quorum fundamentum est, quod nemo cogitur vti privilegio sibi concesso, *leg. pen. C. de pactis, cap. si de terra, de privileg.* cum similibus; nam facilè respondetur, hanc obligationem non provenire ex privilegio, sed ex illo removeri impedimentum, quo excusabantur, eoque remoto succedere obligationem legis præceptum hujusmodi imponentis omnibus non impeditis: & confirmatur, quia vt fatetur Avila, & reliqui omnes vtriusque opinionis Auctores, tenentur Clerici tempore interdicti audire Missam, quia secundùm Ius commune non sunt prohibiti, sed potiùs servata moderatione *d. cap. alma*, eis conceditur celebrare, atque aliorum Divinorum vsus, ex qua ratione necessariò etiam concedere debuerunt hoc idem in reliquis omnibus privilegiatis, & quia supposito privilegio, prohibiti non sunt interesse Divinis.

Licet Episcopo Confirmationis Sacramentum conferre tempore interdicti, tam parvulis, juxta *cap. responso 43 vers. præterea, de sent. excom.* quam adultis, juxta *cap. quoniam, eodem tit. lib. 6.* Et tam in Ecclesia specialiter interdicta, quàm etiam in interdicti tempore generalis loci, atque etiam solemniter, vt est receptissima omnium scribentium traditio, passim illorum Iurium auctoritate adæquantium duo illa Sacramenta, Baptismum scilicet, & Confirmationem. Navar. *d. c. 27 n. 178.* Covar. *d. p. 2. § 2. n. 7. vers. idem de Confirmationis Sacramento*, Vgolin. *tab. 5. c. 7. § 5.* Henriq. *d. lib. 13. c. 45. § 1. junctâ lit. I, & seq.* Sayr. *d. lib. 5. c. 7. n. 6.* Tolet. *in sum. lib. 1. cap. 53.* Avila *d. disp. 4. sect. 1. dub. 4. concl. 3.* Suar. *d. disp. 33. sect. 1. à num. 7.* observantes non licere Episcopo conferre Sacramentum Confirmationis iis, qui interdicto generali personali affecti sunt, si causam interdicto dederunt. 13

Præterea licere Episcopo tempore interdicti cum moderamine *d. cap. alma*, conficere Chrisma, quod est necessarium pro Confirmatione, & ad ritum Baptismi in feria quinta majoris hebdomadæ, resolvunt citati per me *alleg. 31. n. 24.* licet ibi *n. 25.* eorum sententiam non approbem. 14

Non licere tamen Episcopo in loco interdicto, & personis interdictis Ordinis Sacramentum conferre, resolvunt citati per me *alleg. 11. n. 21.* vbi *n. 24.* id limitandum esse censeo; data scilicet ministrorum necessitate. 15

Vnde etiam tempore interdicti non licebit Episcopo primam Tonsuram dare, neque aquam solemniter benedicere, neque solemnem benedictionem populo impartiri, neque palmas, vel cineres solemniter benedicere, similesque actus sacros publicos exercere; cum ij omnes ad rationem divinorum Officiorum, quæ tempore interdicti prohibita sunt, reducantur: ita Sylvest. Navar. & alij, quos refert, & sequitur Suar. *disp. 34 sect. 3.* 16

Episcopo non licet ponere interdictum generale personale pro culpa vnius privati hominis, nisi ex speciali commissione Papæ, qui rarò, & cum difficultate id aliis committit, arg. text. *in Extravag. provide, de sent. excom.* & ex iis, quæ Covar. *in cap. alma Mater, p. 2. § 1. num. 5.* Suar. *de censur. tom. 5. disp. 36. sect. 3. n. 8. cum seqq.* 17

Episcopus non potest ponere sine licentia Papæ interdictum generale solùm ob non solutionem debiti pecuniarij privati, *d. Extravag. provide*, Navar. *d. c. 7. n. 168.* Armil *verb. Interdictum, § 5. n. 27.* Posset tamen ferre interdictum particulare alicui Ecclesiæ, vt dicit Cald. *in tract. de Ecclesia interdicto, memb. 1. cap. 4.* 18

Episcopis, vel Prælatis interdicti tempore licet exercere jurisdictionem circa spiritualia; vis enim interdicti extenditur tantùm ad exercitium Ordinis, Sylvest. *verb. Interdictum 5. § 3. n. 4. in fine.* 19

Item licet Episcopo eo tempore benedictionem privatam in itinere, etiam publicè dare, Navar. *d. c. 27. num. 176.* cùm illa non sit actus Ordinis, sed jurisdictionis. 20

ALLEGATIO XXXIX.

Episcopus in quibus irregularitatibus, & suspensionibus hodie dispensare possit?

SVMMARIVM.

1 *Episcopis in quibus irregularitatibus, & suspensionibus de jure Concilij Tridentini concedatur dispensandi facultas.*

2 *Episcopus electus, & confirmatus, quamvis non consecratus, potest in casibus sibi permissis dispensare.*

3 *Episcopi illarum Regionum, in quibus adhuc Concil. Trid. publicatum non fuit, concessa ab eo Concil. dispensandi facultate non gaudent.*

4 *Subditi, quos potest Episcopus virtute Concilij absolvere ab occultis delictis, sufficit quod illi subdantur quoad solum conscientiæ forum.*

5 *Vagabundi, Scholastici, & mercatores, quoad Sacramenta Confessionis, & Eucharistiæ subditi sunt Episcopo loci, in quo reperiuntur.*

6 *Episcopus ad hoc ut absolvat aliquem ab irregularitatibus, & suspensionibus in casibus sibi permissis, debet habere in eum jurisdictionem Ordinariam.*

7 *Dispensandi potestas Episcopo concessa in terminis, de quibus agitur, potest extra diœcesim exerceri, & circa absentem.*

8 *Verba, in foro conscientiæ, sunt intelligenda, id est in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in Confessione Sacramentali.*

9 *Episcopus si sciat aliquem ordinandum esse irregularem, vel suspensum, & eundem eum admittat ad Ordines, censetur cum eo dispensare, si sibi permittatur.*

10 *Dispensandi, & absolvendi potestatem in delictis occultis Episcopo concessam sine ejus speciali mandato Vicarius generalis exercere non potest.*

11 *Episcopus an possit committere aliis hanc dispensandi, & absolvendi potestatem? referuntur quatuor diversæ opiniones,* & n. 12. 13. 14.

15 *Episcopus potestatem, quam habet dispensandi cum sibi subditis, potest alteri demandare, ut secum dispenset.*

16 *Capitulum Sede vacante eandem habet potestatem dispensandi, & absolvendi, quam habet Episcopus virtute Concilij,* d. c. 6.

17 *Abbates, & alij inferiores Prælati habentes jurisdictionem Ordinariam & quasi Episcopalem, prædicta dispensandi, & absolvendi facultate non gaudent.*

18 *Superiores, seu Conventuales Religionum exemptarum non gaudent facultate dispensandi concessa* in d. c. 6.

19 *Archiepiscopus dum actu visitat, gaudet prædicta dispensandi, & absolvendi potestate circa subditos Suffraganeorum, & cum ipsis Suffraganeis.*

20 *Occultum secundum unam opinionem quoad præsens institutum dicitur, quod probari non potest.*

21 *Occultum melius dicitur, quod non est publicum; etiamsi ab aliquibus sciatur.*

22 *Notorium est plena rei notitia inducens indubitatam notitiam, & probationem discussione non egentem.*

23 *Delictum notorium dicitur commissum, vel confessum in judicio.*

24 *Notorium dicitur omne illud, quod ex actis judicij constat.*

25 *Episcopus poterit dispensare quando delictum non fuerit publicum, vel notorium, quamvis sit notum tribus, vel quatuor.*

26 *Episcopus dispensare poterit, etiamsi actus sit materialiter publicus, non vero formaliter in quantum delictum.*

27 *Irregularis, qui celebravit in excommunicatione, poterit ab Episcopo dispensari, quando excommunicatio est occulta, licet celebratio sit manifesta.*

28 *Delictum deductum ad forum contentiosum dicitur statim ac denunciatio, seu accusatio de illo coram legitimo superiore facta est.*

29 *Delictum deductum ad forum contentiosum verius dicitur post litis contestationem.*

30 *Litis contestatio negando, vel confitendo, etiam in criminalibus inducitur.*

31 *Judicium propriè post litem contestatam dicitur.*

32 *Episcopus poterit dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum, si de eo fuerit habita sententia absolutoria.*

33 *Etiamsi mediis depravatis obtinuerit absolutionem ab injecto crimine.*

34 *Vel judicium non fuerit sententiâ finitum; eo quòd accusator per annum tacuerit.*

35 *Episcopus non potest dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum, & puncto jam judicio finito.*

36 *Irregularis occultus ob reiterationem Baptismi potest ab Episcopo dispensari.*

37 *Irregularis occultus ob duos Sacros Ordines, vel Acolytatum cum Subdiaconatu eodem die susceptos, potest ab Episcopo dispensari.*

38 *Suspensus, eo quòd nesciente Episcopo, neque examinante Ordines suscepit, si occultus sit, potest ab Episcopo dispensari;*

39 *Suspensus ob receptionem Ordinum sine literis dimissoriis, si sit occultus, potest ab Episcopo dispensari;*

40 *Episcopus potest dispensare cum eo, qui per saltum promotus ad Ordines, celebravit ubi delictum fuerit occultum.*

41 *Irregularis ob administrationem in Ordinibus malè susceptis, si sit occultus, potest ab Episcopo dispensari.*

42 *Episcopus potest dispensare cum eo, qui Ordines minores suscepit ab Episcopo, qui renuntiavit dignitati, vel Episcopatui, aut à censura irretito, dummodo delictum sit occultum.*

43 *Irregularis ob exercitationem Ordinum quos non habebat, potest dispensari ab Episcopo, ut exerceat susceptos, ac alios suscipiat, modò delictum sit occultum.*

44 *Simoniacus occultus potest dispensari ab Episcopo, non autem rehabilitari ad beneficia in posterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per simoniam occultam obtinuit.*

45. *Episcopus non potest absolvere à censuris incursis propter ingressum ad monasteria Monialium, etiamsi delictum sit occultum.*

46 *Homicidium voluntarium, quod attinet ad præsens institutum, illud dicitur, quod est illicitum intentum, & volitum in se.*

47 *Episcopus potest dispensare in irregularitate provenientе ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & justa de causa.*

48 *Episcopus dispensare valet in irregularitate ex homicidio casuali proveniente, modò delictum sit occultum.*

49 *Dispensare potest Episcopus in mutilatione membri, etiam voluntaria, si est occulta.*

50 *Dispensare potest Episcopus cum illo, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere.*

51 *Dispensare potest Episcopus cum eo, qui mandavit servo, ut alterum percuteret, sed caveret ne occideret.*

52 *Homici-*

52 *Homicidium mandans in persona unius, si committatur in personam alterius, non incurrit irregularitatem.*

53 *Dispensare potest Episcopus in homicidio occulto facto causa defensionis, non servato moderamine inculpatæ tutelæ.*

54 *Conciliaris constitutio habens committendam Ordinario loci facultatem dispensandi in irregularitate contracta ob homicidium commissum vim vi repellendo, quomodo intelligenda?*

55 *Irregularis efficitur quis homicidium committens transgrediendo moderamen inculpatæ tutelæ.*

56 *Invasorem occidens, etiam ex odio, & cum intentione sumendæ vindictæ, quando non potest aliter se defendere, non fit irregularis.*

57 *Moderamen inculpatæ tutelæ versatur circa modum, tempus, & causam.*

58 *Moderamen inculpatæ tutelæ excedere quando quis dicatur?*

59 *Dispensare hodie non potest Episcopus in irregularitatibus provenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifesto, neque ad Ordines minores, nec ad simplex beneficium obtinendum.*

60 *Homicida est irregularis, neque ad Ordines promoveri potest, nec in susceptis ministrare.*

61 *Episcopus jam non potest dispensare cum homicida voluntario ad retinendum Curatum.*

62 *Episcopus in foro exteriori etiam post Concilium poterit dispensare pro minoribus Ordinibus, & simplicibus beneficiis in homicidio justo, vel casuali, exequuto fine diligentia.*

63 *Papa dispensare potest in qualibet irregularitate proveniente ex homicidio justo, vel injusto, voluntario, vel casuali.*

1 HODIE virtute S. Concil. Trident. *sess. 24. de reform. cap. 6.* licet Episcopis in irregularitatibus omnibus; & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare; & in quibuscunque casibus occultis; etiam Sedi Apostolicæ reservatis, delinquentes quoscunque sibi subditos, in diœcesi sua per seipsos, aut Vicarios ad id specialiter deputatos in foro conscientiæ gratis absolvere; imposita pœnitentia salutari; de cujus materia tractant Vgolin. *de irreg. c. 33. §. 1. cum sequentib. & cap. 26. & de off. & pot. Episc. c. 57. §. 2. cum seqq.* Henriq. *in sum. lib. 7. c. 13. §. 2. lit. V. & lib. 14. cap. 18. cum sequent.* Soar. *tom. 6. de censur. disp. 7.* Sayr. *eodem tract. lib. 7. c. 7.* Mar. Alter. *eodem tract. tom. 2. disp 8. de suspens. c. 3.* Bonac. *eodem tract. disp. 7. q. 5.* Navar *cons. 15. sub tit. de sentent. excom. in antiq. & consil. 11. sub tit. de privileg. in novis,* Sanchez *de Matrim. lib. 1. disp. 37. num. 11. cum sequentib. & disp. 40. n. 17 & lib. 3. disp. 23. n. 12. & lib. 8. disp. 2. à num. 16.* & latius *in præcepta Decalogi, lib. 2. c. 11.* Iacob. de Graffiis *tom. 2. conf. titul. de homicid. consil. 2. n. 14. cum seqq.* Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib. 5. à n. 1. & lib. 30. tract. 2. tit. 3. à n. 91.* Conineh. *de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 18. dub. 14.* Didac. de Arrojo *de Sacram. titul. de irregular. num. 10.* Anton. Fernandez *in examine Theolog. moral. part. 3. c. 9. §. 16. num. 7. & 8. & part. 4. c. 7. §. 1.* Nicol. Garcia *de benef. part. 7. c. 11. à num. 12. & part. 11. c. 10. n. 112. cum seqq.* Armendar. *in add ad recopil. legum Navar. lib. 1. tit. 18. l. 7. de irreg. in declar. num. 6. cum seqq.* Ioan. Valer. *de differ. inter utrumque forum, verb. irregularitas, diff. 7.* Aloys. Ricc. *in decision. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 117. p. 4* vbi me non citato multa ex hoc loco deducit, novissimè Fagund. *in quinque Ecclesiæ præcepta, p. 2. lib. 8. c. 8. num. 23. cum seqq.* novissimè Ioan. Machado *in tract. del perfetto confessor, y cura de almas, lib. 1. p. 3. tract. 16. docum. 19.* Maurit. de Alzedo *in praxi Episc. p. 2. c. 6.* Portel. *in dub. Regular. verb. dispensare, n. 8. cum seq.* Villalob. *in sum. p. 1. tract. 21. diff. 9.* Hieron. Roder. *in compendio quæst. Regul. resol. 52. n. 13. cum seq.* novissimè Philibert. Marchin. *de Sacram. Ordinis tract. 1. p. 9. per tot.* latissimè Ioan. Angel. Boss. *in tract. de tripl. Iubil. privileg. sect. 3. casu 10. §. 1. cum seqq.* Trullench. *in expos. Bullæ Cruc. lib. 1. §. 7. c. 2. dub. 6.* & cæteri omnes in discursu citandi.

Verùm pro faciliori præsentis quæstionis explicatione, quæ quotidiana, & in praxi vtilissima est, sub triplici distinctionis membro præsens hujus allegationis materia dividitur. In primo tractabitur, Episcoporum, & subditorum nomine qui contineantur. In secundo quod dicatur occultum, & qui sint casus occulti, in quibus Episcopus dispensare valet. In tertio, irregularitates quæ dicantur ex homicidio voluntario provenientes, in quibus Episcopo dispensandi facultas non conceditur.

Episcoporum, & subditorum nomine qui contineantur in hac materia?

Episcopi, quibus à Concilio Tridentino *dict. cap. 6.* 2
conceditur dispensandi facultas in casibus sibi permissis, sunt quicunque subditus habentes, etiam electi, & confirmati, quamvis non consecrati, quia illis competunt ea quæ sunt jurisdictionis, qualis est hæc dispensandi facultas, nec indigent consecratione, vt probavi *alleg. 36. num. 6.* quare ita tenent citati à Cened. *ad Sextum collect. 4. num. 3.* quibus adde Suarez *tom. 5. disp. 42. sect. 2. num. 7.* me citato *in hoc loco,* Alzedo *d. part. 2. cap. 6. num. 39* Sanchez *de Matrim. lib. 8. disp. 2. num. 11.* Gutier. *eodem tract. cap. 49 à num. 16.* Mar. Alter. *d. tom. 2. disp 8. de suspens. cap. 3. vers. tertiò notandum,* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, & quotidiana, resol. 136.* Filliuc. *tom. 1. tract. 20. c. 10. n. 270.* Floron. *de casib reserv. p. 1. c. 4. §. 7. n. 9.* Hieron. Pharaon. *d. tract. 1. sess. 18. casu 30. & 31.* Bossius *dict. casu 10. n. 201.* novissimè Trullench. *in exposit. Decal. lib 1. c. 3. dub. 4. n. 2.*

Sed Episcopi illarum regionum, in quibus Conci- 3
lium Trident. adhuc receptum non est, non possunt vti ista facultate concessa *d. cap. 6.* quia vbi non est acceptatum quoad leges onerosas, neque videtur acceptatum quoad favorabiles. Ita tenent, & decisum referunt Armendariz *d. loco, n. 11.* Nicol. Garcia *dict. p. 7. c. 11. num. 23.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 532. in 1. edit. & resolut. 445. num. 3. in 2. edit.* Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 2. c. 11. num. 2.* Mar. Alter. *d. c. 2. concl. 4. vers. primò animadvertendum est,* Bonacina *d. disp. 7. q. 5. puncto 1. num. 2.* Vgolin. *de offic. Episc. c. 57. §. 2. ad fin.* Filliuc. *d. tract. 10. c. 10. n. 269.* Gavant. *d. verb. absolutio, n. 6.* Bossius *d. casu 10. n. 202.* me citato *in hoc loco,* Alzed. *d. p. 2. c. 6. n. 29.* Trullench. *citato loco,* Stephan. Dalvio. *de potest. Episcopor. c. 26. n. 19. in princ.*

Non convenit hæc potestas Episcopo in ordine ad 4
omnes indifferenter, sed conceditur proprio Episcopo habenti jurisdictionem in suos subditos, vt Concilium declarat: sub quorum nomine comprehenduntur in præsenti materia omnes illi, qui sibi quomodocunque subduntur, vel qui sunt ordinarij subditi, vtpote qui ibi domicilium habent, vel quia subduntur quoad solum Pœnitentiæ forum, eo quòd in sua diœcesi inveniuntur tanquam advenæ, & peregrini, etiamsi sint vagabundi, scholastici, ac mercatores:
nam quoad Sacramenta † Confessionis, & Eucharis- 5
tiæ sunt subditi Episcopi loci, in quo reperiuntur, ex consuetudine generali Ecclesiæ, vel ex interpretativa voluntate Summorum Pontificum. Ita Suarez de

Pœnit. tom. 4. disp. 30. sect. 2. num. 3. Sanchez *de Matrimon. lib. 3. disp. 23. n. 12. & in præcepta Decalogi lib. 2. c. 11. num. 8. 9. & 17.* Nicol. Garcia *d. p. 11. c. 10. num. 139.* Zerola *in praxi Episc. p. 1. verb. Vicarius, §. 18. dub. 4.* Bonacina *de censuris disp. 1. q. 3. puncto 2. n. 5.* Henriq. *in sum. lib. 14. c. 20. §. 5.* me citato *in hoc loco,* Homobon. *de examine Ecclesiastico, tract. 12. c. 4. quæst. 16. resol. 4. pag. 460.* Nald. *in sum. verb. absolutio à peccatis, num. 9.* Novar. *d. concl. 2. num. 2.* Duard. *in Bullam Cœnæ, lib. 3. §. 2. q. 11. num. 19.* Marchin. *dict. tract. 1. part. 9. diffic. 5. à n. 1.* Floron. *de casib. reserv. part. 1. c. 4. §. 7. n. 10.* me citato *in hoc loco,* Bossius *d. casu 10. §. 6. n. 115.* Trullench. *d. lib. 1. c. 3. dub. 4. n. 6.* In absolutione enim casuum reservatorum, & censurarum impedientium receptionem Sacramenti, videtur requiri ea saltem subjectio, quæ sufficit, ut Episcopus Sacramentalem absolutionem impendat, Bonacina *d. disp. 7. quæst. 5. puncto 1. num. 4.* & ideò ille, qui non est subditus Episcopi, putà Medicus, Prætor, & similes exteri, qui tamen habitant in civitate, sub decreto *d. cap. 6.* comprehenduntur, ut in Sacramento Pœnitentiæ à suis criminibus absolvi valeant, etsi illa aliis in civitatibus commiserint: ita decisum referunt Nicol. Garcia *d. c. 10. num. 139. in 3. declarat.* Armendar. *d. loco, num. 18.* Stephan. Dalvin. *d. c. 26. in fine.*

6 Verùm licèt prædicta vera sint in absolutione casuum reservatorum, & censurarum in Sacramentali Confessione pro foro conscientiæ; in obtinenda tamen dispensatione irregularitatis, ac suspensionis requiritur, ut Episcopus habeat jurisdictionem ordinariam in eum, cui concedit relaxationem irregularitatis, juxta ea, quæ resolvo *alleg. 36. n. 17.* & decisum referunt in propriis terminis Nicol. Garcia, & Armendar. *locis proximè citatis,* me citato *in hoc loco,* Alzedo *p. 2. c. 6. num. 45.* quamvis contrarium teneat Henriquez *d. §. 5.*

7 Quæ quidem dispensandi potestas etiam extra diœcesim potest ab Episcopo erga subditos suos exerceri: nam verba Concilii *in d. c. 6.* ibi, *in diœcesi sua,* referuntur ad posteriorem illius capituli partem, in qua conceditur Episcopis facultas absolvendi à reservatis, ex ea ratione, quia Episcopus dum in sua diœcesi existit, potest cum suo subdito in aliena diœcesi existente extrajudicialiter dispensare, cum jurisdictio dispensandi exerceri possit circa absentem. Ita docent Suarez *de censur. tom. 5. disp. 41. sect. 2. num. 10. & 12. in fine,* Sanchez *in præcepta Decalogi, lib. 2. c. 11. n. 12.* Bonac. *d. disp. 7. q. 5. punct. 1. n. 4.* Fagundez *in quinque Eccl. præcept. p. 2. lib. 8. c. 8. n. 35.* Præpos. *in 3. p. D. Thom. p. 1 de censur. in communi, dub. 14. n. 59.* Diana *resol. moral. p. 4. tit. 4. resol. 96.* me citato *in hoc loco,* Marchin. *d. p. 9. diffic. 5. num. 12.* Bossius *d. casu 10. n. 166.* Fr. Emman. *in sum. tom. 3. c. 9. n. 3.* Alzed. *d. part. 2. c. 6. num. 18.* Quicquid dicant Fr. Emman. *in sum. tom. 2. c. 69. n. 2. in fine,* Henriq. *d. §. 5. in princ.* Vgolin *de offic. Episc. c. 57. §. 2. n. 6.* Alzedo *in praxi, p. 2. c. 6. n. 42.* Avila *de censur. p. 7. disp. 10. dub. 6.* Cùm ergo Episcopus in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, valeat dispensare cum sibi subditis, hac potestate uti poterit intra, vel extra diœcesim, juxta principia dispensationum: at verò in absolutione à quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, de quibus agit secunda pars *d. c. 6.* cùm debeat esse Sacramentalis, ut ibi ostenditur in illis verbis, *in foro conscientiæ gratis absolvere, imposita pœnitentia salutari;* & non possit fieri per nuntium, vel per litteras, requiritur quod fiat ab Episcopo præsente pœnitente intra diœcesim commorantibus.

8 Et quod verba illa, *in foro conscientiæ,* sint intelligenda, id est, in foro Sacramenti Pœnitentiæ, & in Confessione Sacramentali, refert pluries *Sacram Cardinalium Congregationem* censuisse Nicol. Garcia *de benef. part. 11. c. 10. num. 139.* resolvit Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. resol. 445. num. 8.* & accepi à quodam docto viro, ita tenere praxim S. Pœnitentiariæ; quicquid prædicta verba significare, quod absolutio data vel facta, nihil prosit quoad forum exterius, & per consequens posse Episcopum extra Confessionem absolvere in casibus particularibus occurrentibus, dicat Navar. *d. consil. 12. num. 2.* Henriquez *lib. 7. c. 15. § 2. vers. Episcopus;* Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 1. q. 20. art. 7. & quæst. 61. art. 10.* Suarez *de relig. tom. 2. tract. 6. lib. 6. c. 16. n. 4.* Sanchez *lib. 8. disp. 34. n. 29.* Graff. *lib. 1. c. 13. num. 32.* Claudius Solerte *de potest. Confessar. c. 30. §. 1.* Homobon. *de examine Ecclesiast. tract. 5. c. 5. q. 31.* Diana *resolut. moral. tom. 1. tract. 5. resol. 2. in fine,* Marchin. *diffic. 5. n. 13.* Lazar. *de monit. sect. 5. q. 15. n. 9.* Duard. *d. q. 11. n. 30.* Floron. *de casibus reserv. part. 1. c. 4. §. 7. n. 17.* Hieron. Pharaon. *in suo prompt. tract. 1. sect. 18. casu 31.* Bossius *d. casu 10. n. 167.* idem Suarez *in tract. de Fide, disp. 41. sect. 4. num. 6.* Castro Palao *de pœnis hæreticor. tractat. 4. disputat. 4. num. 11.* novissimè Trullench. *dict. lib. 1. cap. 3. dub. 4. num. 9.* ubi tamen propter praxim Sacræ Pœnitentiariæ nostram sententiam esse sequendam asserit.

9 Ex quibus infertur, Episcopum eo ipso, quod aliquem irregularem admittit ad Ordines, aut concedit litteras dimissorias, censeri cum eo dispensare in irregularitate, aut concedere facultatem, ut dispensetur ab Episcopo ad quem mittitur pro recipiendis Ordinibus, modò sciat Ordinandum esse irregularem, & intentionem habeat dispensandi; tum quia Episcopus non præsumitur velle delinquere ordinando irregularem, aut concedendo facultatem; ut promoveatur, Maiol. *de irregular. c. 51. num. 8.* Henriquez *d. lib. 14. c. 17. §. 4. lit. P,* Suarez *de censur. disp. 41. sect. 3. n. 4.* Sayr. *eod. tract. lib. 7. c. 14. n. 10.* Avila *part. 7. disp. 6. sect. 3. dub. 6.* Menoch. *de arbitr. in addit. casu 564. in fi.* Basil. Pont. *de Matrimon. lib. 8. c. 15. n. 7. 15. & 16.* me citato *in hoc loco,* Marchin. *d. tract. 1. p. 9. c. 4. n. 3. cum seqq.* Quidquid dicant Navar. *in man. c. 27. n. 74. vers. sed dubium,* Sanchez *de Matrimon. lib. 7. disp. 5. n. 25.* Tiber. Decian. *respons. 31. n. 7 tom. 4.* Dec. *cons. 18. n. 24. tom. 1.* & Oldrad. *cons. 319. n. 4.* ibi: *Præterea video in Episcopo, quod si aliquid conferat alicui, vel promovet eum, qui de Iure communi promoveri non potest, nec illud sibi potest conferri, quod in casibus, in quibus potest dispensare intelligitur, ut est casus, & gloss. in c. Ioannes, 51. dist.* & quod ipso facto dispensetur, probatur *in cap. venient. de fil. Presbyt. & in cap. litteras, de restit. spoliat.* & latiùs idem prosequitur *n. 5.* idemque latissimè comprobat per totum consilium sequens 330. præcipuè *n. 6.* per text. *in l. fin. C. qui admitt. ad bonor. poss.* ubi pupillus non potest sine tutore bonorum possessionem petere, nec Prætor dando aliquid agit, sed si Prætor scivit illum pupillum, dispensare & supplere videtur defectum ætatis: & eandem sententiam tenent Natt. *cons. 402. n. 19.* Roman. *cons. 216. n. 7. & cons. 307.* Ex facto enim ejus, qui potest absolvere, inducitur absolutio realis, ut optimè Alex. *cons. 164. n. 8. concl. 7.*

10 Hanc dispensandi, & absolvendi potestatem Episcopo concessam sine ejus speciali concessione Vicarius generalis exercere non potest, quia id Concil. requirit, ibi, *aut Vicarium ad id specialiter deputatum:* tum quia in generali concessione hæc non veniunt, *cap. penult. de pœnit. in 6.* Quare ita tenent Rebuff. *in praxi beneficiali, tit. de forma vicariatus, n. 5* [illegible] *cum sequentibus,* Sbrozius *de Vicario Episcopi, lib. 1. q. 19. num. 2. & q. 179. n. 1. & q. 180. n. 2. & q. 184. n. 1.*

Vgolin,

Vgolin. *de potestate Episc. c. 4. §. 7. n. 2. vers. postremò,* Suarez *de censuris disp. 41. sect. 2. n. 8.* Narbona *de appell. à Vicar. ad Episcop. p. 1. n. 129.* faciunt quæ eleganter tradit Campan. *in diversorio Iuris Canon. rub. 11. c. 23. n. 148.*

11 An autem Episcopi possint committere hanc potestatem dispensandi, & absolvendi aliis? Quæstio est dubia; in qua pro affirmativa parte, quod scilicet possit committere, & delegare illis, faciunt multa, & validiora fundamenta: in primis nulla occurrit ratio sufficiens cur credere debeamus voluisse Concilium illam facultatem reservare Episcopo per seipsum tantùm exercendam, præsertim cùm non declaret hanc potestatem Episcopis convenire tanquam delegatis Sedis Apostolicæ, sicut aliquando facit, sed simpliciter eam Episcopis concedit: ergo videtur virtute hujus decreti hæc potestas annexa jure Ordinario jurisdictioni Episcopali, atque ita delegabilis est ab Episcopo. Deinde quia non eligitur industria personæ; si enim eligeretur, nec generaliter, nec specialiter posset Episcopus delegare: tum quia quoties aliquid conceditur Prælatis præsentibus, & futuris in perpetuum, non potest dici electam esse industriam personæ, cum personæ incognitæ delegetur, vt tradunt Ias. *in l. more majorum, num. 65. ff. de jurisdictione omnium judicum,* Gregor. Lopez *l. 47. in fine, tit. 18. p. 3.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæst. 64. n. 17.* Quare hanc partem tenent Navar. *d. cons. 11. de privilegiis, num. 4.* Sanchez *de Matrim. lib. 2. disp. 40. n. 17. vers. Sed dicendum, & in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 11. n. 23.* Azor. *instit. mor. d. p. 1. lib. 8. c. 10. q. 11.* Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcept. 1, p. 2. lib. 8. c. 8. n. 26.* Marchin. *d. diff. 5. num. 14.* Duard. *in Bull. Cœnæ, lib. 3. §. 2. quæst. 11. n. 34.* Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib. 1. tract. 5. part. 2. num. 2.* observantes Concilium *dict. cap. 6.* intelligendum esse, vt velit Vicarium Episcopi non habere ex generali commissione vicariatus hos casus, nisi sibi specialiter committantur: non autem, vt velit negare Episcopo potestatem specialiter delegandi.

12 Verùm Henriq. *lib. 14. de irregul. c. 19. in fine, & lib. 6. de pœnit. c. 14. §. 7. in dicto comment. lit. O,* ait non posse Episcopum generaliter Vicario, vel alii delegare hos casus, vt habeant facultatem generalem absolvendi, vel dispensandi pro suo arbitrio, sed tantùm posse delegare, quando casus occurrerit, & dare facultatem, vt de mandato, & nomine ipsius faciat: quod quidem ex eo comprobat, quia Concilium *d. c. 6.* expressè concedit Episcopis posse dispensare per se, vel per Vicarium specialiter deputatum: tum quia dum hi casus Episcopo conceduntur, eligitur industria personæ.

13 Alii verò putant Concilium dicto loco distinguere voluisse inter facultatem dispensandi super irregularitate, & suspensione, ac absolvendi à casibus reservatis, vt prima exerceri possit per quemcunque, cui generaliter ab Episcopo sit delegata jurisdictio: secunda verò conveniat tantùm Vicario, qui specialiter deputatus sit per Episcopum cum facultate absolvendi à casibus reservatis; differentiæ rationem in eo constituunt, quia Concilium *d. c. 6.* Episcopis facultatem dispensandi super irregularitate, & suspensione generaliter concedit, quando verò in eodem capite eis tribuit potestatem absolvendi in quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, suos subditos, dicitur, *in diœcesi sua per seipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputatum,* potiùs voluit coarctare, quàm ampliare hanc jurisdictionem; nam si non addidisset verba illa, liberum fuisset Episcopo hanc facultatem committere cuicunque Sacerdoti: Concilium autem volens illam concedere tantùm Episcopo, & Vicario ad id specialiter deputato, ita peculiariter expressit.

Sed nonnulli diversum prædictorum verborum 14 esse sensum arbitrantur, sentientes Concilium voluisse hanc potestatem dispensandi super irregularitate, & suspensione solis Episcopis indulgere, vt per seipsos illam exercerent, neque possent aliis delegare, quasi in hoc sit electum ministeriũ personale Episcoporum: ita Suarez *tom. 5. de censur. disp. 41. sect. 2. n. 8.* Guttier. *canon. lib. 1. c. 13. n. 29.* Anton. Ricciul. *de jure person. extra gremium Eccles. existent. lib. 5. c. 1. n. 3.* Hieron. Pharaon. *in suo prompt. tract. 1. sect. 18. versu 33 in fine,* & ex eo probant, quia Concil. *in eodem cap.* agit de dispensatione, deinde de absolutione, & facultatem dispensandi simpliciter concedit Episcopis sine vlla extensione, potestatem autem absolvendi extendit etiam ad Vicarium specialiter deputatum: ergo clarissimè apparet mentem Concilii fuisse priorem jurisdictionem communicare tantùm Episcopis, quia extensio, quæ in secundo casu ponitur, & tacetur in primo, apertè ab illo excluditur: constitutio enim in vna parte declaratur ab alia, vel suppletur, aut limitatur, & restringitur, *l. unic. in princ. C. de rei uxor. act.* Cùm igitur Concilium nihil dicat de Vicario in prima parte, non debemus intelligere illam facultatem commissam esse Vicario, si enim illam voluisset concedere Vicario, vtique id expressisset, sicut fecit in secunda parte, in qua agit de absolutione, argum. text. *in l. unic. §. sin autem ab deficientis, C. de caduc. tollen.* cum aliis citatis *in libello de principiis vtriusque juris, lit. L, num. 32.* Ratio autem diversitatis propter quam Concil. voluerit potiùs extendere ad Vicarium facultatem absolvendi in casibus reservatis, quàm potestatem dispensandi ab irregularitate, & suspensione, eam assignant, quia absolutio est magis necessaria ad salutem animarum, quam dispensatio: ita Mar. Alter. *d. c. 3. concl. 4. vers. tertiò notandum,* vbi ex aliis hunc sequitur intellectum. Ego tamen in hoc opinionum conflictu meam interponere sententiam non audeo, dum super hoc peculiarem non habuero decisionem, interim studiosus judicet lector.

Quæret aliquis, quis possit cum Episcopo dispensare, si occurrat casus, vt ipsemet incidat in aliquod delictorum, de quibus in Concil. *d. c. 6.* Putat Mar. 15 Alter. *d. concl. 4. vers. tertiò quæri potest,* non posse Episcopum, cùm sit delegatus, hujusmodi potestatem, quam habet dispensandi, alteri committere, vt secum dispenset. Verùm alii communiter, & melius respondent, posse ipsummet Episcopum alteri committere vices suas, vt secum dispenset, & ad absolvendum proprium suum Confessarium deputare cum eadem auctoritate, quam ipse habet ex *d. c. 6.* Concilii Tridentini in sibi subditus. Ita Maiol. *de irreg. lib. 2. c. 2. num. 12. versic. est autem, & lib. 5. c. 51. n. 7.* Suarez *tom. 5. disp. 41. sect. 2. n. 9.* Henriquez *in sum. lib. 14. de irreg. c. 18. § 3.* Piasec. *in praxi nova Episc. part. 2. c. 1. n. 17. pag. 107.* Sayr. *d. lib. 7. c. 9. num. 5.* Armend. *vbi proximè, n. 12.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Ecclesiast. decis. 518. in 1. edit. & resol. 445. n. 2. in 2. edit.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina Clericali, §. 1. num. 54.* Sanchez *de Matrimon. lib. 8. disp. 3. n. 3. & in præcepta Decalogi lib. 2. c. 11. n. 11.* novissimè Fr. Ludov. à Cruce *in exposit. Bull. Cruciatæ, disp. 1. c. 6. dub. 18. n. 1. in fine,* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. jurisdictio, differ. 9. n. 12.* Filliuc. *tom. 1. tract. 10. c. 10. num. 272.* Floron. *de casib. reserv. part. 1. c. 4. §. 7. num. 14.* Gavant. *in manual. Episc. verb. Absolutio, n. 7.* Duard. *in Bull. Cœnæ. lib. 3. §. 2. q. 11. n. 29.* me citato *in hoc loco.* Bossius *d. sect. 1. cas. 10. n. 188.* me etiam citato *in hoc loco.* Alzed. *de præcell. Episcop. dignit. p. 1. c. 5. n. 123. & c. 6. num. 68.*

Capitulum

16 Capitulum Sede vacante eandem habet facultatem dispensandi, & absolvendi concessam Episcopis per Concil. d. cap. 6. nam licèt illa facultas competat Episcopo jure speciali, tamen competit ei Iure communi, & jurisdictione ordinaria illi tributa. Ita in terminis resolvunt Beia *in responsis casuum conscient. part. 4. casu 37. vers. eandem nullus,* Sayt. *in clavi Regia lib. 6. cap. 11. num. 84.* Henriquez *lib. 6. c. 16. §. 1. & lib. 14. c. 20. §. 1.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 61. art. 9.* Cened. *ad Sextum collect. 4. n. 3.* Suarez *tom. 4. de pœnit. disp. 30 sect. 2. n. 4.* Aloys. Rice. *in collect. decis. part. 3. collect. 721. vers. tertiò dubitatur, & in praxi fori Ecclesiastici, decis. 532. in 1. edit.* alias *resol. 466. in 2. edit. & in praxi aurea resol. 11. n. 5.* Sayt. *decis. 31. de tempor. ordinat.* Alzed. *d. p. 2. c. 6. n. 73.* Piasec. *in praxi nova Episc. p. 2. c. 1. n. 16. pag. 106.* Sanchez *de Matrim. lib. 8. disp. 2. n. 14.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 5. c. 7. n. 41. & part. 7. c. 11. n. 21.* Novar. *in sing. Canonic. concl. 2. n. 3.* Diana *part. 4. tract. 4. resol. 211. vers. notandum est,* Floron. *de casib. reservatis part. 1. c. 4. §. 7. n. 9.* Duard. *in Bull. Cœnæ, lib. 3. §. 2. quæst. 11. n. 16. & 17.* Gavant. *in man. Episc. verb. Capitulum Sede vacante, n. 48.* Bossius *d. casu 10. n. 207.* novissimè Marcel. Vulpe *in praxi, c. 44. n. 9.* Quamvis contrarium teneant Marc. Anton. *d. c. 3. vers. ex eodem,* & Bonac. *de censuris disp. 7. q. 5. punct. 1.* Alter. *tom. 2. disp. 6. de suspens. c. 3.* Stephan Dalvin *de potest. Episc. c. 27. num. 1.*

17 Abbates verò, & alii Prælati inferiores habentes jurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, etiam nullius diœcesis, non gaudent prædicta facultate dispensandi, & absolvendi concessa Episcopis in Concil. *d. c. 6.* ex eo, quia Conciliaris illa Constitutio hac in parte derogat Iuri communi, & idcirco potiùs est limitanda, vt nomine Episcopi intelligamus secundum propriam significationem hujus nominis illos tantum, qui in Episcopi dignitate constituti sunt, non inferiores. Ita Aragon. *2. 2. quæst. 88. art. 12. conf. 4.* Cened. *d. collect. 4. num. 5.* Tolet. *in sum. lib. 1. c. 83. num. 5. ad finem,* Suarez *tom. 1. de pœnit. disp. 30. sect. 2. num. 6. & tom. 5. de censuris, disp. 41. sect. 2. num. 7.* Petr. de Ledesma *in sum. tom. 2. tract. 1. c. 6. post concl. 2. diffic. 1.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis. 532. n. 1. in 1. edit. & resol. 555. in 2. edit.* Mar. Alter. *d. c. 3. vers. sed hic,* Bonac. *d. disp. 6. q. 5. puncto 1. n. 6.* Gavant. *verb. absolutio, n. 5. & verb. censura, n. 2.* Campan. *rubr. 7. c. 5. num. 5.* & censuisse *sacram Congregationem,* referunt Nicol. Garcia *d. part. c. 11. num. 13. & 17.* Armendaria *d. loco, num 9. & 10.* Navar. *d. concl. 2. n. 4.* Quamvis hujusmodi Abbatibus prædictam dispensandi, & absolvendi potestatem eodem modo esse concessam, quo Episcopo, asserat Henriquez *lib. 6. c. 6. §. 1.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 1. quæst. 24. art. 13. & 17. & q. 61. art. 9. & in sum. tom. 2. c. 10. n. 6.* Flores de Mena *variar. lib. 3. q. 24. num. 18.* Sayt. *in clavi Regia, lib. 6. c. 11. n. 83. in fine,* Avila *de censuris part. 7. disp. 10. dub. 6.* Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 1. c. 11. num. 5.* Duard. *in Bullam Cœnæ lib. 3. §. 2. q. 8. num. 55.* Monet. *de commut. vlt. volunt. c. 5. n. 455.* Sigism. à Bononia *de elect. dub. 51. n. 8.* Diana *moral. part. 4. tract. 4. resol. 211.* novissimè Marchin. *d. tract. 1. p. 9. diffic. 1. à num. 3.* Portel. *verb. Prælati potestas ad absolvendum, num. 30.* Pharaon. *d. tract. 1. sect. 18. c. 34. cum seqq.* Bossius *d. casu 10. n. 211.* Castro Palao *de pœnis hæretic. tract. 4. disp. 4. n. 4.* novissimè Trullench. *d. lib. 1. c. 3. dub. 4. n. 3.* Steph. Dalvin. *c. 27. num. 2.*

18 Ex eadem ratione videtur dicendum Superiores, seu Conventuales Religionum exemptarum hujusmodi facultate à Concilio Episcopis concessa erga Religiosos sibi subditos vti non posse, & ita à *sacra Illustrissimorum Cardinalium Congregatione* decisum fuisse referunt Garcia *d. cap. 11. num. 13. & 20.* Armendariz *d. loco, n. 10.* & resolvunt Suarez *de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. c. 12. n. 12. & tom. 5. disp. 4. sect. 2.* Petr. de Ledesma *in sum. tom. 2. tract. 1. c. 6. post conclus. 20. diffic. 3.* Valer. Regin. *d. n. 29. versic. quintum est.* Lezana *c. 11. n. 6.* Contrarium tamen, imò prædictos Superiores erga Religiosos sibi subditos hanc potestatem habere, facultate ipsis ad hoc data à Pio V. Constitutione sua, quæ incipit *Romanus, an. 1571. die 21. July,* tenent Piasec. *in praxi nova Episc. part. 2. q. 3. num. 52. in princ.* Henriquez *in sum. lib. 6. c. 16. §. 8. & lib. 7. c. 25. §. 2. & lib. 14. cap. vltim. §. 5. ad fin.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. q. 61. art. 9.* Fr. Lud. Beia *in responsis casuum conscientiæ; part. 4. casu 37. in princ.* Fr. Ioan. de la Cruz *de statu Religionis lib. 1. c. 6. dub. 16.* Sayt. *de censuris lib. 7. cap. 4. num. 23.* Molin. *de justit. tract. 3. disp. 61. n. 4. & 5. & disp. 70. in fin.* Iacob. de Graffiis *tom. 2. consil. sub tit. de homicidio, consil. 2. n. 23. cum seqq.* Sanchez *de Matrimon. lib. 8. disp. 2. n. 13. & in præcepta Decalogi lib. 2. c. 11. n. 7.* Coriolan. *de casib. reserv. part. 1. sect. 1. art. 22. num. 6. & art. 23. n. 4.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro Relig. lib. 3. q. 125.* Portel. *in dub. Regularibus, verb. Prælati, num. 36.* novissimè Bossius *d. c. 10. num. 220. cum seqq.* vbi *num. 223.* subdit hujusmodi Prælatos Regulares posse alteri committere dictam facultatem dispensandi, & absolvendi. Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. Regularis, differ. 6. vers. denique,* Navar. *d. concl. 2. n. 6.* Barthol. de Vecchis *in praxi observanda in admittendis ad Religionis statum noviti. disp. 9. dub. 18. ex n. 4.* Hieron. Roder. *d. resol. 51. n. 23.* Diana *p. 4. tract. 5. resol. 211. in fine,* Marchin. *d. diffic. 1. n. 9.* Sigism. à Bonon. *de elect. p. 2. c. 1. dub. 50.* & hæc secunda opinio, attenta dicta Pii V. Constit. in praxi sequenda est, illa verò non extante, in puncto Iuris primam veriorem judico, me citato *in hoc loco,* Trullench. *d. dub. 4. n. 5.*

Archiepiscopus dum actu visitat, habet facultatem 19
absolvendi ab irregularitate occulta virtute Concilii Tridentini circa subditos suorum Suffraganeorum, ratione enim ratione officii ordinariam habet facultatem ad absolvendum. Ita Henriq. *lib. 14. c. 18. num. 3.* Suarez *tom. 4. disp. 30. sect. 2. num. 8.* Sayr. *in clavi Regia, lib. 6. c. 11. n. 79.* Avila *de censur. part. 2. c. 7. disp. 1. dub. 10. concl. 3. & part. 7. disp. 10. dub. 6. notab. 2. circa primam conclusionem,* Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 2. c. 11. num. 5. & lib. 4. c. 38. n. 13. & 15.* Marchin. *d. tract. 1. part. 9. diffic. 1. n. 8.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. jurisdictio, different. 4. n. 1.* me citato *in hoc loco,* Bossius *d. casu 10. n. 215.* Alzed. *d. part. 2. c. 6. num. 40.* Bonac. *de censur. disput. 1. q. 3. puncto 2. num. 7. vers. tertiò,* vbi *in vers. secundò,* dicit etiam posse Archiepiscopum à censuris latis à Suffraganeis, vel à Sede Apostolica absolvere subditos Suffraganeorum, quando malitiosè, aut negligenter differunt absolutionem, vel quando ad illum fuit appellatum, & vocatæ fuerunt partes. Sic etiam in actu visitationis non solùm potest dispensare cum subditis Episcoporum Suffraganeorum, sed etiam cum ipsismet Episcopis Suffraganeis, vt contra Suarez tenent Henriquez *d. c. 18. num. 4.* Avila *p. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 5.* Bonac. *de censuris disp. 7. q. 5. punct. 1. num. 1. in fine,* Bossius *d. casu 10. n. 216.* vbi *num. 217.* subdit, quod immò quocunque tempore, & sic extra visitationem, poterit Archiepiscopus vti dicta facultate dispensandi, & absolvendi circa suos Episcopos Suffraganeos, sicut potest circa subditos suæ propriæ diœcesis, & citat post alios Sayr. *d. c. 11. n. 79.* Floron. *de casibus reserv. part. 1. c. 4. §. 7. n. 14.* Trullench. *d. dub. 4. num. 4.*

Occultum quid dicatur; & qui sint casus occulti, in quibus Episcopus dispensare valet?

20 Cum Episcopi virtute Concilii Tridentini *sess.24. de reformat. c.6.* possint omninò dispensare in omnibus irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, opportunè inquirendum est quando dicatur delictum occultum, vt Episcopus possit dispensare in irregularitate, vel suspensione per illud incursa? Sunt qui teneant occultum in præsenti materia secundum terminos Iuris esse regulandum, & propriè dici, quando non potest probari. Ita Iacob. de Graffiis *tom. 2. consil. sub titul. de homicid. consil. 2. num.* 20. Nicol. Garcia *de benef. part. 7. c.11. num.* 41. Armendar. *in addit. ad recopil. legum Navarræ, lib.1. tit.18. l.7. de irregularit. 3. in declarat. num.25.*

21 Verum communis Doctorum resolutio tenet occultum in præsenti dici, quod non est publicum; etiamsi ab aliquibus sciatur, & potest tergiversatione celari; quia Concil. *d.c.6.* à regula dispensandi excipit deducta ad forum contentiosum: ergo non excipit occulta; quæ probari possunt, si tamen ad forum contentiosum non sunt deducta: tum quia occultum plerumque accipitur non prout est improbabile, sed prout contradistinguitur à notorio, publico, vel saltem famoso; secundùm Panormitan. *in cap. fin. de tempor. ordin.* vbi occultum crimen ad hoc, vt quis possit promoveri; appellat illud quod opponitur notorio, licèt probari possit: idem Panormit. *in cap.*
22 *quæsitum, de Pœnit. & remiss.* † Et notorium est plena rei notitia inducens indubitatam, & finitam probationem discussione non egentem, vt per text. *in cap. vestra, de cohabit. cleric. & in cap. cura olim, 24. de verb. signif.* tenent Clar. *lib.5. §. fin. q.9.* Mascard. *de probation. concl.*1101. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.1. quæst.57.* Mench. *illustr. c.2. num.* 11. *& c.20. n.* 23. Farinac. *in praxi crimin. quæst.* 28. Menoch. *de arbitr. casu* 166. *num.*4. Iacob de Graffiis *in aureis decis. p.1. lib.1. c.13. num.* 43. *& seq.* Aldrete *de religiosa disciplina tuenda, lib.1. c.5. §.2. n.6.* novissimè me citato *in hoc loco*, Bossius *de triplici Iubil. privilegio, sect.1. ca-*
23 *su* 10. *§.3. n.16. in fine.* Hinc † notorium dicitur delictum commissum, vel confessum in judicio. Mascard. *concl.*1326. *n.4.* post Afflict. Menoch. & alios Farinac. *d.q.*21. *n.*31. Steph. Gratian. *discept. forens. c.*142. *n.9.*
24 *&* 10. Aldrete *d.§.2. n.*11. Item † & omne illud, quod ex actis judicii constat, ea citatir per Menoch. *remed.1. recup. n.*332. *& de arbitr. casu* 166. *n.6. & cons.* 100. *n.6.* Tiraq. *de retract. lignag. §.36. glos.1. n.*44. Mascard. *conclus.*1101. *n.*13. *cum seqq.* Farinac. *d.q.*21. *n.*14. *& quæst.9. num.*20. Mendez à Castro *in praxi Lusitana, lib.3. c.*15. *num.*4. Aldrete *d. §.2. n.* 10. Bossius *d.§.3. num.*30. Vel deducitur ex sententia in judicio prolata, Mascard. *concl.*1296. *num.*15. Farinac. *d. quæst.* 21. *num.*31. Quare textum illum intelligendum esse de illo occulto, quod probari potest, sed à paucis scitur, & aliqua valet tergiuersatione celari, tenent Navar. *in man. c.27. n.*254. *in fine, versic. vndecimò*, Sorb. *in compend. Mendicant. in resolut. materia absolut. pag.*48. Ancon. Roch. *de visitat. verb. occultis*, Vega *in summa, part.1. c.49. casu* 16. Tolet. *in sum. lib.1. c.* 89. *n.*5. Lel. Zech. *de casibus Episcopo reservatis, casu vltim. num.1. & casu 1. de irregularitat. circa finem*, Vivald. *in candelabro aureo, titul. de irregul. num.*315. Zerola *in praxi Episc. part.2. verb. irregularitas, §.1.* Azor. *institut. moral. part.1. lib 8. c.1 n. q.* 9. Avila *de censur. p 2. c.7. disp.1. dub.12. concl.2. & p 7. disp.10. dub.6.* Mar. Alter. *eod. tract. tom.2. disp.8 de suspens. versicul. secundò notandum*, Suarez, *tom.4. disp 30 sect.2. n.2. & tom.5. disp.41. sect.2. n.6* Campan. *in divers. Iuris Canon. rubr.6. c.5. n 7.* Duardi *in Bull. Cœna, lib.3. §.2. q.11. num 4. & 3.* Foron. *de casib. reservat. part.1 c.4. §.21. n 2.* Gavant. *in manuali Episc. verb. Absolutio, num.*11. me citato *in hoc loco*, Alzedo *d. p.2. c.6. n.*12. Molina *de justitia tract.3. disp.79. n.8. vers. secundò*, Fr. Emman *quæst. Regular. tom.1. q.24. art.*11. Paul. Comitol. *respons. moral. lib.6. quæst.44. n.2.* Vgolin. *de potestate Episcop. c.57. num.5.* Piasec. *in praxi nova Episcop. part.1. c.1. num.36. pag.*61. Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. dec.*523. *in 1. edit. & resolut* 450. *in 2. edit.* Sayr. *de censur. lib.4. cap.17. num.*21. *& lib.7. c.*13. *num.* 12. Sanchez *de Matrim. lib.2. disp.37. num.*11. *& lib. 8. disput.34. num.*55. *& in præcepta Decalogi lib.1. c.*21. *num.*19. *cum seqq.* Reginald. *in praxi fori Pœnit. lib. 30. tract.1. num.30.* me citato Bonacina *de censur. disp.1. q.3. puncto 2. num.1. vers. quartò.* Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub.71. à n.7.* Novar. *inter decisiones Neapol. Aloysij Riccij decis.*117. *part.4.* vbi multa ex hoc loco me non citato desumpsit; novissimè Fagundez *in quinque Ecclesiæ præcepta, part.2. lib.8. c.8. num.*23. Barthol. de Vecchis *in praxi observanda in admittendis ad Religionis statum novit. disp.9. dub.16. n.3.* Hieron. Roder. *in compend. quæst. Regul. resol.*52. *num.*13. Alzed. *d. part.2. c.6 num.*12. Marchin. *in d. part.9. diffic.2.* novissimè me citato *in hoc loco*, Bossius *de triplici Iubilæi privil. sect.1. casu* 10. *§.3. n.26.* novissimè Marcel. Vulpe *in praxi judic. fori Eccles. c.44. n.10.* latè & eleganter Stephan. Dalvin. *de potestate Episcop. c.26. num.3. cum seqq.* vbi ex præscripto Iuris, & Iurisperitorum doctrina aliquid occultum dici tripliciter ait. *Primò* illud, quod non est sua natura probabile, quia vt tale non cadit sub cognitionem hominis, ejusmodi sunt cogitationes hominum, de quibus nec Ecclesia judicat. *Secundò* id, quod sua quidem natura est probabile, probari tamen non potest, quia nemo illius notitiam habeat, vtpote coram nemine factum. *Tertiò* illud, quod probari quidem potest, quia notum, sed tam paucis, quod neque est vulgare, neque in judicium deductum: & *num.9.* notat per casus occultos Sedi Apost. reservatos vigore Concilii *d. cap. 6.* Episcoporum jurisdictioni concessos, non intelligendos eos; qui primo modo dicuntur occulti, sed tantùm eos, qui secundo, & tertio modo: novissimè D. Felician. de Vega, tunc Archiep. Mexican. *in relect. c. & si Clerici, §. de adulteriis, n.*152. *cum seq. de Iudic.*

Ex quibus rectè infertur, posse Episcopum virtute 25
Concilii *in dict. c. 6.* dispensare, quando delictum non est publicum, vel notorium, quamvis sit notum tribus, vel quatuor; nec de illo sit fama in majori parte viciniæ, vel collegii; vnde in magna civitate quatuor, quinque, aut sex vidisse testes, non satis videtur ad notorium, vt docent Henriq. *d. lib.3. cap.5. §.2.* Sayr. *de censur. lib.2. c.*12. *n.*19. Sanchez *d.c.*11. *num.*19. Trullench. *d. c.2. dub.6. num.1.* Vnde etiam optimè aliqui Doctores exigunt, vt delictum non sit occultum, sed publicum, quod non tantùm actus, qui est delictum, sit publicus, sed etiam vt publicum eum fecisse delictum, hinc resolventes † posse 26
Episcopum dispensare etiamsi actus sit materialiter publicus, non verò formaliter in quantum delictum, adhuc enim occultum dicitur delictum. Ita Emman. Sà *verb. Episcopus, n.*35. Fr. Emman. *in sum part.1. c.*176. *n.5.* Henriq. *lib.14. c.20. n.4.* Sayr. *de censuris lib.7. c.3. n.13.* Bonac. *eodem tract. disp.7. q.5. puncto 1. n.4. vers. dixi in provenientibus*, Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub.71. num.*8. Fagundez *d. c.8. n.25. & 29.* Sanch. *d. lib.8. disp.34. num.56.* Piasec. *in praxi nova Episc. part.1. cap.1. rubr. de dispensat. sub num.56. fol.* 61. Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. resolut.* 450. *num.5. in 2. edit.* Vgolin. *de censuris tab.1. c.13. §.7. sub n.4.*

Galet.

Galet. *in margarita caſuum conſcientia, verb. delictum, vltim.* Campan. *in diverſorio juris Canonici, rub. 7. c. 5. num. 3.* me citato Trullench. *d. cap. 2. dub. 7. num. 3.* & noviſſime *in ſua expoſit. Decalogi*, me citato *dict. dub. 4. num. 9.* Hinc vnus Texeda *tom. 1. lib. 3. tract. 3. num. 138.* exiſtimavit poſſe Epiſcopum diſpenſare in irregularitate ex homicidio voluntario occulto proveniente, dummodo ita occultum, vt nullus alius ſciat id delictum fuiſſe à tali perſona, niſi ſolus ipſe homicida, quaſi Concilium *d. loco* loquatur de homicidio non omnino occulto, ſed aliquo modo, ſcilicet de illo quod in judicio probari non poteſt: ſed meritò illum reprehendit Diana *moral. reſol. part. 6. tract. 6. reſol. 58. in med.*

27 Hinc etiam colliges, poſſe Epiſcopum diſpenſare in irregularitate proveniente ab excommunicato celebrante, quando excommunicatio eſt occulta, licèt celebratio ſit manifeſta; nam ad hunc effectum cenſura dicitur occulta, quæ incurritur coram multis, ignorantibus illam tamen eo caſu incurri. Fr. Ludov. Miranda *in man. prel. tom. 2. q. 8. art. 14. concl. 2.* Piaſec. *in praxi nova Epiſ. p. 1. c. 1. n. 56. pag. 62.* Navar. *conſ. 2. ſub tit. de Clerico non ordinato miniſt. in vtraque edit.* Galet. *d. verb. delictum pen.* Læl. Zech. *d. caſu vlt. n. 1. verſ. & quod, pag. 248.* me citato *in hoc loco*, Homobon. *de examine Eccleſiaſtico tract. 12. cap. 3. q. 13. reſol. 3. in fine*, & me hic citato March. *d. tract. 1. p. 9. diffic. 1. n. 4. 5. & 6.* noviſſimè Boſſius *d. §. 3. n. 33.* Quidquid dubitet Additionator *ad dictum conſ. Navarri.* Hinc ſi contingat delictum in vna civitate eſſe publicum, vel per facti notitiam, vel quia in judicio confeſſum, vel quia per Iudicis ſententiam probatum, in alia verò civitate, in qua petitur abſolutio; vel diſpenſatio in irregularitate, eſſet occultum, tunc licebit Epiſcopo abſolvere, vel diſpenſare, modò notitia talis delicti non ſit illuc facillimè perventura; quia in tali loco delictum verè dicitur occultum, nec ſemper adeſt periculum diffamationis propter locorum diſtantiam. Ita contra Suarez *de Pœnit. diſp. 30. ſect. 2. n. 2.* Sanctarel. *de hæreſi, c. 5. dub. 6. n. 26.* reſolvunt Avila *de cenſur. part. 2. c. 7. diſp. 1. dub. 11. concl. 2.* Sanchez *in præcepta Decal. lib. 2. c. 11. num. 20.* Duard. *in Bull. Cœna Domini, lib. 3. §. 2. q. 11. n. 10.* Fagundez *in quinque Eccleſ. præcepta, part. 2. lib. 8. c. 8. n. 28.* Marchin. *d. p. 9. diffic. 2. n. 7.* Trullench. *d. dub. 6. n. 2.*

28 Delictum deductum ad forum contentioſum, ad hoc vt Epiſcopus in irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ab eo provenientibus, diſpenſandi facultatem non habeat, dicitur ſtatim ac denunciatio, aut accuſatio de illo coram legitimo judice facta eſt: ita Mar. Alter. *d. c. 3. verſ. poſtulabit*, vbi multis nititur ſuam comprobare ſententiam. Vel vbi primùm citatio eſt facta, quia regulariter à citatione incipit judicium, *§. fin. Inſtit. de pœna temerè litig. gloſſ. in rub. C. de in jus vocando*, vt tenet Aloyſ. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ. 521. in 1. edit. & reſol. 449. in 2. edit.* Floron. *de caſ. reſer. c. 4. §. 21. n. 3.* noviſſimè Marcel. Vulpe *d. c. 44. n. 10. in fine.*

29 Verùm ego tenerem delictum dici deductum ad forum contentioſum poſt litis conteſtationem, ex ſe-
30 quentibus: *primò* quia † forus contentioſus verè dici
non poteſt, niſi inter partes ſuper delicto commiſſo contendatur negando, vel confitendo, quo actu litis conteſtatio etiam in criminalibus inducitur, vt tenent Viv. *Neapol. decif. 310. n. 13.* Farin. *in praxi crimin.*
31 *q. 10. ſub n. 35. ad finem.* Deinde † forus contentioſus
idem ſonat quod judicium; at judicium propriè poſt litem conteſtatam dicitur, ex reſolutis per Azin. *in praxi Florentina, §. 1. c. 1. n. 14. & ſeqq.* Lancellot. *de attent. in præfat. n. 7.* Peregr. *var. lib. 2. ſub rub. de judic. n. 54.* Vlteriùs forus contentioſus nihil differt à lite mota, quia idem eſt, ſi non plus, in foro contendere, ac in eo litem movere: at lis mota dicitur poſtquam litis conteſtatio facta fuerit, vt probat text. *in cap. ex parte 30. de verbor. ſignific.* & reſolvunt Maranta *de ordine judic. part. 5. tit. & omnia fiant durante inſtantia, n. 64.* Surd. *de alim. tit. 5. q. 8. n. 64.* Cabed. *Luſitan. decif. 15. n. 10. part. 2.* ergo etiam tenendum, delictum deductum ad forum contentioſum dici poſt litem conteſtatam, quod poſt primam hujus tractatus editionem ſequte videtur Fr. Sigiſm. à Bononia *de elect. dub. 71. n. 10. in princip.* Gavant. *in man. Prælat. verb. Abſolutio, n. 12.* Diana *reſolut. moral. part. 4. tr. 2. reſol. 93.* Boſſius *d. §. 2. n. 6.* Trullench. *d. dub. 6. n. 1.* & noviſſime me citato *in hoc loco, in ſua expoſit. Decal. d. lib. 1. c. 3. dub. 4. n. 9.* Caſtro Palao *de legib. tract. 3. diſp. 6. punct. 15. §. 1. n. 1. & de pœnis hæreticor. tract. 4. diſp. 4. n. 4.*

Deducto igitur delicto ad forum contentioſum, 32
modo ſuprà explicato, in irregularitate, vel ſuſpenſione ex illo proveniente impeditur Epiſcopus diſpenſare; quod quidem impedimentum non eſt dicendum ſemper durare, ex eo quod ſemel deductum fuerit ad forum contentioſum, ſed tantùm quouſque duraverit judicium; quo finito, habita ſententia abſolutoria, licebit eidem Præſuli diſpenſare, quia adhuc manet occultum, & non poteſt dici deductum cum effectu, ex quo probatum non fuit: ita Vivald. *in candelab. aureo, tit. de excommun. n. 42.* Emman. Sà *verb. Epiſcopus, num. 34.* Fr. Emman. *in ſum. part. 1. c. 167. num. 4.* Vega *in ſumma, part. 1. c. 15. caſu 2.* Iacob. de Graffiis *in aureis decif. part. 1. lib. 1. c. 13. num. 41. & tom. 2. conſil. ſub tit. de homicid. conſil. 20. n. 20.* Suarez *de cenſur. diſp. 41. ſect. 2. n. 6.* Sayr. *eodem tract. lib. 4. c. 7. n. 12.* Avila *eodem tract. part. 7. diſp. 1. dub 11. concluſ. 3.* Henriq. *lib. 14. c. 17. § 2. in commento lit. H.* Campan. *in diverſ. Iuris Canonici, rubr. 11. c. 23. n. 144.* Mar. Anton. *variar. reſol. lib. 3. reſol. 16. ſub num. 2. & verſ. nec obſtat.* Mar. Alter. *d. cap. 3. verſ. poſtulabit*, Molina *de juſtitia tract. 3. diſp. 79. num. 8. verſ. 2. & 3.* Sanchez *de Matrim. lib. 2. diſp. 37. n. 12. & lib. 8. diſp. 34. n. 57. & in præcepta Decalogi, lib. 2. cap. 11. num. 21.* & me citato Bonacina *de cenſur. diſp. 1. q. 3. puncto 2. n. 2. & diſp. 7. quæſt. 5. puncto 1. n. 4. verſ. dixi excepto*, Fagundez *d. c. 8. n. 26.* Novar. *d. concl. 2. n. 6. in fine*, Fr. Barthol. de Vecchis *d. diſp. 9. dub. 16. num. 5.* Alzed *d. part. 2. c. 6. num. 10. & 11.* Boſſius *d. §. 3. num. 40.* Trullench. *d. dub. 4. n. 9.* D. Felician. de Vega *in relect. cap. & ſi clerici, §. de adulteriis, n. 153. de judiciis.*

Quin etiamſi mediis depravatis obtinuerit abſolu- 33
tionem ab injecto crimine, diſpenſabit Epiſcopus, Henriq. *d. lib. 14. c. 17. §. 4.* Suarez *d. ſect. 2. in num. 6.* Sayr. *d. cap. 7. n. 12.* Sanchez *dict. lib. 2. de Matrim. diſp. 37. num. 12. in fine, & lib. 8. diſp. 34. n. 57.* Barthol. de Vecchis *d. dub. 16. num. 7. in fine*, Fr. Sigiſm. à Bononia *de elect. dub. 71. num. 12.* Campan. *in diverſor Iuris Canon. rub. 7. c. 5. num. 7. & rubr. 11. cap. 19. n. 144.* vbi tenet, quod ſi judicium non fuerit ſententià finitum, eo quòd accuſator per annum tacuerit,
† poteſt ab Epiſcopo elapſo anno diſpenſari, vel ordi- 34
nari, & allegat gloſſ. *verb. obrepſit, in cap. tactu, 81. diſt. & cap. omnipotens Deus, de accuſat.* Maiol. *de irregular. lib. 3. c. 17. ſub n. 9.* & Sayr. *d. c. 7. n. 11.* me citato *in hoc loco*, Marchin. *d. tract. 1. p. 9. diffic. 4. n. 8. & 9.* Sigiſm. à Bononia *d. dub. 71. n. 10.* Boſſius *d. §. 3. n. 43. in princ.*

Dubitari tamen poteſt, vtrum Epiſcopus poſſit diſ- 35
penſare ſi delictum deductum ſit ad forum contentioſum, & jam finito judicio punitum? In qua quæſtione tenet vna ſententia, etiam hoc caſu poſſe Epiſcopum diſpenſare, ſubſcribunt Henriquez *dict. lib. 14. cap. 7. num. 5.* Avila *de cenſ. p. 2. diſp. 2. dub 7. & p. 7. diſp. 10. dub. 7.* Sanchez *in præcepta Decal. lib. 2. c. 11. n. 22.*

n. 21. *vers. Sed quid*, Reginald. *d. lib. 30. tract. 2. num. 29. versic. sextò*, Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub. 71. n. 13.* Sanctar. *de hæresi, cap. 5. dub. 6. num. 29.* Hurtadu *in tr. de irregul. disp. 2. diffic. 20. num* 68. Diana *moral. resolut. part. 4. tract. 2. resol. 97.* Marchin. *dict. diffic. 4. num. 15.* Sed contrariam sententiam veriorem duco, quia delictum hoc non potest negari ad forum contentiosum esse deductum, nec deinde occultum, imò publicum: nam quæ probantur in iudicio, appellantur publica. Ita Gutier. *canon. lib. 1. cap. 3. ad finem*, Fr. Emman. *in sum. part. 1. cap. 168. in fine*, Suar. *d. sect. 2. n. 5. ad finem*, Bonacina *d. punct. 2. num. 2. & disp. 7. quæst. 5. punct. 1. num. 5.* Barthol. de Vecchis *d. disp. 9. dub. 16. in fine*, Garcia *de benef. part. 7. cap. 11. n. 50.* Sayr. *de censur. lib. 4. cap. 17. num. 23.* Stephan. Daluin. *de potest. Episcop. cap. 21. in fine*, vbi refert *sacram Congreg.* sic censuisse. *Qui occasione dictorum delictorum occultorum Papa reseruatorum (de quibus intelligitur idem cap. liceat) fuerunt inquisiti, sed quia potuerunt delicta probari, rei ipsi non fuerunt quidem absoluti diffinitiuè, nec alio modo, sed simpliciter dimissi, recepta promissione de se repræsentando, non posse huiusmodi vti dicti cap. liceat, beneficio, quia in eo scriptum sit, Exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, sicque sufficit sola deductio, quicquid inde sequatur,*

36 Ex quibus omnibus *primò* collige, posse Episcopum virtute Concilij *d. cap. 6.* dispensare in irregularitate, quæ contrahitur ex reiteratione Baptismi occulta. Ita Tolet. *in sum. lib. 1. cap. 70.* Auila *de censur. part. 7. disp. 7. quæst. 3. punct. 3. n. 6.* Filliuc. *in sum. tract. 10. cap. 6 quæst. 5.* Alzed. *d. part. 2. cap. 6. num. 53.* Homobuo. *de examine Ecclesiast. tract. 12. c. 3. q. 5. in resol. 3. quæstionis*, vbi citat meipsum in hoc loco, etiamsi incurratur ab aliquo publicè baptizante, dummodo nesciatur an qui baptizatur, fuerit antea baptizatus. Sayr. *d. lib. 7. c. 10. n. 16.* Auila *d. dub. 6.* Sanch. *de Matrim. lib. 2. disp. 37. n. 11.*

37 *Secundò* collige, Episcopum etiam posse dispensare in irregularitate contracta ab eo, qui duos Ordines Sacros, vel Acolytatum cum Subdiaconatu eodem die suscepit, quando delictum est occultum, Henriquez *lib. 14. cap. 6. num. 5.* Auila *part. 7. disput. 9. sect. 1. dub. 4. ad finem*, Sayr. *d. lib. 7. cap. 10. num. 26.* Bonacina *d. disp. 7. quæst. 3. punct. 4. n. 4.* Vgolin. *de censuris, tract. de irregul. cap. 39. §. 1. n. 31 & de potest. Episcopi cap. 57. §. 2. n. 4. vers. quartò.*

38 *Tertiò* collige, posse etiam Episcopum dispensare in suspensione contracta ab eo, qui furtiuè, idest, nesciente Episcopo; neque probante, neque examinante, Ordines suscepit, si occulta sit: Henriquez *lib. 14. c. 6. §. 5.* Suar. *d. disp. 42. sect. 3. n. 5.* Coninch. *disput. 18. dub. 5. n. 43.* Bonacin. *d. punct. 4. n. 5.* Vgolin. *d. tract. de off. & potest. Episcop. c. 57. §. 2. n. 4. vers. quartò.*

39 *Quartò* collige Episcopum etiam posse dispensare in suspensione, quam quis contraxit recipiendo Ordines sine litteris dimissorijs, si sit occulta. Bonac. *de Sacr. disp. 8. q. vnic. punct. 4. n. 25.*

40 *Quintò* collige, posse Episcopum dispensare cum eo, qui per saltum promotus ad Ordines celebrauit, vbi delictum fuerit occultum. Vgolin. *d. §. 2. num. 4. vers. tertiò.*

41 *Sextò* collige, eodem modo posse Episcopum dispensare in irregularitate occulta prouenient ab administratione in Ordinibus malè susceptis. Ita Auct. Catechesis Neapolitan. *lib. 4. cap. 12. vers. tertiò.* Maiol. *de irregular. lib. 1. cap. 30. n. 9. in fine*, Campan. *in diuers. iuris Canon. rubr. 7. cap. 5. num. 2.* qui hoc verum esse dicunt, si Episcopus non fuerit etiam scienter particeps eiusdem culpæ.

42 *Septimò* collige, posse etiam Episcopum dispensare cum eo, qui Ordines maiores suscepit ab Episcopo, qui renunciauit Episcopatui, vel dignitati, aut censura irretito, schismatico, hæretico, deposito, vel degradato, dummodo delictum sit occultum. Vgolin. *d. §. 2. n. 4. vers. quintò*, Alzed. *de præemin. Episcop. dignit. p. 2. c. 5. n. 16.*

Octauò collige, posse etiam Episcopum dispensare in irregularitate, quam quis contraxit exercendo Ordines, quos non habebat, vt exerceat susceptos, ac alios suscipiat, modò delictum sit occultum. Vgolin. *d. cap. 57. §. 3. num. 1. vers. si etiam*, Bonacina *de censur. disp. 7. p. 5. punct. 6. num. 10.* Alzedo *d. p. 2. cap. 6. num. 54.* 43

Nonò collige, Episcopum etiam posse dispensare cum simoniaco occulto, non tamen illum rehabilitare ad beneficia in posterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per simoniam occultam obtinuit. Ita per *sacram Congregat.* decisum fuisse testantur Suar. *de relig. tom. 1. tract. 3. lib. 4. cap. 61. num. 11.* Less. *de iust. lib. 2. c. 35. num. 140.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 8. cap. 1. num. 74.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Nauarra, lib. 1. tit. 18. l. 7. de irregularit. in declarat. num. 15. & 16.* Alzed. *d. cap. 6. num. 41.* me citato in hoc loco, Marchin. *d. tract. 1. part. 9. cap. 3. n. 2.* Ganant. *in manuali Episcop. verb. Censura, num...* Chapeauil. *de casib. reseru. c. 22. quæst. 13.* Boss. *d. casu 10. §. 5. num. 152.* Quamuis contrarium asserere videatur Campan. *in diuers. Iur. Canon. rub. 11. c. 27. n. 66.* nam contra eum se habet veritas, vt nouissimè tenet D. Felician. de Vega *in relect. cap. at si Clerici, §. de adulteriis, num. 160. de iudic. & num. 163.* subdit simoniã etiam publicam posse dispensari in Indiis occidentalibus quoad censuras, & pœnas ex indultis concessis DD. Episcopis, & *num. 164.* affirmat idem esse in locis vbi talia indulta non sunt, si tamen adsit difficilis accessus ad Papam, & sit periculum in mora. 44

Decimò Collige Episcopum posse dispensare cum promoto de facto, & præsumptuosè ante ætatem legitimam, & celebrante, ac proinde irregularitatem incurrente, si huiusmodi delictum promotionis sit occultum, licèt celebratio sit publica, vt resoluunt Nauar. *in man. cap. 27. num. 241. vers. dixi Iure antiquo*, sic intelligens decisionem Concilij Trident. *sess. 24. de reformat. cap. 6.* Viuald. *in candel. aureo tit. de Sacramento Ordinis, num. 37. in fine*, Maiol. *de irregular. lib. 1. cap. 30. num. 9. in fine*, quos refert, & sequitur Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resolut. 105. in fine.*

Vndecimò collige, non posse Episcopum dispensare super illegitimitate ex delicto occulto proueniente, quia Conc. tribuit Episcopis auctoritatem dispensandi super irregularitate contracta ex delicto: sed irregularitas illegitimorum est irregularitas contracta ex defectu, non ex delicto: ergo, &c. Ita Suar. *tom. 5. de cens. disp. 50. sect. 5. num. 5.* Bonacin. *in simili tract. disp. 3. punct. 3. q. 2. num. 15.* Sayr. *eod. tract. lib. 6. cap. 11. num. 8.* Filliuc. *tom. 1. tract. 19. cap. 6. num. 151.* Coninch. *de sacrament. disput. 18. dub. 14. num. 11.* Artojo *de sacrament. tit. de irregular. num.* 10 Alzedo *d. part. 2 cap. 6. num. 30.* Piasec. *in praxi Episcop. part. 1. c. 1. n. 56. & 60.* & videtur non improbare Diana *moral. resol. part. 2. tract. 1. miscel. resolut. 21.* Quicquid contrarium teneat Auila *de censur. part. 7. disput. 5. dub. 7.*

Duodecimò collige, non posse Episcopum dispensare in irregularitate orta ex hæresi occulta exteriori, quia Episcopi post Bullam Cœnæ non possunt absoluere ab hoc crimine hæresis, vt resoluimus *alleg. seq. num. 24.* ergo nec poterunt dispensare; maior siquidem est potestas dispensandi, quam absoluendi. Ita Maiol. *de irreg. lib. 5. c. 46. sub n. 6.* Suar. *de censur. disp 43. sect. 1. n. 7.* Bonacina *in simili tr. disp. 7. q. 3. punct. 6. n. 11.* Contrarium verò, immò non esse Episcopis hanc facultatem denegandam, verius mihi videtur, quia Conc. Trid. *d. c. 6.* Episcopis expressè concessit facultatem dispensandi in quacunque irregu-

laritate orta ex quocumque delicto, etiam hæresis, neque ex alio Canone habemus hanc facultatem fuisse illis reuocatam: ergo tuendi sunt in sua possessione, & ideo hac partem meritò sustinent Nicol. Garcia *de benef. part. 11. cap. 11. num. 86.* Farin. *de heresi, quæst. 192. num. 79.* Vgol. *de irregul. c. 56. n. 5.* Viu. *in cand. aureo, tit. de irregul. 3. num. 21.* Sanch. *in præcepta Decal. lib. 2. cap. 25. n. 18.* Fillhuc. *in quæst. mor. tom. 1. tr. 29. c. 9. n. 246.* Ant. Dian. *moral resol. 24. tom. 1. tract. 15. miscell. resol. 24. per tot.* Boss. *de triplici Iubilæi priuilegio, sect. 1. cas. 10. §. 12. n. 244.* Marchin. *de sacram. Ordinis tract. 1. part. 8. cap. 2. num. 11.* vbi duo aduertit. *Primum*, quòd antequam Episcopus in hac irregularitate dispenset, semper est præmittenda Sacramentalis absolutio ab Apost. Sede impetrata ad culpam delendam. *Secundum*, quod quæcunque gratia facta hæreticis, vel de hæresi suspectis, vel hæresim abiurantibus, nunquam se extendit ad potestatem audiendi Confessiones sæcularium, ex decreto Pauli IV.

Vtrùm autem per Bullam Cœnæ Domini, & alias Constitut. Summorum Pont. sit derogatum facultati, & priuilegio Episcoporum, vt possint absoluere à casibus occultis etiam Summo Pontif. reseruatis, vt eis concedit Conc. Trid. *d. c. 6.* Partem affirmatiuam probant Sorb. Tolet. & Iacob. de Graffiis, quos refert, & sequitur Marcel. Megal. *lib. 1. instit. Confess. c. 14. n. 15. & 16.* Contrarium nihilominus tuentur Viuald. *in candelabro aureo, sub tit. de absol. n. 13. & in explic. Bullæ Cœnæ, n. 141.* Claud. Soler. *in tr. de iuridica potest. Confess. c. 3. q. 1.* Henriq. *lib. 6. cap. 14. §. 7.* Ægid. de Coninch. *de cens. disp. 14. n. 243. vers. nota dubium esse, & de sacram. Pœnit. disp. 8. n. 87.* quos refert, & sequitur Molfes. *in sum. Theologiæ Moralis, tr. 7. c. 16. à n. 20.* vbi *n. 24.* obseruat ob varietatem opinionum standum esse consuetudini, vt qui solent absoluere absoluant, & qui non solent, abstineant, præcipuè in partibus propinquis Romæ, vt tutiorem partem eligant, & ita rescriptum sibi fuisse ab vrbe Roma attestatur.

45 Aduertendum maximè est quod à censuris incursis propter ingressum ad monasterium Monialium non potest Episcopus absoluere, etiamsi delictum sit occultum, quia ita declarant *sacra Congreg.* teste Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccl. dec. 648. in 1. edit. & resol. 544. n. 5. in 2. edit.* Nicol. Garc. *p. 11. c. 10. n. 122.* Armendar. *d. lib. 7. de irreg. n. 23.* Iacob. de Graff. *de casib. reseru. c. 5. post n. 6.* Læl. Zech. *in simili tract. cas. 10. n. 1.* Chapeau. *eod. tr. c. 14. q. 2.* Gauant. *in man. Episc. verb. absolutio, n. 15.* Marchin. *d. p. 9. c. 3. n. 3.* Alaed. *d. p. 2. cap. 6. num. 21. & 22.*

Contra Bonac. *de clausura Religiosorum, & pœnis eam violantibus impositis, q. 1. punct. 5. n. 1.* Boss. *in tr. de Iubilæo, sect. 1. cas. 10. §. 5. n. 144. pag. 54.* Diana *mor. p. 1. tr. 16. resol. 33.* existimantes posse Episcopum virtute Concil. Trident. *citato loco*, absoluere à censura incursa ob violationem clausuræ ob malum finem, etiam occultum.

A suspensione tamen à Diuinis, quam incurrunt Religiosi admittentes fœminas, si sit occulta, posse Episcopum absoluere virtute Concil. Trid. *d. c. 6.* resoluit Sanch. *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 17. num. 41. in princ.*

Homicidium voluntarium quod dicatur, ad hoc vt in irregularitatibus ex eo prouenientibus Episcopus dispensandi facultatem non habeat?

46 In proposito, & hoc respectu illud tantum dicitur homicidium voluntarium, quod est illicitum, intentum, & volitum in se. Ita Nauar. *in manual. cap. 27. n. 240.* Fr. Emman. *quæst. Regular. tom. 1. q. 24. art. 9.* Couar. *in Clem. si furiosus, par. 2. in initio, & §. 1. num. 2.* Veg. *in espejo de Curas, c. 12. num. 325.* Ludou. Lopez *in instruct. conscient. tom. 2. par. 2. c. 28. in princ.* Auil. *de cens. part. 7. disp. 3. dub. 7. & disp. 6. sect. 1. dub. 1.* Vgolin. *eod. tr. tit. de irregular. c. 33.* Suar. *eod. tr. tom. 5. disp. 14. sect. 2. & disp. 45. sect. 2.* Sayr. *d. tr. lib. 7. c. 7. n. 5. cum seq.* Fr. Emman. *in sum. 1. m. 2. c. 1; 9. cum seq.* Vasq. *1. 2. disp. 10. n. 39.* Autun. Roch. *de visitat. verb. homicidio voluntario,* Molin. *de iustit. tr. 3. disp. 33. & 39.* Martin. Bonacin. *tr. de contractibus, disp. 2. q. vlt. punct. 2. n. 1.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. resol. 519. in 1. edit. & resol. 446. in 2. edit.* Campan. *in diuersor. Iuris Canon. rub. 11. cap. 23. n. 137.* Miranda *in man. Prælat. tom. 2. q. 8. art. 9. concl. vnic.* Hieron. Roderic. *d. resol. 52. num. 24.*

Primò ex dictis infertur Episcopum vigore facultatis Concilij *dict. c. 6.* posse dispensare in irregularitate prouenientė ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iusta causa, nempe illo, quod procedit ex defectu lenitatis, quale iudices, cæterique ministri iustitiæ proprium officium iustè exequentes committunt, quod neque culpabile, neque iniustum apparet. Quare ita tenent Couar. *in Clem. si furiosus, part. 1. §. 3. num. 7. in fine*, Nauar. *dict. c. 27. num. 140. versic quartò, & in rub. de iudic. num. 109. vers. tertiò, cum seqq.* Hieron Roder. *d. resol. 52. in retract. num. 59. & resol. 81. n. 3.* Ioan. de la Cruz *in direct. part. 2. de irregul. dub. 9. conclus. 1.* Nauar. *de iure non Pontif. conclus. 81. num. 1.* Roch. Verun. *de visitat. verb. homicidium voluntarium,* Polanc. *in direct. Confess. tr. de irregular. reg. 3.* Machado *in su perfetto Confessor, lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 2. pag. 215.* Marchin. *d. tr. 1. p. 9. c. 2.* me citato *in hoc loco,* Aized. *d. p. 2. c. 6. num. 47.* Campan. *in diuersor. Iuris Canonici, rub. 11. c. 23. n. 138.* & ita etiam concludit Fr. Emman. *dict. quæst. 24. art. 8.* reiecta contraria opinione, quam antea firmauerat *in sum. part. 1. cap. 174.* ob illam rationem, quod Concil. *dict. cap. 6.* facultatem tribuerit Episcopis dispensandi in irregularitatibus prouenientibus ex delictis occultis: ergo non concessit in proueniente ex homicidio iusto, in quo nullum adest delictum: idem tenent Vital. *in candelabro aureo, part. 2. tit. de irregul. §. de dispens. quoad fratres, n. 326. & 317.* dicens ita practicari, Medin. *in sum. part. 1. cap. 12. §. 12.* dicens esse multorum Doctorum opinionem, & Maiol. *de irregul. lib. 5. cap. 38. §. 6.* asserens, quod homicidium voluntarium, cùm irregularitas soli Papæ reseruatur, & cùm non comprehenditur in iubilæis, ac in aliis priuilegiis concedentibus facultatem ad dispensandum in irregularitatibus, solùmmodo comprehendit illud homicidium, quod est prohibitum, atque illicitum; quia, inquit, homicidium significat factum iniustum, quod prohibetur per quintum præceptum Decalogi. Idem etiam tenet Baões *2. 1. quæst. 40. art. 2. dub. 4.* vbi agendo de Prælatis Regularibus dicit posse illos dispensare cum sibi subditis, qui in bello iusto occiderunt aliquem, cùm hoc homicidum non sit illud homicidium voluntarium, ratione cuius contrahitur irregularitas solummodò per Summum Pontificem dispensabilis; nouissimè Ioan. Machado *in tract. del perfetto Confessor y Cura de almas, lib. 1. part. 3. tract. 17. docum. 12. num. 3.* vbi tenet ex irregularitate quæ contrahitur ex homicidio iusto, & quod procedit ex defectu lenitatis, posse Episcopum dispensare virtute Concilij Trid. *in dict. cap. 6.* cuius exceptionem de homicidio voluntario intelligendam esse ait de iniusto. Quamuis contrarium, imò Episcopum non posse in homicidio voluntario iusto dispensare, resoluant Iacob. de Graffiis *in decis. aureis, par. 1. cap. 11. n. 38.* Molina *tract. 3. disp. 79. num. 8. vers. 4.* Zerolà *in praxi Episcop.*

pars. 1.

part. 1. verb. irregularitas, §. 8. Vega in sum. part. 1. cap. 56. cas. 6. & cap. 127. casu 27. & part. 2. c. 15. casu 40. & en espejo de Curas, cap. 11. num. 287. & cap. 12. n. 323. Vgolin. de irregular. cap. 33. §. 1. num. 1. & c. 44. §12. num. 4. & cap. 62. §. 2. num. 5. Auila de Censur. p. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 1. Gutier. Canon. lib. 2. cap. 6. num. 170. Præpos. in 3. part. quæst. 5. de irregul. dub. 13. num. 112. Filliuc. tom. 1. tract. 19. cap. 10. num. 28 Hurtad. de Censur. disp. 2. de irregul. diffic. 20. n. 56. Tanner. in 3. par. disp. 6. quæst. 10. dub. 11. num. 113. Gauant. in enchirid. Episcop. verb. Irregularitas, num. 105. Molin. de iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 79. num. 8. Homobon. de examine Ecclesiast. tract. 12. c. 3. quæst. 13. resolut. 2. in fine, Nicol. Garcia de benefic. part. 7. cap. 11. num. 40. Henriquez. in sum. lib. 14. cap. 9. §. 3. & c. 19. §. 4. in comment. litt. K, Nauar. mihi visus sibi contrarius, consil. 34. sub tit. de homicid. in antiq. & consil. 39. in nouis, vbi tenaciter hanc partem defendit, asserens pro hac parte facere consuetudinem totius Orbis petendi illam à Papa: refert Sayr. in floribus decis. sub tit. de homicidio, decis. 32. Sic etiam dicerem posse Episcopum dispensare cum Clerico in Sacris constituto pugnante, & occidente in bello iusto, vt tenent Bin. 2. 2. quæst. 40. art. 2. dub. 4. Henriq. d. cap. 19. §. 4. Auila part. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 5. Contra Bonacinam de censur. disput. 7. quæst. 4. punct. 4. num. 13. & punct. vlt. n. 10. Cornejo in 3. p. D. Thom. tract. 5. de irreg. dub. 13. n. 111. Diana p. 4. tract. 2. resol. 69. & 79. existimantes solum summum Pont. posse dispensare. Vide etiam Aragon. 2. 2. quæst. 64. art. 8. & Salon. ibidem, controu. 4. concl. vlt. melius tenent Villalob. in sum. tom. 1. tract. 21. differ. 18. num. 10. Diana in resolut. moral. part. 4. tract. 2. resol. 70. Candid. disquis. moral. disp. 17. art. 15. dub. 4. Ioan. Machado d. docum. 12. num. 4. quod omnes priuilegium habentes dispensandi in quibuscumque irregularitatibus, excepto homicidio voluntario, dispensare possunt in irregularitate, quæ prouenit ex homicidio iusto, & ex defectu lenitatis. Item etiam cum eo, qui vertit infirmum intentione accelerandæ mortis, ne tandiu patiatur, vt tenent Auila d. dub. 5. ad finem, contra Henriq. d. cap. 19. §. 3. Nam homicidium voluntarium, de quo similiter agit Concil. sess. 14. cap. 7. illud est, quod illicitè, per insidias, & ex proposito fit; Concil. enim d. loco, iterum, ac multoties repetit huiusmodi particulas, per industriam, per insidias, ex proposito, propria voluntate. &c. ad insinuandum quod huiusmodi homicidium, de quo loquitur, & cuius irregularitas dicitur ibidem quod sit Summo Pontif. reseruata, debet esse illicitum, intentum, ac volitum, siue voluntarium in se, aut saltem æquipollenter in sua causa, prout asserunt Nicol. Garcia d. cap. 11. num. 44. Aloys. Ricc. in d. praxi, decis. 519. in 1. edit. & resolut. 446. numero 2. in 2. edit. Turrian. de censur. lib. 8. disput. 63. dub. 1. Diana part. 4. tract. 2. resol. 72. Hinc licèt Suar. Filliuc. & alii, quos sequitur Bonacin. de censur. disput. 7. quæst. 4. punct. 5. num. 13. in fin. existimauerint solum Summum Pont. dispensare posse in irregularitate proueniente ex assistentia in bello iniusto, & illius cooperatione, quamuis nullum occiderit, aut mutilauerit; nihilominus contrarium verius est, dummodo suis manibus nullum homicidium commiserit, aut membri mutilationem, vt nouissimè sentit Ioan. Machado d. docum. 12. n. 2.

48 *Secundò* infertur, Episcopum dispensare posse in irregularitate ex homicidio casuali proueniente, modò delictum sit occultum, ex eo quia Conc. Trident. d. cap. 6. Episcopis potestatem dispensandi concedit in irregularitate ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario; sed homicidium casuale non est propriè voluntarium: ergo Episcopus potest dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio casuali, modò sit occultum. Sic resolvunt Medina d. quæst. 8. art. 13. conclus. 2. & 3. Alzed. d. part. num. 6. Nicol. Garc. de benefic. part. 7. cap. 11. num. me citato in hoc loco, Marchin. d. part. 9. diffic. 3 vbi extendit siue homicidium casuale sit occultum siue publicum, & notorium, & ad hoc citat Nauar. consil. 45. num. 2. de homicid. Henriq. in sum. lib. c. 19. §. 2. & in commento lit. R, Sayr. de censur. lib. 7. num. 10. & Auila in simili tract. part. 7. disp. 6. sect. dub. 2. concl. 3. Vnde deducitur non solùm licere Episcopo dispensare in irregularitate orta ex homicidio casuali, vt dictum est, sed etiam in homicidio voluntario, non ex consilio, aut matura deliberatione facto, sed ex repentina ira, vel rixa. Ita contra Suar. de censur. disp. 44. sect. 2. num. 3. resolvunt Auila dict. part. 7 disp. 6. sect. 2. dub. 1. & sect. 5. dub. 5. concl. 2. Fr. Emman. in summa, part. 1. cap. 177. num. 2. Diana moral. resolut. part. 1. tract. 15. resol. 19. Marchin. d. tract. 1. part. 9. diffic. 3. num. 10. nam, vt aduertit Stephanus Daluin. dict. tract. de potestate Episcop. cap. 26. num. 5. etsi multi sciant id factum esse delictum, & videant fieri, sed nesciant censuram ob id incurri, poterit sanè in ea dispensari, & n. 6. ex Emman. Sà colligit, quod si dubitetur in quam censuram incurrerit, super eo dispensare potest intrepidè Episcopus, & nouissimè Ioan. Machado in tract. del perfecto Confessor y Cura de Almas, lib. 1. p. 3. tract. 16. docum. 13. ibi, *Quando el homicidio es verdadera y formalmente inuoluntario y casual, como si siendo vn hombre à cauallo se le rompiessen las riendas, y atropelasse alguno, ya hemos dicho atras que del mismo derecho consta que del no prouiene irregularidad, y por consiguiente no necessita dispensacion, aunque Mayolo siente por derecho nueuo del Concilio Tridentino es necessaria dispensacion,* &c. Quibus autem casibus incurratur irregularitas ex homicidio casuali, vide eundem Ioan. Machado d. tr. 16. docum. 11. per tot.

Tertiò infertur, posse Episcopum dispensare in mutilatione membri etiam voluntaria, si est occulta, in qua nihil innouauit Concil. d. cap. 6. quod solum excepit homicidium voluntarium, sub qua exceptione non intelligitur mutilatio voluntaria, cum verè non sit homicidium. Ita Nauarr. in man. cap. 27. num. 194. Sà verb. Irregularitas, in fine, Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. cap. 66. num. 9. in 2. edit. Cardin. Tol. in sum. lib. 1. cap. 88. vers. 6. & cap. 89. num. 3. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. q. 24. art. 10. & in addit. ad Bullam Cruciata, §. 13. n. 6. Piasec. in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. num. 57. Suar. tom. 5. disput. 44. sect. 2. num. 4. & sect. 4. num. 35. Molina de Iustitia, tom. 4. disp. 79. sub num. 8. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 2. num. 91. me citato in hoc loco, Alzed. d. par. 2. cap. 6. num. 2. Fr. Ludou. Miranda dict. quæst. 8. art. 11. Coninch. de Sacramentis, & censur. tom. 2. disp. 18. dub. 8. Auila de censuris part. 7. disput. 6. sect. 5. dub. 4. Bonacina de Censuris disput. 7. quæst. 4. puncto vltim. num. 11. Villalob. in sum. part. 1. tract. 21. diffic. 9. num. 16. Hieron. Roder. d. resol. 52. num. 26. Portel. in dub. Regularib. verb. dispensare, num. 7. & 9. Barthol. de Vecchis d. disput. 9. dub. 17. num. 1. Gauant. in enchirid. Episcop. verb. irregularitas, num. 108. Filliuc. tom. 1. tr. 20. cap. 2. num. 51. Homobon. de examin. Eccles. part. 1. tract. 12. cap. 3. quæst. 10. Portel. in dub. reg. verb. dispensare, num. 7. & 9. Nauar. de Iure nouo Portis. conclus. 81. num. 16. Hurtad. de censur. disput. 2. de irregul. diffic. 20. num. 66. Alzed. in praxi Episcop. par. 2. c. 6. num. 2. Diana part. 4. tract. 2. resol. 71. Marchin. d. tract. 1. part. 9. diffic. 3. num. 7. & super hoc latam esse à sacra Congregat. declarationem referunt Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarre, ad l. 1. tit. 28. lib. 7. de Regul. in declarat. num. 14. Nicol. Garcia de benefic. part. 7. cap. 11. num. 30. cum seqq. Campan. dict. cap. 23. num. 143. Aloys. Ricc. d. resolut. 447. n. 4. 49

Miranda d.q.8.art. 11. me citato in hoc loco, Homobon. de examine Ecclesiast. tract. 12. cap. 3 quaest. 10. res. 5. quaestionis, pag. 438. Ioan. Machado d. lib. 1 part. 2. tr. 17. docum. 12. num. . vbi asserit me pro hac opinione sexdecim hoc in loco citasse Doctores. Licèt contrarium tueantur Medina in sum. lib. 2. cap. 12. & alij, quos refert, & sequitur Sanchez in praecepta Decaloge tom. 1. lib. 1. cap. 10. n. 40. & Francisc. Leo par. 2. c. 8. num. 8.

50 *Quartò* infertur posse Episcopum cum illo dispensare, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere, cùm huiusmodi homicidium casuale dicatur; nam qui facit aliquid vnde sequuta sit mors, non tamen facit animo inferendi mortem, incurrit irregularitatem ex homicidio casuali prouenientem. Ita Nauarr. in man. c. 27. num. 240. & consil. de homicid. Henriq. in sum. lib. 14. cap. 19. §. 3. in commento litt. E, quos referunt, & sequuntur Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. decis. 521. in 1. edit. & resol. 448. num. 2. & 3. in 2. edit. Bonacina d. punct. vlt. num. 7.

51 *Quintò* infertur Episcopum posse dispensare cum eo, qui mandauit seruo, vt alterum percuteret, sed caueret ne occideret, nam homicidium inde sequens non est propriè voluntarium respectu mandantis, sed est casuale culpabile. Petr. Molin. tom. 4. tract. 3. disput. 3. n. 7. Henriq. dict. lib. 14. c. 19. §. 3. in comment. litt. E. c. 14. §. 2. Bonacina d. punct. vlt. n. 8. Marcb. d. tr. 1. p. 9. diffic. 3. num. 4. Alzedo d. part. 2. c. 6. num. 4.

52 Mandans enim homicidium in persona vnius, si committatur in persona alterius, non incurrit irregularitatem, quae contrahitur ex homicidio voluntario, prout referunt decisum Campan. d. c. 23. n. 84. Aloys. Ricc. in praxi aurea, resolut. 412. Et super hoc fertur fuisse in sacra Congregatione propositum dubium his verbis: *An is qui mandauit aliquem baculo vulnerari, eo expressò ne occideretur, si mandatarius armis percusserit, & occiderit, intelligatur incidisse in decretum* Concilij sess. 24. de reformat. cap. 6. *vt in omni ordinatione à beneficio, & officio, absque spe dispensationis, perpetuò carere debeat? Congregatio censuit negatiuè, cùm Concil. requirat homicidium per industriam, per insidias, & ex proposito*: referunt Garcia d. c. 11. n. 44. Aloys. Ricc. in dict. praxi, decis. 519. in 1. edit. & resol. 446. in 2. edit. & in praxi aurea resol. 407. & Neapol. decis. 117. p. 4. Diana resol. moral. p. 1. tract. 15. resol. 17. in fine.

53 *Sextò* infertur Episcopum posse dispensare in irregularitate ex homicidio occulto patrato causa defensionis, non seruato moderamine inculpatae tutelae; quia huiusmodi homicidium volitum causa defensionis, non comprehenditur sub homicidio voluntario, imò potius licèt non sit merè necessarium, necessarij vim habet, quatenus vitandae mortis causa fit. Quamuis Fr. Emman. dict. quaest. 8. art. 24. in princ. existimauerit necessarium homicidium comprehendi sub casuali, ob illam rationem, quod factum non ex proposito, sit semper casuale, per Arist. 2. Physic. & propterea conentur respondere textui Concilij Trident. sess. 14. de reform. c. 7. insinuanti duas praedictas species homicidij, in illis verbis, *sed casu, vel vim vi repellendo*, & asserit ipse Fr. Emman. praedictam disiunctiuam non fuisse appositam causa distinctionis formalis significantiae inter illa duo homicidia, sed causa maioris declarationis, praesertim quod in exemplis non est semper rigor loquutionis seruandus. Nihilominus praedictis non obstantibus, & salua pace tanti viri, verior amplectenda est Doctorum distinctio plures constituentium homicidij species, vt aliud sit voluntarium, aliud casuale, & aliud necessarium. Ita Petr. Greg. lib 4. part. iuris Canon. tit. 13. cap. 2. Campan. d. cap. 23. n. 31. Quare hanc illationem tenent Nauarr. in man. cap. 27. num. 239. Henriquez lib. 14. cap. 10. n. 2. Valentia tom. 4. disput. 7. quaest. 19. punct. 3. §. 5. Gut. Canon. lib. 1. cap. 65. num. 13. Paul Comit. respons. moral. lib. 6. q. 54 num. 3. Vgolin. de officio Episcop. cap. 57. §. 2. num. 14. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 7. num. 22. Molina d. disput. 79. num. 8. & 11. Auila p. 7. disput. 6. sect. 5. dub. 5. Bannes in 2. 2. D. Thomae, quaest. 64. art. 8. vers. ad secundum, Fr. Emman. in summa, tom. 1. cap. 173. num. 1. Vega part. 2. cap. 15. casu 25. vers. nota, me citato in hoc loco, Marchin. d. tr. 1. part. 9 diffi. vlt. 3. num. 4. & Alzed. d. part. 2. c. 6. à num. 13.

Nec videtur obstare Conciliaris Constitutio, 54
quatenus habet committendam Ordinario loci facultatem dispensandi in irregularitate contracta ob homicidium commissum vim vi repellendo. *Primò* Bonacina d. q. 4. punct. vltim. num. 9. dicit illam non agere de homicidio occulto, sed publico, vt patet ex illis verbis ibi, *qui nonnisi causa cognita, & probatis precibus*, &c. Item aliter respondet Concil. scilicet loqui de dispensatione in foro externo, at verò nostram sexti Corollarij resolutionem de dispensatione in foro conscientiae, iuxta cap. 6. sess. 24. de reform. *Secundò* Maiol. de irregul. lib. 1. c. 1. num. 10. versic. 20. & lib. 5. cap. 48. num. 10. & 11. dicit dispositionem Concilij sess. 14. cap. 7. procedere in quocumque homicidio, etiam vim vi repellendo commisso contra Clement. si furiosus, de homicid. *Tertiò* denique, & meliùs dicendum est, eam non loqui de illo homicida, qui occidit ob ineuitabilem necessitatem defendendi vitam, quia talis nullatenus est irregularis, ex d. Clem. si furiosus, iunctis resolutis per Aloys. Ricc. in collect. decis. part. 4. collect. 930. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. part. 3. cap. 9. num. 29. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 11. cap. 23. num. 51. Bonacina d. disput. 7. q. 4. punct. 6. num. 3. cum seq. Alzedo d. p. 2. cap. 6. num. 14. Sed agere de eo, qui eget dispensatione, & per consequens de eo, qui in se defendendo excessit moderamen inculpatae tutelae: talis enim fit irregularis, quamuis non ea irregularitate, quae est indispensabilis, nisi à Papa, sed illa quae ab Episcopo dispensari potest. Ita Sayr. d. cap. 7. num. 22. & decis. 9. de homicid. Paul Comitol. respons. moral. lib. 6. q. 54. n. 3. Iacob. de Graffiis in aureis decis. part. 1. lib. 2. cap. 65. num. 13. vbi resoluit quod excedens modum in se defendendo, fit irregularis ea irregularitate, quae potest ab Episcopo causa cognita dispensari, & circa intellectum d. cap. 7. latiùs Valer. Reginaldus in praxi fori poenitent. lib. 30. tract. 2. n. 112. Conine. de Sacrament. & censur. tom. 2. disput. 18. à num. 83. latissimè Cenc. practicar. quaestionum lib. 1 q. 14. num. 13. cum sequentib. optimè Petrus de Ledesma in summa part. 2. tract. 8. de iustit. commutat. cap. 18. concl. 14. difficultate 1. Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de disciplina clericali, §. 5. num. 109 cum seq.

Vnde scidendum est, quod quando propter ineuitabilem necessitatem curandi propriam personam 55
commisit quis homicidium, moderamen inculpatae tutelae transgrediendo, irregularis est per cap. significasti, il 2. ibique notant, glos. & Doct. de homicidio, Couar. in Clem. si furiosus, p. 3. §. 1. n. 1. in fine, Iacob. de Graffiis d. n. 13. praecipuè si dolo, & ex proposito excedat, Farinac. d. q. 123. num. 418. Hinc irregularis est, qui percussorem ab eo fugientem occiderit, propter excessum, glos. vers. secularibus, in c. 3. de homicid. Paul. Comit. respons. moral. lib 4. q. 10. n. 12. Farin. d. q. 125. num. 385. quin & pro homicidio punitur, sed extraordinaria poena iudicis arbitrio imponenda, ex resolutis per Dec. in l. vt vim, num. 18 ff. de iust. & iur. Clar. §. homicidium, num. 27. vbi Bajar. n. 90. Menoch. de arbitr. casu 268. idque tametsi modum praefatum inculpatae tutelae excessisset, tam ob culpam, quàm si propter

propter dolum, vt firmant Bertrand, *cons. 274. vol. 1. p. 1.* Clar. *d. cap. 27.*

56 Nam qui occidit inuasorem, quando non potest aliter se defendere, non fit irregularis, quamuis inuasorem occidat ex odio, & cum intentione sumendæ vindictæ, vt per Molin. *de iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 72. n. 8.* Petr. Nauar. *lib. 2. de restit. cap. 3. num. 327.* Bonacina *d. disp. 7. q. 4. punct. 6. vers. dixi etiamsi occidat*, Farin. *d. q. 125. n. 322.* me citato *in hoc loco*, nouissimè Torreblanca *in practic. Iuris spirit. lib. 2. cap. 6. n. 61.* Tunc verò dicitur quis tali moderamine vti, qui se non poterat defendere, aut tueri, nisi eo modo, quo se defendit, vt ait Bertran. *d. cons. 274. num. 14.* per tex. *in l. scientiam, §. qui cum aliter ff. ad legem Aquil.* Bart. & alij in *l. 1. C. vnde vi.*

57 Moderamen inculpatæ tutelæ consistit circa modum, tempus, & causam, vt aduertunt Abb. *in c. olim. il 1. n. 15. de restit. spol.* Ricciu. *tom. 2. comm. opin. lib. 9. tit. 10. n. 13. vers. sed primò*, Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 17. à n. 7.* Farinac. *in praxi crimin. q. 125. n. 350. cum seqq.* Christoph. de Paz *in scholiis ad leges styli, l. 58. n. 5.* Petr. Cabal. *in tract. de omni genere homicidij, num. 94.* Rebel. *de oblig. iustit. part. 1. lib. 3. q. 12. n. 7.* Azor. *instit. mor. part. 3. lib. 2. c. 1. q. 2.* Bernard. Greuæ. *ad practicam Cameræ Imper. lib. 2. concl. 110. consider. 1. à num. 9.*

58 Dici vt moderamen inculpatæ tutelæ excedi, si aliquibus feriat armis inuasorem sine armis, quando inuasor prouocato robustior, & ferocior esset, vt tenet Bernard. Greuæ. *dict. consid. 1. num. 11. & 13.* vbi *num. 18.* resoluit, quod inuasus à fœmina non tenetur adhibere pariora arma, nisi moderatius egerit, vel masculus sit minutus, & trepidi animi, fœmina verò ferox. In dubio enim robustior præsumitur aggressor, ex Tiraquel. *de iure primog. q. 17. opin. 8. n. 7. & 8.* Gomez *variar. tom. 3. cap. 3. num. 25.* Probatio excessus accusatori iniuncta est, vt tenent Honded. *decis. consultiua 99. num. 14. & 15.* Viu. *Neapol. decis. 458. num. 8.* Bernard. Greuæ. *d. consid. 1. à num. 44.* Defensionem satis est probare, vt eius necessitas probata censeatur, quamuis de necessitate non articuletur, Barb. *tom. 1. communium opin. lib. 9. tit. 10. n. 19.* & ibi Mich. Crass. *num. 45.* Farin. *in praxi crimin. q. 125. num. 428. vers. limita secundò.*

59 Circa verò dispensationem respectu fori exterioris non prohibebatur Antistes à Iure communi illa concedere homicidæ voluntario ad minores Ordines consequendos, simpliciaque obtinenda beneficia, secundum Anan. *in cap. 1. num. 5.* vbi Host. Ioan. Andr. & Butr. ac Abb. *n. 5. de clericis pugnantibus in duello.* Hodie tamen Episcopus dispensare non potest in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifesto, neque ad Ordines minores, nec ad simplex beneficium obtinendum. Ita Nauar. *in man. cap. 27. n. 194. vers. 7. & n. 140. vers. 4. & cons. 17. de homicidio, n. 2.* Greg. de Valentia *tom. 4. disp. 7. q. 19. punct. 3. §. 5.* Petr. de Aragon. *2. 2. q. 64. art. 8. in fine*, Tolet. *in sum. lib. 1. c. 34.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 7. num. 14. & 15.* Henriq. *in sum. lib. 14. cap. 19. §. 1. lit. D*, Farinac. *in praxi criminali p. 5. q. 119. num. 62.* me citato *in hoc loco*, Alzed. *dict. p. 2. cap. 1. num. 9.* nouissimè Ioan. Machado *in tract. del perfecto Confessor y cura de almas, lib. 1. p. 5. tract. 16.*
60 *docum. 10. num. 4.* † Homicida enim est irregularis, nec ad Ordines promoueri potest, *cap. final. de tempor. ordinat. cap. de cætero, de homicid.* Concil. Trident. *sess. 14. de reformat. cap. 7.* ibi, *sed omni ordine*, etiam de minori intelligunt Cou. *in Clem. si furiosus, p. 2. §. 5. num. 6. in fine*, plures quos refert Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 404. n. 2.* Henriq *d. §. 1. lit. D.* Neque deinde in susceptis ministrare potest, *d. cap. 3. de clericis pugnantib. c. susceptimus, de homicidio*, Nicol. Garc. *de benef. p. 7. cap. 11. num. 6.*

61 An autem hodie possint Episcopi dispensare cum homicida voluntario ad retinendum Curatum, affirmatiuè respondent Sayr. *in floribus decis. sub tit. de offic. Ordin. decis. 13.* Zerola *in praxi Episc. p. 2. verb. dispensatio, §. 3.* Nauar. *consil. 13. de offic. Ordin. in antiq.* alias *cons. 45. sub titul. de homicid. in nouis.* Sed hæc opinio nullo modo recipienda est ex eiusdem Concil. verbis simpliciter prohibentibus Episcopis facultatem dispensandi cum homicida voluntario, nec distinguentibus ad beneficia, vel ad Ordines, quinimò expressè loquentibus de vtrisque, in illis verbis ibi, *nec illi aliqua Ecclesiastica beneficia, etiamsi curam non habeant animarum, conferre liceat, sed omni Ordine, ac beneficio, & officio Ecclesiastico perpetuò careat.* Ideo si quis omne dicit, nihil excipit, ex Iuris regula, ecreè dum in eodem capite sancitur, vt omni Ordine perpetuò careant, non esse eius dispositionem ad Sacros tantùm; aut Curata beneficia restringendam, sed ad minores etiam, aut simplicia extendendam tenent Nauar. *cons. 18. incip. Quidam clericus, num. 3. de homicid. in antiq. & consil. 13. in nouis*, Sayr. *in suis decis. sub dict. tit. de homicid. decis. 19.* Auila *de censur. part. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 3. vers. secunda conclusio*, & firmat Couar. *in cap. alma mater, part. 2. §. 7. n. 1.* Quamuis circa susceptos, & suscipiendos Ordines distinctionem faciat Zerol. *in praxi Episcop. vbi proximè*, & videatur firmare Henriq. *dict. cap. 19. n. 1.* & circa beneficia obtenta ante, & post irregularitatem, Fr. Ludouic. Miranda *dict. q. 8. art. 12.* Decretum tamen Concilij Trident. *sess. 14. de reform. c. 7.* quod loquitur de incapacitate beneficiatorum, in qua sunt homicidæ, non extendi ad pensiones, referunt decisum Nicol. Garc. *de benefic. p. 1. c. 5. n. 136.* & Armendar. *d. lib. 1. tit. 18. l. 7. de irregul p. 5.*

62 Quod si occultum homicidium non sit in se voluntarium, sed iustum, vel casuale, exequutum sine diligentia, poterit etiam post Concilium dispensare adhuc in foro exteriori, quilibet Antistes pro minoribus Ordinibus, & simplicibus beneficiis: tum quia Concil. *dict. cap. 6.* prohibet tantùm ne Episcopi dispensent cum homicida voluntario; ideirco eius non est extendenda dispositio ad alios homicidas. Ita Henriq. *dict. lib. 14. cap. 9. §. 3. & cap. 19. §. 2. litter. X.* Nicol. Garc. *dict. part. 7. cap. 11. num. 34.* Campan. *in diuers. Iuris Canonici, rub. 11. cap. 23. num. 132. & 142.* Fr. Ludou. Miranda *dict. quæst. 8. art. 13. conclus. 2.* Zerol. *in praxi Episcop. part. 2. verb. dispensatio*, Bonac. *de censur. disput. 7. q. 4. puncto vlt. num. 4.* Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. tractat. 3. q. 69. in fine, part. 1.*

63 Summus verò Pontifex dispensare potest in qualibet irregularitate proueniente ex homicidio iusto, vel iniusto, voluntario, vel casuali, ex eo quia omnis irregularitas à Iure ipso Ecclesiastico introducta est, prout resoluunt Bonacina *de censur disput. 7. quæst. 1. punct. 1. num. 1.* Couar. *in Clement. si furiosus, p. 2. §. 3. n. 9.* Nauar *in man. cap. 27. n. 191. & ad cap. 1. §. Quibus, num. 10. de pœnitent. distinct. 7.* Henriq. *lib. 14. cap. 1. §. 1.* Campanil. *dict. cap. 23. num. 5. & 4.* tum quia sic colligitur ex Tridentin. *sess. 24. cap. 6.* Quare ita resoluunt Molin. *de iustit. tom. 4. disp. 79.* Vgolin. *de irregul. c. 32.* Suar. *de censur. disp. 41. sect. 4. num. 35.* Auila *eodem tr. part. 7. disput. 6. sect. 3.* Bonacina *d. disput. 7. q. 4. puncto vlt. n. 1.* Reiecta illa periniqua, & temeraria opinione, quæ credit minimè licere Papæ dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, quam tenuit Borgas, *in tract. de irregul. p. 1. in princip. quæst. 3.*

64 Est tamen in hac re distinguendum, an sit concedenda dispensatio in ista irregularitate procedente ex homicidio, quandoquidem vbi illud patratum est præcedente mera, & directa voluntate occidendi,

præter peccatum, est indispensabile, quia negat in ea dispensationem Concil. Trident. *sess. 14. de reformat. cap. 7.* in illis verbis, ibi, *perpetuo careat*; & per argumentum à contrario sensu, quatenus in eius calce permittit concedi dispensationem, si illud commissum fuerit absque voluntate directa occidendi: huius namque cap. verba non operantur omnimodam impossibilitatem dispensandi, sed difficultatem præmaximam, cum qua esset illa quandoque concedenda in mentionato casu, iuxta notata per Henriq. *lib. 14. cap. 14. §. 2.* In cæteris tamen homicidij speciebus æquior est Papæ voluntas, qui in illis faciliùs consueuit dispensationes elargiri, si in illis contrahatur irregularitas, & probatur ex text. *in d. cap. 7. vers. si verò homicidium, dict. sess. 14.* dum namque in eius calce præcipit committi loci Ordinario, qui nonnisi causa cognita, & probatis precibus, ac narratis, nec aliter dispensare possit, apertè insinuat requiri supremi Præsulis auctoritatem, sine qua non liceret Ordinario elargiri dispensationem, Maiol. *de irregularit. lib 5. cap. 48. §. 3. sub num.* 18. Henriq. *in sum. lib. 14. cap. 19. §. 1.* & ita intelligendus est Sayr. *de censuris lib. 7. cap. 7. sub num.* 8. indefinitè loquens. Nec contradicunt quæ Mar. Antonin. *variar. lib. 3. resolut. 16. sub num. 20. vers. Octauum*, quia vindicant sibi locum in homicidio occulto, & irregularitate ab illo causam habente, quo quidem casu militat dispositio *cap 6. sess. 24. de reform.* ad cuius adimplementum satis est, si illa non oriatur ex homicidio voluntario, ac delictum non sit deductum ad forum contentiosum, vt possit dispensare Præsul.

ALLEGATIO XL.

Episcopus virtute Concilij Tridentini an possit absoluere occultos hæreticos?

SVMMARIVM.

1 *Occultum per se, siue absolutè dicitur, quod nihil habet vnde possit hominibus cognosci.*
2 *Occultum per accidens est, quod extrinsecus progreditur, sed à nemine auditur.*
3 *Occultum, siue secretum dicitur, quod plenè probari non potest.*
4 *Hæretici occulti qualiter dicantur.*
5 *Hæretici purè occulti possunt absolui non solum ab Episcopis, quibus subsunt, sed etiam à quolibet Confessario per suum Superiorem approbato.*
6 *Hæretici omninò occulti, & purè mentales non sunt ipso iure excommunicati, neque incidunt in pœnas contra hæreticos statutas.*
7 *Canonistæ contrarium tuentur, sed illorum fundamentis respondetur.*
8 Cap. 1. §. verùm quia, de hæret. *declaratur.*
9 Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 6. in fine, *non intelligitur de hæreticis occultis simpliciter, & per se.*
10 *Hæretici occulti per accidens, & à fortiori qui tales probari possunt, in excommunicationem, & alias pœnas per Ecclesiam aduersus hæreticos latas incidunt.*
11 *Hæretici occulti per accidens, & qui tales probari possunt comprehenduntur* in cap. 1. processus Bullæ in Cœna Domini.
12 *Confessarij non possunt absoluere hæreticos occultos per accidens, & manifestos, seu notorios.*
13 *Confessarij de quibus interrogare debent pœnitentes qui tepidi sunt in fide.*
14 *Apostatæ in absolutione obtinenda sequuntur hæreticorum conditionem.*
15 *Apostatæ sunt hæretici.*
16 *Dubius in Fide quando dicatur hæreticus?*
17 *Hæretici occulti ad hoc vt in excommunicationem incurrant, quales actus, seu signa, vel opera exteriora facere debeant.*
18 *Hæreticus mentalis, si coram Inquisitoribus occultissimam hæresim confiteatur; vel eam reuelet amico, petens ab eo consilium, non incidit in excommunicationem propter illum actum.*
19 *Hæresim occultam confessus non doleat de peccato, in excommunicationem incurrit.*
20 *Hæreticus purè mentalis non est excommunicatus, quamuis per iocum dixerit se aliquando hanc, vel illam hæresim credidisse, meliùs sub distinctione resoluitur.*
21 *Episcopum posse post Conc. Trid. per seipsum, & non per suum Vicarium in foro conscientiæ absoluere in sua diœcesi hæreticos sibi subditos, tenent multi Doctores.*
22 *Doctores prædicti reprehenduntur.*
23 Cap. 1. processus Bullæ in Cœna Domini *refertur.*
24 *Verior sententia tenet Episcopis esse sublatam facultatem absoluendi occultos hæreticos.*
25 *Episcopi à S. D. N. Papa facultatem petunt absoluendi prædictos hæreticos occultos.*
26 *Inquisitores Apostolici, aut eorum Vicarij, siue Commissarij, in foro conscientiæ absoluere non possunt occultos hæreticos virtute Extrauag. Clement. VII.*
27 *Inquisitoribus Apost. solùm in prædicta Extrauag. tribuitur potestas, vt possint in suo auditorio hæreticos excipere ad secretam abiurationem, & secretas quoque pœnitentias.*
28 *Inquisitores Apostol. an hodie extante reuocatione facta per processum Bullæ in Cœna Domini, possint absoluere ab hæresi in foro conscientiæ.*
29 *Absolutus in foro conscientiæ à crimine hæresis potest accusari in foro iudiciali, nec tueri se potest exceptione receptæ pœnitentiæ in foro interiori.*
30 *Clausula in Iubilæis apposita, vt Pœnitentes à Confessariis approbatis, quos elegerint, absolui possint ab omnibus, & quibusuis peccatis, & censuris, etiam Sedi Apost. reseruatis, etiam ab illis, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur, tenent aliqui posse tunc hæreticos emendatos absolui in foro conscientiæ, reseruata potestate Inquisitoribus procedendi in foro exteriori.*
31 *Sententia contraria verior est, & in praxi tenenda.*
32 *Hæreticorum pœnas in foro interiori non incurrunt, licèt grauiter peccent, qui metu mortis, aut cruciatuum, seu tormentorum, vel diuitiarum cupidi, se hæreticos fingunt, integram tamen Fidem in corde retinentes.*
33 *Hæretici dicto modo proximè explicato, cum in excommunicationem non incurrant, à quolibet idoneo Confessario absolui poterunt.*
34 *Episcopis ab Illustriss. DD. Cardinalibus Vrbis, & Orbis generalibus Inquisitoribus quomodo concedatur licentia absoluendi occultos hæreticos?*
35 *Episcopi in recipiendis hæreticis, seu schismaticis in locis, seu diœcesibus, in quibus ob multitudinem taliter delinquentium ordo iudiciarius plenè seruari non potest, quam practicam, & modum retinere debeant, ostenditur.*
36 *Inquisitores contra hæreticam prauitatem in foro exteriori absoluere possunt quoscumque hæreticos, credentes, fautores, &c. non obstante cuiuslibet Canonis, Concilij, aut processus Bullæ in Cœna Domini decreto.*

Inquisitores

37 *Inquisitores huiusmodi sunt viri grauissimi, & aquissimi, ac prudentissimi.*

38 *D.Ferdinandus Martinus Mascarenhas Regni Portugalia generalis Inquisitor laudatur.*

39 *Haresis delictum pertinet hodie ad Inquisitores, priuatiuè ad omnes alios iudices, non excluso tamen iudicio Ordinarij coassistentis Inquisitoribus in causis propria ouis.*

40 *Casus directè, & reductiuè ad tribunal Sanctissima Inquisitionis spectantes quales, remissiuè.*

41 *Confessores, qui in Sacris Confessionibus confitentem ad libidinem prouocauerint, vti de haresi suspectī puniuntur ab Inquisitoribus.*

42 *D.Rodericus à Cunha olim Episcopus Portugalensis, nunc Archiepiscopus Bracharensis, & Hispaniarum Primas, vtriusque Iuris studiosissimus laudatur.*

43 *Clericus Matrimonium siue clam, siue publicè contrahens, si in sacris sit constitutus Ordinibus, est suspectus de haresi, & potest puniri per Inquisitores.*

44 *Monachus nuptias contrahens an puniatur per Inquisitores? remissiuè.*

45 *Matrimonium contrahens simul cum duabus vxoribus, videtur malè sentire de Sacramento, & contra eum, tanquam contra suspectum de haresi, procedunt Inquisitores.*

46 *Missarum celebrationes vsurpantes, & Sacramentum Pœnitentia Christi fidelibus ministrare prasumentes, ad Sacrum Presbyteratus Ordinem minimè promoti, puniantur per Inquisitores.*

47 *Sodomia criminis punitio ex concessione Gregor. XII, pertinet ad Inquisit. in Regno Portugalia, priuatiuè ad omnes iudices, & Superiores Ecclesiasticos, cumulatiuè tamen ad seculares potestates.*

48 *In Excommunicatione per annum perseuerantes, tanquam suspecti de haresi puniuntur ab Inquisitoribus.*

49 *Iudices seculares tenentur Inquisitorum litteras, & illorum mandata celeriter exequi.*

50 *Iudex secularis in causa haresis est merus executor, nec de processu, nec de sententia, aut mandato Inquisitorum, nec de crimine illo cognoscere potest.*

51 *Inquisitores pœnis, & censuris contra inobedientes procedere possunt.*

PRo vera præsentis quæstionis explicatione duo à nobis erunt examinanda. *Primum*, quot modis dicantur hæretici occulti, & quos occultos hæreticos possint Episcopi, & quilibet Confessarij à suis Ordinariis approbati absoluere: *Secundum*, an facultas absoluendi concessa Episcopis per Concil. Tridentin. *sess. 24. de reformat. cap. 6.* sit eisdem adempta per processum Bullæ in Cœna Domini? Et in casu, quo sit adempta, quomodo se gerere debeant in absoluendis occultis hæreticis?

Quot modis dicantur occulti hæretici, & quos occultos hæreticos poterunt Episcopi, & quilibet Confessarij approbati absoluere?

Quantum ad præsens Institutum spectat, trifariè dicitur aliquid occultum fieri.

1 *Primò* dicitur quoddam occultum per se, siue absolutè, & simpliciter, quod nihil habet vnde possit ab hominibus cognosci, & hoc dicitur occultum cordis, siue mentis, quia solo corde, & mente intus retinetur, nec voce, scripto, opere, aut alio quolibet actu, siue signo exteriori foras; siue extra procedit Caietan. 2. 2. *quæst.* 11. *art.* 3. & *ibidem* Petr. de Arag. & Ban. *art.* 4. Sylu. *in summ. verb. Excommunicatio* 7. *princ. vers. secunda est*, Alphons. de Castro *de iusta hæreticorum punit. lib.* 2. *cap.* 18. Simanch. *de Catholic. institution. tit.* 42. nouissimè me citato *in hoc loco*. Boss. *de triplici Iubilæi priuileg. sect.* 1. *casu* 10. §. 4. *n.* 103. *cum seqq.*

Est aliud occultum per accidens, quòd extrinsecus progreditur, & natura sua manifestum, & cognitum fieri potest, sed quia desunt qui audiant, vel indicent, occultum & secretum remanet; id tamen contingit quando quis in vasta solitudine solus proferet hæresim aliquam, talis hæresis occulta per accidens dicitur, quia nemo aderat qui eam audiret, & natura sua intelligi potuit, & probari, cum ad actus exteriores processisset, quamuis ex defectu testium sit occulta per accidens, & probari non possit, Caiet. Alph. de Castr. Simanch. & Boss. *dictis locis.*

Tertiò, & postremò dicitur quid occultum, siue secretum, quod plenè probari non potest, quale est illud, quod vnus tantùm scit, aut licèt ab aliquibus sciatur, sunt tamen singulares, etenim occultum in hac significatione dici potest, quod non manifestum, *cap. vestra, de cohabit. cleric.* vbi communiter Doctores, & Turrecrem. *in cap. si peccauerit*, 2. *q.* 1. Simanch. *dict. titul.* 42. *de occultis, numer.* 1. Stephan. Altin. *de potest. Episc. cap.* 29. *num.* 3. vbi dicit appellatione hæresis occultæ intelligi eam, quæ non est notoria per euidentiam facti, vel per sententiam Iudicis, vel per propriam hæretici confessionem in iudicio, & quæ item per testes probari nequit, ita vt occultum hoc loco sumendum sit vt à notorio, & publico distinctum est.

Similiter trifariè potest dici quis occultus, siue secretus hæreticus, aut per se, & simpliciter, aut per accidens, aut quia plenè talis probari nequit, & hæc occulti differentia, vt prudenter Simanchas *d. tit.* 42. *n.* 7. obseruat, recepta est à viris doctissimis, & retinenda in praxi, sicut mox explicabitur.

Si hæretici sunt omninò occulti, id est simpliciter, & per se occulti; quos aliqui purè mentales, siue intellectuales appellant, non modò ab Episcopis, quibus subsunt, sed etiam à quolibet confessario per suum Superiorem approbato, si pœniteant, & confiteantur, perinde absolui poterunt à peccato hæresis mentalis, sicut à quolibet alio mortali crimine: nam crimen hæresis non est reseruatum, nisi ratione excommunicationis, quam non habet annexam hæresis omninò occulta, vt mox dicetur. Et hæc sententia verissima est, quam magni viri absque controuersia recipiunt, neque hæresis purè mentalis, quæ nunquā prodit in actum exteriorem, vt verè Simanch. affirmat, eget absolutione Inquisitorum, neque abiuratione, aut reconciliatione, sed sufficit eam proprio Sacerdoti confiteri, & ab illo beneficium absolutionis impertiri potest. Ita Caiet. *in summa, verb. hæresis, in fine*, Vmbertus *in opere iudiciali, siue in praxi hæreseos, verb. hæreticus, n.* 24. Simanch. *d. tit.* 42. *num.* 11. Petr. de Aragon. *d. q.* 11. *artic.* 3. 6. *Sed dubium est quisnam possit, vers. quintò dico*, Læl. Zech. *de casibus Episcopo reseruatis, circa casum vltim. num.* 1. *vers. hinc est*, Diana *moral. p.* 6. *tr.* 6 *resol.* 51.

Verissima, & certissima huius positionis ratio illa est quam præstantes viri sequuntur, quoniam hæretici omnino occulti, & purè mentales, quales paulò antea descripsimus, nec sunt ipso iure excommunicati, neque in alias pœnas incidunt, quæ contra hæreticos statutæ sunt: idque propterea, quia vt concorditer, & verè Theologi docent, Ecclesia militans non ligat, neque iudicat actus solùm interiores, & purè mentales, neque illos sua iurisdictione prohibet, aut punit, quod ipsum frequenter iura profiten-

tur, è quibus natum est prouerbium communiter receptum, Ecclesia non iudicat de occultis, & illud, Non habent latentia peccata vindictam, & D. Thom. constanter, & verè affirmauit dicens, de his potest homo legem facere, de quibus potest iudicare, iudicium autem hominis esse non potest de interioribus, quæ latent, sed solummodo de exterioribus actibus, qui apparent, & ideò lex humana non potuit cohibere & ordinare sufficienter interiores actus, ex quibus hæreticos omninò occultos non esse excommunicatos quoad Ecclesiam, quamuis sint verè hæretici quoad Deum, tenent D. Anton. *in sum. part. 3. tit. 24. cap. 4.* Petr. Palud. *in 4. sentent. dist. 13. quæst. 4. art. 1. concl. 8.* Angel. Clauas. *in sum. verb. hæreticus, n. 2.* Syluest. *verb. excommunicatio 7. num. 3. & 4.* Armil. *verb. hæresis, num. 1. & 19.* Caiet. *in sum. verb. hæresis, in fine, & d. quæst. 11. art. 3.* vbi Aragon. & Ban. *art. 4.* Alphons. de Castro *d. cap. 18. & de lege pœnal. lib. 2. cap. 1. fin.* Iacob. Almayn. *in 4. sentent. dist. 17. quæst. 1.* Sot. *in 4. distinct. 22. q. 2. art. 3. concl. 9.* Simanch. *d. titul. 42. num. 3. cum sequentib.* Couar. *in reg. peccatum, 2. part. in initio, num. 7.* Nauar. *in man. cap. 11. num. 17. & c. 27. num. 56. & in cap. cognationis, de pœnit. distinct. 1. & in princ. de Pœnit. dist. 5. num. 19. & 20. & in rubr. de iudicus. num. 67.* Rebuff. *super Bulla in Cœna Domini, in verst. publicè, vel occultè,* Buis. *consil. 28. incip. In subhæsitatione, n. 13. lib. 3.* Valent. *tom. 2. disput. 7. quæst. 5. punct. 7.* Henriq. *in sum. lib. 14. cap. 4. §. 1. in gloss. lit. D,* Iac. de Graffiis *in aureis decision. lib. 2. cap. 9. num. 3.* Anton. Ricciul. *de iure person. extra gremium Eccles. existentium lib. 4. c. 10. num. 9.* Paul. Layman. *in Theolog. moral. lib. 2. tract. 1. c. 14. num. 1.* Vgolin. *de censuris tab. 1. cap. 9. §. 12. & de irregular. cap. 34. in princ. num. 6. & in Bulla Cœna part. 1. cap. 1. §. 1. num. 16. & seq. & §. 4. num. 11.* Ludouic. Garb. *de legibus lib. 8. disput. 14.* Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 5. c. 10. lib. 8. c. 20. q. 3. & c. 19. quæst. 4.* Auila *de censuris p. 1. dub. 10. & part. 7. disput. 2. dub. 1.* Sayr. *eod. tractat. lib. 1. cap. 9. num. 14. & 15. & lib. 3. cap. 4. num. 20.* Suar. *eod. tract. disput. 4. sect. 2. n. 3. & disput. 21. sect. 2. & de legib. lib. 3. c. 13. & lib. 4. c. 12.* Salas etiam *de legibus disputat. 9. sect. 1.* Sanchez *in præcepta Decalogi lib. 2. c. 8. num. 1.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 11. c. 16. num. 91.* Homobon. *de examine Ecclesiast. tractat. 6. c. 7. q. 3.* Bonacina *de censur. disputat. 2. quæst. 5. puncta 2. num. 4. & de censuris in Bullam Cœna, disp. 1. quæst. 2. punct. 2. num. 1.* Duard. *ad Bullam Cœna lib. 2. in can. 1. quæst. 14. n. 24.* Diana *resol. moral. p. 4. resol. 240. vers. notandum,* nouissimè me citato *in hoc loco,* Boss. *d. casu 10. n. 107. cum seqq.* Castr. Palao *de heret. tr. 4. disp. 1. puncto 3. num. 4.* nouissimè Trullench. *in exposit. Decal. lib. 1. c. 3. dub. 1. n. 2.* & alij multi à prædictis citati, frequenter iura perhibentur *in 6. sicut ius, in fine, cap. tua nos, §. licet autem, de simon. & in cap. erubescat, vbi gloss. 32. distinct. in cap. humanæ aures 22. quæst. 5. & in cap. Christiana, 32. quæst. 5.*

7 Verùm Canonistæ nostri contrariam tuentur sententiam, asserentes hæreticum occultum omnino in excommunicationem incurrere, per text. *in Clem. 1. §. verùm quia, vbi gloss. verb. eo ipso, de hæreticis,* Panorm. Ioan. Andr. Anan. & Felin. *in c. vltim. de heret.* Archidiac. & Geminian. *in c. hinc etenim. 49. distinct.* Rojas *de heret. part. 1. n. 246.* Ioannes Vela *de pœnis delictor. cap. 14. vers. iure verò Canonico,* Cantera *quæst. criminal. part. 2. cap. 1.* Azeued. *l. 1. num. 51. tit. 3. lib. 8. nouæ recopil.* Menoch. *de arbitr. cas. 360. num 6* Spin. *in speculo testam. gloss. 7. num. 13. cum seq.* Ceual. *commun. contra com. q. 98.* Ioannes Medina *de oratione, quæst. 15.* Albert. Pighius *lib. 6. de Ecclesiastica hierarchia, c. 6* Albertin. *in. de agnoscendis assertionib. q. 33.* Cened. *ad Decretal. collect. 103. n. 2.* nouissimè Torreblanca *in pract. Iuris spirit. lib. 14. c. 10. n. 9.*

Illi enim putant efficaciter probari suam sententiam ex *dict. Clem. §. verum quia, de hæreticis,* vbi de hæreticæ prauitatis Inquisitoribus, qui odio, aut amore aliquid fecerint, contra reos non faciendo, aut aliquid omittendo, quod facere tenentur; aiunt enim odium, & amorem actus esse interiores, & nihilominus ob illos excommunicari iudices Fidei. Sed Theologi verè respondent, Inquisitores non incidere in excommunicationem ob solum odium, aut amorem, quæ interius omnino latent; sed eam incurrunt ob actus exteriores, qui ab illis interioribus procedunt, & hic est verus intellectus illius *Clement.* vt Caiet. Bann. Castr. & alij docuerunt; & eodem quoque modo respondendum est ad cætera iura adducta per glos. *verb. eo ipso, in d. Clem. 1.* illa enim iura, & Canones pœnas, siue censuras imponunt actibus interioribus, quatenus per aliqua signa exteriora in publicum prodeunt, aut manifestantur, nec vllum reperitur decretum, quod actibus solùm interioribus occultis penitus, ac purè mentalibus pœnam, ac censuram irroget.

Cùm ergo hæretici primo modo occulti, id est simpliciter, & per se occulti, seu mentales, non incidant in excommunicationem, inde fit, vt non modò ab Episcopis locorum; sed etiam à Confessariis quibusvis approbatis, & idoneis absolui possint, vt paulò antea dictum est, & decretum Concil. Tridentini non est de absolutione horum occultorum accipiendum: frustra enim, & inutiliter concessisset in priuilegio, quod iure ordinario competebat; solùm enim de aliis occultis intelligitur, sicut mox dicetur. 9

Si verò hæretici fuerint occulti per accidens, quales sunt qui verbo, scripto, aut aliquo opere, seu facto exteriori hæresim protulerunt, in excommunicationem, & alias censuras, seu pœnas per Ecclesiam aduersus hæreticos latas incidunt, quoniam eorum hæresis iam deuenit ad eos actus, ad quos Ecclesiæ iurisdictio pertingit, & ex natura sua iudicio hominum obiicitur, quamuis ex defectu testium sit per accidens occulta, & per signa, & actus exteriores, quæ illam comitantur, nota fieri poterat: ita Caiet dicit *q. 11. art. 3.* Syluest. & Alphons. à Castro, Per. Paludan. D. Anton. Sot. Rebel. *dictis locis,* Ban. *in D. Thom. 2. 2. q. 11. art. 4. quæst. 4. conclus. 2.* & ibidem Aragon. *à num. 3. in princ. vers. hoc supposito.* Eadem prorsus ratione, aut multo maiori comprobatur hæreticos occultos in tertia significatione paulò antea relata omninò incurrere excommunicationem, & alias censuras, & pœnas contra hæreticos à Iure latas. 10

Iuxta has duas postremas occulti significationes intelligenda est excommunicatio lata *in primo cap. processus Bullæ in Cœna Domini, in verb. occultè:* hoc enim aduerbium, *quod,* vt rectè Rebuff. aduertit, ad omnes ibi nominatos refertur, id est, hæreticos, credentes, fautores, receptatores, defensores, & cæteros ibidem contentos, non comprehendit hæreticos mentales, vt Nauar. obseruat, aut alios omninò occultos, de quibus nec iudicat Ecclesia, sicut idem Rebuff. *super Bullam Cœnæ Domini, verb. publicè, vel occultè,* prudenter affirmat: isti enim non incurrunt in excommunicationem, seu censuram ibi contentam, nec in aliam quamlibet à iure humano latam, sed eos tantùm occultos ligat, qui hæresim protulerunt verbo, scripto, vel nutu, aut signo verbis æquipollenti, licèt nemine id audiente, vel vidente, quia sufficit sua natura esse probabile, quamuis contingat probari non posse, ad hoc, vt includatur sub potestate, & iurisdictione humana, & pœnis illius. 11

Ex prædictis infertur Confessarios non posse absoluere hæreticos occultos in secunda, & tertia significatione, 12

gnificatione, hoc est occultos per accidens, & hæreticos manifestos, seu notorios; isti enim revera in excommunicationem incurrerunt, cuius absolutionem Summus Pontifex reseruauit, negando, vel adimendo aliis iurisdictionem super tali casu, vt rectè Caiet. *d.q.11.art.3.* obseruauit, neque de hoc articulo est aliqua dubitatio, cum notissimum sit hæreticos iure excommunicatos, eorum absolutionem ad Romanum Pontificem pertinere, quam sibi reseruauit per processum *in Cœna Domini.*

13 Cum igitur Confessarius non possit absoluere nisi solos hæreticos mentales, diligenter eos, vt rectè Caiet. *d.q.11.art.3.* & Nauar. *in dict.cap.cogitationis, de Pœnit.dist.1.num.21 vers.tertiò infertur,* explorare oportet omnes circumstantias, & interrogare prudenter illos præsertim pœnitentes, qui tepidi sunt in Fide, & victi sæpè tentationibus consentiunt contra Fidem, aut circa eandem vel aliquem eius articulum voluntariè dubij sunt, & ancipites, vtrum etiam cum soli essent, ore, vel scripto, aut alio modo significatiuo potulerint hæresim, seu infidelitatem suam, quando in ea erant, aut voluntariè dubitauerint de illis, quæ firmiter credere tenebantur, quoniam si aliquo modo significatiuo, & probabili hæresim mentis detexerint, absolui non poterunt, cum iam in excommunicationem inciderint. Vnde videtur in parte posse defendi resolutionem Iacobi Granado *in 2.2. D.Thomæ, contron.1 tract.15.disp.13. num.14.* dum existimat contingere posse vt quis exteriùs proferat hæresim internam, quin subiaceat ce. foris Ecclesiæ, veluti quando hæresim manifestaret ad petendum consilium, vel ad illam aperiendam Confessario, vel illam scriberet inter sua peccata, vt manifestaret Confessario, vel quando quis omnino indeliberatè, & absque vlla aduertentia exteriùs diceret hæresim, seu iocosè tantùm, & non asserendo eam proferret. Vide tamen quæ infrà dicemus à *n.18.*

14 Quæ hactenus dicta sunt, aut in posterum dicentur de triplici genere occultorum hæreticorum, & de eorum absolutione, intelligenda etiam sunt, vt locum habeant in apostatis, & illis, qui vel ad iudaismum, vel ad paganismum, seu gentilitatem, aut quamlibet aliam sectam transeundo, vel redeundo Fidem Catholicam omnino deseruerunt, & in totum ab ea recesserunt: nam neque apostatæ mentales incurront in excommunicationem, nec in alias pœnas, & censuras contra male credentes latas, & propterea à quolibet Confessario approbato absolui poterunt: sed illi apostatæ in eas censuras inciderunt, & per accidens occulti forent, aut iuxta tertiam significationem initio huius Allegationis
15 allatam, essent occulti. † Ratio in promptu est, quoniam apostatæ a fide Catholica, quantum ad pœnas, & censuras attinet, pari iure cum hæreticis censendi sunt, & eodem modo ad Ecclesiæ gremium vel recipiuntur, vel ab ea pelluntur; nam apostatæ sunt hæretici, & vti tales tractandi, Repertor. Inquisitor. *verb. apostasia,* Syluest. *in sum. verb. apostata 2.* Gondisal. *de haret. quæst.20.* Alphonsus de Castro *de iusta hæreticor. punit. lib.1. cap.23.* Aloys. Ricc. *in praxi fori decis.671. num.1. in 1. edit. & resol.423. num.1. in 2. edit.*

16 Idem penitus iudicium est de dubiis in Fide, quos hæreticos esse ius affirmat; qui enim sciens, & volens, & animo deliberato dubitationi non resistens, non magis applicat mentem ad veritatem Catholicam, quàm ad errorem contrarium, sed melius inter vtramque partem natat, & incertus fertur, nec curat quid potissimùm sequatur, paratus nunc hanc, nunc illam eligere partem, partim sua interesse dicens, aut affirmans an hoc, vel illud teneat, verbi gratia, an in venerabili Eucharistiæ Sacramento si verè, & realiter Corpus Domini Nostri Iesv Christi, nec-nec? an Virgo Maria mater Dei fueri perpetuò Virgo aut non fuerit? an Romanus Pôtifex sit verè Christi Vicarius, & Petri successor, & capu Ecclesiæ militantis, aut non sit? aut his similia, hæreticus est, quoniam ad Catholicam Fidem magn firmitas requiritur, & dubitatio omnis voluntaria al ea procul esse debet: si quis ergo fuerit dubius men talis, absolui poterit à quolibet Confessario ab Or dinario approbato, sed si dubitationem exteriù protulerit, non poterit absolui, quia in excommu nicationem, & alias censuras, & pœnas iam incidi dubios enim in fide, prout supra descripti sunt, hæ reticos esse ius affirmat *in cap. de hæreticis,* vbi com muniter Doctores, D. Anton. *3.par.tit.22.cap.5.§.10* Albertin. *tract. de agnoscendis assertion. quæst.3.num.9 & in rub. de haret. lib. sexto, quæst.13. num.26. & se quentib.* Melchior Cano *de locis Theolog. lib.12. cap.9* August. de Ancona *in sum. de potestate Eccles. quæst 22. art.1.* Nauar. *in man. cap.11. num.17. & in cap. quis autem, num.18.19. & 49. & de Pœnit. distinct.7. cap. inter verba 6. concl.19. num.35.* Perez *lib.1 verb. santa fé, tit.1. lib.1. Ordinam. pag.16. & l.3. vers ex quo requisito, tit.4 lib.8. pag.83.* Menoch. *cons.149 n.48. & à n.51.* Clar. *lib.5.§. hæresis, n.2,* Valent. *in 2.2 disput.1. quæst.11. puncto 1. diffic.2.* Azeued. *l.1. num 74. cum sequentib. tit.3. lib.8. nona recopil.* D. Barb. *rub. ff. soluto matrim. p.2. num.23.* Pegn. *in director. Inquisitorum, part.2. comment.1.* Azor. *instit. moral. p.1 lib.8. cap.9. quæs.5.* Farin. *in praxi crimin. part.5. q.124 n.114. & seq.* eleganter Valer. Reginald. *in praxi fo pœnitent. lib.17. n.49.* optimè Sanch. *in præcepta De calogi lib.2. cap.7. n.11.* Zerol. *in praxi fori Episcop. p.1 verb. casus, vers. dubiu,* Suar. *de Fide disp.19 sect.4. n.10* Castr. Palao *de haresi tract.4. disp.3. punct.2. n.9.* m citato *in hoc loco,* Trullench. *in exposit. Decalogi, lib.1 cap.2. dub.2. n.6.*

Ad meliorem prædictorum intelligentiam scien dum est, quanta sit necessaria expressio, aut quale actus, seu signa, vel opera exteriora exigantur a hoc vt hæretici occulti in excommunicationem incidant, Baones ait *dict. quæst.11 art.4. quæst.2. concl.3 §. tertiò arguitur, vers. quid si aliquis. Primò,* quod vb primùm quocunque signo, vel motu, vel facto ali quis intelligitur ab aliquo alio, quod sit hæreticus incurrit in excommunicationem, quoniam ian tunc est hæreticus manifestus. *Secundò,* dicit quo si ex assensu interiori, quem habebat, protulit aliqu verba, quæ non sunt sufficientia secundùm se, nequ ex circumstantiis, vt explicetur hæresis, vt si intu consentiens homo huic errori, Filius est inæquali Patri secundùm Diuinitatem, exterius proferat, It est, non erit excommunicatus, nisi fortè ex aliqu circumstantia illa verba sint sufficientia ad expli candum errorem. Hæc Baunes *d. loco,* quem cita Bossius *d. casu 10. n.119.*

Prædictus mentalis hæreticus si coram Inquisito tibus occultissimam hæresim confiteatur, vel eam reuelet amico, petens ab eo consilium, vel ob alian honestam causam, non incidit in excommunicatio nem propter illum actum exteriorem, tum quia ex terior ille actus bonus est, & cum antequam profer ret illa verba, non esset excommunicatus, propte illum actum bonum non potuit excommunicari tum quia tunc non protulit hæresim asserendo, & protestando illam, quod videtur necessarium, vt in currat in excommunicationem, sed potiùs distando Ita Aragon. *dict. quæst.11. art.3.* & ibi Ban. *art.4. quæ sito secundo, ad quartum argumentum.* Couar. *ad d. reg peccatum, 1. part. in initio, num.7.* Simanch. *dict. tit.24 de occultis, num 9.* Granado *dict. disp.13. num.14.* Bos

dict

dict.casu 10. *num.* 129. Quod quidem multò magis procedit, cùm hæreticus in foro sacro Pœnitentiæ intellectualem hæresim confessus est, quia non solùm actus ille bonus est, sed pius, & extra iudicium humanum, iuxta supra citatos.

19 Verùm si quis aliquando hæresim suam occultam confiteatur, nec doleat de peccato, vt ait Aragon. *d.q.*11.*art.*5.*vers.sed dubium*, aut sciens, & prudens dubitet de auctoritate Ecclesiæ Romanæ, vt sentit Bannes *dict.quæst.*11.*art.*4.*quæsito* 2. *concl.* 2.*ad quintum argumentum, vers.respondetur quod si ille homo*, etiamsi interroget Doctorem Catholicum ad sequendum, quod ille dixerit, in excommunicationem incurrit, cùm explicet suam hæresim, quoniam non est paratus corrigi ab Ecclesia, cùm vnius hominis iudicium illius auctoritati præferat.

20 Hæreticum purè mentalem excommunicatum non esse, tametsi per iocum dixerit, se aliquando hanc aut illam hæresim credidisse, refert Franciscum Victoriam sensisse Simanchas *dict.tit.*42 *de occultis*,*n.*16. quia non asserit illam hæresim, sed tantum narrat, aut refert: eiusdem sententiæ videtur esse Bannes *loco proximè citato*, cùm ait necessarium esse hæresim protestari, hoc est affirmare, vel asserere, ad hoc vt cùm illam profert hæreticus mentalis, in excommunicationem incurrat. Quamvis primùm de hoc dubitet Simanch. deinde concludit eam fortasse benignitatis gratia defendi posse. Sed quæstio hæc sub distinctionis fœdere resoluenda, in hunc modum. Vel is, qui per iocum dicit se aliquando hanc, vel illam hæresim tenuisse, quo tempore eam per iocũ protulit, iam eius pœnituit, & omninò dimisit: vel nondum errorem dimisit. Primo casu non incidit in excommunicationem, nam excommunicatio eos ligat, qui verè hæretici sunt, de quorum numero amplius non est is, qui iam dimisit errorem, & qui declarat, narrat, aut refert, nihil noui facit, *l. heredes palam*, §. *quid*, *ff. de testam.* in secundo verò casu licèt non asserendo dicat se aliquando ita credidisse, aut credere, in excommunicationem incurrere videtur, quoniam qui aiunt, sufficere actum exteriorem significatiuum, & de sua natura probabilem, vt hæreticus incurrat in excommunicationem, regulariter non addunt necessariam esse assertionem in illo actu. Neque actus iocandi potest appellari simpliciter bonus ad hoc, vt proferentem defendat, sicut tuetur actus petendi consilium ad resipiscendum, vt proximè dictum est, & qui iocatur, non pœnitet, & hæc sententia tutior est, vt saluti animæ consulatur.

An facultas concessa Episcopis absoluendi ab hæresi occulta in vim Concil.Trid. sess.24. de reform.c.6.*sit eisdem adempta per processum Bullæ in Cœna Domini?*

21 Dubium hoc controuersum est apud Doctores, quorum aliqui negant, alij verò affirmant. Vna sententia tenet, posse Episcopos post Concil. Trid. per seipsos, & non per suos Vicarios in foro conscientiæ absoluere in sua diœcesi hæreticos sibi subditos, occultos tamen, hoc est illos quorum hæreses non fuerunt ad forum contentiosum deductæ, quamvis exteriùs probatæ; cuius auctores insuper addunt, & præcipuè Bannes loco infra citando, non obstare processum Bullæ in Cœna Domini, asserentes per illum non reuocari facultatem Episcopis concessam in Concil. Trident. vt possint absoluere in foro conscientiæ, sed reuocari illis priuilegium concessum ipsis personis, qui admittunt hæresim, vt patet ex forma Bullæ, vbi dicitur, quod non vadeant pro absolutione mitti ad Summum Pontificem, nisi in articulo mortis, vel intuito priuilegiorum. Cæterum qui vadit ad Episcopum, vt absoluatur, non ex priuilegio sibi concesso absoluitur, sed Episcopus habet auctoritatem absoluendi iure diuino, non ex aliquo priuilegio Pontificis; vnde quotiescumque non coarctauerit Episcopi auctoritatem, vt summus Prælatus Ecclesiæ, poterit Episcopus absoluere ex auctoritate sui officij ab omnibus peccatis suos subditos, à quibus Summus Pontifex potest absoluere vniuersos fideles, & huius sententiæ sunt sectatores Ban.2.2.q.11.*art.*4.*dub.* 2.*post secundam conclusionem, arg.*3.*vers.& si quis obiciat*, & ibi Aragon. *art.*5.*vers. sed dubium est quinam possint*, Vela *de pœnis delictorum cap.*14.*vers.Iure verò Canonico*, Angel.*in floribus Theologicis*,*part.*1.*tit. de Confessione*,*q.*4.*art.*1. *diffic.*6.Llam. *in methodo Curator.par.*3.*c.*1.§. *vlt. in fine*, Viuald. *in candelabro aureo*, *par.*1. *tract.de absolutione*,*num.*13.& *part.* 2. *in expositione Bullæ Cœnæ*, *num.* 21. Sa *verb. Episcopus*,*n.*37.Fr.Emman. *in sum.tom.*1.*cap.*131.*n.*3. & *in explicat. Bullæ Cruciatæ*, §.9. *num.* 70. & *quæst. Regular. tom.*1. *in q.* 20. *art.* 10. Vega *in sum. tom.*2. *c.*25.*casu* 11.Nugn.*in addit.ad* 3.*par.quæst.*8.*art.*5.*dub.* 10.*ad finem*, Zerol. *in praxi Episcopali*,*par.* 2.*verb. absolutio*, §.8. & 18. & *verb. hæreticus*, §.4. Anton.Gomez *in Bullam Cruciatæ*, *clausula* 19. *num.* 44. *in fin.* Henriq. *in sum.lib.*6.*cap.*14.§.7.*lit.M*, & *cap.*16.§.1. & *lib.*13.*cap.*17.§.5. *lit.* Q. Perr. de Ledesm. *in sum. par.*2.*tract.*1.*cap.*6. *post conclus.*20.*diffic.* 7. Fagoudez *in quinque Ecclesiæ præcepta*,*par.* 2.*lib.*8.*cap.*8.*num.* 82. Boss. *in tract.de Iubilæo*,*sect.* 1*v.casu* 50. §. 2. *num.*10. Fernandez *in examine Theolog.moralis*,*par.* 4.*cap.*7.§.1. *num.*5. Granado *in* 2.2. *D.Thomæ*,*controuers.*1.*tract.*15. *disput.*15.*sect.*2.*n.* 8. *cum seqq.* Alzed. *dict.p.*2.*cap.*6. *num.*15. Portel. *in addit. ad dubia Regul. verb. Episcopus*,*n.*1.Sousa *in Bull.Cœnæ*,*cap.*23.*disp.*100. *conclus.*3. *n.*7. Lorca 2. 2.*q.* 11.*art.*4. *disp.*45.*num.*10. Sanc. *in selectis*,*disp.* 50. *n.* 32. Anton. a Sousa *in suis aphorismis*,*lib.*3.*cap.*4. *n.* 5. & videtur tenere Trullench. *d. lib.* 1. *c.*3.*dub.*4.*n.*12.

In re tam graui fortassis non licebat hos Docto- 22
res tam audacter suam sententiam interponere, concludentes securè posse Episcopos virtute Concil. Trident. in foro conscientiæ hæreticos occultos absoluere, nam ratio illa, quam addit Ban. *citato loco*, & sequuntur alij post eum, quod scilicet processus Bullæ in Cœna Domini non tollit Episcopis priuilegium absoluendi, sed personis, nihil euincit, quia si ablatum est priuilegium committentibus hæresim, vt non possint absolui nisi à Romano Pontifice, iam Dominus Papa, tanquam Summus Ecclesiæ Prælatus, Episcoporum auctoritatem in hac parte coarctauit, & quamuis Episcopi iure diuino hanc iurisdictionem habeant, de quo articulo tunc non tractabatur, Romanus Pont. illam impediuisse & suspendisse videtur per reseruationem criminis hæresis, cuius absolutionem ad se solum voluit pertinere; quamuis ergo Episcopi non amiserint potestatem, seu iurisdictionem absoluendi, quam iure diuino ipsis competere Bannes asserit, exercere tamen illam non possunt, & ex quo Dominus Papa in dicto processu Bullæ constituit, vt nullus talis, nisi à Domino Romano Pontifice absolui possit, ibi, *cæterum à prædictis sententiis nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem*, &c.

Verùm omissis metaphysicis solemnitatibus, non 23
videtur posse in dubium reuocari, quin Episcopis sit sublata facultas absoluendi prædictos occultos hæreticos per dictum processum Bullæ, cum speciatim ibidem & de Episcopis mentio fiat, & de decretis cuiusvis Concilij in Bulla S.D.N. Gregor. XV. anni præteriti 1521. cuius hæc sunt verba, *Cæterum à præteritis sententiis nullus per alium quàm per Romanum*

num Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautione præstita, absolui possit, etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum quibuscumque personis Ecclesiasticis, secularibus, & quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, ac Militarium Regularibus, etiam Episcopalis, vel alia maiori dignitate præditis, ipsisque Ordinibus, & eorum Monasteriis, Conuentibus & domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & locis piis, necnon laicis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per nos & dictam Sedem, ac cuiusvis Concilij decreta verbo, litteris, aut alia quacumque scriptura in genere, & in specie concessorum, & innouatorum; ac concedendorum, & innouandorum, &c.

24 Cùm in hoc decreto dicatur, quod nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem absolui possit, priuilegium, si quod habebant, aufertur à personis absoluendis, quod & sequentia indicant; ac cuiusvis Concilij decreta, & cætera, quæ mox subduntur, priuilegium auferunt non modò absolutionis recipiendæ, sed etiam impendendæ quibusvis quomodolibet habentibus huiusmodi facultatem. Quare hanc sententiam tenent Maiol. *de irregularit. lib. 5. cap. 46. num. 6. vers. caueant*, Tolet. *in instruct. Sacerdotum, in explicat. Bullæ Cœnæ, excommunicat. 14. in fine*, Vitald. palinodiam recantans *in editione nouiori anni* 1602. *in suo candelab. aureo, part.* 1. *tit. 11. de absolut. n. 13*. Vgolin. *de casibus reseruatis Summo Pontifici, par. 2. cap. 2. §. 4. vers. etiam prætextu quarumcunque facultatum*, Sayr. *decis. 19. de sentent. excommunicat*. Param. *de origine Inquisition. lib. 3. quæst. 9. num. 191*. Felician. *de excommunicat. cap. 18*. Nauar. *in man. cap. 27. n. 72. & consil. 15. de sentent. excommun. in antiq. alias consil. 11. de priuileg. in nouis*, Philiarc. *par. 2. lib. 2. cap. 25. & lib. 4. cap. 22. & in Bulla Cœnæ cap. 2. vers. etiam prætextu quarumuis facultatum, n. 3.* Ragus. *in lucerna Paroch. q. 126. numero 5*. Torreblanca *de magia lib. 3. cap. 10. num. 27*. Francis. Leo *in thesauro fori Ecclesiast. part. 1. cap. 57. num. 46*. Piasec. *in praxi noua Episcop. part. 2. cap. 1. num. 14. pag. 110*. Aloys. Ricc. *in collect. decis. par. 4. collect. 821. vers. tertio. & in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapol. decis. 13. n. 8. & 9. par. 5. & decis. 180. part. 5*. Molin. *de Iustit. tract. 3. disput. 64. num. 8. & tract. 9. disput. 18. num. 2*. Beda *in defens. Fidei in causa Moriscor. par. 1. cap. 13*. Nicol. Garc. *de benefic. par. 11. c. 10. num. 115*. Sanch. *in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 26. & 27*. Homobon. de Bonis *de examine Ecclesiast. par. 1. tract. 5. cap. 5. quæst. 51. vers. vnò, & cap. 6. quæst. 35. & tract. 7. q. 5. & tract. 12. c. 4. q. 15. resol. 4. pag. 459*. Duard. *in Bulla Cœnæ Domini, lib. 3. §. 2. q. 12. & 13. n. 47*. Chapeauil. *de casibus reser. c. 4. different. 4*. Coriol. etiam *de casibus reser. par. 1. sect. 2. art. 23*. Ioan. Valer. *de differ. inter vtrumque forum, verb. hæresis, diff. 5*. Ant. Ricciul. *de Iure personarum extra gremium Eccles. existent. lib. 5. c. 14*. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub. 11. c. 26. num. 55*. Stephan. Gratian. *discep. forens. tom. 5. cap. 414. n. 22*. Farin. *de hæresi quæst. 192. §. 4. num. 53*. Mat. Alter. *de censur. lib. 5. disput. 22. cap. 1. pag. mihi 767*. latè Torreblanca *in practicabil. Iuris spirit. lib. 14. cap. 10. n. 4*. Bonacina *in Bullam Cœnæ, disput. 1. q. 22. puncto 2. num. 2. vers. secunda*, Scot. *in constit. Pontif. epit. 166. theorem. 431*. Villalob. *in sum. par. 1. tract. 9. diffic. 21. n. 2. & 5*. Hurtado *de excommun. disp. 15. diffic. 3. n. 12*. Gauant. *in Man. Episcop. verb. absolutio 4. & verb. hæretici 15*. Diana *resolut. moral. par. 1. tract. 5. resol. 2. & par. 4. tract. 4. resolut. 239*. & secundum hanc opinionem in supremo generalis Inquisitionis Prætorio Romano pronunciatum fuisse testatur Pegna *in direct. Inquisitorum, par. 3. quæst. 92. comment. 141. vers. penult.* sic declarasse Gregorium XIII. & Clementem VIII. referunt Fusc. *de visit. lib. 2. c. 31. num. 5. & cap. 23. num. 4*. Mat. Anton. Genuens. *in praxi Archiepiscop. Neapol. cap. 67. n. 10. in 2. edit*. Piasec. *in praxi noua Episcop. d. cap. 1. n. 13*. nouissimè Match. *de Sacram. Ordinis tr. 1. par. 9. cap. 1. diffic. 9. & 10*. Georg. Polanch. *in Bull. Vrbani VIII. sect. 42. num. 62*. Floron. *de casibus reseru. par. 1. cap. 4. §. 22. num. 5*. Suar. *de Fide disp. 1. sect. 4. n. 14*. me citato *in hoc loco*, Trullench. *in expos. Bull. S. Cruciat. lib. 1. §. 7. c. 2. dub. 6. num. 4*. & audiuisse à Religioso docto, & fide digno sic declarasse prædictum Clementem VIII. dicit Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 8. c. 19. q. 3. & q. 10. c. 10*. & ita censuisse *Sacram Cardinalium Congregationem*, asserunt Piasec. *d. num. 13*. Nicol. Garc. *d. cap. 10. num. 122*. Suar. *tom. 4. disput. 30. sect. 2. num. 11*. Armendar. *in add. ad recop. legum Nauarræ, lib. 2. tit. 21. leg. vnica de familiaribus Inquisitorum, n. 5*. Bonacin. *de censur. disput. 1. quæst. 3. punct. 2. num. 1. vers. 1*. latissimè Stephan. Daluin. *de potestate Episcoporum, Abbatum, & Abbatissarum, cap. 18. per tot.* vbi asserit hanc partem in consulendo, & in practica longè veriorem esse, quia nimirum totum hoc negotium facultatis absoluendi, aut non absoluendi hæreticos, à voluntate, intentione, & concessione Summorum Pontificum præsertim, immò & omnino pendeat.

Et propterea vsus iam obtinuit, quod & inuiolabiliter obseruatur, vt Episcopi à S.D.N. Papa facultatem petant absoluendi prædictos hæreticos, quam Pontificis nomine causa cognita Domini Cardinales Inquisitores Generales Vrbis, & Orbis concedere solent, confectis super ea re patentibus litteris, quibus omnes prædicti Cardinales sub ordine subscribunt, refert me citato *in hoc loco*, Trullench. *in exposit. Bullæ S. Cruc. lib. 1. §. 7. c. 2. dub. 8. num. 4. prope fin.* Et Stephan. Daluin. *d. cap. 28. mihi tamen negatiua, fol. 181.* se vidisse, & legisse diploma quoddam originarium in pergameno subsignatum à septem Illustrissimis ac Reuerendissimis Cardinalibus Presbyteris, in vniuersa Rep. Christiana aduersus hæreticam prauitatem Generalibus Inquisitoribus à Sede Apostol. specialiter deputatis, congregatis in Generali Congregatione S R. & vniuersalis Inquisitionis, habita in Palatio Apost. apud S. Petrum coram S. D. Clemente VIII. die 21. mensis Martij anni 1602. Pontificatus eiusdem anno 11. quo licentia, facultas, & auctoritas concedebatur Episcopo Verdunensi in extremitatibus, & confiniis Galliæ, & Lotharingiæ, ac eius in eadem Verdunensi Ecclesia Officiali, seu Vicario in spiritualibus generali, tunc & pro tempore existenti, in solidum, ad triennium futurum proximè à data præfati indulti numerandum duntaxat duratura, vt omnes, & quoscunque dictæ Verdunensis ciuitatis, vel diœcesis, seu ex aliis partibus, in quibus hæreses impunè grassantur, ad Episcopum; vel ad eius Officialem, siue Vicarium Generalem præfatum, in ciuitate tamen Verdunensi, vel diœcesi constitutos, seu residentes, sponte venientes, vtriusque sexus, ac tam laicos, quàm clericos sæculares, & cuiusvis Ordinis Regulares hæreticos, schismaticos, & à Sancta Fide Catholica quomodolibet aberrantes, illorumque credentes (non tamen in hæreses relapsos, aut errores, aut de præfatis in iudicio indiciis præuentos, vel condemnatos, de quibus tamen Pontifex, seu sacrum Inquisitionis Officium consulere tenebatur) pœnitentes quidem ab excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris, sententiis, & pœnis, quas propter hæreses, &c. quomodolibet incurrerint, dummodo corde syncero, & fide non ficta coram notario, & testibus publicè, vel priuatim, prout casus exegerit, & eidem Episcopo, seu eius Officiali, siue Vicario in spiritualibus Generali magis expedire videtur,

derunt, hæreses, schisma, & errores supradictos, ac alios quoscunque detestati fuerint, anathematizauerint, & abiurauerint, ac in gremium Sanctæ Matris Ecclesiæ recipi & admitti humiliter postulauerint, atque præstito per eos iuramento promiserint de cætero ab huiusmodi hæresibus, schismate, & aliis similibus excessibus penitus abstinere in forma Ecclesiæ consueta, iniuncta inde eis, ac eorum cuilibet pro modo culpæ pœnitentia salutari, & aliis iniungendis, &c. Aduertit D. Felician. de Vega tunc Archiep. Mexican. *in relect. c. & si clerici, §. de adulteriis, num. 16. de indis.* quod Indi noui Orbis possunt absolui per Episcopus ab omnibus delictis, etiam contentis in Bulla Cœnæ Domini, & etiam ab hæresi, & idololatria, & aliis casibus reseruatis ex concessione Gregorij XIII. *& num.* 176. ait, quod dispensatio in irregularitate contracta ob hæresim petenda est à Papa, quamuis quoad Ordines iam susceptos bene potest Episcopus dispensare, excepto sacerdotio.

26 Quemadmodum non est integrum Episcopis post decretum Conc. Trid. absoluere in foro Conscientiæ prædictos hæreticos, ita non videtur licere Inquisitoribus Apostolicis, nec eorum Vicariis, siue Commissariis eosdem in prædicto foro absoluere virtute *Extrauag. Clem. Papæ VII.* incip. *Cum sicut, §. vobis etiam,* refertur *in fine Director. Inquisit.* inter litteras Apost. pro officio S. Inquisit. in qua sic scriptum extat. *Vobis etiam, ac Vicariis præfatis extraiudicialiter Lutheranos occultos, & non inquisitos per Ordinarium, siue alios iudices, aut alios quoscunque hæreticos, fautores, defensores, & receptatores, necnon à sancta fide apostatas, eosque qui contra inhibitionem Sedis Apostolicæ tenuerunt, vel legerunt libros Martini Lutheri, vel aliorum, aut eidem, siue eisdem quomodolibet adhæserunt (si ad cor reuersi pœnitentes id humiliter petierint) postquam hæresim, qua polluti, & infecti erant, abiurauerint, & medio iuramento promiserint de cætero ab huiusmodi hæresi penitus abstinere, absoluendi, illisque pro præmissis pœnitentiam iniungendi salutarem, eosque ad gremium sanctæ matris Ecclesiæ restituendi, & reducendi auctoritate Apostolica tenore præsentium licentiam, & facultatem concedimus*, &c.

27 Quoniam in supremo sacrosanctæ Romanæ, & Generalis Inquisitionis Tribunali sæpe pronunciatum, & declaratum est verbum illud, *extraiudicialiter*, non excludere formam iudicij, hoc est notarium & testes abiurationis, sed tantum iudicij solemnitatem, per quam alij spectatores admittuntur, & delictum, ac pœnitentia pro eo iniuncta pluribus innotescit. Per hanc ergo Extrauag. non conceditur Inquisitoribus Apostolicis, & eorum Vicariis, seu Commissariis facultas absoluendi hæreticos occultos in foro conscientiæ, sed solùm tribuitur potestas, vt possint in suo Auditorio eos accipere ad secretam abiurationem, & secretas quoque pœnitentias, quod satis indicant illa verba, *postquam hæresim abiurauerint*: item illa, *medio iuramento promiserint*: hæ enim propriæ solemnitates sunt fori exterioris, non interioris. Et ideo Inquisitores non habere facultatem absoluendi in foro conscientiæ hæreticos occultos exteriores, tenent Vuald. *in candel. aureo, tit. de tr. regul. 3. num. 21.* Suar. *de censur. disp. 43. sect. 1. num. 5.* Sanctarel. *de hæresi cap. 5. dub. 7.* Nicol. Garc. *de benef. part. 13. cap. 10. n.* 115. Bonacin. *de censur. disp. 2. q. 5. puncto 2. num. 11.* Farinac. *in tract. de hæresi quæst. 192. num. 52. & 54.* Greg. Pollanch. *in Bullam Vrbani VIII. sect. 42. num. 62.* Castr. Palao *in oper. mor. tom. 1. tract. 5. disput. 4 puncto 3. §. 3. num. 3.* Alphons. de Leone *de officio Confess. tom. 2. recollect. 6. num. 127.* Diana *p. 4. tract. 8. resol. 35.*

28 Inquisitores Apostolicos ex priuilegio absoluere posse ab huiusmodi criminibus in foro conscientiæ, non obstante reuocatione facta per processum Bullæ in Cœna Domini, libenter admittit Ban. *dict. q. 11. art. 4. vers. præterea aduertendum est*, quamquam nolint, inquit ille, audire nisi cum testimonio tabellionis, idque vel quia Inquisitores postea petierunt eandem facultatem, vel antiqua facultas non erat priuilegium concessum hæreticis, etiam pœnitentibus, sed ministris Sancti Officij in fauorem fidei: quare sine dubio non fuisse illi reuocata hæc, sentit Ban. *dicto loco*, Iacob. de Graff. *in aureis decis. part. 1. lib. 2. c. 9. num.* 5. Fr. Emman. *in Bullam Cruciatæ, §. 9. num. 70.* Henriq. *in sum. lib. 6. de Pœnit. cap. 4. num. 9.* Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 13. num. 7.* Duard. *in Bul. Cœnæ, lib. 3. §. 2. quæst. 12. num.* 10. Boss. *in tract. de Iubil. sect. 1. casu 10. §. 2. n. 14. & §. 11. per tot.* Diana *moral. res. part. 1. tract. 3. resol. 3.* Licèt hæc sententia sustineri possit, nulla tamen causa suadet Inquisitores Apostolicos in foro conscientiæ hæreticos credentes, & cæteros huiusmodi absoluere debere, cum Inquisitores, vt suprà dicitur, in hac causa potissimùm sint iudices in foro iudiciali, & exteriori, non in foro pœnitentiali, & interiori. Potius est ergo, vt tali facultate, licèt illam habeant (de quo non est mediocris controuersia) non vtantur, sed pœnitentes audiant coram notario, & testibus, vt eos Ecclesiæ reconcilient, & deinde à Confessariis approbatis in foro conscientiæ absolui possint.

Sed obseruandum est, reum quemcunque, siue ab Episcopo, siue ab Inquisitoribus Apost. siue ab aliis quibusvis potestatem absoluendi habentibus absolutum in foro conscientiæ, siue Sacramentali, & accusari in foro exteriori, & in eum inquiri posse, si crimen eius in iudicium deducatur, nec iuuare eum, aut tueri se posse exceptione receptæ pœnitentiæ in foro interiori, vt tradunt Zanchin. *de hæret. c.* 34. Direct. Inquisit. *verb. absolutio, §. sed an absolutio, & verb. Confessio, §. vtrum si in foro*, Locat. *in opere iudic. verb. absoluere, n. 1. & verb. hæreticus, num.* 24. Sanch. *dict. lib. 2. cap. 12. num.* 7. Duard. *in Bull. Cœnæ, lib. 3. §. 2. quæst. 12. n.* 12. nouissimè me citato *in hoc loco.* Boss. *dict. casu 10. num.* 231. Ratio huius assertionis illa est quam Canonistæ communiter tradunt, & sequuntur, quoniam pœna imposita per Confessarium in foro pœnitentiali, quantumcumque sit magna, non tollit aliquo modo pœnam imponendam in foro iudiciali Canonico, vel Ciuili: nam pœna pœnitentialis in foro interiori imposita tendit ad vnum finem, videlicet vt per eam pœnitens satisfaciat Deo, & animæ suæ, alia verò pœna, nempe temporalis, spectat ad punitionem corporis, & ad publicam vindictam, vt Reip. satisfaciat is, qui malo exemplo delinquendo eam offendit gloss. *verb. poterit, in cap. gaudemus, de diuort. gl. 1. in fine, in cap. 2. de schismat.* & ibi Panorm. Zabarel, & alij *in cap. vlt. 25. distinct. glos. vlt. in c. 2. de empt. & vendit.* & ita declarauit Gregor. XIII. in quadam Bulla Iubilæi *in ann. 1572. tertio Idus Septembris*, de qua per Pen. *in directorio Inquisitorum, p. 2. commento 25. §. quod autem absolutis.* Multùm igitur interest ipsorum delinquentium, & pœnitentium, vt quamuis absoluti sint in foro conscientiæ, accedant quoque ad suos Episcopos, vel ad Inquisitores Apostolicos, vt ab ipsis in foro exteriori absoluantur, & per ipsos gremio Sanctæ matris Ecclesiæ reconcilientur: ita enim plenam securitatem consequentur, nec poterunt vlteriùs in foro exteriori molestari, vel inquietari. Confessariorum quoque partes erunt in hac causa huiusmodi pœnitentes admonere, vt ad iudices Fidei propterea sese confestim conferant. 29

Supposita communi illa sententia, quæ tenet hæresi occultæ per accidens vltra excommunicationem esse annexam irregularitatem, vt per Felician. *de cen-* 30

sura

censur. c. 7. de irregul. Navar. in man. c. 27. n. 205. vers. 3. Valent. tom. 4. disp. 19. p. 3. in 3. specie irregul. Maiol. de irregul. lib. 5. c. 49. n. 1. & 2. Peña in direct. Inquis. pars. 3. q. 115. n. 162. & 175. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 8. c. 11. q. 13. & c. 21. q. 8. Anton. Ricc. de jure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium, lib. 5. c. 17. & plures citatos à Sanch. d. lib. 2. c. 25. n. 1. & a Garc. de benef. p. 11. c. 10. n. 83. & etiam supposito quod per Bullam Cœnæ sit sublata Episcopo, & Inquisitoribus dicta facultas absolvendi ab hæresi occulta in foro conscientiæ, vt suprà dixi, dubitatur an aliis etiam sit sublata facultas dispensandi super dicta irregularitate orta ex hæresi occulta? Maiol. d. c. 46. n. 6. vers. sic electio, tenuit non esse sublatam, sed contrarium, imò quoad vtrumque forum sublatam esse, sustinent, Vgolin. de irreg. c. 36. § 5. n. 3. Sanchez d. c. 25. n. 18. Garc. d. c. 10. n. 86. Bossius d. casu 10. num. 244. vbi num. 246. subdit posse Inquisitores dispensare in foro conscientiæ super præfata irregularitate hæresis occultæ.

30 Sæpè Romani Pontifices per Iubilæorum, & Cruciatorum diplomata liberales Indulgentias omnibus fidelibus largiuntur, addita clausula generali, *vt Pœnitentes à Confessariis approbatis, quos elegerint, absolvi possint ab omnibus, & quibusvis peccatis, & censuris, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, etiam ab illis, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur*: quo casu putant aliqui posse tunc hæreticos emendatos, & pœnitentes à crimine hæresis absolvi in foro conscientiæ, reserva à tamen potestate Inquisitoribus procedendi in foro exteriori. Ita Sot. in 4. sentent. dist. 21. q. 2. art. 3. vers. primum erit casus. Frechil. de excomm. art. 1. part. 4. n. 7. dub. 1. Zerola in praxi Episc. part. 1. verb. Absolutio, §. 5. & part. 2. eodem verb. §. 4. Cnidub. in sum. q. 8. in fine, Fagundez in quinque Eccles. præc. p. 2. lib. 8. cap. 8. n. 38. Valer. Regin. in praxi fori pœnit. lib. 8. n. 53. in fine, Lorea 2. 2. disp. 45. n. 13. Filliuc tom. 1. tr. 8. c. 10. q. 9. n. 263. Molfes. in sum. Theolog. mor. tract. 7. c. 21. n. 62. Leo de Iubil. p. 1. n. 41. Greg. Polanch. in Bullam Vrban. VIII. sect. 42. num 62. Sanctarel. de Iubilæo, c. 7. dub. 3. Boss. eod. tract. sect. 1. cas. 8. n. 2. & 3.

31 Verùm contraria sententia verior est, & in praxi omninò observanda, asserens quod nec virtute Iubilæorum, nec Bullarum Cruciatarum, in quibus non datur specialis facultas absolvendi ab hæresi, potest quis absolvi ab ea, licet expressè detur facultas in genere absolvendi à casibus Bullæ: neque enim verisimile est id generaliter esse concessum, quod specialiter denegaretur: neque est probabile, Pontificem Maximum tot legibus in Fidei favorem latis tam facilè derogare voluisse. Ita Covar. in cap. alma mater, p. 1. §. 11. num. 15. Navar. in man. c. 27. n. 175. vers. decimoquartò, Rojas de hæret. part. 2. assert. 39. num. 321. & de privileg. Inquisit. n. 416. vbi ait id hodie pleniùs declaratum esse per motum proprium Pii V. de anno 1572. Simanch. de Cathol. instit. tit. 3. de absol. n. 2. & in Enchir. c. 15. n. 4. Vivald. in candelabro aureo, tit. de absol. num. 16 & in explic. Bullæ Cœnæ, n. 154. Angel. in floribus Theolog. quæst. de Confess. art. de casibus reserv. diffic. 6. Aragon. 2. 2. q. 11. art. 3. §. sed dubium est quisnam possit, vers. dico quartò, vbi addit ita declaratum fuisse à Gregor. VIII. ad petitionem Inquisitorum Hispaniæ, qui dederunt operam, vt per Concionatores hæc declaratio evulgata ad omnium notitiam perveniret, quod etiam testantur Fr. Emman. in explicatione Bullæ Cruciatæ, in addit. ad §. 9. n. 66. Iacob. de Graffiis in aureis decis. lib. 1. cap. 13. n. 33. & lib. 4. c. 15. n. 25. Vgolin. de censuris, tab. 1. c. 10. §. 4. n. 12. Henriq. lib. 3. c. 17. §. 2. & lib. 7. cap. 13. §. 1. & lib. 13. cap. 27. §. 5. Farinac. de hæresi, quæst. 192. §. 4. n. 63. Ceval. commun. q. 802. n. 67. Miranda in man. Prælat. tom. 2. q. 7. art. 4. Fernandez in compendio Theol. moral. p. 3. c. 8. §. 11. n. 1. Vasq. de excommun. dub. 19. à n. 5. Vega in sum. p. 1. c. 125. casu 14. Petr. de Ledesma in sum. p. 2. tract. 1. c. 6. concl. 19. & 20. diffic. vlt. Azor. institut. moral. p. 1. lib. 8. c. 10. q. 12. & c. 19. q. 2. dicens ita habere stylum, & vsum Curiæ Romanæ, Acosta de Andrada ad Bullam Cruciatæ, q. 59. & seq. Suarez de censur. disp. 7. sect. 5. n. 12. & de fide disp. 21. sect. 4. num. 21. Ludov. à Cruce in exposit. Bullæ Cruc. disp. 1. c. 3. dub. 6. me citato in hoc loco, Trullench. in simili expos. lib. 1. §. 7. c. 2. dub. 7. n. 9. & eod. lib. 1. c. 3. dub. 5. n. 2. Avila eod. tr. de censur. p. 2. c. 7. disp. 1. dub. 7. Nicol. Garcia d. p. 11. c. 10. n. 109. Sanchez in præcepta Decal. lib. 2. c. 11. n. 7. & c. 12. n. 10. Navar. in sing. Iuris Canon. concl. 3. Portel. in addit. ad dub. Regul. verb. Episcopus, n. 1. Anton. Diana resol. moral. p. 1. tract. 5. resol. 2. Marchin. d. tract. 1. p. 9. c. 1. diffic. 9. n. 13. cum seqq. Castro Palao in tom. de fide, tract. 4. disp. 4. puncto 3. §. 4. n. 2.

Dubium ex dictis oritur non contemnendum, an illi, qui vel metu mortis, aut cruciatuum, seu tormentorum territi, vel amore capti, vel divitiarum cupidi, vel ne à possessionibus pellantur, aut ob aliam causam aliquid dicunt; vel faciunt ad infidelitatem pertinens, quod hæreticum, vel apostaticum meritò judicatur, vt si Mahometum adorent, aut verum Prophetam, & Dei amicum esse dicant, idola colant, hæreticos se esse fingant, eorum vsus exteriùs observent, mores illorum sumant, Ecclesias eorum frequentent, concionibus intersint, juramentum, & fidelitatem eis spondeant, & jurent, ac similia perpetrent, quæ Catholica Religio penitus abhorret; sed retinent nihilominus integram Fidem in corde, neque ita interiùs sentiunt, sicut exteriùs faciunt, vel dicunt, vtrùm in excommunicationem, & alias censuras cōtra hæreticos, apostatas, vel idololatras ab Ecclesia latas incurrant? In quo Caiet. 2. 2. quæst. 12. art. 1. circa finem, vers. in respons. ad 1. & q. 1. art. 1. tenet non modò in foro interiori, sed etiam in exteriori excommunicatos esse, ex cujus sententia apertè consequitur, eos non posse ab approbatis Confessariis absolvi, cùm reservatio casus Confessario jurisdictionem, & potestatem vel auferat, vel impediat, aut suspendat. Verùm opposita sententia verior est ex eo; quia excommunicatio Iuris lata est in eos qui verè sunt hæretici, apostatæ, vel idololatræ: at illi, de quibus dictum est, non sunt hujusmodi, cum Fidem Catholicam interiùs integrè retineant: ergo non incurrunt in excommunicationem. Ita Archid. in cap. 1. de sum. Trin. lib. 6. in fine, D. Anton. part. 2. tit. 12. c. 5. §. 1. Sylvest. in sum. verb. Apostasia, q. 1. num. 4. & verb. hæresis 1. q. 6. n. 9. Rosel. verb. hæreticus, n. 4. vers. quid de illo, Repert. Inquisit. verb. hæreticus, §. si verò hoc facit, Navar. in man. c. 11. num. 17. vers. tertiò peccat mort. Bañez in 2. 2. q. 11. art. 4. q. 2. vers. tertia conclusio, vbi ait hanc esse communem sententiam Iurisperitorum, & ibi Aragon art. 2. §. sed dubium est quisnam possit, vers. dico sextò, vbi satisfacit rationibus Caietani contrarium asserentis: eam tandem sequitur Peña in direct. Inquisit. p. 2. super q. 41. §. an autem qui metu, Mercer. in 3. part. D. Thomæ, q. 66. art. 9. n. 4. Granados in 2. 2. D. Thomæ, tract. 15. disp. 13. n. 11. Diana moral. resol. part. 4. tract. 4. resol. 240. in fine. Qui tamen omnes tanquam verissimum conformiter docent eos, qui talia hæreticalia, vel apostatica dicunt, aut faciunt, quamvis fidem interiùs retineant, gravissimè, & mortaliter peccare, gloss. & Canon. in cap. non solùm, el 2. 11. q. 3. Nulla enim causa, vel casus excusari quemquam potest in materia, & Confessione Fidei; quin cum opus est, confiteri eam teneatur, nec metus mortis in causa est metus cadens in constantem virum, nec licet ore negare Christum, aut Fidem, & corde tantùm retinere

hæc putaverunt Helcheseræ, & propterea meritò velut hæretici damnati sunt a Fabiano Papa, vt in ejus vita refert Breviarium Roman. *die 10. Januar.* quod citat Peña *in direct. Inquisit. part. 1. comment. 24. super quæst. 9.*

33 Cùm igitur supradicti hæreticalia, vel apostatica dicta, vel facta exteriùs dicentes, aut facientes, Fidem interius retinentes, in excommunicationem non incurrerint, à quolibet idoneò Confessario absolvi poterunt, non enim habet eorum crimen aliam reservationem, per quam pœnitentes absolvi, & Confessarii absolvere prohibeantur: ita sentire videntur omnes præcitati, ex eo quod asserunt non esse excommunicatos, & nominatim id profitentur Arag. *d. q. 11. art. 3. §. sed dubium est quisnam possit, vers. dico sextò quod qui Fidem*, Ludov. à Cruce *in exposit. Bulla Cruc. disp. 1. c. 3. dub. 7.* & me citato *in hoc loco*, Trullench. *in simili exposit. lib. 1. §. 7. c. 2. dub. 7. n. 3. vers. suppono tertiò.* Quia tamen Ecclesia, quæ non judicat de occultis, existimat istos ex dictis, vel factis hæreticalibus exterioribus, quæ dixerunt, vel perpetraverunt, hæreticos, apostatas, vel excommunicatos, ideò illos punit, & à censuris, in quas putat incurrisse, absolvit, & mitius punit eum, qui vel spontè accessit ad judices Fidei ad confitendum suum delictum, vel eum, qui ob gravius periculum, vel metum inductus, indignum facinus perpetravit. Ita Bañes *d. q. 11. art. 4. q. 2. vers. est 2. argum. Ecclesia punit.* Peña *in direct. Inquisit. p. 2. super q. 41. § & quamvis in foro conscientia*, Trullench. *vbi proximè.*

34 Ex prædictis omnibus, quod attinet ad nostram principalem quæstionem, constat Episcopos virtute Concilij Trid. *dict. c. 6.* non absolvere occultos hæreticos, quoniam per processum Bullæ *in Cœna Domini*, & Romanorum Pontificum declarationibus fuit Concilio derogatum, & quamvis derogatum non fuisset, adhuc non deberent Episcopi facile vti tali facultate, propter aliqua inconvenientia, quæ ex nimia illius decreti observantia oriri possent, quod jam olfecerat Ioan. Rojas *in singularibus Fidei, sing. 5.* incipit: *Accusatum, vers. tertio fallit, num. 38.* Hinc Domini Cardinales Inquisitores Generales Vrbis, & Orbis Apost. auctoritate re maturè considerata, vbi expedire vident, Episcopis petentibus concedunt facultatem absolvendi occultos hæreticos in foro conscientiæ, & tantùm eam facultatem patentibus literis testatam faciunt, & parcissimè largiuntur, quia longo rerum vsu, & quotidiana experientia didicerunt, ita expedire. Regulariter igitur causa cognita id observare solent quod a Clement. VII. constitutum est; nam Episcopis locorum indulget, vt hæreticos, credentes, fautores, receptatores, vel defensores hæreticorum pœnitentes, & humiliter converti volentes, postquam errores suos abjuraverunt, à censuris in quas incurrerunt, absolvant, ad gremium sanctæ Matris Ecclesiæ restituant, & reducant, & pœnitentias salutares injungant. Addunt prætetea, vt Episcopi possint ad idem peragendum eligere sibi tres, vel quatuor viros in Theologia Magistros, aut in jure Canonico Licentiatos, qui eodem modo præfatos delinquentes absolvere possint. Hos viros plures, vel pauciores concedunt pro latitudine diœcesis Episcopi talem facultatem petentis, ac etiam pro multitudine hæreticorum, seu schismaticorum in diœcesi habitantium, & quoniam interdum in quibusdam provinciis, aut ob defectum Academiarum, aut ob alias causas difficulter Magistri in Theologia, aut Doctores, seu Licentiati in jure Canonico haberi possunt, ideò hunc rigorem temperantes permittunt, vt si prædicti Magistri, vel Licentiati haberi non possunt, alii viri idonei arbitrio Episcoporum eligantur, qui munus ad quod assumuntur, obire sciant, & valeant. Hæc omnia litteris patentibus comprehenduntur, quas omnes Domini Cardinales Inquisitores Generales suo ordine subscribunt quidem, sed facultatem non solent ad indeterminatum tempus concedere, sed annos præfiniunt tres, vel quatuor, sicut occasio, & circunstantia suadet.

Episcopi, seu Episcoporum Vicarii, aut officiales, & alii viri per Episcopos deputati in recipiendis hæreticis, seu schismaticis in eis locis, seu diœcesibus in quibus ob multitudinem talium delinquentium ordo judiciarius plenè servari aut non potest, aut non expedit, vt servetur, sequentem practicam, & modum retinere debent. Qui ab hæresi, vel schismate, vel aliis delictis contra Fidem, & Catholicam Ecclesiam commissis pœnitentiam acturus ad Episcopum, seu alios per eum deputatos accesserit, verbo, vel scriptis culpas suas coram Episcopo, vel prædictis deputatis narrabit, qui notario, seu tabellione præsēte, & duobus, vel tribus testibus eas excipiet: jurabit reos de veritate dicenda, interrogabitur de multis circunstantiis, de credulitate, de tempore, quo in errore permansit, & de plerisque aliis, quæ ad securitatem ejus conscientiæ spectant; dicetur illi, si opus fuerit, vt integrè, & confidenter explicet omnes suos errores, nec timeat aperire vulnus, vt copiosam, & salutarem recipiat medicinam: admonebitur quàm graviter erravit Catholicam Romanam Ecclesiam deserendo, ejus dogmata spernendo, & à vera illius, & recta via declinando, quæ vehementer ejus salutem exoptat. Postquam confessio fuerit sic in judicio recepta in privato auditorio Episcopi, seu Vicarii illius, aut alibi, prout duxerint eligendum, tunc Episcopus, seu deputati jubebunt pœnitentem flexis genibus coram libro Evangeliorum abjurare hæreses, & errores, quos confessus est. Peracta abjuratione, & promissione quod nunquam deseret Catholicam Romanam Ecclesiam, Episcopus, seu deputati ab eo in forma Ecclesiæ absolvent pœnitentem, injungentque illi pœnitentias salutares: notarius totius actus conficiet patentes litteras, seu publicum instrumentum, cui præter notarium subscribet Episcopus, aut deputatus ab eo, qui pœnitentiam imposuit reverttenti, & confitenti; idque instrumentum dabitur reo absoluto, vt constet ipsum, & reconciliatum fuisse Ecclesiæ gremio, & pœnitentiam recepisse. Postquam reus in foro exteriori prædicto modo satisfecerit, & fuerit à censuris absolutus, deinde per approbatos Confessarios absolvetur in foro pœnitentiali. 35

Iudices verò Fidei, videlicet Inquisitores contra hæreticam pravitatem, non obstante cujuslibet Canonis, Concilii, aut processus Bullæ in Cœna Domini decreto, in foro exteriori absolvere possunt hæreticos, credentes, fautores, receptatores, & defensores eorum, & alios quoslibet contra Fidem delinquentes, ab excommunicatione, & aliis censuria contra eos latis, illosque gremio Ecclesiæ reconciliare, juxta sacram Ecclesiæ sanctionem, in qua ita scriptum extat. 36 † De præeminentia horum Inquisitorum, & obedientia eisdem ab omnibus præstanda extat Bulla Pii V. quam refert Stephanus Quaranta *in summa Bullarij, verb. hæreticus.* Sunt enim gravissimi, & æquissimi, ac prudentissimi, sanctitate, & doctrina pollent; quippe quod ad illud munus tam sanctum, & venerandum non vulgares homines, sed doctrina, prudentia, probitate, aliisque magnis virtutibus insigniti eliguntur, prout ita quotidie fieri nos experientia docet, & exemplis confirmant Simanch. *de Catholicis instit. tit. 34. à num. 9.* Sigismund. Scacc. *de judiciis lib. 1. c. 87. à num. 1.* Eymeric. *in director. Inquisitorum, part. 3. q. 5.* Rojas *de privilegiis Inquisitorum, num. 410.* Ludov. à Paramo *de origine* 37

Officij

Officij sanctæ Inquisitionis, lib. 1. q. 9. à n. 23. Fr. Didacus Morillo *de las excellencias de Saragoça, tract. 2. c. 22.* Cujus rei non vulgare testimonium nobis Lusitanis præstat Illustrissimus Dominus meus Ferdinan-
38 dus Martius Mascarenhas, † cui primos meorum laborum fructus, & meipsum jure optimo devovi, vir & gentilitia nobilitate, & litteris insignis, qui postquam Conimbricensis Academiæ integerrimus extitit gubernator, & rector, & postquam Algarbiensem Ecclesiam dignissimus Præsul multis annis feliciter gubernavit, nunc Portugaliæ Regni Inquisitor generalis, viros integerrimos, eruditos, & omni laude dignissimos sacris Tribunalibus præficit, qui maturo semper consilio causas ad Fidem spectantes æqua lance judicant.

Iam hodie omne delictum hæresis spectat ad In-
39 quisitores, privativè ad omnes alios judices, non exclusu tamen judicio Ordinarii coassistentis Inquisitoribus in causa propriæ ovis, vt decrevit S. D. Paolus V. adhibitis severissimis pœnis contra Superiores Religiosorum intromittentes se vlterius hac de re cum suis subditis, eosque non deferentes illico ad sanctum Tribunal, prout refert Lusitanus noster Emman. de Valle de Moura *de incantationibus, & ensalmis, sect. 3. c. 1. num. 50.* me citato *in hoc loco*, Trullench. *in exposit. Decalogi lib. 1. cap. 3. dub. 5. num. 1. in fine*, vbi *n. 2. in princip.* addit quod in terris, vbi sancta Inquisitio sita non est, vt in Gallia, Germania, & Polonia, Inquisitorum munus Episcopi præstant. Hodie præcipuè in Hispania, soli Inquisitores cognoscunt; Episcopi autem per se, vel per Vicarios Inquisitoribus assistunt, & non possunt separatim ab Inquisitoribus de causis hæreticalibus cognoscere. Ita Molin. *de justit. tract. 5. disp. 28. num. 12. & 13.* D. Acuña *de Confess. solicitant. quæst. 2. n. 1.* Sanctarel. *de heresi, c. 40. dub. 2. num. 5.* Ioan. Valer. *de different. inter vtrumque forum, verb. hæresis, differ. 3. n. 2.* Peña *in direct. Inquis. part. 3. quæst. 52. comm. 101.* Sousa *in aphor. Inquisit. lib. 1. c. 2. num. 11.* qui omnes etiam resolvunt ad solos ipsos Inquisitores spectare processum formare, procedere, reosque comprehendi facere, atque in solo suo carcere custodire, itaut si Ordinarii eos comprehendant, teneantur transmittere ad Inquisitores, vel illos certiores facere, vt eum ad suos carceres adducant, & hoc idem ad Vicarium Capituli Sede Vacante loco Episcopi extendit Diana *part. 4. tract. 6. resol. 33.* Cùm ergo (vt suprà vidimus) in proferendis sententiis Episcopi per se, vel per eorum Vicarios Inquisitoribus assistant, ideò non poterit Inquisitor sine Episcopo cogere reum ad abjurationem, quia abjuratio quidem sua est, & condemnatio, Zanard. *in direct. Theolog. part. 2. cap. 6. quæst. 15.* Azor. *instit. moral part. 1. lib. 8. c. 18. q. 16.* Molin. *de justit. tract. 5. disp. 28 n. 10.* Diana *p. 4. tract. 8. resol 46.* Quicquid in contrarium teneat Ferdin. de Castro *in opere moral. tom. 1. tract 4. disp. 8. p. 3. n. 17.* Sic etiam non poterunt Inquisitores sine Episcopo proferre sententiam absolutoriam Rei, vt per Sanchez *de Cathol. instit. tit. 3. n. 9. & in enchirid. tit. 61. num. 2.* Rojas *sing. 27. num. 7.* Azor. *d. q. 16.* Zecch. *in sum. tract. 1. de fide, c. 11. num. 14.* Dianam *d. resol. 450.* contra Molin. *d. disp. 28. num. 15.* Et addit idem Diana *vbi suprà, resol. 126.* in Regnis Hispaniarum solùm Inquisitores, & non Episcopos posse pu-
40 blicare edicta Fidei. † Et quot sint casus directè, & reductivè ad tribunal sanctissimæ Inquisitionis spectantes, numerant Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. dec. 671. in 1. edit. & resol. 423. in 2. edit.* Alphons. à Leone *de officio, & potest. Confess. recollect. 12.* & vltra casus numeratos aliquot adducam peculiaribus Summorum Pontificum Constitutionibus ad ipsos Inquisitores pertinentes, vt eorum notitia ad omnes pervenire possit, ne de eisdem cognoscere, & judicare se intromittant.

Contra Confessores, qui in sacris Confessionibus 41
confitentem ad libidinem provocaverint, cùm malè de Sanctissimo Pœnitentiæ Sacramento sentire censeantur eo abutentes, vti de hæresi suspectos jure optimo hodie procedunt hæreticæ pravitatis Inquisitores. Ita Decian. *tract. crimin. lib. 6. c. 21. n. 42. & cap. 23. n. 1. cum seqq.* Navar. *cons. 1. sub tit. de hæreticis*, Sà *in sum. verb. Confessio, n. 25.* Peña *in comment. super Director. Inquisitor. p. 2. q. 56. comment. 81. §. ille quoque.* Iacob. de Graffiis *cons. 1. sub tit. de cognatione spirituali*, Petr. de Ledesma *in sum. p. 1. de sacram. Pœnit. c. 19. vers. sexta concl.* Fariuac. *in praxi crim. q. 187. n. 28.* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. Neapol. c. 66. n. 2.* Henriq. *in sum. lib. 6. c. 18. §. 4. & lib. 13. de excommunicat. c. 24. n. 2. lit. P*, Ludov. à Paramo *ad constit. Pij IV. lib. 3. q. 10. n. 159.* Peirinis *in privileg. Minimor. tom. 2. constit. 4. Gregor. XV. §. 3. n. 6.* Sanctarel. *de hæresi, c. 44. dub. vnic. n. 2.* Diana *p. 4. tract. 7. resol. 7.* Emman. de Valle *d. tract. de incantat. & ensalm. sect. 3. c. 2. num. 6.* & latiùs *cap. 3. à n. 10.* Salzedo *ad Bernard. c. 85. lit. A, & in novissima edit.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 440.* Quarant. *in summa Bullarij, verb. Confessor*, quod & justissimè ordinavit, ac decrevit Pius IV. quadam sua Constitutione, cujus tenorem fideliter desumptum ex archivo sanctæ Inquisitionis Generalis Vlyssiponis, copiam libri in qua continebatur sibi faciente Reverendissimo D. Antonio de Matos de Noronha Episcopo Eluensi, & Generali Inquisitore sanctæ Inquisitionis Regni Portugaliæ, refert Fr. Emman. *qq. Regular. tom. 1. q. 59. art. 4. n. 2. q. 26. art. 1.* & doctissimum super prædicta Pii V. Bulla scholium edidit † Illustrissimus & Reverendissi- 42
mus Dominus meus D. Rodericus à Conha, olim Portugalensis Episcopus, nunc verò Archiepiscopus Bracharensis, Hispaniarumque Primas, hac nostra tempestate inter cæteros litteris, & prudentia clarissimus, eruditione singulari, & acerrimo judicio ornatissimus, qui opus doctissimum sanè super Ius Canonicum molitus est: quam quidem Bullam nunc ex Apostolica commissione S. D. Pauli V. ad id nuper specialiter emissam habemus, de qua Lusitanus noster Benedictus Ægidius *in tract. de jure, & privil. honestatis, art. 11. à n. 18.* vbi etiam agit an Confessarius crimen incestus committat cum ea, quam in Confessione audit?

Religiosus, sive Clericus matrimonium sive clam, 43
sive publicè contrahens, si in Sacris sit constitutus Ordinibus, non solùm committit sacrilegium, sed etiam de hæresi suspectus est, itaut contra eum procedi possit per Inquisitores Sancti Officii. Ita Bernar. *in pract. c. 80. aliàs 84. n. 3. vers. redditur præterea suspectus*, & *ibi* Salzed. *lit. D*, Decian. *tract. crim. lib. 6. c. 22. de Clericis contrahentibus matrimonium, n. 11.* Director. Inquisitor. *p. 2. q. 49. pag. 365.* vbi Peña *comment. 74. §. jam apostata*, Paramus *de origine sanctæ Inquisitionis, lib. 3. q. 10. n. 75.* Farin *in praxi crimin. p. 5. q. 138. n. 94.* Ioseph. Sesse *tom. 4. decis. 449. n. 8.* Sousa *in aphor. Inquisit. lib. 1. c. 7. n. 16.* Hieron. Roder. *compend. quæst. Regul. resol. 3. num. 1.* Diana *p. 4. tract. 7. resol. 5.* Trasmiera *de polygam. lib. 2. q. 17.* Azor. *institut. moral. p. 2. lib. 13. c. 13. q. vlt.* Carol. de Graffiis *de effectibus Clericalibus, effectu 1. n. 1056. & effectu 5. n. 50.* Emman. de Vall. *d. sect. 3. c. 3. n. 9.* Fr. Emman. *qq. Reg. tom. 3. q. 1. art. 1.* vbi an Inquisitores procedere possint contra Monachum nuptias contrahentem? Alphons. de Leone *de potestate Confess. part. 1. resol. 22. num. 15. casu 23.*

Matrimonium contrahens simul cum duabus vxo- 44
ribus videtur malè sentire de Sacramento, & contra eum tanquam contra suspectum de hæresi procedunt

dunt Inquisitores contra hæreticam pravitatem, vt per Perez *ad leges Ordinamenti, tit. 1. lib. 5. pag. 44. in fine*, Menoch. *de arbitr. casu 420. num. 114. & lib. 5. de præsumpt. quæst. 6. num. 47* Navar. *cons. 1. de hæreticis, num. 8.* Azeved. *l. 5. num. 3. titul. 1. lib. 5. nova recopil.* Guttier. *pract. lib. 2. q. 8. num. 1.* Henriquez *in sum. lib. 11. c. 2. num. 3. & lib. 12. c. 6. n. 4* Farinac. *p. 5. q. 140. n. 24.* Emman. de Valle *d. sect. 3. cap. 1. n. 14. in princip. & cap. 3. num. 5.* Scacc. *de judic. caus. lib. 1. c. 2. n. 55.* Anton. Sousa *in aphor. Inquis. lib. 1. c. 35. num. 18.* Homobon. *in exam. Eccles. part. 2. tract. 11. c. 7. quæst. 18.* Aloys. Barbos. *in aphor. lit. V, verb. uxor, §. 2.* Diana *part. 4. tract. 8. resolut. 4.* Ioan. Escubar *de puritate probanda, q. 2. num. 45. cum seqq.* Trasmiera *in tract. de polygamia, lib. 2. q. 1. per tot.* vbi *quæst. 2.* disputat, an quando non constat contrahentem duplex matrimonium errorem habere in intellectu, hic puniendus sit per Inquisitores, an verò remittendus foro ordinario? Et *q. 3.* qualiter sunt suspecti contrahentes binas nuptias, ad actum tamen carnalem non devenientes, & qualiter sint habendi talia attentantes, novissime S. D. N. Vrbanus VIII. *in Brevi incip. Magnum in Christo. 20. Iunij 1637. vltra pœnas, quibus ordinariè puniri solent illi qui sub mentito nomine, seu cognomine, adhuc vera uxore vivente, ad secundas nuptias transire audent, decernit vt hujusmodi sic delinquentes damnentur ad triremes in perpetuum, quod si inhabiles reperti fuerint, publicè fustigentur, & damnentur ad carceres in perpetuum, si verò pro qualitate, & enormitate delicti graviores pœnas meruerint, etiam Curiæ sæculari arbitrio eorundem Congregationis universalis, & generalis Inquisitionis Cardinalium puniendi tradantur.*

45 Contra eos, qui cùm ad sacrum Presbyteratus Ordinem minime promoti sunt, Sacerdotis tamen auctoritatem temerè sibi assumentes, Missarum celebrationes vsurpant, & Sacramentum Pœnitentiæ Christi fidelibus ministrare præsumunt, procedunt etiam Inquisitores contra hæreticam pravitatem. Ita Fr. Emman. *qq. Regul. tom. 2. q. 17. art. 2.* Bobadil. *in sua Politica, lib. 2. c. 17. n. 86.* Emman. de Vall. *d. sect. 3. c. 3. n. 9.* S. D. N. Vrbanus VIII. per suas litteras in forma Brevis, incip. *Apostolatus officium, die 23. Martij 1628.* ampliavit constitutionem Clementis VIII. contra non promotos ad sacrum Presbyteratus Ordinem, sacramentales Confessiones audientes, aut Missam celebrantes, Curiæ sæculari prævia degradatione tradendos, ad omnes etiam minores vigintiquinque annis, dummodo vigesimum ætatis annum compleverint, vt est in *Bull. Pontif. epist. 162. theor. 403.* Sanctarel. *de hæresi, c. 42. dub. 5. n. 5.* Homobon. *in constit. p. 1. respons. 105. vol. 1.* Sousa *in opusc. de solicitant. tr. 1. c. 9. n. 1.* Diana *p. 4. tr. 7. resol. 11. & 12.* Et addit Trasmiera *d. lib. 2. q. 2. n. 55.* idem contra celebrantes vna die Missas plures absque legitima causa, & approbata, vel vnam tantùm postquam comederint.

46 Ex concessione Gregorij XIII. qui ad instantiam Sebastiani Regis Portugaliæ, existente Cardinale Henrico ejus patruo, successoreque in Regno Inquisitore Generali, habent Lusitani Inquisitores cognitionem, & punitionem nefandi criminis cum plenissima potestate, & privativè ad omnes judices, & Superiores Ecclesiasticos, cumulativè tamen ad seculares potestates, vt refert Emman. de Valle *d. sect. 3. c. 1. n. 16.* & infrà *alleg. 44. n. 30.*

47 Contra perseverantes in excommunicatione per annum proceditur tanquam contra suspectos de hæresi leviter, vt per gloss. *in c. contingit, de dolo, & contum.* Covar. *in c. alma, p. 1. §. 7. n. 10. vers. quartò,* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepisc. Neapol. c. 7. n. 5.* Rojas *sing. 60. n. 2.* Sayr. *de censur. lib. 2. c. 10. num. 10.* Sanctarel. *de hæresi, cap. 4. dub. 4. num. 4.* Diana *part. 4. tract. 7. resol. 18.*

Circa hæresis crimen tanta fides, & obedientia Inquisitoribus debetur, vt sæculares judices teneantur litteras, & illorum mandata celeriter exequi, & suum officium nullatenus impedire; alias contrarium facientes excommunicationem incurrere, decidunt text. *in cap. vt officium, §. statuimus, & in c. vt Inquisitionis, in fine, de hæretic. lib. 6.* resolvunt Simanch. *de Catholic. instit. tit. 23. n. 7.* Carret. *in praxi, titul. de hæreticis, §. circa secundum, n. 56.* Lucerna Inquisitor. *in verb. impedientes, n. 1.* Azeved. *l. 5. n. 7. tit. 1. lib. 4. nova recopil.* nam † judex sæcularis in causa hæresis merus executor est, nec de processu, nec de sententia, aut mandato Inquisitoris, nec de crimine illo cognoscere potest, etiamsi mortis pœna imponenda sit hæretico; quia totum hoc Inquisitoris prudentiæ relinquitur, havt locus non detur revisioni. Ita Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. decis. 330. in 1. edit. & resolut. 287. in 2. edit.* Suar. de Paz *in pract. tom. 2. prælud. 2. n. 30.* Curia Philippica *p. 3. §. 3. n. 19.* Fr. Ludovicus Miranda *de ordine judiciario, q. 1. art. 5. concl. 5.* Mendez à Castro *in praxi Lusitana, lib. 2. c. 1. n. 16.* & tenetur absque alia cognitione officium suum impertiri statim, & omni casu, oculis, vt aiunt, clausis. Azeved. *d. leg. 16. n. 9.* Pegna *in Director. Inquisitorum, p. 3. comm. 85.* † Si tamen inobediens fuerit, Inquisitor censuris, & pœnis eum compellere poterunt, Decian. *tract. crimin. lib. 5. c. 22. n. 21.* Bobadil. *in sua Politica, lib. 2. c. 17. n. 81.* Farinac. *in praxi crimin. q. 97. num. 106. cum seqq. & de hæresi q. 186. n. 162.* Mendez à Castro *d. c. 1. n. 16.* Ex quibus jam sublata est theorica Bartoli *in l. Divus, la 2. col. 2. n. 3. in l. non dubium, ff. de custodia reorum,* asserentis judicem sæcularem non teneri præcisè credere sententiæ, vel processui hoc casu, sed posse facere alia acta de novo, & ex illis hæreticum condemnare; quia Magistratus, qui hujusmodi mandatis non obtemperat, & præstare auxilium recusat, est suspectus de hæresi, & vt hæreticus apprehendi, & jurisdictione sua privari potest, Rebuff. *tom. 2. ad l. Gallia, tit. de litteris requisitoriis, in princ. num. 20.* Menoch. *de præsumpt. lib. 5. q. 6. num. 31.* Vnde benè Trasmiera *d. tract. de polygamia, lib. 2. q. 16. n. 5. cum seqq.* resolvit quod capti per alios Iudices ex alio crimine, si de hæresi sint delati, debent statim Inquisitoribus eos postulantibus remitti, & interim executio ratione aliorum criminum est suspendenda quousque de hæresis crimine cognoscatur: & idem Trasmiera *citato loco, à num. 3.* tenet quod si contingat quem simul ab Inquisitoribus, & ab Episcopo in causis Fidei citari, prius coram Inquisitoribus, vt majoribus judicibus, sui copiam facere tenetur.

48 [margin, beside "Circa hæresis crimen"] · 49 [margin, beside "nova recopil. nam †"] · 50 [margin, beside "† Si tamen inobediens"]

ALLEGATIO XLI.

Episcopus quibus in casibus excommunicatos ob violentam manuum injectionem in clericos absolvere possit, & an possit dispensare, vt quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis?

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatos pro violenta manuum injectione in clericos solus Papa absolvit.*
2 *Episcopi hujusmodi excommunicatos absolvunt, quando percussio est levis.*
3 *Percussio levis quæ dicatur.*
4 *Injuria levis judicanda est arbitrio boni viri.*

5 *Percussio*

5 *Percussio levis non dicitur, quæ in foro, platea, vel alio publico loco cum scandalo fit.*

6 *Impedimentum legitimum habens, propter quod excommunicatus non potest Summum Pontificem adire sine periculo vitæ, potest ab Episcopo absolvi.*

7 *Impedimentum justum habet is, qui ire non potest, licèt mittere valeat pro absolutione.*

8 *Impedimentum justum quoad hoc censetur habere, qui curam animarum, vel filios, aut uxorem habet, timetque ob suam absentiam damnum notabile excepturos.*

9 *Inimicitias capitales etiam sua culpa contrahens, propter quas non valeat Romam adire, potest ab hujusmodi excommunicatione per Episcopum absolvi.*

10 *Inimicitiæ capitales quæ dicantur?*

11 *Inimicitia capitalis oritur ex lite super omnibus bonis, vel majori illorum parte.*

12 *Accusatio criminalis inducit capitalem inimicitiam.*

13 *Status quæstio inducit capitalem inimicitiam.*

14 *Morbus, aut gravis infirmitas periculum potest efficere, ut à quolibet Sacerdote hujusmodi excommunicatus absolvi possit.*

15 *Absolutioni ab excommunicatione ratione articuli mortis, vel cujusvis impedimenti imponenda est obligatio sub juramento, ut cessante morbo, vel eo impedimento se præsentet Superiori, nisi illud impedimentum sit perpetuum.*

16 *Clerici collegialiter, seu communiter viventes, qui sese mediocri, & non enormi percussioni affecerunt, possunt ab Episcopo absolvi.*

17 *Monachi, sive alij Regulares se ad invicem percutientes, per eorum Prælatos absolvi possunt, cum certis declarationibus: Episcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos absolvit, n.19.*

18 *Religiosus, qui percusserit Clericum sæcularem, debet ab Episcopo absolvi, quando percussio est levis.*

10 *Filij impuberes possunt ab hujusmodi excommunicatione per Episcopum absolvi.*

21 *Ætatis ob fragilitatem mitius quis punitur.*

22 *Ianitor, seu officialis turbam arcendo non ex deliberatione, ab hujusmodi excommunicatione potest per Episcopum absolvi.*

23 *Inopes ab hujusmodi excommunicatione quando possint per Episcopum absolvi?*

24 *Pauper quis dicatur?*

25 *Æger quacunque corporis impotentia impeditus quando ab hujusmodi excommunicatione possit per Episcopum absolvi.*

26 *Ægri qui dicantur.*

27 *Senex à prædicta excommunicatione quando possit per Episcopum absolvi?*

28 *Senes qui dicantur?*

29 *Existens in potestate alterius, qualis est servus, vel filiusfamil. potest ab hujusmodi excommunicatione per Episcopum absolvi.*

30 *Mulieres cujuscunque sint ætatis, & conditionis, ab excommunicatione possunt per Episcopum absolvi.*

31 *Pontificem Summum non valens adire pro absolutione hujus excommunicationis, an teneatur adire Legatum.*

32 *Inferior ab Episcopo quando possit ab hac excommunicatione absolvere.*

33 *Dispensare an possit Episcopus, ut quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, ostenditur.*

34 *Dispensare non potest Episcopus, ut quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, quando collatio esset facta per Papam.*

35 *Beneficium Episcopus scienter conferens excommunicato non potest dispensare, ut illud retineat.*

36 *Dispensare non potest Episcopus, ut quis retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, quando simul cum excommunicatione concurrit intrusio.*

37 *Episcopus non potest concedere, ut cum excommunicato communicetur.*

38 *Excommunicatos tenetur vitare Episcopus, prout cæteri.*

INCIDENTES in excommunicationem pro violenta manuum injectione in clericum à solo Papa absolutionem consequi possunt, ut probant text. *in cap. si quis suadente, 17. quæst. 4. & in cap. cum illorum, de sentent. excommunicat.* de quorum latium materia latè agunt Navar. *in man. cap. 27. n. 76. cum seqq.* Tolet. *in instruct. Sacerd. lib. 1. c. 31.* Perez *l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. pag. 61.* Ludov. Beia *respons. casuum consc. part. 1. casu 46. & casu 60.* Cened. *ad Decretum collect. 14.* Læl. Zech. *de privileg. Eccles. privil. 155.* Carol. de Grassis *de effectib. cler. effectu 9. à num. 148.* Iacob. de Grassis *in aureis decis. part. 1. lib. 2. cap. 49.* Suarez *tom. 5. de censur. disp. 21.* Sayr. *eod. tract. lib. 3. cap. 26. & seq.* Molin. *de iustit. tom. 4. disp. 52.* Bonac. *de censur. disp. 4. & de censur. extra Bull. Cœnæ contentis, disput. 2. q. 3. puncto 6. sect. 5. n. 1.* Portel. *in dubiis Regular. verb. manus violenta.* Paul. Layman. *in sum. Theol moral. lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 5.* Squillante *de privil. Cleric. c. 6.* Molin. *de iustit. tract. 3. disp. 59* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de favore Clericorum Canonis.* 1

Aliquando tamen possunt Episcopi à prædicta excommunicatione reservata absolvere, quando scilicet percussio est levis, juxta text. *in cap. pervenit. de sent. excommunicat.* & quæ resolvunt Viv. *tom. c. commun. opin. lib. 1. titul. 12. n. 20. vers. sed antedicta conclusio, pag. 196.* Guttier. *canon. lib. 1. c. 5. n. 12. cum sequentib.* Ioan. Garcia *de nobilit. gloss. 9. n. 40. cum seqq.* latè Sayr. *de censuris lib. 3. cap. 28. cum seqq.* Iacob. de Graff. *d. c. 49. n. 51. cum seqq.* Bonac. *d. q. 4. puncto 5.* Bellet. *d. tit. de favore Clericorum Canonis. §. 3 à n. 33.* Carol. de Graff. *d. effect. 9. à num. 173.* Paul. Layman. *d. cap. 5. num. 10.* Molin. *d. disp. 59.* vbi *n. 2.* post Panorm. & Felin. *in d. cap. pervenit,* & Sylvest. *verb. Absolutio 4. num. 5.* resolvit Prælatum, qui Episcopus non sit, esto jurisdictionem quasi Episcopalem habea, absolvere non posse ab hac excommunicatione, esto injuria percussionis, ob quam fuerit incursa, levis fuerit, Bonacina *d. puncto 6. sect. 5. num. 3.* vbi *n. 4.* post Molin. *d. disp. 59. n. 2.* Reginald. *lib. 1. n. 238.* Lazar. *de monitor. disp. 1. q. 6.* resolvit Vicarium generalem posse per seipsum absolvere, & dare aliis facultatem absolvendi. 2

Percussio levis regulariter illa dicitur, quæ fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quæ nullam maculam, vel sugillationem carnium relinquit, vel quæ fit absque abscissione membri, sine effractione dentis, sine exclusione multorum capillorum, sine effusione multi sanguinis, ut patet ex Extravag. Ioan. XXII. quem referunt Navar. *in man. c. 27. n. 92.* Piasec. *in praxi nova Episc. part. 2. cap. 1. n. 14.* & resolvunt Philiarch. *de officio Sacerdot. p. 1. lib. 3. c. 33. fol. 172.* Molin. *d. tom. 4. disp. 57. n. 1.* Sayr. *d. lib. 3. c. 29. n. 8.* Iacob de Graff. *d. c. 49. n. 51.* Bonac. *d. puncto 5. n. 2.* Layman. *d. c. 5. num. 10.* Et denique † levis injuria judicanda est arbitrio boni viri, seu judicis, id est Episcopi, ex circunstantiis personarum, locorum, temporum, modi percussionis, & læsionis, vt tenent citati à Belleto *d. §. 3. n. 34.* & Sayr. *d. c. 28. n. 5.* quibus addo Molin. *de Iust. tr. 3. disp. 57.* Squillante *d. c. 6. n. 100.* Guttier. *Canon. lib. 1. c. 15. n. 14.* 3 4

5 Ex quibus decidenda venit quæſtiu illa, an dicatur
levis percuſſio quæ in foro, platea, vel alio publico
loco cum ſcandalo ſit? In quo gloſſ. *verb. mutila-
tionem, in dict. cap. cùm illorum*, tenet percuſſum in
platea, vel in Eccleſia, etiam leviter, dici atrociter
injuriatum, propter quod ſic percutiens non poteſt
per Epiſcopum abſolvi, quia hujuſmodi non poteſt
dici levis, ex quo eſt notitia, ſequitur ibi Abb. *num.9.*
Sylveſt. *verb. Abſolutio 4. in princip.* Iacob. de Graſſis
d. cap. 49. num. 56. Bellet. *d. §.3. à num. 36.* Bonac. *d.
quæſt. 4. puncto 5. n. 2. verſ. mediocris.* Atrox enim in-
juria dicitur, ſi percutiatur aliquis in platea, vel in
theatro, *§. atrox, Inſtit. de inj. ur. l. Prætor, §. atrocem, ff.
eodem*, Hippol. *ſing. 549.* Quamvis contrarium, imò
hujuſmodi percuſſionem dicr levem, quæ ſit in pu-
blico, & ab ea poſſe Epiſcopum abſolvere, niſi in ſe
fuerit percuſſio notabilis, & magnum aliquod gene-
raret ſcandalum, teneant Card. *conſ. 42.* Lap. *alleg. 76.*
Navar. *d. c. 17. n. 92.* Marc. Anton. Gennenſ. *in pract.
Archiep. Neap. c. 80. per totum*, Gutier. *d. lib. 2. cap. 5.
num. 17.*

Dantur etiam aliqui caſus, in quibus poteſt Epi-
ſcopus abſolvere, etiamſi percuſſio ſit mediocris, vel
enormis, quos quatuor verſiculis recenſet Abb. *in
d. cap. cùm illorum, num. 1.* & etiam adducunt Sayr.
d. cap. 28. Novar. *d. c. 27. num. 92.* Bellet. *d. §.3.* Bona-
cina *q. 4. punct. 5. n. 3.* Squillante *d. cap. 6. num. 106.
cum ſeqq.*

6 *Primus* caſus eſt de habente legitimum impedi-
mentum propter quod excommunicatus non poſſit
Summum Pontif. adire ſine gravi periculo vitæ, vt
probat *cap. de cætero, de ſentent. excomm.* Henriquez
in ſum. lib. 6. de Pœnit. c. 11. n. 5. Suarez *tom. 4. diſp. 30.
ſect. 3. num 4.* Molin. *d. tom. 4. diſp. 63. n. 2.* Bellet. *d.
§.3. num. 12.* Bonac. *d. puncto 5. num. 3. verſ. tertius,
& d. ſect. 5. num. 10.* Sayr. *d. c. 18. num. 39.* Hieron.
de Monte *quæſt. 25. n. 29. & 30.* Carol. de Graſſis *d.
effectu 9. à num. 181. & num. 158.* Sanchez *in præcep-
ta Decalogi lib. 2. cap. 13. num. 9.* Zambran. *de caſibus
in articulo mortis, c. 4. dub. 4. n. 14.* Molin. *d. tract. 3.
diſp. 64. à princ.*

7 Iuſtum impedimentum habet is, qui ire non poteſt,
licèt mittere valeat pro abſolutione, Henriq. *d. lib. 6.
cap 9. num. 7. & lib. 23. de excommun. cap. 29. num. 3.*
Vgolin. *de cenſuris Pontifici reſervatis, p. 3. c. 2. verb.
aſſi in mortis articulo, §. 4. n. 1. verſ. item habet locum,
& de cenſur. tab. 1. c. 4. num. 13. in fin.* Sanchez *d. c. 13.
num. 41.* Boſſius *diſcept. moral. diſcept. 1. num. 1.* Molin.
d. tract. 3. diſp. 64. n. 6. verſ. obſervat. Bonac. *d. ſect. 5.
num. 10.*

8 Deinde juſtum impedimentum quoad hoc cenſe-
tur habere, qui curam animarum habet, ſi timet eas
ob ſuam abſentiam damnum notabile accepturas, niſi
tamen idoneum Vicarium conſtituere poſſit. Vel qui
ad Papam pro abſolutione proficiſci tenetur, habeat
vxorem, & filios, quos in extrema neceſſitate relictos
agnoſcat, Sayr. *d. c. 28. n. 38.* Molin. *d. tract. 3. diſp. 64.
num. 6. in princip.*

9 Vnde ſi quis propter capitales inimicitias non poſ-
ſit Romam adire, etiamſi eas contraxerit ex ſua cul-
pa, poteſt ab Epiſcopo abſolvi, *dict. cap. de cætero,*
ibi, *capitales inimicitias*, vbi Ego ipſe *in collect. num. 2.*
Sylveſt. *verb. Abſolutio 4. n. 3. verſ. quartus,* Tolet. *in
ſum. lib. 5. c. 8. num. 2. verſ. quartò iſta,* Sayr. *d. c. 28.
num. 16.* Carol. de Graſſis *dict. effectu 9. num. 138.*
Bellet. *d. §.3. num. 12. & num. 18.* Bonacina *dict. n. 3.
verſ. tertius,* Sanchez *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2.
cap 13. num. 9.* Zambran. *de caſibus in articulo mortis,
cap. 4. dub. 4. num. 14.* me citato *in hoc loco,* Boſſius *d.*
10 *diſcept. 1. num. 130.* † Inimicitiæ capitales quæ dican-
tur, vide Bart. *in l. 3. §. vlt. ff. de adimendis leg. & in
l. licet,* vbi gloſſ. *verb. capitales, ff. de arbitr.* Abb. vbi
gloſſ. magiſtra *verb. Inimicitias, in cap. per tuas, 32. de
ſimonia,* Menoch. *de arbitr. caſu 239. n. 8. & 11.* Card.
Mantica *de conjectur. vltimar. volu. t. lib. 12. tit. 5. n. 14.*
Fr. Emman. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 15. art. 3.* Flamin. *de
reſignat. lib. 5. q. 3. n. 158* Cardol. *in praxi judicum, &
advocat. verb. Inimicitia, à n. 1. & verb. teſtis, n. 25.*
Menoch. *de præſumpt. lib. 3. q. 37. n. 26. cum ſeqq.* Fa-
rinac. *in praxi crimin. q. 49. n. 1. cum ſeqq.* Ordin. Re-
gia Luſitan. *lib. 3. tit. 56. § 7. verſ. declaramos ſer enemi-
go capital, &c.* † Ex lite ſuper omnibus bonis, vel ma- 11
jori illorum parte oritur inimicitia capitalis. Viv.
*com. 1. communium opin. lib. 4. tit. 10. n. 137. verſ. & ſic
ſecundum omnes, pag. 528.* Menoch. *d. caſu 239. n. 13. &
de præſumpt. lib. 3. q. 42. n. 5.* Maſcard. *concl. 898. n. 7.*
Tiber. Decian *tract. crimin. lib. 3. c. 25. num. 55. & 57.
tom. 1.* Farinac. *d. q. 49. à n. 1.* Item † ex criminali 12
accuſatione, Hippol. *conſ. 8. n. 7. & in l. 1. n. 56. verſ.
item dicuntur capitales inimici, & num. 57. ff. de quæſt.*
Lanfranc. *in repet. cap. quoniam contra, de probat. verb.
teſtium depoſitiones, n. 50.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3.
q. 45. n. 4.* Maſcard. *concl. 898. n. 2. & 16. & concl. 899.*
Decian. *d. c. 25. n. 43. cum ſeq.* Farinac. *d. q. 49. à n. 21.*
Stephan. Gratian. *Marchiæ deciſ. 133. num. 21.* Item
† contrahitur inimicitia capitalis, ſi moveatur quæ- 13
ſtio ſtatus, Hippol. *conſ. 3. n. 11.* Burg. *conſ. 22. n. 11.*
Maſcard. *concl. 898. n. 6.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3.
q. 42. n. 2.* Farinac. *d. q. 49. n. 23.* Fr. Emman. *d. q. 15.
art. 3. verſ. 7.* Et ex verbis injurioſis, Viv. *d. n. 137.
verſ. imò inimicitia, pag. 528.* Hippol. *in l. 1. §. præterea,
n. 57. verſ. item oritur etiam capitalis inimicitia ex ver-
bis injurioſis, ff. de quæſt.* Maſcard. *concl. 898. n. 24. & 41.*
Menoch. *d. q. 42. n. 17.* Diana *d. r. 25. n. 52.* Farinac. *d.
q. 49. à num. 38.*

Hinc etiam quando imminet periculum mortis, vt 14
quando excommunicatus gravi laborat infirmitate,
poteſt à quolibet Sacerdote abſolvi non ſolùm ab ex-
communicatione ob violentam manuum injectionem
in clericos contracta, ex adductis per Molin. *de juſtit.
tract. 3. diſp. 63.* Bonac. *d. ſect. 5. n. 11.* ſed etiam ab
alia quacunque, juxta ea quæ habentur *alleg. 25. à
num. 25.*

Notandum tamen eſt, quod abſolutio ratione arti- 15
culi mortis, aut cujuſvis impedimenti à quacunque
excommunicatione, ſive juris, ſive hominis reſer-
vata, ſive Pontifici, ſive cuicunque inferiori, tene-
tur Confeſſarius injungere, vt ceſſante morbo, vel
eo impedimento, ſe præſentet Superiori, qui extra
eum caſum de Iure poterat illum abſolvere, & hoc
ſe præſentandi onus eſt ſub juramento imponendum,
non vt iterum is ab excommunicatione abſolvatur,
quia plenè ab illa abſolutus eſt, ſed vt Superior con-
venientem medicinam adhibeat, ſatisfactionemque
imponat, ſi imponendam judicaverit. Vide Henriq.
d. cap. 11. §. 5. Suarez *tom. 4. diſput. 30. ſect. 3. num. 6.
& tom. 5. diſp. 22. ſect. 1. num. 62.* Sanchez *d. cap. 13.
num. 24. cum ſeqq.* Verum tamen eſt, clericis collegia-
liter viventibus, filiis impuberibus, Religioſis, & of-
ficialibus Principum arcentibus turbam, item & per-
petuum impedimentum habentibus, propter quod
non poſſunt adire Summum Pontificem, de quibus
omnibus infra, non eſſe injungendum præceptum
præſentandi ſe Sedi Apoſtolicæ, in illis caſibus
in quibus poſſunt ab Epiſcopo abſolvi; gaudent
enim peculiari privilegio, vt advertit Bonacina
*dict. quæſtione 4. puncto 5. num. 3. verſ. adverte, dum
eſt ſecundò,* Sanchez *dict. lib 2. cap. 13. num. 26.* Ho-
mobon. de Bonis *de examine Eccleſ. part. 1. tract. 5.
cap. 4. quæſt. 26. verſ. quartò licet,* Duard. *d. quæſt. 10.
num. 18.* Philibert. Marchin. *de bello divino, part. 3.
cap. 3. num. 18.* me citato *in hoc loco,* noviſſimè Boſ-
ſius *in diſcept. moral. diſcept. 1. num. 173. cum ſeqq. &
num. 202.*

Secundus

16 *Secundus* casus est de clericis collegialiter, seu communiter viventibus, qui sese mediocri, & non enormi percussione affecerunt; hi enim ab Episcopo absolvi possunt, vt probat text. *in cap. quoniam, de vita & honestat. cleric.* Bellet. *d. tit. de favore cleric. can.* §. 3. *n.* 5. Suar. *d. disp.* 22. *n.* 71. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 15. *c.* 1. *n.* 39. me citato Boss. *d. discept.* 1. *n.* 188. *cum seq.* Bonac. *dict. n.* 3. *in princip. & sect.* 5. *n.* 9. Bellet *d.* §. 3. *n.* 5. Navar. *d. cap.* 27. *n* 91. *in princip.* Layman. *d. c.* 5. *n.* 10. Squillante *d. c.* 6. *n.* 106. *in casu notabili*, Gutier. *Canonic. lib.* 1. *c.* 5. *n.* 18. vbi de duobus Canonicis se adinvicem percutientibus in eadem Ecclesia, in qua quotidie ad divina Officia celebranda conveniebant, quod tanquam communiter ac simul viventes reputentur in proposito ad hoc vt eos tanquam de injuria mediocri possit Episcopus Diœcesanus absolvere, vt *in dict. cap. quoniam.*

17 Monachi tamen, sive alij Regulares se adinvicem percutientes, per eorum Prælatos sunt absolvendi, *cap. Monachi* 2. *cap. cum illorum*, §. *qui si claustrales, de sentent. excomm.* Navar. Bonac. Layman. & Bellet. *dict. locis*, Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *q.* 20. *art.* 12. vbi addit quod verba *d. cap. Monachi*, ibi, *in claustro*, non ponuntur quasi innuant, quod si extra claustra se percusserint, ab Episcopo, & non à suo Prælato debeant absolvi; sed quia hoc crebriùs in claustro contingit: deinde advertit, quod si Superior aliquis percusserit suum subditum, potest ipse secundum privilegia absolvi ab alio Sacerdote subdito suo, electo ab ipso in Confessorem, & si subditus, & Prælatus se ad invicem percusserint, & in Conventu non sit aliquis, qui eos possit absolvere, possunt adinvicem se absolvere, de quo etiam Coriolan. *de casibus reservatis part.* 2. *casu* 10. *de judic. Regul.* §. 10. *num.* 17. *vers. nam licet*, advertens quod licet de jure communi excommunicatus non possit alium pariter excommunicatum absolvere, ex notatis *in cap. audivimus*, 24. *q.* 1. in casu tamen necessitatis, vbi non est alius Religiosus, qui possit eos absolvere, potest excommunicatus alium excommunicatum absolvere, ex quo idem Coriolan. *dict. loco, num.* 26. resolvit percutientem excommunicatum incurrere in excommunicationem, quia excommunicatus retinet Ordinem ratione cujus inducta est immunitas, de qua etiam Carol. de Grassis *de effectibus clerical. effectu* 9. *num.* 120. quem refero Ego ipse *in Collect. ad cap.* 1. *n.* 2 *in fine, de sentent. excom.* & idem Fr. Emman. *d. q.* 20. *art.* 19. observat, quod si Prælatus Regularis non sit Sacerdos, & nullus alius sit Sacerdos Regularis in Conventu, vel si sit excommunicatus, aut aliter impeditus, potest ejus subditus absolvi ab Episcopo à minori clerici læsione. Si verò Monachum alterius Monasterij alius Monachus percusserit, per Abbatem vtriusque Monasterij debet absolvi, *d. cap. cum illorum*, §. *si verò claustralis*, & ibi Abb. *n.* 13. & Host. *n.* 14. Advertas tamen, quod Abbas non absolvit novitium incidentem in excommunicationem *Canon. si quis suadente*, ante religionis ingressum, Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloss.* 8. *n.* 31. Quicquid dicat Bonacina *de censur. disp.* 2. *q.* 4. *punct.* 5. *n.* 1. *prope finem.*

18 Si verò Regularis percusserit clericum sæcularem, debet ab Episcopo absolvi, quando percussio est levis, *cap. religiosi, de sentent. excomm. in* 6. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *quæst.* 20. *art.* 12. Molin. *de Iustit. tract.* 3. *disp.* 60. *num.* 4. Quicquid dicat Bonacina *dict. sect.* 5. *num.* 9. *vers. major.* Quamvis enim Prælatus Regularis Monachos sibi subditos se adinvicem percutientes absolvendi jus habeat, juxta suprà dicta, Episcopus tamen de æquitate eos etiam exemptos ab excommunicatione *d. c. si quis suadente*, absolvere potest, Sylvest. *verb. Absolutio* 5. *num.* 2. & 3. Bellet. *dict.* §. 3. *num.* 7.

Item si Monialis Monialem, vel Conversum, aut Clericum percusserit, per Episcopum in cujus Diœcesi Monasteria fuerint, absolvi potest, *cap. de Monialibus*, vbi *gloss. fin.* & Doct. *de sent. excomm. in.* Sylvest. *verb. Absolutio* 4. *n.* 3. Bellet. *d.* §. 3. *n.* 4. qui hoc procedere asserunt, tam in exemptis, quàm in non exemptis, me citato *in hoc loco*, Boss. *in discept. mor. discept.* 1. *num.* 79. 19

Tertius casus est de filiis impuberibus; isti enim 20
possunt ab Episcopo absolvi non solùm ab excommunicatione levis, sed etiam mediocris, & enormis percussionis factæ tempore impubertatis, *cap. vltim. de sent. excommun.* Bellet. *d.* §. 3. *n.* 20. Carol. de Grassis *d. effectu* 9. *num.* 172. Bonacina *d. n.* 3. *vers. quintus casus*, Aloys. Ricc. *in dec. Curiæ Archiepisc. Neapol. part.* 5. *decis.* 22. Squillante *d. cap.* 6. *sub num.* 107. *vers. præcipuè pueros*, me citato *in hoc loco*, Boss. *d. discept.* 1. *n.* 103. *cum seqq.* & à *n.* 186. Molin. *d. disp.* 59. *num.* 3. Bonacina
d. sect. 5. *num.* 12. † minus enim quis punitur ob fra- 21
gilitatem ætatis, Duen. *reg.* 259. Tiraquel. *de pœnis temper. causa* 7. Cald. Pereira *in l. si curatorem, verb. vel adversarij dolo, à num.* 59. Molina *d. tom.* 4. *disput.* 56. *num.* 6. Aloys. Ricc. *in collect. decis. p.* 5. *collect.* 1845. Vnde clerici impuberes adinvicem se percutientes possunt ab Episcopo absolvi, vt per Bellet. *d. num.* 20. Molin. *de Iustit. tract.* 3. *tom.* 4. *disput.* 59. quos refero Ego ipse *in collect. ad cap.* 1. *num.* 2. *de sent. excommun.* vbi *num.* 6. cum Gloss. & aliis intelligo si sint doli capaces, aliàs ab excommunicatione excusarentur. Fagund. *in quinque Eccles. præc. p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 12. *in med.*

Quartus casus est de janitore, seu Officiali turbam 22
arcente, non ex deliberatione, sed fortuito casu clericum lædente, qui potest ab Episcopo absolvi, nisi fortè graviter vulneraverit, *cap. si verò*, §. *officialis, de sent. excommun.* Sayr. *d. lib.* 3. *c.* 28. *num.* 27. Coninch. *de sacram. & censur. tom.* 2. *disp.* 14. *num.* 193. Bonac. *d. num.* 3. *vers. secundus*, Bellet. *d.* §. 3. *n.* 22. Molin. *d. tract.* 3. *disp.* 62 *n.* 2. Navar. *d. c.* 27. *n.* 91. Filliuc. *citato loco, n.* 39. idem Bonac *d. sect.* 5. *num* 9. *vers. secundus casus.*

Quintus casus est de inope, id est tanta paupertate 23
gravato, quod Romam pro absolutione accedere non possit; is enim si clericum percusserit, potest ab Episcopo absolvi, *cap. quod de his, cap. quamvis, de sent. excommun.* Tolet. *d. c.* 8. *n.* 2. *vers. quartò ista.* Hieron. de Monte *d. quæst.* 15. *à num.* 6. Carol. de Grass. *d. effectu* 9. *num.* 164. me citato *in hoc loco*, Boss. *discept.* 1. *n.* 110. *cum seqq.* Bellet. *d.* §. 3. *num.* 24. vbi cum Hostiensi *in d. cap. quod de his, num.* 1. & Abb. *in cap. ea noscitur, num.* 5. *de sentent. excommun.* resolvit hoc habere locum in eo paupere non mendicante, sed vivente ex suo artificio, de quo etiam Azeved. *l.* 2. *num.* 46.
tit. 18. *lib.* 4. *recopilat.* † Pauperes enim dicuntur non 24
solùm Mendicantes, sed etiam habentes congruam sustentationem, qui tamen attento statu personæ, & dignitate videntur indigere, Bart. *in l.* 1. *num.* 35. *C. de sacrosanct. Eccles.* Lara *in l. si quis à liberis*, §. *sed si filius, num.* 44 *ff. de liberis agnos.* Tiraquel. *de pia causa in præfat. pag.* 10. D. Barbosa *in l. maritum, num.* 6 *ff. soluto matrim.* Surd. *de alimentis, tit.* 1. *quæst.* 93. *n.* 30. *& tit.* 7. *quæst.* 9. *à num.* 29. *decis.* 61. *num.* 2. Mascard. *de probat. conclus.* 1154. *num.* 14. Spin. *in speculo testam. gloss.* 6. *num.* 10. Mexia *in tract. taxa panis, conclus.* 1. *num.* 46. vbi etiam resolvit, data paupertate potius nobili, quàm ignobili succurrendum, Bernard. Græv. *ad practicam Cameræ Imper. lib.* 1. *conclus.* 42. *consid.* 1. *num.* 2. & Surd. *dict. quæst.* 9. *num.* 55. asserit pauperem dici, qui habet multas filias nubiles. Denique an quis pauper dicatur, judicis discretioni committitur, qui attenta personarum, & circumstantiarum qualitate arbitrabitur, Menoch. *de arb. cas.* 65.

cas.65. & de præs. lib.6. quæst.25. Surd. *d. tit.7. q.9. n.10.* Mascard. *d. concl.1154.* Perez *l.1. vers. ex qualitate, tit.1. lib.3. Ordin. pag.461.* Seraph *de privilegiis jurament. privil.4. n.98.* Molin. *de primog. lib.2. c.16. n.47.* D. Barbosa *in d. l. matrem, n.6.* Farinac. *in praxi crimin. q.57. n. 93. & seq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss.2. n.45.* Scacc. *de appellat. q.17. limit.40. num 8.* plures per Flores de Mena *var. lib.2. q.21. n.130.* & me citato Bossius *d. discept.1. n.117.* Et paupertatis plura privilegia referunt Rebuff. *privil.9.* Paul. Montan. *de tutelis cap.36. gloss.2. num 4.* Cened. *part.1. collect.27. à num.2.*

25 *Sextus* casus est de ægro, sive valetudinario, aut quacunque corporis impotentia impedito, & a fortiori membris destituto, qui ab Episcopo suo absolvi possunt ab excommunicatione ob violentam manuum injectionem in Clericos incursam, etiamsi infirmitas temporalis sit, vel non immineat periculum mortis, putà in febre tertiana, quartana, vel podagra. Ita Abb. & Innoc. per text. *ibi in d. c. quod de his,* Carol. de Grass. *d. effectu 9. n.162.* Sylvest. *d. verb Absolutio 4. n 3. vers. nonus,* Sayr. *d. c.28. n.24.* Bellet. *d. §.3. num.25.* me citato *in hoc loco,* Bossius *d. discept.1. num.81. & 82.*

26 Infirmi, & valetudinarii dicuntur ex concilio medicorum, Roland. *cons.22. n.20. ad finem, lib.3.* Menoch. *de arbitr. casu 60.* Farinac. *in praxi crimin. part.2. q.76. n.90.* Boss. *de triplici Iubilæi privilegio, sect.4. casu 21. n.92. usque ad 116.*

27 *Septimus* casus est de sene, qui à prædicta excommunicatione per Episcopum absolvi poterit, *cap. ea noscitur, 12. de sentent. excom.* ibi, *senes,* Ego ipse *in collect. ad illum text. n.3.* ubi amplio etiamsi fortes sint ad ambulandum, Sylvest. *verb. Absolutio 4. n.3. vers. decimus,* Carol. de Grass. *d. effect. 9. à n.160.* Sayr. *d. c.29. n.25.* Belletus *dict. §.3. n. 26.* me citato *in hoc*
28 *loco,* Bossius *d. discept.1. n.85.* Senes qui dicantur, arbitrio judicis relinquitur, Menoch. *de arbitr. casu 59. & de præsumpt. lib.6. q.46. num.25.* Flamin. *de resignation. lib.5. quæst. 6. à num.4.* ubi *q.3. num.47.* asserit quod senectus, & morbus à pari procedant, imò senes dicuntur perpetuò infirmi, Monteleon. *in tractat. de privileg. senect. cap.5.* Thom. Act. *de infirmis, c.19.* & Farinac. *in praxi crimin. part.4. q.92. n.21.* refert senem dici ab anno 50. perfecto, usque ad annos 70. Senum multa privilegia enumerant ultra aliquos ex citatis, Paleoth. *in speciali tract. de senect.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap 328 à num.1.* Pineda *in vita D. Ioannis Baptistæ, lib.2. art.2. c.9. § 139 pag. mihi 98.*

29 *Octavus* casus est de existente in potestate alterius, qualis est servus, & filiusfamil. modò Dominus grave damnum inde patiatur absque sua culpa ex servi absentia, *cap. mulieres 6. de sentent. excomm.* Carol. de Grassis *d. effectu 9. num. 167.* Bonacina *d. quæst 4. punct.5. num.3. vers. septimus,* Bellet. *d. §.4. n.29.* me citato *in hoc loco,* Bossius *d. discept.1. n.119. cum seqq.* Molin. *d. tract.3. disp.64. n.2. cum seqq.* idem Bonac. *d. sect.5. n.14.*

30 *Nonus* casus est de mulieribus cujuscunque sint ætatis, & conditionis: possunt enim à locorum Ordinariis absolvi, cùm illis periculosum sit peregrè proficisci, & se virorum cœtibus immiscere. *d. cap. mulieres, dict. c. ea noscitur,* Navar. *d. c.27. n.88.* Tiraquell. *l. 10. connub. gloss.1. part.10. n.33.* Sayr. *dict. lib.3. c. 28. n.18. vers. tertius casus,* Hieron. de Monte *q.15. num.6.* Carol. de Grassis *d. effectu 9. num.159.* Bellet. *d. §.3. n.17.* Bonac. *d. n.3. vers. sextus,* Duard. *d. q 8. n.2.* me citato *in hoc loco,* Bossius *in discept. moral. discept.1. n.78.* Molin. *d. disp.59. n.3.* Bonac. *d. sect.5. num.13.*

31 **Advertendum est eum, qui non potuit Summum** Pontificem adire ob legitimum impedimentum, non posse ab Episcopo absolvi, quando potest saltem adire Legatum, aut alium habentem facultatem absolvendi ab hujusmodi excommunicatione reservata Summo Pontifici, Navar. *d. c.27. n.88. vers. ad quartam,* Sayr. *d. lib.3. c.28. n.39.* Bonac. *d. n.3. in fine, & d. sect.5. n.17.*

Deinde advertendum est, supradicta non solùm procedere in proprio Episcopo, sed etiam in quocunque alio extraneo Episcopo, in cujus diœcesi percussio contigerit, ut per Capell. Tholosan. *decis. 231. Item fuit quæsitum,* Guttier. *canon. lib.2. cap.5. n.11.* sed inferiorem Episcopo non posse absolvere excommunicatum pro levi injuria illata in personam Clerici, vel existente aliquo ex prædictis impedimentis, resolvunt Hieron. de Monte *d. q.15. num.29. & 30.* Carol. de Grassis *d. effectu 9. num.181.* Nisi in articulo mortis, ut per eundem Carol. de Grassis *d. loco, num.153.* Bellet. *d. §.3. num.9.* vel quando Episcopus in specie mandaverit suo Vicario, ut possit absolvere ita excommunicatus, Sbroz. *de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 180. num. 2. & seqq.* vel alicui Vicario ad id specialiter deputato, Bonacina *d. puncto 5. n.4. vers. addo.*

Advertit Molin. *d. tract.3. disp.64. n.7.* antequam 32
Episcopus in eventibus omnibus explicatis absolvat illum, qui est absolvendus, debere satisfacere Ecclesiastico, qui injuriam est passus, si ad aliquam satisfactionem ei efficiendam teneatur, & commodè possit illam efficere, aut certè præstare debet cautionem si satisfacere non possit, juratoriam saltem, quando aliam præstare non poterit, quod satisfaceret cum primùm potuerit præstare: item præstare debet juramentum quod cessante eo impedimento, accedet cum primùm poterit, *cap. ea noscitur, cap. quod de his, de sent. excommun.*

Vtrùm autem possit Episcopus dispensare, ut quis 33
retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis, non abs re erit investigare, in quo dubio gloss. *verb. dispensatum, in cap. postulastis, de Clerico excommun. ministr.* tenet quod sic, ex *reg.* quod omnis dispensatio, quæ non reservatur Papæ, potest concedi ab Episcopo, argument. *cap. nuper, de sentent. excomm.* atqui *in dict. cap postulastis,* dispensatio non reservatur Papæ: Ergo, &c. sequuntur ibi Abb. *num.8.* & Rebuff. *n. 64.* Covar. *in cap. alma mater, part.1. §.7. num.8.* Ugolin. *de censur. tab.2. c.13. n.21.* Suarez *tom 5. disp.13 sect.1. n.34.* Azor. *institut moral. part.2. lib.6. cap.7. quæst.2.* Anton. Riccinl. *de jure personarum extra gremium Ecclesiæ existentium, lib.4. cap.12. n.5.* ubi *n. 6.* cum Suarez *citato loco, n.36.* extendit ut procedat etiam in eodem Episcopo, qui contulit beneficium excommunicato, ignoranter tamen, & bona fide putans illum, cui facta est collatio, non esse excommunicatum: & *num.7.* cum Abb. *in d. cap. postulastis, n.9. vers. intellige,* extendit secundò, ut procedat etiamsi collatio non spectet ad Episcopum, sed ad inferiorem collatorem; quia nihilominus sufficit dispensatio Episcopi, quod tamen intelligunt Covar. *d. §. 7. num. 8. vers. ego verò admitterem,* & Soarez *d. num.36. vers. adde Panormit.* dummodo is, ad quem spectat collatio, dispensationi consentiat, & non alias.

Limita tamen *primò*, quando collatio esset facta per 34
Papam; tunc enim non posset inferior etiam dispensando se ingerere, per Abbatem *in d. cap. postulastis, sub num.10. versic. sed si collatio.* Rebuff. *ibid. num.66.* Covarruv. *d. §.7. n.8. versic. quod si Romanus Pontif.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloss.54. n.22.* Nicol. Garc. *de benef. part.7. cap.13. num.78.* Riccinl. *dict. cap.12. num.9.*

Limita *secundò* in eo Episcopo, qui scienter con- 35
tulit

tolit beneficium excommunicato, vt per Abb. *in d. cap. postulastis, n. 9. versic. dum tamen*, Sylvest. *in sum. verb. excomm. 3. n. 1. vers. 3.* Ricciul. *d. c. 12. n. 10.* Quicquid teneat Suar. *d. sect. 1. a. 36.* & Nicol. Garcia *d. c. 13. à n. 84.*

36 Limita *tertiò* quando simul cum excommunicatione concurrit intrusio scienter in beneficio, prout contra Fr. Emman. & Avilam resolvunt Garc. *d. c. 13. n. 88.* & Ricciul. *d. c. 12. in fine.*

37 Illud pro coronide hujus allegationis advertendum duxi, Episcopum non posse concedere, vt cum excommunicato communicetor, vt per Ioan. Andream *in cap. cùm desideres, num. 4. de sentent. excommun.* quem ibi sequuntur Butr. *num. 7.* & Abbas *n. 3.* quos refert Anton. Ricc. *d. tract. lib. 4. c. 43. num 6.* vbi *n. 7.* cum Socin. *in cap. inter alia, n. 22. & 23. de sentent. excommunicat.* asserit non valere privilegium concessum ab Episcopo, vt quis non teneatur vitare excommunicatum, ille enim tenetur vitare excommunicatos perinde ac cæteri, vt per Abb *in d. c. cùm desideres 23. de sentent. excomm. n. 1.* vbi Anchar. *n. 6.* Socin. *n. 3. & 4.* Suarez *tom. 5. disp. 15. sect. 7. sub n. 4. versic quod adeò verum*, Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 32. c. 64.* Anton. Ricciul. *de jure personarum extra gremium Ecclesf. existent. lib. 4. c. 34. n. 8.* Si enim Episcopus participet otiosè cum denunciato à se, incurrit minorem excommunicationem, vt per Covar. *in cap. alma mater, p. 1. §. 2. n. 2. & §. 3. n. 5.* Henriq. *in sum. lib. 13. de excommun. c. 3. §. 4. lit. N.*

ALLEGATIO XLII.

Episcopus an possit cum sibi sublitis dispensare in irregularitatibus provenientibus ex vitio, sive defectu corporis?

1 *Clericus non debet esse corpore vitiatus, aut diminutus.*
2 *Romani quos olim Sacerdotes eligebant?*
3 *Persa sacrorum ministros corpore integros admittebant.*
4 *Facies sæpè indicat quale sit corpus.*
5 *Corporis species simulachrum est mentis, figuraque probitatis.*
6 *Anima pulchra sæpè residet pulchro in corpore.*
7 *Philosophia apprimè vtilis est ad capiendam de aliquo præsumptionem.*
8 *Exteriora indicant interiora.*
9 *Deformis non facilè fieri potest vt bonus sit.*
10 *Mutilatio inducit irregularitatem, qua in aliquo membro, dummodo principali, evenit, & ob culpam contingit.*
11 *Membrum sumitur pro ea parte, quæ habet certum officium deputatum, & in corpore nostro distinctam habet operationem.*
12 *Mutilatio partis alicujus membri non producit irregularitatem, nisi pars illa abscissa celebrandi adimeret potestatem, vel notaria culpa in illius abscissione accedat.*
13 *Castrari se permittentes fiunt irregulares, nec possunt esse clerici, etiam quod hoc fecerant, vt castè vivant.*
14 *Castratus, vel sectus non sponte, sed casu, potest fieri Clericus, & si jam sit, in susceptis valet Ordinibus ministrare, nisi id sua culpa acciderit.*
15 *Castratus ab adultera marito, quia ipsum invenit cum sua vxore coire, non potest fieri clericus, cum id sua culpa acciderit.*
16 *Membrum genitale amittens ex eo quod sciens cognoverit mulierem morbum Gallicum habentem, non potest fieri Clericus.*
17 *Manum habeas mutilatam, articulatam, vel aridam, aut perpetuò tremulam, non potest ad Ordines promoveri.*
18 *Digitò carens quando fiat irregularis?*
19 *Digitus non est propriè membrum nostri corporis.*
20 *Pollicis pars si desit, & notabilem defectum non producat, neque Hostiam frangere impediat, minimè inducit irregularitatem, dummodo ejusdem nulla præcesserit culpa.*
21 *Digito illo careas, qui medius est, non est irregularis.*
22 *Digitos senos habens in manibus non est irregularis.*
23 *Digitos superfluos habens, potest eos sibi amputare, vel amputari permittere, dummodo nullum inde periculum sibi immineat.*
24 *Capillorum defectus ob morbum gallicum, aut similem procedens, irregularitatem potest operari arbitrio Episcopi.*
25 *Facies deformis quando inducat irregularitatem?*
26 *Color in facie non est quid essentiale, sed accidentale.*
27 *Cæcus non potest fieri Clericus: at in susceptis Ordinibus, in quibus visu non est opus, ministrare potest.*
28 *Cæcorum aliqua miranda referuntur.*
29 *Monachus non potest esse Clericus etiam prima tonsura.*
30 *Lippus non potest fieri Clericus, modò longa, & diuturna, ac continua sit lippitudo.*
31 *Oculi sinistri, sive Canonis visiva virtute si quis careat, & tanta polleat virtute in dextero, vt sine deformi faciei conversione possit legere Canonem; non est irregularis.*
32 *Nasum pressum, grandem, aut tortum detinens; præcipuè si pariat deformitatem, prohibetur ordinari.*
33 *Nasi abscissio inducit irregularitatem.*
34 *Os habens deforme, & imperfectum, non est admittendus ad Ordines, quando fœditatem ac horrorem generat.*
35 *Balbus, ac blesus qui detinetur loqui, & verba explicare, non est ad Ordines assumendus.*
36 *Dentes non numerantur inter membra.*
37 *Dentes sibi evellens ex indignatione, vel impatientia; quando ad Ordines sit admittendus.*
38 *Auris an sit membrum.*
39 *Auribus carens propria culpa, aut notorij peccati causa, est irregularis.*
40 *Claudus potest ad Ordines promoveri, nisi talis sit, quem oporteat cum baculo accedere ad Altare.*
41 *Barbam habentes corrosam, aliave deformitate maculatam, non est ordinandus.*
42 *Gibbosi, vel curvi dicuntur corpore vitiati, præcipuè si nimia in eis sit deformitas.*
43 *Morbosi quando possint ordinari?*
44 *Podagra, & scabie laborantes nimiam inducentibus deformitatem, irregulares fiunt.*
45 *Paralysi, vel apoplexia laborantes irregulares sunt.*
46 *Gallico morbo laborantes, si foris appareat, horroremque & scandalum gignat, irregulares fiunt.*
47 *Febris quartana neminem retrahit ab Ordinibus suscipiendis.*
48 *Comitiali morbo correptus Ordines assumere non valet, nec in susceptis ministrare.*
49 *Leprosus promoveri non debet.*
50 *Furiosi, mente capti, & ij, qui in furorem aliquando versi insaniverunt, non possunt fieri Clerici.*
51 *Dæmoniaci non possunt fieri Clerici.*

52 *Dæmoniaci tandiu erunt ab officiis suis, ordine & loco suspensi, quousque unius anni spatio per discretionem Episcopi inveniantur ab hujusmodi calamitate liberati.*

53 *Gigantes, & Pygmæi, quando irregulares sint?*

54 *Abstemij quando possint ordinari?*

55 *Corporis vitium aliquod, seu defectus absque culpa alicui ordinando proveniens, impedimentum præstat solùm executioni illius actus, seu Officij, ad quod sit inhabilis propter impotentiam, aut defectum.*

56 *Digitos duos, & dimidium palmæ sine sua culpa amittens, potest habere beneficium non requirens celebrationem.*

57 *Summo Pontifici solùm competit potestas dispensandi cum corpore vitiatis.*

58 Gloss. verb. nostram, in c. significavit, de corpore vitiat. *declaratur.*

59 *Episcopus potest dispensare cum habentibus membrum occultum, sive manifestum non sua culpa abscissum, & quando cessat homicidij præsumptio, atque hujusmodi membrum non reddit ipsos impotentes ad celebrandum.*

60 *Vitium modicum quod dicatur, & quæ notabilis deformitas, relinquitur judicis arbitrio.*

61 *Episcopi est determinare, quando dubitatur, sit-ne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, etiam respectu Regularium.*

1 CORPORE vitiatus ad effectum ne debeat Ordinibus insigniri, ille dicitur, qui membro principali caret, vel quia natus ita est, vel quia illud mutilatum, aut debilitatum sibi fuit, aut ipsum nimia illius deformitas angit: qui vult enim fieri Clericus, non debet esse corpore vitiatus, aut diminutus, *cap. illiteratus, 37. distinct. c. 1. 49. dist. c. non confidat, 50. dist. c. 1. cap. pœnitentes, & cap. præcepta, 55. dist. cap. infames, 9. q. 1. c. 1.* & per totum, *de corpore vit.* Covar. *in Clem. si furiosus, part. 1. in princ. n. 5.* Albert. Trot. *de vero, & perfecto Clerico, lib. 1. c. 16.* Lambertin. *de jurepatron. 1. p. 2. lib. q. 7. art. 12. n. 1.* Thom. Act. *de ludo scacchorum, q. 5. princ. n. 23.* Campan. *in diversorio Iuris Canon. rub. 11 c. 17. n. 1.* Azor. *institut. moral. part. 2. lib. 6. c. 4. q. 13.* Bellet. *disquisit. clericalium part. 1. rubr. de disciplina Clericali, §. 7. n. 1. pag. 86.* Nicol. Garcia *de beneficiis, part. 7. c. 12. n. 4.* novissimè Ioan. Machad. *in tract. del perfetto Confessor y Cura de Almas, lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 6 à princ.* Nam secundum Galen. *lib. de defin. medic.* sanitati accidunt pulchritudo ac boni habitus integritas, testeque Seneca *c. 40. minus est accepta scientia, vel virtus ex deformi corpore veniens,* hinc Ennius

Gratior est virtus veniens de corpore pulchro.

2 Romanis olim ab ætate Romuli mos erat eos solos Sacerdotes eligendi, qui & genere excellentes, & virtute præstantes, nec tamen inopes, aut corpore ulla ex parte trunco fuissent, ut refert Dion *lib. 2. Roman. antiq.*

3 Apud Persas usu pariter receptum fuit Sacrorum ministros corpore integros admittendi, nullam maculam habentes, neque aliqua corporis fœditate notatos, Alex. ab Alex. *lib. 6. dierum genial. c. 14.* quia corporalis fœditas animi, morumque deformitatem indicat, argum. *cap. quia diversitatem, de concess. præb.* tenet *ibi* Abb. *notab. 1.* Tiraq. *l. 2. connub. glos. 1. p. 2. num. 55.* Escob. *de ratiocin. c. 22. num. 1.* Hinc quando plures sunt torturæ subjiciendi, incipi debet ab eo, qui deformior est, ut magis de crimine suspecto, Hippol. *in pract. crimin. §. expedita, n. 53.* Mascard. *de probat. concl. 831. n. 27.* Torreblanca *in practicab. Iuris spirit. lib. 7. c. 7. num. 3.* Unde S. Gregorius Nazianzenus Athenis Iulianum conspiciens antequam imperio potiretur, ex ejus physiognomia de moribus tale judicium tulit, ut refert Nicephor. *lib. 10. cap. 37. Deus bone, quantum malum Romanum fovet Imperium,* prout illum citat Torreblanca *d. lib. 7. c. 7. num. 14.*

Facies namque sæpè indicat quale est cor, *l. observandum, ff. de officio præsid. l. 3. ff. de testibus.* Isai. c. 3. *Agnitio vultus eorum respondet eis,* hoc est virtus exterior secreta cordis patefacit, ut docent *ibi* Lyranus, & Vatablus. Unde Pythagoram ex faciei inspectione discipulos admisisse, & reprobasse testatur Aul. Gell. *lib. 1. noctium Attic. c. 9.* & Socrates conjectavit Platonem ex vultu insignem virtute, & doctrina futurum, ut tradit Iul. Seren. *lib. 5. de Fato, cap. 39.* quem refert Torreblanca *d. lib. 7. c. 7. num. 11. & 12.* 4

Et species corporis simulacrum est mentis, figuraque probitatis, Luc. de Peña *in l. 1. vers. 2. quæritur, C. qui æt. vel profess. se excus. lib. 10. & l. 1. C. de profess. qui in urbe Constantinop. lib. 12.* Matth. de Fano *in tract. de modo studendi, c. 40.* Menoch. *de arbitrar. casu 226. num. 5.* post Tiraq. Torreblanca *d. lib. 7. cap. 7. num. 6.* Thom. Act. *d. quæst. 5. num. 26.* D. Ambros. *lib. 2. de Virgin.* quem citat Ceval. *Commun. contra commun. q. 248. num. 13.* ubi *à num. 6.* multa de pulchritudine adducit, & † sæpè in pulchro corpore pulchra residet anima, ex sententia Cyni relata ab Alexand. *cons. 209. incip. Ponderatis, num. 10. vers. dictus verò juvenis, lib. 6.* Proinde loquebatur Dominus ad Moysem dicens: *Loquere ad Aaron: Homo de semine tuo per familias suas, qui habuerit maculam, non offeret Deo suo, nec accedet ad ministerium ejus, si cæcus fuerit, si claudus, si vel parvo, vel torto naso, si fracto pede, si manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si jugem scabiem, si impetiginem in corpore, vel herniosus; omnis enim, qui habuerit maculam de semine Aaron Sacerdotis, non accedat offerre hostias Domino, nec panes Deo suo. Levit. cap. 21.* refertur *in cap. hunc etenim, 49. distinct.* 5 6

Per signa corporis nobis nota, inquiunt Logici, syllogizamus dispositiones animæ nobis ignotas, Arist. 2. *Priorum* Apprimè enim utilis est physiognomia ad præsumptionem de aliquo capiendam. Bald. *in l. 2. in 2. col. C. quorum appell. non recip* Hipp. *§. expedita, n. 55.* quas refert Thom. Act. *de ludo Schaccorum, q. 5. princ. num. 67.* Cavalcan. *de brachio Regio p. 3. à n. 81.* Gambar. *de casibus reserv. pag. 186. n. 14.* unde Propert. 7

Ex operum specie clarescunt intima cordis.

Exteriora enim indicant interiora, §. *pavonum: Instit. de rerum divis.* Unde non verificatur in Iure dictum illud, *Fronti nulla fides.* Et dicit Bald. *in l. observare, C. quorum appell. non recip.* quod sicut turpis habitudo corporis declarat quem proclivem ad scelera, ita pulchra ad virtutes. † Non enim facilè fieri potest, ut qui omnino deformis est, bonus sit, Bobadil. *in sua politica, lib. 1. c. 8. n. 8.* Unde Mart. *lib. 11. epigram.* in Zoilum, ex corporis deformitate illum opinabatur improbum, remque mirandam esse subjungit si fortasse bonus esset. 8 9

Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine læsus.
Rem magnam præstas, Zoile, si bonus es.

Hæc quæ hucusque diximus non imponunt necessitatem cognoscendi hominum mores per signa membrorum naturalium, sed tantum inclinationem naturæ ostendunt probabiliter, quæ vinci potest per contrariam bonam consuetudinem, vel frænum rationis, ut respondit Socrates Philemoni dicenti ex physiognomia ejus esse luxuriosum, superasse naturam ratione, ut refert Laertius, quem citat Torrebl. *d. lib. 7. c. 7. num. 15.*

Mutilatio

10 Mutilatio (quæ propriè, & strictè sumpta, est amputatio membri, ut pluribus relatis Doctoribus probat Aloys. Ricc. in praxi aurea, resol. 66.) tantum inducit irregularitatem, quæ in aliquo membro, dummodo principali, evenit, & ob culpam contingit, Navar. in man. cap. 27. n. 198. Cardos. in praxi Iudicum, verb. Sacramentum Ordinis, num. 11. Nam præter mutilationem membrorum ad exequutionem Ordinum necessariorum, in quibus nihil refert vtrum casu, vel culpa sit sequuta mutilatio, semper distinguitur an illa casu, vel culpa evenerit, quia si casu, & sine culpa illa acciderit in parvo membro nullam, aut minimam inducente deformitatem, irregularitatem non operatur, gloss. fin. in cap. vlt. de corpore vit. dummodo rei licitæ operam daret, Borgas. de irregul. rub. de corpore vit. n. 5. vers. si autem, p. 3. Sed si ex propria culpa in mutilationem incidit, etiamsi culpa ipsa minima fuerit, irregularitatem incurrit, in qua tamen dispensat Episcopus, vt ministret in susceptis, per cap. 1. de corpore vit.

11 Membrum autem sumitur pro ea parte, quæ habet certum officium deputatum, & omne id quod in corpore nostro distinctam habet operationem, illud propriè dicitur membrum, secundùm Arist. 3. Meteor. Clar. §. fin. q. 69. num. 16. Caball. resol. crimin. casu 136. n. 16. Farinac. in praxi crim. q. 19. n. 23. cum seq. Plaz. de delictis, lib. 1. cap. 25. num. 4. Covar. in clem. si furiosus, p. 3. in init. num. 8. Iacob. de Graff. in decis. aur. lib. 2. cap. 26. n. 4. Henriq. lib. 14. cap. 8. §. 1. Navar. in manual. c. 27. n. 206. vers. secundò dico, Aloys. Ricc. in praxi aurea, resol. 67.

12 Sed mutilatio partis alicujus membri non producit irregularitatem, Sylvest. verb. Corpore vitiatus, n. 3. vers. aut est mutilatus, nisi pars illa abscissa celebrandi adimeret potestatem, nempe si pollex præcisus esset, aut quivis aliorum digitorum requisitorum ad consecrationem, cap. fin. & ibi gloss. vlt. de corpore vit. Vel deformitatem operaretur scandalosam, cap. 1. dict. tit. de corpore vit. & in hoc eventu procedere potest opinio Doctorum asserentium abscindentem sibi partem membri fieri irregularem, quamvis non sit notoria ejus culpa: quam tenent Toler. in sum. lib. 1. cap. 63. in vltima regula, Molin. de just. tract. 3. disp. 67. num. 8. & disp. 70. num. 15. Suar. tom. 5. de censur. disp. 51. sect. 1. n. 6. & 8. Sayr. eodem tract. lib. 7. c. 7. n. 12. Nicol. Garc. de benef. part. 7. cap. 12. à num. 5. In aliis verò eventibus ad incurrendam irregularitatem ex abscissione partis membri, requiritur notoriè culpa, & in his terminis procedere potest sententia aliorum; qui tenent requiri notoriam culpam, quando totum membrum non est abscissum, de quo Plaza de delictis, c. 24. n. 13. Iacob. de Graff in decis. aureis, lib. 4. c. 27. n. 41. Vgolin. de irregul. c. 51. n. 7. & c. 52. n. 5. Henriq. in sum. lib. 14. c. 8. §. 4. lit. X, & c. 19. §. 4. & in notoriam culpam incidere, qui voluntariè sibi mutilat, non est qui dubitet, qui enim absciderit semetipsum, non potest fieri clericus, vt habetur in Can. Apost. 22. relato in cap. qui partem, dist. 55. tametsi abscissio sit illius membri, quo minimè egeat ad ministerium Ordinis, nec deformitatem operetur, scilicet si obtruncasset pudenda, prout infrà num. 13. cum seq. dicitur. Covar. in Clem. si furiosus, p. 1. in princ. n. 7. vers. secundò, Bonac. de censur. disp. 7. q. 2. punct. 2. à n. 29. & in isto casu non dispensat Episcopus, nisi dum defectus, & ipsa culpa est notoria, cum quadam infamia, Henriq. d. cap. 19. §. 4.

13 Qui se castraverunt, seu permiserunt spontè se castrari, fiunt irregulares, nec possunt esse clerici, cap. si quis abscidit, & cap. si quis præ ægritudine, 55. dist. c. ex parte 1. de corp. vit. Etiam quod hoc fecerint, vt castè vivant, d. c. si quis pro ægritudine, c. significavit 4. de corp. vit. Rebuff. in comment. ad l. spadonum 128. vers. si tamen aliquis, ff. de verborum significat. pag. 487. & in praxi benefic. tit. de dispensat. cum corpore vit. n. 15. & 16. Bellet. d. tit. de disciplina clericali, §. 7. num. 12. Cardos. d. verb. Sacramentum Ordinis, num. 16. Nicol. Garc. de benefic. part. 7. cap. 12. à num. 7. Molfes. in sum. Theologiæ moralis, tract. 2. cap. 16. num. 16. Ragus. de Missa in Ecclesia, q. 12. n. 1. novissimè Ioan. Machadò d. part. 3. tract. 17. docum. 6. num. 4. & Torreblanca in practicab. Iuris spirit. lib. 2. cap. 13. num. 53. Non enim per abscissionem corporis à Deo plasmati existimare debent posse à se carnales concupiscentias amputare, sed per disciplinam Religionis, vel abstinentiæ: vnde illud Matth. 9. quatenus Dominus noster dicit esse Eunuchos, qui se castraverunt propter Regnum Dei, est intelligendum de eunuchis spiritualiter, id est de his, qui se abstinent perpetuò à concubinatu fœminarum, prout interpretantur D. August. & alij, quos congerunt Covar. in Clem. si furiosus, part. 1. in princ. num. 6. vers. quintò, Bellet. d. tit. de disciplina clerical. §. 7. num. 13. Campan. dict. c. 17. num. 12. vbi etiam secundùm Chrysost. quem refert Sot. lib. 5. de justitia, quæst. 2. art. 1. in fine, dicit intelligi posse de illis, qui non per membrorum abscissionem, sed malarum cogitationum interemptionem se castraverunt.

14 Si autem non sponte, sed casu quis fuerit sectus, vel castratus, nempe propter infirmitatem, aut languorem, aut in cunabilis, seu à barbaris, aut per insidias hominum, sive dominorum eunuchus factus, vel si ita natus est, potest fieri clericus, & si jam sit, potest in susceptis Ordinibus ministrare, cap. si quis à medicis, cap. Eunuchus, cap. si quis pro ægritudine, cap. si quis in infirmitate, cap. lator, cap. præterea, 51. dist. cap. ex parte 1. & 2. & cap. vlt. de corpore vit. Nicol. Garcia dict. cap. 11. num. 7. Bellet. dict. tit. de disciplina cleric. §. 7. num. 16. nisi id sua culpa acciderit, Covar. in dict. Clem. si furiosus, part. 1. in princ. num. 6. Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 15. Plaz. de delictis, cap. 24. n. 10. & 14. Rebuff. in praxi benefic. tit. de dispensat. cum corpore vit. num. 16. Vivald. in candelabro aureo, tit. de irregularit. ex vitio corporis, à num. 174. Cardos. d. verb. Sacramentum Ordinis, num. 16. Henriq. in sum. part. 1. lib. 14. cap. 8. §. 1. in fine, Nicol. Garc. d. c. 12. num. 8. Torreblanca d. lib. 2. c. 13. n. 55. plures refert Doctores Cened. ad Decretal. collect. 69. num. 1. vbi num. 3. pulchrè quærit cur carens testiculis non sit pilosus?

15 Veluti si fuerint abscissa virilia adultero à marito vlciscente injuriam, quia ipsum invenit cum sua vxore coïre, Covar. vbi proximè, Villad. in tract. de irregularit. de corpore vit. colum. 2. Vgolin. de irregular. cap. fin. n. 3. Suar. tom. 5. disp. 51. sect. 2. num. 8. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 7. n. 12. & 13. Molina de just. tract. 3. disp. 70. n. 18. Campan. d. cap. 17. n. 11. me citato in hoc loco, novissimè Ioan. Machado d. lib. 1. part. 3. tract. 27. docum. 6. n. 5.

16 Aut si cognovit carnaliter mulierem habentem morbum gallicum, & ex hujus contagio amisit membrum genitale, attento quod ex hoc id solet succedere, nisi ignoranter eam cognovisset, quam sanam putabat, Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 158. num. 7. Castratus verò ob ægritudinem de consilio Medicorum sine vlla dispensatione ad omnes Ordines sacros ab Episcopo suo promoveri potest, Navar. cons. 1. sub tit. de corpore vit. in noviss. Sayr. sub eod. tit. decis. 3.

17 Manum habens mutilatam non potest ad Ordines promoveri, c. exposuisti 9. de corpore vit. Flamin. de resign. lib. 5. quæst. 6. num. 48. Bellet. dict. tit. de disciplina clericali, num. 20. Campan. dict. cap. 17. à num. 104. novissimè Navar. in tract. de clect. & variat. fori, sect. 2. quæst. 8. num. 14. Torreblanca d. lib. 2. cap. 13. num. 17.

Nec

Nec illas habens articulatas, aut aridas, ad ministerium executionis Ordinum inefficaces, Henriquez *lib. 14. c.* §.4. *in fine*, Flamin. *de resignat. lib. 5. q. 7. num. 47.* Campan. *d. c. 17 num. 10*. Nec etiam eas tremulas perpetuò habens, præcipuè si immineret periculum subversionis sanguinis, Maiol. *de irregular. lib. 2. c. 24. in fine*, Tolet. *lib. 1. instr. Sacerd. c. 25. num. 13.*

Digito sinistræ manus carens potest promoveri, ex *Can. laior, 55. distinct.* tum etiam dexteræ, vt inibi glossa dicit, dummodo illius carentia in alterutra nec magnam operetur deformitatem, neque aliquis ipsorum sit, qui pernecessarius est ad consecrationem, sicut pollex, aut index, quorum altero si quis careat, fit irregularis, Borgas. *de irregul. titul. de corpor. vit. num. 4.* Seln. *de benefic. part. 3. q. 6. post num. 44. vers. attendendum*, Plaz. *de delictis, lib. 1. c. 25. num. 9.* Salon. *in 2. 2. D. Thomæ, q. 65. art. 1. controv. 4. concl. 2.* Sayr. *de censuris, lib. 6. c. 15. post num. 12.* Bellet. *d. tit. de disciplina clericali*, §. 7. *num. 18.* Torreblanca *d.*
19 *lib. 2. c. 13. num. 48.* † Digitus enim non est membrum propriè nostri corporis, Bart. *in l. 2. num. 13. ff. de publ. judic. & in leg. non sunt liberi, ff. de statu homin. & cons. 101. incip. quæritur an digitus, part. 1.* Felin. *in cap. ego N. post n. 1. de jurejur. & in cap. cum illorum, num. 4. de sentent. excommunicat.* Chassan. *in consuetud. Burgund. rub. 1. § 5. versic. per hæc quidem*, Farinac. *in praxi criminal. q. 19. n. 24.* Aloys. Ricc. *d. resolut. 67. n. 3.* Henriq. *d. lib. 14. c. 8. §. 1. in med.* Navar. *cons. 1. n. 1. sub titul. de corpore vit. in novis*, Sayr. *in floribus*
20 *decis. sub eodem tit. decis. 2.* † Vnde si pars pollicis desit, & notabilem defectum non producat, neque Hostiam frangere impediat, minimè inducit irregularitatem, dummodo nulla ejusdem præcesserit culpa, Salon. *d. controv. 4. concl. 2.* Tolet. *lib. 1. instruct. Sacerd. c. 15. n. 13.* Cardos. *d. verb. sacramentum Ordinis, n. 15.* Sayr. *d. decis. 2.* Navar. *d. cons. 1.* Bellet. *d. tit. de disciplina clericali*, § 7. *n. 19.* Campan. *d. cap. 17. n. 112. vers. quintò.*

21 Digito illo carens, qui medius appellatur, est irregularis, prout resolvit Sayr. *de censuris lib. 6. cap. 15. num. 16.* Verùm contrarium existimat Campan. *dict. n. 112. vers. vtrùm*, ex eo, quia digitus ille non de-
22 servit Eucharistiæ. † Qui senos digitos habet in manibus non est irregularis, ex Henriq. *in sum. lib. 14. c. 8. §. 3.* præcipuè si exercitii vsum non detinent, neque propterea operatio manus incommodatur, juxta gloss. *in cap. qui partem*, & *ibi* Arcbid. *15. distinct.*
23 Et potest superfluos digitos sibi amputare, vel amputari permittere, dummodo nullum inde sibi vitæ periculum immineat, aut major deformitas suboriatur, prout auctoritate gloss. *in d. cap. qui partem*, resolvit Sylvest. *verb. corpore vitiatus, n. 4.* sequuntur Maiol. *de irreg. lib. 1. c. 14. n. 15.* Henriquez *d. c. 8. §. 3. in fine*, Sayr. *d. lib. 6. c. 8. num. 2.* Bonacina *d. puncto 2. num. 11.*

24 Capillorum defectus ob morbum gallicum, aut similem procedens, irregularitatem potest operari, Episcoporum arbitrio, non solùm ob fœditatem, sed etiam quia aspectus hujusmodi affectus memoriæ omnium aut repetit, aut mandat illius causam, incontinentiam scilicet, aut aliam nequiorem, scandalum producentem. Ita Campanil. *dict. c. 17. num. 36. in fine.* Illud autem, an capilli sint membra, non est meum inquirere, altiorem petit indaginem, cum nemo audeat id affirmare, teste Vgolin. *de irregul. c. 4. §. 5. sub num. 1.*

25 Facies quæ est pars anterior capitis humani, constans ex fronte, oculis, naso, malis, ore, & mento, si notabiliter deformis sit, inducit irregularitatem, vt inquit Navar. *in man. c. 25. num. 72.* aut si illa adeò maculata foret, vt propter scandalum inhabilis esset ad Ordines, Sylvest. *verb. homicidium 3. n. 4. vers. 6. mita secundo*; vel si esset aliquibus coloribus, vel vulneribus deturpata, ex his quæ scribit Maiol. *de irregul. lib. 1. c. 21. n. 1. vers. propterea.* † Color tamen 26
in facie non est quid essentiale, sed accidentale, vnde Mauri, & Æthiopes faciem nigram habentes, nullo jure reperiuntur prohibiti suscipere Ordines, Maiol. *lib. 1. cap. 21. num. 2.* Bonacina *dict. puncto 2. num. 11.*

Cæcus non potest fieri Clericus, *cap. hinc est, 45.* 27
dist. c. fin. 55. dist. Bellet. *d. titul. de disciplina clericali*, §. 7. *num. 22.* Campanil. *d. c. 17. num. 51.* Henriq. *dict. lib. 4. c. 8. §. 2. lit. L*, Filliuc. *tract. 19. n. 167.* Ragus. *de Missa in Ecclesia, quæst. 7.* novissimè Diana *moral. resolut. part. 5. tract. 6. resol. 22.* In susceptis tamen Ordinibus ministrare potest, eaque ad vsum illorum spectantia exequi, in quibus visu non est opus, veluti prædicare, & Confessiones audire, ac pariter beneficia retinere, illi tamen dato coadjutore, si personale servitium requirat, Maiol. *de irreg. lib. 1. c. 20. num. 11. vers. cæcum verò*, Flamin. *de resignat. lib. 5.*
quæst. 6. n. 37. † Cæterùm de cæcis aliqua miranda re- 28
ferunt Guillelm. *in cap. Raynutius, verb. in extremis, num. 31. & 32.* Tiraquel. *de jure primog. q. 21. n. 15.* Flamin. *d. q. 6. n. 39. cum seqq.* De Lippo Aurelio Florentino cæco vide multa per Bergomens. *in supplemento Chronicorum, fol 437. verso.* Et de Carolo Ferdinando Belga Brugensi à parva ætate oculis capto, & ob id elementorum quoque penitus ignaro, qui tantum sui miraculum præbuit, vt velut alter Homerus vir in omni scientiarũ genere doctissimus evaserit, & in celeberrimo Parisiensi gymnasio publicè docuerit, & fuit Monachus S. Benedicti, & Diaconus, scripsit, ac dictavit, de quo Arnold. *lib. 2. de ligno vitæ, cap. 64. pag. 409. & c. 72.* agit de Paulo Genuensi in infantia cæco, & Monacho Cassinensi, anno Domini 1050. Nicatius Vutdeus Machliniæ natus apud Flandros cæcus, fuit I. V. D. & publicè idem ius docuit, vt asserit Gregorius Braus *civit. lib. 3. in Indice, verb. Machlinia, chart. 26. verb. mensis*, Supplement. Chronicorum *fol. 437. verso*, & de Roberto Scoto à puerili ætate cæco Theologo eximio, & Episcopo Armacan. in Hibernia, scribit Campan. *d. cap. 68.*

Monoculus, id est, cocles, carens scilicet vnico 29
tantum oculo, non potest fieri clericus, etiam primæ tonsuræ, *cap. si Evangelica, 55. distinct.* novissimè Novat. *in praxi elect. & variat. fori, sect. 2. q. 8. n. 12. in vlt. impr.* Torreblanca *d. lib. 2. c. 13. num. 49.* neque carens pupilla oculi, vt de vtroque fuit decisum per Rotam, teste Seraphin. *decis. 615. num. 1. 2. & 3. part. 1.* resolvunt Navar. *in manual. cap. 27. num. 199.* Campan. *d. c. 17. n. 70.* vbi *n. 73.* cum Henriq. *d. lib. 14. c. 8. §. 1. & 2.* idem asserit de habente oculos, sed alterum ipsorum inhabilem, quia visu ille caret, quamvis sanus, & integer aliis videatur, & *num. 74.* extendit ad habentem in oculo albuginem, & *n. 75.* idem
asserit † in lippis, modò tamen longa, & diuturna, 30
atque continua sit lippitudo, & horrorem inspicientibus afferat absque subtili inspectione, Henriquez *d. lib. 14. cap. 8. §. 2. in princip.* Cardos. *dict. verb. Sacramentum Ordinis, num. 15.* Habens verò maculam in oculo, quæ non inducit magnam deformitatem, nec scandalum pariat in populo, non excludunt à clericatu, neque etiam ab Episcopatu, *c. cum tua, de corpore vitiatis*, Seraphin. *d. decis. 625. n. 3. & 5.* vbi etiam tenet in hoc casu requiri Episcopi dispensationem: & secus dicit de mutilatione, quæ requirit Papæ dispensationem, Cardos. *d. verb. Sacramentum Ordinis, num. 15.*

Si quis careat visiva virtute in oculo sinistro, sive 31
Canonis, & tanta polleat virtute in dextro, vt sine

deformi

deformi faciei conversione possit legere Canonem, non est irregularis, Navar. *d.c.*27. *n.*199. Sayr. *dict. lib.*6. *c.*8. *n.*8. Bellet. *d.* §.7. *n.*29. Bonac. *d. puncto* 2. *n.*2. me citato Homobon. *de examine Eccles. tract.*12. *c.*2. *quæst.* 5. *in observat. vers. maneat*, Molses. *dict. tract.* 2. *c.*16. *num.*12. Filliuc. *tract.* 19. *num.* 168. Layman. *in Theolog. morali*, *tract.* 5. *p.* 5. *c.* 7. *n.* 2. Diana *part.* 4. *tract.* 2. *resol.* 73. *vers. sed difficultas*, Barthol. de Vecchis *in praxi observ. in admittendis ad Religionis statum novit. disp.* 9. *dub.* 21. *n.*6. Alzedo *d. p.* 2. *c.*6. *num.*60.

32 Nasum pressum, aut grandem, vel torrum detinens probibetur ordinari, *cap. hinc, & hinc*, 49. *dist.* videlicet si illius parvitas, magnitudo, vel tortuositas deformitatem pariat, explicat Selva *in tract. st. de benefic. part.* 3. *q.* 5. *vers. item ille*, *in princ. post n.*44. idque arbitrio Episcopi dirimendum censent Vivald. *in suo candelabro aureo*, *part.* 2. *titul. de irregularit. num.* 491. & Campanil. *d. cap.* 17. *à num.* 82. *cum se-*
33 *quentibus*. † Sic etiam abscissio nasi inducit irregularitatem propter deformitatem, Molina *de justit. tract.* 3. *disp.* 70. *num.* 2. Bonacina *d. disp.* 7. *q.* 2. *puncto* 2. *n.* 5. Henriq. *lib.* 14. *c.* 8. §. 3. *lit. E*, Molses. *tract.* 2. *c.* 16. *num.* 14. Ragus. *de Missa in Ecclesia*, *quæsito* 8. *num.* 25.

34 Os habens deforme, & imperfectum, non est admittendus ad Ordines, videlicet quando fœditatem, ac horrorem generaret, putà si corrosum, aut contortum esset, Maiol. *de irregul. c.*11. *vers. præterea*, Bonac. *d. puncto* 2. *n.*6. Campanil. *d. c.*17. *n.*86. & 87. vbi *n.*91. cum Butr. *in cap. exposuisti*, *post n.*9. *de corpore*
35 *vitiatis*, resolvit † non censeri irregularem tardè, & impeditè loquentem, vt balbum, sicut erat Demosthenes; & blesum, sicut erat Moyses, nisi vitium hoc, atque defectus tam grandis esset, vt illum detineret perfectè loqui, aut verba explicare, quia tunc Ordines non esset assumendus, de quo etiam Vivald. *p.* 1. *titul. de irregularitate*, *n.* 162. Henriq. *d. lib.* 14. *c.* 8. §. 2. *in fine*.

36 Dentes inter membra non numerantur, vt resolvit Farinac. *fragment. crim. lit. C*, *num.* 375. & ideò
37 † qui etiam ex indignatione, aut impatientia sibimetipsi dentem evulsit, excussitque, ab Ordinibus non repellitur, ex Abb. *in cap. ex parte*, *post num.* 5. *de corpore vitiatis*, Sayr. *d. lib.* 6. *c.* 8. *num.* 16. Bonacina *dict. puncto*, *num.* 7. Vivald. *p.* 2. *tit. de irregul. n.* 155. *in fine*. Verùm si notorium sit hanc evulsionem ex indignatione processisse, non de facili Ordines sunt concedendi, ex resolutis per Sylvest. *verb. corpore vitiatus*, *num.* 5. Maiol. *lib.* 1. *cap.* 24. *vers. quod ita*, Henriq. *d. lib.* 14. *c.* 8. §. 2. *prope finem*. Si verò non voluntaria, sed ex justa causa, videlicet propter immensos, & continuos dolores dentium evulsio fiat, nullum dubium est posse Ordines conferri, vt asserit Borgas. *in tract. de irregularit. titul. de corpore vitiatis*, *p.* 5. *num.* 4.

38 Aurem membrum esse, per gloss. *in c. singula*, *versic. oculus*, 89. *dist.* tenent Sot. *de justitia*, *lib.* 5. *q.* 2. *art.* 1. Maiol. *d. lib.* 1. *c.* 25. *num.* 5. Farinac. *d. lit. C*, *n.* 475.
39 Sed verius est dicere † non esse membrum, cùm necessaria non sit auditui, sed est potius tutela, & ornamentum auris, vt tenent Navar. *d. c.* 27. *n.* 223. *vers. septimò infertur*, Covar. *in Clement. si furiosus*, *part.* 2. *in initio*, *n.* 8. *vers. primum*, Henriq. *lib.* 14. *c.* 8. §. 3. *in princ.* Aloys. Rice. *in praxi aurea*, *resol.* 67. *n.* 2, & ideò auris cartilagine in tam modica carens quantitate, quæ potest ita tegi, vt possit sine scandalo ministrare, non eget aliqua dispensatione, Navar. *sub tit. de corpore vit. cons.* 5. *in nov.* Aurium tamen carentiam propria culpa, aut notorii peccati causa accidentem, quia tunc infamia incurritur, irregularitatem inducere tenent Maiol. *d. cap.* 25. *num.* 5. & 6. Henriq. *d. cap.* 8. §. 3. Avila *part.* 7. *disp.* 3. *dub.* 1. Conincl. *disput.* 18. *num.* 108. Bonacina *d. puncto* 2. *n.* 8. Vivald. *d. part.* 2. *tit. de irregularit. n.* 158. *vers. prima fit.* Campanil. *d. cap.* 17. *num.* 41. & de surdastro vide Paul. Comitol. *respons. moral. lib.* 6. *q.* 55. Reginald. *lib.* 30. *c.* 6. *n.* 50. Sayr. *d. lib.* 6. *c.* 8. *n.* 17. Bonac. *d. puncto* 2. *n.* 7. Aloys. Rice. *vbi proximè*, Filliuc. *tract.* 19. *c.* 9. *quæst.* 4. *num.* 169. me citato *in hoc loco*, Homobon. *tract.* 14. *in fine*, *pag.* 466. Vnde constat non esse irregulatem, cui per vim præcisæ fuerunt aures ab hostibus, Henriquez *d.* §. 3. Navar. *in man. cap.* 27. *num.* 223. Avila *de censur. p.* 7. *disp.* 3. *dub.* 3. Coninch. *disp.* 18. *dub.* 13. *n.* 108. Diana *part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 73. *in fine*. Surdastri, etsi Presbyterio possint insigniri, cùm nullibi prohiberi videantur, id tamen de omnino surdo vix potest defendi; ideò illis, qui Presbyteralem susceperint Ordinem, etsi non necessaria, vtilia saltem est dispensatio Papæ, qua permittantur, vt in occulto sine socio aliquando celebrent, vt consulit Navar. *sub tit. de corpore vit. cons.* 6. & *cons.* 7. *num.* 3. & 4. *in novis*.

Claudus potest ad Ordines promoveri, *cap. si quis* 40
in infirmitate, 53. *dist.* nisi sit talis, quem oporteat cum baculo accedere ad Altare, *cap. nullus Episcopus*, vbi gloss. *verb. cum baculo*, *de consecr. dist.* 1. Vel si ligneo pede incedat, Abb. *in c.* 2. *n.* 3. *de clerico ægrot.* Flamin. *de resig. lib.* 5. *q.* 6. *n.* 46. Molin. *d. disp.* 70. *n.* 9. Sayr. *d. lib.* 6. *c.* 2. *n.* 22. Bonac. *d. punct.* 2. *num.* 15. Henriq. *lib.* 14 *c.* 8. §. 1. *lit. F*, Bellet. *d. tit. de disciplina clericali*, §. 7. *n.* 23. Filliuc. *tract.* 19. *n.* 173. Campanil. *d. c.* 17.
n. 127. vbi *n.* 98. asserit † ordinandum non esse, qui 41
barbam corrosam, aliave deformitate maculatam habet, & *n.* 99. asserit non esse admittendam Maioli sententiam *lib.* 1. *c.* 20. *vers. vlt.* asserentis barbam ungentes non nisi post pœnitentiam admittendos esse, & quandoque deponendos.

Gibbosos, vel curvos, esse corpore vitiatos resol- 42
vunt Flamin. *dict. quæst.* 6. *num.* 55. Sayr. *de censur. lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 4. Bellet. *d. tit. de disciplina clericali*, §. 7. *num.* 25. præcipuè si nimia in eis sit deformitas, in quo arbitratur Episcopus, Ragus. *de Missa in Ecclesia*, *vers.* 11. Navar. *in man. c.* 27. *num.* 199. *versic. qualis gibbus*, Campanil. *d. c.* 17. *num.* 103. Vgolin. *de irregul. c.* 50. *num.* 6. Molina *d. disp.* 70. *num.* 8. Bonac. *dict. puncto* 2. *num.* 9. Henriq. *dict. lib.* 14. *cap.* 8. §. 2. *lit. O*.

Morbosus, cui aliquod membrum lacerum, læ- 43
sumque est, quo minus homo aptus sit, non potest ordinari, prout de chiragra, si esset continua, & incurabilis, argument. *cap. penultim. de cleric. ægrotant.* asserunt Vgolin. *de irregul. cap.* 53. §. 1. *num.* 1. Campanil. *dict. c.* 17. *num.* 135. vbi *num.* 137. idem tenet de podagra.

Et scabie laborantes nimiam inducente deformita- 44
tem, irregulares fieri resolvunt Campanil. *dict. c.* 17. *num.* 163. Molin. *d. disp.* 70. *num.* 11. Bonacina *dicto puncto* 2. *num.* 19. & faciunt resoluta per Maiol. *lib.* 1. *cap.* 18. *versic. ad lepram*, Sayr. *de cens. lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 9.

Et de paralysi laborantibus, quod irregulares sint, 45
tenent Sayr. *d. cap.* 9. *num.* 10. Maiol. *lib.* 2. *c.* 14. *post n.* 1. Filliuc. *tract.* 19. *n.* 281. *vers. quintum*, *n.* 1. Henriq. *d. lib.* 14. *c.* 8. §. 8. *vers. eadem ratio*, Campanil. *d. c.* 17. *num.* 164. vbi *n.* 165. asserit apoplexiæ morbum idem operari.

Gallico morbo laborans irregularis fit, si foris ap- 46
pareat, horroremque, & scandalum gigneret, vt per Sayr. *d. c.* 9. *n.* 5. Campan. *d. c.* 17. *n.* 67. Molin. *d. disp.* 70. *n.* 16. Bonac. *d. puncto* 2. *n.* 18. Filliuc. *tract.* 19. *n.* 181. *vers. tertium*.

Quartana Febris neminem retrahit ab Ordinibus 47
suscipiendis, Sayr. *d. c.* 9. *n.* 4. Vgolin. *de irregul. c.* 53.

§.2. *num.*1. *verſ. excipitur etiam*, Campanil.*d.cap.*17. *num.*169. Febricitantes non poſſunt promoveri, nec antea ſuſceptos Ordines exercere, interim dum febris eos vſque adeò invaſerit, vt ipſos conſtitueret extra ſenſus, aut aliàs acutiſſima eſſet, Maiol. *lib.*2. *cap.*22. *num.*1. Sayr.*dict. cap.*9. *num.*3. Campanil. *d. cap.*17. *num.*170.

48 Morbo comitiali correptus Ordines aſſumere non valet, nec in ſuſceptis miniſtrare, etiamſi diu convaluerit, gloſſ. *verb. de his, in cap. communiter*, 33. *diſt.* Franc.Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. part.* 2.*c.*8.*n.*32. Alvar.Pelag.*de planctu Eccleſia lib.*1.*c.*48.*lit.F*, Navar. *in man. c.*27. *n.*203. Raguſ.*de Miſſa in Eccleſia, q.*16. Maiol. *lib.*2. *c.*16. *n.*4. Filliuc. *d.n.*181. *verſ. ſextum*, & declarat hujus infirmitatis ſpecies Henriquez *d. cap.*8. §.8.

49 Leproſus promoveri non debet, & ſi jam eſt promotus, propter ſcandalum ad celebrandum non permittatur, præcipuè ſi eſſet magna deformitas, ſeu abominatio, *cap.* 3. *de corpore vitiatis*, *cap. de Rectoribus*, & *cap.tua, de clerico ægrotante*, Filliuc. *d. n* 181. *verſ. quartum*, Bellet.*d tit. de diſciplina clericali*, §.7.*n.*32. Campan. *d. c.*17. *à n.*16. Raguſ.*de Miſſa, q.*18. *n.*1. Henriq. *d. lib.*14.*c.*8. §.8. *in princip.* vbi etiam quod

50 † Parochus, aut Epiſcopus, ſi leproſus fiat, debet habere coadjutorem cum congrua portione. Furioſi, mente capti, & ii qui in furorem aliquando verſi inſaniverunt, non poſſunt fieri clerici, *cap.communiter, cap. vſque adeò*, 31. *diſt. cap. infames, ante finem* 6. *q.*1. *cap.ſi quis in fine*, 15. *q.*1. Bellet.*d.tit.de diſciplina clericali*, §.7.*n.*36. Campan.*d.c.*17.*à n.*177. Henriq. *cap.*8. §.9.

51 Dæmoniaci, id eſt, obſeſſi à dæmonibus, non poſſunt fieri clerici, *cap.maritum, cap.communiter*, & *ibi gloſſ.*1. *cap. clerici*, 33. *diſt.* Alvar. Pelag. *de planctu Eccleſia lib.*2. *c.*48. *lit. F*, Bellet. *d. tit. de diſciplina clericali, num.*39. Franc.Leo *d. c.*8. *num.*33. Campan. *d. c.*17. *num.*188. Henriq. *lib.*14. *c.* 8. *num.* 8. *lit. A*, Molina *d.diſp.*70.*n.*12. Sayr.*d.lib.*6.*c.*9.*n.*14. Bonac. *d. puncto* 2. *num.*24. Filliuc. *tract.*19. *n.*81. *verſ. ſeptimum*, Raguſ. *de Miſſa in Eccleſia, q.*17. *n.*1. *verſ. de obſeſſo.*

52 Qui verò poſt promotionem ſunt à dæmonibus obſeſſi, tandiu erunt ab officiis ſuis, Ordine, & loco ſuſpenſi, quouſque vnius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inveniantur ab hujuſmodi calamitate liberati, & alieni, *d. cap. communiter*, & *ibi gloſſ.*1. Navar. *conſ.*5. *n.*3. *ſub tit. de ætate,& qualit.* Maiol.*lib.*2.*c.*15. *n.*3. *verſ. ſed ſi n*, Tolet. *in ſum. lib.*1. *c.*59. *num.* 3. & 5. poſt Turrecrem. Sylveſt. Bellet. *d.*§.7. *num.*40. quamvis exiſtimaverint eis nunquam fas eſſe in illis miniſtrare, etiam poſtquam à dæmonum obſeſſione ſunt liberati, Borgaſ. *tract.de irregul. titul. de corpore vitiatis, num.*17. Navar. ſibi contrarius *in man. c.*27. *n.*203. poſt Antonin. & Villadieg. Campan. *d. c.*17. *num.*189. Eſt tamen verum, quod Epiſcopi arbitrio totum hoc eſt remittendum, vt penſatis conditionibus morbi, & perſonæ ſciat quid faciendum, Sayr. *dict. lib.*6. *cap.*9. *num.*12. Henriq. *lib.*14. *cap.*8. §.8. *in comment.lit. F*, Bellet.*d.num.*40. vbi *num.*41. aſſerit in minoribus Ordinibus conſtitutos à dæmone vexatos nunquam aſcendere debere ad majores; & citat gloſſ. *in cap. clerici*, 33.*diſt.* & Tolet. *in d. c.*59. *n.*2. *verſ.*3. An autem dæmoniaci poſſint eligi ad Prælaturam? Vide Sigiſm. à Bononia *de elect. dub.* 89. *à num.*10.

53 Gigantes qui prætenſa corpora, aut puſilli, qui brevia, & humilia haberent (niſi ſint pygmæi) ob hanc ſolam cauſam irregulares non ſunt cenſendi; ſi tamen hæc proceritas, aut nimia brevitas circa vſum Ordinum impedimento ſint, aut ſcandalum gignerent, aut deriſum pariant, itaut à cæteris deludantur, ab Ordinibus ſuſcipiendis ſunt repellendi, Maiol. *de irregul. lib.*1. *c.*13. *n.*9. Vgolin. *eodem tract. c.*38. §.1. *n.*11. Vivald. *in candelabro aureo, tit. de irregul. n.*133. Henriq. *d.lib.*14. *c.*8.§.3. *prope finem*, Sayr. *d. lib.*3.*c.*8.*n.*3. Bellet.*d.*§.7.*n.*25. Campan.*d.c.*17.*n.*143. *cum ſeqq.*

54 Abſtemii, id eſt, vinum non bibentes, minimè poſſunt ordinari, quia celebrantes oportet communicare, & datur periculum evomendi: ita gloſſ. *in cap. ipſi Apoſtoli*, 2. *quæſt.*7. Abb. *in cap.ex parte, n.*1.*de celebrat. Miſſarum*, Bonacoſ. *commun. crim. part.* 2. *verb. Abſtemius, fol.*2. Raguſ.*de Miſſa in Eccleſia, quæſito* 5. *num.*2. Guttier. *Canon.lib.*2. *cap.*4. *num.*81. Bellet. *d.* §.7. *num.*35. Filliuc.*tract.*19.*n.*181. *verſ.*8. Campan. *dict. rub.*11. *c.*11. *num.*15. vbi etiam cum Navar. *in manual. c.*27. *num.* 304. *verſ.* 18. aſſerit iſtum poſſe aſſumere minores Ordines, quia non ſeipſum communicat ſub ſpecie vini, Henriq. *dict. lib.*24. *cap.*8. §.7. *prope finem.* Ita etiam, cui vini potio ex Medicorum conſilio eſt interdicta, prohibetur ordinari, niſi de eorundem conſilio non poſſet ei obeſſe parva quantitas, Maiol. *d. lib.*2. *c.*25. per totum, vbi *num.* 2. reſolvit quod ſi aliquis vovit non bibere vinum, aut illi Confeſſor inhibuit, non impediretur ad Sacerdotium aſcendere, aut poſt promotionem miniſtrare, de quo etiam Vgolin. *de irregular. cap.* 53. §.2. *n.*5. Ita etiam ſi aliquis ob ſtomachi languorem, debilitatem, ac frigiditatem ſoleret ſæpiſſimè evomere, minimè deberet Ordinibus inſigniri, & illis ſi inſignitus eſſet, ſola Miſſæ celebratione privatus deceretur. Maiol. *d.lib.*2. *cap.*26. Henriquez *d. lib.*14.*c.*8. §.7. *in fine.*

55 Si alicui ordinato vitium aliquod, ſeu defectus corporis abſque culpa proveniret, impedimentum præſtans executioni alicujus actus, ſeu officii Ordinis, tunc ſolum interdicendus eſt ille actus, ſeu officium, ad quod ſit inhabilis propter impotentiam, aut defectum, *cap. Presbyterum, de clerico ægrotante*, Vgolin. *dict. cap.*52. §.1. *num.*2. Navar. *dict. c.*26. *num.* 200. Sayr. *d. lib.* 6. *cap.*7. *num.*7. Suarez *tom.*5. *diſput.*51. *sect.*2.*n.*13. Avila *de cenſur.p.*7.*diſp.*2.*dub.*6.& *diſp.*3. *dub.*1. plures refert Nicol. Garcia *de benefic. part.* 7. *c.*12. *num.*18. Bellet. *d.* §.7. *n.*27. & 28. Vnde illi,

56 † qui in ſpecie *c.* 2. *de corpore vitiatis*, duos digitos, & dimidium palmæ amiſit ſine ſua culpa, poteſt conferri beneficium ſimplex, & non requirens celebrationem. Ita Vgolin. *in c.*65. §.1. *num.*4. Henriq.*lib.*13. *c.*14. §.1. *in commento lit. F*, & *c.*56. §.1. *in commento lit. E*, & *lib.*14. *c.*2. §.5. *in commento lit. E*, Sayr. *d. lib.*6. *cap.*2. *num.*23. Azor. *inſtitut. moral. p.*2. *lib.*6. *cap.*4. *quæſt.* 14. vbi reſolvit eum, qui poſtquam legitime primam Tonſuram ſuſcepit, ſiniſtri oculi infirmitate, aut capitis morbo ita laborat, vt ad ſacros Ordines promoveri non poſſit, poſſe beneficium ſimplex obtinere, dummodo deformitatem non afferat talis morbus, & Suarez *dict. sect.*2. *num.*18. aſſerit quod ægrotus morbo impediente vſum Ordinis, eſt irregularis ad beneficium Curatum de novo ſuſcipiendum, ad ſimplex non ita, ſi jam ſit clericus, vt inde ſuſtentetur, & Boſſius *de juſtit. lib.*2. *cap.* 34. *num.*130. reſolvit, quod clerico incidenti in cæcitatem non poteſt conferri beneficium etiam ſimplex, cum incapax illius ſit, quia preces Canonicas recitare nequit.

57 Diſpenſandi poteſtas cum hujuſmodi corpore vitiatis nonniſi Summo Pontifici competit, præcipuè ſi vitium, atque defectus adeò eſt gravis, & enormis, vt notabilem deformitatem faciat: ita Mandoſ. *in tract.st. ſignatur. gratiæ, tit. de diſpenſat. pro corpore vitiatis, verſ.alius à Papa*, Selva *de benef.p.*3.*q.*5. *in* 3. *qualit. num.*31. Covar. *Clem. ſi furioſus, part.*1. *in initio, num.*7. *verſ. ſuper hoc*, Navar.*in man. cap.*17. *num.*98.

num. 98. *& num.* 100. *verf.* 8. Molin. *d. disp.* 70. *n.* 19. Vgoltn. *c.* 52. §. 3. Sayr. *d. lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 1. Bouac. *d. puncto* 2. *num.* 56. Campan. *d. rub.* 11. *cap.* 17. *n.* 202. Miranda *in manual. Pralat. tom.* 2. *q.* 8. *art.* 3. *concl.* 2. Aloyf. Ricc. *in praxi aurea, resol.* 16 *per totam*, nuvissime me citato Ioan. Machado *in tract. del perfetto Confessor y Cura de Almas, lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 1. *docum.* 6. *num.* 8.

58 Non obstat gloss. *verb. nostra, & tua, in cap. significavit, de corpore vit.* quatenus habet Episcopum posse eum corpore vitiatis propria auctoritate dispensare in aliis, quàm in Missa; intelligitur enim de dispensatione Episcopi, auctoritate tamen Apostolica prædicta, & sic sibi delegata: ita Covar. & Aloyf. Ricc. *dictis locis*, exponentea verba illa, *auctoritate nostra*, id est, tibi commissa, quæ etiam ideò dicitur tua, cum ipsam non valeat commissarius alteri delegare, *cap. vltim. in fine, de offic. deleg.*

59 Episcopus tamen poterit dispensare cum habentibus membrum occultum, sive manifestum, non sua culpa abscissum, & quando cessat homicidii præsumptio, atque hujusmodi membrum non reddit ipsum impotentem ad celebrandum, vt resolvit Miranda *d. art.* 3. *num.* 3. quod esset intelligendum procedere in levibus vitiis, & debilitationibus, Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 88. & subdit Seraph. *dict. decis.* 625. *num.* 7. quod Episcopus dispensando cùm corpore vitiato, debet hoc facere cum causæ cognitione, vt ex sententia Rotæ ab eodem Seraph. *decis.* 625. *num.* 5. *part.* 1. asserit Campanil. *d. cap.* 17. *num.* 204. vbi etiam ex eadem decisione observat hujusmodi dispensationem Papalem, aut Episcopalem non solùm requiri pro suscipiendis Sacris, sed etiam minoribus, ac prima Tonsura. Hinc etiam posse Prælatos Regulares auctoritate quasi Episcopali gaudentes dispensare cum suis subditis in irregularitate ex vitio corporis proveniente, dummodo vitium non sit tam fœdum, aut turpe, vt ex eo scandalum oriri rationabiliter formidetur, tenet Diana *part.* 4. *tractat.* 2. *resol.* 73.

60 Quod autem dicatur modicum vitium, quæ notabilis deformitas, remittitur considerandum arbitrio Episcopi *in c.* 1. *& ibi glos. penult. & vlt. de corpore vitiatis*, vbi Abb. *n.* 1. Menoch. *conf.* 96. *n.* 30. *&* 31. *& de arbitr. casu* 226. *n.* 7. 8. 15. *&* 16. Seraph. *d. decis.* 625. *num.* 4. Henriq. *dict. lib.* 14. *cap.* 8. §. 1. Bellet. *d. q.* 7. *num.* 26. novissimè Ioan. Machado *d. lib.* 1. *part.* 3. *docum.* 6. *num.* 9. Sic etiam quando dubitatur sitne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediat, vel scandalum gignat, Episcopi est determinare, ita quod non sufficit arbitrium Confessarii, vel alterius Prælati inferioris, vt per Covar. *in Clement. si furiosus, part.* 1. *in initio, n.* 5. Avila *part.* 7. *disp.* 3. *dub.* 3. Bonac. *d. puncto* 2. *n.* 36. *in fine*, Navar. *d. consil.* 1. *num.* 13. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *n.* 45. Raguf. *de Missa in Ecclesia, q.* 8. *num.* 3. *in princ.* Ioan. Machado *d. num.* 9. *in fin.* Diana *moral. resol. p.* 2. *tract.* 61. me citato Alzed. *p.* 2. *cap.* 6. *num.* 61.

61 Respectu verò Regularium ad eundem Episcopum id declarare competit, non autem ad Superiores Regulares, nisi eisdem expressè à Sede Apostolica delegetur. Ita Henriq. *d. lib.* 1. §. 1. *verf. secundò*, Hieron. Roder. *in compendio quæst. Regul. resolut.* 52. *num.* 17. Raguf. *de Missa in Ecclesia, quæst.* 8. *num.* 3. *verf. de deformitatibus*, & me citato in hoc loco, Ioan. Machado *d. lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 17. *docum.* . *n.* 10. & Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 1. *q.* 24. *art.* 4. quem refert, & sequitur Campanil. *d. cap.* 17. *num.* 204. vbi *n.* 207. asserit corpore vitiatos absque dispensatione promotos, si in Ordinibus susceptis ministraverint, non incurrere alteram irregularitatem, cùm irregularis ex defectu nunquam in alteram incidat irregularitatem, si promoveatur, & celebret. Quamvis Suar. *de censur. disp.* 55. *sect.* 1. *n.* 16. Miranda *d. tom.* 2. *q.* 8. *art.* 3. *concl.* 1. Bassæus *in verb. irregularitas* 2. *n.* 29. existimaverint arbitrari Religiosorum defectus, & deformitates, an Ordinis executionem impediant, vel scandalum gignant, pertinere ad eorum Prælatos, non verò ad Episcopos.

Verùm contrarium, imò ad Prælatos Regulares 61
spectare judicare circa suos subditos, an defectus corporis sit ita notabilis, vt inducat irregularitatem; vel non, tenent Suarez *de censur. tom.* 5. *disput.* 51. *sect.* 3. *num.* 16. Avila *eod. tract. p.* 7. *disp.* 3. *dub.* 2. Miranda *in man. Pralat. tom.* 2. *q.* 8. *art.* 3. *concl.* 3. Cornejo *in* 3. *p. D. Thoma, tract.* 5. *de irregul. disp.* 12. *q.* 2. Bartol. de Vecchis *in praxi observand. in admittendis ad Relig. statum novit. disp.* 9. *dub.* 21. *n.* 3. Quorum plures admittunt liberum esse Episcopo, qui daturus est Ordines, admittere, vel rejicere tale arbitrium factum à Prælato Religionis circa defectum corporis subditi sui, quod est tenere cum nostra sententia, secundùm quam diximus ad Episcopum competere id declarare, novissimè me citato *in hoc loco*, Ioan. Machado *in tract. del perfetto Confessor y Cura de Almas, lib.* 1. *p.* 3. *tract.* 16. *docum.* 7. *n.* 2. *&* 3.

ALLEGATIO XLIII.

Episcopus cum infamibus an possit dispensare?

SVMMARIVM.

1 *Infamia juris dicitur, quando ipso jure Canonico, vel Civili imponitur infamia pœna.*

2 *Infames de jure Civili irregulariter sunt etiam infames de jure Canonico, nisi expressè jus Canonicum illam infamiam aboleat.*

3 *Vsurarij sunt infames.*

4 *Vsurarij qui beneficia Ecclesiastica assequi non possunt, nec ad illa eligi, aut præsentari valent.*

5 *Condemnatus actione furti efficitur infamis, & inhabilis ad Ordines suscipiendos.*

6 *Pœnitentes solemniter infamia nota laborant.*

7 *Pœnitentiam solemnem faciens, etiam illa peracta prohibetur ordinari; non sic pœnitentiam publicam faciens.*

8 *Episcopus cum solemniter pœnitentibus propter necessitatem, vel vtilitatem ad suscipiendos Ordines minores dispensare potest.*

9 *Apostata etiamsi postea ab Inquisitoribus imposita pœnitentia reconcilientur, sunt infames.*

10 *Histriones, buffones, ac ludentes in scenis sunt infames.*

11 *Aleatores sunt infames.*

12 *Aleatoribus facta beneficij collatio, si publici sunt; est nulla; si occulti, venit irritanda.*

13 *Infames juris, vt patiantur eosdem defectus, quos ipsamet infamia parere solet, oportet quod sint de crimine in judicio confessi, vel convicti.*

14 *Sententia requiritur declaratoria de crimine famoso, quod infamet, vt quis dicatur infamis infamia juris.*

15 *Virgis qui cæsus fuit præcedente judicis sententia, aut ad triremes damnatus, & in eis steterit, ad Ordines promoveri non valet.*

16 *Infamia si prætendatur incursa per sententiam, de illa debet constare, nec sufficeret si testibus probaretur latam fuisse.*

17 *Infamia facti dicitur cum quis est notatus de aliquo crimine apud bonos, & graves.*

18 *Infamia juris de jure poteſt eſſe occulta, non ſic infamia facti.*

19 *Infamia juris non ſolùm impedit preſici, ſed etiam removeri ſicut à dignitatibus habitis; infamia verò facti repellit tantùm ab obtentis.*

20 *Infamia juris per Principem aboleri poteſt, non ſic infamia facti.*

21 *Infamia facti contrario facto tollitur.*

22 *Emendatus præſumitur, qui crimen commiſit occultè, & confeſſus eſt Sacerdoti cum ſatisfactione.*

23 *Criminoſus quando præſumatur purgatus, & emendatus.*

24 *Perjurus quamvis emendatus, non poteſt à ſe abolere infamiam.*

25 *Infames juris, & facti qui ſint in vniverſum, connumerantur,* & num. 26. 27. & 28.

29 *Infames tam juris, quàm facti irregulares ſunt, & Ordines ſuſcipere Eccleſiaſticos prohibentur.*

30 *Summus Pontifex ſolus diſpenſat in infamia juris, ac in irregularitate, quæ ex ipſa procedit.*

31 *Epiſcopus diſpenſat in infamia facti, & in ea, quæ procedit ex delicto, in quo poteſtatem habet diſpenſandi.*

1 EX proprio delicto contrahitur infamia juris, aut facti. Iuris dicitur, quando ipſo jure Canonico, aut Civili imponitur pœna infamiæ, de quibus plures enumerat Prætor *in l. 1. ff de his qui not. infamia.*
2 † Illi enim qui ſunt infames de jure Civili, regulariter ſunt etiam infames de jure Canonico, niſi expreſsè jus Canonicum illam infamiam tollat: facit *cap. infames, 6. q. 1.* Bernard. *in pract. c. 93. n. 2. in noviſſ. edit.* Carol. de Graſſis *de effectib. cleric. effectu 2. num. 255.* Filliuc. *tract. 19. à n. 204.* Avila *de cenſur. p. 7. c. 11. dub. 5. concluſ. 1.* me citato Fr. Sigiſm. à Bononia *de elect. dub. 86. c. 1.* Azor. *inſtitut. moral. p. 2. lib. 6. c. 7. q. 3.* Nicol. Garc. *de benef. p. 7. c. 8. num. 11.* Henriq. *in ſum. lib. 14. cap. 5. §. 4. in commenta litt. T,* Farin. latè *part. 2. q. 56. à princ.* noviſſimè me citato *in hac loco,* Tambur. *de jure Abbatiſſ. diſp. 26 quæſt. 15. num. 1.*

3 Tales ſunt vſurarii, vt probant text. *in l. improbum fœnus, C. ex quibus cauſis infamia, c. 2. §. porrò, 3. q. 7.* Afflict. *deciſ. 128.* Matheſil. *ſingul. 49.* Gemin. *de vſuris, commenta 4. in præfat. n. 3.* Cotta *in memorab. verb. Vſurary, pag. 934.* Cald. Pereira *in comment. ad §. ſoror, num. 44. verſ. Vſurarius, Inſtitut. de teſtament.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 7. c. 8. à num. 20.* Campan. *in diverſario Iuris Canon. rubr. 11. cap. 20. à princip.* Bellet. *diſquiſit. clerical. tit. de diſciplina clericali, §. 10. n. 35.* Sanchez *in opuſcul. moral. lib. 6. c. 3. dub. 6. n. 4.* Tamburin. *vbi ſuprà,* Salzed. *ad Bernard. in practic. c. 91. lit. A,* vbi etiam reſolvit poſſe hanc infamiæ notam aboleri ab eo, qui jam pœnitentiam egit ad effectum obtinendi beneficia Eccleſiaſtica, gloſſ. celebris *in cap. præterea, de vſuris,* quam eſſe communem dicit Covar. *lib. 3. variar. c. 3. num. 3. verſ. qua ratione,* eamque intelligit procedere quoad beneficia obtenta, non verò quoad obtinenda, quæ infames, & per conſequens
4 † hujuſmodi vſurarii aſſequi non poſſunt, neque ad illa eligi, aut præſentari, Gemin. *d. commento 4 in præf. num. 6. cum ſequentibus,* Farinac. *fragmentar. criminal. part. 1. lit. C, verb. Clericus, à n. 120.* Nicol. Garcia *d. c. 8. à num 28.*

5 Sic etiam condemnatus actione furti efficitur infamis, & indignus, ac inhabilis ad ſuſcipiendum Ordines; ſi verò occultus ſit, poſt reſtitutionem, & pœnitentiam Sacris valet initiari, vt probat text. *in cap. vltim. de furtis,* Bernard. *in pract. c. 93. n. 3. in noviſſ. edit.* Campan. *d. rub. 11. c. 25. n. 14. cum ſeqq.* Bellet. *d. §. 10. num. 11.*

Pœnitentes ſolemniter infamiæ nota laborare reſolvunt Bernard. *in pract. c. 19. n. 1.* aliàs *c. 23. in noviſſ.* Henriq. *lib. 13. c. 38. §. 3. verſ. tertiò,* Mar. Alter. *de cenſuris, tom. 2. diſp. 16. de ſuſpenſ. c. 1. verſ. quartus caſus,* Campan. *d. rubr. 11. cap. 21. n. 1.* & ſine dubio ordinari non poſſe, probant text. *in cap. ex pœnitentibus, 50. diſtinct. & in cap. ſi ille, eadem diſtinct.* 6
† ſolemnem enim pœnitentiam faciens, etiam illa peracta, 7
prohibetur ordinari, Maiol. *de irregul. lib. 3. c. 2. ſub num. 4. verſ quæ omnia,* non autem ſi publicam fecerit, quia poſt illam promoveri poteſt: idem Maiol. *dict. lib. 3. c. 3. poſt n. 1. verſ. & licèt.* Mar. Alter. *vbi proximè.*
† Cum his ſolemniter pœnitentibus licet Epiſcopis propter neceſſitatem, vel vtilitatem ad ſuſcipiendos minores Ordines diſpenſare, Sylveſt. *verb. Pœnitentia, n. 3.* Bernard. *d. c. 23. n. 3.* Maiol. *d. cap. 3. ſub n. 6. verſ. hac qua,* Campanil. *d. c. 21. n. 7.* Mar. Alter. *vbi proximè.* 8

Binas nuptias contrahentes notantur infamia, *l. 1. in fine, & l. quid ergo, ff. de his, qui not. infam.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. cent. 5. caſu 420. à n. 96.* noviſſimè Traſmiera *in tract. de polygamia, lib. 3. q. 8. à n. 1.*

Apoſtatæ deſciſcentes à Religione Chriſtiana ad Iudaïſmum, etiamſi poſtea impoſita pœnitentia ab Inquiſitoribus Eccleſiæ reconcilientur, infames fiunt, nec poſſunt aliquo Ordine inſigniri, nec in ſuſceptis miniſtrare, optimè Cald. Pereira *quæſt. forenſ. conſ. 13. num. 6.* 9

Cynœdi, lenones, hiſtriones, joculatores ludentes in ſcenis, & buffones ſunt infames, *c. 1. 2. & 4. q. 1. c. pro dilectione, de conſecrat. diſt. 2. l. 2. §. ait prætor, ff. de his, qui notantur infamia,* Menoch. *conſ. 149. n. 20. 25. & 28.* Cald. Pereira *ad d. §. ſoror, num. 44. & 45.* Borrell. *in addit. ad Bellugam, in ſpeculo Principum, rubr. 11. §. videndum, n. 18. lit. H,* Carol. de Graſſis *de effectibus clerical. effectu 1. n. 135.* Tambur. *vbi ſuprà, n. 2.* & ideò non poſſunt promoveri ad clericatum, *cap. maritum, 33. diſt. c. 1. 51. diſt.* Bellet. *d. tit. de diſciplina cleric. §. 10. n. 17. & 18.* vbi *num. 20.* intelligit de his, qui publicè coram populo faciunt geſticulationes ſui corporis, & ſe in illis aſſuefaciunt, bis ſaltem, cauſa quæſtus. Sanchez *dict. cap. 3. dub. 6. num. 7.* 10

Aleatoribus, quia ſunt infames, vt reſolvunt Viv. *tom. 1. communium opinion. lib. 3 tit. 29. de Religioſis, & ſumpt. funer. verſ. vbi Andr. pag. 431.* Maſcard. *de probationib. concl. 995.* Rebuff. *de reprobat. teſtium, n. 331.* Molina *de juſtit. tract. 2. diſp. 159. in fine, verſ. nihilominus,* Cald. Pereira *ad dict. §. ſoror, num. 44. verſ. Cynœdi,* 11
† non poſſunt beneficia conferri; ſi enim ſunt publici, ipſo jure nulla eſt collatio illis facta; ſi occulti, venit irritanda, nec ſunt ratione conſuetudinis excuſandi, vt tenuit Rota *in Pampilonenſi Parochialis, 21. May 1574.* coram *Illuſtriſſimo Aldobrandino,* poſtea Clemente VIII. & habetur *deciſ. 426. part. 1. diverſor.* reſolvunt Salzed. *ad Bernard. c. 73. lit. D, in noviſſ. edit.* Valer. Reginal. *in praxi fori pœnit. lib. 30. num. 199.* Flamin. *de reſignat. lib. 4. q. 3. ad fin.* Nicol. Garcia *d. c. 8. n. 40.* Aloyſ. Ricc. *p. 1. in deciſ. 133. n. 7.* De perjuro an infamiam incurrat, dixi *alleg. 51. num. 45.* 12

Licèt infamia notentur, quos lex infamat, eo ipſo quod aliquid committunt, vt tenent Iaſ. *in l. cunctos populos, lect. 2. num. 44. C. de ſumma Trinit.* Aretin. *in §. ex quibuſdam, poſt num 9. Inſtitut. de pœnis temerè litig.* tamen vt hujuſmodi juris infames patiantur eoſdem illos effectus, quos ipſamet infamia parere ſolet, oportet quod ſint de crimine in judicio confeſſi, aut convicti, *cap. teſtimonium, de teſtib.* Farinac. *in praxi crimin. p. 2. quæſt. 56. n. 5. & 18.* Suarez *tom. 5. diſp. 48. ſect. 1. num. 8 & 9.* Sayr. *de cenſur. lib. 7. c. 11. num. 3.* Bonac. *de cenſur. diſp. 7. quæſt. 3. puncto 1, num. 2.* quos 13

refert,

refert, & sequitur Fr. Sigisin à Bonon. *de elect. dub.* 86. *n.* 1. *vers. ad hanc*, Molfes. *in sum. Theolog. mor. tract.* 6. *c.* 8. *n.* 12. Claud. Solet. *in tract. de jurisdic. potest. Confessor. c.* 9. *q.* 4. novissimè me citato Ioan. Machado *d. lib.* 1. *part.* 3. *tract.* 16. *n.* 3. *docum.* 6. *in tract. del perfetto Confessor y Cura de Almas*; vel saltem accusati, durante tamen accusatione, & antequam se probaverint innocentes, *cap. final. eodem tit.* Nicol. Garc. *d. c.* 8.

14 *n.* 6. vbi *n.* 7. intelligit † quando persona est infamata apud bonos, & graves homines, alias accusatio non impedit promotionem, de quo vide Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 6. *c.* 7. *q.* 4. Fr. Emman. *quæst. Reg. tom.* 2. *q.* 51. *art.* 11. *vers. ad primum*, & *q.* 56. *art.* 1. Molfes. *dict. tract.* 6. *cap.* 8. *n.* 30. requiritur enim sententia declaratoria de crimine famoso, quod infamet, vt quia dicatur infamis infamia juris, per *l. furti, ff. de his qui not. infam.* & resolutum fuit *in vna Bononiensi testamenti, die* 1 *Iunij* 1552. coram *Augustino*, relata per Caputaquens. *decis.* 90. *Infamia, p.* 2. me citato Homobon. *de examine Ecclesiastico, tract.* 12. *c.* 3. *q.* 7. *supp.* & me citato Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 86. *num.* 6.

15 Et ideò qui virgis cæsus fuit præcedente judicis sententia, aut ad triremes damnatus, in eis steterit, ad Ordines promoveri non valet, vt consulit Navar. *consil* 43. *incip. Quæritur* 1. *n.* 1. *sub tit. de temporibus ordin. in novis*, & tenent Card Tusch. *verb. infamia, concl.* 111. *num.* 5. *cum sequen. lib.* Lezan. *in sum. quæst. regular. c.* 16. *num.* 32. Campan. *in divers. Iuris Can. rubr.* 11. *cap.* 18. *num.* 16. Molfes. *dict. tract.* 6. *cap.* 8. *num.* 14. advertens quod damnatus ad pœnam fustigationis; & ex causa non vera, vel non justa fustigaretur, non esset infamis, per *l. ictus fustium, ff. de iis qui notantur infamia.* Quamvis damnatum ad triremes non effici irregularem, teneant Aloys. Ricc. *p.* 1. *decis.* 119. Homobon. *in consult. casuum conscient. vol.* 1. *part.* 4. *resp.* 158. Diana *part* 4. *tractat.* 2. *resolut.* 83.

16 Omittendum tamen non est, quod † dum prætenditur incursa isthæc infamia prætextu alicujus sententiæ, constare de illa oportet, nec sufficeret si testibus probaretur latam fuisse, Lanfranc. *in cap quoniam, n.* 72. *de probation.* Vnde etiam ex eo quod quis ductus ad furcas, vt suspenderetur, appareret, non dicetur probata infamia si sententia non producatur, juxta dictam Rotæ decisionem relatam per Caputaquens. *decis.* 90. *part.* 2.

17 Infamia facti est cùm quis notatur de aliquo crimine apud bonos, & graves, seu cum opinio alicujus gravata est apud bonos, & graves super aliquo crimine, seu peccato. Felin. *in dict. cap. testimonium, num.* 14. Henriq. *d.* §. 3. Vivald. *in appendice ad candelab. aureum, c.* 10. *num.* 4. Vgolin. *de irregul. cap.* 60. *num.* 4. Molfes. *in sum. tract.* 6. *cap.* 8. Homobon. *d. suppos.* 2. Nicol. Garcia *d. c.* 8. *num.* 12. Campanil. *dict. rubr.* 11. *cap.* 18. *num.* 5. latè Sanchez *in opusculis moralib. lib.* 6. *cap.* 3. *dub.* 4. *per tot.* vbi quatuor conditiones requirit ad hoc, vt sit infama facti de aliquo delicto, *primum* quod opinio communis, *secundum* vt ab istis pluribus voce manifestetur, *tertiam* vt infamia sit apud bonos, & graves viros, *quartam* vt oriatur ex suspicione probabili.

18 Inter hanc facti, & illam juris dantur aliquæ differentiæ, quia illa, scilicet infamia juris, de jure bene potest occorrere, secundùm Felin. *in d. c. testimonium, n.* 15. & incurrient quamvis delictum, ex quo illa oritur, seu propter quod ipso facto irrogatur, sit occultum, Paul. de Castro *in d. l. improbum fœnus, n.* 1. quidquid dicant Covar. *lib.* 1. *variar. c.* 3. *num.* 2. & Henriq. *d.* §. 3. & Avila *de censur. part.* 7. *disput.* 4. *dub.* 5. *in princip.* quatenus ad infamiam etiam juris requirunt, quod adsit fama publica, & quod delictum sit publicum. Quicquid etiam dicant infamiam non incurri quando delictum, propter quod ipsa eo ipso irrogatur, est occultum, nisi accedat sententia declaratoria, Bursat. *cons.* 14. *num.* 18. *cum seqq. lib.* 1. Azor. *instit. moral. part.* 1. *lib.* 8. *c.* 13. *quæst.* 7. *vers. sed verius*, Sanchez *in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 26. *num.* 1. & Farinac. *de hæresi quæst.* 188. *n.* 56. Filliuc. *tract.* 19. *num.* 209. quia contra eos est verior opinio, quam sequitur Nicol. Garc. *d. c.* 8. *n.* 9. & post Greg. Lop. Filliuc. & alios sequitur etiam me citato *in hoc loco*, Fr. Sigismu. à Bonon. *de elect. dub.* 86. *n.* 3. Hæc verò, scilicet facti, cum consistat in vitæ sordibus, & vilitate divulgata, non potest esse occulta, vt post Felin. & Avilam resolvit idem Nicol. Garcia *d. cap.* 8. *num.* 14.

Deinde alia est differentia, quia infamia juris non 19
solùm impedit præfici, sed etiam removeri facit à dignitatibus habitis, *l. infamia, C. de decurion. lib.* 10. *l. judices, C. de dignitatib. lib.* 12. Covar. *pract. c.* 19. *n.* 5. *concl.* 5 Nicol. Garcia *d. c.* 8. *n.* 33. Infamia verò facti licèt repellat quem à dignitatibus habendis, non tamen repellit ab obtentis, vt tenent Henriq. *d.* §. 3. *in med.* Campanil. *d. c.* 18. *num.* 5. *in fine*, Nicol. Garcia *d. cap.* 8. *num.* 35. & 36. vbi *n.* 37. asserit id procedere in dignitatibus, & honoribus citra titulus beneficiales, secus verò in beneficialibus, quia non est text. hoc dicens.

Vlteriùs infamia juris per Principem aboleri po- 20
test, vt tenent Henriq. *d.* §. 3 *prope finem.* Molfes. *d. c.* 8. *n.* 32. eleganter Sfort. Odd. *de in integ. restit. p.* 2. *q.* 92. vbi *art.* 4. tractat de Papa, vel collegio Cardinalium, & *art.* 5. de Episcopo, & *art.* 6. de Inquisitore contra hæreticam pravitatem, & *art.* 8. de Senatu Romano, & *art.* 9. de Marchione, Duce, & cæteris Dominis. Infamia verò facti ab eo removeri non potest, quia opinio hominum de bonitate, vel de malitia alicujus, non potest ab aliquo etiam maximo, vel supremo Principe tolli, Princepsque non potest facere, vt homines credant illum esse bonum, quem credunt, & credere volunt esse malum; imò nonnisi à Deo infamia facti aboleri potest, vt firmat Roman. *singul.* 460. *incip. Dubitatio est magna*, quamvis Sfort. quem refert, & sequi videtur Farinac. *in praxi crimin. p.* 1. *q.* 6. *n.* 45. *vers. in proposito*, dicat quod Princeps restituit etiam ab infamia facti, si hoc ei placeat, & exprimat.
† Est tamen verissimum, illam auferri contrario facto, 21
hoc est, quod sicut hominum oblocutione processit, ita contrario eorum dicto tollatur, ex Abb. *in cap. cùm te, n.* 9. *de sentent. & re judic.* Campan. *d. cap.* 18. *n.* 5. *prope fin.* & post Filliuc. Suar. Bonac. & meipsum *in hoc loco*, idem tenet novissimè Fr. Sigism. à Bononia *de elect. dub.* 7. *n.* 7. addo novissimè Sanchez *d. cap.* 3. *dub.* 5. *num. vlt.*

Emendatos autem præsumitur, qui crimen com- 22
misit occultè, & confessus est Sacerdoti, Mascard. *de probat. concl.* 475. *num.* .. imò vt ipse ait *concl.* 600. *n.* 20. ad probandù quem esse emendatum, non satis est illum esse contritum, & confessum, sed exterior requiritur satisfactio, & *n.* 12. resolvit, quod emendatio per absolutionem à crimine probari potest. † Criminosus 23
præsumitur purgatus, & emendatus, si trium annorum intervallo ab improbè factis se abstinuerit, & in rectis actionibus; & honestis sese exercuerit, Mascard. *d. concl.* 465. *n.* 10. Sic etiam emendatus præsumitur, qui post peccatum operatur bonum, idem Mascard. *d. concl.* 600. *num.* 15. † Præterquam in reatu perjurii, 24
cujus emendatio non detrahit infamiam ab eo provenientem, vt probat text. *in dict. cap. testimonium*, Viv. *tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 10. *n.* 133. *vers. imò dic*, Mascard. *concl.* 1168. *à n.* 16. Rebuff. *de reprob. testium*, *num.* 399.

Quæres quænam sint in vniversum crimina, ex qui- 25
bus infamia juris, vel facti contrahatur? Respondeo

cum

cum Azor. *d. part. 2. lib. 6. c. 7. q. 3. verb. infamia*, vbi per *cap. constituimus, 3. q. 5.* dicit quod repelluntur ab accusatione, & testimonio, quia infames sunt homicidæ, malefici, fures, sacrilegi, raptores, adulteri, incesti, venefici, perjuri, & qui raptum fecerunt, vel qui falsum testimonium dixerunt, seu qui ad sortilegus, divinosque concurrunt. Item, *in d. cap. infames*, sic dicitur: *Infames vocantur omnes, qui Christianæ legis normam, & statuta contemnunt, sepulcrorum quoque violatores, & omnes qui adversus partes armantur, & at bellis publicas fugientes, & qui indigna sibi petunt loca tenere, aut facultates Ecclesiæ auferunt impiè, & qui fratres calumniantur, aut accusant, & non probant, & qui contra innocentes Principum animum ad iracundiam provocant, hoc est, delatores, & omnes anathematizati, vel pro suis sceleribus ab Ecclesia repulsi.*

26 Item infames sunt malefici, venefici, militiæ desertores, hæretici, fautores, defensoresque hæreticorum, & eis credentes, ac faventes, schismatici, blasphemi, sive maledici, qui simoniam in beneficiis, vel Ordinibus conferendis, vel recipiendis admittunt; duellum offerentes, vel oblatum ab aliis admittentes: qui calumniantur, aut accusant, cùm tamen crimen factum esse non probent; quos omnes sic summatim perstringit Azor. *d. q. 3. vers. denique.*

27 Item infamis est, qui duxit vxorem vilem, & abjectam, vel meretricem, vel rejectam, & repudiatam, vel joculatricem, saltatricem, scenicam, ancillam, concubinam, *cap. si quis viduam, 6. q. 1.*

28 Denique habetur infamis, qui artem aliquam vilem, abjectam, vel ignominiosam profitetur, & publicè exercet, vel qui officio vili fungitur, quales sunt mimi, lenones, scenici, carnifices, lictores, macellarii, tabernarii, cauponarii, aurigæ, & alii his similes. Item tutor, vel curator, qui pupillam sibi, vel filio matrimonio junxit. Clerici item, qui publicè cum scorto rem habent, prout post omnes commemorat Azor. *loco proximè citato.*

29 Infames prædictos, tam juris, quàm facti infamia notatos, irregulares esse tenent plores Doctores, quos refert, & sequitur Nicol. Garcia *d. c. 8. n. 44.* ac Ordines suscipere Ecclesiasticos vetitos esse probant text. *in d. c. infames. §. final. 5 2. dist. c. accusatum, de simon.* Vivald. *d. c. 10. n. 3.* Nicol. Garcia *d. c. 8. n. 15.* Bellett. *d. tit. de discipl. cleric. §. 10. a num. 1.* Campan. *dict. rub. 12. c. 18. à n. 1.* Et infamiam ex delicto gravi publicè resultantem inducere irregularitatem interim, dum persona sit emendata, tenent Bonac. *d. q. 3. puncto 2. n. 5.* Bassæ. *verb. irregularitas 10. num. 6.* licèt alii, ex quorum numero sunt Suarez, & Tolet. quos refert, & sequitur Ioan. Machado *d. docum. 6. num. 8.* existimaverint irregularitatem non contrahi ex delicto gravi vnde infamia facti provenit. Sanch. *d. lib. 6. c. 3. dub. 5. num. 14.* Marchin. *de sacramento Ordinis, tract. 1. part. 10. c. 4.* Lotter. *de re benefic. lib. 3. q. 33. n. 62. cum seqq.*

30 Circa tamen eorum dispensationes, quod est nostræ alleg. principale quæsitum, advertendum quod in infamia juris, & in irregularitate, quæ ex ipsa pro-

31 cedit, solus Papa dispensat; † in illa verò, quæ nascitur ex infamia facti, qualis est, quæ nascitur ex crimine aliquo notorio, Episcopus dispensare valet, vt post Navar. *in man. c. 27. num.* 204 resolvit Fr. Ludov. Miranda *in man. Prælat. tom. 2. q. 8. art. 5. conclus. 1.* Ioan a Cruce *de statu Relig. lib. 1. c. 6. dub. 17. concl. 2.* Fr. Sigism. à Bononia *d. dub. 7. n. 6.* me citato *in hoc loco*, Alzedo *d. part. 2. cap. 6. n. 61.* Item infamia potest auferri per Episcopum dispensantem super delicto, ad quod sua facultas extenditur (vt quod non est gravius adulterio) directè enim dispensando in delicto, indirectè etiam, & accessoriè debet infamiam inde consurgentem abolere. Ita Villadieg. *de irregul. q. 1. vers. item est irregularis*, Navar. *in man. c. 27. n. 204.* Vgolin. *d. c. 60. §. 5. num. 3.* Avila *de censur. part. 5. disp. 4. dub. 6.* Bonacina *eod. tract. disp. 7. q. 5. punct. 1. num. 6. vers. tertiò.* Henriquez *d. cap. 5. §. 3. in fine*, vbi etiam tenet quod superveniente hac juris infamia dispensat Episcopus, vt retineat vsum Ordinum, & beneficia, non autem vt de novo obtineat, novissime Ioan. Machado *d. docum. 6. num. 8.* ita ait: *Pero si la enfamia es de derecho, dudan los Dottores se podra dispensar en ella el Obispo? Algunos, como Filliucio y Layman, lo niegan, pero otros, como Bonacina, Henriquez, Reginaldo, y Basseo, lo affirman, fundados en que puede dispensar en el adulterio y otros delitos menores que el, porque dispensado directamente en el delito, es justo aver dispensado directamente en la infamia que del resulta,* &c. Sanchez *d. c. 3. dub. 5. n. 16. & n. 26.* vbi dicit posse Episcopum aliquando tollere infamiam non directè, sed indirectè, in quantum scilicet potest dispensare in aliquibus criminibus, ad quæ consequitur infamia, vt criminosus talis promoveatur, & ex consequenti, & indirectè aufert infamiam talia delicta consequentem; sobditque crimina, in quibus potest Episcopus dispensare, esse adulterium, & eo minora. Advertas quæso, quod si Episcopus infamem, & turpem personam ordinaverit in clericum, videtur cum eo dispensare circa infamiam in casu, quo cum illo dispensari posse suprà meminimus; quia aliter non potuisset esse clericus, Abb. *in cap. fraternitatis, col. 11 de schismat.* vbi quod Papa communicando, vel conferendo aliquid excommunicatis, & infamibus, videtur circa impedimenta dispensare; Marol. *de irregular. c. 51. num. 8.* Suarez *de censur. disp. 41. sect. 3. num. 4.* Oldrad. *cons. 329. num. 4.* ibi: *Præterea video in Episcopo, quod si aliquid conferas alicui, vel promove(a)t eum, qui de Iure communi promoveri non potest, nec illud sibi potest conferri, quod in casibus, in quibus potest dispensare intelligitur, vt est casus, & gloss. in cap. Ioannes, 51. dist. & quod ipso facto dispensetur, probatur in cap. vamens, de filiis presbyt. & in c. literas, de restit. spoliat.* In terminis Tiber. Decian. *resp. 31. num. 8. tom. 4.* & faciunt dicta *infr. alleg. 45. in fine.*

ALLEGATIO XLIV.

Episcopus an possit ad Ordines dispensare cum sodomitis de nefario crimine convictis?

SVMMARIVM.

1 *Sodomia crimen quare dicatur vitium nefandum?*

2 *Sodomitæ omnes mortui fuerunt in illa nocte, qua Christus Redemptor Noster ex Virgine Maria natus est, & cum illis Vergilius Poeta celeberrimus.*

3 *Calvinus hæreticus, Aristoteles, & alii Philosophi, excepto Platone, sodomitæ fuerunt.*

4 *Vitium hoc quare contra naturam dicatur?*

5 *Peccatum sodomiæ est gravissimum, turpissimum, abominabile, & perexosum.*

6 *Sodomitæ igne comburuntur.*

7 *Bona eorum confiscantur.*

8 *Infames fiunt.*

9 *Testandi facultatem amittunt, etiamsi non essent condemnati, vel post mortem.*

10 *Puniuntur, etiamsi non constet de corpore delicti.*

11 *Accusari à quocunque possunt.*

12 *Ætas tenera delinquentis non excusat à pœna criminis sodomiæ.*

13 *Minor*

13 *Minor sodomita arbitrio judicis puniendus.*
14 *Credendum non esse asserenti aliquem secum voluisse committere hoc crimen.*
15 *Minoris dictum attestantis se de hoc crimine attentatum, non facit indicium contra attentatorem, nisi concurrentibus aliis adminiculis.*
16 *Puero affirmanti se esse sodomitatũ in nullo creditur.*
17 *Meretrici affirmanti se esse sodomitatam, vel de hoc crimine attentatam, non creditur.*
18 *Vxori attestanti se à viro sodomitatam non creditur.*
19 *Testis absque citatione partis in hoc crimine recipi potest.*
20 *Testibus singularibus deponentibus ex actibus singularibus cum aliis adminiculis proceditur in Hispania contra sodomitas ad pœnam ordinariam.*
21 *Clerici hoc nefandum crimen committentes, quas pœnas incurrant?*
22 *Pœna contra clericos hoc crimen committentes à Pio V. inflictæ non comprehendunt exercentes vitium bestialitatis.*
23 *Comprehendunt non solùm clericos masculorum concubitores, sed etiam illos, qui muliere retro abutuntur.*
24 *Comprehendunt peccatum hoc in sua specie consummantes, non verò pollutionem extraordinariam, seu extra vas exercentes.*
25 *Comprehendunt etiam illud ex vsu continuato committentes*
26 *Comprehendunt notorium tantùm, non verò occultum exercentem.*
27 *Clericus propter huius criminis atrocitatem quamdiu illud occultum est, nullam incurrit suspensionem, aut irregularitatem.*
28 *Ordinari potest sodomita, & beneficium acquirere, si occultum sit crimen, & nondum fuerit deductum in judicium.*
29 *Beneficiis licèt ipso jure priventur vitium hoc committentes per dictam Bullam Pii V. tamen ea retinere possunt quousque sententia declaratoria condemnentur.*
30 *Episcopi cum convictis de crimine nefando, & judicio condemnatis, nullo modo possunt dispensare.*
31 *Confessarii quomodo procurare debeant, vt tam abominabile vitium omninò extirpetur?*

1 SODOMIÆ etiam vitii nefandi nomen sortitum est, eo quòd nec fari quidem de eo liceat, in tantum quod diabolus fugit quando illud committitur, vt asserit Afflict. *Constit. Neapol. lib. 3. rub. 42. n. 11.* & memorabile est quod scribit D. Hieronym. *super Isaiam, & Iob,* quod † in illa nocte, in qua Christus Redemp-
2 tor noster ex Virgine Maria natus est, omnes sodomitæ mortui fuerunt, & cum illis Virgilius celebratissimus Poëta, qui vt fertur, illo morbo laborabat, tradunt ex Bern. Bonacos. & aliis Ceval. *communium contra communes q. 248. n. 10.* Salzed. *ad Bernard. in pract. c. 89. in princ. noviss. edit.* Mar. Alter. *de censur. tit. 2. disp. 15. cap. 3. vers. tertiò*, & novissimè Emman. de Valle de Moura *de incantat. & ensalmis, sect. 3. c. 4. num. 14.* vbi
3 *n. 76.* dicit quod † Calvinus, Aristoteles, & alii Philosophi, totius naturalis, & moralis præcipui in gentilitate magistri, sodomitæ fuerunt, excepto Platone, qui amore veritatis contemplandæ abstinuit ab omni delectatione venerea. Sed illud dictum de Virgilio meritò improbat Lotter. *de re benef. lib. 3. quæst. 3. num. 65.*
4 Et per antonomasiam dicitur hoc crimen contra naturam, quia non solùm est contra naturam hominum, sed etiam contra genericam, vt dicit Ottero *in interpr. c. fin. de consuet. n. 18.*

Turpissimum, gravissimum, abominabile, & periculosum est huiusmodi peccatum, vt patet tum ex D. 5
Paulo *ad Roman. 1.* tum ex gravissimis pœnis à Iure Civili inductis, *in l. cùm vir, C. de adulter.* vbi horribiliter, verbis tamen elegantibus, Imperator loquitur, & *in auth. vt non luxurientur homines, collat. 6.* licèt enim ille text. *in d. l. cùm vir,* videatur imponere pœnam gladii, id est amputationis capitis, tamen de con-
suetudine est quod † sodomitæ igne comburantur, 6
prout tenet Gomez *l. 80. Tauri, n. 32. ad fin.* Clar. *§. sodomia, n. 2.* Menoch. *de arbitr. casu 286. à n. 2.* Farin. *in praxi crim. q. 148. n. 1. & 4.* Azor. *institut. moral. part. 3. lib. 3. c. 8. in princ.* Marta *de Iurisd. part. 2. c. 2. à n. 15.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. resol. 302. num. 1.* Emman. de Valle *dict. sect. 3. cap. 1. num. 18.* Salzed. *d. cap. 80. addit. 1. vers. fuit semper*, & disponit Ordinat. Regia Lusit. *lib. 5. titul. 13. in princip.* ibi, *seia queimado*, & apud Hispanos *l. 1. tit. 21. lib. 8. novæ recop.*

Eorum bona omnia confiscantur, Gom. *dict. l. 80.* 7
Tauri, n. 32. in fine, Menoch. *d. casu 286. n. 9.* Pereg. *de jure fisci, lib. 5. tit. 1. n. 169.* Farin. *d. q. 148. n. 12.* Armendar. *in addit. ad recop. legum Navarræ, lib. 2. tit. 21. l. vnica, n. 31.* vbi cum Salzedo intelligit de bonis, quæ tempore commissi criminis habebat, & non de
post acquisitis. † Fiunt etiam infames, Donel. *comment.* 8
Iuris Civilis lib. 18. c. 7. col. 1. Farinac. *d. q. 148. n. 11.* Cardos. *in praxi judicum, verb. sodomia, n. 8.* sicut & sodomitati, Aloys. Ricc. *in decis. part. 2. decis. 133.*
n. vlt. † Et amittunt nobilitatem, *d. l. 1.* ibi, *por el qual* 9
nobleza se pierde, Avendan. *resp. 39. n. 9.* Otalora *de nobilitat. part. 5. cap. vlt. n. 4.* Azeved. *d. l. 1. n. 17.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 13. n. 21.* necnon testandi facultatem, Dec. *in l. 1. n. 8. Cod. de secundis nupt.* Covar. *in Clem. si furiosus, part. 1. §. 1. n. 6. col. 4.* Guilielm. *in cap. Raynutius, verb. mortuo, n. 139.* Menoch. *de arbitr. casu 286. n. 10. & casu 360. num. 59. & 60.* Avend. *ad l. 4. Tauri, glos. 7. n. 16.* Farin. *d. q. 148. n. 16.* Armendar. *vbi proximè, n. 32.* Et procedere etiamsi non esset condemnatus, dicit Francisc. Marc. *Delphin. decis. 892.* quem refert Aloys. Ricc *in collect. decis. p. 1. collect. 184. in fine*, & licèt mortuus fuisset, ex Farin. *in praxi crimin. part. 1. q. 10. n. 44.* resolvit Campan. *in divers. Iuris Canon. rub. 11. cap. 22. n. 4.* non enim præscribitur hoc crimen, ex traditis per Hippol. *in l. qui falsam, §. 1. n. 4. & 5. ff. ad leg. Corn. de falsis*, Greg. Lop. *in l. 4. verb. fasta treinta años, tit. 7.* Thom. Valasc. *alleg. 13. num. 24.*

Sodomita punitur etiamsi non constet de corpore 10
delicti, Plot. *cons. 132. n. 22. column. 1. inter cons. criminalia*, Barard. *ad Clar. §. Sodomia, n. 12.* quos re-
ferr, & sequitur Armend. *vbi suprà, n. 20.* & quilibet 11
admittitur ad accusandum, *l. 1. tit. 21. part. 7.* vbi Greg. Lop.

Nec tenera ætas delinquentis excusat à pœna cri- 12
minis sodomiæ, Barard. *ad Clar. §. sodomia, n. 13.* Lazar. *in tract. de blasphemia, q. 9. n. 42.* Homobon. *de casib. reserv. part. 1. c. 3.* Floron. *in simili tractat. part. 1. c. 3.*
n. 5. † Senatus tamen Pedem. solet tam agentes, quàm 13
patientes, quando excedunt 20. annos, ad mortem damnare, teste Thesaur. filio *in addit. ad decis. 161.* quem refert Aloys. Ricc. *part. 5. collect. 1877.* & addunt Graff. *tom. 1. cons. lib. 5. tit. de adulter. cons. 3. n. 13.* Belloch. *de casibus reserv. part. 2. q. 1. num. 203.* Diana *moral. resol. part. 1. tract. 15. resol. 1.* puerum ante 14. annum completum etiam hoc crimen exercentem non labi in pœnas contra tales comminatas, neque in casuum reservationem. Iudicis enim arbitrio minor est puniendus, Menoch. *de arbitr. casu 286. num. 19.* Farinac. *in praxi crimin. q. 92. num. 83. cum seqq. & quæst. 148. num. 76. & cons. 33. num. 13.* Hortens. Cavalcan. *de brachio Regio, part. 4. num. 79. lit. E.* Ca-

14 valcan. *lib.3.decis.*13. Bene verum est † non esse credendum ei, qui asserat aliquem secum voluisse committere hoc crimen, Avm. *cons.*41. Baiard. *vbi suprà, num.*15. Armend. *vbi suprà*, .. vbi etiam dicit non esse dandam fidem famæ concordanti cum depositione talis, quia noluit habere originem ab eo affirmante.

15 Nec dictum minoris attestantis se de hoc crimine attentatum fuisse, facit indicium contra attentatorem, etsi concurrentibus aliis indiciis, & conjecturis, Trivil. *Venetia decis.* 14. *p.*2. Marta *Pisana decis.*148. Gaspar Thesaur *Taur. dec.*35. Viv. *dec.*157. Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiepisc. cap.* 67. *num n.* 2.

16 Nec etiam creditur in aliquo puero affirmanti se esse sodomitatum, Grammat. *dec.*40. *n.*14. Baiard. *vbi suprà, n.*3. Cavalcan. *cons.*109.

17 Nec meretrici tale quid dicenti, Dec. *cons.*81. *per totum*, quem refert Armend. *vbi supra, n.*28 *in fine.*

18 Nec denique vxori dicenti se à viro sodomitatam, Hortens. Cavalcan. *de brachio Regio, p.*1. *n.*281. *vers. in summa*, & hinc solus conquestus mulieris de vitio nefando, non est sufficiens ad separationem thori, vt per Aloys. Ricc. *in decis. part.* 1. *decis.*71.

19 In probatione hujus criminis testis recipi potest absque citatione partis, Suar. de Pace *in praxi, tom.*1. *temp.*8. *n.*55. *fol. mihi* 64. Salzed *ad Bernard. cap.*88. *alias* 89. *incip. Nefandi criminis, vers. & in sodomia*, de auditu non probat, Chassan. *in consuetudin. Burgund. rub.*1. *tit. des justices, n.*56. *fol.*66. Hippol. *cons.*28. *n.*4.

20 & 5. † Ex pragmatica *anni* 1598. edita Matriti testibus singularibus deponentibus de actibus singularibus cum aliis probationibus, vel adminiculis proceditur in Hispania contra sodomitas ad condemnationem pœnæ ordinariæ, refert Ignat. de Villar. *in sylv. responsor. resp.*9. *n.*40. Et nobilis torturæ, & quæstioni subduntur, ex *l.*1. *tit.*21. *lib.*8. *nova recopil.* in qua quidem lege in crimine sodomiæ eundem processum, & stylum servandum esse statuitur etiam quoad torturam, quod servatur in crimine læsæ Majestatis, Gregor. Lop. *l.*2. *verb. cavallero, tit.*30. *part.* 7. Otalora *de nobilit. part* 5. *cap. fin. n.*4. Guttier. *pract. lib.*4. *q.*15. *n.*18. vbi dicit hanc sententiam proculdubio in Hispaniarum Regnis communiter practicari, etiam contra nobilissimos, & illustres titulatos, refert Alphons. Narbona *ad l.*6.1. *glos.*1. *n.*16. *tit.*4. *lib.*2. *nova Recop. pag.* 218.

Vtrum coïtus sodomiticus inter masculos in primo, & secundo gradu, habeat malitiam incestus, & sit in Confessione aperiendus? Vide Diana *d. part.*3. *tract.*4. *resol.*101.

21 Clerici de Iure communi tam dirum nefas exercentes à Clero sunt ejiciendi, vel ad agendam pœnitentiam in Monasteriis detrudendi, *cap. Clerici, de excess. Prælat.* Bernard. & Salzed. *in pract. c.*88. Clar. *§. sodomia, num.* 5. Armendar. *vbi suprà, n.*29. novissimè Marchin. *de sacram. Ordinis tract.*1. *part.*8. *c.*4 *n.*19. Marta *de jur. sd. part.*1. *cap.*15. *n* 4. Rigidiùs tamen contra eos procedendum jussit Pius V. *in Constit.*20. incip. *Horrendum*, his verbis: *Omnes & quoscunque Presbyteros, & alios Clericos Sæculares, & Regulares cujuscunque gradus, & dignitatis, tam dirum nefas exercentes omni privilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio Ecclesiastico præsentis Canonis auctoritate privamus*, &c.

22 *Dirum nefas.* Non comprehendit exercentes vitium bestialitatis, saltem quoad pœnas ipso jure impositas; nam licèt sit crimen gravissimum, & contra naturam, & gravius sodomia, non est sodomia, sed species distincta à sodomia. Ita Nicol. Garc. *de benefic. part.*11. *c.*10. *n.*204. contra Fr. Emman. *in sum. tom.*1. *cap.*208. *n.*2. Prosp. de August. *in addit. ad summam Bullarij, verb. Sodomia, ampl.*2. Farinac. *d. quæst.*148. *num.*47. hinc inferentes, reservata sodomia, nulla facta bestialitatis mentione, censeri reservatam bestialitatem, Aloys. Ricc. *tom.*3. *resol.* 59. Homobon. *de examine Ecclesiast. part.* 2. *tract.*11. *cap.*12. *num.*16. Belloch. *in tract. de casib. reserv. p.*2. *q.*2. *n.*26. Sed contrarium verius est secundùm Bonacin. *de matrim. q.*4. *punct.*12. *n.*3. Diana *d. tract.*17. *resol.*66. Novat. novissimè *in lucerna Regularium, verb. Sodomia, n.* 7. *pag.*237.

Comprehendit tamen hæc Constitut. non solùm Clericos masculorum concubitores, sed etiam illos, qui muliere retro abutuntur, Aloys. Ricc. *in praxi fori Ecclesiast. decis.*352. *in* 1. *edit. & resol.*302. *n.*2. *in* 2. *edit. & in collect. decis p.*5. *collect.*1877. *dub.*2. Farinac. *d. quæst.* 148. *sub n.*36. Campan. *in divers. Iuris Canon. rubr.*11. *c.*22. *num.*13. & 17. Prosper de Augustino *d. verb. sodomia, in princ.* Anton. Gom. *l.*80. *Taur. n.*32. Farinac. *in praxi crimin. q.*148. *num.* 36. Sayr. *de censur. lib.*7. *cap.*12. *num.*23. Lezana *in sum. quæst. Regul. c.*5. *n.*11. Nicol. Garcia *d. cap.*10. *n.*207. Menoch. *casu* 286. *num.* 5. Nuvor. *d. verb. sodomia, num.*9. & 10. 23

Adverte semper ad incurrendas pœnas in ea Bulla constitutas necessarium esse, vt peccatum sit in sua specie consummatum; non enim sufficit quælibet pollutio, vel immunditia cum aliquo, nisi intercedat coïtus intra vas ordinarium illius delicti, in quo delictum consummatur. Ita Vgolin. *de irregul. cap.*43. Suarez *tom.*5. *disp.*31. *sect.*4. *n.*21. & alii, quos refert & sequitur Bonac. *de magno sacramento Matrimonij quæst.*4. *puncto* 11. *num.*2. *vers. advertendum est secundo*, quibus adde Mat. Alter. *dict. cap.*3. *vers tertiò notandum*, Chapeavil. *de cas reserv. casu* 15 *q.*3. *part.*1. Coriol. *eod. tract. p.*2. *casu* 9. *n.*25. *in fine*, Fill. *in simili tract. casu* 9. *num.*6. Aloys. Ricc. *resolut.*302. *limit.*1. Nicol. Garcia *d. cap.*10. *num.*203. vbi resolvit dictam Constitutionem non comprehendere exercentes pollutionem extraordinariam, seu extra vas, sed solùm exercentes copulam sodomiticam, quæ tunc locum dumtaxat sibi vendicat, quoties semen emittitur intra vas, de quo etiam Læl. Zech. *in resp. casuum consc. casu* 1. *tit. de irregul.* §. *de irregularitat. proven. ex d licti qualitate*, Fr. Emman. *tom.*1 *qq. regul. quæst.*30. *art.*18. Campan. *d. c.*22. *num.*14. me citato *in hoc loco*, novissimè Marchin. *de sacram. Ordinis, tract.*1. *part.*8. *c.*4. *num.*24. Diana *moral. resol. part.*2. *tract.*17. aliàs *tract. miscel. resol.*13. Quidquid teneat Lezana *in sum quæst. Regul. c.*5. *n.*11. Vnde ad incurrendum casum reservatum sodomiæ necessarium esse, vt semen intra vas effundatur, resolvunt Bonac. *de matrim. q.*4. *puncto* 11. *n.*2. Finell. *de casib. reserv. casu* 9. *n.* 9. Chapeavil. *eod. tract. c.*15. *q.*2. & Homobon. *part.*2. *c.*4. *sect.* 2. 24

Exercentes, Verbum hoc iteratas requirit vices, 25
ac frequentiam, factumque ex visu quasi continuato, prout etiam in terminis, de quibus agimus, probat Imper. *in §. item lex Iulia, Instit. de publ. judic.* ibi: *Item lex Iulia de adulteriis, quæ non solùm temeratores alienarum nuptiarum gladio punit, sed & eos qui cum masculis nefandam libidinem exercere audent*: vbi omnes verbum illud *Exercere*, intelligunt frequenti vsu, & quasi ex consuetudine. Clerici igitur prædictas pœnas non incurrent, si solùm bis, vel ter hoc detestabile crimen commiserint, nisi illud ex vsu continuato exerceant. Ita Navar. *in man. c.*27. *num.*240. *vers. tertiò dico*, Maiol. *lib.*5. *c.*43. *num.*5. Fr. Emman. *in sum. part.*1. *c.* 209. & *quæst. regul. tom.*1. *quæst.*30. *art.*10. Sayr. *de censuris lib.*7. *c.*12. *n.*13. Avila *eodem tract. part.*3. *disp.*4. *dub.*7. Henriquez *in sum. lib.*13. *cap.*36. *in comment. lit. N*, & *lib.*14. *c.*5. *in commento, litt. F.* Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiepiscop. cap.*67.

cap.67. Mar. Alter. d. c.3. vers. sed dubitari, Aloys. Ricc. d. resol.302. limit.2. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. part. 3. c.4. num.30. Petr. de Ledesma in sum. part.2. tract.27. cap.15. conclus.4. Lezana dict. cap.5. num.12. & novissimè Marchin. tractat. de sacrament. Ordinis, tract.1. part.8. cap.4 n.23. me citato in hoc loco, Lotrer. d. lib.3. quæst. 31. num 66. Marta de Iurisdict. part.2. c.16. Nicol. Garcia dict. cap.10. n.158. Campan. dict. cap.2. num.11. Bonacina de magno Matrimony sacramento, q.4. punct.11. num.1. versic. advertendum est primò, Suarez tom.5. disput.31. sect.4. num.22. Emman. de Valle de incant. & ensalm. sect.3. cap.1. num.21. Azor. institut. moral. part.3. lib.3. c.19. quæst.2. Belloch. de casibus reserv. part.1 q.1. n.117. Homobon. in simili tract. part.2. cap.4. sect.5. cas.5. Diana d. tract.17. resol.65. me citato in hoc loco, novissimè Novar. in lucerna Regular. verb. Sodomia, à n.4. pag.238. Quamvis contrariam teneant Salzed. & Ioan. de Valle, quos sequitur Cevall. quæst.218. num. 4. & novissimè Cherubin. super dictam Bullam Pij V. schol. 2. Aldrete de relig. discipl. lib. 1. cap. 15. §.5. num.28.

Etiam patientem, labi in pœnas contra Sodomitas, & in casum reservatum, tenent Bonac. de matrim. p.4. punct.11. n.2. Aloys. Ricc. in praxi tom 3. resol.57. n.7. Coriolan. de casib. reserv. p.2. casu 9. versic. vertitur, Finel. eod. tract. casu 9. n.5. Floron. in simili tract. p.2. casu 7. §.1. n. 6. quicquid dicat cum aliis Diana dict. tract.17. resol.64.

26 Non omnem exercentem obligat, & devincit, sed notorium tantùm, minimè verò occultum. Vgolin. de irregular. cap.43. §.2. num. 4. Graffiis in decis. aureis, lib.2. cap.90. sub n.13. Lotter. dict quæst.31. num.67. Henriquez lib.13. c.36. in fine, & lib.14. cap.5. n.1. Campan. d. cap.22. num.12. Avila de censur. part. 7. disp.4. dub.7. concl.7. Floron. de casibus reserv. part. 2. casu 7. §.1. num. 7. Finell. in simili tract. casu 9. n.6. me citato Diana d. p.2. tract.17. aliàs 3. misc. resol.69. notorium scilicet in foro exteriori, non autem interiori, vt resolvunt Graffiis d. c.90. num.14. Belloch. de casibus reservat. part. 2. quæst.1. num. 121. Avila part.7. disp.4. in vltimis verbis, Campan. dict. cap.12. num.13. & sic dictam Constitut. & pœnas in ea contentas, fuisse receptam solùm quantum ad forum exterius, at non esse in vsu quantum ad forum interius, optimo jure tenent Diana dict. tract. 17. resolut.61, & Sanctarel. de apostas. c.4. dub.11. concl.9. num.14.

27 Clericus igitur propter hujus criminis atrocitatem nullam incurrit suspensionem, vel irregularitatem, quamdiu delictum est occultum, Navar. in manual. cap.27. num.249. Fr. Emman. in summa, part.2. cap.210. num.1. Lazar. de sodomia, num.3. Aldrete d. cap.15. num.34 Henriquez lib.14. cap.5. §.1. Bonacina dict. puncto 11. num.3. & de matrim. quæst. 4. puncto 11. num. 2. Valent. tom.4. disput.7. quæst. 19. puncto 3. n.5. Vgolin. de irregular. cap. 43. §. 3. n.4. Azor. instit. moral. part.3. lib.3. cap.19. quæst.6. & 7. Sanctarel. in tract. de apostasia, cap.14. dub.11. concl.9. & 10. Diana d. tractat.17. resolut.69. Marchin. dict. part. 8. cap. 4. num. 31. novissimè Novar. dict. verb. Sodomia, num.6. Campan. d. cap.21. num.9. Quamvis clericos nefandum hoc scelus perpetrantes suspensionem de iure contrahere ab Ordinum executione, & si in eis ministrare, vel celebrare auderent, irregulares fieri à solo Papa dispensandos, etiamsi occultè fuerit commissum, asserant Covar. in Clement. si furiosus, part. 1. §.1. num.6. Federic. in praxi crimin. Canon. part.6. c.37. num.11. Cavalcan. Fiuiz. decis.13. incip. In hoc processu. sub num. 25. part. 5. Clar. §. Sodomia, n.6. Francisc. Marc. Delph. decis.687. incip. Quæritur, num.16. p.2. Mar. Alter. dict. c.3. à princ. contra eos enim est verior opinio, quam etiam post Vgolin. Valent. Tolet. Petr. de Ledesm. Avil. & alios, quos refert, & sequitur, tenet Nicol. Garcia d. cap.10. num.195.

28 Hinc fit, non videri sodomitam prohibitum Ordinibus insigniri, aut beneficia acquirere, si occultum sit crimen, & nondum fuerit res deducta in judicium, Achil. de Graffiis decis. vnic. n.3. sub tit. de pœnis, Campanil. d. c.22. n.19. Si verò notorium sit, & per consequens infamis infamia juris, ad Ordines non potest promoveri, & invalida est collatio beneficii illi facta, juxta resoluta per Bonac. de cens. disp.7. part. 3. puncto 1. à n. 19. & quæ dixi suprà allegat. præc. Hinc decisum refert Aloys. Ricc. in decis. part.1. decis. 60. quod adolescens muliebria passus, & ob id ignitis laridi guttis cruciatus est irregularis, & ead. part. 1. decis.133. dicit resolutum, clericum sodomitatum esse incapacem collationis beneficii, ac proinde in casu illius decisionis fuisse quendam à beneficio jurispatronatus exclusum. Intellige post sententiam Iudicis declaratoriam, vt multis probat Diana d. p. 2. tract.17. resol. 67.

29 Et beneficio, &c. Verba hæc important privationem beneficiorum ipso jure; ita vt ante sententiam illa valeant impetrari; retineri tamen possunt quousque sententia declaratoria intercedat, prout resolvunt Lap. alleg.16. incip. An valeat, & ibi Mand. addit. 1. & Bonac. de magno Matrimony sacramento, q.2. puncto 11. n.2. in fine, Rota decis.728. p.3. lib.3. divers. Quaranta in sum. Bullarij, verb. Sodomia, ad finem, Laërt. Cherubin. ad d. constit. Pij V. scholio 1. optimè Campanil. d. c.22. n.10. vbi etiam asserit, quod tunc non est necessaria possessoris citatio, nisi cum peteretur immissio in possessionem. Interim tamen non tenetur in foro conscientiæ cedere beneficio, officio, & dignitati, aut restituere fructus ante judicis sententiam. Ita Bonac. d. puncto 11. n.2. versic. Advertendum est tertiò. Qui enim commisit crimen, seu delictum, propter quod incurrit pœnam privationis beneficii ipso jure, non amittit statim titulum, ita vt teneatur in conscientia illud dimittere ante declaratoriam judicis sententiam. Ita Sahagun. in cap. fin. de sequestr. possession. à num.79. cum sequentibus, Morla in emporio Iuris, part.1. tit.1. quæst.9. n.42. post Guttier. Henriquez, Fr. Emman. Molina, Azor, Suarez, Petr. de Ledesma, Gabriel. Vasquez, Lessium, & alios Nicol. Garcia dict. cap.10. num.8. & ibi citatis addo Vgolin. de irregular. cap. 43. §. 2. num.4. Campanil. in divers. Iuris Canon. rubr.11. cap. 12. num. 10. Homobon. de exam. Eccles. part. 2. tract. 21. c.12. q.26. Diana dict. tract.17. resolut.67. Marchin. dict. cap.4. num.32.

30 Episcopi cum convictis de crimine nefando, & juridicè condemnatis nullo modo possunt dispensare, neque eos promovere ad Ordines, aut post promotionem, vt in illis possint ministrare, cùm infamati juridicè de crimine enormi, ipso jure sint irregulares; vt benè probat Navar. in suo manuali, cap.24. n.248. In qua irregularitate solus Summus Pontifex potest dispensare, non autem alius Prælatus, vt resolvit Ludov. Miranda in man. Prælat. tom.1. quæst.8. concl.1. vbi etiam asserit neque Religionum Prælatos facultatem dispensandi habere cum hujusmodi convicto de crimine nefando; nam propter enormitatem delicti, ac propter illius infamiam, & etiam propter scandalum, quod exinde aliis oriri, & generari poterat, videndo ipsum celebrare, ejusmodi irregularitas censetur Papæ reservata, me citato in hoc loco, Alzedo de præcellent. Episcop. dignit. part. 2. cap. 6. num.67.

31 Nota quod in Regno Portugaliæ ex privilegio Regis, & Constitutione Pij IV. & Gregorij XIII. Inquisitores

quiſitores habent cognitionem nefandi criminis, vt atteſtantur Emman. de Moore *de incantat. & enſalmis opuſcul. 1. ſect. 3. cap. 1. n. 16.* Souſa *in aphor. Inquiſit. lib. 1. c. 59. n. 10.* Quod etiam ſervatur in Regno Aragoniæ, Valentiæ, & Barcinone, ex Bulla Clementis VII. vt referunt Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 86.* Narbona *l. 20. gloſſ. 8. num. 3. tit. 1. lib. 4. nova Recopil.* Caſtrus Palaus *in ſum. tom. 1. tract. 4. diſp. 8. puncto 12. n. 11.* Et advertit Freitas *in addit. ad tract. de Confeſſ. ſolicit. q. 24. n. 136.* non poſſe Inquiſitores relaxare ſodomitas Curiæ ſæculari, niſi ſint incorrigibiles.

32 Cùm itaque ſui natura peccatum hoc ſit graviſſimum, cumque frequentia creſcat, attentius procurare debent Confeſſarii, vt tam abominabile facinus omnino extirpetur, ac prorſus à fidelium etiam mentibus eradicetur, & radicitus evellatur, idque tunc præſertim aſſequentur, ſi tum iſtud, tum aliud quodpiam peccatum carnis committentibus infligant jejunia, diſciplinas, frequenteſque Confeſſiones, quin ejus enormitatem exaggerent, vtentes verbis illis, quibus & D. Auguſtinus vtitur in ſermone de vitio ſodomitico, quod ſcilicet à tanta immunditia Angeli fugiunt, ac dæmones etiam oculos claudunt. Superiores igitur maximè cavere, & invigilare debent, hoc impium ſcelus puniendo, ne malum hoc tanquam peſtis latenter ſerpat, & vires acquirat; opportunè ideò occurrendum huic morbo eſt, ne latè diſſeminatus multos funeſta contagione turpiter inficiat, & Dei juſtiſſimam iram provocet.

ALLEGATIO XLV.

Epiſcopus cum illegitimis ad Ordines, & beneficia quando poſſit diſpenſare?

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſationes ſunt ſtricti juris, & odioſæ.*
2 *Argumentum de majori ad minus in diſpenſationibus non valet.*
3 *Diſpenſatio conceſſa adverſus vnum impedimentum, vel defectum, non porrigit ſuum effectum ad alium.*
4 *Diſpenſatus ad Ordines intelligitur dumtaxat diſpenſatus ad minores.*
5 *Diſpenſatus vt promoveri poſſit ad Ordines Sacros, multò magis cenſetur diſpenſatus, vt poſſit promoveri ad Ordines minores.*
6 *Diſpenſatio facta ad Ordines non extenditur ad beneficia, etiam ſimplicia.*
7 *Diſpenſatus ſimpliciter ad beneficium, ad aliud quàm ad ſimplex non dicitur habilitatus.*
8 *Diſpenſationem obtinens ad aliquod beneficium ſimplex, ſi ad illud præſentetur, dicitur habilitatus ad cætera ſimplicia.*
9 *Diſpenſatus ad Sacerdotium, non manet habilis ad beneficium Curatum.*
10 *Diſpenſatus ad Curata, multò magis cenſetur diſpenſatus ad Canonicatus Cathedralium.*
11 *Diſpenſatus ad beneficium Curatum non cenſetur diſpenſatus ad obtinendam Dignitatem, etiamſi exuberans eſſet diſpenſatio.*
12 *Dignitates non comprehenduntur, niſi apertis verbis illarum meminerit reſcriptum.*
13 *Beneficiorum appellatione non veniunt Dignitates.*
14 *Diſpenſatus ad Dignitates non dicitur diſpenſatus ad majorem dignitatem poſt Pontificalem.*
15 *Verba*, & principales Dignitates in Collegiatis, *non comprehendunt plures Dignitates, quàm vnam in qualibet Collegiata.*
16 Regula 3. Cancellariæ *reſervat tantùm vnam principalem in qualibet Collegiata.*
17 *Reprehenduntur contrarium tenentes, veluti alieni à fælicitatis, ac honoris impatientes.*
18 *Honorare melius eſt, quàm honorari, ſicut amare, quàm amari.*
19 *Epiſcopus diſpenſare poteſt cum illegitimis ad minores Ordines, & ad beneficium ſimplex.*
20 *Cauſa requiritur in diſpenſatione facienda per Epiſcopum.*
21 *Epiſcopus an poſſit cum illegitimo diſpenſare ad beneficium, quod non Iure communi, ſed ſtatuto, vel conſuetudine Sacrum Ordinem requirit?*
22 *Epiſcopus cum illegitimis poteſt diſpenſare ad Canonicatus Eccleſiarum Collegiatarum.*
23 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illegitimis ad dimidias portiones, ſeu inferiora benficia Eccleſiæ Cathedralis.*
24 *Diſpenſare poteſt Epiſcopus cum illegitimo ad beneficium ſimplex habens acceſſoriè annexam Parochialem.*
25 *Capitulum Sede vacante poteſt, ſicut Epiſcopus, hujuſmodi diſpenſationes impertiri.*
26 *Capitulum Sede vacante diſpenſare in iis poteſt, in quibus poteſt Epiſcopus ratione juriſdictionis Epiſcopalis.*
27 *Capitulum Sede vacante ſuccedit Antiſtiti defuncto in omnibus iis, quæ Iure communi pertinebant ad Ordinariam Epiſcopi juriſdictionem.*
28 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare cum illegitimo ſuper pluralitate beneficiorum ſimplicium.*
29 *Papa ſolus ad Dignitates, vel Perſonatus etiam ſine cura diſpenſat.*
30 *Epiſcopus cum illegitimis ad beneficia requirentia Sacrum Ordinem diſpenſare non poteſt.*
31 *Epiſcopus cum illegitimis ad Canonicatus Eccleſiæ Cathedralis diſpenſare non valet.*
32 *Contrarium ſentiunt aliqui.*
33 *Sub diſtinctionis fœdere componuntur.*
- *Irregularitas occulta ex defectu natalium an ſit ab Epiſcopo diſpenſabilis quoad ſacros Ordines, remiſſivè,* ibid.
34 *Diſpenſatio an præſumatur ſi illegitimus in habitu, & Tonſura incedens Ordines ſuſcepiſſe tali diſpenſatione præcedente alleget?*
35 *Epiſcopus an poſſit diſpenſare cum Clerico conjugato?*
36 *Diſpenſatus à Summo Pontifice ad beneficium ſimplex obtinendum ante ætatem 14. annorum, an ex diſpenſatione Epiſcopi poſſit aliud ſimplex impetrare.*
37 *Epiſcopus promovens ad Ordines illegitimum, ſeu alium qui de jure communi promoveri non poteſt, in caſibus tamen in quibus poteſt diſpenſare, an intelligatur cum eo diſpenſaſſe.*
38 *Dimiſſi à Superioribus ex Societate IESV, & ejecti ab alia Religione, an reincidant in irregularitatem ex defectu natalium, ita vt non poſſint exercere Ordines receptos, nec ad alios promoveri?*

DISPENSATIONES ſunt ſtricti juris, & odioſæ, ſtrictamque recipiunt interpretationem, *cap. 1. in fine, de filiis presbyter. in 6.* Hojed. *de incompatib. beneficiorum, part. 2. capite vltimo, num 67. cum ſequentibus,* Sayr. *de cenſur. lib. 6. cap. 11. à num. 16.* Azor. *inſtitution. moral. part. 2. lib. 7. cap. 33. quæſt. 6.* Matienz. *lib. 20. gloſſ. 1. num 7. tit. 8. lib. 5. nova Recopil.* Nicol. Garcia *de benefic. part. 1. cap 6. num. 58.* Gironda *de privilegiorum, ſeu exemption. explicat. num. 1111.* Mar. Anton. *variar. reſolut. lib. 2 reſolut. 19. num. 24. & lib. 3. reſol. 2.* 1

resol. 2. n. 18. & 21. Carol. Tapia ad rubr. ff. de constitut. Principum, c. 5. n. 1. cum seqq. Moneta de distribut. quotidianis, part. 2. q. 14. à n. 5. Suarez de legibus lib. 11. c. 11. n. 10. & cap. 17. à n. 2. Campanil. in di-
2 versorio Iuris Canon. rubr. 11. c. 13. n. 90. ita vt † in
eis non valeat argumentum de majori ad minus, nec extendatur ad casum habentem in se majorem rationem, prout resolvunt Covar. de sponsalib. part. 2. c. 8. §. 8. num... Navar. de reditibus Ecclesiast. q. 3. monitu 10. n. 2. Molina de primogen. lib. 2. c. 4. n. 48. & seq. Brunor. à Sole in locis commun. verb. dispensationes sunt odiosa, Salas de leg. disp. 20. sect. 10. Surd. decis. 268. num. 20. & 21. Cald. Pereira de nominat. emphyteus. q. 21. n. 5. Guttier. Canon. lib. 2. c. 15. n. 124. Rendin. in promps. receptarum sentent. tom. 1. tit. 29. num. 12. Molin. de Iustitia, tom. 3. tractat. 2. disp. 591. num. 2. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 1. num. 32. & disp. 24. num. 17. Nicol. Garcia dict. c. 6. num. 59. Campan. d. c. 53. num. 91. vbi restringit, quando illud minus comprehensivè, & necessariò includeretur sub majori, aut esset necessarium consecutivum, ac dependens ab eo, super quo fuit dispensatum; quia dispensatus ad vnum, censetur dispensatus ad omnia consequutiva, plenè Sanchez de Matrimon. lib. 8. disp. 1. num. 19.

3 Concessa igitur dispensatio adversùs vnum impedimentum, & defectum, non porrigit suum effectum quoad alium, l. si quando, C. de inofficioso testamento, & vide ibi gloss. Bald. Salicet. & alios, Simon. de Prætis cons. 51. n. 6. Surd. cons. 245. n. 4. Ioseph. Gonzal. variar. quæst. cap. 14. num. 11. Ioan. Baptista à Costa de retrotractione, cap. 9. casu 10. num. 2. Sic etiam dispensatus ad vnum effectum, non censetur dispensatus ad alium, Beroi. cons. 163. num. 30. & 41. lib. 2. Riminald. jun. cons. 341. n. 36. Simon. de Prætis cons. 100. n. 29. Carol. de Grassis de effectibus clerical. effectu 4. num. 57. & 58.

4 Quare dispensatus simpliciter ad Ordines, intelligitur dumtaxat dispensatus ad minores, ex gloss. verb. ordinari, in cap. litteras, de filiis Presbyt. & gloss. verb. ad omnes, in cap. vlt. eod. tit. in 6. Rebuff. in praxi beneficiali, tit. de dispensatione super defectu natalium, n. 47. Campan. d. c. 13. n. 91. Suar. de censur. tom. 5. disp. 41. sect. 3. n. 3. vbi videtur in contrariam opinionem inclinare, Sanchez de Matrim. lib. 3. disp. 1. n. 26. Azor. institut. moral. p. 2. lib. 6. c. 3. q. 6. Molfes. in sum. tract. 2. c. 16. num. 8.

5 Dispensatus verò, vt promoveri possit ad Ordines sacros, multò magis censetur dispensatus, vt possit promoveri ad minores Ordines, ex multis, quos refert, & sequitur Carol. de Grass. d. effectu 4. n. 205.

6 Dispensatio etiam facta ad Ordines non extenditur ad beneficia, cùm sint separabilia, & executio vnius possit stare sine altero. Ita probant cap. 2. & ibi gloss. de fil. Presbyt. Gemin. in dict. cap. 1. vbi Monach. Archid. Ioan. Andr. & Ancharan. illo tit. lib. 6. Paris. cons. 88. à num. 19. volum. 4. Sayr. de censur. lib. 6. c. 11. num. 21. Garcia d. c. 6. num. 70. Sanchez de Matrim. lib. 8. disp. 1. num. 27. Marc. Anton. variar. resol. lib. 1. resolut. 19. num. 10. Molfes. in sum. Theologia moral. tract. 2. c. 16. num. 8. in fine, & tract. 6. c. 7. num. 21. Vasq. in opuscul. de benefic. cap. 3. §. 1. dub. 5. Aloys. Ricc. in decis. p. 1. decis. 95. novissimè Marcel. Vulpe in praxi, c. 47. num. 19. me citato in hoc loco, novissimè Alphons. de Leone de officio Capellani quæst. 4. praxi 6. num. 72. Filliuc. in summa Theolog. moral. tract. 41. de benefic. c. 4. sub num. 5. in princip. Extendi tamen ad beneficia simplicia conferri solita clericis Ordinibus initiatis, tenent gloss. verb. Sedis Apostolica, in cap. vlt. & ibi Abb. num. 2. de filiis Presbyter. Maiol. de irregularit. lib. 1. cap. 8. num. 8. Oldrad. cons. 215. num. 6. Michaël. Martin. de Villar del patronado de Calatayud, part. 9. costumbre 5. num. 4. Henriquez lib. 13. cap. 57. §. 5. Bellet. dict. §. 3. num. 39. Sed alii existimant, non extendi ad aliquod beneficium obtinendum; cujus quidem opinionis præter citatos in principio hujus numeri, fuere Rebuff. in praxi, rubr. de dispensat. super defectu natalium, num. 48. Borgas. in tractat. de irregularit. rubr. de filiis Presbyter. num. 9. quos refert, & sequitur Campanil. d. c. 13. num. 96. quibus addo Marc. Anton. dict. resolut. 19. num. 11. Garc. de benefic. part. 1. c. 6. num. 70. Marchin. dict. tract. 1. part. 9. c. 4. n. 13. Azor. institut. moral. part. 2. lib. 6. c. 3. quæst. 5. vbi ampliat etiamsi dispensatus sit, vt ad omnes sacros Ordines ascendere queat. Verùm dispensatus super clericatu potest obtinere pensionem; quia illegitimus non est inhabilis ad obtinendam pensionem, nisi ratione clericatus, super quo si sic dispensatus, non indiget dispensatione super illegitimitate, vt per Sarnens. in reg. de annali, quæst. 21. ad fin. vers. si verò non dantur, Seraphin. decis. 1264. n. 2. part. 2. & hanc opinionem perpetuò servasse Rotam testatur ipsa apud Farinac. decis. 549. num. 3. part. 2. recentior. Campanil. in divers. Iuris Canon. rubr. 11. cap. 13. numer. 64. Alphons. de Leone dict. praxi 6. num. 73. Quicquid contrarium esse de stylo Datariæ, & Cancellariæ asserat Garcia de benef. part. 1. cap. 5. à num. 119.

Qui enim simpliciter dispensatus fuit ad beneficium, 7
vtique ad aliud beneficium, quàm ad simplex, non diceretur habilitatus, vt ait Borgas. de irregular. p. 2. rubr. de interpretatione dispens. n. 2. sequitur Campan. d. c. 3. num. 97.

Si verò aliquis obtinens dispensationem ad ali- 8
quod beneficium simplex consequendum, ad illud præsentetur, dicetur habilitatus ad cætera simplicia, vt resolvunt Cavalcan. decis. 29. sub num. 35. parc. 1. Campanil. dict. cap. 13. num. 98. Ex quibus facilè colliges, malè pronuntiasse Henriquez lib. 14. cap. 8. §. 10. dum ait, quod illegitimus dispensatus ad Sacerdotium, non manet inhabilis ad beneficium Curatum, & Episcopatum, ac Dignitates: quæ omnia sunt falsa, & sine fundamento, prout tenent Sayr. dict. lib. 6. cap. 11. num. 27. & 28. Nicol. Garcia dict. cap. 6. à num. 67. Marchin. dict. cap. 4. num. 14. Campanil. dict. cap. 13. num. 101. Dispensatus simpliciter ad plura beneficia, duo tantùm sine cura recipere potest, cap. is cui, in fine, de preb. in 6. Felin. cons. 4. num. 7. Rot. in Pac. Parochialis de Talavera, 20. Novembr. 1613. coram Card. Pamphilio jun. impressa per Farinac. decis. 528. num. 3. in princip.
part. 1. recent. † Et dispensatos ad beneficia recipien- 9
da non censetur dispensatus ad illa retinenda, Rebuff. in praxi dispensat. rat. ætat. verb. & insimul retinere, Rot. decis. 233. num. 26. part. 1. divers. & dict. decis. 528. num. 1. part. 1. recent. etiamsi verba dispensationis sint vniversalia, videlicet, necnon quæcunque, & qualiacunque beneficia, &c. quia illa solùm referri debent ad facultatem recipiendi, itavt possit quidem quæcunque beneficia recipere, etiam vltra duo, sive simplicia, sive Curata, vel etiam Dignitates fuerint, non autem plura simul retinere, Rot. dict. decis. 528. num. 3.

Vnde quamvis dispensatum ad Curata, multò 10
magis censeri dispensatum ad Canonicatus Cathedralis Ecclesiæ, dixerit Ioan. de Selva de benefic. part. 2. quæst. 61. num. 6. contrarium tamen verius esse ex Rota decis. 54. aliàs 1. de filiis Presbyter. in antiq. asserit
Campan. d. c. 13. n. 99. † Et à fortiori dispensatum 11
ad beneficium Curatum, non censeri dispensatum ad obtinendam Dignitatem, resolvunt Petr. Gregor. syntagm. lib. 17. c. 6. num. 36. Azor. d. c. 3. q. 7. Bellet.
d. §. 3. num. 38. † etiamsi exuberans esset dispensatio, 12
nempe ad quæcunque beneficia, quia adhoc Dignitates

tates non comprehanderet, nisi apertis verbis illarum meminerit rescriptum, vt post Rebuff. resolvit Campanil. d.c.13.n.101. appellatione enim beneficiorum non veniunt Dignitatea, Clem.1. de sequest. poss. cum similibus citatis a Beller. p.1. tit. de discipl. clerical. §.2. num.38.

13 Sic etiam dispensatus ad beneficia, vel etiam ad Dignitates, non potest promoveri ad Dignitates, quibus cura animarum inest, Azor. d. cap.3. quæst.9. & 20. Sic etiam dispensatum in ætate ad obtinendum Canonicatum, vel Dignitatem in Ecclesia Cathedrali, non censeri dispensatum ad hoc, vt possit esse delegatus Papæ ante vigesimum annum, probant Navar. cons. 22. à num.1. sub tit. de celebrat. Miss. Carol. de Graffis d. effectu 4. num.60. D.Barbos. in l. cum prætor, § vlt. n.60. ff. de judic. Stephan. Gratian. discept. forens. c.270. n.7. Massobr. de Synodo diœcesana, c.4. dub.13. num.31.

14 Hinc etiam dispensatus ad Dignitates non dicitur dispensatus ad majorem Dignitatem post Pontificalem, Bellam. decis. 698. post med. Rebuff. in concordata in form. mand. Apost. in gloss. verb. aut dignitate, & in praxi, tit. de dispensatione super defectu natal. n.86. quos refert, & sequitur Bellet. d. tit. de disciplina clericali, §.2. n.39. Azor. d.c.3. q.8. me citato in hoc loco,
15 Marcel. Vulpe d.c.47.n.20. † Sed ad majorem cautelam hodie in dispensationibus quæ conceduntur additur clausula, *exceptis majoribus Dignitatibus in Cathedralibus, & principalibus in Collegiatis*, & causa similium verborum dubitabatur apud aliquos legalis scientiæ tyrones, vel potius alieni honoris inuidos, & detractores, an scilicet sub illis verbis, *& principalibus Dignitatibus in Collegiatis*, comprehenderentur plures Dignitates, quàm vna in qualibet Collegiata; nam cum quædam insignis persona promoveretur ad Dignitatem, quæ erat tertia in quadam Collegiata, virtute illius clausulæ, contra illum à Concanonicis suis, & coopidanis magnum invidiæ argumentum oppositum fuit, possessioque sibi tam injustè denegata: ego in hoc dubio (si dubium appellari potest, quod omni caret difficultate) respondi verba illa, *& principalibus Dignitatibus in Collegiatis*, intelligi solùm de vnaquaque Dignitate principali in qualibet Collegiata, quia pluralitas illa resolvitur in singularitates, & respicit solùm pluralitatem Ecclesiarum. Probatur à simili ex reg. 3. Cancellariæ, vbi circa reservationem beneficiorum habentur hæc verba, *principales in Col-*
16 *legiatis Ecclesiis*, ex quibus resolvunt Doctores † reservari tantùm vnam principalem in qualibet Collegiata, prout tenent Mandos. in d. regul. 3. q.3. per totam, Menuch. cons. 190. n.5. cum seqq. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 21. n.7. Nicol. Garc. de benefic. part. 5. c.2. n.262. Non obstat quod adducit Mandos. d.q.3. in fine; nam decisiones, & Iura, quibus innititur, loquuntur tantùm de duabus Dignitatibus æquè principalibus, quia tunc tantum duæ sub eadem regula comprehenderentur, vt per Nicol. Garc. d.c.2. num.264.
17 Aloys. Ricc. in collect. decis. p.5. collect.1670. † Sed ad hæc minimè attendentes, contrariam opinionem tuentur aliqui prædicta Iura non ignorantes, sed alienæ felicitatis, & honoris impatientes, & parum advertentes honorem, qui videbatur aliis impendi,
18 reflecti in seipsos, † quoniam, vt ait Ioan. de Lignano de amicit. cum agit de amante, & amato, n.5. *Honorare melius est, quàm honorari, sicut amare, quàm amari: nam qui honorat, & amat, ostendit signum virtutis, deinde amando, & honorando quis implet præceptum Christi qui jussit, vt diligeremus proximum nostrum*, ex Apost. ad Rom.12. *vt nos invicem honore afficeremur*. Quare non temerè vulgò dici solet honorem esse facientis, non recipientis, facit l.6. ff. de offic. Proconsul. vbi dicit Vlpian. si ad aliquam celebrem civitatem, vel provinciæ caput Proconsul advenerit, pati debet commendari sibi civitatem, laudesque suas non gravatè audire, cum honori suo Provinciales id vendicent: ex quo textu clarum fit, aliquem honorari præstando honorem, cum in dicta lege honor Proconsuli præstaretur, & tamen id honori suo Provinciales vindicabant, vt eleganter exponit Thom. Act. de ludo schaccorum, q.7. n.71.

Illegitimorum multæ sunt species; nam si quis sit natus ex soluto, & concubina domi retenta, dicitur filius naturalis; si ex meretrice, dicitur manser, si ex conjugato, & soluta, dicitur nothus, si ex copula in Iure Civili damnata, veluti ex raptu, incestu, stupro, sacrilegio, dicitur spurius à spurcitia in Iure reprobata: qui omnes ordinari prohibentur, c.1. & per tot. 56. dist. cap. innotuit, de elect. c. fin. de fil. Presbyt. Concil. Trid. sess. 23. de reform. c.20. ibi, natalibus, & sess. 25. c.5. ibi, de ipsorum ordinandorum natalibus, & c.7. ibi, ordinandorum genus, &c. An expositi habendi sint illegitimi, & ab Ordinibus arcendi? Vide infrà alleg. 51. n.148. cum seqq.

Deveniendo nunc ad solutionem nostræ principa- 19
lis quæst. dico Episcopum dispensare posse cum illegitimis, ex quocunque etiam damnato coitu, ad minores Ordines, & ad beneficium simplex, Papam verò solum dispensare quoad majores Ordines, & ad beneficia Curata, vel ad ea, quæ habent Dignitatem annexam, vel quæ habent Ordinem sacrum annexum: ita probatur in cap.2. de filiis Presbyt. in 6. & ibi gloss. & Doctores, Coninch. de Sacrament. disp.18. dub.14. num.112. & disp.33. n.29. dub.1. Hieron. Venero in exam. Episc. lib.1. c.20. num.28. Vgolin. de irregular. c.44. §.2. n.3. Sayr. de censur. lib.6. c.11. n.8. Gig. de pension. quæst.17. in princip. Rebuff. in praxi de form. litt. tonsur. n.2. & tit. de dispensat. super defectu nat. n.8. Azor. instit. moral. part.2. lib.3. c.50. q.8. Henriq. in sum. part.2. lib.15. c.8. num.10. lit.B. Nicol. Garc. de benefic. part.7. c.2. n.48. Carol. de Graffis de effectibus cleric. effectu 1. n.530. Cardos. in praxi Iudicum, verb. dispensatio, n.38. Marchin. me citato in hoc loco, de sacram. Ordinis, tract.1. p.10. c.1. diffic.2. Lotter. de re benef. lib.2. q.48. num.140. cum seqq. vbi dicit ob generalitatem dicti text. ad omnes cujusvis generis illegitimos extendi, novissimè Marcel. Vulpe in praxi judic. fori Eccles. c.47. à n.15. me citato in hoc loco, Alzedo de præemin. Episc. dignit. p.2. c.8. n.32. Ioan. Mar. Bellet. disquisit. clerical. part.1. tit. de disciplina cleric. §.3. n.25. novissimè Torreblanca in practica b. Iuris spirit. lib.2. c.13. n.33. Campan. in diversorio Iuris Canon. rubr.11. c.13. n.81. Molfes. in sum. Theol. moralis, tract.2. c.16. n.5. latè D. Felician. de Vega in relect. c. & si clerici, §. de adulteriis, n.93. cum seqq. de judic. novissimè me citato in hoc loco, Alphons. de Leone d. praxi 6. n.74. Quod locum habet in Episcopo dispensante cum filio suo illegitimo quoad minores Ordines, & beneficium simplex, Mainl. de irreg. lib.2. c.12. num.13. Suarez de cens. tom.5. disp.50. sect.5. n.7. Fr. Emman. in sum. tom.3. c.38. n.2. Alzedo d.p.2. c.9. num.18.

In hujusmodi dispensatione facienda per Episcopum, cùm sit inferior Papa, requiritur causa, & quod eorum suffragantibus meritis fiat, gloss. in cap. requisistis, § nisi rigor, 1. quæst.7. Navar. consil.45. n.2. de homic. Fr. Emman. quæst. Regul. tom.1. q.13. art.14. & 15. quem refert, & sequitur Nicol. Garc. d.c.2. n.49. Petr. Anton. à Petra in tract. de potest. Princip. cap.32. dub.1. n.20. Carol. de Graffis de effectibus clerical. in prælud. n.332. Vasq. in opusc. de benefic. c.3. §.1. dub.3. & 4. Molfes. in sum. Theologiæ moralis, tract.6. c.7. n.18. Illud tamen advertere oportet, quod si illegitimus beneficium aliquod simplex obtineret à Papa, nequiret Episcopus cum illo super hujusmodi illegitimitate

gitimitate dispensate propter appositionem manus Papæ, vt bene obseruant Simon. *de reseruat. q. 64. n. 6.* & Massobr. *in praxi habendi concursum, pral. 25. in princip. n. 4.* secundum Romanum impressi.

19 Pro materiæ cognitione antequam ad ampliationes & limitationes deueniamus: *Primò* est obseruandum, quod dispensatos per suum Episcopum, poterit etiam in diuersa diœcesi beneficiari, per text. *in cap. cùm olim,* vbi Abb. *n. 1. de cleric. coniug.* Maiol. *de irreg. lib. 1. cap. 8. sub n. 8. vers. procedit etiam, & n. 9.* Lotter. *dict. lib. 2. quæst. 48. num. 143.* *Secundò* est obseruandum, quod dispensatio fiat expressè ante promotionem ad beneficium: nam Episcopus promouendo illegitimum, non censetur cum eo dispensare, ex communi opinione, de qua attestatur Rebuff. *in praxi, tit. de dispensat. super defectu natal. num. 9.* Lotter. *d. quæst. 48. n. 144.* de quo tamen vide infra *n. 32.* *Tertiò* obseruandum est, vt Episcopus non excedat limites à Iure sibi concessæ potestatis, quandoquidem ea restricta est ad Ordines minores, & ad beneficium non Curatum, sed simplex, in Curatis enim quæcumque subsit causa vtilis, vel necessaria, non dispensat, vt voluit Gemin. *dict. cap. 1. num. 5.* Et quoad simplicia moderatas etiam habet habenas, & respectu quantitatis, & respectu qualitatis; & quidem respectu quantitatis, vt non possit dispensare vltra vnum, ex quo text. in singulari loquitur, & tenent citati infrà *n. 28.* respectu verò qualitatis, vt hæc facultas non intelligatur de omnibus omnino beneficiis, quæ non habent curam animarum, sed his tantùm super quibus per Episcopum valet dispensari, vt expressè habetur *in d. c. 1.* quæ omnia ex ampliationibus & limitationibus infra scriptis patebunt.

20 *Primò* amplia supradictam resolutionem, quæ habet Episcopum cum illegitimis posse dispensare ad beneficium simplex, procedere in Canonicatibus Collegiatarum Ecclesiarum, vt post Staphil. dicit Rota, iuncta addit. Papaz. *decis. 2. n. 15. de filiis Presbyt. in nouis,* quam refert, & sequitur Bellet. *d. §. 3. n. 27.* Nic. Garc. *d. c. 2. n. 69.* Anton. Fabric. *in praxi benef. tit. de benef. Cathedral. n. 8.* Zerol. *in praxi Episcop. part. 1. verb. Canonia, §. 3.* Stephan. Grat. *discept. forens. tom. 4. c. 591. n. 16.* Squillante *de priuil. cleric. cap. 4. n. 56* Sayr. *de cens. lib. 6. cap. 11. n. 13.* nouissimè Marcel. Vulpe

21 *d. c. 47. n. 15. in fine,* † cùm non habeant annexum Ordinem aliquem sacrum, etiamsi sint alicuius insignis Collegiatæ; quia etiam ad huiusmodi Canonicatus obtinendos sufficit prima Tonsura, & quod quis attingat decimumquartum annum, vt post multos, quos refert, dicit Nicol. Garc. *d. part. 7. cap. 4. num. 39.* & latiùs infrà dicemus.

22 *Secundò* amplia in dimidiis Portionibus, seu inferioribus beneficiis Ecclesiæ Cathedralis, prout resoluunt Gomez *de expectatiuis, n. 38.* Flamin. *de resignat. lib. 2. quæst. 1. n. 117.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. n. 98. & seq.* Gratian. *dict. c. 391. n. 17.* Nicol. Garc. *d.*

23 *c. 2. n. 69.* Bellet. *d. §. 3. n. 26.* † Dimidiæ enim Portiones non habent sibi annexum Ordinem sacrum, nec illius ætatem requirunt, Nicol. Garc. *dict. cap. 4. n. 38.*

24 *Tertiò* amplia etiamsi beneficio simplici, aut Canonicatui Ecclesiæ Collegiatæ, vel dimidiis Portionibus, aut inferioribus beneficiis Ecclesiæ Cathedralis parochialis Ecclesia vnita sit accessoriè, ex multis rationibus, & Iuribus id ipsum suadentibus, quæ refero alio in loco; quarum illa principalis est, quia quod accedit alteri, sequitur conditionem, & naturam principalis: & ita hanc ampliationem tenent Gemin. *in cap. 1. n. 12. de filiis Presbyt. lib. 6.* Rebuff. *in tract. nominat. q. 16. n. 27.* Beller. *dict. §. 3. n. 34.* Campanil. *dict. c. 13. n. 83.* Steph. Grat. *discept. forens. c. 273. n. 47. & cap. 501. n. 16. & 17.* Zerol. *part. 1. verb. Canoni. §. 3.* Anton. Fabric. *in praxi benef. tit. de benef. in Cathed. n. 8.* Squillante *de priuil. cleric. c. 4. n. 56.* Alaedo *dict. part. 2. c. 6. n. 35.* Azor. *d. c. 3. q. 14.* Gunzal. *ad reg. Cancell. glos. 5. §. 7. n. 18.* & de hac veritate hucusque nemo dubitauit.

Quartò amplia, Capitulum Sede vacante posse, sicut Episcopum, huiusmodi dispensationes impertiri, prout resoluunt Nauarr. *consil. 31. incip. An Capitulum Sede vacante, sub tit. de temporib. ordin. in antiq. & 7. de filiis Presbyt. in nouis.* Campanil. *d. c. 13. n. 81.* Quarant. *in summa Bullarij, verb. Capitulum Sede vacante, vers. secundò quæro,* Zerol. *in praxi Episcopali, part. 2. verb. Capitulum, vers. tertiò, pag. 28.* me citato *in hoc loco,* Diana *part. 4. tract. 2. resol. 64. in fine,* Lotter. *d. lib. 2. q. 48. num. 141.* nouissimè Marcel. Vulpe *d. c. 47. num. 17.* Licèt contradicat Paris. *cons. 136. incip. Stante defectu, n. 2. vol. 4.*

Etenim Capitulum Sede vacante dispensare in iis potest, in quibus potest Episcopus ratione iurisdictionis Episcopalis, vt tenent Henriq. *in sum. lib. 14. de irregul. c. 20. §. 1.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 3. n. 10.* Sayr. *in Claui Regia lib. 6. cap. 11. n. 84.* Cened. *ad Sext. collect. 4. n. 3.* Molin. *de iustitia, tract. 2. disput. 11. num. 5.* Cardos. *in praxi iudic. & aduocat. verb. Capitulum, num. 2.* 2

Quin etiam generalior suppetit ratio, quod Capitulum Sede vacante succedit Antistiti defuncto in omnibus iis, quæ Iure communi pertinebant ad Ordinariam Episcopi iurisdictionem, exceptis nonnullis specialiter Iure prohibitis. Syluest. *verb. Capit. §. 2.* Pauin. *de potestate Capit. Sede vacante, part. 1. capit. 3. n. 3.* Rebuff. *in praxi beneficiali tit. de deuolut. à n. 57.* Nauarr. *cons. 44. num. 1. de temporibus ordinat. & consil. 7. de filiis Presbyter.* Flamin. *de resignat. lib. 7. q. 23. n. 11. cum seq.* Suar. *de cens. disp. 7. sect. 2. n. 4.* Molin. *d. disp. 11. n. 1. 3. & 10.* Gutier. Sayr. & Cardos. *d. locis.* Aloys. Ricc. *in praxi Eccles. dec. 337. n. 4. in prima edit. & res. 305. n. 4. in 2. edit.* vbi dicit, quod Capitulum succedit in omnibus, quæ sunt iurisdictionis, tam contentiosæ, quàm voluntariæ. 2

Primò limita, non procedere suprapositam resolutionem, nisi ad vnicum obtinendum beneficium; cum illegitimis enim non poterit Episcopus dispensare super pluralitate beneficiorum simplicium, vt probat *dict. c. 1. §. ille verò, de filiis Presbyter. lib. 6.* vbi Gemin. *num. 8.* tenent Zerola *in praxi Episcopali, p. 1. verb. Ordo, circa finem,* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 6. c. 3. q. 12.* Auila *de cens. part. 7. disp. 3. dub. 6. con. 1. 2.* Nic. Garc. *d. c. 2. n. 50. & part. 8. c. 3. n. 4.* Lotter. *d. l. 2. q. 48. n. 146.* Squill. *de priuil. cleric. c. 4. n. 49.* Filliuc. *tract. 41. c. 4. sub n. 5.* Alphons. à Leone *dict. q. 4. praxi 6. n. 82.* Quamuis contrarium videantur sentire *gloss. a. in c. final. de filiis Presbyter. lib. 6.* Selua *de benefic. part. 3. q. 12. n. 19.* Menoch. *de arbitr. casu 201. n. 156.* Nam verius est, quod suprà resoluimus, quia illegitimus cum quo dispensatur ad beneficium, non potest nisi vnicum obtinere, vt resoluit Sanch. *de matrim. lib. 8. disp. 51. num. 6. & 11.* 2

Secundò limita in Dignitatibus, vel Personatibus etiam sine cura, ad quos solus Papa potest cum illegitimis dispensare. Ita colligitur ex *capit. fin. de fil. presbyter.* gloss. *verb. beneficium, in d. cap. 1.* Henriq. *dict. lib. 14. cap. 5. n. 10.* Auila *d. dubio 6. conc. 6.* Azor. *d. c. 3. q. 3.* & post Petr. Gregor. Molin. Ledesmam, Tolet. Sayr. Lessium, & alios resoluit Nicol. Garc. *d. c. 3. n. 53.* Lambert. *in tract. de iurepatronat. lib. 1. part. 1. q. 9. art. 3. vers. addunt duodecimò, n. 40.* Campan. *d. c. 13. n. 86.* Benedict. Ægid. *in tract. de priuil. honest. art. 16. n. 20. cum seq.* vbi *n. 23. vers. tertiò,* subdit text. *in dict. c. fin.* loqui in Dignitatibus & Personatibus, qui pertinent ad Ecclesiastica beneficia. 2

Tertiò limita in beneficiis requirentibus sacrum ordinem, ad quæ Episcopus nequaquam illegitimos dispensare valet. Ita gloss. *verb. tale, in d. c. 1.* quam sequuntur

P p quuntur

quuntur *ibid.* Ioan.Monach. *n.*8.*vers.* *& idem*, Franc. *n.etiam* 8. Anchar.*n.*2.Campanil.*d.c.*3.*n.*85.quorum resolutionem dicit Azor.*d.cap.*3.*quæst.*15.intelligendam de beneficio, quod sacrum Ordinem requirit priuilegio, consuetudine, vel statuto, in quibus Episcopus nihil Iuris, & potestatis habet.

31 *Quartò* limita in Canonicatibus Ecclesiæ Cathedralis, ad quos obtinendos cum illegitimis non poterit Episcopus dispensare, vt tenent Ioan.Monach. *in d.cap.*1.*num.*7.Rebuff.*in praxi tit.de dispensatione super defectu natalium*, *n.*10. *& seq.* & hanc sententiam (vt inquit Eclin.*in cap.postulasti*, *vers.*2.*concl.sub n.*4. *de rescript.*) videtur tenere Rot.Roman.*decis.*136.*vel. secundo*, incip. *Noluerunt Domini*, *de filiis Presbyt. in nouis*, aliàs 54. *seu prima*, *eod.tit.in antiq.* Zerol.*in praxi Episcop.part.*2.*verb. Canonia*, §.3.Anton.Fabric.*in praxi benefic.tit.de benefic.Cathedral.n.* 8. late Lotter. *d.q.*47.*ex n.*253. Marcell.Vulpe *d.c.*47.*n.*10.Et.Emman.*in sum.tom.*3.*c.*38.*n.*1. Alzed.*d.p.*2.*c.*6.*n.*35.

32 Contrarium tamen, immò Episcopum posse cum illegitimo dispensare ad obtinendum Canonicatum in Cathedrali, tenent glos. *in dict.c.*1.*verb. beneficium*, quem *ibi* sequuntur Ioan.Andr. *vers. in gloss.intellige*, *sub num* 3. Geminian.*num.*6.Anchar.*num.* 1. Domin. *num.*7. Franc.*n.*6.Cald.*consil.*1. *de filiis Presbyt.* Selua *de beneficio part.*1.*quæst.*61 *in fin.verbis*, Azor.*dict.c.*3. *quæst.*11.Nauar.qui addit hanc opinionem esse communiter receptam *cons.*3.*incip.* *Multarum quæst.n.*4.*de ætate*, *& qualit.in antiquis*, *& cons.*4.*de filiis Presbyt.in nouis*, Turreblanca *dict.c.*13.*num.*33. Campanil. *dict. cap.*13.*n.*82 vbi asserit decisiones Rotæ suprà allegatas non negare, licere Episcopis dispensare cum illegitimis ad Canonicatum Cathedralis Ecclesiæ, sed dicere dispensationes ab Episcopis concessas, iuxta formam *dict.c.*1.minimè extendi ad Canonicatus prædictos, prout Franch.bene aduertit *dict.cap.*1. *n.*6.*in fin.* quasi procederent, illegitimum habilitatum ad beneficium simplex non intelligi dispensatum ad Canonicatum, nisi fuerit expresse additum de Canonicatu, & insinuat Nauar. *vbi proximè.n.*4.*& cons.*2. *n.*5.*de filiis Presbyter.*

33 Sed hæ contrariæ opiniones fœdere distinctionis componuntur, prima enim quatenus habet ad Canonicatum in Cathedrali non posse Episcopum cum illegitimis dispensare, procedit de Iure nouo ir Concil.Trident. *sess.*24.*de reformat.c.*12.quo attento omnes Canonicatus Ecclesiæ Cathedralis requirunt aliquem ex sacris Ordinibus, ad quos cum non possit Episcopus cum illegitimis dispensare, ex adductis per Lotter.*dict.q.*48. *ex n.*147. sequitur, quod etiam non poterit ad beneficia, quæ sibi illos habent annexos. At verò secunda opinio procedit de Iure antiquo & ita distinguunt Majol.*de irregular.lib.*2.*cap.*8.*n.*15. Zerola *in praxi Episc. part.* 1. *verb. Canonici*, §.3.Sayr. *de cens.lib.*6.*cap.*11.*n.*13.Auila *eod.tract.part.*7.*disp.*3. *dub.*6.*notab.*3.Henriq.*lib.*14.*cap.*8.§.10.*ad fin.* Less. *de Iustitia lib.*2.*c.*34.*n.*86.Nicol.Garc.*d.cap.*2.*n.*65.& assentire videtur Campanil.*d.c.*13.*n.*85. Squillante *de priuileg. cleric. c.* 4. *num.*52.*cum seq.* Lotter. *dict.q.*48. *num.*173.

Vltimò limita in beneficiis paternis, non posse enim Episcopum dispensare, vt filius illegitimus obtineat beneficium simplex in Ecclesia patris sui, probat *cap.cùm electorem*, *de filiis Presbyt.* & tenent Vasq. *in opuscul.de benefic.c.*3.§.1.*dub.*6.latè Lotter. *d.q.*48. *ex n.*174.Nicol.Garc.*part.*7.*c.*3.*à n.*6. Molfes.*d.tract.*6. *c.*7.*n.*19. reprobantes opinionem Syluest. & Angeli asserentium, vt post mortem patris possit Episcopus dispensare cum illegitimo. Eandem opinionem tenet Less.*de Iustit.lib.*2.*c.*34.*n.*89.Layman.*in sum. Theolog. moral.lib.*4.*tract.*2.*c.*14.*n.*5. Alphons.de Leone *dict. q.*4.*praxi* 6.*n.*83.qui hoc limitant in nepotibus ex filiis illegitimis clericorum, siue legitimè, siue illegitimè fuerint procreati.

Vtrum autem irregularitas occulta ex defectu natalium sit ab Episcopo dispensabilis quoad sacros Ordines? Vide Dianam *resol.moral.p.*2. *tract.*2.*resol.* 64. Vtrùm virtute Concil.Trid.*sess.*24.*de reform.c.*6. possit Episcopus dispensare in illegitimitate quando est occulta ad ordines maiores, & beneficia Curata? In quo dubio nouissimè Ioan. Machado *in d. tract. del perfetto Confessor y Cura de Almas*, *lib.* 1.*p.*3. *tract.*17.*docum.*2.*num.*4. ita ait, *Si quando la illegitimidad es occulta, pueda entonces el Obispo dispensar para Ordenes maiores y todos beneficios, disputan tambien los Doctores. Muchos mas communmente lo niegan, como son Suares, Sayro, Marchino, fũdados en que la facultad que goza por el Concilio, es para dispensar en las irregularidades ocultas, que nacen de delito, pero esta de la illegitimidad no prouiene de delito, sino de indecencia. Mas no obstante esto Auila, Coninch, Layman, Diana, y otros defienden que si, fundados en que aunque verdaderamente la illegitimidad cause en la persona alguna indecencia, con todo esto intrinsecamente pende del delito de los padres*, &c.

Quæri opportunè potest, an dispensatio præsumatur, si illegitimus in habitu, & tonsura incedens Ordines suscepisse tali dispensatione præcedente alleget? In qua quæstione negatiuam partem amplexa est Rota Roman. *in Hispal. Canonicatus*, *decis.*780.*lib.*3. *part.*3.*diuers.* vbi decisum fuit, teneri se clericum per litteras probare, & dispensationem remouentem defectũ natalium antecessisse. Facit etiam quod dispensationem allegans illam probare tenetur, cùm non præsumatur, prout tenẽt Bellam.*cons.*10.*n.*43.Mascard. *de probat.consil.*523. *sub n.*6.Menoch.*de præsumpt.lib.* 3.*q.*132.*sub n.*72.Surd.*cons.*235.*num.*32.Sed stat pro contraria parte decisio eiusdem Rot.Roman.in propriis terminis, quam memorat additio ad alteram Rotæ *decis.secundam*, *incip. Voluerunt Domini*, *siue* 136. *n.* 8. *de filiis Presbyteror. in nouis*, in qua decisum fuit non probandam & verificandam elapso triennio dispensationem allegatam pro illegitimo; contradicit etiam generica resolutio Anchatani *cons.* 117. *prope finem*, vbi præsumptionem exoriri ex longa possessione beneficij, ac dispensationem intercessisse defendit, quod etiam tenet Flores de Mena *variar.qq.lib.*3. *q.*23.*n.*52. Item hanc partem sequitur Gomez *super regul.Cancell.de triennali*, *q.*10.*vers. nec obstat*, vbi decisione Rotali resolutum attestatur, regulam ipsam de triennali iuuare, etiam execrabilem, ita quod liceat execrabili allegare dispensationẽ, si triennio possedit. 34

Verùm in hac contrarietate Campanil.*dict.cap.*13. *num.* 107. asserit præfatam Rotæ decisionem in illa *Hispal. Canonicatus*, subsistere tantùm respectu proprietatis, hoc est, validitatis, seu inualiditatis clericatus, aut collationis beneficij; non autem respectu possessionis clericatus, seu beneficij; regula enim de triennali non operatur effectum, nisi quoad possessionem, & fructus duntaxat, vt à simili ex pluribus decisionibus comprobat idem Campanil.*dict.cap.*13. *n.*111. Tamen ne litibus via aperiatur, aut dissensionibus detur locus, si decennio saltem illegitimus in beneficio steterit, vel beneficia incompatibilia possederit in præsentia sui Superioris, credendum est iustum titulum, & dispensationem obtinuisse, cum credendum non sit vnum, vel plures Antistites sæpiùs visitantes possessori annuisse, nisi viderint dispensationem, alioquin prohibuissent inhabilem ministrare, siue incapacem obtinere beneficia, aut sine titulo, vt optimè infert Rota *decis.*4.*incip.Fuit conclusum*, *num.*8.*part.*2.*diuers.* & faciunt quæ tradunt Flamin.*de resignat lib.*3.*quæst.*6.*n.*74.Aloys.Ricc.*in praxi fori Ecclesiast.dec.*701.*in* 1.*edit.& res.*593.*in* 2.*edit.*

Vlteriùs curiosus quæret lector, an Episcopus possit 35

sit dispensare cum clerico coniugato? Negant, quia non reperitur hoc expressum in Iure, Abb. Sylu. Lambert. & alij, quos refert, & sequitur Nicol.Gate. *de benefic.part.7.cap.5.num.4.& 5.* quibus addo Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.30.n.* 149. Molfes. *in Theolog.mor.tract.6.cap.7.n.27.*

36 Deinde postulabis aliquis, an dispensatus à Summo Pontifice ad beneficium simplex obtinendum ante ætatem quatuordecim annorum, qui ad illud requiruntur per Concil. Trid. *sess.23.de reform.cap.6.* possit aliud beneficium simplex obtinere ab Episcopo absque noua dispensatione? In qua quæstione dicendum est, quod eum obtinens dispensationem ad beneficium simplex, dicatur habilitatus ad cætera simplicia, vt resoluit Campanil. *in diuers. Iuris Canon.rubr.11.cap.13.num.98.* poterit in euentu de quo agimus, huiusmodi capax, & habilis per dispensationem factus alia similia simplicia ab Episcopo impetrare, dummodo Ius non resistat, vt sunt duo simplicia beneficia. Ita in terminis Aloys. Ricc. *in praxi aurea, res.64.* Si verò à Papa dispensatus fuerit, vt possit habere quodcumque beneficium Curatum, & virtute dispensationis vnum fuerit assecutus, non poterit illo renunciato, vigore eiusdem dispensationis alterum assequi, Cardus. *in praxi iudicum, verb. dispensatio, n.19.*

37 Vltimò quæro, Vtrùm si Episcopus promoueat ad Ordines illegitimum, seu alium, qui de iure communi promoueri non potest, in casibus tamen in quibus potest dispensare, intelligatur cum eo dispensasse? Quod non videatur cum eo dispensare, nisi exprimat, dicendum videbatur, faciendo differentiam inter Papam & inferiores; quia Papa faciendo aliquid quod valere non potest propter aliquod Iuris impedimentum, nisi dispenset, videtur tacitè dispensare, non autem Episcopi, nisi dicant se dispensare: doctrina est Abb. recepta *in cap. diuersis fallacijs, de cleric. coniug.* Nau. *consil.4.num.2.de Simon.* & subdit Marcell. Vulpe. *in praxi iudiciali fori eccles. capit. 47. num. 21.* quod si illegitimus impetret dispensationem à Papa, vt possit promoueri ad Ordines maiores, eaque impetrata contraxerit matrimonium, non euanescit talis dispensatio, itavt mortua eius vxore vnica & virgine, possit virtute dictæ dispensationis promoueri ad Ordines sacros, & *num.22.* aduertit clausulam illam apponi solitam in dispensationibus Apost. *dummodo paternæ incontinentiæ imitator non sit*, non importare conditionem, sed instructionem, & eius defectum non vitiare dispensationem. Contrarium verò videtur verius, ad notata per Oldrad. *cons.329.num.4.& 5.& cons.330.per tot.* præcipuè *num. 6.* per text. *in l. fin. C. qui admitti ad bon. possess.* dum ibi dicitur, quod pupillus non potest sine tutore bonorum possessionem petere, nec Prætor dando aliquid agit, sed si Prætor sciuit illum pupillum, dispensare, & supplere videtur defectum ætatis, Natta *cons.402.n.29.* Roman. *cons.216. n. 7.* vbi apostilla *verb. videtur, & cons.* 307. Majol. *de irreg. c.§.1.n.8.* Henriq. *in sum. lib.14.c.17.§. 4. lit. P.* Suar. *de censur. tom.5.disp.41.sect.3. n. 4.* Decius *cons.* 18. *num.24.tom.1.* Tiber.Decian. *resp. 51. num. 8. tom.4.* Ex facto enim eius, qui potest absoluere, inducitur absolutio realis, Alex. *cons.164.num.8.vol.7.* Et hoc ideo; quia pariter consensus ex facto elicitur, ac ex verbis, *l. de quibus, ff. de legib.* ibi, *nam quid interest suffragio populus voluntatem suam declaret, an rebus ipsis & factis*, &c. *l. si quis, C. de iure delib. l. recusari*, & ibi gloss. *ff. de acquir. hered.* imò facta potentius exprimunt hominum voluntatem, quam verba, vt prædictis Iuribus communiter notatur, & videndus Stephan.Gratian. *discept.forens.c.594. num.20.*

38 Denique dubitari potest, an dimissi à Superioribus ex Societate IESV, & eiecti ab alia Religione, reincidant in irregularitatem ex defectu natalium, itavt non possint exercere Ordines receptos, nec ad alios promoueri? Quoad dimissos ex Societate existimo non incidere in pristinam irregularitatem ex defectu natalium, vt post Suar. & Sanctarel. resoluimus *de iure Ecclesiast. lib.1.cap. 42. num. 192.* Quicquid aliter teneat Tuttian. *de censur. lib. 9. disp. 71. dub. 2.* quem videtur sequi Diana *part. 4. tract. 2. resol.66.* Quoad eiectos (quicquid inuoluant Doctores) ex declaratione *sacræ Congreg. sub die 21. Sept.* 1624. sunt perpetuò suspensi ab exercitio Ordinum, sublata Ordinariis locorum facultate dictam suspensionem relaxandi, ac moderandi.

ALLEGATIO XLVI.

Episcopus an possit cum illiteratis ad Ordines dispensare?

SVMMARIVM.

1 *Litteratis viris indiget Ecclesia Dei, per quos totus mundus illuminetur.*
2 *Ecclesia semper amat sapientes.*
3 *Scientes præsumuntur à vitiis abstinere.*
4 *Ignorantia est mater omnium errorum.*
5 *Illiterati penitus non possunt fieri clerici.*
6 *Illiteratus comparatur cæco.*
7 *Illiteratus est nullus in Ecclesia Dei, nec in ea placere potest.*
8 *Illiteratus asinus nuncupari solet, & non venit appellatione hominum.*
9 *Illiteratus est magis odiosus quàm homicida.*
Illiteratus dicitur, qui prima Grammaticæ Rudimenta non didicit.
10 *Irregularis est illiteratus.*
11 *Illiteraturæ defectus est omninò indispensabilis.*
12 *Litteratura iure diuino requiritur.*
13 *Episcopus potest dispensare ad Ordines cum illiterato aliquod principium Grammaticæ habente, & spem addiscendi in futurum ostendente.*
14 *Religiosi bene legentes, & cantantes, etsi in lingua Latina aliquatenus deficiant, tuta conscientia possunt ab Episcopo ordinari.*

ECCLESIA Dei indiget litteratis viris, quibus regitur, & sustinetur, *cap. super specula, de præbendis, cap. cùm ex eo,* & *ibi* Ioan.Monach. *num.1. de elect. in 6.* Abb. *in cap. de multa, num.6. & 7. de præbendis,* Carol.de Grassis *in tract. de effect.cleric. in prælud. à num.* 63. Felin. *in cap. si quando, num.6.* vbi Nauarr. *except.16. num. 5. de rescript.* Hieron.Giach. *in cons. syndicatus, num.66. & 81.* Perett. *ad extrauag. ambitiosæ, verb. ex quibus Ecclesiæ, n.11. de rebus Ecclesiæ non alienan.* Redoan. *de spol. quæst.9. § vlt. num. 20. cum sequentib.* Beller. *disquisit. cleric. p.1. tit. de discipl. cleric. §. 4. num. 8.* Rot. *in vna Meliten. Canonicatus, 9. Martij* 1595. coram *Illustrissimo D. meo Cardinal. Millino,* impressa per Marchesan. *de commissionibus, p.1. §. 2. pag.* 611. Per quos totus mundus illuminatur, *c. fin. de Magist. dict. cap. cùm ex eo, de elect. in 6.* gloss. *verb. viris litteratis, in extrauag. Execrabilis, de præbend.* Flamin. *de resignat. lib.4.cap.11.num.17.* Carol de Grassis *d. prælud. num.88.* ob idque dicuntur radij Solis, & Stellæ, *auth. habita.* & ibi Bald. *num.12. C. ne filius pro patre,* Mandos. *in reg. 16. Cancel. quæst. 15. num. 3.* Vnde † Ecclesia ipsos semper amat, *cap. Episcopus, 41. dist. 1. c. multa,* latè & eleganter Marc.Anton. Genuens. *in practicabilibus Eccles. quæst.* 621. ac illis 2

Fatiet Flamin. *de reſignat. lib.3.quæſt.3.num.78.* mul-
taque priuilegia concedit Catol. de Graſſis *dict.prel.*
3 *num.* 89. quia † ratione ſcientiæ, qua ſunt decorati,
præſumuntur abſtinere à vitiis, *c. cùm à iuuentute, §.*
quis præterea , de præſumpt. & quemadmodum ſcientia
eſt mater virtutum, *cap.præſentium.* 1.*q.*5 Menoch.*de*
*præſumpt.lib.6.q.91.n.20.*nouiſſimè Ioan.Machado *in*
tract. del perfecto Confeſſor y Cura de Almas, lib.1.p.3.
*tract.17. docum.12.n.1.*ibi,*de donde reſulta que ſempre*
derecho preſume que los eſtudioſos y letrados ſon virtuo-
4 *ſos,* &c. ita † ignorantia eſt mater omnium errorum,
c.ignorantia,c.ſi laicis,38.diſt.cap.niſi cùm pridem,§.pro
defectu,de renunciat.

Et hinc fit, quod Epiſcopus cum maiori parte Ca-
pituli poteſt ſtatuere, vt quilibet Canonicus de ſuis
præbendis conferat alicui pauperi ſcholari ſtudenti
certam quantitatem ſingulis annis in ſubſidium, Abb.
in cap.vlt. num.2. de his quæ fiunt à maiori parte Capit.
Bolognet.*in auth.habita, num.387.C. ne filius pro pa-*
tre, Bonæ. *de Synodo Epiſcopi,in 3.part.annot.17. n. 6.*
col.3. Rebuff. *de priuileg. ſcholaſt. priuil.* 42. quos re-
fert,& ſequitur Rot.*in Melitenſi Canonicatus,9.Mar-*
tij 1591. coram *Illuſtriſſimo D. meo Card. Millino,*
impreſſa per Marcheſan. *de commiſſion. p.1. §. 2. pag.*
61 *t. in vlt. impreſſ.* ob quæ ſemper exiſtimaui, ſtudia
& lucubrationes, quas cum ſumma omnium vtilitate
in lucem ediderant, mihi non parum vtilitatis alla-
turas in hac Curia Matritenſi , quam à ſeptem annis
inhabito ; ſed cum in mala tempora bellis vndique
infeſta aduentus hic meus inciderit, minimè admiror
quin Iura ſileant , & libri non perquirantur ; nam vt
inquit Plutarch. *in vita Cay Mary : Inter armorum*
ſtrepitum leges non audiuntur ; prout eum refert D.
Ferdinandus Pizarro y Orellana *in tr. de Viris illuſtri-*
*bus noui Orbis, in vita Ferdinandi Cortes, c.7. obſeru.*3.
*pag.*116.

Peccat enim , qui non habet ſcientiam ſufficien-
tem ad illud officium, quod appetiuit, *c.non eſt putan-*
dum, in fine,1.q.1. Iacob. de Graff. *d.c.11. num.* 23. &
culpa eſt immiſcere ſe rei ad ſe non pertinenti, *l.culpa*
eſt,ff.de regul.Iuris,c.non eſt ſine culpa,eod.tit.lib.6.

5 Pœnitus igitur illiterati non poſſunt fieri clerici,
cap.præcipimus. 34. diſtinct.cap. illiteratos, & ibi *gloſſ.*
38.diſt.cap.ſi quis, 77. diſt.c.fin.de ætate & qualit.cap.
fin. de temper.ordin.in 6. Bern. *in pract.crimin.cap.18.*
*aliàs 21.*Nauar. *in cap ſi quando, except.11. num.49.&*
*50.de reſcriptis,*Menoch.*de arbitr.caſu 425* Lambert.
de iurepatron.part.1. lib.1. art.24.quæſt.9. num. 2. Pa-
cian. *de probation.lib.2.cap.34.num.79.* Gutier. *Cano-*
nic. lib. 1. cap. 26. num.37. Henriquez *in ſum.part.1.*
*lib.14.cap.8.num.11.*Flamin. *de reſignat.lib.4.quæſt.4.*
num.2.& quæſt.11.num.17. cum ſequentib.& lib.5.q.3.
*num. 70. cum ſequentib.*Azor. *inſtitut. moral. part. 2.*
lib.3.cap.28.quæſt.9. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel gloſſ.4.*
num.41.cum ſequentibus, Thom.Valaſc.*tom.1.alleg.9.*
6 *à n.7.* † Illi enim comparantur cæcis, *cap.poſt tranſla-*
7 *tionem,§.item ſi quis,de renunt.* † Et ſunt nulli in Ec-
cleſia Dei, *cap. congregato.* & ibi Bald.*num.4.de elect.*
Nec in ea placere poſſunt, *cap. illiteratos, 36. diſtinct.*
c.ignorantia,38.diſt.cap quia frater, 7. quæſt.1. Franc.
Leo *in theſauro fori Eccleſ.part.2.cap.2.n.72.* & aſini
nuncupari ſolent, Ioan. Monach. *in c. ex eo, de elect.*
in 6.& in cap.ſicut, num.10.de verb.ſignific.eod.lib. Pe-
rer. *vbi ſupra, num.13.*Redoan.*d.quæſt.9.§.fin.num.21.*
quinimò non veniunt appellatione hominum , ſed
8 iumentorum, Gomez *in reg.de annal q.47.in fin.* † Et
ſunt magis quàm homicidæ, Thom. Actius *de ludo*
ſcbacchorum , quæſt. 8. num. 28. & Flamio. *d. quæſt. 3.*
num.[illegible]

9 Illiteratus omnino dicitur , qui prima Gramma-
ticæ rudimenta non didicit, Præpoſ. *in cap.1.num.2.*
poſt med.[illegible] *diſtinct.*Rota Roman. *diuerſ.part. 2. de-*
*ciſ.*16.*num.*3.Carol.de Graſſis *in d. prælud. num.137.*
*& ſeq.*Flamin.*d.quæſt.4.num.2.cum ſeqq. & d.quæſt.3.*
*num.70.cum ſequentibus,*Majol.*de irregul.lib.1.cap.32.*
Campanil.*in diuerſ.iuris Canon. rub. 5. cap. 5. num.2.*
vel qui legere, & ſcribere Latinè neſcit, Azor.*d.par.2.*
*lib.6.cap.6.q.3.*Gaie.*part.7.cap.7.num.13.*Caſtr.Palao
in oper.moral.tom.2. tract.13. diſp.4.punct.6. num.9.&
quoad propoſitum in ordinato ad primam Tonſu-
ram dicitur talis, qui neſcit legere, & ſcribere ; ad mi-
nores verò, qui Latinam linguam non intelligit ; ad
Subdiaconatum, & Diaconatum, qui Latinè non ſcit,
& quæ legit, minimè intelligit; ad Sacerdotiũ, qui nõ
benè legit contenta in Miſſa, nec mediocriter ſaltem
intelligit. Colliguntur hæc ex reſolutis per Sanch.*in*
opuſc.moral.lib.7.c.1.dub.45.n.3.cum ſeqq. Irregularis
enim is dicitur ; nam inter irregularitates enumera-
tur hæc ex defectu literaturæ, *c.præcipimus, verſ.aut*
ignorantem litterat,36.diſt.c.vlt.de æt. & qual. Thom.
Valaſc. *d.alleg.9.n.11.* Auila *de cenſ.p.7.diſp.4.dub.1.*
Nicol.Garcia *de benefic.p.7.cap.7.n.19.* Viuald.*in can-*
*delabro aureo,part.2.tit.de irregular.§.1.*Tolet. *in ſum.*
*c.58.verſ.irregulares ex defectu animæ.*Rebuff. *in tr. de*
*pacificis poſſ.n.226.*Gonzal. *dict.gloſſ.4.n.41.* Flamio. 10
d.q.3.n.89. † Eſtque omnino indiſpenſabilis, Rebuff.
de pacificis poſſeſſ. n.264. & Flamio.*d.q.4.n.2.*nouiſſi-
me Ioan. Machado *d.docum.12. n. 5.* vbi citat Villa-
lob. contrarium tenentem.

Quare Epiſcopum non poſſe diſpenſare cum om- 11
nino illiterato , vt tonſuram etiam ſuſcipiat, reſol-
uunt Rebuff.*in praxi, tit.de clericis, à quibus, & quomo-*
*do creentur, num.28.*Bernard. *in pract.cap.21.*Sanch.*d.*
lib.7.c.1.dub.45.n.2. nec in ſcientia requiſita ad alios
Ordines minores , vt per Nauar.*in c.ſi quando, except.*
*13.n.7.de reſcript.*Salzed.*ad Bernard.d.cap.22.verſ.diſ-*
penſare, Sanch.*d.dub.45.n.14.* Et quod plus eſt, tenet
Turrec.*in cap.ſi laicus, diſt.* 38. non poſſe Papam diſ-
penſare vt omnino illiteratus promoueatur ad Sa-
cerdotium, quia eſt contra Ius diuinum, refert Sanch.
d.dub.45.n.2. in med. † Litteraturam enim Iure diui- 12
no requiri, videtur probari ex illo Oſeæ Prophetæ
*cap.34.*ibi, *conticuit populus, eo quòd non habuerit ſcie-*
ntiam ; quia ſcientiam repuliſti, repellam te, ne Sacerdotio
fungaris mihi. referunt poſt alios Iacob. de Graſſis *in*
aureis deciſ.part.2.lib.1.c.11. num.22. Petr.Gregor. *in*
praxi benefic.cap.37.n.5.ad fin. Bernard. *in pract.c.21.*
n.6. Viuald. *d.tit.de irregul.n 97.*Azor.*d.part.1.lib.6.*
c.6.quæſt.4.column.685. Flamin.*lib.4.q.4.num.7.*Carol.
de Graſſis *d.prælud.n.64.*Thom.Val.*d.alleg.9. num.10.*
nihilominus tamen ſi de facto illiteratos ordinetur,
perdit charactere, Bernard.*d.c.21. n. 21. verſ.ſi autem*
caron. Iacob de Graſſis *in aureis deciſ.part.2.lib.1.c.11.*
*num.19.*Thom.Valaſc.*d.alleg.6.n.30.*quia in ordinan-
dis ſcientia requiritur, non ex neceſſitate Sacramen-
ti, ſed ex neceſſitate præcepti, Sanch.*in opuſc.moral.*
lib.7.c.1.dub.45.n.1. nam quod dicunt Doctores ali-
qui, quod defectus litteraturæ Iure diuino reproba-
tur , non eſt referendum ad Ius diuinum naturale,
æternum, atque immutabile, ſed ad Ius diuinum poſi-
tiuum, & ex cauſa diſpenſabile, vt probat Lotter. *de*
*re benef.lib.2.q.50.à n.17.*ſuccurruntque plura exẽpla
diſpenſationis huiuſmodi, vt de Anacoreta ad Sacer-
dotium per ſanctum Plaitianum Epiſcopum Mace-
donium , de ſancto Antonio Anacoreta pariter ad
Sacerdotium promoto, cuius meminit Auguſt.*lib.1.*
*de doct.Chriſt.in prol.*de Spiridione etiam ad Epiſcopa-
tum Cypri, de quo Caſſiodor.*tripartita hiſtor. lib.1.c.*
10 *& 11.*quorum meminit Majol.*de irregul.lib.1.c.32.*
*n.5.& 6.*vbi *ſub n.10.* refert aliud exemplum de Sa-
tulo Presbytero, qui nec prima elementa litterarum,
nec legis decem præcepta cum calleret, Presbyter ta-
men erat , excuſatoremque ſuæ illiteraturæ habuit
Gregorium dicentem plenitudinem legis charitatem
eſſe

esse, indeque eundem Sanctulum totam legem in Dei ac proximi dilectione seruasse.

13 Verùm si ordinandus aliquod principium Grammaticæ habuerit, aut modicum quid sciat, & ostendat spem addiscendi in futurum, potest Episcopus cum eo dispensare, quia minor scientia sufficit quando adest spes addiscendi in futurum. Rebuff. *de pacificis possess. n. 115. & dict. tit. de clericis, n. 28.* Henriq. *d. c. 8. §. 11. propè finem*, Salzed, *ad Bernard. d. c. 21. litt. D. in nouiss. edit.* Menoch. *de arbitr. casu 425. n. 58.* dum ait posse Episcopum arbitrari magis expedire Ecclesiæ si Ordines conferat ei, qui etsi adhuc Latinam linguam non intelligit, est tamen bonæ indolis, & pro ætate docilis, Sanch. *d. lib. 7. c. 1. dub. 45. n. 13.* Lotter. *d. lib. 2. q. 50. n. 23. & 24.* remissiuè Mar. Alter. *de cens. tom. 2. disp. 16. de suspens. cap. 1. vers. secundò in fine*, Gonzal. *d. gloss. 4. n. 80. cum sequentibus.* Vnde Alciat. *de præsumpt. reg. 2. præs. 3. & l. 1. de verborum signific. pag. 16.* quem refert Thom. Actius *de ludo schaccorum quæst. 8. princ. num. 82.* ex Innoc. & Iason. sententia affirmat propter futuræ doctrinæ spem multa contra Iuris regulas disponi, Castr. Palao *d. punct. 6. n. 12.* vbi subdit quod hac iusta causa non intercedente, ex dispensatione Episcopi prorsus illiterato beneficium nequaquam dari poterit.

14 Religiosi bene legentes, & cantantes, etsi in lingua Latina aliqualiter deficiant, tuta & secura conscientia possunt ab Episcopis ordinari, & à Prælatis Regularibus præsentari, vt ordinentur; hi enim, regulariter loquendo, non ordinantur ad curam animarum habendam, sed solummodo ad assistendum Choro diuinisque officiis, & ad ministrandum Altari, faciendamque rem sacram, remanetque in illis spes de comparanda tali scientia & cognitione necessaria ad suum munus, & officium peragendum, propter cõtinuam instructionem, quæ hisce de rebus habetur in cunctis Religionibus, hanc sententiam ex doctrina gloss. *verb. instructio, in c. legi, 16. q. 1.* tenent Sylu. *verb. clericus 2. n. 1.* Iac. de Graff. *in aureis decis. p. 1. lib. 3. c. 2. n. 24.* Maiol. *de irregular. lib. 1. c. 31. num. 5.* Henriq. *in sum. lib. 10. de sacram. Ordinis, c. 16. in fine*, Portel. *in dubiis Regular. verb. Ordines sacri, n. 6.* optimè Miranda *in manuali Prælatorum, tom. 2. q. 8. art. 7. conclus. 1.* Menoch. *de arbitr. cent. 3. casu 425. n. 58.* Peirinis *tr. 2. de Relig. Prælato, q. 3. c. 7. num. 10.* nouissimè me citato *in hoc loco*, Ioan. Machado *tract. del perfecto Confessor, lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 12. n. 4.* vbi *n. 6.* idem cum Villalobos sentit quoad Canonicos & Cantores Cathedralium Ecclesiarum, Hieron. Roder. *in compend. qq. Regul. resol. 52. num. 22.* Laurent. de Peirinis *tract. 2. de Relig. Prælato, q. 3. cap. 7. n. 20.* Aloys. Bariola *in aphor. lit. R, verb. Regulares ad Ordines*, Diana, *resol. moral. p. 2. tract. 16. resol. 29. & part. 3. resol. 86. & p. 4. tract. 2. res. 74* Lotter. *d. lib. 2. q. 50. n. 25. & 26.* idem Peirinis *tom. 1. priuileg. Minimor. const. 26. Leonis X. n. 25.* Lezana *in sum. qq. Regul. c. 14. num. 24.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 21. dub. 34. num. 5.* Licèt autem gloss. *dict. verb. instructio*, teneat quod in Monacho bonitas, & non scientia sit necessaria; nihilominus hodie & Monachi, & clerici debent esse scientia ornati, cum distinctione suprapostita, Iacob. de Graffiis *d. part. 1. lib. 3. cap. 5. n. 10.* Carol. de Graffis *in tract. de effectibus cleric. in prælud. num. 64.* Nam quo rudiores sunt, tantò magis laborare debent, vt quod capetunt ad finem perducant, pulchra enim, & præclara sunt difficilia, vt dicebat Plato, & illud plus diligitur, quod laboriosiùs quæritur, Ioan. de Lignano *de amicit. §. 4. num. 3.* refert Thom. Act. *de ludo schaccorum, quæst. 4. num. 31.*

ALLEGATIO XLVII.

Episcopus an possit dispensare cum promoto per saltum.

SVMMARIVM.

1. *Promotus per saltum incurrit suspensionem ab executione susceptorum Ordinum, & ministrando fit irregularis.*
2. *Referuntur Doctores, qui asserunt promotum per saltum incurrere irregularitatem.*
3. *Promotus per saltum recipit Ordinem, & ipsius characterem.*
4. *Beneficium obtinere non potest per saltum promotus.*
5. *Episcopus vigore priuilegij sibi concessi à* Trid. sess. 24. de reform. cap. 6. *potest dispensare cum promotis per saltum etiam postquam ministrauerint.*
6. *Ordines per saltum ignoranter suscipiens, vel scienter, antequam ministrauerit potest per Episcopum dispensari.*
7. *Procedit non solùm in promotis aliquo sacrorum Ordinum omisso, sed etiam in promotis ad maiores Ordines, omissis minoribus, siue omnibus, siue vno tantum.*
8. *Promotus per saltum ministrans, siue scienter, siue ignoranter, indiget Apostolica dispensatione, quamuis in minoribus administret.*
9. Sixti constitutio *declaratur.*
10. *Suspensio quæ incurritur ab eo, qui per saltum promouetur ad Ordines, an impediat solùm ita ordinatum, ne possit ministrare in Ordine, quem per saltum suscepit, vel potius afferat impedimentum simpliciter, ne actum vllum Ordinis exercere valeat, etiam illorum, quos ritè suscepit.*
11. *Promotus per saltum quando prætermissum Ordinem recepit, an in eo casu possit cum illo Episcopus dispensare, vt ministret in susceptis, & ad superiores ascendat.*
12. *Dispensatio promotis per saltum à Concil. concessa, non operatur, vt ordinatus ascendat ad superiorem Ordinem, nec in suscepto ministrare possit antequam inferiorem omissum recipiat.*

QVi per saltum, & præpostero ordine se promoueri fecit, incurrit suspensionem ab executione susceptorum, & ministrando fit irregularis, ita per text. *in c. vnic. de cler. per salt. promot.* Concil. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 14. ad fin.* resoluunt Abb. *in c. vn. n. 4. & 5. de clerico per saltum promoto*, vbi Host. *n. 4.* Sylu. *verb. irregularitas, n. 13.* Greg. Lop. *l. 28. verb. no deue, tit. 6. p. 1.* Salzedo *ad Bernard. in pract. c. 24. lit. C*, Henriq. *in sum. p. 2. lib. 13. de excom. c. 35. propè fin. lit. P*, Nauar. *in man. c. 27. n. 242.* Tolet. *in sum. lib. 1. c. 71.* Suar. *tom. 5. de censuris, disp. 31. sect. 1. à n. 44.* Auil. *eod. tr. p. 6. disp. 9. dub. 2.* Fr. Emman. *in sum. tom. 2. c. 17. n. 7. & seqq.* Molfes. *in sum. Theologiæ moralis, tr. 2. c. 18. n. 15.* Campan. *in diuers. iuris Canon. rub. 10. c. vnico, n. 4.* Bonac. *de censur. disp. 7. q. 3. punct. 4. n. 5.* Mar. Alter. *de censur. tom. 2. disp. 10. c. 5. vers. verùm tota difficultas, & vers. respondeo*, Fill. *tract. 17. c. 5. q. 8. n. 92.* me citato *in hoc loco* Idem Bonac. *de censur. extra Bull. disp. 3. q. 1. punct. 2. n. 8.*

† Quamuis per saltum promotum fieri statim irregularem, asserant minus bene Maiol. *de irregul. lib. 4. c. 12.* Vgol. *eod. tr. c. 38. §. 1.* Petr. Ledesma *in sum. de sacramento Ordinis, c. 60. concl. 8. diffic. 1.* Zerol. *in praxi Episc. p. 2. verb. irregularitas, §. 3. pag. 15.* Valent. *tom. 4. disp. 3. q. 19. punct. 3.* Sayr. *de censuris lib. 7. cap. 10. n. 39.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles. dec. 318. in prima edit. & res. 276. in 2. edit.* Valer. Reginald. *in praxi fori pænitential. lib. 20. n. 191.* † Is tamen per saltum etiam Sacer- 2

dotio ordinatus, recipit verum Ordinem, & Characterem Sacerdotis, quia per se non pendet ex charactere inferiori, Abb. *dict. c. vn. n. 4.* Henriq. *lib. 14. c. 6. §. 3. in princ.* Mar. Alter. *d. c. 5. vers. de eo qui ordinatur,*
4 Bonac. *d. punct. 2. n. 4.* Sed † beneficia ei, cum sit suspensus, conferri non possunt, ac per consequens præsentatio & prouisio ad eius fauorem facta non subsistit, vt fuit resolutum per Rot. *in Melitten. Abbatia*, 24. *Ianuar.* 1590. coram *D. Gipsio*, refert. Garc. *de benefic. p. 7. c. 14. n. 3.* & in terminis Rebuff. *tract. de pacif. poss. n. 130.* Flamin. *lib. 4. q. 2. n. 10.* Carol. de Graffis *de effect. cleric. effectu 25. n. 4.*

5 Sed à quo valeat dispensationem obtinere, qui per saltum fuit promotus, dubium est præsentis quæsiti. In primis securè tenendũ, illum posse per Episcopum dispensari, etiam postquam ministrauerit, si delictum sit occultum, vigore priuilegij sibi concessi in Trident. *sess. 24. c. 6.* Ita Henriq. *lib. 14. c. 6. n. 5. in fine.* Vgolin. *de censur. c. 39. n. 3.* Suar. *tom. 3. disp. 42. sect. 3. n. 5.* Coninck. *disp. 18. dub. 5. n. 43.* Sayr. *d. c. 10. n. 37.* quos refert Bonac. *d. punct. 4. n. 5. in fine*, Campanil. *d. cap. vn. n. 6.* secluso tamen eo priuilegio generaliter etiam
6 statuit Concil. Trid. *sess. 23. de reformat. c. 14. in fine,* † Episcopum ex legitima causa posse dispensare cum promotis per saltum, si non ministrauerint in Ordine susrepto, quod intelligit Mar. Alter. *dict. c. 6. vers. hoc loco*, siue scienter, siue ignoranter fuerint ita promoti, quia Concilium non distinguit de ordinato scienter, & ex superbia, vel ignoranter, sed simplici-
7 ter loquitur. † Quod etiam verum est non solùm in promotis aliquo sacrorum Ordinum omisso, sed etiam in promotis ad maiores Ordines, omissis minoribus, siue omnibus, siue vno tantùm, vt refert decisum Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauar. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcop. n. 53. vers. item*, & tenent Marcel. Vulpe *in praxi iudic. fori eccles. c. 8. n. 15.* Molfes. *in sum. Theologia moralis, tr. 2. c. 3. n. 25. & c. 18. n. 16.* nouissimè Diana *moral. res. p. 5. tract. 10. res. 29.*

8 Vnde à contrario sensu apertè constat prohiberi id facere cum eo, qui ministrauit, nulla præhabita distinctione scientiæ, vel ignorantiæ, eo quòd simpliciter loquitur text. ille *in d. cap. 14.* & ita vigore Concil. j concludendum est, semper indigere Apostolica dispensatione, qui saltuatim Ordinibus insignitus ministrauerit, & tenent Maiol. *de irregul. lib. 4. cap. 12. n. 2.* Salzed. *ad Bernard. d. c. 24. in addit. litt. D*, Sayr. *de censur. lib. 4. cap. 14. n. 26.* Filliuc. *tract. 17. cap. 5. num. 92.* Homobon. de Bonis *de exam. Ecclesiastico, par. 2. tract. 12. c. 3. q. 15. resol. 5.* Aloys. Ricc. *in decision. Curia Archiep. Neapol. dec. 150. n. 5. part. 4.* Filliuc. *tr. 17. cap. 5. num. 92.* Mar. Alter. *d. cap. 5. vers. hoc in loco, & in vers. respondeo*, admitti censet contra Nauar. *cap. 27. n. 242.* † Episcopum cum ordinato per saltum, si antea ministrauit in Ordine suscepto, non posse dispensare, ad hoc vt exerceat actus Ordinũ, nec vt ascendat ad superiores, vnde nequibit Episcopus dispensare tam si ministrauit in Ordine malè susrepto, quàm si ministrauit in Ordine prætermisso, & id contingere potest duobus modis, vel quod exerceat actus illius Ordinis antequam illum assumat, quod pertinet ad genus irregularitatis, vel postquam illum assumpsit, sed ante legitimã dispensationem, nam cùm esset suspensus ab illius receptione, postquàm illum suscepit sine dispensatione, manet suspensus ab illius executione: quare si in illo ministret, nõ poterit amplius Episcopus cum eo dispensare: nam irregularitatem contractam per talem vsum Episcopus non potest tollere, cum nullibi ei concedatur, neque etiã auferre potest suspensionem, quæ imponitur ante talem vsum, quia hæc facultas concessa ei erat sub illa conditione, nisi ordinatus ministrauerit, vt constat ex Conc. Trid. *d. loco*, cuius decretum non tantùm subsistit, cum ad Sacros ascendit per saltem, & in eis ministrauit, sed etiam si ad minores, prout decisum refert Campan. *in d. cap. vnico, n. 6.* Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiepiscop. Neapol. decis. 108. part. 4.* vbi citat Nauar. *in singular. Canon. singular. 738. p. 6.*

Quamuis per Constitut. Sixti V. editam contra 9
clericos malè promotos, fiat ipso iure suspensus, siue scienter, siue ignoranter fecerit, nisi debita diligentia adhibita iustus error, & probabilis facti ignorantia eum excuset, vt *in §. vt igitur, & in §. Nihilominus*, cuius vigore neque à sola suspensione, neque postea ab irregularitate absoluit, aut dispensat Episcopus, sed Papa tantum, vt constat ex *§. vt autem*, neque etiam in foro conscientiæ, vt *in §. in occultis.* Tamen quia prædicta Sixti V. Constitutio non in omnibus hodie viget propter alteram Clem. VIII. de qua suprà, *alleg. 10. n. 1. cum seqq.* resolutioni supra positæ à Concil. Trid. depromptæ inhærendum est.

Quæres opportunè, an hæc suspensio, quæ incur- 10
ritur ab eo, qui per saltum promouetur ad Ordines, impediat solum ita ordinatum, ne possit ministrare in Ordine, quem per saltum suscepit, vel potius afferat impedimentum simpliciter, ne actum alicuius Ordinis exercere valeat, etiam illorum, quos ritè suscepit? In qua quæstione securè tenendum, ordinatum per saltum esse suspensum tantùm ab eo Ordine, quem per saltum suscepit, & ita ministrando effici irregularem, non autem ab vsu Ordinum inferiorum, quos legitimè susceperat, post Syluest. Sot. & Bernard. ita resoluunt Mar. Alter. *d. cap. 5. vers. hoc supposito*, Henriq. *lib. 14. cap. 6. num. 3.* Aloys. Ricc. *d. resolut. 216. num. 1.* & nouissimè me non citato *in decis. Curia Archiep. Neap. decis. 150. num. 8. part. 4.* Suar. *de censur. disp. 31. sect. 1. num. 48.* Campanil. *in diuers. Iuris Canon. rubr. 30. cap. vnic.* me citato *in hoc loco*, Bonac. *d. punct. 2. num. 10.*

Deinde quæret aliquis, quando per saltum pro- 11
motus absque dispensatione prætermissum Ordinem recipit, an in eo casu possit cum illo Episcopus dispensare, vt ministret in susceptis, & ad Superiorem ascendat. In qua quæst. Mar. Alter. *dict. cap. 5. vers. sed quares*, respondet Episcopum posse dispensare in hoc impedimento, quia Conc. Trid. solùm excipit quando sic ordinatus ministrauit: ergo cessante hac conditione, semper poterit Episcopus dispensare, cum suscipere Ordinem prætermissum non sit ministrare. Sed licèt in eo non obstet decretum Concilij, quia cessat conditio ab eo requisita, tamen cum per illam ordinationem incurratur nouum genus suspensionis, quia suscipitur Ordo cum censura, ideò in hac suspensione non poterit Episcopus dispensare, nam cùm excommunicato, vel alia censura innodatu scienter Ordines recipiente nullus præter Papam dispensat, etiamsi excommunicatio eiusmodi sit quod ab ea Episcopus absoluere valeat. *dict. cap. 1. de ordinatis ab Episcopo*, Mar. Alter. *dict. disp. 10. cap. 6. vers. sed dubitari potest*, me citato *in hoc loco*, Bonac. *d. punct. 1. num. 12.*

Facultas ergo à Concilio Tridentino concessa dis- 12
pensandi cum promotis per saltum, non operatur, vt ordinatus ascendat ad superiorem Ordinem, antequam inferiorem omissum recipiat, quia repugnaret institutioni de Ordinibus gradatim recipiendis, neque vt ordinatus ministrare possit in Ordine sic suscepto antequam prætermissum receperit; operatur tamen vt dispensare possit cum illo ad recipiendum Ordinem omissum, & deinde in suscept. per saltum ministrandum, atque ad superiorem ascendendum. Ita Mar. Alter. *d. cap. 5. vers. probatur secundò*, Aloys. Ricc. *in Neapol. decis. 150. n. 10. part. 4.* me citato Bonac. *d. punct. 1. n. 14.* Campanil. *d. cap. vnic. n. 6. & n. 7.* resoluit Ordinibus prætermissis cautè supplendum

esse

esse quod incautè fuerit omissum, asseritque in eventu, quo ordinatus ignoret, vtrumne fuerit Ordo omissus, etiam tunc debere ad Ordinem assumi, & cautius agere ordinatorem si ratione dubietatis præmitteret illa verba, *si non es ordinatus, &c.*

ALLEGATIO XLVIII.

Episcopus proprius quando dispensare possit cum ordinatis ab Episcopo hæretico, schismatico, excommunicato, vel qui renuntiavit dignitati?

SVMMARIVM.

1 *Maiores Ordines recipiens sciens, vel ex crassa ignorantia ab Episcopo qui loco simul, & dignitati renunciavit, suspensus est ipso iure illorum vsu, nec potest nisi per Romanum Pontificem à tali suspensione solui; secus si probabiliter ignoravit abdicationem.*

2 *Ordinatus ab Episcopo hæretico ignoranter, cum primum id sciverit, debet se ab vsu Ordinum abstinere, potest tamen per Episcopum à tali suspensione solui.*

3 *Ordinatus ab Episcopo hæretico, vel schismatico, scienter, beneficium obtinere non potest.*

4 *Promotus ad Ordines ab Episcopo hæretico, vel schismatico verum suscepit Sacramentum, dummodo huiusmodi Episcopus in forma Ecclesiæ gerat quod agit.*

5 *Dispensare potest Episcopus cum ordinatis ab Episcopo hæretico, vel schismatico ignoranter.*

6 *Ignorantiam qui allegat, eam debet probare.*

7 *Promotus scienter ab Episcopo hæretico, vel schismatico, à solo Romano Pont. dispensatur.*

8 *Ordinatus ab hæretico, vel schismatico per metum cadentem in constantem virum, an incurrat suspensionem.*

9 *Ordinatus sive scienter, sive ex ignorantia probabili ab Episcopo excommunicato, suspenso, vel interdicto, executionem Ordinis non recipit, & indiget dispensatione.*

10 *Papa solus dispensat in suspensione, quam contrahit ordinatus scienter, sive ex ignorantia crassa, vel probabili, ab Episcopo excommunicato, hæretico, vel schismatico; data verò probabili ignorantia, dispensat Episcopus.*

11 *Amplius etiamsi ordinetur ab Episcopo excommunicato, aut suspenso per vim, aut metum.*

12 *Quid si recipiens probabiliter ignoravit Episcopum esse excommunicatum?*

13 *Episcopus consecratus ab Episcopis excommunicatis, vel suspensis, an recipiat consecrationem.*

1 MAIORES Ordines sciens, vel ex crassa ignorantia recipiens ab Episcopo, qui loco simul, & dignitati Episcopali renuntiavit, suspensus est ipso iure illorum vsu, nec potest nisi per Romanum Pontificem tali suspensione solui; si tamen probabiliter ignoravit abdicationem, poterit à proprio Episcopo dispensari: ita probat text. *in cap. 1. de ordinatis ab Episcopo, qui renuntiavit Episcopatui* (quem ab Alexand. III. Ioanni Archiep. Toletan. scriptum fuisse circa annum 1150. refert Francisc. de Pisa *en la descripcion de la imperial ciudad de Toledo, lib. 5. c. 7. fine*) resoluunt Bernard. & Salzedo *in pract. cap. 31. in notiss. edit.* Nauar. *in manual. c. 27. n. 241. vers. tertiò*, Flaminio *de resignat. lib. 1. q. 17. n. 5. cum seqq.* Fr. Emman. *in sum. part. 2. c. 14. ad finem*, Rebuff. *ad l. Barbarius, n. 10. ff. de officio Prætoris*, Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. c. 48. quæst. 13.* Suar. *tom. 5. disp. 31. sect. 1. in princ. & n. 7.* Vgolin. *de censuris, c. 40.* Sayr. *eod. tract. lib. 7. c. 10. n. 27.* Bonac. *eod. tract. disp. 7. quæst. 3. punct. 4. n. 7.* Molfes. *in sum. Theologiæ Moralis, tract. 2. c. 17. n. 24. & 25.* Valer. Reginaldus *in praxi fori pœnitent. lib. 30. n. 27. vers. quartus, & n. 190. & lib. 32. tract. 2. n. 69.* latè Bonac. *de censur. extra Bull. disp. 3. p. 1. punct. 10.* Filliuc. *in quæst. moral. tract. 19. n. 76.* Mat. Alter. *de censuris tom. 2. disp. 9. cap. 1. vers. secundò dubitari*, vbi asserit huoc probabiliter ignorantem abdicationem absque culpa, contrahere suspensionem ab Episcopo dispensandam, quia non est priuatio vsus iam aliquando habiti, sed impedimentum ne recipiatur: addit ideo necessariam fuisse dispensationē, quia ordinator cum non haberet executionem sui officij, eam non poterat alteri conferre.

Quoad locum & dignitatem Episcopus renuntiare dicitur quando quoad iurisdictionē, officium & vsum Ordinis Episcopalis renuntiat, vt declarat Bonac. *d. punct. 9. n. 4.* & tunc cum Episcopus huiusmodi abdicaverit à se vsum ordinis Episcopalis quantum in se est, meritò Ecclesia talis Ordinis vsum impedit in recipiente: Bonac. *d. n. 4. in fin.* Quod procedit etiamsi sactos Ordines à tali loco & dignitate renunciante quis recipiat de licentia proprij Episcopi, Suar. *d. disp. 31. sect. 1.* Maiol. *d. lib. 4. cap. 20. num. 6.* Bonac. *d. punct. 9. n. 5.* vbi *n. 7.* resoluit renunciantem Episcopatui in dubio censeri illi renunciasse quoad locum tantum, & *n. 8.* tenet collationem Ordinum susceptorum ab Episcopo, qui renunciauit dignitati, esse validam quoad substantiam, & *n. 10.* quod talis Episcopus ex vi text. *in d. cap. 1.* præcisè non incurrit aliquam censuram conferendo Ordines, & *n. 12.* quod Episcopus consecrationem accipiens ab alio Episcopo, qui dignitati renuntiavit, non afficitur ista suspensione.

2 Sic etiam Ordinatus ab Episcopo hæretico ignoranter, cum primum id sciuerit, debet se ab vsu Ordinum abstinere, potest tamen per Episcopum à tali suspensione solui, Mascard. *de probat. concl. 648. n. 46.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 6. quæst. 58. num. 11.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 28. quæst. 10.* Henriquez *in sum. lib. 14. cap. 6. §. 6.* Valer. Reginald. *d. lib. 30. num. 190. vers. quarta.* † Secus verò si hoc sciebat 3 ordinatus, qui tunc nec beneficium obtinere poterit, Maiol. *de irregul. lib. 4. cap. 21.* Flamin. *de resignat. lib. 4. quæst. 2. num. 96.* Carol. de Grassis *de effect. cleric. effect. 15. num. 29.* vbi *n. 30.* idem resoluit de clerico ordinato ab Episcopo schismatico.

4 Nam promotus ad Ordines ab Episcopo hæretico, vel schismatico verum suscipit Sacramentum, dummodo huiusmodi Episcopus in forma Ecclesiæ gerat quod agit, non tamen recipit vsum, & executionem Ordinis, vt dicit text. sic intelligendus *in cap. ordinationes 9. quæst. 1. & in cap. 1. de schismat.* ibi, *Ordinationes ab Octauiano, & Guidone hæresiarchis factas, & ordinatas ab eis irritas censemus*, id est, quantum ad vsum, & executionem Ordinis, consonant tex. *in c. fraternitati, eodem tit. & in c. Daibertum, 1. quæst. 7. & in c. conuenientibus, in fine, vers. Constantinus Episcopus, eadem causa, & quæst.*

5 Vnde cum huiusmodi Ordinatis dispensari potest quoad executionem tantum, cum non indigeant alia ordinatione, & hæc dispensatio conceditur illis, qui ex ignorantia probabili à dictis Episcopis Ordines receperunt, & obtineri potest post dignam pœnitentiam ab Episcopo: debet autem probare ignorantiam ille, qui eam opponit, ex *dict. c. ordinationes*, ibi, *nisi probare valuerint, si cum ordinarentur, eos nescisse damnatos*, scilicet Episcopos, vbi glos. *v. nisi probare*, notat 6 inde sumi † argumentum, pertinere ad eum, qui allegat ignorantiam, illam probare, sequuntur Menoch. de

de præsump. lib. 3. quæst. 23. num. 10. Farinac. in praxi crimin. part. 3. q. 90. n. 105. vbi n. 106. & seq. resoluit quod pobatur per iuramentum, & signis, ac coniecturis.

7 Qui verò scienter hoc modo Ordines receperunt, à solo Romano Pontifice dispensari poterunt, sed si ordinario fieret ab hæretico, vel schismatico, non seruata forma Ecclesiæ, tunc ordinatus nedum executionem Ordinis minimè recipit, sed neque ipsum characterem, vt probatur in c. qui perfectionem, iuncta glos. verb. plenitudinem, 1. q. 1. Bern. in pract. cap. 29. in fine, in nouiss. edit. Sot. in 4. dist. 25. quæst. 1. art. 1. Majol. de irregular. lib. 4. cap. 22. Bonacina dict. punct. 10. num. 7.

8 Quæret aliquis, an ordinatus ab hæretico, vel schismatico per metum cadentem in constantem virum excusetur à prædicta suspensione, ita vt dispensatione non egeat? In qua quæstione Nauar. in man. c. 27. num. 241. vers. quartò, videtur tenere talem suspensionem non incurrere. Ego verò in contrariam sententiam potius inclinarem, ea eo quia hæc suspensionis pœna non est imposita in odium ordinati, sed ordinantis, cum etiam ordinatus illam incurrat ignorans, & absque culpa: igitur cum ipse ordinans metu in maiorem incidat culpam, & executionem, qua etiam in his terminis caret, alteri dare non possit, sequitur taliter ordinatum à suspensione non excusari, maiori ipsius ordinantis culpa. Idem Nauar. dict. vers. quartò, tenet huiusmodi suspensionem incurrere ordinatum ab hæretico, vel schismatico denunciato, per Extravag. ad evitanda. Nam suspensio hæc & irregularitas non incurritur, si Ordo recipiatur ab hæretico, seu schismatico, etiam notoriè, & manifestè, nisi per sententiam nominatim sit denunciatus, vt probatur in dict. cap. ordinationes, ibi, ordinationes quæ ab hæresiarchis nominatim excommunicatis factæ sunt. Confirmatur, quia fideles non tenentur vitare hæreticos, & schismaticos notorios, qui per consequentiam notorij iuris intelliguntur excommunicati, vt tenet idem Nauar. d. c. 27. n. 35. vers. nota tertiò, & cons. 10. n. 2. de hæret.

9 Vnde ordinatus, siue scienter, siue ex ignorantia probabili ab Episcopo excommunicato, suspenso, interdicto, aut quauis alia censura innodato, executionem Ordinis non recipit, sed indiget dispensatione, glos. verb. quendam, in cap. ab excommunicatis, 9. quæst. 1. gloss. in cap. si qui à Simoniacis, 1. quæst. 1. gloss. verb. ignorantia, in capit. 1. de ordinatis ab Episcop. qui renunc. Episcop. gloss. verb. dispensare, in cap. cum illorum, de sentent. excommunic. Bernard. in practic. capit. 28. numero 3. Couar. in cap. alma Mater, part. 1. §. 6. numero 6. vers. nihilominus, Majol. lib. 4. de irregul. cap. 16. numero 3. & 25. Nauar. in man. cap. 25. num. 69. Sà verb. suspensio, num. 7. Suar. de censur. disput. 31. sect. 1. num. 61. Sayr. eod. tract. lib. 4. cap. 14. num. 5. Mar. Alter. in simili tract. tom. 2. disp. 9. cap. 2. Filliuc. tract. 17. num. 80. & tract. 20. capit. 7. quæst. 6. num. 199. Bonacina dict. disp. 3. quæst. 1. puncto 10. num. 1. quia cum suspensus, vel excommunicatus non habeat vsum Ordinum, ideo illum alteri conferre non potest, argum. text. in cap. Daibertum, 1. quæst. 7. & in cap. qui perfectionem 1. quæst. 1. tum etiam, quia cùm hæc suspensio non sit pœna, ad eam incurrendam non requiritur culpa; ob quam rationem eandem sententiam sustinent Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. n. 61. Filliuc. in quæst. moral. tom. 1. tract. 7. c. 5. n. 81. Quicquid contrarium teneant Turrian. de censur. lib. 5. disp. 46. dub. 2. & Diana moral. resol. p. 5. tr. 10. resol. 39.

10 In hac suspensione, quam contrahit ordinatus scienter, siue ex ignorantia crassa, vel probabili ab Episcopo excommunicato, &c. solus Romanus Pontifex dispensat, vt in simili probat d. cap. 1. & sicut ipse excommunicatos ministrans à solo Papa est dispensandus, glos. verb. penes ipsos, in c. presbyteros, 50. dist. ita qui sciens, vel scire debens (quod par est, l. quod te, in fine, vbi glos. ff. si certum pet. l. qui fundum, §. seruus, ff. pro emptore, cum citatis à Stephano Gratiano disceptation. forens. c. 194. n. 1. & in libello de principiis vtriusque iuris, lit. S. n. 2.) ab eo ordinatur, fit particeps eiusdem delicti, & consequenter eiusdem suspensionis, vel irregularitatis, prout notatur in cap. vlt. de apost. tenent Syluest. verb. irregularitas, §. 9. vers. septimò quæritur, Majol. dict. cap. 25. n. 1. Bernard. dict. cap. 28. n. 3. Couar. dict. §. 6. num. 6. Suar. d. sect. 1. n. 63. Bonacin. dict. puncto 9. num. 8.

Amplia etiamsi ordinetur ab Episcopo excommunicato, aut suspenso, per vim, aut metum cadentem in constantem virum, per text. in cap. constat multos 1. quæst. 1. vbi agitur de ordinatis ab hæreticis per vim, qui in ordinantium odium suspenduntur; ob nullum enim metum lex est violanda, cap. sacris, de his quæ vi, & debet taliter ordinatus omnia aduersa potius ferre, quàm Episcopo excommunicato communicare in Ordinibus suscipiendis, c. Inquisitioni, de sent. excom. Quam ampliationem tenent Majol. de irreg. lib. 4. c. 25. n. 2. Suar. d. disp. 31. sect. 1. n. 62. Bonacin. d. punct. 1. n. 5. Contra Syluest. in sum. verb. irregularitas, §. 9. vers. 2. Nauar. d. c. 27. n. 244. vers. 4. Alter. & Auil. negantes talem affici hac suspensione. 11

Limita si recipiens probabiliter ignorans Episcopum esse excommunicatum, aut suspensum, ordines suscipiat illos exequendo, quia tunc non est reus alicuius culpæ, supposita hac probabili ignorantia, nec incurrit administrando irregularitatem. Ita Alphons. à Castro de potest. legis pœnal. lib. 2. c. 15. concl. 3. Panorm. Fr. Emman. & Coninck citati à Bonac. d. puncto 9. n. 4. Contra Couar. Bernad. Suar. Sayr. Filliuc. & Auila, quos refert & sequitur Bonac. vbi proximè, asserentes ignorantiam etiam probabilem, & inuincibilem, non excusare ab ista suspensione. 12

Vnde postquam sic ignoranter ordinatus sufficientem habuerit notitiam, quod Episcopus à quo fuit ordinatus, erat excommunicatus, aut suspensus, abstinere debet ab vsu Ordinum quousque dispensationem obtineat, quam post dignam pœnitentiam ab Episcopo præuia causæ cognitione impetrare poterit, arg. c. 1. & 2. de ordin. ab Episc. qui ren. Episcop. gloss. verb. dispensatione, in cap. fin. de apost. Quicquid aliter sentiat Bonac. d. puncto 10. n. 8. 13

Religiosus qui ante, vel post Religionis ingressum Ordines ab huiusmodi Episcopo suscepit, à proprio Prælato dispensari potest, Bernard. in pract. c. 8. lit. C. in fine, Mar. Alter. citato loco, dub. 2. ad finem, quamuis Bonacin. dict. puncto 10. in fine, existimet hunc debere dispensari à Papa. 14

Vtrum Episcopus consecrationem recipiens ab Episcopo excommunicato, suspenso, &c. afficiatur hac censura? Affici tenet Bonac. dict. punct. 10. num. 6. etiamsi nesciuerit consecrantem excommunicatum esse, hic enim defectus est conferentis, non recipientis, Majol. dict. c. 22. n. 2. Mar. Alter. d. tom. 2. disp. 9. c. 2. col. 4. vers. dixi, Suar. d. disp. 31. sect. 1. n. 75. Bonac. loco proximè citato, vbi n. 8. vers. secundò, post Mar. Alter. dict. disp. 9. cap. 2. col. 4. vers. 3. resoluit Episcopum, qui consecrationem ab Episcopo excommunicato, vel suspenso obtinuit, dispensandum esse à summo Pont. eo quòd Episcopus semper indiget Papæ dispensatione, quia immediatè subiicitur Papæ, non Patriarchæ, aut Archiepiscopo. Nec refert quod possit Episcopus absoluere ab excommunicatione iuris non reseruata, vt alibi probauimus, quia argumentum ab absolutione ad dispensationem non valet, Couar. in c. alma mater, p. 1. §. 6. n. 6. vers. nec quicquam in contrarium, absoluit enim Sacerdos ab homicidio, c. Deus qui, de Pœnit. & tamen irregularitatem ex homicidio contractam solus Papa tollit, c. 1. de sent. & re iud. lib. 6. 15

ALLEGA

ALLEGATIO XLIX.

Episcopus cum bigamis an possit dispensare?

SVMMARIVM.

1 *Bigamia species triplex.*
2 *Bigamus dicitur, qui ante baptismum alteram, aut vtramque habuit vxorem.*
3 *Bigamia non cadit super infidelem tempore infidelitatis.*
4 *Bigamia interpretativa cur ita dicatur?*
5 *Bigamiam interpretativam incurrit viduam à priori viro cognitam etiam invalidè ducens.*
6 *Bigamia interpretativa incurritur quando quis aliam quocunque modo corruptam ducit.*
7 *Bigamus non efficitur ducens fœminam à se solo defloratam.*
8 *Bigamiam interpretativam incurrit ducens virginem, quam postquam adulterata fuerit, etiam ignoranter carnaliter cognoverit.*
9 *Bigamus fit ducens corruptam, quam credebat esse virginem.*
10 *Bigamus fit maritus cognoscens vxorem carnaliter, quæ etiam occultè commisit adulterium, etiamsi ei debitum reddiderit à Superiore compulsus.*
11 *Bigamus interpretativus etiam efficitur, qui duo init matrimonia irrita, vel saltem alterum irritum, & alterum validum.*
12 *Bigamus non efficitur, qui cum pluribus, aut cum vna & corrupta fornicatus fuerit.*
13 *Bigamiam non inducit multiplicitas matrimonij rati non consummati.*
14 *Bigamia incurritur per Matrimonium cum corrupta, aut cum pluribus mulieribus, non autem si vir cum pluribus copularetur meretricibus.*
15 *Bigamia similitudinaria contingit quando quis post votum solemne castitatis emissum in professione religionis, vel in susceptione sacrorum Ordinum, Matrimonium celebrat cum aliqua virgine, vel corrupta, eamque carnaliter cognoscit.*
16 *Bigamus excluditur à clericatu.*
17 *Bigamus non potest beneficia consequi.*
18 *Bigamus si ordinetur, characterem recipit.*
19 *Episcopus bigamum ordinans quam pœnam incurrat?*
20 *Bigamia vera irregularitas solo jure Pontificio inducta.*
21 *Pontifex Summus in omnibus Bigamiæ speciebus potest dispensare.*
22 *Episcopus in Bigamia vera, vel interpretativa ad Ordines etiam minores, & simplex beneficium dispensare non potest.*
23 *Secunda super hoc sententia refertur.*
24 *Tertia super hoc sententia refertur.*
25 *Prima verior, quæ in certis casibus limitatur.*
26 *Episcopus valet dispensare in bigamia similitudinaria, si clericus cum vnica, & virgine matrimonium contraxerit.*
27 *Episcopus in bigamia similitudinaria contracta etiam ex Matrimonio cum vidua, vel corrupta poterit dispensare, si ex delicto oriatur.*

1 TRIPLEX à Doctoribus solet communiter bigamiæ species assignari, vera scilicet, interpretativa, & similitudinaria, de quibus Maiul. *de irregul. lib. 1. c. 32. n. 3.* Navar. *in man. c. 25. n. 195.* Iacob. de Graffiis *in aureis decis. lib. 4. c. 27. n. 38.* Ceval. *commun. contra commun. q. 558.* Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 83. n. 2.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 41. n. 9.* novissimè Marcel. Vulpe *in praxi judic. fori Eccles. c. 45. n. 5.* latè & novissimè Trasmiera *de polygamia, q. 3. lib. 1.* Quamvis glos. *verb. in bigamis, in c. 2. de bigamis*, duas solas priores bigamiæ species referat.

Vera bigamia contrahitur, quando quis verè duas vxores legitimè duxit, easque carnali copula cognovit, *cap. deinde, c. Acutius, 26. dist.* Covar. *in Clem. si furiosus, p. 1. §. 2. n. 5.* Milis *in suo repert. verb. bigamus verus.* Tolet. *in instruct. Sacerdotum, lib. 1. c. 70.* Vivald. *in candelabro aureo, part. 2. vbi de irregularitate bigamia,* Maiul. *de irregular. lib. 1. c. 33. n. 2.* Villadiego *eod. tract. c. 13.* Vgolin. *eod. tract. c. 56. §. 1. ad finem,* Zerol. *in praxi Episcopali, p. 1. verb. bigami,* Brunor. à Sole *in locis commun. verb. bigamus 2.* Farinac. *fragment. criminal. p. 7. lit. B, n. 113.* Sayr. *de censur. lib. 6. c. 3. n. 25.* Valent. *tom. 4. disp. 7. & 19. punct. 5.* Molin. *de Instit. tom. 4. disp. 67. n. 4.* Rebel. *de obligat. instit. p. 2. lib. 3. de matrim. q. 20. n. 4.* Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 83. n. 8.* Coninch. *de Sacram. & censur. disp. 18. dub. 1. n. 102.* Campan. *in diversor. Iuris Canon. rubr. 11. c. 6. n. 3.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 7. c. 6. n. 15.* Bonac. *de censur. disp. 7. q. 2. punct. 5. num. 2.* Fr. Ludov. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. q. 8. art. 2. in princ. vers. 3.* Thom. Valasc. *d. alleg. 21. n. 10.* & novissimè Trasmiera *d. q. 3. n. 2. & q. 4. num. 1. lib. 1.*

Aliqui tamen acriter contendunt, non dici bigamum, qui ante baptismum alteram, aut vtramque habuit vxorem, eo quòd in baptismo quidquid in veteri homine gestum est, solutum apparet, vt *in d. cap. deinde*, & sentit Abb. *in cap. gaudemus, n. 26. de divortiis*, & non solùm confert gratiam, qua deletur peccatum originale, & actuale, verùm etiam delet omnem pœnam peccatis debitam, D. Thom. *q. 69. art. 2.* Pezant. Coninch. & Nugn. *ibid.* Bonac. *de Sacram. disp. 2. q. 2. puncto 7. n. 5.* Sed verius est bigamum dici etiam, qui ante baptismum alteram, aut vtramque habuit vxorem, secundùm citatos *n. 1.* qui prædictæ objectionis permultas tradunt rationes, & responsiones, quarum aliquas congessit gloss. *verb. inter peccata, in d. cap. deinde*, eaque omnium optima mihi videtur, quam refert D. Ambros. *lib. 1 officiorum, & lib. 10. epist. 82. ad Vercelles.* quod culpa, non lex lavacro tollitur: atqui non iterare conjugium legis est præceptum quoad suscipiendos Ordines: ergo Baptismus nequit conjugium, legemve auferre, sed tantùm peccata diluere, & sequelas illorum, sequuntur Fusc. *de visitat. lib. 2. c. 28. n. 7.* Card. Bellarm. *in controvers. Cath. tr. 2. de cleric. c. 24. vers. contra verò,* Campan. *d. c. 6. n. 4.* Bonac. *de censur. disp. 7. q. 1. punct. 5. n. 13.* 2

Nec obstat quod infidelis non sit subditus Ecclesiæ, & per consequens non obligatur legibus ab illa impositis super irregularitate bigamiæ incurrenda: respondetur enim cum Suar. *tom. 5. disp. 49. sect. 4. n. 14.* bigamiam non cadere super infidelem pro tempore infidelitatis, sed super ipsum jam baptizatum; nam Ecclesia hunc facit irregularem ob judicium incontinentiæ, ex eo quod contraxerit bis Matrimonium, vel ob indecentiam, ex eo quod contraxit cum corrupta. Nec etiam obstat quod infidelis occidens alium justè, vel injustè tempore infidelitatis, non est irregularis; nam respondetur hoc ita fuisse à jure constitutum, quod irregularitatem homicidii non imposuit nisi ob patratum post baptismum, *cap. si quis viduam, 50. dist. cap. si quis post baptismum, 51. dist.* Ratio manifesta est, quia Ecclesia non induxit impedimentum hoc ad Ordines suscipiendos in alicujus delicti pœnam, vt ea per Baptismum vnà cum delicto remittatur: sed quia id Matrimonium non est aptum ad significandam conjunctionem Christi cum Ecclesia: qui defectus æquè invenitur in Matrimonio ante baptismum, ac post illum inito. Ita Sanch. *d. lib. 7. disp. 83. num. 9.* 3

4 Interpretativa bigamia ob id dicta, quod à vera bigamia partim deficiat, partim verò illi assimiletur, & secundùm alios interpretativus bigamus, ita dictus quasi ex interpretatione factus vna caro cum vxore diviserit carnem in plures, quatuor modis incurritur, & efficitur. Primus est, quando quis ducit viduam à priori viro cognitam, vel per fornicationem corruptam, & cum ea consummat Matrimonium. Secundus quando virginem à se ductam, ac postmodum adulterii ream carnaliter cognoscit. Tertius quando quispiam duo init, & consummat Matrimonia, alterum de Iure, idest, validum; alterum de facto, idest, irritum, sive priori conjuge vivente, sive defuncta. Quartus quando duo init Matrimonia de facto, idest, ambo irrita; de quibus infra sigillatim à nobis agendum.

5 *Primus* ergo bigamiæ interpretativæ modus est, quando quis vnicam, sed corruptam duxit, nempe viduam à priori viro cognitam, *cap. si quis viduam, cap. præcipimus. 34. dist. cap. quisquis, 84 dist.* Navar. *cons. 1. n. 2. de bigamis.* Gregor Lopez *l. 4. verb. que sea, tit. 1. part. 3.* Henriq. *lib. 12. c. 6. §. 10.* Flamin *de resign. lib. 5. q. 3. n. 191.* Sanch. *d. lib. 7. disp. 84. n. 7.* Nicol. Garc. *d. c. 6. n. 15.* Campanil. *d. cap. 6. n. 3.* Bonac. *d. punct. 5. n. 5. vers. interpretativa,* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 30. n. 83. in fine,* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de discipl. clericali, §. 6. n. 1.* Ioan. Machado *in tract. del perfetto Confessor y cura de Almas, lib. 1. p. 3. tr. 17. docum. 3. n. 7.* Thom. Valasc. *d. alleg. 41. n. 12.* Trasmiera *d. tract. de polygamia, q. 4. n. 14. lib. 1.* Etiamsi hujusmodi viduam invalidè duxerit (loquimur de eo, qui nec professus, nec in Sacris constitutus est.) Ita Navar. *in man. c. 27. n. 193. & d. cons. 1. in vtraque edit.* Henriq. *d. c. 6. n. 9. in fine, & in comment. lit. T,* Fr. Emman. *tom. 1. summa, c. 158. concl. 4.* & alii, quos refert, & sequitur Sanchez *dict. disp. 84. n. 11. & n. 12.* resolvit non incurri irregularitatem, si illud vnicum Matrimonium cum vidua, vel corrupta sit validum, juxta Ecclesiæ præscriptionem, quamvis in foro conscientiæ non sit tale.

6 Hoc etiam primo modo incurritur interpretativa bigamia, quando quis aliam quocunque modo corruptam duxit, meretricem scilicet, aut concubinam, *cap. maritum, 33. dist. cap. qui aliquo, 31. dist.* Navar. *in manual. c. 27. n. 195. vers. interpretativa est,* Rebuff. *de pacificis possess. n. 193. vers. quintus,* Flamin. *dict. q. 3. n. 192.* Campanil. *d. c. 6. n. 6.* Sanch. *d. disp. 84. n. 7.* vbi *n. 8.* resolvit ab hac irregularitate excusari contrahentem cum virgine, quam tamen credebat corruptam, quia censuræ nunquam incurruntur ob solam intentionem, deficiente facto. Vnde in hanc bigamiæ interpretativæ speciem incidit ille, qui nubit fœminæ ab alio prius cognitæ, etiamsi ignoraverit ejus corruptionem, Sylvest. *in sum verb bigamia, n. 4.* Avil. *eodem verb. n. 2.* Sanch. *d. disp. 84. n. 3.* Thom. Valasc. *d. alleg. 41. n. 13.*

7 At verò si ipsemet vir ducat fœminam à se solo defloratam, bigamus non efficeretur, nec promoveri detineretur; nam irregularitas ducentis corruptam ideò contrahitur, quia cùm fœmina, cum qua vir efficitur vna caro, diviserit carnem suam in plures, censetur etiam virum divisisse, ex Iuris interpretatione, quod hic nullatenus reperitur; vxor enim non divisit carnem suam in plures, cum ab vno solo cognita fuerit. Ita *glos. fin. in dicto cap. debitum, de bigamis,* glos. *verb. desponsata, in cap qualis, 30. q. 3. & verb. contraxerunt, in c. vnic. de clericis conjug. in sexto,* & vltra Ordinarios, citatis Iuribus, Cov. *in Clem. si furiosi. p. 1. §. 2. n. 2. in fine,* Navar. *d. n. 195.* Henriq. *d. c. 6. §. 10.* Fr. Emman. *d. tom. 1 sum. c. 138. n. 3. concl. 2. in fine,* Vivald. *in candelabro aureo, p. 2. vbi de irregularitate bigamiæ, n. 4.* Campan. *d. n. 6.* Sayr. *de censur. lib. 6. c. 4. n. 17.* Bellet. *d. §. 6. n. 28.* plures, quos refert, & sequitur Sanch. *d. disp. 84.* novissimè Trasmiera *d. q. 4. à n. 3.* novissimè Machado *d. docum. 3. n. 8.*

Secundus bigamiæ interpretativæ modus est quando quis ducens virginem, postquam adulterata fuerit, illam etiam ignoranter carnaliter cognoscit. Ita probant text. *in cap. si vnius, & in cap si laici, 34. dist.* Navar. *d. n. 195.* Maiol. *de irregul. lib. 1. c. 33. n. 6.* Vivald. *vbi proximè, n. 5.* Matienz. *ad tit. 1. in rub. glos. 1. n. 102. lib. 3. nova recop.* Vega *in sum. part. 1. c. 38. casu 2. & in espeio de curas, c. 12. n. 299. & c. 14. n. 37.* Tolet. *in sum. lib. 1. c. 66.* Henriq *lib. 12. c. 6. n. 10.* Fr. Emman. *in sum. tom. 1. c. 158. concl. 3. n. 4.* Rebuff. *de pacificis possessoribus, n. 184. vers. sextò,* Flamio. *d. q. 3. n. 189.* Suarez *tom. 5. disp. 49. sect. 3. n. 15. & 16.* Sanch. *d. lib. 7. dist. 84. n. 15.* Nicol. Garc. *d. c. 6. n. 16.* Bellet. *d. §. 6. n. 39.* Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 1. q. 106. num. 3.* Bonac. *d. disp. 7. q. 2. punct. 3. n. 12. vers. 3.* Campan. *d. c. 6. n. 7.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 21. diffic. 31. n. 6.* Diana *p. 4. tract. 2. resol. 40.* Thom. Valasc. *d. alleg. 41. n. 14.* Trasmiera *d. q. 5. n. 91.* 8

Sic etiam ducens corruptam, quam credebat esse virginem, fit bigamus; nam in præsentiarum non agitur de vitio promovendi ad Ordines, ad quod desideratur scientia, sed de significationis defectu, quem potest pati ignorans, & lex promotionis factum requirit, non voluntatem, *cap. vlt. 15. quæst. 1.* Quare ita tenent multi ex suprà citatis, & vltra eos Covar. *dict. part. 1. §. 2. num. 4. vers. 3.* Hurtad. *leg. 5. super glos. 33. n. 2. tit. 5. p. 1.* Cornejo *in 3. p. D Thomæ, tract. 5. de irreg. disp. 10. dub. 2. q 4.* Villalob. *tom. 1. sum. tract. 21. diffic. 31. n. 6.* Hurtad. *de censur. disp. 2. de irregul. diffic. 13. num. 49.* Turrian. *eod tract. lib. 9. disp. 70. dub. 2.* Avila *in simili tract. par. 7. disp 8. dub. 1.* Diana *p. 4. tract. 2. resol. 41.* vbi reprobat Emman. Sà, & Petr. de Ledesma contrarium tenentes, novissimè Ioan. Machadu *d. docum. 3. num. 8.* 9
† Idem quoque dicendum est, 10
quamvis illa coactè cognita commisisset adulterium; nam etiam tunc maritus rem cum illa habens fit bigamus, quia vis illa præcisa excusat fœminam à culpa, sed non efficit matrimonium illud esse aptum ad significandam conjunctionem Christi cum Ecclesia. Ita docent gloss. *verb. Virgo, in cap. nemo, 32. dist.* vbi Turrect. *art. 1. n. 1.* Maiol. *d. cap. 33. num. 6.* Vivald. *d. part. 2. vbi de irregular. bigamia, num. 7.* Henriq. *lib. 12. de matrim. cap. 6 n. 10.* Campanil. *d. c. 5. num. 7.* Sanchez *d. num. 15. in fine,* Diana *vbi suprà.* Tandem idem dicendum est, etiamsi debitum reddiderit vxori adulteræ à Superiore compulsus, vt tenent Navar. *in man. c. 16. num. 27.* Vivald. *d. part. 2.* vbi *de irregular. bigamia, n. 6.* Covar. *d. §. 2. n. 2. vers. quartò,* Flamin. *d. q. 3. n. 189.* Gutier. *Canon. lib. 1. c. 25. num. 15.* Maiol. *d. c. 33. n. 7.* Sanch. *d. disp. 84. num. 17.* Bonac. *n. 12.* Campanil. *d. cap. 6. num. 8.* vbi etiam dicit bigamum fieri, qui exteras provincias peragravit, longissimoque tempore à patria abfuit, ita vt probabiliter ferè omnes suspicati sint ipsum mortem cum vita commutasse, quare præcedente judicio Ecclesiæ, licuit mulieri alteri nubere, consummato verò matrimonio si redierit, qui absens erat, ac muliere instante ipse fuerit à judice compulsus iterum illi jungi; nam profectò bigamus erit, de quo etiam Sayr. *lib. 6. c. 4. num. 19.* Bonac. *d. disp. 7. q. 2 puncto 5. n. 11.* † *Tertius,* 11
& *quartus* interpretativæ bigamiæ modus est, quando quis duo init matrimonia irrita, vel saltem alterum irritum, & alterum validum; qui colliguntur ex ratione text. *in cap. nuper, in fine, de bigamis*; nam iste talis effectus est ad duo matrimonia ineunda, & ex parte sua vtrumque contraxit, licèt ex aliquo defectu vtrumque, vel illorum aliquod sit invalidum. Ita Navar. *c. 27. n. 105.* Maiol. *d. c. 33. num. 3.* Henriq. *d. c. 6. num. 6.* Trasmiera *d. q. 4. n. 13.* Campan. *d. cap. 6. num. 9.* novissimè Ioan. Machado *d. docum. 3. num. 11.*

plures

plures quos refert, & sequitur Sanch. *dict. disp.* 84. *num.* 3. vbi *num.* 4. resoluit irregularem esse, qui vera vxore nondum cognita, eáque superstite, ad aliud de facto matrimonium transit, illudque consummat, si postea coactus ab Ecclesia redire ad legitimam, eam carnaliter cognoscat.

12 Qui verò cum pluribus fornicatus est, aut cum vna & corrupta, nequaquam credendus est bigamus, *cap. pen. de bigamis*, neque verò qui ante, aut post matrimonium cum meretrice rem habuit, *cap. fraternitatis*, 34. *dist.* Duo namque coniunctim pernecessaria sunt, vt bigamia contrahatur, matrimonium scilicet præcedens, & vsus venereus subsequens, Sanch. *dict. lib.* 3. *disp.* 83. *num.* 3. & 6. vbi addit non oriri bigamiam, nec irregularitatem in foro conscientiæ ex copula absque seminis virilis emissione intra vas fœmineum, sed in solo foro externo ob præsumptionem
13 perfectæ copulæ. Vnde † consequens est multiplicitatem matrimonij rati nondum consummati non inducere bigamiam, sicut nec est bigamus, qui ducit eam vxorem, quæ contraxerat matrimonium cum altero morte præuento ante illius consummationem, *c. vlt.* 34. *dist.* Sanch. *d. lib.* 7. *disp.* 83. *n.* 5. Bon. *d. punct.* 5. *n.* 5. vbi *n.* 6. dicit multiplicia sponsalia non inducere bigamiam, etiamsi subsequuta sit copula.

14 Perquirenda à nobis ratio erit, cur bigamia incurratur per contractum matrimonium cum corrupta, aut cum duabus mulieribus, quamvis successiuè, & subsequenti copula consummatum, non autem si vir cum pluribus copularetur meretricibus, quamvis postmodùm ipse fornicator aliam, & virginem sibi matrimonialiter colligaret? Cui quidem propositæ dubitationi responsionem tradidit plures afferendo rationes diuersitatis, gloss. *verb. cognitam, in d. c. dubium*, quam ibi plures commendant. Quibus relictis verior illa communiter à Doctoribus adducitur ratio, quod scilicet consensus matrimonium ineuntis non cadit supra seipsum, sed fertur in alterum coniugem; atque ita ipsamet contrahens est quasi terminus à quo: is autem cum quo contrahit, est quasi terminus ad quem fertur alterius coniugis consensus: sed nullus actus sortitur speciem à termino à quo, sed à termino ad quem: vitium ergo corruptionis ipsius viri, qui est terminus à quo respectu sui matrimonij, non debet ipsi nocere, vt bigamus efficiatur, sed vitium corruptionis in termino ad quem. Ita Majol. *d. cap.* 33. *n.* 3. *vers. altera, in fine.* Couar. *d.* §. 2. *n.* 3. Vgolin. *de irregularit. cap.* 56. §. 3. Tiraquel. *in l.* 1. *connub. n.* 35. plures alios refert Cened. *ad Decretal. collect.* 166. *num.* 4. *vers. item*, quibus adde Sayr. *cap.* 4. *n.* 13. Suar. *d. disp.* 49. *sect.* 3. *n.* 9. Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib.* 30. *num.* 86. Bonac. *d. punct.* 5. *n.* 7. *vers. rogabis*, Sanch. *de Matrimon. lib.* 7. *disp.* 84. *n.* 9. Gutier. *eod. tract. cap.* 107. *n.* 21. *vers. ratio.* Campanil. *d. cap.* 6. *n.* 11. Sed aduersus hanc rationem insurgit Cardin. Bellarmin. *in controuers. Catholic. tract.* 2. *lib.* 1. *de clericis, cap.* 24. *vers. at hæc*, vbi asserit quod si ipsa ratio subsisteret, certè qui duxerit secundam vxorem, & virginem, bigamus non esset; nam vitium nullum est in hoc matrimonio respectu mulieris, sed respectu viri: ergo terminatur ad mulierem bigamiæ incapacem, non autem à muliere ad ipsum virum. Quare ipsemet Card. Bellarm. illam subdit rationem, affirmans prohibitum esse Ordines suscipere ei, qui duxit fornicariam, non quia bigamia oriatur ex illo matrimonio, sed quia sic placuit Ecclesiæ ob dignitatem Sacerdotij.

15 Similitudinaria bigamia contingit quando quis post votum solemne castitatis emissum in professione Religionis, vel in susceptione sacrorum Ordinum, matrimonium celebrat cum aliqua, eamque carnaliter cognoscit, *cap. quotquot* 24. 27. *quæst.* 1. ex ea ratione, quia adstrictus voto solemni censetur spiritnali quodam matrimonio coniunctus cum Christo, & Ecclesia, & deinde volens carnaliter cum alia coniungi per matrimonium, censetur celebrare duo matrimonia. Quamvis autem secundum, scilicet carnale, inualidum sit per impedimentum procedens à voto solemni, vel sacro Ordine; quia tamen adest effectus intentionis cum opere subsequuto, iudicatur bigamus similitudinariè propter similitudinem ad verè bigamum. Ita Nauar. *in manual. c.* 17. *num.* 195. *vers. similitudinaria*, & *cons.* 1. *n.* 7. *vers. ex quibus, de bigamis*, in vtraque edit. Couar. *dict.* §. 2. *num.* 2. *vers. tertiò*, Flamin. *d. quæst.* 3. *num.* 190. Vgolin. *d. cap.* 56. §. 3. *n.* 4. Sanch. *d. lib.* 7. *disp.* 85. *num.* 21. Bonac. *d. punct.* 5. *n.* 2. *vers. bigamia*, Nicol. Garcia *d. c.* 6. *n.* 25. Transmiera *d. tract. de polygamia, q.* 3. *n.* 5. *cum seq.* Campanil. *d. cap.* 6. *n.* 12. Bellet. *d.* §. 6. *n.* 40. nouissimè Ioan. Machado *d. docum.* 3. *num.* 12. Quod idem procedit, quamuis Clericus in Sacris constitutus cum virgine, & vnica contrahat, per text. *in c.* 1. & 2. *qui clerici vel vouentes*, vt docent *glos. fin. in c. sanè Sacerdotes, de clericis coniugatis*, Suar. *de censur. tom.* 5. *disp.* 46. *sect.* 6. Coninch. *disp.* 18 *dub.* 11. *n.* 101. Auila etiam *de censur. part.* 7. *disp.* 8. *dub.* 1. Præpos. *in* 6. *part. quæst.* 5. *de irregul. dub.* 7. *n.* 136. Cornejo *in* 3. *part. D. Thomæ, tract.* 5. *de irregul. disp.* 10 *dub.* 2. *q.* 5. & plures, quos refert, & sequitur Sanch. *d. disp.* 85. *n.* 5. vbi *n.* 10. asserit hanc irregularitatem clerici in Sacris constituti, aut professi matrimonium ineuntis non oriri ex delicto, de quo etiam Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *cap.* 158. *n. pen.* Henriq. *d. cap.* 6. *num.* 11. Quamuis Hurtado *de censur. disp.* 2. *de irregul. diffic.* 13. *n.* 47. & Turr. *eod. tract. lib.* 9. *disp.* 70. *dub.* 3. existimauerit bigamiam similitudinariam non contingere quando clericus sæcularis in Sacris matrimonium contrahit.

Bigamus quis effectus ex aliqua prædictarum 1 trium specierum excluditur à clericatu, *cap.* 1. & *per totam* 26. *dist. c. maritum*, 33. *dist. c. præcipimus*, & *c. cognoscamus*, 34. *dist. c. quicunque*, & *c. non confidat*, 50. *dist. c.* 1. & 2. 45. *dist. c. à multis, de ætate, & qualit. c.* 2. *de bigamis*, Bernard. *in pract. cap.* 16. cum citatis à Bellet. *dict.* §. 5. *n.* 1. † Sicut prohibetur ordinari, ita pari- 1 ter Ecclesiastica consequi beneficia, Rebuff. *in tract. de pacificis possessorib. n.* 193. Corras. *de beneficiis, part.* 3. *cap.* 4. *n.* 2. Sayr. *d. lib.* 6. *c.* 5. *n.* 9. Auil. *de censuris, part.* 7. *disp.* 8. *dub.* 1. Nicol. Garcia *dict. cap.* 6. *num.* 1. & 2. & propterea collationem beneficij factam bigamo, inualidam esse obseruat Nauar. *cons.* 3. *num.* 2. *de bigamis*, Flamin. *d. q.* 3. *n.* 192. etiamsi accedat Episcopi consensus, Azor. *institut. moral part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *quæst. vndecimo*, character tamen clericalis non tollitur per bigamiam, sicut firmat Butr. *in cap. Ioannes, num.* 17. vbi quod clerico non potest euelli character per bigamiam, Imol. *num.* 18. *in fine, de cleric. coniug.* & eandem opinionem sæpius amplexa est Rot. & signanter *in Veron. pensionis*, 23. *Februar.* 1600. coram *Cardin. Lancellotto, & in Cæsaraugustana pensionis*, 28. *Iunij* 1610. coram *eod.* in quibus dicitur, & pluribus auctoritatibus firmatur, quod licèt per bigamiam clerus priuetur exercitio, & priuilegio clericali, in fundamento tamen ratione characteris non destituitur clericatu, quoniam *c.* 1. *de bigamis lib.* 6. non dicit quod bigamus non sit clericus, sed solùm quod est nudatus omni priuilegio, refert & sequitur Rota *in Ferrarien. pensionis*, 14. *Iunij* 1624. coram *bona mem. Remboldo.*

Ordinatus igitur contra huiusmodi prohibitionem 1 characterem recipit, non tamen Ordinum executionem habet, sic intellecto tex. *in cap. si quis viduam*, 30. *distinct.* reiecta restrictione glos. *verb. dispensare, in fin. in c.* 3. *de bigamis*, vbi tantùm in suscipiente minores Ordines characterem conferri asserit. Nec obstat tex. in *c. quicunque*, 50. *dist.* quatenus videtur probare

bigamum Ordinis executione non carere, quia procedit habita dispensatione, vt insinuant verba eiusdem tex. ibi, *hac sibi conditione veniam à nobis intelligat relaxatam*, &c. Incurrit etiam sic ordinatus pœnam priuationis Tonsuræ clericalis, delationis habitus, & priuilegij cuiuscunque Ecclesiastici, nisi sit initiatus Ordine sacro, cum iam non possit viuere vt laicus. Ita Vgolin. *dict. cap.* 56. §. 5. *num.* 3. Sayr. *d. lib.* 6 *c.* 5. *num.* 1. & 4. Bonac. *dict punct.* 5. *in fine.*

19 Episcopus si scienter bigamum ordinauerit, incurrit suspensionem annalem ipso iure à collatione eiusdem Ordinis, quem contulit bigamo, necnon a celebratione, vt per Nauar. *consil.* 3. *n.* 2. *sub tit. de bigamis*, quia deponi insuper potest à potestate, & officio ordinandi, iuxta *cap.* 3. *de bigamis*, gloss. *verb. successores, in c. nullus pœnitentem*, 51. *distinct.* additio verò ad dictum *cons.* 3. Nauar. attestatur *a Sacra Congregat. Concil.* decisum, Episcopum non posse Ordines bigamis conferre; si autem conferat, aliquam non incurrere pœnam ipso iure: & quidem de dicta pœna suspensionis à collatione Ordinis, quem contulit bigamo, nullus est Canon; nam *cap. eos*, & *cap. vltim. de tempor. ordinat. lib. sexto*, non loquuntur de ordinatione bigami, & pœnæ non sunt extendendæ ad alium casum, iuxta vulgaria Iura: nec *dict. cap. nullum pœnitentem*, ponit talem pœnam suspensionis à collatione; vnde potest intelligi quod non sit lata ipso iure, sed ferenda per sententiam, vt colligitur ex illis verbis, *ab ea die, qua ei placuerit hoc approbari*, quæ videntur denotare eam pœnam esse imponendam, cum delictum in iudicio probabitur. Ita Nicol. Garc. *d. cap.* 6. *à num.* 8 vbi *num.* 11. admonet quod quamuis ex noua Cóst. Sixti V. contra clericos malè promotos, à collatione Ordinum, exercitio Pontificalium eo ipso suspensus, & ab ingressu Ecclesiæ interdictus existeret; illa est iam redacta ad terminos Iuris communis, & Concil. Trident. per aliam Clem. VIII. prout ipse Garc. asserit *p.* 2. *cap.* 5. *num.* 70.

20 Hæc bigamiæ irregularitas solo iure Pontificio inducta est, cuius contrarium non inducit text. *in cap.* 2. *de bigamis*, dum habet non licere cum bigamis dispensare, quia verbum *licet*, ibi importat difficultatem, non autem impossibilitatem: quare abs-

21 que dubio tenendum, † ex eo, quia solo Iure Pontificio inducta est, posse Summum Pontif. in ipsa dispensare, vt asserunt D. Thom. *in* 4. *dist.* 27. *quæst.* 3. *in corpore*, & *ibi* Rich. Palud. & alij gloss. *verb. fiat, in c. lector*, 34. *dist.* Couar. *in Clem. si furiosus*, *par.* 1. §. 2. *n.* 4. Nauar. *in man. cap.* 27. *n.* 197. Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *quæst.* 7. Francisc Leo *in thesauro fori Eccles. part.* 2 *cap.* 8. *n.* 34. Salzed. *ad Bernard. cap.* 16. *vers. dispensare*, Ludou. Miranda *d. quæst.* 8. *art.* 1. *conclus.* 1. Henriq. *lib.* 12. *cap* 6. §. 11. nouissimè Marcel. Vulpe *in d. praxi, cap.* 45. *num.* 8.

Vtrùm autem Iudex laïcus possit cognoscere si clericus bigamus sit? Negatiuam partem tenent Alex. *cons.* 149. *vol.* 6. Lotter. *de re benef. lib.* 3. *quæst.* 36. *num.* 73. Diana *resol. moral. part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 71. Quicquid contrarium resoluat Gabr. Pereira *de manu Regia part.* 2. *cap.* 24. *num.* 3.

22 Principalis huius allegationis quæstio hinc opportunè petit, an Episcopus in bigamia vera, vel interpretatiua possit dispensare? In qua tres potissimas inuenio sententias.

Prima sententia, ipsaque verior, tenet Episcopum non posse dispensare cum huiusmodi bigamis, etiam ad Ordines minores, aut primam Tonsuram, aut beneficium etiam simplex, quia *cap. vnic. de bigamis lib.* 6. desumptum ex Concilio generali Lugdunensi interdicit bigamis in minoribus Ordinibus constitutis deferre Tonsuram clericalem, nec committit dispensationem Episcopo: tum quia hoc idem indicat generalitas Concil. Trident. *sess.* 23. *de reformat. cap.* 17. & Episcopus nequit in Decreto generalis Concil. dispensare, vt dixi *alleg.* 33. *num.* 25. Quare hanc sententiam tenent Greg. *l.* 5. *verb. dos mugeres, tit.* 5. *part.* 1. nouissimè Marcel. Vulpe *d. cap.* 45. *à num.* 10. Couar. *in Clem si furiosus, part.* 1. §. 2. *num* 4. Flamin. *d. quæst.* 3. *num.* 196. Tolet. *in sum. lib.* 1. *cap.* 26. *num.* 8. Humada *lib.* 5. *gloss.* 33. *num.* 3. *tit.* 5. *part.* 1. Salzed. *ad Bernard. cap.* 16. *verb. dispensare*, Villalob. *in sum. tom.* 1. *tract.* 21. *diffic.* 31. *num.* 13. Turrian. *de censur. lib.* 9. *disput.* 7. *dub.* 5. Bellet. *d.* §. 6. *num.* 41. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. part.* 1. *decis.* 331. *part.* 4. Diana *part.* 4. *tract.* 2. *resol.* 72. & secundum hanc sententiam fuisse decisum in *Sacra Cardin. Congreg.* testantur Armendariz *in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib.* 2. *tit.* 19. *de foro comp. num.* 16. Nicol. Garc. *de benefic. part.* 7. *cap.* 6. *n.* 5. Piasec. *in praxi noua Episc. part.* 1. *cap.* 1. *n.* 60. Franc. Leo *d. cap.* 6. *num.* 36. Molfes. *in sum. Theologiæ moralis, tract.* 6. *cap.* 7. *num.* 18. Ricc. *d. part.* 4. *decis.* 331. *n.* 8. *in fine*, Barthol. de Vecchis *in praxi nouitior. disp.* 9. *dub.* 15. *num.* 2. Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 2. *disp.* 7. *quæst.* 3. *num.* 2. D. Felician. de Vega *in d.* §. *de adulteriis, num.* 141. *cum seqq.* nouissimè *me citato in hoc loco*, Ioan. Machado *in tract. del perfetto confessor y cura de almas, lib.* 1. *p.* 3. *docum.* 2. *tract.* 17. *n.* 1. *cum seqq.*

Secunda sententia ait, non posse Episcopum dispensare, vt bigamus promoueatur ad Ordines minores, & beneficia simplicia, posse tamen concedere, vt inseruiat in Ordinibus minoribus antè susceptis, & vt beneficium simplex, quod ante possidebat, retineat. Ita Angel. *verb. bigamus, num.* 8. Abb. *in cap. super eo, num.* 5. *de bigamis*, Nauar. *in manual. cap.* 27. *num.* 197. Philiarch. *de officio Sacerd. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 7. *in fin.* Valent. *part.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 19. *puncto* 3. *in* 1. *specie irregularitatis.* Fr. Emman. *in sum. tom.* 1. *cap.* 158. *conclus.* 5. *num.* 6. Viuald. *in suo candelabro, part.* 2. vbi *de irregular. bigamia, num.* 34. 23

Tertia sententia ait posse Episcopum dispensare, vt accipiat Ordines minores, susceptisque vtatur, & quoad simplex beneficium. Ita D. Thom. *in* 4. *dist.* 27. *q.* 3. *art.* 3. vbi Palud. *q.* 4. *art.* 5. *concl.* 4. & Durand. *q.* 3. gloss. *verb. dispensare, in fine, in cap.* 2. *de bigamis*, Angel. *in floribus Theolog. part.* 1. *vbi de matrim. q.* 1. *art. vltim. difficul.* 1. *conclus.* 2. Petr. de Ledesma *de matrim. q.* 66. *art.* 5. *concl.* 3. Iacob. de Graffiis *in aureis decis. lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 38. Borgas. *de irregul. part.* 5. *tit. de bigamis, num.* 8. Henriq. *lib.* 13. *cap.* 6. §. 11. Bonacina *de censuris, disp.* 7. *q.* 2. *punct.* 5. *num.* 15. Azor. *institut. moral. part.* 2. *lib.* 5. *cap.* 20. *q.* 2. & *lib.* 6. *cap.* 4. *quæst.* 8. & 11. Sayr. *de censur. lib.* 6. *c.* 6. *n.* 11. Auila *eod. tract. part.* 7. *disp.* 7. *dub.* 4. Fr. Ludouic. Miranda *in man. Prælat. tom.* 2. *quæst.* 8. *art.* 2. *concl.* 2. Sanch. *dict. lib.* 7. *disp.* 86. *num.* 11. Paul. Comitol. *resp. moral. lib.* 1. *q.* 106. *num.* 5. & 6. Cornejo *in* 3. *part. D. Thom. tract.* 5. *de irregul. disp.* 10 *dub.* 1. *q.* 5. Ioan. de la Cruz *in direct. part.* 2. *de irreg. dub.* 1. *concl.* 1. Alzed. *in praxi Episcop. p.* 2. *c.* 6. *num.* 52. Ceuall. *commun. q.* 558. 24

Verùm priori sententiæ tanquam probabiliori adhæreo, quam quidem sequuta est *sacra Congreg. Concilij in Feretrana*, 13. *Aprilis* 1630. in qua fuit resolutum, bigamum effectum bigamia interpretatiua, etiamsi antea constitutus esset in Ordine Ostiariatus, non posse mortua vxore dispensari per Episcopum, vt in Ordine suscepto ministret. Eam tamen limitarem, nisi necessitas vrgeat ob ministrorum penuriam, nec esset aditus ad Pontificem ob loci distantiam, quia ob similem necessitatem potest Episcopus in lege Concilij generalis, vel Pontificali dispensare, vt dixi *alleg.* 33. *n.* 26. Quare sic limitant Henriq. *d. cap.* 6. §. 11. Sanch. *dict. disp.* 86. *num.* 14. Item limitarem in bigamia interpretatiua ex delicto consurgente, qualis est illa, quæ oritur ex duplici matrimonio, 25

nio, neutro existente valido, aut altero valido, & altero irrito, potest Episcopus, si delictum sit occultum, dispensare virtute Concil. Trident. *sess. 24. de reform. c. 6.* Ita Henriq. *d. c. 6. in fin.* Sanch. *d. disp. 86. num. 13.*

26 Circa dispensationem in similitudinaria bigamia volunt quidem in ea Episcopo non concedi facultatem dispensandi, quamuis clericus vnicam, & Virginem duxerit: sic Majol. *de irregularit. lib. 1. cap. 33. num. 7.* Alij è contrario tenent posse Episcopum dispensare, quamuis corruptam duxerit; sic Palat. *in 4. dist. 27. disp. 4. colum. 15.* & supponere videtur Henriq. *dict. cap. 6. num. 11.* dum ait difficilius dispensare Episcopum quando clericus cum vidua, aliàs corrupta contraxit, Ioan. Machado *d. lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 4. n. 4. cum seqq.* Verùm Doctores communiter sic distinguendum censent. Si clericus ille cum vnica, & virgine contraxerit, potest Episcopus dispensare, secus si cum vidua, vel corrupta, vel duplex iniit matrimonium. *Primam* partem huius distinctionis probant sic necessariò intelligendam, ne aliis aduersentur, text. *in cap. Sacerdotes, de clericis coniug. & in cap. 1. qui clerici, vel vouentes.* Secundam verò text. *in cap. nuper, & in cap. fin. de bigamis.* Ita docent gloss. *verb. dispensatiuè, in cap. 1. verb. in subdiaconatu, in cap. 2. qui cler. vel vouentes, & verb. dispensari, in c. nuper, de bigam.* Gomez *tract. breuium, num. 20. & 21.* Couar. *disp. part. 1. §. 2. vers. secundò*, Nauar. *cap. 27. num. 197. in fine*, Solu. *de benefic. part. 4. quæst. 7. num. 8. vers. 13. & 14.* Borgas. *de irregul. part. 5. tit. de bigamis, n. 9.* Philiarch. *de officio Sacerd. tom. 1. part. 1. lib. 4. cap. 7. in fine*, Ant. Cuch. *l. 4. instit. maior. tit. 11. n. 158.* Valent. *p. 4. disp. 7. q. 19. punct. 3. in 1. specie irreg. in fine*, Sanch. *d. lib. 7. disp. 86. n. 22.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resol. 220.* Fr. Ludou. Mirand. *d. tom. 2. q. 8. art. 2. concl. 3.* Coninch. *de Sacram. disp. 18. dub. 11. n. 121. & dub. 14. n. 132.* Vgolin. *de officio Episc. part. 2. c. 57. §. 4. n. 3.* Zerol. *in praxi, part. 1. verb. Irregularitas, n. 7.* Alzed. *d. part. 2. c. 6. n. 49.* vbi *n. 50.* respondit ad text. *in c. nuper, de bigam.* D. Felician. de Vega *in dict. §. de adulteriis, n. 147.*

27 At verò si ex delicto oculto oriatur irregularitas hæc similitudinariæ bigamiæ, poterit Episcopus dispensare, quamvis clericus in Sacris constitutus, aut professus viduam duxerit post sacrum Ordinem vel professionem, Aloys. Ricc. *d. resol. 220.* Sanch. *d. disp. 8. n. 23.* & *n. 12.* resoluit posse Episcopum dispensare in irregularitate bigamiæ similitudinariæ professi transeuntis ad matrimonium, quando professus est exemptus, si ex licentia sui Superioris subiiciatur Episcopo. Nam Prælatus Religionis circa suos Religiosos in eisdē casibus dispensat, quibus Episcopus, Fr. Ludovic. Miranda *d. q. 8. art. 2.* Henriq. *d. cap. 6. n. 11. prope finem*, vbi etiam asserit, quod Abbas sæcularis non dispensat, nisi ex consuetudine sibi concedatur.

28 Prælati etiam Regulares, nec ratione sui muneris, nec vi privilegiorum dispensare possunt cum nouitiis, aut professis in bigamia vera, & interpretatiua, etiam quoad Ordines minores; nam sicut Episcopi non habent hanc facultatem, vt suprà ostendimus *n. 22.* ita nec ea gaudent Prælati Religionum. Quare sic in his terminis docent Fr. Batthol. de Vechis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nouit. disp. 9. dub. 15. n. 2.* nouissimè Ascan. Tamburio. *in tract. de iure Abbatum, tom. 2. disp. 17. q. 3. n. 2.* Sigism. à Bononia *de elect. part. 2. c. 4. dub. 71. n. 2.* Diana *part. 4. tract. 2. resol. 63.*

29 Dixi, *nec vi priuilegiorum*, quia licèt post Henriq. *in sum. lib. 12. cap. 6. §. 11. in commento lit. Z*, scripserit Auil. *de censuris part. 7. disp. 8. dub. 4. concl. 8.* Religiosos dispensari posse in bigamia præfata, nedum à Superioribus, sed etiam à quocunque Confessario Ordinis, ex concessione Sixti IV. facta Minoribus, quæ habetur *in compend. priuileg. verb. absolutio extraord. quoad fratres, num. 5.* vbi conceditur tam professis, quàm nouitiis, vt quilibet eorum possit semel eligere Confessarium de huiusmodi obseruantia, qui audita eius Confessione pœnitentiam salutarem iniungendo absoluat eos, &c. & dispenset cum eis in omnibus irregularitatibus, si quas fortè contraxerint, homicidio voluntario, & mutilatione semper exceptis. Ergo, infert idem Auila vbi supra, cùm hoc priuilegio excipiatur solummodo homicidium voluntarium, quæ irregularitas est omnium grauissima, & non excipiatur alia, quæ sit facilioris dispensationis bigamiæ, sequitur super illam vigore memorati priuilegij dispensari posse.

Attamen contrarium iure optimo substinent Col- 3
lect. priuileg. Mendic. *in compend. loco citato*, Nauar. *consil. 4. n. 1. de Regularib. in nouis*, Fr. Emman. *in sum. tom. 1. c. 158. concl. 7.* Fr. Barthol. de Vecchis *dict. dub. 15. n. 2. in fine*, Hieron. Roderic. *in compend. quæst. Regular. resol. 16. n. 14.* Portel. *in addit. ad dub. Regularium, verb. dispensare, n. 5.* Laurentius de Perinis *de Relig. Prælato, tom. 2. q. 2. c. 5. §. 8. n. 99.* Ratio est, quia in generali concessione non veniunt ea, quæ quis in specie non esset verisimiliter concessurus, *c. in generali, de regulis Iuris lib. 6.* non reseruata Principi, *cap. fin. de offic. Vicarij, lib. 6.* Roland. *cons. 1. num. 147. lib. 2.* Ozasch. *Pedemon. decis. 29. n. 5.* Giovagn. *resp. 95. num. 3. lib. 1.* at in specie facultas dispensandi generaliter super irregularitatibus, non extenditur ab bigamiam, & homicidium voluntarium, vt tradunt Nauar. *sub tit. de homicid. cons. 38. in nouis*, Viuald. *in candelabro aureo, tit. de irregul. n. 312.* Fr. Emman. *qq. Regul. tom. 1. q. 24. art. 5. & tom. 2. q. 105. art. 1. in fine*, Fr. Emman. Miranda *in manuali Prælator. tom. 2. q. 8. art. 14. concl. 5.* Homobon. de Bonis *de casibus reseruatis part. 1. c. 5. §. quintò obseruandum, fol. 100.* Igitur, &c.

Super impedimento verò bigamiæ similitudina- 3
riæ poterunt Prælati Regulares cum nouitiis, ac professis sibi subditis dispensare in illis casibus, quibus id Episcopis licitum esse supra diximus *n. 26. & 27.* quod præter *ibi* citatos docent Suar. *de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. c. .. n. 11.* Sigism. à Bonon. *de elect. dub. 71. n. 2.* Aduertit D. Felician. de Vega *dict. §. de adulteriis, n. 117.* quod bigamia quælibet dispensari potest per Prouinciales Ordinis Prædicatorum in Indiis, virtute concessionis Apost. de qua ibi.

Verùm quia in hac materia dispensationis super bigamiæ irregularitate extat noua S. Rotæ Romanæ decisio, quæ plures decidit casus scitu dignissimos, ideò pro complemento huius secundæ partis eam hîc inserere operæpretium duxi.

R. P. D. VIRILI.

Ferrariensis pensionis, 21. Martij 1627.

ARGVMENTVM.

Bigamus amittit priuilegia, sed non characterem indelebilem: bigamiæ verò incursui, & denudationi exercitij clericatus obuiatum est per dispensationem præventiuam, ac derogationem *cap. 1. de bigamis, lib. 6.*

SVMMARIVM.

1. *Ecclesiastica persona illa dicitur, quæ habet primam Tonsuram*, & num. 2.

3 *Prima Tonſura eſt Ordo, & clericalis character indelebilis.*

4 *Clericus vt quis remaneat, non tamen gaudeat priuilegiis clericorum, poteſt inſimul ſtare.*

5 *Diſpenſatio praeuentiua, & praeſeruatiua, remouens de medio obſtaculum Canonis inductiui bigamiæ, impedit incurſum bigamiæ, & efficit, vt remaneat non ſolùm præſeruatus clericatus habitu indelebilis, ſed etiam exercitium ad effectum diſpenſatum.*

6 *Habilis de iure communi, & ex diſpenſatione Papæ idem eſt.*

7 *Habilis de Iure idem eſt, quod ex priuilegio, tam in odioſis, quàm in fauorabilibus.*

8 *Diſpenſatio clerici ad bellum præſeruat ab irregularitate.*

9 *Iudices in vim priuilegij antecedentis præſeruantur ab incurſu irregularitatis.*

10 *Concilia generalia indigent expreſſa derogatione.*

11 *Diſpenſatio dicitur pura, & præuentiua, cum tempus diſpenſationis attendi debeat, licèt vt præuentione executionis, & effectu quis fruatur, expectandi ſint caſus futuri expreſſi in diſpenſatione.*

12 *Penſiones per contractum Matrimonij extinguuntur.*

13 *Diſpenſatio antecedens præſeruata ſubſequens tollit.*

14 *Papæ voluntas declaratur ex inſcriptione.*

15 *Diſpenſatus pro penſionibus retinet clericatum illæſum ad effectum diſpenſatum.*

16 *Tranſactionis penſionis caſum quando comprehendat diſpenſatio ad obtinendas, & conſequendas penſiones reſeruatas.*

17 *Clericatus impreſſus indelebilis remanet poſt bigamiam.*

18 *Papa quando plenariè legitimat, vel cum derogatione obſtantium, remouetur omnis macula natiuitatis.*

19 *Bigamiæ incurſui, & denudationi exercitij Clericatus eſt obuiatum ob diſpenſationem præuentiuam, & ob derogationem* cap. 1. de bigam. lib 6.

20 *Papa verè diſpenſat in defectibus Iuris poſitiui, & non fictè diſponit, ita vt verè & propriè ſemper quis remaneat idem prout ab initio erat ante bigamiam, vel caſum irregularitatis.*

SIxtvs Papa V. Cardinali Montalto ex ſorore germana Pronepoti duas facultates transferendi penſiones conceſſit; vnam ad fauorem vnius, vel plurium perſonarum Eccleſiaſticarum, quibus tranſlationes ſuffragari voluit, perinde ac ſi per ipſum Pontificem conſiſtorialiter legitimis, & vrgentiſſimis cauſis de Cardinalium conſilio factæ fuiſſent, alteram ad fauorem vnius, vel plurium perſonarum, etiam Hoſpitalium Regularium expreſsè profeſſorum, aut aliàs ſimilibus de cauſis incapacium, aut nondum Clericali charactere inſignitorum ex nunc, prout ex tunc, poſtquam eodem charactere fuerint inſigniti.

Idem quoque Sixtus diſpenſavit D. Principem Perettum Pronepotem iam Clericali Tonſura inſignitum ad retinendum, & recipiendum quaſcunque penſiones reſeruatas, etiamſi contigerit, vel non contigerit contrahere matrimonium cum quacunque muliere etiam vidua, & ſucceſſiuè cum diuerſis nupta, ac aliter corrupta ſemel, vel pluries, & ad ſecunda, ac etiam plura laicalia, ſeu matrimonialia vota, aut ſecundas nuptias tranſire, decernendo per contractum matrimonij etiam pluries, vt præfertur reiterati penſiones minimè extinctas eſſe, aut fore, minuſque annullari, aut inualidari, cum derogatione Prouincialium, Synodalium, Lateranenſis, aliorumque etiam Generalium Conciliorum, necnon Pij Papæ V. declarantis penſiones per futuri matrimonij contractum extinctas cenſeri.

Virtute ſupradictarum facultatum Cardinalis Montaltus annuam penſionem ſcutorum trium millium auri in auro ſibi reſeruatam ſuper fructibus Epiſcopatus Ferrariensis tranſtulit ad fauorem Principis Peretti eius fratris; & diſputato dubio coram Remboldo *ſub die* 14. *Iunij* 1624. dixerunt Domini, tranſlationem ſuſtineri: quo iterum repropoſito *ſub die* 15. *Maij* 1626. Domini ſteterunt in deciſis. Vnde cum D. Cardinalis Lenius voluiſſet tertia vice audiri, vtraque parte Informante *ſub die* 21. *Martij* 1627. cenſuerunt Domini, non eſſe recedendum à deciſis, tam inſpectis ambabus facultatibus Cardinalis Montalti, quàm diſpenſatione D. Principis.

Prima enim facultas transferendi eſt ad fauorem vnius, vel plurium perſonarum Eccleſiaſticarum, & D. Princeps ad differentiam laicorum ſecundùm ſubiectam materiam penſionis eſt perſona Eccleſiaſtica, cum habeat primam tonſuram, quæ efficit, vt dicatur Clericus, & perſona Eccleſiaſtica, *cap. cum contingat, de ætat. & qualit. cap. cleros,* 20. *diſtinct.* Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 2. Lap. *alleg.* 138. *num.* 12. & dixit Rota *in Abul. Penſionis*, 27. *Iunij* 1608. coram *Card. Lancelloto,* & *in Veron. Penſionis*, 23. *Februarij* 1600. coram *eodem*, in qua dum ageretur de interpretatione Indulti Pij V. ad fauorem Cardinalis Alexandrini, vt poſſet transferre penſiones in perſonas Eccleſiaſticas, fuit dictum Marchionem Bonellum vxoratum eſſe perſonam Eccleſiaſticam, ex quo habeat primam Tonſuram. Verba enim de perſonis Eccleſiaſticis ſunt intelligenda ſecundum ſubiectam materiam penſionum, de quibus Sixtus V. loquebatur. Aym. *conſult.* 16. *num.* 3. Seraphin. *deciſ.* 398. *num.* 7. & *deciſ.* 121. *num.* 11. & *deciſ.* 559. *num.* 2. & ideò ad effectum penſionis acquirendæ Princeps dicitur perſona Eccleſiaſtica, per præallegata. Baſſ. *verb. irregularitas* 4. *num.* 6. me citato *in hoc loco*, Ioan. Machado *in tract. del perfetto Confeſſor y Cura de Almas, lib.* 1. *p.* 3. *tractat.* 17. *docum.* 3. *num...* 1

Secunda verò facultas transferendi eſt ad fauorem illorum, qui non fuerint Clericali charactere inſigniti, ex nunc prout ex tunc poſtquam eodem charactere fuerint inſigniti, & conſequenter multò magis virtute iſtius ſecundæ facultatis ſat eſt quod Princeps iam haberet Tonſuram, cùm hîc Sixtus conformet ſe cum eiſdem verbis Concilij *ſeſſ.* 23. *cap.* 2. ibi; *qui iam Clericali Tonſura inſigniti eſſent.* Vnde tales habentur pro Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis ad effectum penſionis. 2

Neque obſtat, quod Princeps per bigamiam remanſerit denudatus omni priuilegio Clericali, *cap.* 1. *de bigam. in* 6. & ideò non ſit perſona Eccleſiaſtica, ſed purus laicus, & qualitas Clericalis remanſerit extincta, cùm ſecũdum Theologos prima Tonſura non ſit ordo, nec imprimat characterem: quia quicquid dicant Theologi, magis communis ſententia Canoniſtarum tenet contrarium, quam Rota pluries ſequuta eſt, quod ſcilicet prima Tonſura ſit Ordo, & Clericalis character indelebilis, & bigamus amittat quidem priuilegia, ſed non characterem indelebilem, & remaneat Clericus, text. enim *in cap.* 1. dicit, quod bigamus eſt nudatus omni priuilegio Clericali, non tamen dicit quod non remaneat Clericus. Ita tenent Butr. *in cap. Ioannes, num.* 17. Imol. *num.* 18. *in fin. de Cler. coniugat. c. cùm contingat*, & *ibi* gloſſ. *in verb.* *Abb. de ætat. & qualitat.* Hoſt. *col.* 1. Ioan. Andr. *col.* 2. Butr. *num.* 6. Cardin. *quæſt.* 2. Ægid. *quæſt.* 7. Anchar. *in fine,* Abb. *num.* 1. Geminian. *in capit. Cleros, colum.* 1. *in fin.* vbi Præpoſ. *num* 4. *diſtinct.* 21. Abb. *in cap.* 1. *num.* 6. *de vit. & honeſt. cleric.* Felin. *in cap. ſicut pro certo, num.* 2. *de ſimon.* Gabr. *conſil.* 181. *num.* 3. *lib.* 2. Rot. *diuerſ. deciſ.* 731. 3

decis. 731. *n.* 5. *&* 6. *part.* 1. Sylvest. *in summa, in verb.*
Ordo, Covar. *in cap. quia nos, n.* 4. *de sestam.* Card *in*
Clement. dudum, in 8. *not. de sepult.* Gregor. *decis.* 516.
n. 8. *&* 9. Rot. *decis.* 1. *n.* 6. *de bigam. in nov.* & fuit di-
ctum in supradicta *Veronensi pensionis*, *& in Cæsarau-*
gustana pensionis, 18. *Iunij* 1610. eotam *Cardin. Lan-*
4 *celloto*: † stant eum simul qood quis remaneat Cleri-
cus, non tamen gaodeat privilegiis Clericorum, Abb.
in c. 1. *n.* 6. *de vit. & honest. Cleric.* & propretea Prin-
ceps per characterem impressum, & indelebilem ba-
bitu semper remanet Clericus.

5 Nec dicatur, quod per bigamiam amittantur Cle-
ricorum privilegia, & eorum exercitium, illisque
Princeps remanserit denudatus, & character morti-
ficatus, juxta *dict. c.* 1. *de bigamia, n.* 6. Qoia eum Six-
tus V. ad effectum pensionis (vt suprà relatum est)
dispensaverit Principem ante incursum bigamiæ,
versamur in dispensatione præventiva, & præserva-
tiva, quæ removendo de medio obstaculum Canonis
in loctivi bigamiæ, impedit incursum bigamiæ, &
efficit, vt remaneat non solùm præservatus Clerica-
tus habitu indelebilis, sed etiam exercitium ad effe-
ctum dispensatum respectu pensionum, juxta tenorem
dispensationis præventivæ, ac si bigamia nunquam
esset incursa, ita vt remaneat Princeps in eodem sta-
tu primævo, proot erat ante bigamiam. Turrecrem. *in*
cap. quisquis ante, n. 5. & *ibi* Præpos. *n.* 1. & Gemin.
ibidem dist. 84. Molin. *de Inst. & Iure tom.* 2. *tract.* 2.
disp. 108. *vers. quoniam eo ipso*, Suarez *de legibus lib.* 6.
c. 11. *n.* 4 *&* 5. Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 1. *n.* 1.
Azor. *instit. moral. lib.* 3. *c.* 15. *in princip.* & qood ita
dispensatus remaneat idem ac si non indigoisset dis-
pensatione, Ioan. Andr. *in regul. in Generali, n.* 3. *vers.*
6 *quadragesimumseptimus, de regul. Iur. in* 6. † tanta enim
est vis Apostolicæ dispensationis præventivæ qooad
defectus iuris positiui, quod quis dicator esse in ea-
dem habilitate, & idem sit esse habilem de Iure com-
muni, vel ea dispensatione Papæ, Anchar. *cons.* 404.
in primo dub. Dec. *cons.* 542. *n.* 4. Rebuff. *super concord.*
tit. de coll. §. *prafat. que Ordinary, in verb. Idoneis.*
7 † Idemque sit esse habilem de Iure, quàm ex privile-
gio, tam in odiosis, quàm in favorabilibus. Bald. *in*
l. cum ex oratione, in princ. ff de excus. tut. Rol. *cons.* 79.
num 7. *lib* 1. & propterea decisio *in Cæsaraugustana*
pensionis, 18. *Iunij* 1610. coram *Cardinal. Lancelloto*,
num. 13. dicit quod vbi adest dispensatio Papæ, præ-
servatur clericatus ad effectum pensionis, nec per bi-
gamiam amittitur Clericatus, & tradit Capr. *concl.* 97.
8 *n.* 81. Sicuti † dispensatio Clerici ad bellum præser-
vat ab irregularitate, Molin. *dict. tom.* 2. *de just. &*
Iure, tract. 5. *disp.* 108. Avila *de censur. part.* 7. *de ho-*
9 *micid. in bello, disp* 6. *dub.* 2. *in concl.* & † Iudices in
vim privilegii antecedentis præservantur ab incursu
irregularitatis, Sayr. *de censur lib.* 6. *c.* 18. Si ergo im-
peditur incursus bigamiæ, pinguios jus concessit
Principi Papa, quàm si expressè dispensasset super
bigamia.

10 Eoque magis, quia Sixtus derogavit Conciliis ge-
neralibus, & sic *d. c.* 7. desumpto ex Concilio gene-
rali Logdunensi. Dec. *cons.* 341. *n.* 10. *vers. & in tali*
clausula, Prob. *ad Monach. in c. cum in tua, n.* 54. *de*
consuet. Abb. *in cap. ex parte, num.* 2. *vers. saltem in*
genere, de capell. monac. Gozad. *cons.* 6. *n.* 53. & soie
dictum *in Conchensi exemptionis decimarum*, 17. *Martij*
1589. *coram Orano.*

11 Nec obstat, quod in dispensatione Principis adsint
verba, *si contigerit contrahere Matrimonium, &c.*
quasi cum verba sint conditionalia, effectos dispensa-
tionis fuerit collatus post incursam bigamiam, quia
omisso qnod verba dicunt, *& si contigerit, vel non con-*
tigerit, &c. quæ fuetuot apposita, vt exprimerentur
casus dispensationis, cùm Papa de præsenti dispenset,
ex quo vritur verbo temporis præsentis, *dispensamus*,
dispensatio dicitur pura, & præventiva, cum tempus
dispensationis attendi debeat, licèt vt præventionis
executione, & effectu quis fruatur, expectandi sint
casus futuri expressi in dispensatione, Gig. *de pens.*
consil. 53. *num.* 10. *vers. puto tamen*, & fuit dictum
in Cæsaraugustana pensionis, 18. *Iunij* 1590. coram
Gypsio.

Et quod effectus dispensationis sit purus ante in- 12
cursum bigamiæ, apparet ex sequentibus verbis dis-
pensationis, videlicet: *Decernentes per contractum*
matrimonij etiam pluries, vt præfertur, reiterati, pensiones
minimè extinctas esse, aut fore, minusque annullari, &
invalidari: ergo præveniendo, & præservando; nam
eum per contractum Matrimonii pensiones extin-
gueretur, Gig. *de pens. q.* 54. *& cons.* 53. *n.* 7. *&* 10.
& dicitur *in supradicta Cæsaraugustana pensionis*, 18.
Iunij 1610. *coram Cardinal. Lancelloto*, Papa non re-
viviscendo pensiones, sed præveniendo casum extin-
ctionis, reliquit eas in primævo statu, & vna pars
dispensationis aliam supplet, & declarat, *l. qui filia-*
bus, *ff. de leg.* 1. & propterea supradicti DD. distin-
guunt tantùm inter dispensationem antecedentem, &
subsequentem; nam † antecedens præservat, subse- 13
quens tollit, Suarez *de legib. d. lib.* 6. *c.* 11. *n.* 4. Molin.
dict. disp. 108. §. *est verò, instit. moral. lib.* 5. *cap.* 15.
in princ.

Nec dicatur, quod Papa dispensaverit cum Prin- 14
cipe tanquam laïco, qui de Iure est capax pensionis
temporalis, non autem tanquam persona Ecclesia-
stica, quia apertè apparet Papam voluisse dispensare
cum eo vti habente primam Tonsuram, & persona
Ecclesiastica: tum quia litteræ dispensationis sunt
inscriptæ, *Michaeli Clerico*; ex inscriptione enim
declaratur Papæ voluntas, ad ea, quæ tradit Ioan.
Andr. *in reg. non licet, num.* 2. *de reg. Iur. in* 6. Lap.
alleg. 7. *per tot.* Gig. *de pens. quæst.* 25. *num.* 8. Rot.
in Toletana Indulti, 14. *Martij* 1625. *coram Rem-*
boldo: tum quia si Princeps non obstante bigamia
remanebat Clericus, & babebat Characterem in-
delebilem, secundùm opinionem Canonistarum à
Rota approbatam, vt *suprà* dictum est, sit potius
verisimile, quod Papa voluerit considerare hanc
qualitatem, qoam Princeps habebat, & præservare
exercitium Characteris impressi ad effectum reti-
nendi, & consequendi pensiones, cum longè faciliùs
detur retentio, & dispensatio, vt quis ministret in
Ordine jam suscepto, Seraph. *decis.* 625. *num.* 6. *&*
in puncto bigamia, Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disp.* 86.
tum quia cum de stylo Curiæ pro pensionibus requi-
ratur Clericatus, intentio Papæ, & ejus gratia reci-
pit interpretationem à supradicto stylo, Felin. *in*
capite super litteris, numer. 8. *de rescript.* Cassad.
decis. 12. *num.* 14. *de preb.* Put. *decis.* 181. *numer.* 6.
lib. 1. tum quia pro pensione ad favorem laïci non
requirebatur derogatio Conciliorum etiam Genera-
lium, & ex derogatione colligitur qoalitas gratiæ, &
intentio Papæ. Bald. *in l. eam quam, num.* 36. *Cod. de*
fideicom. tum qoia ista dispensatio est præventiva,
& sic resistit incursui bigamiæ, vt *suprà* deductum
est: tum qoia sequeretur quod ante bigamiam Prin-
ceps retineret pensionem vti Clericus, postea ve-
rò vti Laïcus, & ista mutatio non præsumitur,
sed potiùs continuatio, & conservatio ejusdem sta-
tus: tum quia magis convenit decori Ecclesiæ, vt
tanquam Clericus retineat, & acquirat pensiones,
quàm vti Laïcus; tum quia patū, aut nihil ista dispē-
satio suffragaretur, si intelligeretur concessa vti laïco.

Non obstat quod Princeps non gaudeat privilegio 15
fori, & aliis privilegiis, seu effectibus clericatus;
quia

quia ſufficit quod ſit diſpenſatus pro penſionibus; nam in hoc caſu diſpenſationis retinet Princeps clericatum illæſum, Turrecr. *in c. quiſquis, in princ. verſ. niſi cum tali diſpenſetur*, & ibi Præp. *verſ. tamen ſi corrigantur*, & Gemin. *diſt.* 84.

16 Nec obſtat quod diſpenſatio ad obtinendas, & conſequendas penſiones reſervatas, & reſervandas non comprehendat caſum tranſlationis penſionis, niſi exprimatur, vt videtur deſumi ex Vetall. *deciſ.* 322. *p.* 2. *& ex deciſ.* 145. *n.* 1. *p.* 2. *in recent.* quia in ſupradicta diſpenſatione ſub verbis *retinendi, recipiendi, conſequendi, ac exigendi penſiones reſervatas, & reſervandas*, comprehenditur etiam caſus per viam tranſlationis, Greg. *deciſ.* 18. *n.* 3. & fuit dictum *in Romana penſionis*, 29. *Iunij* 1622. *coram Buratto*; & ratio eſt, quia in tranſlatione extinguitur penſio antiqua, & reſervatur nova, Gabr. *conſ.* 186. *n.* 6. *lib.* 1.

17 Non obſtat, quod præventio, & perſeveratio diſpenſationis operetur quoad culpam, & pœnam, non autem quoad antiquum ſtatum perſonæ Eccleſiaſticæ, quo bigamus remanet denudatus, cum Papa non occultaverit explicitè, aut implicitè contrarium, vt fit in poſtliminio, in quo fit occultatio contrarie per fictionem contra veritatem, fingendo nunquam quem fuiſſe apud hoſtes, §. *ſi ab hoſtibus, verſ. nam poſtliminium, Inſt. quib. mod. ius patria poteſt ſolvitur, l. poſtliminij, ff. de capt. & poſtlimin. rev.* nam exemplum poſtliminii ſubſequitur factum, & ideò per fictionem requiritur ſublatio, & occultatio illius, quod habuit effectum: at in diſpenſatione præventiva non requiritur aliqua occultatio, cùm illa præſervet ab incurſu bigamiæ, vt *ſuprà* deductum eſt; vnde ſi non ſequitur eventus, & factum incurſus bigamiæ, non requiritur occultatio: vltra quod ſecundum opinionem Canoniſtarum poſt bigamiam remanet Clericatus impreſſus indelebilis, & ſic bigamia non eſt contraria Clericatui, nec illi repugnat, Ioan. Andr. *in cap. ſuper, num.* 12. *de bigam.* Rot. *d. deciſ. vnic. n.* 3. *de bigam. in nov.* Navar. *de redditib. Eccleſ. monit.* 1. *q.* 57. *n.* 9. *in fin. & num.* 12. & 13. Archidiac. *in cap. Lector, n.* 2. *diſt.* 34. ſed ceſſat privilegiorum exercitium per diſpenſationem, *cap.* 1. *de bigamis, in* 6. quæ diſpenſatio, ſeu obſtaculum quoad exercitium, ſi forſan habet vim contrarii, non ſolùm occultatur, ſed de medio tollitur, & conſervatur exercitium Clericatus ad effectum penſionum ex diſpenſatione præventiva ſupradicta cum derogatione Conciliorum etiam Generalium, & ſic *dict. cap.* 1. *de bigam. in* 6. de quo propterea nulla eſt habenda conſideratio.

Nec etiam applicatur exemplum cæcorum, & mancorum, & curvorum, & ſpurii, qui ſi diſpenſentur ad ſuccedendum, remanet macula, Achil. *deciſ.* 6. *n.* 2. *qui fil. ſint legit.* Seraph. *deciſ.* 351. *num.* 14. prout cæci, manci, & curvi remanent cum eorum defectu, quamvis diſpenſentur.

18 *Primò*, quia vbi Papa plenariè legitimat, vel cum derogatione obſtantium, removetur omnis macula nativitatis, gloſſ. *in auth. quibus mod. nat. effic. ſui*, §. *fin. in verb. participium*, Caſtr. *conſ.* 41. *n.* 2. *lib.* 2. Ancbar. *conſ.* 225. *n.* 2. Peregr. *de fideicom. art.* 23. *n.* 11. *verſ. ſecunda eſt, & paulò poſt verſ. cum derogatione obſtantium*, Rot. *deciſ.* 105. *n.* 6. *p.* 1. *diverſ.* hic autem Papa diſpenſavit cum derogatione ampliſſima omnium Conciliorum, etiam generalium, & ſic *dict. c.* 1. *de bigam. in* 6.

Secundò exempla ſupradicta ſunt in caſibus, in quibus macula eſt incurſa, at hic incurſus bigamiæ non evenit ob diſpenſationem præventivam, & ob derogationem *cap.* 1. *de bigam. in* 6. eſt obviatum denudationi exercitii Clericatus ad effectum penſionis, Oldrad. *conſ.* 327. *in princ.* Bart. *conſ.* 17. *n.* 1. & 2. *lib.* 2. Feder. de Senis *conſ.* 30. *verſ. ſed diſpenſatio non eſt*, Bellam. *conſ.* 32. *n.* 5. & 17. Abb. *in cap. fin. num.* 4. *de ſchiſmat.* 19

Tertiò, quicquid ſit quoad defectus naturales, an illi per diſpenſationem Papæ removeantur, vel ne, & requiratur fictio, vt tradunt DD. *in leg. gallus*, §. *quid ſi tantum, de lib. & poſthum.* Bartol. *in l. fin. n.* 2. *Cod. de his qui ven. ætat. impetr.* vtique in defectibus Iuris poſitivi ſi Papa diſpenſat, verè, & non fictè diſponit, & præveniendo efficit, vt etiam ſecundùm rei veritatem nunquam ſit incurſa bigamia, vel irregularitas inducta ex diſpoſitione Canonis, ita vt propterea verè, & propriè ſemper quis remaneat idem prout ab initio erat ante bigamiam, vel caſum irregularitatis, *cap. lector, diſt.* 34. vbi Archidiac. *n.* 2. Turrecrem. *in cap. quiſquis, ante n.* 1. *verſ. niſi cum tali diſpenſetur*; Præpoſ. *verſ. tamen ſi corrigantur*, Gemin. *ſuper* 1. *gloſſ. verſ. nihilominus, diſt.* 84. Ioan. Andr. *in reg. in generali, num.* 3. *de reg. iur. in* 6. Oldrad. *conſ.* 215. *num.* 5. Dec. *in cap. at ſi Clerici*, §. *de adult. num.* 11. *de iudic. & conſ.* 206. *n.* 6. Rot. *diverſ. deciſ.* 505. *num.* 3. *in fin. part.* 1.

Gratia Clementis Papæ VIII. non indiget Princeps, niſi ad effectum non geſtandi habitum, & Tonſuram, cùm (quicquid ſit reſpectu penſionum, quas Princeps obtinebat, dum non deferebat habitum, & tonſuram, & ideò intrare poſſet Conſtitutio Sixti V. contra non incidentes, &c. adverſus quam adeſt gratia Clementis VIII. & revalidatio) tamen reſpectu iſtius penſionis nuper tranſlatæ, de qua agitur, non intrat Conſtitutio, quia poſt gratiam de non incedendo in habitu, & tonſura fuerat acquiſita; Conſtitutio enim Sixti extinguit penſiones ob non delationem habitus, & Tonſuræ, non tamen reddit illum incapacem obtinendi penſiones futuras.

Nec obſtat, quod dicta Conſtitutio Sixti innovet Conſtitutionem Bonifacii VIII. relatam *in cap. vnic. de Cler. coniug. in* 6. quia Conſtitutio Bonifacii loquitur in Clerico, qui cum vnica, & virgine contraxerit; nam ſi Tonſuram, & veſtem Clericalem deferat, retinet duo privilegia, illud videlicet *c. ſi quis ſuadente*, 17. *q.* 4. Alterum quod non poſſit conveniri coram Iudice ſæculari pro ſuis delictis, juxta Pariſienſe Concilium; ſi verò non deferat, privatur iſtis duobus privilegiis: ex qua Conſtitutione Bonifacii nihil poteſt inferri ad incapacitatem Clerici gaudentis penſionibus, & non deferentis habitum, & Tonſuram reſpectu acquiſitionis penſionis futuræ.

Atque ex his, & aliis meliùs explicatis in duabus deciſionibus Remboldi, ita fuit reſolutum, &c.

FINIS PARTIS SECVNDÆ.

INDEX

INDEX

Rerum, & Verborum notabilium, quæ in his tribus Partibus de Officio, & Poteſtate Epiſcopi continentur.

Prior numerus Partem, alter paginam, tertius ſectionem margini adſcriptam denotat.

A

Abbatum poteſtas, authoritas, & officium.

Abbatia, & Abbatiſſa.

Abbatiſſarum electio.

Index Rerum,

Acolytatus,

Index Rerum,

Tò Amitta

Archiepi[...]

Archipresbyter.

Archibuzetus.

Argemirus.

Argumentum.

Arma.

Armati.

Arreptitij.

Asa.

Assassini.

Assensus.

Assessor.

Assistentia.

Astrologia, Astrologus.

Auaritia, & Auarus.

Authoritas.

Auditores Cameræ.

Auditores Rotæ Rom.

Augur.

S. Augustinus.

Auocatio.

Auris.

Authenticum.

Auxilium.

Index Rerum,

B

Beneficium

Beneficium.

Beneficium

Beneficium

Beneficium

Index Rerum,

Benemeriti.

S. Bernardus.

Biennium.

Bigamia, & Bigamus.

Bizantium.

Blæsus.

Blasphemans, & Blasphemator.

Blasphemia, & Blasphemus.

S. Bonauentura.

Index Rerum,

Index Rerum,

Charita

Index Rerum,

Iuri

Comitialis.

Concilium.

Index Rerum,

ræ

Index Rerum,

Conseruato

Consilium.

Consolatio.

Conspirans, & Conspiratio.

Constantinopolis.

Constantinus.

Constitutio.

Constitutus.

Construere.

Consuetudo.

Custodia

Deputatus.

Dispensatio

Vel

E

Index Rerum,

Episcopus

Episcopi

Episcopus

Index Rerum,

Episcopus

quando

F

Index Rerum,

Habitus

I.

S. Iacobus.

Ignoran

Incarcerati

Index Rerum,

Index Rerum,

comprehendi

Legitimatus.

Macula.

M

Negligentia

Ordinari

Index Rerum,

Index Rerum,

xeerea

cum

Pensionum

Prophetæ

Pœnitentiarius

Index Rerum,

Index Rerum,

Prioratus

tur

Index Rerum,

Quid

Index Rerum,

Regulares

Relegatus.

Religio.

Religiosus.

Residere

Romipeta.

Rubrica.

S

Sacerdos.

Sacerdotalis.

Sacerdotium.

Sacra.

Sacramentum.

Sacristia.

Sal.

Salarium.

Salgado.

Index Rerum,

quando

T

Talea.

Terminus

Index Rerum,

Vallumbrosani.

Index Rerum,

nec

Index Rerum,

Causa